13
8 F
31

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

30.3.10.
30
d
10

13 - 8 h 25

IACOBI MENOCHII
I. C. PRAECLARISSIMI,
ET IN ACADEMIA PATAVINA PROFESSORIS
DIGNISSIMI,

DE ADIPISCENDA, ET RETINENDA POSSESSIONE

AMPLISSIMA ET DOCTISSIMA COMMENTARIA,

Editio Tertia.

Hæc quàm ſint omnibus vtilia, commemorare, neceſſarium eſt minimè; cùm ipſa de ſe ipſis apertè loquantur.

Adiectæ ſunt rerum notabilium ſummæ, ac Index copioſiſsimus.

Cum Priuilegio Summi Pontificis, Catholici Regis Hiſpaniæ, & Illuſtriſsimi Senatus Veneti.

VENETIIS,
Apud Ioannem Baptiſtam Somaſchum.
M D LXXVI.

13-8-F-31

Elenchus Argumentorum De Adipiſcenda Poſſeſsione.

P Ræludia. fol.1
Primum Adipiſcendæ poſſeſsionis remedium ex interdicto, Quorum bonorum. fol.2
Secundum Adipiſcendæ poſſeſsionis remediũ ex interdicto, Quorũ Legatorum. fol.8
Tertium Adipiſcendæ poſſeſsionis remedium ex Saluiano interdicto. fol.14
Quartum Adipiſcendæ remedium ex l.vlt.C.de edicto diui Adriani tollendo. fol.33
Quintum Adipiſcendæ poſſeſsionis remedium ex l.3. C.de pigno. fol.76

Elenchus Argumentorum De Retinenda Poſſeſsione.

P Ræludia. fol.91
Primum Retinendæ poſſeſsionis remedium ex interdicto, Ne vis fiat ei. fol.92
Secundum Retinendæ poſſeſsionis remedium ex interdicto, Vtrubi. fol.95
Tertium retinendæ poſſeſsionis remedium ex interdicto, Vti poſsidetis. fol.103
Quartum Retinendæ poſſeſsionis remedium ex interdicto, De ſuperficiebus. fol. 45
Quintum Retinendæ poſſeſsionis remediũ ex interdicto, De itinere, actuq; priuato. fol.148
Sextum Retinẽdæ poſſeſsionis remediũ ex interdicto, De aqua quotidiana & æſtiua fol.154
Septimum Retinendæ poſſeſsionis remedium ex interdicto De riuis. fol.162
Octauum Retinendæ poſſeſsionis remedium ex interdicto De fonte. fol.164
Vltimum Retinendæ poſſeſsionis remedium Ex iudicis officio. fol..65

ILLVSTRISSIMO ATQVE AMPLISSIMO IO. BAPTISTAE RAYNOLDO

SANCTISSIMI MEDIOLANENSIS SENATVS PRAESIDI.

Iacobus Menochius Iuriſconſultus S. D.

PLATONIS viri propè diuini diuina fuit ſententia (illuſtriſſime atque ampliſſime Præſes) iam longo certè rerum vſu comprobata: Beatas tum demum Reſpub. fore, ſi aut docti & ſapientes homines eas regere & moderari cœpiſſent; aut ii, qui regerent, omne ſuum ſtudium in doctrina & ſapientia collocaſſent, Nam, quemadmodum docti atque ſapientis moderatoris prudentia non modò ſuſtinetur; ſed & fœliciſſimè augetur Reſpub. ita contrà imperiti atque ignari inſcitia & imprudentia debilitatur, frangitur, atque peſſundatur. Lacedæmoniorum, Athenienſium, atque Romanorum Reſpub. & imperia tunc maximè viguere, cùm Lycurgus, Solon, Pericles, Numa, vel M. Cato, viri propè cæleſtes ſapientia atq; prudentia ornatiſſimi floruere, Tunc verò ſenſim & pedetentim corruerunt cùm imperiti illi, nepharii, & nebulones Pauſaniæ, Lyſandri, Cleombroti, Piſiſtrati, Heliogabali, Caracallæ, Antonii, atq; Othones publica tractare, ius dicere, & imperare cœperunt. Nunquam certè hominum res florentiores quàm ſub bonis & ſapientibus, nunquam deteriores quàm ſub malis & imperitis fuere, Et quò præſtantius eſt Dei donum, moderator pius, prudens, atque peritus; hoc rarius omnibus ſeculis hominum generi contigiſſe videmus. Quocircà nunc vniuerſa iſta Mediolanenſis ditio habet; quòd ingentes agat gratias in primis Deo. Opt. Max. deinde Carolo V. inuictiſſimi nominis Imperatori: & nunc Philippo Hiſpaniarum Regi ſapientiſſimo atque religioſiſſimo, qui ſua illa immenſa bonitate & ſapientia te ampliſſimi iſtius ordinis Senatorem eruditiſſimum; & nunc Præſidem æquiſſimum, atque ſapientiſſimum declararùnt: ſummoq; omnium applauſu, exultantiq; lætitia & commendationem conſtituerunt. Exiſtimarunt ii Mediolanenſem Rempub. alioqui ſanctiſſimam Imperium ſuum diuinum, ac æterni nominis dignitatem & conſeruari & augeri poſſe religione, pietate, tranquillitate, ac omni denique bonorum affluentia, ſi te doctiſſimum atque optimum virum ad hos emeritos honores & dignitatum apices eueherent. Verè equidem nouerant, te illum eſſe, in quo vno illa omnia perfectè ſunt, quæ ad Rempub. bene beateq; adminiſtrandam requiri ſolent; ſapientia prudentiæ coniuncta, vitæ integritas, generis nobilitas, patriæ ſplendor. Nouerant equidem te natum iſta nobiliſſima urbe Mediolano, quam & gentis origine & vetuſtate antiquiſſimam eſſe non ignoramus. Cuius imperii maieſtatem & ſummam gloriam tantam eſſe agnoſcimus, vt ne parem quidem in terris, Dii immortales, aut noſtra, aut ueterum ſeculorum memoria

a 2 dederint.

dederint. Hæc vix vlla laude dignè ornari poteſt gloria, rerum geſtarum magnitudine, incomparabili diuturnitate, liberalitate, & præſtantia ciuium; quos equidem bello & pace claros ſemper protulit. Quorum in numero tot ex tua iſta Raynoldorum familia antiquiſſima, & cum ipſa naſcenti vrbe exorta, extiterunt, vt non ſatis conſtituerim, plusne illa ciuitati, an ciuitas illis ſplendoris attulerit. Hic ego libenter prætaeribo tuos illos antiquos, qui patrum noſtrorum memoria in Mediolanenſi Repub. floruere, vt & annalium ſcriptores, & ad diui Victoris phanum antiquiſſima monumenta, trecentis abhinc annis repoſita, teſtantur. Non etiam hic commemorabo auum illum tuum Philippum virum prudentiſſimum, non quos nunc in humanis eſſe cernimus, viros ſumma laude dignos Raynoldum patruum, & Philippum conſanguineum Senatorem Romanum ampliſſimum. Non tandem recenſebo cæteros viros huius excelſæ familiæ clariſſimos, quòd me totum tua, patriſq; tui ſumma virtus & gloria ad ſe rapit. Cùm enim Io. Iacobi patri tui ſpectatiſſima virtute viri ſplendorem & nominis famam ob oculos pono, verè mihi videor videre vnum, quo neſcio an quiſquam eorum, quos vnquam aut vidimus, aut audiuimus, aut legimus glorioſius vixerit. Gratus patriæ, amicis, ſanguine coniunctis; &, quod eſt omnium maximum, ſuis Principibus, quibus placere rerum ſcriptores magnæ fœlicitatis eſſe opinantur. Quanti illum fecerint Carolus V. Imperatorum poſt hominum memoriam maximus & Alphonſus Daualus Vaſthi Marchio ſapientiſſimus, decreti ampliſſimi magiſtratus declarant. Nam, & redituum ex Præfectis vnum, & annonæ Præſidem vigilantiſſimum admirata eſt hæc ætas. Quam annonæ præfecturam, vt is omnium primus in iſta Mediolanenſi Republica iniuit: ita quoque tantam ſibi apud ſuos Ciues gratiam & æterni nominis gloriam peperit, quantam olim apud priſcos illos Romanos Lucius Minutius, qui in ſumma annonæ caritate præfectus, nouo magiſtratu creatus, retulit, qui boue aurato extra portam trigeminam fuit donatus. Hic, qui aliorum comparatione omnium facilè excellere poterat, te ipſum genuit, qui cum omnibus reliquis hominibus, tum patre etiam longè maior atque illuſtrior euaſiſti. Quam tamen ſummam gloriam, ſi cernere illi datum foret, non certè tabeſcentis inuidiæ aculeis ſtimularetur. Exiſtimant ſiquidem patres iucundiſſimum eſſe & dignitate & amplitudine à filiis vinci: quippè quòd ſe ipſos vincere, ſeque ſuperare videantur. Cum enim in filio viuat pater, gaudet plurimum, cùm maiorem in illo quàm in ſe intuetur gloriam & amplitudinem. Quæ equidem tua tibi virtute maxima ita comparaſti, vt in te elucere nunc videant homines ſummam probitatem, religionem, & mores optimos, quibus iam ab ineunte ætate, qui vir maximus futurus eſſes, facilè omnes coniectarunt. Prætereo hic iuris ſcientiam, & certas libero homine dignas artes, quas ita conſecutus es, vt cum maximum quiddam de te homines concepiſſent, expectationem tamen omnium de te longè ſuperaueris. Quis enim te non eſt admiratus, & tuam iſtam non vulgarem & reconditam rerum omnium cognitionem, tum verò excellens & nouum dicendi genus, incredibilem memoriam, formæ, vocis, actionis deniq; totius maximam cum venuſtate dignitatem non ſuſpexit? Quibus ſanè rebus ita ſemper excelluiſti, vt ſiue in foro in cauſis dicendis & iudicandis, ſiue in iſto ampliſſimo Senatu dum Senator ſedebas, omnibus admirabilem te præſtiteris. Memini equidem aliquando à tuis illis maioribus, quorum dignitatem & locum nunc tu pulcherrimè obtines, audiuiſſe, te talem iſto in loco geſsiſſe, vt te omnes ſuſpicerent, ſiue ipſe de propoſita cauſa in ampliſſimo iſto ordine ſententiam diceres atque cenſeres, ſiue ſummam controuerſiæ, ſeriemq; renunciatoris partes agens, exponeres; fidem, diligentiã, æquitatem, integritatẽ,

ſiue

ſiue vnius, ſiue multorum, ſiue priuata, ſiue publica cauſa eſſet, nemo vnquam deſiderauit. Nihil niſi recti ſtudium & publicam vtilitatem cùm ſemper ſpectaueris, factum eſt, vt, etſi natura leuis & perquàm humanus ſis, in iure tamen æquoq; & bono retinendo, ita ſis, fuerisq; ſemper ſeuerus & conſtans, vt nec ſpe allici, nec gratia flecti, nec auctoritate frangi, nullius deniq; cauſa à recto dimoueri, potueris, poſsisq;. Quamobrem factum eſt non immeritò, vt apud omnes abſtinentiæ et iuſtitiæ gloria illuſtriſsimum Raynoldi nomen ſit. Nunc iure ſuo gaudet vniuerſum Mediolanenſe imperium, quòd te ſapientiſsimi ipſius Senatus habeat Præſidem, cuius facilitate in adeundo, & lenitate in reſpondendo vtatur. His apud omnes ita commendaris, vt nihil æquè ſit, quamquam permagna alia ſint, quod tè charum omnibus faciat. Solet comitas maximam hominum beneuolentiam conciliare, vt contrà moroſitate, duritate, & acerbitate amittitur. Probari hinc ſolet illa verè regia Cyri ſententia: Iucundiora multò acceptioraque hominibus videri in optimo viro humanitatis, quàm belli opera. Quod mali plurimum bella, plura bona humanitatem importaſſe ſemper videatur. Laudatur ſumma illa C. Cæſaris humanitas; extollitur incredibilis Titi Imperatoris comitas, qua ſe talem priuatis exhibere uelle prædicabat, quales ſibi habere priuatos cupiebat. Memores profectò ii erunt illius Agathonis præcepti: Eum, qui cæteris imperat, ſcire oportere, hominibus ſe, cùm homo & ipſe ſit, imperare, & ſecundum leges imperare: denique non perpetuò imperare. Ut enim nihil pernitioſius eſt quàm odio haberi, ita nihil vtilius quàm diligi & amari: quod certè lenitate, humanitate, & facilitate comparatur. Nam quemadmodum ſuperbia Rempubl. labefactat, ita humanitas labefactatam reſtituit, atque confirmat. Id quod nunc tu probè facis; cùm viros bonos & egregia laude dignos imitatus; facilem te accedentibus præſtas, dicentes benignè audis, interrogantibus comiter reſpondens, petentibus, honeſta præſertim, facilè concedis: nec tamen quidquam tua de celſitudine & grauitate omittis, ne temeritate & ambitione exiſtiment homines ſibi omnia ſine diſcrimine licere. Quare mirum videri nemini debet, ſi te populi omnes admirantur, ſi te amant, colunt & venerantur. Non equidem fieri poteſt, vt eum quis non obſeruet, quem viderit curare eniti, vt omnes ciues quàm beatiſsimè viuant. Quin verè ſumma laude & admiratione omnium dignus eſt, qui dat operam, vt ex æquo & bono ſuum quiſque teneat: & quique omni diligentia & ſtudio curat, vt ciuitas moribus, induſtria, gloria, & facultatibus augeatur. Hinc laudatur vera L. Bruti gloria. Q. Fabii Max. Pauli Aemilii, & P. Scipionis, qui nihil aliud cogitarunt, in vita, nihil egerunt, niſi quod præclarum & laudabile pro ſalute omnium, & dignitate patriæ videretur. Et quamquam hæc illa ſint præcipua, quibus ciuitates, Reſpub. imperia, & totus denique terrarum orbis ornari ſolet; extant tamen & alia, quæ illis non parum, etſi non tantum decoris atque ornamenti adferunt; diuitiæ ſcilicèt & magnificentia, quibus tu & abundas, & maximè illuſtraris. Ut enim Reipub. nerui ſunt diuitiæ, ita domeſticus, nobilitatis ſplendor non modò conſeruatur, ſed & augetur, dum amici, clientes & ciues omnes, quorum frequentia nobilitas indiget, cùm opus eſt, iuuari atque defendi poſſunt. Probatiſsima fuit multorum ſententia, nobilitatis partem non exiguam eſſe beneficentiam, qua vti in alios verè non poteſt, qui, vnde amicis ac de ſe bene meritis ſatisfaciat ac proſit, non habet. Quocircà Ariſtoteles Philoſophorum princeps non minus verè, quàm grauiter dicere conſueuit, nihil præclari ab eo fieri poſſe, cui deeſt diuitiarum affluentia. Quin? totus nobilitatis ſplendor inficitur, cum ſæpenumero in eos, quorum frequentia, ope, & auxilio retinetur dignitas, liberalis eſſe

non poſsit. Non equidem tu in pauperes liberalis, in amicos beneficus, in ciues & nobiles omnes magnificentiſsimus eſſes, & videreris; ſi tibi bonorum copia & facultates, quæ tibi maximæ ſunt, non adeſſent. Non certè, ſi his caruiſſes te munificentiſsimum oſtendiſſes, dum nobiliſsimas ædes, te viro excelſo dignas, in præclaro ciuitatis loco, ut ciuitatis ſplendorem, atq; dignitatem illuſtrares, tanta impenſa verè regia exædificaſti. Qua ex re non minorem tibi comparaſti gratiam, quàm C. Octauius, qui primus ex ea familia Conſul factus eſt; is (Cicerone autore) maximam populi Romani gratiam promeruit, quòd præclaram extruxiſſet in palatio & plenam dignitatis domum, quæ cum vulgò inuiſeretur, ſuffragata domino, nouo homini, ad Cōſulatum putabatur. Quo etiam laudis genere celebrari, atque ſummis laudibus extolli viri doctiſsimi, & doctiſsimorum fautores permulti meruerunt. M. Cicero eloquentiæ pater non minoris quinquaginta millibus aureis habitauit: quòd & illa animi magnitudine eloquentiæ vires atq; dignitatem augeret. C. Mæcenas uerò magnificentiſsimas ædes habuit, vt doctos & bonarum literarum cultores, quorū benigniſsimus fautor erat, magnificè reciperet. Egregium certè animi verè regii teſtimonium, quod omni ſeculorum memoria celebrari, & æternitati conſignari debeat. Qua equidem celebri laude & tu, non à me viro minus quàm mediocri, ſed ab his, quorum floret eloquentia, laudari, & in cælum vſq; euehi mereris: quòd vt vir doctiſsimus bonarum ſemper artium ſtudia, & illorum cultores ſumma benignitate amplecteris; & nunc, ſi vllo vnquàm tempore id præſtitiſti (quod præſtitiſſe ſemper ſcimus) magna animi alacritate, quando & maior nunc quàm antea ſuppeditet facultas, foues atq; proſequeris. Teſtis eſt celeberrima illa toto terrarum orbe Ticinenſis Academia, tantis à te beneficiis aucta, totq; viris doctis vſu rerum & ſcientiæ laudibus clariſsimis referta. Memor & ego ſum cum decem ab hinc annis in eo percelebri docentium numero eſſem, quàm frequens de tua iſta in literatos omnes benignitate, liberalitate, atque humanitate inter nos eſſet ſermo: ad te vnum, cùm noſtris de rebus agebatur, tanquam ad benigniſsimum fautorem, vt tua opera, & conſilio iuuaremur alacriter & tutè, quod tua ita ferebat humanitas, confugiebamus. Nunquam certè ſpe noſtra fruſtrabamur, quin plus quàm requirebamus, aliquando conſecuti ſumus. Cuius ſanè rei gratia factum eſt, vt ego, qui te ſumma ſemper obſeruantia colui, animo conquieuerim nunquam, donec mihi liceret, occaſione nacta, me tui obſeruantiſsimum ſignificare. Quod nunc lubentiſsimo certè animo facio, dum in lucem prodeunt ii de Adipiſcenda poſſeſsione Commentarii, quos auguſtiſsimo nomini tuo conſecrare volui. Erit hoc mei erga te propenſi atq; deuoti animi teſtimonium, quod non alia ratione, quàm quòd Raynoldo Præſidi eminentiſsimo ſunt dicati, ſempiternum eſſe vellem. Hæc qualiacunque elucubrata, ſi à præſtanti tuo iudicio, ſingulariq; excellentia, & diuinitate tui ingenii probabuntur, ratione optima conjicio, non fore ingrata ſapientiſsimis illis patribus, qui tecum in ampliſsimo atq; ſanctiſsimo iſto Senatu ſedent: necnon & grauiſsimis, eloquentiſsimisque illis cauſarum patronis, qui apud vos tanta eruditione & eloquentia, quanta olim apud Græcos & Romanos Demoſthenes & Cicero viri eloquentiſsimi cauſas agunt. Ea igitur (Præſes ornatiſsime) animi promptitudine, atq; bene affecta voluntate, quibus hæc tibi offero, ſuſcipe, rogo atq; obſecro: & me inter nominis tui obſeruantiſsimos agnoſce. quod ſi (vt ſpero) pro tua ſingulari humanitate facies, ad maiora me totum inflammabis. Vale ex Vrbe Patauio, Kalend. Februarii. M D LXXI.

INDEX
COPIOSISSIMVS
RERVM OMNIVM,
ET SENTENTIARVM
INSIGNIVM, QVAE IN HIS COMMENTARIIS
DE ADIPISCENDA ET retinenda poſſeſsione, continentur.

A

ABBATIS, & Maris. Soc. Sen. opinio confutata, remed. 3. nu. 358. ſol. 117
Abbatis & Decij ratio quædam refutata, remed. 3. nu. 399. 118
Abſolutoriam in qua incidenter de dominio fuit actum non impedire nouam actionem, remed. 5. nume 119. 152
Acceſſorium eſſe quid indiuiduum à ſuo principali, remed. 5. nume. 129. 153
Acceſſorium ſine ſuo principali ſtare non poſſe. ibid. nu. 130.
Accreſcens portio dicitur eadem cum illa, cui accreſcit de nouo, reme. 2. num. 96. 82
Accreſcendi ius, require, ius accreſcendi.
Accuſatio criminalis de poſſeſsione turbata cum remedio ciuili, vti poſsideris, cumulari an poſsit, remed. 3. nu. 549. 126
Accuſatus de vi turbatius conueniri etiam poteſt inter dicto vnde vi. remed. 3. nu. 508. 123
Actio ad exhibendum volenti experiri interdicto, Vtrubi, datur, remed. 2. nu. 14. 96
Actio quomodo perpetua dicatur, reme. 3. nu. 707. 135
Actio vtilis dicitur, quæ conceditur contra eum, qui poſsidere dolo deſiit, & ita pro poſſeſſore habetur. de adipiſ. remedio. 1. nu. 66. 5
Actio iniuriarum criminalis de iure communi ſolùm datur contra turbatorem, remed. 3. nu. 550. 126
Actio quæ debeat proponi in reme. l. vlt. C. de edict. diui Adr. toll. de adipiſcen. poſ. remed. 4. nu. 486. 53
Actio pigneratitia an detur pro illatis & inuectis in domum, de adip. poſ. remed. 3. nu. 48. 16
Actio ſeruiana proprietatis cauſam reſpicit. remed. 3. nu. 9. 14
Actionem eſſe perpetuam contra eum, qui miſſum in poſſeſsionem legatorum cauſa impediuit. remed. 1. nu. 93. 95
Actionem publicianam habet, qui titulum habet, de adipiſc. poſ. remed. 4. nu. 600. 60
Actionem hypothecariã requirere efficatiores probationes quàm faciat Saluianum interdictum, reme. 3. nu 16. 15
Actionem à modo proponendi cognoſci, de adipiſ. poſ. reme. 5. num 117. 83
Actionem in dubio oriri, & non iudicis officium, d. remed. 4. num. 498. 54
Actionem dari hæredi, vt mittatur in poſſeſsionem cùm adeſt contradictor de adipiſ. poſ. remed. 4 nume. 493. 54
Actionem dari oſtendunt verba imperſonaliter prolata. ibid. nume. 494.
Actiones ex delicto deſcendentes non dari ex ſolo non facto, remed. 3. nu. 478 122
Actiones contrariæ cumulari non poſſunt, reme, 4. nu. 516. 55
Actor condemnari non poſsit, ne in poſterum turbet, ſi non poſsidet & reus poſsidet, & in iudicio obtinet, remedio 3, nume. 780. 139
Actor dicitur qui prouocat, vt intra certum tempus experiatur. remed. 1 nu. 95. 95
Actor vel reus non iudicatur ex eo quod prius prouocauerit, remed. 3. nu. 760. 139
Actoris & rei partes ambo ſuſtinent quo ad iudicij ordinem, qui Iudicio, vti poſsidetis, contendunt, ibidem nume. 761.
Actoris & rei partes vterque litigantium iudicio vti poſsidetis ſuſtinet, remed. 3. nu. 724. 136
Actor, vide in quibus. Miſſus in poſſeſsionem.
Agens vti poſsideris quid habeat probare, reme. 3. nu. 556. 127
Agens vt talis, ſe talem debet probare, de adipiſ poſ. remed. 3. nume. 164. 24
Agens contra aliquem vt talem, ita eum eſſe probare debet, ibid. nume. 166.
Agens contra aliquem vt homicidam, de delicto debet conſtare, ibid. nu. 169.
Agens ad pœnam ex cõtractu, prius de debito debet conſtare, ibid. nu. 370.
Agens remedio, vti poſsidetis, ſi reus probauit ſimpliciter ſe poſsidere, non condemnatur actor ad non perturbandum, remed. 3. nu. 783. 140
Agens ſi detinet ſolùm cum agit remedio, vti poſsidetis, reus abſoluitur, nec condẽnatur ad non turbandum. ibi. nu. 784
Actus mistus à potentiori nomen retinet. de adipiſ. poſ. reme. 4. num. 19. 33
Actus non vitiatur ſi quid vitioſè ei adhibetur, quod adhibendum non erat. reme. 4. nu. 422. 51
Actus vbi variè poteſt intelligi, à faciente declaratur. reme. 5. nume. 170 86
Actum faciens reſtringere dicitur ſe ad leges de eo actu loquentes, remed. 4. nu. 135 39
Acta iudiciaria teſtibus probari, reme. 4. nu. 915. 74
Acta iudiciaria ad ſui primam eſſentiam ſcripturam requirũt, ibid. nu. 917
Adrianus quid ſtatuerit de viceſima & tabulis aperiendis, remed. 4. nume. 6. 32
Aequitas facit vt à regulis iuris recedatur, de adipiſ. poſ. remed. 4. nu. 73. 36
Aemilij Ferreti opinio cõfutata, de adip. poſ. rem. 3. nu. 90. 20
Aeſtimatio rei ius quoddam executiuum oſtendit, remed. 5. nume. 161. 86
Aſtimatores duo eligendi ſunt cum æſtimanda res eſt, d. remed. 5, nu. 162. 86
Aeſtimatores rei partium conſenſu eligi, ibid. nu. 163
Aeſtimatores iurant de recta æſtimatione, ibid. nu. 164
Aeſtimatores æſtimatione facta referunt apud acta iudicis ibid. nu. 165
Aeſtimatores non tenentur reddere rationem, cur tanti æſtimauerint, ibid. nu 166
Aeſtimatores vbi diſſentiunt, quid agendum, ibid. num. 168:
Alciatus lib. 2. diſpunct. c. 7. notatus, remed. 6. nu. 44 156
Allegans aliquid, intelligitur etiam debere probare, de adipiſ. poſ. remed. 4. nu. 619. 60
Allegans probare etiã debet quod allegat. reme. 4. nu. 732. 65
Alex. conſ. 185. nu. 4. lib. 6. declaratur. remed. 3. nu. 19 15
Alexandri diſtinctio & doctrina reiecta. remed. 3. nu. 676. 134
Alexandri ab Alexandro locus, remed. 6. nu. 148. 161
Alexandri opinio confutata. remed. 3. nu. 856. 113
Alexandri conſideratio probata, remed. 4. nu. 533. 56
Alexandri ab Alexandro locus egregius. reme. 8. nu. 13 164

Angelus

Angel.in l.1.C.de edict.diui Adr.declaratur.rem.4.n.566 58
Ang.Aret.in § item ſeruiana,ou 9.inſt.de act.declaratur, remed.3.nu.18. 15
Annus in interdicto de itinere actuque priuato quando currere incipiat,remed.5.nu 91. 151
Anni tempus currere etiam impedito in interdicto de itinere actuque priuato,datur tamen reſtitutio,reme.5.nu.79. 151
Antiqua re quid ſit,de adip.poſ.remed.4.nume.20 32
Antiquorum reiecta quædam opinio,reme.3 nu.41 104
Appellatio cum à iure communi conceditur in aliquo caſu poſſeſſorio,quid illa operetur d reme.4.nu.874 72
Appellatio à ſententia excõmunicationis operatur effectum deuolutiuum,& non ſuſpenſiuum,reme.4.nu. 832 69
Appellatio in iudicijs poſſeſſoriis cùm à ſtatuto permittitur, an cenſeatur admiſſa in caſu remedij ex l.vlt.C de edi. diui Adr.toll ibid.nu 833 70
Appellatio iure canonico permiſſa in remedio.l.vlt. C.de edi. diui Adr.toll.an operetur effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum,d.remed.4.nu.844 70
Appellatio ſuſpendit iudicatum,remed.vlt nu.6n 169
Appellatio in cauſis poſſeſſoriis vbi à ſtatuto permittitur, no operetur effectum tam deuolutiuum quàm ſuſpenſiuum,d. remed.4.nu.837. 70
Appellatio à ſententia euidenter iniuſta operatur effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum,d.remed 4.nu.854 71
Appellatio à ſententia lata in poſſeſſorio nomine detentatoris operatur effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum,d.reme. 4.nu.867. 71
Appellationi interpoſitæ in remedio.l.vlt.C. de ed. diui Adr. ſi iudex detulit,de ea cognoſcendũ eſt,d rem.4.nu.868 71
Appellationem a ſententia poſſeſſorij ex edicto diui Adri. ratione ſpeciali prohiberi,d.remed. 4.nu.834. 70
Appellationem in iudicij poſſeſſorijs operari effectum deuolutiuum,non autem ſuſpenſiuum,d reme.4.nu.829. 69
Appellationem à ſententia lata in cauſa dotis & alimentorum operari effectum deuolutiuum & non ſuſpenſiuum, ibidem nume.82,
Appellatione à ſtatuto prohibita a ſententia,intelligitur à ſententia diffinitiua,d.remed.4.nu.810 68
Appellatione reiecta non dicitur quo ad tertium reiecta,d.remed.4.nu 846 71
Appellatione reiecta à principe de plenitudine poteſtatis tertio non nocet,ibid.nu.847
Appellatione reiecta ab interlocutoria nunquam cenſetur eſſ pronunciatur ſuper incompetentia,d reme.4.nu.823. 69
Appellatione prohibita à ſententia diffinitiua,dicitur etiam prohibita ab interlocutoria,cum eadem adeſt ratio, remed 4. nume.813 69
Appellatione ſimpliciter prohibita in cauſa, à diffinitiua & interlocutoria dicitur prohibita ibid.nu.814
Appellat detentator condemnatus per ſententiam in remedio. l.vlt.C.de edi.diui Adr.d.remed.4.nom.865 71
Appellare licere iure canonico in remedio,l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll.d.reme 4.nu.840 70
Appellat tertius in iudicio ex l.vlt.C.de edic. diui Adr. toll. d.remed.4 nu.845 71
Appellare licet e ſententia poſſeſſorij, cum hæres vult continuare poſſeſſionem ex diſpoſitione ſtatuti.d remed. 4. numero 819 71
Appellare an liceat ab interlocutoria lata in remedio l.vlt.C. de edicto diui Adria.tollen.remed.4.nu.807 68
appellare licet ſuper cauſæ incidentibus in iudicio poſſeſſorio, etſi non ab ipſa poſſeſſorij ſententia diffinitiua,ibid.nu.808
appellare etſi nõ licet à ſententia,de mittẽdo in poſſeſſionẽ vigore ſtatuti,patet tamen ab eius incidẽtibus, ibid.nu. 809
appellare an liceat à ſententia lata in poſſeſſorio ex interdicto quorum bonorum,remed. 1.nu. 115 7
appellare licet à ſententia lata in remedio,l.vltim. C.de edicto diui Adria cùm adfertur damnum irreparabile,d.remed. 4.nume 863. 71
appellare licere in poſſeſſorio cùm lata eſt ſententia ſine cauſæ cognitione,d.remed 4.nu.855 71
appellare licere à ſententia lata in remedio,l.vltima.C.de edicto diui Adria.cùm fuit dubium, quis hæres eſſet, ibidem numero 856;
appellare licet à ſententia lata in poſſeſſorio, cùm eſt euidenter iniuſta,d.remed.4.nume.850 71
appellare ſemper licet,cùm appellandi iuſta cauſa eſt in promptu,ibid.nu.851
appellare licet à ſententia lata in poſſeſſorio cum fructuum reſtitutione,d.remed.4 nu.869 72
appellare an liceat à ſententia lata in iudicio vti poſſidetis,remed 3.nu.843 143
appellare an liceat in interdicto de aqua quotidiana,remed.6. nume.164 162
appellare non licet à condemnatione reſtitutionis fructuum pendentium in iudicio poſſeſſorio,d.remed 4.nu.873 72
appellare licet a ſententia lata contra heredem ſcriptum petentem ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio,l.vlt.C.de edi. diui Adr toll.ibid.no 876
appellare à ſententia lata ſuper interdicto ſaluiano an liceat, remed 3.nu.186 24
appellare non licet à ſententia lata in poſſeſſorio ſummariſſimo,remed.vlt nu 48. 168
appellare non licet ab interlocutoria,ibid.nu.49.
appellare non licet à ſententia lata in poſſeſſorio ſummariſſimo etiam quò ad deuolutiuum effectum,ibid nu.50
appellari poſſe ab interlocutoria , qua fuit pronunciatum aliquem eſſe,vel non eſſe legitimum procuratorem,vel tutorem,vel curatorem,d.remed.4.nu.825 69
appellare an liceat à ſententia diffinitiua lata in iudicio ex l. vlt.C.de edi.diui Adr.toll.ibid.nu.82
appellare non licere à pronunciatione de exequendo inſtrumento executio,ibid.nu.827
appellari non poſſe ab interlocutoria habente naturam diffinitiuæ in iudicio l.vlt.C.de ed.cto diui Adr.tollẽ.quod ibi declaratur,d.remed 4.nu.820 69
appellare non licet ab executione,ibid.nu 821
appellare licet ab interlocutoria lata in iudicio ex l.vlt.C. de ed.diui Adr.toll.cùm eſt lata ſuper iudicis incompetentia, ibid nu.822.
appellari non poſſe a lata ſententia , ne ſcholaris turbetur in ſua habitatione,reme.3.nu.844. 143
appellari poteſt ab inordinato proceſſo poſſeſſorio , licèt non appelletur à ſententia lata in ipſo poſſeſſorio.remed. 4. numero 446 52
appellari prohibuit Adrianus à ſententia de tabolis aperiendis,de adipiſ poſ remed.4.nu.7 32
appellari poſſe ab interlocutoria , qua eſt pronunciatum , teſtes non eſſe recipiendos,vel infames admittendos,d.reme. 4.nu.817 69
appellari non poſſe ab interlocutoria,qua pronunciatum fuit, reum conuentum non eſſe legitimum contradictorem,in remed.l vlt C.de edi.diui Adr.toll.ibid.num.8 8
appellari poſſe à ſententia lata in poſſeſſorio ex interdicto ſaluiano cùm cauſa proprietatis eſt ei annexa, d.remedio tertio,nume 187. 24
appellari a ſententia lata ſuper liquidatione inſtrumenti ibid. nume.192 25
aqua per medium fundum alueo mutato non poteſt duci.remed.6.nu.129. 160
Aqua æſtiua quæ d.remed.6.nu.23 155
Aqua à pluribus duci poteſt cum omnibus æquè ſufficit,d.remed.6.nu 114 159
Aqua molendini ab alio duci poteſt cùm ambobus ſufficit, ibid. num.116
Aqua noua antiquæ miſceri in ea ducenda non debet,d.reme. 6.nume.82. 158
Aqua antiqua cùm a noua poteſt diuidi non ceſſat interdictũ de aqua quotidiana,ibid.nu 83
Aqua nata in riuo duci poteſt cum antiqua,ibid.nu 85
aqua cùm per locum publicum ducitur,tempus immemoriale ad acquirendam ſeruitutem requiri,remed.6.nu. 128 160
aqua cur olim è caſtellis duceretur,d.remed.6.num.59 157
aqua quotidiana quid ſit,& quid æſtiua,reme.6.nu.8 8
aqua æſtiua quæ ibid.nu.8
aqua æſtiua duabus de cauſis dicitur,ibid nu.9
aqua ſaltem ſemel debet eſſe ducta , vt eius quaſi poſſeſſio quæſita cenſeatur,ibid.no. 15
aqua quotidiana niſi perennia ſit,duci non poteſt, ibid. nu. 16
aqua quotidiana non eſt quæ duci non poteſt,ibid.nu. 17
aqua à capite debet duci,ibid.nu.18
aquam quotidianam qui certo modo duxit, eo modo ducere ſemper debet,ibid.num.13

Aquam fundum meum ingreſſam deriuari poteſt quouis in loco, d. remed. 6. nu. 87 158
aquam ductam ad molédinum quo volo ducere poſſum ibid. nume. 88
aquam meam in meo fundum retinere poſſum, ibi. nu. 89
aquam ſupra aquam in inferioris damnum quis non poteſt ducere, d. reme. 6. nu. 109 159
aquam è publico flumine conceſſione Principis duci, d. reme. 6. nu. 56 157
aquam è Caſtello duci olim conſueuiſſe, ibid. nu. 57
aquam è bu chello extrahens, riuum non tenetur purgare, d. reme 7. nume. 34 164
aquam qui per canales duxit per riuum ducere non poteſt, d. reme. 7. nu. 21 163
aquam qui per vini riuum duxit, non poteſt deinde per multos, ibid. num. 22
aquam duci è publico concedens impedire non debet ducentem, d. reme. 6. nu. 123 160
aquæ calidæ vſus ad prædiorũ irrigationem, reme. 6. n. 74. 157
aquæ ducendæ ius curſu temporis amitti, reme. 6. nu. 152 161
aquæ ductus poſſeſſor riuũ mutare non debet, remed. 77 157
aquæductus Senatuſcon. Aelio Tubero & Fabio Max. Coſſ. d. remed. 7. nu. 36 164
aquæductus quando priuati aquam ducentes reficiant, d. remed. 7. nume. 32 163
aquæductus non conſtituitur de aqua non perenni, d. remed. 6. nu. 67 157
aquæductus olim ad vſus cõmunes fuiſſe, d. reme. 6. n. 52 156
aquæductus ſeruitus pro balneo realis eſt, d. remed. 6. n. 31. 156
aquæductus pro ciſterna vel piſcaria realem ſeruitutem continet, ibid. nu. 35
aquæductum è publico quanto tempore præſcribatur, d. rem. 6. nume. 127. 160
arbores plantari non poſſe apud riuum & quod aqua ducitur, remed. 7. nu. 35 164
arborum radices nocere riuo per quod ducitur aqua, d. reme. 7. nume. 37 164
archidiaconus non mittis in poſſeſionem, remed. 4. n. 408 50
archidiaconi doctrina declaratur, reme. 4 nu. 819 69
areopagitarum prudens in re dubia valde iudicium, remed. 3. nume. 750 138
argumentum à feudo ad emphyteuſim tenet, remedio 4. numero 387. 50
Aretini & Baldi quædam traditio improbata, remedio 3. numero 223 111
aſconij locus, remed. 3. nu. 814 142
aſſerenti credi de his quæ in animo ſuo ſunt, remed 5. n. 15. 148
aſſerenti non credi de his, quæ in animo ſuo ſunt, ſi aduerſatur præſumptio, ibid. nu. 17
aſſis appellatione quid ſignificetur, remed. 4. num. 143 39
actoris opinio de probatione bonæfidei in ſeruitute, remed. 5. nume. 23 149
auctoris diſtinctio quando executoribus teſtamentorum reddatur interdictum, vti poſſidetis, remed. 3. nu. 65 105
auctoris diſtinctio in interdicto de aqua quotidiana, reme. 6. nume. 125 160
auctoris diſtinctio & doctrina, quomodo appellari poſſit à ſententia cauſæ poſſeſſorij, in qua & de proprietate tractatur, remed. 3. nu. 189 25
auctoris diſtinctio, quomodo litigans ex cauſa iniuſta ſuperuenienti ab expenſis excuſetur, remed. 3. nu. 660 133
auctoris explanatio iudicij vindiciarum ad cauſam poſſeſſoriam, remed. 3. nu. 12 103
Auguſti Cæſaris conſtitutio de tabulis aperiendi, remedio 4. nume. 3. 32
Auguſtum Cæſarem non grauaſſe filios onere vicesimæ ibid. nume. 5
Auth. dos data. C. de dona. ante nup. ſenſus & intellectus, remed. 3. nu 68 18
Aymonis Sabaudiæ Comitis iudicium inter Venetos & Genuenſes, remed. 3. nu. 771 139

B.

BAldus conſ. 141. & conſ. 330 lib. 1. declaratur, remedio 4. nume. 861. 71
Baldus conſ. 436. lib. 3. declaratur, remed. 3. nu. 278 113
Baldus conſ. 420. lib. 1. declaratur, remed. 3. nu. 765 139
Baldus conſ. 331. lib. 2. declaratur, remed. 3. nu. 191 25
Baldus in l. 1. additio. 2. ff. de petitio. hæred. declaratur, & eius doctrina improbatur, de adipiſ. poſ. reme. 4. nu. 245 45
Baldus in l. 2. col. 1. ff. de petitio. hæred. declaratur d. reme. 4. nume. 243 44
Baldus in c. 1. col. 3. verſ. & ideo, de conſti. declaratur, de adip. poſſ. remed. 4. nu. 230 44
Baldi doctrina in l. 2. col. 30. ff. de iure iur. declaratur, reme. 3. num. 266 113
Baldi interpretatio ad l. 3. C. de pign. reiecta, reme. 5. nu. 8 77
Baldi opinio improbata, de adip. poſſ. remed. 4. num. 355 49
Baldi & dini diſtinctio quædam reiecta. remed. 3. nu. 212 111
Bald. in l. vnica nu. 6. verſi. ſed pone. C. ſi de momen. poſſ. fue. appell. declaratur, d. remed. 4. nu. 870 72
Baldi & Aretini traditio quædam improbata, remedio 3. numero 223 111
Baldi opinio exploſa, in prælud. de retinen. poſſ. num. 16 91
Balnea antiquitus vſu maximè comprobata, reme. 6. n. 33. 156
Balnea perſonæ, non domus vtilitatem reſpicere, ibid. nu. 34
Bannitum relegati nomen aſſumere, de adip. poſſ. remed. 4. numero 31. 33
Barbatiæ opinio exploſa, de adip. poſ. reme. 4. nu. 336 48
Bartolus in l. aſſiduis, nu. 9. C. qui potio. in pig hab. exponitur, de adip. poſ. remed. 3. nu. 118 21
Bartolus & Baldus declarantur, remed. 3. num. 465 122
Bart. in l. 2. nume. 5. ff. de appel. recip. declaratur, remed. 4. numero 877 72
Bart in l. qui liberis §. hæc verba, in fi. de vulga. declaratur, reme. 4 nu. 265. 45
Bartol. in l. cùm quærebatur, nu. 10. C. vnde vi. declaratur, remed. 4 nu. 599 60
Bar. conſi 91. nu. 6. lib. 1. declaratur, remed. 3 nu. 615 130
Bar. l. 3. § quod Prætor. ff. ne quis eum &c. declaratur, ibidem nume. 616
Bar. l. 1. § hoc interdictum, nume. 9. ff. vti poſſide. declaratur, remed. 3. nu. 866 144
Bart. in l. 1 §. vlt. nu. 4. ff vti poſſid. declaratur, remedio tertio nume. 664 132
Bartolus declaratur, remed. 5. nu. 83 81
Bartoli inſtantia notatur, ibid. nu. 82
Bartolus in auth. qui ſemel, num. 30. C. de probat. declaratur, remed 4. nu. 532 56
Bartoli opinio defenſa, ibid. num. 534
Bartoli opinio reiecta, remed. 3. num. 757 138
Bartoli ſenſus ad l. 3. C. de pigno. exploſus, remed. 5. nu. 6. 77
Bar. Baldi, ac Cagnoli doctrina declarata. reme. 3. nu. 662. 132
Bartoli opinio examinatur & defenditur, reme. 5. nu. 122 83
Bartoli error, remed. 3. nu. 250 113
Bartoli lapſus, remed. 3. num. 240 112
Beneficium l. vlt. C. de edi. diui Adr. an reddatur patri nomine filij inſtituti, inſpecto iure antiquo, quo filius totum patri acquirebat, remed. 4. nu. 286 46
Beneficium l. vlt. C. de edicto diui Adr. non concedi patri nomine filij, qui acquirit ſibi caſtrenſia, vel quaſi, remedio 4. nume. 283 46
Beneficium l. vlt. C. de ed. diui Adri. locum non habet in ſucceſſione ab inteſtato, de adipiſ. poſ. remed. 4. nu. 64 35
Beneficium, lege Rector eccleſiæ.
Beneficialis cauſa poſſeſſoria cauſam proppriệtatis habet annexam, remed. 3. nu. 731 137
Beroij & Benerintendi opinio confutata, remed. 4. nu. 841 70
Beroij opinio reiecta. d. remed. 4. nu. 871. 72
Beroij diſtinctio & doctrina exploſa, remed 3. nu. 677 134
Beroij leuis quædam conſideratio reiecta, reme. 3. n. 514. 124
Bona ſecundi conductoris prædij ruſtici cenſeri tacite hypothecata pro penſione, de adip. poſ. remd. 3. num. 99 20
Bona ſpecialiter non hypothecata pro penſione domus ſub tacita permanere, de adip. poſ. remed. 3. nu. 154 23
Bona quæ ſolùm detinentur, de bonis eſſe dicuntur de adipiſ. remed. 1. nume. 79 6
Bona, lege illata & innecta Reſ. Mobilia.
Bonafides requiritur in acquiſitione ſeruitutis ducendi aquã per præſcriptionem, remed. 6. nu. 132 160
Bonafides requiritur in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ducendi aquam. remed. 6. nu. 14 155
Bonafides in interdicto de riuis requiritur, reme. 7. nu. 11 163

Bona fide præſumitur vbi adeſt titulus,remed.5.nu.24 149
Bona fides præſumitur ſi ius non repugnat,ibi.nu.25
Bonafides quomodo probetur,ibid.nu.27
Bonafidea requiritur in acquirenda quaſi poſſeſsione ſeruitutis,remed.5.num.20 148
Bonam fidem in acquirendis ſeruitutibus requiri,ibid.num.21
Bonam fidem adfuiſſe in ſeruitutis acquiſitione quis probet, ibid num.22
Bonam fidẽ probat qui aſſerit ſeruitutẽ vſu cæpiſſe ibid.n.26
Bonorũ poſſeſſor hæres propriè an ſit,reme.4.nu.328. 48
Bonorum poſſeſſor ante hæreditatis aditionem,ſi deſiit deinde poſsidere,agere poterit remedio quorum bonorum, de adipiſ poſſ.remed.1.nu.30 3
Bonorum poſſeſſor venit hæredis appellatione in ſtatuto,d.remed.4.nu.331. 48
Bonorum poſſeſſor appellatione hæredis etiam in odioſis continetur,ibid.nu.332
Bonorum poſſeſſorem eſſe verum hæredem ex aliquorum opinione,ibid.nu.333
Bonorum poſſeſſorem agentem ex remedio quorum bonorũ, non habere neceſſe exprimere certum in ipſo libello,reme.8.num.95. 6
Bonorum poſſeſsio furioſo quomodò detur,de adipiſ.reme.1, nume.25 3
Bonorũ poſſeſsio ædictalis ius tribuit,do.adip.reme.1.nu.15 3
Bonorum poſſeſsionem edictalem eſſe ordinariam,ibid.nu.16
Bonorum poſſeſsionem edictalem ſine cauſa cognitione interdictum concedi,ibid.num.17
Bonorum poſſeſs perqu ras in verb.Decretalis, Edictalia.
Bonorum poſſeſsionem qui vult agnoſcere, ſe filium probare debet,remed.1.nu.69 7
Brachium ſeculare quomodo & quando à iudice eccleſiaſtico poſsit requiri,remed.3.num.360 .117
Budæi explanatio vindiciarũ,declaratur,remed.3.nu.13. 103
Butrij conſideratio exploſa,remed.3.nu.580 124
Butrij traditio & doctrina declarata,reme 3.nu.372 117

C

CAleaneus conſ.18.nu.25.declaratur,remed.4.nu,458.52
Capitula petitorij coram laico deduci non poſſunt in cauſa poſſeſſorij beneficij eccleſiaſtici quod ibi declaratur,remed.3.nu.330 116
Capitula & poſitiones quomodo formari debeant in interdicto de aqua quotidiana & æſtiua,remed.6.nu.159 162
Captura conceſſa ante liquidationem debiti reconualeſcit ex ſuperueniente,remed.5.nu.67 80
Cancellatio & vitium dicitur eſſe circa ſubſtantialia teſtamenti cùm eſt in inſtitutione hæredis,remed.4.nu.717 65
Cancellatio circa præfationes vitiat,ibid.nu.718 65
Cancellatio & raſura bene emendata non nocet,ibid. nu. 722
Cancellatio nocet cùm dubitatur an notarius illam correxeſit & emendauerit ſua manu,ibid.nu.725
Cancellatio originalis ſuperueniens poſt ſumptum authenticum non obeſt,remed.4. nu.703 64
Cancellatio teſtibus non poteſt coadiuuari, vt ſit locus reme. l.vlt.C.de edi.diui Adria.ibid.nu.704
Cancellationem vitiare cùm eſt in ea parte de qua quæritur, ibid.nu.716 65
Cap paſtoralis.§.præterea de offi.de leg.exponitur.remed.4 num 839 70
Cap poſt electionem,de conceſsione præbend. declaratur, d. remed 6.nu.53 89
Cap.conqueſtus, de foro competenti declaratur, remed.3, nu.165 117
Cap.1 §.inter filiam,ſi de feudo fuer.cont.inter domi.& agna. declaratur,remed 4.nu.376 49
Cap.conſtitutis,il 2 de appell.declaratur,remed.6.nu.51 89
Cap vlt.§.ſi quis 2.q.6,declaratur.rem 4.nu.842 70
Cap.ex parte B.de foro compe.intellectus & declaratio.rem. 3.nume.413 119
Cap.ex tranſmiſſa,de foro comp.intellectus,& declaratio,remed.3.no.398 118
Cap paſtoralis de cauſa poſſeſsio,& proprie.intellectus,reme. 4.nu.536 56
Cap.paſtoralis §.præterea,de offi.de leg.intellectus & declaratio,remed.3.nu.512 111
Cap quoniam frequenter.§.in aliis, vt lite non conteſt. ſenſus & intellectus,ibid.nume.513
Cap.contingit,de dolo & contuma.ſenſus ibid.nu.214
Cap.ſi à ſede,de præben.in 6.ſenſus & intellectus,remed.4.numero 797 68
Caput.item eſt quis,de reſt.ſpolia.ſenſus,reme.3.nu.712 136
Caput aquæ quid.remed.6.nu 22 155
Caſtellum,è quo aqua ducebatur,quid,ex L. V.triniano,remed. 6.nu.58 157
Cauſa leuis excuſat turbatorem à dolo.remed,3.nu.623. 130
Cauſa iniuſta quòd non excuſet à pœna legali,ibid.nu.624
Cauſa incidens ſequitur naturam cauſæ principalis.de adipiſc. poſ.remed.4 nu.445 52
Cauſa poſſeſſoria eſt ſpiritualis cùm de titulo principaliter diſputatur,remed.3.nu.329 116
Cauſa principalis ſi eſt ſummaria, ita & eius articuli & infra declaratur,remed.4.nu.444 52
Cauſa delegata tam poſſeſsionis,quàm proprietatis delegata cenſetur,remed.3.nu.384 118
Cauſa etiam leuis excuſat à pœna violentiæ,de adipi.poſſ.remed.5.nu.3 78
Cauſa dicitur criminalis cùm de poſſeſsione turbata accuſatur reus ex ſtatutorum diſpoſitione,remed.3.nu.608 129
Cauſa à dolo excuſat,remed.1.nu 63 94
Cauſa probari ſummatim debet vt excuſet,ibid.nu.64
Cauſa poſſeſſoria,ſpiritualis non redditur cum incidenter de titulo agitur,remed.3.nu.332 116
Cauſa vt excuſet à turbata poſſeſsione probari debet, reme.3. num.653 132
Cauſa iuſta non excuſat à violentia turbatione poſſeſsionis, ibid.nu.654
Cauſa iuſta non excuſat à turbatione poſſeſsionis cùm turbator non deſiſtit cognita falſitate cauſæ.ibid.num.655
Cauſa iuſta quando litigantẽ excuſet ab expenſis,ibid.n.656
Cauſa limitatoria,lege Limitatoriam cauſam.
Cauſæ duæ tantùm ad feudum ſpectant,conſtitutio, & priuatio,remed.3.no.423 120
Cauſæ cognitio non requiritur in iudicis officio retinendæ,remed.vlt.nu.33 167
Cauſam criminalem & ciuilem pro poſſeſsione turbata cumulare,vtile admodum eſt,remed.3.nu.654 126
Cautela cùm ambigitur quis poſſeſſor ſit,de adipi. poſ.reme. 6.num.33. 88
Cautela petentis mitti in poſſeſsionem iudicis auxilio, reme.6. nume.11 18
Cautelæ quibus vti poteſt actor dum actionem proponit in remedio.l.vlt.C.de edi.diui Adr.remed.4.nu.501 54
Cautio de non turbando perpetua an ſit,remed.3.nu.818. 142
Cautio de aqua non ducenda quamdiu habeat durare, remed. 6.nu.163 162
Cautio aliqua an præſtetur in interdicto de aqua quotidiana & æſtiua,remed.6.num.160. 162
Cautionem præſtat reus de vtendo ſeruitute aquę quotidianę cùm dominus aquæ eſt in quaſi poſſeſsione libertatis,ibid. num.161 162
Cautionem de non vtendo ſeruitute lite pendente præſtat, qui experitur interdicto de aqua quotidiana. d. remed.6. nu.162 162
Ceſsio vt ſupra non prodeſt,non ceſſa perſonali actione.
Nec non facta ceſsionis liquidatione.Item.
Nec eſt generaliter facta eſt ceſsio,reme.5.n.103.104.105 82
Cedi non poteſt licentia ingrediendi poſſeſsionem debitoris per vim,ibid.nu.101.
Cedi poſſe interdictum retinendæ, de adipiſ.poſ.remed.4.numero 258 45
Cedi poſſe facultatem continuandi poſſeſsionem,ibid.nu 213
Cedi poſſe facultatem exequendi inſtrumẽtum ex diſpoſitione ſtatuti,ibid.nu.254
Cedi poſſe licentiam ingrediendi poſſeſsionem propria authoritate,remed. 5.nu.100 82
Ceſſabilia quæ ſunt,ſunt etiam tranſmiſsibilia,remedio quinto nume.98 81
Ceſsionario hæredis ſcripti an concedatur remedium ex l.vlt. C.de edi.diui Adr.d.remed.4.nume.249 45
Ceſsio à Principe facta transfert etiam poſſeſsionem d. reme. 3.num.277 114
Ceſsio facta in præſentia rei ceſſæ etiam poſſeſsionem transfert,ibid.num.278

Ceſsiona-

Ceſſionarius rei corporalis non habet remedium, vti poſſidetis contra tertium ante poſſeſsionis apprehenſionem, etiam ſi ceſſa ſint iura omnia, d. remed. 3. nu. 273 114

Ceſſionarius habet remedium, vti poſſidetis, cùm ex ſola ceſſione poſſeſsio transfertur, d. remed. 3. nu. 276 114

Ceſſionario iuris incorporalis redditur interdictum, vti poſſidetis, etiam ſi poſſeſsionem non apprehenderit, d. remed. 3. nume. 259 113

Ceſsio in incorporalibus locu traditionis eſt, remedio tertio num. 260 113

Cedere eſt quaſi diſcedere, ibid. nu. 261

Ceſſionario rei corporalis reddi interdictum, vti poſſidetis, cùm res tradita eſt, ibid. nu. 263

Ceſſionario rei corporalis datur remedium, vti poſsidetis, cõtra cedentem, ibid. nu. 265

Ceſſionario ſimplici an contra tertium turbantem reddatur interdictum, vti poſſidetis, ibid. nu. 267

Ceſſionarius ex ſola ceſſione poſſeſſor non efficitur, remed. 3. nume. 168 113

Ceſſatum per ſex menſes in danda bonorum poſſeſſione quando dicatur, remed. 1 nu. 46 94

Ceſſationis appellatione, de culpabili intelligitur in dubio, ibid. nu. 47

Cæpollæ caurel. 100. confutata, remed. 3. nu. 748 138

Cæpollæ lapſus, remed. 5. nu. 103 152

Ciceronis locus in oratione 3. in Verrem. reme. 3. nu. 813. 142

Citatio partis non requiritur cum iudex prouidet ſcandalo, remed. 6. nu. 7 87

Citatio aduerſarij non requiritur in his, quæ ex vrbanitate fiunt, remed. 5. nu. 151 85

Citatio omiſſa in miſſione in poſſeſſionem ex reme. l. vlt. C. de edic. diui Adr. non viriat proceſſum, remed. 4. nu. 456 52

Citatio neceſſaria non eſt in miſſione in poſſeſſionem cũ ignoratur quis poſſideat, d. reme. 4. nu. 464 53

Citatio generalis quando neceſſaria eſt, d. reme. 4. no. 559 52

Citatio etiam generalis non eſt neceſſaria cùm nullum præiudicium alicui adfertur, ibid. nu. 460

Citatio aduerſarij an ſit neceſſaria in remed. l. vlt. C. de edic. diui Adr. remed. 4. nu. 447 52

Citatio requiritur cum inſtrumentum ex forma ſtatuti eſt exequendum, ibid. nu. 449

Citatio non eſt neceſſaria in remedio. l. vlt. C. de edi. diui Adr. cùm aduerſarius iure caret, ibid. nu. 450

Citatio aduerſarij non requiritur, cùm hæres ſimpliciter petit ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio l. vltim. C. de edic. diui Adr. d. remed. 4. nu. 453 52

Citatus etiam ſi contumax eſt, legitimus contradictor dicitur, cùm lata ſententia de mittendo in poſſeſſionẽ venit, reme. 4. nu. 613 60

Citatus etſi approbatus cenſeatur quò ad ſui perſonam, non tamen quò ad cætera, ibid. nu. 614

Citatus ſi ſua putauerit intereſſe, an dicatur approbatus vel cõtradictor, ibid. nu. 615

Citatus ſi ſua putauerit intereſſe, debet de eo ante omnia docere, ibid. nu. 616

Citatus, ſi ſua intereſſe putauerit, qua ſub cautela iure à citante vocari debeat, ibid nu. 620

Citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, non dicitur contumax cùm venit lata ſententia, ibid. nu. 621

Citatus tanquam vaſſallus an teneatur comparere ad legandum declinatoria, remed. 3. nu. 430 120

Citationem neceſſariam non eſſe in remedio, l. vlt. C. de edicto diui Adr. cùm hæreditas a nemine poſſidetur, d. remed. 4. num. 458 52

Citationem approbare perſonam citari, remed 4. nu. 612 60

Citata parte ſumuntur informationes ſcandali. remed. 6. numero 18. 87

Citari an debeat aduerſarius in iudicis officio retinendæ, remed. vlt. nu. 31 166

Circuitus inutiles eſſe euitandos, remed. 4. nu. 572 572

Ciſterna piſcaria, & puteus fundi pars eſt, reme. 6. nu. 36 156

Ciuitas admittens aliquem ſemel in conſilio ei quaſi poſſeſſionem tribuit, remed. 5. nu. 12 148

Ciuitati, quæ magiſtratum conſueuit eligere, an reddatur interdictum, vti poſſidetis, ſi Princeps eligendi auctoritatem vſurpat, remed. 3. nu. 146 108

Clara res redditur, cùm in loco cernitur, remed. 3. nu. 50 79

Clàm ingreſſus expelli poteſt ſtatim, remed. 3. nu. 30 104

Clauſula conſtituti in pacto de ingrediendo poſſeſsionem debitoris operatur, vt poſſit ingredi non facta liquidatione, remed. 5. nu 69 80

Clauſula precarij quid operetur in remedio. l. 3. C. de pigno. remed. 5. nu. 38 78

Clauſulæ, ſi ſua intereſſe putauerit, effectus, rem. 4. nu. 617. 60

Clericus hæres inſtitutus ſibi, & non patri acquirit, remed 4. nume. 282 46

Clericus dominus feudi ſecularis iudicit inter ſuos vaſſallos laicos de poſſeſſione feudi inter ſe contendentes remed. 3. nume. 409 119

Clericus dominus feudi ſuſtinet perſonam laici dũ inter vaſallos de cauſa feudi iudicit, ibid. nu. 410

Clericus in poſſeſſionem miſſus cui beneficij, an habeat interdictum ne vis fiat ei remed. 1. nu. 56 94

Clericus in poſſeſſionem miſſus ab executore defenditur in Gallia, ibid. nu. 57

Clericus in poſſeſſione non defenditur, ſi ei obſtat exceptio. quod ibi declaratur, ibid. nu. 58

Clericus poſſidens coram quo conueniatur vt contradictor legitimus, de adip. poſ. remed. 4. nu. 476 53

Clericus ſpoliator coram quo conueniatur, ibid. nu. 477

Clericus laicum turbans in quaſi poſſeſsione rei beneficiariæ coram quo conueniri debeat, reme. 3. nume. 346 116

Clericus clericum turbans in quaſi poſſeſsione rei beneficiariæ coram iudice laico conueniri non poteſt, ibid. num. 349

Clericum non poſſe citari coram iudice laico, ibid. nume. 350

Clericum à laico iudice in ius vocari non poſſe, ibid. nu. 347

Clericum ſubijci iuriſdictioni ſeculari ratione contractus, remed. 3. nu. 401 119

Clericum non eſſe priuilegiatum in cauſa feudi ſecularis. rem. 3. nu. 374 117

Clerico reddi remedium. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. reme. 3 num. 129 107

Coccieius Nerua legem Auguſti de viceſima emendauit. remed. 4. nu. 4 32

Codicilli idem an ſint quòd teſtamentũ, reme. 4. nu. 194 42

Codicillos perfectionem quantum in ſe eſt, habere, ac ipſum teſtamentum, remed. 4. nu. 197 42

Collectas certis de rebus ſoluens, in cæteris ſibi non præiudicat, remed. 5. nu. 60 150

Colonus condemnatus per ſententiam latã in remedio. l. vlti. C. de edicto diui Adria. tollendo appellat, remedio quarto nume. 566 71

colonus vnde, de adipiſ. poſ. remed, 3. nu. 85 19

coloni nomen generale, ibid. nu. 84

colonus partiarius ſocius an dicatur, ibid. nu. 87

coloni bona & tunc pro pẽſione ſunt tacitè hypothecata cùm conduxit agrum colendum pro decem ſachis frumenti, ibid. nume. 88

colorari poſſeſsio quando dicatur, remed 3. nume. 594 139

coloratus titulus quis, & quis quaſi coloratus & diſcoloratus, remed. 3. nu. 595 139

coloratur quaſi poſſeſsio beneficij ſententia lata in petitorio, ibid. num. 597

coloratur quaſi poſſeſſio beneficij probando titulum antiquũ deperditum, ibid. nu. 598

coloratus, cætera in quibus Titulus.

Comes poſſidens petere poteſt ſe Comitem declarari. reme. 4. num. 349. 48

compenſando creditor ſibi ſoluit, remed. 5. nu. 56 79

compromiſſum vbi de cauſa principali fieri prohibetur à ſtatuto, non tamen prohibetur quò ad cauſas incidentes, & emergentes, remed. 4. nu. 810 63

conciliatio opinionum de conſtitutione Iuſtiniani, de adipiſ. poſſ. remed. 4. nu. 15 32

conciliatio opinionum, quando non commiſſa mora creditor ingreditur poſſeſſionem debitoris, remedio 5. nu. 76 80

conciliatio opinionũ, ex auctoris ſententia, reme 3. nu. 531 124

conciliatio opinionum ex Ripæ ſententia comprobata, remed. 3. num. 690 134

conciliatio opinionum, quando liceat ſine liquidatione exequi licentiam de ingrediendo poſſeſsionem debitoris, reme. 5. nu. 61 80

conciliatio opinionum de conſtitutione. l. vlt. C. de edic. diui Adri. an correctoria ſit, vel limitatoria. d. reme. 4. n 36 33

concilian-

Conciliantur Fulgoſij & Zachardi ac communi opinio. reme. 4.nu.310 47
Conceſsio nocet ſolùm confitenti beneficium eſſe ſui aduerſarij.remed.nu. 339. 116
Conceſſo vno cenſeri conceſſa ea ſine quibus illud conceſſum ſtare non poteſt.remed.5.nu.110. 152
Concedi facile debet, quod ſibi non nocet & alteri prodeſt. remed.4.nu. 765 66
Concluſionis in cauſa vis magna,remed 4.nu.588 56
Concluſum eſſe in cauſa, & latam ſententiam eſſe paria.
Conditio de dando hæredi impletur dando hæredi hæredis. de adip.poſſ.remed.4.nu.238. 44
Conditio ſi nupſerit, ſi filios ſuſceperit, momento perfici, de adip.poſ.reme.8.nu.38. 10
Conditio de dando hæredi verificatur in bonorum poſſeſſore. remed.4.nu.329. 48
Conditio nihil ponit in eſſe remed.4. nu.146 39
Conditioni de dando aliquid furioſo, vel pupillo, dicitur ſatisfactum, dando curatori & tutori illorum. remedio 4. nume.259 45
Conditionalis contractus propriè contractus non eſt, remed. 4.nume.307 47
Conditionalia verba non diſponere,ibid.nu. 308
Conductor poſsidens mala fide rem alterius eam non obligat domino prædij conductori ex illatione & inuectione, de adipiſ.p .reme.·.nu. 109 21
Conductor poſsidens mala fide rē alterius, ſi domino rei ſciente eam inuexit in prædium conductum, cenſetur eam tacite obligaſſe,ibid.nu. 110
Conductor poſsidens rem alterius mala fide, ſi eam inuexit ſciente & volente rei domino, illam obligaſſe dicitur. de adip.poſſ.remed. 3.nu.112 21
Conductor publicus ius in re acquirit, reme.4 nu. 36 146
Conductorem exercentem negotiationem cenſeri tacitè hypothecaſſe merces illatas in domū vel apothecam, de adip. poſſ remed.3 nu.127 22
Connani Baronis, Charondæ & Coraſij defenſa ſententia, remed.3.nu.36 16
Confeſſoria & negatoria actio pro ſeruitutibus datur, remed. 5.nume.39 149
Confeſſoria actio eo agit, qui ſeruitutem vult conſeruare.ibid. nume.40
Confeſſoria agens dominium ipſe non probat, ſed aduerſarius,ibid.nu.41
Confeſſoria vel negatoria agens an caueat de non vtendo. remed.5.nu.55 150
Confeſſoria qui egit non experitur interdicto de itinere actuque priuato,remed.5.nu.125 152
Confeſſoria qui egit pro refectione itineris, non poteſt deinde agere interdicto de itinere &c.ibid nu.1 0 153
Confeſſoria qui egit, vt declaretur ſeruitutem ſibi competere, eo abſoluto, non poteſt experiri interdicto, de itinere ad refectionem.ibid.nu. 127
Confeſſoria interdum non datur, cum tamen competat interdictum, de itinere actuq; priuato, d.reme 5.nu.134 153
Confeſſor an non aduerſari iudiciu poſſeſſorio retinendæ, remed.3 nu.540 126
Confeſsionem in beneficialibus non nocere confitenti, vt poſſeſſionem priuetur; & illa adiudicetur aduerſario, reme.3. nume.694 135
Conſenſus domini feudi tacitus an ſufficiat cùm ordinarius iudex cognoſcit de cauſa feudi inter vaſallos, remedio 3. nume.418 119
Conſules Mercatorum Mediolani mittere non poſſunt in poſſeſſionem hæredem ſcriptum ex delegatione prætoris Mediolani,remed 4.nu.407 50
Conſuetudo non valet, quod per vim creditor ingrediatur poſſeſſionem debitoris.de adip.poſ remed. 5.nu.95 82
Conſuetudo legis vim obtinet. de adipiſcen.poſſeſſ.remedio, 2.nume.70 11
Conſuetudo & vſus non extenditur de loco ad locum.remed. 5.nume.62 150
Conſuetudo & præſcriptio facti ſunt,ibid.nu.64
Conſtitutio.l.non eſt dubium.C. de legatis, quid differat ab interdictu quorum legatorum.de adipiſcen. poſſeſſ. remed. 2.nume.9 9
Conſtitutio.l.vlt.C.de edict.diui Adr.toll.à cæteris remediis poſſeſſoriis adipiſcendæ differre.in prælud nu.16 1
Conſtitutio.l creditores.C.de pigno. temperat cōſtitutionem l.extat.ff.quod metus cauſa.de adip.poſſ.remed.5.nu.1. 76
Conſtitutio.l.vlt.C.de edic.diui Adri.tollend.an noua ſit. remed.4.nu.14 32
Conſtitutio,l.vlt.C.de edic.diui Adr. correctoria vel limitatoria ſit,vel ne.ibid nu.17
Conſtitutio correctoria continet caſum ex larga ſignificatione comprehenſum: ſi eadem adeſt ratio.d.reme 4.n.60. 35
Conſtitutio.l.vlt.C.de edicto diui Adr.non prouidet illi,quē conſtat eſſe hæredem ab inteſtato, etiam ex confeſſione.d. remed.4.nu. 87. 37
Conſtitutio.l.vlt C.de edic,diui Adr. in quibus differat ab interdicto quorum bonorum, & ibidem vndecim enumerantur differentia.d.reme.4.nu.45 33
Conſtitutio.l.vlt.C.de ed.diui Adr.toll. qua ratione edita ſit. de adip.poſ.reme.4.nu.42 33
Conſtitutio.l.vlt.C.de edict. diui Adr.toll. an odioſa ſit, vel fauorabilis.de adip.poſ.remed.4.nu. 37 33
Conſtitutio.l.vlt.C.de edicto diui Adr.toll. an extendatur ad alios caſus non comprehenſos in ea.ibid.nu.41
Conſtitutionem.l.vlt.C.de edicto diui Adria.tollen. eſſe pro parte correctoriam, ex aliquorum opinione, de adip.poſſeſ. remed.4. nu.13 32
Conſtituti clauſula qui operetur in remedio.l.3. C.de pigno. reme.5.nu.36 78
Contractus innominatus ſequitur naturam contractuum nominatorum, de adip.poſſ.reme.3.nu 90 19
Contractus nullus notoriè non excuſat à pœna turbatæ poſſeſsionis,remed.3.nu.638 131
Cōtractus talis præſumitur, qualem verborum proprietas demonſtrat,remed.4.nu.21 146
Contractus inualidus an excuſet à dolo accuſatum de turbata poſſeſsione.remed.3.nu.634 131
Contractus inualidus apparenti in validitate præſumptione iuris excuſat turbatorem à dolo.ibid.nu. 635
Contrahentes in confinibus duos iudices habent. remedio 3. nume.322 115
Contradictor legitimus ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem, & ad obtinendum is non eſt, qui poſſeſſionem & titulum habuit viuo teſtatore, de adip. poſſ. remed.4.nu.604 60
Contradictor legitimus vt ſupra eſt, qui ſtatim probat de iure ſui dominij & ſuæ poſſeſſionis,ibid.nu. 605
Contradictor legitimus eſt ad obtinendum qui fuit admiſſus ad probandum de ſuo iure,ibid.nu. 607
Contradictor legitimus ad obtinendum eſt, qui probat de titulo à teſtatore habito & de poſſeſsione à ſe ipſo, mortuo teſtatore,ibid.nu 609
Contradictor legitimus eſt ad obtinendum cùm probat de titulo à teſtatore habito inter viuos,ibid. nu.610
Contradictor legitimus qui dicitur, qui comparet lata ſententia de mittendo in poſſeſsionem,ibid. nu.611
Contradictor vt ſupra an ſit, cùm allegat titulum ab alio habitum viuente teſtatore, & poſſeſsionem poſt illius mortē. d.remed.4 nu.558 59
Contradictor legitimus quis ſit in remedio.l.vlt. C. de edict. diui Adr.remed.4.nu.554 57
Contradictor legitimus quis ſit in remedio.l vlt. C.de ed.diui Adr remed.4.nu 554 57
Contradictor legitimus eſt, qui citatus fuit, etiam ſi non poſſideat,vel detineat,ibid.nu. 555
Contradictor legitimus non eſt qui nō tenet, aut poſsidet, nec citatus fuit, vt impediat ſummariā cognitionē. ibid. nu.556
Contradictor legitimus non eſt allegans titulum diuerſum, cùm nec poſsidet, nec detinet, nec citatus fuit.ibid. nu.557
Contradictor legitimus non eſt ad impediendam cognitionē ſummariam, qui allegat titulum ſimilem titulo hæredis, ſi non poſsidet, vel detinet,ibid.nu.559
Contradictor legitimus non eſt, qui dum nō poſsidet, allegat hæredis titulum minus legitimum eſſe.ibid. nu.560
Contradictor legitimus ad impediendum ſummarium proceſſum non eſt, qui poſsidet, ſi ſine titulo eſt,ibid.nu.561
Contradictor legitimus ad impediendam ſummariam cognitionem non eſt, qui titulum habet & poſsidet.ibid.nu. 562
Contradictor legitimus ad impediendam ſummariam cognitionem is eſt, qui dum poſsidet, titulum ſimilem titulo

hæredis

hæredit allegat,ibid.num.565
contradictor ad ſuſpendendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem is legitimus eſt,qui citatus fuit, etiam ſi non poſſideat,ibid.nu.567
contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem non eſt,qui non poſſidet,titulum non habet, nec citatus fuit,ibid.nu.568
contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem non eſt,qui non poſſidet , licèt titulum diuerſum ab illo teſtamenti alleget,ibid.nu.569
contradictor legitimus eſt ad impediendum licentiam de mittendo in poſſeſſionem, & ad obtinendum ſentétiam pro ſe, qui viuente teſtatore poſſidebat,& nunc poſſidet, d.remed. 4.num.597 59
contradictor legitimus eſt, qui comparet poſt factam miſsionem in poſſeſsionem,vt illa reuocetur,d.reme.4.n.626. 61
contradictor legitimus eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem,qui titulum diſsimilem ab illo hæredis habet,& in poſſeſsione eſt,ibid.nu.593 59
contradictor, vt ſupra eſt alleg.ios poſſeſsionem ante mortem teſtatoris,& deficere quæ ſunt de intentione hæredis:
contradictor legitimus an ſit, qui lata ſententia de mittédo in poſſeſsionem comparet, vt pro ſuo iure audiatur,d.reme.4. num.628 60
contradictor legitimus non eſt, qui titulum habet ſine poſſeſſione,de adipiſc.poſſ.reme 4.nu.574 58
contradictor non impedit executionem ſententiæ in re, quæ à debitore victo poſsidetur,ibid.num.575
contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem legitimus non eſt,cùm non poſsideat,etſi titulum ex eodem teſtamento habet,ibid.num.576
contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem legitimus non eſt,ſi non poſsidet,etſi allegat deficere quæ ſunt de intentione hæredis,ibid.num.578
contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem legitimus eſt , cùm allegat titulum parem titulo petentis,ibid.nu.581
contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem legitimus non eſt, ſi allegat ſolam poſſeſsionem, etſi titulum etiam obtinet,ibid.nu.582
contradictor legitimus ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem eſt,qui poſsidet à defuncto, ibidem numer.583
contradictor legitimus an ſit ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem, qui à defuncto titulum habet , à ſe vero poſſeſsionem,ibid.nu.588
contradictor legitimus an ſit ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem,ſi hæres ſimpliciter petit ſe mitti in poſſeſsionem,ibid.nu.585 59
contradictor legitimus eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſsionem, cùm poſsidet & titulum habet à defuncto . & ibidem ſtatuta Patauij & Vicentiæ declarantur, ibid.nu.586
contradictori venienti pro ſuo intereſſe obiici nõ poteſt nullitas ſui tituli,d.reme.4.num.624 61
contraria non eſſe,dico,ſententiam nullam,etſi qua eſt appello,reme.4.nu.542 56
contraria duo ſimul eſſe non poſſunt,reme.3.num.516 124
Cœnaculum quid,reme.3.num.248 112
Cæcum & literarum ignarum tranſigere poſſe ſuper diſpoſitis in teſtamento,de adip.poſ.reme.4.nu.112 38
Copulatiuam in expoſitiuam ſæpe reſolui,reme.3.nu.22. 15
Coraſii opinio quædam aduerſus Ripam confutata,remed.3. num.691 135
Corneti reſponſum 232.vltimo dubio,lib.4.declaratur, de adipiſc.poſ.reme.2.num.25 9
Correctoria lex non continet ex mente ſua caſus correctos, de adipiſc.poſ.reme.4.nu.36 33
Contumacia manifeſta præſtat cauſam iuſtam,vt creditor mittatur in poſſeſsionem ex primo decreto,ita vt poſsideat,reme.3.nu.187 109
contumacia ſola non facit,vt contumax ius ſuum perdat, reme.3.nu.274 109
conuentio de ingrediendo poſſeſsionem ratione crediti conditionalis eſt,de adip.poſ.reme.5.num.60 80
conueniri qui poteſt loco ratione contractus de contractu debet conſtare,de adip.poſ.reme.3.nu.271 24
creditor qui ſua auctoritate ingredi põt,an adeundo iudicem, cenſeatur illi fauori renunciare,reme.5.nu.157 85
creditor adeundo iudicem,ſibi non præiudicat præmiſſa proteſtatione,ibid.nu.158
creditor vbi iudicis auctoritate eſt adeptus poſſeſsionem debitoris,an pignus prætoriũ acquiſiuiſſe dicatur,ibid.nu.159
creditor cum vult rem debitoris ſibi obligatam habere emptam,quomodo procedatur ad æſtimationem,ibid.nu.160
creditor mora non commiſſa à debitore ingredi nõ poteſt ſtatim poſſeſsionem, ſi debitoris ſuſpicio ceſſat, d.reme.5.nume.75 80
creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto verbis poſſeſſori ſolo conuenientibus poſſeſſor efficitur, remed.3.nume.195 109
creditor ex pacto expreſſo ingredi poteſt poſſeſsionem debitoris non facta liquidatione,reme.5.nu.63 80
creditor qui ex pacto poſſeſsionem debitoris ingreditur, vim maiorem non committit,de adipiſ.poſ.reme.5.nu.2 76
creditor ex pacto debitoris an eius poſſeſsionem adipiſci & retinere poſsit,ibid.num.4 77
creditor poſt reſiſtentiam debitoris ex interuallo ingrediens poſſeſsionem,an vim committere dicatur , d.remed.5. nume.84 81
creditor per vim ingredi poteſt poſſeſsionem ex facto debitoris,ſeruato tamen moderamine tutelæ,ibid.nu.85
creditor, vti non poteſt licentia de ingrediendo contra reſiſtẽtem de facto ſine cauſa iuſta,ibid.nu.86
creditor in remedio,l.3. C.de pign.an alam poſsit ingredi poſſeſsionem,d.reme.5.num.89 81
creditor an ea conſuetudine,vt ex pacto, licẽtiam habere poſſit ingrediendi poſſeſsionem debitoris,ibid.nu.93
creditor ex d.conſuetudine ſine vi ingredi poteſt, ibid.nu.94
creditor ſponte ingredi non poteſt poſſeſsionem eccleſiæ ex pacto inito,miniſtris reſiſtentibus,d.reme.5.nu.30 78
creditor ingredi non poteſt poſſeſsionem prædii minoris, qui ſine ſolennitate obligationem contraxit,reme.5.nu.14. 77
creditor aſſerens ſe ex licentia debitoris eſſe ingreſſum in fundum,an oſtendere debeat,ſe ea auctoritate vſum, remed.5. num.169 86
creditor ex magna cauſa miſſus ex primo decreto in poſſeſsionem,ita volente prætore,poſsidet,reme.3.nu.186 109
creditor pupilli pacto inito in iure perſonali , non poteſt ſua ſponte poſſeſsionem ingredi,d.reme.5.num.16 77
creditor pupilli pacto inito in iure perſonali , de rebus quæ ſeruari non poſſunt, ingredi poteſt ſua ſpõte poſſeſsionem, ibid.num.17
creditor pupilli pacto inito in iure perſonali,cum res data pignori eſt de his,quæ ſeruari poſſunt , non poteſt ſponte ingredi poſſeſsionem,ibid.nu.19
creditor eccleſiæ an ex pacto ingredi ſua ſponte poſsit illius poſſeſsionem,ibid.nu.22
creditor ſua auctoritate ingredi dicitur, cum iudex ex vrbanitate concedens hanc licentiam,poſſeſſorem non monet, reme.5.nu.148 85
creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto fructus lucratur,ſtatuto ita diſponente, ſi modo re ipſa facta eſt miſſio,reme.3.nu.183 109
creditor ex primo decreto in poſſeſsionem miſſus ſi ſpolietur non reſtituitur ex interdicto, vnde vi , remedio 3. numero 171 108
creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto non poſsidet,ibid.nu.172
creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto cur nõ poſſideat,ibid.nu.173
creditor conſequi poteſt pretium,quod ſucceſsit loco rei cùm nihil adſit, quod pro ſolutione conſequatur , remed.3.nume.123 81
creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto, amoto quolibet poſſeſſore,dicitur poſſeſſor effectus, remed.3.numero 199 110
creditor miſſus in poſſeſsionẽ ex primo decreto , quod habet vim ſecundi poſsidet,reme.3.nu.202 110
creditor,cui debitor promiſit tradere nudam poſſeſsionem, ſi miſſus eſt in poſſeſsionem ex primo decreto adhuc nõ poſſidet,reme.3.nu.176 109
creditor ex primo decreto in poſſeſsionem miſſus poſsidere dicitur, ſi diſpoſitione ſtatuti facit fructus ſuos,ibid.nu.177

Creditori miſſo in poſſeſſionem bonorũ debitoris dari remedium, l. ſi quis in tantam. C. unde vi, contra violentum occupatorem, reme. 3. nu. 161 108
creditori miſſo in poſſeſſionem ex primo decreto, ex magna cauſa, ita volente prætore, redditur interdictum, vti poſſidetis, reme. 3. nu. 185 109
creditorem habentem pignus ex cõuentione poſſidere, reme. 3. num. 160 108
creditorem habuiſſe animum furandi & occupandi iniuſtẽ, ex coniecturis detegitur, d. reme. 5. nu. 172 86
creditore vno miſſo in poſſeſſionem ex pignore prætorio & cæteri miſſi dicuntur, reme. 3. nu. 219 111
Criminalis accuſatio cur ceſſet cùm virtute contractus accuſatus de turbata poſſeſſione eſt ingreſſus poſſeſſionem, reme. 3. nu. 632 131
Cumulatio petitorij & poſſeſſorij in interdicto de itinere actuque priuato, non fit in inſtantia appellationis, remed. 5. nume. 94 151
cumulatio interdicti quorum bonorum, cum remedio recuperandæ cumulari ob diuerſos reſpectus, reme. 1. num. 92 6
cumulatio vbi non admittitur an illud ſit ipſo iure, vel parte opponente, reme. 4. num. 549 57
cumulatio poſſeſſorij & petitorio admittitur ceſſante regula contrarietatis, reme. 3. nu. 513 124
cumulatio petitorij & poſſeſſorij retinendæ nõ admittitur eodem tempore ab eodem, reme. 3. nu. 537 125
cumulationem petitorij & poſſeſſorij in incorporalibus admitti, reme. 3. no. 541 126
cumulationem petitorij & poſſeſſorij in beneficialibus admitti, ibid. nu. 542
cumulatur poſſeſſorium retinendæ cum petitorio cùm poſſeſſio aſſeritur deperdita ante litem conteſtatam, reme. 3. nume. 529 124
cumulari poteſt interdictum quorum bonorum cum illo retinendæ diuerſis reſpectibus, reme. 2. nu. 108 12
Cuniculi qui ſint, reme. 7. nu. 24 163
Curator bonorum abſentis mitti poteſt in poſſeſſionem hæreditatis relictæ abſenti, ex l. vlt. C. de edi. diui Adria. toll. reme. 4. num. 298 47
Curtij Iunioris ratio cur edita ſit, l. vlt. C. de edi. diui Adri. defenſa, de adipiſ. poſſ. reme. 4. nu. 44 33
Curtij Iunioris lapſus, reme. 3. nu. 386 118

D

Damni infecti cauſa miſſus in poſſeſſionem, rei ſeruandæ cauſa miſſum dici, reme. 1. num. 9 92
Debitor non dicitur pro debitu à creditore poſſideri, de adip. poſſ reme. 1, nu. 73 5
Debitorum nomina non cenſeri tacitè hypothecata pro penſione domus, de adipiſc. poſſ. reme. 3. nu. 142 23
debitorum nomina non venire in hypothecata expreſſa omnium bonorum, ibid. nu. 143
debitum ſolum naturale iudex ſoluere non poteſt debitore reluctante, reme. 1. nu. 41 93
Decij opinio in ca. conſultationibus. nu. 12. de offic. delega. improbata, reme. 3. nu. 191 109
Decij codex repurgatus in l. vlt. nu. 51. C. de edi. diui Adr. tol. reme. 4. nu. 501 73
Decij inconſtantia notatur, reme. 4. num. 425 51
Decij conſi. 125. nu. 5. & Albæ conſi. 75. dubia. rem. 6. n. 17. 87
Decretum nullũ dicitur cùm cauſa eſt nulla, reme. 1. n. 19. 93
Decretum ſecundum multis caſibus transferre dominium, reme. 3. nu. 167 108
Decretum interpoſitum ſuper principali trahi ad conſequentia, reme. 5. nu. 12 77
Decretum Mediolani, quòd criminaliter nõ procedatur, cùm res habet originem à contractu declaratur, reme. 3. numero 633 131
Decretum Mediolani, Quando res habet originem à contractu &c. declaratur, reme. 3. num. 644 131
Decretum ſexdecim Papiæ. Quòd poſſeſſio defuncti declaratis, reme. 4. nu. 509 54
Decretum Papiæ ſexdecim ſub rubr. Quòd poſſeſſio defuncti, declaratur, reme. 4. num. 324 47
Decretum interponi ex æquitate in danda bonorum poſſeſſione, de adipiſ. poſſ. reme. 1. nu. 26 3
Decreti ſolennitatem in danda bonorum poſſeſſione hodie ceſſare, ibid. nu. 27
Decretalis bonorum poſſeſſio quæ, de adipiſcen. poſſ. reme. 1. nom. 18 3
Decretalis bonorum poſſeſſio, quæ ex communi opinione, de adipiſ. poſſ. reme. 1. nu. 11 3
Decretalem bonorum poſſeſſionem repudiari non poſſe, ibidem num. 12
Decretal. cætera in quibus bonorum poſſeſſio.
Delegatio facilius à iure canonico conceditur, remed. 4. nume. 439 51
Delegari poſſe quæ celeritatem deſiderant, reme. 4. n. 438. 52
Delegari non poteſt actualis miſſio in poſſeſſionem, ib. nu. 440
Delegari an poſſit cauſa miſſionis in poſſeſſionem ex remedio, l. vlt. C. de edi. diui Adr. tol. reme. 4. nu. 473 51
Delegatus nullam poteſtatem habet ante receptas delegationis litteras, reme. 4. nu. 410 50
Detentio non operatur plenum effectum poſſeſſionis, reme. 3. num. 197 110
Detentio conceſſa ob tædium quæ, remed. 3. nu. 169 108
Detentio pro poſſeſſione habetur, de adipiſcen. poſſ. remed. 4. num. 369 48
Detentionem parere remedium recuperandæ, ibid. nu. 370
Detentoribus multis eſt ſuccurſum remedijs, remedio 3. nume. 55 105
Deus & lex efficere non poſſunt vt duo pugnantia ſimul ſint, reme. 3. num. 517 124
Dictio, vt, cuius naturæ ſit, reme. 3. nu. 20 85
Dictio penitus, præciſa eſt, de adip. poſſ. reme. 4. num. 19 32
Dictio tantummodo omnes caſus excludit, reme. 5. nu. 73. 150
Diffamator ſi non impedit poſſeſſorem, conueniri non poteſt interdicto, vti poſſidetis, reme. 3. nu. 293 114
Diffamatio impedit, & vim turbatiuam infert aliquando, ibid. num 294
Diſpoſitio l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto, C. de teſta. an in alijs quàm in filijs locum habeat, reme. 4. num. 320 47
Diſpoſitio generalis reſtringitur de habilitate, remedio 4. nume. 755 66
Diſpoſitio omnis ſuam ſubſtantiam præſupponit, de adipiſc. poſſ. reme. 3. nu. 168 24
Diſpoſitio, vide fauorabilis.
Diuidere poſſeſſionem inter contendẽtes de ea an debeat iudex, cum inexplicabilis eſt contentio, reme. 3. nu. 755. 138
Doctores intelliguntur loqui ſecundum iura allegata, remed. 3. num. 290 113
Dolus turbatoris ceſſat cùm alterius mandato ingreſſus eſt poſſeſſionem, reme. 3. nu. 630 131
Dolus probari debet cum ſtatutum pœnam indicit corporalẽ turbatori alterius poſſeſſionis, reme. 3. nu. 612 130
Dolus turbatoris probatur ex quo ſcit alterum poſſidere, d. reme. 3. num. 618 130
Doli probatio requiritur in actione iniuriarum, ibid. nu. 614
Dolum turbatoris quis probare teneatur, ibid. nu. 617
Dolo non turbaſſe quomodo accuſatus probare poſſit, d. reme. 3. nu. 631 130
Domicilium quo in loco cenſeatur contractũ, reme. 4. n. 482. 53
Dominus feudi non eſt iudex competẽs inter vaſallos de poſſeſſione feudi contendentes ſi eorum vnus negat, ſe vaſallum eſſe, d. reme. 3. nu. 425 120
Dominus feudi non eſt iudex inter vaſallos cum vnus ſe eſſe vaſallum negat, ibid. nu. 426
Dominus feudi non eſt iudex competens inter vaſallum & tertium de poſſeſſione feudi contendentium, ibid. nu. 427
Dominus inquilinum expellere poteſt cùm domum vult reficere, reme. 3. nu. 238 114
Dominus feudi non eſt iudex competens inter vaſallũ & tertium, etiam ſi is tertius vt vaſallus fuit citatus, reme. 3. nume. 429 120
Dominus feudi ſi cum vaſallo contẽdit de poſſeſſione rei feudalis pares curiæ cognoſcunt, ibid. nu. 432
Dominus feudi non eſt iudex inter vaſallos de feudi poſſeſſione contendentes cùm eorum vnus non oſtendit titulum, reme. 3. nu. 419 119
Dominus feudi non eſt iudex competens inter vaſallos contendentes de poſſeſſione feudi, quæ proprietati non adminiculatur, ibid. nu. 422
Dominus feudi iudex eſt inter vaſallos contendentes de poſſeſſione feudi franchi, reme. 3. nu. 406 119
Dominus feudi ſuſpectus non remouetur à iudicanda cauſa,

ſed ei datur adiunctus: vel cauſam poteſt delegare, d.reme.3.num.394 118
Dominus feudi iudex eſt competens in cauſa poſſeſſionis controuerſiæ inter vaſallos etiam ſi vaſalli ſint clerici, ibidem num.396
Dominus feudi iudex eſt competens in cauſa proprietatis feudi inter duos vaſallos,reme.3.nu.388 118
Dominus feudi iudex eſt competens inter duos vaſallos maiores contendentes de poſſeſſione feudi,ibid.nu.389
Dominus feudi iudex eſt inter vaſallos de poſſeſſione feudi cõtendentes & ſi feudum illud ſolùm habeant,ibid.nu.390
Dominus feudi coactus inueſtire vaſallum, eſt adhuc iudex competens in cauſa illius vaſalli contendentis de poſſeſſione feudi cum altero vaſallo,ibid.nu.391
Dominus feudi nõ eſt iudex in cauſa clerici vaſalli ſui, ſi alia eſt controuerſia quàm feudalis,reme.3.num.402 119
Dominus quando rem propriam condicere poſſit, remed.4. num.339 48
Dominium tranſire ipſo iure in legatarium,ibid.nu.341
Dominus feudi iudex eſt competens cùm duo vaſalli contendunt iudicio,vti poſſidetis,de re feudali,reme.3.n.377. 117
Domino feudi vtile eſt ſcire naturam feudi,ibid.nu.378
Domino turbato in ſeruis glebæ adſcriptis, redditur interdictum,vti poſſidetis,directum,reme.3.num.115 107
Domino feudi negligente adminiſtrare iuſtitiam inter vaſallos de poſſeſſione feudi contendentes adiri poteſt ordinarius,reme.3.num 414 119
Domino eligenti magiſtratum datur actio cùm electus turbatur,reme.3.nu.244 108
Dominum feudi eſſe iudicem ordinarium iure quodam ſingulari inter ſuos vaſallos,reme.3.nu.416 119
Dominium trãſiens ipſo iure fauore eccleſiæ,dicitur fictè trãſire d.reme.4.nu.346 48
Dominium eſſe difficilis probationis,reme.4.nu.927 75
Dominij exceptio cauſata à renunciatione facta ante turbationem poteſt obijci agenti interdicto,vti poſſidetis, reme.3. num.698 135
Dominij cauſa principaliter tractatur in rei vendicatione,reme.5.nu.132 153
Donans poteſt donando ius aliquod ſibi reſeruare, remed.5. num.27 78
Donatarium ciuiliter aliquando poſſidere, remedio 3. nume.24 104
Donatarium cauſa mortis poſſe ſua ſponte rem donatam occupare,de adipiſc.poſſ reme.2.num.81 11
Donationem cauſa mortis ſapit traditio à teſtatore viuente facta,de adipiſ.poſſ.reme.2.nu.56 10
Duareni explanatio ad l.ſi quis diuturno.ff.ſi ſer.vend.exploſa,reme.5.nu.46 149
Dubia res efficitur per negationem,reme.3,nu.469 122
Dyni & Baldi diſtinctio quædam reiecta,reme.3.nu.222. 111

E

Eccleſia,cui fideicommiſſum eſt relictũ,mitti poteſt in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edi.diui Adr.abſq; alia reſtitutione verbali ei facta,de adipiſ.poſſ.reme.4.num.101 43
Eccleſia acquiſita,vel caſtro cenſetur acquiſita & quaſi poſſeſſio ſubiectionis,ſine apprehenſione,reme.3.nu.827 142
Eccleſiæ cura communis eſt,reme.3.nu.382 118
Eccleſia bona concedi Rectori pro eius præbenda, remed.3. num.128 107
Eccleſiæ prædium ab Epiſcopo hypothecatum ſine ſolennitate à creditore poſſe alienari,reme.5,num.13 77
Eccleſiæ bona obligari potuerũt antequam eccleſiæ efficiantur,d.reme.5.nu.56 78
Eccleſiaſtica bona obligari non poſſe,nec pacto affici, vt eorũ poſſeſſio ſponte à creditore liceat ingredi,d.rc.5.n.29. 78
Edictum de procuratoribus permiſſorium eſſe, remed.3. nume.452 121
Edictalis bonorum poſſeſſio, quæ ea recepta magis doctorũ opinione,de adipiſc.reme.1.nu.19 3
Edictalis bonorum poſſeſſio quæ, & quæ decretalis ex noua auctoris ſententia,ibid.nu.14
Edictalem bonorum poſſeſſionem in abſtracto conſiderari, de adipiſc.reme.5.nu.13 3.
Edicti & Interdicti,vti poſſidetis,diſtinctæ formulæ, reme.3. num.3 103
Eguinarij Baronis reiecta opinio,reme.2,num.4 96.
Eligens viam iudiciariam cenſetur, extraiudiciariæ renunciare,reme.4.nu.453 58
Electo turbato,an reddatur remedium,vti poſſidetis,remed. 3.num.143 108
Electus non dicitur conſecutus ius quò ad poſſeſſionẽ,remed. 6.num.47 89
Emphyteuſis eccleſiaſtica, an ad hæredes extraneos tranſeat, reme.4.nu.391 50
Emphyteuta vt declaretur cecidiſſe ab emphyteuſi conſtare debet eum eſſe talem,de adipiſ.poſſ.reme.3.nu.172 14
Emphyteutam poſſidere naturaliter,reme.3.nu.85 106
Emphyteuticarius eſt contractus,cùm dictum eſt,reſirmamus tibi domum,videlicet ſolum iure emphyteutico,& ſuperficiem iure proprio,reme.4 nu.29 146
Emptio dicitur cum id,quod datur, principaliter venit, reme. 4.num.15 145
Emptio in dubio præſumitur cum pretium æſtimationi conuenit,ibid.nu.18
Emptio cenſetur cùm dominium conſtituto pretio trãsfertur, reme.4.num.9 145
Emptionis eſt proprium transferre dominium,ibid.nu.12
Emptionis ſubſtantia quæ,de adip reme.3.nu.86 19
Emptor cur conductorem expellere poſſit,reme.4.nu.37. 146
Emptor non expellit conductorem,qui rem conductam hypothecatam habet,ibid.num.38
Emptor,cuius nomine venditor ſe poſſidere conſtituit, petere poteſt poſſeſſionem corporalem ſibi tradi, de adipiſ.poſſ. reme.4.nu.338 48
Epiſcopus pauperum procurator, de adipiſc.poſſ.remed.4 nume.258 45
Epiſcopus pater pauperum,ibid.nu.260
Epiſcopus pauperum tutor,ibid.nu.261
Epiſcopus fideicommiſſarius pauperum inſtitutorum in teſtamento cenſetur,ibid.nu.262
Epiſcopus non miſſus in poſſeſſionem ex l.vlt. C.de ed.diui Adr.cùm ſpecialis executor teſtamenti nomine pauperũ conditi datus eſt,reme.4.num.270 46
Epiſcopo executori teſtamenti, in quo pauperes ſunt inſtituti hæredes, an concedatur remedium,l.vlt. C.de ed.diui Adr. reme.4.nu.256 45
Error non reddit decretum ex toto nullum,reme.1.nu.29.93
Error correctus manu notarij non nocet,reme.4.nu.723. 65
Errorem facilius præſumi quàm falſum,remed.4.nu.491. 54
Errore iuſto ductus in poſſeſſionem ſine miſſus excuſatur à vi,reme.3,nu.313 115
Euentus maloꝝ in conſideratione non eſſe, reme.4.n.463 53
Exceptio de iure tertij excluſiua intentionis agentis, obijci poteſt,de ad piſc.reme.5.num.68 5
exceptio excuſſionis obijci an poſſit in remedio ſaluiani interdicti,reme.3.nu.179 14
exceptio excuſſionis reſpicit petitorium, non autem poſſeſſorium iudicium,ibid.nu.180
exceptio dominij impedit reſtitui Caſtrum difficilis recuperationis,reme.4.num.887 73
exceptio impeditiua cumulationis quando obijci debeat, reme.4.num.550 57
exceptio criminis obijci non poteſt in iudicio, vti poſſidetis, reme.3.nu.718 136
exceptio dominij obijci an poſſit contra agentẽ remedio quorum legatorum,reme.2.nu.110 12
exceptio dominij obijcitur cùm poſſeſſio eſt penès reum cum vitio,reme.1.num.107 7
exceptio ſententiæ latæ in petitorio,an obſtet in iudicio quorum bonorum,ibid.nu.108
exceptio ſententiæ latæ in petitorio, obſtat agenti quorum bonorum,cùm incontinenti probari poteſt,ibid.nu.109
exceptio reſpiciens proprietatem locum habet in poſſeſſoriis beneficialibus,ibid.nu.110
exceptio latæ ſententiæ in petitorio obijci poteſt in remedio adipiſcendæ,cùm probationes offeruntur incontinenti,ibidem num.111
exceptio ſententiæ latæ in petitorio obijci poteſt in poſſeſſorio adipiſcendæ intentato in pœnam rei conuenti, ibi.n.113
exceptio dominij obijci an poſſit contra agentem remedio, vti poſſidetis,d.reme.3.nu.671 113
exceptio dominij incontinenti non probanda obijci nõ poteſt contra agentem interdicto,vti poſſidetis,ibid.nu.673

Index.

Exceptio dominij ſtatim probanda obijci poteſt, in remedio, vti poſſidetis, ibid nu.673
exceptio ſtatim probanda impedit ſententiæ executionem, ibid.nu.674
exceptio ſtatim probanda non impedit ſpoliatum reſtitui, ibidem nu.675
exceptio dominij, quæ in remedio recuperandæ admittitur, pariter recipitur in remedio retinendæ, ibid.nu,681
exceptio dominij recipitur in remedio, vti poſſidetur, actore non contradicente, ibid.nu,682
exceptio dominij in remedio retinendæ in beneficialibus admittitur, ibid.nu.683
exceptio dominij in remedio, vti poſſidetis habente vim iuris realis admittitur, ibid.nu.684
exceptio dominij, quæ per ſententiam latam in petitorio probari poteſt, an obijci poſſit in remedio, vti poſſid.ibi.n.685
exceptio, quod inſtrumentum non eſt inſtrumentum, opponi poteſt, cum ſtatutum tribuit inſtrumento paratam executionem, de adipiſ.poſſ reme.3.num.167 24
exceptio dominij obijci, an poſſit contra remedium quorum bonorum, reme.1.num.108 7
exceptio vitij inuiſibilis à iudice admiſſa, impedit remedium, l.vlt.C.de edict.diui Adr.toll.reme.4.num.734 65
exceptio falſitatis vel præteritionis, an vitiet teſtamentum ne ſit locus remedio, l.vlt. C.de edict.diui Adr.toll.remed.4.num.726 65
exceptio alterius teſtamenti, an impediat remedium, l.vlt.C. de edict.diui Adria.remed.4.num.781 67
exceptio cancellationis, & raſuræ impedit miſſionem in poſſeſſionem beneficij ex iudicis officio, reme.6.nu.45 89
exceptio inualiditatis tituli obiici, an poſſit in relato caſu, ibidem num.46
exceptio tituli ſtatim probanda impedit miſſionem in poſſeſſionem beneficij.
Item cum beneficiũ non fuit perfectè quæſitũ, ibid n 48.& 49
exceptio criminis quãdo impediat miſſionem in poſſeſſionem beneficij ex iudicis officio, ibid.nu.50.51.52.53. referũtur aliqui caſus.& nu.56.57.58.declaratur. eod.
exceptio renunciationis beneficij obiici, an poſſit, cum petitur iudicis officio mitti in poſſeſſionem beneficij, ibid.nu.52
exceptio, quod vi, clam, & precario poſſideat, obiici quando poſſit contra agentem remedio, vti poſſidetis, remed.3. nume.663 132
exceptio, quod vi, aut clam, obiici an poſſit poſt litem conteſtatam in remedio, vti poſſidetis, reme.3.nu.665 133
exceptio ſpolij duobus modis obiici poteſt, ibid.nu.666
exceptio ſpolij in vim peremptoriæ exceptionis obiici poteſt, ibid nu.667
exceptio, teſtatorem teſtari non potuiſſe, non impedit remedium, l.vlt C.de edict diui Adr.remed.4.num.745 66
exceptio teſtatorem teſtari non potuiſſe, impedit remedium, l.vlt C.de edict.diui Adrian.cùm ſtatim offertur probatio, ibid.nu.746
exceptio defectus dominii, an impediat remedium, l.vlt.C.de edict.diui Adr.ibid.nu.747
exceptionem defectus proprietatis non poſſe obiici ad impediendum beneficij poſſeſſionem, ibid.nu.748
exceptio defectus dominii, oblatis ſtatim probationibus impedit remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adr.ibid.nu.751
exceptio defectus dominii impedit remedium, l.vlt.C.de edi. diui Adr.cum de iure canonico hæres petit mitti in poſſeſſionem, ibid no.752
exceptio incapacitatis inſtituti impedit remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr.ibid.nu.753
exceptio patrem inſtituiſſe ſpurium, impedit remedium, l.vlt C.de edi.diui Adr.ibid.nu.758
exceptio dominii, de quo conſtat per confeſſionem poſſeſſoris agentis obiici poſſit agenti remedio, vti poſſidetis, reme.3.no.691 135
exceptio dominij, de quo conſtat per inſtrumentum, vel ex teſtis obiici poteſt in remedio, vti poſſidetis, ibid.nu.693
exceptio dominii cauſata à renunciatione agentis, vti poſſidetis, obiici an poſſit contra eum, reme.3.num.697 135
exceptio renunciationis dominii factæ corã iudice obiici poteſt agenti interdicto, vti poſſidetis, ibid.nu.699
exceptio renunciationis dominii metu factæ non poteſt obiici agenti interdicto, vti poſſidetis, ibi.nu.700
exceptio renunciationis dominii de qua clarè non conſtat, obiici non poteſt agenti remedio, vti poſſidetis, ibid nu.702
exceptio renunciationis dominii obiici non poteſt in iudicio retinendæ, etiam ſi offerantur probationes incontinenti, ibid.nu.703
exceptio contractus defuncti impedit remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr.reme.4.nu.761 66
exceptio petentem non eſſe illum, qui ſcriptus eſt hæres, impedit remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adr.ibid.nu.762
exceptionibus omnibus reiectis à ſtatuto, non dicitur reiecta, quæ verſatur circa liquidationem perſonæ, d.remed.4.nume.763 66
exceptio ſpolii obiici an poſſit hæredi in remedio, l.vlt. C.de edi.diui Adr.ibid.nu.764
exceptio ſpolii ab hærede facti viuente teſtatore, non impedit remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adr. reme 4.nu.767. 67
exceptionem dominii poſſe obiici in poſſeſſorio, cum per petitorium non eſt ſuccurſum poſſeſſori reme.4.nu.864 71
exceptionem notorii dominii impedire ingreſſum litis in poſſeſſorio, reme.4.num.530 56
exceptionem obiici poſſe contra teſtes examinatos in alia inſtantia, ibid.nu.531
exceptione proprietatis admiſſa in iudicio poſſeſſorio reddit iudicium mixtum, reme.4.nu.861 71
exceptione ſpolij oppoſita contra turbatum agentem, vti poſſidetis, quomodo in cauſa pronunciandum, remedio 3.numero 804 141
Excuſſio debitoris principalis an ſit neceſſaria cùm pactum exequitur contra ſingularem ſucceſſorem, remedio 5. numero 143 85
excuſſio principalis debitoris non requiritur cùm inſtrumentum guarentigiatum exequitur contra fideiuſſorem, ibidẽ numero 144
excuſſio ob clauſulam conſtituti ceſſat, ibid.nu.145
Executor, qui habet mittere in poſſeſſionem hæredem, an debeat ſuperſedere, oppoſita nullitatis exceptione, remed.4.num.414 51
executor non mittit in poſſeſſionem hæredem contra reſiſtentem armis, reme.4.nu.413 51
executor vt mittat in poſſeſſionẽ ex delegatione, id receptis prius literis agere debet, reme.4.num.409 50
executor datus ad mittendum in poſſeſſionem, ex miſſione facta, fructus dicitur ſuo officio, reme.1.nu.86 95
executor regulari iure non tuetur à ſe miſſum in poſſeſſionẽ, ibid.num 87
executor datus ad mittendum in poſſeſſionem, cum clauſula inducentes & defendẽtes &c.miſſum in ea poſſeſſione tueri poteſt, ibid.nu 90
executor datus ad mittendum in poſſeſſionem, cum clauſula actus ſucceſſiui, poſſeſſorem manutenere poteſt, ibidem numero 91
executor pro loco pio ædificando datus non mittitur in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edi.diui Adr.reme.4.nu.371 46
executores teſtamentorũ vices hæredum ſuſtinent, ibi.no.268
executor teſtamenti, an ſit legitimus contradictor, remed.4.num.644 61
executor non capit ſua manu bona deinde diſtrahenda, ibid.num.645 62
executoris teſtamenti officium quod, ibid.nu 646
executorem non poſſe impedire continuationem poſſeſſionis in hæredem ex ſtatuti diſpoſitione, ibid.nu.647
executorem teſtamenti, nulla adhuc facta electione pauperũ, poſſe petere ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio, l.vlt.C.de edi.diui Adr.ibid.nu.569
executoribus teſtamenti reddi remedium ex l.vlt.C.de edi.diui Adr.ibi.reme.3.num.66 105
executio rei iudicatæ non impeditur per nullitatis exceptionem requirentem altiorem indaginem, reme.4.nu.885. 73
executio properanda non eſt, reme.5.num.58 79
Expreſſum non dicitur quod venit in conſequentiam, reme.4.num.127 38
Exemplum inſtrumenti, an fidem aliquam faciat, remedio 4.num.652 62
Expreſſum differt à tacito ſolùm in executione, remedio 4.num.231 44
Expreſſum dici quod venit ex mente, ibid.nu.232
Exempla non reſtringere, reme.3.nu.104 106

Extenſio

Extanſio non eſt conceſſa, cùm verba ad literam ſunt intelligenda, reme.4.nu.228 44
Extenſionem non dari in correctorijs, etiam ex maioritate rationis, reme 4.nu.35 33
Extimatores, vide Aeſtimatores.

F

FAbij opinio improbata, reme.2.nu.114 13
Fabij ratio, eas dominij exceptio reiicitur in iudicio quorum bonorum, exploſa, reme.1.nu.104 9
Fabij ratio reiecta, reme.3.nu.528 124
Fabij opinio reiecta, reme.4.nu.523 55
Facta multa tenent quæ fieri impediuntur, reme.4.n.571. 58
Falcidia ceſſat vbi confectum non fuit inuentarium, de adipiſ. poſ.reme.1.nu.72 11
Falcidia appellatione trebellianica continetur, de adipiſ.poſ. reme.2.nu.24 9
Falcidiæ detractionem cenſeri ab hærede remiſſam, cùm conceſſit legatarium ſua ſponte legatum occupare, de adipiſ. poſ.reme.2.num.31 9
Falcidiam non detrahi à legato vſusfructus omnium bonorum, de adipiſc.poſ.reme.2.nu.68 11
Falcidiam non detrahi à legato piæ cauſæ, reme.2.nu.87 11
Falſum dicitur in totum, quod pro parte eſt falſum in indiuiduis, reme.2.num.24 93
Falſum nemini nocibile non punitur, de adipiſc.poſ.remed.4. num.490 54
Falſum commiſſum in accidentalibus puniri, reme.4.numero 712 64
Falſum præſumptum quando noceat, ibid.nu.714
Falſi ſuſpicio pro falſo in ciuilibus eſt, reme.4.num.700 64
Falſi accuſatio non admittitur in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo, reme.vlt.nu.43 167
Fama publica excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis, remed.3. num.648 132
Familiaris bona illata in domum non cenſeri tacitè hypothecata, de adipiſc.poſ.reme.3.nu.95 20
Fauorabilis eſt diſpoſitio correctoria cùm ad ius commune reuertitur, reme.4.nu.40 33
Feudum francum effici quò ad commodum pecuniarium non quò ad ſeruitia & obedientiam erga dominum, reme.3.numero.408 119
Fictione tutus veritatem implorare poteſt, reme.4.nu.343. 48
Fideicommiſſarius nulla ei reſtitutione facta nullū ius in hæreditate habet, reme.4.num.170 41
fideicommiſſarius ſua ſponte poſſeſſionem ingreditur ſi nullus extat, qui ei reſtitutionem verbalem faciat, & huic conceditur remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr.toll.d.reme.4. num.201 42
fideicommiſſarius ſine verbali reſtitutione iura hæreditaria conſequitur, cùm hæres illa bona alienat, & huic fideicommiſſario redditur remedium ex l.vlt. C.de edi diui Adria. ibid.nu.203 43
fideicōmiſſarius, cui ex aliquo caſu tranſeunt iura hæreditaria ſine reſtitutione, probare debet caſum eueniſſe, ibid.n.205
fideicommiſſarius vniuerſalis conſequitur iura actiua & paſſiua, d.reme.4.num.183 41
fideicommiſſarius propriè hæres non eſt, ibid.nu.184
fideicommiſſarius quod conſequitur, è manu hæredis accipit, ibid.num.185
fideicommiſſarius quando capiat de manu hæredis ſi lex in eum transfert iura hæreditaria abſque reſtitutione, d.reme.4.nu.200 42
fideicommiſſarius vniuerſalis an ſit contradictor legitimus, reme.4.nu.630 61
fideicommiſſarius non poſſidens cognitionem ſummariā de mittendo hæredem in poſſeſſionem non impedit, ibi.n.631
fideicommiſſarius non poſſidens vt ſupra non eſt legitimus contradictor etiam ſi incontinenti de iure ſuo vult probare, ibid.nu.632
fideicommiſſarius ius in re non habet ante reſtitutionem factam, ibid.nu.633
fideicommiſſarius poſſidens contradictor eſt legitimus, cùm de iure fideicommiſſi vult ſtatim probare, ibid.nu.634
fideicommiſſarius vitioſè poſſidens, non eſt legitimus contradictor, ibid num.635
fideicommiſſarius quando ſine vitio poſſidere dicatur, ibid. num.636
fideicommiſſarius poſſidens non eſt contradictor legitimus, cùm de iure ſuo non poteſt ſtatim probare, ibid.nu.637
fideicommiſſarius poſſidens ex voluntate hæredis ante aditā hæreditatem, an ſit legitimus contradictor, ibid.nu.638.
fideicommiſſarius eſt legitimus cōtradictor cùm detractio trebellianicæ eſt certò à ſe vna detrahenda, ibi.num.341
fideicommiſſarius ſingularis non poteſt ſua auctoritate capere fideicommiſſum ſingulare, de adipiſ.poſ.reme.2.n.22 9
fideicommiſſarius ex licentia ſibi data à teſtatore, non poteſt ingredi poſſeſſionem ab alio occupatam, reme.6.n.24 88
fideicommiſſarius vniuerſalis hæres eſſe dicitur, de adipiſcen. poſ.reme.2.nu.19 9
fideicommiſſarius quando loco hæredis ſubrogetur, d.reme. 4.nu.189 42
fideicommiſſarius loco hæredis eſt, & illius naturam ſapit, ibid.nu.191
fideicommiſſario, cui re facta eſt fideicommiſſi reſtituta an concedatur remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adr.tol.d.reme. 4.nu.178 41
fideicommiſſario, cui re & verbo facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, non conceditur remedium, l.vlt. C de edi.diui Adri. tol.ibid.nu.180
fideicommiſſario vniuerſali, cui verbo tantum facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, an concedatur remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr.tol.ibid.nu.181
fideicommiſſario conceditur remedium, l.vlt. C.de edict.diui Adr.tol. etſi hæres poſſeſſionem eſt adeptus, d.remed.4.nume.187 41
fideicommiſſario quando detur hæreditatis petitio, ibidem num.188 42
fideicommiſſario, cui à lege iura hæredis ſine reſtitutione deferuntur, an concedatur remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adria.tol.d.reme.4.nu.199 42
fideicommiſſario libellum non offert, cùm adipiſcitur poſſeſſionem iudicis officio, quam ex diſpoſitione teſtatoris ſpōtè poterat ingredi, reme.6.nu.9 87
fideicommiſſario, cui fideicommiſſum eſt in codicillis relictū, an concedatur remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr.toll.reme.4.nu.198 42
fideicommiſſario vniuerſali, cui nec re, nec verbo facta eſt reſtitutio, concedatur remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adria. tol.reme.4.num.166 40
fideicommiſſarium tranſmittere ius deliberandi, reme.4.nume.174 41
fideicommiſſarium ex larga ſignificatione ſubſtitutum dici, ibid.nu.176
fideicommiſſarios, rei ſeruandæ cauſa in poſſeſſionem mitti, reme.5.nu.7 92
fideicommiſſi titulum allegans, ſi non poſſidet legitimus contradictor non eſt ad impediendum cognitionem ſummariā, reme.4.nu.558 57
fideiuſſio non præſtatur niſi petente parte, reme.2.nu.98 12
Filius in legitima inſtitutus dicitur in re certa inſtitutus quod ibidem declaratur, reme.4.nu.164 40
filius & ſeruus hæredes dicuntur facti, non iuris, cùm pater & patronus ex illorum perſona hæreditatem conſequantur, reme.4.nu.264 45
filius dum acquirit hæreditatem patri, ipſe tamen retinet nomen hæredis ſcripti, reme.4.nu.289 46
filius patris imaginem gerit, ibid.num.273
filius ratione ſuæ legitimæ an ſit legitimus contradictor, reme.4.nu.643 68
filius præſumitur inſtitutus à matre, quæ in puerperio deceſſit cæteris filijs inſtitutis, & infra declaratur, d.remed.4. num.89 37
filius hodie non eſt immediatè hæres patris, dicto remedio 4. num.80 36
filius inſtitutus in ſolo nummo legitimæ, cenſetur inſtitutus in tota legitima, d.reme.4.nu.123 38
filius, ergo hæres, reme.4.nu.76 36
filio inſtituto, & hæreditate adita, omnia iura trāſeunt in patrem tam actiua, quàm paſſiua, reme.4.nu.288 46
filio inſtituto datur actio familiæ erciſcundæ, & hæreditatis petitio, reme.4.nu.160 40
filio adoptiuo inſtituto in teſtamento patris imperfecto non datur remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr.tollen.d.reme.4. num.317 47

Filio naturali inſtituto in teſtamento patris imperfecto non conceditur remedium, l.vlt. C.de edict.diui Adria.ſol. d.remed.4.num.315 47
Filio furioſo inſtituto in minori portione quàm in legitima, exemplariter ſubſtitui poteſt.d.remed.4.nu.124 38
filium hodie in aduentitijs eſſe re & nomine hæredem, reme. 4.num.277 46
filium probare an ſe debeat, qui agit remedio, quorum bonorum, remed.1.nu.98 6
filia non mittitur in poſſeſſionem feudalium, ſi cum illa frater concurrit, d.remed.4 nu.380 50
filia non mittitur in poſſeſſionem feudalium, cùm probationes ſunt paratæ, quòd illud feudum non conuenit fœminis, ibid.num.381
filia non mittitur in poſſeſſionem feudi eccleſiaſtici, ib.n.382
filia non mittitur in poſſeſſionem feudi ſi feudum habet caſtra munitiſſima, ibid.nu.383
filia bona feudalia iam poſſidens in ea poſſeſſione cõſeruatur, d.remed.4.nu.377 49
filia à ſtatuto excluſa, ſed inſtituta à patre etiam in teſtamento imperfecto habet remedium, l.vlt. C.de edict.diui Adri. d.remed.4.num.326 47
filia illegitima non mittitur in poſſeſſionem rerum emphyteuticarum, remed 4.nu.388 50
filia excluſa à ſtatuto, nec à patre in teſtamento inſtituta, nullo modo habet remedium, l.vlt.C.de edict.diui Adr.coll. d. remed.4.nu 83 36
filia excluſa à ſtatuto, hæres tamen à patre poteſt inſtitui, remed.4 nu.382 47
filia an ex remedio, l.vlt C.de edict.diui Adr.mittatur in poſſeſſionem bonorum feudalium patris, remed.4.nu.375 49
filiam mitti in poſſeſſionem bonorum feudaliũ, etiam ſi conſtet illa eſſe feudalia, ibid.nu 379
fiſco auferenti hæreditatem ab indigno, an reddatur remedium, l vlt.C.de edict.diui Adria.ibid.nu.199
fiſcus iura actiua & paſſiua conſequitur in bonis hæredis indigni, remed.4.nu.300 47
fiſcus loco hæredis ſuccedens à creditoribus hæreditarijs conuenitur, ibid.nu.301
fiſcus ſuccedens loco hæredis indigni ex teſtamento ſuccedere dicitur, ibid.num.302
fiſcus loco indigni fideicommiſſarij ſuccedens falcidiam ex indigni perſona detrahit, ibid.num.304
Flumen priuatum quid, multis modis conſiderari, remed.6, num.64 157
flumen priuatum conceſſum à principe priuatæ perſonæ, ibidem num.65
flumen cùm alueum mutauit ex toto, per nouũ alueum aqua duci non poteſt, remed.6.nu.138 160
flumina aliqua publica, aliqua priuata, remed.5.nu.52 157
flumina publica quæ, ibid.nu.54
flumina nauigabilia quæ, ibid.nu.55
Fœmina tranſuerſalis mittitur in poſſeſſionem bonorum feudalium eius, cui ſuccedit, remed.4.nu.378 49
fœmina an comprehendatur ſub illis verbis, ſi quis, de adipiſ. poſſ remed.4 nu.58 35
fœmina mittitur in poſſeſſionem bonorum emphyteuticorum ex remedio, l.vlt.C.de edict.diui Adria.reme.4.n.385 50
Formam eſſe rei ſeriem, remed.4.nu.710 64
fœmininum quomodò ſub maſculino contineatur. & paulo quid in correctorijs, d.remed.4.num.61 35
Forma purgatio qualis eſſe debeat, reme.8.nu. 15 264
forus principalior quis, remed. 4.nu.481 53
forus principalior ratione domicilij eſt, ibid.nu.483
Fortunij Garziæ, Gomeſij & Coraſij ratio quædam reiecta, de adipiſc poſſ.remed.3.nu.45 16
Franciſci Hotomani ſingularis opinio de Saluiano interdicto confutata, reme.3. nu.58 16
Franciſci Hotomani, require Hotomani.
Franciſcanorum & Dominicanorum de vſu aquæ controuerſia, remed.6.nu.115 159
Fructus induſtriales ac naturales cenſeri hypothecatos pro penſione fundi, de adipiſc.poſſ reme.3.nu.127 22
fructus naturales perceptos per hæredem mariti ex ipſius mariti bonis iam pro dote mulieris obligatis, eſſe mulieri pro dote hypothecatos, ibid nu.119
fructus conſumpti & ex pretio empto prædio, illud non eſſe obligatum pro penſione conducti prædij, ibid.nu.120
fructus ſunt de his, quæ ſeruari non poſſunt, de adipiſc. poſſ. remed.5.num.122 88
fructus percepti ante litem conteſtatam venire in iudicio, vti poſſidetis, remed.3.nu 259 114
fructus medio tempore percepti ab eo, qui pro parte falſæ cauſæ miſſus eſt in poſſeſſionem, an eius efficiantur, remed.5. num.25 93
fructus illati & inuecti in horreum an ſint tacitè hypothecati pro penſione prædij ruſtici conducti, reme.3.nu.114 21
fructus venales illati in domum cõductam non obligari pro penſione domus, remed.3 no.131 22
fructus percepti mortuo teſtatore hæreditatis an reſtitui debeant hæredi miſſo in poſſeſſionem ex remedio, l.vlt. C.de edict.diui Adri.coll reme.4.nu.800 68
fructus percepti mortuo teſtatore hæreditatis petitione peti poſſunt, ibid.nu.801
fructus perceptos iure familiaritatis non probare poſſeſſionem, remed.3.nu.566 127
Fructuum perceptione etiam alterius manu poſſeſſionem probari, ibid.nu.565
Fructuarios duos æquè poſſidere poſſe, & partes per concurſum facere, remed.3.num.756 138
Fruſtra petit, qui habet quod petit, remed.4.nu.379 48

G

GAllia non admittit ſaiſinam contra Regem, remed 3.nume.154 108
Galliæ & Hiſpaniæ obſeruantia, qua Principes laici tuentur oppreſſos potẽtia iudicis eccleſiaſtici, reme.3.nu.357. 117
Gellij de difficili controuerſia iudicium, reme. 3.nu.751. 138
Glo.l 1.in verbo, liberos C.de his qui ante aper.tab.declaratur, de adipiſc poſſ.remed.4.num 71 36
Glo.clem.1.de ſequeſtr.poſſeſſ.& fruct.declaratur, remed.4. num.890 73
Glo l.2.§.idem Nerua.vti poſſid.declaratur, remed.3.nume. 269 113
Gloſſæ opinio exploſa, remed.3.nu.75 105
Gloſſæ & aliorum interpretatio ad l.1.ff. Vtrubi exploſa, remed.2.nu.8 96
Gloſſæ lapſus, remed.3.num 245 118
Gloſſatoris exempla de ciuiliter poſſidenti ſpoliato naturaliter, & turbato, reiecta, remed.3.num.27 104
Gomeſij opinio reiecta, de adipiſc poſſ remed.3 nu.125 21
Gozadini reſp 23 nu.10.improbatur, reme.4 nu. 147 39
Grati reſponſu.n.vlt.lib.2.examinatur, reme. 4.num.838. 70
Gratificari non poſſe alteri contendentium in beneficialibus, remed.3.nu.773 139
Gratificationi locum non eſſe niſi in caſibus in iure expreſſis, ibid.nu.774
Gratificationi locum eſſe in maximè dubijs, remedio 3.numero 763 139
Guidonis Papæ q.483. & Alciati ſententia reſpon.492.nu.34. reiecta, de adipiſc.poſſ.remed 2.nu. 84 18
Guidonis Papæ, Decij, & Crauettæ opinio defenſa, remed. 3. num.661 132
Gulielmi Cunei, & Cyni diſtinctio reiecta. de adipiſc.poſſ.remed.3.num.80 19

H

HAereditas vacans loco poſſeſſoris eſt, reme.4.nu.590. 59
Hæreditas adiri non poteſt niſi conſtet de viribus teſtamenti.remed.5.nu.57 79
Hæreditatis petitio an comprehendat poſſeſſa tempore ſententiæ, de adipiſc remed.1.num.71 5
Hæreditatis petitionem bonæ fidei eſſe, de adipiſc.poſſ.remed. 5.num.4 [illegible]
Hæreditatis petitionem intentari ſimul poſſe cum remedio, quorum legatorum, de adipiſc.poſſ.remed.2.nu.1 [illegible]
Hæreditaria petitionem non dari contra titulo poſſidentem, de adipiſc.reme.1.num.61 5
Hæreditatis aditionem non præſumi, remed.4.nu.173 41
Hæreditatis petitionem vtilem concedi hæredi de iure prætorio, de adipiſc.remed.1.nu.34 4
Hæreditatis petitionem vnde nomen realis obtineat, reme.4. num.30 33
Hæreditate adita bona deſinunt hæreditaria eſſe, remed.4.nume.190 [illegible]
Hæreditatum commixtio fit, cùm hæres primus hæreditatem adiuit,

adiuit, & ſecundus vnam ſine altera conſequi non poteſt. d.reme.nu.246 45
Hæres petens ſe mitti in poſſeſſionem ex l.vlt. C.de edict.diui Adr. an aditionem hæreditatis probare debeat, reme.4.num.676 63
Hæres qui permittit fideicommiſſarium poſſidere, trebellianicam videtur remiſiſſe, reme.4.nu.64 61
Hæres decedens ante aditam hæreditatem, non tranſmittit, remed.4.num.175 41
Hæres inteſtabilis quando dicatur, remed.4.nu.757 66
Hæres ex remedio, l.vlt.C.de edict.diui Adri. mittitur in poſſeſſionem eorum, quæ à defuncto detinebantur, d.remed.4.num.368 49
Hæres ſcriptus quando quis dicatur, reme.4.nu.262 45
Hæres ſemel factus, nunquam deſinit eſſe hæres, remed.4.nume.153 40
Hæres perdit relicta à teſtatore, cùm intra debitum tempus non ſatisfacit illius voluntati, de adipiſc.poſſ.remed.4.nume.75 21
Hæres tunc perdit relicta à teſtatore cùm admonitus non ſatiſfacit voluntati teſtatoris, ibid.nu 76
Hæres ſub conditione propriè non eſt hæres, remedio 4.numero 306 47
Hæres à clerico inſtitutus an remedium habeat ex l.vlt.C.de edict.diui Adr.d.reme.4.nu.374 49
Hæres eſſe non deſinit indignus, à quo aufertur hæreditas, remed.4 nu 303 47
Hæres quomodo iudicis officio poſſeſſione adipiſcatur, remed 6.num.3 87
Hæres ſua auctoritate poſſeſſionem vacantem adipiſci poteſt, ibid.num.4
Hæres hæredis non habet remedium, l vlt.C.de edict.diui Adria.cùm primus hæres poſſeſſionem conſecutus eſt, & eã deinde amiſit, d.reme 4.num.248 45
Hæres debitoris eiuſdem conditionis qua defunctus pacto, l.3.C.de pign.tenetur, remed.5.nu.107 82
Hæres mittitur in poſſeſſionem bonorum, quæ poſſidebat teſtator tempore ſuæ mortis, ex remedio, l.vlt. C.de edi.diui Adr.remed.4.nu.363 49
Hæres ex remedio, l.vlt.C.de edi.diui Adria. mittitur in poſſeſſionem eorum, quæ vel naturaliter vel ciuiliter à teſtatore poſſidebantur, ibid.nu.364
Hæres ex remedio, l vlt. C.de edi.diui Adr. mittitur in poſſeſſionem eorum, quæ ciuiliſſima poſſeſſione à defuncto poſſidebantur, ibid.nu.365
Hæres inſtitutus in quota hæreditatis veræ hæres eſt, remed.4.nu.155 38
Hæres rei certæ, nullo alio exiſtente cohærede, propriè hæres eſt, ibid.nu.117
Hæres ex teſtamento nuncupatiuo habet remedium ex l.vlt.C.de edi.diui Adr.& qua ratione, reme.4.num.67 36
Hæres an teneatur ſatiſdare legatario de legato reſtituendo, antequam experiatur remedio, quorum legatorum, remed.1.num.91 12
Hæres nullo exiſtente contradictore poſſeſſionem bonorum defuncti ſua auctoritate ingredi poteſt, reme.4.nu.421 51
Hæres continuando poſſeſſionem defuncti videtur ciuiliſſimè poſſidere, reme.3.nu.58 105
Hæres ſua auctoritate non ingreditur poſſeſſionem plenam, reme.6 num.21 19
Hæres qui mittitur in poſſeſſionem corporalium ex remedio, l.vlt. C.de edi.diui Adr. an etiam mittatur in quaſi poſſeſſione rerum incorporalium, remed.4.nu. 393 50
Hæres ex conſtitutione Adriani mittebatur in poſſeſſionem bonorum defuncti, etiam ſi teſtamentum eſſet falſum vel ruptum, de adipiſc.poſſ.reme.4.nu.8 32
Hæres ante aditam hæreditatem ius nullum in hæreditate habet, reme.4.num.192 41
Hæres ad tempus, nullo cohærede dato, hæres propriè dicitur, reme 4.num.150 40
Hæres quotæ bonorum vniuerſalis hæredis nomen obtinet, de adipiſc.poſſ reme.1.nu.40 4
Hæres cum agit vt talis, ſuper ea quæſtione erit diſputandum, reme.3.nu.188 25
Hæres hæredis propriè hæres eſt, d.remed.4.nu.237 44
Hæres hæredis non dicitur hæres ſcriptus, ibid.nu.139
Hæredis factum, dicitur nouum factum in iudicio poſſeſſorio retinendæ, remed.3.num.229 142
Hæredi ſuccedenti ab inteſtato illi primo hæredi ſcripto conceditur remedium ex l.vlt.C.de edi.diui Adr.col. d.reme.4.nu 242 44
Hæredi hæredis non conceditur remedium ex l.vlt. C.de edi.diui Adr. cùm is hæres primus iam ab inteſtato ſucceſſit, d.reme.4.nu.144 44
Hæredi inſtituto in ſola quota hæreditatis an concedatur remedium ex l.vlt.C.de edi diui Adr.col.reme.4.n.114. 38
Hæredi conditionali, pendente conditione an reddatur remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adr.col.remed.4.nu.305 47
Hæredi hæredis, an concedatur remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adr, d.reme.4.num.236 44
Hæredem non poſſe factum defuncti impugnare, reme.4.nume.587 59
Hæredem ex pacto anteceſſoris obligare, de adipiſ.poſ.reme.3.nu.64 18
Hæreticus ab interlocutoria appellat, etſi non à diffinitiua, remed 4.nu.811 68
Hominem viuere centum annos an præſumatur, reme.4.nume.268 63
Horreum quid, de adipiſc.poſſ.reme.4.nu.129 22
Hotomani rationes quædam improbatæ, reme.4.nu,60 16
Hotomani, vide Franciſci Hotomani.
Hypothecam ſemel quæſitam nouo contractu non diſſolui, reme.3.nu.105 20
hypothecam tacitam in bonis minoris cauſari ſine decreto tutoris & curatoris, reme.3.nu.75 18
hypothecæ ius per oblationẽ crediti perimi, reme.3.n.183 24
hypothecaria quando intentata cenſeatur, de adipiſ.poſ.reme.3.num.158 23
hypothecaria actione an agatur poſſeſsio ratione iuris, reme.3.num.12 15
hypothecariæ iudicium petitorium eſſe dicitur, ibid.nu.13

I

IAcobi Butrigarij diſtinctio de probatione filiationis in iudicio, quorum bonorum, examinatur, reme.2.nu.100 7
Iaſonis opinio conſil.187.in ſecundo dubio, lib.2.defenſa, reme.4.nu.875 72
Illata & inuecta in prædio ruſtico eſſe obligata pro penſione, ac illata in vrbano, reme.3.nu.34 16
illata & inuecta in prædio ruſtico quando hypothecata cenſeantur pro penſione, ibid.num.35
illata & inuecta à colono coloni, vel inquilino inquilini, an cenſeantur tacite hypothecata, reme.3.num.97 20
illata in ædificijs domui coniunctis cenſeri pro penſione domus obligata, de adipiſc.poſ.remed.3.nu.146 23
illata & inuecta cenſeri tacitè hypothecata pro deterioratione rei locatæ, de adipiſc.poſ.reme.3.nu.192 20
Imolæ opinio declaratur, reme.3.nu.189 209
Imperium mixtum apud quos nunc ſit, reme.4.nu.420 51
Imperij mixti eſt iubere poſſidere, reme.4.nu.417 51
Impoſsibilitas de iure adiecta diſpoſitioni non vitiat, reme.4.num.152 40
Incertitudo non vitiat diſpoſitionem fauore piæ cauſæ, reme.4.nu.787 67
Incidentis quæſtionis natura eadem eſſe ſolet cũ natura principalis, reme.4.no.815 69
Incile quid, remed.7.nu.6 162
Iocilia quid, remed.6.nu.31 155
Incorporalia quæ ſint, quæ circa fructum hominis verſantur, reme.4.nu 397 50
Infans & furioſus poſſeſsionem non acquirunt, reme.4.nume.ro 297 47
Innocent.in c.vlt.de procurat.declaratur, reme.4.nu.433 51
Innocentij conſideratio ad l.3.§.vlt.ff.vti poſſid.exploſa, reme.3.nu 794 240
Innocentij lapſus, reme.3.nu.48 204
Innocentij reiecta opinio, reme.4.nu 359 49
Iniuſtus in vno præſumitur iniuſtus in altero, remed.3.nume.392 218
Inquilinus interdicto, vti poſſidetis, non experitur, cum turbans eum negat inquilinum poſſidere, reme.3.nu.235 122
Inſolutum datio ex credito, cui exceptio obſtat nulla eſt, etiã ſi à iudice ſit facta, reme.1.num.38 93
Inſolutum datio pro parte falſa tota annullatur, remed.1.nume.26 93

Inſtitutus in re certa dato cohærede vniuerſali, qui adiuit, legatarij nomen obtinet, reme.4.nu.133 39
inſtitutus in re certa propria auctoritate capere poteſt, ibid. nume.134
inſtitutus in re certa hæredis loco eſſe dicitur, ibid.nu.136
inſtitutus in re certa non tenetur ad onera hæreditaria, ibid. nu.137
inſtitutus in re certa loco legatarij eſt quò ad iura, & actiones, ibid.num.140
inſtitutus ex eſſe idem eſt ac inſtitutus in totum, ibid.nu.141
inſtitutus in legitima dicitur inſtitutus in quota bonorum, d. reme.4.nu.163 40
inſtitutus in re certa hæredis nomen obtinet quò ad occupandam rem legatam, reme. 2.nu.65 21
inſtitutus in ſola legitima hæredis nomen obtinet, reme.4.nume.159 40
inſtitutum in re certa Trebellianicam detrahit. aliter infra, d.reme.4.nu.139 39
inſtituto ad tempus ſi eſt datus ſubſtitutus verbis obliquis, is inſtitutus cenſetur grauatus reſtituere ſubſtituto, reme.4. num.155 40
inſtituto ad tempus datur remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr. ſi à ſtatuto permitteretur, quod hæres ad tempus eſſe poſſit, ibid.nu.156
inſtituto in re certa nullo cohærede dato, an reddatur beneficium, l.vlt. C.de edi.diui Adr.tol.reme.4.nu.116 38
inſtitutio in certa fauore pauperum valet, reme.4.nu.257. 45
Inſtrumentum teſtamenti tunc paratam habet executionem cùm nullus adeſt contradictor, reme.4.nu.693 64
inſtrumentum regulariter non habet executionem paratam, ibid.nu.695
Inſtrumentum antiquum locationis probare poſſeſſionem, remed.3.nu.574 118
inſtrumentum, quód à ſtatuto executionem paratam habet teſtibus ſuppleri non poſſe, reme.4.nu.706 64
inſtrumentum habens à ſtatuto paratam executionem, paratam etiam habere dicitur quò ad tacitam ſtipulationem dotis, reme.4 nu.185 38
inſtrumentum, cui à ſtatuto tributa eſt parata executio liquidum eſſe debet, reme.5.num.190 85
inſtrumentum habens paratam executionem à ſtatuto tertiū non afficit, reme.4.nu.848 71
inſtrumentum executioni non mittitur ex diſpoſitione ſtatuti ante liquidationem, reme.5.nu.59 79
inſtrumentum falſum præſumitur cùm non reperitur in protocollis, in quibus alia eiuſdem temporis reperiuntur, reme.4.num 736 65
inſtrumentum teſtamenti præſumitur ſuſpectum ſi in protocollo folia inciſa reperiuntur & ideò impeditur remediū, l. vlt.C.de edi.diui Adr.ibid.nu.737 66
inſtrumētum ſeu protocollum à quo laceratum præſumatur, ibid.nu.738
inſtrumentum caſu deperditum quis probet, ibid.nu.740
inſtrumentum authenticum caret fide cum deficit protocollum, ibid.nu.743
inſtrumentum authenticum eiuſdem notarij manu ſumptum, ſufficit exhibere in miſsione in poſſeſsionem ex l.vlt. C.de edi diui Adr.reme.4.nu.653 62
inſtrumentum originale apud notarium perpetuò eſſe debet, ibid.nu.654
inſtrumentum legitimè ſumptum probat, ibid.nu.665
inſtrumentum exemplatum an fidem faciat, rem.4.n.651. 62
inſtrumenta à iure communi paratam executionem non habent. de adipiſc.poſ.reme.4.nu.14 33
inſtrumentum perquire, originale.
Interdictum quorum bonorum, an filio legitimato reddatur, de adipiſc.poſſ.reme.1.nu.48 4
interdictum quorum bonorum, an reddatur ſuccedenti ab inteſtato ſorori patrueli, ibid.nu.44
interdictum quorum bonorum, an reddatur inſtituto in quota bonorum, de adipiſc.reme.1.nu.39 4
interdictum quorum bonorum, an reddatur electo ad dignitatem, vel beneficium, de adipiſ.reme.1.num.46 4
interdictum quorum bonorum, cumulari poſſe cum illo recuperandæ ex diuerſis perſonis, reme.1.nu.7 6
interdictum quorum bonorum, differre ab illo, quorum legatorum, de adipiſc.poſ.reme.1.nu.7 2
interdictum quorum bonorum, an reddatur pro annua præſtatione, de adipiſ.poſ.reme.1.num.86 6
interdictum quorum bonorum, an reddatur contra eum, qui titulo deſiit poſsidere, de adipiſ.poſ.reme.1.num.63 5
interdictum quorum bonorum, cui & contra quem concedatur in præludiis.nu.12 1
interdictum quorum bonorum, an ad ſingulas res reddatur, de adipiſ.poſ.reme.1.nu.80 6
interdictum quorum bonorum, quid ſit, & vnde, de adipi.poſ. reme.1.num.1 2
interdictum quorum bonorum, an fideicommiſſario vniuerſali competat, reme.2.nu.18 9
interdictum quorum bonorum, an reddatur contra vſufructuarium, de adipiſ.reme.4.num.76 6
interdictum quorum legatorum, an reddatur contra legatarium apud quem res reperitur ſine vitio, de adip.poſ.reme. 2.nu.57 10
interdictum quorum legatorū, quomodo differat ab illo quorum bonorum, de adipi.poſ.reme.2.nu.10 9
interdictum quorum legatorum, cumulari an poſsit cum petitorio, d.reme.2.nu.105 12
interdictum quorum legatorum, cumulari an poſsit cum interdicto retinendæ, ibid.nu.107
interdictum quorum legatorum reddi contra tertium poſſeſſorem, reme.3.nu.62 16
interdictum ſaluianum reddi contra hæredes conductoris, ibidem num.63
interdictum quorum legatorum, non ceſſare ob licentiam ab hærede ante aditam hæreditatem conceſſam legatario, vt ſua ſponte legatum occupet, ibid.nu.40 10
interdictum quorum legatorum, non reddi contra fideicommiſſarium, cui à teſtatore data eſt licentia occupandi rem fideicommiſſam, ibid.nu.45
interdictum quorum legatorum, non reddi cōtra cauſam piā occupantem legatum, remed.2.nu.86 11
interdictum quorum legatorum, reddi contra miſſum in poſſeſsionem legatorum conſeruandorum cauſa, ſi requiſitus recuſat reſtituere, ibid.num.89
interdictum quorum legatorum quam ob cauſam ceſſet, reme.4.nu.639 61
interdictum quorum legatorum, an locum habeat cum legatarius legatum occupauit nullo exiſtente hærede à quo peti illud potuerit, remed.2.nu 66 11
interdictum quorum legatorum, an reddatur hæredi vlterioris gradus, de adipiſc.poſ.remed 2.nu.15 9
interdictum quorum legatorum, an reddatur hæredi bonorū poſſeſſoris, ibid.nu.17
interdictum quorum legatorum, an reddatur contra fideicommiſſarium ſingularem, ibid.nu.21
interdictum quorum legatorum, an reddatur contra fideicommiſſarium vniuerſalem, ibid.nu.23
interdictum quorum legatorum, an reddatur contra hæredes legatarij & fideicommiſſarij, ibid.nu.26
interdictum quorum legatorum, eſſe ſcriptum in rem, ibidem numero 28
interdictum quorum legatorum, cui & cōtra quem reddatur, ibid.nu.13.& prælud.nu.13 8
interdictum quorum legatorum, quod de adipiſc.poſ.reme.2.numer.1 8
interdictum quorum legatorum, æquitatem habet, ibid.nu.2.
Interdictum quorum legatorum, ceſſare cum teſtator prohibuit detractionem falcidiæ, ibid.nu.77 11
interdictum quorum legatorum, ceſſare cum hæres etiam ex poſt permiſit legatario occupare legatum, ibid.nu.32 9
interdictum quorum bonorum, ceſſare cum legatarius legatū occupauit volente hærede, quem deinde facti pœnituit, ibidem num.35
interdictum quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui occupauit legatum eo caſu quo hæres Falcidia veniebat priuandus, reme.2.nu.71 12
interdictum ſaluianum, cui proſit, reme.3.nu.3 14
interdictum ſaluianū, adipiſcendæ poſſeſsionis eſſe, ibid.nu.5
interdictum ſaluianum, quomodo differat ab actione ſeruiana, ibid.nu.8
interdictum ſaluianum, ad poſſeſsionem rerum vniuerſarum pertinere, ibid.nu.10
interdictum ſaluianum, aduerſus colonum, actio verò ſeruiana contra

na contra omnes redditur. & ibi de ratione diuerſitatis ex Hotomano, remed. 3. num. 21 85
interdicti ſaluiani formula, d. reme. 3. nu. 4 14
interdictum ſaluianum, an reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione partus ancillæ inuectæ in prædium vrbanum, cùm alteri deinde vendita fuit, remed. 3. nu. 53 16
interdictum ſaluianum, an reddatur aduerſus tertium poſſeſſorem, ibid. nu. 55
interdictum ſaluianum, an reddatur pro illatis & inuectis in domum locatam, de adipiſc. poſſ. remed. 3. nu. 46 17
interdictum ſaluianum, an reddatur contra minoré, qui in prædio à ſe conducto bona intulit, remed. 3. num. 66 18
interdictum ſaluianum, ex veriori opinione non reddi contra debitorem ex alia cauſa quàm locationis, d. remedio 3. numer. 23 15
interdictum ſaluianum, an reddatur pro illatis in prædio ruſtico, d. remed. 3. nu. 33 16
interdictum ſaluianum, an reddatur pro poſſeſſionu illatorũ in prædium ob deteriorationem factam, reme. 3. nu. 101. 20
interdictum ſaluianum, an reddatur pro poſſeſſione rerum venalium inuectarum in prædio, remed. 3. nu. 115 21
interdictum ſaluianum, an reddatur pro bonis illatis à famulo, qui domino ſeruire promiſit, reme. 3. nu. 144 23
interdictum ſaluianum, an reddatur pro illatis in naui conducta, ibid. nu. 149
interdictum ſaluianum, an reddatur pro illatis, etiam ſi ſpecialiter aliqua bona hypothecata fuerint, ibid. nu. 153
interdictum ſaluianum, non deſinit eſſe ſummarium & ſi aliquod eius adminiculum plenariè debet tractari, d. reme. 3. num. 173 24
interdictum ſaluianum, an reddatur pro veſtimentis in prædiũ illatis & inuectis, ibid. num. 138
interdictum ſaluianum, an reddatur pro poſſeſſione pecuniæ illatæ in prædium conductum, ibid. nu. 133 22
interdictum ſaluianum, cui & contra quem competat, in prælud. num. 14 1
interdictum ſaluianum, an reddatur pro poſſeſſione fructuum, qui ex locato prædio percipiuntur, remed. 3. nu. 113 21
interdictum ſaluianum, requirit probationem poſſeſſionis inquilini & coloni, remed. 3. num. 15 14
interdicto ſaluiano, agens probat prius ſe eſſe creditorem, de adipiſc. poſſ reme. 3. num. 163 24
interdicto ſaluiano, agens non habet neceſſe probare bona illa fuiſſe conductoris, d. reme. 3. num. 161 23
interdictum ne vis fiat ei, quod. in prælud. nu. 6 91
interdictum, ne vis fiat ei, eſſe prohibitorium & reſtitutoriũ, reme. 1. num. 43 94
interdictum, ne vis fiat ei, cur inuentum, reme. 1. nu 2 92
interdictum, ne vis fiat ei, retinendæ poſſeſſionis eſſe, ibi. nu. 4
interdictum, ne vis fiat ei, reddi miſſo in poſſeſſionem rei ſeruandæ cauſa, ibid. nu. 6
interdictum, ne vis fiat ei, an reddatur illi, qui iuſſus mitti & ab aduerſario impeditur, d. remed. 1. num. 11 94
interdictum, ne vis fiat ei, eſſe etiam adipiſcendæ poſſeſſionis, in prælud. de retinen. poſſ. nu. 12 91
interdicti, ne vis fiat ei, formula, remed. 1. nu. 1 92
interdictum, vnde vi, reddi contra non admittentem venienté in poſſeſſionem, remed. 1. nu. 66 94
interdictum, vnde vi, directum vſuario & fructuario reddi, reme. 3. num. 74 105
interdictum, vnde vi, non reddi contra ſucceſſorem ſingularé, de adipiſ. poſſ. reme. 2. nu. 29 9
interdictum, vndo vi, deteſtatori non dari, reme. 3. nu. 47. 104
interdictum, vnde vi, reddi pro quaſi poſſeſſione incorporaliũ, reme. 3. nu. 107 107
interdictum, vnde vi, reddi poſſidenti ciuiliſſimè, reme. 3. nume. 59 107
interdictum, vnde vi, non dari pro præſtationibus perſonalib. reme. 3. num. 140 107
interdictum, Vtrubi, cur ita inſcriptum ex auctoris ſententia, reme. 2. num. 12 96
interdictum, Vtrubi, cur ſecundum in ordine huius tractatus, in prælud. nu. 13 9
interdicti, Vtrubi, formula, & differẽtia ab interdicto, Vti poſſidetis, reme. 2. num. 1 95
interdicto, Vtrubi, agens, quid probare habeat, reme. 2. n. 7. 96
interdictum, Vtrubi, & vti poſſidetis, in quibus cõueniant, reme. 2. num. 2 95
interdictorum, Vtrubi, & vti poſſidetis, exequatio, ibid. n. 3. 96
interdictum, vti poſſidetis, reddi pro mobilibus cohærentibus immobilibus, remed. 3. nu. 283 114
interdictum, vti poſſidetis, non reddi pro turbatione facta in cloaca, ibid. num. 285
interdictum, vti poſſidetis, ſi primo proponatur, & deinde ab aduerſario illud recuperãdæ, quomodo procedendum ſit, reme. 3. nu. 669 133
interdictum, vti poſſidetis, pro ſe ſi eſt propoſitum & pro altera illud, vnde vi, ab aduerſario an ſuper vtroque ſit pronunciandum, reme. 3. num. 788 140
interdictum, vti poſſidetis, non reddi creditori miſſo in poſſeſſionem ex pignore conuentionali nondum tradito, remed. 3. num. 162 108
interdictum, vti poſſidetis, an reddatur miſſo in poſſeſsionem ex pignore prætorio, ibid. nu. 163
interdictum, vti poſsidetis, reddi miſſo in poſſeſsionem à Prætore ex ſecundo decreto, ibid. nu. 164
interdictum, vti poſsidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſsionem ex primo decreto, ibid. nu. 168
interdictum de ſuperficiebus, an neceſſario à prætore ſit inuentum, reme. 4. nu. 40 146
interdictum, vti poſsidetis, vtile redditur domino, cum turbatur in ſeruis non adſcriptis glebæ, remed. 3. nu. 118 107
interdictum, vti poſsidetis, annale eſſe ratione intereſſe, & dãnorum turbationis factæ, remed. 3. nu. 708 136
interdictum, vti poſsidetis, an reddatur, pro finium diuiſione, reme. 3. nu. 310 115
interdictum, vti poſsidetis, an reddatur contra eum, qui ſine iure electus ad magiſtratũ adminiſtrat, reme 3. n. 149. 108
interdictum, vti poſsidetis, non reddi impedito ducere aquam æſtiuam, vel quotidianam, contra Orianum, remedio 3. nume. 111 107
interdictum, vti poſsidetis, nõ reddi pro quaſi poſſeſsione impaſcendi, contra Socinum ſeniorem, ibid. nu. 122
interdictum, vti poſsidetis, differre ab illo vnde vi, vt detur vaſallo contra dominum, reme. 3. nu. 124 107
interdictum, vti poſsidetis, cur propoſitum, reme. 3. nu. 4. 103
interdictum, vti poſsidetis, reddi pro quaſi poſſeſsione ſeruituris continuæ, reme. 3. num. 104 106
interdictum, vti poſsidetis, naturam mixtam habet, remed 2. num. 26 104
interdictum, vti poſsidetis, redditur cùm quaſi poſſeſſor electionis turbatur, reme. 3. nu. 151 108
interdictum, vti poſsidetis, reddi pro corporalibus & incorporalibus, de adipiſc reme. 1. nu. 48 6
interdictum, vti poſsidetis, reddi cõtra recuſantes ſoluere decimas, reme. 3. nu. 135 107
interdictum, vti poſsidetis, cumulari an poſsit cum illo, vnde vi, reme. 3. num. 507 123
interdictum, vti poſsidetis, an reddatur ciuiliter poſsidẽti, qui emit ab eo, qui nec naturaliter, nec ciuiliter poſsidebat, reme. 3. nu. 302 115
interdictum, vti poſsidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſsionem ex primo decreto in executione ſententiæ diffinitiuæ, reme. 3. nu. 285 111
interdictum, vti poſsidetis, reddi contra eum, cuius nomine facta eſt turbatio, vt poſſeſsio ſit libera apud actorem, reme. 3. nu. 307 115
interdictum, vti poſsidetis, an inquilino reddatur, dum in ſuo ædificare prohibetur, reme. 3. num. 234 112
interdictum, vti poſsidetis, differre ab illo, vnde vi, remed. 3. num. 14 103
interdictum, vti poſsidetis, cur in plurali conceptũ, ibid. nu. 15
interdictum, vti poſsidetis, duplex, ibid. nu. 16
interdictum, vti poſsidetis, eſſe perſonale in rem ſcriptum, reme. 3. nu. 318 115
interdictum, vti poſsidetis, reddi pro damnis & intereſſe, reme. 3. num. 286 114
interdictum, vti poſsidetis, non reddi rectori eccleſiæ, cùm eccleſiæ corpus turbatur, reme. 3. nu. 130 107
interdictum, vti poſsidetis, non reddi violento poſſeſſori, reme. 3. nu. 255 113
interdictum, vti poſsidetis, reddi pro poſſeſsione ſequeſtrata cum vnus certus extat poſſeſſor, reme. 3. nu 87 106
interdicti, vti poſsidetis, cauſam ante omnis iudicii eſſe diffiniendam,

finiendam,reme.3.num.713 136
interdicti,vti poſſidetis,formula,ex Iuriſconſulto,reme.3.numer.1 103
interdicti,vti poſſidetis, formula, ex Eguinario Barone, ibidem num.2
interdicto, vti poſsidetis, cum agitur,& vterq; iuſtè poſsidet, vterque vincit,reme.3.nu.785 140
interdicto, vti poſsidetis, agens exprimere an debeat modum deſiſtendi à turbatione,reme.3.num.506 133
interdicto,vti poſsidetis,agẽs an probare debeat aduerſarium dolo turbaſſe,reme.3.nu.603 120
interdicta,vti poſsidetis,& vtrobi, quæ in præl ud.num 4 91
interdicta,vti poſsidetis,& vtrobi,differentia,ibid.nu.5
interdictum,de itinere non eſſe acceſſorium confeſſoriæ actionis,reme.3.nu.128 153
interdictum,de itinere actuq; priuato,non reddi pro quaſi poſſeſsione ſeruitutis vrbanæ,reme.5.nu 72 150
interdictum,de itinere actuq; priuato,non reddi pro quaſi poſſeſsione ſeruitutis vrbanæ,reme.5.nu.28 149
interdictum,de itinere actuq; priuato, reddi ei qui poſt vſum triginta dierum mala fide cœpit poſsidere, remedio 5.numer.83 152
interdictum,de itinere &c.pro quaſi poſſeſsione totius prædij detur,cum ſolùm parte vſus eſt,reme.5.nu.57 150
interdictum,de itinere actuq; priuato,non reddi illi, qui ab initio cœpit mala fide poſsidere,& deinde bona fides ſuperuenit,reme.5.num.86 151
interdictum, de itinere actuq; priuato, an reddatur hæredi illius,à quo quaſi poſſeſſor mala fide vſus eſt,ibid.nu.88
interdictum,de itinere actuq; priuato, an reddatur ei, qui impeditus fuit impedimento facti,ne ea ſeruitute hoc anno eteretur,reme.4.nu.77 152
interdictum,de itinere actuque priuato, detentatori reddi, reme 3.nu.52 104
interdictum,de itinere actuq; priuato, an pro ſeruitute ruſtica reddatur,reme.5.nu.75 151
interdictum,de itinere actuq; priuato,quod in prælud.n.8.91
interdictum, de itinere actuq; priuato,an reddatur illi, cuius mandato emit fundum , quo iter erat ad fundum alterius, reme.5.nu.87 150
interdictum,de itinere actuq; priuato, nõ reddi ex perſona fructuarij,ibid.nu.69
interdictum,de itinere actuque priuato, reddi domino Caſtri, non autem colono,ibid.num.70
interdictum,de itinere actuque priuato, redditur illi,qui intra annum quaſi poſſedit, ſeu vſus eſt ea ſeruitute , d.remed.5. num.7 148
interdictum,de itinere actuq; priuato requirit, quod per triginta dies ille ea ſeruitute ſit vſus,ibid.num.8
interdictum,de itinere actuq; priuato, competere pro ſeruitutibus ruſticis, reme.5.nu.1 145
interdicti, de itinere actuq; priuato caput primum eſſe merè poſſeſſorium,ibid.nu.2
interdicti,de itinere actuq; priuato, caput ſecundum, cauſam proprietatis annexam habet,ibid.num.3
interdicti,de itinere actuq; priuato in ſecundo capite vtilitas, reme. 5.nu.95 151
interdicti,de itinere actuq; priuato formula,reme.5.nu.5. 148
interdicto,de itinere actuq; priuato,vt locus ſit,probandũ eſt, illum iuiſſe credens ſed iure ſuo eti,reme.5.nu.13 148
interdicto,de itinere actuq; priuato,agens ex ſecundo capite, an caueat de damno infecto,reme.5.nu.100 152
interdicto,de itinere agens,an titulum debeat probare,ibidem num.101
interdicto, de itinere actuq; priuato non agit , is cui precario conceſſus eſt fundus,cui via debetur,ſi ea via is ſuo iure cœpit vti,reme.5.nu.81 152
interdicto,de itinere, qui egit ex ſecundo capite petitorio experiri amplius non poterit,reme.5.nu.112 152
interdicto, de itinere dum agitur ex ſecundo capite cauſa dominij plenè diſcutitur,ibid.nu.133
interdicto,de itinere actuq; priuato, vt locus ſit, quæ probari debeant,reme.5.nu.98 155
interdicto,de itinere qui egit, an cõfeſſoria deinde experiri poſſit,reme.5.nu.114 152
interdicto, de itinere experiri . an poſsit ex ſecundo capite ſi reus fuit abſolutus in confeſſoria actione , quia actor non probauit,reme.5.num.133 153
interdicto, de itinere propoſito ſi reus fuit abſolutus , quia actor non probauit,petitorio locus erit,reme.5.n.115. 152
interdictum de ſuperficiebus,an reddatur ei, quia ad longum tempus ſuperficiem conduxit, reme.4.nu.35 146
interdictum de ſuperficiebus,quod in prælud.nu.7 91
interdictũ de ſuperficiebus,detentori reddi,reme.3.n.54. 104
interdictum de ſuperficiebus, exemplo interdicti, vti poſsidetis,proponi,reme.4.nu.2 145
interdictum de ſuperficiebus, eſſe retinendæ poſſeſsionis, ibidem nume.3
interdicti de ſuperficiebus,formula,reme.4.nu.1 145
interdictum,de aqua quotidiana & æſtiua,reddatur ei, qui ſupra aquam quã ducit,aliã vult ducere,reme.6.nu.108. 159
interdictum de aqua quotidiana, an reddatur duobus, quibus eſt conceſſum aquam ducere,ibid.nu.111
interdictum de aqua quotidiana , concedi duobus , qui ſimul aquam ducunt,ibid.nu.112
interdictum de aqua quotidiana, non redditur ſecundo , cum primus aquam ducens non conſenſit illum poſſe ducere, ibid.nu.113
interdictum de aqua quotidiana, non reddi ei , qui mala fide duxit,reme.6.num.90 158
interdictum.an reddatur ei, qui ob prohibitionẽ,de aqua ducenda ius illud amiſit,ibid.nu.91
interdictum de aqua quotidiana, perpetuã habet cauſam pro eo,quod ad alium peruenit,ibid.nu.92
interdictum , de aqua quotidiana , reddi ei,qui poſt quæſitam quaſi poſſeſsionem ducendi aquam , fundum , cui ſeruitus erat quæſita,vendidit,ibid.nu.93
interdictum de aqua quotidiana,reddi contra non dominum, fundi,à quo aqua ducitur,ſi ducere prohibuit,ibid.nu.94
interdictum de aqua quotidiana,reddi inter duos riuales,ibidem num. 95
interdictum de aqua quotidiana,an reddatur contra eum qui aliquod opus fecit in fundo , vt aqua corrumpatur atq; inquinetur,ibid.nu.97
Aqua corrupta morbus eſt,d.rema.6.num 98 158
interdictum de aqua quotidiana,&c.an reddatur pro ſeruitute aquæductus quouis modo conceſſa,reme.6.nu.70. 157
interdictũ de aqua quotidiana, &c. reddi pro ſeruitute aquæductus conceſſa titulo putatiuo,ibid.nu.7
interdictum de aqua quotidiana,redditur ei, qui vult aquam deriuari facere ad fundum in confinio poſitum , remed.6. num.86 158
interdictum de aqua quotidiana & æſtiua,an reddatur pro aqua,quæ cauſa amœnitatis ducitur,rema.6.nu.48 156
interdictum de aqua quotidiana,locum habet cum priuatus è flumine priuato domino concedente aquam ducit,reme.6. num.63 157
interdictum de aqua quotidiana , an reddatur hæredibus , & contra hæredes,reme.6 nu.135 160
interdictum de aqua quotidiana & æſtiua , quod . in prælud. num.9 91
interdictum de aqua quotidiana, ceſſare amiſſo iure ducendi aquam,reme.6.num.152 161
interdictum de aqua quotidiana, non reddi ei,qui ceſsit facultatem & ius ducendi aquam,reme.4.nu 99 159
interdictum de aqua quotidiana & æſtiua,eſſe prohibitorium & reſtitutorium,reme 6.nu 1 154
interdictum de aqua quotidiana & æſtiua,eſſe retinendæ poſſeſsionis,ibid.nu,2
interdicti de aqua quotidiana & æſtiua, duo eſſe capita , d.reme.6.nu.3 154
interdictum de aqua quotidiana & æſtiua, cauſam proprietatis annexam habet,ibid.nu.4
interdictum de aqua quotidiana & æſtiua,an reddatur pro ſeruitute reali & perſonali aquæductus , reme.6.nu.14 155
interdictum de aqua quotidiana, ſolùm pertinere ad aquam quæ à capite ducitur,reme.6.nu.19. 155
interdictum de aqua æſtiua , reddi illi qui hyberno tempore aquam duxit,reme.6.nu.102 159
interdictum de aqua æſtiua , reddi illi qui permutauit cum alio,qui alio tempore ducere conſueuit alternatim,ibidem numero 103
interdictum de aqua quotidiana,an reddatur illi,cui facta eſt conceſsio ducendi aquam ab eo,qui primũ illud ius eſt cõſecutus,

ſectum,d.remed.6.nu.117 159
Interdictum de aqua quotidiana an reddatur ei, qui per quãcunque fundi partem aquam vult ducere,ibid.nu.119 160
Interdictum de aqua quotidiana,an reddatur pro aqua quæ dicitur,vt pecore ad eam appulſum habeant.ibid.nu.121
Interdictum de aqua quotidiana an reddatur contra eum,qui poſtquam permiſit aquam duci per locum publicum vult ducentem prohibere,ibid.nu.127
Interdictum de aqua quotidiana, reddi ei, qui præſcripſit ius ducendi aquam,ibid.nu.134.
Interdictum de aqua quotidiana & æſtiua,an locũ habeat pro ea aqua,quæ è flumine publico ducitur,remed.6.n.52. 156
Interdicto de aqua quotidiana & æſtiua, vt locus ſit, quæ requirantur,remed.6.nu.10 155
Interdicto de aquæ quotidiana vt locus ſit,de titulo conſtare debet,ibid.nu.11
Interdicto de aqua quot. locus eſt ei, qui priuatus è publico aquã duxit concedente principe,remed.6.nu.63 157
Interdictum de fonte reddi pro appulſu pecorum ad aquam,remed.8,no.7, 164
Interdictum de fonte,cui reddatur,remed.8.nu.2 164
Interdictum de fonte duplicem ob cauſam reddi,ibid.nu.2.
Interdictum de fonte an reddatur,ſi fons ſemel exaruit, & iterum fluere cœpit,remed 8.nu 19 165
Interdictum de fonte, an reddatur prohibitio ire adhauriendum aquam,remed.8 nu.13 164
Interdictum de fonte,an reddatur contra impedientem reficere fontem,ibid.nu.14
Interdictum de fonte,an reddatur impedito ire noctis tempore ad hauriendum aquam.ibid.nu.16
Interdicti de fonte formula remed.8.nu.3 164
Interdicto de riuis vt locus ſit, quæ requirantur, remed. 7. num.9 162
Interdictum de riuis, reddi impedito apportare neceſſaria ad riui refectionem,remed.7.nu.87 163
Interdictum de riuis vtiliſſimum,remed 7.nu.1 162
Interdictum de riuis ſortitur interdicto de aqua quotidiana, ibid.nu.3
Interdictũ de riuis,ad quos riuos pertineat,remed 7.n.23.163
Interdictum de riuis,quibus & contra quos reddatur,ibidem nume.25
Interdicta de riuis,& de fonte,quæ.in prælu.nu.50 95
Interdictũ pro quaſi poſſeſſione vtile eſſe,reme.3.nu.108.107
Interdictum locum non habet cum inferior contradicit ſuperiori.remed.3.nu.145 108
Interdictum retinendæ ab illo conſeruandæ non differre, in prælud.nu. 14 91
Interdictum retinendæ eſſe etiam conſeruandæ,ibid.nu.18
Interdictũ recuperandæ poſſeſſionis cedi poſſe. re.4.n.251.45
Interdictum an reddatur cum nullus extat poſſeſſor aduerſarius,de adip.remed.1.nu.48 4
Interdictum ab edicto differre.remed.1.nu. 3 1
Interdicti diuiſio multiplex,ibid.nu.3
Interdictum exhibitorium & prohibitorium,ibid.nu.4
Interdictum exhibitorium quod,ibid.nu.5
Interdictum prohibitorium quod,ibid.nu.6
Interdictum reſtitutorium quod,ibid.nu.7.
Interdictum reſtitutorium ſimplex dicitur,ibid.nu.8
Interdicta omnia eſſe rorem ſcripta.remed.3.nu.831 143
Interdicta non reddi pro præſtationibus perſonalibus,de adi.poſſ.reme.1,nu.87 6
Interdicta ſunt actiones prætoriæ.remed.3.nu.264 113
Interdicta pro poſſeſſione adipiſcenda plura eſſe, in prælud. nume.11 1
Interdicta poſſeſſoria tria eſſe tantum in prælud. de retinend. poſſ.nu.17 91
Interdict.require Quorum bonorum,Remedium, Saluianum.
Intereſſe ſuum quomodò probet, qui eo reſpectu comparet, de adipiſcen.poſſ.reme.4.nu.623 61
Interim iudicium poſſeſſorium apud Hiſpanos quod, remed. vlt.nu.6 165
Interlineaturæ vitium impedire remedium,l.vlt.C.de edi.diui Adr.remed.4.nu.708 64
Ire per modum facultatis quaſi poſſeſſionem non acquiritur niſi 30 dierum ſpacio,remed.5.nu.18 148
Intellectus.l.3.C.de pign.ex interpretatione gloſſæ probatur, de adip.poſſ.remed.5.nu.5 77
Intellectus,cætera vide in verbo Authentica, cap. Lex Paragraphus,Textus.
Interlocutoria lata in poſſeſſorio ſummariiſſimo ſecũ trahit executionem,remed.olt.nu.57 168
Interlocutoria dicitur illa pronunciatio de mittendo in poſſeſſionem,remed.4.nu.454 52
Interlocutoriam latam in poſſeſſorio ſummariiſſimo reuocare iudex non poteſt.remed.vlt.nu.56 168
Interlocutoria,vide ſententia interlocutoria.
Interpretatio ſumitur in dubio,qua correctio euitatur, reme. 4.nume.21 32
Inuaſor quis remed.3.nu.364 117
Inuecta & illata cenſeri poſſideri à locatore.reme.3.n.25.16
Inuecta in domum cur cenſentur tacitè obligata,non ita illata in ruſticum prædium,de adip.poſſ.remed 3.nu.44 16
Inuocationem diuini nominis eſſe de forma inſtrumẽti,reme. 4.num.718 64
Io.Fabri opinio confutata,remed.3.nu.830 143
Iudicium ciuile & criminale pro poſſeſſione turbata cumulari an poſſit,remed.3.no.552 126
Iudicium in factum quod,remed.1.nu.5 92
Iudicij adminicula an eo modo tractandi ſint, quo iudicium principale,remed.3.no.178 84
Iudicatum non dicitur,quod à iudice incompetẽti iudicatum fuit,remed 4.nu.431 51
Iudex laicus ſupplet negligentiã eccleſiaſtici,re.3.nu.355.117
Iudex ſorte cauſam inuitis contendentibus non determinat, remed.3.nu 746 138
Iudex ſuperſedere an debeat in cauſa dubia poſſeſſoria, ibid. nume.748
Iudex laicus an ſit competens pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij,remed.6.nu.43 89
Iudex ſummariè procedit in concedenda poſſeſſione beneficij,ibid.nu.44
Iudex arbitrium habens vni nõ auferet,vt alteri tradat, reme. 3.nu 769 139
Iudex arbitrium habens debitum ſolum naturali obligatione ſoluere non poteſt,remed.1 nu 42 93
Iudex maleficiorum incidenter poteſt cognoſcere de cauſa ciuili turbatæ poſſeſſionis,remed.3,no.553 126
Iudex quo tempore officium ſuum interponat inter duos de poſſeſſione contendentes,remed.vlt.num.3. 165
Iudex eccleſiaſticus non cognoſcit contra laicum turbatorẽ, qui negat rem eccleſiæ eſſe,remed.3.nu.37 117
Iudex non præiudicat creditori ſi minus ſolenniter concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum, cum à ſe ipſo habet,remed.5.nu.149 85
Iudex eſt dominus feudi in cauſa proprietatis feudi inter vaſallos etiam clericos,d.remed.3.nu.397 118
Iudex recuſare non debet dare literas, quibus iudex territorij mittat in poſſeſſionem,alioqui appellatur, d.remed. 4. num.411 50
Iudex laicus in auxilium iudicis eccleſiaſtici cognoſcit cõtra clericum turbatorem,remed.3.nu.359 117
Iudex eccleſiaſticus an competens ſit pro clerico turbato à laico,ibid.nu.361
Iudex cum aliquid mandat, diffinitiuè mandare videtur, remed.3.nu,837 143
Iudex ordinarius cognoſcit inter vaſallos contendentes de feudo ex cõſuetudine,vel ſuperioris lege,rem.3.n.420.119
Iudex ordinarius volente domino feudi cognoſcere poteſt de cauſa inter vaſallos de feudo cõtendentes,rem.3.nu.417.119
Iudex ita debet eſſe facilis ad reuocandam licentiam male cõceſſam de ingrediendo poſſeſſionem, vt facilè eam conceſſit,reme.6.nu.39 28
Iudex quid obſeruabit cùm ambigitur an poſſeſſio ſit plena vel non,ibid.nu 31
Iudex nec ſibi,nec ſuis iuſdicere poteſt,de adip.poſſeſ.remed. 2.num.5 8
Iudex ordinarius cognoſcit inter dominum feudi & vaſallum cùm pares curiæ deficiunt,remed 3.nu.444 121
Iudex ordinarius cognoſcit inter dominum feudi & vaſallũ, cùm ita conſuetudine vel conſtitutione principis ſtatutum eſt,ibid.nu 445
Iudex ordinarius cognoſcit inter dominum feudi & vaſalli, cùm pares recuſant cognoſcere,ibid.nu.446
Iudex competens quis ſit in miſſione in poſſeſſionem ex remedio

medio.l.vlt.C.de edi.diui Adr.remed.4.nu.402 50
Iudex quis ſit competens in pronunciando hæredem eſſe mittendum in poſſeſſionem,ibid.nu.403
Iudex executionis ſine literis remiſſorijs nil agit.ibid.nu.404
Iudex eccleſiaſticus mittit in poſſeſſionem locum pium hæredem inſtitutum ex remedio l.vlt. C. de edic. diui Adria. ibid.nu.405.
Iudex qui habet mitti in poſſeſſionem mixtum imperium habere debet,ibid.nu.406
Iudex eccleſiaſticus contra laicum cognoſcit,etſi is allaget rē eccleſiæ eſſe rem feudi ſecularis, cum de contrario conſtat euidenter,remed.3.nu.375 117
Iudex competens quis ſit in iudicio poſſeſſorio retinendæ poſſeſſionis rei feudalis,ibid. nu.376
iudex competens quis ſit in iudicio poſſeſſorio retinendæ, cū de poſſeſſione rei prophanæ agitur,remed.3.nu.316 115
iudex eſt is in cuius territorio facta eſt turbatio, ibid. nu.319
iudex laicus an ſit competens cùm poſſeſſorio rei eccleſiaſticæ agitur,ibid.nu.323
iudex laicus turbans clericum in poſſeſſione rei eccleſiaſticæ coram iudice ſeculari conueniri poteſt,ibid.num.324
iudex laicus competens eſt in poſſeſſorio rei beneficiariæ,ibid. nume.327 116
iudex laicus competens iudex non eſt in poſſeſſorio rei beneficiariæ,cùm de titulo principaliter agitur,ibid.nu.328.
iudex laicus in cauſa poſſeſſoria rei eccleſiæ de titulo poteſt incidenter cognoſcere,ibid.nu.331
iudex eccleſiaſticus non eſt competens contra laicum turbatorem,aſſerentem rem illam eſſe feudalem.re.3.n.373. 117
iudex ordinarius ſuſpectus non remouetur; ſed ei datur adiūctus,remed.3.nu.393. 118
iudex,vt mittat in poſſeſſionem ex remedio,l.vlt.C.de edicto diui Adria.quam iuriſdictionem habere debeat, remed.4. nume.414 58
iudex rectè agit ſi mittendo in poſſeſſionem ex remedio,l.vlt. C.de ed.diui Adr.reſeruat iura legitimi contradictoris, remed.4.nu.467 53
iudex in iudicio vti poſſidetis condemnare an poſſit actorem erga reum ius fouentem,etiam ſi is reus nihil petat.remed. 3.nu.787 140
iudex curare debet,ne iudicium eluſorium reddatur,remed.4. nu.442 51
iudex eccleſiaſticus an cognoſcat contra laicum turbatorem clerici,cum vim non commiſit.remed.3.nu.368 117
iudex laicus non pronunciat laicum ſpoliatum poſſeſſione rei beneficiariæ cum euidenter de nouo iure illius conſtat, remed 3.nu.342 116
iudex laicus cognoſcit in poſſeſſorio rei beneficiariæ aduerſario non opponente,ibid.nu.343
iudex laicus cū de poſſeſſorio rei eccleſiaſticæ cognoſcit quomodo ſuper titulo pronunciare debeat,ibid.nu.344
iudex laicus pronuncians ſuper cauſa matrimonij quomodo id faciat,ibid.nu.345
iudex incompetens priuans poſſeſſorem ſua poſſeſſione dicitur tanquam priuatus illum ſpoliaſſe,remed.4.nu.429 51
iudici officiū reddi pro reſtitutione poſſeſſionis ablatæ lite pēdente,etiam ſi illi præſumptio repugnet,rem.vlt.n.25. 166
iudicis arbitrio relinqui,qui dicatur titulus antiquus, & ſi eſt amiſſus,iuramento probatur,remed.3.nu.599 129
iudicis officium oriri cum verba in perſonam iudicis diriguntur,remed.4.nu.496 54
iudicis licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu operatur reſciſſo contractu,remed.5.nu.116 83
iudicis officium poſſe implorari in iudicio turbatæ poſſeſſionis pro damnis & expenſis,ac intereſſe.reme.3.nu.558.126
iudicis licentia excuſare ad pœna turbatæ poſſeſſionis,reme. 3.nu.640 131
iudicis licentiam etiam falſa ex cauſa conceſſam excuſare à pœna turbatæ poſſeſſionis,ibid.nu.641.
iudicis officium retinendæ cui reddatur.reme.vlt.nu.14 166
iudicis officium pro retinendæ poſſeſſionis remed.vlt.n.1.165
iudicis officium pro retinendæ poſſeſſionis remedio eſſe præparatorium principalis iudicij,ibid.num.3.
iudicis officium dum mouetur pro poſſeſſione retinenda, quid in eo narrari debeat,reme.vlt.nu.29 166
iudicis officium pro remedio poſſeſſionis retinendæ, quod in prælud.num.15 91
iudicis officium poſſeſſionis retinendæ quomodo iudicio poſſeſſorio principali conueniat,reme.vlt.num.7 165
iudicis officium poſſeſſionis retinendæ eſſe illud,quod poſſeſſorium conſeruandæ aliqui appellant.
iudicis officium retinendæ poſſeſſionis eſſe inſtar iudicij principalis retinendæ.
iudicis officium retinendæ poſſeſſionis quomodo differat à principali iudicio retinendæ,ibid.nu.11
iudicis officium pro retinenda poſſeſſione vnde originem duxerit,ibid.nu.12
iudicis arbitrio cauſa dubia poſſeſſionis an diffiniri poſſit, remed.3.nu.762 139
iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij,d.reme. 6.num.34 88
iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij eſſe inſtar remedij.l.vlt.C.de edi.diui Adr.ibid.nu.35
iudicis officium an concedatur pro adipiſcenda poſſeſſione beneſici cum ſola ſignatura,ibid.nu.36
iudicis officium an concedatur ſubrogato pro poſſeſſione adipiſcenda,ibid.nu.39
iudicis officium permutanti an concedatur ad poſſeſſionem beneſici adipiſcendam,ibid.nu.40
iudicis officium pro poſſeſſionem beneficij adipiſcenda non cōcedi habenti titulum inualidum,ibid.nu.42
iudicis iuſſus excuſat,reme.5.nu.25. 78
iudicis incompetentis auctoritate qui aliquid agit,vt priuatus agere dicitur,reme.4.nu.417 51
iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione duobus modis dari,remed.6.num.1 87
iudicis officium clericorum cauſa conſiderari,ibid.nu.2
iudicis officium nobile non exiſtente contradictore cōceditur in remedio.l.vlt.C.de edi.diui Adr.reme.4.nu.492 54
iudicis auxilium quomodò cautè implorandum, d.remed.6. nume.10 87
iudici incompetenti parendum non eſſe,reme.4.nu.430 51
iudici malè exequente licet reſiſtere,reme.5.nu.79 85
iudici ob ſcandalum ſequeſtranti & prohibenti credi.d. reme. 6.num.15 87
iudici ob impedimentum deleganti credi,ibidem nu. 16
iudicem inquirere debere ne deficiat qualitas iudicium annullans,reme.4.nu.579 58
iudicem interdum poſſe pronuntiare, ſibi de cauſa non liquere,remed.3.nu.752 138
iudicem curare debere, ne iudicium ſit eluſorium, remed. 4. nume.580 58
iudicem poſſe eligere opinionem quā vult in maximè dubiis, remed.3.nu.764 139
iudicem eccleſiaſticum cognoſcere de qualibet oppreſſione quæ ſit à laico,remed.3.nu.366 117
iudicem qui adit vt expellat clandeſtinum poſſeſſorem, non dicitur ſibi præiudicare, vt ſua auctoritate, eum expellat, reme.4.nu.426 51
iudicem competentem eſſe dominum feudi cum duo vaſalli de poſſeſſione rei feudalis contendunt,remed.3.nu. 387 118
iudicem in arbitrariis moueri nō oportere amicitia,vel alio animi motu.remed.3.nu.766 139
iudicem non eſſe apud Deum tutum,qui ſola amicitia ductus in arbitrariis pro amico iudicat, ibid.nu.767
iudicem repellere actorem agentem ſine actione remedio 4. nume.535 56
iudicem non poſſe mittere in poſſeſſionem legatarium rei legatæ; ſed aliter paulò infra,de adipiſcend.poſſeſ. remed.5. nume.83 12
iudicem laicum ex conceſſione pontificis poſſe cognoſcere de cauſis clericorum,reme.3.nu.353 116
iudicem laicum poſſe contra clericum iuſdicere,ſi iudex eccleſiaſticus eſt negligens,ibid.nu.354
iudicem laicum poſſe incidenter cognoſcere de cauſa ſpirituali,reme.3.nu.336 116
iudicem laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali cùm euidenter de ea conſtat,ibid.nu.337
iudicem laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali cùm de ea conſtat ex confeſſione aduerſarij,ibid.nu.338
iudicem laicū cognoſcere de cauſa ſpirituali cū de ea exactia notoriè conſtat,ibid.nu.340
iudicem laicum cognoſcere, an contractus ſit vſurarius cùm ex actis conſtat in eſſe,ibid.nu.341

Iudice

Iudice ſpeciali negligente adminiſtrare iuſtitiam eius iuriſdictio ad ſuperiorem deuoluitur, remedio 3, nu. 415 — 119
iudices ordinarij cauſæ cùm plures extant, locus eſt præuentioni, remedio 4. nu. 474 — 53
iudices duo eſſe poſſunt in cauſa rei beneficiariæ, re. 3. n. 181 — 118
iudices duos eſſe poſſe in iudicio poſſeſſorio retinendæ, d. remedio 3. nu. 317 — 115
iudices competens inter dominum & vaſallum de feudi poſſeſſione contendentes etiam ſi dominus non recognoſcat ſuperiorem, ſunt pares curiæ, reme. 3. nu. 435 — 110
iuramentum calumniæ ao præſtetur in remedio l. vlt. C. de ed. diui Adr. reme. 4. nu. 553 — 57
Iulij Pauli locus, remedio 3. nu. 815 — 142
Iulij Pauli locus, remedio 3. nu. 248 — 112
Iulij Fontini locus, remedio 6. nu. 27 — 155
Iulij Fontini locus d. remedio 6. nu. 61 — 157
Ius accreſcendi facit vt is dicatur quodammodo ſubſtitutus, remedio 4. nu. 189 — 38
ius accreſcendi officit, vt is qui ex eo ſuccedit, ex voluntate teſtatoris ſuccedere dicatur, ibid. nu. 120
ius offerendi cuicumque poſſeſſori (etiam nullum in re habenti ius) concedi, remedio 3. nu. 182 — 24
ius offerendi ad vigilitis conteſtationem excuſſionis concedi, ibidem num. 184
ius nouum quando antiquũ immutare dicatur, re. 4. n. 22 — 32
ius rei j à poſſeſſore allegari poteſt, remedio 4. nu. 595 — 59
ius patronatus cum vniuerſitate bonorum tranſit, remedio 9. nume. 400 — 50
ius patronatus ſub titulo ſingulari non continetur, ibid. n. 401
ius nouum efficitur per nouam additionem, reme. 4. n. 36 — 32
iure datoris reſoluto dicitur reſolutum ius acceſſoris, remedio 4. nu. 32 — 146
iuſe ſuo aliquem vſum in ſeruitute itineris quomodo probetur remedio 5. nu. 14 — 148
iuſdicere ſibi non debet de honeſtate, qui ſuperiorem non recognoſcit, remed. 3. num. 436 — 120
iuſdicere ſibi ipſi, rationi naturali repugnare, de adip. poſſ. remedio 2, nu. 3 — 8
iuriſdictio domini feudi limitata eſt, remedio 3. nu. 428 — 120
iuriſdictio alterius iudicis, volente domino à vaſallis de poſſeſſione feudi contendentibus prorogari poteſt, remedio 3. nume. 405 — 119
iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem allegans, eam titulo iuſtificare debet, d. reme. 3. nu. 590 — 128
iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem ex actibus iuriſdictionalibus probari, remedio 3. nu. 585 — 128
iuriſdictionis quaſi poſſeſſio ex captura delinquentium, & erectione furcarum probatur, ibid. nu. 586
iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem probari per exactionem gabellarum, remedio 3. nu. 582 — 128
iuriſdictionem domini feudi inter ſuos vaſallos contendentes eſſe iure ſpeciali tributam, remedio 3 nu. 404 — 119
iuſſu mitti in poſſeſſionem ex cauſa damni infecti, tuendus eſt remedio, ne vis fiat ei, ſi iuſtis de cauſis non potuit mitti, remedio 5. nu. 54 — 94
Iuſtinianus quid ſanciuerit de hærede in poſſeſſionem mittendo ex teſtamento defuncti, remedio 4 nume. 12 — 32
Iuſtinianus legiſlator prudentiſſimus, remedio 4. nu. 1 — 32
Iuſtiniani, abrogata illa Adriani, de adip. poſ. rem. 4. nu. 25. — 32
Iuſtinianum conſueuiſſe iuriſconſultorum conſtitutiones ſibi attribuere, rem. 2. nu. 5 — 96

L

Laicus laicum turbans in poſſeſſione rei eccleſiæ coram iudice laico conuenire poteſt, remedio 3. nu 348 — 116
Legatum factum illi cum illo, quid ſignificet, rem. 4. nu. 18 — 32
Legatum alimentorum dilationem non admittit, de adip. poſ. remed. 2. nu. 60 — 10
Legatum pro ſepultura factum dilationẽ non recipit, ibi. n. 61
Legatũ ex cauſa ſtudiorum non recipit dilationem, ibi. nu. 63
Legata quæ dilationem non recipiunt, deberi etiam ante aditionem hæreditatis, de adip poſſ. remedio 2. nu. 62 — 10
Legata paratam executionem habere, ſed aliter ſuprà remed. 4. nume. 697 — 64
Legata ante aditam hæreditatem non deberi, de adipi. poſſeſ. remedio 2. nu. 8 — 9
Legare quis non poteſt ſibi ipſi, de adipiſ. poſ. rem. 2. nu. 99 — 11
Legatarius non dicitur ipſo iure verum dominium conſequi, remedio 4. nu. 342 — 48
Legatarius loco hæredis habetur in reſpicientibus perſonam, remedio 4. nu. 138 — 39
Legatario tres actiones competere, remed 4. nu. 699 — 64
Legatarij certis de cauſis mittuntur in poſſeſſionem bonorum hæredis, remedio 5 nu. 44 — 94
Legatariis & fideicommiſſariis non reddi ſaluianum interdictum, remed. 3. nu. 31 — 16
Legatariis vel fideicommiſſariis poſſeſſio rei relictæ non acquiritur, niſi mao hæredis, ibid. nu. 32
Legitimatio perſonæ neceſſaria an ſit in remedio, l. vltim. C. de edi. diui Adr. remedio 4. nu. 441 — 51
Lex noua diſponens in vno caſu trahitur & ad antiquum ex æquiparatione, remedio 4. nu. 334 — 48
Lex antiqua procedens pro modum regulæ in lege noua cenſetur repetita, ibid. nu. 335
Lex cornelia de Sicarijs, dolum requirit, remed. 1. nu. 62 — 94
Lex corrigens intelligitur ſecundum terminos legis correctæ reme. 4. nu. 142 — 39
Lex generaliter loquens cõprehẽdit caſus priuilegiatos quod ibidem declaratur, de adip. poſſ. remedio 3. nu. 79 — 19
L. hoc iure, §. pen. ff. de aqua quotidiana & æſtiua. intellectus, remedio 6. nu. 106 — 159
L. 1. §. ſed & ſi iure, & §. Ariſto ff. de aqua quotid. & æſtiua, intellectus, remed. 6. nu. 12 — 155
L. pecoris. ff. de ſeruit. ruſt. præd. intellectus, rem. 6 nu. 32 — 156
L. Seruus, §. Seruius labo ff. de riuis, intellectus, re. 7. n. 15 — 163
L. 3. in prin. ff. de riuis, intellectus ibid. nu 17
L. 1. in fi. ff. de riuis, ſenſus, ibid. nu. 18
L. ſed & ſi lege. §. colonus. ff. locati, ſenſus & intellectus, reme. 3. nu. 98 — 20
L. ſolutum. §. ſolutam. ff. de pin. actio. ſenſus & intellectus, ibid. nume. 100
L. cùm tabernam ff de pign. declaratur, ibidem num. 106
L. ſeruitutes §. ſi ſublatam, ff. de ſeru. vrba. præd. intellectus, remed. 6. nu. 146 — 160
L. conditionibus, de cond. & demo. intellectus, re. 3. n. 74 — 18
L. 1. §. fi. & l. 2. ff de reb. eor. intellectus, ibid. nume. 76
L. ſi ſine hærede, § Lucius, ff. de adm. tu. intellectus, ibi. n. 78. — 19
L. non tantùm, § ſeruientes, ff. de petitio. hæred. intellectus, remedio 4. nu 396 — 50
L. cùm tabernam, ff. de pignorib. intellectus re. 3, nu. 130 — 22
L. debitor, ff de pignorib. explicatur, ibidem nu. 132
L. ſi chorus, §. his verbis, de leg. 3. declaratur, ibidem nu. 134
L. 2. ff. comm. ſer. urb. ſenſus, & intellectus, reme. 6. nu. 68 — 157
L. ergo in fi. ff de ſer. ruſt. prædio. intellectus, ibidem nu. 69
L. 1. §. caput, verſi. ſed & ſi ff. de aqua quotidiana & æſtiua, ſenſus & intellectus, reme. 6. nu. 72 — 157
L. 2. §. ſi dubitetur, ff. quemadmodum teſtamen. aper. intellectus, remedio 4. nu. 662 — 57
L. etſi certus, §. ſi vnus, ff. ad S. Conſ. Sylla. intellectus, ibidem nume. 665
L. vlt ff. de aqua quotidiana & æſti. intellectus, re. 6. nu. 110 — 160
L. publicati. C. de teſta. declaratur, remed. 4. nu. 100 — 37
L. Claudius, ff. de contrah. emp. ſenſus, remed. 3, nu. 578 — 127
L. 1. §. ſi autem, ff. de hæred. inſti. intellectus & ſenſus, & reme. 4. nume. 122 — 38
L. quæſitum ff. de pigno. intellectus, remed 5. nume. 74 — 80
l. pen. C. de pign. actio, ſenſus, remedio 5. num. 88 — 81
L. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruit. vẽdicetur. intellectus, re. 5. n. 45 — 149
L. 1. C. de ſeruit. intellectus, ibid. nu. 47 — 150
L. vlt. C de præſcrip. long. temp. ſenſus, ibid. nu. 48
L. ſolutum. §. ſolutum, ff. de pigno. actio, ſenſus & intellectus, remedio 3 nume. 52 — 16
L. 1. in prin. & in §. 1. ff. de ſalu. interd. intellectus, ibid. nu. 56
L. 1. §. ſi ibi, ff de itinere, actuque priua. ſenſus, re. 5. n. 82 — 151
L. 1. §. ſi inter riuales. ff. de aqua quotid. & æſt. intellectus rem. 6. nume. 96 — 158
L. interdum, ff. de publ. iudiciis, intellectus, reme. 4. nu. 519 — 55
L. ordinarij, C. de rei vend. & l. incerti. C. de interd. loqui in interdicto retinendæ poſſeſſionis, ibid. nu. 121
L. ſi duobus, §. filius, ff. de bono. poſſeſ. cõtratab. ſenſus, de adi. poſſ. remedio 5. nu. 19 — 3
L. 1. § nepos ff. ſi quis à paren. fue. manumiſ. intellectus, ibidem nume 20
L. vlt §. 12 cuius. ff de legatis præſtan. explicatio, ibidem nu. 21
L. 1. §. ſi ea, ff de ventre in poſſeſ. mitten. intellectus, ibid. nu. 22
L. deceſſit. ff. de Carbo edicto, intellectus, reiecta Camilli Plautij interpretatione, ibid. nu. 23

e l. Saluius

L.Saluius Ariſto.ff.de legatis præſtan.declaratio,ibid.nu.24
L.poſtquam.§.Imperator.ff.vt leg.nom.caue.ſenſus & declaratio,remed.3.nu.227 131
L.3.C.qui potio.in pigno.hab.intellectus.ibid.nu.228
L.properandum.§.ſin autem reus.C.de iudiciis,ſenſus & intellectus,ibid.nu.232 118
L.1.§.vlt.ff.vti poſſidetis ſenſus,reme.3.nu.793 140
L.pen.ff.de aqua quotid.& æſt.intellectus,reme.3.n.816.142
L.1.C.de edi.diui Adri.intellectus,reme.4.nu.731 65
L.ſi idem.C.de codicillis declaratur,remed.4.nu.195 42
L.ſi duo.§.cæterū ff vti poſſidetis,ſenſus,reme.3.nu.251. 123
L.1.§.primo.ff.ad Senatuſcon.Turpil.declaratur remedio 3.nume.192 109
L.1.§.permittitur.ff.de aqua quo.& æſtiua,ſenſus,remed.6.nume.60 157
L.loci corpus.§.ſi quis.ff.ſi ſer.vend.intellectus,re.5.n.99.151
L.pomponius lu 2.in prin ff.in quibus,cauſ.pig.vel hypoth.tacitè contrah.intellectus & declaratio,reme.3.nu.89 19
L.2.ff.in quib.cau.pig vel hypoth.tacitè contrah.intellectus,ibid.nu.92 30
L.1 §.quod ait ff.quor.lega.declaratur,de adipi.poſſ.remed.2.nume.41 10
L.ſi pro parte.§.verſum ff.de in rem verſo,conciliatur cum L.1.§.prodeſt,verſiculo vnde.ff.quorum bonorum,ibid.nu.37
L.1 §.ſed ſi ne.ff.ne vis ſiat ui;intellectus,remed.1.nu.10. 92
L.1 § neceſſario.ff ſi ventris nom.mul.in poſſ.mitta.ſenſus,ibid.nu.13
L.Fulcinius.ff.de vi & vi arma,declaratur,reme.3.nu.49 104
L.1 § quod autem.ff.de vi & vi arma,intellectus,ibid.nu.50
L.1.§.ſi tib.ff.de itinere actuque priua.ſenſus.ibid nu.52
L.vlt.C de prætor.pign explicatur.ibid.nu.53
L.poſtquam.§.imperator.ff.vt leg.no.caue.ſententia,remed.3.nu.204 110
L.poſtquam § Imperator.intellectus & interpretatio noua auctoris,ibid.nu.205.
l.ſi quis emptionis §.ſed & eſi quis.C.de præſcrip.30.vel 40,anno intellectus,remedio 3.nu.210 110
l.ſi quo ff de damno infecto,intellectus,ibid nu.211
l.3.§.vlt.ff.ne vis fiat,ei declaratur,remedio 1 nu.54 94
l.vlt ff.ne vis fiat ei,declaratur,ibidem nu 55
l.1.C.de prec.& ſalu.interdict.ſenſus & intellectus,remed.3.nume.59 16
l 1.ff ſi quis iuſſ.non obtemp.ſenſus,remedio 1.nu.84 95
l.5.§.miſſum.ff de Carbo.edicto.declaratur,iu præmd.de ren.poſſ num.19 91
l.ſuperficiario.ff.de rei vend reme.4.nu.6 145
l.1.C.de al en.iud.muta.cau.fact.declaratur,remedio quarto,nume.166 54
l.ſi quis inſtituatur,de hæred.inſt.intellectus,remedio quarto,num.309 147
l.exitus ff.du aeq.poſſ.declaratur,remedio 3 nu.513 123
l.vlt.C.de codicillis,ſenſus & intellectus latè expenditur,remed.4.nu.167 40
l.vlt.C.de codicill.noua auctorie interpretatione,illuſtrata ibid.nume.169
l.1.C.de edicto,diui Adr.intellectus & ſenſus,rem.4.n.207.43
l.1.C.de prec.& ſalu.interd.intellectus & ſenſus,remedio 3.nume.20 15
l.naturaliter,§.nihil commune de acq.poſſ.intellectus,remedio 3.nu.683 101
l.1.in ſi.ff.vti poſſidetis ſenſus,ibid.nu.689
l.1.ff.de leg 1.conſtitutio vtae Vlpiani fuiſſo aduerſus Duarenum,remed.2.nu.6 96
l.vlt.C.de codicillis,loqui de miſſione in poſſeſſionem ex edicto diui Adr.remed.4.nu.511 54
l.vlt.C de codecillis,intellectus,ibid.nu.52
l.2.§.quarta.ff.famil.erciſ.declaratur,reme.4.nu.161 40
l.Titia,ff de iure dotium,intellectus,reme.3.nu.96 181
l.vlt.C.de legit.tutel.ſenſus,ibid.nu.78
l.multum.C.ſi quis alteri vel ſibi,declaratur,rem.4.nu.434.51
l.ſi duo.§ non videor ff.vti poſſidetis intellectus,remedio tertio,nume.304 115
l.1.§.ſi tibi.ff.de itinere actuque priua.intellectus,ibid.nu.305
l.hoc amplius.ff de furtis,ſenſus & declaratiu,de adipiſ.remedio quinto,nu.81. 6
l.1.§ hoc interdictum ff.quorum bonorū intellectus,ibi.nu.82
l.2.ff.quo.bono.declaratio,& ſenſus,ibid.nu.85
l.quoties.ff.de ſeruit.interpretatur,reme.6.nu.100 158
l ei fundo.ff.de ſeruit.intellectus,ibidem nu.101 159
l.1.in prin.ibi,ſi nihil vſucaptum eſſet,ff.quor.bonorum ſenſus,de adip.remedio 1.nu.51 4
l.Titius.ff.de pigno.actio.intellectus,remedio 5.nu.43 78
l.vlt.C.quor.bono.intellectus,remedio 1.nume.105 7
l.1.§.ſi quis nouū,ff.de riuis,intellectus,remedio,7 nu.20.163
l.ſi duo,§.item videamus.ff.vti poſſidetis,intellectus,remedio 3.nu.246 112
l.in prædiis,in prin.ff.in quib.cau.pig.vel.hypothe.tacitè contrah.intellectus,de adipiſ.poſ.remedio 3 nu.115 21
l.vnus.§.vlt.ff.de ſer.ruſt.prædio.intellectus,re.6.n.149 161
l.1.§.hæc interdicta,ff.de aqua quotidiana,& æſtiua ſecus,remedio 6 nu.20 155
l.1.§.quia autem.ff.quor.leg.ſenſus & intellectus,remedio 2.nume.106 12
l.placet ff.de acquir.hæred.ſenſus & intellectus,remedio 4.num.287 46
l.1.C.quo.bono.ibi,oblata ſatiſdatione,declaratur,remed.1.nume.100 12
l.cœptam,ff.de vſucap.intellectus,remedio 4.nu.591 59
l.ſi ex ſtipulatione,ff de acquirend.poſſeſſ declaratur,ibidem,nume.592
l.Idem Pomponius,§.vlt.ff.de arbitr.declaratur,remedio 3.nume.754 138
l.ſi Titius.ff de ſeruis exporta.declaratur,remedio 5.nu.51.79
liquidatio eſt neceſſaria in remedio l.3.C.de pigno.remedio 5.nume.52 79
l.1.C.ſi emancip.ita ſuer,aliena.intellectus,ibidem nu.53
l.1.C.ſi ſeruus expor.ven.intellectus,ibidem nu.54
l.vlt.C.de cumpenſa.declaratur,ibidem nu.55
l.Item quia.ff.de pactis,intellectus,de adip.poſſeſ.remedio 3.nume.39 16
l.Si non inducta,C.in quib.cau.pig.vel hypo.tac.contr.ſenſus,ibid.nu.40
l.licet.ff.de poſiti intellectus,remed.3.nu.94 106
l.Si contendat.ff.de fideiuſſo.declaratur,remedio quarto,nume.366 49
l.eo iure in prin.ff.in quib.cauſ.pig.vel hypoth.tacitè contrah.intellectus & ſenſus,remedio 3.nu.37 16
l.in prædiis.ff in quib.cauſ.pig.vel hypo.tacitè contrah.ſenſus & intellectus,ibid.num.38
l.qui liberis,§ hæc verba,de vulg.intellectus,remedio quarto nume.240 44
l.ſi quis in tantam.C.vnde vi,declaratur,rem.3.nu.668 133
l.2.ff.comm.præd.vrb.intellectus,remedio 6.nu.50 156
l.vlt.ff.vti poſſidetis,declaratur,remedio 3.nu.73 105
l.ſi quis necandi,C.ad l.Cornel.de ſica.intellectus,remedio 4.nume.62 35
l.4.§.Trebatius,ff de aqua quotidiana & æſtiua declaratur,remedio 6.nu.54 158
l.qui liberis,§.hæc verba,de vulg.intellectus,remedio quarto,nume.263 45
l.qui ſe patris,C.vnde liberi,declaratur,d.reme.4.nu.147 45
l.quæritur ff.de carb.edicto,declaratur,remedio 4.n.353 48
l.Si pater,C.qui bo.ced.poſſ.intellectus,ibidem,nu.354
l.vnicæ,C.vti poſſidetis,intellectus,remedio 3.nu.812 142
l.Conficiuntur,ff.de iure codicillorū,declaratur,remedio 4.numero 74 36
l.obligationum ferè,§.placet,ff.de actio.& oblig.intellectus,remedio 4,nu.28 146
l.apparet.§ ſi quis ſeruitutem,ff de itinere actuq; priuato,intellectus,remedio 5.nu.108 152
l.1.§.prætereà labeo,ff.de aqua quotidiana & æſtiua intellectus,remedio 6.nu.42 156
l.Lucius,ff.de ſerui.ruſt.præd.intellectus,ibidem nu.43
l.ſi communem,§ 1.ff.quemad.ſer.amitt.intellectus,remedio 6.nume.104 159
l.ſi à te.ff.ſi ſeruit.vend.intellectus,remedio 5,nu.91 84
l.3.C.in quibus cau.pig.vel hypoth.tacitè contrah.ſenſus,de adipiſ.pol.remedio 3.nu.124 24
l.2.ff.in quib.cau.pign.vel.hypo tacitè contrah.intellectus,de adipiſ.poſſe.remedio 3.nu.42 16
l curti iuris.C.locati ſenſus,ibid.num.43
l.1.in prin.ibi,pro ſide,poſſidere fré,ſi nihil eſſet vſucaptum ff.quorum bonorum ſenſus & intellectus,de adipi.remedio 5.nume.69 5
l.vnica.C.quo.lega.declaratur,de adip.poſ.remed.2.nu.14 8
l.liberis.§.vlt.de liberali cauſa,declaratur,reme 3.nu.7.103

L.1.

L.2,C.ne vxor pro marito,declaratur,remed.4.nu.923 75

Liteꝗ ſi pretio.§.cùm inſulam.ff.loca.intellectus, remedio 4. nume.17 145

L.4.§.ſi à pupillo.ff.pro empto,intellectus,reme.5.nu.21 77

L.de his.ff.de tranſactio,declaratur,reme.4.nu.111 38

L.Titius.ff.de ſec.exporta.intellectus,reme.5.nu.113 82

L.1.§.1.C.commu.de lega.ſenſus & declaratio,de adi.poſ.remed.2.num.85 11

L.Præſes,ff.de minor intellectus,reme.3.nu.856 144

L.1.C.de ed.diui Adri.intellectus,remed.4.nu.577 58

L.vlt.C.de edicto diui Adr.in illis verbis,ſi enim ex vna parte vel ex vtroque latere,declaratur,remed.4.num.777 67

Legis prouiſio quando ceſſet ob promiſsionem hominis, latè declaratur,de adipiſ.poſ.remed.3.nu.155 253

Legi dicitur quod intellectu colligitur,reme.4.nu.126 43

Legi illud poſſe dicitur,qđ oculis poteſt cerni,re.4.n.108 38

Legem ſolù in caſibus neceſſariis prouidere,re.3.nu.110.107

Legem plus fauere cauſæ teſtati quàm inteſtati, remedio 4. num.69 36

Legem correctam allegans punitur,remed.4.nume.489 53

Leges non adaptari ad caſum ratiò eueniétem quomodò procedat,remed.2.nu.111 12

Leges & ſtatuta in capacibus ſcripta non eſſe,re.4.n.754 66

Leges ciuiles quando canonizatæ dicantur,rem.4.nu.843.70

Lex vide correctoria Lex,conſtitutio.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium verè legitimus eſt. de adipi.reme.1.nu.43 4

Legitimatus agens vt talis ſe legitimatum debet probare, de adip.poſ.remed.3.nu.165 24

Legitimatus petere poteſt legitimationem ſuam confirmari, reme.4.nu.351 48

Legitimatio perſonæ in iudicio quibus probationibus fiat. ibi. nume.443

Legitimam eſſe quota bonorum: quod ibi declaratur,reme.4. nume.162 40

Legitimum ſe declarari quis non poteſt petere cùm nullus ei controuerſiam facit,remed.4 nu.356 49

Libellus non requiritur cū n iudex prouidet ſcandalo poſſeſſionis.remed.6.nu.8 87

Libellus offerri an debeat in remedio quorum legatorum, remedio 2.nu.102 12

Libelli forma in iudicio quorū legatorū,d.reme.2.nu.103 12

Libellus alternatiue poteſt concipi in interdicto quorum legatorum, petendo ſcilicet rem ſi extat,& ſi non extat,eſtimationem,ibid.nu.104

Libellus vnus ſufficit cùm inter plures contradictores etiam alias clericus extiſtat,remed.4.nume.475 53

Libellus,quo ciuiliter poſsidens petit poſſeſsionem ſibi reſtitui,& in ea non turbari,ſuſtinetur,reme.3.nu.23 104

Libellus offerri an debeat in indicio quorum bonorū, de adi. poſ.remed.1.num.88 6

Libellus non requiritur in remedio,l.vlt.C.de edi. diui Adri. toll.remed.4.nu.51 35

Libellus quomodo concipitur In interdicto pro aqua quotidiana & æſtiua,reme.6.num.158 161

Libellus ſeparatus datur reis conuentis cùm ſeparatim voluit conueniri,remed.4.nu.478 53

Libellus quo in loco ſit offerendus, cùm bona multis in locis ſita ſunt, ibid.nu.480

Libellus quomodò ſit formandus in remedio, l.vlt.C.de edic. diui Adr.ibid.nu.485

Libellus ſuſtinetur ſi petatur mitti in poſſeſsionem ex edicto diui Adri.ibid.nu.487

Libellus ſuſtinetur ex apta narratione & concluſione,licèt inepta ſit propoſita actio,ibid.nu.488

Libellus an ſit neceſſarius, cùm ex vrbanitate iudex concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum debitoris. remed.5.nu.147 85

Libellus nec citatio requiritur cùm iudex concedit licentiam creditori ingrediendi fundum debitoris,qui ex pacto id iam creditori conceſſerat,ibid.nu.150

Libellus requiritur cùm ex officio iudex mitti in poſſeſsioné creditorem, de cuius credito extat clarum inſtrumentum, Idem cùm de credito teſtib.probatur,ibid.nu.152.& 153

Libellus requiritur cùm creditor vult manu iudicis armata committari in poſſeſsionem debitoris,ibid.nu.154

Libellus & litis conteſtatio requiritur cù n creditor vult adipiſci poſſeſsionem debitoris, quam ex pacto poterat ſua ſponte ingredi,ibid.nu.155

Libellus offerri debet in iudicio,vti poſsidetis, remedio 3.numero 453 121

Libelli cóclusio requiritur in iudicio,vti poſsidetis, ibi.n 454

Libelli forma qualis in iudicio,vti poſsidetis, ibidem nu.455

Libelli forma in interdicto ſaluiano,de adipiſ. poſſ.remedio 3 nume 157 23

Libelli forma,quæ in interdicto quorum bonorum, remed.5. nume. 94 6

Libelli forma in interdicto de riuis,remed.7.nu.38 164

Libellum non offerri in iudicio ex officio iudicis poſſeſsionis retinendæ,reme.vlt.nu.17 166

Libellum non offerri in iudicio ex officio iudicis pro poſſeſsione recuperanda,ibid.nume.18

Libelli plures offerri an debeant in remedio,l.vlti.C. de edi. diui Adria. cùm plures extant contradictores, remedio 4. nume.473 53

Libellum offerre neceſſe an ſit remedio,l.vlt,C.de edict. diui Adria.remed 4.nu.468 53

Libellum eſſe neceſſarium in miſsione illa in poſſeſsione, cùm extat contradictor.ibid.nu.469

Libellum in iudicijs ſummariis offerri,ibid.nu.480

Libellum offerri & in iudicis,quæ celeritatem deſiderant,ibi. nume.471

Libertatis cauſa alteri piè & fauorabili antefertur, remed. 4. num.790 68

Libros ſcholaſticorum non cenſeri tacitè hypothecatos pro penſione domus,idem de armis militum,reme. 3.n.140.22

Licentia occupandi ſua auctoritate legatum dicitur conceſſa à teſtatore legatario, ſi prohibuit hæredem vim inferre ipſi legatario,de adip.poſſ.rem.2.nu.48 10

Licentia de ingrediendo poſſeſsionem debitoris non facta liquidatione quando data cenſeatur,remed.5.nu.64 80

Licentia de ingrediendo fundum afficit ſingularem ſucceſſorem,cùm conſtat eum à debitore cauſam habere,d.reme.5, nume.135 84

Licentia de ingrediendo nil operatur contra ſingularem ſucceſſorem,non facta liquidatione debiti,Item nec lite adhuc pendente. Item nec lite cœpta contra principalem ibidem nume.137.138.& 139

Licentia ingrediendi fundum propria auctoritate non tranſit contra heredem,non facta liquidatione. Item nec cùm hæres eſt diuerſæ conductionis à defuncto, d. remedio 5. numero 108.& 109 82

Licentia tacita,l.3.C.de pign.realis an ſit,reme.5.nu.112 82

Licentia occupandi legatum ſub ſponte dicitur à teſtatore cōceſſa,qui voluit libere rem illam peruenire ad legatarium, de adip.poſſe.reme.2.nu.52 80

Licentia excuſans à violentia, excuſat etiam à clandeſtinitate,d.remed 5.nu.90 81

Licentia de ingrediendo propria auctoritate an locum habeat contra reſiſtentem,reme.5.nu.77 80

Licentia de ingrediendo poſſeſsionem propriâ auctoritate non poteſt exerceri contra iuſtè reſiſtentem,ibid.nu.78 81

Licentia de ingrediendo poſſeſsionem propriâ auctoritate exequi poteſt contra reſiſtenté ſine cauſa verbaliter.ibi.nu.80

Licentia vt ſuprà exerceri non poteſt contra reſidentem de facto,ibid.nu.81

Licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex cōtractu poteſt exequi contra ſingularem ſucceſſorem ſine reſciſsione contractus in quem lite pendente facta eſt alienatio. Item cū pactum alienationem reſcindit,remed.5.nu.127.128 84

Licentia iudicis de ingrediendo quando operetur ex actu vltimæ voluntaris,alienatione ſine dolo facta. Item quid alienatione dolo facta. Item quid pro iure reali vbi ſucceſſor debitori non ſucceſsit. Item quid vbi ius habet à debitore, & debitum eſt liquidatum, ibidem numero 130.131.132. & 133. 84

Licentia ingrediendi nihil operatur contra ſingularem ſucceſſorem lite adhuc pēdente. Item nec lite cœpta contra principalem,remedio 8.nu.138 & 139 84

Licentia de ingrediendo ob clauſulam conſtituti operatur etiā non liquidato debito. Item nihil prodeſt conſtitutum cum pacto executiuo.ibid.nu.140.& 141

Licentia creditori conceſſa de ingrediendo poſſeſsionem ſua ſponte quando incipiat habere locum,reme.5.nu.47 79

Licentia ingrediendi poſſeſsionem debitoris re deducta in nozorium,locum habet,ibid.nu.48

Licentia de ingrediendo fundo non eſt iuris realis executiua, d.remed.5.no.124 — 83

Licentiæ de ingrediendo effectus, ibid.nu.125

Licentiam iudicis nullam non excuſare à pœna turbationis, reme.3.nu.642 — 131

Licentiam iudicis nullam defectu iuriſdictionis non excuſare à pœna turbatæ poſſeſsionis, ibid.nu.643

Limitatoriam cauſam eſſe correctoria potentiorem, remed 4. nome.33 — 33

Limitatoriam latius extendi quam correctoriam, ibid.nu.34

Liquidatio coram iudice fit, ſucceſſorem debitori ſucceſſiſſe, reme.5.nu.136 — 84

Liquidationis forma in reme l.3. C.de pign.reme.5.nu 70. — 80

Liquidationis iudicium diuerſum à iudicio principali, ibidem nome.71

Liquidationem ſuperuenientem poſt ingreſſum creditoris in poſſeſſionem debitoris ſufficere, remed.5 num 66 — 80

Lis conteſtari an debeat in remedio.l.vlt.C.de edi. diui Adri. remed 4.nu.551 — 57

Lis conteſtari debet in iudicio, vti poſſidetis, re.3.nu.555. — 127

Litis conteſtationem in iudicis officio retinendæ non requiri. remed.vlt.nu.32 — 166

Litem conteſtari in remed.l.vlt.C.de ed.diui Adr.ſi extat contradictor, d.reme.4 nu.552 — 57

Litigans excuſatur ab expenſis præteritis poſtquam ſuperuenit cognitio ſuæ iniuſtitiæ, reme.3.nu.658 — 134

Locatio ad longum tempus quando facta dicatur, remedio 4. nume.39 — 146

Locatio & illa dicitur cuiua merx in ſpecie conſiſtit, de adipiſ. poſſ.remed.3.nu.93 — 20

Locatio dicitur cùm id, quod fit principaliter venit, remed.4. nume.16 — 145

Locatio & conductio dicitur cùm is qui pecuniam recipit dominium non tranſmittitur, ſed ſolùm aliquid facere debet, remed 4 num.13 — 145

Locatio dicitur cùm dictum eſt ob belli cauſam, aliamuè ſimilem mercedis remiſsionē fieri deberet, d.re.4.n.25 — 146

Locationis natura eſt, vt periculum ſit locatoris, ibid.num.16

Locatio eſt cùm pretium plures vt annuatim ſoluitur, d.reme. 4.nume.19 — 145

Locationis iura menſtrua mercedis mentionem faciunt, ibid. nume.20 — 146

Locatio cum ſolutione mercedis poſſeſsionem probat, remed. 3.nume.572 — 128

Locationum plurium inſtrumenta poſſeſsionem probat, ibid. nume.573

Locationem ineptam plus nocere ipſa taciturnitate, remed.4. nume.99 — 37

Locator quando de vitio operis teneatur.remed.4.nu.14 — 145

Locator habet tacitam hypothecam illatorum, & inuectorū remed.5.nu.134 — 84

Locator poſſidere dicitur re locatam, contra paolo infra, de adipiſ.poſ.reme.3 nu.47 — 16

Locatorem poſſe prohibere conductorem penſionis debitorē ne ante factam ſolutionē fructus è fundo exportet, de adip. poſ.remed.3 nu.116 — 21

Locatorem non poſſe per vim expellere conductorem, reme; 5.nume.87 — 81

Locare condemnatos ſufficit ſemel locaſſe, etiam ſi in ea non perſeueret, remed.5.nu 88 — 95

Longum tēpus in acquiſitione ſeruitutis quod re.5.n.50. — 150

L.Vitrouij locus de aquis calidis.remed.6.nu.75 — 157

M

MAgiſtratus municipales mittunt in poſſeſſionem ex remedio, l.vlt.C.de ed.diui Adr.cùm nullus extat contradictor.remed.4.nu 435 — 51

Magiſtratus municipales expedire quæ celeritatem deſiderāt, ibid.nume. 436

Magiſtratus municipales non mittere in poſſeſsionem ex remedio, l.vlt.C.de edic.diui Adr.tollen.remed.4.nu.419. — 51

Malefides præſumitur in contrahente minus ſolenniter, reme. 3.num.636 — 133

Malafides non præſumitur, remed.3.nu.601 — 129

Malefactores, verbum latiſſimum, remed.3.nu.362 — 117

Mandatum de adeunda hæreditate impleri dicitur agnoſcendo bonorum poſſeſſionem, remed.4.nu.330 — 48

Manifeſtè ex ſcriptura conſtare dicitur, quod ex ſcriptura virtualiter elicitur, reme.4.nume.126 — 38

M.Mantuæ doctiſſimi Iuriſconſulti conſideratio egregia, de adip.poſſ.remed.4.nu.462 — 53

M.Syluij Othonis liberalitas & iudicium, re.3.n.778 — 139

Maſculinum non continet fœmininum, cùm ſtatutū vult verba eſſe ad literam intelligenda, remed.4.nu.223 — 43

Maſculinum continet fœmininū, de adip.poſ.rem 4.n.59 — 35

Maſculinum non continet fœmininum ob expreſſam differentiam, ibid.nume.63 — 35

Mater ſecundò nubens, filio ſuccedit, ſi is ab inteſtato mortuus eſt omiſſa accuſatione, reme.2.nu. 34 — 9

Mathes.notab.70.declaratur, remed.3.nu.610 — 130

Mendacium licèt faciat quem poſſeſſorem non tamen facit dominum, remed.5.nu. 114 — 7

Minor læſus per ſententiam reſtituitur.remed.3.nu.852 — 144

Minor læſus in contractu reſtituitur, ibid.nu.853

Minor ſine tutore litigare poteſt cauſa poſſeſſoria, ibid.n.857

Minor non reſtituitur contra ſententiam latam in poſſeſſorio vti poſsidetis, ſi modicum attulit præiudicium, remedio 3. nume.862 — 144

Minor dotem recipiendo an ſua bona obliget, & infrà remed. 3.nume.67 — 18

Minor conducens domum ſibi conuenientem an obliget tacitè omnia inuecta, de adipiſcen.poſ.reme.3.nu.81 — 19

Minoris bona indiſtinctè cenſeri tacitè hypothecata pro penſione conductæ domus, ibid.nu.82

Minoris bona ſine decreto obligari legali obligatione.de adipiſ.poſſe.remed.3.nu. 77 — 19

Minori plus eſſe fauendum quàm mulieri, reme.4.nu.791 — 68

Minorem non reſtitui contra interlocutoriā.re.vlt.n. 95. — 168

Minorum bona cur liberè obligari non poſſunt, re.3.n.72 — 18

Miſſus in poſſeſſionem ex cauſa damni infecti tuendus eſt, remed.1.nu.53 — 94

Miſſus in poſſeſſionem petere debet eam confirmari & non reuocari, remed.6.nu.30 — 88

Miſſus in poſſeſſione rei ſibi hypothecatæ defenditur interdicto, ne vis fiat ei, remed.5.nu.34 — 93

Miſſus in poſſeſsionem corporalium, dicitur etiam miſſus in quaſi poſſeſſione incorporalium, quæ circa corporalia verſantur, remed.4.no.394 — 50

Miſſus in poſſeſsionem rei principalis, dicitur etiam miſſus in poſſeſſionem acceſſorij, ibid nu.395

Miſſus in poſſeſſionem bonorum temporalium ex remedio.l. vlt.C.de edi.diui Adr.intelligatur etiā miſſus in quaſi poſſeſſione iuris patronatus præſentandi in eccleſiæ, d.reme.4. nume.398 — 50

Miſſus in poſſeſſionem rei ſeruandæ cauſa non poſſidet, d.remed 3 nu.215 — 121

Miſſus in poſſeſsionem ex actione mixta non poſsidet. ibidem nome.216

Miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto facta poſt litem conteſtatam in realibus poſſeſsionem tranſfert.ibid.nu. 217

Miſſio in poſſeſsionem ex primo decreto facta poſt litem quaſi conteſtatam in realibus poſſeſsionem transfert, ibid.nu.218

Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in realibus poſt annū poſſidet, ibid.nu.219

Miſſus in poſſeſſionem ex actione hypothecaria an interdictū vti poſsidetis contra turbatorem habeat.ibid.nu.220

Miſſus in poſſeſſionem, ad ſe ſuſtentandum, poſſeſſor eſt, remed.3.nu.198 — 110

Miſſus à Prætore in poſſeſsionem ex primo decreto, adeuitandas rixas & ſcandala, dicitur poſſeſſor verè effectus, ibidem nu.200

Miſſus in poſſeſsionem in caſu l. poſtquam. §. Imperator.ff vt leg.nom.caue.poſſeſſor efficitur, ibid.nu.203

Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto in reali actione intra annū poſsidere dicitur, ex cōmuni opinione, ibi.nu.209

Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in actione reali poſſidet, etſi turbatur habet interdictum, vti poſsidetis, ibid. nume.206

Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali actione poſſidet, ibid.nu.207

Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto in reali actione, an ſi intra annum turbetur habeat interdictum, vti poſsidetis contra turbatorem, ibid.nu.208

Miſſus in poſſeſsionem ſolenniter, ob creditum, cui obſtabat exceptio, an defendatur remedio, ne vis fiat ei, d.remed.1. nume.37 — 93

Miſſus in poſſeſſionem ex credito, cui obſtabat exceptio repetitionem ſolutæ tribuens, non defendi remedio, ne uis fiat ei, ibid. nu. 30

Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto quid agere poſsit, remed. 3. nume. 175 — 109

Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, cùm fructus lucratur ita diſponente ſtatuto, pro debiti quantitate ſolùm id facit, remed 3. nu. 180 — 109

Miſſus in poſſeſſionem ex remedio, l. vlt. C. de edi. diui Adri. quando poſsidere dicatur, reme. 4 nu. 455 — 52

Miſſus in poſſeſſionem ex actione hypothecaria poſsidet. d. remed. 3. nu. 221 — 111

Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in hypothecaria iura suum vult de iure ſuæ hypothecæ probare. ibid. nu. 224

Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in executionem ſententiæ diffinitiuæ non poſſidet, ibid. nu. 226

Miſſus in poſſeſſionem ex cauſa partim vera & partim falſa, nõ defenditur, remed. 1. nu. 13 — 93

Miſſus ſolenniter in poſſeſſionem ex cauſa falſa defenditur, ibid num. 17

Miſſus in poſſeſsionem in executionem pacti executiui tuẽdus eſt remedio ne vis fiat ei, etſi in æſtimatione erratũ ſit, ibid. nu. 1. num. 30

Miſſus in poſſeſsionem vi pacti executiui tuendus eſt, vt ſupra, ibid. nu. 31

Miſſus in poſſeſſionem ex remedio l. vlt. C. de edi. diui Adria. an poſſeſſor verè efficiatur, remed. 4. nu. 416 — 51

Miſſus in poſſeſsionem ex ſecundo decreto ita volente Prætore poſſeſſore efficitur. reme. 3. nu. 165 — 108

Miſſus in poſſeſsionem ex remedio, l. vlt. C. de ed. diui Adria. an poſſeſſor efficiatur, remed. 4. nu. 52 — 35

Miſſus in poſſeſſionem à quo in ea manu teneri & defendi debeat, d. remed 1. no. 85 — 95

Miſſum in poſſeſſionem ex inſtrumento crediti guarentigiato non poſsidere; contra Aretinum, d. remd 3. nu. 233 — 118

Miſſum in poſſeſsionem cuertì conuenit, remed. 1. nu. 3 — 92

Miſſio in poſſeſsionem reuocatur cùm contradictor allegat ſe poſſediſſe & citatum non fuiſſe, remed. 4. nu. 627 — 61

Miſsio in poſſeſsionem quomodò fiat in remedio, vti poſſidetis, remed. 3. nu. 863 — 144

Miſsio in poſſeſsioné ex remedio. l. vlt. C. de edicto diui Adr. expeditur officio iudicis nobili. remed 4. nu. 415 — 51

Miſsio in poſſeſsionem ex ſecundo decreto, mixti eſt imperij, ibid. num. 418

Mitti iuſſus in poſſeſsionem cur non detur remedium, ne vis fiaeti, reme. 1. no. 12 — 92

Mixtum à fauorabiliori nomen & vim ſumit, remedio 3. numero 678 — 134

Mixtum ſub ſimplici non contineri, cùm verba ad literam ſunt intelligenda, remed 4. nu 225 — 43

Mobilia cohærentia immobilibus cenſeri immobilia, remed. 3 num. 284 — 114

Molendinum an ſit prædium vrbanum, vel ruſticum de adipiſ. poſ. remed. 3. nu. 152 — 23

Molendino diſtructo, quanto tempore aqua amittatur, reme. 6. nu. 150 — 161

Monaſterijs duobus inſtitutis, monaſterium monialium præfertur, remed 4. nu. 788 — 67

Monachus hæres inſtitutus immediatè monaſterio acquirit, nec neceſſaria eſt monachi aditio, remed. 4. nu. 294 — 46

Monacho hæredi inſtituto neceſſe an ſit adire hæreditatem, vt monaſterio acquirat, reme. 4. nu, 295 — 47

Moram non cauſat ſimplex ceſsio, reme 3. nu. 479 — 122

Mortem teſtatoris an probet hæres petens ſe mitti in poſſeſsionem ex l. vlt. C. de edi diui Adr. remed. 4. nu. 661 — 62

Mortem eſſe probandam etiam vbi de modico præiudicio agitur, remed. 4. nu. 666 — 63

Mortem allegans probare debet, ibid nu. 667

Mortem iuramento probari, ibid. nu. 671

Mortem probari fama & voce, ibid nu 672

Mortem probari ex habitu & tractatu cõſanguineorum, ibid. nume. 674

Mortem teſtibus affirmantibus vidiſſe illum humari atque ſepeliri, probatur, ibid. nu. 675

Mulier calumnioſè miſſa in poſſeſsionem ventris nomine tuenda eſt, remed. 1. nu. 51 — 94

Mulier miſſæ in poſſeſsionem ventris nomine dari etiã actionem in factum, remed. 1. nume. 50 — 94

Mulier, vide Fœmina.

N

NAttæ ac Baldi expoſitio ad glo. l. 1. §. idem Nerua ff. vti poſsidetis, probatur, remed. 3. nu. 262 — 113

Nauis prædium vrbanum vel ruſticum dicitur, de adipiſ. reme. 3. nume. 150 — 23

Nemo plus in alium transferre, quàm ipſe habeat, remed. 4. num. 193 — 42

Negatiuam potentior negare, remed. 3. nu. 795 — 140

Nominationis locus an ſit in interdicto, vti poſsidetis, remed. 3. num. 308 — 115

Notarius ſtatim errorem corrigere poteſt, reme 4. nu. 725. 75

Nuntio referenti credi. remed. 4, nu. 922 — 75

Nuntio non credi bona, in quorum poſſeſsionem miſi hæredẽ, fuiſſe bona defuncti teſtatoris, ibid. nu 924

Nuntij fidem lex approbaſſe dicitur, ibid nu. 925

Nuntio non credi bona fuiſſe in dominio defuncti cùm illius hæredem miſit in poſſeſsionem, ibid. nu. 926

Nuntio non credi bona, in quorum poſſeſsionem aſſerit miſiſſe hæredem, fuiſſe poſſeſſa à teſtatore, cùm poſſidens eſt poteſtatis non eſſe à teſtatore poſſeſſa. ibid. nu. 928

Nullitas à iuriſdictione prouenient eſt maior cæteris, remed. 4. nume. 824 — 69

Nullitas proponi poteſt contra ſententiam latam ſuper remedium l. vlt. C. de edicto diui Adri. reme. 4 no. 879 — 73

Nullitas non dicitur ſublata cùm ſtatutum vel lex reijcit appellationem, ibid. nu. 880

Nullitas obijcitur contra ſententiam poſſeſsionis momentaneæ, etſi reijciatur appellatio, ibid. nu. 881

Nullitas ſententiæ in poſſeſſorio l. vlt. C. de ed. diui Adri. an executionem impediat, ibid. nu. 882

Nullitas executionem ſententiæ impedit ob inhibitionem à priori iudice factam, ibid. nu. 883

Nullitas requirens altiorem indaginem, etiam ſi per modum exceptionis deducitur, non impedit executionem ſententiæ latæ in reme. l. vlt. C. de edi. diui Adr. ibid. nu. 884

Nullitas prouenient ex defectu iuriſdictionis impedit executionem latæ ſententiæ in remedio. l. vlt. C. de edi. diui Adr. ibid. num 889

Nullitas cauſata à falſis allegationibus impedit executionem latæ ſententiæ in remedio, l. vlti. C. de edic. diui Adri. ibid. nume. 891

Nullitas exceptio incontinenti probanda impedit executionem ſententiæ in remedio. l. vlt. C. de edict. diui Adria. ibid. nume. 892

Nullitatis exceptio ſtatim probãda impedit executionem inſtrumenti ex forma ſtatuti, ibid. nu. 893

Nullitatis exceptio calumnioſè oppoſita nunquam impedit executionem, ibid. nu. 894

Nullitatis exceptio impedit executionem latæ ſententiæ in remedio l. vlt. C. de edi diui Adr. ſi inde damnum irreparabile ſequi poſſet, d. remed. 4. num. 886 — 73

Nullitatis querelam proponi non poſſe in iudicio poſſeſſorio ſummariſsimo. remed. vlt. nu. 52 — 168

Nullum dicitur, quod etiam falſum eſt; vt falſus procurator falſus denarius, remed. 1 — 93

O

ODoffredi & Oldradi opinio quædam improbata, remed. 2. num. 113 — 83

Obligatio ſemel contracta impediri non põt, reme. 3. n. 104. 20

Obligationem non oriri inter eos, inter quos nihil geſtũ fuit, remed. 4. nu. 495 — 54

Obligatus non dicitur, qui exceptione ſe tueri poteſt remed. 1. nume. 36 — 36

Opinionum conciliatio quando mors debeat probari in reme. l. vlt. C. de edi. diui Adr. remed. 4. nu. 669 — 63

Originale inſtrumentum eſſe matricem authentici, remed. 4. nume. 702 — 64

P

PActum quod debitore non ſoluente, res cedat in ſolutum, an valeat in cau. l. 3. C. de pign. reme. 5. nu. 39 — 78

Pactum ſimile legi commiſſoriæ non eſt reprobatũ inter debitorem & tertium, ibid. nu. 40

Pactum cum tertio vt res cedat inſolutum in caſu l. 3. C. de pigno.non valere ab initio,ibid.nu.43

Pactum ex intervallo initum cum tertio, vt res cedat inſolutũ valet in caſo l.3.C.de pigno.ibidem nu.42

Pactum cum debitore initum q res cenſeatur empta iuſto pretio,valet in caſu,l.3 C.de pigno.ibd.nu.44 79

Pactum quòd res obligata cedat inſolutum,tranſit etiam cõtra pupillum hæredem debitoris,ibid.nu.45

Pactum,quòd res cedat inſolutum in caſu l.3.C.de pign.quãdo ob moram valeat,ibid nume.49

Pactum incontinenti appoſitum non mutat naturam contractus,remed.5.nu,150 83

Pactum executiua ſucceſſorem afficit,vt paciſcentem, rem.3. nume,65 18

Pacta tacita non extendi,de adip.poſſ.remed.3.nu.94 20

Paciſcens etiam hæredi prouidere voluit, reme.3.nu.94 83

Papa poteſt clericum in aliqua cauſa ſubijcere iuriſdictioni ſeculari,remed.5.nu.400 118

Paragraphus multis, inſt. de libert. intellectus, remedio 4. nume.454 51

§. aliæ inſt.de actio.declaratur,remed.5.nu.16 148

§.æque inſt.de actio,intellectus,remed.3.nu.17 103

Partus ventrem ſequitur de adipiſc.reme.3.nu.54 16

Pares curie cognoſcunt cùm de proprietate feudi eſt contentio inter dominum & vaſallum,remed.3.nu.433 120

Pares curiæ cognoſcunt inter dominum feudi ſpoliatorem & vaſallum ſpoliatum,ibid.nu.454

Pares curiæ cognoſcunt de cauſa domini feudi & vaſalli etiã ſi minores gradus ſint,d.remed.3.nu.438 120

Pares curiæ laici cognoſcunt de cauſa clerici vaſalli, ibidem numero 439

Pares curiæ vbi ſuſpecti ſunt, cognoſcit ordinarius inter dominum feudi & vaſallum contendentes,ibid nu.440

Pares curiæ cùm teſtes eſſe debent, non cognoſcunt de cauſa inter dominum & vaſallum,ibid,nu.441

Pares curiæ non cognoſcunt de cauſa inter dominum & vaſallum,ſi vaſallus negat ſe vaſallum,ibid.nu.443

Pares curiæ non cognoſcunt inter dominum feudi & vaſallũ, cùm alio iure quàm feudali agitur,ibid.nu.443

Pares curiæ non cognoſcunt de cauſa feudi inter dominum & vaſallum,ſi adhuc fidelitatem non iurarunt, d.remed,3. nume.447 121

Paria non eſſe,& eſſe,ſed non apparere reme.4.nu.465 53

Pater cùm ſuccedit ex perſona filij hæredis inſtituti,dicitur ex quadam iure accreſcendi venire,remed.4.nu,274 46

Patri conceditur remediũ, l.vlt.C.de edi.diui Adr.cùm ex perſona filij in Caſtrenſibus inſtituti ſuccedit.ibid. nu. 575

Patri conceditur remedium.l.vlt.C.de ed.diui Adr.cùm filius in aduentitiis inſtitutus hæreditatem adiuit,ibid.nu.276

Patri non dari hæreditatis petitionẽ pro aduentitiis filii ibid, nume.278

Patri non datur beneficium,l.vlt.C.de ed.diui Adr.in caſtrẽſibus à filio inſtituto apprehenſis,ibidem nu,279

Patri non redditur beneficium l.vlt C.de edi.diui Adr.nomine filij ſui emancipati hæredis inſtituti,ibid,nu.284

Patri,qui ex perſona filij hæres eſt,an concedatur remedium, l vlt.C.de edi.diui Ad.remed 4.nu.272. 46

patriam poteſtatem in caſtrenſibus non conſiderari, reme.4. nume.280 46

patientiam non præſtat,qui contradicit,reme.3.no.106 107

patrono an concedatur remedium l.vlt. C. de edic.diui Adr. nomine ſerui ſui hæredis inſtituti.remed,4.nu.290 46

pecora paſcendi,ius perſonale eſſe,reme.6.nu.47 156

pecunia illata in domum nõ cenſetur tacitè hypothecata pro penſione domus,de adipiſ.poſ.remed.3.nu.135 22

pecunia quæ quotidiæ expenditur loco non circumſcribitur, ibid.num.136

pecuniã eſſe de his,quæ ſeruari non poſſunt.ibid.nu.136

pecuniam in legato generali rerum omnium non contineri, ibid.num.137

peccatum eſſe quod non eſt ex fide.reme,3.num.768 139

periculum vbi eſt in mora licent quæ aliàs non licent, de adi. poſſ.remed.1.nu.59 10

perito referenti ſe tanti æſtimaſſe,credi,remed.5 nu.167 86

perſona exempta,exempta eſſe & loca perſonæ acceſſori, remed.3,num.358 116

perſonalia non tranſeunt in ſucceſſorem ſingularem, reme.5. nume.115 83

perſonale eſt facultas cedendi lapidem, & ingrediendi fundũ, ibid.nu.116

perſonalia ab extenſionem effici realia,ibid.nu.119

Petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ cumulari non poſſe ex æquitate, cum ſuper petitorio eſt ferenda ab ſolutoria, remed.4.nu.526 55

petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ non cumulari cùm ſuper petitorio ferri debet ſententia pro reo, qui ſe dominũ probauit,remed.4.nu.529 56

petitorium ex codicillis, vel omnino ab inteſtato cumulari non poſſe cum remedio,l.vlt,C. de edicto diui Adr. remed. 4.nume. 515 55

petitorium ex teſtamento cumulari cum poſſeſſorio ex l. vlt, C.de edi,diui Adria, ante cauſæ concluſionem propoſito, ibid.nu.517

petitorium & poſſeſſorium adipiſceudæ non repugnant,ob id cumulari poſſunt.ibid nu.518

Petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ non cumulatur eodẽ tempore ratione eiuſdem rei, ſi vnus vnum, alter alterum, propoſuit,remed.4 no.548 57

petitorium & poſſeſſorium adipiſcendæ ab eodem hærede ſimul proponi poteſt,remed.4.nu.538 56

petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ diuerſis reſpectibus ab actore & reo cumulari poſſe,ibid nu.543

Petitionũ ſubordinata & cõditionalis propoſitio.ibid. n.540

petitorium non cumulari in remedio ex iudicis officio.reme, vlt.num.30 166

petitorium cum poſſeſſorio cumulari poſſe in interdicto de itinere actuque priuato,reme.5.nu.92 151

petitorium cum poſſeſſorio cumulatur, cùm poſſeſſio dicitur deperdita poſt litem conteſtatam,reme.3.nu.530 124

petitorij pendentia non impedit poſſeſſorij executionem, remed.3.num.850 144

petitorio ab vno propoſito & poſſeſſorio retinendæ ab altero quomodò procedatur,reme. 3.nu. 532 125

petitorio iudicio quid petatur,d.remed, 4.num.524 55

petitionem hæreditatis in multis differre ab interdicto quorum bonorum,de adipiſ.poſſ.remed.1.nume.3 2

petitionem hæreditatis plenas probationes requirere,de adip, poſ.remed. 5.no.5 2

petitorium,lege in verb.cumulatio.

Pignus,re non tranſlata,non dicitur propriè,reme.3.n.50. 16

pignus prætoriũ in multis differre à iudiciali,re.3.n.230 112

pignus prætorium non differre à iudiciali,ibid.nu.231

pignoris ius in rem eſt,reme.5.nu.114 82

pignoratitiam actionem non concedi niſi re tradita,remed.3. num 49 16

porticus dicitur domui coniunctus, de adipiſ.poſſ.remedio 3. nume,147 25

porticus ac domus ſecuritatem tribuit,ibid.nu.148

poſſeſſio pignoris rei mobilis tranſit in creditorem, remed.3. nume.26 16

poſſeſſio taciti pignoris ob clauſulam conſtituti in creditorẽ tranſit,ibid.nu.27

poſſeſſio pignoris tacitè ſine aliqua traditione vera vel ficta in creditorem non tranſit,ibid.nu.29

poſſeſſio auocatur per ſeruianam actionem vel quaſi.ibidem numero.30

poſſeſio ab alio occupata non poteſt ingredi,etiam concedente ſtatuto,remed.6.nu.23 88

poſſeſſio capitis an poſſit ab hærede,cùm eſt dubiũ, an ſit plena vel vacua,ibid.num.25

poſſeſſio titulata cæteris paribus præfertur in iudicio,vti poſſideris,remed.3.nu.733 137

poſſeſſio titulata antiquiori titulo,cæteris paribus, præfertur in iudicio vti poſsidetis,ibid.nu,736

poſſeſſio cùm ex petitorio iudicio reſtituitur, iudicis officio dicitur reſtitui,remed.4,nu.525 55

poſſeſſio bonorum patris continuat in filium, reme.4.n.78. 36

poſſeſſio quibus probationibus poſſit probari, d. remedio 3. nume.560 127

poſſeſſio ſeu quaſi incorporalium eſt ipſa patientia, remed.5. nume.135 149

poſſeſſio patris ad quid continuet in filium,d.rem.4.n.82 36

poſſeſſio ſeu quaſi conſiderari in iure præſentandi, remed.3. num.132 107

poſſeſſio ſeu quaſi ſeruitutus itineris quam vtilitatem.remed. 5.nu.51 150

Poſſeſsio

Poſſeſſio domus ſola in habitatione probatur, dicto remed.3. num.462 127
Poſſeſſio beneficij cum ſignatura adipiſci non poteſt, d.reme. 6.num 37 89
Poſſeſſio magis recēs præſumitur clādeſtina, re.3.nu.726.136
Poſſeſſio rei emphyteuticæ ita continuat in hæredem ex ſtatuti diſpoſitione, vt poſſeſſio alterius rei, reme.4.nu.386. 50
Poſſeſſio naturam contractus ſapit, reme.3.nu.627 131
Poſſeſſio ſequeſtrari an debeat quando ignoratur quis iuſtus poſſideat in iudicio, vti poſſidetis, reme.3.nu.742 13
Poſſeſſio ſingulorum à defuncto poſſeſſorum apprehēdi debet ab hærede, reme 4.nu.799 68
Poſſeſſio ſeu quaſi in incorporalibus eſt vſus cum patientia, reme.3.num.147 108
Poſſeſſio ſeu quaſi iurium eccleſiæ traditione clauium eccleſiæ probatur, reme.3.nu.584 128
Poſſeſſio quomodo reſtituatur in iudicio, vti poſſidetis, reme. 3.nu.864 144
Poſſeſſio vicioſa non iudicatur ex parte hæredis, ſed defuncti, reme.3.num.831 143
Poſſeſſio cui ius aduerſatur, non releuat ab onere probandi, remed.vlt.nu.25 166
Poſſeſſio defuncti ex ſtatuti diſpoſitione continuat in filiū per maſculus exclusam, reme.4.num.323 67
Poſſeſſio caſtri non mutatur mutata caſtri poſſidentis perſona, reme.3.nu.826 142
Poſſeſſio ciuiliſſima ſtatutum quendam habet, remed.4.nume.366 49
Poſſeſſio ciuiliſſima remedium adipiſcendæ parit, ibid.n.367
Poſſeſſio præſumitur apprehenſa ex titulo præambulo, reme. 5.nu 171 86
Poſſeſſio vſufructuarij non continuat in ſucceſſore ex diſpoſitione ſtatuti, de continuanda poſſeſſione, reme.4.n.372. 49
Poſſeſſio tempore litis conteſtandæ in iudicio, vti poſſidetis, probari debet, etiam ſi verè lis non eſſet conteſtanda, reme. 3.num.558 127
Poſſeſſio rei feudalis cum proprietati adminiculatur à natura proprietatis non differt, reme.3.num.379 117
Poſſeſſio ex primo decreto, vide in verb. Miſſus in poſſeſſionē.
Poſſeſſio colorata, lege Coloratt.
Poſſeſſionis qualitas an ſit exprimēda in libello dato in remedio, vti poſſidetis, reme.3.nu.457 121
Poſſeſſionis qualitas exprimenda eſt in libello cū intereſt aduerſarij ſcire pro qua turbatione agatur, ibid.nu 458
Poſſeſſionis beneficialis quæſtio quomodo dirimi poſſit, reme.3.nu.772 139
Poſſeſſionis reſtitutio qualis ſit data ſentētia ſuper petitorio & poſſeſſorio retinendæ, reme.3 nu.810 141
Poſſeſſionis ſolus ingreſſus detentionem tantùm acquirit, reme.5 nu.156 85
Poſſeſſionis cauſam eſſe præambulam cauſæ poſſeſſionis, reme.3.no, 383 118
Poſſeſſionis beneficij adeptio ex iudicis officio quibus probationibus probari poſſit, reme.6.num. 55 90
Poſſeſſionis adipiſcendæ remedium, vnde, reme.1.nu.1 1
Poſſeſſionem melioribus rationibus probans cæteris paribus obtinet in iudicio poſſeſſorio, vti poſſidetis, remedio 3.nume.718 136
Poſſeſſionem adipiſci quid, reme.1.nu 10 1
Poſſeſſionem antiquiorem probans in iudicio, vti poſſidetis, cæteris paribus, obtinet, reme.3.nu.718 136
Poſſeſſionem antiquiorem probans in iudicio, vti poſſidetis, obtinet, etiam ſi aduerſarius probet titulum antiquiorem, reme.3.num.727 137
Poſſeſſionem antiquiorem probās in remedio, vti poſſidetis, obtinet, etiam ſi aduerſarius probat iuniorem titulatam, ibid nu.728
Poſſeſſionem adipiſci & recuperare pugnantia ſunt, remed.4, nu.505 54
Poſſeſſionem vacantem occupare poteſt, quia defuncto titulum habet, reme.4.nu.589 59
Poſſeſſionem etiam vitioſam adeptus ante mortem teſtatoris legitimus contradictor eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, reme.4.nu.596. 59
Poſſeſſionem ſua auctoritate ingreſſus, cum potuerit, petere poteſt ſe in ea confirmari, reme.4.nu.350 48
Poſſeſſionem eſſe clerico datam non ſufficit ſi minus ritè fuit data, reme 5.num.59 94
Poſſeſſionem vacantem Prætore auctore hæres ingredi poteſt, d.reme.6.nom.26 88
Poſſeſſionem ab altero occupatam prætore auctore non ingreditur hæres, ibid.nu.27
Poſſeſſionem mobilium eſſe, propriè poſſeſſionem, remed.2. num.10 96
Poſſeſſionem eſſe vacantem multum prodeſt occupare volenti, reme.4.no.573 58
Poſſeſſionem qui ex pacto poteſt ſua auctoritate ingredi, non ſibi præiudicat adeundo iudicem, reme.4.num 428 51
Poſſeſſionem probare nō ſufficit in interdicto, de itinere actuque priuato, ex ſecundo capite, reme.5.nu.4 148
Poſſeſſionem in hæredem ex ſtatuto tunc continuat, cū is hæres capax eſt, reme.4.nu.756 66
Poſſeſſionem probari ex perceptione penſionis, remed.3.nume.563 127
Poſſeſſionem probat collectæ ſolutio, ibid.nu.268
Poſſeſſionem probat clauium traditio, ibid.nu.269
Poſſeſſio arguitur ex deſcriptione facta in libro æſtimi, reme. 3.num 570 127
Poſſeſſionem non probat inueſtituræ, vel locationis inſtrumentum, ibid nu.571 128
Poſſeſſionem immobilium probari ex ſola inſiſtētia, d.reme. 3.nu.561 127
Poſſeſſionem probari ex agrorum cultura, ibid.nu.563
Poſſeſſionem fructuum perceptione probari, ibid.nu.564
Poſſeſſionem conſequi & retinere, diuerſa, reme.5.nu.7. 77
Poſſeſſionem maximè controuerſiam nemini adiudicare, reme.3 nu.770 139
Poſſeſſionem iuris improbi nullam eſſe, reme.3 nu.157. 108
Poſſeſſionem tranſire ipſo iure ex diſpoſitione ſtatuti, ſpecialis fauor eſt, reme.4.nu.345 48
Poſſeſſionem vacantem occupare is poteſt ſua ſpontè, qui titulum habet, reme.4 nu.183 41
Poſſeſſionem iniuſtam ſpoliatori non prodeſſe, remed.3.nume.797 141
Poſſeſſionem ingrediens præſumitur omni meliori modo ingredi, reme.4.num, 432 51
Poſſeſſionem rei ſpiritualis diuerſam eſſe à natura ipſius proprietatis, reme.3.nu.385 118
Poſſeſſionem rei feudalis non mutare naturam à proprietate ipſa feudi, reme.3.nu 389 118
Poſſeſſionem vitioſam non prodeſſe, reme.4, nu.603 60
Poſſeſſionem aduerſarium facere, reme.4.nu.499 54
Poſſeſſionem probari inſtrumento miſſionis, d.remed 3.nume.575 127
Poſſeſſionem vſu rei probari, ibid.nu.576
Poſſeſſionem mobilium probari traditione, vel retentione clauium, ibid, nu.577
Poſſeſſionem incorporalium probari inſtrumento iuratæ fidelitatis, ibid.nu.579
Poſſeſſionem incorporalium probari inſtrumento liberationis à fidelitate, ibid nu.580
Poſſeſſionem ſeu quaſi iuriſdictionis probari ex onerum præſtatione, ibid nu.581
Poſſeſſionē ſeu quaſi iuriſdictionis fama probari in antiquis, ibid nu.583
Poſſeſſionem ſeu quaſi iuriſdictionis ex nominatione probari, ibid num 587
Poſſeſſionem ſeu quaſi beneficij colorati confeſſione aduerſarij, d.reme.3.nu.596 129
Poſſeſſionem releuare ab onere probandi, reme.4.nu794. 68
Poſſeſſoris cauſam in paritate potiorem eſſe, ibid.nu.795
Poſſeſſionem ſolum prodeſſe in abſoluendo, ibid.nu.796
Poſſeſſionem vnius rei apprehenſa non cenſetur apprehenſa poſſeſſio alterius, reme.3.nu.382 114
Poſſeſſor titulatus vitioſam poſſeſſionem habere poteſt, reme.3 nu.729 137
Poſſeſſor titulatus iunior præfertur antiquiori ſine titulo in beneficialibus, ibid.nu.730
Poſſeſſor ciuiliſſimus lite pendente in ea defenditur iudicis officio, reme.vlt.nu,16 166
Poſſeſſor ciuilis non defenditur iudicis officio cōtra naturaliter poſſidentem lite pendente, ibid.num.17
Poſſeſſor titulum melius probans, cæteris paribus, obtinet in iudicio, vti poſſidetis, reme.3.nu,718 137
Poſſeſſor pacificus non poteſt dici, qui habet titulum falſum, reme.1.num.18 93

Poſseſsor clandeſtinus expelli incontinenti à poſseſsore poteſt, reme.3.num.29 104

Poſſeſſor ciuilis fructus ſuos facit, reme.3.no.25 104

poſſeſſor poſſeſſione adepta quid agat cùm timet potentiã aduerſarij, d.reme.6.nu.32 32

poſſeſſor etiam iniuſtus ſine citatione à ſua poſſeſſione nõ eſt amouendus, reme.4.nu.448 52

poſſeſſor extraneus dum ignoranter emit culpa non caret, reme.3.nu.61 16

poſſeſſor ſine citatione amoueri non debet, reme.6.no.52 88

poſſeſſor quando poſſeſſione per ſequeſtrum non priuetur, reme.5.nu.88 106

poſſeſſor dicitur effectus qui pleno iure miſſus eſt in poſſeſſionem etiam ex primo decreto, reme 3 nu.196 110

poſſeſſori, cui vehemens iuris præſumptio aduerſatur, nõ reddi iudicis officium pro retinenda poſſeſſione, reme.vlt.nume.24 166

poſſeſſori cui iuris præſumptio aduerſatur reddi iudicis officiũ retinendæ, reme.vlt.nu.21 166

poſſeſſorem beneficij de cuius non iure conſtat, poſſe dare obiectus contra aduerſarium, vt eum à ſua intentione depellat. reme.3.nu.695 135

poſſeſſorem ciuilem turbat qui naturalem nõ reſtituit, reme.3.nu.27 104

poſſeſſorem clãdeſtinum Prætor non tuetur, d.re.3.n.28. 104

Poſſidens citari debet vt contradictor, ne eo non monito poſſeſſio ei auferatur, reme.4.num.563 58

poſſidens ante litem conteſtatam præſumitur etiam poſſidere tempore litis conteſtatæ, reme.3.no.557 127

poſſidens in locum ſi turbator in itinere, coram iudice illius loci vbi turbatur expeditur iudicio retinendæ, remed.3.nume.320 115

poſſidens vi, clam, vel præcario, non habet remedium, vti poſſidetis, reme.3.no.19 104

poſſidens pro alio, non iuuatur interdicto, vti poſſidetis, reme 3. nu 20 104

poſſidenti naturaliter reddi iudicis officium, vt lite pendente in ea tueatur, reme. vlt.num.25 166

poſſidere, & dolo deſiiſſe poſſidere, paria ſunt, de adipi.reme.1 num 64 5

poſſidere deſinens dolo res fideicom. ſubiecta reſtituere tamẽ tenetur, ibid.nu 85

poſſidere commodum magnum eſt.in prælud.nu.2 91

poſſidere is creditor dicitur, qui fructus conſequitur, reme.3.num.178 109

poſſidere plus eſt à ſe. quàm præcario à ſe, reme.3.nu.21. 104

poſſidere melius eſt q̃ in perſonam agere, reme.4.nu.41. 146

poſſidere ſeu in poſſeſſione eſſe, quæſtio facti eſt, remed 3.nume.745 138

Poſſediſſe maiori parte anni in interdicto, Vtrubi, quid ſit, reme.2.nu.13 96

Poſſeſſorium retinendæ ratione poſſeſſionis deinde quæſitæ poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio, reme.3.nume.524 124

poſſeſſorium retinendæ reſpectu diuerſæ poſſeſſionis poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio, reme.3.nu.522. 124

poſſeſſorium retinendæ cum petitorio ab eodem actore in eadem libello cumulari an poſſit, reme 3 nu.531 125

poſſeſſorium retinendæ cùm concurrit cum illo recuperãdæ prius pronunciatur ſuper illo retinendæ, de quo conſtat prius, reme.3.nu.780 140

poſſeſſorium recuperandæ prius diffinitur ſi prius conſtat de ſpolio, quàm de turbatione in illo retinendæ, ibid.nu.791

poſſeſſorium retinendæ ex partium conſenſu cum petitorio ab eodem actore cumulari non poſſe, reme.3.nu.518. 124

poſſeſſorium retinendæ mixtum ab eodem actore cum petitorio cumulari non poſſe, ibid.nu.519

poſſeſſorium retinendæ ab actore cum iam propoſito nõ cumulari, reme 3.num.522 123

poſſeſſorium retinendæ cum petitorio prius propoſito ex reſcripto principis ſimul cumulari & tractari non poteſt, reme.3.nu.515 124

poſſeſſorium retinendæ ab vno & petitorium ab altero diuerſis reſpectibus cumulari poſſe, reme.3.nu.533 125

poſſeſſorium retinendæ cumulatur cum petitorio, cùm actor aſſerit ſolum ſe turbari, ibid.nu.534

poſſeſſorium retinendæ ſi prius ab vno proponatur, & ab altero poſtea petitoriũ, prius poſſeſſoriũ diſcutitur, ibid.n.535

poſſeſſorium retinendæ cum petitorio diuerſis reſpectibus à diuerſis cumulari, ibid.nu.536

poſſeſſorium retinendæ cũ petitorio, cùm vter aſſerit, ſe poſſeſſorem & dominum, non cumulatur, ibid nom.538

poſſeſſorium retinendæ cum petitorio cumulatur cum agitur de re incorporali, ibid.nu 539

poſſeſſorium retinendæ cumulari poſſe cum petitorio, cũ poſſeſſorio petitorium fomentum tribuit, ibid.nu.543 126

poſſeſſorium retinendæ cumulari poſſe cum petitorio ab eodem actore poſſidente per alium, ibid.nu.525

poſſeſſorium retinendæ prius propoſitum non admittit cumulationem petitorij ab eodem actore, ibid.nu.526

poſſeſſorium retinẽdæ prius propoſitum ab actore reſpectu diuerſæ poſſeſſionis cum petitorio cumulatur, ibid.nu.527

poſſeſſorio retinendæ renunciaſſe an dicatur reus, qui petitorium propoſuit, d.reme.3.nu.545 126

poſſeſſorium recuperandæ poſſe cumulari cum iudicio criminali ex l.Iulia, de vi, reme.4.nu.520 55

poſſeſſorium adipiſcendæ cumulari cum petitorio lite ſuper eo conteſtata, ſi agens petitorio iam aſſeruit, ſe non poſſidere, reme.4.nu.545 57

poſſeſſorium adipiſcendæ cum petitorio cumulari, remed.3.num.760 23

poſſeſſorium adipiſcendæ cumulari an poſſit cum petitorio lite adhuc non conteſtata ſuper petitorio, rem.4.n.544. 57

poſſeſſorio adipiſcendæ prius propoſito, ab eodem cumulari poteſt petitorium, reme.4 nu.537 56

poſſeſſorium cum petitorio concurrere incorporalib.reme.5.nume.93 151

poſſeſſorium ſummariſſimum quod ſit, reme.vlt.nu 4 165

poſſeſſorium ſummariiſsimum quod, reme.3.nu.30 103

poſſeſſorium petitorio mixtum dici, cum actor & reus contendunt eſſe hæredes, vt in poſſeſſionem mittantur ex l.vlt.C. de edi.diui Adr.tol.reme.4.nu.858 71

poſſeſſorium ſine petitorio aliquando dari, reme.5.nu.71. 150

poſſeſſorij cauſa cum fructuum reſtitutione non dicitur mixta petitorij & poſſeſſorij, reme.4.nu 872 72

poſſeſſorij renunciatione litis ſolùm cenſeri renunciatum, d.reme.3.nu.546 126

poſſeſſorio prius propoſito ei cumulari poteſt petitorium diuerſis reſpectibus, reme.4.nu.546 57

poſſeſſorio prius ab vno propoſito, petitoriũ ab altero ratione eiuſdem rei cumulari non poteſt, ibid.num.547

poſſeſſorium, vide in verb. Cumulatio.

Praxis exequendi licentiam de ingrediendo poſſeſſionem debitoris, reme.5.nu.61 80

Praxis mittendi in poſſeſſionem hæredem in remedio, l.vl.C. de edi.diui Adr.reme.4.num.913 74

Praxis & forma obſeruanda in concedenda poſſeſſione beneficij, reme 6 nu.54 90

Praxis ad diffiniendum iudicium, vti poſſidetis, remed.3.nume.298 114

Præcario rem concedens poſſeſſionẽ apud ſe retinere poteſt, reme.3.nu.40 104

Prædio ſine citatione à poſſeſſione amouendus non eſt, reme.4.num.564 57

Prælatus occupans bona ſui anteceſſoris à pœna turbatæ poſſeſſionis excuſatur, reme.3.nu.649 132

Præſcriptio & conſuetudo extenditur ex æquitate, d.reme.5.nu.65 150

præſcriptio quanti temporis impediat remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr reme.4.nu.783 67

præſcriptio triennalis impedit remedium, l.vlt. C.de edi.diui Adr.ibid.num.778

præſcriptio quanti temporis obiici poſſit contra agentem remedio quorum bonorum, & ibi quãdo obiici poſſit, reme.1.num.101 7

præſcriptio & conſuetudo tantùm de potentia habent quantum de vſu, reme.5.nom.63 150

præſcriptio quanti temporis ſit ad tollendum remedium quorum bonorum, de adipiſc.reme.5.num.56 5

præſcriptionis exceptio obiici an poſſit in remedio, vti poſſidetis, reme.3.nu.706 135

præſcriptionis exceptio in iudicio, vti poſſidetis cauſæ beneficiariæ etiam vltra annum obiici poteſt, reme.3.nu.710 126

præſcriptionis exceptio impedit remedium, l.vlt. C.de ed.diui Adr.d.reme.4 no.768 67

præſcriptionis exceptio eſt litis finitæ, ibid.nu.769

præſcriptionis

Præſcriptionis exceptio ad proceſſum debet allegari, vt impediat remedium, l vlt. C. de edi. diui Adr. ibid. nu. 770

Præſcriptionis exceptio non liquida, non impedit remedium, l. vlt C. de edi. diui Adr. ibid. num. 771

Præſcriptionem ſtrictæ interpretationis eſſe, reme. 5. n. 58. 150

Præſcriptionem quadricennalem impedire remedium, l. vl. C. de edi. diui Adr. d. reme 4. num. 779 87

Præſcriptionem triennalem impedire remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. d. reme. 4. nu. 774 67

Præſcriptionem decennalem impedire remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. ibid. nu. 775

Præſcriptione decennali & vicennali vtile dominium quæri, ibid. nu. 776

Præſcriptione ſemel ex mala fide interrupta, nõ reconualeſcit per bonam fidem, reme. 5. nu. 87 151

Præſcriptione tolli remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. de adipiſc. reme. 1. num. 55 5

Præſcriptione perfecta, mala fides ſuperueniens non nocet, reme. 5. nu. 84 151

Præſcribens ſine titulo, quanto tempore præſcribat, de adipiſ. reme. 1. nu. 58 5

Præſcripſiſſe iure colligendi pedagium non dicitur, qui certis de rebus collegit, reme. 5 nu. 59 150

Præſcripta iuriſdictionis parte ad totam non extẽditur, reme, 5. num 61 150

Præſumptio quòd libera res ſit, non præfertur, quaſi poſſeſſio ni ſeruitutis, reme. vlt. nu. 22 166

Præſumptio fortior eſt quæ naſcitur ex quaſi poſſeſſione, quã illa quæ eſt, quod res omnis ſit libera, reme. 5. nu. 53 159

Præſumptio q̃ res libera ſit, quid operetur, reme. 5. n. 42. 149

Præſumitur in lite perſeuerantem ſine iuſta cauſa à principio nullam cauſam fouiſſe, reme. 3. nu. 659 132

Præſumitur ex longo vſu iure impoſitam fuiſſe ſeruitutem, reme 5. num. 44 149

Præſumitur pro venientibus ab inteſtato, reme. 4. nu. 748. 67

Præſumitur quis talis qualis reperitur, reme. 4. num. 687 63

Præſumi vſum iure ſeruitutis cùm non conſtat quo iure itinere vſus quis ſit, reme 5. nu. 19 148

Pretium rei loco non ſuccedit in hypothecaria, de adipiſc. poſ. reme. 3. nu. 121 21

Pretium oſtendit emptionem, reme. 4. nu. 22 146

Pretium pro mercede accipi, ibid. nu. 23

Pretium non conueniens emptioni ab emptionis nomine recedimus, ibid. nu. 24

Pretij vbi ſit mentio, emptionem eſſe intelligimus, reme. 4. numero 10 145

Præteritiam vitiat teſtamẽtum ſi à præterito allegatur, reme. 4. num 733 65

Prætoris familiam ſine inſignijs incedentem qui percutit, excuſatur, reme. 4. nu. 689 63

Prætoris forus ſcolaſtico eſt principalior foro Doctoris, reme. 4. num. 484 53

Prætori non licere mittere creditorem in poſſeſſionem ex primo decreto, vt poſſideat ſine magna cauſa, & ratione, reme. 3. num. 201 110

Princeps aquam ducens, riuum reficit, reme. 7. num. 30 163

Princeps vias & pontes quando reficere teneantur, ibid. nu. 31

Principem ſecularem liberare poſſe oppreſſos violenti iudicis eccleſiaſtici, reme. 3. nu. 356 117

Principem adeundum eſſe in quæſtionibus perplexis, reme. 3. num 775 139

Principem poſſe in gratioſis & beneficialibus, cui vult, gratificari, ibid. nu. 776

Prior titulatus habet iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione beneficij, reme. 6. nu 42 89

Priuilegium tributum teſtamento in liris intelligitur, ſi de eo plenè conſtet, de adipiſc. poſſ reme. 3. nu. 174 24

Priuilegium facilius tollitur quam ius commune, reme. 3. nume. 860 144

Priuilegium aliquando eſt fortius ipſo iure communi, ibidem num 861

Probatio plena an ſemiplena ſufficiat in remedio, l. vlt. C. de edi. diui Adr. reme 4. nu. 678 63

Probatio efficacior eſt illa, cui lex aſſiſtit, reme. 3 nu 712. 136

Probatio quando dicatur offerri incontinenti in iudicio quorum bonorum, reme 1. no. 106 7

Probatio plena non requiritur in iudicio de itinere ex primo capite, reme. 5. nu. 118 152

Probatio apparens quæ dicatur, reme. 4. nu 684 63

Probationes factę in iudicio poſſeſſorio ſummariiſſimo, an proſint in iudicio poſſeſſorio plenario, reme. vlt. nu. 28 167

Probationes in iudicio, vti poſſidetis, eſſe in vna dilatione faciendas, reme. 3 nu. 449 121

Probationes factæ in iudicio ſummariiſſimo non facere fidem in plenario, reme. 5. nu. 120 152

Probationes de proprietate non prodeſſe in iudicio poſſeſſorio ſummariiſſimo, retinendæ, reme vlt. no. 36 167

Probationes iudici exhibere non ſufficit, reme 4. nu. 677 62

Probationes quæ ſufficiant in probando factam eſſe miſſionẽ in poſſeſſionem in remedio, l. vlt. C de edi. diui Adr. remed. 4 nume. 914 74

Probationes quæ neceſſariæ in officio iudicis retinendæ poſſeſſionis, reme. vlt nu. 34 167

Probationes quæ neceſſariæ ſint in remedio quorum bonorũ, reme. 1. nu. 96 6

Probationes ſuppleri non poſſe in iudicijs requirentibus probationes apparentes & oculatas, reme. 4. num. 705 64

Probationes perfectè & plenè non efficiunt iudicium non eſſe ſummarium, de adipiſ. poſſ reme. 3 nu. 176 24

Probationes meliores & validiores, quæ in iudicio, vti poſſidetis. reme. 3. nu. 719 136

Probanda quæ ſint in remedio quorum bonorum, reme. 1. nume 97 6

Probari quando dicatur incontinenti exceptio præſcriptionis, ad impediendum remedium, l. vlt. C, de edi. diui Adr. reme. 4. nume 772 67

Probari quomodo poſſit bona, in quorum poſſeſſionem miſſus eſt hæres, eſſe bona defuncti teſtatoris, rem. 4. n. 921. 74

Probari quomodo poſſit aliquem vſum eſſe ſeruitute itineris credens ſuo iure vſum, reme. 5. nu. 18 148

Procurator turbati nomine experiri poteſt interdicto, vti poſſideris, reme. 3. nu. 451 121

Prohibitum cùm quid eſt, & illa ſunt prohibita per quæ ad illud peruenitur, reme. 4 nu. 916 69

Proh bona poſſidere ex cauſa excuſatur, reme. 1. num 61 94

Proprietatis cauſa ad ſe trahit cauſam poſſeſſionis, remed. 6. num. 165 162

Proprietatis capitula & poſitiones admitti in iudicio poſſeſſorio, vti poſſidetis, reme 3. nu. 735 137

Proprietatis quæſtio, vbi eſt, is actor eſt, qui non poſſidet, reme. 3. nu, 6 103

Proprietatem eſſe à poſſeſſione ſeparatam, reme. 3 nu. 76. 105

Proprium factum impugnare nemo poteſt, reme 4. nu. 584. 58

Proprium dici quod legis interpretatione venit, remed. 4. nume. 218 43

Proiectum & protectum quid, reme 3. nu. 245 212

Protecta pars domus, reme. 3. nu. 244 112

Protagoræ ſophiſtæ & Euathli diſcipuli inexplicabilis contẽtio quomodo à iudicibus diffinita, reme. 3. num. 749 138

Proteſtatio cauſam annexam habet, reme. 4. num. 929 75

Proteſtatio prohibitoria cauſam iuſtam continere debet, ibidem num. 930

Proteſtatio excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis, remed. 3. nume. 651 132

Publicianam excludit, qui dominium habet, reme. 4. n. 606. 60

Publicianam actionem hæres habet adita hæreditate & nondum poſſeſſione apprehenſa, reme. 4. nu. 601 60

Publicianam fideicommiſſario competere, ibid. nu. 602

Pupillus ignorat, quod agit, reme. 1. nu. 71 94

Pupillus doli capax conuenitur remedio, Ne vis fiat ei, ibid. num. 72

Pupillus doli capax adulti loco eſt, ibid. nu. 73

Pupillus quomodo ex facto tutoris teneatur, ibid. num. 76

Pupillus in alium transferre non poteſt poſſeſſionem, reme 51 num. 80 77

Pupillum ſine tutoris auctoritate obligari in conſequentiam, reme. 3 nu. 73 18

Purgare Quid, reme. 7. nu. 8 162

Purgationis fontis impenſas quis erogare teneatur, remed. 8. num. 20 165

Q

Qualitas perſonæ conueniẽdæ in foro ſortiendo inſpicitur, reme. 3. nu. 326 116

Qualitas perſonæ in foro ſortiendo ſpectanda, reme. 3. num. 351 116

Qualitate ceſſante ceſſare diſpoſitionem, reme. 2. nu. 94 12

Quanti ea res eſt, quid ſignificet, reme. 1. nu. 82 95
Quanti eam rem paret eſſe, quid ſignificet, ibid. nu. 83
Quæſtio facti forte non dirimitur, reme. 3. nu. 744 138
Qui per aliũ facit, per ſeipſum facere dicitur, reme. 1. n. 79. 95
Quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, facilè rõreditur, reme. 5. num. 118 152
Quorum bonorum remedium ob diuerſas res ſæpius moueri poteſt, de adipiſc. reme. 5. nu. 32 4

R

Raptor quis, reme. 3. num. 363 117
Raſura circa legatum non vitiare hæredis inſtitutionem, reme 4. nu 710 65
Raſura non nocet rũm ſenſus ex præcedentibus & ſequentib. colligi poteſt, ibid. nu. 725
Raſuram teſtamenti in loco non ſubſtantiali non impedire remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. reme, 4. num 709 64
Ratio cur ſaluianum interdictum reddatur tantum contra debitorem ex cauſa locationis, reme. 3. nu. 14 15
Ratio qua interdictum quorum legatorum, eſt inuentum, de adipiſc. poſſ. reme. 2. nu. 6 8
Realis conceſſio ducendi aquam ad hæredes tranſit, remed. 6. num. 136 160
Receſſus omnis à iure communi odioſus eſt, reme. 4. nu. 38. 33
Reconuenire hæredem petentem ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an poſſit legitimus contradictor, reme. 4. nu. 648 62
reconuentio non admittitur contra inſtrumenti executionem, ibid. nu. 649
reconuentio reiicitur cùm iudicium celeritatem requirit, ibidem num. 650
reconuentionis exceptio obiici an poſſit in remedio, vti poſſidetis, reme. 3. num. 705 235
Recredentia quæ, reme. 3. nu. 9 103
recredentia apud Gallos quæ ſit, reme. vlt. num. 5 165
Rector eccleſiæ turbatus in quaſi poſſeſſione rectoriç habet remedium, vti poſſidetis, reme. 3. nu. 126 107
rectori eccleſiæ cõpetit interdum rei vendicatio, ibid. nu. 127
Rectorem Gymnaſij ſine inſignis incedentem impunè contemni, reme. 4. nu. 693 63
reficere quid ſit in interdicto, de itinere actuq́; priuato, reme. 5. num. 104 152
reficere & facere differunt, ibid. nu. 105
reficere eſſe antiquum reſtaurare, ibid. num. 106
refectio qualis eſſe debeat in interdicto, de itinere actuq́; priuato, ibid. nu. 107
refectione itineris conceſſa, an cenſeantur conceſſa cetera ſine quibus illa eſſe non poteſt, ibid nu. 108
refectio itineris vtilia aliqua habet, aliqua neceſſaria, ibidem num. 109
reficiens iter debet, vti via minus damnoſa alteri, ibid. n. 111
reficere quid, reme. 7. num. 7 162
refectionis impedimentum probandum in interdicto de riuis, reme. 7. nu. 12 165
Reginam dici poſſe perſonam miſerabilem iuxta ſuam conditionem, reme. 3. nu. 412 119
regulæ inhærendum eſſe, reme. 4. num. 664 62
regulam ordinis impedientem cumulationes actionum procedere in remedio retinendæ, reme. 4. nu. 522 55
Remedium quorum bonorum, an ſæpius moueri poſſit, de adipiſc. reme. 1. num. 31 3
remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi de iure Ciuili, ibid. num. 33 4
remedium quorum bonorum, an concedatur hæredi ſuccedenti ex teſtamento, ibid. nu. 35
remedium quorum bonorum, aliquãdo vtilius eſſe remedio, l. vlt. C. de edi. diui Adr. tol. ibid. nu. 36
remedium quorum bonorum, an inſtitutio in re certa reddatur, ibid. nu. 37
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adri. toll. an reddatur inſtituto in re certa, ibid nu. 38
remedium ex l. vlt. C. de edi. diui Adr. tol. ibid. num. 41
remedium quorum bonorũ, an reddatur hæredi, in quem poſſeſſio defuncti continuat ex ſtatuti diſpoſitione, ibid. nu. 45
remedium quorum bonorum, an reddatur hęredi, cùm nullus extat qui poſſideat bona, ibid. nu. 47 4
remedium quorum bonorum, an reddatur contra poſſidentem titulo pro hærede, ibid. num. 49
remedium quorum bonorum, non reddi contra eum in quem facta eſt alienatio ab eo, qui dolo deſiit poſſidere, præſcriptione decurſa, de adipiſ. reme. 1. nu 67 5
remedium quorum bonorum, an reddatur contra eũ, qui tempore litis motæ non poſſidebat, & deinde cœpit poſſidere tempore ſententiæ, ibid. nu. 70
remedium quorum bonorum, an reddatur contra debitores hæreditarios, ibid. nu. 72
remedium, l. vlt, C. de edi. diui Adr. tol. reddi contra debitores hæreditarios, ibid. num. 74
remedium quorum bonorum, non reddi contra perſonaliter obligatum, ibid. num. 75
remedium quorum bonorum, non plus operatur quàm petitorium iudicium, de adipiſ. reme. 5. no. 57 5
remedium quorum bonorum, an reddatur contra poſſidẽtem alio titulo, quàm pro hærede & poſſeſſore, ibid. nu. 60
remedium quorum bonorũ, cumulari an poſſit cum remedio recuperandæ poſſeſſionis, de adip. poſſ. reme. 1. nu. 89 6
remedium quorum bonorum, & recuperandæ, circa idem non poſſe cumulari, ibid. nu. 90
remedium quorum bonorum, an reddatur pro rebus, quas teſtator ſolùm detinebat, de adipiſ. reme. 1. num. 78 6
remedium quorum bonorum ſummarium eſt: & ob id non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem, reme. 1. nu. 103 7
remedium quorum bonorum, non redditur contra eum, qui iam vſucepit cum titulo pro hærede, de adipiſc. remed. 1. num. 51 4
remedium quorum bonorum, reddi contra poſſidentem cum titulo, illis in caſibus, in quibus datur hæreditatis petitio, de adip reme. 1. nu. 62 5
remedium quorum bonorum, an reddatur pro rebus incorporalibus, vt eſt pro vſufructu, & ſeruitutibus, de adipiſ. reme. 1. num. 83 6
remedium quorum bonorum, an reddatur ei qui ſemel poſſedit, de adipiſ. reme. 5. nu. 29 3
remedium quorum bonorum, cumulari an poſſit cum illo retinendæ, reme. 1. num. 95 6
remedium quorum bonorum, ad corporalia tantum conceditur, reme. 1. nu. 6 2
remedium quorum bonorum, diſtare ab illo ex l. vlt C. de edi. diui Adr. tol. ibid nu. 3
remedium quorum bonorum, an reddatur habenti bonorũ poſſeſſionem edictalem, vel habenti decretalem, ibid. nu. 9
remedium quorum legatorum, an reddatur contra inſtitutum in re certa, de adip. poſ. reme. 2. num. 64 11
remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatariũ, qui conſuetudine permittente legatum ſponte ſua occupauit, ibid. nu. 69
remedium quorum legatorum, ceſſare cùm hæres vniuerſalis trebellianicam non detrahit, ibid. nu. 37 11
remedium quorum legatorum, an reddatur contra cohæredẽ occupantem prælegatum, ibid. nu. 78 11
remedium quorum legatorum, an reddatur contra donatariũ cauſa mortis, ibid. nu. 80
remedium quorum legatorum, an reddatur cõtra eum qui legatum auctoritate iudicis eſt conſecutus, ibid. nu. 82
remedium quorum legatorum, an reddatur hæredi de iure ciuili, de adip. poſſ. reme 2. num. 11 9
remedium quorum legatorum, an reddatur hæredi hæredis, ibid. num. 13
remedium quorum legatorum, an competat contra legatarium, cui teſtator viuens rem tradidit, de adipiſc. poſ. reme. 2 num. 58 10
remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatariũ, qui legatum occupauit ex voluntate teſtatoris, de adipiſc. reme. 2. nu. 42 10
remedium ſeu diſpoſitio, l. non eſt dubiũ. C. de leg. ceſſare cũ teſtator permiſit legatario legatum occupare, ibid. nu. 44
remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatariũ, qui legatum tunc occupauit cùm periculum erat in mora, ibid. nu. 58 10
remedium quorum legatorum, an reddatur hæredi ſuccedenti ab inteſtato, de adip. poſſ. reme. 2. nu. 10 9
remedium quorum legatorum, an reddatur contra ſingularẽ ſucceſſorem legatarij, & fideicommiſſarij, de adip. poſſ. reme. 2. nu. 27 9
remedium quorũ legatorũ, reddi contra occupantẽ quaſi poſſeſſionem vſus, vſuſfructus, & ſeruitutis, reme. 2. nu. 88. 11

Remedium

Index.

Remedium quorum legatorum, an reddatur cõtra legatariũ, qui volente hæredi rem legatam occupauit, de adipiſc.poſ. reme.2.nu.30 9
remedium quorum legatorum, ceſſare, cùm legatarius tacita hæredis voluntate legatum occupauit, ibid.nu.23
remedium quorum legatorum, ceſſare pro ea parte, pro qua ab altero hæredum eſt conceſſa facultas legatario occupãdi legatum ſua ſponte, ibid.nu.39 10
remedium quorum legatorum, non reddi contra fideicommiſſarium cui tacitè à teſtatore data eſt licentia occupandi fideicommiſſum, ibid.nu.46 10
remedium, vti poſſidetis, an reddatur contra turbantem nomine alterius, reme.3.nu.306 115
remedium, vti poſſidetis, an reddatur cum turbatio eſt facta per præcarium, ibid.nu.309
remedium, vti poſſidetis, an reddatur cum miſſus in poſſeſſionem errore miſſus eſt in poſſeſſionem alterius, ibid.nu.311
remedium, vti poſſidetis, an reddatur cõtra operarios, ibidem num.314
remedium, vti poſſidetis, reddi contra turbantem non poſſidentem, reme.3.nu.409 124
remedium, vti poſſidetis, an reddatur contra diffamatorem, ibid num.292
remedium, vti poſſidetis, reddi vſuario contra fructuarium, & è contra, reme.3.nu.79 105
remedium, vti poſſidetis, reddi tertio poſſeſſori, cũ vſufructuarius concurrit cum clandeſtino, reme.3.nu.34 104
remedium, vti poſſidetis, reddi ciuiliter poſſidenti naturali poſſeſſione ſpoliato, ibid.nu.35
remedium, vti poſſidetis, an reddatur domino qui rem alteri præcario conceſſit, ibid.num 38
remedium, vti poſſidetis, reddi domino qui ſolam naturalem poſſeſſionem alteri præcario conceſſit, ibid.nu.59
remedium, vti poſſidetis, non reddi domino qui vtranque poſſeſſionem precario tranſtulit, ibid.num.42
remedium, vti poſſidetis, non reddi ſoli detentatori, ibid.n.46
remedium, vti poſſidetis, non reddi turbato in poſſeſſione iuris improbi, reme.3.nu.155 108
remedium, vti poſſidetis, non reddi turbato in quaſi poſſeſſione iuris improbi præſumptione iuris, ibid.num.156
remedium, vti poſſidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem bonorum ſui debitoris, ibid.num.159
remedium, vti poſſidetis, an locum habeat contra turbantem iudicialiter, reme.3.nu.297 114
remedium, vti poſſidetis, an reddatur contra eum, qui ab alio iniuſtè poſſidet, ibid.nu.301 115
remedium, vti poſſidetis, an reddatur aſſerenti ſe eſſe in quaſi poſſeſſione eorum quæ ad ſuperiorem ſpectant, remed.3. num.152 108
remedium, vti poſſidetis, reddi patrono eccleſiæ contra turbãtem eum in quaſi poſſeſſione præſentandi, remedio 3. numero 131 107
remedium, vti poſſidetis, reddi vſuario & vſufructuario, reme. 3.num.70 105
remedium, vti poſſidetis, an ceſſionario reddatur, reme.3.nume.258 113
remedium, vti poſſidetis, quem iudicij ordinem requirat, reme.3.nu.448 121
remedium, vti poſſidetis, an reddatur vaſallis contra dominum, reme.3.num.122 107
remedium nouitatis in Gallia, non reddi vaſallis contra dominum, ibid.nu.123
remedium, vti poſſidetis, an reddatur Rectori eccleſiæ, ibidem num.125
remedium, vti poſſidetis, cui reddatur cùm cauſa cuſtodiæ apud ſequeſtrum res fuit depoſita, reme.3 num.95 106
remedium, vti poſſidetis, an reddatur pro poſſeſſione cuius vis rei corporalis immobilis, ibid.num 100
remedium, vti poſſidetis, an reddatur pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis, ibid.nu.103
remedium, vti poſſidetis, non reddi laico pro quaſi poſſeſſione decimarum, reme.3.nu.592 128
remedium recuperandæ, non reddi laico ſpoliato quaſi poſſeſſione decimarum, ibid nu.592
remedium retinendæ pro quaſi poſſeſſione beneficij non reddi, niſi illa titulo iuſtificetur, ibid.nu.593 129
remedium, vti poſſidetis, reddi poſſidenti ciuiliſſimè, reme.3. num.57 105
remedium, vti poſſidetis, non dari hæredi, cum non extat ſtatutum de cõtinuenda poſſeſſione defuncti, reme.3.n.63. 105
remedium, vti poſſidetis, non reddi executoribus teſtamentorum, ibid.nu.64
remedium, vti poſſidetis, an reddatur contra illum qui bona fide poſſidere cœpit ab eo, qui clam poſſidebat à iuſto poſſeſſore, reme.3.nu.303 115
remedium, vti poſſidetis, an reddatur hæredi, qui omnium hæreditariorum poſſeſſionem non apprehendit, remed.3.numero 281 114
remedium, vti poſſidetis, an reddatur pro quaſi poſſeſſione depaſcendi, reme.3.nu.137 107
remedium, vti poſſidetis, an reddatur pro præſtationibus perſonalibus, ibid.num.139
remedium, vti poſſidetis, non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis diſcontinuæ, reme.3.nu.109 107
remedium, vti poſſidetis, ciuiliter poſſidenti reddi, remed.3. num.22. 104
remedium, vti poſſidetis, an reddatur domino contra inquilinum ædificare prohibentem, reme.3.nu.237 112
remedium, vti poſſidetis, reddi domino fundi contra viciniũ, qui vites traduxit, ibid.num.239
remedium, vti poſſidetis, non reddi domino qui protectum ſupra vicini ſolum poſſidet, ibid.nu.242
remedium, vti poſſidetis, an pro poſſeſſione cœnaculi detur, ibid. nu.247
remedium, vti poſſidetis, contra ſuperficiarium reddi, ibidem num.249
remedium, vti poſſidetis, ſpoliatori an recedatur, ibidem numero 252 113
remedium, vti poſſidetis, redditur inter Principem & ciuitatem contendentes de quaſi poſſeſſione eligendi, remed.3. num.148 108
remedium, vti poſſidetis, reddi poſſidenti naturaliter & ciuiliter, reme.3.nu.18 103
remedium, vti poſſidetis, an cum illo adipiſcendæ poſſit cumulari, reme.3.nu.509 123
remedium, vti poſſidetis, quod datur ſi lite pendente actor ſpolietur, quomodo in iudicio tractabitur, ibid.num. 510
remedium, vti poſſidetis, quomodo cum petitorio cumulari poſſit, ibid.nu.511
remedium, vti poſſidetis, reddi emphyteutæ, rem.3.n. 84. 106
remedium, vti poſſidetis, an reddatur pro poſſeſſione ſequeſtrata, ibid.num.86
remedium, vti poſſidetis, an reddatur turbato quaſi poſſeſſione eligendi magiſtratum, reme.3.nu.142 107
remedium, vti poſſidetis, an reddatur quaſi poſſeſſori decimarum, reme.3.nu.134 107
remedium, vti poſſidetis, reddi vaſallo, reme.3.nu.81 106
remedium, vti poſſidetis, an reddatur domino caſtri, reme.3. num.115 107
remedium, ne vis fiat ei, reddi legatario miſſo in poſſeſſionem bonorum hæredit, reme.1.nu.43 93
remedium, ne vis fiat ei, reddi mulieri miſſæ in poſſeſſionem ventris nomine, ibid.num. 48 94
remedium, ne vis fiat ei, contra pupillum non reddi, d.reme.1. num.70 94
remedium, ne vis fiat ei, proponens an actor ſit, remedio 1.numero 94 95
remedium, ne vis fiat ei, an reddatur miſſo in poſſeſſionem ex cauſa nulla, reme.5.nu.15 93
remedium, ne vis fiat ei, reddi contra non admittentem venientem in poſſeſſionem, etiam nulla vi adhibita, remed.1.numero 77 94
remedium, ne vis fiat ei, an reddatur contra expulentẽ in poſſeſſionem venientem, reme.1.num.65 94
remedium, ne vis fiat ei, non reddi contra pupillum cuius nomine tutor miſſum in poſſeſſionem impediuit, remedio 1. num.75 94
remedium, ne vis fiat ei, an reddatur miſſo in poſſeſſionem ob creditum, cui obſtat exceptio, reme.5.nu.35 93
remedium, ne vis fiat ei, an reddatur contra dominum prohibentem miſſum in poſſeſſionem in ea eſſe, reme.1.n.60. 94
remedium, ne vis fiat ei, reddi cũ dato & miſſo pro vno creditore fuit vera, & ſi pro altero falſa, reme.1.num.33 94
remedium, ne vis fiat ei, reddi contra dominum, cuius iuſſu ſeruus miſſum in poſſeſſionem moleſtia affecit, reme.5.numero 78 95

remedium,

remedium, ne vis fiat ei, non reddi contra hæredes prohibentis, ibid. num. 80
remedium, ne vis fiat ei, an reddatur pro intereſſe prohibitionis, ibid. nu. 81
remedium, de itinere actuq; priuato, ex ſecundo capite reddi & ſucceſſoribus, reme. 5. nu. 113 152
remedium, de itinere actuque priuato, reddi domino etiam colono ignorante, reme. 5. nu. 68 150
remedium, de itinere actuq; priuato, an reddatur illi, cuius colonus vel alter itinere vſus eſt, reme. 5. nu. 66 150
remedium, de itinere actuque priuato, an reddatur fructuario vel proprietario, ſi ambo concurrunt, reme. 5. nu. 89 151
remedium, de itinere actuq; priuato, nõ reddi cùm mala fides ſuperuenit ante quæſita poſſeſſionem, remedio 5. numero 85 152
remedium, de aqua quotidiana & æſtiua, reddi etiã pro aqua calida, reme. 6. num. 73 157
remedium, de aqua quotidiana &c. non reddi illi, qui prohibetur miſcere aquam nouam antiquæ, reme. 6. nu. 81. 158
remedium, de aqua quotidiana &c. non reddi illi qui modum ducendi aquam exceſſit, reme. 6. nu. 76 157
remedium de fonte quibus reddatur, reme. 8. nu. 9 164
remedium de fonte, an reddatur pro aqua ciſternæ, ibidem numero 10
remedium ex interdicto, Vtrubi, cur ſecundo loco in ordine fuerit collocatum, reme. 2. nu. 12 96
remedium retinendæ in beneficialibus eſſe fauorabilius remedio recuperandæ, reme. 3. nu. 695 135
remedium poſſeſſionis adipiſcendæ ex interdicto quorum bonorum, prætorium eſſe: & origine differre à petitione hæreditatis, de adipiſc. poſſ. reme. 5. nu. 2 2
remedium directum differre ab vtili, reme. 5. nu. 74 151
remedium, de itinere actuq; priuato, an hæredi reddatur, ibid. num 76
remedium quartum ex l. vlt. C. de edi. diui Adr. toll. in prælud. num 15 5
remedium quintum adipiſcẽdæ poſſeſſionis ex iudicis officio, ibid. num. 17
remedium, l. 3. C. de pign. transmitti ad hæredes creditoris, reme. 5. nu. 97 82
remedium, l. 3. C. de pign. an reddatur creditori pupilli & minoris, reme. 5. nu. 11 77
remedium, l. 3. C. de pigno. locum habet in licentia data in teſtamento, reme. 5. nu. 31 78
remedium, l. 3. C. de pign. locum habet in licentia data in teſtamento minus ſolenni, ibid. num 32
remedium, l. 3. C. de pigno. locum habet in licentia tacitè data in vltima diſpoſitione, ibid. nu. 33
remedium, l. 3. C. de pign. locum habet in alio cõtractu quàm pignoris, ibid nu. 34
remedium, l. 3. C. de pign. an transeat contra hæredes debitoris, reme. 5. nu. 106 82
remedium, l. 3. C. de pigno. non impeditur à pupillo hærede ea ſua perſona, ibid. nu. 110
remedium, l. 3. C. de pigno. an transeat contra ſingularem ſucceſſorem, ibid. num. 111
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an reddatur ex teſtamento imperfecto, etiam fauore deſcendentium vltra filium, cum ab inteſtato veniant, reme. 4 nu. 319 147
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. non concedi inſtituto in re certa, dato alio cohærede vniuerſali, qui hæreditatem adiuit, reme. 4 nu. 132 37
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adria. concedi pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolùm conſtat ex teſtibus, etiam ſi teſtamentum non ſit publicatum, d. reme. 4. nu. 101 37
remedium, l. vlt. C. de edi diui Adri. an concedatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolùm conſtat ex confeſſione aduerſarij, & infra declaratur, ibid. nu. 102
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. cumulari an poſſit cum interdicto retinendæ, reme. 4, nu. 502 54
remedium, l vlt C. de edi. diui Adr. cumulari an poſſit cũ poſſeſſorio recuperandæ, ibid. nu 503
remedium, l vlt. C. de edi. diui Adr. eſſe poſſeſſorium, quaſi recuperandæ poſſeſſionis, ibid. num. 504
remedium, l vlt. C. de edi. diui Adr. nõ concedi qui ſemel poſſedit & à poſſeſſione deiectus eſt, ibid num. 506 54
remedium, l. vlt. C. de edi diui Adr. concedi cùm ex ſtatuto in hæredem continuat poſſeſſio defuncti, ibid. nu. 509
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an cumulari poſſit cum petitorio, ibid. nu. 516
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adria. an reddatur monaſterio nomine monachi hæredis ſcripti, reme. 4. num. 293 46
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an concedatur infanti & furioſo hæredibus inſtitutis, ibid nu 296 47
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adria. toll. concedi inſtituto in ſolo vſufructu, nullo alio cohærede dato, d. remedio 4. nume. 128 39
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. concedi illi, qui ius habet, vel habere præſumitur ex hæreditatis aditione, reme. 4. numero 178 45
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adri. toll an reddatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolùm ex teſtibus conſtat, d. reme. 4. num. 107 38
remedium, l. vlt C. de edi diui Adri. an concedatur iam miſſo in poſſeſſionem, vt in ea confirmetur, reme. 4 nu. 348 48
remedium, l. vlt. C de edi. diui Adri. conceditur iam miſſo in poſſeſſionem, vt in ea confirmetur, etiam ſi à nemine moleſtia afficitur, ibid. num. 352
remedium, l vlt. C de edi. diui Adr. an concedatur inſtituto in re certa, cùm cohæres vniuerſalis adhuc non adiuit, nec repudiauit, reme. 4. num. 145 39
remedium, l vlt C. de edi. diui Adr. tol. an concedatur illi qui iam teſtibus probauit ſucceſſionem ab inteſtato ſibi debitã eſſe, d. reme. 4. nu. 85 36
remedium, l. vlt. C. de edi diui Adr. duo copulatiuè requirit, ſcripturam & teſtamentum, ibid. nu. 86 37
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adria. non concedi ſuccedenti ab inteſtato, d. reme 4. nu. 54 35
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. non dari pro bonis nõ poſſeſſis à teſtatore tempore ſuæ mortis, ibid. nu. 55
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. vt locus ſit, quæ concurrere debeant, & decem requiſita enumerantur, ibid. nu. 56
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adri fœminæ ac maſculo conceditur, ibid. nu. 57
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an concedatur filio in ſua legitima inſtituto, reme 4. nu. 158 40
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adri. an concedatur filio ſuccedenti patri ab inteſtato, reme. 4. num. 75 36
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an locum habeat in inſtituto, in quem ex ſtatuti diſpoſitione poſſeſſio defuncti continuat, reme. 4. nu. 337 48
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr ciuile, & illud Quorum bonorum prætorium eſſe, de adip. poſſ reme. 4. nu 46 33
remedium, l vlt. C. de edi. diui Adri. perpetuum eſſe, ibid. n. 47
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. tol. dari etiam contra titulo poſſidentem, ibid. num. 48 34
remedium. l vlt C. de edi. diui Adr. reddi etiam nomine poſſidente, ibid. nu. 49 35
remedium, l. vlt. C. de edicto diui Adria. concedi filio non inſtituto à matre, qui ante iſtius natiuitatem alios iam natos inſtituit, & hoc præterito in puerperio deceſſit, d. reme. 4. num. 88 37
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adria. concedi patri cùm filius inſtitutus in caſtrenſibus repudiat, ibid. nu. 90
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. redditur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis, deinde à notario redacto, ibid. num. 91
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an reddatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ex ſolis teſtibus conſtat, ibid. nu. 96
remedium, l vlt. C. de edi diui Adr. tol. an reddatur filio præterito in teſtamento matris ignorantis eum filium, d. reme. 4. num. 79 36
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. non deſinit eſſe ſummarium, etſi probationes plenariè requirantur, de adipiſc. poſſ. reme. 5. num. 175 24
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an concedatur hæredi inſtituto ad tempus, nullo cohærede dato, reme. 4. nu. 149 43
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an impediatur, cùm originale teſtamenti non reperitur, reme. 4. num. 735 65
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. concedi pro bonis à teſtatore detentis, è quibus vſum vel vſumfructum percipiebat, reme. 4. nu. 371 49
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adri. an quò ad ſuos effectus ſit correctorium, vel limitatorium, reme. 4. num. 27 33
remedium, l. vlt. C. de edi. diui Adr. ceſſat cùm integrum protocollum inſtrumentorum deficit, reme. 4. nu. 739 66

remedium

remedium l.vlt.C.de edic. diui Adr. non concedi iam vitioſè poſsidenti, vt in ea poſſeſsione confirmetur, d.remed.4. numero 362 49
remedium l.vlt. C. de edic. diui Adr. an concedatur inſtituto in teſtamento, quod ſolùm iure prætorio valet. d. remed. 4.nume.327. 48
remedium l.vlt.C.de ed. diui Adr.nõ reddi patri nomine filij ſui clerici hæredis à teſtatore inſtituti.rem.4.nu.281 46
remedium l. vlt.C. de ed. diui Adr. an concedatur extraneo inſtituto, vt mittatur in poſſeſsionem emphyteuſis eccleſiaſticæ.reme.4.nu.390 50
remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr. an concedatur filio inſtituto in teſtamento imperfecto.reme.4.nu.312 47
remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr.concedi pro teſtamento, de quo conſtat ex teſtibus, cùm originale fuit amiſſum.d.rem. 4.nume.113 38
remedium l.vlt. C de ed. diui Adr. an reddatur filia excluſa à ſtatuto à patre fuit inſtituta, d.remed.4.nu. 322 47
remedium l.vlt.C.de edicto diui Adr.concedi executori generali, cùm paupères in uniuerſum ſunt inſtituti, remedio 4, nume.267 46
remedium l.vlt.C.de ed.diui Adr. an habeat locum cùm in hærede duo ſunt defectus, perſonæ ſcilicet, & cauſæ, remed.4. nume.759 66
remedium, vide Interdictum. Quorum bonorum.
remedium, vti poſſidetis agens, an poſſeſſionem iuſtificare debeat.remed.3.nu.588. 128
remedio, vti poſſidetis agens probat titulum cùm ſine eo poſſidere non poteſt, ibid.nu.589
remedio, vti poſsidetis, agens probare an debeat quòd nõ vi, non clàm, non precario poſsidet.reme.3.nu.600 129
remedio, vti poſſidetis, cùm agitur obtinet etiam qui iniuſtè poſsidet ab alio quàm ab aduerſario.reme.3. nu.786 140
remedio de itinere actuq́; priuato agi poteſt ratione intereſſe & damni dati in turbatione illius quaſi poſſeſsionis, d.reme. 5.nume.90 151
remedio de itinere actuq́; priuato qui agit ex primo capite & ſuccubuit petitorio experiri poteſt.reme.5.nu.117 152
remedio de itinere actuq́; priuato agens, an aduerſarij ſcientiam & patientiam probare debeat.reme.5.nu.32 149
remedio de itinere actuq́; reficiẽdo quis vtatur.re.5.n.96. 151
remedio de itinere actuq́; priuato agens ne turbetur, an titulũ probare debeat.reme.5.nu. 38 149
remedio, ne vis fiat ei, quanto tempore præſcribatur, remed.1. nume.92 95
remedio l.3. C. de pigno. locus an ſit nulla præcedente mora debitoris.reme.5.nu.73 80
remedio l.vlt.C.de ed.diui Adr. an locus ſit cùm de viribus teſtamenti ambigitur.remed.4 nu.698 64
remedia poſſeſſoria quatuor eſſe aſſeruit Baldus in prælud. de retin.poſſ.nu.150 91
Renunciationis dominij exceptio non poteſt obiici agenti interdicto, vti poſſidetis, cùm ignoratur an ſpontè facta ſit, reme.3.nu 703 135
Repetita die interdictum concedere, quid.rem.5.n.78 155
Repeti non poteſt naturale debitum ſolutum.rem.1.n. 40. 93
Reſcriptum impetrans ſuper petitorio an ad poſſeſſorium trãſire poſſit.reme.3.nu.544 126
Reſtitutio in integrum non conceditur aduerſus ſententiã latam in poſſeſſorio ſummariſsimo.reme.vlt.nu.54 168
reſtitutio in integrum non conceditur pro leui læſione, reme. 3.nume.858 144
reſtitutio in integrum contra tres ſententias conformes facilius impeditur quàm appellatio, ibid. nu. 859
reſtitutio in integrum mittitur executioni etiam appellatione interpoſita.reme.4.nu.831 69
reſtitutio in integrum non cenſetur reiecta, etiam ſi nullitas reiecta ſit.reme.3.nu.854 144
reſtitutio an concedatur contra ſententiam latam in remedio. l.vlt.C.de ed.diui Adr.reme.4.nu.906 74
reſtitutio in integrum reiecta non cenſetur vbi reiicitur appellatio, ibid.nu.907
reſtitutio an impediat executionem ſententiæ latæ in remedio legis vltimæ.C.de edic.diui Adr.toll.ibid.nu.908
reſtitutio an concedatur cùm flumen, è quo aqua ducebatur ad alueum antiquum redux.reme.6.nu.147 161
reſtitutio in integrum reiecta non cenſetur vbi reiicitur appellatio.
reſtitutio poſſeſsionis, quæ fit in iudicio, vti poſsidetis, an fiat iure actionis, vel iudicis officio.rem.3.nu. 865 144
reſtitutionis iudicium eſſe ordinarium.reme.4.nu. 909 74
reſtitutionis exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit executionem ſententiæ in remedio.l.vlt.C.de ed. diui Adr.ibid.nu.910
reſtitutionis exceptio non impedit iudicati executionem. ibidem. nume.911
reſtitutionis exceptio ſtatim probanda non impedit executionem ſententiæ in remedio.l.vlt. C.de ed.di.Adr.ibi.nu.912
reſtitui in integrum an minor poſsit aduerſus ſententiam contra ſe latam in iudicio, vti poſsidetis.reme.3.nu.852 144
reſtitui petens ſe ad tempus, qua reſtitutione facta petẽs ex eſſe declarari dominum, rectè petit.rem.4.nu.539 56
reſtituere cõdemnatus ſi deinde turbat, non incidit in pœnam condemnationis.reme.1.nu. 89 95
reſtitutorium interdictum adipiſcendæ poſſeſsionis eſſe.rem. 1.nume. 8 6
reſtitutionem in integrum non procedere à pari cum ſententia.reme.3.nu.855 144
reſtitutionem dari impedito cum agat de damno euitando, remed.5.nu.80 158
Retentio facilius quàm acquiſitio admittitur.re.3.n.679. 134
retentio facilius quã reſtitutio conceditur.rem.vlt.nu.19 166
retinet & cõſeruat quaſi poſſeſsionem ſeruitutis, qui illã quaſi poſſeſsionem probat, rem.5.nu.52. 150
retinere poſſeſsionem quid in prælud. nu 3 92
retinendæ poſſeſsionis remedium vſu frequens, in prælud. nume, 1 91
res mea fictè, effici poteſt mea verè.rem.4. nu.340 48
res temporalis iuncta eccleſiaſticæ, nomen eccleſiaſticæ retinet.reme.4.nu.31 13
res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, facilè diſtrahi poſſunt. reme.5.nu. 18 77
rem iudicatam retractari ſi admiſſus ad probandum de iniquitate, cum admitti non debuit probauit.reme.4. nu.608. 60
Reſciſsio facta à lege non requirit factum hominis, remed.5. nume.129 84
reus abſolutus præſumitur quòd actor non probauerit ſuam intentionem.reme 5.nu.116 152
reus abſolutus, quia actor poſſeſsionem non probauit, non cõdemnatur actor ne impoſterum reũ turbet.re.3.n.781. 140
reus implorare non poteſt iudicis officium, vt declaretur ſibi competere exceptionem, cùm nullus ei controuerſiam mouet.reme.4.nu.357 49
reus conuentus interdicto, vti poſsidetis, quid probare debeat, vt obtineat, reme.3.nu.602 129
reum eſſe in dubio abſoluendum in cauſa dubia poſſeſsionis. reme.3.nu.758 139
Ripæ rationes aliquot reiectæ atque confutatæ, in prælud. de retinen.poſs.nu.20 92
ripæ opinio exploſa, reme.3.nu.609 130
ripæ & aliorum lapſus, de adip.poſs.reme.1.nu. 7 8
ripæ conſiderationes aliquot reiectæ.rem.2.nu.112 83
ripæ opinio exploſa.de adip.reme.1.nu. 59 5
riuus quid, reme.7.nu.3 162
riuo ſiſtulam mutare non licet.d.rem.7.nu.19 163
riuo vti debuit qui vult in illo interdicto de riuis obtinere, d. reme 7.nu. 10 162
riuum non eſſe immutandum, d.rem.7.nu.13 163
riuum apertum operiri non poſſe, d.rem.7.nu.16 163
riuum reficienti, opus nouum non nunciatur.d.re.5.nu.26. 86
riuum efficere quis teneatur, cùm aqua ducitur. ibid. nu.28
riuum reficere quis debeat, cũ aqua publica ducitur, ibid. n.29
riuos priuato quis reficiat, d.reme.7.nu.33 164
riuæ Romanæ deciſio improbata.rem.3.nu.272 113
Rotæ Romanæ error, d.reme.3. nu.275 114
Rubei Alexandrini conſiderationes ad l. vlt. C. de codicillis, euerſæ.reme.4.nu.513 55
Rubei Alexandrini opinio defenſa, rem.4.nu.514 55
Ruſticitas excuſat, remed.3.nu.637 131

S

SAcrilegium excuſat iuridica executio, rem. 5.nu.23 78
Saliceti differentia inter, Vti poſsidetis, & Vtrubi, inſcriptionem reiecta.rem.1.nu. 9 96
Saliceti explanatio ad l.3.C.de pigno. confutata. remedio 5. nume.9 77
Salomonis iudicium.reme.3.nu.779 139

Saluianum interdictum, an reddatur pro poſſeſſione bonorum coloni partiarij, reme. 3. nu. 83 19
Saluianum interdictum, an reddatur pro locatione tacita ſubſecuta, d. reme. 3. nu. 156 23
Saluianum remedium cumulari an poſſit cum hypothecaria, ibid. num 159
Saluianum interdictum intentans non habet neceſſe probare, illata & inuecta eſſe ſibi obligata, ibid. num. 162 23
Saluianum interdictum, an reddatur pro inſtrumentis continentibus nomina debitorum, de adipiſc. poſſ. remed. 3. nume. 142 23
Saluianum interdictum, an reddatur pro illatis & inuectis à conductore in prædium, & deinde exportatis à prædio, mutata conductoris voluntate, reme. 3. num. 103 20
Saluianum interdictum, an reddatur contra emphyteutam pro poſſeſſione rerum ſuarum illatarum in prædium emphyteuticum, de adipiſ. poſſ. reme. 3. nu. 107 20
Saluianum interdictum, an reddatur domino prælij locati & pro re aliena illata à conductore in prædium, ibid. nu. 108
Saluianum interdictum reddi pro illatis & inuectis in prædiũ vrbanum, reme. 3. nu. 51 16
Saluianum interdictum à quo inuentum, reme. 3. nu. 5 14
Saluianum interdictum eſſe perſonale in rem ſcriptum, reme. 3. num. 57 16
Saluianum interdictum, an reddatur contra colonum coloni, reme. 3. num. 96 20
Saluianum interdictum quomodo ab hypothecaria differat, d. reme. 3. num. 11 15
Saluianum interdictum redditur principaliter contra conductorem, hypothecaria verò cõtra alios poſſeſſores, ibi. n. 14
Saluianum interdictum, an reddatur cõtra debitorem ex alia cauſa quàm locationis, ibid. nu. 17
Saluianum interdictum merè poſſeſſorium, reme. 3. nu. 6 14
Saluiano interdicto vtilius eſt experiri, quàm actione hypothecaria, d. reme. 3. nu. 7 14.
Saluianum remedium, an reddatur pro illatis in porticu domus conductæ, reme. 3. nu. 145 23
Saluianum remedium, an reddatur pro illatis in molendinum conductum, d. reme. 3. nu. 151 23
Saluianum interdictum, vide Interdictum Saluianum.
Saluius Iulianus ſummus iuriſprudentiæ auctor, reme. 3. nume. 2 14
Satiſdatio facta pro parte de legato, intelligitur etiam ratione augumenti, reme. 2. nu. 95 12
Satiſdatio quam præſtat hæres de legato præſtando, an vltrò præſtanda ſit, ibid. num. 97
Satiſdatio de legato præſtando, quo tempora ab hærede præſtetur, d. reme. 2. nu. 101 12
Satiſdari de non turbando peti ſolet in libello dato in remedio, vti poſſidetis, reme. 3. nu. 456 128
Satiſdatum non dicitur, niſi ſatiſdatum perſeueret, remed. 2. num. 92 12
Satiſdatum tunc dicitur cùm cautio eſt idonea, ibid. nu. 93
Scandali ſuſpicio vbi eſt, iudex ſe intromittit, reme. 6. n. 12 87
Sequeſtrat iudex prædij fructus timore ſcandali, remed 6. nume. 13 87
Scandali futuri informationes iudex ante omnia ſumit, ibidem num. 14
Scandali cauſa à regulis iuris recedi, ibid. nu. 19
Scientia & patientia aduerſarij requiritur in acquiſitione ſeruitutis ducendi aquam, reme. 6. nu. 133 160
Scientia alterius poſſeſſionis ex vicinitate, & ſimilibus probatur, reme. 5. nu. 619 130
Scientiam domini non requiri in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ſeruitutis itineris, reme. 5. nu 36 149
Sciens tenorem ſcripturæ ſatis dicitur eam inſpicere, reme. 4. num. 110 38
Scriptura cancellata, ſed teſtibus confirmata, eſt altera quauis fortior, reme. 4. num. 97 37
Scriptum dici, quod legi poteſt, reme. 4. no. 121 38
Scriptum dici, quod ſcripti vigore apprehenditur, remedio 4. num. 215 43
Scriptum dici, quod legi poteſt, reme. 4. nu. 221 43
Secundum decretum efficere actorem verum poſſeſſorem, reme. 3. nu. 166 108
Senatum Mediolanenſem cognoſcere de omnibus cauſis feudalibus, reme. 3. num. 421 119
Sententia lata in petitorio obſtat agenti remedio recuperandæ poſſeſſionis, reme. 3. num. 686 134
Sententia diffinitiua ſuper poſſeſſorio renunciato ferri an debeat, reme. 3. num. 548 126
Sententia lata in iudicio, vti poſſidetis, exequi an poſſit cõtra hæredes & ſucceſſores, reme. 3 nu. 828 143
Sententia lata in remedio, l. vlt. C. de edi. diui Adr. tollen. ratione partis bonorum, an alijs bonis præiudicet, remed. 4. num. 798 68
Sententia qualis ferri debet, cùm aduerſus poſſeſſorem turbatam agentem remedio, vti poſſidetis, obijcitur exceptio ſpoliationis, reme. 3. nu 803 141
Sententia qualiter ferri debeat in poſſeſſorio iudicio ſummariiſſimo, reme. vlt. nu. 44 168
Sententia lata in poſſeſſorio ſummariiſſimo quouſq; durabit, reme. vlt. nu. 58 168
Sententia abſolutoria lata ſuper principali non præiudicare quo ad fructus, reme. 5. nu. 131 153
Sententia lata in iudicio poſſeſſorio de aqua quotidiana & æſtiua, an præiudicium faciat in petitorio, reme. 6. n. 168. 162
Sententia lata in iudicio, vti poſſidetis, an exceptionem pariat in remedio recuperandæ, reme. 3. num. 805 141
Sententia lata in remedio, vti poſſidetis, ſolùm prohibet moleſtationem & turbationem, ibid. num. 806
Sententiam latam ſuper vno poſſeſſorio, alteri non præiudicare, ibid. nu. 807
Sententia lata ſuper iudicio poſſeſſorio retinẽdæ, an pariat exceptionem in iudicio petitorio, ibid. num. 808
Sententia qua ſub forma ferri debet cum petitorio & poſſeſſorio, vti poſſidetis, ſimul actum fuit, ibid. nu. 809
Sententia actionem in factum & iudicati, remed. 5. nu. 123. 83
Sententia lata pro reo in petitorio & in poſſeſſorio pro actore, an interim ſententia poſſeſſorij exequetur, remed. 3. nume. 845 143
Sententia lata pro reo quia actor non probauit, tunc ſentent. a poſſeſſorij pro actore exequetur, ibid. nu. 846
Sententia lata in poſſeſſorio ſi reus obtinuit in petitorio factis ſuturis probationibus, exequenda an ſit, ibid. nu. 847
Sententia lata in poſſeſſorio beneficiali retinendæ, non eſt exequenda, ſi actor nihil probauit, ibid. nu. 848
Sententia lata in petitorio pro reo, & in poſſeſſorio pro actore ſi actor appellauit, an ſententia poſſeſſorij executioni mãdabitur, ibid. nu. 849
Sententia abſolutoria ferri an debeat pro reo, qui fatetur agẽtem interdicto, vti poſſidetis, poſſidere, reme. 3. nu. 820. 140
Sententia lata pro agente remedio, vti poſſidetis, an ſuis hæredibus proſit, ibid. num 823
Sententia interlocutoria eſt quæ non adfertur damnum irreparabile, reme. vlt nu. 47 168
Sententia quæ ferri debeat in poſſeſſorio retinendæ, cum omnia parta ſunt, reme. 3. num. 739 137
Sententia hæc, vti poſſidetis, ita poſſideatis, ferri non poteſt, ibid. nu. 740
Sententia prehenſionis perſonæ damnum irreparabile adfert, reme. 4. nu. 888 37
Sententia abſolutoria non facit abſolutum rei dominũ, remed. 1. nume. 112 7
Sententia lata in petitorio excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis, reme. 3. num 650 132
Sententia interlocutoria dicitur, quę plus participat de natura interlocutoriæ, quàm diffinitiuæ, reme. 4. nu. 28 33
Sententia lata in remedio, l. vlt. C. de edi. diui Adr. an ſit diffinitiua, vel interlocutoria, reme. 4. nu. 802 68
Sententia interlocutoria eſſe, quæ ſine ſolemnitate profertur, ibid. nu. 803
Sententia diffinitiua quæ, ibid. num. 804
Sententia de exequendo eſt interlocutoria, ibid. nu. 805
Sententia diffinitiua eſt, quæ fertur dato libello & cauſa cognita, ibid. nu. 806
Sententia eluſoria eſſe non debet, reme. 3. nu. 790 140
Sententia lata in iudicio ſummario non nocere in plenario, reme. 5. nu. 128 152
Sententia lata in actione confeſſoria an præiudicet in interdicto de itinere actuq; priuato, ibid. num. 124
Sententia in remedio, vti poſſidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore, reme. 3 nu. 714 136
Sentẽtia pro vtroq; poſſeſſore proprietario ſcilicèt & fructuario ferri poteſt in iudicio, vti poſſideris, ibid. nu. 716
Sententia in iudicio, vti poſſidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore

contra

contra iniuſtè poſſidentem ab altero, ibid. num. 717
Sententia lata in iudicio, vti poſſidetis, nocet ſucceſſoribus ratione damnorum & intereſſe factæ turbationis, reme. 3. numero 834 143
Sententia lata in poſſeſſorio, vti poſſidetis, nocet ſucceſſorib. poſt triginta annos, ibid. no. 835
Sententia qua perpetuum ſilentium imponitur, an ſit diffinitiua, vel interlocutoria, ibid. nu. 839
Sententiam de mittendo aliquem in poſſeſſionem ex ſecundo decreto, eſſe diffinitiuam, d. reme. 3. nu. 840 143
Sententiam latam in remedio adipiſcendæ & interdicto quorum bonorum, eſſe diffinitiuam, ibid. nu. 841
Sententiam latam in poſſeſſorio retinendæ incidenter tractato eſſe interlocutoriam, ibid. nu. 842
Sententiæ formula altera qua creditor mittitur in poſſeſſioné ex primo decreto ob magnam contumaciam debitoris, reme. 3. nu. 194 109
Sententiæ formula quæ nam ſit in iudicio ex ſaluiano interdicto, reme. 3. num. 185 24
Sententiæ formula cùm ſpoliatus turbans condemnatur vel abſoluitur, reme. 3. nu. 801 141
Sententiæ forma quæ ſit in iudicio, vti poſſidetis, ibid. nu. 714.
Sententiæ executionem non differtur oblatis precibus principi, reme. 4. nu. 830 69
Sententiæ formula, qua creditor aduerſus debitorem manifeſtè contumacem in poſſeſſionem mittitur ex primo decreto, ita vt poſſideat, reme. 3. num. 188 109
Sententiam euidenter iniuſtam nullam dici poſſe, remedio 4. num. 852 71
Sententiam nullam nunquam eſſe exequendam, ibid. nu. 853
Sententiam latam in poſſeſſorio ſummariſſimo eſſe interlocutoriam, reme. vlt. nu. 46 168
Sententiam latam in poſſeſſorio continere aliquid fieri, reme. 4. nu. 461 52
Sententiam nullam eſſe dico, etſi qua eſt appello, rectè petitur, reme. 4. num. 541 56
Sententiam eſſe diffinitiuam, cùm fuit pronunciatum, quis eſſet legitimus hæres, vt mitti poſſet in poſſeſſionem, reme. 4. num. 857 71
Sententiam pro reo abſolutoriam in dubio eſſe ferendam, reme. 3. nu. 759 139
Sententiam ſtrictæ interpretationis eſſe, reme. 3. nu. 190. 109
Sententiam extendi & ad ſucceſſores, reme. 3. nu. 825 142
Sententiam poſſeſſorij ſummariſſimi non prodeſſe poſt appellationem, reme. vlt. num. 59 169
Septa quid, reme. 7. nu. 5 162
Sepulchri violati actio non eſt contra eum, qui iuſſu iudicis aliquid egit, reme. 5. nu. 24 78
Sequeſter quando poſſidere dicatur, reme. 3. nu. 92 106
Sequeſtro reddi interdictum, vti poſſidetis, poſſeſſione duorū contendentium apud eum depoſita, ibid. nu. 93
Sequeſter voluntarius poſſeſſione ſua non priuatur poſſeſſor, reme. 3. nu. 89 106
Sequeſter loco primi decreti non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, ibid. nu. 90
Sequeſtro voluntario poſſeſſionem interdictum perdi, & ob id ceſſare remedio, vti poſſidetis, ibid. nu. 91
Sequeſtrum cur cócedatur, & quomodo à Recredentia differt, reme 3. nu. 11 103
Sequeſtrum vt tollatur, libellus offerri debet, rem. 6. n. 80. 88
Sequeſtrari facit poſſeſſionem iudex cùm dubiū eſt de lite & controuerſia, reme. vlt. nu. 45 168
Seruitus depaſcendi aliquando vrbana, aliquando ruſtica, reme. 3. nu. 138 107
Seruitus aquæductus vt quæratur præſcript. plura requiri, reme. 6. nu. 126 160
Seruitus tigni immittendi continua, reme. 5. nu. 35 149
Seruitus diſcontinua eſt illa itineris & viæ, ibid. nu. 35
Seruitus ducendi aquam perditur, ſi permitto alio aquam ducere, reme. 6. num. 153 161
Seruitus aquæductus amittitur, ſi fons exaruit, ibid. nu. 154
Seruitus ducendi aquam perditur per fluminis receſſum, ibid. num. 155
Seruitutem ducendi aquam perdit, cùm aqua aliter ducitur, quam fuit conceſſum, ibid. nu. 156
Seruitus ducendi aquam fundi diuiſione perditur. ibid. nu. 157
Seruitus eundi per domum noctis tempore non deberi, reme. 8. nu. 17 164
Seruitus viæ debitor claues domus tradere non tenetur, ibid. num. 18
Seruitus aquæductus ad futura prædia non extendi, remed. 6. num. 78 158
Seruitus fontis realis vel perſonalis an ſit, reme. 8. nu. 6 164
Seruitus aquæductus eſt realis, vt aqua è fundo ad irrigādum hortum meum ducatur, reme. 6. nu. 37 159
Seruitus aquæductus conceſſa vniuerſitati realis eſt, ibi. n. 38
Seruitus aquæductus perſonalis eſt, cùm conceſſio ſonat in factum, ibid. num. 39
Seruitus realis relata ad perſonam efficitur perſonalis, ibid. num. 40
Seruitus aquæductus indeterminatè conceſſa, eſt perſonalis, ibid. num. 41
Seruitus aquæductus conceſſa non habenti fundum, an ſit realis, ibid. num. 45
Seruitus aquæductus vrbana & ruſtica eſt, ibid. nu. 49
Seruitus aquæductus quid, reme. 5. nu. 5 155
Seruitus omnis in iure conſiſtit, ibid. nu. 6
Seruitus ducendi aquam ſine quaſi poſſeſſione nō acquiritur, reme. 6. num. 130 160
Seruitus aquam ducendi acquiritur modo ſeruitutis iure ducta fuerit, ibid. num. 131
Seruitus aquæductus realis eſt, cum conceſſio ſonat in ius, d. reme. 6. nu. 29 155
Seruitus aquæductus, vt fundus poſſit irrigari, eſt realis, etiam ſi ſit dictum, quòd cum perſona extinguatur, ibid. n. 30. 156
Seruitus realis ad ſucceſſorem tranſit, reme. 6. nu. 25 155
Seruitus aquæductus perſonalis eſt, ibid. nu. 26
Seruitus aquæductus, quæ realis, & quæ perſonalis, ibid. n. 28
Seruitus ducendi aquam non dicitur amiſſa, cum flumē per alluuionem alueum mutauit, reme. 6. nu. 140 160
Seruitus ducendi aquam non dicitur amiſſa cum flumen fundo proprius per alluuionem acceſſit, ibid. nu. 141
Seruitus ducendi aquam dicitur extincta cum fundus ſeruiēs alteri vno impetu acceſſit, ibid. nu. 142 161
Seruitus aquæductus impeditur cum flumē fundo circumfluere cœpit, ibid. nu. 143
Seruitus aquæductus an impediatur cum flumen cœpit circūfluere, & locus medius non impedit, ibid. nu. 144
Seruitute aquæductus amiſſa per aluei mutationem an reſtitutio in integrum concedatur, ibid. num. 145
Seruitutis itineris quaſi poſſeſſionem nō acquirit, qui fundum non habet iuxta illum, de quo eſt quæſtio, d. remed. 5. numero 89 149
Seruitutis itineris quaſi poſſeſſioné impedit fundus inter medios, ibid. nu. 20
Seruitus ſeu quaſi poſſeſſio ſeruitutis aquæ ſolo actu acquiri, reme. 5. nu. 9 148
Seruitutum tres eſſe ſpecies, ibid. num. 10
Seruitutis itineris actusq; priuati quaſi poſſeſſioné ex quibus acquiratur, ibid. nu. 6
Seruitutē debens patientiā præſtare debet, reme. 3. n. 105. 106
Seruitutem ducendi aquam concedens intelligitur modo nō noceat multum concedenti, reme. 6. no. 107 159
Seruitutem fontis interdum vrbanum eſſe, reme. 8. nu. 5. 164
Seruitutem habens quomodo experiatur interdicto, vti poſſidetis, & quomodo in eo concludat, reme. 3. nu. 836 112
Seruitutem fontis aliquando eſſe ruſticam, reme. 8. nu. 4. 164
Seruitutem appulſu pecoris ad aquam, realem eſſe, ibid. nu. 18
Seruitutem habere in alterius fundo, reme. 5. nu. 49 149
Seruitutes reales tantum admittitur diſtinctionem cauſæ continuæ & diſcontinuæ, reme. 3. num. 120 107
Seruus hæres inſtitutus patrono in totum acquirit, reme. 4. numero 291 46
Seruus adſcriptitius fundi pars eſt, reme. 3. num. 117 107
Signatura non ſufficit in reſcripto perinde valere, &c. remed. 6. num. 38 89
Signoroli conſideratio improbata, d. reme. 5. nu. 121 83
Signoroli opinio quædam expenſa, reme. 5. nu. 118 83
Signum quid, reme. 7. nu. 14 163
Silentium imponi poteſt perpetuum actori retinendæ poſſeſſionis ſi reus ſe poſſidere probauit, & actor non probauit, reme. 3. num. 782 140
Silentium perpetuum imponere an poſſit iudex turbatori, reme. 3. nu. 836 143
Silentium imponi perpetuum petere quis non poteſt, cum nullus ei inferi moleſtiam, reme. 4. nu. 358 49

Index.

Silentium imponi, & ius non competere differunt, ibid. nu. 361

Specialia duo ſimul non concurrere, imò ne vna ſpecialitas cum vna præſumptione, reme. 4. nu. 235 — 44

Specu. tit. de reſtam. §. ſequitur. num. 34. declaratur, remed. 4. num. 479 — 53

Speculatoris opinio & doctrina declarata, reme. 3. nu. 193. 109

Speculatoris opinio confutata, reme. 3. nu. 753 — 138

Specus quid, reme. 7. num. 4 — 162

Spolium propoſitum per modum exceptionis in iudicio retinendæ, an illud ſuſpendat, reme. 3. nu 670 — 133

ſpolij exceptio non prodeſt turbatori, qui ſolùm probauit ſpoliatorem vi ab alio poſſidere, reme. 3. num. 801 — 141

ſpoliator ab altero ſpoliatus interdicto, vnde vi experiri poteſt, reme. 3. nu. 796 — 140

ſpoliator poſſidens à tertio turbari non debet, reme. 3. numero 157 — 113

ſpoliatori turbato ex interuallo, an reddatur interdictum, vti poſſidetis, reme. 3. nu. 254 — 113

ſpoliatorem grauius delinquere ipſo turbatore, remed. 3. numero 687 — 134

ſpoliatus poteſt adhibitis ſocijs ſtatim recuperare, remed. 6. num. 6 — 87

ſpoliatus turbando ſpoliatorem delinquit, ſecundùm Innocentium, reme. 3. nu. 799 — 141

ſpoliatus à iudice reſtitui debet vt ſpoliatus à priuato, remed. 6. num. 28 — 88

ſpoliatum impunè turbare illum à quo fuit ſpoliatus, reme. 3. num. 800 — 141

ſpoliatu licet ſpoliatorem turbare, reme. 3. num. 798 — 141

ſpoliare dicitur, qui non reſtituit requiſitus, reme. 2. nu. 90. 12

ſpoliari non autem turbari is dicitur, cui ſolutio penſionis negatur, reme. 3. nu. 480 — 122

ſpoliari dicitur poſſidens qui impeditur ad poſſeſſionē reuerti, reme 3. nu. 28 — 16

Socini conſideratio dubia, reme. 5. nu. 65 — 80

ſocius ingrediens poſſeſſionem excuſatur à dolo, reme. 3. numero 616 — 131

Sorte dirimi an debeat dubia quæſtionis poſſeſſio, reme. 3. numero 743 — 137

ſorte dirimi non oportere cauſas poſſeſſorias beneficiales, reme. 3. nu. 747 — 138

Statutum ſiue conſtitutio noua Mediolani, tit. De iudi. c. ſi per apparentem declaratur, reme. 4. nu. 685 — 63

Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, cap. ſi ad aliquem, declaratur, reme 4. nu. 389 — 50

Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, cap. ſi ad aliquem, declaratur, ibid. num. 392

ſtatutum Patauinum ſub Rub. De citationibus, c. ſi ad aliquē, declaratur, ibid. nu. 397

ſtatutum Ferrariæ, lib 2. ſub rub. De indemnitatibus mulierū, &c. declaratur, reme. 4. nu. 677 — 63

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, c. ſi ad aliquem, declaratur, ibid. nu. 679

ſtatutum Mediolani, quod poſſeſſio defuncti in hæredes continuet, declaratur, reme. 4 nu. 860 — 71

ſtatutum tribuens executionem teſtamentis extra ordinem factis non comprehendit ſubſtitutionem tacitam, remed. 4. num. 219 — 44

ſtatutum Brixiæ 12. in ciuilibus, ſub rubr. In quibus cauſis ius ſummarium reddatur, declaratur, reme. 5. nu. 97 — 251

ſtatutum Papiæ 53. ſub rubr. De poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur, reme. 5. nu. 3. 5 — 78

ſtatutum Papię 58. in ciuilibus, ſub rub. Quod creditor contra extraneum poſſeſſorem &c. declaratur, & ſtatutum Mediolani lib. 1. c. 173. reme. 5. nu. 142 — 85

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, egregiè declaratur, reme. 4. nu. 204 — 43

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. nu. 266 — 45

ſtatutum Papiæ 2. in ciuilib. Quid pro poſſeſſione tædiali intelligatur, reme 3. nu 170 — 108

ſtatutum Papię 53. ſub rub. De poſſeſſione plena vacuãda &c. declaratur, reme. 5. nu. 108 — 82

ſtatutum Patauinum ſub rub. De poſſeſſione turbata, c. Villanus, an contra diffamatorem locum habeat, remedio 3. numero 296 — 114

ſtatutum Florentiæ, quod creditor miſſus in poſſeſſionem fructus lucretur, declaratur, reme. 3. nu. 184 — 109

ſtatutum Brixiæ 152. in criminalibus. De vi moleſtatiua, declaratur, reme. 3. nu. 133 — 107

ſtatutum Brixiæ ſub rubr. De vi moleſtatiua declaratur, quomodo puniat turbantes perceptionem decimarū, ibi. n. 136

ſtatutum Brixiæ 152 in criminalibus ſub rub. De vi moleſtatiua, an locum habeat pro turbato in perceptione præſtationem perſonalium, ibid. nu 243

ſtatutum Papiæ 94. in ciuilibus ſub rub. In quantum & qualiter mater ſuccedat, declaratur, reme. 4 nu. 224 — 43

ſtatutum reiiciens interpretationem, de friuola intelligitur, ibid. nu. 226

ſtatutum reiiciens interpretationem, intelligitur de extrinſeca, non de intrinſeca, ibid. num. 227 — 44

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. nu. 670 — 63

ſtatutum Papiæ 30. in ciuilibus, ſub rubr. Quòd mors & filiatio poſſit probari &c. declaratur, reme. 4. num 673 — 63

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, verſi. ita tamen, explicatur, reme. 4 nu. 452 — 52

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, egregiè declaratur, reme. 4. num. 347 — 48

ſtatutum Papiæ 31. in criminalibus, ſub rubr. De pœna illius, qui violentiam, &c. declaratur, reme. 3. nu. 838 — 143

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. nu. 285 — 46

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. nu. 292 — 46

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. nu. 311 — 47

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. nu. 198 — 41

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. num. 165 — 40

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, verſi. & nihilominus, declaratur, reme. 4. nu. 625 — 61

ſtatutum Brixiæ in ciuilibus, ſub rub Quòd nullus intret poſſeſſionem vacuam declaratur, reme 4. num. 766 — 66

ſtatutum Brixiæ 199. in ciuilibus, ſub rub. Quod ſolennitates bonorum poſſeſſionum &c. declaratur, de adipiſc. remed. 1. num. 18 — 3

ſtatutum Patauinum, ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, verſi. ita tamen, declaratur, reme. 4. nu. 466 — 53

ſtatutum reiiciens probationes, nunquam dicitur reiicere probationes ex confeſſione aduerſarij, reme. 4 nu. 103 — 37

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, verſi. & quòd miſſio, declaratur, reme. 4. nu. 780 — 67

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, deuoluta declaratur, reme. 4. nu. 84 — 36

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. nu. 184 — 50

ſtatutum Patauij ſub rub. De turbata poſſeſſione, cap. 1. an locum habeat pro executoribus teſtamentorum, remedio 3. num. 67 — 105

ſtatutum Brixiæ 152. in criminalibus, ſub rubr. De vi moleſtatiua, an locum habeat pro executoribus teſtamentorū, ibidem num. 68

ſtatutum Papiæ 31. in criminalibus, ſub rubr. De pœna illius qui violentiam, pro executoribus teſtamentorum an procedat, ibid. num. 96

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, ca. ſi ad aliquē, declaratur, reme. 4. nu. 373 — 49

ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationib. ca. ſi ad aliquem, declaratur, reme. 4. num. 728 — 65

ſtatutum Brixiæ 189. in ciuilibus, Quòd omnis poſſeſſio cenſeatur tranſlata in hæredem, declaratur, reme. 3. nu. 60. 105

ſtatutum Ferrariæ, lib. 2. ſub rub. Quòd poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, declaratur, ibid. nu. 62

ſtatutum Ferrariæ, lib. 2. De poſſeſſione turbata, an locum habeat in quaſi poſſeſſore, reme. 3. nu. 113 — 107

ſtatutum, quòd poſſeſſio in hæredem continuet, fauore hæredis eſt conditum, reme. 4. nu 344 — 48

ſtatutum puniens turbatorem perſonæ dolum probari requirit, reme. 3. nu. 613 — 130

ſtatutum puniens turbationem illatam in rem, latam culpam ſolùm probari neceſſariò requirit, ibid. nu 614

ſtatutum Papię 90. in ciuilibus, ſub rub. Quòd maritus nõ poſſit vxorem ipſius hæredem inſtituere &c, declaratur, reme. 4. num. 130 — 39

Statutum

Statutum Patauinum ſub rub. De citationibus, cap. ſi ad aliquē declaratur, ibid nu. 131

Statutum Brixiæ, 152. in Crimi. De vi moleſtatiua, an faueat ſpoliatori turbato, remed. 3. nu. 253 — 113

Statutum Ferrariæ lib. 2. De poſſeſſione turbata, an locum habeat pro fructuario & vſuario, reme. 3. nu. 78 — 105

Statutum Papiæ 48. in ciuilibus, ſub rub. De vaditione & inſolutum datione, declaratur, reme. 1. nu. 32 — 93

Statutum quod ſoluatur gabella pro quacunque lite erit pro lite poſſeſſionis, remed. 3. nume. 188 — 114

Statutum Brixiæ 98. in ciuilibus, ſub rub. De antiquiori poſſeſſione &c. declaratur, reme. 3. nu. 732 — 137

Statutum Vincentiæ lib. 3. ſub rub. De cdiſionibus declaratur, reme. 3. nu. 279 — 114

Statutum Patauinum ſub rub. De citationibus, c. ſi ad aliquem, declaratur, reme. 4. nu. 760 — 66

Statutum puniens turbantem poſſeſſorem an puniet turbantem miſſum nulliter, remed. 1. nu. 20 — 93

Statutum Brixiæ 152. in criminalibus, De vi moleſtatiua, declaratur, ibid. nu. 21

Statutum Papiæ 31. in criminalibus, ſub rub. De pęna eius, qui violentiam &c. declaratur. ibid. nu. 21

Statutum quod de pretio contractus ſoluatur gabella, cōtractum ibi pro emptione intelligit, remed. 4. nu. 11 — 145

Statutum Papiæ 31. in criminalibus, ſub rub. De pœna illius, qui violentiam &c. verſi. & prædicta &c. declaratur, remed. 3. nume. 612 — 130

Statutum Patauij, ſub rub. De turbata poſſeſſione c. 1. an locū habeat pro poſſeſſione ſequeſtrata, reme. 3. nu. 96 — 106

Statutum Brixiæ 152. in crimina. rub. De vi moleſtatiua &c. an procedat pro poſſeſſione ſequeſtrata, ibid. nu. 97

Statutum Papiæ 31. in crimi. rub. De pœna illius, qui violentiam, declaratur, an pro poſſeſſione ſequeſtrata locum habeat, ibid. nu. 98

Statutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De poſſeſſione turbata, an locum habeat pro poſſeſſione ſequeſtrata.

Statutum Papiæ, de poſſeſſione turbata, declaratur, remed. 3. nume. 505 — 123

Statutum Papiæ 95. in ciuilibus, ſub rub. Quòd mulieres maritatæ, &c. declaratur, remed. 4. nu. 325 — 42

Statutum Patauinum ſub Rub. De citationibus cap. ſi ad aliquem, declaratur, remed. 4. nu. 144 — 39

Statutum Mediolani, Quòd poſſeſſio defuncti continuet in hæredem, declaratur, remed. 4. nu. 508 — 54

Statutum quòd victus victori condemnetur in expenſis, iudicis officium parit. remed. 4. nu. 497 — 54

Statutum Patauinum ſub rub. De poſſeſſione turbata, c. 1. & ſtatutum Papiæ. 31. in criminalibus declaratur, remed. 3. nume. 43 — 104

Statutum Brixiæ, 152. in crimi. ſub rub. De vi moleſtatiua, declaratur, ibid. nu. 44

Statutum Ferrariæ lib. 2. ſub rubr. De poſſeſſione turbata, declaratur, ibid. nu. 45

Statutum prohibens mulieribus portare vniones & margaritas, non prohibere fictas & adulterinas. remed. 8. nu. 11 — 164

Statutum Brixiæ 13. in ciuilibus ſub rubr. In quibus cauſis ius ſummarium reddatur, declaratur, remed. 6. nu. 167 — 162

Statutum Ferrariæ lib. 2. De præcepto faciendo, declaratur, remed. vlt. nu. 51 — 168

Statutum Patauinum ſub Rub. De citationibus cap. ſi ad aliquem, declaratur, remedio 4. nu. 157 — 40

Statutum Brixiæ 152. in crimi. De vi moleſtatiua, verſi. Et intelligatur &c. declaratur, remed. 3. nu. 680 — 134

Statutum, quod creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur, valet reme. 3. nu. 179 — 109

Statutum Bononiæ, quod miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur, declaratur, ibid nu. 180

Statutum, quòd miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto fructus lucretur, qua ratione conditum, ibid. nu. 181

Statutum Patauinum ſub rub De audiendis in iudicio. cap. ſi aliquis reus, declaratur, remed. 2. nu. 99 — 12

Statum Papiæ 52. ſub rub. De forma tenenda circa poſſeſſiones danda &c. declaratur, reme. 5 nu. 72 — 80

Statutum puniens impedientem locari poſſeſſiones punit & illum, qui operarios impedit, remed. 1. nu. 68 — 94

Statutum Patauinum ſub rub. De poſſeſſione turbata cap. Villanus, declaratur, ibid. nu. 69

Statutum Patauinum ſub Rub. De citationibus. cap. ſi ad aliquem, declaratur, remed. 4. nu. 241 — 44

Statutum Patauinum ſub rub. de citationibus, cap. ſi ad aliquem, declaratur, remed. 4. nu. 750 — 66

Statutum Patauinum ſub rub. De poſſeſſione turbata, declaratur, remed. 3. num. 31 — 105

Statutum Papiæ. 31. in criminalibus, ſub rub De pœna illius qui violentiam alicuis fecerit in ſua poſſeſſione declaratur ibid. num. 32

Statutum Brixiæ, 152. in criminalibus, De vi moleſtatiua declaratur, ibid. nu. 33

Statutum Patauinum ſub rub. De citationibus, capit. ſi ad aliquem, declaratur, remedio 4. nu. 707 — 46

Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, capi. ſi ad aliquem, declaratur, remed. 4. nu. 255 — 43

Statutum Bononiæ, Quòd à ſententia lata in cauſa poſſeſſoris, liceat appellare, declaratur, remed. 4. nu. 835 — 70

Statutum Papiæ. 4. in ciuilibus ſub Rubr. De modo & forma procedendi in cauſis ſummariis, declaratur. ibid. nu. 836

Statutum Ferrariæ lib. 2. De præcepto faciendo, &c. declaratur, reme. vlt. nu. 26 — 166

Statutum Ferrarię lib. 2. de præcepto faciendo, declaratur, remed. vlt. nu. 37 — 167

Statutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De præcepto faciendo partibus &c. iuri communi conuenit, reme. vlt. nu. 13 — 166

ſtatutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De præcepto faciendo partibus declaratur, remed. vlt. nu. 20 — 166

Statutum Patauinum ſub rub. De citationibus, c. ſi ad aliquē, declaratur, remed. o 4. nu. 177 — 41

Statutum Patauinum ſub rub. De citationibus, cap. ſi ad aliquem, declaratur, remedio 4. nu. 148 — 39

Statutum Patauij ſub rub. De poſſeſſione turbata, cap. 1. declaratur, reme. 1. nu. 28 — 93

Statutum Patauinum ſub rub. de citationibus, c. ſi ad aliquem, declaratur, reme. 4. nu. 472 — 53

Statutum Papiæ 6. in ciuilibus, ſub rub, de executione inſtrumenti, declaratur, reme. 4. nu. 849 — 71

Statum Papiæ 53 in ciuilibus, ſub rub. de poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur, reme. 5. nu. 15 — 77

Statutum Papiæ, in ciuilibus ſub rub. de poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur, remed 5. nu. 38 — 78

Statutum Papiæ 53. in ciuilibus, ſub rub. de poſſeſſione plena vacuanda, &c. declaratur, remed. 5. nu. 10 — 77

Statutum Papiæ. 58. in ciuilibus, vt ſuprà declaratur, reme. 5. nume. 146 — 85

Statutum Papiæ 53. in criminalibus, ſub Rub. de poſſeſſione plena vacanda, &c. declaratur. reme. 5. nu. 49 — 79

Statutum Papiæ 52. in ciuilibus ſub rub. de forma tenenda circa poſſeſſiones dandas &c. declaratur remed. 5 nu. 68 — 80

Statutum Brixiæ 153. in criminalibus, ſub rub. De modo & forma procedendi in crimine inquietationis, &c. declaratur remedio 3. nu. 709 — 136

Statutum Brixiæ 152. in criminal. ſub rub. De vi moleſtatiua &c. declaratur, remed 3. nu. 817 — 142

Statutum Brixiæ 153. in crimi. ſub rub. de modo & forma procedendi in crimine inquietationis, declaratur, remedio 3. nu. 466 — 122

Statutum Ferrariæ lib. 2. De præcepto faciendo, declaratur, remedio vlt. nu. 42 — 167

Statutum Ferrariæ lib. 2. de poſſeſſ. turbata dum punit reos an locum habeat contra operarios. remed. 3. num. 315 — 115

Statutum Ferrariæ lib. 2. de præcepto faciendo, declaratur, remedio vlt. nu. 35 — 167

Statutum Mediolani, vide Decretum.

Statutum puniens turbatorem retecta tituli allegatione, punit etiam ſi licentia teſtatoris alijs excuſet, remedio tertio, num. 646 — 132

Statutum Brixiæ. 152. in crimi. ſub rubr. De vi moleſtatiua, verſi. Et intelligatur &c. expoņitur, ibid. nu. 747

Statutum quod quis poſſit ducere aquam ad ſuum fundum per alienum fundum ſoluto pretio, intelligitur modo fundi domino damnum non adferat, reme. 6. nu. 110 — 159

Statutum tribuens paratam executionem inſtrumento, comprehendit & caſum cum quis coram notario confeſſus eſt debitum, d. reme. 4. nu. 104 — 37

Statuto concedi non poteſt, quòd creditor vi poſſit ingredi poſſeſſionem debitoris, remed. 5. nu. 96 — 82

Statuto ſi cauetur procedendum eſſe ſummariè ſuper inſtrumento, ita procedēdum ſuper hypothecaria quæ ex eo mouetur

netur, de adipiſ.poſ.reme.3.nu.177 24
Statuta Papiæ & Brixiæ, de turbata poſſeſſione, dum puniunt turbatores, ceſſant ſi cauſa iuſta turbandi probatur, remed. 3.nume.625 130
Statuta Patauij, Papiæ, & Brixiæ De turbata poſſeſſione locũ non habere contra turbantem poſſeſſorem iuris improbi, remedio 3.nu.158 108
Statuta Patauij, Papiæ & Brixiæ punientes turbantes poſſeſſorem, non procedere in turbantibus detentatorem remed. 3.nu.56 105
Statuta Patauij, Brixiæ, & Papiæ de poſſeſſione turbata, an locum habeant pro ceſſionario turbato, remedio tertio numero 280 114
Statuta Patauij & Papiæ, De cõtinuanda poſſeſſione defuncti in hæredem, quid operentur, remedio 3.nu.61 105
Statuta Patauij, Brixiæ, & Papiæ, De turbata poſſeſſione, an pro quaſi poſſeſſione locum habeant, reme.3.nu.114 107
Statuta concedentia fideicommiſſario miſſionem in poſſeſſionem bonorum defuncti intelliguntur, reſtitutione verbali facta remed.4 nu.186 41
Statuta punientia turbantes alterius poſſeſſionem pœnas ſubrogaſſe loco pœnarum iuris communis, remed.3.nu 60 129
Statuta de poſſeſſorio loquentia, non comprehendunt poſſeſſorium aquæ ducendæ, remed.6.nu.166 162
Statuta de turbata poſſeſſione puniunt etiam litigantem ſine iuſta cauſa contra poſſeſſorem, remed.3.nu.300 115
Statuta punientia turbatores an locum habeant contra diffamatorem, remed. 3. nu.295 114
Succeſſor turbatoris condemnati ſi de nouo turbat, debet probare ſe ex noua cauſa turbare, remed.3.nu.833 143
Succeſſoris appellatione quis veniat de adipi.poſſ.remedio 3. numr.16 9
Succeſſorem vti acceſſione ſui auctoris, reme.3.nu.814 142
Succedens ab inteſtato cur non habeat remedium l. vlt. C. de edi.diui Adr.de adip.poſſ.reme.4.nu.65 36
Succedens per ius accreſcendi dicitur tamquam hæres ſuccedere, remed.4.nu.118 38
Succedens ab inteſtato ex voluntate defuncti ſuccedere, rem. 4.nume.70 36
Succedentes ab inteſtato quando ex mente defuncti venire dicantur, remed.4.nu.196 42
Suitas in quibus idem, quod tabulæ operetur, d.re.4.n.81 36
Superficies quid, reme 4.nu.4 145
Superficiarius contractus quid ſit, ibid.nu.5
Superficiei emptor à conductore quomodo diſcrematur, ibid, nume.7
Superficiarius contractus cum illo conductionis magnam habet affinitatem, ibid nu.8
Superficiarius quid debeat probare, vt obtineat in remedio de ſuperficiebus, remed.4.nu.42 147
Superficiarius agens contra tertium, cauſam ſuæ poſſeſſionis probare debet, ibid.nu.43
Superficiarius contractus finitur finita emphyteuſi. d.reme.4. num.29 146
Superficiem conducere an differat ab eo, qui ſolum conducit, vt ei ſuperficiem imponat, ibid.nu.30
Superficiarius an poſſit imponere ſeruitutem ſuper ipſa ſuperficie, ibid.nu.31
Superficiarius an poſſit cedere ius ſuum, ibid.nu.33
Superficiarius eccleſiæ non transfert ius ſuum in alterum, ibidem nu 34
Superioris iura præſcribi non poſſe, reme.3.nu.153 108
Supervacuum eſt, quod fit contra rem iudicatam, remed.4. nume.900 73
Suſpectus in cognoſcendo non eſt ſuſpectus in delegando, remed.3.nu.395 118
Supplicatio & appellatio coram quibus iudicis porrigatur, remed.4.nume.902 73
Supplicatio à ſententia reiecta dicitur vt appellatio, ſi eadem adeſt ratio, remed.4.nu.903 74
Supplicatio ſententiæ executionem non retardat, ibid.nu.904
Supplicatio contra rem iudicatam admittitur, ibid.nu.905
Supplicare an liceat à lata ſententia in remed.l.vlt. C.de edi. diui Adr.reme.4.nu.895 73
Supplicare licet cùm non licet appellare ob excellentiã perſonæ iudicis, qui ſententiam tulit, ibid.nu.896
Supplicare licet à ſententia ſenatus, cùm tamen appellare non liceat, ibid.nu.897
Supplicare licet à ſententia à qua non licet appellare mixta ratione perſonæ & cauſæ, ibid.nu.898
Supplicare non licet à ſententia cùm ratione cauſæ reiicitur appellatio ibid.num.899
Supplicare non licet contrà ſententiam latam in poſſeſſorio iudicio ſummariſſimo, reme.vlt.nu.53 168
Subſtitutio tacita pupillaris non continetur ſub expreſſa vulgari, cùm ſtatutum vult inſtrumenta debere intelligi ad literam contrarium infra, d.reme.4.num.222 23
Subſtitutio vulgaris expreſſa iuris interpretatione continet pupillarem tacitam, cum pupillo facta eſt, reme.4.n.217. 43
Subſtitutionem expreſſam eſſe tacita potentiorem: quod ibidem declaratur, reme.4.nu.233 44
Subſtitutionem tacitam duobus modis cõſiderari, ibid.n.234
Subſtitutus tacitè propriè hæres eſt, d reme.4.nu.219 43
Subſtitutus tacitè hæres ſcriptus non dicitur, ibidem nu. 220
Subſtituto eueniente conditione, inſtituto dicitur, remedio 4. nume.208 43
Subſtitutus hæres dicitur, ibid.nu.209
Hæredis appellatione ſubſtitutus venit.reme.4.nu.210 43
Subſtitutus in re certa nullo dato cohærede vniuerſalis in totum hæres efficitur, ibid.nu.211
Subſtitutus tunc conſequitur remedium l.vlt. C.de edict. diui Adr.cum ſubſtitutionis caſum eueniſſe probat, ibid.nu.212
Subſtitutus an mittatur in poſſeſſionem ex remedio l.vlt.C.de edict.diui Adr.ſi cum eo inſtitutus in proprietate concurrit, ibid.nu.213
Subſtituto ex tacita vulgari, vel pupillari an concedatur remedium l vlt.C.de edi.diui Adr.ibid.nu.214
Subſtitutis an concedatur remedium l.vlt.C.de ed. diui Adri. remed 4.nu.206 43
Suitas idem quo teſtamentum operatur, reme.4 nu.77 36

T

Taberna quid, de adipi.poſ.reme.3.nu.128 22
Tacens conſentire dicitur, in iudicialib.re.3.n.547 126
Taciturnitatem conſenſum non cauſare, de adipiſ.poſ.remed. 3.num.151 28
Tectorium quid, remed.3.nu.291 114
Tempus & locus turbationis in libello exprimi an debeant, remed.3.nu.459 121
Tempus & locus turbationis exprimi debet, cùm dolus turbãtis arguitur, ibid.nu.460
Tempus appoſitum in principio inſtrumenti repetitum cenſetur in aliis partibus, de adip.pol remed.4 nu.715 65
Tempus continuum, quod in danda bonorum poſſeſſione, remed.1.nu 45 94
Tempus immemoriale quod, remed.6.nu.129 160
Theophilus in §.eſt & ſeruiana, inſt.de actio. decla. de adipiſ. poſ.remed.3.nu.41 16
Tertius non citatus pro ſuo intereſſe non læditur in ſuo iure, reme.4.nom.457 52
Tertius poſſeſſor interdicto ſaluiano conuentus an poſſit locatori agenti offerre creditum, atque ita ab actione illum excludere, remed.3.nu.181 24
Terminus ad producendum iura omnia eſſe aſſignandos in iudicio, vti poſſidetis, reme.3.nu.450 121
Tiberij Cæſaris iudicium, remed.3.nu.777 139
Teſtamentum imperfectum inter filios valet vt diuiſio, reme. 4.nume.313 47
Teſtamentum patris imperfectũ inter filios quo iure, & quomodò valeat, declaratur, ibid.nu.314
Teſtamentum patris imperfectum non valet fauore filij naturalis, ibid.nu.316
Teſtamentum patris imperfectum non valet fauore filij adoptiui, ibid.nu.318
Teſtamentum an poſſit perduci facta concluſione in cauſa, in remedio l.vlt.C.de edicto diui Adr.remed.4.nu.680 63
Teſtamentum in quo cauſa pia eſt inſtituta, præfertur, d.reme. 4.num.786 67
Teſtamẽtum pro cauſa pia factum præfertur illi facto pro eo, qui iam poſſidet, ibid nu. 789
Teſtamentum, in quo venientes ab inteſtato ſunt inſtituti, præfertur, remed.4.nu 783 67
Teſtamentum ſufficit oſtendere in remedio l.vlt.C.de ed.diui Adri.toll.remed 4.nu.50 35
Teſtamentum vitiatum in remed.l. vlt. C. de edic. diui Adri. aliis probationibus non coadiuuatur, ibid.nu.53
Teſtamentum rectè confectũ præſumitur, reme.4.nu.727 65

Teſtamentum in quo hora eſt ſcripta, præfertur in dubio non habenti horam, remed.4.nu.792 68
Teſtamentum factum pro eo, qui iam poſſidet, præfertur in dubio illi facto pro eo, qui non poſſidet, ibid.nu.793
Teſtamentum quò ad legatarios non habere paratam executionem contra, infra, reme.4.nu.694 64
teſtamentum exhibere iudici an ſufficiat cùm hæres petit ſe mitti in poſſeſſionem ex l.vlt.C de edi.diui Adria.remed.4.nume.656 62
teſtamentum non concedi hæredi viuo teſtatore, d.remed.4.nume.663 62
teſtamentum vbi eſt extractum authenticum ex protocollo, eo de perdito non impeditur remedium, l.vlt.C.de ed. diui Adr.reme.4.nu.741 66
teſtamentum in ſcriptis, ſi protocollum deficit, impeditur remedium, l.vlt.C de edi.diui Adr.ibid.nu.742
teſtamentum manu notarij ſcriptum ſi iam productum ſit, an teſtibus confirmari debeat, cùm petitur miſſio in poſſeſſionem ex l.vlt.C.de edic.diui Adr.d.remed.4.nu.658 62
teſtamentum teſtatoris manu ſcriptum an teſtibus ſit comprobandum in remedio l.vlt.C.de edi.diui Adria, d.remed.4.nume.659 62
teſtamenti publicatio plura ſolemnia requirit, ibid.nu.660
teſtamentum nuncupatiuum ita rem notoriam facit, ac teſtamentum in ſcriptis, reme.4.no.92 37
teſtamentum nuncupatiuum eſt propriè teſtamentorum, ibidem nume.93
teſtamentum nuncupatiuum plenam fidem facit, ibid.nu.94
teſtamenta in ſcriptis hodie celebrari non conſueuerunt ibid.nume.95
teſtamentum, qui ſimpliciter fatetur factum, ſibi non præiudicat, niſi tenorem referat, d.reme.4.nu.105 37
teſtamenti ſolennitatem non pendere à voluntate confitentis illud eſſe factum, ibid.nu.106
teſtamenti exemplum exhibere an ſufficiat, cùm hæres vult mitti in poſſeſſionem, ex l.vlt.C.de edi.diui Adr.remed.4.nume.651 62
teſtamenti ſolam apparentiam ſequitur iudex in rem.l.vlt.C.de edic.diui Adria.remed.4 nu.683 63
teſtamenti originale càcellatum an impediat remedium, l.vlt.C.de edi.diui Adr.reme.4 nu.701 64
teſtamenti publicatio requiritur ante miſſionem poſſeſſionẽ ex remedio, l.vlt.C.de edi.diui Adr.remed.4.no.744 66
teſtamenta plura ſi pro vno habentur, nõ impeditur remedio l.vlt.C.de edic.diui Adr.d.reme.4.nu.782 67
teſtamenta exequi publicè intereſt, remed.4.nu.39 33
teſtamenta plura militis vbi extant non impeditur remedium l.vlt.C.de edi.diui Adr.d.reme.4 nu.785 67
teſtator conſtituendo legatarium vel fideicommiſſarium ſui teſtamenti executorem conceſſiſſe dicitur tacitè licentiam occupandi legatum ſua ſponte, de adip.poſ.re.2.nu.47 10
teſtator non poteſt pro parte temporis decedere teſtatus, & pro parte inteſtatus, remed.4.nu.154 40
teſtatoris licentia excuſat à turbata poſſeſſione, remedio 3.nume.645 138
teſtatorem concedere poſſe legatario facultatem occupandi legatum ſua ſponte de adip reme.2.nu.43 10
teſtes ad coadiuuandam ſcripturam admitti rem.4.nu.919.74
teſtes quinque loco ſcripturæ eſſe, ibid.nu.920
teſtes non ſubditos eſſe meliores ſubditis ad probandam poſſeſſionem, reme 3.nu.720 136
teſtibus veriſimiliora deponentibus credi. ibid nu.728
teſtes rei in iudicio, vti poſſidetis eſſe digniores, ibid.nu.723
teſtes examinandi in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo iurare an debeant, reme vlt.nu.39 167
teſtium publicatio neceſſaria non eſt in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo, ibid.nu.40
teſtium repulſatio non admittitur in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo, ibid.nu.41
teſtium repulſatio an admittatur in remedio, l.vlt.C.de edic.diui Adr.reme.4.no.689. 63
teſtium & ſcripturæ par virtus in probationibus, remed 4.nume.916 74
teſtibus rogatis à rogante obijci nil poteſt, reme.4.nu.618.60
teſtibus probari poteſt ſcriptura amiſſa, d reme.4.nu.918 74
titulus pro hærede, pro titulo non habetur, de adipi.remed.1.nume.50
titulus falſus non eſt titulus, reme.1.nu.17 93
titulus nullus pro non titulo eſt, reme.3.nu.633 131
titulus ſummatim probatur in cauſa poſſeſſoria rei eccleſiaſticæ, remed.3.nu.333 116
titulus coloratus ſufficit ad adipiſcendam poſſeſſionem beneficij, remed.4.nu.749 66
tituli prioritas in iudicio poſſeſſorio quomodò probetur, remed.3.nume.737 137
tituli allegatio ſi ſit neceſſaria in acquiſitione ſeruitutis ducendi aquam, remed.6.nu.134 160
titulum pro poſſeſſore, & pro hærede, haberi pro titulis quò ad præſcriptionis materiam, de adipiſ.remed.1.nu.54 4
titulum probare non tenetur, qui longam poſſeſſionem probat in interdicto de itinere actuq; priuato, rem.5.n.43.149
titulum coloratum titulum quando probare ſufficiat in iudicio poſſeſſorio, remed.3.nu.334 116
titulum probare, & poſſeſſionem iuſtificare, differunt, ibidem nume.335
titulum habens, potiora iura habet, reme.3.nu.734 137
titulum ſolum non præſtare iuſtam cauſam ad renocandum tenutam, de adpiſ.poſ.remed.4.nu.570 58
titulus coloratus, vide Coloratus.
tranſactio alimentorum ſit viſis & inſpectis verbis teſtamenti. remed.4.nu.109 38
tranſmiſſibilia etiam eſſe ceſſibilia, remed.4.nu.250 45
Trebellianicam perdit hæres ob non confectum inuentarium de adipiſ.poſſ remed.2.nu.74 110
turbans electum ante confirmationem interdicto vti poſſidetis, conueniri poteſt, remed.3.nu.150 108
turbatio poſſeſſionis non infertur ex ſimplici cultura, remed.3.nume.612 132
turbatio probari debet ab agente remedio vti poſſidetis, remed 3.nu.559 127
trubatio requiritur, vt ſit locus interdicto, de itinere actuque priuato, reme.5.nu.31 140
turbatio quot modis committatur, d.reme.3.nu.467 122
turbat qui negat aduerſarium poſſidere, ibid.nu.468
turbator aſſerens ſe noua ex cauſa turbare, an ſit audiendus, ſemel lata contra eum ſententia, remed.3.nu.819 142
turbator laicus non poteſt declinare forum iudicis laici cùm poſſeſſorio retinendæ poſſeſſionis eccleſiaſticæ conuenitur, remed.3.nu.325 115
turbator condemnatus iudicio, vti poſſidetis ad non perturbandum, cogi an poſſit præſtare cautionem de non turbando in futurum, remed.3.nu.811 141
turbator ob cauſam iuſtam non punitur ratione præteritæ turbationis ſuperuenienti cognitione falſæ cauſæ, remedio 3.nume.657 132
turbatoris dolus arguitur cùm in caſu illicito occupat reme.3.nume.620 130
turbantis dolus neceſſario non probatur, cùm ciuiliter agitur vti poſſidetis, d.reme.3.nu.604 129
turbatoris dolus probari debet in iudicio, vti poſſidetis, cùm agitur vt is reus condemnetur ad damna & intereſſe ibid.nume 605
turbantis dolus probari an debeat cùm criminaliter agitur contra eum, ibid.nu.606
turbantis dolus excuſatur, ſi is credebat verè ſe poſſidere, remed.3.nu.626 130
turbantis dolus excuſatur, ſi probatus iure familiaritatis poſſeſſionem ingreſſum fuiſſe, ibid.nu.628 131
turbationis modus exprimi an debeat in libello, remedio 3.nume.461 121
turbationis modus & qualitas deducta probari debet, ibi.n.462
turbationis modus debet exprimi ſi ab aduerſario petatur, ibid.nume.463
turbationis qualitas debet exprimi cùm dolus turbatoris arguitur, ibid.no.464 122
turbationis dolus & pœna ceſſat cùm virtute contractus accuſatus ille eſt ingreſſus poſſeſſionem, d.remed.3.n.631.131
turbatus in poſſeſſione poſita in conſiſto coram vtroque iudice agit.reme.3.nu.321 115
turbatus in quaſi poſſeſſione ſeruitutis reſiſtere poteſt, remed.5.nume.56 150
turbatione & ſpoliatione ſimul probata ſuper quo iudicio ſit pronunciandum, remed.3.nu.792 140
turbat qui fundum alteri locauit, d.reme.3.nu.481 122

Turbat qui fructus rei meæ percipit, ibid. nu. 482
Turbat qui affert de re mea, ibid. nu. 483
Turbat qui aſſerit ſeruitutem ſibi deberi in re mea ibid. n. 484
Turbat qui impedit me vti ſeruitute mea. ibid. nu. 485
Turbat qui colit, & arat fundum meum, ibid. nu. 486
Turbat qui me impedit re mea vti, ibid. nu. 487
Turbat qui minas colonis infert, ibid. nu. 488 123
Turbat qui ſepem facit, vel foſſam fodit, ibid. nu. 489
Turbat qui alterius poſſeſſionem eo inuito ingreditur, ibid. nume. 490
Turbat qui rem alterius vendit, ibid. nu. 491
Turbat qui ædificare prohibet, ibid. nu. 492
Turbat qui ſeminat fundum alterius. quod ibidem declaratur. ibid. nume. 493
Turbat qui in alieno plantat, ibid. nu. 494
Turbat qui arbores incidit, ibid. nu. 495
Turbat qui eligit, vel præſentat patrono inconſulto, ibidem nume. 496
Turbat qui cenſum præſtari prohibet. d. reme. 3. nu. 497 123
Turbat qui ſe opponit, ibid. nu. 498
Turbat qui agricolas in poſſeſſionem inducit rei alterius, ibidem. nume. 499
Turbat qui me abſente ingreditur poſſeſſionem meam, ibid. nume. 500
Turbat qui vendit res permiſſas vni ſolùm vendere. ibi. nu. 501
Turbat qui inſignia delet, ibid. nu. 502
Turbat qui impedimentum & moleſtiam infert, ibi. nu. 503
Turbat qui poſſeſſori reſiſtit, ibid. nu. 504
Turbatur dominus cum eius ſerui moleſtia afficiuntur, reme. 3. nume. 119 107
Turbare eſt opprimere, reme. 3. nu. 467 117
Turbationem vim includere, ibid. nu. 470
Turbare dicitur qui cauſam dedit errori, quo turbatio facta eſt, reme. 3. nu. 312 115
Turbare eſt ius alterius obſcurum facere, rem. 3. nu. 299. 115
Turbare dicitur, qui prohibet colere, arare, vel ædificare, rem. 3. nume. 36 104
Turbare etiam is dicitur, qui bonafide negat poſſeſſionem, reme 3. nu. 407 122
Turbare non dicitur qui ſimpliciter negat aduerſarium poſſidere, ibid. nu 471
Turbare non dicitur, qui negat narrata in libello actoris, ibidem. nume. 472
Turbare non dicitur cum criminaliter agitur, & poſſeſſio negatur, ibid. nu. 473
Turbare an dicatur qui ex decreto iudicis inualido alterius poſſeſſionem ingreditur, ibid. nu. 474
Turbat, qui ſequeſtrum contra poſſeſſorem impetrat, ibidem, nume. 475
Turbat colonus dominum cùm alteri fructus tradit, ibi. n. 476
Turbationem non infert ſimplex ceſſatio ſolutionis, ibi. n. 477
Tutor conueniri poteſt remedio, ne uis fiat ei, rem. 1. nu. 77. 94
Tutoris bona eſſe tacitè hypothecata pro redditione rationis, reme. 3. nu. 70 18

V

VAſallus perſona miſerabilis omiſſo iudicio domini feudi poſſe adire iudicem eccleſiaſticum cùm in poſſeſſione feudi vexatur. reme. 3. nu. 411 129
Vaſallus qui eſt in quaſi poſſeſſione vaſallagij ſi citatur à domino feudi, tenetur comparere ad allegandum declinatoriam, reme. 3. nu. 431 129
Vaſallus agens ad pœnam & intereſſe aduerſus alterum vaſallum turbatorem dominum feudi non habet iudicem cauſæ. remed. 3. nu. 414 130
Vaſallus cùm ſe alterius vaſallum aſſerit, de cauſa feudi non cognoſcit dominus, ſed pares curiæ. rem. 3. nu. 417 122
Vaſallum non eſſe liberum à iuriſdictione domini feudi, etiam ſi feudum in aliquibus ſit franchum, rem. 3. nu. 407 119
Vaſallum poſsidere naturaliter, reme. 3. nu. 82 106
Vaſallo, Vaſalli reddi interdictum, vti poſsidetis, ibid. nu. 83
Vaſallos contendentes inter ſe de poſſeſſione rei feudalis non poſſe prorogare iuriſdictionem alterius iudicis, remedio 3. nume. 403 119
Verbum præcipito quid ſignificet de adip. poſ. re. 2. nu. 49 10
Verbum liberè, quid operetur, ibid. nu. 53
Verba præteriti imperfecti ſubiunctiui ad futurum trahi, de adip. reme. 1. nu. 53 4
Verba hæc, quanti ea res eſt, quid ſignificent, re. 3. nu. 287. 114
Verba, accipiat, capiat, an tribuant facultatem accipiendi ſua ſponte, de adip. poſſ. rem. 2. nu. 50 10.
Verba illa, moleſtia non inferratur, quid operentur, ibi. nu. 58
Verba, dedit & tranſtulit, quid operentur reme. 3 nu. 274. 114
Venalia inuecta in domum non cenſeri tacitè hypothecata pro penſione ſi loco mercium non habetur, de adipiſ. poſſeſſ. remed. 3. nu. 126 22
Veſtimenta non contineri in expreſſa bonorum hypotheca. de adip. poſſ. rem. 3. nu. 139 22
Ventris nomine poſſeſſionem miſſus, cauſa rei ſeruandæ miſſus dicitur, reme. 1. nu. 9 32
Viceſimæ hæreditatem auctor Cæſar Auguſtus. rem. 4. n. 2. 32
Viceſimam in totum ſuſtulit Gratianus, ex aliquorum opinione, reme. 4. nu. 9 32
Viceſimam ante Iuſtinianum ſublatam eſſe. ibid. nu. 11
Cæli, Alciati, & Coraſij lapſus, de adi. poſ. re. 4. nu. 10 32
Violentiæ crimen facilius excuſat legis auctoritas, quam partium conuentio, reme. 5. nu. 36 78
Violentiã ſemper à turbatione committi, reme. 3. nu. 369. 117
Vim facit creditor, qui ſua auctoritate ex re debitoris ſibi ſoluit. de adip. poſ. reme. 1. nu. 4 8
Vindictam qui ſua auctoritate facere poteſt, etiam ſocios poteſt adhibere. reme. 6. nu. 5 87
Vindiciarum cauſa & quæſtio quæ, reme. 3. nu. 8 103
Vindiciarium iudicium apud antiquos quod, rem. vlt. n. 10. 165.
Vitium inuiſibile, de quo incontinenti cõſtare poteſt, remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. impedit. d. reme. 4. nu. 730 65
Vitium circa annos Domini commiſſum impedire remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. reme. 4. nu. 713 64
Vitium patens plus nocet quam occultum, reme. 4. nu. 98 37
Vitium viſibile an impediat remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. reme. 4. nu. 699 64
Vitium inuiſibile teſtamenti, de quo ex eiuſdem teſtamenti lectura conſtat, impedire remedium. l. vlt. C. de ed. diui Adr. toll. d. reme. 4 nu. 729 65
Vitium in præfatione inſtrumenti totum corrumpere, reme. 4. nume. 719 65
Voluntas vltima quæuis quò ad eſſentiam valet ſine ſcriptura. de adip poſſ. reme. 4. nu. 66 36
Voluntas inteſtati præſumpta dicitur, reme. 4. nu. 72 3
Voluntas non dicitur niſi perſeueret. de adip. poſſeſſ. remed. 2. nume. 36 9
Voluntatem ab inteſtato eſſe minus potentem teſtamentaria. remed. 4. nu. 68 35
Vſus ſolus ſufficit in acquiſitione quaſi poſſeſsionis ſeruitutis itineris. reme. 5. nu. 37 149
Vſus & vſusfructus præſcribi poteſt, remed. 3. nu. 121 107
Vſufructuarius qua ſub forma experiri debet interdicto, vti poſsidetis, remed. 3. nu. 80 105
Vſufructu relicto vxori licentia conceſſa dicitur, vt illum ſua ſponte occupare poſsit, de adip. poſſ. reme. 2. nu. 54 10
Vſumfructum quaſi poſsideri, reme 3. nu. 77 105
Vſuario an reddatur interdictum, vti poſsidetis, vtile vel directum, remed. 3. nu. 62 105
Vſufructuario reddi interdictum, vnde vi. reme. 3. nu. 72. 105
Vſufructuarium, non amittere vſumfructum, etiam ſi ſua auctoritate apprehendit, de adip. reme. 1. nu. 77 6
Vtilitas quæ ex quaſi poſſeſsione naſcatur. rem. 5. nu. 54. 150
Vxor hæres inſtituta dum vixerit, abſolutè hæres eſt, remed. 4. nume. 151 40
Vxor relicta vſufructuaria, nullo cohærede dato, cenſetur vniuerſalis hæres, reme. 4. nu 129 39
Vxor relicta vſufructuaria dum vixit, an ſua ſponte legata occupare poſsit. de adip. poſ. reme. 2. nu. 67 11

Z

ZAſij probata interpretatio, reme. 1. nu. 14 92
Zuchardi ratio cur edita ſit. l. vlt. C. de ed. diu. Adr. toll. exploſa. d. reme. 4. nu. 41 33
Zuchardi conſiderationes aliquot ſubuerſæ. d. re. 4. nu. 25. 33
Zuchardi error, de adip. poſſ reme. 4. nu. 13 32
Zuchardi intellectus ad l. vlt. C. de codicil. exploſus, remed. 4. nume. 168 40

LINIS LAVS DEO SEMPER.

DE ADIPISCENDA POSSESSIONE, DOCTISSIMI COMMENTARII,

AVCTORE IACOBO MENOCHIO IVRISCONSVLTO PRAECLARISSIMO.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsionis adipiſcendæ remedium unde.*
2 *Interdictum ab edicto differre.*
3 *Interdicti diuiſio multiplex.*
4 *Interdictum exhibitorium & prohibitorium.*
5 *Interdictum exhibitorium quod.*
6 *Interdictum prohibitorium quod.*
7 *Interdictum reſtitutorium quod.*
8 *Reſtitutorium interdictum adipiſcendæ poſſeſsionis eſſe.*
9 *Interdictum reſtitutorium ſimplex dicitur.*
10 *Poſſeßionem adipiſci quid.*
11 *Interdicta pro poſſeßione adipiſcenda plura eſſe.*
12 *Interdictum quorum bonorum cui & contra quem concedatur.*
13 *Interdictum quorum legatorum, cui & contra quē reddatur.*
14 *Interdictum Saluianū, cui & contra quem cōpetat.*
15 *Remediū quartū ex l. ult. C. de edicto diui Adr. toll.*
16 *Conſtitutio. l. ult. C. de edicto diui Adr. tollen. à cæteris remedijs poſſeſſorijs adipiſcendæ differre.*
17 *Remedium quintum adipiſcendæ poſſeßionis ex l. 3. C. de pignor.*
18 *Remedium ſextum adipiſcendæ poſſeſsionis ex iudicis officio.*

Præludia.

DE ADIPISCENDA
poſſeſsione verba facturi, aliqua ad clario
rē explanationē eorū,
q̄ enarraturi ſumus,
præmittenda ſunt. Il-
1 lud primùm, † adipi-
ſcēdæ poſſeſsionis re-
media ex Prætorū in-
terdictis manaſſe: ob
id iuris prætorij eſſe conſtat. l. 2. §. hæc autem in-
2 terdicta. ff. de interdict. † Interdictum autem ab
edicto differre, omnes ſciunt; quanquam grauis
ſemper fuerit inter iuris noſtri interpretes diſpu-
tatio, quid vnum ac alterum ſit: quemadmodum
ſcribūt omnes in l. 1. in prin. ff. de operis noui nū
ciat. & eruditiſsimi Alcia. lib. 3. Parerg. iuris, cap.
cap. 15. Io. Coraſius in l. naturaliter. §. nihil cōmu
ne. 2. parte. nu. 27. ff. de acq. poſſeſ. Duare. lib. 1. di-
ſputa. anni uerſa. cap. 19. Hotoman. in commenta
rijs verborum iuris, in verbo Interdictum. & Ro-
3 bertus Aurelia. lib. 3. ſenten. iuris, cap. 19. † Inter-
dicti multiplex eſt diuiſio, quemadmodum etiam
multiplex eſt ſignificatio. Summa tn̄ diuiſio illa
4 eſt ꝙ aut † exhibitoria, aut prohibitoria, aut reſti-
tutoria ſunt. ita Vlpia. in l. 1. §. interdictum autem
5 ff. de interd. & Iuſtinia. §. 1. inſti. de interd. † Exhi-
bitoria ſunt per quæ Prætor iubet exhiberi, ueluti
eum, de cuius libertate agitur: aut libertū, cui pa-
tronus operas indicere velit: aut parenti liberos,
qui in eius poteſtate ſunt. De huius interdicti ſpe
6 cie, noſtra non eſt tractatio. † Prohibitoria ſunt,
quibus Prætor uetat aliquid fieri, veluti vim poſ-
ſidenti ſine vitio: vt interdictum, vti poſsideres. l.
1. ff. uti poſside. Quod quidem interdictum inter
duplicia interdicta enumeratur. l. 2. in princ. ff. de
interd. & ad rem familiarem pertinere eo loci cen
ſuit Paulus. §. hæc autem interdicta. De huius in-
terdicti ſpecie agemus in ſecunda horum com-
mentariorum parte.
7 † Reſtitutoria interdicta ſunt, inquit Iuſtinia-
nus. d. §. 1. inſt. de interd. quibus Prætor iubet ali-
qui reſtitui; veluti bonorum poſſeſſori poſſeſsio-
nem eorum, quæ quis pro hærede, aut pro poſſeſ
ſore poſſidet ex ea hæreditate. Quod ſanè interdi-
8 ctum † reſtitutorium uerè adipiſcendæ poſſeſsio-
nis eſt. §. adipiſcendæ, inſt. de interd. extant plures
de his (vt mox ſubijciemus) tituli. Eſt etiam reſti-
tutorium & illud interdictum, quo Prætor iubet
ei, qui ui de poſſeſsione fundi deiectus ſit, reſtitui
poſſeſsionem. d. §. 1. inſt. de interd. Quod quidem
interdictum recuperandæ poſſeſsionis alio nomi
ne appellatur, hoc iam multis ab hinc annis, inte-
9 gra edita tractatione, explanauimus. Hæc † inter-
dicti ſpecies dicitur eſſe ſimplex interdictum. §.
vlt. inſtit. de interd. Nam alter eſt actor, alter eſt

reus. Actor qui ſibi reſtitui deſiderat: reus uerò
à quo, vt reſtituat, deſideratur.
Reſtitutorij itaq; interdicti ſpeciem, quæ adi-
piſcendæ poſseſsionis eſt, hoc loco explicabimus,
10 Eſt † poſſeſsionem adipiſci, poſſeſsionẽ, quá nun
quam habuimus, conſequi. l. 1. §. adipiſcendæ. ff.
de interd. & §. adipiſcendę. inſti. eod. quo loci, ait
Iuſtinianus, hoc interdictũm utile non eſse illi,
qui ubi ſemel eſt adeptus poſseſsionẽ, eá amiſit.
11 Plures † ſunt huius interdicti ſpecies: Quorũ
bonorũ: Quorum legatorum: & Saluianũ inter-
dictum. Iure ciuili deinde ex Iuſtiniani noua con
ſtitutione, abrogata ueteri Adriani, quartũ adipi-
ſcendæ poſseſsionis remediũ ſuperadditũ fuit. Di
ſtant inter ſe hæc remedia multis differentijs: ſi
12 quidẽ † interdictũ quorũ bonorũ, quod à primis
edicti verbis nomen ſumpſit, ut ſcribit Alcia. lib.
2. paterg. iuris. cap. 50. conceditur illi, cui ex Præ-
toris edicto bonorum poſseſsio data eſt aduerſus
poſsidẽtem pro hærede, vel pro poſseſsore, ut ab
eo conſequatur poſseſsionẽ illorũ bonorum, quæ
teſtatoris, in cuius bonis ſucceſsit, mortis ſuæ tpe
fuerunt. l. 1. ff. quo. bono. & §. adipiſcẽdæ, inſt. de
interd. Et cũ vniuerſale ſit, in uniuerſum pro poſ-
13 ſeſsione bonorũ omniũ conceditur. † Interdictũ,
quorũ legatorum, quod ſingulare eſt, bonorũ poſ
ſeſsori conceditur aduerſus quemuis, qui legato-
rum nomine ſine hæredis uoluntate rem hęredi
tariam occupauit. Quo circà vná hanc ex multis
extare intelligimus differentiam inter hæc inter-
dicta: cùm vnũ uniuerſale, alterum verò ſingula-
re ſit. Cæteras differentias ſuis locis enarrabimus.
14 † Interdictum Saluianum domino fundi conce-
ditur ad adipiſcendam poſseſsionẽ bonorũ colo-
ni, qui ꝓ mercibus fundi pignori futura pepigit.
§. adipiſcẽdæ, vert. interdictũ quoq;, inſt. de inter-
dict. & l. 1. ff. de Salui. interdi. Eſt remedium hoc
ſingulare; quáobrẽ à iá relatis nõ parũ differre in
telligimus. id qđ & ſuo loco fuſius explicabimus.
15 Quartum † adiſcendæ poſseſsionis remedium
ex conſtitutione Iuſtiniani, antiquato Adriani edi
cto. l. vlt. C. de edicto di Adria. tollen. ſuperuenit,
ea conſtitutione ſancitũ eſt, quòd hæres, qui in-
ſtrumentum teſtamẽti, in quo inſtitutus fuit, ſua
prima facie, nec abolitum, nec cancellatum exhi-
bet, in poſseſsionem mittatur omnium bonorũ,
16 quæ defuncti teſtatoris erant. † Conſtitutio hæc
Iuſtiniani à iam relatis prætorijs interdictis mul-
tùm differt. Illa prætoria ſunt; hæc ciuilis. Illa vt
quorum legatorum, & Saluianũ, ſingularia ſunt;
hæc uniuerſalis. Ab interdicto autem quorũ bo-
norum, maximè differre intelligemus ex his, quæ
mox in primo remedio, & fuſius ex his, quæ in
quarto. q. ſexta enarrabimus.
17 Quintum † adipiſcendæ poſſeſsionis remediũ
eſt ex. l. 3. C. de pignor. quo ex pacto debitoris cre-
ditori licet adipiſci poſſeſsionẽ rei ſui debitoris.
18 Sextum † remedium poſſeſsionis adipiſcendæ
eſt, quod ex iudicis officio à noſtris conſiderari ſo
let: illudq; duobus in caſibus. Primò, cũ duo hæ-
redes extra iudicium contendunt de poſseſsione
adipiſcenda, & uterq; non iudicio, ſed armis rẽ
agere uult. Iudex ne ſcandalũ aliquod oriatur, ex
ſuo officio prouidere ſolet: ut ſcribit Decius poſt
alios in l. vlt. nu. 6. C. de edict. diui Adri. tol. Secun
do caſu conſideratur iudicis hoc officium clerico
rum cauſa. Nam, qui collati ſibi beneficij poſseſ-
ſionẽ conſequi uult, hoc iudicis officio experitur:
ita Robertus Maranta tract. De ordine iuditiorũ.
7. diſtinct. iudiciorũ. nu. 13. poſt Abbatem, quem
recenſet. De ſingulis ergo ex ordine dicamus.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum quorum bonorum, quid ſit, & unde.*
3 *Remediũ poſſeſsionis adipiſcendę ex interdicto quorum bonorum, prætorium eſſe: & origine differre à petitione hæreditatis.*
3 *Petitionem hæreditatis in multis differre ab interdicto quorum bonorum.*
4 *Hæreditatis petitionem bonæfidei eſſe.*
5 *Petitionẽ hæreditatis plenas probationes requirere.*
6 *Remedium quorum bonorum, ad corporalia tantum conceditur.*
7 *Interdictum quorum bonorum, differre ab illo, quorum legatorum.*
8 *Remedium quorum bonorum, diſtare ab illo ex l. ult. C. de edicto diui Adr. tollen.*
9 *Remedium quorũ bonorũ, an reddatur habenti bonorũ poſſeſsionem edictalẽ, uel habenti decretalem.*
10 *Edictalis bonorum poſſeſsio quæ, ex recepta magis doctorum opinione.*
11 *Decretalis bonorum poſſeſsio, quæ ex communi opinione.*
12 *Decretalem bonorum poſſeſsionem repudiari non poſſe.*
13 *Edictalem bonorum poſſeſsionem in abſtracto conſiderari.*
14 *Edictalis bonorum poſſeßio quæ, & quæ decretalis ex noua auctoris ſententia.*
15 *Bonorum poſſeſsio edictalis ius tribuit.*
16 *Bonorum poſſeſsionem edictalem eſſe ordinariam 1*
17 *Bonorum poſſeſsionem edictalem ſine cauſa cognitione interdum concedi.*
18 *Decretalis bonorum poſſeſsio quæ.*
19 *L. ſi duobus. §. filius. ff. de bono. poſſeſsio. contra tab. ſenſus.*
20 *L. 1. §. nepos. ff. ſi quis à paren. fue. manumiſſ. intellectus.*
21 *L. ult. §. is cuius. ff. de legatis præſtan. explicatio.*
22 *L. 1. §. ſi ea. ff. de uentre in poſſeſs. mitten. intellectus.*
23 *L. deceßit. ff. de Carbo. edicto, intellectus, reiecta Camilli Plautij interpretatione.*
24 *L. Saluius Ariſto. ff. de legatis præſtan. declaratio.*
25 *Bonorum poſſeſsio furioſo quomodò detur.*
26 *Decretum interponi ex æquitate in danda bonorum poſſeſsione.*
27 *Decreti ſolennitatem in danda bonorum poſſeſsione hodie ceſſare.*
28 *Statutum Brixiæ 199. in ciuilibus, ſub Rubr. Quòd ſolennitates bonorũ poſſeſsionum, & c. declaratur.*
29 *Remedium quorum bonorum, an reddatur ei qui ſemel poſſedit.*
30 *Bonorum poſſeſſor ante hæreditatis aditionem, ſi deſiit*

deſiit deinde poßidere, agere poterit remedio quorum bonorum.

31 *Remedium quorum bonorum, an ſæpius moueri poſſit.*

32 *Quorum bonorum remedium ob diuerſas res ſæpius moueri poteſt.*

33 *Remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi de iure ciuili.*

34 *Hæreditatis petitionem utilem concedi hæredi de iure prætorio.*

35 *Remedium quorum bonorum, an concedatur hæredi ſuccedenti ex teſtamento.*

36 *Remedium quorum bonorum, aliquãdo utilius eſſe remedio l.ult.C.de edi.diui Adr.collen.*

37 *Remedium quorum bonorum, an inſtituto in re certa reddatur.*

38 *Remedium.l.ulti. C. de edicto diui Adria.tollen. an reddatur inſtituto in re certa.*

39 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur inſtituto in quota bonorum.*

40 *Hæres quota bonorum uniuerſitatis hæredis nomẽ obtinet.*

41 *Remedium ex l.ult.C.de edicto diui Adri.tollen.*

42 *Interdictum quorum bonorum, an filio legitimato reddatur.*

43 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium uerè legitimus eſt.*

44 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur ſuccedenti ab inteſtato ſorori patrueli.*

45 *Remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi, in quem poſſeßio defuncti continuat ex ſtatuti diſpoſitione.*

46 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur electo ad dignitatem, uel beneficium.*

47 *Remedium quorum bonorum, an reddatur hæredi, cùm nullus poßideat bona.*

48 *Interdictum an reddatur cum nullus extat poſſeſſor aduerſarius.*

49 *Remedium quorum bonorum, an reddatur contra poſsidentem titulo pro hærede.*

50 *Titulus pro hærede pro titulo non habetur.*

51 *Remedium quorum bonorum, non redditur contra eum, qui iam uſucępit cum tituli pro hærede.*

52 *L. 1. in prin. ibi, ſi nihil uſucaptum eſſet. ff. quor. bon. ſenſus.*

53 *Verba præteriti imperfecti ſubiunctiui ad futurum trahi.*

54 *Titulum pro poßeſſore, & pro hærede, haberi pro tituli quò ad præſcriptionis materiam.*

55 *Præſcriptione tolli remedium. l. ult. C. de edicto diui Adria.*

56 *Præſcriptio quanti temporis ſit ad tollendum remedium quorum bonorum.*

57 *Remedium quorum bonorum, non plus operatur quàm petitorum iudicium.*

58 *Præſcribens ſine titulo, quanto tempore præſcribat.*

59 *Ripæ opinio exploſa.*

60 *Remedium quorum bonorum an reddatur contra poſsidentem alio titulo, quàm pro hærede & poſſeſſore.*

61 *Hæreditatis petitionem non dari contra titulo poßidentem.*

62 *Remedium quorum bonorum, reddi contra poſsidentem cũ titulo illius in caſibus, in quibus datur hæreditatis petitio.*

63 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur contra eum, qui titulo deſiit poſsidere.*

64 *Poſsidere, & dolo deſiiſſe poſsidere, paria ſunt.*

65 *Poſsidere deſiens dolo res fideicom. ſubiecta reſtituere tamen tenetur.*

66 *Actio utilis dicitur, quæ conceditur contra eum, qui poſsidere dolo deſiit, & ita pro poſſeſſore habetur.*

67 *Remedium quorum bonorum, non reddi contra eum in quem facta eſt alienatio ab eo, qui dolo deſiit poſsidere, præſcriptione decurſa.*

68 *Exceptio de iure tertij excluſiua intentionis agentis obijci poteſt.*

69 *L. 1. in prin, ibi poſsides, poſsidereuè, ſi nihil eſſet uſucaptum. ff. quo. bono. ſenſus & intellectus.*

70 *Remedium quorum bonorum, an reddatur contra eum, qui tempore litis motæ non poſsidebat; & deinde cępit poſsidere tempore ſententiæ.*

71 *Hæreditatis petitio an comprehendat poſſeſſa tempore ſententiæ.*

72 *Remedium quorum bonorum, an reddatur contra debitores hæreditarios.*

73 *Debitor non dicitur pro debito à creditore poſſideri.*

74 *Remedium. l. ult. C. de edicto diui Adria. tollen. reddi contra debitores hæreditarios.*

75 *Remedium quorum bonorum, non reddi contra perſonaliter obligatum.*

76 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur contra uſufructuarium.*

77 *Vſufructuarium non amittere uſumfructum, etiam ſi ſua auctoritate apprehendit.*

78 *Remedium quorũ bonorum, an reddatur pro rebus, quas teſtator ſolùm detinebat.*

79 *Bona quæ ſolùm detinentur, de bonis eße dicuntur.*

80 *Interdictum quorum bonorum, an ad ſingulas res reddatur.*

81 *L. hoc amplius. ff. de furtis, ſenſus & declaratio.*

82 *L. 1. §. hoc interdictum. ff. quorum bonorum. intellectus.*

83 *Remedium quorum bonorum, an reddatur pro rebus incorporalibus, ut eſt pro uſufructu, & ſeruitutibus.*

84 *Interdictum uti poſsidetis reddi pro corporalibus & incorporalibus.*

85 *L. 2. ff. quo. bono. declaratio, & ſenſus.*

86 *Interdictum quorum bonorum, an reddatur pro annua præſtatione.*

87 *Interdicta non reddi pro præſtationibus perſonalibus.*

88 *Libellus offerri an debeat in iudicio quorum bonorum.*

89 *Remedium quorum bonorum, cumulari an poſsit cũ remedio recuperandæ poſſeſsionis.*

90 *Remedium quorum bonorum, & recuperandæ, circa idem non poſſe cumulari.*

91 *Interdictum quorum bonorum, cumulari poſſe cum illo recuperandæ ex diuerſis perſonis.*

92 *Cumulatio interdicti quorum bonorum, cum remedio recuperandæ cumulari ob diuerſos reſpectus.*

93 *Remedium quorum bonorum, cumulari an poſsit cum illo retinendæ.*

94 *Libelli forma quæ in interdicto quorum bonorum.*

95 *Bonorum poſſeſſorem agẽtem ex remedio quorum bonorum, non habere neceſſe exprimere certum in ipſo libello.*

96 *Probationes quæ neceſſariæ ſint in remedio quorum bonorum.*

97 *Probanda quæ ſint in remedio quorum bonorum.*

98 *Filiũ probare an ſe debeat, qui agit remedio quorum bonorum.*

99 *Bonorum poſſeſsionem qui uult agnoſcere, ſe filiũ probare debet.*

100 *Iacobi Butrigarij distinctio de probatione filiationis in iudicio quorum bonorum, examinatur.*

101 *Præſcriptio quanti temporis obijci poſsit contra agentem remedio quorum bonorum, & ibi quando obijci poſsit.*

102 *Exceptio dominij obijci an poſsit contra remediũ quorum bonorum.*

103 *Remedium quorum bonorum, ſummarium eſt: & ob id non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem.*

104 *Fabij ratio, cur dominij exceptio reijcitur in iudicio quorum bonorum, exploſa.*

105 *L. ult. C. quor. bono. intellectus.*

106 *Probatio quando dicatur offerri incontinenti in iudicio quorum bonorum.*

107 *Exceptio dominij obijcitur cum poſſeſsio eſt penes reum cum uitio.*

108 *Exceptio ſententiæ latæ in petitorio, an obſtet in iudicio quorum bonorum.*

109 *Exceptio ſententiæ latæ in petitorio, obſtat agenti quorum bonorum, cum incontinenti probari poteſt.*

110 *Exceptio reſpiciens proprietatem locum habet in poſſeſſorijs beneficialibus.*

111 *Exceptio latæ ſententiæ in petitorio obiici poteſt in remedio adipiſcendæ, cum probationes offerruntur incontinenti.*

112 *Sententia abſolutoria non facit abſolutum rei dominum.*

113 *Exceptio ſententiæ latæ in petitorio obiici poteſt in poſſeſſorio adipiſcendæ intentato in pœnam rei conuenti.*

114 *Mendacium licèt faciat quem poſſeſſorem, non tamen facit dominum.*

115 *Appellare an liceat à ſententia lata in poſſeſſorio ex interdicto quorum bonorum.*

PRIMVM ADIPISCENDAE poſſeſsionis Remedium ex interdicto Quorum bonorum.

1 PRAETOR ait, [*Quorũ bonorũ ex edicto meo illi poſſeſsio data eſt, quod de his bonis pro hærede, aut pro poſſeſſore poſsides, poſsideresue, ſi nihil uſucaptum eſſet, quod quidem dolo malo feciſti, ut desineres poſsidere; id illi reſtituas.*]
Hoc Prætoris edictũ reſtitutorium eſſe ad uniuerſitatẽ bonorũ, non autem ad ſingulas res pertinere, & adipiſcendæ poſſeſsionis eſſe Vlpianus nota-
2 uit in l. 1. ff. quorũ bon. Et cũ † prætoriũ remediũ hoc ſit, origine differt à petitione hæreditatis, quę iuris ciuilis eſt. l. 1. & l. item ueniũt. §. præter hæc ff. de petitio. hære. & l. ult. C. eod. Ex quo (inquit Bar. in l. 1. nu. 7. C. quo. bon.) alia ſequitur differẽ-
3 tia: quod † hæreditatis petitio directa hæredi de iure Ciuili cõceditur: Vtilis verò hæredi de iure prætorio, quem bonorũ poſſeſſorẽ appellamus. Hoc uerò interdictũ econtrà: nã directũ hæredi de iure prætorio, utile hæredi de iure Ciuili cõpetit. Differũt & tertiò naturali differẽtia: ſi quidem hæredi-
4 tatis † petitio bonæfidei eſt. l. ulti. C. de petitio. hæred. §. actionum. inſt. de actio. Interdictum uerò ſtricti iuris.

Differunt quartò in modo proponendi: nã hæreditatis in petitione, quæ proprietatem reſpicit, petit hæres, ſe hæredem declarari. l. licèt. ff. de pet. hære. In hoc interdicto petit actor poſſeſsionem ſibi tradi, atq; ita poſſeſſorem conſtitui. d. l. 1. ff. quo. bono.

5 Quintò differunt in modo probandi: Nam † in hæreditatis petitione plenæ probationes requirũtur, ut adnotauit gl. in l. 1. & ibi Bart. nu. 1. C. quo. bo.: cum tamen in hoc interdicto ſummaria atq; ita minus plena ſufficere videatur. Qua de re fuſius agemus infra q. 26.

Sextò, effectu differunt: ſi quidem hæreditatis
6 petitio ad corporalia & ad incorporalia; † interdictum uerò ad corporalia tm̃. l. ſecunda. ff. quo. bono. Bart. dicta l. 1. nu. 11. C. eo. De cuius tamen differentiæ ueritate infrà quæſtio. 20. dicemus.

Septimò in eo differunt, quod à ſnĩa lata in hæreditatis petitione appellare licèt, cum tamen in hoc poſſeſſorio prohibita ſit. quod infrà q. 29. diſcutiemus. Non me latet tamen hoc remedium in multis conuenire cum iudicio petitionis hæreditatis. Nam ambo generalia iudicia ſunt. Redduntur æquè ex teſtamento & ab inteſtato, & dantur contra titulo poſsidentem. Ita poſt Bartolum in l. 2. & l. 3. C. quorum bonorum reſpondit Beroius in conſi. 67. nume. 66. lib. 1. Sed de his infra ſuis locis diſſeremus. Differt & hoc remedium ab illo quorum legatorum, vt ex dictis ſuprà in præludijs apparet, & infrà ſequenti remedio dice-
7 mus. Differt & ab illo † interdicto Saluiano, quẽadmodum infra remedio tertio explicabimus.
8 Differt tandem à remedio † conſtitutionis. l. ult. C. de edicto diui Adria. toll. uti in quarto remedio infrà q. ſexta tractabimus.

Quæro

9 QVAERO nunc primò, cui bonorũ† poſſeſ-
ſori concedatur hoc remedium, an illi, qui edicta
lẽ bonorũ poſſeſsionem cóſecutus eſt, vel illi tm̃
qui decretalem? Baldus in l. 1. num. 1. C. quorum
bono. & Ripa in l. 1. nume. 1. ff. eo. apertè ſentiunt,
illi ſolùm concedi, qui decretalem habet. idq́ue
ex d. l. 1. ff. quorum bon. ibi, vel ad bonorum poſ-
ſeſſionem admiſſum. & ex l. 2. C. eo. ex illis verbis,
recta petita bonorum poſſeſſione. Quæ ſanè ver-
ba decretalem bonorum poſſeſsionem ſignificát.
10 ſi quidem † edictalis, ex ★ recepta magis opinio
★ ne, eſt, quæ ex edicto prætoris mortui competit,
& ius quærendum reſpicit: oriturq́ue ex ea ius
11 petendi decretalem. † Decretalis verò illa eſt
★ (vt ★ crebrius receptum eſt) quæ à Prætore viuo
decernitur: & in ea de iure quæſito agitur. l. pri-
ma. §. decretalis. ff. de ſucceſſo. edicto. Ex hac de-
cretali oritur bonorum poſſeſſori hæreditatis pe-
12 titio. Repudiari hæc † nó poteſt, cùm ius quæ-
ſitum iam eſſe dicatur. d. l. prima. §. decretalis. Hæc
magis recepta opinio eſt, vti teſtantur Decius &
Sapia in rubric. C. qui admitti. ille numero 83.
iſte numero 31. Quæ quidem ſi vera eſt, manife-
ſtè conſtat Baldum & Ripam in hac propoſita
quæſtione rectè ſenſiſſe. Nam ſi edictalis ſolùm
ius quærendum reſpicit, quomodò huic reme-
dio locus eſſe poterit? Cùm illi tantùm tributum
ſit, qui iam iuris ſucceſſor eſt, vt inquit Baldus,
dicta l. prima. numero 1. C. quorum bono. con-
firmat horum opinionem quod docuit Zuchar-
dus in d. rubric. C. qui admitti. nume. 103. dum
13 ſcripſit, † edictalem ex edicto concedi, & in ab-
ſtracto conſiderari: decretalem verò quæ in eſſe
deducta eſt, & peti poteſt. quomodò ergo fieri
poteſt, (ſi Zuchardi vera eſt opinio, quam ta-
men à iam relata communi non multùm differre
opinor) vt remedium hoc concedatur pro eò,
quod ſolo ſenſu hominis percipitur? Verùm Bal-
di & Ripæ opinio magnam dubitationem apud
me habet. ſi quidem vera abſolutè non eſt rece-
ptior illa Doctorum, de bonorum poſſeſſione
edictali & decretali, opinio. ſunt equidem per-
multi viri eruditiſſimi, qui non iniuria eam opi-
nionem reiecerunt, Ego pariter, qui rem hanc
aliter, quàm cæteri faciant, explanare ſoleo, ab
illis diſſentio. Quæ autem mea ſit de re hac tam
14 ambigua, ſententia, hic paucis concludam. † Præ-
tor ſuo edicto multis per æquitatem ſuccurrit,
dando bonorum poſſeſſionem loco deficientis
hæreditatis, quam ius ciuile illis, ob aliquod im-
pedimentum, non defert: vti emancipatis. Et
15 quoniam à Prætoris edicto † bonorum poſſeſ-
ſio promiſſa eſt, edictalis cæpta eſt vocari. quod
Vaconius Romanus libro tertio, declara. iuris,
cap. 106. ad finem, & Plautius in commentarijs
de bonorum poſſeſſi. capit. 1. ſcribunt. Hæc, do-
nec alicui certæ perſonæ petenti non decernitur,
generis nomẽ retinet, & in abſtracto, iuxta Zuchar
di ſententiã conſideratur. quocircà ius quærendũ
ſolùm reſpicit. ſi de hac Bald. & Ripa hic, & cæteri
in dicta rubr. C. qui admitti, ſenſerunt, rectè (mea
quidem ſententia) ſcripſerunt. Cùm verò bonorũ
poſſeſſio petenti decernitur a Prætore, idq́ue ſine
cóntrouerſia, ex verbis edicti ſpẽale edictalis nomen
16 aſſumit. Quæ ſanè edictalis, cùm ius † quæſitum
reſpiciat, ius etiam (vt rectè Plautius in iam ci-
tans commentarijs, capit. quarto. dicebat) tri-
buit. ſi de hac Baldus & Ripa ſentiunt, non me-
diocriter, (ſi mea me non fallit opinio) halluci-
nantur. Hæc in abſtracto poſita non eſt. Hæc
17 poſſeſſorem iuris facit. † Ordinariam hanc eſſe
cum Iacobo Cuiacio in commẽtarijs ad titulum
de bonorum poſſeſsio. in inſtitu. aduerſus Plau-
tium. dicto cap. 1. nu. 7. autumo. Idq́; ex l. filiũ. §. ſi
quis cótrà. ff. de leg. præſtan. & l. 1. §. 1. verſic. ſed
& ſi ff. ſi tab. teſta. nullæ extab. Hęc illa eſt, quæ in-
terdum ſine cauſæ cognitione, interdum cauſa co
gnita cóceditur. l. 3. §. ſi cauſa cognita. ff. de bono.
poſſeſſ. & l. 2. §. dies. ff. quis ordo in bono. poſſ. ſer.
18 Sine † cauſæ cognitione tunc conceditur, cùm
nullus adeſt contradictor. l. prima. §. ſi quis. & l.
vbicunque. §. interdum. ff. de ventre in poſſeſſio.
mitten. quod annotauit & Plaut. in præcitatis có-
men. cap. 6. nume. primo, vbi nume. 9. ſcripſit, &
tunc ſine cauſæ cognitione concedi, cùm in ea
concedenda alterius detrimentum non verſatur.
Hodie in hac agnoſcenda ſimplicem atque nu-
dam agnitionem ſufficere, ex l. vlt. C. qui admitti,
Plautius, quem retuli cap. 9. nu. 3. ſcribit. Qua de
re nunc non contendo.

Cum cauſæ cognitione tunc hæc bonorũ poſ-
ſeſſio conceditur, quando alicuius detrimen-
tum, vt in caſu noſtro, adeſſe poteſt: ita rectè
declarat Plautius cap. 6. nume. 8. ex l. 1. C. quorum
bono. ſi quidem agitur eo caſu de præiudicio hæ-
redis ſcripti. Cauſæ cognitio adhibetur, & tunc
cùm controuerſia ab aduerſario fit. l. tertius. §. pri-
mo. ff. de bonorum poſſeſſio. l. prima. in princ. l.
Carbonianũ. §. cauſæ, & l. cùm mulier. ff. de Carbó.
edicto. & l. 1. §. ſi ea. & dicta l. vbicunq;. §. interdũ.
ff. de ventre in poſſeſſi. mitten. Hæc de edictali.

Decretalis inde cauſata eſt, cùm aliquando
multæ difficultates aduerſus petentem hanc bo-
norum poſſeſſionem edictalem excitarentur; vel
quia concedenda illa non videbatur eo in caſu; vt
potè verbis edicti clarè non comprehenſis; vel ob
magnam cóntrouerſiam ab aduerſario excitatam:
vel ob id, quod edictalem hanc alter alterius no
mine acceptabat: vel ob id, quod edictum mode-
rationem, ſuadente aliqua æquitate requirebat:
Prætor ſuo decreto adhibito, ſi decernenda erat,
decernebat: & tunc decretalis a decreto adhibito
cæpta eſt vocari. illud primùm explicemus, cùm
bonorum poſſeſſio ex ſola mente edicti concede-
bat, Prætor æquitate motus ex verbis edicti ſum-
pta interpretatione eam tribuebat, neceſſaria erat
illius declaratio; & antequam illa fieret, dici non
poterat illi petenti delata: ob id repudiari nó po-
terat. l. 1. §. decretalis. ff. de ſucceſſo. edicto. Et vbi
Prætor declaratione præmiſſa ſuo decreto illam
contulit, amplius repudiari non poterat: nam
ex antecedenti petitione is petens declaraſſe dici-
tur ſe illam acceptare. De decretali hac loqui mihi
19 videtur Aphricanus in † l. ſi duobus. §. filius. ff.

de bono.poſſ.contratab.dum nepoti emancipato
ex filio inadoptionem dato, & præmortuo patre
adoptiuo emancipato bonorum poſſeſſionem ex
decreto tribuit. Nec enim eos vocabat Prætor
ſuo edicto.§.minus, cum §.eadem, inſti. de hæ-
red.quæ ab inteſta.deſer.quod annotauit & rectè
Plautius in iam ſæpius citatis commentarijs de
bonorum poſſeſ.cap.1.nume. 3. huius decretalis
20 meminit & Vlpianus in † l.1. §.nepos. ff. ſi quia
à paren.fuer.manumiſſ.dum ait: auum ex edicti
interpretatione ad bonorum poſſeſſionem admit
ti.Ita quoq; de decretali hac loqui intelligo Mar
21 cellum in † l.vlt.§.is cuius. ff.de leg. præſta. dum
ait, Prætoré ſumpta interpretatione edicti ab exé-
plo parentum & liberorum tribuiſſe nepoti bo-
norum poſſeſſionem, quam illi clara ipſius edicti
verba non concedebant.

Secundò illa etiam decretalis bonorum poſſeſ-
ſio appellatur: quæ etſi præambulum habet Præto
ris edictum, eget tamen illius declaratione atque
decreto, ob non leuem controuerſiam ab aduerſa
rio excitatam. Huius meminit Vlpianus in † l.1. §.
ſi ea ff.de ventre in poſſeſſ. mittend. ſi ea (inquit
Vlpianus) quæ in poſſeſſionem vult ire, vxor ne-
getur, vel ex eo prægnans non eſſe contendatur:
decretum interponit Prætor exemplo Carboniani
edicti. controuerſia itaque illa eſt, quæ hoc in ca-
ſu efficit, vt Prætor decretum interponat. etſi ſcri-
bat Plautius, decretum ob id adhiberi, quòd edi-
cto ventri promiſſa non ſit bonorum poſſeſſio.
Nam promiſſam eſſe probat.l.1. §. ſi quis prima.
& §.etiam ex emancipato. ff. de ventre in poſſeſſ.
mitten. Et hæc bonorum poſſeſſio, quæ ventris
nomine conceditur, cùm controuerſia careat, edi-
ctalis appellatur ab eodem Vlpiano in l.cùm qui-
dam.§.1.ff.de acq. hæred. de hac decretali loqui-
tur & l.ſi impubes, in princip.& §. interdum, &
23 † l.deceſſit.ff.de Carbonia. edicto. Quocirca diſ-
ſentio à Plautio, qui d.cap.1.num.12.ſcripſit, id ea
ratione in d.l.deceſſit, eſſe factum, quòd edictum
caſum illum non comprehēdebat, cùm ibi ſtatus
controuerſia incidenter fieret, eſſetque impubes,
qui ſe obtulerat iudicio: & ob id ceſſabat, in-
quit Plautius, edictum, quod loquitur quando
principaliter mouetur quæſtio contra impuberē,
non autem quando impubes actoris partes ſu-
ſtinet. Non equidem vera videtur ratio hæc,
cùm apertè refragari videantur verba illius l.de-
ceſsit, ibi, ex ſententia edicti tribui bonorum
poſſeſsionem impuberi controuerſiam mouenti,
Quòd ſi quis mihi dicet, ex ſententia edicti, non
autem ex verbis illud eſſe, reſpōdeo id nihil eſſe,
cùm & lex d.l.Carbonianum.§.parui.ff. de Barb.
edicto.parui referre dicat, an impubes actor ſit,
vel reus. Decreto etiam in bonorum poſſeſsione
tunc opus erat, cùm edictum quod ſimpliciter &
abſolutè bonorum poſſeſsionem tribuebat, ali-
qua ex cauſa moderationem merebatur: quem-
23 admodum in caſu † l. Saluius Ariſto. ff. de lega.
præſt.edictum præambulum ibi erat, quod repre-
henſionem habebat: ob id decreto temperatum
fuit. Cuius quidem temperamenti mentionem fa

cit Iuriſconſ.in l.in ambiguis. §. quoties. ff. de re-
gulis iuris.

Decreto etiam opus erat, cùm bonorum poſ-
ſeſsio, quæ edicto promiſſa eſt, alterius nomine
quis acceptabat. Exempla ſunt manifeſta. Furioſo
25 † bonorum poſſeſſionem prætor ſuo edicto pol-
licetur: verùm, quia is ex ſua perſona acceptare
non poterat (ſenſu enim & intellectu caret) illius
nomine curator, cum Prætoris decreto tamen, eā
conſequebatur.l.1.ff.de bono.poſſeſ.infan. furio.
& c.iuncta.l.1.§.furioſi.ff.de ſucceſſo. edicto. & l.
2.§.ſi quis ex liberis, ff.ad Tertull. Idem etiam in
infante.l.pen.ff.de bono.poſſeſſ. cum l. ſi infanti.
C.de iure deliberan.& apertius probat. l. ſeruus.
§.1.ff.de bono.poſſe.etſi Plautius cap.6.nu.1.d.l.
ſeruus, aliter viſus ſit intelligere.

26 Decretum † autem prætor interponebat æqui-
tate motus.d.l.in ambiguis.§.quoties, de reg. iur.
Pro tribunali tunc ſedebat Prætor. l.3. §. ſi cauſa
cognita.ff.de bono.poſſeſ. Dies vtiles erant. l.1.§.
dies.ff.quis ordo in bono.poſſeſſ. ſerue. Pronun-
ciatio, ſeu reſponſum, vt appellat Plautius cap.
6.num.3.requirebatur. & eodem cap. 6. nu. 11.
ſcribit ex l.1.C.quorum bono. admiſsionem fuiſ-
27 ſe neceſſariam. Hæc decreti † ſolēnitas ceſſat ho
die multis in caſibus, vt in bonorum poſſeſſione
delata furioſo & infanti, ex l.ſi infanti. C. de iure
delib.& ex.l.vlti.§.nos itaque.C.de cura.furio. &
§.vlti.inſt.de bono.poſſ.quod latè & doctè expli-
cat Plautius cap. 3. 4. & 7. Rem hanc non proſe-
quor, nec enim poſtulat hic locus, vt ſingula de
bonorum poſſeſsionibus nunc exequar. His infer
28 tur declaratio ad † ſtatutum Brixiæ. 199. in ciuili
bus. ſub rub. Quòd ſolennitates bonorum poſſeſ-
ſionum &c. quo cautum eſt, capaces omnes hære
ditatum & bonorum poſſeſsionum poſſe ſine ſo-
lennitatis prætoriæ obſeruatione conſequi bono-
rum poſſeſſionem. intelligitur ſtatutum illud nō
ſolùm hoc in caſo bonorum poſſeſſionis delatæ
furioſo, vel infanti, ſed & in quouis altero ex iā
relatis, in quibus decreto opus erat.

29 QVAERO ſecundò, an hoc † remediū conce
datur illi, qui ſemel poſſedit? Regula iuris eſt,
non concedi, cùm adipiſci, ſit, (vt iam diximus)
conſequi quod nunquam habuimus. l.2.§. adipi-
ſcendæ. ff. de interd. & §.adipiſcendæ, illi.eo. Ma-
ranta in praxi iudiciorum. parte 4. principali di-
ſtinctio.7.nume.6.qui ait, cautelam eſſe reo con-
uento proditam ad excludendum actorem ab hoc
remedio vt probet eum aliquando poſſediſſe. De-
30 clarat non procedere quando hic bonorū † poſ
ſeſſor poſſedit ante aditam hæreditatem: & dein-
de deſijt poſſidere tempore, quo eam hæreditatē,
ſeu bonorum poſſeſsionem conſecutus eſt: nam,
quod ante poſſedit, nō vt bonorum poſſeſſor, ſed
vt alius poſſediſſe dicitur: ita declarauit Matthæſ.
nota.69. Nota ꝙ poſſeſſoriū. qui ita eo cauſæ pa-
trono, iudicatum fuiſſe ſcribit. Illum ſecutus eſt
ad rem hanc noſtram Alex.in additio.ad Bar.in l.
1.nu.7.C.quo.bono.in verbo.Differat. Aliqua di-
cemus infrà remedio 4.q. 44.

31 QVAERO tertiò, an hoc † remedium plu-
ries

ries moueri atque intentari poſsit? Sali.in.C.quo
rum bono.col.vlt.verſi.Quæro nunc, hanc quæ-
ſtionem mouit,quæ ex ſuperiore quæſtione diffi-
nita videtur.verũ,quò clarius omnia ſint,ita duos
caſus diſtinguere atque conſtituere poſsumus.

Primus eſt,Cùm ratione vnius rei tantum in-
tentatur: tunc nunquàm pluries moueri poteſt.
ſi quidẽ,vt inquit Salicetus,aut ſuccubuit, & tũc
ei obſtat exceptio rei iudicatæ. Aut obtinuit, ſed
nondùm adeptus eſt realem poſseſsionem: & tũc
neceſſe non habet hoc remedio vti, cum poſſit
executionem latæ ſententiæ petere. Aut obtinuit
ſententiam, & deinde ipſam effectualem poſſeſ-
ſionem, & tunc ſuperfluò mouetur hoc reme-
diũ.Et idẽ videmus in remedio ex l. vlti. C.de edi.
diui Adria.tollen.quod explicabimus infrà quar-
to remedio.q.30.in fi.& eo loci referemus decla-
rationes,quæ caſui noſtro conueniunt.Aut poſſeſ
ſionem ſemel conſecutus eſt,ſed eam deinde amiſ
ſit: & tunc non conceditur hoc remedium ratio-
nibus ſuperiore quæſtione relatis.

32 Secundus eſt caſus, cùm † ob diuerſas res hoc
iudicium mouetur: tunc conceditur: ita gloſſam
rub.C.quorũ lega.verſi.& non redditur,intellexit
Salicetus loco iam citato qui ob id ait in l.1.§.vlt.
ff.quo.bon.eſſe ſubaudiendam taxatiuam tantũ.

33 QVAERO quartò,an hoc † remedium con-
cedatur hæredi,qui à iure Ciuili ſucceſsionẽ habe
re dicitur? Recepta magis doctorum ſententia il-
la eſt, quòd directa actio huic hæredi non conce-
ditur ex hoc interdicto, cùm adinuentũ illud ſit
pro bonorũ poſſeſſore ex iure prætorio: vtilis au-
tem conceditur: ita ſcribunt glo.Bart. & cæteri in
l. 1.quor.bonor. communem teſtatur Salic. in
rubr.C.eo.Ang.Aret.in §.quadrupli.nu.34.inſtit.
de actio.idem docuit Ripa in l.1.num.1. verſicu.
reſpondent.ff.quorum bono.quam ſententiã pro
bat tex.d.l.1.in verbo,ad hæreditatẽ.C.quo.bono.

34 Ita etiam videmus in hæreditatis † petitione,
cuius directa actio ſuccedenti de iure ciuili l.1.ff.
de petit.hæred.vtilis vero de iure prætorio conce
ditur.l.1.ff. de bono. poſſeſſ.Illa eſt ratio, quia in
bonorum poſſeſſore iure prætorio mens & verba
edicti Prætoris cõcurrunt, in hærede verò de iure
Ciuili ſola mens edicti Prætoris; ob id huic hæ-
redi ſolùm vtilis actio conceditur.argumento.l.ſi
quis id quod, verſi. quod ſi dum.ff.de iuriſd.om.
iud.& l.hæc actio.ff.ſi quadrup.paup.feciſſe dica-
tur.Quocircà intelligimus malè ſenſiſſe Iacobum
de Aret.Petr.& Cynum, qui vt ſcribit Salic. in d.
rubr.C.quorum bono.col.2.verſi.Sed Iacobus,af-
firmarunt,& actionem directam ex hoc remedio,
& hæredi de iure Ciuili concedi.Nec eorum ratio
concludit,dum aiunt,quòd ſi Prætor ſuo interdi-
cto prouidit bonorum poſſeſſori, qui hæres non
eſt vere propriè.l.2.ff.de bono. poſſeſſ.§.quos au-
tem.inſti.eo.à fortiori credendum eſt voluiſſe ve-
ro hæredi prouidere: cum in eo minor dubitatio
adſit: & ne edictum plus operetur in caſu ficto,
quàm in verò.l.adoptio.ff.de adoptio.& l. qui ac-
ceptum.ff. locati. Eſt inquam leuis ratio,vt rectè
præcitato loco animaduertit Salicetus: quia Præ-
tor ſolùm prouidit in eos, qui iure ſuo ſuccede-
bant: verba igitur his ſolùm conueniunt. & cum
mens poſſit adaptari, inde fit, vt interpretatione
ſumpta & hæredi concedatur.ſed utilis eſt actio,
quia quæ ex interpretatione oritur,vtilis eſt, vt iã
diximus,& ſcribunt Bar.Alex.& cæteri in l. ſi cu-
ratoris.C.de nego.geſt.

35 QVAERO quintò,an † hoc remedium con-
cedatur hæredi ſuccedenti ex teſtamento? & con-
cedi ſcribunt.Sali.in l.2.in fi.C.quor.bono.Auge.
Aret.§.quadrupli.nu.34.verſic.& aduertas.& nu.
40.inſti.de actio.idem ſenſit Bart.in l.vlt.num.15.
C.de edicto diui.Adr.tollen.qui reſpondet illi dif
ficultati, quòd ſuperuacaneum videatur hoc re-
mediũ iſto in caſu, cùm hæredi inſtituto ex illius
l.vlt.remedio prouiſum ſatis ſuperque ſit.reſpon-
36 det inquam Bart.vtilius aliquando eſſe hoc † re-
medio experiri,cùm ſcilicet teſtamentum aliquã
habet cancellationem,aliquodue uitium. Qua de
re aliqua dicemus infrà in quarto remedio.q.82.
Extenditur hæc iuris & Doctorum ſententia, vt
procedat etiã eo in caſu,quando ab initio teſtamẽ
tum vim ſuam obtinuit, vel irritum eſt factum:
atque ita ſi ſum in cauſa inteſtati: vel data fuit bo
norum poſſeſſio contratab.nam eadem ratio ſem
per militat: ita Salic.& Ange.iam citatis in locis.

37 QVAERO ſextò,an inſtituto in re certa con
cedatur hoc remedium? Ripa.in l.1.nu.16.ff.quo.
bono.ſenſit non cõcedi, ex tex.d.l.1.dum ait inter
dum quorum bonorum eſſe adipiſcendæ poſſeſ-
ſionis vniuerſorum bonorum: & ad vniuerſita-
tem,& non ad res ſingulas pertinere. Ego verba il
la alium ſenſum habere opinor:nempè interdictũ
hoc concedi ad conſequendum bona omnia,non
antẽ res ſingulares: quia ante omnia declarari de-
beris bonorum poſſeſſor, qui titulus uniuerſalis
ſucceſsionis eſt, ut inde omnia, nũ autem ſingula
habebat,quod ſcilicet in uniuerſum iam defun-
ctum teſtatorẽ referat. Sed hac de re infrà aliqua
dicemus.Secunda ratione utitur Ripa,quia ita ui-
38 demus † remedium illud ex l.ult.C.de edicto di-
ui Adr.tollen.non concedi huic inſtituto in re cer
ta,ut affirmat gloſ.d.l.ult.& ibi Bar.nu.8.& infrà
in quarto remedio q.19. explicabimus. Hæc ſen-
tentia intelligitur cùm datus eſt cohæres alter uni
uerſalis,qui hæreditatem adiuit: ſecus ſi alter da
tus non eſt:uel ſi datus eſt,repudiauit:ita Rip.d.
l.1.nu.18.quod latiſsimè diſcutiemus dicto quar
to remedio,q.18.ubi.nt ſuo oportuniori loco, cũ
cæteris reſeruare uoluimus.

39 QVAERO ſeptimò,an hoc † remedium cõ-
cedatur inſtituto in quota bonorum? Et concedi
docuit Ripa in l.1.nu.16.ff.quo. bono. illa ratio-
ne adductus eſt,quòd ex d.l.1.intelligimus,hoc reme
dium ad bonorum uniuerſitatem pertinere, ſeu
hæredi concedi,qui in uniuerſum ſuccedit: at hic
40 † inſtitutus uniuerſali titulo ſuccedit.l. quoties.
41 C.de hæredi.inſtit.Confirmatur,quia & † reme-
dium.l.ult.C.de edicto diui Adr. tollen. etiam in-
ſtituto in quota bonorum conceditur: ut infrà di
cemus in quarto remedio. q.17. Hinc ſubinfers
Ripa in d.l.1.nu.17. hoc remedium concedi filio
inſtituto

inſtituto in ſua legitima: cùm legitima quota bo-
norum ſit. Idem ait Ripa eſſe, cùm filius eſt inſti-
tutus io re certa: quia ei ſuppletur legitima. verũ
quia inſtà in quarto remedio q. 22. hæc plena ma
nu trademus, hic non eſſe immorandũ duximus.
42 QVAERO octauò, an hoc † remedium cõce-
datur filio legitimato? & cõcedi vno verbo ſenſit
Alciatus reſpõ. 589. nu. 3. illa ratione vtitur quòd
legitimatus filio vero & legiõmo æquiparat. Ego
crediderim eſſe legitimationis tenorẽ & modum
conſiderandũ: nam ſi eiuſmodi eſt legitimatio, vt
à legitimis verè is nihil differat, quemadmodum
illa per ſubſequens matrimonium, dicendũ eſt ei
43 concedi hoc remedium. Eſt enim † recepta & ve-
ta Doctorũ ſententia, legitimatũ per ſubſequens
matrimoniũ, eſſe verè legitimum, ut ſcribunt Iaſ.
in l. generaliter. §. Cũ aũt. nu. 9. C de inſti. & ſubſt.
Ripa in l. ſi unquã nu. 86. C. de reuoc. don. & latiſ.
Tiraq. in trac. De iure primigenio. q. 34. Si verò ẽ fa
cta legitimatio p reſcriptũ, vel curię oblationẽ, vidẽ
dũ erit, an ex ea idoneus factus ſit is filius, vt ab in-
teſtato ſuccedere valeat, vel ex teſtmẽto. qua de re
vidẽdi ſunt illi, qui integros tractatus ſcripſerunt.
44 QVAERO nonò, an ſuccedens † ab inteſta-
to ſorori patrneli per bonorũ poſſeſſionem, unde
agnati, bona hæreditatis auocare poſſit à manibus
iniuſtè poſſidentium? & auocare poſſe probat l. 2.
vbi Bal. & Sal. C. quor. bono. idẽ reſponderũt De-
cius conſ. 424. nu. 10. & Rola. à Valle conſi. 1. nu.
8. lib. 1. qui de poſſeſſione rei ſeudalis verba fa-
ciũt: eiuſa quidẽ cauſa aſſerunt reddi hoc iotερdi-
ctum; quod & clarius affirmauit Beroius in conſ.
67. nu. 76. lib. 1. dum vna cũ Rolando in eadem fa
cti ſpecie reſpondit.
45 QVAERO decimò, an hoc † remedium con
cedatur bonorũ poſſeſſori, qui nondum apprehen
dit bonorũ poſſeſſionẽ, ſed diſpoſitione ſtatuti, de
functi poſſeſsio in eum continuat? & concedi af-
firmant oẽs, vt ſcribit Ripa. d. l. 1. nu. 14. ff. quor.
bono. idem in l. vlt. q. 39. nu. 134. C. de reuo. don.
& lib. 1. reſponſ. cap. 1. nu. 80. Bellon. conſi. 35. nu.
8. alios permultos recenſet Tiraq. tract. le mort. à
ſaiſit le viu. parte ſexta, declaratione. 2. quibus ac-
cedunt Crotus conſi. 87. nu. 4. Potius Imolenſis
conſi. 88. nu. 12. vbi Alciatus reſpo. 389. nu. 3. hi
idẽ eſſe cenſuerunt in remedio ex l. vlt. C. de edi-
cto diui Adria. tollen. quemadmodũ dicemus in-
fra in quarto remedio. q. 43. quo loci adſeram rõ-
nes & argumenta, quibus hæc ſententia defendi-
tur atque firmatur.
46 QVAERO vndecimò, an hoc † remediũ con
cedatur electo ad dignitatẽ? Et concedi ſenſerunt.
Specul. titulo de cauſa poſſeſſio. & ꝓprie. in prin.
Io. Fab. in §. ſequens diuiſio, & ibi Ang. Aretin. nu.
3. inſtit. de interd. qui tamen intelligunt de reme-
dio vtili, non autẽ de directo. illudq́; ſubiiciunt, li
bellum ita concipi poſſe hoc in caſu. Beneficiũ tale
per electionem collatum fuit mihi, & in eo confir
matus: tu verò abſque titulo legitimo ipſum deti
nes occupatũ: peto me admitti ad illius poſſeſſio-
nem, teq́; condemnari ad dimittẽdum illam mihi.
47 QVAERO duodecimò, an hoc † remedium
concedatur bonorum poſſeſſori, cùm nullus extat
qui bona poſſideat? Bart. in l. vlti. nu. 5. verſi. adde
ꝙ C. de edicto diui Adr. tollẽ. ſenſit nõ cõcedi. hoc
idem clarius firmauit Ange. Aret. in §. quadrupli.
nu 35. verſi. aduertas, inſtit. de actio. ea ratione mo
48 uentur: quia, cùm nemo poſſidet, † interdictum
dari non poteſt: ex quo dr̃ ioter duos dictũ. Sed
dubia vr̃ hæc rõ ſi ſpectamus Iuſtiniani in §. 1. in-
ſtit. de interdict. & aliorũ ſnĩam, qui dixerunt, in-
terdictũ dictũ fuiſſe, cũ inter duos de ſola poſſeſ-
ſione, vel quaſi, eſt contentio: & Prætor conceptis
verbis iubet aliquid fieri, vel prohibet. Niſi dica-
mus, ſatis eſſe quòd non ſit contentio inter duos:
quemadmodũ prima Iuſtiniani verba oſtendunt.
49 QVAERO decimotertiò, ao † hoc interdictũ
reddatur contra poſſidentem titulo pro hærede,
uel pro poſſeſſore? Et reddi dubium non eſt. l. 1.
in prin. ff. quo. bono. & l. 2. C. eo. Illa eſt ratio, quia
50 hic † titulus quò ad hunc effectum pro non titu-
lo habetur. quod annotarunt Bart. & cæteri in d.
l. 1. & in l. vlt. C. de edicto diui Adr. tollen.
Declaratur hæc ſententia, vt non procedat, quã
51 do is † poſſeſſor vſucepit: nam tunc hoc remedio
52 conueniri non poteſt. † l. 1. in prin. ibi, ſi nihil vſu
captũ eſſet. ff. quo. bono. Quæ ſanè verba duplicẽ
perſonã reſpicere poſſe videtur. vel perſonã primi
poſſeſſoris, quam Prætor ſuo edicto alloquitur:
vt ſenſus ſit, ſi nihil à te vſucaptum eſſet: vel etiã
perſonam illius, io quẽ facta eſt alienatio: vt ſen-
ſus ſit, ſi nihil vſucaptum ſit ab eo, in quem alie-
naſti. Sed primus ille ſenſus ex eo dubitabilis eſt,
quòd verba illa, & quòd poſſideres, ſi nihil vſu-
captum eſſet, &c. priuationem præſupponere vi-
dentur in perſonam illius rei conuenti, quem Præ
tor alloquitur. Præteritum quoque tempus conti
nent illa verba, & quòd poſſideres, quæ pariter
priuationem de præſenti ſignificare ſolent. Verũ
defendi hic ſenſus poteſt: quia verba illa, priuatio
oem præſupponunt non ipſiuſmet rei, ſed tituli
ipſius primæ poſſeſsionis. nam ante vſucapiooem
poſsidebat pro hærede, vel pro poſſeſſore, perfe-
cta vſucapione effectus eſt dominus, atque ita pri
uatus eſt illa poſſeſſione antiqua, & titulum muta
uit. atque ita verba illa, & quòd poſſideres, proba-
to hoc ſenſu, conueniunt. Præterea dicere poſſu-
mus illa verba futurum continere, vt ſit ſenſus, ſe-
cundum Dy. Iac. de Are. & Bar. d. l. 1. in prin. nu.
3. quòd poſſideres poſt litem cœptam. Nam verba
53 hæc † præteriti imperfecti ſubiunctiui ſunt, quæ
etiam ad futurum trahuntur. l. ſi debitor. §. veriſi-
mile. ff. de contrah. emp. l. qui Romæ. §. Augerius.
ff. de uerb. obl. Iaſ. l. placet. nu. 12. ff. de lib. & poſt.
& alios recenſet Paria. conſi. 22. oum. 13. lib. 2. Se-
cundus ſenſus, de quo infrà decimaquinta quæ-
ſtione, defendi non poſſe videtur. Qui ergo pro
hærede, vel poſſeſſore poſſidens vſucæpit præſcri-
ptione aduerſus hoc remedio agentẽ defenditur
ita ex d. l. 1. ff. quor. bonor. ibi annotarunt Iacob.
Butr. Bart. & cæteri, Bal. in rubr. C. eo. & ibi Salic.
colum. 2. verſic. ſed tunc quæro. & Ang. Aret. in §.
quadrupli. nume. 35. Qui illud obiter notant, hos
54 † titulos pro hærede, & pro poſſeſſore, pro legiti-
mis

mis titulis quò ad hunc effectum præſcribendi &
vſucapiendi habeti. huius verò declarationis aper
ta eſt ratio: quia vt dicebat Ange. in l. 1. C. quo. bo
nor. ageti hoc remedio obſtat exceptio dolo facis.
l. dolo. ff. de excep. doli. cap. dolo, de reg. iuris in 6.
ſi ergo perfecta eſt præſcriptio, is agens repellitur.
quia ſi ad eum res perueniret, reſtituere tenetur
55 Comprobatur; quia ita videmus † præſcriptione
excludi hæredem agentem ex beneficio. l. vlt. C. de
edicto diui Adr. tol. de quo infrà remedio 4. q. 93.
Ita ſpoliatus agens remedio. cap. reintegranda. 3.
q. 1. quod maximè fauorabile eſt, præſcriptione ex
cluditur, quemadmodum ſcripſi in commẽtariis
De recuperanda poſſeſsione remedio. 15. q. 33. In
56 eo omnis nunc uerſatur difficultas, quanti † tem
poris præſcriptio hæc eſſe debet. Bart. d. l. 1. nu. 2.
ff. quo. bono. ſenſit neceſſariam fore præſcriptio-
nem triginta annorum in eo, qui pro poſſeſſore
poſsidet: in eo uerò qui poſsidet pro hærede, mi-
nus temporis requirere uidetur. ita innuit Barto-
lus, dum ſcribit in hæc verba. Nota ergo hoc in eo
qui poſsidet pro hærede: Sed in eo qui poſsidet
pro poſſeſſore, requiritur præſcriptio triginta an-
norum. Hæc Barto. Cum illo viſus eſt ſentire Sali.
d. rub. C. eo. colum. 2. in fi. verſi. tertiò dic. Sed opi-
nor non eſſe in hoc conſtituendam differentiam
quò ad hos titulos; in vtroque enim fore neceſſa-
riam tricennalem præſcriptionem opinor. quòd
& poſt cæteros reſpondit Craue. conſi. 277. col. 2.
57 Illa ratione probatur hæc ſententia; quia hoc † re
medium plus non operatur, quàm operetur peti-
torium, ſecundum Bart. d. l. 1. nu. 3. verſi. tenendo
iſtam. ff. quo. bono. ea l. hæreditatis. C. de petit. hæ
red. Sed in hæreditatis petitione clarum illud eſt,
quod ubi quis poſſidet cum titulo non poteſt ea
actione conueniri. l. hæreditatem. C. in quib. caſib.
ceſſet longi tempo. præſcrip. ubi verò conuenitur
qui titulo caret, illi actioni locus eſt, niſi decurſa
ſit præſcriptio, quæ annorum triginta eſſe debet.
Eſt ratio; quia, ſi is qui ſine titulo præſcribit (qua-
les ij ſunt pro hærede & poſſeſſore, qui uerè titulo
58 carent) minori † ſpacio triginta annorum non
præſcribit: vt declarat glo. d. l. hæreditatis. C. de pe-
tit. hæred. & Craue. d. conſi. 277. à fortiori idem in
his poſſeſſoribus vero titulo carentibus dicendũ
59 eſt. Quocircà malè ſentit Ang. à † Ripa relatus in
d. l. 1. nu. 7. ff. quo. bono. quòd ſola longi temporis
pſcriptio hoc caſu ſufficiat, ex d. l. 1. quæ verè nec
vnam nec alteram opinionem adiuuat. ſi quidem
ibi non diffinit Iuriſconſultus quanti tẽporis eſſe
debeat illa uſucapio & præſcriptio; ſed illud relin
quit in iuris communis determinatione. ius autẽ
commune ſtatuere dicitur, eſſe debere hoc in caſu
triginta annorum. Hinc etiam intelligimus illam
diſtinctionem, quam facit Ripa in d. l. 1. num. 7.
uerſi. Quid dicendum. & quam prius fecit Ange.
Aret. in d. §. quadrupli. nume. 35. ad rem non con
ferre. Non eſt etiam uerum quod ait Ripa in d. l.
1. nume. 7. uerſicu. cæterùm, quò ad hoc edictum
ſufficere annalẽ præſcriptionem, cùm hoc inter-
dictũ tanto tempore tollatur, eſt inquam falſum,
ſiuè loquimur quò ad terminos huius quæſtionis
noſtræ, ſiue ẽt ſimpliciter, iuxta ea quæ de huius
interdicti præſcriptione dicemus infrà quæſt. 26.
60 QVAERO decimoquartò, an hoc † remediũ
cõcedatur contra eum, qui alio titulo, quàm pro
hærede, vel pro poſſeſſore poſſidet? Et non conce-
di nec directum nec vtile, affirmarunt Bar. & Ri-
pa in l. 1. in prin. nume. 2. ff. quorum bono. Ange.
Aret. §. quadrupli. nume. 35. inſti. de actio. Corne.
conſi. 239. in fi. lib. 1. & Bellonus conſi. 35. nu. 4.
Maranta in praxi iudiciorum parte 4. principali.
diſtinct. 7. num. 4. & Beroius in conſi. 67. nu. 68.
lib. 1. Ad huius ſententiæ confirmationem aliqui-
bus rõnibus vſus eſt Ripa. Ego opinor præter eum
illã eſſe ſolidiſſimã, ꝙ ſi hæreditatis petitio, quæ ip
ſa bonorum poſſeſſione firmior eſt, non concedi-
61 tur hæredi † contra titulo poſsidentem. l. hæredi-
tatis. C. de petit. hæred. vbi Bar. rationem reddit, &
* eam * cõmunem teſtatur Zuchardus in l. vlt. nu.
464. C. de edi. diui Adria. tollẽ. & Didacus Couar.
libro Pract. quæſtio. cap. 12. num. 2. Quæ quidem
ratio & huic bonorum poſſeſſori conuenit, ergo
à fortiori nec hoc interdictum bonorum poſſeſ-
ſori concedi debet contra titulo poſsidentem.
Quocircà inferri poteſt, ꝙ illis caſibus, quibus hæ
62 reditatis petitio nõ datur † contra titulo poſsidẽ
tem, non etiam datur hoc remedium; & econtrà.
Qui autem ſint caſus iſti explicant fuſiſsimè Iaſ.
in l. 1. nume. 6. C. de inoffi. teſt. Ruinus conſi. 22.
nu. 3. lib. 1. conſi. 146. in fi. lib. 4. & conſi. 160. lib.
5. omnium melius Zuchardus. d. l. ult. 464. C. de
de edicto diui Adr. toll. & Didacus. d. cap. 12. nu.
2. & inter cæteros caſus annotandus ille, quando
titulus ſuperuenit poſsidenti poſt mortem teſtato
ris vel defuncti ab inteſtato. Ita in ſpecie multorũ
auctoritate decidit Oſaſcus deciſ. 56. nu. 4. 5.
QVAERO decimo quintò, an hoc remediũ
63 † concedatur cõtra illum, qui dolo poſsidere de-
ſijt? Et concedi nemo dubitat, ex l. 1. ff. quo. bono.
ubi Bart. & clarius Ripa nume. 4. Ange. Aret. d. §.
quadrupli. nu. 35. inſt. de actio. Illa eſt ratio, quia
64 † paria hæc ſunt, poſsidere, & dolo deſijſſe poſsi-
dere. l. qui dolo. ff. de reg. iuris. cap. pro poſſeſſore.
de reg. iuris in ſexto. Ita etiam videmus in eo, qui
65 res ſubiectas † fideicommiſſo, dolo poſſidere de-
ſiit, vt pro poſſeſſore conueniri poſſit: vt reſpon-
dit Pariſ. conſi. 5. nu. 26. lib. 2. & Cagnol. d. l. qui
dolo, nume. 1. Conceditur autem hoc remedium
contra hunc, qui dolo poſſidere deſijt, vt ſi res ad
eum aliquando peruenerit, eam reſtituat. d. l. 1. in
uerb. poſsideres. ff. quo. bono. uel ſi nunquã poſſi-
dere poſſit, rei æſtimationẽ ſoluat unà cũ intereſ-
ſe, quãtum in litẽ ab actore iuratũ fuerit: ita Ripa
d. l. 1. nu. 4. in fi. ex l. qui reſtituere. ff. de rei uendi.
66 Hæc tamen † actio directa non eſt, ſed utilis:
quia ubi actio conceditur contra eum, qui non
poſsidet, ac ſi poſsideret, utilis eſt, & non directa:
ita inquit gl. in l. qui dolo, ff. de reg. iuris. ubi De-
cius & Cagnol. poſt Bart. in l. quanquam. §. Iulia-
nus. ff. de aqua plu. arc. & Ang. in l. 2. §. hoc inter-
dictum. ff. ne qui in loco publ.
Quod de dolo eſt dictum, procedit & in culpa,
quando ſcilicet poſſeſſor culpa alienauit: ita pro-
bat.

ſicuit ipſi uſufructuario ſua manu accipere & ingredi bona, è quibus uſufructus percipi poteſt.
77 † Quanquam illam non perdat ſi palam ſua auctoritate eſt ingreſſus, ut ipſe Romanus ait, quē in hoc ſecuti ſunt Iaſ. in l. talis ſcriptura. nume. 43. de leg. 1. & Decius in l. vlt. nume. 41. uerſi. niſi dicamus. C. de edicto diui Adr. tollen.

QVAERO decimononò, an hoc interdictū
78 † reddatur etiam pro rebus, quas teſtator non poſſidebat, ſed ſolum detinebat? Et cōcedi ſcripſerunt Bar. & Salic. in l. 1. C. quo. bono. ille num. 12. iſte in fine. Ang. Aret. in §. quadrupli. nume. 39. inſt. de actio. quos ſecutus eſt Ripa in l. 1. in fine. ff. quo. bono. & Bellonus conſi. 35. nu. 5. idq́, ex l. 1. in princi. ff. eo. quo. bono. dum inquit, con-
79 cedi de his bonis, &c. Nam † de bonis dicūtur & illa, quæ non ſolum poſſeſſa, ſed etiam detenta fuerunt. l. rem in bonis. ff. de acquir. rer. domin.

80 QVAERO vigeſimò † an hoc remedium concedatur ad ſingulas res? In hac queſtione tres opiniones Doctorum fuerunt. Vna fuit opinio gloſſæ in l. 2. in uerbo. poſſident. C. quo. bonor. Cyni in l. 1. C. eo. Salic. in rubri. & in l. 2. illo titu. Ang. Aret. in §. quadrupli. nume. 35. 36. inſt. de actio. & Ripæ in l. 1. nume. 15. ff. quo. bono. Bellon. conſi. 35. nume. 5. in fine. hi affirmarunt concedi. Illa ratione mouentur, quòd interdictum hoc conceditur contra poſſidentem pro poſſeſſore, qui rem unam tantum poſsidere poteſt. ergo ratione unius rei conceditur. Adfertur & in hanc ſententiā
81 tex. † l. hoc amplius ff. de furtis. Nec aduerſatur (inquit Ripa) quòd reſpondent glo. Bar. & Ang. in d. l. hoc amplius, ibi non agi interdicto quorū bonorum, ſed potius ex illo de tabulis exhibēdis, præparatorio huius interdicti, quorum bonorū; quia uerè & clarè is textus ait, agi quorum bonorum, ut tabulę reſtituantur. quas quidem tabulas hæreditarias idem Vlpianus ſubſequenti lege ad. d. l. hoc amplius appellat.

Secunda eſt opinio gloſſæ in d. l. hoc amplius, quam tacitè approbarunt ibi Bar. & Angel. nempè hoc remedium non cōcedi ad ſingulas res. id-
82 que ex † l. 1. §. hoc interdictum. ff. quo. bono. dum inquit, ad uniuerſitatem bonorum, non autem ad ſingulas res pertinere. Verum altero ex duobus modis reſpondet ibi gloſſa, quas quidem reſponſiones, gloſſæ nomine ſuppreſſo, probauit ibi Ripa. num. 15. Illam ſecundam reſponſionem ſequor, ut dicamus, hoc interdictum pertinere ad uniuerſitatem bonorum, hoc eſt ad eum, qui ſucceſsit in uniuerſitate.

Tertia fuit opinio Soc. ſen. in conſi. 33. colum. pen. lib. 1. qui reſpondit, interdictum hoc directum non dari ad ſingulas res; utile uerò cōcedi. Verùm, inquit Ripa d. l. 1. in fi. uerſi. tertiò reſpōdetur. ff. quo. bono. probabile hoc non eſſe, quia ex quo datur legis diſpoſitione. d. l. 1. eſt directum non autem utile: iuxta traditiones Barto. & Alex. in l. ſi curatoris. C. de nego. geſt. Cum illa magis
* recepta opinione ſentio. Quā quidem duobus modis declarat Ripa, cum res poſſeſſæ à teſtatore non fuerunt; & quòad res incorporales. Sed de his ſuis locis ſatis dictum.

83 QVAERO uigeſimo primò an hoc † remediū pro iuribus incorporalibus, ut eſt pro uſufructu, uel ſeruitute, uel pro iuriſdictione Caſtri, concedatur? & concedi affirmarūt Ang. in l. 2. C. quor. bono. Salic. in l. 1. oppo. 2. & l. ult. C. eod. Caſtren. in l. ult. nume. 15. C. de edicto diui Adr. tollen. &
* clarius hanc probauit, & * communem dixit ibidem Zuccard. nu. 362. Ripa in l. 2. nu. 2. ff. quo. bono. & Bellonus conſi. 35. nu. 5. Ea ratione prima ii adducti ſunt, ꝙ poſſeſſores prædiorū debētium ſeruitutem, dicuntur poſſeſſores corporum. l. 1. §. & generaliter, iuncta l. 3. §. unde ui, & §. ſeq. ff. de ui & ui arma. Sed contra corporum poſſeſſores conceditur hoc interdictum, quorum bonorum. l. 2. ff. quorum bono. Præterea & ſecundò, iā
84 uidemus, interdictum uti poſsidetis, quod pro rebus corporalibus conceditur. l. 1. §. hoc interdictum. ff. uti poſsid. pro ipſis ſeruitutibus etiam cōpetere. l. ſicuti. §. Ariſto. ff. ſi ſeruit. uend. ergo idē in hoc remedio noſtro.

Quocircà malè ſenſerunt gloſ. Bar. & alii nonnulli in l. 2. ff. quo. bono. & Alex. l. ult. nu. 15. C. de edicto diui Adr. toll. & Bar. l. 1. §. quod ait, in fi. ff. quor. lega. & Gratus conſi. 149. nume. 12. lib. 2. dum opinati ſunt, hoc remedium pro rebus in-
85 corporalibus non concedi, ex † tex. d. l. 2. quo probatur hoc remedium non concedi pro iure debiti contra debitores perſonales, cum eorum perſona non poſsideatur, quemadmodum nec iura. Verùm, ut animaduertit Ripa d. l. 2. nume. 2. is textus non negat, hoc interdictum concedi pro iuribus incorporalibus, quæ quaſi poſſidentur. l. 3. in princ. & l. naturaliter in princ. ff. de acq. poſſeſſ. nam d. l. 2. ſe reſtringit ad debitores hæreditatis, qui poſsideri non poſſunt, uel quaſi, & qui in bonis noſtris non eſſe dicuntur. l. qui filios C. quæ res pigno. oblig. poſſ. Ita etiam declarat Berotus in conſi. 43. nu. 18. lib. 3. quo loci ait, hoc interdictum eſſe utile non autem directum.

86 QVAERO vigeſimo ſecundò, an hoc † remedium pro annua præſtatione & penſione concedatur? Difficilis eſt iuris quæſtio, quam tamen abſolui in commentariis De recuper. poſſeſ. remedio primo. q. 8. nume. 87. Quo loci duo aſſirmaui: unum hæc interdicta concedi pro annua præſtatione reali, ex ſententia Inn. Abb. & aliorum in cap. peruenit, de cenſib. atque ita ſcribit in ſpecie noſtra Ripa in l. 2. nume. 3. ff. quo. bono. Roma. conſi. 311. nume. 6. & alios retuli d. nume. 87 quibus accidit Vbertinus Zuchardus in l. vlt. nu.
* 358. ubi hanc eſſe * communem teſtatur. C. de edi. diu. Adr. tollen. dum loquitur de eo beneficio ex d. l. vlt. & eo loci Zuchardus reiicit opinionem glo. & Bar. in l. 1. §. quod autē. ff. quo. bon. qui contrarium niſi ſunt ſentire. Secundum, quod affir-
87 maui, illud eſt, hæc † interdicta non concedi pro penſionibus, atque ita præſtationibus perſonalibus. inter multos huius opinionis retuli Bar. in l. 2. in fine, & ibi Ripam num. 3. ff. quo. bono. qui in ſpecie huius noſtri remedii loquuntur. Illis nunc accedit Zuchardus in l. vlt. nume. 359. C. de,

ed. diui

ed.diui Adr.tollen. qui reſpondet tex. cap. ſicut,
de re iud.qui aduerſari uidetur. inquit enim lo-
qui de reali præſtatione.id, quod oſtendunt illa
uerba, reſtitutionem,&c.Eandem ſentẽtiam pro-
bauit Beroius in conſ.43.num.15.lib.3. quo loci
nu.16.ſcribit,hoc remedium non directò,ſed uti
liter concedi.

88 QVAERO vigeſimo tertiò an in † cauſa hu
ius remedii offerendus ſit libellus? Bar. in l. ulti.
nu.15.C.de edi.diui Adr.toll. vno uerbo docuit,
offerendũ eſſe.Idẽ clarius affirmauit Ang.Are. in
§.quadrupli.num.38.inſt.de actio. Quorum ſanè
ſententia comprobari poteſt ex his,quæ fuſius di-
cemus infrà in quarto remedio.quæſtio.57.

89 QVAERO vigeſimo quartò,an hoc † reme-
dium adipiſcendę poſſeſsionis cumulari poſſit cũ
remedio recuperandæ? Doctores noſtri non pa-
rum perplexè loquũtur, quia Baldus & Afflictus,
quos nunc referam,pugnantia uidentur ſcribere.
quò clara & aperta ſit hæc iuris quæſtio, aliquot
caſus ego diſtinguo.

90 Primus eſt,cũ duo hęc † remedia circa idem ab
eodem cumulantur,tunc non admittitur cumula
tio,ita clarè docuit Rom. in l. naturaliter §. nihil
cõe.nu.14.uerſ.aut intentatur circa idẽ.ff. de acq.
poſſeſſ.& eo loci idem ſcribunt Iaſ.nu.153.& Fer
nandus cap.3.nu.48.atque ita intelligo Baldũ in
l.incerti,q.11.nu.17.C.de interdict. Ea eſt ratio,
quia hoc interdictum adipiſcendæ præſupponit
hæredem,ſeu bonorum poſſeſſorẽ nunquàm poſ
ſediſſe.§.ſequens.inſt.de interdict.& diximus ſu-
prà in præludiis. Interdictum uerò recuperandæ
pręſupponit actorem aliquando poſſediſſe,ſed ui
priuatũ fuiſſe, ut diximus in præludiis tractatus
De recuper.poſſeſſ.& hanc ſententiam clarè pro-
bat tex. d.§. ſequens. & confirmatur ex his, quæ
ſcripſi infrà in quarto remedio.q.63.
Secundus eſt caſus,qñ hæres, ſeu bonorum poſ-
91 ſeſſor † mouet hoc interdictum ex ſua perſona,&
illud recuperandæ ex perſona defuncti ſpoliati,
cui ſucceſsit: tunc cumulatio admittitur: ita in-
telligo Afflictum deci.118.dum ea ratione utitur,
ꝙ interdictum recuperandæ redditur & hæredi
ſpoliati defuncti.l.1.§.hoc interdictum.ff.de ui et
ui arm.Poteſt ergo hic bonorum poſſeſſor,uel hę
res petere ex perſona defuncti ſibi reſtitui poſſeſ-
ſionem,& ex ſua ſe mitti in poſſeſſionem bonorũ
& iurium,quæ defuncti erant.

92 Tertius eſt caſus, cum agitur † diuerſis reſpe-
ctibus, tunc admittitur cumulatio: ita in ſpecie
Roma.in d.§.nihil commune,nu.14.uerſi. aut lo
quimur in interdicto.quem ita intelligo, ſi rectè
ſpectentur, quæ deinde ſubiungit in ſubſequenti
uerſiculo.Ea eſt ratio, quòd hoc in caſu nulla ad-
uerſatur regula cumulationis impeditiua. Huius
autem caſus exemplum eſt manifeſtum ex his, q̃
ſcripſi infra 4.remedio.q.62.& 63.

93 Quæri hic poteſt, an hoc † remedium ſimul
cum illo retinendæ poſſeſsionis cumulari poſsit.
quæſtionem tamen hanc credo ſatis explicatam
ex his, quæ ſcripſi infrà remedio ſequenti.q.31.
& infrà remedio.4.q.62. Non enim in his multũ
inter ſe diſtant hæc remedia adipiſcendæ poſſeſ-
ſionis, ſiue quorum bonorum, quorum legato-
rum,& l.ulti. C. de ed.diui Adria.cùm una ſit dę
omnibus ratio.

94 QVAERO uigeſimo quintò † libelli forma
qualis eſſe debeat in hoc remedio? Ang. Aret. in
d.§.quadrupli.nume.42. inſt. de actio. docuit ita
formari poſſe. Ago contra Titium, qui poſſidet
talem hæreditatem,& eius bona pro hærede, uel
pro poſſeſſore,uel qui detinet talem rem hæredi-
tariam Seii, quæ erat in bonis dicti Seii tempore
eius mortis,& cuius Seii ego ſum hæres ſiue ex te
ſtamento, ſiue ab inteſtato, ut proximior agna-
tus,(ut caſus acciderit) cuius hæreditatem adiui.
Verùm, quia hæres conſtitui debet poſſeſſor bo-
norum defuncti, peto per uos & officiũ ueſtrum,
me in poſſeſſionem dictæ hęreditatis, uel talium
bonorum conſtitui uel tales res mihi tradi, & d.
Titium detentatorem condemnari mihi ad tra-
dendum dictarum rerum poſſeſſionem.Hæc An-
gelus Aret.& rectius quàm ſcripſerit Odofredus
tract. De Interdictis.c.12. ſcribit etiam Specul. in
tit.De teſtamentis.§. nunc dicendum. numero 5.
& cum eo Afflic.deciſ.118.nume. 2. poſſe in hoc
libello concludi hoc modo: quare peto mihi reſti
tui poſſeſſionem. Illud tamen eſt annotandum,
95 non habere neceſſe † bonorum poſſeſſorem ex-
primere certum: ita probat.l.1.§.hoc interdictũ.
ff.quo.bono.quam ſic intellexit Bar.in l. ubi autẽ
§.qui illud.ff.de uerb.oblig.& ibi apoſtilla,& Ri-
pa.l.1.§.quia autem,nume. 5.ff.quo.lega.at enim
ſufficere rem petere ſi extat, & ſi non extat, æſti-
mationem.

96 QVAERO uigeſimo ſextò, quæ † probatio-
nes ſint in hoc remedio neceſſariæ? Bar.in l.2.nu.
2.ff.quo.bono.& in l.1.nu.10.C.eo.ſcriptum reli
quit, ſufficere probationes ſemiplenas. Idem do-
cuit ipſemet Bat.in l.1.§.ult.ff. ubi ĩ rem actio. &
hoc eſſe adnotatione dignũ cenſuit Matthæſ. not.
2.Nota ꝙ in iudiciis.Ang.Are.in §.quadrupli.nu.
37.inſt.de actio.Ruin.conſil.106.num.18.lib.5.
qui affirmarũt ſufficere probationes ſummarias.
Idem reſpondit Gozad.conſi.12.nume.11. conſi.
50.nume.2.& nume.5.& conſi.99.num.2.Pariſ.
conſi.10.nume.32.lib.2.Alciatus reſp.389.num.
5.& Bellonus conſi.35.num.6. & Beroius in cõſ.
43.nu.46.lib.3.alios nonnullos in hanc ſententiã
retuli in commentariis De recuper. poſſeſſ.Reme
dio 15.nume.410.Verùm contrariam opinionem
tuetur Ripa in l.2.numero 8.ff.quorum bono. &
egregiè declarat Salic.in l.1.colum.2.uerſi. or at-
tende.C. eod. & hanc ueriorem & a multis aliis
receptam ſcripſi.d.remedio 15. nume. 413.Quo
ſanè loco a fortiori in eo recuperandæ poſſeſſio-
nis remedio,quod eſt hoc ipſo adipiſcendæ fauo-
rabilius,affirmaui nõ ſufficere ſemiplenas & ſum
marias probationes.

97 QVÆRO uigeſimo ſeptimò quæ † ſint ne-
ceſſariò in hoc remedio probanda? Primò proba-
re debet actor ſe defuncti, cuius bona petit, fi-
98 lium † eſſe. l.1.C.quo.bono. quæ ſanè probatio
ſufficit, ſi præſumptiuè fiat. ita Bar. d.l.1.nume.

2.C.quor.bono.& ibi Baldus in fine.Salic. col.2.
verſ. oppono quintò.idem reſpõdit Bellonus cõ
ſil.35.num.3. Qua de re plura ſcripſi in commen
tariis De arbitrariis iudicum, lib.2. caſu 80. Ve-
rùm aduerſus hanc Doctorum ſententiam excita
tur difficultas, quòd neceſſe non ſit in hoc iudicio
probare filiationem, quandoquidem antequam lo
cus ſit huic remedio, debet hic actor agnouiſſe bo
norum poſſeſſionẽ d.l.1.C.quo.bono. & dixi ſu-
99 pra q.1.quæ quidem agnitio † fieri non poteſt,
niſi is agnoſcens oſtẽdat ſe filium eſſe.l.ſeruus.ff.
de bono.poſſ. & l.filium. §.ſi quis. ff.de lega.præ-
ſtan.Si ergo fit tunc filiationis probatio, fruſtrà
noua probatio requiritur tẽpore quo hoc inter-
dictum intentatur: cùm acta in uno iudicio pro-
bent in altero inter eaſdem partes.l.2.C.de eden.
Reſpondet huic dubitationi glo.in d.l.1.C.quor.
bono.primam illam filiationis probationẽ fuiſſe
in dubium reuocatam in hoc ſecundo iudicio, eò
quia facta non fuit in figura iudicij, lite conteſta-
ta cum aduerſario, nec aliqua cauſæ cognitio adhi
bita fuit; non ẽt plenè probatũ: quo circa nihil il-
la operatur in hoc ſecundo iudicio d.l.ſeruus. de
bon.poſ.& ad.l.filiũ.§.ſi quis.de leg.præſtan.cum
glo.ſenſerũt apertè Bal.ibi d.l.1.nume.2.C.quo.
bono.& Salic.col.2.verſ.oppo.ſexto. & uerè non
diſſentit ibi Bart.nu.4.Sunt & alii, qui dixerũt, nõ
eſſe neceſſe hac de re hic diſputare; ſi quidẽ hodie
non requiritur petitio, ſed ſola agnitio bonorum
poſſeſſionis ſufficit, ex l.vlt. C. qui admitti. non
ergo aliqua ꝓbatio tũc requiritur; & ꝑ cõſequẽs
fruſtra obiicitur de ꝓbatione olim facta. Verùm
100 rñdet † Iacob.Butrig.diſtinguendo tres actus.

Primus eſt, cùm agnoſcitur bonorũ poſſeſſio
contra tabu.iuxta formam d.l.ult. C.qui admitti.
tunc (inquit Butrig.) non rumpitur teſtamẽtum,
ſed petens conſequitur ius rumpendi: quo circa
hoc in caſu nullæ fiunt probationes.

Secundus eſt actus ius ipſum, quo poſteà peti-
tur per contra tab.teſtamentum rumpi, dato libel
lo, lite conteſtata, ſicut in querela, ut l.filio. §.1.
ff.de inoffi.teſta.& l.ut liberis.C.de colla.Hoc in
actu, atque iudicio (inquit Butrig.) non fiunt ple
næ probationes: quia fieri ſperantur in hoc inter-
dicto quorum bonorum, uel in hæreditatis peti-
tione.ita is intellexit d.l.1.C.quo. bono.

Tertius eſt actus, cùm ſcilicet intẽtatur hoc in
terdictum, ſeu iudicium quorum bonorum, tunc
actor plenè filiationẽ debet probare d.l.1.C.quo.
bono.ita etiã ſi ageret petitione hæreditatis. Hãc
actuum diſtinctionem reiecit Bart. in d.l.1.nu.6.
Nam inquit ipſe illo primo in actu uerius eſt ꝙ
teſtamentum rumpitur ex ſola agnitione bonorũ
poſſeſſionis, ſi modò is agnoſcens ius rumpendi
obtinet.ita cenſuit glo.in l.vlt.§.nos itaque.i uer
bo antiqua.C.de cura.furio.Ang.& Imo.in l.filio
præterito.ff.de iniuſto rup.& irri.teſta.& in l.ita
tamen.§.quoties.ff.ad Trebel.& cum Bar. hic ſen
ſit & Salicetus.Præterea (ait Barto.) duo tantum
actus conſiderari poſſunt, agnitionis ſcilicet, qua
teſtamentum rumpitur (ut dixi) ſecundus, cùm in
tentatur hoc interdictum quorum bonorum, in
quo ſemiplena probatio (inquit Bar.) ſufficit. Hoc
reprehendit & rectè Salic.hic, quia imò plena ꝓ-
batio requiritur, quemadmodum ſuperiore quæ-
ſtione expoſuimus. Praxim huius quæſtionis re-
cenſet Bald.in d.l.1.in princ.C.quo.bono.

101 QVAERO vigeſimo octauò quanti † tem
poris præſcriptio obiici poſſit aduerſus hoc re-
medio agentem? † Recepta Doctorũ opinio eſt,
præſcriptionem triginta annorum ſaltem obiici
poſſe, cùm interdictum hoc perpetuũ ſit.ita Bart.
& cæteri in l.1.ff.quor.bono.Ang.Aret.in §.qua-
drupli.num.41.inſti.de actio. & Bellonus conſil.
35.nu.7.& conferunt quæ ſcripſi ſupra q.13. uer
ſi.In eo omnis.Quod tamen declaratur, cùm exce
ptio hæc incontinenti probatur, ita in ſpecie re-
ſpondit Bellonus d.conſi.35. num.7. ex his, quæ
ſcripſit Decius in.l.ult.nume.32. C.de edict.diui
Adr.toll.& cõſi.56 ad fin. id quòd declarabimus
infra remedio 4.q.93.quo loci plura dicemus.

102 QVAERO vigeſimo nonò, an huic † bo-
norum poſſeſſori agenti obiici poſſit dominii ex-
ceptio? Duo caſus tũ diſtingui poſſunt.

Primus eſt, cùm probationes ſuper hac domi-
nii exceptione non offeruntur ſtatim & incõtinẽ-
ti; tunc hæc exceptio non impedit huius remedii
executionem, ita cenſuit glo.in l.1.in princ.& ibi
poſt alios Ripa nume.12.ff.quo. bono. idem do-
cuit Ang.Aret.in §.quadrupli.nume.41. inſtit.de
actio.Deci.conſil.424.nume.20. Rolan. a Valle.
conſi.1.num.73.lib.1.ubi ſimilia recenſet.& Af-
flict.deciſ.14.nume.4.alios mox referam. Illa eſt
103 ratio, quòd, cùm iudicium hoc † ſummariũ ſit,
nullam admittit exceptionem, altiorem requiren
tem indaginem, atque cognitionem.l.ſi is à quo.
ff.ut in poſſeſſ.lega.cum ſexcentis ſimilibus, quæ
aliquando retuli in commentariis De recupera.
poſſeſſ.Remedio primo. Et hæc ratio eſt probabi
104 lior illa, qua uſus eſt † Fabius in l. naturaliter.
§.nihil commune.num.63.uerſ.cur autẽ, de acqui.
poſ.dum inquit, ob id in his poſſeſſoriis non ad-
mitti has exceptiones, quia poſſet quis parare ſibi
exceptiones, & deinde occupare bona, atq; ita ſua
manu ſibi ius dicere. Hęc ratio ſolùm militat cum
quis non poſſidens occuparet, & deinde uellet re
tinere, de quo nos non diſputamus. Rurſus idem
eſſet cùm incontinenti hæ probationes offerun-
tur, quod falſum eſſe ſtatim oſtendemus.

Secundus eſt caſus, cùm ſuper hac oppoſita do
minii exceptione offeruntur probationes ſtatim
& incontinẽti, tunc impeditur huius remedii exe-
cutio, ita † omnes affirmant, ut Bar.in l.1.nu.3.ff.
quo.leg.& in l.ult.nu.2.C.quo.bono. & ibi Bald.
& Salic.ad finem.idem Bar.in l.ſi de ui; & ibi latè
Caſtren.ff.de iud.Ang.conſ.135.Sancius. Ancha.
conſi.145.In prædicta quæſtione Henricus Boic.
cap. cum ueniunt.col.ult.de inſtit.ubi Corn.cõſi.
232.nu.15.lib.4 Ang.Aret.d.§.quadrupli.nu.41.
inſt.de actio.Afflict.deciſ.14.nu.4.Ripa in l.1.nu.
12.ff.quo.bono.& Soc.Iun.cõſi.73.nu.6. lib.1.&
nouiſſimè eruditiſſimus Cacheranus in deci.26.
nu.3.14.His acceſſit Rubeus in l.naturaliter.§.ni-
hil commune.nume.184. de acquiren. poſſeſſio.

105 Verùm ibidem Fabius.nu.62.diſſentit, ex † tex.
l.vlt.C.quo.bono,qui abſolutè dandam eſſe poſ-
ſeſsionem omnibus fruſtrationibus amputatis.&
ibi fruſtratio,inquit Fabius,ſumitur non pro di-
latione ſola,vt ſenſit ibi Bart. ſed pro omni excre-
ptione. Verũ rectius ſenſit Bart.quia ſumitur pro
dilatione fruſtratoria,hoc eſt, quæ longam habet
cognitionem,non de ea,quæ poteſt ſtatim proba-
ri.Id quod cõfirmatur ex his , quæ ſcripſi de recu
peranda poſſeſsione, remedio 1.q.21. Qñ autem
106 dicatur probatio † incontinenti,explicaui in cõ
mentariis de arbitrariis iudicum , lib. 2. caſu.12.
107 Declaratur hic caſus vt nõ procedat † cùm poſ
ſeſsio eſt penès reum cum vitio:ita Bart. in l. filiã
fratribus.ff.ad Treb. Decius conſi.404.colum.pe:
& conſi. 467. nume. 12. & Ripa l. 1. nume.13.ff.
quorum bonor.
108 QVAERO trigeſimo, † an exceptio ſentẽtiæ
latæ in petitorio obſtet agenti hoc remedio ? Di-
ſtinguendi ſunt duo caſus, ut ſuperiore quæſtio-
ne, cui hæc multum affinis eſt.
109 Primus eſt, cum excipiens non offert † ſuper
hac exceptione probationes incontinenti,tũc ex-
ceptio hæc obiici non poteſt , ex l.& an eandem.
§.vlt.ff.de excep.rei iud.Ripa l. naturaliter. § ni-
hil commune.nu.101.de acq.poſſe.quo loci decla
110 rat hunc caſum locum non habere in † benefi-
cialibus , in quibus indiſtinctè obſtat exceptio,
quæ proprietatem reſpicit : cùm illud poſſeſſoriũ
annexã proprietatis cauſam habeat,& ob id ſem-
per ei obſtat exceptio tituli , atque ita dominij,vt
ſcripſi in commentariis de recuper poſſeſ. reme-
dio 15.q 36.nume.458.
111 Secundus eſt caſus, cùm † excipiens offert ſu-
per hac exceptione probationes incontinenti:tũc
hæc exceptio impedit hoc remedium:ita abſolutè
de iudicio poſſeſſorio adipiſcendæ loquẽs docuit
Soc.Iun.d.§.nihil cõmune.nu.152. & clarius Ri-
pa in d § nihil commune.nu.101.qui alios recen-
ſet.& eo loci declarat duobus modis. Primò,cùm
ſententia ſolùm abſolutoria ab ordine iudicij la-
ta fuit: nam ex quo illa non efficit abſolutum eſſe
dominum , nec illius ſententiæ exceptio impedit
hoc remedium. Idem docuit Rubeus in l.naturali
ter.§.nihil commune.nu.180.de acquir.poſſe. Ea
112 eſt ratio , quia licèt † abſolutus fuerit reus , non
tamẽ ſequitur, eum eſſe dominum.quod declarat
& Corneus conſi.129.nu.6.lib.4. Secũdò (inquit
113 Ripa) non procedit † in poſſeſſorio adipiſcẽdæ
intentato in pœnam rei cõuenti, iuxtà gloſſam.l.
vlt.ff.de rei vend.cum aliis à Ripa relatis , & poſt
Angelum in d.l.vlt.in fine, idem docuerũt Iaſ.in
d.§.nihil cõmune.nu.42.& Rubeus nu.185.licèt
114 enim ratione † mendacij negans ſe poſsidere fa
ciat aduerſarium ſuum actorem , non tamen facit
eum dominum.quod declarat Gomeſ.in §. ex ma
leficiis.num.16.inſtitu.de actio.& in regula Can-
cell. De triennali poſſeſſore.q.7. attamen non po
teſt hic mendax impedire poſſeſſorium,per exce-
ptionem dominij probandam.
QVAERO trigeſimo primò ac vltimò, an à
115 † ſententia lata in hoc iudicio appellare liceat?

Hanc quæſtionem in ſpecie propoſuit Ripa in l. ſecunda.nume.10. ff. quorum bonorum , & non appellari cenſuit, idem probarunt Maranta in praxi iudiciorum parte ſeptima principali. nume. 9. Beneuentan.concluſ. 79. nume. 6. & Doctiſsimus Caherauus præſes in deciſionibus Pedemon.deciſ. 25. nume. 9. Verùm , cùm hæc iuris quæſtio pendeat ab his, quæ ſcripſi in tract. De recuper. poſſeſ.remedio nono.q.49.& remedio 15.quæſt. 42. & alia permulta referam infra in hoc tractatu, remedio 4.quæſt. 95.ob id iam ſemel tractata non repeto. Hæc ad primum adipiſcendæ poſſeſſionis remedium.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum quorum legatorum,quod.*
2 *Interdictum quorum legatorum , æquitatem habet.*
3 *Iuſdicere ſibi ipſi,rationi naturali repugnare.*
4 *Vim facit creditor,qui ſua auctoritate ex re debitoris ſibi ſoluit.*
5 *Iudex nec ſibi,nec ſuis iuſdicere poteſt.*
6 *Ratio qua interdictum quorum legatorum , eſt inuentum.*
7 *Ripæ & aliorum lapſus.*
8 *Legata ante aditam hæreditatem non deberi.*
9 *Conſtitutio.l.non eſt dubium. C.de legatis, quid differat ab interdicto quorum legatorum.*
10 *Interdictum quorum legatorum , quomodò differat ab illo quorum bonorum.*
11 *Remedium quorum legatorum , an reddatur hæredi de iure ciuili.*
12 *Hæreditatis petitionem inuentari ſimul poſſe cum remedio quorum legatorum.*
13 *Remedium quorum legatorum , an reddatur hæredi hæredis.*
14 *L.unica.C.quo lega.declaratur.*
15 *Interdictum quorum legatorum,an reddatur hæredi ulterioris gradus.*
16 *Succeſſoris appellatione quis ueniat.*
17 *Interdictum quorum legatorum,an reddatur hæredi bonorum poſſeſſoris.*
18 *Interdictum quorum bonorum, an fideicommiſſario uniuerſali competat.*
19 *Fideicommiſsarius uniuerſalis hæres eſſe dicitur.*
20 *Remedium quorum legatorum , an reddatur hæredi ſuccedenti ab inteſtato.*
21 *Interdictum quorum legatorum , an reddatur contra fideicommiſſarium ſingularem.*
22 *Fideicommiſſarius ſingularis nõ poteſt ſua auctoritate capere fideicommiſſum ſingulare.*
23 *Interdictum quorum legatorum an reddatur contra fideicommiſſarium uniuerſalem.*
24 *Falcidiæ appellatione Trebellianica continetur.*
25 *Cornei reſponſum. 232. ultimo dubio , lib.4.declaratur.*
26 *Interdictum quorùm legatorum,an reddatur contra hæredes legatarii & fideicommiſſarii.*
27 *Remedium quorum legatorum , an reddatur contra ſingularem ſucceſſorem legatarii, & fideicommiſſarii.*
28 *Interdictum quorum legatorum , eſſe ſcriptum in rem.*

Inter-

29 *Interdictum unde ui, non reddi contra ſucceſſorem ſingularem.*
30 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui uolente harede rem legatam occupauit.*
31 *Falcidiæ detractionem cenſeri ab harede remiſſam, cùm conceßit legatarium ſua ſponte legatum occupare.*
32 *Interdictum quorum legatorum, ceſſare cùm hares etiam ex poſt permiſit legatario occupare legatum.*
33 *Remedium quorum legatorum ceſſare, cùm legatarius tacita haredis uoluntate legatum occupauit.*
34 *Mater ſecundò nubens, filio ſuccedit, ſi is ab inteſtato mortuus eſt, omiſſa accuſatione.*
35 *Interdictum quorum bonorum, ceſſare, cùm legatarius legatum occupauit uolente harede, quem deinde facti pœnituit.*
36 *Voluntas non dicicur niſi perſeueret.*
37 *L. ſi pro parte. §. uerſum. ff. de in rem uerſo, conciliatur cum l. 1. §. prodeſt. uerſi. unde. ff. quo. bono.*
38 *Conditio ſi nupſerit, ſi filios ſuſceperit, momento perfici.*
39 *Remedium quorum legatorum, ceſſare pro ea parte, pro qua ab altero haredum eſt conceſſa facultas legatario occupandi legatum ſua ſponte.*
40 *Interdictum quorum legatorum, non ceſſare ob licentiam ab harede ante aditam hæreditatem conceſſam legatario, ut ſua ſponte legatum occupet.*
41 *L. 1. §. quod ait. ff. quo. lega. declaratur.*
42 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui legatum occupauit ex uoluntate teſtatoris.*
43 *Teſtatorem concedere poſſe legatario facultatem occupandi legatum ſua ſponte.*
44 *Remedium ſeu diſpoſitio l. non eſt dubium. C. de leg. ceſſare, cum teſtator permiſit legatario legatum occupare.*
45 *Interdictum quorum legatorum, nõ reddi contra fideicommiſſarium, cui a teſtatore data eſt licentia occupandi rem fideicommiſſam.*
46 *Remedium quorum legatorum, non reddi contra fideicommiſſarium cui tacitè a teſtatore data eſt licentia occupandi fideicommiſſum.*
47 *Teſtator conſtituendo legatarium uel fideicommiſſarium ſui teſtamenti executorem, conceßiſſe dicitur tacitè licentiam occupandi legatum ſua ſponte.*
48 *Licentia occupandi ſua auctoritate legatum dicitur conceßa a teſtatore legatario, ſi prohibuit haredẽ uim inſerre ipſi legatario.*
49 *Verbum pracipuo, quid ſignificet.*
50 *Verba, accipiat, capiat, an tribuant facultatem accipiendi ſua ſponte.*
51 *Verba illa, moleſtia non inferatur, quid operentur.*
52 *Licentia occupandi legatum ſua ſponte dicitur a teſtatore conceſſa, qui uoluit libere rem illam peruenire ad legatarium.*
53 *Verbum, liberè, quid operetur.*
54 *Vſufructu relicto uxori licentia conceſſa dicitur, ut illum ſua ſponte occupare poßit.*
55 *Remedium quorum legatorum, an competat contra legatarium, cui teſtator uiuens rem tradidit.*
56 *Donationem cauſa mortis ſapit traditio a teſtatore uiuente facta.*
57 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, apud quem res reperitur ſine uitio.*
58 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui lègatum tunc occupauit cum periculum erat in mora.*
59 *Periculum ubi eſt in mora licent, quæ aliàs non licent.*
60 *Legatum alimentorum dilationem non admittit.*
61 *Legatum pro ſepultura factum dilationem non recipit.*
62 *Legata, quæ dilationem non recipiunt, deberi etiam ante aditionem hareditatis.*
63 *Legatum ex cauſa ſtudiorum non recipit dilationem.*
64 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra inſtitutum in re certa.*
65 *Inſtitutus in re certa haredis nomen obtinet quò ad occupandam rem legatam.*
66 *Interdictum quorum legatorum, an locum habeat cum legatarius legatum occupauit nullo exiſtente harede, à quo peti illud potuerit.*
67 *Vxor relicta uſufructuaria dum uiuit, an ſua ſponte legata occupare poßit.*
68 *Falcidiam non detrahi à legato uſusfructus omniũ bonorum.*
69 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui conſuetudine permittente legatum ſponte ſua occupauit.*
70 *Conſuetudo legis uim obtinet:*
71 *Interdictum quorum legatorum, an reddatur contra legatarium, qui occupauit legatum eo caſu quo hares falcidia ueniebat priuandus.*
72 *Falcidia ceſſat ubi confectum non fuit inuentarium.*
73 *Remedium quorum legatorum, ceſſare, cum hares uniuerſalis trebellianicam non detrahit.*
74 *Trebellianicam perdit hares ob non confectum inuentarium.*
75 *Hæres perdit relicta à teſtatore, cum intra debitum tempus non ſatisfacit illius uoluntati.*
76 *Hares tunc perdit relicta à teſtatore, cum admonitus non ſatisfacit uoluntati teſtatoris.*
77 *Interdictum quorum legatorum, ceſſare, cum teſtator prohibuit detractionem falcidiæ.*
78 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra cohæredem occupantem pralegatum.*
79 *Legare quis non poteſt ſibi ipſi.*
80 *Remedium quorum legatorum, an reddatùr contra donatarium cauſa mortis.*
81 *Donatarium cauſa mortis poſſe ſua ſponte rem donatam occupare.*
82 *Remedium quorum legatorum, an reddatur contra eum, qui legatum auctoritate iudicis eſt conſecutus.*
83 *Iudicem non poſſe mittere in poſſeßionem legatariũ rei legatæ, ſed aliter paulò infra.*
84 *Guidonis Papæ q. 483. & Alciati ſententia reſponſo. 492. nu. 34. reiecta.*
85 *L. prima. §. 1. C. commu. de lega. ſenſus & declaratio.*

86 *Interdictum quorum legatorum, non reddi contra cauſam piam occupantem legatum.*
87 *Falcidiam non detrahi à legato piæ cauſæ.*
88 *Remedium quorum legatorum, reddi contra occupantem quaſi poſſeſſionem uſus, uſufructus, & ſeruitutis.*
89 *Interdictum quorum legatorum, reddi contra miſſum in poſſeſſionem legatorum conſeruandorum cauſa. ſi requiſitus recuſat reſtituere.*
90 *Spoliare dicitur, qui non reſtituit requiſitus.*
91 *Hæres an teneatur ſatiſdare legatario de legato reſtituendo antequam experiatur remedio quorum legatorum.*
92 *Satiſdatum non dicitur, niſi ſatiſdatum perſeueret.*
93 *Satiſdatum tunc dicitur cum cautio eſt idonea.*
94 *Qualitate ceſſante ceſſare diſpoſitionem.*
95 *Satiſdatio facta pro parte de legato, intelligitur etiam ratione augumenti.*
96 *Accreſcens portio dicitur eadem cum illa, cui accreſcit de nouo.*
97 *Satiſdatio, quam præſtat hæres de legato præſtando, an ultro præſtanda ſit.*
98 *Fideiuſſio non præſtatur niſi petente parte.*
99 *Statutum Patauinum ſub rubr. De audiendis in iudicio. cap. ſi aliquis ciuis, declaratur.*
100 *L. 1. C. quo. bono. ibi, oblata ſatiſdatione, declaratur.*
101 *Satiſdatio de legato præſtando, quo tempore ab hærede præſtetur.*
102 *Libellus offerri an debeat in remedio quorum legatorum.*
103 *Libelli forma in iudicio quorum legatorum.*
104 *Libellus alternatiuè poteſt cõcipi in interdicto quorum legatorum, petendo ſcilicet rem ſi extat, & ſi non extat, æſtimationem.*
105 *Interdictum quorum legatorum, cumulari an poſſit cum petitorio.*
106 *L. 1. §. quia autem. ff. quor. lega. ſenſus & intellectus.*
107 *Interdictum quorum legatorum, cumulari an poſſit cum interdicto retinendæ.*
108 *Cumulari poteſt interdictum quorum bonorum cum illo retinendæ diuerſis reſpectibus.*
109 *Interdictum retinendæ cumulari poſſe cum illo recuperandæ diuerſis reſpectibus.*
110 *Exceptio dominij obijci an poſſit contra agentem remedio quorum legatorum.*
111 *Leges non adaptari ad caſum raró euenientem quo modó procedat.*
112 *Ripæ conſiderationes aliquot reiectæ.*
113 *Odoffredi, & Oldradi opinio quædam improbata.*
114 *Fabij opinio improbata.*

SECVNDVM ADIPISCENDAE poſſeſſionis remedium ex interdicto, Quorum legatorum.

1 HOC † interdictum, (inquit Vlpianus in l. prima. ff. quorum legat.)
vulgò, quod legatorum appellatur. Eſt autem & ipſum adipiſcendæ poſſeſſionis. & continet hanc
cauſam, ut quod quis legatorum nomine, non
ex uoluntate hæredis occupauit, id reſtituat hæ-
2 redi. Etenim † æquiſſimum Prætori uiſum eſt,
unumquemque non ſibi ipſum ius dicere, occupatis legatis, ſed ab hærede petere. Repu-
3 gnat certè & rationi naturali, quod ſua † manu
quis ſibi ius dicat: quemadmodum memoriæ
proditum eſt ab Ariſtotele Polit. 3. capitu. ſexto.
& Imper. Valens, Gratia. & Valent. l. prima. C.
ne quis in ſua cauſ. iud. uel ius ſibi dicat, iniquum admodum eſſe exiſtimarunt, in re propria alicui licentiam tribuere ſententiæ. Hinc
diuus Marcus, qui Philoſophi nomen meruit,
4 uim † fieri arbitratus eſt à creditore, qui non
per iudicem, ſed ſua auctoritate debitum repoſcit. l. extat. ff. de eo quod metus cauſ. l. creditores. ff. ad legem Iul. de vi priua. Huc etiam ſpectat,
5 quod is, qui † iuriſdictioni præeſt, neque ſibi
ius dicere debet, neque uxori, uel liberis, neque
libertis, uel cæteris, quos ſecum habet, uti ait
Vlpianus. l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſdictio. omnium iudicum. Et quanquam ratio hæc repri-
6 mendæ † audaciæ legatariorum fuerit a Prætore
conſiderata; creditur tamen id factum ob quartam falcidiæ detrahendam ab hærede. Nam ius,
quod in legatis hæres habet, ratione falcidiæ habere dicitur: & ob id non licet legatario legatum illud occupare, atque ita ſua manu ſibi ius
dicere. Inde fit, quod ubi ceſſat falcidiæ detractio, ceſſat etiam hoc interdictum: uti infrà ſuis
locis dicemus. Etſi enim à legatario tunc audacia
committitur, illa tamen conſiderabilis non eſt,
nec damnabilis: quemadmodum docuit Cynus in l. 1. C. quo. legatorum. Quocircà, qui dixerunt vnam ſolam eſſe interdicti rationem, nempé reprimendæ audaciæ, non multùm errarunt,
qua quidem in opinione fuerunt Odoffredus &
Oldradus, quos refert ac ſequitur Ripa in l. 1. in
fine princ. ff. quor. lega. & Fabius in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 62. verſi. Non obſtat reſponſio. ff. de acquiren. poſſeſſ. Si quidem
audaciam Prætor conſiderauit; ſed cauſa, ob quã
audacia reprimitur, eſt ipſius falcidiæ detractio.
Ita quod rectè dicere poſſumus, falcidiæ detractionem eſſe cauſam præcipuam qua legatum reuocatur, & cauſa cauſans, vt illa legatarij audacia reprimatur. ſi itaque ceſſat cauſa principalis, hoc eſt falcidia, utique illa ratio reprimendæ audaciæ corruit. In eo tamen cum cæteris
7 errat † Ripa dum ſcriptum reliquit, cauſam detractionis falcidiæ non eſſe conſiderabilem: ita
quòd, ſi illa ceſſat, non ceſſat tamen hoc interdictum: cui quidem locus eſſe debet, ob id quòd
nõ licuit etiam eo caſu occupare legatũ, quia etſi

(ait

(vt ille) ceſſat falcidia, aliæ tamen exceptiones po
terant impedire legatarium, ne occuparet. errat
inquàm Ripa, quia ubi aliæ, præter falcidiæ cau-
ſam, legatarium occupare legatum impediebant,
aliis quoque remediis ſuccurſum eſt: quẽadmo-
dum reſpondit Corneus conſi. 37. num. 22. lib. 3.
quem ſecutus eſt Mara. in praxi iudiciorum, par-
te 4. principali diſtinct. 7. num. 10. Et quod ait idẽ
8 Ripa loco, quem iam retuli, † legata non deberi
ante aditam hæreditatem. l. ſi nemo. ff. de reg. iur.
procedit, cùm uerè nemo adit hæreditatem, nec
ſubeſt aliqua aditionis ſpes, ita quòd legatum cõ-
ſiſtere non poſſit: at nos loquimur cùm hæredi-
tas adita non eſt, ſed eſt ſpes aditionis, atque ita
ſperatur legatũ ualere debere. Legatarius itaque,
qui legatum ſibi à teſtatore factum ſua manu oc-
cupauit, hoc interdicto compellitur hæredi, quod
occupsuit, reſtituere. Et quanquam aduerſus lega
tarium ſua auctoritate occupantem legatum pro
mulgata ſit conſtitutio. l. non eſt dubium. C. de le-
ga. ab ea tamen hoc interdictum differt. Nam illa
9 † conſtitutio. l. non eſt dubium, punit legatariũ,
qui adita hæreditate per hæredem, legatum oc-
cupauit: hoc verò interdictum coercet legatariũ
legatum ante aditam hæreditatem occupantem:
atque ita declarat glo. l. 1. in prin. in uerbo, ut pro
inde. ff. quo. lega. & in l. 1. C. eodem. quo loci Bal-
dus. num. 3. ad finem. & Salic. colum. 2. uerſi. op-
po. tunc ſextò, idem affirmarunt. & reſponderunt
interrogati Corneus conſi. 140. ad finem. lib. 1. &
Rola. a Valle conſi. 77. ad finem lib. 1. Et in ea con
ſtitutione. l. non eſt dubium. non conſideratur fal
cidiæ portio detrahenda, ſed ſola audacia legata-
rij priuantis hæredem poſſeſſione, quam iam ob-
tinet. Inde fit, ut is occupator priuari eo legato de
beat, quod in hoc interdicto, quorum legatorum,
non contingit. Differt etiam hoc interdictum ab
10 illo, † Quorum bonorum, ſi quidem conceditur
illud, quorum bonorum, illi, cui ex Prætoris edi-
cto bonorum poſſeſſio data eſt aduerſus poſſiden
tem pro hærede, uel pro poſſeſſore. Hoc verò quo-
rum legatorum, aduerſus quemuis, qui legatorũ
nomine ſine hæredis uolũtate rem hæreditariam
occupauit: atque ita contra hũc titulo legati poſſi
dentem competit; quemadmodum annotauit gl.
d. l. 1. in prin. in uerbo, ut proinde. ff. quor. lega. Il-
lud quorum bonorum, uniuerſale eſt, hoc ſingu-
lare. Illud pro re corporali non conceditur, hoc
conceditur. l. 1. §. quod ait. ubi Barto. ff. quo. lega.
Differt & ab aliis poſſeſſoriis hoc interdictum, ut
annotauit glo. d. l. 1. in verbo; ut proinde. quã ego
hoc loco non proſequar declarando ne fruſtra
tempus conteram.

11 QVAERO, primò, an hoc † remedium con-
cedatur nõ ſolùm hæredi de iure prætorio, quem
bonorum poſſeſſorem appellamus; ſed etiam hæ-
redi de iure ciuili? Et hæredi etiam de iure ciuili
concedi non ambigitur: ita. n. probat. l. 1. in princ.
ff. quo. lega. & l. unica. C. eod. ſed dubitationis eſt,
an directa, uel utilis actio competat. Ripa in l. 1.
in princ. nu. 1. verſi. ſed an hæredi. ff. quo. lega. dire
ctam actionem concedi ſcriptum reliquit, & re-
ctè; Nam, non uno in loco ait Vlpianus in d. l. 1. ff.
quo. lega. interdictum hoc hæredi concedi; quod
non ſolum ex edicti ſententia, ſed etiam ex uerbis
concedi credendum eſt. confirmat hanc opinio-
12 nem tex. d. l. 1. §. quia autem. dum vult, † hære-
ditatis petitionem inſtitui ab hoc hærede poſſe,
unà cum hoc interdicto. at hæreditatis petitio di-
recta actio eſt hæredi competens, erit ergo & dire
ctum hoc interdictum, ut una clauſula plura cõ-
prehendẽs æqualiter determinet. l. iam hoc iure.
ff. de vulga. & pupill.

13 QVAERO ſecundò, an † concedatur hoc re-
medium hæredi hæredis? Et cõcedi dubium non
eſt. ita enim ait Vlpia. d. l. 1. §. hoc interdictum. ff.
quor. lega. Verùm ambigitur, an directum, uel po
tius utile ſit? Ripa d. l. 1. in prin. nu. 2. ſcribit, utile
eſſe; cùm non ex uerbis edicti, ſed ex mente, atq;
ſententia ob utilitatem concedatur. quemadmo-
dum clara ſunt verba d. §. hoc interdictum. confir
14 mat & hanc opinionem † l. unica. C. eo. quor. le-
ga. in illis uerbis, ſecundum ſententiam interdi-
cti. Nam ibi filius hæres fuit patri, qui bonorum
poſſeſſor teſtatoris extitit, & tamen illi filio conce
ditur hoc interdictum, non ex uerbis interdicti,
ſed ex ſententia. & in ea. l. unica, annotauit Bald.
num. 3. uerſi. nota quòd contra. ſi ergo hæredi bo-
norum poſſeſſoris utile interdictum conceditur,
ergo fortius & huic hæredi hæredis. Huc perti-
nent quæ dicemus infra remedio quarto. q. 30.
Difficultatem mouet & diſſoluit Ripa. d. l. prima.
in princ. num. 3. uerſic. ſed quomodo. ff. quor. le-
ga. & induſtria hæc, quia dubitationis parum ha-
beat, prætereundam duxi.

15 QVAERO tertiò, an † concedatur hoc inter
dictũ aliis ſucceſſoribus ulterioris gradus; ut ter-
tio, & quarto loco hæredi? Et concedi dubiũ non
eſt: ita enim probat. l. 1. §. hoc interdictum. ff. quo.
lega. ibi, necnon quoque cæteros ſucceſſores. &
16 annotauit ibi Ripa. num. 4. Illa enim ſucceſſoris
appellatio ampla eſt, ita enim ſingulares, ut uni-
uerſales complectitur. l. ſi pupillus. ff. de acq. hæ-
red. l. in conuentionibus. de uerb. ſigni. l. 1. §. per-
mittitur. ff. de aqua quot. & æſti. Iaſ. in l. quędam.
§. nihil intereſt. ff. de eden. Pariſ. conſi. 46. num. 12.
libro. 4. cæteros prætereo ex induſtria, erit autem
utile hoc remedium, quemadmodum ſuperiore
quæſtione expoſuimus.

17. QVAERO quartò, an † concedatur hoc in-
terdictum hæredi bonorum poſſeſſoris? Et con-
cedi docuit Baldus in l. 1. num. 3. uerſi. nota quòd
contra. C. quorum legato. ex claris uerbis. d. l. 1.
quibus etiam probatur (ut ſuprà admonui uno
uerbo) remedium hoc eſſe utile hoc in caſu; quẽ-
admodum & Baldus præcitato loco aliis rationi-
bus rectè oſtendit.

18. QVAERO quintò, an hoc † remedium con-
cedatur fideicommiſſario uniuerſali? Et concedi
uno uerbo ſenſit Ripa in l. 1. in prin. nu. 4. in fi. ff.
19 quor. bono. Illa eſt ratio, quia † fideicommiſſarii
uniuerſales hæredes eſſe dicuntur. l. ſicut. §. 1. ff.
quib. mod. pigno. uel hypo. ſolu. gloſſ. in l. quam-
uis, ff. de iudic. & in eos tranſeunt actiones acti-
uè & paſſiuè, reſtitutione facta; & per conſe-
quens etiam hoc interdictum. Conferunt multa,

quæ infrà in quarto remedio.quæſt.23.24.& 25.
ad feremus.
20 QVAERO ſextò,an hoc † remedium conce
datur hæredi ab inteſtato ſuccedenti? Et concedi
affirmarunt glo.in l.1.& ibi Bar.& Salic. oppo.1.
C.quo.lega.ex l.1.§.ad eos.ff.ad leg.falcid.& ex l.
ult.ff quando dies leg.ced.Nam & hic militat ra-
tio,quæ monit Prætorem ad concedendum hære
di hoc interdictũ : nempè ut coerceat legatario-
rum ſua manu ſibi inſidientium audaciam. etſi
enim his legatariis debitum eſt legatum ab inte-
ſtato,illud tamen de manu hæredis conſequi at-
que accipere debent.
21 QVAERO ſeptimò,an hoc † remediũ con-
cedatur aduerſus fideicõmiſſarium ſingularem?
Ripa in l.1.in prin.num.5.ff.quo.lega.docuit cõ-
cedi:quod placuit & doctiſſimo Iacobo Reuardo
lib.3.uariorum,cap.4. Illa ratione uſus eſt Ripa,
quòd legata ſunt exequata fideicommiſſis.l.1.de
lega.1.ſi ergo hoc interdictum contra legatarium
conceditur, ita pariter & contra hunc fideicom-
miſſarium,& d.l.1. ff.de lega.1. eſſe deſumptam
ex Vlpiano ad edictum libro 67. quo loci eſt in-
terpretatus hoc interdictum, Quorum legato-
rum,ut Reuardus doctè annotauit. Accedit for-
tior & probabilior ratio, quòd quemadmodum
legatarius de manu hæredis legatum capit, ita
22 & † fideicommiſſarius ſingulare fideicommiſ-
ſum.l.facta.in princ.ff.ad Trebel.§.restitutia,inſti.
de fideicom.hæred.& ad rem ferè noſtram reſpõ-
dit Decius conſi.243.num.3.
23 QVAERO octauò,an hoc † remedium con
cedatur contra fideicommiſſarium uniuerſalem?
Et concedi affirmarunt glo.& Bart.Caſtren.Ang.
& Alex.in l.Paulus.reſpondi,ſi certa.ff.ad Trebel.
& † communem teſtatur Ripa in d.l.1.in princ.
nu.5.ff.quo.lega.Quod probari ait primò in l.1.
C.quo.lega,quæ dum de fideicommiſſario loqui-
tur reſtringenda non uidetur ad fideicommiſſa-
rium ſingularem,etiam ſi ibi dicitur dari interdi-
ctum ratione legis falcidiæ. ſi quidem appellatio-
24 ne † falcidiæ continetur & trebellianica. l.1.§.ſi
is qui quadringenta.ff.ad Trebell. Præterea & ſe-
cundò, (inquit Ripa) ſi cõceditur hoc remedium
contra fideicommiſſarium ſingularem,qui coge-
re non poteſt hæredem adire & reſtituere, multò
magis concedi debet contra hæredem uniuerſa-
lem,qui cogere poteſt.l.cogi.ff.ad Treb.Quo cir-
25 ca non erat quod dubitaret † Corne. conſil.232.
Circa primum,ult.dubio. lib.4. an hoc interdictũ
locum haberet aduerſus hunc fideicommiſſariũ:
& ait,ſe non audere affirmare, quòd locum ha-
beat.Defendi fortè poteſt Cornei reſponſum eo
in caſu,ut ipſe uno uerbo ſenſit.nu.14.in fi. cum
nulla portio trebellianicæ detrahenda eſt; nam
tunc ceſſat ratio interdicti, quemadmodum dixi
de falcidia ſuprà in præludiis.
26 QVAERO nonò, an hoc † interdictum con
cedatur contra hæredes legatarij, & fideicommiſ
ſarij? & concedi probat.l.1.§.legatorum. ff. quor.
bonor.& clarè affirmarunt Salic. in l.1. in fine.C.
quorum bonorum,& Ripa l.1. in princip. num.
6.ff.eodem.
27 QVAERO decimò, an hoc † interdictũ con
cedatur contra ſingularem ſucceſſorem legatarij
& fideicommiſſarij? Et cõcedi probat.l.1. §.illud.
ff.quo.lega.id quod ea ratione comprobauit Ri-
28 pa in d.l.2.in prin.nu.6.quòd hoc † interdictum
eſt ſcriptum in rem,l.1.§.ult. ff.de interdict.ergo
conceditur aduerſus quemcũque ſucceſſorem.l.
de eo.ff.ad exhib.Verùm hæc ratio uidetur dubi-
29 tabilis, ex quo uidemus † interdictum unde ui,
non concedi cõtra ſingularem ſucceſſorem.l.cùm
a te.ff.de vi & vi arma.& ſcripſi in commentariis
De Recuper. poſſeſſ. Remedio primo. q.13.Re-
ſponderi uno uerbo poteſt, illud interdictum,un-
de vi,non eſſe in rem ſcriptum:ita Bar.in l.1.nu-
me.1. ff. de interdict.
30 QVAERO vndecimò, an hoc † interdictũ
detur aduerſus legatarium,uel fideicommiſſariũ,
qui uolente herede legatum,uel fideicommiſſum
occupauit? Et non dari affirmarunt Ripa l.1.in
prin.nu.7.ff.quo.bono.Decius in l.1.nu.20. pro-
pe medium.C.de pact.& Zuchardus in l.ult.nu.
418.propè medium.C.de edicto diui Adr.toll.ex
tex.d.l.1.in prin.ibi,non ex uoluntate:ergo ſecus
ſi ex uoluntate. Illa eſt ratio, quam conſiderauit
Zuchardus, quòd hic hæres conſentiendo dici-
31 tur † remiſiſſe detractionem falcidiæ, ob quam
lex prohibuit legatarium occupare legatum,& cõ-
ferunt quæ dicemus infrà q.17.
Extenditur primò, ut procedat etiam eo caſu,
32 quo hæc † hæredis uoluntas ex poſt acceſſit. ad-
huc enim ſufficit.l.1.§.prodeſt.ff.quo.lega.& de-
clarat Ripa.d.l.1.nu.7. Nec enim differentia eſt,
quòd præcedat, uel ſequatur uolũtas.l.ſi autem.
in fin.prin.ff.de aqua plu.arcen. & ſcribunt Bart.
& cæteri in l.2.§.ex his,de verb.obliga.
Extenditur ſecundò, ut procedat etiam eo ca-
33 ſu,quo † tacita ſolùm hæredis uoluntas accom-
modata fuiſſet:ita Ripa d.l.1.nume.7.ex doctrina
Baldi in auth.ex teſtamento. num.3.C.de ſecund.
34 nup.dum inquit, † matrem nubentem ſecundò
non amittere ſucceſſionem filii, ſi eo incõnſulto
nupſit,& is omiſſa accuſatione mortuus eſt inte-
ſtatus.illa ratione,quia is filius tacitè illatam ſibi
à matre iniuriam remiſiſſe dicitur. ex.l.ult. C. de
reuocand.donat.cum Baldo idem ſenſerunt Alex.
conſil.63.nume.2.in fin.libro.5.& Decius conſi.
206.nume.5.& conſi.191.num.5.idem in l.non
uidetur fraudare.nume.5.de regu.iur.& alios re-
cenſet Boer.quæſtio.185.num.20. propè mediũ.
& aliqua ſcribit Ripa in l.ult.nume.206.C.de re-
uo.dona. quo loco aliqua adfert, quæ dubitatio-
nem non leuem faciunt.
35 Extenditur tertiò, ut procedat † etiam eo caſu,
cùm iam ab initio eſt ab hærede, conceſſa facultas
legatario occupãdi legatũ ſua manu,& deinde hæ
redé pœnituit facti,illamq; facultatem,poſtquam
legatarius poſſidere cœpit,reuocauit: Nam tunc
locus nõ eſt huic interdicto contra illũ legatariũ;
ita probat tex.d.l.1.§.prodeſt. uerſi.unde. ff.quo.
bono.ſufficit.n.q; ſemel uolũtate hæredis legata-
rius poſſidere cœperit, nec illa uoluntas hæredis
perſeuerantiã requirit. Verùm aduerſari illud vi-
36 detur,quod non dicit accõmodata † voluntas, niſi
perſe-

perſeueret. l. ſi pro parte. §. verſum. ff. de in rem
verſo.quam aduerſari, d. §. prodeſt. ſenſit Zaſius
De Antinomiarũ aliquod diſſolutionibus, parte
ſecunda.num.9.& ſimilia congeſſerunt Corneus
conſi.176.nume.7.lib.2.Paris.cõſi.24.nume.71.
lib.2.& alibi ſæpe.Reſpondet præcitato loco Za-
ſius, & perſeuerantiã in volũtate non requiri; cũ
illa ambulatoria ſit ad mortẽ uſque.l.4.ff.de adi-
mẽ.lega.& glo.in ſt.de iuſt.& iure, in diffinitione
iuſtitiæ.ſed in caſu d.§.uerſum, ceſſat illa muta-
bilitas. Ego opinor aliter cõciliari hæc iura poſſe,
diſtinguendo actum ſucceſſiuum à momẽtaneo.
37 Nam ĩ actu ſucceſſiui tractus loquitur†tex. d. §.
verſum, quemadmodum ita illum ĩtellexit Ang.
conſi. 34. Conſtantinus. col. vlt. uerſ. ſi autem
quod in conditione. quem ſecuti ſunt Decius in
l.ſi quis hęredem.nu.2.C.de inſt.& ſubſt.ſed tex.
d.§.prodeſt, loquitur in actu momentaneo, qui
uno momento perfectionem recipit, ob id per-
ſeuerantiam non requirit, quemadmodum de il-
la conditione tradendi rem aliquam corporalẽ.
inquit Ang.d.conſi.34.col.vlt.verſ. ſi autem de
38 uoluntate: ita & illæ†conditiones, ſi nuſperit, ſi
filios ſuſceperit, dicunt temporis momento per
fici, nec requiritur perſeuerantia: ita Dec. poſt
alios.d.l.ſi quis hæredẽ, nu.2.C.de inſt.& ſubſt.
& latè ſcribunt Iaſ.in l.in ſubſtitutione.nu.10. ff.
de vulga.& pupil.& Rola. à valle Tract. De lu-
cro dotis q.51.ita ergo dicendum eſt in caſu.d.§.
prodeſt.in quo ſpectatur ſolus hæredis conſen-
ſus, qui vno momento perfectionem recipit ob
id perſeuerantiam non requirit.
39 Extenditur tertiò ut†procedat etiam cum plu
res ſunt hæredes, & eorum unus licentiam con-
cedit: nam pro parte illius ceſſat hoc remedium:
uit probat.l.1.§.ſi alter.ff.quo.lega.
40 Declaratur primò, ut locum†ſibi nõ uendicet
hæc iuris ſententia, cum hæres iam ante aditam
hæreditatem legatario conſenſit: Nam tunc talis
conſenſus ei non nocet, quin poſt aditam hæredi
tatem agere poſſit hoc remedio aduerſus illum
legatarium; ita declarant glo.& Bar.in l.1.C.quo.
lega.ibi Bar.oppo.1.& Sal.oppo.2.Capra cõſ.68.
in fi.Dec.ĩ l.1.nu.20.in fi.C.de pactis.Ripa l.1.in
prin.nume.8.ff.quo.bono.ex tex.d.l.1.§.quod ait
prætor, voluntate.eod.tit.Illa eſt ratio, quia con-
ſenſus hoc tempore, nempè ante aditam hæredi-
tatem præſtitus, dicitur præſtitutus tãquam ab ex
traneo, nõ autẽ ut ab hęrede: ita vno verbo ſenſit
Ripa.vbi ſupra, & clarius Zuchardus in l. 1. nu.
120.C.de pactis.vbi relatis pluribus de ſenſu at-
41 que intellectu† d.§.quod ait, ſcribit tandẽ, illum
conſentientem non conſenſiſſe vt hæredẽ: quia
tunc adi cenſeretur hæreditas, ſed ut extraneũ.
& poſteaquam adiuit hæreditatem, dicitur alius,
non mirum, ſi non obſtante primo illo conſenſu
agere poteſt hoc interdicto.
45 QVAERO duodecimò, an†cõcedatur hoc
interdictum contra legatariũ, qui ex licentia à te-
ſtatore ei cõceſſa in teſtamẽto occupauit? Et non
cõcedi affirmarũt Gl.Bar.Bal.Ang.& Raph. quos
retulit & ſecutus eſt Ripa in.l.1.in princ.nu.9.ff.
quo.lega.Quibus accedunt Decius cõſi.424.nu.
15.& Goza.conſi.93.nume.10.Io. Annibal. in l.
nemo poteſt.nume.342. de leg. 1. etſi ibi aliqua
moueat in contrarium. Quæ ſanè ſententia uera
43 eſt, ſiquidem†teſtator, qui liberam habet de re-
bus ſuis adminiſtrationem.l.1.C.de ſacroſ.eccleſ.
poteſt hanc licentiam capiendi propria auctorita
te hæredi concedere.l.Titia cum teſtamento. §. 1.
vbi gloſ. & Bar. ff. de leg. 2.Iaſ.in l.non eſt dubiũ
nume.2.C.de legatis.vbi idem eſſe cenſuit in ca-
43 ſu d.l.non eſt dubium.† quæ quidem diſpoſitio
locum nõ habet, cum teſtator licentiam legatario
conceſſit capiendi propria auctoritate. & eo loci
Iaſon pluribus ſimilibus comprobauit; & ſcripſi
in commentarijs De Recup. poſſeſſ. Remedio. 5.
nume.30.32.conferunt quæ ſcripſi infra in quin
to remedio.q.4.
45 Extenditur primò, †ut procedat etiam in fidei
commiſſarijs, quibus hæc licentia à teſtatore con
cedi poteſt. ita in ſpecie cenſuit Ripa in l. nemo
poteſt.nume.64. de lega. 1. idem reſponderunt
Decius conſi. 243. nume. 4. Gozadi. conſi. 93.
nume. 10. poſt Bald. conſi. 234. veritas eſt, lib.
3. quem etiam ſecutus eſt Iaſ. conſi.146. nume.
1. lib. 4. quo loci inquit Iaſon fore neceſſe iu-
dicis licentiam, parte citata, id quod proce-
dere poſſet quando aduerſarius iam poſſideret;
ſecus ſi non poſſideret, nec diſſentit Bald. à
Iaſone relato.
Extenditur ſecundò, vt procedat etiam vbi li-
46 centia†tacitè conceſſa fuiſſet; ita docuit Ripa in
d.l.1.prin.num.10.ff.quo. lega. exempla adferri
plura ſolent. illud primùm, ſi teſtator conſtituat
47 † legatarium teſtamenti executorem; tunc à ſe-
ipſo poterit legatum accipere, iuxta l. fiſtulas. §.
fundum. ff. de contrahen. emptio. atque ita poſt
multos cenſuit Iaſ.d.l.non eſt dubium.nu.4.verſ.
ſecundò limita.declarãdo illam conſtitutionem,
& Ripa vbi ſupra; idem probarunt alij, quos ſecu
tus ſum in commentarijs De recuperãda poſſeſſ.
d.Remedio.5.nu.34.Addo Decium conſil. 243.
nu.3.verſic. ſed in caſu, & Alex.l.Paulus, uerſic.
vnde dicit. ff. ad trebellia. Secundum eſt exem-
48 plum†ſi teſtator prohibuit hæredem, ne vim in-
ferret ipſi legatario pro re ipſa legata, vt ſi teſta-
tor his verbis vtatur, accipiat, capiat legatarius.
nam tunc dicitur data licentia occupandi aucto-
ritate propria: ita ſenſit Bar.in l. Centurio. nume.
56.de vulga.Decius conſi. 245, nu. 3. prope me-
dium.& 424.nu.17.& Iaſ.d.l.nõ eſt dubiũ. nu.4.
verſ.redeundo.C.de lega.Goza.conſi.91. nu. 10.
Durans de arte teſtandi, titulo de legatis, cautela.
12.in fine.Roma.ſing.87.verum de ueritate hu-
ius exempli ambigit Ripa.d.l.1.in prin.nu.11. in
fine.& §.ſi quis mortis.nume.3.ff.quo.lega.& in
l.nemo poteſt.nume.65.de legatis 1. ex tex.d. l. 1.
§.qui uero ex cauſa.ff.quo.lega.ubi in legatarium
præceptionis conceditur hoc interdictum: &
49 tamen hoc uerbum†præcipito, ita directum eſt,
ut uerbum, accipito. immo magis directum eſt,
cum præceptionis legatum hæredi fieri dicatur,
ut ſcilicet hæres ante partem legatum hoc, quod
hodie prælegatum appellamus, conſequatur: ita
declarat Caius in ſuis Inſtitutio. tit. De legatis,
ad

ad finē, & Alcia.lib.3.Pareg.iuris cap. 1. Ego etiā
50 dubito, quandoquidem illa † uerba, accipiat, ca-
piat, noo operantur, vt ſua manu is legatarius ca-
piat.id, quod ſcribit Galliaul.in l.Centurio. oum.
260.de vulga.dū declarat.d.l.Titia, §. 1. de leg.2.
à quo oon diſſentit Ripa in d.l.Centurio. nu. 69.
51 Nec quicquam hoc in caſu operantur illa † uer-
ba, quòd moleſtia non inferatur. quæ quidē ſigni
ficant controuerſiā nec de iure nec de facto mouē
dam eſſe, ut ſcribunt Bald.in l.1.C.de uſufr.Anto.
Corſet.ſing.in uerbo.Moleſtia, incipit Quis in cō
tractu, ad fioem.Dec.conſ.613.nome.1. & Socin.
Iun.cooſ.113.nume.36.lib.1. Noo inquā aliquid
operantur hæc ocrba, qnia intelligūtur, quòd mo
leſtia non inferatur legatario poſſidenti: ſed quod
ut poſſidere incipiat, ei liceat ex his verbis ſua ma
nu capere, iure noo probatur.

Tertium exemplum adſerri ſolet, cùm teſtator
52 † ita diſpoſuit: Sempronio legatario meo res il-
la liberè peruenoiat.his uerbis conceſſa creditur li
bera facultas capiēdi manu propria: ita, poſt Ale-
xan.& Iaſ.in l.nemo poteſt, de leg. 1.in ſpecie no-
ſtra ſcribit Ripa in l. 1.in prin.nume. 10.ff.quo. le
ga.& Alcia.reſp.607.oume.3.Goza.conſi.91. nu.
7. & Soc. Iun. conſi.72. oume. 7. lib. 2. Durans
de arte teſtaodi, titulo.de ſubſtitutionibus, cau-
53 tela. 31. nume. 2. uerbum † enim, liberè, expo-
nitur, ideſt ſine licentia. cap. ſi plures in uer-
bo liberè, de offi. deleg. in 6. & cap. de mul-
ta, de præben. & plures retuli in commentariis
De arbitra. iudicum, lib. 2. q. 7. nume. 34.Hoc
exemplum oerum eſſe intelligit idem Ripa io
d. l. oemo poteſt. nume. 62. de leg. 1. cùm alter
non poſſidet, ſecus ſi poſſidet, quia eo poſſeſſore
reluctante, non licet huic legatario ſua manu ca-
pere.conferunt quæ ſcripſi in tract. De recuper.
poſſeſſ.remedio octauo.nu.32.
54 Quartum adſerri poteſt † exemplum, cùm uir
relinquit uſumfructū uxori his uerbis. Relinqoo
illam uſufructuariam, dominā, & maſſariam. ex
illis enim uerbis cenſetur ei dediſſe facultatem
apprehēdendi poſſeſſionem ſuorum bonorum,
propria auctoritate: ita Bar, Bald.& cæteri in au-
th.quod locum.C.ſi mulier ſecund.nup. Ang. i l.
1.col.2.ff.rer.amota.Picus in l.Titia. §. Titia eùm
noberet.nu.137.de leg.2.& eo loci idem cōclu-
dit cum Aret.conſ.40.nume.1.idem eſſe, ſi relio-
quat uſumfructum omnium bonorum: quia &
tunc propria auctoritate capere poteſt. & ibi Pi-
cus, d.nume.137.in fine, ſcribit hoc io caſu ceſ-
ſare hoc interdictum, quorum legatorum. &
alia.l.ſubiiciam.quæſt.16.
55 QVAERO decimo tertiò, ao † hoc ioterdi-
ctum concedatur cootra legatarium, cui teſtator
uiuens rem illam tradit? Non concedi ſcripſerunt
Alex.in l.filiam fratribus.ff.ad Trebell.& Ripa in
d.l.1.in prin.nume.13.ff.quo.lega.& Goza.conſi.
93.nume.10.Illa prima ratio adſerri ſolet, quòd
ratio interdicti, quæ io temeritate legatarij ſua au
ctoritate occupantis uerſatur, hoc in caſu ceſſat. ſi
quidem oon ex ſua voluntate ſed teſtatoris occu
pare dicitur. ſi ergo ceſſat ratio iterdicti, ergo &c.
diſpoſitio. l. adigere. §. quamuis. de iure patro.

cum vulgaris ſimilibus. Præterea & ſecundò, in-
56 qnit Ripa, illa traditio uim † donatioois cauſa
mortis habet. l.legatum, la.ij.ff.de leg. 2. debētur
enim hæc legata etiam hæreditate non adita, ſecū
dum Bal.in l.1.col.ult. C. ſi qnis omiſſa cau. te-
ſta.& Ang.l.eam quā.col.11. C. de fideicom. ſed
io ea donatione cauſa mortis ceſſat hoc interdi-
ctum. l. 1. §. ſi qois ex mortis .ff. quo. lega. &
mox dicemus, ergo idem hoc io caſu.
57 QVAERO decimoquartò, ao † hoc reme-
diū cōcedatur aduerſus legatariū, apud quē ſine
uitio res legata reperitur tempore mortis teſtato
ris? Et oon cōcedi affirmatūt Bar.in l. 1. §. ſi quis
ex mortis. nu. ff. quo.bono. Caſtren. & Alex. in
l.lineam.ff.ad.l.falcid.Soc.ſen.conſ. 11. Circa præ
ſentem.col. 1.uerſi.& maximè huc. & conſi. 131.
col.2.lib.2.Ripa l. 1.in prin.nume.15.ff. quo. bo
no.& Alciatus reſpon.350.in fine.& reſpō. 607.
nume.3.Adducuntur omnes ea ratione, quā &
ſuperiore quæſtione retuli; quod ſcilicèt ceſſet
hic ratio ioterdicti prohibentis legati apprehēſio
nē propria auctoritate, hoc eſt, ipſa temeritas. Ve
rùm Bar.io d.l.lineā.ff.ad.l.fal.& Alber.d. l. 1. ff.
quo.lega.uiſi ſunt ſentire, dari aduerſus hūc lega
tarium utile hoc interdictum, cùm ooo omnino
ei licuiſſe uideatur ita apud ſe retinere reluctāte
hærede, ex d.l.lineam. Reſpondent tamē Alex.Ri-
pa.& cæteri, in caſu.d.l.lineam, rem illam fuiſſe
apud legatarium præter teſtatoris uoluntatem.
Cuiacius lib.8.obſerua.cap.2.ſcribit.
48 QVAERO decimo quartò, † an hoc reme-
dium concedatur contra legatarium, qui legatū
tunc occupauit, cum periculum erat in mora?
Et non concedi ſcriptum reliquit Ripa in.l.1. in
prin.nume.17.ff. quo. lega. Illa ratione uſus eſt,
59 quòd † periculum moræ facit licitum, quod aliàs
illicitū eſt.l.de pupillo. §. ſi quis riuos. ff. de ope.
noui nuntia.l.ut Prætor.§.ſi deb.torem.ff.quæ in
fraud. credito. Exempla adſert Ripa in legato
60 † facto pauperi pro alimeotis.quod quidem le-
gatum dilationem non admittit, ut ſcribit Bar. in
l. 2.oume.5.ff.de re iud.ſcripſi io commentarijs,
De arbitrat.iudicium, lib. 1.caſu.52.num.12.& ſi
regulariter legatum alimentorum de manu hære
dis capiēdū ſit: ita poſt Io.And.docuit Picus.l.Ti-
tia.§.Titia eum nuberet.nume.137.uerſ.Et cōtra
61 riū, de leg.1.Vel in † legato pro ſepultura facto.
Nam & hoc dilationem noo admittit, ut inquit
Ripa, tradunt Specul.io titu.De appella.§.in qui-
bus.uerſi.octauò.Mantua.in l.ult.in 2.lectura.nu
me.173.C.de ed.diui.Adr.tolleo.& Gramma.de-
ciſ.82.nume.2.ubi ob id ait eo caſu nō appellari.
Huc ſpectat (inquit Ripa) quod docuit Bald.io re
pe.l. 1. nume. 52. ad finem. C.de ſacroſan.eccle.
62 † legata, quæ dilationem non admittunt, debe-
ri etiam ante aditam hæreditatem. idem Baldus
in auth.hoc amplius.oume.17.C.de fideicōmiſſ.
& Angel.in l.eā quā.col.5.in fine.C. eo. de fidei-
com.qui ita ait de ſumptibus funeralibus, cùm à
quouis hærede præſtari debeat.l.hæreditas. ff. de
63 petit.hæred.Ita etiam cauſa † ſtudiorum dilatio-
nem non patitur, ut inquit Bald. in l. unica. nu.
6.uerſ.quid ſi unus, C.ſi de mo.poſſeſ.fuer.appel.

qui

qui ob id docuit, appellationem reijci à ſententia
lata contra turbãtem ſcolaſticum in habitatione.
64 QVAERO decimo ſextò, an hoc†remediũ
detur contra Inſtitutum in re certa? Et nõ dari aſ-
ſirmauit Ripa ĩ d.l.1.in prin.nume.16.ff.quo.le-
ga. nec diſſentit Iaſ in l. non eſt dubium, col. 2.
verſ.tertiò limita.C.de legatis. Beroius in conſil.
142.nume.quarto.lib.ſecundo. id quod abſolu-
tè ꝓcedit & in inſtituto in re certa, dato alio hęre
65 de vniuerſali. Illa eſt ratio, quia hic†inſtitutus li-
cèt in multis legatarij loco ſit, attamen quò ad oc
cupandam rei legatæ poſſeſſionem hæredis perſo
nam ſuſtinet: ita Bar.in l.ex facto, la ij. ff. de hæ-
red.inſt. Alex.& Iaſ.in l.quoties.C.de hęred.inſti.
alios plures recenſet Tiraq.Tract. le mort à ſaiſit
le uiu parte. 2. decl. 4. nu. 11. & infrà remedio
quarto.q.19.declarabimus.
66 QVAERO decimo ſeptimò, an†hoc reme
dium concedatur contra legatarium, qui tunc le-
gatum occupauit, cùm a teſtatore nullus factus
eſt hæres, à quo legatum peti poſſit, ut purà, teſta
tor relinquit vſumfructum omnium bonorum
67 †uxori, donec uiuat, & ea uita functa, Caium
hæredem fecit. Et hoc in caſu non concedi hoc re
medium contra vxorem legatariam ſua manu oc
cupantem legatum ſcriptum, reliquit Ripa. d. l.
1.i prin.nu.18.ff.quo. lega. Picus, quẽ mox refe-
ram. Nam, ex quo hæres aliquis eo tempore non
extat à quo legatum hoc conſequi poſſit, ſua ma-
nu illud apprehendet: ita Bal.in l.extraneum.nu.
4.& ibi etiam Ang. & Iaſ.num.4.5. C. de hæred.
inſtit. Roma conſ.71. & alios recenſet ipſe Ripa.
quibus accedunt Soc.Sen.conſi.131.col. 4. verſ.
Nec obſtat, lib. 1.& in ſpecie Picus.l.Titia. §. Ti-
tia cum nuberet, nume.137.in fi.de leg.2.Rebuf
fus Tract.De pacif.poſſeſſ.nume. 299. confirma-
tur alia ratione, quòd ob id eſt hæredi cõceſſum
hoc interdictum, quorum legatorum, vt falci-
diam conſequi valeat: & vbi illius detractioni lo-
cus non eſt, ceſſat & hoc remedium, ut ſuprà di-
ximus, præſertim.q.11. Sed in caſu noſtro ceſſat
falcidia, cùm à legato vſusfructus omnium bo-
68 norũ non ſit†detrahenda falcidia. ita in ſpecie de
vxore omnium bonorum uſufructuaria à uiro re
licta docuit Paulus Picus in repe.l.Titia. §. Titia.
nume.86.de leg.2.
69 QVAERO decimo octauò, an†hoc reme-
diũ cõcedatur contra legatariũ, qui conſuetudine
permittente legatum ſua manu apprehendit? &
non concedi ſenſit Ripa.d.l.1. ĩ princ. nume. 19.
ff.quo.lega. Nam ſi lege permittente, & permittẽ
te teſtatore licet propria auctoritate legatum ca-
pere, quemadmodum dictum fuit ſuprà, ita pari-
ter licet permittente conſuetudine. Si quidẽ ua-
70 let hæc†conſuetudo, cùm par ſit illius virtus cum
lege, ex quo altera lex dicitur. §.ex non ſcripto.in-
ſti.de iure natura.gent.& ciuil.
71 QVAERO decimo nonò, an hoc†remediũ
concedatur contra legatarium, qui occupauit le-
gatum eo caſu, quo hæres ueniebat priuandus fal
cidia, ut purà cùm non confecit inuentariũ, quod
conficiendum erat, uel cùm non ſatisfecit volun
tati teſtatoris intra tempus à iure præſtitutum? Et
non concedi reſpondit Caſtren.conſi.291. Circa
primum dubium, col.pen.uerſ.ſuper ſexto.lib. 2.
in uouis. idem uno verbo ſenſit Ripa. in l. 1.in
princ.nume.24.ff.quo.lega. Illa uera ratione mo-
uetur, quòd ſi ratione falcidiæ (ut iam dictũ fuit)
conceditur hoc remedium hæredi contra legata-
rium, ſequitur, quòd ubi falcidiæ locus nõ eſt, ceſ
72 ſare omnino debet. quòd autem ceſſat† falcidia
cùm confectum non eſt inuentariũ. §. ſancimus.
in auth.de hæred. & falcid.ſcrib. Bart. in l. Mar-
cellus.in priu.nu. 8.ff.ad Trebell. & ĩ legatario &
fideicõmiſſario particulari abſoluti iuris hoc eſt.
73 Dubium eſt maius quid in†vniuerſali? Et idem
eſſe ait Caſtrenſis, ut ſcilicèt amittat Trebelliani
cam, & per cõſequens non habeat hoc remediũ.
74 Cũ magis recepta opinio hæc eſſe videatur, †fi-
deicommiſſarium vniuerſalẽ amittere Trebellia
nicam ob non confectum inuẽtarium. Hanc eſſe
* *crebriorem & ueriorem opinionẽ teſtatur Rui-
nus conſi.115. in fi.conſi.118.nume.28.& cõſil.
159.nume.1.lib.3.quamquam idẽ Ruinus ſibi
parum conſtans conſi.135.nume.9. lib. 5.aliter
reſponderit.
Secundum exemplum, quo vtitur Caſtrenſis
75 illud eſt, cùm†hęres nõ ſatisfecit uolũtati teſtato
ris intra debitum tẽpus, iuxta auth. hoc amplius,
C.de fideicom.qua cõſtitutione priuatur deinde
omni commodo & lucro hæreditario. Id, quod
procedit & in minore, qui ob id nec etiã reſtitui
tur, ut reſpondit in ſpecie Craue.conſ. 193.num.
76 5.uerſ.Sed in terminis. Eſt tamẽ hoc in caſu † ne
ceſſaria iudicis admonitio, vt apertè in eo textu
auth.hoc amplius probatur. & tradunt Gozad.
conſi.34.num.3.Craue.cõſi.193.num.4.quo lo-
ci is declarat non procedere, cùm hæres tenetur
ad aliquod factum negatiuum. idem reſpondit
Alba conſi.48.nume.5.qui idem eſſe affirmaut,
cùm dies & pœna eſt a teſtatore adiecta, quod re
ſpondit & Caſtren.d.conſi.291.ad finem.
77 Tertium eſt exemplum† cùm ipſemet teſtator
expreſſè prohibuit detractionem falcidiæ: ita re-
ſpondit Corne.conſi.61.Petrus hæres. in fine. &
Comenti ſubſcripſit eo loci Fulgoſius. Ita etiam
cùm alia ex cauſa falcidiam non detrahit. Cor-
neus conſi.140.in fi.lib.1.
78 QVAERO vigeſimò, an hoc†remedium de
tur contra cohæredem occupantem prælegatum?
Et concedi pro ea parte, pro qua hæres nõ eſt, pro
bat l.1.§.ſi quis mortis, verſ.Qui verò.ff. quo. le-
ga. Nam hoc caſu nulla eſt inter hæredem hunc
differentia & alterum legatariũ, ex quo uerè quò
ad partem ſui cohæredis, legatarij locum obtinet.
Quò verò ad eam partem, pro qua hæres eſt, ceſ-
ſat hoc interdictum.d. verſ. qui uerò. cuius ſen-
tentię ratio eſt ſecundum Ripam d.§. ſi quis mor
tis. numero.4. uel quia in ea parte prælegatum
79 non dicitur, cùm † ex ſe ipſo ſibi ipſi legari non
poſſit.l.& fidem. l.legatum. de leg. 1. uel etiam.
quia pro ea parte cohæres non prætendit habe-
re aliquam falcidiam. l. in ratione.la ij. cùm lex.
ff.ad l.falcid.
80 QVAERO uigeſimo primò, an hoc†reme-
diũ cõcedatur cõtra donatariũ cauſa mortis? Diffi

cilis

cilis eſt iuris quæſtio, ob uarietatẽ literę. §. ſi quis
mortis. l. 1. ff. quo. lega. Et verè illa ſententia eſt ve
rior, atq; probabilius, interdictum hoc non habe
re locum in hac donatione cauſa mortis. id quod
apertè probat tex. l. 1. §. ſi quis mortis. ff. quo. lega.
cuius uera litera hæc eſt. Si quis mortis cauſa do
natione poſſideat: utique ceſſabit interdictum. at
que ita eam probat ibi glo. Bar. & Ripa nume. 6.
Idẽ ſcripſit Cuiacius lib. 8. obſer. c. 2. & lib. 10. c.
28. copioſius explicat. qui quidem Ripa abſolutè
hanc ſententiã probat. idẽ docuit Bar. in l. 1. in. 3.
oppo. C. quo. lega. Rationẽ illã eſſe credidit Ripa,
quòd ex quo donatario fuit à donãte res tradita,
nõ dicitur temerè occupaſſe, & ob id ceſſat inter-
dictũ. Quæ ſanè ratio, ſi uera foret, inferret nihil
ſpecialitatis in donatione hac cauſa mortis, &
nullã prorſus differentiã eſſe inter donationẽ hãc
& legatũ, cùm & in legato à teſtatore in uita, vel
poſt mortem ſua licentia tradito idem ſit, uti iam
ſuprà q. 13. oſtendimus. Et tamen Iuriſconſ. in d.
§. ſi quis mortis inter hæc manifeſtam differentiã
81 facit. Ego opinor rationem eſſe, quòd † donata-
rius iſte ſua manu & auctoritate poſſeſſionem ap
prehendere poteſt, ut hoc in textu probatur: cùm
tamen legatarius capere debeat manu hæredis.
quo circà ceſſat cauſa huius interdicti. nec ob id
impeditur hæres detrahere falcidiam, cùm illa,
etiam ſi translata ſit poſſeſſio in donatarium, pe-
nès ipſum remaneat: vt in eo. §. Si quis mortis,
uerſ. quia portio legis falcidiæ. atque ita in hoc cũ
Bar. & Ripa ſentio. id quod ſenſiſſe uidetur Bal-
dus in l. ſi mortis. q. 1. C. ad l. falcid.

82 Quæro vigeſimo ſecũdò, quid ſi † legatarius nõ
conſequitur legatum manu hæredis, ſed ſolùm
officio iudicis, an contra eum concedatur hoc re
medium? dicendum uidebatur concedi, eò quia
rectè legatum conſecutus non uidetur. & paria
ſunt quid ſuo iure facere, uel facere auctore iudi-
ce in id poteſtatem non habente: cùm tunc priua
ti loco eſſe uideatur, ut late ſcripſi in commenta-
rijs de recuperanda poſſeſſio. remedio. 8. num. 9.
83 10. quod autem nulla ſit poteſtas † iudicis mittẽ-
di legatarium in poſſeſſionem ex ſuo officio, pa-
tet; quia tres tantùm actiones proditæ ſunt lega-
tario ad ſuum legatum cõſequendum, nempè ex
teſtamento, rei uendicatio, & hypothecaria, non
antẽ miſſio in poſſeſſionem. id quod apertè pro-
bare uidetur. l. 1. §. 1. ibi, miſſionem in poſſeſſio-
nem penitus aboleri. C. comm. de lega. atque ita
cenſuit Guido Papæ. q. 483. Legatario. qui ait ita
iure communi inſpecto eſſe dicendũ; quãquam
Curia Delphinatus ob æquitatem aliter deffinire
atque obſeruare ſoleat. & cum eo ſenſit Alcia. re-
ſponſ. 491. nu. 34. verùm opinor in hac iuris quæ
ſtione contrarium eſſe verius: quod imò concedi
non debeat hoc interdictum. Nam & ſi uera eſ-
84 ſet relata † Guidonis & Alciati aſſertio, attamen
adhuc legatarius iſte dici non poteſt temerè occu
paſſe: cum is temerè agere dicatur, qui ſtultè &
incõſultè agit, ut Ciceronis, ac aliorum auctorita-
tibus ſcripſi in præcitatis commentarijs, de recu-
peranda poſſeſſ. remedio. 6. nume. 72. qui autem
auctoritate iudicis agit, temerè facere non dici-
tur, cùm conſultè agat. & hanc ſententiam pro-
bat l. 1. §. quæſitum. ff. quo. lega. ibi, deinde quod
Prætorem habet huius rei auctorem. Accedit prę
tereà, quod verior uidetur opinio, etiã officio iudi
cis legatarium poſſe mitti in poſſeſſionem: ut de
cidit idem Guido Papæ in hoc ſibi parum cõſtãs.
q. 362. vtrum officium. quo quidem in loco non-
nititur ex æquitate, quam Curia illa obſeruat. ſed
85 potius iure ſtricto, & rectè. ſi quidem is tex. † l. 1.
§. 1. C. comm. de legatis aduerſatur: cùm ſolùm
correxerit antequam illã miſſionem in poſſeſſio
nem, ad hoc ut deinde rei uẽdicatio uel altera
actio ipſi legatario concederetur, quæ ſanè miſſio
inutilem circuitum, & ambages ſubtiles quaſdã
cõtinebat, ob id ſublata eſt. Non ergo fit, quin &
iudicis officium hoc caſu locũ habere poſſit. Hoc
fortius procederet, quando is iudex haberet facul
tatem procedendi ex ſola æquitate; & ipſa rei ue-
ritate inſpecta, quemadmodum decidit idem Gui
do Papę d. q. 483. quem ſecutus eſt in ea parte Al
cia. reſpo. 433. nume. 2. & reſpon. 618. in fi. Quo
loci ſcribit Alciatus idem fore dicendum cùm le
gata paratam executionem ex ſtatuti diſpoſitione
habent; quemadmodum Papiæ ex ſtatuto. 5. in ci
uilibus, ſub Rubr. quæ debita ſint condẽnata. &c.
Nam & tunc officio iudicis legatarius mitti pote
rit in poſſeſſionem: & per conſequens ceſſabit
hoc interdictum. id quod aduotandum eſt ad prę
citati ſtatuti declarationem.

86 Quæro uigeſimo tertio, an † hoc remedium
cõcedatur contra cauſam piam, quę legatum ſi-
bi factum ſua manu occupauit? Et non concedi
reſponderũt Capra. conſi. 3. Circa hoc plura ſunt,
in fine. & Corneus conſi. 140. Circa hanc conſul
tationem, ad finem lib. 1. quos ſecutus eſt Tiraq.
Tract. de priuilegijs piæ cauſæ, priuilegio. 45. illa
ratione utuntur, quòd de legato piæ cauſæ facto
87 † falcidia non detrahitur. §. ſi autem hæres. in
auth. de eccleſ. tit. & auth. ſimiliter, ubi omnes.
C. ad l. falcid. latè idem Tiraq. d. Tract. de priuil.
piæ cauſæ. priuileg. 26. Cùm ergo hoc interdictum
non concedatur niſi cùm hæres habet detrahere
è legatis falcidiam, ſequitur hoc in caſu illi lo-
cum non eſſe.

88 Quæro uigeſimo quartò, an † locus ſit huic
interdicto contra legatarium occupantem quaſi
poſſeſſionem uſusfructus, vel vſus, vel ſerui-
tutis? Et concedi probat. l. 1. §. quod ait Prætor. ff.
quo. lega. & ibi declarat Bar. hoc interdictum dif
ferre ab illo, quorum bonorum, de quo ſuprà.
Cùm hoc concedatur etiam pro re incorporali, il
lud verò non. id quod uerum non eſſe dixi ſupe-
riore remedio. q. 20.

89 Quæro uigeſimo quintò, an hoc † remedium
concedatur contra legatarium, qui miſſus in poſ
ſeſſionem legatorum conſeruandorum cauſa
recuſat requiſitus reſtituere? Et concedi probat
tex. l. 1. §. quæſitum, uerſ. Tunus tamẽ erit. ff. quo.
leg. Nam & ſi is poſſidere non dicatur, ſed potius
cuſtodiam habere, & licèt quoq; huius ſuę cuſto
diæ Prætorem auctorem habeat, attamen, cùm re
quiſitus negat reſtituere, ex noua cauſa per inter-
uerſionem quandam poſſidere dicitur: ob id cõ-
ceditur

ceditur contra eum hoc remedium. Quod drcla-
rat & glo.d.§.quæſitum,in verbo. videtur. Couſe
runt quæ ſcripſi in commentariis De recuprrãda
poſſeſsione,remedio primo, nume. 148. quod is
90 † ſpoliare dicitur,qui requiſitus reſtituere,quòd
aliàs ſine vitio poſsidet,non reſtituit.ex negatio-
ne enim illam primam poſſeſsionem introuertit,
& nouam rfficit.

91 QVAERO vigrſimo ſextò,quid agere † debet
hæres antequam hoc interdicto cõtra lrgatarium
experiatur ? Debet ſatiſdare de legato ipſo reſti-
tuendo, detracta quarta falcidiæ. quod probat.l.
1.§.qnod ait prætor,niſi ſatisdatom.ff. quo.lega.
92 & ibi gloſſa. Nec ſufficit eſſe † ſatiſdatum, uiſi
ſatiſdatum perſeueret; vt ibidem ſcriptum eſt. Si
quidem ſatiſdatio effectum babet ſucceſsiuum.
vt in ſpecie probat.l.ſi is à quo. §. vlt. cum.l. ſeq.
ff.vt in poſſeſſ.leg. & ibi Docto.

93 Prætereà tunc † ſatiſdatum eſſe intelligitur,
cùm idouea cautio præſtita eſt d.l.1. §. ſatiſdatũ.
ff.quo lega.cautio autem idonea quæ ſit iure di-
ſpoſitum non eſt: ſiquidem à perſonarum & rerũ
qualitate & diuerſitate pendet: ob id iudicis arbi
trio relinquitur; qnemadmodnm ſcripſi in com-
mentariis De arbitrarsis iudicum lib.2.caſu.142.
Illud etiam hic adnotandum eſſe duximus, quòd
ſi quarundam rerum nomine ſatiſdatum ſit, qua-
rundam non ſit, earum rerum nomine ſine impe-
dimeuto agi poterit, de quibus ſatiſdatum eſt;cæ
terarum non poterit:ita Iuriſconſ.in d.l.1. §. vlt.
ff.qno. lega. Cuius ſententiæ ratio eſt, quòd pro
ea parte,pro qua ſatiſdatum non fuit,legis diſpo-
ſitioni non dicitur ſatisfactum: nõ ergo illi locus
eſt. Si quidem lex cum qualitate loquens,vbi illa
94 † qnalitas ceſſat,ceſſat & diſpoſitio.l. 4. §. toties.
ff.de dam.infecto.& ibi Doctores. gl. notab.in l.
mancipia.C.de ſeruis fug. quam notabilẽ eſſe ſcri
bunt Decins conſ.327.col.vlt.& conſ.340.col.2
Marſ.conſ.339.Cur.Iu.cõſ.76.nu.3. & cõſ.156.
nu.9.& Crane.conſ.201.nu.2.conſ.231. nu.2.&
conſ.298.nu.4. cæteros prætereo. Declarari hoc
95 põt non procedere,†Cùm illi parti, pro qua ido
neè ſatiſdatnm non ſit,cenſetur tamen ſatiſdatũ,
96 ob id quod eadem† portio & res eſſe dicitur cũ
ea portioue cui accreuit.l.vlt.iu prin. ff.quo lega.
atq; ita ius in vna ſancitum, eſt quoq; & in altera.
§.pen.inſt.de bono.poſſ. Docto.in Rubr.C. quan
do non peten.partes.ibi latè Cagnolus nu.38.40.
& Io.Bolognetus nu 35.

97 QVAERO vigeſimo ſeptimò† an vltrò ab
hærede bæc ſatiſdatio præſtanda ſit ? Et non eſſe;
ſed tune demum eùm à legatario requiſitus erit,
reſpondit Paulus iu l.vlt.§.1.ff.quorum lega. Nõ
enim (inquit Paulus) offerre debet ſatiſdationẽ,
ſed petenti ſatiſdari moram uou facere. probat
& hanc ſententiam tex.l. 1.§. non exigit. ff. vt in
poſſeſſ.lega.& l.vuiuerſa.C.de precib. Imper.of-
fer.quo loci Iaſon nume.3.annotauit ex d.l.vlt.§.
98 1.ff.qno.lega.& aliis permultis, † fideiuſsionem
vel cautionem uon eſſe præſtandam ab aliquo ni-
ſi ab aduerſario requiratur. Quocirca poſt Caſtrẽ
99 ſem ibi declarat † ſtatutum Patauinum ſub Ru-
bri. De audiendis in iudicio. cap. ſi aliquis ciuis.
quo cautum eſt, forenſem agentem aduerſus ci-
uem Patauinum ſatiſdare debere idoneè de expen
ſis reficiendis, ſi ſuccumbere contingat. aiunt
Caſtrenſis & Iaſon intelligi, ſi modò ſatiſdatio
atq; fideiuſsio à Ciue Patauino poſtulata fuerit.
Verùm uon fuit neceſſaria hæc interpretatio ad
illud ſtatutum, cum illius aperta vrrba id expli-
cent.ibi,dummodò dicta ſatiſdatio per reum cõ-
parentẽ poſtulata fuerit ab actore. Niſi dicamus
nouis ſtatutis incerta fuiſſe verba hæc. Aliis per-
multis ſimilibus hanc aſſertionem exornauit Iaſ.
in d.l. vniuerſa. & alia congeri poſſunt ex Barba.
conſi.51.col.pen.lib.1.Roiu.conſi.91.nume. 10.
conſil.7.nume.2.& conſil.62.nume.5.lib 4. De-
cio conſi.607.nu.3.& conſi.608.nu.2.Iaſ.conſil.
191.nume.2.lib.2.Gramma.conſi.54.num.8. Ri
pa.l.1.§.ſublata.nume. 4. ff. ad S.C. Trebell. Ti-
raq. Tract. de retractu conſang.§.1.glo. 10. num.
106.& Alciato reſpo.46.reſp.75.& reſp.234 nu.
8. vbi declarat. Aduerſari tamen huic ſententiæ
100 videtur † l.vnica.C.quo.lega.ibi,oblata ſatiſda-
tione. Verùm reſponderi poteſt ibi intelligi obla
ta cautione, cùm vel iam præceſsit petitio,vel ex-
ceptum eſt legata ſibi fore ſolnenda.

101 QVAERO vigeſimo octauò,quo † tempo
re præſtanda ſit ſatisdatio hæc ? Et ſuffieere ſi tẽ-
pore litis conteſtatæ caueatur, reſpondit Paulus
d.l.vlt.§.vlt.ff.quor. lega. qui ob id inquit, quòd
ſi per legatarium aliquo tempore factum eſt, ne ſa
tiſdetur, & deinde eo tempore litis conteſtatio-
nis cautio à legatario requiratur, præſtanda erit.
Ita èconttà, ſi per bonorum poſſeſſorem ſteterit,
quò minus ſatiſdaret, ſed modò paratus eſt caue-
re, tenet interdictum, hoc eſt, experiri hæres põt.
ſufficit enim ꝙ litis couteſtatę tempore ſatiſdede
rit: Nam illud ips inſpicitur, quo interdictũ edi-
tur, hoc eſt, lis conteſtatur, vel actio proponitur.

102 QVAERO vigeſimo nonò, an in † cauſa
huius remedij offerendus ſit libellus ? Et eſſe offe
rendum opinor. Si quidem par ratio & par priuile
gium eſt huius interdicti cum illo, quorum bono
rum. at in illo libellus offerri debet, quemadmo-
dum diximus ſuperiore remedio. q. 22. idẽ ergo
dicendum eſt & in caſu hoc noſtro. Conferũt per
multa, quæ referam infrà remedio quarto.q.57.

103 QVAERO trigeſimò, † libelli forma qua
lis eſſe debeat in hoc remedio ? Credo ita forma-
ri poſſe. Ago contra Sempronium, qui rem ſibi le
gatam à teſtatore, cuius hæres ſum, anteqnam adi
uiſſem hæreditatẽ, ſua auctoritate occupauit: &
quia quarta falcidiæ à me detrahenda erat, & eſt,
ob id peto per vos, ac officium veſtrum, me in poſ
ſeſsionem dictarum rerum legatarum conſtitui;
vel tales res mihi reſtitui & tradi, & d. Semproniũ
occupatorem condemnari ad mihi trãdendum di
ctarum rerum poſſeſsionem, vt valeam quartam
falcidiæ detrahere. Quæ ſanè forma mentionẽ fal-
cidiæ continet & rectè, vt ſcribit Salic. in l. vnica.
ad finem. C. quor. lega. cuius ſententia confirma-
tur ex relatis ſuprà in præludiis huius remedij.
etſi alij diſſentiant, nempè neceſſe non eſſe facere

meutio-

mentionem falcidiæ. id quod ſenſit & Odoffre-
dus in tract. de interdictis, cap. 13. dum libel-
lum hunc ſine falcidiæ narratione formauit. il-
lud etiam adnotauit Odoffredus, non eſſe con-
cludendum, poſſeſſionem mihi reſtitui, cùm non
ſit hoc interdictum reſtitutorium, ſed adipiſcen-
dæ poſſeſſionis. Verùm poteſt ac debet libellus
ſuſtineri: quia nõ petitur reſtitutio abſolutè poſ
ſeſſionis, ſed detentionis. Sufficit etiam petere
104 † alternatiuè, hoc eſt, rem ſi extat, & ſi non ex-
tat, æſtimationem. l. 1. §. quia autẽ, ubi Ripa. nu.
5. ff. quo. lega. quo loci ait, ex eo textu declarari
regulam, qua dicimus, libellum incertum nõ pro
cedere: non inquam locum habet hoc in caſu, &
his ſimilibus. eo quòd incertitudo facto rei con-
uẽti procedit. quod annotauimus & ſuperiore re
medio. q. 24. ad finem. Quod ex eodem textu an-
notarunt alii, quos recenſet Decius in d. l. edita.
nu. 75. C. de edendo. & in l. nemo. §. quoties. in fi-
ne. de reg. iuris. & Mantua in d. l. edita. 2. lect. nu-
me. 327.

105 QVAERO trigeſimo primò, an † cum hoc
interdicto poſſit cumulari petitorium, ut putà
petitio hæreditatis? Et regulariter non poſſe ſen
ſit Bar. in l. edita. nu. 18. C. de eden. & ibidem De-
cius nume. 75. inquit Bart. eſſe ſpeciale in caſu. l.
1. §. quia autem. ff. quo. lega. vt ibi hæc iudicia cu
mulẽtur ob illam incertitudinẽ, quæ facto aduer-
ſarij prouenit, ergo in contrariũ eſt iua cõmune.
idẽ ſenſit Doctiſſ. Mantua compater meus ibi in
ſecũda lectura. nu. 327. & Fabius in l. naturaliter.
§. nihil cõmune. nume. 100. ibi Soc. Iun. nu. 308.
de acq. poſſeſſ. & ante eos glo. l. quod in hæredẽ.
§. eligere. ff. de trib. actio. contrarium ſenſit Cora
ſius in d. §. nihil commune. 2. parte, nu. 84. dum
allegando d. §. quia autem, inquit abſolutè poſſeſ
ſorium poſſe cũ petitorio cumulari. Ego opinor
ita fore in hac quæſtione diſtinguendum, & dicẽ-
dum vt dicemus infrà in 4. remedio. q. 64. ubi rẽ
106 hanc exactè explicabimus. Quo verò ad † d. §.
quia autem, opinor quidquid de incertitudine di
est Soc. Iunior. in d. §. nihil cõmune. nume. 309.
dicendum eſſe ſpeciale ibi cõſiderari in eo quod
concedit cumulationem duarum actionum inter
ſe repugnãtium odio aduerſarij contumacis; non
tamen negat, quin duę actiones, petitorij ſcilicèt
& poſſeſſorij, quæ nõ repugnent inter ſe, cumula-
ri poſſint. quod uiſus eſt ſentire Iacob. Butr. quẽ
refert Cynus in l. ordinarij. col. 1. verſ. Modernio-
res. C. de rei uend. Præterea eſt animaduerten-
dum quòd Zaſius in. §. ſi minus. nume. 12. verſ.
quartò limitatur. inſt. de actio. intelligit in d. §.
quia. fuiſſe actiones illas alternatiuè propoſitas.

107 QVAERO trigeſimo primò, † an hoc re-
medium cumulari poſſit cum interdicto retinen-
dæ poſſeſſionis? Regulariter cumulari non poſſe
opinor. quod docuiſſe uidẽtur Baldus in l. certi.
q. 11. nu. 17. C. de interd. & Ro. in l. naturaliter. §.
nihil commune. nume. 14. & ibi Iaſ. nume. 153. ff.
de acq. poſſeſſ. ea eſt ratio, quòd pugnantia hæc
ſunt, retinere poſſeſſionem, & de nouo eam adipi
ſci. Qui retinet actum eſſe ponit, imò actum per-
fectum eſſe facit, qui verò vult adipiſci, priuatio-
nem præſupponit. Declaratur hæc regula, ut lo-
108 cum non habeat, cùm † diuerſis de cauſis & re-
ſpectibus utrumque remedium eodem in libello
intentatur. Nam id iure conceditur, quemadmo-
dum reſpondit Caſtren. conſi. 79. videtur dicen-
dum lib. 2. quẽ ſecutus eſt Tiraq. Tract. le mort
à ſaiſit le uiu. parte. 6. declara. 3. Quo ſanè loci re
ſpondit Caſtrenſis, libellum ita potuiſſe concipi
ab actore, qui ciuiliter ſed non naturaliter poſſi-
debat, & quia poſſideo, & in ea moleſtia afficior,
peto aduerſarium à moleſtia coerceri. Et quia fal
cidia imminet, ea ratione peto me in poſſeſſionẽ
legatorum occupatorum mitti. Hãc libelli cõclu
ſionem procedere poſſe ait Caſtrenſis, cùm inter
dictum retinendæ intentatum eſt reſpectu ciuilis
poſſeſſionis, in qua is reperiebatur, hoc verò quo
rum legatorum, reſpectu naturalis poſſeſſionis,
quæ apud aduerſarium erat. Ita etiam in ſimili ui
109 demus † interdictum retinendæ cumulari poſ
ſe diuerſis reſpectibus cum interdicto recuperan
dæ, ita reſpondit idem Caſtren. conſi. 234. In cau
ſa appellationis. col. 2. lib. 2. & dicemus in com-
mentarijs De retinenda poſſeſſione in tertio re-
medio. q. 58. & aliqua infrà in 4. remedio huius
noſtræ tractationis De adipiſcenda. q. 62.

110 QVAERO † trigeſimo ſecundò, an cõtra
hæredem hoc remedio agẽtem obijci poſſit exce
ptio dominij? Difficilis eſt iuris quæſtio ob maxi
mum opinionum cõflictum. Vna fuit opinio, quæ
magis recepta eſt, exceptionẽ hanc obijci poſſe,
cùm legatarius ſtatim atque incontinenti proba-
re poſſit ex teſtamento, ſe habere legati domi-
nium. Nam inſtrumento teſtamenti facit rem
certam & notoriã, cap. Cùm olim, de verb. ſig. &
latè ſcripſi tract. De recuper. poſſeſſ. remedio pri
mo. q. 17. Quæ ſanè ſententia intelligitur pro-
cedere cùm falcidia detrahẽda ab hærede nõ eſt
ſecus cùm detrahẽda uenit, nam tunc non poteſt
hæc exceptio obijci. ita affirmarunt antiqui om-
† nes & Bar. Alber. Ang. & † communem eſſe teſta-
tur Ripa l. 1. in princ. nume. 24. ff. quor. lega. Nec
huic ſententiæ aduerſatur illa cõſideratio Ripæ,
quòd hoc modo hoc interdictum redditur quo-
dammodò inane & eluſorium, reſtringendo illud
ad eum caſum, cùm detrahenda eſt falcidia, qui
quidem caſus rarò euenit. Nec leges adaptantur
ad caſus illos, qui vel nunquam, vel rarò eue-
niunt. l. nam ad ea. ff. de legibus. Huic inquam dif
ficultati reſpõdetur, nõ reddi eluſoriũ hoc inter
dictum, quia imò ſæpè contingit caſus detractio-
nis falcidiæ. id quod oſtendunt tot editæ conſtitu
tiones de falcidiæ huius deductione. Et quod di-
111 citur leges † non adaptari ad ea quæ rarò eue-
niunt, intelligitur, cum ita rarò eueniunt, ut per
miraculum potius quàm aliter eueniſſe credãtur,
ita declarant ibi doctores. & Bart. in l. ſi maior.
C. de legit. hæred. Dec. in l. ea quæ rarò, ubi etiam
Cagn. de reg. iuris. Gomeſ. in §. item Seruiana. nu
me. 27. inſt. de actio. Alcia. lib. 2. diſpu. cap. 8. &
latè Soc. Iunior. conſi. 35. nume. 23. lib. 2. Prætे-
reà inquit Ripa, hæc ſententia ex eo vera non eſt,
quòd

quòd ſaltem pro tribus aliis portionibus ceſſare deberet hoc interdictum, cũ in illis legis falcidiæ ratio ceſſet: & tñ uerius eſt, non ceſſare, ſed poſſe
12 reuocari. Verùm † hæc conſideratio nõ multum urget, quandoquidem totum legatum reuocatur: quia unum eſt corpus, è quo toto deducenda eſt falcidia. quæ quidem ſi ex una re ſola & certa foret deducenda, procedere poſſet Ripæ alioqui leuis conſideratio. Quo circa duo caſus, nec plures ſunt conſiderandi; ut apertè illos diſtinxit Ang. & cum eo Corne. conſi. 57. nu. 20. & 25, lib. 3. quos retulit Ripa ubi ſuprà. num. 15. uerſi. Ang. hic.

Primus eſt, cùm cõſtat falcidiã nõ eſſe detrahẽdam, tũc ceſſat hoc interdictũ: nam tũc ceſſat præcipua rõ, ob quam cõceſſum eſt à Prætore interdictum hoc. & ſupra quæſtio. 12. declarauimus.

Secundus eſt caſus cùm conſtat falcidiam eſſe detrahendã, uel dubitatur. tunc (inquit Angelus) utroque caſu locus eſt interdicto, atq; ita hæredi non obſtat exceptio dominii; es quo rõne deductionis falcidiæ, põt totum legatum in ſui poteſtatem reuocare. Quæ ſanè diſtinctio eſt ex mente Bar. & Bal. quanquam ſcribat Ripa, Bartolum ac Baldum in ea opinione fuiſſe, ꝙ ubi clarũ eſt falcidiam eſſe deducendã, ſolũ tres partes legati poſſe ex hoc interdicto reuocari. Nam Bar. hoc nõ ſcripſit, & Bald. apertè aliter ſenſit in d. l. unica. nu. 3. uerſ. glo. tres facit. C. quo. lega. Non inficior tamẽ Placentinũ, ac Cyn. & alios fortè nõnullos ex antiquis illud ſcripſiſſe, ſed perperam certè, ut rectè in hoc animaduertit Ripa. Eſt ergo probãda Angeli, imò Bar. & aliorum relata opinio, atq; diſtinctio.
13 Quocirca uera non eſt illa † Odoffredi & Oldradi opinio, quã probauit & Ripa d. l. 1. ad finẽ princ. ff. quo. lega. & cum eis uiſus eſt ſentire Fabius in l. naturaliter, §. nihil commune. num. 62. de acq. poſſ. dum affirmarunt, ꝙ ſiue conſtet falcidiam non eſſe detrahendã, ſiue dubitetur, ſemper locum eſſe huic interdicto; eò quia ſemper militat ratio conceſſionis interdicti: nempè, ꝙ nõ debet legatarius ſibi iuſdicere, occupatis legatis. Nõ inquam uera eſt horum opinio; ſiquidẽ ratio, qua Prætor hoc interdictum conceſſit, illa eſt principalis, ob falcidiæ detractionẽ, quæ ubi ceſſat, ceſſat & audacia: quẽadmodum ſuprà in præludiis latius explicauimus. Ita pariter uerum non eſt qđ
14 docuit † Fabius in d. §. nihil cõe. no. 62. dum negauit abſolutè dominii exceptionẽ hoc caſu obiici non poſſe, ẽt ſi probationes offeruntur incontinenti, ex l. 1. §. 1. ff. quor. lega. qui tex. etſi loquatur ſecundum Fabium indiſtinctè, attamen ex relatis rõnibus diſtinguendum eſt. Nec officit, ꝙ legatarius habet ſuam intentionem probatam ex teſtamento, quod poteſt incontinenti producere, & tamen ex hoc interdicto tenetur reſtituere. L. 1. in princ. ff. quor. lega. quia illud contingit ob detractionem falcidiæ, quicquid dixit Fabius, id quod iam ſuprà uerum eſſe demonſtrauimus.
15 QVAERO trigeſimo tertiò, an † hoc interdictum quo legatarius conuictus fuit, reddat ipſum legatarium infamem? Noua eſt diſputatio, q̃ uno uerbo abſtulit Ludouicus Burgheſius in repe. l. ſi ſe ſubiiciant. nu. 21. ff. de iud. & ait infamẽ reddi. Rem hanc non diſcutio, locum indicaſſe ſufficiat. De his ſatis.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum interdictum à quo inuentum.*
2 *Saluius Iulianus ſummus iuriſprudentiæ auctor.*
3 *Interdictum ſaluianum cui proſit.*
4 *Interdicti ſaluiani formula.*
5 *Interdictum ſaluianum adipiſcendæ poſſeſſionis eſſe.*
6 *Saluianum interdictum merè poſſeſſorium.*
7 *Saluiano interdicto utilius eſt experiri, quàm actione hypothecaria.*
8 *Interdictum ſaluianum, quomodo differat ab actione ſeruiana.*
9 *Actio ſeruiana proprietatis cauſam reſpicit.*
10 *Interdictum ſaluianum ad poſſeſſionem rerum uniuerſarum pertinere.*
11 *Interdictum ſaluianum aduerſus colonum, actio uerò ſeruiana contra omnes redditur. & ibi de ratione diuerſitatis ex Hotomano.*
12 *Saluianum interdictum quomodo ab hypothecaria differat.*
12 *Hypothecaria actione auocatur poſſeſſio rõne iuris.*
13 *Hypothecaria iudicium petitorium eſſe dicitur.*
14 *Saluianum interdictum redditur principaliter contra conductorem, hypothecaria uerò contra alios poſſeſſores.*
15 *Interdictum ſaluianum requirit probationem poſſeſſionis inquilini & coloni.*
16 *Actionem hypothecariã requirere efficaciores probationes quàm faciat ſaluianum interdictum.*
17 *Saluianum interdictum, an reddatur contra debitorem ex alia cauſa quàm locationis.*
18 *Ang. Are. in §. item ſeruiana. num. 9. inſti. de actio. declaratur.*
19 *Alex. conſi. 185. num. 4. lib. 6. declaratur.*
20 *L. 1. C. de preca. & ſalu. interd. intellectus & ſenſus.*
21 *Dictio, ue, cuius naturæ ſit.*
22 *Copulatiuam in expoſitiuam ſæpe reſolui.*
23 *Interdictum ſaluianum ex ueriori opinione nõ reddi contra debitorem ex alia cauſa quàm locationis.*
24 *Ratio cur ſaluianum interdictum reddatur tantum contra debitorem ex cauſa locationis.*
25 *Inuecta & illata cenſeri poßideri à locatore.*
26 *Poſſeßio pignoris rei mobilis tranſit in creditorem.*
27 *Poſſeßio taciti pignoris ob clauſulam conſtituti in creditorem tranſit.*
28 *Spoliari dicitur poſſidens qui impeditur ad poſſeßionem reuerti.*
29 *Poſſeßio pignoris tacitè ſine aliqua traditione uera uel ficta in creditorem non tranſit.*
30 *Poſſeſſionem auocari per ſeruianam actionem uel quaſi.*
31 *Legatarijs & fideicommiſſarijs non reddi ſaluianum interdictum.*
32 *Legatarijs uel fideicommiſſarijs poſſeßio rei relictæ non acquiritur, niſi manu hæredis.*
33 *Interdictum ſaluianum, an reddatur pro illatis in prædio ruſtico.*
34 *Illata & inuecta in prædio ruſtico eßе obligata pro penſione, ac illata in urbano.*
35 *Illata & inuecta in prædio ruſtico quando hypothecata cenſeantur pro penſione.*
36 *Cõnani, Baronis, Charondæ & Coraſii defenſa ſnĩa.*

37 L.eo iure.in prin ff.in quib.cauſ.pig.uel hypothe.tacitè contrah.intellectus & ſenſus.
38 L.in prædijs.ff.in quib.cau.pig.uel hypo. tacitè contrah. ſenſus & intellectus.
39 L.Item quia.ff.de pact.intellectus.
40 L.Si non inducta. C.in quib. cauſ. pig. uel hypo.tac. contr.ſenſus.
41 Theophilus in §.eſt & ſeruiana, inſti.de actio.decl.
42 L.2.ff.in quib.cauſ.pign.uel hypoth. tacitè contrah. intellectus.
43 L.certi iuris.C.locati.ſenſus.
44 Ratio cur inuecta in domum cenſeatur tacitè obligata,non ita illata in ruſticum prædium.
45 Fortunij Garzia,Gomeſij,& Coraſij ratio quædam reiecta.
46 Interdictum ſaluianum, an reddatur pro illatis & inuectis in domum locatam.
47 Locator poſſidere dicitur rem locatam,contra paulò infra.
48 Actio pignoratitia, an detur pro illatis & inuectis in domum.
49 Pignoratitiam actionem non cõcedi niſi re tradita.
50 Pignus,re non translata,non dicitur propriè.
51 Saluianum interdictum reddi pro illatis & inuectis in prædium urbanum.
52 L.ſolutum.§.ſolutam.ff.de pigno actio.ſenſus & intellectus.
53 Interdictum ſaluianum,an reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione partus ancillæ inuectæ in prædium urbanum,cùm alteri deinde uendita fuit.
54 Partus uentrem ſequitur.
55 Interdictum ſaluianum, an reddatur aduerſus tertium poſſeſſorem.
56 L.1.in prin.& in §.1.ff.de ſalu.interd. intellectus.
57 Saluianũ interdictũ eſſe perſonale, in rem ſcriptum.
58 Franciſci Hotomani ſingularis opinio de ſaluiano interdicto confutata.
59 L.1.C.de prec.& ſalu.interd.ſenſus & intellectus.
60 Hotomani rationes quædam improbatæ.
61 Poſſeſſor extraneus dum ignoranter emit culpa non caret.
62 Interdictum quorum legatorum reddi contra tertium poſſeſſorem.
63 Interdictum ſaluianum reddi contra hæredes conductoris.
64 Hæredem ex pacto ſui anteceſſoris obligari.
65 Pactũ executiuũ ita ſucceſſorẽ afficit, ut paciſcẽtẽ.
66 Interdictum ſaluianũ,an reddatur contra minorem, qui in prædio a ſe conducto bona intulit.
67 Minor dotẽ recipiẽdo,an ſua bona obliget,& infra.
68 Auth.dos data. C.de dona. ante nup.ſenſus & intellectus.
69 L.Titia.ff.de iure dotium.intellectus.
70 Tutoris bona eſſe tacitè hypothecata pro redditione rationum.
71 L.ult.C.de legit.tutel.ſenſus.
72 Minorum bona cur liberè obligari non poſſunt.
73 Pupillum ſine tutoris auctoritate obligari in conſequentiam.
74 L.Conditionibus.de cond.& demon.intellectus.
75 Hypothecata tacita in bonis minoris cauſari ſine decreto tutoris & curatoris.
76 L.1.§.fi.& l.2.ff.de reb.cor.intellectus.
77 Minoris bona ſine decreto obligari legali obligõne.
78 L.ſi ſine hærede.§.Lucius.ff.de admi.tut.intellectus.
79 Lex generaliter loquens comprehendit caſus priuilegiatos,quod ibidem declaratur.
80 Gulielmi Cunei & Cyni diſtinctio reiecta.
81 Minor conducens domum ſibi conuenientem,an obliget tacitè omnia inuecta.
82 Minoris bona indiſtinctè cenſeri tacitè hypothecata pro penſione conductæ domus.
83 Saluianum interdictum,an reddatur pro poſſeſſione bonorum coloni partiarij.
84 Coloni nomen generale.
85 Colonus unde.
86 Emptionis ſubſtantia quæ.
87 Colonus partiarius ſocius,an dicatur.
88 Coloni bona & tunc pro penſione ſunt tacitè hypothecata,cùm conduxit agrum colendum pro decem ſaccis frumenti.
89 L.Pomponius la ij.in prin.ff.in quib.cauſ.pign. uel hypo.tacitè contrah. intellectus & declaratio.
90 Contractus innominatus ſequitur naturam contractuum nominatorum.
91 Aemilij Ferretti opinio confutata.
92 L.2.ff.in quib.cau.pign.uel hypoth. tacitè contrah. intellectus.
93 Locatio & illa dicitur cuius merces in ſpecie conſiſtit.
94 Pacta tacita non extendi.
95 Familiaris bona illata in domum non cenſeri tacitè hypothecata.
96 Saluianum interdictum, an reddatur contra colonum coloni.
97 Illata & inuecta à colono coloni, uel inquilino inquilini,an cenſeantur tacitè hypothecata.
98 L.ſed & ſi lege.§.colonus.ff.locati.ſenſus & intellectus.
99 Bona ſecundi conductoris prædij ruſtici cenſeri tacitè hypothecata pro penſione.
100 L.ſolutum.§.ſolutum.ff.de pign.actio. ſenſus & intellectus.
101 Interdictum ſaluianum,an reddatur pro poſſeſſione illatorum in prædium ob deteriorationem factam.
102 Illata & inuecta cenſeri tacitè hypothecata pro deterioratione rei locatæ.
103 Saluianum interdictum, an reddatur pro illatis & inuectis à conductore in prædium, & deinde exportatis à prædio, mutata conductoris uoluntate.
104 Obligatio ſemel contracta impediri non poteſt.
105 Hypothecam ſemel quæſitam nono contractu non diſſolui.
106 L.cùm tabernam.ff.de pigno.declaratur.
107 Interdictum ſaluianum,an reddatur contra emphyteutam pro poſſeſſione rerum ſuarum illatarum in prædium emphyteuticum.
108 Saluianum interdictum, an reddatur domino prædij locati etiam pro re aliena illata a conductore in prædium.
109 Conductor poſſidens mala fide rem alterius eam non obligat domino prædij conductori ex illatione & inuectione.
110 Conductor poſſidens mala fide rem alterius,ſi domino rei ſciente eam inuexit in prædium conductum, cenſetur eam tacitè obligaſſe.
111 Taciturnitatem conſenſum non cauſare.

112 Conductor poſſidens rem alterius malafide, ſi eam inuexit ſciente & nolente rei domino, illam obligaſſe dicitur.

113 Interdictum ſaluianum, an reddatur pro poſſeſſione fructuum, qui ex locato prædio percipiuntur.

114 Fructus illati & inuecti in horreum, an ſint tacitè hypothecati pro penſione prædij ruſtici conducti.

115 L.in prædijs.in prin.ff.in quib.cauſ.pig.uel hypothe. tacitè contrah. intellectus.

116 Locatorem poſſe prohibere conductorem penſionis debitorem, ne ante factam ſolutionem fructus è fundo exportet.

117 Fructus induſtriales, ac naturales cenſeri hypothecatos pro penſione fundi.

118 Bartolus in l.aſſiduis.nume.9.C.qui potio. in pign. hab.exponitur.

119 Fructus naturales perceptos per hæredem mariti ex ipſius mariti bonis, iam pro dote mulieris obligatis, eſſe mulieri pro dote hypothecatos.

120 Fructus conſumpti & ex pretio empto prædio, illud non eſſe obligatum pro penſione conducti prædij.

121 Pretium rei loco non ſuccedit in hypothecaria.
Fructus ſunt de his, quæ ſeruari non poſſunt.

122 Creditor conſequi põt pretium, quod ſucceſſit loco rei, cum nihil adſit, quod pro ſolutione cõſequatur.

123 Gomeſii opinio reiecta.

124 L.3.C.in quib.cau.pign.uel hypoth. tacitè contrah. ſenſus.

125 Interdictum ſaluianum, an reddatur pro poſſeſſione rerum uenalium inuectarum in prædio.

126 Venalia inuecta in domum non cenſeri tacitè hypothecata pro penſione ſi loco mercium non habetur.

127 Conductorem exercentem negotiationem cenſeri tacitè hypothecaſſe merces illatas in domum uel apothecam.

128 Taberna quid.

129 Horreum quid.

130 L.cum tabernam.ff.de pigno.intellectus.

131 Fructus uenales illati in domum conductam non obligari pro penſione domus.

132 L.debitor.ff.de pigno. explicatur.

133 Interdictum ſaluianum, an reddatur pro poſſeſſione pecuniæ illatæ in prædium conductum.

134 L.ſi chorus.§.his uerbis.de leg. 3.declaratur.

135 Pecuniam illatam in domum non cenſeri tacitè hypothecatam pro penſione domus.

136 Pecunia quæ quotidie expenditur loco non circumſcribitur.

136 Pecuniam eſſe de his, quæ ſeruari non poſſunt.

137 Pecuniam in legato generali rerum omnium non contineri.

138 Interdictum ſaluianum, an reddatur pro ueſtimentis in prædium illatis & inuectis.

139 Veſtimenta non contineri in expreſſa bonorum hypotheca.

140 Libros ſcholaſticorum non cenſeri tacitè hypothecatos pro penſione domus. idem de armis militum.

141 Saluianum interdictum, an reddatur pro inſtrumentis continentibus nomina debitorum.

142 Debitorum nomina non cenſeri tacitè hypothecata pro penſione domus.

143 Debitorum nomina non uenire in hypotheca expreſſa omnium bonorum.

144 Interdictum ſaluianum, an reddatur pro bonis illatis a famulo. qui domino ſeruire promiſit.

145 Saluianum remedium, an reddatur pro illatis in porticu domus conductæ.

146 Illata in ædificijs domui coniunctis cenſeri pro penſione domus obligata.

147 Porticus dicitur domui coniunctus.

148 Porticus, ac domus ſecuritatem tribuit.

149 Interdictum ſaluianum, an reddatur pro illatis in naui conducta.

150 Nauis prædium urbanum uel ruſticum dicitur.

151 Saluianum remedium, an reddatur pro illatis in molendinum conductum.

152 Molendinum, an ſit prædium urbanum, uel ruſticũ.

153 Interdictum ſaluianum, an reddatur pro illatis, etiam ſi ſpecialiter aliqua bona hypothecata fuerint.

154 Bona ſpecialiter non hypothecata pro penſione domus ſub tacita permanere.

155 Legis prouiſio quando ceſſet ob prouiſionem hominis, latè declaratur.

156 Saluianum interdictum, an addatur pro locatione tacita ſubſecuta.

157 Libelli forma in interdicto ſaluiano.

158 Hypothecaria quando intentata cenſeatur.

159 Saluianum remedium cumulari, an poſſit cum hypothecaria.

160 Poſſeſſorium adipiſcendæ cum petitorio cumulari.

161 Interdicto ſaluiano agens non habet neceſſe probare bona illa fuiſſe conductoris.

162 Saluianum interdictum intentans nõ habet neceſſe probare, illata & inuecta eſſe ſibi obligata.

163 Interdicto ſaluiano agens probat prius ſe eſſe creditorem.

164 Agens ut talis ſe talem debet probare.

165 Legitimatus agens, ut talis, ſe legitimatum debet probare.

166 Agens contra aliquem ut talem, ita eum eſſe probare debet.

167 Exceptio, quod inſtrumentum non eſt inſtrumentum, opponi poteſt, cum ſtatutum tribuit inſtrumento paratam executionem.

168 Diſpoſitio omnis ſuam ſubſtantiam præſupponit.

169 Agens contra aliquem ut homicidam de delicto debet conſtare.

178 Agens ad pœnam ex contractu prius de debito debet conſtare.

171 Conueniri qui poteſt loco ratione contractus, de contractu debet conſtare.

172 Emphyteuta ut declaretur cecidiſſe ab emphyteuſi conſtare debet eum eſſe talem.

173 Interdictum ſaluianum nõ deſinit eſſe ſummarium, & ſi aliquod eius adminiculum plenariè debet tractari.

174 Priuilegium tributum teſtamento militis intelligitur ſi de eo plenè conſtet.

175 Remedium l.ult. C.de edic.diui Adria. non deſinit eſſe ſummarium, & ſi probationes plenariè requiruntur.

176 Probationes perfectè & plenè non efficiunt iudiciũ non eſſe ſummarium.

177 Statuto ſi cauetur procedendum eſſe ſummariè ſu-

per inſtrumento, ita procedendum ſuper hypothecaria, quæ ex eo mouetur.
178 *Iudicij adminicula, an eo modo tractandi ſint, quo iudicium principale.*
179 *Exceptio excusſionis obijci an posſit in remedio ſaluiani interdicti.*
180 *Exceptio excusſionis reſpicit petitorium, non autem poſſeſſorium iudicium.*
181 *Tertius poſſeſſor interdicto ſaluiano conuentus, an posſit locatori agenti offerre creditum, atque ita ab actione illum excludere.*
182 *Ius offerendi cuicunque poſſeſſori (etiam nullum in re habenti ius) concedi.*
183 *Hypotheca ius per oblationem crediti perimi.*
184 *Ius offerendi ad uſque litis conteſtationem excusſionis concedi.*
185 *Sententia formula, quæ nam ſit in iudicio ex ſaluiano interdicto.*
186 *Appellare à ſententia lata ſuper interdicto ſaluiano, an liceat.*
187 *Appellari poſſe a ſententia lata in poſſeſſorio ex interdicto ſaluiano cum cauſa proprietatis eſt ei annexa.*
188 *Heres cum agit ut talis ſuper ea quæſtione erit diſputandum.*
189 *Auctoris diſtinctio & doctrina, quomodo appellari poßit à ſententia cauſa poſſeſſorij, in qua & de proprietate tractatur.*
190 *Inſtrumentum, cui à ſtatuto tributa eſt parata executio, liquidum eſſe debet.*
191 *Baldus conſi. 131. lib. 1. declaratur.*
192 *Appellari à ſententia lata ſuper liquidatione inſtrumenti.*

TERTIVM ADIPISCENDAE poſſeſſionis remedium ex ſaluiano interdicto.

1 INTERDICTVM † ſaluianum
à Saluio Iuliano fuiſſe inuentum,
ſcriptum reliquit Eguinarius Baro
eruditiſſimus iuriſconſultus in
§.retinendæ. inſtitu. de interdict.
quod iam placuit, & Butrio in cap. paſtoralis. nume. 18. de cauſa poſſeſſ. & proprie. Nec mirum;
2 nam ſummus iuris ſcientiæ † auctor fuit, uel ipſo
Iuſtiniano teſte in l. inter antiquam. C. de vſufructu. quin idem Iuſtinianus in l. 2. C. de ueteri iure enuclea. Saluium Iulianum edicti perpetui cõditorem ſublimiſſimum. & in l. pen. C. de condi. indeb. eundem ſublimiſſimum teſtem, ſummæq; auctoritatis hominem, & Prætoriani edicti ordi-
3 natorem fuiſſe commemorat. Hoc † interdictum
ſuccurrit fundi domino contra colonum, ut adipiſci ualeat poſſeſſionem earum rerum, quæ in fundo locato illata inuectaque fuerint, idque pro penſione fundi locati præſtanda. Quę ratio Saluiũ ad ita ordinandum mouerit non uno in loco infra dicemus. Interdictum hoc ita concipi poſſe ſcribit Baro in §. adipiſcendæ. inſtitu. de interdict.
4 & lib. 6. manual. tit. 33. † Quod in fundum Lucij
Titij pignoris nomine induxiſti, intuliſti, aut creditori obligaſti, qua de re agitur quo minus id ei apprehendere liceat, uim fieri uero. Hotomanus uerò in §. interdictum quoque, inſti. de interdict. breuius ita compoſuit. Quod tu illi mercedis cauſa oppignoraſti, qua de re agitur, id illi reſtituas. Baroni tamen aſſentior. Edictum autem idem Baro ita compoſuit. Si quis in fundum conductum quid induxerit intulerit, aut creditori obligauerit pignoris nomine eius apprehendi gratia, locatori, creditorive, in eum interdictum da-
5 bo. Interdictum hoc † adipiſcendæ poſſeſſionis
remedium uerè eſt. §. interdictum quoque, inſti. de interdictis. Gloſſ. in Rub. C. de præca. & ſaluia. interd. ad finem. & ibidem Salicetus & cæteri. Bart. in l. ſolutum. §. ſolutam. nume. 5. ff. de pign. actio. Syluanus conſi. 36. num. 1. & non vulgaris eruditionis iuriſconſultus Franciſcus Sarmentus in commentariis De redditibus eccleſiæ parte 3.
6 cap. 2. num. 22. Hoc eſſe iudicium merè † poſſeſ-
ſorium, atque ita ſummariè tractandum ſcribunt Ang. Aret. in §. item ſeruiana. nume. 6. inſtitu. de actio. Robertus Maranta in tract. de ordine iudiciorum, parte quarta. diſtinct. 7. nume. 11. & Rolandus à Valle, conſi. 14. nume. 11. lib. 1. & Franc. Balduinus in commentariis De pignoribus. cap.
7 14. colum. 1. Quo ſanè † remedio poſſeſſorio uti-
lius eſt experiri, quàm ipſa actione hypothecaria, cùm ob minores probationes, tum ob appellandi facultatem, ac alia commoda, quæ ceſſant in hypothecaria, ita ſcribunt Cæpolla cautela. 81. Quando quis. Neguſa. Tract. De pignoribus parte ultima, membro ultimo, nume. 26. Gomeſ. in §. item ſeruiana. nume. 36. inſtit. de Actio. & Rolandus a Valle. d. conſi. 14. nume. 2. lib. 1. qui uno ore teſtantur in iudiciis maximè obſeruari. Quocirca non acquieſco Franciſco Sarmento, qui in præcitato cap. 2. nume. 22. & num. 23. ſcribit, hoc interdictum non eſſe tãtæ utilitatis, nec ita ſummarium ac compendioſum, ut vulgò creditur. Quandoquidem & plenam cauſæ cognitionem & exactas probationes requirit, quin & appellationem admittit. Quæ equidem ueritati repugnare ſuis locis dicemus.
8 QVAERO primò, † quid inter hoc interdi-
ctum & actionem ſeruianam interſit? Et multum intereſſe omnes ſcribunt. Primò differunt, quòd hoc interdictum de ſola poſſeſſione (ut iam dixi-
9 mus) interponitur, in actione uerò † ſeruiana de
rei proprietate agitur, quemadmodũ annotarunt Pract. Papien. in forma libelli pro hypothecaria actione in uerbo, ſub eadem. nume. 9. & Zaſius in §. item ſeruiana, nu. 40. inſti. de actio. qui & alios recenſet. Redditur & Seruiana ad auocandam nudam poſſeſſionem. l. ſi cum uenditor. in prin. ff. de euict. & ob id illud iudicium poſſeſſorium appellat Balduinus de pignoribus cap. 14. col. 1. ſed eſt tutius dicere eſſe petitorium, cum nec rei uẽdicatio, qua aliquando auocatur poſſeſſio ſola, ratione iuris in re, poſſeſſorij nomen non obtinet:
10 Secundò differunt, quia † interdictum hoc ad
rerum uniuerſalium poſſeſſionem pertinet: illa etiam ad ſingularum. Hanc differentiam aſſignauit Hotomanus in d. §. interdictũ quoque, inſtit. de interdict.

Tertiò

11 Tertiò differunt, quoniam hoc † interdictum
directũ aduerſus colonos poſſeſſores datur; actio
uerò ſeruiana aduerſus alios, qui rem quęſiuerũt
redditur. l. Paulus. ff. quib. mod. pign. uel hypoth.
contrah. ita Bartolus. & cæteri in l. ult. ff. de ſaluia.
interd. & in ſpecie hanc differentiam aſſignant
Pract. Papien. loco iam citato. Neguſantius i Tra-
cta. De pignoribus, parte. 8. membro primo, nu.
8. uerſ. ſeruiana tamen. & Hottomanus in com-
mentarijs verborum iuris, in verbo, Interdictum
ſaluianum. & in d. §. interdictum, quoque inſti-
tu. de interdictis.

11 QVAERO ſecundò, quid † interſit inter
hoc interdictum & actionem hypothecariam?
Plurimum intereſſe omnes ſcribunt. Primò in
eo differt, quòd ſaluianum hoc interdictum
(ut ſupra admonui) poſſeſſorium eſt: & in eo
12 de ſola poſſeſſione contenditur. Actione † ue-
rò hypothecaria poſſeſſio auocatur ratione iuris
hypothecæ. l. ſi cum uenditor. in prin. ff. de eui-
13 ctio. quamobrem † iudicium, quod eius cauſa
mouetur, petitorium dicitur. l. pignoris. ff. de pi-
gno. quemadmodum & de rei uendicatione di-
cimus, quæ & ſi iudicium petitorium continet,
aliquando tamen poſſeſſionem, aliquando de-
tentationem ratione dominij auocat. l. officium.
ff. de rei uendic. Hanc differentiam aſſignarunt
glo. in l. 1. & ibi Bar. nu. 2. C. de præcario & ſal-
uia. interd. idem Bar. in l. 1. nume. 3. in fin. ff. eo. &
Anto. Neguſant. in Tracta. De pigno. primo mem
bro octauæ partis. nume. 1. 14

Secundò differt, quia hoc interdictũ principa-
liter fuit inuentum fauore locatoris contra cõdu-
ctorem prædij ruſtici pro adipiſcenda, ſcilicet, poſ-
ſeſſione inuectarum in prædio tacitè obligatarũ
pro penſione locati prędij. Quo circa directum
hoc interdictum redditur locatori contra condu-
ctorem prædij ruſtici: Vtile verò contra condu-
ctorem prædij urbani: quod infrà ſuo loco latius
explicabimus. Actio autem hypothecaria directa
etiam aduerſus tertium poſſeſſorem conceditur:
ita Bartol. in l. vlt. ff. de ſaluia. interd. & Neguſ.
præcitato loco. nu. 5.

15 Tertiò differt, quia hoc † interdictum ſaluia-
num ſolũm requirit, quòd locator probet ſolam
poſſeſſionem coloni, uel inquilini illarum rerũ,
quæ illatæ, uel inuectæ ab illis fuerunt in condu-
cto prædio. qua de re infrà copioſè agemus. q. 28.

16 Actio † verò hypothecaria efficaciores probatio-
nes aliquando ſuper dominio aliquãdo ſuper poſ-
ſeſſione requirit. quod fuſiſſimè explicarũt Ang.
Are. in §. itẽ ſeruiana. nu. 8. inſt. de actio. Afflictus
deciſ. 383. nu. 2. 3. & Neguſ. in tract. de pignorib.
parte octaua, membro tertio. nume. 6. ubi ſeptem
propoſitis concluſionibus rem hanc abſoluit. Et
in ſpecie hanc differentiam aſſignarunt glo. Bar.
& Sali. in l. 1. C. de præca. & Saluia. interd. & Bar.
in l. 1. nume. 3. ff. eo. Socinus ſenior conſ. 152.
nume. 6. lib. 4. & Neguſant. d. parte octaua, mem-
bro primo, numero 6.

17 QVAERO tertiò, an hoc † interdictum non
ſolũm locatori aduerſus conductorem, ſed etiam
cuicunque creditori habenti bona ſui debitoris
ex alia quauis cauſa obligata uel expreſsè, uel ta-
citè, reddatur? Difficilis ſanè diſceptatio & non
parum obſcura, quòd eam pauci noſtri conclu-
dunt. Excipio hic vnum Franciſcum Sarmen-
tum uirum eruditum, qui in ſæpius citatis com-
mentarijs De redditibus eccleſiæ, parte. 3. cap. 2.
nume. 19. 20. exactè rem hanc tractat. Vna fuit
interpretum opinio, interdictum hoc, utile ta-
men, reddi cuicũque creditori. Hanc probarunt
Bartol. in l. 1. nume. 2. ff. de ſaluia. interd. in illis
uerbis, & etiam cuilibet creditori. Idem Bart. in
l. prima. quæſtio. nona. C. eodem, de præca. &
ſaluiano interdicto, ibi, & creditori. & paulò
18 poſt, dum reddit rationem. † Angelus Aret. in
§. item ſeruiana, numero nono. inſtitu. de actio.
dum in primis uerbis ita ſcribit. Aduerſus ta-
men quod cautus Aduocatus nunquam inten-
tat hypothecariam, ſed utile ſaluianum interdi-
ctum, quod competit cuilibet creditori. Dire-
ctũ autẽ pro rebus coloni inuectis & illatis, utile
pro rebus inquilini locatori: & etiam cuilibet al-
teri creditori. Hæc ille. Nec quenquam huius
opinionis recenſet Angelus. Nam Baldus, qui
ab eo citatur in eam ſententiã adfertur, quòd hoc
interdictum reddatur contra conductorẽ & eius
hæredem: qua de re ſuo loco. Salicetus verò, qui
ab Angelo refertur, in eam ſententiam refertur,
quòd hoc interdictum utile reddatur contra ter-
tium poſſeſſorem bonorum pro penſione rei loca-
tæ hypothecatorum ipſi locatori: atque ita etiam
cum Saliceto eiuſdem opinionis recenſet ipſe An-
gelus Bartolum & Florianum. Hoc volui te ſci-
re ſtudioſe lector, ne te fallat Angeli traditio.
Nam & illa feſelliſſe uidetur alioqui benè oculа-
tum Sarmentum in d. cap. 2. nume. 20. uerſ. ex po-
ſterioribus uero &c. dum credidit Angelum Are-
tinum retuliſſe Baldum & Salicetũ huius opinio-
nis Bartoli aſſertores. Idem quod Bartolus (ut
19 in viam reuertar) reſpondit † Alex. conſil. 185.
nume. 4. lib. 6. in illis uerbis, maximę cum omiſſa
hypothecaria ſufficiat agere utili ſaluiano interdi-
cto ad poſſeſſionem. Et tamen uerè Alexander re-
ſpondit in caſu, in quo hypotheca erat ex inſtru-
mẽto publico ratione crediti, ex alia cauſa quàm
locationis contracti. Idem ſcriptum reliquit An-
tonius Neguſa. in Tract. de pignorib. parte octaua
membro primo, num. 6. ibi, colonis vt inquilini,
vel debitoris: & membro tertio. nume. 19. & uno
uerbo idem ſenſit Ripa in Rubr. ff. de pigno. nu-
me. 19. in primis uerbis, ibi, uel aliorũ debitorũ,
aſſerens ita ſenſiſſe Bartolum & omnes i d. l. 1. C.
de preca. & ſaluia. cum tamẽ in ea l. 1. ſolus Barto
lus id aſſeruerit: Si rectè perpendimus, idem ui-
ſus eſt ſentire Barto. in §. adipiſcendæ. inſt. de inter
dictis & in lib. 6. manual. tit. 33. dũ huius edicti
& interdicti formulã conficit. Horum opinio uel
20 ſola illa conſtitutione Gordiani in † l. 1. C. de
preca. & ſaluia. interdicto fulciri uidetur. Si qui-
dem & de eo debitore, qui ex alia cauſa quàm
locationis creditori tenetur, & cuius bona ſunt
ipſi creditori obnoxia, uidetur agi. illa enim

uerba, debitor tuus, ut potè quod generalia &
indefinitè prolata ſint, ad omnem debitorem
extendi Bartolus intellexit. Id quod & uerba,
quæ à Gordiano in ea parentheſi ſubiciuntur,
ſuadent. Verba illa adſcripſi. Id enim tantum-
modò aduerſus conductorem debitoremve com
petit. Illa nomina conductorem & debitorem,
non pro uno, nempè conductore atque ita debi-
tore (vt opinatur ibi Accurſius) ſed pro diuerſis
poni uidentur. Quod uiſus eſt ſentire & Sarmen-
tus.d.cap.2.nume.19.dum ſcribit, erraſſe Accur-
ſium interpretantem reſponſum Gordiani, ut lo-
quatur de ſolo locatore, & non de alio creditore.
Quorum opinionem confirmare uidetur illa di-
ctio ve, quæ ſui natura idem ſignificat quod di-
ctio.&.ita Barto.in l.ſi ita.ff.de iniuſto rupt.Are-
ti.in l.poſſideri, in princ.ex illo textu. ff.de acqui.
poſſeſ. At qui dictio.&.eſt copulatiua, quæ diuer-
ſa ſolet copulare. ut in Rubrica.ff.de iuris & facti
igno.& in cap.inter cæteras.de reſcrip.ergo & di-
uerſa in hoc reſponſo copulare debet. Erit itaque
ex Bartoli ſententia illius reſponſi ſenſus: ſalui-
anum interdictum directum reddi contra condu-
ctoris bona, ac etiam alterius debitoris, cùm im-
mediatè contra eos agendum eſt. Seruianam ue-
rò, uel quaſi concedi aduerſus tertium poſſeſſo-
rem cauſam uel ab illo conductore, uel ab altero
illo debitore. Cæterùm (ut ingenuè dicam quod
hac de re ſentio) hic ſenſus mihi non probatur.
Verius enim exiſtimo illa uerba, debitor tuus, re-
ferri ad conductorem, qui uerè debitor dicitur.
Et illa uerba poſita in ea parentheſi, conductoré,
debitoremve (ut rectè cenſuit Accurſius, & cum
eo Salicetus ibidem oppo.3.) pro eodem ponun-
21 tur. Nec dictio illa †, ve, eſt copulatiua ſemper, ſed
ſui natura diſiunctiua, ut ſcribit Alciatus in l.ſæ-
pe.nume.4. de uerbo. ſignifica. ſed multipliciter
adeo ponitur, ut uerius ſtet iuxta ſubiectam ma-
teriam, quemadmodum ſcribit Gomeſ. in §.pœ-
nales.num.45.inſtit. de actio. Hoc itaque noſtro
in caſu erit expoſitiua. nam copula ſæpe ponitur
inter duo, quæ idem ſignificant, ita Iaſ.in l.prima.
in princip.numero ſecundo.ff.de iuſt.& iure.poſt
Bartolum ibi.nume.ſecundo. clarius Alciatus in
d.l.ſæpe. nume.20. de uerborum ſignifica. ex l.2.
ff.ad leg.Aquil.ubi illa uerba, quadrupedem uel
pecudem exponuntur, quadrupedem idest pecu-
dem. Quin ubi dictio, ve, eſſet copulatiua, adhuc
22 dicimus † copulatiuam reſolui in expoſitiuam.
ut in l.prima. ff. de pactis. atque interpretationis
loco eſt Barto.in l.de quibus.ff.de legibus.& poſt
cæteros ſcribit Bræcheus in l.alienationis uerbo.
§.Oratio.num.1.de verb.ſignifi.cæteros ex indu-
ſtria prætereo.

Quo circa ſenſus illius reſpõſi erit, Saluianum
interdictum directum reddi contra bona a con-
ductore poſſeſſa: non autem cum a tertio poſſi-
dentur: ſed aduerſus illum dari ſeruianam, uel
quaſi. An autem aduerſus tertium illum poſſeſ-
ſorem reddatur interdictum ſaluianum utile, ibi
non diffinitur. qua de re dicemus infra. quæſt.8.
Præterea illa uerba, uel quæ ad eius exemplum
inſtituitur, quæ perpendit Bartolus, ut ſcilicet il-
lud ſit Saluianum interdictum, quod redditur
huic creditori contra quemuis debitorem inſtar
ſeruianæ actionis; uerè hunc ſenſum non habẽt.
Siquidem uerius referuntur ad perſonam illius
tertij poſſeſſoris, quemadmodum & illa, ſed ſer
uiana actione. Et erit ſenſus, actionem ſeruia-
nam, uel quæ ad eius exemplum inſtituitur, idest
quaſi ſeruianam, (ut rectè ibi exponit Accurſius):
reddi contra tertium poſſeſſorem. Vno uerbo
itaque dicendum eſt, in eo Gordiani reſponſo nõ
agi de alio debitore ex alia cauſa, quàm condu-
ctionis, etſi Sarmentus in eo cap.2.nume.18. ali-
ter ſentiat, dum ſcribit in ea.l.1.C. de præca. &
Saluia.interdicto.eſſe textum expreſſum, quòd ha
bens hypothecam aduerſus alium quam condu-
ctorem non habet ſaluianum interdictum, ſed
quòd ſeruiana actione, uel quaſi, quæ utilis eſt,
uti debet. Non enim ibi conſtituit Gordianus, ſer
uianam, uel quaſi, reddi contra debitorem ex alia
cauſa quàm conductionis: cùm (ut dixi) de eo
non loquatur: ſed ſolùm reddi aſſerit contra
tertium poſſeſſorem, qui a conductore emit.
Nam ſi ibi illa uerba, debitor tuus, & illa debi-
toremve, intelligerentur de debitore ex alia cauſa
quàm conductionis, neceſſe nobis foret probare
Bartoli interpretationem: quam omnino falſam
eſſe oſtendimus: & cuius opinionem ipſemet
Sarmentus improbat.

Secunda itaque fuit opinio eorum qui dixerũt
23 † interdictum hoc, nec utile quidem reddi con-
tra debitorem ex alia cauſa quàm conductionis
& locationis. Hanc uiſus eſt probare Baldus in
l.prima.C.de præca.& ſaluia.interdicto.dum dif-
ferentiam conſtituit inter hoc interdictum & a-
ctionem ſeruianam: & inquit, quaſi ſeruianam
dari contra quemcunque poſſeſſorem: atque ita
innuit, ſaluianum interdictum non dari con-
tra quemcunque. Idem clarius affirmauit ibi-
dem Salicetus, oppo. tertia. & doctè ac copioſè
Franciſcus Sarmentus in præcitatis commenta-
tijs De redditibus eccleſiæ, parte 3..cap.2. nume.
19.20. ubi aſſerit hanc eſſe antiquorum & alio-
rum ferè omnium * opinionem. Et eo loci dili-
genter perpendit Sarmentus, Specul.& Pract.Pa-
pien. formantes libellum in hoc interdicto ſiue
directo ſiue utili, ſemper exempla attuliſſe in de-
bitore & creditore ex cauſa conductionis & lo-
cationis. Idem facit Ortho Senonenſis in ſua ſum
ma de interdictis.titu.de interdicto ſaluiano. Et
uerè Iuriſconſulti, Iuſtinianus, ac cæteri legum la-
tores, dũ de ſaluiano hoc interdicto aliquid cõſti-
tuunt, ſemper de colono debitore agunt, & omnium
clarius Theophilus in ſuis inſtitutio.§.altera.uer.
huinſcemodi.de interdi. Crederẽ & ego hanc opi
nionẽ eſſe ueriorem, & in iudicijs obſeruandam.
Huius ſnĩæ præcipua ratio atq; fundamẽtum eſt,
quod & Sarmentus non indiligenter conſiderat.
24 Nam † ratio, quæ conſideratur in hypotheca lo-
catoris in bonis conductoris, nempe, quòd cõdu-
ctor inferẽdo bona in prædio conducto transfer-
re uideatur poſſeſſionem in locatorem. argumen-

to.

toi. l. ſi ego. §. dotis. uerſ. quid enim. ff. de iure do-
tium. non militat in altero qui creditor ſit ex alia
cauſa. Non enim poſſeſſio illa bonorum debito-
ris uidetur in creditorem tranſlata: cum ibi non
adſit res prius poſſeſſa à creditore, quæ conti-
neat illa quæ debitoris ſunt, uti in caſu locatio-
nis extat prædium à locatore poſſeſſum, quòd
25 † inuecta & illata continet, atque ita fictam quã-
dam poſſeſſionem transfert. iuxtà tradita à Bal-
do in l. de his. C. de furtis. & ab Alex. in l. 5. in
prin. nume. 27. ff. de acquir. poſſeſſ. Verùm ra-
tio hæc dubitatione non caret, ſi aliter non de-
claratur. ſi quidem hic agitur ſemper de re mo-
bili illata & inuecta, cuius poſſeſſio aſſeritur
quodammodo tranſlata per incluſionem fa-
ctam in prædio iam à locatore poſſeſſo: At qui,
ſi rectè perpendimus, cùm debitor obligat bona
ſua creditori, poſſeſſio mobilium uidetur quo-
dammodo in creditorem trãslata, cum ſit pi-
gnus quoddam tacitum, quod naturam ſequi ui-
detur expreſſi pignoris: quæ quidem eſt, ut in
creditorem tranſlata ſit poſſeſſio. iuxtà l. ſi rem
alienam. §. propriè. ff. de pigno. actio. & copioſè ac
doctè explicant. Aut Neguſſantius in Tract. De
pignoribus. parte prima nume. 5. & Fran. Baldui-
nus in commẽtarijs De pignoribus. cap. 15. Quo
circa ſcribit Iaſon l. 1. §. per ſeruum corporaliter.
nu. 5. ff. de acqui. poſſ. huic creditori cõcedi inter-
dictum retinendæ, quòd ſuo loco explicammus.
Quò ſuſcepta hæc diſputatio eluceſcat clarius, ex-
plicando hanc, quam retulimus rationem, ſoleo
ego aliquot caſus ita diſtinguere atque conſtitue-
26 re. Primus eſt † in pignore rei mobilis credito-
ri per debitorem expreſſè conſtituto. Quo ſanè
in caſu transferri dicitur poſſeſſio in creditorem
d. l. rem alienam. §. propriè. ff. de pigno. actio. cum
iam relatis. Hoc i caſu fruſtrà eſt dubitare, an cre-
ditor experiri poſſit hoc interdicto Saluiano uel
alio remedio poſſeſſorio adipiſcendę, cum iam in
manu ipſius creditoris poſſeſſio poſita ſit. Secun-
27 dus eſt caſus; † cùm pignus rei mobilis factum
eſt, ſed nulla uera traditio interceſſit; ſed ficta
tantùm per clauſulam cõſtituti, uel precarij. Hoc
caſu in creditorem dicitur tranſlata poſſeſſio ue-
ra & propria, l. certè. §. 1. ff. de preca. l. quod meo.
ubi omnes. ff. de acq. poſſeſſ. ſed tantùm. commu-
nẽ & in iudicijs ſeruari ait Tiraq. in Trac. De iure
conſtituti, parte 2. ampl. 1. & ob id ſi eũ impediat
debitor, quin is ſua manu eam apprehendat, tan-
28 quam † ſpoliatus remedio recuperandæ agere
poteſt, ita poſt alios ſcriptum reliquit Tiraquell.
in d. Tract. De iure conſtituti, parte prima, nume.
4. & num. 69. & parte. 2. ampl. 11. & ſcripſi in cõ-
mentarijs De recuperanda poſſeſſio. remedio pri-
mo, num. 148. Hoc ergo in caſu fruſtrà eſt diſpu-
tare de aliquo remedio adipiſcendæ. Eſt. n. utilius
agere remedio recuperandæ, quàm adipiſcendæ,
ut notiſſimi iuris eſt. Quòd ita in pignore rei mo-
bilis, quàm in hypotheca, quæ rei immobilis eſt,
locum ex relata ratione obtinet. Tertius eſt ca-
29 ſus, cum † pignus rei mobilis tacite à lege, uel
ab homine cõſtituitur, nulla traditione uera uel
ficta intercedente. Hoc in caſu an quæſita ſit ali-
qua poſſeſſio ficta & impropria creditori, ut re-
medio adipiſcẽdæ poſſeſſionis uerã & propriã cõ-
ſequi poſſit. Et uerè dicendum eſt, nullam poſſeſ
ſionem eſſe tranſlatã. Nam iure aliquo id non re-
perio conſtitutum: & cum lex nil in hoc fingat,
hominiſque non ſit fingere, dicendum eſt poſ-
ſeſſionem non cenſeri tranſlatam, & quamquam
30 † Seruiana, uel quaſi concedatur, quibus poſſeſ-
ſio auocatur, attamen l. ſi uenditor. in principio.
ff. de condi. ex eo potius intelligimus nullam poſ-
ſeſſionem fuiſſe apud creditorem, quàm quòd
fuerit. Sequitur ergo dicendum ratione poſſeſ-
ſionis nullum ius acquiſitum fuiſſe huic credi-
tori. qui ſi poſſeſſionem auocare poteſt, id ex
actione Seruiana facit, d. l. ſi cum uenditor. &
declarat Gabriel Mudæus in rubr. de pignorib.
nume. 7. Hac ratione. 7. dicendum eſt idem in
31 † legatarijs & fideicõmiſſarijs, quibus tres tan-
tùm actiones dantur, ut legatum, uel fideicom-
miſſum conſequantur, nempè, ex teſtamento, rei
uendicatio, & hypothecaria: nec quò ad poſſeſ-
ſionem, quam de manu hæredis conſequi de-
32 bent, ius aliquod in eis † translatum. quinimo
correxit Iuſtinianus in l. 1. §. 1. C. commu. de le-
gat. antiquam illam miſſionem in poſſeſſionem,
quam iudices faciebant. uti ſuperiore remedio. q.
a 2. abundè explicaui. Quo loci probaui eam opi-
nionem, quòd iudici licet ex ſuo officio mittere
in poſſeſſionem legatarium, uel fideicommiſſa-
rium, ut ſcilicet illi euitare poſſint interdictum
quorum legatorum, quo hæres contra eos ad poſ
ſeſſionem auocandam & adipiſcendam uti po-
teſt. Et ſi legatarius poſſeſſionem conſequi po-
teſt iudicis officio, id extra ordinẽ & in ſubſidiũ
quodãmodo fit, & non iure ordinario. Ut hinc in-
telligamus nullum interdictũ atque auxilium cer-
tum, atque (ut ita dicam) ordinarium eſſe legata-
riis & fideicommiſſarius productum ad adipiſcen-
dam poſſeſſionem rei legatæ, uel fideicommiſſæ.
Hæc ratio mihi uiſa eſt ſemper planior & certior
illa; quam eruditus Sarmentus perpendit in ſuis
commentariis De reditibus eccleſiæ. d. parte. 3.
cap. 2. nume. 11. quem ſolum hanc excitaſſe dubi-
tationem hactenus inuenio.

33 QVAERO quartò, an hoc † interdictũ red-
datur pro adipiſcenda poſſeſſione bonorum illa-
torum in prædio ruſtico, etiam ſi nulla expreſſa
conuentio præceſſerit, quòd quæ in eo erunt illa-
ta & inuecta per ipſum cõductorem ſint hypothe-
cata domino prædii? Et dicendum uidetur indi-
ſtinctè reddi, ſiue expreſſa conuentio præceſſerit,
ſiue non. Nam magis * recepta eſt Doctorum
opinio, nullam eſſe differentiam inter locationẽ
34 prędii urbani, & ruſtici, ut tam † in ruſtici quàm
in urbani locatione illata & inuecta abſque ulla
expreſſa pactione cenſeantur tacitè hypothecata
domino prædii, penſionis nomine: ita enim cen
ſuit glo. in §. item Seruiana. in uerbo coloni. inſt.
de actio, quam ibi ſecuti ſunt Ang. Aret. num. 1
Iaſ. nume. 54. Gomeſ. nu. 13. etſi num. 30. uerſ. un
de eadem diſſentire uideatur. Zaſius. nume. 16. &
Ioan. Bapt. Aſinius in l. at ſi quis. §. ſi colonus. nu-
me. 18. ff. de relig. & ſump. fune. In eo tantùm ex-
tat

tat differentia,ſecundum gloſſam iam relatam &
35 Doctores,quòd ita demum illata † & inuecta in
prædio ruſtico obligata prædii domino cenſen-
tur, ſi dominus ſciat illata: in prædio uerò urba-
no dicuntur obligata, ſiue is dominus ſciat, ſiue
ignoret. Ego uerius opinor cum. eruditiſs. Fran-
36 ciſco †Connano lib. 4. comment. iuris ciuilis.
cap.16.num.5.Ludouico Charondo lib.3. ueriſi-
mil.iuris,cap.15.In.Coraſio in d.§.item ſeruiana.
nume.5.& idem ibi ſentit Baro.uerſ.illud quæſi-
tum eſt,Hugo Donellus in commentariis De pi-
gnoribus cap.4.colum.6.uerſic. ſequitur de præ-
diis ruſticis. & Balduinus in eiſdem commenta-
riis De pignoribus.cap.6.colum.4.verſi.ſed quid
in ruſticis.ita demum illata & inuecta in fundũ
poſt cum cenſeri obligata domino fundi pro pen-
ſione, ſi expreſsè conuentum fuit inter ipſum do
minum locatorem & conductorem, quòd quæ
inferrentur eſſent hypothecata. quam ſanè ue-
37 ram ſententiam probat † l.eo iure, in princ.ff.in
quib.cau.pign. uel hypothe. tacitè contrah.dum
Neratius Iuriſconſ.ait,eo iure utimur, ut quæ in
prædia urbana inducta,illata ſunt,pignori eſſe cre-
dantur,quaſi id tacitè conuenerit.In ruſticis con-
tra obſeruatur. Intelligo cum iam relatis, contra
obſeruatur, ideſt, quòd ſola illatio & inuectio nõ
ſufficit,ſed neceſſaria eſt expreſſa cõuentio, quod
38 probat † l.in prædiis.ff.eod. titu. ff.in quib. cauſ.
pigno.uel hypothe. tacitè contrah. dum Pompo-
nius ait,fructus prædij intelligi tacitè obligatos
domino,etiam ſi nominatim id non conuenerit.
hæc uerba etiam ſi nominatim poſita ſunt ad o-
ſtendendum differentiam eſſe inter fructus in
prædijs natos,& bona in prædijs illata & inue-
cta,ut fructus cenſeantur tacitè hypothecati, bo-
na uerò ſi nominatim actum fuit. alioqui fruſtra
dubitatum fuiſſet apud Pomponium de fructuũ
hypotheca, ſi fuiſſet clarum illata & inuecta, de
quibus maior eſt dubitatio,eſſe hypothecata ſine
expreſſa conuentione.Ita pariter loquitur Paulus
39 in † l.item quia.ff.de pactis.dum illis uerbis,etiã
ſi nihil nominatim conuenerit,ad differentiã præ
dij ruſtici uſus eſt. Clarius hanc ſententiam pro-
40 bat † l.ſi non inducta.C.in quib.cauſ.pig.uel hy-
pothe. tacitè contrah. ſi non inducta & illata in
fundum,quæ pignoris cauſa teneri placuerat, mã
cipia fuiſſent, nec hæc ſpecialiter obligata mon-
ſtrentur &c.requirit hæc conſtitutio non ſolum
pactionem, ex illis uerbis, placuerat, quæ de ex-
preſſa pactione in dubio, ut de efficaciori intelli-
gitur; uerùm etiam ſpecialem obligationem, ut
nomine penſionis fundi illata mancipia eſſent
hypothecata. Et in ſpecie noſtra ita ait Iuſtinia-
nus.in §.interdictũ quoque,inſti.de interdict.ibi,
futuras pepigiſſet. pactum intelligitur de expreſ-
ſo,ut mox ſubijciam,& ſi rectè perpendamus idẽ
ſenſit Gomeſ.in d.§.item ſeruiana,num.30.uerſi.
unde eadem,dũ citat h.t.& 2. ff. de ſaluia. interd.
41 Confirmatur auctoritate † Theophili in §. Eſt &
ſeruiana, inſt.de actio.qui ĩ hæc uerba ſcripſit. Et
ſeruiana quidem actione tali ĩ ſpecie utimur. fun
dum à me conduxiſti; & colonus mihi factus es,
ad præſtandos mihi quotannis mercedis nomine
centum aureos. Induxiſti in eum fundum res
complures: uelut equos,boues,ſeruos,ueſtem,
argentum, cum pacto ut ea mihi mercedis no-
mine obligarentur.ecce, cum pacto, dixit Theo-
philus. Qua quidem ſententia firmata, non ad-
uerſantur iura, quæ pro recepta magis opinio-
42 ne adferri ſolent. ac primò tex. † l.2. ff. in quib.
cauſ. pig. vel hypoth. tacitè contrah. quam cita-
uit glo. in d. §. item ſeruiana. Non enim obeſt,
quandoquidem ita ait Martianus ex Pompo-
nij ſententia, non ſolùm pro penſionibus, ſed
etſi deteriorem habitationem fecerit culpa ſua
inquilinus, inuecta & illata pignori erunt obli-
gata. Loquitur Martianus de inquilino, hoc eſt
de eo, qui prædium urbanum conduxit, non
autem de colono, qui fundum colit. l. ſi pigno-
ris.ff.de acq.poſſ.
43 Secundò non aduerſatur † l. certi iuris. C. lo-
cati.certi iuris(ait Alexander)eſt ea,quæ uolunta-
te domini eorum coloni in fundum conductũ indu
xerint,pignoris iure dominis teneri: quando au-
tem domus locatur,non eſt neceſſaria in rebus in
ductis,uel illatis ſcientia domini: nam ea quoq;
pignoris iure tenentur.Ecce(aiunt Accorſius &
eius comites)ſolam ſcientiam ab Alexandro re-
quiri,ut illata in fundum cenſeantur hypotheca-
ta,nõ autem requiritur expreſſa pactio. Verùm ſa
tisfaciũt Duarenus, Baro, Donellus, Connanus,
& illorum nomine ſuppreſſo Charondas,& Bal-
duinus, ibi ſcientiam pro ipſa uoluntate poni.
quemadmodum oſtendit initium illius conſtitu-
tionis,ibi certi iuris eſt,ea quæ voluntate.Volun-
tas autem illa, quæ ab initio contractus (ut Ale-
xander ait) conſideratur,non includit ſimplicem
patientiã, ſed ipſum aſſenſum. quod probatur ex
1.ff.ſi famil.furt.feciſſe dicatur.ubi Prætor ſcien-
tem dominum ſeruilis furti alligat.ſcientiam au-
tem(ait Vlpianus)ſpectare debemus, quæ habet
& uoluntatem.Inde conſcium criminis eum dici
mus,qui aut commiſit ipſe,aut qui committenti
adſenſit,non quo ſciente & cognoſcente perpe-
tratum eſt;neque enim teſtes quibus præſentibus
& ſcientibus aliquid factum eſt,dicuntur eſſe cõ
ſcij,ſed qui ope & conſilio & uoluntate adfue-
runt. Hęc ergo uera eſt differentia inter illata in
fundum,& in domum,illa obligata ſunt ſi ab ini-
tio,conuentum fuit,hæc verò etiam ſine conuen
tione.Differentiæ rationem ac cauſam duplicem
aſſignat Coraſius in d.§.item ſeruiana. nume. 5.
verſ.diuerſitatis autem.
44 Prima † eſt, quòd plerumque uſu ueniat, ut
coloni in prædium ruſticũ res dumtaxat ad agri-
culturam pertinentes inuehant, ſuper quibus pu-
blico agrorum colendorum fauore, iuxtà auth.
agricultores.C.quę res pig.oblig.poſſ.lex nec obli
gationẽ,nec executionem facile permittit.l.execu
tores.l.pignorũ.C.quæ res pig.oblig. poſſ. Verùm
45 † ratio hæc,quam prius conſiderauit Gomeſ. in
d.§.item ſeruiana.nume.30. verſ. Alia tamen. &
post Gomeſium Fortunius Garſia in l.item quia,
nume.16.ff.de pactis.uera non eſt, ſi quidem pro
cedere ſolùm poteſt quòad inſtrumẽta ruſtica &
agriculturæ apta,quæ nec ita facile expreſſa obli-
gatione

gatione hypothecari poſſunt:at ruſtici alia bona
etiam habent,(de quibus nunc agitur) quæ obli-
gari ſine controuerſia poſſunt. Quocircà relata
ratio his non conuenit. Secundam rationem per-
pendit Coraſius,& eo prius Connanus. d.cap. 16.
nume. 5. cuius pariter ſuppreſſo nomine ſibi nen
dicauit Charondas. d.lib. 3. uerſ. iuria. cap. 15. eã-
dem rationem probauit & Egninarius Baro in d.
§. item ſeruiana. uerſ. Quæ in habitationes.& ue-
sè ante omnes hanc rationem conſiderauit Gar-
zia in d.l. item quia, nume. 17, 18. hæc inquam eſt,
quòd in prædijs ruſticis, ſatis eſt conſultum alia
uia domino, cui fructus, qui in prædijs naſcũtur,
tametſi nihil dictum ſit, tacitè pignoris nomine
obligati intelligunt. l. in prædijs. ff. in quib. cauſ.
pig. uel hypoth. tacitè contrah. l. 3. C. eo. Quod iu
ris & prærogatiuæ, cum locatori domus, aut al-
terius urbani prædij, in quo naſcuntur fru-
ctus, concedi non potuerit, alia uia lex ei putauit
ſuccurrendum; nimirum ut tacitam haberet rerũ
inuectarum hypothecã. d.l. item quia. de pactis.
l. 2. & l. eo iure. ff. i quib. cauſ. pig. uel hypo. tacitè
cõtrah. & d.l. certi iuris. C. locati. Vnde autem ta-
cita hæc hypotheca de rebus in prædium urba-
num illatis & inuectis manauerit, doctè & inge-
niosè enarrat Connanus. d. cap. 16. nume. 5.
46 QVAERO quintò, an hoc † interdictum
reddatur pro rebus illatis & inuectis in prædium
urbanum, ut in locatam domum? Et non reddi
cum Cyno in. l. certi iuris. q. vlt. C. locati, dicendũ
videbatur. idque primò ea ratione, quòd loca-
tor poſſidere dicitur illata & inuecta in ipſam do
mum, ſed iam poſſidenti non conceditur hoc
interdictum adipiſcendæ, §. interdictum quo-
47 que, inſt. de interdict. Quod autem is † locator
poſſideat, probat tex. l. ſolutam. §. ſolutum. ff. de
pigno. actio. quo probatur huic locatori conce-
48 di † actionem pignoratitiam pro inuectis & il-
latis in prædium vrbanum. at pignoratitia pi-
gnoris traditionem præſupponit, & per conſe-
quens poſſeſſionem l. qui pignoris. ff. de acq. poſ
ſeſſ. l. cum notiſſimi. §. 1. C. de præſcr. 30. uel 40.
49 anno. Accedit, † pignorantiam non concedi niſi
res interueniat, & niſi res tradita reſtituatur. §.
ult. inſt. quib. mod. re contrah. oblig. Præterea
50 non eſt propriè pignus, niſi res ad creditorem
trãſeat. l. ſi rem alienam. §. propriè ff. de pig. actio.
& l. plebs. §. pignus. de uerb. ſignif. Atque ita hac
adducta ratione affirmant Azo, Accur. & Petrus
Perticenſis, à quibus non diſſentit Cynus in. d. l.
certi iuris. q. 1.
Secundò hanc Cyni ſententiam confirmare ui
detur, quòd interdictum hoc redditur pro illatis
& inuectis in prædium ruſticum d. §. interdictũ
quoque. idque fortè, quia expreſſa pactione bona
illa obligantur, quę ſanè nominata pactio ceſſat
in illatis & inuectis in prædium urbanũ. Hinc ter
tiò inſurgit, quod interdicti ſaluiani uerba de illa
tis & inuectis in prædium ruſticum tantummo-
dò ſunt: non ergo ad urbanum extenduntur.
51 Cæterùm uerior eſt ſententia, † interdictum
hoc, utile tamen reddi pro illatis, & inuectis in
prædium urbanum: ita ſcribunt Bar. in l. 1. num.
2. ff. de ſaluia. interdict. & in l. 1. nu. 1. uerſ. quæro
an hoc. C. eo. idem in l. ſolutam. §. ſolutum. nu. 6.
ff. de pigno. actio. Baldus in d. l. 1. nume. 12. & ibi
dem Sali. q. 6. C. de ſaluia. interd. Ang. Aret. in. §.
item ſeruiana, nume. 6. inſt. de actio. & Franc. Sar
mentus in commentarijs, De reditibus eccleſiæ
parte. 3. Cap. 2. nume. 20. uerſ. & hæc opinio. &
Neguſa. in tract. de pignoribus, parte octaua,
membro primo, nume. 5. Ea eſt huius ſententiæ
ratio, quòd licèt uerba interdicti de illatis & inue
ctis in prædium ruſticum ſint, attamen quia
mens interdicti conuenit & huic caſui, cum præ
dium urbanum locatur, & in eum res inuehun-
tur, ob id utilis actio ex eo datur: quemadmodũ
annotarunt gl. Bar. Alex. & cæteri in l. curatoris,
C. de nego. geſt.
Nec aduerſantur contrariæ rationes: Nam pri
ma illa falſa eſt, cùm uerè locator non poſſideat
illata & inuecta in domum, ut rectius exiſtima-
runt Bar. in d. §. ſolutum. nume. 5. & Sali. in d. l.
certi iuris. q. 7. Sarmentus. d. capitu. 2. nume.
19. Si enim locator prædij urbani ignorat illa-
ta & inuecta d. l. certi iuris, nulla ratione fieri
poteſt, ut dicamus eum poſſeſſionem aſſecu-
tum fuiſſe. l. 3. §. Nerua. ff. de acq. poſſeſſ. præ-
tereà, ſi illata in prædium ruſticum non poſſi-
dentur. d. §. interdictum quoque, cùm tamen
in eorum contrahenda hypotheca locatoris ſcien
tia, imò pactum intercedit. d. l. certi, quantò for-
tius dicendum eſt, non poſſideri hæc illata in
prædium urbanum, in quorum obligatione ſcien
52 tia locatoris non conſideratur. † Textus autem. d.
§. ſolutum, intelligitur cùm locator, poſt mo-
ram ſolutionis à conductore factam, bona illa
includit & retinet loco pignoris, donec ſibi ſatiſ-
fiat: nam tunc poſt incluſionem poſſidere dici-
tur. & tex. l. qui pignoris. ff. de acq. poſſ. ſatis
fuit ſupra 5. q. 3. declaratus. Non quoque aduer-
ſatur ſecunda illa ratio, quandoquidem id, quod
uel ſcientia, uel expreſſa pactio operatur in illa-
tis & inuectis in prædium ruſticum, idem ope-
ratur ſola illatio & inuectio in prædium urba-
num. ſunt enim æquè locatori obligata. Tertia ue
rò conſideratio ex ſuprà relatis reſponſionem
habet. quinimò etſi interdicti uerba uerè nõ ſunt
de prædio urbano: attamẽ maior eſt ratio ut illata
inuectaque in prædio urbano ſint obligata, cum
pręcipuè ob urbani prædij locationem tacita illa
hypotheca & per conſequens hoc iterdictũ ſit in-
troductũ. Nã (quemadmodũ eruditiſs. Connanus
lib. 4. commen. iuriſ. cap. 16. nu. 5. Balduinus i cõ
mẽtarijs de pignor. cap. 6. ſcribit) magna olim Ro
mæ (ut nũc Venetijs) turba & multitudo erat pau
perum inquilinorum, qui in alieno & conducto
habitabant, neque præter neceſſariam & curtam
ſupellectilem quicquã habebãt, ut potè opifices,
qui manu & artificio quotidiano victum quęrita
bant. Qui ijs, ignotis alioqui & peregrinis, ædes
locabant, ut ſibi cauerent, ſolebant paciſci, ut in-
uecta & illata ſaltem pignori eſſent pro mercede
habitationis, ſeu penſione. Non ſolebant itaque
domini ijs locare ſine aliquo pignore. Pignus eſſe
ſolebat ipſa ſupellex. Hoc in more eſſe, eſſet euã
iuſtum

inſtum, ut occurreretur ingratorum hoſpitũ per
fidiæ, & locatoribus conſuleretur: placuit, ut ha-
beretur pro cauto & conuento, & ſi fortaſſe in lo
catione expreſſum non fuiſſet. Hoc non niſi Ro-
mæ introductum fuit; deinde eo exemplo adu-
ctus Iuſtinianus idem Conſtantinopoli & in alijs
prouincijs conſtituit. l. ult. C. in quib. cauſ. pig. vel
hyp. tacitè contrah. Quæ ratio tãta non erat cum
prædium ruſticum locabatur, cuius fructus (ut
dixi) ſufficere uidebantur.

53 QVAERO ſextò, an hoc † interdictum cõ-
petat locatori pro partu nato ex ancilla in prædiũ
inuecta, & deinde tertio uendita? Et competere,
dubium non eſt. ita enim reſpondit Iulianus in l.
1. in prin. ff. de ſaluia. interdicto. Cuius ſententiæ
54 ea eſt ratio, quòd † partus uentrem ſequitur, &
eiuſdem conditionis eſt, ac ipſe partus. Quocirca
ubi ancilla obligata eſt, ita & partus ex ea natus
obligationis tempore. l. ſi conuenerit. §. ſi fundus.
ff. de pigno. actio. Verùm aduerſari uidetur tex. l.
Paulus. §. 1. ff. de pigno. qui affirmat, partum ex
ancilla tertio uendita natum ita demum in obli-
gationem uenire, ſi editus apud debitorem fuit.
Reſpondet gl. d. l. 1. ff. de ſaluia. interd. & ibi Bar.
in prima oppoſi text. d. l. Paulus, procedere cùm
ancilla concepit, ac etiam peperit apud emptorẽ.
Tex. uerò d. l. 1. ff. de ſaluia. interd. cùm concepit
ancilla apud debitorem. Quam quidem opinionẽ
probauit & Bertach. in tract. de Gabellis, parte 8.
principali, membro primo, num. 8.

55 QVAERO ſeptimò, an hoc † interdictum
reddatur locatori aduerſus tertium poſſeſſorem
bonorum cõductoris, quæ iam hypothecata erãt
locatori pro penſione prædij, ut puta contra em-
ptorem rerum obligatarum? Dicendum eſt quòd
ad interdictum directum illud non concedi: nec
enim eſt qui aliter ſentiat. Dubium eſt, an ſaltem
† utile reddatur. Recepta † & uera eſt interpretum
opinio, reddi. Ita glo. & cæteri in l. 1. ff. de ſaluia.
interd. & in l. 1. C. eod. Neguſantius in Tract. de
pignoribus parte ſecunda, membro quarto. num.
133. Balduinus in §. interdictum autem. inſtit. de
interdict. & in commentarijs de pignoribus. cap.
14. col. 2. Franciſcus Sarmentus in commentarijs
de redditibus eccleſiæ parte 3. cap. 2. nu. 19. uerſi.
ſaluianum interdictũ. Ita etiam intelligo Rober-
tum Marantam in praxi iudiciorũ, parte quarta,
diſtinctione 7. num. 11. idem uerè ſenſit Signoro-
lus conſi. 4. nu. 7. dum reſpõdit, hoc interdictum
eſſe perſonale in rem ſcriptum, & ob id reddi cõ-
tra quẽcunq; extraneum poſſeſſorem. idem ſcri-
pſit Cuiacius lib. 5. obſeruat. cap. 24. qui eruditè
56 explicat. Hanc ſentẽtiam ij probant ex uerbis † d.
l. 1. in princ. ff. de ſaluia. interdicto. dum reſpõdit
Iulianus reddi illud interdictum locatori ad auo
candum partum natum ex ancilla in prædiũ inue
cta & alteri uendita. Quòd ſi de partu ibi ſolùm
ambigitur, apertè intelligimus nullum eſſe de ip-
ſa ancilla dubium. Probat & hanc ſententiam tex.
d. l. 1. §. 1. dum duobus locatoribus tribuit inter-
dictum illud utile aduerſus extraneos. Intelligo
extraneos una cum Accurſio & cæteris, id eſt ter-
tios poſſeſſores. Idem uerè conſuit Theophilus in

ſuis inſtitutionibus tit. de ĩterdictis. §. altera. uer.
huiuſcemodi. Cuius uerba adſcripſi. Nam ſi is
ceſſerit (de colono loquitur) in ſoluendo aduer-
ſus quemuis res coloni poſſidentem interdicto
ſaluiano dominus experiri poterit. Ecce ait ad-
uerſus quemuis poſſidentem res coloni, tertium
poſſeſſorem ſignificans. Ea etiam eſt ratio, quam
Signorolus, & ante eum glo. pen. l. 1. C. de preca.
57 & ſaluia. interdicto perpendit, quòd † interdi-
ctum hoc perſonale in rem ſcriptũ quemcumq;
poſſeſſorem inſequitur. Non ignoro tamen eru-
58 ditiſſimum † Franciſcum Hotomanum contra
riam opinionem probaſſe in §. interdictum quoq;
inſtit. de interdictis. cuius quidẽ opinio probari
59 uidetur in † l. 1. C. de preca. & ſaluia. interd. quam
ſuprà. q. 3. diximus loqui de tertio poſſeſſore, qui
à conductore res iã locatori obligatas emit: ibiq;
Gordianus negat aduerſus eum hoc interdictum
reddi. Cæterum interpretantur relati ferè omnes
ibi agi de interdicto directo, non autem de vtili,
ne Iuliano repugnẽt. de directo enim interdicto
ſaluiano ſolùm apud Gordianum fuiſſe dubita-
tum dicendum eſt, alioqui abſurde ab eo fuiſſet
reſponſum, locatori nõ reddi illud interdictum,
ſed eius loco uel ſeruianã actionẽ, uel utilẽ quaſi
ſeruianam, quia ſi quaſi ſeruiana vtilis reddi po-
tuit, cur non interdictum utile? quam ſanè ſubti-
lem conſiderationem fecit Sarmentus d. cap.
2. nume. 18. Non etiam aduerſatur ratio illa di-
uerſitatis, quam inter hoc interdictum & actio-
60 nem ſeruianam adfert † Hotomanus, qua qui-
dem aſſerit hoc interdictum non reddi contra
extraneum poſſeſſorem; nempè quia fauorabi-
lior eſt cauſa domini cum colono agentis, quàm
cum extraneis: quippè cùm ille cõtraxerit, & res
oppignoratas poſſideat: extranei uerò, qui ac-
quiſiuerunt, nihil cum domino geſſerunt: & (ut
credi par eſt) ignorantes oppignoratas eas res fuiſ
ſe eas emerunt. Cauſam igitur inter colonum &
dominum Prætor ipſe ſuſcepit: & qui æquius
eſſe uidet earum rerum poſſeſſionem penès do-
minum quàm penès colonum eſſe, interdictum
in eam ſententiam interponit. At cùm ad extra-
neum res peruenit, nihil cauſæ eſt quamobrem
æquius non ſit ad eum, qui ſine ullo dolo rem
emit, tantiſper poſſeſſionem eſſe quàm apud cre-
ditorem, dum conſtitutum exerceatur. Hæc Ho-
tomanus. Cuius ſanè ratio uera mihi uiſa eſt
61 nunquam, quandoquidem etſi † extraneus is
poſſeſſor dolo caret, non tamen certè culpa, qui
cautè negotiari debet. l. qui cum alio. de reg. iu-
ris. ea ratione factum eſt, ut interdicta hæc, quæ
perſonalia ſunt in rem tamen ſcripta poſſeſſorem
quemcumque inſequantur. Ita enim uidemus in
62 terdictum † quorum legatorum reddi contra ex-
traneum poſſeſſorem, qui tamen eandem pro-
babilem ignorantiæ rationem, quam extraneus
poſſeſſor noſtro in caſu habet. l. 1. §. illud ff. quo.
lega. & explicauimus ſuperiore remedio. q. 10.

63 QVAERO octauò, an † hoc interdictum
reddatur aduerſus hæredes conductos? Et reddi
nemini uenit in dubium: ita probat. l. 2. C. de pre-
ca. & ſaluia. interdicto. cum illa conſtitutio, quæ
de

de precatio loquitur ſub eo communi titulo col-
locata ſit. Quamquam eam Bartolus & Salicetus
ad præcarium ſimpliciter retuliſſe uideantur. Sua
detur hæc noſtra ſententia, quia ubi lex aliquem
64 obligat & afficit, obligare quoque dicitur † il-
lius hæredem, cum perſona hæredis eadem ſit cū
illa defuncti. auth. de iure iura. à morien. præſt. in
principio. Ita enim uidemus à fortiori, pactum
illud executiuum, quo creditor ſua auctoritate
poteſt ingredi poſſeſſionem bonorum debitoris,
exequi & contra illius hæredem poſſe. ut do-
cuit Bart. in l. creditores, nume. 21. C. de pigno.
quod latè explicabimus infrà remedio 5. q. 17.
ubi extendimus procedere etiam ſi hæres diuer-
ſæ conditionis ſit à defuncto. Hanc ſententiam
ego intelligo de interdicto directo: nam de uti-
li omnis ceſſat dubitatio, quia ſi contra extra-
neum (ut ſuperiore quæſtione diximus) redditur,
fortius contra hæredem.

65 QVAERO nonò, an hoc † interdictum red-
datur contra minorem. qui in prædio à ſe condu-
cto bona intulit atque inuexit? Huius quæſtionis
diſſolutio ab eo pendet, an bona minoris obliga-
ta cenſeantur pro penſione prædij. Qua quidem
in re opiniones ſunt. Vna ſuit negatiua, quòd bo-
na hæc non ſint tacitè obligata: ita enim cenſuit
gloſ. in l. item quia, in uerbo illata. ff. de pactis. quā
ſecuti ſunt ibi Bar. nu. 2. poſt Dynum in §. item ſer
uiana. ubi Ange. Aret. nume. 4. inſti. de actio. Ful-
go. & Sali. in d. l. item quia. idem Sali. in l. certi iu-
ris q. 3. C. locati. Imol. & Cornen. in l. ſi conſtan-
te, in prin. ff. ſol. mat.

Primò hac ratione probari hæc ſententia credi
tur ex auth. dos data. C. de dona. ante nupt. conſti
tutum eſt, quòd eò ipſo, quòd dos data eſt, etiam
donatio propter nuptias conſtituta dicitur, nullo
66 intercedente hominis facto. & tamen ſi † minor
dotem reciperet, non diceretur conſtituiſſe dona
tionem ante nuptias, cum illa à minore ſine cura
toris decreto conſtitui non poſſit. l. lex quæ tuto-
res. C. de admi. tuto. & l. prædia. C. de præd. minor.
idem ergo dicendum eſt in caſu hoc noſtro, nem-
pè obligationem tacitam non cauſari ſine decre-
to curatoris: etſi regolariter bona hæc illata taci-
tè obligata cenſeantur. Verum reſpondent Baldus
& Ang. in d. l. item quia. quos ibi refert Iaſ. nu. 20.
quod Bartoli ratio atque fundamentum procedit
in alienatione atque translatione dominij, non ve-
rò in pignore, quod non eſt tanti preiudicij. l. ult.
C. quæ res pig. oblig. non poſſ. Verum ſi rectè ad-
uertamus ut (animaduertit Iaſon) loquitur & ip-
ſe Bar. in tacita hypotheca. Et quemadmodum alie
natio bonorum minoris eſt ſine curatoris decre-
to lege prohibita, ita etiam hypotheca. d. l. quæ tu
toris. uerſi. vel pignorare. C. de adminiſtr. tuto.
Quocircà rectius ſatisfacere uidetur Baldus in l.
ſi conſtante, in fine principij. ff. ſol. matr. quem ibi
declarat & probat Io. Crotus in prima lectura in
67 fine. ait ille † textum d. authen. dos data, loqui in
quadā hypotheca, quæ non indifferēter in quibuſ
cunq; rebus cauſatur, ſed in quibuſdam tantùm. ſi
quidem donatio illa propter nuptias non reſpicie
bat omnia bona mariti, ſed ſolùm pro dotis quan
titate: quapropter ſtatim illa non conſtituitur:
quia requiritur enuntiatio & diſcuſſio iudicis. at
nos loquimur in quadam hypotheca legali, quę in
differēter in omnibus bonis illatis cauſatur: quā-
obrem conducendo prædium omnia bona in eo
illata contrahuntur. Dubito de ueritate huius re-
ſponſionis, quam (ut mox ſubijciam) nec Baldus
ipſe ſenſit. dubito inquam quia nulla differen-
tia conſiderari poſſe uidetur inter duos hos ca-
ſus. Nam quemadmodum cum uir recipit do-
tem, ſolùm tenetur pro illius quantitate facere
donationem propter nuptias; atque ita illius bo-
na hypothecata ſunt in vniuerſum, ut ſcilicèt fa-
ciat donationem reſpectu quantitatis dotis: ita
etiam hoc in caſu bona omnia coloni & inqui-
lini ſunt in vniuerſum hypothecata, pro ſola ta-
men portione debitæ penſionis. Reſpondeo ita-
que tertiò unà cum Baldo in d. l. ſi cōſtante. quòd
imò in caſu d. auth. dos data, obligata cenſentur
bona minoris pro donatione facienda, etiam ſi
non interuenit decretum, ea ratione, quòd illa
obligatio conſtituendi donationem propter nu-
ptias, eſt obligatio neceſſaria ex legis diſpoſitione,
quæ decretum nō requirit; ita uoluit ſentire Bal-
dus. quod clarius explicat Sali. in l. prædia. C. de
prædijs minor. quem alij ſecuti ſunt, ut retuli in
tract. de recup. poſſ. remedio 14. nume. 164. Verū
qui eo loci à Saliceti & ſequacium opinione
receſſi; aliumq; eſſe ſenſum d. auth. dos data, de-
monſtraui; ob id ad huius nodi diſſolutionem di
cendum eſt, ueram non eſſe maiorem huius argu
mentationis propoſitionem: dum dicitur, quòd
eò ipſo quòd dos data eſt, etiam donatio propter
nuptias conſtituta dicitur, nullo intercedente iu-
dicis decreto. non inquam uera eſt hæc aſſertio,
ex ea interpretatione quam attuli ad d. auth. dos
data, quia imò non eſt ipſo iure conſtituta, ſed eſt
in facultate uiri conſtituere, vel nō. ſiue ergo Bal-
di, Saliceti & ſequacium interpretatio ad d. auth.
dos data, ſiue noſtra probetur, apertè demonſtra-
tur hanc Bartoli primam argumentationem ſu-
praſcriptam opinionem non adiuuare.

Secundò mouetur Bar. in d. l. item quia, ex l. ū.
§. 1. C. de rei uxo. actio. quo tex. conſtitutum eſt,
quòd celebrato contractu dotis, bona ſint hinc in
de tacitè obligata. At bona minoris recipientis
dotem non poſſunt tacitè obligari. l. Titia. ff. de iu
re dotium. & l. 1. C. ſi aduerſ. dona. idem ergo di-
cendum eſt in caſu hoc noſtro, nempè tacitam hy
pothecam non cauſari ex illatione bonorum in
prædio conducto. Reſponderi poſſe uidetur ex
declaratione Croti in d. l. ſi conſtante. in princi-
68 pio, in prima lectura in fine, in caſu † d. l. Titia,
ob id mulierem minorem non obligari: quia in
ſpecie requiritur diſcuſſio iudicis: & ideo antè di
ſcuſſionē illam, nulla cauſatur hypotheca: diuer-
ſum hic eſt, ubi hypotheca ſuper omnibus bonis
contrahitur. Verùm dubito ex his quæ ſuperiore
fundamento diximus. Rectius dici poteſt non eſ-
ſe uerum quod dicitur, bona minoris recipientis
dotem non obligari tacitè: quia imò obligata cen
★ ſentur: ita enim ſe habet * magis recepta opinio
aduerſus Bar. ut communem teſtantur Iaſ. in l. ſi
con-

conſtante.in princ.num.210. ff.ſolnto matr.Ne-
guſ.in tract.de pignor. 4. membro. ſecundæ par-
tis nume.73.Cur.Iun.conſi.168.nume. 20.& la-
sè Tiraquel.De legibus connubial.in glo.6.num.
185.Quocirca retorqueri poteſt fundamentum
hoc.Ad d.l.Titia. & d.l.1. reſpondet Iaſ. in d.l.ſi
conſtante,nu.218.loqui in obligatione expreſſa,
quæ non prouenit a legis diſpoſitione.

Tertiò ſuffragatur quod ait Iaſ. in d.l.itẽ quia.
nume.10. uerſi.tertiò pro iſta parte,omnia bona
69 † tutoris obligata cenſentur pro adminiſtratione
tutelæ l.pro officio. C. de adminiſtra.tuto.& ta-
men bona minoris eam ob cauſam non obligan-
tur.l. ult.C.de legi.tutel.idem ergo dicendum eſt
in caſu noſtro,ut licèt bona conductoris obligen
tur pro penſione prædij cõducti,non tamen obli-
gata intelligantur bona minoris. Reſpondet Ia-
70 ſon † d. l. ult. C.de legit.tutel.loqui in actu pro-
hibito minori.prohibetur enim minor tutelã ad
miniſtrare: non ergo mirum, ſi tacitè eius bona
obligantur: at diuerſum in caſu noſtro,in quo mi
nor non prohibetur prædium conducere.

Secunda eſt opinio affirmatiua, nempè bona
minoris hypothecata cenſeri pro penſione cõdu-
cti prædii. Hanc probarunt Baldus in d. l. item
quia.nume.3.Ang.colum. 2. uerſi. in ea glo. Ca-
ſtren.nume. 1.idem Baldus in l.unica.§.& ut ple-
* nius,C.de rei uxo.act.ubi teſtatur hanc eſſe* com
munem.Io. And. in additio.ad Specula. in tit. de
dona.inter uirũ & uxor.§. vlt.uerſ.quid ſi mulier.
Bal.Ang.& Roma.in l.ſi conſtante,in prin. & ibi
Alex.nume.25.ff.ſol.matr.& hos recenſet Iaſon
in d.l.item quia. nume.20.verſi.ſecunda fuit. qui
tamen non aperit quid ipſe hac de re ſentiat. idẽ
cenſuit Aemilius Ferretus in d.l.item quia.nu.6.

Primò ea adducuntur argumentatione deſum
pta à ceſſante ratione.eſt enim ea ratione conſti-
71 tutum,† minorum bona ſine curatorum decre-
to obligari non poſſe: quòd ut ignari,imperiti,
facileſque decipi poſſunt.at ratio hæc ceſſat hic,
quandoquidem decipi non poteſt minor præ-
dium conducens, cum faciat illud quod quili-
bet diligens paterfamiliàs faceret. quo etiam
argumenti genere utitur & Iaſ. in d.l.ſi conſtan-
te.in prin.nu.215.dum loquitur de minore reci-
piente dotem.

Reſpondetur,quòd licèt poſſit minor domum
conducere,non tamen ſequitur, quòd ceſſet de-
ceptionis cauſa:cùm deceptio ipſa facilè contin-
gere poſſit:quia locator potuit locare maiori pre
tio, quàm diligenti patriſfamiliàs locaſſet. Vel
etiam ipſe minor poſſet conducere domum ni-
mis amplam & ſuæ tenuitati ornatam nimis.

Secundò mouentur ex tex.l.conditionibus pu
pillus.ff.de cond.& demon.quo probatur, quòd
72 licèt † pupillus non poſſit principaliter obliga-
ri ſine tutoris auctoritate,poteſt tamen in conſe-
quentiam. ergo idem hinc dicendum uidetur.
Non ſatisfacit Iaſon in præcitata. l. item quia. ſo-
lùm ait & in iuribus perpenſis a Bartolo pro ſen
tentia negatiua procedere, cùm obligatio venit
in conſequentiam.Verùm reſponderi poteſt, ob
73 id in caſu † d. l. conditionibus, pupillum tacitè
in conſequentiam quãdam obligari ſine tutoris
auctoritate: quia obligatio illa reuocabilis eſt.
Nam licèt impleta conditione pupillus ille heres
efficiatur patri neceſſarius,attamen cùm abſtinẽ-
di beneficium iure habeat, ab ea hæreditate ſe
abſtinere poteſt.§.ſed his,inſt. de hæred. qual. &
differen. atque ita. d. l. conditionibus, ibi inter-
pretatur Comens.quem ſecutus eſt Io.Crotus in
repe.d.l.ſi conſtante.nume.142.uerſi. quartò ad.
ff.ſol.matr.& Socinus in d.l. cõditionibus. num.
2.at in caſu noſtro obligatio bonorum pro penſio
ne prædii eſt irreuocabilis: non ergo argumen-
tari licet de una ad alteram.

Tertiò ſuffagatur huic opinioni l. 1. in fin. &
l. 2.ff.de reb.eorum.quibus probari uidetur taci-
74 tam † hypothecam in bonis pupilli ſine decreto
curatoris cauſari, etſi expreſſa prohibita ſit. Ve-
rùm reſpondent Doctores, præſertim Iaſ. in d.l.
item quia,nume.20.verſi.ſed tu aduerte.ff. de pa
ctis.& Crotus in d.l.ſi conſtante.in prin. prima le
ctura num.100.& in repe.num.144.ff.ſol. matr.
& latius ibidem Iaſ.nume. 212.213.Placet mihi
75 illa reſponſio Iaſ.d.nume.213.† d.l.1.§. fin. & l.
2.loqui in obligatione expreſſa,quæ ſine decreto
cauſari non poteſt,cùm minor à priuato rẽ emit,
ex quo etiam pretio nõ perſoluto in ipſum mino
rem emptorem tranſlatum eſt dominium. Quod
non contingit eo caſu, quando minor emit à fi-
ſco:nã illi pro reſiduo pretij ſine decreto obliga-
ri poteſt res ipſa empta.Cuius ſententiæ ratio eſt,
quòd lex tacitam induxit obligationem bono-
rum eius,qui cum fiſco contrahit.l. 2.C. in qui-
bus cauſ.pig.uel hypoth. tacitè contrah. Qua ex
re manifeſtam oſtendit differentiam Tipia. in d.
l.1.in fin.l.2.de reb. eo.inter obligationem taci-
tam à lege inductam,& expreſſam.Et ideò minor
eo caſu fiſco obligatur fauore fiſci, ut ibi patet,
cum tamen in caſu noſtro non ſit lege cautum
minorem huic locatori obligari.

Quartò adducuntur ex l.quæ tutoris.ff.de reb.
eo.& ex duobus illis titulis.ff.de reb. eo. & C. de
præd.mino.quæ ſanè iura loquuntur in volunta-
76 ria † obligatione,ut illa non cauſetur ſine cura-
toris & iudicis decreto.ſed in hypotheca & obli
gatione legali,quæ dicitur neceſſaria, diuerſum
eſt. Nam illa ſine tot ſolennitatibus cauſatur,
ut iam ex relatis conſtat. & confert l. ſi ſine
hæredi. §. Lucius. ff. de admi. tuto. quo loci
ait Modeſtinus, conſuetudinem regionis, quæ
circa rem uerſatur, ita obligare minores, ut
maiores.

Verùm reſponderi poteſt,ut declarat Crotus
in d.l.ſi conſtante,in prima lect. nume. 101.uerſi.
quartò adducebat.quod ex quo lege ſancitum eſt,
bona minoris non obligari ſine decreto & ſolen-
nitate,de quibus in præcitatis titulis,licèt deinde
certis in caſibus cautum ſit ſimpliciter bona cen-
ſeri hypothecata, non tamen intelligitur quòd
etiam bona minoris ſine decreto cenſeantur hy-
theca. Nam lex generaliter loquens etiam cum
clauſula,non obſtantibus quibuſcunque &c. nõ
derogat his,quæ ſpecialiter ratione certa perſo-
næ conſtituta fuerunt: ut cenſuit glo. in auth.de
hæred.

hæred.ab inteſta. in verbo, uacantibus. Bar.in ex-
trauag.ad reprimendum, in verbo.Non obſtanti-
77 bus.nume. 9.& † ad.d.l.ſi ſine hærede.§.Lucius.
ff.de adm.tuto.reſpondet idem Crotus in repe. d.
l.ſi conſtante.num.144.in fine.ut loquatur in ob
ligatione perſonali. Vel uerius erat.lex mani-
feſta, quæ rem ipſam affectam habebat, ex Tira-
quell. tracta. De retractu conſangui. ad finem.
nume.54.

Quintò utor argumentatione. qua in ſimili
uſus eſt Crotus in d.l. ſi conſtante, prima lect.
78 nume.101.uerſic.ſextò.† Lex generaliter & indi-
ſtinctè diſponens comprehendit etiam perſo-
nas priuilegiatas. l. in fraudem. §. ultimo. ff. de
milita. teſtament. & latè ſcribit Tiraquell. d.
Tracta.De retractu conſangui. §. 1. gloſſ. 14. nu-
me. 96. At iura, quæ diſponunt illata & inue-
cta in prædio conducto eſſe tacitè obligata pro
penſione prædii, generaliter atque indiſtinctè
loquuntur: ſequitur ergo quòd & perſonam
minorum alioqui priuilegiatam comprehēdant.
Satisfacit præcitato loco Crotus, dum inquit,
quòd tunc demum lex generaliter loquens com-
prehendit etiam priuilegiatum, intelligitur, niſi
in ſpecie illius caſus is ſit priuilegiatus. ſic de-
clarat ille. l. hæres abſens. ff. de hæred. inſt. In
caſu uerò noſtro minores ſunt priuilegiati, ne eo-
rum bona ſine ſolennitatibus alienari, uel obli-
gari poſſint: non ergo ij ſub generali lege conti-
nentur. Accedit, quòd lex generalis non com-
prehendit priuilegiatos etiam in genere: ita Iaſ.
l.1.nume.9.ſol.matr.& latiſſimè ſcribunt Calca.
conſ. 13. col. 2. ubi treſdecim attulit inſtantias,
quibus apertè oſtendit generalem diſpoſitio-
nem non comprehendere cauſam dotis, & cau-
ſam piam, quæ quidem in genere priuilegia-
tæ ſunt. Tiraquell. in Tract. De retractu conſan-
gui.§.1.glo.14.nu.91. 92. & Neuiza. conſi. 77.
nume.16.

79 Tertia fuit opinio † Gulielmi Cunei, quam
ſecutus eſt Cyn.in l.certi iuris.C. locati. & recen-
ſet Bar.in d.l.item quia. nume. 2. qui quidem ita
diſtinguit. Aut poſt cōtractum celebratum ſequi
tur tacita legis obligatio abſque alio facto homi-
nis, & tunc minoris bona cenſentur etiam obli-
gata, l.1.§.ult.& l.2.ff.de reb.eo. & hoc caſu pro-
cedere poteſt ſententia affirmatiua ſuprà relata,
ſeu rationes pro ea relatæ. Aut poſt celebratum
contractum ultra legis diſpoſitionem requiritur
nouum hominis factum, ut in caſu hoc noſtro,
in quo requiritur, quòd minor inferat bona in
conducto prędio: & tunc nulla cauſatur obliga-
tio in bonis illis, cùm ex ſuo facto minor ſine de-
creto & ſollennitate, illa obligare non potuerit,
& hoc in caſu procedit opinio negatiua. Hanc di
ſtinctionem reiicit Bar.in d.l.item quia, primum
illud diſtinctionis membrum non probatur ex
d.l.1.§.ult.& l.2.ff.de reb.eo quemadmodum ſu
prà declarauimus.

Quarta fuit opinio Petri de Bellapertica in l.
certi iuris.C.locati.quam quidem ſecuti ſunt Cy-
nus, Angelus, & Baldus, quos recenſet Iaſon in l.
item quia, nume. 10.uerſ.vltima fuit opinio.ff.de
pactis. à quibus uerè nec Iaſon ipſe uidetur diſſen-
tire, etſi hanc eſſe declarationē ſcribit. Diſtinguit
80 itaque Petrus: Aut minor † conduxit domum
condecentem atque honeſtam, quæ ſuæ conditio
ni conuenit, ita quòd egiſſe uidetur, quod dili-
gens quilibet paterfamil.egiſſet, & tunc eius bo-
na illata & inuecta in domo erunt tacitè hypo-
thecata. & hoc in caſu procedere poteſt ſecun-
da illa opinio affirmatiua, quæ Baldi & ſequa-
cium fuit. Nam hoc caſu ceſſat illa ratio deceptio
nis, qua minorum bona obligari prohibentur.
Aut, inquit Petrus, minor iſte domum minus
condecentē, & minus ſuæ cōditioni conuenien-
tem conduxit, & tunc non obligantur eius bona
illata & inuecta. atque ita procedit negatiua illa
opinio Bartoli & aliorum, quam ſuprà primo lo
co retulimus. Eſt ratio, quia ſatis conſtat mino-
rem hunc ſua facilitate læſum & deceptum eſſe.
Hanc opinionem ueram minimè eſſe opinor. ſi
quidem illud primum membrum huius diſtin-
ctionis uerum non eſt. Nam ratio illa non conclu
dit, quandoquidem minoris bona obligari non
poſſunt ſine decreto, illo etiam caſu, quādo utili-
ter contraheret, & ſuam conditionem meliorem
faceret. quod probat l. magis puto.§.ſi æs.ff. de re-
bus eo. qui ſub tutel. Scripſi i tract. De arbitrat. iu-
dicum. lib.2. caſu.171.nume.60.61.& num.63.
Non etiam ſecundum membrū diſtinctionis eſt
uerum, quia abſolutè non obligantur bona hæc
minoris, ut nunc ſubiiciam.

Placet mihi (ut paucis dicā quod ſentio in tan
to opinionum conflictu) illa opinio Bartoli ne-
81 gantis, † minorum bona cenſeri tacitè hypothe-
cata pro penſione domus. Quod, ut dicam, illud
me mouet, quod quemadmodū bona minoris ex
preſsè obligari non poſſunt ſine decreto. l. magis
puto.§.ſi pupillus.ff.de reb.eor. & ſcripſi. d. caſu.
171.nume.30.ita nec tacitè poſſunt obligari, niſi
illis in caſibus, in quibus lex expreſſim tacitā hy-
pothecam in bonis minoris introduxit. Nam quā
do lex inducit tacitam hypothecā in bonis mino-
ris, illud clarè exprimit, uti uidemus i caſu.l. 2.ff.
de reb.eo.ubi inducit obligationē bonorum a fi-
ſco emptorum per minorem, ut illa ſint pro reſi-
duo pretii obligata. uti etiam in caſu.l.3.in princ.
ff.eo.de reb.eo.ubi obligata cēſentur alteri mino-
ri, ex cuius pecunijs fundus ille erat emptus.
Quod quidem factum eſt utroque in caſu expreſ
ſim fauore perſonarū, fiſci ſcilicet, & alterius mi-
noris. licèt ergo in caſu noſtro regulariter bona il
lata i domo ſint tacitè hypothecata pro penſione
domus, non tamen in bonis minoris expreſſim
hoc cautum reperitur. eſt ergo dicendum ita taci
tè non cenſeri obligata, quemadmodum nec ex-
preſsè obligari potuiſſent. In re maximè dubia li-
berum eſt hominis iudicium.

82 QVAERO decimò, an hoc † interdictū red
datur pro poſſeſſione bonorū coloni partiarii, q.
in fundo à ſe conducto illa intulit atque inuexit?
Et dicendū eſt cōcedi; ſiquidē ex uera & magis re-
cepta Doctorū ſnīa, ita bona coloni partiarii hypo

thecata cenſentur pro pēſione & præſtatione illa
ac bona coloni, qui nummis colit. ita enim docue-
runt Baldus in l. certi iuris. nume. 6. C. locati. poſt
Roffredum & Cynum ibi, & ante eos idem affir-
mauit glo. in §. item ſeruiana, in uerbo. quis. inſt.
de actio. ubi Ang. Aret. nu. 13. & clarius Gomeſ.
nu. 9. uer. ſed breuiter, teſtatur hanc eſſe * com-
munem quod & ibidem facit Zaſius. nu. 14. idem
docuit Florianus in l. 2. nu. 7. ff. locati. Alex. con-
ſil. 32. nu. 3. lib. 1. Socinus tracta. fallen. reg. 192.
fall. ult. Barba. in Rubr. extra. de locato. Quæ ſanè
uera iuris ſententia, ea ratione iuuatur, quòd
84 † coloni nomen, quod generale eſt, ut inquit gl.
in rub. C. de agricol. & cenſ. lib. 11. etiam huic co
lono partiario conuenit: cum par ſit ratio in eo,
ac in eo, qui nūmis colit. quippe qui ut ille tene-
tur ſoluere & præſtare promiſſam portionem,
quam ut præſtet bona illata obligaſſe cenſetur.
Quo circa cum par adſit ratio, idem quoque ius
ſtatuendum eſt. l. illud, in princ. ff. ad l. Aquil. l. à
Titio in princ. de uerb. oblig. cum ſexcẽtis his ſi-
85 milibus. Accedit, ꝙ † colonus is dicitur, qui ter-
ram, agrum colit ut diffiniunt Baldus in d. l. certi
iuris nu. 4. C. locati. Petrus Vbaldus in tract. ſocie
tatis, parte undecima. q. 9. in princ. At hęc diffini-
tio & colono partiario cōuenit, cum & ipſe agrũ
colat. ſi ergo diffinitio conuenit, ergo & diffinitũ.
Bartol. & alii in l. 1. ff. ſi certum peta. & in l. 2. ff.
de teſtamen.

Tertiò ſuadetur hæc ſententia argumẽto ſum-
pto à fortiori ex. l. prætii cauſa. C. de reſcind. uẽd.
quàm ego ita cum aliis conſidero. ſubſtantia con
86 tractus † emptionis & uenditionis eſt, ut pretiũ
ſit in pecunia numerata, §. item pretium, inſt. de
emp. & uend. alioqui eſſet permutatio: & tamen
partium uoluntate effici poteſt, ut loco pecuniæ
alia ſpecies detur: & ille adhuc appellatur con-
tractus emptionis. quanto fortius dicendum eſt
in caſu noſtro, colonum eum dici, qui nummis
colit, poſteaquam ad eſſentiam illius nominis
non requiritur, quod nummis colat. Nec aduer
ſantur rationes aliquot, quibus Nicolaus Neapo-
li. & alii nonnulli relati à Iaſ. in d. §. item ſeruia-
na, numero 55. inſti. de actio. contrariam opinio-
nem auſi ſunt affirmare, nempè, huius partiarii
coloni bona non cenſeri tacitè hypothecata do-
mino, cum propriè colonus non ſit, ex d. §. item
ſeruiana. quo ſolum datur hoc ius tacitę hypothe
cæ in bonis coloni: at hic partiarius non uidetur
87 eſſe † colonus, ſed potius ſocius. l. ſi merces. §.
uis maior. ibi, quaſi ſocietatis iure. ff. locati. & ſcri
bunt Caſtren. conſilio 266. Videndum eſt. col. 2.
lib. 1. Barba. in Rubr. de rebus eccleſiæ nõ aliena.
Corneus in l. ſi paſcenda. numero 49. C. de dactis.
Io. à Platea in §. is uerò. inſt. de rer. diuiſ. Huc per-
tinet gloſſa, l. diuortio. §. item ſi meſſes. uerſic. ſe-
quenti. ff. ſol. matr. & gloſ. inſt. locati, in prin. in
uerbo. ſi merces, quæ affirmant, colonum partia-
rium eſſe impropriè colonum uerius; dici ſociũ.
Hæc ratio non eſt multum ſolida, ut animaduer-
tunt Baldus in d. l. certi iuris. numero 6. & cæteri
omnes in d. §. item ſeruiana. ſi quidẽ colonus par
tiarius nõ dicitur propriè ſocius, ſed impropriè,
ut oſtendunt uerba illa. d. §. uis maior, ibi, quaſi
ſocietatis iure. Quod ea ratione comprobatur, quia
uidemus, ſocietatem morte extingui. l. 1. ff. pro ſo
cio. §. morte, inſt. de ſocietate. & tamen morte co-
loni partiari non extinguitur illa locatio; ſed tran
ſit ad hæredes. l. uiam. C. locati. l. qui fundum. ff.
locati. & l. nihil. §. ult. de legatis primo. ita Baldus,
d. l. certi iuris. nu. 6. qui & alia ratione comproba
uit, nempè pro hoc contractu locationis agi etiã
poſſe actione præſcriptis uerbis. l. 1. §. ſi quis ſer-
uum. ff. depoſiti. cum tamẽ pro ſocietate ſola de-
tur actio pro ſocio.

Extenditur relata communis ſententia, ut lo-
88 cum etiam ſibi † uendicet in eo colono, qui ſpe-
cie aliqua promiſſa, ut puta, promiſſis decem ſac-
cis frumenti, uel quid ſimile, agrum colendum
conduxit: nam & huius bona cenſentur tacitè
hypothecata: ita docuit Baldus in d. l. certi iuris,
nu. 6. ibi uel alia re promiſſa. C. locati. quem, cla-
rius eius doctrina explicata, ſecuti ſunt Rom. ſin-
gul. 233. Tu ſcis quod. Iaſ. in l. item quia, num. 2.
uerſi. tertiò limita. ff. de pactis. & Neguſa. in Trac.
de pignoribus, quarto membro ſecundæ partis,
nu. 138. uerſi. tertiò amplia. Quam quidem opi-
nionẽ credit Romanus probari auctoritate glo.
in l. licèt, & in l. exceptio. C. locati. & in c. propter
ſterilitatem, extra eo. dum affirmant, ꝙ illa æqui-
tas, quæ conſideratur in colono qui nummis co-
lit, conſideratur etiã in eo, qui ſpecie aliqua pro-
miſſa conduxit. quas quidem gloſſas probauit &
Gomeſ. in d. § item ſeruiana. numero 11. ſuppreſ-
ſo tamen Romani nomine. Et uerè par eſt ratio
huius coloni, ac illius qui nummis colit: cum
uterque colat, uterque penſionem præſtet, ut iã
diximus ſuperius.

Secundò ait Romanus probari hãc ſententiam
89 claro iure, nempè l. ſi gratuitam. eſt † l. Pompo-
nius, la ij. in prin. ff. in quib. cau. pig. uel hypo. tac.
contrah. quam citat & Gomeſ. d. §. item ſeruiana.
num. 10. poſt Barbatiam, quem refert. nullo cō-
ſtituit differentiam Pomponius, quòd quis colat
nummis, uel alia ſpecie promiſſa; ſed ſolum con-
ſiderat, an cōſtituta mercede, uel gratuitò condu
xerit. Ego præter Gomeſium ita conſidero, quòd
etiam colonus is dicitur, qui gratuitò conducit.
hoc patet, quia & ipſe colit, & pro deterioratione
tenetur, ut inquit glò. d. l. Pōponius, in uerbo nũ
eſſe. & licèt eius bona non ſint tacitè hypotheca-
ta eò ꝙ nullam ſoluit penſionem, nō tamen colo-
ni nomẽ amittit. ſi ergo & colonus is dicitur, qui
gratuitò conduxit, à fortiori is, qui ſpeciem dare
promiſit: ob cuius quidem ſpeciei ſolutionem ta
citè obligaſſe dicitur in fundo illata.

Tertiò inquit Romanus, cōfert regula l. natu-
90 ralis. §. ſed ſi facio. ff. de præſcr. uerbis. quòd † cōn
tractus innominatus ſequitur naturã contractuũ
nominatorum, cum eis aſſimulantur. At hic loca-
tionis contractus, qui promiſſa ſpecie celebratur
ſimilitudinem cum uera locatione habet, cũ am-
bo coloni ſint & agrum colant: eius ergo naturã
ſequitur. Nec aduerſantur rõnes, quibus Specul.
in tit.

in tit. de locato. §. poſtquàm, ver. porrò. & Aemilius Ferretus in l. item quia. num. 3. ff. de pact. con
91 trariam opinionem tuentur. Primò, inquit † Aemilius, probari hoc uidetur ex d. l. item quia. & illi ſimilibus, quæ loquũtur in locationibus, qualis non eſt ſpecies, de qua hic agitur. Sed uerè & hæc locatio dicitur, ut & illa quæ gratuitò fit, d. l. Pomponius. la ij. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypoth. tacitè contrah. non enim (ut dixi) hæc ſolutionis ſpecies naturam cõtractus immutat; quod etiam mox clarius dicam. Secundò mouetur Aemilius ex l. 2. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypothe. tacitè contrah. quæ uolens oſtendere quibus ex cauſis oriatur hæc tacita conuentio illatorum & inuectorũ; hoc ſignum actionis ex locato tradit. Ait enim; quo nomine ex locato cum eo erit actio; inuecta & illata erunt pignori obligata. Si igitur (inquit Aemilius) hoc argumento deprehendimus, quando tacitum pignus contrahatur, ubi hoc nõ erit, conuentio inde neceſſariò excludetur. Hoc argumento utitur Iuriſcõ. in l. naturales obligationes. ff. de actio. & obliga. Sed in caſu noſtro non naſcitur actio ex locato, ſed actio præſcriptis uerbis l. 1. §. ſi quis ſeruum. ff. de poſitio. ergo non naſcetur etiam tacita conuentio pignoris. Verùm argumentatio hæc non admodum urget, ut Aemilius
92 opinatur. ſi quidem alius eſt ſenſus d. † l. 2. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypo. tacitè contrah. Illud affirmat Iuriſconſ. conductoris bona in cõducto prædio illata & inuecta, eſſe tacitè obligata non ſolùm pro penſione prædij, ſed etiam pro ipſius prædij deterioratione: ob quam quidem deteriorationem ex locato etiam contra conductorem agere licet. l. ſi vulneraueris. ff. locati. non autem dixit Iuriſc. ita demum pignus tacitum contrahi, cùm ex locato agi poteſt, non ſi alia actione. Prætereà, non definit hic contractus eſſe contractus locationis, etſi loco numeratæ pecuniæ certa ſpecies, ut puta decem corbes frumenti, promiſſa eſt. Siquidem mihi magis probatur illa eruditiſſimi Ioan. Coraſii ſententia in lib. 2. miſcella. iuris. cap. 11.
93 aſſerentis, † locationem illam appellari, cuius pretium conſiſtit in ſpecie, quæ uel pondere, uel numero, uel menſura ſolui poteſt. atque ita pecuniæ uerbum interpretatur in d. l. 1. §. ſi quis ſeruum. ff. depoſit. ita enim pecuniæ appellatione continẽtur quæ pondere, numero, uel menſura conſtant l. ult. §. ult. C. de conſtit. pecu. & l. pecuniæ nomine. de uerbo. ſignifi.

Tertiò argumentatur Aemilius, tacita hæc hypotheca contrahitur ſolùm in locatione, & in caſibus a iure expreſſis. quod comprobatur doctrina recentiorum in rubr. ff. de uerbo. obliga. qui dixe-
94 runt, † pacta tacita non extendi ultra caſus a lege expreſſos. confert deciſio Baldi in l. certi iuris. nume. 7. C. locati. dum egregiè docuit, quòd in fami
95 liari † Scholaris; qui locauit operas certa mercede, non habeat locum tacitum pactum illatorum & inuectorum, de his, quæ familiaris in domum Scholaris inuexit: quia non eſt (ut ille inquit) lege cautum, niſi de conducente domum, uel agrum. Sed in caſu hoc noſtro non dicitur hic contractus locationis, nec de eo lege cautum eſt, ut eius cauſa hypotheca tacitè contrahatur: non ergo illa à nobis, quibus fingendi data non eſt facultas, fingenda eſt. Verùm tamen reſponderi poteſt, quemadmodum iam diximus, imò hanc eſſe locationem, & hunc colonum appellari, & ob id eius bona illata & inuecta eſſe tacitè hypothecata, & per conſequens ipſi locatori proditum eſſe hoc interdictum, quo adipiſci poterit illorum bonorum poſſeſſionem, donec penſio ſibi perſoluatur.

96 QVAERO undecimò, an hoc † interdictum reddatur pro illatis & inuectis a colono coloni, uel ab inquilino inquilini? Quò hæc iuris quæſtio clarius explicetur, duo caſus diſtinguendi ſunt. Primus eſt, cùm prædium urbanum, hoc
97 eſt domus, locatum eſt, tunc † illata & inuecta à ſecundo inquilino cenſentur tacitè hypothecata domino prædij; & per conſequens ei dabitur hoc interdictum ad illorum poſſeſſionem adipiſcendam. eſſe inquam illi tacitè hypothecata
* affirmarunt ferè * omnes, ut Barto. in l. ſolutum. §. ſolutam. ff. de pign. actio. & in l. ſed etſi lege. §. ſi colonus. ff. locati. Rom. ſing. 391. Vnus ueſtrum Socinus Tract. fallen. reg. 192. fallen. Gomeſ. in §. item ſeruiana. nume. 15. inſtit. de actio. & ibidem Zaſius nume. 57. Neguſa. in Tract. de pignoribus, in quarto membro ſecundæ partis. numero 135. & Franciſ. Connan. lib. quarto. commenta. iuris, cap. 16. nume. 7. & Franciſ. Balduinus in commentariis de pignoribus. capitu. 6. colum. 2. uerſicu. ſed & cum olim. ita ij interpretes intelligunt d. l. ſolutum. §. ſolutam. uerſi. uidetur autem. Nec aduerſatur tex. l. ſed & ſi lege. §. ſi colonus. ff. locati. quo adducti aduerſus hanc receptam ſententiam uiſi ſunt ſentire Roma. ſingu. 386. Inuecta. & Iaſ. in l. item quia, nume. 1. uerſic. ſecundò limita. ff. de pactis. & ſi uerè Romanus ex declaratione, quam in eo ſing. 391. ſubiecit, cum communi ſentire uideatur, & Iaſon ſimpliciter in conductore loquitur. imò ad Barto. doctrinam in d. §. ſi colonus, nos allegat, quaſi cum eo ſen-
98 tiat. Illi inquam tex. † §. ſi colonus ſatisfacere omnes conantur; præſertim Bartol. ibi, quòd ideò illo in caſu bona ſecundi conductoris non cenſentur tacitè hypothecata primo locatori, hoc eſt prædij domino, quoniam prius fuerant expreſsè obligata illi ſecundo locatori, quæ ſanè expreſſa obligatio non interceſſit in caſu d. §. ſolutam. Sed uerè plus nimio diuinat hæc Bartoli conſideratio ad §. ſi colonus. quòd & Romanus. d. ſingu. 391. ſcripſit. Nõ enim extat in eo textu uerbum, quo conijcere poſſimus, expreſſam hypothecam interceſſiſſe ad commodum ſublocatoris. quemadmodum diuinat; & illa conſideratio, quam facit Gomeſ. in §. item ſeruiana. num. 32. uerſic. uel tertiò, inſt. de actio. nempè in caſu d. §. ſi colonus, non cenſeri in totum bona eſſe obligata pro penſione, ſed pro parte tantùm. diuinat inquam, cùm ſimpliciter atque indiſtinctè Iuriſconſultus dicat, non eſſe hypothecata. Quo circa uerius dicendum eſt, dicto §. ſi colonus, loqui in conductione & locatione prædij ruſtici, ut mox ſubiiciam.

99 Secundus eſt caſus, cum agitur † de locatione
* prædii ruſtici. Hoc ſanè in caſu * magis recepta Doctorum opinio eſt, adhuc bona ſecundi conductoris cenſeri hypothecata prædii domino; ita relati ſuperiori caſu ferè omnes ſcribunt: ita intelligentes de utroque prædio, urbano ſcilicet & ruſtico, p textũ d. §. ſolutam. Verum ab hac opinione receſſerunt Roma. d. ſing. 391. Inuecta. Franc. Conna. lib. 4. comment. iuris, cap. 16. nu. 7. & Ludouicus Charoudas lib. 3. uerisimil. iuris, cap. 15. ex tex. d. §. ſi colonus. quem interpretantur, ut loquatur in locatione prædii ruſtici: in qua quidem locatione, iuxta ſui naturam, (quæ eſt, ut ſupra diximus ut non niſi expreſſo pacto illata & inuecta obligata cenſeantur) pactum interceſſit expreſſum inter primum conductorem & fundi dominum, ut illata & inuecta eſſent pro penſione prædii obligata. quæ ſanè pactio non cenſetur repetita in ſublocatione ad cõmodum ipſius domini prædii, cum perſonalis ſit conuentio, quæ paciſcentes tantummodo tenet. l. ſi unus. §. ante omnia. ff. de pactis. & ſcribunt omnes in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus, de uerbo. obliga. Diuerſum eſt in locatione prædii urbani, ex cuius contractus natura illata & inuecta ſunt tacitè hypothecata pro habitatione. Cuius habitationis, & itẽ contractus particeps eſt ſecundus conductor, nimirum ſic & obligationis quoq; particeps eſt, & ob eam tenetur, quatenus ad eũ pertinet. pro ea enim parte, quam ipſe ſubconduxit tenetur quaſi à domino conduxiſſe, & cum eo contra-
100 xiſſe uidetur. Ita intelligitur † d. §. ſolutum, dũ Vlpianus ait, inuecta à ſecundo conductore obligari, in eam tamẽ ſummam, qua habitationem conduxit, non in uniuerſam. quod quaſi cum domino ædium uidetur conueniſſe, ut ſcilicèt pro ea ſumma penſionis teneretur, pro qua ſumma habitaret. Itaque pactio ſecundi conductoris non prodeſt domino, ſed ſua propria, hoc eſt, domini, quam fecit cum primo cõductore: Cuius primæ conductionis nomine tenetur poſterior conductor pro quanto de ea participat. facit ergo prima locatio, ut ſecundus iſte prædii urbani conductor, domino teneatur, non ſecunda, quam ipſe cum primo conductore iniit. & præter Connanum præcitato loco, ita declarauit. d. §. ſolutũ. Fortunius Garzia. in l. item quia. numero 20. ff. de pactis.

Declarantur hæc non procedere cum ſecundo conductori gratuitò facta eſt locatio. nam tunc is primo locatori pro illatis & inuectis non obligatur. l. Pomponius, la ij. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypoth. tacitè contrah. quam egregiè declarat Neguſa. in tract. de pigno. in ſecundo membro quartæ partis. nu. 138.

101 QVAERO duodecimò, an hoc † interdictũ reddatur pro poſſeſſione bonorum illatorum & inuectorum in prædium, nõ ob penſionem prædii, ſed ob illius deteriorationem? Et dicendũ eſt
102 reddi. Nam ita † illata & inuecta hypothecata ſunt pro prædii deterioratione, ac pro illius penſione. l. 2. ff. in quib. cauſ. pign. uel hypothe. tacitè contrah. Barto. in l. ſolutam. §. ſolutum in fine. ff. de pig. actio. Neguſa. in d. tract. de pignoribus, in 2. membro quartæ partis. numero 129. & Balduinus in commentariis De pignoribus. cap. 6. col. 3. uerſic. ſed obſeruandum eſt. Quod intelligere uidetur Connan. lib. 4. commenta. iuris, cap. 16. nume. 7. uerſ. inuectorum verò, pro deterioratione prædii urbani, nõ autem ruſtici, niſi nominatim ſit dictum, ut in conſtituenda hypotheca penſionis nomine, iam dictum fuit. ſed a recepta opinione recedere in iudiciis difficile, nec ſatis tutũ eſt. Quæ quidem ſententia locum obtinet etiam contra ſecundum conductorem, etiam ſi gratuitò conduxiſſet: ita cenſuit glo. l. Pomponius, la ij. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypothe. tacitè contrah. quã præcitato loco Neguſa. nu. 137. 138. defendit ab impugnationibus Iaſ. in l. item quia. nu. 1. uerſi. 2. limita. ff. de pactis.

103 QVAERO decimotertiò, an hoc † interdictũ reddatur pro illatis, & inuectis à conductore in prædium, & deinde exportatis à prædio, mutata conductoris uoluntate? Et reddi opinor. ſiquidẽ hypothecata hæc ſunt locatori, ac ſi inde amota nunquam fuerint. ita ſcribũt Baldus in l. certi iuris. nume. 9. in fine. C. locati. Ang. Areti. in §. item ſeruiana. nume. 1. inſt. de actio. & Neguſa. in tracta. de pignoribus, in 2. mẽbro quartæ partis. nume. 141. Quam aſſertionem aiunt probari argumento ſumpto à l. utrum, uerſ. unde falſam. ff. de conſtitut. pecun. quo loci Vlpianus reſpondit, fruſtra denuntiari ei, qui iam conſtituit, ſe ſolu-
104 turum. Cum contracta ſemel † obligatio impe-
105 diri nõ poſſit. Hinc uidemus expreſſam † hypothecam ſemel acquiſitam non diſſolui nouo contractu. l. ſi debitor in prin. & §. 1. & l. uoluntate. ff. quib. ex cauſ. pig. uel hypoth. ſol. idem dicendum eſt in hac tacita; cũ par ſit utriuſque uirtus. l. cum
106 quid. ff. ſi certum peta. Nec aduerſatur † l. cum tabernam. ff. de pign. quam in contrarium retulit Baldus. quoniã illi ſatisfacit, & rectè Angelus d. §. item ſeruiana. nu. 1. in fine. primas quidem merces è taberna amotas hypothecatas non remanere, poſteriores uerò illarum primarum loco ſuffectas, remanere. Cum eo animo primæ illatæ non fuerint, ut perpetuò ibi eſſent. qua de re ſuſius infrà.

107 QVAERO decimo quartò an hoc † interdictum reddatur contra emphyteutam pro poſſeſſione rerum ſuarum illatarum & inuectarum in prædium emphyteuticum? Et reddi opinor: cum ita bona hæc cenſeantur domino prædii hypothecata, ut illa ſimplicis conductoris. quod docuit Baldus in l. certi iuris, nume. 8. C. locati. quem ſecuti ſunt Ang. Aret. in §. item ſeruiana. nu. 1. inſt. de actio. & rectè, nam & hæc conductio & locatio dicitur. §. adeò, inſt. locati.

108 QVAERO decimoquartò, an hoc † remediũ cõpetat domino prædii locati etiã pro re aliena illata & inuecta à cõductore in prædiũ? Sunt diſtinguẽdi aliquot caſus. Primus eſt cum cõductor rẽ alienã à ſe bona fide poſſeſſã in prędiũ inuexit: tũc pro illius poſſeſſione adipiſcenda conceditur hoc interdictum locatori. tum quia ſatis eſt conductorem poſſediſſe tempore quo intulit, ut ſu-

pra

pra in ſecunda quæſtione diximus, & ſuſius infra
attingemus, tum etiam quia hypotheca iu his cō
trahitur: ita Baldus in l. certi iuris. numero 10.
C.locati. Cæterum Baldoinus in commētariis de
pigooribus cap.6.col.3.uerſ. Quid igitur, ſcribit
locatori concedi reteotionē contra conductorem
dum è domo effert rē hanc, ſed non tribuit actio-
oem, ut iam exportatam conſequatur. cū res alie-
na obſigari expreſsè non poſſit: ob id retentio da-
tor, nō oova acquiſitio. Sed ego Baldum ſequor.
109 Secundus eſt caſus, cum † conductor rem alie
nam io prædium iouectam mala fide poſſidebat:
& eam iu prædium intulit ignorante rei domi-
no. hoc in caſu opioor non concedi: nam poſſi-
dere non dicitur, qui mala fide poſſidet. l. impro-
ba. C. de acquirend. poſſeſſ. & ideò io hoc interdi-
cto domioꝰ, qui habet probare conductorem
poſſediſſe, probare debet illam fuiſſe iuſtam poſ-
ſeſſionem, ut ſuo loco dicemus. Præterea non
eſt hic contracta aliqua hypotheca, ex ueriori &
* * receptiori ſeotentia, quam probarunt Baldus
in d.l. certi iuris. oumero 10. C. locati. & ibidem
Sali. q. 1. & Afflict. deciſ. 184. Idem ſenſit Aſinius
in l. at ſi quis. §. ſi coloous. in fin. ff. de relig. &
ſump. fune.
110 Tertius eſt caſus, cum † conductor mala fide
poſſidens rem alienam, in prædium conductum
ſciente rei domino intulit atque iouexit. hoc io
caſu maius dubium ineſſe uidetur: cum uerior
credatur illa ſentētia, ex illatione hac nullam eſſe
* contractam hypothecam, ut hanc eſſe * commu
nem opinionem. teſtātur Iaſ. & Gomeſ. in §. item
ſeruiana. ille ou. 45. iſte numero 14. inſt. de actio.
etſi alii plures diſſentiaot, ut Iaſ. præcitato loco
& Alexan. in l. item quia. numero 5. ff. de pactis,
& Neguſa. io tract. de pignoribus, in ſecundo mē
bro quartæ partis. oumero 151. qui hanc poſte-
riorem falsò ſcribit eſſe magis receptam. Acce-
dit, quòd poſſeſſio huius conductoris, quæ ma
læ fidei eſt, uon efficitur bonæ fidei ex ea tacitur
nitate domioi rei permittētis eam ioferri. ſi enim
111 † hæc taciturnitas, quæ præiudicialis eſt, nullū
cauſat conſenſum iuxta ueram ſentētiam Docto-
rum in l. quæ dotis. ſol. matri. ſequitur à domioo
rei nullam eſſe tranſlatam poſſeſſionem in illum
conductorem; ut ex eo deinde dicere poſſimus
reddi hoc iuterdictum locatori prædii.
112 Quartus eſt caſus, cum † rei dominus ſcit &
conſentit rem ſuam inferri io prædiū, eo animo,
ut ibi ſit durante tempore locationis, quaſi mali-
tia quadam agat, ut fallat locatorem, hoc io caſu
credo fore iocum huic interdicto. Nam ſi ex hoc
conſenſu efficit hic rei domious, ut illa ita inue-
cta cenſeatur hypothecata locatori, ut ſcripſit
Baldos in d. l. certi iuris, uume. 10. dum ait, ſcien-
tiam non nocere niſi ſit admiſtus dolus, ex l. ſi
fine. ff. ad Velleia. & clarius Afflictus deciſ. 184.
nume. 1. quanto fortius dicendum eſt, ex eo con-
ſenſu tranſlatam eſſe poſſeſſionem in conducto-
rem, quam deinde hoc remedio locator adipi-
ſci ualeat. Erit tamen hoc in caſu neceſſe huic
locatori in ſuis articulis deducere, & deinde pro-
bare, quòd domious rei illatæ, uel iouectæ ſci-
uit & conſenſit illi inuectiooi eo animo & men-
te, ut toto conductionis tempore ibi eſſet, quam
praxim docueruot Salic. iu d. l. certi iuris. quæ-
ſtio. ſecunda. & apertius Afflictus. d. deciſ. 184.
oumero 2.
113 QVAERO decimo ſexto, an huc † interdi-
ctum reddatur pro poſſeſſione fructuum, qui ex
locato prædio percipiuotur? & reddi opinor: nā
& hi cenſentur tacitè hypothecati locatori. l. io
prædiis in princ. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypoth.
tacitè contrah. & ſatis conſtat conductorem fru-
ctus illos poſſediſſe.
Extenditur hæc ſeotentia, ut procedat etiam
114 ſi ignorante locatore † fructus hi illati, & inue-
cti fuerint iu domum uel horreum ipſius condu
ctoris: nam adhuc locus erit huic interdicto.
Nam is conductor eos poſſidere dicitur, & ſunt
adhuc hi fructus locatori hypothecati, cum in
hoc ſcientia locatoris nō requiratur, ut in ſpecie
annotauit Iaſ. in l. item quia, numero 15. ff. de pa-
ctis, quod ea ratiooe demonſtratur: ſcientia il-
lationis & inuectionis, (quam oos ſuprà quæſt.
3. diximus eſſe expreſſam pactionem) tunc re-
quiritur & conſideratur, cum hypotheca cauſa-
tur ex eis: at io caſu noſtro oon contrahitur hy-
potheca ex ipſa illatione, uel iouectione, ſed ex eo
ſolo, quod fructus hi ex eo locato prædio perci-
piuntur, aliuqui ſequeretur, quòd nihil ſpecia-
litatis eſſet tributum his fructibus, cum & res
aliæ ob iouectionem hypothecæ ſubiiciantur, id
quod eſſet contra d. l. in prædiis. Nec me mo-
uent rationes, quibus permotus à Iaſone diſſen-
tit Neguſant. iu tracta. de pignoribus in ſecundo
membro quartæ partis, numero 147. & ait etiam
ſuæ opinioni aſſentiri gloſſ. r. l. ſi non inducta. C.
iu quib. cauſ. pigno. uel hypothec. tacitè contrah.
115 ſed uterq; malè perpendit ita Neguſantius † d.
l. io prædiis, quæ ſimpliciter affirmat, fructus,
qui naſcuotur in prædio locato ceoſeri tacitè ob-
ligatos locatori, etiam ſi nihil conuentum fuit;
oon tamen (inquit Neguſantius) negat Pompo
nius, quin neceſſaria ſit locatoris ſcientia. ſed (ve-
iam admonui) ſi rectè conſideramus, ſcieotia fo
ret neceſſaria in illatione & inuectiooe; ſed hic
ooo cauſatur hypotheca ab iuuectione, ſed à ſo-
la perceptiooe ex locato prædio. Ex quo ſequi-
tur, & illud uerum eſſe quod ſcripſit idem Iaſ. in
d. l. item quia. numero 17. poſt Baldū iu l. ædem.
116 columna prima. C. locati. locatorem † poſſe pro
hibere conductorem penſiooꝭ debitorem, oe,
ante factam ſolutionem fructus illos è fundo ex-
portet: & loco pignoris retioere eos poſſe. faci-
lius enim retentio datur, quàm noua acquiſitio.
l. ſi repetendi. C. de coud. ob cauſ. cum ſexceotis
his ſimilibus.
Extēditur ſecundò, ut locum habeat hæc iuris
ſeotētia ſiue modò fructus hi oaturales ſuot, ſiue
117 induſtriales: æquè enim † induſtriales ac natu-
rales tacitè locatori hypothecati cenſentur: ita
rectè ſcriptum reliquit Neguſant. dicto ſecuodo
membro. oumero 148. reiecta falſa opinione
Iaſon. io d. l. item quia. uumero 17. uerſiculo
intelligo. Nec enim Pomponius io d. l. in prædiis,

D 3 fructus

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

fructus naturales ab induſtrialibus diſtinxit, ſed
ſimpliciter reſpondit, fructus è prædio locato p-
ceptos eſſe, abſque alia conuentione hypotheca
ſuppoſitos. ita ergo de induſtrialibus ac de natu-
ralibus intelligendus eſt. Nec, meo quidem iudi-
cio, aliqua diuerſitatis ratio inter naturales & in-
duſtriales fructus quòad rem noſtram adferri po
118 teſt. Nec pariter urget doctrina † Bart. in l. aſſi-
duis. numero 9. C. qui potio. in pig. habe. quã ad
ſuam opinionem aſtruendam laudauit Iaſon. ſi-
quidem non parum diuerſus eſt caſus Bartoli à
noſtro, ut rectè animaduertit Neguſantius præ-
119 citato loco. ſcribit Bar. † fructus naturales per-
ceptos per hæredem mariti ex ipſius mariti bonis
iam pro dote mulieri obligatis, eſſe etiam hypo-
thecatos ipſi mulieri: induſtriales uerò non, ex
l. 4. C. in quib. cauſ. pig. uel hypotheca tacitè con-
trah. Nos autem non loquimur de fructibus ab
hærede conductoris perceptis; ſed de collectis ab
ipſomet conductore, in quo non eſt adhibenda
differentia, quod uel naturales uel induſtriales
ſint. Ea eſt ratio, quòd in obligatione contracta à
defuncto non ueniunt hæredis bona, niſi res ſit,
quæ immediatè è bonis defuncti proueniat, ut
ſunt fructus naturales, fructus autẽ induſtriales
etſi deſcendant è bonis defuncti, id tamen fit me
diatè ob adhibitam hæredis induſtriam & ope-
ram: quapropter nõ ueniunt in obligatione iam
per defunctum contracta. l. Paulus, in princ. ff. de
pigno. atque ita declarat Sali. in d. l. aſſiduis. q. 5.
C. qui potio. in pig. hab. & de cæteris bonis hære-
dis quæ immediatè à bonis defuncti non deſcen-
dunt ut obligata non ſint mulieri dotis nomine,
egregiè ſcribit Afflictus deciſ. 200.

120 Declaratur hæc ſententia, ut procedat, cum †
fructus è fundo locato percepti adhuc extant, ſe-
cus ſi conſumpti, ut uenditi fuerunt: & ex eorum
pretio emptum prædium. nam prædium illud nõ
cenſetur hypothecæ ſuppoſitum. l. 3. C. in quibus
cauſ. pig. uel hypoth. tacitè contrah. atque ita in
ſpecie ſcriptum reliquerunt Iaſ. in l. item quia.
numero 18. ff. de pactis. Gomeſ. in d. §. itẽ ſeruia-
na. numero 14. inſt. de actio. & Neguſa. in d. Trac.
De pignoribus, in quarto membro ſecundæ par-
tis principalis. numero 149. Rationem aſſignant
121 Doctores, quoniam in hypothecaria † prætium
non ſuccedit loco rei. l. 3. ff. de diſtract. pig. quam
ſingularem cenſuit Bar. in l. qui à debitore. ff. de
his quæ in fraud. cred. & Rom. ſing. 609. & Ang.
in l. ſi rem & prætium. ff. de peti. hæred. Hanc ra-
tionem duplici conſideratione reprehendit Go-
me. loco iam citato. Primò, quòd imò etiam in
hypothecaria prætium loco rei ſuccedit cum res
ipſa non extat, ut putà quòd conſumpta fuerit;
quemadmodum declarant Roma. d. ſing. 609. &
Alexan. conſi. 108. numero 9. lib. 5. At in caſu no-
ſtro uerisimiliter uenditi fructus extare non cre-
122 duntur; quippè qui † ex his rebus ſunt, quæ ſer
uando ſeruari non poſſunt. §. conſtituitur, inſt. de
uſufr. in ſubſidiũ ergo hypothecaria ad prætium
dari debet. Errat, mea ſentẽtia, Gomeſ. nam, cum
dicimus re cõſumpta in ſubſidium dari hypothe
cariam ad prætium, conſumptio ipſa probãda eſt
ab aſſerente: ita declarat Alex. d. conſ. 108. nu. 9.
Nec ob id quod fructus facilè conſumuntur, di-
cendum eſt eſſe conſumptos, alia probatione nõ
facta, niſi triennium ſit elapſum, iuxta gloſ. l. 1. C.
ſi aduerſ. uſucap. & ſcribunt Iaſ. in l. 1. §. fuit quæ-
ſitum nume. 33. & ibi Ripa. ff. ad trebell. & Pariſ.
conſi. 55. nu. 62. lib. 3. Quo ſanè in caſu forte pro
cederet Gomeſij conſideratio; ſed ante triennium
nequaquam. Alia etiam ratione & efficaciori labi
tur Gomeſ. Nam quod aiunt Romanus & cæte-
ri, etiam in hypothecaria prætium ſuccedere loco
rei in ſubſidium, non tantum conſiderarunt præ
tii, ut putà fructuum conſumptionem, quantum
& cætera bona, quibus creditori poterat eſſe ſuc-
curſum. ſi enim omnia debitoris bona ita forent
123 conſumpta, ut inde non haberet † creditor, qui
bus ſibi ſatisfaceret: tunc ad rem quæ loco prætii
ſucceſſit, agere poſſet: ita reſpondit Alex. d. conſi.
108. nu. 10. lib. 5. quam ſententiam probat aucto
ritate Cyni in l. mater. q. 7. C. de rei uẽd. eſto ergo
quòd fructus hi conſumpti eſſent, non tamen ſe-
quitur hypothecariam competere contra empta
ex prætio fructuum, quia prius eſt uidendum, an
alia extent debitoris bona, è quibus creditor ua-
leat creditum ſuum conſequi.

Secunda conſideratione mouetur Gomeſius.
quòd ſcilicèt. d. l. 1. ff. de diſtract. pign. loquitur in
hypotheca expreſſa, nos uerò in tacita, inter quæ
magnam extare differentiam, nemo nõ uidet. Fal
124 litur † Gomeſius: nam ſi in hypotheca expreſ-
ſa, quæ tacita eſt fortior, prætium rei loco nõ ſuc-
cedit, quanto fortius ſuccedere non debet in ipſa
tacita. Defenditur ergo communis hæc Doctorũ
ratio, quæ probabilior eſt illa, quã idem Gomeſ.
præcitato loco conſiderat. Ait ille rationem eſſe,
quòd emptum prædium ex prætio fructuũ ex his
rebus non eſt, quæ in prædium locatum inferri
uel inuehi poſſunt. quæ quidem inuectio, uel il-
latio ad inducendam tacitam hanc hypothecam
neceſſaria eſt. l. debitor. ff. in quib. cauſ. pig. uel hy-
poth. tacitè contrah. Hæc ratio non conuenit illi
125 reſponſo Alex. in † d. l. 3. qui reſpondit prædiũ
ex fructibus perceptis è fundo hypothecato em-
ptum non contineri ſub illa hypotheca. & tamen
non agit Alexander de ea tacita hypotheca, quæ
per illationem & inuectionem contrahitur. Præ-
terea, ſi in ſpecie noſtra præſupponeremus empta
ex prætio fructuum fuiſſe illata & inuecta in præ
dium locatum, non eſſet aliqua dubitatio, an eſ-
ſent hypothecata; quia ex noua illatione uel inue
ctione hypotheca cauſata eſſet. at nos quærimus,
an, quemadmodũ fructus locati prædii, ſine alia
inuectione (ut ſuprà diximus) ſunt tacitè hypo-
thecati, ita etiam ſit res ex eo prætio empta. & di-
cimus non eſſe: quia diuerſa eſt res à fructibus &
eorum prætio. Erit itaque in iudiciis obſeruandũ,
ut diligenter conſideret locator, an alienati fru-
ctus adhuc extent: ſi extabunt hoc interdicto eo-
rum poſſeſſio poterit uendicari. ſi uerò erunt con
ſumpti, & alia non ſuperſint conductoris bona,
res empta ex illo prætio ut hypothecæ ſuppoſita,
in ſubſidium uendicari poterunt: non tamẽ hoc
poſſeſſorio iudicio, cum à conductore nunquam

fuerint

fuerlut poſſeſſa, ſed actione hypothecaria. atque
ita declaratur d.l. 5. C. in quib. cauſ. pig. uel hypo.
tacitè contrah.
116 QVAERO decimo ſeptimò an hoc† interdi-
ctum reddatur pro poſſeſſione rerum uænalium
inuectarum atque illatarum in cõducto prædio?
Eſt hæc controuerſa iuris quæſtio apud noſtros
iuris iterpretes. Ego plures caſus ſoleo diſtingue-
re atque conſtituere. Primus eſt, cum res uæna-
les in prædium ruſticum cõductum inferuntur,
uel inuehuntur. hoc caſu opinor hæc non cenſe-
ri tacitè hypothecata pro penſione huius prædii
ruſtici. ea eſt ratio, quòd eo animo illata non fue
runt, ut ibi perpetuò, hoc eſt, durante locatio-
nis tempore eſſent, nec earum cauſa conductum
eſt prædium hoc ruſticum. iuxta l. debitor. ff. de pi
gno. ſed potius ibi repoſita & accommodata, do
nec uſque exportentur & ſuum in locum inue-
hantur, cenſentur. quamobrem nulla contrahi-
tur hypotheca.
127 Secundus eſt caſus, cum conductor,† qui ne-
gotiationem aliquam exercet, prædium urbanũ,
id eſt, domum in ciuitate uel oppido conducit,
non ut in ea negotietur, ſed ſolum ut eam inha-
bitet. tunc, ſi uænalia aliqua in illud prædium in-
uehit eo animo, ut nacta occaſione diſtrahat, uel
ut aliò conducat & tranſportet, erit inquam hoc
in caſu dicẽdum ut ſuperiore, nempè contractam
non eſſe in rebus illis uænalibus hypothecã; cum
non fuerint in eam domum inuectam, ut ibi eſ-
ſent perpetuò, hoc eſt, durante locationis tem-
pore. d. l. debitor. non enim cẽſentur hæres illius
loci, in quam inuectæ fuerunt. ſed illius ad quem
ſunt tranſportandæ. Nec eam ob cauſam domus
conducta, ut ſcilicèt in eam uænalia inferrerent-
tur; ſed caſu id euenit, ut inferrerẽtur, alio ut dixi
tranſuehendæ, iuxta. l. ex facto. ff. de hæred. inſt.
atque ita doctè & rectè docuit Connanus lib. 4.
comme. iuris ciuilis, cap. 16. nume. 8. Et hoc in ca
ſu procedat opinio eorum, qui negarunt hæc uæ
nalia hypothecata cenſeri, quam ſanè opinionem
probarunt Baldus in d. l. certi iuris. nume. 9. C. lo
cati. Alex. in l. ſi conſtante in prin. num. 35. ff. ſol.
matr. & ibidem Crotus in prima lectura. nu. 96.
Soc. Tract. fallen. reg. 192. fallen. 2. & Neguſan. in
Tract. de pignor. in quarto membro ſecundæ par
tis. nume. 153.
118 Tertius eſt caſus, cum† conductor, qui ne-
gotiationem exercet, prædium urbanum eam ob
cauſam conducit, ut ibi uænalia reponat & uen-
dat: quemadmodum facere conſueuerunt merca
tores, qui domos unà cum apothecis, ĩ quas mer
ces inuehunt, ut ibi uendant & negotientur. hoc
in caſu hæ merces uænales hypothecatæ cenſen-
tur pro penſione ipſius domus & apothecæ, cum
eam ob cauſam conducta ſint. Quam ſanè ſen-
tentiam expreſſim probauit Connanus. d. c. 16.
num. 8. qui & illud ſcribit, Mercatores conducẽ-
tes ædes in ciuitate, ut ibi reponant quas mittant
in aliis regionibus cenſeri obligaſſe merces illas
pro penſione ędium, quas horreum, & uulgò ma
gazenos appellãt. id quod quotidie uſu uenire ui
demus Mediolani, Venetiis, Genuæ. & aliis in lo-
cis, in quibus maximè negotiationes exercen-
tur. Et hoc in caſu procedere poteſt opinio Go-
meſ. in d. §. item ſeruiana. num. 23. & cum eo Za-
ſius nume. 10. inſt. de actio. qui contendit, regu-
lam eſſe conſtituendam, uænalia cenſeri tacitè hy
pothecata pro penſione ædium, ex. l. cum taber-
nam. ff. de pigno. rectè loquitur Gomeſius intelli-
gendo eum loqui in ſpecie huius propoſiti caſus.
129 Nam &† taberna ſignificat locum in quem mer
ces importantur & exportantur negotiationem
tractãdo. & alio nomine horreum appellatur, uel
area, cuius meminit Vlpianus in l. 3. ff. in quib.
cauſ. pig. uel hypot. tacitè contrah. quo loci ait in
horreum, uel aream illata & inuecta cenſeri pro
130 eorũ pẽſione tacitè hypothecata. eſt enim† hor-
reum locus in quibus res pretioſiſſimæ reponi ſo
lebant, ut teſtatur iuris cõſ. in l. 1. ff. de off. Præfec.
uig. & in l. in ratione. §. diligenter. ff. ad l. falcid. &
quemadmodum in taberna, ita & in horreo &
area mercimonia & negotiationes exercebantur,
l. quoties. ff. de pecul. & l. cũ in plures. §. locator
horrei. ff. locati. & l. ſed etſi. ff. de inſt. actio. quod
etiam ſenſerunt eruditiſſ. Connan. li. 4. commen.
iuris, c. 10. nume. 7. & Goueanus lib. 2. lectio. ua-
ria. c. 23. & Alcia. in l. non ſolum. §. morte. nume.
58. de operis uo. nunt. qui ait, horreum uulgò ma
gazinum appellari. Quocirca ſi tex. in d. l. cum ta-
bernam. ff. de pignor. cum d. l. 3. ff. in quib. cauſ.
pig. uel hypoth. tacitè cõtrah. coniungantur, cla-
rè intelligemus, non eſſe conſtituendam differen
tiam inter expreſſam hypothecã & tacitam, quam
adhibet Bald. in l. certi iuris C. locati. dum intel-
ligit. d. l. cum tabernam, loqui in expreſſa hypo-
theca. admiſſo enim quod loquatur in hypothe-
ca expreſſa, attamen idem eſt in tacita, ex d. l. 3. Et
uerè (meo iudicio) non erat dubitatio apud Scæ-
131 uolam in d.† l. cum tabernam, ob hypothecæ
ſpeciem, quòd ſcilicet eſſet uel expreſſa, uel ta-
cita; ſed ſolum dubitabatur, an merces emptæ
erogatis primis, atque ita futuræ ſub hypotheca
continerentur. & dicendum uidebatur non con-
tineri, ex regula l. ult. C. quæ res pig. oblig. poſſ. at-
tamen contrarium Scæuola ea ratione reſpondit,
quòd taberna, ut horreũ, & area corpus eſt quod
dam uniuerſale, quod nũquam interit: nam no-
uæ merces in locum uenditarum ſufficiuntur, &
aliæ importantur, aliæ exportantur. quemadmo-
dum gregis uniuerſitas, quæ ob id non moritur
cum in locum pecorum demortuarũ aliæ & aliæ
deinde uel natæ, uel emptæ ſubrogantur. quod re
ctè in ſpecie noſtra declararunt Bart. & Soc. in l.
q Romæ. §. Callimachus. 2. notab. de uerb. oblig.
Gomeſ. in d. §. item ſeruiana. nume. 31. uerſic. uel
ultrà. & Zaſius ibidem. nume. 21. & Neguſan. in
Tract. De pignorib. in ſecundo membro ſecundæ
partis, nume. 18. 20. Eſt ergo uera hæc iuris ſen-
tentia, uænalia cenſeri tacitè hypothecata pro
pẽſione conductæ domus, apothecæ, tabernę, hor
rei, & areæ. Quod fortius procedit, cũ in eis alia,
præter uænalia inferuntur, uel inuehuntur: ita do
cuit Gomeſ. d. §. item ſeruiana. nume. 19. uerſicu.
ſed tamen. Præterea hæc doctrina intelligitur ſo-
lum de mercibus, quæ reperiuntur tempore ortæ

obliga-

obligationis: ita declarat Neguſantius præcitato loco num. 23. ex traditione Baldi in l. ubi adhuc. numero 18. uerſiculo ſed pone maritus. C. de iure dotium. Quare, ſi hæ merces in alium alienantur, nulla contra eas exerceri poteſt hypothecaria. quæ ſanè declaratio eſt notabilis ad d. l. cum tabernam. ff. de pigno. & ad d. l. 3. ff. in quib. cauſ. pigno. uel hypoth. tacitè contrah. Hæc tamen declaratio procedit, niſi illatione & inuectione facta à conductore, merces illas locator apud ſe recipiat & includat, & eas deinde cóductor alienet. tunc illa alienatio non impedit locatoris hypothecam, ob quam ea à tertio auocare poterit. Ita Balduinus in commentariis De pignoribus. c. 6. col. 3. uerſic. ſi tamen locator. ex l. penult. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypoth. tacit. contrah. etſi diſſentiat Connanus.

Quartus eſt huius quæſtionis caſus, cú domus conducitur, ut eam pater ipſe familias unà cum
131 ſua familia inhabitet, in eamque † uinum, frumentum, & cæteros ſuorum prædiorum reditus inferat, uel inuehat. quos ſanè reditus partim in proprios habet uſus, partim uerò uænales; ſicuti fit quotidie ab opulentis & diuitibus. Hoc ſanè caſu reditus hi, quamquam uænales, hypothecati cenſentur pro penſione domus; quam is paterfamil. eo animo conduxit, ut non ſolum ſibi, ſed etiam ut ſupellectili & cæteris ſuis rebus prouideret: ita doctè ſcriptum reliquit Connanus lib. 4. commen. iuris ciuilis, cap. 16. numero 8. ex l. in prædiis. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypoth. tacitè contrah. quo loci Pomponius ait, Videndum eſt, ne non omnia illata, uel inducta, ſed ea ſola, ut ibi ſint illata fuerint, pignori ſint. non dixit, ut ibi ſint perpetuò, ſed tantùm, ut ibi ſint, ideſt, quorum cauſa ipſæ ædes conductæ fuerunt. Quia
133 propter uerba illa † d. l. debitor. ff. de pignor. ut perpetuò ibi ſint, exponenda ſunt, ut ſint in prædio cauſa ipſius prædii, atque ob id ne amouerentur hoc locationis tempore, uti iam admonui. Nam abſurdum foret dicere, perpetuò, ideſt, ut ſemper ibi ſint, cum nulla res dici poſſit perpetuò eſſe poſſe. Quare eſt quod cócludamus, quòd ſi tempore finitæ locationis penſio debetur, poterit poſſeſſio earum rerum, quarum cauſa prædiú fuit conductum, ex hoc interdicto auocari: quippè quòd merces, & bona illa tacitè hypothecata penſionis nomine reperiuntur.

134 QVAERO decimo octauò, an hoc † interdictum reddatur pro poſſeſſione pecuniæ illatæ in prædium conductum? Duo caſus diſtinguo.

Primus eſt, cum loquimur de pecunia, quæ à conductore ita in arca recondita habetur, ut loco
135 peculii & cuiuſdam ſupellectilis ſit, iuxta † l. ſi chorus. §. his uerbis. de leg. 3. quam egregiè declarant Duarenus lib. 2. diſputa. anniuerſ. cap. 30. & clarius Coraſius lib. primo. miſcella. iuris. cap. 11. Hoc in caſu ſi illata ſit hæc pecunia in prædiú ruſticum conductum, non obligatur pro penſione prædii, cum eo animo in illud prædium ſit illata, ut ibi ſit, non ueriſimile eſt, patremfamil. uitum diligentem prædium ruſticum eam ob cauſam conduxiſſe, ut in illud arcam pecuniarum inferret: non ergo pro illius penſione cenſetur hypothecata, iuxta l. debitor. ff. de pigno. quam ſuperiore quæſtione declarauimus. Cú uero hæc pecunia infertur in prædium urbanum conductum, hoc eſt, in domum, dicendú eſt pro penſione illius domus eſſe tacitè hypothecatam, quẽadmodum & cætera ſuppellectilia inuecta: ita cenſuerunt Barba. in cap. nulli, col. ulti. de rebus eccle. non alie. & Gomeſ. in §. item ſeruiana. numero 21. in ſt. de actio. & ibidem Zaſius. numero 22. Ea eſt ratio, quòd ut res immobilis iudicatur l. qui filium de leg. 3. uel rectius enumeratur inter ſuppellectilia, quarum etiam cauſa conducta fuit domus.

135 Secundus eſt caſus, cum loquimur † de pecunia, quę à cóductore domus ita in domum infertur, ut eam in quotidianos uſus expendat: tunc non cenſetur pecunia illa tacitè hypothecata pro penſione domus: ita cenſuit Gomeſ. in d. §. item ſeruiana. numero 20. in ſt. de actio. & ibidem Zaſius, numero 22. & in ſimili hypotheca mulieris pro dote in bonis uiri contracta docuit Crotus in l. ſi conſtante, in prima lect. nume. 96. & in repe. nume. 140. ff. ſol. matr. Ea eſt ratio, quòd domus conducta nó fuit eam ob cauſam, ut pecunia hęc ibi eſſet, iuxta d. l. debitor, de pignora. cum hæc
136 † pecunia, quæ quotidie expenditur, loco non circumſcribatur l. ſi fideicommiſſum. §. tractatú. ff. de iud. eſt enim inuenta pecunia, ut expendatur l. 1. ff. de contrah. empt. quam in hanc ſenten-
137 tiam declarant. & hæc † pecunia connumerari ſolet inter illa, quæ ſeruádo ſeruari non poſſunt, ita Bar. & Iaſ. in l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad trebell. ille num. 3. iſte nume. 36. latè Tiraq. in Tract. de retract. conſang. §. 1. glo. 7. num. 104. Boe. q. 209. & Rolan. Tract. De lucro dotis. q. 91. num. 12. ubi latè explicant. Hic caſus ea ratione confirmatur, quòd ſi in expreſſa hypotheca hæc pecunia nó cótinetur, l. Cum tabernam. §. ult. ff. de pigno. quartò fortius cótineri non debet ſub hac tacita. Hinc
138 etiam uidemus in legato † generali de quibuſcumque rebus facto pecuniam numeratam non contineri l. ſi mihi Mæuia. §. ul. de leg. 3. quam ſingularem eſſe dixit Iaſ. in l. ſingularia. nume. 28. ff. ſi certum peta. quem ſecutus eſt Gomeſ. d. nu. 20. idem aſſerens in hypotheca expreſſa, ne ſcilicet in ea contineantur. & textum illum declarant Pariſ. conſil. 80. nume. 42. lib. 2. & Rubeus conſil. 550. nume. 10.

139 QVAERO decimo nonò, an hoc † interdictum reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione ueſtimentorum quotidianorum illatorú & inuectorú in domum conductam? Et non reddi dicendum eſt, nec enim pro penſione ipſius domus cenſentur tacitè hypothecata: Ita docuit Baldus in l. certi iuris, nume. 9. C. locan. quem ſecutus eſt Neguſa. in d. Tract. De pignorib. in 4. membro ſecun-
140 dæ partis, nume. 151. Ea ratione, quòd † ueſtimenta non ueniunt in expreſſa hypotheca, l. obligatione generali, cum ſubſeq. ff. de pignor. à fortiori ergo nec in tacita. Qua ratione adducti Io. Fab. & Ang. Aret. in d. §. item ſeruiana, ille nume. 2. iſte nume. 1. in fi. inſt. de actio. & ibi Zaſius. nu-

me.

me. 22. uerſi. Quintò infetas. idem eſſe cenſuerūt
de lecto, & his quæ obligari nō ſolent, & eos eſt
ſecutus Afflictus deciſ. 184. ad finem. Et hæc iu-
ris ſententia procedit, cum alia extāt illata bona,
quæ ſub ea hypotheca contineri poſſunt: ſecus ſi
nihil aliud illatum fuiſſet, quàm hæc, quæ regu-
lariter non ſolent obligari, nam tunc hæc cenſen
tur hypothecata: ita declarat d. l. obligatione ge-
nerali, Pettamſancta ſing. 35. Dictum eſt. quem,
alio ſimili in caſu loquens, ſecutus eſt Gomeſ. in
141 d. §. item ſeruiana. num. 22. ad finem. Ita † libri
ſcholaſticorum & militum arma non cenſentur
tacitè hypothecata. Zaſius. d. §. item ſeruiana. nu.
43. poſt Aret. & alios ibi.
142 QVAERO uigeſimò, an † reddatur hoc in-
terdictum ad adipiſcendam poſſeſſionem inſtru-
mentorum, quæ debitorum nomina continent,
ſi in domum conductam illata fuerunt? & dicē-
143 dum eſt non reddi: Nam hæc † non cenſentur
tacitè hypothecata pro penſione domus: ita Pe-
trus, Cynus, & Salic. in l. certi iuris. q. 4. C. locati.
Ang. Aret. in d. §. item ſeruiana. numero 15. inſt.
de actio. Neguſant. in Tracta. de pigno. in 4. mem-
bro ſecundæ partis. numero 153. uerſiculo octa-
uò limita. Ea eſt huius ſentētiæ ratio, quòd eo ani
mo illata non fuerunt ut ibi eſſent, iuxta l. debi-
tor. ff. de pigno. ſed ſolum ibi repoſuit donec cre-
ditum exigeret l. ſi fundus. l. ſi in uicina. de le. 3.
144 Accedit quòd † debitorū nomina non ueniunt
in expreſſa generali bonorum obligatione, ut nec
in legato l. Caius. de lega. 2. & l. ſi mihi Mæuia. §.
ulti. de leg. 3. declarant Soc. ſen. conſi. 101. col. 2.
lib. primo. & Tiraq. in l. ſi unquàm in uerbo. bo-
na. numero 13. C. de reuo. dona. minus ergo ſub
tacita continentur. uerum Zaſius in d. §. item ſer-
uiana. nume. 19. inſt. de actio. à communi diſſen-
tit, ſed nihil adfert quod urgeat.
145 QVAERO uigeſimo primò, an hoc † inter-
dictum detur pro bonis illatis in domum à famu
lo, qui domino inſeruire promiſſit? Et non dari
opinor: quoniam eius bona non cenſentur tacitè
hypothecata pro ſeruitii præſtatione, ita docuit
Baldus in l. certi iuris. nume. C. locati. quem ſecu
tus eſt Neguſant. in Tract. de pigno. in 4. membro
ſecundæ partis. nume. 151. Ea eſt ratio, quòd nul
la lege cautū eſt, quòd bona hæc hypothecata hāc
ob cauſam cenſeantur. Et uerè hic famulus non
dicitur conductor domus, ſed operum ſuarum lo-
cator, quemadmodum & artifex, iuxta l. a. C. lo-
cati. etſi Baldus dubitauerit.
146 QVAERO uigeſimo ſecundò an hoc † inter
dictum reddatur ad adipiſcendam poſſeſſionem
rerum illatarum & inuectarū in porticu domus
conductæ? Et reddi opinor. ſi quidem ita hæc cē-
ſentur tacitè hypothecata pro penſione domus,
ac illa met, quæ in ipſam domum illata fuerunt:
ita ſcriptum reliquit Neguſant. in Tracta. De pi-
gno. in 4. membro ſecundæ partis. numero 139.
etſi Baldus in l. certi iuris. numero 13. in fin. C. lo
147 cati, dubitauerit. Ea eſt ratio, quòd † illata & in-
uecta in ædificia coniuncta atque continentia do
mui cenſentur in domum ipſam illata. l. eo iure.
§. primo. ff. in quib. cauſ. pigno. uel hypothe. taci-
148 tè contrah. At † porticus dicitur eſſe domui cō
iunctus, & ideo legata domo uenit & porticus
illi coniunctus. l. cætera. §. hoc ſenatus. ubi Barto.
Iaſ. & cæteri. de leg. 1. ita locata domo cenſetur lo-
catus & porticus. Hinc dicimus, quòd ille qui
149 eſt tutus in domo, † eſt etiam tutus in porti-
cu: ut declarat Soci. in l. plerique. numero 47. &
ibi Alexan. numero 15. & Iaſ. numero 19. ff. de in
ius uocan.
150 QVAERO uigeſimo tertiò, an hoc † inter-
dictum reddatur pro poſſeſſione adipiſcenda il-
lorum bonorum, quæ in naui conducta, illata, &
inuecta fuerunt? Et concedi opinor. ſi quidē æquè
obligata illa cenſentur pro penſione nauis, ac illa
quæ in domum conductam inferuntur: ita ſcri-
ptum reliquerunt Baldus in l. certi iuris num. 7.
C. locati: & Neguſa. in Tract. de pigno. in 4. mem-
bro ſecundæ partis. nu. 140. & Baldum ſimplici-
tèr ſecutus eſt Tiraq. in Tract. De retractu cōſang.
151 §. 1. glo. 7. numero 89. Ea eſt ratio, quòd † nauis
prædium urbanum, uel ex aliorum ſententia, ru-
ſticum cēſetur, & idem de ea iudicatur, quod uel
de domo, uel de fundo iudicatur: uti multis
oſtendit Tiraquellus præcitato loco, ad quem le-
ctorem allegare ſatis uiſum eſt. Illud ſolum erit
conſiderandum, quòd ſi nauis prædio ruſtico æ-
quiparatur, concurrere debent in hac hypotheca
contrahenda, quæ diximus adeſſe oportere cum
ruſticum prædium locatur.
152 QVAERO uigeſimo quartò, an hoc † inter-
dictum reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione bo-
norum inuectorum & illatorum in molēdinum
conductum? Et dicendum eſt reddi. quandoqui
dem bona in illud illata & inuecta cenſentur ta-
citè hypothecata. ita ſenſit Bar. in d. l. certi. nume.
7. C. locati. & Negūſan. in d. Tracta. de pigno. in
4. membro ſecundæ partis, nume. 144. etſi ambi-
153 gat, † an ſit prædium ruſticum, uel urbanum.
ſed eſto quòd ſit ruſticum, attamen illata in illud
cenſentur obligata, cum tamen concurrunt ne-
ceſſariò requiſita, ut ſuperiore quæſtione docui.
An autem molendinum ſit prædium urbanum,
uel ruſticum, latè ſcribit Tiraq. in d. Tract. de re-
tractu conſang. §. 1. glo. 7. nu. 91.
154 QVAERO uigeſimo quintò, quid ſi † loca-
tor ſibi proſpexit ſpecialiter de obligatione cer-
tarum rerum, an aliæ res in conductum prędium
deinde illatæ, ſint ſibi obligatæ, ita quòd pro adi-
piſcēda earum poſſeſſione hoc interdictum red-
datur? Et reddi opinor. ſi quidem uerior eſt illa
ſententia Baldi in d. l. certi iuris. numero 13. C. lo-
155 cati. cæteras res † ſpecialiter non obligatas ma-
nere ſub tacita hypotheca ob illationem & inue-
ctionem. Baldum ſunt ſecuti Io. Fab. & Aret. in d.
§. item ſeruiana. inſt. de actio. Iaſ. in l. item quia.
ff. de pactis. & Neguſan. in Tracta. de pigno. in 4.
membro ſecundæ partis. num. 138. uerſic. quartò
amplia. Ang. Aret. in d. §. item ſeruiana. nume. 4.
uerſ. Quid ſi locator. quāquàm Petrus, Cynus, &
Salic. in d. l. certi iuris, diſſentiat. Quorū ſanè Pe-
tri ſcilicet & Cyni opinio nititur illa regula de-
ſumpta à l. ult. C. de pactis cōuentis. quod, ubi extat
hominis prouiſio, ceſſat prouiſio legis. Verùm

reſpondet,

reſpondet, & rectè Baldus in d.l.certi iuris, num.
156 13. quòd tunc demum † legis prouiſio facta in defectũ prouiſionis hominis ceſſas ob ipſius hominis prouiſionem: ſed ubi ex diuerſo fonte & radice legis prouiſio prouenis atque deſcendit, tunc non ceſſat ex prouiſione hominis. quemadmodum in caſu noſtro, in quo illatio & inuectio bonorum facta a conductore in conductam domum excedit terminos pacti conuenti, & ab alio fonte hypotheca prouenit, nempe ab inuectione; ultra ergo pactum conuentum operari debet, ne fruſtra is inuectionis actus ſit factus. Et in ſimili declarat Alber.in d.l.ult.in fine. C.de pactis conuent.quòd tunc prouiſio hominis non facit ceſſare diſpoſitionem legis cùm tendunt ad diuerſos effectus.& Albericum ſecuti ſunt Decius conſilio 386.numero ſexto.Soci.iun.conſil.130.nume.12.lib.primo.

Præterea & ſecundò reſpondetur, hanc prouiſionem legis, qua tacita hypotheca inducta eſt ex illatis & inuectis in domum, dicitur prouiſio ordinaria: quo fit, ut ex prouiſione hominis ſuperuenienti, hoc eſt ex pacto conuento ceſſare non debeat: ita regulam d.l.ult.declarant Barto. in l.ſi cum dotem, in princ.ff.ſol.matr. & in l.1.§.unde quæritur.nume.7.ff.de publica.& uect.Alex.in l.maritus.nume.3.C.de procur.Bald.in l.3.nume.12.C.de iure emphy. Decius in cap.in præſentia, in fine.de proba.Ruinus conſi.74.nu.18.lib.1.& in ſpecie noſtra ita declarat Cur.Sen.conſi.51.incipit.In nomine ſanctæ.col.pen.in prin. poſt Baldum, quem citat.

157 QVAERO uigeſimo ſextò, † an hoc interdictum reddatur locatori aduerſus cõductorem, qui tacitè atque præſumptiuè cenſetur prædium prius expreſſe locatum reconduxiſſe? Et opinor reddi: ſiquidem cum credatur repetita locatio & conductio, ita & quæ in conſequentiam uenit tacita hypotheca illatorum & inuectorum.ita ꝓbat l.item quæritur.§.qui impleto.ff.locati: & ibi ſcribunt omnes, declarant Ruinus cõſi.78.lib.2. Alcia.Tract.præſump.reg.2.præſump.17.Affiict. deciſ.365.num.5.Gozad.conſi.94.num.5.Craue.conſi.87.nume.8.qui copiosè declarant, quomodo procedat regula d.§.qui impleto.

158 QVAERO uigeſimo ſeptimò qualis † eſſe debet forma libelli in hoc interdicto? ita formari poſſe opinor. Dico atque narro me locaſſe domũ meam, quam illo in loco poſſideo Caio pretio quinquaginta coronatorum quotannis mihi per ſoluendis: qui conductor domum ipſam per biẽnium inhabitauit, in eamq́ue permulta bona à ſe poſſeſſa eo tempore intulit atque inuexit: Verùm quia debitam penſionem mihi nõ perſoluit, ideo peto me mitti in poſſeſſionem dictorum bonorum mihi penſionis nomine hypothecatorũ, idque ex ſaluiano interdicto. Qua quidem ex forma intelligimus ſolum iudiciũ poſſeſſorium adipiſcendæ eſſe motum cum ſola poſſeſſio conductoris narrata ſit; cumq́ue ſolum petitum ſit in poſſeſſionem mitti. Atque ita ſenſerunt Ange. Aret. in §.item ſeruiana, in fine. inſt. de actio. & ibidem Iaſ. num.57. & Ant. Neguſant. in Tract. de pigno. in ult.membro ultimæ partis. numero 26. Qui & illud ſubiicit, quòd ſi narratũ fuerit, illata & inuecta bona fuiſſe in bonis & ex bonis
159 ipſius conductoris, dicitur intentata † actio hypothecaria. quod clarius etiam erit, ſi petitum fuerit in concluſione libelli, bona illa iure pignoris & hypothecæ ſibi relaxari penſionis nomine: quemadmodum in hypothecaria concludi ſolet; ut tradit Practi. Papien. in forma libelli pro actione hypothecaria. Bart.in l.rem alienam.ff.de pigno. actio. Soc. ſen. conſilio 152. numero 4.lib.4.& egregiè Ripa in Rubr.ff.de pign. numero 59.in fine. Quid autem interſit inter unã & alteram libellandi formam, ſatis intelligimus ex his, quæ ſcripta ſunt ſupra.q.2. & quæ infrà q.30.dicemus. Cum uero narratum fuit, bona illa fuiſſe in bonis dicti conductoris, & ab eo poſſeſſa, concluditurq; ſe mitti in poſſeſſionem, & illa iure pignoris relaxari, dicitur cumulata hypothecaria actio, cum hoc interdicto, quod cõceditur, ut mox ſubiiciam.

160 QVAERO uigeſimo octauò, an hoc † remedium poſſit cumulari cum actione hypothecaria? Et poſſe docuit Paulus Caſtren.in l.rẽ alienam.num.10.ff.de pigno.actio.qui ſcriptum reliquit, ſe ita ex facto interrogatum reſpondiſſe in cauſa quadam Piſtorienſi. Caſtrẽſem ſecutus eſt Neguſant.in d.tracta.de pigno. in ultimo membro ultimæ partis, nume.16. aſſerunt ij, hoc eſſe ſummæ utilitatis, ut libellus in hoc iudicio defendi poſſit. Eſt enim uera iuris & Doctorum ſen-
161 tentia, † in poſſeſſorio adipiſcendæ petitorium cum poſſeſſorio cumulari poſſe. l.cũ fundum. §. ult.de ui & ui arma.& cap.paſtoralis de cauſ.poſ. & propriè.& ſcribunt omnes in l. naturaliter. §. nihil commune, de acquiren. poſſeſſ.ibi Ripa.numero 142.& infrà dicemus in 4. remedio. q.64. quo loci plena manu trademus, quæ de hac cumulatione in remediis his adipiſcendæ poſſeſſionis haberi & dici poſſunt.

160 QVAERO uigeſimo nonò, † quæ neceſſariò probanda ſint in hoc iudicio? Barto.in l.prima numero 3.ff.de ſaluia.interdict. & in l.prima nume.2.C.eod.docuit ſufficere probare bona hæc illata & inuecta in prædium conductum, fuiſſe poſſeſſa ab ipſo conductore tempore, quo illata fuerunt, atque ita tempore obligationis contra-
161 ctæ. Non † enim neceſſe eſt probare fuiſſe propria ipſius conductoris: quoniam illud requiritur cum iudicium petitorium mouetur. Idem docuit Caſtren.in l.rem alienam, ad finem. ff. de pi-
162 gno.actio.qui ait non eſſe † neceſſe probare, bona illa ſibi fore obligata pro penſione domus, ſed ſufficere illud narrare. Quod placuit & Angelo Areti.in §.item ſeruiana, numero 9.& ibi Iaſ. numero 98.Gomeſ.numero 35.& Zaſius nume.31. inſt.de actio.Soc.ſen.conſi.112.numero 6. lib.4. Cæpol.caut.81. Quando quis. Corne. conſil.55. nume.3.lib.3.Grato.conſil.119.numero 7. lib.2. Pract.Papien.in forma libelli pro actione hypothecaria in uerbo, ſub eodem nume.8. Neguſantio.Tract.de pignu.parte octaua, membro primo, numero ſexto. Afflictio deciſ.383.nume.2. Ripa
in

in Rubr.ff.de pignor.numero 19.& Rolando con
ſilio 14.numero 6.lib.1. Illud etiam ante omnia,
(quod pro comperto & abſoluto relati doctores
præſupponunt) probare debet hic actor, nempè
163 ſe ex ea † cauſa locationis & conductionis cre-
ditorem eſſe. Nam hæc eſt qualitas, imò ſubſtan
tia & neceſſarium antecedens ad conſtabiliendũ
iudicium. Quemadmodum, quando quis agere
164 † uult tanquam hæres uel filius, conſtare prius
debet ſe eſſe talem atque ita hæredem, vel filium.
Decius conſilio 321.numero 2. & conſilio 376.
numero 10. & Soc.Iun. conſilio 86. numero 34.
lib.2.Pariſ.conſi.55.numero 240.lib.1. Et qui tã
quam talis uult accuſare probare debet, ſe eſſe ta
lem.l.non ignorat.C.de accuſat. ubi Bart. ita qui
agere uult, uel quid conſequi tanquam legitima-
165 tus, † ſe talem probare debet, niſi pro eo ſit præ
ſumptio, quæ probandi onus in aduerſarium reii
ciat. ita reſpondit Soc.ſen. conſi.39. in principio.
lib.primo. E contrà etiam dicimus, quòd ille qui
166 † uult agere contra aliquem tanquam contra ta-
lem probare debet eum eſſe talem. ut in eo qui
uult experiri contra hæredem debitoris ſui, con-
tra quem ex ſtatuti diſpoſitione paratã habet exe-
cutionem, probare debet illum reum conuẽtum
eſſe illius ſui principalis creditoris hæredem. ita
Aret.conſilio 32.numero 2.poſt Baldum in l.per
diuerſas.C.mãdat. Qua de re dicam infrà in quin-
to remedio huius tractatus. Huc pertinet (quòd
167 ad rem maximè facit) quòd † agere uolens ex
inſtrumento executiuo excludi poteſt per exce-
ptionem illam, quòd non conſtat illud eſſe inſtru
mẽtum Bart.in l.1.§.& parui.numero 2.ff. quod
ui, aut clam.& in l.diuus.numero 1.ff.de mil.te-
ſta. latè Vantius in tract.de nullitatib.tit.quis poſ
ſit dicere de nullitate.numero 40.& Craue. con-
ſilio 211.numero 5. Quoniam (ut dixi ſuprà) om
168 nis † diſpoſitio ſubſtantiam præſupponit.l.di-
uus.ff.de mil.teſta.l.ſi quis aliquid.§. teſtamen-
tum.ff.de pœnis.Calcaneus conſilio 87. numero
3.Hinc docuit Iaſon in l. ſi quando in 4.nota.C.
unde ui ex Baldi ſententia, quòd ſi ex ſtatuto cer-
169 ta ſub forma procedi poteſt † cõtra homicidã,
conſtare prius debet illud homicidium fuiſſe cõ-
miſſum. & Iaſonem ſecutus eſt Craue.conſi. 211.
numero 3.conſilio 244.numero 1. & conſi.260.
col.5. Confert quod egregiè reſpondit Baldus in
conſilio 204.Longum thema, colum.ulti. lib.3.
170 quando de † pœna ex contractu, prius conſtare
debet illud, quod ex eo cõtractu petitur, eſſe de-
bitum. Ad rem facit quod reſpondit Bartolus in
conſilio 185. Deodatus, in fine. lib. 1. cum quis
171 ratione † contractus aliquo in loco conueniri
poteſt, prius conſtare debet de ipſo contractu.
quod reſpondit & Craue. conſilio 280. numero
3. quo loci ex Baldo conſil. 177. Ad euidentiam.
172 lib. 5. ſcribit, quòd antequàm declaretur, † em-
phyteutam, ob nõ ſolutum canonem, cecidiſſe à
commodo emphyteuſis, prius conſtare debet agẽ
tem eſſe dominum, & rem illam eſſe emphyteu-
ticam. Ita ergo (vt cætera ſimilia prætercam) in
caſu noſtro dicendum eſt, quòd iſte locator qui
ſaluianum hoc interdictum mouere uult, prius
probare debet ſuum creditum: atque ita conſta-
re debet de debito illius conductoris. Quod qui-
dem in ſpecie hac rectè docuit Franciſcus Sarmẽ-
tus in commentariis, De reditibus eccleſiæ. parte
3.cap.2.numero 23.24. Nam (ait ille & rectè in
hoc) prius debet conſtare, an obligatio & hypo-
theca ſubſiſtat: cum ſine principali obligatione
hypotheca nulla ſit.l.res hypothecæ.ff.de pigno.
Quocircà (inquit Sarmentus) duo ſunt iudicia.
In primo agitur, an obligatio ſubſiſtat: quo qui-
dem in iudicio ait requiri pleniſſimam cauſæ co
gnitionem: & tres ſententias ferri oportere. In ſe-
cundo agitur uel actione hypothecaria, ſi de pro
prietate mouetur quæſtio, uel hoc interdicto, ſi
ſolum de poſſeſſione contenditur. Et ob id cum
agitur hoc interdicto ſaluiano ſummariè agitur,
non tamen ſit, quin plena cognitio debiti neceſ-
ſaria ſit: Inde ſit conſequens (inquit ille) quod in-
terdictum hoc ſaluianum nõ eſt ita ſummarium
& tantæ utilitatis: ut uulgò creditur. Ego hanc
Sarmenti uiri alioqui eruditi conſequentiam nõ
probo. Non enim iudicium ſuper hoc ſaluiano
173 † interdicto deſinit eſſe ſummarium, & maxi-
me utilitatis, etſi plenè de debito conductoris cõ
ſtare debet. Nam ſi id admittimus, neceſſum
quoque erit priuilegium militi cõceſſum, ut quo
quo modo teſtari poſſit, parum prodeſſe hæredi
174 ab eo inſtituto, cum & is probare † plenè de-
beat teſtamentum, in quo ſe hæredem factum aſ
ſerit, l.diuus.ff.de milita.teſta. Ita quoque dicen
dum foret remedium recuperandæ poſſeſſionis
ſummarium & alicuius utilitatis non eſſe, cum
plenè conſtare debeat, ſpoliatum poſſediſſe: &
reum conuentum nũc eſſe in poſſeſſione. uti ſcri-
pſi in Tracta. De recuperanda poſſeſſione Reme-
dio. 15.quæſt.31.32. Hinc cenſuit Betous.quæſt.
95.num.7. quòd interdictum unde ui ſemper eſt
merum poſſeſſorium etiam ſi agens ut hæres ſpo
liati probare debet, ſe hæredem atque ita domi-
num. & nume.8. idem eſſe ſcribit in interdicto quo
rum bonorum, & quorum legatorum, etiam ſi
cauſa dominij incidenter in eis tractari cõtingat.
Ita quoque opus eſſet dicere iudicium ex l.ult.C.
175 de edicto diui Adr. tollen. † non eſſe ſumma-
rium & maximè utilitatis, cum plenæ probatio-
nes in eo requirantur, quemadmodum dicemus
in ſubſequenti remedio.quæſt.78. ita & alia iudi-
cia ſummaria & executiua, in quibus perſonarũ
legitimatio fieri debet, ut poſt alios ſcripſi in
Trac.De recuperanda poſſeſſione, Remedio. 15.
q.24. Præterea, (quod fortius eſt) opinor uerum
non eſſe, quòd ubi obiicitur à reo conuento,
nõ conſtare de debito, quo is actor experiri uult,
quod inquam plenariè procedi debeat. Nam & ſi
176 plenæ probationes & pfectæ requirantur, † nõ
tamẽ iudicium erit plenarium, ſed ſummarium.
& in ſpecie hac ſcribit Iaſon. in l.2.nume.6.in fi-
ne.poſt Baldum in l.1.nume.6.C.comu.de legat.
177 quòd ſi ex ſtatuto † procedendum eſt ſumma-
riè ſuper inſtrumento guarentigiato, ſuper hypo-
thecaria, quæ mouetur ratione debiti contenti in
inſtrumẽto procedendum pariter erit ſummariè.
Hic ſimilia retuli in commentariis, De arbitrariis

iudicium lib. 1. q. 45. nume. 9. 10. 11. & 12. Quibus addo Bart. in l. Creditores. colum. vlt. uerſi. erit igitur. C. de pigno. quem ſum ſecutus infrà in quinto remedio, q. antepe. ubi de his diſſerui. His accedit Petraſanct. ſing. 23. Notaui Bartolus &c. qui col. 2. ex ſententia Iaſ. in l. vlt. §. vlt. nume. 3. ad finem. ff. de cond. indebit. ſcribit,
178 quòd quando † adminicula iudicij ſunt partes cauſæ principalis, tunc de illis iudicandum eſt quod de cauſa principali: atque ita (inquit Petraſancta) erit in illis procedendum ſummariè & executiuè, ut in cauſa principali. Et hoc in caſu verè nos uerſamur. Nam ſi locator mouet hoc interdictum, vt adipiſcatur poſſeſſionem bonorum illatorum ac inuectorum à conductore in prædio conducto: & is conductor negat locatoris creditum, atque ita hypothecam: illud creditum eſt unum ex adminiculis connexis cauſæ principali: ob id ſuper eo, ac ſuper cauſa principali ſummariè erit procedendum. Si uerò (inquit Petraſancta) adminicula ſunt ſeparata à cauſa principali, aliter proceditur ſuper illis, ac ſuper principali. Nam & ſi principalis ſummariè & executiuè tractanda ſit, illa tamen adminicula plenariè erunt examinanda: atque ita procedere poſſunt quæ ſcribit Sarmentus. Et quanquam adminicula hæc plenariè tractentur, non tamen cauſa principalis ſuam naturam & priuilegium perdit.

179 QVAERO trigeſimò, an † ad excludendum hoc remedium obiici poſſit exceptio excuſſionis, quemadmodú in hypothecaria obiicitur? Et non poſſe, in ſpecie reſponderunt Suc. ſen. conſil. 80. col. 2. verſi. vel etiam & tertiò. li. 3. Craue. conſil. 201. nume. 45. & Rolan. conſil. 14. nume.
180 18. lib. 1. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quod † exceptio hæc ut altioris indaginis, non iudiciú poſſeſſorium, ſed petitorium reſpicit: ita Lanfrancus Balbus deciſ. 84. qui ſcribit, exceptionem excuſſionis obiici non poſſe in iudicio poſſeſſorio ex l. ult. C. de acquir. poſſeſſ. qua de re ſcripſi in commentariis De recuperanda poſſeſſione, Remedio. 14. q. 7. Et in hoc iudicio ex interdicto ſaluiano non admitti exceptiones requirentes altiorem indaginem ſcriptum reliquit Ripa in Rubr. ff. de pigno. nume. 19. & idem ſenſit Franciſcus Sarmentus in commentarijs De reditibus eccleſiæ parte 3. cap. 2. nume. 22.

181 QVAERO trigeſimo primò, an † cùm tertius poſſeſſor horú bonorú hoc interdicto conuenitur, poſſit locatori agenti offerre creditú ſuum, atque ita eum à ſua actione excludere? Et poſſe, in ſpecie reſpondit Roland. d. conſi. 14. nume. 9.
182 li. 1. & rectè. ná cuicunque poſſeſſori, etiá † nullum ius in re habenti, ius offerendi conceditur. l. mulier. ff. qui potio. in pigno. habe. & l. Paulus. §. ult. ff. quib. mod. pigno. uel hypoth. ſol. & egregiè decidit Afflictus deciſ. 259. ad finem; & Roland. d. conſi. 14. num. 10. qui alios huius opinionis recenſet. Plures quoque retuli in commentarijs De recuperanda poſſeſſione, Remedio. 14. q. 17. quo loci declaraui, offerendi ius non habere locum aduerſus agentem eo remedio, l. ult. C. de acquir. poſſeſſ. quippè quòd requirit illa conſtitutio poſſeſſionis reſtitutioné ſine cúctatione: quod in caſu noſtro non contingit. Accedit, quòd hoc interdictum locatori redditur ob tacitam hypothecam, quam in bonis illatis atque inuectis in locatum
183 prædium habet: at † hypothecæ ius per oblationem crediti perimitur. d. l. Paulus. §. ult. perimitur ergo & hoc interdictum, quemadmodum in hac ferè ſpecie ſimili argumentatione utitur Craue. conſi. 298. nume. 4.

Extenditur hæc iuris & doctorum ſententia, ut procedat etiam ſi iſte locator eſſet potior in hypotheca, & uellet offerre illi poſteriori, poſſidenti tamen: nam adhuc is poſſeſſor excludit hunc locatorem; atque ita hunc creditorem anteriorem. ita docuit Salicetus in l. cum notiſſimi. §. eodem. uerſi. quæro in caſu noſtro. C. de præſcri. 30. uel 40. anno. & Neguſant. in Tract. De pignorib. parte quinta, membro tertio. nume. 18.

Declaratur primò, ut procedat hæc doctrina cùm ante litem conteſtatam ſuper cauſa iudicati latæ ſententiæ in hoc iudicio poſſeſſorio, ſecus ſi
184 poſt, † ſiquidem ius offerendi ſolùm conceditur uſque ad litis conteſtationem excuſſionis. ita Bart. in l. ſtipulationes non diuiduntur. num. 15. de uerb. oblig. & in l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem in melle, ad finem. ff. de ſolutio. & Baldus conſi. 209. Quilibet iniuſtus poſſeſſor, ad finem. lib. 3. quos ſecutus eſt Craue. conſ. 298. colum. 1. Cætera, quæ de iure offerendi adferri poſſent, uideri facilè poterunt apud Neguſantium in d. membrò tertio, qui copioſè diſſerit.

185 QVAERO trigeſimo ſecundò, † qualis eſſe debet formata ſententia in hoc iudicio? Hoc facile eſt dictu, ſi libelli formam, cui ſententia conformis eſſe debet, rectè conſideramus. Debet ergo iudex pronuntiare, locatorem mittendum fore in poſſeſſionem illarum rerum in prædium illatarum atque inuectarum à conductore, ut illa poſſideat iure hypothecæ, donec debita ſibi penſio perſoluatur.

186 QVAERO trigeſimo tertiò, † an à ſententia lata in hoc iudicio ex interdicto ſaluiano appellare liceat? Et non licere ſcripſerunt Bartolus in l. 1. in fine prin. ff. de ſaluia. interd. & in l. 1. nu. 2. & ibi Salicetus uerſi. quæro quintò. C. eo. Alex. conſi. 73. nume. 11. lib. 5. Cepol. cautel. 81. quando quis. Angelus Aret. in §. item ſeruiana. nume.
★ 9. & ibi Gomeſ. nume. 36. *communem eſſe teſtatur. inſt. de actio. Corneus conſi. 190. nume. 2. lib. 1. Neguſant. in Tract. de pignorib. parte octaua, membro primo. nume. 3. Syluanus conſil. 36. nume. 2. Rolandus conſi. 14. nume. 4. lib. 1. & Franciſcus Sarmentus in commentarijs de reditibus eccleſiæ, parte. 3. cap. 2. nume. 26. ad finem.

Declaratur hæc doctrina, ut locum habeat cùm ſola huius interdicti cauſa fuit in iudicio tra-
187 ctata: ſecus ſi † & cum ea altera, quæ appellationem admittit. Ita in ſpecie declarat Sarmentus in præcitato cap. 2. num. 27. ex Baldo conſi. 141. Præmiſſis uerbis. lib. 1. quẽ ſecutus ſum in commentariis De recuperanda poſſeſſione, Remedio

nouo

nono. nume. 310. vbi & alios retuli. Quocircà
(erit ille) ſi poſſeſſor à locatore conuentus neget
creditum locatoris, iſque illud probet & ferra-
tur ſententia pro eo, appellari poterit à toto iu-
dicio, quia illa cauſa debiti proprietatem reſpicit,
quæ cum admittat appellationem, efficit, ut ap-
pellatio etiam ſuper ipſo poſſeſſorio admittatur,
atque ita in his ferè terminis ſcribit Sarmentus
ſenſiſſe Baldum in conſil. 331. ſuper prædicto
puncto. lib. 1. dum reſpondit, quòd ſi quis agit
188 tanquam † hæres ad adipiſcendam poſſeſſio-
nem rerum hæreditarium; & poſſeſſor conuen-
tus neget illum eſſe hæredem; quòd ſuper illa
quæſtione, an ſit hæres uel non, erit diſputan-
dum, & ſi fertur ſententia, qua is pronuntie-
tur mittendus in poſſeſſionem, ab ea appella-
bitur. quia illa quæſtio, an ſit hæres uel non, quæ
ſubſtantiam iudicio tribuit, cauſam proprietatis
reſpicit: & ob id, ſi ab ea appellatur, appella-
tio etiam recipitur ſuper cauſa poſſeſſionis. Ita
etiam in caſu iſto, ſi poſſeſſor negat creditum lo-
catoris, ſuper eo diſputandum erit; cauſa erit
proprietatis, ob id à lata ſententia appellabitur
tam reſpectu huius cauſæ, quàm poſſeſſionis.
Hac in re cenſeo eſſe diligenter animaduerten-
dum; quia non leuem res hæc habet dubitatio-
nem. Nam, ſi uera eſſet ita abſolutè Baldi &
Sarmenti opinio, facilè eſſet eludere iura omnia,
quæ prohibent appellationem in cauſis poſſeſ-
ſorijs: Poſſet facilè reus conuentus negare acto-
rem eſſe hæredem, uel dominum, ſeu credito-
rem; atque ita efficere, ut is probet ſuum illud
fundamentum intentionis ſuæ, & lata ſententia
appellare. quòd non eſt ita abſolutè conceden-
dum. Quò circa ego ita (rectiore iudicio ſaluo)
diſtinguerem duos caſus. Primus eſt, cùm iſte
189 locator, qui hoc remedio experitur, † habet ali-
quam apparentem probationem ſe uel anteceſ-
ſores ſuos locaſſe prædium, cuius cauſa experi-
tur; ut ſi oſtendit locationis inſtrumentum, uel
notorium ſit prædium illud eſſe ſuum, & loca-
ri conſueuiſſe; tunc ſua intentio eſt ſatis fun-
data, quia ex locatione ſatis ſuum creditum pro-
batur: & ideo reus conuentus ſi negat locato-
rem eſſe creditorem non reijcit onus proban-
di in eum: ſed ipſe debet probare, penſionem
fuiſſe ſolutam. alioqui opus eſſet dicere, locato-
rem eſſe compellendum probare ſibi non eſſe ſo-
lutam penſionem: atque ita negatiuam, quod
nulla ratione hoc in caſu dicendum eſt. Ita etiam
cùm quis agit, ut tanquam hæres mittatur in
poſſeſſionem bonorum defuncti, ſi oſtendit te-
ſtamentum, in quo ſit ſcriptus hæres, ſatis ha-
bet fundatam intentionem ſuam; & ideo ſi reus
conuentus negat illum hæredem, debet hanc
ſuam negatiuam probare. Hoc itaque in caſu di-
cerem ego, quòd à lata ſententia, qua fuit pro-
nunciatum, locatorem eſſe mittendum in poſ-
ſeſſionem appellari non poſſe. Quandoquidem
conſtat de cauſa, quæ priuilegium non appellan-
di tribuit. Nec hic probabiliter reuocatur in du-
bium principale hoc fundamentum. Ita intelligo
Doctores, qui ſcribunt, in hoc iudicio non re-
cipi appellationem. præſupponunt enim iam con
ſtare de locatione, atque ita de credito locatoris,
ut dixi ſupra q. 29. uolunt enim hoc eſſe debere
liquidum. Quemadmodum uidemus, quòd ſi
190 † ſtatutum tribuit paratam executionem inſtru-
mento, intelligitur quando inſtrumentum eſt
liquidum & clarum: ita tradunt Bar. in l. credi-
tores. nume. 14. C. de pigno. & Curt. Iun. in l. ult.
nume. 5. C. de ed. diui Adr. toll. & copioſè dice-
mus infrà in quinto remedio huius tractatus. Et
ob id ſi ſuper illa liquidatione non eſt dubium
aliquod, non conceditur appellatio. Secundus eſt
caſus, cùm is qui hoc remedio uult experiri tan-
quam locator, & non habet aliquam apparentem
probationem; ſed ei opus eſt ſolenniter probare
ſuam intentionem. Hoc caſu à lata ſententia ſu-
per hoc, quod debeat in poſſeſſionem appellabi-
tur. ea eſt ratio, quia principalis quæſtio eſt, an
is ſit locator uel locatoris ſucceſſor, vel non. &
ita rectè procedit Sarmenti opinio. Ita etiam lo-
191 quitur ſuo in caſu † Baldus in d. conſi. 331. lib.
1. Nam uerè Baldus loquitur cùm non conſtat
agentem ut hæredem eſſe hæredem; ut quia iux-
ta terminos l. ult. C. de edicto diui Adria. (cuius
loco ſucceſſit illud ſtatutum, ſuper quo reſpondit
Baldus in conſilio præcedenti ſcilicet. 330. Sta-
tuto cauetur col. 1. verſi. tertiò quæritur. & idem
Baldus conſi. 141. Præmiſſis uerbis, li. 1.) non ex-
hibuit hæres teſtamentum non abolitum, nec
cancellatum, in quo eſſet ſcriptus hæres. & ob
id neceſſarium erat principaliter diſputare, an
eſſet hæres uel non. Nam lata ſuper eo ſenten-
tia (rectè ait Baldus) recipitur appellatio. Ita
192 enim appellatio † admittitur à liquidatione in-
ſtrumenti, cum tamen ab inſtrumenti executio-
ne non recipiatur: ut ſcribunt omnes in l. credi-
tores. C. de pigno. & dicemus infrà remedio quin-
to q. 10. ad finem poſt Galleſium in commenta-
rijs de obligatione ad formam Cameræ tit. de li-
quidatione. nume. 18. Cætera exempla, quæ de
cauſa poſſeſſorij mixta & complicata cauſæ peto-
rij hoc loco nil amplius dicam. Nam nonnulla
ſcripſi in commentarijs De recuperanda poſſeſ-
ſione Remedio nono. nume. 320. cum ſubſequen
tibus: alia etiam explicabo infrà in ſequenti re-
medio ex l. ult. C. de edicto diui Adr. tollen. q.
99. De his ſatis.

SVMMARIVM.

1 *Iuſtinianus legiſlator prudentiſſimus.*
2 *Viceſima hæreditatum auctor Cæſar Augu-
ſtus.*
3 *Auguſti Cæſaris conſtitutio de tabulis ape-
riendis.*
4 *Cocceius Nerua legem Auguſti de viceſima
emendauit.*
5 *Auguſtum Cæſarem non grauaſſe filios onere
viceſimæ.*
6 *Adrianus quid ſtatuerit de viceſima & tabulis*

aperiendis.
7 Appellari prohibuit Adrianus a ſententia de tabulis aperiendis.
8 Hæres ex conſtitutione Adriani mittebatur in poſſeſsionem bonorum defuncti, etiam ſi teſtamentum eſſet falſum uel ruptum.
9 Viceſimam in totum ſuſtulit Gratianus, ex aliquorum opinione.
10 Calui, Alciati, & Coraſii lapſus.
11 Viceſimam ante Iuſtinianum ſublatam eſſe.
12 Iuſtinianus quid Sanciuerit de hærede in poſſeſsionem mittendo ex teſtamento defuncti.
13 Zuchardi error.
14 Conſtitutio.l.ult.C.de edi.diui Adr.toll. an noua ſit Iuſtiniani, abrogata illa Adriani.
15 Conciliatio opinionum de conſtitutione Iuſtiniani.
16 Ius nouum efficitur per nouam additionem.
17 Conſtitutio.l.ult.C.de edic.diui Adr.correctoria uel limitatoria ſit, uel ne.
18 Legatum factum illi cum illo quid ſignificet.
19 Dictio penitus, præciſa eſt.
20 Antiquare quid ſit.
21 Interpretatio ſumitur in dubio, qua correctio euitatur.
22 Ius nouum quando antiquum immutare dicatur.
23 Conſtitutionem.l. ult.C.de ed.diui Adr.toll. eſſe pro parte correctoriam, ex aliquorum opinione.
24 Inſtrumenta à iure communi paratam executionem non habent.
25 Zuchardi conſiderationes aliquot ſubuerſæ.
26 Conciliatio opinionum de conſtitutione. l.ultim. C. de edict.diui Adria.an correctoria ſit, uel limitatoria.
27 Remedium.l.ulti. C. de edict. diui Adria. an quò ad ſuos effectus ſit correctorium uel limitatorium.
28 Sententia interlocutoria dicitur, quæ plus participat de natura interlocutoriæ, quàm diffinitiuæ.
29 Actus mixtus à potentiori nomen retinet.
30 Hæreditatis petitionem unde nomen realis obtineat.
31 Bannitum relegati nomen aſſumere.
32 Res temporalis iuncta eccleſiaſticæ nomen eccleſiaſtica retinet.
33 Limitatoriam cauſam eſſe correctoria potentiorem.
34 Limitatoria latius extendi, quàm correctoria.
35 Extenſionem non dari in correctoriis, etiam ex maioritate rationis.
36 Correctoria lex non continet ex mente ſua caſus correctos.
37 Conſtitutio.l.ult. C.de edic.diui Adr.toll. an odioſa ſit, uel fauorabilis.
38 Receſſus omnis à iure communi odioſus eſt.
39 Teſtamenta exequi publicè intereſt.
40 Fauorabilis eſt diſpoſitio correctoria cum ad ius cōmune reuertitur.
41 Conſtitutio.l.ultim. C.de edicto diui Adria. tollen. extendatur ad alios caſus non comprehenſos in ea.
42 Conſtitutio.l.ult.C.de edi.diui Adr.toll. qua ratione edita ſit.
43 Zuchardi ratio cur edita ſit.l.ul.C.de edi.diui Adr. toll.exploſa.
44 Curtij Iunioris ratio cur edita ſit.l.ult.C.de ed.diui Adr.defenſa.
45 Conſtitutio.l.ult.C.de edi.diui Adr. in quibus differat ab interdicto quorum bonorum, & ibidem undecim enumerantur differentiæ.
46 Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adria.ciuile, & illud Quorum bonorum, prætorium eſſe.
47 Remedium.l.ultim.C.de edi. diui Adria. perpetuum eſſe.
48 Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adria.toll.dari etiam contra titulo poſsidentem.
49 Remedium.l.ulti.C.de edi.diui Adr.reddi etiam neminue poſsidente.
50 Teſtamentum ſufficit oſtendere in remedio.l.ulti.C. de edi.diui Adr.toll.
51 Libellus non requiritur in remedio.l.ult. C.de edicto diui Adr.toll.
52 Miſſus in poſſeſsionem ex remedio.l.ult.C.de ed.diui Adr.an poſſeſſor efficiatur.
53 Teſtamentum uitiatum in remedio.l.ult. C.de edic. diui Adr.alijs probationibus non coadiuuatur.
54 Remedium.l.ult. C.de ed.diui Adr. non concedi ſuccedenti ab inteſtato.
55 Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adr. non dari pro bonis non poſſeſsis à teſtatore tempore ſuæ mortis.
56 Remedio.l.ulti. C.de edic. diui Adr.ut locus ſit, quæ concurrere debeant, & decem requiſita enumerantur.
57 Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adr. fœminæ, ac maſculo conceditur.
58 Fœmina, an comprehendatur ſub illis uerbis, ſi quis.
59 Maſculinum continet fœmininum.
60 Conſtitutio correctoria continet caſum ex larga ſignificatione comprehenſum, ſi eadem adeſt ratio.
61 Fœmininum quomodo ſub maſculino contineatur, & paulò quid in correctorijs.
62 L.ſi quis necandi. C. ad leg. Cornel. de ſica. intellectus.
63 Maſculinum non continet fœmininum ob expreſsam differentiam.
64 Beneficium.l.ult.C.de ed.diui Adr.locum non habet in ſucceſsione ab inteſtato.
65 Succedens ab inteſtato cur non habeat remedium.l. ult.C.de edi. diui Adr.
66 Voluntas ultima quamuis quò ad eſſentiam ualet ſine ſcriptura.
67 Hæres ex teſtamento nuncupatiuo habet remedium ex.l.ult.C.de edi.diui Adr. & qua ratione.
68 Voluntatem ab inteſtato eſſe minus potentem teſtamentaria.
69 Legem plus fauere cauſæ teſtati, quàm inteſtati.
70 Succedens ab inteſtato ex uoluntate defuncti ſuccedere.
71 Gloſſa.l.1.in uerb. liberos. C. de his, qui ante aper. tab. declaratur.
72 Voluntas inteſtati præſumpta dicitur.
73 Aequitas facit, ut à regulis iuris recedatur.

74 L.Con-

74 *L. Conficiuntur ff. de iure codicillorum, declaratur.*

75 *Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adri. an concedatur filio ſuccedenti patri ab inteſtato.*

76 *Filius, ergo hæres.*

77 *Suitas idem quod teſtamentum operatur.*

78 *Poſſeßio bonorum patris continuat. in filium.*

79 *Remedium l. ult. C. de edic. diui Adr. toll. an reddatur filio præterito in teſtamento matris ignorantis eum filium.*

80 *Filius hodie non eſt immediatè hæres patris.*

81 *Suitas in quibus idem quod tabula operetur.*

82 *Poſſeßio patris ad quid continuet in filium.*

83 *Filia excluſa à ſtatuto, nec a patre in teſtamento inſtituta, nullo modo habet remedium l. ulti. C. de edic. diui Adr. toll.*

84 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, c. ſi ad aliquem deuoluta, declaratur.*

85 *Remedium. l. ult. C. de edict. diui Adr. toll. an concedatur illi, qui iam teſtibus probauit ſucceſſionem ab inteſtato ſibi debitam eſſe.*

86 *Remedium. l. ulti. C. de edict. diui Adri. duo copulatiuè requirit, ſcripturam, & teſtamentum.*

87 *Conſtitutio. l. ult. C. de edic. diui Adri. non prouidet illi, quem conſtat eſſe hæredem ab inteſtato, etiam ex confeßione.*

88 *Remedium l. ult. C. de edi. diui Adr. concedi filio non inſtituto à matre, qui ante iſtius natiuitatem alios iam natos inſtituit, & hoc præterito in puerperio deceßit.*

89 *Filius præſumitur inſtitutus a matre, quæ in puerperio deceßit cæteris filijs inſtitutis, & infra declaratur.*

90 *Remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adr. concedi patri, cum filius inſtitutus in caſtrenſibus repudiat.*

91 *Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. redditur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis, deinde à notario redacto.*

92 *Teſtamentum nuncupatiuum ita rem notoriam facit, ac teſtamentum in ſcriptis.*

93 *Teſtamentum nuncupatiuum eſt propriè teſtamentum.*

94 *Teſtamentum nuncupatiuum plenam fidem facit.*

95 *Teſtamenta in ſcriptis hodie celebrari non conſueuerunt.*

96 *Remedium. l. ult. C. de edic. diui Adria. an reddatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ex ſolis teſtibus conſtat.*

97 *Scriptura cancellata, ſed teſtibus confirmata, eſt altera quauis fortior.*

98 *Vitium patens plus nocet quàm occultum.*

99 *Locutionem ineptam plus nocere ipſa taciturnitate.*

100 *L. publicati. C. de teſta. declaratur.*

101 *Remedium l. ultim. C. de edic. diui Adria. concedi pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolùm conſtat ex teſtibus, etiam ſi teſtamentum non ſit publicatum.*

102 *Remedium. l. ultim. C. de edic. diui Adria. an concedatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolum conſtat ex confeßione aduerſarij, & infra declaratur.*

103 *Statutum reiiciens probationes, nunquam dicitur reiicere probationes ex confeßione aduerſarii.*

104 *Statutum tribuens paratam executionem inſtrumento, comprehendit & caſum, cum quis coram notario confeſſus eſt debitum.*

105 *Teſtamentum, qui ſimpliciter fatetur factum, ſibi non præiudicat, niſi tenorem referat.*

106 *Teſtamenti ſolennitatem non pendere à uoluntate confitentis illud eſſe factum.*

107 *Remedium. l. ult. C. de edic. diui Adr. toll. an reddatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolùm ex teſtibus conſtat.*

108 *Legi illud poſſe dicitur, quod oculis poteſt cerni.*

109 *Tranſactio alimentorum fit uiſis & inſpectis uerbis teſtamenti.*

110 *Sciens tenorem ſcripturæ ſatis dicitur eam inſpicere.*

111 *L. de his. ff. de tranſactio. declaratur.*

112 *Cæcum & literarum ignarum tranſigere poſſe ſuper diſpoſitis in teſtamento.*

113 *Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. concedi pro teſtamento, de quo conſtat ex teſtibus, cum originale ſuit amiſſum.*

114 *Hæredi inſtituto in ſola quota hæreditatis, an concedatur remedium ex. l. ult. C. de edi. diui Adr.*

115 *Hæres inſtitutus in quota hæreditatis uerè hæres eſt.*

116 *Inſtituto in re certa nullo cohærede dato, an reddatur beneficium. l. ult. C. de edi. diui Adr. toll.*

117 *Hæres rei certæ, nullo alio exiſtente cohærede, propriè hæres eſt.*

118 *Succedens per ius accreſcendi dicitur tanquam hæres ſuccedere.*

119 *Ius accreſcendi facit, ut is dicatur quodammodo ſubſtitutus.*

120 *Ius accreſcendi efficit, ut is qui ex eo ſuccedit, ex uoluntate teſtatoris ſuccedere dicatur.*

121 *Scriptum dici, quod legi poteſt.*

122 *L. 1. §. ſi autem. ff. de hæred. inſtitu. intellectus & ſenſus.*

123 *Filius inſtitutus in ſolo numo legitimæ, cenſetur inſtitutus in tota legitima.*

124 *Filio furioſo inſtituto in minori portione quàm in legitima, exemplariter ſubſtitui poteſt.*

125 *Inſtrumentum habens a ſtatuto paratam executionem, paratam etiam habere dicitur quò ad tacitam ſtipulationem dotis.*

126 *Manifeſtè ex ſcriptura conſtare dicitur, quod ex ſcriptura uirtualiter elicitur.*

127 *Expreſſum non dicitur, quod uenit in conſequentiam.*

128 *Remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adria. toll. concedi inſtituto in ſolo uſufructu, nullo alio cohærede dato.*

129 *Vxor relicta uſufructuaria, nullo cohærede dato, cenſetur uniuerſalis hæres.*

130 *Statutum Papiæ. 90. in ciuilib. ſub Rubr. Quòd maritus non poßit uxorem ipſius hæredem inſtituere &c. declaratur.*

131 *Statutum Patauinum ſub rubric. De citationibus, cap. ſi ad aliquem. declaratur.*

132 *Remedium. l. ultima. C. de edict. diui Adria. non concedi inſtituto in re certa, dato alio cohærede uni-*

uniuerſali, qui hæreditatem adiuit.

133 Inſtitutus in re certa dato cohærede uniuerſali, qui adiuit, legatarij nomen obtinet.

134 Inſtitutus in re certa propria auctoritate capere poteſt.

135 Actum faciens reſtringere dicitur ſe ad leges de eo actu loquentes.

136 Inſtitutus in re certa hæredis loco eſſe dicitur.

137 Inſtitutus in re certa non tenetur ad onera hæreditaria.

138 Legatarius loco hæredis habetur in reſpicientibus perſonam.

139 Inſtitutus in re certa Trebellianicam detrahit. aliter infra.

140 Inſtitutus in re certa loco legatarij eſt quò ad iura & actiones.

141 Inſtitutus ex aſſe idem eſt, ac inſtitutus in totum.

142 Lex corrigens intelligitur ſecundum terminos legis correctæ.

143 Aſſis appellatione quid ſignificetur.

144 Statutum Patauinum ſub rubric. De citationibus, cap. ſi ad aliquem. declaratur.

145 Remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adria. an concedatur inſtituto in re certa, cùm cohæres uniuerſalis adhuc non adiuit, nec repudiauit.

146 Conditio nihil ponit in eſſe.

147 Gozadini reſpo. 21. num. 10. improbatur.

148 Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, c. ſi ad aliquem, declaratur.

149 Remedium. l. ult. C. de edict. diui Adr. toll. an concedatur hæredi inſtituto ad tempus, nullo cohærede dato.

150 Hæres ad tempus, nullo cohærede dato, hæres propriè dicitur.

151 Vxor hæres inſtituta dum uixerit, abſolutè hæres eſt.

152 Impoſſibilitas de iure adiecta diſpoſitioni non uitiat.

153 Hæres ſemel factus, nunquam deſinit eſſe hæres.

154 Teſtator non poteſt pro parte temporis decedere teſtatus, & pro parte inteſtatus.

155 Inſtituto ad tempus ſi eſt datus ſubſtitutus uerbis obliquis, is inſtitutus cenſetur grauatus reſtituere ſubſtituto.

156 Inſtituto ad tempus datur remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adr. ſi à ſtatuto permitteretur, quod hæres ad tempus eſſe poſſit.

157 Statutum Patauinum ſub Rub. De citationibus, c. ſi ad aliquem. declaratur.

158 Remedium. l. ultim. C. de edic. diui Adria. an concedatur filio in ſua legitima inſtituto.

159 Inſtitutus in ſola legitima hæredis nomen obtinet.

160 Filio inſtituto datur actio familiæ eriſcundæ, & hæreditatis petitio.

161 L. 2. §. quarta. ff. famil. ercif. declaratur.

162 Legitimam eſſe quotam bonorum: quod ibi declaratur.

163 Inſtitutus in legitima dicitur inſtitutus in quota bonorum.

164 Filius in legitima inſtitutus, dicitur in re certa inſtitutus. quod ibidem declaratur.

165 Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus cap. ſi aliquem, declaratur.

166 Fideicommiſſario uniuerſali, cui nec re, nec uerbo facta reſtitutio, concedatur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adri. tol.

167 L. ult. C. de codicillis, ſenſus & intellectus latè expenditur.

168 Zuchardi intellectus ad l. ult. C. de codicil. exploſus.

199 L. ult. C. de codicill. noua auctoris interpretatione illuſtrata.

170 Fideicommiſſarius nulla ei reſtitutione facta, nullum ius in hæreditate habet.

171 Hæres ante aditam hæreditatem ius nullum in hæreditate habet.

172 Remedium l. ulti. C. de edic. diui Adr. concedi illi, qui ius habet, uel habere præſumitur ex hæreditatis aditione.

173 Hæreditatis aditionem non præſumi.

174 Fideicommiſſarium tranſmittere ius deliberandi.

175 Hæres decedens ante aditam hæreditatem, non tranſmittit.

176 Fideicommiſſarium ex larga ſignificatione ſubſtitutum dici.

177 Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, cap. ſi ad aliquem. declaratur.

178 Fideicommiſſario, cui re facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, an concedatur remedium l. ult. C. de edi. diui Adr.

179 Fruſtra petit, qui habet, quod petit.

180 Fideicommiſſario, cui re & uerbo facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, non conceditur remedium. l. ulti. C. de edict. diui Adri. toll.

181 Fideicommiſſario uniuerſali, cui uerbo tantùm facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, an concedatur remedium l. ultima. C. de edict. diui Adria.

182 Fideicommiſſarius uniuerſalis conſequitur iura actiua & paſſiua

183 Poſſeſſionem uacantem occupare is poteſt ſua ſponte, qui titulum habet.

184 Fideicommiſſarius propriè hæres non eſt.

185 Fideicommiſſarius quod conſequitur, è manu hæredis accipit.

186 Statuta concedentia fideicommiſſario miſſionem in poſſeſſionem bonorum defuncti, intelliguntur reſtitutione uerbali facta.

187 Fideicommiſſario conceditur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. & ſi hæres poſſeſſionem eſt adeptus.

188 Fideicommiſſario quando detur hæreditatis petitio.

180 Fideicommiſſarius quãdo loco hæredis ſubrogetur.

190 Hæreditate adita bona deſinunt hæreditaria eſſe.

191 Fideicommiſſarius loco hæredis eſt, & illius naturam ſapit.

192 Fideicommiſſario, cui fideicommiſſum eſt in codicillis relictum, an concedatur remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adr. toll.

193 Nemo plus in alium transfert, quàm ipſe habeat.

194 Codicilli idem an ſint quòd teſtamentum.

195 L. ſi idem. C. de codicillis declaratur.

196 Succedentes ab inteſtato quando ex mente defuncti uenire dicantur.

197 Codicillos perfectionem quantum in ſe eſt, habere, ac ipſum teſtamentum.

198 Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus. cap. ſi ad aliquem, declaratur.

199 Fidei-

199 *Fideicommiſſario, cui à lege iuru hæredis ſine reſtit.deferuntur, an concedatur remedium.l.ult.C. de edi.diui Adr.toll.*

200 *Fideicommiſſarius quando capiat de manu hæredis ſi lex in eum transfert iura hæreditaria abſque rè ſtitutione.*

201 *Eccleſia,cui fideicommiſſum eſt relictum,mitti poteſt in poſſeſſionem ex.l.ult. C.de edic.diui Adria. abſque alia reſtitutione uerbali ei facta.*

202 *Fideicommiſſarius ſua ſponte poſſeſſionem ingredi tur ſi nullus extat, qui ei reſtitutionem uerbalem faciat, & huic conceditur remedium.l.ulti.C.de edi.diui Adr.*

203 *Fideicommiſſarius ſine uerbali reſtitutione iura hæreditaria conſequitur, cum hæres illa bona alienat, & huic fideicommiſſario redditur remedium ex.l.ult.C.de edi.diui Adr.*

204 *Statutum Patauinum ſub Rubri. De citationibus, cap.ſi ad aliquem,egregiè declaratur.*

205 *Fideicommiſſarius, cui ex aliquo caſu transeunt iura hæreditaria ſine reſtitutione, probare debet caſum eueniſſe.*

206 *Subſtitutis an concedatur remedium l.ult. C.de edi cto diui Adr.*

207 *L.1.C.de edi.diui Adr.intellectus & ſenſus.*

208 *Subſtituti eueniente conditione, inſtituti dicuntur.*

209 *Subſtitutus hæres dicitur.*

210 *Hæredis appellatione ſubſtitutus uenit.*

211 *Subſtitutus iure certa nullo dato cohærede uniuerſali in totum hæres efficitur.*

212 *Subſtitutus tunc conſequitur remedium.l.ulti.C.de edi.diui Adria.cum ſubſtitutionis caſum eueniſſe probat.*

213 *Subſtitutus an mittatur in poſſeſſionem ex remedio.l.ulti.C.de edi.diui Adr.ſi cum eo inſtitutus in proprietate concurrit.*

214 *Subſtituto ex tacita uulgari,uel pupillari,an conce datur remedium.l.ulti.C.de edi. diui Adr.*

215 *Scriptum dici, quod ſcripti uigore apprehenditur.*

216 *Legi dicitur quod intellectu colligitur.*

217 *Subſtitutio uulgaris expreſſa iuris interpretatione continet pupillarem tacitam, cum pupillo facta eſt.*

218 *Proprium dici quod legis interpretatione uenit.*

219 *Subſtitutus tacitè propriè hæres eſt.*

220 *Subſtitutus tacitè hæres ſcriptus non dicitur.*

221 *Scriptum dici,quod legi poteſt.*

222 *Subſtitutio tacita pupillaris non continetur ſub expreſſa uulgari, cum ſtatutum uult inſtrumenta debere intelligi ad literam, contrarium infra.*

223 *Maſculinum non continet fœmininum, cum ſtatutũ uult uerba eſſe ad literam intelligenda.*

224 *Statutum Papiæ. 94. in eiuilibus ſub Rubrica. In quantum & qualiter mater ſuccedat, declaratur.*

225 *Mixtum ſub ſimplici non contineri, cùm uerba ad literam ſunt intelligenda.*

226 *Statutum reijciens interpretationem, de friuola intelligitur.*

227 *Statutum reijciens interpretationem,intelligitur de extrinſeca,non de intrinſeca.*

228 *Extenſio non eſt conceſſa, cum uerba ad literam ſunt intelligenda.*

229 *Statutum tribuens executionem teſtamentis extra ordinem factis non comprehendit ſubſtitutionem tacitam.*

230 *Baldus in c.1.colum.3.uerſi.& ideo,de conſtit.declaratur.*

231 *Expreſſum differt à tacito ſolum in executione.*

232 *Expreſſum dici quod uenit ex mente.*

233 *Subſtitutionem expreſſam eſſe tacita potentiorem: quod ibidem declaratur.*

234 *Subſtitutionem tacitam duobus modis conſiderari.*

235 *Specialia duo ſimul non concurrere; imò ue una ſpecialitas cum una præſumptione.*

236 *Hæredis hæredis,an concedatur remedium. l.ulti.C. de edi.diui Adr.*

237 *Hæres hæredis propriè hæres eſt.*

238 *Conditio de dando hæredi impletur dando hæredi hæredis.*

239 *Hæres hæredis non dicitur hæres ſcriptus.*

240 *L.qui liberis.§.hæc uerba.de uulg.intellectus.*

241 *Statutum Patauinum ſub Rubr.De citationibus.c.ſi ad aliquem,declaratur.*

242 *Hæredi ſuccedenti ab inteſtato illi primo hæredi ſcripto conceditur remedium ex.l.ultim. C.de edi.diui Adria.toll.*

243 *Baldus in l.1.colum. 1. ff.de petitio.hæredi. declaratur.*

244 *Hæredi hæredis non conceditur remedium ex.l.ult. C.de edi.diui Adr.cum is hæres primus iam ab inteſtatò ſucceſſit.*

245 *Baldus in l.1.additio.1.ff.de petitio.hæred. declaratur:& eius doctrina improbatur.*

246 *Hæreditatum commixtio fit, cum hæres primus hæreditatem adiuit,& ſecundus unam ſine altera conſequi non poteſt.*

247 *L.qui ſe patris.C.unde liberi.declaratur.*

248 *Hæres hæredis non habet remedium.l.ult. C.de edi. diui Adr.cum primus hæres poſſeſſionem conſecutus eſt,& eam deinde amiſit.*

249 *Ceſſionario hæredis ſcripti, an concedatur remediũ ex.l.ult.C.de edi.diui Adr.*

250 *Transmiſſibilia etiam eſſe ceſſibilia.*

251 *Cedi poſſe interdictum retinendæ.*

252 *Interdictum recuperandæ poſſeſſionis cedi poſſe.*

253 *Cedi poſſe facultatem continuandi poſſeſſionem.*

254 *Cedi poſſe facultatem exequendi inſtrumentum ex diſpoſitione ſtatuti.*

255 *Statutum Patauinum ſub Rub.De citationibus,c.ſi ad aliquem,declaratur.*

256 *Epiſcopo executori teſtamẽti,in quo pauperes ſunt inſtituti hæredes, an concedatur remedium.l.ult. C.de edi.diui Adr.*

257 *Inſtitutio incerta fauore pauperum ualet.*

258 *Epiſcopus pauperum procurator.*

259 *Conditioni de dando aliquid furioſo, uel pupillo, dicitur ſatisfactum, dando curatori & tutori illorum.*

260 *Epiſcopus pater pauperum.*

261 *Epiſcopus pauperum tutor.*

262 *Epiſcopus fideicommiſſarius pauperum inſtitutorũ in teſtamento cenſetur.*

99 Secundus eſt caſus, cum agitur † de locatione
* prædii ruſtici. Hoc ſanè in caſu * magis recepta
Doctorum opioio eſt, adhuc bona ſecundi condu
ctoris cenſeri hypothecata prædii domino; ita re-
lati ſuperiori caſu ferè omnes ſcribunt: ita intel
ligentes de utroque prædio, urbano ſcilicet & ru
ſtico, p textũ d.§.ſolutam. Verum ab hac opinio-
ne receſſerunt Roma.d.ſing.391.Inuecta. Franc.
Conna.lib.4.comment.iuris,cap.16.nu.7.& Lu-
douicus Charondas lib.3.uériſimil.iuris,cap.15.
ex tex.d.§.ſi colonus.quem interpretantur, ut lo-
quatur in locatione prædii ruſtici: in qua qui-
dem locatione, iuxta ſui naturam, (quæ eſt, ut ſu
pra diximus ut non niſi expreſſo pacto illata &
inuecta obligata cenſeantur) pactum interceſſit
expreſſum inter primum conductorem & fundi
dominum, ut illata & inuecta eſſent pro penſio-
ne prædii obligata. quæ ſanè pactio non cenſetur
repetita in ſublocatione ad cómodum ipſius do-
mini prædii, cum perſonalis ſit conuentio, quæ
paciſcentes tantummodo tenet. l.ſi unus. §. ante
omnia. ff. de pactis. & ſcribunt omnes in l. ſi ita
ſtipulatus.§.Chryſogonus, de uerbo. obliga. Di-
uerſum eſt in locatione prædii urbani, ex cuius
contractus natura illata & inuecta ſunt tacitè hy
pothecata pro habitatione. Cuius habitaõnis, &
itẽ contractus particeps eſt ſecundus conductor;
nimirum ſic & obligaõnis quoq; particeps eſt,
& ob eam tenetur, quatenus ad eũ pertinet. pro
ea enim parte, quam ipſe ſubconduxit tenetur
quaſi à domino conduxiſſe, & cum eo contra-
100 xiſſe uidetur. ita intelligitur † d.§. ſolutum, dũ
Vlpianus ait, inuecta à ſecundo conductore ob-
ligari, in eam tamẽ ſummam, qua habitationem
conduxit, non in uniuerſam. quod quaſi cum do-
mino ædium uidetur conueniſſe, ut ſcilicèt pro
ea ſumma penſionis teneretur, pro qua ſumma
habitaret. Itaq; hæc pactio ſecundi conductoris non
prodeſt domino, ſed ſua propria, hoc eſt, domi-
ni, quam fecit cum primo cõductore: Cuius pri-
mæ conductionis nomine tenetur poſterior con-
ductor pro quanto de ea participat. facit ergo pri
ma locatio, ut ſecundus iſte prædii urbani con-
ductor, domino teneatur, non ſecunda, quam
ipſe cum primo conductore iniit. & præter Con-
nanum præcitato loco, ita declarauit. d.§. ſolutũ,
Fortunius Garzia. in l. item quia. numero 20. ff.
de pactis.

Declarantur hæc non procedere cum ſecundo
conductori gratuitò facta eſt locatio. nam tunc is
primo locatori pro illatis & inuectis non obliga
tur. l. Pomponius, la ij. ff. in quib. cauſ. pig. uel hy-
poth. tacitè contrah. quam egregiè declarat Negu
ſa. in tract. de pigno. in ſecundo membro quartæ
partis. nu. 138.

101 QVAERO duodecimò, an hoc † interdictũ
reddatur pro poſſeſſione bonorum illatorum &
inuectorum in prædium, nõ ob penſionem præ
dii, ſed ob illius deteriorationem? Et dicendũ eſt
102 reddi. Nam ita † illata & inuecta hypothecata
ſunt pro prædii deterioratione, ac pro illius pen
ſione. l. 2. ff. in quib. cauſ. pign. uel hypothe. tacitè
contrah. Barto. in l. ſolutam. §. ſolutum in fine. ff.
de pig. actio. Neguſa. in d. tract. de pignoribus, in
2. membro quartæ partis. numero 129. & Baldui-
nus in commentariis De pignoribus. cap. 6. col.
3. uerſic. ſed obſeruandum eſt. Quod intelligere
uidetur Connan. lib. 4. commenta. iuris, cap. 16.
nume. 7. uerſ. inuectorum verò, pro deterioratio-
ne prædii urbani, nõ autem ruſtici, niſi nomina-
tim ſit dictum, ut in conſtituenda hypotheca pen
ſionis nomine, iam dictum fuit. ſed a recepta opi
nione recedere in iudiciis difficile, nec ſatis tutũ
eſt. Quæ quidem ſententia locum obtinet etiam
contra ſecundum conductorem, etiam ſi gratuitò
conduxiſſet: ita cenſuit gl. l. Pomponius, la ij. ff.
in quib. cauſ. pig. uel hypothe. tacitè contrah. quã
præcitato loco Neguſa. nu. 137. 138. defendit ab
impugnationibus Iaſ. in l. item quia. nu. 1. uerſi. 2.
limita. ff. de pactis.

103 QVAERO decimotertiò, an hoc † interdictũ
reddatur pro illatis, & inuectis à conductore in
prædium, & deinde exportatis à prædio, mutata
conductoris uoluntate? Et reddi opinor. ſiquidẽ
hypothecata hæc ſunt locatori, ac ſi inde amota
nunquam fuerint. ita ſcribũt Baldus in l. certi iu-
ris. nume. 9. in fine. C. locati. Ang. Areti. in §. item
ſeruiana. nume. 1. inſt. de actio. & Neguſa. in tra-
cta. de pignoribus, in 2. mẽbro quartæ partis. nu-
me. 142. Quam aſſertionem aiunt probari argu-
mento ſumpto à l. utrum, uerſ. unde falſam. ff. de
conſtitut. pecun. quo loci Vlpianus reſpondit,
fruſtra denuntiari ei, qui iam conſtituit, ſe ſolu-
104 turum. Cum contracta ſemel † obligatio impe-
105 diri nõ poſſit. Hinc uidemus expreſſam † hypo-
thecam ſemel acquiſitam non diſſolui nouo con
tractu. l. ſi debitor in prin. & §. 1. & l. uoluntate. ff.
quib. ex cauſ. pig. uel hypoth. ſol. idem dicendum
eſt in hac tacita; cũ par ſit utriuſque uirtus. l. cum
106 quid. ff. ſi certum peta. Nec aduerſatur † l. eum
tabernam. ff. de pign. quam in contrarium retulit
Baldus. quoniã illi ſatisfacit, & rectè Angelus d.
§. item ſeruiana. nu. 5. in fine. primas quidem mer
ces è taberna amotas hypothecatas non remane-
re, poſteriores uerò illarum primarum loco ſuffe
ctas, remanere. Cum eo animo primæ illatæ non
fuerint, ut perpetuò ibi eſſent. qua de re fuſius
infrà.

107 QVAERO decimo quartò an hoc † interdi-
ctum reddatur contra emphyteutam pro poſſeſ-
ſione rerum ſuarum illatarum & inuectarum in
prædium emphyteuticum? Et reddi opinor: cum
ita bona hæc cenſeantur domino prædii hypotha
cata, ut illa ſimplicis conductoris. quod docuit
Baldus in l. certi iuris. nume. 8. C. locati. quem ſe-
cuti ſunt Ang. Aret. in §. item ſeruiana. nu. 1. inſt.
de actio. & rectè, nam & hæc conductio & loca-
tio dicitur. §. adeò, inſt. locati.

108 QVAERO decimoquartò, an hoc † remediũ
cõpetat domino prædii locati etiã pro re aliena il
lata & inuecta à cõductore in prædiũ? Sunt diſtin
guẽdi aliquot caſus. Primus eſt cum cõductor rẽ
alienã a ſe bona fide poſſeſſã in prędiũ intexit: tũc
pro illius poſſeſſione adipiſcenda conceditur hoc
interdictum locatori. tum quia ſatis eſt condu-
ctorem poſſediſſe tempore quo intulit, ut ſu-

pra

pra in ſecunda quæſtione diximus, & fuſius Infra
attingemus, tum etiam quia hypotheca in his cō
trahitur: ita Baldus in l. certi iuris. numero 10.
C. locati. Cæterum Balduinus in commētariis de
pignoribus cap. 6. col. 3. uerſ. Quid igitur, ſcribit
locatori concedi retentionē contra conductorem
dum è domo effert rē hanc, ſed non tribui actio-
nem, ut iam exportatam conſequatur. cū res alie-
na obligari expreſsè non poſſit: ob id retentio da-
tur, nō noua acquiſitio. Sed ego Baldum ſequor.
109 Secundus eſt caſus, cum † conductor rem alie
nam in prædium inuectam mala fide poſſidebat:
& eam in prædium intulit ignorante rei domi-
no. hoc in caſu opinor non concedi: nam poſſi-
dere non dicitur, qui mala fide poſſidet. l. impro-
ba. C. de acquirend. poſſeſſ. & ideò in hoc interdi-
cto dominus, qui habet probare conductorem
poſſediſſe, probare debet illam fuiſſe iuſtam poſ-
ſeſſionem, ut ſuo loco dicemus. Præterea non
eſt hic contracta aliqua hypotheca, ex ueriori &
* receptiori ſententia, quam probarunt Baldus
in d. l. certi iuris. numero 10. C. locati. & ibidem
Sali. q. 2. & Afflict. deciſ. 184. Idem ſenſit Aſinius
in l. ai ſi quis. §. ſi colonus. in fin. ff. de relig. &
ſump. fune.
110 Tertius eſt caſus, cum † conductor mala fide
poſſidens rem alienam, in prædium conductum
ſciente rei domino intulit atque inuexit. hoc in
caſu maius dubium ineſſe uidetur: cum uerior
credatur illa ſentētia, ex illatione hac nullam eſſe
* contractam hypothecam, ut hanc eſſe * commu
nem opinionem. teſtātur Iaſ. & Gomeſ. in §. item
Seruiana. ille nu. 45. iſte numero 24. inſt. de actio.
etſi alii plures diſſentiant, ut Iaſ. præcitato loco
& Alexan. in l. item quia. numero 1. ff. de pactis,
& Negusa. in tract. de pignoribus, in ſecundo mē
bro quartæ partis. numero 152. qui hanc poſte-
riorem falsò ſcribit eſſe magis receptam. Acce-
dit, quòd poſſeſſio huius conductoris, quæ ma
læ fidei eſt, non efficitur bonæ fidei ex ea tacitur
nitate domini rei permittētis eam inferri. ſi enim
111 † hæc taciturnitas, quæ præiudicialis eſt, nullū
cauſat conſenſum iuxta ueram ſententiam Docto-
rum in l. quæ dotis. ſol. matri. ſequitur à domino
rei nullam eſſe translatam poſſeſſionem in illum
conductorem; ut ex eo deinde dicere poſſimus
reddi hoc interdictum locatori prædii.
112 Quartus eſt caſus, cum † rei dominus ſcit &
conſentit rem ſuam inferri in prædiū, eo animo,
ut ibi ſit durante tempore locationis, quaſi mali-
tia quadam agat, ut fallat locatorem, hoc in caſu
credo fore locum huic interdicto. Nam ſi ex hoc
conſenſu efficit hic rei dominus, ut illa ita inue-
cta cenſeatur hypothecata locatori, ut ſcripſit
Baldus in d. l. certi iuris, nume. 10. dum ait, ſcien-
tiam non nocere niſi ſit admixtus dolus, ex l. ſi
fine. ff. ad Velleia. & clarius Afflictus deciſ. 184.
nume. 2. quanto fortius dicendum eſt, ex eo con-
ſenſu translatam eſſe poſſeſſionem in conducto-
rem, quam deinde hoc remedio locator adipi-
ſci ualeat. Erit tamen hoc in caſu neceſſe huic
locatori in ſuis articulis deducere, & deinde pro-
bare, quòd dominus rei illatæ, uel inuectæ ſci-
uit & conſenſit illi inuectioni eo animo & men-
te, ut toto conductionis tempore ibi eſſet, quam
praxim docuerunt Salic. in d. l. certi iuris. quæ-
ſtio. ſecunda. & apertius Afflictus. d. deciſ. 184.
numero 2.
113 QVAERO decimo ſexto, an hoc † interdi-
ctum reddatur pro poſſeſſione fructuum, qui ex
locato prædio percipiuntur? & reddi opinor: nā
& hi cenſentur tacitè hypothecati locatori. l. in
prædiis in princ. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypoth.
tacitè contrah. & ſatis conſtat conductorem fru-
ctus illos poſſediſſe.
Extenditur hæc ſententia, ut procedat etiam
114 ſi ignorante locatore † fructus hi illati, & inue-
cti fuerint in domum uel horreum ipſius condu
ctoris: nam adhuc locus erit huic interdicto.
Nam is conductor eos poſſidere dicitur, & ſunt
adhuc hi fructus locatori hypothecati, cum in
hoc ſcientia locatoris nō requiratur, ut in ſpecie
annotauit Iaſ. in l. item quia, numero 15. ff. de pa-
ctis, quod ea ratione demonſtratur: ſcientia il-
lationis & inuectionis, (quam nos ſuprà quæſt.
3. diximus eſſe expreſſam pactionem) tunc re-
quiritur & conſideratur, cum hypotheca cauſa-
tur ex eis: at in caſu noſtro non contrahitur hy-
potheca ex ipſa illatione, uel inuectione, ſed ex eo
ſolo, quod fructus hi ex eo locato prædio perci-
piuntur, alioqui ſequeretur, quòd nihil ſpecia-
litatis eſſet tributum his fructibus, cum & res
aliæ ob inuectionem hypothecæ ſubiiciantur, id
quod eſſet contra d. l. in prædiis. Nec me mo-
uent rationes, quibus permotus à Iaſone diſſen-
tit Negusant. in tracta. de pignoribus in ſecundo
membro quartæ partis, numero 147. & ait etiam
ſuæ opinioni aſſentiri gloſſ. 1. l. ſi non inducta. C.
in quib. cauſ. pigno. uel hypothec. tacitè contrah.
115 ſed uterq; malè perpendit ita Negusantius † d.
l. in prædiis, quæ ſimpliciter affirmat, fructus,
qui naſcuntur in prædio locato cenſeri tacitè ob-
ligatos locatori, etiam ſi nihil conuentum fuit;
non tamen (inquit Negusantius) negat Pompo
nius, quin neceſſaria ſit locatoris ſcientia. ſed (ut
iam admonui) ſi recte conſideramus, ſcientia fo
ret neceſſaria in illatione & inuectione; ſed hic
non cauſatur hypotheca ab inuectione, ſed à ſo-
la perceptione ex locato prædio. Ex quo ſequi-
tur, & illud uerum eſſe quod ſcripſit idem Iaſ. in
d. l. item quia. numero 17. poſt Baldū in l. eadem.
116 columna prima. C. locati. locatorem † poſſe pro
hibere conductorem penſionis debitorem, ne,
ante factam ſolutionem fructus illos è fundo ex-
portet: & loco pignoris retinere eos poſſe. faci-
lius enim retentio datur, quàm noua acquiſitio.
l. ſi repetendi. C. de cond. ob cauſ. cum ſexcentis
his ſimilibus.
Extēditur ſecundò, ut locum habeat hæc iuris
ſentētia ſiue modò fructus hi naturales ſint, ſiue
117 induſtriales æquè enim † induſtriales ac natu-
rales tacitè locatori hypothecati cenſentur: ita
rectè ſcriptum reliquit Negusant. dicto ſecundo
membro. numero 148. reiecta falſa opinione
Iaſon. in d. l. item quia. numero 17. uerſiculo
intelligo. Nec enim Pomponius in d. l. in prædiis,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſructus naturales ab induſtrialibus diſtinxit, ſed
ſimpliciter reſpondit, ſructus è prædio locato p-
ceptos eſſe, abſque alia conuentione hypotheca
ſuppoſitos. ita ergo de induſtrialibus ac de natu-
ralibus intelligendus eſt. Nec, meo quidem iudi-
cio, aliqua diuerſitatis ratio inter naturales & in-
duſtriales ſructus quò ad rem noſtram adferri po
118 teſt. Nec pariter urget doctrina † Bart. in l. aſſi-
duis. numero 9. C. qui potio. in pig. habe. quá ad
ſuam opinionem aſtruendam laudauit Iaſon. ſi-
quidem non parum diuerſus eſt caſus Bartoli à
noſtro, ut rectè animaduertit Neguſanus præ-
119 citato loco. ſcribit Bar. † fructus naturales per-
ceptos per hæredem mariti ex ipſius mariti bonis
iam pro dote mulieri obligatis, eſſe etiam hypo-
thecatos ipſi mulieri: induſtriales uerò non, ex
l. 4. C. in quib. cauſ. pig. uel hypotheca tacitè con-
trah. Nos autem non loquimur de fructibus ab
hærede conductoris perceptis; ſed de collectis ab
ipſomet conductore, in quo non eſt adhibenda
differentia, quod uel naturales uel induſtriales
ſint. Ea eſt ratio, quòd in obligatione contracta à
defuncto non ueniunt hæredis bona, niſi res ſit,
quæ immediatè è bonis defuncti proueniat, ut
ſunt fructus naturales. fructus autē induſtriales
etſi deſcendant è bonis defuncti, id tamen fit me
diatè ob adhibitam hæredis induſtriam & ope-
ram: quapropter nō ueniunt in obligatione iam
per defunctum contracta. l. Paulus, in princ. ff. de
pigno. atque ita declarat Sali. in d. l. aſſiduis. q. 5.
C. qui potio. in pig. hab. & de cæteris bonis hære-
dis quæ immediatè à bonis defuncti non deſcen-
dunt ut obligata non ſint mulieri dotis nomine,
egregiè ſcribit Afflictus deciſ. 200.
120 Declaratur hæc ſententia, ut procedat, cum †
fructus è ſundo locato percepti adhuc extant, ſe-
cus ſi conſumpti, ut ueuditi fuerunt: & ex eorum
pretio emptum prædium. nam prædium illud nō
cenſetur hypothecæ ſuppoſitum. l. 3. C. in quibus
cauſ. pig. uel hypoth. tacitè contrah. atque ita in
ſpecie ſcriptum reliquerunt Iaſ. in l. item quia.
numero 18. ff. de pactis. Gomeſ. in d. §. itē ſeruia-
na. numero 14. inſt. de actio. & Neguſa. in d. Trac.
De pignoribus, in quarto membro ſecundæ par-
tis principalis. numero 149. Rationem aſſignant
121 Doctores, quoniam in hypothecaria † prætium
non ſuccedit loco rei. l. 1. ff. de diſtract. pig. quam
ſingularem cenſuit Bar. in l. qui à debitore. ff. de
his quæ in fraud. cred. & Rom. ſing. 609. & Ang.
in l. ſi rem & prætium. ff. de peti. hæred. Hanc ra-
tionem duplici conſideratione reprehendit Go-
me. loco iam citato. Primò, quòd imò etiam in
hypothecaria prætium loco rei ſuccedit cum res
ipſa non extat, ut putà quòd conſumpta fuerit:
quemadmodum declarant Roma. d. ſing. 609. &
Alexan. conſi. 108. numero 9. lib. 5. At in caſu no-
ſtro ueriſimiliter uenditi fructus extare non cre-
122 duntur; quippè qui † ex his rebus ſunt, quæ ſer
uando ſeruari non poſſunt. §. conſtituitur, inſt. de
uſufr. in ſubſidiū ergo hypothecaria ad prætium
dari debet. Errat, mea ſentētia, Gomeſ. nam, cum
dicimus re cōſumpta in ſubſidium dari hypothe
cariam ad prætium, conſumptio ipſa probāda eſt
ab aſſerente: ita declarat Alex. d. conſ. 108. nu. 9.
Nec ob id quod fructus facilè conſumuntur, di-
cendum eſt eſſe conſumptos, alia probatione nō
facta, niſi triennium ſit elapſum, iuxta gloſ. l. 1. C.
ſi aduerſ. uſucap. & ſcribunt Iaſ. in l. 1. §. fuit quæ-
ſitum nume. 33. & ibi Ripa. ff. ad trebell. & Pariſ.
conſi. 55. nu. 62. lib. 3. Quo ſanè in caſu forte pro
cederet Gomeſij conſideratio; ſed ante triennium
nequaquam. Alia etiam ratione & efficaciori labi
tur Gomeſ. Nam quod aiunt Romanus & cæte-
ri, etiam in hypothecaria prætium ſuccedere loco
rei in ſubſidium, non tantum conſiderarunt præ
tii, ut putà ſructuum conſumptionem, quantum
& cætera bona, quibus creditori poterat eſſe ſuc-
curſum. ſi enim omnia debitoris bona ita forent
123 conſumpta, ut inde non haberet † creditor, qui
bus ſibi ſatisfaceret: tunc ad rem quæ loco prætii
ſucceſſit, agere poſſet: ita reſpondit Alex. d. conſi.
108. nu. 10. lib. 5. quam ſententiam probat aucto
ritate Cyni in l. mater. q. 7. C. de rei uēd. eſto ergo
quòd fuctus hi conſumpti eſſent, non tamen ſe-
quitur hypothecariam competere contra empta
ex prætio fructuum, quia prius eſt uidendum, an
alia extent debitoris bona, è quibus creditor ua-
leat creditum ſuum conſequi.
Secunda conſideratione mouetur Gomeſius.
quòd ſcilicèt. d. l. 1. ff. de diſtract. pign. loquitur in
hypotheca expreſſa, nos uerò in tacita, inter quæ
magnam extare differentiam, nemo nō uidet. Fal
124 litur † Gomeſius: nam ſi in hypotheca expreſ-
ſa, quæ tacita eſt fortior, prætium rei loco nō ſuc-
cedit, quanto fortius ſuccedere non debet in ipſa
tacita. Defenditur ergo communis hæc Doctorū
ratio, quæ probabilior eſt illa, quá idem Gomeſ.
præcitato loco conſiderat. Ait illa rationem eſſe,
quòd emptum prædium ex prætio fructuū ex his
rebus non eſt, quæ in prædium locatum inferri
uel inuehi poſſunt. quæ quidem inuectio, uel il-
latio ad inducendam tacitam hanc hypothecam
neceſſaria eſt. l. debitor. ff. in quib. cauſ. pig. uel hy-
poth. tacitè contrah. Hæc ratio non conuenit illi
125 reſponſo Alex. in † d. l. 3. qui reſpondit prædiū
ex fructibus perceptis è fundo hypothecato em-
ptum non contineri ſub illa hypotheca, & tamen
non agit Alexander de ea tacita hypotheca, quæ
per illationem & inuectionem contrahitur. Præ-
terea, ſi in ſpecie noſtra præſupponeremus empta
ex prætio fructuum fuiſſe illata & inuecta in præ
dium locatum, non eſſet aliqua dubitatio, an eſ-
ſent hypothecata; quia ex noua illatione uel inue
ctione hypotheca cauſata eſſet. at nos quærimus,
an, quemadmodū fructus locati prædii, ſine alia
inuectione (ut ſuprà diximus) ſunt tacitè hypo-
thecati, ita etiam ſit res ex eo prætio empta. & di-
cimus non eſſe: quia diuerſa eſt res à fructibus &
eorum prætio. Erit itaque in iudiciis obſeruandū,
ut diligenter conſideret locator, an alienati fru-
ctus adhuc extent: ſi extabunt hoc interdicto eo-
rum poſſeſſio poterit uendicari. ſi uerò erunt con
ſumpti, & alia non ſuperſint conductoris bona,
res empta ex illo prætio ut hypothecæ ſuppoſita,
in ſubſidium uendicari poterunt: non tamē hoc
poſſeſſorio iudicio, cum à conductore nunquam

fuerint

fuerint poſſeſſa, ſed actione hypothecaria. atque
ita declaratur d.l.5.C.in quib.cauſ.pig.uel hypo.
tacitè contrah.

116 QVAERO decimo ſeptimò an hoc†interdi-
ctum reddatur pro poſſeſſione rerum uænalium
inuectarum atque illatarum in cõducto prædio?
Eſt hæc controuerſa iuris quæſtio apud noſtros
iuris ĩterpretes. Ego plures caſus ſoleo diſtingue-
re atque conſtituere. Primus eſt, cum res uæna-
les in prædium ruſticum cõductum inſeruntur,
uel inuehuntur. hoc caſu opinor hæc non cenſe-
ri tacitè hypothecata pro penſione huius prædii
ruſtici. ea eſt ratio, quòd eo animo illata non fue
runt, ut ibi perpetuò, hoc eſt, durante locatio-
nis tempore eſſent, nec earum cauſa conductum
eſt prædium hoc ruſticum, iuxta l.debitor.ff.de pi
gno. ſed potius ibi repoſita & accommodata, do
nec uſque exportentur & ſuum in locum inue-
hantur, cenſentur. quamobrem nulla contrahi-
tur hypotheca.

127 Secundus eſt caſus, cum conductor,† qui ne-
gotiationem aliquam exercet, prædium urbanũ,
id eſt, domum in ciuitate uel oppido conducit,
non ut in ea negotietur, ſed ſolum ut eam inha-
bitet. tunc, ſi uænalia aliqua in illud prædium in-
uehit eo animo, ut nacta occaſione diſtrahat, uel
ut aliò conducat & tranſportet, erit inquam hoc
in caſu dicẽdum ut ſuperiore, nempè contractam
non eſſe in rebus illis uænalibus hypothecã; cum
non fuerint in eam domum inuectam, ut ibi eſ-
ſent perpetuò, hoc eſt, durante locationis tem-
pore. d.l.debitor. non enim cẽſentur hæres illius
loci, in quam inuectæ fuerunt, ſed illius ad quem
ſunt tranſportandæ. Nec eam ob cauſam domus
conducta, ut ſcilicèt in eam uænalia inſerreren-
tur; ſed caſu id euenit, ut inſerrerẽtur, alio ut dixi
tranſuehendæ, iuxta.l.ex facto. ff.de hæred. inſt.
atque ita doctè & rectè docuit Connanus lib. 4.
comme.iuris ciuilis, cap. 16. nume. 8. Et hoc in ca
ſu procedat opinio eorum, qui negarunt hæc uæ
nalia hypothecata cenſeri, quam ſanè opinionem
probarunt Baldus in d.l.certi iuris. nume. 9. C.lo
cati. Alex.in l.ſi conſtante in ptin. num. 35. ff.ſol.
matr. & ibidem Crotus in prima lectura. nu. 96.
Soc. Tract.fallen.reg. 192. fallen. 2. & Neguſan. in
Tract.de pignor.in quarto membro ſecundæ par
tis. nume. 153.

128 Tertius eſt caſus, cum † conductor, qui ne-
gotiationem exercet, prædium urbanum eam ob
cauſam conducit, ut ibi uænalia reponat & uen-
dat: quemadmodum facere conſueuerunt merca
tores, qui domos unà cum apothecis, ĩ quas mer
ces inuehunt, ut ibi uendant & negotientur. hoc
in caſu hæ merces uænales hypothecatæ cenſen-
tur pro penſione ipſius domus & apothecæ, cum
eam ob cauſam conducta ſint. Quam ſanè ſen-
tentiam expreſſim probauit Connanus. d.c. 16.
num. 8. qui & illud ſcribit, Mercatores conducẽ-
tes ædes in ciuitate, ut ibi reponant quas mittant
in aliis regionibus cenſeri obligaſſe merces illas
pro penſione ędium, quas horreum, & uulgò ma
gazenos appellãt. id quod quotidie uſu uenire ui
demus Mediolani, Venetiis, Genuæ, & aliis in lo-
cis, in quibus maximè negotiationes exercen-
tur. Et hoc in caſu procedere poteſt opinio Go-
meſ. in d.§.item ſeruiana. num. 13. & cum eo Za-
ſius nume. 10. inſt.de actio. qui contendit, regu-
lam eſſe conſtituendam, uænalia cenſeri tacitè hy-
pothecata pro penſione ædium, ex.l.cum taber-
nam. ff.de pigno. rectè loquitur Gomeſius intelli-
gendo eum loqui in ſpecie huius propoſiti caſus.

129 Nam &†taberna ſignificat locum in quem mer
ces importantur & exportantur negotiationem
tractãdo. & alio nomine horreum appellatur, uel
area, cuius meminit Vlpianus in l.3. ff. in quib.
cauſ.pig.uel hypot. tacitè contrah. quo loci ait in
horreum, uel aream illata & inuecta cenſeri pro
130 eorũ pẽſione tacitè hypothecata. eſt enim†hor-
reum locus in quibus res pretioſiſſimæ reponi ſo
lebant, ut teſtatur iuris cõſ. in l.1. ff.de off.Præfec.
uig. & in l.in ratione.§.diligenter. ff.ad l.falcid. &
quemadmodum in taberna, ita & in horreo &
area mercimonia & negotiationes exercebantur,
l.quoties. ff.de pecul. & l.cũ in plures. §. locator
horrei. ff.locati. & l.ſed etſi. ff. de inſt. actio. quod
etiam ſenſerunt eruditiſſ. Connan. li.4.commen.
iuris, c. 10. nume. 7. & Goueanus lib. 1. lectio. ua-
ria. c. 13. & Alcia. in l.non ſolum. §. morte. nume.
58. de operis no.nunt. qui ait, horreum uulgò ma
gazinum appellari. Quocirca ſi tex. in d.l.cum ta-
bernam. ff.de pignor. cum d.l.3. ff. in quib. cauſ.
pig.uel hypoth. tacitè cõtrah. coniungantur, cla-
rè intelligemus, non eſſe conſtituendam differen
tiam inter expreſſam hypothecã & tacitam, quam
adhibet Bald. in l.certi iuris C. locati. dum intel-
ligit. d.l.cum tabernam, loqui in expreſſa hypo-
theca. admiſſo enim quod loquatur in hypothe-
ca expreſſa, attamen idem eſt in tacita, ex d.l.3. Et
uerè (meo iudicio) non erat dubitatio apud Scæ-
131 uolam in d. † l.cum tabernam, ob hypothecæ
ſpeciem, quòd ſcilicet eſſet uel expreſſa, uel ta-
cita; ſed ſolum dubitabatur, an merces emptæ
erogatis primis, atque ita futuræ ſub hypotheca
continerentur. & dicendum uidebatur non con-
tineri, ex regula l.ult. C. quæ res pig.oblig.poſſ. at-
tamen contrarium Scæuola ea ratione reſpondit,
quòd taberna, ut horreũ, & area corpus eſt quod
dam uniuerſale, quod nũquam interiit: nam no-
uæ merces in locum uenditarum ſufficiuntur, &
aliæ importantur, aliæ exportantur. quemadmo-
dum gregis uniuerſitas, quæ ob id non moritur
cum in locum pecorum demortuarũ aliæ & aliæ
deinde uel natæ, uel emptæ ſubrogantur. quod re
ctè in ſpecie noſtra declararunt Bart. & Soc. in l.
q Romæ. §. Callimachus. 1. notab. de uerb. oblig.
Gomeſ. in d.§.item ſeruiana. nume. 31. uerſic. uel
ultrà. & Zaſius ibidem. nume. 21. & Neguſan. in
Tract. De pignorib. in ſecundo membro ſecundæ
partis, nume. 18. 20. Eſt ergo uera hæc iuris ſen-
tentia, uænalia cenſeri tacitè hypothecata pro
pẽſione conductæ domus, apothecæ, tabernę, hor
rei, & areæ, Quod fortius procedit, cũ in eis alia,
præter uænalia inferuntur, uel inuehuntur: ita do
cuit Gomeſ. d.§.item ſeruiana. nume. 19. uerſicu.
ſed tamen. Præterea hæc doctrina intelligitur ſo-
lum de mercibus, quæ reperiuntur tempore ortæ
obliga-

obligationis: ita declarat Neguſantius præcitato
loco num. 23. ex traditione Baldi in l. ubi adhuc.
numero 18. uerſiculo ſed pone maritus. C. de iu-
re dotium. Quare, ſi hæ merces in alium alienan-
tur, nulla contra eas exerceri poteſt hypotheca-
ria. quæ ſanè declaratio eſt notabilis ad d. l. cum
tabernam. ff. de pigno. & ad d. l. 3. ff. in quib. cauſ.
pigno. uel hypoth. tacitè contrah. Hæc tamen de-
claratio procedit, niſi illatione & inuectione fa-
cta à conductore, merces illas locator apud ſe
recipiat & includat, & eas deinde cóductor alie-
net. tunc illa alienatio non impedit locatoris hy-
pothecam, ob quam ea à tertio auocare poterit.
Ita Balduinus in commentariis De pignoribus. c.
6. col. 3. uerſic. ſi tamen locator. ex l. penult. ff. in
quib. cauſ. pig. uel hypoth. tacit. contrah. etſi diſ-
ſentiat Connanus.

Quartus eſt huius quæſtionis caſus, cũ domus
conducitur, ut eam pater ipſe familias unà cum
132 ſua familia inhabitet, in eamque † uinum, fru-
mentum, & cæteros ſuorum prædiorum reditus
inferat, uel inuehat. quos ſanè reditus partim in
proprios habet uſus, partim uerò uænales; ſicu-
ti fit quotidie ab opulentis & diuitibus. Hoc ſa-
nè caſu reditus hi, quamquam uænales, hypothe-
cati cenſentur pro penſione domus; quam is pa-
terfamil. eo animo conduxit, ut non ſolum ſibi,
ſed etiam ut ſupellectili & cæteris ſuis rebus pro
uideret: ita doctè ſcriptum reliquit Connanus
lib. 4. commen. iuris ciuilis, cap. 16. numero 8. ex
l. in prædiis. ff. in quib. cauſ. pig. uel hypoth. tacitè
contrah. quo loci Pomponius ait, Videndum eſt,
ne non omnia illata, uel inducta, ſed ea ſola, ut
ibi ſint illata fuerint, pignori ſint. non dixit, ut
ibi ſint perpetuò, ſed tantùm, ut ibi ſint, ideſt,
quorum cauſa ipſæ ædes conductæ fuerunt. Quia
133 propter uerba illa † d. l. debitor. ff. de pignor. ut
perpetuò ibi ſint, exponenda ſunt, ut ſint in præ
dio cauſa ipſius prædii, atque ob id ne amoue-
rentur hoc locationis tempore, uti iam admo-
nui. Nam abſurdum foret dicere, perpetuò, ideſt,
ut ſemper ibi ſint, cum nulla res dici poſſit perpe
tuò eſſe poſſe. Quare eſt quod cócludamus, quòd
ſi tempore finitæ locationis penſio debetur, pote
rit poſſeſſio earum rerum, quarum cauſa prædiũ
fuit conductum, ex hoc interdicto auocari: quip
pè quòd merces, & bona illa tacitè hypothecata
penſionis nomine reperiuntur.

134 QVAERO decimo octauò, an hoc † inter-
dictum reddatur pro poſſeſſione pecuniæ illatæ
in prædium conductum? Duo caſus diſtinguo.

Primus eſt, cum loquimur de pecunia, quæ à
conductore ita in arca recondita habetur, ut loco
135 peculii & cuiuſdam ſupellectilis ſit, iuxta † l.
ſi chorus. §. his uerbis. de leg. 3. quam egregiè de-
clarant Duarenus lib. 2. diſputa. anniuerſ. cap. 30.
& clarius Coraſius lib. primo. miſcella. iuris. cap.
13. Hoc in caſu ſi illata ſit hæc pecunia in prædiũ
ruſticum conductum, non obligatur pro penſio-
ne prædii, cum eo animo in illud prædium ſit il-
lata, ut ibi ſit, non uerisſimile eſt, patremfamil. ui-
rum diligentem prædium ruſticum eam ob cau-
ſam conduxiſſe, ut in illud arcam pecuniarum
inferret: non ergo pro illius penſione cenſetur
hypothecata, iuxta l. debitor. ff. de pigno. quam
ſuperiore quæſtione declarauimus. Cũ uero hæc
pecunia inſertur in prædium urbanum condu-
ctum, hoc eſt, in domum, dicendũ eſt pro pen-
ſione illius domus eſſe tacitè hypothecatam, quẽ
admodum & cætera ſuppellectilia inuecta: ita
cenſuerunt Barba. in cap. nulli, col. ulti. de rebus
eccle. non alie. & Gomeſ. in. §. item ſeruiana. nu-
mero 21. inſt. de actio. & ibidem Zaſius. numero
22. Ea eſt ratio, quòd ut res immobilis iudicatur
l. qui filium de leg. 3. uel rectius enumeratur in-
ter ſuppellectilia, quarum etiam cauſa conducta
fuit domus.

135 Secundus eſt caſus, cum loquimur † de pecu-
nia, quę à cóductore domus ita in domum infer-
tur, ut eam in quotidianos uſus expendat: tunc
non cenſetur pecunia illa tacitè hypothecata pro
penſione domus: ita cenſuit Gomeſ. in d. §. item
ſeruiana. numero 20. inſt. de actio. & ibidem Za-
ſius, numero 22. & in ſimili hypotheca mulieris
pro dote in bonis uiri contracta docuit Crotus in
l. ſi conſtante, in prima lect. nume. 96. & in repe.
nume. 140. ff. ſol. matr. Ea eſt ratio, quòd domus
conducta nó fuit eam ob cauſam, ut pecunia hęc
ibi eſſet, iuxta d. l. debitor. de pignora. cum hæc
136 † pecunia, quæ quotidie expenditur, loco non
circumſcribatur l. ſi fideicommiſſum. §. tractatũ.
ff. de iud. eſt enim inuenta pecunia, ut expenda-
tur l. 1. ff. de contrah. empt. quam in hanc ſenten-
137 tiam declarant. & hæc † pecunia connumerari
ſolet inter illa, quæ ſeruádo ſeruari non poſſunt,
ita Bar. & Iaſ. in l. 1. §. ſuit quæſitum. ff. ad trebell.
ille num. 3. iſte nume. 36. latè Tiraq. in Tract. de
retract. conſang. §. 1. glo. 7. num. 104. Boe. q. 209.
& Rolan. Tract. De lucro dotis. q. 91. num. 12. ubi
latè explicant. Hic caſus ea ratione confirmatur,
quòd ſi in expreſſa hypotheca hæc pecunia nó cõ
tinetur, l. Cum tabernam. §. ult. ff. de pigno. quan-
tò fortius cõtineri non debet ſub hac tacita. Hinc
138 etiam uidemus in legato † generali de quibuſ-
cumque rebus facto pecuniam numeratam non
contineri l. ſi mihi Mæuia. §. ul. de leg. 3. quam ſin
gularem eſſe dixit Iaſ. in l. ſingularia. nume. 28.
ff. ſi certum peta. quem ſecutus eſt Gomeſ. d. nu.
20. idem aſſerens in hypotheca expreſſa, ne ſcili-
cet in ea contineantur. & textum illum declarant
Pariſ. conſil. 80. nume. 42. lib. 2. & Rubeus conſil.
1 ſu. nume. 10.

139 QVAERO decimo nonò, an hoc † interdi
ctum reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione ueſti-
mentorum quotidianorum illatorũ & inuectorũ
in domum conductam? Et non reddi dicendum
eſt, nec enim pro penſione ipſius domus cenſen
tur tacitè hypothecata: ita docuit Baldus in l. cer
ti iuris, nume. 9. C. locati. quem ſecutus eſt Negu-
ſa. in d. Tract. De pignorib. in 4. membro ſecun-
140 dæ partis, nume. 151. Ea ratione, quòd † ueſti-
menta non ueniunt in expreſſa hypotheca, l. obli
gatione generali, cum ſubſeq. ff. de pignor. à for-
tiori ergo nec in tacita. Qua ratione adducti Io.
Fab. & Ang. Aret. in d. §. item ſeruiana, ille nume.
2. iſte nume. 1. in fi. inſt. de actio. & ibi Zaſius. nu-
me.

me.22.uerſi. Quintò inferas. idem eſſe cenſuerũt
de lecto, & his quæ obligari nõ ſolent, & eos eſt
ſecutus Afflictus deciſ. 184. ad finem. Et hæc iu-
ris ſententia procedit, cum alia extãt illata bona,
quæ ſub ea hypotheca contineri poſſunt: ſecus ſi
nihil aliud illatum fuiſſet, quàm hæc, quæ regu-
lariter non ſolent obligari, nam tunc hæc cenſen
tur hypothecata: ita declarat d.l. obligatione ge-
nerali, Petramſancta ſing. 35. Dictum eſt. quem,
alio ſimili in caſu loquens, ſecutus eſt Gomeſ. in
141 d.§. item ſeruiana. num. 22. ad finem. Ita † libri
ſcholaſticorum & militum arma non cenſentur
tacitè hypothecata. Zaſius. d.§. item ſeruiana. nu.
23. poſt Aret. & alios ibi.
142 QVAERO uigeſimò, an † reddatur hoc in-
terdictum ad adipiſcendam poſſeſſionem inſtru-
mentorum, quæ debitorum nomina continent,
ſi in domum conductam illata fuerunt? & dicẽ-
143 dum eſt non reddi: Nam hæc † non cenſentur
tacitè hypothecata pro penſione domus: ita Pe-
trus, Cynus, & Salic. in l. certi iuris. q. 4. C. locati.
Ang. Aret. in d.§. item ſeruiana. numero 15. inſt.
de actio. Neguſant. in Tracta. de pigno. in 4. mem-
bro ſecundæ partis. numero 155. uerſiculo octa-
uò limita. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quòd eo ani
mo illata non fuerunt ut ibi eſſent, iuxta l. debi-
tor. ff. de pigno. ſed ſolum ibi repoſuit donec cre-
ditum exigeret l. ſi fundus. l. ſi in uicina. de le. 3.
144 Accedit quòd † debitorũ nomina non ueniunt
in expreſſa generali bonorum obligatione, ut nec
in legato l. Caius. de lega. 2. & l. ſi mihi Mæuia. §.
ulti. de leg. 3. declamant Soc. ſen. conſi. 101. col. 2.
lib. primo. & Tiraq. in l. ſi unquàm in uerbo. bo-
na. numero 13. C. de reuo. dona. minus ergo ſub
tacita continentur. uerum Zaſius in d.§. item ſer-
uiana. nume. 19. inſt. de actio. à communi diſſen-
tit, ſed nihil adfert quod urgeat.
145 QVAERO uigeſimo primò, an hoc † inter-
dictum detur pro bonis illatis in domum à famu
lo, qui domino inſeruire promiſſit? Et non dari
opinor: quoniam eius bona non cenſentur tacitè
hypothecata pro ſeruitii præſtatione, ita docuit
Baldus in l. certi iuris. nume. C. locati. quem ſecu
tus eſt Neguſant. in Tract. de pigno. in 4. membro
ſecundæ partis. nume. 151. Ea eſt ratio, quòd nul
la lege cautũ eſt, quòd bona hæc hypothecata hãc
ob cauſam cenſeantur. Et uerè hic famulus non
dicitur conductor domus, ſed operum ſuarum lo-
cator, quemadmodum & artifex, iuxta l. 2. C. lo-
cati. etſi Baldus dubitauerit.
146 QVAERO uigeſimo ſecundò an hoc † inter
dictum reddatur ad adipiſcendam poſſeſſionem
rerum illatarum & inuectarũ in portica domus
conductæ? Et reddi opinor. ſi quidem ita hæc cẽ-
ſentur tacitè hypothecata pro penſione domus,
ac illa met, quæ in ipſam domum illata fuerunt:
ita ſcriptum reliquit Neguſant. in Tracta. De pi-
gno. in 4. membro ſecundæ partis. numero 139.
etſi Baldus in l. certi iuris. numero 13. in fin. C. lo
147 cati, dubitauerit, Ea eſt ratio, quòd † illata & in-
uecta in ædificia coniuncta atque continentia do
mui cenſentur in domum ipſam illata. l. eo iure,
§. primo. ff. in quib. cauſ. pigno. uel hypothe. taci-
148 tè contrah. At † porticus dicitur eſſe domui cõ
iunctus, & ideo legata domo uenit & porticus
illi coniunctus. l. cætera. §. hoc ſenatus. ubi Barto.
Iaſ. & cæteri. de leg. 1. ita locata domo cenſetur lo-
catus & porticus. Hinc dicimus, quòd ille qui
149 eſt tutus in domo, † eſt etiam tutus in porti-
cu: ut declarat Soci. in l. plerique. numero 47. &
ibi Alexan. numero 15. & Iaſ. numero 19. ff. de in
ius uocan.
150 QVAERO uigeſimo tertiò, an hoc † inter-
dictum reddatur pro poſſeſſione adipiſcenda il-
lorum bonorum, quæ in naui conducta, illata, &
inuecta fuerunt? Et concedi opinor. ſi quidẽ æquè
obligata illa cenſentur pro penſione nauis, ac illa
quæ in domum conductam inferuntur: ita ſcri-
ptum reliquerunt Baldus in l. certi iuris num. 7.
C. locati: & Neguſa. in Tract. de pigno. in 4. mem-
bro ſecundæ partis. nu. 140. & Baldum ſimplici-
tèr ſecutus eſt Tiraq. in Tract. De retractu cõſang.
151 §. 1. glo. 7. numero 89. Ea eſt ratio, quòd † nauis
prædium urbanum, uel ex aliorum ſententia, ru-
ſticum cẽſetur, & idem de ea iudicatur, quod uel
de domo, uel de fundo iudicatur: uti multa
oſtendit Tiraquellus præcitato loco, ad quem le-
ctorem allegare ſatis uiſum eſt. Illud ſolum erit
conſiderandum, quòd ſi nauis prædio ruſtico æ-
quiparatur, concurrere debent in hac hypotheca
contrahenda, quæ diximus adeſſe oportere cum
ruſticum prædium locatur.
152 QVAERO uigeſimo quartò, an hoc † inter-
dictum reddatur pro adipiſcenda poſſeſſione bo-
norum inuectorum & illatorum in molẽdinum
conductum? Et dicendum eſt reddi. quandoqui
dem bona in illud illata & inuecta cenſentur ta-
citè hypothecata. ita ſenſit Bar. in d.l. certi. nume.
7. C. locati. & Neguſan. in d. Tracta. de pigno. in
4. membro ſecundæ partis, nume. 144. etſi ambi-
153 gat, † an ſit prædium ruſticum, uel urbanum.
ſed eſto quòd ſit ruſticum, attamen illata in illud
cenſentur obligata, cum tamen concurrunt ne-
ceſſariò requiſita, ut ſuperiore quæſtione docui.
An autem molendinum ſit prædium urbanum,
uel ruſticum, latè ſcribit Tiraq. in d. Tract. de re-
tractu conſang. §. 1. glo. 7. nu. 92.
154 QVAERO uigeſimo quintò, quid ſi † loca-
tor ſibi proſpexit ſpecialiter de obligatione cer-
tarum rerum, an aliæ res in conductum prędium
deinde illatæ, ſint ſibi obligatæ, ita quòd pro adi-
piſcẽda earum poſſeſſione hoc interdictum red-
datur? Et reddi opinor. ſi quidem uerior eſt illa
ſententia Baldi in d.l. certi iuris. numero 13. C. lo-
155 cati. cæteras res † ſpecialiter non obligatas ma-
nere ſub tacita hypotheca ob illationem & inue-
ctionem. Baldum ſunt ſecuti Io. Fab. & Aret. in d.
§. item ſeruiana. inſt. de actio. Iaſ. in l. item quia,
ff. de pactis. & Neguſan. in Tracta. de pigno. in 4.
membro ſecundæ partis. num. 138. uerſic. quartò
amplia. Ang. Aret. in d.§. item ſeruiana. nume. 4.
uerſ. Quid ſi locator. quãquàm Petrus, Cynus, &
Salic. in d.l. certi iuris, diſſentiat. Quorũ ſanè Pe-
tri ſcilicet & Cyni opinio nititur illa regula de-
ſumpta à l. ult. C. de pactis cõuentis. quod, ubi extat
hominis prouiſio, ceſſat prouiſio legis. Verùm
reſpondet,

respondet, & rectè Baldus in d.l.certi iuris, num.
156 13. quòd tunc demum † legis prouiſio facta in
defectũ prouiſionis hominis ceſſat ob ipſius ho-
minis prouiſionem: ſed ubi ex diuerſo fonte &
radice legis prouiſio prouenit atque deſcendit,
tunc non ceſſat ex prouiſione hominis. quemad-
modum in caſu noſtro, in quo illatio & inuectio
bonorum facta a conductore in conductam do-
mum excedit terminos pacti conuenti, & ab alio
fonte hypotheca prouenit, nempe ab inuectione;
ultra ergo pactum conuentum operari debet, ne
fruſtra is inuectionis actus ſit factus. Et in ſimili
declarat Alber.in d.l.ult.in fine. C.de pactis con-
uent.quòd tunc promiſio hominis non facit ceſ-
ſare diſpoſitionem legis cùm tendunt ad diuer-
ſos effectus.& Albericum ſecuti ſunt Decius con
ſilio 386.numero ſexto.Soci.Iun.conſil.130.nu-
me.12. lib.primo.

Præterea & ſecundò reſpondetur, hanc proui-
ſionem legis, qua tacita hypotheca inducta eſt ex
illatis & inuectis in domum, dicitur prouiſio or
dinaria: quo fit, ut ex prouiſione hominis ſuper-
uenienti, hoc eſt ex pacto conuento ceſſare non
debeat: ita regulam d.l. ult. declarant Barto. in l.ſi
cum dotem, in princ.ff.ſol.matr. & in l.1.§.unde
quæritur.nume.7.ff.de publica.& nect.Alex.in l.
maritus.nume.3.C.de procur.Bald.in l.3.nume.
12.C.de iure emphy. Decius in cap.in præſentia,
in fine.de proba. Ruinus conſi.74.nu.18.lib.1.&
in ſpecie noſtra ita declarat Cur.Sen.conſi.41.in-
cipit.In nomine ſanctæ.col.pen.in prin. poſt Bal-
dum, quem citat.

157 QVAERO uigeſimo ſextò, † an hoc inter-
dictum reddatur locatori aduerſus cõductorem,
qui tacitè atque præſumptiuè cenſetur prædium
prius expreſſe locatum reconduxiſſe? Et opinor
reddi. ſiquidem cum credatur repetita locatio &
conductio, ita & quæ in conſequentiam uenit ta-
cita hypotheca illatorum & inuectorum. ita pro
bat latem quæritur.§.qui impleto.ff.locati & ibi
ſcribunt omnes, declarant Ruinus cõſi.78.lib.1.
Alcia.Tract.præſump.reg.2.præſump.17.Afflict.
deciſ.265.num.5.Gozad.conſi.94.num.5.Craue.
conſi.87.nume.8.qui copioſè declarant, quomo
do procedat regula d.§.qui impleto.

158 QVAERO uigeſimo ſeptimò qualis † eſſe de
bet forma libelli in hoc interdicto? ita formari
poſſe opinor. Dico atque narro me locaſſe domũ
meam, quam illo in loco poſsideo Caio pretio
quinquaginta coronarum quotannis mihi per
ſoluendis: qui conductor domum ipſam per biẽ-
nium inhabitauit, in eamque permulta bona à ſe
poſſeſſa eo tempore intulit atque inuexit; Verùm
quia debitam penſionem mihi nõ perſoluit, ideo
peto me mitti in poſſeſſionem dictorum bono-
rum mihi penſionis nomine hypothecatorũ, id-
que ex ſaluiano interdicto. Qua quidem ex for-
ma intelligimus ſolum iudiciũ poſſeſſorium adi-
piſcendæ eſſe motum cum ſola poſſeſſio condu-
ctoris narrata ſit; cumque ſolum petitum ſit in
poſſeſſionem mitti. Atque ita ſenſerunt Ange.
Aret. in §.item ſeruiana, in fine. inſt. de actio. &
ibidem Iaſ. num.57. & Ant. Neguſant. in Tract.
de pigno. in ult.membro ultimæ partis. numero
26. Qui & illud ſubiicit, quòd ſi narratũ fuerit,
illata & inuecta bona fuiſſe in bonis & ex bonis
159 ipſius conductoris, dicitur intentata † actio hy
pothecaria. quod clarius etiam erit, ſi petitum
fuerit in concluſione libelli, bona illa iure pi-
gnoris & hypothecæ ſibi relaxari penſionis no-
mine? quemadmodum in hypothecaria con-
cludi ſolet; ut tradit Practi. Papien. in forma li-
belli pro actione hypothecaria. Bart.in l.rem alie-
nam.ff.de pigno. actio. Soc.ſen. conſilio 112. nu-
mero 4.lib.4.& egregiè Ripa in Rubr.ff.de pign.
numero 19.in fine. Quid autem interſit inter unã
& alteram libellandi formam, ſatis intelligimus
ex his, quæ ſcripta ſunt ſupra.q.2. & quæ infrà q.
30.dicemus. Cum uero narratum fuit, bona illa
fuiſſe in bonis dicti conductoris, & ab eo poſſeſ-
ſa, concluditurque ſe mitti in poſſeſſionem, & illa
iure pignoris relaxari, dicitur cumulata hypothe-
caria actio, cum hoc interdicto, quod cõceditur,
ut mox ſubiiciam.

160 QVAERO uigeſimo octauò, an hoc † re-
medium poſſit cumulari cum actione hypothe-
caria? Et poſſe docuit Paulus Caſtren.in l.rẽ alie-
nam.num.10.ff.de pigno.actio.qui ſcriptum re-
liquit, ſe ita ex facto interrogatum reſpondiſſe in
cauſa quadam Piſtorienſi. Caſtrẽſem ſecutus eſt
Neguſant.in d.tracta.de pigno. in ultimo mem-
bro ultimæ partis, nume. 26. aſſerunt ij, hoc eſſe
ſummæ utilitatis, ut libellus in hoc iudicio defen
di poſſit. Eſt enim uera iuris & Doctorum ſen-
161 tentia, † in poſſeſſorio adipiſcendæ petitorium
cum poſſeſſorio cumulari poſſe.l.cũ fundum. §.
ult.de ui & ui arma.& cap.paſtoralis de cauſ.poſ.
& propriè.& ſcribunt omnes in l. naturaliter. §.
nihil commune, de acquiren. poſſeſ.ibi Ripa.nu
mero 142.& infrà dicemus in 4. remedio. q.64.
quo loci plena manu trademus, quæ de hac cu-
mulatione in remediis his adipiſcendæ poſſeſſio-
nis haberi & dici poſſunt.

160 QVAERO uigeſimo nonò, † quæ neceſſa-
riò probanda ſunt in hoc iudicio? Barto.in l.pri-
ma numero 3.ff.de ſaluia.interdict. & in l.prima
nume.2.C.eo.docuit ſufficere probare bona hæc
illata & inuecta in prædium conductum, fuiſſe
poſſeſſa ab ipſo conductore tempore, quo illata
fuerunt, atque ita tempore obligationis contra-
161 ctæ. Non † enim neceſſe eſt probare fuiſſe pro-
pria ipſius conductoris: quoniam illud requiri-
tur cum iudicium petitorium mouetur. Idem do
cuit Caſtren.in l.rem alienam, ad finem. ff. de pi-
162 gno.actio.qui ait non eſſe † neceſſe probare, bo
na illa ſibi fore obligata pro penſione domus, ſed
ſufficere illud narrare. Quod placuit & Angelo
Areti.in §.item ſeruiana, numero 9.& ibi Iaſ. nu
mero 98.Gomeſ.numero 35.& Zaſius nume.31.
inſt.de actio.Soc.ſen.conſi.112.numero 6. lib.4.
Cæpol.caut.81. Quando quis. Corne. conſil.55.
nume.5.lib.3.Grato.conſil.119.numero 7. lib.2.
Pract.Papien.in forma libelli pro actione hypo-
thecaria in uerbo, ſub eodem nume.8. Neguſan-
tio. Tract.de pigno. parte octaua, membro primo,
numero ſextò. Afflictio deciſ.383, nume. 2. Ripa

in

in Rubr.ff.de pigno.numero 19.& Rolando con
ſilio 14.numero 6.lib.1. Illud etiam ante omnia,
(quod pro comperto & abſoluto relati doctores
præſupponunt) probare debet hic actor, nempè
163 ſe ex ea † cauſa locationis & conductionis cre-
ditorem eſſe. Nam hæc eſt qualitas, imò ſubſtan
tia & neceſſarium antecedens ad conſtabiliendũ
iudicium. Quemadmodum, quando quis agere
164 † uult tanquam hæres uel filius, conſtare prius
debet ſe eſſe talem atque ita hæredem, vel filium.
Decius conſilio 321.numero 2. & conſilio 376.
numero 10.& Soc.Iun. conſilio 86. numero 34.
lib.2.Parſ.conſi.12.numero 240.lib.1. Et qui tã
quam talis uult accuſare probare debet, ſe eſſe ta
lem.l.non ignorat.C.de accuſat. ubi Bart. ita qui
agere uult, uel quid conſequi tanquam legitima-
165 tus, † ſe talem probare debet, niſi pro eo ſit præ-
ſumptio, quæ probandi onus in aduerſarium reii-
ciat. ita reſpondit Soc.ſen. conſi.59. in principio.
lib. primo. Econtrà etiam dicimus, quòd ille qui
166 † uult agere contra aliquem tanquam contra ta-
lem probare debet eum eſſe talem, ut in eo qui
uult experiri contra hæredem debitoris ſui, con-
tra quem ex ſtatuti diſpoſitione paratã habet exe-
cutionem, probare debet illum reum conuẽtum
eſſe illius ſui principalis creditoris hæredem. ita
Aret.conſilio 32.numero 2.poſt Baldum in l.per
diuerſas.C.mãdat. Qua de re dicam infrà in quin
to remedio huius tractatus. Huc perinet (quòd
167 ad rem maximè facit) quòd † agere uolens ex
inſtrumento executiuo excludi poteſt per exce-
ptionem illam, quòd non conſtat illud eſſe inſtru
mẽtum Bart.in l.1.§.& parui.numero 2.ff. quod
ui, aut clam.& in l.diuus.numero 1.ff.de mil.te-
ſta.latè Vantius in tract.de nullitatib.tit.quis poſ
ſit dicere de nullitate.numero 40.& Craue. con-
ſilio 211.numero 5. Quoniam (ut dixi ſuprà) om
168 nis † diſpoſitio ſubſtantiam præſupponit.l.di-
uus.ff.de mil.teſta.l.ſi quis aliquid.§. teſtamen-
tum.ff.de pœnis.Calcaneus conſilio 87. numero
3.Hinc docuit Iaſon in l. ſi quando in 4.nota. C.
unde ui ex Baldi ſententia, quòd ſi ex ſtatuto cer-
169 ta ſub forma procedi poteſt † cõtra homicidã,
conſtare prius debet illud homicidium fuiſſe cõ-
miſſum. & Iaſonem ſecutus eſt Craue.conſi. 211.
numero 3.conſilio 244.numero 1. & conſi.260.
col.1. Confert quod egregiè reſpondit Baldus in
conſilio 204.Longum thema, colum.ulti. lib.3.
170 quando de † pœna ex contractu, prius conſtare
debet illud, quod ex eo cõtractu petitur, eſſe de-
bitum. Ad rem facit quod reſpondit Bartolus in
conſilio 185.Deodatus, in fine. lib. 1. cum quis
171 ratione † contractus aliquo in loco conueniri
poteſt, prius conſtare debet de ipſo contractu.
quod reſpondit, & Craue. conſilio 280. numero
3.quo loci ex Baldo conſil. 177. Ad euidentiam.
172 lib. 5. ſcribit, quòd antequam declaretur, † em-
phyteutam, ob nõ ſolutum canonem, cecidiſſe à
commodo emphyteuſis, prius conſtare debet agẽ
tem eſſe dominum, & rem illam eſſe emphyteu-
ticam. Ita ergo (vt cætera ſimilia prætercam) in
caſu noſtro dicendum eſt, quòd iſte locator qui
ſaluianum hoc interdictum mouere uult, prius
probare debet ſuum creditum: atque ita conſta-
re debet de debito illius conductoris. Quod qui-
dem in ſpecie hac rectè docuit Franciſcus Sarmẽ-
tus in commentariis, De reditibus eccleſiæ. parte
3.cap.2.numero 23.24.Nam (ait ille & rectè in
hoc) prius debet conſtare, an obligatio & hypo-
theca ſubſiſtat: cum ſine principali obligatione
hypotheca nulla ſit.l.res hypothecæ.ff.de pigno.
Quocircà (inquit Sarmentus) duo ſunt iudicia.
In primo agitur, an obligatio ſubſiſtat: quo qui-
dem in iudicio ait requiri pleniſſimam cauſæ co
gnitionem: & tres ſententias ferri oportere. In ſe-
cundo agitur uel actione hypothecaria, ſi de pro
prietate mouetur quæſtio, uel hoc interdicto, ſi
ſolum de poſſeſſione contenditur. Et ob id cum
agitur hoc interdicto ſaluiano ſummariè agitur,
non tamen ſit, quin plena cognitio debiti neceſ-
ſaria ſit: Inde fit conſequens (inquit ille) quod in-
terdictum hoc ſaluianum nõ eſt ita ſummarium
& tantæ utilitatis: ut uulgò creditur. Ego hanc,
Sarmenti uiri alioqui eruditi conſequentiam nõ
probo. Non enim iudicium ſuper hoc ſaluiano
173 † interdicto definit eſſe ſummarium, & maxi-
me utilitatis, etſi plenè de debito conductoris cõ
ſtare debet. Nam ſi id admittimus, neceſſum
quoque erit priuilegium militi cõceſſum, ut quo
quo modo teſtari poſſit, parum prodeſſe hæredi
174 ab eo inſtituto, cum. & is probare † plenè de-
beat teſtamentum, in quo ſe hæredem factum aſ
ſerit, l.diuus.ff.de milita.teſta. Ita quoque dicen
dum foret remedium recuperandæ poſſeſſionis
ſummarium & alicuius utilitatis non eſſe, cum
plenè conſtare debeat, ſpoliatum poſſediſſe: &
reum conuentum nũc eſſe in poſſeſſione. uti ſcri-
pſi in Tracta. De recuperanda poſſeſſione Reme-
dio.15.quæſt.31.32. Hinc cenſuit Betous.quæſt.
91.num.7.quòd interdictum unde ui ſemper eſt
merum poſſeſſorium etiam ſi agens ut hæres ſpo
liati probare debet, ſe hæredem atque ita domi-
num.& nume.8. idem eſſe ſcribit in terdicto quo
rum bonorum, & quorum legatorum, etiam ſi
cauſa dominij incidenter in eis tractari cõtingat.
Ita quoque opus eſſet dicere iudicium ex l.ult.C.
175 de edicto diui Adr. tollen. † non eſſe ſumma-
rium & maximè utilitatis, cum plenæ probatio-
nes in eo requirantur, quemadmodum dicemus
in ſubſequenti remedio.quæſt.78.ita & alia iudi-
cia ſummaria & executiua, in quibus perſonarũ
legitimatio fieri debet, ut poſt alios ſcripſi in
Trac.De recuperanda poſſeſſione, Remedio.15.
q.24.Præterea, (quod fortius eſt) opinor uerum
non eſſe, quòd ubi obiicitur à reo conuento,
nõ conſtare de debito, quo is actor experiri uult,
quod inquam plenariè procedi debeat. Nam & ſi
176 plenæ probationes & pfectæ requirantur, † nõ
tamẽ iudicium erit plenarium, ſed ſummarium.
& in ſpecie hac ſcribit Iaſon. in l.2.nume.6.in fi-
ne.poſt Baldum in l.1.nume.6.C.comu.de legat.
177 quòd ſi ex ſtatuto † procedendum eſt ſumma-
riè ſuper inſtrumento guarentigiato, ſuper hypo-
thecaria, quæ mouetur ratione debiti contenti in
inſtrumẽto procedendum pariter erit ſummariè.
His ſimilia retuli in commentariis, De arbitrariis
iudicum

iudicium lib. 1. q. 45. nume. 9. 10. 11. & 12. Qui-
bus addo Bart. in l. Creditores. colum. vlt. verſi.
etiſi igitur. C. de pigno. quem ſum ſecutus infrà
in quinto remedio, q. antepe. ubi de his diſſerui.
His accedit Prætraſanct. ſing. 23. Notant Barto-
lus &c. qui col. 2. ex ſententia Iaſ. in l. vlt. §. vlt.
nume. 3. ad finem. ff. de cond. indebit. ſcribit,
178 quòd quando † adminicula iudicij ſunt par-
tes cauſæ principalia, tunc de illis iudicandum
eſt quod de cauſa principali: atque ita (inquit
Petraſancta) erit in illis procedendum ſummariè
& executiuè, ut in cauſa principali. Et hoc in ca-
ſu verè nos verſamur. Nam ſi locator mouet hoc
interdictum, vt adipiſcatur poſſeſſionem bono-
rum illatorum ac inuectorum à conductore in
prædio conducto: & is conductor negat locato-
ris creditum; atque ita hypothecam: illud cre-
ditum eſt unum ex adminiculis connexis cauſæ
principali: ob id ſuper eo, ac ſuper cauſa prin-
cipali ſummariè erit procedendum. Si verò
(inquit Petraſancta) adminicula ſunt ſeparata à
cauſa principali, aliter proceditur ſuper illis, ac
ſuper principali. Nam & ſi principalis ſummariè
& executiuè tractanda ſit, illa tamen admini-
cula plenariè erunt examinanda: atque ita pro-
cedere poſſunt quæ ſcribit Sarmentus. Et quan-
quam adminicula hæc plenariè tractentur, non
tamen cauſa principalis ſuam naturam & pri-
uilegium perdit.
179 QVAERO trigeſimò, an † ad excluden-
dum hoc remedium obiici poſſit exceptio excuſ-
ſionis, quemadmodũ in hypothecaria obiicitur?
Et non poſſe, in ſpecie reſponderunt Soc. ſen. con
ſil. 80. col. 2. verſi. vel etiam & tertiò. li. 3. Craue.
conſil. 201. nume. 45. & Rolan. conſil. 14. nume.
180 18. lib. 1. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quod † ex-
ceptio hæc ut altioris indaginis, non iudiciũ poſ-
ſeſſorium, ſed petitorium reſpicit: ita Lanfrancus
Balbus deciſ. 84. qui ſcribit, exceptionem excuſ-
ſionis obiici non poſſe in iudicio poſſeſſorio ex l.
ult. C. de acquir. poſſeſſ. qua de re ſcripſi in com-
mentariis De recuperanda poſſeſſione, Remedio.
14. q. 7. Et in hoc iudicio ex interdicto ſaluiano
non admitti exceptiones requirentes altiorem in
daginem ſcriptum reliquit Ripa in Rubr. ff. de pi
gno. nume. 19. & idem ſenſit Franciſcus Sarmen-
tus in commentarijs De reditibus eccleſiæ parte
3. cap. 2. nume. 22.
181 QVAERO trigeſimo primò, an † cùm ter-
tius poſſeſſor horũ bonorũ hoc interdicto conue-
niatur, poſſit locatori agenti offerre creditũ ſuum,
atque ita eum à ſua actione excludere? Et poſſe,
in ſpecie reſpondit Roland. d. conſi. 14. nume. 9.
182 li. 1. & rectè. nã cuicunque poſſeſſori, etiã † nul-
lum ius in re habenti, ius offerendi conceditur. l.
mulier. ff. qui potio. in pigno. habe. & l. Paulus. §.
ult. ff. quib. mod. pigno. uel hypoth. ſol. & egregiè
decidit Afflictus deciſ. 259. ad finem, & Roland.
d. conſi. 14. num. 10. qui alios huius opinionis re-
cenſet. Plures quoque retuli in commentarijs De
recuperanda poſſeſſione, Remedio. 14. q. 17. quo
loci declaraui, offerendi ius non habere locum
aduerſus agentem eo remedio, l. ult. C. de acquir.

poſſeſſ. quippè quòd requirit illa conſtitutio poſ-
ſeſſionis reſtitutionẽ ſine cũctatione: quod ĩ caſu
noſtro non contingit. Accedit, quòd hoc interdi-
ctum locatori redditur ob tacitam hypothecam,
quam in bonis illatis atque inuectis in locatum
183 prædium habet: ab † hypothecæ ius per oblatio
nem crediti perimitur. d. l. Paulus. §. ult. perimitur
ergo & hoc interdictum, quemadmodum in hac
ferè ſpecie ſimili argumentatione utitur Craue.
conſi. 298. nume. 4.

Extenditur hæc iuris & doctorum ſententia,
ut procedat etiam ſi iſte locator eſſet potior in hy-
potheca, & uellet offerre illi poſteriori, poſſidenti
tamen: nam adhuc is poſſeſſor excludit hunc lo-
catorem; atque ita hunc creditorem anteriorem.
ita docuit Salicetus in l. cum notiſſimi. §. eodem.
uerſi. quæro in caſu noſtro. C. de præſcri. 30. uel
40. anno. & Neguſant. in Tract. De pignorib. par-
te quinta, membro tertio. nume. 18.

Declaratur primò, ut procedat hæc doctrina
cùm ante litem conteſtatam ſuper cauſa iudicati
latæ ſententiæ in hoc iudicio poſſeſſorio, ſecus ſi
184 poſt, † ſiquidem ius offerendi ſolùm concedi-
tur uſque ad litis conteſtationem excuſſionis. ita
Bart. in l. ſtipulationes non diuiduntur. num. 15.
de uerb. oblig. & in l. ſi quis ſtipulatus fuerit de-
cem in melle, ad finem. ff. de ſolutio. & Baldus
conſi. 209. Quilibet in ſua poſſeſſor, ad finem,
lib. 3, quos ſecutus eſt Craue. conſ. 298. colum. 1.
Cætera, quæ de iure offerendi adferri poſſent, ui-
deri facilè poterunt apud Neguſantium in d.
membro tertio, qui copioſè diſſerit.
185 QVAERO trigeſimo ſecundò, † qualis
eſſe debet formata ſententia in hoc iudicio? Hoc
facile eſt dictu, ſi libelli formam, cui ſenten-
tia conformis eſſe debet, rectè conſideramus. De-
bet ergo iudex pronuntiare, locatorem mitten-
dum fore in poſſeſſionem illarum rerum in præ-
dium illatarum atque inuectarum à conductore,
ut illa poſſideat iure hypothecæ, donec debita
ſibi penſio perſoluatur.
186 QVAERO trigeſimo tertiò, † an à ſenten-
tia lata in hoc iudicio ex interdicto ſaluiano ap-
pellare liceat? Et non licere ſcripſerunt Bartolus
in l. 1. in fine prin. ff. de ſalui. interd. & in l. 1. nu.
2. & ibi Salicetus uerſi. quæro quintò. C. eo. Alex.
conſi. 73. nume. 11. lib. 5. Cepol. cautel. 81. quan-
do quis. Angelus Aret. in §. item ſeruiana. nume.
* 9. & ibi Gomeſ. nume. 36. *communem eſſe te-
ſtatur. inſt. de actio. Corneus conſi. 190. nume. 2.
lib. 1. Neguſant. in Tract. de pignorib. parte octa-
ua, membro primo. nume. 3. Syluanus conſil. 36.
nume. 2. Rolandus conſi. 14. nume. 4. lib. 1.
& Franciſcus Sarmentus in commentarijs de
reditibus eccleſiæ, parte. 3. cap. 2. nume. 26.
ad finem.

Declaratur hæc doctrina, ut locum habeat
cùm ſola huius interdicti cauſa fuit in iudicio tra-
187 ctata: ſecus ſi † & cum ea altera, quæ appellatio-
nem admittit. Ita in ſpecie declarat Sarmentus
in præcitato cap. 2. num. 27. ex Baldo conſi. 141.
Præmiſſis uerbis. lib. 1. quẽ ſecutus ſum in com-
mentariis De recuperanda poſſeſſione, Remedio

nono. nume. 310. vbi & alios retuli. Quocircà (erit ille) ſi poſſeſſor à locatore conuentus neget creditum locatoris, isque illud probet & feratur ſententia pro eo, appellari poterit à toto iudicio, quia illa cauſa debiti proprietatem reſpicit, quæ cum admittat appellationem, efficit, ut appellatio etiam ſuper ipſo poſſeſſorio admittatur, atque ita in his ferè terminis ſcribit Sarmentus ſenſiſſe Baldum in conſil. 331. ſuper prædicto puncto. lib. 1. dum reſpondit, quòd ſi quis agit

188 tanquam † hæres ad adipiſcendam poſſeſſionem rerum hæreditarium; & poſſeſſor conuentus neget illum eſſe hæredem; quòd ſuper illa quæſtione, an ſit hæres uel non, erit diſputandum, & ſi fertur ſententia, qua is pronuntietur mittendus in poſſeſſionem, ab ea appellabitur. quia illa quæſtio, an ſit hæres uel non, quæ ſubſtantiam iudicio tribuit, cauſam proprietatis reſpicit: & ob id, ſi ab ea appellatur, appellatio etiam recipitur ſuper cauſa poſſeſſionis. Ita etiam in caſu iſto, ſi poſſeſſor negat creditum locatoris, ſuper eo diſputandum erit; cauſa erit proprietatis, ob id à lata ſententia appellabitur tam reſpectu huius cauſæ, quàm poſſeſſionis. Hac in re cenſeo eſſe diligenter animaduertendum; quia non leuem res hæc habet dubitationem. Nam, ſi uera eſſet ita abſolutè Baldi & Sarmenti opinio, facilè eſſet eludere iura omnia, quæ prohibent appellationem in cauſis poſſeſſorijs: Poſſet facilè reus conuentus negare actorem eſſe hæredem, uel dominum, ſeu creditorem; atque ita efficere, ut is probet ſuum illud fundamentum intentionis ſuæ, & lata ſententia appellare. quòd non eſt ita abſolutè concedendum. Quò circa ego ita (rectiore iudicio ſaluo) diſtinguerem duos caſus. Primus eſt, cùm iſte

189 locator, qui hoc remedio experitur, † habet aliquam apparentem probationem ſe uel anteceſſores ſuos locaſſe prædium, cuius cauſa experitur; ut ſi oſtendit locationis inſtrumentum, uel notorium ſit prædium illud eſſe ſuum, & locari conſueuiſſe; tunc ſua intentio eſt ſatis fundata, quia ex locatione ſatis ſuum creditum probatur: & ideo reus conuentus ſi negat locatorem eſſe creditorem non reijcit onus probandi in eum: ſed ipſe debet probare, penſionem fuiſſe ſolutam. alioqui opus eſſet dicere, locatorem eſſe compellendum probare ſibi non eſſe ſolutam penſionem: atque ita negatiuam, quod nulla ratione hoc in caſu dicendum eſt. Ita etiam cùm quis agit, ut tanquam hæres mittatur in poſſeſſionem bonorum defuncti, ſi oſtendit teſtamentum, in quo ſit ſcriptus hæres, ſatis habet fundatam intentionem ſuam; & ideo ſi reus conuentus negat illum hæredem; debet hanc ſuam negatiuam probare. Hoc itaque in caſu dicerem ego, quòd à lata ſententia, qua fuit pronunciatum, locatorem eſſe mittendum in poſſeſſionem appellari non poſſe. Quandoquidem conſtat de cauſa, quæ priuilegium non appellandi tribuit. Nec hic probabiliter reuocatur in dubium principale hoc fundamentum. Ita intelligo Doctores, qui ſcribunt, in hoc iudicio non recipi appellationem. præſupponunt enim iam conſtare de locatione, atque ita de credito locatoris, ut dixi ſupra q. 29. nolunt enim hoc eſſe debere liquidum. Quemadmodum uidemus, quòd ſi

190 † ſtatutum tribuit paratam executionem inſtrumento, intelligitur quando inſtrumentum eſt liquidum & clarum: ita tradunt Bar. in l. creditores. nume. 14. C. de pigno. & Curt. Iun. in l. ult. nume. 5. C. de ed. diui Adr. toll. & copiosè dicemus infrà in quinto remedio huius tractatus. Et ob id ſi ſuper illa liquidatione non eſt dubium aliquod, non conceditur appellatio. Secundus eſt caſus, cùm is qui hoc remedio uult experiri tanquam locator, & non habet aliquam apparentem probationem; ſed ei opus eſt ſolenniter probare ſuam intentionem. Hoc caſu à lata ſententia ſuper hoc, quod debeat in poſſeſſionem appellabitur. ea eſt ratio, quia principalis quæſtio eſt, an is ſit locator uel locatoris ſucceſſor, vel non. & ita rectè procedit Sarmenti opinio. Ita etiam lo-

191 quitur ſuo in caſu † Baldus in d. conſ. 331. lib. 1. Nam uerè Baldus loquitur cùm non conſtat agentem ut hæredem eſſe hæredem; ut quia iuxtà terminos l. vlt. C. de edicto diui Adria. (cuius loco ſucceſſit illud ſtatutum, ſuper quo reſpondit Baldus in conſilio præcedenti ſcilicet. 330. Statuto cauetur col. 1. verſi. tertiò quæritur. & idem Baldus conſi. 341. Præmiſſis uerbis, li. 1.) non exhibuit hæres teſtamentum non abolitum, nec cancellatum, in quo eſſet ſcriptus hæres, & ob id neceſſarium erat principaliter diſputare, an eſſet hæres uel non. Nam lata ſuper eo ſententia (rectè ait Baldus) recipitur appellatio. Ita

192 enim appellatio † admittitur à liquidatione inſtrumenti, cum tamen ab inſtrumenti executione non recipiatur: ut ſcribunt omnes in l. creditores. C. de pigno. & dicemus infrà remdio quinto q. 10. ad finem poſt Galleſium in commentarijs de obligatione ad formam Cameræ tit. de liquidatione. nume. 18. Cætera exempla, quæ de cauſa poſſeſſorij mixta & complicata cauſæ petitorij hoc loco nil amplius dicam. Nam nonnulla ſcripſi in commentarijs De recuperanda poſſeſſione Remedio nono. nume. 320. cum ſubſequentibus: alia etiam explicabo infrà in ſequenti remedio ex l. ult. C. de edicto diui Adr. tollen. q. 99. De his ſatis.

SVMMARIVM.

1 *Iuſtinianus legislator prudentiſſimus.*

2 *Viceſima hæreditatum auctor Cæſar Auguſtus.*

3 *Auguſti Cæſaris conſtitutio de tabulis aperiendis.*

4 *Cocceius Nerua legem Auguſti de viceſima emendauit.*

5 *Auguſtum Cæſarem non grauaſſe filios onere viceſimæ.*

6 *Adrianus quid ſtatuerit de viceſima & tabulis*

aperiendis.

7 Appellari prohibuit Adrianus a ſententia de tabulis aperiendis.

8 Hæres ex conſtitutione Adriani mittebatur in poſſeſſionem bonorum defuncti, etiam ſi teſtamentum eſſet falſum uel ruptum.

9 Viceſimam in totum ſuſtulit Gratianus, ex aliquorum opinione.

10 Calui, Alciati, & Coraſii lapſus.

11 Viceſimam ante Iuſtinianum ſublatam eſſe.

12 Iuſtinianus quid ſanciuerit de hærede in poſſeſſionem mittendo ex teſtamento defuncti.

13 Zuchardi error.

14 Conſtitutio.l.ult.C.de edi.diui Adr.toll. an noua ſit Iuſtiniani, abrogata illa Adriani.

15 Conciliatio opinionum de conſtitutione Iuſtiniani.

16 Ius nouum efficitur per nouam additionem.

17 Conſtitutio.l.ult.C.de edic.diui Adr. correctoria uel limitatoria ſit, uel ne.

18 Legatum factum illi cum illo quid ſignificet.

19 Dictio penitus, præciſa eſt.

20 Antiquare quid ſit.

21 Interpretatio ſumitur in dubio, qua correctio euitatur.

22 Ius nouum quando antiquum immutare dicatur.

23 Conſtitutionem.l. ult.C.de ed.diui Adr.toll. eſſe pro parte correctoriam, ex aliquorum opinione.

24 Inſtrumenta à iure communi paratam executionem non habent.

25 Zuchardi conſiderationes aliquot ſubuerſæ.

26 Conciliatio opinionum de conſtitutione, l.ultim. C. de edict.diui Adria.an correctoria ſit, uel limitatoria.

27 Remedium.l.ulti. C. de edict. diui Adria. an quò ad ſuos effectus ſit correctorium uel limitatorium.

28 Sententia interlocutoria dicitur, quæ plus participat de natura interlocutoriæ, quàm diffinitiuæ.

29 Actus mixtus à potentiori nomen retinet.

30 Hæreditatis petitionem unde nomen realis obtineat.

31 Bannitum relegati nomen aſſumere.

32 Res temporalis, iuncta eccleſiaſticæ nomen eccleſiaſtica retinet.

33 Limitatoriam cauſam eſſe correctoria potentiorem.

34 Limitatoria latius extendi, quàm correctoria.

35 Extenſionem non dari in correctoriis, etiam ex maioritate rationis.

36 Correctoria lex non continet ex mente ſua caſus correctos.

37 Conſtitutio.l.ult. C.de edic.diui Adr.toll. an odioſa ſit, uel fauorabilis.

38 Receſſus omnis à iure communi odioſus eſt.

39 Teſtamenta exequi publicè intereſt.

40 Fauorabilis eſt diſpoſitio correctoria cum ad ius cõmune reuertitur.

41 Conſtitutio.l.ultim. C.de edicto diui Adria. tollen. extendatur ad alios caſus non comprehenſos in ea.

42 Conſtitutio.l.ult.C.de edi.diui Adr.toll. qua ratione edita ſit.

43 Zuchardi ratio cur edita ſit.l.ul.C.de edi.diui Adr. toll.exploſa.

44 Curtij Iunioris ratio cur edita ſit.l.ult.C.de ed.diui Adr.defenſa.

45 Conſtitutio.l.ult.C.de edi.diui Adr. in quibus differat ab interdicto quorum bonorum, & ibidem undecim enumerantur differentiæ.

46 Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adria.ciuile, & illud Quorum bonorum, prætorium eſſe.

47 Remedium.l.ultim.C.de edi. diui Adria. perpetuum eſſe.

48 Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adria.toll.dari etiam contra titulo poſſidentem.

49 Remedium.l.ulti.C.de edi.diui Adr.reddi etiam nemine poſſidente.

50 Teſtamentum ſufficit oſtendere in remedio.l.ulti.C. de edi.diui Adr.toll.

51 Libellus non requiritur in remedio.l.ult. C.de edicto diui Adr.toll.

52 Miſſus in poſſeſſionem ex remedio.l.ult.C.de ed.diui Adr.an poſſeſſor efficiatur.

53 Teſtamentum uitiatum in remedio.l.ult.C.de edic. diui Adr.aliįs probationibus non coadiuuatur.

54 Remedium.l.ult. C.de ed.diui Adr. non concedi ſuccedenti ab inteſtato.

55 Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adr. non dari pro bonis non poſſeſſis à teſtatore tempore ſuæ mortis.

56 Remedio.l.ulti. C.de edic. diui Adr.ut locus ſit, quæ concurrere debeant, & decem requiſita enumerantur.

57 Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adr.fœminę, ac maſculo conceditur.

58 Fœmina, an comprehendatur ſub illis uerbis, ſi quis.

59 Maſculinum continet fœmininum.

60 Conſtitutio correctoria continet caſum ex larga ſignificatione comprehenſum, ſi eadem adeſt ratio.

61 Fœmininum quomodo ſub maſculino contineatur, & paulò quid in correctoriįs.

62 L.ſi quis necandi.C. ad leg. Cornel. de ſica. intellectus.

63 Maſculinum non continet fœmininum ob expreſſam differentiam.

64 Beneficium.l.ult.C.de ed.diui Adr.locum non habet in ſucceſſione ab inteſtato.

65 Succedens ab inteſtato cur non habeat remedium.l. ult.C.de edi. diui Adr.

66 Voluntas ultima quauis quò ad eſſentiam ualet ſine ſcriptura.

67 Hæres ex teſtamento nuncupatiuo habet remedium ex.l.ult.C.de edi.diui Adr. & qua ratione.

68 Voluntatem ab inteſtato eſſe minus potentem teſtamentaria.

69 Legem plus fauere cauſæ teſtati, quàm inteſtati.

70 Succedens ab inteſtato ex uoluntate defuncti ſuccedere.

71 Gloſſa.l.1.in uerb. liberos. C.de his, qui ante aper. tab. declaratur.

72 Voluntas inteſtati præſumpta dicitur.

73 Aequitas facit, ut à regulis iuris recedatur.

74 L.Con-

74 *L. Conficiuntur ff. de iure codicillorum, declaratur.*
75 *Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adri. an concedatur filio ſuccedenti patri ab inteſtato.*
76 *Filius, ergo hæres.*
77 *Suitas idem quod teſtamentum operatur.*
78 *Poſſeſsio bonorum patris continuat in filium.*
79 *Remedium l. ult. C. de edic. diui Adr. toll. an reddatur filio præterito in teſtamento matris ignorantis eum filium.*
80 *Filius hodie non eſt immediatè hæres patris.*
81 *Suitas in quibus idem quod tabula operetur.*
82 *Poſſeſsio patris ad quid continuet in filium.*
83 *Filia excluſa à ſtatuto, nec a patre in teſtamento inſtituta, nullo modo habet remedium l. ulti. C. de edic. diui Adr. toll.*
84 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, c. ſi ad aliquem deuoluta, declaratur.*
85 *Remedium. l. ult. C. de edict. diui Adr. toll. an concedatur illi, qui iam teſtibus probauit ſucceſsionem ab inteſtato ſibi debitam eſſe.*
86 *Remedium. l. ulti. C. de edict. diui Adri. duo copulatiuè requirit, ſcripturam, & teſtamentum.*
87 *Conſtitutio. l. ult. C. de edic. diui Adri. non prouidet illi, quem conſtat eſſe hæredem ab inteſtato, etiam ex confeſsione.*
88 *Remedium l. ult. C. de edi. diui Adr. concedi filio non inſtituto à matre, qui ante iſtius natiuitatem alios iam natos inſtituit, & hoc præterito in puerperio deceſsit.*
89 *Filius præſumitur inſtitutus a matre, quæ in puerperio deceſsit cæteris filijs inſtitutis, & infra declaratur.*
90 *Remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adr. concedi patri, cum filius inſtitutus in caſtrenſibus repudiat.*
91 *Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. redditur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis deinde à notario redacto.*
92 *Teſtamentum nuncupatiuum ita rem notoriam facit, ac teſtamentum in ſcriptis.*
93 *Teſtamentum nuncupatiuum eſt propriè teſtamentum.*
94 *Teſtamentum nuncupatiuum plenam fidem facit.*
95 *Teſtamenta in ſcriptis hodie celebrari non conſueuerunt.*
96 *Remedium. l. ult. C. de edic. diui Adria. an reddatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ex ſolis teſtibus conſtat.*
97 *Scriptura cancellata, ſed teſtibus confirmata, eſt altera quauis fortior.*
98 *Vitium patens plus nocet quàm occultum.*
99 *Locutionem ineptam plus nocere ipſa taciturnitate.*
100 *L. publicati. C. de teſta. declaratur.*
101 *Remedium l. ultim. C. de edic. diui Adria. concedi pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolùm conſtat ex teſtibus, etiam ſi teſtamentum non ſit publicatum.*
102 *Remedium. l. ultim. C. de edic. diui Adria. an concedatur pro teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolum conſtat ex confeſsione aduerſarij, & infra declaratur.*
103 *Statutum reiiciens probationes, nunquam dicitur reiicere probationes ex confeſsione aduerſarii.*
104 *Statutum tribuens paratam executionem inſtrumento, comprehendit & caſum, cum quis coram notario confeſſus eſt debitum.*
105 *Teſtamentum, qui ſimpliciter fatetur factum, ſibi non præiudicat, niſi tenorem referat.*
106 *Teſtamenti ſolennitatem non pendere à uoluntate confitentis illud eſſe factum.*
107 *Remedium. l. ult. C. de edic. diui Adr. toll. an reddatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo, de quo ſolùm ex teſtibus conſtat.*
108 *Legi illud poſſe dicitur, quod oculis poteſt cerni.*
109 *Tranſactio alimentorum fit uiſis & inſpectis uerbis teſtamenti.*
110 *Sciens tenorem ſcripturæ ſatis dicitur eam inſpicere.*
111 *L. de his. ff. de tranſactio. declaratur.*
112 *Cæcum & literarum ignarum tranſigere poſſe ſuper diſpoſitis in teſtamento.*
113 *Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. concedi pro teſtamento, de quo conſtat ex teſtibus, cum originale ſuit amiſſum.*
114 *Hæredi inſtituto in ſola quota hæreditatis, an concedatur remedium ex l. ult. C. de edi. diui Adr.*
115 *Hæres inſtitutus in quota hæreditatis uerè hæres eſt.*
116 *Inſtituto in re certa nullo cohærede dato, an reddatur beneficium l. ult. C. de edi. diui Adr. toll.*
117 *Hæres rei certæ, nullo alio exiſtente cohærede, propriè hæres eſt.*
118 *Succedens per ius accreſcendi dicitur tanquam hæres ſuccedere.*
119 *Ius accreſcendi facit, ut is dicatur quodammodo ſubſtitutus.*
120 *Ius accreſcendi efficit, ut is qui ex eo ſuccedit, ex uoluntate teſtatoris ſuccedere dicatur.*
121 *Scriptum dici, quod legi poteſt.*
122 *L. 1. §. ſi autem. ff. de hæred. inſtitu. intellectus & ſenſus.*
123 *Filius inſtitutus in ſolo numo legitimæ, cenſetur inſtitutus in tota legitima.*
124 *Filio furioſo inſtituto in minori portione quàm in legitima, exemplariter ſubſtitui poteſt.*
125 *Inſtrumentum habens a ſtatuto paratam executionem, paratam etiam habere dicitur quò ad tacitam ſtipulationem dotis.*
126 *Manifeſtè ex ſcriptura conſtare dicitur, quod ex ſcriptura uirtualiter elicitur.*
127 *Expreſſum non dicitur, quod uenit in conſequentiam.*
128 *Remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adria. toll. concedi inſtituto in ſolo uſufructu, nullo alio cohærede dato.*
129 *Vxor relicta uſufructuaria, nullo cohærede dato, cenſetur uniuerſalis hæres.*
130 *Statutum Papiæ. 90. in ciuilib. ſub Rubr. Quòd maritus non poſſit uxorem ipſius hæredem inſtituere &c. declaratur.*
131 *Statutum Patauinum ſub rubric. De citationibus, cap. ſi ad aliquem. declaratur.*
132 *Remedium. l. ultima. C. de edict. diui Adria. non concedi inſtituto in re certa, dato alio cohærede*

uniuerſali, qui hæreditatem adiuit.
133 *Inſtitutus in re certa dato cohærede uniuerſali, qui adiuit, legatarij nomen obtinet.*
134 *Inſtitutus in re certa propria auctoritate capere poteſt.*
135 *Actum faciens reſtringere dicitur ſe ad leges de eo actu loquentes.*
136 *Inſtitutus in re certa hæredis loco eſſe dicitur.*
137 *Inſtitutus in re certa non tenetur ad onera hæreditaria.*
138 *Legatarius loco hæredis habetur in reſpicientibus perſonam.*
139 *Inſtitutus in re certa Trebellianicam detrahit. aliter infra.*
140 *Inſtitutus in re certa loco legatarij eſt quò ad iura & actiones.*
141 *Inſtitutus ex aſſe idem eſt, ac inſtitutus in totum.*
142 *Lex corrigens intelligitur ſecundum terminos legis correctæ.*
143 *Aſsis appellatione quid ſignificetur.*
144 *Statutum Patauinum ſub rubric. De citationibus, cap. ſi ad aliquem. declaratur.*
145 *Remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adria. an concedatur inſtituto in re certa, cùm cohæres uniuerſalis adhuc non adiuit, nec repudiauit.*
146 *Conditio nihil ponit in eſſe.*
147 *Gozadini reſpo. 21. num. 10. improbatur.*
148 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, c. ſi ad aliquem, declaratur.*
149 *Remedium. l. ult. C. de edict. diui Adr. toll. an concedatur hæredi inſtituto ad tempus, nullo cohærede dato.*
150 *Hæres ad tempus, nullo cohærede dato, hæres propriè dicitur.*
151 *Vxor hæres inſtituta dum uixerit, abſolutè hæres eſt.*
152 *Impoſsibilitas de iure adiecta diſpoſitioni non uitiat.*
153 *Hæres ſemel factus, nunquam deſinit eſſe hæres.*
154 *Teſtator non poteſt pro parte temporis decedere teſtatus, & pro parte inteſtatus.*
155 *Inſtituto ad tempus ſi eſt datus ſubſtitutus uerbis obliquis, is inſtitutus cenſetur grauatus reſtituere ſubſtituto.*
156 *Inſtituto ad tempus datur remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adr. ſi à ſtatuto permitteretur, quod hæres ad tempus eſſe poſsit.*
157 *Statutum Patauinum ſub Rub. De citationibus, c. ſi ad aliquem. declaratur.*
158 *Remedium. l. ultim. C. de edic. diui Adria. an concedatur filio in ſua legitima inſtituto.*
159 *Inſtitutus in ſola legitima hæredis nomen obtinet.*
160 *Filio inſtituto datur actio familiæ erciſcundæ, & hæreditatis petitio.*
161 *L. 2. §. quarta. ff. famil. erciſ. declaratur.*
162 *Legitimam eſſe quotam bonorum: quod ibi declaratur.*
163 *Inſtitutus in legitima dicitur inſtitutus in quota bonorum.*
164 *Filius in legitima inſtitutus, dicitur in re certa inſtitutus. quod ibidem declaratur.*
165 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus cap. ſi aliquem, declaratur.*
166 *Fideicommiſſario uniuerſali, cui nec re, nec uerbo facta reſtitutio, concedatur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adri. tol.*
167 *L. ult. C. de codicillis, ſenſus & intellectus latè expenditur.*
168 *Zuchardi intellectus ad l. ult. C. de codicil. exploſus.*
199 *L. ult. C. de codicill. noua auctoris interpretatione illuſtrata.*
170 *Fideicommiſſarius nulla ei reſtitutione facta, nullum ius in hæreditate habet.*
171 *Hæres ante aditam hæreditatem ius nullum in hæreditate habet.*
172 *Remedium l. ulti. C. de edic. diui Adr. concedi illi, qui ius habet, uel habere præſumitur ex hæreditatis aditione.*
173 *Hæreditatis aditionem non præſumi.*
174 *Fideicommiſſarium tranſmittere ius deliberandi.*
175 *Hæres decedens ante aditam hæreditatem, non tranſmittit.*
176 *Fideicommiſſarium ex larga ſignificatione ſubſtitutum dici.*
177 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, cap. ſi ad aliquem. declaratur.*
178 *Fideicommiſſario, cui re facta eſt fideicommiſsi reſtitutio, an concedatur remedium l. ult. C. de edi. diui Adr.*
179 *Fruſtra petit, qui habet, quod petit.*
180 *Fideicommiſſario, cui re & uerbo facta eſt fideicommiſsi reſtitutio, non conceditur remedium. l. ulti. C. de edict. diui Adri. toll.*
181 *Fideicommiſſario uniuerſali, cui uerbo tantùm facta eſt fideicommiſsi reſtitutio, an concedatur remedium l. ultima. C. de edict. diui Adria.*
182 *Fideicommiſſarius uniuerſalis conſequitur iura actiua & paſsiua*
183 *Poſſeſsionem uacantem occupare is poteſt ſua ſponte, qui titulum habet.*
184 *Fideicommiſſarius propriè hæres non eſt.*
185 *Fideicommiſſarius quod conſequitur, è manu hæredis accipit.*
186 *Statuta concedentia fideicommiſſario miſsionem in poſſeſsionem bonorum defuncti, intelliguntur reſtitutione uerbali facta.*
187 *Fideicommiſſario conceditur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. & ſi hæres poſſeſsionem eſt adeptus.*
188 *Fideicommiſſario quando detur hæreditatis petitio.*
180 *Fideicommiſſarius quãdo loco hæredis ſubrogetur.*
190 *Hæreditate adita bona deſinunt hæreditaria eſſe.*
191 *Fideicommiſſarius locũ hæredis eſt, & illius naturam ſapit.*
192 *Fideicommiſſario, cui fideicommiſſum eſt in codicillis relictum, an concedatur remedium. l. ultim. C. de edi. diui Adr. toll.*
193 *Nemo plus in alium transfert, quàm ipſe habeat.*
194 *Codicilli idem an ſint quòd teſtamentum.*
195 *L. ſi idem. C. de codicillis declaratur.*
196 *Succedentes ab inteſtato quando ex mente defuncti uenire dicantur.*
197 *Codicillos perfectionem quantum in ſe eſt, habere, ac ipſum teſtamentum.*
198 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus. cap. ſi ad aliquem, declaratur.*

199 Fidei-

199 Fideicommiſſario, cui à lege iura hæredis ſine reſtit. deferuntur, an concedatur remedium.l.ult.C. de edi.diui Adr.toll.

200 Fideicommiſſarius quando capiat de manu hæredis ſi lex in eum transfert iura hæreditaria abſque reſtitutione.

201 Eccleſia, cui fideicommiſſum eſt relictum, mitti poteſt in poſſeſsionem ex.l.ult. C.de edic.diui Adria. abſque alia reſtitutione uerbali ei facta.

202 Fideicommiſſarius ſua ſponte poſſeſsionem ingreditur ſi nullus extat, qui ei reſtitutionem uerbalem faciat, & huic conceditur remedium.l.ulti.C.de edi.diui Adr.

203 Fideicommiſſarius ſine uerbali reſtitutione iura hæreditaria conſequitur, cum hæres illa bona alienat, & huic fideicommiſſario redditur remedium ex.l.ult.C.de edi.diui Adr.

204 Statutum Patauinum ſub Rubri. De citationibus, cap.ſi ad aliquem, egregiè declaratur.

205 Fideicommiſſarius, cui ex aliquo caſu tranſeunt iura hæreditaria ſine reſtitutione, probare debet caſum eueniſſe.

206 Subſtitutis an concedatur remedium l.ult. C.de edi cto diui Adr.

207 L.1.C.de edi.diui Adr.intellectus & ſenſus.

208 Subſtituti eueniente conditione, inſtituti dicuntur.

209 Subſtitutus hæres dicitur.

210 Hæredis appellatione ſubſtitutus uenit.

211 Subſtitutus in re certa nullo dato cohærede uniuerſali in totum hæres efficitur.

212 Subſtitutus tunc conſequitur remedium.l.ulti.C.de edi.diui Adria.cum ſubſtitutionis caſum eueniſſe probat.

213 Subſtitutus an mittatur in poſſeſsionem ex remedio.l.ulti.C.de edi.diui Adr.ſi cum eo inſtitutus in proprietate concurrit.

214 Subſtituto ex tacita uulgari, uel pupillari, an conce datur remedium.l.ulti.C.de edi. diui Adr.

215 Scriptum dici, quod ſcripti uigore apprehenditur.

216 Legi dicitur quod intellectu colligitur.

217 Subſtitutio uulgaris expreſſa iuris interpretatione continet pupillarem tacitam, cum pupillo facta eſt.

218 Proprium dici quod legis interpretatione uenit.

219 Subſtitutus tacitè propriè hæres eſt.

220 Subſtitutus tacitè hæres ſcriptus non dicitur.

221 Scriptum dici, quod legi poteſt.

222 Subſtitutio tacita pupillaris non continetur ſub expreſſa uulgari, cum ſtatutum uult inſtrumenta debere intelligi ad literam, contrarium infra.

223 Maſculinum non continet fœmininum, cum ſtatutũ uult uerba eſſe ad literam intelligenda.

224 Statutum Papiæ. 94. in ciuilibus ſub Rubrica. In quantum & qualiter mater ſuccedat, declaratur.

225 Mixtum ſub ſimplici non contineri, cùm uerba ad literam ſunt intelligenda.

226 Statutum reijciens interpretationem, de friuola intelligitur.

227 Statutum reijciens interpretationem, intelligitur de extrinſeca, non de intrinſeca.

228 Extenſio non eſt conceſſa, cum uerba ad literam ſunt intelligenda.

229 Statutum tribuens executionem teſtamentis extra ordinem factis non comprehendit ſubſtitutionem tacitam.

230 Baldus in c.1.colum.3.uerſi.& ideo, de conſtit.declaratur.

231 Expreſſum differt à tacito ſolum in executione.

232 Expreſſum dici quod uenit ex mente.

233 Subſtitutionem expreſſam eſſe tacita potentiorem: quod ibidem declaratur.

234 Subſtitutionem tacitam duobus modis conſiderari.

235 Specialia duo ſimul non concurrere; imò ne una ſpecialitas cum una præſumptione.

236 Hæredi hæredis, an concedatur remedium. l.ulti.C. de edi.diui Adr.

237 Hæres hæredis propriè hæres eſt.

238 Conditio de dando hæredi impletur dando hæredi hæredis.

239 Hæres hæredis non dicitur hæres ſcriptus.

240 L.qui liberis.§.hæc uerba.de uulg.intellectus.

241 Statutum Patauinum ſub Rubr.De citationibus.c.ſi ad aliquem, declaratur.

242 Hæredi ſuccedenti ab inteſtato illi primo hæredi ſcripto conceditur remedium ex.l.ultim. C.de edi.diui Adria.toll.

243 Baldus in l.2.colum. 1. ff.de petitio.hæredi. declaratur.

244 Hæredi hæredis non conceditur remedium ex.l.ult. C.de edi.diui Adr.cum is hæres primus iam ab inteſtatò ſucceſsit.

245 Baldus in l.1.additio.1.ff.de petitio.hæred. declaratur: & eius doctrina improbatur.

246 Hæreditatum commixtio fit, cum hæres primus hæreditatem adiuit, & ſecundus unam ſine altera conſequi non poteſt.

247 L.qui ſe patris.C.unde liberi.declaratur.

248 Hæres hæredis non habet remedium.l.ult. C.de edi. diui Adr.cum primus hæres poſſeſsionem conſecutus eſt, & eam deinde amiſit.

249 Ceßionario hæredis ſcripti, an concedatur remediũ ex.l.ult.C.de edi.diui Adr.

250 Tranſmiſsibilia etiam eſſe ceßibilia.

251 Cedi poſſe interdictum retinendæ.

252 Interdictum recuperandæ poſſeſsionis cedi poſſe.

253 Cedi poſſe facultatem continuandi poſſeſsionem.

254 Cedi poſſe facultatem exequendi inſtrumentum ex diſpoſitione ſtatuti.

255 Statutum Patauinum ſub Rub.De citationibus, c.ſi ad aliquem, declaratur.

256 Epiſcopo executori teſtamẽti, in quo pauperes ſunt inſtituti hæredes, an concedatur remedium.l.ult. C.de edi.diui Adr.

257 Inſtitutio incerta fauore pauperum ualet.

258 Epiſcopus pauperum procurator.

259 Conditioni de dando aliquid furioſo, uel pupillo, dicitur ſatisfactum, dando curatori & tutori illorum.

260 Epiſcopus pater pauperum.

261 Epiſcopus pauperum tutor.

262 Epiſcopus fideicommiſſarius pauperum inſtitutorũ in teſtamento cenſetur.

261 *Hæres ſcriptus quando dicatur.*
263 *L. qui liberis. §. hæc uerba, de uulg. intellectus.*
264 *Filius & ſeruus hæredes dicuntur ſacti, non iuris, cùm pater & patronus ex illorum perſona hæreditatem conſequantur.*
265 *Bar. in l. qui liberis. §. hæc uerba, in fine, de uulga. declaratur.*
266 *Statutum Patauinum ſub rub. De citationibus, cap. ſi ad aliquem, declaratur.*
267 *Remedium. l. ulti. C. de edicto diui Adria. concedi executori generali, cum pauperes in uniuerſum ſunt inſtituti.*
268 *Executores teſtamentorum uices hæredum ſuſtineat.*
269 *Executorem teſtamenti, nulla adhuc facta electione pauperum, poſſe petere ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio l. ult. C. de edi. diui Adr.*
270 *Epiſcopus non mittatur in poſſeſſionem ex l. ult. C. de edict. diui Adria. cùm ſpecialis executor teſtamenti nomine pauperum conditi datus eſt.*
271 *Executor pro loco pio ædificando datus non mittitur in poſſeſſionem ex l. ult. C. de edic. diui Adria.*
272 *Patri, qui ex perſona filij hæres eſt, an concedatur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr.*
273 *Filius patris imaginem gerit.*
274 *Pater cum ſuccedit ex perſona filij hæredis inſtituti, dicitur ex quodam iure accreſcendi uenire.*
275 *Patri conceditur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. cum ex perſona filij in Caſtrenſibus inſtituti ſuccedit.*
276 *Patri conceditur remedium l. ult. C. de edic. diui Adr. cum filius in aduentitijs inſtitutus hæreditatem adiuit.*
277 *Filium hodie in aduentitijs eſſe re & nomine hæredem.*
278 *Patri non dari hæreditatis petitionem pro aduentitijs filij.*
279 *Patri non datur beneficium. l. ulti. C. de edict. diui Adr. in caſtrenſibus à filio inſtituto apprehenſis.*
280 *Patriam poteſtatem in caſtrenſibus non conſiderari.*
281 *Remedium. l. ultim. C. de edicto diui Adria. non reddi patri nomine filij ſui clerici hæredis à teſtatore inſtituti.*
282 *Clericus hæres inſtitutus ſibi, & non patri acquirit.*
283 *Beneficium. l. ult. C. de edi. diui Adria. non concedi patri nomine filij, qui acquirit ſibi caſtrenſia, uel quaſi.*
284 *Patri non redditur beneficium l. ult. C. de edi. diui Adr. nomine filii ſui emancipati hæredis inſtituti.*
285 *Statutum Patauinum ſub rubr. de citationibus, c. ſi ad aliquem, declaratur.*
286 *Beneficium l. ulti. C. de edic. diui Adria. an reddatur patri nomine filij inſtituti, inſpecto iure antiquo, quo filius totum patri acquirebat.*
287 *L. placet. ff. de acquir. hæred. ſenſus & intellectus.*
288 *Filio inſtituto, & hæreditate adita, omnia iura tranſeunt in patrem tàm actiua, quàm paſſiua.*
289 *Filius dum acquirit hæreditatem patri, ipſe tamen retinet nomen hæredis ſcripti.*
290 *Patrono an concedatur remedium l. ult. C. de edicto diui Ad. nomine ſerui hæredis inſtituti.*
291 *Seruus hæres inſtitutus patrono in totum acquirit.*
292 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus. cap. ſi ad aliquem, declaratur.*
293 *Remedium. l. ultim. C. de edicto diui Adria. an reddatur monaſterio nomine monachi hæredis ſcripti.*
294 *Monachus hæres inſtitutus immediatè monaſterio acquirit: nec neceſſaria eſt monachi aditio.*
295 *Monacho hæredi inſtituto neceſſe an ſit adire hæreditatem, ut monaſterio acquirat.*
296 *Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. an concedatur infanti & furioſo hæredibus inſtitutis*
297 *Infans & furioſus poſſeſſionem non acquirunt.*
298 *Curator bonorum abſentis mitti poteſt in poſſeſſionem hæreditatis relictæ abſenti, ex l. ult. C. de ed. diui Adr. tollen.*
299 *Fiſco auferenti hæreditatem ab indigno, an reddatur remedium l. ult. C. de edicto diui Adr.*
300 *Fiſcus iura actiua & paſſiua conſequitur in bonis hæredis indigni.*
301 *Fiſcus loco hæredis ſuccedens à creditoribus hæreditariis conuenitur.*
302 *Fiſcus ſuccedens loco hæredis indigni ex teſtamento ſuccedere dicitur.*
303 *Hæres eſſe non deſinit indignus, à quo auſertur hæreditas.*
304 *Fiſcus loco indigni fideicommiſſarii ſuccedens, falcidiam ex indigni perſona detrahit.*
305 *Hæredi conditionali, pendente conditione, an reddatur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. toll.*
306 *Hæres ſub conditione propriè non eſt hæres.*
307 *Conditionalis contractus propriè contractus non eſt.*
308 *Conditionalia uerba non diſponere.*
309 *L. ſi quis inſtituatur. de hæred. inſt. intellectus.*
310 *Conciliantur Fulgoſii & Zuchardi ac communis opinio.*
311 *Statutum Patauinum ſub rubric. De citationibus, cap. ſi ad aliquem. declaratur.*
312 *Remedium. l. ultim. C. de edic. diui Adria. an concedatur filio inſtituto in teſtamento imperfecto.*
313 *Teſtamentum imperfectum inter filios ualet ut diuiſio.*
314 *Teſtamentum patris imperfectum inter filios quo iure & quomodò ualeat, declaratur.*
315 *Filio naturali inſtituto in teſtamento patris imperfecto non conceditur remedium. l. ulti. C. de edi. diui Adr. toll.*
316 *Teſtamentum patris imperfectum non ualet fauore filij naturalis.*
317 *Filio adoptiuo inſtituto in teſtamento patris imperfecto non datur remedium l. ulti. C. de edic. diui Adr. toll.*
318 *Teſtamentum patris imperfectum non ualet fauore filii adoptiui.*
319 *Remedium. l. ultim. C. de ed. diui Adria. an reddatur ex teſtamento imperfecto, etiam fauore deſcendentium ultra filium, cum ab inteſtato ueniant.*
320 *Diſpoſitio l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto C. de teſta. an in aliis quàm in filiis locum habeat.*

321 *Reme-*

321 *Remedium l.ult.C.de edic.diui Adria.an reddatur filia excluſa a ſtatuto,ſi a patre fuit inſtituta.*
322 *Filia excluſa a ſtatuto, hæres tamen à patre poteſt inſtitui.*
323 *Poſſeſſio defuncti ex ſtatuti diſpoſitione continuat in filiam per maſculos excluſam.*
324 *Decretum Papiæ 16.ſub rub. quod poſſeſſio defuncti,declaratur.*
325 *Statutum Papiæ 95.in ciuilibus,ſub rub.Quòd mulieres maritatæ,&c. declaratur.*
326 *Filia a ſtatuto excluſa,ſed inſtituta a patre etiam in teſtamento imperfecto habet remedium. l. ultim. C. de edict. diui Adria.*
327 *Remedium.l ulti.C.de edi. diui Adria. an concedatur inſtituto in teſtamento,quod ſolum iure prætorio ualet.*
328 *Bonorum poſſeſſor hæres propriè an ſit.*
329 *Conditio de dando hæredi uerificatur in bonorum poſſeſſore.*
330 *Mandatum de adeunda hæreditate impleri dicitur agnoſcendo bonorum poſſeſſionem.*
331 *Bonorum poſſeſſor uenit hæredis appellatione in ſtatuto.*
332 *Bonorum poſſeſſor appellatione hæredis etiam in odioſis continetur.*
333 *Bonorum poſſeſſorem eſſe uerè hæredem ex aliquorum opinione.*
334 *Lex noua diſponens in uno caſu trahitur & ad antiquam ex æquiparatione.*
335 *Lex antiqua procedens per modum regulæ in lege noua cenſetur repetita.*
336 *Barbatiæ opinio exploſa.*
337 *Remedium l.ult.C.de ed. diui Adr. an locum habeat in inſtituto,in quem ex ſtatuti diſpoſitione poſſeſſio defuncti continuat.*
338 *Emptor, cuius nomine uenditor ſe poſſidere conſtituit, petere poteſt poſſeſſionem corporalem ſibi tradi.*
339 *Dominus quando rem propriam condicere poſſit.*
340 *Res mea fictè effici poteſt mea uerè.*
341 *Dominium tranſire ipſo iure in legatarium.*
342 *Legatarius non dicitur ipſo iure uerum dominium conſequi.*
343 *Fictione tutus ueritatem implorare poteſt.*
344 *Statutum,quòd poſſeſſio in hæredem continuet, fauore hæredis eſt conditum.*
345 *Poſſeſſionem tranſire ipſo iure ex diſpoſitione ſtatuti,ſpecialis fauor eſt.*
346 *Dominium tranſiens ipſo iure fauore eccleſiæ, dicitur fictè tranſire.*
347 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, c.ſi ad aliquem, egregiè declaratur.*
348 *Remedium.l.ulti.C.de edi.diui Adri.an concedatur iam miſſo in poſſeſſionem,ut in ea confirmetur.*
349 *Comes poſſidens petere poteſt ſe Comitem declarari.*
350 *Poſſeſſionem ſua auctoritate ingreſſus, cum potuerit,petere poteſt ſe in ea confirmari.*
351 *Legitimatus petere poteſt legitimationem ſuam confirmari.*
352 *Remedium.l.ult.C.de edi.diui Adr. conceditur iam miſſo in poſſeſſionem, ut in ea confirmetur, etiam ſi à nemine moleſtia afficitur.*
353 *L.quæritur.ff.de carb.edicto.declaratur.*
354 *L.Si patre.C.qui bo.ced.poſſ.intellectus.*
355 *Baldi opinio improbata.*
356 *Legitimum ſe declarari quis non poteſt petere cùm nullus ei controuerſiam facit.*
357 *Reus implorare non poteſt iudicis officium, ut declaretur ſibi competere exceptionem, cum nullus ei controuerſiam mouet.*
358 *Silentium imponi perpetuum petere quis non poteſt, cùm nullus ei infert moleſtiam.*
359 *Innocentij reiecta opinio.*
360 *L.Si contendat.ff.de fideiuſſo.declaratur.*
361 *Silentium imponi, & ius non competere, differunt.*
362 *Remedium. l. ultim.C de edict.diui Adria.non concedi iam uitiosè poſſidenti,ut in ea poſſeſſione confirmetur.*
363 *Hæres mittitur in poſſeſſionem bonorum,quæ poſſidebat teſtator tempore ſuæ mortis, ex remedio. l. ulti.C.de edi diui Adria.*
364 *Hæres ex remedio l. ulti.C.de edi. diui Adr.mittitur in poſſeſſionem eorum,quæ uel naturaliter uel ciuiliter a teſtatore poſſidebantur.*
365 *Hæres ex remedio.l.ult.C.de ed.diui Adr.mittitur in poſſeſſionem eorum,quæ ciuiliſſima poſſeſſione à defuncto poſſidebantur.*
366 *Poſſeſſio ciuiliſſima ſtatum quendam habet.*
367 *Poſſeſſio ciuiliſſima remedium adipiſcendæ parit.*
368 *Hæres ex remedio.l.ult. C.de edic.diui Adria.mittitur in poſſeſſionem eorum, quæ à defuncto detinebantur.*
369 *Detentio pro poſſeſſione habetur.*
370 *Detentionem parere remedium recuperandę.*
371 *Remedium.l.ult. C.de edicto diui Adr. concedi pro bonis à teſtatore detentis,è quibus uſum uel uſumfructum percipiebat.*
372 *Poſſeſſio uſufructuarii non continuat in ſucceſſore ex diſpoſitione ſtatuti, de continuanda poſſeſſione.*
373 *Statutum Patauinum ſub Rub.De citationibus,cap. ſi aliquem,declaratur.*
374 *Hæres à clerico inſtitutus an remedium habeat ex l.ulti.C.de edi.diui Adr.*
375 *Filia an ex remedio. l.ult.C.de edi. diui Adr.mittatur in poſſeſſionem bonorum feudalium patris.*
376 *Cap. 1.§.inter filiam.ſi de feudo fuer.cont.inter domi.& agna.declaratur.*
377 *Filia bona feudalia iam poſſidens in ea poſſeſſione conſeruatur,*
378 *Fœmina tranſuerſalis mittitur in poſſeſſionem bonorum feudalium eius,cui ſuccedit.*
379 *Filiam mitti in poſſeſſionem bonorum feudalium, etiam ſi conſtet illa eſſe feudalia.*
380 *Filia non mittitur in poſſeſſionem feudalium,ſi cum illa frater concurrit.*
381 *Filia non mittitur in poſſeſſionem feudalium, cum probationes ſunt paratæ, quod illud feudum non conueniit fœminis.*
382 *Filia non mittitur in poſſeſſionē feudi eccleſiaſtici.*
383 *Filia non mittitur in poſſeſſionem feudi, ſi feudum habet caſtra munitiſſima.*
384 *Statutum Patauinum ſub Rubr.De citationibus.c.ſi ad aliquem,declaratur.*

Fœmi-

385 *Fœmina mittitur in poſſeſſionem bonorum emphyteuticorum ex remedio.l.ult. C.de edi.diui Adr.*
386 *Poſſeſſio rei emphyteuticæ non continuat in hæredem ex ſtatuti diſpoſitione, ut poſſeſſio alterius rei.*
387 *Argumentum à feudo ad emphyteuſim tenet.*
388 *Filia illegitima non mittitur in poſſeſſionem rerum emphyteuticarum.*
389 *Statutum Patauinum ſub rubric. De citationibus, cap. ſi ad aliquem. declaratur.*
390 *Remedium.l.ultim. C. de edic. diui Adria. an concedatur extraneo inſtituto, ut mittatur in poſſeſſionem emphyteuſis eccleſiaſticæ.*
391 *Emphyteuſis eccleſiaſtica, an ad hæredes extraneos tranſeat.*
392 *Statutum Patauinum ſub Rub. De citationibus cap. ſi aliquem, declaratur.*
393 *Hæres qui mittitur in poſſeſſionem corporalium ex remedio. l. ult. C.de edic.diui Adria.an etiam mittatur in quaſi poſſeſſione rerum incorporalium.*
394 *Miſſus in poſſeſſionem corporalium, dicitur etiam miſſus in quaſi poſſeſſione incorporalium, quæ circa corporalia uerſantur.*
395 *Miſſus in poſſeſſionem rei principalis, dicitur etiam miſſus in poſſeſſionem acceſſorii.*
396 *L.non tantum.§.ſeruitutes. ff. de petitio.hæred.intellectus.*
397 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, c.ſi ad aliquem, declaratur.*
398 *Miſſus in poſſeſſionem bonorum temporalium ex remedio.l.ult.C.de ed.diui Adr.intelligatur etiam miſſus in quaſi poſſeſſione iuris patronatus præſentandi in eccleſia.*
399 *Incorporalia quæ ſint, quæ circa fructum hominis uerſantur.*
400 *Ius patronatus cum uniuerſitate bonorum tranſit.*
401 *Ius patronatus ſub titulo ſingulari non continetur.*
402 *Iudex competens quis ſit in miſſione in poſſeſſionẽ ex remedio.l.ulti. C.de edict.diui Adri.*
403 *Iudex quis ſit competens in pronunciando hæredem eſſe mittendum in poſſeſſionem.*
404 *Iudex executionis ſine literis remiſſoriis nil agit.*
405 *Iudex eccleſiaſticus mittit in poſſeſſionem locum pium hæredem inſtitutum ex remedio.l.ulti. C. de edi.diui Adr.*
406 *Iudex qui habet mitti in poſſeſſionem mixtum imperium habere debet.*
407 *Conſules mercatorum Mediolani mittere non poſſunt in poſſeſſionem hæredem ſcriptum ex delegatione prætoris Mediolani.*
408 *Archidiaconus non mittit in poſſeſſionem.*
409 *Executor ut mittat in poſſeſſionem ex delegatione, id receptis prius literis agere debet.*
410 *Delegatus nullam poteſtatem habet ante receptas delegationis literas.*
411 *Iudex recuſare non debet dare literas, quibus iudex territorii mittat in poſſeſſionem, alioqui appellatur.*
412 *Executor, qui habet mittere in poſſeſſionem hæredem, an debeat ſuperſedere, oppoſita nullitatis exceptione.*
413 *Executor non mittit in poſſeſſionem hæredem contra reſiſtentem armis.*
414 *Iudex, ut mittat in poſſeſſionem ex remedio.l.ulti. C.de edi. diui Adria. quam iuriſdictionem habere debeat.*
415 *Miſſio in poſſeſſionem ex remedio l.ult.C.de edi.diui Adr. expeditur officio iudicis nobili.*
416 *Miſſus in poſſeſſionem ex remedio. l. ulti. C.de edi. diui Adr.an poſſeſſor uerè efficiatur.*
417 *Imperij mixti eſt iubere poſſidere.*
418 *Miſſio in poſſeſſionem ex ſecundo decreto, mixti eſt imperij.*
419 *Magiſtratus municipales non mittere in poſſeſſionem ex remedio.l. ultim. C. de edict. diui Adria. tollen.*
420 *Imperium mixtum apud quos nunc ſit.*
421 *Hæres nullo exiſtente contradictore poſſeſſionem bonorum defuncti ſua auctoritate ingredi poteſt.*
422 *Actus non uitiatur ſi quid uitioſè ei adhibetur, quod adhibendum non erat.*
423 *Eligens uiam iudiciariam cenſetur extraiudiciariæ renunciare.*
424 *§.multis.inſti.de libert.intellectus.*
425 *Decii inconſtantia notatur.*
426 *Iudicem qui adit, ut expellat clandeſtinum poſſeſſorem, non dicitur ſibi præiudicare, ut ſua auctoritate eum expellat.*
427 *Iudicis incompetentis auctoritate qui aliquid agit, ut priuatus agere dicitur.*
428 *Poſſeſſionem qui ex pacto poteſt ſua auctoritate ingredi, non ſibi præiudicat adeundo iudicem.*
429 *Iudex incompetens priuans poſſeſſorem ſua poſſeſſione dicitur tanquam priuatus illum ſpoliaſſe.*
430 *Iudici incompetenti parendum non eſſe.*
431 *Iudicatum non dicitur, quod à iudice incompetenti iudicatum fuit.*
432 *Poſſeſſionem ingrediens præſumitur omni meliori modo ingredi.*
433 *Innocen.in cap.ult. de procur.declaratur.*
434 *L.multum.C.ſi quis alteri uel ſibi, declaratur.*
435 *Magiſtratus municipales mittunt in poſſeſſionem ex remedio. l. ulti. C.de edic.diui Adr.cùm nullus extat contradictor.*
436 *Magiſtratus municipales expedire, quæ celeritatem deſiderant.*
437 *Delegari, an poſſit cauſa miſſionis in poſſeſſionem ex remedio. l. ulti. C.de ed.diui Adr.toll.*
438 *Delegari poſſe quæ celeritatem deſiderant.*
439 *Delegatio facilius à iure canonico conceditur.*
440 *Delegari non poteſt actualis miſſio in poſſeſſionem.*
441 *Legitimatio perſonæ neceſſaria, an ſit in remedio. l. ulti.C.de edic. diui Adria.*
442 *Iudex curare debet, ne iudicium eluſorium reddatur.*
443 *Legitimatio perſonæ in iudicio quibus probationibus fiat.*
444 *Cauſa principalis ſi eſt ſummaria, ita & eius articuli, & infra declaratur.*

445 Cau-

445 Cauſa incidens ſequitur naturam cauſæ principalis.

446 Appellari poteſt ab inordinato proceſſu poſſeſſorio, licèt non appelletur à ſententia lata in ipſo poſſeſſorio.

447 Citatio aduerſarii, an ſit neceſſaria in remedio l. ult. C. de edic. diui Adria.

448 Poſſeſſor etiam iniuſtus ſine citatione à ſua poſſeßione non eſt amouendus.

449 Citatio requiritur cùm inſtrumentum ex forma ſtatuti eſt exequendum.

450 Citatio non eſt neceſſaria in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr. cum aduerſarius iure caret.

451 Calcaneus conſi. 18 num. 25. declaratur.

452 Statutum Patauinum ſub rub. De citationibus, cap. ſi ad aliquem, uerſic. ita tamen, explicatur.

453 Citatio aduerſarij non requiritur, cum hæres ſimpliciter petit ſe mitti in poſſeßionem ex remedio l. ult. C. de edi. diui Adr.

454 Interlocutoria dicitur illa pronunciatio de mittendo in poſſeßionem.

455 Miſſus in poſſeßionem ex remedio. l. ult. C. de edict. diui Adria. quando poßidere dicatur.

456 Citatio omiſſa in mißione in poſſeßionem ex remedio. l. ult. C. de edic. diui Adria. non uitiat proceſſum.

457 Tertius non citatus pro ſuo intereſſe non læditur in ſuo iure.

458 Citationem neceſſariam non eſſe in remedio. l. ulti. C. de edicto diui Adria. cum hæreditas à nemine poßidetur.

459 Citatio generalis quando neceſſaria eſt.

460 Citatio etiam generalis non eſt neceſſaria, cum nullum præiudicium alicui adfertur.

461 Sententiam latam in poſſeſſorio continere aliquid fieri.

462 M. Mantuæ doctißimi Iuriſconſulti conſideratio egregia.

463 Euentus malos in conſideratione non eſſe.

464 Citatio neceſſaria non eſt in mißione in poſſeßionē cum ignoratur quis poßideat.

465 Paria ſunt non eſſe, & eſſe ſed non apparere.

466 Statutum Patauinum ſub rubri. De citationibus, cap. ſi ad aliquem, uerſi. ita tamen, declaratur.

467 Iudex rectè agit ſi mittendo in poſſeßionem ex remedio l. ult. C. de edi. diui Adr. reſeruat iura legitimi contradictoris.

468 Libellum offerre neceſſe an ſit in remedio. l. ulti. C. de edi. diui Adr.

469 Libellum eſſe neceſſarium in mißione illa in poſſeßionem, cum extat contradictor.

470 Libellus in iudicijs ſummarijs effertur.

471 Libellum offerri & in iudicijs, quæ celeritatem deſiderant.

472 Statutum Patauinum ſub rubr. de citationibus, c. ſi ad aliquem, declaratur.

473 Libelli plures offerri an debeant in remedio. l. ulti. C. de edic. diui Adria. cum plures extant contradictores.

474 Iudices ordinarij cauſæ cum plures extant, locus eſt præuentioni.

475 Libellus unus ſufficit cum inter plures cõtradictores etiam aliquis clericus extat.

476 Clericus poßidens coram quo conueniatur, ut contradictor legitimus.

477 Clericus ſpoliator coram quo conueniatur.

478 Libellus ſeparatus datur reis conuentis cum ſeparatim uolunt conueniri.

479 Specul. tit. de teſtamen. §. ſequitur. nume. 34. declaratur.

480 Libellus quo in loco ſit offerendus, cum bona multis in locis ſita ſunt.

481 Forus principalior quis.

482 Domicilium quo in loco cenſeatur contractum.

483 Forus principalior ratione domicilij eſt.

484 Prætoris forus ſcolaſtico eſt principalior foro Doctoris.

485 Libellus quomodo ſit formandus in remedio. l. ulti. C. de edict. diui Adr.

486 Actio quæ debeat proponi in remedio. l. ultim. C. de edicto diui Adr. toll.

487 Libellus ſuſtinetur ſi petatur mitti in poſſeßionem ex edicto diui Adr.

488 Libellus ſuſtinetur ex apta narratione & concluſione, licèt inepta ſit propoſita actio.

489 Legem correctam allegans punitur.

490 Falſum nemini nocibile non punitur.

491 Errorem facilius præſumi, quàm falſum.

492 Iudicis officium nobile, non exiſtente contradictore conceditur in remedio. l. ultim. C. de edict. diui Adria.

493 Actionem dari hæredi, ut mittatur in poſſeßionem cum adeſt contradictor.

494 Actionem dari oſtendunt uerba imperſonaliter prolata.

495 Obligationem non oriri inter eos, inter quos nihil geſtum fuit.

496 Iudicis officium oriri cum uerba in perſonam iudicis diriguntur.

497 Statutum quòd uictus uictori condemnetur in expenſis, iudicis officium parit.

498 Actionem in dubio oriri, & non iudicis officium.

499 Poſſeßionem aduerſarium facere.

500 L. 1. C. de alien. iud. muta. cau. fact. declaratur.

501 Cautela quibus uti poteſt actor dum actionem proponit in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr.

502 Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. cumulari an poſſit cum interdicto retinendæ.

503 Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. cumulari, an poſſit cum poſſeſſorio recuperandæ.

504 Remedium. l. ulti. C. de edic. diui Adria. eſſe poſſeſſorium, quaſi recuperandæ poſſeßionis.

505 Poſſeßionem adipiſci & recuperare pugnantia ſunt.

506 Remedium. l. ultim. C. de edicto diui Adria. non concedi, qui ſemel poſſedit, & à poſſeßione deiectus eſt.

507 Remedium. l. ultim. C. de edicto diui Adria. cõcedi, cum ex ſtatuto in hæredem continuatur poſſeßio defuncti.

508 Statutum Mediolani, Quòd poſſeßio defuncti continuet in hæredem, declaratur.

509 Decretum 16. Papiæ. Quòd poſſeßio defuncti. declaratur.

510 Remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr. an cumulari poſſit cum petitorio.

511 L. ult.

511 *L.ult.C.de codicillis, loqui de miſſione in poſſeſſionem ex edicto diui Adr.*

512 *L.ult.C.de codicillis, intellectus.*

513 *Rubei Alexandrini conſiderationes ad l.ult.C.de codicillis, euerſæ.*

514 *Rubei Alexandrini opinio defenſa.*

515 *Petitorium ex codicillis, uel omnino ab inteſtato cumulari non poſſe cum remedio. l.ult.C. de edi.diui Adr.*

516 *Actiones contrariæ cumulari non poſſunt.*

517 *Petitorium ex teſtamento cumulari cum poſſeſſorio ex l.ult.C.de edi.diui Adr.ante cauſæ concluſionem propoſito.*

518 *Petitorium & poſſeſſorium adipiſcendæ non repugnant, ob id cumulari poſſunt.*

519 *L.interdum.ff.de publ.iudicijs.intellectus.*

520 *Poſſeſſorium recuperandæ poſſe cumulari cum iudicio criminali ex lege Iulia de ui.*

521 *L.ordinarij.C.de rei uendi.& l.incerti.C.de interd. loqui in interdicto retinendæ poſſeſſionis.*

522 *Regulam ordinis impedientem cumulationes actionum procedere in remedio retinendæ.*

523 *Fabii opinio reiecta.*

524 *Petitorio iudicio quid petatur.*

525 *Poſſeſſio cum ex petitorio iudicio reſtituitur, iudicis officio dicitur reſtitui.*

526 *Petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ cumulari non poſſe ex æquitate, cum ſuper petitorio eſt ferenda abſolutoria.*

527 *Petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ non cumulari, cum ſuper petitorio ferri debet ſententia pro reo, qui ſe dominum probauit.*

528 *Concluſionis in cauſa uis magna.*

529 *Concluſum eſſe in cauſa, & latam ſententiam eſſe paria.*

530 *Exceptionem notorii dominii impedire ingreſſum litis in poſſeſſorio.*

531 *Exceptionem obiici poſſe contra teſtes examinatos in alia inſtantia.*

532 *Bartolus in auth.qui ſemel.nume.30. C. de probat. declaratur.*

533 *Alexandri conſideratio probata.*

534 *Bartoli opinio defenſa.*

535 *Iudicem repellere actorem agentem ſine actione.*

536 *Cap. paſtoralis. de cauſa poſſeſſio. & proprie.intellectus.*

537 *Poſſeſſorio adipiſcendæ prius propoſito, ab eodem cumulari poteſt petitorium.*

538 *Petitorium & poſſeſſorium adipiſcendæ ab eodem hærede ſimul proponi poteſt.*

539 *Reſtitui petens ſe ad tempus, quæ reſtitutione facta petens ex tunc declarari dominum, rectè petit.*

540 *Petitionum ſubordinata & conditionalis propoſitio.*

541 *Sententiam nullam eſſe dico, et ſi qua eſt appello, rectè petitur.*

542 *Contraria non eſſe, dico ſententiam nullam, et ſi qua eſt appello.*

543 *Petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ diuerſis reſpectibus ab actore & reo cumulari poſſe.*

544 *Poſſeſſorium adipiſcendæ cumulari, an poſſit cum petitorio lite adhuc non conteſtata ſuper petitorio.*

545 *Poſſeſſorium adipiſcendæ cumulari cum petitorio lite ſuper eo conteſtata, ſi agens petitorio iam aſſeruit ſe non poſſidere.*

546 *Poſſeſſorio prius propoſito ei cumulari poteſt petitorium diuerſis reſpectibus.*

547 *Poſſeſſorio prius ab uno propoſito, petitorium ab altero ratione eiuſdem rei cumulari non poteſt.*

548 *Petitorium cum poſſeſſorio adipiſcendæ non cumulatur eodem tempore ratione eiuſdem rei, ſi unus unum, alter alterum proponit.*

549 *Cumulatio ubi non admittitur, an illud ſit ipſo iure, uel parte opponente.*

550 *Exceptio impeditiua cumulationis quando obiici debeat.*

551 *Lis conteſtari an debeat in remedio.l.ult.C.de edi.diui Adr.*

552 *Litem conteſtari in remedio.l.ult.C.de ed.diui Adr. ſi extat contradictor.*

553 *Iuramentum calumniæ an præſtetur in remedio.l.ult.C.de edi.diui Adr.*

554 *Contradictor legitimus quis ſit in remedio.l.ult.C.de edi.diui Adr.*

555 *Contradictor legitimus eſt, qui citatus fuit, etiam ſi non poſſideat, uel detineat.*

556 *Contradictor legitimus non eſt, qui non tenet, aut poſſidet, nec citatus fuit, ut impediat ſummariam cognitionem.*

557 *Contradictor legitimus non eſt allegans titulum diuerſum, cùm nec poſſidet, nec detinet, nec citatus fuit.*

558 *Fideicommiſſi titulum allegans, ſi non poſſidet, legitimus contradictor non eſt ad impediendum cognitionem ſummariam.*

559 *Contradictor legitimus non eſt ad impediendam cognitionem ſummariam, qui allegat titulum ſimilẽ titulo hæredis, ſi non poſſidet, uel detinet.*

560 *Contradictor legitimus non eſt, qui dum non poſſidet, allegat hæredis titulum minus legitimum eſſe.*

561 *Contradictor legitimus ad impediendum ſummarium proceſſum non eſt, qui poſſidet, ſi ſine titulo eſt.*

562 *Contradictor legitimus ad impediendam ſummariam cognitionem non eſt, qui titulum habet & poſſidet.*

563 *Poſſidens citari debet ut contradictor, ne eo non monito, poſſeſſio ei auferatur.*

564 *Prædo ſine citatione à poſſeſſione amouendus non eſt.*

565 *Contradictor legitimus ad impediendam ſummariã cognitionem is eſt, qui dum poſſidet, titulum ſimilem titulo hæredis allegat.*

566 *Angelus in l. prima. C. de edic. diui Adria. declaratur.*

567 *Contradictor ad ſuſpendendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem is legitimus eſt, qui citatus fuit, etiam ſi non poſſideas.*

568 *Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem non eſt, qui non poſſidet, titulum non habet, nec citatus fuit.*

569 *Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem non eſt, qui non poſſidet, licèt titu-*

titulum diuerſum ab illo teſtamenti alleget.

570 Titulum ſolum non præſtare iuſtam cauſam ad reuocandum tenutam.

571 Pacta multa tenent, quæ fieri impediuntur.

572 Circuitus inutiles eſſe euitandos.

573 Poſſeſſionem eſſe uacantem multum prodeſt occupare uolenti.

574 Contradictor legitimus non eſt, qui titulum habet ſine poſſeſſione.

575 Contradictor non impedit executionem ſententiæ in re, quæ à debitore uicto poſſidetur.

576 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem legitimus non eſt, cum non poſſidet, etſi titulum ex eodem teſtamento habet.

577 L. 1. C. de ed. diui Adr. intellectus.

578 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem legitimus non eſt, ſi non poſſidet, etſi allegat deficere quæ ſunt de intentione hæredis.

579 Iudicem inquirere debere, ne deficiat qualitas iudicium annullans.

580 Iudicem curare debere, ne iudicium ſit eluſorium.

581 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem legitimus eſt, cùm allegat titulum parem titulo potentis.

582 Contradictor ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem legitimus non eſt, ſi allegat ſolam poſſeſſionem, etſi titulum etiam obtinet.

583 Contradictor legitimus ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem is eſt, qui poſſidet à defuncto.

584 Proprium factum impugnare nemo poteſt.

585 Contradictor legitimus an ſit ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, ſi hæres ſimpliciter petit ſe mitti in poſſeſſionem.

586 Contradictor legitimus eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, cùm poſſidet, & titulum habet à defuncto. & ibidem ſtatuta Patauij & Vicentiæ declarantur.

587 Hæredem non poſſe factum defuncti impugnare.

588 Contradictor legitimus an ſit ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, qui à defuncto titulum habet, à ſe uero poſſeſſionem.

589 Poſſeſſionem uacantem occupare poteſt, qui à defuncto titulum habet.

590 Hæreditas uacans loco poſſeſſoris eſt.

591 L. cæptam. ff. de uſucap. intellectus.

592 L. ſi ex ſtipulatione. ff. de aquirend. poſſeſ. declaratur.

593 Contradictor legitimus eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, qui titulum diſsimilem ab illo hæredis habet, & in poſſeſſione eſt.

594 Contradictor ut ſupra eſt allegans poſſeſſionem ante mortem teſtatoris, & deficere quæ ſunt de intentione hæredis.

595 Ius tertij à poſſeſſore allegari poteſt.

596 Poſſeſſionem etiam uitioſam adeptus ante mortem teſtatoris legitimus contradictor eſt ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem.

597 Contradictor legitimus eſt ad impediendum licentiam de mittendo in poſſeſſionem, & ad obtinendā ſententiam pro ſe, qui uiuente teſtatore poſſidebat, nunc poſſidet.

598 Contradictor ut ſupra an ſit, cum allegat titulum ab alio habitum uiuente teſtatore, & poſſeſſionem poſt illius mortem.

599 Bartol. in l. cum quærebatur. nume. 10. C. unde ui. declaratur.

600 Actionem publicianam habet, qui titulum habet.

601 Publicianam actionem hæres habet adita hæreditate, & nondum poſſeſſione apprehenſa.

602 Publicianam fideicommiſſario competere.

603 Poſſeſſionem uitioſam non prodeſſe.

604 Contradictor legitimus ad impediendam licentiam de mittendo in poſſeſſionem, & ad obtinendum is non eſt, qui poſſeſſionem & titulum habuit mortuo teſtatore.

605 Contradictor legitimus ut ſupra eſt, qui ſtatim probat de iure ſui dominij & ſuæ poſſeſſionis.

606 Publicianam excludit, qui dominium habet.

607 Contradictor legitimus eſt ad obtinendum, qui fuit admiſſus ad probandum de ſuo iure.

608 Rem iudicatam retractari, ſi admiſſus ad probandum de iniquitate, cum admitti non debuit, probauit.

609 Contradictor legitimus ad obtinendum eſt, qui probat de titulo à teſtatore habito, & de poſſeſſione à ſe ipſo, mortuo teſtatore.

610 Contradictor legitimus eſt ad obtinendum cum probat de titulo à teſtatore habito inter uiuos.

611 Contradictor legitimus quis dicitur, qui comparet lata ſententia de mittendo in poſſeſſionem.

612 Citationem approbare perſonam citati.

613 Citatus etiam ſi contumax eſt, legitimus contradictor dicitur, cum lata ſententia de mittendo in poſſeſſionem uenit.

614 Citatus etſi approbatus cenſeatur quò ad ſui perſonam, non tamen quò ad cætera.

615 Citatus ſi ſua putauerit intereſſe, an dicatur approbatus ut contradictor.

616 Citatus ſi ſua putauerit intereſſe, debet de eo ante omnia docere.

617 Clauſula, ſi ſua intereſſe putauerit, effectus.

618 Teſtibus rogatis à rogante obuci nil poteſt.

619 Allegans aliquid, intelligitur etiam debere probare.

620 Citatus, ſi ſua intereſſe putauerit, qua ſub cautela tutè à citante uocari debeat.

621 Citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, non dicitur contumax cum uenit lata ſententia.

622 Contradictor legitimus an ſit, qui lata ſententia de mittendo in poſſeſſionem comparet, ut pro ſuo iure audiatur.

623 Intereſſe ſuum quomodo probet, qui eo reſpectu comparet.

624 Contradictori uenienti pro ſuo intereſſe obiici non poteſt nullitas ſui tituli.

625 Statutum Patauinum ſub rubric. De citationibus, cap. ſi ad aliquem, uerſic. & nihilominus, declaratur.

626 Contradictor legitimus eſt, qui comparet poſt factā miſſionem in poſſeſſionem, ut illa reuocetur.

627 Miſſio in poſſeſſionem reuocatur cum contradictor allegat ſe poſſediſſe & citatum non fuiſſe.

Con-

618 *Contradictor allegans ius excluſiuum hæredis obtinet reuocationem miſsionis in poſſeſsionem.*
619 *Contradictor nullum ius allegans non obtinet reuocationem miſsionis in poſſeſsionem.*
630 *Fideicommiſſarius uniuerſalis, an ſit contradictor legitimus.*
631 *Fideicommiſſarius non poſsidens cognitionem ſummariam de mittendo hæredem in poſſeſsionem non impedit.*
632 *Fideicommiſſarius non poſsidens, ut ſupra, non eſt legitimus contradictor, etiamſi incontinenti de iure ſuo uult probare.*
633 *Fideicommiſſarium ius in re non habere ante reſtitutionem factam.*
634 *Fideicommiſſarius poſsidens contradictor eſt legitimus, cùm de iure fideicommisſi uult ſtatim probare.*
635 *Fideicommiſſarius uitioſè poſsidens, non eſt legitimus contradictor.*
636 *Fideicommiſſarius quando ſine uitio poſsidere dicatur.*
637 *Fideicommiſſarius poſsidens non eſt contradictor legitimus, cum de iure ſuo nõ poteſt ſtatim probare.*
638 *Fideicommiſſarius poſsidens ex uoluntate hæredis ante aditam hæreditatem, an ſit legitimus contradictor.*
639 *Interdictum quorum legatorum, quam ob cauſam ceſſet.*
640 *Hæres qui permittit fideicommiſſarium poſsidere, trebellianicam uidetur remiſiſſe.*
641 *Fideicõmiſſarius eſt legitimus cõtradictor cum detractio trebellianicæ eſt certo a re aua detrahẽda.*
642 *Legatarius & filius pro ſua legitima quando ſint legitimi contradictores.*
643 *Filius ratione ſua legitimæ, an ſit legitimus contradictor.*
644 *Executor teſtamenti, an ſit legitimus cõtradictor.*
645 *Executor non capit ſua manu bona deinde diſtrahenda.*
646 *Executoris teſtamenti officium quod.*
647 *Executorem non poſſe impedire continuationẽ poſſeſsionis in hæredem ex ſtatuti diſpoſitione.*
648 *Reconuenire hæredem petentem ſe mitti in poſſeſsionem ex remedio l.ult.C.de edi.diui Adr. an poſsit legitimus contradictor.*
649 *Reconuentio non admittitur contra inſtrumẽti executionem.*
650 *Reconuentio reiicitur cum iudicium celeritatem requirit.*
651 *Teſtamenti exemplum exhibere, an ſufficiat, cum hæres uult mitti in poſſeſsionem, ex l.ult. C.de edi. diui Adr.*
652 *Exemplum inſtrumenti, an fidem aliquam faciat.*
653 *Inſtrumentum authenticum eiuſdem notarij manu ſumptum, ſufficit exhibere in miſsione in poſſeſsionem ex l.ult.C.de ed. diui Adr.*
654 *Inſtrumentum originale apud notarium perpetuò eſſe debet.*
655 *Inſtrumentum legitimè ſumptum probat.*
656 *Teſtamentum exhibere iudici, an ſufficiat, cum hæres petit ſe mitti in poſſeſsionem ex l.ult.C.de edi. diui Adr.*
657 *Probationes iudici exhibere non ſufficit.*
658 *Teſtamento manu notarii ſcripto iam producto, an teſtibus confirmari debeat, cum petitur miſsio in poſſeſsionem ex l.ult.C.de edi.diui Adr.*
659 *Teſtamentum teſtatoris manu ſcriptum, an teſtibus ſit comprobandum in remedio l.ultim. C.de edi.diui Adr.*
660 *Teſtamenti publicatio plura ſolennia requirit.*
661 *Mortem teſtatoris, an probet hæres petens ſe mitti in poſſeſsionem ex l.ult.C.de edi. diui Adr.*
662 *L. 2.§.ſi dubitetur. ff. quemadmodum teſtam.aper. intellectus.*
663 *Teſtamentum non concedi hæredi uiuo teſtatore.*
664 *Regulæ inhærendum eſſe.*
665 *L.etſi certus. §.ſi unus.ff.ad Senatuſconſ. Sylla. intellectus.*
666 *Mortem eſſe probandam etiam ubi de modico præiudicio agitur.*
667 *Mortem allegans probare debet.*
668 *Hominem uiuere centum annos, an præſumatur.*
669 *Conciliatio opinionum quando mors debeat probari in remedio l.ulti. C. de edict.diui Adr.*
670 *Statutum Pataninum ſub rubr. De citationibus.c. ſi ad aliquem, declaratur.*
671 *Mortem iuramento probari.*
672 *Mortem probari fama & uoce.*
673 *Statutum Papiæ. 30. in ciuilibus. ſub rubr. Quod mors, & filiatio poſsit probari &c. declaratur.*
674 *Mortem probari ex habitu & tractatu conſanguineorum.*
675 *Mors teſtibus affirmantibus uidiſſe illum humari, atque ſepeliri, probatur.*
676 *Hæres petens ſe mitti in poſſeſsionem ex.l.ulti.C.de edi.diui Adria. an aditionem hæreditatis probare debeat.*
677 *Statutum Ferrariæ lib. 2.ſub rubr.De indemnitatibus mulierum, &c.declaratur.*
678 *Probatio plena, an ſemiplena ſufficiat in remedio l.ult.C.de ed.diui Adr.*
679 *Statutum Pataninum ſub Rubr. De citationibus, c.ſi ad aliquem, declaratur.*
680 *Teſtium repulſatio, an admittatur in remedio l.ult. C.de edic. diui Adr.*
681 *Concluſione facta in cauſa, an exhiberi teſtamẽtum poſsit in remedio l.ult.C.de edi.diui Adr.*
682 *Concluſionem in cauſa non admitti in iudiciis ſummariis.*
683 *Teſtamenti ſolam apparentiam ſequitur iudex in remedio. l.ultim. C.de edict.diui Adr.*
684 *Probatio apparens quæ dicatur.*
685 *Conſtitutio noua Mediolani tit. de iudiciis.c.ſi per apparentem, declaratur.*
686 *Delictum excuſat ſola apparentia cauſæ iuſta.*
687 *Præſumitur quis talis qualis reperitur.*
688 *Clericum incedentem ſine habitu percutiens excuſatur.*
689 *Prætoris familiam ſine inſigniis incedentem qui percutit, excuſatur.*
690 *Rectorem Gymnaſii ſine inſignijs incedentem impunè contemni.*
691 *Contractum talem iudicari, qualem ſua apparentia oſtendit.*
692 *Apparentia rei ſufficit in his, quæ celeritatem requirunt.*

Inſtru-

693 *Inſtrumentum teſtamenti tunc paratam habet executionem, cum nullus adeſt contradictor.*

694 *Teſtamentum q.d ad legatarios non habere paratam executionem contra infra.*

695 *Inſtrumentum regulariter non habet executionem paratam.*

696 *Legatario tres actiones competere.*

697 *Legata paratam executionem habere, ſed aliter ſuprà.*

698 *Remedio l.ult. C.de edi. diui Adr. an locus ſit cum de uiribus teſtamenti ambigitur.*

699 *Vitium uiſibile an impediat remedium l.ult. C.de edi. diui Adria.*

700 *Falſi ſuſpicio pro falſo in ciuilibus eſt.*

701 *Teſtamentum originale cancellatum, an impediat remedium. l.ult. C de edi. diui Adr.*

702 *Originale inſtrumentum eſſe matricem authentici.*

703 *Cancellatio originalis ſuperueniens poſt ſumptum authenticum non obeſt.*

704 *Cancellatio teſtibus non poteſt coadiuuari, ut ſit locus remedio l. ult. C. de edi. diui Adria.*

705 *Probationes ſuppleri non poſſe in iudiciis requirentibus probationes apparentes & oculatas.*

706 *Inſtrumentum, quod à ſtatuto executionem paratã habet teſtibus ſuppleri non poſſe.*

707 *Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, cap. ſi ad aliquem, declaratur.*

708 *Interlineatura uitium impedire remedium l.ult. C. de edi. diui Adr.*

709 *Raſuram teſtamenti in loco non ſubſtantiali nõ impedire remedium l.ult. C.de edi. diui Adr.*

710 *Formam eſſe rei ſeriem.*

711 *Inuocationem diuini nominis eſſe de forma inſtrumenti.*

712 *Falſum commiſſum in accidentalibus puniri.*

713 *Vitium circa annos Domini commiſſum impedire remedium l.ult. C.de edicto diui Adr.*

714 *Falſum præſumptum quando noceat.*

715 *Tempus appoſitum in principio inſtrumenti repetitum cenſetur in alijs partibus.*

716 *Cancellationem uitiare cùm eſt in ea parte de qua quæritur.*

717 *Cancellatio & uitium dicitur eſſe circa ſubſtantialia teſtamenti, cum eſt in inſtitutione hæredis.*

718 *Cancellatio circa præfationes uitiat.*

719 *Vitium in præfatione inſtrumenti totum corrumpere.*

720 *Raſura circa legatum non uitiare hæredis inſtitutionem.*

721 *Raſura non nocet cum ſenſus ex præcedentibus & ſequentibus colligi poteſt.*

722 *Cancellatio & raſura bene emendata non nocet.*

723 *Error correctus manu notarij non nocet.*

724 *Notarius ſtatim errorem corrigere poteſt.*

725 *Cancellatio nocet cum dubitatur an notarius illam correxerit & emendauerit ſua manu.*

726 *Exceptio falſitatis uel præteritionis an uitiet teſtamentum ne ſit locus remedio. l.ultim. C.de edicto diui Adr.*

727 *Teſtamentum rectè confectum præſumitur.*

728 *Statutum Patauinum ſub rub. De citationibus capit ſi ad aliquem, declaratur.*

729 *Vitium inuiſibile teſtamenti, de quo ex eiuſdem teſtamenti lectura conſtat, impedire remedium l.ult. C.de ed. diui Adr.*

730 *Vitium inuiſibile, de quo incontinenti conſtare poteſt, remedium l.ult. C.de edi. diui Adr. impedit.*

731 *L. 2. C.de edi. diui Adr. intellectus.*

732 *Allegans probare etiam debet quod allegat.*

733 *Præteritio uitiat teſtamentum ſi à præterito allegatur.*

734 *Exceptio uitij inuiſibilis a iudice admiſſa, impedit remedium l.ult. C.de edi. diui Adr.*

735 *Remedium l.ult. C.de edi. diui Adr. an impediatur, cum originale teſtamenti non reperitur.*

736 *Inſtrumentum falſum præſumitur cum non reperitur in protocollis, in quos alia eiuſdem temporis reperiuntur.*

737 *Inſtrumentum teſtamenti præſumitur ſuſpectum ſi in protocollo ſolum inciſa reperiuntur, & ideo impeditur remedium l.ult. C.de edi. diui Adr.*

738 *Inſtrumentum ſeu protocollum à quo laceratum præſumatur.*

739 *Remedium l.ult. C.de ed. diui Adr. ceſſat cum integrum protocollum inſtrumentum deficit.*

740 *Inſtrumentum caſu deperditum quis probet.*

741 *Teſtamentum ubi eſt extractum authenticum ex protocollo, eo deperdito non impeditur remedium l.ult. C.de edi. diui Adr.*

742 *Teſtamentum in ſcriptis, ſi protocollum deficit, impeditur remedium l.ult. C. de edi. diui Adr.*

743 *Inſtrumentum authenticum caret fide cum deficit protocollum.*

744 *Teſtamenti publicatio requiritur ante miſſionem in poſſeſſionem ex remedio l. ultim. C. de edict. diui Adr.*

745 *Exceptio, teſtatorem teſtari non potuiſſe, non impedit remedium l.ult. C.de edi. diui Adr.*

746 *Exceptio, teſtatorem teſtari non potuiſſe, impedit remedium l.ult. C.de edi. diui Adr. cum ſtatim offertur probatio.*

747 *Exceptio defectus dominij, an impediat remedium l.ult. C.de edi. diui Adr.*

748 *Exceptionem defectus proprietatis non poſſe obiici ad impediendum beneficii poſſeſſionem.*

749 *Titulus coloratus ſufficit ad adipiſcendam poſſeſſionem beneficii.*

750 *Statutum Patauinum ſub rub. de citationibus, cap. ſi ad aliquem, declaratur.*

751 *Exceptio defectus dominii, oblatis ſtatim probationibus impedit remedium. l.ult. C.de edi. diui Adr.*

752 *Exceptio defectus dominii impedit remedium l.ult. C de edi. diui Adr. cum de iure canonico hæres petit miſſi in poſſeſſionem.*

753 *Exceptio incapacitatis inſtituti impedit remedium l.ult. C.de edi. diui Adr.*

754 *Leges & ſtatuta incapacibus ſcripta non eſſe.*

755 *Diſpoſitio generalis reſtringitur de habilitate.*

756 *Poſſeſſionẽ in hæredem ex ſtatuto tunc continuari, cum is hæres capax eſt.*

757 *Hæres inteſtabilis quando dicatur.*

758 *Exceptio, patrem inſtituiſſe ſpurium, impedit remedium l.ult. C.de edi. diui Adr.*

759 *Remedium l.ult. C.de ed. diui Adr. an habeat locum cum in hærede duo ſunt defectus, perſonæ ſcilicet, & cauſæ.*

760 Statutum Patauinum ſub rubr. De citationibus. C. ſi ad aliquem, declaratur.
761 Exceptio contractus defuncti impedit remedium. l. ult. C. de edicto diui Adr.
762 Exceptio, petentem non eſſe illum, qui ſcriptus eſt hæres, impedit remedium. l. ulti. C. de edict. diui Adr.
763 Exceptionibus omnibus reiectis à ſtatuto, non dicitur reiecta, quæ uerſatur circa liquidationem perſonæ.
764 Exceptio ſpolii obiici an poſſit hæredi in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr.
765 Concedi facilè debet, quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt.
766 Statutum Brixiæ in ciuilibus, ſub rubr. Quòd nullus intret poſſeſſionem uacuam, declaratur.
767 Exceptio ſpolij ab hærede facti uiuente teſtatore, nõ impedit remedium l. ult. C. de edi. diui Adr.
768 Præſcriptionis exceptio impedit remedium l. ulti. C. de edi. diui Adr.
769 Præſcriptionis exceptio eſt litis finita.
770 Præſcriptionis exceptio ad proceſſum debet allegari, ut impediat remedium l. ult. C. de ed. diui Adr.
771 Præſcriptionis exceptio non liquida, non impedit remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr.
772 Probari quando dicatur incontinenti exceptio præſcriptionis, ad impediendum remedium. l. ult. C. de edic. diui Adr.
773 Præſcriptio quanti temporis impediat remedium l. ult. C. de edi. diui Adr.
774 Præſcriptionem triennalem impedire remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr.
775 Præſcriptionem decennalem impedire remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr.
776 Præſcriptione decennali & uicennali utile dominium quæri.
777 L. ult. C. de edic. diui Adr. in illis uerbis, ſi enim ex una parte, uel ex utroque latere, declaratur.
778 Præſcriptio tricennalis impedit remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr.
779 Præſcriptionem quadricennalem impedire remedium. l. ult. C. de edicto diui Adr.
780 Statutum Patauinum ſub Rubr. De citationibus, cap. ſi ad aliquem uerſ. & quòd miſſio. declaratur.
781 Exceptio alterius teſtamenti, an impediat remedium. l. ult. C. de ed. diui Adr.
782 Teſtamenta plura ſi pro uno habentur, non impeditur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr.
783 Teſtamentum, in quo uenientes ab inteſtato ſunt inſtituti, præfertur.
784 Præſumatur pro uenientibus ab inteſtato.
785 Teſtamenta plura militis ubi extant, non impeditur remedium. l. ult. C. de edi. diui Adr.
786 Teſtamentum, in quo cauſa pia eſt inſtituta, præfertur.
787 Incertitudo non uitiat diſpoſitionem fauore piæ cauſæ.
788 Monaſteriis duobus inſtitutis, monaſterium monialium præfertur.
789 Teſtamentum pro cauſa pia factum præfertur illi facto pro eo, qui iam poſſidet.
790 Libertatis cauſa alteri piæ, & fauorabili antefertur.
791 Minori plus eſſe fauendum quàm mulieri.
792 Teſtamentum in quo hora eſt ſcripta, præfertur in dubio non habenti horam.
793 Teſtamentum factum pro eo, qui iam poſſidet, præfertur in dubio illi facto pro eo, qui non poſſidet.
794 Poſſeſſionem releuare ab onere probandi.
795 Poſſeſſoris cauſam in paritate potiorem eſſe.
796 Poſſeſſionem ſolum prodeſſe in abſoluendo.
797 Capit. ſi a ſede. de præben. in ſexto. ſenſus & intellectus.
798 Sententia lata in remedio. l. ulti. C. de edicto diui Adr. tollen. ratione partis bonorum, an aliis bonis præiudicet.
799 Poſſeſſio ſingulorum a defuncto poſſeſſorum apprehendi debet ab hærede.
800 Fructus percepti mortuo teſtatore hæreditatis, an reſtitui debeant hæredi miſſo in poſſeſſionem ex remedio l. ult. C. de edi. diui Adr. toll.
801 Fructus percepti mortuo teſtatore hæreditatis petitione peti poſſunt.
802 Sententia lata in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr. an ſit diffinitiua, uel interlocutoria.
803 Sententiam interlocutoriam eſſe, quæ ſine ſolennitate præfertur.
804 Sententia diffinitiua quæ.
805 Sententiam de exequendo eſſe interlocutoriam.
806 Sententiam diffinitiuam eſſe, quæ fertur dato libello & cauſa cognita.
807 Appellare an liceat ab interlocutoria lata in remedio. l. ultim. C. de edicto diui Adria. tollend.
808 Appellare licet ſuper cauſa incidentibus in iudicio poſſeſſorio, & ſi non ab ipſa poſſeſſorii ſententia diffinitiua.
809 Appellare etſi non licet à ſententia, de mittendo in poſſeſſionem uigore ſtatuti, poteſt tamen ab eius incidentibus.
810 Appellatione a ſtatuto prohibita a ſententia, intelligitur à ſententia diffinitiua.
811 Hæreticus ab interlocutoria appellat & ſi non à diffinitiua.
812 Compromiſſum ubi de cauſa principali fieri prohibetur à ſtatuto, non tamen prohibetur quò ad cauſas incidentes, & emergentes.
813 Apellatione prohibita à ſententia diffinitiua, dicitur etiam prohibita ab interlocutoria, cum eadem adeſt ratio.
814 Apellatione ſimpliciter prohibita in cauſa, à diffinitiua & interlocutoria dicitur prohibita.
815 Incidentis quæſtionis natura eadem eſſe ſolet cum natura principalis.
816 Prohibitum cum quid eſt, & illa ſunt prohibita per quæ ad illud peruenitur.
817 Appellari poſſe ab interlocutoria, quæ eſt pronunciatum, teſtes non eſſe recipiendos, uel infames admittendos.
818 Appellari non poſſe ab interlocutoria, quæ pronunciatum fuit, reum conuentum non eſſe legitimum contradictorem, in remedio. l. ult. C. de edict. diui Adr. toll.
819 Archidiaconi doctrina declaratur.

Appel-

810 Appellari non poſſe ab interlocutoria habente naturam diffinitiuæ in iudicio. l.ult.C. de edicto diui Adr.toll. quod ibi declaratur.
811 Appellare non licet ab executione.
812 Appellare licet ab interlocutoria lata in iudicio ex l.ult.C.de ed.diui Adr.toll. cum eſt lata ſuper iudicis incompetentia.
813 Appellatione reiecta ab interlocutoria nunquam cenſetur cum pronunciatur ſuper incompetentia.
814 Nullitas à iuriſdictione proueniens eſt maior cæteris.
815 Appellari poſſe ab interlocutoria, qua fuit pronunciatum aliquem eſſe, uel non eſſe legitimum procuratorem, uel tutorem, uel curatorem.
816 Appellare an liceat à ſententia diffinitiua lata in iudicio ex.l.ult.C.de ed.diui Adr.tollen.
817 Appellare non licere à pronunciatione de exequendo inſtrumento executiuo.
818 Appellationem in iudiciis poſſeſſoriis operari effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum.
819 Appellationem à ſententia lata in cauſa dotis & alimentorum operari effectum deuolutiuũ & non ſuſpenſiuum.
830 Sententiæ executio non differtur oblatis precibus principi.
831 Reſtitutio in integrum mittitur executioni etiam appellatione interpoſita.
832 Appellationem à ſentẽtia excommunicationis operari effectum deuolutiuum & non ſuſpenſiuum.
833 Appellatio in iudiciis poſſeſſoris cum à ſtatuto permittitur, an cenſeatur admiſſa in caſu remedii ex l.ult.C.de ed.diui Adr.toll.
834 Appellationem à ſententia poſſeſſorii ex edicto Diui Adriani, ratione ſpeciali prohiberi.
835 Statutum Bononiæ, Quòd à ſententia lata in cauſa poſſeſſoria, liceat appellare, declaratur.
836 Statutum Papiæ.3.in ciuilibus ſub Rubr. De modo & forma procedendi in cauſis ſummarijs, declaratur.
837 Appellatio in cauſis poſſeſſoriis ubi à ſtatuto permittitur, an operetur effectum tam deuolutiuum, quàm ſuſpenſiuum.
838 Grati reſponſum ult.lib.2.examinatur.
839 Cap.paſtoralis.§.præterea de off.deleg. exponitur.
840 Appellare licere iure canonico in remedio.l.ult.C.de ed.diui Adr.toll.
841 Beroii & Beneintendi opinio confutata.
842 Cap.ult.§.ſi quis.2.q.6.declaratur.
843 Leges ciuiles quando canonizatæ dicantur.
844 Appellatio iure canonico permiſſa in remedio.l.ul.C.de ed.diui Adr.tollen. an operetur effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum.
845 Appellat tertius in iudicio ex.l.ult.C.de edicto diui Adr.tollen.
846 Appellatione reiecta non dicitur quò ad tertium reiecta.
847 Appellatione reiecta à principe de plenitudine poteſtatis tertio non nocet.
848 Inſtrumentum habens paratam executionem à ſtatuto tertium non afficit.
849 Statutum Papiæ.6.in ciuilibus, ſub Rubr. De executione inſtrumenti, declaratur.
850 Appellare licet à ſententia lata in poſſeſſorio, cum eſt euidenter iniuſta.
851 Appellare ſemper licet, cum appellandi iuſta cauſa eſt in promptu.
852 Sententiam euidenter iniuſtam nullam dici poſſe.
853 Sententiam nullam nunquam eſſe exequendam.
854 Appellatio à ſententia euidenter iniuſta operatur affectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum.
855 Appellare licere in poſſeſſorio cum lata eſt ſententia ſine cauſæ cognitione.
856 Appellare licere à ſententia lata in remedio.l.ulti. C.de edicto diui Adr.cum fuit dubium, quis hæres eſſet.
857 Sententiam eſſe diffinitiuam, cum fuit pronunciatum, quis eſſet legitimus hæres, ut mitti poſſet in poſſeſſionem.
858 Poſſeſſorium petitorio mixtum dici, cum actor & reus contendunt eſſe hæredes, ut in poſſeſſionem mittantur ex.l.ult.C.de ed.diui Adr.toll.
859 Appellare licet à ſententia poſſeſſorij, cum hæres uult continuare poſſeſſionem ex diſpoſitione ſtatuti.
860 Statutum Mediolani, quod poſſeſſio defuncti in hæredes continuet, declaratur.
861 Baldus conſ.141.& conſ.330.lib.1. declaratur.
862 Exceptione proprietatis admiſſa in iudicio poſſeſſorio reddit iudicium mixtum.
863 Appellare licet à ſententia lata in remedio. l.ulti. C.de edicto diui Adria.cum adfert damnum irreparabile.
864 Exceptionem dominii poſſe obiici in poſſeſſorio, cum per petitorium non eſt ſuccurſum poſſeſſori.
865 Appellat detentator condemnatus per ſententiam in remedio l.ult.C.de ed.diui Adr.
866 Colonus condemnatus per ſententiam latam in remedio.l.ultim.C. de edicto diui Adria.tollendo appellat.
867 Appellatio à ſententia lata in poſſeſſorio nomine detentatoris operatur effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum.
868 Appellationi interpoſita in remedio.l.ult.C.de edi. diui Adria.ſi iudex detulit, de ea cognoſcendũ eſt.
869 Appellare licet à ſententia lata in poſſeſſorio cum fructuum reſtitutione.
870 Bald.in l.unica.nu.6.uerſ.ſed pone. C.ſi de momen. poſſeſſ.fue.appell.declaratur.
871 Beroii opinio reiecta.
872 Poſſeſſorii cauſa cum fructuum reſtitutione non dicitur mixta petitorii & poſſeſſorii.
873 Appellare non licet à condemnatione reſtitutionis fructuum pendentium in iudicio poſſeſſorio.
874 Appellatio cum à iure communi conceditur in aliquo caſu poſſeſſorio, quid illa operetur.
875 Iaſonis opinio conſil. 187. in ſecundo dubio. lib. 2. defenſa.
876 Appellare licet à ſententia lata contra hæredem ſcriptum petentem ſe mitti in poſſeſſionem ex remedio.l.ult.C.de ed.diui Adr.tollen.
877 Bart.in l.2.nu.5.ff.de appell.recip. declaratur.
878 Appellatio ab actore condemnato in iudicio. l.ult. C.de edicto diui Adr.toll.interpoſita operatur effectum tam ſuſpenſiuum, quàm deuolutiuum.
879 Nullitas proponi poteſt contra ſententiam latam ſuper remedium.l.ult.C.de edicto diui Adr.

880 *Nullitas nõ dicitur ſublata, cum ſtatutum uel lex reiicit appellationem.*

881 *Nullitas obiicitur contra ſententiam poſſeßionis momentaneæ, etſi reiiciatur appellatio.*

882 *Nullitas ſententiæ in poſſeßorio. l. ult. C. de ed. diui Adr. an executionem impediat.*

883 *Nullitas executionem ſententiæ impedit ob inhibitionem à priori iudice factam.*

884 *Nullitas requirens altiorem indaginem, etiam ſi per modum exceptionis deducitur, nõ impedit executionem ſententiæ latæ in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr.*

885 *Executio rei iudicatæ non impeditur per nullitatis exceptionem requirentem altiorem indaginem.*

886 *Nullitatis exceptio impedit executionem latæ ſententiæ in remedio. l. ult. C. de ed. diui Adria. ſi inde damnum irreparabile ſequi poſſet.*

887 *Exceptio dominii impedit reſtitui Caſtrum difficilis recuperationis.*

888 *Sententia prehenſionis perſonæ damnum irreparabile adfert.*

889 *Nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis impedit executionem latæ ſententiæ in remedio l. ul. C. de ed. diui Adr.*

890 *Gloſ. clemen. 1. de ſequeſtra. poßeß. & fruct. declaratur.*

891 *Nullitas cauſata à falſis allegationibus impedit executionem latæ ſententiæ in remedio. l. ult. C. de ed. diui Adr.*

892 *Nullitatis exceptio incontinenti probanda impedit executionem ſententiæ in remedio. l. ulti. C. de edi. diui Adr.*

893 *Nullitatis exceptio ſtatim probanda impedit executionem inſtrumenti ex forma ſtatuti.*

894 *Nullitatis exceptio calumnioſè oppoſita nũquam impedit executionem.*

895 *Supplicare an liceat à lata ſententia in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr.*

896 *Supplicare licet, etſi non licet appellare ob excellentiam perſonæ iudicis, qui ſententiam tulit.*

897 *Supplicare licet à ſententia ſenatus, cùm tamen appellare non liceat.*

898 *Supplicare licet à ſententia, à qua non licet appellare mixta ratione perſonæ & cauſæ.*

899 *Supplicare non licet à ſententia cùm ratione cauſæ reiicitur appellatio.*

900 *Superuacuum eſt, quod ſit contra rem iudicatam.*

901 *Decii codex repurgatus in l. ult. nume. 51. C. de edi. diui Adr. tollen.*

902 *Supplicatio & appellatio coram quibus iudicibus porrigatur.*

903 *Supplicatio à ſententia reiecta dicitur ut appellatio, ſi eadem adeſt ratio.*

904 *Supplicatio ſententiæ executionem non retardat.*

905 *Supplicatio contra rem iudicatam non admittitur.*

906 *Reſtitutio an concedatur contra ſententiam latam in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr.*

907 *Reſtitutio in integrum reiecta non cenſetur, ubi reiicitur appellatio.*

908 *Reſtitutio an impediat executionem ſententiæ latæ in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr.*

909 *Reſtitutionis iudicium eſſe ordinarium.*

910 *Reſtitutionis exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit executionem ſententiæ in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr.*

911 *Reſtitutionis exceptio non impedit iudicati executionem.*

912 *Reſtitutionis exceptio ſtatim probanda non impedit executionem ſententiæ in remedio l. ulti. C. de edi. diui Adr.*

913 *Praxis mittendi in poſſeßionem hæredem in remedio. l. ult. C. de edi. diui Adr.*

914 *Probationes quæ ſufficiant in probando factam eſſe miſsionem in poſſesſionem in remedio l. ult. C. de edi. diui Adr.*

915 *Acta iudiciaria teſtibus probari.*

916 *Teſtium & ſcripturæ par uirtus in probationibus.*

917 *Acta iudiciaria ad ſui primam eſſentiam ſcripturam requirunt.*

918 *Teſtibus probari poteſt ſcriptura amiſſa.*

919 *Teſtes ad coadiuuandam ſcripturam admitti.*

920 *Teſtes quinque loco ſcripturæ eſſe.*

921 *Probari quomodo poßit bona, in quorũ poſſeßionẽ miſſus eſt hæres, eſſe bona defuncti teſtatoris.*

922 *Nuntio referenti credi.*

923 *L. 2. C. ne uxor pro marito, declaratur.*

924 *Nuntio non credi bona, in quorum poſſesſionem miſit hæredem, fuiſſe bona defuncti teſtatoris.*

925 *Nuntij fidem lex approbaſſe dicitur.*

926 *Nuntio non credi bona fuiſſe in dominio defuncti, cum illius hæredem miſit in poſſesſionem.*

927 *Dominium eſſe difficilis probationis.*

928 *Nuntio non credi bona, in quorum poſſesſionem aſſerit miſiſſe hæredem, fuiſſe poßeſſa à teſtatore, cum poſsidens eſt proteſtatus non eſſe à teſtatore poſſeſſa.*

929 *Proteſtatio cauſam annexam habet.*

930 *Proteſtatio prohibitoria cauſam iuſtam continere debet.*

Imp. Iuſtinianus A. Iuliano. P. P.

EDicto diui Adriani, quod ſub occaſione uiceſimæ partis hæreditatis introductum eſt, cũ multis ambagibus et difficultatibus & indiſcretis narrationibus penitus quieſcente, quia & uiceſima hæreditatis è noſtra receſſit Republi. antiquatis nihilominus omnibus, quæ circa repletionem, uel interpretationẽ eiuſdẽ edicti promulgata ſunt; ſancimus, ut ſi quis ex aſſe, uel ex parte inſtitutus cõpetenti iudici teſtamentũ oſtenderit non cancellatũ neque abolitum, neque ex quacunque ſuæ formæ parte uitiatum, ſed quod in prima figura ſine omni uituperatione appareat, & depoſitionibus teſtium legitimi numeri uallatum ſit: mittatur quidem in poſſeſſionem

earum rerũ, quæ teſtatoris mortis tem-
pore fuerunt, non autem legitimo modo
ab alio detinentur, & eam teſtificatione
publicarum perſonarum accipiat. Sin au-
tem aliquis contradictor extiterit, tũc in
iudicio competenti cauſæ in poſſeſſionem
miſſionis, & ſubſecutæ cõtradictionis vẽ
tilentur, & ei poſſeſſio acquiratur, qui po
tiora ex legitimis modis iura oſtenderit:
ſiue qui miſſus eſt, ſiue qui antea detinẽs
contradicendum putauit; nullis anguſtiis
temporum huiuſmodi miſſione coarctan-
da: ſed ſiue tardius ſiue præmaturè ali-
quis miſſus eſt; legis tantummodò arbi-
trium requiratur, & cauſa unde uel miſ
ſio uel contradictio exoritur. Siue enim
poſt annale tempus, ſiue poſt maioris æui
curricula aliquis fuerit miſſus (ſi tamen
ex legitimè formato teſtamẽto miſſio pro
cedat) nullum ei temporis obſtaculum
obiiciatur, niſi tantum temporis effluxe-
rit, quod poſſit uel poſſeſſori pleniſſimè ſe
curitatem ſuper dominio præſtare, uel ip-
ſi, qui miſſus eſt, omnem intentionem ex-
cludere. Si enim uel ex una parte, uel ex
utroque latere temporis prolixitas occur
rerit, manifeſtum eſt, nõ ſolum miſſionẽ,
ſed etiam ipſam principalem cauſam eſſe
ſopitam. Dat. xii. Calen. April. Conſtan-
tinop. poſt Conſulatum Lampadii & Ore-
ſtis. VV. CC.

QVARTVM ADIPISCENDAE poſſeſſionis remedium ex l. ultima C. de edicto diui Adriani tollendo.

1 DIVVS † Iuſtinianus legum latorũ
omnium, qui fuerunt, uel ſunt, pru
dentiſsimus ſimul & æquiſſimus,
quo teſtatorum iudiciis, quantum
fieri poterat, faueret, poſt iam rela-
tas iuris conſtitutiones, in hoc ipſo adipiſcendæ
poſſeſſionis remedio ſancitas, hanc etiã promul-
gauit. Qua autem ratione uel cauſa ita ſtatuerit,
quidq́ue olim ſancitum fuerit, uideamus. Cum
2 itaque † Auguſtus Cæſar, ob maxima bellorum
impendia, quibus grauabatur, maximis pecuniis
opus haberet, uiceſimam hæreditatum & legato
rum, quæ teſtamento aliquibus relinquebantur,
conſtituit, tanquàm hoc uectigal (ut ſcribit Dion.
lib. 53. de bello Roma.) in C. Cæſaris commenta-
riis ſcriptum inueniſſet. Itaq; non poterant hære-
des adire hæreditatem, niſi prius hæreditatis ui-
ceſimam perſoluiſſent. Conſtituit etiam idem
3 † Auguſtus de ſtatim aperiendis tabulis teſtamẽ-
ti, quod memoriæ prodidit Iacobus Cuiacius in
commentariis ad receptas ſententias Iulii Pauli,
4 lib. 4. titulo 6. De viceſima, ad finẽ. Cocceius † de-
inde Nerua omnium primus Auguſti legem De
uiceſima emendauit, liberans filios in bonis pa-
ternis uiceſimæ neceſſitate. auctor eſt Plinius in
Panegyr. Traia. etſi Coraſius in l. 2. §. ex his audi-
5 toribus. numero 11. de orig. iuris. opinatur, † Au-
guſtum ipſum Cæſarem nõ grauaſſe filios cogna-
tione adſtrictos & pauperes uiceſimæ onere. idq;
Dionis auctoritate. De tabulis uerò aperiendis ni
hil noui Neruam ſtatuiſſe comperio. Traianus pa
riter (ut in eo Panegy. plinius ſcribit) eadem ui-
ceſimæ immunitate parentes & fratres in libero-
rum fratrumq́ue bonis donauit: nec quid aliud
de ipſis Tabulis aperiendis ſtatuit. Adrianus ue-
6 rò, qui † Traiano ſucceſſit, de ipſa uiceſima nihil
ordinauit, ſed aliqua ſolum quò ad hæreditatem
7 aſſequendam conſtituit. Siquidem † prohibuit
appellari ab ea petitione de tabulis aperiendis.
quemadmodum recenſet Paulus in l. vlt. ff. de ap
pella. recipien. quod comprobarunt Gratia. Valẽt.
& Theodoſ. in l. quiſquis. C. quorum appella. nõ
recip. cuius ſanè conſtitutionis rationem reddit
Iulius Paulus lib. 6. recep. ſen. tit. 6. ad finẽ. quòd
non ſit magis æquum per cauſam teſtamenti clau
ſi hæredibus, aut legatariis, aut libertatibus mo
ram fieri. illa ergo legis pars (ut Cuiacius ſcribit)
& fiſco, & hæredib. & legatariis, libertatibusque
8 vtilis eſt. Erat etiam † cautum eadem Adriani cõ-
ſtitutione, ut hæres ſcriptus in poſſeſſionem mit
teretur, etiam ſi falſum, ruptum, aut irritum teſta
mentum diceretur: ſaluo eorum iure quòd ex l.
2. C. hoc titu. ex l. vlt. C. de eod. l. quiſquis. C. quor.
appella. non recip. & nouella Valent. De teſtamẽ-
tis, affirmat Cuiacius in præcitatis commentariis
ad ſententias Iulii Pauli. quòd vix probo. nam. l.
2. C. hoc tit. aliò ſpectat: ſi quidem de falſo mini-
mè viſibili loqui uidetur, quemadmodum fuſius
ſuis locis infrà dicemus. Cætera iura à Cuiacio in
hanc ſententiam citata, hac de re ne uerbum qui
dem faciunt. Scribit & eo loci Cuiacius illud, qđ
& repetit in eiſdem commentariis ad Iulii Pauli
receptas ſenten. lib. 3. titu. 5. De S.C. Syllania. miſ
ſionem illam ex Adriani edicto anno finem reci-
pere conſueuiſſe, cum tamen hodie (vt ſuo loco
dicemus) perpetua ſit. M. etiam Antoninum & Phi
loſophum, leges de uiceſima hæreditatum addi-
diſſe ſcribit Iulius Capitolinus. Gratianus uerò,
qui multo poſt ab Adriano Antoninoque impe-
9 rauit in vniuerſum † viceſimam ipſam ſuſtulit. id
quod in gratiarum actione Auſonium affirmare
ſcriptum reliquit Alcia. lib. 3. diſp. iuris, cap. 6. cu-
ius opinionem probauit Coraſius l. 2. §. ex his au
ditoribus. numero 11. de orig. iuris. & ante eos
Cælius Rhodig. lib. 16. lect. antiq. capitu. 14. (qui
etiam memoriæ prodidit, de uiceſima legis Papię
caput extitiſſe) ſed verè ignoratur, quis nam hu-

mèn cogitandum, etſi nume. 192. ambigat, hanc
23 † conſtitutionem eſſe pro parte correctoriam, & pro parte limitatoriam. Eſt, (aiunt iſti) correctoria, dum legem Adriani penitus abrogat, eſt limitatoria, dum inſtrumento teſtamenti paratã executionem tribuit: atque ita in hoc ius commune limitat. quo quidem iure parata executio
24 † inſtrumentis non conceditur. l. minor 25. annis. cui fideicommiſſum, ff. de minor. & ſcripſi in commentariis. De Arbitrariis iudicum, lib. 2. caſu. 17. Præterea nihil noui ſtatuit Iuſtinianus circa miſſionem in poſſeſſionem, cũ illa iam Adriani edicto cõceſſa foret. Nec his rationibus aduer-
25 ſatus, quòd ait hic † Zuchardus. numero 60. Adriani edictum in eo corrigi, quod uiceſimam perſolui uolebat. hoc minimè uerum eſſe iam admonui: quãdoquidem iam uiceſimæ præſtatio ante Iuſtiniani conſtitutionem abrogata erat. Eſt etiam falſum quod dicebat idem Zuchardus hic nume. 60. verſ. Nec obſtat. conſtitutionem hanc non eſſe limitatoriam ob id, quòd etiam ante Iuſtinianum inſtrumentum teſtamenti paratam habebat executionem, ex l. 2. ſupra eo. quoniam id facile conceſſerim, non ſit tamen quin hæc conſtitutio hac in parte d. l. 2. confirmatoria, cenſeatur iuris communis limitatoria. Hanc itaque Decii & Curtii ſententiam ſequendam eſſe autumo; qua rectè duę repugnantes Doctorum opiniones
26 † conciliari poſſunt: ſiquidem rationes illius primæ opinionis procedũt inſpecta ea edicti parte antiquata. quibus nõ aduerſatur illa ratio, quã dicebam in ſecunda illa opinione, qualitates ſolùm accidẽtales à Iuſtiniano adiectas fuiſſe: quoniam uerius eſt (ut iam ſupra. q. 1. admonui) ſubſtantiales eſſe.

Sed dubium in hoc non uerſatur, quomodò
27 iudicanda ſit quò ad ſuos effectus † conſtitutio hæc, an correctoria, vel limitatoria. Qua in re dicendum uidetur, pro ea parte, quæ corrigit, etiã quò ad effectus, iudicandam eſſe correctoriam; pro ea uerò parte, quæ limitat, eſſe limitatoriam. quemadmodum inquit in ſimili glo. Lucuia. C. de in ius uocan. quam multis comprobaui in commentariis De Recuper. poſſ. Remedio Primo. numero 33. Verius tamen opinor, ratione maioris participationis, conſtitutionem hanc limitatoriã cenſeri. arg. l. quæritur, de ſtatu hom. qua interrogatus reſpondit Craue. conſilio 273. numero 2.
28 † ſententiam interlocutoriam dici, quæ magis de natura interlocutoriæ, quàm diffinitiuæ participat. Conſtitutionem noſtram de natura diſpoſitionis limitatorię magis participare, quàm de correctoria, uel ex eo conſtat, quòd plus præter regulas iuris communis, quàm contra diſpoſuit. nam Adriani edictum ſolum quò ad captioſas quaſdam ſolennitates correxit, cum tamen illud ſecurum ſit quò ad fauorem miſſionis in poſſeſſionem, ut ſcilicet teſtatorum uoluntates quamprimum effectum ſortiantur. Deniat etiam à regulis communibus hæc cõſtitutio, cum fauore miſſionis in poſſeſſionem uelit Iuſtinianus ſententiã miſſionis ferri ex ſola ipſa prima teſtamẽti facie. Demum præter communes iuris regulas appellationem ab miſſionis ſententia reiicit. Præterea eſſe iudicandam conſtitutionem hanc limitatoriam potius quàm correctoriam, uel ex eo demõ-
29 ſtratur, quòd † actus mixtus à ſuo potentiori nomen ſumit. d. l. quæritur, de ſtatu hom. l. in repetenda, ad finem. ff. de teſtib. quorum argumento reſpondit Signorolus conſi. 48. colom. ult. uerſic.
30 præterea † hæreditatis petitionem, realem actionem dici, ſumpto nomine à ſe, utà potẽtiori. idẽ Signorol. conſilio 119. numero 59. conſuluit,
31 † Bannitum relegati nomen aſſumere, ut poten-
32 tius, quàm deportati. ita † res temporalis eccleſiaſticæ iuncta, eccleſiaſtica, ut nomen à potentiori retinens, iudicatur, quemadmodum reſpondit Craue. conſilio 276. colum. penul. & alia permulta his ſimilia ſunt apud Decium in l. rogaſti. §. ſi tibi, numero 6. ſi certum peta. & conſilio 213. numero 3. & conſilio 352. numero 5. Gomeſ. in ſt. de actio. in priu. nume. 41. & in §. quædam. numero 4. inſt. eo. Alcia. in l. 2. in priu. nume. 42. de uerb. oblig. & Craue. Rub. de legatis primo. num. 150.
33 cum ergo potentior ſit cauſa † limitatoria ipſa correctoria, ab illa nomen cõſtitutio hæc ſumere debet. eſſe potentiorem ex eo patet, quòd ui-
34 demus in † limitatoriis diſpoſitionẽ ipſam paulò latius ſe extẽdere, quàm in correctoriis. ſi quidem in limitatoriis licita eſt extenſio ex rationis identitate ut ſcribit. Iaſ. in l. ſi cõſtante. nu. 73. ff. ſol. matr. & egregiè Gãmarus Tract. extẽſionũ nu. 93. uel ſaltem extenſio conceditur ex maioritate rationis. ut docuit Crotus in d. l. ſi conſtante. nu.
35 62. & tamen in † correctoriis etiam ex maiori-
* tate rationis extenſio non conceditur. ita * communem eſſe Doctorum ſententiam teſtantur Iaſ. in auth. quas actiones. num. 21. C. de ſacroſ. eccle. Pariſ. conſi. 16. nume. 18. lib. 3. & Soc. Iun. conſil. 131. nu. 10. lib. 1.

Præterea, legem limitatoriam eſſe correctoria potentiorem, uel ex eo conſtat, quòd in lege cor-
36 rectoria † caſus, qui corrigitur, non continebatur ex mente in ipſa lege correcta, cum tamen in lege limitatoria diuerſum ſit: quia uerè in lege illa limitata hinc limitans ex mente comprehenſa erat, atque ita duplici uinculo firmatur, lege ſcilicèt antiqua & noua: ita egregiè ſcriptum reliquit Gammarus. d. Tract. extenſionum. num. 88. Eſt ergo ꝙ concludamus, hanc Iuſtiniani conſtitutionem, quò ad effectus, eſſe iudicandam iuris communis limitatoriam.

37 QVAERO tertiò, an † conſtitutio hæc iudicanda ſit odioſa, uel potius fauorabilis? Dicendum uidebatur odioſam eſſe, quia ſiue eam correctoriam iuris communis, ſiue limitatoriam dicimus ſemper, à iure communi recedimus. &
38 † omnis receſſus à communibus iuris regulis odioſus iudicatur, quemadmodum affirmarunt Abbas in ca. quia 3. nota. de priuil. Corneus conſ. 89. num. 7. lib. 1. & conſil. 271. nume. 12. lib. 4. & alios recenſet Tiraq. in Tract. De Retractu conſanguineorum, in præfatione. nume. 62.

Cæterum, contrarium uerius eſt, eſſe fauorabilem. quod probarũt Decius hic. nume. 39. uerſi. ſolus Andr. Cur. Iun. nume. 15. Mantua in pri-

ma

ma lectura.num. 153.& apertius Zuchardus nu-
me.60.ad finem.nume.187.nume.199. uerſi. ſe-
cundo pro opinione mea.& nume.251.verſi.præ
tereà. nam fauet teſtamẽtis ut quamprimum exe
39 cutioni † mittantur,id quod publicè intereſt.l.vel
negare.ff.quemad.teſta.apet.& ad indicādam di-
ſpoſitionem odioſam, uel fauorabilem inſpici-
tur ad cuius principale commodum eſt inducta,
quemadmodum ſcripſi in commentariis De Re-
cup.poſſeſſ. primo remedio. nume. 28. erit ergo
fauorabilis, cum principaliter ſit promulgata te-
ſtamentorum fauore. Nec aduerſatur, quòd dixi-
mus eſſe correctoriam; quia etſi correctoria eſt,
fauorabilis tamen eſt, tum quia teſtamentis (ut
diximus) fauet, tum etiam quia priſtinam liberta
tem non ſoluendi uiceſimam reſtituit: & cū ad ius
40 antiquum commune † reuertimur,fauorabilem
* eſſe diſpoſitionem affirmāt *omnes in l.ſi unus.
§.pactus ne peteret.ibi Iaſ. nume. 6. de pactis. &
Crotus.d.l.ſi conſtante, prima lect. nume. 47. &
in repe.nume.87.ſol.matr.Gammarus.d.Tracta.
extenſionum.nu.137.
41 QVAERO quartò an cōſtitutio † hæc exten-
di poſſit ad alios caſus in ea expreſsè nō compre-
henſos? Qua in re dicendum eſt id, quod ſenſe-
runt hic Alexan.num.12.& Zuchardus num.49.
Primò,quia ſi diſpoſitio hæc, quò ad ſui effectus,
(ut iam diximus) limitatoria iudicanda eſt,exten-
di iure poteſt: ita Gāmarus Tract. extenſionum.
numero 93.95.Idem pariter dicendum eſt, ſi di-
cimus eſſe correctoriam, cum correctio fauora-
bilis hæc ſit,quippè quòd (ut diximus ſuperiore
quæſtione) ad ius commune antiquum nos redu
cit.at vbi diſpoſitio correctoria fauorabilis eſt ex-
tenſio conceditur:ita ſenſit hic Zuchardus num.
51.Alex.conſi.190.nu.19.lib.2.& conſil.34. nu.1
9.lib.5.Iaſ.in auth.quas actiones,nu.24.C.de ſa-
croſan.eccle.Ripa in l.ſi conſtante.nu.71.ſol. ma
trim. & ibi Crotus prima lect. nu.47.& in repe.
num.87.& confert glo. d.l.ſi unus.§.pactu de pa
ctis,quam ſuprà retuli.
42 QVAERO quintò,qua † ratione ſit edita hęc
conſtitutio? doctores noſtri ex profeſſo quæſtio-
nem hanc non explanarunt, ſed per tranſennam
ueluti eam attigerunt. Vna uidetur ratio, quam
43 uiſus eſt conſiderare † Zuchardus hic num.187.
verſi.ſecundò reſpōdeo. nam ex quo hæres tene-
tur ad onera hæreditaria, æquum etiam uidetur,
quòd quamprimum in poſſeſſionem mittatur.
argu.l.manifeſtiſſimi. §. Cum in ſecunda,ibi,ubi
enim periculum.C.de furtis. Verùm non placet
hæc ratio;ſi quidem non tenetur hæres ad æs alie-
num ante aditam hæreditatem, appræhenſamq;
rerum hæreditariarum poſſeſſionem. nō ergo cō-
ceditur miſſio eam ob neceſſitatem, quæ adhuc
44 non inſtat. Altera eſt † ratio, quam conſiderat hic
Curt.Iun.nume.64.nempè conſtitutum ita eſſe,
ut quàmprimum teſtatorum uoluntates, quod
publicè intereſt,exequātur.l.uel negare,ff.quem-
ad.teſta.aper. quam quidem rationém probabilé
opinor. Nec illud aduerſatur, quod obiicit hic
Zuchardus numero 177.verſiculo tertiò reſpon-
deo, publicè quidem intereſſe,teſtamenta execu-
tionem conſequi debere, non tamen ex hoc infer
ri, quòd publicè interſit ex hoc edicto hæredem
eſſe in poſſeſſionem mittendum: quoniam alio
remedio ſuccurri potuit. Hinc (ait Zuchardus)
uidemus teſtamēta non habere paratam exequu-
tionem ad legatariorum fauorem. non inquam
hæc aduerſantur, quandoquidem, non alia faci-
liori uia exequi teſtamenta poſſunt: & ratio hæc
publicè utilitatis ita cōſideratur in caſu dict.l.uel
negare, in quo facile eſt dicere, alia uia eſſe ſuc-
curſum.quod autem de legatis ſcribit Zuchardus
ad rem non eſt,cum is de manu hæredis cōſequi
illa debeat, & teſtator ſecundum legis conſtitu-
tionem diſponere uoluit,iux.l.hęredes mei. §. cū
ita ad trebell.
45 QVAERO ſextò, in † quibus differat huius
conſtitutionis remedium à beneficio interdicti,
Quorum bonorum? Bartolus hic numero 5. poſt
glo.ſcriptum reliquit,in multis differre. nam (ut
inquit hic Caſtren. nume.14.) ſunt duo exceden
tia & exceſſa: quia unum pinguius altero,& ecō-
trà prouidet. Prima itaque eſt differentia ex Ol-
46 dradi ſententia, quia remedium ex † conſtitutio-
ne noſtra iuris ciuilis eſt; & ob id generale eſt
quò ad omnes ſucceſſores: Sed interdictū, Quo-
rum bonorum,eſt iuris Prætorii, ob id ſucceden-
tibus de iure prætorio tantum conceditur. hanc
differentiam probauit & Zuchardus hic numero
431.Verum Bar.hic numero 5. verſic. prima dif-
ferentia,& Ripá Rubr.ff.quorum bonorum. nu-
mero 2.uerſic.prima eſt.diſſentiunt, quoniam &
interdictum, quorum bonorum, utile concedi-
tur,& ſucceſſoribus iuris ciuilis, quemadmodū
admonui ſuprà in primo remedio ex interdicto il
lo quorum bonorum.q.4.Sed fortè Oldradus nō
de utili,ſed de directo,& rectè, intellexit.
47 Secunda adferri ſolet differentia, quòd † reme-
dium hoc perpetuū eſt,ut infrà q.93.dicemus.il-
lud uero ex interdicto,quorum bonorum tempo
rale.Bartolus tamen hic num.5.hanc reiicit, & il
lum ſecutus eſt Ripa.d.Rubr.ff.quorū bonorum,
nu.2.uerſi.ſecunda differentia. quia imò & illud
remedium, quorum bonorum eſt perpetuum,
cum rei perſecutorium ſit,quemadmodum expli
caui ſuprà i primo remedio ex eo interdicto,quo
rum bonorum q.21.
Tertia differentia ſolet aſſignari, quòd inter-
dictum,quorum bonorum,non datur contra poſ
ſidentem titulo pro hærede, uel pro poſſeſſore.
§.ſequens.inſt. de interdict. & expoſui ſuprà re-
48 medio primo.quæſt. 13. † Remediū uerò ex hac
conſtitutione noſtra contra his titulis poſſiden-
tes conceditur: ita docuit Bartol. hic numero 5.
uerſic.eſt & alia.& cum Bartolo ſenſit Mātua hic
in prima lectura numero 185. Ripa d. Rubri. ff.
quorum bonorum numero 2. uerſic. tertia diffe-
rentia. Verum Sapia hic numero 7.ſcriptum reli-
quit,hanc eſſe leuem differētiam, ſi probetur opi
nio Azonis,qui uoluit hunc eſſe legitimum con-
tradictorem,& ob id poſſe hāc miſſionem impe-
dire.cuius tamen rei ueritas pendet ab his, quæ
dicemus infrà q.67. 68. ubi agemus, an legitimi
contradictores ij ſunt.

Quarta

Quarta differentia eſt, quia huius conſtitutionis
49 noſtræ † remedium conceditur etiam nemine poſſidente: ita Bart. hic. nume. 5. diuerſum eſt in eo interdicto, quorum bonorum. quam differentiam probauit & Iaſon hic numero 28. uerſico. nam remedium. Mantua in prima lectura numero 198. & Ripa Rubr. ff. quorum bonorum. numero 2. uerſi. Quinta differentia.

Ea eſt ratio inquit Ripa, & ante eum Iaſon. in interdicto quorum bonorum, quia interdictum dicitur inter duos dictum. §. quædam, inſt. de interdi. non ergo competit, niſi altero poſſidente. quæ ratio uera non uidetur, ſi illa, quæ uerior creditur, opinio Doctorum uera eſt, ꝙ interdictum ex eo ſit dictum, ideſt interim dictum. ſed de his iam ſuis locis diximus.

Quinta conſideratur differentia, quia in interdicto, quorum bonorũ, petens miſſionẽ probare debet teſtibus ſe eſſe talem, qui ſuccedere poſſit
50 de iure Prætorio: & tamẽ in remedio ex hac † cõſtitutione noſtra ſufficit oſtendere teſtamentum, in quo hæres ſcriptus ſit: ita Bartolus hic. nu. 15. Caſtren. hic nume. 14. uerſi. econuerſò, Sapia nume. 7. uerſi. ſecundò eſt. Mantua in prima lectura. nu. 197. & Ripa d. Rub. ff. quorum bonorum. nu. 2. uerſi. Quarta differentia.

Sexta ſolet aſſignari differentia, quia in eo interdicto quorum bonorum, datur libellus, quẽadmodũ explicauimus ſuprà in primo remedio.
51 q. 22. & tamen in hoc ex † cõſtitutione noſtra nõ requiritur, ut infra q. 57. dicemus. Hanc differentiam probarunt Bar. hic. nu. 15. Iaſ. nu. 28. uerſic. primò. Caſtren. nu. 14. in fine, & Ripa d. Rubri. ff. quorum bonorũ. nu. 2. uerſi. ſexta differẽtia. Verũ Sapia hic nu. 7. ad finem diſſentit; quia & in caſu noſtræ conſtitutionis libellus offerẽdus eſt, cum de contradictore apparet. qua de re ſuo loco dicemus.

Septima eſt, quia in eo remedio ex interdicto quorum bonorum, opus eſt, ꝙ petens probet ſaltem ſummatim, ſe eſſe hæredẽ, quemadmodũ diximus ſupra remedio primo. q. 24. In huius uerò conſtitutionis nr̃æ remedio ſufficit oſtẽdere teſtamentũ, etiã ſi non docet, ſe hæredẽ eſſe: ita Bar. hic nu. 5. uerſ. item eſt alia differentia ſecũdũ gloſſam.

Octaua adfertur differentia; quia ex illo interdicto, quorum bonorum, miſſus ĩ poſſeſſionem, poſſeſſor efficitur; cum tamẽ in caſu conſtitutio-
52 nis † noſtræ non efficiatur: ita antiqui aliqui dicebant. Verum gloſſa & Bar. hic nu. 5. in fine, differentiam hanc reiiciunt, & rectè; ſiquidem & in hoc remedio hæres ĩ poſſeſſionẽ miſſus, poſſeſſor conſtituitur. ꝙ ſatis clarè probant uerba textus, ibi, & ei poſſeſſio acqritur, qui potiora iura hẽt.

Nona eſt differentia, quia in interdicto quorũ bonorum coadiuuari poteſt ueritas aliis extrinſecis probationibus. l. ſi unus, ubi Bar. C. de teſta. in
53 caſu uerò † cõſtitutionis noſtræ, ſi teſtamentum eſt uitiatum non conceditur hæredi aliis extrinſecis probationibus illud adiuuare, atque comprobare, ut inquit Bar. hic. nu. 5. uerſi. oppono, dicit. Hanc differentiã probauit idẽ Bar. hic nu. 15. uerſi. & etiã quædam. & clarius Caſtren. nu. 14. uerſ. item in illo. Iaſ. nu. 28. uerſic. ſeptimã, & Ripa in Rubr. ff. quorum bonorum. nu. 2. uerſic. ſeptima differentia. Verum Cur. Iun. hic. nu. 17. mouet difficultatem, quã poſtmodum diſſoluit. de illius ueritate dicemus infrà in q. ubi agemus quando uitiũ teſtamenti uiſibile impediat miſſionem hanc.

Decima eſt differẽtia, quia interdictum quorũ bon. cõceditur uenientibus ab inteſtato, ut iam
54 diximus ſupra remedio primo. & tamen † beneficium cõſtitutionis noſtræ ſolum habenti teſtamentum tribuitur. quod infra q. 9. latius explicabimus. Hãc differentiam probarunt hic Caſtren. num. 14. Iaſ. nu. 28. uerſi. octauam. & Ripa Rubr. ff. quorum bonorum. nu. 2. ad finem.

Vndecima conſideratur differentia. quia in interdicto quorum bonorum, conceditur etiã pro rebus, quæ erant in bonis defuncti, etiam ſi ab eo non poſſiderentur ſuæ mortis tempore: ita Bar. l. 1. in fi. C. quorum bon. & explicaui ſuprà reme-
55 dio primo. q. 19. Sed in † beneficio huius conſtitutionis noſtræ requiruntur, quòd bona fuerint à teſtatore ſuæ mortis tempore poſſeſſa. id quod infra quæſt. 45. explicabimus. hanc differentiam probauit Cur. Iun. hic nu. 19. poſt Ang. Aret. in §. quadrupli. nu. 9. inſt. de actio.

56 QVAERO ſeptimò, quæ † concurrere debent, ut huic beneficio atque remedio locus ſit? Doctores hic, ac inter Cæteros Sebaſtianus Sapia nu. 8. uaria ac multa concurrere debere ſcribunt.

Primò ꝙ is, qui ſe in poſſeſſionem mitti poſtulat, hæres ſit in teſtamento ſcriptus. quod ſatis probant illa uerba textus, ibi, ſcriptus &c. an autem ſuccedenti ab inteſtato beneficium hoc concedatur, dicemus infrà q. 9.

Secundò, quòd teſtamentum, in quo hæc hæredis inſtitutio ſcripta eſt, iudici præſentetur. ex illis uerbis, ibi, competenti iudici teſtamentum oſtenderit. qua de re infrà q. 52. agemus. & ſcribit hic Zuchardus. nu. 87.

Tertiò concurrere debet, quòd teſtamentum hoc cancellatum uel in aliqua ſui parte abolitum non ſit; ut clara ſunt uerba ipſius conſtitutionis, & ſuſius explicabimus infra. q. 84.

Quartò requiritur quòd bona, in quibus miſſio in poſſeſſionem petitur, ſint ex bonis poſſeſſis à teſtatore tempore eius mortis: ut oſtendũt huius conſtitutionis uerba, ibi, mittatur quidem in poſſeſſionem earum rerum, quæ teſtatoris mortis tempore fuerunt, quod infra. q. 45. enucleabimus.

Quintò opus eſt, ꝙ miſſio hæc in actus miſſio in poſſeſſionem facta ſcribatur ex uerbis illis conſtitutionis noſtræ, ibi, & eam teſtificatione publicarum perſonarum accipiat. quæ ſanè uerba, cum alium ſenſum recipere poſſint, infra q. vi. paulò ſuſius explanabimus.

Sextò requiritur, quòd alius legitimè non poſſideat, quia tunc miſſio hæc in poſſeſſionem impediretur, quemadmodum probãt uerba illa conſtitutionis noſtræ, ibi, non autem legitimo modo ab alio detineatur.

Septimò concurrere debet, ut hic hæres, qui ſe in poſſeſſionem mitti poſtulat, non poſſideat, uel

uel poſſederit: quia tūc non adipiſcendæ, ſed uel
retinendæ, uel recuperandæ poſſeſſionis remediū
concederetur, quod ſuis locis iam non ſemel ex-
plicauimus. & reſpondit Corne. conſi. 103. nu. 5.
ad finem lib. 2.

Octauò requiritur, quod iudex coram quo miſ
ſio hæc in poſſeſſionem petitur, ſit competens, ut
probat textus ibi, competenti iudici, qua de re la
tè infrà q. 52. differemus.

Nonò requiritur citatio & libellus, id quod an
uerum ſit dicemus infrà q. 56. 57.

Decimò mortem teſtatoris hæres probare de-
bet, ut ſuſius de ueritate diſputabimus infrà. q.
77. Alias his addi poſſent, quæ cum ſuis ſedibus
tractanda ſint, ſuperuacaneum fore exiſtimaui il-
la huc adferre.

57 QVAERO octauò, an huius † conſtitutio-
nis beneficium atque remedium ita hæredi fœmi
næ, ut maſculo concedatur? Qua in re dicendum
uidebatur, locum non habere. idq; ea ratione;
quia hæc cōſtitutio loquitur per genus maſculi-
num, quod fœmininum hoc in caſu cōtinere nō
uidetur, cum ſtricta uideatur hic ſumenda inter-
pretatio, iuxta ea, quæ ſcribit Alex. in l. Gallus in
prin. numero 10. de lib. & poſthu. qui inquit, in
materia correctoria, atque ita ſtrictè interpretan-
da, maſculinum non cōcipere fœmininum. Cum
Alexandro idem cenſuit Decius in l. 2. num. 11.
de regu. iuris. & conſilio 663. numero 5. poſt Ioā.
de Ana. Corneum & alios. Comprobari hoc uide
58 tur ex illis uerbis, † ſi quis inſtitutus, in texto
noſtro poſitus. nam dum non ſubiunxit, inſtitu-
tave, non uidetur uoluiſſe comprehendere fœmi
nam inſtitutam ex l. ſi quis necandi. C. ad l. Cor-
nel. de ſicar. ibi, aggreſſus, aggreſſave. nam ibi ſub
iungendo illud uerbum, aggreſſave, ſignificare vo
luit, quòd niſi uerbum illud adſcriptum fuiſſet,
illa fœmina non intelligeretur in ea diſpoſitione
comprehenſa. quem textū perpendit hic Zuchar-
dus numero 49. uerſi. in cōtrarium. poſt Salic. in
d. l. ſi quis necandi.

Cæterum contraria ſententia uerior eſt, nem-
pè remedium hoc, & fœminis hæredibus inſtitu
tis, conceſſum eſſe. quam quidem opinionem in
ſpeciè probauit hic Zuchardus. nu. 49. & nume.
59. ad fin. & uerè ea ratione probatur, quòd re-
59 gulariter † maſculinum continet fœmininum.
l. 1. & l. pronunciatio, de uerb. ſignif. quę quidem
regula etiam in pœnalibus atque odioſis diſpoſi-
tionibus procedit, quemadmodum affirmarunt
multi à nobis relati in commentariis De Recupe
randa poſſeſſione, Remedio nono. q. 1. quo loci
unà cum multis probaui diſpoſitionē illam pœna
lem, l. ſi quis in tantam. C. unde ui, etiam fœmi-
nas comprehendere. Huc ſpectat quod ſcriptum
reliquerunt multi relati à Zuchardo hic num. 52.

Quid ergo hic dicendum? ubi conſtitutio hæc
fauorabilis eſt, & extendibilis, ut ſuis locis iam
demonſtrauimus.

His accedit, quod illa ratio, qua maſculo hære
di ſcripto tributum eſt remedium hoc, nempè, ut
quamprimum teſtatoris uoluntas exequatur, mi
litat & in fœmina hærede inſtituta. quo fit, ut cō
60 ſtitutio † etiam correctoria ad eum caſum exten
datur, qui poteſt ſublata & impropria ſignifica-
tioni caſus expreſſi, cum in utroq; adeſt eadē ra-
tione ita cenſuit glo. in auth. minoris. in uerbo à
curatione. C. qui tuto. dari poſſ. Tiraq. in repe. l. ſi
unquā, in uerbo. donatione largitus. nu. 145. C.
61 de reuoca. dona. Sed † fœmininū continetur ſub
maſculino ſaltē ex lata & impropria ſignificatio-
ne, quemadmodū oēs ſcribunt in l. ſi quis id qđ,
de iuriſdit. om. iud. ita in ſimili caſu argumētatur
Tiraq. Trac. De Retractu cōſang. §. 1. gl. 9. nu. 221.

Non aduerſantur, nunc adducta in cōtrarium,
quoniam reſpondeo. Ad primum dicendum eſt,
ueriorem eſſe ſententiam, in correctoriis atq; in
his, quæ ſtrictæ interpretationis ſunt fœmininū
contineri ſub maſculino; ita enim affirmarūt Co
menſ. in l. Gallus. in prin. & ibi Iaſ. prima lect, nu.
8. & in repe, nu. 6. ubi ambigit, de lib. & poſthu.
& ibidem clarius hanc probauit Garzia nu. 43.
& Galliaul. nu. 33. idem docuit Iaſ. in l. ſi quis id
quod. nu. 10. de iuriſdi, om. iud. quos ſecutus eſt
Zuchardus hic nu. 58. quibus accedunt Iaſ. conſi.
140. col. 2. uerſic. ſimiliter & fortius. lib. 2. & alii
permulti, quos recēſet Tiraquel. De Retractu cō-
ſang. §. 1. gloſſ. 9. nu. 221. Non pariter aduerſatur
62 † d. l. ſi quis necandi. C. ad l. Cornel. de ſicar. quia
rectè reſpondet Zuchardus hic nu. 49. uerſi. ideò
dic. ibi textum expreſſam differentiam cōſtituiſſe
inter maſculum & fœminā; quo fit, ut ob expreſ-
63 ſam differentiam, † maſculinum non porrigitur
ad fœmininum: cum expreſſum faciat ceſſare ta-
citum. Iaſ. ita, de lib. & poſth. atque ita intellexe-
runt Baldus in l. in mutis, ad finē de ſtatu hom.
Curt. ſen. conſi. 51. col. 4. uerſi. ſeptimò limita. Iaſ.
in l. ſi quis id quod, nu. 13. de iuriſd. om. iudi. &
in l. tres fratres nu. 12. ff. de pactis. Decius l. 2. nu.
101. de reg. iuris. & Pariſ. conſ. 49. num. 36. lib. 3.
Quæ quidem ratio in caſu conſtitutionis noſtræ
ceſſat, cum ſimpliciter prolatum ſit maſculinū,
quod fœmininum continet.

64 QVAERO nonò, an remedium hoc † con-
cedatur hæredi ab inteſtato ſuccedenti? Et non
concedi omnes ferè iuris noſtri interpretes affir-
marunt: ut Specul. titulo De teſtamentis. §. ſequi
tur. nu. 30. uerſic. quid de ſuccedente ab inteſta-
to. & ibidem Io. Andr. ac Bald. in additio. Cynus
hic col. 4. in 3. & 4. q. Ray. Foroiul. & Alber. num.
12. uerſ. ſed numquid Io. Fab. col. 1. uerſ. ſed hæres
ab inteſtato. Fulgo. col. antepe. uerſ. in eadem. Ca-
ſtren. col. 5. q. 3. nume. 14. Corneus. numero 24.
Alex. nu. 22. Iaſ. num. 23. latè Iacob. à ſancto Geor
gio. num. 35. Decius nume. 39. uerſ. alia quæſtio.
qui *communem teſtatur. Cur. Iun. numero 86.
idem affirmarunt Calder. conſil. 36. titu. de teſta.
Pract. Papien. in forma libelli, quo petitur hæredi
tas ex teſtamento, in uerbo, in omnibus eius bo-
nis, col. 1. uerſ. quæritur inſup. Ang. Aret. §. qua-
drupli. nu. 13. inſt. de actio. Bertran. conſil. 99. col.
1. lib. 4. qui cōem eſſe teſtatur. Gozad. conſil. 21.
nume. 30. & conſi. 50. nu. 15. Bellonus conſil. 35.
nume. 1. & Craue. conſi. 173. nu. 10. hos refert &
ſequitur Tiraq. Tract. le morrà ſaiſit le uiu. parte
2. declara. 7. nume. 13. quibus accedunt Sapia hic

nume.

nume. 9. & Zuchardus nume. 354. Pariſ.conſ. 60.
nume. 1. lib. 1. Alcia.reſpo. 417. nume. 2. & Ro-
lao. conſi. 1. nume. 5. lib. 1. Horum ſententiam
uerè probatur ea ratione, qua Cynus, Specul.
& Alex. uſi ſunt: nempe remedium hoc concedi
hæredi ſcripto, qui teſtamentum oſtendit, ut Ru-
bricæ & textus uerba oſtendunt. quæ quidem
ſcriptura requiritur, quò notorium ſit, illum
petentem hæredem factum eſſe. at ab inteſtato
65 † ſuccedens hæres ſcriptus dici non poteſt, nec
notoriè conſtare poteſt ſe hæredem eſſe, cùm te-
ſtes ſint examinandi, partes audiendæ, & reliqua
iudicialiter tractanda. non ergo illi, ut ſcripto hæ-
redi concedi debet hoc beneficium. licèt enim
vterque hæres ſit, differunt tamen in modo conſe
quendi hæreditatis poſſeſſionem.

Hinc ex hac noſtra conſtitutione docuit Bal-
dus in l. generali. nume. 2. C. de ſacroſ. eccle. quòd
66 licèt quælibet ultima † voluntas etiam ſine ſcri-
ptura iure ualeat, quò ad eſſentiam, differunt ta-
men quò ad executionem. Illa eſt ratio (inquit Bal
dus) quia ſcriptura, non autem ſola teſtium ad-
hibitio, notorium inducit. ſimile eſt quod docuit
Bar. in l. creditor. nume. 26. uerſ. prædicta intel-
ligo. C. de pigno. Nec aduerſatur reſponſio illa,
quam hic retulit Alex. quòd imò mirum uideri
non debet, ſi remedium hoc etiam non ſcripto
67 † hæredi conceditur: quoniam uidemus & in-
ſtituto in teſtamento nuncupatiuo concedi, ut
infrà dicemus. q. 13. & tamen non dicitur is
propriè hæres ſcriptus; non inquam aduerſatur
hæc conſideratio, ſi quidam hæres in illo teſta-
mento nuncupatiuo ob confectam ſcripturam
notoriam probationem ita obtinet, ut inſtitutus
in teſtamēto propriè in ſcriptis celebrato, quem-
admodum fuſius ſuo loco explicabimus. Secun-
da ratione adductus eſt in hanc ſententiam Alex.
quòd conſtitutio hæc à iure exorbitans loquitur
in voluntate teſtatoris expreſſa; non ergo locum
habere poteſt in tacita, hoc eſt in ſucceſſione ab
68 inteſtato, cùm illa † minus potens ſit. l. precibus.
C. de impu. & aliis ſubſtit. l. vlt. C. de inſt. &
ſubſt. cap. ſi pater, de teſta. in. 6. & latè ſcripſit
Tiraq. Tract. le mort à ſaiſit le uiu. parte. 2. de-
cla. 10. nume. 15. Verùm, ut ingenuè dicam quid
de hac Alexandri ratione ſentio, non multum
placet; ſi quidem, ſi uera eſſet, nec remedium
hoc concederetur hæredib. illis, qui ex tacita uul-
gari, uel pupillari vel ex iure accreſcendi ſucce-
dunt: qui quidem omnes tacitam tantùm habent
teſtatoris voluntatem, & tamen uerè eis hoc re-
medium conceditur, quemadmodum ſuis locis
infrà demōſtrabimus. Tertiò motus eſt ea ratione
69 Fulgoſius, quòd lex plus † faueat cauſæ teſtati quā
inteſtati. l. uel negare. ff. quemad. teſta. aper. & l.
quandiù. de acq. hæred. & l. 1. C. de ſacroſ. eccle.
non ergo mirum, ſi ſcriptus hæres conſequitur
huius noſtræ conſtitutionis beneficium, quod nō
tribuitur ſucceſſori ab inteſtato. Verùm tamen
haud mihi ſatis placet hæc Fulgoſij conſideratio,
cùm lex ſuo tempore æquè faueat ſucceſſori ab in
teſtato, ut ex teſtamento, cùm ſcilicèt vno ceſſante
alter ſuccedit. non enim poteſt hic vno tempore
conſiderari aliquis concurſus; quia, cùm adeſt
70 cauſa teſtati, ceſſat cauſa inteſtati, & is qui † ab in
teſtato ſuccedit, ita uoluntate teſtatoris ſuccedit,
ut ſuccedens ex teſtamento. l. cōficiuntur, in prin.
de iure cod. in hoc ſolum differunt, quòd ex teſta
mento ſuccedens paratam habet probationem,
qua ſe hæredem demōſtrat: quæ tamen in ſucce-
dente ab inteſtato deficit.

Aduerſus hanc ueram & magis receptam ſen-
tentiam ſenſerunt Comenſ. conſ. 43. In quæſtionē
Franciſci, ad finē. & Fulgo. in l. ſi docueris. 1. nota.
C. ad l. Cornel. de falſis. quos recenſet Tiraq. d.
Tract. le mort à ſaiſit le uiu. parte. 2. declaratione
7. nume. 14. qui eiuſdem opinionis recenſet Bal.
qui hac in ſpecie non loquitur.

Horum opinio firmari videtur. primò ex doctri
71 na † gloſſæ in. l. 1. in verbo liberos. C. de his qui an
te apert. tab. dum conſtitutionem illam loquentē
de hæreditate delata ex teſtamento, extendit ad
delatam ab inteſtato. Ita etiam alio ſimili in caſu
inquit glo. in l. emancipata. C. qui admitti. quam
eſſe* communiter receptam affirmauit hic Ale-
xan. nu. 22. ita ergo in caſu noſtro dicendum vide
batur. Sed huic rationi rectè ſatisfacit hic Alexan.
& cum eo Iacobinus nu. 34. diuerſam admodum
eſſe rationem caſus d. gloſſ. l. 1. C. de his, qui ante
aper. tab. à caſu noſtro. ſi quidem ibi, ille, ad quem
delatæ hæreditatis ab inteſtato tranſmiſſio fieri
debebat, niſi eam fuiſſet per ſucceſſionem inteſta
ti conſequutus, omninò erat excluſus: nam illius
cohæredes in totum ſaltem per ius accreſcendī
ſucceſſiſſent. ſed in caſo noſtro diuerſum eſt; quia
etſi de caſu ad caſum extenſio non fit, non tamen
ſuccedens ab inteſtato eſt omninò deſtitutus: nā,
ſi non habet hoc remedium, habet nihilominus,
vel petitionem hæreditatis, vel interdictum quo-
rum bonorum.

Secundò adduci ſolet. l. 1. vbi gloſſa in verb. ſcri
pto. C. quorum bono. quæ ſanè gloſſa, & cum ea
cæteri, affirmauit, illud interdictum quorum bo-
norum, etiam venienti ab inteſtato concedi. Sed
ſatisfacere poſſumus, in illo interdicto ſcripturā
non conſiderari, vt hic: nam eo in caſu lex proceſ
ſit vlterius diſponendo. id, quod ſuo loco in pri-
mo remedio ſuprà explanauimus.

Tertiò confert illa ratio, quam hic Baldus nu.
40. viſus eſt conſiderare: quòd æquum ita videa-
tur, vt huic ab inteſtato ſuccedēti concedatur hoc
beneficium, vt illi, qui ex teſtamento ſuccedit:
72 cùm † ſuccedens ab inteſtato tacitam defuncti
voluntatem habeat. l. conficiuntur. l. ſi quis cum
nullum. ff. de iure cod. quæ ſanè tacita volūtas præ
ſumpta dicitur, vt egregiè tradit Curt. Iun. conſil.
4. nu. 15. vbi nu. 17. ſubijcit, ob id diſpoſitionem
ſtrictè interpretandam, quæ in expreſſa voluntate
loquitur, locum habere etiam in hac præſumpta.
quantò fortius, vbi diſpoſitio latæ īterpretationis
eſt. Hoc nititur confirmare Alexander hic. quia vi
73 demus † ob æquitatem iura à regulis iuris com-
munis exorbitantia, ob publicam tamen cauſam
aliquam ſancita, ex rationis identitate ad alios ca
ſus extendi: quemadmodum poſt multos ſuprà q.
4. oſtendimus. Sed publicus verſatur fauor in exe

quendis

quendis defunctorum volũtatibus tam, expreſſis
quàm tacitis.d.l.vel necare, iuncta.d.l. conficiun-
tur: ergo hæc conſtitutio, quæ loquitur in teſta-
mentaria diſpoſitione, locum etiam obtinere de-
bet in ſucceſſione ab inteſtato. Nec ad rem confer
re videtur, quod ait Calder.d.conſi.36. quem ſe-
cutus eſt Craue.d.conſ.175. nu. 10. in beneficijs
extraordinarijs ex rationis paritate extenſionem
de caſu ad caſum non concedi; quoniam contra-
rium (vt dixi) verius eſt. Verùm nullius eſt ponde-
ris, ſi rectè perpendatur hæc argumentatio: nam
etſi hic ab inteſtato ſuccedens habet tacitam de-
functi uoluntatem, non tamen (vt iam diximus)
habet ſcripturam, qua notoriè conſtare poſſit hæ-
redem eſſe, & ob id fore hanc miſſionem conce-
dendam. Quocircà falſum eſt quod dicebat Alex.
in illa ſua confirmatione, parem ſcilicèt eſſe
vtriuſque caſus rationem. nec enim dari paritas
poteſt ceſſante ſcriptura in caſu ſucceſſionis ab
74 inteſtato. Prætereà illa diſpoſitio † l.conficiun-
tur, ſolùm procedit in primo gradu ſuccedentium ab inteſtato: ut inquit glo.l. non iuſtam. C.
ad trebell. quam probauit Saluſt. de Peruſio in
ſubſcrip.ad Soc. Sen.conſi. 152. in ſubſcriptione
prima lib.1.& hic non eſt caſus noſter, ſed ſubſe-
quentis quæſtionis. Vera itaque eſt communis
Doctorum ſententia.

75 QVAERO decimò, an filio † ſuccedenti pa-
tri ab inteſtato concedatur hoc remedium? Et
non concedi affirmaſſe videtur Baldus in cap. 1.
nume.1.de contro.inter maſculum & fœmi. quẽ
ita intellexit hic Cor. Inn. nume. 86. cuius uerba
ad literam tacito auctore tranſcripſit Sapia hic,
num. 11.& ſi (vt mox ſubiiciam) ipſi diſſentiunt.
Cum Baldo ſenſit Emanuel Coſta, in commenta-
rijs ad l.Gallus.§.& quid ſi tantum, parte prima,
no. 49. de lib.& poſth. Baldũ quoque ſecutus eſt
Barba.in rubr.C.qui adm.nu.40.etſi mihi ſemper
viſum ſit Baldum velle huic filio concedi officiũ
iudicis, non autem huius conſtitutionis remediũ.
76 Ea ratione adducitur Baldus, quòd ſi † filius eſt,
hæres eſt, vt inquit Diuus Paulus ad Galath. cap.
4.cuius meminit glo.in l.neceſſarijs, in verbo te-
neantur.ff.de acqui.hæred.in l.1.C.ſi minor ſe ab
hæredi.ſuſtine.& glo.in §.vt autem, in verb.paren
tes, i auth.vt ij, qui oblig.perhib.res mino. quã po
ſteriorem gloſſam ſingularem dixit Bal.in l. apud
hoſtes, col.vlti. C. de ſuis & legit. idem Baldus in
cap.1.col.1.an agna.vel filius. alios receoſet Tira
quellus, quẽ mox referam, & idem cenſuit Ripa
in l.quod te.nu.58. ff.ſi certum peta. Si ita filius
77 ſuus hæres eſt, ſequitur, quòd illa † ſuitas idem
operatur, quod tabulæ teſtamenti, l.ex facto, ibi,
quid enim intereſt, de vulga.& pupilla.ſubſtitut.
78 Prætereà & ſecundò (inquit Baldus) filius † ad
poſſeſſionem venit magis cõtinuatiuè, quàm no-
ua acquiſitione.§.ſui.inſti.de hæred.qualit.& diff.
& l. cùm hæredes. ff. de acqui. poſſeſſ. fingitur
enim poſſeſſio hæc antiqua, & eadẽ cũ illa patris,
ob eandẽ qualita.ẽ.l.cùm miles.ff. ex quib. cauſ.
maio. Confirmatur tertiò ex doctrina Baldi in l.
79 3.in fine. C.de inoff.teſtamen.dum docuit, † re-
medium huius noſtræ conſtitutionis cõcedi filio
præterito in teſtamento matris ignorantis illum
filium, eo quòd inſtitutus præſumitur, & per con
ſequens ſcriptus atq; vocatus. & cum Baldo ma-
gis * communis eſt doctorum opinio, ita hoc ca-
ſu dicendum videtur. Verùm ab hac ſententia Bal
di diſſentiunt Cur.Iun.& Sapia hic, ille nu.86. iſte
nume.11. quorum ratio ſatis efficax eſt, dũ poſt
Caſtren.& alios dicunt, hunc filium, & ſi re ipſa
hæredem, non poſſe tamen oſtendere teſtamenti
ſcripturam, qua notoriè conſtet ſe hæredem, quẽ
admodum conſtitutio hæc requirit. Qua ratione
euitari poſſunt contrariæ Baldi & aliorum argu-
mentationes. Nam illa prima non eſt omnino ve-
80 ra; quia hodie non ſequitur, eſt † filius, ergo hæ-
res, quemadmodum dicebat illa glo.l.neceſſarijs,
ff.de aquir. hæred.illi enim aduerſatur * recepta
magis doctorum opinio, vt ſcripſit Tiraq. tracta.
le mort à ſaiſit le vif, part.7.declar.2. nu.8. ſed ea
admiſſa (vt potè, quòd parum obſit) non tamen re-
81 ctè ſequitur † illam ſuitatem in caſu noſtro idem
operari, quod tabulas teſtamenti. d.l. ex facto. nã
illud quidem eo in caſu procedit, cùm non præ-
ſumatur pater velle filium excludere, ſed velle il-
lum hæredem eſſe, vt ibi annotauit Ripa nu. 29.
non tamen inde fit, quòd ita ſtatim cõſequi poſſit
hæreditatis poſſeſſionem, vt hæres teſtamẽtarius;
cùm ſaltem examinandi ſint teſtes ad probandum
ſe filium, quæ res altiorem poſtulat indaginem.
Non etiam aduerſatur illud ſecundum, quòd poſ
82 ſeſſio † hæc in filium continuari dicatur: quia re-
ſpondetur d.l.cùm miles. ſolum procedere, quò
ad vſucapionem implendam, ob quam poſſeſſio
defuncti in hæredem continuat, l.nunquam.§. va
cuum, & l.cœptam. ff. de vſucap. atque ita poſt
alios declarat Tiraq.tract.le mort à ſaiſit le vif, in
præfatione, declaratione tertia, nu.4. qui nu. 5. &
6. ſubiungit, * receptiorem eſſe opinionem Do-
ctorum, defuncti poſſeſſionem ante apprehenſio-
nem nec in hæredem ſuum cõtinuare. Non etiam
aduerſatur illud tertiũ ex doctrina Bald. in l. 3. in
fi. C.de inoff.teſt. quandoquidem (ſi vera eſt, cùm
dubio nõ careat) diuerſam habet rationem, vt in-
frà q.45. dicemus. Hæc Curtii & Sapia concluſio
83 fortius locum habet † in filia nupta & à ſtatuto ex
cluſa: nam illa nullo modo cõſequi poteſt hoc re
medium, cùm expreſſam teſtatoris volontatem
non habeat, nec etiam tacitam & præſumptam. Si
quidem diſpoſitio d.l.conficiuntur, non procedit
in filia à ſtatuto excluſa: ita egregiè declarant
Alexan.conſil.29.nu.3.lib.3. Pariſ. conſil. 26. nu.
18.& conſi.69.nume.35.lib. 3. Hinc infertur de-
84 claratio ad † ſtatutum Patauinum ſub rub.de cita
tionibus & ordine procedendi, cap.ſi ad aliquem
deuoluta. dum vult iam venientem ab inteſtato,
quàm ex teſtamento eſſe mittendum in poſſeſſio-
nem bonorum defuncti, intelligitur de venienti-
bus ab inteſtato, qui tacitam habent defuncti uo-
luntatem, hoc eſt de iis qui non excluduntur à ſta
tuto, vt in fœminis ſtantibus maſculis, vt diſpo-
nit ſtatutum eiuſdem ciuitatis Patauij ſub Rubr.
de ſucceſſio.mulierum.cap.1.

85 QVAERO vndecimò, † quod ſi examinati
ſũt teſtes ſuper ſucceſſione inteſtati, & ex illis cõ-
ſtat

ſtat huic petẽti, ſe mitti in poſſeſſionẽ, debitã eſſe
ſucceſſionẽ, an illi hoc remedium cõcedi debeat?
Bald. hic nu. 40. non eſt auſus hanc qõnem diſſol-
uere; in eam tñ partem inclinaſſe viſus eſt, ꝙ de-
beat utile hoc remediũ concedi; atq; ita Baldum
intellexerunt probaruntq; Cur. Iun. & Sapia hic,
ille nu. 86. iſte nu. 11. verſi. ſecundò limitat. Ea ra-
tione mouetur Bal. quia ex his probationibus no
torium oriri videtur, ꝙ huic petenti debita ſit hæ
reditas, ob id miſſio concedenda videtur. l. ſed &
ſi poſſeſſori. §. ult. ff. de iureiu. Præterea (inqt Bal.)
uidetur, ꝙ teſtator hos tacitè honorauerit. d. l. cõ-
ficiuntur. de iure cod. & glo. d. l. non iuſtam. C. ad
Trebel. Rurſus (ait ille) par uidetur rõ, ac ſi condi
tum foret teſtamentum l. ult. C. ad l. Falcid. Verùm
diſſentit in ſpecie Iacobinus nu. 36. qui num. 40.
eiuſdem ſententiæ citauit Dyn. Petr. Fulg. Spec. &
eundem Bald. idem latius hic docuit Zuchardus
hic nu. 354. qui ſcribit Alexandrum hic num. 22.
& Deciũ nu. 39. etiam à Bal. receſſiſſe: quanquam
non ita in ſpecie loquantur. Hos ego pariter ſe-
86 quor, cùm verè huius conſtitutionis † beneficiũ
hæredi concedatur, quando in teſtaméto ſcriptus
hæres eſt. atque ita duo copulatiuè ſunt neceſſa-
ria, ſcriptura, & teſtamentum: licèt ergo adſit
ſcriptura, non tñ illa cohæret teſtamento, ut dice
re poſſimus hæredem ex teſtõ mittendum in poſ
ſeſſionem. Accedit, ꝙ ſi uera foret hęc Baldi & ſe-
quacium opinio, facilè eſſet dicere, ſuperuacaneũ
fore priuilegium teſtõ tributum; quod ideo con-
ceditur, quia ita expreſsè teſtatori placuit, & para
tam ſine controuerſia probationem habet. Nec
aduerſantur rationes Bal. nam ſatis reſponſum il-
lis uidetur ex relatis in duabus præcedentibus q̃-
ſtionibus, & illi rationi, qua dictum eſt notorium
ex horum teſtimonio reſultare, non concludit, cũ
(ut diximus) teſtamentum, cui ſcriptura & teſtiũ
fides cohærere debet, penitus deficiat.

Extenditur hæc ſententia, ut locum ẽt ſibi ven
87 dicet, qñ per confeſſionẽ de cauſa hac inteſtati &
proximæ ſucceſſioni conſtaret per aduerſarii con
feſſionẽ: nam ex quo deficit teſtm̃, cui confeſsio
cohærere debet, huic remedio locus eſſe nõ põt,
atq; ita reſponderi põt rõni perpẽſæ à Bal. hic nu.
40. in fi. qui in ſpecie hanc alter uiſus eſt ſentire.
88 QVAERO duodecimò, an hoc † remedium
concedatur filio non inſtituto a matre, quæ ante
illius natiuitatem alios filios iam natos hæredes
inſtituit, & hoc præterito nato in puerperio deceſ
ſit? Bal. in l. 3. ad fi. C. de inoff. teſta. concedi affir-
mauit: cum illo ſenſerunt Alex. hic nu. 11. Iaſ. nu.
23. Sapia. nu. 89. & Zuchardus nu. 559. & Ema-
nuel Coſta in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, par. 1.
nu. 51. de lib. & poſth. qui eiuſdem opinionis re-
cenſet Fulg. in l. ſorori. ff. ſi pars hære. peta. Eiuſdẽ
ſniæ addo eundem Fulg. in l. ſi docueris. 1. notab.
C. ad l. Cornelia. de falſ. Cumen. in cõſ. 43. in qõne
Franciſci, in fi. Tiraquel. in tract. le mort à ſaiſit le
viu. par. 2. declar. 7. num. 14. & Ferandũ Vaquium
in repe. d. l. 3. nu. 22. C. de inoff. teſta. Illa eſt præci
89 pua huius ſniæ rõ, quia hic † filius legis præſum-
ptione inſtitutus cenſetur d. l. 3. C. de inoff. teſta.
quam ſingularẽ eo loci oẽs affirmant: ſi ergo inſti
tutus a lege præſumitur, iam habet teſtamentũ &
ſcripturam; nimirũ ſi ei beneficiũ hoc miſſionis
in poſſeſſionẽ cõcedi debet. Cõfert ſimile, qm̃ ita
90 videmus † patri concedi hoc remediũ, cũ filius in
caſtrenſibus inſtitutus repudiat: nam tunc pater
ſuccedit ex eo teſtõ, quaſi ab initio hæres ſcriptus
ſit, ex l. ult. § ſimili modo. C. de bon. quæ libe. Qua
de re infrà qõ. 53. latè agemus. Quocirca nõ aduer
ſatur rõ, illa qua Ang. in l. ſorori. ff. ſi pars hæredi.
peta. cõtrariã opinionẽ probauit, ꝙ ſcilicet, nõ ha
beat hic filius teſtm̃ non abolitũ, nec cancellatũ,
ut hæc conſtitutio noſtra requirit: quia imò legis
præſumptione habet; nec. n. mater hæc dr̃ mortua
inteſtata ẽt quò ad hunc filium, qui ſe filiũ probã
do, & matrem in puerperio mortuã, probare di-
citur, ſe hæredẽ ſcriptũ: atq; ita in iudiciis obſer-
uari ſolet, vt hæc probentur, quemadmodũ admo
nuit Zuchardus hic, nu. 559. qui praxim hãc do-
cuit. Declaratur tñ vt locũ non habeat hæc Docto
rum opinio, cum de contraria matris voluntate
conſtat vt ita declarat d. l. 3. Iaſ. ibi nu. 6. verſ. ſecũ
dò limita, qui hanc iuris præſumptionem, quæ in
contrariũ probationem admittit, eſſe affirmauit.
91 QVAERO decimo tertiò, an † concedatur
hoc remedium hæredi inſtituto in teſtõ nuncupa
tiuo a notario recepto, in ſcriptisq; pro more re-
dacto? vno ore noſtri ſcribunt concedi: ita gl. hic
& cũ ea Bar. nu. 17. Ale. nu. 51. Iaſ. nu. 25. Dec. nu.
39. Cur. Iun. nu. 64. & Sapia nu. 81. * cõem & verã
teſtatur Zuchardus nu. 193. & nu. 346. eandem
probauit Beroius in conſi. 55. num. 1. lib. 2. quos
ego pariter ſequor, ex textu hoc noſtro, qui hanc
miſſionẽ ex rõne concedit, qm̃ oſtẽditur teſtm̃ nõ
abolitũ neq; cãcellatũ: Quæ ſanè rõ ẽt in caſu iſto
locũ habet: nã poſteaq̃ teſtatoris volũtas clara eſt,
& de ea conſtat ex ſcriptura, cui plena adhibetur fi-
des, ſequitur, ſcriptũ in ea hæredẽ eſſe in poſſeſſionẽ
mittẽdũ. Nec aduerſatur, quòd ſcribit Zuchardus
hic, dũ inquit, ex textu noſtro ſumi regulã negato
riã, ꝙ teſtaméto nũcupatiuo nõ ſit cõceſſa hęc miſ
ſio: quia teſtamentum in ſcriptis oſtendi non po-
teſt: quia etſi hoc non ſit teſtamentum propriè in
92 ſcriptis, eſt tamẽ tale, vt illius † ſcriptura plenam
& manifeſtã fidem facere credatur. id, quòd ſen-
ſit idem Zuchardus hic nu. 193. verſi. Nec obſtat.
93 Secundò confert illa rõ, quia † teſtm̃ nuncupa
tiuum ita eſt propriè teſtamentũ in ſcriptis. §. 1.
inſti. de teſt. & ſub diffinitione relata ab Vlpiano.
in l. 1. ff. de teſta. continetur: quẽadmodũ ergo pro
teſtaméto in ſcriptis cõceditur miſſio hæc in poſ-
ſeſſionẽ, vt hoc in textu, ita & pro nuncupatiuo.
Tertiò, & fortius accedit rõ perpenſa ab Alex.
hic nu. 21. ꝙ ſi ſcriptura priuata teſtamẽti in ſcri-
ptis & ſolẽni forma conditi efficit, vt hæc miſſio
94 concedatur, quãtò fortius hæc † ſcriptura publi-
cationis teſtamenti nuncupatiui, quæ plenam fi-
dem facit, cum nitatur atteſtationibus omnium
teſtium in eo adſcriptorum. l. 2. ff. de teſta.
Quartò, opinor hanc ſententiam probari in l.
vlt. C. de codicil. ibi, in principio dicitur, quòd ſi
quis agere ex teſtaméto quolibet modo, ſiue ſcri-
pto, ſiue ſine ſcriptura confecto de hæreditate no
luerit, ad fideicommiſſi perſecutionem aſpirare

cupiens minimè pmittatur, ſed eligere debet qua uia agat, ſi petit bonorum poſſeſſionem ſecūdum tabulas, uel ſecundum nuncupationem, aut certè ex edicto diui Adriani. intelligimus ergo, ꝙ inſtitutus in teſtamento nuncupatiuo poteſt petere ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc edicto: alia de illius l. vlt. intellectu infrà q. 23. dicemus.

Quintò ac vltimò ſi aliter diceremus, profectò hodie inanis & ſupuacanea foret diſpoſitio hęc;
95 ſi quidem ob tot tantasq; ſolennitates † in teſtamento in ſcriptis requiſitas, impoſſibile eſt, ut huiuſmodi teſtamenta à teſtatoribus conficiātur. Hinc ſcriptum reliquit Bar. referēte Chriſtophoro Portio in §. 1. inſtit. de teſta. & Rola. conſi. 36. nu. 1. lib. 1. ꝙ vnum tātùm dum in humanis fuit, uidiſſet teſtamentū in ſcriptis, quod nec ſuſtineri potuit, cum aliquæ deficerent ſolennitates.

96 QVAERO decimo quartò, an † remedium hoc concedatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo a notario non recepto, atque ita in ſcriptis non redacto: ſi de illo conſtat per teſtes examinatos & in ſcriptis redactos, atque publicatos, iuxta
★ l. publicati. C. de teſt.★ Recepta magis Doctorum opinio eſt, locum habere. ita cenſuit glo. hic, & cū ea Bar. nu. 17. in fi. idē ſenſit Bal. hic nu. 40. Alex. nu. 21. qui Ang. Caſtren. & alios huius opinionis recenſet. idem docuit Corn. nu. 25. hanc quoque probauit Fel. in c. ſicut, nu. 4. de re iud. & Zuchardus hic num. 346. verſi. fallit ſecundò. alios addit Tiraq. tract. de retractu conſang. §. 1. glo. 1. nu. 14. Quibus accedunt Neuiz. cōſi. 26. nu. 4. & doctiſſimus Lud. Zuntus in percelebri reſponſo pro vxore, nu. 216. Quæ ſanè vera iuris ſentētia relatis in præcedenti quæſtione fundamētis fulcitur. & accedit, quod verè hoc dicitur eſſe in eſſentia teſtamentum, quod hac publicatione ad æternam rei memoriam omnibus cognoſci & ſciri datur.

Aduerſus tamen receptam hanc opinionē ſenſit Curt. Iun. hic nu. 64. illa adductus ratione, quod ſi remedium hoc ceſſat quando teſtamentum vitiatum & cācellatum teſtibus coadiuuatur, vt infra q. 84. dicemus, multò fortius ceſſare debet cū ſolis teſtibus hęres hic iuuatur. nam probatio illa
97 facta † ſcriptura etſi cancellata & teſtibus confirmata fortior eſt ſimplici, quēadmodum ★ omnes
★ ſentiunt in l. certi condictio. §. quoniam. ff. ſi cert. pet. Verū huic conſiderationi ſatisfacit Zuchard. hic nu. 333. & præter eum dicere poſſumus, hos caſus inter ſe maximè differre: nam quādo in ſcriptura adeſt vitium, teſtibus adiuuari illa non po-
98 teſt, quoniam illo infirmatur patēti vitio, † quod ſi occultum foret, non obeſſet, iuxta doctrinā notabilis gloſſæ in clem. conſtitutionem, in uerbo. de nouo, in fi. de elect. dum ait, malam & ineptā
99 † locutionem plus nocere, quàm taciturnitatem. Hinc fit, quòd licèt valeat libellus generalis ſine expreſſione cauſæ, parte non opponente. l. ulti. C. de anna. excep. cap. Abbate ſanè. de re iudi. lib. 6. ſi tamen cauſa inepta in eo exprimitur, uitiatur, quemadmodum cenſuit glo. in l. 1. in princip. ubi Bar. & alij. ff. de edend. Cuius ſententiæ ratio eſt, quia cùm in actu vitium eſt occultum, eſt quædā præſumptio, actum eſſe legitimum: ſed cùm vitiū eſt patens, ceſſat illa præſumptio; qua ratione ſimilibus in caſibus vſi ſunt Decius conſi. 37. nu. 5. & Tiraq. tract. de nobilitate. cap. vlti. nume. 101. Præterea non iuuatur hic hæres ſolo teſtimonio teſtium, ſed ipſomet teſtamento a teſtatore ſcripto ſua manu, deinde a notario, prius teſtibus ſolēniter examinatis in formam publicam redacto
100 ad æternam rei memoriam: nam is tex. † l. publicati. C. de teſta. & ibi Doctores omnes præſupponunt verè teſtamentum eſſe conditum, quod quantum in ſe eſt alio non eget adiumento, ſed quod fit, ea ratione fit, ut facilior ſit de eo apud poſteros memoria.

Extenditur ut fortius procedat relata commu-
101 nis Doctorum † ſententia etiam eo caſu, quo adhuc non eſſet hoc teſtamentum publicatum: ita docuit Bal. in l. quæſtionem. nu. 15. in fin. C. de fideicom. quem ſecuti ſunt Alex. conſi. 101. in fi. lib. 5. & Sapia hic nu. 88.

102 QVAERO decimoquintò, an † remedium hoc concedatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis a notario nō reddito, ſed de eo cōſtat per cōfeſſionē aduerſarij? Et concedi affirmarunt Bal. hic nu. 40. ad fin. Ale. nu. 25. Dec. nu. 39. prope fi. Iacobinus. nu. 33. & Zuchardus nu. 347. Illa eſt io, quia confeſſio inſtrumento æquipollet l. cum te. C. de tranſa. imò illi anteferrur, quemadmodū ſcripſimus in cōmentariis, De Recup. poſſ. Remedio 1. nu. 221. vbi permulta de vi cōfeſſionis cōgeſſi. confert doctrina Bald. in auth. ſed no-
103 uo iure. C. ſi cer. pet. ꝙ ſi † ſtatutū ſolum admittit probationes ex ſcriptura, & non ex teſtibus, nō dicitur reiicere probationes ex cōfeſſione. & Bal. ſecutus eſt Dec. in c. 2. col. pen. verſ. Nonò declara. de prob. & in l. certi condictio. §. quoniā. nu. 8. ff. ſi cer. pet. Accedit, ꝙ ſcriptū reliquit Ange. hic
104 col. 1. verſ. in eadē g'o. ꝙ ſi † ſtatutū tribuit paratam executionem inſtrumento guarentigiato, & debitor fateatur coram notario & teſtibus ſe debitorem, illiusq; confeſſionis inſtrumentū conficiatur, illi parata executio tribuitur, & cū Angelo ſenſerunt hic Ale. nu. 21. & Dec. nu. 39. verſ. & dicit Alex. & latius Marſ. ſingu. 484. ſi vera loqui. quo loci reiicit contrariam opinionem eiuſdem Angeli in l. ſi fideiuſ. C. de fideiuſſ.

Declaratur hæc iuris concluſio, ut locum habeat, cū is aduerſarius confitetur tenorē teſtamēti cum ſuis ſubſtātialibus; ſecus ſi ſimplex eſſet cōfeſſio, ꝙ teſtm̄ eſſet cum illis ſubſtantialibus & cū hæredis inſtitutione cōfectū: ita declarat Zuchardus hic nu. 347. verſ. quā opinionē. Ea rōne uſus eſt, quia hoc modo non diceretur teſtm̄ ſubiici oculis iudicis, atq; ita huic caſui non conueniret huius conſtitutionis diſpoſitio. Huius rationis rationem conſiderat & Zuchardus, quoniam qui
105 † teſtm̄ confitetur factum, ſibi detrimentum nō adfert; ex quo non ſolùm ueritas requiritur, ſed
106 & † ſolennitas; quæ quidem a confitentis uoluntate & facto non pendet, ut inquit Bald. in l. alia. num. 4. C. de iis quib. ut indig. quem ſecutus eſt Soci. Sen. conſi. 91. colum. 6. verſicu. præterea quòd, libro. 3. Verùm cenſeo eſſe animaduertendum, quia ſi uera eſt hæc ratio, idem dicēdum eſt

in

in caſu relatæ concluſionis principalis, cùm ſcilicèt hic aduerſarius fatetur teſtamentum ſolenniter factum, ex quo à ſua uoluntate hoc non pendet.l.ueritas.C.de fideicommiſ. Quocircà dicendum eſt, hanc declarationem procedere, quando contra confeſſionem conſtat de ipſomet teſtamento minus ſolenni, ita enim loquitur Baldus, & poſt illum Socinus, nam tunc confeſſio aduerſarij non efficit illud teſtamentum eſſe ſolenne, quod re uera non eſt: caſus uerò principalis procedit, cùm de eo teſtamento nullo modo conſtat.

107 QVAERO decimoſextò, an † remedium hoc concedatur illi inſtituto, qui ſolùm teſtibus fidem facit iudici de tenore teſtamenti? Zuchardus hic nu.89.nouam hanc iuris quæſtionē propoſuit, & concedi negat; quoniam ita demum textus iſte miſſionem concedit, ſi teſtamētum oſtenditur: ſed cùm ſolus tenor oſtenditur, non dicitur oſtendi teſtamentum; non ergo conceditur miſſio in poſſeſſionem. Accedit, quòd ſi teſtamētum legendum eſt iuxta.l.2.§.quòd ſi dubitetur.ff.
108 quemad.teſta.aper.& † legi non poſſit, niſi oculis ſubijciatur.l.1.ff.de his quæ in teſta.delen. ſequitur quòd non ſufficit de tenore fidem facere. His addo in hac ſpecie Baldum in l.generali.ult. nota.C.de ſacroſan.eccleſ.ubi declarando hanc cōſtitutionem noſtram inquit, quòd non habet locum cum de teſtamento fit fides ex ſolis teſtibus, rationem adfert, quia illi rem notoriā non faciūt, eandem ſententiam uiſus eſt probare Galleſius in commentarijs, de obligatione in forma cameræ, tit.de proceſſu ipſo, nu.7.eſt pagin.136.Nec huic ſententiæ aduerſatur, quod docuit Bar.in l.de his in fine.ff.de tranſact.quòd licèt is textus.l.de his,
109 uelit † tranſactionem de contentis in teſtamento fieri debere uiſis & inſpectis uerbis teſtamenti, attamen inquit Bart.ſufficit tranſigentes ſciuiſ-
110 ſe teſtamenti tenorem, quia ſatis † inſpicere dicitur qui ſcit.l.in ciuile, iuncta.l.ſcire.ff.de legi-
* bus. & cum Bartolo ſentiunt ferè * omnes in l. qui Romæ.§.duo fratres.q.4.Bar.de uerbo.obliga.ibi latè Crot.nu.119. & Ripa nu.64.Reſpūdet
111 Zuchardus hic d.nu.89. quòd in caſu d.† l.de his, ratio ſubiectæ materiæ nō ſuadet, ut inſpicere & cognoſcere nō reſtringatur ad oculū corporeū: atque ita etiam reſpōdet.d.l.in ciuile, cum d.l.ſci-
112 re.Id quod uel ex eo ſuadetur, quia uidemus † cęcum, qui ſcripturam inſpicere non poteſt, tranſigere poſſe ſuper diſpoſitis in teſtamento, ut adnotauit Ripa d.§.duo fratres.num.64.in fine. & ibi.nume.66.idem de literarum ignaro ſcribit, & pręter eum egregiè reſpondit Angel.conſil.94.col. antepen.uerſi.Dicet quis. & conſil.198.col.ult. uerſ.Dicit quis.quem ſecutus eſt Boer.q.1.num.60.ſimile infra remedio.ſeq.q.20.

Declaratur hæc ſententia, ut locum non habeat
113 cum iam inſtrumentum originale † teſtamenti fuit productum & actis inſertū, & deinde deperditum aliquo caſu.nam tūc ſi curauit hęres teſtes examinari de amiſſione, mittitur in poſſeſſionem: ita docuit Baldus hic.nu.43.in fine.uerſi.ſed pone.Illa eſt ratio, quia iam inſtrumentum hoc eſt tráſumptiuè factū de actis.l.geſt.C.de re iud.ubi Baldus, & ī l.2.& ī auth.ſi quis ī aliquo.C.de edē.
114 QVAERO decimòſeptimò, an † hæredi inſtituto in ſola quota hæreditatis cōcedatur huius conſtitutionis beneficium? Et concedi non eſt qui dubitet, nam clara ſatis ſunt huius legis uerba, ibi, hæres ſcriptus ex aſſe, uel ex parte inſtitutus. & gloſſa in illo uerbo, ex parte, expreſſe hoc affirmauit.ita etiam Bal.nu.39.& Io.Fab.col.1.quos in ſpecie ſecutus eſt Tiraq.tract.le mort à ſaiſit le uiu.parte.1.declaratione.4.num.1.qui inquit, du-
115 bitandum non eſſe, quin iſte † uerus hæres ſit. præſertim quòd quota ius uniuerſale eſt.l.quoties ubi glo.& Baldus.C.famil.erciſ.idem Baldus in l. cùm à matre.q.3.C.de rei uend.Ripa.l.1.in prin. nu.16.ff.quo.bo.qui ob id ſcribit, interdictū quorum bonorum, & huic inſtituto in quota cōcedi. id quod ſuprà remedio primo.q.7.explicauimus.
116 QVAERO decimooctauò, an † remedium hoc cōcedatur hæredi inſtituto in re certa, nullo cohærede ei dato, uel ſi datus eſt, hæreditatem re-
* pudiante? Vera & * recepta eſt Doctorum opinio concedi.ita affirmarunt hic Bar.num.8.Alex.nu.14.Decius nume.23.uerſ.primus caſus.Sapia nume.46.Mantua in prima lectura.nume.91.uerſic. Ego autem.& Zuchardus.num.193.alios, ſine delectu tamen, retulit atque probauit Tiraq.tract.le mort à ſaiſit le uiu.parte.2.declar.4.nu.12.idem docuit Baldus l.ex facto, la.2.col.2.uerſ.3.ſoluitur.ff.de hæred.inſt.ita etiam Barba.in l.cum acutiſſimi.nu.176.C.de fideicommiſ.Corne.conſil.103.nume.5.lib.2.reſpondit Gozad.conſ.21.nu.30.& hanc opinionēm à fortiori probauit Curt.Iun.hic.nu.39.dum abſolutè uoluit, inſtitutū in re certa hoc remedium conſequi; qua de re infrà quæſtione ab hac ſecunda. Ea ratione prima adiu-
117 uatur communis hæc opinio, quòd hic † hæres rei certæ perinde eſt, ac ſi ſolus ab initio fuiſſet ſcriptus hæres.l.ſi alterius.ff.de hære.inſt.& ob id detracta rei certæ mētione, hæres in ſolidū remanet.l.1.§.ſi ex fundo, & l.quoties.§.ſi duo.ff.de hær.inſti.
118 Secundò, quia ille, qui uenit per † ius accreſcēdi, dicitur uenire tanquā ſcriptus hæres charactere literarum.l.ſi in teſtamento.& ibi Aret.nume.2.de uulga.& alia recenſet Iaſ.l.qui liberis.§.hæc verba.col.ult.de vulg.& hac ratione uſi ſunt hic Sapia, & Zuchardus, ille nu.66.iſte nu.195.uerſi. quam comprobo.
119 Tertiò illa adfertur ratio, q̄ is qui uenit p † ius accreſcēdi uenit tāquā ſubſtitutus.l.ſi Titio & Meuio.§.ult.de leg.2.ſed ſubſtituto hoc remediū cōceditur, quemadmodū infrà.q.28.dicemus, ergo & huic hæredi.quā argumentationē ſenſit Bal.hic nu.38.uerſ.idē in eo.& Baldū declarauit Iaſ.d.§. hæc uerba, col.ult.uerſ.ſecundò præſuppoſito &
* Zuchardus hic nu.295.ad finē.Comprobatur ex * cōmuni Doctorum ſententia, dū affirmant, quòd
120 ille, qui uenit per † ius accreſcendi, dicitur habere uolūtatem teſtatoris tacitam, ut ſcribit Decius in rubr.C.quando non peten.partes, in utraque lectura.quoniam ab eo ſubſtitutus cenſetur.

Aduerſus tamen hanc receptam opinionem

difficultatem mouet Iaſon hic nu.7.hæc conſtitu-
tio tribuit remedium hoc hæredi ſcripto; ſed hæ-
res hic non poteſt dici ſcriptus quò ad partem,
quæ ei accreſcit, non ergo illi concedi debet hoc
remedium. Quòd autem non poſſit dici ſcriptus,
121 uel ex eo patet, quòd † ſcriptum illud dicitur,
quod cerni ac legi poteſt.l. 1.§. 1. ff. de his quæ in
teſta. delen. Barto. l. quæ liberis. §. hæc uerba,
de vulga. Soc. Iun. conſi. 131. numero 72. libro
primo. Huic difficultati ſatisfacere nixus eſt De-
cius hic nume. 23. uerſ. ſed huic. cuius quidem
primam reſponſionem rectè reiecit Zuchardus
hic nume. 193. uerſi. quæ reſponſio. Reſpondet
itaque ſecundo loco idem Decius. num. 23. uerſi.
præterea. quòd hic inſtitutus in re certa ſatis di-
citur hæres ſcriptus, ex quo totum ei accreſcit ui-
gore ſuæ partis. quòd probari inquit Decius ex
tex. l. 1.§ ſi autem. ff. de hæred. inſt. quem textum
ita quoque intellexit idem Decius in l. humani-
tatis. nume. ſeptimò. in fine. C. de impuber. &
aliis ſubſt. & conſi. 68. colum. quarta. uerſic. po-
ſtremò. Verùm inquit Zuchardus hic nume. 194.
122 a hanc reſponſionem non ſatis probari ex † dicto
§. ſi autem. quandoquidem illud contingit ex
præſumptione legis, vt ibi annotauit Angel. quod
placuit & Alexand. l. prima. nume. 15. in fine
C. qui admitti: nam loquitur is textus in caſu,
in quo dubitabatur, an eſſet plus dictum & mi-
nus ſcriptum. & lex ibi præſumit plus dictum:
non ergo eo in textu id euenit (ut malè Decius
opinatur) ratione partis ſcriptæ, ſed quia lex ea,
quæ ſubintelliguntur, dicta eſſe præſumit, & per
notarium, uel ſcribentem prætermiſſa. quæ qui-
dem ratio ceſſat in caſu hoc noſtro; in quo pro
conſtanti præſupponitur, hunc hæredem in re
ſingulari tantùm inſtitutum fuiſſe: ob id in caſu
certo ceſſat præſumptio. l. continuus. §. cùm ita, de
uerbo. obligatio. Quòd confirmatur ex doctri-
na Pariſ. conſil. 17. nume. 41. lib. 3. qui reſpon-
dit, præſumptionem hanc legis ex dicto §. ſi au-
tem, ceſſare cùm alijs coniecturis conſtat de con-
traria teſtatoris uoluntate. & coniecturas aliquas
perpendit Barb. conſi. 5. colum. prima. lib. 1. De-
fendi tamen poſſe uidetur Decij conſideratio ex
dicto §. ſi autem, in quo duo conſiderantur, uo-
luntas teſtatoris tacita quò ad partem illam hæ-
reditatē accreſcētem, nec non & legis diſpoſitio,
quæ ideò vult accreſci, ne teſtator ille dicatur mor
tuus pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus, iux
ta l. ius noſtrum. de reg. iur. atque ita in ſpecie con
ſiderat Soc. Iun. conſi. 95. nume. 12. & conſi.
111. nume. 10. lib. 1. & duo hæc conſiderantur
quoque in quouis altero, cui cohæredis portio
accreſcit; quia illa deferri dicitur, primò legis
diſpoſitione, & deinde tacita teſtatoris uolunta-
te; ut ſcribunt omnes in rubr. C. quando non
pet. partes. atque ita etiam hic. ſatis ergo dici-
tur hæres in teſtamento quò ad totam hæredita-
tem ſcriptus, poſteaquam illa teſtatoris uolun-
tate accreſcit. Quocircà rectè docuit Baldus in l.
hac edictali. nume. octauo. C. de ſecund. nup.
123 † filium pro ſua legitima in vno ſolo numo in-
ſtitutum, cenſeri inſtitutum etiam in tota legiti-
ma, ex quo illius inſtitutionis vigore ſupplemen-
tum conſequitur. & cum Baldo ſenſerunt Io. de
Ana. conſil. 67. Viſo puncto, ad finem. Decius &
Zuchardus hic. Huc ſpectat (inquit Decius hic
nume. 23.) eiuſdem Baldi doctrina in. l. 3. nume.
7. C. de inoff. teſta. quam late declarauimus ſupra
q. 12. Accedit quòd tradit Bar. in l. ex facto. nu-
me. 20. ff. de vulg. dum inquit, quòd ſi filij furioſi
124 † inſtituuntur in minori portione, quàm ſit le-
gitima, poteſt eis fieri exemplaris ſubſtitutio, cum
cenſeantur in tota legitima inſtituti, ex quo ſup-
plementum petere poſſunt. Confert etiam doctri
na eiuſdem Bar. l. prima. in princ. ff. de his quæ
125 in teſta. delen. ſi † inſtrumentum (ait ille) ex
forma ſtatuti paratam habet executionem, para-
tam etiam habebit inſtrumentum dotis, quò ad ta-
citam illam ſtipulationem à lege præſumptam,
iuxta. l. unicam. C. de rei uxo. actio. quia expreſſum
& ſcriptum reputatur, quod uenit in conſequen-
tiam ad expreſſum. Cum Bartolo ſenſerunt Aret.
in l. ſi in teſtamento. nume. 2. de uulga. Crotus in
l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 58. de uerb. oblig.
Gramm. deciſ. 102. num. 15. Barba. l. cùm acutiſ-
ſimi. nume. 176. C. de fideicom. Decius in l. huma
nitatis. num. 7. C. de impub. & aliis ſubſt. Fel. in c.
ſuper quæſtionum, in princip. num. 3. uerſic. illud
dicitur, de offi. deleg. qui poſt Abbatem & alios,
126 dixit, illud manifeſtè † conſtare ex ſcriptura,
quod uirtualiter ex ea elicitur. & poſt Baldum in
l. ad probationem. la 3. C. de proba. docuit, ſtipu-
lationem præſumptam eſſe de tenore inſtrumenti
ex glo. l. iuriſgentium. §. quòd ferè ubi Alex. num.
10. & Iaſ. num. 11. ff. de pactis. Calca. conſi. 29. nu-
me. 16. & latè Fel. in cap. tranſlato. nume. 4. uerſi.
ſed contrà de conſt. his ſimilia ſcribit Decius d. l.
humanitatis. num. 7. & conſi. 15. colum. ultim. &
conſi. 407. nu. 16. Ruin. conſi. 72. num. 11. lib. 2.
& ad rem ferè noſtram Bellonus. lib. 4. ſup. capi.
17. num. 8. & Tiraq. trac. le mort à ſaiſit le uiu. par
te. 2. declar. 10. nume. 3. qui Decium hic & alios
plures ſecutus eſt.

Quibus conſtat malè ſenſiſſe Felinum in c. trāſ
lato nu. 7. de conſt. & Iaſonem in l. Prætor. nu. 6.
de operis noui nunc. quos hic recenſet Zuchar-
127 dus nume. 195. dum ſcripſerunt, illud † expreſ-
ſum non dici, quod in conſequentiam expreſſi
uenit. Reſpondet & tertiò huic difficultati Zu-
chardus hic nume. 195. uerſ. ideò pro ſolutione,
quòd illud dicitur poſſe legi, quod extrinſecus ex
litera uel ex ui ipſius literæ & inſtitutionis pro-
uenit; ita inquit gl. d. l. 1. in princ. ff. de his, quæ in
teſta. dele. ſed in caſu noſtro, quòd in re particu-
lari inſtitutus integram hæreditatem conſequatur
ſi alius uniuerſalis cohæres datus non eſt, uel ſi da
tus eſt & repudiauit, colligitur ex ui ipſius lite-
ræ, atque rei ſingularis inſtitutionis: dicitur er-
go legi poſſe, quæ quidem conſideratio haud mul
tum à præcedenti diſtat.

Extenditur primò hæc communis Doctorū ſen
tentia, ut procedat etiam in ſubſtituto in re certa,
nullo uniuerſali cohærede dato, quoniā is eueniē
te caſu ſubſtitutionis dicitur hæres in totū detra-
cta rei certæ mentione, ex l. cohæredi. §. ulti. de
uulg.

uulga. qua de re latè infrà, quæſtio. 28. nume.
111.agemus.
128 Extenditur ſecundò, † ut locum etiam ha-
beat in hærede inſtituto in ſolo uſufructu bonorũ
nullo uniuerſali cohærede dato: nam & huic tan
quam hæredi in uniuerſum concedi debet hoc re
medium. ſiquidem huic tota ipſa hæreditas ac-
creſcit, ut alteri inſtituto in re certa: ita egregiè
Ruinus conſ. 54. nume. 7. lib. 2. quem ſecutus eſt
conſultiſſimus Ioannes Cephalus conſi. 59. num.
16. lib. 1. & conſ. ſeq. nume. 11. in fi. & in eo ca-
ſu idem reſpondit Natta conſ. 463. nume. 14. lib.
129 2. qui interrogati reſponderunt, † uxorem reli-
ctam à marito uſufructuariam, nullo dato cohæ-
rede uniuerſali, uel dato & repudiante, eſſe hære-
dem in totum. Id quod in fortiori caſu reſpon-
dit Barba. conſi. 71. lib. 3. Et illud eſt memoriæ
commendandum, quod reſpondit Cephalus, hãc
uxorem poſſe integram hæreditatem conſequi,
quamquàm prohibeatur hæres inſtitui ex ſtatu-
130 to, quod eſt adnotandum ad declarationem † ſta
tuti Papiæ 90. in ciui lib. ſub rub. Quòd maritus
non poſſit uxorem ipſius hæredem inſtituere, le-
gare, nec relinquere in aliqua ultima volũtate. &c.
Ita pariter extendi atq; declarari ex iam relatis po
131 teſt † ſtatutum Patauinum ſub rub. De citatio-
nibus. capit. ſi ad aliquem deuoluta; quo eſt cau-
tum, illum cui deuoluta eſt hæreditas ex teſta-
mento uel ab inteſtato eſſe mittendum in poſ-
ſeſſionem bonorum defuncti. Nam ſtatutum il-
lud intelligitur procedere etiam in inſtitutis in
re certa, uel in vſufructu, alio cohærede non
adeunte, uel repudiante, ut relatis declarationi-
nibus conſtat.
132 QVAERO decimononò, an hoc † reme-
dium concedatur hæredi inſtituto in re certa, cùm
ei datus eſt cohæres uniuerſalis, qui hæredita-
tem adiuit? Doctorum recepta & uera eſt opinio
non concedi. ita glo. hic Caſtren. nume. 7. Alex.
nume. 15. Decius nume. 23. uerſ. ſecundus caſus.
★ & nu. 24. propè finem, ★ communé teſtatur. Cor-
ne. conſi. 103. nu. 5. uerſ. Laui hæres. lib. 2. idem hic.
nu. 24. Mantua in prima lectura nu. 91. & Bello-
nus lib. 4. ſup. c. 18. nu. 12. illa ſola concludenti ra-
133 tione adducuntur, quòd † inſtitutus iſte dicitur
legatarius, & non hæres. l. quoties. C. de hære.
inſt. non ergo in eo locum habet hæc conſtitutio,
quę ſolùm de inſtituto in hęreditate uel quota hę
reditatis loquitur. ſi ergo uerba non conueniunt,
nec etiam diſpoſitio conuenit. l. quarta. §. toties.
de damno infecto: illud accedit, quòd legata-
rius capere debet legatum de manu hæredis, non
autem propria auctoritate, ſeu hac uia executiua,
quemadmodum ſtatim declarabimus.
Verùm aduerſus hanc opinionem ſenſit Curt.
Iun. hic nu. 38. & conſi. 55. col. 4. nu. 11. & conſi.
61. in fine, Sapia hic nu. 48. & hanc uiſus eſt ſe-
qui Tiraq. tract. le mort à ſaiſit le uiu. parte. 2. de-
claratione. 4. num. 13. imò & Decius hic num. 24.
uerſ. imò contra. difficultatem mouet, quãquam
à communi non recedat. Primò itaque urget il-
134 lud, quòd † inſtitutus in re hac ſingulari pro-
pria auctoritate poteſt legatum apprehendere,

★ ut ★ receptior eſt doctorum opinio. ita Bar. in l.
ex facto. la ii. nume. 2. de hære. inſt. Ale. & Iaſ. in l.
quoties. C. de hære. inſt. ille. nume. 6. iſte nume.
8. & alios plures recenſet Tiraq. trac. le mort à ſai-
ſit le uiu. parte. 2. decl. 4. nume. 11. idem docuit
Ripa in l. 1. in princi. nume. 16. ff. quo. leg. ergò
à fortiori uidetur dicendum, quòd conſequi poſ-
ſit hanc poſſeſſionem iudicis auctoritate. Huic dif
ficultati reſpondet idem Dec. hic d. nume. 24. il-
lam poſſe procedere cùm hic legatarius vult iu-
re ordinario poſſeſſionem conſequi, non autem
hac uia executiua, quemadmodum hæc conſtitutio
diſponit: cuius quidem conſtitutionis uerba cùm
huic caſui non conueniãt, nec etiam diſpoſitio cõ
uenit, ſenſit Decius, quòd ſi legatarius iſte ea uia,
qua ſuo iure uti poteſt, relicta, hanc executiuam
uult ingredi, debet ſecundum eius terminos am-
bulare: atq; ita non à ſe, ſed à iudice uult conſe-
qui. iudex verò debet concedere quod eſt iure per
miſſum, & ſecundũ terminos iuris, ut inquit Bal.
in l. 1. nume. 3. C. de execut. rei iud. cum alijs hic
allegatis à Zuchardo nu. 188. uerſ. ego aliter. qui
& ſi paulò latius rem hanc explicet, non tamen ue
rè a reſponſione Decij diſſentit, ſed potius decla-
rando cõfirmat. Quibus accedit quòd docuit Bal.
in l. ſi duo. ff. de acq. hære. ex textu illo, nẽpè, quòd
135 ille, qui † actum facit, dicitur ſe reſtrinxiſſe ad
leges de eo actu diſponentes. quam doctrinam
alijs ſimilibus comprobauit Alcia. tracta. præſum
ptionum, reg. 3. præſump. 32. ad finem. ſi ergo le-
gatarius petit ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc re-
medio, intelligitur ſe reſtringere ad terminos hu-
ius conſtitutionis, quæ negat hos legatarios eſſe
in poſſeſſionem mittendos.
Secundo loco ſic argumentatur Curt. Iun. nu.
136 38. † inſtitutus in re certa loco hæredis eſſe dici
tur. l. id tempus. ff. de uſuc. at hæredi conceditur,
ergo & huic; cùm præſertim fauorabilis ſit hæc cõ
ſtitutio, & ob publicam utilitatem promulgata: at
que ita (ut ſupra diximus) extendi facilè poteſt.
Verùm reſpondet Zuchardus hic nume. 187. uer-
ſic. eu ego, hunc ita inſtitutum eſſe loco hæredis
ſolùm quò ad temporis acceſſionem, ut loquitur
d. l. id tempus quam ita quoq; in ſpecie noſtra in-
tellexit Bellonus lib. 4. ſupp. iuris ca. 18. nu. 10. dũ
ita Curtij conſiderationem euertit. In cæteris ve-
rò inſtitutos hic hæredis loco non eſſe l. ſi Titius,
in fine de leg. 2. nec hæredis nomen meretur, quẽ
admodum multis rationibus probauit Bellonus
d. c. 18. nume. 8. 9.
Tertiò inquit Curtius, & cum illo Sapia, quòd
ex quo nulla diuerſitatis ratiò conſiderari poteſt
inter hunc inſtitutum, & uerum hæredem, hæc
conſtitutio ita in uno ac in altero locũ habere de-
bet. Sed Zuchardus ait hic nume. 187. magnã exi-
ſtere inter unum & alterum differentiam. Si qui-
dem hæres uniuerſalis ad onera hæreditaria tene-
137 tur; ad quæ non tenetur † inſtitutus in re certa,
d. l. quoties. C. de hæred. inſt. Bart. l. ex facto. la ij.
nu. 1. ibi, quid ergo dicemus. ff. eod. non eſt ergo
æquum, quòd huic inſtituto tribuatur hoc be-
neficium, quod hæredi uniuerſali conceditur,
argumento. leg. manifeſtiſſimi. §. cùm in ſecun-

da,ibi,ubi enim periculum. C. de furtis. Verùm, iam diximus ſuprà q.5. hanc rationem non fuiſſe à Iuſtiniano hic perpenſam. Eſt ergo dicendum legem in hoc non fauiſſe his legatarijs,cum ab illorum perſona non pendeat exequutio uoluntatis teſtatoris: nec enim illi teſtatorem referunt, ut hæredes faciunt.

138 Quartò inquit Curtius † legatarius hæredis loco habetur in his,quæ non rem ipſam, ſed perſonam & ius reſpiciunt: ita Bar.in l.ex facto,la ij. de hæred.inſt.Iaſ.l.Lucius.col.13. de vulg. & in l. quoties.col.6.C.de hære.inſt.Sapia hic nu.48.ſed quòd inſtitutus mittatur in poſſeſſionem uidetur beneficium,quod non reſpicit rem, ſed perſonã: huic ergo concedi debet. Confirmari hoc poſſe uidetur ex reſponſo Soc.Iun.conſil.122.nume.6.
139 lib.1.dum reſpondit, hunc † in re certa inſtitutum, adeò ratione perſonæ loco hæredis eſſe, ut grauatus reſtituere,Trebellianicæ quartam detrahat.Reſpondet tamen huic argumentationi Zuchardus hic num.189. Bartolum in d.l.ex facto, ne uerbum quidem pro Curtij ſententia facere. Bart.uerò in d.l.quoties.C.de hæred.inſtit.ſolùm ait, quòd quò ad res ipſas ſemper eſt legatarius. Quæ ſanè doctrina (inquit Zuchardus) non officit, quandoquidem ex hoc non fatetur Bartolus, quòd quò ad ea, quæ rem ipſam non reſpiciunt,in omnibus hæredis loco habetur.imò con
140 trarium ſenſit, dum ſcripſit, † quòad iura & actiones legatarij locum tenere, ex dicta l. ex facto.Et hæc confirmant ſcripta à Bellono. d. cap. 18.nume.7.dum(ut dixi)multis oſtendit, huic inſtituto hæredis nomen non conuenire. Nec aduerſatur illa Socini traditio.d.conſi.122.lib. 1. cũ ab eo,& rectè,diſſentiant Ruinus conſi.89. num. 6.lib.3.Chaſſa.conſi.19.nume.41.& Craue.conſ. 231.nume.13.

Quintò ac ultimo perpẽdit Curtius hic,& poſt eum Sapia nu.48.uerba huius noſtræ conſtitutionis ibi,uel ex parte inſtitutus,quæ quidẽ poſſunt intelligi, ex parte,ideſt, bonorum, & per conſequens in rebus certis,quòd uel ex eo probatur(inquit Curtius)quia non dicit textus, ex parte hæ-
141 reditatis, ſed dicit, ex † aſſe, uel ex parte inſtitutus;& tantum eſt dicere,ex aſſe, quantum dicere in totum, uel in omnibus bonis, quod probat. l.pen. ff. qui ſatiſd. cog. ubi ex aſſe poſſidere dicitur,qui totum poſſidet.& in l.1.§.certæ.ff. ut leg. nom.caue.ubi legatum dicitur ex aſſe deberi cũ in totum debetur.cum ergo ſubiungit, ex parte, poteſt intelligi ex parte bonorum: quoniam (ut hic Zuchardus nu.86. docuit) etiam hæc nomina rebus certis conueniunt. Verùm huic conſiderationi reſpondet Zuchardus hic nu. 189. verſi. cui reſpondeo,quòd imò illud uerbum,ex aſſe, refertur ad hæreditatem,non autem ad res particulares,uel certas,nec ad bona.ut ab hæreditate differunt.hoc oſtendunt præcedentia uerba,quibus conſtat edictum Adriani loqui de hæreditate, nõ
142 autem de bonis. Quocirca † lex corrigens intelligi debet ſecundum terminos legis correctæ: ita glo.1.l.ſciendum.ff.qui ſatiſd.cogan.§.3.in auth. de filijs ante dota. inſtru.natu. legaliter ergo (in-
143 quit Zuchardus) loquendo, hæc verba † ex aſſe,duodecim uncias ſignificant. §. hæreditas. inſti.de hæred.inſtit.Ego rectius dixiſſem, ex ſubiecta materia, hæreditatem totam importare,ut alibi totum legatum,uel totam poſſeſſionem oſtendit.d.l.pen.ff.qui ſatiſd.cog.& d.l.1.§.certe. ff. ut in poſſ.leg.cum itaque in hac conſtitutione de ipſa hæreditate agatur,intelligitur ex aſſe, ideſt, ex tota hæreditate.& quæ deinde ſubſequuntur verba, vel ex parte,ſunt exponenda, ex parte hæreditatis,cum una pars legis alteram declaret.l.utrũ. ff.de peti.hære. Alia etiam reſponſione ſatisfacit Zuchardus,quòd etiam ſi textus diceret, in omnibus bonis, adhuc ſignificarent hæreditatem, iuxta l.3.ubi gl.ff.de bon.poſſ.Quibus declaratur
144 † ſtatutum Patauinum ſub rubr. De citationibus,cap.ſi ad aliquem,quo ſtatutum eſt,eum cui ex teſtamento delata eſt hæreditas,eſſe mittẽdum in poſſeſſionem bonorum defuncti, non procedit illud ſtatutum in eo, qui fuit inſtitutus in re certa dato uniuerſali cohærede, qui adiuit. nam tunc hic inſtitutus in re certa dicere nõ poteſt hæreditatem ſibi fuiſſe delatam.

145 QVAERO vigeſimò, an hoc † remedium concedatur hæredi inſtituto in re certa, dato cohærede uniuerſali, qui adhuc non adiuit, nec repudiauit? Recepta magis opinio eſt, non concedi.hanc probarunt Ange.& Salic.hic. idem Ang. in l.1.§.ſi ex fundo.ff.de hæred.inſti. Alex. l.quoties.num.7.C.de hære.inſtit.Corneus conſi. 104. lib.ſecundo.& hic num.14. Iacobinus hic num.
* 10.in fin.* communem teſtatur Decius hic nume.23.uerſi.tertius caſus.Sapia num 48. Zuchardus nume.192. & Bellonus lib.4. ſuppura. iuris cap.18.num.3.12.Illa eſt præcipua ratio,quia hic in re certa inſtitutus hæres non poteſt dici pendente deliberatione hæredis uniuerſalis,cum di-
146 catur hæres † ſub conditione, quæ nihil ponit in eſſe.l.ſi quis ſub conditione. ff. ſi quis omiſſa cau.teſta. ſi ergo hæres non eſt, ei non debet hoc remedium concedi.

Aduerſus hanc ſententiam ſenſerunt Bart. hic nu.5.& Caſtren.nu.7.ea ratione, quia non habet hic inſtitutus a quo rem ſibi relictam conſequatur,ergo in poſſeſſionem mittendus eſt; ita uidemus in interdicto, quorum legatorum, cui locus non eſt, cum non adeſt hæres,a quo legatum peti poſſit,quemadmodum diximus ſupra in ſecundo remedio q.17.Verùm huic rationi reſpondet Zuchardus hic.nu.192.ad finem,non eſſe bonam conſequentiam in noſtra hac ſpecie:non habet a quo petat,ergo in poſſeſſionem mitti debet: cum (ait ille) videamus legatario nõ concedi hoc remedium,etiam ſi non habet a quo petat, poterit itaq; hic inſtitutus uia ordinaria, quæ & cæteris legatarijs conceditur,ſuum hoc relictum con-
147 ſequi.Quocirca malè reſpondit † Gozad.conſi. 21.nu.10.qui hunc in poſſeſſionẽ mitti poſſe ſcripſit,in ſuam opinionem malè citans Bar.& com-
148 munem ſententiam. His declarari poteſt † ſtatutum Patauinum ſub rubr. De citationibus, cap.ſi ad aliquem, ut ſcilicet locum non habeat hoc in caſu,ut nec in ſuperiore,ut ibi diximus.

Quæro

QVAERO vigeſimo primò, an huius con-
149 ſtitutionis † beneficium concedatur hæredi in-
ſtituto ad tempus, vel ex tempore, nullo cohęrede
uniuerſali dato? Noua eſt iuris quæſtio in hac tra
ctatione. Ego ſentio huic hæredi ad tempus eſſe
concedendum. idque illa prima ratione, quòd
etiã ſi concederemus, hunc ſolùm hæredem eſſe
uſque ad illud tempus, daretur tamen ei hoc re-
medium, cùm ſit interim hęres: & hęredi compe-
tit beneficium hoc. Secundò utroque caſu dici-
150 mus, hunc eſſe pro † toto tempore hæredẽ: quia
detracta temporis mentione, abſolutè hæres eſt. l.
hæreditas ex die. ff. de hæred. inſt. & reſpondit So-
ci. Sen. conſi. 14. col. 3. uerſ. uerùm prædictis. lib.
1. dum reſpondit, quòd, cum maritus ita eius
151 † uxorem inſtituerit, ut hæres eſſet in uita tan-
tùm, & poſt eius mortem hæres eſſet Petrus, uxor
erit hæres in totum detracta temporis mentione:
ita etiam reſponderunt Dec. conſ. 279. col. 1. uerſ.
Nun obſt. Barb. conſ. 55. col. 4. li. 2. & Alc. reſpo.
782. nume. 10. Confirmatur tertiò hac ratione,
152 quæ inſtitutum ad tempus reſpicit, iuris † im-
poſſibilitas ultimis diſpoſitionibus adiecta diſpo
ſitionem non uiciat, ſed uiciatur. l. 1. & l. cõditio-
nes. ff. de cond. inſt. & l. reprehendenda. C. de cõd.
inſer. ſed à iure impoſſibile habetur, quòd ſemel
153 effectus † hæres, deſinat eſſe hæres. §. reſtituta,
inſt. de fideico. hæred. ſequitur ergo quòd illius
temporis adiectio uiciatur: atque ita pure rema-
net hęres: quemadmodum ſuperioribus quæſtio-
nibus diximus, quòd ubi quis inſtitutus eſt in re
certa, non dato uniuerſali cohærede, detracta rei
mentione, in totum hæres eſt l. 1. §. ſi ex fundo.
de hæred. inſti. Comprobatur quartò hac ratione,
quæ inſtitutum ex tpe reſpicit. à iure reputatur
154 impoſſibile, quòd † teſtator pro parte tpis dece
dat inteſtatus, & pro alia teſtatus. arg. l. ius no-
ſtrum. de reg. iur. & in pendenti hæreditas ſtare
non poteſt. l. actus legitimi. de reg. iur. ſi ergo ex
die hæres ſit, illius temporis mentione detracta,
incipit tunc eſſe hæres d. l. hæreditas ex die, er-
go ut hæres beneficium hoc conſequitur.

Hæc iuris ſententia procedit etiam quando
155 huic † inſtituto ad tempus datus eſſet ſubſtitu-
tus uerbis fideicommiſſum ſignificantibus, nam
tunc is inſtitutus cenſetur quidem grauatus re-
ſtituere ſubſtituto per euentum illius temporis
& diei: atque ita primus erit hæres directus, ſe-
cundus uerò fideicommiſſarius: ita is Soc. Sen.
d. conſi. 14. col. 4. lib. 1. & Barba. d. conſi. 55.
col. 4. lib. 2. huic ergo, ut hæredi concedi debet
remedium hoc. Locum etiam habebit hæc ſen-
tentia, quando à ſtatuto permiſſum foret, quòd
156 † inſtitutus poſſet eſſe hæres ad tempus. Alc. d.
reſpon. 782. nume. 10. nam cum hęres ita inſtitu-
tus intelligatur, ei beneficium hoc competit. Hęc
157 ſunt annotanda ad interpretationẽ ſtatuti † Pa-
tauini ſub rubr. De citationibus cap. ſi ad ali-
quem. quo ſancitum eſt, hæredem, cui uel ex te-
ſtamento uel ab inteſtato deuoluta eſt hæreditas,
eſſe mittẽdum in poſſeſſionem bonorum defun-
cti. Intelligitur ſtatutum & de hærede inſtituto
ad tempus, uel ex tempore, nullo dato cohærede,
etiam ſi datus foret ſubſtitutus, cùm is uerè ſem-
per hæres dicatur.

158 QVAERO uigeſimo ſecundò, an filio † in
ſua legitima à patre inſtituto huius cõſtitutionis
remedium concedatur? Baldus hic. nume. 38. uer-
ſi. idem dico de inſtituto in re certa, affirmauit
concedi. idem Baldus in l. ſi quis in ſuo, in princ.
nume. 4. C. de inoff. teſta. Ea ſola ratione utitur
Baldus (& ſi in plures diſtinguat Zuchardus hic
159 nume. 196.) quòd filius † in legitima inſtitu-
tus, hæredis nomen obtineat, quò ad actiones
actiuas & cætera commoda, non autem quò ad
actiones paſſiuas, atque ita quò ad æs alienum &
incommoda. quod clarius probat idẽ Baldus in l.
ex facto. la ij. col. 1. uerſ. extra quæro. ff. de hæred.
inſt. idem Baldus in repet. l. pater filium. col. an-
tep. uer. Quæro nunc mater. ff. de inoff. teſta. quã
opinionem probarunt & Ang. conſ. 206. Inter or-
dinamenta. col. 2. Cur. Sen. conſi. 13. col. 3. uerſ.
uel melius. & latè Fabianus in repet. auth. nouiſ-
ſima. nume. 231. C. de inoff. teſta. ſentiunt itaque
hunc filium quò ad commoda habere quotam
hæreditatis. hoc patet inquit Baldus, quia huic
160 † conceditur actio familiæ erciſcundæ. l. ſecun-
da. §. ſi quarta. ff. famil. ercíſ. ita etiam datur hæ-
reditatis petitio. l. non eſt, ubi idem Baldus C.
famil. ercíſ. & Fabianus. d. authen. nouiſſima. nu-
me. 55. latè Craue. conſi. 312. nume. 4. uerſicu.
Quòd competat petitio &c. & ſi in hoc diſſen-
tiant & malè Angel. & Salic. in dicta l. ſi quis in
ſuo, quos hic recenſet Zuchardus. qui etiam ait,
161 non probari ex † d. l. 2. §. quarta. ff. famil. ercíſ.
quòd illa actio huic filio concedatur: quia ait il-
le, conceditur etiam non hæredi, ſecundum Al-
ber. ibi, quia imò ſolùm conceditur pro hæredita-
te diuidenda; & licèt filius pro legitima ſibi debi-
ta hæres non ſit paſſiuè, eſt tamen actiuè, ut & ar-
rogatus pro portione ſibi delata in bonis patris
arrogatoris ex d. §. quarta. Ita pariter reſponderi
162 poteſt auctoritatibus illorũ, qui dixerunt, † legi
timam eſſe quotam bonorum, ut ſcripſerunt Bar.
d. l. ex facto. la. ij. de hæred. inſt. Iaſ. auth. nouiſſi-
ma. nume. 3. C. de inoff. teſta. Gozad. conſi. 43. nu-
me. 17. & Soc. Iun. conſi. 55. nume. 11. lib. 1. quia
dicimus eſſe quotam bonorum quò ad incom-
moda: quotam uerò hæreditatis quò ad commo-
da. & ob id malè ſenſit Barba. conſi. 78. col. 1. lib.
3. dum Baldi opinionem minus ueram opinatus
eſt. Si ergo hic filius hæres quò ad commoda eſt,
ſequitur illi eſſe concedendum hoc remedium.
ita pariter remedium quorum bonorum huic in-
ſtituto in ſua legitima concedi uoluit Ripa. l. 1.
nume. 17. ff. quo. bono. & diximus ſuprà remedio
primo q. 7. ad finem. Aduerſus tamẽ ueram hanc
Baldi opinionem ſenſerunt Alex. hic nume. 6. Ia-
cobinus à S. Georgio. nume. 11. & ante eos Albe-
ricus hic nume. 9. in fine. & Zuchardus. nu. 96.
163 illa ratione primò utuntur; quia filius † inſtitu-
tus in legitima, dicitur in quota bonorũ inſtitu-
tus, quæ intelligitur deducto ære alieno. l. Papinia
nus. §. quarta. ff. de inoff. teſta. Iaſ. d. l. quoties. nu.
5. C. de hæred. inſt. non ergo huic filio debet con-
cedi regreſſus ſuper bonis, quæ teſtatoris nõ ſunt:
quia

quia in eis non eſt inſtitutus, ergo non habet hoc beneficium, quod hæredi ſcripto conceditur: cũ hoc concedatur in bonis quouis modo poſſeſſis & detentis per teſtatorem, etiam ſi ſua non ſunt, ut inquit hic glo. in uerbo, Fuerunt, & infrà q. 45. dicemus. ſi ergo uerba non conueniunt, ergo nec diſpoſitio. l. 4. §. toties. ff. de dam. infecto. Verùm huic rationi reſpondetur ex iam relatis, quòd licèt hæc ſit quota bonorum quò ad actiones paſſiuas; eſt tamen quota hæreditatis quò ad actiones actiuas. & cum debeatur legitima ex bonis defuncti, quæ tempore mortis repertũtur, ut ſcribunt oẽs in d. auth. nouiſſima. C. de inoff. teſta. ibi Iaſ. nu. 3. & Fabianus nume. 45. debetur etiam ex quibuſuis bonis repertis, ſi ipſi filio placebit. Et quòd dicitur, legitimam deberi deducto ære alieno, eſt inductum fauore filij, qui ſi vult legitimã conſequi etiam computato ære alieno, ſeu bonis uerè alienis poſſet, quia tunc in caſu reſtitutionis pro eius rata teneretur.

Secundò ea ratione mouetur hic Alex. quòd huius conſtitutionis noſtræ remedium non conceditur inſtituto in re certa alio dato uniuerſali
164 cohærede, ut ſuprà q. 19. diximus: Sed filius † in ſola legitima inſtitutus, dicitur in re certa inſtitutus, & datus hæres uniuerſalis, ergo &c. Reſponſio eſt facilis, quod imò filius non habet legitimam, ut rem certam, ſed ut quotam, quemadmodum docuit Fabianus in d. authẽ. nouiſſima. nume. 205. C. de inoff. teſta. poſt Guliel. & Bald. d. l. ſi quis in ſuo, atque ita etiam reſpondetur illi doctrinæ Bar. d. l. ex facto. la ſecunda. de hære. inſtit. quam poſteriore loco Alexander in ſuam ſententiam citabat. & illi iam ſuprà ſatis reſpondi. à Baldi itaque opinione non recederem. Quibus infer
165 tur declaratio † ad ſtatutum Patauinum, quod & ſuperiore quæſtione retuli, ſub Rubr. De citationibus. cap. ſi ad aliquem. ut locum etiam habeat hoc in caſu, cùm filius in ſua legitima à patre inſtitutus: ut ſcilicèt & is mitti debeat in poſſeſſionem illius portionis ſibi relictæ in eo teſtamento, cùm & ipſe hæres dicatur.

166 QVAERO vigeſimo tertiò, an † fideicommiſſario uniuerſali remedium hoc concedatur? Bartolus hic num. 9. plures diſtinguit caſus. Ego, quò clarius hæc explicem, tot conſtituam quæſtiones, quot caſus diſtingui poſſent. Quæſtionis itaq; eſt, an fideicõmiſſario uniuerſali, cui nec re, nec verbo facta eſt fideicõmiſſi reſtitutio, concedi debeat huius conſtitutionis beneficium? Et non eſſe concedendum docuit hic Bar. num. 9. & cum eo ſenſerunt Alber. nu. 10. Alex. hic nu. 7. Iaſ. nu. 8. Corneus. nu. 15. Decius nu. 24. in fine. & Curt. Iun. nu. 34. idem reſpondit Goza. conſi. 93. nu. 8. latiſſime Tiraq. tract. le mort à ſaiſit le uiu. parte 2. declaratione. 1. nu. 5. Riminal. conſi. 258. num. 7. lib. 2. & Nauiz. conſi. 33. nu. 13. Primò in hanc
167 ſententiam adducuntur ex † l. ult. C. de codicil. quo loci ex Bartoli ſententia; uidetur caſus, quòd petens mitti in poſſeſſionem ex hoc remedio, aſſerere uidetur, ſe directò hæredem. quod ex textu illo colligi uidetur, dum inquit, quòd ſi ille, qui ut hæres & fideicommiſſarius ad ſucceſſionem uocatus erat, quia teſtator uolebat teſtamentum copulatiuè ualere, & iure teſtamenti & codicillorum petierit ſe mitti in poſſeſſionem, ſtatim inter ipſa iuris auſpicia propoſitum ſuæ intentionis explanet, quaſi quòd textu dixerit, quod hac petitione declarat, ſe eſſe uelle hæredem directò. Vel (inquit Baldus hic nume. 36.) uoluit dicere, d. l. ult. quòd hic petens miſſionem hanc, antequam ſibi fiat reſtitutio, eligit uiam directam, ex quo petitionem ipſam facit, quæ ei non competebat, niſi ut hæredi. & non ut fideicommiſſario, ex quo adhuc reſtitutionem conſecutus non fuerat. quem ſanè ſenſum probauit & Bar. in d. l. ult. ibi uerſ. ulterius oppono. & clarius ibi Caſtren. nu-
16 me. 8. Verùm opinatur † Zuchardus hic nume. 199. hunc intellectum non conuenire illi textui, quo ait probari contrariam opinionem aduerſus Bartolum & cęteros relatos, quoniam ibi dicitur, quòd ſi quis ſcriptus hæres in teſtamento, quod teſtator uoluit ualere iure teſtamenti uel iure codicillorum petierit &c. petierit, id eſt (ut ibi glo. exponit, & rectè probant hic Alex. nume. 7. Iaſ. nume. 2.) petere uoluerit. Qua expoſitione probata (inquit Zuchardus) ſenſus illius literæ eſt clarus, ut is qui petit, uel petere vult, quòd tale remedium competat ut fideicommiſſario. Nam ſi hoc remedium ei non competeret, non imponeretur onus eligendi, quo nomine peteret, uel ut hæres, uel ut fideicommiſſarius. imò (ut inquit Bal. ſuprà relatus) uideretur petere, ut hæres, ſi ut fideicommiſſarius petere non poſſet: cum ergo hoc electionis onus imponatur, intelligimus hanc uiam ei, ut fideicommiſſario concedi.

Hæc quamquam peracuta Zuchardi conſideratio haud multum placet. ſiquidem ſi uera eſſet
169 † opus quoque eſſet dicere, bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, & illam ſecundum nũcupationem, quarum Theodoſius meminit, ex codicillis dari, quòd eſt apertè falſum: cùm illa non niſi ex teſtamento in ſcriptis uel ex nũcupatiuo ſeptem teſtibus ſignato concedatur, §. ſuoi autem. inſti. de bono. poſſ. & l. 1. C. bono. poſſeſ. ſecundum tab. & ibi Decius nu. 3. uerſ. ſed uidetur, hãc Theodoſij conſtitutionem in his uerbis perpẽdit. Quocirca iſta uerba, aut certè ſe mitti in poſſeſſionem ex more petierit ad teſtamentum ita referatur, vt illa immediatè præcedentia, ſiue bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, uel ſecundum nuncupationem. Nec dicatur, illam dictionem, aut certè, eſſe alternatiuã, & diſtinguere præcedentia à ſequentibus, at præcedentia ad teſtamentum referuntur, ergo ſequentia ad codicillos. Nam falſum hoc eſt; quia hoc modo oſtenderet, miſſionẽ hanc concedi ex codicillis, & non ex teſtamento, contra hanc conſtitutionẽ Iuſtiniani. Non etiam dicatur, illa uerba, aut certè ſe mitti in poſſeſſionẽ &c. eſſe poſita ad demõſtrãdum caſum dubiũ, in quo electione opus eſt: quaſi dixerit, qui ſe mitti in poſſeſſionem ex more petit, eligere debet an ex codicillis, an ex teſtamento petit; quia dum ita ſimpliciter petit, dici poteſt petere tam ex codicillis, quàm ex teſtamẽto. Reſpondeo, non conſtare, quòd poſſit utrunq; ſignificare, atq; demõſtrare:

nam

nam de teſtamento quidem conſtat ex hac Iuſti-
niani conſtitutione, de codicillis non conſtat; qui
ergo vult aſſerere hæc Theodoſij uerba æqualiter
ſignificare codicillos, probare alio iure debet,
quàm hac Theodoſij conſtitutione, quæ nunc in
quæſtionem uenit. Quamobrem uerius opinor
hunc eſſe quendam loquendi modum, quo le-
gislator uſus eſt, ut oſtendat, hæredem illum, qui
uel ex teſtamento, uel ex codicillis ſuccedere po-
teſt, uiam unam ex his duabus eligere oportere:
& ideo, dum inquit, ita ut ſiue bonorum poſſeſ-
ſionem ſecundum tabulas, uel ſecundum nun-
cupationem cæteraſq; ſimiles poſtularit, aut cer-
tè ex edicto &c. nihil aliud dicere uoluit, quàm
quòd hic ſuccedens debet deliberare, qua uia ue-
lit ſuccedere, quocunque modo ſiue uno, ſiue al-
tero agat: non tamen affirmare uoluit ille legis-
lator quòd huic eligenti competat, uel unum, uel
aliud remedium, ſed illud de quo conſtitutio illa
non diſponit, in iuris communis diſpoſitione re-
linquit. Quibus intelligimus nec Zuchardi ue-
ram eſſe opinationem, nec communem doctorũ
opinionem ea conſtitutione adiuuari. Quinim-
mo non iniuria dicere poſſumus hodie illam con
ſtitutionem ad rem noſtram non pertinere, ſi-
quidem edita fuit a Theodoſio, Victore Conſ.
quod contingit anno ſalutis noſtræ. 430. atque
ita ante hanc conſtitutionem noſtram, per annos
centum ac duos loquitur. itaque illa Theodoſij
lex ſecundum edictum Adriani, in quo quidem
edicto aliqua fortè aderant uerba, quibus & huic
fideicommiſſario miſſio hæc in poſſeſſionem cõ-
cedebatur. Hodie autem non eſt quod ex uerbis
abrogati Adriani edicti hæc conſideremus: ſed
ſpectare ſolùm debemus, quid Iuſtinianus no-
ſter ſtatuerit, & ſecundum ſuæ conſtitutionis
uerba iudicandum eſt.

Secundò itaq; loco, ut ſuam hanc tueatur ſen-
170 tentiam Bartolus ea ratione utitur. † fideicom-
miſſarius ante ei factam uerbalem reſtitutionem
non habet ius aliquod in bonis illis l. reſtituta.
l. facta. ff. ad Trebel. non ergo petere poteſt ſe in
poſſeſſionem mitti, cùm poſſeſſionem è manu
alterius capere habeat. Verùm ſcripſit hic Zu-
chardus nume. 200. non eſſe bonam conſequen-
tiam: non habet aliquod ius, ergo in poſſeſſionẽ
mitti non poteſt, quoniam (inquit ille) ita uide-
171 mus in hærede, † qui ante aditam hæreditatem
nullum ius habet in bonis hæreditarijs. l. ſeruus
meus hæreditarius, ubi Bartol. ff. de ſtip. ſeruo. &
idem Bar. in l. is poteſt. nume. 13. ff. de acq. hæred.
Soc. ſeni. conſ. 51. in fi. lib. 4. & tamen neceſſe ille
non habet docere, ſe hæredem, ſed ſatis eſt, quòd
oſtendat, ſe ſcriptum, ut infra ſuis locis dicemus,
& tradit hic gloſſa in uerbo, legitimo. Non eſſe
ueram hanc Zuchardi conſiderationem opinor,
ſi quidem maxima extat differentia inter hære-
dem & fideicommiſſarium: nam hæres oſtenden
do teſtamentum, in quo ſcriptus hæres eſt, oſten-
dit ſuo iure, & ſua perſona miſſionem hanc conſe
qui debere: Diuerſum in fideicommiſſario, qui
præter ſcripturam, quam oſtendit, qua etiam con
ſtat, ſe ſub conditione uocatum, oſtendere debet,
caſum fideicommiſſi eueniſſe, & ſibi competere
ius petendi hanc miſſionem: quod tunc contin-
git, cùm uerbo facta eſt reſtitutio, ex quo ante
ex ſua perſona nullum ius habere ex ipſo teſta-
mento conſtat. Hoc itaq; fundamento ſatis ſoli-
do defendi poteſt communis hæc opinio. Cui ac-
cedit & illa ratio, quam perpendit Caſtren. hic nu
172 me. 8. quòd † remedium hoc conceditur illi,
qui ius habet, uel habere præſumitur, ob hæredita
tis aditionem, quaſi uelit dicere, quòd hoc reme-
dium competit hæredi, quamuis non doceat, ſe
hæredem eſſe: quia præſumitur hæreditatem adi
uiſſe, & ius habere: & ſecus ſit in fideicommiſſa-
rio ante reſtitutionem ſibi factam. Nec ad rem
confert, quòd reſpondet Zuchardus nume. 202.
uer. ad tertium reſpondeo, non eſſe uerum, quod
hæres præſumatur habere ius propter aditionem,
173 quia nec † aditio præſumitur. l. ſi filius. C. de pe-
titio. hæred. non inquam ad rem facit, quando
quidem ſatis ſe ius habere oſtendit, dum teſta-
mentum, in quo ſcriptus eſt, iudici producit. Ad-
uerſus tamen relatam & obfirmatam commu-
nem ſententiam ſenſit Zuchardus hic nume.
199. adductus primò ex d. l. ult. C. de codi-
cill. quam demonſtrauimus illius opinioni non
ſuffragari.

Secundò ea ratione nititur Zuchardus, quòd
lex hæc fauorabilis eſt, (ut ſupra diximus. q. 3.)
ob id extendi debet ad fideicommiſſarium, qui
lato ſumpto uocabulo hæres dicitur l. hæredes.
la ij. ff. de verbo. ſignifi. quod (inquit Zuchardus)
procedere uidetur etiam ante reſtitutionem: quo
174 niam hodie uidemus † fideicommiſſarium trãſ-
mittere ius deliberandi, iuxta l. cum antiquiori-
bus. C. de iure delib. quæ, etſi de hærede loqua-
tur, in hoc tamen fideicommiſſario etiam locum
habet, ut ſcribunt Bart. in l. cùm filiofam. nume.
14. de leg. 1. & Iaſ. in l. 1. §. deniq. notab. ad tre-
bell. communem teſtatur Decius conſ. 478. num.
5. & Ripa d. l. cùm filio. in fin. & ibi clarius ad rẽ
noſtram Antonius Baue. nume. 186. Verùm re-
ſpondetur, executionem hoc caſu non concedi,
cùm diuerſa ſit ratio inter hæredem & fideicom-
miſſarium, quemadmodum ſupra demonſtraui-
mus. Nec allegatum ſimile de tranſmiſſione ad-
uerſatur, quoniam quò ad caſum illum fideicom-
miſſarius hæredi æquiparatur, eo quia & ipſe fidei
commiſſarius ſaltem iudicis habet officium, quo
compellere poteſt hæredem adire & reſtituere.
ſuum ergo illud ius tranſmittit; ſed in caſu noſtro
præſupponimus ipſum fideicommiſſariũ ab hæ-
rede nihil eſſe conſecutum, atq; ita nullum ius in
ſua perſona fundatum habere, quo opus eſt, ut
mittatur in poſſeſſionem ex hoc edicto. quod ta-
men ius adeſt hæredi, imò in caſu tranſmiſſio-
nis lex plus fauet fideicommiſſario, quàm hæredi,
175 cum † hæres ante aditam hæreditatem dece-
dens non tranſmittat adeundi facultatem. l. uni-
ca. §. in nouiſſimo. C. de cad. tollen. & tamen (ut
diximus) fideicommiſſarius tranſmittit; differen-
tiæ rationem adſerant omnes. d. l. cùm filiofam.
& ibi omnium clarius Soc. Iun. nume. 236. nõ eſt
ergo q à caſu illo ad noſtrũ ſumatur argumentũ.

Tertiò

Tertiò motus eſt Zuchardus ad aſtruẽdã ſuam
hanc opinionẽ, ea ratione, quia videmus hoc be-
neficium ſubſtituto uel per vulgarem, vel per pu-
pillarem concedi, ut infra q. 28. dicemus, ergo &
176 huic fideicommiſſario, qui largo ſumpto † vo-
cabulo ſubſtitutus dicitur, ita Alex. in rubr. C. de
impub. & aliis ſubſti. & Decius in l. in teſtamẽto.
nu. 9. C. de mil. teſta. Verùm reſponderi poteſt, di-
uerſam eſſe rationem fideicõmiſſarii & ſubſtitu-
ti: ſi quidem ſubſtitutus poſteaquam euenit ca-
ſus ſubſtitutionis, hęres propriè eſt, & ſuo iure pe
tit, quia nihil amplius è manu aliena expectat: fi-
deicommiſſarius verò poſt euentum cõditionis,
verbalem reſtitutionem ſaltem expectat, & ſine
177 ea nullum ius habet. Quibus intelligimus † ſta-
tutum Patauinum ſub rub. De citationibus, cap. ſi
ad aliquem, quo conceditur fideicommiſſarium,
cui nec re, nec uerbo facta eſt reſtitutio fideic. eſſe
mittendum in poſſeſſionem bonorum defuncti,
eſſe iuris communis correctorium, & ob id ſtri-
ctè intelligendum.

178 QVAERO vigeſimo quartò, an huius † con-
ſtitutionis remedium concedatur fideicommiſſa
rio, cui re facta eſt reſtitutio fideicommiſſi? Et nõ
concedi affirmauit Bart. hic nume. 9. verſi. autem
eſt facta reſtitutio in re. idem ſenſit Alber. nu. 10.
Decius nume. 26. verſi. Si uerò. Mantua in prima
lect. nume. 94. & Zuchardus nume. 218. nec eſt
qui ab hac diſſentiat. Ea ratione mouentur, quia
hic fideicommiſſarius ex reali hac reſtitutione fa
179 ctus eſt poſſeſſor; † fruſtra ergo petit, quod iam
habet, iuxta §. ſi res aliena. inſti. de lega. & cùm re
medium hoc ſit adipiſcendæ, fruſtra conceditur
illi, qui iam poſſeſſionem adeptus eſt. Hinc, ſi ca-
deret a poſſeſſione, ei remedium hoc non conce-
deretur. §. ſequẽs, ibi, pro hærede, in inſtit. de interd.
Alex. conſi. 183. num. 3. lib. 5. Quæ vera iuris ſen-
180 tentia fortius procedet, cùm † reſtitutio hæc fi-
deicommiſſi facta eſt re & uerbo, ut relati iuris
interpretes, præſertim Zuchardus, memoriæ pro
diderunt. Declaratur hæc ſententia ſecundum
Bartolum, Corneum. nu. 16. ad finem, & Zuchar-
dum, ut non procedat, quando hic fideicommiſ-
ſarius peteret ſe mitti in poſſeſſionem ad ſuæ poſ
ſeſſionis cõfirmationem, quod concedi ſolet. qua
de re infra latè q. 44. diſſeremus.

181 QVAERO vigeſimo quintò, an hoc † re-
medium concedatur fideicommiſſario uniuer-
ſali, cui facta eſt reſtitutio uerbo tantùm? Et
concedi ſaltem vtile huius conſtitutionis reme-
dium affirmauit Bart. hic nume. 9. verſi. Aut facta
eſt reſtitutio uerbo, poſt antiquos, quos recen-
ſet, communem teſtatur Decius hic nume. 25.
verſic. ſed tamen prædictis. Iacobinus a ſancto
Georgio. nume. 20. Corneus. nume. 15. Mantua
in prima lectura num. 96. Guido Papæ conſi. 140.
col. 3. Iaſ. conſi. 214. colum. vlti. lib. 2. & Zuchar-
dus. nume. 204. communem etiam hanc eſſe ſcri-
pſit & probauit Bellonus lib. 4. ſupp. iuris. capit.
19. nume. 5. & conſi. 42. num. 5. alios, generatim
loquendo, recenſet Tiraq. Tract. le mort a ſaiſit
le uiu. parte 2. declar. 11. num. 5. ſed in ſpecie hac
addo Ripam in l. Centurio. nume. 51. ff. de vulg.
Aret. conſi. 37. in fin. Ang. conſi. 137. colum. ulti.
verſic. ſuper hoc videndum. Gozad. conſi. 93. nu-
me. 8. Rubeum conſi. 64. num. 1. & Soc. Iun. cõſi.
91. nume. 8. lib. 1. Horum ſententia primò ea ra-
182 tione firmatur, quòd in hunc † fideicommiſſa-
rium in teſtamenti ſcriptura comprehenſum trã-
ſeunt iura actiua & paſſiua. l. facta. in princ. ff. ad
Trebel. quemadmodum ergo hæres poteſt ſpontè
ingredi poſſeſſionem, ita pariter hic fideicommiſ
ſarius, ex quo hæredi æquiparatur. Zuchardus ta
men hic nume. 205. ambigit. Confirmat ſecundò
Decius nume. 26. verſicu. ad hoc facit: quòd ille,
183 qui titulum habet, ſua auctoritate poteſt † va-
cantem poſſeſſionem ingredi, ut adnotauit Bald.
hic, & Bar. in l. cum ſolus. ff. de uſucap. & Gozad.
conſi. 91. num. 4. Galliaul. in l. Cent. num. 105. de
vulg. Cùm ergo fideicommiſſarius titulũ habeat
ita, vt hæres, miſſionem hanc conſequi poterit.
Eſt tamen hæc conſideratio dubitabilis, cùm hæc
conſequentia non procedat, ut infra attingam. &
in ſpecie Decium reprehendit Zuchardus hic nu
me. 205. verſi. Quod fundamentum. Scribit etiam
hic Zuchardus. num. 206. conferre rationes ab eo
allegatas in præcedenti quæſtione a nobis relata.
de earum ueritate iam ſatis eo loci diximus. Qui-
bus rationibus ſatis reſpondetur illis difficultati-
bus, quas Decius hic nume. 26. & Zuchardus nu
me. 206. excitarunt: ut illi primæ, dum inquit De
cius, quòd hæc conſtitutio loquitur in hærede:
184 ſed † fideicommiſſarius propriè hæres non eſt,
Alex. conſi. 82. nume. 6. lib. 2. ergo in eo ipſius cõ-
ſtitutionis remedium locum non habet. & in ſpe
cie reſpondet idem Decius, argumẽtum relatum
procedere in ſtatuto contra iuris communis di-
ſpoſitionem, ſecus eſt in diſpoſitione legis & ſta-
tuti, quæ ſecundum ius ipſum commune eſt, ut
ſcribũt omnes in l. 1. §. de illo. ff. ad Trebel. quam
reſponſionem probauit & Zuchardus. Secundò
185 mouet difficultatem Decius, † fideicommiſſa-
rius capit de manu hæredis, Alex. d. conſi. 82. nu-
me. 6. & idem Decius conſi. 424. num. 15. ergo ei
non competit hoc beneficium. Reſpondet De-
cius, & rectius Zuchardus dum inquit, non eſſe
bonam conſequentiam, non poteſt ſua auctorita-
te capere, ergo non habet hoc beneficium: quo-
niam videmus hæredem habere hoc beneficium,
& tamen capere ſua auctoritate non poteſt poſ-
ſeſſionem ab alio occupatam. l. 5. ff. quorum bo-
norum. & dixi latè ſuprà remedio primo. Acce-
dit quòd ſupra ſæpe diximus, nec etiam econtra
ualere conſequentiam, poteſt ſua auctoritate ca-
pere poſſeſſionem: ergo ei remedium hoc com-
petit. ſunt itaque hæc duo ſeparata, ob id ex uno
ad alterum non infertur, iuxta. l. vlt. C. de calum.
Hac communi opinione probata atque conſtabi-
186 lita infertur declaratio ad † ſtatuta, quæ conce-
dunt fideicommiſſario miſſionem in poſſeſſionẽ
in bonis defuncti, ut intelligãtur reſtitutione ver-
bali facta: ita in ſpecie reſpondit Soc. Iun. d. conſi.
91. num. 9. lib. 1.

Extenditur hæc iuris ſententia, ut locum etiam
187 ſibi uendicet eo in caſu, cum † hæres iam ade-
ptus eſt poſſeſſionem ipſam: ita affirmarũt Alex.
hic

hic nu.8.Iaſ.nu.8.Cur.Iun.n.44. & latè Zuchar
dus nu. 215.Ea ratione mouetur Alex.quia uide-
188 mus † petitionem hæreditatis dati fideicom-
miſſario contra hæredem grauatum, dum retinet
res reſtituendas: quæ tamen petitio nō cōceditur
hæredi ipſi, qui bona ſemel eſt conſecutus; nec ei
conceditur ſi caderet ab earum poſſeſſione. ita gl.
in l.ita tamen.§.ſi ex Trebelliano. i verſ. actiones,
ibi, ſed an poteſt.ff.ad Trebell.& in l.ult.in gloſſa
magna ad finem. ff. de petitio.hære.ita hic dicendum
eſt; quòd licèt ipſi hæredi non amplius concedatur
hoc beneficium, conceditur tamen fidei-
commiſſario.

Secundò ea ratione mouetur Zuchardus num.
216.fideicommiſſarius loco hæredis eſt ſola mediante
reſtitutione.l. facta. ff. ad Trebell. & ideo
189 † niſi quatenus fit reſtitutio ſubrogatus, quemadmodum
docuit Baldus in l.1. 2. addito. col. 1.
nume. 2. ff. de petitio.hæred. dum inquit, quod
non tranſit in fideicommiſſarium id, quod non
fuit penès hæredem. Cùm ergo in caſu noſtro
ſolum facta ſit reſtitutio uerbo, & non re, ſequitur
in ipſum fideicommiſſarium non eſſe
translatam poſſeſſionem illam realem, quæ penès
hæredem eſt. Sequitur ergo opus eſſe noua
apprehenſione, ob quam hoc remedium concedi
debet.

Tertiò ego rationem hanc conſidero, quòd, licèt
inſtitutus primo loco conſecutus ſit poſſeſſionem
bonorum hæreditatis, ſubſtitutus, qui per directam
pupillarem ſuccedit, hoc beneficium habet,
vt infrà. q.18.dicemus: & tamen opus eſſet
contrarium dicere, ſi poſſeſſio iam defuncti eſſet
his caſibus conſideranda.

Aduerſus tamen hanc opinionem ſenſerunt
Cynus hic & Salic.col.3.q.2.ad finem. & dubitauit
Sapia nume.73.Primò adducebāut, quòd ex
quo ipſi hæredi, qui iam ſemel illam eſt conſecutus,
non concederetur, ita nec huic fideicommiſſario,
qui illius loco ſucceſſit. Reſpondet Zuchardus
nume.217.non eſſe bonam conſequentiam:
hæredi non conceditur, ergo nec fideicommiſſario.
quoniam diſpar eſt unius & alterius ratio: ſi
quidem fideicommiſſarius poſſeſſionem unquā
habuit, quam tamen hæres conſecutus eſt. & hāc
conſequentiam non procedere dixit Baldus in d.
l.1.col.1.uerſ.ſed quid ſi.ff.de pet.hæred.dum aſſirmat,
hoc beneficium concedi illi, cui per inſtitutum
abſque ſcriptura facta eſt reſtitutio. quod
probat. & Alex.hic.Secundò ea ratione mouētur,
quòd ex quo hæres ſemel eſt adeptus poſſeſſionē,
190 illa bona non dicuntur amplius † hæreditaria,
ſed patrimonialia ipſius hæredis.§.1.inſti.de hæredi.inſtit.Iaſ.in
l.1.§.ueteres.nume. 14. de acquir.
hæred.& l.ſicuemaior.C.de repud.hæred.ut hæredi
ergo non debet concedi, ita nec fideicommiſſario.
Verùm reſpondetur, ut iam diximus, hanc cōſequentiam
non procedere.& quod dicitur patrimonium
hoc hæredis eſſe factū, intelligitur quò
ad ipſum ſolum hæredem, non autem quò ad fideicommiſſarium,
qui cum defuncto ſuccedat, dicitur
in hæreditate ſuccedere, atq; eo ſcilicèt initio.
arg.ueniſi.nullus,i n.ff.de acquir.rer.dom.atque ita
ſenſit hic Zuchardus 217.uerſ.& nec obſtat. Tertiò
Sapia hic num.73. argumētatur, quòd ex quo
191 † fideicommiſſarius loco hæredis ſuccedit. l.
qui quadringēta.l.poſtulāte.§.1.ad Trebel. quòd
etiam eius naturam ſapere debet. l. ſi eum.§. qui
iniuriarum.ff.ſi quis cautio.cum ergo hæredi hoc
caſu non concedatur hoc beneficium, etiam debet
fideicommiſſario præſtari. Verùm ex iam relatis
ſatisfactum credimus, præſertim ex his quæ
ſupra attulimus in ſecundo fundamento à Zuchardo
conſiderato.

192 QVAERO vigeſimo ſextò, an † huius noſtræ
conſtitutionis remedium concedatur fideicōmiſſario,
cui relictū eſt fideicommiſſum in codicillis?
Et concedendum eſſe affirmauit Bal. hic nu.
36.uerſ.& hæc uera ſunt.idem in l.ultim.C.de codic.&
in additio. ad Specula. tit. de teſta. col. ult.
cum eo ſenſerunt Caſtren. d.l. ult. col. pen. C. de
cod. Alexan. hic. nume. 7. Decius nume. 26. Iacobinus
nume. 19.& Corneus nume. 15. Mantua
in prima lectura nume. 99. Zuchardus. nume.
207.idem reſpondit Rubeus conſi. 64. nume. 1.
Quæ quidem uera iuris ſententia probatur illo
ſatis ſolido fundamento, quo vſus eſt Baldus. Codicilli
dicuntur teſtamentum ex larga ſignificatione.
glo. l. 2. in verbo, perſonales. C. communia
de lega. Alex. l. 2. nume. 4. de leg. 1. Iaſ. l. ſi
idem.C.de cod.cùm ergo hæc conſtitutio fauorabilis
loquatur de teſtamento, extenditur etiam
ad codicillos, arg.l. filium habeo. ff. ad Macedo.
cùm præſertim hoc caſu eadem ſit ratio in codicillis,
quæ & in teſtamento, nempè ſcripturā,
qua hic fideicommiſſarius manifeſtè oſtendere
poteſt, ſe uocatum.

Secundò, inquit Zuchardus hic nu. 209. verſ.
ſecundò, &c.eſt caſus in d. l.ulti.C.de cod. ſecundum
ſuam inductionem, quam tamen minus veram
eſſe ſuprà q. 23. oſtendimus. Aduerſus Baldum
& cæteros relatos ſenſerunt Cynus, Raynerius,
Angelus, Salicetus, Fulgoſius, & Corneus
hic, à quibus nō diſſentiunt Cur.iun.& Sapia hic,
ille num.87.iſte nume.12.hanc niſus eſt probare
Bald.conſi.317.Quando eſt unum teſtamentum
uerſ.ſecundum quidem, lib.1.& Albericus hic nume.
11.in fi.Pract.Papien.in forma libelli, quo petitur
hæreditas ex teſtamento.in gloſ.nec abolitū.
nume.1.idem ſenſit Iaſ.d.l.ult. nu.16. C. de cod.
Cùm codicilli non ſunt teſtamento confirmati.
Et mouentur primò, quòd ex quo ab inteſtato uenientes
grauati reſtituere non habent hoc beneficium,
vt diximus ſuprà q.9.ita nec ij fideicommiſ-
193 ſarij, quibus ſit reſtitutio, cùm † nemo plus iuris
in aliū transferat, quàm ipſe habeat. l. nemo plus
de reg.iuris. Verùm reſpondet & rectè Alex. hic
nume.7.quòd fideicommiſſarij nihil à uenientibus
ab inteſtato conſequuntur, ſed potius à legē,
quòd probant & Mantua in d.prima lectura. nu.
100.& Zuchardus nu. 210. ubi ſubiungit & ſecūdam
reſponſionem: nempè, diuerſam eſſe rationē
inter uenientes ab inteſtato, & fideicommiſſarios.
Nam ab inteſtato uenientes ſcripturam,
qua res manifeſta redditur, oſtendere non poſſunt;
fideicommiſſarij uerò poſſunt. Accedit &
tertiò

tertiò, non eſſe bonam conſequentiam, non datur hoc beneficium his ab inteſtato uenientibus, ergo nec fideicommiſſarijs, quibus ſit reſtitutio. hoc vel ex eo patet, quod ſuprà diximus præcedentibus quæſtionibus, dum oſtẽdimus fideicommiſſarijs concedi hoc remedium; cum tamen primis hæredibus, ut iis, qui iam adepti ſunt poſſeſſionem, non concedatur.

Secundò itaque loco mouentur relati Doctores inter multa, quæ requiruntur, ut petens ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc remedio mittatur, illud eſt omnino neceſſarium, ut oſtendat teſtamentum, quemadmodum hic in textu legitur. Sed hic fideicommiſſarius oſtendere poteſt: quia præſupponitur factum non eſſe. & licèt oſtendi poſſint
194 codicilli, non tamen idem ſunt, † quòd teſtamẽtum. l. ſi idem. C. de cod. non ergo uidetur iis concedendum beneficium hoc. Verùm reſpondet Zuchardus num. 210. verſ. ad tertium. ex ſuprà relatis, imò cenſeri factum teſtamentum largè. Accedit, quòd cum idem ſint codicilli quò ad effectũ huius probationis, quod teſtamentum, nõ habet
195 locum diſpoſitio † l. ſi idem. C. de codicil. quæ procedit quando differentia eſt etiam in ſubſtantia, ut declarant Soc. Iun. conſi. 159. num. 20. lib. 1. & ſentiunt Docto. præſertim Corneus in d. l. ſi idem. & Pariſ. conſi. 110. nu. 35. lib. 1. & in c. quoniam contra. nu. 24. poſt Abbatem ibi. de proba.

Tertiò adducuntur relati Doctores ea ratione,
196 quòd † uenientes ex codicillis dicuntur uenire ab inteſtato. l. conficiuntur. de iure cod. ergo eis beneficium hoc concedi non debet. Reſponſio eſt facilis, quia d. l. conficiuntur, inquit, quòd directò ſuccedentes dicuntur uenire ab inteſtato; ſed nos de eis non loquimur, ſed de fideicommiſſarijs, quibus ex codicillis fideicõmiſſum præſtatur: atque ita reſpondet Zuchardus hic nu. 210. verſ. ad tertium.

Quartò ac ultimò cõſiderabat Cur. Iun. hic nu. 87. & eo tacito pro more Sapia. nũ. 12. non ualere in caſu noſtro conſequentiam à teſtamento ad codicillos, cùm longè maior adhibeatur fides teſtamento, ob maiorem numerum teſtium, quàm ipſis codicillis. l. 3. §. eiuſdem, ff. de teſtib. Verùm rectè ſatisfacit Zuchardus hic nume. 210. verſi. ad quartum. dum inquit, quòd tanta fides adhibetur codicillis quò ad in eis contenta, vt teſtamento: non ergo conſtituenda differentia.
197 Hinc dicimus † codicillos continere perfectam voluntatem quò ad eſſe ſuum, ut teſtamentum quò ad ſe, non autem comparatiuè: ita declarat Portius inſt. de teſta. in princ. nume. 5. Accedit (ut rectè inquit Zuchardus) quòd non eſt bona conſequentia: codicilli minorem numerum teſtium habent, ergo uocati in eis non habent hoc beneficium, ut uocati in teſtamento. Nam videmus filiis inſtitutis in teſtamento duobus teſtibus adhibitis confecto, quod iure valet, concedi hoc beneficium, quemadmodum dicemus infrà q. 40. ita videmus maiorem adhiberi ſolennitatem teſtamento in ſcriptis, quàm nuncupatiuo, & tamen inſtituto in nuncupatiuo conceditur hoc beneficium, ut ſuprà q. 15. oſtendimus.

Diſceptatio hæc ceſſat hic Patauii, cum hæres vel fideicommiſſarius vult mitti in poſſeſſionem bo-
198 norum defuncti ex huius ciuitatis ſtatuto † ſæpius commemorato ſub rubrica De citationibus, cap. ſi ad aliquem. ſiquidem & qui ex codicillis fideicommiſſum in poſſeſſionẽ mitti debet cum ſtatuitum de eo cui ex aliqua ultima voluntate ſucceſſio eſt delata, eſt vltima voluntas ampla ſignificatio, quæ & codicillos propriè comprehendit, vt omnes ſcribunt in rubr. de teſta. in inſtit. & confert rub. extrà de teſta. & vlt. volunta.

199 QVAERO vigeſimo ſeptimò, an hoc † remedium noſtræ conſtitutionis concedatur illi fideicommiſſario, cui, & ſi à grauato hærede nulla facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, à lege deferuntur iura & actiones ſine aliqua hominis reſtitutione, qui quidem legis caſus enumerati aliquot ſunt in l. pen. §. vlt. ff. ad Trebell. Hac itaque in re Bar. hic nume. 9. verſ. addo etiam, & conſi. 91. In quæſtione uertente. lib. 5. affirmauit concedi, & cum eo ſenſit Zuchardus hic num. 226. & Iacobinus num. 15. in fin. & nu. 16. Riminal. conſi. 158. nu. 7. lib. 2. quibus addo Alex. conſi. 4. num. 16. in fi. lib. 2. Ruin. conſi. 28. nume. 1. in fine lib. 5. Iaſonem conſ. 214. nu. 3. lib. 2. Ripam. l. Centurio. nu. 31. de uulgar. Rubeum conſi. 64. in fin. & vno verbo ſenſit hic Curt. Iun. nume. 49. in fine. & Beroius in conſ. 58. nume. 1. & nume. 5. lib. 2. Illa eſt clara & uera ratio, quia idem operatur lex in hoc quòd uerbalis reſtitutio ab hærede facta, cùm iura actiua & paſſiua in hunc fideicommiſſariũ trãſeãt. Nec aduerſatur, quod etiam his in caſibus fi-
200 deicommiſſarius † habet capere de manu hæredis poſſeſſionem, ut inquit Bald. l. pen. ff. ad Trebel. & eum ſecuti ſunt Alex. in l. 1. §. ſed & quoties, & ibi Ripa num. 6. ad Trebell. Decius conſi. 424. nu. 15. quia reſpondeo ex ſententia Zuchardi hic nu. 418. Baldum loqui, cum ipſe hæres poſſidet, ſed ubi nõ poſſidet, poteſt autoritate iudicis. Quo
201 circà † eccleſia, cui relictum eſt fideicommiſſum, ſine alia grauati reſtitutione, poterit hoc remedio in poſſeſſionem mitti, cùm in eam ſine reſtitutione tranſeant iura & actiones fideicommiſſi. l. ult. & ibi gl. in uerbo relictorum. C. de ſacroſ. eccle. & ibi Iaſ. latè Tiraquel. De Priuilegijs piæ cauſæ, priuileg. 39. & ref. clarus in. §. ſi quis autem pro redemptione, in auth. de eccle. titu. atq; ita in ſpecie reſpondit Alex. d. conſi. 4. num. 16. Iacobinus hic num. 16. & Corn. nu. 16. Iaſ. d. conſi. 214. num. 3. qui pro hoſpitali, cui relictũ fuerat fideicommiſſum cõſuluit. & idem ſenſit hic Cur. Iun. nu. 49. in fi. qui pro fideicommiſſo relicto cuidã fraternitati piæ reſpondit. Ita quoq; dicimus cùm
202 nullus apparet hæres directus, & † fideicommiſſarius curat fieri proclama, quòd ſi quis prætendit ſe hæredem quòd cõpareat. tunc ſi nullus comparet, in fideicommiſſarium tranſeunt ſine alia reſtitutione hominis iura omnia, ex l. pen. §. cùm autem. C. ad Trebell. & ibi Bar. nume. 3. docuit, hanc praxim, quam Ang. Corneus & cæteri probarunt. hoc itaq; caſu poterit abſq; alia reſtitutione mitti in poſſeſſionem hic fideicommiſſarius: ita in ſpecie reſpõderunt Aret. d. conſi. 37.

in

in fine. & Rubeus d. conſi. 64. in fin. Ita pariter di
cendum eſt eo in caſu, quādo hæres grauatus alie
203 nat bona † fideicommiſſo ſubiecta, tunc abſque
alia reſtitutione tranſeunt iura in fideicommiſſa-
rium. l. vlt. §. ſin autem ſub conditione. C. commu
nia de lega. glo. d. l. pen. §. cum autem. C. ad Treb.
hoc itaque caſu ſine alia reſtitutione fideicōmiſ-
ſarius mitti poteſt in poſſeſſionem ex hoc edicto:
ita reſpondit in ſpecie Ruinus d. conſi. 28. num. 3.
lib. 5. Ita quoque dicendum eſt in cæteris caſibus,
in quibus ſine hominis reſtitutione iura, & actio
nes in fideicommiſſarium tranſeūt. & ne multus
204 ſim, illos huc non adferam. Illud tamen † non
omitto, quod eſt ad interpretationem ſtatuti Pa-
tauini titulo De citationibus & ordine proceden
di, cap. ſi ad aliquem, quo eſt cautum, in fideicom
miſſarium trāſire omnia iura abſque alia reali vel
uerbali reſtitutione. poterit ergo quiuis fideicom
miſſarius, poſtea quàm reſtitutionis caſus euenit,
petere ſe mitti in poſſeſſionem, ex hoc beneficio:
ita in ſpecie ſtatutum hoc Patauinum declarauit
Anto. Corſetus tract. De poteſtate regia. par. 8. nu.
27. Ita etiam declaratur ſimile ſtatutum Vicen-
tiæ, lib. 3. ſub rub. De mittendis in poſſeſſionem
rerum & hæreditatum defunctorum.

Declarātur nunc relatæ iuris ſententiæ ac præ-
cedentes quæſtiones de fideicōmiſſario hoc pro-
poſitæ, tunc procedere cùm caſus ipſe fideicom-
205 miſſi euenit, atque ita a † fideicommiſſario pro
bandum eſt, quòd reſtitutionis caſus euenit: ita
praxim docuit Bar. hic num. 9. uerſi. Ad nonum ta-
men, & latius hic Zuchardus. num. 211. & num.
213. attulit modum & praxim liquidandi. idē cen
ſuit Franc. de Marchis. q. 445. par. 2.

206 QVAERO vigeſimo octauò, an huius † no-
ſtræ conſtitutionis remediū cōcedatur ſubſtituto
per vulgarē, uel pupillarē, uel ēt exēplarem ſubſti-
tutionem expreſſam? Et concedi affirmarunt hic
glo. in uerbo, ex par. in fin. Bar. nu. 10. Alc. no. 10.
Iaſ. nu. 12. Dec. nu. 27. Cur. Iu. nu. 50. Sapia. num.
51. 52. & Zuchardus. nu. 227. Bart. conſi. 5. nu. 1.
lib. 2. alios multos recenſet Tiraq. tract. le mort à
ſaiſit le uiu. par. 2. declar. 9. nu. 17. & Iacobinus à
S. Georgio. in l. 1. ult. nota. C. eo. Quam ſanè ſentē-
207 tiam probant ex † l. 1. hoc titulo. quæ ſolùm af-
firmat, inſtitutum primo loco eſſe mittendum in
poſſeſſionem cùm aduerſus ſubſtitutum conten-
dit. Quòd autem ipſe ſubſtitutus mitti debeat, ſi
ſolus eſt, non diffinit, ſed relinquit in iuris diſpo-
ſitione. Accedit, illam eſſe Alexandri Seueri con-
ſtitutionem, qui fortè loquitur ſecundum edictū
Adriani, nos uerò ſpectare debemus, quid ſtatue-
rit Iuſtinianus. Secundo itaque loco mouentur
alii eo ſimili, quia uidemus hoc beneficium con-
cedi fideicommiſſario, cui facta eſt uerbalis reſti-
tutio, ut diximus ſuprà q. 25. idem ergo dicēdum
eſt a fortiori in ſubſtituto, in quem omnia iura
tranſlata ſunt. Accedit & fortius, tertiò, ꝙ Iuſti-
nianus tribuit hoc beneficiū hæredibus inſtitutis
208 ergo & ſubſtitutis: quia & † ſubſtituti poſt euen
tū cōditionis dicūtur proprè inſtituti hæredes. id
quod probatur ex. l. hæredis appellatio, & l. ſcien-
209 dū. ff. de verb. ſig. ubi Alcia. Hinc dicimus, † ſub
ſtitutum directò eſſe hæredē inſtitutū. l. cohæredi,
§. qui diſcretas. de vulg. & inſt co. in princ. Hære-
des. n. aut inſtituti, aut ſubſtituti dicuntur. l. 1. de
210 vulg. & ꝙ † hæredis appellatione veniat ſubſti-
tutus ex ſermonis proprietate, affirmarunt Ange.
cōſ. 184. Chariſſime frater. quod reſpōſum ad uer
bum recenſet Alex. cōſi. 36. li. 3. Corn. conſi. 279.
col. 3. lib. 3. & Soc. ſen. cōſ. 257. col. 3. li. 2. quos ſe
cutus eſt Bellonus li. 4. ſupp. iuris. c. 16. nu. 4. 5. ubi
ſcripſit cōſuetudinē illā alioq. ſtrictè interpretādā,
ꝙ poſſeſſio defuncti cōtinet i hęredē, locū ēt habe
re in ſubſtituto. ſimilia cōgeſſit Tir. d. decla. 9. n. 2.

Hęc uera iuris ſuia procedit ēt cùm ſubſtitutus
eſt in teſtamento uocatus primo loco: nam tunc
poſt inſtitutum mittitur in poſſeſſionē: ita Spec.
in tit. De teſtamentis. §. ſequitur. num. 36. Rurſus
211 extenditur, ut locum ēt habeat, in † ſubſtituto
rei certæ, cui non eſt datus alius cohæres uniuer-
ſalis: nā & is mitti debet in poſſeſſione ex benefi-
cio huius conſtitutionis. Illa eſt ratio, ꝙ detracta
rei certæ mētione in totum hæres efficitur. ex tex-
tu notabili admodū. l. cohæredi. §. vlt. ff. de vulga.
ubi Iaſ. nu. 2. inquit, textum illum eſſe ſingularem
in hanc ſententiam, quam probauit idem Iaſ. in l.
Cēturio. nu. 45. & ibi Ripa nu. 95. de vulg. Ruin.
conſi. 54. nu. 7. lib. 2. conſi. 128. num. 13. lib. 3. &
conſi. 51. nu. 2. lib. 4. Dec. conſi. 186. num. 4. Pariſ.
conſi. 59. nu. 5. 9. lib. 2. Soc. Iun. conſ. 95. num. 11.
& conſi. 111. nu. 10. lib. 1. Bellonus lib. 4. ſuppu-
ta. iuris. ca. 18. nu. 1. & Craue. conſi. 62. nu. 5. Quæ
quidem extenſio poteſt declarari ex traditis a re-
latis ſcribentibus nō procedere, cùm facta eſt ſub
ſtitutio uerbis obliquis, ut apud illos.

212 Intelliguntur quoq; iam relata † cùm caſus ſub
ſtitutionis euenit, & facta eſt liquidatio illius, ex
relatis in calce præcedentis quæſtionis, & in ſpe-
cie Franc. de Marchis, q. 445. ad fin. par. 2. & ante
eum Corneus hic nu. 17. & Alb. nu. 10. in fin. Ri-
min. cōſ. 258. n. 2. lib. 2. & Mantua in prima lectu
ra nu. 101. & in non diſſimili caſu tradit Soc. ſen.
cōſ. 89. lib. 3. & dicemus infrà q. 51. vbi de ceſſio-
nario agemus. Præterea eſt & illud annotandum,
213 quod ſcribunt oēs in l. 1. ſuprà eo. an † ſubſtitu
tus mittatur in poſſeſſionē ex hoc edicto, cùm in
proprietate concurrit cum inſtituto ob conflictū
rationum, ut in caſu l. ſi pater. cū l. ſeq. ff. de hęred.
inſt. qua in re mihi placet diſtinctio Iacobini à S.
Georgio. in d. l. 1. in fi. quod aut clarè conſtat hūc
ſubſtitutum concurrere cū inſtituto in proprieta
te, & tunc ēt cum eo mitti debet in poſſeſſionē:
ita procedit Caſt. & Iaſ. opinio. Aut non conſtat
concurrere, & tunc procedit opinio Bar. & Fulgo
ſij non eſſe mittendum in poſſeſſionem.

QVAERO vigeſimononò, an huius noſtræ
214 cōſtitutionis † remediū cōcedatur ſubſtituto ex
tacita vulgari, uel pupillari? Recepta magis opi-
nio eſt cōcedi. Hāc probauit Bal. hic nu. 38. & i l.
* 1. ff. de his, q in teſta. delen. * cōem teſtatur Are. in
l. ſi teſtō. col. vlt. de vulg. idē ſcribunt hic Iaſ. nu. 9.
Dec. nu. 27. uerſi. quid aūt. Cur. Iun. nu. 50. Sapia.
nu. 51. Mantua in prima lectu. nu. 105. & Zuchar
dus nume. 228. cōem ēt teſtatur Tiraq. d. tract. le
mort à ſaiſit le uiu. par. 2. declar. 10. nu. 3. etſi ipſe

nihil diffinit.hanc probauit (& Bellonus libro.4.
ſupp. iuris cap.17.nume. 12. idem cenſuit erudi-
tiſſ. atque clariſſ. Iuriſconſul. Hippolytus Rimi-
nal. in annota. ad conſi. Riminal. ſen.conſ.258.
nume.2.lib.2. & uerè non eſt, qui ab ea diſſen-
tiat. Primò hac argumentatione mouentur. Hæc
conſtitutio ſuum hoc beneficium tribuit hæredi
ſcripto: ſed ſubſtitutus,qui per tacitam ſubſtitu-
tionem uenit ſcriptus in teſtamento dicitur, ergo
& illi remedium hoc cõcedi debet. minor proba-
215 tur, quia † ſcriptũ illud eſſe dicitur, quod ui-
gore ſcripti apprehenditur: ita quoque illud dici-
tur poſſe legi, quod ex ui uerborum expreſſorum
uenit.l. 1.ubi gloſſ. ff.de his,qui in teſta.delen.&
alijs permultis cõprobauimus ſuprà q.18. Acce-
216 dit quòd & illud† legi dicitur,quod ex intelle-
ctu colligitur: ut poſt Aret.in cap.fraternitatis,de
teſtib. docuit Barb. in l.Cum acutiſſimi.nu.172.
C.de fideicom. Secundò adducũtur ex uerbis tex-
tus noſtri,qui dum loquitur de hęrede ſcripto,lo
cum etiam habet in eo,qui legis diſpoſitione, ſeu
iuris interpretatione ſcriptus intelligitur. Nã ui-
demus locum obtinere in hærede inſtituto in re
certa nullo uniuerſali cohærede dato, qui tũc le-
gis interpretatione dicitur hæres in totum,l.1.§.ſi
ex ſundo.ff.de hæred.inſt. qua de re diximus ſu-
217 prà q.18. ſed hic legis interpretatione † uulga-
ris expreſſa pupillo facta tacitã cõtinet pupillarẽ.
l.iam hoc iure.de uulg.ergo hæc conſtitutio, quæ
locum habet in expreſſa uulgari,locum etiam ha-
bere debet pro pupillari tacita,& econtrà pro ta-
cita uulgari. Tertiò accedit, quòd conſtitutionis
huius beneficium conceditur Epiſcopo executo-
ri pro pauperibus inſtitutis,ut infrà.q. 32. ex cre-
briore ſententia dicemus,& tamen is Epiſcopus
non poteſt dici hęres ſcriptus,ſed ſola iuris inter-
pretatione comprehenſus; ergo idem dicendum
eſt in caſu noſtro.Quartò eo argumẽto utor, quo
in ſimili caſu uſus eſt Tiraq.d.Tract.le mort à ſai
ſit le uiu.parte.2.declara. 10. nu. 24. Subſtitutio-
nes hę tacitę ſunt ex iuris ĩterpretatione(ut iam di
ximus,) ſed quod uenit legis diſpoſitione, illud
218 † proprium eſſe dicitur, ut ſcribũt Bar. & Iaſon
in l.ſi is qui pro emptore.ille nu.30. iſte nu. 222.
ff.de uſuca.quemadmodum ergo conſtitutio hęc
locum habet in expreſſa ſubſtitutione, ita etiam
in tacita,quæ eſt ita propria ſubſtitutio, ut illa ta-
cita.Quintò ac ultimò confert argumentatio Bel-
loni lib.4.ſupp.iuris cap.17.nume.11.dũ inquit,
219 hunc tacitè†ſubſtitutum eſſe hæredem & pro-
priè,& ob id cõtineri ſub hac diſpoſitione, quo-
niam ſatis dicitur ſcriptus hæres,cum ex lectione
ſubſtitutionis expreſſæ reſultet & illa tacita, quæ
hunc hęredem proprium facit.ita enim uidemus,
q.licèt actus,quo defertur hęreditas,fictus ſit,atta
mẽ effectus hæres ꝓpriè hæres eſt: ita reſpõderũt
Buti.cõſi. 50. Aequitas ſuggerit.& Soc.ſen. conſi.
147.col.1.li.1.qđ multis ſimilibus cõprobari põt.

Contra tamen communem hanc doctorum
ſententiam permultæ excitari ſolent difficultates.

Prima illa eſt, quam monet hic Iaſo. nume. 9.
Remedium hoc hæredi ſcripto conceditur, ſed
220 † ſubſtitutus ex tacita uulgari, uel tacita pupil-
lari non dicitur ſcriptus, ergo illi concedi nõ de-
221 bet.minor,uel ex eo probatur,quòd † ſcriptum
dicitur quod legi poteſt.l.1.ff.de his,quæ in teſta.
delent.ſed tacita ſubſtitutio legi non poteſt, quia
nec oſtẽdi poteſt l.2.§.ſed ſi dubitetur.ff.quemad.
teſtam.aper.non ergo poteſt dici ſcriptus. Verùm
reſpondet Zuchardus.num.233.in fine. imò hãc
ſubſtitutionem eſſe ſcriptam,quemadmodum di-
ximus ſuprà in primo fundamẽto. Præterea(ut di
cebat Bellonus pręcitato loco d.c.17.nu.15.uerſ.
Nõ obſtat quòd.) licèt ipſa tacita ſubſtitutio legi
nõ poſſit,bene legi poteſt, hæredẽ eſſe ſubſtitutũ.

Secunda eſt difficultas, quæ ſumitur ex doctri-
na Baldi in l.precibus.nu.15.C.de impub. & alijs
ſubſt.dum docuit,quòd ſi cautũ eſt ſtatuto, quòd
222 inſtrumenta ſeruentur ad literam, tacita† pupil-
laris non continetur ſub uulgari expreſſa. cũ Bal-
do ſenſerunt Alex.in l.poſt aditam.nu.4.C. eo. &
Soc.ſen.l.5.n.36.uerſ.nonò limita.ff.eo. de uulg.
Corneus cõſ.14.nu.8.& conſ.274.nu.9.lib. 2. &
cõſ.276.nu.8.lib.8.li.4.Barb.cõſ.39.lib.2. & Bru
nus Tract.Quod ſtatibus maſculis art.5.nu.106.
Hinc reſpõdit Baldus cõſ.460.Ioãnes lib.5. quòd
ſi ſtatutũ diſponit,quòd uerba ſtatuti debeant in-
223 telligi ad literã,† maſculinũ nõ concipiet fœmi
ninũ,ut ex ſermonis proprietate ſolet concipere.
& idẽ cẽſuit poſt Corneũ cõſ.14.lib.2.Decius l. 2.
num.101.in fi.de reg.iuris.quibus accedit Alex.
224 conſi.45.nu.3.lib.7.qui ita declarat † ſtatutum
Papiæ.94.in ciuilibus ſub rubr.In quantũ & qua-
liter mater ſuccedat, ut maſculinum non conci-
piat fœmininum,ob aliud eiuſdem ciuitatis ſtatu
tum 83.in criminalib.ſub rub.Quòd ſupraſcripta
ſtatuta non debeant interpretari.ita etiam reſpon
dit Cur.Iun.conſi.177.nu.4.Accedit doctrina An
ge.in l.ſi ita ſcriptum.in prin. de liber. & poſt. dũ
225 inquit,† mixtum nõ contineri ſub ſuis ſimplici
bus,cùm uerba ad literam intelligenda ſunt. Re-
ſpondit huic difficultati Decius hic nu.27. verba
d.ſtatuti eſſe magis præciſa,quàm ſint uerba hu-
ius cõſtitutionis noſtræ: nã proceſſit ulterius pro
hibẽdo interpretationẽ; quaſi quòd ſi ſimpliciter
dixiſſet,deberet literaliter intelligi,ſecus eſſet.De-
cij reſponſionẽ probauit hic Zuchardus nu. 334.
poſt Socinum,quem citat.Reſpondet & ſecundò
Zuchardus illam doctrinam Baldi in d.l.precibus
eſſe dubitabilem: quia quando ſtatutum tollit in-
terpretationem,intelligitur de interpretatione ho
minis,& non legis: ita docuit idẽ Baldus in l.om-
nes populi.nu.35.& ibi eum ſecutus eſt Iaſ. ſecũ-
da lect.nu.53.de inſti.& iure. & in ſpecie contra
Baldum in d.l.precibus,ſenſit Imola in cap. Ray-
nutius.de teſta.quem ſecutus eſt Barb. in l. cum
acutiſſimi.nu.167.ĩ fi.C.de fideicõ.& ibi nu.169.
Baldum in d.l.omnes populi probauit. Cũ Imo-
la etiam ſenſit Ripa in l.1.nu.172.de uulg.Illa ra
226 tione, quia † ſtatutum reijciens interpretatio-
nem intelligitur de friuola: ita Bar.in d. l.omnes
populi.num.65.quem ſecuti ſunt Alex.conſ.192
nu.3.conſi.198.nu.18.& cõſi.211.nu.7.11. lib. 6.
& Feli.in cap.2.nu.19.de reſcrip.alios retulimus
in commẽtarijs,De Arbitrarijs iudicum lib.2.ca-
ſu 197.Huc pertinet quod ſcriptum reliquit Bal.

in

in l.ſi quis filium. C. de liber. præter. dum dixit,
227 quod ſi† ſtatutum reiicit interpretationẽ, intelligitur, de extrinſeca, non aũt de intrinſeca, quę intellectualis dicitur. cum Baldo ſenſit Barb. in d. l. cum acutiſſimi, nume. 167. C. de fideic. ita hic dicendum eſt, quoniam, quòd tacita pupillaris contineatur ſub expreſſa uulgari, quid intrinſecum eſt & intellectuale. Satisfacere etiam huic difficultati poſſumus ex his, quæ adſeremus pro reſponſione ſubſequentis dubitationis.

Terriã mouet dubitationẽ Zuchardus hic nu. 230. ex doctrina Baldi in l. 2. C. de patr. qui fil. diſtraxe. dum inquit, quòd ſi ſtatutum diſponit, ſta-
228 tuta eſſe ad literam ſeruanda, non eſſe † conceſſam extẽſionẽ: quia litera eſt, quę oculis cernitur; non autẽ quæ ſolo intellectu uidetur, atq; colligitur. cum Baldo ſenſerunt Alex. in l. nu. 33. & ibi Soc. nu. 36. de uulg. idẽ Alex. in l. poſt aditę, nu. 4. C. de impub. & alijs ſubſt. & Feli. in c. trãſlato. nu. 5. de conſt. & Iaſ. l. nõ dubium. nu. 12. C. de legib. Verùm duplici reſpõſione ſatisfacit idem Zuchardus hic nu. 234. verſ. Nõ obſtat. Baldum loqui de extenſione, nos verò de ipſamet cõprehẽſione. nã hic tacitè ſubſtitutus ſub uerbis expreſſis, & quæ poſſunt legi, ſatis clarè cõtinetur. Et ſatis ſcriptus hæres dicitur hic ſubſtitutus ex eo quod uenit in conſequentiam ſcripti d. l. 1. ubi gl. de his, quæ in teſta. delent. & ſatis ſuprà explicauimus.

Quartam excitauit difficultatem Decius hic ex doctrina Bal. in c. 1. col. 3. verſi. & ideo, de con-
229 ſtitu. quo loci ait, quòd † ſtatutum tribuẽs executionem teſtamentis extra ordinem factis, non comprehendit tacitam ſubſtitutionem, cùm illa non poſſit dici teſtamentum, ſed ſola teſtamenti ſuppletio. ita ergo hic dicendum uidetur. Huic difficultati reſpondet Decius ipſe, & minus rectè ex ſentẽtia Belloni. d. lib. 4. ſupputa. iuris cap. 17. in fine. Alia reſponſione ſatisfacit Zuchardus hic
230 num. 235. verſi. Adde, quòd imò † Baldus ſentit, executionem, de qua in noſtra hac conſtitutione, locum habere in his ſubſtitutionibus. quia aliàs non fuiſſet opus dubitare, an ſtatutum in caſu ſuo locum haberet, ſi lex noſtra, quæ loquitur de teſtamentis ſecundum ordinem factis, locum non haberet in his ſubſtitutionibus factis. atque ita retorquet Zuchardus Baldi doctrinam. Scribit etiam Bellonus d. c. 17. ad fin. in Baldi hac doctrina & traditione non eſſe conſtituendum aliquod fundamentum, utpote aduerſus magis receptas doctorum ſententias.

Quintam mouet difficultatẽ Curt. Iun. nu. 50. & eo tacito Sapia. nu. 51. ex doctrina Bal. in l. generali. ult. nota. C. de ſacroſ. eccl. ubi inquit, quòd
231 † expreſſum & tacitum ſolũ in executione dif-
* ferunt. quam doctrinam * cõem eſſe teſtatur Feli. in cap. translato. num. 4. de conſt. & Iaſ. in l. certi condictio, in prin. nu. 7. ff. ſi cer. pet. Verùm ſatis facit Zuchardus hic nu. 235. verſ. ad quartum. Bald. illud ſolùm affirmare voluiſſe, teſtm̃ ſcriptũ habere executionem, quam non habet nuncupatiuum in ſcriptis non redactum, ſed coram teſtibus factũ. Ea rõne utitur, quia teſtes notoriũ non faciũt. quam traditionẽ probauimus ſuprà q. 16.

Sextam excitat dubitationem Cur. Iun. nu. 50.
232 & Sapia. nu. 53. quòd illud † expreſſum non dicitur, quod uenit ex mente, l. tutela. ff. de leg. tute. ubi Bar. & Bald. idem Bar. in l. 1. col. 1. de ope. noui nuncia. ita hic dicendum uidetur. Verùm ſatis facit idem Sapia. num. 54. imò ſatis dici expreſſũ quod reſultat ex expreſſo, quemadmodum ſuprà demonſtrauimus.

Septimam difficultatem aliquando conſidera-
233 bam, quòd † ſubſtitutio expreſſa eſt potentior tacita, quemadmodum in ſpecie tradunt Bart. & cæteri in l. precibus. C. de impube. & aliis ſubſtit. dum uolunt, matrem, quæ in medio eſt, non excludi per tacitam pupillarem, cùm tamen per expreſſam excludatur. Cùm ergo conſtitutio hæc loquatur de expreſsè inſtituto, ac etiam de ſubſtituto ex his, quæ ſupra q. 28. diximus, ſequitur non eſſe argumentandum ab hac expreſſa ſubſtitutione ad tacitam: quia eſſet argumẽtari à maiori ad minus affirmatiuè, quod abſurdum eſt, & aduerſus Iuriſcõſultorum & Dialecticorum omnium traditiones. Id enim per æquè eſſet, ac ſi diceres; Rex vrbem expugnare poteſt, ergo & miles. Verùm huic difficultati in non diſſimili caſu reſpondet Tiraq. d. tract. le mort a ſaiſir le viu. par. 2. declaratione 10. ad finẽ. & vnà cũ Baldo in l. Titius.
234 ff. de hæredib. inſtit. conſiderat † ſubſtitutiones has tacitas dupliciter fieri. unam tacitam & veram ex mente teſtatoris, ſimulq; ex aptitudine verborum prolatorum, & hanc quidẽ operari quod expreſſam ſubſtitutionem, vt ibi, & no. in l. precibus, in glo. penna. C. de impub. & alijs ſubſt. Alteram verò dici fictam & interpretatiuam, quæ & tacita appellatur, quæ ſolùm procedit de mente iuris, & per interpretationem extẽſiuam: & hæc tacita ſubſtitutio non ſemper operatur quod expreſſa. l. vlt. C. de inſti. & ſubſti. & d. l. precibus. in caſu itaque noſtro dicere poſſumus, ꝙ hæc conſtitutio locũ habeat in illa ſubſtitutione tacita, quæ prouenit ex mente teſtatoris, & ſimul ex legis interpretatione, cum illa ſit quæ operatur idẽ quod expreſſa. Nihilominus verius opinor etiam intelligi & procedere quò ad illam tacitam ex ſola iuris interpretatione, quia licèt impropria illa ſit, tamen hic ſumus in materia fauorabili, & quæ extenſionem admittit; & propterea iam diximus, legi illa poſſe quæ iuris interpretatione fiunt.

Octauam ac nunc ultimã difficultatẽ ſimili in
235 caſu excitabat Tiraq. loco iam citato. Duæ † ſpecialitates ſimul concurrere non poſſunt. l. 1. C. de dotis promiſ. vt nec vna ſpecialitas & vna pſumptio ſimul, ut ſcripſit latè idem Tiraq. de iure conſtituti. parte 3. limita. 5. nu. 4. & 5. ſed hic duę ſpecialitates concurrerent, ſi hoc remedium his tacitè ſubſtitutis concederetur, ergo &c. minor probatur, quia primò ſubſtitutus tacitus, hoc eſt præſumptus intelligitur ſub expreſſo, ideſt debilior ſub fortiore. Secundò quia hæc noſtra conſtitutio, quæ de hærede expreſsè inſtituto loquitur, ad hunc tacitè ſubſtitutum extenditur. Hanc difficultatem indiſſolutam reliquit Tiraquell. in illo caſu ſuo. Nos hic dicere poſſumus non eſſe ſpeciale, ſed ius cõmune & regulare, quod tacita

cupiens minimè pmittatur, ſed eligere debet qua uia agat, ſi petit bonorum poſſeſſionem ſecúdum tabulas, uel ſecundum nuncupationem. aut certè ex edicto diui Adriani. intelligimus ergo, φ inſtitutus in teſtamento nuncupatiuo poteſt petere ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc edicto: alia de illis l. vlt. intellectu infrà q. 23. dicemus.

Quintò ac vltimò ſi aliter diceremus, profectò hodie iuanis & ſupuacanea foret diſpoſitio hęc;
95 ſi quidem ob tot tantaſq́; ſolennitates † in teſtamento in ſcriptis requiſitas, impoſſibile eſt, ut huiuſmodi teſtamenta à teſtatoribus conficiãtur. Hinc ſcriptum reliquit Bar. referẽte Chriſtophoro Portio in §. 1. inſtit. de teſta. & Rola. conſi. 16. nu. 1. lib. 1. φ vnum tãtùm dum in humanis fuit, uidiſſet teſtamentũ in ſcriptis, quod nec ſuſtineri potuit, cum aliquæ deficerent ſolennitates.

96 QVAERO decimo quartò, an † remedium hoc concedatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo a notario non recepto, atque ita in ſcriptis non redacto: ſi de illo conſtat per teſtes examinatos & in ſcriptis redactos, atque publicatos, iuxta
★ l. publicati. C. de teſt. ★ Recepta magis Doctorum opinio eſt, locum habere. ita cenſuit glo. hic, & cũ ea Bar. nu. 17. in fi. idẽ ſenſit Bal. hic nu. 40. Alex. nu. 31. qui Ang. Caſtren. & alios huius opinionis recenſet. idem docuit Corn. nu. 25. hanc quoque probauit Fel. in c. ſicut, nu. 4. de re iud. & Zuchardus hic num. 346. verſi. fallit ſecundò. alios addit Tiraq. tract. de retractu conſang. §. 1. glo. 1. nu. 14. Quibus accedunt Neuiz. cõſi. 26. nu. 4. & doctiſſimus Lud. Zontus in percelebri reſponſo pro vxore, nu. 226. Quæ ſanè vera iuris ſentẽtia relatis in præcedenti quæſtione fundamẽtis fulcitur. & accedit, quod verè hoc dicitur eſſe in eſſentia teſtamentum, quod hac publicatione ad æternam rei memoriam omnibus cognoſci & ſciri datur.

Aduerſus tamen receptam hanc opinionẽ ſenſit Cur. Iun. hic nu. 64. illa adductus ratione, quod ſi remedium hoc ceſſat quando teſtamentum vitiatum & cãcellatum teſtibus coadiuuatur, vt infra q. 84. dicemus, multò fortius ceſſare debet cũ ſolis teſtibus hęres hic iuuatur. nam probatio illa
97 facta † ſcriptura etſi cancellata & teſtibus confirmata fortior eſt ſimplici, quẽadmodum ★ omnes
★ ſentiunt in l. certi condictio. §. quoniam. ff. ſi cert. pet. Verũ huic conſiderationi ſatisfacit Zuchard. hic nu. 333. & præter eum dicere poſſumus, hos caſus inter ſe maximè differre: nam quãdo in ſcriptura adeſt vitium, teſtibus adiuuari illa non po-
98 teſt, quoniam illo infirmatur patẽti vitio, † quod ſi occultum foret, non obeſſet, iuxta doctrinã notabilis gloſſæ. in clem. conſtitutionem, in uerbo. de nouo, in fi. de elect. dum att. malam & ineptã
99 † locutionem plus nocere, quàm taciturnitatem. Hinc fit, quòd licèt valeat libellus generalis ſine expreſſione cauſæ, parte non opponente. l. ului. C. de anna. excep. cap. Abbate ſanè. de re iudi. lib. 6. ſi tamen cauſa inepta in eo exprimitur, uitiatur, quemadmodum cenſuit glo. in l. 1. in princip. ubi Bar. & alij. ff. de edend. Cuius ſententiæ ratio eſt, quia cùm in actu vitium eſt occultum, eſt quædã præſumptio, actum eſſe legitimum: ſed cùm vitiũ eſt patens, ceſſat illa præſumptio; qua ratione ſimilibus in caſibus vſi ſunt Decius conſi. 37. nu. 5. & Tiraq. tract. de nobilitate. cap. vlti. nume. 101. Præterea non iuuatur hic hæres ſolo teſtimonio teſtium, ſed ipſomet teſtamento a teſtatore ſcripto ſua manu, deinde a notario, prius teſtibus ſolẽniter examinatis in formam publicam redacto
100 ad æternam rei memoriam: nam is tex. † l. publicati. C. de teſta. & ibi Doctores omnes præſupponunt verè teſtamentum eſſe conditum, quod quantum in ſe eſt alio non eget adiumento, ſed quod fit, ea ratione fit, ut facilior ſit de eo apud poſteros memoria.

Extenditur ut fortius procedat relata commu-
101 nis Doctorum † ſententia etiam eo caſu, quo adhuc non eſſet hoc teſtamentum publicatum: ita docuit Bal. in l. quæſtionem. nu. 15. in fin. C. de fideicom. quem ſecuti ſunt Alex. conſi. 101. in fi. lib. 5. & Sapia hic nu. 88.

102 QVAERO decimoquintò, an † remedium hoc concedatur inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis a notario nõ reddito, ſed de eo cõſtat per cõfeſſionẽ aduerſarij? Et concedi affirmarunt Bal. hic nu. 40. ad fin. Alc. nu. 21. Dec. nu. 39. prope fi. Iacobinus. nu. 33. & Zuchardus nu. 347. Illa eſt rõ, quia confeſſio inſtrumento æquipollet l. cum te. C. de tranſa. imò illi antefertur, quemadmodũ ſcripſimus in cõmentariis, De Recup. poſſ. Remedio 1. nu. 321. vbi permulta de vi cõfeſſionis cõgeſſi. confert doctrina Bald. in auth. ſed no-
103 uo iure. C. ſi cer. pet. φ ſi † ſtatutũ ſolum admittit probationes ex ſcriptura, & non ex teſtibus, nõ dicitur reiicere probationes ex cõfeſſione. & Bal. ſecutus eſt Dec. in c. 2. col. pen. verſ. Nonò declara. de prob. & in l. certi condictio. §. quoniã. nu. 8. ff. ſi cer. pet. Accedit, φ ſcriptũ reliquit Ange. hic
104 col. 2. verſ. in eadẽ q̃o. φ ſi † ſtatutũ tribuit paratam executionem inſtrumento guarentigiato, & debitor fateatur coram notario & teſtibus ſe debitorem, illiuſq; confeſſionis inſtrumentũ conficiatur, illi parata executio tribuitur, & cũ Angelo ſenſerunt hic Alc. nu. 21. & Dec. nu. 39. verſ. & dicit Alex. & latius Marſ. ſingu. 484. ſi vera loqui. quo loci reiicit contrariam opinionem eiuſdem Angeli in l. ſi fideiuſ. C. de fideiuſſ.

Declaratur hæc iuris concluſio, ut locum habeat, cũ is aduerſarius confitetur tenorẽ teſtamẽti cum ſuis ſubſtãtialibus; ſecus ſi ſimplex eſſet cõfeſſio, φ teſtm̃ eſſet cum illis ſubſtantialibus & cũ hæredis inſtitutione cõfectũ: ita declarat Zuchardus hic nu. 347. verſ. quã opinionẽ. Ea rõne uſus eſt, quia hoc modo non diceretur teſtm̃ ſubiici oculis iudicis, atq; ita huic caſui non conueniret huius conſtitutionis diſpoſitio. Huius rationis rationem conſiderat & Zuchardus, quoniam qui
105 † teſtm̃ confitetur factum, ſibi detrimentum nõ adfert; ex quo non ſolùm ueritas requiritur, ſed
106 & † ſolennitas; quæ quidem a confitentis uoluntate & facto non pendet, ut inquit Bald. in l. alia. num. 4. C. de iis quib. ut indig. quem ſecutus eſt Soci. Sen. conſi. 91. colum. 6. verſicu. præterea quòd, libro. 3. Verùm cenſeo eſſe animaduertendum, quia ſi uera eſt hæc ratio, idem dicẽdum eſt

in

in caſu relatæ concluſionis principalis, cùm ſcili-
cèt hic aduerſarius fatetur teſtamentum ſolenni-
ter factum, ex quo à ſua uoluntate hoc non pen-
det. l. ueritas. C. de fideicommiſ. Quocircà dicen-
dum eſt, hanc declarationem procedere, quando
contra confeſſionem conſtat de ipſomet teſtamen
to minus ſolenni, ita enim loquitur Baldus, &
poſt illum Socinus. nam tunc confeſſio aduerſa-
rij non efficit illud teſtamentum eſſe ſolenne,
quod re uera non eſt: caſus uerò principalis
procedit, cùm de eo teſtamento nullo modo
conſtat.
107 QVAERO decimoſextò, an † remedium
hoc concedatur illi inſtituto, qui ſolùm teſtibus
fidem facit iudici de tenore teſtamenti? Zuchar-
dus hic nu. 89. nouam hanc iuris quæſtioné pro-
poſuit, & concedi negat; quoniam ita demum tex
tus iſte miſſionem concedit, ſi teſtaméntum oſten
ditur: ſed cùm ſolus tenor oſtenditur, non dicitur
oſtendi teſtamentum; non ergo conceditur miſ-
ſio in poſſeſſionem. Accedit, quòd ſi teſtaméntum
legendum eſt iuxta. l. 2. §. quòd ſi dubitetur. ff.
108 quemad. teſta. aper. & † legi non poſſit, niſi ocu
lis ſubijciatur. l. 1. ff. de his quæ in teſta. delen. ſe-
quitur quòd non ſufficit de tenore fidem facere.
His addo in hac ſpecie Baldum in l. generali. ult.
nota. C. de ſacroſan. eccleſ. ubi declarando hanc có
ſtitutionem noſtram inquit, quòd non habet lo-
cum cum de teſtamento ſit fides ex ſolis teſtibus,
rationem adfert, quia illi rem notoriá non faciút,
eandem ſententiam uiſus eſt probare Galleſius in
commentarijs, de obligatione in forma cameræ.
tit. de proceſſu ipſo, nu. 7. eſt pagin. 136. Nec huic
ſententiæ aduerſatur, quod docuit Bar. in l. de his
in fine. ff. de tranſact. quòd licèt is textus. l. de his,
109 uelit † tranſactionem de contentis in teſtamen-
to fieri debere uiſis & inſpectis uerbis teſtamen-
ti, attamen inquit Bart. ſufficit tranſigentes ſciuiſ-
110 ſe teſtamenti tenorem, quia ſatis † inſpicere di-
citur qui ſcit. l. in ciuile, iuncta. l. ſcire. ff. de legi-
* bus. & cum Bartolo ſentiunt ferè * omnes in l.
qui Romæ. §. duo fratres. q. 4. Bar. de uerbo. obli-
ga. ibi latè Crot. nu. 119. & Ripa nu. 64. Reſpódet
111 Zuchardus hic d. nu. 89. quòd in caſu d. † l. de
his, ratio ſubiectæ materiæ nó ſuadet, ut inſpicere
& cognoſcere nó reſtringatur ad oculú corporeú:
atque ita etiam reſpódet. d. l. in ciuile, cum d. l. ſci-
112 re. Id quod uel ex eo ſuadetur, quia uidemus † eú
eum, qui ſcripturam inſpicere non poteſt, tranſi-
gere poſſe ſuper diſpoſitis in teſtamento, ut adno-
tauit Ripa d. §. duo fratres. num. 64. in fine. & ibi.
nume. 66. idem de literarum ignaro ſcribit, & præ
ter eum egregiè reſpondit Angel. conſil. 94. col.
antepen. uerſi. Dicet quis. & conſil. 198. col. ult.
uerſ. Dicis quis. quem ſecutus eſt Boer. q. 1. num.
60. ſimile infra remedio. ſeq. q. 20.
Declaratur hæc ſententia, ut locum non habeat
113 cum iam inſtrumentum originale † teſtamen-
ti fuit productum & actis inſertú, & deinde de-
perditum aliquo caſu, nam túc ſi curauit hęres te-
ſtes examinari de amiſſione, mittitur in poſſeſſio-
nem: ita docuit Baldus hic. nu. 43. in fine. uerſi. ſed
pone. Illa eſt ratio, quia iam inſtrumentum hoc eſt
tráſumptiuè factú de actis. l. geſt. C. de re iud. ubi
Baldus, & í l. 2. & í auth. ſi quis í aliquo. C. de edé.
114 QVAERO decimòſeptimò, an † hæredi in
ſtituto in ſola quota hæreditatis cócedatur huius
conſtitutionis beneficium? Et concedi non eſt qui
dubitet. nam clara ſatis ſunt huius legis uerba, ibi,
hæres ſcriptus ex aſſe, uel ex parte inſtitutus. &
gloſſa in illo uerbo, ex parte, expreſſe hoc affirma-
uit. ita etiam Bal. nu. 39. & Io. Fab. col. 1. quos in
ſpecie ſecutus eſt Tiraq. tract. le mort à ſeiſit le
uiu. parte, 2. declaratione. 4. num. 1. qui inquit, du
115 bitandum non eſſe, quia iſte † uerus hæres ſit,
præſertim quòd quota ius uniuerſale eſt. l. quoties
ubi glo. & Baldus. C. famil. erciſ. idem Baldus in l.
cùm à matre. q. 3. C. de rei uend. Ripa. l. 1. in prin.
nu. 16. ff. quo. bo. qui ob id ſcribit, interdictú quo
rum bonorum, & huic inſtituto in quota cócedi.
id quod ſuprà remedio primo. q. 7. explicauimus.
116 QVAERO decimooctauò, an † remedium
hoc cócedatur hæredi inſtituto in re certa, nullo
cohærede ei dato, uel ſi datus eſt, hæreditatem re
* pudiante? Vera & * recepta eſt Doctorum opinio
concedi. ita affirmarunt hic Bar. num. 8. Alex. nu.
34. Decius nume. 23. uerſ. primus caſus. Sapia nu-
me. 46. Mantua in prima lectura. nume. 91. uerſic.
Ego autem. & Zuchardus. num. 193. alios, ſine de
lectu tamen, retulit atque probauit Tiraq. tract. le
mort à ſaiſit le uiu. parte. 2. declar. 4. nu. 12. idem
docuit Baldus l. ex facto, la. 2. col. 2. uerſ. 3. ſolui-
tur. ff. de hæred. inſt. ita etiam Barba. in l. cum acu
tiſſimi. nu. 176. C. de fideicommiſ. Corne. conſil.
303. nume. 5. lib. 2. reſpondit Gozad. conſ. 21. nu.
30. & hanc opinionem à fortiori probauit Curt.
Iun. hic. nu. 39. dum abſolutè uolut, inſtitutú in
re certa hoc remedium conſequi; qua de re infrà
quæſtione ab hac ſecunda. Ea ratione prima adiu-
117 uatur communis hæc opinio, quòd hic † hæres
rei certæ perinde eſt, ac ſi ſolus ab initio fuiſſet
ſcriptus hæres. l. ſi alterius. ff. de hære. inſt. & ob
id detracta rei certæ métione, hæres in ſolidú re-
manet. l. 1. §. ſi ex fundo, & l. quoties. §. ſi duo. ff. de
hær. inſti.
118 Secundò, quia ille, qui uenit per † ius accreſcé
di, dicitur uenire tanquá ſcriptus hæres characte
re literarum. l. ſi in teſtamento. & ibi Aret. nume.
2. de uulga. & alia recenſet Iaſ. l. qui liberis. §. hæc
verba, col. ult. de vulg. & hac ratione uſi ſunt hic
Sapia, & Zuchardus, ille nu. 66. iſte nu. 195. uerſi.
quam comprobo.
119 Tertiò illa adſertur ratio, quòd is qui uenit p † ius
accreſcédi uenit táquá ſubſtitutus. l. ſi Titio & Me
uio. §. ult. de leg. 2. ſed ſubſtituto hoc remediú có-
ceditur, quemadmodú infrà. q. 28. dicemus, ergo
& huic hæredi. quá argumentationé ſenſit Bal. hic
nu. 38. uerſ. idé in eo. & Baldú declarauit Iaſ. d. §.
hæc uerba, col. ult. uerſ. ſecundò præſuppoſito &
* Zuchardus hic nu. 295. ad finé. Comprobatur ex *
cómuni Doctorum ſententia, dú affirmant, quòd
120 ille, qui uenit per † ius accreſcendi, dicitur habe
re uolútatem teſtatoris tacitam, ut ſcribit Decius
in rubr. C. quando non peten. partes, in utraque
lectura. quoniam ab eo ſubſtitutus cenſetur.
Aduerſus tamen hanc receptam opinionem

difficultatem mouet Iaſon hic nu.7.hæc conſtitu-
tio tribuit remedium hoc hæredi ſcripto; ſed hæ-
res hic non poteſt dici ſcriptus quò ad partem,
quæ ei accreſcit, non ergo illi concedi debet hoc
remedium. Quòd autem non poſſit dici ſcriptus,
121 uel ex eo patet, quòd † ſcriptum illud dicitur,
quod cerni ac legi poteſt.l. 1.§. 1. ff. de his quæ in
teſta. delen. Barto. l. quæ liberis. §. hæc uerba,
de vulga. Soc. Iun. conſi. 131. numero 72. libro
primo. Huic difficultati ſatisfacere nixus eſt De-
cius hic nume. 23. uerſ. ſed huic. cuius quidem
primam reſponſionem rectè reiecit Zuchardus
hic nume. 193. uerſi. quæ reſponſio. Reſpondet
itaque ſecundo loco idem Decius. num. 23. uerſi.
præterea. quòd hic inſtitutus in re certa ſatis di-
citur hæres ſcriptus, ex quo totum ei accreſcit ui-
gore ſuæ partis. quòd probari inquit Decius ex
tex. l. 1.§ ſi autem. ff. de hæred. inſt. quem textum
ita quoque intellexit idem Decius in l. humani-
tatis. nume. ſeptimò. in fine. C. de impuber. &
aliis ſubſt. & conſi. 68. colum. quarta. uerſic. po-
ſtremò. Verùm inquit Zuchardus hic nume. 194.
122 hanc reſponſionem non ſatis probari ex † dicto
§. ſi autem. quandoquidem illud contingit ex
præſumptione legis, vt ibi annotauit Angel. quod
placuit & Alexand. l. prima. nume. 15. in fine
C. qui admitti: nam loquitur is textus in caſu,
in quo dubitabatur, an eſſet plus dictum & mi-
nus ſcriptum. & lex ibi præſumit plus dictum:
non ergo eo in textu id euenit (ut malè Decius
opinatur) ratione partis ſcriptæ, ſed quia lex ea,
quæ ſubintelliguntur, dicta eſſe præſumit, & per
notarium, uel ſcribentem prætermiſſa. quæ qui-
dem ratio ceſſat in caſu hoc noſtro, in quo pro
conſtanti præſupponitur, hunc hæredem in re
ſingulari tantùm inſtitutum fuiſſe: ob id in caſu
certo ceſſat præſumptio. l. continuus. §. cùm ita, de
uerbo. obligatio. Quòd confirmatur ex doctri-
na Pariſ. conſil. 17. nume. 41. lib. 3. qui reſpon-
dit, præſumptionem hanc legis ex dicto §. ſi au-
tem, ceſſare cùm aliis coniecturis conſtat de con
traria teſtatoris uoluntate. & coniecturas aliquas
perpendit Barb. conſi. 5. colum. prima. lib. 1. De-
fendi tamen poſſe uidetur Decij conſideratio ex
dicto §. ſi autem, in quo duo conſiderantur, uo-
luntas teſtatoris tacita quò ad partem illam hæ-
reditatē accreſcētem, nec non & legis diſpoſitio,
quæ ideò vult accreſci, ne teſtator ille dicatur mor
tuus pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus, iux
ta l. ius noſtrum, de reg. iur. atque ita in ſpecie con
ſiderat Soc. Iun. conſi. 95. nume. 12. & conſi.
111. nume. 10. lib. 1. & duo hæc conſiderantur
quoque in quouis altero, cui cohæredis portio
accreſcit; quia illa deferri dicitur, primò legis
diſpoſitione, & deinde tacita teſtatoris uoluuta-
te; ut ſcribunt omnes in rubr. C. quando non
pet. partes. atque ita etiam hic. ſatis ergo dici-
tur hæres in teſtamento quò ad totam hæredita-
tem ſcriptus, poſteaquam illa teſtatoris uolun-
tate accreſcit. Quocircà rectè docuit Baldus in l.
hac edictali. nume. octauo. C. de ſecund. nup.
123 † filium pro ſua legitima in vno ſolo numo in-
ſtitutum, cenſeri inſtitutum etiam in tota legiti-
ma, ex quo illius inſtitutionis vigore ſupplemen-
tum conſequitur. & cum Baldo ſenſerunt Io. de
Ana. conſil. 67. Viſo puncto, ad finem. Decius &
Zuchardus hic. Huc ſpectat (inquit Decius hic
nume. 23.) eiuſdem Baldi doctrina in. l. 3. nume.
7. C. de inoff. teſta. quam late declarauimus ſupra
q. 11. Accedit quòd tradit Bar. in l. ex facto. nu-
me. 20. ff. de vulg. dum inquit, quòd ſi filij furioſi
124 † inſtituuntur in minori portione, quàm ſit le-
gitima, poteſt eis fieri exemplaris ſubſtitutio, cum
cenſeantur in tota legitima inſtituti, ex quo ſup-
plementum petere poſſunt. Confert etiam doctri
na eiuſdem Bar. l. prima. in princ. ff. de his quæ
125 in teſta. delen. ſi † inſtrumentum (ait ille) ex
forma ſtatuti paratam habet executionem, para-
tam etiam habebit inſtrumentum dotis, quò ad ta-
citam illam ſtipulationem à lege præſumptam,
iuxta l. unicam. C. de rei uxo. actio. quia expreſſum
& ſcriptum reputatur, quod uenit in conſequen-
tiam ad expreſſum. Cum Bartolo ſenſerunt Aret.
in l. ſi in teſtamento. nume. 1. de uulga. Crotus in
l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 58. de uerb. oblig.
Gramm. deciſ. 101. num. 15. Barba. l. cùm acutiſ-
ſimi. nume. 176. C. de fideicom. Decius in l. huma
nitatis. num. 7. C. de impub. & aliis ſubſt. Fel. in c.
ſuper quæſtionum, in princip. num. 3. uerſic. illud
dicitur, de offi. deleg. qui poſt Abbatem & alios,
126 dixit, illud maniſeſtè † conſtare ex ſcriptura,
quod uirtualiter ex ea elicitur. & poſt Baldum in
l. ad probationem. la 1. C. de proba. docuit, ſtipu-
lationem præſumptam eſſe de tenore inſtrumenti
ex glo. l. iuriſgentium. §. quòd ferè ubi Alex. num.
10. & Iaſ. num. 11. ff. de pactis. Calca. conſi. 29. nu-
me. 16. & latè Fel. in cap. tranſlato. nume. 4. uerſi.
ſed contrà de conſt. his ſimilia ſcribit Decius d. l.
humanitatis. num. 7. & conſi. 15. colum. ultim. &
conſi. 407. nu. 16. Ruin. conſi. 72. num. 11. lib. 2.
& ad rem ferè noſtram Bellonus. lib. 4. ſup. capi.
17. num. 8. & Tiraq. trac. le mort à ſaiſit le uiu. par
te. 2. declar. 10. nume. 3. qui Decium hic & alios
plures ſecutus eſt.

Quibus conſtat malè ſenſiſſe Felinum in c. trāſ
lato nu. 7. de conſt. & Iaſonem in l. Prætor. no. 6.
de operis noui nunc. quos hic recenſet Zuchar-
127 dus nume. 195. dum ſcripſerunt, illud † expreſ-
ſum non dici, quod in conſequentiam expreſſi
uenit. Reſpondet & tertiò huic difficultati Zu-
chardus hic nume. 195. uerſ. ideò pro ſolutione,
quòd illud dicitur poſſe legi, quod extrinſecus ex
litera uel ex ui ipſius literæ & inſtitutionis pro-
uenit; ita inquit gl. d. l. 1. in princ. ff. de his, quæ in
teſta. dele. ſed in caſu noſtro, quòd in re particu-
lari inſtitutus integram hæreditatem conſequatur
ſi alius uniuerſalis cohæres datus non eſt, uel ſi da
tus eſt & repudiauit, colligitur ex ui ipſius lite-
ræ, atque rei ſingularis inſtitutionis: dicitur er-
go legi poſſe, quæ quidem conſideratio haud mul
tum à præcedenti diſtat.

Extenditur primò hæc communis Doctorū ſen-
tentia, ut procedat etiam in ſubſtituto in re certa,
nullo uniuerſali cohærede dato, quoniā is euenié
te caſu ſubſtitutionis dicitur hæres in totū detra-
cta rei certæ mentione, ex l. cohæredi. §. ulti. de
uulg.

uulga. qua de re latè infrà, quæſtio. 28. nume.
111. agemus.
118 Extenditur ſecundò, † ut locum etiam ha-
beat in hærede inſtituto in ſolo uſufructu bonorũ
nullo uniuerſali cohærede dato: nam & huic tan
quam hæredi in uniuerſum concedi debet hoc re
medium. ſiquidem huic tota ipſa hæreditas ac-
creſcit, ut alteri inſtituto in re certa: ita egregiè
Ruinus conſ. 54. nume. 7. lib. 2. quem ſecutus eſt
conſultiſſimus Ioannes Cephalus conſi. 59. num.
16. lib. 1. & conſ. ſeq. nume. 11. in fi. & in eo ca-
ſu idem reſpondit Natta conſ. 463. nume. 14. lib.
129 2. qui interrogati reſponderunt, † uxorem reli-
ctam à marito vſufructuariam, nullo dato cohæ-
rede uniuerſali, uel dato & repudiante, eſſe hære-
dem in totum. Id quod in fortiori caſu reſpon-
dit Barba. conſi. 71. lib. 3. Et illud eſt memoriæ
commendandum, quod reſpondit Cephalus, hãc
uxorem poſſe integram hæreditatem conſequi,
quamquàm prohibeatur hæres inſtitui ex ſtatu-
130 to, quod eſt adnotandum ad declarationem † ſta
tuti Papiæ 90. in ciuilib. ſub rub. Quòd maritus
non poſſit uxorem ipſius hæredem inſtituere, le-
gare, nec relinquere ĩ aliqua ultima volũtate. &c.
Ita pariter extendi atq; declarari ex iam relatis po
131 teſt † ſtatutum Patauinum ſub rub. De citatio-
nibus, capit. ſi ad aliquem deuoluta; quo eſt cau-
tum, illum cui deuoluta eſt hæreditas ex teſta-
mento uel ab inteſtato eſſe mittendum in poſ-
ſeſſionem bonorum defuncti. Nam ſtatutum il-
lud intelligitur procedere etiam in inſtitutis in
re certa, uel in vſufructu, alio cohærede non
adeunte, uel repudiante, ut relatis declarationi-
nibus conſtat.
132 QVAERO decimonouò, an hoc † reme-
dium concedatur hæredi inſtituto in re certa, cùm
ei datus eſt cohæres uniuerſalis, qui hæredita-
tem adiuit? Doctorum recepta & uera eſt opinio
non concedi. ita glo. hic Caſtren. nume. 7. Alex.
nume. 15. Decius nume. 23. uerſi. ſecundus caſus.
★ & nu. 24. propè finem, ★ communẽ teſtatur. Cor-
ne. conſi. 103. nu. 5. uerſ. aut hæres. lib. 2. idem hic.
nu. 14. Mantua in prima lectura nu. 91. 6. Bello-
nus lib. 4. ſup. c. 18. nu. 12. illa ſola concludenti ra-
133 tione adducuntur, quòd † inſtitutus iſte dicitur
legatarius, & non hæres. l. quoties. C. de hære.
inſt. non ergo in eo locum habet hæc conſtitutio,
quę ſolùm de inſtituto in hęreditate uel quota hę
reditatis loquitur. ſi ergo uerba non conueniunt,
nec etiam diſpoſitio conuenit. l. quarta. §. toties.
de damno infecto: illud accedit, quòd legata-
rius capere debet legatum de manu hæredis, non
autem propria auctoritate, ſeu hac uia executiua,
quemadmodum ſtatim declarabimus.
Verùm aduerſus hanc opinionem ſenſit Curt.
Iun. hic nu. 58. & conſi. 55. col. 4. nu. 12. & conſi.
61. in fine, Sapia hic nu. 48. & hanc uiſus eſt ſe-
qui Tiraq. tract. le mort à ſaiſit le uiu. parte. 2. de-
claratione. 4. num. 53. imò & Decius hic num. 24.
uerſ. imò contra. difficultatem mouet, quãquam
à communi non recedat. Primò itaque urget il-
134 lud, quòd † inſtitutus in re hac ſingulari pro-
pria auctoritate poteſt legatum apprehendere,
★ ut * receptior eſt doctorum opinio. ita Bar. in l.
ex facto. la ii. nume. 2. de hære. inſt. Ale. & Iaſ. in l.
quoties. C. de hære. inſt. ille, nume. 6. iſte nume.
8. & alios plures recenſet Tiraq. trac. le mort à ſai-
ſit le uiu. parte. 2. decl. 4. nume. 15. idem docuit
Ripa in l. 1. in princi. nume. 16. ff. quo. leg. ergò
à fortiori uidetur dicendum, quòd conſequi poſ-
ſit hanc poſſeſſionem iudicis auctoritate. Huic dif
ficultati reſpondet idem Dec. hic d. nume. 24. il-
lam poſſe procedere cùm hic legatarius vult iu-
re ordinario poſſeſſionem conſequi, non autem
hi uia executiua, quemadmodum hæc conſtitutio
diſponit: cuius quidem conſtitutionis uerba cùm
huic caſui non conueniãt, nec etiam diſpoſitio cõ
uenit, ſenſit Decius, quòd ſi legatarius ille ea uia,
qua ſuo iure uti poteſt, relicta, hanc executiuam
uult ingredi, debet ſecundum eius terminos am-
bulare: atq; ita non à ſe, ſed à iudice uult conſe-
qui. iudex verò debet concedere quod eſt iure per
miſſum, & ſecundũ terminos iuris, ut inquit Bal.
in l. 1. nume. 5. C. de execut. rei iud. cum alijs hic
allegatis à Zuchardo nu. 188. uerſ. ego aliter. qui
& ſi paulò latius rem hanc explicet, non tamen ue
rè à reſponſione Decij diſſentit, ſed potius decla-
rando cõfirmat. Quibus accedit quòd docuit Bal.
in l. ſi duo. ff. de acq. hære. ex textu illo, nẽpè, quòd
135 ille, qui † actum facit, dicitur ſe reſtrinxiſſe ad
leges de eo actu diſponentes. quam doctrinam
alijs ſimilibus comprobauit Alcia. tracta. præſum
ptionum, reg. 3. præſump. 12. ad finem. ſi ergo le-
gatarius petit ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc re-
medio, intelligitur ſe reſtringere ad terminos hu-
ius conſtitutionis, quæ negat hos legatarios eſſe
in poſſeſſionem mittendos.
Secundo loco ſic argumentatur Curt. Iun. nu.
136 58. † inſtitutus in re certa loco hæredis eſſe dici-
tur. l. ad tempus. ff. de uſuc. at hæredi conceditur,
ergo & huic; cùm præſertim fauorabilis ſit hæc cõ
ſtitutio, & ob publicam utilitatem promulgata: at-
que ita (vt ſupra diximus) extendi facilè poteſt.
Verùm reſpondet Zuchardus hic nume. 187. uer-
ſic. cui ego, hunc ita inſtitutum eſſe loco hæredis
ſolùm quò ad temporis acceſſionem, ut loquitur
d. l. ad tempus. quam ita quoq; in ſpecie noſtra in-
tellexit Bellonus lib. 4. ſupp. iuris ca. 18. nu. 20. dũ
ita Curtii conſiderationem euertit. In cæteris ve-
rò inſtitutus hic hæredis loco non eſt l. ſi Titius,
in fine. de leg. 2. nec hæredis nomen meretur, quẽ
admodum multis rationibus probauit Bellonus
d. c. 18. nume. 8. 9.
Tertiò inquit Curtius, & cum illo Sapia, quòd
ex quo nulla diuerſitatis ratio conſiderari poteſt
inter hunc inſtitutum, & uerum hæredem, hæc
conſtitutio ita in uno ac in altero locũ habere de-
bet. Sed Zuchardus ait hic nume. 187. magnã exi-
ſtere inter unum & alterum differentiam. Si qui-
dem hæres uniuerſalis ad onera hæreditaria tene-
137 tur; ad quæ non tenetur † inſtitutus in re certa.
d. l. quoties. C. de hæred. inſt. Bart. l. ex facto. la ij.
nu. 1. ibi, quid ergo dicemus. ff. eod. non eſt ergo
æquum, quòd huic inſtituto tribuatur hoc be-
neficium; quod hæredi uniuerſali conceditur,
argumento. leg. manifeſtiſſimi. §. cùm in ſecũ-

da,ibi,ubi enim periculum. C. de furtis. Verùm,
iam diximus ſuprà q.5. hanc rationem non fuiſſe
a Iuſtiniano hic perpenſam. Eſt ergo dicendum le
gem in hoc non fauiſſe his legatarijs,cum ab illo-
rum perſona non pendeat exequutio uoluntatis
teſtatoris: nec enim illi teſtatorem referunt, ut
hæredes faciunt.
138 Quartò inquit Curtius † legatarius hæredis
loco habetur in his,quæ non rem ipſam, ſed per-
ſonam & ius reſpiciunt: ita Bar.in l.ex facto.la ij.
de hæred.inſt.Iaſ.l.Lucius.col.13. de vulg. & in l.
quoties.col.6.C.de hære.inſt.Sapia hic nu.48.ſed
quòd inſtitutus mittatur in poſſeſſionem uidetur
beneficium,quod non reſpicit rem, ſed perſonã:
huic ergo concedi debet. Confirmari hoc poſſe
uidetur ex reſponſo Soc.Iun.conſil.122.nume.6.
139 lib.1.dum reſpondit, hunc † in re certa inſtitu-
tum, adeò ratione perſonæ loco hæredis eſſe, ut
grauatus reſtituere,Trebellianicæ quartam detra-
hat.Reſpondet tamen huic argumentationi Zu-
chardus hic num.189. Bartolum in d.l.ex facto,
ne uerbum quidem pro Curtij ſententia facere.
Bart.uerò in d.l.quoties.C.de hæred.inſtit.ſolùm
ait, quòd quò ad res ipſas ſemper eſt legatarius.
Quæ ſanè doctrina (inquit Zuchardus) non of-
ficit, quandoquidem ex hoc non fatetur Barto-
lus, quòd quò ad ea, quæ rem ipſam non reſpi-
ciunt,in omnibus hæredis loco habetur.imò con
140 trarium ſenſit, dum ſcripſit, † quòad iura &
actiones legatarij locum tenere, ex dicta l. ex fa-
cto.Et hæc confirmant ſcripta à Bellono. d. cap.
18.nume.7.dum(ut dixi)multis oſtendit, huic in
ſtituto hæredis nomen non conuenire. Nec ad-
uerſatur illa Socini traditio.d.conſi.122.lib. 1. cũ
ab eo,& rectè,diſſentiant Ruinus conſi.89. num.
6.lib.5.Chaſſa.conſi.19.nume.41.& Craue.conſ.
231.nume.13.

Quintò ac ultimo perpẽdit Curtius hìc,& poſt
eum Sapia nu.48.uerba huius noſtræ conſtitutio
nis ibi,uel ex parte inſtitutus,quæ quidẽ poſſunt
intelligi, ex parte,ideſt, bonorum, & per conſe-
quens in rebus certis,quòd uel ex eo probatur(in
quit Curtius)quia non dicit textus, ex parte hæ-
141 reditatis, ſed dicit, ex † aſſe, uel ex parte inſti-
tutus;& tantum eſt dicere,ex aſſe, quantum dice-
re in totum, uel in omnibus bonis, quod probat.
l.pen. ff. qui ſatiſd. cog. ubi ex aſſe poſſidere dici-
tur,qui totum poſſidet.& in l.1.§.certæ.ff. ut leg.
nom.caue.ubi legatum dicitur ex aſſe deberi cũ
in totum debetur.cum ergo ſubiungit, ex parte,
poteſt intelligi ex parte bonorum: quoniam (ut
hic Zuchardus nu.86. docuit) etiam hæc nomi-
na rebus certis conueniunt. Verùm huic conſide
rationi reſpondet Zuchardus hic nu. 189. verſi.
cui reſpondeo, quòd imò illud uerbum,ex aſſe, re
fertur ad hæreditatem, non autem ad res particu
lares,uel certas,nec ad bona,ut ab hæreditate diſ-
ferunt.hoc oſtendunt præcedentia uerba,quibus
conſtat edictum Adriani loqui de hæreditate, nõ
142 autem de bonis. Quocirca † lex corrigens intel
ligi debet ſecundum terminos legis correctæ: ita
glo.1.l.ſciendum.ff.qui ſatiſd.cogan.§.3.in auth.
de filijs ante dota. inſtru.natu. legaliter ergo (in-
143 quit Zuchardus) loquendo, hæc verba † ex aſ-
ſe,duodecim uncias ſignificant. §. hæreditas. in-
ſti.de hæred.inſtit.Ego rectius dixiſſem, ex ſubie-
cta materia, hæreditatem totam importare,ut ali
bi totum legatum,uel totam poſſeſſionem oſten
dit.d.l.pen.ff.qui ſatiſd.cog.& d.l.1.§.certe. ff. ut
in poſſ.leg.cum itaque in hac conſtitutione de ip
ſa hæreditate agatur,intelligitur ex aſſe, ideſt, ex
tota hæreditate.& quæ deinde ſubſequuntur ver
ba, vel ex parte,ſunt exponenda, ex parte hæredi-
tatis,cum una pars legis alteram declaret.l.utrũ.
ff.de peti.hære. Alia etiam reſponſione ſatisfacit
Zuchardus,quòd etiam ſi textus diceret, in om-
nibus bonis, adhuc ſignificarent hæreditatem,
iuxta l.3.ubi gl.ff.de bon.poſſ.Quibus declaratur
144 † ſtatutum Patauinum ſub rubr. De citationi-
bus,cap.ſi ad aliquem, quo ſtatutum eſt,eum cui
ex teſtamento delata eſt hæreditas,eſſe mittẽdum
in poſſeſſionem bonorum defuncti, non proce-
dit illud ſtatutum in eo, qui fuit inſtitutus in re
certa dato uniuerſali cohærede, qui adiuit. nam
tunc hic inſtitutus in re certa dicere nõ poteſt hæ
reditatem ſibi fuiſſe delatam.
145 QVAERO vigeſimò, an hoc † remedium
concedatur hæredi inſtituto in re certa, dato co-
hærede uniuerſali, qui adhuc non adiuit, nec re-
pudiauit? Recepta magis opinio eſt, non conce-
di.hanc probarunt Ange.& Salic.hic. idem Ang.
in l.1.§.ſi ex fundo.ff.de hæred.inſti.Alex. l.quo-
ties.num.7.C.de hære.inſtit.Corneus conſi. 104.
lib.ſecundo.& hic num.14. Iacobinus hic num.
* 10.in fin.* communem teſtatur Decius hic nu-
me.23.uerſi.tertius caſus.Sapia num 48. Zuchar
dus nume.192. & Bellonus lib.4. ſupputa. iuris
cap.18.num.5.12.Illa eſt præcipua ratio,quia hic
in re certa inſtitutus hæres non poteſt dici pen-
dente deliberatione hæredis uniuerſalis,cum di-
146 catur hæres † ſub conditione, quæ nihil ponit
in eſſe.l.ſi quis ſub conditione. ff. ſi quis omiſſa
cau.teſta. ſi ergo hæres non eſt, ei non debet hoc
remedium concedi.

Aduerſus hanc ſententiam ſenſerunt Bart. hic
nu.5.& Caſtren.nu.7.ea ratione, quia non habet
hic inſtitutus a quo rem ſibi relictam conſequa-
tur,ergo in poſſeſſionem mittendus eſt; ita uide-
mus in interdicto, quorum legatorum, cui lo-
cus non eſt, cum non adeſt hæres, a quo legatum
peti poſſit,quemadmodum diximus ſupra in ſe-
cundo remedio q.17.Verùm huic rationi reſpon
det Zuchardus hic.nu.192.ad finem,non eſſe bo
nam conſequentiam in noſtra hac ſpecie:non ha-
bet a quo petat,ergo in poſſeſſionem mitti debet:
cum (ait ille) videamus legatario nõ concedi hoc
remedium,etiam ſi non habet a quo petat, pote-
rit itaq; hic inſtitutus uia ordinaria, quæ & cæte
ris legatarijs conceditur,ſuum hoc relictum con-
147 ſequi.Quocirca malè reſpondit † Gozad.conſi.
21.nu.10.qui hunc in poſſeſſionẽ mitti poſſe ſcri
pſit,in ſuam opinionem malè citans Bar.& com-
148 munem ſententiam. His declarari poteſt † ſtatu
tum Patauinum ſub rubr. De citationibus, cap.ſi
ad aliquem, ut ſcilicet locum non habeat hoc in
caſu,ut nec in ſuperiore,ut ibi diximus.

Quæro

QVAERO vigeſimo primò, an huius con-
149 ſtitutionis † beneficium concedatur hæredi in-
ſtituto ad tempus, vel ex tempore, nullo cohęrede
uniuerſali dato? Noua eſt iuris quæſtio in hac tra
ctatione. Ego ſentio huic hæredi ad tempus eſſe
concedendum. idque illa prima ratione, quòd
etiã ſi concederemus, hunc ſolùm hæredem eſſe
uſque ad illud tempus, daretur tamen ei hoc re-
medium, cùm ſit interim hęres: & hęredi compe-
tit beneficium hoc. Secundò utroque caſu dici-
150 mus, hunc eſſe pro † toto tempore hæredẽ: quia
detracta temporis mentione, abſolutè hæres eſt. l.
hæreditas ex die. ff. de hæred. inſt. & reſpondit So-
ci. Sen. conſi. 14. col. 3. uerſ. uerùm prædictis. lib.
2. dum reſpondit, quòd, cum maritus ita eius
151 † uxorem inſtituerit, ut hæres eſſet in uita tan-
tùm, & poſt eius mortem hæres eſſet Petrus, uxor
erit hæres in totum detracta temporis mentione:
ita etiam reſponderunt Dec. conſ. 279. col. 1. uerſ.
Non obſt. Barb. conſ. 55. col. 4. li. 2. & Alc. reſpo.
782. nume. 10. Confirmatur tertiò hac ratione,
152 quæ inſtitutum ad tempus reſpicit, iuris † im-
poſſibilitas ultimis diſpoſitionibus adiecta diſpo
ſitionem non uiciat, ſed uiciatur. l. 1. & l. cõditio-
nes. ff. de cond. inſt. & l. reprehendenda. C. de cõd.
inſer. ſed à iure impoſſibile habetur, quòd ſemel
153 effectus † hæres, deſinat eſſe hæres. §. reſtituta,
inſt. de fideico. hæred. ſequitur ergo quòd illius
temporis adiectio uiciatur: atque ita pure rema-
net hęres: quemadmodum ſuperioribus quæſtio-
nibus diximus, quòd ubi quis inſtitutus eſt in re
certa, non dato uniuerſali cohærede, detracta rei
mentione, in totum hæres eſt l. 1. §. ſi ex fundo.
de hæred. inſti. Comprobatur quartò hac ratione,
quæ inſtitutum ex tpe reſpicit, à iure reputatur
154 impoſſibile, quòd † teſtator pro parte tpis dece
dat inteſtatus, & pro alia teſtatus. arg. l. ius no-
ſtrum. de reg. iur. & in pendenti hæreditas ſtare
non poteſt. l. actus legitimi. de reg. iur. ſi ergo ex
die hæres ſit, illius temporis mentione detracta,
incipit tunc eſſe hæres d. l. hæreditas ex die, er-
go ut hæres beneficium hoc conſequitur.

Hæc iuris ſententia procedit etiam quando
155 huic † inſtituto ad tempus datus eſſet ſubſtitu-
tus uerbis fideicommiſſum ſignificantibus, nam
tunc is inſtitutus cenſetur quidem grauatus re-
ſtituere ſubſtituto per euentum illius temporis
& diei: atque ita primus erit hæres directus, ſe-
cundus uerò fideicommiſſarius: ita is Soc. Sen.
d. conſi. 14. col. 4. lib. 1. & Barba. d. conſi. 55.
col. 4. lib. 2. huic ergo, ut hæredi concedi debet
remedium hoc. Locum etiam habebit hæc ſen-
tentia, quando à ſtatuto permiſſum foret, quòd
156 † inſtitutus poſſet eſſe hæres ad tempus. Alc. d.
reſpon. 782. nume. 10. nam cum hęres ita inſtitu-
tus intelligatur, ei beneficium hoc competit. Hęc
157 ſunt annotanda ad interpretationẽ ſtatuti † Pa-
tauini ſub rubr. De citationibus cap. ſi ad ali-
quem. quo ſancitum eſt, hæredem, cui uel ex te-
ſtamento uel ab inteſtato deuoluta eſt hæreditas,
eſſe mittẽdum in poſſeſſionem bonorum defun-
cti. Intelligitur ſtatutum & de hærede inſtituto
ad tempus, uel ex tempore, nullo dato cohærede,
etiam ſi datus foret ſubſtitutus, cùm is uerè ſem-
per hæres dicatur.

158 QVAERO uigeſimo ſecundò, an filio † in
ſua legitima à patre inſtituto huius cõſtitutionis
remedium concedatur? Baldus hic. nume. 38. uer-
ſi. idem dico de inſtituto in re certa, affirmauit
concedi. idem Baldus in l. ſi quis in ſuo, in princ.
nume. 4. C. de inoff. teſta. Ea ſola ratione utitur
Baldus (& ſi in plures diſtinguat Zuchardus hic
159 nume. 196.) quòd filius † in legitima inſtitu-
tus, hæredis nomen obtineat, quò ad actiones
actiuas & cætera commoda, non autem quò ad
actiones paſſiuas, atque ita quò ad æs alienum &
incommoda. quod clarius probat idẽ Baldus in l.
ex facto. la ij. col. 2. uerſ. extra quæro. ff. de hæred.
inſt. idem Baldus in repet. l. pater filium. col. an-
tep. uer. Quæro nunc mater. ff. de inoff. teſta. quã
opinionem probarunt & Ang. conſ. 206. Inter or-
dinamenta. col. 2. Cur. Sen. conſi. 13. col. 3. uerſ.
uel melius. & latè Fabianus in repet. auth. nouiſ-
ſima. nume. 231. C. de inoff. teſta. ſentiunt itaque
hunc filium quò ad commoda habere quotam
hæreditatis. hoc patet inquit Baldus, quia huic
160 † conceditur actio familiæ erciſcundæ. l. ſecun-
da. §. ſi quarta. ff. famil. ercil. ita etiam datur hæ-
reditatis petitio. l. non eſt, ubi idem Baldus C.
famil. erciſ. & Fabianus. d. authen. nouiſſima. nu-
me. 55. latè Craue. conſi. 312. nume. 4. uerſicu.
Quòd competat petitio &c. & ſi in hoc diſſen-
tiant & malè Angel. & Salic. in dicta l. ſi quis in
ſuo, quos hic recenſet Zuchardus. qui etiam ait,
161 non probari ex † d. l. 2. §. quarta. ff. famil. erciſ.
quòd illa actio huic filio concedatur: quia ait il-
le, conceditur etiam non hæredi, ſecundum Al-
ber. ibi, quia imò ſolùm conceditur pro hæredita-
te diuidenda; & licèt filius pro legitima ſibi debi-
ta hæres non ſit paſſiuè, eſt tamen actiuè, ut & ar-
rogatus pro portione ſibi delata in bonis patris
arrogatoris ex d. §. quarta. Ita pariter reſponderi
162 poteſt auctoritatibus illorũ, qui dixerunt, † legi-
timam eſſe quotam bonorum, ut ſcripſerunt Bar.
d. l. ex facto. la. ij. de hæred. inſt. Iaſ. auth. nouiſſi-
ma. nume. 3. C. de inoff. teſta. Gozad. conſi. 43. nu-
me. 17. & Soc. Iun. conſi. 25. nume. 11. lib. 1. quia
dicimus eſſe quotam bonorum quò ad incom-
moda: quotam uerò hæreditatis quò ad commo-
da. & ob id malè ſenſit Barba. conſi. 71. col. 1. lib.
3. dum Baldi opinionem minus ueram opinatus
eſt. Si ergo hic filius hæres quò ad commoda eſt,
ſequitur illi eſſe concedendum hoc remedium.
ita pariter remedium quorum bonorum huic in-
ſtituto in ſua legitima concedi uoluit Ripa. l. 1.
nume. 17. ff. quo. bono. & diximus ſuprà remedio
primo q. 7. ad finem. Aduerſus tamẽ ueram hanc
Baldi opinionem ſenſerunt Alex. hic nume. 6. Ia-
cobinus à S. Georgio. nume. 11. & ante eos Albe-
ricus hic nume. 9. in fine. & Zuchardus. nu. 96.
163 Illa ratione primò utuntur; quia filius † inſtitu-
tus in legitima, dicitur in quota bonorũ inſtitu-
tus, quæ intelligitur deducto ære alieno. l. Papinia
nus. §. quarta. ff. de inoff. teſta. Iaſ. d. l. quoties. nu.
5. C. de hæred. inſt. non ergo huic filio debet con-
cedi regreſſus ſuper bonis, quæ teſtatoris nõ ſunt:
quia

quia in eis non eſt inſtitutus, ergo non habet hoc beneficium, quod hæredi ſcripto conceditur: cũ hoc concedatur in bonis quouis modo poſſeſſis & detentis per teſtatorem, etiam ſi ſua non ſunt, ut inquit hic glo. in uerbo, Fuerunt, & infrà q. 45. dicemus. ſi ergo uerba non conueniunt, ergo nec diſpoſitio. l. 4 §. toties. ff. de dam. infecto. Verùm huic rationi reſpondetur ex iam relatis, quòd licèt hæc ſit quota bonorum quò ad actiones paſſiuas; eſt tamen quota hæreditatis quò ad actiones actiuas. & cum debeatur legitima ex bonis defuncti, quæ tempore mortis repetiũtur, ut ſcribunt oẽs in d. auth. nouiſſima. C. de inoff. teſta. ibi Iaſ. nu. 3. & Fabianus nume. 45. debetur etiam ex quibuſuis bonis repertis, ſi ipſi filio placebit. Et quòd dicitur, legitimam deberi deducto ære alieno, eſt inductum fauore filij, qui ſi vult legitimã conſequi etiam computato ære alieno, ſeu bonis uerè alienis poſſet, quia tunc in caſu reſtitutionis pro eius rata teneretur.

Secundò ea ratione mouetur hic Alex. quòd huius conſtitutionis noſtræ remedium non conceditur inſtituto in re certa alio dato uniuerſali
164 cohærede, ut ſuprà q. 19. diximus: Sed filius † in ſola legitima inſtitutus, dicitur in re certa inſtitutus, & datus hæres uniuerſalis, ergo &c. Reſponſio eſt facilis, quod imò filius non habet legitimam, ut rem certam, ſed ut quotam, quemadmodum docuit Fabianus in d. authẽ. nouiſſima. nume. 205. C. de inoff. teſta. poſt Gulie. & Bald. d. l. ſi quis in ſuo, atque ita etiam reſpondetur illi doctrinæ Bar. d. l. ex facto. la ſecunda. de hære. inſtit. quam poſteriore loco Alexander in ſuam ſententiam citabat. & illi iam ſuprà ſatis reſpondi. à Baldi itaque opinione non recederem. Quibus infer
165 tur declaratio † ad ſtatutum Patauinum, quod & ſuperiore quæſtione retuli, ſub Rubr. De citationibus. cap. ſi ad aliquem. ut locum etiam habeat hoc in caſu, cùm filius in ſua legitima à patre inſtituitur: ut ſcilicèt & is mitti debeat in poſſeſſionem illius portionis ſibi relictæ in eo teſtamento, cùm & ipſe hæres dicatur.

166 QVAERO vigeſimo tertiò, an † fideicommiſſario uniuerſali remedium hoc concedatur? Bartolus hic num. 9. plures diſtinguit caſus. Ego, quò clarius hæc explicem, tot conſtituam quæſtiones, quot caſus diſtingui poſſent. Quæſtionis itaq; eſt, an fideicõmiſſario uniuerſali, cui nec re, nec verbo facta eſt fideicõmiſſi reſtitutio, concedi debeat huius conſtitutionis beneficium? Et non eſſe concedendum docuit hic Bar. num. 9. & cum eo ſenſerunt Alber. nu. 10. Alex. hic nu. 7. Iaſ. nu. 8. Corneus. nu. 15. Decius nu. 24. in fine. & Curt. Iun. nu. 34. idem reſpondit Goza. conſi. 93. nu. 8. latiſſime Tiraq. tract. le mort à ſaiſit le uiu. parte 2. declaratione. 1. nu. 5. Riminal. conſ. 258. num. 7. lib. 2. & Nauiz. conſi. 33. nu. 13. Primò in hanc
167 ſententiam adducuntur ex † l. vlt. C. de codicil. quo loci ex Bartoli ſententia; uidetur caſus, quòd petens mitti in poſſeſſionem ex hoc remedio, aſſerere uidetur, ſe directò hæredem. quod ex textu illo colligi uidetur, dum inquit, quòd ſi ille, qui ut hæres & fideicommiſſarius ad ſucceſſionem uocatus erat, quia teſtator uolebat teſtamentum copulatiuè ualere, & iure teſtamenti & codicillorum petierit ſe mitti in poſſeſſionem, ſtatim inter ipſa iuris auſpicia propoſitum ſuæ intentionis explanet, quaſi quòd textu dixerit, quod hac petitione declarat, ſe eſſe uelle hæredem directò. Vel (inquit Baldus hic nume. 36.) uoluit dicere, d. l. ult. quòd hic petens miſſionem hanc, antequam ſibi fiat reſtitutio, eligit uiam directam, ex quo petitionem ipſam facit, quæ ei non competebat, niſi ut hæredi. & non ut fideicommiſſario, ex quo adhuc reſtitutionem conſecutus non fuerat. quem ſanè ſenſum probant & Bar. in d. l. ult. ibi uerſ. ulterius oppono. & clarius ibi Caſtren. nu-
16 me. 8. Verùm opinatur † Zuchardus hic nume. 199. hunc intellectum non conuenire illi textui, quo ait probari contrariam opinionem aduerſus Bartolum & cæteros relatos, quoniam ibi dicitur, quòd ſi quis ſcriptus hæres in teſtamento, quod teſtator uoluit ualere iure teſtamenti uel iure codicillorum petierit &c. petierit, id eſt (ut ibi glo. exponit, & rectè probant hic Alex. nume. 7. Iaſ. nume. 2.) petere uoluerit. Qua expoſitione probata (inquit Zuchardus) ſenſus illius literæ eſt clarus, ut is qui petit, uel petere vult, quòd tale remedium competat ut fideicommiſſario. Nam ſi hoc remedium ei non competeret, non imponeretur onus eligendi, quo nomine peteret, uel ut hæres, uel ut fideicommiſſarius. imò (ut inquit Bal. ſupra relatus) uideretur petere, ut hæres, ſi ut fideicommiſſarius petere non poſſet: cum ergo hoc electionis onus imponatur, intelligimus hanc uiam ei, ut fideicommiſſario concedi.

Hæc quamquam peracuta Zuchardi conſideratio haud multum placet. ſiquidem ſi uera eſſet
169 † opus quoque eſſet dicere, bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, & illam ſecundum nũcupationem, quarum Theodoſius meminit, ex codicillis dari, quòd eſt apertè falſum: cùm illa non niſi ex teſtamento in ſcriptis uel ex nũcupatiuo ſeptem teſtibus ſignato concedatur. §. ſunt autem. inſti. de bono. poſſ. & l. 1. C. bono. poſſeſ. ſecundum tab. & ibi Decius nu. 3. uerſ. ſed uidetur, hãc Theodoſij conſtitutionem in his uerbis perpẽdit. Quocirca iſta uerba, aut certè ſe mitti in poſſeſſionem ex more petierit ad teſtamentum ita referatur, vt illa immediatè præcedentia, ſiue bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, uel ſecundum nuncupationem. Nec dicatur, illam dictionem, aut certè, eſſe alternatiuã, & diſtinguere præcedentia à ſequentibus, at præcedentia ad teſtamentum referuntur, ergo ſequentia ad codicillos. Nam falſum hoc eſt; quia hoc modo oſtenderet, miſſionẽ hanc concedi ex codicillis, & non ex teſtamento, contra hanc conſtitutionẽ Iuſtiniani. Non etiam dicatur, illa uerba, aut certè ſe mitti in poſſeſſionẽ &c. eſſe poſita ad demõſtrãdum caſum dubiũ, in quo electione opus eſt: quaſi dixerit, qui ſe mitti in poſſeſſionem ex more petit, eligere debet an ex codicillis, an ex teſtamento petit; quia dum ita ſimpliciter petit, dici poteſt petere tam ex codicillis, quàm ex teſtamẽto. Reſpondeo, non conſtare, quòd poſſit utrunq; ſignificare, atq; demõſtrare:

nam

nam de teſtamento quidem conſtat ex hac Iuſti-
niani conſtitutione, de codicillis non conſtat; qui
ergo vult aſſerere hæc Theodoſij uerba æqualiter
ſignificare codicillos, probare alio iure debet,
quàm hac Theodoſij conſtitutione, quæ nunc in
quæſtionem uenit. Quamobrem uerius opinor
hunc eſſe quendam loquendi modum, quo le-
gislator uſus eſt, ut oſtendat, hæredem illum, qui
uel ex teſtamento, uel ex codicillis ſuccedere po-
teſt, uiam unam ex his duabus eligere oportere:
& ideo, dum inquit, ita ut ſiue bonorum poſſeſ-
ſionem ſecundum tabulas, uel ſecundum nun-
cupationem cæteraſq; ſimiles poſtularit, aut cer-
tè ex edicto &c. nihil aliud dicere uoluit, quàm
quòd hic ſuccedens debet deliberare, qua uia ue-
lit ſuccedere, quocunque modo ſiue uno, ſiue al-
tero agat: non tamen affirmare uoluit ille legis-
lator quòd huic eligenti competat, uel unum, uel
aliud remedium, ſed illud de quo conſtitutio illa
non diſponit, in iuris communis diſpoſitione re-
linquit. Quibus intelligimus nec Zuchardi ue-
ram eſſe opinationem, nec communem doctorũ
opinionem ea conſtitutione adiuuari. Quinim-
mo non iniuria dicere poſſumus hodie illam con
ſtitutionem ad rem noſtram non pertinere, ſi-
quidem edita fuit a Theodoſio, Victore Conſ.
quod contingit anno ſalutis noſtræ. 430. atque
ita ante hanc conſtitutionem noſtram, per annos
centum ac duos loquitur. itaque illa Theodoſij
lex ſecundum edictum Adriani, in quo quidem
edicto aliqua fortè aderant uerba, quibus & huic
fideicommiſſario miſſio hæc in poſſeſſionem cõ-
cedebatur. Hodie autem non eſt quod ex uerbis
abrogati Adriani edicti hæc conſideremus: ſed
ſpectare ſolùm debemus, quid Iuſtinianus no-
ſter ſtatuerit, & ſecundum ſuæ conſtitutionis
uerba iudicandum eſt.

Secundo itaq; loco, ut ſuam hanc tueatur ſen-
170 tentiam Bartolus ea ratione nititur. † fideicom-
miſſarius ante ei factam uerbalem reſtitutionem
non habet ius aliquod in bonis illis l. reſtituta.
l. facta. ff. ad Trebel. non ergo petere poteſt ſe in
poſſeſſionem mitti, cùm poſſeſſionem è manu
alterius capere habeat. Verùm ſcripſit hic Zu-
chardus nume. 200. non eſſe bonam conſequen-
tiam: non habet aliquod ius, ergo in poſſeſſionẽ
mitti non poteſt, quoniam (inquit ille) ita uide-
171 mus in hærede, † qui ante aditam hæreditatem
nullum ius habet in bonis hæreditarijs. l. ſeruus
meus hæreditarius, ubi Bartol. ff. de ſtip.ſeruo. &
idem Bar.in l.is poteſt.nume.13.ff.de acq. hæred.
Soc.ſeni.conſ.52.in fi.lib. 4. & tamen neceſſe ille
non habet docere, ſe hæredem, ſed ſatis eſt, quòd
oſtendat, ſe ſcriptum, ut infra ſuis locis dicemus,
& tradit hic gloſſa in uerbo, legitimo. Non eſſe
ueram hanc Zuchardi conſiderationem opinor,
ſi quidem maxima extat differentia inter hære-
dem & fideicommiſſarium: nam hæres oſtenden
do teſtamentum, in quo ſcriptus hæres eſt, oſten-
dit ſuo iure, & ſua perſona miſſionem hanc conſe
qui debere: Diuerſum in fideicommiſſario, qui
præter ſcripturam, quam oſtendit, qua etiam con
ſtat, ſe ſub conditione uocatum, oſtendere debet,
caſum fideicommiſſi eueniſſe, & ſibi competere
ius petendi hanc miſſionem: quod tunc contin-
git, cùm uerbo facta eſt reſtitutio, ex quo ante
ex ſua perſona nullum ius habere ex ipſo teſta-
mento conſtat. Hoc itaq; fundamento ſatis ſoli-
do defendi poteſt communis hæc opinio. Cui ac-
cedit & illa ratio, quam perpendit Caſtren. hic nu
172 me. 8. quòd † remedium hoc conceditur illi,
qui ius habet, uel habere præſumitur, ob hæredita
tis aditionem, quaſi uelit dicere, quòd hoc reme-
dium competit hæredi, quamuis non doceat, ſe
hæredem eſſe: quia præſumitur hæreditatem adi-
uiſſe, & ius habere: & ſecus ſit in fideicommiſſa-
rio ante reſtitutionem ſibi factam. Nec ad rem
confert, quòd reſpondet Zuchardus nume. 202.
uer. ad tertium reſpondeo, non eſſe uerum, quod
hæres præſumatur habere ius propter aditionem,
173 quia nec † aditio præſumitur. l. ſi filius. C. de pe-
tito. hæred. non inquam ad rem facit, quando
quidem ſatis ſe ius habere oſtendit, dum teſta-
mentum, in quo ſcriptus eſt, iudici producit. Ad-
uerſus tamen relatam & obſirmatam commu-
nem ſententiam ſenſit Zuchardus hic nume.
199. adductus primò ex d. l. ult. C. de codi-
cill. quam demonſtrauimus illius opinioni non
ſuffragari.

Secundò ea ratione nititur Zuchardus, quòd
lex hæc fauorabilis eſt, (ut ſupra diximus q. 3.)
ob id extendi debet ad fideicommiſſarium, qui
lato ſumpto uocabulo hæres dicitur l. hæredes.
la ij. ff. de verbo. ſignifi. quod (inquit Zuchardus)
procedere uidetur etiam ante reſtitutionem: quo
174 niam hodie uidemus † fideicommiſſarium trãſ-
mittere ius deliberandi, iuxta l. cum antiquiori-
bus. C. de iure delib. quæ, etſi de hærede loqua-
tur, in hoc tamen fideicommiſſario etiam locum
habet, ut ſcribunt Bart. in l. cùm filiofam. nume.
54. de leg. 1. & Iaſ. in l. 1. §. de illo, 3. notab. ad tre-
bell. communem teſtatur Decius conſ. 478. num.
5. & Ripa d. l. cùm filio. in fin. & ibi clarius ad rẽ
noſtram Antonius Baue. nume. 186. Verùm re-
ſpondetur, extenſionem hoc caſu non concedi,
cùm diuerſa ſit ratio inter hæredem & fideicom-
miſſarium, quemadmodum ſupra demonſtraui-
mus. Nec allegatum ſimile de tranſmiſſione ad-
uerſatur, quoniam quò ad caſum illum fideicom-
miſſarius hæredi æquiparatur, eo quia & ipſe fidei
commiſſarius ſaltem iudicis habet officium, quo
compellere poteſt hæredem adire & reſtituere.
ſuum ergo illud ius tranſmittit; ſed in caſu noſtro
præſupponimus ipſum fideicõmiſſariũ ab hæ-
rede nihil eſſe conſecutum, atq; ita nullum ius in
ſua perſonam fundatum habere, quo opus eſt, ut
mittatur in poſſeſſionem ex hoc edicto. quod ta-
men ius adeſt hæredi, imò in caſu tranſmiſſio-
nis lex plus fauet fideicommiſſario, quàm hæredi,
175 cum † hæres ante aditam hæreditatem dece-
dens non traſmittat adeundi facultatem. l. uni-
ca. §. in nouiſſimo. C. de cad. tollen. & tamen (ut
diximus) fideicommiſſarius tranſmittit; differen-
tiæ rationem adſerunt omnes. d. l. cùm filiofam.
& ibi omnium clarius Soc. Iun. nume. 236. nõ eſt
ergo q̃ à caſu illo ad noſtrũ ſumatur argumentũ.

Tertiò

Tertiò motus eſt Zuchardus ad aſtruẽdã ſuam
hanc opinionẽ,ea ratioue, quia videmus hoc be-
neficium ſubſtituto uel per vulgarem, vel per pu-
pillarem concedi, ut iufra q. 28. dicemus, ergo &
176 huic fideicommiſſario, qui largo ſumpto † vo-
cabulo ſubſtitutus dicitur, ita Alex. in rubr. C. de
impub. & aliis ſubſti. & Decius iu l. in teſtamẽto.
nu. 9. C. de mil. teſta. Verùm reſpouderi poteſt, di-
uerſam eſſe rationem fideicõmiſſarii & ſubſtitu-
ti: ſi quidem ſuhſtitutus poſteaquam euenit ca-
ſus ſubſtitutionis, hęres propriè eſt, & ſuo iure pe
tit, quia nihil amplius è manu alieua expectat: fi-
deicommiſſarius verò poſt euentum cõditionis,
verbalem reſtitutionem ſaltem expectat, & ſine
177 ea nullum ius babet. Quihus iutelligimus † ſta-
tutum Patauiuum ſub rub. De citanouibus, cap. ſi
ad aliquem, quo conceditur fideicommiſſarium,
cui uec re, uec uerbo facta eſt reſtitutio fideic. eſſe
mittendum in poſſeſſiouem bouorum defuncti,
eſſe iuris communis correctorium, & ob id ſtri-
ctè intelligendum.

178 QVAERO vigeſimo quartò, an huius † con-
ſtitutiouis remedium concedatur fideicommiſſa
rio, cui re facta eſt reſtitutio fideicommiſſi? Et nõ
concedi affirmauit Bart. hic nume. 9. verſi. autem
eſt facta reſtitutio in re. idem ſenſit Alber. nu. 10.
Decius nume. 26. verſi. Si uerò. Mantua in prima
lect. nume. 94. & Zuchardus uume. 218. nec eſt
qui ab hac diſſentiat. Ea ratione mouentur, quia
hic fideicommiſſarius ex reali hac reſtitutioue fa
179 ctus eſt poſſeſſor; † fruſtra ergo petit, quod iam
habet, iuxta. §. ſi res aliena. inſti. de lega. & cùm re
medium hoc ſit adipiſcendæ, fruſtra conceditur
illi, qui iam poſſeſſionem adeptus eſt. Hinc, ſi ca-
deret a poſſeſſione, ei remedium hoc non conce-
deretur. §. ſequẽs, ibi, pro hærede, inſtit. de interd.
Alex. conſi. 183. num. 3. lib. 5. Quæ vera iuris ſen-
180 tentia fortius procedet, cùm † reſtitutio hæc fi-
deicommiſſi facta eſt re & uerbo, ut relati iuris
interpretes, prælertim Zuchardus, memoriæ pro
diderunt. Declaratur hæc ſeutentia ſecundum
Bartolum, Corneum. nu. 16. ad fiuem, & Zuchar-
dum, ut non procedat, quando hic fideicommiſ-
ſarius peteret ſe mitti in poſſeſſionem ad ſuæ poſ
ſeſſiouis cõfirmationem, quod concedi ſolet. qua
de re infra latè q. 44. diſſeremus.

181 QVAERO vigeſimo quiutò, an hoc † re-
medium coucedatur fideicommiſſario uniuer-
ſali, cui ſacta eſt reſtitutio uerbo tantùm? Et
concedi ſaltem vule huius conſtitutionis reme-
dium affirmauit Bart. hic nume. 9. verſi. Aut facta
eſt reſtitutio uerbo, poſt antiquos, quos recen-
ſet, communem teſtatur Decius hic nume. 25.
verſic. ſed tamen prædictis. Iacobinus a ſancto
Georgio. nume. 20. Corneus. nume. 15. Mantua
in prima lectura num. 96. Guido Papæ conſi. 140.
col. 3. Iaſ. conſi. 214. colum. vlti. lib. 2. & Zuchar-
dus. nume. 204. commuuem etiam hanc eſſẽ ſcri-
pſit & probauit Bellouus lib. 4. ſupp. iuris. capit.
19. nume. 5. & conſi. 42. num. 5. alios, generatim
loquendo, recenſet Tiraq. Tract. le mort a ſaiſit
le uiu. parte 2. declar. 11. num. 5. ſed in ſpecie his
addo Ripam in l. Centurio. nume. 51. ff. de vulg.
Aret. conſi. 37. in fin. Aug. conſi. 137. colum. ulti.
verſic. ſuper hoc videudum. Gozad. conſi. 93. nu-
me. 8. Rubeum conſi. 64. num. 1. & Soc. Iuu. cõſi.
92. nume. 8. lib. 1. Horum ſententia primò ea ra-
182 tione firmatur, quòd in hunc † fideicommiſſa-
rium in teſtamenti ſcriptura comprehenſum trã-
ſeunt iura actiua & paſſiua. l. facta. iu princ. ff. ad
Trebel. quemadmodum ergo hæres poteſt ſpontè
ingredi poſſeſſionem, ita pariter hic fideicommiſ
ſarius, ex quo hæredi æquiparatur. Zuchardus ta
men hic uume. 205. ambigit. Confirmat ſecundò
Decius nume. 26. verſicu. ad hoc facit: quòd ille,
183 qui titulum habet, ſua auctoritate poteſt † va-
cantem poſſeſſionem ingredi, ut adnotauit Bald.
hic, & Bar. iu l. cum ſolus. ff. de uſucap. & Gozad.
conſi. 91. num. 4. Galliaul. in l. Cent. num. 105. de
vulg. Cùm ergo fideicommiſſarius titulũ habeat
ita, vt hæres, miſſiouem hanc couſequi poterit.
Eſt tamen hæc conſideratio dubitabilis, cùm hæc
conſequentia uon procedat, ut infra attingam. &
in ſpecie Decium reprehendit Zuchardus hic nu
me. 205. verſi. Quod fuudamentum. Scribit etiam
hic Zuchardus. num. 206. conferre ratioues ab eo
allegatas in præcedenti quæſtione a nobis relata.
de earum ueritate iam ſatis eo loci diximus. Qui-
bus rationibus ſatis reſpondetur illis difficultati-
bus, quas Decius hic nume. 26. & Zuchardus nu
me. 206. excitaruut: ut illi primæ, dum inquit De
cius, quòd hæc conſtitutio loquitur in hærede:
184 ſed † fideicommiſſarius propriè hæres non eſt,
Alex. conſi. 82. uume. 6. lib. 2. ergo in eo ipſius cõ-
ſtitutionis remedium locum uou habet. & in ſpe
cie reſpondet idem Decius, argumẽtum relatum
procedere in ſtatuto contra iuris communis di-
ſpoſitiouem, ſecus eſt iu diſpoſitione legis & ſta-
tuti, quæ ſecundum ius ipſum commune eſt, ut
ſcribũt omnes in l. 1. §. de illo. ff. ad Trebel. quam
reſpouſionem probauit & Zuchardus. Secundò
185 mouet difficultatem Decius, † fideicommiſſa-
rius capit de manu hæredis. Alex. d. conſi. 82. nu-
me. 6. & idem Decius conſi. 424. num. 15. ergo ei
nou competit hoc beneficium. Reſpondet De-
cius, & rectius Zuchardus dum inquit, non eſſe
bonam couſequentiam, nou poteſt ſua auctorita-
te capere, ergo nou habet hoc beneficium: quo-
niam videmus hæredem habere hoc beneficium,
& tamen capere ſua auctoritate non poteſt poſ-
ſeſſiouem ab alio occupatam. l. 5. ff. quorum bo-
norum. & dixi latè ſuprà remedio primo. Acce-
dit quòd ſupra ſæpe diximus, nec etiam econtra
ualere conſequentiam, poteſt ſua auctoritate ca-
pere poſſeſſiouem: ergo ei remedium hoc com-
petit. ſunt itaque hæc duo ſeparata, ob id ex uno
ad alterum non infertur, iuxta. l. vlt. C. de calum.
Hac communi opinione probata atque conſtabi-
186 lita infertur declaratio ad † ſtatuta, quæ conce-
duut fideicommiſſario miſſionem in poſſeſſionẽ
iu bonis defuncti, ut intelligãtur reſtitutione ver-
bali facta: ita in ſpecie reſpoudit Soc. Iun. d. conſi.
92. num. 9. lib. 1.

Extenditur hæc iuris ſeutentia, ut locum etiam
187 ſibi uendicet eo in caſu, cum † hæres iam ade-
ptus eſt poſſeſſionem ipſam: ita affirmarũt Alex.

hic nu.8.Iaſ.nu.8.Cur.Iun.n.44. & latè Zuchar dus nu. 215.Ea ratione monetur Alex.quia uide-
188 mus † petitionem hæreditatis dari fideicom miſſario contra hæredem granatum, dum retinet res reſtituendas: quæ tameo petitio nõ cõceditur hæredi ipſi, qui bona ſemel eſt conſecutus; nec ei conceditur ſi caderet ab earum poſſeſſione. ita gl. in l.ita tamen.§.ſi ex Trebelliano. i verſ. actiones, ibi,ſed an poteſt.ff.ad Trebell.& in l.ult.in gloſſa magna ad finem. ff. de petitio.hære.ita hic dicondum eſt;quòd licèt ipſi hæredi non amplius concedatur hoc beneficium, conceditur tamen fideicommiſſario.

Secundò ea ratione mouetur Zuchardus num. 216.fideicommiſſarius loco hæredis eſt ſola mediante reſtitutione.l. facta. ff. ad Trebell. & ideo
189 † niſi quatenus ſit reſtitutio ſubrogatus, quemadmodum docuit Baldus in l. 1. 2. addito. col. 1. nume. 2. ff. de petitio.hæred. dum inquit, qood non tranſit in fideicommiſſarium id, quod non fuit penès hæredem. Cùm ergo in caſu noſtro ſolum facta ſit reſtitutio uerbo, & non re, ſequitur in ipſum fideicommiſſarium non eſſe translatam poſſeſſionem illam realem, quæ penès hæredem eſt. Sequitur ergo opus eſſe noua apprehenſione, ob quam hoc remedium concedi debet.

Tertiò ego rationem hanc conſidero, quòd, licèt inſtitutus primo loco conſecutus ſit poſſeſſionem bonorum hæreditatis, ſubſtitutus, qui per directam pupillarem ſuccedit, hoc beneficium haber, vt infrà. q.28.dicemus: & tamen opus eſſet contrarium dicere, ſi poſſeſſio iam defuncti eſſet his caſibus conſideranda.

Aduerſus tamen hanc opinionem ſenſerunt Cynus hic & Salic.col.3.q.1.ad finem. & dubitauit Sapia nume.73.Primò adducebātur, quòd ex quo ipſi hæredi, qui iam ſemel illam eſt conſecutus; non concederetur, ita nec huic fideicommiſſario, qui illius loco ſucceſſit. Reſpondet Zuchardus nume.217.non eſſe bonam conſeqoentiam: hæredi non conceditur, ergo nec fideicommiſſario. quoniam diſpar eſt unius & alterius ratio: ſi quidem fideicommiſſarius poſſeſſionem nunquã habuit, quam tamen hæres conſecutus eſt. & hãc conſequentiam non procedere dixit Baldus in d. l.1.col.1.uerſ.ſed quid ſi.ff.de per.hæred.dum aſſirmat, hoc beneficium concedi illi, cui per inſtitutum abſque ſcriptura facta eſt reſtitutio. quod probat. & Alex.hic.Secundò ea ratione mouētur, quòd ex quo hæres ſemel eſt adeptus poſſeſſionẽ,
190 illa bona non dicuntur amplius † hæreditaria, ſed patrimonialia ipſius hæredis.§.1.inſti.de hære di.inſtit.Iaſ.in l.1.§.ueteres.nume. 14. de acquir, hæred.& l.ſicut maior.C.de repud.hæred.ut hæredi ergo non deber concedi, ita nec fideicommiſſario. Verùm reſpondetur, ut iam diximus, hanc cõſequentiam non procedere.& quod dicitur patrimonium hoc hæredis eſſe factũ, intelligitur quò ad ipſum ſolum hæredem, non autem quò ad fideicommiſſarium, qui cum defuncto ſuccedat, dicitur in hæreditate ſuccedere, attēto ſcilicèt initio. argumẽ.l.titulo,i.ii.ff.de acquir.rer.dom.atque ita ſenſit hic Zuchardus 217.uerſ.& nec obſtat. Tertiò Sapia hic num.73. argumētatur, quòd ex quo
191 † fideicommiſſarius loco hæredis ſuccedit. l. qui quadringēta.l.poſtulãte.§.1.ad Trebel. quòd. etiam eius naturam ſapere debet. l. ſi eum.§. qui iniuriarum.ff.ſi quis cautio.cum ergo hæredi hoc caſu non concedatur hoc beneficium, etiam debet fideicommiſſario præſtari. Verùm ex iam relatis ſatisfactum credimus, præſertim ex his quæ ſupra attulimus in ſecundo fundamento à Zuchardo conſiderato.

192 QVAERO vigeſimo ſextò, an † huius noſtræ conſtitutionis remedium concedatur fideicõmiſſario, cui relictũ eſt fideicommiſſum in codicillis? Et concedendum eſſe affirmauit Bal. hic nu. 36.uerſ.& hæc uera ſunt.idem in l.ultim.C.de codic.& in additio. ad Specula. tit. de teſta. col. ult. cum eo ſenſerunt Caſtren. d.l. ult. col. pen. C. de cod. Alexan. hic. nume. 7. Decius nume. 26. Iacobinus nume. 19.& Coroeus nume. 15. Mantua in prima lectura nume. 99. Zuchardus. nume. 207.idem reſpondit Rubeus conſi. 64. nume. 1. Quæ quidem uera iuris ſententia probatur illo ſatis ſolido fundamento, quo vſus eſt Baldus. Codicilli dicuntur teſtamentum ex larga ſignificatione. glo. l. 2. in verbo, perſonales. C. communia de lega. Alex. l. 2. nume. 4. de leg. 1. Iaſ. l. ſi idem.C.de cod.cùm ergo hæc conſtitutio fauorabilis loquatur de teſtamento, extenditur etiam ad codicillos, arg.l. filium habeo. ff. ad Macedo. cùm præſertim hoc caſu eadem ſit ratio in codicillis, quæ & in teſtamento; nempè ſcripturã, qua hic fideicommiſſarius manifeſtè oſtendere poteſt, ſe uocatum.

Secundò, inquit Zuchardus hic nu. 109. verſ. ſecundò, &c.eſt caſus in d. l.ulti.C.de cod. ſecundum ſuam inductionem, quam tamen minus veram eſſe ſuprà q. 13. oſtendimus. Aduerſus Baldum & cæteros relatos ſenſerunt Cynus, Raynerius, Angelus, Salicetus, Fulgoſius, & Corneus hic, à quibus nõ diſſentiunt Cur.Iun.& Sapia hic, ille num.87.iſte nume.12.hanc niſus eſt probare Bald.conſi.317.Quando eſt unum teſtamentum uerſ.ſecundum quidem, lib.1.& Albericus hic au nume.11.in fi.Pract.Papien.in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſtamento.in gloſ.nec abolitã. nume.1.idem ſenſit Iaſ.d.l.ult. nu. 16. C. de cod. Cùm codicilli non ſunt teſtamento confirmati. Et mouentur primò, quòd ex quo ab inteſtato uenientes grauati reſtituere non habent hoc beneficium, vt diximus ſuprà q. 9. ita nec ij fideicommiſ-
193 ſarii, quibus fit reſtitutio, cùm † nemo plus iuris in aliũ transferat, quàm ipſe habeat. l. nemo plus de reg.iuris. Verùm reſpondet & rectè Alex. hic nume.7.quòd fideicommiſſarij nihil à uenientibus ab inteſtato conſequuntur, ſed potius à legẽ, quòd probant & Mantua in d.prima lectura. nu. 100.& Zuchardus nu. 210. ubi ſubiungit & ſecundam reſponſionem: nampè, diuerſam eſſe rationẽ inter uenientes ab inteſtato, & fideicommiſſarios. Nam ab inteſtato uenientes ſcripturam, qua res manifeſta redditur, oſtendere non poſſunt; fideicommiſſarii uerò poſſunt. Accedit & tertiò

tertiò, non eſſe bonam conſequentiam, non da-
tur hoc beneficium his ab inteſtato uenientibus,
ergo nec fideicommiſſarijs, quibus ſit reſtitutio.
hoc vel ex eo patet, quod ſuprà diximus præceden
tibus quæſtionibus, dum oſtẽdimus fideicommiſ
ſarijs concedi hoc remedium; cum tamen primis
hæredibus, ut iis, qui iam adepti ſunt poſſeſſio-
nem, non concedatur.

Secundò itaque loco mouentur relati Docto-
res inter multa, quæ requiruntur, ut petens ſe mit
ti in poſſeſſionem ex hoc remedio mittatur, illud
eſt omnino neceſſarium, ut oſtendat teſtamen-
tum, quemadmodum hic in textu legitur. Sed hic
fideicommiſſarius oſtendere poteſt: quia præſup
ponitur factum non eſſe. & licèt oſtendi poſſint
194 codicilli, non tamen idem ſunt, † quòd teſtamẽ
tum. l. ſi idem. C. de cod. non ergo uidetur iis con
cedendum beneficium hoc. Verùm reſpondet Zu
chardus num. 210. uerſ. ad tertium. ex ſuprà rela-
tis, imò cenſeri factum teſtamentum largè. Ac-
cedit, quòd cum idem ſint codicilli quò ad effectũ
huius probationis, quod teſtamentum, nõ habet
195 locum diſpoſitio † l. ſi idem. C. de codicil. quæ
procedit quando differentia eſt etiam in ſubſtan-
tia, ut declarant Soc. Iun. conſi. 159. num. 20. lib.
1. & ſentiunt Docto. præſertim Corneus in d. l. ſi
idem. & Pariſ. conſi. 110. nu. 35. lib. 1. & in c. quo-
niam contra. nu. 24. poſt Abbatem ibi de proba.

Tertiò adducuntur relati Doctores ea ratione,
196 quòd † uenientes ex codicillis dicuntur ueni-
re ab inteſtato. l. conficiuntur. de iure cod. ergo eis
beneficium hoc concedi non debet. Reſponſio
eſt facilis, quia d. l. conficiuntur, inquit, quòd di-
rectò ſuccedentes dicuntur uenire ab inteſtato;
ſed nos de eis non loquimur, ſed de fideicommiſ-
ſarijs, quibus ex codicillis fideicõmiſſum pręſta-
tur: atque ita reſpondet Zuchardus hic nu. 210.
uerſ. ad tertium.

Quartò ac ultimò cõſiderabat Cur. Iun. hic nu.
87. & eo tacito pro more Sapia. nu. 12. non uale-
re in caſu noſtro conſequentiam à teſtamento ad
codicillos, cùm longè maior adhibeatur fides te-
ſtamento, ob maiorem numerum teſtium, quàm
ipſis codicillis. l. 3. §. eiuſdem, ff. de teſtib. Ve-
rùm rectè ſatisfacit Zuchardus hic nume. 210.
verſi. ad quartum. dum inquit, quòd tanta fides
adhibetur codicillis quò ad in eis contenta, vt
teſtamento: non ergo conſtituenda differentia.
197 Hinc dicimus † codicillos continere perfectam
voluntatem quo ad eſſe ſuum, ut teſtamentum
quò ad ſe, non autem comparatiuè: ita declarat
Portius inſt. de teſta. in princ. nume. 5. Accedit
(ut rectè inquit Zuchardus) quòd non eſt bo-
na conſequentia: codicilli minorem numerum
teſtium habent, ergo uocati in eis non habent
hoc beneficium, ut uocati in teſtamento. Nam vi-
demus filiis inſtitutis in teſtamento duobus teſti-
bus adhibitis confecto, quod iure valet, con-
cedi hoc beneficium, quemadmodum dicemus
infrà q. 40. ita videmus maiorem adhiberi ſolen-
nitatem teſtamento in ſcriptis, quàm nuncupa-
tiuo, & tamen inſtituto in nuncupatiuo conce-
ditur hoc beneficium, ut ſuprà q. 15. oſtendimus.

Diſceptatio hæc ceſſat hic Patauii, cum hæres vel
fideicommiſſarius vult mitti in poſſeſſionem bo-
198 norum defuncti ex huius ciuitatis ſtatuto † ſæ-
pius commemorato ſub rubrica De citationibus.
cap. ſi ad aliquem. ſiquidem & qui ex codicillis
fideicommiſſum in poſſeſſionẽ mitti debet cum
ſtatutum de eo cui ex aliqua ultima voluntate ſuc
ceſſio eſt delata, eſt vltima voluntas ampla ſigni-
ficatio, quæ & codicillos propriè comprehendit,
vt omnes ſcribunt in rubr. de teſta. in inſtit. & con
fert rub. extrà de teſta. & vlt. volunta.

199 QVAERO vigeſimo ſeptimò, an hoc † re-
medium noſtræ conſtitutionis concedatur illi fi-
deicommiſſario, cui, & ſi à grauato hærede nul-
la facta eſt fideicommiſſi reſtitutio, à lege deferun-
tur iura & actiones ſine aliqua hominis reſtitu-
tione, qui quidem legis caſus enumerati aliquot
ſunt in l. pen. §. vlt. ff. ad Trebell. Hac itaque in re
Bar. hic nume. 9. verſ. addo etiam, & conſi. 91. In
quæſtione uertente. lib. 5. affirmauit concedi, &
cum eo ſenſit Zuchardus hic num. 226. & Iacobi
nus num. 15. in fin. & nu. 16. Riminal. conſi. 258.
nu. 7. lib. 2. quibus addo Alex. conſi. 4. num. 16. in
fi. lib. 2. Ruin. conſi. 28. nume. 2. in fine lib. 5. Iaſo-
nem conſ. 214. nu. 3. lib. 2. Ripam. l. Centurio. nu.
51. de uulgar. Rubeum conſi. 64. in fin. & vno ver
bo ſenſit hic Curt. Iun. nume. 49. in fine. & Be-
roius in conſ. 58. nume. 1. & nume. 5. lib. 1. Illa eſt
clara & uera ratio, quia idem operatur lex in hoc
quòd uerbalis reſtitutio ab hærede facta, cùm iu-
ra actiua & paſſiua in hunc fideicommiſſariũ trã-
ſeãt. Nec aduerſatur, quod etiam his in caſibus fi-
200 deicommiſſarius † habet capere de manu hære-
dis poſſeſſionem, ut inquit Bald. l. pen. ff. ad Tre-
bel. & eum ſecuti ſunt Alex. in l. 1. §. ſed & quoties,
& ibi Ripa num. 6. ad Trebell. Decius conſi. 424.
nu. 15. quia reſpondeo ex ſententia Zuchardi hic
nu. 418. Baldum loqui, cum ipſe hæres poſſidet,
ſed ubi nõ poſſidet, poteſt autoritate iudicis. Quo
201 circà † eccleſia, cui relictum eſt fideicommiſ-
ſum, ſine alia grauati reſtitutione, poterit hoc re-
medio in poſſeſſionem mitti, cùm in eam ſine re-
ſtitutione tranſeant iura & actiones fideicommiſ
ſi. l. ult. & ibi gl. in uerbo relictorum. C. de ſacroſ.
eccle. & ibi Iaſ. latè Tiraquel. De Priuilegijs piæ
cauſæ, priuileg. 39. & tex. clarus in. §. ſi quis autem
pro redemptione, in auth. de eccle. titu. atq; ita in
ſpecie reſpondit Alex. d. conſi. 4. num. 16. Iacobi-
nus hic num. 16. & Corn. nu. 16. Iaſ. d. conſi. 214.
num. 3. qui pro hoſpitali, cui relictũ fuerat fidei-
commiſſum cõſuluit. & idem ſenſit hic Cur. Iun.
nu. 49. in fi. qui pro fideicommiſſo relicto cuidã
fraternitati piæ reſpondit. Ita quoq; dicimus cùm
202 nullus apparet hæres directus, & † fideicom-
miſſarius curat fieri proclama, quòd ſi quis præ-
tendit ſe hæredem quòd cõpareat. tunc ſi nullus
comparet, in fideicommiſſarium tranſeunt ſine
alia reſtitutione hominis iura omnia, ex l. pen. §.
cùm autem. C. ad Trebell. & ibi Bar. nume. 3. do-
cuit, hanc praxim, quam Ang. Corneus & cæteri
probarunt. hoc itaq; caſu poterit abſq; alia reſti-
tutione mitti in poſſeſſionem hic fideicommiſſa-
rius: ita in ſpecie reſpõderunt Aret. d. conſi. 37.

in

in fine. & Rubeus d. conſi. 64. in fin. Ita pariter di
cendum eſt eo in caſu, quãdo hæres grauatus alie
203 nat bona † fideicommiſſo ſubiecta, tunc abſque
alia reſtitutione tranſeunt iura in fideicommiſſa-
rium. l. vlt. §. ſin autem ſub conditione. C. commu
nia de lega. glo. d. l. pen. §. cum autem. C. ad Treb.
hoc itaque caſu ſine alia reſtitutione fideicõmiſ-
ſarius mitti poteſt in poſſeſſionem ex hoc edicto:
ita reſpondit in ſpecie Ruinus d. conſi. 28. num. 3.
lib. 5. Ita quoque dicendum eſt in cæteris caſibus,
in quibus ſine hominis reſtitutione iura, & actio
nes in fideicommiſſarium tranſeũt. & ne multus
204 ſim, illos hic non adferam. Illud tamen † non
omitto, quod eſt ad interpretationem ſtatuti Pa-
tauini titulo De citationibus & ordine proceden
di, cap. ſi ad aliquem, quo eſt cautum, in fideicom
miſſarium trãſire omnia iura abſque alia reali vel
uerbali reſtitutione. poterit ergo quiuis fideicom
miſſarius, poſtea quàm reſtitutionis caſus euenit,
petere ſe mitti in poſſeſſionem, ex hoc beneficio:
ita in ſpecie ſtatutum hoc Patauinum declarauit
Anto. Corſetus tract. De poteſtate regia. par. 8. nu.
27. Ita etiam declaratur ſimile ſtatutum Vicen-
tiæ, lib. 3. ſub rub. De mittendis in poſſeſſionem
rerum & hæreditatum defunctorum.

Declarãtur nunc relatæ iuris ſententiæ ac præ-
cedentes quæſtiones de fideicõmiſſario hoc pro-
poſitæ, tunc procedere cùm caſus ipſe fideicom-
205 miſſi euenit, atque ita a † fideicommiſſario pro
bandum eſt, quòd reſtitutionis caſus euenit: ita
praxim docuit Bar. hic num. 9. uerſi. Ad unum ta-
men, & latius hic Zuchardus. num. 211. & num.
213. attulit modum & praxim liquidandi. idẽ cen
ſuit Franc. de Marchis. q. 445. par. 2.

206 QVAERO vigeſimo octauò, an huius † no-
ſtræ conſtitutionis remediũ cõcedatur ſubſtituto
per vulgarẽ, uel pupillarẽ, uel ẽt exẽplarem ſubſti-
tutionem expreſſam? Et concedi affirmarunt hic
glo. in uerbo, ex par. in fin. Bar. nu. 10. Ale. no. 10.
Iaſ. nu. 12. Dec. nu. 27. Cur. Iu. nu. 50. Sapia. num.
51. 52. & Zuchardus. nu. 227. Bart. conſi. 5. nu. 1.
lib. 1. alios multos recenſet Tiraq. tract. le mort à
ſaiſit le uiu. par. 2. declar. 9. nu. 17. & Iacobinus à
S. Georgio. in l. 1. ult. nota. C. eo. Quam ſanè ſentẽ-
207 tiam probant ex † l. 1. hoc titulo. quæ ſolùm af-
firmat, inſtitutum primo loco eſſe mittendum in
poſſeſſionem cùm aduerſus ſubſtitutum conten-
dit. Quòd autem ipſe ſubſtitutus mitti debeat, ſi
ſolus eſt, non diffinit, ſed relinquit in iuris diſpo-
ſitione. Accedit, illam eſſe Alexandri Seueri con-
ſtitutionem, qui fortè loquitur ſecundum edictũ
Adriani, nos uerò ſpectare debemus, quid ſtatue-
rit Iuſtinianus. Secundo itaque loco mouentur
alii eo ſimili, quia uidemus hoc beneficium con-
cedi fideicommiſſario, cui facta eſt uerbalis reſti-
tutio, ut diximus ſuprà q. 25. idem ergo dicẽdum
eſt a fortiori in ſubſtituto, in quem omnia iura
tranſlata ſunt. Accedit & fortius, tertiò, ꝙ Iuſti-
nianus tribuit hoc beneficiũ hæredibus inſtitutis
208 ergo & ſubſtitutis: quia & † ſubſtituti poſt euen
tũ cõditionis dicũtur propriè inſtituti hæredes. id
quod probatur ex. l. hæredis appellatio, & l. ſcien-
209 dũ. ff. de verb. ſig. ubi Alcia. Hinc dicimus, † ſub
ſtitutum directò eſſe hæredẽ inſtitutũ. l. cohæredi.
§. qui diſcretas. de vulg. & inſt eo. in princ. Hære-
des. n. aut inſtituti, aut ſubſtituti dicuntur. l. 1. de
210 vulg. & ꝙ † hæredis appellatione ueniat ſubſti-
tutus ex ſermonis proprietate, affirmarunt Ange.
cõſ. 184. Chariſſime frater. quod reſpõſum ad uer
bum recenſet Alex. cõſi. 36. li. 3. Corn. conſi. 279.
col. 3. lib. 3. & Soc. ſen. cõſ. 257. col. 3. li. 1. quos ſe
cutus eſt Bellonus li. 4. ſupp. iuris. c. 16. nu. 4. 5. ubi
ſcripſit cõſuetudinẽ illã alioq ſtrictè interpretãdã,
ꝙ poſſeſſio defuncti cõtinet i hęredẽ, locũ ẽt habe
re in ſubſtituto. ſimilia cõgeſſit Tir. d. decla. 9. n. 2.

Hęc uera iuris ſnia procedit ẽt cùm ſubſtitutus
eſt in teſtamento uocatus primo loco: nam tunc
poſt inſtitutum mittitur in poſſeſſionẽ: ita Spec.
in tit. De teſtamentis. §. ſequitur. num. 36. Rurſus
211 extenditur, ut locum ẽt habeat, in † ſubſtituto
rei certæ, cui non eſt datus alius cohæres uniuer-
ſalis: nã & is mitti debet in poſſeſſione ex benefi-
cio huius conſtitutionis. Illa eſt ratio, ꝙ detracta
rei certæ mẽtione in totum hæres efficitur. ex tex-
tu notabili admodũ. l. cohæredi. §. vlt. ff. de vulga.
ubi Iaſ. nu. 2. inquit, textum illum eſſe ſingularem
in hanc ſententiam, quam probauit. idem Iaſ. in l.
Cẽturio. nu. 15. & ibi Ripa nu. 95. de vulg. Ruin.
conſi. 54. nu. 7. lib. 2. conſi. 128. num. 13. lib. 3. &
conſi. 51. nu. 2. lib. 4. Dec. conſi. 180. num. 4. Pariſ.
conſi. 59. nu. 5. 9. lib. 2. Soc. Iun. conſ. 95. num. 11.
& conſi. 111. nu. 10. lib. 1. Bellonus lib. 4. ſuppu-
ta. iuris. ca. 18. nu. 1. & Craue. conſi. 61. nu. 5. Quæ
quidem extenſio poteſt declarari ex traditis a re-
latis ſcribentibus nõ procedere, cùm facta eſt ſub
ſtitutio uerbis obliquis, ut apud illos.

212 Intelliguntur quoq; iam relata † cùm caſus ſub
ſtitutionis euenit, & facta eſt liquidatio illius, ex
relatis in calce præcedentis quæſtionis, & in ſpe-
cie Franc. de Marchis. q. 445. ad fin. par. 2. & ante
eum Corneus hic nu. 17. & Alb. nu. 10. in fin. Ri-
min. cõſ. 258. n. 2. lib. 2. & Mantua in prima lectu
ra nu. 101. & in non diſſimili caſu tradit Soc. ſen.
cõſ. 89. lib. 3. & dicemus infrà q. 41. vbi de ceſſio-
nario agemus. Præterea eſt & illud annotandum,
213 quod ſcribunt oẽs in l. 1. ſuprà eo. an † ſubſtitu
tus mittatur in poſſeſſionẽ ex hoc edicto, cùm in
proprietate concurrit cum inſtituto ob conflictũ
rationum, ut in caſu l. ſi pater. cũ l. ſeq. ff. de hęred.
inſt. qua in re mihi placet diſtinctio Iacobini à S.
Georgio. in d. l. 1. in fi. quod aut clarè conſtat hũc
ſubſtitutum concurrere cũ inſtituto in proprieta
te, & tunc ẽt cum eo mitti debet in poſſeſſionẽ:
ita procedit Caſt. & Iaſ. opinio. Aut non conſtat
concurrere, & tunc procedit opinio Bar. & Fulgo
ſij non eſſe mittendum in poſſeſſionem.

QVAERO vigeſimononò, an huius noſtræ
214 cõſtitutionis † remediũ cõcedatur ſubſtituto ex
tacita vulgari, uel pupillari? Recepta magis opi-
nio eſt cõcedi. Hãc probauit Bal. hic nu. 38. & i l.
* 1. ff. de his, q in teſta. delen.* cõem teſtatur Are. in
l. ſi teſtõ. col. vlt. de vulg. idẽ ſcribunt hic Iaſ. nu. 9.
Dec. nu. 27. uerſi. quid aũt, Cur. Iun. nu. 50. Sapia.
nu. 51. Mantua in prima lectu. nu. 105. & Zuchar
dus nume. 228. cõem ẽt teſtatur Tiraq. d. tract. le
mort à ſaiſit le uiu. par. 2. declar. 10. nu. 1. etſi ipſe

H nihil

nihil diffinit. hanc probauit & Bellonus libro. 4.
ſupp. iuris cap. 17. nume. 12. idem cenſuit erudi-
tiſſ. atque clariſſ. Iuriſconſul. Hippolytus Rimi-
nal. in annota. ad conſi. Riminal. ſen. conſ. 258.
nume. 2. lib. 2. & uerè non eſt, qui ab ea diſſen-
tiat. Primò hac argumentatione mouentur. Hæc
conſtitutio ſuum hoc beneficium tribuit hæredi
ſcripto: ſed ſubſtitutus, qui per tacitam ſubſtitu-
tionem uenit ſcriptus in teſtamento dicitur, ergo
& illi remedium hoc cõcedi debet. minor proba-
215 tur, quia † ſcriptũ illud eſſe dicitur, quod ui-
gore ſcripti apprehenditur: ita quoque illud dici-
tur poſſe legi, quod ex ui uerborum expreſſorum
uenit. l. 1. ubi gloſſ. ff. de his, qui in teſta. delen. &
alijs permultis cõprobauimus ſuprà q. 18. Acce-
216 dit quòd & illud † legi dicitur, quod ex intelle-
ctu colligitur: ut poſt Aret. in cap. fraternitatis, de
teſtib. docuit Barb. in l. Cum acutiſſimi. nu. 172.
C. de fideicom. Secundò adducũtur ex uerbis tex-
tus noſtri, qui dum loquitur de hærede ſcripto, lo-
cum etiam habet in eo, qui legis diſpoſitione, ſeu
iuris interpretatione ſcriptus intelligitur. Nã ui-
demus locum obtinere in hærede inſtituto in re
certa nullo uniuerſali cohærede dato, qui tũc le-
gis interpretatione dicitur hæres in totum, l. 1. §. ſi
ex fundo. ff. de hæred. inſt. qua de re diximus ſu-
217 prà q. 18. ſed hic legis interpretatione † uulga-
ris expreſſa pupillo facta tacitã cõtinet pupillarẽ.
l. iam hoc iure. de uulg. ergo hæc conſtitutio, quæ
locum habet in expreſſa uulgari, locum etiam ha-
bere debet pro pupillari tacita, & econtrà pro ta-
cita uulgari. Tertiò accedit, quòd conſtitutionis
huius beneficium conceditur Epiſcopo executo-
ri pro pauperibus Inſtitutis, ut infrà. q. 32. ex cre-
briore ſententia dicemus, & tamen is Epiſcopus
non poteſt dici hæres ſcriptus, ſed ſola iuris inter-
pretatione comprehenſus; ergo idem dicendum
eſt in caſu noſtro. Quartò eo argumẽto utor, quo
in ſimili caſu uſus eſt Tirsq. d. Tract. le mort à ſai
ſit le uiu. parte. 2. declara. 10. nu. 24. Subſtitutio-
nes hæ tacitæ ſunt ex iuris ĩterpretatione (ut iam di
ximus,) ſed quod uenit legis diſpoſitione, illud
218 † proprium eſſe dicitur, ut ſcribũt Bar. & Iaſon
in l. ſi is qui pro emptore, ille nu. 30. iſte nu. 222.
ff. de uſuca. quemadmodum ergo conſtitutio hæc
locum habet in expreſſa ſubſtitutione, ita etiam
in tacita, quæ eſt ita propria ſubſtitutio, ut illa ta-
cita. Quintò ac ultimò confert argumentatio Bel-
loni lib. 4. ſupp. iuris cap. 17. nume. 11. dũ inquit,
219 hunc tacitè † ſubſtitutum eſſe hæredem & pro-
priè, & ob id cõtineri ſub hac diſpoſitione, quo-
niam ſatis dicitur ſcriptus hæres, cum ex lectione
ſubſtitutionis expreſſæ reſultet & illa tacita, quæ
hunc hæredem proprium facit. ita enim uidemus,
ꝗlicèt actus, quo defertur hæreditas, fictus ſit, atta
mẽ effectus hæres ꝓpriè hæres eſt: ita reſpõderũt
Butr. cõſi. 10. Aequitas ſuggerit. & Soc. ſen. conſi.
147. col. 1. li. 1. qđ multis ſimilibus cõprobari põt.

Contra tamen communem hanc doctorum
ſententiam permultæ excitari ſolent difficultates.

Prima illa eſt, quam mouet hic Iaſo. nume. 9.
Remedium hoc hæredi ſcripto conceditur, ſed
220 † ſubſtitutus ex tacita uulgari, uel tacita pupil-
lari non dicitur ſcriptus, ergo illi concedi nõ de-
221 bet. minor, uel ex eo probatur, quòd † ſcriptum
dicitur quod legi poteſt. l. 1. ff. de his, quæ in teſta.
delent. ſed tacita ſubſtitutio legi non poteſt, quia
nec oſtẽdi poteſt l. 2. §. ſed ſi dubitetur. ff. quemad.
teſtam. aper. non ergo poteſt dici ſcriptus. Verùm
reſpondet Zuchardus. num. 233. in fine. imò hãc
ſubſtitutionem eſſe ſcriptam, quemadmodum di-
ximus ſuprà in primo fundamẽto. Prætereà (ut di
cebat Bellonus præcitato loco d. c. 17. nu. 15. uerſ.
Nõ obſtat quòd.) licèt ipſa tacita ſubſtitutio legi
nõ poſſit, bene legi poteſt, hæredẽ eſſe ſubſtitutũ.

Secunda eſt difficultas, quæ ſumitur ex doctri-
na Baldi in l. precibus. nu. 15. C. de impub. & alijs
ſubſt. dum docuit, quòd ſi cautũ eſt ſtatuto, quòd
222 inſtrumenta ſeruentur ad literam, tacita † pupil-
laris non continetur ſub uulgari expreſſa. cũ Bal-
do ſenſerunt Alex. in l. poſt aditam. nu. 4. C. eo. &
Soc. ſen. l. 1. n. 36. uerſ. nouò limita. ff. eo. de uulg.
Corneus cõſ. 14. nu. 8. & conſ. 274. nu. 9. lib. 2. &
cõſ. 276. nu. 8. lib. 8. li. 4. Barb. cõſ. 39. lib. 2. & Bru
nus Tract. Quod ſtatutibus maſculis art. 5. nu. 106.
Hinc reſpõdit Baldus cõſ. 460. Ioãnes lib. 5. quòd
ſi ſtatutũ diſponit, quòd uerba ſtatuti debeant in-
223 telligi ad literã, † maſculinũ nõ concipiet fœmi
ninũ, ut ex ſermonis proprietate ſolet concipere.
& idẽ cẽſuit poſt Corneũ cõſ. 14. lib. 2. Decius l. 2.
num. 101. in fi. de reg. iuris. quibus accedit Alex.
224 conſi. 45. nu. 3. lib. 7. qui ita declarat † ſtatutum
Papiæ. 94. in ciuilibus ſub rubr. In quantũ & qua-
liter mater ſuccedat, ut maſculinum non conci-
piat fœmininum, ob aliud eiuſdem ciuitatis ſtatu
tum 83. in criminalib. ſub rub. Quòd ſuprascripta
ſtatuta non debeant interpretari. ita etiam reſpon
dit Cur. Iun. conſi. 177. nu. 4. Accedit doctrina An
gel. in l. ſi ita ſcriptum. in prin. de liber. & poſt. dũ
225 inquit, † mixtum nõ contineri ſub ſuis ſimplici
bus, cùm uerba ad literam intelligenda ſunt. Re-
ſpondit huic difficultati Decius hic nu. 27. uerba
d. ſtatuti eſſe magis præciſa, quàm ſint uerba hu-
ius cõſtitutionis noſtræ: nã proceſſit ulterius pro
hibẽdo interpretationẽ; quaſi quòd ſi ſimpliciter
dixiſſet, deberet literaliter intelligi, ſecus eſſet. De-
cij reſponſionẽ probauit hic Zuchardus nu. 334.
poſt Socinum, quem citat. Reſpondet & ſecundò
Zuchardus illam doctrinam Baldi in d. l. precibus
eſſe dubitabilem: quia quando ſtatutum tollit in-
terpretationem, intelligitur de interpretatione ho
minis, & non legis: ita docuit idẽ Baldus in l. om-
nes populi. nu. 35. & ibi eum ſecutus eſt Iaſ. ſecũ-
da lect. nu. 53. de iuſti. & iure. & in ſpecie contra
Baldum in d. l. precibus, ſenſit Imola in cap. Ray-
nutius. de teſta. quem ſecutus eſt Barb. in l. cum
acutiſſimi. nu. 167. ĩ fi. C. de fideicõ. & ibi nu. 169.
Baldum in d. l. omnes populi probauit. Cũ Imo-
la etiam ſenſit Ripa in l. 1. nu. 172. de uulg. Illa ra
226 tione, quia † ſtatutum reijciens interpretatio-
nem intelligitur de friuola: ita Bar. in d. l. omnes
populi. num. 65. quem ſecuti ſunt Alex. conſ. 192.
nu. 3. conſi. 198. nu. 18. & cõſi. 211. nu. 7. 18. lib. 6.
& Feli. in cap. 2. nu. 19. de reſcrip. alios retulimus
in commẽtarijs, De Arbitrarijs iudicum lib. 2. ca-
ſu 197. Huc pertinet quod ſcriptum reliquit Bal.

in l.ſi quis filium. C. de liber. præter. dum dixit,
227 quod ſi † ſtatutum reiicit interpretationẽ, intel-
ligitur, de extrinſeca, non aũt de intrinſeca, quę in
tellectualis dicitur. cum Baldo ſenſit Barb. in d. l.
cum acutiſſimi, nume. 167. C. de fideic. ita hic di-
cendum eſt, quoniam, quòd tacita pupillaris
contineatur ſub expreſſa uulgari, quid intrinſe-
cum eſt & intellectuale. Satisfacere etiam huic
difficultati poſſumus ex his, quæ adferemus pro
reſponſione ſubſequentis dubitationis.

Tertiã mouet dubitationẽ Zuchardus hic nu.
230. ex doctrina Baldi in l. a. C. de patr. qui fil. di-
ſtraxe. dum inquit, quòd ſi ſtatutum diſponit, ſta-
228 tuta eſſe ad literam ſeruanda, non eſſe † conceſ-
ſam extẽſionẽ: quia litera eſt, quę oculis cernitur;
non autẽ quæ ſolo intellectu uidetur, atq; colligi-
tur. cum Baldo ſenſerunt Alex. in l. nu. 33. & ibi
Soc. nu. 36. de uulg. idẽ Alex. in l. poſt aditę, nu. 4.
C. de impub. & alijs ſubſt. & Feli. in c. trãſlato. nu.
5. de conſt. & Iaſ. l. nõ dubium. nu. 12. C. de legib.
Verùm duplici reſpõſione ſatisfacit idem Zuchar
dus hic nu. 234. verſ. Nõ obſtat. Baldum loqui de
extenſione, nos verò de ipſamet cõprehẽſione. nã
hic tacitè ſubſtitutus ſub uerbis expreſſis, & quæ
poſſunt legi, ſatis clarè cõtinetur. Et ſatis ſcriptus
hæres dicitur hic ſubſtitutus ex eo quod uenit in
conſequentiam ſcripo d. l. 1. ubi gl. de his, quæ in
teſta. delent. & ſatis ſuprà explicauimus.

Quartam excitauit difficultatem Decius hic
ex doctrina Bal. in c. 1. col. 3. verſi. & ideo, de con-
229 ſtitu. quo loci ait, quòd † ſtatutum tribuẽs exe
cutionem teſtamentis extra ordinem factis, non
comprehendit tacitam ſubſtitutionem, cùm illa
non poſſit dici teſtamentum, ſed ſola teſtamenti
ſuppletio. ita ergo hic dicendum uidetur. Huic
difficultati reſpondet Decius ipſe, & minus rectè
ex ſentẽtia Belloni. d. lib. 4. ſupputa. iuris cap. 17.
in fine. Alia reſponſione ſatisfacit Zuchardus hic
230 num. 235. verſi. Adde, quòd imò † Baldus ſen-
tit, executionem, de qua in noſtra hac conſtitu-
tione, locum habere in his ſubſtitutionibus. quia
aliàs non fuiſſet opus dubitare, an ſtatutum in ca
ſu ſuo locum haberet, ſi lex noſtra, quæ loquitur
de teſtamentis ſecundum ordinem factis, locum
non haberet in his ſubſtitutionibus factis. atque
ita retorquet Zuchardus Baldi doctrinam. Scri-
bit etiam Bellonus d. c. 17. ad fin. in Baldi hac do-
ctrina & traditione non eſſe conſtituendum ali-
quod fundamentum, utpote aduerſus magis re-
ceptas doctorum ſententias.

Quintam mouet difficultatẽ Curt. Iun. nu. 50.
& eo tacito Sapia. nu. 51. ex doctrina Bal. in l. ge-
nerali. ult. nota. C. de ſacroſ. eccl. ubi inquit, quòd
231 † expreſſum & tacitum ſolũ in executione diſ-
* ferunt. quam doctrinam * cõem eſſe teſtatur Fe-
li. in cap. tranſlato. num. 4. de conſt. & Iaſ. in l. cer
ti conditio, in prin. nu. 7. ff. ſi cer. pet. Verùm ſa-
tisfacit Zuchardus hic nu. 235. verſ. ad quartum.
Bald. illud ſolùm affirmare voluiſſe, teſtm̃ ſcriptũ
habere executionem, quam non habet nuncupa-
tiuum in ſcriptis non redactum, ſed coram teſti-
bus factũ. Ea rõne utitur, quia teſtes notoriũ non
faciũt. quam traditionẽ probauimus ſuprà q. 16.

Sextam excitat dubitationem Cur. Iun. nu. 50.
232 & Sapia. nu. 53. quòd illud † expreſſum non di
citur, quod uenit ex mente. l. tutela. ff. de leg. tute.
ubi Bar. & Bald. idem Bar. in l. 1. col. 1. de npo. no-
ui nuncia. ita hic dicendum uidetur. Verùm ſatis
facit idem Sapia. num. 54. imò ſatis dici expreſſũ
quod reſultat ex expreſſo, quemadmodum ſuprà
demonſtrauimus.

Septimam difficultatem aliquando conſidera-
233 bam, quòd † ſubſtitutio expreſſa eſt potentior
tacita, quemadmodum in ſpecie tradunt Bart. &
cæteri in l. precibus. C. de impube. & aliis ſubſtit.
dum uolunt, matrem, quæ in medio eſt, non ex-
cludi per tacitam pupillarem, cùm tamen per ex-
preſſam excludatur. Cùm ergo conſtitutio hæc lo
quatur de expreſsè inſtituto, ac etiam de ſubſtitu
to ex his, quæ ſupra q. 28. diximus, ſequitur non
eſſe argumentandum ab hac expreſſa ſubſtitutio-
ne ad tacitam: quia eſſet argumẽtari à maiori ad
minus affirmatiuè, quod abſurdum eſt, & aduer-
ſus Iuriſcõſultorum & Dialecticorum omnium
traditiones. Id enim per æquè eſſet, ac ſi diceres;
Rex vrbem expugnare poteſt, ergo & miles. Ve-
rùm huic difficultati in non diſſimili caſu reſpon
det Tiraq. d. tract. le mort a ſaiſit le viu. par. 2. de-
claratione 10. ad finẽ. & vnà cũ Baldo in l. Titius.
234 ff. de hæredib. inſtit. conſiderat † ſubſtitutiones
has tacitas dupliciter fieri. unam tacitam & ve-
ram ex mente teſtatoris, ſimulq; ex aptitudine ver
borum prolatorum, & hanc quidẽ operari quod
expreſſam ſubſtitutionem, vt ibi, & no. in l. preci-
bus, in glo. penna. C. de impub. & alijs ſubſt. Alte
ram verò dici fictam & interpretatiuam, quæ &
tacita appellatur, quæ ſolùm procedit de mente
iuris, & per interpretationem extẽſiuam: & hæc
tacita ſubſtitutio non ſemper operatur quod ex-
preſſa. l. vlt. C. de inſti. & ſubſti. & d. l. precibus. in
caſu itaque noſtro dicere poſſumus, ꝙ hæc conſti
tutio locũ habeat in illa ſubſtitutione tacita, quæ
prouenit ex mente teſtatoris, & ſimul ex legis in-
terpretatione, cum illa ſit quæ operatur idẽ quod
expreſſa. Nihilominus verius opinor etiam intel
ligi & procedere quò ad illam tacitam ex ſola iu-
ris interpretatione, quia licèt impropria illa ſit,
tamen hic ſumus in materia fauorabili, & quæ
extenſionem admittit; & propterea iam diximus,
legi illa poſſe quæ iuris interpretatione fiunt.

Octauam ac nunc ultimã difficultatẽ ſimili in
235 caſu excitabat Tiraq. loco iam citato. Duæ † ſpe-
cialitates ſimul concurrere non poſſunt. l. 1. C. de
dotis promiſ. vt nec vna ſpecialitas & vna pſum-
ptio ſimul, ut ſcripſit latè idem Tiraq. de iure con
ſtituti. parte 3. limita. 5. nu. 4. & 5. ſed hic duę ſpe-
cialitates concurrerent, ſi hoc remedium his taci
tè ſubſtitutis concederetur, ergo &c. minor pro-
batur, quia primò ſubſtitutus tacitus, hoc eſt præ
ſumptus intelligitur ſub expreſſo, ideſt debilior
ſub fortiore. Secundò quia hæc noſtra conſtitu-
tio, quæ de hærede expreſsè inſtituto loquitur,
ad hunc tacitè ſubſtitutum extenditur. Hanc dif-
ficultatem indiſſolutam reliquit Tiraquell. in il-
lo caſu ſuo. Nos hic dicere poſſumus non eſſe
ſpeciale, ſed ius cõmune & regulare, quòd tacita

ſubſtitutio ſub expreſſa contineatur: ita pariter
ſpeciale non eſt, quòd conſtitutio noſtra in ea lo-
cum habeat, quia ſi illa eſt propriè ſubſtitutio, ſi
legi poteſt, minimè mirum etiam videri debet,
quin in hac conſtitutione comprehendatur.
QVAERO trigeſimò, an conſtitutionis no
236 ſtræ beneficium concedatur † hæredi hæredis
ſcripti? Et concedi affirmarunt Bar. hic num. 11.
Bald. num. 35. verſ. idem in hærede hæredis. idem
Bal. l. 1. num. 5. ff. de per. hæred. Albér. hic. col. pen.
Decius num. 27. Curt. iun. num. 53. Sapia. nu. 55.
Mantua in prima lectura. num. 100. Zuchard. nu.
236. & Tiraq. tract. le mort à ſaiſit le uiu, parte 2.
declara. 5. nu. 17. qui Specul. & Ioan. Fabri eiuſdẽ
opinionis recenſet. Addo Bald. conſi. 186. Quia
allegationes. col. 3. verſi. Et quælibet dictio. lib. 1.
dum dixit, hoc beneficium eſſe tranſmiſſibile, &
verè non eſt, qui diſſentiat. Illud eſt verum & ſo-
237 lidum fundamentũ, quòd † hæres hæredis pro-
priè & verè dicitur hæres teſtatoris: ſed conſtitu-
tio noſtra tribuit hoc remedium hæredis teſtato-
ris, ergo & huic hæredi hæredis: minor probatur
ex l. vlt. C. de hæred. inſti. quæ inquit, hoc eſſe ex
antiqua iuris regula. & probat. l. hæredis appella-
tio. de verb. ſignific. & l. qui per ſucceſſionem, de
regu. iuris. & intelligitur verè & propriè, ut ſenſit
Baldus in dicta l. ultim. quæſt. 21. C. de hæred. in-
ſtitu. & clarius Iaſô. in l. ſi quis filium. §. vlti. nu-
me. 7. de acquiren. hæred. idem in l. filius famil. §.
diui. prima lectura. nume. 110. ff. de lega. 1. Socin.
Sen. conſi. 155. colum. 3. verſic. Ex quibus, lib. 2.
& Alciat. d. l. hæredis, de verborum ſignific. Hinc
videmus hæredem hæredis contineri in diſpoſi-
238 tione, quæ ſtrictæ interpretationis eſt; † vt in cõ
ditione, quæ etſi in forma ſpecifica adimplenda
eſt. l. qui hæredi. de condit. & demonſtra. attamen
iuſſus dare hæredi conditioni ſatisfacit, ſi dat hæ-
redi hæredis. l. cùm ita datur. §. ulti. de condit. &
demonſtr. atque ita affirmarunt Bar. in l. ſi ſtipu-
latus fuerim per te. nume. 5. de verb. oblig. Aret. l.
paterfam. ad fin. de vulga. Iaſ. d. l. ſi quis filium. §.
vlti. nume. 9. de acquir. hæred. Decius in l. qui per
ſucceſſionem. num. 4. de regu. iur. & ibi Cagnol.
nume. 5. idem Decius conſil. 81. in ſecundo du-
bio. Quanquam in hoc diſſentiant nõnulli, quos
refert Tiraq. d. Tract. le mort à ſaiſit le viu. d. de-
clara. 5. num. 13. & Tract. De retractu conuentio.
§. 1. glo. 6. num. 20.
* Aduerſus tamen [b] receptiſſimam hanc ſenten
tiam, una nec leuis certè excitari ſolet difficultas.
Illa eſt, quòd conſtitutio hæc noſtra non hæredi-
bus ſimpliciter, ſed hæredibus ſcriptis hoc benefi
239 cium tribuit. ſed † hæres hæredis nõ dicitur hæ
res ſcriptus. l. cum filio. l. qui liberis. §. hæc verba.
de vulg. non ergo ei concedi debet. Verùm multis
modis reſpondent Doctores, quemadmodũ latè
recenſet Zuch. hic num. 140. cuius reſponſio ſub
nu. 244. mihi placet, dum ait: regulariter hæredis
appellatione contineri hæredẽ hæredis, d. l. ſcien-
dum, & l. hæredis. de verb. ſign. à qua regula, vt in
d. l. ſciendũ, dicitur, caſus aliqui excipiũtur: inter
quos põt connumerari is ex d. l. cum filio. & d. §.
hæc verba. Exceptionis rationem ſenſit Iuriſconſ.
240 in † d. §. hæc verba. quia hæres hæredis incertus
eſt. quaſi ſentiat iuriſconſultum ex teſtatoris iudi-
cio non uenire. Nam, cùm incertus ſit, ſuper eo te
ſtatoris iudicium cadere non potuit, atque ita ve-
rè d. §. hæc verba. intellexit glo. d. l. ſciendum, &
ibi clarius explicarunt Alciatus & Brecheus. Illa
etiam ratio eo in caſu conſiderari poſſe videtur:
quia, dum pater ſubſtituit filio pupillariter, eo iu
dicio facit, ut filio prouideat, eiq; de idoneo ſuc-
ceſſore caueat: ne periculũ aliquod ei immineat.
§. 1. inſti. de pupil. ſubſti. ſi ergo hæres hæredis eo
caſu ſub hæredis appellatione contineretur, non
eſſet filio cautum, ex quo de illo hærede teſtator
iudicium facere non potuit, cum illi incerta foret
huius hæredis perſona. in caſu itaque noſtro ſtan-
dum eſt regulæ, quòd appellatione hæredis
veniat hæres hæredis. Quibus intelligimus & in
241 hærede hæredis locum habere † ſtatutum Pata
uinum ſub rub. De citationibus, cap. ſi ad aliquẽ.
quo ſancitum eſt eum, cui delata eſt hæreditas ex
teſtamento, eſſe mittendum in poſſeſſionem bo-
norum defuncti. Nam intelligitur non ſolùm de
primo inſtituto, ſed & de hoc hærede hæredis, cũ
re ipſa ei, mortuo primo, ſit hæreditas delata.
Extendit Zuchardus hic num. 245. hanc iuris
242 ſententiam procedere † etiam ſi hæredis ſcripti
quis hæres eſſet ab inteſtato. huius opinionis au-
ctorem citat Bald. in l. 1. col. 1. ff. de pet. hæred. ea
etiam ratione vtitur Zuchardus, quia huius legis
beneficium ceſſibile eſt, & tranſmiſſibile. l. 1. §.
243 hoc interdictum. ff. quor. lega. Ego aduerti † Bal-
dum aliter ſenſiſſe, illius verba hæc ſunt. Sed an
mihi, qui ſum hæres Titij ab inteſtato compete-
ret beneficium. l. edicto, in hęreditate Seij, qui fe-
cit teſtamentum? non videtur, quia non nitor, ut
ex notorio. Hæc Baldus: opinor tamen extenſio-
nem hanc veram eſſe, non ratione illa Zuchardi,
ſed hac potius; quia dum hic hęres hęredis petit
hanc miſſionem, non ex ſua perſona id facit, ſed
ex perſona illius ſcripti hæredis, qui quidem ius
notorium ex teſtamento habebat, qua ex re con-
ſtat illam Baldi rationem non eſſe probabilem.
habebit tamen neceſſe hic hęres hæredis liquido
probare ſe hæredem hæredis, quod ſcripſi præ-
citato loco Bald. & confert reſponſum Soc. Sen.
conſi. 89. lib. 3. qua de re infra quæſtione ſequenti
alia adferemus.
Declaratur primò hæc iuris ſuña, vt locum ſibi
244 non vendicet, ſi hęres † primus iam ſucceſſit ab
inteſtato, & hic hęres ſecundus ex teſtaméto: ita
Cur. Iu. hic. nu. 53. Sapia. num. 55. & latius Zuch.
nu. 246. Ea rõne prima mouetur, quia ex eo teſtõ
notorium nõ redditur, hunc petentem ſe mitti in
poſſeſſionẽ eſſe hęredẽ illius primi defuncti: non
ergo concedi debet beneficiũ hoc. Quòd aũt noto
rium non reddatur, vel ex eo patet, q teſtm̃ hoc
non põt dici teſtm̃ illius primi, qui inteſtatus de-
ceſſit. Cùm itaq; non poſſit illius primi defuncti
oſtendere teſtm̃, ceſſat omnino huius cõſtitutio-
nis beneficiũ. Accedit & illa ſecunda ratio, q hoc
remedium conceditur pro bonis, quæ reperiũtur
tempore mortis teſtatoris, ut clarè probant verba
noſtri text. & infrà q6. 45. dicemus. ſed qñ hæres
iam

iam hæreditatem adiuit, vt adiuiſſe hic præſuppo-
nitur, licèt apprehenſa nũquam fuerit, poſſeſſio,
bona illa efficiuntur propria. l. 1. §. ueteres. ubi la-
tè Iaſ. nu. 14. de acquir. poſſeſſ. non ergo reme-
dium hoc concedi debet. Aduerſus tamen decla-
245 rationem hanc uiſus eſt ſentire † Baldus in l.
1. prima aditione, col. 1. ff. de petitio. hæred. quem
ita intellexerunt Curtius Iun. Sapia & Zuchar-
dus. Sed uerè, ſi Baldi rationes perpendantur,
eiusq; doctrina conferatur cum his, quæ idem
ſcribit in l. 2. in fi. eod. titu. aliter ſenſiſſe videtur.
Sed eſtò ita affirmaſſe, malè profectò ſcripſit,
quia & ſi hæres hæredis ſit primi defuncti re ip-
ſa hæres. d. l. ſciendum, de uerb. ſignif. non ta-
men dicitur primi defuncti ex teſtamento hæ-
res. Secundam rationem pro Baldi opinione cõſi-
derabat Zuchardus, nempè, quòd vbi primus
246 † hæres hæreditatem defuncti adiuit, facta eſt
harum hæreditatum commixtio; quò fit, vt vna
ſine altera haberi non poſſit. l. qui ſe patris. C. un
de liberi. l. quidam elogio. C. de iure deliber.
qui ergo in poſſeſſionem unius mittitur, etiam
alteram conſequi debet. Satisfacit idem Zuchar-
dus. quòd licèt hic ſecundus hæres habere non
poſſit unam hæreditatem ſine altera, d. l. qui ſe pa
tris; attamen ex quo iam adita eſt hæreditas, non
dicitur amplius hæreditas, ſed ipſius hæredis
patrimonium. l. ſed ſi plures. §. filin. de uulgar.
ſecundus ergo hæres non dicitur ſuccedere illi
primo defuncto: cùm in illius bonis nihil am-
plius reperiatur. hæc ergo hæredis perſona im-
mediata ſpectatur. Ego præter Zuchardum, di-
cerem, quòd licèt ob commixtionem non poſſit
hæres unam hæreditatem conſequi, & alteram
omittere, non tamẽ ſequitur quod poſſit utriuſ-
que poſſeſſionem una & eadem uia apprehen-
dere. Nã hæc conſtitutio pro poſſeſſione hæredi-
tatis hæredit, qui teſtatus eſt, concedit hoc re-
medium; pro poſſeſſione uerò hæreditatis pri-
mi defuncti negat. Accedit, quòd argumentatio
247 ex † d. l. qui ſe patris, hic non conuenit, cum
illa diſpoſitio ſit edita ad hæredit damnum, &
odium, ne ſcilicèt unam ſine altera conſequi poſ
ſit: atque ita inuitus illud patiatur: hic verò ad fa-
uorem & commodum.

Declaratur ſecundò, ut locum non habeat
248 hæc † iuris ſententia, quãdo primus hæres iam
in uita ſua adeptus fuiſſet poſſeſſionem, & dein-
de ab ea cecidiſſet: nam tunc illi ſecundo hæredi
non concederetur hoc remedium: ita docuit Bal-
dus in d. l. 1. in additione magna col. 2. ff. de pet.
hæred. Alexan. conſi. 183. nume. 3. lib. 5. & Zu-
char. hic nu. 244. in fine. & nu. 314. ex tex. §. ſe-
quens, inſti. de interd. ibi, pro hærede.

249 QVAERO trigeſimo primò, an † remediũ
hoc concedi debeat ceſſionario hæredis ſcripti?
Baldus in conſi. 186. Quia allegationes. col. 3.
verſ. Et quælibet dictio. lib. 1. ſenſit concedi debe-
re; quia hoc beneficium eſt ceſſibile. Baldum eſt
ſecutus Tiraq. Trac. de retractu conſang. §. 26. gl.
250 3. nu. 19. Primò, quia beneficium hoc eſt † traſ-
miſſibile, cùm hæredi hæredis (ut ſuperiore quæ-
ſtione diximus) competat, ergo eſt etiam ceſſibi-
le, l. quod ſi minor, ĩ prin. ff. de minor. & l. ex plu-
ribus. ff. de admi. tuto. quæ argumẽtatio in hoc ca
ſu procedit ex his, quæ mox ſubiungam: & ſi non
ſemper in cæteris, ut ſcripſit latè ſatis Tiraq. trac.
De Retractu conſang. §. 26. glo. 1. nume. 47. Acce-
251 dit ſecundò, quòd beneficium ex interdicto, † re-
tinendæ poſſeſſionis cedi poteſt, vt reſpondit Bal-
dus conſ. 416. Quidam creditor, col. pen. uerſ. in
gloſſa, lib. 3. Crane. conſ. 191. col. 2. & diximus in
Tract. de retinenda poſſeſſ. remedio. 3. q. 33. ergo
252 & hoc noſtrum. Tertiò cedi etiam poteſt † inter-
dictum, vnde ui, & beneficium ex cap. re integrã-
da. 3. q. 1. quemadmodum multorum auctoritati-
bus comprobaui, trac. De recuperãda poſſeſ. Re-
medio 15. nume. 59. 60. ergo idem dicendum eſt
de hoc remedio adipiſcendæ. Quartò confirma-
253 tur, quòd & facultas † confirmandi poſſeſſio-
nem ex defuncto in hæredẽ per ſtatuti diſpoſitio-
nem poſſe cedi: ut affirmauit Tiraq. tract. le mort
à ſaiſir le uiu, parte ſexta, declaratione. 8. Quintò
ac vltimò ex eo comprobatur, quòd illa facultas
254 † conceſſa à ſtatuto, ut creditor petere poſſit
executionem inſtrumenti ſui crediti, cedi poteſt:
ita Baldus in l. ab Anaſtaſio. 3. notab. C. mand. Ca
ſtren. & Alex. in l. poſtulãte. inſi. ad Trebell. & Pa-
riſ. conſi. 107. nu. 90. lib. 3. ergo idem dicendum
eſt & hoc in caſu, cedi poſſe facultatem hanc exe-
255 quendi hoc teſtamentum. Hinc declaratur † ſta-
tutum Patauinum ſub rubr. De citationibus. cap.
ſi ad aliquem. quo eſt ſtatutum, eum cui delata eſt
hæreditas ex teſtamento, uel ab inteſtato, eſſe
mittendum in poſſeſſionem bonorum defuncti.
intelligitur ſtatutum & de hoc ipſo ceſſionario:
ex relatis. & confirmant uerba illius ſtatuti, ibi,
uel aliquo alio modo, quæ de hoc ipſo modo ceſ-
ſionis rectè poſſunt intelligi. Hæc tamen proce-
dunt facta prius liquidatione hunc eſſe ceſſiona-
rium, ut in ſimili affirmarunt Alexand. conſil.
138. colum. 1. lib. 2. Socinus Senior conſi. 89.
lib. 1. & Decius conſil. 439. nume. 1. in fine. & ſi-
mile eſt, quod ſuperiore quæſtione de hærede hæ-
redis dixi.

256 QVAERO trigeſimo ſecũdò, an huius † cõ-
ſtitutionis remedium concedatur Epiſcopo exe-
cutori teſtamenti, in quo pauperes inſtituti ſunt
hæredes? Et concedi affirmarunt hic Barto. nu-
me. 12. Baldus nume. 36. Alber. nume. 12.
Alexan. nume. 10. Iaſ. nume. 11. Decius nu-
me. 29. Iacobinus nume. 22. Corneus nume.
18. Mantua in prima lectura. nume. 112. Curt.
iun. nume. 51. Sapia. nume. 56. & Zuchardus nu-
me. 251. & Tiraq. trac. le mort à ſaiſit le uiu, parte
7. declara. 5. nu. 6. quibus addo Bal. in l. ſi quis ad
declinandam. in prin. nu. 6. C. de Epiſ. & cler. &
Bertach. trac. De Epiſcopo lib. 4. par. 6. nu. 17. Quę
quidem uera iuris ſententia probatur primò ex
l. ſi quis ad declinandam. §. ubi autem, uerſ. ſi
enim. C. de Epiſc. & cler. quo loci ſtatuit Iuſtinia-
257 nus fauore pauperum valere † inſtitutionem in-
certam ipſorum pauperum; & teſtamenti execu-
torẽ conſtituit Epiſcopũ, quem hæredẽ ſcriptum
his appellat uerbis: ſi. n. hæredum eis & ius & no
mẽ dedimus, ſine falcidiæ tamẽ legis emolumẽto:

neceſſe eſt eos debita exigere, & creditoribus re-
ſpondere. & paulò ante dixerat, Epiſcopum hunc
actiones mouere poſſe. ſi ergo agere, ſi exigere
poteſt, procul dubio petere poſſe debet, ſe mitti
in poſſeſſionem ex hoc remedio. Secundò ea ra-
tione adducitur Decius, & ante illum Bald. d. l. ſi
quis ad declinandam. Epiſcopus & alij executo-
res dum hanc miſſionem in poſſeſſionem pe-
tunt, ex propria perſona non petunt, ſed ex per-
ſona pauperum inſtitutorum; quorum procura-
258 tor † Epiſcopus dicitur. rectè ergo ij petũt, ſe illo-
rum nomine in poſſeſſionem mitti. id, quod cõ-
259 probat Decius illo ſimili: quia uidemus † con-
ditionem illam dandi aliquid furioſo, uel pupil-
lo impleri, cùm curatori furioſi, uel tutori datur.
l. ſi fundus. de condit. & demon. l. Stichũ. §. vſumfructum. & §. ſicuti. de ſolutio. Tertiò inquit Zu-
chardus & ante eum Mantua. in d. prima lectura
260 nu. 154. Epiſcopus eſt † pater pauperum: ita Bal-
dus in l. precibus num. 46. C. de impub. & alijs
ſubſtit. & in additio. ad Specul. tit. De teſta. §. ult.
ſed patri conceditur hoc beneficium, cùm eius
filius hæres inſtitutus eſt in teſtamento, ut infra
q. 33. dicemus, ergo & ipſi Epiſcopo concedi de-
bet. Quartò illa adferri poteſt ratio, quòd Epiſco-
261 pus † pauperum tutor dicitur, & illius locum
obtinet. cap. omnibus. 6. q. 1. & cap. auditis. de in
integr. reſt. Panor. in cap. Abbas. nume. 7. de eo
quod metus cauſ. Garzia Tract. De ultimo fine iu-
ris Canonici & ciuilis nu. 433. ſed tutori pupilli
ſuo nomine beneficium huius conſtitutionis tri-
buunt, ut infrà dicemus, ergo & Epiſcopo. Quin-
262 tò ac ultimò confert, quòd † Epiſcopus hoc caſu
dicitur fideicommiſſarius: ita Baldus Tract. ſub-
ſtitutio. tit. De compendioſa ſubſtitutione nu. 15.
at fideicommiſſario cõceditur hoc remediũ cùm
nullus extat, qui hæreditatem reſtituat, ut hic. ut
iam diximus, ergo & hunc Epiſcopo.

Contrariam opinionem aduerſus communẽ
probauit Barb. in rubr. C. qui admitti. nume. 175.
quem recenſet & hic Decius, qui eiuſdem opinio-
nis retulit Ang. Aret. §. ſubſtituitur. nume. 2. uerſ.
Quòd facit, inſti. de pupil. ſubſt. & ſi in meo codi-
ce nullum verbum de Epiſcopo. Ea ratione addu-
cti ſunt, quam prius perpendit Baldus d. l. ſi quis
ad declinandam, in prin. num. 6. nempè, remediũ
hoc concedi hæredi ſcripto, ut iam diximus ex cla-
ris verbis noſtræ conſtitutionis. Sed hic Epiſco-
pus non poteſt dici hæres ſcriptus, ergo ei conce-
263 di non debet quòd non ſit ſcriptus † hæres, pa-
ret ex l. qui liberis. §. hæc uerba, de uulga. ubi illa
uerba, quiſquis mihi hæres erit, intelliguntur de
hærede ſcripto. atq; ita nõ verificatur in patre, qui
per filium in domino, qui per ſeruum uocan-
tur: ergo idem hic. Reſpondet Decius hic nume.
264 19. † d. §. hæc verba; procedere in patre & do-
mino, qui ad propriam vtilitatem agunt; ſecus in
Epiſcopo, qui pro pauperum vtilitate agit: quem-
admodum curator furioſi, & tutor pupilli. Ve-
rùm Zuchardus hic nume. 251. verſ. quæ ſolutio,
minus rectè ſenſiſſe Decium ſcribit, ſi quidem
(ait ille) ex eo infertur, quòd repudiata hæredita-
te per filium hæredem ſcriptum pater non habe-
ret hoc beneficium, quod eo caſu ad ſui commo-
dum petit; cuius tamen cõtrarium verius eſſe do-
cuit Baldus in l. vlt. in prin. nume. 1. C. de bonis,
quæ liberis. & infrà ſequenti quæſtione dicemus.
Alia reſponſione ſatisfacere conatur Decius, dũ
intelligit d. §. hæc uerba, loqui in diſpoſitione le-
gis; nos verò in diſpoſitione hominis. quæ qui-
dem declaratio ad §. hæc verba, vera non eſt, quẽ-
admodum adnotauit Zuchardus hic num. 251.
verſ. ſecundò reſpondet, & nume. 241. Placet mi-
hi (ut ingenuè dicam quod ſentio) Zuchardi ad
hunc nodum diſſolutio. nempè, hic ius, & nomẽ
hæredis, quæ propriè perſonis pauperum nõ cõ-
ueniunt, ob eorum incertitudinẽ, tranſlata per
legem fuiſſe in Epiſcopi perſonã. d. l. ſi quis ad de-
clinandam. §. ubi autem, verſ. ſi enim. C. de epiſ.
& cler. quo loci adnotauit Salic. col. 2. ad finem.
Diuerſum eſt in caſu d. §. hæc verba, vbi nomen
264 hæredis † reſidet in filio & ſeruo, quò ad ea,
quæ facti ſunt: quibus in terminis is textus intel-
ligitur ab omnibus in l. cùm filiofam. ibi Bar. nu-
me. 5. & Iaſ. num. 86. de lega. 1. Conuenit & alte-
ra declaratio ex eodem, Zuchardo, vt mox ſu-
biiciam.

Secũdò aduerſus receptam opinionem obiici-
tur doctrina Bar. in d. l. qui liberis. §. hæc uerba,
in fine de uulg. quam cæteri eo loci probant.
inquit Bar. quòd ſi teſtator inſtituat hæredem,
& ei hæredes infraſcriptos ſubſtituat deinde
pauperes per aliquem nominandos ſubſtituat:
quòd iſti pauperes non cenſentur ſubſtituti.
Nam (ait ille) ex quo legi non poſſunt, nec
etiam dici poſſunt ſcripti: ita argumentatur
Curt. Iun. hic nume. 53. quod prius excogitatum
fuit à Franciſco Aret. d. §. hæc verba. nume. 11.
uerſ. vltimò tangit. Verùm ſatisfacit Zuchardus
hic nume. 251. uerſ. ad tertium; poſt Iaſ. d. §. hæc
verba. nume. 13. ex mente Baldi in d. l. ſi quis ad
declinandam. numer. 6. Epiſcopum in caſu hoc
noſtro uenire tanquàm procuratorem paupe-
rum, qui ſcripti ſunt: ſicuti ergo alter procura-
tor in caſu huius miſſionis pro ſcripto hærede
audiretur; ita audiri debet Epiſcopus pauperum
265 nomine. Sed in caſu † Barto. d. §. hæc verba,
non eſt diſputatio de Epiſcopo, ſed ſolùm, an
ipſi pauperes ſint, vel eſſe dicantur ſcripti hære-
des: & licèt illis uti non ſcriptis hæredibus nõ cõ-
petat ius illius ſubſtitutionis, non tamen ſequi-
tur quia in caſu noſtro Epiſcopo concedi nõ de-
beat cùm ſcriptorum procurator dicatur; & ſcri-
pti ipſi dicuntur petere medio ipſius Epiſcopi
ſui procuratoris, iuxta l. certè. ff. de preca. & cap.
mulieres. vbi Fel. de ſenten. excom.

Tertiò aduerſus relatam communẽ opinionẽ
argumentatur Barba. d. rub. C. qui admitti. nume.
375. conſtitutio hæc noſtra eſt correctoria, ergo
ſtrictè intelligi ita debet, ne ad hunc caſum exten-
datur. Verùm multis modis ſatisfaciũt Decius &
Zuchardus. illud negare nõ poſſumus, diſpoſitio-
nem cõſtitutionis noſtræ largam admittere inter-
pretationem, atque ita extendi: quod multis iam
explicauimus ſuprà q. 41. Annotanda hæc ſunt ad
266 interpretationem † ſtatuti Patauini ſub rubr.

De

De citationibus.cap.ſi ad aliquem. quo miſſio in
poſſeſſionem hæredi conceditur: vt procedat etiã
& in Epiſcopo nomine pauperum,quibus hære-
ditas delata eſt.quod tamen declaratur, ut infrà.
Extenditur primò hæc recepta concluſio,ut lo
267 cum etiam ſibi uendicet,cùm † executor gene-
ralis datus eſt,ut eſt quãdo in uniuerſum inſtitu-
ti ſunt pauperes,ita Bar.hic nume. 12.& ſequuti
ſunt cæteri iam relati,& in ſpecie Zuchardus nu.
268 252.Nam & ij † executores hæredum uices ſu
ſtinent ; ita Bart. in l.hæreditas,la ij.ff.de hæred.
inſtit.omnes in cap.cùm ubi. de teſt.Alex.conſi.
45.num.12.verſi.nec ſecundum eum lib.primo.
conſi.quarto.num.13.lib.ſecundò.vbi de his exe
cutoribus in ſpecie noſtra loquitur. idem conſil.
98.in fin.eo.lib.2.Ripa in l.Centurio.nume.105.
de vulga.

269 Extenditur ſecundò, ut procedat & in † execu
tore nulla facta pauperum electione, ut ſi teſta-
tor inſtituiſſet pauperes, per Titium executorem
eligendos: nam adhuc executor iſte agit & con-
uenitur nomine pauperum eligendorum: ita cen
ſuit Bart.in l.illa inſtitutio,nume.10. ff.de hæred.
inſtit,omnes in d.cap.cùm tibi, ubi Imo.de teſta.
& in ſpecie noſtra hunc executorem poſſe petere
ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc beneficio. docuit
Zuchardus hic num.253.

270 Declaratur primò, ut non procedat in † epi-
ſcopo;qui ubi alius datus eſt executor in teſtamẽ-
to,nihil ipſe poteſt: ita hic adnotauit Zuchardus.
num.251.ad finem.verſi.Hanc concluſioné,poſt
Baldum,& poſt Bertach. tracta. De epiſcopo lib.
4.par.6.quæſt.7.

271 Declaratur ſecundò,ut non procedat in † exe-
cutore dato pro loco pio ædificando, atque ita
quod nondum ſit: ita reſpondit in ſpecie noſtræ
conſtitutionis Ang.conſi.135.Naucius Maſſioli.
col.2.nam inquit Angelus, conſiderari nõ poteſt
quòd ſit quis executor loci,qui in rerum natura nõ-
dum ſit.tunc enim erit executor cum ædificatum
erit,ſed interim non.quocircà alia actione, vel iu-
dicis officio experiri debet cõtra eos,qui illud ho
ſpitale, vel locum pium cõſtruendum a teſtatore
grauati fuerint.

272 QVAERO trigeſimotertiò, an † huius no
ſtræ conſtitutionis beneficium concedatur patri
cum filius hæres inſtitutus eſt? Et concedi affir-
marunt Baldus hic num.38.Alex.num.12.Iaſ.nu
me.11.Iacobinus a ſancto Georgio, nume.21.&
Zuchardus,num.254.Idem alibi docuit Bal. nem
pe in l.vlt.in princ.num.1. C.de bonis, quæ libe-
273 ris.Illa ratione vſus eſt Baldus hic,quia † filius
gerit imaginem patris.l.cùm aliquis. C. de iure
delibe. Quam ſanè rationem minus veram eſſe
exiſtimauit Zuchardus: quia ſequeretur (inquit
ille,) quòd etiam concederetur patri cùm filius à
ſe emancipatus hæres inſtitutus fuit. id, quod fal
ſum eſt, & infra dicemus. Hanc Zuchardi conſi-
derationem minimè ueram opinor, ſiquidem cũ
filius emancipatus a iure ciuili cognitus non eſt,
& ſibi non autem patri acquirit,nimirum ſi ima-
ginem patris non fert. Secundam rationem attu-
lit Baldus in d.l.ult. C.de bonis quæ liber. quam
274 probauit ibi Caſtren. quia † pater dicitur veni-
re ex quodam iure accreſcendi: nam ab initio pa
ter cenſetur inſtitutus hæres in vſufructu,& filius
in proprietate: ob id filio recuſante proprietas pa
tri accreſcit,& uenienti per ius accreſcendi con-
ceditur beneficium hoc,quemadmodum inſtitu
to in re certa concedi iam ſuprà demõſtrauimus,
quam rationem leui conſideratione reiicit Zu-
chardus. Tertiam rationem perpendit idem Zu-
chardus,quia filius oſtendit patrem eſſe hæredẽ:
& licèt pater propriè hæres non ſit, eſt tamen ex-
tenſiuè legis diſpoſitione: illi ergo concedi debet
beneficium hoc.ſi quidem quòd ex ſcripturæ in-
tellectu percipitur, ex ſcripti recitatione profer-
tur.l.iam hoc iure,de vulga.

* Aduerſus * receptam hanc opinionem ſenſit
Ang.Aret.in §.ſubſtituitur.num.1. inſt.de pupil.
ſubſt.Illa ratione vſus eſt, quam ſuperiore quæ-
ſtione cõfutauimus,nempè patrem non eſſe ſcri-
ptum hæredem:& quæ conſideratio ex tertia ra-
tione mox relata infirmatur.

Extẽditur primò, vt locum etiam habeat hæc
275 concluſio,quando † bona caſtrenſia fuiſſent fi-
lio relicta,& is hæreditatem illã adire recuſaret:
tunc pater hæres fit, & habetur ac ſi ab initio fuiſ
ſet ſcriptus hæres,l.ult.§.ſimili modo.C.de bonis
quæ libe.quanquam illud ex quadam improprie
tate contingat, ut declarat Zuchardus in l.1.nu-
me.5.C.qui admitti.Cùm itaque re ipſa pater iſte
hæres ſit,ſequitur,illi eſſe concedendum hoc be-
neficium, quod in ſpecie affirmauit Zuchardus
hic num.254.ad finem.Erit tamen opus hoc ca-
ſu,quòd pater prius de filij repudiatione doceat,
quemadmodum diximus ſuprà q.28. neceſſariũ
fore ſubſtituto oſtendere, atque probare caſum
ſubſtitutionis eueniſſe. & ad rem noſtram adno-
tauit Zuchardus, quem mox citauimus. ita &
de ceſſionario diximus in fine præcedentis quæ-
ſtionis.

Extenditur ſecundò,ut locum etiã habeat hæc
276 iuris † ſententia quãdo filius hæreditatem adi-
uiſſet: tunc quò ad bona aduentitia patri conce-
ditur hoc beneficium,non ex perſona ſua, ſed ut
procuratori atque adminiſtratori: quemadmodũ
de epiſcopo dictum eſt ſuprà. id quod ſenſit Bal.
in d.l.ſi quis ad declinandam,in prin.nu.6.C.de
epiſ.& cler.dum ſcribit,epiſcopum mitti in poſ-
ſeſſionem pro pauperibus.ut pater pro filio,& in
ſpecie adnotauit Zuchardus hic num.255.quod
uerò dixi ex ſua perſona patrẽ non admitti,uel ex
eo verum demonſtratur,quòd hodie in his aduẽ
277 titijs conſtitutum eſt, † filium hæredem eſſe
nomine & effectu quòad proprietaté. l.cũ opor-
tet,in prin. C. de bonis quæ liber. §. 1. inſtit. per
quas perſo.nob.acquir.& ob id ſingularis ſucceſ
ſor tantùm appellatur.ita egregiè docuit Baldus,
in l.ſi putas.num.4.C.de petitio. hæred. qui ſcri-
278 ptum reliquit,huic † patri non concedi hæredi-
tatis petitionem.Baldum ſecuti ſunt Iaſ.in l. cùm
filiofam.num.82.& ibi nouiſſimè Crauetta parte
3.num.229.& nu.244.de leg. 1. quod eſſe ſum-
mopere adnotandum dixerunt.

Declaratur primò relata cõcluſio,ut nõ habeat
locum

279 locum † quòad bona caſtrenſia per filium ip-
ſum apprehenſa: nam tunc patri non cõceditur
hoc beneficium: ita Zuchardus hic nu. 255. verſi.
ſed in caſtrenſibus, illa eſt ratio, quia hoc caſu pa
ter nec uſumfructum, nec adminiſtrationem il-
lorum bonorũ habet. Addo quòd in his non con
280 ſideratur patria aliqua † poteſtas, ex quo ipſe fi-
lius in his paterfamilias habetur. l. 2. ff. ad S.C.
Macedo.
281 Declaratur ſecundò, ut non procedat † cùm
filius clericus hæres inſtitutus fuit. nam hoc ca-
ſu patri non conceditur hoc beneficium: ita in
ſpecie adnotauit Zuchardus hic num. 255. verſi-
282 culo, ex quibus colligitur. Illa eſt ratio, quia † cle
ricus obtinet bona hæc vt caſtrenſia, vel quaſi:
nec quicquam ex eis patri acquirit. authen. preſ-
byteros. la prima. C. de epiſcop. & cler. omnes in
cap. quia nos, de teſtam. quo loci nouiſſimè plura
ſcribit Didacus. quod intelligitur etiam ſi cleri-
cus eſſet adhuc in minoribus, ut hic ſcripſit Zu-
chardus: nam adhuc nihil patri, ſed in totum ſi-
bi acquirit: ita Abbas & Imola d. cap. quia nos,
& ibi Didacus num. 3. multorum auctoritatibus
comprobauit. Idem dicendum eſt in cæteris,
283 † qui peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe
acquirunt, ut in iuriſconſulto & his ſimilibus,
ſi nomine ſuorum laborum hæreditas eis relin-
queretur.
284 Declaratur tertiò, non procedere † cùm filio
emancipato hæreditas relinquitur: nam tunc pa-
ter beneficium huius noſtræ conſtitutionis non
habet: ita in ſpecie Zuchardus hic numero. 256.
Illa eſt ratio, quia hic filius ſibi acquirit in to-
tum, nec pater legitimus eſt adminiſtrator:
quemadmodum declarat Barto. in l. litis. §. vltim.
ff. de negoc. geſt. Quibus infertur ad interpreta-
285 tionem ſtatuti † Patauini ſub rubr. De citatio-
nibus. cap. ſi ad aliquem, vt procedat etiam cùm
pater petit ſe mitti in poſſeſſionem hæreditatis
filio ſuo delatæ, modò illa hæreditas in totum fi-
lio non acquiratur, ut tribus proximis declara-
tionibus diximus.
QVAERO trigeſimoquartò, an hoc benefi-
286 cium concedatur † patri, eo inſpecto antiquo
tempore, quo filius totum acquirebat patri, iux-
ta l. placet. ff. de acqui. hæred. Et concedi affirma-
uit Zuchardus hic nume. 257. Illa ratione utitur,
quia quemadmodum filio hæredi inſtituto dare-
tur, ita & patri, cui hæreditas hæc in totum ex fi-
lij perſona acquiritur d. l. placet. Prima aduerſa-
287 tur difficultas, quòd † d. l. placet, non procedit
in iure, quod ad acquirendum datur, ut decla-
rat Bart. in l. ſeruo inuito. ff. ad Trebell. quem alij
permulti ſecuti ſunt, quẽadmodum ſcripſit Zu-
chard. in l. 1. num. 2. C. qui admitti. Sed facilis eſt
nodi diſſolutio, ſiquidem loquitur Bartolus in
his, quæ ad acquirendum conceduntur, antequã
hæreditas adeatur. Secunda eſt difficultas, quo-
niam hæc conſtitutio solùm ſcripto hæredi bene-
ficium huius miſſionis in poſſeſſionem tribuit:
ſed pater hic verè non poteſt dici hæres ſcriptus,
nec quò ad hoc, quod facti eſt, nomen hæredis in
patrem tranſit: ita Bar. in l. cum filiofam. num. 5.
de lega. 1. Quocirca Zuchardus hic nume. 258.
verſic. ad primum reſpondet, ſcriptum reliquit,
hoc caſu defendi poſſe opinionem Ange. Aret. d.
§. inſtituitur. num. 1. inſti. de pupil. ſubſtit. in hu
ius nodi diſſolutione perplexè loquitur Zuchar
dus, & pugnantia quodammodò ſcribit. Ego opi-
nor dici poſſe, quòd licèt ante aditam hæreditatẽ
filius hæres ſit, nihilq; dici poſſit patri quæſitum,
288 attamen hæreditate adita iure omnia † directa
atque vtilia in patrem tranſeunt. l. ex facto. §. Iu-
lianus. de vulga. ſubſti. & l. acquiritur. de acq. rer.
dom. & ſcribunt omnes in l. cùm filiofam. ibi Ba-
uerius. num. 92. poſt Aret. de lega. 1. & licèt filius
nomen hæredis retineat, eſt tamen nudũ nomen
facti, quod nullius ferè effectus eſt, ut eo loci ad-
289 notauit Bauerius nume. 101. licèt ergo † filius
& non pater dicatur propriè hæres ſcriptus, ut
etiam eo loci adnotauit Cranet. in ſecunda parte.
num. 153. 158. nihilominus translatis omnibus
actionibus in his, quæ iuris interpretatione prò
hærede ſcripto habetur, cõceditur hoc beneficiũ;
ut diximus ſupra de inſtituto ĩ re certa, nullo vni
uerſali cohærede dato; ac aliis ſimilibus caſibus.
290 QVAERO trigeſimo quintò, an † hoc re-
medium cõcedatur patrono, cùm eius ſeruus hæ
res inſtitutus fuit? Zuchardus hic nu. 258. uerſ.
iuxta prædicta, quæſtionem hanc propoſuit, ſed
eam non abſoluit. Ego opinor eſſe cõcedendum;
291 ſi quidem hæreditas † ſeruo relicta ei, ut potè
qui & iure ciuili mortuus habetur. l. ſeruitutem,
& l. quod attinet. de regu. iur. non acquiritur, ſed
in totum patrono, etiam quò ad iura directa, l. ac-
quiritur. §. 1. de acq. rer. dom. §. item nobis, inſti.
per quas perſo. nob. acqui. & ſcribunt omnes in l.
cum filiofamilias. de legat. 1. ibi Barto. nume. 4.
Bal. Nouellus. num. 35. & Soc. iun. num. 146. qui
aliquibus dubitationibus ſatisfaciunt. Cùm ergo
in totum dominus hæres cenſeatur, ſequitur ei
concedi poſſe hoc remedium. Non ignoro tamen
contrarium ſenſiſſe Ange. Aret. in §. ſubſtituitur.
num. 1. inſtit. de pupil. ſubſti. ea ratione, quòd do
minus hæres ſcriptus non ſit, ſed ipſe ſeruus. Ve-
rùm ex relatis ſuperiore quæſtione intelligimus
iuris interpretatione dominum eſſe ſcriptum hæ
redem quò ad hæc, ei ergo concedi debet. Quibus
292 declaratur ſæpius † relatum ſtatutum Patauì-
num ſub rub. De citationibus. cap. ſi ad aliquem.
ut etiam hoc in caſu miſſio illa in poſſeſſionem
locum habeat.
QVAERO trigeſimo ſextò, an hoc remediũ
293 concedatur † monaſterio, cùm monachus hæ-
res inſtitutus eſt? Hanc quæſtionem propoſuit
Zuchardus hic nume. 258. ad finem, ſed eam nõ
abſoluit. Ego opinor eſſe concedendum, quod ea
ratione ſatis probatur, quia uerior eſt, & a iuris
Pontificij interpretibus probata magis opinio, hę
294 reditatem † monacho relictam immediatè mo
naſterio acquiri, nec fore neceſſariam monachi
aditionem: ita affirmarunt Abb. Imol. & cæteri
* in cap. in præſentia, de proba. & * communẽ hanc
eſſe Canoniſtarum ſententiam teſtatur Ripa in l.
1. nu. 150. de vulg. Quibus accedunt Ruinus cõ-
ſil. 204. nu. 12. lib. 1. & ibi Soc. ſeni. in illius ſub-
ſcriptione.

ſcriptione.nó ergo monachus, ſed monaſterium
hæredis nomen obtinet;ipſi ergo monaſterio re-
medium hoc concedi debet;ſed eſtò quòd verior
ſit legiſtarum opinio,quam apud eos cómunem
teſtatur idem Ripa d.l.1.nu. 150. de vulg. quòd
295 ſcilicèt neceſſaria omninò ſit† monachi aditio,
adhuc tamen idem eſt dicendum:quia eo mona-
cho recuſante adire,monaſterium illo etiam re-
luctante adire poteſt: ita rectius affirmarunt Bart.
d.l.1.ubi Soc.Sen.num.22.latè tuetur,de vulg.&
hanc eſſe veram opinionem ſcripſit Iaſ.in l.3.nu.
21.C.de hæred.inſt. & licèt monaſterium ſcripti
hæredis nomen propriè non obtineat, legis tamẽ
interpretatione habet; quod idem operatur, vt
iam diximus.

296 QVAERO trigeſimo ſeptimò, an † hoc
remedium concedatur infanti, & furioſo hæ-
redibus inſtitutis? Dicendum videbatur, non
eſſe concedendum; ea ratione, quia uerè ij
297 non poſſunt † poſſeſſionem acquirere, cum
retinendi effectu careant. l.1.§.1.ff.de acq.poſſeſ.
Accedit,quòd poſſeſſio ſine animo & corpore ac
quiri non poteſt.l.1.§.adipiſcimur.& l.3.in prin
cip. & §.in amittenda.de acq.poſſ.ſed hæc in in-
fanti & furioſo deficiunt, non ergo eis concedi
poſſe uidetur.

Contrarium eſt verius,quia ſatis eſt,quòd ſcri-
pti hæredes ſint,vt eis ius hoc,quantum in ſe eſt,
competat.quò verò ad petitionem, illorum loco
erit tutor. l. 1. ff. de bono. poſſeſſ. infan. & furo.
dela.Bar.in l.1.§.adipiſcimur.num.4.de acq.poſſ.
tutor ergo infantis,& curator furioſi adminiſtra-
torio nomine in poſſeſſionem ex hoc ramedio
298 mittendi ſunt. Ita etiam curator † datus bonis
abſentis mittitur in poſſeſſionem ex hoc bene-
ficio.præſertim cùm creditores eum mitti, ut ſibi
ſatisfiat,petunt:ita reſpondit Alc.conſ.4. nu. 12.
in fi.li.2.quem ſecutus eſt Iacubinus à ſancto
Georgio.hic nu.14.

QVAERO trigeſimooctauò, an hoc reme-
299 dium concedatur † fiſco, qui hæreditatem auſert
ab indigno hærede ſcripto? Baldus hic cócedi affir
mauit,& cum eo ſenſit Iacobinus hic nu.22.verſ.
Addit Baldus.& latè hic Zuchardus.nu. 163. Illa
eſt ratio, quia fiſcus dicitur hæres ſcriptus, uel
300 quaſi,ſeu loco hæredis ſcripti: nam in † fiſcum
iura actiua & paſſiua tranſeunt,l.1.C.ad l. Iul. de
ui.Aret.& Iaſ.in l. ex facto. §. vlt. de vulg. & pro-
301 bat l.cum fiſco.ff.ad S.C.Sylla.& † fiſcum agere
atq; conueniri poſſe à creditoribus hæreditarijs
ſcripſit Mart.Land.tract.De fiſco.q.128.poſt An-
ge.in l.controuerſia. ff.de tranſ.Soc.Sen.conſ.46.
302 nu.11.lib.4.Et dicitur † fiſcus ſuccedere ex te-
ſtamento,cùm vt ſcribit Laudenſis, legatariis te-
neatur.quod confirmat & Iaſ.in d.l.ex facto.§.vl-
tim.nu.4.de vulg.verùm vna aduerſatur difficul-
tas ex d.l.ex facto.§.ult.quo loci ſcribit Iuriſconſ.
303 quòd ille, a quo † tanquam indigno auſertur
hæreditas,non deſinit eſſe hæres:ob id iuſſus im-
plere conditionem in hæredis perſonam,implere
non poteſt in perſonam fiſci: vt ſcripſit Bart. in l.
qui hæredi.§.cum hæreditas.ff. de cód. & demo.
& cum eo ſenſerunt Aret.Imol.& Iaſ.i d.l. ex fa-
cto.§.ult.& Igneus in l.cum fiſco.nu. 16. ff.ad S.
C.Sylla.Quamquam Soc.d.§.cùm hæreditas. nu.
4.diſſentiat.Et ſcribit Imola ab hoc indigno non
auferri nomen hæredis,nec id quod eſt nominis
ſequela: ergo in caſu noſtro non videtur huic
fiſco concedendum hoc remedium. Huic dif-
ficultati ſatisfacit Zuchardus hic nu. 163. fiſco
non competere hoc beneficium ex ſua perſona,
quemadmodum diximus ſuprà non competere
patri ex ſua perſona,cùm filius factus eſt hæres:
ſed fiſco conceditur ex perſona ipſius indigni, vt
patri ex perſona filii. id quod probat ex ſimili
304 ſumpto ex l.etiam.C.ad l. Fal.vbi † fiſcus detra-
hit Falcidiam non ex ſua perſona, ſed ex perſona
indigni. vbi Bal. & Sal. hanc rationem probant.
ibidem tamen Corn. exiſtimat Falcidiam à fiſco
detrahi,quæ immediatè antequam auferatur hæ-
reditas detrahitur.

305 QVAERO trigeſimononò, † an hoc bene
ficium concedatur hæredi inſtituto ſub códitio-
ne,ipſa conditione pendente? Cynus hic q.5.ſcri-
ptum reliquit, non concedi.& Albe.nu. 10.in fi.
quam quidem ſentẽtiam probauit Specul. tit. De
teſtamen.§.ſequitur,nu.37.& ibi Baldus in addi-
tio.& hanc probauit Zuchardus hic. nu. 161. Ea
306 eſt præcipua ratio & fundamẽtũ,quòd ſub † có-
ditione inſtitutus, hæres non eſt. l. ſi quis ſub có-
ditione dãdorum decem.ff.ſi quis omiſ. cau. teſt.
307 ita dicimus contractum conditionalem † non eſ
ſe contractum. Aret.conſ.12.nu.2.id quod ea ra-
tione eſt,quia conditio ipſa efficit, vt in ſuſpenſo
308 omnia ſunt. Hinc dicimus,uerba † conditiona-
lia non diſponere, vt multis comprobat Galliaul.
in l.centurio.nu.447.de vulga.Nec huic opinio-
ni aduerſari videntur, quæ obiicit Fulgoſius,qui
aliter ſenſit,& quem viſus eſt probare Alc. in l.1.
309 ſupra hoc tit.Et primò obiicitur tex. † l. ſi quis
inſtituatur.ff.de hæred.inſt. ibi, tanquam hæres.
ſenſit eo loci Iuriſconſ. hunc pro hærede haberi,
ergo dabitur hoc remedium. Reſpondet hic Zu-
chardus nu.261.verſ.ad ſecundum, dictionẽ illã
tanquam,referri ad adminiſtrationem. nam non
eſt abſolutè ſimilis,ſed adminiſtrat ad ſimilitudi-
nem;nec per omnia,ſed ut curator datus bonis:
quemadmodum eo loci declarãt Caſtrẽ. & Imol.
Qua reſponſione ſatisfacit etiam Zuchardus illi
dubitationi,quam Fulgoſius mouet ex l.2.§.1. ff.
de bono.poſſeſ.ſecũd.tab.Verùm, ſi rectè omnia
perpendantur, hæc declaratio Fulgoſij opinionẽ
confirmare uidetur: ſi quidem & is qui admini-
ſtrator eſt, mittitur in poſſeſſionem ex hoc bene-
ficio,quemadmodũ de curatore furioſi, de tuto-
re infantis,de patre,de Epiſcopo,& his ſimilibus
310 ſuprà ſuis locis diximus. † Conciliari hæ opi-
niones poſſunt. Aut volumus hæredem ſub con-
ditione inſtitutum ex ſui perſona cóſequi hoc be-
neficium, & tunc cum Cyno & cæteris ſentio,
non poſſe. Aut adminiſtratorio nomine, & tunc
Fulgoſium ſequor. nam(ut glo. & cæteri in d. l. ſi
quis inſtituatur,ſcribunt)maximè intereſt huius
inſtituti bona conſeruari: ob id in poſſeſſionem
mittendus erit: vt etiam valeat creditoribus ſatiſ-
311 facere.ita pariter poterit declarari relatum † ſta-

tutum

ſutum Patauinum ſub rubr. De citationibus. cap.
ſi ad aliquem.
311 QVAERO quadrageſimò, an † hoc remediũ
concedatur hæredi inſtituto in teſtamento imper
fecto, quod aliquibus caſibus ſuſtinetur? Gloſſa-
tor hic, & cum eo Bar. nume. 18. affirmauit con-
cedi. ita etiam Albericus hic nume. 12. idem pla-
cuit Sali. col. 3. verſi. item quæro. Specul. tit. De
teſta. §. ſequitur. nume. 35. & ibi Bald. Mantua
hic in prima lectura. nume. 150. Zuchardus hic
nume. 210. in fi. & latius. num. 348. idem nouiſ-
ſimè reſpondit magnæ eruditionis iuriſconſultus
Ludouicus Zuntus Parmenſis in doctiſſimo re-
ſpõſo pro vxore. nu. 228. Illa eſt ratio, quia illis in
caſibus lex habet teſtamentum pro perfecto &
ſine vitio. Verùm illa aduerſatur difficultas, quòd
conſtitutio hęc noſtra locum habet in ſola diſpo-
313 ſitione teſtamentaria: ſed illud † teſtamentum
imperfectum inter filios confectum valet, vt di-
uiſio, non vt teſtamentum. l. vlt. C. famil. erciſ.
ita ex quorundam opinione viſus eſt argu-
mentari Speculator loco iam relato. Reſpon-
314 deri poteſt conſiderando varias † Imperatorum
conſtitutiones.

Prima fuit. l. filii, & l. vlt. C. famil. erciſ. quarum
vna Diocletiani, altera Conſtantini fuit, quæ idem
ſtatuerunt, nempè, quocũque modo à patre inter
filios diſpoſita obtinere, ſed vt inteſtati diſpoſitio
nem: nam pater, non teſtando, ſed diuidendo par
tes filijs aſſignare videbatur.

Secunda fuit conſtitutio Theodoſij & Vallen.
in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſt.
qua ampliata fuit illa cõſtitutio prima, vt in vim
teſtamẽti illa qualiſcunq; patris diſpoſitio ualeat.

Tertia fuit lex promulgata à Iuſtiniano in §.
quod ſępe, in auth. de trien. & ſemiſſ. qua correxit
d. l. vlt. C. famil. erciſ. in eo, quòd lex illa concede-
bat diuiſionem fieri inter filios per vnamquam-
que chartulã, quæ duobus teſtibus ſcripta à patre
probaretſ. Iuſtinianus diſpoſuit chartulã illã nul-
lius fore auctoritatis, niſi manu patris ſubſcriba-
tur, vel manu filiorũ, inter quos facta eſt diuiſio.

Quarta fuit eiuſdem Iuſtiniani conſtitutio in
ãnth. de teſta. imperfectis. qua in multis antiqua
iura abrogans, ſtatuit, quòd quãdo pater vult te-
ſtari mediante ſcriptura, ſi literas nouit, debeat
propria manu clarè ſcribere liberorum nomina,
numerum vnciarũ, & ſigna rerum, & quod in eo
legata & fideicommiſſa extraneis perſonis reli-
cta valeant: & quod teſtamentum ita non tolla-
tur, niſi teſtator expreſsè declarauerit coram ſe-
ptem teſtibus, nolle illud teſtamẽtum valere: &
ſecundum teſtamentum faciat perfectum, vel nõ
ſcriptam voluntatem perfectam. Quæ ſanè tem-
pora, ita declarando, diſtinxerunt Angelus in l. fi-
lio præterito. ff. de iniuſto rup. in d. l. ult. C. famil.
erciſ. & in auth. quod ſine. C. de teſta. & M. Anto-
nius Natta in repet. l. hac conſultiſſima. §. ex im-
perfecto. nume. 29. C. de teſtam. ſi ergo uel Theo-
doſij vel Iuſtiniani ſpectemus tẽpora & cõſtitu-
tiones, intelligimus, hanc patris diſpoſitionem
eſſe teſtamentum; ob id in eo ſcripti filij hoc re-
medio adiuuari debent.

315 Declaratur primò, vt non procedat † relata
iuris ſententia in filio naturali à patre inſtituto in
hoc teſtamento imperfecto: ita in ſpecie adno-
tauit Bal. in l. 2. ad finem, verſ. quid de filio inſtitu
to. ff. de petitio. hæred. quem ſecutus eſt Zuchar-
dus hic nume. 349. illa eſt ratio, quia imperfe-
cta patris diſpoſitio pro perfecta non habetur
316 † fauore naturalis filii: quemadmodum ſcri-
bit idem Bal. in d. l. hac conſultiſſima. §. ex im-
perfecto, quem ſecuti ibi ſunt Ang. Alex. &
alii permulti, quos receuſet Natta ibidem nu-
me. 70. qui validiſſimis rationibus eam tuetur,
★ & ut * communem probat poſt multos Boerius
q. 240. nume. 13.

Declarat ſecundò Zuchardus hic nu. 350. nõ
317 † procedere in filio legitimo tantùm, quales
318 ſunt adoptiui: nam diſpoſitio patris † imper-
fecta ad horum fauorem non ſuſtinetur: ita Ang.
in d. l. ultim. C. famil. erciſ. Rimin. d. §. ex im-
perfecto, quamquam eo loci Natta num. 79. diſ-
ſentiat, de illius diſceptationis veritate nunc
non contendo.

Declarat tertiò Zuchardus hic num. 39. & eru
ditiſſimus Zuntus in d. reſponſo pro uxore, num.
319 229. vt relata concluſio † procedat in his, qui
ex teſtamento ueniũt; ſecus in cæteris, qui tan-
quam ab inteſtato ſuccedunt, ex d. l. filii. C. famil.
erciſc. ſed dubitabilis eſt; ſi quidem illa diſpoſi-
320 tio. † §. ex imperfecto, locum habet & in cæte-
ris deſcendentibus, & hodie d. l. filij correcta cre-
ditur, quod clarè explicat ex aliorum ſenten-
tia Natta dicto §. ex imperfecto. nume. 107. Alia
poſſent hic adnecti, quæ apud interpretes in d. §.
ex imperfecto, diligentius videri poſſunt.

321 QVAERO quadrageſimo primò, an † hoc
beneficium concedatur filiæ excluſæ à ſtatuto,
ſi à patre in teſtamento hæres inſtituitur? Noua
eſt iuris quæſtio in hac tractatione: in qua ſine
controuerſia ſentio, eſſe concedendum. ſi quidem
322 hæc † filia, quamquam à ſtatuto excluſa, hæres
tamen inſtitui à patre poteſt: ita Bar. & cæteri
in l. ſtipulatio hoc modo concepta, de uerbo. obl.
in l. vlt. ibi Iaſ. nu. 23. & Dec. nu. 7. 25. C. de pactis.
Bald. in l. pactum quod dotali. q. 3. C. de colla. &
ibidem Decius. num. 6. Pariſ. conſi. 24. nu. 88. lib.
2. Caſſaneus conſ. 29. alios plures receuſet Tiraq.
tract. le mort à ſaiſit le viu, parte 2. declara. 8. qui
323 ob id voluit, in hanc † filiam continuari poſſeſ-
ſionem iuxta ſtatuti diſpoſitionem, qua cautum
eſt, quòd poſſeſſio ex perſona defuncti continuet
324 in hæredem, vt extat † Decretum Papiæ 16.
ſub rub. Quòd poſſeſſio defuncti &c. quod decla-
rari ita poteſt. His accedunt Pariſ. conſil. 53. nu.
★ 79. lib. 3. & * communem eſſe teſtatur Didacus in
cap. quamuis, in initio tertiæ partis. num. 8. de pa
ctis, in 6. id quod adnotandum eſt ad declaratio-
325 nem ſtatuti † Papiæ 95. in ciuilibus ſub rubr.
Quòd mulieres maritatæ, &c.

Extendunt hæc uera iuris ſententia, vt proce-
326 dat etiam ſi † filia hæc fuiſſet hæres inſtituta à
patre in teſtamento imperfecto: iuxta ea, quæ ſu-
periore quæſtione explicauimus ex d. l. hac con-
ſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſt. quæ diſpo-

ſitio

ſtitio locum habet & in hac filia à ſtatuto excluſa, quemadmodum egregiè ſcripſit Natta in d. §. ex imperfecto, nume. 65. poſt Fulgo. & Ale. ibidem.

327 QVAERO quadrageſimo ſecūdò, an † hoc
remedium concedatur inſtituto in teſtamento,
quod ſolum iure prætorio ſuſtinetur? Et conce-
di affirmauit Bar. hic nu. 19. poſt glo. hic in ver-
bo legitimo. & cum illis tranſeunt Iaſ. nu. 14. De-
cius nu. 39. verſ. circa iſtam. Cur. Iun. num. 68. Sa-
pia nu. 85. Mantua prima lectura. nu. 152. & Zu-
chardus. nu. 351. Iaſ. in l. emancipata. nume. 19. C.
qui admitti. & hāc viſus eſt probare Tiraq. tract.
le mort à ſaiſit le viu, parte 2. declara. 2. ad finem.
Quæ vera doctorum ſententia probatur primò,
328 quòd licèt † bonorum poſſeſſor non ſit hæres
verè, ſed fictè, attamen loco hæredis habetur etiā
in illis diſpoſitionibus, quæ ſtrictam ſolū admit-
tunt interpretationem: ſi quidem lex voluit in
omnibus loco hæredis eſſe. l. 2. ff. de bono. poſſeſſ.
l. Prætor de reg. iur. & ideo conditiones, quæ ſtri-
ctè intelliguntur, & quæ in forma ſpecifica, putà,
329 ſi hæres non erit, verificatur † in bonorum poſ-
ſeſſore. l. in conditionibus. §. ſi patronus, de con-
di. & dem. Bar. l. 1. §. bonorum. ff. ad Treb. quo lo-
ci Ripa nu. 1. ſcribit, d. §. ſi patronus, non proba-
re id, quod ipſe alijs confirmat. Ita videmus quòd
330 † mandatum factum ad hæreditatem adeundā
adimpleri dicitur adeundo bonorum poſſeſſionē
l. ſi quis mihi bona. §. ſed ſi mādauit. ff. de acq. hę-
red. cum tamen mādatum ſtrictè interpretetur l.
331 diligenter. ff. mand. Ita pariter † ſtatutum de
hęrede diſponens, locum habet in bonorum poſ-
ſeſſore. Barto. d. l. 1. §. bonorum, ubi cęteri, ad Tre-
bel. Iaſ. in l. emancipata. nu. 19. C. qui adm. Soci.
Sen. in l. 1. ſecundo notab. de vulg. Decius l. Præ-
tor. nu. 4. de reg. iur. Belloņus. lib. 4. ſupput. cap.
19. num. 4. Alcia. in l. hæreditatis appellatione, de
332 verb. ſignif. qui & diſpoſitione odioſa † bonorū
poſſeſſorem hæredis appellatione contineri ſcri-
ptum reliquit. quòd placuit & Iaſ. d. l. 1. §. bonorū
ad Trebell. & Cagnol. d. l. Prætor. nu. 3. de reg. iu-
ris. etſi eo loci Decius Bartolum ſecutus diſſenſe-
333 rit. Imò † bonorum poſſeſſorem eſſe verè & pro-
priè hæredem aliquibus rationibus cōtendit Va-
conius lib. 3. decla. iuris, cap. 103. in pænalibus ta-
men opinatur Ruinus conſi. 143. nu. 10. libr. 5.
bonorum poſſeſſorem hæredis appellatione non
contineri. ſed ad rem, in huius itaq; cōſtitutionis
noſtræ beneficio, quod fauorabile & latè interpre
tationis eſt, dubium non erit, & bonorum poſ-
ſeſſorem comprehendi. Accedit ſecundò, vt in-
quit Iaſon, quòd quādo duo caſus ſunt æquipara-
334 ti à lege antiqua † lex noua ſuperueniens & ali-
quid diſponens in vno, idem in alio quoq; diſpo-
nere cenſetur: ita glo. l. ſi quis ſeruo perſuaſerit.
★ C. de furtis. quam ★ omnes probāt. ſed lex antiqua
hæredem & bonorum poſſeſſorem ęquiparauit. l.
hæreditatis appellatione. de verb. ſign. ergo con-
ſtitutio noſtra tribuens hoc beneficium hære-
di, tribuere etiam dicitur bonorum poſſeſſori, &
hanc conſiderationem ante Iaſonem attulit Bar-
ba. rubr. C. qui admitti. nume. 173. Confirmat
tertiò Zuchardus hic nume. 351. quotieſcunque
335 † lex antiqua procedit per modū regulæ ſemper
in lege noua repetita cēſetur: ita Bart. in l. Prætor.
§. erit diſſerentia. in fi. ff. ui bono. rapto. Bal. ī l. quē
admodum. §. hæc verba. ff. ad l. Falcid. & Soc. Sen.
conſ. 42. col. 4. lib. 1. ſed regula eſt legis antiquæ,
quòd hæredis appellatione comprehendatur bo-
norum poſſeſſor. d. l. hæreditatis appellatione, er-
go illa repetita cenſetur in caſu huius noſtræ cō-
ſtitutionis, quæ de hærede loquitur. Nec huic re-
ceptiſſimæ ſententiæ aduerſatur illa ratio, qua cō-
336 trariam opinionem nixus eſt probare † Barba.
in rubr. C. qui admitti. num. 170, & nu. 175. quòd
ſcilicèt hæc cōſtitutio iuris communis correcto-
ria ſit; & ob id appellatione hæredis non cōtine-
ri bonorum poſſeſſorem, cùm in correctorijs à
proprietate ſermonis recedendum nō ſit. Reſpō-
det Dęc. poſt alios hic, quòd licèt in vna parte
hæc conſtitutio ſit correctoria, & in alia ſit exor-
bitans, eſt tamen fauorabilis & extendi poteſt. id,
quod latè ſuprà q. 2. & q. 3. explicauimus. Reſpō-
deri etiam poteſt ex ſuprà relatis, quòd & in di-
ſpoſitione correctoria ac ſtrictè interpretanda, ap-
pellatione hæredis venit bonorū poſſeſſor. quod
clarè Ripa in d. l. 1. §. bonorum, ad finem, ad Tre-
bel. & Cagn. d. l. Prætor. num. 3. de regu. iur. etiam
in materia correctoria ſenſerunt.

337 QVAERO quadrageſimo tertiò, an † hoc
remedium concedatur hæredi inſtituto, in quem
translata eſt poſſeſſio auctoritate ſtatuti diſponē-
tis, quòd poſſeſſio continuet in hæredem? Et cō-
cedi affirmauit Caſtren. in l. ſi ſorori. C. de iure de
lib. & ibi eum eſt ſecutus Alexander, qui hic nu.
13. idem viſus eſt ſentire. idem conſi. 82. num. 4.
lib. 2. Iaſ. hic nu. 25. Decius nume. 26. in fin. Rim.
conſ. 340. nu. 10. lib. 2. Cur. Iun. hic nu. 81. Sapia
nu. 19. 90. & Zuchardus nu. 105. 224. & nu. 262.
alios plures recenſet & ſequitur Tiraquel. trac. lę
mort à ſaiſit le viu, parte 5. declar. prima nu. 1. 2.
& clarius parte. 6. delara. 1. Rebuffus in commen-
tarijs ad Regias conſtit. Galliæ tomo 3. tit. De ma-
terija poſſeſſorijs, in præfatione. nu. 226. Ant. Ga-
brielius in concluſionibus, quæ iam elapſo bien-
nio ſub conficto nomine Portij Imolenſis in lucē
prodierunt, is inquam Gabrielius lib. 5. concluſ.
ſeptima. nome. 5. & Beroius in conſ. 1. nume. 89.
uerſ. de prædictis. lib. 1.

Quæ vera iuris ſentētia ea prima rōne efficaci
probatur, quòd licèt ſtatutum hæredem hunc ef-
ficiat poſſeſſorem iuris, non tamen facti, & realē
effectu. Quocircà petere poteſt hæres, ſe mitti in
illam poſſeſſionem realem & effectualem: ita
338 in ſimili videmus, quòd † emptor cuius nomine
venditor conſtituit ſe poſſidere, petere nihilomi-
nus poteſt, vt ſibi tradatur corporalis facti poſſeſ-
ſio: quemadmodum affirmarunt Bald. Caſtren.
Iaſ. & cæteri in l. ab emptione. ff. de pactis. & latè
Tiraq. tract. De iure conſtituti, parte 1. nu. 10. ita
339 quoque in ſimili videmus, quòd licèt † domi-
nus verus non poſſit rem propriā condicere, præ-
terquam à fure. l. ult. ff. uſufruct. quemad. caueat.
attamen qui dominus fingitur, poteſt quocun-
que rem ſuam condicere. l. qui mortis cauſa. ff. de
cauſ.

cauſ.mort.l. 1.C.de dona.quæ ſub modo. vbi glo.
340 j.affirmat,quòd illud, quod† eſt noſtrum fictè,
poteſt iterum effici noſtrum verè. quod tradit &
Socinos tract.ſallen. reg. 100. fallen. 3. poſt Bal-
dum & cæteros in l.in ea lege.C.de cond. ob cau-
341 ſam.Quod confirmatur, quia & lege † in lega-
tarium tranſit dominium ipſo iure ſine alia tradi-
tione.l.ſi tibi homo.§.cùm ſeruus.de leg. 1. & l.a
Titio. ff. de furt. nihilominus actione perſonali
agere poteſt.l. 1. C. commu. de lega. & §. ſed no-
ſtra. inſt.de legatis.id quod ea ratione contingit,
342 quia† non habet verum dominium, ſed fictum,
alioqui actione perſonali experiri non poſſet. §.
ſic itaque. inſt. de actio. quo loci Gommeſ. nu-
me. 25. diſſentit,aſſerens hoc eſſe verum domi-
nium: & cum eo Zaſius lib. 2.ſing. reſp. cap. 10.
343 Rectè itaque infertur, † quòd licèt quis tutus
ſit fictione, veritate tamen implorare poteſt, quē-
admodum de his verba ſciens dicebat Baldus in
rubr.De cauſa poſſeſſionis & proprietatis. nume.
13.quem probauit Tiraq. d. declarat.2. nume. 4.
ex l.apud Iulianum.§. 1.ff.ad S.C. Trebel. Confir-
matur ſecūdò illa ratione,qua vtitur Tiraq. d. de-
344 clarat. 2.nume.7.† beneficium hoc eſſe à ſtatu-
to cōceſſum ad fauorem hæredis, vt in eum tranſ-
feratur poſſeſſio ipſo iure;non ergo debet ei nocē-
re l.quod fauore. C. de legib. & inducta ad aug-
mentum.non debent operari diminutionem.l.le-
gata inutiliter. ff. de adim. lega. Accedit tertiò,
345 quòd ius ſpeciale,hoc eſt,ut † poſſeſſio ſine cor-
porali apprehenſione alicui acquiratur: Cùm
ius commune aliter diſponat. l. cùm hæredes. de
346 acq.poſſeſſ.Ita de † dominio, quod fauore ec-
cleſiæ tranſit ipſo iure, præter iuris communis di-
ſpoſitionem dicebat Bar.in l.vt.nume.17.C. de ſa-
croſ.eccl.& de dominio legati, idem Bar. in l. 1.
nume.1.C.communia de lega.Quocircà non im-
peditur hic poſſeſſor de iure ſpeciali, quin conſe-
quatur poſſeſſionem de iure communi: quem-
admodum de dominio ſcripſit Bartolus locis iam
citatis.& tradit Decius in l.neque pignus. num.3.
de reg.iuris.etſi Gomeſ.§.ſic itaque.nume. 10. in-
ſti.de actio.ambigat.Prætereà negari illud non po
teſt,quin liceat huic poſſeſſori implorare hoc be-
neficium ad ſuæ poſſeſſionis cōfirmationē: quod
ſubſequenti quæſtione explicabimus. à vera ita-
que hac & receptiſſima opinione non eſt receden
dum:quam & in foro Mediolani obſeruari ſcri-
ptum reliquit Anto. Corſetus trac. De poteſtate
regia parte 3.nu.26.poſt Baldū in d.rub. De cauſ.
poſſ.& propr.num.13.Scribit etiam is Antonius
Corſetus eſſe hæc adnotanda ad interpretationem
ſtatuti huius ciuitatis Papiæ: quòd quidem ſtatu
tum diſponit,in fideicommiſſarium tranſire poſ-
ſeſſionem defuncti, nulla reſtitutione reali, vel
verbali facta;& fideicommiſſarium illum eſſe mit
tendum in poſſeſſionem bonorum dicti fideicom
347 miſſi.quod † ſtatutum eſt ſub titulo. De citatio
nibus & modo procedendi cap.ſi ad aliquem. in-
quit ergo Corſetus ſtatutum illud non impedire
quin is fideicommiſſarius, vel ille directò hæres
mitti poſſit in poſſeſſionem ex beneficio conſti-
tutionis noſtræ.

348 QVAERO quadrageſimo quartò, † an
hoc remedium cōcedatur iam miſſo in poſſeſſio-
nem vt in ea confirmetur? Receptiſſima eſt Do-
ctorum ſententia concedi, ita enim ſcripſerunt
hic Cynus col. ultim. uerſic. item quæro. Alber.
nume. 16.uerſ.item quæritur. Decius. nume. 44.
Curt.Iun.nume.55.& Zuchardus.num.216.223.
idem affirmarunt Guido Papæ q. 132. & q. 219.
Decius conſi.47.num.4.conſi.498.nume.4. Bru-
nus conſi.22.nume.3.Pariſ.conſi.60.nume.2. lib.
3.Gozad.conſi.93.num.10.Soc.Iun.conſi.97. nu.
47. lib. 2. Bellonus lib. 1. ſuppu.iuris.c.19.Tiraq.
tract.le mort à ſaiſit le uiu, parte 6. declara.2. nu-
me. 8. Bero.conſ.1.nume.9. & conſi.53.nume.4.
conſil.54.& conſil.55.nu.5.lib.2.& alibi Rolan-
dus conſi.4.nume.7.lib.3.repetitum conſ.98.eo.
uolumine.Quæ quidem iuris ſententia probatur
ex ſimili ſumpto à l.3.§.miſſum. ff. de carbo.edi-
cto.& l. 1.& ibi Dec.nume.4.5.C. eo. dum Præ-
tor illum miſſum in poſſeſſionem in ea conſti-
tuit,confirmat,atque tuetur.Accedit ſimile ex do
ctrina Bar. in l.uti frui. §. uerum autem.in fi. ff. ſi
349 uſusfructus peta. quòd † Comes, qui poſſidet
caſtrum, poteſt petere, ſe declarari Comitem ad
ſuæ poſſeſſionis confirmationem. Huc ſpectat,
quod docuit Bar. in l. creditores. nume.26.uerſi.
350 mihi autem.C.de pign.quod is, qui ſua† aucto-
ritate ingredi potuit, & ingreſſus eſt poſſeſſio-
nem, poteſt iudicis auctoritate in ea confirma-
ri: ita etiam cenſuit Tiraquellus d.declara. 2.nu-
me.8.hæredem, in quem vigore ſtatuti tranſlata,
ſeu continuata eſt poſſeſſio defuncti petere poſ-
ſe, ſe in ea confirmari.& eo loci adfert & textum
ſimilem habens ſpeciem in l.in bello.§. ſi quis ſer-
uum.ff.de capt.& poſtlim. reuerſ. & præter Tira-
quellum,idem quod in ſua illa iuris quæſtione in
ſpecie reſpōdit Bald.conſi.456. Quidam creditor
col.pen.in fi.lib.3.Huc tandem pertinet, quòd il-
351 le,qui ſemel fuit† legitimatus, petere poteſt ad
illius legitimationis cōfirmationem iterum legi-
timari: ita reſpondit Caſtren.conſ.221.Viſo teſta-
mento,in fin.lib.1.quem ad rem noſtram citauit
probauitq; Decius l. 1.num. 5. C. de Carb.edi. &
idem placuit Soc.Iun.conſ.120.nu.5. & cōſ. 154.
num.9.lib.2.cætera his ſimilia prætereo: nam vi-
deri poſſunt apud Alex.l. de pupillo. §. qui opus.
nume.3.de op er.no.nun.

Extenditur relata iuris ſententia, ut locum
352 † etiam ſibi vendicet,cùm nemo eſt, qui mole
ſtiam huic poſſeſſori infert: ita relati Doctores in-
diſtinctè affirmarunt. & in ſpecie ita ſcripſit, &
rectè Zuchardus hic nu. 219.220.& probat tex. d.
l.3.§.miſſum.ff.de carbo.edict.qui de ipſo poſſeſ-
ſore loquitur.ſed Dec.d.l.1. nu. 7. C. de carbo. ed.
intelligit illam non eſſe poſſeſſionem, ſed ſimpli-
cem detentionem,& Decij reſponſionem proba-
353 re videtur tex.† l.quæritur. ff. de carb.ed.ubi is,
qui ex illo edicto in poſſeſſionem mittitur ſi ab
actuali poſſeſſore petit, petitoris partes ſuſtinet:
atque probandi onere grauatur.Quo circà malè vi
ſus eſt ſentire Zuchardus hic num.219.ad finem.
qui hanc Decij declarationem reprehendit. Secū-
354 dò itaque loco perpendit Zuchardus tex. † l. ſi
pater.

pater.C.qui bonis cedere poſſ. ubi filius habens
exceptionem implorat æquitatem Præſidis ſuper
ea. Nec eſt dicendum (inquit Zuchardus) ꝙ ille
tex.cauillari poſſit, ſi punctus ibi ſit poſt verbum,
inquietari, ſed verus ſenſus eſt, īquit Zuchardus,
ꝙ illud uerbum, inquietari, regatur a verbo opor
tet: vt ſit ſenſus, ꝙ oportet inquiri facultates pa-
tris, non inquietari patrimoniū, ꝙ dicis tibi eman
cipato quæſitū. Verùm, alia ratione opinor textū
illum non probare hanc extenſionem: ſi quidem
loquitur is textus, cùm iam aduerſarius litē mo-
uit; atque ita cùm moleſtia infertur, ut ibi intelle-
xit Sali. verſ.ſol. ꝙ poſtquā, quem vno verbo pro-
bauit Dec. in c. 1. nu. 8. in fi. extra de cōfit. vtil. vel
inutil. Et ſi dicatur ibi ſolùm agi contra bona pa-
tris condēnati, dico ꝙ ſaltem periculum immine
bat ne & ipſe filius emancipatus vexaretur. Con-
355 trariam itaq; ſniam veriorē eſſe ſenſit † Bal. hic
nu. 21. in fi. hanc ſcilicet confirmationē implora-
ri non poſſe, ſi nullus reperitur aduerſarius, qui
moleſtiam inferat: ea ratione prima vtitur, quia
ſi oſtra petit confirmari, quod controuerſiam nō
patitur: & lex ac natura ſuperuacanea abhorret. l.
hæc ſtipulatio. §. diuus. ff. vt lega. no. cauea. Verùm
Zuchardus hic, nu. 221. reſpondet, ſatis eſſe ꝙ ad-
ſint bona, quarum ratione fundatur iudiciū, vt di
cemus infra q. 52. dum explicabimus rōne bono-
rum iudicem competentem iudicari. Accedit &
miſſionem hanc concedi, cùm nullus extat con-
tradictor. Secundò in ſimili citat Bal. doctrinam
Inn. in c. de confit. vtil. vel inutil. qui ſcripſit, quē
356 nō poſſe petere pronunciari, ſe eſſe † legitimū,
niſi ei controuerſia moueatur. idem Inno. in cap.
cauſam quæ, il ſecūdo, qui filij ſint legi. Hinc ſcri
357 bit Imo. in l. ſi contendat. ff. de fideiuſ. † ſed non
poſſe implorare officium iudicis, ut declaret ſibi
exceptionem cōpetere: atq; ita alii in l. diffamari,
ibi Cagn. nu. 6. C. de ingen. & manumiſ. affirmāt,
non licere implorare iudicis officium, ut impona
358 tur perpetuum † ſilentium, ſi nullus eſt, qui cō
trouerſiam mouet. Sed Zuchardus hic num. 221.
poſt Alex. in l. ſi finita. §. eleganter. nu. 27. de dam.
inf. & Fel. in c. ſi autem. ad fin. & in c. ea quæ, de re
359 iudi. ait illam † Innocentij doctrinam eſſe valde
dubitabilem, & rectè, ut apud eum. Ego opinor
(reiecta hac Baldi opinione) Zuchardū rectè ſen-
360 ſiſſe, ex † l. ſi contendat. ff. de fideiuſſo. quo ſatis
ex omnium ſententia probatur, poſſe quem pete
ſe à iudice declarari exceptionē ſibi aduerſus Ti-
tium eſſe, ſeque liberum ab ea actione, quæ Titio
contra ſe competere poterat. Ita etiā probat l. vlt.
vbi glo. C. de vſu. pup. & † communis eſt hæc do-
ctorum opinio, ut teſtatur Soc. Sen. conſi. 94. col.
1. lib. 3. & Didacus lib. 1. varia. reſol. c. 18. num. 3.
qui inquit, ex aliorum ſententia, hæc inter ſe diſ-
ferre, ꝙ petat quis nullum ius aduerſario ſuo cō-
361 petere, & illi † ſilentium perpetuum imponi ab
eo, cum petit quis ſibi competere exceptionem:
nam priore caſu nemo inuitus ad iudicium tra-
hitur, nemini detrimentum infertur, ſed ſolùm
ſibi ipſi petens prouidet aduerſus futurum peri-
culum, ob id non eſſe neceſſe quòd adſit contra
quem cauſa tractetur. ita cōtingit in caſu noſtro,
ubi aduerſario nullum infertur detrimentum, ad
iudicium non prouocatur, cùm & ſine contradi-
ctore facilius concedatur poſſeſſio, ergo & illius
cōfirmatio. Diuerſum eſt aliis in caſibus cùm ad-
uerſario detrimentum inferri poteſt quemadmo
dum in caſu d. l. diffamari.
362 Declaratur nunc hæc ſnia, † ut locū nō habeat
cū hæres eſſet in poſſeſſione vitioſa: nam tūc pe-
tere nō pōt ſe in ea cōfirmari; ita in ſpecie noſtra
Zuch. hic nu. 223. ex traditionib. Baldi, Ale. Decij
& aliorū in l. 1. C. de Carb. edi. & ex l. auctoritatē,
vbi Bar. C. unde vi. qua de re latius diximus trac.
De recup. poſſ. Remedio 8. num. 70.
QVAERO quadrageſimoquintò, in quibus
363 † bonis miſſio hæc in poſſeſſionē concedatur?
★ Receptiſſima eſt Doctorum ſnia, eſſe faciēdā miſ-
ſionē in bonis, quæ à teſtatore tpe mortis ſuæ poſ
ſidebantur: ita ex elatis uerbis noſtræ cōſtitutio-
nis, ibi, earum rerū, quæ teſtatoris mortis tpe fue-
runt, colligunt oēs hic, ut glo. in verbo fuerunt.
Dec. nu. 17. Sapia. nu. 16. & Zuchard. nume. 146.
Rui. cōſ. 168. in fi. lib. 1. & cōſ. 51. nu. 2. li. 4. Paril.
cōſ. 54. nu. 2. li. 3. Soc. iun. cōſ. 77. nu. 160. lib. 1. &
Tiraq. trac. le mort à ſaiſit le vif. par. 4. decl. 1. Hic
rndit Gratus cōſ. 149. num. 6. lib. 1. qđ ſi maritus
ex pecunijs dotalib. emit pdiū, & poſſedit, hære-
des vxoris non poſſe mitti ī poſſeſſionē d. prædij.
364 Extenditur primò, ut † procedat hæc iuris ſnia
etiam ſi teſtator ſolùm illa bona poſſediſſet natu
raliter & ciuiliter: licèt enim dominus nō fuerit,
attamen ſufficit ꝙ poſſederit, quod a fortiori p-
bat hic textus, dum vult concedi pro his, quæ ſo-
lùm detinebantur, ut infrà ſubiiciam.
Extenditur ſecundò, ut procedat etiam ſi teſta-
tor naturaliter tantùm poſſediſſet: vel etiam ſi ci-
uiliter tantùm, relata ratione ſuprà.
Extenditur tertiò, ut locum habeat ēt quò ad
365 † ciuiliſſimam poſſeſſionem, quā habebat teſta
tor, ut puta, ſi in ipſum defunctum, uel hæredem
patris ſui foret ex ſtatuti diſpoſitione continuata
poſſeſſio, poterit tunc hæres ex diſpoſitione cōſti
tutionis noſtræ mitti in poſſeſſionē illorum bo-
norum, quorū ciuiliſſimam poſſeſſionē teſtator
obtinebat: ita in ſpecie affirmauit Zuchardus hic
366 num. 357. Illa ratione uſus eſt, quia † ciuiliſſima
hæc poſſeſſio habere dicitur quēdā ſtatum ipſius
defuncti, qui bona illa eo tpe & modo poſſide-
bat; quo ergo ad eum ſtatum acquirendū reme-
367 dium hoc conceditur. † Accedit ſecundò, ꝙ poſ
ſeſſio hæc vigore ſtatuti diſponētis, poſſeſſionem
debere cōtinuari in hæredē, parit remediū adipi-
ſcēdæ, ut tradit Ale. in l. in ſuis nu. 9. de lib. & po-
ſth. & cōſ. 37. li. 1. & Zuchardus hic nu. 107. ſed
remediū noſtræ cōſtitutionis in hæredē trāſit, ut
tradit hic Zuchar. nu. 245. & dixi ſupra q. 30. er-
go hoc in caſu concedi poterit miſſio hæc.
368 Extēditur quartò † ut locū habeat ēt pro bonis
illis ſolū a teſtatore detentis, ut ſi res aliquæ fuiſ-
ſent depoſitæ uel cōmodatæ, ita ſenſit gl. hic i ver
bo, fuerit: q ſecuti ſunt Salic. col. 5. verſ. nūc videa-
mus. & clarius Caſtr. nu. 12. Ale. nu. 22. Iaſ. nu. 23
alios recēſet Zuch. nu. 355. & alios plures Tiraq.
trac. le mort a ſaiſit le viu. par. 3. declar. 4. num. 3.

Quib.accedũt Prac.Pap.in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſtõ, in verbo poſſidebat.nu. 3.& alii plures, quos recenſet Rolan.à Valle conſi.1.nu.62.lib.1.& conſi.2.nu.30.lib.3. idem reſpondit & Rmn.conſ.51.nu.2.lib.4. Illa eſt ratio
369 ſatis efficax, quia † detentatio pro poſſeſſione habetur.l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoque.de verbo. obliga.Decius.conſi. 302. nu. 17. Hinc uidemus
370 pro ſola hac † detentione cõcedi remedium poſſeſſionis recuperandæ: quemadmodum explicauimus tract.De recuperanda poſſeſſione remedio primo,num.66.Quocircà intelligimus malè ſenſiſſe Baldum in l.1.nu.5.in fine. C. ſi de momen. poſſeſſ.fuer.appell.qui viſus eſt è relata communi opinione diſſentire, ex l.bonafides. ff. de poſſ. quem textum declarauimus d.trac.De recup.poſſeſſ.remedio primo,nu. 119. Hinc modò inferri
371 poteſt, † remedium concedi pro detentatione bonorum, è quibus vſumfructum teſtator colligebat: puta ſi tempore ſuæ mortis erat in poſſeſſione bonorum,è quibus vſumfructum percipiebat, hęredem hunc inſtitutum eſſe mittendum in poſſeſſionem illam ex hoc remedio: quia licèt finitus ſit vſusfructus, ſitque adeò cum proprietate conſolidatus, vt proprietarius incipiat in illis habere plenam poteſtatem.§.vlt.inſti. de vſufru. nihilominus ob ſolam detentationem, quæ eo tempore adeſſe dicitur, debet cõcedi hoc remedium: nam vt diximus, pro ſola ipſa detentatione cõceditur. Quocircà non oberit, quod dicitur, mor-
372 tuo † uſufructuario ita illã poſſeſſionem extingui, vt non continuet aliquo modo in hæredem ex diſpoſitione ſæpius relati ſtatuti: quemadmodum reſpondit Raphael Comenſ.conſi.173.Galuanus,col.vlt.quem poſt multos ſecutus eſt Tiraquel.tract.le mort à ſaiſit le viu,parte.3. declaratione prima: ſi quidem ſufficit in caſu hoc noſtro, quòd penès defunctum adfuerit detentio. His
373 declaratur † ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus, cap.ſi ad aliquem.quo ſancitum eſt, hæredem teſtamentarium vel ab inteſtato eſſe mittendum in poſſeſſionem earum rerum, quas defunctus habuerit, uel tenuerit, vel poſſederit. intelligitur ſtatutum ſiue poſſeſſio ſit ciuiliſſima, ſiue nuda detentio: & alijs relatis modis.

374 QVAERO quadrageſimoſextò, an † hoc remedium cõcedatur hæredi ſcripto, qui à clerico teſtatore inſtitutus eſt, vt indiſtinctè mittatur in poſſeſſionem bonorum, quæ à clerico ipſo tempore mortis poſſidebantur? Noua hæc eſt iuris quæſtio in hac tractatione. Dicendum opinor eſſe concedendum. ſiquidem à fortiori videmus, horum bonorum poſſeſſionem continuari in hęredem ex diſpoſitione ſtatuti iam relati de poſſeſſione continuãda; quẽadmodũ fuſiſſime ſcribit Tiraq.trac.le mort à ſaiſit le viu, parte 3. declar.8. Accedit quòd ſiue hæc dicatur poſſeſſio, ſiue detẽtatio, ſemper huic hæredi ex hoc remedio tribuẽda eſt.

375 QVAERO quadrageſimoſeptimò, an † filiæ inſtitutæ à patre concedatur hoc remediũ, vt mittatur in poſſeſſione bonorũ feudaliũ, quę à patre poſſidebantur? Doctorum * cõis eſt ſententia, concedẽdum eſſe.ita omnium primus cenſuit Io. And.in add.ad Spec. tit.De teſtam.§.pe. ad fi. Bal. idem placuit in c.1.de cõten. inter maſc.& fœm. & in c.1.de ſucceſſ. feud. & vtroq; loco Alex. hic nu.15.Iaſ.nu.26.Dec.conſ.424.nu.11.conſ.467. nu.9.& conſ.588.nu.8.Cnr.Iun.hic nu.84.& cõſi.21.nu.7.conſi.30.nu.10.& conſi.41.nu.5.& idem tract.feudorum parte 3.in prin. nu.23. Sapia hic nu.91.& Zuchardus.nu.485.Brunus cõſi.1.nu.8.& conſ.83.nu.1.Campegius inter cõſilia eiuſdem Bruni conſ.2.col.2.Afflictus deciſ.119. Goz.conſ.7.col.1.Ruin.conſ.18.nu.20. conſ.45. nu.11.lib.1.vbi Pariſ.cõſi.22.nu.66.conſ.23. nu. 89.& conſ.41.nu.3.li.1.Soc.Iu.cõſ.75.nu.28.cõſi.76.nu.95.& cõſ.76.nu.1.lib.1.Bello.conſi.10. nu.1.Alc.reſpo.199.in fi.& reſp.257. Tiraq. trac. le mort à ſaiſit le viu, parte.4.decla.5.nu. 11. Portius Imolenſis conſ.1.nu.17. Beroius in cõſ.68. nu.73.lib.1.doctiſſ.Oſaſcus in deciſ.Pedemo.deciſ.23.nu.36.& deciſ.26.nu.13.& Roland.conſ. 2.nume.27. lib. 3. ubi communem eſſe teſtatur.
376 Quorum ſententia probatur in † cap.1. §.inter filiã, ſi de feudo fuer.conten. inter dom. & agnat. Illa eſt illius cõſtitutionis ratio, quia fieri poteſt, quòd in iudicio petitorio, quod deinde tractabitur, fœmina hæc oſtendere poſſet, ſe non eſſe incapacem ſucceſſionis illius feudi, vel ob conſuetudinem, vel ob aliud ius; cùm permulti ſint caſus, in quibus fœmina in feudo ſuccedit. quod tunc pręſertim procedit cũ fœmina hæc aliquam cauſam allegat, ob quam feudum obtinere poſſe uidetur.
377 Extenditur primò, ut fortius † procedat, cùm iam filia hæc reperitur in poſſeſſione bonorũ feudaliũ: tunc fortius eſt in ea conſeruanda atq; manutenenda: ita reſpondit Dec.conſ.498.nu. 4. & Iaſ.conſ.172.col.2.cum enim alter poſſidet etiam ſi eſſet ipſemet agnatus, attamen adhuc filiã mittitur in poſſeſſionem.ita poſt alios Rola. conſ. 2. nu.31.lib.3.qui Decium d.conſ.424.& alios recenſet: ſed dubitatione non caret.
378 Extenditur ſecundò, ut procedat † non ſolum in filia, ſed etiã in fœmina tráſuerſalis lineæ, ut in ſorore: nã & illa ſi hæres inſtituta eſt, in poſſeſſione bonorũ feudaliũ mittẽda eſt: ita reſponderunt Dec.cõſ.424.nu.11.Soc.Iun.cõſi.75.nu.29.lib.1. & Portius Imol.d.conſ.1.nu.18. imò & in extranea.Rola.cõſ.1.nu.62.lib.1.& conſi.2.nu.28.lib. 3.poſt Deciũ d.cõſ.424.col.2.& Goz.cõſ.7.nu.11. Diſsẽtit tñ poſt alios Beroius i cõſ.67.nu.64.verſ. & adhuc.lib.1.q cũ iã relatis i eadẽ facti ſpẽ rñdit.
Extenditur tertiò ut procedat, etiam ſi conſtat
379 † rem eſſe feudalẽ claris probationibus, uel rei euidentia, uel confeſſione: ita Goz.conſ.7.nu.13. Pariſ.latè cõſ.22.nu.65. lib.1.Rola. cõſ.1. nu. 65. lib.1.& hic Zuchardus nu.486. nec enim in hoc dubiũ eſt, cũ præſupponant omnes conſtare feudũ hoc eſſe. Quocircà malè ſenſerunt ij, qui exiſtimarunt filiã non eſſe mittendã in poſſeſſionẽ, ſi cõſtat euidenter bona eſſe feudalia alio nõ probato, vt inquã malè reſpõderunt Iaſ.conſ.135.col. ult. verſ.Nõ obſtat illud.& cõſ.152.col.vlt.li.4. Goz. ſibi parum conſtans conſ.50. nu. 10.& Alba.cõſ. 78.nu.16. quam opinionem probauit & Plotus l.ſi quãdo.nu.111. C.unde vi.Iacobinus hic nu. 47.

Decla-

380 Declaratur primò non procedere † quando
frater & ſoror concurrent in ſucceſſione patris,
& maſculi iam eſſent in poſſeſſione: tunc filia nō
mittitur in poſſeſſionem rerum feudaliu m: ita re
ſpondit Brun.conſi.63. num.3. vno & in cæteris
agnatis poſſeſſoribus hoc procedere reſpōdit De
cius conſi.417.num.8.& in eadem ſpecie reſpō-
dens Gozad.conſi.50.unm.vigeſimoſexto, quem
ſecutus eſt Alba conſi.72. nume. decimooctauo.
& ſenſit Alcia.reſpon.257.nume. ſeptimo. quod
ſine controuerſia procedit in caſu noſtro, cùm ne
ceſſe ſit, quòd teſtator fuerit in poſſeſſione tem-
pore mortis, vt illa deinde tranſeat ex hoc reme-
dio in hæredem, ut ſuprà diximus. atque ita in ſpe
cie reſpondit Iaſ.conſi.138.colum. vlt. verſic.re-
ſpondetur. lib.4.

381 Declaratur ſecundò, non procedere † quando
agnati haberent probationes in promptu, quòd
hæc bona eſſent feudalia, & talis qualitatis, quæ
a fœminis poſſideri non poſſent: ita declarat hic
Zuchardus num.486.poſt Campegium inter cō-
ſilia Bruni conſi.ſecundo.numero nono. Gozad.
conſi.50.nume.vigeſimoſexto.& Portius Imolen
ſis conſi.primo.num. 65.Olaſcus decif.26. num.
tertio.& nume.decimoquarto.Rola. conſi.ſecun
do.nume.38.in fin.lib.tertio. & in eademmet fa-
cti ſpecie conſultus idem reſpondit Beroius in cō
ſil.67.nu.64.uerſic.præterea illud.lib.1.& hoc in
caſu poſſet fortè defendi opinio Iaſ. dicto conſil.
138.& aliorum, quos ſuprà retulimus dum dice
bant filiam non eſſe mittendam in poſſeſſionem
bonorum feudalium, cum conſtat clarè illa eſſe
feudalia: nam intelligi poſſunt, ſi conſtat eſſe feu
dalia, & in eis fœminas ſuccedere nō poſſe. quod
clarè ſenſit Iacobinus a S.Georgio hic. nume.49.
verſi.ſed quando pater. & quādo probationes in
promptu & incontinenti eſſe dicantur declarant
relati Doctores.

382 Declaratur tertiò non procedere † quando
feudum eſſet eccleſiaſticum, & ita conſtaret, tunc
fœmina in poſſeſſionem mitti non debet: ita re-
ſpondit Iaſ.conſ.152.col.ult. lib.4.

Declaratur quartò, ut non procedat quando
383 eſſet poſſeſſio muniti caſtri, † cuius recuperatio
difficilis eſſet, ſi contingeret pro agnatis ſententiā
ferri in petitorio: ita egregiè declarauit Caſtren.
in l.ſecunda.in fine. ſuprà eod.titu.noſtro. & ibi
Iaſ.& in ſpecie noſtra Goza.conſi.7.nu.11.qui nu
me.20.declarat. qua de re plura ſcripſi tracta.De
recup.poſſ.Remedio primo.num.314. Hæc ſunt
384 annotanda † ad interpretationem ſtatuti Patauī
ni ſub rub.De citationibus, cap.ſi ad aliquem, ut
filia mittatur uel non mittatur in poſſeſſionē bo
norum feudaliū ex diſpoſitione illius ſtatuti iux-
ta terminos huius quæſtionis.

385 QVAERO quadrageſimooctauò, an † fœ-
mina a patre inſtituta mitti debeat in poſſeſſio-
nem emphyteuſis? Noua eſt quæſtio in qua dicē-
dum eſt, ea ratione mittendam eſſe, ꝙ res emphy
teutica dicitur eſſe in dominio vtili iam defuncti
patris: & de illo diſponere potuit, ut ſcripſit Ioā.
Fabri in §.adeò, col.prima. inſtitu. de loca. Acce-
386 dit, quòd huius rei emphyteuticæ † poſſeſſio
in hæredem continuare dicitur ex diſpoſitione
ſtatuti. de poſſeſſione continuanda, quemadmo-
dum tradit Tiraquellus tractatu le mort a ſaiſit le
viu, parte quarta, declara.ſexta. ergo fortius debet
poſſe apprehendi & conſtitutionis noſtræ reme-
387 dio. Præterea argumentari licet a † feudo ad em
phyteuſim, ut latè docuit Euerardus in centuria
legali in argumen. a feudo ad emphyteuſim, ſed
iam diximus, filiam eſſe mittendam in poſſeſſio-
nem bonorum feudalium, ergo & de his idem
eſt dicendum.

388 Declaratur primò non procedere, quādo † fi-
lia hæc eſſet illegitimè nata, & emphyteuſis eſſet
eccleſiaſtica & de vtroque clarè conſtaret. ita ſen
ſit in ſpecie Ruin.conſi.47.nume.7. lib.1. Et erit
389 hæc egregia declaratio ad † relatum ſtatutum
Patauinum ſub rubr.De citationibus.capitu.ſi ad
aliquem, ut hoc in caſu ceſſet illa miſſio in poſ-
ſeſſionem.

390 QVAERO quadrageſimononò, an † extra-
neus hæres ſcriptus mittendus ſit in poſſeſſionē
emphyteuſis eccleſiaſticæ? Noua eſt quæſtio, in
qua dicendum eſt, mittendum eſſe, illa ratione,
qua vtuntur Doctores in caſu feudalis poſſeſſio-
nis, ut diximus ſuprà quæſtio. quadrageſimaſe-
prima. quia etſi multi ſunt caſus, in quibus ex-
391 traneus non ſuccedit in † emphyteuſi eccleſia-
ſtica, attamen extant & alij permulti quibus ad-
mittuntur, vt latè ſcribunt Alexand. l. etiam, co-
lum.ſecunda.ſolu.matr.omnes in capitu.in præ-
ſentia, de proba. latiſſimè Didacus libro ſecundo
varia.reſol.capi.decimoſeptimo.numero quinto.
ob hanc ergo dubitationem probabilem mitten-
dus eſt hæres in poſſeſſionem. Et hoc etiam in
392 caſu procedit diſpoſitio dicti ſtatuti † Patauini
ſub rubrica De citationibus.capitu.ſi aliquem.ut
etiam locum habet & in caſu præcedentis quæ-
ſtionis.

393 QVAERO quinquageſimò, † an hæres, qui
mittitur in poſſeſſionem rerum corporalium,
mitti etiam debeat in quaſi poſſeſſione rerum in
corporalium. Baldus hic num.48.duos caſus di-
ſtinguit. Primus eſt quò ad incorporalia, quæ cir-
ca alia incorporalia uerſantur, ut obligationes
circa actiones: & in his nihil operatur miſſio
hæc, ſi quidem hæc perſonæ cohærent. & ca-
ſum hunc probant cæteri hic, qui cum Baldo ſim
pliciter tranſeunt, ut apud Alexan. nume.25. &
ſenſit Gratus conſi.149. nu.12. lib.2. etſi eo loci
de interdicto quorum bonorum loquatur. Cum
tamen de hoc remedio noſtro reſponderet. Secun
394 dus eſt caſus, quò ad incorporalia, † quæ circa
corporalia uerſantur, ut in ſeruitutibus, quæ cir-
ca prædia ſunt: cōcludit hoc in caſu Bald. operari
& cum eo ſenſerunt hic Salic. col.8. uerſi.quæro
in quo.& clarè Caſtren. nu.duodecimo. & Ale-
xan.num.vigeſimoquinto.quæ quidem iuris ſen-
tentia, uel ex eo probatur, quòd & in his cadit
quaſi poſſeſſio.l.quoties.la ij. ff.de ſeruit.non er-
go mirum ſi miſſio in poſſeſſionem in hoc ope-
ratur. Accedit ſecundò tex. l.cùm ſcimus. §. vlti.
C.de agr.& cenſ.lib.11. qua dicimus, quòd ille,
395 qui eſt † in poſſeſſione principali, eſt etiam

396 in illi acceſſoria & cõcreta. Nec aduerſatur†l.
non tantum.§.ſeruitutes.ff.de peti.hæredit. quia
illa procedit in re illa, quæ per ſe venit, & non in
conſequentiam, ut declarant Bal. & Sal. iam rela-
ti. Vel ſecundò, ait Baldus, ibi hæres proprio no-
mine agebat: quia ipſe prohibitus fuit, & non
defunctus, vt apud eum. Quibus interpretatur
397 †ſtatutum Patauinum d. rubr. de citationibus.
c. ſi ad aliquem, vt illa miſſio in poſſeſſionem lo-
cum habeat etiam hæc in quaſi poſſeſſione. Id
quod confirmat uerba eiuſdem ſtatuti ibi, & poſ
ſeſſio, uel quaſi poſſeſſio quæ erat. Quæ ſanè ver-
ba etſi de alio loqui uideantur, attamen præce-
dentia declarant.
398 QVAERO quinquageſimo primò, an † ſi
iudex eſt ſecularis, & mittat hæredem ſcriptũ in
poſſeſſionem bonorum defuncti teſtatoris, dica-
tur miſſũ & i quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus
præſentandi in eccleſia? Baldus hic num. 49. ver-
399 ſicu. Nunquid, ſcripſit, hæc † incorporalia ver
ſari circa factum hominis, & quod miſſus in poſ
ſeſſionem rerum hæreditariarum cenſetur etiam
miſſus in poſſeſſionem iuriſpatronatus. Ea eſt ra
400 tio, quia † ius patronatus cum vniuerſitate trã-
ſit. l. in modicis. ff. de contrahen. emp. l. quædam.
de acquir. rer. domi. & cap. cùm Bertoldus, de re
iudic. Qua ratione fit, quòd quando hæres dire-
ctò inſtituitur, in eum trãſit iuſpatronatus: quia
ab uniuerſo res uacare non poteſt. l. ſi quis ita hæ
res inſtitutus fuerit, excepto fundo. ff. de hæred.
inſtitu. econtra autem ſub titulo ſingulari non
401 continetur † iuſpatronatus. quod multis pro-
bat Bal. & ad rem plura ſcribit Didacus lib. 1. ua-
ria. reſol. cap. 13. num. 3.
402 QVAERO quinquageſimo ſecundò, † quis
ſit iudex competens in caſu huius beneficii?
Glo. hic in verbo competenti, duos caſus cõſide-
rare, atq; diſtinguere videtur. Primus eſt, cùm
agitur de ipſa actuali miſſione in poſſeſſionem.
tunc is dicitur iudex, ſub cuius territorio bona
poſita ſunt, l. cùm unus. §. penu. ff. de bon. aucto.
iud. poſſid. & l. a Diuo Pio. §. primo. ff. de re iudi.
& cum glo. ſenſerunt Bart. hic nume. 13, & aliis,
quos ſtatim referam. Secundus eſt caſus, quando
403 ſolùm agitur de † pronunciatione miſſionis in
poſſeſſionem: tunc iudex competens eſt ille, qui
præeſt iuriſdictioni ratione domicilii petentis
ſe mitti in poſſeſſionem, ac et domicilii contradi-
ctoris. Quam ſanè ſniam probat l. 1. C. ubi de hæ-
red. agi oporte. iuncta l. 2. C. de interdict. ex decla-
ratione bene eruditi Cuiacij lib. 5. obſerua. c. 19.
& illa pronunciatione facta is iudex concedit lite-
ras remiſſorias ad iudicem, in cuius territorio bo
na ſita ſunt, ut is actualiter in poſſeſſionem mit-
tat, ex d. l. cùm vnus. §. pen. ff. de bon. aucto. iudi.
poſſ. Non diſſentiunt a gloſſæ opinione cæteri in-
terpretes. & ſcribit hic Bald. nume. 46. quòd ille
404 †iudex territorij non poſſet ſine his literis re-
miſſorijs hanc miſſionem facere: quia de alieno
proceſſu non poteſt quis ſe intromittere, niſi re-
quiſitus. l. cùm quædã puella. de iuriſd. omn. iud.
cùm aũt requiſitus eſt, poteſt, quia imaginẽ requi
rentis gerit. Illud vnum eſt adnotandũ quod ſcri-
bit eodem loco Bald. q̃ ſi iudex domicilij pronũ-
ciat hæredẽ eſſe mittendum in poſſeſſionẽ, nullo
aduerſante cõtradictore, non põt deinde iſte iu-
dex mandare aliquid alteri iudici, ex doctrina ſi-
mili Innoc. in c. ſolent. in fin. de ſenten. excom. &
hoc eſt idem, q̃ Bar. adnotauit hic nu. 13. in fine.
qui ea ratione vtitur: quia non põt pronunciarẽ
rõne perſonæ litigantis, ex quo nullus adeſt, con-
tra quẽ petitio dirigatur. Itẽ nec ratione rei, quia
ſub ſuo territorio non eſt, quãobrem neceſſe erit
iudicem ratione rei ſitæ pronunciare. cum Barto.
& Baldo ſentiunt cæteri, ut Iaſ. nume. duodeci-
mo. Decius num. 31. in fine. Zuchardus. nu. 276.
& Corneus num. 19. qui vetſ. ſed inepta ratione,
declarat niſi maior pars bonorum eo in loco eſ-
ſet. Huic † receptæ doctrinæ Curtius Iun. hic nu-
me. 58. obijcit Bartoli traditionem in l. legitimos.
nume. quinto. uerſic. & ex hoc concludo. ff. de le-
git. tutor. & idem quod Curtius, eo tacito facit
Sapia. num. 61. Verùm reſpondet hic Zuchardus
nume. 277. quem ſequor. Illud etiam non omit-
405 to, † iudicem eccleſiaſticum poſſe hanc miſ-
ſionem in poſſeſſionem facere cùm locus pius
ſcriptus hæres fuit: ita reſpondit Angelus conſil.
137. Quidam Vgucius falsò, ad finem. Cùm au-
tem literæ conceduntur iudici illius loci, vbi bo-
na ſunt ſita, erit animaduertendum opus eſſe, q̃
406 is † iudex dicti territorij habeat mixtum impe-
rium: ita poſt Baldum in authen. & qui, nume.
duodecimo. C. de bonis aucto. iudi. poſſ. ſcripſit
hic Zuchardus. nume. 278. & cum Baldo ſenſe-
runt Iaſon. in l. iubere. nu. decimonono de iuriſd.
omn. iudi. quo loci ſcribit Iaſon, quòd Prætor
407 Mediolani non poſſet literas dare† Conſulibus
Mercatorum Papiæ, ut hanc miſſionem in poſ-
ſeſſionem exequantur: cùm illi mixtum impe-
rium non obtineant. idem ſcripſit Sapia in dicta
l. iubere. nume. tertio. & eo loci Purpur. nume.
vigeſimoſeptimo, poſt Baldum aliam rationem
conſiderauit; quia hi magiſtratus, ſeu conſules
non habeãt territorium. & ob id cum Baldo in-
408 fert, quòd licèt † Archidiaconus ordinariam
iuriſdictionem habeat, non tamen mittit in poſ-
ſeſſionẽ, ex quo territorio, quod Epiſcopi eſt, ca-
ret. Idem ſcribit de Rectore ſcholarium. Illud
etiam eſt hic adnotandum, quòd is iudex, cui
409 datæ ſunt literæ, † ut in poſſeſſionem mittat,
exequi non poteſt, niſi literis receptis: ita Bal. d.
auth. & qui. nume. 13. C. de bon. aucto. iud. poſ-
ſid. Aret. in l. qui abſenti. num. 7. de acqui. poſſ. &
Zuchardus hic nu. 179. quibus accedit quod tra
dit gl. in clem. 1. in verbo receptis. de procura. ex
tex. cap. ſuper eo, il ij. in fin. de appell. delegatum
410 † cauſæ nullam habere poteſtatem & exercitiũ
ante literarum præſentationem, quam ſententiam
probarunt Fel. in c. cæterum. nu. 8. de reſcrip. Gui
do Papæ q. 286. & latè Vantius tract. nullit. titulo
de Nullitate ex defectu iuriſd. deleg. num. 14. Eſt
etiam animaduertendũ ex ſententia eiuſdem Zu-
chardi hic nume. 183. in fine. poſt Iaſ. in l. a Diuo
411 Pio. §. ſententia. de re iud. nu. 20. † iudicem hũc
requiſitũ, ut det literas iudici loci, in quo bona
ſita ſunt, ad hoc ut miſſionem hanc exequatur,
non

non poſſe hoc recuſare: quòd ſi recuſabit haben-
dus erit ad ſuperiorem recurſus . Illud etiam hac
in re adnotandum eſt, quòd quando coram hoc
412 †executore, qui loco iudicis mittere debet hæ-
redem in poſſeſſionem, opponitur nullitatis ex-
ceptio: debet hic executor ab ipſa executione ſu-
perſedere, & iudici, qui executionem delegauit,
reſcribere, vt is de ea propoſita nullitate cogno-
ſcat: ita, poſt Bar. in l.a Diuo Pio. in princ. ff. de re
iudi. Quod in ſpecie noſtra intelligit Zuchardus
hic num. 280. poſt Roma. conſi. 51. niſi de nulli-
tate notoriè conſtat. qua de re latius ſcripſi in cō-
mentariis de arbitra. iudicum. &c. lib. 1. qō. 38. &
ibi. nume. 21. Romani doctrinam probaui. Non
etiam tacitus prætereo quod ſcribit Zuchardus
hic. nume. 283. nempè cautum eſſe debere hære-
dem, cùm impetrat has literas remiſſorias, ut cu-
ret inſeri clauſulam, qua executori conceditur
facultas mittendi in poſſeſſionem, etiam contra
413 reſiſtentes armis & vi. alioqui nō poſſet is †exe-
cutor ita exequi, quòd inquit Zuchardus eſſe ex
† ſententia † omnium, ut Inno. in cap. olim. il ſecun-
do. de priuileg. in cap. ſignificaſti. de offic. delega.
Ang. & Imo. in d. l. a diuo Pio, in prin. de re iudic.
& Felin. in cap. de cætero. num. octauo. de re ind.
quod declarat idem Zuchardus, niſi mandata fo-
ret executio poſt latam ſententiam. qua de re ali-
qua ſcripſi tracta. De Recuperan. poſſeſſ. Reme-
dio 8, nume. 32.
414 QVAERO quinquageſimotertiò: †quod
imperium, quam poteſtatem habere debeat hic
iudex competens? Duo caſus noſtri iuris inter-
pretes diſtinguunt. Primus eſt, cùm nullus datur
contradictor, ſecundus eſt quando contradictor
† extat. Primo caſu † ex recepta Doctorum opinio-
ne debet hic iudex habere mixtum imperium: ita
glo. hic Bar. num. 13. Dec. nu. 31. in fi. Cur. Iun. nu
me. 58. Iaſ. nu. 16. Sapia. nu. 58. 61. Iacobinus a S.
Georgio. num. 22. verſi. in glo. Corneus num. 18.
in fin. Mantua in prima lectura. nu. 123. ad finē.
& communem teſtatur Zuchardus hic. nu. 264.
Ea ratione in hanc ſententiam adducti ſunt: quia
415 †miſſio hæc expeditur officio iudicis nobili ad
priuatam vtilitatem, ergo mixti imperij eſt: ut ex
diffinitione mixti imperij patet, cui ergo diffini-
tio conuenit, ergo & diffinitum. quòd autem of-
ficio iudicis nobili cōcedatur miſſio, cùm nullus
† extat contradictor, traduot hic † omnes, ut recen
ſet Zuch. num. 178. Confirmatur: quia hæres miſ
416 ſus in poſſeſſionem ex hoc remedio † poſſeſſor
efficitur, quemadmodum affirmant hic omnes,
417 & infra q. 56. num. 45. dicemus. ſed iubere † poſ
ſidere mixti imperij eſt. l. iubere, de iuriſ. omn. iu-
† di. & ibi Doct. intelligunt. Hinc magis † commu-
niter affirmant ſcribentes miſſionem in poſſeſſio
418 nem ex ſecundo decreto, quo miſſus poſſeſſor
efficitur, mixti imperij eſſe, ita Bart. in l. imperiū.
nume. 19. de iuriſd. omn. iudic. Decius. nume. 55.
Purpur. nume. 313. Longaual. num. 120. Bologn.
nume. 96. & Coraſius. nume. 30. & Decius in l.
iubere. nume. 3. ubi Coraſius. in fin. eodem tit. &
probat l. ea quæ. ff. ad municip. l. 4. §. ſi fortè. de
damno infect. & d. l. iubere. Quibus inferunt hic
Bart. nume. 15. Alex. nume. 14. & cæteri omnes,
419 hanc miſſionem a † magiſtratibus municipali-
bus, quibus mixtum imperium non eſt conceſ-
ſum d. l. ea quæ, minimè fieri poſſe. Illi ergo magi
ſtratus miſſionem hanc faciunt, apud quos mix-
420 tum † eſt imperium. qui autem ſint hodie, de-
clarat Barto. in dicta l. imperium. nume. decimo-
ſexto. a quo ibi diſſentit & rectè Bologn. nume.
92. & eo loci aliter declarant Gaſpar Valaſ. num.
225. & Longoual. nume. 141. cuius quidem Lon
gonalij ſententiam ſecutus ſum in interpretatio-
nibus ad capitulum cum ad ſedem, de offic. ordi-
na. ſed ad rem. Cùm ergo nullus extat contradi-
ctor. mixtum imperium requiritur, atque ita ma-
giſtratus municipales concedere non poſſunt. Ve
rùm a recepta hac opinione diſſentit Zuchardus
hic num. 270. & de ea dubitauit Iaſ. nume. vnde-
cimo. ea ratione adduci videtur Iaſon, quòd quan
do nullus adeſt cōtradictor, atque ita nullus poſ-
421 ſidet, poteſt † hæres propria auctoritate cape-
re. l. cùm hæredes. de acquirenda poſſeſſ. ergo for
tius cum iudicis incompetentis auctoritate pote
rit ex §. multis, inſtitu. de libert. quo probatur,
422 quòd quando † aliquid in actu non requiri-
tur, ſi adhibetur, & ineptè, aut minus ſolenniter,
actus non vitiatur. & probat tex. notab. in l. cum
tabulæ. ff. de bono. poſſeſſio. ſecundum tabul. id
quod intelligitur, cùm verè illud non eſt de iure
neceſſarium, ut citatio in actu notorio: nam ſi in
eo notorio citatio minus ſolennis interueniret,
actum non vitiaret. ita egregiè declarat Crauetta
tracta. De antiquit. tempor. quarta parte princi-
pali, particula ſecunda, quæ incipit. Abſolutis.
nume. 62. & ante eum, & ſi is non referat, ita
declararunt Decius conſil. 37. nume. ſexto. in fi-
ne. & Curtius iunior. in l. edita. nume. ſeptimo.
C. de edend. qui retulit Felin. in capitu. cùm ordi-
nem, columna ſecunda. verſicu. ſed aduerte. de
reſcript. idem Curt. Iun. in l. prima. numero tri-
geſimotertio. ff. ſi certum petatur. Huic difficul-
tati nixus eſt reſpondere Iaſon, & ait, Bartolum
& cæteros non loqui ex neceſſitate, quando hæ-
res propria auctoritate capere poſſet: nam licèt
loquatur Bartolus, cùm contradictor non appa-
ret, non tamen ſequitur, ergo nullus poſſeſſor
aderat. fieri enim poteſt (inquit Iaſon) quòd
quis poſſideat, & tamen ad contradicendum non
veniat. Verùm hanc reſponſionem euertit Zu-
chardus nume. 266. verſicu. iſta ſolutio. Quocir-
ca ſecundò reſpondet Decius numero trigeſimo-
primo. imò hanc incompetentiam iudicis vitia-
423 re: nam ex quo † viam hanc iudiciariam eſt in-
greſſus, cenſetur renunciaſſe viæ extraiudiciali,
atque ita facultati apprehendendi poſſeſſionem
auctoritate propria, iuxta l. mulier. §. vlt. ff. de eo
quod metus cauſa. ex quo ſequitur, quòd electa
via hac iudiciaria, illa iudicis incompetentia vi-
tiat: quia noſtra hæc conſtitutio requirit hanc
miſſionem fieri a iudice competenti, atque ita
424 ceſſat ratio † ex d. §. multis. quoniam ibi illud
non requiritur ex neceſſitate in actu, ob id ex-
preſſio non uitiat: hic autem ut in actu iudi-
ciali requiritur. Quam quidem reſponſionem

I 3 cum

cum fortè non perceperit Zuchardus, malè eum
reprehendit, vt potè, quòd non reſponderit Dec.
d. §. multis. Ego tamen opinor Decium minus
rectè in hoc ſenſiſſe: ſiquidem verum non eſt
quòd is, qui poteſt ſua auctoritate aliquid face-
re, ſi iudicem adit, cenſeatur ſuæ facultati renun-
425 ciaſſe. Nam hoc clarè cenſuit † Decius hic nu-
me. 7. in fin. poſt Caſtren. quem citat. idem De-
cius conſi. 460. nume. ſeptimo reſpondit, quòd
ex actu adeundi iudicem neceſſariò non infer-
tur eſſe renunciatum facultati recuperandi rem
extraiudicialiter & manu propria. eoque loci De-
cius rationibus & aliorum auctoritatibus com-
probauit. Quibus accedunt latè tradita à Iaſ. in l.
clam poſſidere. §. qui ad nundinas. nume. 7. ſ4.
de acq. poſſ. dum poſt alios ſcribit, quòd ille, qui
426 ſua † auctoritate poteſt expellere clandeſtinum
poſſeſſorem, ſibi non præiudicat adeundo iudi-
cem, ut agat interdicto, uti poſſidetis. dicemus ali
qua infrà, ſequenti remedio. q. 23. Reſpondet ita-
que tertiò Zuchardus quòd quando nullus ex-
tat contradictor, poteſt hæres propria auctorita-
427 te ingredi: ergo & auctoritate † iudicis incom-
petentis. Nam quòd auctoritate iudicis incom-
petentis fit, propria priuataq; auctoritate fieri cre
ditur: ita Bar. in l. creditores. nume. 26. C. de pign.
428 dum ſcribit, quòd ille qui auctoritate † ſua in-
gredi poſſeſſionem poteſt, quippè quòd ex pacto
conuento id ſibi liceat; ſi iudicem adiuit, habet in
dex poſſeſſorem citare: quòd ſi negligit, perinde
eſt ac ſi ſponte ingreſſus ſit. idem reſpondit Soc.
Sen. conſ. 81. nu. 11. lib. 3. Rimin. l. 2. nume. 5. de
iuriſd. om. iud. & alios recenter hic Zuchardus;
& dicemus infra remedio ſeq. q. 20. Quibus ac-
cedunt Ruin. conſi. 152. num. 6. lib. 4. Pariſ. conſ.
94. nume. 2. lib. 4. & Crane. conſ. 302. num. 4. qui
429 quidem Crauc. reſpondit, quòd quando † iudex
incompetens priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione,
dicitur id egiſſe tanquam perſona priuata. quam
ſententiam ſecutus ſum tracta. De Recuperan.
poſſeſ. Remedio octauo, nume. 17. Huc ſpectat,
quod ſcriptum reliquit Sebaſtianus Vantius tra-
cta. nullitatum. tit. de nullitate ex defectu iuriſ-
430 di. ordina. nume. 107. † iudici incompetenti
non eſſe neceſſe parere; quia priuati loco habe-
tur. l. 3. ff. de off. Præſi. l. obſeruare. §. ingreſſus. ff.
de off. Proconſ. atque ita hac conſideratione mo-
★ tus Zuchardus aduerſus ★ receptiſſimā Docto-
rum opinionem ſenſit: nempè poſſeſſionē appre-
hendi potuiſſe auctoritate iudicis incompetētis;
quia propria priuataque auctoritate apprehenſa.
Ego opinor duo hic conſiderari poſſe. Primum,
an hæres qui hoc in caſu per iudicem incompetē-
tē poſſeſſionem conſecutus eſt, eam dicatur cōſe
cutus via iudiciaria; hoc eſt ſine cōtrouerſia. & di
cendum eſt nō eſſe via iudiciaria conſecutū: ſiqui
431 dem nō poteſt dici † iudicatum, quod à iudice in
cōpetenti iudicatum fuit. l. 1. §. hæc verba. ff. quòd
quiſq; iuris. l. 1. §. vlt. ad S. C. Tertul. & hoc in caſu
rectè loquuntur Doctores omnes. Secundū eſt, an
cum hæres adiuit iudicem incōpetentem & poſ-
ſeſſionem ingreſſus eſt, habeatur, ac ſi ſua ſponte
ſit ingreſſus. quo in caſu loqui videtur Zuchardus.

& rectè viſus eſt ſentire, hæredem hunc haberi ac
ſi ſua ſponte apprehēdiſſet. Illa adferri poteſt ra-
tio, quam ſuprà contra Decium conſideraui: quia
non dicitur hic hæres renunciaſſe propriæ aucto-
ritati & facultati ingrediendi: & cū ſit ingreſſus
432 † præſumitur quòd omni meliori uia ac modo
ſibi conſulere atque prouidere voluerit, iuxta l. 3.
de mil. teſta. & confert regula l. quoties. de reb.
dub. Verùm adhuc huic Zuchardi opinioni aduer
ſari videtur doctrina Ion. in c. vlt. nu. 3. de procur.
quā ibi probauit Abb. col. 5. & Fel. in c. cùm ordi-
nē. nu. 2. verſ. facit pro. de reſcrip. inquit Innocen-
tius, quòd ſi in actu non requiritur ſuperioris au
ctoritas, & tamen illa impetretur à non haben-
te poteſtatem illam interponendi, actus ille non
valet. Confirmari poſſe videtur ex illa iuris regu-
la, quod potui nolui, & quod volui adimplere ne
quiui. l. multū intereſt. C. ſi quis alteri vel ſibi. Re-
433 ſponderi poteſt, doctrinam † Innocentij, actum
non valere eo modo, vt ſi illa auctoritas interceſ-
ſerit; non tamen ſequitur quin valeat eo, quo ua-
434 lere poteſt, modo. Ad regulam † l. multùm, re-
ſpondetur, illam procedere in caſu claro, quia cō-
ſtabat, virum non ſibi, ſed uxori acquirere uoluiſ
ſe: ita declarat Galhaul. in l. Centurio. num. 274.
verſ. octauò, de vulg. at nos ſumus in dubio, an ſci
licet hic hæres adeundo iudicem, uoluerit eum
adire, ut omninò tanquam iudex in poſſeſſionem
mitteret, poſt habita ſua auctoritate. & in dubio
credendum eſt, quòd vti voluerit uia meliori.

Secundus nunc eſt huius quæſtionis caſus, cū
435 datur † contradictor. quo quidem in caſu ſcri-
bit hic Bar. quemuis magiſtratum municipalem
poſſe mittere in poſſeſſionem. Iacobinus hic nu.
22. verſi. In glo. Ea ratione motus eſt, quia miſ-
ſio hæc iure actionis, non autem officio iudicis
nobili cōceditur; ob id mixti imperij non eſt, ſed
iuriſdictionis: nimirum ſi poſſunt magiſtratus
municipales hanc miſſionem facere d. l. ea quæ ad
municip. Verùm hanc rationē improbauit Corn.
hic. nu. 18. in fi. & Zuchardus hic num. 274. eo
† quod (inquit ille) † recepta magis opinio eſt con-
tra Bartolum, miſſionem hanc exiſtente contradi-
ctore concedi officio iudicis nobili: quemadmo-
dum idem Zuchardus magis cōmunem eſſe af-
firmauit hic nu. 178. qua de re infrà q. 61. dice-
mus. Alia itaq; ratione utitur Zuchardus, hanc
miſſionem poſſe facere magiſtratus municipa-
les, eò quia celeritatem deſiderat, ut hic, & l. ult.
ff. de appel. recip. & quæ celeritatem deſiderant,
436 à † magiſtratibus municipalibus poſſe expediri
tradit idem Zuchardus hic num. 271. verſ. tu ve-
rò &c. poſt Decium in l. iubere. nu. 14. de iuriſd.
om. iud. & infrà quæſtio. ſequen. dicemus. & ob
id ſcribit Zuchard. Prætores Caſtrorum & uilla-
rum hanc miſſionem facere poſſe, ut apud eum.
437 QVAERO quinquageſimoquartò, an † cau
ſa huius miſſionis in poſſeſſionē delegari poſſit?
Duos caſus noſtri hic ſolent diſtinguere. Primus
eſt quò ad ipſam cognitionem an mittēdus ſit in
poſſeſſionem, vel non. Secundus eſt, quò ad ip-
ſam realem miſſionē. Primo caſu delegari poſſe
ſenſit Bar. hic nu. 13. Dec. nu. 31. Mātua in prima

lectu-

† lectura.nu.119.& † cõmunẽ teſtatur Zuchardus
nu.272.adferri ſolet pro hac ſententia, tex.l.co-
gnitio.§.ut poſſeſſio bonorum. ff.de officio eius.
quam explanaui in commentarijs De Arbitrarijs
iudicum,lib.1.q.74.nu.41.Adfertur ſecundò ra-
438 tio illa,quòd† ex quo cauſa hæc celeritatem de-
ſiderat, ut hic in textu,& l.ult. ff. de appell.recip.
ob id delegari poteſt.l.4.§.duas. de dam. infecto.
Decius in l.iubere.num.14.de iuriſd.om.iud.&
ibi Sapia num.11. qui inferunt ita eſſe in omni-
bus cauſis,quæ celeritatem requirunt. Quæ qui-
dem iuris ſententia fortius procedit de iure cano
439 nico,quo iure facilius conceditur † delegatio,
ut ſcribit Decius.d.l.iubere,num.31. & Zuchar-
dus hic refert.qua de re ſcripſi in prætacitatis com
mentarijs De arbitrarijs iudicum lib.1.q.54.nu-
me.9.& q.74.nu.44.
440 Secundus eſt caſus quò † ad ipſam actualem
† miſſionem. † recepta magis opinio eſt, delegari
non poſſe.ita affirmarunt Bar.hic nu.13.& com-
munem teſtatur Zuchardus nume.171. Verùm
ab hac opinione diſſentit Zuchardus, & rectè,ra
tione iam relata,quia miſſio hæc celeritatem po-
ſtulat, delegari ergo poteſt.
441 QVAERO quinquageſimoquintò, an † in
hoc iudicio perſona hæredis petẽtis mitti in poſ-
ſeſſionem legitimari debeat? Et eſſe legitimandã
† affirmarunt † omnes hic,ut Baldus num.42. verſ.
octauò ſtudeat. Decius nu.47.& Zuchardus nu.
293.alios retuli in commentarijs,De recuperan-
da poſſeſſione Remedio 15.nu.273. quibus acce
dunt Pariſius conſil.11. nume.1.lib.25. Vantius
Tract.nullitatũ.titulo. Quis poſſit dicere de nul-
litate,nume.44.& Marſilius in l.ſi quis ne quæ-
ſtio nume.5. ff. de quæſtio. ubi latiſſimè diſſerit.
qui num.11.ſubijcit, iudicem hoc ex ſuo officio
442 efficere debere, & rectè, ſiquidẽ curare † is de-
bet, ne iudicium reddatur eluſorium, iuxta l.ſi
prætor.in princ.ff.de iudi. Et verè non eſt qui ab
hac ſententia recedat. Hinc declaratur ſtatutum
Patauinum ſub rubr. De citationibus .capit.ſi ad
aliquem, dum concedit miſſionem in poſſeſſio-
nem hæredi.intelligitur tamen facta prius perſo-
næ legitimatione cùm ex illa diſpoſitione experi-
tur.Maius eſt dubium, quæ requiratur probatio
443 in hac † legitimatione. opinio crebrior eſt,ple-
nam probationem neceſſariam eſſe: ita docuit
Bar.in l.2.in fin.ſuprà noſtro tit. Alex. in l.a diuo
Pio.§.ſi ſuper rebus.nume.3.de re iudi.Felinus in
cap.ueniens,num.14.de teſtib.Decius hic nume.
47.& Zuchardus.num.301. idem reſponderunt
Neuiz.conſil.18.num.4.& Pariſ.conſil.11. nu.2.
lib.2.qui alios recenſent. Contrarium ſenſit ue-
rius eſſe Iaſon in d.l.2.nu.7.ſupra eod. quòd imò
ſemiplena probatio ſufficiat.Ea ratione mouetur,
444 quòd ſi † cauſa principalis ſummaria eſt, ergo
& articuli,ut inquit Bar.in extrauag.ad reprimen
dum in uerb.ſummariè.num.3. Hanc dubitatio-
nem ante Iaſonem ſenſit Bald. in l.3. in princ. in
nouis additionibus,ff.ad exhibend. Confirmatur,
445 quia † cauſa incidens ſequitur naturam princi-
palis, quemadmodum multis probaui in com-
mentarijs De Arbitrarijs iudicum,lib.1.q.45.nu
me.9.Hunc nodum multis modis conantur diſ-
ſoluere Decius & cæteri. inquit Decius, idem eſ-
ſe iudicandum de articulis,quod de cauſa princi
pali,quando articuli illi cauſam reſpiciunt.Secus
cùm perſonam reſpiciunt . ut hic: quia perſonæ
legitimatio a cauſa ſeparata uidetur. Verùm non
ſatisfacit hæc reſponſio; quandoquidem illam
ſuam rationem non probat Decius, nempè le-
gitimationem perſonæ eſſe ſeparatam a cauſa:
quia imò ſeparata non eſt , cùm ratione illius
conſideretur. Reſpondet ſecundò idem Decius,
& negat eſſe abſolutè uerum , quòd idem iudi-
candum ſit de articulis incidentibus, quòd de ip
ſa cauſa.Nam uidemus (ait ille) quòd licèt a ſen-
446 tentia lata in poſſeſſorio † appellari non poſſit,
nihilominus poteſt a ſententia lata ſuper inciden
ti,& ab inordinato proceſſo: ut docuit Bald.in c.
ex conqueſtione.de reſtitu.ſpolia.Verùm non ſa-
tisfacit adhuc reſponſio hæc,cùm maximè dubia
ſit illa Baldi doctrina , ut ſcribit idem Decius in
cap.paſtoralis,in princ.num.4.de appella.& eam
declarabimus infra 99. Quocirca tertiò reſpõdet
Zuchardus hic nu.301.qui poſt Butrium in cap.
ueniens.de teſtibus,duos caſus conſiderat. Pri-
mus eſt,cùm perſonæ legitimatio requiritur ra-
tione alterius actus. atque quò ad alium effectũ,
ut cùm agitur de impediẽda executione a tertio:
tunc (aiunt iſti) ſufficit ſemiplena probatio . ita
intelligunt procedere doctrinam Barto.in extra-
uag.ad reprimendum in uerbo.& figura.quem ci
tat Alex.d.§.ſi ſuper rebus.nume.2. Secundus eſt
caſus,cùm agitur de legitimatione perſonæ reſpe
ctu ſui tantùm,ut hic,tunc requiritur plena pro-
batio:ita loqui uidetur Bar.d.l.2.ſupra eod.quia
hic principaliter tractatur, an iſte ut talis mitten
dus ſit in poſſeſſionem : uel non . Sed uerè, ſi re-
ctè conſideramus , in eandem Decij reſponſio-
nem reincidit . Quare ego reſpondeo,& cenſeo
eſſe animaduertendum, falſum eſſe quòd præ-
ſupponit Iaſon, & cæteri non animaduertunt,
quòd ex quo cauſa hæc ſummariè tractata eſt, ſe-
miplena probatio ſufficit: quia imò plena requi-
ritur,ut dicemus infrà.q.79. & dixi Tract. De re-
cuper.poſſeſ.Remedio 15.q.32. & licèt hæc con
ſtitutio diſponat ſufficere,ſi teſtamentum oſten-
datur: id euenit,quia hęc oſtenſio reddit rem no-
toriam , atque ita perfectam & plenam proba-
tionem facit.
447 QVAERO quinquageſimo ſextò, an † cita-
tio aduerſarij in hoc iudicio neceſſaria ſit? Duo ca
ſus diſtingui,atque conſtitui ſolent . Primus eſt,
cùm petitur miſſio in poſſeſſionem bonorũ, quæ
ab aliquo poſſidentur, tunc is poſſeſſor citandus
eſt: ita ſcribunt hic Bar.num.16.Baldus num.41.
Sali.col.6.uerſ.nunc circa.Decius,num.32. Iaco-
binus num.24.Corneus num.26.Mantua prima
lectura nu.130.Curt.Iun.nu.63. Sapia. nu.66.&
Zuchardus nu.311.& Gozad.conſ.21. nu.13. &
† uerè † nemo eſt qui diſſentiat.Illa eſt uera & con-
448 cludens ratio,quia † poſſeſſor etiã iniuſtus non
eſt de facto à ſua poſſeſſione remouendus.cap.li-
cèt Epiſcopus.de præben.in 6. quod multorũ au-
ctoritatibus comprobaui in Trac.De Recup.poſ.
Remedio

Remedio primo nu. 111. Accedit ſecundò, quia
449 ita uidemus,† citationem eſſe neceſſariam, cùm
inſtrumentum ex forma ſtatuti exequendum eſt:
ut docuit Bal. in l. ſi quis curialis. C. de Epiſco. &
cler. & in l. ab executione. C. quo. appel. nõ recip.
Caſtren. & cæteris in l. poſtulante. in prin. ff. ad
Trebell. quos ſecutus eſt Ruinus in conſi. 55. nu-
mer. 7. lib. 4. & conſi. 37. nume. 9. lib. 5. Illa eſt ra-
tio, quia fortè debitori aliqua exceptio compe-
tere poteſt.
450 Declaratur primò non procedere † quando
notoriè conſtat poſſeſſorem nullum ius haberet
nam tunc citatio neceſſaria non eſt: ita declarant
Curtius Iun. hic nume. 63. Sapia nume. 69. &
Zuchardus nume. 131. & nume. 315. uerſ. quòd
tamen. & Sapia. l. iubere. nume. 6. de inrild. om.
iud. qua de re plura ſcripſimus in tract. De recu-
per. poſſeſſ. Remedio 15. nume. 259. & in com-
mentarijs De arbitrarijs iudicum lib. 1. q. 17. ad
finem. & huc accedunt egregiè ſcripta à Felino,
poſt alios in cap. 1. nume. 25. uerſ. limita prædi-
cta. de iureiurando. dum ait, in omnibus actibus
non eſſe neceſſariam citationem partis, cui nulla
defenſio competit: atque ita ſcribit iura omnia ci
tationem requirentia declarari. Hoc in caſu de-
451 fendi poteſt † Calcaneus conſi. 18. nume. 25.
in fine. qui, relata noſtra hac conſtitutione, re-
ſpondit citationem neceſſariam non fore, idem
aſſerens cùm ex diſpoſitione ſtatuti inſtrumen-
452 tum eſt exequendum. Hinc † infertur decla-
ratio ad ſtatutum Patauinum ſub rub. De cita-
tionibus. cap. ſi ad aliquem. uerſ. ita tamen quòd
ante. dum vult eſſe citandos poſſeſſores, cùm hæ-
res mittendus eſt in poſſeſſionem ex ipſius ſtatu-
ti diſpoſitione.
453 Declaratur ſecundò, non procedere † quan-
do hæres ſimpliciter petit, ſe eſse mittendum in
poſseſſionem: nam tũc poſseſsor non citatur: ita
Salic. hic col. 4. uer. Et his probatis. quem ſecutus
eſt Alex. num. 16. qui rem latius explicat. & Zu-
char. nume. 315. uerſ. Quam concluſionem. Illa
454 eſt ratio, quia hæc pronunciatio dicitur eſse in
terlocutoria, quæ non adfert aliquod detrimentũ
poſseſsori, non ergo eſt neceſsaria citatio. ita etiã
intelligendus eſt Calcaneus d. conſ. 18. nume. 26.
qui clarè inquit, illud præceptum de ſoluendo ſo
lam interlocutoriam continere, & ob id citatio-
455 nẽ neceſsariam nõ eſse. Et hoc in caſu hic † miſ-
ſus in poſseſſionem non efficitur poſseſsor, ſed
ſolùm detinere dicitur: ita ſenſit Igneus in auth.
ex cauſa nume. 91. uerſ. vnum tamen. C. de lib. præ
ter. quem ita intelligo.
Declaratur tertiò non procedere quò ad pro-
456 ceſsus † validitatem: quia hoc in caſu ſine cita-
tione ualet, licèt poſseſsori non præiudicet: ita
Alex. hic num. 16. Iacobinus num. 24. & nu. 25.
& Zuchardus nu. 315. eo ſimili utitur Alexãder,
quia quando creditor agit contra debitorẽ prin-
457 cipalem, proceſsus ualet non † citato tertio
poſseſsore; & tamen non præiudicat tertio poſseſ
ſori, ne à ſua poſseſſione expellatur, ita Bart. &
omnes in l. decem, de uerb. oblig. in l. de uno quo
que, de re iud. & alibi. & ut tertio poſseſsori præ-
iudicet citatio requiritur: ita glo. l. cùm miles. §. 1.
ex quib. cauſ. maio. & Bar. in l. cùm filius, de uerb.
obliga. Nec aduerſatur Zuchardi reſpõſio, illud
contingere; quia ſufficit citare illum, de cu-
ius principali intereſse agitur. l. 1. §. denuntia-
ri. ff. de uentr. inſp. Bar. d. l. de uno quoque. ubi
Alex. nume. 37. & Felinus in cap. humilis. col.
2. de maio. & obed. Nam hoc facilè concedo,
quia ex eo proceſſu non læditur ille tertius poſ-
ſeſſor, qui ſi contingat à poſſeſſione amoueri, ci-
tandus erit. Hanc quoque declarationem pro-
bat, & rectè idem Zuchardus ex uerbis conſti-
tutionis noſtræ.
Secũdus eſt huius quæſtionis caſus, cùm bona
defuncti teſtatoris à nemine poſſidentur: tunc
458 † neceſſaria non eſt citatio alicuius: ita omnes
hic, Bar. num. 16. Comenſ. nume. 26. Mantua in
★ prima lectura num. 129. & communem teſtatur
Zuchardus nu. 311. Illa eſt ratio prima, quia ne-
mo reperitur qui citari poſſit; ſupernacanea ergo
citatio eſt. Præterea, ſua auctoritate hoc in caſu
hæres poteſt poſſeſſionem ingredi l. cùm heredes.
in princ. de acquir. poſſeſſ. non ergo neceſſaria eſt
citatio. ita Bar. & Sali. ſcribunt Alex. conſ. 5. nu. 2.
lib. 2. & Gozad. conſi. 21. nume. 16. Verùm ſcribit
459 hic Cur. Iun. num. 63. ſaltem fore † neceſſariam
citationem generalem; illa ratione, quia fieri po-
teſt, quòd ab inteſtato uenientes læderentur: Sunt
ergo citandi. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. Re-
ſpondet Zuchardus primò, imò neceſſariam non
eſſe generalem citationem: quandoquidem ad iu
dicij ualiditatem illa non requiritur, quemadmo
dũ ſuperiore caſu diximus. Sed nihil hoc eſt, quia
nõ loquuntur Curtius & cæteri Doctores cùm ſo
lùm agitur de proceſſus ualiditate, ſed & de miſ-
ſione ipſa actuali, qua adferri detrimentum po-
teſt uenientibus ab inteſtato, de quorum intereſ-
ſe nõ leue agi poteſt, an poſſeſſio uacans, uel occu
pata ſit, quemadmodum non uno in loco ſcripſit
hic idẽ Zuchardus, & mox ſubijciam. Quocircà
ſecundò reſpondet idem Zuchardus, non eſſe ne-
460 ceſſariam generalem † citationem, cùm nul-
lum, aut ſaltem modicum adfertur præiudicium.
l. ille à quo, in prin. ff. ad Trebe. & ibi Ang. Alex. in
l. recuſare. in prin. eo. Bar. in l. nec quicquam. §. ubi
decretum, num. 15. & ibi Iaſ. nu. 36. ff. de off. Pro-
conſ. & lega. atque ita reſpondit Crauetta conſi.
273. nume. 4. & nume. 10. quem ita declaraui in
tract. De recup. poſſeſſ. Remedio ſexto, nume. 87.
At in caſu hoc noſtro nullum, aut ſaltem leue ad-
ferri poteſt præiudicium uenientibus ab inteſtato,
quod ea ratione probat Zuchardus, quia modicũ
dicitur præiudicium, cùm iudex non mandat ali-
quid dari, vel fieri, ut docuit Baldus in l. vlt. num.
3. 10 ſi. C. de ſenten. ex breui recita. Nec obſtat
(inquit Zuchardus) quod ſcribit Alex. in l. quod
461 iuſſit, nume. 7. de re iudi. poſt Azonem, † ſen-
tentiam ſuper poſſeſſorio latam cõtinere aliquid
fieri: nempè, præſtari patientiam, ut poſſeſſor quie
tè poſſideat. quia reſpondet idẽ Zuchardus, Azo
nem loqui exiſtẽte aduerſario: ſed in caſu hoc no-
ſtro cùm nullus exiſtat aduerſarius, non adeſt cui
iuberi poſſit, ut patientiam præſtet. & ſolùm præ
judi-

iudicium, quod infertur in caſu noſtro, eſt, quia
cum agatur hic de adipiſcenda uacanti poſſeſſio-
ne, eam facilius acquirent ij uenientes ab inteſta-
to, quàm eam occupata reperitur. Sed hoc leue
præiudicium eſt, (inquit Zuchardus) quia in dan-
do, vel faciendo non conſiſtit. Ego opinor hoc eſ-
ſe iudicis arbitrio relinquendum: Si quidem ex
qualitate rei & perſonarum poteſt eſſe magnum
præiudicium, ut ſi hæres uir potens ſit, & ab in-
teſtato uenientes inopes, uel ſi res difficilis recu-
462 perationis eſſet. Planior uidetur reſpóſio † Man-
tuæ uiri conſultiſſimi hic prima lectura nume.
130. Citationem non eſſe conſideratione dignam
ob uenientes ab inteſtato, qui ſtante teſtamen-
to nullum intereſſe habent. Et ſi dicatur, fieri po-
463 teſt, ut inſtitutus decedat, reſpondet † malos
euentus non eſſe in conſideratione, l. inter ſtipu-
lantem. §. ſacram. de uerb. oblig. accedit quod his
abſentibus ius reſeruatum dicitur, ut inquit Bal-
dus in l. 1. nume. 5. C. qui admitti. & ibi etiam Ro
manus, quos recenſet Mantua. Niſi dicamus poſ-
ſe prætendere intereſſe eo modo ſuprà conſide-
rato. Ego opinor hos citandos non eſſe, quia fru-
ſtrà citarentur. Nam poſtquam non ſunt in poſ-
ſeſſione non poſſunt dici legitimi contradictores
ad impediendam hanc miſſionem, ut dicemus
infra. q. 67. quorſum ergo eos citare, ut ſuprà di-
ximus?

464\. Extenditur hic caſus, ut locum † etiam ha-
beat, cùm adeſt poſſeſſor, ſed ignoratur: nam &
tunc neceſſaria non eſt citatio: ita cenſuit hic Zu-
cardus nume. 313. in fine. Illa eſt ratio, quia paria
465 † ſunt, non eſſe, uel eſſe & non apparere. l. in
lege. ff. de contrah. empt. Quòd intelligitur quò ad
proceſſus ualiditatem, non autem ut illi poſſeſſo-
ri detrimentum adſerat: nam tunc eſt neceſſaria
generalis citatio, quemadmodum ſcribunt Bar.
Bal. & cæteri in l. ſi eo tempore, C. de remiſſ. pign.
qua de re ſcripſimus in tract. De recup. poſſ. Re-
medio 8. nu. 103. quo loci & Baldum hic q. 4. re-
tuli. quibus addo Soc. ſen. conſi. 13. num. 5. lib. 4.
466 Quibus infertur declaratio † ad ſtatutum Pata-
uinum ſub rubr. De citationibus c. ſi ad aliquem
verſ. Ita tamen, quòd ante, dum diſponit in côceſ-
ſione illius miſſionis in poſſeſſionem eſſe citan-
dos poſſeſſores. & ſi illi nô reperiuntur proclama
te atque ita citatione generali uocantur, intelligi-
tur ſtatutum, cum uerè extant poſſeſſores, ſed qui
ſint in ſpecie ignoratur, non autem loquitur ſtatu
tum cum uerè nemo poſſidet, atque ita cum poſ-
ſeſſio uacans eſt. Nam tunc (ut ſuprà diximus) nô
eſt neceſſaria aliqua citatio, uel ſpecialis, uel ge-
467 neralis. His tamê caſibus erit optimû, quòd † iu
dex concedendo hanc miſſionem in poſſeſſio-
nem reſeruet iura legitimi contradictoris, ut ad-
monet hic Corneus num. 27.

QVAERO quinquageſimo ſeptimò, an in hoc
468 iudicio offerendus † ſit libellus? Duo caſus di-
ſtinguûtur. Primus eſt, cum nullus adeſt contra-
dictor, tunc nullus offerendus eſt libellus, cû nul
la requiratur cauſæ cognitio. ita Maria. Soc. ſen. in
cap. 1. col. 39. uerſ. 65. fallit. de libelli obla. quem
ſecutus eſt Zuchardus hic num. 291. uerſ. quòd
tamen intelligitur. Iacobinus nu. 25. & Corneus
num. 28. nec eſt qui diſſentiat. Secûdus eſt caſus
469 † cum adeſt contradictor; tunc offerendus eſt
libellus; ita cenſuit Baldus hic nume. 44. Iacobi-
* nus num. 23. Corneus d. nume. 28. * communem
teſtatur Zuchardus nume. 295. Quidquid cenſue
rit igneus in authen. ex cauſa nume. 94. C. de lib.
præter. qui à communi receſſit. Communis autê
ſententiæ Ratio prima eſt, quia & in cæteris
470 † iudiciis poſſeſſorijs offerri ſolet: quemadmo-
dum de omnibus interdictis ſcriptû reliquit Ma-
ria. Soc. d. cap. 1. col. 18. verſi. 53. fallit in iudicio
poſſeſſorio, quorum bonorum, diximus ſuprà Re
medio primo q. ita quoque de poſſeſſoriis recupe-
randæ poſſeſſionis dixi in Tract. De Recup. poſſ.
Remedio. 8. q. 5. Remedio. 9. q. 47. Remedio. 10.
q. 15. Remedio. 13. q. 17. & Remedio. 15. q. 20.
471 Accedit & illa ratio, quia † libellus etiam of-
ferri debet in his iudiciis, quæ celeritatem deſide
rant: ita docuit Bar. in l. 4. §. hoc autem, nu. 10. de
dam. infecto. Maria. Soc. d. cap. 1. col. 15. uerſ. 24.
* fallit, de libelli obla. & * communem teſtatur
Ripa in d. §. hoc autem iudicium, nume. 106. &
eo loci reſpondet contrariis rationibus diſſen-
tientium. Quod tamen intelligunt relati omnes,
ut ſufficiat qualis qualis petitio, nec enim ſolen-
nis libellus requiritur. Idem in quouis iudicio
ſummariè tractando eſſe obſeruandum, multo-
rum auctoritatibus probaui in commentarijs De
arbitrariis iudicum lib. 1. q. 18. in fin. & infrà in
vlt. remedio. Erit tamen opus hanc qualem qua-
lem petitionem in ſcriptis offerre; quemadmo-
dum ſcribit Zuchardus hic nume. 91. ita Caſtren
ſis traditionem declarans. Quibus declaratur
472 † ſtatutum Patauinum ſub Rub. de citationi-
bus. cap. ſi ad aliquem: ut in ea miſſione in poſſeſ
ſionem conceſſa ab illo ſtatuto offeratur libellus
iuxtà iam relatas declarationes. quamquam ue-
lit illud ſtatutum eſſe ſine ſtrepitu & figura iudi-
cii procedendum.

QVAERO quinquageſimo octauo, an cum
473 plures adſint † contradictores, plures libelli
offerendi ſint. Baldus hic num. 46. & cum eo Zu-
chardus nume. 306. ſcribunt, offerendum eſſe ſo-
lum libellû. idq; ex l. 3. ff. de alimen. & ciba. lega.
ita enim uidemus plures debitores poſſe uno li-
bello conueniri. quod latè reſpôdêdo comproba-
uit Roma. conſi. 240. quem ſecuti ſunt Alex. côſ.
58. nume. 9. lib. 5. & Decius in l. edita. num. 71. C.
* de eden. & ibi Purpur. nu. 185. & * communem
teſtatur Ronchegallus i l. 3. §. 1. nu. 21. ff. de duob.
reis. ob id ergo contradictores ij omnes eundem
iudicem adire debent: iuxta. l. 1. ff. de quib. reb. ad
eund. iud. ea. Illa eſt ratio, quia, quando hæres pe-
tit ab initio ſe mitti in poſſeſſionê, neceſſe habet
adire iudicem competentem: qui quidem iudex
iſto caſu iudicatur competens ratione bonorum,
quemadmodum diximus ſuprà. q. 52. Cum ergo
côtradictores ad contradicendum ueniunt, illum
iudicem adire debent, cum alius non detur: ita
Zuchardus hic nu. 307. Nâ & ubi plures adeſſent
474 ordinarij iudices, qui huius cauſæ † iudices eſſe
poſſent, locus eſſet præuentioni, ut ſcripſit Caſtr.

in

in l.nulli.C.de iud.& Zuchardus hic, qui exem-
plum attulit in ciuitate Ferrariæ, in qua adſunt
Prætor & Vicarius, qui ordinariam iuriſdictio-
nem exercent. Si ergo coram Prætore tractari
cauſa cœpit, Vicarius adiri non poterit. quòd ego
intelligo niſi is adeatur, ut uices gerens ipſius
Prætoris.

Extenditur hæc iuris ſententia, vt locum etiam
475 habeat quando unus ex contradictoribus † cle-
ricus eſſet: nam adhuc unus ſufficit libellus, &
unus adeundus eſt iudex. Ratio eſt, quia natura li
tis & res perſonam ad ſe trahit: ita extendit Bal-
dus hic num.45. Quod intelligit Zuchardus ubi
476 ſuprà procedere, cùm † Clericus iſte non poſſi-
det: ſecus ſi poſſidet, quia tunc coram iudice ſuo
eſt conueniendus, cap.ſi quis contra Clericum. de
foro compe. atque ita in ſpecie affirmauit Petrus
in cap.ſignificaſti. de foro compe. quem ſecutus
eſt Barba. in additionibus ad Baldum hic num.7.
in litera F. Hæc confirmãtur ex his, quæ ſcripſi in
commentarijs De recuper. poſſeſſ. Remedio 15.
num.219. quo loci dixi ueriorem eſſe opinionem
illam, quòd in eo iudicio tam fauorabili recupe-
477 randæ poſſeſſionis † clericus ſpoliator poſſeſ-
ſorq́; conueniri non poteſt coram iudice laico. &
eo loci nume.226. multis explicaui, quid ſi gene-
rali illa citatione fuit uocatus, ſi ſua intereſſe puta
uerit. quod & uno uerbo attigit hic Zuchardus,
non repetam ſemel dicta.

Declaratur nunc relata concluſio, ut non pro-
478 cedat † quando alter ex his contradictoribus
opponeret & peteret, ſe ſeparatim conueniri: nã
tunc illi ſeparatim offerendus erit libellus: ita re-
ſpondit Roma. conſi.245. Ad primũ. quem ſecuti
ſunt Purpur. d.l.edita. nu.189. uerſ. limitetis. C.de
eden. & Ronchegallus in l.3.§.1.nume.21. prope
medium, de duob. reis. Hoc tamẽ intelligit Purpu
ratus, ſi cauſa ſubeſt iuſta petenti ſeparatam hanc
libelli oblationem: ut apud illum. Atque intelli-
479 gi & declarari poteſt † Specul.tit. de teſtamen-
tis.§.ſequitur.nume. 34. dum ſimpliciter aſſerit,
duos libellos offerendos eſſe.

480 QVAERO quinquageſimo nonò † ſi bona
diuerſis in locis ſita ſunt, quo in loco offerendus
erit libellus? Baldus hic num.45. uerſ. forus. hanc
excitauit quæſtionem, & ait, eſſe offerendum in
481 principaliori foro. † forus autem magis prin-
cipalis eſt ubi maior hęreditatis pars reperitur. ob
id ibi comparere debent illi, qui contradicere uo-
lunt. §.ſi uerò abſunt, in auth. de hæred. & falcid.
482 Nam ubi maior fortunarum pars extat, ibi † do-
micilium dicitur eſſe contractum. l.2.C. vbi Sena.
uel clariſs. ibi, ubi larem fouẽt, aut ubi maiorem
partem bonorum poſſidẽt. & poſt multos ſcripſi
in commentarijs De arbitrarijs iudicum lib.2.ca-
483 ſu 86.nume.20. Eſt etiam (inquit Baldus) † fo-
rus principalior ratione domicilij, hoc eſt habita
tionis quàm originis: ita gl. ĩ cap.ſtatutum.§.1.in
uerbo. eiuſdem ciuitatis. de reſcrip. in 6. Et in ea-
dem ciuitate (inquit Baldus) principalior forus di
484 citur, ſub quo ſunt alii. Quocirca † forus Præto-
ris in ſcholaſtico eſt principalior foro Doctoris,
cùm & Doctor Prætori ſubſit. l.ult. de iuriſd. om.
iud. Hæc tamen procedunt cùm contradictores
ſunt ſub eodem foro, ſeu iudice; aliàs enim non
cogitur quis extra forum proprium litem tracta-
re. authen. etſi contingerit. C. de iud. ita declara-
uit uno uerbo Zuchardus hic nume. 309. ad fi-
nem, & rectè.

485 QVAERO ſexageſimò, quomodo † for-
mandus ſit libellus iſte? Specul. in tit. De teſta-
mentis.§. ſequitur nume. 28. libellum hunc for-
mauit: ſed clarius Angelus Are. in §. quadrupl.
nume. 16. uerſ. Quæritur, qualiter formabitur.
inſti. de actio. ita formandum eſſe docuit. Narrã-
dum in primis eſt, mortuum eſſe Caium inſtitu-
to ſe ipſo petente hæredem in ſolenni vltimoq́;
teſtamento, quod exhibetur in publicam & au-
thenticam formam manu Sempronij notarii.
quod quidem teſtamentum non eſt nec aboli-
tum, nec cancellatum, aut in alia quauis parte ui
tuperatum. Deinde narrandum eſt, quæ bona ab
ipſo teſtatore tempore ſuæ mortis poſſiderentur.
Poſtmodum fit concluſio, petendo atque implo-
rando ipſius iudicis officium, quo mittatur in na
turalem atque corporalem poſſeſſionem dicto-
rum bonorum. & ſubiicitur, quòd ſi apparebit ali
quis contradictor, petitur condemnari ad dimit-
tendum quæ ex bonis illis detinet. Deinde iudex
uiſo teſtamento pronuntiat, hæredem hunc eſſe
mittendum in poſſeſſionem, & Sæium contra-
dictorem condemnari ad dimittendum dicta bo
na. Verùm Zuchardus hic num.310. alia pro facti
euentu addit: nempè, quòd ſi ſubſtitutus eſt, uel
fideicommiſſarius, uel alter, cui conceditur hæc
miſſio, narretur eueniſſe caſum, quo hæc miſſio
ſibi cõcedenda eſt. Et ſi iam aliqua hic petens poſ-
ſidet. petat ſe in ea poſſeſſione manuteneri atque
confirmari quatenus opus eſt. bona autem in qui
bus miſſio petitur, in calce libelli deſcribere, non
alienum ab optima praxi erit.

486 QVAERO ſexageſimo primò, † quę actio
in hoc libello proponi debet? Variæ fuerunt hac
in re Doctorum opiniones. Glo. hic affirmat, du-
plici iure peti poſſe. Condictione ex lege iſta. item
ex edicto diui Adriani. Verùm opinio hæc ab om-
nibus ferè reiicitur. Si quidem peti non poteſt ex
Adriani edicto, cum correctũ à Iuſtiniano illud
ſit: non ergo eo uti poſſumus l.1.§.huic igitur. C.
de Inſti. cod. confirm. cap. 1. in uerbo abroga-
† ta. ubi omnes. de conſtitu. Illud tamen † crebrius
487 concedunt Doctores, libellum † defendi at-
que ſuſtineri poſſe, ſi hoc errore peritũ eſt, mitti
in poſſeſſionẽ ex eo Adriani edicto. Illa eſt ratio,
quia effectus attenditur potius, quàm verba. De-
cius. l.ſi paſcenda peccora, nu.10. C.de pactis. ac-
488 cedit quòd ſufficit, † narrationem & conclu-
ſionem libelli eſſe aptam, quamuis actio expreſſa
inepta ſit: ut ſcriptum reliquit Iuno. in cap. exami
† nata, de iudicijs. & cum eo † cæteri tranſeunt in l.
† edita. C.de eden. ubi Curt. Iun. num. 5. † commu-
nem teſtatur: quamquam ipſe dubitet. Iacobinus
hic. num.8. & Mantua in prima lectura num. 81.
Nec huic poſteriori rationi aduerſatur quod ait
hic Decius num.22. plus eſſe deducere actionem
ex lege correcta, quàm ipſam ineptam actionem:

quoniam

quoniam allegās legém correctam pœna falſi pu
nitur d.l.1.§.huncigitur. Si quidem primò reſpō
det Zuchardus hic nu.176.ꝙ ex quo non reperit
illud Adriani edictum, non pōt dici commiſſum
490 †falſum, quod aduerſario nocere poſſit, nō er-
go pœnā mereretur.l.Diuus. ff.ad l.Cornel.de falſ.
& declaraui in commentarijs De arbitrarijs iudi
cum lib.2.caſu.306.nu.2a.& ex ibi traditis intel
ligere poſſumus hanc Zuchardi reſpōſionem nō
eſſe veram: quia ſaltem pœna extraordinaria in-
dicitur.Reſpondet ſecūdò idem Zuchardus, hūc
491 †errorem potius præſumi,quàm ꝙ dolo actum
ſit,quemadmodum ſcribūt Bar. in l.quoties.§.1.
de hæred.inſti.Bald.in l.pen. C. de iis qui ſibi ad-
ſcrib.Comenſ.conſi.135.col.1.& glo.in c.ſuper li
teris,in verbo procedat,vbi aliquando dixi,de re-
ſcrip.& alios retuli in præcitatis cōmentariis De
arbitra.iudicum.lib.2.caſu 309.ad finem.

Secunda itaq; fuit opinio Bar.quam probauit
Bar.hic nu.7.in fi.diſtinguūt ij, Aut nullus extat
492 contradictor,& tunc † officium iudicis nobile
* conceditur. Hoc probant * oēs,ut ſcribit hic Zu-
chardus nu.178.Aut adeſt contradictor. & tunc
493 inquit Bart.poſt Burrig.datur † condictio,ideſt
actio ex hac noſtra cōſtitutione.cum Bartolo ſen-
ſit Alex.nu.5. & Iacobinus à S.Georgio. num.10.
quam quidē opinionem probare videtur illa rō,
quam perpendit Bald. hic nu.44. ꝙ ex quo con-
tradictoris poſſeſſio aduerſarium eum facit l.1.
C. de aliena.iud.muta.cauſ.facta. concludendum
videtur,eū cogi ad illam poſſeſſionē reſtituendū,
ſicut in actione vindicaria concluditur.Præterea &
ſecundò conferre videtur verba huius conſtitu-
tionis,ibi, mittatur in poſſeſſionem &c.quæ cùm
494 †impersonaliter ſint prolata,actionem inde ori
ri ſignificare videntur,ꝙ docuit Bart.in l.1. nu.6.
verſi.quandoq, impersonaliter. ff.de cōd.ex lege.

Verùm aduerſus Barto.& Alex.ſenſerunt Bald.
hic nu.44.Caſtren.num.4.Salic.col.4.quos ſecuti
ſunt Dec.nu.22.in fin.Mantua hic in prima lectu
ra nu.87.uerſi.Et propterea tutius.& Zuchardus
† nu.180.qui hanc † cōem eſſe teſtatur, etſi Curt.
Iun.nu.37.& Sapia.num.75.dubitauerint. Affir-
mant itaque ij iuris interpretes etiam hoc caſu,
cùm ſcilicet adeſt contradictor, dari iudicis offi-
cium nobile.Illud eſt ſatis ſolidum fundamentū,
quòd ex quo nullum cum illo contradictore ge-
495 ſtum eſt negotium,nulla eſt orta†obligatio: nō
ergo dari poteſt aliqua condictio, quæ obligatio-
nem præſupponit.§.1.inſti.de actio.

Secundò,quia verba huius noſtræ conſtitutio-
nis referuntur ad perſonam iudicis,ibi, & ei poſ-
ſeſſio quæratur, uel (ut alii habent codices) ad-
quiratur,ut ſit ſenſus,illi hæredi per iudicem ad-
quiratur:ita.n.per alios nobis acquiri dicimus vt
in inſtitutio.per quas perſo.nob.acqui.cùm ergo
496 uerba hæc iudicis perſonam reſpiciant,†iudicis
officium nobile inde prouenit: quemadmodum
affirmarunt Mattheſ.notab.81,Nota ꝙ Iaſ.& De
cius latè in l.ſi ſoror.nu.1.C.de colla. quos hic re
cenſet Zuchardus.& idē reſpondit Goza.conſi.5.
num.9.alios prætereo. Scribunt ij Doctores, ꝙ ſi
497 †ſtatutum dicit, ꝙ victus victori in expenſis li-
tis condemnetur, uerba cenſeri relata ad iudicis
perſonam:& ob id inde oriri iudicis officiū. Sed
verè adhuc res non caret dubitatione, quia uerba
hæc conſtitutionis noſtræ referri poſſunt & ad p-
ſonam iudicis,ut iam diximus,& ad legis diſpoſi
tionē,ut ſit ſenſus, & ei adquiratur poſſeſſio,hoc
eſt ſtatim quò miſſus erit in poſſeſſionem,ei quę-
ratur poſſeſſio.quaſi uelit dicere,ſtatim efficiatur
498 poſſeſſor.Quocircà in dubio eſt dicēdū † actio-
nem oriri,& hoc eſt quod ſenſit Bart.d.l.1.nu.6.
verſi.quandoque impersonaliter.de cond.indeb.
nam dum ait uerba impersonaliter prolata, quæ
ad unum uel alterum referri poſſunt, actionem
parere,inde intelligimus, in dubio uerba imper-
ſonalia non referri ad iudicem: quia ſi ad eum re-
ferrentur,officium iudicis producerent, aduer-
ſus Bartoli & aliorum ſententiam.primum itaq;
fundamentum cæteris ſolidius eſt.

Non aduerſantur nūc quæ pro Bartoli, ac Ale-
xandri opinione adducta ſunt. Nā ad illud quod
499 dicitur † poſſeſſionem aduerſarium facere.l.1.
C.de aliena.iud.muta.cau.facta,ea ratione proce-
dit, quia is poſſeſſor ſucceſſerat in locū illius ſui
anteceſſoris,qui in eum alienauit:& aduerſus il-
lum alienantem iam actio competebat,quod in il
500 lius † l.1.declaratione ſenſit Gomeſ. in d.§.ſed
iſtæ nu.13.uerſi.Vel ſecundò & melius, inſti.de
actio.& concedunt Bald.Caſtren.& cæteri in d.l.
1.ut ergo ille primus rei vendicatione conueniri
poterat,ita & iſte ſucceſſor.Præterea, & ſi poſſeſ-
ſio facit poſſeſſorem aduerſarium hic,non tamen
hæredi actionem tribuit,quia verè eius poſſeſſio,
non poteſt dici fuiſſe ab illo occupata,cum huius
hæredis nunquam fuerit, nec etiam ipſa res prin
cipalis.Non ēt aduerſatur illud ſecūdū ex tex.no-
ſtro, qa ſatis demōſtrauim9 nihil certi affirmare.

Ad hanc tñ effugiendam Doctorum diſputa-
501 tionē duæ ſunt à noſtris proditæ † cautelæ. Vnā
attulit Albet.hic nu.8.quam probat Cur.Iun.nu.
37.ꝙ.ſ.verba generalia,quæ vtrūq; cōprehendere
poſſint,exprimantur: ut ſi dicatur. Dico me inſti-
tutum in teſtamento non cancellato, quare peto
me mitti in poſſeſſionē uirtute l.vlt. C.de ed.diui
Adr.tol. Verùm cautelam hāc reijcit Mantua hic
prima lectura num.87. Alteram cautelā recenſet
hic Cur.Iun. d.nu.37. ex ſnia Ang.Aret.in §.qua-
drupli.nu.16.inſti.de actio. ꝙ imploretur officiū
iudicis,ut mittatur in poſſeſſionē,& ſi contradi-
ctor apparuerit,petat eum condēnari ad dimittē-
dum,& relaxandum. Verùm hanc cautelā impro
bauit Alber.hic,illa rōne,quia continet duo con-
traria remedia,quæ cumulari non poſſunt.l.1.C.
de fur.& ob id ſcribit Albericus, Doctorē quen-
dam Mutinenſem in cauſa ſuccubuiſſe,cum duo
hæc ita deduxiſſet.Curtius tñ Iunior exiſtimauit,
praxim Aretini defendi poſſe: qñquidem non af-
firmat Aretinus,duo hæc eſſe vnà ſimul deducen
da,ſed cōditionaliter:id quod fieri poſſe ait. Ego
alia rōne opinor Aretinū malè ſenſiſſe: ſi quidē
pro conſtanti præſupponit,ꝙ ubi extat contradi-
ctor,ꝙ contra eum detur actio, ut condemnetur
ad dimittendū & relaxandū. Niſi dicamus Areti-
num retuliſſe illa uerba ad ſolā iudicis perſonā.

Quæro

502 QVAERO ſexageſimoſecúdò, an † in hoc
libello iudicium hoc poſſeſſorium cumulari poſ-
ſit cum interdicto retinendæ? Et nó poſſe cumula
ri ſenſerunt Caſtren. conſ. 79. Videtur dicendum.
lib. 2. & Tiraq. Tract. le mort a ſaiſit le viu, parte
6. declara. 3. dú loquuntur de interdicto, Quorú
legatorum, quod adipiſcendæ poſſeſſionis eſſe di
ximus ſuprà remedio ſecundo, & de interdicto re
tinendæ. Quod tamen declarant nó procedere di-
uerſis reſpectibus; quæ cùm fuſius explanauerim
ſupra d. remedio ſecundo. q. 3. ſemel dicta non re-
peto. Et hoc caſu declarari poteſt quod docuit
hic Alber. nume. 16. hoc beneficium non cócedi
poſſidenti: nam non procedit hæc doct. reſpectu
poſſeſſionis naturalis, quam adeptus quis eſſet.
503 QVAERO ſexageſimotertiò, an † in hoc li-
bello poſſeſſoriú hoc iudiciú adipiſcédæ cumulari
atq; deduci ſimul poſſit cú poſſeſſorio recuperá-
dæ? Qua in re dicédú uidebatur poſſe, ex Baldi ſen
tétia conſ. 126. Præmiſſis uerbis lib. 3. qué ſecutus
eſt Afflict. dec. 219. in fine. in meo codice eſt con-
ſiliú Baldi. 141. lib. 1. inquit Bal. exceptiones re-
quitétes altioré indaginé, obiici non poſſe contra
agété hoc beneficio: id quod latius infrà ſuis locis
explicabimus. Ea ratione uſus eſt Bal. quia hoc be
504 neficiú eſt poſſeſſoriú quaſi † recuperádæ poſſeſ-
ſionis: ac ſi diceremus, hæreditaté fuiſſe quaſi ſpo
liatá & in perſoná hæredis reſtituédá & reintegrá
dá; licèt hæreditas propriè nó poſſideat. Hęc Bal. &
cú eo Afflict. id qd cófirmát uerba Bar. hic nu. 20.
ibi, Iacobus Butrig. dicebat. Si ergo & recuperan-
dæ iudicium hoc dici poteſt, ſequitur ſimul poſſe
deduci. Quod clarius confirmat quod decidit idé
Afflict. deciſ. 118. qui refert in conſi. Neapolitano
fuiſſe determinatum procedere libellum actoris
ſe mitti in poſſeſſionem ex edicto quorum bono-
rum, & illorum bonorum poſſeſſionem ſibi de-
bere reſtitui. àpertè ſentiens remedium adipiſcen
dæ & reſtituendæ poſſe cumulari. Cæterùm opi-
nor contrarium eſſe uerius, nempè duo hæc re-
505 media ſimul cumulari non poſſe: cùm † adipiſci
& recuperare ſint duo pugnantia. §. ſequens. inſt.
de interd. ubi Iuſtinianus ita ſtatuit. Itaque ſi quis
adeptus poſſeſſionem amiſſerit eam, hoc interdi-
ctum ei inutile eſt. Quocircà Spec. in tit. de teſta.
506 §. ſequitur. num. 32. rectè cenſuit, † non eſſe hoc
beneficio conſultum poſſidenti, qui deinde à poſ-
ſeſſione cecidit, & cum eo idem docuit Albert. hic
nu. 17. Accedit iure cautum non reperiri, reme-
dium unum eſſe poſſe ratione unius rei & adipi-
ſcendæ & recuperandæ poſſeſſionis. & mecum
ſenſit Beroius in conſ. 61. in fine. lib. 2. & nouiſſi
mè eruditiſſimus Cuiacius lib. 4. obſer. cap. 11.

Declarari hęc ſentétia poteſt primò eo in caſu
507 quo † ex ſtatuti diſpoſitione poſſeſſio cótineret
in hæredé: iná tunc reſpectu naturalis moueri pót
hoc remediú adipiſcédæ: reſpectu uerò ciuilis. il-
lud recuperádæ. quéadmodú de hoc beneficio adi
piſcédæ, & interdicto retinendæ ſimul reſpondit
Caſtren. cóſi. 79. lib. 2. qué ſuperiore quæſtione re
tuli. Et ſi rectè perpédatur ita uiſus eſt ſentire &
loqui Bald. in d. cóſ. 141. dú loquitur de filio hæ-
rede inſtituto, ì qué poſſeſſio defuncti patris cóti-
508 nuabat ex diſpoſitione † Decreti Mediolani, ſub
Rubr. Quod defuncti poſſeſſio. &c. & ibi Bald. in
quit citádo. l. cùm hæredes. de acq. poſſ. hæredita-
té cenſeri quodammodo ſpoliatá, cùm vice defun
cti illa poſſideat. & paulò poſt ſubiicit Bald. quòd
illud ſtatutú Mediolani eſt códitú ad executionem
huius beneficij noſtri, quod annotandum eſt de-
509 clarationem illius ſtatuti. Extat † & Decretum
Papiæ 16. ſub Rubri. Quòd poſſeſſio defuncti.
ab hac tñ Baldi & Caſtrenſis declaratione & ſnía
diſſentit Beroius in cóſi. 61. nu. 25. lib. 2. Declarar
ſecundò, ut nó procedat relata cóis opinio eo in
caſu, in quo libellus póſt ſuſtineri, impropriando
eius uerba. Ita in ſpecie ſnſit Beroius in conſi. 43.
nu. 27. lib. 3. qui multis ſimilib' cóprobat. & hoc
in caſu defendi poterit opinio Baldi & Afflicti, q
(vt ſuprà retuli) affirmát, duo hęc remedia adipi-
ſcédæ, & retinédæ poſſe ſimul cumulari. Verùm
cenſeo eſſe aiaduertédú, qd hæc nó póſt dici duorú
remediorú cumulatio: cú uerius ſit eſſe deductio
né unius rñi, ex quo uerba ipſius libelli, q́ ſignifi-
care videbátur, eſſe deductú remediú recuperádæ,
impropriármi; & demonſtrant ſolùm remedium
adipiſcendæ eſſe propoſitum. Et hoc fortè voluit
dicere Beroius in d. conſi. 43. num. 41. lib. 3.
510 QVAERO ſexageſimo quartò, an cú † hoc
remedio adipiſcédæ poſſeſſionis cumulari poſſit
iudiciú petitoriú? Hæc iuris quęſtio, alioqui diffi-
cilis, & perplexa, nó explicatur in ſpecie à Docto-
ribus hîc: Sed quantú conicere potui ex corú tra-
ditionibus in l. naturaliter. §. nihil cómune, ff. de
acquis. poſſeſſ. uidetur dicendú cumulari nó poſ-
ſe. Si quidé hoc poſſeſſoriú cum petitorio eodé té
pore ſimul tractari minimè poſſe uidetur; cùm
unius electione alterú tollatur. ita ferè omnes in-
511 telligunt Theodoſij cóſtitutioné in † l. ult. C. de
codicillis, quæ uerè de huius beneficij ex edicto
diui Adriani & núc Iuſtiniani meminit. Si præſer
tim eam cóſtitutioné legamus, ut legitur in Codi-
ce Theodoſiano lib. 4. tit. 4. ubi ita legitur. Aut
certè ex edicto diui Adriani ſe mitti ad poſſeſſio-
né ex more petierit. Ita inquá cóſtitutioné hác in-
telligunt Bart. in d. §. nihil. cómune. nu. 16. uerſ. &
primò. & clarius Coraſius ibidé in 2. parte. nu. 84.
& Orianus i Rubr. de cauſa poſſeſſ. & propr. col.
12. uerſ. prima cóclusio. alios ſuis locis referá. Cre
dunt ij, iudiciú hoc poſſeſſoriú ípediri ob petito-
riú ab eodé actore iam propoſitum, quòd electio
ne ſe impediant. Verùm Rubeus Alexádrinus in
d. §. nihil. nu. 266. uerſ. ité in ſecúdo caſo. & cum
alijs quos núc referam. exiſtimauit cumulationé
hác nó impediri a d. l. ult. ob id quòd duo hoc iu-
dicia electione ſe impediant, ut docuit Bartolus:
ſed potius quòd ad inuicem repugnét. Ná ſtatuit
512 † Teodoſius, quòd quádo hæres ſuccedere poteſt
defuncto uel directò ex teſtaméto, uel obliquè ex
codicillis, debet eligere quo iure uult ſuccedere:
& ſi eligit ſucceſſioné obliquam ex codicillis, nó
amplius reuerti poterit ad aliud remediú ſiue pe-
titorium, ſiue poſſeſſorium, nó inquam ad petito-
rium, vt. ſ. ex teſtamento de iure ciuili, uel de iure
prætorio ex bonorú poſſeſſione ſuccedat. nec etiá
ad poſſeſſorium ex beneficio edicti noſtri. Quá ra-

tionem

ſionem. Ratio autem quare hæres qui petijt hæ-
reditatem ſeu fideicommiſſum ex codicillis non
reuertitur ad poſſeſſorium ex hoc edicto, ea eſt,
quia hoc poſſeſſorium ſolùm locum habet con-
dito teſtamento, non autem ab inteſtato, ut dixi-
mus ſupra q. 10. at fideicommiſſum ex codicillis
demonſtrat illum ſuccedentem ſuccedere ab inte
ſtato, atque ita non poſſunt ſimul eſſe hoc reme-
dium poſſeſſorium, & illud iudicium ex codicil-
lis: quia vnum præſupponit defunctum deceſſiſ-
ſe teſtatum, aliud uerò præſupponit deceſſiſſe in-
teſtatum: ita viſus eſt ſentire Rubeus, quem iam
retuli, atque ita etiam, illius nomine ſuppreſſo,
explicat Fernandus in d. §. nihil commune. cap. 3.
num. 6. verſ. difficile tamẽ. quamquam Fabius in
d. §. nihil commune. nume. 104. paulò aliter Ru-
beum interpretetur. Verùm vnus adhuc remanet
ſcrupulus, nempè, quòd illa Theodoſij cõſtitutio
non videtur conſtituere hanc differẽtiam, quam
513 †Rubeus & cæteri faciunt, quòd ſit intentatum
petitorium ex codicillis, ab eo quòd ſit motũ ex
teſtamento: vt priore caſu non liceat cumulare
poſſeſſorium: ſecundo verò liceat. imò indiſtin-
ctè & vnica determinatione idem vtroque in ca-
ſu aſſerere videtur, vt ſcilicet debeat ſemper hęres
eligere, quo remedio experiri vult: ut uno electo
ceſſet alterum. & licèt maior adſit ratio non ad-
mittendæ cumulationis cum ex codicillis hære-
ditas petitur, quàm cum ex teſtamento, attamen
non fit, quin adſit impedimentum, cùm ex teſta-
mento petitur: quemadmodum verba illius con-
ſtitutionis innuunt. Accedit quod vtroque in ca-
ſu eadem ratio militare videtur, qua Theodoſius
vult actorem ab initio eligere debere, quo iure ha
beat experiri, ratio inquam præſumptæ calumniæ
ipſius actoris, qui cùm in ſua poteſtate ſit, quãdo
experiri vellit. §. omnem. in auth. de litigio. debet
ante omnia deliberare, ne modò vna, modò altera
via agendo, litibus reum vexet. quam quidem ra-
tionem viſus eſt conſiderare ſummus Pontifex in
cap. paſtoralis, de cauſa poſſ. & propr. vt ſuo loco
dicemus. Non ergo adhibenda videtur differentia
quòd prius ex teſtamẽto agatur, vel ex codicillis,
& econtra, quod ſenſit Bart. d. §. nihil commune.
nume. 16. dum abſolutè ait, in d. l. vlt. cumulatio-
nem impediri, cum vnius electione alterum ceſ-
ſet. & in eodem §. nihil commune, Coraſius in 2.
parte. nume. 84. propoſuit hanc iuris quæſtionẽ,
cùm ex teſtamento eſt prius motum petitorium.
Nec quod dixit Rub. & Fernan. ex codicillis de-
ferri ſucceſſionem ab inteſtato obeſt, quin ex ip-
ſis codicillis concedatur hoc beneficium miſſio-
nis in poſſeſſionem, ex his quæ ſcripſimus ſupra
514 q. 26. Hæc tamen me non retrahunt a †Rubei
& aliorum ſententia. ſi quidem verè Theodoſius
eam ſolam actionum cumulationem prohibet,
quæ non ſe compatiuntur. Quod oſtendit, dum
prohibet agi ex teſtamento directò, & deinde ex
eodem obliquè petendo fideicommiſſum. item
prohibet agi ex teſtamento directò, & ex codicil-
lis obliquè, quæ repugnare inter ſe diximus. ita
etiam prohibet petitionem bonorum poſſeſſio-
nis ſecundum tabulas, uel hæreditatem ſecũdum
nuncupationem: quia vnum iure prætorio, alte-
rum iure ciuili ſuſtinetur. Et paulò poſt alia his
ſimilia exẽpla adfert, dum ait, ſicut ſi quis defun-
cti agnouerit voluntatem, de inofficioſo agere ꝓ-
hibetur, & patronus liberti muneribus illectus
& operis contratab. bonorũ poſſeſſionem repelli-
tur. Hæc ſunt exẽpla actionum inter ſe repugnan-
tium: quibus oſtendit Theodoſius ſe principali-
ter prohibere, ne quis, dum agendo directò ſuccũ
bit, confugiat ad obliquũ ex codicillis. Non autẽ
conſtituit, ꝙ ſemper petẽs eligendo vnũ remediũ
omnino ab altero excludatur. alioqui ſequeretur
ꝙ ſi hæres peteret, ſe mitti in poſſeſſionẽ ex hoc
edicto, & ſuccũberet, excluderet ẽt a petitorio, qđ
eſt falſum. Non ergo electio actionum verſatur in
his, quæ ſe compatiuntur, ſed in contrariis & re-
pugnantibus. Et id ò rectè prohibetur, vt is qui
petit hæreditatem ex codicillis, non poſſit dein-
de petere, ſe mitti in poſſeſſionẽ: quia petendo ex
codicillis oſtendit, ſe petere per obliquum. petẽ-
do verò ſe mitti in poſſeſſionẽ ex teſtõ, in quo ad-
eſt clauſula codicillaris, videtur ſecundũ ius ordi
nariũ, & potentius petere ex iure directò. Atq; ita
conſiderando, dicendũ eſt illã rõnem præſumptæ
calumniæ ſolùm verſari circa actiones repugnan
tes: alioqui opus eſſet dicere verſari ẽt cum prius
agitur poſſeſſorio: quod minimè verũ eſſe dixi-
mus. Quocircà ſentiũt apertè Rub. & Fabius. nec
non & Fern. præcitatis locis, & clarè etiã Ripa. in
d. §. nihil cõe. nu. 143. ꝙ vbi hoc poſſeſſoriũ non
repugnat origine & effectu iudicio petitorio, poſ-
ſe cũ eo cumulari: vt puta, ſi hæres iſte in teſtõ in-
ſtitutus petat prius ſe hæredẽ pronunciarij inten
tando hæreditatis petitionẽ ex teſtõ, & deinde pe
tat ex eodẽ teſtõ ſe mitti in poſſeſſionẽ. d. bonorũ
hæreditaris ex hoc edicto. Quam ſanè ſniam (vt
mox ſubiiciam) veram & probabilẽ opinor. Duo
itaq; caſus nunc primum ſunt conſtituendi.

Primus eſt caſus, cum hæres primò proponit
515 †petitorium ex codicillis, uel ab inteſtato peti-
tus, & deinde proponit hoc remediũ poſſeſſoriũ
ex noſtra conſtitutione: tunc non admittitur cu-
mulatio hæc, ex d. l. vlt. C. de codicil. iuxta declara
tionem, quam ſuprà retuli. Nec. n. hæc repugnan
tia ſimul ſtare poſſunt. l. ubi repugnantia. de reg.
iur. ubi Dec. & cæteri. Hinc ſcribunt oẽs in l. edi-
ta. C. de eden. ibi Bar. Dec. num. 62. cumulari non
516 poſſe plures †actiones, quæ inter ſe repugnant.
& probat. l. 1. C. de fut. nec. n. Deus, vel ipſa natu-
ra (ut illi aiunt) efficere poteſt, ut duo contraria
ſimul eſſe poſſint. Quod hic clarius procedit po-
ſteaq̃ hæres iſte eligendo petitoriũ, atq; ita vnũ ex
contrariis alteri, hoc eſt poſſeſſorio renũciaſſe vr.

Secũdus eſt caſus, cùm hæres primò proponit
517 †petitoriũ ex teſtamento, deinde ante cõcluſio-
nem factã in cauſa ſuper eo, proponit hoc reme-
dium poſſeſſoriũ ex noſtra conſtitutione, hoc in
caſu admittitur cumulatio: ita ſentiunt Rub. Fa-
bius, Fernand. & Rip. locis iam citatis. Quod &
mihi placet: nam cũ hæc iudicia & his ſimilia ele
ctione, nec repugnantia ſe impediant, cumulatio
admittitur, ut docuit Bar. in d. §. nihil cõe. nu. 16.
verſ. aut ſic ſe, & ibi Iaſ. nu. 100. Hæc aũt duo iudi

cia nō ſe impediri nec origine, nec exercitio, uel
ex eo cōſtat, quod ambo eādē originē hñt, nempè
ex eodē teſtō, ita nec exercitio repugnāt, cū vnum
circa poſſeſſionē, alterū circa proprietatē. Non.n.
facta miſſione in poſſeſſionē ipeditur hæres, quin
poſſit hæres declarari & ꝓprietatē aſſequi. & ecō
518 tra dū petitur proprietas, nō impeditur † petitio
poſſeſſionis, cū nō tendant ad eūdē finē: quia peti
toriū tēdit vt proprietas tribuatur, poſſeſſoriū ut
ſola poſſeſſio, ut inquit Rub. in d.§. nihil cōe. nu.
272. verſ. ſed caſus noſter. & Fernandus ibidē c. 3.
nu. 7. verſ. ſecundò opponitur. ob id ergo cumula
tio hæc nō impeditur, iuxta l. nemo ex his. §. quo-
ties. de reg. iu. & ſcribūt oēs in l. edita. ibi Dec. nu.
61. C. de eden. Quocirca Bar. & relati interpretes
in d.§. nihil cōe. ſcribunt, hoc in caſu ceſſare oēm
regulā cumulationis impeditiuā. Nā etſi iudiciū
petitoriū prius propoſitū fuerit, nō ita primū fini
ri pōt, ex quo altiorē indaginē & cognitionē req-
rit, quin prius finiatur poſſeſſoriū, qđ cū ſumma-
riū ſit, citò & facilè terminatur. & ob id ex eo peti
torio pendēte nulla adhuc exceptio dñij notoria
quæſita dr reo, ut eā cōtra agētē poſſeſſorio obiice
re poſſit. quod explicat Bar. in d.§. nihil cōe. num.
16. verſ. pręterea exceptio. Quo loci ipſe Bar. ſatisfa
cit illi difficultati, q̄ obiici poterat, nēpe, ꝙ abſolu
toriè exceptio in hoc poſſeſſorio opponi pōt, ex
Dyno in c. qui ad agendū. de reg. iu. in 6. ſatisfacit
† inquā Bar. relata rōne ſuprà. Huic † receptæ Docto
rū opinioni aduerſari vr̃ ſm Are. in d.§. nihil cōe.
519 nu. 17. † tex. l. interdū. ff. de publ. iud. ubi ſi eſt a-
520 ctum † criminaliter l. Iulia de vi, nō pōt poſtea
cumulari poſſeſſoriū recuperandæ. ea rōne, ꝙ ab-
ſolutoria lata in primo iudicio parit exceptionē
rei iudicatæ in ſecūdo, l. 2. §. hoc edicto. ff. vi bon.
rap. & tñ ibi ſnīa ferenda in iudicio criminali, qđ
eſt ordinariū & ſolēne, produci veriſimiliter non
poterat in iudicio poſſeſſorio, qđ, ut ſummariū, ci
tò & facilè terminari poterat. Rectè ſatisfacit So-
ci. Sen. in d.§. nihil cōe. nu. 10. & cū eo ſentiūt ibi
Iaſ. nu. 101. verſ. ſed ad illū. Claudius Mermerius.
nu. 147. Hormano Detus. nu. 67. Rub. num. 268.
Fern. c. 3. nu. 7. ver. ēt ſi varia. & Soc. iun. nu. 317.
Quāquā eodē in loco Fabius nu. 105. verſ. ſed iſta,
a Soc. diſſentire videatur; attamen ſi eius verba &
reſponſio, quā ibidē nu. 206. adfert rectè perpen-
dantur, verè idē ſcribit, quod Soc. inquit ergo So
cinus in d. l. interdum, agi de eodem facto, ob id
ſnīa lata in primo exceptionem parit in ſecundo,
qñquidē ſnīa lata in ciuili oſtēdit, quid futurum
ſit in criminali. Nā ſi reus in cauſa ciuili abſolui-
tur, erit pariter abſoluēdus in criminali: quia ex
ea conſtat delictū non eſſe cōmiſſum: ut econtra
ſi condēnatur in ciuili, ita & in criminali. Nō er-
go mirū eſt, ꝙ cumulatio impediatur, ēt ſi illud iu-
diciū magis ſolēne citius altero finiri non pōt. At
in caſu noſtro nō diſcutitur idē factum, ſed diuer
ſum. Et hic non impeditur cumulatio ex eo, ꝙ la-
ta ſnīa in vno exceptionē parit in altero, ſed quia
lata ſnīa in primo, & ita in petitorio, liquidatur
ius ipſius rei. quo iure, hoc eſt dominio, liquida-
to, ipſe reus pōt de eo, vti de notorio iure oppone
re agenti poſſeſſorio, & illud ius probare per ſen-
tentiam. & quia hoc effici non pōt, niſi lata ſnīa,
ob id tunc ſolū obſtat hæc dominij exceptio, cùm
prius petitorium finiri poteſt ante poſſeſſorium.

Secundò aduerſus hanc receptam opinionem
obiicit Fabius in d.§. nihil commune. nu. 105. il-
lam aſſertionem Ioan. & Azonis, dū affirmarunt,
quòd nullum petitorium concurrere poteſt cum
poſſeſſorio. quamquidem opinionem ipſe Fabius
ibidem nu. 105. veriorem eſſe opinatur. ex gene-
rali diſpoſitione. l. incerti. C. de interdict. & l. ordi
narij. C. de rei vend. & ex l. 1. §. quia autem. ff. quo.
lega. argumento ibi ſumpto à ſpeciali. Verùm faci
lè diluitur hæc argumentatio, quandoquidem re
† cepta † magis opinio eſt contra Ioannem & Azo-
nem; quia verè datur petitorium, quod cum poſ-
ſeſſorio concurrit, ut eſt hoc adipiſcendæ. & tex-
521 tus. † l. ordinarij, ac l. incerti loquuntur in inter
dicto, & iudicio poſſeſſionis retinendæ: ut idem
Fabius ſcribit in d.§. nihil cōe. nu. 136. & Bald. in
d. l. incerti. nu. 12. verſ. quintò reuertor. & alibi ſæ
pe. & ſcripſi in tract. De retinenda poſſeſſ. q. 60.
Ad tex. l. 1. §. quia autem. ff. quo. leg. extat declara-
tio ſuprà remedio 2. q. 31.

Tertiò idem Fabius in d.§. nihil cōe. num. 105.
verſ. item impedit. obiicit aduerſus hanc cōmunē
opinionem, ꝙ ſcilicet illi obſtat regula ordinis,
quæ, cum neceſſitatis ſit, ut ibidē docuit Fabius.
nu. 101. verſ. & ideo credo, hanc cumulationem
522 impedit. Reſpondetur, regulam ordinis † pro-
cedere in remedio retinendæ ex d. l. incerti. C. de
interdict. quod docuit Bart. in d.§. nihil commu-
ne. nu. 17. & cum eo cæteri omnes.

Quartò obſtat (inquit Fabius ubi ſuprà) regu
la duplicitatis ex l. nemo. §. quoties. de reg. iur. Nā
ſemper agi uidetur ad eandem rem, ut ſcilicet rē
ipſam conſequatur ſiue modo petitorium, ſiue
poſſeſſorium intentetur: ut idem Fabius ibidem
523 num. 85. declarat. Sed fallitur † Fabius, quia (vt
iam admonui) duo ſunt diuerſa poſſeſſio & pro-
prietas, quod probat text. d. §. nihil cōe. & licèt
vtraque, hoc eſt poſſeſſio & proprietas circa ean
dem rem verſetur, non tamen qui vnum conſe-
quitur, alterum neceſſariò conſequi pōt: & ſi ali-
quando conſequitur, non eſt virtute illius inten-
524 tati remedij: nam per † petitorium petit actor ſe
dominum declarari. l. Pomponius. §. ſed etſi quis.
ff. de procura. & l. ea diuerſo. ff. de rei vendi. & li-
525 cèt facta illa declaratione veniat tandem † poſ-
ſeſſionis reſtitutio. id cōtingit quod iure dicti re-
medij & actionis, ſeu officio iudicis. l. qui reſti-
tuere. ff. de rei vendi. ita econtrà cum pronuncia-
tur & mittitur in poſſeſſionem, non tamen domi
nium obtinet. ceſſat ergo illa regula duplicitatis.
Atq; ita defenditur Bart. & ſequacium ſententia.

Declaratur primò hic caſus, ut locū nō habeat
526 † ex æquitate iuris Pontificij eo in caſu, cum ſu-
per petitorio iam intentato eſt concluſum in cau
ſa, & ferenda eſt abſolutoria pro reo, quia actor
nihil probauit: nā tūc ex hac æquitate nō pōt ipſe
actor remediū hoc poſſeſſoriū cumulare: ita do-
cuit Bar. in d.§. nihil cōe. nu. 16. verſi. hoc tamen.
† cum eo ſentiunt cæteri † ferè oēs, queadmodum
recenſent Iaſ. ibidem. nu. 113. Rubeus num. 273.
verſi,

uer. ſecundũ declaratur, & Fernand. ibidẽ c. 3. nu.
7. uer. limitatur ergo. & Soc. iun. nu. 320. ex tex. c.
paſtoralis. de cau. poſ. & proprie. Cæterùm Iaſon
in d. §. nihil cõe. num. 113. & cũ eo Coraſius ibidẽ
in 2. parte. nu. 84. in fi. uerius opinatur nullã eſſe
cõſtituẽdã differẽtiã inter ciuilẽ & canonicã diſpo
ſitionẽ ut. ſ. idẽ dicendũ ſit de iure ciuili. atque ita
Iaſon confirmat quidem hanc declarationem, ſed
conatur deſtruere diſtinctionem Bartoli, & illius
declarationem, quam mox ſubijciam.
527 Declaratur ſecundò hic caſus, † ut locũ non ha
beat, cũ ſuper hoc iudicio petitionis hæreditatis
ex teſtõ, atq; ita cũ ſuper hoc petitorio cõcluſum
eſt in cauſa, & ſperatur ferri diffinitiua pro reo,
qui ſe rei dñm eſſe probauit: nam tũc non conce
ditur hęredi cumulare hoc poſſeſſoriũ: ita docuit
Bar. in d. §. nihil cõe, nu. 16. uer. aut eſt cõcluſum:
iunctis his, quę ibidẽ ſubiungit in uerſ. unde dico
ꝙ ſi. Idẽ firmarunt ibi Imola. nu. 18. Ro. num. 25.
Alex. nu. 30. Ripa. nu. 144. Hormano. nu. 86. Ru-
bens nu. 267. Soc. iun. nu. 321. Coraſius in 2. par.
nu. 84. Oria. in rub. de cauſa poſſ. & propr. col. 13.
uer. ſecunda cõcluſio. Ea rõne mouetur Bar. quia
ſperatur prius ſentẽtia in petitorio ſuper dñio ad
fauorẽ rei conuenti, quàm ut poſſit poſſeſſorium
diffiniri. & ideo cũ illa exceptio notorij dñij incõ
tinenti obijci poſſit, cumulatio impeditur, atque
ita hoc caſu diſpoſitio c. paſtoralis, de cauſa poſs.
& prop. procedit ẽt ex rigore iuris ciuilis. Qua ex
528 re intelligimus quanta ſit ius † concluſionis in
cauſa, cùm a reo factę ſunt probationes ſui iuris,
ut. ſ. eã uim habeat, quã & ſnia: ut quẽadmodum
ſnia parit exceptionẽ, quæ agenti hoc poſſeſſorio
obijci põt, ita & ipſa concluſio in cauſa. Quam ſa
nè aſſertionẽ confirmant multa congeſta à Iaſone
in d. §. nihil cõe. nu. 109. & nu. 112. dum conatur
oſtẽdere duo hæc a pari procedere, ꝙ lata ſit ſnia,
uel ꝙ ſit concluſum in cauſa. Verũ aduerſus Bart.
& ſequaces ſenſerũt Ang. in d. §. nihil, & Aret. &
in eorũ opinionẽ inclinant ibidẽ Fabius nu. 110.
& Rubeus nu. 272. uer. & ideo vr̃ tenẽdũ. Ea rõne
ſubtili adducti ſunt, ꝙ a pari non procedunt hæc
529 duo, ꝙ lata ſit ſnia, & ꝙ † cõcluſũ ſit in cauſa. ſi
quidem ſnia habet quid certi de præſenti, conclu
ſio in cauſa quid incerti: quia & ſi ferri debet ſen
tentia pro reo, attamen actor ab ea appellabit, &
per appellationẽ ſentẽtiæ effectus ſuſpẽdetur, l. 17.
in fi. ff. ad Turpil. nõ ergo eadẽ ius eſt cõcluſionis
in cauſa, quæ ſentẽtiæ. Hanc cõſiderationem adeò
grauẽ eſſe exiſtimant oẽs ferè, ut multi eorũ dixe-
rint, difficile admodum eſſe Bart. tueri, ut fatetur
Iaſ. in d. §. nihil cõe, num. 108. & apertius Fabius
nu. 110. conãtur tñ totis uiribus oẽs Bart. ſniam,
quam æquam eſſe autumãt, defendere. Reſpõdet
itaq; primò Ale. in d. §. nihil cõe. nu. 45. hac rõne
530 uſus. † Exceptio notorij dominij impedit litis
ingreſſum: ita Arch. in c. ut circa, de elec. in 6. latè
idẽ Ale. in l. creditori. C. de pact. ſed probationes
de domino poſt cõcluſionẽ in cauſa faciunt noto
rium. gl. ſing. in c. ſignificauerũt, de teſtib. ergo ex-
ceptio notorij dominij repellere debet hũc agẽtẽ
poſſeſſorio. Cõfirmatur ſecundũ Alex. quia pro-
bationes factæ in una cauſa faciunt fidem in alte-
ra. Eſt ꝙ aduertatur, Alexandrũ per indirectũ emẽ
dare uoluiſſe Angeli conſiderationẽ, quẽadmodũ
aduertit & Iaſ. in d. §. nihil cõe, nu. 106. uer. ſed ad
uerte. Nam ait Angelus, ꝙ licèt ſperetur ſnia, atta
men appellari põt. Alexander, ut hoc effugiat, in-
quit, exceptionẽ notorij dominij non oriri ex ſen
tentia, uel ex cõcluſione in cauſa, ſed ex ipſis pro-
bationibus, quæ ſanè probationes poſt cõcluſio-
nem in cauſa notorium faciunt. Quã quidẽ conſi
derationẽ opinatur Iaſ. in d. §. nihil cõe, nu. 107.
& ante eum Soc. ſen. ibidẽ nu. 21. ver. ſed tu conſi
dera. ſolùm verſari circa iudiciũ illud petitoriũ,
nõ circa poſſeſſoriũ ab eo diuerſum, quãdoquidẽ
aduerſus probationes illas ĩ petitorio factas obij
ci põt, cũ de eis in poſſeſſorio tractari cõtingit, ut
docuit Bar. in auth. qui ſemel. nu. 30. C. de proba.
531 dum aſſerit in noua inſtãtia obijci poſſe † cõtra
teſtes iam in alia cauſa interrogatos: atq; ita pro-
bationes notoriũ nõ faciũt, ex quo reprobari poſ-
ſunt. ita Abb. in c. cũ olim. 2. notab. de uerb. ſigni.
532 ſed errant Iaſ. & Soc. quoniam † Bar. in d. auth.
qui ſemel, nu. 30. loquitur, cũ teſtes fuerũt inter-
rogati in prima inſtantia, in qua lata eſt ſentẽtia,
quæ exceptionẽ rei iudicatæ nõ parit in ſecunda.
quod ſcribit idem Bar. in l. 2. §. 1. num. 3. ff. vi bon.
rap. & cum eo Soc. ſen. cõſi. 110. col. 1. lib. 4. & Pa
ril. conſi. 87. nu. 49. lib. 3. At hic ſi præſupponere-
mus latam eſſe ſniam in petitorio, ex quo illa ſen
tẽtia exceptionẽ in poſſeſſorio pareret, dicẽdũ eſt
cõtra teſtes excõicatos in petitorio obijci nõ poſ-
ſe in poſſeſſorio. Nõ. n. finito petitorio per ſniam
ad fauorẽ rei cõuenti, cõſiderari põt iudiciũ poſ-
ſeſſoriũ: qm̃ ſtatim a ſui initio oppoſita exceptio-
ne ſentẽtiæ latæ in petitorio, impeditur, quõ ergo
conſiderari põt tp̃s opponendi in iudicio poſſeſ-
533 ſorio, ſi eius principiũ impeditur? Hanc † Alexã-
dri conſiderationẽ ueriorẽ opinor illis, quibus nõ
ſunt idem Soc. ſen. d. §. nihil cõe. nu. 21. in fine. &
Iaſ. ibidẽ nu. 108. quas quidẽ rectè reijciunt Hur-
manus. & Fabius ĩ d. §. nihil cõe. ille nu. 89. in fi.
534 iſte nu. 10. Ego † Bartolum rectè ſenſiſſe credo,
ſi, quod ipſe ait, ad iudicis perſonam referimus.
535 Eſt enim clari iuris, † iudicẽ non debere admit-
tere actorem ad agendũ, cùm uidet carere iure &
actione. ita Alex. in l. ubi pactum. nu. 7. C. de tran
ſact. & plures congeſſi in tract. de arbitrariis iudi
cum lib. 1. q. 15. At quando eſt concluſum in cau
ſa, iam uidet iudex reum conuentum eſſe dñm, &
actorem, qui vult agere poſſeſſorio, carere iure: &
ob id calũnioſè uelle experiri poſſeſſorio, cũ iam
cognoſcat contra ſe in petitorio ferendã eſſe ſentẽ
tiam. Et ad reprimẽdã hanc calũnioſam uexatio-
nem reſpexiſſe uidetur Bar. in d. §. nihil cõe, num.
16. in illis uerbis. Aut eſt cõcluſum, & tũc nõ põt
poſſeſſorium proponere, niſi ex cauſa aliter iudici
uideretur d. c. paſtoralis. de cauſa poſſ. & proprie.
Ecce ꝙ Bar. tribuit hanc facultatem iudici admit-
tendi & repellendi; admittit, ſi æquũ ei uidetur,
illũ actorẽ poſſe poſſeſſorio experiri: quia fortè il-
læ probationes poterunt proſterni in inſtantia ap
pellationis, uel quia dolo uerſatus eſt reus occul-
tando fortè iura actoris, uel alio modo. repellit ẽt
ſi uidet actorẽ omnino bono iure carere. Et neq;

536 hoc reſpexit ſummus Pontifex† in d.cap.paſto-
talis, quod in hanc ſententiam conſiderat Bart.
Nam ita ſtatuit, his uerbis. ſi uerò renunciatum
fuerit, uel cóclusum, ut iam poſſit cauſa proprie-
tatis diffinitiuæ ſententiæ calculo terminari, (ne
lites litibus inculcentur; & uia poſſit fraudibus
aperiri, cauſa non deciſa) poſſeſſorio non erit
utendũ. Hæc ſummus Pontifex, qui nec clarius,
nec apertius potuit dixiſſe. ideo iudicem non de-
bere admittere hunc actorem, quoniam fraus &
calumnia præſumitur. Deinde ſubijcit idem Pon-
tifex, & poteſtatem tribuit iudici admittendi
hunc actoré, ſi ex iuſta cauſa ei expedire videbi-
tur. cuius quidẽ iuſtæ cauſæ eo loci exẽpla recẽſet.
Tertius nũc eſt caſus huius propoſitæ quęſtio-
537 nis; cùm ſcilicèt econuerſo prius † eſt propo-
ſitum iudicium hoc poſſeſſoriũ, & deinde ab eo-
dem petitorium. Hoc caſu dubium non eſt cu-
mulationem admitti, cum petitorium quod de-
inde proponitur non repugnat naturæ poſſeſſo-
rij, vt putà, ſi hæres ſcriptus producto teſtõ petit
ſe mitti beneficio huius edicti in poſſeſſionem
bonorum defuncti: & deinde petat ex eodem te-
ſtamento, ſe hæredem declarari, & ſibi tanquam
hæredi bona illa defuncti reſtitui. Hæc cumula-
tio admittitur ex traditis ſuprà in præcedenti ca-
ſu, & docuit Barto. in d.§. nihil commune. num.
21. quem cæteri ibi ſequuntur. Sed maius eſt du-
biũ, cum natura petitorij repugnat poſſeſſorio, ut
putà, ſi hæres producto teſtũ petijt, ſe mitti ĩ poſ-
ſeſſionem: ſed quia uidet illud teſtamẽtũ nõ poſ-
ſe ſuſtineri, ut teſtamentum, petit ex codicillis, ſe
hæredẽ fideicommiſſariũ pronũtiari. Hoc caſu di-
cendũ eſt nõ admitti cumulationem ex d.l.ult. C.
de codic. quã ſuprà in princ. declarauimus. Acce-
dit hæc ratio, quia aut hic actor petit fideicómiſ-
ſum ex codicillis illiuſmet iam producti teſtamẽ
ti, quod ſolùm iure codicillorum poteſt ſuſtineri,
aut ex codicillis ab eo teſtamento ſeparatis. pri-
mo caſu, ex ea petitione oſtendit uitium aliquod
ineſſe illi teſtamento, & per conſequens mitti nõ
debere in poſſeſſionem ex hoc edicto. ſecundo ca
ſu ex ea noua codicillorum productione uidetur
renuntiare iam producto teſtamento, quo pete-
bat, ſe mitti in poſſeſſionem; atq; ita utroque ca-
ſu ſe ipſum excludere uidetur. Planius hic caſus
procederet, cùm deinde ab inteſtato ſe hæredem
fore peteret pronuntiari.
538 Quartus eſt caſus, cùm hęres unà† ſimul utrũ
que iudicium, poſſeſſorium ſcilicet & petitoriũ
proponit, ut putà ſi petit ſe mitti in poſſeſſionem
ex hoc beneficio, & ſe hæredem declarari. Hoc in
caſu idem dicendum eſt quo ſuprà, vt ſenſit Bar.
in d.§. nihil commune. nu. 22. dum tertiã combi-
nationem proponit & explicat. & cum eo cæteri
transeunt. ſi ergo duo hæc iudicia inter ſe non re-
pugnant, ut quia ex eodem teſtamento poſſeſſo-
rium & petitoriũ deducitur, admittitur cumula-
tio, ſi uerò repugnant, non admittitur. Quod in-
telligo ſiue ſimpliciter, ſiue ſub conditione pro-
ponantur, ut ſtatim dicam. Quò ſine cõtrouerſia
cumulatio hæc procedat, cautè poterit hæres ita
petere. Peto me mitti ĩ poſſeſſionem bonorũ de-
functi, cuius teſtamẽtũ, ĩ quo hæres ſcriptus ſum,
produco, & ubi conſtet me non eſſe mittendum
in poſſeſſionem, peto ex eodem teſtamento me
hæredem declarari, & bona defuncti mihi reſti-
tui. Hæc enim conditionalis propoſitio omnem
ambiguitatem tollit. Quod quidem procedit cùm
actiones inter ſe pugnantes non ſunt. ſed quid ſi
ſunt contrariæ? ut putà, peto me mitti in poſſeſ-
ſionem ex teſtamento, & ſi non conſtat me ſcri-
ptum hæredem, peto me hæredem ab inteſtato
declarari. Videbatur hac in re dicendum, petitio-
nem procedere poſſe, ex doctrina Baldi, in l. quod
tempore. nu. 5. C. de teſtit. milit. qui docuit libel-
539 lum hunc admitti. peto † me reſtitui ad tem-
pus, & cum reſtitutus fuero, ex nunc prout ex
tunc peto me declarari dominum, & rem mihi
reſtitui. Hic inquam libellus recipitur, quia hæc
non dicitur propriè actionum incompatibilium
540 cumulatio, ſed plurium † petitionum ſubordi-
nata & conditionalis propoſitio. Baldum ſecuti
ſunt Felinus in c. ſignificantibus. nume. 23. de li-
belli obla. & Io. Bolognetus in l. edita. nume. 106.
C. de eden. qui ob id docuit, ita poſſe declarari
omnes regulas prohibitiuas cumulationis ratio-
ne incompatibilitatis. Huc ſpectat, quod ſcribit
Dec. in d.l. edita. nume. 63. C. de eden. poſt Abba-
541 tem, quem refert, ait Dec. procedere † libellum
hunc. dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt appel
lo, etiam ſi (inquit ille) ſint hæc inter ſe contraria,
quod ſcilicet ſententia ſit nulla, & quod ſit uali-
da, ſed prætextu iniquitatis reſcindẽda. Cæterum
contrarium uerius eſſe exiſtimo, ob regulam re-
pugnãtiæ, quæ cumulationem impedire ſolet, uti
iam ſæpius fuit dictum. Nec aduerſatur doctrina
Baldi in d.l. quod tẽpore, quia loquitur Bald. eo
in caſu, cùm duo iudicia ita ſe habent, ut unũ ex
altero oriatur. ex gl. l. non ab re, in uerbo. ordine.
in fi. C. unde ui. quam exornaui in trac. de recup.
poſſ. Remedio 11. q. 3. ubi Baldum præcitato lo-
co, & alios retuli. atque ita Baldũ intellexerunt Fe
li. & Bolognetus ſuprà relati. Nec etiam obſtat il-
542 la doctrina Decij, quia verè hęc nõ ſunt † omni-
nò contraria. dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt
appello. quemadmodum declarat Bart. in l. ſi ex-
preſſim. nu. 6. ff. de appell. qui ſubijcit, quòd etiã
ſi eſſet illa repugnantia, tolleratur, cũ ſit exceptio
& defenſio quædã. Idẽ quod Bart. ſcribũt alij plu-
res, quos recẽſet Vãtius in trac. de nullita. tit. quot
& quib. modis nullitas proponi poteſt, nume. 8.
543 Quintus eſt caſus, † cùm unus proponit peti-
torium, & alter poſſeſſoriũ diuerſis reſpectibus
pro adipiſcenda poſſeſſione eiuſdem rei, tunc ad-
mittitur cumulatio. ita Bar. ĩ d.l. naturaliter. §. ni-
hil cõmune. nu. 25. de acq. poſſ. Ortanus in rub.
de cauſa poſſ. & propr. col. 15. uerſ. decimaquarta
concluſio. & eo loci Fabius exẽplum proponit, vt
intelligamus, quod ait Bart. diuerſis reſpectibus,
puta, Caius poſſidebat fundũ naturaliter vti fru-
ctuarius, uel emphyteuta Sempronij, qui Sem-
pronius hæredem fecit. Caius agit petitorio con-
tra illum hæredẽ, aſſerens, ſe nolle recognoſcere
eũ in dominũ directum, ob id quod ipſe dominus
eſt. atq; ita agit Caius reſpũ poſſeſſionis ciuilis.

hæres

hæres uerò agit poſſeſſorio, ob poſſeſſionem na-
turalem.

544 Sextus eſt caſus, cū †reſpectu poſſeſſionis eiuſ-
dē rei unus primò proponit petitoriū, & alter, li-
te adhuc ſuper eo petitorio non conteſtata propo
nit poſſeſſoriū, ut puta, qui ſe hæredem credit, pe
tit ſe hæredem declarari, & Caium poſſeſſorē bo-
norum defuncti cogi ad reſtituēdū. & Caius ante
litem conteſtatā producit teſtm̄, & petit, ſe ut hæ-
redem debere mitti in poſſeſſionem dictorum bo
norum, quæ erant defuncti, & quæ ab alijs nunc
poſſidētur. hoc caſu admittitur cumulatio, ſed ſu-
per poſſeſſorio ſolùm erit procedendum: nam ſu
ſpenditur petitorium. ita Bar. in d.§. nihil cōe. nu.
25. uerſ. aut eodē. & ibidem cū eo ſenſerunt Ripa
nu. 163. Fabius. nu. 146. uerſ. ſecūda concluſio, &
Fernandus cap. 3. nu. 34. & idē docuit Buttius in
c. cùm dilectus. nu. 9. uerſ. uenio ad ſecundam. Ea
eſt rō, quia, dum proponens poſſeſſoriū negat ſe
poſſidere bona petita ab eo agente petitorio, effi-
cit ut petitorii actio ceſſet, quæ contra poſſidentē
datur l. ult. ff. de rei uendic. Quod tamen declarat
Buttius præcitato loco non procedere cùm agens
petitorio uult probare aduerſarium poſſidere: nā
tunc utcunq; admittitur.

545 Septimus eſt caſus, ut ſupra, ſed qui †poſſeſſo-
rium propoſuit id fecit iam lite conteſtata ſuper
petitorio: tunc ſi in ſua reſponſione ut lis conte-
ſtaretur aſſeruit, ſe nō poſſidere, admittitur, & ſu
per hoc poſſeſſorio ſolum proceditur. ſi uerò re-
ſpondit, ſe poſſidere, & deinde proponit poſſeſſo
rium, non auditur, cū ſit ſibi contrarius. l. 1. C. de
furt. ita Bar. in d.§. nihil cōe. nu. 25. uerſ. aut reus.
& ibidē Ripa. nu. 163. uerſ. ſecundò fallit. Fabius
nu. 146. uerſ. tertia concluſio. & Fernādus cap. 3.
nu. 35. idem ſcripſit Buttius in d. c. cum dilectus.
nu. 9. uerſ. uenio ad ſecundam. Qui quidem hoc
intelligunt, niſi agens petitorio nouit eo tempo-
re, reum non poſſidere, nam tūc eſt quod ſibi im-
putetur, qui temerè liti ſe obtulit. l. is qui ſe obtu
lit. ff. de rei uend.

546 Octauus eſt caſus, cum unus †primò proponit
poſſeſſorium, & alter petitorium. ſed diuerſis re-
ſpectibus. tunc admittitur cumulatio. ita Bart. in
d.§. nihil commune. num. 17. uerſ. ſed ſi poſſeſſo-
rium. etſi Fabius ibidem nu. 151. & Fernandus
d. c. 3. nu. 44. aliqua Bar. obijciant; cum Bar. ſenſit
Orianus in rub. de cauſa poſ. & prop. col. 15. uer.
Decimanona concluſio.

547 Nonus eſt caſus, cum unus primò ꝓponit †poſ
ſeſſorium, & alter petitorium ratione eiuſdē rei:
tunc cumulatio non admittitur: ita Bar. in d.§. ni
hil commune. num. 27. uerſ. aut eodem modo, &
ibidem Fernandus d. c. 3. nu. 44. Ea eſt ratio, quòd
is aduerſarius proponendo poſſeſſorium, negat
ſe poſſidere, atque ita impedit iudicium petito-
rium, ut iam fuit dictum.

Declaratur hic caſus ut locum non habeat cū
agens petitorio agit contra illum ſuum aduerſa-
rium ratione poſſeſſionis deinde quæſitæ: ita Bar.
Buttius & Fernandus præcitatis in locis.

Decimus & nunc ultimus eſt caſus, cū ſimul
548 eodē †tpe unus proponit petitoriū, & alter poſ-
ſeſſorium rōne eiuſdem rei: tunc non admittitur
cumulatio, impediente regula ordinis atq; cōtra-
rietatis: ita Bar. in d.§. nihil cōe. nu. 28. uerſi. item
ſi proponitur. & ibidem Fernandus c. 3. num. 46.
Quamquam a Bartolo malè diſſentiat Buttius in
d. c. cum dilectus. nu. 9. verſi. ſi proponitur adipi-
ſcendæ. de cauſa poſ. & propr. De hac perdifficili
quæſtione ſatis. Cæterùm an illis caſibus, quibus
549 †cumulatio non admittitur, intelligatur ipſo
iure, uel parte opponente, hic non explico, ſed vi-
dendi erunt omnes in d.§. nihil cōe. ibidem Bar.
nu. 30. Iaſ. nu. 156. Ripa nu. 169. Fabius nu. 147.
Decius nu. 137. Rubens nu. 125. & præter eos tra
dunt Soc. Sen. cōſi. 98. col. 1. lib. 4. Rui. conſi. 115.
nu. 9. lib. 4. Dec. conſi. 84. nu. 2. & Curt. iun. in l. edi
ta, nu. 217. C. de eden. & ibidē iacob. a S. Georgio
nu. 105. Orianus in rub. de cauſa poſ. & proprie.
col. pe. cæteros ex induſtria prætereo. Cum autem
550 ambigitur quo tpe ſit opponenda †exceptio; cu
mulationem non eſſe admittendā explicant Bar.
in l. a. in fi. ff. de petitio. hære. & in l. fundum. ff. de
except. quem uno uerbo ſecutus eſt Iacobinus a
S. Georgio. in d. l, edita. nu. 107.

551 QVAERO ſexageſimoquintò, an in hoc †iu
dicio lis conteſtanda ſit? Bal. hic nu. 44. in fin. &
Ang. Are. in §. quadrupli. num. 16. uerſ. ex quo ſe-
quitur. inſt. de actio. duos caſus diſtinguere vidē-
tur. Primus eſt, cùm nullus adeſt contradictor,
tunc nulla requiritur litis conteſtatio. idem ſenſit
Bal. in diſputa. Accuſatus de ui turbatiua. col. 10.
uerſ. ſi uerò petitorium. Io. Coraſius in l. naturali-
ter. §. nihil cōe. in 2. par. nu. 106. de acq. poſs. quia
hoc caſu perſona aduerſarij non datur, cum qua-
li conteſtari poſſit. arg. l. pe. C. ad Treb. Ita uide-
mus (inquit Aretinus) in appellatione, in qua nō
requiritur litis conteſtatio, niſi appellatus adſit. l.
ult. §. illud. C. de temp. appella.

Secundus eſt caſus, cùm adeſt contradictor,
552 tunc †requiritur litis conteſtatio: ſi quidē tunc
iudicium efficitur ordinarium: ita ēt uidemus in
appellatione, in qua neceſſaria eſt litis cōteſtatio,
cū adeſt appellatus l. 1. ubi gl. C. ne liceat tert. ꝓ-
uo. Nec habenda eſt ratio, ꝙ iudicium hoc celeri
tatem deſideret, quandoquidem & in iudicio re-
cuperandæ, quod idem requirit litis conteſtatio
neceſſaria eſt: quemadmodum ſcripſi in tract. de
recup. poſ. Remedio 15. q. 22. ubi retulit Rebuff.
dicentem litis conteſtationem in quouis iudicio
poſſeſſorio neceſſariam eſſe.

QVAERO ſexageſimo ſextò, an hæres iſte
553 petens † mitti in poſſeſſionem iurabit de ca-
lumnia? Spec. in titu. de teſtamentis. §. ſequitur.
num. 31. ſcripſit iurare debere. & ibi Ioan. Andr.
dixit ita etiam ſenſiſſe Martinum Sillima. ea ra-
tione uſi ſunt, quòd in omnibus iudicijs iuratur
l. 2. C. de iuram. calum. Hinc ſcribit Bart. in extrā-
uag. ad reprim. in verbo. Et figura iudicii, nu. 11.
iudicem in cauſis quantumuis ſummariis non
poſſe hoc iuramentū remittere. qua de re ſcripſi
in comment. De arbitrarijs iudicum lib. 1. q. 20.
Ita erit iurandum in miſſione in poſſeſſionem ex
ſtatuto Patauino ſub rubr. De citationibus. cap. ſi
ad aliquem.

QVAERO ſexageſimo ſeptimò, quis dica-
554 tur legitimus † contradictor? Hoc loco ut op-
portuniori hæc tractanda eſſe iudico. Qua in re
ex aliorum traditionibus tres caſus conſidero, è
quibus tres ex ordine quæſtiones propono. Vna
quarum eſt, quis dicatur legitimus contradictor
ab initio cauſæ; atque ita antequam iudex licen-
tiam mittendi in poſſeſſionem concesſit? In hac
quæſtione caſus permulti ſunt diſtinguendi atq;
conſtituendi.
555 Primus eſt, † cùm is, qui non poſſidet, nec de-
tinet fuit citatus, & ad iudiciū hoc uenit, ut im-
pediat ſummarium proceſſum, atque ita ut curet
cauſam ordinariè tractari. quo in caſu ſentiunt
omnes hic, hunc eſſe legitimum cõtradictorem.
Nam ſi iſte exiſtimatur legitimus contradictor,
cùm iam lata ſententia de mittendo in poſſeſſio-
nem citatur, quemadmodum ſcribunt hic Bar.
nu. 21. nerſ. quandoq; poſt iuſſum. Mantus in pri
* ma lect. nu. 154. & * communem teſtatur Zuchar
dus nu. 405. & dicemus. infra quæſtione ab hac
ſecunda; quanto fortius dici debet hic contradi-
ctor legitimus ante conceſſam licentiam, de hu-
ius ſententiæ ratione in dicta quæſtione agemus.
556 Secundus eſt caſus † cum is, qui non poſſidet
nec detinet, nec citatus eſt, ad iudiciū hoc uenit,
ut ſummariũ proceſſum (ut iam diximus) impe-
diat. Hoc caſu dicẽdũ eſt, hunc nõ eſſe legitimũ cõ
tradictorẽ: ita docuit Zuchardus hic nu. 366. Il-
la eſt ratio, quia ſi nõ eſt poſſeſſor, nihil ab eo pe-
ti poteſt, ut poſſet peti, ſi poſſideret: quemadmo-
dum ex forma libelli relata ſuprà. q. 61. cernimus.
non ergo huic offerendus eſt libellus, cùm nihil
habeat, ſuper quo deliberet, an cedere, uel cõten-
dere uelit, iuxta. l. 1. ff. de eden. Cũ uulgatis ſimi-
libus. Quocirca diximus ſuprà d. q. 61. libellum
offerendum non eſſe, cùm nullus extat legitimus
contradictor. ita nec litem conteſtari hoc caſu di-
ximus ſuperiore quæſtione.
Extenditur primò hic caſus, ut locũ etiam ha-
557 beat † quando hic ſic cõparens allegaret titulũ
omninò diuerſum: nam adhuc non eſt legitimus
contradictor, ut ſummariam hanc cognitionem
impediat. Illa eſt ratio, quã mox retulimus. Nec. n.
diuerſus ille titulus ſibi quidquam prodeſt: quòd
à fortiori infrà demonſtrauimus. atq; ita in ſpecie
ſenſit Bar. hic nu. 21. uerſ. primo caſu; & clarius
Zuchardus nu. 367. & Curtius Iun. nu. 70. qui li-
teram Bartoli corruptam emendarũt. titulus au-
tem diuerſus hic intelligitur, ut ſi allegaret emiſſe
à teſtatore, uel ab eo donata fuiſſe.
Extenditur ſecundò, ut procedat etiã eo caſu,
quo hic cõtradictor allegaret diuerſum hunc titu
558 lũ ex eodẽ teſtamẽto, ut ſi allegaret † titulũ fidei
cõmiſſi uniuerſalis: nã, ex quo hic non poſſidet,
adhuc non dicitur legitimus cõtradictor. ad im-
pediendam ſummariam hanc cognitionem. ita
Zuchardus hic nu. 368. poſt Bar. hic nu. 22. Ve-
rùm hoc abſolutè uerum non eſt, ſed pendet ab
his, quæ infrà q. 70. de fideicommiſſario contra-
dictore dicemus. & hoc in caſu uiſus eſt reſpon-
dere Gozad. conſi. 93. num. 9.
Extenditur tertiò, ut procedat etiã eo caſu, quo
559 hic contradictor † allegaret titulum ſimilem ti-
tulo hæredis: ut ſi allegaret aliud ſolenne teſtamẽ
tum, quo diceret ſe hæredem inſtitutum: adhuc
non eſt legitimus contradictor, ex quo nõ poſſi-
det: & ob id ſummariam hanc cognitionem non
impedit: ſed ſolùm efficit, ut ſummatim de eius
titulo cognoſcatur: ut is mittatur in poſſeſſionẽ,
qui potiora iura habere conſtabit: ita Bar. hic nu.
21. uerſ. primo caſu. ibi. ſi uerè allegat alium titu-
lum. Decius nu. 40. uerſ. & iſta cõcluſio. qui eiuſ-
dem opinionis recenſet Ang. in l. 5. hoc tit. idem
docuit hic Zuchardus. nu. 369. Illa eſt ratio, quã
ſuprà retulimus, quia ſi is contradictor non poſ-
ſidet, nullus datur qui poſſit citari & libellus of-
ferri, ut cauſa ordinaria reddatur. Verùm Curtius
Iun. hic nu. 70. verſ. ſecundò aduerte, ſcribit, ſe nõ
uidere rationem, cur hic non ſit legitimus cõtra-
dictor, ut hanc ſummariam cognitionem impe-
diat; & is in poſſeſſionem mittatur, qui potiora
iura oſtenderit. atque ita ait ſenſiſſe Ang. in l. 1.
hoc titulo. Sed non eſt quod miretur Curtius, ſi
rationem iam relatam conſiderabit, & quòd ait
Angelũ cũ eo ſenſiſſe, falſum eſt: ſi quidẽ ſolùm is
ſcribit, quod ambo audiũtur: (& hoc Bartolus & cæ-
teri affirmant;) & quòd iudicium reſpectu cuiuſ-
libet eorum eſt ſummarium. id quod à Doctori-
bus iam relatis ſcriptum eſt, quorum uerba rectè
Curtius non conſiderauit. Relati tamen caſus de-
clarantur non procedere cùm ipſe teſtator nomi-
ne huius contradictoris, cui alienauit, ſe poſſide-
re conſtituiſſet. Qua de re infrà dicam.
Extenditur quartò, ut procedat etiã quãdo hic
560 † contradictor, qui non poſſidet, allegaret titu-
lum ab hærede deductũ minus legitimũ eſſe, ut ſi
diceret teſtamẽtũ ab hærede productũ eſſe cãcella
tũ & uitiatum. nã adhuc ſummaria hæc cognitio
non impediretur; ita cenſuit hic Zuchardus nu.
370. Illa eſt ratio, quia ſua non intereſt ita oppo-
nere, cùm nõ poſſideat. Extenditur quintò, ut pro
cedat etiam eo caſu, quo nomine iſtius poſſeſſio
fuiſſet apprehenſa, ſed illa defectu ratificationis
ſuæ effecta eſt nulla, ita declarat Rolan. conſi. 78.
num. 23. lib. 3.
561 Tertius eſt caſus, cum is, qui † titulum nõ ha-
bet, nec citatus eſt, poſſidet & uenit ad contradi-
cendum, ut impediat ſummariã hãc cognitionẽ.
quo quidẽ in caſu affirmat hic Albericus nu. 13.
uerſ. aut allegat. & Zuchardus nu. 371. hunc legi-
timum cõtradictorem non eſſe. Illam adſerunt ra
tionem, quia licèt poſſideat, nihil tamen allegat,
quo conſtet ſua intereſſe cauſam ordinarie tracta
ri debere: ob id audiendus non eſt. cap. ueniens.
il ij. de teſtib. & l. 1. ff. de app. recip. Nec dicatur,
ſua intereſſe, quia ſi ordinariè cauſa tractetur, diu
tius erit in poſſeſſione, & fortè probationes illæ,
quæ poſſunt in cauſa ſummarie tractãda ſuffice-
re, non ſufficient, ſi ordinariè agitetur. quoniam
reſponderi poteſt, intereſſe hic ab initio conſide-
rari ex iure, quod iſte contradictor obtinet: quia
ſi nullum habet titulum, certè ſuam poſſeſſio-
nem iniuſtam oſtendit.
Extenditur hic caſus, ut locũ etiã habeat quãdo
562 † hic cõtradictor allegaret titulum nõ ſimilem
titulo

titulo hæredis, ut ſi filius allegaret titulum hære-
ditariũ ab inteſtato, uel inter uiuos, & hæres ſcri-
ptus oſtenderet teſtamentum; nam adhuc nõ im
peditur ſummaria hæc cognitio: ita Zuchard. hic
nu. 373. poſt Bar. & Alex. quos recenſet, & in hãc
ſententiam citat. l. 2. ſupra hoc titulo.
563 Declaratur primò hic caſus, † ut nõ procedat
quò ad hoc, ut hic contradictor citari debeat tan
quam poſſeſſor, ut ab ea amoueri deinde poſſit:
564 nam aliàs non eſſet amouendus, cùm † ne præ-
do quidem ſine admonitione ſua poſſeſſione ſpo
liandus ſit. c. licet Epiſcopus, de præbend. & dixi-
mus ſupra q. 32. atque ita in ſpecie declarat Zu-
chardus hic nu. 372. quæ quidem declaratio pro
pria ad hunc caſum dici non poteſt.
565 Quartus eſt huius quæſtionis caſus, cùm † con
tradictor poſſidet & allegat titulum ſimilem titu
lo hæredis petentis, ſe mitti in poſſeſſionem: ut ſi
allegat ſe ſcriptum hæredem in alio teſtamento:
tunc iſte cõtradictor impedit ſummariam huius
cauſæ cognitionem. ita poſt Bartolum & Ale. hic
cenſuit Zuchard. nu. 374. qui eiuſdem opinionis
recenſet Angelũ, & tradit Albe. nu. 14. idẽ decidit
Petrus Beneuenudi deciſ. 83. nu. 5. 6. Bero. conſi.
54. nu. 3. lib. 2. & Rola. conſi. 78. nu. 27. lib. 3. quã
quidem opinionem, ait Bar. probat textus noſter,
ibi, iudicio competenti, quod ſanè competens iu-
dicium ordinarium eſt, nõ autem ſummarium.
Decius tamen hic nu. 42. inquit, nihil videri ob-
ſtare quin & hoc caſu cauſa ſummariè tractari de
beat, vt eo caſu, cum contradictor non poſſidet:
& huius opinionis fuiſſe Angelum in l. 1. ſupra
hoc titulo ſcribit. Sed errat Decius, ut animaduer
tit Zuchardus, ſiquidem maxima eſt differentia,
quòd is contradictor poſſideat vel nõ. nam quan
do poſſidet & titulum habet, plenum ius habet:
& ob id plenè, non autem ſummatim de illius iu
ribus cognoſcendum eſt, ſecus quando nõ poſſi-
566 det. Nec † Angelus a Decio allegatus illud ſen-
tit: nam ſimpliciter ait, quòd quando duo cõcur-
runt petentes ſe mitti in poſſeſſionem tanquã ha
bentes titulum a defuncto hæreditatis delatæ, am
bo auditi, & iudicium eſſe ſummarium. intelligẽ
dus itaq; eſt Angelus, ut loquatur, quãdo neuter
poſſidet, alioqui ſibi parum conſtans eſſet, cùm
hic col. pen. verſ. ſi uerò contradictor obiicit, affir
met, hoc caſu iudicium effici ordinarium. quod
ſenſit & Albe. hic num. 14. uerſ. Aut contradictor
allegat. Quæ autem ſit differẽtiæ ratio, cùm is qui
poſſidet allegat titulum ſimilem, ab eo, qui poſſi
dens allegat titulum diſſimilem. rectè ſatis oſten-
dit Zuchardus hic nu. 375. Hoc tamen in caſu di
cendum eſt, quod ſi poſſeſſorium tractabitur ad-
mixtum ei eſſe & cauſam petitorij, ut ex Baldo
conſi. 126. Miſſio. li. 3. tradit Anto. Nicellus in tra
cta. De concordia gloſſarum in prima concordia
nu. 18. qui ob id ſcribit a lata hoc in caſu ſentẽtia
appellari poſſe. Qua de re dicam infra q. 100.
Quintus eſt caſus, cùm non poſſidens citatus
eſt, & comparet ante licentiam conceſſam de mit
567 tendo in poſſeſſionem, is legitimus † eſt contra-
dictor ad ſuſpendendam, atque impediendã licen
tiam hanc, donec de iuribus ſuis ſecum diſcutia-
tur. ita uno uerbo ſenſit hic Zuchardus nu. 376.
uerſ. cõſidera ſimiliter. Illa eſt ratio, quia eius per-
ſona approbata dicitur, quemadmodum latius di
cemus quæſtione ab hac ſecunda.
568 Sextus eſt caſus, cùm non † poſſidens, nec titu
lum habens citatus non eſt, comparet ante licen-
tiam conceſſam de mittendo in poſſeſſionem, ut
curet eam licentiam ſuſpẽdi, uel impediri, donec
de iuribus ſuis cognoſcatur: hoc ĩ caſu legitimus
contradictor dici non poteſt: ita ſenſit glo. hic &
Caſtren. nu. 15. verſ. præterea etiam. & clarius Zu
chardus. num. 378. ex textu noſtro in illis uerbis,
ſiue qui antea detinens contradicẽdum putauit,
quæ intelligenda ſunt (inquit glo. & cum ea Ca-
ſtren.) etiam quando comparet contradictor ante
miſſionem. Accedũt rationes, quas mox referam.
569 Extenditur primò hic caſus, † ut procedat &
quando hic cõtradictor allegaret alium titulum,
quàm ex teſtamento: adhuc enim impedire, ſeu
ſuſpendere non poteſt licentiam concedendã. ita
Decius hic nu. 40. & Zuchardus nu. 379. quam
ſententiam probauit Decius ex doctrina Baldi in
l. manifeſtiſſimi. num. 2. uerſi. attende quia. C. de
570 furt. dum ſcriptum reliquit, ſolum † titulũ non
præſtare iuſtum intereſſe ad reuocandam reuuta.
ergo (inquit Decius) nec ad impediẽdam miſſio-
nem. Quam quidem rationẽ refellit Zuchardus,
quippe quòd facilius impediuntur quæ futura
571 ſunt, quàm † iam facta l. patre furioſo. ff. de his
qui ſunt ſui, uel alie. iuris. Rectius itaque opina-
tur Zuchardus probari ex uerbis textus noſtri,
quæ oſtendere uidentur, illum poſſidere oporte-
re, ut ſecum de iuribus ſuis diſcutiatur. Et in illis
uerbis, Non autem legitimo modo. Nam ſi hoc
caſu, quo non detinet, impedire non poteſt effe-
ctualem miſſionem, quorſum ſecum de iuribus
572 ſuis diſcutere? cum † inutiles circuitus euitan
di ſint. l. Dominus teſtamento. ff. de condi. indeb.
Sed fortè diuerſa videtur eſſe horum caſuum ra-
tio, ſi quidem, qui uenit, ut effectualem miſſionẽ
in poſſeſſionem impediat, eo uenit tempore, quo
iam diſcuſſa ſunt iura omnia petentis, & cauillo
carere non uidetur contradictoris non poſſidẽtis
oppugnatio: at ſecus cum ab initio uenit & eo tẽ
pore, quo ſine magno hæredis incommodo de iu
ribus contradictoris cognoſci poteſt. Quare ſubſi
ſto, ex his præſertim, quæ mox ſubiiciam.
Hanc extenſionem ita demũ procedere intelle
xit Zuchardus hic nu. 380. ſi poſſeſſio a tertio ali
quo eſt occupata, ſecus ſi eſt uacans. ſi quidẽ cùm
uacans eſt, a contradictore hoc allegante ſolum
titulum licentia de mittendo in poſſeſſionem im
pediri poſſe uidetur: idq́ue ex ſimili doctrina Bar.
in l. a diuo. §. ſi ſuper rebus. num. 3. ff. de re iud. &
ibi Iaſ. nu. 8. ſcribit Bartolus, a tertium oppoſitorẽ
tunc impedire poſſe executionem ſententiæ ex iu
re ſuo deducto, cùm poſſeſſio illa, de qua duo illi
primi contendebant, uacãs eſt. cum ſua multum
573 interſit † poſſeſſionem illam alteri eorum non
tradi, quia facilius eam obtinebit uacantẽ, quàm
ſi alicui tradita fuerit. & eo loci Bart. in argumen-
tum citat noſtram hanc conſtitutionem, & cum
Bartolo idem adnotarunt Fel. in c. cùm ſuper. nu-
me. 12.

me.12.de re iudi. & Didacus libro Practicarum
* quæſtio.cap.16.nu.3. verſ. ſecundus caſus. qui *
communem hanc eſſe aſſerit. Et eandem pro-
bauit nouiſſimè Ioſeph.Ludo.deciſ.16.nu.14.Ve-
rùm Bartolus eo in caſu loquitur, cùm tertius is
huiuſmodi habet ius, quo executionē illā impe-
dire poteſt. atq; ſolo titulo efficere id poſſit, non
aperit, nec in hāc ſententiā attuliſſe videtur argu-
574 mētū à noſtra cōſtitutione ſumptum: quæ † cō-
tradictorē eum nō eſſe affirmat, qui titulum ha-
bet ſine poſſeſſione. imò in ea Bartoli ſpecie vera
† & † recepta uidetur vna Io.Fabri aſſertio in l.1.ad
ſi.C.de iure fiſci, qua probat, non eſſe admitten-
575 dum † cōtradictorem ad impediendam ſenten-
tiæ executionem in re, quæ à debitore victo poſſi-
detur, licèt ipſe contendat ſe habere ius ad poſſeſ-
ſionē euincendam, ſi non poſſidet: quam doctri-
nam probat Imbertus Rupellanus lib. 1. Fo-
renſ.inſt.c.55.& Dida.d.c.16.Pract.q.nu.4.verſ.
decimò ex his. Rectius tamen intuenti uera eſt
Zuchardi declaratio, quam clariſſimè probauit
Bar.in l.pe.ff.de pet.hęre. Nec in ſua ſpecie diſſen-
tiunt Faber & Didacus modò is contradictor do-
minium probet, & ſtatim ſummarìmque.

Extenditur ſecūdò, ut locū etiā habeat hic caſus
576 cū hic † contradictor allegat titulū ex eodē teſta-
mento: nam adhuc non eſt legitimus cōtradictor
ad impediendam, vel ſuſpendendam licentiā hāc,
ita ſcriptum reliquerunt Decius hic nu. 40.verſi.
ſecūdò ampliatur. Curtius Iun.nu.71.& Zuchar-
dus nu.382. poſt alios pleroſque ab eis recitatos.
Id quod probant ex eo, quia videmus fideicōmiſ-
ſarium non eſſe legitimum contradictorē, ſi poſ-
ſeſſione caret. qua de re infrà q.70. Ita etiam lega-
tarius de cuius legato ex eodem teſtamento ap-
paret, legitimus eſt cōtradictor, quemadmodum
reſpondit Beroius in conſi.60.nu.3.lib.2. qui de
uxore, cui dos à marito fuit cōfeſſa & legata, loq-
tur. Hanc tamen extenſionem intellexit præcitato
loco Zuchardus non procedere in ſubſtituto ex
577 † l.1.hoc titulo, qui quidem textus dū pręſup-
ponit illū ſubſtitutum nō fuiſſe in poſſeſſionem,
affirmat, controuerſiam fuiſſe inter inſtitutum &
ſubſtitutum: ſi aderat controuerſia, intelligimus
iura ſubſtituti allegantis titulum prius cognoſci,
quàm ſubſtitutus mittatur in poſſeſſionem.

Extenditur tertiò vt procedat etiā eo caſu quā-
578 do † hic contradictor non poſſidens allegat de-
ficere, quæ ſunt de intentione ipſius hæredis, ut
teſtamentum eſſe abolitum, & cancellatū, uel res
de quibus agitur, poſſeſſas non fuiſſe à teſtatore:
nam adhuc licentiam hanc, de mittēdo in poſſeſ-
ſionem, impedire, aut ſuſpendere non poteſt: ita
Zuchardus hic nu.383. Ea ratione vſus eſt; quia
ex quo non poſſidet, ſua non intereſt miſſionem
fieri; ergo audiendus non eſt. l.1. ff. de appell. re-
579 cip. ſcribit tamen Zuchardus, † iudicem ex ſuo
officio inquirere debere, ne hæ qualitates, quibus
deficientibus iudicium redderetur nullum, defi-
ciant. idque ait ſenſiſſe Decium hic nu. 40. verſic.
Secundò limitatur. Illa eſt ratio, quia curare de-
580 bet † iudex, ne iudicium eluſorium reddatur. l.
ſi Prætor. ff. de iud.

581 Declaratur nunc relatus caſus, † vt locum
ſibi nō vendicet, quando hic cōtradictor nō poſ-
ſidens allegat titulum parem titulo petētis: nam
tunc legitimus contradictor iudicatur, vt poſſit
impedire, vel ſuſpendi facere hanc conceſſionem
licentiæ de mittendo in poſſeſſionem: ita poſt
Bartolum hic Decius nu.40.verſi.& iſta conclu-
† ſio negatiua. qui ita Albericū & cæteros † omnes
ſenſiſſe ſcribit. & clarius idem affirmat Zuchard.
nu.384. vt ſi hic contradictor allegaret, ſe ab eo-
dem teſtatore inſtitutum eſſe in alio & poſterio-
re teſtamento: ita exemplum adfert Dec. Verùm
Bartolus, & cum eo Zuchardus ſcribunt, poſſe in-
telligi, etiam de alio teſtamento ab altero teſtato-
re confecto, & allegaret hic contradictor bona, de
quorum poſſeſſione aſſequēda agitur; fuiſſe hu-
ius ſecundi teſtatoris. Nam (inquit Zuchardus)
eadē eſt ratio, quòd allegetur hic titulus habitus
ab eodem, vel ab altero teſtatore. atque ita egre-
giè & in ſpecie ante Zuchardum reſpondit & de-
clarauit Ruinus conſ.18.nu.2.verſ. & ſubdit Bar.
lib. 5. Hanc tamen declarationem intelligit verā
Zuchardus, modò incontinenti probet contradi-
ctor iſte allegatum titulum, qui quidē talis, quo
ipſe contradictor, ubi obtineret præferendus eſ-
ſet in hac miſſione illi hæredi primo petenti.

582 Septimus eſt huius quæſtionis caſus † cùm
hic contradictor, qui citatus non fuit, poſſidet, &
comparet, ut impediat hanc licentiam de mitten-
dò in poſſeſſionem. tunc ſi ſolam poſſeſſionē alle-
gat, non eſt legitimus contradictor: atque ita nō
poteſt impedire hanc licentiam: ita viſus eſt ſen-
tire Decius hic nu.41.verſ. ſecundò quod dictum
eſt: quem, rem hanc clarius explicans ita intelle-
xit Zuchardus, nu.386. & idem ſenſit Gozad. cō-
ſi.93.nu.5.& Mantua hic in prima lectura num.
164.& ita forte ſentire voluit Rola. conſ. 1. in fin.
lib.3. Illa eſt ratio, quia hæc ſola poſſeſſio ex titu-
lo non iuſtificata vitioſa eſſe poſſet, ob id non fa-
cit hunc legitimum contradictorem, vt hęredem
poſſit impedire: quamquā expelli is non poſſit ſi-
ne citatione, iuxta c. licèt Epiſcopus. de præbēd. in
6. qua de re ſuprà egimus. dubia ergo hæc poſſeſ-
ſionis allegatio hunc contradictorē non adiuuat.
cap. in pręſentia, de proba. l. neque natales. C. eod.

Declaratur primò, vt non procedat cùm hic
583 † contradictor alleget ſolam poſſeſſionem. ſed
habitam à teſtatore, vel eius hærede: nā tūc im-
pedire hanc licentiam poteſt. l. 1. §. redigentur. ff.
quo. lega. & l. 1. C. eo. ita ſenſit Iacobinus hic nu.
46. verſ. addit hic poſt Caſtr. & egregiè declarat
Zuchardus hic nu.387. qui hoc ſine cōtrouerſia
procedere ſcripſit, ſi uiuente adhuc ipſo teſtato-
re poſſedit. ſiquidem tunc deficerent ea, quæ à le-
ge noſtra requiruntur, nempè teſtatorē ſuæ mor-
tis tempore poſſediſſe. Idem tamen eſt cùm hic
contradictor poſſeſſionem ab ipſo teſtatore obti-
nuit, vel ab hærede poſt teſtatoris mortem. Illa
eſt ratio, quia non poteſt hic hæres allegare poſ-
ſeſſionem hanc uitioſam eſſe poſſe, cùm aduerſus
584 † factū proprium uenire nō poſſit. l. ſicut. C. de
actio. & oblig. nec etiam aduerſus factum ſui an-
teceſſoris, l. cum à matre. C. de rei uendi. atq; ita

ſenti-

ſenſiſſe Decium hic nu. 41. verſic. ſecundò, quod dictum ſcribit Zuchardus. & in hanc ſententiam retulit Dec. Baldum in conſi. 143. Quanquam ple niſſimè ſit allegatum. verſi. eſt verùm quòd ſi ſcri ptus. lib. 3. repertum conſi. 200. eod. libro. quo lo ci Baldus ita clarè reſpondit. Hanc tamen decla rationem intellexit, & rectè, Zuchardus quando hæres peteret, ſe mitti in poſſeſſionem bonorũ, quæ ab hoc contradictore poſſiderentur, ſecus ſi exprimeret bona, in quorum poſſeſſione mitti po tit; & inter illa non adeſſent bona a contradicto re iſto poſſeſſa. quod verè dubio caret, cùm illius tunc non intereſſit obiicere quidquam.

Declaratur ſecundò, ut non procedat hic caſus
585 † quando hęres nullis bonis in ſpecie expreſſis,
ſimpliciter peteret ſe mitti in poſſeſſionem bono rum per teſtatorem poſſeſſorum: nam tunc ſatis erit audire contradictorem, vt doceat, quæ bona poſſidet: nec debebit tempus conterere in probã do, quòd ea tempore mortis teſtatoris poſſideret, ex quo non conſtat, quòd hæres mitti velit in poſ ſeſſionem eorum: quocirca legitimus non eſt con tradictor ad impediendam hanc licentiam, cũ ad hunc ſua non intereſſit: nam ſatis ei hoc ſufficere de bet, quòd ſua poſſeſſione non priuabitur ſine cita tione. d. c. licèt Epiſcopus. de præben. ita declarat & rectè hic Zuchardus. nu. 388. qui ſubiungit, ꝙ ſi hic contradictor timeret ſua poſſeſſione ſine ci tatione priuari, ea cautela vti poterit, vt compa reat, & proteſtetur, intimetque, quòd nulla fiat miſſio in his bonis a ſe poſſeſſis, petens etiam ſe in eorũ poſſeſſione manuteneri; & hæredi, a quo turbari timet, præcipi, ne eum in poſterũ turbet, & ante Zuchardum huius cautelæ meminit Sal. hic col. 6. verſ. Nec allegatio. Qua quidem caute la, ſi non vtetur contradictor, iudex licẽtiam hãc hæredi concedet. alia quædam in praxi adnotan da, quæ non refero, Zuchardus ſubiicit.

586 Octauus eſt huius quæſtionis † caſus cùm hic contradictor titulum & poſſeſſionem a teſtatore habet. tunc ſine controuerſia legitimus contradi ctor dicitur, ut impediat huius licentiæ cõceſſio nem. id quod ſine controuerſia verum eſt. & in ſpecie probat Dec. hic nu. 41. verſ. primò quando.
587 Nam non poteſt hæres venire contra † factum ſui anteceſſoris. d. l. cum a matre. C. de rei vendi. Quod procedere intelligo etiam ſi poſſeſſio fuiſ ſet tranſlata per ſolam clauſulam conſtituti: nam & is ſe conſtituens nomine ipſius conſtituarij poſſidere dicitur. l. quod meo. ubi omnes. de ac quir. poſſ. Hæc tamen non procederent cùm alie nationis inſtrumentum non fuiſſet inſinuatum iuxta ſtatuti diſpoſitionem, vel alio vitio labora ret. Quocirca rectè ſtatutum Patauinum ſub rub. De citationibus. cap. ſi ad aliquem. verſic. & ſi ap paruerit. ſtatuit, hunc non poſſe impedire illam miſſionem in poſſeſſionem, cùm titulus ille cen ſeatur inualidus, deficiente inſinuatione. Idem cauit ſtatutum Vincentiæ, lib. 3. ſub rubr. De mit tendis in poſſeſſionem rerum, quod tamen vult ſufficere poſſeſſionem viuo teſtatore. Et in caſu huius conſtitutionis idem eſt, cum contradictor iſte titulum a teſtatore habet, & poſſeſſionem ab hærede, ut ſcribit præcitato loco Dec. verſ. ſecun dò, quod dictũ eſt, ex ſententia Baldi, conſi. 143. & conſi. 200. lib. 3. quæ iam ſuprà citauimus.

Nonus eſt caſus, cùm hic contradictor, ad im
588 pediendam, † vel ſuſpendendam hanc licẽtiam
miſſionis in poſſeſſionem, allegat titulum habi tum a defuncto, & poſſeſſionem deinde a ſe, poſt teſtatoris mortem acquiſitam: hoc caſu dicitur iſte legitimus contradictor: ita uiſus eſt ſentire Bar. hic num. 9. verſ. ſecundo caſu. & clarius Bal. nu. 49. Corn. nu. 34. qui Deci. num. 41. verſi. quid autem. & nu. 42. Mantua in prima lectura. num. 158. & Zuchardus nu. 390. idem reſpondit Ne uiz. conſi. 8. num. 73. & verè huius opinionis fuit ante omnes Azo, quem cæteri ſecuti ſunt, ut teſta tur Sal. hic col. 7. uerſi. tertiò caſu. Corneus num. 42. idem reſpondit Oldra. conſi. 139. Ad haben dum aliqualem. 6. dubio. Guido Papæ conſi. 59. Plana. & Alex. conſi. 83. num. 6. verſi. & ſubdit in eodem lib. 2. qui ob id affirmarunt, donatarium teſtatoris eſſe hoc caſu legitimum contradictorẽ. Idem reſpondit Beroius in conſi. 55. nu. 6. lib. 2. & ubi adfert ſimile exẽplum de titulo habito a teſta tore ex inueſtitura perpetuò cõceſſa. Simile idem Bero. in cõſi. 60. nu. 3. lib. 2. & ibi nu. 4. ſubiungit cũ Bar. & cæteris iam relatis, nil referre a quo iſte cõtradictor habeat poſſeſſionẽ. eo primo adducũ tur fundamẽto ſumpto a l. 1. §. quæ redigantur. ff. quo. lega. & l. 1. C. quor. bonorũ, ꝗ quidẽ iura, in quit Dec. eo in caſu loquũtur, quñ hic cõtradictor titulũ & poſſeſſionem a iam defuncto cõſecutus eſt. & ob id ait Dec. Baldũ ſolùm eo in caſu loqui, cùm hic cõtradictor utrũq; a defuncto obtinuit. Quãobrem alia rõne mouetur Dec. nempe, ꝙ ille
589 qui a defuncto † titulum habet, ſua auctoritate
poſſeſſionem deinde vacantẽ apprehendere põt. quemadmodum docuerunt Bar. in l. cùm ſolus, ad ſo. ff. de vſucap. Bal. hic nu. 15. idẽ l. inditia. col. 1. C. de rei vend. Sal. hic col. 6. uerſ. tertiò caſu. Rom. cõſi. 311. in prin. Ang. Aret. §. ſed iſtæ. col. pe. ver. quæro an agens. ſi ergo licitè ingredi potuit, ſeq tur iuſtam eſſe poſſeſſionẽ, & per cõſequens hũc eſſe legitimũ cõtradictorem. Confirmat tertiò De cius hic nu. 41. uerſ. Et hoc in ſimili, quia ita vide mus in ſimili de fideicommiſſario, qui eſt legiti mus contradictor, cum poſſeſſionem ſine uitio aſſecutus eſt. qua de re ſuo loco. Quartò fortius mihi urgere videtur ratio, quam perpendit Sal. hic col. 6. verſ. tertio caſu. quòd licèt ex allegatio ne hac directè non eneruetur intentio petentis, ſe mitti in poſſeſſionem, attamẽ per indirectum eneruatur. putà, per obiectum exceptionis doli, quippè quòd petit hæres quòd ſtatim reſtituturus eſt l. unicuique. §. dolo facit. ff. de reg. iur. ubi De cius. & c. dolo facit. de reg. iur. in 6. itẽ. & per exce ptionẽ euictionis, ex l. uendicantem. ff. de euict.

Aduerſus tamen hanc communem ſententiam ſenſit Iacobus Butrig. vt retulit Sali. quẽ iam ci taui. Primò ea ratione motus eſt, quia hic contra dictor non eneruat ius petentis, ex quo noſtra hæc conſtitutio prouidet, ut poſſeſſio reintegre tur hęredi, qui ob huius cõtradictoris occupatio
590 nem ſpoliatus uidetur; cùm † hæreditas ua

cans

cans loco poſſeſſoris ſit; atque ita expilata uide-
tur.l.hæres & l.cæpiam.ff.de uſucapi. Verùm re-
ſpondet, & rectè Salic. hic col.7. uerſ. Non ob-
ſtant obiecta.nullam hic propriè adeſſe ſpoliatio-
nem, quandoquidem licuit huic contradictori
eam poſſeſſionem tunc uacantem ingredi; imò
cogere poterat hæredem ad eam tradendum. l.
fiſtulas.§.fundum.ff.de contrah. emp.Nec hoc ca-
ſu (ut admonuit Salicetus) locum habet l. cùm
quærebatur.C.unde vi,quemadmodum in illius
commentarijs relatis in tract.De recuper. poſſeſſ.
remedio. 13.nu.25.ſcripſi. Nec in his hæreditas
591 locum hæredis obtinet ex † d.l.cæpiam,cùm il-
la quò ad uſucapionem tantùm procedat. Qua
reſponſione diluitur ſecunda eiuſdem Butrig. ar-
gumentatio, qua dicebat, non licuiſſe huic cõtra-
dictori,ob ſolum illum titulum ſibi ius dicere: at-
que ita non potuiſſe poſſeſſionem illã occupare.
l.1.C.ne quis in ſua cauſa ſibi ius dicat, & l.ſi quis
in tantam.C.unde vi.diluitur in quam hæc argu-
mentatio ex relatis,quibus intelligimus, ex licen
tia à iam defuncto conceſſa licuiſſe eam poſſeſſiõ
nem ingredi,& eadem ratione intelligimus ceſſa-
592 re diſpoſitionem † l.ſi ex ſtipulatione.ff.de acq.
poſſeſſ.qua Decius hic nu.41.uerſ. & quia uirtu-
te, dicebat quemquam non poſſe uirtute tituli in-
gredi poſſeſſionem ſine uoluntate defuncti,quòd
uerum etiam reſpondit Crauet.conſil.134.nu. 24.
ſiquidem hic contradictor à defuncto licentiam
habere dicitur.Quartò & ultimò aduerſari cõmu-
ni opinioni illud uidetur, quòd fideicõmiſſarius
& legatarius,qui à defuncto teſtatore titulum ha-
bent,ſi occupant,reſtituere tenentur l. 1. ff.quo-
rum bono. & l.1.C.quorum lega.& ſuis locis di-
ximus. Verùm reſpõdens hic Curt.Iun.nu. 72. &
Zuchardus.num. 390.illud contingere illis in ca-
ſibus ob detractione trebellianicæ & falcidiæ.

Extenditur hic caſus, ut lotius locum ſibi uen-
dicet, cùm hic contradictor allegat ſimilem titu-
lum titulo hæredis: ut cùm allegat, ſe heredem in
ſtitutum uel ab eodem, uel alio teſtatore: ita De-
cius hic num.41.uer.ſimiliter & Zuchardus nu.
390.ad finem,& attigimus ſupra caſu ſexto ad fi-
nem. Hæc tamen recepta ſententia non habet lo-
cum quando ſtatuta nihil concedunt titulo ſine
poſſeſſione uiuente teſtatore; ut extat ſtatutum
Vicentiæ lib. 3.ſub rub.de mittendis in poſſeſſio-
nem rerum ibi,niſi ille,cui facta fuiſſet prædicta
donatio vel venditio, ſtetiſſet in poſſeſſione ui-
uente illo,de cuius hæreditate agitur.

593 Decimus eſt huius quæſtionis † caſus, cùm
hic cõtradictor, qui ante conceſſam licentiam
de mittendo in poſſeſſione uenit ad iudicium,
& ut impediat,uel ſuſpendi curet licentiam,alle-
gat titulum diſſimilem habitum ab hærede ipſo,
& poſſeſſionem ab alio conſecutam ante mortem
teſtatoris: hoc caſu erit iſte legitimus contradi-
ctor: ita Bar.hic nume.9.& clarius Decius nũme.
42.uerſ.ſi uerò iſte poſſeſſor,& Zuchardus num.
391.cùm Bartolo etiam ſenſerunt Ruinus conſi.
28.num.2.lib.3.& Ripa in cap. cùm eccleſia Su-
trina nu. 35. de cauſa poſſeſſ.& propr.cuius qui-
dem ſententiæ duplex eſt ratio, Vna, quia teſta-
tor hæc bona non poſſidebat ſuæ mortis tempo-
re, quemadmodum conſtitutio noſtra requirit.
Altera, quia poſſeſſio huius contradictoris legiti-
ma eſt: iuſte ergo contradicit.

594 Vndecimus eſt caſus, cùm iam relatus † con-
tradictor allegat duo ſimul, primò ſolam poſſeſ-
ſionem ante mortem teſtatoris aſſecutam: ſecun-
dò, deficere ea, quæ ſunt de intentione hæredis;
hoc caſu legitimus eſt contradictor, ut impen-
diat illam licentiam de mittẽdo in poſſeſſionem.
ita docuit Zuchardus hic num. 392.& ea ratione
595 adductus, quòd quilibet † poſſeſſor pro defen-
ſione ſuæ poſſeſſionis ius tertij, quòd eſt exclu-
ſiuum intentionis petentis, allegare poteſt. l. ult.
C.de rei uend.& annotarunt Caſtren. hic nu. 12.
in fi.& Alex.nume, 23.Iacobinus,nume.46.Cor-
neus num.41.& caſus iſte noſter differt à caſu 9.
ſuprà relato, ſi quidem ille locum habet, cùm is
contradictor allegans ius tertij non poſſidet, hic
uerò noſter cùm poſſidet.

Extenditur hic caſus, ut locum etiam ſibi uen-
596 dicet † quando huius contradictoris poſſeſſio
nulla foret & uitioſa: nam adhuc illa ratio Ca-
ſtrenſis ex d.l.ult.C.de rei uendi. procedit: ſiqui-
dem de iure poſſeſſoris curandum non eſt, ſi de
iure petitoris non conſtat,quemadmodum ad il-
lam l.ult.adnotauit Baldus.

Declaratur hic caſus, ut locum non habeat
quando probationes altiorem indaginem requi-
rerent: nam tunc hæc licentia de mittendo in poſ-
ſeſſionem impediri non poſſet: ita Caſtren. hic
num.12.ad finem,& clarius Zuchardus nu.393.
qui alias declarationes ſubijcit.

Duodecimus eſt huius quæſtionis caſus, cùm
597 hic † contradictor ad iudicium uenit ante con-
ceſſam licentiam de mittendo in poſſeſſionem,
ut non ſolùm licentiam illam impediat, uel ſu-
ſpendi curet, ſed etiam, ut contra hæredem ſen-
tentiam obtineat, hic cõtradictor, ſi in uita teſta-
toris poſſidere cœpit, legitimus eſt: ita Zuchar-
dus hic num. 394.qui rectè ſcribit, hoc probabili
dubitatione carere, cùm hic adſit textus clarus:
nam deficit hoc caſu hæredis fundamentum, hoc
eſt poſſeſſio teſtatoris defuncti.

598 Decimus tertius eſt caſus, † cùm contradi-
ctor comparet ante licentiam hanc, ut non ſolum
illam impediat, ſed etiam ut obtineat: & probat
duo, hoc eſt titulum ab alio habitum uiuente te-
ſtatore,& poſſeſſionem acquiſitam à ſe ipſo uel
ab alio poſt mortem teſtatoris. Hoc in caſu ma-
* gna eſt inter doctores diſſenſio. Recepta * magis
& uerior uidetur illa opinio, hunc legitimum cõ-
tradictorem non eſſe; ita enim affirmauit om-
nium primus Azo hic, ut eum ita intellexit Alex.
num.23.verſi.aut habuit poſt mortem defuncti,
& apertius Bar.nu.20.in fine dum Azonem tue-
* tur, Sal.col.7.uerſi.ubi autem contradictor.Alex.
ubi ſupra.Iaſ.num.23.uerſ.circa primum, etſi di-
cat animum ſibi non quieſcere. Corneus nu. 36.
Decius num.42.uer.circa primam.& Zuchardus
nume.395. 396. hic accedit Guido Papæ. q.132.
col.2.uer.utrum habens,& c.Natta conſ.352.nu.
8.lib.2.Primò ea ratione mouentur, quòd ex alle-

gatione hac non excluditur ius hæredis agentis. Nec enim ex hoc fit quin teſtator de ea poſſeſſione, quam ſuæ mortis tempore obtinebat, diſponere potuerit: & per conſequens, quin hæres eam poſſeſſionem conſequi debeat, ius ergo, quod ex latere actoris metiri ſolemus, teſte Bar. in rubr. ff. de rei uendica. & Baldo hic nu. 18. Gomel. §. ſed iſtæ. nume. 26. in fi. inſt. de actio. adeſt maximum hæredi.

Secundò ea adducuntur ratione, qua oſtenduut contradictori ius deficere: nam (aiunt Doctores ij) uitioſa eſt huius contradictoris poſſeſſio, cum ei non licuerit illam ſua auctoritate apprehendere l. ſi ex ſtipulatione. de uerb. obli. quod procedit etiam ſi poſſeſſio uacãs fuiſſet, ut docuit Bar. in l. cum quærebatur. nu. 10. C. unde ui. Nec huic conſiderationi aduerſatur, quòd, ex quo hic contradictor, uiuente teſtatore, titulum conſecutus eſt, ei licuerit à quocunque poſseſſionem uendicare, iuxta ea, quæ tradit Bart. in l. cum ſolus. ff. de uſucap. & ſupra retuli num. 589. ſiquidem falſum hoc eſt, quia uerè non licuit poſseſſionem teſtatoris occupare, cùm nõ fuerit in poteſtate alienantis per tituli traditionem, dare, atq; transferre eam facultatem apprehendẽdi ſua manu poſseſſionem alterius: imò is occupator ius ſuum de-
599 terius reddit. Nõ etiam illud obeſt, quòd † Bart. in d. l. cùm quærebatur, quæ eſt ultima nume. 10. C. unde ui, loquatur, cùm poſseſſio occupatur, hæreditate adita, nos uerò cum adhuc uacans eſt. Reſpondet Zuchardus hic nu. 395. uerſ. nec etiã, procedere etiam hoc in caſu doctrinam illam, quãdo ſcilicèt pendente iudicio hæreditas aditur: quia aditio retrotrahitur. Vel & ſecundò dicere poſſumus, ueram non eſse illam Bartoli opinionem, quam aliqua ratione non inuari oſtendimus in tracta. De recup. poſs. Remedio. 13. num. 43. 44.
600 Tertiò ea ratione mouetur Sal. quòd † contradictor iſte ſolo titulo abſque poſseſſionis traditione publicianam nõ acquiſiuit. l. ſiue autem. §.
601 1. de publicia. in rem actio. ſed hæres † publicianam habet hæreditate adita, etiam ſi apprehenſa nõ eſt poſseſſio. l. ſunt & aliæ, §. quæcunq; ĩ prin. ff. de publicia. hæres ergo præferendus eſt. & hanc Saliceti conſiderationem uiſus eſt probare Ruin. conſi. 54. num. 6. lib. 4. Verùm ſcribit Zuchardus hic, rationem hanc non conuenire. ſi quidem locum haberet quando hæres publicianam non ex ſua perſona moueret, ſed ex perſona defuncti, qui iam poſſidebat: ſecus ſi mouet ex ſua propria per
602 ſona, ita † de publiciana in perſonam fideicommiſsarij, in quẽ dominium ſine traditione tranſit, rectè docuit Bar. ĩ l. ſi ſponſus. §. is cui. ff. de publicia. in rem actio. & cum Bar. ſenſerunt Alexan. conſi. 78. num. 8. lib. 2. Iaſ. §. ſed iſte. num. 35. inſt. de actio. & Ruin. d. conſi. 54. num. 36. lib. 4. Duæ igitur relatæ rationes, hac Saliceti probabiliores ſunt: quibus intelligimus ueram eſſe hanc ſententiam, cui ſubſcribo.

Nec aduerſatur quòd ab ea diſſenſerint Iacob. Butrig. Petrus, ac alij nonnulli, aſſerentes hunc legitimum contradictorem eſſe hoc in caſu. ea adducuntur ratione; quia hic cõtradictor, & hæres ſunt pares, quò ad titulum, at contradictor quid plus deinde habet, hoc eſt, poſſeſſionem, quæ quidem poſſeſſio efficit, ut hæredi præferatur, §. commodum. inſt. de interd. l. ſiue autem. §. ſi duobus. ff. de publicia. in rẽ actio. & confert tex ubi glo. in c. ſi à ſede. de præben. in 6. & dixi latè in cõmentarijs De Arbitrarijs iudicum, lib. 2. caſu. 48. nu. 31. Verùm hæc conſideratio minus uera eſt, & illi reſpondet Sal. ſed melius Zuchardus. nu. 397. ex iã
603 relatis: nempe uitioſam eſſe † poſſeſſionem hanc, ob id nihil huic contradictori prodeſſe. quẽadmodum & in ſimili de uitioſo titulo ſcribit Barto. d. §. ſi duobus. ad finem, & cum eo Ruin. conſ. 13. nu. 8. conſi. 17. nu. 4. conſ. 25. num. 3. & conſi. 49. nume. 11. lib. 4.

604 Decimus quartus caſus eſt, cùm † contradictor uenit ad iudicium, ut non ſolùm impediat licentiam de mittendo in poſſeſſionem, ſed etiam ut obtineat contra hæredem, probat titulũ & poſſeſſionem propriam; ſed utcunque habitum poſt mortẽ teſtatoris. hoc caſu non eſſe hunc legitimũ contradictorẽ ſcripſerũt Sal. hic col. 7. verſ. Nam quãdo. Ale. conſ. 4. nu. 30. & conſ. 90. nu. 8. lib. 2. Dec. hic nu. 42. in fi. Iacobinus hic nu. 49. qui citat Bal. conſ. 344. Quamuis ſi pleniſſimè, uel quãdoque lib. primo. Afflictus deciſ. 119. nu. 6. in fin. Zuchardus hic nu. 398. & Gozad. conſ. 93. num. 14. nec eſt qui aduerſetur. Imò hoc etiam procedit, quando hæres pendente controuerſia hæreditatem adiuit, quemadmodum declarat Zuchardus hic nu. 398. verſ. & hoc ampliatur.

605 Decimus quintus caſus eſt, quando † contradictor, qui comparet, ut mox dixi; ſtatim probat titulum & poſſeſſionem habitum poſt mortem teſtatoris ab alio, quàm à teſtatore: ac etiam ſtatim probat de iure ſui dominij, uel ſui anteceſſoris. hunc eſſe legitimum contradictorem affirmarunt Cynus, Petrus & Barto. quos ſecutus eſt Caſtren. hic nu. 7. idem ſenſit Dec. nu. 43. & Zuchardus nume. 399. Nam cauſa huius contradictoris præualet, cùm dominium uerum obtineat, &
606 hæres quaſi dominium. Quocirca qui † dominium habet, excludit habentem publicianam; ut notat glo. d. l. ſiue autem. §. ſi duobus. ff. de publ. in rem actio. ex l. ſi ea res in fi. ff. de actio. empt. Quod autem admittendus ſit hic contradictor cùm offert probationes incontinenti multis ſimilibus probauit hic Dec. & reſpondit Alex. conſi. 184. nu. 10. lib. 5.

607 Extenditur hic caſus, † ut locum etiam habeat quando hic contradictor obtulit probationes ſuper dominio, ſed non incontinenti, & admiſſus fuiſſet: nam ſi illud probauit obtinebit: ita Decius hic nu. 43. & Zuchardus nu. 400. Nam ex quo factæ ſunt probationes, obtinere debet, uti
608 uidemus, quòd ſi quis poſt † rem iudicatam admiſſus fuit ad probandum de ſententiæ iniquitate, cum tamen admitti non debuerit, & probauit, ſententia retractatur: ita Innocen. in cap, cùm Bertoldus, de re iud. & his ſimilia congerunt Iaſ. l. patre furioſo. col. 3. de ijs qui ſunt ſui, uel alie. iuris. & Decius l. edita. nu. 82. C. de edendo.

Declaratur hic caſus ut locũ non habeat quæ-

do hic contradictor ſolùm probaret qnaſi domi-
nium: nam runc hæres obtinebir: ita Decins hic,
num.43.in fine.& Zuchard.nu.401.verſ.Ex qui-
bus inſertur,qui ſuſius hoc declarat.

609 Decimus ſextus caſus † eſt, cùm contradi-
ctor comparet, ur ſuprà,& probat de titulo habi-
to à teſtatore,& de poſſeſſione à ſe ipſo,poſt mor
tem teſtatoris apprehenſa. Hoc in caſu diſtinguẽ-
dum eſt ob titulorum uarietatem, qnemadmo-
dum latè hic diſtinguit Zuchardus, nume. 402.
ſi titulus legati, uel fideicommiſſi eſt,dicendum
eſt, vr dicam Inſrà, ubi plena manu de his age-
mus. ſi eſt titulus ſubſtitutionis,eſt dicendum ut
l. 1. C. hoc tit. ſi eſt titulus inſtiturionis,is obti-
net, qui potiora iura habet, ex iuris communis
diſpoſitione.

610 Decimus ſeptimus & vltimus † huius quæ-
ſtionis caſur eſt,cùm cõtradictor,qui uenit ut ſu-
prà probat titulum à teſtatore inter uiuos habitũ:
uel etiam ab eius hærede: & de poſſeſſione à ſe ip
ſo poſt mortem teſtatoris. hoc caſu legitimus eſt
contradictor,nt contra heredem obtineat:ita Cor
neus hic.nu.42.& Zuchardus nu. 403. Illa eſt ra-
tio,quia quem de euictione tenet actio, enndem
agentem exceptio repellit.l.uendicantẽ. ff.de eui-
ctio. Accedit quòd tituli uerba ita concepta fortè
eſſent,ut facultas huic contradictori fuerit appre
hendendi poſſeſſionem propria autoritate, iuxta
ea,quæ ſcribit Alex.in l.prædia.num.8. de acqui-
rend. poſſeſſ. & conſerunt quæ ſcripſimus ſuprà
in caſu nono.Ita etiam & fortius procedit cùm is
teſtator qui huic contradictori alienauit, conſti-
tuiſſet ſe illius nomine poſſidere, iuxta. l. quod
meo. ubi omnes de acq. poſſ.

611 QVAERO ſexageſimo octauò quando † di-
catur legitimus contradictor, qui comparet poſt
ſententiam latã de mittendo in poſſeſſionem? In
hac quæſtione duo caſus ſolùm cõſtituendi ſunt.
Primns eſt, quando hic contradictor citatus fuit;
quo quidem in caſu regula eſt,hunc eſſe legitimũ
contradictorem.ita Bart.hic.nu. 21. verſic. quan-
doque uenit poſt iuſſum.Baldus.nu.42.Iaſ.num.
23. Iacobinus. nume. 45. 46. Decius. nume. 45.
& Zuchardus.num.405.idem ſenſit Marſilius in
l.ſi quis ne quæſtio,nume.33.39.ff.de quæſtio.Il-
612 la eſt ratio, quia per hanc † citationem appro-
bata cẽſetur perſona citati, quemadmodũ docuit
Inno.in cap.cum inter,col.1.de excep.quem mul
ti relatà Iacobino,Zuchardo,& Marſilio prẹcita
tis locis ſecuti ſunt.Eſt ergo executio conceſſæ li-
centiæ interim ſuſpendenda,donec de iuribus ci
613 tati diſcutiatur.Extenditur hic caſus,ut † proce-
dat etiam ſi hic citatus contumax deinde fuiſſet:
nam refectis expenſis adhuc audiendus eſt: ita
cenſuit Zuchardus hic num.408.poſt Bart.& cæ-
teros.Sed aduerſari uidetur.l.ſi eo tempore. C.de
remiſſ.pigno.de cuius intellectu plura eo loci Zu-
chardus ſcribit.

614 Declaratur primò vt non procedat hic † ca-
ſus, ut habilitatus nõ cẽſeatur iſte citatus quò ad
cætera,quæ eum à iudicio repellere potuiſſent: ut
putà,ſi fuiſſet excõmunicatus, uel ſi ex illis eſſet,
qui non habent legitimam perſonam ſtandi in iu
dicio,iuxta titulum.C.Qui leg.perſo. hab.ſtan. in
iud.ita docuit Decins In cap.cùm inter.de excep.
poſt Felinum & cæteros,quos ſequi uiſus eſt Zu-
chardus hic nume.406.referens Decium hic.nu.
45.uerſ.& cũ de intereſſe,aliter ſenſiſſe. & ſi hoc
mihi non dicit,idem quod Felinus docuit Soc.In
l.2.nu.2.C.de pactis.

615 Declaratur primò, ut non procedat † hic ca-
ſus,cùm citatio eſt facta,ſi ſua intereſſe putauerit,
nam tunc non dicitur hic contradictor habilita-
tus, atque ita audiendus non eſt, niſi de ſuo
616 † intereſſe conſtet:ita ſcribunt Baldus hic. nu-
me.42.Caſtr.in l.libertus aduerſus.ff.de in ius uo
ca.Roma.in l.de pupillo.§. ſi ſeruo. de oper. no.
nunc.Alex. l. in prouinciali. §. ſi in publico. eod.
tit.de oper.no.& Feli. cap. cùm inter. nume. 12.
de exceptio.Marſil.d.l.ſi quis ne quæſtio. nu. 34.
affirmant ij citatum hunc non releuari ab onere
probandi ſuum intereſſe.iuxta.l. ea quidem. C. ſi
mancip.ita ſuer.aliena. Verùm diſſentit hic De-
cius,nume.45.uerſi.item.eſt aduertendum, ut re
fert Zuchardus. nume.406. uerſ. ſed tunc inſur-
go,qui recenſet Curt. Iun. hic num.73. & Sapia.
nu.136.dubitaſſe. ea ratione utitur Decius, quia
617 hæc † clauſula,ſi ſua intereſſe putauerit,refertur
ad perſonam,non autem ad cauſam: atque ita per
ſona habilis dicitur ad comparendum,& audiri
debet,modò oſtẽdat de ſuo intereſſe,hoc eſt ſe ius
aliquod in cauſa habere. & cum Decio uiſus eſt
ſentire Curt. Iun. in l. 2. nume.19.C.de pactis, &
ante eos Nellus in Tract.bannitorum in 1.parte.
ſecundi temporis. q. 63. uerſ. Et potius inclino.
Confert in ſimili inquit Decius, quòd dicimus
618 † de teſtibus rogatis,contra quorum perſonam
nihil obijci poteſt. §. licèt, vbi gloſſ. in uerbo,
ſupplicijs,in auth. de teſtib. & tamen eorum te-
ſtimonia impugnari poſſunt, ut ſcribit Abbas in
cap.cauſam.il 1.de re iud.& probat.l.ſi quis teſti-
bus.C.de teſtib.Pariſ.conſ.88.nu. 84.lib. 4. Huic
tamen difficultati reſpondet Zuchardus ex ſentẽ-
tia Felini in cap.cùm inter nume.12.in fin. de ex-
cept.hæc uerba nil aliud inferre noluiſſe, quàm
dicere,quòd ſua itereſſe putant,licèt falſo: & ideo
de intereſſe illo docere debet.Confirmatur (inquit
Zuchardus) quoniam uidemus, quòd ſi aliquis
619 quid in iudicio † allegat, intelligitur, ut etiam
probet.l. 1.ff. ſi quadrup. paup. fec. dica. Dec. hic
nume.43.ad finem.

620 Quocircà uti ea † cautela debemus, quam at-
tulit Cæpolla Cautela 68. Si petens ſe mitti, num.
2. quam probauit idem Zuchardus hic,& Alciat.
reſp.713.num.2.nempè, ut uerba ita concipian-
tur,ut compareat,ſi habet ius comparendi. Illud
etiam ſcribit Zuchardus nume. 409. eſſe memo-
ria dignum,quòd citatus,ſi ſua putat intereſſe,po
terit uenire poſt iuſſum de mittendo,& audietur
621 etiam non refectis expenſis: quia hic ita † cita-
tus non comparens non dicitur contumax,ut do
cuit Felinus in d.cap.cùm inter.nume.12. uerſic.
ſed poſſeſſ.

Secundus eſt caſus huius quæſtionis, quando
622 iſte † contradictor citatus non fuit,ſed compa-
ret poſt ſententiam de mittendo in poſſeſſionem,

ut

vt pro ſuo intereſſe audiatur. hoc caſu ſolùm au-
ditur, ſi incótinẽti paratus eſt de iure ſuo proba-
re. ita Barto.hic, & clarius Decius, nu.45.verſi.in
ſecũda cõcluſione. & Zuchardus nu. 410. qua de
re plura ſcripſi in cõmẽtarijs De Arbitrarijs iudi-
623 cũ, lib.2.caſu.18.nu. 3. † Intereſſe ſuum probat
hic contradictor ſola apparenti probatione: nam
cùm quis ad impediendam ſententiæ executionẽ,
de iure ſuo probare habet, ſufficit, ſi ſummatim
& apparenter de eo probet: ita docuit Innocen.in
★ in cap.veniens, il 1j.& ibi Felinus, nu.13. * cõem
teſtatur, de teſtib. Decius hic nu.46.in c.nouit ter
tiò not.in fin.de iudicijs, & conſi.439.nu.4.Van-
tius Tracta.nullitatũ.tit.quis poſſit dicere de nul-
litate, nu.24.& Zuchardus, nu.295.Gozad.conſ.
7.nu.7.103.nu.10. verſic.ſecundò reſpondeo. Et
624 ſcribunt relati omnes Doctores, huic† cõtradi-
ctori obijci nõ poſſe ſui tituli uel inſtrumẽti nul-
litas. quòd aiunt eſſe ſummopere annotandũ, niſi
modò de tituli nullitate euidenter conſtaret. Et
hæc intelliguntur procedere quò ad hoc, vt hic
tertius audiatur, & interim ſupeiſedeat ab execu-
tione, nõ tamen obtinet contra hæredem ex hac
leui probatione, ſed plenè de iure ſuo debet pro-
bare: quemadmodum econtrà hæres ipſe proba-
uit; id quod Decius & Zuchardus præcitans locis
625 annotarunt. Quibus declaratur † ſtatutũ Pataui-
nũ ſub rub. De citationibus. cap.ſi ad aliquẽ. verſi.
Et nihilominus, quo eſt cautũ, colonos & inqui-
linos poſſeſſoris, qui ignoratur vbi ſit, eſſe citan-
dos, vt poſſint impedire miſſionẽ i poſſeſſionem
ab illo ſtatuto cõceſsã, ſi agetur de eorũ intereſſe.
Nã ſi ij ad contradicẽdũ venient, prius de proprio
intereſſe docere debẽt. ita enim ſuã perſonã legiti-
mare dicuntur. id quod relatis modis faciẽdũ eſt.
626 QVAERO ſexageſimo nonò, quando† di-
catur legitimus contradictor, qui comparet poſt
miſſionem i poſſeſſionem, vt obtineat eam reuo-
cari, vel nullam pronũtiari? Plura hoc loco ſcrip-
ſit Bart.col.pen.verſ.Quandoque cõtradictor quẽ
cæteri vno ore probarũt. Quò clarius omnia red-
dãtur aliquot caſus ita conſtituo atque diſtinguo.
1 Primus eſt caſus, cùm hic contradictor nõ ve-
nit directò ad contradicendũ primæ immiſſioni,
ſed ipſe requirit principaliter, ſe mitti i poſſeſſio-
nem pro ſuo iure, & teſtamentum producit, quo
hæres factus eſt. hoc in caſu audiẽdus eſt, & mit-
tendus etiam in poſſeſſionẽ, ſi ius potentius obti-
net, quàm obtineat hæres ille, iuxta ea quæ ſuprà
q. 65. diximus ſuis locis. ita Bart. vbi ſuprà, ita
etiam intelligendus eſt Ruinus conſi.151. nu. 5.
lib. 2.& Mantua hic 1.lectura.nu.175.
627 Secũdus eſt caſus, cùm hic † cõtradictor dire-
ctò uenit cõtra miſſionẽ illã, petens eã reuocari &
annullari: pro ſuo iure allegans, ſe poſſidere, & ci-
tatũ non fuiſſe. hoc caſu concludit Bar. ubi ſuprà,
uerſ.ſi verò uenit directò, miſſionẽ hãc eſſe reuo-
cãdã. & cũ eo idẽ ſenſerũt Albericus, nu.13. uerſ.
Primo caſu. & Mantua in 1. lectura, nu. 176. Zu-
chardus hic, nu.411.& prǽter eũ Ancharanus ita
reſpõdit cõſ.291. Videretur. illa eſt ratio, quia nõ
licuit iudici mittere aliquẽ ĩ poſſeſſionẽ rei ab al-
tero poſſeſſæ, ipſo poſſeſſore nõ citato l. memine-
rint. C. vnde ui. nã, ut ibi legitur, ſpoliare poſſeſſo-
rẽ hoc modo dicitur. qua de re latius ſcripſimus
ad d.l. meminerint, ĩ tract. De Recup. poſſeſſ. Re-
medio 8. Et qđ hic dixit Bartolus, ſi alleget hic cõ-
tradictor poſſeſſionẽ, intelligitur & probet iuxta
l.1.ff.ſi quadrup.paup.feci.dicatur.& diximus ſu
prà. Illud ẽt notãdũ eſſe, ſcribit zuchardus, quod
cognito de iure huius cõtradictoris ita reuocatur
& annullatur illa miſſio, ut nõ ualeat hæres repli-
care, imò ualidã eſſe, petẽdo eã de nouo cõfirmari.
628 Tertius eſt caſus, cùm hic† contradictor, qui
hoc tempore uenit, non poſſedit, nec citatus fuit,
vel ſi poſſedit, citatus non fuit: tunc, ſi allegat ali-
quod ius, quod excluſiuum ſit intẽtionis hæredis
& beneficij huius cõſtitutionis, hęc miſſio in poſ-
ſeſſionẽ reuocabitur. ita Bart. hic col. pen. uerſ.ſi
verò non allegat. Exempla adfert Bartolus, vt ſi al-
leget teſtamentum fuiſſe abolitum & cancellatũ.
qua de re dicemus infrà q. 84. vel teſtatorem non
poſſediſſe tempore ſuæ mortis, quod iam dixi-
mus multis in locis ſuprà. & idem docuit hic
Mantua in prima lectura, nu. 181. Et ſubiungit
hic Bart. in hac ipſa contradictione non eſſe opus
libello, ſed procedi iudicis officiu, iuxta. l. à diuo
Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iud. cum Bartolo &
cæteri ſentiũt, vt aſſerit Bero. in cõſ. 59.nu.1.lib.2.
629 Quartus eſt caſus cùm hic† contradictor, qui
hoc tempore venit, non poſſedit, uel ſi poſſedit,
vel nõ citatus fuit, ſed non probauit ius aliquod,
quo mereatur illa miſſio reuocari: tunc non re-
uocabitur, ſed ius ſuum proponere is debet in iu-
dicio ordinario. quod ſenſit & Corneus hic, nu.
28. poſt Bartolum, ubi ſuprà.
630 QVAERO ſeptuageſimò, an† fideicommiſ
ſarius vniuerſalis legitimus contradictor ſit? Ali-
quot caſus diſtinguendi ſunt.
Primus eſt, cùm hic fideicõmiſſarius non poſ-
ſidet, tunc non eſt legitimus contradictor: ita ſcri-
bunt Bar. hic, nu.22. idem Bar. in l. filiã fratribus.
† ff. ad Trebell. † communem teſtatur hic Alexan.
Decius, nu.48. idẽ ſcribũt Albe. nu. 15. Corn. nu.
43. Mantua in 1. lect. nu. 182. & zuchardus, nu.
417. quibus accedunt alij plures relati à Boerio.
q.156.nu.1. Gozad.cõſi.93.nu.9. Chaſſ.conſ. 19.
nu.63. Grato conſ. 149.nu. 5. lib. 2. quam quidem
ſententiam probant ex.d.l. filiam fratribus.
Extẽditur hic caſus, ut locũ habeat non ſolũ ut
631 nõ audiatur† pro iure ſuo, verùm etiam, ne poſ-
ſit impedire ſummarium proceſſum, ex his quæ
ſcripſi ſuprà.q.65.caſu.2. minus quò ad ſuſpen-
dendã licentiam de mittendo in poſſeſſionem ex
traditis ſuprà.queſtio.65.caſu.6.& multò minus
quò ad obtinendam ſententiam ad ſui fauorem.
& attigit uno verbo zuchardus vbi ſuprà.
Extẽditur ſecũdò, vt locũ etiã habeat hic caſus
632 qñ iſte† fideicõmiſſarius incõtinenti de iure ſuo
probare uellet: adhuc.n. nõ dicitur. quò ad relata
legitimus cõtradictor. ita zuchardus hic nu.417.
ad finem. & Ioſeph. Ludo. decis.47.nu.15. illa eſt
633 ratio, quia licèt ſtatim cõſtare poſſit huc† fidei-
commiſſariũ eſſe, non tamẽ ius aliquod habet in
hæreditate ante factam reſtitutionem. l. facta, & l.
reſtituta. ff. ad Trebellia. & dixi fuſius ſuprà.q.24.

L Hanc

Hanc extenſionem duobus modis declarat Zu-
chardus nume.418.

Primò illis in caſibus,quibus ius ſine reſtitu-
tione trãſit:nã tunc legitimus eſt contradictor, vt
ſecum de iuribus ſuis diſcutiatur. Illa eſt ratio,
quia huic beneficium huius conſtitutionis cõce-
ditur,quemadmodũ diximus ſuprà q.27. & eo lo
ci diſſolui difficultates, quæ obijci poterant. Al-
tera eſt declaratio, quãdo hic fideicõmiſſarius ha
beret facultatẽ à teſtatore cõceſſam apprehẽdẽdi
ꝓpria autoritate:ita idẽ Zuchardus nu. 419.poſt
Deciũ & alios.& multis idẽ probauit Boerius. q.
156.nu.15.Gratus conſ.140.nu.12.lib. 1. Illa eſt
ratio,quia ſi ſua manu capere poteſt, ergo fortius
auctoritate iudicis.Rol.conſ.78.nume.17. lib.3.
634 Secundus eſt huius quæſtionis caſus†cùm fi-
deicommiſſarius poſſidet , & de iure fideicõmiſ-
ſi paratus eſt probare ſtatim & incontinẽti : tunc
legitimus contradictor dicitur:ita Bar.hic nu. 12.
verſi.aut poſſidet,ita ĩtelligens gloſſam hic.Albe-
ric.nu.15.& Corneus,nu.43.Pract. Papienſ.ĩ for
ma libelli,quo petitur hæreditas ex teſtamẽto. in
gl. iniuſte,in fi.Decius in cap.conſtitutus.il ij.col.
† vlt.verſ.Præterea de appella.& † communem te-
ſtatur Decius,nume.48.Mantua in prima lectura
nu.182.idem reſpondit Craue.conſ.69.ad finem.
poſt Caſtren.& Corneum.Soc.Iun.conſ.75.num.
18.lib. 1.& in eadem facti ſpecie Rola.à Valle cõ-
ſil.1.nu.71.lib.1.& conſ.78.nu.3.lib. 3. Bero. in
cõſ.89.ĩ fine.lib.2.Idẽ ſcribit Ioſeph. Ludo. deciſ.
635 47.nu.21.Declaratur hic caſus†ut locũ habeat,
modò hæc poſſeſſio ſit apud fideicõmiſſariũ ſine
uitio,alias ſecus:ita tradunt Corneus hic nu. 43.
verſic.Et hæc vera.Decius hic,nume.48. verſ. ſed
poteſt reſpõderi.& Zuchardus,nu.423.qui retu-
lit eundẽ Deciũ.d.conſ.82.nu.7. & conſ.424.nu.
19.idẽ reſpõderũt Gozad.cõſ.93.nu. 10. & Alcia.
reſpõſ.350.nu.4.& Tiraq.Tract.le mort à ſaiſit le
uiu,parte.2.decl.11.nu.4.Bellonus conſ. 10. nu.
636 14.Poſſeſſio†autẽ ſine uitio tũc dicitur eſſe pe-
nès fideicõmiſſarium,ſi teſtator illi facultatẽ de-
dit capiẽdi eam propria auctoritate , vt ſuprà pri-
mo caſu diximus. uel ſi iam teſtator ei in uita aſſi-
gnaſſet,vt inquit Gozad.præcitato loco.Rola.cõſ.
78.nu.17.lib.3.vel etiam ſi antequã hæres adiuiſ
ſet hæreditatem,fideicommiſſarij aliqua ex cauſa
poſſeſſionẽ illã aſſecuti fuiſſent,vt reſpõdit Alcia.
d.reſp.350.nu. 4.Ioſeph. Lud.decis.47.num. 19.
637 Tertius eſt caſus,cùm hic†fideicommiſſarius
poſſidet , ſed paratus non eſt probare incõtinenti
de iure ſui fideicommiſſi.hoc caſu legitimus cõ-
tradictor dici non poteſt:ita tradit Bart.hic,num.
22.ĩ fine.ex l.2.ſuprà hoc titulo.& d. l. filiam fra-
tribus.ad Trebell.

Quartus eſt caſus huius quæſtionis quãdo fi-
638 deicommiſſarius † poſſidet ante hæreditatem
aditam,ex uolũtate hæredis uel alio modo,& pa-
ratus eſt probare incontinenti:ſed heres petit re-
ſtitui, ad hoc ut quartam trebellianicæ detrahere
poſſit, hoc caſu fideicommiſſarius non eſt legiti-
mus contradictor:ita Caſtren.hic nu.13.verſ.cer-
tè ſi hæres.Alex.nu.24.Iacobinus nu.70.Pract.Pa
pien.in d.gloſſa.iniuſtè.in fine.& latius Zuchar-
dus, nu.426.quib.accedũt alii,quos recẽſet & ſe-
quitur Boer.q.156.nu.25.Rolandus cõſ.78.nu.
21.lib. 3. qui alias plures recenſet,& nouiſſimè
Ioſeph.Ludo.decis.47.nume. 17. Verùm Decius
hic,nu.48.verſ.ſed tamen cõſiderandum eſt , diſ-
ſenut,ea ratione,quia quando hæres permiſit fi-
deicommiſſariũ poſſidere, dicitur ei quodammo-
639 do reſtituere,ob id ceſſat etiam hoc caſu†inter-
dictum,quorum legatorum,quod moueri ſolet,
cum falcidia detrahenda eſt.l.1.vbi gloſſa.ff.quo-
rum lega.vbi Bar.Reſpondet Zuchardus,nu.428.
& diſtinguit.Aut hæres adita hęreditate permiſit
fideicommiſſarium poſſidere,tunc procedit De-
640 cij cõſideratio:quia hoc caſu†uidetur hęres re-
miſiſſe quartã trebellianicam.l.1.§. denique, vbi
† Bar.ff.ad Trebell.vbi Ripa , nu. 7.† communem
ſentẽtiam eſſe ſcribit: quamquàm ab ea is receſſe
rit.Aut hæreditate nõ adita hæres permiſit fidei-
commiſſarium poſſidere,& tunc procedit Caſtr.
Alex.& aliorum opinio.Illa eſt ratio,quia non cẽ-
ſetur remiſiſſe detractionem illius quartæ;atque
ita prima hac declaratione caſus iſte exponitur,vt
ſcilicèt non procedat,cùm hæreditate adita per-
miſſum fuit fideicommiſſario poſſidere,quam de
clarationem probauit & Caſtr. conſi. 137. Pri-
mum teſtamentum.primo dubio.lib.1.
641 Declaratur & ſecundò,ut non procedat†quã
do detractio trebellianicæ eſſet certa:nã tũc ſuffi-
cit,fideicõmiſſarium patiẽ illã certam reſtituere:
ita reſpondit Corneus conſ.232.nu. 4.lib.4.quem
ſecutus eſt Zuchardus hic,nume. 428. ad finem.

QVAERO ſeptuageſimo primò an legata-
642 rius 1 ob ſuum legatum, & filius ob ſuę legiti-
mæ detractionem ſint legitimi contradictores?
Vtrunq; paucis attingit Zuchardus hic, nu.429.
430.Quò ad legatarium dicendum eſt, quòd ſi
non poſſidet non eſt legitimus contradictor,non
ſolùm vt impediat ſummarium hæredis proceſ-
ſum , verùm etiam,ut pro iure ſuo audiatur. Illa
eſt rõ, quia non conceditur miſſio in poſſeſſionẽ
ex hac cõſtitutione, cùm ſingularis ſucceſſor dica
tur : & ſucceſſoribus ſingularibus non concedi
hoc beneficium abundè diximus ſuprà. q. 19. Si
verò legatarius poſſidet,idem dicẽdum eſt de eo,
quod de fideicommiſſario diximus. & cùm falci-
dia detrahenda venit,non eſſe legitimum contra-
dictorem,& ſi poſſideat,reſpondit Ruinus conſ.
31.nu.2.in fin.lib.2.ſenſit Gratus conſ. 149. nu.
5.lib.2.ſi verò falcidiæ detractio non imminet,le-
gitimus contradictor creditur. quod reſponſum
extat à Natta conſ.234.nu.6.lib.2.poſt Caſtren.&
Alex.hic.& tradit hic Corneus, nu. 43. ita legiti-
mus eſt contradictor,cùm poſſidet ſine vitio,&
paratus eſt de iure ſuo incõtinẽti probare: ita Al-
ber.hic,nu.15.in fine.poſt Mart.Silima.Quo ve-
643 rò ad filium † ratione ſuæ legitimæ , ſi eam ſua
auctoritate accepit, legitimus contradictor non
eſt:ita Zuchardus d.nu.430.Illa ratione, quia ei
non licuit ita occupare : imò eſt nulla ratione in-
certitudinis: ita Bar.l.2.C.quando & quib.quar.
pars.lib.10.& Alex.conſ.134.nu.4.lib.4.

QVAERO ſeptuageſimo ſecũdò,an execu-
644 tor † teſtamenti dici poſſit legitimus contra-
dictor

dictor, ut miſſionem hanc in poſſeſſionem impe-
dire ualeat? Noua eſt in hac tractatione iuris
quæſtio, in qua quidem dicendum eſt non poſ-
645 ſe. Illa eſt ratio, quia † executor bona hæredi-
taria, ut ea diſtribuat, ſua manu capere non po-
teſt, ſed de manu hæredis habere debet. l. nulli,
ubi glo. C. de epiſ. & cler. & ibi notat Ioan. Fabri.
Specul. titulo, De inſtrumentorum editione. §.
nunc uerò aliqua. uerſ. ſunt quædam. tunc docuit
Bald. in l. id quod pauperibus, núme. 28. C. eo. de
646 epiſc. & cler. non pertinere † ad officium exe-
cutoris introducere hæredem in poſſeſſionem,
cùm hæres de manu executoris capere non ha-
beat. Quibus rationibus adductus in ſimili ſcri-
ptum reliquit Tiraq. Tract. le mort à ſaiſit le uiu.
647 parte 7. declaratione. 5. nu. 1. † poſſeſſionem ex
vi ſtatuti permittentis eam in hęredem cótinua-
ri, etiam reluctante executore continuare à teſta-
tore in hæredem.
648 QVAERO ſeptuageſimo tertiò an † con-
tradictor hæredem reconuenire poſſit? Et non
poſſe docuit Salyc. in authen. & conſequenter, ad
finem. C. de ſenten. & interloc. om. iud. quem ſe-
cuti ſunt Soc. Sen. conſi. 167. colum. vlt. verſic. ter-
tiò concludo. lib. 2. & zuchardus hic nu. 160. il-
la eſt ratio, qui hæres iſte miſſionem hanc in poſ-
ſeſſionem cóſequi debet, nulla interpoſita mora;
ſed ſtatim atque ita inſtrumentum teſtamenti,
quod exhibet, paratam executionem habet, ut
iam attigimus, & latius dicemus infra quæſt. 82.
quo caſu ſequitur, reconuentioni locum nó eſſet
649 quemadmodum † reconuentio non admittitur
cùm inſtrumentum creditoris guarentigiatum
ex diſpoſitione ſtatuti executionem paratam ha-
bet: ſicuti relati doctores ſcribunt, & reſpondit
Soc. Sen. conſ. 41. col. . ad finem lib. 1. & Decius
650 conſ. 681. num. 4. & uerè ubi † iudicium cele-
ritatem requirit, reconuentio ſpernitur: ita Bu-
trius in capit. 1. ubi Socin. Sen. colum. 26. ver-
ſic. Quintò fallit, de mut. petitiò. iudicium au-
tem hoc celeritatē deſiderare probatur l. vltim.
ff. de appella. recip. erit ergo reiicienda recon-
uentio hæc.
651 QVAERO ſeptuageſimo quartò, Cùm † hę-
res exhibet inſtrumentum teſtamenti, in quo eſt
ſcriptus hæres, an ſufficiat exhibere exemplum
ipſius inſtrumenti? Et non ſufficere ſcribunt
hic Caſtren. in 2. notab. Decius, nume. 13. verſi.
Et quòd dicitur, & reſpondit Gozad. conſil. 6. in
fin. & conſil. 21. nume. 14. Durans de arte teſtan-
di titulo De acquirend. vel repud. hęreditate. cau-
tela vltim. nume. 5. idq́ue ex ſententia Bartol. in l.
2. §. ſi quis duobus. ff. de bo. poſſeſſ. ſecundum
tab. illa eſt ratio, quia miſſio hæc conceditur ſi in-
ſtrumētum teſtamenti producitur, ut hic in tex-
tu, ſed exemplum nō poteſt dici ipſum inſtrumē-
tum, cùm exemplum ab exemplari, atq; ita ab ip-
ſo originali multū differat, ut ſcribunt omnes in
652 auth. ſi quis in aliquo. C. de edendo. Nec † exem-
plū hoc aliquam fidem facit. d. auth. ſi quis in ali-
quo. Quòd procedit etiam ſi manu eiuſdem nota-
rij ſumptum eſſet exemplum hoc: nam adhuc nō
ſufficit, vt docuit Decius in d. authen. ſi quis in
aliquo nume. 15. declarando doctrinam Bar. in d.
l. 1. §. ſi quis duobus.
653 Declaratur nunc, ut non procedat † cùm au-
thenticum ipſius teſtamēti ſumptum eiuſdē no-
tarii manu exhibetur: nam ex eo authentico cōce-
dendam eſſe miſſionem hanc rectè affirmauit Zu-
chardus hic num. 93. poſt Iaſ. ita etiam ſenſit hic
Mantua ī prima lectura nu. 59. illa eſt ratio, quia
654 † originale, quod penès notarium perpetuò eſ-
ſe debet. cap. quoniam contra, de proba. exhiberi
nullo modo poteſt, & ſatis probat & fidem facit
hoc authenticum, cui ſtandum eſt. l. ult. C. de fide
inſtr. niſi in dubium, aliquibus de cauſis, reuoce-
tur. Nec aduerſatur illa ratio, quam perpēdit De-
cius, nempe fieri poſſe, quòd in originali aliquod
adſit uitium abolitionis & cācellationis, quod ta
men in authentico non apparet. quia reſpōdetur,
quòd ex quo lex multum de notarij fide cōfidit,
non eſt credendum, notarium ſumpſiſſe authen-
ticum ab originali, ſuppreſſo ipſius originalis vi-
tio. Hæc declaratio locum etiam habet, cùm au-
thenticum inſtrumentum ſumptum eſt ab origi-
nali manu alterius notarij, quàm illius qui de eo
rogatus fuit, & qui iam deceſſit, vel impeditus
eſt: ita cenſuit Zuchardus loco iam citato. Eſt
ratio clara. quia ſi ſeruatis iuris ſolennibus ſum-
655 ptum fuit fidem æquè facit, ac † ſumptum
manu eiuſdem notarij. cap. cùm P. tabellio. vbi la-
tè Felin. de fide inſtrumen. & egregiè obſeruan-
dam in hac exemplatione enumerat Didac. Co-
uarr. libro Pract. quæſtio. capitu. 21. num. 5. Hæc
quoque declaratio ita eſt intelligenda, vt proce-
dat quando reperitur inſtrumentum originale,
atque ita protocollum, ſecus ſi non reperitur &
præſertim cum petitum eſt exhiberi: ita ſenſit
Iacob. à Sancto Georgio hic, nume. 28. quem ſe-
cutus eſt Gramma. deciſ. 106. ad finem qua de re
dicemus infra q. 86.
656 QVAERO ſeptuageſimo quintò, † an cùm
teſtamentum hoc exhibetur, ſufficiat exhibere
illud iudici? Baldus hic nu. 42. in fine. uerſ. item
conſideret, ſcriptum reliquit non ſufficere: ſiqui-
dem noſtra hęc conſtitutio productionem requi-
rit, ergo in actis fieri debet. nec enim priuata iudi-
cis ſcientia ſufficit. idem cenſuit Ang. hic. col. 1.
idem docuerunt Caſtren. in l. 1. §. editiones, num.
2. ff. de eden. & Iaſ. in auth. quæ ſupplicatio. nu. 3.
† in fin. C. de precib. impera. offeren. qui † uno ore
657 affirmant † probationum inſtrumenta, illisq́ue
ſimilia eſſe iudici in actis exhibenda. quòd probat
& Decius in rubr. De probatio. nume. 7. & Neui-
za. conſi. 37. nu. 26. & ſunt iura aperta in l. quin-
quaginta. in fin. ff. de proba. l. iubemus. C. de libe-
ra. cauſ. & cap. quoniam contra, de proba. imò in-
quit Bal. ubi ſuprà, iudicem non poſſe ex ſuo offi
cio ſupplere tāquàm notorium. Declaratur nunc
hæc doctorū ſentētia, ſecūdū Angelū hic col. 1. ut
nó procedat, quādo nullus extat cōtradictor: nam
tūc (ait ille) ſufficit exhibere teſtamentū iudici. ſed
vereor, ne falſa ſit, quandoquidē licèt nō adſit tūc
contradictor cùm teſtamentum exhibendum eſt,

poteſt tamen ſuperuenire, uel alio tempore dubi-
tari, quo iure miſſio hęc ĩ poſſeſſionem facta fue-
rit. Verùm in iudicijs ab Angeli auctoritate, quæ
maxima eſt, recedere tutum non erit. Quam qui-
dem ſententiam probauit & Mantua hic in pri-
ma lectura. nu. 52. qui ita intelligit & declarat De
cium hic nu. 13.

658 QVAERO ſeptuageſimo ſextò, an † cùm
hæres producit inſtrumentum teſtamenti rece-
ptum à notario, ſigillatum, & teſtibus ſubſcri-
ptum, an inquam tunc neceſſe habeat interrogari
facere teſtes illos teſtamentarios, vt ſuo iuramen-
to deponant, teſtamẽtum hoc illud eſſe à ſe ſub-
ſcriptum, ſigillatum, & reliqua quæ obſeruari ſo-
lent? Duo caſus diſtinguendi ſunt, ut etiam duæ
ſunt teſtamentorum ſpecies.

Primus eſt caſus, cùm teſtamẽtum eſt nuncu-
patiuum receptum à notario, tunc neceſſaria non
eſt teſtium fides: quia ſufficit, quòd præſentes
fuerint tempore, quo teſtator teſtamentum con-
didit. Nam notarius abſque alia teſtium exami-
natione authenticum ſumit; & fides ei adhibe-
tur; ita uno uerbo ſenſit Zuchardus hic, nume.
344. ad finem.

659 Secundus eſt caſus, cùm † exhibetur teſta-
mentum in ſcriptis eiuſdem teſtatoris manu ſcri-
ptum, & teſtibus ſubſcriptum atque ſigillatum,
uel etiam ſi teſtamentum ſolenne in ſcriptis non
ſit: tunc, ſi nullus extat contradictor, res clara
eſt, neceſſariam non eſſe horum teſtium exami-
✻ nationem: ita * crebrius noſtros ſenſiſſe ſcribit
hic Zuchardus nume. 345. Maius eſt dubium,
quando hoc caſu adeſt contradictor: nam in hoc
opiniones ſunt. Quò omnem amputemus con-
trouerſiam, plenius eſt diſtinguendum, quàm di-
ſtingnat Zuchardus. Aut huius teſtamenti fa-
cta eſt ſolennis publicatio, obſeruata forma ti-
tuli, Quemadmodum teſtamenta aperiantur,
& l. publicari, ubi Doctores C. de teſtament. aut
publicatio facta non eſt tempore huius exhibi-
tionis. Primo caſu clarum eſt, quòd, cùm pe-
titur hæc miſſio in poſſeſſionem, neceſſaria
non eſt teſtium depoſitio: Siquidem iam il-
li depoſuerunt, & teſtamentum illud recogno-
uerunt. Sufficit ergo teſtamentum hoc ita aper-
tum cum actis illius publicationis exhibere:
quoniam videbit iudex teſtamentum illud ue-
rum eſſe, & executionem mereri. & hoc in ca-
ſu loquitur gloſſa hic in uerbo depoſitionibus,
& cum ea Barto. Iacobinus numero 32. in fine,
& clarius Zuchardus. Secundo caſu, cùm tem-
pore, quo miſſio in poſſeſſionem petitur, non
reperitur teſtamentum publicatum, tunc neceſ-
ſe eſt adhibere teſtium depoſitionem, imò &
alia, quæ ad publicationem teſtamentorum ne-
ceſſaria ſunt. Nam ſine ea teſtamentum nullam
fidem faceret, nec executionem mereretur. In
660 ipſa uerò † publicatione plura fore neceſſaria
ſcimus, ſiquidem adiri debet iudex loci ordina-
rius, a quo hæres petere debeat, cum iuramen-
to calumniæ, illius teſtamenti publicationem. &
nullo oblato libello, iudex ipſe curat citari eos,
de quorum intereſſe agi poteſt. deinde citantur
teſtes teſtamentarij, vt veniant coram iudice, &
ſuo iuramento examinati recognoſcant eorum
ſubſcriptiones & ſigilla, & deponant, ſe fuiſſe
à teſtatore rogatos, ut ſubſcriberent & ſigilla-
rent. & tempore quo teſtes iſti iurare debent,
ſunt citandi ij, quorum ſpecialiter intereſt ad
uidendum deferri iuramentum dictis teſtibus.
poſtmodum teſtes iſti ſingulariter & ſigillatim
examinantur. Quibus obſeruatis iudex inter-
loquitur, ſcripturam illius teſtamenti eſſe pu-
blicam, & illi perpetuò fidem eſſe adhibendam.
& dum fit publicatio ſeptem teſtes adhibentur.
hanc obſeruationem recenſent Doctores in d. l.
publican. C. de teſtament. & latius omniumque
melius Rolandus à Valle conſi. 37. num. 9. vſque
ad finem. lib. 1.

661 QVAERO ſeptuageſimo ſeptimò, an † hę-
res petens, ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc benefi-
cio, probare habeat mortem teſtatoris, cuius te-
ſtamentum exhibet? Et probandam non eſſe af-
firmarunt Bartolus hic. nume. 11. Salic. colum.
5. verſic. Vnum tamen. Caſtren. nume. 9. in fin.
Iaſ. nume. 13. Decius nume. 27. Iacobinus nu-
mero 22. qui teſtatur, ita aliquando obſerua-
tum fuiſſe, Corneus numero 18. verſic. Non au-
tem requiritur. Mantua in prima lectura nume.
† 115. Curt. Iunior nume. 54. qui † communem
eſſe teſtatur, & zuchardus nume. 247. idem re-
ſpondit Alexand. conſil. 101. numero 9. libro 5.
Hanc ſententiam ſecuti ſunt & Angel. Aretin.
§. quadrupli. nume. 15. in fin. inſtitut. de actio.
Durans de arte teſtandi, titulo, De acquirenda
uel repud. hæred. cautela vltima. nume. 5. pro-
662 bant ex † l. 2. §. ſi dubitetur. ff. quemadmodum
teſta. aper. quam ita perpendunt. Prætor non per-
mittit inſpicere tabulas teſtamẽti, ſi teſtator uiuit,
non ergo eo uiuente teſtatore teſtamẽti copia ha-
beri poteſt. ex quo ſequitur, quòd ſi Prætor
copiam conceſſit, teſtatorem eſſe mortuum; quia
ſi uiueret, non dediſſet. Sola ergo teſtamenti pro-
ductio arguit teſtatorem eſſe mortuum. Nec ad-
uerſatur Alexandri reſponſio hic nume. 15. fieri
poſſe, quòd alijs probabilibus rationibus hæ-
res teſtamentum apud ſe habeat: uel quia domi
teſtator peregrè proficiſcens reliquerit, iuxta
l. vnum. C. de teſta. uel quòd ipſemet teſtator ſua
manu illud ipſi hæredi tradiderit, iuxta l. 2. C.
quemad. teſt. aper. Nam huic conſiderationi
663 ſatisfacit Iaſ. nume. 14. regulam eſſe † teſtamen-
tum non concedi hæredi, niſi mortuo teſtato-
664 re, ergo huic † regulæ inhærendum eſt, donec
de fallentia conſtet, ut inquit Bartol. in l. 1. nu-
me. 2. ff. ſi quis ius dicen. non obtem. Decius l.
1. nume. 7. de reg. iuris. uoluit dicere Iaſon, non
præſumuntur caſus bi ſpeciales, & rectè, quid-
quid dicat zuchardus, qui Iaſoni aduerſatur. Ad-
665 fertur ſecundò text. † l. & ſi certus. §. ſi unus.
ff. S. Conſult. Syllania. & ibi Bartolus, quo qui-
dem probatur, illum credi mortuum, qui non
reperitur, ergo idem hic. Verùm reſpondent Sa-
pia hic nume. 24. & zuchardus nume. 247. pro-

cedere

credere,cùm adhibita eſt diligentia in eo perquirendo: quòd non cõtingit in caſu noſtro, in quo ſolùm agitur, an per teſtamenti exhibitionem probatum ſit teſtatorem mortuum eſſe. Tertiò ſcribunt aliqui, ob id non eſſe neceſſariam aliam mortis probationem, cùm miſſio hæc poſſeſſionem ſit leuis detrimenti atque præiudicij. Verùm leuis ponderis eſt hæc conſideratio, tum quia etiam in his, quæ modicum damni adferre poſ-
666 ſunt, etiã † mors eſſet probáda eſt, ut annotauit Bartol.d.§.ſed ſi dubitetur,& Sapia hic,num.24. Rectius itaque recepta hæc opinio probatur, & primo relato fundamento.

Contrariam tamẽ opinionẽ probarunt Fulgoſius hic nu,10. Alexander,nu,17.& Sapia.nu. 23. idem cenſuit Pract.Papien.in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſtamento,in uerbo, poſſideat,nu.2.Illa prima ratione mouentur, quò ille,
667 qui allegat† mortem, eã probare debet. l. ſi quidem.C.ſolut. matrim. tum præſertim intra centum annos,cum tanto tempore quis uiuere præſumatur.l.vlt.C.de ſacroſan.eccleſ.Verum ille eſt fundamentum,quia cõceditur, mortem eſſe probandam,ſed dicimus eam ſatis probari per teſtamenti exhibitionem : nec etiam ſatis uerum eſt,
668 quod præſumatur † homo uiuere centum annos.Nam uerius eſt, hominis uitam longæuam eſſe centum annorum:Ita inquit d.l.vltim. C. de ſacroſanct.eccleſ.quam ita,& rectè,intellexerunt multi relati à Decio hic nu,28.& à Zuchardo,nu. 248.quibus accedunt Alciatus Tracta.præſump. reg.1.præſump.48.& Cardinal.ĩ clemẽ.1. de reb. eccleſ.Aliquãdo tamen longior fuit hominũ uita cẽtũ annis.cap.vl,84,deſtinctione,& egregiè Plinius lib,7.naturalis hiſto.cap. 48. Valerius Max. de ſenectute.Alijs argumẽtationibus utũtur Corneus hic.nu.18.&c. Zuchardus nu. 249. Verùm & illis reſpondet.& Soc. in. l. inter uirum, col. de reb.dub.hac de re aliqua egregia ſcribit,
669 Ego † opinor has Doctorum opiniones & controuerſias conciliari poſſe, duobus caſibus cõſideratis.Primus eſt cùm hic hæres exhibet inſtrumentum teſtamenti,quod ſibi datum à notario fuit Prætoris auctoritate,tunc neceſſaria nõ eſt alia probatio mortis teſtatoris: ſiquidem nõ permiſiſſet Prætor ei copiam teſtamenti fieri,niſi cognouiſſet teſtatorem fuiſſe uita functum. & pro iudice magna eſt præſumptio.l. 2. C. de off. ciuil. iud.hoc caſu procedit communis opinio.Secundus eſt caſus cùm hæres exhibet Inſtrumentum teſtamenti, quod conſecutus aliundè eſt, quàm iudicialiter Prætore auctore, tunc quia præſumptio eſt, quod uel illud teſtatori ſubtraxerit, uel quod illi teſtator tradiderit: ita quod non conſtat aliqua præſumptione,ſeu facto, teſtatorem mortuum eſſe,tunc mors probanda eſt : ita procedit Fulgoſij, Alexandri,& ſequacium opinio. quã verè ita uiſus eſt intelligere Sapia hic nu.24. Atque
670 ita † erit declarandum ſtatutum Patauinũ ſub rubr.De citationibus cap.ſi ad aliquem. quo conceditur illa miſſio in poſſeſſionem hæredi ex teſtamẽto, uel ab inteſtato.& nihil de probatione mortis teſtatoris.eſt enim neceſſe eam probare iuxta relata.Illis ergo caſibus, quibus mors probanda eſt, uarijs modis probari poteſt. Primò probatur
671 † iuramento:Ita Decius hic nu.28.in fin.& Zuchardus nu.250.Capella.deciſ.313.
672 Secundò probatur † mors per uocem & famam.Dec.hic nu.28.glo.in l.ſiquidẽ. C. ſol. matr.quod intelligitur in his, quæ nõ habent multũ detrimẽti: ſecus in grauioribus: ita declarat Bart. in l,2.§.ſed ſi dubitetur uome.1.ff. quemad. teſt. aper.& idẽ reſpõdit Corne. cõſ.10.nu.6. lib. 1. Ita pariter uoce & fama mors probatur, cùm iã diu, aut in remotis regionibus is mortuus dicitur: uti Bar.docuit ĩ d.l.ſi quidẽ,nu.2.uerſ.ſin autẽ, poſt glo.ibi.C.ſol.matr.& cũ eo ſenſerunt Gozad. cõſil.68.nu.9.Boer.q.288 nu.2.uerſ.& idem ſi agatur.Craue.cõſ.127.ad finẽ.Capella. deciſ. 313.& nouiſſimè Ioſeph.Ludo.deciſ.30. nu. 30. nu. 1. 2.Quod itelligitur de fama,quæ prouenit à uiris grauibus & fide dignis,& quę à cauſa nõ leui originẽ ſumpſit,quẽadmodũ declarat Barto. ĩ Tract.
673 teſtimoniorũ.nu,38. atq; ita † intelligo ſtatutũ Papiæ.30.in ciuilibus ſub rub.ꝙ mors & filiatio poſſit probari p uocẽ & famã.Nã ĩtelligitur cùm mortuus quis credit' in remotis regionibus, uel iam diu,& cũ à iuſta cauſa & uiris grauibus fama
674 originẽ traxit. Tertiò probatur † mors ex habitu & tractatu cõſanguineorũ; ut puta, cùm cõſanguinei ferunt,uel iam tulerũt luctũ ob mortẽ illius, de cuius hæreditate cõtẽditur: ita docuit Bart. in d.l.1,§,ſed ſi dubitetur,nu.2.ff. quẽad. teſta. aperiũ. Alex.conſ.57.colum. 2.libr.7.& Corne. conſi. 204.col,2.lib.3.& Craue.d.conſil. 127.ad finem.
675 Quartò ſine † controuerſia probatur teſtimonio duorum,qui dixerũt ſe uidiſſe illum mortuũ, & ſepulturæ tradi: ita Bar.in d.l.2.§.ſed ſi dubitetur,nu.1.verſ.aduertẽdum tamẽ,& in d. l. ſi quidẽ nu.2.uerſ.itẽ ſufficit,& ĩ d.tract. teſtimoniorũ. nu. 39.Ita pariter cùm teſtes aſſeruerũt ſe uidiſſe illum ingredi conflictum, & inde amplius non uiſum, nam & hoc modo mors probatur. ita ſcribunt Ang.in.d.§.ſed ſi dubitetur.Dec.in cõſ.575. col.pe.& Natta conſ. 241. lib. 2. quos ſequutus eſt Ioſep.Lud.decis.30.nu. 2. Nec eſt adhibenda differẽtia quòd teſtes ij ſint conſanguinei, uel extranei: ſi quidem & cõſanguinei probant: ita Craue.d.conſ.127.in fi.poſt alios, quos citat. Cætera, quæ hac de re ſcribi poſſent, uidenda ſunt apud relatos iuris interpretes. Nec enim poſtulat hic locus, ut ſingula de mortis probatione ſcribam.
676 QVAERO ſeptuageſimo octauò, an † hic ſcriptus hæres petens,ſe mitti in poſſeſſionem ex beneficiò huius cõſtitutionis habeat neceſſe probare,ſe adiuiſſe hæreditatem? Alex.in l. 2.num. 4. uerſ.Non obſtat.& ibi Iaſ.nu. 1. hoc titulo. quos ſecutus eſt Zuchardus hic num. 202.ſcribunt,nõ eſſe neceſſarium: nam ſufficit,quòd oſtẽdat teſtamentum,in quo ſcriptus eſt hæres,& petat hanc miſſionẽ : ita ex ipſa petitione declarat ſe hæredem, iuxta l.gerit.ff.de acq.hæred.cum ſimilibus.

Declarat Zuchardus vt nõ procedat ĩ illis, qui ex forma ſtatutorũ non poſſunt adire hæreditatẽ, niſi certa obſeruata ſolennitate, ut Ferrarię,vbi ex
677 tat † ſtatutũ lib. 2.ſub rub.De indẽnitatibus mulierum,

lleſtū, quo ꝓhibentur minores & mulieres adire
hereditatē ſine cōſenſu curatorū & cōſanguineo-
rū, nā tunc ſolennis hæc aditio probanda erit: ita
docuit Aret. in l. ſi filius, qui patri col. 2. de vulga.
678 QVAERO ſeptuageſimo nonò, quæ † ſuf-
ficiant i hoc iudicio probationes, an plenę, uel ſe-
miplenę? Hæc iuris quæſtio diffiniri poteſt ex his,
quæ ſcripſimus in commētarijs De Recuperand.
poſſeſſ. Remedio. 15. quæſtio. 32. quo loco uerio-
† rem eſſe exiſtimauimus † communem illam opi-
nionem, plenam probationem fore neceſſariam,
quod in ſpecie reſpondit Riminaldus conſi. 258.
nu. 32. lib. 2. & ſi diſſentiat Bero. in conſi. 43. nu.
47. lib. 3. in ſpecie huius remedij. illa ratione, cū
cæteris ſum adductus, quod nō leuis momēti eſt
poſſeſſionis cauſa. §. commodū. inſt. de interdict.
& eodem in loco confutaui fundamenta & ratio-
nes eorum, qui ab hac uera ſententia diſſentiunt.
679 Atq; ita erit declarandum † ſtatutum Patauinū
ſub rubr. de citationibus cap. ſi ad aliquem. quo
ſimilis miſſio in poſſeſſionem conceditur, & nul-
lum uerbum de probationibus fiendis. erunt, er-
go neceſſariæ plenæ probationes: & ſi in eo caſu
uelit ſtatutū ꝓcedi ſine ſtrepitu & figura iudicij.
680 QVAERO octuageſimò, † an in hoc iudi-
cio admittatur teſtiū repulſatio? Hanc iuris quæ-
ſtionē propoſuit Zuchardus, hic nu. 302. & eā nō
inſœliciter abſoluit. Ego eam fuſius explicaui cō-
mentarijs De arbitrarijs iudicum lib. 1. q. 32.
681 QVAERO octuageſimo primò, an † con-
cluſione facta in cauſa liceat iudici ex ſuo officio
recipere inſtrumentum teſtamēti ab hærede pro-
ductum? Baldus hic nume. 43. ſcriptum reliquit
non licere. Ea ratione mouetur, quia nō eſſet hoc
merum officium impartiri, ſed ad petitionē par-
tis producentis. id quod hoc tempore prohibetur
cap. cùm Ioannes. cap. cùm dilectus, de fide inſtr.
Verùm Baldum erraſſe non mediocriter dicendū
uidetur, quando quidem iudicium huius miſſio-
nis in poſſeſſionem ſummariè tractandum eſt: ut
682 non ſemel diximus: at in † cauſis ſummarijs cō-
cluſio in cauſa nō admittitur: ita Felinus in d. ca-
pit. cùm dilectus, nu. 19. & multis comprobaui
in commentarijs, De Arbitrarijs iudicum, lib. 1.
quæſtio. 35. nume. 11. ſi ergo non concluditur in
cauſa, nil obeſt, quin produci inſtrumentum poſ-
ſit. Defendi tamē pōt Baldi ſentētia, cùm cōtradi-
ctor apparet. ſi quidem tunc cauſa ſummaria non
eſt, ſed ordinaria, quemadmodum aliorū auctori-
tatibus aſſeritur ſuprà, quæſtio. 65. caſu. 4. & alibi
ſæpè. Hæc tamen intelliguntur cùm ipſemet hæ-
res is eſt, qui producit inſtrumentum hoc, ſecus
ſi ex mero officio iudex illud reciperet, ex his quę
ſcripſi De Arbitr. iudic. d. q. 35. nu. 10. & qa in ea
quæſtione nonnulla de his explicauimus non re-
petam ſæpius dicta.
QVAERO octuageſimo ſecundò, an iudex
683 † teneatur in hoc iudicio iudicare, atq; ita ſequi
ſolā teſtamenti apparentiam? Baldus hic 6. nota.
ſcriptum reliquit, iudicem ex ſola hac apparentia
iudicare, quod placuit & Decio nu. 15. Mantuæ
in prima lectura nu. 62. & Zuchardo, nu. 98. ap-
684 parens uerò † probatio illa dicitur, quæ ſua pri-
ma facie, ac fronte ſe ſe oſtendit, ut inquit ex tex-
tu noſtro Bart. in extrauag. ad reprimendum in
uerbo, ſummariè. nume. 9. Soc. Sen. concl. 89. col.
2. verſic. tertiò & vltimò. lib. 3. Ancha. conſil. 197.
Subtiliter. colum. penul. & clarius Aret. conſi. 66.
num. 9. vel quæ ſuperficialis eſt, ut inquit Decius
conſ. 439. num. 3. ad finem, ex. l. 1. §. ſi non omnes
ibi. prima facie ſolidum aſſignare uidetur, & in l.
alieno ſeruo. §. ſin autem. ff. de fideicommiſſ. lib.
cap. ad audientiam, il j. de reſcrip. & cap. dilectis.
685 §. præterea, de appella. atq; ita intelligitur † no-
ua conſtitutio Mediolani ſub, rubr. De iudicijs,
cap. ſi per apparētiam. Sed ad rem, tenetur ergo iu-
dex noſter ſequi primam hanc apparētiam: ita in
ſimili uidemus (inquit Decius hic nu. 16.) ſuffi-
cere probationem apparentem, atque ita ſuperfi-
cialem cùm tertius pro iure ſuo agit. Innocen. ca-
pit. ueniens. il ij. vbi Abbas. de teſtib. & explicaui-
mus ſuprà quæſt. 68. Idem reſpōdit Decius d. cō-
686 ſil. 439. nume. 4. Ita in ſimili ad † delicti excu-
ſationem ſola apparentia excuſat: nam talis quis
687 † præſumitur, qualis in habitu reperi tur. Litem
apud Labeonē. §. ſi quis virgines, vbi Barto. ff. de
iniurijs. Baldus. l. 1. §. ſed qui. C. de lat. liber. tol.
688 Quocircà percutiens † clericum in habitu lai-
cali incedentem excuſatur. cap. in audiētia de ſen-
ten. excommun. cap. ſi iudex, de ſenten. excōmn.
in 6. Baldus l. ſi qua per calumniam. C. de epiſc. &
cler. & Decius conſi. 307. nume. 3. latè Gramma.
deciſ. 81. Et ita pariter excuſatur qui uerberauit
689 Prætoris † familiam ſine inſignibus ambulan-
tem: ita Albericus Roſatus Tract. ſtatutorū, par-
te prima, quæſtio. 43. qui idem ſcribit de eo qui
690 † cum Rectore Gymnaſij contendit, cùm inſi-
gnibus caret. Huc ſpectat quòd ex textu hoc re-
691 ſpondit Bellonus conſil. 21. nume. 1. † contra-
ctum talem iudicari, qualem ſua apparētia oſten-
dit. Sed illud in controuerſiam poſitum eſt, cur in
hoc iudicio iudex ſequi teneatur hanc apparētiā.
Prima adferri ſolet ratio, quia cauſa hęc eſt poſſeſ-
ſoria & leuis detrimenti; ob id leuis atq; ſemiple-
na probatio ſufficit. Verùm rationem hanc im-
probauit & rectè Zuchardus hic nume. 98. tum
quia conſtitutio hęc non cōſiderauit cauſam poſ-
ſeſſoriam eſſe; tum quia, ſi uerū hoc eſſet, ſeque-
retur, quòd idē eſſet in cæteris poſſeſſorijs: quòd
tamen uerum non eſt, ut ſenſit Bartol. d. extrauag.
ad reprimen. in uerbo, ſummarie, num. 10. Acce-
dit quod diximus ſuprà quæſti. 77. in hoc iudicio
ſemiplenam probationem non ſufficere, nec ad-
uerſatur hic tex. qui vult ſufficere primam hāc ap-
parentiam: quia dicimus, legem habere hanc pro
plena & concludēti probatione: cùm requirat in-
ſtrumentum non eſſe abolitum neq; cancellatū,
non ergo ſequitur, quod cæteræ probationes ſuf-
ficiant, ſi plenè non ſunt: ut ſi teſtis vnus tm̄ ali-
quo caſu interrogaretur. Secundam rationem at-
692 tulit Zuchardus. d. nume. 98. quod ideo † ſola
apparētia ſufficit, quia res celeritatē deſiderat. l. vl.
ff. de appell. recip. ſtat ergo huic apparentię, cùm
nullus adeſt ɔtradictor: at eo apparēte nō ſufficit.
ne illi ſublata defenſio uideat᷑. ita dicere ſolemus,
qđ ubi ꝓcedit᷑ in figura iudicij, admittitur inepta
petitio,

petitio, modò tanta non ſit, quæ reo defenſionem
auferat. ita docuit Bar. in extrauag. ad reprimẽdũ
in verbo. & figura. nu. 13. Verùm rõ hæc ex eo du
bia reddi videtur, ꝙ & remediũ quorum bonorũ,
celeritatẽ deſiderat: nam dominij exceptionem,
quæ altiorem requirit indaginem, non admittit,
vt poſt alios diximus ſuprà Remedio primo, q. 8.
& tamen ibi ſecũdũ primam apparẽtiam nõ iudi-
catur. Dicere poſſumus ob id ibi ex prima hac ap
parentia nõ iudicari, quia nec requiritur teſtamẽ-
tum nõ abolitũ nec cancellatũ: ſed ex examinatis
teſtibus miſſio illa in poſſeſſionem conceditur.
693 Quibus infertur † inſtrumentum teſtamenti
habere paratam executionem, modò nullus adſit
contradictor, ut hic adnotauit Bal. 4. notab. & cũ
eo Decius hic nu. 16. verſ. ſextò nota. quibus acce
dunt Ang. in l. cùm antea. col. 1. uerſi. ſequitur. C.
de arbit. & Ioſeph Ludo. deciſ. 23. num. 24. Quod
ego intelligo quò ad hũc caſum miſſionis in poſ-
ſeſſionem, non autẽ quò ad cætera. Et hoc innuit
Bald. dum ait habere paratã executionẽ cùm nul-
lus contradictor adeſt: nam præter miſſionem in
poſſeſſionem, uix eſt, ut non detur contradictor;
ubi ergo dabitur ceſſabit executio. Hoc etiam in-
telligitur quò ad ſolũ ipſum hæredẽ, non aũt quò
694 ad † legatarium: cuius quidẽ cauſa teſtũ paratã
executionem non habet. id quod placuit Alex. in
l. ſi cum dotem. §. eo tpe. ſol. matr. & in l. ait præ-
tor. §. ſi iudex. nu. 5. de re ind. & Decio hic nu. 16.
& nouiſſimè Ioſeph Ludo. d. deci. 23. nu. 1. & 29.
695 Ea rõne prima mouentur, quia regulariter † in-
ſtrumenta non habẽt paratã executionẽ. l. minor
25. annis cui fideicõmiſſum. in prin. ff. de minor.
latè Cagnol. l. in teſtamentis. nu. 8. de reg. iur. Nec
ab hac regula exceptus eſt hic caſus teſtamẽti ad
fauorem legatarij: regulæ igitur inhærendum eſt.
Accedit ſecundò ex relatorum ſentẽtia, ꝙ fruſtra
696 lex † tres actiones legatario tribuiſſet. l. cùm fi-
lius. §. uarijs. de lega. 2. l. 1. C. cõia de lega. quod di
cendum non eſt. Tertiò, quia remediũ huius con
ſtitutionis non conuenit legatario, cùm loquatur
de hærede inſtituto in totum, vel in parte, & ta-
men legatarius hæres non dicitur. l. in tempus, de
uſucap. ſi ergo non cõueniunt verba, nec ẽt diſpo
ſitio cõuenit. Confert ultimò, ꝙ tunc demum in-
ſtrumentum teſtamenti habet paratam executio-
nem, cùm nullus (ut cum Baldo diximus) contra-
dictor adeſt: at in legatario hoc eſſe non põt, cùm
ſemper adſit contradictor hæres, de cuius manu
is legatarius legatum conſequi debet. ſiue ergo le
gatarius uelit mitti in poſſeſſionẽ ex hoc edicto,
ſiue velit legatum conſequi alio iure, ex teſtamen
ti diſpoſitione nunquam parata executio ei con-
ceditur. Quocircà malè ſenſerunt Ang. in §. illud,
in auth. de hæred. & Falcid. Alex. hic num. 13. Iaſ.
num. 14. Soc. Sen. conſi. 103. in prin. lib. 3. Decius
in l. in teſtamentis. nu. 6. de reg. iur. & Alc. in l. pe-
cuniæ verbum. §. actionis. nu. 10. de verb. ſignific.
697 qui affirmarunt, † teſtamentum habere paratam
executionẽ etiam quò ad legata. ex d. §. illud, qui
ut admonuit Alex. in d. l. ait Prætor. §. ſi iudex. nu
me. 5. de re iud. loquitur cùm adeſt iudicis præce
ptum, quod vim habet admonitionis, vt hæres in

cidat in pœnam priuationis hæreditatis, niſi ſol-
uat legatum intra præſtitum tempus a iure, iuxta
auth. hoc amplius. C. de fideicom. Si tñ rectè om-
nia perpendantur leuis admodum differentia ex-
tat inter hæredẽ & legatarium: nam hæres ſolum
mittitur in poſſeſſionem ex teſtamento hoc non
abolito nec cancellato, ſi nullus contradictor ad-
eſt, in cæteris verò a iure cõi non habet teſtm̃ hoc
paratam executionẽ. atque ita ſolum differt caſus
hæredis ab illo legatarij, quò ad hanc miſſionẽ:
legatario autem nõ cõceditur hæc miſſio rõnibus
iam relatis ſupra q. 32. dũ egimus, an inſtituto in
re certa beneficiũ huius cõſtitutionis cõcedatur.
698 QVAERO octuageſimo tertiò, an † miſſio
hæc in poſſeſſionem impediatur, ſi de viribus te-
ſtamenti ambigitur? Et nõ impediri reſpõdit Ro-
ma. conſi. 235. Quò ad primũ. 5. dubio. nu. 7. quẽ
ſecutus eſt Sapia hic, num. 89. & ante eum Curt.
iun. nu. 81. ex tex. l. 2. hoc titulo noſtro. Et adſerri
hic põt exemplum ex doctrina Bar. in l. pen. §. te-
ſtamento. in fin. ibi, quæro quid ſi nemo poſſide-
ret. ff. de bono. poſſeſ. ſecundũ tab. cùm ſcribit ex
tex. ibi, & glo. quod ſi teſtator fecit primum teſta
mentũ, & deinde ſecundũ, & poſtea reſcindat hoc
ſecundum, illud primum dicitur reconualeſcere:
& ideò licèt ſit aliqua dubitatio ſuper uiribus di-
cti primi teſtamenti, an ſcilicet re ipſa ſit reconua
lidatum, uel nõ, attamen hæres ſcriptus in eo pri
mo teſtõ mitti debet in poſſeſſionẽ ex huius con-
ſtitutionis beneficio.
699 QVAERO octuageſimo quartò, an † vitiũ
viſibile impediat hanc miſſionem in poſſeſſionẽ?
Et hanc eſſe iuſtam exceptionẽ huius miſſionis
† impeditiuam † oẽs hic affirmant. ut Bar. nume. 3.
Bal. nu. 42. uerſ. tertiò conſideret. Dec. nume. 36.
Cur. iun. nu. 611. Sapia. nu. 73. & Zuchard. num.
94. & Fran. de Marchis. q. 164. nu. 1. in 2. par. Man
tua hic in prima lectura. nu. 132. Exẽpla vitij viſi-
bilis adferri poſsũt plura, vt illud ex raſura & can
cellatione teſtamenti. ſiquidem cancellatio & ra-
ſura reddit teſtm̃ de falſo ſuſpectũ. hoc clarè pro-
bant uerba huius cõſtitutionis, ibi, nec abolitum
nec cancellatũ. & probat. l. ſi unus. C. de teſta. Ac-
700 cedit tertiò, † falſitatis ſuſpicionem in ciuilibus
pro falſitate haberi, ut inquit Archid. in c. in me-
moriam. 19. diſt. quem ſecutus eſt Deci. hic num.
37. & Zuchardus nu. 327. quibus accedunt Dec.
conſi. 448. nu. 20. Soc. Sen. cõſi. 15. col. pen. lib. 1.
Cur. iun. conſi. 132. nu. 10. & conſi. 166. nume. 6.
Gram. conſi. 30. nu. 5. inter conſilia criminalia. &
Soci. iun. conſi. 39. num. 3. lib. 2.
701 Extenditur primò, ut procedat etiam † quãdo
authenticum teſtamenti non eſſet nec abolitum
nec cancellatũ, ſi modò originale reperitur aboli-
tum & cancellatũ, ita Bal. reſpondit cõſi. 14. Pun
ctus, ſuper quo conſiliũ exhibetur. lib. 4. quẽ ſecu
ti ſunt Feli. in c. cũ P. tabellio. in 6. de fide inſtru.
Iaſ. hic nu. 6. Gratus conſi. ult. nu. 17. lib. 1. & idẽ
uiſus eſt ſentire Iacob. a S. Georgio hic, nu. 27. qui
ita fuiſſe iudicatum refert in ſupremo cõſilio Se-
reniſſimi Ducis Sabaudiæ reuocata contraria ſen
tentia Senatus Taurinenſis. Idem ſenſit pract. Pa-
piẽ. i forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſtõ.

in

in glo.nec abolitum.in fi.qui difficultatẽ mouet,
cui ſatisfieri pōt ex hic traditis. nempe & proto-
collū conſiderari hic poſtquam eſt matrix authẽ-
tici exhibiti; & radice infecta, ultiantur & quæ ab
ea proueniunt. hāc opinionē probat & Zuchard.
Idem reſpōdit Beroius in conſi.1. nu.90. lib.1.&
cōſi.55.nu.5.lib.2.Illa eſt rō,qua uitiū quod eſt in
702 originali deſcēdit & in authentico: nam † ori-
ginale eſt mater,ſeu radix authẽtici, ſi ergo radix
eſt infecta,ita ſunt fructus,ſeu arbor ipſa.Quocir
ca admonet Zuchardus ubi ſuprà,cautelam ſumi
hinc poſſe,ut ille,contra quē petitur executio te-
ſtamenti,rectè atq; diligenter inſpiciat originale,
& ſi reperiet illud uitiatum,curet iudici exhiberi,
ut uitio cognito executionem non concedat. Hāc
tñ extenſionem declarat Feli.in d.c.cùm P. in fin.
703 nō habere locum,cùm † cancellatio originalis,
poſt ſumptum authenticum ſuperuenîſſet: tūc.n.
nihil obeſſet,ꝙ uerum eſſe opinor,& cōfert quod
ſcribit Iaſ.in l.noſtram.nu.2.C.de teſta, & Franc.
de Marchis q.164.nu.11.in 2.parte.

Extenditur ſecūdò, ut procedat ēt ſi hæres iſte
704 †petēs mitti in poſſeſſionem uellet teſtibus ꝓ-
bare incontinenti illud cancellationis uitium nō
eſſe conſiderabile: atque ita vellet teſtibus teſtm̄
coadiuuare: adhuc.n.nō debet mitti in poſſeſſio-
nem,ita Zuchardus hic nu.323. illa eſt ratio, q͞a
ubi iudicium ita ſummarium eſt,ut oculata fide,
ſeu per ſolam apparentem probationem iudican
705 dum ſit,probationes † ſuppleri non poſſunt te-
ſtibus; ita Bal.in l.1.col.1.C.ut in poſſ.lega. Aret.
in l.certi condictio.§.qm̄.nu.7.ff.ſi cert.pet.Fel.in
c.ex literis.col.vlt.uerſ.nota ſextò, de fide inſtru.
& c.ſicut,nu.3.in fin.de re iud. Caſtellianus Cot-
ta in memoral. in verbo, inſtrumentum raſum.
Hinc ſcribit Bald.in d.l.1.C.ut in poſſeſſ. lega.qđ
706 ubi† inſtrumentū habet a ſtatuto executionem
paratam, vt quia dicitur, viſo inſtrumēto ſic fiat;
intelligitur cum inſtrumentū caret uitio,nec pōt
teſtibus adiuuari.& probat Zuchardus hic num,
324.qui nu.326.ſubiicit poſt alios,quòd licèt im
pediatur hoc caſu miſſio hæc in poſſeſſionē,non
tñ impeditur,quin debitum peti poſſit ex hoc te-
ſtamento ita teſtibus coadiuuato. Hinc declarat
707 pōt † ſtatutū Pataninū ſub rub. De citationibus.
c.ſi ad aliquem. quo inſtar huius noſtri remedij
conceditur miſſio in poſſeſſionem hæredi ex te-
ſtamento & ab inteſtato ſummariè &c. ego intel-
ligo,quòd quando illa miſſio petitur ex teſtamen
to,illud teſtamentum uitio carere debere,alioqui
ita impediri,ut in caſu huius remedij.

Extenditur tertiò,ut procedat etiam ſi eſſet ſo-
708 lùm † interlineatum,habens inter lineam & li
neam aliquid ſuper additum: ita pract.Papien.in
forma libelli,quo petitur hæreditas ex teſtamen-
to,in glo.Nec abolitum. num.4.

Declaratur nunc relata ioris ſententia, ut locū
709 non habeat † quando raſura non eſt in loco ſub
ſtantiali: ita ſenſit glo.hic in verbo uitiatum. Ale.
nu.4.Curt.Ion.nu.11.Zuchardus.nu.329. Sapia
num.73.& Mantua in prima lectura nume.537.
Franc.de Marchis.q.223.nu.2.par.2, & Gramm.
conſi.75.num.1.in ciuilibus, qui & alios recen-
ſent.quod probant ex tex.hoc noſtro. ut mox di-
cam,& ex c.ex literis,de fide inſtru. Sed fortè ve-
rior eſt opinio,quam probauit Dec.hic num.37.
verſ.Prædicta cōcluſio,poſt Bar.in l.ſi unus. C.de
teſta.& primò ex tex.hoc noſtro, dum uniuerſa-
liter loquitur,ibi,neque ex quacunq; ſuæ formæ
parte uitiatum. ex quo.n.hoc beneficio tribuitur
executio teſtamento, requiritur ēt ꝙ omni uitio
careat. Accedit,quia textus ait,ꝙ prima figura ca
reat omni uituperatione,quæ quidem nō deeſſe
uidebitur,ſi aliquod vitium aderit. Verùm reſpō-
det Zuchardus,conſtitutionem hanc requirere,
ꝙ teſtamentum non ſit uitiatum in parte ſuæ for-
mæ, at forma eſt quæ dat eſſe rei.l.Iulianus.§.ſi
quis.ff.ad exhiben.intelligitur ergo textus de par
te ſubſtantiali & eſſentiali, & per conſequens lo-
quitur de parte integrali,ſine qua actus non cōfi-
citur,ut declarat Bar.in l.qui uſumfructū. de ver-
bo.oblig.Hæc reſponſio,ſi rectè perpendatur, nō
modò non tollit difficultatem, ſed ēt confirmat.
710 †forma illa eſt, quæ ſeriem & ordinem quen-
dam actui tribuit,ut declarat Alc.lib.5. paradox.
cap.16.nu.1.poſt Baldum in cap.1. de noua for-
ma fidel.& hæc forma omnes partes cōplectitur.
711 Quocirca † inuocatio diuini nominis,anni ſeu
temporis confecti inſtrumenti deſcriptio, & his
ſimilia ſub teſtamenti forma cōtinentur: & qua-
tenus teſtamētum perfectionem ſuā recepit, ſine
his eſſe poteſt. dicendum eſt ergo non eſſe adhi-
bendam hanc differentiam inter ſubſtantiā & ac-
cidens. Confirmatur hæc Bartoli & Decij opinio
712 ex eo, quod uidemus etiam † falſum commiſ-
ſum in accidentalibus puniri ſaltem iudicis arbi
trio,ut latè explicauimus in commentarijs. De ar
bitrariis iudicum. libro 2.caſu 307. ſi ergo ſuſpi-
cio falſi in ciuilibus pro falſitate habetur,ut dixi-
mus ſupra poſt Archid.in cap.in memoriam.19.
diſtinct.ita pariter erit dicendum in caſu noſtro,
ſuſpicionem in accidentalibus pro falſitate habe-
ri,ut totum inſtrumentum,quod una ſerie & for
ma continetur,corrumpat.iuxta.l.ſi ex falſis, ubi
omnes.C.de tranſa.& mox ſubijciam. erit tamen
cogitandum,quia in iudicijs magna eſt uis com-
munis ſententiæ. Et recepta magis opinione pro-
bata, dubitant hic Doctores,quando dicatur com
miſſum uitiū raſura, uel cancellatio in parte ſub-
ſtantiali, uel accidentali. Duo exempla in ſingulis
713 adferri ſolent. Primùm, cùm † uitium circa an-
nos Domini commiſſum eſt: nam tunc dicitur
circa inſtrumenti ſubſtātialia factum; ita Bart.hic
nu.11.& Curt.iun.num.6.qui num. 10. dubita-
tionem mouet, quòd ex quo uitium eſt circa an-
nos Domini, ſubſtantiam reſpicit, qua quidem
ſublata totum inſtrumentum corruit d.l.ſi ex fal
ſis. Verùm reſpōdet idem Curtius hæc procedere
cùm verè falſum committitur circa ſubſtantialia,
714 ſecus cùm † falſum eſt præſumptum: atque ita
ait ſenſiſſe Bald.in l.2.col.1.C.de fideicō.liberta.
Non eſt uera conſideratio hæc ut animaduertit
Zuchardus.nume.331. quia imò Baldus ſcribit,
falſitatem in uno capitulo cōmiſſam uitiare teſta
mentum in totum : cùm ſcilicet uitium eſt circa
ſolemnitatem inſtrumenti,ut hic eſt. Nam adſcri-

ptio.

ptio anni Domini eſt maximè neceſſaria, ut in au
then. vt præpona. nomen Impera. omnes in Rub.
715 de oper. noui nun. & tempus in initio † inſtru-
menti poſitum repetitum in omni ſui parte cẽſe-
tur, quemadmodum declarat Bart. in l. ſi quis ex
argentarijs. §. ſi initium. ff. de eden. quod fuſiſſi-
mè explicaui in commentarijs, De arbitrarijs iu-
dicum, lib. 2. caſu 64. Accedit quod etiam ſi foret
in accidẽtalibus, adhuc uitiaret, ea ratione, quam
ſuprà perpẽdi, quòd in ciuilibus falſi ſuſpicio fal
ſo æquiparetur. Sed hoc intelligo ut per Alex. nu.
716 .17. Corn. nu. 20. & Zuchardum nu. 332. † can-
cellationem uitiare ſolùm cùm eſt in eo capit. de
quo quæritur, uel altero quod totum reſpicit: nõ
ſi in uno penitus ſeparato, ut ſi duæ extarent in-
ſtitutiones, & in una ſola adeſſet uitium. & ante
eos idem ſenſit hic Salic. col. 4. uerſ. oppono ſecũ
dò. & Albericus. nu. 6. ad fin.

Secundum eſt exemplum huius uitij cõmiſſi
717 circa † ſubſtantiam, cùm ſcilicet raſura, uel can-
cellatio eſt commiſſa circa hæredis inſtitutionẽ.
ſiquidem illa dicitur eſſe caput teſtamenti. §. ante
hæredis. inſt. de leg. Dubitationem mouet Curt.
iun. hic. nu. 9. ex l. 1. ff. ſi tab. teſta. nullæ extab. ſed
verè, ut ſcribit idem Curtius, procedit is tex. cum
cancellatio inconſultè facta eſt, & probat. l. 1. §. &
ideo. ff. de his, quæ in teſta. delen. uel ſecundum
Mantuam hic prima lectura. nu. 140. in fin. pro-
cedit in bonorum poſſeſſione danda, quæ hanc
ſolennitatem non habet.

718 Tertium eſt exemplum, cùm † cancellatio, uel
raſura eſt commiſſa circa præfationes inſtrumen
ti: ita gloſſa hic. Curt. iun. num. 8. Sapia. num. 75.
& Zuchard. num. 330. Verùm dubitationem mo
719 uet Curt. imò † uitium in præfatione totũ cor-
rumpere, cùm ex præfatione cauſa finalis totius
diſpoſitionis colligatur. l. ult. ff. de hære. inſtit. ſed
ceſſante cauſa finali, tota diſpoſitio ceſſat. l. adige
re. §. quamuis. de iure pat. ſi ergo eſt vitiũ in præ-
fatione, eſt etiam in parte ſubſtantiali. Reſpondet
Zuchardus, nume. 330. gloſſam hic loqui de præ
fationibus inſtrumenti, in quibus uis totius di-
ſpoſitionis conſiſtit, & non in ea, a qua diſpoſi-
tio non penderet, quod prius docuit hic Mantua
lectura prima, nu. 140. qui exemplum attulit in
præfationibus, quæ a notario ſolent ad elegan-
tiam ſcribi.

710 Quartum eſt exemplum † cum raſura, uel
cancellatio commiſſa eſt circa legatum, nam tũc
dicitur circa accidentalia: ita Curt. iun. hic nu-
me. 6. & Sal. col. 4. uerſi. oppono ſecundò, qui &
aliud adfert exemplum vitij commiſſi in ſubſtan
tialibus, cùm eſt circa ſcripturas & ſubſcriptio-
nes teſtium. Franc. de Marchis. quæſtio. 223. nu.
2. parte 2.

721 Declaratur ſecundò, ut non procedat † cùm
raſura & uitium eſt ita commiſſum, ut ex præce-
dentibus & ſubſequẽtibus, clarus & apertus ſen
ſus colligi poſſit; nam tunc inſtrumentum teſta-
menti non uitiatur. cap. ex literis, & c. inter dile-
ctos, de fide inſtru. Iacobinus a S. Georgio. hic nu.
31. in fin. Corneus num. 22. idem placuit Cæpol-
læ. conſi. 63. nu. 10. in ciuilibus. & Mantuæ hic in
prima lectura. nume. 143. & reſpondit Soc. Sen
conſi. 15. col. pen. in prin. verſ. & ſi circa. lib. 1. qui
ex ſententia Innocentij ſubiungit, nec defectum li
teræ, uel ſyllabæ uitiare: nam his caſibus eſt, ac ſi
bene correcta foret raſura & cancellatio. de qua
quidem correctione mox dicam. dubito tamen
de hac declaratione, tum quia conſtitutio noſtra
clarè ſtatuit cancellationem nocere, tum etiam
quia tanta eſſe poſſet perplexitas ſenſus, ut altio-
rem hæc reſpicerent indaginem. idẽ tamen quod
Socinus, affirmauit & Franc. de Marchis qõ. 164.
nu. 3. ad fin. in 2. parte.

Declaratur tertiò, ut non habeat locum relata
722 iuris ſententia, quando † cancellatio & raſura
eſſet bene correcta: ita Bar. hic ſecunda oppo. Ia-
cobinus nume. 19. Corneus hic nu. 21. Curt. iun.
nu. 12. Mantua in prima lectura. nu. 141. Grãma.
conſi. 75. nume. 1. in ciuilibus. & Zuchardus hic
num. 331. qui idem eſſe ſentiunt ſiue manu eiuſ-
dem notarii, ſiue alterius facta ſit correctio. Verũ
aduerſus glo. Bart. & cæteros ſenſerunt Bald. hic
4. opp. Sali. col. 4. uerſ. item quæro, & Dec. nume.
37. uerſi. ſecunda concluſio. diſtinguit hic Zuch.
num. 335. duos caſus.

Primus eſt, cùm conſtat notarium ſua manu
723 † correxiſſe. tunc cancellatio illa nihil obeſt; at-
que ita rectè procedit Bartoli & ſequacium ſen-
tentia. & in ſpecie ita ſenſit Mantua hic in prima
lectura. nu. 142. ea ratione qua uſus eſt Alexand.
724 quia † notarius poteſt ſtatim ſe corrigere, &
præſumitur quòd ſtatim id fecerit: uti docuit
Bald. in l. 1. in fine. ff. de his, quæ in teſtam. delen.
& in l. noſtram. num. 5. C. de teſtam. & ibi Corn.
nume. 14. idem Bald. conſi. 305. in quodam libro
ſiue quinterno. libr. 4. & egregiè Corneus conſi.
118. nume. 3. lib. 4. qui reſpondit, præſumi nota-
rium correxiſſe in ipſo ſcribendi actu. Ale. conſi.
70. nume. 4. lib. 2. alia recenſet Zuchardus loco
iam citato. Quibus accedunt Dec. & Cagn. in l.
ſi librarius. de reg. iur. Iaſ. conſi. 28. lib. 1. Quocir-
ca intelligimus nullum hic adeſſe uitium, nul-
lamq; cancellationem, cùm præſumantur omnia
a notario geſta. nec erit audiendus in hoc iudi-
cio is, qui contrarium probare uellet: quippe,
quòd non admittitur exceptio requirens altio-
rem indaginem.

725 Secundus eſt caſus, cùm ambigitur, an † cor-
rectio manu eiuſdem notarii facta fuerit, tũc no-
cet cancellatio, etiam ſi bene correcta fuerit: ita
rectè loquitur Bal. & Sal. Nam, cũ opus ſit in hoc
remedio atque beneficio, teſtamẽtum carere om
ni uitio uiſibili, ut oculatam probationem faciat,
ſequitur cancellationem hanc obeſſe, cũ nec lite-
rarum cõparatione mederi illi tutò poſſit. Quod
ea ratione fortius procedit, inquit Zuchardus,
quia præſupponitur teſtamẽtum hoc fuiſſe apud
hæredem, ex quo illud in iudiciũ producit: nam
is abraſiſſe præſumitur, apud quem reperitur: ita
Bart. in l. ſi unus, in fine. C. de teſta. & ibidem Iaſ.
nu. 8. & Decius hic num. 38. & alii ibidem. Exem
plum aliud uitii uiſibilis poteſt adferri, ut quan-
do ex lectione teſtamenti conſtat non fuiſſe ob-
ſeruatam formam a ſtatuto traditam in teſtamen

tis

tis, ut in ſpecie reſpondit Gratus conſi. ult. lib. 1.
QVAERO octuageſimo quintò, an exceptio
726 † uitij inuiſibilis ut falſitatis, præteritionis, &
his ſimilia hanc miſſionem in poſſeſſionẽ impe-
diat? Et nõ impedire ſcribũt hic Bart. nu. 2. Bald.
nu. 16. Albericus nu. 4. Dec. nu. 35. in fi. Curt. iun.
nu. 3. Sapia. num. 71. 72. & Zuchardus nu. 90. &
nu. 321. idem reſpondit Neuiz. cõſi. 8. in fi. quam
quidem ſententiam probat. l. 2. hoc titulo. quo lo
ci idem annotarunt Sali. Alex. & Iaſon. Iacobinus.
nu. 8. & Mantua prima lectura. nu. 134. Beroius
727 in conſi. 16. nu. 33. lib. 1. illa eſt rõ, q ſolẽne † at-
que rite confectum teſtamẽtum creditur; ita Bal-
dus in l. ſi poſt diuiſionem. 2. oppo. C. de iuris &
fact. igno. Curt. iun. hic num. 3. & Sapia. num. 71.
ita etiam non impeditur illa miſſio in poſſeſſionẽ
728 ex † ſtatuto Patauino ſub rub. De citationibus.
cap. ſi ad aliquem. cum illud ſit remedium cõceſ-
ſum inſtar huius noſtri; nempe quando ex teſta-
mento illa miſſio in poſſeſſionem petitur.

* Declaratur primò hæc * cõmunis & vera ſen-
729 tẽtia, vt locum non habeat, cũ de ipſo † uitio in-
uiſibili ex ipſomet teſtamẽto conſtaret, vt puta, ſi
teſtator in vna parte teſtamẽti de filio mentionẽ
facit, & deinde illũ nõ inſtituit, nec exhæredauit,
quo caſu præteritus dicitur, l. pen. C. de fideicom.
l. poſthumo, ubi Decius C. de bono. poſſeſſ. cõtra-
tab. Hoc inquam caſu exceptio hæc miſſionẽ im-
pedit: ita Corneus in l. 1. C. eod. Mantua hic pri-
ma lectura nu. 135. Decius hic nu. 36. & nu. 43.
propè medium. zuchard. nu. 90. & Sapia. d. nu. 71.
addo Baldũ conſ. 141. præmiſſis uerbis col. 3. in
fi. uerſic. Nã de d. præteritione lib. 1. & Beroiũ in
conſ. 118. nu. 36. lib. 2. Eſt clara ratio, quia de ui-
tio clarè & manifeſtè conſtat, nec exceptionis hu-
ius probatio remoratur cognitionẽ ipſius cauſæ
730 miſſionis. idem etiam quando de † uitio hoc in-
uiſibili incõtinenti cõſtaret: ita Curt. Iun. hic nu.
46. uerſi. circa quod qui ſcribit, hoc incontinenti
iudicis arbitrio relinqui. & Corn. d. l. 1. & l. 2. nu.
1. C. eo. Albericus hic nu. 6. verſi. pro declaratio-
ne. & pract. Papien. in forma libelli, quo petitur
hæreditas ex teſtamento. in gl. Nec abolitum, nu.
2. Franc. de Marchis. q. 223. parte. 2. Nec huic de-
731 clarationi aduerſatur tex. † d. l. 2. hoc tit. quẽ in
cõtrariã ſententiã conſiderauit igneus in authẽ. ex
cauſa, nu. 83. C. de liber. præter. & Fabius in l. na-
turaliter. §. nihil cõe. nu. 62. verſ. ſiue etiam. ff. de
acq. poſſ. ſi quidem rectè reſpõdet Dec. hic nu. 43.
verſic. Non omitto. ibi allegationẽ nõ admitti ad
finẽ probandi, nã allegando ſe præteritum, opus
fuiſſet probare filiationem & ſuitatem ad hoc vt
teſtamentum redderetur nullum, quę quidem al-
tiorem indaginem requirunt. Quocircà in d. l. 2.
non repellitur allegatio propter ſe ſimpliciter, ita
quòd precisè allegatio remoueatur, ſed ob proba-
tiones, quæ admiſſa allegatione, neceſſariæ fuiſ-
732 ſent. Et ideo illud † verbum allegat intelligitur
& probet, vel probare velit. Confert text. vbi glo.
in cap. non eſt, de conſuet. in 6. & l. 1. ff. ſi qua-
drup. paup. feciſſe dicatur. quæ ait, allegat & pro-
bet. qua de re pulchrè & latè Marſil. ſing. 570. Ad-
uertas. & Ripa in l. admonendi. nu. 21. ff. de iure
iur. Confirmatur, quia ſi allegatio intelligeretur
reiecta, iniqua plus ſatis, hoc præſertim caſu no-
ſtro, eſſet illa Alexandri Seueri conſtitutio. ſi qui-
dem aduerſus omnem æquitatẽ & ius ſtatuiſſet:
nã lex illis caſibus, quibus omnis exceptio repel-
litur, illam admittit, quę poteſt incontinenti pro-
bari: quemadmodum ſcripſimus tract. De Recu-
peran. poſſeſſ. Remedio primo. nu. 240. & ſupra
non vno in loco. Abſit ergo Alexandrum iniqua
ſtatuiſſe. Nec ab hac opinione diſſentit Rol. conſ.
2. nu. 33. 37. lib. 3. Hæc tamen declaratio tunc de-
733 mũ procedit, cùm filius ipſe præteritus † præte-
ritionem obijcit, & teſtamentum nullum pronũ-
tiari petit; ſecus ſi taceret: ita Curt. iun. hic, num.
4. & Zuchardus. nu. 322. verſi. ſecũdò declara. Cõ-
ferunt multa ſimilia, quæ congeſſit Tiraquell.
Tract. le mort à ſaiſit le viu. parte. 7. declaratione
prima. quæ apud eum legi poſſunt. Aliud exem-
plum adſerri poteſt ex reſponſo Alciati reſp. 533.
in fi. in teſtamento confecto ab eo, cuius uox fuit
ſolùm audita, ipſe uerò non fuit viſus.

Declaratur ſecundò, vt locum non habeat hęc
734 iuris ſententia, † cum hæc exceptio à iudice ad-
miſſa fuit: ita ſpecie declarauit Neuiz. conſi. 8. in
fine. adductus auctoritate Baldi hic, nu. 42. verſi.
ſecundò eneruando. Accedit, quòd licèt quis non
debeat admitti ad probandum, admiſſus tamen
probare poteſt: ita Iaſon. in l. patre furioſo. nu. 54.
ff. de iis qui ſunt ſui, vel alie. iuris, vbi ita de reme-
dio recuperandæ loquitur. Conferunt, quæ in ſi-
mili dicemus infrà. nu. 868. de appellatione ad-
miſſa in hoc remedio, quæ admitti non debuit.
735 QVAERO octuageſimo ſextò an hæc † miſ-
ſio in poſſeſſionem impediatur, cũ producto in-
ſtrumento authentico, à poſſeſſore petitur exhi-
beri originale, ſeu protocollum, & illud nõ inue-
nitur? Hanc iuris quæſtionem mouet ſolus Iaco-
binus à ſancto Georgio hic nu. 28. & ſcribit im-
pediri. aitq; ita uidiſſe iudicare. Ea ratione moue-
tur, quia quando non reperitur protocollum in-
ſtrumenti, illud authenticum ſuſpectũ redditur
ex ſententia Baldi in l. Caſſius col. 2. verſ. item eſt
inſtrumentum. ff. de Sena. non ergo locum habe-
re debet beneficium huius conſtitutionis. ſubij-
cit tamen Iacobinus in contrarium vrgere, quòd,
quamuis non reperitur protocollum, non tamen
perit fides inſtrumenti: ita cenſuit Bald. in rubr.
C. de fide inſtr. nu. 20. Ego opinor in hac contro-
uerſia eſſe diſtinguendo aliquot caſus.

Primus eſt caſus, cùm quoties reperiuntur no-
736 tarij † protocolla eiuſdem anni & menſis, qui
conſcripti ſunt in inſtrumento authentico, & ta-
men nulla in his protocollis huius inſtrumenti
ſit mentio, nec reperitur aliqua protocolli lace-
ratio, in qua extare potuerit hoc authenticum.
tunc dubium non eſt authentico fidem non eſſe
adhibendam. magna etenim eſt cõtra illud ſuſpi-
cio, cùm cætera inſtrumenta eo tempore celebra-
ta in illis protocollis conſcripta reperiantur, hoc
autẽ deficiat: ita egregiè ſcribit Didac. libro Pra-
cticarũ quæſt. cap. 19. nu. 3. verſi. quartò erit obſer-
uandum. quem ſecutus ſum in commentarijs,
De arbitra. iudicum. lib. 2. caſu. 187. nume. 30.

Secun-

737 Secundus eſt caſus, cùm † protocollũ reperitur
& eo in loco, in quo deſcriptũ eſſe potuit hoc iu-
ſtrumentũ teſtaměti, reperiũtur aliqua folia inci-
ſa & lacerata: ita quod aliqua oritur ſuſpicio: tũc
miſſio hæc in poſſeſſioně ex hoc beneficio retar-
dari debet: atq; ita impeditur. Ea eſt rõ, quia res
hæc altiorem indagině requirit. fieri.n. põt, quod
dolo & fraude facta ſit laceratio. fieri ẽt põt quod
ſine culpa notarij & ſcripti hæredis id ſit effectũ.
ideo pendente magna hac dubitatione hoc authẽ
ticum non habet probationě ita lucidã, ut iuxta
huius cõſtitutionis diſpoſitioně concedi debeat
738 hæc miſſio. Quò aũt ad cognitionem, an † facto
notarii, uel caſu laceratũ ſit protocollum, notario
probandi onus incumbit, cùm ſua culpa factũ cre
datur, ex traditis a Bal. in rub. C. de fid. inſt. nu. 28.
739 Tertius eſt caſus, cùm † ꝓtocollũ integrũ defi
cit, & nõ cõſtat adhuc quõ defecerit, an culpa, vel
caſu. ita ꝙ poſſit eſſe ſuſpicio cõtra notariũ, uel hę
redě, quod uel dolo occultauerint vel cõſumpſe-
rint. tunc miſſio in poſſeſſioně impeditur, ex quo
cognitio huius amiſſionis altiorě indagině requi
rit, ut ſuperiore caſu diximus. ita.n. diximus ſu-
prà q. 84. falſitatis ſuſpicioně impedire hanc miſ-
740 ſioně. Quẽ amiſſionis † caſum probare debet no
tarius, uel hæres, uti docuit Bar. in l. ſi quis ex ar-
gẽtariis. §. & an hæredi. ff. de eden. & ſi nõ ꝓbat ſu
ſpicioně infert. & hoc in caſu uerè loquitur Bald.
in d. l. Caſſius. de ſenato. dũ allegat. d. l. ſiqs ex argẽ
tariis. & eũ ſecuti ſunt, pter Iacobinũ, Chaſſa. cõſ.
63. nu. 31. verſ. itẽ adhuc. & G. ãma. deciſ. 106. ĩ fi.
741 Quartus eſt, cùm iam † conſtat protocollũ eſſe
caſu & fortuitò amiſſum, & inſtrumẽtũ teſtamẽ-
ti nũcupatiui reperitur authẽticũ: tũc miſſio hæc
in poſſeſſioně non põt impediri. ſiquidẽ iam de
caſu amiſſionis protocolli cõſtat, & authenticum
hoc ſine protocollo manifeſtã fidẽ facit: quia hic
pro ſubſtantia nõ eſt neceſſaria ſcriptura: & hoc
authenticũ originale dicitur, ita ꝙ fides ei adhibẽ
da eſt, ut cenſuit Bald. in d. rubr. C. de fide inſtru.
nu. 20. verſ. ſecundò quæro. dũ loquitur de cõtra-
ctu, ad cuius eſſentiã ſcriptura nõ requiritur. idẽ
Bal. cõſi. 464. lib. 4. illũ ſecuti ſunt Didacus libro
Practicarũ qõ. c. 19. nu. 3. verſi. primũ, vbi qui pau
lò ante multorũ auctoritatibus probat, hoc appel-
lari inſtrm̃ originale, & fidẽ ei eſſe adhibendam.
742 Quintus eſt caſus, cùm † iam cõſtat protocollũ
eſſe caſu amiſſum, & teſtm̃ fuit in ſcriptis a teſta-
tore celebratum, & notario traditum, (id quod ra
rò, vel fortè unquã euenit,) tũc miſſio hæc in poſ-
† ſeſſioně impeditur, ſi vera eſt † recepta magis opi
nio cũ Baldo in d. rub. C. de fide inſtru. nume. 20.
verſ. ſecundò quæro. dũ loquitur de contractu in-
ſcriptus celebrãdo. & Bald. ſecuti ſunt Caſtrẽ. cõſi.
12. Dubitatur. col. vlt. lib. 2. Roma. cõſi. 174. nu. 7.
& in l. ſciendũ. nu. 13. de verb. obl. Alex. cõſi. 175.
nu. 4. lib. 7. Fel. in c. ſicut. nu. 38. de re iud. & Dec.
in c. qm̃ cõtra. nu. 51. de ꝓba. ſcribunt relati Doct.
743 huic † authentico fidẽ nõ adhiberi, cùm proto
collũ deficit. Verùm a Baldo diſſentit Didacus d.
c. 19. nu. 3. poſt Nicol. de Mattetelis antiquũ Do-
ctorě. Ea rõne, ꝙ inſtrm̃ hoc authenticũ originale
dicitur, nõ aũt exẽplum, & de ſe fidẽ facit. queãd-
modum probarunt Bar. Alex. & Iaſ. in l. ſi quis. §.
prætor ait. ff. de eden. & in auth. ſi quis in aliquo.
C. eo. ubi Decius. nu. 20. & alios plures recenſet
Didacus, quos libẽter prætereo. Difficile tñ eſſet
recedere a Baldi & cõi ſnĩa. Quę quidem caſui no
ſtro adaptari vix põt, cùm (vt iam dixi) rarò ac ferè
nunquã teſtamẽta hæc in ſcriptis ſolẽnia celebrẽ-
744 tur; Et ſi celebrantur, requiritur † publicatio an-
tequã vel miſſio hæc in poſſeſſioně fiat, uel alius
effectus ex eo ſequatur, vt attigi ſuprà qõ. 14. &
ſcribũt oẽs in l. publicati. C. de teſta. & Rola. cõſi.
36. nu. 10. lib. 10. atq; ita huic diſputationi locus
eſſe non põt. ſi quidẽ ſi ante publicationě amitte-
retur, nihil prodeſſet. ſi verò fuit publicatũ & in
actis apud iudicẽ redactũ, ut Rolãdus ſcribit, hæc
miſſio non impedietur, iuxta ea, q̃ ſcripſit. ſ. q. 16.
745 QVAERO octuageſimo ſextò, an † hæc exce
ptio, teſtatorě non potuiſſe teſtari, hanc miſſioně
in poſſeſſioně impediat? Et nõ impedire reſpõdit
oĩum primus Ange. conſi. 135. Naucius. col. vlti.
verſi. ſuper ſecũdo. Illum ſecuti ſunt Dec. cõſi. 84.
col. 2. verſ. ad iſta breuiter. Cur. iun. hic ad fin. Zu-
chardus nu. 322. in fin. Idẽ ſcribit Durans de arte
teſtandi, tit. de acquir. vel repud. hæred. cautel. vlt.
nu. 5. poſt Bald. conſi. 311. Quidã Thomas. lib. 2.
qui reſpondit, obiici nõ poſſe teſtatorě fuiſſe fœ-
neratorě, & ob id teſtari nõ potuiſſe: ita nec obii-
ci põt, teſtatorẽ ſeruũ fuiſſe, ut docuit hic Alberi-
cus. nu. 5. Ea eſt rõ, ꝙ exceptio hæc altiorě requirit
cognitioně, quã remediũ hoc non admittit. Ita ẽt
obiici nõ põt, teſtõrẽ fuiſſe furioſũ. Boer. q. 23. ĩ h.
746 Declaratur hæc ſententia, † vt nõ procedat cùm
probationes offeruntur incõtinenti, ita Ang. cõſi.
135. ad fin. Quod ex relatis ſupra q. 83. decl. 1. Ita
etiam ex his poteſt declarari ſtatutum Patauinũ
ſub rub. De citationibus. cap. ſi ad aliquem.
747 QVAERO octuageſimo octauò, an † exce-
ptio defectus dominij hãc miſſioně in poſſeſſio-
ně ex hoc remedio remorare poſſit? Et retardare
nõ poſſe affirmarũt Inno. in cap. 2. de caul. poſſ. &
proprie. Bald. hic, num. 42. verſi. ſextò opponẽdo.
Ang. l. 2. ſupra eo. Dec. hic, nu. 19. & Zuchard. nu.
194. & Tiract. tract. le mort a ſaiſit le viu, parte 6.
declara. 5. nu. 4. quam ſanè ſnĩam probat in ſimili
d. l. 2. ſuprà hoc titulo. ſecundò ex ſimili doctrina
Abbatis c. cum olim, col. pen. de cauſa poſ. & pro-
748 pri. dũ ſcriptũ reliquit, † exceptioně defectus ꝓ-
prietatis obiici nõ poſſe ad impediendã poſſeſſio-
nem beneficii, cùm proportionabilis non ſit: nam
prouiſus non iuris, ſed facti executionem petere
dicitur. idem Abbas in c. poſt electioně. col. vlt. &
ideo. de conceſſ. præben. & dicemus infra in vlti-
mo remedio q. 9. 10. Tertiò confert deciſio Gui d.
749 Pap. 80. qui decidit, quòd † ad obtinendã poſſeſ-
ſioně beneficij ſufficit oſtendere titulũ coloratũ:
nec eſt de tituli validitate diſputandum, niſi quò
ad formam extrinſecã, ut hic. Guidoně ſecutus eſt
Dec. hic, nu. 19. Craue. conſi. 258. nu. 9. conſ. 332.
nu. 1. Ita pari ratione dicendum eſt miſſionem in
750 poſſeſſionem conceſſam † à ſtatuto Patauino
ſub rubr. de citationibus, cap. ſi ad aliquem. non
impediri per hanc exceptionem. cum & eo in ca-
ſu ſit ſummariè, vt hic procedendum: & ob id

reijcitur

reijcitur exceptio, requirens altiorē indaginem.
Declarantur hæc iam relata primò, ut locū non
751 habeant, cùm † probationes incōtinenti ſuper
hac exceptione defectus dominij offeruntur: ita
Bald. hic nu. 42. uerſi. ſextò opponendo. Deci. nu.
42. uerſ. ſextò opponendo. Deci. nu. 20. & Zuchar
dus. nu. 165. quibus addo Bald. in l. vnica. num. 6.
verſi. adducit ēt. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell.
Gozad. conſi. 7. nu. 3. Neuiz. conſi. 79. nume. 9. &
conſi. 80. nu. 40. Alc. reſpo. 157. & reſpōſ. 350. &
Craue. conſi. 258. col. 1. & Natta conſi. 234. nu. 7.
lib. 1. Rolan. conſi. 2. num. 35. lib. 3.
752 Declaratur ſecundò, non procedere † cum de
iure canonico petit hæres ſe mitti in poſſeſſionē
ex hoc edicto, tunc ei obiici poteſt dominij exce-
ptio: ita in ſpecie Bald. in l. vnica. nume. 6. C. ſi de
mom. poſſ. fuer. appel. ubi alias adfert declaratio-
nes. de earum ueritate non diſputo.
753 QVAERO octuageſimo nonò, an † exceptio
incapacitatis inſtituti obiici ita poſſit, ut miſſio-
nem hāc in poſſeſſione impediat? Bal. hic nu. 42.
verſi. ſecundò cōſideret mixta, ſenſit, obiici poſſe.
idē ſenſit Igneus in auth. ex cauſa. nu. 90. C. de lib.
754 præte. Illa adferri pōt rō, quia legum † & ſtatu-
torū beneficia capacibus ſcripta ſunt, nō ēt odio-
ſis, & incapacibus. l. Lucius Titius. §. L. Titius Dā
755 nam, de leg. 2. & omnis † diſpoſitio quantūcūq;
generalis recipit limitationē, ut noſtri loquūtur,
de habili & idoneo. l. ut gradatim. ff. de muner. &
hon. quod multis cōprobari poſſet. Illud unum
adduxiſſe ſufficiat, quod ſcribit poſt alios Tiraq.
tract. le mort a ſaiſit le viu, par. 5. declar. 1. conſtitu
756 tiones illas, quibus † ſtatutum eſt, poſſeſſionem
defuncti in hæredem, ſine apprehenſione trāſire,
procedere cùm is hæres habilis eſt & capax, aliàs
incapacitas impedit cōtinuationē illam. Ad rem
noſtram itaq; exēplum huius incapacitatis hære-
dis eſt, ſm Bald. hic, ex l. cū lege. ff. de teſta. & in l.
1. C. de hæred. inſt. qn̄ † ſcilicet hæres eſt inteſtabi
lis, ut ob crimen aliquod, quo impeditur hæres
758 inſtitui. Ita ēt † cum allegatur, patrē inſtituiſſe
filiū ſpuriū & īceſtuoſum, uel teſtatorē inſtituiſſe
bannitū. ita Igneus ī d. auth. ex cauſa. nu. 90. Hoc
759 fortius ꝓcedit, inquit Bald. cū duo adſunt † defe
ctus, perſonæ ſcilicèt, & cauſæ, ex l. ſi quæramus.
ff. de teſta. intelligo tn̄ hæc ita demū procedere, ſi
incapacitas pōt ſtatim probari, ſecus ſi altiorē in-
daginem requireret. Adferri hic pōt exēplum, ut
ſi pater in teſtō ipſo aſſeruiſſet filiū eſſe illegitimè
natum: ex ipſa. n. ſcriptura manifeſtè conſtaret de
filij incapacitate. idem qū dixiſſet eſſe illegitimè
natum, ſed a ſe deinde legitimatū. Nam quatenus
de legitimatione facta aſſeruit teſtator, ei fides
nulla adhibetur, ex quo nō pendet ab eius ſola vo
luntate & poteſtate, iuxtà regulā l. ſi fortè. ff. de ca
ſtren. pecul. Præterea & fortius crederē quod etſi
de ipſa legitimatione conſtaret ex ipſo legitima-
tionis inſtrō, poſſent aduerſus eā obijci exceptio-
nes, quibus impugnari illa ualeret: quāquam ad-
uerſus ipſum teſtm̄ hoc nō concedatur. Siquidem
legitimatio eſt quid extra teſtm̄, & ideo priuile-
giū paratæ executionis tributū teſtō non dr̄ con-
ceſſum legitimationis inſtrō. ita tn̄derunt Gratus.
in cōſi. vlt. nu. 30. lib. 1. & Pariſ. cōſi. 11. nu. 10. lib.
1. ita. n. videmus eſſe permiſſum obiicere aduer-
ſus teſtes examinatos ex parte hæredis petentis
mitti in poſſeſſionē ex hoc remedio, qn̄ exceptio-
nes illæ ex ipſorū teſtiū dictis colligūtur, ut decla
raui lib. 1. de arbitrariis iudicū. & c. q. 32. nu. 11.
ſicuti hic exceptiones colligi poſſent ex legitima-
tione obrepta, uel ſubrepta. Ex his conſtat nō ſa-
tis rectè reſpōdiſſe Ruin. in conſi. 87. in fin. lib. 3.
Bero. in cōſi. 57. nu. 3. lib. 2. Soci. iun. in conſi. 97.
nu. 46. lib. 2. & nouiſſimè Rolandū conſi. 22. nu.
54. & 39. lib. 3. Quorū opinio fortè poſſet proce-
dere qn̄ exceptiones hæ altiorē indaginē poſtula-
rent, ut quia eſſent facti probandi, uel iuris ualdè
difficilis, ut loquuntur Ruin. & Roland. Atq; ita
760 erit declarandū † ſtatutū Patauinum ſub rub. De
citationibus. c. ſi ad aliquē. ut miſſio in poſſeſſio-
nē cōceſſa ab illo ſtatuto impediri per hanc exce-
ptionē poſſit, modo incōtinēti (vt dixi) probetur.
761 QVAERO nonageſimò, an † exceptio cōtra-
ctus defuncti miſſionē hanc in poſſeſſionē impe
diat? Bald hic, nu. 41. uerſ. quinto opponendo. &
nu. 43. uerſ. tertiò, ſcriptū reliquit, obiici poſſe, &
ob id impedire. ex l. uendicantē. ff. de euictio. & l.
ult. §. in computatione. C. de iure deliber.
762 QVAERO nonageſimo primò, an † obiici poſ-
ſit exceptio, petētē nō eſſe illū, qui hæres ſcriptus
eſſe dr̄? Et obiici poſſe docuit Curr. iun. hic nu. 5.
ex doctrina Baldi in l. 5. nu. 2. C. de execu. rei iudi.
763 dum ſcriptū reliquit, ꝙ ſi ſtatutū oēm exceptio-
nem reiiciat contra executionē inſtrumēti, nō tn̄
prohibet hanc, quæ ad eneruandā liquidationū
rendit. Baldū ſecuti ſunt Soc. ſen. conſi. 51. col. 2.
verſi. tertiò cōfirmo. lib. 1. & Crau. conſi. 231. nu.
9. ita declaratur ſtatutum Patauinum iam relatis.
764 QVAERO nonageſimo ſecundò, an † exceptio
innouationis & ſpolij obijci poſſit huic hæredi, dicē-
do, ꝙ ſua ſponte poſſeſſionē occupauit? Bart. hic
† nu. 7. poſt alios ſenſit nō poſſe, & † cōem hāc eſſe
ſniam teſtatur hic Bal. nu. 42. uerſ. etſi dicatur. idē
ſenſit Sal. col. 7. illa prima rōne utūtur, qa ex quo
hæreditas uacabat, hæres occupare potuit. l. ſi ſtu-
las. §. fundū. de cōtrah. empt. Secūdò, quia hr̄s ita
occupādo commodū aduerſario abſtuliſſe vī, cùm
traditionis onere aduerſariū exonerauerit. Cōfert
l. ſi qd poſſeſſor. ff. de peti. hær. Tertiò ſoffragat̄, q a
765 † qd̄ ubi nō nocet, & mihi ꝓdeſt, facilè cōcedit̄.
l. quoties. §. ſicut. ff. de adm. tuto. & l. 5. §. itē Var-
rus. ff. de aqua plu. arcen. alia retuli ſuprà, ſed hæ-
res apprehēdēdo vacātē poſſeſſionē ſibi ꝓdeſt &
nemini nocet: nō ergo delinquit, & ꝑ cōſequens
impedire hac exceptionē non pōt. Nec aduerſant̄
duo, qbus ab hac opin. Iac. Butrig. diſsētit. Primò,
ꝙ hic hr̄s ſua auctoritate apprehēdere nō potuit:
quia imò potuit hoc in caſu ex relatis. Secūdo in-
quit, hūc hæredē ṗdonē dici poſſe, cùm hæreditas
loco poſſeſſoris ſit quò ad uſucapionē & fructus
rei, & ideo poſſeſſio ṗdonis non ſpectat ad edicti
uigorē. arg. l. cōi diuid. §. inter ṗdones. ff. cōi diui.
Verùm rn̄det, ꝙ licèt hr̄ditas loco poſſeſſoris ſit,
attn̄ occupari potuit ab hr̄de, q ob id ṗdonis no-
mē nō meret̄. qd̄ declaraui in tract. de recup. poſ.
remed. 13. nu. 40. 47. Hæc diſceptatio ceſſabit in

foto

766 foro Brixienſi. quandoquidẽ ſtatuto † illius no
biliſſimæ urbis in ciuilibus;ſub rub.Quòd nullus
intret in poſſeſſionẽ uacuam,permiſſum eſt hære
dibus ex teſtamento & ab inteſtato occupare poſ
ſeſſionem vacantem.Dum enim ſtatutum omnes
prohibet,exceptis his ſucceſſoribus, ſequitur eia
permiſiſſe.iuxta l.cum Prætor.de iudiciis, & cap.
nonne,de præſumptio.

Declaratur relata cõis opinio, ut nõ procedat,
767 cùm hic,† qui hæres nunc eſt,occupauit viuen-
te adhuc teſtatore : nam tunc propriè prædo dici
poteſt: ob id ante omnia reſtituere debet, quàm
ut in hoc remedio audiatur.ita ſenſit Salic.præci-
tato loco.& res ſatia de ſe eſt clara. Et hoc in caſu
locum non habet relatum ſtatutum Brixiæ, quia
inſpecto occupationis initio, non dicitur uacan-
tem occupaſſe.

768 QVAERO nonageſimo tertiò, an† exceptio
præſcriptionis obiici huic hæredi ita poſſit, ut eũ
in poſſeſſionem hanc mitti impediat ? Et obiici
poſſe ſcribit Dec.hic nu.22.Goza.conſi.7.nu.18.
quod clarè probant huius conſtitutionis uerba,
ibi,cauſam principalem ſopitam. Accedit ſecun-
769 dò,quia† præſcriptionis exceptio eſt litis finitæ,
& ob id litis ingreſſum impedit.l.ſicut. in fin.C.
de præſcriptio.30.anno.Bartolus.l.vlt.ff.pro ſuo.
& in l.fratris,ubi Alex.Iaſon,& cæteri. C.de tran
ſact.idem Alexan. conſi.213. nume.1. lib.ſecun-
do.Dec.conſi.272. nume.6.verſic.de ſupradictis.
Cappella Tholoſa.quæſtio.67.Iaſ.in l.nam & po-
ſtea. §.ſed & ſi quis. ad finem. ff.de iureiuran.&
conſi.166.col.1.lib.2.

770 Declaratur primò non procedere† cùm ad p-
ceſſum non opponitur: nam illi uerè opponenda
eſt,allegando huic hæredi agenti ius non compe
tere,ita Bar.in l.vlt.ff.pro ſuo.& in l.cum quære-
batur.ff.iudicatum ſolui.& Dec.ubi ſuprà. & di-
citur opponi tunc exceptio hæc in vim dilatoriæ,
ut hic declarat Mantua in prima lectura, nu.75.
& conferunt quæ ſcripſi in trac.De retinenda poſ
ſeſſione.remedio 3. q.70.

Declaratur ſecundò, non procedere cùm hæc
771 præſcriptionis† exceptio liquida non eſt,uel ſal
tem ſtatim liquidabilis: ita Dec.hic num.22.poſt
Bald.in l.ſi is quem.C.de ſtatu defunct.idem ſen-
ſit Sapia hic,nu.59.quibus addo Baldum in l.per
hanc.num.12.C.de temp.appel.& Afflictum de-
ciſ.52.ad fin.qui ita decîſum fuiſſe teſtatur, idem
reſpondit Dec.conſi.22. nu.3. & conſi.36. in fin.
Bello.conſi.35. nu.7. & ſcripſi ſupra remedio 1.
q.28.Hinc dicebat Bal.hic nu.33.quòd licèt præ
ſcriptionis exceptio altiorem indaginẽ requirat,
attamen opponi hoc in caſu põt, ſi incontinenti
probationes offeruntur. Quando aũt hoc in caſu
772 dicatur in continenti† probare, tradit Alex.cõſi.
166.num.6.lib.2.qui hoc eſſe iudicis arbitrio di-
xit,quod explicaui in commentariis , De arbitra-
riis iudicum lib.2.caſu.12.praxim quoque huius
probationis declarat Bal.hic.num.34.

773 QVAERO nonageſimo quartò, quãti † tem
poris præſcriptio aduerſus hoc remedium obiici
774 põt? Qua in re dicẽdũ eſt primò obiici poſſe† p̄-
ſcriptionem triennalem, quæ quidẽ ex una parte
cauſari dicitur,hoc eſt, ex parte ſolius præſcriben
tis, qui titulum & bonã fidem habet, & per quã
directum dominium acquiritur l.1.ff.de vſucap.
l.traditionibus.C.de pact.atque ita in ſpecie affir
marunt hic Bar.nu.1.& Decius num.1.ita intelli
gentes cõſtitutionem hanc in illis uerbis, ſi.n.ex
775 una parte . Secundò obiici põt præſcriptio† de-
cem,uel uiginti annorum,quæ quidem cauſatur
ex utraque parte,fauore ſcilicet poſſidentis,& ne
gligentia non petentis.ita Bar.& Dec.hic.num.1.
ſic intelligentes illa uerba noſtræ conſtitutionis,
ibi,uel ex utroque latere. Illa eſt ratio, quia per
776 hanc† vtile dominium acquiritur.auth.niſi tri-
cẽnale.C.de bonis mater.ubi Bar. & ſcribit Alex.
* in l.traditionibus.C.de pact.* communem teſtan
tur Mantua hic lect.prima.nu.23. qui rem plena
manu explicat.& Zuchardus,nume.166.quibus
accedunt Abbas in c.cæterùm,num.16.ubi cõem
eſſe teſtatur.& ibi Decius num.17. de iudic.Bal-
bus tracta. præſcrip. parte ſecunda principali. &
cõem dixit Alciatus Rubr.de præſcrip.nu.33.etſi
ipſe(ut mox referam) diſſentiat.Idẽ reſpondit Be-
roius in cõſi.59.col.ult. uerſ. & hoc clarius lib.2.

Contrarium tamen, ꝙ imò hac præſcriptione
etiam directum dominium acquiratur, probarũt
antiqui, ut Mart.Petrus Peruſinus. & Butrig. in d.
auth.nihil tricennale,& Faber, Portius, & Baro.
inſtit.de vſucap.in princ.Igu.in l.1.§.domini. il j.
ff.ad S.C.Sylla.Dec.hic.col.2.Alc.in l.ut ſunt.de
verb.obliga.& in d.rub. extra de præſcrip.nu.33.
Coraſius in l.ſeruitutes.nu.13.ff.de ſeruit. & lib.
6.miſcella.cap.20. & fuſius Didacus in cap.poſ-
ſeſſor.parte 3.in prin.num.3.de reg.iur. in ſexto.
De ueritate huius diſputationis nunc non conten
do:nec enim hoc locus iſte requirit. Illud ſuffi-
ciat dixiſſe,quòd ſi poſterior hæc opinio eſt uera,
a fortiori relata ratio confirmatur.Eſt tamẽ quod
aduertatur,Zuchardum hic, nume.171.verſic.ſi
enim ex una parte,ſcripſiſſe,alium eſſe ſenſum il-
777 lorum uerborum, † ſi enim ex vna parte,uel ex
utroq; latere, nempe nil aliud Iuſtinianum uo-
luiſſe dicere,quàm, ꝙ ſi temporis obiicitur proli
xitas,ſiue ex parte contradictoris,qua dominium
ſibi quæſiuit : ſiue ex parte hæredis , qua eius in-
tentio excluſa eſt,hoc eſt actio ex hac lege,uel iu-
dicis officium,ſiue ex utraque parte,hoc eſt, quã-
do & contradictor quæſiuiſſet dominium,& etiã
hæres tempore excluſus eſſet ab eius intẽtione.&
hoc eſt(inquit Zuchardus)quod dicit tex. ab vtra
que parte,qui ſanè ſenſus ſatis nunc mihi placet.
778 Tertiò obiici poteſt † præſcriptio triginta an-
norum,quæ quidem ex parte negligentis petere
cauſatur: ita Bartolus hic nume.ſexto.in fine. &
Decius numero primo.verſicu. quædam eſt præ-
ſcriptio, & idem reſpondit Goza.conſi. 84.nu.de-
cimotertio . ita intelligunt huius conſtitutionis
verba ibi,ſi enim ex una parte, illa eſt ratio , quia
hac acquiritur præſcribenti exceptio , qua actor
repellitur.l.ſi quis emptionis.verſi. quod ſi quis.
C. de præſcrip. 30. anno. Quartò poteſt obijci
779 præſcripto † quadraginta annorum , quod etſi
in textu hoc non dicitur , attamen à fortiori verũ
eſt; quãdoquidem ex ea præſcribens pleniſſimam

ſecuritatem conſequitur.l.omnes.in fi.C.de præ
ſcrip.30.uel 40.anno.Gomeſ.§.rurſus.nume.12,
inſti.de actio.Tiraq.de retract.conſang.§.35.glo.
4.nu.36.19.Patauij tempus hoc 30.& 40.anno-
780 rum coarctatum fuit a † ſtatuto ciuili ſub rub.
De citationibus.c.ſi ad aliquẽ.verſi.Et quod miſ-
ſio prædicta.vult ſtatutũ ſufficere curſum decen-
nij. Simile ſtatutum extat Bononiæ, quod ita in
ſpecie perpendit Beroius in cõſi.59.col.ult.uerſi.
& hoc clarius.lib.2.Quod quidẽ decẽnium intel-
ligo cauſari a ſola negligentia non petentis,atque
ita illud tempus eſt ſubrogatum loco tricennij &
quadricennij de iure communi.Et ideo ſtatutum
illud non haberet locum cum præſcriptio fuiſſet
cauſata a ſolo præſcribente per triennij curſum
cum titulo & bona fide, ut ſupra in primo caſu.
nam tunc illud tempus etiam ſufficeret.Hoc pa-
tet,quia ſtatutum vult eſſe ſaluam cauſam pro-
prietatis, quòd ſolùm contingit in præſcriptione
cauſata a ſola negligentia non petentis.

781 QVAERO nonageſimò quintò,an † exce-
ptio alterius teſtamenti eadem die confecti hanc
miſſionem in poſſeſſionem impediat? Gloſſa.hic
in uerbo,miſſus, ſenſit impediri, quia neutrum
ex his teſtamentis ualet.id quod omnes probant,
ut Oldra. Raynutius,Odoffredus,Cynus,Ange.
Salic.Bart.Caſtren. Alexan.Corneus,& Iaſon hic,
* qui * communem teſtatur nume.35.& Zuchar-
dus.num.454.nec diſſentiunt Decius.nume.52.
pract.Papien.in forma libelli, quo hæreditas pe-
titur ex teſtamento in glo.in inſtẽ nu.3.verſi.& ſi
fortaſſe.Mantua in 1.lectura.nu.210.Affl.deciſ.
387.ad fin.Tiraq.Tract.de iure Primigen.qõ.17.
opinione 6.nu.6.Boer.q.352.num.9.& Soc.iun.
conſi.1.num.12.lib.2. illa ratione mouentur om
nes, quoniam incertitudo omnes actus uitiat l.
duo ſunt Titij.ff.de teſtam.tute.l.ſi fuerit.in prin.
ff.de reb.dub.& alia propè infinita recenſent rela
ti Doct.& ſummatim plura recenſui in commen
tariis,De arbit.ind.lib.2.caſu 188.

Extenditur hæc ſententia, ut procedat etiam
quando illud teſtamentum,quod ab excipiente
allegatur,non eſſet in ſcriptura redactũ, ſed pro-
bandum foret teſtibus, modò incontinenti fieri
id poſſet: nam adhuc hæres petens mitti in poſ-
ſeſſionem impeditur. ita egregiè Gratus conſ.90.
nu.37.lib.2.licèt enim ad adipiſcendam hãc poſ-
ſeſſionem requiratur teſtamẽtum in ſcriptis eſſe
redactum,attamen ad excipiendum & impedien
dum ſufficit probare teſtibus incontinenti hoc te
ſtamentum.Quod eſt adnotandum.

782 Declaratur primò,ut locum † non habeat hæc
iuris & Doctorum ſententia,quando duo hæc te
ſtamenta pro uno haberentur, ut cum ambo ſub
eodem ſigillo ſignata ſunt: nam tunc ambo hære
des inſtituti ad hæreditatem admittuntur.l.1.§.ſi
quis in duobus.ff.de bon.poſſ.ſecund.tabu.& in
ſpecie ita declarauit Bar.in d.l.1.§.non aũt.nu.1.
de bono.poſſ.ſecundum tabu. quem ſecutus eſt
Zuchardus hic.num.455.qui ſubiungit,hanc nõ
eſſe propriè declarationem ad relatam concluſio-
nem,ut apud eum.

783 Declaratur ſecundò,ut non procedat † quando
in altero eorum inſtituti eſſent ab inteſtato veniẽ
tes: ita declarauit Bar.d.§.non autem.nu.1.quem
ſecuti ſunt plures relati a Tiraq.Tract.de iure Pri
migen.quæſtio.17.opinione ſexta.nume.ſexto.
in fin.idem cenſuit Alciatus.de præſumptio.re-
gu.3.præſumptio.43.nume.1.Mantua hic in pri
ma lectura.num.216.& Zuch.hic nu.456.illa ra
tione adducuntur, quia cũ omnino ſint habituri
hæreditatem ab inteſtato,fauorabilius eſt,ut ean-
784 dem ex teſtamento conſequatur. Præterea † in
dubio pro uenientibus ab inteſtato præſumitur.
arg.l.hac conſultiſſima.§.ſi quis.C.de teſt.& tex.
notab.in l.poſthumus.ibi, idem & circa ininſtũ.
ff.de iniuſt.rup.& irrit.teſta.imò ſcribit Alc.d.præ
ſump.43.num.3.cauſam horum uenientium ab
inteſtato præferri piæ cauſæ.Franc.de Marchis.q.
163.num.10.par.2.

785 Declaratur tertiò,ut non † procedat in teſta-
mento militis: ita Bar.d.§.non autem,nume.1.in
fin.illa ratione,quia miles cum duobus teſtamẽ-
tis decedere poteſt.l.certarum, & l.quærebatur.
ff.de teſtam.milit.

Declaratur quartò,ut non procedat quando in
786 altero † ex duobus teſtamentis eſſet inſtituta pia
cauſa,ita Iaſ.hic.Dec.nu.54.& Zuchardus num.
462.Alc.de præſump.regu.3.præſump.43.nu.6.
& 7.ſimile eſt quod ſcripſi in commentariis, De
arbitrariis iudicum,lib.2.caſu 47.ad fin.in nouis
additionibus.Mantua hic in prima lectura.num.
214.Nam in dubio teſtamentum piæ cauſæ præ-
ualet,ut docuit Rom.in auth.ſimiliter.18.ſpecia
li ultimæ uoluntatis.C.ad l.Falcid.& ſcribit Iaſ.
ubi ſuprà,& in l.1.nu.17.ff.ſol.matr.& utroque
in loco ait,ita ex facto interrogatum pro Hoſpi-
tali magno Brixienſi,reſpondiſſe,atq; ita fuiſſe iu
dicatum.id quod multis comprobauit Tiraquel.
Tract.De priuilegiis piæ cauſæ, priuilegio 35.&
idem eo loci priuilegio 186.eiſdem auctoritati-
bus ſcribit, in dubio titulum piæ cauſæ priorem
altero præſumi. Accedit illa ratio ſecundum De-
787 cium hic,quòd † incertitudo non uitiat diſpo-
ſitionem ad pias cauſas, ex iuris Pontificij æqui-
tate: ita Archid.in c.nulli.1.q.1.Abb.& Butr.in
cap.ex parte,de cenſib.Alex.l.ita ſtipulatus, col.
2.ff.de uerb.obliga.latè Tiraq.d.tract.de priuile-
giis piæ cauſæ,priuilegio 55.& 56.Hanc declara
tionem intellexit hic Deci.num.54.verſi.ſed con
trarium,procedere etiam cum duæ piæ cauſæ in-
ſtitutæ ſunt. ſiquidem nec adhuc incertitudo vi-
tiat,ſed inſtitutio pauperioris loci præualebit. ex
ſententia Ang.in auth.de eccleſiaſt.titulis. Quo-
788 circa infert idẽ Dec.quòd ex duobus † monaſterijs
inſtitutis,uno monialiũ,altero monachorũ, mo-
naſteriũ monialiũ præferẽdũ eſt,cùm magis pium
reputetur: ita Bal.in l.in multis.in fin.ff.de ſtatu
hom.& in l.cùm multæ.C.de bonis quæ liber.
poſt Cynum & alios.Dec.c.in præſentia.de proba.
Neuiz.lib.6.Syluæ nuptia.nu.47.ad finem.verſ.
itẽ quia potius. Præterea ſcribit hic Dec.col.ulti.
verſ.ſed pulchra, hanc declarationem procedere
789 etiam eo caſu,cùm in uno teſtamẽto pia † cauſa
inſtituta eſt,& in altero inſtitutus eſt in poſſeſſio
ne: nã adhuc cauſa pia præfertur, cùm fauor piæ
cauſæ

cauſæ rei poſſeſſoris fauorem ſuperet capi. vltim.
de re iud. quo loci ſcriptum eſt in dubio eſſe pro
reo iudicandum, niſi fauor cauſæ præualeat, vt
dotis, libertatis, & matris. idem habetur in l. inter
pares. ff. de re iud. quod probat & Iaſ. in l. de die
in fi. prin. verſ. ſecundò principaliter. ff. qui ſatiſd.
cog. Decius conſi. 109. nu. 4. Neuiz. vbi ſuprà ver-
ſi. item limita vt procedat. ab hac tamen Decij de-
claratione diſſentit Alc. d. præſump. 43. nu. 5. ſed
illius rationes dilui facilè poſſunt. & is cogitâtes
nos reliquit. Hanc declarationẽ ego pariter intel-
ligerem procedere & in cæteris cauſis, quæ ſui fa-
790 uore alijs anteferuntur, vt in cauſa † libertatis,
quam alteri præferri ſcimus, etiam ſi Reipub. vel
pupilli eſt. imò & alteri piæ cauſæ anteponitur, l.
Papinianus. §. quanta. ff. de inoff. teſt. Iaſ. l. ſi cui le-
getur. §. hoc autem. colum. vlt. & l. ſi fundum ſub
conditione. §. Stichum. colum. 1. de lega. 1. quem
ſecutus eſt Neuiz. d. lib. 6. Syluæ nupt. num. 47. ad
finem. vbi ſimilia recenſet. ait enim plus fauen-
791 dum eſſe † minori, quàm mulieri in dote: plus
eccleſiæ Romanæ, quàm alteri: plus animę, quàm
cæteris omnibus rebus.

Declaratur quintò, vt locum non habeat hæc
792 iuris & Doctorum ſententia, cùm in altero † ex
duobus teſtamentis adſcripta eſt hora, in altero
non: nam tunc teſtamentum habens horam al-
teri anteſertur: ita declarant in ſpecie Cur. Iun. hic
nume. 79. & Zuchardus hic, nume. 461. ex gl. c.
ſi à ſede. de præb. in 6. quam fuſiſſimè explicaui
in commentarijs De arbitrarijs iudicum; lib. 2.
caſu 47. Ab hac declaratione diſſentit Alc. d. præ-
ſump. 43. in fi. ſed malè, vt illius & aliorum ra-
tiones confutaui. d. caſu. 47.

Declaratur ſextò hæc iuris ſententia, vt locum
793 ſibi non vendicet, quando alter ex inſtitutis † in
duobus teſtamẽtis eſt in poſſeſſione: nam tũc ob
cauſam ipſius poſſeſſionis is poſſeſſor alteri non
poſſidenti anteſertur: ita Dec. hic nu. 53. & Zu-
char. nu. 457. idem reſpondit Barba. conſ. 23. col.
1. in fine. lib. 1. Alcia. tracta. præſump. regu. ter-
tia. pręſump. 43. nu. 4. Rubuffus in tracta. De pa-
cificis poſſeſſoribus, nu. 375. Mantua hic in fine
primæ lecturæ. nec diſſentit Neuiz. conſi. 79. nu.
27. poſt Bar. d. l. 1. §. non autem. nu. 1. ff. de bono.
794 poſs. ſecũd. tab. Illa eſt ratio, quia poſſeſſio † hoc
adferr commodũ, vt ab onere probãdi poſſeſſo-
rem releuet, onusq; illud in aduerſarium reijciat,
l. circa. ff. de prob. Rip. in cap. ſæpe nu. 2. de reſtit.
ſpolia. ſcripſi in pręcitatis commentarijs De arbi-
trarijs iudicum, lib. 2. caſu. 47. nu. 12. ſi ergo non
poſſidens nihil probat, is qui poſſidet abſoluen-
dus eſt. & eo loci his ſimilia congeſſi. Accedit
quo ex vulgata iuris regula, in pari cauſa potior
eſt poſſidentis conditio. l. in pari. de reg. iur. quo
loci Dec. citauit Bar. d. l. 1. §. nõ autem. ſimilia re-
cenſer Tiraq. tract. De iure Primigen. q. 17. opi-
nione. 11. nu. 4. Animaduertẽdũ tamen eſt, inquit
Dec. hic, poſſeſſionem hoc commodum non pa-
rere, vt reus abſoluatur, cum poſſeſſio hoc ſolum
operetur, vt poſſeſſor reus efficiatur. §. commo-
dum, inſt. de interd. & reus in dubio abſoluitur.
ita quòd (ſubiungit Decius) idem eſſet in alio reo
non poſſidente ex regula. l. fauorabiliores. de reg.
iu. & l. Arianus. de act. & oblig. id quod viſus eſt
ſentire & Bart. d. §. non autem. num. 1. verſ. primò
ſecundum, vt hic admonuit Zuch. num. 458. ſed
verè vix hoc ſenſit Bar. cùm ſimpliciter de poſſeſ-
ſore loquatur, dum citat. l. eum actum. ff. de neg.
geſt. l. matrem. C. de prob. & l. non ſolum. §. ſed,
vt probari. ff. de ope. noui nunc. Verùm à Decio
diſſentit Zuchardus vbi ſuprà, dum ſcribit, quod,
ſi poſſeſſione vacãte alter peteret ſe mitti in poſ-
ſeſſionem, & alter ad contradicendum compare
ret, is primus ſuccumberet, ſi non probaret, cùm
actoris loco ſit, ex quo primus prouocauit. l. in
tribus. ff. de iudi. Si verò (ſubijcit Zuchardus) & is
qui poſſidet, & ad contradicendum venit, & ip-
ſe peteret, ſe Prætoris anctoritate in poſſeſſionem
mitti, & ſuum teſtamẽtum exhiberet, ita q & ip-
ſe actoris partes ſuſtineret, aduerſario nihil pro-
bante ipſe obtineret, cũ i pari cauſa ſit potior cau-
795 ſa † poſſeſſoris. d. l. in pari. de reg. iur. atq; ita ve-
rum non eſt, quod ſcribit Dec. poſſeſſioni hoc nõ
adſcribi, ſed illi qualitari, q reus quis ſit. Quod
autem ſcribit Bald. in l. 1. nu. 6. C. quando prouo-
796 ca. non eſt neceſſe, † poſſeſſionem ſolùm pro-
deſſe in abſoluendo, non autẽ vt titulum attuliſſe
dicatur, verũ eſt. & cũ Baldo ſenſit Are. in l. eum
qui duobus. de acq. hęre. & Zuchard. hic. nu. 459.
Nam inter ſe titulus & poſſeſſio differunt, vt cla-
riſſimi iuris eſt. Nec huic doctrinæ aduerſatur
797 tex. † c. ſi à ſede. de pręb. in 6. quo permotus du-
bia eſſe Baldi ſententiã ſcripſit hoc loco Deci. &
malè certè, vt etiã animaduertit Zuchardus, quẽ
mox retuli. Sed præter Zuchardũ ego opinor in
eo Decium falli, dũ ait, in d. c. ſi à ſede, quòd ille,
qui poſſidet videtur habere titulum, non obſtan-
te incertitudine. Non enim hoc ſimpliciter ex eo
canone colligitur: ſed hoc, quod ex duobus habẽ-
tibus titulum, is primò habuiſſe præſumitur, qui
etiam primus poſſeſſionẽ adeptus eſt. atq; ita il-
la poſſeſſio ſolùm præſumi facit qualitatem prio-
ritatis; præſuppoſita ſcilicèt tituli ſubſtantia. Nam
duæ collationes ibi factæ fuerant, vna à Pontifice,
altera ab ordinario, & non conſtabat quæ prior
eſſet: diffinitur ibi illum pręferri qui in poſſeſſio-
nẽ eſt. titulus ergo ibi adfuit, & poſſeſſio ſolam
prioritatem conceſſionis arguit. Nec eſt verum
quod ait Decius in caſu d. cap. ſi à ſede, illum eſſe
potiorem ratione tituli: quia aliàs ex ſola poſſeſ-
ſione nullum ius is conſequi potuiſſet in benefi-
cio, cùm ex ſola poſſeſſione ius non acquiratur in
beneficijs eccleſiaſticis. capitu. olim ex literis, de
reſcriptis. Non inquam verum hoc eſt: quia di-
cimus in caſu. dicto capit. ſi à ſede, illum poſſeſ-
ſorem adeptum fuiſſe poſſeſſionem ex collatio-
nis titulo; deinde exortam fuiſſe controuerſiã in-
ter eum, & alterũ, qui pariter ab alio collatore ti-
tulum habuit: & hunc poſſeſſorem præferri ĩ tit.
qui ob poſſeſſionẽ, anterior præſumitur: nõ ergo
is poſſeſſor, ex ſola poſſeſſione, titulũ obtinuiſſe
dicimus: ſed ex titulo poſſeſſionẽ, & ex poſſeſſio-
ne qualitatẽ prioritatis tituli luferri, atq; pſumi.
798 QVAERO nonageſimo ſextò, an † lata
ſententia ſuper hac miſſione in poſſeſſionem

M 2 certæ

certæ partis bonorum exiſtentiũ in uno loco pręiodicium adferat bonis alio in loco exiſtentibus? Zuchardus hic, nu. 309. verſ. ſecũdò cõſidera, poſt Baldũ hic, docuit præiudiciũ nõ adferre. Ea ratione, quòd res inter alios acta alijs oõ nocet. l. vnica. C. res inter alios acta. Accedit quòd quemad-
799 modum † vniuſcuiuſq; rei à defuncto poſſeſſæ apprehẽdi poſſeſſio debet, vt poſt Alex. conſi. 70. ad finem. lib. 6. reſpondit Neuiz. cõſi. 80. ou. 31. & ſcribunt omnes in l. 3. in princi. ff. de acq. poſ. & larè explicant Myſinge. cẽturia. 3. decis. 39. Natta conſ. 429. lib. 2. ita etiam ferri ſententia debet de mittẽdo in poſſeſſionẽ ſingularum rerum. Scribit tamẽ Iacobinus à ſancto Georgio hic in fine, poſt Cynũ Fulgoſiom, & Alexã. quod miſſus in poſſeſſionem vnius partis bonorum, poteſt petere, ſe io ea confirmari, & in reſiduo de nouo mitti. Vandus lib. 1. quęſtio. cap. 33. Sapia. l. vnica. num. 5. C. quando oon peten. part.

800 QVAERO nonageſimo ſeptimò, an † iodex qni pronunciauit ſcriptum hæredem eſſe mittẽdum in poſſeſſionem, poſſit poſſeſſorem reum cõuentum condemnare ad reſtitutionem fructuũ, quos percepit poſt mortẽ teſtatoris? Et non poſſe affirmarunt Spec. in tit. de teſta. §. ſequitur. nu. 38. verſic. ſed nunquid acceſſiones. Albericus hic nom. 19. Alex. conſi. 184. nu. 9. lib. 5. & clarius Iacobinus à ſancto Georgio hic in fine. Ea ratiooe vſi ſuot, quòd hæres iſte poſtulat ſe mitti in poſſeſſiooem bonorum, quæ fuerunt teſtatoris tempore eius mortis, ut iam ſuo loco diximus. ſed hi froctus non erant teſtatoris tempore ſuæ mortis, nõ ergo in eorum poſſeſſionem mitti poteſt ſcriptus hæres. Hnic tamen alio remedio ſuccur-
801 ſum erit, nempè † petitione hæreditatis. qua deinde ſructus poſt mortem teſtatoris perceptos conſequi poterit, inxta. l. item veniunt. §. non ſolũ. ff. de peot. hæred. & l. ſi poſt motam. §. fructibus. C. eo. atque ita intelligi poteſt quod ſcriptum reliqoit pract. Papien. in forma libelli pro hærede ex teſtamento, in glo. vlt. in fine, dum ſcripſit, hæredem ſcriptum conſequi etiam fructus. intelligitur alio remedio quàm ex hac cooſtitutione.

802 QVAERO nonageſimo octauò, an † ſentẽtia lata in hoc remedio, ſit diffinitiua, vel interlocutoria? Duo caſus diſtingui ſolent. Primus eſt, cùm ſine contradictore prononciatur, hæredem eſſe mittendum io poſſeſſionem. Hoc caſu ſentẽtia dicitur interlocutoria: ita Cynus hic colum. 2. Baldos. nu. 22. pract. Papien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex teſtamento, in verbo, per veſtrá diffinitiuam. Socinus in l. qui agnitis. nu. 13. ff. de condi. & demon. Atque ita hoc ĩ caſu loqui intelligo Alex. in l. qood iuſſit. nu. 7. de re iud. & Iaſ. in l. inbere caoere. no. 19. de iuriſd. omn. iudic. qni ſimpliciter ſcribont, haoc ſententiam eſſe interlocutoriam. Quam ſanè opiniooem probát ex tex. cap. vlt. de elect. in 6. qoo loci ſententia ſine cauſæ cognitione lata, vt hoc in caſu, ioterlocotoria appellatur. Ita etiam reſpondit Craue. conſi.
803 273. col. 4. q illa dicitur † interlocutoria, quæ ſine ſolennitate profertur; quam opinionem probaui in tract. De retioenda poſſeſſione, Remedio vltimo q. 16. Secundò ea ratiooe addocuntur, q
804 † ſententia diffinitiua, quæ finem controuerſiæ imponit. l. qui reſtituere, vbi Iaſ. in primo ootab. de re iud. ſed, vbi non comparet cõtradictor, nulla datur controuerſia, ergo diffinitiua dici non poteſt. Tertiò confert, quod miſſio hæc in poſſeſſionem reuocatur, comparente cootradictore: vt habetur hic in texto, verſicu. ſi autem, ergo eſt ioterlocutoria. imò nec vim diffinitiuæ habet: quia tuoc reuocari non poſſit, iuxta. l. quod iuſſit, de re iudic. ita docuit Zuchardus hic in fine. Quartò huc pertinet, quòd ſententia, qua pro-
805 onnciatur, quid † exequendum, eſt interlocutoria: ita multi à me relati in tracta. De recuperan. poſſeſſio. Remedio ſexto, nume. 85. vbi & alia, quæ è re hac ſunt, recenſui. An ab hac interlocutoria appellare liceat dicemus ioſrà. ex ſequenti.

Secundus eſt caſus, cùm contradictor comparet, tonc ſententia in ea partium contentione atque controuerſia lata, diffinitioa dicitur: ſi quidem de cauſa cognoſcitur, & libellus datur,
806 ergo eſt † diffinitiua. dicto cap. vltim. de elect. io 6. & finis imponitur controuerſiæ, ergo diffinitiua. d. l. qui reſtituere. de re iudic. An ab hac ſententia appellare liceat, dicemus infrà quæſtio. 100.

807 QVAERO nonageſimo oonò, an † ab interlocutoria lata in hoc iudicio appellare liceat? Et licere in ſpecie affirmauit Zuchardus hic nu. 436. ea ratione adductus, quòd & ſi ĩ iudicijs verè poſſeſſorijs, alijsque ſimilibus caſibus non re-
808 cipiatur appellatio quò ad cauſæ † merita & ſubſtãoã, nihilominus recipitur ab inordinato proceſſu: ita docuit Baldus in cap. ex conqueſtione. nu. 1. de reſtit. ſpolia. Iaſ. ĩ l. 1. nu. 5. verſ. limita ſecundò, C. de bo. poſſ. ſecun. tab. & ibi Dec. nume. 6. verſ. quintò, & ab inordinato. idẽ Dec. hic. nu. 47. verſ. ſed poſſet. Catelianus Cotta in memora. in verbo, appellari. Didacus libro Pract. quæſtio. cap. 23. nu. 8. verſic. cæterùm licet. Natta. cõſ. 121. ou. quarto. lib. primo. & Ioſeph. Ludo. decis. 39. nu. 8. Hinc reſpõdit Angelus cõſ. 46. Statuto ciui-
809 tatis Florẽtiæ, ad finẽ, quod licèt à † ſentẽtia, qua quis mittitur in poſſeſſionẽ ex diſpoſitione ſtatuti nõ poſſit appellari, attamen poteſt ab interlocutoria in ea cauſa lata. Angelum ſecutus eſt Petrus Duenas in regula 44. fallent. 3. idem docuit. Bal. in l. ſi ex cauſa. §. nunc vidẽdom. & ibi Alber. ff. de minor. poſt Gulielmũ Cuneum, quòd pro-
810 hibita appellatione † à ſententia, intelligitur à diffinitiua, non autem ab interlocutoria. Huc pertinet qoòd ſcribunt Archidiac. Ioan. Andr. & Geminia. in cap. inquiſitionis. de hæret. in 6. dum
811 affirmant, quòd licèt † hæreticus prohibeatur appellare, intelligitor qoò ad diffinitiuam, nõ aotem quò ad interlocutoriam. Confert in ſimili. quod docuit Bal. in l. cum proponas. in fine. C.
812 de reb. cred. ſi in aliqua cauſa prohibetur † fieri compromiſſum, intelligitur quò ad cauſam principalem, non autem qoò ad articulum emergeotem. Et idem quod Baldus affirmarunt.

alij

alij, quos retulit Soc. Sen. conſ. 300. colum. tertia.
verſ. circa tertiam. lib. ſecundo. Cæterùm multis
dubia admodum redditur hæc declaratio. Primò
813 quòd ita ab † interlocutoria prohibetur appel-
latio ac à diffinitiua, cùm eadem adeſt prohibitio
nis ratio in interlocutoria, quæ in diffinitiua. ita
Benedictus a Plumbino in l. etiam. §. abſens. ff. de
manumiſſ. vind. quem permulti, quos infrà refe-
ram, ſecuti ſunt. Atqui hic eadem adeſt ratio in
interlocutoria, quæ in diffinitiua. ſi quidem il-
la miſſio in poſſeſſionem, quæ celeritatem re-
quirit, ita per hanc appellationem impeditur, ac
per illam à diffinitiua. Secundò non parum vr-
get doctrina Decij in capit. paſtoralis. nume. 4.
verſic. ſed conſiderandum eſt, de appell qui ſcri-
814 bit, quòd † tunc diſpoſitio prohibens appella-
tionem, non prohibet ab interlocutoria, cùm ſim-
pliciter de ſententia loquitur; vt ſi dicat, quòd à
lata ſententia in cauſa alimentorum, vel ſimili
non liceat appellare. nam tunc appellatione ſen-
tentiæ intelligitur de diffinitiua, vt de potentio-
ri: tum etiam quia minus læditur ius commu-
ne, quo in dubio admittitur appellatio, vt potè
quæ defenſionem continet. At ſecus eſt (inquit
Decius) cum diſpoſitio abſolutè & ſimpliciter
prohibet tali in cauſa appellari: tunc (ait ille) di-
citur prohibita appellatio, etiam ab interlocuto-
ria. & ante Decium idem apertè docuit Francus
in c. interpoſita. §. ille de appell. quem ſecutus eſt
Felinus in capitu. cauſam quæ, ad finē de reſcrip.
& ſimilem cōſiderationem in ſtatuto prohiben-
te compromiſſum facit Socinus Sen. conſi. 300.
colum. 3. ad finem. lib. 2. Sed iura quæ in hoc re-
medio prohibent appellare ſimpliciter & abſolu-
tè, nulla facta mentione ſententiæ prohibent,
vt l. vltim. ff. de appell. recip. & l. quiſquis. C. quo.
appell. non recip. Ergo nec ab interlocutoria reci-
pienda erit appellatio. Accedit quod ſcribit Re-
buffus in commentarijs ad Regias conſtit. Galliæ,
tomo tertio. titu. de appellationibus, in præfatio-
ne, nume. decimotertiò. non videri verum, quòd
prohibita appellatione intelligatur ſolùm à diſ-
finitiua. rationem tamen, qua ille motus eſt, non
magni facio. Tertiò non mediocriter ad rem
815 confert, quòd eadem eſſe ſolet † natura quæ-
ſtionis incidentis atq; emergentis in cauſa prin-
cipali, quæ eſt ipſius cauſæ principalis. clemen.
diſpendioſam. de iudic. & ſcribunt Bartol. in l.
ſolet, nume. octauo. ff. de alim. & ciba. lega. Ia-
ſon. in l. ſecunda. nume. 6. ſuprà hoc titu. de edi-
cto diui Adr. tollen. Decius in d. c. paſtoralis. nu-
me. 4. in fine. de appell. & ſcripſi alia plura in
tract. De arbitr. iudicum lib. 1. q. 45. nume. 9. 10.
& pulchrè ſcribit ad rem hanc ferè Soci. Sen. d.
conſi. 300. col. 3. lib. 2. Cùm ergo in cauſa princi-
pali, atque ita à diffinitiua appellare non liceat,
non etiam ab incidentibus. Quartò huc ſpectat
816 illa notabilis etſi vulgaris regula, cùm † quid
prohibetur, etiam prohibitum cenſetur per quod
ad illud peruenitur. l. oratio. ff. de ſponſa. Cū ita-
que à diffinitiua appellare non liceat. ergo nec
ab interlocutoria, per quam ad diffinitiuam per-
uenire ſolemus. Ita in ſpecie hac ratione docuit
Bal. in l. vnica. nu. 4. C. ſi de mom. poſſeſſ. fuer. ap-
pel. quo loci reijcit opinionem illā Gulielmi Cu-
nei in l. ſi ex cauſa. §. nunc videndum. ff. de minoo.
quam ſuprà dixi ab eodem Baldo ſibi parum con-
ſtanti, ibi probari. Nec hic repugnat, quod do-
cuit idem Bal. in l. 2. nu. 18. C. de epiſc. aud. & in l.
poſt ſententiam, nu. 4. verſ. pone ergo. C. de ſent.
& interlocu. om. iud. Aufrerius in add. ad Capell.
Tolo ſ. q. vlt. nu. 3. Corneus cōſi. 35. nu. 1. lib. 1. &
doctiſſimus Grauatius in annot. ad Veſtrium lib.
817 3. cap. 10. nume. 6. dum ſcribunt, quòd † appel-
lari poteſt ab ea interlocutoria, qua pronuntia-
tum fuit, teſtes non eſſe recipiendos, vel infames
recipiendos eſſe. Ea ratione vſus eſt Baldus, quia
per diffinitiuam reparari non poterit detrimen-
tum, ſi quod ex ea adferatur. & idem ſenſit An-
gelus. d. conſi. 46. ad finem quos ſecutus eſt Oſa-
ſcus d. deciſ. 25. nume. 14. verſic. contrariam &
nouiſſime Ioſeph. Ludo. decis. 38. nu. 7. Nō inquā
hoc aduerſatur, quia dicere poſſumus non proce-
dere hoc in caſu, vbi eadem adeſt ratio prohiben-
di appellationē ab interlocutoria, quæ eſt prohi-
bendi à diffinitiua. Et licèt reparari non poſſit
damnum per diffinitiuam poſſeſſorij, poterit ta-
men reparari per iudiciū petitorium, quod mo-
ueri ab eo poteſt. idque ſufficere egregiè in hac
ſpecie noſtra reſpondit Caſtren. conſ. 39. Quod à
ſententia lata. lib. 1. inquit Caſtren. ex mente Bar.
hic col. vlt. verſ. quandoq; tempore primi iuſtus,
818 quòd ſi quis compareat † tanquam legitimus cō-
tradictor, vt impediat miſſionē à ſcripto hoc hæ-
rede petitam, & iudex pronunciet, eum non eſſe
legitimum contradictorem, non poteſt ille ab ea
interlocutoria appellare: quia licèt non poſſit re-
parari damnum per diffinitiuā poſſeſſorij, poteſt
tamen per iudicium petitorij. ſi enim damnum,
quod infertur per interlocutoriam, non poſſet
etiam per iudicium petitorium reparari, tunc
poſſet ſine probabili dubitatione recipi hæc appel
latio, vt de his ſimilibus dicemus infrà quæſtio-
ne proxima, declaratione quinta. His declaratur
819 doctrina illa † Archid. & ſequacium in capit.
inquiſitionis. de hæreti. quòd hæreticus appellat
ab interlocutoria, etſi non à diffinitiua; procedit
inquam, cùm nullo alio remedio ſibi prouidere
poteſt, ſecus ſi poteſt.

Extenditur hæc doctrina, vt procedat etiam in
820 † interlocutoria, quæ ſapit & habet naturā diſ-
finitiuæ, vt putà, cùm nullo exiſtēte contradicto-
re pronunciatum fuit, hæredem eſſe mittendum
in poſſeſſionem: ita docuit Zuchardus hic num.
439. ex opinione Baldi in l. vnica. C. ſi de momēt.
poſſeſſ. fuer. appel. ac Angeli in l. vltim. §. penult.
ff. de appella. qui ſcribunt ab interlocutoria lata
in poſſeſſorio non appellari, cum tāgit negotium
principale. Ea eſt ratio, quòd (vt iam diximus)
821 ab † executione non appellatur, niſi modus
in executione excedatur. l. ab executione. C. quo-
rum. appella. non recip. Hæc autem interlocuto-
ria nil aliud quàm executionem continet; non er-
go erit appellandum. Præterea & ſecundò iam c.
Benedicto a Plumbino in l. etiam. §. abſens. ff. de
manumiſſ. vind. diximus, quòd ubi adeſt eadem

ratio prohibendi appellationẽ ab interlocutoria,
quæ eſt à diffinitiua, appellari ab ea interlocuto-
ria non poteſt. At qui hoc in caſu non modò
eadem adeſt ratio, nempè, ne celeris miſſio in
poſſeſſionem remoretur, ſed & maior: quia
ſcilicèt, hic à principio non extitit contradictor,
cui ex lata ſententia dici poſſit præiudicium
factum.

Declaratur primò, vt non procedat relata do-
822 ctrina, † cùm in hoc iudicio lata fuit interlo-
cutoria ſuper iudicis competentia, vel incompe-
tentia: nam hoc in caſu ſentio, appellationem
fore admittendam. ſiquidem non cenſetur reie-
823 cta † appellatio à ſimili interlocutoria, quam-
quam regulariter ab interlocutoria nõ recipiatur.
ita reſpondit Angelus conſi. 195. Domina Guiel-
mina. idem docuit Bal. in l. 2, num. 13. C. de epiſ.
aud. ex textu in authen. habita. C. ne filius pro pa-
tre. & cap. ſignificantibus. de off. delega. idem tra-
dunt Decius conſ. 49. colum. 2. verſi. tertiò facit,
Guido Papæ. q. 10. Iaſ. in l. quod iuſſit. nu. 25. de
re iud. Ruin. conſi. 1. num. 4. lib. 4. Curt. Iun. con-
ſi. 124. num. 13. Myſingerius in ſuis obſerua. cen-
turia. 3. obſerua. 35. & idem cenſuit bene erudi-
tus Grauatius in annota. ad Veſtrium lib. 3. c. 10.
nume. 6. Ea ratio, quòd iuriſdictionis defectus
& impedimẽtũ cætera omnia excedit. ita copioſè
ſcribit Vantius in tract. de nullitatibus, tit. de nul-
litate ſententiæ ex defectu iuriſdictionis ordin.
num. 1. 2. & præter eum Ant. Corſetus in ſuo ſin-
gul. in verbo, ſtatutum, incipit, ſtatuto cauetur.
Decius conſi. 8. nu. 6. conſi. 38. nu. 7. Marſil. ſing.
10. & Pariſius conſi. 45. nume. 28. lib. 1. & conſi.
24. nume. 102. lib. 2.

Declaratur ſecundò, vt non procedat eo caſu,
824 quo † iudex per ſuam interlocutoriam pronũ-
ciaret, procuratorem legitimum, non eſſe procu-
ratorẽ: vel principalem nõ habere legitimã perſo-
nam ſtandi in iudicio: nam à ſimili interlocuto-
ria licere appellare docuit Baldus in l. 2. num. 14.
C. de epiſc. aud. Huc pertinet quod reſpondit Si-
825 gnorolus cõſ. 14. nu. 5. dum ait, † appellari poſ-
ſe ab ea interlocutoria, qua pronunciatum fuit,
aliquem eſſe, vel non eſſe tutorem. arg. auth. habi-
ta. C. ne filius pro patre. Et eam eſſe rationem Bal.
& Signorolus ſentiunt, quòd ſecum executio-
nem trahit, nec alia diffinitiua ſperatur. Ita etiam
ſolere concedi appellare ab interlocutoria lata
ſuper legitimatione perſonarum, ſcribunt Petrus
Duehas in regula 52. fallen. 1. & Nicolaus Anto-
nius Grauatius loco paulò ante citato.

826 QVAERO centeſimò, an à lata † ſenten-
tia diffinitiua in hoc remedio appellare liceat?
Diſtinguendi hic ſunt duo caſus. Vnus eſt, cùm
lata eſt ſententia ad fauorem hæredis ſcripti, qui
petijt, ſe mitti in poſſeſſionem ex hoc edicto,
contra reum conuentum. Alter eſt, cùm iudi-
catum fuit contra actorem, reo abſoluto. De
primo non leui diligentia videamus. Recepta
† omnium † opinio eſt, reum conuentum appella-
re non poſſe à ſententia contra ſe lata, qua pro-
nũciatum fuit, hunc hæredem in teſtamento ſcri-
ptum mittendum eſſe in poſſeſſionem bonorum
teſtatoris defuncti. Hanc probauit hic gloſſa in
verbo, miſſus, quam ſecuti ſunt Bartolus, Baldus,
Caſtreolis, Salic. Alexander, Iaſon, Decius, Cur-
tius iunior, & Sebaſtianus Sapia, quos recenſent
Zuchardus hic, nu. 435. & alios perplures enu-
merat Tiraquellus in tractatu le mort à ſaiſit le
vif, parte ſexta, declaratione ſexta. nu. 2.

Quibus addo Guid. Papæ. quæſt. 132. colum.
vltima. Beroium quæſt. 44. Didacum libro pract.
quæſtion. cap. vigeſimotertiò. nume. 8. verſic. ter-
tia concluſio. & Oſaſcum Præſidem virum con-
ſultiſſimum in deciſionibus Pedemon. deciſ. 25.
nu. 9. Quam quidem opinionẽ apertè probant. l.
vlt. ff. de app. recip. & l. quiſquis. C. quo. appel. nõ
recip. Ea eſt ratio, quã iuriſcõſultus & Imperator
cõſiderat, ꝙ teſtatoris voluntas celerẽ executio-
nẽ requirit. Huc ſpectat quod tradit Soc. Iun. cõſi.
827 138. nu. 6. lib. 3. à † pronunciatione de inſtru-
mento exequendo non appellari, cum celeritatẽ
poſtulet. Cæterum eſt hic diligenter animaduer-
tendum, an ꝙ relati Doctores ſcribunt, intelliga-
828 tur, prohibitã eſſe hoc in caſu † appellationem
tam quò ad effectum deuolutiuũ, quàm quò ad
effectum executionis ſentẽtiæ ſuſpenſiuum. Hoc
enim nemo clarè & dilucidè, quòd viderim, de-
clarat. Ego opinor, hanc appellationem non im-
pedire ſententiæ executionem, concedere tamen
deuolutionem cognitionis iuſtitiæ, vel iniuſtitiæ
ad iudicem, ad quem appellatum extitit. Nam ita
in cæteris poſſeſſorijs momentaneis, & quæ ce-
† leritatem deſiderant, recepta magis opinio † eſt,
appellare licere à ſententia lata quò ad effectum
deuolutiuũ, & ſic non quò ad ſuſpenſiuũ: ita Bar-
to. in l. 2. nu. 9. ff. de appel. recip. dum ſcribit, ꝙ la-
ta ſentẽtia in poſſeſſorio, & appellatione interpo
ſita, fit executio ſentẽtiæ: deinde iudex ad quem
cognoſcit de iuſtitia, vel iniuſtitia. Bartolum cre-
brius ſecuti ſunt Doctores, vt retuli in tractat. De
recuperãda poſſeſſ. Remedio nono, num. 312. &
hanc ipſam traditionẽ eſt ſequutus nouiſſimè Io-
829 ſeph. Ludo. deciſ. 20. nu. 16. idẽ † obſeruatur in
ſentẽtia, quæ fertur ſuper dote ab vxore vel viro
petita; ita & quæ de alimẽtis in futurum præſtan-
dis: nã & his caſibus appellatio recipitur quò ad
effectũ deuolutiuum, nõ autem quò ad ſuſpenſi-
uum. ita egregiè ſcribũt Baldus Nouellus in tract.
de dote. parte. 9. priuil. 7. & Oſaſcus. d. deciſ. 25.
nu. 20. ſi ergo ita in his poſſeſſorijs obſeruari ſo-
let, idem eſt dicendum in hoc noſtro: in quo ea-
dem celeritas deſideratur. d. l. ſecũda. & d. l. quiſ-
quis. quæ quidẽ iura ſolùm ſentiunt, appellatio-
nẽ reijciendam fore, ne executio latæ ſententiæ re-
830 tardetur. Hoc in ſimili quoq; ſolet obſeruari † in
precibus Principi oblatis aduerſus ſentẽtiam: nã
tunc prius exequenda eſt ſententia. deinde de iu-
ſtitia, vel iniuſtitia ipſius ſententiæ cognoſcitur.
authent. quæ ſupplicatio. C. de precibus. imper. of-
831 fer. Ita etiam in † reſtitutione in integrum di-
cimus. capitu. ſuſcitata, de reſtitutio. in integr.
832 Ita in † ſententia excommunicationis. cap. licet,
de ſenten. excom. in 6. & de his Affl. Aus deciſ.
369. nume. 3. in fine. Eſt ergo idem hoc noſtro
in caſu dicendum, appellationẽ hic eſſe prohibi-
tam

tam quò ad affectum ſuſpēſiuum executionis ſen
tentiæ; permiſſam uerò quò ad deuolutiuum. Fa-
cta ergo miſſione in poſſeſſionē hæredis ſcripti,
iudex ad quem fuit appellatum, cognoſcet, an re-
ctè uel minus iudicatum fuerit.

3 Extenditur hæc iuris ſententia, ut procedat etiā
833 cùm † ſtatutum ſimpliciter permittit ſemel ap-
pellari poſſe in cauſis poſſeſſonis, quemadmodū
cautum eſt ſtatuto Bononienſi, nec non & Papiē-
ſi. 4. in ciuilibus. ſub rub. De modo & forma pro-
cedendi in cauſis ſummariis. Nam & hoc caſu ap
pellare non licere reſpondit Beroius. q. 44. Ea ra-
834 tione permotus eſt Beroius, quòd † ſpecialis ad-
modum eſt prohibitio hæc nō appellandi in hoc
remedio d. l. quiſquis. C. quo. appel. non recip. &
in ſpecie Bald. conſi. 102. Pronunciatum fuit lib.
4. Quæ ſanè ſpecialis prohibitio ſublata non cen-
ſetur a generali illa permiſſione & cōceſſione ap-
pellandi. Nam ſpecialis eſſe debet mēno eorum,
quæ ſunt notatu digna. l. item apud Labeonem. §.
hoc edictum. ff. de iniuriis. Cæterùm dubitationis
eſt, an hæc appellatio operetur tam effectum ſu-
ſpenſiuum quàm deuolutiuum, uel deuolutiuū
tantùm. Et utrunque operari in ſpecie affirmarūt
Gratus conſi. vlti. nu. 16. 17. 18. lib. 2. & Beroius
835 q. 91. ita interpretantes † ſtatutum iam relatum
Bononiæ. Atque ita etiam poſſet declarari rela-
836 tum ſtatutum Papiæ 4. in ciuilibus. † Ego tamē
(vt ingenuè dicam, quòd hac de re ſentio: de his
enim iudicium ferre liberum unicuiq; eſſe ſcio)
ſemper de ueritate huius doctrinæ dubitaui: cre-
didiq; operari ſolùm effectum deuolutiuum.
838 Eſt enim (quantum iudicare poſſum) hoc † ſta
tutum editum ad declarationem opinionū, quæ
maximè controuerſæ ſunt apud Doctores (quod
& in Gallia ob id factum eſſe ſcribit Rebuffus in
commentariis ad Regias conſt. tomo primo, titu.
De ſententiis executoriis, art. 5. gloſſ. 3. num. 2. 3.
an à ſententia lata in poſſeſſorio liceat appella-
re, uel non. Quam ſanè controuerſiam retuli
in eo Tractatu De recuperanda poſſeſſione, Re-
medió nono, quæſt. 49. Hoc itaque ſtatutum ſta-
tuit, ſemel appellari poſſe: ſufficit ergo ſi operetur
tur hunc effectum deuolutionis. Accedit tex. in
839 † cap. Paſtoralis. §. præterea. de off. deleg. eo lo-
ci ſtatuit Cœleſtinus III. quòd quando appella-
tio aliquo in caſu iure communi permiſſa non
eſt, & illa & admittitur principis reſcripto, non
operatur effectum ſuſpenſiuum, niſi ex certa
ſcientia reſcripſerit Pontifex, eam executionem
quoque fore ſuſpendendam. Atque ita conſti-
tutionem illam intellexerunt ibi Abbas. & idem
in cap. Paſtoralis, nume. 9. de appella. & Didacus
libro Pract. quæſt. cap. 23. nume. 7. à reſcripto au-
tem ad ſtatutum licere argumentari certum eſt,
cùm in utroque ſtricta interpretatio tantùm re-
cipiatur. Accedit auctoritas non parui ponderis
Guidonis Papæ. q. 37. Si appelletur. qui ſcribit in
Gallia ex ſtatuto, ſi quis per literas, &c. eſſe per-
miſſam appellationem in iudicio poſſeſſionis re-
integratorio, & tamen fuiſſe uſu receptum, ap-
pellationem illam ſolùm operari effectum deuo-
lutiuum. Illum ſecutus eſt Petrus Rebuffus ī cō-
mentarijs ad Regias conſtitutiones Galliç, tomo
primo, titu. De ſententijs executorijs, articul. 5.
glo. 3. nume. 4. Accedit etiam, quòd in caſu hu-
ius remedijs ſtatuta hæc non habent locum, vt
ipſemet Bero. d. q. 44. ſcribit, quia ſpecialis nimis
eſt appellationis à ſententia in hoc iudicio lata
prohibitio. Hinc uidemus, quòd & iure Pontifi-
cio appellatio hoc in caſu non operatur effectum
ſuſpenſiuum, (vt mox ſubijciam) cum tamen id
in cçteris efficiat. Quibus facili negotio, ſi quis
aduertit, diluuntur argumentationes illæ Grati
& Beroij. Nam, dum inquit Gratus, ſtatutum
aliquid operari debere: conſtat ſatis operari, ex
quo declarat controuerſas opiniones. Et dum
ſubijcit Gratus d. conſ. vlt. nume. 17. quòd appel-
latio, vbi permiſſa eſt, ſui natura operatur effe-
ctum ſuſpenſiuum; ita cùm à ſtatuto eſt conceſ-
ſa dicendum eſt, ne contra ſuam naturam opere-
tur. Retorquetur, naturam appellationis in poſ-
ſeſſorio eſſe operari effectum deuolutiuum tan-
tùm; ergo idem dicendum, cum in poſſeſſorio
ſtatutum vult poſſe appellari. Accedit, quòd ſi
ius commune vult aliquo in caſu ex aliqua cau-
ſa appellari poſſe à ſententia lata in poſſeſſorio,
operatur appellatio illa effectum ſuſpenſiuum
ratione illius nouæ cauſæ, (ut infrà ſuo loco dice-
mus;) ob id diuerſum eſt, cùm ſimpliciter ſtatutū
appellari concedit. Non etiam repugnat, quod
ſcribit Gratus ibidem, num. 35. verſi. ſeptimò ne-
gari, &c. caſus multos in iure communi eſſe, qui-
bus permiſſa eſt appellatio quò ad vtrumq; effe-
ctum: quos caſus complecti videtur vnà cū his,
quibus nō eſt permiſſa appellatio quò ad effectū
ſuſpēſiuū: omnes ergo æqualiter determinat, iux-
ta regulam l. iā hoc iure, de vulga. & pup. ſubſti.
Nō inquam hoc repugnat, ſiquidem dum ius cō-
mune aliquibus in caſibus permittit etiam ī cau-
ſis his poſſeſſorijs appellare quò ad vtrumq; effe-
ctum, id contingit ob iuſtam aliquā & extrinſe-
cam cauſam: vt puta, qui damnū reparari nō po-
reſt in petitorio, vel aliā ob ſimilem: id quod nō
eſt in ſtatuto ſimpliciter permittente. Et ideo ſta-
tutum relatum ad ius commune, vt illius decla-
ratorium, operatur idem quod ius commune, nē-
pè ī ſimplici poſſeſſorio ſolum effectum deuolu-
tiuum, in poſſeſſorio extāte cauſa legitima vtrum
que. atq; ita ceſſat regula. l. iam hoc iure de vulg.
quç nō procedit vbi adeſt diuerſa ratio, vt ibi ſcri-
bit Iaſ. num. 11. verſi. ſecundò iſte. & Decius con-
ſil. 394. num. 3. Quod deinde ait Gratus d. conſi.
vlt. num. 26. fauorabile eſſe admittere appellatio-
nē iuxta glo. l. qui reſtituere, de rei vend. Decius
conſi. 34. num. 5. & alibi, verum eſt hoc etiam in
caſu quò ad effectum deuolutiuum, vt ſcilicèt de
iuſtitia vel iniuſtitia ſententiæ cognoſcatur; non
tamen quò ad effectum ſuſpenſiuum, cum fauo-
rabilius ſit exequi teſtatoris volūtatem, vel etiam
ſpoliatum reſtituere: cùm ſit quod is qui ſuccūbit
de iure ſuo in iudicio petitorio experiri poſſit, vel
expectare ſententiam in eodem iudicio poſſeſſo-
rio appellationis, quæ cognitionem deuoluit. Nō
refero cæteras Grati argumentationes, quæ uerè
ex relatis diſſolui poſſunt.

Exten-

Extenditur ſecundò hæc iuris cõcluſio, ut pro-
840 cedat etiam de iure † canonico, quo ſanè iure in cauſis poſſeſſoriis recipitur appellatio quòad effectum deuolutiuum, non autem quò ad ſuſpenſiuum: ita interpretor Baldum in l. unica. num. 6. verſic. ſed de iure canonico. C. ſi de mom. poſſeſſ. fue. appella. Nam Baldus ſemper ferè in ea opinione fuit, quòd appellatio in cauſis poſſeſſoriis nullum pariat effectum nec deuolutiuum, nec ſuſpenſiuum: quemadmodum ſcripſi copiosè in Tract. De recuperan. poſſeſſ. Remedio nono. numer. 322. Hanc ſuam opinionem modò temperat Baldus in d. l. unica. nu. 6. non procedere de iure canonico, quo permiſſum eſt appellari, intelligit Baldus ius canonicum permittere quò ad effectũ deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuũ, quod quidem tunc ſolum operatur cùm adeſt iuſta cauſa: ut puta ſi euidens adeſt iniuſtitia, uel altera ſimilis. Quare ſenſit Baldus etiam iure canonico non licere appellare quò ad effectum ſuſpenſiuum. Hanc eſſe Baldi mentem ex eo conijcitur, dum ſubdit; idem eſſe maximè in poſſeſſorio beneficij, uel iuriſdictionis. Nam in his appellatio operatur utrunque effectum, ob illam cauſam, quia de titulo probandũ eſt. ita ergo cùm iure canonico permittitur appellatio, ſi cauſa adeſt euidens operatur effectum ſuſpenſiuum: non autem cùm ſimpliciter appellatur. Hæc Baldi mens facilius colligitur ex eiuſdem reſponſo Baldi conſi. 141. Præmiſſis uerbis, col. 2. verſi. & ad euidentiam. lib. 1. dũ ſcribit in hæc uerba. Sed de iure canonico appellatur, ſi grauamen eſt manifeſtum, uel notorium, ideſt, per ſe notum. Vnde ſi iudex miſit hæredem in poſſeſſionem ex teſtamento, quod iuris rationibus non ſubſiſtit: & hoc ante ſententiam liquidè eſt probatum & ex actis apparet, poteſt appellari, ut notatur in cap. Romana. §. ſi autem poſt, de appella. in 6. Hæc Baldus. Verè innuit Baldus, regulariter iure canonico non appellari: (intelligo quò ad effectum ſuſpenſiuum: nam de teſtamenti, ſeu ſententiæ executione ſemper agit Baldus) cùm conditionaliter loquatur, cùm ſcilicet grauamen eſt manifeſtum. quod quidem & iure ciuili (ut ſuo loco dicam) permiſſum eſt. Hoc idem ſenſit ipſe Baldus conſi. 202. Pronunciatum fuit. lib. 4. dum in fine illius reſponſi, ita ſcribit. concludẽdum eſt igitur de iuris rigore appellari non poſſe: per communem enim appellantium malitiam legum duntaxat hoc introductũ eſt; ſed de æquitate canonica ex euidenti & iuſta cauſa, quæ ex actitatis appareat, appellari poteſt. Hoc tenet Ioan. And. in cap. paſtoralis, in nota. Hactenus Bald. cuius uerba aperta & clara adeò ſunt, ut nullam interpretationem requirãt. Quinimò, ita Baldum in duobus his reſponſis ſcripſiſſe, ſenſit Didacus libro Pract. quæſtio. cap. 23. nume. 8. uerſic. tertia concluſio. Quocirca eſt dicendum Salicetum in d. l. unica. col. 3. uerſic. quæro ſecundò. C. ſi de mom. poſſ. fuer. appell. aſſerentem iure canonico appellare licere, ut ſcribit Baldus, modò cauſa inferatur iuſta, ſenſiſſe modò etiam de ea cauſa conſtet. Ita intelligo Zuchardum hic nu. 441. & Tiraquel. in tracta. le mort a ſaiſit, le uiu, parte 6. declara. 6. numero 2. In hac opinione ita ſunt, iure canonico a ſententia lata in hoc remedio non licere appellare quò ad effectum ſuſpenſiuum, ſed bene quò ad deuolutiuum. Vtriuſque caſus ſunt rationes, mea quidem opinione, ſatis urgentes. Nam quòd appellationem permiſerit hoc ius Pontificium, id factum opinor, ne conqueri ualeat condemnatus, quin de ſuo iure cognitum fuerit: noua enim per appellationem cognitio eſt ad iuſtitiæ confirmationem, uel ad iniuſtitiæ atq; iniuriæ propulſionem. Nec interim qui obtinuit iure ſuo fraudatur, cùm in poſſeſſionem mittatur. Qua ſanè ratione adducti Pontifices conſtituerunt huius ſententiæ executionem differendam nõ eſſe. Nam ſi ius ciuile teſtatorum diſpoſitioni multum fauet, multò plus certè fauet ius Pontificium: quandoquidem ſtatuit ius Pontificium, teſtamentum duobus teſtibus adhibitis cum Parocho conditum uim obtinere, cap. cùm eſſes, ubi omnes de teſta. His ſimilia prætereo. Eſt ergo utrique partium conſultum, hæredi, quia ſui teſtatoris uoluntas exequitur, reo conuento, quia de eius iure adhuc cognoſcitur. Hinc
841 intelligimus malè ſenſiſſe † Beroium q. 44. nume. 3. quem ſecutus eſt Petrus Bene intendi, concluſ. 79. nume. 7. in fine qui ſcripſerunt iure canonico non licere appellare in caſu huius remedij non ſolùm quò ad effectum ſuſpẽſiuum, ſed nec etiam quò ad deuolutiuum, ex textu cap. ult. §. ſi quis. 2. q. 6. quæ conſtitutio illa eſt Gratia: Valent, & Theodos. Imppp. in d. l. quiſquis. C. quor. appella. non recip. quam canonizatam ij fuiſſe ſcribunt. id quod in ſpecie hac reſpondens dixit Baldus d. conſi. 102. lib. 4. Errant uerè Beroius & Bene intendi, rationibus iam ſupra perpenſis. Quibus nec ipſi ſatisfaciunt, nec Ioſeph Ludo. deciſ. 20. num. 20. qui cum eis ſenſit. Nec aduerſatur is
842 tex. † d. c. ult. §. ſi quis. q̃nquidem illa cõſtitutio fuit ſolùm a Gratiano ad ſuæ aſſertionis cõfirmationem relata, atque ita inter canones inſerta, nõ tamen ab aliquo Pontifice canonizata: non ergo canonis auctoritatem habet, ita declarat ex aliorũ ſententia Ripa in cap. 1. numero 80. de reſcriptis,
843 qui ſcribit, tunc leges † Cæſarum in eo decretorum libro relatas cenſeri canonizatas; cùm in ipſomet canone ab aliquo Pontifice edito incorporatæ atq; inſertæ fuerunt. atq; ita ſcribit ſenſiſſe gl. in cap. in primis 2. q. 1. & alibi. idem nouiſſimè, poſt multos ſcribit Sebaſtianus Medices in non contemnendis commentarijs, De legibus, & ſtatutis, parte prima q. 3. num. 19. Et in ſpecie noſtra ita declarat d. §. ſi quis. Feder. de Senis. conſil. 76. Domino auditori. Sed eſto, quòd canonizata ſit illa conſtitutio, non tamen dicendum eſt immutatam eſſe illius diſpoſitionem, quę eſt ut ſententiæ executio non differatur; nõ autem quin cognitio cauſæ appellationis deuoluatur, ut iam diximus. Hæc extenſio non procedit, cùm iuſta &
844 apparẽs † cauſa appellationis extat, ut puta manifeſta iniuſtitia: tunc appellatio utrunque effectum deuolutiuum ſcilicet, & ſuſpenſiuum operatur, ut Bal. d. cõſi. 141. lib. 1. & conſi. 202. lib. 4. & Didacus loco iam citato.

Decla.

Declaratur primò, ut non procedat relata con
845 cluſio † quòd ad tertium, qui citatus non fuit:
nam is appellare poterit: ita Zuchardus hic nu.
446. Ea ratione mouetur, quòd iura illa, quæ ap-
846 pellationem † non admittunt aliqua in cauſa,
intelliguntur reſpectu illius, cum quo lis tractata
eſt, non autem reſpectu tertij: ita Bar. in l. 1. §. in-
terdum, num. 4. ff. a quib. appel. nõ licet: copioſè
Felinus in cap. ſuper eo, de off. deleg. & refert hic
Zuchardus. His addo Francum in cap. paſtoralis.
q. 7. de appella. Anto. Corſetum in ſingulari in
uerbo, clauſula, il j. & in uerbo, appellatio, il j. Vã-
tium in tract. de nullitatibus, ut quis poſſit dice-
re de nullitate. nu. 15. Didacum libro Pract. quæ-
ſtio. cap. 15. num. 4. ver. Quartò ſi ad cauſam. qui-
bus accedit Alex. conſi. 84. nume. 7. lib. 3. qui re-
ſpondit idem eſſe, ſi princeps ſuo reſcripto
847 † cum clauſula, de plenitudine poteſtatis, reij-
ceret appellationem: non enim quò ad tertium
reiecta intelligitur. Huc ſpectat, quòd ſi ſtatuto
848 tributa eſt parata executio † inſtrumento (ut
appellant) guarentigiato, non intelligitur habere
eam uim contra tertium: ita Baldus in l. 1. C. com
mu. de lega. Alex. in l. 1. §. ſi hæres. ff. ad Trebellia.
Decius conſi. 198. num. 5. & Ruinus conſi. 209.
849 nume. 11. lib. 1. Quibus declaratur † ſtatutum
Papiæ 6. in ciuilibus, ſub Rubr. de executione in-
ſtrumenti. His ſimilia recenſet Alexan. conſi. 83.
ad finem lib. 3. Illud obſeruandum eſt in hac de-
claratione prima, hanc ſcilicet appellationem
operari effectum etiam ſuſpenſiuum, cap. cùm ſu
per. de offic. delega. & ibi Bald. nume. 2. quem ita
loqui intelligo.

Declaratur ſecundò, ut non procedat relata
850 † concluſio, quando hæc ſententia eſſet euidẽ-
ter iniuſta: nã tunc appellare licet: ita docuit Zu-
chardus hic num. 447. poſt Alex. conſi. 91. num.
3. lib. 6. qui multis ſimilibus comprobat. Idem
Alex. conſi. 77. col. pen. & ult. lib. 2. qui reſpõdit,
851 his caſibus licere appellare, cum † appellãdi ra-
tio eſt in promptu, ut quia ex actis conſtat de ini-
quitate, idem affirmarunt Calcanens conſ. 83. nu-
me. 1. Natta conſi. 51. num. 21. & conſ. 172. nu.
4. lib. 1. doctiſſimi Præſes. Oſaſcus deciſ. 25. nu-
me. 13. qui alios recenſet. & Ioſeph Ludouic. de-
ciſ. 39. nu. 9. His addo in ſpecie Baldum conſilio
141. Præmiſſis uerbis col. 2. uer. unde ſi iudex, &
col. ult. uerſi. uel quando eſt notoriè, lib. 1. qui in
ſpecie huius noſtri remedij reſpondit. Accedit
852 quòd ſententia † euidenter iniuſta nullitati
æquiparatur: ita ſcribunt omnes in cap. cùm
in iure, de off. deleg. Barb. conſ. 1. col. 1. in fine;
lib. 2. Iaſ. conſi. 21. col. 2. lib. 1. Soc. Sen. conſi.
101. col. pen. lib. 3. Ruinus conſi. 138. nu. 22. lib.
5. Curtius Iun. conſi. 104. num. 5. & Didacus Co-
uar. lib. 1. uaria. reſol. cap. 1. num. 10. qui quidẽ iu
853 ris interpretes affirmant, hanc † ſententiam
nullo tempore, & modo exequendam fore. Quo
circa facile intelligimus appellationem ab ea in-
terpoſitam operari non ſolùm effectum deuolu-
854 tiuum, ſed & † ſuſpenſiuum, quod in ſpecie
ſcripſerunt Baldus in cap. paſtoralis. §. præterea.
nume. 5. de off. delega. Aufrerius in additionibus
ad deciſiones Tholoſanas q. ult. nume. 3. & Oſa-
ſcus deciſ. 25. ad finem. verſi. fallit autem.

Declaratur tertiò, ut non procedat, quãdo hæc
855 † ſententia fuiſſet lata ſine cauſæ cognitione:
nam ab ea appellare licet: ita Alex. hic nume. 28.
verſic. & dico, & Zuchardus. num. 448. qui ſcri-
bit, ſententiam hanc eſſe nullam (ut in ſequenti
quæſtione dicam) cùm autem fertur ſententia
ſine cauſæ cognitione appellari poteſt, cùm iu-
ſta adſit appellandi cauſa, ita docuit Baldus in l.
quiſquis. in princip. C. quor. appell. non recipi.
Capella Tholoſ. q. ult. Iaſ. conſi. 60. nume. 5. lib. 1.
& Oſaſcus d. deciſ. 25. nume. 13. qui & Rebuf-
fum recenſet. Et, (ut dixi) cum in promptu ad-
ſit hæc iuſta cauſa, operatur hæc appellatio
utrunque effectum ex iam relatis ſuprà, & ſen-
ſit Oſaſcus d. deciſio. 25. ad finem uerſic. idem ſi
appellandi.

Declaratur quartò, ut non uendicet ſibi locum
856 hæc doctrina, cùm † is poſſeſſor conuentus aſ-
ſerit, ſe pariter hæredem ſcriptum in teſtamento
ſolenni, atque ita parem titulum oſtendit: tunc a
ſententia contra ſe lata appellare poteſt: ita cen-
ſuit Antonius Nicellus in Tracta. de concordia
gloſſarum, concordia prima, nu. 28. adductus re-
ſponſo Baldi cõſi. 281. lib. 5. in meo codice eſt cõ-
ſil. 141. Præmiſſis uerbis lib. 1. de quo infrà dice-
mus. Idem Baldus hoc aſſeruit in l. vnica, nu. 4.
verſi. quæro nos dicimus, C. ſi de moment. poſ-
ſeſ. fuer. appell. poſt Innocentium, quem Baldus
uerè ſecutus eſt: & ſi Innocentij rationem (ut
mox ſubijciam) improbet. Dicere hoc nolui, quia
is Nicellus præcitato loco intellexit Baldum ab
Innocentio diſcedere. Ea ratione in hanc opi-
nionem adducti uidentur Innocẽtius, Baldus, &
Nicellus, quòd hæc ſententia ſit interlocutoria,
non autem diffinitiua, quæ ſanè interlocutoria in
poſſeſſorio lata appellationem admittit, ut multi
quos in præcedenti quæſtione retuli, ſcribunt.
Verùm, ut ſenſit Baldus in d. l. unica, hæc non eſt
857 interlocutoria, ſed † diffinitiua, cùm totum ne-
gotium poſſeſſorij diffiniat: quemadmodũ rectè
cenſuerunt Baldus in l. poſt ſententiam. num. 5.
C. de ſenten. & interloc. om. iud. & in l. 2. num. 7.
ff. de appella. recip. idem conſi. 338. Præmitten-
dum eſt ad euidentiam col. 1. lib. 5. qui * commu-
nem hanc eſſe teſtatur Bar. in l. quod iuſſit, num.
10. ff. de re iud. Imola in clem. 1. de ſequeſtr. poſ-
ſeſſ. & fruct. & alibi ſæpe. Verior itaque ratio
858 illa eſſe uidetur, quòd quando † ambo, actor
ſcilicet, & reus conuentus parem titulum habere
contendunt, cauſa habere creditur ad mixtum iu
dicium petitorium, id quod ex Baldo conſi. 126.
libr. 5. ſenſit Nicellus loco iam citato nume. 28.
Quod uerum eſſe opinor illis caſibus, quibus iu
dex partium conſenſu ſuper ſolo poſſeſſorio hoc
io caſu procedit: at ſecus, ſi reus vult ſummariũ
proceſſum impediri, & cauſam pleno in iudicio
tractari. Nam iſte contradictor impedire poteſt,
non ſolùm cum licentiam iudex uult concedere
hæredi, ut mittatur in poſſeſſionem (quemadmo-
dum iam dixi ſuprà nume. 565.) ſed etiam impe-
dit ipſam miſſionem, ob iam datam licentiam,

(ut

(ut dixi ſuprà nume. 586.) Hæc declaratio eo etiã
859 caſu procedit, cùm actor, qui ſe hæredem † aſſe-
rit, omiſſo iudicio, ex hac noſtra conſtitutione,
vult mitti in poſſeſſionem, ſeu vult a iudice decla
rari, ſe poſſe continuare poſſeſſionem defuncti,
ex diſpoſitione ſtatuti, quo cautum eſt, quòd poſ
ſeſſio defuncti continuet in hæredem. Nam hoc
in caſu, ex quò ille actor probare debet, ſe eſſe ue
rum hæredem, atq; ita quia cauſa dominij quo-
dammodo admiſcetur, ſi ferri contingat ſenten-
tia contra reum conuentum, is appellare ab ea po
terit. ita reſpondit Baldus d. conſi. 141. Præmiſſis
uerbis col. 3. & conſi. 330. ſtatuto cauetur, col. 1.
860 lib. 1. qui ita declarat † ſtatutum Mediolani, de
continuanda poſſeſſione defuncti in hæredem.
Baldum ſecuti ſunt Corſetus, & Coſta, quos re-
cẽſet, & probat Tiraquellus Tract. le mort a ſaiſit
le vif, parte ſexta, declaratione ſexta, no. 1. Qui-
bus accedunt Nicellus in d. Tract. de concordia
gloſſarum, concordia prima, num. 25. uerſ. moder
ratur, & nume. 70. & ſi corruptè Baldum alleget,
ita quoque uno uerbo cum Baldo ſenſit Franci-
ſcus Sarmeotus in Tracta. de reditibus eccleſiæ,
parte tertia, capit. 2. nume. 27. Verùm eſt hic ani-
861 maduertendum, † Baldum eo in caſu reſpon-
diſſe, in quo probabiliter dubitabatur, an ille R.
qui aſſerebat, ſe ſcriptum hæredem, & pro quo
fuit pronunciatum contra D. eius aduerſarium,
eſſet ſcriptus hæres, uel non. Nam (ut ex facti ſpe
cie, a Baldo relata colligi poteſt d. conſi. 141.) ibi
teſtator in primo teſtamento inſtituit. C. quem fi-
lium ſuum naturalem, & legitimũ eſſe aſſeruit.
Deinde is teſtator in ſecundo teſtamẽto inſtituit.
D. fratrem ſuum, præterito dicto, C. filio ſuo, ſed
ei legatum ſolùm fecit. Et exiſtente in poſſeſſio-
ne bonorum dicti defuncti. C. filio, pro eo fuit
ab uno iudicum iudicatum, & ex parte D. ap-
pellatum ab ea ſententia. Erat ergo probabilis du
bitatio, quorum eſſet hæres ſcriptus. Nam is C.
non uidebatur ſcriptus, ex quo teſtamentum il-
lud primum, in quo hæres fuerat factus, per ſe-
cundum reuocatum uidebatur, & econtra, ſe-
cundum teſtamentum uidebatur nullũ, ob præ-
teritionem illius. C. qui cum ex primo teſtamen
to conſtare uideretur, quòd eſſet filius, in eo
ſecundo teſtamento fuerat præteritus (quòd ue-
rè Baldus in d. conſi. 141. colum. 3. in fin. perpen-
dit) cùm ergo eſſet probabilis dubitatio, quis fo-
ret hæres, neceſſe fuerat ingredi iudicium petito-
rium, atque ita probare, ſe hæredem: quia (ut di-
cebat Baldus) ſtatutum Mediolani non admittit
abuſiuum hæredem, ſed uerum. & abuſiuus ac
fictus eſſet hæres, cùm dubium eſt probabile, an
ita ſit, uel non. Cùm ergo eo in caſu fuiſſet di-
ſputatio petitorij admiſſa, iure a lata ſententia ap
pellari potuit, ut inquit Baldus d. conſi. 141. co-
lum. 3. in fine, & Aufretius in additio. capellæ
Tholoſanæ. quæſtio. vlti. numero 2. verſicu. item
niſi fuerit. Ita enim dicimus & in cæteris poſſeſ-
862 ſoriis, quod ſi † exceptio reſpiciens proprieta-
tem, quæ repellenda erat, fuit admiſſa, eſt ſuper
ea cognoſcendum: quẽadmodum ſcribunt per-
multi, quos retuli in Tract. de recuperanda poſ-
ſeſſione Remedio primo, quæſtio. 15. ubi copioſè
hac de re diſſerui. Hæc ergo appellatio, cum a
ſententia prolata in mixto poſſeſſorio ſit, opera-
bitur effectum ſuſpenſiuum, ut ſentiunt relati
Doctores, & clarè poſt Baldum conſi. 367. lib. 1.
& Iaſ. conſi. 187. lib. 2. cenſuit Oſaſcus deciſ. 25.
colum. ulti. uerſi. item quando lata, & rectè, nam
ceſſat hic illa cauſa celeritatis, quæ iudicio poſſeſ
ſorio tributa eſt.

Declaratur quintò, ut non procedat relata
863 † concluſio, quando ex lata ſententia in hoc iu-
dicio poſſeſſorio damnum adfertur irreparabile
per ſententiam ferendam in petitorio. Et quam-
quam in ſpecie non reperiam, qui hoc ſcribat, ne
ram tamen eſſe puto, eamq; ita multis exemplis
comprobo. Videmus enim, quòd ubi poſſeſſori
864 conuento ſuccurſum eſſe non poteſt in † pe-
titorio iudicio, ut de iure ſuo docendo, rem il-
lam recuperet; obijcere poteſt cauſam dominij,
atque ita impedire poſſeſſorium; ita in ſpecie
huius edicti cenſuit Caſtren. in l. 2. ſuprà hoc tit.
& ibi Iaſon. & idem in remedio recuperatorio
poſſeſſionis ſcripſi in Tracta. De recuperanda
poſſeſſione, Remedio primo, nume. 308. ita er-
go, & hoc in caſu dicendum eſt, recipiendam
fore appellationem. Accedit ſecundò, quòd
ſcribit Baldus in l. unica. nume. 7. uerſicu. quæro,
quid ſi non agitur poſſeſſorio. C. ſi de mom. poſ-
865 ſeſſ. fuer. appella. dum ait, quòd quando † iudi-
cium poſſeſſorium mouetur contra detentorem,
ut putà commodatarium, ſi contra eum fertur
ſententia, poterit ille appellare. Ea eſt ratio (in-
quit Baldus) quia non poteſt commodatarius
iudicium petitorium mouere: atque ita illatum
damnum reparare, idem affirmarunt Bald. in l.
2. nume. 22. C. de epiſc. aud. Bart. in l. 2. nume. 3.
ff. de appellat. recip. Caſtren. conſil. 46. Super eo
quod quæritur, colum. 1. uerſic. pro hoc facit, lib.
primo, & Decius in l. 1. col. 3. verſi. ſecundò quan
do. C. de bono. poſſeſſ. ſecundum tabu. Hinc ſcri-
bit Antonius Nicellus in Tracta. De concordia
gloſſarum, concordia prima, nume. 31. 32. ex ſen
tentia Michaelis Marliani iuris conſulti Medio-
866 lanenſis, idem eſſe, quando reus † conuentus
eſſet colonus, qui cùm iudicium petitoriũ mo-
uere non poſſit, appellare poterit a ſententia lata
in poſſeſſorio, qua res ei auferteretur: inquitq; a
Marliano illo accepiſſe, ita bis aliquando Medio-
lani fuiſſe iudicatum. Idem ſenſit Oſaſcus deciſ.
25. num. 11. uerſic. ſimiliter, & ſi Angelus conſi.
46. diſſentire uideatur. Hæc interpretum traditio
procedit etiam, cùm damnum reparari quidem
poteſt, ſed magna cum difficultate: quod ex Bar.
in l. 1. §. quæſitum. ff. de appellatio. & Felyno in c.
accepimus, nume. 5. de fide inſtr. & Duen. reg. 52.
fallen. 13. intelligimus. Appellatio hoc caſu ope-
867 ratur effectum tam † ſuſpenſiuum quàm deuo-
lutiuum, quemadmodum poſt cæteros ſcribunt
Iaſ. conſi. 187. lib. 2. & Oſaſcus d. deciſ. 25. col. vlt.
verſ. & generaliter.

Declaratur ſextò, ut non procedat relata con-
868 cluſio, cùm † iam appellationi interpoſitę iudex
detulit: nam tunc de ea cognoſcendum eſt: ita
docuit

docuit Baldus in l. poſt ſententiam, num. 4. ver-
ſic. pone ergo. C. de ſenten. & interlocut. om.
iud. illum ſecuti ſunt Alex. conſ. 2. in fine lib.
3. Iaſ. in l. 1. col. 2. C. de bon. poſſeſſ. ſecundum
tab. & d. conſ. 187. col. 2. ver. quintò facit, &
col. antepen. uerſic. ſextò facit, lib. 2. & Soc.
Iunior conſ. 18. nume. 8. lib. 1. quo loci. nume.
15. declarat, niſi appellationi delatum fuerit, ſi
& in quantum. & egregiè reſpondit Natta conſi.
566. nume. 5. lib. 3. Qua de re ſcripſi & in Tract.
De recuperanda poſſeſſione, Remedio nono, nu-
me. 331. in fi. Cæterùm hæc declaratio quò ad
rem noſtram non nullum conferre videtur, quã-
doquidem quò ad effectum deuolutiuum, velit
nolit iudex appellationi adſerre tenetur. quò ue-
rò ad ſuſpenſiuum, opinor ex ſola hac delatione
nihil effici poſſe: quia ſi expreſſim executionem
iudex ille, qui legis miniſter, non autem ſupra le-
gem eſt, impedire non poteſt, minus tacitè defe-
rendo appellationi. Erit tamen cogitandum, ne
noua nimirum adſerre videar.

869 Declaratur ſeptimò, † ut non procedat iam ex-
planata concluſio, cùm lata fuit ſententia ſuper
poſſeſſione, & fructuũ reſtitutione, vel ſuper in-
tereſſe: nam tunc, non ratione poſſeſſionis, ſed
fructuum, & intereſſe recipitur appellatio: ita ve-
rè docuit Baldus in l. vnica, num. 6. verſ. ſed pone,
quòd in poſſeſſorio. C. ſi de mom. poſſeſſ. fuer. ap-
870 pella. Non enim ſenſit † Baldus, quòd Salicetus
ibi in fine ſcribit, ratione fructuum licere etiam
appellare à poſſeſſorio: ſed ſolùm dixit appellari
poſſe à ſententia reſtitutionis fructuum, id quod
ex eius ratione, quam adfert, facilè colligitur,
dum dixit, id eſſe, quia non poteſt illatum dam-
num reparari in caſu proprietatis. reparari non
poſſe intelligo, quia ſi non appellat, conſentire vi-
detur, bene ratione poſſeſſionis fructus fuiſſe ad
iudicatos: & illis conſumptis non dari repetitio-
nem, niſi quis dicat, proteſtatione ſaluum ius ſibi
facere poſſe. Non ergo Baldus ad id dicendum
vſus eſt ea ratione, quam in ſuo illo præcedenti
caſu perpendit, nempè cauſam eſſe mixtam, poſ-
ſeſſionis & proprietatis. Quo circà dicendum
eſt, à ſententia lata in hoc iudicio poſſeſſorio cũ
fructuum reſtitutione, poſſe appellari reſpectu
fructuum, non autem poſſeſſionis. ita etiam Bal-
dum intellexit Afflictus deciſ. 77. ad finem. Cla-
rius Ripa in cap. ſæpe, col. vlt. verſ. & propter hoc
de reſtit. ſpolia. & Ro'a. conſ. 77. nume. 13. lib. 2,
quos ſecutus ſum in Tract. De recuperanda poſ-
ſeſſione, Remedio nono, nu. 328. quo loci uiſus
ſum ſcribere, appellari etiam ratione poſſeſſio-
nis: ſed verè dicere volui, appellari poſſe à ſen-
tentia lata in poſſeſſorio ratione fructuum: cum
Baldum & iam citatos retulerim, & dictum Do-
ctoris intelligi debet ſecundum iura ab eo allega-
ta, ut inquit Bar. in l. nõ ſolùm. §. liberationis ver-
bo, nume. 10. de lib. legata. idem etiam quod Bal-
dus, docuit Bar. in l. 2. nume. 18. ff. de appell. recip.
ita etiam Baldum ſunt interpretati Didacus libro
practica. quæſtio. cap. 23. nume. 8. verſ. idem erit
quoties, & Franciſcus Sarmentus in commenta-
rijs, De reditibus eccleſiæ, parte. 3. cap. 1. nume.
871 28. quo loci rectè reprehendit † Auguſtinum
Beroium. q. 91. nume. 4. qui credidit Baldum
præcitato loco ſcripſiſſe, licere appellare etiam ra-
tione poſſeſſionis, cum cauſa ſit mixta: non enim
ita Baldus (ut dixi) loquitur, illud quidem à Sa-
liceto ſcriptum fuit, ſed minus rectè, ut aduer-
tit Ripa. ita pariter Baldum, ut Salicetus malè
intellexit Antonius Nicellus in trac. de concordia
gloſſarum, concordia prima, nume. 26. verſ. ſe-
cundò moderatur. Nec uerè cauſa poſſeſſorij
872 cum † reſtitutione fructuum dici poteſt mixta,
nempè poſſeſſorij & petitorij; alioqui omnibus
in interdictis poſſeſſorijs dicendum foret, appel-
lationem recipiendam eſſe: cùm ſua eorum na-
tura ueniat fructuum reſtitutio. l. 1. §. ex die. ff. de
vi & vi armata. & ſcripſi in præludijs tractatus
De recuperanda poſſeſſione nume. 6. & in ſpecie
hac admonuit Sarmentus loco ſuprà citatò. Huc
pertinet quod docuit Felinus in cap. ſignificaue-
runt, col. 7. uerſ. præterea non uideo. de exceptio.
dum ait, appellationem interpoſitam à ſententia
lata ſuper cauſa principali & expenſis non idem
operari quò ad unum, ac quò ad alterum, cùm
duo connexa non dicantur, ſed duo ſeparata at-
que penitus diuiſa.

873 Quod autem de hac appellatione † recipien-
da à condemnatione fructuum ſcripſi, intelligen-
dum eſt, de fructibus iam perceptis, ſecus de fru-
ctibus pendentibus: nam à lata ſententia. qua cõ-
tinentur & fructus pendentes, nec ratione fru-
ctuum recipienda eſt appellatio: ita rectè cenſuit
Afflictus deciſ. 77. in fine. ea ratione, quòd fru-
ctus pendentes partem fundi faciunt, l. fructus
pendentes. ff. de rei uend. de illis ergo idem eſt iu-
dicium, quod de ipſa poſſeſſione.

Ex his, quę ſigillatim ad ſingulas declarationes
retulimus, ſatis ſuperq; uerum eſſe intelligimus
874 quòd illis in caſibus, quibus † appellare abſo-
lutè permiſſum eſt hoc in iudicio, etiam licet quò
ad effectum ſuſpenſiuum executionis latæ ſentẽ-
875 tiæ. quam opinionem probauit † Iaſ. d. conſil.
187. col. 5. lib. 2. dum reſpondit, quòd ſi iure cõ-
muni aliqua ex cauſa à lata ſentẽtia in poſſeſſorio
permittitur appellatio, illam operari hunc effe-
ctum executionis ſuſpenſiuum. Rectè mea qui-
dem opinione: nam ratio & cauſa illa, quæ mouit
legislatores ad concedendam appellationem il-
lis in caſibus, eſt, quia (vt in ſingulis diximus) ui-
ſum fuit iniquum legi iuſtam auferre defenſio-
nem, quæ ab appellatione prouenit. Et ideo ſi ca-
ſus alij prę ter relatos conſiderari poſſunt, quibus
appellatio hæc recipiatur, id erit ex aliqua ſimili
cauſa, quæ ſuadebit à iuris regula eſſe receden-
dum. Hic ergo receſſus (ut rectè dicebat Iaſon)
nil aliud operari poteſt, quàm executionis ſu-
ſpenſionem. Nec hic dicendum eſt, ut ſentiunt
Afflictus deciſ. 269. num. 4. & eruditiſſimus Oſa-
ſcus deciſ. 25. nume. 20. verſic. ſecundum uidem.
poſt Specul. & Alb. quod imò multum operari
poteſt, etiam ſi ſuſpẽditur executio, cùm deduce-
re & opponere poſſit exceptiones, quas in prima
inſtantia non oppoſuit: ex quibus quidem primi
iudicis ſententia infirmari poterit. Non inquam
hoc

hoc dicendum eſt, quandoquidem id permiſſum eſt etiam cùm regulariter prohibetur appellatio in poſſeſſorio, quia (ut diximus) illa prohibitio operatur ſolùm effectum ſuſpenſiuum, non autem deuolutiuum. Cùm ergo deuoluat cognitionem ad iudicem ad quem, coram eo nouæ probationes & exceptiones deduci poſſunt. atque ita verè hoc in caſu loquuntur Specul. Alber. & Affli. Sed nos hic loquimur, quãdo ius commune permittit appellari ex aliqua iuſta & emergẽti cauſa, quæ à iure exorbitans dici poteſt; hæc cauſa debet quid plus operari, quàm communis regula, quæ ſanè regula operatur non ſuſpenſionem, ſed & deuolutionem; ut ergo exorbitans cauſa quid plus operetur, dicendum eſt operari vtrumque effectum, executionis ſcilicet ſuſpenſionem, & cognitionis deuolutionem. Hinc rectè argumentabatur Iaſ. d. conſi. 187. col. 6. verſ. ſecundò facio, & c. argumento à contrarijs ſumpto. Eadem eſt contrariorum diſciplina: ſi ergo ſententiæ latæ in poſſeſſorio executio ob id non impeditur, quòd regulariter ab ea appellare non licet, ergo vbi ex cauſa appellari poteſt, executio impediri debet. Et licèt malè ſentiat Iaſon, dum ſcribit, rationem, qua non impeditur executio, eſſe prohibitionem appellationis: cùm verius ſit (vt doctiſſimus Olaſcus ait) leue illud præiudicium, quod in petitorio poteſt reparari, vel vt ego ſentio, celeritas fauore cauſæ, quæ à leui præiudicio non remoratur: Attamen hæc cauſa leuis præiudicij eſt in caſu regulari, in quo eſt prohibita appellatio ratione executionis. Atqui quando ex alia iuris communis diſpoſitione, ab ea regula recedimus, cauſa aliqua conſideratur, qua hæc appellatio permittitur. Hæc ergo permiſſio cõtrarium debet operari, quod operatur prohibitio. Prohibitio prohibet appellationẽ ratione ſuſpenſionis executionis: permiſſio verò permittit appellationem ratione executionis, quæ ab ea impeditur. Quæ quidem conſequentia eſt uera. Et illa inſtantia cauſæ alimentorum, & ſimilium, quas doctiſſimus Olaſcus d. decif. 25. nume. 20. eleganter & doctè adfert, rectè ſecundum regulam procedunt. Nam & nos in hoc poſſeſſorio dicimus, regulam eſſe, quòd appellatio eſt permiſſa quò ad effectum deuolutiuum, & tamen non impedit executionem. ſed in caſu Iaſonis & ſimilibus conſideratur cauſa aliqua extrinſeca, qua permittitur appellatio: & illa vtrumque effectum operari debet. Hinc ergo fit, quòd ſi daretur caſus aliquis in materia alimentorum uel ſimili à communi regula deuians exorbitanſq;, quo permiſſum eſſet appellari, tunc executio impediretur, exemplum quale adferri poteſt eo caſu, cùm aliquis petit alimenta præterita; nam tunc appellatio à ſententia ſuper illis præſtandis lata, operatur utrumque effectum deuolutiuum ſcilicèt, & ſuſpenſiuum: ita Specu. tit. de appellationibus. §. quibus, & Aret. conſ. 97. col. vlt. Baldus Nouellus in Tract. de dote, parte 9. priuil. 7. qui ſimilem caſum in dote adfert. Illa enim cauſa extrinſeca, uel ceſſans fauor hoc effectus parit: idem hic eſt dicendum. Differt autem hoc,

quod hic tractamus ab eo, quòd explicauimus ſuprà nu. 833. & ſubſequentibus, quandoquidem in ſtatuto nulla alia cauſa iuſta & extrinſeca permiſſionis appellationis conſideratur vt hic. ſimpliciter enim illud ſtatutum, de quo ibi egimus, eam appellationẽ permittit in poſſeſſorio, quod feciſſe diximus ad eam Bartoli & communẽ ſententiam conſtabiliendam: nec quid plus re ipſa operatur. Hinc fit, quòd ſi ſtatutum de appellatione circa iudicia poſſeſſoria diſponens nil operari poſſet, operaretur circa utrumque, vt puta, cùm ſtatutum expreſsè prohibet appellari à ſentẽtia lata in poſſeſſorio: hoc ſtatutum debet quid plus operari vltra ius commune, atq; ita appellationem remouere illis in caſibus, quibus iure cõmuni eſſet permiſſa; ita docuit Baldus in l. 2. nu. 2. ver. ant in poſſeſſorio. C. de appell. quem ſecuti ſunt Aret. conſ. 106. In preſenti dubitatione, in fine. Antonius Neguſant. in Tract. de pignoribus parte octaua principali, membro primo, nume. 3. & Petrus Beneintendi. concluſ. 17. ad finem. ita declarãtes ſtatutum Marchiæ Anchonitanæ: operabitur ergo hoc ſtatutum, ne appellatio recipiatur quò ad effectum etiam deuolutiuum: quandoquidem iam quò ad ſuſpenſiuum iure communi clarum eſt ſtatutum, ergo aufert appellationem hanc etiam quò ad deuolutiuum. Nec huius ſtatuti prohibitiui, & permiſſiui, de quo ſuprà nume. 833. & 834. par eſt ratio, ſi rectè perpendatur,

Secundus nũc eſt huius propoſitæ quæſtionis
876 caſus, cùm † ſententia in hoc remedio poſſeſſorio
lata fuit pro reo cõtra actorem: qua fuit pronunciatum, actorem hunc non eſſe mittendum in poſſeſſionem: nam tunc appellatio recipienda eſt: ita Angelus in l. quiſquis. C. quo. appell. non recip. quem ſecuti ſunt Iacobinus à Sancto Georgio hic num. 30. & Zuchardus num. 441. idẽ ſentiunt Tiraq. in Tract. le mort à ſaiſit le viu, parte 6. declarat. 6. num. 3. & Petrus Duenas. in ſuis regulis, reg. 44. Fallen. 1. Ea eſt ratio, quia tunc ceſſat cauſa appellationis prohibitiua, nempè celeritas miſſionis in poſſeſſionẽ. Nam lata contra hæredem ſententia, multò plus teſtamenti executio impeditur, quàm per ſolam rei exceptionem. Cæ-
877 terùm aduertendum eſt, quòd † Bart. in l. 1. nu. 5. ff. de appell. recip. conditionaliter atque reſtrictiuè loqui videtur, nempè, ſi actor, uel qui actor appellat, cùm non habet aliud remedium. Et idem quod Bartolus tradunt Caſtren. conſi. 39. Quod a ſententia lata, in fine. lib. 1. & Abbas. cõſ. 55. col. 1. lib. 2. Crederem tamen in foro, & iudi-
878 cijs ab Angelo non eſſe recedendum. Hæc † appellatio verè operatur tam effectum deuolutiuum, quàm ſuſpẽſiuum: ita in ſimili ſenſit Baldus Nouellus in Tract. de dote, parte nona, priuilegio ſeptimo, ad finem, verſ. & hoc intelligo. dum ſcribit, quòd & ſi quãdo mulier agit ad dotem, non poſſit aduerſarius appellare à ſententia lata in fauorem mulieris, quò ad effectum ſuſpenſiuum executionis illius ſententiæ, poteſt tamen appellare ipſa mulier, ſi contra ſe fuit pronunciatum. Idem ſcribit ipſe Baldus Nouellus de

eo,

eo, qui alimenta ſibi præſtari in futurum petit: cu
ius fauore factum eſt, ne a lata pro eo ſententia ap
pellare liceat: at ſecus ſi ipſe ſuccubuit, ratio illa
eſt, quam paulò ſuprà retuli. Et hanc ipſam tradi-
tionem ſecutus eſt nouiſſimè Ioſeph Ludo. deciſ.
20. nume. 23.
879 QVAERO centeſimo primò, an † de nulli-
tate dici poſſit aduerſus ſententiam in hoc reme-
dio latam, de mittendo hæredem ſcriptum in poſ
ſeſſionem? Et licere affirmarunt Baldus hic, nu.
46. Caſtren. nu. 16. Alex. nume. 28. Decius nume.
50. & Zuchardus, nume. 44. idem ſcriptum reli
quit Durans de arte teſtandi. tit. De acquirẽda uel
repudianda hæreditate. cautela vltima, num. 8. Ea
880 eſt ratio, quia & ſi ſublata eſt † appellatio, non
tamen nullitas, qua declaratur nihil eſſe actum:
ita Abbas in cap. inter cætera, de re iudi. Francus
in c. dilecto. q. 49. de appell. Hinc reſpondit Ang.
conſi. 107. Iacobellus, quod ſtatutum reiiciẽs ap-
pellationem, non reiicit nullitatem. Quo circa &
881 in iudicio poſſeſſionis † momentaneæ licèt ap-
pellatio non admittatur, recipitur tamen querela
nullitatis: ita Baldus in l. vnica, nu. a. C. ne in vna
eademq; cauſa. & in l. vnica, num. 6. in fin. C. ſi de
mom. poſſ. fuer. appel. & Vantius in Tract. nulli-
tatum. tit. Quis poſſit dicere de nullitate. nu. 34.
Sed magna eſt dubitatio, an hæc nullitatis quere-
la impediat executionem huius ſententiæ, de mit
tendo in poſſeſſionem: quò res clarè intelligatur
aliquot caſus diſtinguo.
882 Primus eſt caſus, cùm † nullitas in iudicio hoc
deducitur principaliter per modum agendi, tunc
non impeditur hæc executio: ſiquidem dilationẽ
non fert hæc miſſio. l. quiſquis. C. quo. appel. non
recip. quæ tamen mora maxima eſſet, ſi hæc nulli
tas ita deduceretur, cùm in eius cognitione iudi-
cium ordinarium ſit: nã datur libellus, & ſenten-
tia expectatur. quæ ſanè ſententia nil aliud faciet,
quàm actum euacuare. ſi ergo per hanc querelam
impediretur hæc executio & miſſio, eſſet dare exe
cutionem illius ſententiæ, quæ ſuper illa querela
ferri debet, contra l. 1. C. de executio. rei iudi. Qua
ratione utuntur Doctores, dum aſſerunt & in cæ
teris cauſis regulariter hanc querelam non impe-
dire executionem ſententiæ. quod ſcribunt Inno.
in c. cum in iure, de offi. deleg. Baldus in l. 1. C. ne
liceat tertio prouo. & in l. vlt. in fi. C. de ordine co
gnit. Francus in c. dilecto. q. 10. de appella. Alex.
conſi. 83. in fin. lib. 5. quos ſecutus eſt Vantius in
Tract. nullitatum, in titu. Quot & quibus modis
nullitas propo. poſſit. nu. 29.
883 Declaratur hic caſus, ut non procedendo † cùm
prius quàm petita eſt executio miſſionis in poſſeſ
ſionem, eſſet propoſita nullitatis querela contra
illam ſententiam de mittendo, & iudex, corã quo
propoſita eſt querela, inhibitionem feciſſet iudici
qui pronunciauit, ne exequeretur: tunc executio
illa miſſionis impeditur, id quod probari opinor
auctoritate Caſtren. in auth. quæ ſupplicatio, nu.
5. C. de precib. imper. offeren. qui conciliando in-
terpretes diſſentientes ſuper hac executione im-
pedienda uel non, docuit, executionem ſententiæ
impediri hoc caſu. Quod ſenſit & uno uerbo Van-
tius ubi ſupra, num. 30. propè medium, & ſi Ca-
ſtrenſem non referat, & declarat Ripa in l. 4. §. cõ-
demnatum, nu. 28. de re iud.
884 Secundus eſt caſus, cùm † nullitas, quæ per
modum exceptionis incidenter deducitur, altio-
rem indaginem requirit, tunc executio huius miſ
ſionis in poſſeſſionem nõ impeditur. Ea eſt ratio
quam ſuperiore caſu retulimus. Hinc uidemus
885 rei iudicatæ † executionem non impediri, cum
ſimilis nullitatis exceptio ei obiicitur. l. vlti. C. de
ordi. cog. l. 2. C. de falſis. & ſcribunt Abbas conſi.
5. lib. 2. Ripa in l. 4. §. condemnatum, nu. 20. de re
iudi. ſimile eſt quod de reſtitutione in integrum
dicemus infra q. 101.
886 Declaratur primò, ut non procedat † quando
ea hac miſſione in poſſeſſionem damnum orire-
tur irreparabile: nam tunc exceptio hæc nullita-
tis, altiorem requirens indaginem & cognitionẽ,
eam impedit. Quod probatur ex doctrina Caſtrẽ.
& aliorum in l. 2. ſupra hoc noſtro tit. dum in fin.
887 ait, impediri † reſtitutionem Caſtri & fortalitij
per dominij exceptionem. quam ſententiam in
ſpecie hac probauit poſt multos Rola. cõſi. 1. nu.
32. lib. 1. & alios retuli in Tract. De recup. poſſeſ.
remedio primo, nu. 317. confirmat quod ſcribit
Ripa in d. l. 4. §. condemnatum, nu. 21. quam ſen-
tentiam probat & Didacus libro Pract. quæſtio.
c. 25. nu. 2. uerſ. ſecunda conſtat. Quæ ſanè ſentẽ-
tia per multis alijs ſimilibus exemplis comproba
ri poteſt, ut illo quo utitur Ripa in d. §. condẽna-
888 tum, nu. 21. cum exequenda eſt † ſententia per
præhenſionem perſonæ, ex quo enim illa carcera-
tio infamiæ notam inurit, tunc ſemper executio
impeditur. ex ſententia Caſtren. ibi. de cuius ueri-
tate dubitat præcitato loco Ripa, & ante eum De
cius conſi. 73. col. ult.
889 Declaratur ſecundò, ut nõ procedat cùm † nul-
litas prouenit ex defectu iuriſdictionis: nam tũc
& ſi altiorem requirat indaginem, attamen impe
dit executionem: ita Ripa in d. §. condemnatum,
num. 23. quod affirmauit & Calcaneus conſi. 16.
nume. 49. & Vantius in d. Tracta. Nullitatum tit.
quot & quibus modis nullitas proponi poſſit,
nu. 30. uerſi. ſed ſi nullitas. idè Didacus lib. Pract.
quæſtio. cap. 25. nu. 4. uerùm animaduertendum
eſt iure non ſatis probari hanc declarationẽ, quã-
890 doquidem glo. † clem. 1. de ſequeſtra. poſſeſſ. &
fruct. ſolum ait, excluſa omni nullitatis propoſi-
tione & querelam non cenſeri excluſam proue-
nientem a defectu iuriſdictionis. & eam ita relati
Doctores intelligunt, & alios plures recenſet idẽ
Vantius ubi ſupra tit. De nullitate ex defectu iu-
riſd. nu. 3. addo Decium conſi. 8. nu. 6. & cõſi. 38.
nu. 7. Marſil. ſing. 10. Pariſ. conſi. 45. nu. 28. lib. 1.
Non tamen dicunt, ex ea ſuſpendi executionem.
Quare eſt dicendum, quod aut de ea conſtat ex
actis, & tunc executionem impedit, aut non con-
ſtat, & tunc non impedit.
Declaratur tertiò, ut non habeat locum cùm
891 nullitas † cauſata fuit a falſis allegationibus:
tunc enim impedit executionem, etiam ſi requi-
rat altiorem cognitionem: ita Ripa d. §. condẽna-
tum, nume. 20. ex ſententia Bal. in l. 1. C. ſi ex fal.

inſtr. Ang.in l.ſi prætor.§.Marcellus. ff.de iudi.&
Soc.in Tract.fallen.regu.121.Quod intelligit Ri-
pa procedere cum aliqua coniectura coadiuuat il
lam falſitatis exceptionem: ita etiam dicendum
eſt cùm eſt lata ſententia ex falſa cauſa per relatio
nem ad acta: nam tunc ſententia uerè dicitur nul
la.Imola & Alex.in l.rei iudicatæ.§.1. ſol.mat.om
nes in l.1.C.de errore calcul. latè Vantius d.Trac.
nullitatum,tit.De nullitate ex defectu proceſſus.
nume.129. & cum hæc de hac nullitate ex actis
conſtet,verè executionem hanc impedit.
892 Tertius eſt caſus,cùm † nullitas, quæ per mo-
dum exceptionis deducitur, altiorem indaginem
& cognitionem non requirit: ſed de ea ſtatim &
incontinenti conſtare poteſt, tunc illa impedit
hanc executionem miſſionis in poſſeſſionem.
Quod uel ex eo manifeſte probatur, quia huiuſ-
modi exceptiones impediunt etiam executionem
trium ſententiarum conformium, uti ſcribũt Ol
dradus conſil.106. Baldus in l.prima. C. ne liceat
tertiò prouo.Card.& Bonif.in clem.1.de re iudi.
Francus in cap.dilecto.quæſt.52.de appella. Cal-
caneus conſi.16.nume.45. Feli.in cap.inter cæte-
ras,de re iud.Iaſ.in l.1.nume.8.de oper.no. nun-
cia.Ripa in l.4.§.condemnatum,num.15. ver.ſe-
cundò aduerte,de re iud.Craue.conſi.3. col.1. &
Didacus libro Pract.quæſtio.cap.25.num.2.Van-
tius Tract.nullitatum.tit.Quot & quibus modis
nullitas propo.poſſit,num.30.ver.ſed ſi nullitas.
ubi alios plures in hanc ſententiam recenſet. ita
893 etiam hæc † nullitas impedit executionẽ inſtru
menti, quod ex ſtatuto habet paratam executio-
nem: ita Benedictus Bargius in Tract. De libellis
guarentigiatis,parte 2.q.18.ver.tertio loco.
894 Declaratur primò, ut non procedat † cùm ca-
lumnioſè hæc exceptio obiicitur,tunc enim non
impedit executionem, ut nec retardat executio-
nem trium ſententiarum conformium: ita Ripa
in d.§.condemnatum.num.14.poſt Ang.& Alex.
ibi,ex tex.l.ſatis apertè.C.de falſis.Nec aduerſatur
quòd oblata probatio incontinenti tollat ſuſpi-
cionem calumniæ, cap.ſuper eo, cap.interpoſita,
& cap.ſuſcitata,de reſt.in integrum,quia reſpon-
det Ripa,hanc præſumptionem contrariis conie
cturis elidi,ut uiſum erit iudici: quemadmodum
declarat idem Ripa in l.4.§.hoc autem iudicium
num.53.de damno infecto.
895 QVAERO centeſimo ſecundò, an † a lata
ſententia in hoc remedio ſupplicare,atque prin-
cipi preces offerre liceat? Controuerſia eſt iuris
quæſtio,in qua tres caſus diſtinguit Decius.
896 Primus eſt, cùm ob perſonæ † excellentiam ap-
pellare non licet, tunc licet ſupplicare: quẽadmo
dum in ſententia a Præfecto Prætorio lata.l.Præ-
fecti.ff.de minor. l.prima. C. de ſenten. Præfecti.
Præto.authen.quæ ſupplicatio. C. de precib. Im-
897 pera.offerend. Hinc fit, † quòd licèt a ſententiis
a Senatu latis appellare non licet, ſupplicari ta-
men licet,ita decidit Guido Papæ q.50. quem ſe-
cuti ſunt Decius hic nume.50.& Zuchardus nu-
me.452.uerſic.circa primum. idem docuit Iaſ.in
l.ſi quis aduerſus. nume.1. C. de precib. impera.
offeren. alios retuli in commentariis De arbitra-
riis iudicum, lib.primo. quæſt.70. nume.22.24.
Illa eſt ratio,quia hic ſuperioris imperitia,uel in-
iuſtitia non arguitur, ſed uenia impetratur, uel
aduerſarij circumuentio detegitur d.l. Præfecti.
Hic tamen caſus intelligitur atque procedit,cum
ab ipſo ſuperiore lata eſt ſententia, ſecus cum ex
alterius conſilio, ita Roma. conſil.351. Soc.Sen.
conſi.195.lib.ſecundo. Zuchardus hic numero
453.& Iaſ.d.l.ſi quis aduerſus,in fine. Illa eſt ra-
tio, quia non aduerſus Principem, ſed aduerſus
conſultoris calliditatem prouocatur.l.prima. ff.a
quib.appella.licet.
898 Secundus eſt caſus, † cùm appellatio eſt pro-
hibita mixta conſideratione perſonæ & cauſæ,
tunc conceſſa eſt ſupplicatio.ita reſpondit Imola
conſi.141.in caſu præmiſſo. quem probauit De-
cius hic nume.50.verſicu.& eo modo. rationem
iam ſuperiore caſu retulimus, & hic magis qua-
litas perſonæ reſpicitur,quàm ipſius cauſæ. Ve-
rùm dubia mihi uidetur hæc Imolæ & Decij opi
nio. Nam,ſi fauore cauſæ reiecta eſt ſupplicatio,
ut mox dicemus,a fortiori reiecta eſſe debet fauo
re utriuſque. Nec enim perſona efficit ut permiſ-
ſa ſit ſupplicatio,ſed ſolùm dicimus,appellatione
remota fauore perſonæ non eſſe reiectam ſuppli-
cationem. atque ita magna eſt differentia inter
hæc,quòd ſupplicatio ſit permiſſa fauore perſo-
næ,ab eo,quod non ſit eius fauore reiecta. Erit
tamen cogitandum,quia magna eſt Imolæ & De
cij auctoritas; tum præſertim, quia ſi in dubio ap
pellatio eſt admittenda,ut inquit glo. l.qui reſti-
tuere.de rei uendi.& tradunt multi, quos retuli
in Tract. De recuperan. poſſeſſ. Remedio nono,
numero 318. a fortiori recipienda eſt hæc ſup-
plicatio.
899 Tertius eſt caſus,cùm † appellatio ratione cau-
ſæ prohibetur: tunc etiam ſupplicatio reiecta cẽ-
ſetur, ſiquidem regula eſt, quòd ubi prohibita
eſt appellatio fauore cauſæ, prohibita etiam di-
citur ipſa ſupplicatio: ita regulam uiſus eſt for-
mare Cynus in l.ultima. C. ut lite pendente, &
idem ſenſit Baldus in l.ſecunda. ad finem. C. eo-
dem.ut lite pendente.ex tex.d.l.ulti.quo conſtitu
tum eſt, ſupplicationem non recipi contra rem
iudicatam, contra quam nec appellatio recipi-
900 tur. Nam † ſuperuacaneum eſt quidquid con-
tra rem iudicatam factum eſt, ut inquit Baldus
in l.præſcriptione nume.25. C. ſi contra ius uel
util.publ. Verùm ſcribit hic Decius illud eſſe fa-
uore rei iudicatæ. Quocirca Cyno & Baldo aduer
ſatur Decius hic num.51.dum ſcribit,non etiam
eſſe reiectam ſupplicationem, ubi reiecta iam eſt
901 appellatio: ita enim in codice † Decij legen-
dum eſt. Vlterius etiam aduertendum eſt: quia
etiam ſi appellatio ratione cauſæ prohibita eſt,
tamen tolli non uidetur ſupplicatio. In vulgaris
codicibus deſideratur negatiua, ea ratione ſuam
hanc opinionem Decius probauit, quòd appella-
tio iniquitatem uel imperitiam iudicantis arguit
l.1.in princ.ff.de appella. ſupplicatio uerò proprij
erroris ueniam, uel etiam aduerſarij circumuen-
902 tionem.d.l.Præfecti. ff.de mino. Rurſus † appel-
latio coram alio iudice interponitur, ſupplicatio

uerò

verò coram eodem, vt Caſtren. hic annotauit.
Cùm ergo duo hæc remedia diuerſa ſint, vno ſub
lato, alind permanere poteſt: id quod multis
ſimilibus Decius comprobauit: & præter eum
alia retuli in commentarijs, De arbitrarijs indi-
cum, lib. 1. q. 70. num. 21. 23. 25.

903 Declaratur primò, vt locum non habeat † hic
tertius caſus, cùm eadem adeſt ratio in ſupplica-
tione reijcienda, quæ eſt in appellatione prohibi-
ta; quemadmodum eſt in caſu huius miſſionis in
poſſeſſionem ex hac cõſtitutione: nam hic appel-
latio prohibetur, quia miſſio hęc celeritatẽ requi-
rit. l. vlt. ff. de appella. recip. Quæ ſanè ratio locum
etiam habere videtur ad impediendam ſupplica-
tionem, cùm per eam retardatur celeris executio,
& miſſio. Verùm ratio hęc minus ſolida eſt, ſiqui-
dem vbi in poſſeſſorio appellatio recipitur ſolùm
effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum
habet, vti ſuprà diximus q. 100. Et ſine controuer-
ſia in ſupplicatione porrecta hoc procedit. Verè
904 enim † executio non retardatur ob preces ob-
latas. auth. quæ ſupplicatio. C. de precib. Impe-
ra. offerend. Iaſ. in d. l. ſi quis aduerſus. §. differen-
tia. C. eo. de precib. Imp. offere. & Craue. conſil.
230. nume. 3. Secunda ratione vtitur Decius hię
nume. 51. ad finem. & Mantua hic prima lectura,
nume. 208. Inquit Decius non admitti in hoc re-
medio appellationem, quia damnum reparari in
cauſa petitorij poteſt, quæ ſanè ratio & in ipſa
ſupplicatione procedere videtur. Verùm opinor
conſiderationem hanc non concludere, quia ſi
verum eſſet, appellationem ea ratione non recipi,
quia in cauſa petitorij damnum reparari poteſt:
idem dicẽdum foret in omnibus alijs cauſis poſ-
ſeſorijs, quòd falſum eſt, quemadmodum ſcripſi
in Tract. De recuperanda poſſeſſione, Remedio
nono, nume. 317. Quo circà Caſtrenſis hic nume.
16. dum de querela porrecta verba facit, ſentir
preces has eſſe hoc noſtro in caſu admittendas:
quod verum relatis rationibus eſſe opinor. Erit
tamen cogitandum.

Declaratur ſecundò, vt locum non habeat fa-
905 uore † rei iudicatæ: nam contra eam non licet
ſupplicare, vt iam dictum fuit, & probat Iaſ. in l. 1.
in fine. C. vt lite pend.

Declaratur tertiò, vt non procedat odio con-
tumacis: ita Decius hic num. 51. ad finem, & Iaſ.
d. l. 1. in fine. C. ut lite pend.

906 QVAERO centeſimo tertiò, an à † lata ſen-
tentia de mittendo in poſſeſſionem ex hoc edicto
liceat petere reſtitutionem in integrum? Et licere
affirmarunt in ſpecie Pract. Papien. in forma libel-
li, quo petitur hæreditas ex teſtamento, in gl. per
diffinitiuam, in fine. & Zuchardus hic num. 450.
907 Ea eſt huius opinionis ratio, quòd † remedium
reſtitutionis in integrum nunquam ſublatum
dicitur, quamquam reijciatur appellatio, quem-
admodum in cæteris poſſeſſorijs momentaneis,
quæ in integrum reſtitutionem admittunt, & ta-
men reijciunt appellationem. ita ſcribunt om-
nes in d. l. unica, & Francus, Aretinus, & Decius
in cap. bonæ, de appellat. & Barba. conſi. 9. col. 3.
in fine. lib. 1. Hæc confirmantur ex his, quæ ſcri-
pſi in Tracta. De retinenda poſſeſſione, Remedio
tertio. q. 98.

908 Dubitari hic contingit, † an hæc petitio atque
cognitio reſtitutionis in integrum impediat exe-
cutionem huius petitæ miſſionis in poſſeſſio-
nem. Hanc non leuem dubitationem, vt faci-
lè omnes eam intelligant, in aliquot caſus ita
diſtinguo.

Primus caſus eſt, cùm in integrum reſtitu-
tio principaliter per modum agendi eſt petita
poſt iam requiſitam executionem ſententiæ de
mittendo in poſſeſſionem, tunc executio non
impeditur: ſi quidem miſſio hæc in poſſeſſio-
nem dilationem non patitur. l. quiſquis. C. quo.
appell. non recip. quæ tamen dilatio non parua
eſſet, ſi hæc reſtitutio ita petita tractaretur, cùm
909 in eius † cognitione iudicium ſit ordinarium,
quod plenam cognitionem requirit. ita in ſimi-
li & in noſtris ferè terminis ſcribit Benedictus
Bargius in Tracta. De libellis guarentigiatis,
parte 2. q. penult. propè princ. qui inter multa
iura citauit. l. 2. huius titu. ita etiam in ſimili,
diximus ſuprà quæſt. 99. caſu primo. nullitatis
exceptionem non impedire executionem huius
teſtamenti. Et eo loci declaraui non procede-
re, cùm inhibitoria à iudice, coram quo nulli-
tas fuit propoſita, emiſſa fuit. Quæ ſanè declara-
tio & hic conuenit, vt in ſpecie hoc caſu execu-
tionem impediri, ſcriptum reliquit Butrius in
cap. ſuſciata de reſtitut. in integrum, & Nicolaus
de Milis in ſuo repertorio, in uerbo, executio,
ilj. in fine.

910 Secundus eſt caſus, cùm † in integrum reſti-
tutio, quæ per modum exceptionis deducitur,
poſt petitam executionem de mittendo in poſ-
ſeſſionem, altiorem indaginem & cognitionem
requirit: vt quia per modum contradictionis
oppoſita fuit iuxta. l. Papinianus. §. quòd ſi fi-
lius. ff. de minor. & requiruntur plenæ probatio-
nes, ut ſentit Bartolus in l. nam poſteaquam. §. ſi
minor, nu. 1. ver. & in iſto caſu, & ver. & in hoc
ſecundo. ff. de iureiuran. Hoc caſu executio miſ-
ſionis in poſſeſſionem non retardatur. Quod ſi-
mili in caſu, imò fortiori probat Bartol. in l. 4. §.
condemnatum, numero 4. de re iudica. dum do-
911 cuit, † reſtitutionem in integrum non impedi-
re executionem rei iudicatæ, cùm probationes
non fuerunt incontinenti oblatæ, & cum Barto-
lo idem ſenſit Ripa ibi nu. 30. poſt Baldum, quẽ
refert: & ſi a Bartolo permulti diſſentiant, quos
recenſet is Ripa & Didacus libro Pract. quæſtio.
cap. 25. nume. 7. & Antonius Capicius deciſ. 53.
ſed in caſu noſtro res eſt clara, quia hæc miſſio
in poſſeſſionem non patitur longam dilationem,
imò celeritatem deſiderat maximam, dict. l. quiſ-
quis. C. quor. appella. non recip. Accedit etiam,
quod ſimili in caſu tradit Bargius d. quæſtione
penultima. verſicu. ſed ſi petita. ita etiam ſupra,
quæſtione 99. in ſecundo caſu diximus idem eſ-
ſe in exceptione nullitatis, & eo loci declara-
uimus, non procedere, quando hæc miſſio ad-
ferret damnum irreparabile, quam ſanè declara-
tionem attulit etiam in caſu huius reſtitutionis.

Bargius præcitato loco uer.ſecundus caſus, & Ni-
colaus de Milis in d.ſuo repertorio, in uerbo exe-
cutio, il j.ad finem.

912 Tertiua eſt caſus, cùm † reſtitutio in integrū
per modum exceptionis proponitur, & non re-
quirit altiorem indaginem & cognitionem: ut
quia offeruntur probationes incontinenti, & in
promptu: hoc in caſu executio huius miſſionis
in poſſeſſionem retardatur: Ita etiam in ſimili
dicimus, retardari executionem ſententiæ, quæ
in iudicatum tranſiuit, uti docuit Bart. in l. 4.
§. condemnatum. de re iud. & ibidem Alex. Iaſ.
& Ripa nume. 30. ita etiam ſenſit Bargius d. q.
pen. uerſic. primus eſt. Et ſimile eſt, quod de nul-
litatis exceptione diximus ſuprà q. 99. caſu ter-
tio. quo loci declaraui, non procedere, cùm ſub-
eſt aliqua ſuſpicio calomniæ. Quam quidem
declarationem hac in ſpecie probauit Ripa in d.
§. condemnatum. nume. 30. in fine ex tex. cap.
ſuſcitata. de reſtit. in integrum, & egregiè tradit
Nicolaus de Milis in ſuo repertorio, in uerbo,
executio, il ij.

913 QVAERO centeſimo quartò, quæ † praxis ſit
mittendi hæredem ſcriptum in poſſeſſionem ex
hoc remedio? Baldus hic nume. 49. hanc mouet
dubitationem, & nos reijcit ad ea, quæ ſcribunt
doctores in l. ſi prius. ff. de operis noui nuntia.
Verùm praxis hæc ſatis colligi poteſt ex ſupra re-
latis, & paucis abſoluit Pract. Papien. in forma li-
belli, quo petitur hæreditas ex teſtamento, in glo.
Quare cùm prædicta, &c. Hæres ſcriptus (in-
quit ille) coram iudice præſentabit teſtamen-
tum non abolitum, & apud acta curabit ſcribi,
quòd petit mitti in poſſeſſionem, ex beneficio hu-
ius conſtitutionis, omnium bonorum, uel illorū
& illorum, quæ erant ipſius teſtatoris tempore
ſuæ mortis. Iudex hoc audito & uiſo, curabit cita-
ri eos, de quorum intereſſe agi poteſt, & eis com-
parentibus, libellus offertur nominatim contra
eos, ſi erunt legitimi contradictores, & procede-
tur ſeruato iuris ordine. ſi verò nullus legitimus
cōtradictor comparebit, Iudex per interlocuto-
riam declarabit, illum hæredem ſcriptū eſſe mit-
tendum in poſſeſſionem. Deinde Iuis executori-
bus mandabit, ut hæredem hunc in poſſeſſionem
illorum & illorum bonorum, quæ defuncti fue-
runt, concomitentur, atque aſſocient.

QVAERO centeſimo quinto, poſteaquam
914 hæres † miſſus eſt in poſſeſſionē ex hac cōſtitu-
tione, ſi oritur dubitatio de miſſione ipſa, quibus
* probationibus probari illa poterit? Recepta * ma-
gis opinio eſt, publicis inſtrumentis probandam
eſſe: ita cenſerunt glo. hic in uerbo, teſtificatione
publicatum. Bar. num. 24. Baldus num. 47. Rom.
ſing. 6. Guido Papæ q. 456. ad finem. Decius in l.
pactum quod bona fide, num. 3. in fine. C. de pa-
ctis. Marſil. Rubr. C. de probation. nume. 22. &
Zuchardus hic nu. 155. Quam quidem opinio-
nem aiunt probari uerbis noſtri textus, ut illum
conſiderat atque inducit Zuchardus hic nume.
154. & nume. 433. Verùm reſpondet hic Decius
num. 18. uerba huius conſtitutionis nō eſſe præ-
cepti, ſed cōſilij: quare, deficiente ſcriptura, teſti-
915 bus probari poteſt: cùm † etiam teſtibus acta iu-
diciaria probari valeant: ita docuit Decius in cap.
quoniam contra, col. ult. de probat. & ibidem co-
piosè explicat Pariſius. Præterita (inquit De-
cius) hæc conſtitutio in illis uerbis, cum teſtifi-
catione, loquitur de miſſione fienda per nun-
tium, qui deinde refert, quod à ſe actum fuit. id
quod ſenſerunt Angelus & Salicetus hic, & re-
fert Mantua in prima lectura nume. 72. Contra-
riam itaque opinionem niſus eſt probare Decius
916 hic, ea ratione, quòd par † eſt uirtus teſtium &
ſcripturæ in probatione facienda, l. in exercen-
dis. C. de fide inſtru. latè Decius in d. l. pactum
quod bona fide col. 1. C. de pactis. Hinc ſcripſit
Rebuffus in praxi beneficiorum, titulo, de miſ-
ſione in poſſeſſionem, nume. 42. ita teſtibus ut
ſcriptura probari poſſe miſſionem in poſſeſſio-
nem beneficii. Verùm (ut rectè docuit hic Man-
tua maximi nominis Iuriſconſultus, prima le-
ctura, nume. 72.) miſſio ex actis conſtare debet:
917 at qui † acta ad ſui primam eſſentiam ſcriptu-
ram requirunt, ut ſcribit Baldus in l. geſta. col.
pen. C. de re iudic. & in l. litigatoribus in fine. C.
de appellat. & quod dicitur acta poſſe probari te-
ſtibus, intelligitur, cùm illa fuerunt deperdita, ut
mox ſubijciam.

Declaratur primò, ut non procedat, cùm
918 † ſcriptura amiſſa eſt: nam tunc illius tenor
teſtibus probari poteſt: ita docuit Caſtren. hic
nume. 7. quem ſecutus eſt Zuchardus nume.
156. & idem ſcribunt Abbas & Decius in cap. 2.
de probat. conferunt quæ traduntur ab Alexan.
in l. 2. C. de bono. poſſeſ. ſecundum tabu. & in l. ſi
unus. C. de teſta. Decio d. cap. ſecundo. nume. 24.
uerſicul. tertiò inſtrumentum; & Marſilio ſin-
gu. 156.

Declaratur ſecundò, ut non uendicet ſibi locū
919 relata concluſio, cùm teſtes † adducuntur ad co-
adiuuandum ipſam ſcripturam: ut putà, ſi in ſcri
ptura non eſſent expreſſa bona, quorum poſſeſ-
ſio fuiſſet apprehenſa: nam tunc teſtibus pro-
bari poterit, quæ fuerint bona illa. ita docuit
Zuchardus hic num. 157. uel etiam quando non
conſtaret de commisſione a iudice facta, ut in-
quit Curtius Iunior hic numero 80. Illa enim
teſtibus probari poterit, ſi quidem hæc potius
dicitur probationis iam factæ coadiuuatio,
quàm principalis probatio: quemadmodum in
ſimili tradunt Bartol. Decius, & cæteri in l. cer-
ti condictio. §. quoniam. ff. ſi certum peta. Decius
in cap. 2. nu. 14. uer. ſextò fallit, de probatio. Rui-
nus conſil. 22. nume. 4. lib. 3. & Afflictus deciſ.
332. in fine. Duplex eſt huius ſententiæ ratio.
Prima, quia cum ſcriptura teſtes concurrunt.
Altera, quia iam de ſubſtantia conſtat, hoc
eſt de ipſa miſſione in poſſeſſionem. Hæc ergo
qualitas, hoc eſt, bona quæ ſunt, teſtibus proba-
ri poterit: ita Decius. d. §. quoniam, nume. 7. &
conſil. 237. nume. 4. Marſil. ſing. 484 & Craue.
conſ. 216. nume. 19.

920 Declaratur ſecundò, ut † non procedat,
quando quinque teſtes producerentur: nam
ij loco ſcripturæ eſſe poſſunt. ita Bartolus
in

in l. generaliter num. 11. & ibi Baldus.C.de non
num.pecu.Decius in d.cap.2.nume. 14. verſi. ſe-
cundò limitatur, de probat. & Afflictus deciſ.13.
num.5.Aliæ adſerri poſſunt declarationes ex De-
cio.d.cap.2.num.14.

QVAERO centeſimo ſextò, ac vltimo, poſt-
921 quam hic hæres † fuit miſſus in poſſeſſionem
hæreditaris defuncti ex hoc remedio, & exoria-
tur dubium, an bona hæc in quorum poſſeſſionē
miſſus fuit hæres, ſint ex bonis teſtatoris, quo-
modo hoc probari poterit? Caſtren.hic nume. 6.
ver. in dubio autem, &c. ſcribit, credi nuntio
922 † referenti, ſe miſiſſe in poſſeſſionem bonorum,
quæ illius defuncti erant, deſignando bona per
confinia: nam tunc neceſſe non erit hæredi ali-
ter liquidare, quòd bona illa fuerint à teſtatore
ſuæ mortis tempore poſſeſſa. Cum Caſtrenſi ſen-
ſerunt Imola in l.à diuo Pio. §. ſic quoque, de re
iud.laſ.d.l.à diuo §. ſi ſuper rebus, nume. 8. De-
cius hic nume. 17. Iacobinus nume. 52. & Zu-
chardus nume. 147. illa ratione mouentur, quia
creditur nuntio referenti.l.1.§.Cura.ff.de off.Præ-
fecti.vrb.l.2.vbi Salic.col.1. ver. iuxta dictum. C.
ne vxor pro marito. Et qui contrarium aſſerit, is
probare tenetur, quod quidem probari poteſt pro
bando contrarium. Verùm dubia videtur illa do-
923 ctrina Saliceti: nam is adducitur ex tex. † d. l. 2.
C.ne vxori pro marito, & l.1. C.de priuileg. fiſci.
quæ quidem iura affirmant, illum probate debe-
re bona eſſe ſua, cùm tanquam ab alio poſſeſſa
executio facta fuit: ſed quod executionem nulla
cauſæ cognitio præceſſerit, qua demonſtretur,
bona eſſe illius, cuius detrimento executio fit,
eo loci non determinatur. ob id credendum eſt
aliquam executionem præceſſiſſe, ne aliàs malè
exequendo uerum rei dominum, & poſſeſſorem
probandi onere indebitè grauaret. Quocircà re-
ceptæ huic opinioni aduerſatur illa ratio, quòd
publico nuntio ſolùm creditur in his, quæ ſui
officij ſunt, vti latè explicauimus in commenta-
rijs De arbitrarijs iudicum, lib. 2. caſu 112. ſed
quòd bona illa poſſiderentur, uel non, ab eo de-
924 functo, † non eſt de officio nuntij publici, qui
ex ſua aſſertione non debet poſſe efficere eum eſ-
ſe poſſeſſorem, qui fortè non eſt, atque ita in ſpe-
cie reſpondit Bar. conſ. 209. Viſo proceſſu facto
contra Bonum, num.4.lib. 1. Quò tamen conci-
lientur hæc opiniones, ita tres caſus diſtinguo.
Primus eſt, cùm clarum eſt defunctum poſſediſ-
ſe; tunc ſine controuerſia creditur nuntio refe-
renti, ſe miſiſſe in poſſeſſionem bonorum defun-
cti: ita procedit relata communis opinio. Secun-
dus eſt caſus, cum clarè conſtat, quòd alter, quàm
is defunctus poſſidet: tunc nuntio non creditur,
ne illi poſſeſſori præiudicium adſeratur: ita decla-
rat Bar.d.l.à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus, num. 4. de
re iud. ita poſſunt procedere quæ conſideraui ad-
uerſus receptam opinionem. Tertius eſt caſus,
cùm in dubio uerſamur, ut quia non cõſtito iu-
dici quæ bona ab ipſo defuncto poſſiderentur, &
licentiam dat iudex nuntio, vt hæredem mittat in
poſſeſſionem bonorum dicti defuncti: nũtius ac-
cedit ad locum ubi ſita bona ſunt, & mittit in
poſſeſſionem, refertq́, ſe miſiſſe. hoc caſu nun-
tio creditur. Illa eſt ratio, quia lex de illius fide
925 & diligentia † confidit: & ob id credit, quòd
nuntius informationes ſumpſerit, quæ erant
hæc bona à defuncto poſſeſſa, & ſecundum in-
formationem referat, ſe miſiſſe in poſſeſſionem,
& hoc in caſu loqui uidentur Caſtren. & Sali.
iam relati. Nam ceſſat hic excitata à me difficul-
tas, ſi quidem ex ſumptis informationibus ſci-
re poteſt nuntius quis poſſederit. Concedo ta-
men hoc in caſu admitti contra hanc relationem
probationem, quod apertè reſpondit Bar.d.conſ.
209.nume.4.

Declarantur nunc iam relata, & primò, non
926 procedit, quando † nuntius retuliſſet ſe miſiſſe
hæredem in poſſeſſionem bonorũ, quæ erant in
dominio illius defuncti: nam tunc ei nõ creditur:
ita reſpondit Caſtren.conſ.273.Viſis & ponderã-
tis, lib.1.quem ſecuti ſunt Francus cap.cũ para-
ti, col.8.de appella. Alex.d.l.à diuo Pio. §. ſi ſuper
his, nume.15.de re iud.& Zuchardus hic nume.
927 147.ver.Quòd intellige. illa eſt ratio, quia † do-
miniũ difficilis probationis eſt, l.ſi quis ni.§.diſ-
ferentia.de acquir.poſſeſſ. & ſcripſi in commen-
tarijs De Arbitrarijs iudicium.lib. 2.caſu.42.non
ergo poteſt ita de facili cadere in notitiam nuntij,
an is defunctus eſſet dominus, uel non.

Declaratur ſecundò, ut non procedat etiam
quò ad poſſeſſionem, quando contradictor iam
proteſtatus fuiſſet illa bona eſſe à ſe poſſeſſa, &
non à defuncto: & ob id proteſtatus eſt, quòd iu-
dex nullam concedat miſſionem in poſſeſſionem
eo non citato: nam tunc miſſio, quæ fieret contra
eum, eſſet nulla, & ipſe proteſtans non arctaretur
928 probandum contrarium eius, quod † nuntius
in fauorem hæredis miſſi in poſſeſſionem retuliſ-
ſet. ita ſenſerunt Salic. hic col.5. verſi. or attende.
Alex.nu.27.& clarius Zuchardus num. 148. poſt
Feli.in c.cùm M.Ferrarienſis nũ. 61. de conſt. Ea
eſt ratio, quòd cùm iudex, coram quo fit proteſta-
tio, uidet controuerſiam fieri à poſſeſſore, debet
de illa cognoſcere, l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus
de re iud. ergo requiritur citatio, l.in cauſa l2. j. §.
cauſa cognita. ff. de mino. ſi ergo prætermittitur
citatio, geſta nullius ualoris ſunt. clem. paſtoralis,
de re iudi. l. de uno quoque. ff. eo.
929 Hæc tamen † proteſtatio ita demum operatur
hũc effectũ, ſi cauſa aliqua iuſta ei fuerit inſerta:
ut putà, quòd uiuente teſtatore, cum titulo poſſi-
dere cœpit: ita Baldus hic nu. 24. Spec.in tit.de te
ſta.col.vlt.Alex.hic nũ. 27. poſt Salic. & Caſtren.
& Feli.in d.cap.cùm M.Ferrarienſis, num, 61. de
930 conſt. Eſt enim † proteſtatio hæc prohibitoria,
quæ requirit cauſæ expreſſionem. l. nomen. C.
quæ res pig.obl.poſſ.l. 1.C.de præd.Curial.lib, 10.
& ſcribunt Bar.in l. 1.in prin.q. 11.& in l.non ſo-
lùm.§.morte, nume. 15. de oper. no. nuntia. Ri-
pa in d, cap. cùm M. Ferra. nume, 349. Rubeus
d.§. morte, nume. 381. Molineus in conſuetud.
Pariſien.tit.1.§. 1.gl.4.nume. 5. Quod intelligitur
cùm hæres opponit de generalitate proteſtatio-
nis, alioqui eo non opponente, ualet proteſta-
tio, ſine intentione cauſæ, ita Feli. d. capit. cùm

M.Ferra.nu.61. ver. hanc concluſionem. & cum eo idem ſcripſit Rubeus d.§. morte.nu.389. Cætera ex induſtria prætereo. Incomparabilis huius tractationis utilitas fecit, ut plus quàm par fortè erat, longior eſſem.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio.l.creditores.C. de pigno. temperat conſtitutionem l.extat.ff.quod metus cauſa.*
2 *Creditor qui ex pactu poſſeſsionem debitoris ingreditur, uim maiorem non committit.*
3 *Cauſa etiam leuis excuſat à pœna uiolentiæ.*
4 *Creditor ex pacto debitoris an eius poſſeſsionem adipiſci & retinere poßit.*
5 *Intellectus.l.3.C.de pigno.ex interpretatione gloſſæ probatus.*
6 *Bartoli ſenſus ad l.3.C.de pigno.exploſus.*
7 *Poſſeßionem conſequi, & retinere, diuerſa.*
8 *Baldi interpretatio ad.l.3.C.de pigno.reiecta.*
9 *Saliceti explanatio ad l.3.C.de pigno.confutata.*
10 *Statutum Papiæ.53. in ciuilibus, ſub Rub. De poſſeßione plena uacuanda, &c.declaratur.*
11 *Remedium l.3.C.de pigno. an reddatur creditori pupilli & minoris.*
12 *Decretum interpoſitum ſuper principali trahi ad conſequentia.*
13 *Eccleſiæ prædium ab Epiſcopo hypothecatum ſine ſolennitate à creditore poſſe alienari.*
14 *Creditor ingredi non poteſt poſſeßionem prædij minoris, qui ſine ſolennitate obligationem contraxit.*
15 *Statutum Papiæ.53.in ciuilibus, ſub Rub. De poſſeſſione plena uacuanda, &c.declaratur.*
16 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, non poteſt ſua ſpontè poſſeßionem ingredi.*
17 *Creditor pupilli pacto initu in iure perſonali, de rebus quæ ſeruari non poſſunt, ingredi poteſt ſua ſpontè poſſeßionem.*
18 *Res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, facilè diſtrahi poſſunt.*
19 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, cùm res data pignori eſt de his, quæ ſeruari poſſunt, non poteſt ſpontè ingredi poſſeßionem.*
20 *Pupillus in alium transferre non poteſt poſſeßionem.*
21 *L.2.§.ſi à pupillo.ff.pro empto.intellectus.*
22 *Creditor eccleſiæ an ex pacto ingredi ſua ſpontè poſſit illius poſſeßionem.*
23 *Sacrilegium excuſat iuridica executio.*
24 *Sepulchri uiolati actio non eſt contra eum, qui iuſſu iudicis aliquid egit.*
25 *Iudicis iuſſus excuſat.*
26 *Eccleſiæ bona obligari potuerunt antequàm eccleſiæ efficiantur.*
27 *Donans poteſt donando ius aliquod ſibi reſeruare.*
28 *Statutum Papiæ, in ciuilibus, ſub Rub. De poſſeßione plena uacuanda, &c.declaratur.*
29 *Eccleſiaſtica bona obligari non poſſe nec pacto effici, ut eorum poſſeßio ſpontè à creditore liceat ingredi.*
30 *Creditor ſpontè ingredi non poteſt poſſeßionem eccleſiæ ex pacto inito, miniſtris reſiſtentibus.*
31 *Remedium.l.3.C. de pigno. locum habet in licentia data in teſtamento.*
32 *Remedium l.3.C. de pigno. locum habet in licentia data in teſtamento minus ſolenni.*
33 *Remedium l.3.C. de pigno.locum habet in licentia tacitè data in ultima diſpoſitione.*
34 *Remedium l.3.C.de pigno.locum habet in alio contractu quàm pignoris.*
35 *Statutum Papiæ, 53. ſub. Rub.De poſſeßione plena uacuanda, &c, declaratur.*
36 *Conſtituti clauſula quid operetur in remedio.l.3.C. de pigno.*
37 *Violentiæ crimen facilius excuſat legis auctoritas, quàm partium conuentio.*
38 *Clauſula precarij quid operetur in remedio. l.3.C. de pigno.*
39 *Pactum quod debitore non ſoluente, res cedat inſolutum, an ualeat in caſu.l.3.C.de pigno.*
40 *Pactum ſimile legi commiſſoriæ non eſt reprobatum inter debitorem & tertium.*
41 *Pactum cum tertio ut res cedat inſolutum in caſu l.3.C.de pigno.non ualere ab initio.*
42 *Pactum ex interuallo initum cum tertio, ut res cedat inſolutum, ualet in caſu l.3.C.de pigno.*
43 *L.Titius ff.de pigno.actio.intellectus.*
44 *Pactum cum debitore initum, quòd res cenſeatur empta iuſto pretio, ualet in caſu l.3.C. de pigno.*
44 *Pactum quòd res obligata cedat inſolutum, tranſit etiam contra pupillum hæredem debitoris.*
46 *Pactum, quòd res cedat inſolutum in caſu l.3. C. de pigno. quando ob moram ualeat.*
47 *Licentia creditori conceſſa de ingrediendo poſſeßionem ſua ſpontè quando incipiat habere locum.*
48 *Licentia ingrediendi poſſeßionem debitoris re deducta in notorium, locum habet.*
49 *Statutum Papiæ 53.in ciuilibus, ſub Rub. De poſſeſſione plena uacuanda, &c.declaratur.*
50 *Clara res redditur, cùm in loco cernitur.*
51 *L.ſi Titius ff.de ſeruis exporta.declaratur.*
52 *Liquidatio eſt neceſſaria in remedio. l.3.C. de pigno.*
53 *L.1.C.ſi mancip.ita fuer.aliena.intellectus.*
54 *L.1.C.ſi ſeruus expor.uen.intellectus.*
55 *L.ult.C.de compenſa.declaratur.*
56 *Compenſando creditor ſibi ſoluit.*
57 *Hæreditas adiri non poteſt niſi conſtet de uiribus teſtamenti.*
58 *Executio properanda non eſt.*
59 *Inſtrumentum executioni non mittitur ex diſpoſitione ſtatuti ante liquidationem.*
60 *Conuentio de ingrediendo poſſeßionem rationæ crediti conditionalis eſt.*
61 *Conciliatio opinionum, quando liceat ſine liquidatione exequi licentiam de ingrediendo poſſeßionem debitoris.*
62 *Praxis exequendi licentiam de ingrediendo. poſſeſſionem debitoris.*
63 *Creditor ex pacto expreſſo ingredi poteſt poſſeßionem debitoris non facta liquidatione.*
64 *Licentia de ingrediendo poſſeßionem debitoris non facta liquidatione quando data cenſeatur.*
65 *Socini conſideratio dubia.*

66 *Liquidationem ſuperuenientem poſt ingreſſum creditoris in poſſeſſionem debitoris ſufficere.*

67 *Captura conceſſa ante liquidationem debiti reconualeſcit ea ſuperueniente.*

68 *Statutum Papiæ. 5 1. in ciuilibus ſub rubr. De forma tenenda circa poſſeſſiones dandas &c. declaratur.*

69 *Clauſula conſtituti in pacto de ingrediendo poſſeſſionem debitoris operatur, ut poſſit ingredi non facta liquidatione.*

70 *Liquidationis forma in remedio.l.3.C.de pigno.*

71 *Liquidationis iudiciũ diuerſum a iudicio principali.*

72 *Statutum Papiæ 5 2. ſub rubric. De forma tenenda circa poſſeſſiones dandas &c. declaratur.*

73 *Remedio.l.3.C.de pignor. locus, an ſit nulla præcedente mora debitoris.*

74 *L.quæſitum.ff.de pigno.intellectus.*

75 *Creditor mora non commiſſa a debitore ingredi non poteſt ſtatim poſſeſſionem, ſi debitoris ſuſpicio ceſſat.*

76 *Conciliatio opinionum, quando non commiſſa mora creditor ingrediatur poſſeſſionem debitoris.*

77 *Licentia de ingrediendo propria auctoritate, an locum habeat contra reſiſtentem.*

78 *Licentia de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate non poteſt exerceri contra iuſtè reſiſtentem.*

79 *Iudici malè exequenti licet reſiſtere.*

80 *Licentia de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate exequi poteſt contra reſiſtentem ſine cauſa uerbaliter.*

81 *Licentia ut ſupra exerceri non poteſt contra reſiſtentem de facto.*

82 *Bartoli inconſtantia notatur.*

83 *Bartolus declaratur.*

84 *Creditor poſt reſiſtentiam debitoris ex interuallo ingrediens poſſeſſionem, an uim committere dicatur.*

85 *Creditor per uim ingredi poteſt poſſeſſionem ex facto debitoris, ſeruato tamen moderamine tutelæ.*

86 *Creditor uti non poteſt licentia de ingrediendo contra reſiſtentem de facto ſine cauſa iuſta.*

87 *Locatorem non poſſe per uim expellere conductorem.*

88 *L.pen.C.de pign.actio.ſenſus.*

89 *Creditor in remedio.l.3.C.de pign.an clam poſſit ingredi poſſeſſionem.*

90 *Licentia excuſans à uiolentia, excuſat etiam à clandeſtinitate.*

91 *L.ſi a te.ff.ſi ſeruit.uend.intellectus.*

92 *Patientiã habere non dicitur, qui factum ignorat.*

93 *Creditor an ex conſuetudine, ut ex pacto, licentiam habere poſſit ingrediendi poſſeſſionem debitoris.*

94 *Creditor ex d.conſuetudine ſine ui ingredi poteſt.*

95 *Conſuetudo non ualet, quòd per uim creditor ingrediatur poſſeſſionem debitoris.*

96 *Statuto concedi non poteſt, quòd creditor ui poſſit ingredi poſſeſſionem debitoris.*

97 *Remedium.l.3.C. de pignor. tranſmitti ad hæredes creditoris.*

98 *Ceſſabilia quæ ſunt, ſunt etiam tranſmiſſibilia.*

99 *Paciſcens etiam hæredi prouidere uoluit.*

100 *Cedi poſſe licentiam ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

101 *Statutum Papiæ 53. ſub rubr. De poſſeſſione plena uacuanda &c. declaratur.*

102 *Cedi non poteſt licentia ingrediendi poſſeſſionem debitoris per uim.*

103 *Ceſſio ut ſupra non prodeſt, non ceſſa perſonali actione.*

104 *Item nec non facta ceſſionis liquidatione.*

105 *Item nec cum generaliter facta eſt ceſſio.*

106 *Remedium.l.3. C.de pign.an tranſeat contra hæredes debitoris.*

107 *Hæres debitoris eiuſdem cõditionis qua defunctus pacto.l.3.C.de pign.tenetur.*

108 *Licentia ingrediendi fundum propria auctoritate non tranſit contra hæredẽ, non facta liquidatione.*

109 *Item nec cùm hæres eſt diuerſæ conditionis a defuncto.*

110 *Remedium.l.3.C.de pigno. non impeditur à pupillo hærede ex ſua perſona.*

111 *Remedium.l.3.C.de pigno.an tranſeat contra ſingularem ſucceſſorem.*

112 *Licentia iuxta.l.3.C.de pign.realis an ſit.*

113 *L.Titius.ff.de ſer.exporta.intellectus.*

114 *Pignoris ius in rem eſt.*

115 *Perſonalia non tranſeunt in ſucceſſorẽ ſingularem.*

116 *Perſonale eſt facultas cedendi lapidem, & ingrediendi fundum.*

117 *Actionem à modo proponendi cognoſci.*

118 *Signoroli opinio quædam expenſa.*

119 *Perſonalia ob extenſionem effici realia.*

120 *Pactum incontinenti appoſitum non mutat naturam contractus.*

121 *Signoroli conſideratio improbata.*

122 *Bartoli opinio examinatur & defenditur.*

123 *Sententia actionem in factum & iudicati parit.*

124 *Licentia de ingrediendo fundo non eſt iuris realis executiua.*

125 *Licentiæ de ingrediendo effectus.*

126 *Iudicis licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu operatur reſciſſo.*

127 *Licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu poteſt exequi contra ſingularem ſucceſſorem ſine reſciſſione contractus, in quem lite pẽdente facta eſt alienatio.*

128 *Item cum pactum alienationem reſcindit.*

129 *Reſciſſio facta à lege non requirit factum hominis.*

130 *Licentia iudicis de ingrediendo quando operetur ex actu ultimæ uoluntatis, alienatione ſine dolo facta.*

131 *Item quid alienatione dolo facta.*

132 *Item quid pro iure reali ubi ſucceſſor debitori non ſucceſſit.*

133 *Item quid ubi ius habet à debitore, & debitum eſt liquidatum.*

134 *Locator habet tacitam hypothecam illatorum & inuectorum.*

135 *Licentia de ingrediendo fundum afficit ſingularem ſucceſſorem, cum conſtat eum à debitore cauſam habere.*

136 *Liquidatio coram iudice fit, ſucceſſorem debitori ſucceſſiſſe.*

137 *Licentia de ingrediendo nil operatur contra ſingularem ſucceſſorem, non facta liquidatione debiti.*

138 *Item*

138 *Item nec lite adhuc pendente.*

139 *Item nec lite cœpta contra principalem.*

140 *Licentia de ingrediendo ob clauſulam conſtituti operatur etiam non liquidato debito.*

141 *Item nihil prodeſt conſtitutum cum pacto executiuo.*

142 *Statutum Papiæ 58. in ciuilibus, ſub rub. Quòd creditor contra extraneum poſſeſſorem &c. declaratur, & ſtatutum Mediolani lib. 1. cap. 173.*

143 *Excuſſio debitoris principalis, an ſit neceſſaria cum pactum exequitur contra ſingularem ſucceſſorẽ.*

144 *Excuſſio principalis debitoris non requiritur cum inſtrumentum guarentigiatum exequitur contra fideiuſſorem.*

145 *Excuſſio ob clauſulam conſtituti ceſſat.*

146 *Statutum Papiæ 58. in ciuilibus, ut ſuprà declaratur.*

147 *Libellus, an ſit neceſſarius, cùm ex urbanitate iudex concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum debitoris.*

148 *Creditor ſua auctoritate ingredi dicitur, cùm iudex ex urbanitate concedens hanc licentiam, poſſeſſorem non monet.*

149 *Iudex non præiudicat creditori ſi minus ſolenniter concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum, cùm a ſe ipſo habet.*

150 *Libellus nec citatio requiritur cum iudex concedit licentiam creditori ingrediendi fundum debitoris, qui ex pacto id iam creditori conceſſerat.*

151 *Citatio aduerſarii non requiritur in his, quæ ex urbanitate fiunt.*

152 *Libellus requiritur cum ex officio iudex mittit in poſſeſſionem creditorem, de cuius credito extat clarum inſtrumentum.*

153 *Idem cum de credito teſtibus probatur.*

154 *Libellus requiritur cum creditor uult manu iudicis armata comitari in poſſeſſionem debitoris.*

155 *Libellus & litis conteſtatio requiritur cum creditor uult adipiſci poſſeſſionem debitoris, quam ex pacto poterat ſua ſponte ingredi.*

156 *Poſſeſſionis ſolus ingreſſus detentionem tantùm acquirit.*

157 *Creditor, qui ſua auctoritate ingredi poteſt, an adeũdo iudicem, cenſeatur illi fauori renuntiare.*

158 *Creditor adeundo iudicem, ſibi non præiudicat præmiſſa proteſtatione.*

159 *Creditor ubi iudicis auctoritate eſt adeptus poſſeſſionem debitoris, an pignus prætorium acquiſiuiſſe dicatur.*

160 *Creditor cum uult rem debitoris ſibi obligatam habere emptã, quomodo procedatur ad æſtimationẽ.*

161 *Aeſtimatio rei ius quoddam executiuum oſtendit.*

162 *Aeſtimatores duo eligendi ſunt cum æſtimanda res eſt.*

163 *Aeſtimatores rei partium conſenſu eligi.*

164 *Aeſtimatores iurant de recta æſtimatione.*

165 *Aeſtimatores æſtimatione facta referunt apud acta iudicis.*

166 *Aeſtimatores non tenentur reddere rationem, cur tanti æſtimauerint.*

167 *Perito referenti ſe tanti æſtimaſſe, credi.*

168 *Aeſtimatores ubi diſſentiunt, quid agendum.*

169 *Creditor aſſerens ſe ex licentia debitoris eſſe ingreſſum fundum, an oſtendere debeat, ſe ea auctoritate uſum.*

170 *Actus ubi uariè poteſt intelligi à faciente declaratur.*

171 *Poſſeſſio præſumitur apprehenſa ex titulo præambulo.*

172 *Creditorem habuiſſe animum furandi & occupandi iniuſtè, ex coniecturis detegitur.*

Impp. Seuerus & Antòninus. AA. Maximo.

CReditores, qui non reddita ſibi pecunia, conuentionis legem, ingreſſi poſſeſſionem, exercent: vim quidem facere non uidentur: attamen auctoritate Præſidis poſſeſſionem adipiſci debent. PP. Kalen. Maii, Antonino. A. II. & Geta. II. Coſſ.

QVINTVM ADIPISCENDAE poſſeſſionis remedium ex l. 3. C. de pignor.

CVm Prætorum interdictis & Iuſtiniani noua cõſtitutione prouiſum ſatis ſit iis, qui uel teſtamento, uel ab inteſtato poſſeſſionem bonorũ defuncti conſequi poſſunt: & de his hactenus a nobis actum non indiligenter fuerit: operæpretium nunc uiſum eſt, ſi hoc loco explicarem, quomodò creditores poſſeſſionem bonorum debitoris ſui adipiſci ualeãt. Et quãquam cõſtitutio hæc ante illam Iuſtiniani, quam paulò ante explanauimus, ducentis plus annis condita fuerit, attamen ne ordinem illum a nobis obſeruatum in recenſendis remediis adipiſcendæ poſſeſſionis ex ultimis teſtatorum diſpoſitionibus, perturbarem, ac aliis iuſtis de cauſis, eam hoc loco collocauimus. Conſtitutio hæc Septimij Seueri, & M. Baſſiani Antonini permulgata fuit ſub Conſulatu ſecundo Antonini & Getæ. l. quod ex Holoandri & Antonij Contij Cronologia contingit anno 206. humanæ ſalutis. Cõſtituerũt Impp. II. creditores vim nullam committere, ſi ex pacto inito cũ debitore ipſius debitoris poſſeſſionẽ ſua
1 ſponte ingrediũtur. Temperat † atque moderatur conſtitutio hæc illam Diui M. Antonini philoſophi. l. extat. ff. quod metus cauſa. quam in cõmentariis De recuperanda poſſeſſione, remedio quinto expoſuimus. M. Antoninus conſtituit, creditores ſua auctoritate ingredientes poſſeſſionem bonorum debitoris vim facere. quod Seuerus & Antoninus moderati ſunt, ne ſcilicet locum iũc obtineat, cum ex pacto creditor ingreditur: ceſſat nãtunc omnis vis, ſiquidem uolenti nulla fit vis & iniuria. cap. ſcienti. de reg. iur. in 6. Hinc Paulus in
2 l. qui ratiario. ff. de pig. act. reſpondit. † cre litorem hunc maiorem uim non cõmittere. & Impp. Diocle. & Maximia. in l. pe. C. de pigno. actio. cenſuerunt,

runt, ob conuentionem hanc creditori licere auferre debitoris bona. Cuius quidem ſententiæ
3 aperta eſt ratio; ſiquidem, ſi † cauſa quæuis etiam minus iuſta a pœna violentiæ excuſat, quéadmodum diximus in eo remedio quinto. q. 14. multò magis excuſare poſſe debet conceſſa hæc facultas ex pacto & partium conuentione. Cæterùm, an creditor hic poſſeſſionem adipiſci, & in ea inſiſtere ualeat, maximè dubium eſt, quod ut planum faciam quæſtionem iuris ſubiicio.

4 QVAERO primò, an † creditor iſte ex ſimplici pacto, ut ſua auctoritate & ſpontè ingredi ualeat poſſeſſionem debitoris, poſſit poſſeſſionẽ illam adipiſci & retinere? Pendet hæc iuris dubitatio a ſenſu huius conſtitutionis.

5 Vnus itaque eſt † ſenſus atque intellectus, quẽ probauit gloſſa hic, & illum tuentur Bald. & Ange. hic. Conſtituiſſe Impp. ut qui ingrediendi poſſeſſionem ex partium conuentione facultatem habet, eam adipiſci & retinere ualeat. Quod uerò in hac conſtitutione eſt ſcriptum, iudicis auctoritate adipiſci debere: ex humanitate quadam id fit. Cuius quidem ſenſus ea eſt ratio prima, quòd niſi hæc conceſſa facultas effectum hunc adipiſcendi atque retinendi poſſeſſionem pareret, parum aut certè nihil operaretur. Quorſum ingredi, ſi adipiſci ac retineri poſſeſſio ipſa non poteſt? Accedit, quod poſſeſſionem retinere (vt Baldus hic ſcribit) uenit in conſequentiam quandam ipſius ingreſſus, ſiquidem ingrediens poſſeſſionem animo acquirendi, ſtatim acquirit. l. 3. in prin. ff. de acquit. poſſeſſ. atque ita retinere poteſt. Hanc interpretationem ego probare ſoleo, quippe qui uideam in eo omnem poſitã eſſe difficultatem, quòd uerba illa, auctoritate Præſidis adipiſci debent, repugnare uidentur. Verùm, ut iam attigi, rectè gloſſa exponit, ex humanitate id fieri. quemadmodum probatur ſimili exemplo in l. quidam Iberus. ff. de ſeruit. urba. prædio. & clarius in l. in ciuile. C. de furtis. & l. 3. §. non perpetuæ. ff. de ſepul. viola. & vberius in l. debitores infrà, noſtro titulo. Erit quoque magis tutum, & ſi non neceſſarium, iuxta l. ſi pupillorum. §. 1. ff. de reb. eo. ubi glo. in uerbo. tutius, citat hunc tex.

6 Secundus eſt † intellectus huius conſtitutionis, quem attulit hic Barto. & illum eſt ſecutus Anto. Neguſa. in tracta. de pigno. 4. parte princip. nume. 9. inquit Bart. hæc licentia ingrediendi poſſeſſionem non præſtare facultatem adipiſcendi & retinendi eam, ſed opus deinde eſſe Præſidem adire. Huius ſanè interpretationis ea uidetur ratio,
7 quòd diuerſum quid ſit ingredi † poſſeſſionem, & eam conſequi atque retinere. l. tertia. §. ultim. ff. de acquir. poſſeſſ. l. cùm legaui. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. ea. l. 2. in princ. ff. pro hære. Et aliud conſequitur, qui ingreditur, quàm qui poſſidet. ſiue poſſeſſionem acquirit & retinet. l. ſi cui. in princ. & §. legatorum. ff. ut in poſſeſſ. lega. & probat. l. ſi quis ante. ff. de acquir. poſſeſ. Hanc interpretationem improbarunt Bald. Ang. & Sali. hic. col. 1. ea ratione, quòd imò licentia conceſſa, ut ingredi liceat, eum effectum parit, acquirendi ſcilicet poſſeſſionem, d. l. 3. in prin. de acquir. poſſ. Et Bartoli interpretatio (inquit Baldus) fortè tunc procederet, cùm ingrediendi poſſeſſionem data eſſet facultas ex cauſa, quæ acquiſitionem non operatur. ſicuti cùm data eſt facultas ingrediendi fundum aucupandi, atque venãdi gratia, aut eundi, iterq; faciendi per ipſum fundum, iuxta l. 3. ff. de acqui. rerum domin. Præterea (ait Baldus) niſi hæc facultas operaretur retinendi effectum, eſſet potius riſu dignum, quàm aliter. ſiquidem etiam ingrediens alterius poſſeſſionem ſine animo eam ſibi acquirendi vim poſſeſſori non facit. d. l. 3. ff. de acquir. rerum domi.

8 Tertius eſt † intellectus a Baldo perpenſus, & quem ad uerbum Angelus, Baldi nomine ſuppreſſo, retulit, ſibiq́ue uendicauit. nempè, uerbũ illud, debent, ſtare propriè, ut ſit ſenſus, debent creditores pignoris poſſeſſionem adipiſci, aliàs ſecus ubi data non eſt licentia ingrediendi, verba hæc Baldi ſonant. hanc licentiã eſſe datam a debitore, & illa ſufficere etiam ad adipiſcendã poſſeſſionem. Qui ſenſus cum iſto gloſſæ idem eſt. Angelus uerò ita ſcribit, debent creditores pignoris poſſeſſionem adipiſci iudicis auctoritate, aliàs ſecus, ubi non eſt data licentia. Quæ ſanè interpretatio hæc uerbis huius conſtitutionis conuenire non uidetur. ſiquidem in ea primò ſcriptum eſt, ob datam licentiam a debitore ingredi licere. deinde ſubiicit, iudicis auctoritatem neceſſariam ſore in ea adipiſcenda. affirmat ergo tex. iſte licentiam dari a debitore de ingredienda, & a iudice de adipiſcenda poſſeſſione: cùm tamen Ange. totum iudici tribuat.

9 Quartus † eſt intellectus Saliceti hic colum. ſecunda. verſi. pro cuius declaratione &c. præmittit ille ad faciliorem rei cognitionem, quòd licèt creditor iure pignoris poſſideat ciuiliter & naturaliter. l. cùm notiſſimi. §. ſed cum. C. de præſcr. triginta annorum. l. 1. §. per ſeruum corporaliter. ubi Iaſ. & Socin. ff. de acqui. poſſ. Neguſa. in tract. De pigno. parte tertia. membro primo. nume. 10. Verùmtamen quò ad ea, quæ dominium reſpiciunt, uel ius dominij, debitor dicitur poſſidere, non autem creditor. l. pignori. ff. de uſuca. cenſuerunt ergo Impp. I L. ſua hac conſtitutione, quòd licèt creditor per conuentionalem ingreſſum adeptus fuerit poſſeſſionem iure crediti & pignoris, non tamen ipſe creditor poſſidet iure dominij, uel quaſi, ſed debitor ipſe. Quocircà ſi uult creditor poſſeſſionem illam, quæ ius dominij reſpicit, adipiſci, iudicis auctoritate facere debet, cùm propria non poſſit. atque ita uerbum, debẽt, propriè ſtat, & intelligitur neceſſitatem ponere. Verùm interpretatio hæc nulla ratione nihil probatur, tum præſertim, quòd etiam ſi dicimus creditorem ex licentia iudicis ingredi & adipiſci poſſeſſionem, non tamen iure dominij poſſidere dicitur. Quandoquidem non immutat iudex pignoris huius conuentionalis naturam, quæ eſt, ut iure dominij creditor nõ poſſideat. d. §. per ſeruum corporaliter. Quatenus ergo pignus conuentionale remanet, iure dominij creditor non poſſidet. Non enim iure probatur, quod ex iudicis licentia creditor iure etiam dominij pignus poſſidere

dere dicatur. Eſt ergo quod dicamus neriorem
eſſe ſenſum & interpretationem Accurſij & ſe-
quacium. Facilè tamen hæ euitantur controuer-
ſiæ, ſi curabunt creditores in inſtrumento conſti
tuti pignoris clauſulam hanc adhibere, quòd eis
liceat ingredi, adipiſci, atque retinere poſſeſſionẽ
ipſius rei pignoratæ. Quod optimum factu do-
cuerunt Barto. Bald. & Salicetus hic. & cum eis
Neguſ. d. tract. de pigno. 4. parte principali. num.
10. Et hoc maximè erit utile in ciuitate Papiæ,
10 †cuius ſtatutum 53. in ciuilibus, ſub rubric. De
poſſeſſione plena vacuanda &c. dum vult credi-
torem eſſe manutenendum in poſſeſſione ſibi
data a debitore, utitur eo uerbo, dare, quod tranſ-
lationem oſtendit. l. ubi autem non apparet. §. ult.
de verborum obliga. Iaſ. l. traditionibus. in fine.
C. de pact. & illa uerba ſtatuti, uel habitam nunc
& in futurum pro data, intelligi poſſunt de trãſ-
latione ficta per conſtitutũ. Non ergo erit ſatis in
caſu illius ſtatuti ſimplex hæc debitoris cõceſſio.
11 QVAERO ſecundò, an huius † conſtitutio-
nis beneficium atque remedium concedatur cre
ditori pupilli, qui uel ſolus, uel tutoris auctorita
te adhibita, licentiam hanc ingrediendi atque adi
piſcendi poſſeſſionem creditori dedit? Barto. hic
num. 5. & cum eo Sal. colum. 10. q. 9. & Neguſ. in
tract. De pigno. 4. parte, nume. 18. plures caſus ita
diſtinguunt.

Primus eſt, cùm creditor vult vti pacto ad exe-
cutionem iuris realis in pignore, cuius conſtitu-
tio ualida eſt: tunc creditori conceditur huius
conſtitutionis remedium: ita relati iuris interpre
tes. Ea eſt ratio, quòd ſi pignoris cõſtitutio ualet,
ita & pactum. l. ſi pupillorum. §. 1. ff. de reb. cor.
Eſt enim pactum hoc conſeruatiuum illius con-
ſtitutionis pignoris, iure merito ualet argu. l. qui
autem. ff. de conſti. pecun. Hinc rectè annotauit
12 Bald. in d. l. ſi pupillorum. §. primo. † decretum
interpoſitum ſuper uno contractu trahi ad con-
ſequentia illius. Imò fortius ait Bald. hoc trahi ad
13 eccleſiam, ut ſi cum decreto Epiſcopi † obligaue
rit prædium creditori, poterit ipſe creditor po-
ſtea id alienare, non obſeruata ſolennitate. au-
then. hoc ius porrectum. C. de ſacroſan. eccle. ubi
Bart. num. 21. idem ſcripſit Alex. conſi. 189. num.
3. lib. 7. & Decius in l. mandata. 3. notab. ff. de off.
eius. ubi idem de minore ſcribunt. alia his ſimi-
lia congeſſit Tiraquel. in tracta. De legibus con-
nubial. in glo. 3. num. 155. Quibus addo Decium
conſi. 558. nume. 9. & Cagnol. in l. 2. nu. 151. C. de
pact. inter emp. & uend.
14 Secundus eſt caſus, cùm † creditor vult uti pa-
cto ad executionem iuris realis in pignore, cuius
conſtitutio non ualuit. Hoc in caſu non poteſt,
ita relati Doctores. Ea eſt ratio, quòd ſi non ualet
pignoris conſtitutio, quæ principalis eſt, ita nec
hæc conuẽtio, quæ illi eſt acceſſoria: iuxta l. cùm
principalis. ff. de reg. iur. & c. acceſſorium. de reg.
iuris in 6. confert tex. l. curator. & l. pen. C. ſi res
alien. pigno. dat. fuer. & hoc in caſu poteſt declara
15 ri † ſtatutum Papiæ 53. in ciuilibus ſub rubr. De
poſſeſſione plena uacuanda, & disbrigãda, & ma
nutenenda. Nõ procedit illud ſtatutum cum de-
bitoris pactum eſt factum a minore, qui non po-
teſt alienare, & pignus conſtituere.
16 Tertius eſt caſus, cùm † creditor vult uti hoc
pacto ad executionem iuris perſonalis, & pactũ
factum eſt, quòd liceat ingredi. tunc ingredi po-
teſt, nec perſona pupilli impedit: ita Bart. hic nu.
5. verſi. Aut creditor. ex l. apud Iulianum, in prin-
cip. & §. ſeq. ff. ex quib. cauſ. in poſſeſſ. eatur. quod
affirmauit & Neguſa. d. 4. parte. nu. 18. verſic. aut
creditor. Et hoc in caſu etiam procedit relatum
ſtatutum Papiæ. Quo autem ordine contra pupil
lum iudicialiter procedatur in hac miſſione in
poſſeſſionem, declarant Roma. conſi. 454. & De-
cius in l. in eo quod plus. §. ult. in fin. de regu. iur.
& Abbas, qui cum Romano in eodem caſu con-
ſuluit, conſi. 43. lib. 2.
17 Quartus eſt caſus, cùm † creditor vult vti hoc
pacto ad executionẽ iuris perſonalis: quod qui-
dem pactum factum fuit, quod liceat ingredi, &
poſſeſſionem adipiſci, ac retinere illius pignoris,
cuius res ſeruando ſeruari non poteſt. Hoc caſu
adhuc licet: ita Bart. & cum eo cæteri præcitati
18 Doctores. Ea eſt ratio, quòd hæ † res facilè di-
ſtrahi poſſunt. Qua de re egregiè ſcribunt omnes
præſertim Iaſ. in l. prima. §. fuit quæſitum. nu. 30.
34. ff. ad Trebell.

Quintus eſt caſus, qui pluſculum dubitatio-
19 nis habet: nempè, cùm † res pignori data eſt de
his, q̃ ſeruari poſſunt: & creditor vult vti pacto
ad executionẽ iuris perſonalis, ut poſſit ingredi,
adipiſci, & retinere poſſeſſionẽ. Hoc in caſu huic
creditori non conceditur hoc remedium: ita Bar.
hic nu. 5. ad finem. verſi. ſed quantum. Ea ratione
20 uitur, quòd ſua uoluntate non poteſt † pupillus,
uel tutor poſſeſſionem in alium trãsferre. l. pupil-
lus. ff. de acqui. rer. dom. & l. magis puto. §. 1. ff. de
reb. cor. Verùm ab hac opinione diſſentiunt Imo.
in l. 1. §. ſi de pupillo, ff. pro empto. Alex. in l. poſ-
ſeſſionem. nu. 3. ff. de acqui. poſ. & Neguſa. d. trac.
De pignor. 4. parte. nu. 18. ad finem. ex opinione
21 glo. in d. §. ſi pupillo, quæ in ſecunda diſſolutio-
ne affirmat, quòd licèt pupillus non poſſit alie-
nare res immobiles, uel mobiles, quæ ſeruari poſ
ſunt, ſine decreto Prætoris, põt tamẽ ſine illo de-
creto alienare earum rerũ poſſeſſionẽ. Quæ ſanè
interpretatio ad d. §. ſi a pupillo, probabilior vide
tur eſſe illa, quam attulit Bar. hic nu. 5. in fin. dum
cenſuit, ibi poſſeſſionem fuiſſe penès emptorem,
uel loqui de rei mobilis alienatione, quæ ſecũdũ
illa tempora non erat prohibita. Non enim quò
ad poſſeſſionem transferendam adhibenda eſt
hæc differentia, cum (ut diximus) ſine decreto di
ſtrahi & transferri illa poſſit. quod ſenſit idem
Bar. in d. §. ſi a pupillo. nu. 3. in fi. Quod erit adno
tandum ad interpretationem relati ſtatuti Papiẽ.
53. ut ſcilicet & hoc in caſu procedat.
QVAERO tertiò, an huius conſtitutionis
22 † remedium reddatur creditori, ut ingredi, & adi
piſci ualeat poſſeſſionem bonorum eccleſiæ? In-
noc. in cap. verùm, de foro compet. negat, reddi:
ſed ait, neceſſariam fore auctoritatem iudicis ec-
cleſiaſtici. Quod uiſus eſt probare Neguſ. in tra-
cta. De pign. 4. parte principali, num. 19. Ea ratio-
ne uti-

...tur Innoc. quòd cùm iam ſemel dominium
tranſlatum ſit in eccleſiam, Deo dicatum dici-
tur; quare qui inde auſert, ſacrilegium commit-
tit. arg. cap. 1. & cap. nulli liceat. 12. q. 2. Verùm
23 reſpondet Bar. hic nume. 7. † executionem iuri-
dicam à ſacrilegio excuſare: ita ait Vlpianus in
l. quamquam, in prin. ff. de aqua pluuia. arcen.
24 non eſſe † ſepulchri violati actionem contra
eum, qui iuſſu iudicis egit. ita pariter ceſſat iniu-
riæ actio, cùm iudicis iuſſu executio fit. l. iniu-
riam. §. 1. de iniurijs. alia his ſimilia ſcribunt De-
cius, Cagn. & cæteri in l. non videntur. §. qui
iuſſu. de reg. iur.

Secundò probare videntur hanc Inno. opinio-
nem tex. l. 1. §. fi. & l. 2. ff. de reb. eo. qui ſub tutel.
quibus conſtitutum eſt, bona eo ipſo quò mino-
ris effecta ſunt, alienari ſine decreto nō poſſe: nec
etiam pignori dari. ſatisfacit Butrius in d. c. Verū
in fi. de foro compet. ibi loqui in obligatione pi-
gnoris, quæ non oritur antequam res ſit effecta
pupilli. hæc in pacto quod rem afficit, antequam
ſit eccleſiæ. Verùm Butrij reſponſio, quæ fortè
caſui, in quo ipſe loquitur, conuenit, non ſatis ad
rem hanc noſtram pertinet, cùm nos eo in caſu
loquamur, quando res plenè effecta eſt eccleſiæ.
Quocircà rectius reſponderi poteſt, vt iam cum
25 Bartolo diximus, † iuſſum iudicis excuſare, quod
in ſpecie probat. l. ſi pupillorum. §. 1. ff. de reb. eo.
dum reſpondit Vlpia. pignus datum à Prætore ſi-
ne ſolennitate alienari poſſe. De his nonnulla ſcri-
pſimus in commentarijs De Arbitrarijs iudicum
lib. 2. caſu. 171. nu. 31. & nu. 71.

Contrariam itaque ſententiam aduerſus Inno-
centium probarunt Io. And. Hoſtien. Butr. Card.
& Imo. in d. c. Verùm. de foro compe. in fi. Bart.
hic num. 7. idem conſ. 96. Dico partes, nu. 1. lib. 1.
Salic. hic q. 10. idem poſt Baldum in l. ſi quis cu-
rialis. C. de Epiſc. & cler. Anch. conſi. 217. Dubiū
facit Aret. conſ. 21. num. 3. Barba. & Fel. in d. cap.
verùm. ille nu. 85. iſte. nu. 7. verſ. limita hanc con-
* cluſionem, & * communem teſtatur Ruinus cōſ.
26 145. num. 6. lib. 4. Scribunt ij omnes † bona ec-
cleſiæ antequam Deo dicata ſint, poſſe hoc pacto
affici, & deinde euenente caſu eorum poſſeſſio
ſponte ingredi. Quam quidem ſentētiam probat
tex. l. ſi quis curialis. C. de epiſc. & cler. in argumē-
tum. dum prohibitus clericari reuocatur effectus
clericus, nec eccleſiæ iniuria fit. ita hic, ſpontè in-
gredi poſſeſſio poteſt, poſteaquā ab initio pignus
conſtitui potuit. Confert ſecundò tex. c. cùm di-
lecti. de donat. quo conceditur poſſeſſionis in-
greſſus, ob pactum, quod appoſitum à donante
27 fuit. licuit enim † donanti reſeruare ius illud ab
initio cum donauit. quod explicat Butrius in d.
ca. Verùm, nu. 12. verſ. puto quod ſi. de foro com-
pet. Huc & tertiò ſpectat tex. c. Verùm, de condi.
appoſ. Accedit quartò, quòd ingreſſus iſte eſt exe-
cutio validæ conuentionis præcedentis: iure ergo
excuſat, iuxta. d. l. quamquam. de aqua plu. arcen.
Vltimò ad rem hāc pertinet illa ratio, quòd ſi pa-
ciſci licet inter laicum & laicum, vt hic in tex. cur
nō & cum eccleſia, cùm omnis dolus ceſſat? Hac
28 doctrina interpretari † poteſt ſtatutum Papiæ
53. ſub rub. De poſſeſſione plena vacuanda &c.
vt etiam locum habeat hoc in caſu. Nam lex ci-
uilis locum habet, eo quia exequitur pactum in
re, quæ eccleſiæ non dicitur, inſpecto pactionis
tempore.

Declaratur primò hæc iuris & Doctorum ſen-
29 tentia, vt procedat † cùm res adhuc eccleſiæ ef-
fecta non eſt, atque ita Deo dicata, ſecus cùm iam
dicata eſt: ita Bart. hic num. 8. qui hoc in caſu In-
nocē. opinionem tueri poſſe ait. Id quod ſenſit
& Butrius in d. c. Verùm, num. 12. verſi. ſi condi-
tio eſt honeſta. & clarius Fel. nu. 9. verſi. ſecunda
declaratio. Quæ declaratio eſt annotanda ad in-
terpretationem d. ſtatuti Papiæ.

Declaratur ſecundò, vt non procedat hæc ſen-
30 tentia, † cùm creditor vellet hac licentia, & fa-
cultate uti contra eccleſiam, cuius miniſtri reſi-
ſtunt: ita in ſpecie Fel. in d. c. Verùm, col. vlt. verſi.
ſexta declaratio. & ibi Barba. nu. 76. verſi. ſecun-
dò niſi. poſt Abbatem ibi. Quod alijs infrà q. 12.
comprobabimus. eſt enim hæc declaratio & cæte-
* ris * communis.
31 QVAERO quartò, an huius † cōſtitutionis
remedium reddatur, cùm licentia & facultas hæc
ingrediēdi poſſeſſionem ſua ſponte, conceſſa fuit
in teſtamento, vel alia vltima voluntate? Et red-
di affirmarunt Bar. hic num. 9. Bald. col. 2. verſic.
hæc autem. Angel. col. 1. verſ. hic autem, & Salic.
col. 5. q. 5. Bald. in l. legis Iuliæ. in fi. C. qui bonis
ced. poſſ. Signorol. conſ. 4. nu. 15. Quibus accedūt
Neguſa. in tract. De pigno. 4. parte principali, nu.
12. alios recenſet Tiraq. in tract. le mort a ſaiſit le
vif, part. 7. declar. 3. Maria. Soc. Sen. conſi. 11. col.
2. in fi. lib. 1. Quod probat primò. l. Titia cùm te-
ſtamento. §. 1. de lega. 2. ex interpretatione gloſſæ
ibi in uerbo, non ſic. Quæ etſi de licentia ingre-
diēdi poſſeſſionem ipſius rei legatæ loquitur, at-
tamen & idem eſſe de re alia, ex rationibus, quas
mox ſubijciam, dicendum eſt. Confert ſecundò.
l. Lucius. ff. de alimē. & ciba. lega. Tertiò l. non eſt
mirum. ff. de pign. actio. Quartò quoniam à con-
tractibus ad ultimas uoluntates argumentari li-
cet. l. ſeruum filij. §. eū qui chirographum. de leg.
3. ſed in contractibus conceditur hæc facultas ut
hic, ergo & per ultimam diſpoſitionē. Quod tan-
tò fortius procedit, cum in vltimis diſpoſitioni-
bus dominium recta uia tranſeat in eum, cui res
relicta eſt. l. a Titio. ff. de furt.
32 Extenditur primò, vt locum † etiam habeat
hæc iuris ſententia eo caſu, cùm hæc licentia da-
ta eſt in teſtamento minus ſolenni: ita cenſuit Ti
raquel. d. tract. le mort a ſaiſit le vif, part. 7. decla.
3. nume. 1.

Extenditur ſecundò, ut procedat hæc ſenten-
33 tia etiam † ſi tacitè conceſſa fuerit hæc licentia:
ita Tiraq. d. decl. 3. nu. 1. & ſenſit Boer. q. 77. nu.
2. in fin. Plura adferri poſſent exempla, quæ con-
geſſi ſupra in ſecundo remedio. quæſt. 12. exten-
ſione ſecunda.

Declaratur hæc concluſio, vt locum ſibi non
vendicet in Gallia: ita Tiraq. d. decl. 3. in fi. qui
eiuſdē ſententiæ recenſet Io. Faber. Boer. & alios.
34 QVAERO quintò, an hoc remedium † locū
habeat

habeat in alio contractu, quàm pignoris? Barto.
hic nu. 10. docuit, locum habere. cum eo ſenſerũt
Baldus. col. 2. verſ. hęc autem licentia. & Ang. co-
lum. 1. verſi. & ideo. Sal. ibidem col. 5. q. 3. & Ne-
guſ. d. 4. parte, num. 12. ex tex. l. Titius. ff. de ſeruis
exporta. ubi in contractu venditionis licet paci-
ſci, ut manus iniectio uenditori ſalua ſit in re, ſi
adiecta conditio nõ obſeruetur: quem textum eo
loci in hanc ſententiam annotarunt Bald. & Al-
bericus. confert ſecundò l. 5. §. 2. C. ſi ſer. extern. &
tertiò facit l. 1. C. ſi mancip. ita fuer. alie. Ita etiam
35 debet intelligi † ſtatutum Papiæ. 53. in ciuilibus,
ſub Rub. De poſſeſſione plena uacuanda & diſ-
briganda & manutenenda, dum ſimpliciter de
creditore loquitur, intelligi poteſt de creditore ex
quouis contractu.

36 QVAERO ſextò, quid operetur † clauſula
conſtituti, dum pacto appoſito, quòd ingredi &
adipiſci liceat ſpontè, debitor conſtituit, ſe tenere
& poſſidere nomine ipſius creditoris? Bartolus
hic nu. 11. docuit, hoc pactum ſui natura ualere,
& operari tranſlationem totius poſſeſſionis, quæ
penes debitorem erat. l. quod meo. ff. de acq. poſſ.
l. pignus. de pigno. actio. & l. quædam mulier. ff.
de rei uend. Quo circà in caſu hoc noſtro inquit
idem Bar. parum operatur clauſula illa, quòd li-
ceat propria auctoritate ingredi, atque adipiſci
poſſeſſionem: cum iam poſſeſſionem creditor ip-
ſe habeat ex clauſula conſtituti. Verùm operari
poſſet hæc licentia illum effectum, quòd ſi con-
tingeret debitorem conſtituentem interuertere
creditoris poſſeſſionem, poſſet is creditor ſua au-
ctoritate eam poſſeſſionem ingredi. quod affirma
uit idem Bar. infrà nu. 18. & clarius nu. 25. uerſ.
ſed pone, & infrà latius. q. 14. explicabimus, &
Bartolum hic probarunt Ferrarius caut. 48. nu. 3.
Imola conſ. 10. num. 3. & Tiraq. in Tract. de iure
conſtituti, parte. 1. nu. 37. 40. & in Tract. le mort
à ſaiſit le viu. 3. parte, decl. 1. nu. 5. Verùm ab hac
ſententia diſſentiunt Baldus hic col. 2. verſi. Dixit
Bartolus, & Ang. col. 2. ver. in gloſſa ultima aiunt
ij. imò poſt interuerſionem non poſſe ingredi, ex
ſententia gloſſę in l. 2. in uerbo, repellere. C. de iu-
re emph. quæ clarè affirmat, licentiam hanc nihil
operari poſt poſſeſſionis interuerſionem. eam ſe-
* cuti ſunt * omnes, vt teſtatur ibi Iaſ. nume. 117.
ratione confirmat Baldus, quòd ad excludendum
47 † crimen uiolentiæ plus poteſt legis auctoritas,
quam pactum contrahẽtium. l. 1. & l. 2. C. quãdo
liceat ſine iud. uind. ſed qui a lege ingrediendi po-
teſtatem hanc habet, ea uti non poteſt poſſeſſione
interuerſa. l. colonus, & l. cùm fundum. ff. de vi &
vi arma. & l. 2. C. vnde vi. ergo nec poteſt hic cre-
ditor, qui à ſuo debitore licentiam hãc cõſecutus
eſt. Conciliari poſſunt hæ opiniones ex his, quæ
infrà q. 14. dicemus. vbi latè explicabimus; quã-
do liceat creditori uti hac licentia contra debito-
rem reſiſtentem. Qua de re in ſpecie hac aliqua
ſcribit Tiraq. de iure conſtituti d. parte. 1. nu. 37.

38 QVAERO ſeptimò, quid operetur † clauſu-
la precarij adiecta huic pacto, quod ingredi ſua
auctoritate liceat? Bar. hic nu. 55. ſcriptũ reliquit
clauſulam precarij operari poſſeſſionis tranſla-
tionem in ipſum creditorem. idem Bar. in l. inter-
dum, nu. 1. ff. de acquir. poſſ. Baldus in Rub. C. de
contrah. emp. q. 16. Oldradus conſ. 14. quos ſecu-
tus eſt Afflictus deciſ. 40. nume. 5. Per clauſulam
uerò ac pactũ, quòd liceat ſua ſpontè & auctori- 2
tate ingredi, cẽſetur tranſlata illa poſſeſſio natura
lis, quæ erat penès debitorẽ, quam is creditor in-
gredi ſua auctoritate deinde poteſt ex hac noſtra
conſtitutione.

39 QVAERO octauò, an † ualeat pactum,
quòd debitore non ſoluente, res cedat inſolu-
tum? ita hanc quæſtionem formauit Salicetus
col. 9. q. 7. & rectius quàm fecit Bar. hic nu. 13. ſi
rectè eius uerba perpendantur. Plures caſus hac
in re conſiderandi ſunt.

Primus eſt caſus, cùm pactum eſt factum in-
ter debitorem & creditorem illum, qui pro ipſo
debitore fidem ſuam aſtrinxit. ut putà inter fide-
iuſſorem & debitorem principalem, tunc pactũ
hoc ualet. l. ult. in prin. ff. de cõtrah. emp. quo lo-
40 ci ſcriptum eſt, † pactum ſimile legi commiſſo-
riæ reprobatum eſſe inter creditorem & debito-
rem, nõ autem inter debitorem & tertium. Quod
latius explicant Carolus Molinæus in Tracta. De
uſuria nu. 357. & Didacus lib. 3. uaria. reſol. cap.
2. nu. 7. & nu. 8.

41 Secundus eſt caſus, cùm alius † eſt creditor,
quàm ille, qui ſe aſtrinxit, & agitur, ut habeat
inſolutum pro debito: idque ab initio actum eſt.
Hoc in caſu non ualet conuentio hæc: ita Petrus
Perticenſis & Bar. hic ex l. quamuis vbi Bar. nu-
me. 1. ff. de ſolut. & clarius probat. l. 1. C. de pa-
ctis pigno. & tex in cap. ſignificante, de pigno. &
reſpondit ad rem noſtram Soc. Iun. conſ. 146.
nume. 16. lib. 1.

42 Tertius eſt caſus, cùm alius eſt † creditor, quàm
ille, qui ſe aſtrinxit, & agitur ex interuallo, vt ha-
beat inſolutum pro debito: tunc pactio obtinet
quòad retentionem ſaltem: ita Bar. hic ex l. Ti-
tius. ff. de pigno. actio. ubi idem Bar. nu. 3. anno-
tauit. & probat l. cùm dominam. C. de pignor. ea *
ratione, quia ſicut poteſt dare inſolutum purè, ita
etiam ſub conditione, quæ eſſet tempore contra-
ctus, quemadmodum docuit Cinus in d. l. 1. C. de
pactis pigno. Quã quidem opinionem probauit
idem Bar. in l. quamuis. num. 1. uer. quãdoq; ap-
ponitur. ff. de ſolutio. Abbas in cap. ſignificante.
num. 6. de pigno. Alex. conſ. 178. nu. 1. lib. 7. Gui-
do Papæ. q. 6. Negu ſa. d. Tract. de pigno. nume. 6.
& Ripa l. nemo poteſt, nume. 14. de leg. 1. Neuiz.
† conſi. 86. nu. 12. † communem hanc eſſe opinio-
nem teſtatur Didacus lib. 3. uaria. reſol. cap. 2, nu-
me. 8. verſ. Tertiò hinc etiam. Verùm eo loci ipſe
Didacus ab hac opinione diſſentit eiuſdemq; ſuę
ſententiæ fuiſſe ſcribit Carolum Molinæum d. Tra.
cta. uſurarum, num. 363. & Tiraq. in Tract. De re-
tractu conuentionali, in præfatione, num. 7. & ad
finem d. tractatus nu. 136. ea ratione, quòd ita cẽ-
ſeret nullum hoc pactum, ut ab initio, cùm adſit
eadem fraudis & uſurarũ ſuſpicio, quæ in eo ab
43 initio celebrato fuit. Rurſus tex. † d. l. Titius, non
probat hanc communem, quandoquidem in ea
non agitur de pacto legis commiſſoriæ, ſed de da-
tione

tione inſolutum, quæ fit à debitore creditori: & ea certo ac iuſto pretio, non autem pro ipſa quantitate debita. Quæ ſanè ſententia verior mihi videtur.

44 Quartus eſt caſus, cùm † initum eſt pactum inter hunc creditorem & debitorem; quòd res illa pro debito pignori data cenſeatur empta iuſto pretio. Hoc caſu obtinet hoc pactum. l. ſi fundus. §. vlt. ff. de pign. ita Bar. hic nume. 13. & clarius Sal. d. q. 7. idem Bart. in l. vltim. C. de pact. pigno. & Neguſant. in tract. De pigno. 4. parte. nume. 11. verſ. ſecunda concluſio: & ibidem nume. 6. verſ. ſecundò fallit. & clare in ſpecie Bartolum hic eſt ſecutus Afflictus deciſ. 368. nume. 1. in fine. Alexan. conſi. 578. nume. 9. lib. 7. Imola in capit. ſignificante, nume. 10. de pigno. Cæpolla caut. 209. Molinæus d. tract. De vſuris. num. 358. Rubeus conſi. 154. & Tiraq. in d. tract. De retractu conuentio. ad finem. num. 138. Quæ quidem ſententia procedit etiam cùm ſimpliciter dictum eſt, vt res maneat emptoris, ſi pretium reſtitutum non fuerit intra præſtitutum tempus: nam & tũc intelligitur, quod ſua ſit iuſto pretio: ita Hoſt. & Io. Andr. in d. c. ſignificante, de pign. Tiraquel. citato paulò ante loco, nume. 139. qui Alex. & Bertrandum in eandem ſententiam recenſuit. Addo Ruin. conſi. 136. nume. 6. lib. 2. conſi. 147. ad finem. lib. 1.

Extendũtur primò relati omnes caſus, in quibus diximus, hoc pactum eſſe iuſtum, procedere
45 etiam † contra pupillum ſucceſſorem debitoris: ita in ſpecie noſtra extendit Sal. hic q. 7. in fi. ex l. pupillus. §. ſed ſi creditor. ff. de auctu. tuto. quod memoriæ commendandum eſſe Sal. ſcribit.

Extendũtur ſecundò relati caſus, vt locum etiã
46 ſibi vendicẽt, cùm † cõmiſſa eſt mora à debitore, modò adhuc iuſti pretij æſtimatio facta non ſit à iudice & viro bono, & res inſolutum adiudicata non eſt, ſi debitor obtulit ſolutionem: nam tunc moram purgabit, & impediet pignorum perfectam venditionem; ita ſcribunt Ang. in l. cum dominam. C. de pign. Marſil. ſing. 567. Molinæus. d. tracta. De vſuris. nume. 358. & Didac. d. c. 2. nume. 8. verſ. ſecundò infertur.

47 QVAERO nonò, quo † tempore incipiat competere hæc facultas intrandi poſſeſſionem & retinendi poſſeſſionem propria auctoritate, cùm conſtitutio hæc loquatur, quando debitum eſt liquidum tẽpore contractus ex partium conuentione? Et neceſſum fore debitum eſſe liquidum, vel legis diſpoſitione, vel iudicis ſentẽtia ſcripſit Bar. hic nume. 14. qui duos caſus diſtinxit. idem reſpondit Aret. conſ. 32. col. 1. qui conſuluit, vxorem virtute pacti executiui non potuiſſe propria auctoritate ingredi fundum non liquidato prius inſtrumento dotali: nempè, virum fuiſſe vita functum, & factum eſſe locum reſtitutioni dotis. ita in non diſſimilibus caſibus Bartolum ſecuti reſponderunt Barba. conſ. 28. col. 4. lib. 1. Soci. Sen. conſ. 82. col. 2. verſ. quarta concluſio. lib. 3. & cõſi. 27. in fi. lib. 4. Ruin. conſ. 88. nume. 10. lib. 5. Caſſan. in conſuetud. Burgund. §. 14. col. 2. Pariſ. cõſi. 102. nume. 19. lib. 3. Alc. reſp. 293. in fi. & Rol. à Valle conſ. 20. nume. 13. lib. 1. * vno ore ij affirmant tunc ingredi licere cùm debitum effectum eſt liquidum. Quod probant & alij, quos mox re-
48 cenſebo. Atque ita etiam eſt interpretandum † ſtatutum Papiæ 53. in ciuilibus, ſub rubr. De poſſeſſ. plena vacuanda &c. dum ſimpliciter loquitur de creditore, intelligitur liquidatione facta. quod etiam probat ſtatutum 52. quod immediatè præcedit, & uidetur declaratiuum illius ſubſequẽtis. Duos ergo caſus, ad huius rei clariorem explanationem, Bartolus diſtinxit.

49 Primus eſt caſus, cùm † per exercitium huius conuentionis, hoc eſt, per rei apprehenſionem res deducitur in notorium, vel manifeſtum; tunc (inquit Bar.) alia liquidatio non eſt neceſſaria: ſiquidem ipſo facto fundata eſt creditoris inten-
50 tio. quemadmodum in ſimili dicimus rem † claram reddi, cum in loco ipſo cernitur. l. ſi Titius. ff. de ſeru. export. & l. 1. & l. 2. C. ſi ſeruus exporta. uend. Verùm à Barto. diſſentiunt Sal. hic q. 11. verſ. prætereà. & Ruin. conſi. 152. nume. 7. verſ. Item non obſtat. lib. 4. Nam (inquit Salicetus)
51 præcitata iure † procedunt, etiam ſi res non eſt liquida. ſi enim ſeruus per plurium manus ambulaſſet, & ſequentes illi emptores pactum illud ignoraſſent, adhuc licebit manum inijcere atque apprehendere, cùm tamen aliter res liquida non eſt, nec ei conſtat, quod ſeruus teneatur in loco prohibito. Idem (inquit Salicetus) dicendum eſt de ancilla proſtituta, & ſi per plures emptores ambulauerit. l. 1. in fin. C. ſi manci. ita fuer. aliẽ. & l. ſi quis ſub hoc pacto. ff. de contrahen. empt. Et dico (ſubiicit Salicetus) idem eſſe etiam ſi tunc ancilla non eſſet in loco proſtitutionis: quia ſufficit proſtitutam eſſe, atque ita cõditionem fuiſſe purificatam. Ego uerius intelligo quò ad effectum apprehendi, idem eſſe cum mancipium uel ancilla eſt, uel apud primum, uel apud ſecundum emptorem, cùm res ſemper tranſeat unà cum ſua obligatione. at quò ad euentum conditionis liquidatio requiritur, qua certè opus non eſt, ſi in loco prohibito ſeruus reperiatur, alioqui impoſſibile foret dicere, eſſe permiſſam apprehenſionem.

52 Secundus eſt caſus, cùm per † exercitium huius conuentionis res nõ deducitur in notorium, & manifeſtum: tunc hæc liquidatio eſt neceſſaria: ita docuit Barto. hic num. 14. uerſi. quandoque debitum. quem ſecuti ſunt Alex. conſi. 188. nume. 2. libro ſecundo. Neguſ. d. tracta. De pigno. 4. patre. num. 21. verſicu. vndecima concluſio. & Rolan. d. conſi. 20. nume. 13. libro primo. Quam quidem opinionem probare nititur Bartolus per multis fundamentis.

53 Primò, ex † l. 1. C. ſi manc. ita fuer. alie. ne proſtit. ibi, notorium nõ erat ancillã fuiſſe proſtitutã; alioqui ſine iudicis auctoritate eam deducere potuiſſet. l. ſi quis ſub hoc pacto. ff. de contrah. emp. Verùm huic fundamento reſpondet Salicetus hic quæſtio. vndecima. verſicu. Non obſtat & c. tripliciter. Primò, quòd ibi manum non iniecit, quia non potuit, nec ante manus iniectionem dominium ad venditorem reuertitur. l. 1. C. ſi ſer.

exporta.vend. ob id neceſſariò ad iudicem recur-
ſum habet, cùm de facto manu inijcere non poſ-
ſit: atque ita ibi non adeſt impedimentum iuris:
ſed facti, ratione ſcilicèt impotentiæ. Non placet
hæc Saliceti conſideratio; ſi quidem licentia quã
Præfectus concedit abducendi ancillam proſtitu-
tam, eſt ob impedimentum iuris; quoniam (vt di-
cebat Bar.) non conſtabat proſtitutam fuiſſe; at-
que ita liquida non erat adiecta conditio. Nec ad
54 rem confert caſus. † d. l. 1. C. ſi ſeruus exporta.
ven. quandoquidem illa manus iniectio ſolùm
prohibetur poſt manumiſſionem, non autẽ per-
durante ſeruitute. in qua quidem ſeruitute cùm
ancilla proſtituta, ſola emptoris volũtate perma-
neat, dicendum eſt in caſu. d. l. 1. C. ſi man. ita ſue.
alie. ne proſt. manus iniectionem venditori pro-
hibitam non fuiſſe ex pacto, ſed ſolùm, quia non
conſtabat pacto locum non fuiſſe factum. Reſpõ-
det ſecundò Salic. venditorem illum ſpontè ſua
Præfectum adiuiſſe, cùm in eius electione fuerit
eum adire, & non adire, vt hic, & in l. pe. C. de pa-
ctis pign. Non quoq; placet hæc conſideratio, cũ
nulla adſit ratio, quæ nos cogat, vt dicamus ex vr-
banitate venditorem adire Præfectum, vt in caſu
huius noſtræ conſtitutionis, & d. l. pe. in quibus
ratio repugnantiæ ad hanc interpretationem fa-
ciendam monet Doctores. Reſpondet tertiò Sa-
licetus, vẽditorem illum manum inieciſſe & do-
minium in eum fuiſſe translatum: ſed abducen-
di facultatem non habuiſſe. ea ratione, quòd de
facto ei reſiſtebant; & ipſe venditor impotens
erat. vel non abduxit, vt maiorem rixam & tumul-
tum euitaret; vnde Præfectum vrbis adiuit, apud
quem deinde de iure diſputatur: quod (inquit Sa-
licetus) & in hac pignoris apprehenſione obſer-
uari poterit. Sed, mea quidem ſententia, hæc con-
ſideratio eſt cæteris deterior: tum quia diuinat,
maximè ad d. l. 1. C. ſi mancip. ita ſue. alie. tum
quia ſibi ipſi Salicetus non conſtat, ſi hanc conſi-
derationem cum priore conferamus.

Secundò itaq; loco mouetur Bart. argumento
ſumpto à ſimili. Nam ita (ait ille) videmus in com-
penſatione, quòd ſi quis ſua auctoritate cõpenſat ſi-
bi debitum cũ à ſe debito, attamen locum nõ ha-
55 bet, niſi in debito liquido. † l. vlt. C. de compenſa.
Verùm reſpondet Bal. hic col. 2. verſ. ſucceſſiuè,
cuius verba ad verbum Angelus tranſcribit, quod
& in tota hac conſtitutionis noſtræ interpretatio
56 ne facit. an Bal. ad rem non cõferre: quia † cõpen-
ſando creditor ſibi ipſi ſoluit, & incontinenti, cũ
non liceat ex iuris cenſura, nec ex pacto. Sed eſt
quod contra Baldum & Angelum aduertamus, ſi
tãta eſt creditoris facultas vt ſibi ipſi ſoluere poſ-
ſit; atq; ita ſi maior eſt illa poteſtas, quàm quæ ex
pacto, cur cõpenſatio non fit ſine liquidatione, vt
tamen fit? ſi ergo eo in caſu eſt neceſſaria à for-
tiori, eſt in caſu noſtro. Reſpondet Salicetus hic
quæſt. 11. verſ. Ex prædictis. ob id liquidationẽ eſ-
ſe eo in caſu neceſſariam, quia cõpenſatio in iu-
dicio opponitur, quod in caſu noſtro nõ cõtingit.
Verùm non video hic rationẽ diuerſitatis quò ad
liquidationem. imò facilius admitti deberet cõ-
penſatio hæc in iudicio, quàm extra, cum in iu-
dicio ceſſet omnis fraus & omnis controuerſia,
quæ magna fortè extra iudicium erit. Quinimò
illa ratio, quæ impedit compenſationem in caſu.
d. l. vltim. C. de compenſ. militat & in caſu noſtro,
eſt inquam ratio, ne cauſa iam iudicata & clara,
quæ executionẽ meretur per hos anfractus elu-
datur. id quod hic contingit: quoniam nec in ca-
ſu iſto pactum exequi debet, niſi ſit clarum & li-
quidum, quòd in eo continetur.

Tertiò adducitur in hanc ſententiam Bartolus
57 ea ratione, quòd ita videmus † hæreditatem adiri
non poſſe, niſi conſtet de viribus teſtamenti. l. ſed
& ſi de ſua, & l. cùm falſam. ff. de acq. hæred. Ve-
rùm reſpondent Baldus & Angelus hic, ille col.
3. verſ. ſed certè illa: iſte colum. 2. illæ faciunt ni-
hil ad rem noſtrã pertinere, quippè quòd qui hæ-
reditatem adit habere debet animum certum &
determinatum, quem nõ haberet dubitans. l. vlt.
§. ſi autem. C. de furtis. Ego opinor Bartoli argu-
mẽtationem defendi poſſe. ſi quidem & creditor,
qui vult pactum exequi, debet eſſe certus ſui cre-
diti, ne alioqui iudex iniquus ſit ĩ ſua cauſa. Qua
ratione enim fieri poteſt vt velit in re dubia exe-
qui pactum?

Quartò ſuam hanc ſententiam comprobat Bar.
ex l. ſi cùm nulla, & l. 1. C. de execut. rei iud. qui-
58 bus probatur non eſſe re non diſcuſſa ad † execu-
tionem properandum.

* Quintò huc ſpectat illa * magis recepta Docto-
59 rum ſententia, † inſtrumentum, quod ex ſta-
tuti diſpoſitione paratam habet executionem, nõ
eſſe ita prius exequendum, quàm ſi quid liquidã-
dum eſt, liquidetur: vt putà ſi executio contra hę-
redem debitoris petitur: ita docuit Bar. in l. pro-
inde. §. notandum. ff. ad l. Aquil. quem ſecuti ſunt
Alex. conſi. 188. nu. 2. lib. 2. idem ſenſit Baldus in
l. ſecunda. nu. 9. C. de execut. rei iud. Aretin. conſi.
21. tertio dubio. & conſil. 32. in ſecundo dubio.
Soc. Sen. conſ. 4. colum. ſecunda. conſ. 120. colum.
7. conſi. 51. col. 3. uerſ. confirma. lib. 1. & conſ. 89.
col. 2. uerſ. ſecundò, lib. 3. Iaſ. in l. 1. in princip. nu-
me. trigeſimoprimo. ff. de eden. Decius conſ. 325.
nume. tertio. verſicu. ſecundò. & conſi. 682. nu-
me. nono. Rebuffus in commentarijs ad Regias
conſtitut. Galliæ. titu. De literis obligatorijs, arti.
1. gloſſa. 9. nume. 8.

Altera atque ita ſecunda fuit in hac diſcepta-
tione opinio Baldi, Angeli, & Saliceti hic, qui
affirmarunt, hanc licentiam & pactum exequi
poſſe non præmiſſa liquidatione, quæ quidem
fieri deinde poterit coram ipſo iudice, poſtea-
quã creditor iſte adeptus erit poſſeſſionem. Bal
dum & relatos ſecuti ſunt Antonius Galleſ. in
commentarijs, ad formam cameræ. obliga. in ulti-
ma parte ad finem.

Primò, quia ſequeretur hoc inconueniens,
quòd uix nunquam pactum hoc poſſet exequi:
quandoquidem nunquam debiti liquidatio eſt
manifeſta & notoria, licèt in ſe debitum uerum
ſit, & liquidum. Quis enim nouit in caſu huius
legis pecuniam eſſe ſolutã uel non, uel pro ſoluto
habitã, ut cùm oblata fuit congruo loco & tem-
pore, iuxta. l. ſi poſt acceptam. C. de uſuris. Atque
ita

ita ſempet erit adeundus iudex. id quod uerbis noſtræ conſtitutionis aduerſaturi ita argumentatur hic Salicetus.

Secundò mouetur Salicetus ea ratione, quòd 60 † conuentio de ingrediendo eſt conditionalis, ſi non erit ſolutum, vel ſi non erit obſeruatum: cùm ergo hæc conditio purificata ſit, res eſt in ſe & partibus liquida: non ergo opus eſt ante ingreſſum aliqua liquidatione, cùm præſertim apprehenſio hæc ſit actus extraiudicialis, & à parte in voluntate creditoris dimiſſus, & eſt nullius præiudicij, vbi conditio non ſit purificata. quod deinde ex ſubſequentibus apparebit. Verùm euitari facilè poteſt hæc conſideratio; quia & ſi per euentum conditionis uno modo debitum effectum ſit clarum & liquidum, nihilominus alijs de cauſis adeſſe poteſt magna incertitudo, quemadmodum infrà dicemus.

Tertiò hæc ſpectat ſecundum Baldum & Angelum tex. l. ſecunda. C. de iure emphyt. quo conditionaliter conceditur licentia domino ingrediendi fundum emphyteuticum: ſi emphyteuta ceſſauerit in ſolutione canonis: & tamen dominus ſolùm purificata cōditione ingreditur, & deinde coram iudice deducit ac probat negatiuam illam, non eſſe ſolutum canonem. id quod ſcribunt & alij in d. l. 2.

Quarò accedit tex. l. eſt differentia. ff. locati. quo loci ſcribit Iuriſcon. locatorem pro penſione domus ita demum inuecta & illata ſua au... te poſſe intra domum claudere, ſi ... erit con... hæc conditio, quòd ſcilicet ... Nec hic requi... ductor promiſſam ... ante ingreſſum, & ritur alia iudiciū ... Idem ergo in caſu incluſ...

61 Conciliari † hæ opiniones poſſunt, ſi duplicem praxim, quæ in iudicijs aſſiduè obſeruari ſo-62 let, rectè conſiderabimus. Vna eſt † praxis & modus in executionibus his, vt creditor petat ſuum pactum, uel inſtrumentum exequi, uel ipſe poſſeſſionem ingrediatur: poſtmodum ſtatim & incontinenti producat articulos pro liquidatione, hanc praxim & modum probarunt Bart. in l. 1. in prin. nu. 3. ff. de eden. & ibi egregiè Caſtren. nu. 9. Bal. in l. 2. nu. 7. C. de execut. rei iud. & clarè Ant. de Canario in tract. De executio. inſt. num. 32. & Galleſ. loco ſupra citato. Soc. Sen. conſ. 51. col. 3. uerſ. quinto, uolli. lib. 1. & hoc in caſu atq; ita ſecundum hāc praxim & executionis modum procedit Baldi, Angeli, Saliceti, & ſequacium opinio: quam uerè ita intellexerunt Canarius & Galleſius. Poterit ergo creditor ingredi, & apprehendere, & deinde ſtatim admonere debitorem, vt com pareat coram iudice ad uidendum fieri crediti ſui liquidationem.

Secunda eſt praxis & modus, ut creditor petat prius creditum ſuum liquidari, & eo liquidato liquidum pronunciari, & deinde ingredi poterit ex pacto poſſeſſionem: ita hæc praxis probatur à Canario prælato loco, nume. trigeſimoquarto. Hoc in caſu procedit Bartoli doctrina, & opinio hic. ... n † pro-

63 Declaratur hæc Bartoli ſen... de ... nit, quòd cedat eo caſu cùm expreſsè co... poſſeſſionem creditor poſſit ingredi ſua ſp... uidatione factat ipſius debitoris, etiam nulla ... uerſia ante liquitunc abſolutè atque ſine cont... dem Bartolus hic, dationem ingredi poterit ita ... diſſentiunt. & in † nume. 16. à quo † cæteri no... em Salic. d. q. 11. ſpecie Bartolum ſecus eſt ib... ... octaua. De cul- Afflictus in conſtit Neapol. ... nu. vigeſimopri- tu paucis. incipit Paçis cultu... ſecunda. uerſicu. mo. Soc. Sen. conſi. 82. colu... Quo loci repon- quarta conclusio. lib. tertio ... ſeri hoc ir caſu 64 dit Socinus † licentiam ha... ... utione dctum datam, cùm in pignoris c... edi, & apprehende ... iudicis. ſiqui- fuit, quòd creditor poſſet in... uens, hoc eſt, ap- re poſſeſſionem ante aditio... iudicis requiſitio- dem ſi conceditur hoc conſo... ens, quòd ſcilicèt prehendere poſſeſſionem ſin... em ſcriptum reline, videtur concedi & antec... no. 4. parte, nume. poſſit ante liquiditationem ... nſideratio apud me quit Neguſant. in tract. De ... ium ſenſum habere 65 22. Quæ quidem † Socini c... hendere poſſit ſine dubia eſt, cum uerba illa a... ponte, cùm tamen poſſunt, nempè quòd app... aditione iudicis, hoc eſt ſua ... procedere † cùm li- debitum liquidum erit. ... ſeſſionis apprehen-

66 Declaratur ſecun... ...um, uel paulò ante: ita in ſpecie quidatio ... ...auit Ruinus conſil. 152. nume. 8. uerſic. ſecundò principaliter. lib. 4. ſufficit enim quòd tempore ingreſſus, uel paulò poſt, debitum ſit liquidum. Quod comprobatur ex prima praxi ſupra relata, nec non ex doctrina Caſtren. conſil. 19. ſupra ſcriptæ exceptiones. colum. prima, libr. 1. in antiquis. quam retulit Ruinus d. conſi. 152. nume. 9. inquit Caſtrenſis, quòd licèt 67 † captura perſonæ concedi non debeat à iudice, niſi de debito liquet, ſi tamen debitor prius prehenditur, poterit prehenſio iuſtificari, & effectum habere, verè debitum ſuberat. probat & clarè tex. l. vlt. §. ult. ff. quod metus cauſa. ubi probatur, quòd executio non ſit ritè facta, & requiratur executionis retractatio. non erit concedenda retractatio ſi creditor offert ſe incontinenti probaturum ſuum creditum. Quòd intelligitur quando executio fieri poterat, ſed aliquid erat ommiſſum, quod erat neceſſarium: uti declarant Angel. & Imol. in l. à diuo Pio. §. in uenditione. de re iud. & ibi Iaſ. nu. 12. & Caſtren. ac. Alex. in l. ſi cùm nulla. ff. 20. & reſpondit idem Ruin. conſ. 2. in fi. lib. 5. Io. Bapt. à Sancto Seuer. tract. De debitori. fugit. quæſt. decimaquarta. Et hæc erit 68 notabilis declaratio † ad ſtatutum Papiæ 55. ſub rubr. De forma tenenda circa poſſeſſiones dandas &c. dum liquidationem requirit. nam licèt ſtatutum requirat debiti declarationem, intelligi tamen poteſt, ſufficere ſi incontinenti poſt fiat liquidatio.

69 Declaratur tertiò, ut non procedat † cùm huic pacto adiecta eſt clauſula conſtituti: tunc non requiritur aliqua liquidatio: ita Ruinus d. conſi.

cor. lib. 4. 2. nume. 9. verſicu. ſecundo reſpondetur. 95. nullanus c... l. 26. nume. 5. 6. Gozad. conſi. alienans rebus... dem eſſe ait in ſimili caſu, cùm dente inſtã, ... fructum ipſius rei retinet. qua

70 QVAERO d... cimò, quæ forma † obſeruari in hac liquidati... ne debeat? Barto. hic nume. 15 docuit, ſolenni... er faciendam eſſe liquidationem; hoc eſt, dan... libello, citato aduerſario, & lite conteſtata. l. ... cauſæ. ff. de min. l. iudices. C. de iud. & auth. offer... ur. C. de litis conteſta. idem cum Bartolo reſpo... adeunt Aret. conſi. 32. col. 2. Barb. conſi. 28. colu... colum. 3. verſ. ſept... om. 4. lib. 1. Soc. Sen. conſi. 51. tant. tacta. De p...

71 nume. 2. Ea e... ratio, lib. 1. Idem ſcripſit Neguſantius ... 4. parte. nume. 21. in fine, & tnt eſſe executiuus ... quia negotium † liquidaomnes legitimas ... principali: & ideò non dicite Galleſius in co... ve illud eſt, & ob id recipit ma. cameræ, tit. De ... rdinarij iudicij exceptiones: ci negat fore neceſſ... ntarijs, de obligate in forlitis conteſtationem ... uidatione, nume. 3. quo loIaſ. in l. ſtipulatio. §. ... am libelli oblationem, & explicat, an neceſſa... & ibidem nume. 13. poſt & declaratio liqui... abet, de oper. noui nunciatio. nume. 18. ſcribit, ... a ſit iudicis pronunciatio, tentia illa liquidatio... ionem eſſe factam. & ibi

72 que hæc obſeruand... e communi inſpecto à ſententi 52. Papiæ in ciu... is appellati poſſe. Erunt tenenda circa poſſeſſiones ... ationem † ſtaeſſe declarandam quantitatem, & cauſam debiti; nam hæc liquidatio erit ſolenniter facienda.

73 QVAERO undecimò. an huic † remedio locus ſit cùm liquidato debito, nulla deinde præceſſit mora debitoris? Barto. hic nume. 17. poſt gl. l. quæſitum. ff. de pigno. duos caſus diſtinguit.

Primus eſt caſus, cùm aliqua cauſa ſubeſt, ut quãdo creditor dubitat debitorem receſſurum: tunc poteſt creditor ante commiſſam moram, ingredi ita præcitato loco Bar. & cum eo Neguſa. in d. tra. ... cta. De pignorib. 4. parte. nu. 1. 5. et ... tex. l. quæſitum. in princip. ff. de pigno. qui uere ſatis probat. Nec aduerſatur cõſideratio Salliceti hic colum. 1. t. que

74 ſtio. 12. dum ſcriptum reliquit, † dicta l. quæſitum, procedere in hypotheca tam in eſſe deducta, ſi quidem ut præcitato loco rectè animaduertit Neguſantius, nulla differentiæ ratio probabilis adſerri poteſt inter hoc pactum & hypothecã illam, cùm utrunque cenſeatur deductum in eſſe. Nam & ipſa hypotheca pendente termino, uel cõditione intentari non poteſt. l. ſoluitur. §. ſi paciſcatur. ff. quib. mod. pignus, uel hyp. ſol. & l. cũ ſol uendæ. ff. de diſtract. pigno. & tamẽ cùm inſta ſubeſt ſuſpicio fugæ exerceri poteſt. dicta l. quæſitum, & ibi Bar. & Roma. ſing. 173. Vltimo quęro, ubi ait. dicto §. ſi paciſcatur, eſſe ſingulare. Baldus in l. ſi debitor. ff. de iudic. & in l. prima. ad finem. C. de cond. ex lege. Iaſon in l. ninum, onme. tertio, uerſic. primo probo, ff. ſi certum petatur. Qui quidem iuris interpretes hoc (quod ad rem maximè pertinet) affirmant, debitorem con-

ditionalem ob fugæ ſuſpicionem præhendi poſſe. Nec huic ſententiæ aduerſatur conſideratio Saliceti hic, quæſtio. duodecima, dum à Bartolo diſſentit, inquit ille, imò ſine mora creditorem ingredi non poſſe poſſeſſionem, ea ratione, quia licentia de ingrediendo eſt conditionalis, ob id ante conditionis euentum non eſt permiſſa, cùm nulla iuſta cauſa ſubeſſe uideatur. licèt enim debitor recedat, attamen adhuc extat remedium hypothecæ, quo uti poteſt, & ad iudicem confugere, atque ita ſuo iure agere. Non inquam hæc ratio urget contra Bartolum, quandoquidem tutius eſt rei incumbere, quam agere, nel in perſonam, uel hypothecaria. l. itaque. §. ult. ff. de furtis, & §. furti. inſt. de oblig. quæ ex delict. naſ. Decius in l. plus cautionis. nu. 1. de reg. iur. & Cagn. nume. qui alia recenſet.

75 Secundus eſt caſus, cùm nulla † ſubeſt iuſta ſuſpicionis cauſa: tunc non poteſt creditor ingredi; ita Bartolus hic, nume. decimoſeptimo poſt gloſſ. dicta l. quæſitum. idem ſenſerunt & alij hic, & clarè reſpondit Ruinus conſi. 152. nume. quarto, & nume. 9. uerſic. Non obſtat tertiò. lib. quarto. & conſi. 119. nume. 1. & nume. 8. libr. 5. Quam ſanè ſententiam ſcribunt probari ex l. ſoluitur, §. primo. ff. quib. mod. pigno. uel hypo. ſol. & l. debitores. C. de pigno. Nec officit conſideratio Angeli hic colum. 2. uerſi. & dicit Bartolus, qui ab eo diſſentiens ait, ſufficere quòd uenerit dies debiti: quia quandocunque peti poteſt nulla commiſſa mora à debitore. ea ratione, una ... potentia perſequendi pignora naſcitur. §. 1. Quemadmodum petendi debitum. d. l. ſoluitur. die poteſt debitum petro cedente & ueniente qui ... & per conſequens hac ... pignus perſe ingrediendi poſſeſſionem uti. Verè non facultatur ratio hæc, ſiquidẽ creditor, etſi habet actionem, qua expetiti poteſt, attamen expectare debet, an ſibi ſoluatur, nec ſacco paratus adeſſe de-

76 bet. l. quod dicimus, & de ſoluo. Vel etiam † conciliari poſſunt hæ opiniones, ut Bartolus loquatur de mora, quæ cauſatur ex interpellatione urbana & ciuili, iuxta d. l. debitores, infrà hoc tu. quæ ita loquitur, ut ibi declarat Bald. Angelus uerò loquitur in mora uera, & regulari cauſata à neceſſaria interpellatione. quia poſteaquam uenit dies, & purificata eſt conditio, ſtatim in mora eſt conſtitutus, & tenetur ſoluere; & eo non ſoluente poteſt creditor ingredi poſſeſſionem. Ceſſant tamen hæ controuerſiæ, ſi expreſsè (ut inquit hic Barto.) conuentum eſt, quòd ex tunc, hoc eſt, à die celebrati contractus, licentia ingrediendi concedatur.

77 QVAERO duodecimò, an hæc † facultas, & licentia ingrediendi & adipiſcendi poſſeſſionem propria auctoritate exerceri poſſit contra debitorem reſiſtentem? Barto. hic num. 18, recenſet longam & arduam antiquorum diſpoſitionem: poſtmodum nume. 19. plures caſus diſtinguit. Quam ſanè diſtinctionem, ut egregiam, probatam cæteri, & † communem eſſe teſtatur Soc. Iun. conſil. 147. nu. 11. lib. 1.

Primus

78 Primus eſt caſus, cùm † debitor ex iuſta cauſa
reſiſtit creditori, ne ex ea licentia ingrediatur, at-
que adipiſcatur poſſeſſionem; tunc creditor ea li-
centia vti non poteſt: ita Barto. hic nume. 19. &
cum eo Salicetus hic col. 5. verſ. item ſuperius. &
Neguſ. in tract. De pigno. 4. parte. nu. 14. Afflict.
in commentarijs ad conſtit. Neapol. rub. 8. in
verbo pacis cultum, nume. 21. Caſſanæus in con-
ſuetud. Burgum. §. 14. colum. ſecunda. Ratio hæc
poteſt adferri, quòd vim potius creditor commit-
tere dicitur, quàm ſuo iure uti, poſteaquam intel-
ligit iuſtam adeſſe in debitore cauſam reſiſtendi.
79 ita enim uidemus ex iuſta cauſa licere reſiſti † in-
dicē malè exequenti, l. prohibitum. C. de iure fi-
ſci. libr. 10. latè Decius & cæteri in l. ut uim, ff. de
iuſt. & iure. Iuſtam reſiſtendi cauſam illam eſſe
opinatur Bart. cum debitor ſolutionem debiti of-
fert: uel ſi iam ſoluit. l. ſecunda. C. debit. uend. pig.
imped. non poſſe. Eſt etiam iuſta cauſa, ſi alle-
garet diem ſolutionis nondum ceſſiſſe, uel quid
ſimile. ita glo. in l. non ab re. in uerbo. allegatio. C.
vnde ui. qua de re ſcripſi in commentarijs, De re-
cuperan. poſſeſſ. Remedio. 11. q. 1.
80 Secundus eſt caſus, cùm † debitor ſine aliqua
iuſta cauſa reſiſtit uerbis tantùm: tunc creditor
ingredi poteſt: ſi quidem contradictio illa & reſi-
ſtentia nil operatur contra licentiam iam conceſ-
* ſam. ita Bartol. & Salicetus præcitatis locis. *com-
munem hanc eſſe opinionem teſtatur Tiraq. tra-
cta. De iure conſtituti parte prima nume. 37. &
eam probauit Carolus Molinæus in conſuetud.
Pariſien. titu. 1. §. primo. gloſſ. 4. nume. 13. Qui-
bus addo Baldum in l. 1. nume. 25. C. de ſeruit. &
aqua. qui uerum intelligit, niſi poſſeſſio ſit inter-
uerſa. & Baldum eſt ſecutus Sylua. conſi. 26. nu-
me. quinto.
81 Tertius eſt caſus, cùm † debitor ſine iuſta cau-
ſa de facto reſiſtit creditori, cuius nomine ipſe
debitor iam ſe poſſidere conſtituerat. Hoc in ca-
ſu poteſt creditor hanc facultatem ingrediendi
exercere: ita Barto. hic nume. 19. & Salic. colum.
5. uerſ. aut debitor. Idem Sal. in l. in poſſeſſionem.
C. ad l. Iul. de ui. Caſtren. conſi. 43. Videtur di-
cendum dictá cauſam, in principio. lib. 1. in anti-
* quis. Hanc eſſe * communem Doctorum ſen-
tentiam teſtatur Tiraq. in d. trac. De iure conſti-
tuti parte prima, nume. 38. Idem in tract. le more
à ſaiſi le uiu parte 3. decl. 1. nume. 5. Quibus ad-
do Soc. Sen. conſi. 78. col. pen. in fine. lib. 1. Neguſ.
in d. tract. De pigno. parte. 4. nu. 14. Neuiz. conſi.
85. num. 27. & Plotum in l. ſi quando. num. 186.
in fine. C. unde ui. Plures adferri ſolent rationes,
& fundamenta ad hanc opinionem aſtruendam:
ſed cùm nonnullis reſpondeat Salic. illa libenter
prætereo. Vna à Bartolo perpenſa ratio ſatis ſo-
lida eſt, quòd ſcilicet apud creditorem uirtute cō-
ſtituti adſit naturalis & ciuilis poſſeſſio, uel ſal-
tem ciuilis; cuius uirtute poteſt poſſeſſionem ip-
ſam ingredi: cui ſi debitor reſiſtit, uim facere di-
citur. & ideo ipſe creditor poteſt ſtatim ingredi,
cum defenſio potiùs ſit, quàm occupatio. quod
in ſimili probat. l. cùm fundum, de ui & ui arma.
Verùm huic Bartoli & ſequacium ſententiæ non
parum uidetur aduerſari quod docuit idem Bart.
in l. 2. nu. 3. C. de iure emphy. dum ſcribit, quòd
quando dominus uult ingredi poſſeſſionem rei
emphyteuticæ eò quia emphyteuta canonem nō
ſoluit, diſtinguit Barto. aut uult dominus ingre-
di, ut ſolùm emphyteutam perturbet, & poteſt.
Aut uult ingredi, ut eum ex toto expellat, & tunc
82 eo reſiſtente non poteſt. Hanc † Bartoli incon-
ſtantiam annotauit Iaſon in d. l. ſecunda. nume.
103. uerſicu. nos autem. C. de iure emphy. poſt
Imolam in c. potuit, nume. 32. de locato. Hanc re-
pugnantiam eo loci Imola conciliare conatur, &
ab eo non diſſentit Iaſ. loco iam citato. Aut (in-
quit Imola) emphyteuta reſiſtit de facto, ut domi-
num ſua ciuili poſſeſſione priuet, & tunc licet
domino ingredi etiam per uim expellendo em-
phyteutam, uel creditorem reſiſtentem; modò id
fiat incontinenti. ita procedat ſententia Bar. hic.
Aut empyteuta, uel debitor ſolum reſiſtit ad eum
finem, ne ipſe à ſua naturali expellatur, pro teſta-
tione adhibita, ſe ſolum uelle tueri in ſua natura-
li, non autem uelle dominum, uel creditorem ex-
pellere & priuare ſua ciuili, & tunc procedat do-
ctrina Bar. d. l. 2. nu. 3. C. de iure emphyt. Aut ſu-
mus in dubio, quo ſcilicèt animo reſiſtat; & tunc
uidetur eo animo reſiſtere, ut dominum uel cre-
ditorem ſua ciuili priuet: & tunc etiam licet do-
mino per uim ingredi, ex l. clàm poſſidere. §. qui
ad nundinas de acq. poſſ. & hoc etiam caſu pro-
cedit doctrina Bar. hic. Cæterùm Corn. conſ. 193.
Placet mihi, nu. 3. lib. 3. reſpondit, uerè Bartolum
83 non uariaſſe. quandoquidem † Bar. hic præſuppo-
nit, quòd niſi creditor poſſeſſionem ingrediatur,
ciuilem amitteret. & in d. l. 2. præſupponit, quòd
ciuilem retineat: atq; ita non loquitur quando
non inſiſtendo ciuilem perderet. Quocircà ali-
quot caſus cōſiderat & ipſe Cor. Aut (inquit Cor-
neus) emphyteuta, uel debitor negat admittere
dominum & creditorem ad poſſeſſionem, negā-
do eum eſſe talem, tunc licet huic domino & cre-
ditori per uim ingredi: ita rectè Bar. hic loquitur.
Et ſi rectè conſiderabimus, uerè intelligemus ita
declaraſſe Imol. Aut debitor, uel emphyteuta nō
uult poſſeſſionē ciuilē interuertere, atq; ita priua-
re dominū ſua ciuili, ſed tantū negat, ſe debere ali-
quid, eò quia ſoluit: & tunc procedit opinio Bar.
in d. l. 2. C. de iure emph. q. ſ. creditor, uel dñs per
vim ingredi nō poſſit. id quod docuit & Bar. hic,
ut retuli ſupra in primo caſu huius quæſtionis.
Hæc Bartoli doctrina procedit etiam cùm ſola
clauſula precarij appoſita fuit: nam & tunc pote
rit creditor uti hac licentia contra reſiſtētem: ita
ſenſit Bar. hic & clarius Imol. in d. c. potuit, num.
32. verſi. ſi debitor. de locato. idem uiſi ſunt ſenti
re Anch. conſi. 263. in fi. & Roma. in l. 1. §. ſi ex ſti
pulatione, in fin. de acq. poſſ.
Declaratur hic caſus primò, ut procedat cùm
84 † creditor ſtatim, quo uidet debitorem reſiſtere,
ingreditur per vim; ſecus uerò ſi poſt reſiſten-
tiam per interuallum ingrederetur: nam tūc ipſe
vim committere diceretur. ſiquidem non poteſt
dici ſuam ciuilem velle tueri, cùm per morā eam
amiſiſſe credatur: ita ſenſit hic Bartolus, & cùm

eo cæteri, præſertim Imola.d.cap. potuit, nu. 32.
Declaratur ſecundò, vt procedat cùm hic vio-
85 lentus † ingreſſus ſit cum moderamine inculpatæ
tutelæ, ſecus ſi vellet ita ingredi, vt inde ſcanda-
lum aliquod oriri poſſet: nam tunc non licet. ita
docuit & rectè Sal.hic col.4. verſ.puto igitur, &
col. 5.verſ.aut debitor.
86 Quartus eſt caſus huius quæſtionis, cùm † de-
bitor ſine aliqua iuſta cauſa reſiſtit creditori, cui
ſimpliciter ex pacto data eſt licentia ingrediendi
debitoris poſſeſſionem, tunc (inquit Bart.hic nu-
me.19.) ingredi non poteſt. & hoc in caſu proce-
dit Azonis opinio, quam gloſſa hic reiecit, &
hanc probarunt Sal.in l. in poſſeſſionem. C. ad l.
Iul. de vi. & Molinæus in commenta. ad conſue-
tud.Pariſien.tit.1.§.1.glo.4.nume,13. Quæ ſanè
opinio fulcitur primò, vt dicebat Azo, quia ita vi-
87 demus non licere † locatori, qui in re ius habet,
quo caret debitor, expellere conductorem reſi-
ſtentem, ſed vti debet iuris remedijs, nempè. l.
non ab re.C.vnde vi. & l. conductores. C. locati.
Ita etiam videmus, non licere mulieri, ad quam
morte viri dominium rei dotalis reuertitur. l. in
reb.C.de iure dotium, ingredi poſſeſſionem illius
rei, hæredibus mariti non conſentientibus. l. do-
tis.C.ſoluto matr. Accedit, quòd ita non licet do-
mino violenter ingredi ſuam poſſeſſionem, poſt-
quam eam colonus interuertit. l. colonus. & l.
cùm fundum.de vi & vi arma. Quod ſimile non
multum à primo diſtat.
Verùm à Bartolo diſſentit Sal. hic col. 4. verſ.
puto igitur.& cum Saliceto viſus eſt ſentire Ne-
guſ.in d.tract.De pigno.4.parte nu, 14. ad finem.
Scribit Salicetus diſtinguendos eſſe duos caſus;
Primus eſt, cũ vis illa, qua creditor ingredi volt,
aliud delictum admixtum habet; vt putà, cùm fit
vis coactis hominibus, vbi coactio permiſſa non
eſt: vel quia ſanguinis effuſio poſſet interuenire;
tunc, quia hæc iure permiſſa non ſunt, rectè ſenſit
Bart.nempè non licere creditori ex ſimplici hac
licentia ita poſſeſſionem ingredi: Secundus eſt
caſus, cùm ſimpliciter vis fit ſine alio admixto de-
licto: tunc creditori licet ita poſſeſſionem ingre-
di.& hoc caſu malè ſentit Bar. Quod duplici fun-
damento conatur probare Sal. Primò ex conſtitu-
tione noſtra, quæ indiſtinctè loquitur. Verùm
facilis eſt reſponſio, quia etſi hæc conſtitutio non
diſtinguit, alijs tamen ex iuribus ac rationibus eſt
diſtinguendum, vt iam diximus. Secundò addu-
88 citur in hanc opinionem Salicetus ex † l. pen. C.
de pigno. actio. quo loci, (ſcribit hic Sali.) eſſe
caſum huius quæſtionis, cui reſponderi non po-
teſt, ibi tex.loquitur alternatiuè, aſſerens, ꝙ cre-
ditor circa conuentionem, vel præſidialem iuſ-
ſionem auferre non poteſt. ſed verbum, auferre,
importat violentiam interuenire.l.1. ff. de cõcuſ-
ſio.& l.aufertur.ff.de iure fiſci.ergo (voluit fortè
dicere, Salicetus) poteſt auferre ſine violentia.
Quæ ſanè argumentatio non ita vrget, vt opina-
tur Sal. quia ſi ibi violentia intelligeretur propriè
pro illa, quæ aliud delictum habet admixtum, ſe-
queretur, quòd liceret creditori ex conuentione
ea committere, quod omninò falſum eſſe iam di-
ctis conſtat. Eſt ergo & rectius intelligendus is
textus de quacunque uiolentia facti etiam leui,
quam committere non poteſt hic creditor ſine
conuentione, uel Præſidis auctoritate. Quocircà
reiecta Saliceti opinione, à Bartoli ſententia non
eſt recedendum.
89 QVAERO decimo tertiò, an † creditor iſte
habens poteſtatem ex conuentione ingrediendi
propria auctoritate & adipiſcendi poſſeſſionem,
clàm ingredi & adipiſci eam poſſit? Bar. hic nu.
20.docuit poſſe.& ob id ait excuſari à uitio clan-
deſtinitatis.idem ſcriptũ reliquerunt Sal. hic co-
lum.5.uerſ.pro cuius declaratione. Neguſ. in tra-
cta.De pigno.4.parte, nu.13, & Ruin. conſi. 127.
90 nu.5. lib. 5. Ea ratione omnes uſi ſunt: quia † ſi
hæc licentia excuſat à uitio uiolẽtiæ, quod eſt ma-
ius, quippe quæ rẽ afficit. l. uitia.C. de acqui. poſ-
ſeſ.multò magis excuſat à uitio clandeſtinitatis.
quod probat tex. & ibi glo. l. cùm creditor. ff. de
furtis. Accedit (inquit hic Bartolus) quia ſi aliter
intelligeremus, hæc licentia parum operaretur. l.
2.C.de acq.poſ. qua probatur ex legis diſpoſitio-
ne emptorẽ poſſidere, ſi ſciente & patiente uen-
ditore poſſedit. Vt ergo pactum hoc aliquid ope-
retur, dicendũ eſt creditorem hunc poſſe ingredi
& adipiſci poſſeſſionem ignorante ipſo debitore.
91 Nec huic ſententiæ aduerſatur. † l. ſi à te. ff. ſi ſer-
uit.uend. quæ ſcientiam uidetur requirere, etiam
ſi expreſſa adſit partiũ conuentio; quia reſpondet
idem Bar.hic, quòd illa uerba, cõcedo tibi in ædes
meas immittere, ſolùm oſtendunt conceſſionem
illius ſeruitutis, non autem licentiam accipiendi
poſſeſſionem. Quæ conſideratio leuis eſt; ſiqui-
dem immiſſio illa quaſi poſſeſſionẽ ſeruitutis ſi-
gnificat. de qua quidẽ quaſi poſſeſſione ibi apud
Iulianum contentio erat. Quocircà idem Bar.o,
hic aliter reſpondet, & ait, in d. l. ſi à te, in illis
uerbis, & poſteà te ſciente, &c. ſubintelligitur. di-
ctio, maximè, ut inde non excludat, cùm emptor
ignorante uenditore ingreditur. Non placet hæc
conſideratio, tum quia tacitè Iulianus accuſatur,
tum quia aduerſantur plura iura, ut mox ſubij-
ciam. Rectius ergo dicendum eſt, Iulianum in d.
l. ſi à te. loqui in quaſi poſſeſſione ſeruitutis, in
cuius acquiſitione omninò requiritur aduerſarij
92 patientia. l. quoties, la ij. ff. de ſeruit. quã ſanè † pa-
tientiam is non habet, qui ignorat. l. qui patitur.
ff. manda, atque ita ſenſit Bar. in l. 1. §. hoc interdi-
cto, nu. 10. ff. de itinere actuque priua. & explica-
uimus in tract. De retinenda poſſeſſione, Reme-
dio. 5. q. 2. narrat ergo Iulianus quod ex facto iux-
tà legis diſpoſitionem, & illius quaſi poſſeſſionis
naturam euenit.
93 QVAERO decimo quartò, † an licentia hæc
ingrediendi & adipiſcendi poſſeſſionem pro-
pria auctoritate ita ex conſuetudine creditori
competere poſſit, ut ex pacto conceditur? Albe-
ricus hic num. 1. hanc excitauit quæſtionem poſt
Ioan. And. Hoſtien. ac Inno. quos ille recenſet. Ve-
rùm, quia inter eos non leuis eſt contentio, ut eo-
rum opiniones concilientur, duo caſus diſtin-
guendi ſunt.
94 Primus eſt caſus, cùm † conſuetudine intro-
ductum

ductum eſt,quòd creditor ſine vi,atque ita debi-
tore non reſiſtẽte ingredi & adipiſci poſſeſſionẽ
ualeat.Hoc in caſu procedit atque obtinet cõſue-
tudo.ita clarè docuit Albericus hic nu.1.poſt Ho
ſtien.in ſumma de conſuetud.§.qualiter.verſicu.
quid ergo.Idem reſpondit Crane.conſi.4. nu.12.
etſi Alberici ac Hoſtien.immemor fuerit. Ea eſt
ratio,quòd conſuetudo vim legis habet.l.de qui-
bus,de legib. ſi ergo ex conſtitutione noſtra hoc
conceditur,ita & ex ipſa conſuetudine: ut hic vi-
ſus eſt argumentari Albericus. Vel etiam eo quia
conſuetudo vim pacti habet, ut reſpondit Bald.
conſi.275. Quod pro regula.col.1. & conſi.318,
Quidam nobis.col.1.lib.2. imò cõſuetudo eſt for
tior pacto,cùm obtineat conſuetudo ubi pactum
obtinere non poteſt: ita reſpondit Dec.cõſi.225.
col.2.poſt Baldum in c.1.§.ſi filij nati, ſi de feudo
fuer.contro.inter domi. & agna. ſi ergo ex pacto
ingredi licet,ita & ex conſuetudine.

95 Secundus eſt caſus,cùm † conſuetudo concede
ret creditorem poſſe vi & reſiſtente debitorẽ in-
gredi & adipiſci poſſeſſionem: hoc caſu non va-
let conſuetudo:ita ſenſit Albe.hic,qui ita ſenſiſſe
Hoſtienſem loco iam citato,ſcripſit. Ea eſt ratio,
quòd irrationalis eſſet, nempe inductiua rixarũ,
& fortè etiam vulnerum & homicidiorum: quæ
vt euitentur leges hos ingreſſus prohibent.l.ex-
tat,quod met.cauſ.l.non eſt ſingulis. de reg.iur.l.
ſi quis in tantam.C.vnde vi. cum aliis ab Alberi.
relatis,& iam ſuis locis ſupra abundè ſcripſimus.
Hæc quæ de conſuetudine ſcripſimus,procedunt
96 & in † ſtatuto,quod in ſpecie ſenſit Alberic.hic
nu.5.in fi.poſt Cyn. Nam cõſuetudo & ſtatutum
æquiparantur,ita Doct.in l.non impoſſibile.ff.de
pact. & ad rem noſtram Crane. d.conſi.4.nu.13.

QVAERO decimo quintò,an hoc remediũ
97 tranſmittitur † in hæredem creditoris, ut eo uti
ille poſſit ac ipſe creditor? Et tranſmitti ſenſerunt
Ang. & Alex.in l.ſi ita ſtipuler.de verb.obli.quos
in ſpecie noſtra ſecutus eſt Neguſ.in tracta.de pi-
gno.4.parte.nume.20.verſ.noua concluſio. ea ra-
98 tione,quia † remedium hoc eſt ceſſibile, ergo &
tranſmiſſibile,ut infra ſubijciam. Ratio rationis
illa eſt,quia in dubio præſumitur, quis velle ſibi
& hæredibus ſuis prouidere, tam quò ad actionẽ
quærendam.l.ſi pactum. ff. de proba. quàm quò
ad exceptionem parãdam.l.hæredi. §.nos autem,
& l.qui in futurum.§.ſi ex altera. ff. de pact. Ang.
in d.l.ſi ita ſtipuler.qui declarat non procedere al
tero ex duobus modis.Prima declaratio huc ſpe-
ctat, ut ſcilicet non procedat, cùm cõuentum fuit
ne ad hæredem tranſmitteretur hoc pactum. Id
quod ab aſſerente probandum erit d.l.ſi pactum.
99 Eſt enim contra † aſſerentem præſumptio, quòd
& ſibi & hæredi contrahens prouidere uoluerit,
quod latè explicant Tiraq.de retract.conuen.§.1.
glo.6.nu.1.2. Alcia.lib.3. parerg. c.13.& reſpon.
133.nu.7.& Soc.iun.conſi.144.nu.70.77. lib.3.
cæteros prætereo.

100 QVAERO decimo ſextò,an hæc † facultas
& licentia ingrediendi & adipiſcendi poſſeſſionẽ
propria auctoritate ceſſionario competat, atque
ita cedi an poſſit? Et poſſe docuit Barto. in l.1.§.
vſufructuarius.ff.de oper.noui nunci.qui ſcriptũ
reliquit, ſe neſcire textum eo meliorem ad hanc
ſententiam comprobandam.& ibidem eum ſunt
ſecuti Ange.Imol.Roma.& Alex. & idem docuit
Ange.hic col.pen.Iaſ.idem cenſuit.Bald.in cap.1.
§.ſi quis verò. nume.3.de pace iura. firma. & ibi
Barba.in additio.His accedit Neguſa.in tracta.de
pignorib. 4.parte. nume.21. idem reſponderunt
Barba.conſil.51.nume.25.lib.1. Soc.Sen. conſil.
167.col.pen.verſicu.ſed circa hanc quæſtionem.
lib.2.Ruinus conſi.192.nu.2.lib.1. & conſi.88.
num.4.lib.5.& Molinęus in conſuetud.Pariſien.
tit.1.glo.3.nu.22.& Tiraq.tract.De retractu con
ſang.§.26.glo.1.nu.63.qui alios nonnullos recẽ-
ſet.& eo loci multis ſimilibus comprobauit. idẽ
reſponderunt Natta conſil.398.nu.1.lib.2. Qui-
bus accedunt quæ ſcripſimus ſuprà remedio præ
cedenti.nu.250.& in tract.de retinen. poſſeſſ.Re
medio 3.q.33.Huic ergo ceſſionario competit &
101 remedium † ſtatuti Papiæ 53.in ciuilib.ſub rub.
De poſſeſſione plena vacuanda &c. quod declara
tur,ut mox ſubiiciam.

Declaratur primò hæc iuris & Doctorum ſen
102 tentia,ut procedat † cùm fit ceſſio,quod is ceſ-
ſionarius ciuiliter ingrediatur,ſecus ſi diceretur,
quòd per vim poſſet ingredi: nam tũc ceſſio hæc
non ualeret:ita Bald.in d.cap.primo.§.ſi quis ve-
rò,nume.3.de pace iura. firma.Tiraquel.præcita-
to loco nume.66. Quibus addo Ruinum d.cõſi.
192.num.2.lib.1.

103 Declaratur ſecundò,ut procedat cùm † cedi-
tur & perſonalis actio,ad cuius executionem ve-
nit id ius,ſecus ſi illa non cederetur.Nam ex quo
licentia, & facultas ſine ea non datur, illa fruſtra
cedi diceretur: ita refert Deci.conſi.449. nu.36.
conſuluiſſe Carolum Ruinum,a quo in hoc non
diſſentit Dec. & hos ſecutus eſt Tiraq. loco ſupra
citato.num.67.

104 Declaratur tertiò, ut procedat cùm † clarum
eſt & liquidum factam eſſe ceſſionem, tunc ceſ-
ſionarius uti ea licentia poteſt; ſecus cùm de ea
ceſſione non conſtat. ita reſpondit Ruin. conſi.
88.nume.10 lib.5. & conferunt quæ ſcripſimus
ſuprà quæſtio.9.

105 Declaratur quartò, ut non procedat, † cùm
ceſſio eſt generaliter facta, ut quia creditor ceſſit
iura ſua contra debitorem: nam ex ea ceſſione nõ
uidetur comprehendi poſſeſſio. Natta conſilio
398.nu.40. lib.2. ubi declarat cum Baldo niſi in
ceſſionarium tranſirent omnia iura ex diſpoſitio-
ne ſtatuti.

106 QVAERO decimo ſeptimò, an † creditor
iſte hoc remedio,atque ita hac licentia uti poſſit
contra hæredem uniuerſalem debitoris. Bart.hic
nu.21.diſtinguit aliquot caſus, & cum eo Salice-
tus hic col.9.verſi.quæro quintò. Non diſſentiũt
alij,quos infrà recenſebo.

107 Primus caſus eſt,cùm † hæres eiuſdem condi-
tionis eſt,qua defunctus. hic caſus nullam habet
dubitationem,ut inquit Neguſant.in tract. De pi
gno.4.parte.nu.17. Nam ita contra eum exequi
poteſt licentia hæc,uti contra ipſum debitorẽ de-
functum:ita Bar.Sal.& Neguſ.ubi ſuprà. Afflict.

in

in Commentariis ad conſtitu.Neapol.in titu.Pa-
cis cultum.nume.28.in fine.& Antonius Gabrie
lius lib.5.concluſionum,concluſ.8.nume. 31.&
reſpondit Pariſ.conſi.29.nume.22. lib.primo. Ea
eſt ratio,quia hæres & defunctus cenſetur vna &
eadem perſona, in authen. de iureiuran.a morie.
præſt.in princ.

Declaratur hic caſus , atque ita intelligitur,
108 Cùm † conſtat hunc eſſe debitoria hæredem,
ſecus ſi dubium eſſet : ut quia fundum illum pi-
gnori datum alio iure,quàm hæreditario poſſide
ret:ita reſpondit Rolan.conſi.20.num.8.9.lib.1.
Gabrielius d.concluſ.8.nume.32. niſi adſit clau-
ſula conſtituti: quia tunc etiam hac liquidatione
non facta exequi hæc licentia poterit: ita Aret.
conſi.21.nu.5.& Ruin.conſi.152.nume.6.lib.4.
& ſupra attigimus.

109 Secundus eſt caſus. Cùm † hæres eſt diuerſæ
conditionis, ut ſi eſt pupillus, uel eſt eccleſia;
tunc eſt dubium,inquit hic Bar.qui nos reiicit ad
ea,quæ docuit Cynus in authen.quas actiones.q.
5.C.de ſacroſan.eccle. & ibidem Bart. nume.14.
dum longa diſputatione explicant, quomodo &
quando priuilegiatus ſuccedens non priuilegia-
to,ſuo priuilegio utatur.Verùm,ea diſceptatione
prætermiſſa, ex Cyni doctrina facilè colligitur,
quid hoc in caſu dicendum ſit. Inquit ille, quòd
quando priuilegium eſt conceſſum non intuitu
Reipub.ſed ſolùm illius perſonæ,cui facta eſt cõ-
ceſſio,ut eſt in pupillo,quòd tunc ſi pupillus ſuc
cedit maiori, non poteſt ſuo priuilegio uti.Ita er-
110 go in caſu noſtro eſt dicendum , quòd † pupil-
lus iſte impedire non poteſt ex ſuo priuilegio hãc
exequutionem licentiæ conceſſæ ab eo, cui ipſe
ſucceſſit:ita in ſpecie noſtra,Cyni doctrinam de-
clarando,intellexerunt Ruinus conſi.152.nu.6.
verſi.ſi uerò hic pupillus.lib.4. & conſi.119.nu-
me.8.lib.5.Neguſant. d.Tracta.de pignoribus.d.
parte 4.nume.17.Soc.iun.conſi.125.num.5.lib.
2.& Rola.conſi.20.num.1.lib.1.Gabrielius.d.cõ-
cluſione.8.num.32.

Quod ita demũ procedit, ſi dum pupillus con
uenitur iuris ſolemnia obſeruantur, aliàs ſecus:
ita declarauit Soc.iun. d.conſi.125.num.5.verſi.
ex quibus. Hæc procedunt in pupillo,cui intuitu
ſuæ perſonæ datum eſt priuilegium.In eccleſia ve
rò aliter dicendum eſt,cùm intuitu Reipub.& fa
uore totius religionis datum cenſeatur priuile-
gium: quemadmodum docuit Cynus præcitato
loco,a quo relati doctores non diſſentiunt. Hi ca
ſus procedunt, ut facultas hæc competat quò ad
bona teſtatoris,non autem ipſius hæredis, etiam
ſi non confeciſſet inuentarium.ita declarat Salice
tus hic colum.8.q.5.verſ.or attende.& Anto.Ga-
brielius.d.concluſ.8.in fine.

111 QVAERO decimo octauò, an hoc † reme
dium,atq; ita,an hæc licentia ingrediendi & adi-
piſcendi poſſeſſionem propria auctoritate exequi
poſſit cõtra ſingularem poſſeſſorem, debitoriſq;
ſucceſſorem? Difficilis admodum & perplexa eſt
iuris quæſtio, quàm hic pluribus explicant Bart.
& Salicetus,ille numero 22. iſte colum.6.7.& 8.
Quò diſceptatio hæc in iudiciis frequens facilius
explanetur:atque intelligatur,ſciẽdum eſt, an hu
112 ius licentiæ cõceſſio, & de ea † pactio ſit realis,
uel perſonalis: ut inde cognoſcamus, an tranſeat
vel non in ſingularem ſucceſſorem. Qua ſanè in
re quattuor fuiſſe Doctorũ opiniones obſeruaui.

Prima fuit opinio Petri,Cyni, ac Specul. qui
hic recenſet Bar.nume.22.ij affirmarunt hanc li-
centiam & facultatem ius reale continere, & ob
id in ſingularem ſucceſſorem tranſire.Quod pro-
113 bari crediderunt ex † l. Titius. ff. de ſeruis ex-
porta.Verùm Martinus antiquus gloſſator, & cũ
eo alij,quos infrà referam, opinantur illum fore
caſum ſingularem,ſeu (ut noſtri dicunt) ſpecia-
lem.Illis non aſſentior, cum ſpecialitatis rationẽ
non attulerint. Iacobus verò Beluiſius opinatus
eſt illud fuiſſe pactum, quod operatur cõtractus
reſolutionem, & dominij translationem manu
iniecta.l.ſi quis ſub hoc pacto. ff.de contrahenda
emptio.& l.1.& l.2.C.de ſeruis export. Quocirca
eùm ius continuum in re habeat, res affecta dici-
tur,ob id in ſingularem ſucceſſorem trãſit.Quod
non contingit in hac licentia:quæ (inquit Belui-
ſius) ius in re non tribuit. Quam quidem reſpon
ſionem reiecit Bart.hic nume.22.ad finem. ea ra-
tione,quia ſi ille,qui non habet ius in re, ſed ha-
biturus eſt,manu armata poteſt legis conuentio-
nem exercere contra ſingularem ſucceſſorẽ:mul-
tò magis creditor,qui a[illegible]c habet ius in re.Præte-
rea (inquit Bar.) ſicut hoc pactum eſt executiuũ
iuris pignoris,ita in d.l.Titius, illud pactum ma-
numiſſionis eſt executiuum præcedentis obliga-
tionis de ſeruo exportando, uel non proſtituẽdo.
Reſponderi itaque poteſt tertio loco ex declara-
tione, quam attulit idem Bart. hic nume.13.ver-
ſicu. Hoc præmiſſo, ideo in d.l.Titius, illud pa-
ctum tranſire contra ſingularem ſucceſſorẽ, quia
ipſo iure contractus ille reſcinditur.qua de re in-
frà latius dicemus.

Secũdò fulcitur prima hæc opinio, ea ratione,
114 quòd † ius pignoris eſt in rẽ.l.pignoris. C. hoc
tit.de pignorib.ſi in rem,ergo in ſingularem ſuc-
ceſſorem tranſit, Verùm reſpondet Sali.hic col.8.
verſi.Reſtat reſpondere.&c. quòd poſtquam pi-
gnus & hypotheca eſt,in rem perſecutio eſt, non
autem ante.& quando perſecutio eſt, nõ eſt pro-
pter ingreſſum facti,ſed ob iuris remedia: ut pu-
ta agẽdo hypothecaria. & hoc niſi pactum de in-
grediendo interuenerit, quia tũc permittitur in-
greſſus facti quandiu res erit apud debitorẽ, vel
alterum nomine debitoris poſſidentem.

Tertiò ſuffragatur huic opinioni,quòd hæc li-
centia & facultas conceſſa dicitur ad executionẽ
illius iuris pignoris & hypothecæ. quod ſanè ius,
cum reale ſit,efficit etiam hanc licentiam eſſe rea
lem,cùm acceſſorium ſui principalis naturam ſe-
quatur,l.cùm principalis, de reg. iuris. Cæterùm
reſpondet Salicetus hic col.8.verſic.& ſi pertina-
ces &c.ꝙ licèt ita ſit,nõ tamen id ſemper,& con-
tra quẽcunque cõceditur,ſed ſolum eſt pro tem-
pore,quo res eſt apud debitorẽ,ut ſcilicet eo tem
pore poſſit creditor ingredi,non poſtea.Præterea
reſpondet Albericus hic,nu.8.non eſſe bonã con
ſequentiam,pactum pignoris eſt in rem, ergo &
hoc

hoc illius executiuum: quia hoc pactum execu-
tiuum non immutat ſuam ſubſtantiam & natu-
ram.arg.l.iuriſgentium. §.quinimò. de pact. & l.
ratio.§.1.de actio.emp. id quod multis aliis ſimi
libus idem Albericus eo loci comprobauit.

Secunda fuit opinio Martini antiqui gloſſato-
ris, hanc licentiam & pactum ius perſonale con-
tinere: & ob id non tranſire in ſingularem ſucceſ
ſorem. Quæ opinio præcedenti repugnat ex dia-
metro. Hanc cum Martino probarunt Roffredus.
Iacobus Butrig. & Iacobus Beluiſius, quos hic re-
cenſet Bart.nume.25.verſicu. Alij ſunt.&c. hanc
ſecutus eſt Afflictus in commentariis ad conſtit.
Neapol.in titulo.Pacis cultum. nume, 22. Primò
eo vtuntur fundamento, quòd licentia hæc per-
115 ſonaliter creditori conceſſa eſt. at quæ † perſo-
nalia ſunt, non tranſeunt in ſingularem ſucceſſo-
rem.l.ut pomum,in princ.ff.de ſeruit.l.ea lege.ff.
de cond.ob turpem cauſam.l.ult.§.vlti.ff.de con-
trahen.emptio.l.3.§.opus.ff.de alien.iud.mutan.
cauſ.facta.l.1.§.ſi hæres.ubi latè omnes.ff.ad Tre
bell.l.cum.C.de actio.& obliga. & tradit Boer.q.
204.num.47.48. Verùm argumentatio hæc nihil
concludit, quandoquidem illa propoſitio maior,
de qua præſens eſt diſputatio, non probatur. non
enim probauit Martinus, hanc licentiam ius per-
ſonale continere, ut inde in ſucceſſorem ſingula-
rem non tranſeat.

Secundo itaque loco rectius uiſus eſt argumē-
tari Signorolus conſi.4. ſtatuto Ciuitatis Medio-
lani. nume. 2. Cum (inquit ille) paciſcor, ut liceat
116 † vicino meo ſua auctoritate ingredi fundū, uel
in fundo meo lapidem cedere, uel alicui licere in
fundo meo ſtare, uel cœnare, hæc omnia perſo-
nalia eſſe dicuntur, cùm non ad utilitatem alte-
rius prædij, ſed propriæ. perſonæ tātùm ſint.d.l.
vt pomū.de ſeruit.l.pecoris,& l.Lucius. ff. de ſer-
uit.ruſt.prædio.l.apud Iulianum. §.ſi quis alicui.
de leg. 1.l.Mela.§.1.de alimen.& cibar.legatis. At
in caſu noſtro hoc pactum nō interponitur ad uti
litatem alicuius prædij, ſed potius ipſius credito-
ris, ergo erit perſonale: & per conſequens nō trā-
ſibit in ſingularem ſucceſſorem. Cæterùm huic
argumentationi facile eſt reſpondere, ſi perpēde-
mus quæ ſcribit Bar.hic.num.2 a.verſi.Quid dice
mus.&c. nempè, hanc licentiam & pactionem
duos effectus parere: primū, ut ingredi liceat pa-
tiente debitore, & hoc perſonale quid eſt. ſecun-
dum etiam procedit effectū, quia ex eo oritur ius
quod eſt executiuum præcedentis obligationis.
inſpecto primo effectu ſolùm procedit Signoroli
argumentatio, non aūt reſpectu ſecundi: id quod
fuſius infra in quarta opinione explicabimus.

Tertiò argumentatur Signo.d.conſi.4.num.2.
verſi.ſecundò probat.&c.ab origine. & nume.4.
verſi.tertiò probatur.&c.ab effectu. & nu.5.verſ.
117 quartò probatur &c. à modo proponendi † a-
ctionem. atque ita, tribus his argumentationibus
(quas non referam, breuitati ſtudens) oſtendit
hanc facultatem eſſe perſonalem, non autem rea-
lem. Verùm reſponderi poteſt, ut in præcedenti
fundamento diximus.

118 Tertia fuit opinio † Signoroli in dicto conſi.
4. qui reſpondit, hanc licentiam & pactū tribue-
re ius perſonale, ſed in rem ſcriptum. ita enim is
Signorolus declarat ſtatu. Mediolani c.173. lib.1.
ſub Rubr. De pactis creditorum ingrediendi in
poſſeſſionem. Quam quidem opinionem duplici
ratione, quas ad rem hanc ſolū ſpectare animad-
uerti, probare nixus eſt.

Primò (vt ille ait d.conſi.4.nume.6.) quia hoc
pactum quantum eſt ſui natura, ſolùm perſonas
paciſcētium reſpicit.l.ſi unius.§.ante omnia. ff.de
pactis. Sed circa extenſionem interdum iuriſcōſ.
vltra progreditur.l.ſi tibi.§.pactum. & l.ſeq.l.&
hæredi.§.ult.& l.ſi cum emptore. ff. de pactis. ob
hanc ergo extenſionem, pactum cēſetur reale ſeu
in rem, uel non in rem.d.§.pactum. & d.l.& hæ-
redi.§.ult.de pactis. At, ex huius conſtitutionis di
ſpoſitione, hæc licentia & pactum extenditur ad
quemcunque poſſeſſorem extraneum, ergo ra-
tione extenſionis dicitur eſſe in rem. Quod ſimi-
libus comprobauit Signorolus, nam uidemus,
119 interdicta dici † perſonalia, & ob extenſionem
realia: atque ita ſunt perſonalia in rem ſcripta.l.1.
§.interdictum.ff.de interdict. ita eſt (inquit Signo
rolus) in interdicto Saluiano, de quo ſuo loco di
ximus ita in actione ad exhibendum, & his ſimi-
libus. Verùm non rectè ſatis concludit hæc argu-
mentatio: quandoquidem non probatur illa mi-
nor propoſitio, quod ſcilicet ex hac conſtitutione
concedatur extenſio ad quemcunque extraneum
poſſeſſorem. eſt enim hoc, de quo præſens eſt di-
ſputatio, non ergo debemus præſupponere illud
pro certo & abſoluto.

Secundò ita ad rem noſtram argumentatur Si
120 gno.dicto conſil.4.nume.8. † pactum inconti-
nenti appoſitum iuxta contractum, non immutat
naturam ipſius contractus, ſed ſolùm actionē ex
eo contractu prouenientem informat, ad id quod
eſt deductum in ipſo pacto.l.iuriſgentium. §.qui-
nimò.ff.de pactis.& l.petens.C.eo. in hoc caſu cō
tractus, cui deinde apponitur pactum inconti-
ti de ingrediendo ſine licentia, actionem perſona-
lem parit: Non ergo illa immutatur ex ipſo pacto
argu.l.in delictis. §.vlt.ff.de noxa. cum aliis a Si-
gnorolo adductis. Eſt ergo perſonalis ſui natura
hæc actio, ſed ratione extenſionis efficitur realis.
erit ergo perſonalis & realis. atque ita perſonalis
121 in rem ſcripta. Cæterùm conſideratio † hæc nō
placet, cùm illa extenſio nō probetur, tum etiam
quia ita mixta poſſet dici quemadmodum per-
ſonalis in rem ſcripta. Accedit, quòd uerba hu-
ius pacti & licentiæ non ſunt in rem concepta,
ſed perſonam creditoris, cui facultas hæc conce-
ditur, reſpiciunt. quod in actionibus in rem ſcri-
ptis non contingit, quæ ita in rem ſcripta ſunt, ut
demōſtrent generaliter concipi actionem, nō no-
tata perſona aliqua.l.metum.§.cùm autem. & §.
animaduertendum. ff. de eo quod metus cauſa.
Quod fuſius & doctè explicarunt Vldaricus Za-
ſius lib.2.ſingul.reſpon. cap.13. Io.Coraſius lib.
1.miſcella.iuris;cap.22.& Aemilius Ferretus lib.
3.opinionum.capitu.20.quod ſanè caput eſt im-
preſſum inter notas inſtitutionū Iuſtiniani eiuſ-
dem Ferreti.

M.Ferra.nu.61. uer. hanc concluſionem. & cum eo idem ſcripſit Rubeus d. §. morte.nu.389.Cætera ex induſtria prætereo. Incomparabilis huius tractationis utilitas fecit, ut plus quàm par fortè erat, longior eſſem.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio.l.creditores.C. de pigno. temperat conſtitutionem l.extat.ff. quod metus cauſa.*
2 *Creditor qui ex pacto poſſeſſionem debitoris ingreditur, non maiorem non committit.*
3 *Cauſa etiam leuis excuſat à pœna uiolentiæ.*
4 *Creditor ex pacto debitoris an eius poſſeſſionem adipiſci & retinere poſſit.*
5 *Intellectus.l.3.C.de pigno.ex interpretatione gloſſæ probatus.*
6 *Bartoli ſenſus ad l.3.C.de pigno.exploſus.*
7 *Poſſeſſionem conſequi, & retinere, diuerſa.*
8 *Baldi interpretatio ad.l.3.C.de pigno.reiecta.*
9 *Saliceti explanatio ad l. 3.C.de pigno.confutata.*
10 *Statutum Papiæ.53. in ciuilibus, ſub Rub. De poſſeſſione plena uacuanda, &c.declaratur.*
11 *Remedium l.3.C.de pigno.an reddatur creditori pupilli & minoris.*
12 *Decretum interpoſitum ſuper principali trahi ad conſequentia.*
13 *Eccleſiæ prædium ab Epiſcopo hypothecatum ſine ſolennitate à creditore poſſe alienari.*
14 *Creditor ingredi non poteſt poſſeſſionem prædij minoris, qui ſine ſolennitate obligationem contraxit.*
15 *Statutum Papiæ.53.in ciuilibus, ſub Rub. De poſſeſſione plena uacuanda, &c.declaratur.*
16 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, non poteſt ſua ſponte poſſeſſionem ingredi.*
17 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, de rebus quæ ſeruari non poſſunt, ingredi poteſt ſua ſponte poſſeſſionem.*
18 *Res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, facilè diſtrahi poſſunt.*
19 *Creditor pupilli pacto inito in iure perſonali, cùm res data pignori eſt de his, quæ ſeruari poſſunt, non poteſt ſponte ingredi poſſeſſionem.*
20 *Pupillus in alium transferre non poteſt poſſeſſionem.*
21 *L.2.§.ſi à pupillo.ff.pro empto.intellectus.*
22 *Creditor eccleſiæ an ex pacto ingredi ſua ſponte poſſit illius poſſeſſionem.*
23 *Sacrilegium excuſat iuridica executio.*
24 *Sepulchri uiolati actio non eſt contra eum, qui iuſſu iudicis aliquid egit.*
25 *Iudicis iuſſus excuſat.*
26 *Eccleſiæ bona obligari potuerunt antequàm eccleſiæ efficiantur.*
27 *Donans poteſt donando ius aliquod ſibi reſeruare.*
28 *Statutum Papiæ, in ciuilibus, ſub Rub. De poſſeſſione plena uacuanda, &c.declaratur.*
29 *Eccleſiaſtica bona obligari non poſſe nec pacto efficit, ut eorum poſſeſſio ſponte à creditore liceat ingredi.*
30 *Creditor ſponte ingredi non poteſt poſſeſſionem eccleſiæ ex pacto inito, miniſtris reſiſtentibus.*
31 *Remedium.l.3.C. de pigno. locum habet in licentia data in teſtamento.*
32 *Remedium l. 3. C. de pigno. locum habet in licentia data in teſtamento minus ſolenni.*
33 *Remedium l. 3. C. de pigno.locum habet in licentia tacitè data in ultima diſpoſitione.*
34 *Remedium l. 3. C.de pigno.locum habet in alio contractu quàm pignoris.*
35 *Statutum Papiæ, 53. ſub. Rub.De poſſeſſione plena uacuanda, & c,declaratur.*
36 *Conſtituti clauſula quid operetur in remedio.l.3.C. de pigno.*
37 *Violentiæ crimen faciliùs excuſat legis auctoritas, quàm partium conuentio.*
38 *Clauſula precarij quid operetur in remedio. l.3.C. de pigno.*
39 *Pactum quod debitore non ſoluente, res cedat inſolutum, an ualeat in caſu.l.3.C.de pigno.*
40 *Pactum ſimile legi commiſſoriæ non eſt reprobatum inter debitorem & tertium.*
41 *Pactum cum tertio ut res cedat inſolutum in caſu l.3.C.de pigno.non ualere ab initio.*
42 *Pactum ex interuallo initum cum tertio, ut res cedat inſolutum, ualet in caſu l.3.C.de pigno.*
43 *L.Titius ff.de pigno.actio.intellectus.*
44 *Pactum cum debitore initum, quòd res cenſeatur empta iuſto pretio, ualet in caſu l. 3. C. de pigno.*
44 *Pactum quòd res obligata cedat inſolutum, tranſit etiam contra pupillum hæredem debitoris.*
46 *Pactum, quòd res cedat inſolutum in caſu l.3. C. de pigno. quando ob moram ualeat.*
47 *Licentia creditori conceſſa de ingrediendo poſſeſſionem ſua ſponte quando incipiat habere locum.*
48 *Licentia ingrediendi poſſeſſionem debitoris re deducta in notorium, locum habet.*
49 *Statutum Papiæ 53.in ciuilibus, ſub Rub. De poſſeſſione plena uacuanda, &c.declaratur.*
50 *Clara res redditur, cùm in loco cernitur.*
51 *L.ſi Titius ff.de ſeruis exporta.declaratur.*
52 *Liquidatio eſt neceſſaria in remedio. l. 3. C. de pigno.*
53 *L.1.C.ſi mancip.ita fuer.aliena.intellectus.*
54 *L.1.C.ſi ſeruus expor.uen.intellectus.*
55 *L.ult.C.de compenſa.declaratur.*
56 *Compenſando creditor ſibi ſoluit.*
57 *Hæreditas adiri non poteſt niſi conſtet de uiribus teſtamenti.*
58 *Executio properanda non eſt.*
59 *Inſtrumentum executioni non mittitur ex diſpoſitione ſtatuti ante liquidationem.*
60 *Conuentio de ingrediendo poſſeſſionem ratione crediti conditionalis eſt.*
61 *Conciliatio opinionum, quando liceat ſine liquidatione exequi licentiam de ingrediendo poſſeſſionem debitoris.*
62 *Praxis exequendi licentiam de ingrediendo poſſeſſionem debitoris.*
63 *Creditor ex pacto expreſſo ingredi poteſt poſſeſſionem debitoris non facta liquidatione.*
64 *Licentia de ingrediendo poſſeſſionem debitoris non facta liquidatione quando data cenſeatur.*
65 *Socini conſideratio dubia.*

66 Liqui-

66 *Liquidationem ſuperuenientem poſt ingreſſum creditoris in poſſeßionem debitoris ſufficere.*
67 *Captura conceſſa ante liquidationem debiti reconualeſcit ea ſuperueniente.*
68 *Statutum Papiæ 51. in ciuilibus ſub rubr. De forma tenenda circa poſſeßiones dandas &c. declaratur.*
69 *Clauſula conſtituti in pacto de ingrediendo poſſeßionem debitoris operatur, ut poßit ingredi non facta liquidatione.*
70 *Liquidationis forma in remedio l. 3. C. de pigno.*
71 *Liquidationis iudiciũ diuerſum a iudicio principali.*
72 *Statutum Papiæ 52. ſub rubric. De forma tenenda circa poſſeßiones dandas &c. declaratur.*
73 *Remedio l. 3. C. de pignor. locus, an ſit nulla præcedente mora debitoris.*
74 *L. quæſitum. ff. de pigno. intellectus.*
75 *Creditor mora non commiſſa a debitore ingredi non poteſt ſtatim poſſeßionem, ſi debitoris ſuſpicio ceſſat.*
76 *Conciliatio opinionum, quando non commiſſa mora creditor ingrediatur poſſeßionem debitoris.*
77 *Licentia de ingrediendo propria auctoritate, an locum habeat contra reſiſtentem.*
78 *Licentia de ingrediendo poſſeßionem propria auctoritate non poteſt exerceri contra iuſtè reſiſtentem.*
79 *Iudici malè exequenti licet reſiſtere.*
80 *Licentia de ingrediendo poſſeßionem propria auctoritate exequi poteſt contra reſiſtentem ſine cauſa uerbaliter.*
81 *Licentia ut ſupra exerceri non poteſt contra reſiſtentem de facto.*
82 *Bartoli inconſtantia notatur.*
83 *Bartolus declaratur.*
84 *Creditor poſt reſiſtentiam debitoris ex interuallo ingrediens poſſeßionem, an uim committere dicatur.*
85 *Creditor per uim ingredi poteſt poſſeßionem ex facto debitoris, ſeruato tamen moderamine tutelæ.*
86 *Creditor uti non poteſt licentia de ingrediendo contra reſiſtentem de facto ſine cauſa iuſta.*
87 *Locatorem non poſſe per uim expellere conductorem.*
88 *L. pen. C. de pign. actio. ſenſus.*
89 *Creditor in remedio l. 3. C. de pign. an clam poßit ingredi poſſeßionem.*
90 *Licentia excuſans à uiolentia, excuſat etiam à clandeſtinitate.*
91 *L. ſi a te. ff. ſi ſeruit. uend. intellectus.*
92 *Patientiã habere non dicitur, qui factum ignorat.*
93 *Creditor an ex conſuetudine, ut ex pacto, licentiam habere poßit ingrediendi poſſeßionem debitoris.*
94 *Creditor ex d. conſuetudine ſine ui ingredi poteſt.*
95 *Conſuetudo non ualet, quòd per uim creditor ingrediatur poſſeßionem debitoris.*
96 *Statuto concedi non poteſt, quòd creditor ui poßit ingredi poſſeßionem debitoris.*
97 *Remedium l. 3. C. de pignor. tranſmitti ad hæredes creditoris.*
98 *Ceſſabilia quæ ſunt, ſunt etiam tranſmißibilia.*
99 *Paciſcens etiam hæredi prouidere uoluit.*
100 *Cedi poſſe licentiam ingrediendi poſſeßionem propria auctoritate.*
101 *Statutum Papiæ 53. ſub rubr. De poſſeßione plena uacuanda &c. declaratur.*
102 *Cedi non poteſt licentia ingrediendi poſſeßionem debitoris per uim.*
103 *Ceßio ut ſupra non prodeſt, non ceſſa perſonali actione.*
104 *Item nec non facta ceßionis liquidatione.*
105 *Item nec cum generaliter facta eſt ceßio.*
106 *Remedium l. 3. C. de pign. an tranſeat contra hæredes debitoris.*
107 *Hæres debitoris eiuſdem cõditionis quæ defunctus pacto l. 3. C. de pign. tenetur.*
108 *Licentia ingrediendi fundum propria auctoritate non tranſit contra hæredẽ, non facta liquidatione.*
109 *Item nec cùm hæres eſt diuerſæ conditionis a defuncto.*
110 *Remedium l. 3. C. de pigno. non impeditur à pupillo hærede ex ſua perſona.*
111 *Remedium l. 3. C. de pigno. an tranſeat contra ſingularem ſucceſſorem.*
112 *Licentia iuxta l. 3. C. de pign. realis an ſit.*
113 *L. Titius. ff. de ſer. export. intellectus.*
114 *Pignoris ius in rem eſt.*
115 *Perſonalia non tranſeunt in ſucceſſorẽ ſingularem.*
116 *Perſonale eſt facultas cedendi lapidem, & ingrediendi fundum.*
117 *Actionem à modo proponendi cognoſci.*
118 *Signoroli opinio quædam expenſa.*
119 *Perſonalia ob extenſionem effici realia.*
120 *Pactum incontinenti appoſitum non mutat naturam contractus.*
121 *Signoroli conſideratio improbata.*
122 *Bartoli opinio examinatur & defenditur.*
123 *Sententia actionem in factum & iudicati parit.*
124 *Licentia de ingrediendo fundo non eſt iuris realis executiua.*
125 *Licentia de ingrediendo effectus.*
126 *Iudicis licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu operatur reſciſſo.*
127 *Licentia de ingrediendo pro iure perſonali ex contractu poteſt exequi contra ſingularem ſucceſſorem ſine reſcißione contractus, in quem lite pẽdente facta eſt alienatio.*
128 *Item cum pactum alienationem reſcindit.*
129 *Reſcißio facta à lege non requirit factum hominis.*
130 *Licentia iudicis de ingrediendo quando operetur ex actu ultimæ uoluntatis, alienatione ſine dolo facta.*
131 *Item quid alienatione dolo facta.*
132 *Item quid pro iure reali ubi ſucceſſor debitori non ſucceßit.*
133 *Item quid ubi ius habet à debitore, & debitum eſt liquidatum.*
134 *Locator habet tacitam hypothecam illatorum & inuectorum.*
135 *Licentia de ingrediendo fundum afficit ſingularem ſucceſſorem, cum conſtat eum à debitore cauſam habere.*
136 *Liquidatio coram iudice fit, ſucceſſorem debitori ſucceßiſſe.*
137 *Licentia de ingrediendo nil operatur contrà ſingularem ſucceſſorem, non facta liquidatione debiti.*

138 *Item nec lite adhuc pendente.*
139 *Item nec lite cœpta contra principalem.*
140 *Licentia de ingrediendo ob clauſulam conſtituti operatur etiam non liquidato debito.*
141 *Item nihil prodeſt conſtitutum cum pacto executiuo.*
142 *Statutum Papiæ 58. in ciuilibus, ſub rub. Quòd creditor contra extraneum poſſeſſorem &c. declaratur, & ſtatutum Mediolani lib. 1. cap. 173.*
143 *Excuſſio debitoris principalis, an ſit neceſſaria cum pactum exequitur contra ſingularem ſucceſſorẽ.*
144 *Excuſſio principalis debitoris non requiritur cum inſtrumentum guarentigiatum exequitur contra fideiuſſorem.*
145 *Excuſſio ob clauſulam conſtituti ceſſat.*
146 *Statutum Papiæ 58. in ciuilibus, ut ſuprà declaratur.*
147 *Libellus, an ſit neceſſarius, cùm ex urbanitate iudex concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum debitoris.*
148 *Creditor ſua auctoritate ingredi dicitur, cùm iudex ex urbanitate concedens hanc licentiam, poſſeſſorem non monet.*
149 *Iudex non præiudicat creditori ſi minus ſolenniter concedit licentiam creditori de ingrediendo fundum, cùm a ſe ipſo habet.*
150 *Libellus nec citatio requiritur cum iudex concedit licentiam creditori ingrediendi fundum debitoris, qui ex pacto id iam creditori conceſſerat.*
151 *Citatio aduerſarii non requiritur in his, quæ ex urbanitate fiunt.*
152 *Libellus requiritur cum ex officio iudex mittit in poſſeſſionem creditorem, de cuius credito extat clarum inſtrumentum.*
153 *Idem cum de credito teſtibus probatur.*
154 *Libellus requiritur cum creditor uult manu iudicis armata comitari in poſſeſſionem debitoris.*
155 *Libellus & litis conteſtatio requiritur cum creditor uult adipiſci poſſeſſionem debitoris, quam ex pacto poterat ſua ſponte ingredi.*
156 *Poſſeſſionis ſolus ingreſſus detentionem tantùm acquirit.*
157 *Creditor, qui ſua auctoritate ingredi poteſt, an adeũdo iudicem, cenſeatur illi fauori renuntiare.*
158 *Creditor adeundo iudicem, ſibi non præiudicat præmiſſa proteſtatione.*
159 *Creditor ubi iudicis auctoritate eſt adeptus poſſeſſionem debitoris, an pignus prætorium acquiſiuiſſe dicatur.*
160 *Creditor cum uult rem debitoris ſibi obligatam habere emptã, quomodo procedatur ad æſtimationẽ.*
161 *Aeſtimatio rei ius quoddam executiuum oſtendit.*
162 *Aeſtimatores duo eligendi ſunt cum æſtimanda res eſt.*
163 *Aeſtimatores rei partium conſenſu eligi.*
164 *Aeſtimatores iurant de recta æſtimatione.*
165 *Aeſtimatores æſtimatione facta referunt apud acta iudicis.*
166 *Aeſtimatores non tenentur reddere rationem, cur tanti æſtimauerint.*
167 *Perito referenti ſe tanti æſtimaſſe, credi.*
168 *Aeſtimatores ubi diſſentiunt, quid agendum.*
169 *Creditor aſſerens ſe ex licentia debitoris eſſe ingreſſum fundum, an oſtendere debeat, ſe ea auctoritate uſum.*
170 *Actus ubi uariè poteſt intelligi à faciente declaratur.*
171 *Poſſeſſio præſumitur apprehenſa ex titulo præambulo.*
172 *Creditorem habuiſſe animum furandi & occupandi iniuſtè, ex coniecturis detegitur.*

Impp. Seuerus & Antoninus. AA. Maximo.

CReditores, qui non reddita ſibi pecunia, conuentionis legem, ingreſſi poſſeſſionem, exercent: vim quidem facere non uidentur: attamen auctoritate Præſidis poſſeſſionem adipiſci debent. PP. Kalen. Maii, Antonino. A. II. & Geta. II. Coſſ.

QVINTVM ADIPISCENDAE poſſeſſionis remedium ex l. 3. C. de pignor.

CVm Prætorum interdictis & Iuſtiniani noua cõſtitutione prouiſum ſatis ſit iis, qui uel teſtamento, uel ab inteſtato poſſeſſionem bonorũ defuncti conſequi poſſunt: & de his hactenus a nobis actum non indiligenter fuerit: operæpretium nunc uiſum eſt, ſi hoc loco explicarem, quomodò creditores poſſeſſionem bonorum debitoris ſui adipiſci ualeãt. Et quanquam cõſtitutio hæc ante illam Iuſtiniani, quam paulò ante explanauimus, ducentis plus annis condita fuerit, attamen ne ordinem illum a nobis obſeruatum in recenſendis remediis adipiſcendæ poſſeſſionis ex ultimis teſtatorum diſpoſitionibus, perturbarem, ac aliis iuſtis de cauſis, eam hoc loco collocauimus. Conſtitutio hæc Septimij Seueri, & M. Baſſiani Antonini permulgata fuit ſub Conſulatu ſecundo Antonini & Getæ. l. quod ex Holoandri & Antonij Contij Cronologia contigit anno 206. humanæ ſalutis. Cõſtituerũt Impp. II. creditores vim nullam committere, ſi ex pacto inito cũ debitore ipſius debitoris poſſeſſionẽ ſua
1 ſpontè ingrediũtur. Temperat †atque moderatur conſtitutio hæc illam Diui M. Antonini philoſophi. l. extat. ff. quod metus cauſa. quam in cõmentatiis De recuperanda poſſeſſione, remedio quinto expoſuimus. M. Antoninus conſtituit, creditores ſua auctoritate ingredientes poſſeſſionem bonorum debitoris vim facere. quod Seuerus & Antoninus moderati ſunt, ne ſcilicet locum tũc obtineat, cum ex pacto creditor ingreditur: ceſſat. n. tunc omnis vis, ſiquidem uolenti nulla fit vis & iniuria. cap. ſcienti. de reg. iur. in 6. Hinc Paulus in
2 l. qui ratiario. ff. de pig. act. reſpondit †creditorem hunc maiorem uim non cõmittere. & Impp. Diocle. & Maximia. in l. pe. C. de pigno. actio. cenſuerunt,

runt,ob conuentionem hanc creditori licere au-
ferre debitoris bona. Cuius quidem ſententiæ
3 aperta eſt ratio; ſiquidem,ſi † cauſa quæuis etiam
minus iuſta a pœna violentiæ excuſat, queadmo-
dum diximus in eo remedio quinto.q.14. multò
magis excuſare poſſe debet conceſſa hæc facultas
ex pacto & partium conuentione. Cæterùm,an
creditor hic poſſeſſionem adipiſci, & in ea inſiſte
re ualeat,maximè dubium eſt,quod ut planum fa
ciam quæſtionem iuris ſubiicio.

4 QVAERO primò, an † creditor ille ex ſim-
plici pacto, ut ſua auctoritate & ſpontè ingredi
ualeat poſſeſſionem debitoris, poſſit poſſeſſionē
illam adipiſci & retinere? Pendet hæc iuris dubi-
tatio a ſenſu huius conſtitutionis.

5 Vnus itaque eſt † ſenſus atque intellectus, quē
probauit gloſſa hic, & illum tuentur Bald. & An
ge. hic. Conſtituiſſe Impp. ut qui ingrediendi poſ-
ſeſſionem ex partium conuentione facultatem
habet,eam adipiſci & retinere ualeat. Quod ue-
rò in hac conſtitutione eſt ſcriptum, iudicis au-
ctoritate adipiſci debere: ex humanitate quadam
id fit. Cuius quidem ſenſus ea eſt ratio prima,
quòd niſi hæc conceſſa facultas effectum hunc
adipiſcendi atque retinendi poſſeſſionem pare-
ret, parum aut certè nihil operaretur. Quorſum
ingredi,ſi adipiſci ac retineri poſſeſſio ipſa non
poteſt? Accedit, quod poſſeſſionem retinere (ut
Baldus hic ſcribit) uenit in conſequentiam quan
dam ipſius ingreſſus, ſiquidem ingrediens poſ-
ſeſſionem animo acquirendi, ſtatim acquirit.l.3.
in prin.ff.de acquir.poſſeſſ. atque ita retinere po-
teſt. Hanc interpretationem ego probare ſoleo,
quippe qui uideam in eo omnem poſitā eſſe dif-
ficultatem, quòd uerba illa, auctoritate Præſidis
adipiſci debent, repugnare uidentur. Verùm, ut
iam attigi, rectè gloſſa exponit, ex humanitate id
fieri. quemadmodum probatur ſimili exemplo in
l.quidam Iberus.ff.de ſeruit.urba. prædio.& cla-
rius in l.in ciuile.C.de furtis. & l.3. §. non perpe-
tuæ.ff.de ſepul.viola. & uberius in l.debitores in-
frà, noſtro titulo. Erit quoque magis tutum, & ſi
non neceſſarium, iuxta l.ſi pupillorum. §.1.ff.de
reb.eo. ubi glo.in uerbo. tunus, citat hunc tex.

6 Secundus eſt † intellectus huius conſtitutio-
nis, quem attulit hic Barto. & illum eſt ſecutus
Anto.Neguſa.in tracta.de pigno.4.parte princip.
nume.9. inquit Bart. hæc licentia ingrediendi poſ
ſeſſionem non præſtare facultatem adipiſcendi &
retinendi eam,ſed opus deinde eſſe Præſidem adi
re. Huius ſanè interpretationis ea uidetur ratio,
7 quòd diuerſum quid ſit ingredi † poſſeſſionem,
& eam conſequi atque retinere.l.tertia. §.ultim.
ff.de acquir.poſſeſſ.l.cùm legati. ff. ex quib. cauſ.
in poſſ.ea.l.2.in princ.ff.pro hære. Et aliud conſe-
quitur, qui ingreditur, quàm qui poſſidet. ſiue
poſſeſſionem acquirit & retinet.l.ſi cui. in princ.
& §.legatorum.ff.ut in poſſeſſ.lega.& probat.l.ſi
quis ante.ff.de acquir.poſſeſ. Hanc interpretatio-
nem improbarunt Bald. Ang. & Sali. hic. col.1.ea
ratione,quòd imò licentia conceſſa, ut ingredi li-
ceat,eum effectum parit, acquirendi ſcilicet poſ-
ſeſſionem,d.l.3.in prin.de acquir.poſſ. Et Bartoli
interpretatio (inquit Baldus) fortè tunc procede-
ret,cùm ingrediendi poſſeſſionem data eſſet fa-
cultas ex cauſa,quæ acquiſitionem non operatur.
ſicuti cùm data eſt facultas ingrediendi fundum
aucupandi, atque venādi gratia, aut eundi, iterq́;
faciendi per ipſum fundum, iuxta l.3.ff.de acqui.
rerum domin. Præterea (ait Baldus) niſi hæc fa-
cultas operaretur retinendi effectum, eſſet potius
riſu dignum, quàm aliter. ſiquidem etiam ingre-
diens alterius poſſeſſionem ſine animo eam ſibi
acquirendi vim poſſeſſori non facit.d.l.3. ff.de ac
quir.rerum domi.

8 Tertius eſt † intellectus a Baldo perpenſus, &
quem ad uerbum Angelus, Baldi nomine ſup-
preſſo, retulit, ſibique uendicauit. nempè, uerbū
illud, debent, ſtare propriè, ut ſit ſenſus: debent
creditores pignoris poſſeſſionem adipiſci, aliàs
ſecus ubi data non eſt licentia ingrediendi, verba
hæc Baldi ſonant. hanc licentiā eſſe datam a debi-
tore, & illa ſufficere etiam ad adipiſcendā poſſeſ-
ſionem. Qui ſenſus cum iſto gloſſæ idem eſt. An-
gelus uerò ita ſcribit, debent creditores pignoris
poſſeſſionem adipiſci iudicis auctoritate, aliàs ſe-
cus, ubi non eſt data licentia. Quæ ſanè interpre-
tatio hæc uerbis huius conſtitutionis conuenire
non uidetur. ſiquidem in ea primò ſcriptum eſt,
ob datam licentiam a debitore ingredi licere. de-
inde ſubiicit, iudicis auctoritatem neceſſariam fo
re in ea adipiſcenda. affirmat ergo tex. iſte licen-
tiam dari a debitore de ingredienda, & a iudice
de adipiſcenda poſſeſſione: cùm tamen Ange. to-
tum iudici tribuat.

9 Quartus † eſt intellectus Saliceti hic colum.
ſecunda. verſi. pro cuius declaratione &c. præmit
tit ille ad faciliorem rei cognitionem, quòd licèt
creditor iure pignoris poſſideat ciuiliter & na-
turaliter.l.cùm notiſſimi.§.ſed cum.C.de præſcr.
triginta annorum.l.1.§.per ſeruum corporaliter.
ubi Iaſ.& Socin.ff.de acqui.poſſ. Neguſa.in tract.
De pigno.parte tertia.membro primo.nume.10.
Verùmtamen quò ad ea, quæ dominium reſpi-
ciunt, uel ius dominij, debitor dicitur poſſidere,
non autem creditor.l.pignori.ff.de uſuca. cenſue-
runt ergo impp. II. ſua hac conſtitutione, quòd
licèt creditor per conuentionalem ingreſſum
adeptus fuerit poſſeſſionem iure crediti & pigno
ris, non tamen ipſe creditor poſſidet iure domi-
nij, uel quaſi, ſed debitor ipſe. Quocirca ſi uult
creditor poſſeſſionem illam, quæ ius dominij re-
ſpicit, adipiſci, iudicis auctoritate facere debet,
cùm propria non poſſit. atque ita uerbum, debēt,
propriè ſtat, & intelligitur neceſſitatem ponere.
Verùm interpretatio hæc nulla ratione mihi pro-
batur, tum præſertim, quòd etiam ſi dicimus cre-
ditorem ex licentia iudicis ingredi & adipiſci poſ
ſeſſionem, non tamen iure dominij poſſidere di-
citur. Quandoquidem non immutat iudex pigno
ris huius conuentionalis naturam, quæ eſt, ut iu-
re dominij creditor nō poſſideat. d.§.per ſeruum
corporaliter. Quatenus ergo pignus conuentio-
nale remanet, iure dominij creditor non poſſi-
det. Non enim iure probatur, quod ex iudicis li-
centia creditor iure etiam dominij pignus poſſi-
dere

dere dicatur. Eſt ergo quod dicamus ueriorem
eſſe ſenſum & interpretationem Accurſij & ſe-
quscium. Facilè tamen hæ euitantur controuer-
ſiæ, ſi curabunt creditores in inſtrumento conſti
tuti pignoris clauſulam hanc adhibere, quòd eis
liceat ingredi, adipiſci, atque retinere poſſeſſionē
ipſius rei pignoratæ. Quod optimum factu do-
cuerunt Barto. Bald. & Salicetus hic. & cum eis
Neguſ. d. tract. de pigno. 4. parte principali. num.
10. Et hoc maximè erit utile in ciuitate Papiæ,
10 † cuius ſtatutum 53. in ciuilibus, ſub rubric. De
poſſeſſione plena vacuanda &c. dum vult credi-
torem eſſe manutenendum in poſſeſſione ſibi
data a debitore, utitur eo uerbo, dare, quod tranſ-
lationem oſtendit. l. ubi autem non apparet. §. ult.
de verborum obliga. Iaſ. l. traditionibus. in fine.
C. de pact. & illa uerba ſtatuti, uel habitam nunc
& in futurum pro data, intelligi poſſunt de trāſ-
latione ficta per conſtitutū. Non ergo erit ſatis in
caſu illius ſtatuti ſimplex hæc debitoris cōceſſio.
11 QVAERO ſecundò, an huius † conſtitutio-
nis beneficium atque remedium concedatur cre
ditori pupilli, qui uel ſolus, uel tutoris auctorita
te adhibita, licentiam hanc ingrediendi atque adi
piſcendi poſſeſſionem creditori dedit? Barto. hic
num. 5. & cum eo Sal. colum. 10. q. 9. & Neguſ. in
tract. De pigno. 4. parte, nume. 18. plures caſus ita
diſtinguunt.

Primus eſt, cùm creditor vult vti pacto ad exe-
cutionem iuris realis in pignore, cuius conſtitu-
tio ualida eſt: tunc creditori conceditur huius
conſtitutionis remedium: ita relati iuris interpre
tes. Ea eſt ratio, quòd ſi pignoris cōſtitutio ualet,
ita & pactum. l. ſi pupillorum. §. 1. ff. de reb. eor.
Eſt enim pactum hoc conſeruatiuum illius con-
ſtitutionis pignoris, iure merito ualet argu. l. qui
autem. ff. de conſti. pecun. Hinc rectè annotauit
12 Bald. in d. l. ſi pupillorum. §. primo. † decretum
interpoſitum ſuper uno contractu trahi ad con-
ſequentia illius. Imò fortius ait Bald. hoc trahi ad
13 eccleſiam, ut ſi cum decreto Epiſcopi † obligaue
rit prædium creditori, poterit ipſe creditor po-
ſtea id alienare, non obſeruata ſolennitate. au-
then. hoc ius porrectum. C. de ſacroſan. eccle. ubi
Iaſ. nu. 21. idem ſcripſit Alex. conſi. 189. num.
3. lib. 7. & Decius in l. mandata. 3. notab. ff. de off.
eius. ubi idem de minore ſcribunt. alia his ſimi-
lia congeſſit Tiraquel. in tracta. De legibus con-
nubial. in glo. 5. num. 155. Quibus addo Decium
conſi. 558. nume. 9. & Cagnol. in l. 2. nu. 151. C. de
pact. inter emp. & uend.
14 Secundus eſt caſus, cùm † creditor vult uti pa-
cto ad executionem iuris realis in pignore, cuius
conſtitutio non ualuit. Hoc in caſu non poteſt,
ita relati Doctores. Ea eſt ratio, quòd ſi non ualet
pignoris conſtitutio, quæ principalis eſt, ita nec
hæc conuētio, quæ illi eſt acceſſoria: iuxta l. cùm
principalis. ff. de reg. iur. & c. acceſſorium. de reg.
iuris in 6. confert tex. l. curator. & l. pen. C. ſi res
alien. pigno. dat. fuer. & hoc in caſu poteſt declara
15 ri † ſtatutum Papiæ 53. in ciuilibus ſub rubr. De
poſſeſſione plena uacuanda, & disbrigāda, & ma
nutenenda. Nō procedit illud ſtatutum cum de-
bitoris pactum eſt factum a minore, qui non po-
teſt alienare, & pignus conſtituere.
16 Tertius eſt caſus; cùm † creditor vult uti hoc
pacto ad executionem iuris perſonalis, & pactū
factum eſt, quòd liceat ingredi. tunc ingredi po-
teſt, nec perſona pupilli impedit: ita Bart. hic nu.
5. verſi. Aut creditor. ex l. apud Iulianum, in prin-
cip. & §. ſeq. ff. ex quib. cauſ. in poſſeſſ. eatur. quod
affirmauit & Neguſa. d. 4. parte. nu. 18. verſic. aut
creditor. Et hoc in caſu etiam procedit relatum
ſtatutum Papiæ. Quo autem ordine contra pupil
lum iudicialiter procedatur in hac miſſione in
poſſeſſionem, declarant Roma. conſi. 454. & De-
cius in l. in eo quod plus. §. ult. in fin. de regu. iur.
& Abbas, qui cum Romano in eodem caſu con-
ſuluit, conſi. 43. lib. 2.
17 Quartus eſt caſus, cùm † creditor vult vti hoc
pacto ad executionē iuris perſonalis: quod qui-
dem pactum factum fuit, quod liceat ingredi, &
poſſeſſionem adipiſci, ac retinere illius pignoris,
cuius res ſeruando ſeruari non poteſt. Hoc caſu
adhuc licet: ita Bart. & cum eo cæteri præcitati
18 Doctores. Ea eſt ratio, quòd hæ † res facilè di-
ſtrahi poſſunt. Qua de re egregiè ſcribunt omnes
præſertim Iaſ. in l. prima. §. fuit quæſitum. nu. 30.
34. ff. ad Trebell.

Quintus eſt caſus, qui pluſculum dubitatio-
19 nis habet: nempè, cùm † res pignori data eſt de
his, q̄ ſeruari poſſunt: & creditor vult vti pacto
ad executionē iuris perſonalis, ut poſſit ingredi,
adipiſci, & retinere poſſeſſionē. Hoc in caſu huic
creditori non conceditur hoc remedium: ita Bar.
hic nu. 5. ad finem. verſi. ſed quantum. Ea ratione
20 utitur, quòd ſua uoluntate non poteſt † pupillus,
uel tutor poſſeſſionem in alium trāsferre. l. pupil-
lus. ff. de acqui. rer. dom. & l. magis puto. §. 1. ff. de
reb. eor. Verùm ab hac opinione diſſentiunt Imo.
in l. 1. §. ſi de pupillo. ff. pro empto. Alex. in l. poſ-
ſeſſionem. nu. 3. ff. de acqui. poſ. & Neguſa. d. trac.
De pignor. 4. parte. nu. 18. ad finem. ex opinione
21 glo. in d. §. ſi pupillo, quæ in ſecunda diſſolutio-
ne affirmat, quòd licèt pupillus non poſſit alie-
nare res immobiles, uel mobiles, quæ ſeruari poſ
ſunt, ſine decreto Prætoris, pōt tamē ſine illo de-
creto alienare earum rerū poſſeſſionē. Quæ ſanè
interpretatio ad d. §. ſi a pupillo, probabilior vide
tur eſſe illa, quam attulit Bar. hic nu. 5. in fin. dum
cenſuit, ibi poſſeſſionem fuiſſe penès emptorem,
uel loqui de rei mobilis alienatione, quæ ſecūdū
illa tempora non erat prohibita. Non enim quò
ad poſſeſſionem transferendam adhibenda eſt
hæc differentia, cum (ut diximus) ſine decreto di
ſtrahi & transferri illa poſſit. quod ſenſit idem
Bar. in d. §. ſi a pupillo. nu. 3. in fi. Quod erit adno
tandum ad interpretationem relati ſtatuti Papiē.
53. ut ſcilicet & hoc in caſu procedat.

QVAERO tertiò, an huius conſtitutionis
22 † remedium reddatur creditori, ut ingredi, & adi
piſci ualeat poſſeſſionem bonorum eccleſiæ? In-
noc. in cap. verùm, de foro compet. negat, reddi:
ſed ait, neceſſariam fore auctoritatem iudicis ec-
cleſiaſtici. Quod uiſus eſt probare Neguſ. in tra-
cta. De pign. 4. parte principali, num. 19. Ea ratio-
ne uti-

ne… tur Innoc. quòd cùm iam ſemel dominium
translatum ſit in eccleſiam, Deo dicatum dici-
tur; quare qui inde aufert, ſacrilegium commit-
tit. arg. cap. 1. & cap. nulli liceat. 12. q. 2. Verùm
23 reſpondet Bar. hic nume. 7. † executionem iuri-
dicam à ſacrilegio excuſare: ita ait Vlpianus in
l. quamquam, in prin. ff. de aqua pluuia. arcen.
24 non eſſe † ſepulchri violati actionem contra
eum, qui iuſſu iudicis egit. ita pariter ceſſat iniu-
siæ actio, cùm iudicis iuſſu executio fit. l. iniu-
riam. §. 1. de iniurijs. alia his ſimilia ſcribunt De-
cius, Cagn. & cæteri in l. non videntur. §. qui
iuſſu. de reg. iur.

Secundò probare videntur hanc Inno. opinio-
nem tex. l. 1. §. fi. & l. 2. ff. de reb. eo. qui ſub tutel.
quibus conſtitutum eſt, bona eo ipſo quò mino-
ris effecta ſunt, alienari ſine decreto nõ poſſe: nec
etiam pignori dari. ſatisfacit Butrius in d. c. Verũ
in fi. de foro compet. ibi loqui in obligatione pi-
gnoris, quæ non oritur antequam res ſit effecta
pupilli. hæc in pacto quod rem afficit, antequam
ſit eccleſiæ. Verùm Butrij reſponſio, quæ fortè
caſui, in quo ipſe loquitur, conuenit, non ſatis ad
rem hanc noſtram pertinet, cùm nos eo in caſu
loquamur, quando res plenè effecta eſt eccleſiæ.
Quocircà rectius reſponderi poteſt, vt iam cum
25 Bartolo diximus, † iuſſum iudicis excuſare. quod
in ſpecie probat. l. ſi pupillorum. §. 1. ff. de reb. eo.
dum reſpondit Vlpia. pignus datum à Prætore ſi-
ne ſolennitate alienari poſſe. De his nonnulla ſcri-
pſimus in commentarijs De Arbitrarijs iudicum
lib. 2. caſu. 171. nu. 31. & nu. 71.

Contrariam itaque ſententiam aduerſus Inno-
centium probarunt Io. And. Hoſtien. Butr. Card.
& Imo. in d. c. Verùm. de foro compe. in fi. Bart.
hic num. 7. idem conſ. 96. Dico partes, nu. 1. lib. 1.
Salic. hic q. 10. idem poſt Baldum in l. ſi quis cu-
rialis. C. de Epiſc. & cler. Anch. conſi. 217. Dubiũ
facit. Aret. conſ. 21. num. 3. Barba. & Fel. in d. cap.
verùm. ille nu. 85. iſte. nu. 7. verſ. limita hanc con-
* cluſionem, & * communem teſtatur Ruinus cõſ.
26 145. num. 6. lib. 4. Scribunt ij omnes † bona ec-
cleſiæ antequam Deo dicata ſint, poſſe hoc pacto
affici, & deinde eueniente caſu eorum poſſeſſio
ſpontè ingredi. Quam quidem ſentẽtiam probat
tex. l. ſi quis curialis. C. de epiſc. & cler. in argumẽ-
tum. dum prohibitus clericari reuocatur effectus
clericus, nec eccleſiæ iniuria fit. ita hic, ſpontè in-
gredi poſſeſſio poteſt, poſteaquã ab initio pignus
conſtitui potuit. Confert ſecundò tex. c. cùm di-
lecti. de donat. quo conceditur poſſeſſionis in-
greſſus, ob pactum, quod appoſitum à donante
27 fuit. licuit enim † donanti reſeruare ius illud ab
initio cum donauit. quod explicat Butrius in d.
ca. Verùm, nu. 12. verſ. puto quod ſi. de foro com-
pet. Huc & tertiò ſpectat tex. c. Verùm, de condi.
appoſ. Accedit quartò, quòd ingreſſus iſte eſt exe-
cutio validæ conuentionis præcedentis: iure ergo
excuſat, iuxta. d. l. quamquam. de aqua plu. arcen.
Vltimò ad rem hãc pertinet illa ratio, quòd ſi pa-
ciſci licet inter laicum & laicum, vt hic in tex. cur
nõ & cum eccleſia, cùm omnis dolus ceſſat? Hac
28 doctrina interpretari † poteſt ſtatutum Papiæ

53. ſub rub. De poſſeſſione plena vacuanda &c.
vt etiam locum habeat hoc in caſu. Nam lex ci-
uilis locum habet, eo quia exequitur pactum in
re, quæ eccleſiæ non dicitur, inſpecto pactionis
tempore.

Declaratur primò hæc iuris & Doctorum ſen-
29 tentia, vt procedat † cùm res adhuc eccleſiæ ef-
fecta non eſt, atque ita Deo dicata, ſecus cùm iam
dicata eſt: ita Bart. hic num. 8. qui hoc in caſu In-
nocẽtij opinionem tueri poſſe ait. Id quod ſenſit
& Butrius in d. c. Verùm, num. 12. verſi. ſi condi-
tio eſt honeſta. & clarius Fel. nu. 9. verſi. ſecunda
declaratio. Quæ declaratio eſt annotanda ad in-
terpretationem d. ſtatuti Papiæ.

Declaratur ſecundò, vt non procedat hæc ſen-
30 tentia, † cùm creditor vellet hac licentia, & fa-
cultate uti contra eccleſiam, cuius miniſtri reſi-
ſtunt: ita in ſpecie Fel. in d. c. Verùm, col. vlt. verſi.
ſexta declaratio. & ibi Barba. nu. 76. verſi. ſecun-
dò niſi. poſt Abbatem ibi. Quod alijs infrà q. 12.
comprobabimus. eſt enim hæc declaratio & cęte-
* ris * communis.

31 QVAERO quartò, an huius † cõſtitutionis
remedium reddatur, cùm licentia & facultas hæc
ingrediẽdi poſſeſſionem ſua ſpontè, conceſſa fuit
in teſtamento, vel alia vltima voluntate? Et red-
di affirmarunt Bar. hic num. 9. Bald. col. 2. verſic.
hæc autem. Angel. col. 1. verſ. hic autem, & Salic.
col. 5. q. 3. Bald. in l. legis Iuliæ. in fi. C. qui bonis
ced. poſſ. Signorol. conſ. 4. nu. 15. Quibus accedũt
Neguſa. in tract. De pigno. 4. parte principali, nu.
12. alios recenſet Tiraq. in tract. le mort a ſaiſit le
viu, part. 7. declar. 3. Maria. Soc. Sen. conſi. 11. col.
2. in fi. lib. 1. Quod probat primò. l. Titia cùm te-
ſtamento. §. 1. de lega. 2. ex interpretatione gloſſæ
ibi in uerbo, non ſic. Quæ etſi de licentia ingre-
diẽdi poſſeſſionem ipſius rei legatæ loquitur, at-
tamen & idem eſſe de re alia, ex rationibus, quas
mox ſubijciam, dicendum eſt. Confert ſecundò.
l. Lucius. ff. de alimẽ. & ciba. lega. Tertiò l. non eſt
mirum. ff. de pign. actio. Quartò quoniam à con-
tractibus ad ultimas uoluntates argumentari li-
cet. l. ſeruum filij. §. eũ qui chirographum. de leg.
1. ſed in contractibus conceditur hæc facultas ut
hic, ergo & per ultimam diſpoſitionẽ. Quod tan-
tò fortius procedit, cum in vltimis diſpoſitioni-
bus dominium recta uia tranſeat in eum, cui res
relicta eſt. l. a Titio. ff. de furt.

32 Extenditur primò, vt locum † etiam habeat
hęc iuris ſententia eo caſu, cùm hæc licentia da-
ta eſt in teſtamento minus ſolenni: ita cenſuit Ti
raquel. d. tract. le mort a ſaiſit le viu, part. 7. decla.
3. nume. 1.

Extenditur ſecundò, ut procedat hæc ſenten-
33 tia etiam † ſi tacitè conceſſa fuerit hæc licentia:
ita Tiraq. d. decl. 3. nu. 1. & ſenſit Boer. q. 77. nu.
2. in fin. Plura adferri poſſent exempla, quæ con-
geſſi ſupra in ſecundo remedio. quæſt. 12. exten-
ſione ſecunda.

Declaratur hæc concluſio, vt locum ſibi non
vendicet in Gallia: ita Tiraq. d. decl. 3. in fi. qui
eiuſdẽ ſententiæ recenſet Io. Faber. Boer. & alios.
34 QVAERO quintò, an hoc remedium † locũ
habeat

habeat in alio contractu, quàm pignoris? Barto.
hic nu. 10. docuit, locum habere. cum eo ſenſerũt
Baldus. col. 2. verſ. hęc autem licentia. & Ang. co-
lum. 1. verſi. & ideo. Sal. ibidem col. 5. q. 3. & Ne-
guſ. d. 4. parte, num. 12. ex tex. l. Titius. ff. de ſeruis
exporta. ubi in contractu venditionis licet paci-
ſci, ut manus iniectio uenditori ſalua ſit in re, ſi
adiecta conditio nõ obſeruetur: quem textum eo
lecti in hanc ſententiam annotarunt Bald. & Al-
bericus. confert ſecundò l. 1. §. 2. C. ſi ſer. extero. &
tertiò facit l. 1. C. ſi mancip. ita ſuer. alie. Ita etiam
35 debet intelligi † ſtatutum Papiæ. 53. in ciuilibus,
ſub Rub. De poſſeſſione plena uacuanda & diſ-
briganda & manutenenda, dum ſimpliciter de
creditore loquitur, intelligi poteſt de creditore ex
quouis contractu.
36 QVAERO ſextò, quid operetur † clauſula
conſtituti, dum pacto appoſito, quòd ingredi &
adipiſci liceat ſpontè, debitor conſtituit, ſe tenere
& poſſidere nomine ipſius creditoris? Bartolus
hic nu. 11. docuit, hoc pactum ſui natura ualere,
& operari tranſlationem totius poſſeſſionis, quæ
penes debitorem erat. l. quod meo. ff. de acq. poſſ.
l. pignus. de pigno. actio. & l. quædam mulier. ff.
de rei uend. Quo circà in caſu hoc noſtro inquit
idem Bar. parum operatur clauſula illa, quòd li-
ceat propria auctoritate ingredi, atque adipiſci
poſſeſſionem: cum iam poſſeſſionem creditor ip-
ſe habeat ex clauſula conſtituti. Verùm operari
poſſet hæc licentia illum effectum, quòd ſi con-
tingeret debitorem conſtituentem interuertere
creditoris poſſeſſionem, poſſet is creditor ſua au-
ctoritate eam poſſeſſionem ingredi. quod affirma
uit idem Bar. infrà nu. 18. & clarius nu. 25. uerſ.
ſed pone, & infrà latius. q. 14. explicabimus, &
Bartolum hic probarunt Ferrarius caut. 48. nu. 5.
Imola conſ. 10. num. 3. & Tiraq. in Tract. de iure
conſtituti, parte. 1. nu. 37. 40. & in Tract. le mort
à ſaiſit le viu. 3. parte, decl. 1. on, 5. Verùm ab hac
ſententia diſſentiunt Baldus hic col. 2. verſi. Dixit
Bartolus, & Ang. col. 2. ver. in gloſſa ultima aiunt
ij. imò poſt interuerſionem non poſſe ingredi, ex
ſententia gloſſę in l. 2. in uerbo, repellere. C. de iu-
re emph. quæ clarè affirmat, licentiam hanc nihil
operari poſt poſſeſſionis interuerſionem. eam ſe-
* cuti ſunt * omnes, vt teſtatur ibi Iaſ. nume. 117.
ratione confirmat Baldus, quòd ad excludendum
37 † crimen uiolentiæ plus poteſt legis auctoritas,
quàm pactum contrahentium. l. 1. & l. 2. C. quãdo
liceat ſine iud. uind. ſed qui à lege ingrediendi po-
teſtatem hanc habet, ea vti non poteſt poſſeſſione
introuerſa. l. colonus, & l. cùm fundum. ff. de vi &
vi arma. & l. 2. C. vnde vi. ergo nec poteſt hic cre-
ditor, qui à ſuo debitore licentiam hãc cõſecutus
eſt. Conciliari poſſunt hæ opiniones ex his, quæ
infrà q. 14. dicemus. vbi latè explicabimus; quã-
do liceat creditori vti hac licentia contra debito-
rem reſiſtentem. Qua de re in ſpecie hac aliqua
ſcribit Tiraq. de iure conſtituti d. parte. 1. nu. 37.
38 QVAERO ſeptimò, quid operatur † clauſu-
la precarij adiecta huic pacto, quod ingredi ſua
auctoritate liceat? Bar. hic nu. 12. ſcriptũ reliquit
clauſulam præcarij operari poſſeſſionis tranſla-
tionem in ipſum creditorem. idem Bar. in l. ſi uter-
dum, nu. 1. ff. de acquir. poſſ. Baldus in Rub. C. de
contrah. emp. q. 16. Oldradus conſ. 14. quos ſecu-
tus eſt Afflictus deciſ. 40. nume. 5. Per clauſulam
uerò ac pactũ, quòd liceat ſua ſpontè & auctori- 2
tate ingredi, cẽſetur tranſlata illa poſſeſſio natura
lis, quæ erat penès debitorẽ, quam is creditor in-
gredi ſua auctoritate deinde poteſt ex hac noſtra
conſtitutione.
39 QVAERO octauò, an † ualeat pactum,
quòd debitore non ſoluente, res cedat inſolo-
tum? ita hanc quæſtionem formauit Salicetus
col. 9. q. 7. & rectius quàm fecit Bar. hic nu. 13. ſi
rectè eius uerba perpendantur. Plures caſus hac
in re conſiderandi ſunt.
Primus eſt caſus, cùm pactum eſt factum in-
ter debitorem & creditorem illum, qui pro ipſo
debitore fidem ſuam aſtrinxit, ut putà inter fide-
iuſſorem & debitorem principalem, tunc pactũ
hoc ualet. l. ult. in prin. ff. de cõtrah. emp. quo lo-
40 ci ſcriptum eſt, † pactum ſimile legi commiſſo-
riæ reprobatum eſſe inter creditorem & debito-
rem, nõ autem inter debitorem & tertium. Quod
latius explicant Carolus Molinæus in Tracta. De
uſuris nu. 357. & Didacus lib. 3. uaria. reſol. cap.
2. nu. 7. & nu. 8.
41 Secundus eſt caſus, cùm alius † eſt creditor,
quàm ille, qui ſe aſtrinxit, & agitur, ut habeat
inſolutum pro debito: idque ab initio actum eſt.
Hoc in caſu non ualet conuentio hæc: ita Petrus
Perticenſis & Bar. hic ex l. quamuis vbi Bar. nu-
me. 1. ff. de ſolut. & clarius probat. l. 1. C. de pa-
ctis pigno. & tex in cap. ſignificante, de pigno. &
reſpondit ad rem noſtram Soc. iun. conſi. 146.
nume. 16. lib. 1.
42 Tertius eſt caſus, cùm alius eſt † creditor, quàm
ille, qui ſe aſtrinxit, & agitur ex interuallo, vt ha-
beat inſolutum pro debito: tunc pactio obtinet
quòad retentionem ſaltem: ita Bar. hic. ex l. Ti-
tius. ff. de pigno. actio. ubi idem Bar. nu. 3. anno-
tauit. & probat l. cùm dominam. C. de pignor. ea *
ratione, quia ſicut poteſt dare inſolutum purè, ita
etiam ſub conditione, quæ eſſet tempore contra-
ctus, quemadmodum docuit Cinus in d. l. 1. C. de
pactis pigno. Quã quidem opinionem probauit
idem Bar. in l. quamuis. num. 2. uer. quãdoq; ap-
ponitur. ff. de ſolutio. Abbas in cap. ſignificante.
num. 6. de pigno. Alex. conſ. 178. nu. 1. lib. 7. Gui-
do Papæ. q. 6. Neguſa. d. Tract. de pigno. nume. 6.
& Ripa l. nemo poteſt, nume. 14. de leg. 1. Neuiz.
† conſi. 86. nu. 12. † communem hanc eſſe opinio-
nem teſtatur Didacus lib. 3. uaria. reſol. cap. 2, nu-
me. 8. verſ. Tertiò hinc etiam. Verùm eo loci ipſe
Didacus ab hac opinione diſſentit eiuſdemq; ſuę
ſententiæ fuiſſe ſcribit Carolum Molinæum d. Tra.
cta. uſurarum, num. 363. & Tiraq. in Tract. De re-
tractu conuentionali, in præfatione, num. 7. & ad
finem d. tractatus nu. 136. ea ratione, quòd ita cẽ-
ſetur nullum hoc pactum, ut ab initio, cùm adſit
eadem fraudis & uſurarũ ſuſpicio, quæ in eo ab
43 initio celebrato fuit. Rurſus tex. † d. l. Titius, non
probat hanc communem, quandoquidem in ea
non agitur de pacto legis commiſſoriæ, ſed de da- 3
tione

tione inſolutum, quæ fit à debitore creditori: & ea certo ac iuſto pretio, non autem pro ipſa quantitate debita. Quæ ſanè ſententia verior mihi videtur.

44 Quartus eſt caſus, cùm † initum eſt pactum inter hunc creditorem & debitorem; quòd res illa pro debito pignori data cenſeatur empta iuſto pretio. Hoc caſu obtinet hoc pactum. l. ſi fundus. §. vlt. ff. de pign. ita Bar. hic nume. 13. & clarius Sal. d. q. 7. idem Bart. in l. vltim. C. de pact. pigno. & Neguſant. in tract. De pigno. 4. parte. nume. 11. verſ. ſecunda concluſio: & ibidem nume. 6. verſ. ſecundò fallit. & clare in ſpecie Bartolum hic eſt ſecutus Afflictus deciſ. 368. nume. 1. in fine. Alexan. conſi. 178. nume. 9. lib. 7. Imola in capit. ſignificante, nume. 10. de pigno. Cæpolla caut. 209. Molinæus d. tract. De vſuris. num. 358. Rubeus conſi. 154. & Tiraq. in d. tract. De retractu conuentio. ad finem. num. 138. Quæ quidem ſententia procedit etiam cùm ſimpliciter dictum eſt, vt res maneat emptoris, ſi pretium reſtitutum non fuerit intra præſtitutum tempus: nam & tūc intelligitur, quod ſua ſit iuſto pretio: ita Hoſt. & Io. Andr. in d. c. ſignificante, de pign. Tiraquel. citato paulò ante loco, nume. 139. qui Alex. & Bertrandum in eandem ſententiam recenſuit. Addo Ruin. conſi. 136. nume. 6. lib. 2. conſi. 147. ad finem. lib. 1.

Extendūtur primò relati omnes caſus, in quibus diximus, hoc pactum eſſe iuſtum, procedere
45 etiam † contra pupillum ſucceſſorem debitoris: ita in ſpecie noſtra extendit Sal. hic q. 7. in fi. ex l. pupillus. §. ſed ſi creditor. ff. de aucto. tuto. quod memoriæ commendandum eſſe Sal. ſcribit.

Extendūtur ſecundò relati caſus, vt locum etiā
46 ſibi vendicēt, cùm † cōmiſſa eſt mora à debitore, modò adhuc iuſti pretij æſtimatio facta non ſit à iudice & viro bono, & res inſolutum adiudicata non eſt, is debitor obtulit ſolutionem: nam tunc moram purgabit, & impediet pignorum perfectam venditionem; ita ſcribunt Ang. in l. cum dominam. C. de pign. Marſil. ſing. 567. Molinæus. d. tracta. De vſuris. nume. 358. & Didac. d. c. 2. nume. 8. verſ. ſecundò infertur.

47 QVAERO nonò, quo † tempore incipiat competere hæc facultas intrandi poſſeſſionem & retinendi poſſeſſionem propria auctoritate, cùm conſtitutio hæc loquatur, quando debitum eſt liquidum tēpore contractus ex partium conuentione? Et neceſſum ſore debitum eſſe liquidum, vel legis diſpoſitione, vel iudicis ſentētia ſcripſit Bar. hic nume. 14. qui duos caſus diſtinxit. Idem reſpondit Aret. conſ. 32. col. 1. qui conſuluit, vxorem virtute pacti executiui non potuiſſe propria auctoritate ingredi fundum non liquidato prius inſtrumento dotali: nempè, virum fuiſſe vita functum, & factum eſſe locum reſtitutioni dotis. ita in non diſſimilibus caſibus Bartolum ſecuti reſponderunt Barba. conſ. 28. col. 4. lib. 1. Soci. Sen. conſ. 82. col. 2. verſ. quarta concluſio. lib. 3. & cōſi. 27. in fi. lib. 4. Ruin. conſ. 88. nume. 10. lib. 5. Caſſan. in conſuetud. Burgund. §. 14. col. 2. Pariſ. cōſi. 102. nume. 19. lib. 3. Alc. reſp. 293. in fi. & Rol. à Valle conſ. 20. nume. 15. lib. 1. vno ore ij affirmant tunc ingredi licere cùm debitum effectum eſt liquidum. Quod probant & alij, quos mox re-
48 cenſebo. Atque ita etiam eſt interpretandum † ſtatutum Papiæ 53. in ciuilibus, ſub rubr. De poſſeſſ. plena vacuanda &c. dum ſimpliciter loquitur de creditore, intelligitur liquidatione facta. quod etiam probat ſtatutum 52. quod immediatè præcedit, & uidetur declaratiuum illius ſubſequētis. Duos ergo caſus, ad huius rei clariorem explanationem, Bartolus diſtinxit.

49 Primus eſt caſus, cùm † per exercitium huius conuentionis, hoc eſt, per rei apprehenſionem res deducitur in notorium, vel manifeſtum; tunc (inquit Bar.) alia liquidatio non eſt neceſſaria: ſiquidem ipſo facto fundata eſt creditoris inten-
50 tio. quemadmodum in ſimili dicimus rem † claram reddi, cum in loco ipſo cernitur. l. ſi Titius. ff. de ſeru. export. & l. 1. & l. 2. C. ſi ſeruus exporta. uend. Verùm à Barto. diſſentiunt Sal. hic q. 11. verſ. prætereà. & Ruin. conſi. 152. nume. 7. verſ. Item non obſtat. lib. 4. Nam (inquit Salicetus)
51 præcitata iure † procedunt, etiam ſi res non eſt liquida. ſi enim ſeruus per plurium manus ambulaſſet, & ſequentes illi emptores pactum illud ignoraſſent, adhuc licebit manum inijcere atque apprehendere, cùm tamen aliter res liquida non eſt, nec ei conſtat, quod ſeruus teneatur in loco prohibito. Idem (inquit Salicetus) dicendum eſt de ancilla proſtituta, & ſi per plures emptores ambulauerit. l. 1. in fin. C. ſi manci. ita fuer. alie. & l. ſi quis ſub hoc pacto. ff. de contrahen. empt. Et dicò (ſubiicit Salicetus) idem eſſe etiam ſi tunc ancilla non eſſet in loco proſtitutionis: quia ſufficit proſtitutam eſſe, atque ita cōditionem fuiſſe purificatam. Ego uerius intelligo quò ad effectum apprehendi, idem eſſe cum mancipium uel ancilla eſt, uel apud primum, uel apud ſecundum emptorem, cùm res ſemper tranſeat unà cum ſua obligatione. at quò ad euentum conditionis liquidatio requiritur, qua certè opus non eſt, ſi in loco prohibito ſeruus reperiatur, alioqui impoſſibile foret dicere, eſſe permiſſam apprehenſionem.

52 Secundus eſt caſus, cùm per † exercitium huius conuentionis res nō deducitur in notorium, & manifeſtum: tunc hæc liquidatio eſt neceſſaria: ita docuit Barto. hic num. 14. uerſi. quandoque debitum. quem ſecuti ſunt Alex. conſi. 188. nume. 2. libro ſecundo. Neguſ. d. tracta. De pigno. 4. parte. num. 21. verſicu. vndecima concluſio. & Rolan. d. conſi. 20. nume. 15. libro primo. Quam quidem opinionem probare nititur Bartolus per multis fundamentis.

53 Primò, ex † l. 1. C. ſi manc. ita fuer. alie. ne prohib. ibi, notorium nō erat ancillā fuiſſe proſtitutā, alioqui ſine iudicis auctoritate eam deducere potuiſſet. l. ſi quis ſub hoc pacto. ff. de contrah. emp. Verùm huic fundamento reſpondet Salicetus hic quæſtio. vndecima. verſicu. Non obſtat & c. tripliciter. Primò, quòd ibi manum non iniecit, quia non potuit, nec ante manus iniectionem dominium ad venditorem reuertitur. l. 1. C. ſi ſer.

exporta. vend. ob id neceſſariò ad iudicem recur-
ſum habet, cùm de facto manu inijcere non poſ-
ſit: atque ita ibi non adeſt impedimentum iuris;
ſed facti, ratione ſcilicèt impotentiæ. Non placet
hæc Saliceti conſideratio; ſi quidem licentia quã
Præfectus concedit abducendi ancillam proſtitu-
tam, eſt ob impedimentum iuris; quoniam (vt di-
cebat Bar.) non conſtabat proſtitutam fuiſſe; at-
que ita liquida non erat adiecta conditio. Nec ad
54 rem confert caſus. † d. l. 2. C. ſi ſeruus exporta.
ven. quandoquidem illa manus iniectio ſolùm
prohibetur poſt manumiſſionem, non autẽ per-
durante ſeruitute. in qua quidem ſeruitute cùm
ancilla proſtituta, ſola emptoris volũtate perma-
neat, dicendum eſt in caſu. d. l. 1. C. ſi man. ita fue.
al. e. ne proſt. manus iniectionem venditori pro-
hibitam non fuiſſe ex pacto, ſed ſolùm, quia non
conſtabat pacto locum non fuiſſe factum. Reſpõ-
det ſecundò Salic. venditorem illum ſponte ſua
Præfectum adiuiſſe, cùm in eius electione fuerit,
eum adire, & non adire, vt hic, & in l. pe. C. de pa-
ctis pign. Non quoq; placet hæc conſideratio, cũ
nulla adſit ratio, quæ nos cogat, vt dicamus ex vr-
banitate venditorem adire Præfectum, vt in caſu
huius noſtræ conſtitutionis, & d. l. pe. in quibus
ratio repugnantiæ ad hanc interpretationem fa-
ciendam mouet Doctores. Reſpondet tertiò Sa-
licetus, vẽditorem illum manum iniecisse & do-
minium in eum fuiſſe translatum: ſed abducen-
di facultatem non habuiſſe, ea ratione, quòd de
facto ei reſiſtebatur; & ipſe venditor impotens
erat. vel non abduxit, vt maiorem rixam & tumul-
tum euitaret; vnde Præfectum vrbis adiuit, apud
quem deinde de iure diſputatur: quod (inquit Sa
licetus) & in hac pignoris apprehenſione obſer-
uari poterit. Sed, mea quidem ſententia, hæc con-
ſideratio eſt cæteris deterior: tum quia diuinat,
maximè ad d. l. 1. C. ſi mancip. ita fue. alie. tum
quia ſibi ipſi Salicetus non conſtat, ſi hanc conſi-
derationem cum priore conferamus.

Secundò itaq; loco mouetur Bart. argumento
ſumpto à ſimili. Nam ita (ait ille) videmus in com-
penſatione, quòd ſi quis ſua auctoritate cõpenſat ſi-
bi debitum cũ à ſe debito, attamen locum nõ ha-
55 bet, niſi in debito liquido. † l. vlt. C. de compenſa.
Verùm reſpondet Bal. hic col. 2. verſ. ſucceſſiuè,
cuius verba ad verbum Angelus trãſcribit, quod
& in tota hac conſtitutionis noſtræ interpretatio
56 ne facit. ait Bal. ad rem non cõferre: quia † cõpen-
ſando creditor ſibi ipſi ſoluit, & incontinenti, cũ
non liceat ex iuris cenſura, nec ex pacto. Sed eſt
quod contra Baldum & Angelum aduertamus, ſi
tãta eſt creditoris facultas vt ſibi ipſi ſoluere poſ-
ſit; atq; ita ſi maior eſt illa poteſtas, quàm quæ ex
pacto, cur cõpenſatio non fit ſine liquidatione, vt
tamen fit? ſi ergo eo in caſu eſt neceſſaria à for-
tiori, eſt in caſu noſtro. Reſpondet Salicetus hic
quæſt. 11. verſ. Ex prædictis. ob id liquidationẽ eſ-
ſe eo in caſu neceſſariam, quia cõpenſatio in iu-
dicio opponitur, quod in caſu noſtro nõ cõtingit.
Verùm non video hic rationẽ diuerſitatis quò ad
liquidationem. imò facilius admitti deberet cõ-
penſatio hæc in iudicio, quàm extra. cum in iu-
dicio ceſſet omnis fraus & omnis controuerſia,
quæ magna fortè extra iudicium erit. Quinimò
illa ratio, quæ impedit compenſationem in caſu.
d. l. vltim. C. de compenſ. militat & in caſu noſtro,
eſt inquam ratio, ne cauſa iam iudicata & clara,
quæ executionẽ meretur per hos anfractus elu-
datur. id quod hic contingit: quoniam nec in ca-
ſu iſto pactum exequi debet, niſi ſit clarum & li-
quidum, quòd in eo continetur.

Tertiò adducitur in hanc ſententiam Bartolus
57 ea ratione, quòd ita videmus † hæreditatem adiri
non poſſe, niſi conſtet de viribus teſtamenti. l. ſed
& ſi de ſua, & l. cùm falſam. ff. de acq. hæred. Ve-
rùm reſpondent Baldus & Angelus hic, ille col.
3. verſ. ſed certè illa: iſte colum. 2. illæ faciunt. ni-
hil ad rem noſtrã pertinere, quippè quòd qui hæ-
reditatem adit habere debet animum certum &
determinatum, quem nõ haberet dubitans. l. vlt.
§. ſin autem. C. de furtis. Ego opinor Bartoli argu-
mẽtationem defendi poſſe. ſi quidem & creditor,
qui vult pactum exequi, debet eſſe certus ſui cre-
diti, ne alioqui iudex iniquus fiat ĩ ſua cauſa. Qua
ratione enim fieri poteſt vt velit in re dubia exe-
qui pactum?

Quartò ſuam hanc ſententiam comprobat Bar.
ex l. ſi cùm nulla, & l. 1. C. de execut. rei iud. qui-
58 bus probatur non eſſe re non diſcuſſa ad † execu-
tionem properandum.

* Quintò huc ſpectat illa * magis recepta Docto-
59 rum ſententia, † inſtrumentum, quod ex ſta-
tuti diſpoſitione paratam habet executionem, nõ
eſſe ita prius exequendum, quàm ſi quid liquidã-
dum eſt, liquidetur: vt putà ſi executio contra hę-
redem debitoris petitur: ita docuit Bar. in l. pro-
inde. §. notandum. ff. ad l. Aquil. quem ſecuti ſunt
Alex. conſi. 188. nu. 2. lib. 2. idem ſenſit Baldus in
l. ſecunda. nu. 9. C. de execut. rei iud. Aretin. conſi.
21. tertio dubio. & conſil. 32. in ſecundo dubio.
Soc. Sen. conſ. 4. colum. ſecunda. conſ. 120. colum.
7. conſi. 51. col. 3. uerſ. confirma. lib. 1. & conſ. 89.
col. 2. uerſ. ſecundò, lib. 3. Iaſ. in l. 1. in princip. nu-
me. trigeſimoprimo. ff. de eden. Decius conſ. 325.
nume. tertio. verſicu. ſecundò. & conſi. 682. nu-
me. nono. Rebuffus in commentarijs ad Regias
conſtitut. Galliæ. titu. De literis obligatorijs, arti.
1. gloſſa. 9. nume. 8.

Altera atque ita ſecunda fuit in hac diſcepta-
tione opinio Baldi, Angeli, & Saliceti hic, qui
affirmarunt, hanc licentiam & pactum exequi
poſſe non præmiſſa liquidatione, quæ quidem
fieri deinde poterit coram ipſo iudice, poſtea-
quam creditor iſte adeptus erit poſſeſſionem. Bal
dum & relatos ſecuti ſunt Antonius Galleſ. in
commentarijs, ad formam cameræ obliga. in ulti-
ma parte ad finem.

Primò, quia ſequeretur hoc inconueniens,
quòd uix nunquam pactum hoc poſſet exequi;
quandoquidem nunquam debiti liquidatio eſt
manifeſta & notoria, licèt in ſe debitum uerum
ſit, & liquidum. Quis enim nouit in caſu huius
legis pecuniam eſſe ſolutã uel non, uel pro ſoluto
habitã, ut cùm oblata fuit congruo loco & tem-
pore, iuxta. l. ſi poſt acceptam. C. de uſuris. Atque

ita ſemper erit adeundus index. Id quod uerbis
noſtræ conſtitutionis aduerſatur: ita argumenta-
tur hic Salicetus.

Secundò mouetur Salicetus ea ratione, quòd
60 † conuentio de ingrediendo eſt conditionalis,
ſi non erit ſolutum, vel ſi non erit obſeruatum:
cùm ergo hæc conditio purificata ſit, res eſt in
ſe & partibus liquida: non ergo opus eſt ante
ingreſſum aliqua liquidatione, cùm præſertim
apprehenſio hæc ſit actus extraiudicialis, & à
parte in voluntate creditoris dimiſſus, & eſt
nullius præiudicij, vbi conditio non ſit puri-
ficata. quod deinde ex ſubſequentibus appare-
bit. Verùm euitari facilè poteſt hæc conſidera-
tio; quia & ſi per euentum conditionis uno
modo debitum effectum ſit clarum & liqui-
dum, nihilominus alijs de cauſis adeſſe poteſt
magna incertitudo, quemadmodum infrà di-
cemus.

Tertiò huc ſpectat ſecundum Baldum & An-
gelum tex. l. ſecunda. C. de iure emphyt. quo con-
ditionaliter conceditur licentia domino ingre-
diendi fundum emphyteuticum: ſi emphyteuta
ceſſauerit in ſolutione canonis: & tamen domi-
nus ſolùm purificata cõditione ingreditur, & de-
inde coram iudice deducit ac probat negatiuam
illam, non eſſe ſolutum canonem. id quod ſcri-
bunt & alij in d. l. 2.

Quartò accedit tex. l. eſt differentia. ff. locati.
quo loci ſcribit Iuriſcon. locatorem pro penſione
domus ita demum inuecta & illata ſua authorita-
te poſſe intra domum claudere, ſi adierit con-
hæc conditio, quòd ſcilicet. Nec hic requi-
ductor promiſſam [illegible] ante ingreſſum, &
ritur alia iudi[illegible]ectorum. Idem ergo in caſu
incluſ.

61 Conciliari † hæ opiniones poſſunt, ſi dupli-
cem praxim, quæ in iudicijs aſſiduè obſeruari ſo-
62 let, rectè conſiderabimus. Vna eſt † praxis &
modus in executionibus his, vt creditor petat
ſuum pactum, uel inſtrumentum exequi, uel ipſe
poſſeſſionem ingrediatur: poſtmodum ſtatim &
incontinenti producat articulos pro liquidatione,
hanc praxim & modum probarunt Bart. in l. 1. in
prin. nu. 3. ff. de eden. & ibi egregiè Caſtren. nu. 9.
Bal. in l. 2. nu. 7. C. de execut. rei iud. & clarè Ant.
de Canario in tract. De executio. inſt. num. 32. &
Galleſ. loco ſupra citato. Soc. Sen. conſ. 51. col. 3.
uerſ. quinto, nulli. lib. 1. & hoc in caſo atq; ita ſe-
cundum hãc praxim & executionis modum pro-
cedit Baldi, Angeli, Saliceti, & ſequacium opinio:
quam uerè ita intellexerunt Canarius & Galle-
ſius. Poterit ergo creditor ingredi, & apprehende-
re, & deinde ſtatim admonere debitorem, vt com-
pareat coram iudice ad uidendum fieri crediti
ſui liquidationem.

Secunda eſt praxis & modus, ut creditor petat
prius creditum ſuum liquidari, & eo liquida-
to liquidum pronunciari, & deinde ingredi po-
terit ex pacto poſſeſſionem: ita hæc praxis pro-
batur à Canario præcitato loco, nume. trigeſi-
moquarto. Hoc in caſu procedit Bartoli do-
ctrina, & opinio hic.

63 Declaratur hæc Bartoli ſen[illegible]da, [illegible] † pro-
cedat eo caſu cùm expreſsè co[illegible] [illegible]uit, quòd
creditor poſſit ingredi ſua ſp[illegible] poſſeſſionem
ipſius debitoris, etiam nulla [illegible]quidatione facta:
tunc abſolutè atque ſine cont[illegible]uerſia ante liqui-
dationem ingredi poterit: ita [illegible]em Bartolus hic,
† nume. 16. à quo † cæteri n[illegible] diſſentiunt. & in
ſpecie Bartolum ſecus eſt ib[illegible]dem Salic. d. q. 11.
Afflictus in conſtit Neapol. r[illegible]br. octaua. De con-
tu paucis. incipit Pacis cultu[illegible] nu. vigeſimopri-
mo. Soc. Sen. conſi. 82. colu[illegible] ſecunda. uerſicu.
quarta concluſio. lib. tertio [illegible] Quo loci repon-
64 dit Socinus † licentiam han[illegible] fieri hoc in caſo
datam, cùm in pignoris c[illegible]ntitutione dictum
fuit, quòd creditor poſſet ing[illegible]redi, & apprehende-
re poſſeſſionem ante aditio[illegible]em iudicis. ſiqui-
dem ſi conceditur hoc conſe[illegible]uens, hoc eſt, ap-
prehendere poſſeſſionem ſin[illegible] iudicis requiſitio-
ne, videtur concedi & antece[illegible]ens, quòd ſcilicet
poſſit ante liquiditationem. I[illegible]em ſcriptum reli-
quit Neguſant. in tract. De pi[illegible]no. 4. parte, nume.
65 22. Quæ quidem † Socini c[illegible]nſideratio apud me
dubia eſt, cum uerba illa al[illegible]um ſenſum habere
poſſunt, nempè quòd appre[illegible]endere poſſit ſine
aditione iudicis, hoc eſt ſua ſ[illegible]ponte, cùm tamen
debitum liquidum erit.

66 Declaratur ſecundò [illegible] procedere † cùm li-
quidatio ſ[illegible] poſſeſſionis apprehen-
[illegible]nitauit Ruinus conſil. 152. nome. 8. uerſic.
ſecundò principaliter. lib. 4. ſufficit enim quòd
tempore ingreſſus, uel paulò poſt, debitum ſit
liquidum. Quod comprobatur ex prima pra-
xi ſupra relata, nec non ex doctrina Caſtren.
conſil. 19. ſupra ſcriptæ exceptiones. colum. pri-
ma. libr. 1. in antiquis. quam retulit Ruinus d.
conſi. 152. nume. 9. inquit Caſtrenſis, quòd licèt
67 † captura perſonæ concedi non debeat à iudice,
niſi de debito liqueat, ſi tamen debitor prius pre-
henditur, poterit prehenſio iuſtificari, & effe-
ctum habere, verè debitum ſuberat. probat &
clarè tex. l. vlt. §. ult. ff. quod metus cauſa. ubi pro-
batur, quòd executio non ſit ritè facta, & requi-
ratur executionis retractatio. non erit conceden-
da retractatio ſi creditor offert ſe incontinenti
probaturum ſuum creditum. Quòd intelligitur
quando executio fieri poterat, ſed aliquid erat
ommiſſum, quod erat neceſſarium: uti decla-
rant Angel. & Imol. in l. à diuo Pio. §. in uenditio-
ne. de re iud. & ibi Iaſ. nu. 11. & Caſtren. &c. Ale.
in l. ſi cùm nulla. ff. eo. & reſpondit idem Ruin.
conſ. 2. in fi. lib. 5. Io. Bapt. à Sancto Seuer. tract. De
debitori. fugit. quæſt. decimaquarta. Et hæc erit
68 notabilis declaratio † ad ſtatutum Papiæ 51. ſub
rubr. De forma tenenda circa poſſeſſiones dan-
das &c. dum liquidationem requirit. nam licèt
ſtatutum requirat debiti declarationem, intelligi
tamen poteſt, ſufficere ſi incontinenti poſt fiat
liquidatio.

69 Declaratur tertiò, ut non procedat † cùm
huic pacto adiecta eſt clauſula conſtituti: tunc
non requiritur aliqua liquidatio: ita Ruinus d.

conſ. 352. nume. [illegible] verſicu. ſecundo reſpondetur.
lib. 4. [illegible]anus c[illegible]ſ. 16. nume. 5. 6. Gozad. conſi.
95. nume[illegible] ubi [illegible]em eſſe ait in ſimili caſu, cùm
alienans rem [illegible] fructum ipſius rei retinet. qua
dare inſtà.

70 QVAERO d[illegible] cimò, quæ forma † obſerua-
ri in hac liquidati[illegible]e debeat? Barto. hic nume.
15 docuit, ſolenni[illegible] faciendam eſſe liquidatio-
nem; hoc eſt, dato [illegible] libello, citato aduerſario, &
lite conteſtata. l. in c[illegible]uſæ. ff. de min. l. iudices. C. de
iud. & auili. offer[illegible]r. C. de litis conteſta. idem
cum Bartolo reſpo[illegible] ſcrunt Aret. conſi. 32. col. 1.
Barb. conſi. 28. colu[illegible]n. 4. lib. 1. Soc. Sen. conſi. 51.
colun. 3. verſ. ſept[illegible] lib. 1. Idem ſcripſit Negu-
ſant. tracta. De p[illegible]. parte. nume. 21. in fine, &
71 nume. 2. Ea eſt rati[illegible] quia negotium † liquida-
tionis eſt diuerſum [illegible] principali: & ideò non dici-
tur eſſe executiuu[illegible] illud eſt, & ob id recipit
omnes legitimas [illegible]dinarij iudicij exceptiones:
ita Galleſius in co[illegible]entarijs, de obligate in for-
ma cameræ, tit. De [illegible]uidatione, nume. 31. quo lo-
ci negat fore neceſſ[illegible]am libelli oblationem, &
litis conteſtationem [illegible] & ibidem nume. 13. poſt
Iaſ. in l. ſtipulatio. §. [illegible]bet, de oper. noui nuncia.
explicat, an neceſſ[illegible]a ſit iudicis pronunciatio,
& declaratio liqui[illegible]tionem eſſe factam. & ibi
nume. 18. ſcribit, i[illegible]e communi inſpecto à ſen-
tentia illa liquidatio[illegible]is appellari poſſe. Enimue-
72 quæ hæc obſeruanda [illegible]tationem † ſta-
tuti 52. Papiæ in ciuibus ſub [illegible] forma
tenenda circa poſſeſſiones dandas &c. dum [illegible]
eſſe declarandam quantitatem, & cauſam de-
biti; nam hæc liquidatio erit ſolenniter facienda.

73 QVAERO undecimò, an huic † remedio locus ſit cùm liquidato debito, nulla deinde præceſſit mora debitoris? Barto. hic nume. 17. poſt gl. l. quæſitum. ff. de pigno. duos caſus diſtinguit.

Primus eſt caſus, cũ aliqua cauſa ſubeſt, ut quã do creditor dubitat debitorem receſſurum: tunc poteſt creditor ante commiſſam moram ingredi: ita præcitato loco Bar. & cum eo Neguſa. in d. tracta. De pignorib. 4. parte. nu. 3. 5. ex tex. l. quæſitum. in princip. ff. de pigno. qui uere ſatis probat. Nec aduerſatur cõſideratio Saliceti hic colum. 11. quæ-
74 ſtio. 12. dum ſcriptum reliquit, † dicta l. quæſitum, procedere in hypotheca iam in eſſe deducta. ſi quidem ut præcitato loco rectè animaduertit Neguſantius, nulla differentiæ ratio probabilis adferri poteſt inter hoc pactum & hypothecã illam; cùm utrunque cenſeatur deductum in eſſe. Nam & ipſa hypotheca pendente termino, uel cõ ditione intentari non poteſt. l. ſoluitur. §. ſi paciſcatur. ff. quib. mod. pignus, uel hyp. ſol. & l. cũ ſol uendæ. ff. de diſtract. pigno. & tamẽ cùm iuſta ſubeſt ſuſpicio fugæ exerceri poteſt. dicta l. quæſitum, & ibi Bar. & Roma. ſing. 173. Ultimo quæro, ubi ait dicto §. ſi paciſcatur, eſſe ſingulare. Baldus. in l. ſi debitor. ff. de iudic. & in l. prima. ad finem C. de cond. ex lege. Iaſon in l. uinum, nume. tertio, uerſic. primò probo, ff. ſi certum petatur. Qui quidem iuris interpretes hoc (quod ad rem maximè pertinet) affirmant, debitorem conditionalem ob fugæ ſuſpicionem præhendi poſſe.

Nec huic ſententiæ aduerſatur conſideratio Saliceti hic, quæſtio. duodecima, dum à Bartolo diſſentit. inquit ille, imò ſine mora creditorem ingredi non poſſe poſſeſſionem, ea ratione, quia licentia de ingrediendo eſt conditionalis, ob id ante conditionis euentum non eſt permiſſa, cùm nulla iuſta cauſa ſubeſſe uideatur. licèt enim debitor recedat, attamen adhuc extat remedium hypothecæ, quo uti poteſt, & ad iudicem confugere, atque ita ſuo iure agere. Non inquam hæc ratio urget contra Bartolum, quandoquidem tutius eſt rei incumbere, quam agere, uel in perſonam, uel hypothecaria. l. itaque. §. ult. ff. de furtis. & §. furti. inſt. de oblig. quæ ex delict. naſ. Decius in l. plus cautionis. nu. 1. de reg. iur. & Cagn. nume. 4. qui alia recenſet.

75 Secundus eſt caſus, cùm nulla † ſubeſt iuſta ſuſpicionis cauſa: tunc non poteſt creditor ingredi; ita Bartolus hic, nume. decimoſeptimo poſt gloſſ. dicta l. quæſitum. idem ſenſerunt & alij hic, & claré reſpondit Ruinus conſi. 151. nume. quarto, & nume. 9. uerſic. Non obſtat tertiò. lib. quarto. & conſi. 129. nume. 1. & nume. 8. libr. 5. Quam ſanè ſententiam ſcribunt probari ex l. ſoluitur. §. primo. ff. quib. mod. pigno. uel hypo. ſol. & l. debitores. C. de pigno. Nec officit conſideratio Angeli hic colum. 2. uerſi. & dicit Bartolus, qui ab eo diſſentiens ait, ſufficere quòd ueniat dies debiti: quia quandocunque peti poteſt nulla commiſſa mora à debitore. ea ratione, quod [illegible] una cum po[illegible]tentia perſequendi pignora naſcitur. §. 1. Quemadmodu[illegible] [illegible]etendi debitum. d. l. ſoluitur. [illegible] cedente & ueniente die poteſt debitum peti, [illegible] qui: & per conſequens hac licent[illegible] pignus perſe- ingrediendi poſſeſſionem uti. Verè non [illegible] facultate tur ratio hæc, ſiquidẽ creditor, etſi habet actionem, qua experiri poteſt, attamen expectare debet, an ſibi ſoluatur, nec ſacco paratus adeſſe de-
76 bet. l. quod dicimus, de ſolutio. Vel etiam † conciliari poſſunt hæ opiniones, ut Bartolus loquatur de mora, quæ cauſatur ex interpellatione urbana & ciuili, iuxta d. l. debitores, infrà hoc titu. quæ ita loquitur, ut ibi declarat Bald. Angelus uerò loquitur in mora uera, & regulari cauſata à neceſſaria interpellatione. quia poſteaquam uenit dies, & purificata eſt conditio, ſtatim in mora eſt conſtitutus, & tenetur ſoluere; & eo non ſoluente poteſt creditor ingredi poſſeſſionem. Ceſſant tamen hæ controuerſiæ, ſi expreſsè (ut inquit hic Barto.) conuentum eſt, quòd extunc, hoc eſt, à die celebrati contractus, licentia ingrediendi concedatur.

77 QVAERO duodecimò, an hæc † facultas, & licentia ingrediendi & adipiſcendi poſſeſſionem propria auctoritate exerceri poſſit contra debitorem reſiſtentem? Barto. hic num. 18. recenſet longam & arduam antiquorum diſputationem: poſtmodum nume. 19. plures caſus diſtinguit. Quam ſanè diſtinctionem, ut egregiam, probarunt cæteri, & † communem eſſe teſtatur Soc. Iun. conſil. 147. nu. 11. lib. 1.

Primus

78 Primus eſt caſus, cùm † debitor ex iuſta cauſa reſiſtit creditori, ne ex ea licentia ingrediatur, atque adipiſcatur poſſeſſionem: tunc creditor ea licentia vti non poteſt: ita Barto. hic nume. 19. & cum eo Salicetus hic col. 5. verſ. item ſuperius. & Neguſ. in tract. De pigno. 4. parte. nu. 14. Afflict. in commentarijs ad conſtit. Neapol. rub. 8. in verbo pacis cultum, nume. 11. Caſſanæus in conſuetud. Burgum. §. 14. colum. ſecunda. Ratio hæc poteſt adferri, quòd vim potius creditor committere dicitur, quàm ſuo iure uti, poſteaquam intelligit iuſtam adeſſe in debitore cauſam reſiſtendi.
79 ita enim uidemus ex iuſta cauſa licere reſiſti † iudici malè exequenti. l. prohibitum. C. de iure fiſci. libr. 10. latè Decius & cæteri in l. ut uim, ff. de iuſt. & iure. Iuſtam reſiſtendi cauſam illam eſſe opinatur Bart. cum debitor ſolutionem debiti offert: uel ſi iam ſoluit. l. ſecunda. C. debit. uend. pig. imped. non poſſe. Eſt etiam iuſta cauſa, ſi allegaret diem ſolutionis nondum ceſſiſſe, uel quid ſimile. ita glo. in l. non ab re. in uerbo. allegatio. C. vnde ui. qua de re ſcripſi in commentarijs, De recuperan. poſſeſſ. Remedio. 11. q. 1.
80 Secundus eſt caſus, cùm † debitor ſine aliqua iuſta cauſa reſiſtit uerbis tantùm: tunc creditor ingredi poteſt: ſi quidem contradictio illa & reſiſtentia nil operatur contra licentiam iam conceſſam. ita Bartol. & Salicetus præcitatis locis. * communem hanc eſſe opinionem teſtatur Tiraq. tracta. De iure conſtituti parte prima nume. 37. & eam probauit Coralus Molinæus in conſuetud. Pariſien. titu. 1. §. primo. gloſſ. 4. nume. 13. Quibus addo Baldum in l. 2. nume. 29. C. de ſeruit. & aqua. qui uerum intelligit, niſi poſſeſſio ſit interuerſa. & Baldum eſt ſecutus Sylua. conſi. 26. nume. quinto.
81 Tertius eſt caſus, cùm † debitor ſine iuſta cauſa de facto reſiſtit creditori, cuius nomine ipſe debitor iam ſe poſſidere conſtituerat. Hoc in caſo poteſt creditor hanc facultatem ingrediendi exercere: ita Barto. hic nume. 19. & Salic. colum. 5. verſ. aut debitor. Idem Sal. in l. in poſſeſſionem. C. ad l. Iul. de ui. Caſtren. conſi. 43. Videtur dicendum dictã cauſam, in principio. lib. 1. in antiquis. Hanc eſſe * communem Doctorum ſententiam teſtatur Tiraq. in d. trac. De iure conſtituti parte prima, nume. 38. Idem in tract. le mort ſaiſit le uiu parte 3. decl. 1. nume. 5. Quibus addo Soc. Sen. conſi. 78. col. peu. in fine. lib. 3. Neguſ. in d. tract. De pigno. parte. 4. nu. 14. Neuiz. conſi. 81. num. 27. & Ploium in l. ſi quando. num. 186. in fine. C. unde ui. Plures adferri ſolent rationes, & fundamenta ad hanc opinionem aſtruendam: ſed cùm nonnullis reſpondeat Salic. illa libenter prætereo. Vna à Bartolo perpenſa ratio ſatis ſolida eſt, quòd ſcilicet apud creditorem uirtute conſtituti adſit naturalis & ciuilis poſſeſſio, uel ſaltem ciuilis; cuius uirtute poteſt poſſeſſionem ipſam ingredi: cui ſi debitor reſiſtit, uim facere dicitur. & ideo ipſe creditor poteſt ſtatim ingredi, cum defenſio potiùs ſit, quàm occupatio. quod in ſimili probat. l. cùm fundum, de ui & ui arma. Verùm huic Bartoli & ſequacium ſententiæ non parum uidetur aduerſari quod docuit idem Bart. in l. 2. nu. 3. C. de iure emphy. dum ſcribit, quòd quando dominus uult ingredi poſſeſſionem rei emphyteuticæ eò quia emphyteuta canonem nõ ſoluit, diſtinguit Barto. aut uult dominus ingredi, ut ſolùm emphyteutam perturbet, & poteſt. Aut uult ingredi, ut eum ex toto expellat. & tunc
82 eo reſiſtente non poteſt. Hanc † Bartoli inconſtantiam annotauit Iaſon in d. l. ſecunda. nume. 103. uerſicu. nos autem. C. de iure emphy. poſt Imolam in c. potuit, nume. 32. de locato. Hanc repugnantiam eo loci Imola conciliare conatur, & ab eo non diſſentit Iaſ. loco iam citato. Aut (inquit Imola) emphyteuta reſiſtit de facto, ut dominum ſua ciuili poſſeſſione priuet, & tunc licet domino ingredi etiam per uim expellendo emphyteutam, uel creditorem reſiſtentem; modò id fiat incontinenti. ita procedat ſententia Bar. hic. Aut empyteuta, uel debitor ſolum reſiſtit ad eum finem, ne ipſe à ſua naturali expellatur, proteſtatione adhibita, ſe ſolum uelle tueri in ſua naturali, non autem uelle dominum, uel creditorem expellere & priuare ſua ciuili, & tunc procedat doctrina Bat. d. l. 2. nu. 3. C. de iure emphyt. Aut ſumus in dubio, quo ſcilicèt animo reſiſtat; & tunc uidetur eo animo reſiſtere, ut dominum uel creditorem ſua ciuili priuet: & tunc etiam licet domino per uim ingredi, ex l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas de acq. poſſ. & hoc etiam caſu procedit doctrina Bar. hic. Cæterùm Corn. conſ. 193. Placet mihi, nu. 3. lib. 3. reſpondit, uerè Bartolum
83 non uariaſſe. quandoquidem † Bar. hic præſupponit, quòd niſi creditor poſſeſſionem ingrediatur, ciuilem amitteret. & in d. l. 2. præſupponit, quòd ciuilem retineat: atq; ita non loquitur quando non inſiſtendo ciuilem perderet. Quocircà aliquot caſus cõſiderat & ipſe Cor. Aut (inquit Corneus) emphyteuta, uel debitor negat admittere dominum & creditorem ad poſſeſſionem, negãdo eum eſſe talem, tunc licet huic domino & creditori per uim ingredi: ita rectè Bar. hic loquitur. Et ſi rectè conſiderabimus, uerè intelligemus ita declaraſſe Imol. Aut debitor, uel emphyteuta nõ uult poſſeſſionẽ ciuilẽ interuertere, atq; ita priuare dominũ ſua ciuili, ſed tantũ negat, ſe debere aliquid, eò quia ſoluit: & tunc procedit opinio Bar. in d. l. 2. C. de iure emph. quòd ſ. creditor, uel dñs per vim ingredi nõ poſſit. id quòd docuit & Bar. hic, ut retuli ſupra in primo caſu huius quæſtionis.

Hæc Bartoli doctrina procedit etiam cùm ſola clauſula precarij appoſita fuit: nam & tunc poterit creditor uti hac licentia contra reſiſtẽtem: ita ſenſit Bar. hic & clarius Imol. in d. c. potuit, num. 32. verſi. ſi debitor. de locato. idem uiſi ſunt ſentire Anch. conſi. 163. in ſi. & Roma. in l. 1. §. ſi ex ſtipulatione, in fin. de acq. poſſ.

Declaratur hic caſus primò, ut procedat cùm
84 † creditor ſtatim, quo videt debitorem reſiſtere, ingreditur per vim; ſecus uerò ſi poſt reſiſtentiam per interuallum ingrederetur: nam tũc ipſe vim committere diceretur. ſiquidem non poteſt dici ſuam ciuilem velle tueri, cum per morã eam amiſiſſe credatur: ita ſenſit hic Bartolus, & cùm

ductum eſt, quòd creditor ſine vi, atque ita debitore non reſiſtẽte ingredi & adipiſci poſſeſſionẽ ualeat. Hoc in caſu procedit atque obtinet cõſuetudo, ita clarè docuit Albericus hic nu. 1. poſt Hoſtien. in ſumma de conſuetud. §. qualiter. verſicu. quid ergo. Idem reſpondit Craue. conſi. 4. nu. 12. etſi Alberici ac Hoſtien. immemor fuerit. Ea eſt ratio, quòd conſuetudo vim legis habet. l. de quibus, de legib. ſi ergo ex conſtitutione noſtra hoc conceditur, ita & ex ipſa conſuetudine: ut hic viſus eſt argumentari Albericus. Vel etiam eo quia conſuetudo vim pacti habet, ut reſpondit Bald. conſi. 275. Quod pro regula. col. 1. & conſi. 318. Quidam nobis. col. 1. lib. 2. imò cõſuetudo eſt fortior pacto, cùm obtineat conſuetudo ubi pactum obtinere non poteſt: ita reſpondit Dec. cõſi. 225. col. 2. poſt Baldum in c. 1. §. ſi filij nati. ſi de feudo fuer. contro. inter domi. & agna. ſi ergo ex pacto ingredi licet, ita & ex conſuetudine.

95 Secundus eſt caſus, cùm † conſuetudo concederet creditorem poſſe vi & reſiſtente debitore ingredi & adipiſci poſſeſſionem: hoc caſu non valet conſuetudo: ita ſenſit Albe. hic, qui ita ſenſiſſe Hoſtienſem loco iam citato, ſcripſit. Ea eſt ratio, quòd irrationalis eſſet, nempe inductiua rixarũ, & fortè etiam vulnerum & homicidiorum: quæ vt euitentur leges hos ingreſſus prohibent. l. extat. quod met. cauſ. l. non eſt ſingulis. de reg. iur. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. cum aliis ab Alberi. relatis, & iam ſuis locis ſupra abundè ſcripſimus.

Hæc quæ de conſuetudine ſcripſimus, procedunt
96 & in † ſtatuto, quod in ſpecie ſenſit Alberic. hic nu. 1. in fi. poſt Cyn. Nam cõſuetudo & ſtatutum æquiparantur, ita Doct. in l. non impoſſibile. ff. de pact. & ad rem noſtram Craue. d. conſi. 4. nu. 15.

QVAERO decimo quintò, an hoc remediũ
97 tranſmittatur † in hæredem creditoris, ut eo uti ille poſſit ac ipſe creditor? Et tranſmitti ſenſerunt Ang. & Alex. in l. ſi ita ſtipulet. de verb. obli. quos in ſpecie noſtra ſecutus eſt Neguſ. in tracta. de pigno. 4. parte. nume. 20. verſ. noua concluſio. ea ra-
98 tione, quia † remedium hoc eſt ceſſibile, ergo & tranſmiſſibile, ut infra ſubiiciam. Ratio rationis illa eſt, quia in dubio præſumitur, quis velle ſibi & hæredibus ſuis prouidere, tam quò ad actionẽ quærendam. l. ſi pactum. ff. de proba. quàm quò ad exceptionem parãdam. l. hæredi. §. nos autem, & l. qui in futurum. §. ſi ex altera. ff. de pact. Ang. in d. l. ſi ita ſtipulet. qui declarat non procedere altero ex duobus modis. Prima declaratio huc ſpectat, ut ſcilicet non procedat, cùm cõuentum fuit ne ad hæredem tranſmitteretur hoc pactum. Id quod ab aſſerente probandum erit d. l. ſi pactum.
99 Eſt enim contra † aſſerentem præſumptio, quòd & ſibi & hæredi contrahens prouidere voluerit, quod latè explicant Tiraq. de retract. conuen. §. 1. glo. 6. nu. 1. 2. Alcia. lib. 3. parerg. c. 13. & reſpon. 133. nu. 7. & Soc. iun. conſi. 144. nu. 70. 77. lib. 3. cæteros prætereo.

100 QVAERO decimo ſextò, an hæc † facultas & licentia ingrediendi & adipiſcendi poſſeſſionẽ propria auctoritate ceſſionario competat, atque ita cedi an poſſit? Et poſſe docuit Barto. in l. 1. §. vſufructuarius. ff. de oper. noui nunci. qui ſcriptũ reliquit, ſe neſcire textum eo meliorem ad hanc ſententiam comprobandam. & ibidem cum ſunt ſecuti Ange. Imol. Roma. & Alex. & idem docuit Ange. hic col. pen. Iaſ. idem cenſuit. Bald. in cap. 1. §. ſi quis verò. nume. 3. de pace iura. firma. & ibi Barba. in additio. His accedit Neguſa. in tracta. de pignorib. 4. parte. nume. 21. idem reſponderunt Barba. conſil. 51. nume. 25. lib. 1. Soc. Sen. conſil. 167. col. pen. verſicu. ſed circa hanc quæſtionem. lib. 2. Ruinus conſi. 192. nu. 2. lib. 1. & conſi. 88. num. 4. lib. 5. & Molinęus in conſuetud. Pariſien. tit. 1. glo. 3. nu. 21. & Tiraq. tract. De retractu con ſang. §. 26. glo. 1. nu. 63. qui alios nonnullos receſet. & eo loci multis ſimilibus comprobauit. idẽ reſponderunt Natta conſil. 398. nu. 1. lib. 2. Quibus accedunt quæ ſcripſimus ſuprà remedio præcedenti. nu. 250. & in tract. de retinen. poſſeſſ. Remedio 3. q. 33. Huic ergo ceſſionario competit &
101 remedium † ſtatuti Papiæ 53. in ciuilib. ſub rub. De poſſeſſione plena vacuanda &c. quod declaratur, ut mox ſubiiciam.

Declaratur primò hæc iuris & Doctorum ſen
102 tentia, ut procedat † cùm fit ceſſio, quod is ceſſionarius ciuiliter ingrediatur, ſecus ſi diceretur, quòd per vim poſſet ingredi: nam tũc ceſſio hæc non valeret: ita Bald. in d. cap. primo. §. ſi quis verò, nume. 3. de pace iura. firma. Tiraquel. præcitato loco nume. 66. Quibus addo Ruinum d. cõſi. 192. num. 2. lib. 5.
103 Declaratur ſecundò, ut procedat cùm † ceditur & perſonalis actio, ad cuius executionem venit id ius, ſecus ſi illa non cederetur. Nam ex quo licentia, & facultas ſine ea non datur, illa fruſtra cedi diceretur: ita refert Deci. conſi. 449. nu. 56. conſuluiſſe Carolum Ruinum, a quo in hoc non diſſentit Dec. & hos ſecutus eſt Tiraq. loco ſupra citato. num. 67.
104 Declaratur tertiò, ut procedat cùm † clarum eſt & liquidum factam eſſe ceſſionem, tunc ceſſionarius uti ea licentia poteſt; ſecus cùm de ea ceſſione non conſtat. ita reſpondit Ruin. conſi. 88. nume. 10 lib. 5. & conferunt quæ ſcripſimus ſuprà quæſtio. 9.
105 Declaratur quartò, ut non procedat, † cùm ceſſio eſt generaliter facta, ut quia creditor ceſſit iura ſua contra debitorem: nam ex ea ceſſione nõ uidetur comprehendi poſſeſſio. Natta conſilio 398. nu. 40. lib. 2. ubi declarat cum Baldo niſi in ceſſionarium tranſirent omnia iura ex diſpoſitione ſtatuti.

106 QVAERO decimo ſeptimò, an † creditor iſte hoc remedio, atque ita hac licentia uti poſſit contra hæredem uniuerſalem debitoris. Bart. hic nu. 21. diſtinguit aliquot caſus, & cum eo Salicetus hic col. 9. verſi. quæro quintò. Non diſſentiũt alij, quos infrà recenſebo.
107 Primus caſus eſt, cùm † hæres eiuſdem conditionis eſt, qua defunctus. hic caſus nullam habet dubitationem, ut inquit Neguſan. in tract. De pigno. 4. parte. nu. 17. Nam ita contra eum exequi poteſt licentia hæc, uti contra ipſum debitorẽ defunctum: ita Bar. Sal. & Negu. ubi ſuprà. Afflict.

in

in Commentariis ad conſtitu.Neapol.in titu.Pacis cultum.nume.28.in fine.& Antonius Gabrielius lib.5.concluſionum,concluſ.8.nume. 31.& reſpondit Pariſ.conſi.29.nume.22. lib.primo. Ea eſt ratio,quia hæres & defunctus cenſetur vna & eadem perſona, in authen. de iureiuran.a morie. præſt.in princ.

Declaratur hic caſus, atque ita intelligitur, 108 Cùm † conſtat hunc eſſe debitoris hæredem, ſecus ſi dubium eſſet: ut quia fundum illum pignori datum alio iure, quàm hæreditario poſſideret: ita reſpondit Rolan.conſi.20.num.8.9.lib.1. Gabrielius d.concluſ.8.nume.32. niſi adſit clauſula conſtituti: quia tunc etiam hac liquidatione non facta exequi hæc licentia poterit: ita Aret. conſi.21.nu.5.& Ruin.conſi.152.nume.6.lib.4. & ſupra attigimus.

109 Secundus eſt caſus. Cùm † hæres eſt diuerſæ conditionis, ut ſi eſt pupillus, uel eſt eccleſia; tunc eſt dubium, inquit hic Bar. qui nos reiicit ad ea, quæ docuit Cynus in authen. quas actiones.q. 5.C.de ſacroſan.eccle. & ibidem Barr. nume.14. dum longa diſputatione explicant, quomodo & quando priuilegiatus ſuccedens non priuilegiato, ſuo priuilegio utatur. Verùm, ea diſceptatione prætermiſſa, ex Cyni doctrina facilè colligitur, quid hoc in caſu dicendum ſit. Inquit ille, quòd quando priuilegium eſt conceſſum non intuitu Reipub. ſed ſolùm illius perſonæ, cui facta eſt cōceſſio, ut eſt in pupillo, quòd tunc ſi pupillus ſuccedit maiori, non poteſt ſuo priuilegio uti. Ita er- 110 go in caſu noſtro eſt dicendum, quòd † pupillus iſte impedire non poteſt ex ſuo priuilegio hāc exequutionem licentiæ conceſſæ ab eo, cui ipſe ſucceſſit: ita in ſpecie noſtra, Cyni doctrinam declarando, intellexerunt Ruinus conſi.152. nu.6. verſi. ſi verò hic pupillus. lib.4. & conſi.119.nume.8.lib.5. Neguſant. d.Tracta.de pignoribus.d. parte 4.nume.17.Soc.iun.conſi.125. num.5.lib. 2.& Rola.conſi.20.num.1.lib.1.Gabrielius.d.cōcluſione.8.num.32.

Quod ita demū procedit, ſi dum pupillus conuenitur iuris ſolemnia obſeruantur, aliàs ſecus: ita declarauit Soc.iun. d.conſi.125.num.5.verſi. ex quibus. Hæc procedunt in pupillo, cui intuitu ſuæ perſonæ datum eſt priuilegium. In eccleſia verò aliter dicendum eſt, cùm intuitu Reipub. & fauore totius religionis datum cenſeatur priuilegium: quemadmodum docuit Cynus præcitato loco, a quo relati doctores non diſſentiunt. Hi caſus procedunt, ut facultas hæc competat quò ad bona teſtatoris, non autem ipſius hæredis, etiam ſi non confeciſſet inuentarium. ita declarat Salicetus hic colum.8.q.5.verſ. or attende. & Anto.Gabrielius.d.concluſ.8.in fine.

111 QVAERO decimo octauò, an hoc † remedium, atq; ita, an hæc licentia ingrediendi & adipiſcendi poſſeſſionem propria auctoritate exequi poſſit cōtra ſingularem poſſeſſorem, debitoriſq; ſucceſſorem? Difficilis admodum & perplexa eſt iuris quæſtio, quàm hic pluribus explicant Bart. & Salicetus, ille numero 22. iſte colum.6.7.& 8. Quò diſceptatio hæc in iudiciis frequens facilius explanetur: atque intelligatur, ſciēdum eſt, an hu- 112 ius licentiæ cōceſſio, & de ea † pactio ſit realis, uel perſonalis: ut inde cognoſcamus, an tranſeat vel non in ſingularem ſucceſſorem. Qua ſanè in re quattuor fuiſſe Doctorū opiniones obſeruaui.

Prima fuit opinio Petri, Cyni, ac Specul. quos hic recenſet Bar.nume.22. ij affirmarunt hanc licentiam & facultatem ius reale continere, & ob id in ſingularem ſucceſſorem tranſire. Quod pro- 113 bari crediderunt ex † l. Titius. ff. de ſeruis exporta. Verùm Martinus antiquus gloſſator, & cū eo alij, quos infrà referam, opinantur illum fore caſum ſingularem, ſeu (ut noſtri dicunt) ſpecialem. Illis non aſſentior, cum ſpecialitatis rationē non attulerint. Iacobus verò Beluiſius opinatus eſt illud fuiſſe pactum, quod operatur cōtractus reſolutionem, & dominij translationem manu iniecta. l. ſi quis ſub hoc pacto. ff. de contrahenda emptio.& l.1.& l.2.C.de ſeruis export. Quòcirca cùm ius continuum in re habeat, res affecta dicitur, ob id in ſingularem ſucceſſorem trāſit. Quod non contingit in hac licentia: quæ (inquit Beluiſius) ius in re non tribuit. Quam quidem reſponſionem reiecit Bart. hic nume.22. ad finem. ea ratione, quia ſi ille, qui non habet ius in re, ſed habiturus eſt, manu armata poteſt legis conuentionem exercere contra ſingularem ſucceſſorē: multò magis creditor, qui a[...]c habet ius in re. Præterea (inquit Bar.) ſicut hoc pactum eſt executiuū iuris pignoris, ita in d.l.Titius, illud pactum manumiſſionis eſt executiuum præcedentis obligationis de ſeruo exportando, uel non proſtituēdo. Reſponderi itaque poteſt tertio loco ex declaratione, quam attulit idem Bart. hic nume.13. verſicu. Hoc præmiſſo. ideo in d.l.Titius, illud pactum tranſite contra ſingularem ſucceſſorē, quia ipſo iure contractus ille reſcinditur. qua de re infrà latius dicemus.

Secūdò fulcitur prima hæc opinio, ea ratione, 114 quòd † ius pignoris eſt in rē. l. pignoris. C. hoc tit. de pignorib. ſi in rem, ergo in ſingularem ſucceſſorem tranſit. Verùm reſpondet Sali. hic col.8. verſi. Reſtat reſpondere. &c. quòd poſtquam pignus & hypotheca eſt, in rem perſecutio eſt, non autem ante. & quando perſecutio eſt, nō eſt propter ingreſſum facti, ſed ob iuris remedia; ut puta agēdo hypothecaria. & hoc niſi pactum de ingrediendo interuenerit, quia tūc permittitur ingreſſus facti quandiu res erit apud debitorē, vel alterum nomine debitoris poſſidentem.

Tertiò ſuffragatur huic opinioni, quòd hæc licentia & facultas conceſſa dicitur ad executionē illius iuris pignoris & hypothecæ. quod ſanè ius cum reale ſit, efficit etiam hanc licentiam eſſe realem, cùm acceſſorium ſui principalis naturam ſequatur. l. cùm principalis. de reg. iuris. Cæterùm reſpondet Salicetus hic col.8. verſic. & ſi pertinaces &c. ꝙ licèt ita ſit, nō tamen id ſemper, & contra quęcunque cōceditur, ſed ſolum eſt pro tempore, quo res eſt apud debitorē, ut ſcilicet eo tempore poſſit creditor ingredi, non poſtea. Præterea reſpondet Albericus hic, nu.8. non eſſe bonā conſequentiam, pactum pignoris eſt in rem, ergo &

hoc

hoc illius executiuum: quia hoc pactum execu-
tiuum non immutat ſuam ſubſtantiam & natu-
ram.arg.l.iuriſgentium. §.quinimò. de pact. & l.
ratio.§.1.de actio.emp. id quod multis aliis ſimi
libus idem Albericus eo loci comprobauit.

Secunda fuit opinio Martini antiqui gloſſato-
ris, hanc licentiam & pactum ius perſonale con-
tinere: & ob id non tranſire in ſingularem ſucceſ
ſorem. Quæ opinio præcedenti repugnat ex dia-
metro. Hanc cum Martino probarunt Roffredus.
Iacobus Butrig. & Iacobus Belniſius, quos hic re-
cenſet Bart.nume.22.verſicu. Alij ſunt.&c. hanc
ſecutus eſt Afflictus in commentarijs ad conſtit.
Neapol.in titulo.Pacis cultum. nume.22. Primò
eo utuntur fundamento, quòd licentia hæc per-
115 ſonaliter creditori conceſſa eſt. at quæ † perſo-
nalia ſunt, non tranſeunt in ſingularem ſucceſſo-
rem.l.ut pomum, in princ.ff.de ſeruit.l.ea lege.ff.
de cond.ob turpem cauſam.l.ult.§.ulti.ff.de con-
trahen.emptio.l.3.§.opus.ff.de alien.iud.mutan.
cauſ.facta.l.1.§.ſi hæres.ubi latè omnes.ff.ad Tre
bell.l.eum.C.de actio.& obliga. & tradit Boer.q.
204.num.47.48. Verùm argumentatio hæc nihil
concludit, quandoquidem illa propoſitio maior,
de qua præſens eſt diſputatio, non probatur.non
enim probauit Martinus, hanc licentiam ius per-
ſonale continere, ut inde in ſucceſſorem ſingula-
rem non tranſeat.

Secundo itaque loco rectius uiſus eſt argumē-
tari Signorolus conſi.4. ſtatuto Ciuitatis Medio-
lani. nume.2. Cum (inquit ille) paciſcor, ut liceat
116 †vicino meo ſua auctoritate ingredi ſundū, uel
in fundo meo lapidem cedere, uel alicui licere in
fundo meo ſtare, uel cœnare, hæc omnia perſo-
nalia eſſe dicuntur, cùm non ad utilitatem alte-
rius prædij, ſed propriæ. perſonæ tātùm ſint.d.l.
ut pomū.de ſeruit.l.pecoris, & l.Lucius. ff. de ſer-
uit.ruſt.prædio.l.apud Iulianum. §.ſi quis alicui.
de leg.1.l.Mela.§.1.de alimen. & cibar.legatis. At
in caſu noſtro hoc pactum nō interponitur ad uti
litatem alicuius prædij, ſed potius ipſius credito-
ris, ergo erit perſonale: & per conſequens nō trā-
ſibit in ſingularem ſucceſſorem. Cæterùm huic
argumentationi facile eſt reſpondere, ſi perpēde-
mus quæ ſcribit Bar.hic.num.22.verſi.Quid dice
mus.&c. nempè, hanc licentiam & pactionem
duos effectus parere: primū, ut ingredi liceat pa-
tiente debitore, & hoc perſonale quid eſt. ſecun-
dum etiam procedit effectū, quia ex eo oritur ius
quod eſt executiuum præcedentis obligationis.
inſpecto primo effectu ſolùm procedit Signoroli
argumentatio, non aūt reſpectu ſecundi: id quod
fuſius infra in quarta opinione explicabimus.

Tertiò argumentatur Signo.d.conſi.4.num.2.
verſi.ſecundò probat.&c.ab origine. & nume.4.
verſi.tertiò probatur.&c.ab effectu. & nu.5.verſ.
117 quartò probatur &c. à modo proponendi † a-
ctionem. atque ita, tribus his argumentationibus
(quas non referam, breuitati ſtudens) oſtendit
hanc facultatem eſſe perſonalem, non autem rea-
lem. Verùm reſponderi poteſt, ut in præcedenti
fundamento diximus.

118 Tertia fuit opinio. † Signoroli in dicto conſi.
4. qui reſpondit, hanc licentiam & pactū tribue-
re ius perſonale, ſed in rem ſcriptum. ita enim is
Signorolus declarat ſtatu. Mediolani c.173. lib.1.
ſub Rubr. De pactis creditorum ingrediendi in
poſſeſſionem. Quam quidem opinionem duplici
ratione, quas ad rem hanc ſolū ſpectare animad-
uerti, probare nixus eſt.

Primò (ut ille ait d.conſi.4.nume.6.) quia hoc
pactum quantum eſt ſui natura, ſolùm perſonas
paciſcētium reſpicit.l.ſi unus.§.ante omnia. ff.de
pactis. Sed circa extenſionem interdum iuriſcōſ.
ultra progreditur.l.ſi tibi.§.pactum. & l.ſeq.l.&
hæredi.§.ult.& l.ſi cum emptore. ff. de pactis.ob
hanc ergo extenſionem, pactum cēſetur reale ſeu
in rem, uel non in rem.d.§.pactum. & d.l.& hæ-
redi.§.ult.de pactis. At, ex huius conſtitutionis di
ſpoſitione, hæc licentia & pactum extenditur ad
quemcunque poſſeſſorem extraneum, ergo ra-
tione extenſionis dicitur eſſe in rem. Quod ſimi-
libus comprobauit Signorolus, nam uidemus,
119 interdicta dici † perſonalia, & ob extenſionem
realia: atque ita ſunt perſonalia in rem ſcripta.l.1.
§.interdictum.ff.de interdict. ita eſt (inquit Signo
rolus) in interdicto Saluiano, de quo ſuo loco di
ximus ita in actione ad exhibendum, & his ſimi-
libus. Verùm non rectè ſatis concludit hæc argu-
mentatio: quandoquidem non probatur illa mi-
nor propoſitio, quod ſcilicet ex hac conſtitutione
concedatur extenſio ad quemcunque extraneum
poſſeſſorem. eſt enim hoc, de quo præſens eſt di-
ſputatio, non ergo debemus præſupponere illud
pro certo & abſoluto.

Secundò ita ad rem noſtram argumentatur Si
120 gnor. dicto conſil.4.nume.8. † pactum inconti-
nenti appoſitum iuxta contractum, non immutat
naturam ipſius contractus, ſed ſolùm actionē ex
eo contractu prouenientem informat, ad id quod
eſt deductum in ipſo pacto.l.iuriſgētium. §.qui-
nimò.ff.de pactis.& l.petens.C.eo. in hoc caſu cō
tractus, cui deinde apponitur pactum incontinen-
ti de ingrediendo ſine licentia, actionem perſona-
lem parit: Non ergo illa immutatur ex ipſo pacto
argu.l.in delictis. §.ult.ff.de noxa. cum aliis a Si-
gnorolo adductis. Eſt ergo perſonalis ſui natura
hæc actio, ſed ratione extenſionis efficitur realis:
erit ergo perſonalis & realis. atque ita perſonalia
121 in rem ſcripta. Cæterùm conſideratio † hæc nō
placet, cùm illa extenſio nō probetur, tum etiam
quia ita mixta poſſet dici quemadmodum per-
ſonalis in rem ſcripta. Accedit, quòd uerba hu-
ius pacti & licentiæ non ſunt in rem concepta,
ſed perſonam creditoris, cui facultas hæc conce-
ditur, reſpiciunt. quod in actionibus in rem ſcri-
ptis non contingit, quæ ita in rem ſcripta ſunt, ut
demōſtrent generaliter concipi actionem, nō no-
tata perſona aliqua.l.metum.§.cùm autem. & §.
animaduertendum. ff. de eo quod metus cauſa.
Quod fuſius & doctè explicarunt Vldaricus Za-
ſius lib.2. ſingul.reſpon. cap.13. Io.Coraſius lib.
1.miſcella.iuris, cap.22. & Aemilius Ferretus lib.
3.opinionum.capitu.20. quod ſanè caput eſt im-
preſſum inter notas inſtitutionū Iuſtiniani eiuſ-
dem Ferreti.

122 Quarta fuit opinio † Bar. hic num. 22. uerſi. quid ergo dicemus. ait Bartolus, eſſe conſiderandos duos effectus huius pacti, & licentiæ. Primus eſt, qui immediatè ex ea licentia prouenit, nempe quòd obligatus cenſetur ille debitor ad præſtandum patientiam, ut creditor poſſit poſſeſſionem illam ingredi. Hic effectus perſonalem tantū obligationem continet: ita Bar. qui ſuprà, & cum eo Salic. colum. 8. verſic. primum quod. At perſonalis obligatio tertiū non afficit, nec ligat. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pactis. Nec fundum ſequitur l. 3. §. opus. ff. de alie. iud. mutan. cauſa facta. l. 1. §. ſi hæres. ad Trebell. & alia ſupra in ſecunda opinione retuli. Hoc in caſu (inquit Bar.) procedit illa opinio Martini, Roffredi, & ſequacium.

Secundus effectus huius licentiæ & pacti eſt, quòd ex ea oritur quoddam ius, quod eſt executiuum præcedentis obligationis 1. & facit ipſam obligationem habere paratam executionem ſecūdum uoluntatem creditoris. Quemadmodum
123 in ſimili (inquit Bart.) uidemus, quòd ex † ſententia duo oriuntur, nempe actio iudicati, uel in factum. & iudicis officium, quod quidem iudicis officium paratam habet executionem. l. minor 25. annis, cui fideicommiſſum. ff. de minor. l. 2. C. de execu. rei iudi. Hæc facultas ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate, quæ competit creditori ex conuentione æquiparatur illi poteſtati & licentiæ, quæ a iudice cōcedi ſolet. l. pen. C. de pigno. actio. l. dotis. C. ſol. marr. & l. 1. C. ſi in cau. iud. pig. Illis ergo caſibus (inquit Bar.) quibus licentia iudicis exequi poteſt contra ſingularem ſucceſſorem, eiſdem exequi poterit licentia partium conuentione tributa. cum Bartolo ſenſit Neguſ. dicto trac. De pigno. 4. parte, num. 10. Verum quò ad ſecundum hūc effectum a Bartolo diſſentit Salicetus hic colum. 8. verſi. ſecundum quod. Nam (inquit Salicetus) poſt primum illum effectum huius pacti, ſequitur & ſecundus, qui eſt, quòd ſecuto ingreſſu & illo mediante, quædam quaſi traditio ex eo ingreſſu prouenit. l. minus inſtructus. C. de acquiren. poſſ. & hæc quaſi traditio operatſ, ut res, quæ ſimpliciter hypothecata erat, nunc tranſeat in pignus. l. plebs. §. pignus, de verbo. ſign. extat enim differentia inter hæc. l. 1. ff. de pigno. actio. Nō ergo ante ingreſſum res eſt plus affecta, quàm prius erat per hypothecam: ad quēcunque ergo tranſit ante ingreſſum, ſolùm trāſit cum onere prioris hypothecæ, quæ potens non eſt ſine alia iudicis licētia, ut creditor ualeat rem illam ad ſe aduocare. Nec etiam pactum (inquit Salicetus) cum debitore factum, quia ſolùm obligat debitorem ad præſtandum patientiam, non autem tranſit contra ſingularem ſucceſſorem. Cùm ergo neutrum (inquit ille) ſit per ſe ſufficiens, nec etiam ambo ſimul; cùm ad diuerſum
124 effectum tendant. Quinimò ex his patet, q † pactum de ingrediendo, non eſt iuris realis executiuum, ſed ſolùm debitoris obligatiuum. & ſi in conſequentiam (ſubiungit Salicetus) dici poteſt iuris realis executiuum, eſt ſolùm contra debitorem ex pacto obligatum. Hæc Saliceti conſideratio, & ſi ſubtilis admodum ſit, non tamen repugnat doctrinæ Bartoli: ſiquidem loquitur Bar. de effectu, qui naſcitur ex hac licentia & pacto ante uerum ipſum ingreſſum poſſeſſionis. Salicetus verò loquitur de effectu poſt ipſum ingreſſum. Quod verò ſubiicit Salicetus ante ingreſſum rem non eſſe affectam, & ideo tranſire ſolùm cum onere prioris hypothecæ, quæ non eſt potens ſine alia iudicis licentia, ut creditor poſſeſſionem ingrediatur: hoc inquam abſolutè verum non eſt, quandoquidem hoc ius hypothecæ, ſeu ob eam licentia a debitore data tribuit multis caſibus facultatem hanc ingrediendi poſſeſſionem a ſingulari ſucceſſore poſſeſſam, ut tribuit iudicis officium, cui hæc licentia æquiparatur: & ob id verè dicitur hæc licentia quid executiuum præcedentis iuris realis. Nec officit quod ſcribit hic Salice. colum. 8. uerſi. Non obſtat quæ Bart. &c. dum inquit, ſimilitudinem ac æquiparationem officii iudicis, ac huius licentiæ & pacti, non eſſe iuri conſentaneam, cùm in caſu noſtro nulla lata ſit ſentētia, ut in illo. non inquam officit hæc cōſideratio, ſiquidem rectè æquiparatio & ſimilitudo procedit. l. pen. C. de pigno. actio. quæ aduerſus Salicetum intelligi poteſt etiam cùm res eſt apud aliū, quàm apud debitorem. Accedit quod pactū atq; conuentio partium plus operari ſolet ipſo iuſſu iudicis, ut relati Doctores ſcribunt.

Eſt ergo uerior & probabilior hæc ſententia
125 Bartoli de ſecundo huius † licentiæ effectu, ut ſcilicet illis caſibus, quibus iudicis licentia exequi poteſt contra ſingularem ſucceſſorē, eiſdem exequi hæc licentia poſſit. Quocirca idem Bartolus duo diſtinctionis capita conſtituit: quorum uno docuit, quibus caſibus licentia a iudice data exequi ualeat contra ſingularem ſucceſſorem: altero uerò quibus caſibus ita liceat exequi licentiā hanc a debitore conceſſam. Ego quò rem explicē clarius & facilius unum tantùm caput conſtituo de iudicis licentia, pluribusq; in eo diſtinctis caſibus, ſubnectam caſus illos, qui circa licentiā a debitore conceſſam uerſantur.

126 Primus itaque eſt caſus, cùm † agitur de executione licentiæ conceſſæ a iudice pro iure perſonali orto ex contra[illegible]. tunc non reſciſſa atque ita non reuocata [illegible]ius alienatione a debitore facta, non pot[illegible] hæc licentia exequi contra illum ſingularem ſucceſſorem. ita Barto. hic nume. 23. uerſicu. circa hoc. quem ſecuti ſunt Salic. in l. vlt. in fine. C. de executio. rei iud. Pract. Papien. in forma executio. ſentent. diffinitiuæ, in gloſſa 1. num. 18. Anto. Butr. in capitu. quia. Cyn. num. 13. verſi. & quidquid dixerit de iudiciis. Ruin. conſi. 166. colum. prima. lib. 4. Iaſ. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. num. 17. ff. de re iudi. & latè Soc. Sen. cōſi. 13. col. 1. lib. 4. & Ripa in l. 1. §. ſi hæres. num. 21. uerſi. aut executio non erat. ff. ad Trebell. Gratus conſi. 37. colum. 2. & conſi. 58. col. 2. lib. 1. Anto. Gabrielius lib. 5. concluſionum, concluſ. 8. num. 2. ex tex. §. item ſi quis in fraudem, inſti. de actio. Ita pariter de hoc pacto & licentia a debitore creditori conceſſa, cenſuit Bart. hic nume. 23. verſic. hoc præmiſſo. Baldus colum. 3. verſicu. quòd autem. Salic. colum. 7. verſicu. ex prædictis infert. &

Neguſ.

Neguſ.in tract.De pignoribns.4.parte.nome.20.
verſi.tertiò reſtringitur &c.

Declaratur primò, ut non procedat hic caſus
127 cùm † alienatio hæc facta eſt lite pendẽte: nam
tunc abſque alia reſciſſione & reuocatione con-
ceditur executio hæc contra ſingnlarem ſucceſſo
rem: ita docoit Baldus in l.executorem, num.22.
C.de execut.rei ind. idem in l.ob maritorum.nu-
mero qnarto.verſic.breuiter dico. C.ne vxor pro
marito.idem in l.certa.nume.1.in fin. C.vt in poſ
ſeſſ.lega.a quo non diſſentit Soc.Sen.dicto conſi.
13.colum.prima.& Caſtren.in dicta l.a diuo Pio.
§.ſi ſuper rebus.de re iudi. & ibi Raphael Come-
ſins.nume. 5.

128 Declaratur ſecnndò, nt non procedat † qnan
do pactum reſcinderet alienationem ipſo iure,
nti in caſn.l.Titius.ff.de ſeru. exporta. & l.ſi quis
ſub hac.ff.de contrahen.empt.tunc enim pactum
& licentia exequi poteſt contra ſingnlarem ſuc-
ceſſorem: ita declarauit Bart.hic nume.23.verſic.
hoc præmiſſo.Afflictus in commenta. ad conſtit.
Neapol.tit.pacis cultum.numc.25.Antonius Ga-
brielius lib.5.conclusionum, concluſ.8.nume.4.
129 ea ratione, quia poſtquam † lex eam alienatio-
nem reſcindit, atque nullam facit, non eſt neceſſe
quòd ab homine reſcindatur: & per conſeqnens
immediatè exeqni poteſt licẽtia contra illum ſuc
ceſſorem ſingularem. Quod confirmat Baldus in
dicta l.etiam.nnme.22.& Salic.in l.vlt.in fi.C.de
execut.rei iud.dum hunc caſum declarant, ut non
procedat, cùm alienatio eſt ſimulata.quia, ex quo
eſt nulla, executio immediatè contra ſingularem
hunc ſucceſſorem conceditnr, ex tex. l.emptor.ff.
de aqua pluuia arcenda.

130 Secundus eſt caſus, cùm agitur † de execu-
tione licentiæ conceſſæ a iudice pro iure perſona-
li orto ex ultima diſpoſitione, cùm alienatio eſt fa
cta ſine dolo, tunc non tranſit: ita Bar. hic nume.
23.verſi.aut ſine dolo.à Bartolo non eſt, qui diſ-
ſentiat. idem ſcribit Gabrielius lib.5. concluſio-
nnm, concluſ.8.nnme.6.ex tex.l.vlti. ff.ut in poſ-
ſeſ.legat.An modo, hic caſus conueniat caſui no-
ſtro non aperit Bar.&.verè, ſi ſtat ſola ſimplex ob-
ligatio, non nominata ex ultima uoluntate, non
nouata partium conuentione, non conuenit ca-
ſus hic noſtræ diſputationi, ſi verò fuit nouata, di
cendum eſt, idem eſſe dicendum de eo, quod de
licentia judicis, origine obligationis inſpecta, quã
executionem habere uolnerunt partes ex hoc in-
greſſu, qui ſolùm locum habet cùm apud debito-
rem res reperitur.

131 Tertius eſt caſns, cùm agitur † de executione
licentiæ conceſſæ a iudice pro iure perſonali orto
ex ultima diſpoſitione, cùm alienatio dolo facta
fuit: tunc hæc executio tranſit contra ſingularem
ſucceſſorem: ita docuit Bar.hic num.23.verſ.Aut
in ultimis uolnntatibus. Idem ſentit Barto.in l.ſi
qnis immiſſum.§.iudex. ff.de dam.infecto. Salic.
hic colum.6.in fin.verſ.ſi in vltimis.Ant.Butrius
in d.cap.quia Go.num.13.verſi. in nltimis uolun
tatibus, de iudiciis.& Gabrielius d.concluſ.8.nu.
5.Iaſ.in l.a diuo Pio.§.ſi ſuper rebus. numero 10.
verſ.facit fauore, de re iudi.ex d.§.iudex, ac etiam
ex l.ſi legatorum.ff.vt in poſſeſſ.lega.& l.certa.C.
eo.vt in poſſeſſ.leg. ita etiam dicendum eſt in ca-
ſu noſtro, cùm hæres legatario ſuo pacto hanc fa-
cultatem conceſſit, uel cùm ipſe teſtator in teſta-
mento hanc ingrediendi licentiam tribuit, iuxta
quæ diximus ſuprà q.4.

133 Quartus eſt caſus, cùm agitur † de executio-
ne licentiæ a iudice conceſſæ pro iure reali, & ſin-
gularis poſſeſſor non habet cauſam ab eo, contra
quem principaliter oritur ius exeqnendi: tunc cõ
tra illum ſingnlarem ſucceſſorem non tranſit hęc
licentia; ita docuit Bar.hic num.23.uerſi.ſecundo
caſu, quando quæritur, etſi in Codice Bartoli deſi
ciat negatiua.& cum Bar.ſenſerunt Salic.hic col.
7.verſi.ſi autem quæritur. & Butrius in dict.cap.
quia Go.num.13.verſ.quandoque agitur.de iud.
Gratus conſi.37.col.2.lib.1. & Gabrielius lib.5.
concluſionum, concluſ.8.nume.7.ex tex.l.ſæpe,
in fine.ff.de re iud.& l.1.& l.2.C.qnibus res iud.
non nocea.ita etiam eſt in hoc pacto & licentia:
nam, cùm agitur de executione huius licẽtiæ con
ceſſæ a debitore pro iure reali ex hoc contractu
pignoris, & ille ſingularis ſucceſſor nõ habet cau
ſam a debitore, exequi non poterit licentia contra
eum: ita Bar.hic nume.23.in fin. verſi.ſi uerò tale
pactum.Soc.Sen.conſi.27.in ſine.lib.4.& Neguſ.
dicto tracta.De pignor.quarta parte. numero 20.
verſicu.& iſta concluſio. Natta conſi.398.nume.
primo. lib.2.

135 Quintus eſt caſus, cùm † agitur de executio-
ne licentiæ conceſſæ a iudice pro iure reali, & ſin-
gularis iſte ſucceſſor habet cauſam ab eo, contra
quem principaliter oritur ius exeqnendi. quod
quidem ius exequendi erat liquidatum, atque
ita in eſſe productum antequam res tranſiret ad
hunc ſucceſſorem ſingularem, ut quia iam lata
erat ſententia, Hoc caſu tranſit hæc executio:
ita docuit Bart.hic numero 23. verſic. Aut habet
cauſam.& idem ſenſerunt Salic.hic colnm. 7.ver
ſicu.Aut habet cauſam.Butrius in dicto cap.qnia
Gu.nume.13.verſicu.primus quando.& Ripa.in
d.l.1.§.ſi hæres.nume.21.verſicu.aut executio.ad
Trebel.Gabrielius d.concluſ.8.nume.8.ex tex.l.ſi
ſuperatus.§.1.ff.de pigno.& l.ſi mater. §.ult.& l.
iudicatæ.§.vlt.ff.de executio.rei indic.ita etiam in
hac pactione & licentia conceſſa a debitore cre-
ditori dicendum, quemadmodum cenſuit hic gl.
& Bar.nume.23.in fine.& Neguſ.d.tracta. De pi-
gnoribus.4.parte.nume.20.verſi.ſecundò reſtrin
gitur. non diſſentit Natta conſil.398. numero.5.
lib.2.Verùm huic ſentẽtiæ aduerſari uidetur vna
difficultas, quam mouet idem Bar.hic nume.14.
134 verſi.ſed contra prædicta. dum ita arguit: † Lo-
cator tacitè hypothecata habet illata & inuecta
in re locata, & ea poteſt ſua auctoritate includere
l.licèt.ff.in quibus caſibus pign.uel hypoth.taci-
tè contrah.& l.unique. ff.de damno infecto. ecce
ergo, quòd ius executiuum erat in eſſe produ-
ctum, attamen ſi res illæ peruenient ad ſingularẽ
ſucceſſorem habentem cauſam a debitore, non
poteſt locator iure illo executiuo uti, ſed agere
debet uel hypothecaria, uel Saluiano interdicto
l.prima, ff.de Saluia. interdict. Reſpondet Barto-
lus

ius illud exequendi ſua auctoritate eſſe certo lo-
co limitatum, ut ſcilicet includi poſſint, donec in
domo uel ſundo locato extant. & ideò, ſi extrahū-
tur, ceſſat illa facultas, ſed conceditur ſaluia-
num interdictum, ut declarauimus ſuprà reme-
dio quinto. q. 6.

Hic tamen caſus intelligitur atque ita demum
135 procedit, cùm † conſtat, liquidumque eſt, hunc
ſingularem ſucceſſorem habere cauſam à debito-
re principali. debet enim hoc eſſe clarū: quia nō
ſufficit conſtare, debitum fuiſſe in inſtrumento
liquidatum, niſi etiam hoc liquidetur, nempe ſin
gularem hunc ſucceſſorem habuiſſe cauſam ab
ipſo debitore: ita ſcriptum reliquerunt Bart. hic
num. 24. & Bald. col. 3. in fine, verſic. vnum adde.
Aret. conſi. 21. nume. 4. Iaſ. conſi. 138. colum. vit.
lib. 1. Afflictus deciſ. 326. num. 2. Sylua. conſi. 26.
nu. 1. & latè Rolan. conſi. 20. num. 13. lib. 1. idem
docuit Butr. in cap. quia Gu. ad finem de iud. qui
ſubiicit, ſufficere, ſi notorium ſit, hunc ſucceſſorē
habuiſſe cauſam ab eo debitore. Hæc autem liqui
136 datio † fit coram iudice ſummariè, ita Bart. hic
num. 24. & Baldus colum. 3. verſi. ſed ſi in perſo-
na. & ſcripſimus ſupra q. 10. illud tamen erit ob-
ſeruandum, quod ex facto interrogatus reſpondit
Neuiz. conſi. 82. nu. 17. in proceſſu cauſæ fieri li-
quidationem rei modicæ poſſe, cùm iam pro ma-
iori parte eſt facta.

137 Sextus eſt caſus, cùm † agitur de executione
huius licentiæ conceſſæ a iudice pro iure reali, &
ſingularis ille ſucceſſor habet cauſam ab eo, con-
tra quē principaliter oritur ius exequendi. Quod
quidem ius exequendi erat adhuc in actu produ-
cendi, ut quia lis pendebat, & ex lite illa res eſt ef-
fecta inalienabilis, ut quia quæſtio erat de domi-
nio, atque ita uitio litigioſi res erat affecta: tunc
contra huius ſucceſſorem tranſit hoc ius execu-
tionis: ita docuit Bart. hic nume. 25. verſic. ſecun-
do caſu aut per talem &c. & conferunt quæ ſcri-
pſi ſuprà in prima declaratione primi caſus. Idem
docuit hic Salice. col. 7. verſic. Aut tale ius. & Bu-
trius in d. cap. quia Gu. nume. 13. verſi. ſecundus
caſus. Gabrielius lib. 5. concluſionum, concluſ. 8.
nume. 10. ita pariter dicendum eſt in pacto & li-
centia conceſſa a debitore creditori: quemadmo-
dum in ſpecie docuit Bar. hic nume. 23. in fi. verſ.
ſi verò habet. & Afflictus in commentariis ad con
ſtit. Neapolita. tit. Pacis cultum. nume. 23. ita for-
tius procedit, ſi debitor pacto promiſit expreſſo
non alienare rem illam creditori obligatam. nam
tunc ex quo res inalienabilis effecta eſt, contra ſin
gularem ſucceſſorem exequi hæc licentia poterit,
ut ſcribit hic Barto. nume. 25. & ſi ab eo diſſen-
tiant Bald. & Ange. colum. 3. verſicu. ſed eſt falſa.
quorum ratio non concludit, quia licèt ſit tranſ-
lata poſſeſſio, attamen exequi contra eum poteſt
licentia non reſciſſo contractu, iam ipſo iure re-
ſoluto. idem in ſpecie affirmauit Afflict. d. tit. Pa-
cis cultum. num. 26.

138 Septimus eſt caſus, cùm † agitur de executio-
ne licentiæ conceſſæ a iudice pro iure reali, & ſin
gularis ille poſſeſſor habet cauſam ab eo, contra
quem principaliter oritur ius exequendi. Quod
quidem ius exequendi erat adhuc in actu produ-
cendi, ut quia lis pendebat, & per illum actum
res non effecta inalienabilis, ut quia erat quæſtio
in hypothecaria. tunc non tranſit ius exequendi
contra hūc ſingularem ſucceſſorem, ſed opus eſt
nouo proceſſu: ita Bart. hic, nu. 23. uerſi. Aut erat
in actu. Salic. colum. 7. uerſi. aut per actum. & Bu
trius in d. cap. quia. Gu. col. pen. in fin. de iudic. ex
tex. §. ad hæc, in authē. de litig. & auth. hoc ita. C.
de pignor. ita etiam dicendum eſt in pactione &
licentia hac cōceſſa a debitore creditori. & ſi hac
de re Bartolus nihil ſcribat: & ita ſenſit Afflict. in
d. commentariis ad conſtit. Neapol. tit. Pacis cul-
tum. nume. 24.

139 Octauus eſt caſus, cùm † agitur de executio-
ne huius licentiæ conceſſæ a iudice pro iure rea-
li, & ſingularis ille ſucceſſor habet cauſam ab eo,
contra quem principaliter oritur ius exequendi.
Quod quidem ius exequendi nō erat in eſſe pro-
ductum, nec in actu producendi: ut quia lis non-
dum erat cœpta: tunc non tranſit hæc facultas
contra ipſum ſingularem ſucceſſorem: ita Barto.
hic num. 23. verſi. tertio caſu. & Salic. col. 7. uerſi.
aut tale ius nōdum. & Butrius in d. cap. quia Gu.
col. vlt. verſic. tertius caſus. de iudi. Antonius Ga-
brielius lib. 5. concluſionum, concluſ. 8. num. 16.
qui alios refert. ex tex. l. ſi mater. §. vlt. & l. iudica-
tæ. §. vlt. ff. de excep. rei iudi. Quam doctrinam in-
telligit Butrius ubi ſuprà in fine, procedere etiam
cùm alienatio eſt facta extra territorium. nam ex
hoc ſolo, ceſſante uitio litigioſi, non tranſit hæc
* executio. ſcribunt tamen relati * omnes non pro-
cedere, cùm debitor & poſſeſſor ſibi præiudicarūt
per ſcientiam, ex l. præſes, ubi latè idem Bart. C. de
pigno. & l. ſæpe. §. ult. de re iud. ita etiam dicendū
eſt in caſu noſtro, huius ſcilicet licentiæ conceſſæ
a debitore creditori.

140 Nonus & ultimus eſt caſus, cùm † agitur de
hac licentia conceſſa a debitore creditori. & de-
bitum non fuit in inſtrumento liquidatum: ſed
in eo appoſita eſt clauſula conſtituti, uel præca-
rij. tunc poteſt hæc licentia exequi contra ſingu-
larem ſucceſſorem etiam reſiſtentem, nulla alia
liquidatione facta: ita docuit Bart. hic num. 25.
verſi. ſed pone. & clarius tradunt Aret. conſi. 21.
numero quarto. verſic. his tamen non obſtanti-
bus. &c. Salic. hic quæſt. 8. Afflictus in commen-
tariis ad conſtit. Neapol. tit. Pacis cultum. nume.
28. qui teſtatur ita in illo conſilio Neapolitano
obſeruatum fuiſſe. Neguſant. in tracta. de pigno.
4. parte. nume. 20. uerſic. octaua concluſio. & nu-
me. 21. uerſi. tamen quando. Tiraq. in tract. De iu-
re conſtituti, parte prima, nume. 43. Neuiz. conſi.
82. nume. 15. Syluanus conſi. 55. in fine. Gabrie-
lius lib. 5. concluſionum, concluſ. 8. num. 17. 19.
& Plotus in. l. ſi quando. nume. 286. in fi. C. unde
vi. & de clauſula precarii, ita Barto. hic. nume. 25.
uerſi. ſi verò apud. & Gozad. conſi. 42. nume. 6. &
Afflictus ubi ſuprà, num. 27. qui refert Bar. aliter
ſentientem in l. Celſus. num. 17.

Declarat tamen Ruinus conſi. 127. num. 7. lib.
141 5. non procedere † cùm conſtitutum eſt iun-
ctum pacto executiuo conuentione partium: ut

tunc

tunc nihil proſit. Quam ſanè declarationem &
ſoſpectam,& iam relatis aduerſati opinor.
Quæ diximus obſeruanda ſunt ad interpreta-
142 tionẽ ſtatuti † Papien.58.io ciuilibus,ſub Rub.
Quod creditor contra extraneũ poſſeſſorem,&c.
Nam dum ſimpliciter loquitur de pacto horum
creditorum & debitorum exequendo contra ter-
tium poſſeſſorem,obſeruatis ſolẽnitatibus ibi te-
latis,intelligi debet modò ſimus illis in caſibus,
quibus creditori permiſſum eſt eo facto vti con-
tra tertium ipſum poſſeſſorem,iuxta prædicta.Ita
etiam erit declarandum ſtatutum Mediolani lib.
1.cap.173.ſub Rub.De pactis creditorum ingre-
diendi in poſſeſſionem.
143 QVAERO decimo nonò,an † illis caſibus,
quibus licet vti hac facultate & licentia à debito-
re concesſa creditori contra ſingularem ſucceſſo-
rem, neceſſaria ſit excuſſio debitoris principalis?
Et dicendum videbatur fore neceſſariam. Nam
ſi ipſam hypothecam inſpicimus, cujus cauſa eſt
conceſſa licentia, dicendum eſt excuſſionem re-
quiri, cùm ea hypothecaria agens contra tertium
poſſeſſorem habeat neceſſe præmittere debitoris
excuſſionem. auth. hoc ſi debitor. C.de pigno.at-
que ita in ſpecie viſus eſt ſentire Calca. conſi. 29.
nume.5. dum citat Barto. hic in. 2. q. principali.
idem ſenſit Natta conſi.398.nume.2.lib.2. Cæte-
rùm contrarium verius eſſe opinor,.& ſi hacte-
nus, qui hoc affirmet io ſpecie noſtra, non ob-
ſeruauerim. In hanc ſententiam me multa tra-
hunt, illud præſertim,quòd (vt iam ſupra nidi-
mus) hæc licentia paratam quandã executionem
habere videtur:& eã videtur habere vim, quam
inſtrumentum guarentigiatium habet. quemad-
144 modum ergo creditor agens ex † inſtrumento
guarentigiato, contra fideiuſſorem, neceſſe non
habet excuſionem debitoris principalis præmit-
tere, vt inquit Bal.in l.2.ff.qui ſatiſd.cog.& Bene-
dict.de Plumbino io tract.De diſcuſſionibus. nu-
me. 3. ita etiam in hoc creditore dicendum eſt.
His accedit Baldus in l.cùm eorum. C. de ſent.&
inter loc.om.qui & illud docuit, neceſſariam non
fore diſcuſſionem, cùm agitur contra fideiuſſo-
rem iudicatum ſolui: cui quidem ſucceſſor iſte
ſingularis his caſibus æquiparari videtur,poſtquã
iudicis licentia & hæc conceſſa a debitore(vt iam
diximus)à pari procedunt.Accedit quòd quò ad
translationem poſſeſſionis idem operari videtur
hæc pactio & licentia, quod clauſula conſtituti:
quemadmodum ſenſit hic Bar. nume. 11. & ſuo
loco diximus. at vbi adeſt clauſula illa conſtituti,
145 agi poteſt contra ſingularem poſſeſſorem, † non
excuſſo principali: ita latiſſ.ſcriptum reliquit Ti-
raquel.in tract.De iure conſt.parte.prima.nume.
54.& alios retuli in tract.De recupe. poſſeſſ. Re-
medio 14.q.7.Quod fortius procedit, cùm facta
eſt alienatio lite pendente,vel ſuper dominio,uel
poſſeſſione:ita Bal.in l.3.nu. 4. uerſ. quæro quid
ſi.C.de reuo.his,quæ in fraud.cred.Hæc ſunt an-
146 notanda ad declarationẽ † ſtatuti Papien. 58. in
ciuilib.ſub Rub.Quod creditor contra extraneũ
poſſeſſorem.&c.Nam dum vult extraneum poſ-
ſeſſorem eſſe audiendum in ſuis exceptionibus,
intelligitur de exceptionibus, quæ ſecundum ius
commune obijci poſſunt contra ipſum credito-
rem. Cùm ergo hæc obijci non poſſit, nec in
caſu ſtatuti habenda erit aliqua illius ratio. Cla-
rius ſtatuit ſtatutum Mediolani libr. 1. cap. 173.
ſub Rubr. De pactis creditorum ingrediendi in
poſſeſſionem.quo exceptio excuſſionis clare reij-
citur.
147 QVAERO uigeſimò,cùm creditor † ex vr-
banitate uult iudicis auctoritate ingredi, & adi-
piſci poſſeſſionem, an ordinariè procedatur, &
offerẽdus ſit libellus,aduerſariusq; citandus? Bar
to.hic nu.26.relatis multorum opinionibus tan-
dem aliquot caſus diſtinguit.
148 Primus caſus eſt,cùm creditor iſte ex ſola † ur-
banitate iudicem adiuit, & iudex concedit licen-
tiam ingrediendi ſine aliqua partis citatione:
tũc perinde eſt ac ſi creditor ipſe ſua ſponte eſſet
ingreſſus,nam illa iudicis licentia nihil tribuit,ex
quo,omiſſa partis citatione alioqui ĩ his neceſſa-
ria.l.de uno quoque,de re iud.uidetur potius uti
priuatus licentiam conceſſiſſe,quàm uti iudex.&
hoc caſu non eſt quærendum an ordinariè proce-
datur,uel nõ,cùm ſua ſola auctoritate utatur cre-
ditor,atq; ita docuit Bar.hic nu.26.uerſ.mihi au-
tem.& Alber.nu.5.Imo.in c.potuit,nu.61.uerſ.ſi
ingreditur.de locato.Soc.Sen.conſ.195.col. pen.
in prin.lib.2.& conſi.82.col.3.uerſ.ſexta conclu-
ſio.lib.3.Rui.conſi.152.in fi.lib.4.Grat. conſ.76.
nu.12.lib.2.Neguſan.in tract.De pignorib.4.par-
te.nu.23.Hinc docuit Bald.i l.nec quidquã.§.ubi
decretum.col.4.uerſ.ſed dubitatur ſi poſſum. ff.
de off.proconſ.quem ſecutus eſt Molin. in cõſue-
149 tud.Pariſ.tit.1.§.1.gl.4.nu.48.q.ſi † Prætor mi-
nus ſolenniter concedit licentiam huic, qui ſua
ſponte ingredi poteſt,& is ingrediatur,non vitia-
ri ingreſſum ex defectu ſolennitatis; cùm ingreſ-
ſus ille non ut prætorius,ſed vt cõuentionalis ua-
leat.& ob id eum ingreſſum poterit iudex ſuo de-
creto confirmare,vt in ſpeciè relati doctores ſcri-
bunt,& egregiè declarat Imola in d. cap. potuit.
nume.61.in fine.Dec.conſi.391.& Gratus dicto
conſi.76.num.16.lib.2.conferunt quæ ſcripſi ſu-
periore remedio.q.53.
Secundus eſt caſus,cùm iudex citare facit debi
torem,& ille uenit ad contradicendum,& negat
ſe debere,vel aſſerit ſe iam ſoluiſſe.Hoc in caſu iu
dicialiter cauſa tractanda eſt, & in ea ſummariè
agẽdum eſt,non tñ ſolennis libellus debet offer-
ri,ſed tantum parte citata,& re cognita, iudex vel
concedit,uel negat facultatẽ ingrediendi, quẽad-
modum de domino expellente emphyteutã ſcri-
bit Imola in d.cap. potuit.nu.62.& in ſpecie no-
ſtra Albericus hic.nu.4.verſi.ſi verò debitor.
150 Tertius eſt caſus,cùm † creditor, de cuius cre-
dito cõſtat ex claro inſtrũ, iudicem ex urbanitate
adiuit,vt tutiori via ab eo,uel eius familia in poſ-
ſeſſionẽ aſſocietur. Hoc ĩ caſu nõ requiritur libel
lus,nec citatio partis: ita clarè & latè ſcribit hic
Albe.col.3.n.2.& idẽ Signorol.cõſ.4.nu.15.verſ.
ſecũdò iſurgit.docuit Sal.hic col.12.uerſ.alio mo-
do,qui ſubijcit,ita ꝓcedere opinionẽ Iacobi Bel-
uiſi.Sed uerius ita ꝓcedit ſentẽtia Bartoli, à quo

non diſſentit Neguſ.in d.tract.De pigno.4. parte. num.24.in fine.verſi.ſi autem petatur.Alex.conſ. 131.nume.5.lib.Ruinus conſi.57.nume.3.lib.4. egregiè Afflictus deciſ. 326. & Neuiz. conſi. 82.
151 nu. 28.Ea eſt huius ſententiæ ratio, quia † quæ gratioſè & ex vrbanitate fiunt non requirunt aduerſarij citationem,nec libelli oblationem.l.pen. C.de ijs,qui veniam æta.impetra. l. quæris. ff. de natal.reſtit.& gloſſa.l.antepen.ff.ex quibus cauſ. maio.ex induſtria hic præterea alias rationes & fundamenta, quibus vtitur hic Barto. cùm Salic. col.13. & Imola in dicto cap. potuit. nume. 61. 62. accuratè illa recenſeant, & contrarijs Beluiſij argumentationibus abundè ſatisfaciant.

152 Quartus eſt caſus, cùm † creditor, de cuius credito conſtat ex claro inſtrumento, iudicem adiuit, & petijt ſe mitti atque induci in poſſeſſionem,ex ipſius iudicis officio.hoc in caſu requiritur qualis qualis petitio:ita Sal. hic col. 12. verſ. pro cuius &c. & Neguſant. d. tract. De pignoribus.4.parte.nume.24.dum ita declarant & intelligunt Baldo. hic nume. 26. verſi. ſuper tertio. à quo non diſſentit Alber. hic nume. 4. & declarat Signorol. d. conſil.4.nume. 15. verſicu. eſt & tertius.

153 Quintus eſt caſus, cùm creditor, † de cuius credito ſolùm conſtat per teſtes, adiuit iudicem, vt aſſocietur,vel vt mittatur in poſſeſſionem bonorum debitoris.Hoc in caſu ſemper requiritur libelli oblatio,& partis citatio: ita Salic. hic col. 12.verſ.& aduerte.& Neguſ.d.4.parte.nu. 23. in fine, ita intelligentes Bar.hic nu.26.verſ. prædicta intelligo.Ea eſt huius ſententiæ ratio,quòd ſine partis citatione & libelli oblatione non poſſunt examinari teſtes. cap. quoniam frequenter, extra,vt lite non conteſt. Accedit ratio, quam perpendit Baldus in l.generali.nume. 2. C. de ſacroſ. eccleſ. his caſibus teſtes non efficere rem notoriam, vt efficit inſtrumentum. Hinc egregiè docuit Caſtren.in l.iaſtium,& in l.nullum.C. de teſtib.poſt ſpecul.in tit.de libelli oblatione.§.teſtat. quod ſtatutum concedens paratam executionem inſtrumento, intelligitur cùm de eo in ſcriptis conſtat, non autem ſi teſtibus probatur. conferunt etiam quæ ſcripſimus ſuprà in 4.remedio ex l.vlt.C.de ed.diui.Adr.toll.q.16.

154 QVAERO vigeſimo primò,†an neceſſe ſit creditori offerre libellum,cùm petit à iudice armata manu comitari in poſſeſſionẽ aduerſus poſſeſſorem reſiſtentem?Bar.hic nu.28. docuit, fore neceſſe libellum offerre. ea ratione, quia hoc ius ingrediendi violenter ortum non eſt ex pacto, vt iam dictum fuit ſuprà q. 12.eſt ergo neceſſaria cauſæ cognitio & ſententia. ſufficit tamen adhibere ſummariam cauſæ cognitionem: nam hoc ius executiuum ortum quidem habuit à pacto extraiudiciali: manus tamen militaris ad eius auxilium adiungitur.quæ quidem manus & auxilium non eſt per ſe ius. l. ſi quis miſſum. ff. ne uis fiat ei.& l.qui reſtituere.ff.de rei uend.

155 QVAERO vigeſimo ſecundò, an † libellum offerre debeat creditor,cùm vult adipiſci poſſeſſionem,quam ſolùm ex pacto debitoris potuit ingredi? Barto.hic nume.27.docuit, libellum & litis conteſtationem requiri.ea ratione, quòd illa licentia de ingrediendo ſolum operatur effectum ingrediendi,non autem adipiſcendi & retinendi,vt eſt dictum ſuprà:ergo quò ad hoc licentia iudicis requiritur. quemadmodum videmus (inquit Barto.) quòd ille, qui habet naturalem poſſeſſionem experitur contra ciuiliter poſſiden-
156 tẽ rei vendicatione, multò magis hic, qua † per ingreſſum ſolùm habet nudam detentionem. l.3. §.1.ff.ad exhib.l.cuiuſcumque.§.1.ff. de vſufruct. l. Pomponius. §. ſi is qui præcario. de acq. poſſ. l. 2. C. vbi in rem actio. Verum ſuperuacaneum eſt hoc quærere, ſi probamus aduerſus Bartolum veriorem illum ſenſum atque intellect. l. ad hanc conſtitutionem, quemadmodum diximus ſuprà.q. 1. nempè ex ipſo ingreſſu acquiri poſſeſſionem: ita quòd opus non eſt alia acquiſitione.

157 QVAERO uigeſimo tertiò, † an creditor iſte qui ſua auctoritate poteſt ingredi,& adipiſci, poſſeſſionem,adeundo iudicem cenſeatur renunciaſſe proprio fauori? Baldus ĩ l.2.nu.29.C.de ſeruit.& aqua.docuit, hunc creditorem adeò cenſeri renunciaſſe, vt non poſſit amplius reuerti ad eam facultatem ingrediendi propria auctoritate. idem ſenſit ipſemet Baldus in l.eedem.nu. 13. C. locati. & in l. 1. nu.1.in fine.C. de execut.rei iud.& clarè explicat Negui.in tract.De pignoribus.4.parte. nume.25.idem reſpondit Ruinus conſi.57.num. 3.& conſi.127.nume.11.lib.4. Ea eſt ratio, quia via ſemel electa deſeri non poteſt.l.ſi mulier. §. 1. ff.quod metus cauſa.& ſcripſi ſuprà in 4.remedio ex l.vlt.C.de ed.diui.Adr.toll.q. 51. Prætereà (vt inquit Baldus) non debet iudicium eſſe ludibrio, vt ſit in facultate creditoris adire iudicẽ, & deinde deſerere,contra.l.ſi quis rem. ff. de arbitr. Cæterum aduertãtur quæ ſcripſi in d.q.53. & præſectim tradita à Iaſ.in l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.num.54.de acqui.poſſeſſ. quæ perpendenda erunt.

Declaratur,vt non procedat relata ſententia eo
158 caſu,quo†creditor adeundo iudicem proteſtaretur,quòd ſalua ſibi eſſet auctoritas & facultas ingrediendi & adipiſcendi eam poſſeſſionem.Nã proteſtatio hæc eum adiuuat,vt relicta via iudiciaria, ingredi ſua ſponte poſſit:ita relati Ruinus & Neguſ.poſt.Alex.conſi.131.nume.12.lib.4. idem docuit Ripa.in cap. cùm M. Ferrar. nume. 98. de conſt. erit ergo quòd diligens cauſæ patronus aduertat.

159 QVAERO vigeſimo quartò, cùm † creditor eſt adeptus poſſeſſionẽ iudicis auctoritate, an dicatur pignus prætorium, uel potius cõuentionale? Et eſſe conuentionale, affirmarunt Bart. hic in fine.& Salic. col. pe. q. 14. & Neguſ. in d. tract.De pignoribus.4.parte. nume. 26. uerſ. 14. concluſio. Ea eſt ratio, quòd iudex non dat pignus,ſed confirmat, eſt ergo conuentionale. arg. l.ſi ita fuero ſtipulatus.§.ult. ff. de nouatio.

160 QVAERO uigeſimo quintò,cùm hic†creditor ex pacto uult habere rem ſibi emptam, & petit rei pretium æſtimari, quo ordine erit procedendum

cedendum? Bar. hic num. 29. & cum eo Salicetus
ad finem. ſcriptum reliquit, non eſſe neceſſe of-
ferre libellum, ſed ſummatim cauſa cognita res
expediri debet. idem reſpondit Ruinus cõſi. 145.
nume. 6. lib. quarto. Ea eſt ratio, quia contra debi
torem nihil petitur, ſed ſolùm requiritur rem æſti
mari; quemadmodum (inquit Bartolus) cum pe-
titur dari tutor, non offertur libellus. l. diuus, qui
peta. tuto. & tradit Specul. in titu. De officio iudi-
cis. §. iudicis officium. uerſic. porrò. Præterea (in-
161 quit Bartol.) quòd hæc res † æſtimetur, eſt ius
quoddam executiuum obligationis perſonalis,
quo creditor conſequitur quod ſibi debetur. l. or
do. l. vlt. C. de executio. rei iudi. & l. 2. C. ſi in cauſ.
iud. pig. accep. fue. at in iure executiuo non offer-
tur libellus, ut diximus ſupra, ergo nec in caſu
iſto. Erit ergo ordo iſte; iudex iubebit debitorem
citari, ut ueniat ad opponendum, quare fieri non
debet hæc executio & rei æſtimatio. & ſi habita
ſummaria cognitione nihil obiiciat debitor, quò
retardari æſtimatio poſſit, tunc iudex faciat, quòd
ipſi creditor & debitor eligant duos idoneos æſti
matores: l. hac edictali. §. is illud. C. de ſecũd. nup.
uel ipſe iudex eliget. §. quod autem. in auth. de nõ
162 aliena. Qua ex re intelligimus in † electione æſti
matorum duos ſaltem eligendos eſſe. ita pariter
dicimus, cùm ſit electio peritorum alicuius artis,
duo ſaltem eligendi ſunt: ita Bart. in l. 1. in princ.
ff. de ventre inſpicie. Alex. in l. 1. §. vlt. & ibi latiſſi
mè Galliaul. & Alciatus. de verbo. obligat. Soc. in
tract. fallen. reg. 294. & Rebuffus in repe. l. vnicæ.
num. 492. C. de ſenten. quæ pro eo, quòd intereſt
profer. ex d. §. quod autem. in auth. de non alien.
vel permut. reb. eccleſ. Idem docuit Decius in cap.
propoſuiſti. num. 10. de probatio. Qui hoc ita de-
mum procedere intelligunt, cum in loco conten-
tionis tanta extat copia peritorum & æſtimatorũ,
ut duo eligi poſſint; alioqui unum ſufficiet elige
re. Quam declarationem probauit nouiſſimè eru
ditiſſimus Ioſeph Ludo. deciſ. 7. nu. 9. in ſuis deci
ſionibus Peruſinis. Vel etiam quando ex multis
vnus excellens. qui peritia & integritate plurimũ
ualet, eligeretur. Nam tunc ſufficit. ita Dec. in d.
cap. propoſuiſti. num. 10. de prob. & ſenſit Felin.
in cap. ſuper his. ad finem: & in c. tuas. de accuſ.
& Tiraq. in tract. De pœnis legum, cauſa. 51. nu.
508. Galliaul. in d. §. vlt. num. 14. ita pariter vnum
ſufficit eligere æſtimatorem: cum ille vnus è pu-
blico ad conficiendum has æſtimationes deputa
tus eſt. ex doctrina Bart. in l. ſemel. C. de re milita.
lib. 10. Decius in d. cap. propoſuiſti. nume. 10. de
probatio. Galliaul. in d. l. 1. §. vlt. nume. 12. de ver-
borum obliga. illud etiam ex doctrina Bartoli &
163 Saliceti hic colligitur, † æſtimatores eſſe aſſumẽ
dos atque eligendos conſenſu partium, quæ ſi in
electione diſſentient, eliget iudex: ita & in aliis
peritis in arte docuit Decius in cap. propoſuiſti.
nume. 13. de probatio. poſt Io. Andr. & Abbatem.
164 † Aeſtimatores ij electi iurabunt in manibus
ipſius iudicis ſe rectè & legaliter facturos rei æſti
mationem: ita Bar. & Salic. hic ex d. §. quod autẽ,
in auth. de non alien. uel permuta. reb. eccle. & d.
l. hac edictali. §. his illud. C. de ſecund. nupt. cap.
fraternitatis, in princ. de frigid. & maleficia. & l.
nemini. C. de aduoc. diuerſ. iud. atque ita in cæte-
ris peritis in arte dicimus. & communem teſta-
tur Decius in dicto cap. propoſuiſti. nume. 15. de
proba. Iaſ. in repet. l. admonendi. num. 237. de iu-
re iuran. & ibidem Ripa. nume. 196. Didacus lib.
2. varia. reſol. cap. 13. nume. quarto. Anto. Petru-
cius in repet. l. 2. nume. 382. ff. de iureiurando. &
Rebuffus in repe. l. vnicæ. num. 490. C. de ſenten.
quæ pro eo quod intereſt profer qui uno ore ſcri
bunt, hoc iuramentum ſolùm præſtari de credu-
litate: niſi certa haberi poſſit cognitio ualoris rei.
quod explicat & Feli. in capitulo quia iudicante,
de præſcrip.
165 Aeſtimatione † facta ſuam facient relationẽ
æſtimatores iſti apud iudicis acta & tribunal. in
qua quidem relatione facienda opus non erit par
tes citare: ita Feli. in dicto cap. quia iudicante. nu-
me. 1. verſi. & non eſt neceſſaria, de præſcript. Po-
terit quoque hæc relatio fieri die Feriata, ut ſcri-
bunt Ange. in l. 2. in prin. ff. de feriis. & Aret. in l.
5. §. vlt. de verborum obligat. Nec adhibenda erit
differentia quòd vel ambo ſimul, vel unus ſepa-
ratim ab alio referat, ut ſcripſit Ange. in l. ſi quis.
§. primo. ff. de eden. Nec etiam tenentur æſtima-
166 tores iſti † reddere rationem, cur tanti æſtima-
uerint, ut de cæteris in arte peritis tradunt Bart.
in l. de ætate. num. 9. & ibi Sapia. nu. 44. ff. de mi-
nor. 25. annis. & Felin. in c. cum cauſam. nume. 5.
de teſtibus. illud quoque eſt obſeruandum quòd
ſententia & declaratio lata ob relationem hanc
& dictum æſtimatorum nunquam tranſit in iu-
dicatum: ita de his in arte peritis ſcribit Galliaul.
in d. l. 1. §. vlt. num. 24. de uerbo. oblig. poſt Ioan.
Andr. & Lanfran. quos recenſet. Quod quidẽ eſt
memoria dignum. Ita quoque annotandum & il
lud eſt, quod docuit Bar. in l. 1. C. de diſcuſſo. lib.
167 . 10. & ibidem Io. à Platea. † perito referenti, ſe
rem tanti æſtimaſſe, incumbere onus probandi,
quòd rectè æſtimauerit. quam ſanè doctrinã ſum
moperè commendauit Hier. à Monte in tract. Fi-
nium, cap. 26. num. 12.

Habita hac æſtimatorum relatione (inquit hic
Bartolus) declarabit iudex. Sed contingit ad-
huc dubitare. Quid ſi in æſtimatione diſſen-
168 tiant ij † æſtimatores? Salicetus in dicta l. hac
edictalis. §. his illud. C. de ſecund. nuptijs, ſcribit
quòd ſi duo æſtimatores primò electi inter ſe di-
ſcordant, tertius eligendus eſt. quòd ſi & is ter-
tius ad illis duobus diſſentiet, ipſe iudex vel aliũ
atque ita quartum eliget: vel etiam compellere
poteſt tres illos, vt concordes ſint. vel etiam tres
partes ipſas ſimul ponere, & tertiam partem
æqualem facere: atque ita eam declarare. id quod
fuſius ab eo explicatur.
169 QVAERO vigeſimo ſextò, an † creditor
iſte ſi ingreſſus poſſeſſionem ſui debitoris vult
inuari hac licentia & facultate ingrediendi ſua
anctoritate, oſtendere debeat, ſe uſum fuiſſe ea
licentia? Et oſtendere debere reſpondit Soci-
nus Senior conſilio 131. colũm. 3. verſicul. am-
plius dico, lib. 1. argumento not. in l. 1. ff. de con-
ditione ex lege. Cæterùm à Socino diſſentit Ne-

guſant.in tract.De pignoribus quarta parte, nu.
17.multis rationibus ſatis ſolidis adductus. ac
primò, actus,qui duobus modis geri poteſt,vno
quo incidit gerens in aliquam pœnam,altero ve-
rò non,interpretari debet geſtus eo modo, quo
pœna euitatur.l.apud Labeonem.§.ſi communê.
ff.de iniurijs.l.ſi quis ſeruum. in fine. ff. de ſeruo
corrup. & egregiè docuit Barto. in l.non ſolum.
§.ſed ne probari,numero tertio. & ibi latè Iaſ. de
operis noui nuncia.quem ſecuti ſunt Socin.Sen.
conſi.67.colum.quarta.lib.3.Iaſ. conſi.168. col.
2.lib.4. Alciatus tract.præſumpt.reg.3.præſump.
1.latè Crauc.conſi.nono,numero 20.Ea eſt ratio,
quia nemo præſumitur uelle delinquere.l.meri-
to.ff.pro ſocio. cum ſexcentis ſimilibus quæ ſciēs
prætereo.

Secundò ea ratione uſus eſt Neguſant. cùm
170 †actus diuerſimodè intelligi poteſt, ab eo, qui
illum fecit, declarari poteſt, quo animo fecerit;
ita Bart.in l.pro hæredes,in prin. & in l.gerit.nu-
me.15.ff.de acqui.hære. Ea eſt ratio, quia in his,
quæ in animo alicuius conſiſtunt, eius declara-
tioni creditur.glo.in §.aliæ. inſtit.de actio.& latè
ſcribunt Tiraqu.De retractu. conſang.§.4.glo.1.
nu.5.Craue.conſi.2.nu.9. cæteros prætereo. erit
ergo credendum huic creditori, quòd uigore di-
ctæ licentiæ ingreſſus ſit. id quod procedit etiam
ſi poſt ingreſſum declarauit.

Tertiò inquit Neguſ. imò abſque alia declara-
tione creditur,quia ſemper uidetur ingreſſus vir
tute huius licentiæ.quia ubi aliquis titulus præ-
171 cedit,& ſequitur ingreſſus†poſſeſſionis, præſu
mitur poſſeſſio apprehenſa uigore illius tituli.l.
quædam.ff.de rei vend.& tradit Barto.in l.1.C.de
acq.poſſeſſ.& præter Neguſantium ita in ſpecie
noſtra docuit ex relatis rationibus Bal. in l.in poſ
ſeſſionem.C.ad leg.Iul.de vi publ. uel priua. Qui
172 declarat, non habere locum, cum ex † aliqua
coniectura detegitur hunc creditorem ita in-
gredientem non excuſari, ut ſi clam accepit cre-
dens a nemine uideri.Nam tunc dicitur habuiſſe
animo furandi,& iniuſtè occupandi, non autem
habendi pro ſuo credito. Quocirca rectè ſcribit
prædicto loco Neguſantius, optimum eſſe ab
initio declarare,cur ingreditur,ad has difficulta-
tes effugiendum.De his nunc ſatis.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione duobus modis dari.*
2 *Iudicis officium clericorum cauſa conſiderari.*
3 *Hæres quomodo iudicis officio poſſeſſionem adipiſcatur.*
4 *Hæres ſua auctoritate poſſeſſionem uacantem adipiſci poteſt.*
5 *Vindictam qui ſua auctoritate facere poteſt,etiam ſocios poteſt adhibere.*
6 *Spoliatus poteſt adhibitis ſocijs ſtatim recuperare.*
7 *Citatio partis non requiritur, cùm iudex prouidet ſcandalo.*
8 *Libellus non requiritur, cùm iudex prouidet ſcandalo poſſeſſionis.*
9 *Fideicommiſſario libellum non offert, cùm adipiſcitur poſſeſſionem iudicis officio,quam ex diſpoſitione teſtatoris ſpontè poterat ingredi.*
10 *Iudicis auxilium quomodo cautè implorandum.*
11 *Cautela petentis mitti in poſſeſſionem iudicis auxilio.*
12 *Scandali ſuſpicio ubi eſt,iudex ſe intromittit.*
13 *Sequeſtrat iudex prædii fructus timore ſcandali.*
14 *Scandali futuri informationes iudex ante omnia ſumit.*
15 *Iudici ob ſcandalum ſequeſtranti & prohibenti credi.*
16 *Iudici ob impedimentum deleganti credi.*
17 *Decii conſil.125.nume.5. & Alba conſil.73. dubia.*
18 *Citata parte ſumuntur informationes ſcandali.*
19 *Scandali cauſa à regulis iuris recedi.*
20 *Sequeſtrum ut tollatur libellus offerri debet.*
21 *Hæres ſua auctoritate non ingreditur poſſeſſionem plenam.*
22 *Poſſeſſor ſine citatione amoueri non debet.*
23 *Poſſeſſio ab alio occupata non poteſt ingredi,etiam concedente ſtatuto.*
24 *Fideicommiſſarius ex licentia ſibi data à teſtatore, non poteſt ingredi poſſeſſionem ab alio occupatam.*
25 *Poſſeſſio capi,an poſſit ab hærede cùm eſt dubium, an ſit plena uel uacua.*
26 *Poſſeſſionem uacantem Prætore auctore hæres ingredi poteſt.*
27 *Poſſeſſionem ab altero occupatam prætore auctore non ingreditur hæres.*
28 *Spoliatus à iudice reſtitui debet, ut ſpoliatus à priuato.*
29 *Iudex ita debet eſſe facilis ad reuocandum licentiam malè conceſſam de ingrediendo poſſeſſionem, ut facilè eam conceſſit.*
30 *Miſſus in poſſeſſionem petere debet eam confirmari & non reuocari.*
31 *Iudex quid obſeruabit cùm ambigitur, an poſſeſſio ſit plena uel non.*
32 *Poſſeſſor poſſeſſione adepta quid agat cùm timet potentiam aduerſarii.*
33 *Cautela cùm ambigitur quis poſſeſſor ſit.*
34 *Iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione beneficii.*
35 *Iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſſione beneficii eſſe inſtar remedii. l.ultim. C. de edicto diui Adria.*
36 *Iudicis officium,an concedatur pro adipiſcenda poſſeſſione beneficii cum ſola ſignatura.*
37 *Poſſeſſio beneficii cum ſola ſignatura adipiſci non poteſt.*
38 *Signatura non ſufficit in reſcripto perinde ualere, &c.*
39 *Iudicis officium,an concedatur ſubrogato pro poſſeſſione adipiſcenda.*
40 *Iudicis officium permutanti,an concedatur ad poſſeſſionem beneficii adipiſcendam.*
41 *Iudicis officium pro poſſeſſione beneficii adipiſcenda non concedi habenti titulum inualidum.*

Prior

42 *Prior titulatus habet iudicis officium pro adipiſcenda poſſeſsione beneficii.*

43 *Iudex laicus, an ſit competens pro adipiſcenda poſſeſsione beneficii.*

44 *Iudex ſummariè procedit in concedenda poſſeßione beneficii.*

45 *Exceptio cancellationis & raſuræ impedit miſsionẽ in poſſeſsionem beneficii ex iudicis officio.*

46 *Exceptio inualiditatis tituli obiici, an poſsit in relato caſu.*

47 *Electus non dicitur conſecutus ius quò ad poſſeſsionem.*

48 *Exceptio tituli ſtatim probanda impedit mißionem in poſſeſsionem beneficii.*

49 *Idem cum beneficium non fuit perfectè quæſitum.*

50 *Exceptio criminis quando impediat mißionem in poſſeſsionem beneficii ex iudicis officio. ibidem nu. 51. 52. 53. referuntur aliqui caſus. & nume. 56. 57. 58. declaratur.*

51 *Cap. conſtitutis. il ſecundo. de appel. declaratur.*

52 *Exceptio renunciationis beneficii obiici an poſsit, cùm petitur iudicis officio mitti in poſſeſsionem beneficii.*

53 *Cap. poſt electionem, de conceßione præbend. declaratur.*

54 *Praxis & forma obſeruanda in concedenda poſſeſsione beneficii.*

55 *Poſſeſsionis beneficii adeptio ex iudicis officio quibus probationibus probari poßit.*

SEXTVM, AC VLTIMVM ADIpiſcendæ poſſeſſionis remedium ex iudicis officio.

1 IVdicis officium, † quod pro adipiſcendæ poſſeſſionis remedio a
noſtris conſiderari ſolet, duobus
potiſſimum in caſibus uerſatur.
Primò cùm hæres omiſſo ordine
iuris communis, uel municipalis defuncti poſ-
ſeſſionem adipiſci vult. Quod facit vel ſua, uel
Prætoris auctoritate: utroque tamen in caſu iu-
2 dicis officio opus eſt. Secundò, hoc † iudicis
officium in iudiciis deduci conſueuit clericorum
cauſa. Nam, qui collati ſibi beneficij poſſeſſionẽ
conſequi vult, hoc iudicis officio experitur. Duo
igitur hæc præcipua huius remedij capita conſti-
tuenda & ex ordine enucleanda ſunt. Primum
3 caput explicemus. cùm hæres † omiſſo ordine iu-
ris ciuilis, uel municipalis poſſeſſionem adipiſci
vult, aliquando id facit ſua, aliquando Prætoris
auctoritate, quemadmodum egregiè docuit Vber
tinus Zuchardus non vulgaris eruditionis Iuriſ-
conſ. in l. vlt. nume. 116. C. de edicto diui Adria.
tollen. Cuius hac in re traditiones, ut pulchro ab
eo ordine explicatas, proſequar. Maiorum enim
atque eruditorum ſequi ueſtigia omni laude di-
gnum ſemper fore exiſtimaui. Nonnulla tamen
nec ingrata, nec contemnenda, quæ longo ſatis
ſtudio obſeruaui, illi percelebri doctrinæ addam.
Cum Vbertino duo capita huius primi capitis
conſtituere, atque diſtinguere oportet.

Primum eſt, cùm hæres ſua auctoritate poſ-
ſeſſionem adipiſci vult. Quod ſanè caput tres ha-
bet caſus. Primus eſt, quando poſſeſſio uacás eſt,
hoc eſt, cùm nemo adhuc poſſidet. Secũdus, cùm
eſt plena, hoc eſt, cùm iam alter poſſidet. Tertius,
cùm dubium eſt, an plena ſit, uel uacans.

4 Primo caſu, cùm † hæres vult propria aucto-
ritate adipiſci poſſeſſionem uacantem, dicendum
eſt, hoc ei licere: ita cenſent omnes. Barto. in l.
vltima. numero 16. C. de edicto diui Adria. tollẽ.
& ibidem Decius numero quarto. Alex. in l. quo-
ties. nume. quinto. & l. extraneum. in fin. C. de hæ
red. inſtit. Decius conſi. 191. nume. 9. verſicu. Se-
cundo quia. Gozad. conſi. 51. nume. 10. & Neuiz.
conſi. 82. nume. 29. & apertè probat. l. cùm hære-
des, in princ. ff. de acquirenda poſſeſſio. Quo qui-
dem in caſu, ſi hæres hic ſolus eſt in hac petitio-
ne, quandoquidem alius non eſt, qui poſſeſſionẽ
hanc aſſequi contendat, ſed fortè timet ab aliquo
impediri poſſe, tunc altero ex duobus remediis
vti poteſt. Vno, quòd ſocios ſecum habeat, quo-
rum auxilio poſſeſſionem adipiſcatur. l. ſi ſtipula-
tus fuero per te non fieri. ff. de verbo. obliga. quo
adductus docuit Baldus in cap. vlti. in fine. extra
de iuramen. calumnia. quod is, cui concedente
5 † ſtatuto vindictam ſua auctoritate licet ſumere
de inimico, poteſt ſocios ſecum habere, quorum
opera facilius id exequatur, quod probauit & Iaſ.
in l. 1. num. 4. ff. de iuriſd. omn. iudi. & Caſtren. in
l. refectionis. ff. commu. prædio. Nec adhibiti ij ſo
cij pœnam merentur, cùm eorum principali id
licuerit: ita reſpondit Cæpolla conſi. 4. col. pe. in
criminalibus, & ſcripſi in commentariis De arbi-
trariis iudicum lib. 1. q. 80. num. 140. & lib. 2. ca
6 ſu 349. nu. 15. Ita etiam † videmus, quòd ille ſpo-
liatus, cui ſua auctoritate poſſeſſionem ablatam
recuperare licet, amicos etiam conuocare poteſt,
vt eorum opera adiutus eam recuperet: ita reſpõ
dit Alex. conſi. 94. nume. 12. lib. 5. & docuit Soci.
Sen. in l. rem quæ nobis. nume. 8. de acqui. poſſ. &
latius explicaui in tract. De recuperanda poſſeſſ.
remedio nono. q. 5. 19. Altero remedio hic hæres
uti poteſt: nempè requiſito, atque implorato iudi
cis auxilio, quod brachium iudicis noſtri appel-
lant. Poterit iudex huic hæredi concedere milites
& familiam, cuius auxilio ad poſſeſſionem adipi-
ſcendam concomitetur: prouidebitq́; ne ei mole
ſtia inferatur, ac ne ad arma deueniant. Hoc in ca
7 ſu neceſſe non habet † iudex citare aduerſarium,
ea ratione, quòd nihil contra eum facit. ſolum. n.
agit, ne hæres impediatur iure ſuo vti; & hoc in
caſu defendi poteſt doctrina Riminaldi in l. ſi ſu-
per. nu. 7. C. de tranſact. quam paulò infra explica-
bo. Præterea ſi hæres hic ſua auctoritate poteſt ſo-
cios & amicos conuocare & poſſeſſionem adipi-
ſci, quantò fortius id poterit auxilio iudicis? ita
cenſuerunt Bar. in l. cùm domini horreorũ. nu. 5.
ff. loca. Imola in c. potuit. num. 63. extrà de locato:
Sal. in l. creditores. q. 13. C. de pigno. Alex. conſil.
130. nu. 5. lib. 4. qui nu. 3. reſpõdit, auxiliũ hoc ẽt
tempore feriato implorari poſſe. Non. n. ordo iu-
8 diciarius hic obſeruatur. Quocirca nec † libellus
neceſſarius eſt, ut reſpondit idem Alex. cõſi. 131.

tiume. 5.lib.4.quem ſecutus eſt Zuchardus in d.
l.vlt.nume.121.C.de edi.diui Adr.toll.idem cen-
ſuit Iaſ.& Dec.in l.ſi ſuper poſſeſſione. C.de traſ.
ille nu.5.iſte nu.7.& Neuiz.conſi.65.nu.20. qui
& illud affirmant, nec litis cõteſtationem, aliũve
ordinem iudiciarium neceſſarium fore. Opinor
tamen neceſſariam fore qualem qualem petitio-
nem, qua in actis conſtet iudicem requiſitũ fuiſ-
ſe: ita videmus permultis in caſibus, in quibus li
bellus non requiritur, neceſſariam fore qualem
qualem petitionem. quod explicaui ſupra reme-
dio quarto.q.57. in fine. & in commentariis De
arbitrariis iudicum, lib.1.q.18.in fine. & confir-
matur auctoritate Baldi conſi.134. Veritas.lib.3.
9 qui reſpondit † fideicommiſſarium petentem iu-
dicis auxilium, quo adipiſcatur poſſeſſionẽ, quam
teſtatoris diſpoſitione ſponte ingredi poteſt, qua-
lem qualem petitionem offerre debere: ita in iu-
dicis officio, quod ſummariiſſimi poſſeſſorij di-
citur, qualis qualis petitio requiritur: quẽadmo-
dum ſcripſimus in Commentariis De retinenda
poſſeſſione remedio vltimo quæſt.3.Cùm autem
10 † auxilium hoc requiritur atque imploratur, is pe
tens cautè petere debet, ſe dicto brachio & auxi-
lio iudicis aſſociari ad eam poſſeſſionem adipiſcẽ
dam: non enim petere debet, ſe mitti in poſſeſſio
nem ex eo auxilio & brachio exquiſito. ſiquidem
hac petitione oſtẽderet: ſe ſua auctoritate uti nol
le, ſed ea a iudice conceſſa. & ob timorem quen-
dam ius ſuum amiſiſſe creditur. ita docuit Bald.
in l.2.num.29.C.de ſeruit. & aqua. Quod decla-
rat Zuchardus in d.l.vlt.num.268.269.C.de edi-
cto diui Adria.toll. & ſcripſi ſupra in quarto re-
11 medio.q.53.Poterit etiam hæres iſte hac † caute-
la vti, cùm petit, ſe mitti in poſſeſſionem per ma-
num familiæ, ut proteſtetur, quod ſaluum ſit ſibi
ius accipiendi adipiſcendiq; propria auctoritate.
quemadmodũ reſpondit Alex.conſi.130. nu.12.
lib.4.& ſcribũt Iaſ.in l.2.nu.4.verſi.iſtud tñ.C.de
iure emph.Dec.conſi.116.col.4. verſi. tertiò non
obſtat.Ripa in l.de pupillo.§.meminiſſe. n.14.de
ope.no.nunc.& Tiraq.tract.de iure cõſtituti par-
te prima.nu.41.ita enim ij omnes declarant do-
ctrinam Baldi in d.l.2.nu.29.C.de ſerui. & aqua.

Cùm verò duo, uel plures ſe ſe parant atq; ac-
cingunt ad hanc adipiſcendam poſſeſſionem. Si
12 hoc in caſu nulla extat futuri † ſcandali ſuſpicio,
non debet iudex non requiſitus ſe intromittere. ſi
quidem eorum unus poſſet alterum præuenire,
atque ita poſſeſſionem adipiſci: & ideo ille in
adepta poſſeſſione conſeruandus atque manute-
nendus foret: ita docuit Zuchardus in d.l.vlt.nu.
123.poſt Bald.ibi nu.3.verſ.ſi aũt nõ eſt. & Dec.
nu.7.qui ſubiicit, túnc iudicem prohibere debere
aduerſario, ne poſſeſſorem hũc moleſtia afficiat.
idem tradunt Curt.Seni.conſi.61.ſuper eo.col.2.
verſ.Hoc tamen declarari.Gozad.conſ.10. nu.42.
& Marſil.ſing.543.Maleficiis.verſ.prædicta.Si ve
rò ſubeſt futuri ſcandali timor & ſuſpicio, iudex
etiam nõ requiſitus ſe intromittere debet, ac con
tendentibus heredibus iubere, ut arma deponãt,
& ne ad poſſeſſionẽ adipiſcendã accedant.Poterit
13 etiã apud ſe † fructus ex prædiis percipiendis ſe-
queſtrare, ita docuerũt Bart.ĩ l.ſi vſufructus.§.ſed
inter duos.ff.de vſufr. & in l.ordinarij. in fi. C.de
rei vend.Bal.in d.l.vlt.num.3.verſ.eſt & quartus.
Decius.nu.6.C.de edict.diui Adri.toll. & ibidem
Zuchardus.nu.123.verſ.& hoc limitatur, idem
ſcribunt Cur.Sen.in l.vnica.nu.13.C. de prohib.
ſequeſtr.pecu. Gozad. conſ.10.nu.9. & Plotus in
l.ſi quando.nu.94.C.vnde vi.qui alios huius ſen-
14 tentiæ auctores recenſent. Verùm antequã † iu-
dex hoc ſequeſtrũ & hanc prohibitionẽ faciat, ſu-
mere debet informationes, futuri ſcandali timo-
rem & ſuſpicionẽ ſubeſſe: ita admonẽt Dec. in d.
l.vlt.nu.6.in fi.& Zuchardus ibidẽ nu.123. verſi.
eſt bene verũ. nunc addo eiuſdẽ ſententiæ eũdem
Dec.cõſ.366.nu.13.& Marſil.ſing.543.de Malefi
ciis, verſ.item aduertas.Ea eſt ratio, quod ſi de eo
timore & ſuſpicione non cõſtaret, facile fieri poſ-
ſet, ꝙ ſequeſtrando, & prohibendo, poſſeſſori vi-
gilanti, qui ignauum & dormientem præuenit,
præiudicium non leue adferretur.atque ita erit
declarandum ſtatutum Ferrariæ lib.2. ſub Rubr.
De præcepto faciendo partibus. In eo nõ medio-
15 cris uerſatur dubitatio, an ipſi † iudici prohibẽti
& ſequeſtranti credi debeat, ſuſpicionem & timo
rem futuri ſcandali affuiſſe. & non credi reſpõde-
runt Ange.conſi.107.Iacobellus.in fine.Soc.Sen.
conſi.96.col. 4.verſi.prætcrea ex quo lib.1. Curt.
Sen.in l.vnica.nu.15.C.de prohib.ſequeſtr.pecu.
Dec.conſi.366.nu.13.Gozad.conſi.10.nume.42.
Marſil.d.ſing.543.& Pariſ.conſi. 31.nu.41.lib.1.
Verùm diſſentit Decius in l.ſi pacto quo pœnam.
nu.6.C.de pact.aſſerens idem ſenſiſſe Ioan.And.
ego ab Angeli & recepta ſententia non recederẽ.
ſiquidem ſi non licet iudici priuare quẽquam ſua
poſſeſſione.l.meminerint.C.vnde vi, & ſcripſi in
tract. de recuperan. poſſeſſione, remedio.8. q.1.
non etiam ei licet ſua aſſertione ſimplici atteſtari
timorem ſcandali ſubeſſe, cum ex ea ad ſequeſtrũ
poſſeſſionis priuatiuum deueniatur, iuxta regulã
l.oratio.ff.de ſponſa. Nec aduerſatur quod ait De
cius ita credi iudici hoc aſſerenti, ut creditur,
16 cùm † atteſtatur impedimẽtum ſubeſſe, quo cau
ſam mandatam alteri delegare poteſt. glo.cap.in
præſentia, & cap.paſtoralis, de offi.deleg. quoniã
non tantum præiudicij adfert contendentibus il-
la delegatio, ut omnibus æqualis, ut hæc ſeque-
ſtratio uni ſoli poſſeſſori damnoſa. Accedit, nec
etiam eſſe abſolutè uerum, quod ſubdeleganti cre
datur impedimentum ſubeſſe. Nam diſſentiunt
permulti, ut retuli in commẽtariis De arbitrariis
iudicum lib.1.q.76.nu.15.etſi recepta magis opi
nio ſit illa affirmatiua.

Quocirca eadẽ rõne infertur eſſe dubitabile qđ
17 rñderunt † Dec.cõſ.125.nu.5.& Alba cõſ.75.nu.
6.credi Principi aſſerẽti timorẽ ſcandali adfuiſſe,
cũ ſequeſtrũ hoc fieri iuſſit.ſi.n.nec Princeps ipſe
ſine cauſa nõ põt poſſeſſorẽ ſua poſſeſſione priua
re, uti abunde ſcripſi in eo tract. De recuper.poſſ.
remedio 8.q.2.non ẽt ei aſſerenti credi debet: erit
ergo opus informationes de timore futuri ſcãdali
18 recipere.Quæ ſanè receptio † parte citata regula-
riter fieri debet.ita Ang.d.conſi.107.in fi.& Dec.
in d.l.vlt.num.6.in fin.C.de edi.diui Adr.toll.&

ibidem

ibidem Zuchard.n.123.verſ.eſt benè verum. idē
Dec.conſi.366.nu.13.qui ſubijcit, quòd ſi nō ci-
tata parte & ex abrupto ſequeſtratio & prohibi-
tio fieret, poſſet de facto reuocari. Receditur ab
19 hac regula cum † ſcandalū imminet, & pericu-
lum in mora eſt: tunc enim informationes parte
non citata ſumere poteſt: ita Iaſ.& Soc.in l.ſi fide-
iuſſor.§.ſi ſatiſdatum.ff.qui ſatiſd.cogan.ille. nu.
9.iſte nu.15.& Zuchar.in d.l.vlt. nu. 123. verſi.
cui adde.C.de edic.diui Adr.Cur.Sen.d.conſ. 61.
ad fi.additionis.& Marſil.d.ſingu.543.in fi.Hinc
cautelam docuit Zuchardus, vt ille, qui in adipi-
ſcenda poſſeſſione præueniri ab aduerſario timet,
eumque vt potentiorem veretur, cautè agat, ar-
ma ſumere oſtendat: idque notum fieri iudici cu-
ret.Iudex, amicus præſertim, ſumptis informatio-
nibus de armorum motu, & futuri huius ſcan-
dali timore utrique partium interdicet accedere
ad poſſeſſionem, eamq; apud ſe ſequeſtrabit: atq;
ita meticuloſus iſte ha via pari in termino cum
eius aduerſario erit. Prætereà obſeruandum & il-
lud erit, quod facto hoc ſequeſtro & prohibitio-
20 ne, ſi aduerſariorum vnus petit † ſequeſtrum &
prohibitionem tolli atque reuocari, petere id de-
bet dato libello; alioqui ſine eo facta reuocatio
nullius erit ponderis atque momenti: ita ſcriptū
reliquit Spec.in tit. de libelli conceptione. §. nūc
dicendum.verſi.uigeſimoſecondò.qui ita in iudi-
cio aliquando obſeruatum fuiſſe teſtatur. & cum
eo ſenſerunt Abbas & Soc.in c.1.de libelli oblat.
ille nu.15.iſte col.18.uerſ.quinquageſimo quar-
tò.& Cur.Sen.d.conſ.61. ſuper eo col. ult. uerſi.
& ſi altera partiū.Quod declarat Zuch.in d.l. ult.
nu.124.procedere, cū abſolutè petitur reuocari,
ut ſi dicat, ſe abſolutè poſſeſſorē; ſed ſi allegaret, ſe
poſſeſſorē & peteret, ſic declarari, & mādari aduer-
ſario, ne eū turbet, donec diſcuſſum fuerit plena-
riū poſſeſſorium, vel iudiciū petitorium; hoc caſu
non erit neceſſarius libellus; ita declarat Zuch.il-
lud reſpōſum Caſtr.conſ.3.quod latius expēdi in
trac.De retinenda poſſeſſ. ultimo remedio. Illud
quoq; prętereundū non eſſe exiſtimaui, ab hac in-
terlocutoria facti ſequeſtri & interdicti acceſſus
ad poſſeſſionē appellare licere uti reſpōderūt An-
ge.d.conſ.107.& Alc.reſp.386.nu.6.in ſin. quod
multis rationibus Ang.comprobauit.& ſine con-
trouerſia de nullitate dici poſſe ijdem ſcripſerūt.
21 Secundus eſt caſus huius primi capitis, † cum
poſſeſſio eſt plena, hoc eſt cū extat poſſeſſor. hoc
caſu non poteſt hæres ſua auctoritate ingredi: ita
docuit Zuchardus ī d.l.ult.nu.125. poſt Decium
num. 4. uerſ.Et hoc procedit. alios mox referam.
22 Ea eſt ratio, quòd ille qui † poſſidet amoueri non
debet ſine citatione.l.cùm fundum.de ui & ui ar-
ma.c.in literis, de reſtit.ſpo.& c. licet Epiſcopus.
de pręben.in 6.& latè ſcripſit in tract.De recuper.
poſſeſſio.remedio 8.q.4.Extenditur hic caſus, ut
23 procedat etiam ſi extaret † ſtatutum concedens
facultatem apprehendendi poſſeſſionē propria
auctoritate, adhuc intelligitur, niſi ab altero iam
ſit occupata: ita Dec. in d.l.ult.nu.5.C.de ed.diui
Adr.tollen.poſt Corneum conſ.166.Circà primū,
lib.1.& Zuchardus in d.l.vlt.nu.125.& eiuſdem

opinionis fuerunt multi, quos ſecutus eſt Tira-
quel.in tracta.le mort à ſaiſit le uiu, parte prima,
declarat.8.Sociu.Iunior conſ.75.nu.10.lib.1. Pa-
riſius conſi.12.nu.118.lib. 2. alios ſciens præte-
24 reo. Hinc deducitur ratio, cur † fideicommiſſa-
rius, cui data eſt facultas à teſtatore ingrediendi
poſſeſſionem ſpontè ſuaque auctoritate, aſſequi
eam non poteſt: ſed debet Prætoris auctoritate
eam ingredi parte citata, & quaſi quaſi oblata pe-
titione, ut reſpōdit Bal.conſi.234.Veritas. lib. 3.
& illum ſecuti ſunt Iaſ.conſ.146.nu.1.in fi.lib.4.
& Durans de arte teſtandi titulo.5. cautel. 25. ad
fin. Eſt inquam ratio, quia iam hæres directus
poſſidet, & ab eius manu accipiēda eſt hæreditas.
Tertius eſt caſus huius primi capitis, cū dubiū
25 eſt, an poſſeſſio † uacans ſit, uel plena; ut quan-
do unus aſſerit, ſe poſſidere, & amoueri non de-
bere: hæres uerò affirmat uacantem eſſe, & ob id
ſibi licere alio non uocato eam ingredi. Hoc in
caſu ſcribit Zuchardus in d.l.ult.nume.127.C.de
edicto diui Adria. tollend. ſi ſcandali timor ſub-
eſt, idque iudici notum ſit, habebit iudex inhibe-
re contendentibus, ne ad poſſeſſionem accedant.
eamq; apud ſe ſequeſtrabit. quemadmodum ſu-
prà primo caſu differuimus. Si uerò ſcandali ti-
morem iudex ignorauit, & hæres, uel eius aduer-
ſarius poſſeſſionem ingreſſus fuerit, cognoſcen-
dum erit, an rectè ingreſſus ſit, atque ita futurus
litis euentus demonſtrabit.

Secundum caput huius tractationis eſt, cum
hæres uult adipiſci poſſeſſionem Prætore aucto-
re; ſunt adhuc hoc in capite tres caſus diſtinguen-
di, atque conſtituendi.

26 Primus eſt, cum poſſeſſio † eſt uacans, tunc ſi-
ne controuerſia poteſt hic hæres poſſeſſionem
hanc ingredi Prætore auctore: ita Zuch. in d. l.
ult.num.127.uerſ.& quantum ſit. Nam, ſi ſua au-
ctoritate poteſt, à fortiori auctoritate iudicis.

27 Secundus eſt caſus, cum poſſeſſio † eſt plena,
atque ita cum ab altero occupatur; tunc eam in-
gredi non poteſt Prætore auctore: ita Dec. in d. l.
ult.nu.5.uerſ.& etiam.& ibidem Zuch. nu. 128.
C.de edi.diui Adr.tollen. Eſt.n. hoc caſu idem ac
ſi ſpontè ac ſola ſua auctoritate hæres eam ingreſ-
ſus foret: quemadmodum ſcribit Bar. in l. credi-
tores nu.26 uerſ.mihi autem. C. de pigno. quem
ſecuti ſunt Corn.conſ.193.in fi. lib. 3. Soci. Sen.
conſ.175.col.pe lib.2.& conſ.82.col. 3.uerſi. ſex-
28 ta concluſio.lib.3. Quocircà † ſpoliatus à iudice
à priuato ſpoliatus dicitur.l.meminerint.C. unde
ui.& latè ſcripſi in trac.de recup.poſſ.remedio.8.
q.1.& ibidem.q.12.explicaui doctrinā Bar. ī d. l.
creditores, nu.26.Quod procedit inquit Zuch.in
d. l. ult.num. 159.ēt ſi iudex diceret, ſe ignoraſſe
poſſeſſionē plenā.atq; ita ab alio occupatā fuiſſe.
Non.n.probabilis eſt hæc excuſatio: quoniā dili-
genter inquirere & perſcrutari debuit, an aliquis
poſſideret, uel non: & ſi poſſeſſorē reperijſſet cū
citare debuiſſet; ita reſpōdit Ancha.conſ. 270. In
primo dub.col.2.uerſ. Et quib. pro ueritate. Alc.
cōſ.83.nu.9.lib.5.quod fuſius explicaui in d. tra-
cta.De recup.poſſeſ.remedio 8.q.13. Illud ēt hoc
29 in caſu adnotādū eſt, ꝙ ubi † iudex ſpreto iuris or-
dine,

dine, hanc facultatem adipiſcendi poſſeſſionem
cauſa non cognita conceſſit; ita facilis ad reuo-
candum eſſe debet, vt fuit facilis ad conceden-
dum: quemadmodum ſcripſerunt Iaſ. & Dec. in
l. ſi pacto quo pœnam. C. de pact. ille nume. 59. iſte
nume. 7. Goza. conſi. 21. nume. 31. Cur. Iun. conſi.
41. nume. 12. Rui. conſi. 18. num. 56. lib. 2. Marſil.
ſing. 195. & de ſpoliato reſpondit Alcia. reſp.
408. in fi.

Cæterùm (vt inquit Zuchardus. in d. l. vlt. nu.
30 129. in fi. & nu. 311.) ſi † miſſus in poſſeſſionẽ al-
legaret miſſionem nõ eſſe reuocãdam, ſed potius
confirmandã, vel ſaltem de nouo concedendã; tũc
reuocatio fieri non debet. quod placuit & Curtio
in d. l. vlt. nu. 85. Decio ĩ c. cũ ceſſante, in fi. de ap-
pel. Fel. in c. qualiter & quando. il ij. num. 15. verſi.
tertiò limita. de accuſa. Curtius Iun. conſil. 127.
nu. 5. Neuiz. conſi. 65. nu. 14. & Craue. conſi. 46.
nu. 7. & conſi. 65. num. 4. Præterea non procedit,
cùm ob timorem ſcãdali omiſſa fuit citatio, quẽ-
admodum ſuprà in primo capite dixi, & in ſpe-
cie ſcribunt Decius in d. l. ſi pacto, nume. 5. C. de
pactis. & Zuchardus. in d. l. vlt. nume. 310. in fi.

Rurſus ceſſat hæc doctrina, cùm notoriè con-
ſtat de non iure poſſidentis: nam hic non eſſet ci
tandus. ita Zuch. in d. l. vlt. nume. 131. & ſcripſi
ſuprà remedio quarto q. 56.

31 Tertius eſt caſus, cùm ſumus † in dubio, an poſ-
ſeſſio ſit plena, vel vacua, vt puta quando aduer-
ſarius heredis aſſerit, ſe poſſidere, & ob id non de-
bere ſine citatione amoueri; hæres verò econtrà
contendit eum non poſſidere; & propterea citan-
dum non eſſe. atque illa ambitur, an plena, vel va-
cua ſit poſſeſſio. Hoc in caſu, ſi timor aliquis ſub-
eſt, ne ſcandalum oriatur, iudex obſeruabit quod
ſuperiore capite in ſecundo caſu ſcripſimus. ſi ve-
ro ceſſat hic timor, diligẽter inueſtigabit, quis nã
poſſeſſor ſit: quo iuẽto eũ cõſeruabit, atq; manu-
tenebit, alteri præcipiẽdo, ne ad eã accedat, ſed ex-
periatur de iure ſuo in poſſeſſorio, vel ĩ petitorio.
quod rñdit Curt. Sen. d. cõſi. 61. ſuper eo. & tradit
Dec. in d. l. vlt. nu. 7. & Zuch. nu. 132. qui nu. 133.
ſubijcit, hinc conſueuiſſe in iudicijs obſeruari, ꝙ
quando aliquis eſt adeptus poſſeſſionẽ, & timet
32 † aduerſarij potentiã, iudicẽ adit, illiq; exponit,
ſe poſſidere prædium, & vereri, ne à Caio pertur-
betur: ob id petit, ſe manuteneri in ea poſſeſſione
& conſeruari, & illi pręcipi, ne perturbet. Iudex ci
tato Caio ſummatim ſine libello, examinatis teſti-
bus cognoſcit, quis ſit in poſſeſſione: & hoc reper
to mandat Caio, ne poſſeſſorem illum perturbet,
ſed ſi ſibi ius eſſe credit, ꝙ vel poſſeſſorio, vel pe-
titorio experiatur: ita cenſuerunt Cur. Sen. d. cõſ.
61. Fel. in rubr. de treuga & pace. Laſran. de Oria-
no in rub. de cauſa poſſ. & propr. col. 11. poſt Ca-
ſtren. conſi. 3. In cauſa, quæ uertitur coram D. Vi-
cario Poteſtatis Pergami, lib. 2. Quod ſanè reſpon-
ſum latè enucleaui in tracta. De retinenda poſſeſ-
ſione, remedio vltimo. Si verò omni adhibita di-
ligentia non poſſet conſtare iudici, quis ſit in poſ-
ſeſſione potior, tunc iudex facto ſequeſtru poſ-
ſeſſionem ad ſe euocabit, vt ſuprà expoſuimus.
Idem, ait Zuchardus, erit obſeruandum, cùm am-
bo æquè de poſſeſſione probarunt: nam ne ad ar-
ma deueniant, poſſeſſionem apud ſe euocabit, do
nec fuerit ordinariè cognitum ſuper poſſeſſione,
33 uel ſuper proprietate. Hinc prodita eſt illa † cau-
tela, vt is, qui potentior eſt, manu armata poſseſ-
ſionem ingrediatur, antequam iudex prouideat,
& deinde aduerſariũ moneat, ſi è re ſua eſſe puta-
uerit ad poſseſſionem eat. ſi nõ iuerit, quia repel-
li poſſe ſuſpicatur, ſtatim is poſseſſionem amittit;
& hic, qui ingreſsus, potior in poſſeſſione effici-
tur. Hanc cautelam conſiderauit Spec. in tit. De
poſseſsorio & petitorio, in prin. col. pe. uerſ. Nota
tamen diligenter. Illum ſecuti ſunt Abb. in c. licèt
cauſam, col. pen. de proba. & Dec. in d. l. vlt. nu. 7.
& Zuchard. nu. 134. verſ. & iſto caſu. etſi Aret. in
d. c. licèt cauſam, nu. 13. diſsentiat.

34 Iudicis † officium conſiderari etiam ſolet ĩ adi-
piſcenda poſſeſſione beneficij iam collati. Nam
poſtquam ex collatione translata eſt poſſeſſio
verbalis beneficij in prouiſum, vel ab Archid. cu-
ius officium eſt mittere in poſſeſſionem. c. ad hęc.
de off. Archid. vel ab altero, cui vel à iure, vel à
conſuetudine hæc facultas mittendi in poſſeſſio-
nem competit, iuxtà c. auctoritate. de inſtitu. &
ſcribit Rebuſ. in praxi beneficiorum, in titulo Re-
quiſita ĩ literis collationum. nu. 22. 23. adhuc re-
quiritur, ut is beneficiatus actualem atque ita na-
turalem poſseſſionem cum effectu conſequatur.
quo circà opus eſt huc adipiſcẽdæ remedio; quod
ſanè remedium ex iudicis officio appellatur: ita
Abbas in c. paſtoralis, nu. 15, de cauſa poſseſs. &
proprie. Io. Fabri in §. ſequens. nu. 12. inſt. de inter-
dictis. & omnium clarius Rebuffus in commen-
tariis ad Regias conſtit. Galliæ, tomo tertio. tit. de
materiis poſſeſſoriis, in præfatione. nu. 219. idem
ſcriptum reliquit Robertus Maranta in praxi iu-
diciorum, diſtinct. 7. principali, nu. 15. Et præter
hos interpretes, idem ante eos docuit Baldus in l.
2. num. 59. C. de ſeruit. & aqua. Qui quidem ſcri-
35 bunt; † remedium hoc eſſe beneficiato proditum
inſtar illius remedii ex l. vltim. C. de edicto diui
Adr. tollen. Quare inquit præcitato loco Baldus,
hunc beneficiatum eſſe mittendum in poſſeſſio-
nem, viſis iuribus ſuis, hoc eſt, cùm apparet ex pri
ma facie bullarum collati beneficii eſſe ſibi pro-
uiſum à ſuperiore. idem docuit Abbas in c. conſti-
tutis, il ij. num. 15. de appella. & ibidem Francus,
Imola, & Decius colum. vlt. Atque ita ſufficit ti-
tulus coloratus Guido Papæ. quæſt. 85. Nicolaus
de Milis in repertorio. in verb. poſſeſſio in bene-
ficialib. & Io. Bap. Ferret. conſi. 15. num. 7. Anch.
conſ. 297. col. pe. in fi. Quo hæc materia commo-
dius explanetur, ab omnibusq; intelligatur, ali-
quas quæſtiones ponemus.

36 QVAERO primò, an hoc Iudicis † officium
concedatur ei, qui ſolam ſibi collati beneficii ſi-
gnaturam oſtendit? Et concedi opinor. Nam
cùm ſola ſignatura poſſeſſio ingredi & adipiſci li-
cet, ex quo ſignatura oſtendit gratiam fuiſſe per-
fectè conceſſam, quod tradunt in ſpecie Rebuf-
ſus in praxi beneficiorum, titulo De miſſione in
poſſeſſionem. nu. 39. & alios plures retuli in tra-
cta. De recup. poſſ. Remedio 15. nu. 465. Quibus
accedit.

accedit Rebuffus in tracta.de pacificis poſſeſſoribus,nu.64.65.

Declaratur primò, vt locum non habeat in ma-
37 ioribus dignitatibus. nã† poſſeſſio illorum beneficiorum cum ſola ſignatura adipiſci nõ poteſt, ex extrauaganti Io.22.c.ſuſcepti, de electio. & ſcribit Rebuffus in d. tit. de miſſione in poſſeſſionem. nume. 40. Quod intelligo niſi eſſet poſſeſſio beneficij, vt epiſcopatus ex translatione, ex traditis per Dec.conſi.219.num.10. verſ. quintò ubi &c.

Declaratur ſecundò, ut non procedat in cõceſ-
38 ſione † facta per reſcriptum, perinde valere, &c. nam tunc non ſufficit ſola ſignatura ad adipiſcendam beneficij poſſeſſionem: ita reſpondit Geminia.conſi.128.col. 3. verſ. Et hoc etiam uidetur. Illum ſecutus eſt Rebuffus in d. praxi beneficiorum, tit. De reſcripto, etiam & perinde ualere nu. 50. & præter eum idem latè ſcripſit Gomeſ. in regula cancellariæ, de non iudicando iuxta formam ſupplicationis. q.7. ubi declarat.

39 QVAERO ſecundò, an hoc † remedium concedatur ei, qui ſubrogatus fuit in beneficio alterius? Et concedi opinor, ſi quidem ſubrogatus iſte de nouo poſſeſſionem ipſius beneficij debet adipiſci, cum illa in ſubrogatum non continuet. ita ſcribit Rebuff. in praxi beneficiorum, tit. De ſubrogationibus. nu.27. reiecta opinione aliorum, qui dicebant, non eſſe neceſſe de nouo adipiſci, cum cenſeatur continuata. quod minimè uerum eſt. l. cùm hæredes. de acq. poſſ. & ſuprà non vno in loco dictum fuit. Ita etiam hoc remedio uti poterit ille, qui ſubrogatus fuit à Pontifice in locum mortui litigantis, cum lite pendente tertius, qui non litigabat miſſus fuit in poſſeſſionem: ita decidit Rota. deciſ. 10. col. vlt. verſ. ſi verò non actor. tit. ut lite pendente. in nouis. atque ita etiam ſenſit Natta conſi. 399. in fi. lib. 2.

Declaratur non procedere cùm hic ſubrogatus iam erat in lite cum illo ſubrogante, & poſſidebat lite pendente: nam tunc poſt illius ceſſionem & ſubrogationem non eſt neceſſe iterum adipiſci poſſeſſionem: ita declarat Rebuffus. d. tit. De ſub rogationibus. nu. 57.

40 QVAERO tertiò, an hoc remedium † concedatur illi, qui permutauit? Credo concedi, cùm & ipſe neceſſe habeat poſſeſſionem apprehendere, ex quo non ſufficit illum ſuum anteceſſorem ſecum permutantem poſſediſſe: ita ſcriptum reliquit Petrus Rebuffus in d. praxi beneficiorum. tit. De per mutatione. nu. 18.

41 QVAERO quartò, an hoc† remediũ concedatur illi, qui ex titulo inualido iam apprehendit poſſeſſionem, ſi ex ualido iterũ uult eam adipiſci, credo neceſſe illi non eſſe hoc remedio experiri, etſi poſſit, ſi volt. Nã poſtquam ſemel eſt adeptus poſſeſſionem, non eſt quod amplius quærat eam cõſequi, poteſt. n. poſſeſſio ex titulo inualido adipiſci. l. 1. §. ſi vir. ff. de acq. poſſ. Quocircà rectè ſcriptũ reliquit Rebuf. in praxi beneficiorum. tit. De reſcripto, etiã & perinde ualere, nu. 52. quòd ille, qui obtinuit reſcriptum, etiam & perinde ualere, nõ habet neceſſe de nouo adipiſci poſſeſſionem, ſi iam ſemel etiam ex titulo inualido adeptus eſt.

42 QVAERO quintò, ſi duobus † ſit de eodem beneficio prouiſum, cui eorum concedi debet hoc adipiſcendæ remedium? Dec. conſ. 220. nu. 1. & poſt eum Io. Baptiſta. Ferret. conſi. 27. nume. 4. reſpondit, eſſe concedendum illi, qui habet anteriorem titulum. Ex quo enim de prioritate ſui tituli conſtat, mittendus eſt in poſſeſſionẽ ipſius beneficij, cum allegatio poſterioris & fortè ualidioris tituli eam impedire non poſſit; ut inquit Abb. in c. poſt electionem, col. vlt. de conceſ. præb. & alios infrà. q. 9. referemus. Nec aduerſatur, quòd qui poſteriorem titulum habet, oſtendendo illum incontinenti, probare uidetur de nõ iure ipſius anterioris, cum priorem titulum ex ſuo poſteriori eſſe reuocatum conſtare videatur, quæ quidẽ probatio incontinenti oblata retardare ſolet hanc miſſionem, vt infrà. q. 10. dicemus. Reſpõdet Dec. d. conſ. 220. col. vlt. verſ. ſed breuiter &c. ex hoc nouo titulo poſteriori non probari ſtatim, & incõtinenti reuocatam eſſe priorẽ illam cõceſſionẽ, cùm multa aduerſus poſteriorẽ hanc obijci poſſint. Habet enim ille prior ſuam intentionẽ fundatã, & ſibi dicitur ius quæſitum. c. ſi tibi. de præb. in 6. quod quidem ius non ita ſine cauſa auferri poteſt, vt eo loci oſtendit Dec. & aliorum auctoritatibus comprobari poteſt. cùm ergo requirat hæc exceptio altiorem indaginem & cognitionem, non poteſt miſſionem hanc impedire.

43 QVAERO ſextò, an iudex † laicus ſit iudex competens in hoc iudicio? Et non eſſe decidit Guid. Pap. q. 1. col. 2. verſ. de poſſeſſorio. Bero. in rub. extra de iudicijs. nu. 51. Didac. libro Pract. q. c. 35. nu. 1. verſ. quamobrem. ſenſit Dec. cõſ. 220. col. 2. uerſi. Et ex his &c. & Crau. conſ. 104. num. 17. Ea eſt ratio, quòd cauſa hæc poſſeſſionis annexam habet & cauſam proprietatis, cum neceſſe ſit oſtendere titulum, & ob id dicitur cauſa ſpiritualis, ſeu eccleſiaſtica, quæ à laico cognoſci non poteſt. c. tuam, de ord. cog. & c. lator. qui filij ſint legit. Et hanc ſententiã iam probaui in tract. De recup. poſſ. remedio 15. nu. 235.

44 QVAERO ſeptimò, qualis eſſe debet † forma iudicij ĩ hoc remedio? Erit (mea ſententia) ſummarium cum ſimplici cauſæ cognitione. Quod ex traditionibus Beroij in c. 1. nu. 39. 40. de reſt. ſpo. poſt Abbatem ibi. & Rebuffi in praxi beneficiorum, tit. De miſſione in poſſeſſionẽ, nu. 41. 43. cõprobarunt. Nam coram hoc iudice, vel executore erit exhibendus titulus, citandus erit is, qui reperitur in poſſeſſione, lis conteſtanda, & cætera his ſimilia ſeruantur, quæ in his iudicijs poſſeſſorijs diximus ſuprà ſuis locis obſeruari. non tamen hic admittitur omnis exceptio ad impediendam hanc miſſionem, vt infrà dicemus.

45 QVAERO octauò, an exceptio † cãcellationis & raſuræ repertæ in bulla, vel ſignatura, obijci poſſit ad impediẽdã hãc miſſionẽ in poſſeſſionẽ? Et obijci poſſe opinor, ſi quidẽ fatẽtur * oẽs ſuprà relati, hoc remediũ eſſe inſtar remedij ex. l. vlt. C. de edict. diui Adr. tollẽ, at illud remediũ impeditur p hanc exceptionẽ, vt diximus ſuprà remedio 4. q. 84. & in ſpecie hac ferè ſenſit Rebuf. in praxi beneficiorũ. tit. Requiſita in literis collationum. nu. 33.

num.33. qui ſcribit, cancellationem ita obeſſe titulo beneficiario, vt teſtamento, ex diſpoſitione. d.l.ult. cætera, quæ adferri huc poſſent, ſcripſimus ad d.q.84. ita etiam quando hæ literæ, ob varietatem ſcripturæ eſſent ſuſpectæ, vt ſcribit Rebuffus vbi ſuprà, nume. 32.

46 QVAERO nonò, an ad † impediendam hanc miſſionem io poſſeſſionem obijci poſſit exceptio inualiditatis tituli, vt putà, quòd collaoo, vel electio facta ſit per literas falſas, & obreptitias? vel quòd collator, elector, vel confirmator non habuerit facultatem confereodi, eligeodi, vel confirmandi? Et obijci non poſſe ſcribunt * omnes, Abbas, poſt Inno. in c. conſtitutis, il ij. nu. 15. de appel. & ibidem Inno. nu. 14. Francus col. pen. in fi. verſ. aliquãdo opponitur exceptio. Idem Abbas. in c. cum olim, col. ult. de cauſ. poſſ. & propt. Idem Abbas in c. accedens. 2. nota. de accuſ. Cuius ſanè ſententiæ ratio ab Inno. in d. c. conſtitutis, adfertur, nempè, quia hic prouiſus, uel electus conſecutus eſt plenum ius in beneficio; & poſſeſſio uenit conſecutiuè ad ius obtentum de præterito: nõ ergo obſtat aliqua exeptio, cum non ſuperſit aliquod ius, cui opponatur. Quam rationem probarunt Abbas in d. c. cum olim, nu. 15. in fi. de cauſa poſſ. & proprie. & Dec. conſ. 220. col. 2. Cæterùm eã, ſibi parum conſtans Abbas in d. c. conſtitutis, col. ult. uerſ. & circa hoc, impugnauit.

47 Nam (ait ille) licèt † electus conſecutus ſit plenũ ius quò ad proprietatem, non tamen quò ad poſſeſſionem, quam nunquam habuit: & ad eam aſſequendam datur actio, uel illius loco iudicis officium, ſine quibus experiri oemo poteſt. l. ſi pupilli. §. uideamus. ff. de neg. geſt. & cum actio ſit ius perſequendi in iudicio, quod ſibi debetur, inſtitu. de actio. in princi. iure merito eſt proportionabilis ſui natura ad excludendum hanc actionem. Secundam itaq; rationẽ conſiderarunt Abbas & cæteri, quòd ſcilicet, hoc eſt remedium adipiſcendæ, aduerſus quem non obijcitur dominij exceptio, ob præſumptam calumniã: uti diximus ſuprà io 4. remedio q. 8. Nec aliqua extat differẽtiç ratio inter prophana & beneficialia. Nã quemadmodũ in prophanis exceptio hæc oon dicitur proporoonabilis, ex quo ſola poſſeſſio petitur, quæ eſt quid facti conſecuoui ad ipſum acquiſitum; ita & in beneficialibus; vt ergo uni ita nec alteri obeſt. Quæ conſideratio, ſi rectè perpendatur, à ratiooe Innoceotij non diſcrepat.

48 Declaratur primò, vt oon procedat hæc † ſententia, cùm ad probandũ exceptionem hãc oppoſitam offeruotur probationes incontinenti: tunc enim miſſio in poſſeſſionem retardatur: ita Abb. in d. c. cõſtitutis, il ij. nu. 15. de app. & ibidẽ Imo. nu. 14. & Francus col. vlt. in prin. Fel. in c. accedẽs, in 3. notab. ad fi. de accuſ. & Dec. conſ. 220. col. 2. verſ. ſed in caſu iſto. qui & alios eiuſdem opinionis recenſet. idem ſeoſit Io. Baptiſta Ferretus. cooſi. 3. nu. 14. conſ. 7. ou. 3. & cõl. 10. nu. 9. Eſt enim hoc commune & in prophanis, vt in hoc iudicio poſſeſſorio adipiſcendæ admittatur proprietatis exceptio, quæ incononenti probari poteſt, quemadmodũ diximus ſuprà in 4. remedio q. 88. Quinimò ſcripſimus in trac. De recup. poſſ. remedio. 15. q. 37. & aduerſus illud remedium, quod eſt hoc fauorabilius admitti.

49 Declaratur ſecundò, vt non procedat, cùm † beoeficium perfectè quæſitum oon fuit: nam tunc reſpectu illius iuris, quod in futurum acquiri debet hæc exceptio, etiam ſi incontineoti probari nõ offeratur, obijci poteſt: ita probat capit. ſuper his, de accuſa. quem ita intelligunt Innoc. io dicto capi. coostitutis, & ibi Francus colum. vltim. verſic. ſed contrarium. qui exemplum illud adfert, vt ſi poſt electionem erat oeceſſaria conſecratio, vel confirmatio, tooc enim obijci poteſt aduerſus ipſam conſecrationem vel confirmationem, nempè non eſſe facieodas: atque ita impedire deinde miſſionem haoc ĩ poſſeſſionem. idem docuit Abbas in cap. accedens, nom. 9. de accuſ. & aliqua in ſequenti quæſtione dicam. Quocircà infert Inno. in d. c. conſtitutus, & poſt eum Francus ibi col. vlt. verſ. vnde infert, Ioo. quòd ſi collata eſt dignitas, & illa certũ ordinem requirit contra petẽtem ordinem illum, obijci poſſe exceptionem, atq; ita impediri poterit poſſeſſio beneficij. Idem docuit Abb. ĩ c. accedẽs. nu. 10. de accuſ. & mox ſubijciã.

50 QVAERO decimò, an criminis † exceptio obijci poſſit ad impediendam hanc miſſionem in poſſeſſionem? Difficilis & controuerſa eſt apud Doctores iuris quæſtio, quam vt commodius explicemus, aliquot caſus cooſtituo atq; diſtinguo.

51 Primus eſt caſus, cùm † beneficium perfectè quæſitum non fuit: vt, ſi poſt electionem requiritur confirmatio, vel conſecratio, vel alter ordo, vt diximus ſuperiore quæſtione declaratione ſecunda. Nam tũc obijci poteſt hæc criminis exceptio ad impediendum miſſionem in poſſeſſionem, ſiue modò infamiam, ſiue nõ, irrogare poſſit. ita in ſpecie docuit Abbas in d. c. accedens, nume. 9. 10. de accuſa. etſi duos ille hac de re caſus conſtituat. Hoc tamẽ rectè declarat Abbas, niſi tempore electionis hæc criminis exceptio diſcuſſa fuiſſet. Nã tunc obijci amplius ooo poteſt tempore confirmationis, vel conſecratioois, ne de eodem crimine ſæpius quæratur, cotta text. in capit. de his, de accuſa.

52 Secundus eſt caſus, cùm † quis plenum ius cõſecutus eſt in beneficio, & aduerſus eum obijcitur exceptio criminis cum infamia, tunc miſſio in poſſeſſionem ex hoc remedio impeditur: ita cenſeot omnes in cap. cùm olim, de cauſa poſſ. & propt. ibi Abbas nu. 16. idem in c. conſtitutis, il ij. nu. 15. verſ. item non obſtat exceptio, de appella. & ibidem Imola nu. 14. verſ. Et hoc etiam videtur poſſe. & Francus col. penul. verſ. quare cõclude. idem docuit Abbas in cap. accedens. num. 15. de accuſa. Ea eſt ratio, quòd ſi infamatus exiſtens in poſſeſſione beoeficij debet ab ea ſuſpendi, donec ſe purgauerit, cap. presbiter. 2. quæſtio. 4. & io c. 1. & 2. & in c. inter, de purga. caoo. à fortiori debet repelli à conſequenda poſſeſſione: quia turpius eijcitur, quàm non admittitur hoſpes. capit. quemadmodum de iureiur.

53 Tertius eſt caſus, cùm illi † qui plenum ius in beoeficio iam quæſiuit, obijcitur exceptio criminis

minis ſine infamia, quod ſanè crimen non infert priuationem tituli ipſo iure, ut ſi obijcitur crimē homicidij, uel periorij, tunc enim miſſio hæc in poſſeſſionem ex hoc remedio non retardatur: ita Abb. & Fel. in d. accedēs, de accu. ille nu. 15. verſ. ſi uerò opponitur. iſte ſtu. 2. idem Abb. in c. cum olim. nu. 15. de cauſ. poſſ. & propr. & in c. conſtitutis. il ij, no. 15. de appel. & ibidem Imol. nu. 15. verſi. interdum verò. & Francus col. pe. verſi. ſi verò opponitur. Ea eſt ratio, quia iſte electus & prouiſus habet plenum ius, nō ergo retardari poteſt cōceſſio poſſeſſionis illius iuris conſecutiua, cùm altior cognitio requiratur ad illius tituli caſſationem. Verùm ab relatis iuris interpretibus diſſentit Decius in dicto cap. conſtitutis. il ij. colum. vlt. verſic. iſta diſtinctio, de appella. ait enim textum

54 † d. cap. conſtitutis, generaliter loqui, & ob id nō debere reſtringi, ut intelligatur de exceptionibus, quæ non reſpiciunt priuationem, atque defectum proprietatis ipſo iure. Sed facilè eſt reſpondere, quòd ibi ſola obijciebatur impotentia illius electi, quò ad regionem illam, ut ibi gloſſa in verbo, impotentia, declarat. non ergo erat ille ipſo iure inhabilis, quia non ratione loci, ſed abſolutè diceretur impotens. Rurſus (inquit Decius) falſum eſt, quòd hæc exceptio non impediat hanc executionem: nam licèt exceptio nō excludat ius proprietatis de præſenti, debet tamen admitti ad impediendum, ne quis conſequatur poſſeſſionē, cùm uideamus fideicommiſſarium poſſidentem rem hæreditariam poſſe ſe opponere hæredi petenti ſe mitti in poſſeſſionem bonorum teſtatoris, ex l. vlti. C. de edi. diui Adria. tollen. ubi glo. ita ergo hic. Verùm conſideratio hæc nō procedit in caſu noſtro, cùm tūc poſſit fideicommiſſarius impedire, cùm ipſe poſſidet, & paratus eſt incontinenti docere de iure ſuo: & per conſequens de nō iure hæredis petentis mitti in poſſeſſionem, quemadmodum diximus ſuprà in 4. remedio q. 69. in ſecundo caſu. Quod hic non contingit.

55 Declaratur hic caſus, vt locum † non habeat cùm hic petens ſe mitti in poſſeſſionem fuit accuſatus ante collationem, uel electionem de eo factam: tunc enim miſſio in poſſeſſionem retardatur: ita Abbas & Francus in d. c. conſtitutis, il ij. in fin. de appel. Ea ratione, quia pendente ipſa accuſatione promoueri non potuit. c. tantis. 81. diſtin. & c. omnipotens. de accuſa.

56 Declaratur ſecundo, ut non procedat † cùm collatio, uel electio clandeſtinè facta fuit: nā tunc contra illum electum & prouiſum petentem ſe mitti in poſſeſſionem obijci poterit criminis huius exceptio ad eam miſſionem retardandam: ita Abb. in c. cùm olim. nu. 17. de cauſ. poſſ. & propr. Ea ratione, quia non habuit facultatem, qui nunc excipit, obijciendi hoc crimen tempore factæ collationis & electionis, & cōtra eum multum præſumitur. cap. ut noſtrum, ut eccleſ. benefi. & c. vt noſtrum, de appel. Quæ ſententia æquior & probabilior mihi uidetur, quàm contraria, quā probauit Francus in d. cap. conſtitutis, il ij. col. vlt. verſicu. vlterius. de appel. qui mouetur ex tex. c. accedens, de accuſa ubi ait, indiſtinctè haberi, quòd ſola criminis exceptio ſine infamia non ſufficit. & ille tex. loqui uidetur in clandeſtinè prouiſo. Verum fallitur Francus, quia loquitur ille text. in prouiſo a Pontifice Max. nō ergo dici poteſt clandeſtinè factum. Erit ergo annotanda hæc declaratio contra eos, qui ut proponi faciunt edicta tempore noctis, uel alia hora, ob quam veriſimiliter cognitum eſſe non poſſit aduerſario: nam tunc ſaluum erit ius opponendi.

57 Declaratur tertiò ut locum non habeat, cum obijciuntur exceptio † criminis perpetrati poſt collationem, uel electionem factam: ita colligo ex Abbate in cap. accedens. nome. 3. de accuſa. dum inquit, textum illum loqui de eo crimine perpetrato ante collationem & promotionem factam, ſecus ergo ſi poſt.

58 Quartus eſt caſus, cū illi † qui plenum ius in beneficio iam quæſiuit, obijcitur exceptio criminis ſine infamia: quod ſanè crimen infert priuationē proprietatis beneficij ipſo iure, & probationes in continenti offeruntur: tūc retardatur miſſio hæc in poſſeſſionē. ita Abb. & Fel. in c. accedens, de accuſ. ille, no. 4. & nu. 15. iſte nu. 2. & clarè Francus in d. c. cōſtitutis. il ij. col. pe. in princ. de appel. qui aliter eſſe ſentiunt, cū probationes offeruntur incontinenti. niſi Dec. in d. c. conſtitutis, col. ultim. verſi. poſtremò, diſſentire uideatur.

59 QVAERO vndecimò, an obijci † poſſit exceptio renunciationis beneficij ad impediendū hoc remediū? Abb. in c. poſt electionē, col. ult. de conceſ. præb. ſcribit, obijci non poſſe, ex illo tex. iuxta quintum intellectū, quē ibi Abb. ait multū conuenire illi canoni. & illū viſi ſunt probare Butr. ibi nu. 12. & Imo. nu. 13. verſ. quartus aūt. Dec. conſi. 220. col. 1. Io. Baptiſta Ferret. conſ. 4. nu. 1. & cōſi. 15. in fi. Verū nō leuis eſt dubitatio, quia ſi nō poſſeſſorio recuperādæ, quod dicitur eſſe hoc adipiſcendæ fauorabilius, admittitur hæc renūciationis exceptio. c. 3. ubi oēs. de reſti. ſpol. quantò fortius nō debet hoc in caſu recipi. Ego opinor alte-

60 ro ex duobus modis eſſe intelligendū textum † d. c. poſt electionem. Primo ibi renunciationē factā ab illo primo prouiſo nō fuiſſe admiſſam a Papa, atq; ita a ſuperiore. id quod clarè demonſtratur, quia, ſi Pontifex eā recepiſſet, nō certè eā declaraſſet nullā. quo poſito ſequitur renūciationē illam nocere nō potuiſſe renunciāti: quia poſſet ipſam poſſeſſionē conſequi, ut in remedio recuperādæ ſcribit Abb. in c. 2. nu. 10. verſi. hoc. n. dictū. de reſti. ſpol. & declaraui in trac. De recup. poſſ. remedio 1. nu. 301. Vel & ſecundò intelligi pōt is tex. cap. poſt electionem, quòd illa renunciatio facta eſt poſt litem motam, & corā non ſuperiore, quo caſu uidetur meru facta: iuxta tex. cap. 2. de reſtit. ſpolia. ut eum declaraui in d. primo remedio recuperandæ poſſeſſ. nu. 265, non ergo mirum ſi renunciatio illa nihil obeſt renuncianti. Quod autem facta eſſet renunciatio poſt litem motam, patet manifeſtè ex uerbis illius canonis: ita etiā coram non ſuperiore. Nam reſignatio facta fuit in manibus Archiepiſcopi, qui nō habebat facultatē conferendi & inſtituendi in illo beneficio, cū n poteſtas illa capituli foret. Quocirca opinor idem

eſſe

eſſe dicendum in hoc iudicio, quod in illo recuperandæ. Qua de re diximus abundè in d. remedio primo. q. 23. 24. 25. 26. non repeto. Cùm autẽ notoriè conſtat de renonciatione, exceptio admittitur uel ſi incontinenti. ita Dec. d. conſi. 220. col. 2. Io. Baptiſta Ferret. cõſi. 3. num. 14. conſi. 7. nu. 3. conſi. 10. nu. 6. & conſi. 18. num. 9.

61 QVAERO duodecimò, quæ forma† & modus debet obſeruari in adipiſcenda & apprehendenda beneficij poſſeſſione: an inter cætera neceſſe ſit palam & manifeſtè apprehendere? Et dicendum eſt, neceſſe eſſe, quod ſcribunt Geminia. conſi. 75. col. 1. verſi. ſecundò dicitur. Pariſ. conſi. 39. in fin. lib. 4. Rebuff. in praxi beneficiorum, tit. de publicandis reſignationibus, glo. 10. nu. 7. Pazonus in addit. ad Rotam deciſio. 10. in fine. ut lite pend. in fine. Reliqua quæ præſentis inſtituti non ſunt, ſciens prætereo.

62 QVAERO decimo tertiò, ſi† dubitatur poſt adeptam poſſeſſionem, quibus probationibus illa miſſio probetur. dicendum eſt ſecundũ Rebuffum in praxi beneficiorum, titulo. De miſſione in poſſeſſionem, nume. 41. probari poſſe per publica inſtrumenta, uel per ſcripturam priuatam trino teſte ſubſcriptam. poterit etiã teſtibus probari, ut apud eum. Conferunt quæ ſcripſi ſuprà in 4. remedio q. 103. Hæc habui lector ſtudioſè, quæ ad hanc tractationem adipiſcẽdæ poſſeſſionis ſcriberem. In cuius quidẽ explanatione quantum deſudauerim te ipſum æquiſſimum æſtimatorem facio. Quòd ſi tuæ expectationi omni ex parte non reſpondi, honeſtus ſaltem conatus ne contemnas rogo: ſed rerum omnium opificem exora, obſecra, ut maiora cogitanti atque molienti adiumento ſit. Vale ex vrbe Patauio. 4. Non. Aprilis. M D LXX.

Chriſto ſeruatori laus, honor, & gloria.

Explicit Remedium Adipiſcendæ Poſſeſsionis.

DE RETINENDA POSSESSIONE COMMENTARII REFERTISSIMI.

AVCTORE IACOBO MENOCHIO IVRISCONSVLTO CELEBERRIMO.

SVMMARIVM.

1 *Retinendæ poſſeſſionis remedium uſu frequens.*
2 *Poßidere commodum magnum.*
3 *Retinere poſſeſſionem quid.*
4 *Interdicta, Vti poſſidetis, & Vtrubi, quæ.*
5 *Interdicta, Vti poſſidetis, & Vtrubi differentia.*
6 *Interdictum, Ne uis fiat ei, quod.*
7 *Interdictum, De ſuperficiebus, quod.*
8 *Interdictum, De itinere actuq; priuato, quod.*
9 *Interdictum, De aqua quotidiana & æſtiua, quod.*
10 *Interdicta, De riuis, & De fonte, quæ.*
11 *Iudicis officium pro remedio poſſeſſionis retinendæ, quod.*
12 *Interdictum, Ne uis fiat ei, eſſe etiam adipiſcendæ poſſeſsionis.*
13 *Interdictum, Vtrubi, cur ſecundus in ordine huius tractatus.*
14 *Interdictum retinendæ ab illo conſeruandæ non differre.*
15 *Remedia poſſeſſoria quatuor eſſe aſſeruit Baldus.*
16 *Baldi opinio exploſa.*
17 *Interdicta poſſeſſoria tria eſſe tantùm.*
18 *Interdictum retinendæ eſſe etiam conſeruandæ.*
19 *L.3.§.miſſum.ff.de Carbo.edicto.declaratur.*
20 *Ripæ rationes aliquot reiectæ atque confutatæ.*

PRAELVDIA.

1 RETINENDAE † poſ-
ſeſſionis tractatio fre
quẽti, quotidianoq;
vſu cõmẽdatur. cùm
2 enim † poſſidere, ma
gnum ſit commodũ,
auctote Iuſtiniano in
§.cõmodum. inſti.de
interd. ſtudent atque
conantur oẽs, qui de
rei proprietate controuerſiam aliqñ futurã dubi-
tant, in rei poſſeſſionẽ eſſe. Nam, cũ is, qui actoris
partes ſuſtinet, de ſuæ ꝓprietatis dñio docere nõ
põt, in ſua poſſeſſione reus, ne ei moleſtia fiat, tuẽ
3 dus eſt. † Retinere poſſeſſionẽ nil aliud eſt, q̃ iam
aſſecutam poſſeſſionẽ & apud ſe exiſtẽtem tueri,
atq; cõſeruare. Cuius quidẽ poſſeſſionis retinẽdæ
4 cauſa cõparata ſunt † interdicta VTI POSSI-
DETIS, & VTRVBI. Cũ ab utraq; parte de
proprietate alicuius rei cõtrouerſia ſit, & ante q̃-
ratur, uter ex litigatorib. poſſidere, & uter petere
debeat, iterdicto, Vti poſſidetis, de fundi, uel ædiũ
poſſeſſione cõtenditur. Vtrubi verò interdicto, de
5 rerũ mobiliũ poſſeſſione. Quorũ † vis & poteſtas
plurimã inter ſe differẽtiã apud ueteres habebat.
Hodie (ut ait Iuſtinianus in §.retinẽdæ, inſt. de in-
terd.) vtriuſq; poteſtas exæquata eſt. Extãt & alia
remedia, quibus poſſidens ſuam poſſeſſionẽ tue-
6 tur. Illud inter cætera † quod, NE VIS FIAT EI,
appellatur. quo quidem conſulrum eſt illi poſſi-
denti, qui ſuam poſſeſſionem, Prætoris auctorita
7 te aſſecutam, tueri vult. conceditur pariter † in-
terdictum, De Superficiebus, illi qui turbatur in
poſſeſſione ſuperficiei, quam in alieno ſolo ha-
bet. quod quidem exemplo interdicti, Vti poſſi-
detis, proponitur. l.1.§.proponitur.ff.de ſuperfic.
Cùm autem interdicto, Vti poſſidetis, prouiſum
non uideretur illi, qui in ſua quaſi poſſeſſione re-
rũ incorporaliũ, ut itineris, & actus & aquæ quo-
tidianæ & æſtiuæ perturbatur, & moleſtia affici-
8 tur: ea propter inuenit Prætor duo illa † interdi-
9 cta, De itinere actuque priuato: † & De Aqua
quotidiana & æſtiua. Et cum aquæ hæ aliquando
ducantur è riuis, aliquando è fonte, eam ob cau-
10 ſam duo adiecta ſunt † interdicta, unũ de riuis,
aliud de fonte. Eſt etiam proditum aliud remediũ
11 iudicis officio. Quod quidem poſtremum reme-
dium uariis adducti rationibus interpretes no-
ſtri excogitarunt. De his ergo nouem retinendæ
poſſeſſionis remediis ex ordine dicendum eſt. Et
12 primum de † interdicto, ne vis fiat ei. Nam etſi
uerè retinendæ poſſeſſionis ſit, attamen & adipi-
ſcendæ poſſeſſionis tractationi, quam ſuperiori-
bus commentariis explanauimus, cõuenit. ſiqui-
dem (ut iam admonui) eum, qui prætoris aucto
ritate in poſſeſſionem miſſus eſt, tuetur. Secundũ
13 deinde explicabimus interdictum, † Vtenbi, & ſi
ordo in Pandectis propoſitus a me non obſerua-

Q tur,

tur.id ea ratione a me factum oēs intelligant, ꝙ & leuis hæc tractatio eſt, & commodius tractari non potuit;com interdictum,uti poſſidetis,quod prolixiori tractatione indiget, alia ſibi quodā modo connexa habeat. Tertium deinde ex ordine explanabimus præcipuum retinendæ poſſeſſionis interdictum,quod, Vti poſſidetis eſt. Mox quartū De ſuperficiebus. Deīde quintū, De itinere actuq; priuato. Sextum erit in ordine, De aqua quotidiana & æſtiua. Septimum De riuis. Octauū De fonte. Vltimum erit, Ex iudicis officio.

14 Illudēt hoc loco annotandum eſt,†interdictū
hoc retinēdæ nil differre ab eo remedio,quod con
ſeruandæ appellat Bal.in c.1.in fi.de prohib.feud.
alien.per Frider. In ea enim hæreſi fuit Bal. qua-
15 tuor eſſe prodita†remedia, atq; interdicta poſſeſ
ſoria,adipiſcendæ,retinendæ,recuperādæ, & con
ſeruandæ.Baldum ſecuti ſunt Ripa in l.naturali-
ter.§.nihil cōmune, nu.2.& Io.Bologn. 1.parte,
nume.48.ff.de acq.poſſ.Verum rectius aduerſus
16 †Bald.& ſequaces ſenſerunt Rom.& Ale.in l.1.
C.de Carbo.edi.& Fernan.in d.§.nihil cōe. par.1.
num.126.& ibidem Fabius nu.4.& Soc. iun.nu.
10.ſiquidem repugnat Baldi aſſertio diuiſioni Iu
17 riſconſultorum ac Iuſtiniani, qui tria†ſolum in-
terdicta atq; remedia poſſeſſoria diſtinxerūt: nem
18 pe adipiſcendæ,retinēdæ,& recuperandæ.†Et ve
rè interdictū hoc retinendæ ſub ſe continet illud
conſeruandæ,cùm (ut paulò ante dixi) conſeruet
is qui retinet.l.per procuratoré.ff.de procur. Nec
19 aduerſatur.†l.3.§.miſſum.ff. de Carb.edict.quo
Bal.nititur,quia facilè reſpondetur. Prætorem ita
tueri & conſeruare illū miſſum in poſſeſſionē,ac
cæteros oēs a ſe miſſos, iuxta edictum,ne uis fiat
ei,&c.de quo infra in primo remedio;quod ſenſit
& Bar.in d.§.miſſum.nu.1. cæteri verò interpre-
tes,ut Soc.iun.ſcribūt illud eſſe quoddā remediū
extraordinariū.quod an ad rē ſit,alij viderint. Nō
20 etiam officit†ratio illa Ripæ.d.§.nihil cōe, nu.2.
ꝙ illud remediū conſeruandæ cōceditur ēt ſi ad-
uerſarius non contendit.l.1.C.de Carb.edic.& in
hoc retinendæ redditur inter duos poſſidentes.§.
retinendæ,inſti.de interdi.non inquā hoc officit,
quandoquidem & interdictum retinendæ, ut il-
lud,uti poſſidetis, conceditur poſſeſſori turbato
contra turbatorem non poſſidentem,ut dicemus
infra in 3.remedio.q.38.Ita pariter nō eſt uera il-
la differentia,quam perpendit idem Ripa in d.§.
nihil cōe.nu.2.nēpè,hoc poſſeſſorium retinendæ
reddi contra turbantē extra iudicium: illud verò
conſeruandæ concedi contra turbātem iudiciali-
ter ex ſententia Caſtren.conſi.307.in cauſa captu
ræ.& Ale.in l.ſi finita,in prin. col.pen.ff.de dam.
infe.& conſi.5.col.vlt.lib.2.Non inquam vera eſt
hæc differentia,quādoquidē interdictū,uti poſſi-
detis,quod retinendæ eſſe diximus, redditur con
tra turbantē iudicialiter,ut dicemus infra in 3.re
medio q.40.Nec ad rem multùm conferunt loca
Alexandri a Ripa in ſuam opinionē allegata,ꝙ fa-
cilè lector intelliget,ſi Alexandri codicem & ſcri-
pta perpendet.Illud etiam nō prætereo, quod do-
cuit Io.Bolognetus doctiſſimus Iuriſconſ. in d.§.
nihil commune.2.parte,nu.441. hoc remedium
conſeruandæ poſſeſſionis eſſe illud, quod noſtri iudicis officium appellant.& de quo agemus infrà in ultimo remedio. Quam ſanè opinionē verā non eſſe opinor, ſi unum remedium cum altero cōferatur,& rectè Baldi, & ſequacium traditiones expendantur. Hæc præfari uolui.

S V M M A R I V M.

1 *Interdicti, ne uis fiat ei, formula.*
2 *Interdictum, ne uis fiat ei, cur inuentum.*
3 *Miſſum in poſſeſſionem tueri conuenit.*
4 *Interdictū, ne uis fiat ei, retinendæ poſſeſſionis eſſe.*
5 *Iudicium in factum quod.*
6 *Interdictum, ne uis fiat ei, reddi miſſo in poſſeſſionē rei ſeruandæ cauſa.*
7 *Fideicommiſſarios, rei ſeruandæ cauſa in poſſeſſionem mitti.*
8 *Damni infecti cauſa miſſus in poſſeſſionem, rei ſeruandæ cauſa miſſum dici.*
9 *Ventris nomine in poſſeſſionem miſſus, cauſa rei ſeruandæ miſſus dicitur.*
10 *L.1.§.ſed ſine.ff.ne uis fiat ei, intellectus.*
11 *Interdictum, ne uis fiat ei, an reddatur illi, qui iuſſus mitti, & ab aduerſario impeditur.*
12 *Mitti iuſſo in poſſeſſionem cur non detur remediū, ne uis fiat ei.*
13 *L.1.§.neceſſario ff.ſi uentris nom.mul.in poſſ. mitta.ſenſus.*
14 *Zaſij probata interpretatio.*
15 *Remedium, ne uis fiat ei, an reddatur miſſo in poſſeſſionem ex cauſa nulla.*
16 *Nullum dicitur, quod etiam falſum eſt, ut falſus procurator falſus denarius.*
17 *Titulus falſus non eſt titulus.*
18 *Poſſeſſor pacificus non poteſt dici, qui habet titulum falſum.*
19 *Decretum nullum dicitur cùm cauſa eſt nulla.*
20 *Statutum puniens turbantem poſſeſſorem, an puniat turbantem miſſum nulliter.*
21 *Statutum Brixiæ.152.in criminalibus, De ui moleſtatiua, declaratur.*
22 *Statutum Papiæ 31. in criminalibus, ſub rubr. De pœna eius, qui uiolentiam &c. declaratur.*
23 *Miſſus in poſſeſſionem ex cauſa partim uera & partim falſa, non defenditur.*
24 *Falſum dicitur in totum, quod pro parte eſt falſum in indiuiduis.*
25 *Fructus medio tempore percepti ab eo, qui pro parte falſa cauſa miſſus eſt in poſſeſſionem, an eius efficiantur.*
26 *Inſolutum datio pro parte falſa tota annullatur.*
27 *Miſſus ſolenniter in poſſeſſionem ex cauſa falſa defenditur.*
28 *Statutum Patauii ſub rub. De poſſeſſione turbata, cap.1.declaratur.*
29 *Error non reddit ur decretum ex toto nullum.*
30 *Miſſus in poſſeſſionem in executionem pacti executiui tuendus eſt remedio, ne uis fiat ei, etſi in æſtimatione erratum ſit.*
31 *Miſſus in poſſeſſionem ui pacti executiui tuendus eſt, ut ſupra.*
32 *Statutum Papiæ 48. in ciuilibus, ſub rubr. De uenditione & inſolutum datione, declaratur.*
33 *Remedium, ne uis fiat ei, reddi cum datio & miſſio*

pro

pro uno creditore fuit uera, etſi pro altera falſa.
34 Miſſus in poſſeſsionẽ rei ſibi hypothecatæ defenditur interdicto, ne uis fiat ei.
35 Remedium, ne uis fiat ei, an reddatur miſſo in poſſeſſionem ob creditum, cui obſtabat exceptio.
36 Obligatus nõ dicitur, qui exceptione ſe tueri poteſt.
37 Miſſus in poſſeſsionem ſolenniter, ob creditum, cui obſtabat exceptio, an defendatur remedio, ne uis fiat ei.
38 Inſolutum datio ex credito, cui exceptio obſtat, nulla eſt, etiam ſi à iudice ſit facta.
39 Miſſus in poſſeſsionem ex credito, cui obſtabat exceptio, repetitionem ſoluti tribuens, non defendi remedio, ne uis fiat ei.
40 Repeti non poteſt naturale debitum ſolutum.
41 Debitum ſolum naturale iudex ſoluere non poteſt debitore reluctante.
42 Iudex arbitrium habens debitum ſolum naturali obligatione ſoluere non poteſt.
43 Remedium, ne uis fiat ei, reddi legatario miſſo in poſſeſsionem bonorum hæredis.
44 Legatarij certis de cauſis mittuntur in poſſeſsionem bonorum hæredis.
45 Tempus continuum, quod in danda bonorum poſſeſsione.
46 Ceſſatum per ſex menſes in danda bonorum poſſeſſione quando dicatur.
47 Ceſſationis appellatione, de culpabili intelligitur in dubio.
48 Remedium, ne uis fiat ei, reddi mulieri miſſæ in poſſeſsionem uentris nomine.
49 Interdictum, ne uis fiat ei, eſſe prohibitorium & reſtitutorium.
50 Mulieri miſſæ in poſſeſsionem uentris nomine dari etiam actionem in factum.
51 Mulier calumnioſè miſſa in poſſeſsionem uentris nomine tuenda eſt.
52 L. 3. §. ult. ff. ne uis fiat ei, declaratur.
53 Miſſus in poſſeſsionem ex cauſa damni infecti tuendus eſt.
54 Iuſſus mitti in poſſeſsionem ex cauſa damni infecti, tuendus eſt remedio, ne uis fiat ei, ſi iuſtis de cauſis non potuit mitti.
55 L. ult. ff. ne uis fiat ei, declaratur.
56 Clericus in poſſeſsionem miſſus cui beneficij, an habeat interdictum, ne uis fiat ei.
57 Clericus in poſſeſsionem miſſus ab executore defenditur in Gallia.
58 Clericus in poſſeſsione non defenditur, ſi ei obſtat exceptio. quod ibi declaratur.
59 Poſſeſsionem eſſe clerico datam non ſufficit, ſi minus ritè fuit data.
60 Remedium, ne uis fiat ei, an reddatur contra dominum prohibẽtem miſſum in poſſeſsionem in ea eſſe.
61 Prohibens poſſidere ex cauſa excuſatur.
62 Lex Cornelia de Sicarijs, dolum requirit.
63 Cauſa à dolo excuſat.
64 Cauſa probari ſummatim debet ut excuſet.
65 Remedium, ne uis fiat ei, an reddatur contra expellentem in poſſeſsionem uenientem.
66 Interdictum, unde ui, reddi contra non admittẽtem uenientem in poſſeſsionem.
67 Remedium, ne uis fiat ei, reddi contra non admittentem uenientem in poſſeſsionem, etiam nulla ui adhibita.
68 Statutum puniens impedientem locari poſſeſsiones, punit & illum, qui operarios impediuit.
69 Statutum Patauinum ſub rub. De poſſeſsione turbata, cap. Villanus, declaratur.
70 Remedium, ne uis fiat ei, contra pupillum non reddi.
71 Pupillus ignorat, quod agit.
72 Pupillus doli capax cõuenitur remedio, ne uis fiat ei.
73 Pupillus doli capax adulti loco eſt.
74 Furioſus ignorat, quod agit.
75 Remedium, ne uis fiat ei, non reddi contra pupillum, cuius nomine tutor miſſum in poſſeſsionem impediuit.
76 Pupillus quomodo ex facto tutoris teneatur.
77 Tutor conueniri poteſt remedio, ne uis fiat ei.
78 Remedium, ne uis fiat ei, reddi contra dominum, cuius iuſſu ſeruus miſſum in poſſeſsionem moleſtia affecit.
79 Qui per alium facit, per ſe ipſum facere dicitur.
80 Remedium, ne uis fiat ei, non reddi contra hæredes prohibentis.
81 Remedium, ne uis fiat ei, an reddatur pro intereſſe prohibitionis.
82 Quanti ea res eſt, quid ſignificet.
83 Quanti eam rem paret eſſe, quid ſignificet.
84 L. 1. ff. ſi quis iuſſ. non obtemp. ſenſus.
85 Miſſus in poſſeſsionem à quo in ea manuteneri & defendi debeat.
86 Executor datus ad mittendum in poſſeſsionem, ea miſsione facta, functus dicitur ſuo officio.
87 Executor regulari iure non tuetur à ſe miſſum in poſſeſsionem.
88 Locare condemnatus ſufficit ſemel locaſſe, etiam ſi in ea non perſeueret.
89 Reſtituere condemnatus ſi deinde turbat, non incidit in pœnam condemnationis.
90 Executor datus ad mittendum in poſſeſsionem, cum clauſula inducentes & defendentes &c. miſſum in ea poſſeſsione tueri poteſt.
91 Executor datus ad mittendum in poſſeſsionem, cum clauſula actus ſucceſsiui, poſſeſſorem manutenere poteſt.
92 Remediũ, ne uis fiat ei, quanto tẽpore præſcribatur.
93 Actionem eſſe perpetuam contra eum, qui miſſum in poſſeſsionem legatorum cauſa impediuit.
94 Remedium, ne uis fiat ei, proponens an actor ſit.
95 Actor dicitur qui prouocat, ut intra certum tempus experiatur.

PRIMVM RETINENDAE POSSESſionis remedium ex interdicto, Ne vis fiat ei.

1 AIt Prætor: † Si quis dolo malo fecerit, quominus quis permiſſu meo, eiusve cuius ea de re iuriſdictio fuit, in poſseſsionem bonorum ſit: in eum in factum iudicium, quanti ea res fuit ob quam in poſseſsio-
2 nem miſsus erit, dabo. Hoc † interdictum (inquit Vlpianus in l. 1. §. 1. ff. ne uis fiat ei) ſumma
3 prouidentia Prætor propoſuit. † fruſtrà enim in

poſſeſſionem mitteret rei ſeruãdæ cauſa, niſi miſ-
ſos tueretur: & prohibentes venire in poſſeſſio-
nem coërceret. quæ & Ariſtotel. libro ſexto Polit.
capitulo octauo. ſententia fuit. Vlpiani uerba aper-
4. tè ſignificant, atque oſtendunt, hoc † interdictũ
eſſe retinendæ poſſeſſionis. Quod apertius affir-
marunt Dynus in d. l. prima. in princ. ff. ne vis fiat
ei. Illum probauit Pract. Papien. in forma libelli
pro turbata poſſeſſione. in gloſſa prima, nume. 2.
Et verè in hanc ſententiam deſcendit Rubeus in
l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 40. in fine.
ff. de acquirẽda poſſeſſione. & ibidem nouiſſimè
Ioan. Bolognetus ſummus iuris Cæſarei inter-
pres, parte prima, nume. 47. Idem ſcriptum reli-
quit Petrus Rebuffus in commentariis ad Regias
conſtitutiones Galliæ, tomo tertio, Tractatu, De
cauſis beneficiariis poſſeſſoriis artic. 10. nume. 5.
qui poſt Barba. conſilio 51. colum. 20. lib. primo.
ſcribit, quòd is qui petit manuteneri, agere dici-
tur poſſeſſorio retinendæ: & ibidem nume. 8. in-
quit ex d. l. 1. §. 1. ff. ne vis fiat ei, manuteneri eſſe
defendere ac tueri. Quibus intelligimus malè ſen
ſiſſe Bartolum in d. l. 1. in prin. & cum eo Zaſium
ibidem nu. 3. dum ſcripſerunt, hoc interdictum
non eſſe nec adipiſcendæ, nec retinendæ, nec recu
perandæ poſſeſſionis. Non etiam illud prætereo
quod cenſuit Baro lib. 6. manual. tit. 4. hoc inter-
dictum aliquando etiam eſſe adipiſcendæ & recu
perandæ poſſeſſionis. probat. l. 3. ff. ne vis fiat ei.
5 Cæterùm quod Vlpianus ait, † actionem in factũ
dari, cum Barone illam eſſe dicimus actionem in
factum, quæ caret certa & ſolenni illa formula,
quæ in cæteris iudiciis ciuilibus obſeruari ſolet.
l. ſecunda. ff. de orig. iuris. Nam olim Prætor, expo
ſito ſibi a litigatoribus facto, pro modo eius &
qualitate iudicium conſtituebat. quod de exce-
ptione in factum Theophilus ſcriptum reliquit
in inſtitutio. de exceptio. Huius interdicti noſtri
varias formulas compoſuit Eguinarius, quas re-
ferre ſuperſedeo. Illud etiã nunc addo ſimile eſſe
hoc interdictum illi præcepto, quo nunc paſſim
uti ſolent iudices, dum iubent, occupantem præ-
dium alienum debere diſgombrare (ita n. illi lo-
quuntur) ſicuti reſpondit Soc. iun. in conſi. 181.
nu. 69. lib. 2. & conſi. 182. nu. 3. 4. eo. declarat.
6 QVAERO primò, cui † reddatur hoc inter-
dictũ, an ſcilicet ei, qui rei ſeruandæ cauſa in poſ-
ſeſſionem miſſus fuit? Et reddi dubium non eſt:
ita n. ait Vlpianus in l. 1. §. ſed ſiue. ff. ne vis fiat ei.
Hinc ſcribit Spec. in titu. de primo decreto. §. iam
de effectu. nume. 3. reddi hoc interdictũ miſſo in
poſſeſſionem ex primo decreto (quod quidem rei
ſeruandæ cauſa interponitur) & edictũ hoc perti-
7 net ad oẽs miſſos in poſſeſſionem. † Cauſa rei ſer-
uandæ in poſſeſſionem mittuntur fideicõmiſſa-
rij. l. ſi quis miſſus. ff. ne vis fiat ei. ita & legatarij.
8 & ex † cauſa damni infecti. l. cũ legati. ff. ex quibus
cau. in poſſ. ea. l. Iulianus. §. ſi quis. ff. de dam. infe.
9 l. is cui. §. 1. ff. vt in poſſ. lega. ita † & mulier ventris
nomine. l. 1. §. pen. ff. de ventre in poſſeſ. mittend.
& d. l. cum legati. ita & filios, qui hæreditatem pa
tris petit ex edicto Carboniano in poſſeſſionem
bonorum patris, rei ſeruandæ cauſa mittitur. l.
tertia. §. miſſum. ff. de Carboniano edicto. Quo-
10 circa † uerba dicti §. ſiue, ita ſunt exponenda,
vt illa dictio, ſiue, ſter disiunctiuè; ut in l. ſiue
apud acta. C. de tranſactionib. & l. prima. C. de
cuſtodien. reo. Cùm ergo quis a Prætore miſſus
eſt in poſſeſſionem, ob aliquam ex relatis cau-
ſis; ſi ei uis fiat, locus erit huic interdicto, quod
ſcribit & Ioann. Fabri in §. retinendæ, numero
quarto. inſtitut. de interdictis. Et de his aliàs ſuis
in locis.
11 QVAERO ſecundò, † an hoc interdictum
reddatur illi, qui iuſſus eſt mitti in poſſeſſio-
nem, uel fideicommiſſorum, uel alia ſimili
cauſa, & ab aduerſario impeditur, ne mittatur?
Et reddi reſpondit Vlpianus in l. tertia. in princip.
ff. ne vis fiat ei. quo loci ait, eſſe huic prodita
duo remedia; Vnum, ut hoc interdicto mitta-
tur. (Eſt enim in hoc adipiſcendæ poſſeſſionis
hoc interdictum.) Altero, ut iudicis officio &
præſentia, uel manu militari. Illud eſt melius,
quod iudicis officio præſtatur. Qua autem ra-
tione melius ſit, obſcurum eſt. Ego intelligo
12 melius † ob id eſſe, quòd Prætoris edictum de
his propriè non loquitur, cùm iam miſſum
tueatur: non autem mitti iuſſum, etſi Vlpia-
nus ad hunc edicti uerba extenderit, quod indi-
cant verba dicta l. prima. §. primo. ne uis fiat ei;
ibi, & prohibentes uenire in poſſeſſionem coër-
ceret. Vel ſecundò & rectius fortè dicendum
eſt, melius, hoc eſt tutius, ſiquidem uel iudicis
præſentia, uel manus militaris facilius audaces
coërcebit: quàm ſi interdicto præcipiat, ne pro-
13 hibeat. Verùm aduerſari videtur † l. prima. §.
neceſſario. ff. ſi ventr. nomi. in poſſeſſin. mitta.
quo expreſſum uidetur, hunc iuſſum mitti ſolo
interdicto, non alio remedio iuuari. In huius
nodi diſſolutione laborant interpretes. Accur-
ſius in d. l. tertia. in princ. ff. ne uis fiat ei, cenſuit,
eſſe in eo. §. neceſſariò, ſubaudiendam taxatiuam,
tantùm. At idem Accurſ. in d. §. neceſſariò, quæ-
dam alia effudit, quæ, cum nodum non diſſo-
luant, libenter prætereo. Placuit aliquando, &
14 placet adhuc interpretatio Zaſij † in l. prima. §.
hoc edicto. numero quarto. ff. ne uis fiat ei. & cla-
rius in tracta. Antinomiarum aliquot diſſolut.
parte ſecunda, numero vndecimo. ait ille, ob id
in l. ſi quis miſſus, melius eſſe, uel officio, uel
manu militari exequi, quàm interdicto, quia ex-
pulſio & prohibitio interceſſit. At in §. neceſſa-
rio, nihil horum; quia mulierem, quominus in
poſſeſſionem mitteretur, nemo prohibuit. Por-
rò is cui a muliere tradita eſt poſſeſſio nullam
uim fecit: imò mulieris, ac eius, in cuius pote-
ſtate mulier erat, uoluntate in poſſeſſionem ve-
nit. Cur ergo manu militari teneretur, qui
nec ex contumacia, nec ex rebellione intrauit?
Contra eum ergo ordinarium interdictum ſuf-
ficit. Quod confirmat Vlpianus. dict. §. neceſſa-
riò; dum dolum, non autem uim eius, qui in
poſſeſſionem iam eſt, conſiderat. Cum enim ſine
ui intrauerit, facilè eſt credere, quòd & ſine adhi-
bita ui recedet. at contra in d. l. ſi quis miſſus
cũ iam ui prohibeatur ueniens; is manu militari
aduerſus

aduerſus eum facientem in poſſeſſionem mitten
dus eſt.
15 QVAERO tertiò, an hoc † interdictum red
datur illi, qui miſſus eſt in poſſeſſionem ob cau-
ſam, quæ nulla eſt? Et non reddi Vlpianus ait in
l.1.§.hæc verba, verſ.proinde.ff.ne vis fiat ei. Quo
loci illud adfert exemplum, ut ſi cauſa, ob quam
miſſio facta eſt, falſa eſt. Eſt enim miſſio illa ipſo
iure nulla, ut docuit Zaſius.in d.l.prima. num.9.
16 Quandoquidem nullum † eſt, quod falſum eſt.l.
Paulus.de verborum ſignific. dum reſpondit Pau
lus, falſum tutorem non eſſe tutorem. ita falſus
procurator non poteſt dici procurator.l.falſus.C.
de furtis. ita falſus denarius nõ eſt denarius. glo.
l.ſecunda.C.de hæret. & falſa iuſtitia non eſt iu-
ſtitia, cap.vera.ubi glo.45.diſtinc.ita etiam falſus
17 † titulus non eſt titulus etiam coloratus, ut pro-
ſit poſſeſſori beneficiorum quò ad remedium re-
gulæ cancellariæ De triennali poſſeſſore, ut ſcri-
bit Rebuffus in tract.de pacificis poſſeſſo.nume.
25 2.quo loci ait, poſſeſſorem beneficij cum falſo
18 titulo non dici pacificum † poſſeſſorem, ut iuue
tur ea diſpoſitione regulæ de triennali. ſimilia Bar
ba.in conſi.45.colum.9.lib.1. Hæc itaque miſſio
19 † falſam ob cauſam nulla eſt, & tueri is miſſus nõ
debet, ut probatur in d.§.hæc verba. probat & l.
cum verò.§.ſubuentum.ff.de fideicomm.liber.&
ſcribunt Barto.Alex.& Iaſ.in l.iuſtè poſſidet.ff.de
acquiren.poſſeſ. Qua ratione ita conſtitutum ſit
tradunt Innocẽ. in capitu. præterea, de dilatio, &
Bartolus d.§.hæc verba, nempè, quia ſi is, qui fal
ſam ob cauſam miſſus eſt in poſſeſſionem, contra
aduerſarium. hoc interdicto, quòd eum prohi-
buerit, experiatur: ille aduerſarius conuentus
de actoris dolo excipere poterit: atque ita eum
repellere. Hinc ſcribit Baldus in ſua diſputatione,
Accuſatus de vi turbatiua.colum.antepen.verſic.
20 quartò quæritur. quòd, quando ſtatuto † punitur
perturbans aliquem in ſua poſſeſſione, intelligi-
tur cùm ſolenniter & rectè is miſſus eſt in poſſeſ-
ſionẽ: non autem quando nulliter: ea ratione,
quia miſſio nulliter facta iuſtam poſſeſſionem,
quam ſtatutum turbari nõ vult, minimè tribuit.
Et in hanc ſententiam adfert Baldus dicta l. pri-
ma.§.hæc verba. ne vis fiat ei. Imò hic ita nul-
liter miſſus de ui turbatiua accuſari poteſt, ut re-
ſponderunt Bartol.conſilio 163. Quidam magi-
ſter.libro primo.& Soci.Sen.conſil.18. colum-na
octaua. verſicu.Et de actibus. libro primo. Acce-
dit, quòd ſcribit Rebuffus in Praxi beneficiorum.
titu.De miſſione in poſſeſſionem, numero trige-
ſimoſeptimo. quod perperam miſſus in poſſeſ-
ſionem non eſt in ea manutenendus atque defen
dendus. ex l.prima, & l.ſecunda. ff. uti poſſide.&
capito.licet cauſam.de proba. Hæc ſunt annotan-
21 da ad interpretationem ſtatutorum † Brixiæ 152.
22 in ciuilibus. De ui moleſtatiua. & † Papiæ 31.in
criminalibus, ſub Rubrica De pœna eius, qui
violentiam, &c. ut ſcilicet hoc in caſu locum
non habeant.

Extenditur relata iuris & Doctorum ſenten-
23 tia, ut procedat † etiam, cùm miſſio in poſſeſ-
ſionem facta eſt ob creditum, quod partim fal-
ſum eſt; & partim uerum. Nam adhuc is miſ-
ſus in poſſeſſionem hoc interdicto non defendi-
tur. ita egregiè decidit Afflictus deciſ. 218. nu-
mero tertio. & idem ſcribunt Bart. in l.ſi non for
tem.§.ſi centum.& ibi etiam Caſtren. & Iaſ.ff.de
condi.indebi. Ruinus conſi. 160. numero vigeſi-
moſeptimo.libro ſecundo.& conſil.17. nume.6.
libro quinto. Decius in l.cum amplius. in princ.
numero ſecundo.de regu.iuris.& conſi.403.nu-
me.21.Curtius iunior conſi.170.num.3.& Ioan.
Bolognetus in l.iuſtè poſſidet.nume.70. ff.de ac-
quirenda poſſeſſio. Ea eſt huius ſententiæ ratio,
quòd hic dicitur eſſe error iudicis; qui ſanè error
24 † totum decretum uitiat: ex quo decretum eſt
quid indiuiduum, ut docuit Baldus in l.certi con
dictio.§.quoniam.colum.pen. verſi.decimus eſt.
ff.ſi certum peta.& cum eo idem ſcripſit Decius
25 locis iam citatis. In indiuiduis autem † totum
eſt falſum quod eſt pro parte falſum. l.ſi quis ex
falſis.ubi Iaſ.numero 10.C.de tranſactio. Hæc ex-
26 tenſio magni effectus eſt; ſiquidem fructus † me-
dio tempore percepti, etiam pro ea parte ueri &
iuſti debiti non efficiuntur ipſius miſſi in poſſeſ-
ſionem: ſed cum ipſa re reſtituendi ſunt. quod
copioſè explicat Afflictus.d.deciſ.218. ad finem.
Bart.& Iaſon in d.§.ſi centum, nume.2.Ludo. Bo
logn.in l.ſi finita.§.Iulianus. num.226.ff.de dam-
no infecto.& declarat Abbas conſi.84. in fin. lib.
2. Et quo ad nullitatem dationis in ſolutum idẽ
eſt, quando illa facta eſt à debitore creditori. ita
Iaſ.d.§.ſi centum.nume.2.Ruin.conſi.136.num.
5.lib.2.& Tiraq.tract. De retractu conſang.§.23.
glo.1.num.26.

Declaratur primò hæc iuris traditio, ut lo-
27 cum ſibi non uendicet, cum † miſſio in poſ-
ſeſſionem facta ob falſum debitum, eſt ſolenni-
ter & ſeruato iuris ordine facta. Nam tunc
poſſeſſori aduerſus perturbatorem redditur hoc
interdictum. Quæ quidem declaratio a fortio-
ri probatur auctoritate & doctrina Baldi in illa
diſput. Accuſatus de ui turbatiua. colum. ante-
pen.uerſicul. quartò quæritur. dum ſcribit, hunc
turbatorem puniri poſſe pœna indicta a ſtatuto
contra turbantes aliquem in ſua poſſeſſione.
Quemadmodum ſupra admonui extare hæc ſta-
28 tuta Brixiæ & Papiæ: extat & hic Patauij † ſub
Rubrica de poſſeſſione turbata, capitulo primo.
quæ ita declarari poſſunt. Non ignoro tamen a
Baldo diſſentire Bart. conſilio.91. nume. 2. lib.1.
dum reſpondit, decretum eſſe ſemper nullum:
quod uerius interpretor quò ad effectum. Vel ve-
rius declara, ut dicemus infrà, remedio tertio, nu
me. 628.629.

Declaratur ſecundò hæc iuris ſententia, ut nõ
procedat, cùm erratum eſt ſolum in æſtimatione
rei, in cuius poſſeſſionem miſſus eſt creditor, ut
puta ſi res ualoris ducentum æſtimata tantùm
fuit centum; & pro ea ſumma centum credi-
tori res data in ſolutum fuit: atque ita miſſus eſt
29 in illius rei poſſeſſionem. Hoc caſu † error
non reddit decretum ex toto nullum: ſed pro
parte iuſti crediti ſuſtinetur. ita docuit Bal-
dus in capitulo quoniam frequenter. §. ſin au-

tem.numero ſecundo, extra vt lite non conteſta,
quem ſecuti ſunt Caſtren.& Alex. in dicta l.ſi nó
ſottem.§.ſi centum.ff.de cond.indebiti. Afflictus
deciſ.r78.numero octauo.deciſ.218. nume.2.3.
& deciſ,358.in fin. Ea eſt ratio,quia hic error iu-
dicis non eſt,ſed illius, cui à iudice mãdatum eſt
rem æſtimari,ob id non uitiat decretum iudicis.
Et quãquam Iaſ.in d.§.ſi centum,nume.5.Baldo
aduerſari uideatur; nihilominus, ſi rectè eius ra-
tiones perpendãtur,non eo ſpectant, ut declara-
tionem hanc ſubuertant,
Declaratur tertiò, ut non procedat relata ſen-
30 tentia,cùm † miſſio in poſſeſſionem facta fuit in
executionem pacti executiui, uel dationis in ſolu
tum factæ à debitore creditori;in qua quidem da
tione erratum tãtùm ſit in æſtimatione rei. Nam
illa dato ualida eſt (vt de iudiciali ſuperiore de-
claratione diximus) ita docuit Caſtren.in dict.§.ſi
centum.num.3.Dec.in l.cum amplius.in prin.nu
me.2.verſi,ſecus eſt.de reg.iu. Quod fortius pro-
cedit, cùm in executionem pacti executiui facta
31 eſt hæc † miſſio in poſſeſſionem.ſiquidem nullo
modo datio illa in ſolutum uitiatur. ita Aret,in
l.1.§.vlt.nom,34.in fine,de verb,oblig. quem ſe-
cuti ſunt Iaſ.in dicto §.ſi centum. nume.5.in fin,
& Afflictus,dicta deciſ.178.nume.8.in fin. Qui-
32 bus infertur declaratio ad † ſtatutum Papiæ.48,
in ciuilibus,ſub Rubr. De venditione & in ſolu-
tum datione; ut illi diſpoſitioni locus ſit etiam
cùm erratum eſt in ſola æſtimatione rei datæ in
ſolutum: ſecus verò cùm erratum eſt in ſubſtan-
tia, ut ſi res maioris ualoris pro minori ſumma
data eſt: quemadmodum iam diximus.
Declaratur quartò, ut non procedat, cùm da-
33 tio † in ſolutum & per cõſequens miſſio in poſ-
ſeſſionem,quæ deinde fit, reſpicit duos credito-
res. quorum unus verus creditor non ſit.tunc da
tio & miſſio facta pro parte veri creditoris non
vitiatur,ita declarat Franc. de Marchis. q.328.ad
finem parte ſecunda, & idem docuit Io. Bolog.in
l.iuſtè poſſidet.num.71,de acq.poſſ.
34 Declaratur quintò,ut non † procedat,cùm fa-
cta eſt miſſio in poſſeſſioné rei iam creditori hy-
pothecatæ, & is creditor vellit in ea tueri atque
defendi ob vim ſuæ hypothecæ. Hoc conceditur,
tur,etiam ſi miſſio illa nulla ſit reſpectu ſolemni-
tatis. Nam res illa retineri poteſt ratione credi-
ti,ita ſcribit Neguſa.in tract. de pignoribus parte
tertia,membro ſecundo.numero 20.poſt Baldum
in l.fundus.ff.de reſcindenda vendi. Bertach.tra-
cta.de epiſco,libro primo.colum.pen.& Caſtren.
quos citat. & ibidem aliis confirmat, quæ facilè
apud eum videri poſſunt. Quibus accedant quæ
ſcripſi in tract.De recuperanda poſſeſſ. Remedio
vndecimo.q.1.
35 QVAERO quartò, an hoc † interdictum
reddatur ei, qui miſſus fuit in poſſeſſionem ob
creditum, cui obſtat exceptio? Et non reddi re-
ſpondit Vlpianus in l.prima.§.hæc verba. verſic.
proinde.ff.ne vis fiat ei. ibi,vel ſi exceptione ſub-
moueri potuit. Cuius ſententiæ illa eſt ratio,
36 quòd † obligatus is non dicitur qui exceptio-
nem habet.l.uel obligaris.ff.de liber.cauſ. & l.Ful
cinius.§.idem erit.ff.ex quib.cauſ.in poſſ.ea.Quo
circa docuit Bart.in dicta l.Fulcinius. §.cum hoc.
37 nume.6. quòd ſi actor eſt † miſſus in poſſeſſio-
nem ex aliquo debito,cui tamen debito obſtabat
exceptio, & fiat uenditio quatuor illis requiſitis
interuenientibus,hoc eſt, præcedente miſſione in
poſſeſſionem, quòd debitor fraudationis cauſa la
titet,quòd poſt miſſionem labatur tempus,& tã-
dem quòd ſummatim de debito conſtet,ut decla
rat Bar,dicto §.cum hoc,num.4. Attamen hoc in
caſu,ait Bar.ex tex.dicto §.hæc verba,hanc vendi-
tionem eſſe nullam,eo quòd deficit illud quartũ
requiſitum, nempe cauſa debiti; cum debitum
non dicatur illud,cui exceptio obſtat. Bartolum
ſecuti ſunt Roma. conſi.454.nume.9.& Alexan.
in l.ſi finita,§.Iulianus.in fine de damno infecto.
& ibi Ludo.Bolog.numero 256. Hinc pariter ex
eo tex.§.hæc verba,reſpondit Ruin.conſilio 160.
38 nume.26.lib.2. † in ſolutum dationem iudicis,
decreto factam atque confirmatam, vitiari, cùm
facta fuit ex cauſa debiti,cui compenſationis ob-
ſtabat exceptio, & ibi intelligit Ruinus etiã cùm
hæc exceptio pro parte obſtabat. quod in ſpecie
ſenſit & Abbas conſi.43,num.3.verſi.tertiò prin
cipaliter. lib.2.
39 Extenditur, ut procedat hæc † iuris ſenten-
tia,etiam quando exceptio talis foret, quæ, ubi à
debitore ſolutum eſſet, ſoluti repetitionem im-
pediret. Exemplum fit,ſi naturali obligatione tan
tùm quis debeat, & Prætor ob cauſam illius de-
biti mitteret in poſſeſſioné,adhuc miſſio eſt nul-
la, atque ita miſſus in ea tuendus non eſt. licèt
40 enim, vbi † debitum naturale tantùm ſoluitur,
repetitio ſoluenti non concedatur.l.naturaliter.
ff.de condi.indebiti.ſecus eſt cùm iudex ipſe loco
partis hanc ſolutionem facit; quia non dicitur
parti detrimentum attuliſſe. Non enim eam fa-
41 cultatem ſoluendi † debitum obligationis ſolæ
naturalis iudex habet: ita inquit Bart. in d.l.1.§.
hæc verba.num.5.ff.ne vis fiat ei. reiecta opinio-
ne gloſſæ, quæ aliter ſentit, & cum Bartolo idem
ſenſit Baldus in Rubr.C.de conſt.pecu. nu.11.&
in l.ſi per ignorantiam,C.de condi.indebi. Quod
procedere etiam intellexit Baldus. d.rub.de cõſt.
42 pecu.cùm † iudex arbitrium habet.quod placuit
& aliis a me relatis in.commentariis De arbitra.
iudicum.lib.1.q.57.quo loci contrariam ſenten-
tiam ueriorem affirmaui.nempe iudicem ſoluere
poſſe debitum naturale cùm arbitrium proceden
di in cauſa habet.Nun aduerſatur nunc illa ratio
gl.d.§.hæc verba,dum inquit,factum iudicis eſſe
factum partis.l.ſi ob cauſam.C.de euictio.vt ergo
ſolutio debiti naturalis facta a debitore repeti ab
eo non poteſt; ita pariter dicendum uidetur in
ſolutione facta a iudice. Quoniam reſpondetur,
tunc factum iudicis cenſeri factum partis, cùm
eſt ſecundum iuris diſpoſitionem, ut declarat Bar
tolus in l.meminerint.nume.quarto. C.unde ui.
& latè ſcripſi in tract.de recupe.poſſeſſ.Remedio
octauo.num. 45.
43 QVAERO quintò, an hoc interdictũ † con-
cedatur legatario,uel fideicommiſſario qui miſ-
ſus eſt in poſſeſſionem bonorum hæredis? Et con
cedi

cedi probat tex.l.3.§.conſtitutum,cum §.ſequen-
44 ti.ff. ne uis fiat ei.certis autem modis † legatarij
vel fideicommiſſarij mittuntur in poſſeſſionem
bonorum hęredis.l.is cui.§. Imperator.ff. vt i poſ-
ſeſſ.lega.& l.certa.C.eo.ut eo caſu, cùm per ſeme-
ſtre ab hærede ceſſatum eſt à legati præſtandi ſa-
tiſdatione : nam tunc mittitur legatarius in poſ-
45 ſeſſionem bonorum hæredis. Semeſtre † tem-
pus eſt tempus continuum,non ſeſſionum com-
putandum, hoc eſt, non vtile : ita enim legen-
dum eſt ſeſſionum in d.l.is cui.§.ſatisfactionis.ff.
vt in poſſeſſ.lega.quam lectionem probarũt Dua-
renus lib.2.diſputa.anniuerſ. cap. 16. & Iacobus
46 Cuiacius lib. 4. obſerua. cap. 33. † ceſſatum an-
tem per ſex menſes tunc dicitur,cum culpa ceſſa-
tum eſt:at ſecus ſi iuſta fuit ceſſandi cauſa; vt pu-
tà cùm pupillus hæres tutorem non habebat, vel
curatorem furioſus vel adoleſcens : ita etiam ſi
hæreditas fuit iacens. d. l. is cui. §. ceſſatum. quo
47 ſolemus dicere † diſpoſitionem de ceſſatione
uerba facientem,intelligi de ceſſatione culpabili;
uti declarant Molinæus Tract.uſura. nume. 310.
& Soc.Iun.conſil.70.nume.6.lib.1. Huic ergo le-
gatario miſſo in poſſeſſionem bonorum hæredis
conceditur hoc interdictum, quo in ea tueatur,
uel quo coerceantur prohibentes eum uenire in
poſſeſſionem. conceditur & extraordinarium re-
medium,iudicis ſcilicèt officium, vel manus mi-
litaris:quemadmodum in eo.§.conſtitutum, Vl-
pianus ſcripſit.

48 QVAERO ſextò,an hoc† interdictum con-
cedatur mulieri,quę uentris nomine in poſſeſſio-
nem miſſa eſt ? Et concedi memoriæ prodidit Vl-
pianus in l.3.§.Cùm prætor. ff. ne vis fiat ei. Ven-
tris autem nomine quãdo & quomodo mittatur
mulier in poſſeſſionem, explicat integer ille titu-
lus.ff.de uentre in poſſeſſ.mittendo.Et hoc in ca-
49 ſu † interdictum hoc eſt prohibitoriũ & reſti-
tutorium:prohibitorium,ſi mulier mitti iuſſa ve-
nire prohibeatur. Reſtitutorium ut cùm miſſa eſt
in poſſeſſionem, & ab ea deiecta reſtituitur. &
50 probat tex.d. l. 1. §. hæc actio. † conceditur &
huic mulieri actio in factum ad exemplum credi-
torũ.d.§ cùm prę tor.uerſi.ſed ſi, ut ſcilicèt inter-
eſſe conſequatur. quod declarat & Zaſius,d. l. 1,
§.hoc edicto.nume.1.ff.ne uis fiat ei.

Extenditur, ut procedat relata iuris ſententia,
51 etiam in ea † muliere, quæ per calumniam pe-
tijt uentris nomine in poſſeſſionem mitti : Nam
miſſa tuenda hoc interdicto eſt.d.l.3. §. ult. ff. ne
uis fiat ei. quando autem & quomodò mittatur
mulier in poſſeſſionem uentris nomine,ſi calum-
nioſè petijt,explicat totus ille titulus.ff.ſi uentris
nom. mulier in poſſeſſ. calum. cauſ. eſſe dicatur.
Quod intelligitur cùm dubium eſt,an illa mulier
prægnans ſit, vel non ex eo, in cuius poſſeſſionem
bonorum mitti petit,at ſecus cùm euidenter con-
ſtat, uel non eſſe prægnantem, uel ſi prægnans
eſt, ex eo non eſt, tunc enim, ut in re clara miſſio
denegatur.l.3.§.cauſæ cognitio.ff.de carbo.edict.
52 ſequam Vlpianus † in. d. §. ult. referre voluit. ſi
miſſio denegatur, per conſequens & defenſio, ſi
in ea miſſa reperitur. & declarat quamquam lite-
raliter Zaſius in d.l.1.§.hoc edicto.nume.4.ff.ne
uis fiat ei.

53 QVAERO ſeptimò, an concedatur † hoc
interdictum ei, qui ex cauſa damni infecti in
poſſeſſionem miſſus eſt ? Et concedi ait Vlpianus
in l. ult. ne uis fiat ei. ſi enim uicinus meus do-
mum ruinoſam habet, & petam mihi de dam-
no, quod euenire poteſt caueri, & is non ca-
uet : poſſim petere me mitti in poſſeſſionem il-
lius domus ruinoſæ. & ſi is uicinus me miſſum
prohibeat, uel deiiciat, hoc interdictum mihi
conceditur, quo defendar, uel reſtituar. Nec
refert, quòd ſpeciale edictum hac de re prodi-
tum ſit, de damno infecto. quandoquidem uti-
le eſt plures habere actiones, quibus ius pro-
prium tueri poſſimus. l. non eſt nouum, de
actio.emp.

54 Extenditur, ut procedat etiam in eo, † qui iuſ-
ſus eſt mitti in poſſeſſionem ex cauſa damni in-
fecti; & re ipſa mitti non potuit iuſtis de cauſis,
ut puta, ſi miſſio re ipſa expetebatur, & defecit
prætoris adeundi facultas : vel ſi coactus fuit ab-
eſſe qui in poſſeſſionem mitti debuit ; uel ſi ad-
uerſarius quid egit, quo miſſio impediretur. His
caſibus adhuc locus erit huic noſtro interdicto.
ita intelligo tex.l.ult.ff.ne uis fiat ei. nec diſſentit
Zaſius in d.l.1.§.ult.in fin.eo. & fuit hæc Martini
antiqui gloſſatoris opinio,quam malè reiecit Ac
curſius in d.l.ult.

56 QVAERO octauò,an † hoc remedio iuue-
tur clericus miſſus in poſſeſſionem, ut aduerſus
perturbatores in ea iuuetur atque defendatur? Et
iuuari ſcriptum reliquit Petrus Rebuffus in praxi
beneficiorum in tit. De clauſulis mandatorum.
nu.46.& tit.Declaratio nouæ prouiſionis,in ver-
bo,Et defendant inductum. Idem ſenſit Ioan.
Igneus in repe.l.neceſſarios.§.non alias,nu. 525.
ff.ad S.C.Syllania. de his quib. ut indig. qui poſt
Burrium ſcribit, hoc fieri in auxilium eccleſiæ
brachio ſeculari. Et Rebuffus præcitatis in locis
tradit uſu receptum eſſe in Gallia, ut eo ipſo, quo
57 clericus eſt miſſus † in poſſeſſionem ab executo-
re, defendatur & tueatur in ea à iudice laico, co-
ram quo de poſſeſſione turbata aduerſus turba-
tum experiri poteſt, qua de re copioſè diſſere-
mus infra in tertio remedio, quæſtione quinqua-
geſima prima.

Declaratur, ut non habeat locum hæc iuris &
58 Doctorum ſententia, quando † illi clerico miſſo
in poſſeſſionem aliqua aduerſatur exceptio, qua
defendendus non eſt : cum nec foret mittendus.
Nam, quemadmodum prætor nõ tuetur miſſum
cui obſtat exceptio.l.1.§.hæc uerba, uerſi, proin-
de.ff.ne uis fiat ei. ita nec hic clericus uel à iudi-
ce eccleſiaſtico, uel à laico defendendus eſt. Hu-
ius declarationis ratio illa eſt, quòd uti prætor
eum tueri uult, qui iure eſt miſſus in poſſeſſio-
nem, ut iam ſupra diximus, ita & iudex eccleſia-
ſticus dicitur uelle defendere clericum idoneum
& habilem beneficij, cuius poſſeſſionem eſt ade-
ptus: non autem inhabilem. Quandoquidem om-
nis diſpoſitio de actu & perſona habili intelligi-
tur.l. ut gradatim. de mune. & hono. cũ alijs per

multus

multis relatis à Rebuffo in Tract.de pacificis poſ-
ſeſſoribus.nume. 206. qui in ſpecie ſimili ratio-
nem hanc conſiderat. Non enim ſufficit datam
59 eſſe † poſſeſſionem, ut in ea is defendatur, ſed
opus eſt illum poſſeſſorem eſſe idoneum: Cum
(ut eo loci Rebuffus ſcribit) nec longi temporis
poſſeſſio habilitet incapacem. c.cauſam, & cap.
accedentes. de reſcrip. vbi Abbas & cæteri. Ho-
ius inhabilitatis atque exceptionis exempla ad-
ferri poſſunt permulta, quæ congeſſit Rebuffus
in d.Tract.de pacificis poſſeſſo: nume. 108. vbi
perſequitur uiginti ſeptem inhabilitates, quas
hic referre, cum locus hic non requirat, libenter
ſuperſedeo.
60 QVAERO nonò an hoc † interdictum con-
cedatur contra dominum prohibentem miſſum
in poſſeſſionem in ea eſſe? Et concedi non eſt du-
bium, ex.l.1.§.ſed ſiue.ff.ne uis fiat ei.ibi, ſiue do-
minus, ſiue alter prohibuerit. quod intelligitur
cùm contra eum, ut contra debitorem, uel aliam
ob cauſam, miſſio in poſſeſſionem conceſſa fuit:
ſecus cùm miſſio eſt facta ad alterius detrimen-
tum, & is qui dominus eſt prohibet: nam tunc
hic dominus, ratione ſui iuris, hoc interdicto
non tenetur.d.l.1.§ ſi quis ideo.ff.eo. quo proba-
61 tur etiam † excuſari eum, qui cauſam aliquam
prohibendi, & ſi non ueram, ſed putatiuam habe
bat: ut in eo, qui poſſeſſionem ſuam eſſe putabat:
uel ſibi obnoxiam, uel non eſſe creditoris. hæc
enim credulitas eum excuſat, & ibi Barto. ſingula
uerba expònit, etſi non parum obſcurè. Quod in-
telligit glo.in d.§.ſi quis ideo, etiam ſi credulitas
hæc ſit ſupina: cùm prætor in hoc interdicto pro-
hibentis dolum; non autẽ latam culpam conſide-
62 ret: ut edicti aperta uerba ſignificant: ita † ui-
demus in ſanctione legis Corneliæ, quæ dolum &
non culpam conſiderat, l.in lege.ff.ad l.Corne. de
Sicar.ita in furto.l.inter omnes.§.rectè.ff. de fur-
tis.Zaſius tamen in d.l.1.nume.6.ff.ne uis fiat ei,
credit & latam culpam, quæ uerſutiæ plena eſt, ve-
nire ut apud eum.& eiuſdem ſententiæ fuit Baro.
lib.6.manua.tit. 4. qui ea ratione utuntur, quia
hinc fit, ut non modò relatæ cauſæ, ſed & his ſi-
miles hunc prohibentem excuſare poſſint. ſiqui-
63 dem leuis quælibet † cauſa à dolo excuſat. l. igi-
tur.§.cauſa.ff.de lib. cauſ. quod quomodo proce-
dat, explicaui in commentarijs De recupera. poſ-
ſeſſ.remedio quinto.q.14.& infrà in tertio reme-
64 dio.q.70.De hac † credulitatis cauſa ſummatim
iudex cognoſcere debet: ita (& rectè) inquit glo.
d.§.ſi quis ideò.& ſcripſi. d. quinto remedio. nu.
60.quòd ad hoc ut cauſa excuſet aliquem à dolo,
de ea conſtare debet.quo loci poſt Curt.Iun.con-
ſi.132.nume. 11.ſcripſi, non fore neceſſariam ple
nam huius cauſæ probationem.
65 QVAERO decimò, an hoc † interdictum de
tur aduerſus eum, qui expulit uenientem ad poſ-
ſeſſionem? Vlpianus in l. 1. §. hæc actio.ff.ne uis
fiat ei, concedi ſcripſit. Quare intelligimus in-
terdictum hoc pro hac parte reſtitutorium eſſe:
quod probat & l.3.§.cùm prætor, eo. tit. Ita etiam
66 † interdictum, unde ui, conceditur nõ modò cõ-
tra eum, qui poſſeſſorem ui deiecit, ſed etiam cõ-
tra eum, qui uenientem non admiſit. Cùm etiam
tunc uis committi dicatur l.1.§.ui poſſidere.ff.de
ui & ui arma. & ſcripſi in Tract. De recup. poſ-
ſeſ.remedio nono, nume. 137. Imò procedit hæc
67 ſententia, † etiam cùm nulla ui adhibita, prohi-
bitus eſt in poſſeſſionem ueniens.d. §. hæc actio,
ibi nec exigitur, ut uim fecerit, qui prohibuit. ſuf-
ficit enim dolo malo fuiſſe prohibitum, quemad-
modum gloſſa ibidem explicat. Et ibidem infert
68 Barto. quòd † ſi ſtatuto cautum ſit, quòd qui-
cumque fecerit, quominùs poſſeſſiones poſſi-
dentis locari poſſint, puniatur certa pœna: habe-
bit locum ſtatuti pœna contra eum, qui prohi-
buit operarijs, ne ipſi conducerent. ex ea enim
prohibitione (inquit Barto.) factum atque prohi-
bitum eſt, ne locarentur prædia. Quod confert ad
69 interpretationem † ſtatuti Patauini ſub Rubr. De
poſſeſſione turbata. cap. Villanus, quo puniun-
tur ij impedientes atque prohibentes locari præ-
dia & decimarum collectiones. procedit ſtatu-
tum & hoc in caſu.
70 QVAERO vndecimò, an hoc interdictũ † cõ-
cedatur contra pupillum, qui poſſeſſorem hunc
poſſidere prohibuit? Et non concedi dixit Vlpia-
nus in.l.1.§.hoc edicto.ff.ne uis fiat ei. Ea eſt ra-
tio, quod prætor (ut iam diximus) prohibentis
dolum requirit, qui ſanè dolus in furioſo & pu-
pillo affectu carentibus eſſe non poteſt. Ignorat
71 enim † pupillus quod agit. l. 1. §. infans. C. de
falſa mone.& ſcripſi in commentarijs De arbitra-
rijs iudicum lib.2.caſu.87.num.14.& caſu.329.
72 Quod intelligitur, niſi doli capax ſit; Nam † ſi
doli capax eſt, hoc interdicto tenetur, ut in. d.§.
73 hoc edicto ſcriptum eſt. Quandoquidem † lo-
co adulti habetur, ut ad pœnam cuius uis delicti
teneatur. §.pen.inſt.de obliga. quæ ex delicto. &
ſcripſi.d.caſu.57.nu.15. 16. & alijs ſubſequenti-
bus. Ita etiam in furioſo ſancitum eſſe ait Vlpia-
74 nus in d.§. hoc edicto. Nam & is affectu † caret,
cùm non intelligat quod agit.§. furioſus. inſt. de
inutil. ſtip. & latè comprobaui atque declaraui
in d.lib.2.De arbitr.iud.caſu.325.
75 QVAERO duodecimò, an detur hoc † in-
terdictum cõtra pupillum ob prohibitionem fa-
ctam à tutore, ex pupilli tamẽ cauſa? Et dari ſcri-
bit Vlpianus in.l.1.§. hoc edicto, uerſi. ergo etiã.
ff.ne uis fiat ei. Quod quidem ea ratione proce-
dit, quia nomine atque cauſa pupilli prohibuit.
Nec iniquum eſt eum teneri, cùm facile ſe ipſum
liberari poſſit reſtituendo imprimis quod ad eũ
peruenit, & pro reſiduo cedendo actiones. quem-
admodum declarant glo.& Bar.ĩ d.§.hoc edicto:
& ibidem Zaſius num.1.& idem Bar.in l.ſi dolo;
in fine.ff.ſi quis omiſſa cauſa teſta. quo loci expli-
76 cauit, quomodò † pupillus ex tutoris facto te-
neatur. cuius doctrinam probarunt omnes in l.1;
§.ſi quis procurator. ff. ſi quis ſuſdicen. non obt-
temp.& in l.neque interdicto, de reg. iuris. Po-
77 teſt & ipſe † tutor immediatè ob huius prohi-
bitionis cauſam conueniri interdicto hoc noſtro
d.§.hoc edicto, uerſ.ſed & ipſum. Hanc gl.& Bar.
doctrinam eſt ſecutus Pract. Pap. in forma libelli
pro turbata poſſeſſione in uerb. animo, nume. 4.
Quæ-

78 QVAERO decimo tertiò, an† detur hoc interdictum contra dominum, cuius iuſſu ſeruus prohibuit? Et dari inquit Vlpianus d.l.1. §. ſi domini. ff. ne uis fiat ei. qui idem eſſe, dixit, cùm filius iuſſu patris prohibuit; vt detur in patrem. cuius ſententiæ ea eſt ratio, inquit Vlpianus, quòd
79 per † ſe facit, qui per alium facit. l.1. §. quoties & §. quod igitur, ff. de vi & vi arma. vbi idem io interdicto unde vi, ſancitum eſt. & fuſius explicatu in Tract. De recup. poſſ. remedio primo, q. 3. & huc ſpectat iuris regula. l. qui per alium, de reg. iuris. & l. 2. §. omnia. C. de veter. iure enuclea. Accedit & ratio, quam perpendit Barto. in d. §. ſi domini. nempe uerba edicti ita eſſe concepta: Si quis dolo fecerit, quominùs ueniret in poſſeſſionem; dolo malo autem, ne in poſſeſſionem veniam, vel perſiſtam, fieri poteſt vel per ſe, vel per alium. Atque ita verba non reſpiciunt perſonam ipſam prohibentis, ſed factum tantùm, quòd dolo malo prohibitio facta ſit. & idem clarè ſignificare voluit Paulus in l. 2. ff. eo. ne vis fiat ei.
80 QVAERO decimo quintò, an hoc † interdictum concedatur contra hæredes prohibentis? Et non concedi ſcribit Vlpianus in l. 1. §. vlt. ff. ne uis fiat ei. Quod intelligitur vltra id, quod ad eum peruenit. Inquantum enim peruenit, dabitur: ut eo loci manifeſtè Vlpianus docet. Qui ſubiungit, & tunc dari, cùm prohibitus eſt quis legatorum, vel fideicommiſſorum cauſa poſſeſſionem adipiſci. Illa eſt ratio, quòd in hæredis poteſtate eſt euitare interdictum, ſatiſdatione oblata. & declarat glo. in d. §. vlt. & Baro lib. 6. manual. tit. 4. in argumentum citans. l. item ſi cum. ff. de eo quod metus cauſ.
81 QVAERO decimo quintò, an hoc† interdictum detur pro intereſſe prohibitionis factæ? Et dari ſolùm actionem in factum extraordinariam certum eſt. & probat l. 1. §. hæc verba. & l. ult. ff. ne uis fiat ei. Siquidem illa verba edicti, quanti ea res erit, non rei æſtimationem, ſed ipſum intereſſe præſtari oportere ſignificant. Etenim multiplex
82 ſignificatio horum verborum, † quanti ea res erit. Nam cùm iudicium ex parte actoris rei familiaris perſecutionem habet, hæc verba, quanti ea res eſt, ipſum intereſſe demonſtrant. l. item ſi. ff. quod metus cauſ. l. 4. ff. qui ſatiſd. cog. l. vlt. ff. ſi quis in ius uoca. non ierit. l. 3. ff. de præto. ſtipul. l. pen. in fine. ff. vti poſſid. l. 4. ff. de damno infecto. quæ ſanè iura ita intellexit Baro d. lib. 6. manual. tit. 4. Cùm verò actio cõtinet meram pœnam, hæc verba, ad delicti æſtimationem referuntur. l. 1. ff. ſi quis iuriſd. non obtemp. Cùm verò ad rem cõtrouerſam condemnationis æſtimationem Prætores retulerunt; hoc clarè expreſſerunt, hoc modo, quanti ea res erit ab actore æſtimata, de qua controuerſia eſt: ut in l. pen. ff. ne quis eum, qui in ius uoca. eſt vi exim. Atq; ita Baro præcitato loco intellexit. l. pen. ff. uti poſſid. dum ſcribis in edicto, vti poſſideris, hæc uerba, quanti ea res erit, refert ad æſtimationem eius, quod cuiuſq; intereſt poſſeſſionem retinere; licèt tanti poſſeſſionem æſti-
83 met, quanti ea res ſit. d. l. pen. Illa verò † verba, quanti eam rem paret eſſe, non ad id, quod intereſt, ſed ad rei æſtimationem referuntur. l. hæc verba. ff. de verb. ſignif. Quod contingit ex verbis ibi ſubſequentibus. Nam edicti verba, quæ ibi Vlp. interpretatur, hoc admittebant. arg. l. pen. ff. ne quis eum. Ita in edicto, ſiquis iuſdicenti non obtemperauit, ex verbis illis declaratur referri
84 ad rei æſtimationem, † l. 1. ff. ſi quis iuſd. non obtemp. Hoc intereſſe, de quo agimus, ſolum venit à die anni retrorſum apprehenſæ poſſeſſionis: ita Baro lib. 6. manual. tit. 17. ex glo. §. retinendæ. inſt. de interd.
85 QVAERO decimo ſextò, à quo † hic miſſus in poſſeſſionem in ea tuendus eſt, an ab executore & commiſſario, à quo miſſus eſt, an à iudice ordinario? Et ab ordinario defendendum eſ-
86 ſe opinor. Nam is † executor, facta miſſione in poſſeſſionem eſt functus ſuo officio; & ob id nil amplius habet quod agat. ita cenſuit Maſſuerius in ſua praxi iudiciorum, tit. De poſſeſſorio. §. item iudex. nume. 21. quem ſecutus eſt Rebuffus in commentarijs ad conſtitutiones Regias Galliæ, tomo tertio. tit. de materijs poſſeſſorijs, art. 12. glo. 1. ad finem. idque autoritate gloſſæ in cap. ex parte. de reſtib. in glo. pen. Cæterum melius hæc ſententia probatur in c. quærenti. vbi Io. Andr. de off. deleg. & clarius Abbas in cap. pro illorum nume. 10. uerſi. ſed aduertè de præben.
87 ſcribunt ij, † executores non habere poteſtatem manutenendi & defendendi à ſe miſſum in poſſeſſionem, niſi expreſſe in reſcripto mandatæ executionis admiſſum hoc ſit. id quod ſcribunt & Felinus in d. cap. quærenti, in fine. Io. Staphileus in tract. De gratijs & expectatiuis. titulo, De ui & effectu clauſularum. §. competenti nume. 4. & Rebuffus in Praxi beneficiorum. tit. Declaratio nouæ prouiſionis. in uerbo, Et defendant. Nec hic repugnat, quod ex quo hic in poſſeſſionem miſſus turbatur; non cenſeatur executor adhuc ſuo officio functus: ſed debeat illud perdurare donec perfectè poſſideat ſine moleſtia & uexatione, iuxta id quod dici ſolet, condemnatum dare, non cenſeri ſatisfeciſſe ſi dedit, & deinde abſtulit. l. inter caſtellianũ. ff. de recep. arbitr. & confert l. ſi quis hæredem. ff. de cond. & demonſtr. Non inquam hoc repugnat, ſiquidẽ actus huius executionis momentaneus eſt; ſufficit ergo executorem miſiſſe in poſſeſſionẽ; ut dicatur functus ſuo officio: nõ enim mandatum ei fuit actus ſucceſſiuus, qui perſeuerantiam requirat. ſufficit ergo quò ad eum ita executioni miſiſſe. Quemadmodum ſimili in caſu ſcribit Bart. in d. l. inter caſtellianum. ff. de recep. arbitr. in l. ſi fideiuſſor. §. meminiſſe de leg. 1. & in l. in numerationibus ff.
88 de ſolutio. ſi arbiter† condemnat Caium ad locãdum prædium Seio, ſub pœna centum. non committitur pœna, ſi locatione facta ab ea locator recedat; cum ſatis ſit ſemel eſſe factam locationem. Hoc idem reſpondit idem Bart. conſi. 181. Precepit arbiter, lib. 1. & hanc doctrinam eſſe commu-
* nem *. cenſuit Iaſon in d. §. meminiſſe: nume. 12. erſi Neuizanus conſi. 50. nu. 61. verſi. quinto reſpondetur, dixerit imò communem eſſe aduer-
ſus

ſus Bartolum : ſed verè ab opinione Bartoli non
eſt recedendum, quam uiſus eſt probare Laſran-
cus Orianus in tract. De arbitris. parte vltima. q.
41.nu.87. quo loci in ſpecie noſtra ſcribit, quòd
89 ſi quis † condemnatus ſit reſtituere prædium: &
is reſtituar, & deinde de nouo turber, non cade-
rer in pœnam inſertam in ea condemnatione; ſed
opus erit, quòd hic turbatus agat interdicto, uti
poſſidetis.

Declaratur primò hæc ſententia, ut non habeat
90 locum cum in † commiſſione executionis di-
ctum eſt, ad mittendum & inducendum in poſ-
ſeſſionem : ac miſſum & inductum defenden-
dum atque manu tenẽdum, quemadmodum ob-
ſeruari ſolet ex ſtylo in curia. vti ſcribunt Io. Sta-
phileus in d. Tract. De gratijs & expectatiuis. d.
tit. de ui & effectu clauſularum. §. Competenti.
nu.4. & Rebuffus. d. Praxi beneficiorum tit. De-
claratio nouę prouiſionis. in verbo. Et defendant.
qui & alios recenſent. Quibus accedit Felinus in.
d. cap. quærenti in fine. quo loco ſcribit, commu-
nem eſſe opinionem, hanc facultatem anno fini-
ri. ex d. c. quærenti. In Gallia tamen hæc clauſula
nihil operatur : ſiquidem tota iuriſdictio contra
turbatorem eſt iudicis ordinarij. Illud etiam hic
annotandum eſt, quod poſt Abb. ſcribit Staphi-
leus. d. §. competenti. nume. 8. hunc executorem
nullam habere poteſtatem contra tertium turba-
torem, niſi commiſſioni inſerta ſit clauſula, con-
tradictores compeſcendo.

Declaratur ſecundò, vt non procedat quando
91 vnà cùm † executione mandata, eſt etiam com-
miſſum quid, quod habet actum ſucceſſiuum: vt
puta ſi mãdatum eſt mitti in poſſeſſionem & ter-
minos finium poni inter ipſum miſſum & aduer-
ſariũ ſuum. Hoc caſu ſi miſſus turbatur, executor
poterit turbatorẽ punire : cum eius officium atq;
commiſſio adhuc perduret. ita de arbitro uerba
faciens ſcribit Orianus in tract. De arbitris parte
vltima. q. 41. nume. 87. idem deciſum fuit in con-
ſilio Neapolitano, ut teſtatur Afflictus deciſ. 241.
nume. 5. Idem eſſe cenſerem quando alia ſimilia
uerba, quæ tractum ſucceſſiuum habent, ad-
ſcripta fuiſſent. Ex quo enim perſeuerantiam re-
quiritur, mandatum officium ſolo miſſionis actu
non extinguitur atque finitur, quemadmodum
relati interpretes ſcribunt.

92 QVAERO decimo ſeptimò, † quanto tem-
pore præſcribatur actioni ex hoc interdicto? Et
anno tolli ait Vlpianus in l. 1. §. ult. ff. ne uis fiat
ei. ea ratione titur, quia pœnalis eſt.

93 Declaratur † ut non procedat cùm legatorum
& fideicommiſſorum cauſa prohibitur quis poſ-
ſeſſionem adipiſci : Nam tunc actio perpetua eſt.
d. §. ult. Ea eſt ratio, quia eſt in poteſtate ſucceſ-
ſorum euitare interdictum, ſatiſdatione oblata;
dum enim ſatiſdationem non offerunt, interdicto
uelle teneri declarant.

QVAERO decimo octauò an proponens
94 † hoc interdictum ſuſtineat actoria partes, uel
rei? Vera & * recepta doctorum ſententia eſt, hunc
proponentem diuerſis reſpectibus ſuſtinere, mo-
dò uices actoris, modò rei. Ita Bar. in l. de pupillo.
§. ult. nume. 1. ff. de oper. noui. nunt. declaran-
do gloſſam ibi, quæ multa comminiſcit. Cum
Bartolo ſenſit clarius ibi Caſtren. nume. 2. &
ibidem Ang. imol. & Cuma. idem ſenſit Soc. ſen.
conſil. 109. nume. 1. lib. 4. Nam actor iſte dici-
tur quatenus prouocat aduerſarium ad iudi-
cium: quatenus uerò tuetur ſuam poſſeſſionem,
dicitur reus. Ita dicimus in interdicto, uti poſſi-
detis, quòd uterque eſt actor, & uterque reus,
ut dicemus infrà, in tertio remedio in præludijs.
Ita etiam in l. in tribus. ff. de iudicijs. Ita eſt ſimi-
95 le, cum † quis prouocat alterum, ut ei ſtatua-
tur terminus ad agẽdum, dicitur pro parte actor,
dum ſcilicet prouocat, & pro parte reus, dum
expectat ſe defendere contra aduerſarium, cui
ſtatuitur terminus ad agendum : ita Barto. in l.
libertus à patrono. ff. de in ius uoca. Decius conſi.
487. nume. 10. qui loquutur in remedio, l. diffa-
mari. C. de ingẽ. & manu. & idem tradit Cognol.
in d. l. diffamari. nume. 9. & Capicius deciſ. 18.
Alia obſeruabit diligens lector, cui hæc de primo
retinendæ poſſeſſionis remedio indicaſſe ſuffice-
re exiſtimaui.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti, Vtrubi, formula: & differentia ab inter-
dicto, Vti poßidetis.*
2 *Interdicta, Vtrubi, & Vti poßidetis, in quibus con-
ueniant.*
3 *Interdictorum, Vtrubi &, Vti poßidetis, ex-
æquatio.*
4 *Eguinarii Baronis reiecta opinio.*
5 *Iuſtinianum conſueuiſſe Iuriſconſultorum conſtitu-
tiones ſibi attribuere.*
6 *L. 1 ff. de leg. 1. conſtitutio uerè Vlpiani fuiſſe ad-
uerſus Duarenum.*
7 *Interdicto, Vtrubi, agens, quid probare habeat.*
8 *Gloſſa & aliorum interpretatio ad l. 1. ff. Vtrubi,
exploſa.*
9 *Saliceti differentia inter, Vti poßidetis, & Vtrubi,
inſcriptionem reiecta.*
10 *Poſſeßionem mobilium eſſe proprie poſſeßionem.*
11 *Interdictum, Vtrubi, cur ita inſcriptum ex auctoris
ſententia.*
12 *Remedium ex interdicto, Vtrubi, cur ſecundo loco in
ordine fuerit collocatum.*
13 *Poſſediſſe maiori parte anni in interdicto, Vtrubi,
quid ſit.*
14 *Actio ad exbibendum uolenti experiri interdicto,
Vtrubi, datur.*

SECVNDVM RETINENDAE POSSES-
ſionis Remedium ex interdicto
Vtrubi.

1 PRætor ait, Vtrubi hic homo, quo
de agitur maiore parte huiuſcè an-
ni fuit, quominùs is eũ ducat, uim
fieri ueto. Hoc iterdictũ de poſſeſ-
ſione rerum mobiliũ locũ habet:
2 illud uerò, Vti poſſidetis, immobiliũ. † Conuenıũt
deinde

deinde in cæteris. ſiqu idem ambo prohibitoria
ſunt: ambo retinendæ poſſeſſionis. §. retinendæ.
iuſt. de interdictis. Hodie etiam in tempore con-
ueniunt, quamquam olim differrent. Qui tempo
re litis conteſtaio nel redditi interdicti rem im-
mobilem olim poſſederat, Vti poſſidetis, interdi-
cto vtebatur: qui verò rei mobilis poſſeſſionem
obtinuiſſet maiore parte nouiſſimi anni, hoc eſt,
ſeptem poſterioribus menſibus, is olim inter-
dicto, Vtrubi, experiebatur. Hoc ſeculo facta eſt
3 † exequatio utriuſque (quantum ad poſſeſſio-
nem pertinet.) Nam Vlpianus ait in l. 1. ff. utru-
bi, in utroque ſufficere, ſi qui experitur, turba-
tionis tempore poſſidebat. Iuſtinianus uerò in. §.
retinendæ, ueiſi. Quorum uis. inſt. de interdict.
ait ſufficere, ſi litis conteſtatæ tempore inquie-
tatus poſſidebat. Quas exæquationes duas eſſe,
vnam Vlpiani temporibus, alteram Iuſtiniano
4 auctute, opinaiur † Eguinarius Baro in com-
mentarijs ad §. tetinendæ. & libr. 6. manual.tit.
17. Ego verius credo unam tantùm exæquatio-
nem eſſe, quam Iuſtinianus ſibi tribuit, quemad-
5 modum facere † conſueuit in l. 2. C. communia
de leg. & §. ſed nos vlque, inſt. de lega. dum lega-
torum & fideicommiſſorum exæquationem, quę
6 Vlpiani fuit † in l. 1. de legatis. 1. ſibi uendica-
uit. quod aduerſus Duarenum lib. 2. diſputa. an-
niuerſa. cap. 9. probarunt auctoritate antiquæ le-
ctionis Ant. Auguſt. lib. 3. emenda. iuris cap. ult.
Ant. Gouea. lib. 1. uaria. lect. cap. 29. Coraſ. lib. 5.
miſcella. iuris, cap. 17. & Robert. Aurel. lib. 2. ſen-
ten. iuris, cap. 23. Nec me ab hac ſententia dimo-
uet, quòd Vlpianus inquietationis, Iuſtinianus
verò conteſtationis tempus inſpexerit. Cùm is
qui inquietationis tempore poſſedit & conteſta-
tionis quoque poſſidere præſumatur. quemad-
modum infrà ſequenti remedio q. 65. explicabi-
mus. Illam in ſumma differentiam ſublatam eſſe
uoluerunt Iuſtinianus & Vlpianus, quòd neceſ-
7 ſe minimè ſit, hoc † interdicto agenti probare, ſe
maiore anni parte poſſediſſe. Vtrubi dictionis
(non autem utrum ui, vt ſcribit Rebuffus in com-
mentarijs ad Regias conſt. Galliæ. tomo. 3. tit. De
materijs poſſeſſorijs. art. 1. gl. 1. nume. 2.) ea eſt
ſignificatio Alciato lib. 10. parerg. cap. 7. Hotoma-
no in commentarijs verborum iuris & Iacobo
Cuiacio lib. 5. obſerua. cap. 22. hoc eſt, utro in lo-
co. ex Næuio in Tarentilla, ait ille probari, utrubi
cænaturi eſt is: hiccinè, an in triclinio. Vtro igitur
in loco res de qua agitur maiore parte anni, quo-
8 minùs eum ducat, uim fieri veto. Quocircà † Ac-
curſij & aliorum interpretatio in l. 1. ff. Vtrubi. &
rubr. C. uti poſſ. quo loci Salicetus anxiè ſe tor-
quet, explodenda eſt. Eſt enim ridendus idem Sa-
9 licetus cum Accurſio, † qui differentiam conſti-
tuit inter has inſcriptiones, Vti poſſidetis, & Vtru-
bi. quòd Vtrubi, poſſeſſionem mobilium impro-
priam, Vti poſſidetis propriam reſpiciet. Nam prę
* ter id (quod & ipſe fatetur,) quòd recepta magis
eſt Doctorum ſententia auctore Ripa. in l. 1. nu.
10 .24. de ac. poſ. † poſſeſſionem mobilium eſſe pro-
priè poſſeſſionem, probari id manifeſtè conſtat
ex eadem. l. 1. ff. vtrubi. & §. retinendæ. inſt. de in-
terdict. dum mobilium poſſeſſionem Vlpianus &
Iuſtinianus appellant, quæ ſanè appellatio in am-
biguis ad ſermonis proprietatem referri debet.
11 † Ego in ea opinione ſum, interdictum uti poſ-
ſidetis ita eſſe inſcriptum, quòd aliquando du-
bium eſſe poteſt quorum alterum poſſideat, cùm
res, quæ immobilis eſt, non plus in arca vnius,
quàm alterius eſſe poſſit. & cum vterque prædio
inſiſtere æquè potuerit, ambiguum eſt quis plus,
rectiusque poſſederit. Quæ quidem ambigui-
tas ceſſat in re mobili. Nam cùm in domo, in ar-
ca, in manu vnius tantùm uno tempore eſſe poſ-
ſit, facilè diſcernit apud quem, & quo in loco
fuerit. Prætor itaque non poſſeſſionem, ſeu in-
ſiſtentiam ipſam, ſed ſolum quo in loco, ſeu apud
quem res fuerit, ſpectat: ut interdictum tribuat
ei, apud quem res inquietationis tempore fuit.
Cùm ergo horum interdictorum, Vti poſſidetis,
& Vtrubi, facta ſit exæquatio, quæ de vno con-
ſtituta atque à iuris interpretibus diſputata ſunt,
& in altero locum obtinent. Quocircà hoc loco
12 † collocare uoluimus hoc remedium, aduerſus
Pandectarum ordinem, vt facilius ex tractatio-
ne interdicti. Vti poſſidetis, quam mox explica-
14 bimus, hoc, Vtrubi, clareſcat. Quod autem † Vl-
pianus ait, maiore parte anni poſſediſse dicitur;
ita etiam intelligitur, ſi duobus menſibus poſſe-
derit: ſi modò aduerſarius eius aut paucioribus
diebus, aut nullis poſſederit. l. maiore, de verb.
ſignif. & annotauit Hotomanus in. §. retinen-
dæ. inſt. de interdict. Illud etiam ſcribit Cuia-
14 cius lib. 5. obſerua. cap. 23. † agere volentem
hoc interdicto prius experiri actione ad exhiben-
dum: ita ille interpretatur. l. 3. §. Pomponius
ff. ad exhib.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti, uti poſſidetis, formula, ex iuriſconſulto.*

2 *Interdicti, uti poſſidetis, formula, ex Eguinario Barone.*

3 *Edicti & Interdicti, uti poſſidetis, diſtictę formulę.*

4 *Interdictum, uti poſſidetis, cur propoſitum.*

5 *Poſſeſſor & dominus differt à ſimplici poſſeſſore.*

6 *Proprietatis quaſtio ubi eſt, is actor eſt, qui non poſſidet.*

7 *L. liberis §. ult. de liberali cauſa, declaratur.*

8 *Vindiciarum cauſa & quaſtio quæ.*

9 *Recredentia quæ.*

10 *Poſſeſſorium ſummariiſſimum quod.*

11 *Sequeſtrum cur concedatur, & quomodo à Recredentia diſtet.*

12 *Auctoris explanatio iudicii uindiciarum ad cauſam poſſeſſoriam.*

13 *Budæi explanatio uindiciarum, declaratur.*

14 *Interdictum, uti poßidetis, differre ab illo, unde ui.*

15 *Interdictum, uti poſſidetis, cur in plurali conceptũ*

16 *Interdictum, uti poſſidetis, duplex.*

17 *§. æque. inſt. de actio. intellectus.*

18 *Remedium, uti poſſidetis, reddi poſſidenti naturaliter & ciuiliter.*

19 *Poſſidens ui, clam, uel precariò, non habet remedium*

dium uti poßidetis.
20 Poßidens pro alio, non iuuatur interdicto uti poßidetis.
21 Poßidere plus eſt à ſe, quàm precario à ſe.
22 Remedium nti poßidetis, ciuiliter poßidenti reddi.
23 Libellus, quo ciuiliter poßidens petit poſſeßionem ſibi reſtitui, & in ea non turbari, ſuſtinetur.
24 Donatarium ciuiliter aliquando poßidere.
25 Poſſeſſor ciuilis fructus ſuos facit.
26 Interdictum, uti poßidetis, naturam mixtam habet.
27 Poſſeſſorem ciuilem turbat, qui naturalem non reſtituit.
28 Poſſeſſorem clandeſtinum Prætor non tuetur.
29 Poſſeſſor clandeſtinus expelli incontinenti à poſſeſſorem poteſt.
30 Clàm ingreſſus expelli poteſt ſtatim.
31 Statutum Pataninum ſub rubr. De poſſeßione turbata, declaratur.
32 Statutum Brixiæ. 31. in criminalibus, ſub rubr. De pæna illius qui uiolentiam alicui fecerit in ſua poſſeßione declaratur.
33 Statutum Brixiæ. 152. in criminalibus. De ui moleſtatiua. declaratur.
34 Remedium nti poßidetis, reddi tertio poſſeſſori, cùm uſufructuarius concurrit cum clandeſtino.
35 Remedium uti poßidetis, reddi ciuiliter poßidenti naturali poſſeßione ſpoliato.
36 Turbare dicitur, qui prohibet colere, arare, uel ædificare.
37 Gloſſatoris exempla de ciuiliter poßidenti ſpoliato naturali, & turbato, reiecta.
38 Remedium uti poßidetis, an reddatur domino, qui rem alteri precario conceßit.
39 Remedium uti poßidetis, reddi domino, qui ſolam naturalem poſſeßionem alteri precariò conceßit.
40 Precario rem concedens poſſeßionem apud ſe retinere poteſt.
41 Antiquorum reiecta quædam opinio.
42 Remedium uti poßidetis, non reddi domino, qui utranque poſſeßionem precariò tranſtulit.
43 Statutum Pataninum ſub rubr. De poſſeßione turbata. cap. 1. & ſtatutum Papiæ. 31. in criminalibus declaratur.
44 Statutum Brixiæ. 152. in crimi. ſub rubr. De ui moleſtatiua, declaratur.
45 Statutum Ferrariæ lib. 2. ſub rubr. De poſſeßione turbata, declaratur.
46 Remedium uti poßidetur, non reddi ſoli detentori.
47 Interdictum unde ui, detentori non dari.
48 Innocentii lapſus.
49 L. Fulcinius. ff. de ui & ui arma, declaratur.
50 L. 1. §. quod autem ff. de ui & ui arma. intellectus.
51 Interdictum, de itinere actuque priuato, detentori reddi.
52 L. 1. §. ſi tibi. ff. de itinere actuque priua, ſenſus.
53 L. ult. C. de prætor. pigno. explicatur.
54 Interdictum de ſuperficiebus, detentori reddi.
55 Detentoribus multis eſt ſuccurſum remediis.
56 Statuta Patauii, Papiæ & Brixiæ punientes turbantes poſſeſſorem, non procedere in turbantibus detentorem.
57 Remedium uti poßidetis, reddi poßidenti ciuilißimè.
58 Hæres continuando poſſeßionem defuncti ui ſtatuti ciuilißimè poßidere.
59 Interdictum unde ui, reddi poßidenti ciuilißimè.
60 Statutum Brixię. 189. in ciuilibus, Quòd omnis poſſeßio cenſeatur translata in hæredem, declaratur.
61 Statuta Patauii & Papiæ, De continuanda poſſeßione defuncti in hæredem, quid operentur.
62 Satutum Ferrariæ lib. 2. rubr. quòd poſſeßio defuncti continuetur in hæredem, declaratur.
63 Remedinm uti poßidetis, non dari hæredi, cùm non extat ſtatutum De continuanda poſſeßione defuncti.
64 Remedium uti poßidetis, non reddi executoribus teſtamentorum.
65 Auctoris diſtinctio quando executoribus teſtamentorum reddetur interdictum, uti poßidetis.
66 Executoribus teſtamenti reddi remedinm ex l. ult. C. de edicto diui Adr. toll.
67 Statutum Patauii ſub rubr. De turbata poſſeßione, cap. 1. an locum habeat pro executoribus teſtamentorum.
68 Statutum Brixiæ 152. in criminalibus, ſub rubr. De ui moleſtatiua, an locum habeat pro executoribus teſtamentorum.
69 Statutum Papiæ. 31. in criminalibus. rubr. De pæna illius qui uiolentiam, pro executoribus teſtamentorum an procedat.
70 Remedium, uti poßidetis, reddi uſuario & uſufructuario.
71 Vſufructuario reddi interdictum, unde ui.
72 Vſuario an reddatur interdictum uti poßidetis, utile uel directum.
73 L. ult. ff. uti poßidetis, declaratur.
74 Interdictum unde ui, directum uſuario & fructuario reddi.
75 Gloſſæ opinio explosa.
76 Proprietatem eſſe à poſſeßionem ſeparatam.
77 Vſufructum quaſi poßideri.
78 Statum Ferrarię lib. 2. De poſſeßione turbata, an locum habeat pro fructuario & uſuario.
79 Remedium uti poßidetis, reddi uſuario contra fructuarium, & e contrà.
80 Vſufructuarius qua ſub forma experiri debet interdicto, uti poßidetis.
81 Remedium uti poßidetis, reddi uaſallo.
82 Vaſallum poßidere naturaliter.
83 Vaſallo Vaſalli reddi interdictum uti poßidetis.
84 Remedium, uti poßidetis, reddi emphyteutæ.
85 Emphyteutam poßidere naturaliter.
86 Remedium, uti poßidetis, an reddatur pro poſſeßione ſequeſtrata.
87 Interdictum, uti poßidetis, reddi pro poſſeßione ſequeſtrata, cùm unus certus extat poſſeſſor.
88 Poſſeßor quando poſſeßione per ſequeſtrum non priuetur.
89 Sequeſter uoluntarius poſſeßione ſua non priuatur poſſeſſor.
90 Sequeſter loco primi decreti non priuat poſſeſſorem ſua poſſeßione.
91 Sequeſtro uoluntario poſſeßione interdictum perdi.

di, & ob id ceſſare remedium, uti poſsidetis.

92 *Sequeſter quando poſsidere dicatur.*

93 *Sequeſtro reddi interdictum, uti poſsidetis, poſſeſsione duorum contendentium apud eum depoſita.*

94 *L. licet. ff. depoſiti intellectus.*

95 *Remedium, uti poſsidetis, cui reddatur cùm cauſa cuſtodiæ apud ſequeſtrum res fuit depoſita.*

96 *Statutum Patauii, ſub Rubr. De turbata poſſeſſione, capit. 1. an locum habeat pro poſſeſsione ſequeſtrata.*

97 *Statutum Brixiæ 152. in criminal. Rub. De ui moleſtatiua, &c. an procedat pro poſſeſsione ſequeſtrata.*

98 *Statutum Papiæ 31. in crimi. Rubr. De pœna illius, qui uiolentiam. declaratur, an pro poſſeſsione ſequeſtrata locum habeat.*

99 *Statutum Ferrariæ lib. 2. ſub Rubr. De poſſeſsione turbata, an locum habeat pro poſſeſsione ſequeſtrata.*

100 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur pro poſſeſsione cuiusuis rei corporalis immobilis.*

101 *Interdicti, uti poſsidetis, uerba de ſolis ædibus.*

102 *Exempla non reſtringere.*

103 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur pro quaſi poſſeſsione ſeruitutis.*

104 *Interdictum, uti poſsidetis, reddi pro quaſi poſſeſsione ſeruitutis continuæ.*

105 *Seruitutem debens patientiam præſtare debet.*

106 *Patientiam non præſtat, qui contradicit.*

107 *Interdictum, unde ui, reddi pro quaſi poſſeſsione incorporalium.*

108 *Interdictum pro quaſi poſſeſsione utile eſſe.*

109 *Remedium, uti poſsidetis, non reddi pro quaſi poſſeſsione ſeruitutis diſcontinuæ.*

110 *Legem ſolùm in caſibus neceſſariis prouidere.*

111 *Interdictum, uti poſsidetis, non reddi impedito ducere aquam æſtiuam, uel quotidianam, contra Orianum.*

112 *Interdictum, uti posſidetis, non reddi pro quaſi poſſesſione depaſcendi, contra Socinum ſeniorem.*

113 *Statutum Ferrariæ lib. 2. De poſſesſione turbata, an locum habeat in quaſi poſſesſione.*

114 *Statuta Patauii, Brixiæ, & Papiæ, De turbata poſſesſione, an pro quaſi poſſesſione locum habeant.*

115 *Remedium, uti posſidetis, an reddatur domino caſtri.*

116 *Domino turbato in ſeruis glebæ adſcriptis, redditur interdictum, uti posſidetis, directum.*

117 *Seruus adſcriptitius fundi pars eſt.*

118 *Interdictum, uti posſidetis, utile redditur domino, cùm turbatur in ſeruis non adſcriptis glebæ.*

119 *Turbatur dominus cùm eius ſerui moleſtia afficiuntur.*

120 *Seruitutes reales tantùm admittunt diſtinctionem cauſæ continuæ & diſcontinuæ.*

121 *Vſus & uſusfructus præſcribi poteſt.*

122 *Remedium uti posſidetis, an reddatur uaſallis contra dominum.*

123 *Remedium nouitatis in Gallia non redditur uaſallis contra dominum.*

124 *Interdictum, uti posſidetis, differre ab illo, unde ui, ut detur uaſallo contra dominum.*

125 *Remedium, uti posſidetis, an reddatur Rectori eccleſiæ.*

126 *Rector eccleſiæ turbatus in quaſi poſſesſione rectoria habet remedium.*

127 *Rectori eccleſiæ competit interdum rei uendicatio.*

128 *Eccleſiæ bona concedi Rectori pro eius præbenda.*

129 *Clerico reddi remedium. l. ſi quis in tantam. C. unde ui.*

130 *Interdictum, uti posſidetis, non reddi Rectori eccleſiæ, cùm eccleſiæ corpus turbatur.*

131 *Remedium, uti posſidetis, reddi patrono eccleſiæ contra turbantem eum in quaſi poſſesſione præſentandi.*

132 *Poſſesſio ſeu quaſi conſiderari in iure præſentandi.*

133 *Statutum Brixiæ 152. in criminalibus. De ui moleſtatiua, declaratur.*

134 *Remedium, uti posſidetis, an reddatur quaſi poſſeſſori decimarum.*

135 *Interdictum, uti posſidetis, reddi contra recuſantes ſoluere decimas.*

136 *Statutum Brixiæ ſub rubr. De ui moleſtatiua declaratur, quomodò puniat turbantes perceptionem decimarum.*

137 *Remedium, uti posſidetis, an reddatur pro quaſi poſſesſione depaſcendi.*

138 *Seruitus depaſcendi aliquando urbana, aliquando ruſtica.*

139 *Remedium, uti posſidetis an reddatur pro præſtationibus perſonalibus.*

140 *Interdictum, unde ui, non dari pro præſtationibus perſonalibus.*

141 *Statutum Brixiæ 152. in criminal. ſub Rub. De ui moleſtatiua, an locum habeat pro turbato in perceptione præſtationum perſonalium.*

142 *Remedium, uti posſidetis, an reddatur turbato quaſi poſſesſione eligendi magiſtratum.*

143 *Electo turbato an reddatur remedium, uti posſidetis.*

144 *Domino eligenti magiſtratum datur actio cùm electus turbatur.*

145 *Interdictum locum non habet cùm inferior cōtradicit ſuperiori.*

146 *Ciuitati, quæ magiſtratum conſueuit eligere, an reddatur interdictum, uti posſidetis, ſi Princeps eligendi auctoritatem uſurpat.*

147 *Poſſesſio ſeu quaſi in corporalibus eſt uſus cum patientia.*

148 *Remedium, uti posſidetis, redditur inter Prin-*

eipem & ciuitatem contendentes de quaſi poſſeſsione eligendi.

149 Interdictum, uti poſsidetis, an reddatur contra eum qui ſine iure electus ad magiſtratum adminiſtrat.

150 Turbans electum ante confirmationem interdicto, uti poſsidetis, conueniri poteſt.

151 Interdictum, uti poſsidetis, redditur cùm quaſi poſſeſſor electionis turbatur.

152 Remedium, uti poſsidetis, an reddatur aſſerenti, ſe eſſe in quaſi poſſeſsione eorum quæ ad ſuperiorem ſpectant.

153 Superioris iura præſcribi non poſſe.

154 Gallia non admittit ſaiſinam contra Regem.

155 Remedium, uti poſsidetis, non reddi turbato in poſſeſsione iuris improbi.

156 Remedium, uti poſsidetis, non reddi turbato in quaſi poſſeſsione iuris improbi præſumptione iuris.

157 Poſſeſsionem iuris improbi nullam eſſe.

158 Statuta Patauij, Papiæ, & Brixiæ De turbata poſſeſsione locum non habere contra turbantem poſſeſſorem iuris improbi.

159 Remedium, uti poſsidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſsionem bonorum ſui debitoris.

160 Creditorem habentem pignus ex conuentione poſsidere.

161 Creditori miſſo in poſſeſsionem bonorum debitoris dari remedium. l. ſi quis in tantam. C. unde ui, contra uiolentum occupatorem.

162 Interdictum, uti poſsidetis, non reddi creditori miſſo in poſſeſsionem ex pignore conuentionali nondum tradito.

163 Interdictum, uti poſsidetis, an reddatur miſſo in poſſeſsionem ex pignore prætorio.

164 Interdictum, uti poſsidetis, reddi miſſo in poſſeſsionem à Prætore ex ſecundo decreto.

165 Miſſus in poſſeſsionem ex ſecundo decreto ita uolente Prætore poſſeſſor efficitur.

166 Secundum decretum efficere actorem uerum poſſeſſorem.

167 Decretum ſecundum multis caſibus transferre dominium.

168 Interdictum, uti poſsidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſsionem ex primo decreto.

169 Detentio conceſſa ob tædium quæ.

170 Statutum Papiæ.2.in ciuilis, quid pro poſſeſsione tædiali intelligat.

171 Creditor ex primo decreto in poſſeſsionem miſſus ſi ſpolietur non reſtituitur ex interdicto unde ui.

172 Creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto non poſsidet.

173 Creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto cur non poſsideat.

174 Contumacia ſola non facit, ut contumax ius ſuum perdat.

175 Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto quid agere poſsit.

176 Creditor, cui debitor promiſsit tradere nudam poſſeſsionem, ſi miſſus eſt in poſſeſsionem ex primo decreto adhuc non poſsidet.

177 Creditor ex primo decreto in poſſeſsionem miſſus, poſsidère dicitur, ſi diſpoſitione ſtatuti facit fructus ſuos.

178 Poſsidere is creditor dicitur, qui fructus conſequitur.

179 Statutum, quod creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto fructus lucretur, ualet.

180 Statutum Bononiæ, quod miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto fructus lucretur, declaratur.

181 Statutum, quòd miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto fructus lucretur, qua ratione conditum.

182 Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto, cum fructus lucratur, ita diſponente ſtatuto, pro debiti quantitate ſolùm id facit.

183 Creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto fructus lucratur, ſtatuto ita diſponente, ſi modò re ipſa facta eſt miſſio.

184 Statutum Florentiæ, quod creditor miſſus in poſſeſsionem fructus lucretur, declaratur.

185 Creditori miſſo in poſſeſsionem ex primo decreto, ex magna cauſa, ita uolente prætore, redditur interdictum, uti poſsidetis.

186 Creditor ex magna cauſa miſſus ex primo decreto in poſſeſsionem, ita uolente prætore, poſsidet.

187 Contumax manifeſtus præſtat cauſam iuſtam, ut creditor mittatur in poſſeſsionem ex primo decreto, ita ut poſsideat.

188 Sententiæ formula, qua creditor aduerſus debitorem manifeſtè contumacem in poſſeſsionem mittitur ex primo decreto, ita ut poſsideat.

189 Imolæ opinio declaratur.

190 Sententiam ſtrictè interpretationis eſſe.

191 Decij opinio in capitul. conſultationibus. numero duodecimo. de officio. delegat. improbata.

192 L.1.§.primo.ff. ad Senatuſconſul. Turpil. declaratur.

193 Speculatoris opinio & doctrina declarata.

194 Sententiæ formula alter, qua creditor mittitur in poſſeſsionem ex primo decreto, ob magnam contumaciam debitoris.

Cre-

195 Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto uerbis poſſeſſori ſolo conuenientibus poſſeſſor efficitur.
196 Poſſeſſor dicitur effectus, qui pleno iure miſſus eſt in poſſeſſionem etiam ex primo decreto.
197 Detentio non operatur plenum effectum poſſeſſionis.
198 Miſſus in poſſeſſionem, ad ſe ſuſtentandum, poſſeſſor eſt.
199 Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, amoto quolibet poſſeſſore, dicitur poſſeſſor effectus.
200 Miſſus à Prætore in poſſeſſionem ex primo decreto, ad euitandas rixas & ſcandala, dicitur poſſeſſor uere effectus.
201 Prætori non licere mittere creditorem in poſſeſſionem ex primo decreto, ut poſſideat ſine magna cauſa, & ratione.
202 Creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, quod habet uim ſecundi, poſſidet.
203 Miſſus in poſſeſſionem in caſu. l. §. poſtquam. §. Imperator. ff. ut leg. nom. caue. poſſeſſor efficitur.
204 L. poſtquam. §. Imperator. ff. ut leg. no. caue. ſententia.
205 L. poſtquam. §. Imperator. intellectus & interpretatio noua autoris.
206 Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in actione reali poſſidet, et ſi turbatur habet interdictum, uti poſſidetis.
207 Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali actione poſſidet.
208 Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali actione, an ſi intra annum turbetur habeat interdictum, uti poſſidetis, contra turbatorem.
209 Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali actione intra annum poſſidere dicitur, ex communi opinione.
210 L. ſi quis emptionis. §. ſed etſi quis. C. de præſcript. 30. uel 40. anno. intellectus.
211 L. à quo. ff. de damno infecto, intellectus.
212 Cap. paſtoralis. §. præterea. de off. de leg. intellectus & declaratio.
213 Cap. quoniam frequenter. §. in aliis. ut lite non conteſt. ſenſus & intellectus.
214 Cap. contingit, de dolo & contuma. ſenſus
215 Miſſus in poſſeſſionem rei ſeruandæ cauſa non poſſidet.
216 Miſſus in poſſeſſionem ex actione mixta non poſſidet.
217 Miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto facta poſt litem conteſtatam in realibus poſſeſſionem transfert.
218 Miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto facta poſt litem quaſi conteſtatam in realibus poſſeſſionem transfert.
219 Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in realibus poſt annum poſſidet.
220 Miſſus in poſſeſſionem ex actione hypothecaria an interdictum, uti poſſidetis, contra turbatorem habeat.
221 Miſſus in poſſeſſionem ex actione hypthecaria poſſidet.
222 Dyni & Baldi diſtinctio quædam reiecta.
223 Baldi & Aretini traditio quædam improbata.
214 Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in hypothecaria intra annum uult de iure ſuæ hypothecæ probare.
225 Interdictum, uti poſſidetis, an reddatur creditori miſſo in poſſeſſionem ex primo decreto in executione ſententiæ diffinitiuæ.
226 Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in executionem ſententiæ diffinitiuæ non poſſidet.
227 L. poſtquam. §. Imperator. ff. ut leg. nom. caue. ſenſus & declaratio.
228 L. 2. C. qui potio. in pigno. hab. intellectus.
229 Creditore uno miſſo in poſſeſſionem in pignore prætorio & cæteri miſſi dicuntur.
230 Pignus prætorium in multis differre à iudiciali.
231 Pignus prætorium non differre à iudiciali.
232 L. Properandum. §. ſin autem reus. C. de iudiciis, ſenſus & intellectus.
233 Miſſum in poſſeſſionem ex inſtrumento crediti guarentigiato non poſſidere; contra Aretinum.
234 Interdictum, uti poſſidetis, an inquilino reddatur, dum in ſuo ædificare prohibetur.
235 Inquilinus interdicto, uti poſſidetis, non experitur cum turbans eum negat inquilinum poſſidere.
236 Seruitutem habens quomodo experiatur interdicto, uti poſſidetis, & quomodo in eo concludat.
237 Remedium, uti poſſidetis, an reddatur domino contra inquilinum ædificare prohibentem.
238 Dominus inquilinum expellere poteſt, cùm domum uult reficere.
239 Remedium, uti poſſidetis, reddi domino fundi cōtra uicinum, qui uites traduxit.
240 Bartoli lapſus.
241 Iulij Pauli locus.
242 Remedium, uti poſſidetis, non reddi domino, qui protectum ſupra uicini ſolum poſſidet.
243 Proiectum & protectum quid.
244 Protecta pars domus.
245 Gloſſæ lapſus.
246 L. ſi duo. §. item uideamus. ff. uti poſſidetis, intellectus.
247 Remedium, uti poſſidetis, an pro poſſeſſione cænaculi detur.
248 Cænaculum quid.
249 Remedium, uti poſſidetis, contra ſuperficiarium reddi.
250 Bartoli error.
251 L. ſi duo. §. cæterum. ff. uti poſſidetis, ſenſus.
252 Remedium, uti poſſidetis, ſpoliatori an reddatur.
253 Statutum Brixiæ. 152. in Crimi. De ui moleſtatiua, an faueat ſpoliatori turbato.

254 *Spoliatori turbato ex interuallo an reddatur interdictum, uti poſsidetis.*
255 *Interdictum, uti poſsidetis, non reddi uiolento poſſeſſori.*
256 *Alexandri opinio confutata.*
257 *Spoliator poſsidens à tertio turbari non debet.*
258 *Remedium, uti poſsidetis, an ceſsionario reddatur.*
259 *Ceſsionario iuris incorporalis redditur interdictũ, uti poſsidetis, etiam ſi poſſeſsionem non apprehenderit.*
260 *Ceſsio in incorporalibus loco traditionis eſt.*
261 *Cedere eſt quaſi diſcedere.*
262 *Nattæ ac Baldi expoſitio ad glo. 2. §. idem Nerua. ff. uti poſsidetis, probatur.*
263 *Ceſsionario rei corporalis reddi interdictum, uti poſsidetis, cùm res tradita eſt.*
264 *Interdicta ſunt actiones prætoriæ.*
265 *Ceſsionario rei corporalis datur remedium, uti poſsidetis, contra cedentem.*
266 *Baldi doctrina in l. 1. col. 30. ff. de iure iura. declaratur.*
267 *Ceſsionario ſimplici an contra tertium turbantem reddatur interdictum, uti poſsidetis.*
268 *Ceſsionarius ex ſola ceſsione poſſeſſor non efficitur.*
269 *Gloſſa. l. 2. §. idem Nerua. ff. uti poſsi. declaratur.*
270 *Doctores intelliguntur loqui ſecundum iura allegata.*
271 *Baldus conſ. 436. lib. 3. declaratur.*
272 *Rotæ Romanæ deciſio improbata.*
273 *Ceſsionarius rei corporalis non habet remedium, uti poſsidetis, contra tertium ante poſſeſsionis apprehenſionem, etiam ſi ceſſa ſint iura omnia.*
274 *Verba, dedit & tranſtulit, quid operentur.*
275 *Rotæ Romanæ error.*
276 *Ceſsionarius habet remedium, uti poſsidetis, cùm ex ſola ceſsione poſſeſsio transfertur.*
277 *Ceſsio à Principe facta transfert etiam poſſeſsionem.*
278 *Ceſsio facta in præſentia rei ceſſæ etiam poſſeſsionem transfert.*
279 *Statutum Vicentiæ lib. 3. ſub rubr. De ceſsionibus, declaratur.*
280 *Statuta Patauij, Brixiæ, & Papiæ De poſſeſsione turbata, an locum habeant pro ceſsionario turbato.*
281 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur hæredi, qui omnium hæreditariorum poſſeſsionem non apprehendit.*
282 *Poſſeſsione unius rei apprehenſa, non cenſetur apprehenſa poſſeſsio alterius.*
283 *Interdictum, uti poſsidetis, reddi pro mobilibus cohærentibus immobilibus.*
284 *Mobilia cohærentia immobilibus cenſeri immobilia.*
285 *Interdictum, uti poſsidetis, non reddi pro turbatione facta in cloaca.*
286 *Interdictum, uti poſsidetis, reddi pro damnis & intereſſe.*
287 *Verba hæc, quanti ea res eſt, quid ſignificent.*
288 *Statutum quòd ſoluatur gabella pro quacunque lite, quid erit pro lite poſſeſsionis.*
289 *Fructus percepti ante litem conteſtatam uenire in iudicio, uti poſsidetis.*
290 *Remedium, uti poſsidetis, reddi contra turbantem non poſsidentem.*
291 *Rectorium quid.*
292 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur contra diffamatorem.*
293 *Diffamator ſi non impedit poſſeſſorem, conueniri non poteſt interdicto, uti poſsidetis.*
294 *Diffamatio impedit, & uim turbatiuam infert aliquando.*
295 *Statuta punientia turbatores an locum habeant contra diffamatorem.*
296 *Statutum Patauinum ſub rubr. De poſſeſsione turbata, cap. Villanus, an contra diffamatorem locum habeat.*
297 *Remedium, uti poſsidetis, an locum habeat contra turbantem iudicialiter.*
298 *Praxis ad diffiniendum iudicium, uti poſsidetis.*
299 *Turbare eſt ius alterius obſcurum facere.*
300 *Statuta de turbata poſſeſsione puniunt etiam litigantem ſine iuſta cauſa contra poſſeſſorem.*
301 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur contra eum, qui ab alio iniuſte poſsidet.*
302 *Interdictum, uti poſsidetis, an reddatur ciuiliter poſsidenti, qui emit ab eo, qui nec naturaliter nec ciuiliter poſsidebat.*
303 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur cõtra illum, qui bona fide poſsidere cœpit ab eo, qui clam poſsidebat à iuſto poſſeſſore.*
304 *L. ſi duo. §. non uideor. ff. uti poſsid. intellectus.*
305 *L. 1. §. ſi tibi. ff. de itinere actuq́ue priua. intellectus.*
306 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur contra turbantem nomine alterius.*
307 *Interdictum, uti poſsidetis, reddi contra eum, cuius nomine facta eſt turbatio, ut poſſeſsio ſit libera apud actorem.*
308 *Nominationi locus an ſit in interdicto, uti poſsidetis.*
309 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur, cùm turbatio eſt facta per precarium.*
310 *Interdictum, uti poſsidetis, an reddatur, pro finium diuiſione.*
311 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur cùm miſſus in poſſeſsionem errore miſſus eſt in poſſeſsionem alterius.*
312 *Turbare dicitur qui cauſam dedit errori, quo turbatio facta eſt.*
313 *Errore iuſto ductus in poſſeſsionem ſine miſſus excuſatur à iu.*
314 *Remedium, uti poſsidetis, an reddatur contra operarios.*
315 *Statutum Ferrariæ lib. 2. De poſſeſſ. turbata dum*

punit res

res, an locum habeat contra operarios.

316 *Iudex competens quis ſit in iudicio poſſeſſorio retinendæ, cum de poſſesſione rei prophanæ agitur.*

317 *Iudices duos eſſe poſſe in iudicio poſſeßorio retinendæ.*

318 *Interdictum, uti poßidetis, eſſe perſonale in rem ſcriptum.*

319 *Iudex eſt is in cuius territorio facta eſt turbatio.*

320 *Poſſidens in locum ſi turbatur in itinere, coram iudice illius loci, ubi turbatur, experitur iudicio retinendæ.*

321 *Turbatus in poſſesſione poſita in confinio coram utroque iudice agit.*

322 *Contrahentes in confinibus duos iudices habent.*

323 *Iudex laicus, an ſit competens, cùm poßeſſorio rei eccleſiaſticæ agitur.*

324 *Laicus turbans clericum in poſſesſione rei eccleſiaſticæ coram iudice ſæculari conueniri poteſt.*

325 *Turbator laicus non poteſt declinare forum iudicis laici cùm poſſeſſorio retinendæ poßesſionis eccleſiaſticæ conuenitur.*

326 *Qualitas perſonæ conuenienda in foro ſortiendo inſpicitur.*

327 *Iudex laicus competens eſt in poſſeſſorio rei beneficiariæ.*

328 *Iudex laicus competens iudex non eſt in poſſeſſorio rei beneficiariæ, cum de titulo principaliter agitur.*

329 *Cauſa poſſeſſoria eſt ſpiritualis, cùm de titulo principaliter diſponatur.*

330 *Capitula petitorii coram laico deduci non poſſunt in cauſa poſſeſſorii beneficii eccleſiaſtici, quòd ibi declaratur.*

331 *Iudex laicus in cauſa poßeßoria rei eccleſiæ de titulo poteſt incidenter cognoſcere.*

332 *Cauſa poſſeßoria ſpiritualis non redditur cùm incidenter de titulo agitur.*

333 *Titulus ſummatim probatur in cauſa poſſeßoria rei eccleſiaſticæ.*

334 *Coloratum titulum quando probare ſufficiat in iudicio poßeſſorio.*

335 *Titulum probare, & poſſeßionem iuſtificare, differunt.*

336 *Iudicem laicum poße incidenter cognoſcere de cauſa ſpirituali.*

337 *Iudicem laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali cùm euidenter de ea conſtat.*

338 *Iudicem laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali cùm de ea conſtat ex confesſione aduerſarii.*

339 *Concesſio nocet ſolùm confitenti beneficium eſſe ſui aduerſarii.*

340 *Iudicem laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali, cum de ea ex actis notoriè conſtat.*

341 *Iudicem laicum cognoſcere, an contractus ſit uſurarius, cùm ex actis conſtat ita eſſe.*

342 *Iudex laicus non pronunciat laicum ſpoliatum poſſeßione rei beneficiariæ, cum euidenter de nouo iure illius conſtat.*

343 *Iudex laicus cognoſcit in poſſeſſorio rei beneficiariæ aduerſario non opponente.*

344 *Iudex laicus cùm de poſſeſſorio rei eccleſiaſticæ cognoſcit, quomodo ſuper titulo pronuntiare debeat.*

345 *Iudex laicus pronuncians ſuper cauſa matrimonii quomodo id faciat.*

346 *Clericus laicum turbans in quaſi poſſesſione rei beneficiariæ coram quo conueniri debeat.*

347 *Clericum à laico iudice in ius uocari non poße.*

348 *Laicus laicum turbans in poſſesſione rei eccleſiæ coram iudice laico conuenire poteſt.*

349 *Clericus clericum turbans in quaſi poſſeßione rei beneficiariæ coram iudice laico conueniri non poteſt.*

350 *Clericum non poſſe citari coram iudice laico.*

351 *Qualitas perſonæ in foro ſortiendo ſpectanda.*

352 *Perſona exempta, exempta eſſe & loca perſonæ acceſſoria.*

353 *Iudicem laicum ex concesſione pontificis poße cognoſcere de cauſis clericorum.*

354 *Iudicem laicum poße contra clericum iudicere, ſi iudex eccleſiaſticus eſt negligens.*

355 *Iudex laicus ſupplet negligentiam eccleſiaſtici.*

356 *Principem ſecularem liberare poße oppreſſos uiolentia iudicis eccleſiaſtici.*

357 *Galliæ & Hiſpaniæ obſeruantia, qua Principes laici tueatur oppreſſos potentia iudicis eccleſiaſtici.*

358 *Abbatis, & Maria. Socin. Senio. opinio confutata.*

359 *Iudex laicus in auxilium iudicis eccleſiaſtici cognoſcit contra clericum turbatorem.*

360 *Brachium ſeculare, quomodo & quando à iudice eccleſiaſtico poſſit requiri.*

361 *Iudex eccleſiaſticus, an competens ſit pro clerico turbato à laico.*

362 *Malefactores, uerbum latißimum.*

363 *Raptor quis.*

364 *Inuator quis.*

365 *Capitu. conqueſtus, de foro competenti, declaratur.*

366 *Iudicem eccleſiaſticum cognoſcere de qualibet oppresſione quæ fit à laico.*

367 *Turbare eſt opprimere.*

368 *Iudex eccleſiaſticus, an cognoſcat contra laicum turbatorem clerici, cum uim non commiſit.*

369 *Violentiam ſemper ex turbatione committi.*

370 *Turbationem uim includere.*

371 *Iudex eccleſiaſticus non cognoſcit contra laicum turbatorem, qui negat rem eccleſiæ eſſe.*

372 *Butrii traditio & doctrina declarata.*

373 *Iudex eccleſiaſticus non eſt competens contra laicum turbatorem aſſerentem rem illam eſſe feudalem.*

374 *Clericum non eſſe priuilegiatum in cauſa feudi ſecularis.*

375 *Iudex eccleſiaſticus contra laicum cognoſcit, etſi is alleget rem eccleſiæ eſſe rem feudi ſecularis, cùm de contrario conſtat euidenter.*

376 Iudex competens quis ſit in iudicio poſſeſſorio retinendæ poſſeſsionis rei feudalis.

377 Dominus feudi iudex eſt competens cùm duo uaſalli contendunt iudiciu, uti poßidetis de rei feudali.

378 Domino feudi utile eſt ſcire naturam feudi.

379 Poſſeßio rei feudalis eam proprietati adminiculatur, à natura proprietatis non differt.

380 Poſſeßionem rei feudalis non mutare naturam à proprietate ipſa feudi.

381 Iudices duo eſſe poſſunt in cauſa rei beneficiariæ.

382 Eccleſiæ cura communis eſt.

383 Poſſeßionis cauſam eſſe præambulam cauſæ poſſeſsionis.

384 Cauſa delegata tam poſſeßionis, quàm proprietatis delegata cenſetur.

385 Poſſeßionem rei ſpiritualis diuerſam eſſe à natura ipſius proprietatis.

386 Curtij iunioris lapſus.

387 Iudicem competentem eſſe dominum feudi cum duo uaſalli de poſſeßione rei feudalis contendunt.

388 Dominus feudi iudex eſt competens in cauſa proprietatis feudi inter duos uaſallos.

389 Dominus feudi iudex eſt competens inter duos uaſallos maiores contendentes de poſſeßione feudi.

390 Dominus feudi iudex eſt inter uaſallos de poſſeßione feudi contendentes, etiam ſi feudum illud ſolùm habeant.

391 Dominus feudi coactus inueſtire uaſallum, eſt adhuc iudex competens in cauſa illius uaſalli contendentis de poſſeßione feudi cum altero uaſallo.

392 Iniuſtus in uno præſumitur iniuſtus in altero.

393 Iudex ordinarius ſuſpectus non remouetur, ſed ei datur adiunctus.

394 Dominus feudi ſuſpectus non remouetur à iudicanda cauſa, ſed ei datur adiunctus, uel cauſam poteſt delegare.

395 Suſpectus in cognoſcendo non eſt ſuſpectus in delegando.

396 Dominus feudi iudex eſt competens in cauſa poſſeſsionis controuerſa inter uaſallos, etiam ſi uaſalli ſint clerici.

397 Iudex eſt dominus feudi in cauſa proprietatis feudi inter uaſallos etiam clericos.

398 Cap. ex trãſmiſſa. de foro compe. intellectus, & declaratio.

399 Abbatis & Decii ratio quædam refutata.

400 Papa poteſt clericum in aliqua cauſa ſubiicere iuriſdictioni ſeculari.

401 Clericum ſubiici iuriſdictioni ſeculari ratione contractus.

402 Dominus feudi non eſt iudex in cauſa clerici uaſalli ſui, ſi alia eſt controuerſia quàm feudalis.

403 Vaſallos contendentes inter ſe de poſſeßione rei feudalis non poſſe prorogare iuriſdictionem alterius iudicis.

404 Iuriſdictionem domini feudi inter ſuos uaſallos contendentes eſſe iure ſpeciali tributam.

405 Iuriſdictio alterius iudicis, uolente domino à uaſallis de poſſeßione feudi contendentibus prorogari poteſt.

406 Dominus feudi iudex eſt inter uaſallos contendentes de poſſeßione feudi franchi.

407 Vaſallum non eſſe liberum à iuriſdictione domini feudi, etiam ſi feudum in aliquibus ſit franchum.

408 Feudum franchum effici quò ad commodum pecuniarum, non quò ad ſeruitia & obedientiam erga dominum.

409 Clericus dominus feudi ſecularis iudicit inter ſuos uaſallos laicos de poſſeßione feudi inter ſe contendentes.

410 Clericus dominus feudi ſuſtinere perſonã laici, dum inter uaſallos de cauſa feudi iudicit.

411 Vaſallus perſona miſerabilis omiſſo iudicio domini feudi poſſe adire iudicem eccleſiaſticum cùm in poſſeßione feudi uexatur.

412 Reginam dici poſſe perſonam miſerabilem iuxta ſuam conditionem.

413 Cap. ex parte B. de foro compe. intellectus & declaratio.

414 Domino feudi negligente adminiſtrare iuſtitiam inter uaſallos de poſſeßione feudi contendentes adiri poteſt ordinarius.

415 Iudice ſpeciali negligente adminiſtrare iuſtitiam eius iuriſdictio ad ſuperiorem deuoluitur.

416 Dominum feudi eſſe iudicem ordinarium iure quodam ſingulari inter ſuos uaſallos.

417 Iudex ordinarius uolente domino feudi cognoſcere poteſt de cauſa inter uaſallos de feudo contendentes.

418 Conſenſus domini feudi tacitus, an ſufficiat cùm ordinarius iudex cognoſcit de cauſa feudi inter uaſallos.

419 Dominus feudi non eſt iudex inter uaſallos de feudi poſſeßione contendentes, cum eorum unus non oſtendit titulum.

420 Iudex ordinarius cognoſcit inter uaſallos contendentes de feudo ex conſuetudine, uel ſuperioris lege.

421 Senatum Mediolanenſem cognoſcere de omnibus cauſis feudalibus.

422 Dominus feudi non eſt iudex competens inter uaſallos contendentes de poſſeßione feudi, quæ proprietati non adminiculatur.

423 Cauſæ duæ tantum ad feudum ſpectant, conſtitutio, & priuatio.

424 Vaſallus agens ad pœnam & intereſſe aduerſus alterum uaſallum turbatorem, dominum feudi non habet iudicem cauſæ.

425 Dominus feudi non eſt iudex competens inter uaſallos de poſſeßione feudi contendentes ſi eorum unus negat, ſe uaſallum eſſe.

426 Dominus feudi non eſt iudex inter uaſallos, cũ unus ſe eſſe uaſallum negat.

427 Dominus feudi non eſt iudex competens inter uaſallum & tertium de poſſeßione feudi contendentium.

428 Iuriſdictio domini feudi limitata eſt.

429 Dominus

429 *Dominus feudi non eſt iudex competens inter uaſallum & tertium, etiam ſi is tertius ut uaſallus fuit citatus.*

430 *Citatus tanquam uaſallus an teneatur comparere ad allegandum declinatoriam.*

431 *Vaſallus qui eſt in quaſi poſſeſſione uaſallagii, ſi citatur à domino feudi, tenetur comparere ad allegandum declinatoriam.*

432 *Dominus feudi ſi cum uaſallo contendit de poſſeſſione rei feudalis pares curiæ cognoſcunt.*

433 *Pares curiæ cognoſcunt, cum de proprietate feudi eſt contentio inter dominum & uaſallum.*

434 *Pares curiæ cognoſcunt inter dominum feudi ſpoliatorem & uaſallum ſpoliatum.*

435 *Iudices competentes inter dominum & uaſallum de feudi poſſeſſione contendentes etiam ſi dominus non recognoſcat ſuperiorem, ſunt pares curiæ.*

436 *Iuſdicere ſibi non debet de honeſtate, qui ſuperiorem non regnoſcit.*

437 *Vaſallus cum ſe ulterius uaſallum aſſerit, de cauſa feudi non cognoſcit dominus, ſed pares curiæ.*

438 *Pares curiæ cognoſcunt de cauſa domini feudi, & uaſalli etiam ſi minoris gradus ſint.*

439 *Pares curię laici cognoſcunt de cauſa clerici uaſalli.*

440 *Pares curiæ ubi ſuſpecti ſunt, cognoſcit ordinarius inter dominum feudi & uaſallum contendentes.*

441 *Pares curię cum teſtes eſſe debent, non cognoſcunt de cauſa inter dominum & uaſallum.*

442 *Pares curiæ non cognoſcunt de cauſa inter dominum & uaſallum, ſi uaſallus negat ſe uaſallum.*

443 *Pares curiæ non cognoſcunt inter dominum feudi & uaſallum, cum alio iure quàm feudali agitur.*

444 *Iudex ordinarius cognoſcit inter dominum feudi, & uaſallum, cum pares curiæ deficiunt.*

445 *Iudex ordinarius cognoſcit inter dominum feudi & uaſallum, cum ita conſuetudine uel conſtitutione principis ſtatutum eſt.*

446 *Iudex ordinarius cognoſcit inter dominum feudi & uaſalli, cum pares recuſant cognoſcere.*

447 *Pares curiæ non cognoſcunt de cauſa feudi inter dominum & uaſallum, ſi adhuc fidelitatem non iurarunt.*

448 *Remedium, uti poſſidetis, quem iudicii ordinem requirat.*

449 *Probationes in iudicio, uti poſſidetis, eſſe in una dilatione faciendas.*

450 *Terminos ad producendum iura omnia eſſe aſſignandos in iudicio, uti poſſidetis.*

451 *Procurator turbati nomine experiri poteſt interdicto, uti poſſidetis.*

452 *Edictum de procuratoribus permiſſorium eſſe.*

453 *Libellus offerri debet in iudicio, uti poſſidetis.*

454 *Libelli concluſio requiritur in iudicio, uti poſſidetis.*

455 *Libelli forma qualis in iudicio, uti poſſidetis.*

456 *Satiſdari de non turbando peti ſolet in libello dato in remedio, uti poſſidetis.*

457 *Poſſeſſionis qualitas an ſit exprimenda in libello dato in remedio, uti poſſidetis.*

458 *Poſſeſſionis qualitas exprimenda eſt in libello, cùm intereſt aduerſarij ſcire pro qua turbatione agatur.*

459 *Tempus & locus turbationis in libello exprimi an debeant.*

460 *Tempus & locus turbationis exprimi debet, cùm dolus turbantis arguitur.*

461 *Turbationis modus exprimi an debeat in libello.*

462 *Turbationis modus & qualitas deducta probari debet.*

463 *Turbationis modus debet exprimi ſi ab aduerſario petatur.*

464 *Turbationis qualitas debet exprimi cum dolus turbatoris arguitur.*

465 *Bartolus & Baldus declarantur.*

466 *Statutum Brixiæ 153. in crimi. ſub rubr. De modo & forma procedendi in crimine inquietationis, declaratur.*

467 *Turbatio quot modis committatur.*

468 *Turbat qui negat aduerſarium poſſidere.*

469 *Dubia res efficitur negatione.*

470 *Turbare etiam is dicitur, qui bona fide negat poſſeſſionem.*

471 *Turbare non dicitur, qui ſimpliciter negat aduerſarium poſſidere.*

472 *Turbare non dicitur, qui negat narrata in libello actoris.*

473 *Turbare non dicitur, cum criminaliter agitur, & poſſeſſio negatur.*

474 *Turbare an dicatur qui ex decreto iudicis inualido alterius poſſeſſionem ingreditur.*

475 *Turbat, qui ſequeſtrum contra poſſeſſorem impetrat.*

476 *Turbat colonus dominum, cũ alteri fructus tradit.*

477 *Turbationem non infert ſimplex ceſſatio ſolutionis.*

478 *Actiones ex delicto deſcendentes non dari ex ſolo non facto.*

479 *Moram non cauſat ſimplex ceſſatio.*

480 *Spoliari non autem turbari is dicitur, cui ſolutio penſionis.*

481 *Turbat qui fundum alteri locauit.*

482 *Turbat qui fructus rei meæ percipit.*

483 *Turbat qui uſſert de re mea.*

484 *Turbat qui aſſerit ſeruitutem ſibi deberi in re mea.*

485 *Turbat qui impedit me uti ſeruitute mea.*

486 *Turbat qui colit, & arat fundum meum.*

487 *Turbat qui me impedit re mea uti.*

488 *Turbat qui minas colonis infert.*

489 *Turbat qui ſepem facit, uel foſſam fodit.*

490 *Turbat qui alterius poſſeſſionem eo inuito ingreditur.*

491 *Turbat qui rem alterius uendit.*

492 *Turbat qui ædificare prohibet.*

493 *Turbat qui ſeminat fundum alterius. quod ibidem declaratur.*

494 *Turbat qui in alieno plantat.*

495 *Turbat qui arbores incidit.*

496 *Turbat qui eligit, uel præſentat patrono inconſulto.*

Tur-

497 Turbat qui cenſum præſtari prohibet.
498 Turbat qui ſe opponit.
499 Turbat qui agricolas in poſſeßionem inducit vel alterius.
500 Turbat qui me abſente ingreditur poſſeßionem meam.
501 Turbat qui uendit res permiſſas uni ſolùm uendere.
502 Turbat qui inſignia delet.
503 Turbat qui impedimentum, & moleſtiam infert.
504 Turbat qui poſſeſſori reſiſtit.
505 Statutum Papiæ. De poſſeßione turbata, declaratur.
506 Interdicto, uti poßidetis, agẽs exprimere an debeat modum deſiſtendi à turbatione.
507 Interdictum, uti poßidetis, cumulari an poßit cum illo unde ui.
508 Accuſatus de ui turbatiua conueniri etiam poteſt interdicto, unde ui.
509 Remedium, uti poßidetis, an cum illo adipiſcendæ poßit cumulari.
510 Remedium, uti poßidetis, quod datur ſi lite pendente actor ſpolietur, quomodò in iudicio tractabitur.
511 Remedium, uti poßidetis, quomodò cum petitorio cumulari poßit.
512 Poſſeſſorium retinendæ ab actore cum iam propoſito non cumulari.
513 L. exitus ff. de acq. poſſeſſ. declaratur.
514 Beroij leuis quædam conſideratio reiecta.
515 Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio prius propoſito ex reſcripto principis ſimul cumulari & tractari non poteſt.
516 Contraria duo ſimul eſſe non poſſunt.
517 Deus & lex efficere non poſſunt ut duo pugnantia ſimul ſint.
518 Poſſeſſorium retinendæ ex partium conſenſu cum petitorio ab eodem actore cumulari non poſſe.
519 Poſſeſſorium retinendæ mixtum ab eodem actore cum petitorio cumulari non poſſe.
520 Butrij conſideratio exploſa.
521 Conciliatio opinionum ex auctoris ſententia.
522 Poſſeſſorium retinendæ reſpectu diuerſæ poſſeßionis poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio.
523 Cumulatio poſſeſſorij & petitorii admittitur ceſſante regula contrarietatis.
524 Poſſeſſorium retinendæ ratione poſſeßionis deinde quæſitæ poſſe ab eodem actore cumulari cum petitorio.
525 Poſſeſſorium retinendæ cumulari poſſe cum petitorio ab eodem actore poſſidente per alium.
525 Poſſeſſorium retinendæ prius propoſitum non admittit cumulationem petitorij ab eodem actore.
527 Poſſeſſorium retinendæ prius propoſitum ab actore reſpectu diuerſæ poſſeßionis cum petitorio cumulatur.
528 Fabij ratio reiecta.
529 Cumulatur poſſeſſorium retinendæ cum petitorio cùm poſſeßio aſſeritur deperdita ante litem conteſtatam.
530 Petitorium cum poſſeſſorio cumulatur, cùm poſſeßio dicitur debita poſt litem conteſtatam.
531 Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio ab eodem actore in eadem libello cumulari an poßit.
532 Petitorio ab uno propoſito, & poſſeſſorio retinenda ab altero quomodò procedatur.
533 Poſſeſſorium retinendæ ab uno & petitorium ab altero diuerſis reſpectibus cumulari poſſe.
534 Poſſeſſorium retinendæ cumulatur cum petitorio, cum actor aſſerit ſolum ſe turbari.
535 Poſſeſſorio retinendæ prius ab uno propoſito, & alter poſteà petitorio, prius poſſeſſorium diſcutitur.
536 Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio diuerſis reſpectibus è diuerſis cumulari.
537 Cumulatio petitorij, & poſſeſſorii retinendæ nõ admittitur eodem tempore ab eodem.
537 Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio, cum uterq; aſſerit, ſe poſſeſſorem & dominum, non cumulatur.
539 Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio cumulatur, cum agitur de re incorporali.
540 Confeſſoriam non aduerſari iudicio poſſeſſorio retinendæ.
541 Cumulationem petitorii, & poſſeſſorii in incorporalibus admitti.
542 Cumulationem petitorii, & poſſeſſorii in beneficialibus admitti.
543 Poſſeſſorium retinendæ cumulari poſſe cum petitorio, cum poſſeſſorio petitorium fomentum tribuit.
544 Reſcriptum impetrans ſuper petitorio an ad poſſeſſorium tranſire poßit.
545 Poſſeſſorio retinendæ renuntiaſſe an dicatur reus qui petitorium propoſuit.
546 Poſſeſſoriis renuntiatione liti ſolum cenſeri renunciatum.
547 Tacens conſentire dicitur in iudicialibus.
548 Sententia diffinitiua ſuper poſſeßorio renunciato ferri an debeat.
549 Accuſatio criminalis de poſſeßione turbata cum remedio ciuili, uti poßidetis, cumulari an poßit.
550 Actio iniuriarum criminalis de iure communi ſolum datur contra turbatorem.
551 Iudicis officium poſſe implorari in iudicio turbatæ poſſeßionis pro damnis & expenſis, ac intereſſe.
552 Iudicium ciuile, & criminale pro poſſeßione turbata cumulari an poßit.
553 Iudex maleficiorum incidenter poteſt cognoſcere de cauſa ciuili turbatæ poſſeßionis.
554 Cauſam criminalem, & ciuilem pro poſſeßione turbata cumulare, utile admodum eſt.
555 Lis conteſtari debet in iudicio uti poßidetis.
556 Agens, uti poßidetis, quid habeat probare.
557 Poßidens ante litem conteſtatam præſumitur etiã poßidere tempore litis conteſtatæ.
558 Poſſeßio tempore litis conteſtandæ in iudicio, uti poßidetis, probari debet, etiam ſi uerè lis non eſſet conteſtanda.
559 Turbatio probari debet ab agente remedio uti poßidetis.
560 Poſſeßio quibus probationibus poßit probari.
561 Poſſeßionem immobilium probari ex ſola inſiſtentia.
562 Poſſeßio domus ſola inhabitatione probatur.
563 Poſſeßionem probari ex agrorum cultura.
564 Poſſeßionem fructuum perceptione probari.

565 Fru-

565 *Fructuum perceptione etiam alterius manu poſſeſſionem probari.*
566 *Fructus perceptos iure familiaritatis non probare poſſeſſionem.*
567 *Poſſesſionem probari ex perceptione penſionis.*
568 *Poſſesſionem probat collecta ſolutio.*
569 *Poſſesſionem probat clauium traditio.*
570 *Poſſesſio arguitur ex deſcriptione facta in libro aſtimi.*
571 *Poſſeſſionem nõ probat inueſtituræ, uel locationis inſtrumentum.*
572 *Locatio cum ſolutione mercedis poſſesſionem probat.*
573 *Locationum plurium inſtrumenta poſſeſſionem probant.*
574 *Inſtrumentum antiquum locationis probare poſſesſionem.*
575 *Poſſeſſionem probari inſtrumento misſionis.*
576 *Poſſeſſionem uſu rei probari.*
577 *Poſſeſſionem mobilium probari traditione uel retentione clauium.*
578 *L. Clauibus. ff. de contrh. emp. ſenſus.*
579 *Poſſesſionem incorporalium probari inſtrumento iuratæ fidelitatis.*
580 *Poſſesſionem incorporalium probari inſtrumento liberationis à fidelitate.*
581 *Poſſeſſionem ſeu quaſi iuriſdictionis probari ex onerum præſtatione.*
582 *Iuriſdictionis quaſi poſſesſionem probari per exactionem gabellarum.*
583 *Poſſeſſionem ſeu quaſi iuriſdictionis fama probari in antiquis.*
584 *Poſſesſio ſeu quaſi iurium eccleſiæ traditione clauium eccleſiæ probatur.*
585 *Iuriſdictionis quaſi poſſesſionem ex actibus iuriſdictionalibus probari.*
586 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio ex captura delinquentium, & erectione furcarum probatur.*
587 *Poſſesſionem ſeu quaſi iuriſdictionis ex nominatione probari.*
588 *Remedio, uti posſidetis agens, an poſſesſionem iuſtificare debeat.*
589 *Remedio, uti posſidetis, agens probat titulum, cùm ſine eo posſidere non poteſt.*
590 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem allegans, eam titulo iuſtificare debet.*
591 *Remedium, uti posſidetis, non reddi laico pro quaſi poſſeſſione decimarum.*
592 *Remedium recuperandæ, non reddi laico ſpoliato quaſi poſſesſione decimarum.*
593 *Remedium retinendæ pro quaſi poſſesſione beneficii non reddi, niſi illa titulo iuſtificetur.*
594 *Colorari poſſeſſio quando dicatur.*
595 *Coloratus titulus quis, & quis quaſi coloratus & diſcoloratus.*
596 *Poſſesſionem ſeu quaſi beneficii colorari confesſione aduerſarii.*
597 *Coloratur quaſi poſſesſio beneficii ſententia lata in petitorio.*
598 *Coloratur quaſi poſſesſio beneficii probando titulũ antiquum deperditum.*
599 *Iudicis arbitrio relinqui, qui dicatur titulus antiquus, & ſi eſt amiſſus, iuramento probatur.*
600 *Remedio uti posſidetis, agens probare an debeat quod non ui, non clàm, non precario posſidet.*
601 *Malafides non præſumitur.*
602 *Reus conuentus interdicto, uti poſſidetis, quid probare debeat, ut obtineat.*
603 *Interdicto, uti posſidetis agens, an probare debeat aduerſarium dolo turbaſſe.*
604 *Turbantis dolus neceſſario non probatur, cùm ciuiliter agitur, uti poſſidetis.*
605 *Turbantis dolus probari debet in iudicio, uti posſidetis, cùm agitur ut is reus condemnetur ad dãna & intereſſe.*
606 *Turbantis dolus probari an debeat cùm criminaliter agitur contra eum.*
607 *Statuta punientia turbantes alterius poſſesſionem pœnas ſubrogaſſe loco pœnarum iuris cõmunis.*
608 *Cauſa dicitur criminalis cùm de poſſesſione turbata accuſatur reus ex ſtatutorum diſpoſitione.*
609 *Ripæ opinio exploſa.*
610 *Matheſ. notab. - o declaratur.*
611 *Doli probatio requiritur in actione iniuriarum.*
612 *Dolus probari debet cum ſtatutum pœnam indicit corporalem turbatori alterius poſſeſſionis.*
613 *Statutum puniẽs turbatorem, perſonæ dolum probari requirit.*
614 *Statutum puniens turbationem illatam in rem, latam culpam ſolùm probari neceſſariò requirit.*
615 *Bart. conſ. 91. nu. 6. lib. 1. declaratur.*
616 *Barto L. 1. §. quod Prætor. ff. ne quis eum &c. declaratur.*
617 *Dolum turbatoris quis probare teneatur.*
618 *Dolus turbatoris probatur ex quo ſcit alterum poſſidere.*
619 *Scientia alterius poſſesſionis ex uicinitate & ſimilibus probatur.*
620 *Turbatoris dolus arguitur, cùm in caſu illicite occupat.*
621 *Dolo non turbaſſe quomodò accuſatus probare posſit.*
622 *Statutum Papiæ 31. in criminalibus. ſub rubr. De pœna illius qui uiolentiam &c. uerſ. & prædicta &c declaratur.*
623 *Cauſa leuis excuſat turbatorem à dolo.*
624 *Cauſa iniuſta quòd non excuſet à pœna legali.*
625 *Statuta Papiæ & Brixiæ, de turbata poſſeſſione, dum puniunt turbatores, ceſſant ſi cauſa iuſta turbandi probatur.*
626 *Turbantis dolus excuſatur, ſi is credebat uerè ſe poſſidere.*
627 *Poſſeſſio naturam contractus ſapit.*
628 *Turbantis dolus excuſatur, ſi probatur iure familiaritatis poſſeſſionem ingreſſum fuiſſe.*
629 *Socius ingrediens poſſeſſionem excuſatur à dolo.*
630 *Dolus turbatoris ceſſat cùm alterius mandato is eſt poſſeſſionem ingreſſus.*
631 *Turbationis dolus & pœna ceſſat, cùm uirtute contractus accuſatus ille eſt ingreſſus poſſeſſionẽ.*
632 *Criminalis accuſatio cur ceſſet, cùm uirtute cõtractus accuſatus de turbata poſſeſſione eſt ingreſſus poſſeſſionem.*
633 *Decretum Mediolani, quòd criminaliter nõ procedatur*

datur cùm res habet originem à contractu, declaratur.

634 Contractus inualidus an excuſet à dolo accuſatum de turbata poſſeſſione.

635 Contractus inualidus apparenti in ualiditate præſumptione iuris excuſat turbatorem à dolo.

636 Malafides præſumitur in contrahente minus ſolenniter.

637 Ruſticitas excuſat.

638 Contractus nullus notoriè non excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis.

639 Titulus nullus pro non titulo eſt.

640 Iudicis licentiam excuſare à pœna turbatæ poſſeſſionis.

641 Iudicis licentiam etiam falſa ex cauſa conceſſam excuſare à pena turbatæ poſſeſſionis.

642 Licentiam iudicis nullam non excuſare à pena turbationis.

643 Licentiam iudicis nullam defectu iuriſdictionis non excuſare à pœna turbatæ poſſeſſionis.

644 Decretum Mediolani, Quando res habet originem à contractu &c. declaratur.

645 Teſtatoris licentia excuſat à turbata poſſeſſione.

646 Statutum puniens turbatorem reiecta tituli allegatione, punit etiam ſi licentia teſtatoris aliàs excuſet.

647 Statutum Brixiæ 152. in crim. ſub rub. De ui moleſtatiua, verſ. Et intelligat &c. exponitur.

648 Fama publica excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis.

649 Prælatus occupans bona ſui anteceſſoris à pœna turbatæ poſſeſſionis excuſatur.

650 Sententia lata in petitorio excuſat à pœna turbatę poſſeſſionis.

651 Proteſtatio excuſat à pœna turbatæ poſſeſſionis.

652 Turbatio poſſeſſionis non infertur ex ſimplici cultura.

653 Cauſa ut excuſet à turbata poſſeſſione probari debet.

654 Cauſa iuſta non excuſat à uiolenta turbatione poſſeſſionis.

655 Cauſa iuſta non excuſat à turbatione poſſeſſionis, cùm turbator non deſiſtit cognita falſitate cauſæ.

656 Cauſa iuſta quando litigantem excuſet ab expenſis.

657 Turbator ob cauſam iuſtam non punitur ratione præteritæ turbationis ſuperuenienti cognitione falſæ cauſæ.

658 Litigans excuſatur ab expenſis præteritis, poſtquã ſuperuenit cognitio ſuæ iniuſtitiæ.

659 Præſumitur in lite perſeuerantem ſine iuſta cauſa à principio malam cauſam foueſſe.

660 Auctoris diſtinctio, quomodo litigans ex cauſa iniuſta ſuperuenienti ab expenſis excuſetur.

661 Guidonis Papæ, Decii & Crauettæ opinio defenſa.

662 Bart. Baldi, ac caguoli doctrina declarata.

663 Exceptio, quod ui, clàm, & præcario poſſideat, obiici quando poſſit contra agentem remedio, uti poſſidetis.

664 Barto. in l. 1. §. altim. nume. 4. ff. uti poſſid. declaratur.

665 Exceptio, quòd ui, aut clàm, obiici an poſſit poſt litem conteſtatam in remedio, uti poſſidetis.

666 Exceptio ſpolii duobus modis obiici poteſt.

667 Exceptio ſpolii in uim perēptoriæ exceptionis obiici poteſt.

668 L. ſi quis in tantam. C. unde ui, declaratur.

669 Interdictum, uti poſſidetis, ſi primo proponatur, et deinde ab aduerſario illud recuperandæ, quomodò procedendum ſit.

670 Spolium propoſitum per modum exceptionis in iudicio retinendæ, an illud ſuſpendat.

671 Exceptio dominii obiici an poſſit contra agentem Remedio, uti poſſidetis.

672 Exceptio dominii incontinenti non probanda obiici non poteſt, contra agentem interdicto uti poſſidetis.

673 Exceptio dominii ſtatim probanda obiici poteſt in remedio, uti poſſidetis.

674 Exceptio ſtatim probanda impedit ſententiæ executionem.

675 Exceptio ſtatim probanda non impedit ſpoliatum reſtitui.

676 Alexandri diſtinctio & doctrina reiecta.

677 Beroii diſtinctio & doctrina exploſa.

678 Mixtum à fauorabiliori nomen & uim ſumit.

679 Retentio facilius quàm acquiſitio admittitur.

680 Statutum Brixiæ 152. in crimi. De ui moleſtatiua. verſ. Et intelligatur. declaratur.

681 Exceptio dominii, quæ in remedio recuperãdæ admittitur, pariter recipitur in remedio retinẽdę.

682 Exceptio dominii recipitur in remedio, uti poſſidetis, actore non contradicente.

683 Exceptio dominii in remedio retinendæ in beneficialibus admittitur.

684 Exceptio dominii in remedio, uti poſſidetis, habẽte uim iuris realis admittitur.

685 Exceptio dominii, quæ per ſententiam latam in petitorio probari poteſt, an obiici poſſit in remedio, uti poſſidetis.

686 Sententia lata in petitorio obſtat agenti remedio recuperandæ poſſeſſionis.

687 Spoliatorem grauius delinquere ipſo turbatore.

688 L. naturaliter. §. nihil commune de acquir. poſſeſſ. intellectus.

689 L. 1. in fi. ff. uti poſſid ſenſus.

690 Conciliatio opinionum ex Ripæ ſententia comprobata.

691 Coraſii opinio quædam aduerſus Ripam confutata.

692 Exceptio dominii, de quo conſtat per confeſſionem poſſeſſoris agentis an obiici poſſit agenti remedio, uti poſſidetis.

693 Exceptio dominii, de quo conſtat per inſtrumentum, uel ex teſtibus obiici poteſt in remedio, uti poſſidetis.

694 Confeſſionem in beneficialibus non nocere confitenti ut poſſeſſione priuetur; & illa adiudicetur aduerſario.

695 Poſſeſſorem beneficii, de cuius non iure conſtat, poſſe dare obiectus contra aduerſarium, ut eum à ſua intentione depellat.

696 Remedium retinendæ in beneficialibus eſt fauorabilius remedio recuperandæ.

Exce-

697 *Exceptio dominij cauſa à renunciatione agentis, uti poſsidetis, obiici an poſsit contra eum.*

698 *Dominus exceptio cauſata à renunciatione facta ante turbationem poteſt obiici agenti interdictum, uti poſsidetis.*

699 *Exceptio renunciationis dominii factæ coram iudice obiici poteſt agenti interdicto, uti poſsidetis.*

700 *Exceptio renunciationis dominii metu facta non poteſt obiici agenti interdicto, uti poſsidetis.*

701 *Renunciationis dominii exceptio non poteſt obiici agenti interdicto, uti poſsidetis, cùm ignorantur an ſponte facta ſit.*

702 *Exceptio renunciationis dominii de qua clarè non conſtat, obiici non poteſt agenti remedio, uti poſsidetis.*

703 *Exceptio renunciationis dominii obiici non poteſt in iudicio retinendæ, etiam ſi offerantur probationes incontinenti.*

705 *Reconuentionis exceptio obiici an poſsit in remedio uti poſsidetis.*

706 *Præſcriptionis exceptio obiici an poſsit in remedio, uti poſsidetis.*

707 *Actio quomodò perpetua dicatur.*

708 *Interdictum, uti poſsidetis, annale eſſe ratione intereſſe, & damnorum turbationis factæ.*

709 *Statutum Brixiæ 253. in criminalibus, ſub rub. De modo & forma procedendi in crimine inquietationis &c. declaratur.*

710 *Præſcriptionis exceptio in iudicio, uti poſsidetis cauſæ beneficiaria etiam ultra anuum obiici poteſt.*

711 *Exceptio criminis obiici non poteſt in iudicio, uti poſsidetis.*

712 *Cap. item cum quis, de reſt. ſpolia. ſenſus.*

713 *Interdicti, uti poſsidetis, cauſam ante criminis iudicium eſſe diffiniendam.*

714 *Sententiæ forma quæ ſit in iudicio, uti poſsidetis.*

715 *Sententia in remedio, uti poſsidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore.*

716 *Sententia pro utroque poſſeſſore proprietario ſcilicèt & fructuario ferri poteſt in iudicio, uti poſsidetis.*

717 *Sententia in iudicio, uti poſsidetis, fertur pro iuſto poſſeſſore contra iniuſtè poſsidentem ab altero.*

718 *Poſſeſsionem melioribus rationibus probans cæteris paribus obtinet in iudicio poſſeſſorio, uti poſsidetis.*

719 *Probationes meliores & ualidiores quæ in iudicio uti poſsidetis.*

720 *Teſtes non ſubditos eſſe meliores ſubditis ad probandam poſſeſsionem.*

721 *Teſtibus uerisimiliora deponentibus credi.*

722 *Probatio efficacior eſt illa, cui lex aſsiſtit.*

723 *Teſtes rei in iudicio, uti poſsidetis, eſſe digniores.*

724 *Actoris et rei partes uterque litigantium iudicio, uti poſsidetis, ſuſtinet.*

725 *Poſſeſsionem antiquiorem probans in iudicio, uti poſsidetis, cæteris paribus, obtinet.*

726 *Poſſeſsio magis recens præſumitur clandeſtina.*

727 *Poſſeſsionem antiquiorem probans in iudicio, uti poſsidetis obtinet, etiam ſi aduerſarius probet titulum antiquiorem.*

728 *Poſſeſsionem antiquiorem probans in remedio, uti poſsidetis, obtinet, etiamſi aduerſarius probat iuniorem titulatam.*

729 *Poſſeſſor titulatus uitioſam poſſeſsionem habere poteſt.*

730 *Poſſeſſor titulatùs iunior præfertur antiquiori ſine titulo in beneficialibus.*

731 *Beneficialis cauſa poſſeſſoria cauſam proprietatis habet annexam.*

732 *Statutum Brixiæ 98. in ciuilibus, ſub rub. De antiquiori poſſeſsione &c. declaratur.*

733 *Poſſeſsio titulata cæteris paribus præfertur in iudicio, uti poſsidetis.*

734 *Titulum habens potiora iura habet.*

735 *Proprietatis capitula & poſitiones admitti in iudicio poſſeſſorio, uti poſsidetis.*

736 *Poſſeſsio titulata antiquiori titulo, cæteris paribus, præfertur in iudicio, uti poſsidetis.*

737 *Tituli prioritas in iudicio poſſeſſorio quomodo probetur.*

738 *Poſſeſſor titulum melius probans, cæteris paribus, obtinet in iudicio, uti poſsidetis.*

739 *Sententia quæ ferri debeat in poſſeſſorio retinendæ, cum omnia paria ſunt.*

740 *Sententia hæc, uti poſsidetis, ita poſsideatis, ferri non poteſt.*

741 *Cæpollæ cautel. 100. confutata.*

742 *Poſſeſsio ſequeſtrari an debeat quando ignoratur quis iuſtius poſsideat in iudicio, uti poſsidetis.*

743 *Sorte dirimi an debeat dubia quæſtionis poſſeſsio.*

744 *Quæſtio facti ſorte non dirimitur.*

745 *Poſsidere ſeu in poſſeſsione eſſe, quæſtio facti eſt.*

746 *Iudex ſorte cauſam inuitis contendentibus non determinat.*

747 *Sorte dirimi non oportere cauſas poſſeſſorias beneficiales.*

748 *Iudex ſuperſedere an debeat in cauſa dubia poſſeſſoria.*

749 *Protagoræ ſophiſtæ & Euathli diſcipuli inexplicabilis contentio quomodo à iudicibus diffinita.*

750 *Areopagitarum prudens in re dubia ualde iudicium.*

751 *Gellii de difficili controuerſia iudicium.*

752 *Iudicem interdum poſſe pronunciare, ſibi de cauſa non liquere.*

753 *Speculatoris opinio confutata.*

754 *L. Idem Pomponius. §. ult. ff. de arbitr. declaratur.*

755 *Diuidere poſſeſsionem inter contendentes de ea an debeat iudex, cum inexplicabilis eſt contentio.*

756 *Fructuarios duos æquè poſsidere poſſe, & partes per concurſum facere.*

757 *Bartoli opinio reiecta.*

758 *Reum eſſe in dubio abſoluendum in cauſa dubia poſſeſsionis.*

759 *Sententiam pro reo abſolutoriam in dubio eſſe ferendam.*

760 *Actor uel reus non iudicatur ex eo quod prius prouocauerit.*

761 *Actoris & rei ambo ſuſtinent quò ad iudicii ordinem qui iudicio, uti poſsidetis, contendunt.*

762 *Iudicis arbitrio cauſa dubia poſſeſsionis an diffiniri poſsit.*

763 *Gratificationi locum eſſe in maximè dubiis.*

Iudicem

764 *Iudicem poſſe eligere opinionem quam uult in maximè dubijs.*

765 *Baldus conſ.420.lib. 1.declaratur.*

766 *Iudicem in arbitrarijs moueri non oportere amicitia, uel alio animi motu.*

767 *Iudicem non eſſe apud Deum tutum, qui ſola amicitia ductus in arbitrarijs pro amico iudicat.*

768 *Peccatum eſſe quod non eſt ex fide.*

769 *Iudex arbitrium habens uni non auſert, ut alteri tradat.*

770 *Poſſeſsionem maximè controuerſiam nemini adiudicare.*

771 *Aymonis Sabandię Comitis iudicium inter Venetos & Genuenſes.*

772 *Poſſeſsionis beneficialis quaeſtio quomodo dirimi poßit.*

773 *Gratificari non poſſe alteri contendentium in beneficialibus.*

774 *Gratificationi locum non eſſe niſi in caſibus in iure expreßis.*

775 *Principem adeundum eſſe in quaeſtionibus perplexis.*

776 *Principem poſſe in gratioſis & beneficialibus, cui uult, gratificari.*

777 *Tiberii Caſaris iudicium.*

778 *M.Syluii Otthonis liberalitas & iudicium.*

779 *Salomonis iudicium.*

780 *Actor condemnari an poßit, ne in poſterum turbet, ſi non poſſidet et reus poſſidet, & in iudicio obtinet.*

781 *Reus abſolutus, quia actor poſſeßionem non probauit, non condemnatur actor ne in poſterum reum turbet.*

782 *Silentium imponi poteſt perpetuum actori retinendae poſſeßionis, ſi reus ſe poßidere probauit, et actor non probauit.*

783 *Agens remedio, uti poßidetis, ſi reus probauit ſimpliciter ſe poßidere, non condemnatur actor ad non perturbandum.*

784 *Agens ſi deficit ſolùm cum agit remedio, uti poßidetis, reus abſoluitur, nec condemnatur ad non turbandum.*

785 *Interdicto, uti poßidetis, cùm agitur, & uterque iuſtè poßidet, uterque uincit.*

786 *Remedio, uti poßidetis, cùm agitur, obtinet etiam qui iniuſtè poßidet ab alio quàm ab aduerſario.*

787 *Iudex in iudicio, uti poßidetis, condemnare an poſſit actorem erga reum ius ſouentem, etiam ſi is reus nihil petat.*

788 *Interdictum, uti poßidetis, pro re, ſi eſt propoſitum pro re altera illud, unde ui, ab aduerſario, an ſit per utroque pronunciandum.*

789 *Poſſeſſorium retinendae cùm concurrit cum illo recuperandae prius pronunciatur ſuper illo retinendae, de quo conſtat prius.*

790 *Sententia eluſoria eſſe non debet.*

791 *Poſſeſſorium recuperandae prius diffinitur ſi prius conſtat de ſpolio, quàm de turbatione in illo retinendae.*

792 *Turbatione & ſpoliatione ſimul probata ſuper quo iudicio ſit pronunciandum.*

793 *L.1.§.ult.ff.uti poßid.ſenſus.*

794 *Innocentii conſideratio ad l. 1. §. ult. ff. uti poßid. exploſa.*

795 *Negatiuam potentius negare.*

796 *Spoliator ab altero ſpoliatus interdicto, unde ui, experiri poteſt.*

797 *Poſſeßionem iniuſtam ſpoliatori non prodeſſe.*

798 *Spoliato licet ſpoliatorem turbare.*

799 *Spoliatus turbando ſpoliatorem delinquit, ſecundum Innocentium.*

800 *Spoliatum impune turbare illum à quo fuit ſpoliatus.*

801 *Sententiae forma cùm ſpoliatus turbans condemnatur uel abſoluitur.*

802 *Spolii exceptio nō prodeſt turbatori, qui ſolùm probauit ſpoliatorem ui ab alio poßidere.*

803 *Sententia qualis ferri debet cùm aduerſus poſſeſſorem turbatum agentem remedio, uti poßidetis, obiicitur exceptio ſpoliationis.*

804 *Exceptione ſpolii oppoſita contra turbatum agentem, uti poßidetis, quomodò in cauſa pronunciandum.*

805 *Sententia lata in iudicio, uti poßidetis, an exceptionem pariat in remedio recuperandae.*

806 *Sententia lata in remedio, uti poßidetis, ſolùm prohibet moleſtationem & turbationem.*

807 *Sententiam latam ſuper uno poſſeſſorio, alteri non praeiudicare.*

808 *Sententia lata ſuper iudicio poſſeſſorio retinendae, an pariat exceptionem in iudicio petitorio.*

809 *Sententia qua ſub forma ferri debet cum petitorio & poſſeſſorio, uti poßidetis, ſimul actum fuit.*

810 *Poſſeßioni reſtitutio qualis ſit lata ſententia ſuper petitorio & poſſeſſorio retinendae.*

811 *Turbator condemnatus iudicio, uti poßidetis ad nō perturbationem, cogi an poßit praeſtare cautionem de non turbando in futurum.*

812 *L.unicae.C.uti poßidetis, intellectus.*

813 *Ciceronis locus in oratione 3.in Verrem.*

814 *Aſconii locus.*

815 *Iulii Pauli locus.*

816 *L.pen.ff.de aqua quotid.& aeſt.intellectus.*

817 *Statutum Brixiae c 52. in criminal. ſub rubr. De ui moleſtatiua &c.declaratur.*

818 *Cautio de non turbando perpetua an ſit.*

819 *Turbator aſſerens ſe noua ex cauſa turbare, an ſit audiendus ſemel lata contra eum ſententia.*

820 *Sententia abſolutoria ferri an debeat pro reo, qui ſatetur agentem interdicto, uti poßidetis, poßidere.*

821 *Iaſonis inconſtantia.*

822 *Turbatorem condemnari debere ad intereſſe ratione praeteritae turbationis.*

823 *Sententia lata pro agente remedio, uti poßidetis, an ſuis haeredibus proſit.*

824 *Succeſſorem uti acceßione ſui auctoris.*

825 *Sententia extendi & ad ſucceſſores.*

826 *Poſſeßio caſtri non mutatur mutata caſtri poßidentis perſona.*

827 *Eccleſia acquiſita, uel caſtro, cenſetur acquiſita & quaſi poſſeßio ſubiectionis, ſine apprehenſione.*

Senten-

828 *Sententia lata in iudicio, uti poßidetis, exequi an poßit contra hæredes & ſucceſſores.*
829 *Hæredis factum, dicitur nouum factum in iudicio poſſeſſorio retinendæ.*
830 *Io. Fabri opinio confutata.*
831 *Interdicta omnia eſſe in rem ſcripta.*
832 *Poſſeßio uitioſa non iudicatur ex parte hæredis, ſed defuncti.*
833 *Succeſſor turbatoris condemnati ſi de nouo turbat, debet probare ſe ex noua cauſa turbare.*
834 *Sententia lata in iudicio uti poſsidetis, nocet ſucceſſoribus ratione damnorum & intereſſe facta turbationis.*
835 *Sententia lata in poſſeſſorio uti poſsidetis, nocet ſucceſſoribus poſt triginta annos.*
836 *Silentium perpetuum imponere an poßit iudex turbatori.*
837 *Iudex cum aliquid mandat, diffinitiue mandare uidetur.*
838 *Statutum Papiæ 31. in criminalibus, ſub Rub. De pœna illius, qui uiolentiam, &c. declaratur.*
839 *Sententia qua perpetuum ſilentium imponitur, an ſit diffinitiua, uel interlocutoria.*
840 *Sententiam de mittendo aliquem in poſſeßionem ex ſecundo decreto, eſſe diffinitiuam.*
841 *Sententiam latam in remedio adipiſcendæ ex interdicto quorum bonorum, eſſe diffinitiuam.*
842 *Sententiam latam in poſſeſſorio retinendæ incidenter tractato eſſe interlocutoriam.*
843 *Appellare an liceat à ſententia lata in iudicio, uti poßidetis.*
844 *Appellari non poſſe à lata ſententia, ne ſcholaris turbetur in ſua habitatione.*
845 *Sententia lata pro reo in petitorio, & in poſſeſſorio pro actore, an interim ſententia poſſeſſorij exequetur.*
846 *Sententia lata pro reo, quia actor non probauit, tūc ſententia poſſeſſorij pro actore exequetur.*
847 *Sententia lata in poßeſſorio, ſi reus obtinuit in petitorio factis ſui iuris probationibus, exequenda an ſit.*
848 *Sententia lata in poſſeſſorio beneficiali retinendæ, non eſt exequenda, ſi actor nihil probauit.*
849 *Sententia lata in petitorio pro reo, & in poſſeſſorio pro actore, ſi actor appellauit, an ſententia poſſeſſorij executioni mandabitur.*
850 *Petitorii pendentia non impedit poſſeſſorii executionem.*
851 *Reſtitui in integrum an minor poſſit aduerſus ſententiam contra ſe latam in iudicio, uti poſsidetis.*
852 *Minor læſus per ſententiam reſtituitur.*
853 *Minor læſus in contractu reſtituitur.*
854 *Reſtitutio in integrum non cenſetur reiecta, etiam ſi nullitas reiecta ſit.*
855 *Reſtitutionem in integrum non procedere à pari cū ſententia.*
856 *L. Præſes. ff. de minor. intellectus.*
857 *Minor ſine tutore litigare pōt in cauſa poßeſſoria.*
858 *Reſtitutio in integrum non conceditur pro leui læſione.*
859 *Reſtitutiō in integrum contra tres ſententias conformes facilius impeditur quàm appellatio.*
860 *Priuilegium facilius tollitur quàm ius commune.*
861 *Priuilegium aliquando eſt fortius ipſo iure cōmuni.*
862 *Minor non reſtituitur contra ſententiam latam in poſſeſſorio, uti poſsidetis, ſi modicum attulit præiudicium.*
863 *Mißio in poſſeßionem quomodò fiat in remedio, uti poßidetis.*
864 *Poſſeßio quomodo reſtituatur in iudicio, uti poßidetis.*
865 *Reſtitutio poſſeßionis, quæ fit in iudicio, uti poßidetis, an fiat iure actionis, uel iudicis officio.*
866 *Bart. l. 1. §. hoc interdictum. nu. 9. ff. uti poſside. declaratur.*

TERTIVM RETINENDAE Poſſeſsionis remedium ex interdicto, Vti poſsidetis.

1 AIT Prætor, † VTI EAS AEDES, de quibus agitur, nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero poſsidetis: quominus ita poſsideatis, vim fieri veto. De cloacis hoc interdictum non dabo: neque plus, quàm quanti erit intra annum, quoprimum experiundi poteſtas fuerit, agere permittam. Hanc interdicti, vti poſsidetis, formulam nobis retulit Vlpia. in l. 1. ff. vti poſside. Eguinarios verò Baro non vulgaris eruditionis Iuriſconſultus lib. 6. Manualium tit.
2 17. ita † interdictum hoc concipiendum eſſe putauit. Vti eas ædes, de quibus agitur, nec clam, nec vi, nec precariò alter ab altero poſsidetis: quo minùs ita poſsideatis: vim fieri veto. Si rectè poſſidenti vis facta fuerit. C. Aquilius quanti ea res erit condemnato. Edictum verò hoc modo poſſe componi idem Baro ſcriptum reliquit. Qui rem ſoli poſsidebit, el vim fieri ab iis, à quibus nec clam, nec vi, nec precario poſsidebit, interdicam. De cloacis hoc interdictum non dabo: neque pluris, quanti ea res erit, agere permittam.
3 Rectè Baro † edicti formulam à formuls interdicti diſtinxit. Hoc ſpeciale eſt, contendentium perſonam reſpiciens; illud ver, generale ad om-
4 nes. Cauſa † proponendi interdictum hæc fuit (inquit Vlpia. in d. l. 1. §. huius autem. ff. vti poſſidet.) quòd ſeparata eſſe debet poſſeſsio à proprietate. fieri etenim poteſt, vt alter poſſeſſor ſit, dominus non ſit. alter quidem dominus ſit, poſſeſſor vero non ſit. fieri tamen poteſt, vt poſſeſſor etiam is ſit, qui dominus eſt. Quáquam inter hos
5 ita poſsidentes † illa differētia eſſe videtur, quòd ille, qui, cum dominus non ſit, poſsidet, vt poſſeſſor propriè poſsidere creditur; ille vero, qui dominus & poſſeſſor eſt, vt dominus poſsidere dicitur. Atque ita tex. d. §. huius autem, interpretati ſunt Franc. Conna. lib. 3. Commenta. iuris. cap. 8. nu. 2. & Brecbeus Turonen. in l. quæſtio. de verb. ſign. qoos ſecutus ſum in commentariis, De re uperanda poſſeſsione. in præludiis. num. 22. Cum
6 itaque inter litigantes proprietaris † controuerſia eſt, ſi inter eos conuenit, uter poſſeſſor, uter petitor ſit; ille poſſeſſoris perſonā ſuſtinebit, quē poſsidere iure conuenit; alter uerò petitoris one-

re fungetur. Sed ſi inter eos cõtendatur, vter poſ fideat, quia alterutet ſe magis poſsidere affirmat: tunc ſi res ſoli eſt, de cuius poſſeſsione contenditur; ad hoc interdictum remitteretur; ita Vlpia. in d.l. 1. §. iuter litigatores. Cui conuenit quod
7 ait idem Vlpia. in † l. liberis. §. vlt. ff. de lib. cauſ. dũ ſcribit, vt ordinem proprietatis iudicium acci-piat, cõſtare debere, quis poſſeſſoris, & quis petitoris perſonã ſuſtinere debeat. Quod apertius di xerũt Imp. Diocletia. & Maximi. in l. ordinarij. C. de rei vend. & alij in l. incerti. C. de interdict. & in l. 1. C. de appel. Hinc ſatis intelligimus, hoc iudi-
8 cium antiquitus † vindiciarum nomen obtinuiſſe. ſiquidem (vti Aſconius in Verrinas Ciceronis, & cum eo Budæus in annota. ad Pandectas tit. de orig. iuris, ſcribunt) lis vindiciarum erat, cùm litigabatur ad Prætorem de ea re, cuius incertum erat, quis deberet eſſe poſſeſſor. Quod placuit & aliis permultis, quos retuli in cõmentariis. De re cup. poſſ. in præludiis, nu. 3 1. Quo loci ex eodem Budæo, Maſſueri. Tiraq. Rebuff. & Didaco ſcripſi
9 hoc vindiciarũ iudiciũ apud Gallos hodie † Recredentiã appellari. Verùm nunc dubito, quãdoquidẽ recredentia, quã Hiſpani, Interim, nos Nouam prouiſionẽ appellamus, concedi ſolet, nõ cũ de proprietate, ſed cũ de ſola poſſeſsione futura quæſtio eſt: & iudiciũ poſſeſſoriũ (vt ſuo loco di-
10 cemus) ſummariiſsimum vulgò appellant. † Iudiciũ verò vindiciarũ dabatur, cum de rei proprietate controuerſia erat, & (vt relati Auctores ſcribunt) cùm incertũ erat vter poſsideret. Huc pertinet quod ſcriptum reliquit Rebuffus in commentariis ad Regias cõſtit. Galliæ, tomo tertio, titulo De materiis poſſeſſoriis, art. 1. glo. 1. nu. 10. tunc dici recredentiam, cùm poſſeſsio cuſtodiæ cauſa
11 vni partium conceditur: † ſequeſtrum verò, cum apud tertium res cuſtodienda præcipitur. & iudicium hoc non efficit poſſeſſorẽ plenè poſsidere, vt illud vti poſsidetis. Niſi (quod nunc in mẽtem
12 mihi venit) dicamus † vtrunq; iudiciũ, cum ſcilicet poſſeſsionis ſola erat quæſtio, vel cũ quæſtio proprietatis tractabatur, antiqui vindiciarij iudicij vim & nomẽ relatiuè obtinuiſſe. Nã ille effectus qui è poſſeſsione vera oritur, cũ de rei proprietate controuerſia eſt, nẽpè, vt declaratus poſſeſſor rei cõuenti partes ſuſtineat; aduerſarius verò onere petitoris fungatur; locum pariter habere videtur, cùm de ſola poſſeſsione eſt quæſtio, & ignoratur quis de pſenti poſſeſsioni inſiſtat, ſeu ea detineat, vt ſcilicet qui detinere tempore litis motæ reperitur, illi inſiſtat; alter verò ab extraiudiciali moleſtia deſiſtens, cauſæ poſſeſſoriæ prin-
13 cipalis exitũ capeſſet. quod ſenſiſſe † Budæũ opinor dum ſcripſit in hæc verba. Ex ſupradictis ſatis (vt opinor) apparet vindiciariã litem eã eſſe, qua controuerſæ rei poſſeſsionẽ fiduciariã petimus, interea dũ lis de re ipſa, aut de poſſeſsione diſceptatur, quã recredentiam dicimus. Hæc ille Nec ab hac ſententia diſſentit cruditiſſ. Iacobus Reuardus iu cõmentariis ad leges 12. tab. c. 6. De priſco iure vindiciario. & ſi in aliquib. quæ nunc
14 nõ expono, à Budæo diſſentiat. Differt hoc † interdictum, vti poſsidetis, ab illo, vnde vi. ſi quidẽ (vt Vlpi. ait in l. 1. §. eſt igitur. ff. vt poſsid.) illud vnde vi, reſtituit vi amiſſam poſſeſsionem: hoc, vti poſsidetis, tuetur, ne amittatur poſſeſsio. hoc prætor poſsidenti vim fieri vetat, illo poſsidentem. ſunt tñ duo hęc remedia æquè fauorabilia, vt in ſpecie annotauit Io. Ign. in l. neceſſariò. §. nõ alias nu. 521. verſ. ſeptimò, aliud argumẽtum. ff. ad ſenatuſcõ. Syllania. quo loci, nu. 529. verſ. quare in prædictis &c, ſcribit, conſtitutum in vno cenſeri & in alterum ſaucitum. Quæ de re ſuo loco copio
15 ſius dicemus. Cur autem † interdictũ hoc plurali ſermone cõceptum ſit, vti poſsidetis, ita poſsideatis. cũ cętera ſingulariter ſcripta ſint, vt exhibeas, reſtituas, facias, dubitari ſolet. Aliqui (vt refert Bart. in l. vnica. §. 1. oppo. 1. C. vti poſsid.) putãt ita conceptũ, ꝙ compellat Prætor duos rectè poſsidentes, alterum ciuiliter, alterum naturaliter, vt proprietariũ & fructuariũ. Rectius mihi viſus eſt ſentire Eguinarius Baro lib. 6. Manualium, tit. 17. qui ſcripſit, veterẽ ordinem interdictorum fuiſſe, vt Prætor de iuſtitia cognoſceret. Cùm igitur in hoc interdicto, vti poſsidetis, & in illo, vtrubi, vterque litigatorum ſe magis poſsidere cõtenderet, & petitoris poſſeſſoriſque partes ſimul ſuſtineret, ad vtrumq; dirigebat verba Prætor, qui neſciebat vter magis poſsideret. §. retinendæ. inſti. de interdict. Cùm tamen in cæteris iuterdictis ſatis de poſſeſſure conſtaret. Rectè igitur poſsidenti, quicũq; ille ſit, vim fieri vetat, & ad iudices priuatos dimittit litigatores, qui cognoſcent de veritate, & eũ qui inquietauerit, quauti ea res erit condẽnabunt, iuxtà l. pe. ff. vti poſsid. quibus il-
16 lud etiã intelligimus, hoc † interdictum eſſe duplex, hoc eſt reciprocũ, cũ actor vterq; & vterq; reus cenſeatur. quod Bal. in d.l. vnica. nu. 6. C. vti poſsid. & Coraſius in §. æque, inſt. de actio. & lib. 3. miſcella. c. 23. Iacobus Cuiacius lib. 5. ob ſcrua. c. 12. & Bero. conſi. 102. num. 36. lib. 1. probarũt:
17 atq; ita ij interpretati ſunt d. † §. æquè, in illis verbis ſuboſcuris. Vno tamẽ caſu is, qui poſsidet in rem agere poteſt: qui ſimul & poſsidet & actoris vices ſuſtinet. ſcribit etiam Rebuffus in commentariis ad Regias conſtit. Galliæ tomo tertio tit. De materiis poſſeſſoriis, art. 1. glo. 1. nume. 3. eſſe denominatum interdictũ vti poſsidetis, à primis edicti verbis: quemadmodum de his diſſerit Alci. lib. 2. Parerg. iuris. cap. vit.
18 QVAERO primò, cui † poſſeſſori concedatur hoc remediũ? Et dubiũ nõ eſt concedi illi, qui naturaliter & ciuiliter, hoc eſt, corpore & aĩo poſ-
* ſidet, id quod vno ore *omnes affirmãt. Ita Bar. in l. 1. iu prin. nu. 1. & in d.l. 1. §. vlt. ff. vti poſsid. Bal. & Sal. in l. vnica. C. eo. ille nu. 8. iſte col. 5. & Io. Fabri in l. retinendæ, nu. 1. inſt. de intedict. ea tex. d.l. 1. in prin. & §. interdictum dum abſolutè ſcriptũ eſt hoc interdictum poſſeſſorem tueri. poſſeſſorẽ hic intelligo naturaliter & ciuiliter poſsidentem, tum quia propriè poſsidere is dicitur: tũ quia in potentiori ſignificatu verba accipienda ſunt, vt vulgata iura probant.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non procedat

19 cedat in eo, † qui clam, vel vi, vel precario ab ad-
uerſario poſsidet. Hũc ſuo interdicto Prætor nõ
tuetur. d. l. 1. in prin. & §. vlt. ff. vti poſsid. & ibidẽ
Bar. & in l. vnica. C. eo. Riminal. conſ. 341. nu. 6.
lib. 2. quod intelligit procedere Ruinus cõſ. 28.
nume. 12. lib. 4. cùm, qui ab aduerſario vel vi, vel
clam, vel præcariò poſsidet ageret, atque ita libel
lum in hoc ipſo interdicto offeret; ſecus eſt, cùm
nullus agit hoc interdicto; ſed ambo extra iudi-
cium contendunt, ſe eo tempore poſsidere, quod
iudicium ſummariſſimũ appellatur, de quo ſuo
20 loco. Idem dicendum eſt, cùm quis pro alio † ſe
poſsidere ſimpliciter diceret. Nam eum Prætor
21 non tuetur; cum plus † ſit dicere, poſsideo pro
re, quàm precario à te poſsideo. Ita interrogatus
reſpondit Bald. in conſ. 482. Magnifici domini. co
lum. vlt. verſ. quintus paſſus. libr. 3. Ita pariter nõ
procedit, cùm ab alio, quàm ab ipſo aduerſario,
poſsidet. Ita Oria. in rubr. de cauſa poſ. & propr.
colum. 11. verſ. ſeptima concluſio. dicemus latius
infrà, quæſt. 3 a.

22 QVAERO ſecundò, an † ciuiliter tantùm poſ
ſidenti hoc remedium concedatur? Et concedi
dubitat nemo: ita enim dari ſcribunt glo. in l. 1. §.
vlt. in gl. poſsidet. ff. vti poſsid. & ibi Bar. num. 2.
idem in d. l. 1. §. interdictum nume. 8. Baldus in l.
1. nu. 8. & ibi Sal. colũ. 6. verſ. circa exemplum. C.
eo. Idem Bald. in l. de proprietate. nu. 15. in fine.
C. ſi à non compe. iud. Io. Fabri in §. retinẽdæ. nu.
1. inſt. de interdic. Alex. conſ. 80. nu. 7. lib. 2. Ang.
Aret. in §. quadrupli, nu 49. verſ. quid plura. inſt.
de act. Soc. Sen. conſ. 15. nu. 1. lib. 4. Bero. c. in lite
ris, nu 46. de reſt. ſpol. Rebuff. in commẽtariis ad
conſtitu. Regias Galliæ tomo tertio. tit. De mate
riis poſſeſſoriis, art. 2. glo. 3. nu. 12. & Natta conſ.
419 nu. 24 lib. 2. quocircà reſpondit Calcaneus
23 conſ. 76. nu. 3. † libellum ſuſtinere, quo ciuiliter
poſsidẽs petit, poſſeſsionem ſibi reſtitui, & in ea
non turbari. ſi quidẽ (ait ille) petit in poſſeſsione
ciuili non turbari & ad naturalem reſtitui. Hinc
24 etiam conſuluit Cor. conſ. 113. nu. 1. lib. 1. † dona-
tariũ ciuiliter poſsidere, cùm donans in ea dona-
tione vſumfructum ſibi ſeruauit; & ob id non tan
tùm illũ, ſed & eũ, qui ab eo cauſam habuit hoc
interdicto experiri poſſe. Habet. n. hunc effectũ
25 † ciuilis poſseſsio, vt ob eã poſſeſſor fructus ſuos
faciat. l. 3. §. ex contrario. ff. de acq. poſſ. ſi ergo in
ea ciuili turbatio fit, hoc interdicto vti poſsidetis
26 experiri licet. quod ſanè † interdictum vt rectè
docuit Baldus, & ante eum gl. l. clam poſsidere. §.
qui ad nundinas. de acquir. poſſ. quam probat ibi
Alex. & alii. Beroius conſ. 102. num. 38. lib. 1. ha-
bet naturam mixtam; nempè retinendæ poſſeſsio
nis ciuilis, quæ penès ipſum actorem eſt; & recu-
perãdæ reſpectu naturalis, quam aduerſarius ob-
tinet. Quare pronunciabitur ciuiliter poſsiden-
tem tuendum eſſe; & quia non poteſt tueri atque
defendi ſine reſtitutione naturalis, iubebit Præ-
tor & naturalem ipſam reſtitui, quę quidẽ reſtitu
tio in neceſſariã quandam conſequentiam venire
27 dicitur. Nec enim † ciuilẽ turbare deſinit, qui na
turalẽ non reſtituit l. ſi duo in prin. ff. vti poſsid. l.
naturaliter. §. nihil cõe. & l. clam poſsidere. §. qui
ad nundinas. ff. de acq. poſ. Cũ ergo qui domo, ad
nundinas, vel alio profectus abeſſe cœpit, ſi reuer
tatur & inueniat naturalem poſſeſsionẽ occupatã
fuiſſe, cõtra occupatorẽ hoc interdicto agere po
28 terit, & obtinebit; cùm illũ † clàm ab eo poſsidẽ
tem Prætor non tueatur; ſed illũ, qui ciuilẽ retu-
net. quod multis nobis explicant glo. in d l. 1. in
verbo, nec clã. & ibi Bal. nu. 8. C. vti poſsid. Imò,
29 (quod fortius eſt) hic † clandeſtinus poſſeſſor à
ciuili poſsidente incõtinenti expelli poteſt. quod
latè declarat Bart. in l. 1. §. interdictum, num. 3. ff.
vti poſsid. Iaſ. in d. §. qui ad nundinas, nume. 53. &
Pariſ. conſ. 24. num. 15. lib. 1. & Bero, conſ. 102. nu.
48. lib. 1. & conſ. 53. nu. 4. lib. 3, Idem eſt, cum tu
30 † clàm ingrederis ſuſpicans tibi moueri quæ-
ſtionem, non à me, ſed ab alio; nam adhuc, verita-
te inſpecta, à me clàm poſsides; ob id ob eam ciui
lem, quam retinui, contra te agere poſſum. Ita do
cuit Bart. in l. 1. §. interdictũ, nu. 4. ff. vti poſside. &
Io. Fabri in §. retinendæ, nu. 5. inſt. de interd. His
31 infertur declaratio ad † ſtatutũ Patauinũ ſub ru.
de poſſeſsione turbata cap. 1. Quo punitur tu. bãs
aliquem in ſua poſſeſsione. Intelligitur etiam, cũ
is poſſeſſor ciuiliter tantùm poſsidet. quandoqui-
dem ciuilis poſſeſsio vera poſſeſsio dicitur, & pa
rit veros poſſeſsionis effectus, hoc eſt fructuum
acquiſitionem, vt ſuprà, & huius effectus cauſa ſo
lent ſtatuta hos turbatores punire. quemadmo-
32 dum paulò clarius ſanciuit † ſtatutum Papiæ 31.
in crimi. ſub rub. De pœna illius, qui violentiã ali
33 cui fecerit in eius poſſeſsione, & † ſtatutũ Brixię
152. in criminalibus. ſub rub. De vi molelatiua.
ibi, in aliqua eius poſſeſsione, & ibi, in fructibus.
quibus verbis, ciuilis poſſeſsio deſignatur.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non proce-
34 dat, cũ † clàm ingrediens vel vi ab alio poſsidet,
vt putà naturaliter poſsidet vſufructuarius, pro-
prietarius verò ciuiliter, tertius ingreditur, & vſu
fructuarius deponit animum poſsidendi; tunc ille
tertius poſsidere dicitur; & in hoc interdicto ob-
tinebit. ita cenſuit glo. l. vnicæ, in glo. vlt. in fi. C.
vti poſsid. & ibidem Bar. & Sal. in fi. & ſenſit Cuia
cius lib. 5. obſerua. cap. 22.

35 QVAERO tertiò, quid ſi † vi à naturali poſſeſ
ſione deiectus atque ſpoliatus ciuilem retinet; an
experiri hoc interdicto poterit? Et dicendum eſt
poſſe, cùm per eã ſpoliationẽ perturbari dicatur
in ea ciuili, quã habet. Eſt exemplũ, ſecundũ gloſ-
ſam in d. l. 1. in verbo, ne vi. C. vti poſſi. ſi is aduer
36 ſarius † prohibet arare, colere, vel ædificare. nã
his modis vim facere atq; poſsidentẽ è poſſeſsio-
ne deiicere dicitur. l. 1. §. vi poſsidere, & l. vim fa-
cit. ff. de vi & vi arma. & l. ſi duo. §. hoc interdictũ.
§. cum inquilinus. & item videamus in fine. ff.
vti poſsid. & l. prima. §. hoc interdictũ. ff. quod vi
aut clam. ſiue ergo dicamus, hunc vim facientem
poſsidere naturaliter, ſiue non poſsidere: hoc vnũ
ſufficit deiectum in ſua ciuili perturbari, & ob id
37 hoc interdictum ſibi competere. Alia † exempla
adfert præcitata glo. l. 1. C. vti poſsid. quæ partim
ab ea, partim à Bar. Bald, Saliceto & cæteris relel-
S 2 luntur.

luntur. illa ex induſtria prætereunda duximus,
38 QVAERO quartò, an hoc † interdictum red
datur rei domino, qui rem alieri precario conceſ
ſit? trea caſus diſtinguendi ſunt.
Primus eſt, cùm concedens poſſeſsionem natura-
lem apud ſe ciuilem retinet; tunc ſine dubio ei red
ditur hoc interdictum, quod ciuiliter & naturali-
ter poſsidenti (vt ſuprà.q.1.diximus) cõceditur.
Secundus eſt caſus, cùm † ſolam naturalẽ tran
39 ſtulit: quod in dubio præſumit, vt inquit Bald. in
d.l.vnica.nu.10.verſi.interdum.C.vti poſsid.tũc
dicendum eſt verè ei reddi hoc interdictũ; ita do-
cuit gloſſ. in d.l.1.§.vlti.in verbo, poſsidet.ff.vti
poſſi.& in l.1.C.eod.in verbo, nec precario. vbi
Bal.nu.10.Sali.oppo.14. Poteſt enim is, qui rem
40 precario concedit, apud ſe † retinere, vel ciuilem
ſolam.l.& habet.§. eum qui ff. quod vi aut clam.
vel vtranq; naturalem ſcilicèt & ciuilem.l. certè.
§.is qui ff.eo.quo 4 vi, aut clam. Et leue illud eſt,
41 quod † antiqui dicebant, hunc ciuiliter poſsiden
tem non turbari in naturali, cùm adeundo iudicẽ
naturalem perdat. eſt inquam hoc leue; & riſu
dignum, vt rectè ſcribit Bald.in d.l.vnica, nu.10.
C. vt poſsid.
42 Tertius eſt caſus, cũ † precario cõcedens vtrã
que poſſeſsionẽ trãſtulit, quod facere poteſt, iux
ta.l.Pomponius.§.ſi is.ff.de acq.poſſ. nõ habebit
hoc interdictũ, cùm nullã poſſeſsionẽ habeat, ob
quam Prætor interdictũ dat. quod ſenſit Io. à Pla
tea in §.retinendæ, col.2.verſ. ad primum dic.in-
ſti.de interdict. Verùm huic caſui illa vna aduer-
ſari videtur difficultas, quod dominus iſte preca-
rio cõceſſum ad libitũ reuocare poteſt.l.2.& l.&
habet.ff.de preca. ſi ergo reuocauit poſsidere di-
citur; & p cõſequens experiri hoc interdicto poſ
ſe videtur contra illũ, cui conceſſerat, aſſerendo
ab eo turbari. Reſpondet Sal.in d.l.vnica, col.7.
opp.14.C.vti poſsid. altero de duobus modis. Pri
mò nos loqui cũ nulla ſit precarij reuocatio, ſed
caret dubitatione caſus iſte. Secundò reſpondet,
ꝙ licèt dominus concedens reuocet precario cõ
ceſſum, non tamen ipſo iure ad eum precarij poſ-
ſeſsiones reuertuntur: & ei conceditur interdictũ
de precario, non autem hoc, vt poſsidetis, cum nõ
ipſe, ſed aduerſarius poſsideat: & duo inſolidum
poſsidere non poſſunt.l.3.§.ex contrario.ff. de
acqui. poſſ. Quibus infertur declaratio ad ſtatuta
punientia turbantem poſſeſſorẽ in ſua poſſeſsio-
43 ne, vt † ſtatutum Patauinum ſub rub. De turbata
poſſeſsione.c.1.ſtatutum Papiæ.31.in crimin.ſub
44 rub. De pœna illius, qui violentiam. & † ſtatutũ
Brixiæ 152.in criminal. ſub rubr. De vi moleſta-
tiua. declarantur inquam non procedere hoc in
caſu, cũ is qui precario conceſsit nullo modo poſ
ſideat, aliis ergo iuris remediis experiri debet. Ita
45 etiam declaratur † ſtatutum Ferrariæ lib.2. ſub
rub. De poſſeſsione turbata &c.
46 QVAERO quinto, an hoc † interdictum illi
qui ſolùm detinet reddatur? Recepta magis opi-
nio illa eſt, non reddi. ita affirmarunt gl. in l.1.§.
quoties.ff.de itin.actuq; priua. Inno.in c. veniẽs
de præſcr. Io. Fabri, & Ang. Aret. in §. retinendæ
Inſt. de interdict. ille nu.3. iſte nu. 2.& Rubeus in
l.naturaliter.§.nihil cõmune, nu.39.de acq. poſſ.
Quorum ſententia, vel ex eo probari ſatis credi-
47 tur, ꝙ nec † interdictum vnde vi, hoc ipſo lauora
bilius, detentori, vt colono, conductori, & ſimili-
bus conceditur.l.1.§.deiicitur.ff.de vi & vi arma.
& ſcripſi in commentariis de recup.poſſ.remedio
primo.q.4. Probat & hãc ſententiã ratio, quę de-
ſumitur à l.3.§.creditores.ff.vti poſsid. dum Vl-
pianus ait, ideò creditoribus in poſſeſsionem miſ
ſis cauſa cuſtodiæ non reddi illud interdictum,
quia non poſsident. Ratio enim hæc cõuenit & ca
ſui noſtro. quocircà haud rectè ſatis ſenſit idem
48 † Inno. in c. cõtingit. de dolo & contuma. dũ ſcri
pſit, huic detentori cõcedi hoc interdictũ. Nec ra
tiones ab eo perpenſæ, quas & Io. Fabri præcitato
loco recenſet, ſatisfaciunt. Nã quod ait primò in-
terdictũ, vnde vi, detentori ſpoliato reddi ex l. Ful
cinius.ff.de vi & vi arma, iuxtà expoſitionẽ gloſſę
49 ibi, verũ non eſt, cùm in caſu † d.l. Fulcinius, ſola
detẽtio nõ cõſideretur, ſed ipſa poſſeſsio. & quod
ait ibi glo. largè eſſe ſumendũ illud verbũ poſside
re ẽt pro detinere, ex l.1.§. quod autẽ ait. ff. eo. de
50 vi & vi arma. malè interpretatur. ſi quidẽ tex. † d.
§ qđ autẽ, concedit illud interdictũ in cõſequen-
tiã pro detentione rerum, quas è ſua poſſeſsione
deiectus apud ſe habebat, vt ſi quia in domo, è
qua deiectus fuit, res alienas cuſtodiæ cauſa habe
bat. nã & ſi principaliter illud interdictũ pro alie-
nis non redditur, conceditur tamen in cõſequen-
tiam, vt vtranq; recuperet. Secunda itaq; ratione
vtitur Io. Fabri in d.§. retinendæ, poſt Inno. præ-
51 citato loco, nempè, † interdictũ de itinere actuq;
priuato conceditur ſoli detẽtori. l.1.§. ſi tibi. ff. de
itinere actuq; priua. cum tamen illud interdictũ,
quod retinendæ eſſe diximus, magnam ſimilitudi
nem cum hoc ipſo habere videatur. Satisfacere vi
dentur Bartolus, & Ange. ibi. & Rubeus in dicto
§. nihil commune. nu.39. illud interdictum de iti-
nere actuque priuato reddi detentori, cum nõ ſit
poſſeſſorium, ex quo ſufficit, illum triginta dies
vſum fuiſſe eo itinere. Verum, ſi rectè perpenda-
52 tur, is tex. † §. ſi tibi. in verſ. quoties, affirmat illud
interdictum non reddi colono atq; ita detentori,
ſed vero domino & poſſeſſori, cuius loco colo-
53 nus itinere vſus fuit. Tertiò, ait Inno. confert † l.
vlt. C. de prætor. pign. ſed verè contrariũ probat,
ſi cõſideramus, quæ ex Baldi & Angeli ſententia,
cui aduerſatur nemo, ſcripſi in tract. De recupe-
randa poſſeſsio. remedio duodecimò. q.1. Non &
vrget illud quartum Inno. fundamentum, quòd
54 † detentori cõcedatur interdictũ, De ſuperficie-
bus, quod retinendæ poſſeſsionis eſt, vt ſequenti
remedio dicemus. Nã illud interdictũ, ob id colo
no & ſuperficiario redditur, ꝙ volẽte domino &
poſſeſsore ſuperficiem illã verius poſsidere quã
detinere dicuntur; vti probat l.1.§.2. verſ. ſed lon
gè vtilius. ff. de ſuperfi. ſi ergo colonus turbatur,
experitur dominus: quod procedit etiam ſi facta
turbatione colonus deceſsit. ita Baldus in ca-
pitu. licèt cauſam, nume.34. in fine. de probatio.
Hæc vera iuris ſententia extendi atque declarari

poteſt

poteſt illis in caſibus, in quibus extendi; atq; de-
claraui interdictum vnde vi, in præcitatio Tract.
De recuperan. poſſeſſ. remedio primo. q. 4. His
55 † etiam detentoribus aliis remediis ſuccurſum
eſſe affirmant Io. Fabri in d. §. retinendæ. nume. 4.
& ibi Ang. Aret. nume. 2. in fine, & ſuis locis di-
cemus. Hinc infertur declaratio ad relata ſtatu-
ta Patauij, Brixiæ, & Papiæ, quæ alienæ poſſeſsio-
nis turbatorem puniunt: vt non procedant, cum
detentor, qui nec poſsidet, nec fructus acquirit,
perturbatur.

56 QVAERO ſextò, an † hæredi reddatur hoc in-
terdictũ, cum defunctus in ſua poſſeſsione turba-
tus fuit? Et non reddi ſcriptũ reliquerunt Io. Fa
bri in §. retinendæ. nu. 8. inſt. de interdict. Alex. in
l. cum hæredes, nu. 9. verſ. excepto, de acq. poſſ. &
Sylua. conſ. 55. nu. 18. Et ſi rectè perpẽdantur idẽ
ſenſit Bal. in c. licèt cauſam. nu. 34. de proba. dum
hanc ſententiam declarat. & vere idem ſentiunt
alij, quos paulò infra referam. Ea eſt huius ſenten
tiæ ratio, ꝙ alia eſt defuncti, alia ſucceſſoris poſ-
ſeſsio: nec. n. illa defuncti in hæredẽ continuat. l.
cum hæredes. de acq. poſſ. & ibi ſcribunt omnes.

57 Extenditur vt procedat in † quaſi poſſeſsione
rei eccleſiaſticæ: ſiquidem nec illa in ſucceſſorẽ
continuat, nec poſſeſsio anteceſſoris ſucceſſorẽ
iuuat: ita poſt Guil. in extrauag. Io. 22. inci. Exe-
crabilis, ſcribit Coſmus Gumyer in Pragmat.
ſanct. tit. De pacificis poſſeſſo. in glo. poſſedit, ad
finem. & eo loci multis oſtendit, non ſolum poſ-
ſeſsionem in benificialibus tranſire in ſucceſſo-
rem & ei prodeſſe, ſed nec etiam ius proprietatis
& tituli: cum in beneficialibus nõ detur hæredi-
tarios ſucceſſor, vt in prophanis. c. Moyſes. 8. q. 1.
Nam titulus anteceſſoris per eius mortem omni
nò & penitus extinguitur. capit. ſi tibi abſenti, de
præben. in 6. Io. Monachus in cap. 2. vt lite pend.
in 6. & Gulie. in extrauag. Io. 22. Suſcepti regimi
nis, in verbo, vacantium, vbi ſcribit, quòd in be-
neficialibus ius vnius in alterum non continuat.
id quod ſcribit & Henricus Boic in cap. tua, col.
4 propè medium, de verb. ſigni. quo loci & illud
affirmat, etiam ceſsione poſſeſsionem non tranſ-
ferri in ceſsionarium rei eccleſiæ, cum cedens ius
quidem amittat ea ex ceſsione, non tamen poſſeſ
ſionem. His accedunt Boer. conſi. 49. nu. 9. Rebuf
fus in tract. De pacificis poſſeſſo. num. 187. & co-
pioſius Gomeſ. in regula Cancellariæ, De triẽna-
li poſſeſſore. c. 13. qui multis affirmarunt, in be-
58 neficialibus † poſſeſsionem anteceſſoris non con
tinuare in ſucceſſorem. ita ergo dicẽdum eſt hoc
in caſu noſtro. Quod ego intelligo, niſi is ſucceſ-
ſor eſſet effectus ſucceſſor per modum ſubroga-
tionis: nam in ſubrogatum tranſit omne ius illius
anteceſſoris, cuius loco ſubrogatur. vt declarant
Rebuff. & Boerius locis ſupra citatis. Intelligo
etiam, niſi ſucceſſor, in beneficio, eccleſiæ nomi-
ne experiri velit, aſſerendo illam fuiſſe turbatam.
ita in ſpecie docuit Io. Fabri in d. retinendæ. nu.
8. inſt. de interdict.

59 Declaratur primò hæc iuris † ſententia, vt non
procedat, cum extat in ciuitate ſtatutum, vt extat
Mediolani, Papiæ, & alibi, ꝙ ſine apprehenſione
poſſeſsio defuncti in hæredẽ continuet. Nam tũc
hæredi hoc interdictum redditur, vt experiatur
contra turbatorẽ poſſeſsionis defuncti: ita deci-
dit Guid. Pap. q. 552. In materia, col. 2. verſ. circa
primum, qui eiuſdem opinionis citauit Io. Fabri
in §. adipiſcendæ. eſt in §. in ſumma. inſt. de inter-
dict. ait enim Io. Fabri, ob illud ſtatutum ſuſtine-
ri praxim, qua Gallia paſsim vtitur, dum hæredes
nondũ poſſeſsione corporaliter apprehenſa hoc
remedio experiuntur, ſi poſſeſsio à defuncto reli
cta perturbatur. idem Io. Fabri in §. retinẽdæ. nu.
8. inſti. de interdict. & reſpondit in ſpecie Rimin.
cõſi. 340. nu. 10. lib. 2. idem quoq; ſcribit Rebuf.
in commentariis ad Regias conſtitutio. Galliæ.
tomo tertio, tit. De materiis poſſeſſoriis, art. 2. gl.
3. nu. 10. Ea eſt huius ſententiæ ratio, ꝙ ſatis hic
hæres poſsidere dicitur & anteceſſoris perſonam
ſuſtinere. & quamquã ficta poſſeſsio hæc ſit, hunc
tamen parit effectum, vt videmus & huic hæredi
concedi interdictum vnde vi, vti * magis recepta
eſt Doctorum opinio, quemadmodum ſcripſi in
tract. De recup. poſſ. remedio 1. q. 37. cum iure cõ
60 muni conuenit in hoc † ſtatutum Brixiæ. 189. in
ciuilibus, ſub rubr. Quòd omnis poſſe intelliga-
tur tranſlata in hæredem. illo ſtatuto expreſsim
data eſt facultas accuſandi turbatorem. Ita pari-
ter locum habebit hic Patauij, & Papiæ, vbi extat
hæc ſtatuta; quòd poſſeſsio defuncti continuet in
hæredem. Hoc etiam clarè ſtatuit ſtatutum Ferra-
rariæ lib. 2. ſub rub. Quòd poſſeſsio defuncti con
tinuetur in hæredem, ibi, & quod ex ea poſſeſsio-
ne, ſicut ſupra tranſlata, tribuantur, ſeu compe-
tant quælibet interdicta & remedia poſſeſſoria
etiam recuperandæ.

61 Declaratur ſecundò, vt † procedat relata iuris
ſententia, quando dolo turbatoris turbatus impe
ditus fuit contra ipſum turbatorem experiri; ita
in caſu notabili docuit Bald. in c. licet cauſam. nu.
34. de probatio. ſi iudex (inquit Bald.) mandauit
hoc iudicio contendentibus, vt litem conteſta-
rentur; & vnus alterũ interfecit, an ſucceſſor in-
terfecti obtinere poſsit in hoc interdicto. & poſſe
ſcribit Bal. qui multis rationibus vtitur, hinc in-
de argumentando. Hæc placet, ꝙ is homicida do
lo fecit, vt ſuus ille aduerſarius à ſe occiſus deſi-
neret poſsidere: quocircà pro poſſeſſore habetur
illius hæres. l. ſi adducta. C. de furt. & ibi gl. & Bal.
nu. 6. in fi. ſimile docuit, nempè hæredi dari actio-
nem contra furem, qui rem ſurrupuit poſſeſſam
à defuncto: eo quia is fur in cauſa fuit ſurripien-
do, ne in hæredem illius rei poſſeſsio cõtinuaret.
idem docuit Salicetus in dicta l. abducta. colum-
na vltima.

62 Declaratur tertiò, vt non procedat, † cùm ſu-
per turbatione iam defuncto illata fuit ab eodem
turbato liſ cœpta: nam tunc hæres proſequi eam
poteſt. Ita in interdicto vnde vi, ſcribunt interpre-
tes in cap. quia Gu. de iud. & in cap. ſecundo, vt li
te penden. qui idem eſſe ſentiunt in beneficiali-
bus ex æquitate. quod tradit & Coſmus Gu-
myer in dicta Pragma. ſanctione, titul. de pacificis

poſſeſſo. in verbo, poſſedit.& declarat Butrius in
ſi.c,quia Gu.nu. t t.verſ. tertia regula. & ibidem
Fely.Dec.& cæteri.
63 Declaratur quartò, vt non procedat † cùm ia-
cente hæreditate facta eſt turbatio:nam tunc hæ-
redi hoc remedium reddi opinor, vt ei redditur
illud, ꝙ vi,aut clam.l.deniq;.§.quæſitum.ff.quod
vi aut clam.quem textum eſſe notabilem cenſuit
Bal.in d.c.licèt cauſam, nu. 34. cuius doctrina &
hoc in caſu intelligi pôt.& eo loci ſcribit, nô eſſe
opus nouo libello, ſed ex eodem fit condênatio.
64. QVAERO ſeptimò, an hoc † interdictum red
datur executoribus teſtamentorum, ſi contingit
eos turbari in poſſeſsione defuncti,à quo execu-
tores facti atq; côſtituti ſunt? Hanc iuris quæſtio
nem mouet Io.Fabri in §.retinendæ,nu.3.inſt.de
interdictis.& non reddi ſcribit. dem eo loci do-
cuit Ang.Aret.nu.2.verſ.quibus infert. Ea ratio-
ne vtuntur, ꝙ etſi à teſtatore facta ei ſit traditio,
non tamen pro ſuo poſsidet: ob id ei non reddi-
65 tur hoc interdictum.Ego verius † opinor diſtin
guendum eſſe. Aut executor ſuo nomine hoc in-
terdictum proponit,tunc malè experitur,cû pro
ſuo non poſsideat;atque ita procedit Io. Fabri &
Angeli ſentêtia. Aut nomine hæredum,quibus di
ſtribuenda eſt relicta hæreditas,& tunc rectè ex-
66 periri poteſt. Ita n.videmus † executoribus his
concedi beneficium,atque remedium l.vlti.C.de
edicto diui Adria.toll.vt mittantur in poſſeſsio-
nê hæreditatia defuncti teſtatoris, nô ex ſua per-
ſona;ſed ex perſona eorum, qui à teſtatore hære-
des in teſtamêto ſcripti ſunt. quod latè explicaui
in tract. De adipiſcenda poſſeſsione, remedio 4.
q.32.Ita pariter obſeruâdum erit in accuſationi-
bus, quę fiunt de turbata poſſeſsione, ex diſpoſi-
67 tionibus ſtatutorum, vt Patauij ex † ſtatuto ſub
68 rubr. De turbata poſſeſsione cap. 1. Brixiæ † ex
ſtatuto 152.in criminal.ſub rub.de vi moleſtati-
69 ua.& † Papiæ ex ſtatut.3 t. in crimi. ſub rub. De
pœna illius, qui violentiam. procedit enim hæc
accuſatio & pęna ſi nomine pauperum fiat;non ſi
ſolo nomine executorum.
70 QVAERO octauò,an hoc † interdictum red-
datur vſurario & vſuſfructuario, q ſunt in quaſi
poſſeſsione vſus & vſusfructus? Et concedi affir-
marunt gl.in l.vlt.ff.vti poſsid.& in l.vnica.in gl.
vlt.C.eo. Bart.in l.1.in prin.nu. 3. ff.vti poſsid. &
in d.l.vnica.§.1.nu.9.& ibi Bal.nu.4.C eo.Lafran
cus Oria.in rub.de cauſa poſſeſ.& propr.coln.9.
verſi.quarta concluſio. & idem reſpondit Cor-
neus conſi.33.nu.23.lib.4.Ang. Aret. in §. qua-
dræpli.nu.49.inſt.de actio.Io. à Platea in §. reti-
nendæ,col.2.verſ.ad ſecundum.init.de interdict.
& idem Hottomanus. idem docuit Decius in c.
licet cauſam,nume.39.poſt Abbatem ibi,extra de
probatio.Io.Bolognetus in l.naturaliter. §. nihil
commune,prima parte.nu.43. de acquir. poſſ. Et
ab hac iuris ſentêtia diſſentit nemo. etſi Fabius in
l. naturaliter.§.nihil cômune,nu.124.de acq.poſ.
71 ambigat, & malè. Nam & huic † vſuſfructuario
redditur interdictum vnde vi, quod poſsidêti da
tur,vt mox dicam, & ſcripſi in tract. De recupe.
poſſ.Remedio primo.q.5. Hæc tamen omniû ſen
tentia nô procedit, cum is vſufructuarius ſuo no
mine non poſsidet, ſed alieno.ita declarat Bero.
côſi.56.nu.39.lib.1.qui ſubiicit,nu.40.non etiam
procedere,cùm pactû eſſet,ne is fructuarius poſ-
ſeſsionem haberet. Ita etiam vſufructuarius hoc
interdicto non iuuatur, cùm vi aut clam poſsidet.
Bero.côſ.103.nu.53.lib.1.& côſ.141.nu.6.lib.2.
qui declarat,nô prodere in vſufructuario haben-
te licentiâ ingrediendi.In eo ſolû eſt nô leuis Do
72 ctorum contentio, an hoc † interdictû ſit iſto in
caſu directum, vel vtile? relati Doctores ſcribût
73 directû eſſe,ex † l.vlt.ff.vti poſsid.quo loci Pau-
lus ait. Prætorem reddere interdictû vſufructua-
rio & vſurario. Et cû ſimpliciter loquatur de in-
terdicto directo,tanquam de efficaciori,non aût
de vtili intelligi poſſe videtur. Confirmatur ex
* veriori * & magis recepta Doctorum opinione,
74 † interdictum vnde vi directum concedi vſufru-
ctuario ac etiam vſurario: quêadmodum ſcripſi
in d.q 5.nu.74.quo loci, multorum auctoritati-
bus ꝓbaui poſſeſsionê iſtâ,quâ vſurarius,vel vſu
fructuarius obtinet,eſſe verè naturalê,ſeu corpo.
75 Quocirca fallitur † glo d.l.1.in prin.ff.vti poſ
ſid. quæ ea ratione dixit, vſufructuario concedi
ſolùm interdictû vtile, ꝙ in eo conſideratur ſola
illa quaſi poſſeſsio, hoc eſt,illud iua vſusfructua.
& idem cenſuit gl. l.ait Prætor.§. itê ei.ff.ex qui-
bus cau. mai. & in l.ſi plures.§.deiectu. ff.vnde vi.
fallitur inquam gloſſa, quia imò vera poſſeſsio
76 hæc eſt.Nam ſicuti † proprietas eſt a poſſeſsione
ſeparata;ita ſeparatus eſt vſufructus à poſſeſsio-
ne. qui ſanè vſuſfructus pars dominij eſt; atque
77 ita minus rectè dici poteſt.† vſumfructum quaſi
poſsideri.l.permiſceri.ff.de acq.poſſ.& Bart.in l.
naturaliter in prin. ff. eo.& ibi Iaſ.nu.18.qui;non
ergo vſufructuario conceditur hoc remedium iu
re iſto inſpecto, ſeu illa quaſi poſſeſsione, ſed in-
ſpecta poſſeſsione vera, in qua vſusfructus habe-
tur,ſi in ea turbatio contingit. Quocirca ita ſunt
interpretanda ſtatuta, quæ ſuperiore quæſtione
retuli, Nam puniunt illa ſtatuta turbantem poſſeſ
ſorem, qui fructus ſuos facit, inter quos extat &
vſurarius ac fructuarius.Ita etiâ erit interpretan
78 dum † ſtatutum Ferrariæ. lib. 2. De poſſeſsione
turbata &c.quod ſimplicius loquitur de poſſeſſo
re.debet etiam intelligi de quaſi poſſeſſore,
Extenditur hæc iuris ſententia, vt procedat et
79 cùm † vſufructuario contra vſurarium & è côtra
redditur. reddi enim omnes ſcribunt: ita docuit
Bart. in l.vlt.nu.1.ff. vti poſsid. & in l.vnica.§. 1.
nu.1.C. eo.ex illo claro textu d.l.vlt. c. paſtoralis
de cauſa poſ.& propr.vbi gl. & ſi textum illû ali-
ter intelligat Ign.in l.neceſſarios. §. non alias. ad
Sillania. Ea eſt ratio, ꝙ ambo inſolidû poſsident
eundem fundum naturaliter, diuerſo tamen iu-
re.nempè vnius ratione vſusfructus, alter verò ra
tione ſolius vſus.quod declarant. Bart. & cæteri
in l.3.§.ex contrario.ibi Iaſ.nu.62.de acq.poſ.&
ibidem latè Io.Bolog. nu. 106. explicat. l. vlt.ff.
80 vti poſsid.Erit tamê quod animaduertat hic† fru
ctuarius, vt in ſuo libello aſſerat & concludat, ſe

turba-

turbari iu quaſi poſſeſsione ſeruitutis percipieu-
di fructus, non autem debet dicere, ſe turbari in
poſſeſsione fundi. Quod quidem procedit cum
contra dominum agit, cùm autem agit coutra ter
tium poteſt dicere ſe turbari in quaſi poſſeſsione
fundi, quem naturaliter poſsidet. ita Orianus lo-
co ſupra citato.
81 QVAERO nonò, au hoc interdictũ † reddatur
vaſallo, ſi in poſſeſsione ſui feudi turbari contin-
gat? Et reddi affirmarunt glo. vlt. propè medium
L. vnicæ. C. vti poſsid. & ibidem Doctores. idem
ſcribunt Io. Fabr. & Io. à Platea. in §. retinendæ. il
le. nu. 9. in fine. iſte colu. 1. inſt. de interdict. idem
reſpondit Ruinus conſil. 53. nume. 3. lib. 4. ea eſt
82 huius ſententiæ ratio, quòd † vaſallus rem feudalem
naturaliter poſsidere dicitur. capit. 1. de noua for
ma fidel. & ſcripſi in commentariis de Recupe-
randa poſſeſſ. Remedio primo. num. 90. quo loci
affirmaui, illud interdictum unde vi, cõcedi huic
feudatario: ibique aliqua retuli, quæ hanc ſenten-
tiam confirmare poſſunt.
83 Extenditur, ut procedat etiam in † vaſſallo va
ſalli: nam & is naturaliter poſsidere dicitur: ob
id & ei hoc interdictum redditur. ita docuit glo.
d. l. vnicæ in glo. vlt. & ibidem Bartolus num. 10.
& Salic. colu. vlt. verſi. quæro quintò. Ita pariter
in his locum habent pœnæ quæ à relatis ſæpius
ſtatutis ſancitæ ſunt contra turbatores poſſeſ-
ſorum.
84 QVAERO decimò, an hoc † interdictum red
datur emphyteutæ, ſi in poſſeſsionem ſuę emphy
teuſis turbari contingat? Et reddi ſenſit Bartolus
in l. vnica. nume. 8. propè medium. C. vti poſsid.
dum exempla iuſti poſſeſſoris recenſet. Ea eſt ra-
85 tio, quia † naturaliter poſsidet, ita Iaſ. in l. na-
turaliter in prin. nume. 15. ff. de acquiren. poſſeſſ.
alios retuli in tract. De recupera. poſſeſ. remedio
primo. nu. 68. quo loci nonnulla ſcripſi. quę hanc
ſententiam confirmare poſſunt. Atque ita etiam
hoc in caſu locum habent iam relata ſtatuta turba
tores poſſeſſorum punientia.
86 QVAERO vndecimò, quid ſi † poſſeſsio
apud tertium ſequeſtrata fuit, an ipſi poſsidenti
ante factum ſequeſtrum, vel ipſi ſequeſtro hoc
interdictum reddatur? Io. Fabri in l. 1. C. de pro-
hib. ſequeſt. pecu. ſcriptum reliquit, reddi poſsi-
denti ante ſequeſtrum factum. idem docuit ipſe
Io. Fabri. in §. retinendæ. nume. 3. verſic. ſed quid
ſi fuerit. Ego opinor eſſe diſtinguendos atq; con
ſtituendos aliquot caſus. Primus eſt, cùm vnus
87 tantum certus † poſſeſſor extat, cuius poſſeſsiò
ex aliqua neceſſaria cauſa, vt puta ob æs alienum
vel aliam ſimilem factum eſt ſequeſtrũ, quod ne-
ceſſarium noſtri appellant. Hoc in caſu, ſi illius
rei poſſeſsio turbari contingit, rei domino & poſ
ſeſſori hoc interdictum aduerſus turbatorẽ red-
di debet. atq; ita rectè ſenſit Io. Fabri pręcitatis in
locis. Ea eſt huius ſentẽtiæ ratio, quòd ob neceſ-
88 ſarium hoc ſequeſtrum † poſſeſſor ille primus
non dicitur poſſeſsione rei ſequeſtratæ priuatus;
ſed adhuc mediante perſona illius ſequeſtri poſsi
dere. ita docuit Cynus in l. vnica. C. de ꝓhib. ſeq.
pecu. vbi Bartolus, Bal. & Salic. & latius Cur. Sen.
ibidem. num. 64. Aret. in l. intereſſe. de acquiren.
poſſeſſ. & in capit. examinata. colum 3. de iud. ſe-
cuti ſunt recentiores, vt Zaſius in ſecunda parte
Antino. aliquot diſſolut. Nec in hoc diſſentit Co.
raſius lib. 3. miſcella. iuris capit. 2. nume. 14. dum
89 voluit, nec per voluntarium ſequeſtrum † poſſeſ
ſorem priuari poſſeſsione rei ſuæ, qua de re nunc
dicam. Atque ita intelligunt. l. intereſſe. ff. de ac-
quir. poſſeſ. Imò procedit hęc ſententia etiam eo,
90 in caſu, cùm † ſequeſtrum loco primi decreti
ſubrogatur, licèt enim ex eo primo decreto poſ-
ſeſsio transferatur, capit. 2. de dolo & contuma.
non tamen ex ipſo ſequeſtro: ita Aret. in d capit.
examinata, colum. 3. à quo non diſſentit Coraſius
d. cap. 2. nume. 12. ſi ergo perturbatur poſſeſsio
hæc, reddi debet interdictum huic poſſeſſori, cõ-
tra quem factum eſt ſequeſtrum. Procedit etiam
cum iudex poſſeſsionem in ſequeſtrum apud ſe
retinet. ita Io. Fabri. in d. §. retinendæ. nu. 7. verſic.
Quid ſi Iuſtitiarius, inſt. de interdict. eum ſecutus
eſt Molinæus, quem mox referam.
91 Secundus eſt caſus, cùm † vnus tantùm extat
poſſeſſor, qui, ob motam ſibi controuerſiam, ſua
ſpontè rem apud ſequeſtrum deponit. Quod ſe-
queſtri genus voluntarium Doctores appellant,
vt eſt cùm propter ſecuritatem creditoris, vel a-
gentia actione reddi, voluntarie ad ſequeſtrum
partes deſcendunt; Hoc caſu ſi poſſeſsio hæc per
turbari contingit, interdictum vti poſsidetis, nõ
redditur illi primo poſſeſſori: ſed ſequeſtro. Ea
92 eſt ratio, quòd † ſequeſter poſsidere dicitur. l. li
cèt. ff. de poſ. quã ita relati interpretes intelligũt.
Verùm ab hac opinione diſſentiunt Are. in d. l. in
tereſſe de acquiren. poſſeſſ. & Coraſius d. capi. 2.
nume. 15. qui aliter interpretati ſunt d. l. licet, vt
mox ſubiiciã. Ea ratione vſus eſt Coraſius, quòd
ex voluntaria hac depoſitione & ſequeſtro non
præſumitur poſſeſſorem voluiſſe iactare, atque
ita perdere poſſeſsionem ſuam. Ego idem cũ his
ſentio quòad ad ciuilem poſſeſsionem ſaltem, quæ
animo ſolo retineri poſſe dicitur. l. 3. §. in amittẽ-
da. ff. de acquir. poſſeſſ. quem ſanè animum non
dicitur depoſuiſſe ex ſequeſtro hoc voluntario.
Quocirca in hac ſpecie noſtra dubium non eſt,
quin huic primo poſſeſſori reddatur hoc interdi
ctum, quod ciuiliter tantùm poſsidenti reddi di-
ximus ſuprà. q. 2.
93 Tertius eſt caſus, cùm † ambo poſsidere con-
tendunt, atque ita incertum eſt quis poſsideat:
Hoc in caſu ſi poſſeſsio apud ſequeſtrũ ponatur,
& illa perturbetur, interdictum hoc non illis con
tendentibus, ſed ipſi ſequeſtro reddi debet. Ea eſt
ratio, quia in ipſum ſequeſtrum poſſeſsio tranſla
ta eſſe dicitur: ita docuit Aret. in l. intereſſe. ff. de
acquiren. poſſeſſ. quem ſecutus eſt Coraſius dict.
lib. 3. miſcella. capit. 2. nume. 15. & Aretini nomi-
ne ſuppreſſo idem ſcripſit Zaſius in ſecunda par-
94 te Antino. diſſolut. nu. 4. ita intelligentes d. † l.
licèt ff. de poſiti.
95 Quartus eſt caſus cum res † ſimplici cuſtodiæ
alicuius mandatur, poſtquam rei dominus eam
ſuo

ſuo nomine apprehendit: vt putà ſi feudi dominus priuato vaſſallo iure feudi, feudi poſſeſsionem apprehendit, & poſſeſsionem alicui cuſtodiẽdam ſimpliciter tradit, tunc ſi poſſeſsio turbetur, interdictum hoc redditur domino feudi: cùm illa manus iniectio & cuſtodiæ traditio in modũ ſequeſtri non ſonet; nec dominũ ipſum poſſeſsione apprehenſa priuat, ſed is cuſtos nomine ipſius domini poſsidere dicitur, ita docuit Io. Fabri in d. §. retinendæ. nu. 7. inſt. de interdict. quem explicat clarius Carolus Molinæus in commentariis ad conſuetud. Pariſien. tit. 1. §. 1. glo. 4. nume. 19. Hæc ſunt maximè annotanda ad interpretationẽ
96 ſtatutorum Patauij † ſub rub. de poſſeſsione tur
97 bata. capit. 1. † Brixiæ 152. in criminal. ſub rub.
98 De vi moleſtatiua. & † Papiæ 31. in criminal. ſub rub. de pœna illius, qui violentiam &c. Nam dum puniunt turbantẽ poſſeſſorem, locum illa habent ad fauorem primi poſſeſſoris iuxta primum & quartum caſum iam relatos. In ſecũdo vero & tertio caſu non competit accuſatio, nec pœna defertur primo poſſeſſori, ſed illi ſequeſtrario, cùm is poſsidere dicatur. Quod tamen cõſequitur iſte totum reſeruabit illi, cuius adiiudicabitur poſſeſ
99 ſio. Ita etiam erit declarandum † ſtatutum Ferrariæ, lib. 2. ſub rub. De poſſeſsione turbata.

100 QVAERO duodecimò, an hoc † interdictũ reddatur poſſeſſori pro poſſeſsione cuiuſuis rei corporalis immobilis, ſi in ea turbari contingat?
* Et reddi * vno ore omnes ſcribunt: ita Bartolus. in l. 1. in prin. nu. 3. poſt gloſſam ibi. ff. vti poſsid. Baldus & Salicetus in l. vnica. C. eo. ille nume. 5. iſto col. 2. oppoſ. 4. & Ang. Aret. in §. quadrupli. nume. 48. verſ. item dixi. inſt. de actio. Quam quidem ſententiam probat. l. 1. §. interdictum. ff. vti poſside. & tex. §. ſed interdicto. inſt. de interdict.
101 Nec aduerſantur edicti verba, † quę de ſolis ędibus loquuntur. d. l. 1. in prin. ff. vti poſside. ſiquidem gratia exempli ita ſcriptum fuit, † exempla
102 autem non reſtringunt, ſed declarant. l. damni infecti quidam. in prin. ff. de damno infect. §. ſed hactenus, inſt. de gradib. Accedit, quòd, licèt Prætoris edictum de ædibus loquatur, attamen & ad alia extenditur, quæ ſanè extenſio cùm ex mente edicti proueniat, directò concedi dicitur. quod latius explicat Salicetus præcitato loco.

103 QVAERO decimotertiò, an † hoc interdictum reddatur quaſi poſſeſſori ſeruitutis, cùm in ea perturbatur? Bartolus in l. 1. in princ. nu. 4. ff. vti poſsid. duos caſus diſtinguit. quã quidem diſtinctionem tacitè probauit idem Bartolus. in l. 1. §. 1. nu. 2. C. eo. & ibi clarius Salicetus colum. 4. verſ. oppo. 6. quæ diſtinctio fuit Iacob. de Aren. & eam probarunt Ang. Aret. in §. retinendæ. nu. 3. verſ. tertiò competit. inſt. de interdict. Lafrancus Orianus in rub. de cauſa poſſeſſ. & proprie. col. 8. verſ. tertia concluſio. Pract. Papien in forma libelli pro turbata poſſeſsione. in princip. nume. 3. Io. Bolognetus in l. naturaliter. §. nihil cõmune, prima parte. nu. 44. de acq. poſſeſſ. & Ioan. Coraſius in l. pen. nu. 18. ff. de ſeruit. ſed Fabius in d. §. nihil commune. nu. 124. dubitat.

104 Primus caſus eſt cum † ſeruitus eſt continua, quales ſunt vrbanę ſeruitutes. l. foramen, ff de ſeruit. vrba. prædio. tunc conceditur hoc interdictũ, vtile tamen, ita ſenſit glo. d. l. 1. in princ. ff. vti poſſide. & probat. l. quoties la ij. ff. de ſeruit. ibi, & ideo interdicta veluti poſſeſſoria conſtituta ſunt.
105 qui enim † ſeruitutem debet, patientiam habet præſtare, vt ſeruitutem habens ea vtatur. Quocir
106 cà, ſi contradicit, eam † patientiã non præſtat. & ob id turbat. quod eo loci declarant Bartolus & cæteri, & Craue. conſ 292. colu. 1. & probat. l. 2. §. vlt. & l. & ſi fortè. §. ſciẽdum. & l. ſicuti. §. Ariſt. & ibi gl. ff. ſi ſeruit. vend. Confirmatur, quoniam
107 ita videmus vtile † interdictũ vnde vi, reddi pro quaſi poſſeſsione rei incorporalis, quemadmodũ latè ſcripſi in commentariis De recuperanda poſſeſsio. Remedio primo. q. 8. Et pro quaſi poſſeſsione iuriſdictionis concedi infrà dicemus. Illud
108 præterea annotandum eſt generatim † interdictum pro quaſi poſſeſsione competẽs, vtile eſſe. Ita Marianus. Soc. Sen. in cap. conqueſtus. nu. 8. de foro comp. Decius in cap. licèt cauſam. nu. 29. de probatio. poſt Abbatem ibi. & Bellonus conſ. 11. nu. 2. & Natta conſ. 398. nu. 38. lib. 2. qui de re hac noſtra loquitur.
109 Secundus eſt caſus cum † ſeruitus eſt diſcontinua, vt ſeruitutes ruſticæ. l. ſeruitutes. la iij. ff. de ſeruit. tunc nec directũ, nec vtile interdictum,
110 vti poſsidetis, conceditur. Nec enim ſolet † lex niſi in caſu neceſſario ſua adhibere remedia. l. 1. §. ex hoc reſcripto. ff. de vẽtre inſpicien. nec fruſtrà quidquam inducere. l. hæc ſtipulatio. §. diuus. ff. vt lega. nom. cauea. l. poſt liminij. in fi. ff. de capt. & poſtlimi. reuerſ. At qui pro ſeruitutibus ruſticorum prædiorum ſpecialia interdicta prodita ſunt, de itinere actuque priua. De riuis. & De aqua quotid. & ęſt. non itaque fuit neceſſarium ad interdictum vti poſsidetis confugere. Quocirca
111 dubium eſſe videtur, quod ſcribit † Orianus loco iam citato concedi ei, qui impeditur aquam æſtiuam, vel quotidianam ducere. Ita quoque eſt
112 dubium quod reſpondit † Soc. Sen. conſi. 95. ad finem lib. 3. hoc interdictum vti poſsidetis reddi pro quaſi poſſeſsione depaſcendi. eſt inquã dubitabile, cum ſeruitus depaſcendi ſit ruſtica. l. 1. ff. de ſer. ruſt. præſt. Verũ hac de re infrà q. 19. dicemus. Qui autem ſit effectus ex hoc interdicto in caſu huius quaſi poſſeſsionis recẽſet Bartolus in l. vlt. nu. 3. ff. vti poſsid. qui videndus erit. Diſtinctio horum caſuum eſt annotanda ad declaratio-
113 nem † ſtatuti Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De poſſeſsione turbata, &c. quod ſolùm loquitur de poſſeſſore, vt etiam intelligatur de quaſi poſſeſſore. cæterùm diſtinctio hæc ceſſat in diſpoſitione ſtatutorum, quę pęnam in hos turbatores ſanciuerũt,
114 vt ſunt illa ſtatuta † Patauij, Brixię, atque Papię, quę ſuprà pluries retulimus. Nam illa indiſtinctè puniunt turbantes hos quaſi poſſeſſores. & in ſpecie tradit Baldus in cap. licèt cauſam. in fi. de proba. poſt Bartolus in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi iura vero. ibi Iaſ. nu. 28. de iure iura.

115 QVAERO decimoquartò, an hoc † interdictum

dictum cõcedatur domino caſtri, qui in quaſi poſ-
ſeſſione iuriſdictionis illius caſtri & ſeruitiis à
vaſſallis & ſubditis præſtandis turbatur? Duos ca
ſus diſtinguit Bartolus in l. 1. in princ. nu. 5. ff. vti
poſſide. quam quidem diſtinctionem, ſuppreſſo
Bartoli nomine probauit Salic. in l. vnica. col. 4.
verſic. iuxta quæ quæro. Abbas, & cæteri in cap.
licèt cauſam, ibi Bar. nu. 65. de proba.
116 Primus eſt caſus, cùm † agitur de ſeruis gle-
bæ adſcriptis, tunc domino turbato cõceditur di
rectum interdictum, vti poſſidetis. Ea eſt ratio,
quòd de ſeruis his idem iudicamus, quod de re
immobili. l. quemadmodum. C. de agric. & cenſi.
lib. 11. & l. longe. ff. de diuerſ. & temp. præſcrip.
117 Nam cùm à ſolo nõ recedit † ſeruus adſcripti
tius fundi pars quodammodò iudicatur: atque ita
inter immobilia connumeratur: vti declaraui in
Trac. De Recupera. poſſeſſio. Remedio decimo,
nu. 5. Et in ſpecie idem cenſuit Io. Fabri. in §. reti
nendæ. nume. 6. inſt. de interdict. qui extendit &
ad colonos modici temporis. & ibidẽ Io. à Platea
col. 2. verſ. ad ſecundum.
118 Secundus eſt caſus, cùm agitur † de ſeruis gle
bæ nõ adſcriptis, hiſque ſimilibus ſeruitiis at-
que obſequiis ab eis præſtandis. tunc redditur in
terdictum hoc vti poſſidetis vtile ex capit. licèt
cauſam, de proba. Quod intelligit Io. Fabri. in d.
§. retinendæ, nu. 6. niſi is perturbator ex ea pertur
batione haberet animum acquirendi poſſeſſionẽ
domini ob quam coloni & ſerui turbantur, eoq;
loci rem hanc egregiè explanat. Vtriuſque verò
caſus ratio quòd reddatur interdictũ hoc ſiue di-
rectũ ſiue vtile domino, ea eſt, quod ea turbatio-
119 ne † illata ſeruis & hominibus ipſe caſtri domi-
nus in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis turbari di-
citur. quam ſanè rationem perpendit Abbas. in d.
c. licèt cauſam. & ibi Aretinus, nu. 32. & Bero. nu.
65. qui & alteram rationem à Io. Andrea perpen-
ſam tuetur. Verùm aduerſus hanc diſtinctionem
& vtrumque illius membrum dubitationem mo-
uet Bartolus, quòd hæc quaſi poſſeſſio iuris cau-
ſam diſcontinuam habet, cùm hominis factũ re-
quirat. l. foramen. ff. de ſeruit. vrba. prædio. nõ er
go hoc interdictum cõcedi debet, quemadmodũ
nec conceditur pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis
diſcontinuæ, vt ſuperiore quæſtione in ſecundo
caſu explicaui. Nodum diſſoluunt Bartolus & Sa
licetus præcitatis locis, dum ſcribunt, diſtinctio-
120 nem illã ſeruitutis habentis † cauſam continuã
vel diſcontinuam ſolum adhiberi in ſeruitutibus
realibus, quæ à re rei debentur. Nam, cum res ani
mum non habeat, dici nõ poteſt quaſi poſſideri,
niſi quatenus de facto vſus eſt. ſed in iuribus quæ
perſonæ debentur, quaſi poſſeſſio continua dici-
tur, & ſi iura ipſa, quatenus ius reſpiciunt, diſcon
tinuam cauſam habeant. ſi quidem hæc quaſi poſ
ſeſſio quaſi poſſidentis animo teneri poteſt. Hinc
121 † vſus, & vſusfructus præſcribi poteſt. l. iuſto.
§. non mutat. ff. de vſuca. & in l. vlt, in fi. C. de præ
ſcrip. longi tempo. & ſi gloſſa ibi diſſentiat. His
caſibus locum habebunt relata ſtatuta puniẽtia
turbantes poſſidentes, vel quaſi.

122 QVAERO decimoquintò, & confiñ, an † hoc
interdictũ reddatur ſubditis vaſallis aduerſus do
minum, à quo in ſtatu ſuæ quietæ & pacificæ li-
bertatis turbantur, atq; moleſtia afficiuntur? Bal-
dus in l. 1. in fi. prin. C. commun. de manumiſſ. vno
verbo ſcripſit, reddi iudicis officium, quo quidẽ
oppreſſis ſolet ſuccurri ex. l. cùm ſcimus. §. ca-
ueant. C. de agricol. & cenſib. lib. 11. Idem ſenſit
Rebuffus in commen. ad Regias conſtitu. Galliæ
tomo tertio, tit. De materia poſſeſſoriis, artic. 5.
123 gl. 1. nu. 16. ſcriptum reliquit, in Gallia † literas
nouitatis (quod poſſeſſorium remedium eſt huic
ſimile) non concedi ſubdito aduerſus proprium
dominum, ſed dari vel hoc iudicis officium, vel
vtilem confeſſoriam. Quod non procedere intel-
ligit, cùm ſubditus poſſeſſionem cum altero cõ-
munem habet, nam ratione communionis conce
ditur & ei illud nouitatis remedium. arg. l. ſi com
munem. ff. quemad. ſeru. amitta. & refert Io. Gal-
lum. q. 184. atteſtantem ita arreſto Pariſienſi fuiſ
ſe diffinitũ. ſcribit etiam Baldus in l. 3. C. qui bo-
nis ced. poſſunt. ex illa conſtitutione, quòd ille,
qui timet ne alterius cauſa grauetur, iudicis offi
cium implorare poteſt. Ego opinor in ſpecie no-
ſtra vtile interdictum, vti poſſidetis, his ſubditis
concedi poſſe, cùm ipſi ita quaſi poſſeſſionẽ ſuæ
libertatis obtineant, vt domini quaſi poſſeſſionẽ
ſeruitutis, vt ſuperiore quæſtione diximus. Nec
hoc caſu dicendum eſt, non reddi hoc interdictũ
124 † vaſallo contra dominum, ob id quòd nec red
ditur interdictum, vnde vi, vti diximus in Tract.
De recup. poſſ. Remedio primo. nu. 94. vt nec ẽt
ei cõceditur remedium ex. l. ſi quis in tantam. C.
vnde vi. vti diximus eodem tractatu remedio 5.
nu. 53. Quia reſpondetur extare maximam inter
hæc differentiam. Nam illa ob dolum infamant.
hoc verò interdictum dolum non habet ſui natu
ra annexum, vt dicemus infrà q. 69. Quocircà in-
fertur, quod ſi hoc interdicto ageretur cùm do-
lus turbantis arguitur contra dñum ita ceſſaret, vt
illud interdictum vnde vi, quemadmodum ſi cri-
minaliter ex diſpoſitione ſtatuti ageretur, vt in-
fra. d. q. 69. dicemus. & ibi alia exẽpla adferemus.
125 QVAERO decimoſextò, an † hoc interdi-
ctum vti poſſidetis concedatur Rectori eccleſiæ
aduerſus eum, qui in eccleſia turbationem facit?
Duos caſus diſtinguit, atque conſtituit Bartolus,
in l. 1. §. hoc interdictum. ff. vti poſsid. à quo non
diſſentit Beroius in capit. licèt cauſam. nume. 2 &
nume. 66. extra de probatio. & ſcribunt Docto-
res in capit. audita. de reſtitu. ſpolia. Beroius in
conſ. 12. nu. 5. lib. 1.
126 Primus caſus eſt, cùm † Rector eccleſiæ tur-
batur in quaſi poſſeſſione iuris rectoriæ, tunc ei
redditur hoc interdictũ. Illa eſt ratio, quòd huic
Rectori competit quaſi poſſeſſio, quæ hoc inter-
127 dictum tribuit. Accedit, quòd ſi † Rectori rei
uendicatio, quæ dominium præſupponit, ad reo
dicandum eccleſiæ bona conceditur. l. Sancimus.
C. de ſacroſ. eccl. à fortiori concedi debet hoc in-
128 terdictum. Præterea † bona eccleſiæ ſunt con-
ceſſa Rectori pro eius præbenda, quæ quidem in

præbenda

præbenda Rector,clericusque fructuario æqui-
paratur.capit.literas.de proba.vbi Inno. Hinc di
129 cimus † clerico concedi remedium l. ſi quis in
tantam.C. vnde vi,aduerſus vim occupantem bo
na ſuæ eccleſiæ: quod fuſius explicaui in commẽ
tariis De Recuperáda poſſeſsio.Remedio nonò.
quæſtio.37.
130 Secundus eſt caſus † cùm turbatur poſſeſsio
eccleſiæ,conſiderando eccleſiam vt corpus quod
dam ſolo cohærés: tunc non conceditur huic Re
ctori agere ex hoc interdicto, ſed ei redditur il-
lud interdictum,ne quid in loco ſacro. l.1. §. vlt,
illo titulo.
131 QVAERO decimoſeptimò, an † hoc in-
terdictum patrono eccleſiæ aduerſus turbantem
in ſua quaſi poſſeſsione præſentádi,in eccleſia red-
datur? Et reddi ſcriptum reliquit Petrus Rebuf-
fus in commentariis ad Regias conſtit. Galliæ to-
mo tertio, tit. De cauſis beneficiorum poſſeſſo-
riis,in præfatione nu.7.poſt Barba.conſi.68. lib.
3.Decium conſ.124.125.& conſi.129.& Io.Gal
lum q.163.Verùm Decius nihil in hac ſpecie af-
firmauit,imò nec ipſe Barbatia hoc ſcribit:ſolùm
ille reſpōdit,quibus actibus dicatur quæſita qua-
ſi poſſeſsio præſentandi: de interdicto uerò vti
poſsidetis,an ei reddatur, nullum verbū. opinor
tamẽ veram eſſe Rebuffi ſententiam, cùm in hoc
132 iure † præſentandi conſideretur quaſi poſſeſ-
ſio.c.conſultationibus,de iure patro. & ſcribunt
Barba. & Decius in præcitatis eorum reſponſis.
Illa ergo quaſi poſſeſsio, vt cæteræ omnes, aptá
creditur parere hoc interdictū. Idem ſenſit Frác.
de Marchia q.140.in 2.par. Ita pariter locus erit
diſpoſitionibus ſtatutorum vti ſuperioribus caſi
133 bus retuli, præſertim † ſtatuto Brixiæ in crimi.
152.ſub rub. De violẽtia moleſtatiua. ex illis ver
bis, vel aliquam perſonam eccleſiaſticam &c. &
ibi in eius poſſeſsione,vel quaſi.
134 QVAERO decimooctauò, an † reddatur
hoc interdictum illi qui turbatur in quaſi poſſeſ-
ſione perceptionis decimarum? Et reddi ſcriptū
reliquit Rebuffus in præcitatis commentariis ad
Regias conſtit.Galliæ,tomo tertio,tit. De cauſis
beneficiorum poſſeſſoriis,in præfatione num.8,
Idem Rebuffus in Tract. De Decimis.q.9. num.
135 3. qui nu.4.ſubiungit,hoc † interdicto agi tam
cōtra ſubditos recuſantes decimas ſoluere,quàm
contra alios curatos,religioſos,ſeculares,aut re-
gulares, & generaliter contra quoſcunq; turban
tes curatum,ſeu alium decimas poſsidentẽ in ſua
decimarum perceptione. ſubiicit etiam nume.5.
quòd Rector poſt adeptam poſſeſsionem benefi
cij,etiam ſi nullas adhuc perceperit decimas, po-
teſt mouere hoc interdictū, ſi impeditur has de
cimas percipere,cùm ſufficiat illum adeptū fuiſ-
ſe in vniuerſum beneficij poſſeſsionem per indu
ctionem à ſuperiore de collatoris mandato fa-
ctam. Atque ita ſeruatum quandoque in iudiciis
fuiſſe teſtatur, Quod eſt annotádum ad interpre-
136 tationem † ſtatuti Brixiæ 152.in criminalibus.
ſub rub. De vi moleſtatiua. &c. dū ſimpliciter pu
nit turbantem quaſi poſſeſſorem in perceptione
decimarum, intelligitur ſtatutū etiam ſi adhuc is
quaſi poſſeſſor nullas decimas percepit, cum ſa-
tis ſit,eum eſſe effectum quaſi poſſeſſorem ex ade
pto beneficio & iure in vniuerſum.
137 QVAERO decimononò, an † reddatur hoc
interdictum illi, qui eſt in quaſi poſſeſsione iuris
depaſcendi? Et reddi affirmarunt Soc.Sen. conſi.
95.ad finem.lib.3.& Petrus Rebuffus in cōmen-
tariis ad Regias conſtitutiones Galliæ tomo ter-
tio,titulo De cauſis beneficiorum poſſeſſoriis in
præfatione.nume.9.qui eiuſdem ſententiæ recen
ſet Cæpollam.Guidonem Papæ, & Chaſſan. qui
vix hoc ſcribunt. Cùm ſeruitus depaſcendi pe-
cora eſt vrbana, dubitatione caret hæc iuris ſen-
tentia,ſed cùm ruſtica eſt,ambigi poteſt.Aliquā-
138 do enim † vrbana, aliquando ruſtica iudicatur
iuxta qualitatem fundi,cui illa debetur.l.1.vbi gl.
ff.de ſer.ruſt.præd. & declarat Cæpolla in Tract.
De ſeruitut.ruſt.præd.cap. 9. De ſeruitute iuris
paſcendi.nu.5. Ego opinor. reddi hoc interdictū
etiam pro ruſtica,cum nullum pro ea ſpeciale in-
terdictum detur, atque ita declarari poſſunt quæ
ſcripſi ſuprà.q.13.ad finem.
139 QVAERO vigeſimò, an hoc † interdictum
reddatur illi, qui eſt in quaſi poſſeſsione perci-
piēdi præſtationes perſonales? Bartolus in l. 1. in
prin.ff.vti poſsid.remittit ſe ad ea,quæ ſcripſit in
l.vlt.ff.quo.bono.Io.Fabri in §.retinendæ.nu.21.
verſ.In contrarium.inſt.de interdict.ſcriptum re-
liquit, eſſe periculoſum agere hoc interdicto pro
hac quaſi poſſeſsione perſonalis præſtationis. &
ab eo non diſſentit Guido Papæ.q.552. In mate-
ria,colu.3. verſ.circà quintum. Ea ratione,quòd
vix poterit probari poſſeſſoriū, quod neceſſe eſt
probare adfuiſſe tempore turbationis, vt ſuo lo-
co infrà dicemus. Et hanc ſententiam veriorem
credo ex his, quę ſcripſi in commentariis De re-
cuperan.poſſeſ.Remedio primo,nu.87.quo loci
ſcripſi,veriorem eſſe ſententiam legiſtarum, qui
140 negarunt † ſpoliato hoc iure percipiendi præ-
ſtationes perſonales reddi interdictum vnde vi.
Nec aduerſatur quod ſcribit Petrus Rebuffus in
commentariis ad Regias conſti. tomo tertio,titu
lo De cauſis beneficiorum poſſeſſoriis in præfa-
tione.nu.2. dum ait veriorem eſſe canoniſtarum
opinionem,imò reddi hoc interdictum.Nam ve-
rior eſt contraria legiſtarum ſententia.& ipſe Io.
Fabri à Rebuffo relatus id ex æquitate concedi
poſſe affirmat,& ob eam æquitatem fortè ita ſer
uat Gallia, vt ſcribunt Petrus, Iacobus, & Chaſſa.
quos Rebuffus recenſet. Aliis tamẽ remediis ſuc
curritur, vt ſuis locis dicemus. Declarari ex his
141 poteſt † ſtatutum Brixiæ.152.in crimi.ſub rubr.
De vi moleſtatiua,vt ſcilicet non habeat locum
hoc in caſu, cum non poſsit conſiderari aliqua
quaſi poſſeſsio rei mobilis,vel immobilis, vt ſem
per ſtatutum illud conſiderat.
142 QVAERO vigeſimoprimò,an † hoc inter
dictum reddatur illi, qui turbatur in quaſi poſſeſ
ſione eligendi Magiſtratum, & à Domino vni-
uerſitatis vel ab altero impeditur,ne eligat? Bar-
tolus in l.1.§.huius autem interdicti.num.3. ff.vti
poſ-

poſsid. aliquot caſus diſtinguere atque conſtitue
re videtur. Non diſſentiunt Io. à Platea. in §. reti-
nendæ. colu. 2. verſ. item competit. inſt. de inter-
dict. Rebuffus in commentariis ad Regias conſt.
Galliæ tomo tertio, titulo De cauſis beneficiorũ
poſſeſſoriis, in præfatione. nume. 6. & Franc. de
Marchis. q. 140. parte 2.
143 Primus caſus eſt, cùm † electus à ſuperiore
atque ita à Domino vniuerſitatis non admittitur
à ciuitate, vel illi electioni ciues, oppidani ve pare
re recuſant, tunc illi ſuperiori eligẽti nõ concedi
tur hoc interdictum. ſiquidem non is Princeps
& ſuperior eligens, ſed is electus in ſua quaſi poſ
ſeſsione iuriſdictionis turbatur. ob id illi reddi-
tur hoc interdictum, quod reddi ſolet pro quaſi
poſſeſsione iuriſdictionis: vti ſcribit Ang. Aret.
in §. retinendæ. nu. 3. verſ. quartò competit. inſt.
de interdict. Ruinus conſ. 53. nume. 3. libr. 4. &
144 Frãc. de Marchis. q. 447. in 2. par. Ipſi verò † do
mino, qui iam elegit, conceditur actio in rem, vel
confeſſoria, vel iudicis officium, ita docuit Barto
lus. in d. §. huius autem interdicti. nume. 3. verſic.
145 primo modo. Non enim † interdictum locum
habet cùm inferior contradicit ſuperiori; ſed
tunc cùm alter contendit, ſe iuriſdictionem in
eos ſubditos habere. l. 3. §. hoc interdictum. ff. de
liber. homi. exhib. Idem (inquit Bartolus) dicen
dum eſt in aſcriptitio & vaſſallo, cùm eorum do-
minis contradicunt. Non enim hoc caſu conce-
ditur domino hoc interdictum; ſed ad alia reme
dia recurritur.
146 Secundus eſt caſus, cùm † princeps, vel ſu-
perior vſurpata authoritate ciuitatis, vel oppidi,
quæ Magiſtratum eligere conſueuit, illi aſsigna-
uit, & ciuitas illa ſuo iure eligere negligit. tunc
huic ciuitati vel oppido non redditur hoc inter-
dictum vti poſsidetis, ita ſcripſit Bartolus. in d.
§. huius autem. nume. 3. verſi. ſecundò modo. Ea
eſt ratio, quòd tunc ciuitas illa ſua negligentia
ius eligendi amiſit, ſiquidem in his incorpora-
147 libus quaſi † poſſeſsio nil aliud eſt, quàm vſus
cum patientia aduerſarij. l. quoties. ff. de ſeruit. l.
2. C. de ſeruitu. & aqua. Quocircà non habet lo-
cum hoc interdictum, quod datur poſsidenti tan
tùm: & non alteri.
148 Tertius eſt caſus, cùm † princeps & ſupe-
rior elegit magiſtratum: & ciuitas pariter alte-
rum elegit, tunc huic interdicto locus eſt quem-
admodum docuit Bar. in d. §. huius autem. nume.
3. verſ. ſed ſi non ea eſt ratio, quòd vniuerſitas nõ
deſiit ſaltem animo poſsidere. ob ciuilem ergo
poſſeſsionem hoc interdicto experitur, vt latè di
ximus ſuprà. q. 2.
149 QVAERO vigeſimoſecundò, an hoc † in-
terdictum competat aduerſus illũ, qui, ſine iure
ad magiſtratum electus, adminiſtrat? Et non con
cedi docuit Bartolus in l. 1. §. huius autẽ. in fine.
verſ. ſed quæro. ff. vti poſside. poſt Inno. in cap. 2.
de in integ. reſt. Ea ratione vtuntur, quia electus ille
non turbat quaſi poſſeſſorem electionis. Et idem
eſſe ait Bartolus de confirmatione illius electi.
150 Imò turbans † electũ ante confirmationem hoc
interdicto conueniri nõ poteſt, ita ſcribit Rebuf
fus in commentariis ad conſtit. Galliæ tomo ter-
tio. tit. De cauſis beneficiorum poſſeſſoriis, ad fi-
nem præfationis. quo loci teſtatur ita bis in conſi
lio Pariſienſi fuiſſe deciſum. Ea ratione vtitur,
quia non poteſt ille electus dicere, ſe quaſi poſſeſ
ſorem iuriſdictionis. cap. auaritiæ. de elect. in 6.
Declaratur relata iuris ſententia, vt locum nõ
151 habeat, cùm † per electionis acceptationem tur
batur quaſi poſſeſſor electionis, vtputà cùm vocã
di ad eligendum venire recuſant, ob iam electi po
tentiam, tunc enim is electus turbare videtur. l.
vim facit. ff. de vi & vi arma. contra eum ergo red
di poteſt hoc interdictum.
152 QVAERO vigeſimotertiò, an † hoc reme-
dio experiri poſsit is, qui aſſerit, ſe eſſe in poſſeſ-
ſione, vel quaſi eorum, quæ ſpectant ad principis
ſuperioritatem, vtputà, in quaſi poſſeſsione co-
gnoſcendi contra reos criminis læſæ maieſtatis,
153 vel falſæ monetæ? Et non poſſe opinor, † ſiqui-
dem à priuato poſsidere, nec præſcribi hæc poſ-
ſunt. cap. ſuper his. de verb. ſignif. Quocircà ſcri-
ptum reliquit Rebuffus in ſæpius citatis commẽ-
tariis ad Regias conſtitutiones Galliæ tomo ter-
tio. tit. De materia poſſeſſoriis art. 2. l. 2. nu. 26.
154 in † Gallia ſaiſinam non admitti contra Regẽ,
qui nunquam diſſaiſitus ligat. Quamobrem ceſ-
ſabit etiam accuſatio turbatæ poſſeſsionis, ex di-
ſpoſitione ſtatutorum. atque ita declarari poteſt
155 † ſtatutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De poſſeſsio
ne turbata. de cæteris mox dicam.
156 QVAERO vigeſimoquartò, an † hoc inter-
dictum reddatur illi qui aſſerit, ſe eſſe in quaſi poſ
ſeſsione concubinæ, vel alterius iuris improbi?
Et non reddi ſenſit Rebuffus in dictis commen-
tariis ad Regias conſtitutiones Galliæ, tomo ter
tio, tit. De materiis poſſeſſoriis beneficiorum, in
156 præfatione. num. 12. Ea eſt ratio, † quòd nullo
tempore acquiri poteſt quaſi poſſeſsio iuris im-
probi, vt docuit Butrius in cap. vlt. nume. 38. de
cauſ. poſſeſſ. & proprie. & Nicolaus Milius in
ſuo repertorio in verbo. poſſeſsio. q. 70. & tempo
ris diuturnitas, non modò ad acquirendum quaſi
poſſeſsionem prodeſt, verum etiam peccatum au-
get. c. cum haberet. de eo qui duxit in matr. quam
polluit per adulter. Quã quidem ſententiam pro
158 cedere † intelligo, quando ſola iuris præſum-
ptio aduerſatur. c. cum perſonæ de priuileg. in 6.
Capicius deciſ. 209. num. 4. 5. Hinc declarantur
158 † ſtatuta Patauij ſub rub. de poſſeſsione turba
ta, capit. 1. Papiæ. 31. in crimin. ſub rubr. De pœ-
na eius, qui violentiã alicui fecerit in ſua poſſeſſ.
& Brixiæ in criminalibus. 152. ſub rub. De vi tur-
batiua. Quæ quidem ſtatuta hoc in caſu locum
non obtinent.
159 QVAERO vigeſimoquintò, an hoc † inter
dictum reddatur miſſo in poſſeſsione bonorum
debitoris, ex cõuentione inter eos inita, quæ miſ-
ſione pignus cõuentionale cenſetur? Et reddi du-
bium non eſt. ita enim cenſuit glo. in l. ſi duo. §.
creditores, in verbo, non poſſe. ff. vti poſside. &
ibidem Bar. Idem ſcriptum reliquerunt Iaſon &
Soci.

Soci.in l.1.§.per ſeruum corporaliter. ille nume.
5.iſte nume.10.de acquir. poſſeſſ. Antonius Ne-
guſant.in Trsct.de pigno. parte tertia, membro
primo,nu.31.& Angelellus Peruſinus conſi. 47.
nume.9. lib. 2. inter conſilia criminalia diuerſo-
160 rum.Ea eſt huius ſententiæ ratio,quòd hic† cre
ditor dicitur poſsidere l.qui pignoris. ff. de acq.
poſſeſſ. & ſcribit Iaſon præcitato loco,hunc cre-
ditorem poſsidere naturaliter & ciuiliter,quoad
omnia,vſucapionis cauſa excepta.atque ita gloſ-
ſam Bart.& cæteros ſenſiſſe ſcribit.Hinc aliquan-
do admonui in tract. De recup. poſſeſſ. remedio
161 nonò.q.26.huic creditori reddi† illud remediũ
ex l.ſi quis in tantam.C.vnde vi,aduerſus vi ſuam
poſſeſsionem occupantem.

Declaratur hic caſus, vt locum ſibi non vendi
162 cet † pignore ipſo conuentionali nondum tra
dito.Nam cum facta non ſit rei tranſlatio,non di-
citur is creditor poſsidere.l.ſi rem. §. propriè.ff.
de pigno.action.& ſcripſi in tract. De recuperan-
da poſſeſſ. Remedio nonò q. 26. nume. 205. vbi
nume.203.aliam ſubieci declarationem, quando
ſcilicet conuentũ fuit inter creditorem & debito
rẽ,q̃ ſola detentio, nõ aũt poſſeſsio transferatur.

163 QVAERO vigeſimoſextò, an † reddatur
hoc interdictum miſſo in poſſeſsionem à Præto-
re,qua miſsione cauſatur pignus prætorium? Di
ſtinguendi ſunt aliquot caſus.

Primus eſt, qui probabili dubitatione caret,
nempè, quando vel creditor, qui actione perſo-
nali egit,vel actor, qui actionem realem mouit,
164 miſſus fuit in poſſeſsionem à Prætore ex† ſecun
do decreto:Quæ quidem miſsio fieri ita ſolet.po
ſteaquàm reus citatus ad iudicium non venit, &
eius contumacia accuſata fuit.Prætor actori con
cedit ex primo decreto miſsionem in poſſeſsio-
nem bonorum ipſius debitoris,pro debiti quanti
tate;vel in poſſeſsionem rei,quam propriam eſſe
contendit.&creſcente contumacia in perſonali-
bus illis actionibus,Prętor ſecundum interponit
decretum in realibus verò declarat, illum actorẽ
eſſe poſſeſſorem. Praxim docent omnes in l. ſi fi-
nita.§.Iulianus.ff.de dãno infecto. & egregiè, ac
clarè Odoffredus in Tract.De primo & ſecundo
decreto.nu.17.& ſcripſi in commentariis, De ar-
bitra.iudicum lib.2.caſu 6. Huic itaque miſſo in
poſſeſsionem ex ſecũdo decreto à Prętore reddi-
tur hoc interdictum,ſi turbari ab aliquo contin-
gat.ita docuit Iaſon in l.3.§.genera. nu. 10. verſ.
hinc eſt.ff.de acquiren. poſſeſſ. Ea eſt ratio, quia
165 † mens prætoris eſt hunc efficere poſſeſſorem.
d.l.3.§.vlt.quo loci iuriſconſultus ait,fieri opor
tere cauſa cognita.quod probat & l.ſi finita.§. nõ
autem.ff.de dãno infecto. Et in his perſonalibus
166 † ſecundum decretum interpoſitum efficere a-
ctorem verum poſſeſſorem probat.l. ſi finita.§. ſi
quis autem.ff.de dam.infecto.& cap. quoniã fre-
quenter in fine.vt lite non conteſt. & tradunt ſpe
cul.tit.de primo & ſecũdo decreto, parte vlt.
nume. 1. verſic. in aliis autem. & Ant. Neguſ. in
Tract.De pignoribus.parte tertia, mẽbro ſecun-
do.nume.9.Quinimo ibidem ſcribit Speculator,
167 † ſecundum decretum multis caſibus transfer-
re dominium.Quod tradit & Guido Papæ Trac.
de primo & ſecundo decreto,nume.38.& decla-
rat Michael Vrcurrus in repe.l.ſi finita. §. Iulia-
nus.nu.256.ff.de damno infecto.Qua de re nunc
non contendo.

168 Secundus eſt caſus, cùm † is qui egit actione
perſonali,vt creditor ratione ſui crediti, & ij ſimi
les miſsi ſunt in poſſeſsionem à Prætore ex ſolo
primo decreto: quòd quidem fieri ſolet rei ſer-
uandæ cauſa,ad coercendam creditoris contuma
ciam,vt is tædio affectus ad iudicium veniat:quæ
169 quidem poſſeſsio, † ſeu detentio ob tædium &
moleſtiam,quam ſuſtinet debitor, tædialis appel
latur ſæpiſsimè à ſtatutis ciuitatum: quemadmo-
170 dum facit † ſtatutum Papiæ ſecundum in ciui-
libus atq; poſſeſsionem tædialem appellari in re-
gione illa Longobardorum ſcribit Iacob.Belui-
ſius in tract.de primo & ſecundo decreto.nu.35.
Hoc itaque in caſu non redditur huic ita miſſo
hoc interdictum.ita clatè probat.l.ſi duo.§.credi
tores.ff.vti poſsid.quem textum ita ibi intellexe-
runt gloſſa,& Bart idem docuit Iaſon.in l.3.§.ge
nera.num.10.ff.de acq. poſſeſſ. & in l.à diuo Pio.
§.ſi ſuper rebus.num.15.ff. de re iud.vbi eiuſdem
opinionis recenſet Baldum.Idem ſcripſerunt do
ctiſsimi Iacobus Cuiacius lib.5. obſerua. iuris c.
22. & Hotomanus in §. retinendæ. inſt. de inter-
171 dict.ita † nec ſpoliatus habet interdictum vnde
vi.Ludouicus Bolog.in repe.l.ſi finita.§.Iulianus
nume.160.de damno infecto.poſt Imolam. in l.ſi
quis miſſum.§.iudex,eo.tit.Ea eſt huius doctrinę
172 ratio, quòd hic creditor † ita ex primo decre-
to miſſus in poſſeſsionem non dicitur poſsidere,
cum ſola rei cuſtodia atque ita detentatio man-
data ſit.d.l. ſi duo. §. creditores. ff. vti poſside. &
probant.l.officium.ff.de rei vend.l.cum legati ff.
ex quib.cauſ.in poſſ.eat.l.is cui, ff. vt in poſſeſſ.le
gat.& l.3.§.vlt.ff.de acq.poſſeſſ. & ſcribunt Bart.
in l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoque.num.2.de verb.
oblig. Iacobus de Belniſio in Tract. de primo &
ſecundo decreto.num.21.22. Guido Papæ Tract.
de primo & ſecundo decreto. nume.17. Socinus
in l.1.§.per ſeruum corporaliter.nu.6. de acquir.
poſſeſſ.& ibidem Iaſon.nume.7.idem Iaſon.in d.
§.genera.nume.23. Decius in cap. conſultationi-
bus.num.10.de officio deleg.Neguſant.in Tract.
de pigno.parte tertia,membro ſecundo.nume.6.
& Michael Vrcurrus in rep.l.ſi finita.§.Iulianus.
nume.116.& nume.214.& ibi Bolog.nume.169.
ff.de dam.infecto. Cur autem creditor à prætore
173 miſſus † in poſſeſsionem ex primo hoc decreto
non poſsideat ambigunt interprẽtes,omiſſa ratio
ne, quam affert Aleſand. in d. §. Iulianus. Cum
illa reiiciatur à Decio in d.cap.conſultationibus.
nume.10. & eius ſuppreſſo nomine ab Vrcurro.
in d.§.Iulianus. nume. 213. Cum Speculatore in
Tract.de primo & ſecundo decreto.§. iam de ef-
fectu nume.12.Decio & Vrcurro locis iam cita-
tis(quorum rationes ſimul iungo,atq; vnam con
ſtituo) dicendum eſt; Prætorem non ideo face-
re hunc poſſeſſorem, quod ei iure quodam extra

ordinario

ordinario ſuccurrere voluit. Nã iure ordinario
mittendus foret (inquit Speculator) in poſſeſ-
ſionem perſonæ, cum illa obligata ſit; non au-
tem in poſſeſsionem rei minime obligatæ. Cæte-
rùm, quia libera perſona poſsideri non poteſt.
l.cum hæredes.§.vlt.de acquiren. poſſeſſ. cap. ſe-
cundo, de pigno. idcircò ei ſuccurritur, vt in poſ
ſeſsionem rerum mittatur, non vt poſsideat, ſed
vt detineat, cauſa cuſtodiæ, donec debitor affe-
ctus tædio ad iudicium veniat. cap. quoniam fre
quenter. §. vlt. vt lite non conteſta. Quòd etiam
feciſſe videtur Prætor, quia iniquum ſibi vide-
batur, ob ſolam leuem contumaciam, priuare
debitorem ſua poſſeſsione, quæ maximum com
modum afferre ſolet. §.commodum. iult. de in-
174 terdictis. Et neminem ob † cõtumaciam præ-
ſertim leuem iure ſuo priuari cenſuit poſt alios
idem Decius. in l. 2. nume. 30. C. de eden. Aret.
conſil. 146. nume. 1. & Craue. conſil. 103. nume.
8. ſufficere ergo exiſtimauit Prætor, debitorem
contumacem coerceri poſſe ſola detentione ſuo
aduerſario facta. Eſt quidem magna moleſtia &
graue tædium, quibus is debitor afficitur, cum
(vt ſcribit Specul. d. §. iam de effectu, nu. 21.) li-
175 ceat huic † miſſo in poſſeſsionem, ita ingredi
cubiculum, aulam, cellarium, coquinam, & penũ,
vt & ipſemet creditor verus poſſeſſor.

176 Extenditur hæc † ſententia, vt etiam proce-
dat, cũ is debitor promiſsit creditori tradere nu-
dam poſſeſsionem, ad quam creditor non agit:
& cuius cauſa obtinet primum decretum. Nã ad-
huc iſte creditor ſolùm aſſecutus eſt detentatio-
nem. ita docuit Baldus. in l. conſentaneum, num.
33. C. quomod. & quand. iud. quem in ſpecie no
ſtra ſecutus eſt Iaſon dicta l. tertia. §. genera. nu-
me. decimo. verſicu. amplius iſtum. de acquiren-
da poſſeſsione.

Declaratur primò hæc concluſio, & caſus vt
177 non vendicet ſibi locum cum † creditor iſte miſ
ſus in poſſeſsionem ex primo hoc decreto, fru-
ctus rei, in cuius poſſeſsionem miſſus eſt, lucra-
tur, ita diſponente ſtatuto; quemadmodum cau-
tum eſt ſtatuto Bononienſi, ac Florentino. Nam
huic ita miſſo in poſſeſsionem redditur hoc inter
dictum, ſi in ea poſſeſsione turbatur. Ita poſt
Baldum in d. l. conſentaneum, nume. 30. verſicu.
idem fortè. C. quomo. & quand. iudex, in ſpecie
ſenſerunt Alexan. & Iaſon. in dicto §. genera. ille
numero decimoſeptimo. iſte numero duodeci-
mo, dum declarant à ſe propoſitam cõcluſionem,
qua aſſerunt miſſo in poſſeſsionem ex primo de-
creto non reddi hoc interdictum. Ea eſt aperta
178 & clara ratio, quod hic creditor † verè poſsi-
dere dicitur, cum commodum perceptionis fru-
ctuum ad poſſeſſorem ſpectet. l. Fulcinius. §. vl-
timo. ff. ex quib. cauſis. in poſſeſsio. ea. gloſ. l. ter
tia. §. ex contrario. de acquiren. poſſeſsio. & ſcri-
bit Bald. in dicta l. conſentaneum. quo loci ſcri-
bit hoc vnum, quod præterire nec poſſum, nec
179 debeo; † ſtatutum hoc, quòd miſſus in poſſeſ-
ſionem ex primo decreto lucretur fructus, iure
validum eſſe. Hoc idem docuit Baldus. in l. ac-
ceptam. nume. vigeſimonono. verſic. vnde vale
ſtatutum. C. de vſuris. idem in l. ſecunda. §. ſi ab-
ſens, numero ſeptimo. ff. ſi ex noxali cau. ags.
& in capit. conſultationibus, numero quinto, &
ibi Felinus. nume. nono, & Decius, nume. duo-
* decimo. de offic. delegat. vbi * communem eſſe
aſſerit. His accedunt Specul. titu. de primo &
ſecundo decreto. §. reſtat, nume. 14. verſic. item
180 ſecundum ſtatutum, qui ita declarat † ſtatutum
Bononiæ, quo miſſus in poſſeſsionem ex primo
decreto fructus ſuos facit. Imola in dict. §. Iulia-
nus. & Alexand. nume. 100. 106. idem Alexand.
conſil. 31. nume. 7. lib. 6. Soci. Sen. conſil. 126. in
fine. lib. 1. Anto. Neguſant. in tracta. de pigno.
parte tertia. membro ſecundo, nume. quinto. ver
* ſicul. ſecundò fallit. & * communem hanc eſſe
opinionem teſtatur Michael Vrcurrus, in dict. §.
Iulianus. nume. 236. & ibi Bolognet. nume. 188.
& copioſius, nume. 193. Ea ratione vtuntur om
181 nes, quòd in pœnam contemptus voluit † ſta-
tutum contumacem illum priuari commodo fru
ctuum. Lex enim, quæ iuſta eſſe ſolet, ex iuſta
illa cauſa id fecit, quemadmodum idem facere
poteſt Prætor ob nimiam contumaciam. d. l. Ful-
cinius. §. vlt. ex quib. cauſ. in poſſeſſ. ea. Nec iuri
diuino repugnat hoc ſtatutum, quemadmodum
aduerſus relatam communem opinionẽ malè opi
nati ſunt Bar. Ang. & Abbas, qui à præcitatis refe
runtur. id quod apertè oſtendit Vrcurrus. in d. §.
Iulianus. nu. 236. addo Barba. in c. quoniam fre-
quenter. §. in aliis, nu. 15. vt lite non conteſt. Hæc
182 tamen † declaratio procedit ratione quantita-
tis ipſius debiti, cum pro ea ſumma tantum miſ-
ſio valeat, & fructus is lucretur; non autem vltrà.
ita declarat Alexand. in dicto §. Iulianus. & ibi Vr
currus. nume. 235. idem ſenſit Felinus. in dicto
cap. conſultationibus. nume. 10 in fine. de offic.
delegs. Præterea hæc declaratio procedit, ſi mo-
183 do † re ipſa facta eſt miſsio in poſſeſsionem, &
is miſſus cum effectu fructus percepit. ita egre-
184 giè, declarando † ſtatutum Florentinum. reſpõ
dit Decius conſil. 400. nume. octauo. verſic. non
obſtat, dum dicitur.

Declaratur ſecundò, vt non procedat cũ Præ
185 tor † miſit in poſſeſsionem hunc creditorem ex
primo hoc decreto, magna cauſa permotus, vtpu
tà magnam ob contumaciam. Nam huic ita in poſ
ſeſsionem miſſo redditur hoc interdictum. ita in
ſpecie ſenſerunt Alexan. & Iaſon. in d. §. genera.
ille nu. 16. iſte nu. 13. dum à ſe firmatam conclu-
ſionem, qua hac de re agunt, declarant; nec cæ-
186 teri diſſentiunt, ſiquidem † hanc ob cauſam
hunc poſſeſſorem efficit Prætor. ita cenſent om-
nes, vt gloſ. l. 4. §. ſi fortè. ff. de damno infecto.
Baldus. in l. conſentaneum, nume. 30. C. quomo.
& quando iud. & in authent. ei qui, nume. 24. C.
de bonis aucto. iudi. poſsid. Iacobus Beluiſ. in
tract. de primo & ſecundo decreto, nume. 31. Gui
do Pape tract. de primo & ſecundo decreto, nu-
me. 19. Felinus. in cap. conſultationibus, nume.
8. & ibi Decius, nume. 11. de offi. deleg. Neguſan.
in tract. de pignorib. parte tertia, membro ſecun-

do. nume.6.uerſi.fallit autem.& uerſic.tertiò fal
lit.idem docuit Vrceurus in d.rep.l.ſi finita.§.Iu
lianus.n.125.ff.de damno infect.& probat textus
l.Fulcinius.§.ult.ff.quib.ex cauſ.in poſſ.eatur.au
fertur enim hoc caſu poſſeſſio à debitore contu-
mace,& in creditorem transfertur.Diſſentiunt ta
mẽ ab hac opinione Salicetus in l. cum proponas
C.de bonis auct.iud.poſſid. & Ludouicus Bolo.
in d.§.Iulianus.nume.170.qui multa diſſerit. ad
interpretationem & intellectum. d. l. Fulcinius,
§.ulti. ſed quàm rectè alij uiderint. ego à recepta
opinione non eſſe recedendum ſentio. Magnam
contumaciam eſſe intelligunt relati Doctores,cũ
187 debitor † citatus, ut ad iudicium ueniat, ex-
preſſim ſe uelle uenire recuſauit. Illud etiã adno
tandum hic eſt, quod quando iudex concedit hãc
miſſionem,uel expreſſim uel tacite per relationẽ
ad acta,(quod expreſſum ſatis dici poteſt) dicere
debet in ea ſententia miſſionis,ſe mittere iubere
hũc in poſſeſſionem ut uerè poſſideat, ob nimiã
contumaciam debitoris ad iudicium non uenien
tis. Quocirca altero de duobus modis formari
188 † ſententia poteſt: Vno,ſi ita pronuntiet iudex;
quia nobis conſtat debitorem legitimè citatum re
cuſaſſe ad nos uenire,ideo declaramus illum eſſe
in magna contumacia, & eam ob cauſam mitten
dũ cenſemus creditorem in poſſeſſionem bono-
rum dicti debitoris, ita quod in pœnã ipſius con-
tumacis poſſideat. Et hoc modo intelligi atq; in
189 terpretari poteſt illa † opinio Imolæ.in d.§.Iu-
lianus,quam defendit Decius in d. cap.conſulta-
tionibus,nu.12.de oſt. deleg. & Vrcurrus in d.§.
Iulianus,qui vtitur rationibus perpẽſis à Decio,
eius tamen nomine ſuppreſſo. & Ludouic. Bo-
logner.d.§.Iulianus.nume. 190. qui multa com-
miniſcit. Ait Imola,non fore neceſſe Prætori ex-
primere, quod ipſe creditor ita in poſſeſſionem
miſſus fructus lucretur. Ego ita intelligo, non
fore id neceſſe, cùm Prætor facta declaratione il-
lius magnæ contumaciæ, pronunciat illum eſſe
mittendum in poſſeſſionem, ita vt poſſideat: nã
tunc ex quo poſſeſſorem eum facit, dicitur in
neceſſarium conſequens tribuere ei facultatem
percipiendi fructus:qui poſſeſſoris ſunt.Non ta-
men crederem ſatis eſſe, ſi Prætor ita pronuncia-
ret, quia nobis conſtat debitorem eſſe in magna
contumacia,vt ita declaramus,ob id cenſemus te
eſſe mittendum in poſſeſſionem. Nam ex quo
ſolùm dixit,cenſemus, te eſſe mittendum in poſ-
190 ſeſſionem, noluit illum poſſidere. cum † ſen-
tentia,quæ ſtrictè interpretationis eſt,vt ſcribunt
Barto.in l.Iulianus. nume. ſexto. ff. de conditio.
indeb. Decius.in l.ius noſtrum, numero vndeci-
mo.de regulis iuris.Socinus Iunior, conſil.181.
nume.67.lib. ſecundo.Gozad.conſil. 50. nume.
duodecimo.& Crauet. conſil. 188.nume. ſexto,
& conſi 216. in fine. ſolùm concedat cuſtodiam
& detentionẽ. non ergo etiam de poſſeſſione eſt
191 intelligenda. Nec me mouet,quod ſcribit † De
cius dicto capit.conſultationibus, nume. duode-
cimo,quòd facta declaratione magnæ contuma-
ciæ, reſultat iuris diſpoſitio, quòd creditor ob
eam cauſam miſſus in poſſeſſionem dicatur fa-
ctus poſſeſſor. atque ita poteſt ſi nctua conſequi;
argumento.l.prima §.ſed non, verſic. nam ſiqui-
dem. ff. ad Senatuſconſul. Turpil. quis dico, hic
repugnare verba ſententiæ,quæ hunc non faciunt
192 poſſeſſorem, ſed detentorem. Quod verò † di-
citur. in dicta l.prima §.primo, ad Turpill. pro-
cedit, cùm iuris diſpoſitio conuenit facto iudi-
cis ſententia declarato; vt eo in caſu, cùm iudex
pronunciat aliquem eſſe calumniatorem, ſatis
intelligimus, qua pœna puniri debeat: cum illa
à lege ſtatuta clarè ſit abſque alia declaratione. &
ideo cùm pœna conueniat ſententiæ, de ea ſatis
intelligitur pronunciatum in ſententia: At di-
uerſum eſt in caſu iſto, in quo pronunciatio iu-
dicis repugnat, niſi exprimatur, quòd poſſeſſor
is ſit, qui iuſſus eſt in poſſeſſionem mitti. Non
193 etiam hic repugnat, quod † ſcribit Specul. tit.
de primo & ſecundo decreto.§.ſequitur, nume.
ſexto. dum ſit, quòd ſi iudex pronunciat agen-
tem reali actione eſſe mittẽdum in poſſeſſionem
rei à ſe petitæ, & adiiciat in ſententia, cauſa cu-
ſtodiæ, illam ſententiam non efficere, quin is ſit
poſſeſſor: cum imperitis iudicis non poſſit im-
mutare iuris communis diſpoſitionem. l. ſi filia.
ff. famil. erciſcun. ita hic dicendum videtur,cùm
iudex pronunciat debitorem eſſe valde contuma
cem, non videtur facere poſſe, quin creditor ef-
ficiatur poſſeſſor; cum non poſſit Prætor immu-
tare ius commune. Non inquam hoc repugnat,
ſiquidem in caſu Specul, illa iuris communis di-
ſpoſitio eſt clara,nec pendet à declaratione Præ-
toris. Atqui ſecus eſt in caſu noſtro,in quo con-
ſtitutum eſt à lege, ob magnam contumaciam
debitoris,creditorem poſſeſſorem conſtitui poſ-
ſe, mediante iudicia declaratione. pendet ergo
hoc à voluntate iudicis, non autem à neceſſita-
te. Nam quod ſubiicitur poteſtati, non eſt da-
tum neceſſitati. l. quidquid, de iudicia. poteſt
ergo ſi vult Prætor creditorem poſſeſſorem ef-
ficere, non tamen cogitur, vt cogitur in ca-
ſu Specul.
194 Altero etiam modo formari † ſententia po-
teſt,vt ſi ita pronunciet. Quia nobis conſtat debi
torem legitimè citatum expreſſim recuſaſſe ad
nos venire,ideo cenſemus, creditorem eſſe mittẽ
dum in poſſeſſionem bonorum dicti debitoris,&
ipſi creditori volumus de fructibus illorũ bono-
rum reſponderi. Hac forma pronunciandum eſſe
cenſuerunt Bar.in d.l.ſi finita.§.Iulianus, nume.
51.de damno infecto.& ibidem Alex. nu. 105. id
ſenſit Angel.in d.l Fulcinius.§.vltim. ff. quib. ex
cauſ.in poſſ.ea.Abbas conſil. 84. Arbitror indu-
bij. ad finem. idem ſenſit Butrius. in capit. cum
contingit, numero 16. de dolo & contuma. Hæc
enim forma non differt effectu à præcedenti,quia
quemadmodum illa concedit neceſſarium conſe-
quens:ita hæc permittit neceſſarium antecedens.
cùm enim dico ille poſſideat,ſequitur, ergo fru-
ctus percipiat.ita ſi dico,fructus colligat; ſequi-
tur ergo poſſideat.Quinimò idem ego dicerem,
195 quando Prætor † in ea ſententia,qua miſſionem
hanc

han: concedit, vſus eſt verbis, quæ poſſeſſori ſo-
lum, non autem detentori cõuenirent. vt putà, ſi
ita pronunciaret, cenſemus, te mittendum eſſe in
veram poſſeſsionem cum pleno effectu. Nam in-
quit, in veram poſſeſsionem: intelligit de poſ-
ſeſsione, quæ fructus tribuit, & quæ à detentatio
ne differt, vt tradit Baldus in l. prima. nume. pri-
mo. verſic. ſi autem præferatur. C. commu. de
vſucapio. & Felinus in cap. cauſam quæ, nume.
196 9. de præſcriptio. Et cùm dixit, cum † pleno ef-
fectu, intelligitur de poſſeſsione naturali & ciui-
li. cum plenum dicatur quod eſt perfectum ex
omni parte, vt copioſè diſſerit Tiraquel. in re-
pe. l. ſi vnquam in fine. nume. 10. 11. C. de reuoc.
dona. & in tracta. De retractu conſang. §. 4. gloſ.
197 1. nume. 26. Non enim † detentio operatur
plenum effectum poſſeſsionis, cum fructus non
faciat detinentis: nec tribuat interdictum recu-
peratorium; quemadmodum ſcripſi in tract. de
recuperan. poſſeſsio. remedio primo. qõ. 4. Ita
198 etiam dicendum eſt, ſi dixiſſet † Prætor, cenſeo
te eſſe mittendum in poſſeſsionem, ad te ſuſten-
tandum. vt hoc nomine vtitur in ſpecie hac Bu-
trius in cap. cum contingit, nume. 16. de dolo &
contuma. hoc eſt, vt poſsis viuere, intelligitur
(inquit Butrius) conceſſa poſſeſsio, cùm ſola
cuſtodia & detentatio non tribuat commodum
victus. Ita etiam ſi diceret, cenſemus eſſe mit-
199 tendum in poſſeſsionem, † amoto quocunque
poſſeſsore. nam dicitur amouere poſſeſſorem,
vt hic miſsus poſsideat, iuxtà. l. 4. §. ſi fortè. ff. de
dam. infect. & declarat Vrcurrus. in d. §. Iulianus.
nu. 218. Cętera exempla his ſimilia obſeruabit di
ligens & ſtudioſus lector.

200 Secunda cauſa conſiderari † ſolet, qua Præ-
tor poteſt poſſeſſorem facere creditorem à ſe
miſſum in poſſeſsionem ex primo decreto, nem-
pè cum timet Prætor, ne rixa magna & ſcanda-
lum aliquod inde oriatur, tunc iubere poteſt de-
bitorem contumacem è poſſeſsione diſcedere, &
hunc relinquere, vt poſsidere valeat. ita docuit
Barto. in l. ſi finita. §. ſi quis autem. ff. de damno
infecto. quem ſecutus eſt Vrcurrus in dicto §. Iu
201 lianus. nume. 125. Quibus intelligimus, † non
licere Prætori ſine cauſa, ſed ſola ſua voluntate
poſſeſſorem facere à ſe miſſum in poſſeſsionem
ex primo decreto. Cauſa enim iuſta adeſſe de-
bet, quod relati Doctores affirmant, & ſenſerunt
Baldus. in l. ſecunda. §. ſi abſens. nume. ſeptimo.
ff. ſi ex noxa. cauſa aga. & in cap. conſultationi-
bus, nume. quinto. & ibi Felinus. num. 9. de offic.
deleg. & probat l. quarta. §. ſi fortè. l. Prætoris. §.
de oper e. & l. ſi finita. §. ſi quis autem. ff. de dam-
no infecto. Quibus in locis à Prætore edictum
eſt, non niſi cauſa cognita poſſeſſorem eſſe con
ſtituendum.

202 Declaratur tertiò non procedere, † cùm pri
mum decretum habet vim ſecundi, nam tunc is
ità in poſſeſsionem miſsus ſi turbari contingat,
interdicto hoc iuuari poterit. Quandoquidem
poſsidere dicitur, & fructus etiam intra annos
conſequitur, vt ſcribit Vrcurrus. in d. §. Iulia. nu.
240. quo loci recenſet caſus, in quibus primum
decretum habet vim ſecundi.

203 Declaratur quartò, vt non † procedat relata
iuris & Doctorum concluſio in caſu. l. poſtquam.
§. imperator. ff. vt leg. nom. caue. ex declaratione
& explanatione Cyni. in l. cum proponas. quæſt.
14. C. de bonis aucto. iud. poſsid. Alex. in d. l. ſi fi-
nita. §. Iulianus. nu. 102. de damno infecto & in l.
3. §. genera. nu. 18. de acquiren. poſſeſ. & Ant. Ne
guſant. in tract. de pign. parte tertia, membro ſe-
204 cundo nu. 6. verſi. quartò fallit. Illius † §. im-
perator ſententia eſt. ſi fideicommiſſarius petit
ſibi caueri ab hærede de fideicommiſſo reſti-
tuendo, & condemnatus ſit, ſi appellat de cauſa
cognoſcitur, ſed interim is fideicommiſſarius in
poſſeſsionem mittitur, quæ miſsio etſi ex pri-
mo decreto ſit, attamen eum fideicommiſſarium
poſſeſſorem facit. Cæterùm Ludouic. Bologn.
& Vrcurrus. in dicto §. Iulianus, ille nume. 176.
iſte nume. 221. multa ad huius loci explanatio-
nem adferunt, & ante Vrcurrum explicat Ioan.
Longouallius in l. imperium, nume. 88. de iuriſd.
omn. iud. non tamen, mea quidem opinione, niſi
ſunt percepiſſe rationem, cur ita ab Imperatore,
referente Papiniano, reſcriptum fuerit. Quocir-
205 cà ego ita † illud reſponſum interpretari ſoleo.
Cùm hæres, vt cautionem de legato præſtando à
legatario requiritur, & is legatarius non cauit,
ex edicto Prætoris mittitur legatarius in poſſeſ-
ſionem omnium bonorum hęredis, idque cuſto-
diæ cauſa, quod ſenſit & Duarenus libr. 1. diſpu
ta. anniuerſ. cap. 21. Et cum tunc non poſsideat
legatarius, ſed vnà ſit in poſſeſsione cum hære-
de. l. is cui. in princip. ff. vt in poſſeſsio. legat. ne-
ceſſe non habet præſtare cautionem hæredi. Non
enim multum detrimenti ſentit hæres, ex quo
ipſemet poſsidet, & vnà cum legatario rei inſi-
ſtit. ita intelligo illa verba. dict. §. imperator, ibi,
cum alia ſit edicti conditio. &c. Cùm verò hæres
poſt moram ac latam contra ſe ſententiam cautio
nem non præſtat legatario, legatarius in poſſeſ-
ſionem illius rei tantùm, de qua lata fuit pro le-
gatario ſententia mittitur, illaque poſſeſsio in eũ
transfertur, non quidem ex Prætoris edicto, vt
ſuperiore caſu, ſed ex reſcripto Imperatoris M.
Antonini, cuius vi ob id legatarius poſſeſſor efſi
citur, quòd in illius rei legatæ tantùm mittitur,
cuius dominium iam obtinet. l. à Titio. ff. de fur-
tis. & quia iam hæres non ſolùm moram commi-
ſit, ſed etiam lata ſententia ſuccubuit. Cum itaq;
ſit duplicata mora, & iam adſit tempus reſtitutio
nis atque præſtationis legati, rectè in eum poſ-
ſeſsio transfertur. Hoc tamen caſu antequam poſ
ſeſsionem recipiat legatarius cautionem pręſtat,
ſe reſtituturũ poſſeſsionem, ſi tandem contra ſe
erit iudicatum. Nec hic legatarius, ob illam con-
tumaciam hæredis, exoneratur, quin caueat de
ea poſſeſsione reſtituenda. Non enim hæc con
tumacia priuat hæredem eo beneficio cautionis.
Quòd ſi cautionem hæres præſtare non poterit,
obſeruabitur, quod obſeruari ſolet in collatione
bonorũ, quæ inter fratres ſit, quæ obſeruatio ſcri

pta eſt.in l.1.§.iubet.ff. de collatio. bono,
206 Tertius eſt caſus, cum actor † actione rea-
li experitur, & ex primo decreto in poſſeſſio-
nem mittitur, isq; poſſidet poſt annum miſsio-
nis. Hoc caſu ſi iſte actor turbatur poterit expe-
riri ex hoc interdicto aduerſus turbatorem. Ea
207 eſt huius ſententiæ ratio, quia iſte verè † poſ-
ſidere dicitur, ex quo hoc primum decretum ha-
bet vim ſecundi, vt inquit gloſſa.in l.tertia,§.ge
nera. & ibi Alexand.nume. 29. de acquiren. poſ-
ſeſsio. qui quidem Alexander verè eam gloſſam
probauit in eo, dum aſſerit, lapſum anni habe-
re vim ſecundi decreti: eam tamen reprehendit,
dum opinatur, ob id non poſſe hoc caſu deueni-
ri ad ſecundum decretum. Verè enim deueni-
ri poteſt, quia etſi lapſus anni habeat vim ſecun
di decreti, id tacitè quodammodò ſignificatur,
non ergo impedit, quin id expreſsè fieri poſsit,
Cùm ergo hoc primum decretum habeat vim ſe-
cundi, & ex ſecundo miſsus in poſſeſſionem
verè poſſideat, vt ſuprà diximus, ſequitur &
hunc poſſidere. & per conſequens turbari non
poſſe,
208 Quartus eſt caſus, cùm † reali actione actor
experitur, & in poſſeſſionem mittitur ex primo
decreto, ſi intra annum à die miſsionis turbatur.
an hoc remedio experiri poſsit? Et poſſe in ſpe-
cie ſcribit Cynus in l.cum proponas.quæſtio.14.
C. De bonis aucto. iud. poſſid. & ſenſit Alexan.
in l. tertia. §. genera. numero duodecimo. ff. de
acquirend. poſſeſsio. Cæterum mea quidem opi
nione hic caſus habet non leuem dubitationem:
ſiquidem pendet eius diſſolutio à diſpoſitione il-
lius controuerſię, an iſte ita in poſſeſſionē miſ-
ſus intra annum poſſideat, vel nō. Recepta ma-
209 gis doctorum opinio eſt, hunc † poſſidere.
Hanc omnium primus probauit Azo, quem ſe-
cuti ſunt Accurſius in l.ſi quis emptionis.§.ſed &
ſi quis.in verbo poſſeſſor. C.de præſcrip.30. vel
40.anno. Barto.in l.ſi prius, nume.ſeptimo. verſ.
& hoc modo.ff.de operis noui nunciat. & in l.ſi
finita.§.Iulianus.nume 49. de damno infecto. &
in l.3.§.genera.nume.4.de acquiren.poſſeſ. Cy-
nus in dicta l.cum proponas.quæſt.14. C. de bo
nis auct.iud.poſſid.& in l.ſecunda.in fine. C.vbi
in rem actio. Specul.in titu. de primo & ſecundo
decreto.§.iam de effectu,num.9. Baldus in l. con
ſentaneum.nume.31.C.quomodo & quando iu-
dex. Guido Papæ tract.de primo & ſecundo de-
creto num.21.& Iacobus Beluiſius eodem tracta
tu.num.30. communem & veram teſtatur Ale
xan.in d.§.genera.nu.13.& ibidem Iaſon, nume.
30.idē facit. Hanc pariter probarunt Simeon Vi-
centinus in tract.de iud.miſsio.in poſſeſſ. num.6,
Decius in cap.conſultationibus.nume.31. de of-
fic. deleg & Neguſant. in tracta. de pignoribus,
parte tertia, membro ſecundo. num.6.verſ. ſextò
210 quid. Primò adfertur pro hac opinione tex. † l.
ſi quis emptionis,§.ſed & ſi quis. C. de præſcript.
30.vel 40.anno. dum vtitur illis verbis, prior poſ
ſeſſor. quibus innuit, poſſeſſorem effici & ſecun
dum, qui in poſſeſsionem miſſus eſt in detrimen-
tum primi. Nam hæc vox, prior, præſupponit &
ſecundum eiuſdem conditionis, nam primus præ
ſupponit ſecundum.cap. Ioſeph, de verbo. ſignif.
Cæterùm hic ſenſus minimè probatur, quando-
quidem non inconuenit, quòd etſi primus ille,
qui contumax extitit, poſſeſſor ſit, quin ſecundus
miſſus in poſſeſsionē non poſſeſſor ſed detenta-
tor efficiatur id quod, præter Aret. in d.§.genera.
nu.79.& Michaelem Vrcurrum in repet.l. ſi fini-
ta.§.Iulianus.nu.230.de damno infect. probatur
ex eadē l.ſi quis emptionis.§.1.& §.ſed hæc. vbi
poſſeſſor prior appellatur reſpectu ſecundi deten
tatoris. Quocircà verius mihi videtur illū quidē
miſſum in poſſeſsionem non ex primo, ſed ex ſe-
cundo decreto miſſum fuiſſe. quod vel ex eo co-
niicitur, dū vult hunc ita miſſum poſſe rē illam re
cipere inſtar eius qui dominium habet. fruſtra il-
lam ſimilitudinem feciſſet Imperator, niſi intelli-
geremus miſsionē illā ex ſecundo decreto fuiſſe;
quæ quidem dominium transfert, non tamen ple-
nè & perfectè, qui aduerſarius intra terminum à
iudice præſtituendum poſsit experiri, vt poſt Bar
tolum & cæteros ſcribit Vrcurrus d.§. Iulian.nu.
211 251. ſecundò citatur † tex. l. à quo. ff. de dam. in-
fecti, quem in hanc opinionem retulit gl. in d. l. ſi
quis emptionis.§.ſed etſi quis, in verbo, poſſeſſor.
Quod quidem reſponſum etſi in cæteris multum
difficultatis habeat, quemadmodum de illius ſen
ſu contendunt ibi omnes, & egregiè Alci. lib.1.
paradox.c.9.& Lafrancus Gypiius in antiparado
xis ad Alciatum, attamen quò ad rem noſtrā aper
tè ait, Scæuola. poſſeſsionem non ſe defendentis
transferri in actorem. Cæterùm ego intelligerem
ex ſecundo decreto tranſlatam ibi fuiſſe poſſeſsio
nem. ſiquidem ibi qui intra tempus reuertitur de
iure proprietatis (vt in fine dicitur) experitur;
non autem poſſeſsionem recuperat, vt illi conce-
ditur, qui ex primo decreto miſſus eſt, quemad-
modum ſcribit Specul. titu. de primo decreto.§.
iam de effectu, nume.22. Accedit, quod miſſus
in poſſeſsionem ex primo decreto habet annum
ad recuperandum, cum tamen poſt ſecundum
decretum iudex ex ſuo arbitrio ſtatuat terminum
ad agendum de proprietate (vt verè videtur fa-
ctum in dicta l. à quo) quo quidem termino ela-
pſo is contumax amplius de proprietate non au-
ditur. quod & gloſſa.d.l. à quo ſenſit. Tertiò ad-
fertur. l. conſentaneum. C. quomodo & quandò
iudex, quæ verè non iuuat hanc opinionem, vt ex
ſequenti declaratione ſatis eſt videre. Quartò ci-
212 tatur tex. in † cap. paſtoralis.§.propterea.de of-
ficio ordinarij. Quidquid alij cenſeant ego opi-
nor ibi eſſe omnino exponendum poſſeſsionem,
ideſt, detentionem. Quod præter Alexandrum
& alios nonnullos, qui idem ſenſerunt manifeſtē
probant verba illius textus, ibi, vel petitorem cau
ſa rei ſeruādæ in poſſeſsionem petitoris induxit,
inquit textus, cauſa rei ſeruandæ, nō ergo effici-
tur poſſeſſor, ſi ſola cuſtodia eſt demādata. l. cum
legati. ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eatur. cum his ſimi-
lib. quæ infra referam. Cum itaq; conſtet ibi, quā
ob cauſam facta eſt miſsio, nempè ei ſeruandæ
gratia

gratis, ſequitur dicendum, illa verba, poſseſsio-
nem recuperare, eſse exponenda, hoc eſt deten-
tationem. Quamobrem contrariam opinionem
212 † probarunt Angelus & Roma. in dict. l. 3. §. ge
nera. de acquiren. poſseſsio. ſecuti Bulgarum,
qui Azoni repugnabat. ij affirmarunt ſolam de-
tentationē transferri, atque ita nullam extare dif
ferentiam inter actionem realem & perſonalem.
Hanc probarunt Abbas & cæteri canoniſtæ, vt
* * communem eorum eſse opinionem teſtatur Vr
currus in dicto. §. Iulianus. nume. 223. qui pari-
ter & ipſe huius opinionis eſt. idem ſenſit ibi Bo
logn. nume. 181. 182. Barba. in cap. quoniam fre-
quenter. §. in aliis, nume. 49. vt lite non conteſta.
Primò in hanc ſententiam ij adducuntur ex d. l. ſi
quis emptionis. §. ſed & ſi quis, quem perpendit
Vrcurrus in d. §. Iulianus. nume. 223. Verùm, nul
lum ego verbum in eo. §. ſed & ſi quis extat, ex
his, quæ recenſet Vrcurrus. quia ex declaratio-
ne, quam ſuprà attuli ad dictum §. ſed & ſi quis,
apertè conſtat, hanc opinionem ea conſtitutio-
213 ne non defendi. Secundò perpendunt ij † cap.
quoniam frequenter. §. in aliis, vt lite non con-
teſta. quem textum diligenter conſiderat Decius
in d. cap. conſultationibus, nume. 11. verſ. & pro
iſta opinione. de offic. deleg. & Vrcurrus d. §. Iu-
lia. num. 223. Et, vt ingenuè dicam, quod ſentio,
illa expoſitio quam glo. d. §. in aliis, facit, & cum
ea Vrcurrus mihi placet. ibi verum poſseſsorem
intelligi pro ipſo verè poſsidenti, irreuocabili-
ter etiam. Non tamen ex hoc ſequitur, quòd is
ante annum eſset poſseſsor. ſiquidem videmus
in actione perſonali miſsum in poſseſsionem ex
primo decreto ſolam tenuram conſequi, & ta-
men poſt annum verus & irreuocabilis poſseſsor
efficitur, vt ſuprà attigimus: & ſcribunt omnes
in dicto §. Iulianus. Quocircà, (mea quidem
ſententia,) non licet ita argumentari, poſt annum
efficitur irreuocabilis poſseſsor, ergo ante an-
num erat poſseſsor, ſed reuocabilis, quia rectius
dicendum eſt abſolutè poſseſsorem ante annum
214 non eſse. Atque ita etiam declaratur † tex. ca-
pit. contingit. de dolo & contumac. Tertiò vr-
get multum hæc argumentatio, quam facit De-
cius in dicto capit. conſultationibus, nume. vn-
decimo. verſi. ſecundò iſta conclusio. de offic.
215 delegat. Qui cauſa † rei ſeruandæ in poſseſsio-
ſionem mittitur, non poſsidet, ſed detinet. l. ſi
duo §. creditores. ff. vti poſsidet. idem probat l.
cum legatur. ff. quibus ex cauſ. in poſseſs. eatur;
Atqui ille, qui ex primo decreto etiam in reali
actione in poſseſsionem mittitur, cuſtodię & rei
ſeruandæ cauſa mittitur. capit. primo. & capitu-
lo, cum veniſsent. de eo, qui mittitur in poſseſ-
ſio. non ergo iſte poſsidet. Ita etiam argumen-
tatur, ſuppreſso Decij nomine, Vrcurrus in di-
cto §. Iulianus, nume. 223. atque ita etiam paulò
ſuprà interpretatus ſum capit. paſtoralis. §. præ-
tereà. de offic. ordina. Nec refragatur illa conſi
deratio Decij, quod in dicto capitulo, cum veniſ-
ſent, illa miſsio in poſseſsionem limitatè facta
fuerit, quò ad illa bona, ob illam cauſam; nempè
cuſtodiæ: quia hæc eſt mera diuinatio. Hanc po-
ſteriorem opinionem veriorem eſse credo. Qua-
re infertur non eſse veram illam rationem diuer-
ſitatis, quam inter actionem realem & perſona-
lem conſiderant Alexand. in dicta l. tertia. §. ge-
nera. nume. vndecimo, Neguſant. d. membro ſe-
cundo nume. ſeptimo, & Vrcurrus d. §. Iulianus.
216 nume. 224. Infertur quoque † veram non eſse
illam extenſionem, quam facit Neguſant. dicto
membro ſecundo, nume. octauo. verſic. ſecundò
amplia. dum Azonis & ſequacium opinionem
extendit procedere, etiam in actione mixta, ex
reali & perſonali, quando realis præualet. Cum
enim vera non ſit illa principalis Azonis ſenten-
tia minus hæc extenſio.
217 Declaratur hæc iuris ſententia, † vt non pro
cedat, cum miſsio hęc in poſſeſsionem fit poſt li-
tis conteſtationem. Nam tunc is poſſeſſor effi-
citur: ita declarant omnes tam iuris Pontificij,
quàm Cæſarei iuris interpretes. quemadmodum
teſtatur Vrcurrus. in dict. §. Iulianus. nume. 225.
etſi ipſe diſſentiat. Hanc probant & Neguſant.
dict. tract. de pignorib. parte tertia, membro ſe-
cundo. nume. 8. verſic. limitatur autem iſta con-
cluſio. ex tex. in l. conſentaneum. C. quomodo
& quando iudex. Nec tutum ſatis fore exiſtimo
ab hac declaratione recedere, etſi multa Vrcur-
rus comminiſcatur. ſi ergo iſte poſſeſſor effici-
tur, ſequitur quòd ſi turbari contingat, experiri
hoc interdictu poterit.
218 Declaratur ſecundò, vt non procedat † re-
lata concluſio, quando lite quaſi conteſtata facta
eſſet miſsio hæc in poſſeſsionem. ita ſcribunt Ale
xan. in d. l. 3. §. genera. nu. 14. de acq. poſſ. & Negu
ſantius in tract. de pignoribus, parte tertia, mem-
bro ſecundo. nu. 8. verſ. ſecundò limitatur. & idē
ſenſit Baldus. in l. 2. nu. 20. & clarius nu. 23. C. vbi
in rem actio. ſi ergo mouetur realis actio contra
poſsidentem, vel detinentem, & is poſſeſſor vel
detentor nominet dominum, cuius nomine ſe poſ
ſidere aſſerat; illi poſſeſſori conceditur dilatio,
vt dominum admonere poſsit, qui ad iudicium
veniat. ſi dominus non venit, contumax efficitur,
& actor in poſſeſsionem irreuocabiliter mittitur.
Cæterùm ab hac opinione diſſentit Vrcurrus in
repe. d. l. ſi finita. §. Iulianus. nu. 229. & Bolog. nu.
185. de damn. infect. Non tamen à magis recepta
opinione recedendum eſt.
219 Declaratur tertiò, vt non procadat † poſt an-
num. Nam tunc poſſeſſor non efficitur. Bolog. d.
§. Iulia. nu. 186. qui declarat.
220 Quintus eſt caſus, cùm † actor experitur
actione hypothecaria; & ex primo decreto miſ-
ſus fuit in poſſeſsionem. hoc in caſu huic miſſo,
ſi turbari contingat, redditur hoc interdictum,
vti poſsidetis, contra turbatorem. ita in ſpecie
reſpondiſſe videtur Angelellus Peruſinus in con
ſil. 47. numero nono, decimo, libro ſecundo. in-
ter conſilia criminalia diuerſorum. Hic caſus pen
221 det à veritate illius diſputationis, an † iſte miſ-
ſus in poſſeſsionem effectus ſit poſſeſsor, vel nō.
* Recepta * magis doctorū opinio eſt, poſseſsorē

effici.

effici.ita affirmarunt Bartolus.in d.l.3.§.genera.
nume.4.Alex.nu.19.Aret.nu.80.& Iaſon nu.24.
* qui hanc * communem eſſe teſtatur.idem ſcriptũ
reliquit Neguſant.in tract.de pignorib. parte ter
tia,membro ſecundo,nu.8. Et ratione mouentur
ij omnes, ꝙ idẽ eſt in hac hypothecaria, quod in
reali,iuxta.l.pignoris.ff.de pigno.& l.cos. C.qui
potio.in pigno. hab. Nam ſi aſſero te debitorem
meum in cẽtum,quorũ cauſa prędium obligaſti,
& peto te condemnari ad aſsignandum prædium
illud; atque ita mihi relaxari,donec mihi ſatisfa-
cias,ſi es contumax, & mittor in poſſeſsionem in
re reali quodãmodò poſsidere dicere vt ergo poſ
ſeſſor efficitur is,qui agit actione reali,ita & iſte.
Verùm ab hac opinione diſſentit glo. in l.ſi quis
emptionis.§.ſed & ſi quis.in verbo, poſſeſſor.in
fi.C.de præſcr.30.vel 40. quã ſecuti ſunt Petrus
Perticenſis & Vrcurrus.in d.§.Iulian. nu.232.ꝙ
imò iſte miſſus non efficitur poſſeſſor. Et hanc
veriorem eſſe opinor.ſiquidem iam ſuperiore ca
ſu oſtendimus veriorem eſſe illam communẽ ca-
noniſtarum opinionem, quòd ſi agẽs reali actio-
ne mittitur in poſſeſsionem ex hoc primo decre-
to,nõ efficitur poſſeſſor. ſi hoc in reali procedit,
fortius & in hac hypothecariã, quæ tantam vim
non habet,quãtam illa realis, quemadmodum ab
effectu lucri fructuum (vt infrà dicetur) conſtat.
Alia etiam ratione ab Vrcurro perpẽſa in d.§.Iu
lianus,nu.232.maiorem vim habet. Nec hic ſuf-
222 fragatur illa diſtinctio,quam facit † Dynus, &
cum eo Baldus in l.cõſentaneum,nu.28. C. quo-
mo.& quan.iudex. Diſtinguit Dynus,ꝙ aut hypo
thecaria mouetur aduerſus debitorem principa-
lem:aut aduerſus extraneum poſſeſſorem. cũ ad-
uerſus debitorem mouetur concedit Dynus, miſ
ſionem in poſſeſsionem ex hoc primo decreto,
non operari tranſlationem poſſeſsionis.atque ita
hoc in caſu nobiſcum ſentiunt Dynus & ſequa-
ces.Cùm verò mouetur cõtra extraneum, inquit
Dynus,poſſeſsio tranſit. Hoc in caſu malè ſentit
Dynus,ſiquidem is ſemper mouetur ea ratione,
quòd idem ſit in hac hypothecaria quod in reali;
at qui nos diximus in reali miſſum non effici poſ-
ſeſſorem , ergo nec in iſta. Hinc etiam infertur à
223 fortiori falſum eſſe,quod ex † Baldo in c.1.nu.
10.de milite vaſallo,qui contu.eſt, receẽſet Aret.
in d §.genera.nu.8.in fine. quòd licèt agens per-
ſonali actione non efficiatur poſſeſſor ex miſsio-
ne in poſſeſsionem ex primo decreto, efficitur ta-
men ſi perſonali agens habet hypothecam . nam
tunc (inquit Aretinus) ob cohærentiam actionis
realis inducitur in poſſeſsionem ac poſſeſſor effi-
citur.atq; ita Baldus intellexiſſe videtur Innocẽ-
tium in cap.quoniam frequenter.§.in aliis,vt lite
non conteſta.Hæc inquam declaratio & doctrina
vera non eſt, cum falſum ſit in reali poſſeſsionem
trãsferri in actorem. Nec illam Baldi doctrinam
veram eſſe affirmauit Aretinus præcitato loco.
224 Declaratur hic caſus, vt † non procedat, cùm
creditor in poſſeſsionem miſſus ex primo decre-
to vult intra annum probare de hypotheca. Nam
tunc debitor nõ auditur ſuper cauſa poſſeſsionis,
ſi eam recuperare vellet. ita cenſuit Specul.in tit.
de cõtumacia.§.ſequitur.nu.6. quem ſecutus eſt
Iaſon.in d.l.3.§.genera.in fi.ff.de acqui. poſſ.qui
rationem adfert, & vno verbo Iaſonem probauit
Crave.cõſ.302.nu. 3. Copioſius idem affirmauit
Neguſãtinus in tract.de pignor.parte tertia, mẽ-
bro ſecundo,nu.20.21.is erit videndus. Confert
ſimilis declaratio Alexan.d.§.Iulianus.nume.18.
quam tamen reprehendit ibi Vrcurrus , nu. 164.
verſ.alio modo.
225 QVAERO vigeſimoſeptimò,an † hoc in-
terdictum reddatur creditori miſſo in poſſeſsio-
nem ex primo decreto in executione ſentẽtiæ diſ
finitiuæ.quæ ſanè miſsio pignus iudiciale conſti-
tuere dicitur ? Et nõ reddi,in ſpecie ſenſit Baldus
in l.conſentaneum.nu.30.C.quomodo. & quan.
iudex.quem ſecutus eſt Iaſon.in l.à diuo Pio. §. ſi
ſuper rebus.nu.15.de re iud. ij enim aſſerunt hũc
226 † ita miſſum in poſſeſsionem non effici poſſeſ-
ſorẽ.quod affirmat & Alex.in d.§.ſi ſuper rebus.
* nu.11.vbi hanc * communem eſſe teſtatur, vt pa
riter hanc eſſe magis receptam reſpondit Decius
conſ.400.n.8.in fine. & idem ſcribunt Neguſan.
in tract.de pignorib.parte tertia, membro ſecun-
do.nu.6.verſ.amplia regulam.communem etiam
teſtatur Vrcurrus.in d.§.Iulianus.nu.219.& ibi-
dem Bolog.nu.177.Quorum opinio verè proba
tur in l.3.C.qui potio.in pigno.hab.quo loci ſcri
ptum eſt,hunc cẽteri miſſum in poſſeſsionem cau
ſa rei ſeruandæ:non ergo poſsidet.l.ſi duo,§.cre-
ditores.ff.vti poſsidet.l.cũ legati.ff.quib.ex cauſ.
in poſſeſ.eatur.
Nec aduerſantur rationes & argumenta Bart.
in d.§.ſi ſuper rebus.n.1.verſ. ſed ſi volumus.qui
affirmant hunc ita miſſum in poſſeſsionem effici
poſſeſſorem.Bartolum ſecuti ſunt Matthęſ.nota.
86 & Caſtren.ac Petrus Beſutius, in d. §. ſi ſuper
rebus.& idem ſenſit Caſtren.in l.2.num.2. verſ.ſi
verò ſit.C.vbi in rem actio.idem ſcribit Aret.in l.
3.§.vlt.in quinto notab.de acq. poſſ. Primò mo-
227 uetur Bart.ex † l.poſt quã.§.imperator. ff.vt le-
ga.nom.cauea. Verùm reſpõdent cæteri, qui Bar
tolo aduerſantur,illum eſſe ſingularem caſum fa
uore executionis vltimæ voluntatis.quandoqui-
dẽ nec ibi miſsio facta fuit in executionẽ rei iudi
catæ.Nam & ſi lata ſententia fuerit, non tamẽ res
iudicata dicitur, ex quo ab ea ſentẽtia ſuit appel-
latum. Alia ad huius loci interpretationẽ ſcripſi
228 ſuprà nu.205.Secundò adductus eſt Barto.† ex
d. l. 3. C. qui potio.in pigno.hab. quo probatur,
hunc ita miſſum in poſſeſsionem cæteris antefer-
ri.ergo poſsidet.Nam hoc pignus non prætorio,
ſed conuentionali æquiparari dicitur, cùm in prę
229 torio † vno miſſo , cæteri creditores æquè miſsi
videantur.l. qui autem.§. ſciendum. ff. de iis qui
in fraud.cred.l.cũ vnus.ff.de bonis auct.iud.poſ-
ſid.& probat in ſpecie (inquit Bartolus) tex.l. ſi
& iure.ff.qui potio.in pigno.hab.Accedit(inquit
idem Bartolus) quòd diuerſi ſunt tituli.de præ-
torio pignore, & titulus ſi in cã iudicati pignus
captũ ſue. ſi ergo iudiciale hoc pignus idem eſt,
vel operatur , quod conuentionale , iam conſtat
miſſum

miſſum in poſſeſsionē ex conuentionali poſſide-
re, vt diximus ſuprà q.25. ergo idem hoc in caſu
dicendum eſt. Cęterùm huic fundamento reſpon
det Imol. in d. §. ſi ſuper rebus, ad finem. à quo nō
diſſentit ibi Alex. nume. 21. verſi. ad alia reſpon-
230 det, inquit ille, quod etſi † pignus prætorium in
multis differat à iudiciali, non tamen apparet in
hoc differre. Quinimmo, inquit Imola, pignus iu
diciale appellatur prætorium in l. 1. & in l. 2. C. de
præto. pign. Hinc non eſſe duas diſtinctas pigno-
231 rum ſpecies, † prætorium & iudiciale cenſue-
runt. Petrus Vanderanus, in tract. de priuilegiis
creditorum, cap. 15. col. 3. verſi. Vt autem cōſtet.
&c. & Balduinus in tract. de pigno. cap. 8. in fine,
& Hugo donellus eodem Tract. de pigno. c. 5.
ſed difficile eſt recedere à diſtinctione ab anti-
quis probata. dicere tamē cum Imola poſſumus,
quòd, & ſi duæ ſunt diſtinctæ ſpecies, vna tamen ab
altera in caſu noſtro non differt.

Tertio mouetur Caſtren. in d. l. 2. nu. 21 C. vbi
in rem act. & Aret. in d. l. 3. §. vlti. quinto nota. de
232 acqui. poſſeſ. ex tex. in † l. properandum. §. ſin au
tem reus. C. de iudiciis. vbi ſcriptū eſt, per captu-
ram rerum debitoris ſatisfit creditori, pro quo
lata fuit ſententia; poſtmodum in fine dicitur, quòd
reus non recuperat poſſeſsionem, niſi ſoluat: er-
go per illam capturam bonorum, atque ita per il-
lam miſsionem poſſeſsio tranſlata dicitur, Cæte-
rùm reſponderi poteſt, in ea conſtitutione non
agi de hac miſsione in poſſeſsionē, quæ concedi-
tur ſolùm ad coercendam contumaciam aduerſa-
rij: quæ quidem rei ſeruandæ cauſa fit, ſed de ea
miſsione, quam facit prætor & iudex poſt adiudi
cationem bonorum factam actori, vt illi ſatisfiat
ratione crediti, vel iuris ſui, cuius cauſa actionem
mouit. Hoc ſuadent illa verba textus ibi per res
& facultates fugientis victori ſatisfiat. In noſtro.
hoc caſu non cōceditur poſſeſsio, vt actori ſit ſa-
tisfactū. rurſus hoc probant. d. §. ſin aūt reus, dum
in fine omnem debitoris contradictionem repel-
lit. Quocircà ego intelligerem ibi poſſeſsionem
ſignificare proprietatem ipſam, iuxta l. poſſeſsio,
de verb. ſig. Prætereà & ſecūdò, ſi admittimus ibi
agi de poſſeſsione, quatenus à proprietate diſtat,
dicendum eſt, ibi factam eſſe miſsionem in poſſeſ
ſionem poſt litem conteſtatam: ita ſenſit ibi Bar.
& Bald. num. 3. qui quidem Baldus ibi nume. 3. in
fine ait, illam conſtitutionem habere locum con
tra contumaciam nō ſoluentis: nos autem loqui-
mur de contumacia non venientis. Et Iaſon in d.
§. ſin autem reus. nu. 8. verſi. & ex illis, intelligit, il-
lam miſsionem eſſe ex ſecundo decreto: ſiuè ergo
vnam, ſiue alteram interpretationem probemus,
dicendum eſt, illam conſtitutionem ad rem non
conferre. His infertur veram non eſſe illam exten
ſionem, quam facit Aret. in d. l. 3. §. genera, quin-
233 to notab. in fine. dum ſcribit, † miſſum in poſſeſ
ſionem ex inſtrumento crediti guarentigiato,
quod dicitur habere paratam executionem, effici
poſſeſſorem, vt efficitur miſſus ob latam pro ſe
ſententiam, cui inſtrumentum hoc æquiparatur.
Eſt inquam falſa hęc doctrina, cùm falſum ſit, miſ
ſum in poſſeſsionem pro executione ſententiæ
poſsidere, Atque ita in ſpecie contra doctrinam
Aretini, eo tamē non relato, ſenſit Negu ſa. d. tract.
de pignorib. parte tertia, membro ſecūdo, nu. 6.
verſi. ſecundò amplia.

234 QVAERO vigeſimo octauò, an hoc † inter-
dictum reddatur inquilino, qui in ſuo ædificare
prohibetur? Et reddi dubium non eſt, ita enim cē
ſuit Paulus in l. ſi duo. §. hoc interdictum. ff. vti
poſsidetis. Ea ratione vtitur, quòd poſſeſsionis
controuerſiam is facere videtur, quod prohibet
alterum ſua poſſeſsione vti.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non proce-
235 dat, quando † is, qui inquilinum ædificare pro-
hibet, aſſereret, ſe ſeruitutem habere, ne is inqui-
linus altius tolleret: tūc enim inquilinus ille hoc
interdicto non experitur, directo ſaltem, ſed ei
redditur vel vtile interdictum hoc, vel actio ne-
gatoria: ita affirmauit gloſſ. in d. §. hoc interdi-
ctum: quo loci Bartolus diſtinguit duos caſus.
Primus eſt, cum quis vult vti iure ſeruitutis in
fundo ab altero poſſeſſo: tunc poſſeſſor hoc in-
terdicto agere poteſt. Ea eſt ratio, quia minui-
tur poſſeſſoris poſſeſsio; ex quo liberè non poſ-
ſidet. l. ſtipulatio iſta. §. 1. de verbor. oblig. Secun-
236 dus eſt caſus, cùm ille, qui † ſeruitutem habet
hoc interdicto experiri vult aduerſus impedien-
tem. Hic duobus modis concludere poteſt. pri-
mò, quòd impeditur vti, atque ita turbatur in
quaſi poſſeſsione ſeruitutis ſuæ. Hoc in caſu (in-
quit Bartolus) conceditur vtile interdictum.
quod placuit & Alexan. conſi. 136. nume. 7. libr.
ſecundo: Poteſt etiam ſecundo modo conclude-
re, quòd turbatur in poſſeſsione fundi, non per-
mittendo vti ſeruitute; & tunc (inquit Barto-
lus) redditur hoc interdictum directum; atque
ita ſenſit glo. in d. §. hoc interdictum & in l. ſicut.
§. Ariſto. ff. ſi ſeruit. vend. gloſſ. in l. prima in ver-
bo, nec vi. C. vti poſſide. vbi Baldus numero
ſeptimo, propè medium, qui rem hanc aliter de-
clarat atque explicat.

237 QVAERO vigeſimo nonò, an hoc † interdi-
ctum reddatur domino contra inquilinum pro-
hibentem ædes reficere? Et reddi Paulus reſpon-
dit. d. l. ſi duo. §. cùm inquilinus. ff. vti poſſid. licèt
enim poſſeſsionis controuerſiam inquilinus non
moueat; atque ita ob id non videatur conceſſum
domino hoc interdictum, quod ſolet concedi cū
poſſeſsionis controuerſia fit; attamen conceditur
& hoc in caſu, quoniam prohibitio refectionis,
eſt poſſeſsionis turbatio atque inquietatio. Pau-
lus tamen dominum admonet, vt proteſtetur, ſe
id nō facere, vt impediat inquilini habitationem,
atque ita quod refectione facta eum inhabitare,
vt iam habitabat, permittet, quod explicat & eo
238 loci Bart. Nam & ſi dominus † expellere poſ-
ſit inquilinum, cùm vult reſſicere domum. ędem.
C. locati, attamen facta refectione, debet illum
ſuæ priſtinæ habitationi reſtituere, vt eo in tex-
tu, ex declaratione gloſſa & Doctorū probatur,
& ſingulare hoc eſſe aſſerunt. Rom. ſing. 232. Tu
habes. & Franc. Cremen. ſing. 71. Tu ſcis.

QVAERO

239 QVAERO trigeſimò, an † reddatur hoc
interdictum domino fundi aduerſus vicinũ, qui è
fundo domini in ſuas arbores vites traduxit? Et
reddi Paulus reſpondit in l.ſi duo. §. item videa-
mus.ff.vti poſsid. ſiquidem is vicinus vim facere
videtur, ſi impedit dominum vites in ſuos locos
traducere, & poſsidere is prohibet, qui colere
prohibet. Atque ita intellexit Bartolus dum pri-
mam lecturam ad textum illum probauit. Eſt etiã
huic domino alia via ſuccurſum: nam poteſt (vt
Paulus ait) denuntiare illi, qui traduxit, vt vites
illas à ſe traductas præcidat; præcidat inquam in
ſuo. vbi enim hoc dominus in proprio præcidere
vellet, ſatis poſſet ſua auctoritate præcidere. At-
que ita hoc in caſu rectè loqui poteſt glo. & Bart.
in d. §. item videamus. dum textũ illum explicãt
ex l. quemadmodum. §. ſi protectum. ff. ad l. aquil.
& l. ſi vitem. §. ad ianuam. ff. quod vi aut clam. quẽ
ſanè textum. §. ad ianuam declarant Alciatus lib.
quartu pareg. iuris. capit. 40. & Duare. lib. ſecun-
do diſputa. anniuerſa. cap. 41. Sed diuerſum eſt
cùm dominus vult vicinum illum traductas vites
in ſuo fundo in eo met præcidere; tunc enim id
ſua auctoritate facere dominus non poſsit. d. §. ſi
protectum, denunciatione ei facta, eum indi-
cis officio compellet, & hoc in caſu malè ſenſit
240 † Bartolus, dum inquit, hunc poſſe & ſua au-
ctoritate & iudicis officio hoc facere, conceſſa fa-
cultate domino vtẽdi altero ex duobus remediis.
Nec enim poteſt ſua auctoritate in ſecundo hoc
241 caſu id facere; quod probat locus † Iulij Pau-
li. lib. 5. ſentent. qui ſcriptus ita eſt, Arbor quæ
in alienas ædes, vel vicini agrum imminet, niſi à
domino ſublucari non poteſt; iſque conueniẽ-
dus eſt, vt eam ſublucet. probat & meã hanc ſen-
tentiam textus d. l. ſi duo. §. ſi vicinus. ff. vt poſsid.
& mecum ſentit doctiſsimus Hier. Magius libro
quarto miſcella. ca. 7. quocircà illud exemplum,
quod de nunciatione noui operis attulit Barto-
lus, nec huic caſui, nec illi primo ſatis conueni-
re mihi videtur.
242 QVAERO trigeſimo primò, an † hoc inter-
dictum competat domino, qui protectum ſupra
vicini ſolum poſsidet, quamquam iure non ha-
beat? Et competere ait Paulus in l. ſi duo. §. item
videamus, ſi protectum. ff. vti poſside. alij legunt,
243 † proiectum, vtraque lectio proba & recta eſt.
Eſt enim idem protectũ quod proiectum, quod
multis egregiè probauit Franc. Conna. lib. 4. com
244 menta. iuris cap. 9. nume. 4. ſunt autem † prote-
cta & proiecta partes domus prominentes, qua-
lia ſunt mæniana & podia penſilia, unde aſpectus
eſt nobis in uico & plateas. vulgo hic appellant.
il Poggiolo. Hoc itaque interdicto experiri nõ
poteſt dominus cõtra vicinum, cuius eſt ſolum,
in quo protectum fuit impoſitum, Nec è contrà
poteſt is vinicus ſoli dominus contra ipſum vici
num experiri. Ea eſt ratio, quòd ambo poſsident,
vnus ſcilicet ſolum alter verò ſuperficiem, hoc
245 eſt protectum. Nec hic ego † probo ſenſum
246 gloſſæ & Bartoli; ſed intelligo in eo. † §. item vi
deamus ſi proiectum, controuerſiam non fuiſſe
de poſſeſsione, quam ambo pacifice tenebant.
erat tantum dubitatio ſuper iure, cùm eorum
vnus, hoc eſt protectum habens, iure nõ haberet:
attamen ſua poſſeſsio non impeditur. quod oſten
dunt verba illa nõ iure habere dicatur. quæ qui-
dem verba dubitationem mouebant, vt domino
ſoli hoc interdictum concederetur, quippè qui
turbari in ſua ſoli poſſeſsione videbatur. cuius ta
men contrarium diffinit, ea ratione, Paulus, quòd
is protectum habens iam poſsideat: & nihil noui
moliatur in fundo, in quo iam diu protectũ po-
ſuit. ſi ergo protectum habens experiri vellet cõ
tra dominum ſoli, qui in eo protecto aliquid fa-
cit, non concederetur, nec e contrà Idem dicen-
dum eſt non concedi hoc interdictum domino ſo
li contra tertium turbantem protecti poſſeſſorẽ,
& e contrà; cum vnius poſſeſsio à poſſeſsione al-
terius ſit ſeparata. Quod ſanè poſtremum dictũ
declaratur locum non habere, cùm ambò vna ſi-
mul aduerſus tertium turbatorem agere volunt;
atque ita intelligo. l. ſi duo. §. labeo quoque. ff. vti
poſside. Non ignoro tamen eruditiſsimum Iaco-
bum Cuiacium lib. 5. obſerua. c. 22. ſcripſiſſe. d.
§. item videamus ita eſſe legendum, vtrique vtile
interdictum eſſe. Quod ait probari ratione, quã
ſubiecit Caſsius, quia vterque poſsidet. Cęterum
codicum omnium fidei repugnat.
247 QVAERO trigeſimo ſecũdò † ſi ſupra ædes,
quas poſsideo, cœnaculum ſit, in quo alius quaſi
dominus moretur, cui hoc interdicto aduerſus
turbatorem experiri licet? Et mihi licere Paulus
ſcribit in d. l. ſi duo, §. ſed ſi ſuprà. ff. vti poſsid.
Ea eſt ratio, quòd ſuperficies ſolo cedit: non er-
go ſuperficiariu, ſed ſoli dominus poſsidere di-
citur. Hoc intelligitur atq; procedit, cum cœna-
culum aditum aliunde non habet, quàm ex illius
ædibus, ſuprà quas poſitum eſt: ſecus ſi ex publi-
co aditum habet: nam tunc non dicitur cœnacu-
lum poſsideri à domino ædium, ſed ab eo qui cę
naculum poſuit. Illa enim verba Pauli, qui hipy-
garon & illa hiperon reſtituit atque interpreta-
tur Alciatus in commentariis Prætermiſſorum
ad hunc titulum, ideſt cœnaculum ſuprà eſſent.
248 † Cœnaculum verò quid eſſet olim, credo eſſe
ſatis cognitum. ſcribit Alexan. ab Alexan. lib. 3.
dier. genial. cap. 14. cœnaculum fuiſſe ſuperiora
ædium. ad quæ ſcalis aſcenderetur; quæ pars in-
quilinis, & iis, qui domos cõducerent, locabatur.
fuitque moris priſci, vt plerique ex ædibus mo-
dicum quid ſibi reciperet: ſuperiora verò domus
inquilinis locarent. Hinc cœnaculariam exercere
is dicebatur, qui eiuſmodi negotium ageret. lo-
careque inquilinis domorum cœnacula conſueſ-
ſet. Quorum Vlpianus meminit in l. ſi verò. §. ſed
etſi quis. ff. de iis qui deiece. vel effude.
249 QVAERO trigeſimo tertiò, an hoc † inter-
dictũ reddatur domino ſoli aduerſus ſuperficia-
riũ? Paulus in d. l. ſi duo. §. cæterũ. ff. vti poſside.
inquit, reddi, quod intelligo vel aduerſus ſuper-
ficiariũ turbantem ipſum ſolum & domini poſ-
ſeſsionem, vel aduerſus tertium turbãtem ipſum
ſuperficiarium. Cùm tamen dominus contra ſu-
perficia-

perficiariũ experitur, ipſi ſuperficiario ſalua erit
poſſeſsio ſua ſecundum legem locationis. Nam
ſufficit domino quòd non turbetur in ſua poſſeſ
ſione, non autem ſuperficiario nocere in ſua. ſu-
perficiarius verò aduerſus turbatorem ſuæ poſ-
ſeſsionis nõ experitur hoc interdicto, vti poſside
tis, ſed proprio, hoc eſt de ſuperficiebus, de quo
250 ſuo loc. Quocircà fallitur † Bartolus in d. §. cæ
terùm, dum ait huic ſuperficiario reddi hoc in-
terdictũ. Eſt enim ſua hæc aſſertio aduerſus aper-
251 ta verba † d. §. cæterum, in quo ita ſcriptum eſt.
Cæterùm ſuperficiarius proprio interdicto. &c.
ègo interpretor aduerſus Accurſum & Bartolũ
ideſt interdicto de ſuperficiebus, quod ſuperficia
rij proprium eſt.
252 QVAERO trigeſimo quartò, an † hoc in-
terdictum cõcedatur deiectori, hoc eſt ſpoliatori
aduerſus ſpoliatum; atque ita vi deiectũ, ſi à ſpo-
liato turbatur? Duo caſus ſunt conſiderandi. Pri-
mus eſt, cùm deiectus ſtatim & incontinenti tur-
bat & moleſtia deiectorem afficit: tunc huic deie-
* ctori non redditur hoc interdictum; ita * vno ore
noſtri affirmant. ita inquam glo. l. 1. C. vti poſsid.
& Bartolus. l. 1. §. vlt. nume. 3. ff. eo. & alij plures,
quos nũc referam. Ea eſt ratio, quòd ſi ſpoliatus
iſte incõtinenti poteſt auctoritate ſua poſſeſsio-
nem recuperare, atque ita deiectorem deiicere. l.
3. §. eum igitur, ff. vnde vi. & ſcripſi in Tract. De
recupera. poſſeſ. Remedio primo. nu. 184. quãtò
fortius eum perturbare atq; moleſtia afficere po
terit. Qua doctrina declaratur ſtat. Brixiæ. 152. in
criminal. ſub rub. De vi moleſtatiua, dum in verſ.
Et intelligatur, diſponit, turbatorẽ accuſari poſ-
ſe de turbatione & moleſtia, etiam ſi prætenderit
poſſeſsionẽ ad ſe ſpectare, quod ego intelligo poſt
poſſeſsionem ad ſe ſpectare, vt hoc caſu, cùm ſpo
liatus eſt. illud ergo ſtatutum non procedit cùm
turbatio eſt facta incontinenti. nam tunc is ſpo-
liatus, qui prætendit poſſeſsionem ad ſe ſpectare
licitè turbare potuit; ſecus ſi ex interuallo, vt in
caſu ſubſequenti, in quo rectè conuenit atq; pro-
cedit ſtatutum illud.
254 Secundus eſt caſus, cum ex † interuallo ſpo-
liatur à ſpoliato moleſtia afficit; hoc in caſu ſunt
opiniones. Quòd ſpoliatori interdictum hoc non
reddatur, ſcribunt glo. in d. l. 1. §. vlt. & ibi Bar. nu.
3. ff. vti poſside. & glo. d. l. 1. C. eo. vbi Baldus nu.
3. & num. 7. & Sal. colum. 2. verſi. quæro ſecũdò,
& colu. 4. verſi. oppo. 8. Idem ſenſit Bartolus in l.
1. in prin. num. 15. de operis noui nuntia. Baldus in
ſua diſputa. Accuſatus de vi turbatiua. colum. 2.
verſi. & nota aliam. Roma. in l. naturaliter. §. ni-
hil commune nume. 17. verſi. Non obſtat ſecun-
da ratio. & nu. 18. de acquir. poſſeſ. Alex. conſ. 36.
nume. 3. ad finem. lib. 1. Maranta. de ordine iudi-
ciorum parte. 4. diſtinct. 7. nu. 16. Gratus conſil.
50. nume. 8. lib. 1. Rimi. iun. conſi. 341. nu. 6. lib. 2.
Bertan. conſi. 31. nume. 2. lib. 1. in prima parte: ea
ratione vſi ſunt, quòd hoc interdictum non con-
255 ceditur † poſſeſſori. qui vi, vel clam, vel preca-
rio poſsidet, cum ergo hic ſpoliator vi poſsideat,
interdictum hoc non habebit.

Contrariam opinionem, quòd ſcilicet huic ſpo-
liatori reddatur hoc interdictum, probaſſe viden
256 tur Alex. † In annota. ad Bartolũ in d. l. 1. §. vlti.
nu. 3. ff. vti poſside. Io. Fabri in §. retinendæ. nu.
10. inſti. de interdict. perpendunt rationem illam,
quod in criminalibus dolus cum dolo non compen
ſatur. l. viro atq; vxore. ff. ſol. matr. vbi Alex. Ve-
rùm reſpondetur hoc interdicto non agi crimina
liter, ſed ciuiliter ad tuendam propriam poſſeſsio-
nem. concedo quidem hanc moleſtiam, quæ non
iuris, ſed facti eſt, eſſe puniendam; non tamẽ inde
fit, vt huic ſpoliatori concedendum ſit hoc inter-
dictum ad eam poſſeſsionem, quam lex non ap-
probat, tuendam atq; confirmandam. Huic quæ-
ſtioni conuenit & quæſtio, quam infrà. q. 74. ex-
plicabimus. Declaratur hæc opinio, vt non pro-
257 cedat † cùm is ſpoliator vi à tertio poſsidet, nõ
autem à turbante; ita Abbas in cap. veniens. num.
25. & ibi Pariſ. nu. 18. de præſcrip. Corneus conſi.
280. nume. 8. libr. 4. & Orianus in rubr. de cauſa
poſſeſſ. & propr. colum. 12. verſi. ſeptima conclu-
ſio. & aliqua ſcripſi ſupra q. 1. in fine & dicemus.
infrà. q. 82. in fine.
258 QVAERO trigeſimo quintò, an hoc † in-
terdictum ceſsionario reddatur, atque ita cedi an
poſsit? Et cedi poſſe ſentiunt permulti relati à Ti
raquello in tract. de retractu conſang. §. 26. glo. 3.
num. 17. qui huius opinionis recenſet Accurſiũ,
Baldum, Albericum, Io. Fabri, Guidonẽ Papæ, &
Caſtren. & idẽ ex antiquis docuit Iac. de Arena in
l. vnica. in fi. C. vti poſside. Quibus accedere vide-
tur & Crane. conſ. 191. col. 2. verſ. ſimiliter ius re-
cuperandi. qui & Baldũ alijs in locis recenſet. Cæ
terum non vulgaris eruditionis iuriſcõſultus M.
Antonius Natta conſ. 398. in 2. dubio. & conſil.
399. lib. 2. diſſentire videtur. & cum eodem Nat-
ta idem conſuluit in eodem caſu Lauren. Sylua-
nus cõſ. 55. Quo tñ hęc iuris quæſtio in foro ma-
ximè vtilis clarius explicetur, ego aliquot caſus
conſtituo, quibus Nattæ, ac aliorum traditiones
contrariæ, qua ſententiæ omnibus claræ erunt.
259 Primus eſt caſus, cum agitur † de quaſi poſ-
ſeſsione rei incorporalis, cuius cauſa redditur
& hoc interdictũ, vt diximus ſuprà q. 13. Hoc ca-
ſu ſi is quaſi poſſeſſor cedit, ille ceſsionarius, abſ-
que alia corporali apprehẽſionẽ ipſius quaſi poſ
ſeſsionis eum conſecutus dicitur. & ideo poteſt
experiri hoc interdicto, ſi ceſsione facta perturba
tur ab aliquo; ita ſenſit Natta d. conſi. 398. nu. 38.
lib. 2. qui ita declarat glo. l. 2. §. idem Nerua in ver
bo. experiaris. ff. ne quid in loco publ. Quod re-
ſponſum eſſe ſingulare cenſuit Bald. in cap. licet
cauſam, nume. 34. de probat. & ſi eo loci non di-
ſtinguat corporalia ab incorporalibus. Ea ratio-
ne vſus eſt Natta, quod in his incorporalibus
260 † ceſsio eſt traditionis loco, vt inquit gl. in l. ad
eum. ff. de donatio. & ibi Bar. & Imola. idem cen-
ſuit glo. l. vlt. C. quan. fiſcus vel priua. & ibi Bart.
Bal. Aug. & Salic. idem Bart. in l. is cui. §. ult. in fi-
ne. ff. ut in poſſ. lega. & in l. 1. nume. 8. C. de act. &
oblig. Bald. in l. ſi ea lege. nu. 12. C. de uſu. in c. 2.
nu. 5. de conſue. recti feu. & eleganter inquit idẽ

Baldus

Baldus in l.ex legato.nu.2.C. de leg. quod ceſsio
eſt modus quaſi traditionis inuentus in incorpo-
ralibus:& quod aptius vocabulũ non poterat in-
261 ueniri,cũ † cedere ſit quaſi diſcedere , & alterũ
ſui loco ponere. Baldum & cæteros iam relatos
ſecutus eſt Natta d.conſi.398.num.24.His acce-
dunt Decius conſi.446.nu.5.Iaſ.in l.ſi ſic.§. vlti.
nume.8.de leg.1.Et ſi rectè perpendatur,hanc de-
clarationem ad d.§.idem Nerua , ſenſit Baldus in
d.l.2. colũ. 30.de iureiurando,ait.n.hac ceſsione
ceſsionarium concludere cedenti,præterquam in
præſtatione perſonali.citat d.§.idem Nerua. At-
que ita intelligit illũ tex.& per conſequens gloſ-
ſam ibi loqui interdicto,quod datur pro his præ
ſtationibus:ſanè præſtationes dicuntur incorpo-
rales , & quaſi poſsideri : vt diximus ſupra q.20.
Quæ ſanè explanatio Nattæ & Baldi ad d.gloſſ.§.
262 † idem Nerua, verior eſt illa, quam attulit Syl-
uanus in d.conſ.55.nu.17 dum inquit,eo in caſu
ceſsionẽ fuiſſe ea legis diſpoſitione,ob id ſine ali
qua apprehenſione poſſeſsionem fuiſſe tranſlatã,
& per conſequens reddi potuiſſe interdictũ hoc ,
vti poſsidetis . Non enim hæc conſideratio vera
eſt: ſiquidem lex concedit per ceſsionem illum
cedentem liberari poſſe , non tamen lex illa eſt,
quæ ceſsionem facit , cùm ſolùm permittat eam
fieri:ſed eſt ipſemet cedens,qui ſuo facto cedit;nõ
ergo legis,ſed hominis ceſsio appellanda eſt.
263 Secundus eſt caſus , cùm † agitur de poſſeſ-
ſione rei corporalis,& ceſsio fit cum ſubſequenti
traditione,vel quid aliud , quod loco traditionis
& apprehenſionis poſſeſsionis ſit . tunc dubiũ nõ
eſt ceſsionarium experiri poſſe hoc interdicto ſi
turbari contingat . Ita ſenſit Natta d. conſi. 398.
264 nume. 8.verſi.ſinautem ea ratione , quia † in-
terdicta ſunt actiones prætoriæ , & pro eis hodie
datur actio in factum.§.vlt.inſt.de interdict.& ta-
men clarum eſt,actiones cedi poſſe. requiritur ta
men traditio , vel quid, quod traditionis loco ſit,
quemadmodum videmus in rei vendicatione,quæ
cedi poteſt.& tamen traditio requiritur,vt is ceſ-
ſionarius actione vtili ceſſa experiri poſsit,vt ſcri
bũt Ang. in rub.C.de rei vend.& Alex. poſt alios
in l.ſeruum. §. eum qui chirographum .de leg.1.
Sylua.d.conſi.55.nu.19.
265 Tertius eſt caſus,cùm † agitur de poſſeſsione
rei corporalis, & ceſsio ſimpliciter facta eſt ſine
alia traditione & apprehenſione ; & ceſsionarius
facta turbatione agit contra turbantẽ cedentis no
mine. Hoc caſu experiri ita poteſt, id quod ſenſit
Io. Fabri in d.§.retinendæ,nume.8.inſt. de inter-
dict.& cum eo clarius Guido Papæ.q.552.colũ.
266 2. in fi. Et idem opinor ſenſiſſe † Baldum in re-
pet.l.2.colum.30.ff.de iureiuran.cuius verba hæc
ſunt. Nam & interdictum vti poſsidetis ceditur,
& tamen cõcluditur cedenti,non ceſsionario,niſi
quò ad perſonales præſtationes . ne quid in loco
pub.l.2.§.idem Nerua.Hæc Baldus.Qui dum pau
lò antelocutus eſt, quando ceſsionarius ſuo no-
mine vel cedentis experiatur,ſubdit in interdicto
iſto concludi nomine cedentis.quod intelligo in
ceſsione facta ſine alia traditione.alioqui ſine du-
bio nomine proprio poſſe experiri & cõcludere.
Idem ſenſerunt Natta d.conſi.399.num.9. verſi.
præter eã.lib.2.& Syluanus d.conſi.55.num. 19.
propè initium cuius ſententiæ ea eſt ratio, quòd
cum nulla adhuc tranſlata ſit in ceſsionarium poſ
ſeſsio ob apprehenſionem non factam,actio quæ
mouetur non niſi poſsidentis nomine, hoc eſt ce
dentis,moueri poteſt.
267 Quartus eſt caſus cùm † agitur de poſſeſsio-
ne rei corporalis,& ceſsio ſimpliciter abſque tra
ditionis & apprehẽſionis actu eſt facta, & ceſsio-
narius ſuo proprio nomine vult experiri hoc in-
terdicto aduerſus perturbantem . Hic caſus eſt
ille controuerſus,qui maiorem dubitationem ha
bet. Nam permulti doctores relati ſuprà in initio
huius quæſtionis abſolutè & indiſtinctè ſentiunt,
huic ceſsionario reddi hoc interdictum. Cæterũ
contrarium & verius in hac ſpecie reſponderunt
Natta d.cõſi.398.& 399.& Syluanus d.conſ.55.
268 ea præcipua ratione; quòd ex ſola † ceſsione is
ceſsionarius nunquam eſt effectus poſſeſſor: nam
ſola ceſsione nõ transfertur poſſeſsio, quod mul
tis rationibus & Doctorum auctoritatibus pla-
num fecit Natta.& cum eo Syluanus , qui ibi nu.
18.oſtendit, quòd quemadmodum ſola tranſmiſ-
ſione poſſeſsio non tranſit,ita nec ceſsione. Quo
circà malè ſenſerunt ,qui affirmarũt hoc caſu ceſ
ſionario hoc interdictum reddi:quamquam per-
multi ex relatis loqui non videantur hoc in caſu.
269 Et inter cæteros † Accur.in d.l.2.§. idem Ner-
ua,ſolùm loquitur in quaſi poſſeſsione , vt ſupra
in primo caſu explicauimus.Ita pariter ſunt intel
ligendi Baldus in repe.d.l.2.col.30. de iureiura.
& in cap. licèt cauſam. nume. 34. de prob.Alber.
d.l.1.q.vlt.C.vnde vi.Caſtren.in l.1.§.fi.nume. 5.
de oper. noui nuntia. qui ſimpliciter ſecuti ſunt
glo.d.§. idem Nerua. Illos ergo intelligimus lo-
270 qui ſecundum † terminos ipſius gloſſæ , iuxta
doctrinam Bar.in l.non ſolùm.§.liberationis.nu.
10.de libera. lega. quo antẽ in caſu loquatur Io.
Fabri in d.§.retinendæ,dixi ſuperiore caſu : Non
271 etiam aduerſatur conſilium † Baldi conſi. 436.
lib.3.vel verius Aluyſij de Luchis, cui ipſe Bald.
ſubſcripſit. quia illi reſpõdent multis modis Nat
tæ.d.conſi 398.num.40.41.& Sylua.d.conſi. 55.
num.22. Non etiam aduerſatur, quod reſpondit
Baldus conſ.186.Quia allegationes ſubtiliſsimæ.
colum 3.verſ.& quælibet dictio.lib.1.quem ſecu-
tus eſt Crane.d.conſi 191.colum.2.Nam Bald.ſo
lùm affirmat cedi poſſe actionem & officium iu
dicis . quod conceditur ad adipiſcendam poſſeſ-
ſionem.non autem ſentit Baldus, quod poſſeſsio
immediatè & ſine apprehenſione transferatur in
272 ceſsionarium.Non obſtat deciſio † Rotæ. 64.
quam recenſet Natta d.conſil.399. nume. 2.quæ
deciſio hodie eſt quinta in tit. vt lite pendente, in
nouis.Reſpondet Natta.d.conſi.399.nume.6.il-
lam deciſionem eſſe contra communes iuris regu
las.quia imò ſubrogatus in iura alterius,non dici-
tur ſubrogatus in poſſeſsionem;quia illa non con
tinuat,ſed neceſſaria eſt noua apprehenſio. quod
ſcripſit & Rebuffus in praxi beneficio.tit.De ſub
rogatio-

rogationibus, nume. 37. & ſcripſi in tract. de adi-
piſcenda poſſeſſ. vltimo remedio. q. 2.
273 Extenditur hic caſus † vt procedat etiam eo
caſu, quo cedens ceſſiſſet omne ius ſuum & facul
tatem intrãdi & apprehendẽdi poſſeſſionẽ. Nam
licèt appellatione iuris veniat poſſeſſio, vt inquit
Inno. in cap. Epiſcopi. de reb. eccle. nõ alie. & Bal
dus. l. pen, colum. pe, C. ſi à non compe. iud. cum
aliis relatis à Natta d. conſi. 398. nume. 10. atta-
men ex ſola ceſſione non dicitur tranſlata poſſeſ-
ſio, vt probat idem Natta. d. conſil. 369. nume. 5.
274 Et illa † verba, dedit, tranſtulit, &c. ſolùm tri-
buunt poteſtatem ingrediendi, non autem effi-
ciunt, quòd poſſeſſio cõtinuet; ita Inno. in ca. ex
literis, de conſue. quem ſecutus eſt Sylua. d. conſ.
55. num. 15. & nu. 22. idem tradit Natta, d. conſi.
275 398. nu. 35. Quibus infertur malè ſenſiſſe † Ro
tam deciſ. 5. vt lite pend. in nouis. ibi. Alij tamen
& maior. dum decidit, ſubrogatum in omne ius
alterius eſſe etiam ſubrogatum in poſſeſſionem,
alia aprehenſione nõ facta. Niſi intelligamus Ro-
tam loqui de poſſeſſione iuris, vel facultate appre
hendẽdi poſſeſſionem actualẽ, vt interpretari eã
vſ Gomes. in regula cancellariæ. De triẽnali poſ-
ſeſſore. q. 14. verſ. Nec obſt. quod ſit ſubrogatus,
276 Declaratur hic caſus, vt † hoc non habeat il-
lis in caſibus, in quibus per ſolam ceſſionẽ tranſ-
fertur poſſeſſio; quemadmodum ſenſit Natta. d,
conſ. 398. nume. 40. 41. & plura adferri poſſent
277 exempla. Primum illud eſt in † ceſſione facta à
principe: is enim ex ſolo ſuo contractu, & ſolo
verbo tranfert poſſeſſionem. Ita Baldus in c. cęte
rum. num. 8. verſ. alia inueſtiura. Afflictus deciſ,
199. num. 25. Natta. d. conſi. 398. nu. 21. & nu. 17.
278 Secundum exemplũ eſt, cum † ceſſio fit in pre-
ſentia rei ceſſæ: nam tunc per aſpectum transfer-
tur poſſeſſio. l. 1. §. ſi iuſſerim. & l. quod meo. §. ſi
per venditorem. ff. de acq. poſſeſſ. Abbas in cap. 2.
ad finem de conſue. Natta. d. conſi. 398. num. 24.
propè medium. & Sylua. d. conſi. 55. nu. 8.
279 Tertium exemplum eſt, cùm extat † ſtatutum
vt Vincẽtiæ lib. 3. ſub rub. De ceſſionib. &c. quo
cautum eſt, quòd ceſſionarius in omnibus & per
nia ſuccedat loco cedentis; tunc tranſit & conti-
nuat poſſeſſio: ita Baldus, ſeu Aluyſius de Luchis
inter conſilia Baldi dic. conſi. 346. colum. 2. verſ,
Quintò nam lib. 3. quem ita intellexerunt Natta.
d. conſ. 398. nume. 40. verſic. militabat. & Sylua-
nus. d. conſ. 55. nu. 14. Nam hoc legis auctoritate
fit, quod iure conceditur. Cætera prætereo. Hæc
ſunt annotanda ad interpretationem ſtatutorum
280 † Patauij ſub rub. De poſſeſſone turbata. cap. 1.
Ferrariæ lib. 2. ſub Rubr. De poſſeſſione turbata
&c. Brixiæ. 152. in criminal. ſub rub. De vi mole-
ſtatiua. & Papiæ. 31. in criminal. ſub rub. De pęna
illius qui violentiam. vt ſcilicet locum habeant &
in hoc ceſſionario turbato, illis tamen in caſibus
in quibus poſſeſſio tranſlata eſt, vel pro apprehẽ
ſa habetur. Illi autem qui iam poſſeſſionem ceſ-
ſit non reddi hoc interdictum reſpondit Gratus
conſ. 50. nu. 10. lib. 1.
281 QVAERO trigeſimo ſextò, an † hoc inter-
dictum reddatur hære. l, qui in poſſeſſionẽ vnius
rei hæreditariæ, quam cum cæteris non eſt adep-
tus, turbatur? Et non reddi, in ſpecie reſpondit
Natta conſi. 429. lib. 2. Non enim ex apprehenſio
282 ne poſſeſſionis vnius prædij acquiritur † poſſeſ
ſio aliorum prædiorum: vt inquit gl. l. 3. in prin.
ff. de acq. poſſ. quam probarunt Bartolus ibi nu.
4. Alex. nume. 15. & Iaſ. nume. 30. Pariſ. conſ. 37.
nu. 17. lib. 3. Zaſius lib. ſingula. reſpo. capit. 31. &
Craue conſi. 258. nume. 16. qui alios recenſet, &
illis in locis extendunt & declarant. Non proſe-
quar eorum traditiones, tum quia apud eos vide-
ri poſſunt, tum etiam quia extra rem noſtram eſſe
videntur. Quod erit maximè adnotandum ad in-
terpretationem iam relatorum ſtatutorum.
283 QVAERO trigeſimo ſeptimò, an † hoc
interdictum reddatur pro perturbatione & mo-
leſtia illata in poſſeſſione rerum mobilium, quæ
immobilibus cohærent? Et reddi opinor. nam ſcri
bunt Maſſue. in ſua praxi iudiciorum, titulo. de
poſſeſſoris. §. item caſus nouitatis. & Petrus Re-
buffus in commentariis ad Regias cõſtit. Galliæ.
tomo tertio, tit. de materiis poſſeſſoriis art. 5. gl.
1. nu. 27. illud nouitatis remedium, quod idẽ eſt
cum hoc ipſo, vti poſſidetis, reddi pro his mobi-
libus, etſi regulariter pro poſſeſſione rerum im-
mobilium tantùm cõcedi ſoleat. Ea eſt huius ſen
284 tentiæ ratio, quod idem † de his mobilibus co-
hærentibus immobilibus iudicatur, quod de ip-
ſiſmet immobilibus. l. ſi aliena. §. 1. ff. de vſucap. &
l. 1. §. vtique. ff. de vi & vi arma.
285 QVAERO trigeſimo octauò, an hoc † in-
terdictũ reddatur pro turbatione facta in cloaca?
Et non reddi affirmarunt glo. in l. 1. in prin. & ibi
Bartolus. nume. 9. ff. vt poſſide, idem Bartolus in
l. vnica. §. 1. nu. 1. in fine, & ibidem Salicetus. col. 3.
verſ. oppo. S. C. vti poſſide. Ea eſt ratio, quod ſpe-
ciali interdicto de cloacis prouiſum eſt contra
cloacæ turbatorem. ceſſare ergo debet hoc gene-
rale. Quam quidem rationem probarunt Odoſ-
fredus & Cynus, vt retulit præcitato loco Salice-
tus, qui alteram rationem à quibuſdam perpen-
ſam reiecit.
286 QVAERO trigeſimo nonò, an hoc † in-
terdictũ competat pro dãnis & intereſſe paſſis ab
hoc turbato in ſua poſſeſſione? Et competere du
bium non eſt: ita enim ſuo edicto canit Prætor in
illis verbis: Quanti ea res erit. quæ Paulus in l. ſi
duo. §. vlt. ff. vti poſſide. ita exponit; Quãti vniuſ-
cuiuſq; intereſt poſſeſſionem retinere. quæ Pauli
expoſitio facit, vt intelligamus, interdum hæc ver
287 ba, † quanti ea res eſt, nõ referri ad rei valorem
& æſtimationem, ſed ad ipſum intereſſe; quem-
admodum ita huius edicti verba interpretabatur
Franciſcus Hotomanus libr. 3. obſerua. capit. 10.
Prætereà loco iam citato reiicit Paulus ſenten-
tiam Seruij exiſtimantis, tanti poſſeſſionem æſti-
mandam, quanti ipſa res eſt. quod falſum eſt: cùm
(vt inquit Paulus) longè aliud ſit rei pretium,
aliud poſſeſſionis, Erit ergo habenda ratio ſolius
poſſeſſionis. Quod annotandum eſſe ſcribit Bar-
288 tolus in d. §. vlt. ad declarationem † ſtatuti, quo
cautum

cautum eſt, ſoluendos eſſe quatuor denarios pro
libra cuiuſuis litis (quam gabellæ ſolutionem,
Datam vulgò appellant in ſubalpina regione) ſi
agitabitur lis de poſſeſſione, erit de æſtimatione
poſſeſſionis, non autem ipſius rei ſoluenda gabel
la. Hoc idem ſenſit Bartolus in l. ſi mulier. §. qui
poſſeſſionē. ff. quod metus cauſa. & in l. ſi alienā.
nume. 2. verſi. ſecundo caſu. ff. ſol. matr. & egregiè
Oſaſcus deciſ. 4. vbi declarat, & ad rem plura ſcri
289 bit. Præterea in hoc iudicio veniunt † fructus
percepti etiā ante litem conteſtatam: ita docuit
Io. Fabri in §. retinendæ. num. 12. verſi. item & fru
ctus. inſt. de interdict. eo tamen loci Io. Fabri, nu.
18. in fine ſcriptum reliquit, hos fructus, necnon
& damna venire iudicis officio.
290 QVAERO quadrageſimò, an † hoc inter-
dictum concedatur aduerſus eum, qui non poſſi-
det, ſed turbat? Et concedi affirmarunt Bart. in l.
1. §. hoc autem interdictum, nu. 1. & in §. reſtituen
dæ, nume. 1. ff. vti poſſide. poſt Gulielmum Cu-
neum, quem citat. Io. Fabri in §. retinendæ, nu. 9.
verſ. ſed an hoc interdictum, & ibi Ange. Are. nu.
3. inſt. de interdict. idē in §. quadrupli. nu. 49. verſ.
item dixi. inſt. de actio. idem docuit Lafrancus
Orianus in rub. de cauſ. poſſeſſ. & proprie. colum.
8. verſi. prima concluſio. Pract. Papienſ. in forma
libelli, pro turbata poſſeſſione, in verbo, ac præ-
ſentialiter turbat. nume. 3. Abbas in c. audita. nu.
4. de reſtit. ſpolia. Ita quoq; reſponderunt Alex.
conſi. 136. num. 7. lib. 2. & Barba. conſi. 25. col. 1.
lib. 4. idem docuit Rubeus in repe. l. naturaliter.
§. nihil commune nume. 321, de acquir. poſſe. nec
diſſentit Alcia. lib. 7. parerg. cap. 11. Quam quidē
ſententiam probat. l. ſi duo. §. ſi vicinus. ff. vti poſ-
ſide. dum ait Paulus, hoc interdictum competere
poſſeſſori ædium aduerſus eum, qui tigna immit-
tit: atque ita redditur contra eum, qui dum ædes
non poſſidet, per immiſſionem poſſeſſorem tur-
bat. Cuiacius tamen lib. 5. obſerua. cap. 27 inter-
pretatur loqui de communi pariete. (Quid aūt ſit
291 † Teſtorium, cuius Paulus in d. §. ſi vicinus, me-
minit, Alciatus explicat præcitato loco.) Accedit
ratio, quæ ad ita edicendum Prætorem mouit; ne
ſcilicèt pacificus poſſeſſor in ſua poſſeſſione tur
betur. quæ ſanè ratio, & hoc caſu locum obtinet.
Quibus intelligimus malè ſenſiſſe antiquos illos,
qui, vt recenſet glo. d. l. 1. §. huius autē interdicti,
negarunt, hoc interdictum concedi contra turba-
torem non poſſidentem, ea tex. d. l. 1. §. huius autē
interdicti. & d. §. retinendæ. non enim negant iu-
ra illa, cōcedi turbatori non poſſidenti: ſolū aiūt,
concedi poſſeſſori contra alterum; non tamen ne
gant, quin reddatur contra turbatorem nō poſſi-
dentem: imò à fortiori redditur.
QVAERO quadrageſimo primò, an hoc
292 † remedium reddatur cōtra diffamatorem, quē
alij verbalem turbatorem appellant? Bartolus in
l. 1. §. huius autem interdicti. num. 2. ff. vti poſſide.
duos caſus diſtinguit atque conſtituit.
293 Primus caſus eſt, cùm per † diffamationem
non impeditur poſſeſſoris poſſeſſio. hoc caſu non
conceditur hoc remedium, ſiquidem ceſſat hic
turbatio, quæ eſt in cauſa, vt huic interdicto lo-
cus ſit. ita Bartolus d. nume. 2. poſt Inno. in capit.
2. de reſt. in integr. Io. à Platea in §. retinēdæ, col.
2. verſi. item competit. inſt. de interdict. Lafrācus
Orianus in rubr. de cauſa poſſeſſ. & propr. colū,
8. verſi. ſecunda concluſio, poſſeſſorium. Baldus
conſ. 447. In puncto proponitur, col, 2. verſi. præ
terea inuenio. lib. 3. vbi ait etiam proteſtationem
iudicialem indiſcretè factam turbationem nō in-
ferre. Marcus Peruſinus inter conſilia crim. diuer
ſorum, conſ. 48. num. 3. lib. 2. & Bero. in cap. licèt
cauſam, nume. 52 de proba. & nouiſſime Franciſ-
cus Sarmientus lib. 1. ſe lecta interpreta. c. 2. nu. 7.
Secundus eſt caſus, cùm per eam diffamationē
Poſſidentis poſſeſſio impeditur atque turbatur:
hoc caſu redditur hoc interdictum. Nam ex hac
294 † diffamatione via fit inquietatiua. l. vim facit. ff.
de vi & vi arma. ad eam ergo coercendam inter-
dictum, vti poſſidetis, cōpetit. Quam ſanè ſenten
tiam probarunt & Doct. in §. æquè. inſt. de actio.
& in ca. audita. ibi Butr. & Abbas. de reſti. ſpolia.
Bald. in l. ordinarij, nu. 12. C. de rei vend. Imol. in
l. ſi prius. de oper. noui. nuntia. Alex. conſi. 52. nu.
4. & cōſi. 136. col. 3. lib. 2. & Afflictus deciſ. 394.
nu. 7. & Orianus loco iam relato. Felynus & De-
cius in capit. licèt cauſam. ille nu. 11. ad finem. iſte
* nu. 27. de proba. dum * vno ore ſcribunt, hoc in-
terdictum reddi contra verbalem turbatorem, &
infrà. q. 56. alios turbationis modos referā. Quæ
295 doctrina annotanda eſt ad interpretationē † ſta
tutorum punientium turbatores. vt & in hoc ca-
ſu locum habeant: cum idem turbationis effectus
ex hac diffamatione, qui ex alia turbatione oria-
tur. Quod quidem ſine controuerſia locum habet
296 hic Patauij ex † ſtatuto ſub rub. De poſſeſſione
turbata, cap. Villanus. ibi, aut verbo, vel opere. is
enim verbo turbare dicitur, qui ita diffamat poſ-
ſeſſorem vt ſua poſſeſſione vti impediatur.
QVAERO quadrageſimo ſecundò, an hoc
297 interdictum competat aduerſus turbantem iu-
dicialiter? Et concedi ſcriptum relinquerūt Bald.
in l. ordinarij. num. 11. C. de rei vend. Io. Fabri. in
§. retinendæ, nume. 16. inſti. de interdict. & ibidē
Ange. Aret. nume. 3. verſic. competit. Butrius &
Abbas in capit. audita. de reſt. ſpolia. ille num. 7.
iſte nume. 8. Idem poſt multos reſpondit Alexā.
conſ. 54. ad finem, conſ. 88. num. 31. lib. 5. & cōſ.
33. nu. 3. lib. 6. Riminal. conſil. 219. nume. 3. libr.
2. Afflict. deciſ. 394. num. 8. & Beroius in c. in li-
teris. nume. 48. de reſt. ſpolia. Hinc relati Docto
298 res colligunt non contemnendam † praxim ad
diffiniendum hoc retinendæ iudicium ad poſſeſ-
ſoris commodum atque fauorem; vt cùm ia poſ-
ſeſſor videt actorem agere contra eum ſuper re
poſſeſſa ſtatim libellum porrigat ſuper poſſeſſo-
rio retinendæ, petatque actorem à moleſtatione
compeſci: & ſi ſuper hoc libello probabit defectū
iuris agentis, obtinebit ſilentium ei imponi, ne in
poſterum turbet. Hanc ſuam Doctrinam probāt
relati Doctores ex l. vlt. ff. ſi vſusfruct. peta. & l. ſi
priuſquam. ff. de operis noui nūtia. & l. nō ab re.
C. vnde vi. ex cap. conquerente. de off. ordina. &
c. audi-

c.audita.de reſt.ſpol.Illa ratio ẽt ad hãc ſnĩam cõ
299 firmandã adſerri ſolet, ꝙ turbare nil aliud ſit,
q̃ ius poſſeſſori obſcurũ reddere, vt inquit gl.in
l.extat.ff.de eo quod met.cauſ. quã quidem obſcu
ritatem parit hæc iudicialis contradictio. Quæ
aũt contradictio iudicialis ſit, qua turbatio poſ-
ſeſsionis inferiur.ĩ.q.56.explicabimus.Imò opi-
300 nor accuſari poſſe de poſſesſione † turbata ex
ſtatutorum diſpoſitione,ſi iuſta deficit litigandi
cauſa;& is poſſeſſor impedit̃ frui poſſeſsione ſua,
quinimò ob calumniam granius puniẽdus foret.
301 QVAERO quadrageſimo tertiò, an † hoc
interdictũ cõpetat aduerſus eũ, q ab alio iniuſtè
poſsidet?Et non cõpetere docuit Bar. in l.1.§.qđ
ait Prætor,nu.1.ff.vt poſsi.nõ diſſentiũt gl.& cęte
ri in l.vnica.ibi Sal.col.6.C.eo.& Goz.cõſ.86.nu.
4.Qñ aũt iniuſtè poſsidere qs dicatur, varia exẽ
pla recẽſet & explicat Bar.d.§.qđ ait. q̃ hic referre
ſuperuacaneũ eſſe duxi, cũ apud eũ legi poſsint.
302 QVAERO quadrageſimo quartò, an † mihi
ciuiliter poſsidẽti, hoc interdictũ reddat̃ ꝯtra eũ,
qui emit ab eo, qui nec naturaliter nec ciuiliter
poſsidebat?Cy.in l.vnica.q.7.C.vti poſsid.& Bar.
in l.ſi duo,in prin.ff.eo.poſt.glo.ibi ſcribũt,cõce
di,ex l.cũ ſeruus.C.qđ cũ eo.& illa ſatis eſt mani
feſta rõ, qđ cũ venditor emptori tradit,ipſo actu
ille à me clam poſsidere vr̃, & emptori tradere.
arg.l.ſingularia.ff.ſi cert.pet.non ergo mirũ,ſi cõ
tra emptorẽ illum hoc interdicto experiri licet.
303 QVAERO quadrageſimo quintò, an redda
tur hoc interdictũ aduerſus illũ,q bona fide poſ-
ſidere cœpit ab eo,qui clã poſsidebat à iuſto poſ-
ſeſſore?Et reddi affirmanit Bar.ĩ l.ſi duo,in prin.
nu.3.poſt gl.ibi.ff.vti poſsid.idẽ Bart.& Ang.in l.
1.§.ſi tibi.ff.de itin.actuq́; priua.Io.Fabri in §.re
tinẽdæ,nu.11.& ibi Ang.Arer.nu.7.inſt.de inter-
dict.Rui.conſ.53.in fi.lib.4.& Ant.Capicius de-
ciſ.1.nu.5.Huius ſentẽtiæ manifeſta eſt ratio,quia
non poteſt,aut debet nouus iſte poſſeſſor eſſe me
lioris conditionis,quàm fuerit eius auctor;cõtra
quem dũ conceditur hoc remdiũ,efficitur vt for-
tius detur cõtra hunc ſucceſſorẽ. Nec aduerſatur
304 tex.d.l.ſi duo.§.non videor.ff.vti poſsid. vbi vi
poſsidere non dicitur is, qui ſciens à vi poſsidẽte
accipit.Verùm præcitato loco reſpondet Bart.id
cõtingere in interdicto,vnde vi.Nec enim nouus
iſte poſſeſſor eo interdicto cõueniri poteſt: quã-
quã poſsit hoc,vti poſsidetis. Ea eſt ratio, ꝙ inter
dicta omnia excepto interdicto,vnde vi, in rẽ ſcri
pta ſunt.l.1.§.pe.ff.de interdicto.Nõ pariter ad-
305 uerſatur tex.† l.1.§.ſi tibi,ff.de itin. actuq́; prin.
ſiquidẽ reſpondet Bar.in d.§.ſi tibi,nu.4.& dice-
mus.ĩ.remedio 5.q.11.ſcribit tamen Io.Fabri in
d.§.retinendæ,nu.11.verſ.ſed ſi eſſet ſucceſſor.iã
relata procedere in ſucceſſore vniuerſali, qui ſui
auctoris acceſsione vtitur;ſecus in ſingulari, qui
cũ ea ſui auctoris acceſsione nõ vtatur,iure dice-
re poterit, ſe ex iuſta cauſa poſsidere, ob id in ea
naturali tuendus eſt.quod non improbo.
306 QVAERO quadrageſimo ſextò,an † interdi
ctum hoc reddatur cõtra turbantẽ poſſeſsionem
noĩe alteri⁹,vt putà,tutor,vel curator,vel ſyn
dic⁹ noĩe pupilli,minoris,vel ciuitatis poſſesſio-
nẽ turbãt,an ꝯ.eos turbatus poſſeſſor hoc interdi
cto experiri põt? aliquot caſus diſtinguẽdi ſunt.
Primus eſt,cũ turbatus vult experiri ſolũ pro
turbatiõe ſic facta noĩe pupilli, vel alterius, vt ab
ea in poſterũ deſiſtat: tunc vtilis actio ex hoc in-
terdicto dat̃ cõtra pupillũ:cõtra verò ipſum tur-
bantẽ directa.ita in nõ diſsimili interdicto,nẽpè,
nè vis fiat ei,diffinitũ eſt l.1.§.hoc edicto.ff.ne vis
fiat ei.& diximus ĩ.remedio 1.q.10.ita ẽt in inter-
dicto,quod vi,aut clã.vt probat l.is qui in puteũ.
§.ſi tutores,& l.aut qui aliter.ff.quod vi aut clã.&
in interdicto,vnde vi.l.1.§.quoties.ff.de vi & vi
arma.& cõſert.l.neq́; interdicto.ff.de regu.iuris,
vbi Decius & Cagnolus probarunt diſtinctionẽ
Bart.in l.1.§.ſi procurator.ff.ſi quis iuſd. nõ ob-
temp.& l.ſi dolo.ff.ſi quis omiſſa cauſa teſta.
307 Secundus eſt caſus,† cùm agitur, vt ipſum iu
dicium poſſeſſoriũ diffiniatur, liberaq́; poſſesſio
apud actorem remaneat:tunc agi poteſt cõtra eũ,
cuius nomine vis inquietatiua commiſſa eſt; ita
probat in ſpecie noſtra tex.l.ſeruus.ff.de actio.&
oblig.ibi, aut aliqua vis iuris retinendi cauſa,quẽ
ita intellexit Bart.in d.l.is qui puteum.§. ſi tuto-
res.ff.quod vi,aut clam.Pract. Papien.in forma li
belli pro turbata poſſeſſ.in gloſſa animo.n.4.Hoc
308 tñ ego intelligo † nominatione facta ab eo qui
alterius nomine turbat.Eſt enim locus huic nomi
nationi quò ad inſtructionẽ & deliberationẽ hu-
ius cauſæ.ita in ſpecie Bald.in l. 2.nu.9.C. vbi in
actio.idem ſenſit Bero.conſi.75.nu.28.lib.3.cæ-
tera,quæ de nominatione adſerri poſſunt ſcripſi
in tract.de recup.poſſeſ.remedio.15.q.38.
309 QVAERO quadrageſimo ſeptimò,† qd ſi vis
eſt facta per precariũ,an reddatur hoc interdictũ
exẽpli gratia. rogaſti me, vt permitterẽ habitare
Semproniũ in domo mea, vel tenere fundũ meũ,
vel tu armis veniebas ꝯ me, ego metu ꝑterritus
fugi,Sempronius ingreſſus eſt,an cõtra Sempro-
niũ cõcedatur mihi hoc interdictũ?Hanc iuris q̃-
ſtionẽ mouet Io.Fabri in §.retinendæ,nu.11.verſ.
ſed quid ſi reus.inſt.de interdict.& rñdet,non cõ
cedi. Ea eſt rõ, quia licèt ego à te turbatus, vel
deiectus fuerim,nõ tamẽ Sempronius vim aliquã
cõmiſit;qua interdictũ hoc cõtra eũ reddi poſsit.
quod ꝓbat.l.ſequitur.§.ſi vi tu à me.& l. nõ ſolũ
§.ſi dominus,ff.de vſuc.& l.3.§.ſi añt,vbi gl.ff.de
vi & vi arma.Quod intelligit Io.Fabri non proce
dere,cùm vel ipſius Sẽpronij nomine, vel mãda-
to,vis à te illata mihi fuiſſet.vel niſi tu,qui roga-
ſti,Sẽpronij ſubiectus eſſes.nam tũc ipſe Sempro
nius turbare diceretur, cùm & is ſit qui poſsidet
vitiosè.arg.l.in rebus,in prin.ff.de precario.
310 QVAERO quadrageſimo octauo,an † hoc inter
dictũ moueri poſsit ꝓ finiũ diuiſione,ſeu cõtẽtio
ne?Et nõ poſſe rñdit Bal.in cõſ.420.Verba prin-
cipis.col.2.verſ.ſed attende.lib.repetitũ in conſi.
445.quæ̃r probẽtur,col.1. verſ.ſed attẽde.lib.5.
Nã cũ de finib.eſt cõtentio, iudiciũ dr̃ petitoriũ,
nõ aũt poſſeſſoriũ.l.incerti.C.de interdic.qđ ego
intelligo cũ partes contendunt de finiũ diuiſione,
at ſecus ſi de ſola poſſeſsione, vt q a vnus inquit,

ſe vſq; ad certũ locũ poſsidere, alter verò idẽ pa
riter aſſerit:nã tũc eſt iudiciũ poſſeſſoriũ. & illud
prius habet iudex terminare,quod explicat Hier.
à Mõte ĩ elegãti atq; perutili tractatu finiũ,c,30.
311 QVAERO quadrageſimo nonò,† iuſsit iudex
me mittit in poſſeſsione fundi Seiani,executor er
rauit mittens me in poſſeſsionẽ fundi Titiani, an
ego fundũ Titianũ poſsidẽdo dicor turbare anti
quũ poſſeſſorẽ? Bal.in diſputa.accuſatus de vi tur
batiua.col.antep.verſ.ſecũdò quærit. hãc qõnem
excitauit,et eã diſtinguẽdo duos caſ' ita abſoluit,
Primus eſt caſus,cũ ego ſciẽs cã m errori dedi:
312 tunc turbare † dicor,atq; ita hoc interdicto poſ
ſum cõueniri:ita Bal.quẽ ſecutus eſt Alex,cõſ.73
nu.6.verſ.& primò,lib.3.Imò ſcribit Bal.me non
euadere alias iuris pœnas, q̃ cõtra turbatores lex
induxit,ex ſentẽtia gl.l.extat.ff.quod met.cauſ.in
verbo,ſed nũquid cũ Seius.& arg.l.miles.§,pe.ff.
de adult.cùm aliјs à Baldo relatis. Secundus eſt
313 caſus,cum ignoro † in cuius poſſeſsionem mit-
tor:tunc excuſatione dignus ſum,& ob id vim nõ
dicor inferre,cũ non adſit animus faciendi vim,l.
ſi duo,vbi gl.ff.vti poſſid.ita præcitato loco Bal.
314 QVAERO quinquageſimò, an † hoc interdi-
ctũ reddatur aduerſus operarios,qui alterius no
mine operas ſuas locando alterius fundũ colunt?
Hanc iuris quæſtionẽ in ſpecie noſtra mouet Pra
cti. Pap. in forma libelli pro turbata poſſeſsione
in gloſſa animo,nu.3.& duos caſus diſtinguit,
Primus eſt,cũ operarij ij ignorabãt fundũ eſſe
alterius quã illius,qui eos ad operandũ cõduxit:
tunc verè excuſantur.ita ille argum.l.in rem.§.ti-
gnum.ff.de rei vend.& in ſpecie reſpondit Bal.cõ
ſil.144.Præſuppoſito. lib. 1. quo loci reſpondit,
ſtatutum Papiæ 41. in criminalibus; ſub rub. De
pœna illius,qui violen.alicui &c. non procedere
contra operarios.Baldũ ſecutus ſum in cõmenta-
riis,De arbitrariis iudicũ,lib.2.caſu.354.nu 38.
vbi alios huius opinionis retuli. Quibus in ſpe-
cie addo Io.de Platea in §.retinendæ, col.15.verſ.
item quæro.inſt.de interdict.
Secundus eſt caſus,cũ operarij ſciebant fundũ
non eſſe illius,qui eos ad colendũ cõduxit: tũc &
operarij ij hoc interdicto conueniri potuerũt;ita
ſcripſit Pract.Papien.in forma libelli loco iã cita-
to,& alios plures retuli d.caſu.354.n.40.& alios
referã,I.q.76.verſ.quarta cauſa,nu.618.Hãc do-
315 ctrinã inſequitẽ † ſtatutũ Ferrariæ lib.2.ſub ru-
bri. De poſſeſsione turbata. verſ. ſi verò.Quo fit
vt dicamus illud ſtatutũ cum iure cõi conuenire,
316 QVAERO quinquageſimo primò, quis † erit
iudex cõpetens in hoc iudicio poſſeſſorio retinẽ
dæ,cũ de poſſeſsione rei ꝓphanæ contẽditur? Di
cendũ eſt, illũ eſſe iudicẽ in cuius territorio ſita
eſt res;vel illũ in cuius territorio vis turbatiua fa
cta eſt,ita.n,Impp,Valen.& Valẽt.ad Feſtũ in hæc
verba reſcripſerũt.in l.vnica.C.vbi de poſſeſ. agi
oport.Vbi aut vis facta dicit̃, aut momẽtaria poſ-
ſeſsio poſtulanda eſt; ibi loci iudicẽ aduerſus eũ,
qui poſſeſsionem turbauit,conuenit iudicare.Ita
enim conſtõne hac duos dari iudices, apud quos
de vi turbatiua agi poteſt, interpretes omnes ibi
ſcribunt,vt Accur.Bar.Bal.Caſt.Sal.Alb.& Fulg,
317 † Duo inquã iudices ſunt.Vnus qui rõne rei ſi-
tæ cõpetens eſt:ſi quidẽ ab illo iudice,in cuius ter
ritorio res poſita eſt,poſſeſſor defendi debet. nec
dubiũ facit, ꝙ interdictũ hoc perſonale ſit, & ob
id perſonã ſolũ reſpicere videatur : cũ verius ſit
318 eſſe perſonale ſcriptum in rem: & † ratione rei
quã ſequitur reale eſt, quemadmodũ in ſpecie hac
declarauit Maria.Soc.Sen.in c.ſanè,nu.6.verſ.ſe-
ptima declaratio.Quocircà verũ non eſſe abſolu-
tè intelligimus quod ad rẽ hãc docuit Io. Ign. in
l,neceſſarios.§.non aliàs, nu.525. in fi.ff.ad S.C.
Sylla.dũ citãdo d.l.vnicã, ait, hoc iudiciũ eſſe p-
ſonale,quia vis perſonã & nõ rẽ afficit. Verius.n,
eſt,iudiciũ hoc eſſe & reale, vt in loco rei ſitæ tra
319 ctari poſſit.Alter verò † iudex eſt is,in cuius ter
ritorio vis perſonæ facta eſt;id quod vel hoc exẽ
320 plo,ab Accurſio & cæteris declari ſolet. † Poſ-
ſideo Mutinæ; ad illam cũ ire vellem ex hac Vrbe
Patauio,tu in diſtrictu & territorio Bononiæ at-
que ita in itinere me detinuiſti, ne ad meã illam
poſſeſsionẽ irem; ſicq; me in illius fundi mei poſ
ſeſsione me turbas: poſſum contra te hoc iudicio
conueniri corã iudice Bononiẽſi. quod quidẽ exẽ
plum ab Accurſio propoſitũ probãt ibi omnes,&
Soc.in d.c.ſanè,nu.4.verſ.tertia declaratio. Verè
n.& vis eo in loco cõmiſſa dicitur.l.1.§. ſiuè antẽ
in corpore.ff. de vi & vi arma. Hæc iuris & inter-
321 pretum ſententia procedit etiam,qñ † poſſeſsio
ſita eſt in confinio duorũ territoriũ:vel vis in iti-
nere illata, fuiſſet illata in confinio duorum terri
toriorũ atq; diœceſum.Nã & tunc vtriuſq; terri-
torij iudex adiri poterit.ita docuit Soc.in d.c.ſa-
nè,nu.5.ver.ſexta declaratio.poſt Hoſtien,& Io.
And. is.n.delinquẽs & turbator ab vtroq; iudice
puniri põt,iuxta,c.poſtulaſti.de for. comp. ita &
322 † cõtrahẽtes in cõfinio duarũ diœceſum vtroq;
in loco forũ ſortiunt̃,c.dilecti,de for.comp.Hęc
in vniuerſum de iudice competenti dicta ſint.
QVAERO quinquageſimo ſecũdò,an laicus
323 † cõpetens iudex ſit, cùm in poſſeſsione rei be-
neficiarię eccleſię,atq; ita ſpiritualis vis facta eſt?
Et quamquam diffinita iam ſemel à nobis videri
poſsit hæc diſputatio ex his quæ ſcripta ſunt in
tracta.De recuper.poſſ.Remedio decimo quinto
q.18.Non grauabor tamen & nunc nonnulla hic
in ſpecie huius iudicij cõmemorare. quò clarius
hæc diſceptatio eluceſcat,quatuor caſus, vt in ea
q.18.ita diſtinguo atque conſtituo.
324 Primus eſt,cùm turbator † laicus turbat cle-
ricũ rei beneficiarię poſſeſſorem.Hoc in caſu iu-
dex laicus competens eſſe poteſt contra illum tur
batorem.Ita verè in iudicio illa reintegrãdæ ſcri
pſi in d.remedio 15.nu.233.verſ.quamobrem,&
nu.234. verſ, primus caſus,& in ſpecie noſtra ita
cẽſuit Bero.cõſ.49.nu.12.lib.3.Non.n.hoc in ca
ſu qualitas pſonæ turbatoris impedit quominus
à turbato corã iudice laico cõueniri poſsit.quo-
335 circa nulla rõne † aſſerere põt iſte turbator iu-
dicẽ laicũ non eſſe cõpetentem.Nam ex ſua per-
ſona,quæ iam illi ſubiecta eſt,id non poteſt.Non
etiam ratione rei,quia eſt priuilegiũ clerici acto-
ris,

ris;non proprium. Non ergo contra ipſum cleri-
cum ea allegatione vti poteſt; ne ad clerici fauorē
inducta odium ei pareniur. cōtra l. quod ſauore.
C. de legib. vbi Bal. Hinc ſcribit Socinua in d. c. ſa
nè uum. 9. verſi. noua declaratio, de foro compet.
326 non ſolùm † inſpiciendum eſſe locum rei ſitæ,
verumetiam ipſius rei conueniendi qualitatē. Et
ideo (inquit ille) ſi couuenicndus ratione rei ſi-
tæ eſt clericus, couuenitur coram eccleſiaſtico in
loco rei ſitæ: ſi verò eſt laicus coram laico. atque
ita muisiur locus, non qualitas perſonæ, & atten
ditur res in loco ſita tanquam acceſſoria ad quali
tatem perſonę. Huius opinionis multos recenſet
327 Socinus. Non etiam hoc in caſu iudicis † laici
iuriſdictionem impedit rei beneficiariæ qualitas.
ſiquidem poſſeſsio hæc non dicitur ſpirstualis, vt
proprietas ipſa, ſed potius tēporalis, quemadmo
dum in ſpecie affirmaruui Guid. Pap. q. 1. qui &
in boc iudicio retinendæ poſſeſsionis loquitur. Il
* lum ſecuti ſunt alij permulti, ita vt hæc ſit * ma-
gis recepta opinio, vti ſcripſi in d. q. 18. nu. 211.
Quáquam eo loci vnà cum Didaco libr. Pract. q.
c. 35. nu. 1. verſ. ſecunda concluſio, dixerim vix iu
se probari. Præter illos ibi congeſtos, cum Gui-
done Papæ ſentit Stephanus Aufrerius tracta. De
poteſt. ſeculari ſuper perſonas eccl. regula 2. fall.
24. qui in ſpecie huius interdicti retinendę loqui
tur, & aſſerit fortius, laicū cognoſcere etiā contra
clericum turbatorē: qua de re ĵ. dicemus. Guido.
Pap. ſecuti etiam ſunt Crau. conſ. 258. col. 1. & 2.
qui in boc iudicio loquitur. Ferret. conſ. 1. ad fi. &
doctiſsimus Oſaſcus in deciſionibus pedemonta-
nis. deciſ. 116. nu. 1. Habet tamen hic caſus dubita
tionem, cum de titulo ipſiua poſſeſſoris (vt aliqui
ſcribuni) cognoſcēdum ſit vnà cum poſſeſsione.
328 Qua in re ego ita ſtatuo, † Aut de titulo princi-
paliter, aut incidenter tantùm tractandum eſt. Si
principaliter, ſentio laicū non eſſe huius cauſæ iu
dicem. ſiquidem cauſa, nou merè temporalis, ſed
mixta eſt cum ſpirituali, cuius capax non eſt lai-
cus; ita rectè procedere poteſt opinio eorum, qui
ceuſuerunt, laicū non eſſe iudicē in cauſis his poſ
ſeſſoriis, quæ ſemper per titulum iuſtificari de-
bent. Qua in opininne fuerunt Imo. in cle. diſpen
dioſam, in fi. de iudiciis. Bero. in rubr. de iudiciis,
nu. 52. 53. Didacus libro Practi. quęſt. c 35. nu. 1.
verſ. ex quo patet. qui & Io. Daymā in cōmētariis
ad Pragma. ſanctio. §. poſtremò, idem ſenſiſſe ſcri
329 bit. Hoc inquam verū eſt, cùm † principaliter de
titulo diſputatur, ex quo tota cauſa effecta dicitū
ſpiritualia. Hine dicimus coram iudice laico non
330 poſſe deduci † articulna in his poſſeſſoriis, quæ
petitorium reſpiciunt. ita Io. Bapt. Ferre. conſ. 10
ad fi. quod inquā procedit, quádo de titolo eſſet
principaliter diſputádū. quod & ĵ. dicemus. ſi ve-
331 rò de titulo † incidēter tractandū eſt in bnc iudi
cio poſſeſſorio, quod (vt mox ſubijciā) fieri ſolet,
tūc laicus iudex eſſe pōt huius cauſę. ita intelligo
Aufrerium d. reg. 2. fallen. 24. & clarius hoc tra-
dunt Rip. lib. 2. reſponſo. c. vltim. nume. 1. & Na-
uarrus. in repe. cap. cum contingat pag. 149. verſ.
quartò, ideo non obſtat. de reſcr. qui in ſpecie hu
ius iudicij loquuntur. Nou. n. ob id cauſa ſpiritua
332 lis redditur, quod † de titulo incidēter cognoſci
tur, principaliter verò de quaſi poſſeſsione. Quē-
admodū ſimili in caſu docuit Bal. in auth. ei q iu-
rat, nu. 27. C. de bon. auct. iud. poſsid. dū ſcribit, q
vbi ſufficit probare quaſi poſſeſsionē, cauſa nō eſt
ſpiritualis, & ob id de ea iudex laicus cognoſcere
pōt. etſi à Baldo diſſentiat Alex. in l. Titia. nu. 11.
verſ. octauò fallit. ff. ſol. matr. Hoc. n. in caſu cùm
333 de † titulo ſit fides, & de eo tractatur † ſummatim,
334 id fieri ſolet, ſufficit. n. oſtēdere titulū † colora-
tum, nec aduerſarius poteſt contra illū quidquam
obiicere. vt poſt multos ſcripſi in tract. de recup.
poſſ. Remedio. 15. nu. 463. Et in ſpecie noſtra ita
ſenſerunt Lapus alleg. 66. in fi. verſ. item negare
titulum. Zabarell. in clem. diſpendioſam. q. 10. de
iud. abſolutè ait, non eſſe neceſſe probare titulū;
quod intelligo plenè, nou autē coloratè. ita etiā
intelligo Abb. in c. cum noſtris, nu. 6. in fi. de con
ceſſ. præb. dum inquit ſufficere probare ſolā poſ-
ſeſsionem, intelligo plenè, non autē coloratè: &
ideo Imo. in d. clem. diſpendioſam in fi. ait, ſaltem
de titulo probabiliter eſſe probandū, inquit, ꝓba
biliter, non plenè. idē docuit Coſmus Cumyer in
Prag. ſanct. tit. de pacif. poſſ. in gl. inquirant. col.
15. & clarius col. 23. verſ. ſed hæc opinio. vbi in-
quit, ſufficere, ſi poſſeſsio hęc coloretū. & ibidē ex
gl. in cle. j. in fi. de cauſ. poſſ. & propr. inquit aliud
335 † eſſe probare titulū, aliud colorare poſſeſsionē
ſeu iuſtificare. Idē cēſuit doctiſsimus Oſaſcus de
ciſ. 116. nu. 7. Cū itaq; ſummatim & incidēter hic
de titulo agatur, iure poteſt laicus cognoſcere. iu
xtà doctrinā Bal. in l. 2. C. de carb. edi. qui docuit,
336 † laicū poſſe de cā ſpirituali cognoſcere, cū in
cidenter de ea agitur in cauſa ſeculari. idē Bal. in
auth. & qui iurat, n. 26. verſ. tu cōiunge. C. de bo.
auct. iud. poſſ. illum ſecuti ſunt Butr. in c. cū ſit ge
nerale. de fo. cōp. Rom. conſ. 173. col. 1. verſ. præ
miſsis tamē. & Alex. in l. Titia, nu. 9. verſ. quartò
fallit. ff. ſol. matr. & clarè iu ſpecie hac Crau. conſ.
* 258. nu. 4. Quę ſanè Bal. doctrina vera & * magis
recepta eſt, & ſi ab ea diſſentiat Io. Andr. & Rom.
quos refert & probat Dec. in c. 2. nu. 24. verſ. ter
tiò fallit. de iud. Hæc diſputatio atque difficultas
337 † ceſſaret, qñ de titulo euidēter cōſtaret, vtputà
ex cōfeſsione aduerſarij, nā tunc nō impeditur iu
338 dex laicus † de ea cauſa cognoſcere iuxtà doctri
nā Spec. tit. de reconuentione. §. nūc dicamus, nu.
2. & clarius Bal. in l. 1. iu fi. C. de ſent. quę ſine cer
ta quant. inquit Bal. laicū cognoſcere de cauſa ſpi
rituali, cū de ea ex partis confeſsione cōſtat. idem
Bal. in l. Titia, col. 2. ff. ſol. matr. in l. vbicunq; 1. le
ctu. ff. de interrog. act. in l. quoties, n. 4. C. de iud.
& in l. nō ignorat, in fi. C. qui accuſ. nō pñt. Anch.
conſ. 98. Iſtam quæſtionē. Roma. conſ. 173. Pro
deciſione, col. 2. verſ. ſecūdò quia. & ſi idē Roma.
cōſ. 299. nu. 9. diſſentire videatur. Bal. quoq; ſecu
ti ſunt Alc. cōſ. 91. nu. 2. lib. 2. idē in d. l. Titia. nu.
8. verſ. tertiò fallit. Fel. in c. cū ſit gñale. col. 3. ver
* ſi. aureū. de fo. cōp. & cōem * teſtatū Dec. in c. 2. n.
24. verſ. ſecūdò ꝑdicta. de iudiciis. etſi ipſe diſſen
tiat. Et in ſpecie hac nřa receptā hāc opinionem

probarunt Crau.cõſ.258.nu.4. verſ. Cõfirmatur
iſta ratio. Oſaſcus deciſ.116.nu.3.& Nauarrus in
repe.d.c.cũ.contingat,pag.148.verſ.quintò facit
339 de reſcri.† Cæterũ, quod de confesſione dictũ,
intelligimus ſolũ nocere cõfitẽti, vt copioſius di
cemus.j.q.73.Præter eà ſcribit idẽ Nauarrus d.c.
cũ cõtingat,pag.148.verſ.tertiò ideo non obſtat,
340 idẽ fore qñ notoriè ex † actis cõſtaret,ex doctri
na Aret.in c.cũ ſit.generale.nu.14.de for. cõp.&
ibidẽ Butr.nu.13.verſ.hoc puto, niſi notoriè.dũ
ſcribunt,ꝙ qñ conſtat de cauſa vſuraria notoriè,
vel per confesſionẽ partis, etiã ſi pronunciatum
341 nõ ſit ſuper † ipſo iure,ſcilicèt, an cõtractus ſit
vſurarius,nec ne,iudex ſecularis ſemper pronun
ciare poteſt de reiiciẽda, vel admittẽda accuſatio
342 ne.Ita è contra videmus , ꝙ qñ † notoriè cõſtat
de nõtitulo, in his poſſeſſoriis beneficialibus nõ
pronunciat iudex ſecularis ſpoliatum eſſe reſti-
tuendũ,vel poſſeſſorẽ eſſe tuendũ & nõ turbandũ:
vt poſt Guid.Pap.q.1.q.71.& q.85,reſpondit Io.
Bapt.Ferret.conſ.3.nu.14.conſ.16.nu.6.& conſi.
23.nu.3.à quo verè nõ diſſentit Oſalcus d.q.116.
nu.4.verſ.nec obſtat,cũ illis quæ idẽ ſcribit ibid.
nu.20.Præterea ceſſaret etiã hæc diſceptatio , qñ
343 aduerſarius cõuentus † nihil obiiceret de iudi-
cis incõpetentia; ita in ſpecie huius iudicij reſpõ
dit Crau.d.conſil.258.nu.4.ver.quartò maxime.
poſt Anch.conſi.98.Iſtam qõnem. col.2. qui re-
ſpondit,coram iudice ſeculari tractari poſſe exce-
ptionẽ cauſæ vſurariæ,ſi aduerſarius nihil oppo-
nit de iudicis incõpetentia.Ancharanum ſecutus
eſt Rom.conſ.173.col.1.verſ.vltimò reperio.Et
licèt Imo.in cle.diſpendioſam , nu.4.de iudiciis,
dubitet,attamẽ inquit,ꝙ oppinio Ancharani,quæ
& Calderini fuit, ſeruaretur in foro & iudiciis.Il
lud etiã hac in re obiter annotandum eſt,ꝙ qñ iu
dex hic laicus incidenter cognoſcit de titulo,non
debet principaliter ſuper eo pronuntiare,ſed ſo-
lùm per modum cauſæ; vt putà,condemno te,ne
Caium clericum in ſua poſſeſsione iuſta turbes.
ita egregiè in ſimili docuit Bald.in authẽ. ad hoc
nu.3.C.de latina liber.tollen.dum inquit,ꝙ quã-
345 do iudex † laicus pronunciat incidenter ſuper
matrimonio,id facit per modũ cauſæ; vt ſi pronũ
ciat,filium poſſe ſuccedere patri , ita pronuntiat,
Pronunciamus & iudicamus Sempronium Caio
patri ſuccedere ; quia filius eius legitimus eſt.
Baldum ſecuti ſunt Aretí.in c.cũ ſit generale nu.
14.de for.comp.& ibi Fely.col.3.verſ.ſed intelli-
ge. & Nauarrus in repe.cap.cum contingat,pag.
149 verſ.tertiò ideo non obſtat.de reſcrip.
346 Secundus eſt caſus huius † diſceptationis,cũ
laicus à clerico turbatur in quaſi illa poſſeſsione
rei eccleſiaſticæ:Hoc in caſu dicendum eſt,quòd,
ſi conſtat hunc actorem eſſe laicum,nõ erit à iudi
ce laico audiendus duplici ratione.Prima, quia is
347 † clericus citari à iudice hoc non põt,vt in ſub
ſequenti caſu dicemus,ſed a iudice ſuo tantùm,&
laicus turbatus, vt actor ſequi debet forũ clerici
rei conuenti.c.quis cõtra clericum, de foro cõp.
vbi oẽs.Altera eſt ratio,quia de non iure laici tur
bati conſtat.cũ clari iuris ſit,laicũ non poſſe poſſi
dere,vel quaſi,res eccleſię.Exceptio.n.notoria nõ
iuris repellit agentẽ hoc reme. vt j.q.79.dicem⁹.
348 Tertius eſt caſus, cum † vterq; turbator.ſ.&
turbatus eſt laicus,tunc dicẽdum eſt , vt primo in
caſu:nempè iudicem laicum cognoſcere de cauſa
hac poſſeſſoria poſſe.Rectè tamen & pro eccleſiæ
bono aget , ſi cognito neutrum contendentium
ius in ea cauſa fouere,ob id quod titulum habere
non poſſunt ; ſi inquam iudici eccleſiaſtico notũ
hoc faciet.Conuenit enim & laico iudici eccleſiam
tueri ; vt mox dicemus.
349 Quartus eſt caſus, cùm † vterq; clericus eſt,
tã turbator , q̃ turbatus in quaſi hac poſſeſsione
rei eccleſiaſticæ.Hoc in caſu verè opinor ſolũ iu-
dicem eccleſiaſticum eſſe competentẽ huius cau-
ſæ iudicẽ,Quemadmodũ in poſſeſſorio reintegrã
dæ affirmaui in tract.De recup.poſſeſ. Remedio
15.nu.232.& nu.234.ibi inter multos retuli Di-
dacũ libro Pract.quæſt.c.35.nu.1.verſ. prima cõ
cluſio.qui etiam loquitur de hoc iudicio retinen-
dæ.quibus addo in terminis his Crau.conſ.258.
nu.8. & præter eum, Bellemerã conſ.40.col.16.
verſ.nec valet.Ea eſt huius ſententiæ ratio, quòd
350 † clericus trahi atque citari non poteſt corã iu
dice laico,ſiue cauſa ſit poſſeſſoria,ſiue petitoria.
c.qualiter,& c.vlt. de iud.& reſpondit Soci. Sen.
conſ.13.nu.12.lib.4.Hinc egregiè docuit Maria.
Soc.Sen.in c.ſanè, nu.9. verſ. nona declaratio.de
351 foro comp. ꝙ non ſolùm † inſpici debet locus
rei ſitæ, ſed etiam qualitas ipſius aduerſarij con-
ueniendi,Et ideo(inquit Socinus)ſi conueniẽdus
ratione rei ſitæ eſt clericus,conueniri debet corã
eccleſiaſtico in loco rei ſitæ. atq; ita mutatur lo-
cus, non qualitas perſonæ: & attenditur res in lo
co ſita tãquam acceſſoria ad qualitatem perſonæ.
352 Nam , ſi † perſona eſt exempta : ergo & res,
quæ perſonæ acceſſoria eſt exempta eſſe debet.ar
gum.l.vlt.ff.de cenſib.& eorũ, quæ ſcribunt Inn.
in c.vlt.de vita & honeſt.cler.& Archid.in cap.1.
de cler.coniug.in 6.Hanc quoq; ſentẽtiam (cæte
ris omisſis , quæ à Mariano Socino adferuntur)
probat apertè d.cap.vlt.de iudiciis.quod ſecundũ
Marianum ex communi lectura & ſenſu proba-
tur,ꝙ vbi cauſæ poſſeſsionis & proprietatis con-
nexitas eſt;& poſſeſsionis quæſtio fuerit tractata
corã ſeculari,licèt actor fuerit clericus:non tamẽ
debet ibi tractari, quando clericus efficitur reus.
Declaratur primò hic caſus , vt non procedat
353 qñ iudex laicus ex priuilegio & ceſsione † Pon
tificis maximi poſſet de his cauſis poſſeſſoriis cõ
tra clericum cognoſcere & iuſdicere, vt Chriſtia
niſsimo Galliarum Regi à Martino V. Pontifice
maximo conceſſum fuit, vt Galliarum iudices lai
ci de his cauſis iuſdicere posſint . Cuius quidem
priuilegij meminit Guido Papæ q. 1 . q. 71.& q.
85. & in aliis multis cauſis idẽ illis ex priuilegio
licere teſtatur Anfrerius in trac.De poteſt.ſecul.
ſuper eccleſ.perſo.reg.2.fallen.31.
354 Declaratur ſecundò † hic caſus,vt locum ſibi
non vendicet quando iudex eccleſiaſticus eſſet
negligens in adminiſtranda iuſtitia ipſi clerico
turbato . nam tunc is turbatus iudicem laicũ adi-
re

355 re poteſt. ſiquidem in realibus poteſt index† &
ſuperior laicus ſupplere negligentiam iudicis ec-
cleſiaſtici; ita gl. in cap. filiis, in verbo, regi. 16. q.
7. docuit Hoſtien. in ſumma, de foro compe. §. li-
quet etiam, verſi. ſed nunquid index ſecularis. ex
cap. qualiter in princi. de iud. & probat textus no
tab. d. cap. filiis, 16. q. 7. quo conſtat. Epiſcopis &
Archiepiſcopis negligẽtibus puniſionem eorum
rectorum, qui bonis eccleſiaſticis abutuntur, poſ
ſe Regem adiri, vt illi malo medeatur. Nec verũ
eſt, quod ſcribunt Abbas & Socinus, quos nunc
referam, textum illum hodie eſſe correctũ; quan-
doquidem nulla extat iuris correctio ad hunc ef-
356 fectum, vt princeps † ſecularis oppreſſos vio-
lentia iudicum eccleſiaſticorum inferiorum libe-
ret, donec à ſummo Pontifice præſtetur iure de-
bitum auxiliũ; id quod adnotauit Didacus libro
Pract. quæſt. d. cap. 35. nu. 3. verſ. ſecundo proba-
tur. & ante eum Nauarrus in d. c. cum contingat,
pag. 152. verſ. & quamuis. de reſcri. qui idẽ quod
Hoſtienſis, eo tamen non relato, ſcribunt. Quod
facit & Aufrerius in d. tract. de poteſtate ſeculari
ſuper eccleſiaſt. perſonas. reg. 2. fallen. 30. & præ-
ter eũ Guliel. Benedictus in c. Raynutius. in ver-
bo. Adelaſiam, nu. 454. de teſta. & probant tex. in
cap. principes. in c. regum, & in cap. adminiſtrato-
res. 23. quæſt. 5. Hinc inualuit illa optima obſer-
357 uantia † Galliæ, Hiſpaniæ, ac Luſitaniæ, Pontifi
cum deinde priuilegiis confirmata; vt clerici vel
bonorum eccleſiæ diſſipatores, vel infimorũ op-
preſſores in negligentia iudicis eccleſiaſtici cogi
valeant à iudicibus laicis à diſſipatione & oppreſ
ſione deſiſtere. Cuius obſeruãtiæ meminit Dida-
cus loco iam citato, poſt Nauarrum & alios, quos
358 prætereo. Hinc intelligimus malè ſenſiſſe† Ab-
bat. in c. qualiter nu. 7. de iud. & Maria. Soc. Sen.
in c. ſi quis clericus, nu. 28. & in c. ſanè nu. 10. de
foro compe. dum ſcribunt, iudicem laicum non
poſſe ſupplere negligentiam iudicis eccleſiaſtici
iuſtitiam non adminiſtrantis.

359 Declaratur tertiò. vt † non procedat hic ca-
ſus, quando iudex laicus requiritur in auxiliũ iu-
dicis eccleſiaſtici: id enim concedi ſolet, vt in ſpe-
cie hac cenſuit Bellemera conſ. 40. col. 16 verſic.
ſuppoſito quod. Accedit quod ſcribit Ign. in rep.
l. neceſſarios. §. non alias. nu. 525. ff. ad S.C. Sylla
nia. dum poſt Butrium, quem refert, inquit, quod
cum interdicto adipiſcendæ poſſeſſionis aſiſtat
aliud edictum, Ne ui fiat ei, qui in poſſeſſionem
mittendus eſt, vt ſi de facto prohibeatur, cognoſ-
catur à iudice laico, an iure prohibeatur; & id in
auxilium brachij ſecularis. Huc pertinet quod
360 † brachiũ ſeculare impetrari poteſt in auxiliũ
iudicis eccleſiaſtici ad executionem ſententiæ.
Quod & in delegato procedit etiam ſi is non ha-
beat id expreſſum in ſua cõmiſſione; ita ſcribunt
Inn. in c. ſignificaſti, vbi Abb. Imol. Fely. & Dec.
de offi. deleg. & eſſe communem ✠ teſtatur Rola.
conſ. 37. nu. 1. lib. 1. & ſcribit Rebuff. in commen-
tariis ad conſtitutio. Galliæ tomo tertio. tract. De
contumacia. nu. 39. alia recenſet Martinus Nauar
rus in repe. c. cũ contingat pag. 156. de reſcr. De-
bet tamen iudex laicus animaduertere antequam
cõcedat ſuum hoc auxilium, an is delegatus & iu
dex, qui ſententiã protulit, fuerit iudex cõpetens;
nam ſi fuiſſet incõpetens, brachiũ non eſſet cõce
dendũ; ita Rol. d. conſ. 37. nu. 2. 3. poſt Feder. de
Senis conſ. 125. & Calcan. conſi. 119. col. 2. Dein-
de aduertat, quod ſi contentio eſt de poſſeſſione lai-
corũ; tunc per modũ ſimplicis requiſitionis debet
requirere iudicem laicum, vt ſententiam exequa
tur. ſi verò eſt poſſeſſio rei eccleſiaſticæ; tunc ſi
per ſe nõ põt, debet prius requirere iudicẽ eccle-
ſiaſticũ ordinariũ; Et ſi is non poteſt; tunc ad bra
chiũ ſeculare recurrere debet. ita docuit Zabarel.
in cle. 1. q. 10. de off. deleg. atque ita declarat Fel.
in d. c. ſignificaſti. col. 2. & Nauarrus d. c. cum cõ-
tingat. pag. 156. verſ. Non obſt. ſecundò. Hinc in-
telligimus erraſſe Deciũ, qui in d. c. ſignificaſti,
nu. 4. abſolutè cenſuit, prius eſſe requirendũ auxi
lium eccleſiaſtici. & Decium eſt ſecutus Rolan. d.
conſ. 37. nu. 6. Verius eſt, vt diſtinguamus, vt ſu-
prà, vel etiam cum Federico Sen. conſ. 163. col. 2.
& Nauarro vbi ſuprà, dicere poſſumus eſſe in ar-
bitrio delegati prius requirere auxiliũ ordinarij
eccleſiaſtici, & non requirere. Debet etiam iudex
laicus animaduertere; an ſententia ſit nulla: nam
ſi de nullitate apparet; non tenetur eam exequi.
Fel. c. de cætero. col. 1. de re iud. Rola. d. conſ. 37.
nu. 7. qui idem ſenſit, cum arguitur iniuſtitia; quia
is laicus videtur poſſe de iniuſtitia cognoſcere,
quod non admittit Inn. c. 1. de offi. ordina. & Na
uarrus vbi ſuprà. & ſi iudex eccleſiaſticus nun-
quam adiuuet laicum, niſi cognita iuſtitia, & iniu
ſtitia. Debet etiam animaduertere iudex laicus,
an ab ea ſentẽtia fuerit appellatum & an pendeat
appellatio: nam ea pendente non cõcedit brachiũ
ſuum. Rol. d. conſ. 37. nu. 10. Quod intelligit Na-
uarrus. d. c. cum contingat pag. 157. verſic. Non
obſtat tertiò. quãdo illi appellationi nihil obſtat.
Cætera quæ dici poſſum de his prætereo.

361 QVAERO quinquageſimo tertiò, an † iudex
eccleſiaſticus ſit cõpetens pro clerico turbato à lai
co in quaſi poſſeſſione rei eccleſiaſticæ? Et iudicẽ
eſſe cõpetentem in ſpecie affirmauit Lapus alleg.
66. Proponit clericus &c. ex c. cũ ſit generale. de
for. cõpe. quo tributa eſt iuriſdictio iudici eccle-
ſiaſtico aduerſus malefactores, raptores, & inua-
362 ſores bonorũ eccleſiæ. † Verbũ malefactores la
tiſſimũ (inquit Lapus) cõtinet & turbatores poſ-
363 ſeſſionis alterius. nam is malefacere dr̃. Ita † ra-
ptor dr̃, qui per vim fructus poſſeſſonis percipit: vel
percipi à poſſeſſore nõ permittit. Quod vtrunq;
turbare eſt, vt ſuo loco. ĩ. q. 62. nu. 481. dicemus
364 Ita quoq; † inuaſor dicit̃, qui per violentiã tur-
bat in poſſeſſione. vt & is q aliena occupat. quẽ-
admodũ ſcripſi in tract. de recup. poſ. Remedio 7.
nu 1. 2. Hanc ſententiã probat ſecundò Lapus ex
365 tex. in † c. conqueſtus, de for. cõpe. vbi eccleſia
proponit, ſe poſſidere; & ſubiungit, poſſeſſionẽ
ſuã per violentiã vſurpari. Quod perpendẽtes Inn.
inquit, ibi eccleſiã nõ eſſe ſpoliatã, quia nõ poſſet
dicere ſe poſſidere. & ideo, inquit Innoc. fuit ibi
propoſitum interdictum, vti poſſidetis; atque ita

coram iudice eccleſiaſtico cauſa hæc tractari de-
bet, quod clarius ibi tradit Ioan. And. Tertiò ad-
fert Lapus doctrinam Inno. in cap. ſi clericus lai-
cum, de foro competen. quo loci ait Innocētius,
366 † iudicem eccleſiaſticum cognoſcere de quali-
bet oppreſſione, quæ fit a laico in bonis eccleſiæ,
ex cap. in canonibus. 16. q. 1. & cap. ſi quis 34. q. 3.
367 At qui † turbare eſt opprimere. Non ergo eſt
dubium quin ſit iudex competens. Hanc Lapi opi
nionem probauit in ſpecie Anto. Butrius in d. c.
ſi clericus, colum. pen. verſi. ex prædictis conclu-
ditur. qui tamen eam declarat, vt mox ſubijciam.
idem probarunt Abbas in cap. conqueſtus, nu. 7.
& ibi Maria. Soc. Sen. nu. 9. verſ. ſed contra prædi-
cta. Felynus in cap. cum ſit generale. colū. 2. verſ.
modus autē, de foro compe. Nec ob id iudex iſte
carere debet hac iuriſdictione, quod laicus hac in
cauſa iuſdicere poteſt, vt ſuprà diximus. Nam nō
priuatiuè, ſed cumulatiuè data eſt illi vel huic iu-
riſdictio. vt tradit Fely. in cap. cæterùm. num. 4. de
iud. & ibi Dec. nu. 5. eſt enim verior illa ſentētia,
iuriſdictionem in dubio cenſeri datam cumulati-
uè, non autem priuatiuè. quod attigi & lib. 1. De
arbitr. iud. q. 40.

368 Declarat primò † hanc doctrinam Ant. Bu-
trius in d. cap. conqueſtus, col. pen. verſ. ex prædi-
ctis concluditur, non procedere, quando clericus
ille turbatus non aſſereret, ſe turbatū per violen-
tiam. Nam (inquit ille) neceſſe eſt, quòd violen-
tia commiſſa ſit, vt iudex eccleſiaſticus iuſdicere
in laicum illum poſſit. quam opinionem defendit
ibi Bart. num. 39. Cæterum ab hac Butrij opinio-
ne diſſentiunt Maria. Soc. Sen. in d. cap. conque-
ſtus, nu. 9. verſi. Et aduerte, poſt Abbatem ibi nu.
5. in fine, & reiectus, mea quidē opinione, ſi qui-
369 dem ſatis allegata dicitur † violentia, cùm alle-
370 gatur, poſſeſſionē, vel quaſi, turbari: nā † turba-
tio vim includit. iuxta l. extat. ff. de eo quod me-
tus cauſa, & l. creditores, ff. ad l. Iul. de vi. ſcripſi
in tract. De recup. poſſ. Remedio quinto.

Declarat ſecundò Butrius loco iam citato, rela
tam doctrinam non procedere, quando clericus
371 † hoc iudicio agens allegat etiam dominium ad
iudicium hoc confirmandū, & reus cōuentus ne-
gat: atq; ita dubium eſt, an res illa ſit eccleſiæ. tūc
non iudex eccleſiaſticus, ſed laicus cognoſcit. ita
Butrius ſenſit in d. c. conqueſtus. col. pen. verſic.
dic ſi agendo &c. iunctis his, quæ paulò ante di-
xit, in verſi. quandoque allegatur. Verùm dubia
mihi videtur hæc declaratio. ſiquidem ipſemet
372 † Butrius in d. capi. conqueſtus, colum. antepe.
ad finem, verſi. ſi verò, ſcribit in hæc verba, Si ve-
rò non conſtat, rem eſſe eccleſiæ, ſed in dubium
reuocatur, niſi aliter allegetur violentia, vel op-
preſſio, dicit quòd ſtabitur regulæ; Actor ſequi-
tur forum rei, Hæc ille. Quæ verba oſtendunt, Bu
trium ſentire, quod etiam ſi dominium rei eccle-
ſiæ negetur; ſi modò violentia allegatur, iudicē
eccleſiaſticum conoſcere. At qui hoc in caſu etſi
allegetur dominium; attamen principaliter alle
gatur turbatio; violentiam includit, vt diximus.
Vnde fit, vt dominij negatio impedire non valeat
hanc eccleſiaſtici iudicis iuriſdictionem. Quæ ſo-
lùm hoc in caſu tendit ad reprimendam turbato-
ris audaciam, nec poſſeſſorem turbet donec de iu
re proprietatis conſtet. Butrij declaratio defendi
fortè poſſet in caſu, quem mox ſubijcio.

Declaratur tertiò. vt non procedat, quando lai
373 cus † conuentus à clerico coram iudice eccle-
ſiaſtico, negaret rem illam, quatenus dici poteſt à
clerico poſſideri, non poſſideri, vt rem eccleſiaſti
cam, ſed vt feudalem. Nam iſta negatio facit, ne is
iudex hac de cauſa cognoſcat & eam diffiniat. So
lùm ſummatim ſuper ea exceptione cognoſcere
poterit, vt cauſam ad ſuum iudicem competentē
remittat. Et ob id reus ita excipiens deducere pro-
bationes debet, quibus exceptionem illam veram
eſſe oſtendat. iuxtà doctrinam Bart. in l. præſcri-
ptione. C. ſi cōtra ius, vel vtil. publ. & ad rem hāc
ferè docuit Maria. Soc. Sen. in capi. ſi clericus lai-
cum, nu. 13. de foro compe. Nec hic dici poteſt,
374 clericum † eſſe priuilegiatū etiam quò ad cau-
ſam feudi; ſiquidem verius eſt, quòd vbi conſta-
ret, rem eſſe feudalē, iuriſdictio eſſet domini ſeu-
di etiam contra clericum, vt poſt alios ſcribit Ma
ria. Soc. Sen. in cap. ex tranſmiſſa. nu. 32. de fo o
compe. & communem teſtatur Curtius Iun. in
tract. feudorum, parte vltima. nu. 15. & ſupra dixi,
& alia infrà attingam.

375 Hæc vera eſſe opinor, niſi † notoriè cōſtaret
rem illam feudalem non eſſe: nam tunc illa cōuen
ti aſſertio non impedit iuriſdictionem hanc: ita
in ſimili caſu docuit Soc. in d. c. ſi clericus laicum
nu. 13. verſ. prædicta tamen.

QVAERO quinquageſimo quartò, quis
376 † ſit iudex cōpetens in hoc iudicio, vti poſſide-
tis, cū agitur de poſſeſſione rei feudalis? Quæſtio
vt difficilis eſt & ſumme vtilis; ita à noſtris ſub-
obſcurè atq; perplexè tractatur & explicatur. ſo-
leo ego aliquot caſus diſtinguere atque conſtitue
re, quibus res plana & dilucida fit.

377 Primus caſus eſt, cùm duo † vaſſalli, qui eiuſ-
dem domini ſe vaſſallos eſſe fatentur, & rē, de cu
ius poſſeſſione cōtendunt, eſſe feudalem aſſerūt,
inter ſe de rei poſſeſſione diſputant. Cum vterq;
ſe poſſidere, & ab altero turbari queritur. Hoc in
* caſu * vera & recepta eſt Doctorū ſententia, do-
minum feudi eſſe iudicem cauſæ competentem. ſi
quidem hic agitur de poſſeſſione, quæ admini-
culatur proprietati, & de titulo diſputari inter-
dum contingit, vt cùm ambo pares habent pro-
bationes; quemadmodum ſuo loco dicemus. Et
intereſt domini feudi ſcire quis ſit poſſeſſor; cùm
ſæpe contingat alterum ex vaſſallis habere feu-
dum vnius naturę, alterum verò alterius, id quod
378 † & vtile aliquando & damnoſum domino eſſe
poteſt, non modò ob ſeruitiorum præſtationem;
ſed & ob ſucceſſiones, & his ſimilia. Verè enim
379 hoc caſu † poſſeſſio hęc, q̄ adminiculatur pro-
prietati, non differt à proprietate ipſius feudi;
ſed illius naturam timet. cap. 1. de mil. vaſſallo,
qui contumax eſt. dum pares curiæ, qui de cauſa
propietatis feudi cognoſcunt contra vaſſallum
cōtumacem, eundem dominum in poſſeſſionem

ob

ob cauſam illius contumacię, mittunt, clarius pro
bat capit. ex parte. B, de foro compe. ducto argu-
mento à ſpeciali; vt ad illius declarationem infra
ſuo loco dicemus. & optimè confert tex. in cap. 1.
in prin. & §. 1. ſi de feudo defuncti ſit contẽ. inter
dom. & agna. val. dũm alter contendentiũ in poſ-
ſeſsione manutenetur, donec lis de proprietate
diffiniatur, quorũ vtrumq; à domino feudi fieri
389 intelligo. Nec eſt quod quis obiiciat, imò † poſ-
ſeſsionem rei feudalis mutare naturam, ne feuda
lis dici poſsit, quemadmodum dicimus, poſſeſsio
nem rei beneficiariæ naturã mutare, & ob id non
eſſe ſpiritualem, tametſi talis ſit ipſa proprietas,
vt ſuperiore quæſtione tractauimus. Magna ſi-
quidem eſt vtriuſque caſus differentia. In re bene
381 ficiaria, † atque ſpirituali duo iudices eſſe poſ-
ſunt; eccleſiaſticus & laicus, quibus facilius & va
lidius eccleſia defendatur atque protegatur. quẽ-
admodum probat tex. in cap. cùm ſit generale. in
fine, de foro compe. & ſcribunt Felinus. in capit.
cauſam quæ, num. 15. de præſcrip. & Io. Igneus in
repe. l. neceſſarios. §. non alias. nu. 524. ff. ad S. C.
Syllania. poſt Feder. Senenſem, & Ludo. Roma. &
in ſpecie hac ita cenſuit Petrus de Bellapertica in
Tract. de feudis titu. 15. nume. 19. Eſſe enim de-
382 bet † cura eccleſiæ, ob commune bonum, etiam
apud iudicem laicum, At qui in re feudali, cuius
ſingularis cura domini eſt, hoc non contingit,
Quo circa l. ea, quæ feudi dñm in cauſa proprieta
tis iudicem eſſe voluit; eundem & in cauſa poſſeſ
ſionis ſtatuit. Quin iniquũ foret, ſi aliter ſtatuiſ
ſet, ſi enim tribuit iuriſdictionẽ in cauſa proprie
383 tatis; iure debuit concedere & in cauſa † poſſeſ-
ſionis. Cum illa præambula ſit cauſæ proprieta-
tis. l. ordinarij. C. de iud. l. 1. C. de appel. l. incerti.
384 C. de interd. Hinc videmus, quòd delegata † iu
riſdictione cauſæ, tam cauſam poſſeſsionis, quàm
proprietatis eſſe mandatam. capit. 1. de ſequeſtr.
poſſ. & fruct. & in ſpecie hac ita conſiderat Aret.
in capit. cæterum. num. 28. de iud. Retinet itaque
hoc in caſu poſſeſsio naturam proprietatis feudi,
385 Quamquam † poſſeſsio rei ſpiritualis naturam
à re ſpirituali diuerſam aſſumat; vti receptam ma
gis opinionem eſſe ſuperiore caſu diximus. Vt
386 hinc intelligamus † Curtium Iuniorem in tract.
feudorum, parte vltima. nume. 24. male ſenſiſſe,
dum ſcriptum reliquit, poſſeſsionem rei feudalis
non immutarẽ naturam proprietatis; vt nec eam
mutat poſſeſsio rei ſpũalis: de primo rectè Cur-
tius ſenſit, de ſecundo malè. Hæc itaque vera eſt
387 ſententia, † dominum feudi eſſe huius cauſæ
iudicem. Atque ita in ſpecie ſenſit Baldus. In cap.
1. §. inter pares. nume. 2. de lege Corradi, dum in-
quit, quòd ſi inter duos vaſallos agatur de iure
poſſeſsionis, putà (vt illius verba referã) quis ad
quem venerit poſsidentẽ, vt C. de appell. l. 1, Quæ
ſanè. l. 1. loquitur de interdicto hoc retinendæ. co
gnoſcit dominus feudi. quia iſtud poſſeſſorium
reſpicit adminiculum petitorij. l. nulli. C. de iud.
Idem ſenſit Baldus. in l. 3. num. 3. verſ. porrò cau
ſa. C. ſi à non compe. iud. idem Baldus in cap. cæ-
terum. nume. 2. verſi. aut intentatur. de iud. Nec
aliter ſenſit idem Baldus in c. imperialem. §. pen.
nu. 2. de prohib. feud. alie. per Frider. dum ſcribit
in hæc verba; Quæro; ſi de poſſeſsione feudi, &
non de proprietate agitur, nec agitur feudali poſ
ſeſsorio; ſed ſimpliciter poſſeſsorio, ſine mentio
ne feudi. &c. concludit Baldus de eo ſimplici poſ
ſeſsorio poſſe agi coram ordinario, ſecus (ſentit
ille) cum agitur de poſſeſsorio feudi, vt hic. & de
illa Baldi doctrina infrà dicemus in ſecũdo caſu.
Hanc quoque ſententiam clarius & apertius pro
bant Imola in d. c. cæterum nu. 3. & Abbas. nu. 15
& multò clarius Aret. nu. 26. verſ. diſtinguo. Fe-
linus, num. 4. & Decius. nu. 4. verſi. an autem, vbi
* ſe communem eſſe teſtatur. Quibus addo Affli-
ctum in c. Imperialem. §. pen. nu. 3. verſ. vnde ſum
in iſta. de prohib. feud. alie. per Feder. Petrum de
Bellapertica in Tract. de feudis titu. 15. nume. 5.
Nicolaum de Milis in ſuo repertorio, in verbo,
feudi quæſtio. il iij. & ſi is ſcribat, & malè, hoc nõ
eſſe ex iure feudi, ſed ex iuriſdictione vniuerſali.
Hanc communem opinionem ſecuti ſunt Iaco-
binus à Sancto Georgio in inueſtitura feudali,
in verbo. Et dicti vaſſalli. nume. 5. verſ. in hac ma
teria. Zaſius in epitome feudorum parte. 11. num.
21. Duarenus in commentariis feudo, tit. 20. nu.
7. Hannetonius lib. 4. de iure feudo. cap. 3. pag. 1.
& Iulius Clarus lib. 4. ſent. §. feudum. q. 90. verſi.
ſed quid ſi agatur poſſeſsorio. Confirmatur hæc
opinio, quia ſi hæc poſſeſsio retinet naturam pro
prietatis, de proprietate feudi hoc in caſu eſt iu-
388 dex † dominus feudi, vt ſcribunt omnes in d. c.
cap. cæterum. ibi Decius nume. 4. de iud. ex tex. in
cap. ex tranſmiſſa, & cap. verum de foro compet.
in capit. 1. §. præterea. de capit. Corrad. Blancus in
epitome feudo. parte. 4. cap. 1. num. 4. Petrus Per-
ricenſis Tract. de feudis, tit. 15. num. 3. Iacobinus
vbi ſupra. num. 1, verſ. circa primum. Zaſius par-
te 11. nume. 7. & nume. 19. Curtius iunior d. parte,
vlt. nume. 3. & Clarus. d. q. 90. verſ. ſi verò ſit con
tentio. Idem ergo eſt dicendum & in hoc iudicio
poſſeſſorio. Hinc fit, vt rectè exiſtimem illas extẽ
ſiones, & declarationes, quę ad iudicium proprie
tatis adferruntur huic poſſe adaptari, Quod qui
dem faciam, vt viſum erit commodius.

Extenditur primò hæc ſententia, vt procedat
389 etiam cùm contentio † eſt inter vaſallos maio-
res, vt inter Duces, Marchiones, & ſimiles, nã &
tunc Imperator vt dominus feudi cognoſcit. cap.
1. vbi glo. & ibi Afflictus nume. 7. apud quem vel
quos contro. feud. & ibi Baldus idem ſentit. Nam
in caſu d. cap. 1. illi vaſalli ita contendentes aſſere
bant, ſe ab Imperatore inueſtitos, & ob id Impe-
rator tanquam dominus feudi cognoſcit. quod
clarius explicauit Decius in d. c. cæterum. nume.
14. verſ. tertiò limitatur. de iudiciis. & doctè ac
copioſè Franciſcus Sonsbechius in commentariis
ad vſus feudorũ part. 14. nu. 19. qui rationes, cur
ita conſtitutum, recenſet. Quocirca nõ diſtat hic
caſus à præcedenti regula, nec illam limitat. vt de
clarare male ſenſerunt Imola in d. cap. cæterum.
nume. 4. Curtius iunior d. parte vltima. num. 2. &
Iacobinus vbi ſupra. nume. 1. dum caſum hunc à

præce-

præcedenti diſtinctum cõſiderant, quod faciunt
& Clarus,d.q.90.verſ.ſi verò ſit quęſtio.Iacobus
Ardizonus in ſumma ſeudali. capit. 138. pag.1.
verſic.ſi verò contentio. & Zaſius in epitome ſeu
do.parte.11.nume.6.

Extenditur ſecundò, vt procedat etiam quan-
390 do † duo ij vaſalli eſſent illius feudi tantùm va
ſalli,& ageretur de poſſeſsione vnius rei feudalis
ſolummodo:vtputà de finibus. Nam & tunc feu-
di dominus iudex eſt,ita gloſſam cap.imperialem
§.præterea.in verbo,inter duo. de probib. feud.
alien.per Frider.declarat Decius in d.capit.cæte-
rum.nume.11.in fine. de iud. ita etiam ſenſerunt
Iacobinus in d.inueſtitura ſeudali.in verbo. Et di
cti vaſalli,nu.1.verſ.circa primum. & Curt.Iun.
d.parte vltima.nume. 4. Ex quo enim ratione rei
principalis vaſalli ſunt,& de re domini agitur,ceſ
ſat ſuſpicio omnis in domino,& ſua ei iuriſdictio
conſeruatur.Quod quidem non contingit, quan
do de toto ipſo feudo ageretur, vt loquitur illa
gloſſa,& cum illa relati Doctores.

391 Extenditur tertiò, vt † procedat huius ca-
ſus ſententia etiam quando is dominus feudi fuiſ
ſet coactus inueſtire alterum ex his vaſallis con-
tendentibus, Nam adhuc iudex eſt ipſo iure etſi
vt ſuſpectus poſsit deinde recuſari. ita docuit De
cius.in d.cap.cæterum.nume.12. de iudiciis. re-
iecta opinione Baldi.in cap.1.§. ſi qua controuer
ſia. in fine. de pace conſt. qui cenſuit dominum
392 hunc non eſſe iudicem, cum † iniuſtus in vno
præſumatur & in altero.& Baldũ ſecuti ſunt Fe-
linus.in d.cap.cæterum.nume.12.in fine. & ſen-
ſit Duarenus in commentariis feudorum.cap.20
nume.4.Ego à Decij opinione in eo non diſſen-
tio,quòd feudi dominus ſit,& hoc in caſu iudex:
quod verè nec Baldus negauit, ſed à Decio rece-
do, quod vt ſuſpectus recuſari poſsit, ſiquidem
his caſibus eſt hic dominus feudi iudex ordina-
rius,quemadmodum ſcribunt idem Decius in d.
c.cæterum.num.1.Curtius iunior d.parte vltim.
nume.28.& Clarus.d.§.feudum.q.90. verſic. Sed
393 nunquid. At qui † ordinarius ſuſpectus non re
mouetur; Sed ei datur adiunctus.auth.ad hæc,&
l.apertiſsimi.C.de iudiciis.& ibi Iaſon. nume.4.
✻ teſtatur ✻ communem eſſe opinionem,& in ſpe-
394 cie † noſtra feudi dominum non poſſe recuſa-
ri,poſt alios ſcribunt Alua.in c.1.§.vlt.de inueſt.
in mari facta.& ſi Petrus Loriotus in commenta-
riis ad vſus feudorum tit.vltimo pag.5.verſ. Rur
ſus ordinarius,diſſentiat.& Sonsbechius in com.
feud.parte 14.nume. 37. contra Zaſium. Rectius
tamen faciet hic feudi dominus, ſi cauſam confi-
denti partium commiſſerit; Delegare enim eam
395 poteſt,cum † ſuſpectus in cognoſcendo non ſit
ſuſpectus in delegãdo,vt ſcribunt Caſtren.& De
cius.in l.Prætor.ff.de iuriſd.om.iudicum.

396 Extenditur quartò, vt † procedat etiam ſi va
ſalli eſſent clerici. Nam adhuc dominus feudi eſt
iudex competes contra clericum hunc vaſallum.
Quandoquidem (à fortiori ducto argumento,)
397 eſt & iudex contra eum in cauſa † proprietatis
feudi. vt cenſuerunt gloſſa in ſumma.11.q.1. In-
no.in cap.verum.num.1. de foro compe. Archi-
dia.in c.1.colum.2. de clericis coniug. in 6. Feli-
nus.in cap.cæterum.num.3. & ibi Decius multis
✻ relatis, ✻ communem aſſeruit. Et præter hos idẽ
ſcripſerũt Iacobinus d.inueſtitura ſeudali,in ver
bo,Et dicti vaſalli.num.3.& nu.4. verſi. ſecundo
verò caſu.qui tamen ambigit,& ſi à communi in
iudiciis non eſſe recedendum ſcribat. Hanc rece-
ptiorem probarunt & Curtius iunior d.tract.feu
dorum, parte prima. q. 2. nume.3.& parte vlti-
ma nume.15.Ioã. Igneus in repe.l. neceſſarios.§.
non alias.nume.474.ff.ad S.C.Syllania. Hanc ob
ſeruare opinionem conſilium Delphinatus teſta-
tur Guido Papæ.q.139.& Senatum Mediolanen-
ſem affirmat Clarus.d.§.feudum.q. 90. verſi. ſed
quid ſi vaſalli. His accedunt Molinæus in commẽ
tariis ad conſuetud.Pariſien.§.42.nume.5. Dua-
renus in commentariis feudorum cap. 20. nu.6.
Annetonius libr.4.de iure feudorum cap.2.pag.
1.verſicul.an ex diuerſo. Zaſius in epitome feu-
do.parte.11.nu.7.Franciſcus Sonsbechius in com
mentariis feudorum,parte. 14. nume. 20. Quam
ſententiam etſi non probat cap.cæterum,de iud.
cum ibi de feudo eccleſiaſtico agatur, vt ibidem
aduertunt Decius & cæteri. attamen ſatis apertè
398 probat in † cap. ex tranſmiſſa de foro compet.
Nec vera eſt cõſideratio (vt alias à Doctoribus in
eo Canone perpenſas omittam) Decij in d.c.cæ-
terum,num.4.verſ.eodem modo,quod non con
ſtet illos milites fuiſſe clericos, ſiquidem verius
eſt clericos illos fuiſſe,cùm milites eccleſiæ appel
let,ita enim clerici appellari ſolent, milites cœle
ſtis militię, vt veri milites terreſtris. Accedit qđ
ſi illi milites eccleſiæ cõuenti fuiſſent laici,illa cõ
ſtitutio.d.cap. ex tranſmiſſs omni dubitatione ca
reret,quod dicendum non eſt. Non enim eſt du-
bium, quia feudi dominus deberet cognoſcere,ſi
ambo illi contendentes de feudo ſeculari erãt lai
ci. Quòd niſi hoc canone iuuetur hæc opinio uix
eſt vt poſsit defendi. Siquidem ratio illa, quam
399 † Abbas & poſt eum Decius in d.cap.cęterum.
num.4.efficacem eſſe opinantur,mihi non proba
tur. Scribunt illi,ob id vaſallum clericum coram
feudi domino & iudice controuerſiæ poſſe voca
ri,quòd iura feudorum ſunt à lege pontificia re
400 cepta & comprobata, potuit itaque † Pontifex
max.clericum iuriſdictioni laicorum hoc in caſu
ſubiicere,iuxtà in cap.vlt.in prin.26. diſt. vbi gl.
Zabarella in clem.perpendimus.de ſentẽ. excom-
mun. copiosè Caſſaneus in conſuetud. Burgun-
diæ,rubr.1.§.5.nu.48.qui affirmant Papam poſſe
ſubiicere aliquos clericos iuriſdictioni iudicis lai
ci. Archid. d. cap. 1. colum.2.de clericis coniug.
in 6.Non eſt vera ratio hæc, quandoquidem lex
aliqua non extat feudalis, qua ſancitum ſit, cleri
cum laici vaſallum poſſe coram eo in ius vocari.
Eſt tantùm generalis lex feudalis,quòd dominus
feudi iudex ſit in cauſis ſuorum vaſallorum,nihil
de clericis in ſpecie. non ergo illi in eo generali
ſermone continentur.Cum iam ſint exẽpti. auth.
ſtatuimus.Cum his ſimilibus. C.de epiſc. & cler.
Alioqui opus eſſet dicere idem eſſe in cæteris ca-

ſibus

ſibus iuris ciuilis: in illis maximè, in quibus ipſa
lex ciuilis uoluit olim iudicea laicos iuſdicere
poſſe in clericos. cũ lex ciuilis in uniuerſum à le-
ge Pontificia confirmata ſit. Non etiã vrget ratio
401 perpenſa à Decio, quòd ratione † contractus
cauſati ex ſuſcepto feudo iuxtà c. de forma. 22. q.
5. conueniri poſſit coram laico, c. 1. de noui ope
ris nuntia. Non inquam urget, quia ſi in realibus
clericus apud iudicem laicum conueniri non po
teſt, multò minus in perſonalibus, vt cenſuit poſt
alios Maria. Soc. Sen. in c. ſanè. nume. 10. de foro
compet. etſi & ipſe excipiat caſum hunc feudi:
quem tamen caſum, non ratione hac. ſed iure cõ
probare nititur. Non eſt in iudiciis recedẽdum à
recepta hac opinione: & ſi ab ea diſſentiat Barba.
in d. c. cæterùm, & in c. vlt. de iud. Cuius opinionẽ
eſſe diſputãdo probabiliorem ſcribit Iacobinus,
quem paulò ante citaui. Cæterum illorum ratio-
nes facili negotio diluuntur; cum ius ipſum pon-
tificium domini feudi iuriſdictionem in clericos
uaſallos comprobet. Hæc doctrina locum non ha
402 bet, cùm † alio iure, quàm feudi, agitur, vt ſi cri
minaliter uel alia ſimili cauſa. ita Nicolaus de Mi
lis in ſuo repert. in uerbo feudi quæſtio, ſi eſt de
iuriſdictione. &c.

Extenditur quintò, ut procedat hæc iuris ſen-
403 tentia † etiam ſi conſenſu uaſallorum conten-
dẽtium prorogaretur alterius iudicis iuriſdictio,
Nam, reiecta illa prorogatione, adhuc dominus
feudi huius cauſæ iudex eſt. ita à Doctoribus ma
gis receptum eſt, quemadmodũ teſtatur Curtius
iunior in tract. feudo. parte ultima. num. 19. idem
ſcribunt Decius in c. Cæterum nume. 6. de iud.
Igneus in repe. l. neceſſarios. §. non alias. nu. 497.
ff. ad S.C. Syllania. Iacobinus de S. Georgio in in-
ueſtitura feudali, in uerbo, Et dicti uaſalli. num.
32. alios recẽſet & ſequitur eruditiſſimus Iulius
Clarus in §. feudum. q. 90. uerſi. Sed quæro num-
quid potuerint. Duarenus in cõmentariis feudo-
rum. c. 20. in fine, ſcribit, ita in Gallia obſeruari.
Hannetonius libr. 4. de iure feudo. c. 2. pag. 1. Pe-
trus Loriotus in cõmentariis feud. tit. ult. pag. 3.
uerſi. Verum tamen. Rectè ij ſentiunt; ſiquidem
404 † ſpecialis eſt hæc iuriſdictio domini feudi, ut
iam diximus. non ergo ab eo inuito auferri poſſe
debet. Accedit, quòd ſi id permitteretur, facilè
dominus compelleretur habere uaſallum ſibi mi
nimè gratum. iuxta c. 2. de duob. fatr. de nouo feu
do inueſt. id enim inter uaſallos colluſione facta
405 fieri poſſet. † Prorogatio tamen hæc alterius
iudicis conceditur, cum dominus feudi expreſsè
conſentit; non enim ſufficit ſola ſcientia cum pa-
tientia, quemadmodum affirmauit Butrius in d.
c. cæterum. & ibi Aretinus. quos ſecutus eſt Cur-
tius. d. parte ultima. nu. 19. uerſi. ſed præcipua dif
ficultas. & attigemus infra in quarta declaratiõe.
406 Extenditur ſextò, ut procedat etiam cùm † cõ
tentio eſt de poſſeſſione feudi franchi. Nam ad-
huc dominus feudi, & non ordinarius, alterve, iu
dex eſt. Cum nec quando de proprietate feudi
franchi agitur prorogari alterius iuriſdictionem
poſſe conſueuerit. Aret. in d. c. cæterum. nume.
16. de iudicijs aduerſus Baldum in l. 1. C. ſi à non
compe. iud. & Aretinũ ſecuti ſunt Curtius d. par
te vltim. nu. 20. & alij quos infra referam. Ea eſt
407 huius ſententiæ ratio, quòd etſi † in aliquibus
feudi natura alterata ſit; nõ tamen uaſallus in om
nibus liber efficitur, c. 1. de feudo nõ hab. nat. feu
di. Præterea licèt feudum hoc ſit à præſtatione ſer
uitij liberum: non tamen uaſallus efficitur liber à
iuramento fidelitatis: ob quã uaſallus permanet;
& per conſequẽs ſub iuriſdictione domini. ita ex
Io. Andreę ſententia ſcribũt Aretinus & Curtius,
quos retuli. Nec urget ratio illa Baldi, cuius opi
nionem tuetur Decius in d. c. Cæterum. nume. 9.
uerſi. Retenta tamen. Quòd cum feudum fran-
cum inuito domino alienari poſſit, eo etiam relu
ctante, corã alio iudice cauſam de eo tractari ua-
let. Non inquam urget hæc ratio, quãdoquidem
408 feudum efficitur † frãcum quò ad commodum
pecuniarium, non quò ad obſequia, & quæ bono
rẽ domini reſpiciũt. vti ſenſit Carolus Molinæus
ad Decium in d. c. cæterum. & in commẽtariis ad
conſuetud. Pariſien. titu. 1. §. 1. nume. 99. Accedit
quòd is qui remittit iuriſdictionem vel ius patro
natus, nõ tamen dicitur remittere ius honoris &
reuerentiæ. ita Barba. in c. licèt cauſam, num. 6. de
probat. poſt Angelum in l. ſed ſi hac §. 1. ff. de in
ius voca. & in l. vlt. C. de bonis quæ liberis.
409 Extenditur ſeptimò, vt † procedat etiam quã-
do dominus feudi ſecularis eſt clericus, atque ita
eccleſiaſticus; & feudum laicis conceſſit. ſiquidẽ
& tunc, ſi inter vaſallos contentio ſit de poſſeſſio
ne feudi, is dominus clericus cognoſcit inter ip-
410 ſos vaſallos, cum † laici perſonã hoc in caſu ſu
ſtineat, & feudum hoc ſeculare exiſtens penes ſe-
cularem non mutat ſuam naturã. ita ſcriptum re-
liquit Inno. in c. ſolitæ. de maio. & obe. & poſt eũ
Curtius iunior in Tract. feudorũ parte prima. q.
2. num. 4. & Carolus Molinæus in commentariis
ad conſuetud. Pariſien. tit. 1. §. 42. nu. 7. Quod in
Gallia maximè obſeruari ſcribit. Hanc declara-
tionem probauit & Gulielmus Hannetonius lib.
4. de iure feudo. cap. 2. pag. 1. verſ. vt etiam. Za-
ſius in epitome feudorum, parte 11. nu. 7.

Declaratur primò, vt non procedat hic caſus
411 † ratione alicuius ſpecialis perſonæ, vtputà ſi
mulier vidua eſſet turbata in poſſeſſione feudi, &
de ea poſſeſſione cum potenti aduerſario eſſet cõ
tentio. Nam hoc caſu poteſt vidua adire eccleſia-
ſticum iudicem ordinarium. Hoc probat tex. in c.
ex parte. B. de foro compe. quem ita ſunt interpre
tati Cardinalis Zabarella. in cap. cæterum. de iudi
ciis. & ibi Imola nume. 3. Felinus. nume. 13. verſi.
vltimo limita. & Decius. num. 14. verſi. & reten-
ta concluſione. Idem affirmarunt Curtius iunior
d. parte vltima. nume. 15. & num. 23. verſi. nec ob
ſtat textus. Igneus in rep. l. neceſſarios. §. nõ alias.
nume. 492. ff. ad S.C. Syllania. Iacobinus in d. in-
ueſtitura feudal, in verbo. Et dicti vaſalli. nu. 5.
verſ. vel aliter ille textus. Franciſcus Sonsbechius
in commentariis ad vſus feudorum. parte 14. nu.
28. qui tamen dubitat. Et quamquam ad illius c.
ex parte explanationem aliqua ſcribat Decius, quę
& mihi

412 & mihl placent: illud nempè † reginam ulro
uiduatam miſerabilẽ perſonam poſſe dici ex per-
ſonæ qualitate: ut copioſè diſſerui in cõmẽtariis
De arbitrariis iudicũ.lib.2.caſu. 66. Nõ tñ mihi
413 ꝓbatur quod ipſe Decius ſcribit d. † c. ex par-
te B. Solùm procedere duobus his concurrenti-
bus: quòd cauſa poſſeſſoria ſiti & uidua ſit actrix
illa.ita ut in cauſa petitoria locus eſſe nõ poſſit il
li cõſtitutioni. Non inquam hoc mihi probatur:
qui enim fieri poteſt, ut uidua adiumentum hoc
cõſequatur, cum leuis aduerſus eam de poſſeſsio
ne quęſtio comparatiue ad quęſtionem proprie-
tatis mouetur? & eodem auxilio iuuari non de-
beat, cum & maius periculum verſatur, & maius
pondus tractatur, nempè cauſa proprietatis?
Abſurdum planè & iniquum videtur. Quocirca
verius crederem, à fortiori ducto argumento,
ea conſtitutione probari, viduam aliamve miſera
bilem perſonam de proprietate feudi contenden
tem adire poſſe eccleſiaſticum iudicem, ſub cu-
ius protectione eſt.

Declaratur ſecundò, vt non procedat relatos
414 caſus, cũ † dominus feudi negligit adminiſtra-
re iuſtitiam. Nam tunc iudex ordinarius adiri po
teſt.ita ſcribunt omnes in d.cap.cæterum. ibi Ab
bas.nume.5. Felinus nume.5. Decius in 4.notabi
li.de iudiciis. idem memoriæ proditum eſt à Iaco
bo Aluarot.in c.1.colum.4. verſ.idem dicendum
propter defectum apud quem vel quos cõtẽtio
de feudo, à Petro de Bellapertica in Tract. de feu
dis tit.15.nu.18. à Curtio iuniori in d. Tract. feu
dorum, parte vltima.nume.14. à Iacobino à San-
cto Georgio in inueſtitura feudali, in verbo. Et
dicti vaſalli.num.21. licèt enim regulariter ob ne
gligentiam iudicis ordinarij iuriſdictio non de-
uoluatur ad ſuperiorem.c.paſtoralis, & ibi gl.de
415 appell.attamen cùm iudex † eſt ordinarius iure
quodam ſpeciali, ſi negligens eſt, ſua iuriſdictio
ad ſuperiorẽ deuoluitur.c.irrefragabili.§. exceſ-
ſus.de off. ordina.ita declarant Card. & Abbas in
d.c.paſtoralis.ſuſius idem Abbas in c. ſi quis con
tra clericum.nume.40.de foro compe. Molinæus
in commentariis ad conſuetud.Pariſien.tit.1.§.2.
glo.3.num.12. At qui in caſu noſtro dubium nõ
416 eſt, & admittunt omnes, dominũ feudi eſſe † iu-
dicem ordinarium ſingularem iure quodam ſpe-
ciali.ita Decius in d.c.cæterũ.nu. Clarus in §. feu
dum.q.90. verſic. ſed quæro nunquid. Iacobinus
vbi ſupra.nu.20.ad finem. & Curtius iunior. vbi
ſupra.& ibidem.nu.27. Iacobinus & Curtius qua
tuor attulerunt remedia, quibus vaſallus vti po-
teſt aduerſus dominum negligentem adminiſtra-
re iuſtitiam. Non refero, ne in immenſum nimis
excreſcant hæc, quæ compendioſe, quantum fieri
poteſt, tractamus.

417 Declaratur tertiò, vt † non procedat, cùm
dominus feudi conſentit cauſam hãc ab altero iu
dice cognoſci & tractari. Hoc enim iure permiſ-
ſum eſt.ita Abbas in d.c.cæterum.nume. 6. & ibi
Felinus num.6.verſi.primo domino.&c. Decius
num.7.de iudiciis. Quod quidem ſine controuer
ſia procedit, quando expreſſè conſentit, vt relati
omnes ſcribunt. Dubium verſatur, an ſufficiat
418 † tacitus conſenſus, hoc eſt ſola ſcientia cum pa
tientia. Butrius, Aretinus, & Felinus in d.cap.cæ
terum, ſcribunt, ſcientiam hanc cum ſola patien
tia nõ ſufficere. Hos ſecutus eſt Curtius iunior in
d.Tract.feudorum parte vltima.nu.19. verſi. ſed
præcipua difficultas. Non diſſentit ab hac ſenten
tia Loriotus in commentariis in vſus feudorum.
tit.vlt.pag.3.verſ.Domini autem.idem ſenſit Ni
colaus de Milis in ſuo repertorio.in verbo, feudi
quæſtio.il ij.imò in verbo feudi quæſtio. il vj. ne
gat abſolute poſſe prorogari ex conſenſu domini.
Cęterum ab hac opinione diſſentiunt Abbas in d.
cap.cæterum.& ibi Decius nume.7. copioſè diſſe
rit.& Baldum ac Maria. Socinum ſeniorem huius
opinionis recenſet. Quibus accedit Iſernia in d.
c.imperialem.§.vlt.de prohib.alien.feudi per Fe-
der.Butrij & ſequacium opinionem nũc ſequor.
Non enim qui tacet ad ſui detrimentum conſen-
tire creditur. Scio rem eſſe controuerſam, ſed nõ
requirit hic locus, vt ſingula exacta diſputatione
tractem.

419 Declaratur quartò, vt non procedat † quan-
do vnus vaſallorum non oſtendit titulum, quo ſe
eiuſdem domini vaſallum eſſe aſſerit, Nam tunc
non dominus feudi, ſed ordinarius cognoſcit. ita
declarat Felinus in d.c.cæterum.nu.9.de iudiciis
dum textum illum explicat.

420 Declaratur quintò, vt non procedat, † quan-
do vel conſtitutione principis ſuperioris, vel con
ſuetudine factum eſt, ut ordinarius, non autem do
minus feudi de his cognoſcat. ita Curtius iunior
d.parte vltim.num. 13. vbi atteſtatur ita ampliſ-
421 ſimum † Senatum Mediolanenſem de cauſis
omnibus feudorum cognoſcere. ita etiã de ſupre
mo conſilio Taurinẽſi ſcribit Iacobinus. in d.ver
bo. Et dicti vaſalli.nu.2. verſ.Aduertite.

422 Secundus eſt caſus, cùm inter † duos vaſallos
qui ſe vaſallos fatentur eiuſdem domini eſt con-
tentio de ſimplici poſſeſsione, quæ petitorio nõ
adminiculatur, cum in ea nihil de titulo agatur;
quod contingit, quando unus uaſallorum, qui
quietè & pacificè poſsidet, ab alio turbatur; ſi ad-
uerſus turbatorẽ vult de ſimplici turbatione ex-
periri, id facere poterit coram ordinario, ita ſen-
ſit Baldus in c.1.nu.3.de inueſt.in maritum facta.
idem in c.imperialem.§.pen.nume.3. de prohib.
feud.alien.per Feder.dum ſcribit, ordinarium co
gnoſcere cum ſimpliciter de poſſeſsione agitur,
non facta mentione feudi, uel ea facta, ſed enun-
ciatiuè, atque ita cum titulo non innititur. idem
in cap.1.§.ſi quã controuerſia.nu.2. de pace con
ſtan.dum ſcribit hanc non eſſe cauſam feudalem;
etſi illius uerba ſint ſuboſcura.clarius idẽ Baldus
in cap.1.§.inter pares.nume.2.verſ.ſi autem nul-
lum.de lege Corradi. qui rationem adfert, quòd
423 duæ tantum † cauſę ſpectant ad naturam feudi,
nempè illius conſtitutio, vel conſeruatio, item
eius priuatio. Quas ſanè cauſas non reſpicit at-
que attingit hoc iudicium poſſeſſorium ſimplex.
Hoc etiam ſenſit Afflictus in c. imperialẽ.§. pen.
nume.3. verſicu. ſed propter id quod. de prohi-
bitione

hib. alien. feudi per Feder. Iacobinus in d. inueſti
tura feudali in verbo, Et dicti vaſalli, num. 5. verſi.
ſi. aut agitur ſimplici poſſeſſorio. Quam ſenten-
423 tiam veram eſſe opinor. Non enim † cauſa hæc
dici poteſt feudalis, cum ius & intereſſe domini
non reſpiciat. Nam (vt paulò ſupra cum Baldo
dixi) ad cauſam feudi ſpectat ſola conſtitutio, vel
priuatio, quæ poſſeſſio hæc non attingit ea quo
certus eſt poſſeſſor; nec dubium eſt, quòd ab
eo auferatur. Quocirca, ſi etiam criminaliter
424 † ad pœnam, ad intereſſe agat hic vaſallus, ordi-
narius cognoſcit. ita Baldus in l. 3. nume. 3. verſi.
ſed ſi peteretur. C. ſi à nõ compe. iud. Aret. & De
cius in d. cap. cæterum de iudiciis, ill. nume. 38.
verſ. vbi autem ratione. iſte nom. 14 verſ. & con-
cluſio prædicta. Curtius iunior. d. parte vlt. num.
23. ad finem.
325 Tertius eſt caſus, cùm † vnus vaſallorum ne-
gat rem, de cuius poſſeſſione eſt contentio, eſſe
feudalem illius domini; ſed prætendit inueſtitu-
ram ab altero; Hoc in caſu dominus feudi non co
gnoſcit de cauſa poſſeſſionis, ex quo, quod for-
426 tius eſt, caret † iuriſdictione ſi cauſa proprieta-
tis tractaretur. vt ſcribunt Felinus in d. c. cæterũ.
num. 9. & Decius nume. 18. poſt Inno. ibi & Bal-
dum in c. imperialem. §. pen. de prohib. feud. alie.
per Frid. & Ang. in l. 1. C. ſi à non comp. iud. Qui
bus accedunt Petrus de Bellapertica in Tract. de
feudis, tit. 15. num. 4. Iacobinus de Sancto Geor-
gio in inueſtitura feodali, in verbo, Et dicti vaſal
li. num. 1. ad finem verſic. ſi verò prætendit. Cur-
tius iunior in Tract. feudorum parte vltima. nu.
7. Adferri ſolent textus in cap. 2. de lege Corrad.
& in cap. 1. §. ſi verò, da pace teneri. Accedit ratio,
quòd verè in cauſa propria is iudicaret, quòd nõ
licet. l. qui iuriſdictioni. de iuriſd. om. iud. & tra-
dunt relati Doctores, quos ſecutus ſum in reſpon
ſo pro Repub. Genuenſi, articulo primo. nu. 92.
93. vbi alios huius opinionis retuli.
427 Quartus eſt caſus, quando † contentio hæc
de poſſeſſione eſt inter vaſallum & tertium, qui
tertius verè apparet vaſallũ non eſſe. tunc domi-
nus feudi non eſt iudex, ſed ordinarius, ita Imola
in d. cap. cæterum. nume. 4. verſ. ſecundò caſu, &
ibi Abbas & Felinus. nume. 7. Decius. nume. 9. de
iudiciis. Curtius Iunior in d. parte vltima. nume.
8. Iacobinus in verbo, Et dicti vaſalli. nume. 1.
verſ. aut conſtat. & nume. 3. verſ. aut quæſtio poſ
ſeſſoria. Blancus in epitome feudorum parte 4.
cap. 1. nume. 7. & ibi nume. 8. in ſpecie quæſtionis
poſſeſſoriæ loquitur. Petrus Perticenſis Tract. de
428 feudis tit. 15. nu. 14. ſiquidem † iuriſdictio do-
mini limitata eſt inter vaſallos. d. ca. imperialem.
§. præterea. de prohib. feod. aliena. per Frider. non
ergo ad alios ſe extendit. arg. l. in agris. ff. ad acq.
rer. dom. Probat & hanc ſententiam tex. in cap. 1.
de controuerſ. inter dom. & vaſallum. Accedit
(vt inquit Decius) quod cum iura loquantur cũ
hac qualitate, de contentione inter vaſallos, quali
tas hæc verificari debet, vt in ſimili ſcribunt Ioã.
And. & Gemin. in cap. 1. de homicid. in 6. & Bart.
in l. diuus. ff. de mil. teſta. Eſt etiam ſuſpectus do-
minus feudi, cum veriſimile ſit eum pro ſuo vaſal
lo iudicaturum, totum enim per conſequens in
ſui vtilitatem reſultat.
429 Extenditur vt procedat † tertius iſte caſus
etiam quando is tertius fuiſſet corã domino feu-
di conuentus tanquam vaſallus, ob probabilem
aliquam rationem, qua cõſtare videbatur eum eſ-
ſe vaſallum, & deinde is tertius ita conuentus ne-
gat ſe eſſe vaſallum, atq; ita declinatoriam oppo-
nit. Hoc etiam in caſu non cognoſcit dominus
feudi, an ſua ſit iuriſdictio. ita ſcribunt omnes in
cap. 1. de inueſt. in maritum facta. Blancus in epi-
tome feudorum parte 4. c. 1. nume. 6. communem
teſtatur Curtius iunior in d. Trac. feudorum par
te vltima. nume. 27. eiuſdem opinionis fuerunt
Iulius Clarus lib. 4. ſenten. §. feudum. q. 90. verſi.
ſed pone quod. Iacobinus. in d. inueſtitura feuda
li. in verbo. Et dicti vaſalli. nume. 20. alios retuli
in reſponſo pro Repub. Genuenſi. arti. 1. nu. 95.
Zaſius in epitome feudorum parte. 11. nu. 8. Hãc
ſententiam probat tex. in d. cap. cæterum de iud.
vt eum ibi omnes conſiderant. quod ad hoc vt do
minus feudi exercere poſſit iuriſdictionem, con-
ſtare debet litigãtes eſſe vaſallos, ob l. ſi dubium
eſt, ad ordinarium eundũ eſt. l. nemo. C. de iuriſd.
om. iud. Eſt etiam huius opinionis ratio, quia ſi
dominus feudi cognoſceret, an ſua ſit iuriſdictio,
in cauſa propria ſibi ius diceret contra. l. qui iuriſ
dictioni. ff. de iuriſd. om. iud. & toto illo titulo, C.
ne quis in ſua cauſa iud. Hic libenter prætereo
430 diſputationem illam Doctorum, an citatus † tã
quam vaſallus teneatur comparere ad allegandũ
declinatoriã iuxta l. ſi quis ex alien. ff. de iud. Qua
dè re ſcribunt omnes in d. cap. cæterum, ibi De-
cius, num. 3. verſ. & hoc dictum, & cæteri omnes.
Qua de re diſſerit etiam Curtius. d. parte vltima,
nume. 27. Hanc tamen extenſionem declarat Iu-
lius Clarus, d. §. feudum. q. 90, verſ. ſed pone, ad fi
431 nem non procedere, cùm iam vaſallus † eſt in
quaſi poſſeſſione vaſallagij. Nam tunc (ait doctiſ
ſimus Clarus) dominus feudi cognoſcit de exce-
ptione hac declinatoria. Quam declarationem ve
ram eſſe opinor, & probatur in ca. vnico. §. vlt. de
controuerſ. inter epiſ. & vaſall. vbi epiſcopus ne-
gabat aduerſarium eſſe vaſallum, ne pares curiæ,
qui illius cauſæ iudices erant, de cauſa cognoſce-
rent; attamen, quia is qui vaſallus negabatur, erat
ratione alterius feudi, in quaſi poſſeſſione vaſalla
gij, illi pares de exceptione illa declinatoria co-
gnoſcunt. Et textum illum ita intellexit Iacobi-
nus vbi ſuprà. nume. 20. verſi. Non obſtat huic,
idem ſcriptum reliquit Petrus Perticenſis in trac.
da feudis. tit. num. 10.
432 Quintus eſt caſus, cùm † contentio eſt in-
ter dominum feudi & vaſallum. oriri enim facilè
poteſt & inter hos de poſſeſſione feudi cõtrouer
ſia, vt putà, ſi dominus diceret fines à ſe conceſ-
ſos non ſe extendere niſi ad certum locum vſque,
& ob id ſe eſſe in poſſeſſione vltra locum illum,
Vaſallus verò contra contenderet, ſe vltrà locum
illum poſsidere iure feudi conceſſi, vel ſi domi-
nus vaſallum pacificè poſsidentem perturbaret,
vel

vel ècontra. Hoc caſu pares curiæ de cauſa cogno
ſcunt; non autem feudi dominus. Nam & cùm
433 de proprietate eſt inter hos † contentio (quod
idem eſſe ſupra diximus) cognoſcunt pares curię,
ita in ſpecie iudicij poſſeſſorij docuit Baldus in
d.cap.cæterum.num.3.de iud. & in cap. imperia-
lem.§.præterea.de proh.feud.alien. per Frid. qui
verè de violentia facta à domino vaſallo. Baldum
ſecuti ſunt in ſpecie hac Iacobinus in d.inueſtitu-
ra feudali in verbo, Et dicti vaſalli.nume.5. verſ.
& ideo.& Curtius iunior in Tract. feudorum par
te vltima. nume.34. Blancus in epito. feudorum
parte 4. cap. 1. nume.3. Duarenus in commenta-
riis feudorum.cap.20.nume.1. Nicolaus de Milis
in ſuo reper.in verbo.feudalis quæſtio. il primo.
Zaſius in epitome feudorum parte.11.num.21.&
nu.22. in ſpecie de iudiciis poſſeſſoriis idem ſcri-
bit. Ita (vt dixi) idē eſt, cùm inter hos de proprie-
tate contenditur, vt ſcribunt omnes in d.c.cęterū
ibi Felinus.num.10. Decius.num.12.verſi.quin-
tus caſus. Iacobinus vbi ſupra. nume.2. Iacobus
Ardizonus in ſumma feudali.ca.138.pag.1.verſ.
ſi verò contentio eſt. Petrus Perticenſis in Tract.
434 de feudis.tit.15.num.12. qui loquitur † de poſ-
ſeſſorio recuperandæ.

435 Extenditur primò, vt procedat hæc iuris † ſen
tentia etiam cùm ille feudi dominus non reco-
gnoſcit ſuperiorem, ita affirmarunt Baldus. in d.
cap.imperialem. §. præterea. de prohibitio. feu-
di alien.per Frid. Aluarotus in cap.1.verſic.idem
dicendum.apud quem, vel quos cont. de feu. eſſe
deb. Decius d.cap.cæterum.nume.12.verſi. quin
tus caſus. Curtius iunior. d. parte vltima numę.
34.verſic.ſecundò extende. Afflictus in ca.1.nu
me.4.de inueſtitura in maritum facta. Hoc tamē
verùm eſſe intelligit Decius præcitato loco ex
436 † quadam honeſtate, non autem iuris neceſſita
te, cum is qui ſuperiorem nō recognoſcit in cau-
ſa propria iudicere poſſit l.proximè.ff.de iis qui
in teſt.delen.& cap.cum veniſſent.de iud. ſcribūt
omnes in l.qui iuriſdictioni.de iuriſd.om.iud.ibi
Decius plura tradit.

437 Extenditur ſecundò vt † procedat etiam hic
caſus, cùm vaſallus aſſerit, ſe alterius rei eſſe va-
ſallum, dominus verò negat; non cognoſcit domi
nus. ſed pares curiæ, vt in cap.1. de contro.inter
epiſ.& vaſallum.ita extendunt Baldus in d.cap.im
perialem.§.præterea, & Curtius.d. parte vltima.
nume 34.verſi. tertiò extende. His addo Petrum
de Bellapertica in Tract.de feudis.tit. 15. nu. 10.
vbi declarat, non procedere cùm abſolutè negat
eſſe vaſallum.

Extenditur tertiò, vt hic caſus locum etiam ha
438 beat † cùm pares ſunt minores atque ita infe-
rioris gradus litigatoribus. adhuc ij cognoſcunt
de cauſa. Ita extendunt Felinus.in d.c.cæterū. nu.
21.verſ.& aduerte.& Curtius iunior.d. parte.vlti
ma.nume.34.verſ. quartò extende. poſt Baldum
in prooemio Decretalium.idē ſenſit Iacobinus de
quo infrà.nu.20. Ita pares curię cognoſcunt cùm
cauſa eſt inter Imperatorem & vaſallum. Iacobus
Ardiz.in ſumma feudorum cap.138. propè princ.

Quo tamen in loco hoc ſcribat Baldus hactenus
non inueni.

439 Extenditur quartò, vt procedat † etiam ſi va
ſallus ſit clericus & pares curiæ laici; Nam adhuc
cognoſcunt, vt in ſpecie Inno.in cap.verum de fo
ro comp. Iacobinus in inueſtitura feudali in ver-
bo. Et dicti vaſalli.num. 3. Hannetonius lib.4.de
iure feud.cap.2.pag.2. Afflict. in cap.1. nume. 1.
Iulius Clarus.d.§.feudum.q. 90.verſ. Sed quid ſi
dominus. Hoc confirmatur ex his quæ ſupra de
ordinario diximus.de controuerſ.inter epiſ.& va
ſallum.

440 Declaratur primò, vt † non vendicet ſibi lo-
cum hic caſus, cùm pares curiæ ſunt ſuſpecti. Nā
tunc cognoſcit ordinarius. ita Baldus in cap.1.an
apud iud. vel curiam. Blancus in epitome feudo-
rum parte.4.capit.1.nume.18. Petrus Loriotus,
quem infra referam. Felinus in d.c.cæterum. nu-
me.10.verſ.quòd tamen declara.de iudiciis. Cur
tius iunior in tract.feudorum parte vltima.num.
35. qui vult & aliquibus caſibus poſſe recurrit
ad Pontificem maximum, quod verè procedit, cū
immodica eſt aduerſarij potentia, quæ coerceri
non poteſt ſeculari poteſtate.

441 Declaratur ſecundò, vt † non procedat hic
caſus, cum pares curiæ teſtes eſſe debent in cauſa
hac inter dominum & vaſallum. Nam tunc ordi
narius iudex eſt. ita ſcribunt Aretinus & Felinus
in d.cap.cæterum. de iudiciis, ille nu.31. iſte nu.
10. verſi. ſecundò declara. Curtius Iunior in d.
Tract.feud.parte vltim. nume. 38. & Iacobinus
in inueſtitura feudali. in verbo, Et dicti vaſalli:
nume. 13. Petrus Loriotus in commentariis ad
vſus feudo.tit.vlt.pag.2.verſi.ſed ſi inter. Quam
declarationem probat tex.in cap.1. propè mediū.
ſi de inueſt.fuerit contro.inter dom.& vaſallum:
confert ratio, quia nō poteſt iudex ſuſtinere per-
ſonam iudicis & teſtis. Eſt enim perſona iudicis
diſtincta à perſona teſtis.c.1.4.q.4.

442 Declaratur tertiò, vt † non habeat locum
hic caſus, cùm vaſallus negat, ſe vaſallum ab eo
domino inueſtitum. Hoc enim in caſu pares cu-
riæ abſolutè de cauſa non cognoſcunt: ſed prouo
catione ad ordinarium facta; pares ſummatim co
gnoſcunt, an extet inueſtitura, vel non. ſi inueſti-
tura extat, procedent in cauſa; alias non. ita decla
rant Angelus in l.1.C.ſi à non comp. iud. Baldus
in d.cap.imperialem.§.præterea.nume.3. de pro-
hib.alien.feudi per Frider. Felinus in d.cap.cæte-
rum.num.10.verſ.tertiò declara. Curtius.d. par-
te vltim.nu.39. & Iacobus Ardizonus in ſumma
feudali.c.138.pag. 3. verſ. Cæterum ſi diuerſos.
Blancus in epitome feudorum.parte.4.cap.1. nu.
22. Franciſcus Sonsbechius in commentariis ad
vſus feudorum parte.14.nume.32. vbi declarat.

Declaratur quarto, vt non procedat hic caſus,
443 quando † non ageretur ex conditione feuda-
li: ſed alio iure, putà ex remedio l.ſi quis in tantā
C.vnde vi. Nā tunc non itur ad pares curię; ſed ad
ordinarium. ita Inno. in d.cap. Cęterum in fine.&
ibi Felinus. nu. 11. poſt Baldum. in cap.1.de in-
ueſt.in maritum facta. Curtius. d. parte vltima.
nume.

nume.40. Idem eſt dicendum cum proponitur
accuſatio turbatæ poſſeſſionis,& ſimilis.ita & cæ
teris in cauſis, quæ non innituntur iuri feudorũ.
Alex.conſilio 79.numero primo. libro primo.&
Nicolaus de Milis in ſuo repertorio in uerbo feu
di quæſtio.il ij.

Declaratur quintò, ut non procedat quando
444 †nulli extant pares curiæ: tunc ordinarius co-
gnoſcit.ita gloſſa in d.cap.imperialẽ. §. præterea.
de prohib.feudi alien. per Frid. quam ſecuti ſunt
Abbas in dicto cap.cæterum,numero ſeptimo.&
ibi Aret.nu.31.Dec.num.12.verſi.quid autem,ſi
non ſint pares.Iacobinus in d.uerbo. Et dicti va-
ſalli,num.61.Blancus in epitome feudorum par
te 4.cap.1.nu.12.Petrus Perticenſis tract.de feu-
dis.nt.15.num.8.Sonsbechius in commentariis
feudorum parte 14.num.22.idem ſenſit Curtius
dicta parte vltima,num.38.uerſic. nam commu-
niter.Credo rem hanc carere probabili dubitatio
ne: poſteaquam dominus feudi iudex eſſe nõ po-
teſt: & alter iudex non extat.

445 Declaratur ſextò, ut † non procedat quando
eſt conſuetudine,uel alis conſtitutione derogatũ.
Blancus d.parte 4.cap.1.nu.12. Iacobinus in in-
ueſtitura feudali.in verbo.Et dicti uaſalli, nu.2.
uerſ.aduertite.Petrus Loriotus in commentariis
ad uſus feudorum tit.vlt.pag.2. verſi.ſed ſi inter.
& conferunt,quæ ſcripſi paulò ſupra,in ſexta de-
claratione primi caſus.

Declaratur ſeptimò,ut non procedat, quando
446 †pares curiæ non poſſent, uel nollent de cauſa
hac cognoſcere: Nam tunc cognoſcit Papa. Blan-
cus d.epito.feudorum parte 4.cap.1. num.14.&
Zaſius in epitome feudorum.parte 11.nume.11.
verſ.quod ſi pares.ita poſt alios declarat Curtius
d.parte vltima nume.45.qui nume.36.& nu.37.
duas alias declarationes recenſet, quæ (cum huic
tractationi minimè conueniant) ex induſtria
prætereo.

447 Declaratur octauò; ut † locum ſibi non uendi
cet hic caſus,quando ij pares curiæ adhuc domi-
no feudi non iuraſſent fidelitatem. Nam tũc cau-
ſæ iudices inter hos contendentes eſſe non poſ-
ſunt.ita in ſpecie declarat Petrus Loriotus in cõ-
mẽtariis ad uſus feudorum titulo ultimo, pag.2.
verſi.ſed ſi inter.ex tex.c.imperialem. §.penul.de
prohib.feudi alien.per Frider.

448 QVAERO quinquageſimo quintò,quo † or
dine in iudicio huius remedij procedi debeat? Et
dubium non eſt,eſſe procedendũ ſummariè,ut in
cæteris poſſeſſoriis.& in ſpecie ſcribit Petrus Re-
buff.in cõmenta.ad Regias conſtit.tomo 3.tit.De
materiis poſſeſſoriis.art.3.glo.1.poſt Alex. conſi.
66.nu.7.lib.5.nec eſt qui diſſentiat.& ob id ſcri-
449 bit Rebuff. † probationes eſſe faciendas in una
dilatione,quæ tñ non ſit nimium breuis. Illud ẽt
affirmat,probationes æquales eſſe debere,hoc eſt
tam plenas ex latere actoris,quàm rei.ita.n.ĩ alijs
iudiciis poſſeſſoriis procedi ſolet; quemadmodũ
ſcripſi in tract. De recup.poſſ. Remedio 15.q.19.
Reſpondit etiam Io.Bapt.Ferret.conſi.95.num.2.
450 eſſe † aſſignandos terminos ad producendũ om
nia,& ad opponendum contra producta.

451 QVAERO quinquageſimo ſextò, an † in
hoc iudicio procurator nomine domini turbati
poſſit experiri? Et dubium non eſt poſſe.& in ſpe
cie affirmauit Bal.in ſua diſputa. Accuſatus de vi
turbatiua,col.3.uerſ.ſed his non obſtantibus. Ea
eſt huius ſententiæ ratio, quòd procurator & ad
acquirendam & ad conſeruandam poſſeſſionem
conſtitui poteſt.quemadmodum & procuratoris
expulſio eſt expulſio domini.l.1.C.ſi per vim uel
alio modo. Accedit quòd exceptis quibuſdam ca
ſibus,quos retuli in tract. De arbitra. iudic.lib.1.
q.79.procurator pro actore & accuſatore inter-
uenire poteſt.Imò & pro reo etiam accuſato,exce
ptis illis caſibus a me relatis d.lib.1. q.80. Eſt.n.
452 † edictum de procuratoribus permiſſorium, ut
ſcilicet admitti poſſint regulariter,niſi caſus repe
riatur ſpecialiter exceptus, quemadmodum hic
non reperitur. Non tamen in hoc iudicio admit-
titur minor procuratorio nomine, ut ſenſit Al-
ber.in l.vlt.num.3.verſ.item nunquid.C.qui leg.
perſo.hab.ſta.in iud.& ſi minor ipſe ſuo nomine
legitimam habeat perſonam, in hoc iudicio ex d.
l.vltim.ubi omnes.

QVAERO quinquageſimo ſeptimò, an in
453 † hoc iudicio offerri libellus debeat? Bal. in ſua
diſputa. Accuſatus de vi turbatius.col.9. verſicu.
quid dicemus,ſcriptum reliquit,libellum offerẽ-
dum eſſe.idem ſcripſit Pract.Papi.in forma libel-
li pro poſſeſſione turbata.in prin.num.5.& idem
reſponderunt Soc.Sen.conſi.54.num. 2.lib.4.&
Neuiz.conſi.80.nume.1. His addo Baldum in l.
incerti.col.pen.verſicu. ex his apparet.C.de inter-
dict.dum ſcribit in omnibus interdictis fore ne-
ceſſe offerre libellum, cum omnia interdicta ad-
uerſarium habeant. Quod intelligit Bal. niſi cau-
ſa foret rei vilis.opinor tamen non eſſe neceſſe ſo
lennem libellum offerre, ſed credo qualem qualẽ
petitionem ſufficere; quemadmodum & in cæte
ris iudiciis poſſeſſoriis,ut ſcripſi in tract. De recu
pe.poſſ.Remedio 15.q.20. illud etiam adnotan-
dum eſt hoc in loco, neceſſariam quoque fore
454 † libelli concluſionem, vt, poſt Burrium in c.li-
cèt cauſam.de probat.docui. Bero. in c. in literis,
nu.5.de reſti.ſpoli.ubi ſcribit in hoc differre hoc
remedium retinendæ ab illo recuperandæ.

455 QVAERO quinquageſimo octauò, † qualis
eſſe debeat libelli forma in hoc iudicio? Bart.in l.
1.§.hoc interdictũ.nu.5.ff.uti poſſid.& in l.vnic.
§.1.nu.7.C.eo.ſcriptum reliquit, actorem narra-
re debere,ꝙ poſſidet, uel quaſi, rem illã, in cuius
quidem poſſeſſione aſſerit ſe turbari & inquieta
ri,d.§.interdictũ. Narrare ẽt debet aduerſarium,
contra quẽ experiri vult,cum turbare atq; inquie
tare.l.1.§.huius aũt.ff.uti poſſid.Præterea ita cõ-
cludere debet, quòd reus a moleſtatione deſiſtat;
quòd in futurum non moleſtet; & quòd con-
demnetur ad intereſſe præteritæ moleſtationis.l.
1.in prin.& l.ſi duo.§.vlt.ff.uti poſſid. Quam ſa-
nè Bartoli doctrinam probarunt Soc. Sen. conſil.
95.col.8.verſic. quibus tamen non obſtantibus.
lib.4.ubi egregiè declarat, Abbas in cap.conque-
ſtus,numero tertio.de foro competen.Felinus &
Berous in c.licèt cauſam.de proba.ille nu.15.iſte

num.26.Ang.Aret.in §.quadrupli,num.48.inſti.
de actio.Decius conſi.303.nu.1.in fi.& cõſ.663.
nu.1.Soc.iun.cõſi.146.nu.3.lib.1. Bello.cõſi.11.
nu.2.& Beroius conſi.59.nu.9.lib.3.Scribunt ẽt
relati interpretes,ex illa libelli concluſione, qua
petitur non turbari atque moleſtari,cenſeri morũ
hoc interdictum. Illud etiam hic non prætereo,
quòd ſi quis agens hoc iudicio pro incorporali-
bus, aſſerat, ſe in poſſeſſione turbari, tamen li-
bellus ſuſtinetur.ita Abbas in c.conqueſtus, nu-
mero quinto.& ibi Maria.Soci.nu.9.de foro com
peten. Omnium melius libellum in hoc iudicio
formari docuit Pract.Pap.in forma libelli pro tur
bata poſſeſſione,& Ang.Aret.in §.quadrupli,nu
me.48.inſti.de actio.& ibidem clarius, num.52.
His accedunt Ioan.a Platea in §.retinendæ.col.3.
verſi.ad quartum.inſtitu. de interdict. & Rebuſ-
ſum in commentariis ad Regias conſtitui.Galliæ,
tomo tertio,titu.De materiis poſſeſſoriis,art.pri-
mo.glo.prima.nu.15.qui addit,peti debere abla-
456 ta reſtitui,& † ſatiſdari de non turbando in po-
ſterum, etſi in Gallia non ſeruetur, & in ſentẽtia
ita pariter erit pronunciandum, ut a turbatione
in futurum deſiſtat: non enim ſufficit reſtitui,
quia turbando opus eſt noua actione & interdi-
cto.ita Orianus in tracta.De arbitris,parte vltim.
quæſtio.41.nume.87.Præterea illam ſatiſdationẽ
eſſe petendam cenſuit & Orianus in rubr.De cau
ſa poſſeſſionis & proprietatis, columna ſeptima.
verſicu.ſecunda concluſio.& Pract.Papien. in for
mis libelli pro turbata poſſeſſione in verbo, ad ceſ
ſandum,num.1.
457 QVAERO quinquageſimo nonò,an † ne-
ceſſe ſit exprimere in libello poſſeſſionis qualita-
tem, an ſcilicet poſſideat ciuiliter & natura-
liter? Bartolus. in l.prima.§.interdictum,nume-
ro ſexto.ff.vti poſſide.docuit,neceſſe non eſſe.ſuf
ficit enim quòd dicat, ſe poſſidere: quemadmo-
dum in ſimili in rei uendicatione dicimus ſuffi-
cere,ſi ſimpliciter aſſerit, ſe dominum.l.ſi mater.
§.eandem,& l.& an eandem. §.actiones. ff.de ex-
cep.rei iud.

Declaratur non procedere cùm aduerſarij in-
458 tereſt,† quomodo poſſideat; ut quia inquit
aduerſarius, ſe eſſe fructuarium, uel proprieta-
rium, & ob id velle uel ſolæ ciuilis, uel ſolæ na-
turalis poſſeſſionis defenſionem aſſumere. tunc
enim actor declarare debet, ut aduerſarius iſte
deliberare poſſit, an uelit cedere, uel contende-
re. & hoc facere cogitur, ſi ab hoc aduerſario
petitum fuit.l. vltima. C.de anna. exceptio. &
conferunt quæ in ſimili latè ſcribit Iaſ. in l. vni-
uerſa.numero tertio,& quarto. C.de precib.Imp.
offeren.
459 QVAERO ſexageſimò, an † tempus &
locus turbationis libello inſeri debeat? Duos
caſus diſtinguit Bartolus in l. prima. §. interdi-
ctum.numero ſeptimo.ff.uti poſſide.Baldus. con
ſilio 447.In puncto proponitur quòd Titius, co-
lumna ſecunda. & conſil.489. in cauſa vertente,
columna prima. libro tertio. & Angel.Aretin.in
§.quadrupli.numero 49.verſic.Item dixi de præ-
ſenti.inſti.de actio.Pract.Papien. in forma libel-
li pro turbata poſſeſſione, in gloſſa in uerbo, De
anno, &c.

Primus caſus eſt, cùm nullus turbatoris dolus
arguitur: tunc neceſſe non eſt exprimere locum
& tempus. Ea eſt ratio, quòd ciuiliter agitur,&
in ciuili actione cautum non reperitur, quòd in
libello dies & locus exprimi debeat.l.1. in princ.
vbi glo.ff.de eden.& l.teſtium. C.de teſt.
460 Secundus eſt caſus, cùm dolus † turbantis
arguitur: tunc tempus & locus exprimi debet:
ita Bartolus, & Angelus, & Pract. Papien. præ-
citatis locis. atque ita hoc in caſu loqui intelligo
Baldum in l. vnica. in fine. C. ubi de poſſeſſ. agi
oportet. & Marianus Socinus Senior. in capitu.
ſanè,numero quarto, verſicu.tertia declaratio.de
foro competen. quorum doctrinam retuli ſuprà
q.52.eſt ratio, quòd hoc crimen eſt, in quo vaga-
re non licet.l.Prætor edixit.ff.de iniu. l.itaque. ff.
de dolo. & clarè in his interdictis probat.l.pri-
ma,§.rectiſſimè. ff.de vi & vi arma. ubi ita in in-
terdicto, vnde vi, a iuriſconſulto reſponſum fuit.
quod latius explicaui in commentariis, De recu-
peranda poſſeſſione. Remedio primo.quæſt.40.
His accedit tex.cap.tuæ,de procurato.quem cita-
uit Bartolus. & doctrina Ioan. Andreæ in capi-
tulo,qualiter & quando. de accuſatio. Eandem
ſententiam probarũt Roma. conſilio 191. Spe-
ctabilis domine,numero ſecundo,Feli.in capitu.
licèt cauſam,nume.11.in fin.de probatio, & Go-
meſ.inſti.de actio.in princ.nu.44. Verum aduer-
ſus hanc ſententiam aduerſari uidentur permul-
ta relata a Rom.d.conſi.191.Spectabilis. quibus
ille & doctè & ſubtiliter ſatisfacit. Reliqua quæ
huc pertinent ſcripſi in d.q.40. ad quam lectorẽ
allegandum duximus.
461 QVAERO ſexageſimo primò, an † turba-
tionis modus in libello exprimi, atque narrari
debeat? Duo caſus diſtingui atque conſtitui ſo-
lent. Primus eſt, cùm nullus turbatoris dolus
arguitur; tunc neceſſe non eſt exprimere hunc
turbationis modum. ſiquidem ceſſat hoc caſu
pœna, ob quam turbationis qualitas cognita eſ-
ſe debet iudici. qui deinde pro delicti menſura
pœnam indicat. capitu. non afferamus. 24.quæ-
ſtio.prima.

Declaratur tamen primò hic caſus, ut non
462 procedat, ſi contingit † expreſſam fuiſſe qua-
litatem illam: tunc probari illa debet. ita Barto-
lus in dicta l. prima. §. quod ait, nume. 8. ff. uti
poſſide. Baldus in diſputa. Accuſatus de vi turba
tiua,colum.penul. uerſic.& nota quod. Alexan.
ad Bartolum in dicto §.interdictum. nume. 8.in
verbo,item quæro.& Petrus Rebuffus in commẽ
ta.ad Regias conſtitutio. Galliæ, tomo tertio, ti-
tulo De materiis poſſeſſoriis,artic.1.gloſſ.ſecun-
da,numero trigeſimonono. ex tex. c.conqueſtus.
de foro compet.
463 Declaratur ſecundò † non procedere, cùm
petitum fuit a reo conuẽto declarari turbationis
modum.ita Innocen.in cap.licèt cauſam, de pro-
ba.& Baldus in l.ordinarij, numero duodecimo
verſi.tu dic.C.de rei uẽdi.& in c.licèt cauſam,nu.
38.de proba. & in l.ab Anaſtaſio, in fi.C.manda.

& in

& in diſputa, Accuſatus de vi turbatiua, col. pen.
verſi. & nota, quòd,
464 Secundus eſt caſus, cùm † turbatoris dolus ar
guitur: tunc opus eſt turbationis qualitatem nar
rare. Ea eſt ratio, tùm ut ſciat turbator ſe ipſum
defendere: quod facere ita rectè non poſſet, niſi
apertè & diſtinctè turbationis qualitas narrata
non fuiſſet; tum etiam ut poſſit iudex pro quali-
tate facinoris iuſtas pœnas (vt iam dixi) indicere.
465 Quam quidem ſententiam probarunt † Bart. in
l. 1. §. interdictum. num. 8. ff. uti poſſid. Innocen.
in c. licèt cauſam, & ibi Bal. nu. 38. de probat. qui
etſi ſimpliciter loquantur, hoc tamē in caſu ſunt
intelligendi, ita etiam Francus in cap. ueniens. in
fine, de præſcriptio. Hoc idem clarius ſcripſit Bal-
dus in l. ordinarij, nu. 12. ad finem. C. de rei vend.
& in diſputa, Accuſatus de vi turbatiua. colum.
vlt. Aret. in §. quadrupli, nume. 49. uerſi. item di-
xi in libello. inſtit. de actio. & Felin. in d. cap. licèt
cauſam, nu. 12. Cum iure communi conuenit ſta
466 tutum † Brixiæ 153. in criminal. ſub rub. De mo
do & forma procedendi in crimine inquietatio-
nis &c. in verſi. Quam querelam.
467 QVAERO ſexageſimo ſecundò, quot † mo
dis poſſit conſiderari poſſeſſionis turbatio? Et ve
rè dicendum eſt uariis modis, vix enim compre-
hendi poſſunt, cùm plura ſint negotia, quàm vo-
cabula. l. ſi quis in fundi uocabulo, de legat. pri-
mo. & interrogatus reſpondit Bartolus cōſi. 112.
Quidam accuſatus, nu. 1. lib. 1. turbationem eſſe
quandam ſpeciem delicti habentem plures diffe-
rentias. Includit enim in ſe moleſtiam & impedi
mentum in re, d. §. retinendæ. inſtit. de interdict.
Quocirca Petrus Rebuffus in commentariis ad
Regias conſtitutio. Galliæ, tomo tertio, tit. De ma
teriis poſſeſſoriis, art. 1. glo. 2. duos & uiginti tur
bationis modos recenſet. Illos ego percurram, &
aliqua pro mea mediocritate adijciam non inuti-
lia, nec contemnenda. Turbatio itaque fit modo
in iudicio, modo extra iudicium.
468 Primò, in iudicio is † turbare dicitur, qui ne-
gat aduerſarium ſuum poſſidere; aſſerens, ſe ſo-
lum poſſeſſorem eſſe. l. prima. §. ſed & ſi inter. ff.
uti poſſide. ibi alter ſe magis poſſidere affirmat;
ita ſenſerunt glo. l. extat. ff. quod met. cauſ. Barto.
in l. ſi prius. §. opp. de oper. noui nuncia. Bald. in
l. ordinarij. nume. 12. C. de rei vendica. & Affli-
ctus deciſ. 394. in ſecundo dubio, qui ita per ſen-
tentiam Regiam iudicatum fuiſſe aſſerit, & hūc
ſecutus eſt Rebuffus loco iam citato, nu. 3. Qui-
bus accedunt Corn. conſi. 113. nu. 1. lib. 1. conſi.
100. num. 2. lib. 2. conſi. 172. num. 2. lib. 5. conſi.
91. nu. 16. & conſi. 280. nu. 2. lib. 4. & Alex. conſ.
73. nu. 1. lib. 5. & conſi. 54. ad fin. lib. 5. Ea eſt ra-
469 tio, quòd per † negationem res dubia efficitur. l. vlt.
C. quib. ad libert. proclama. non licet. & turbare,
metaphoricè, eſt obſcurum facere; an agens poſſi
deat: ita egregiè ſcripſit Bal. in d. diſput. Accuſa-
tus de vi turbatiua. col. 3. verſicu. in contrarium.
Confert quod ſcriptum reliquit Spec. tit. De lo-
cato. §. nunc aliqua. verſic. Sexageſimoquintò. &
ibidem Bald. in additio. in verbo, ſi emphyteuta.
emphyteutam expelli poſſe, ſi negat domino poſ
ſeſſionem, cum ex ea negatione poſſeſſionē intro
uertere, & ea malè uti credatur. & ſcribit Boerius
in conſuetud. Biturig. tit. De conſuetudine feudi.
§. 13. ad finem. Cæterùm ab hac ſententia diſſen-
tit Abbas in c. audita, nu. 8. de reſt. ſpol. dum con
tendit, non inferri turbationem, cùm quis in iu-
dicio experitur. Nam uerius ius ſuum tueri ui-
detur, quā de re diximus ſupra q. 42. Extenditur
470 ut procedat etiam cum † bona fide negat illum
poſſidere, adhuc turbare dicitur. ita Felin. in cap.
licèt cauſam, num. 12. de reſti. ſpol. ex cap. cum ad
ſedem. de reſti. ſpol.
471 Declaratur primò relatus † turbationis mo-
dus, ut procedat, cùm quis negat aduerſariū poſſi-
dere; & ſe ſolum poſſidere, ſecus ſi ſimpliciter ne
gat illum poſſidere: quia tunc non daretur inter-
dictum. ita cenſuit glo. l. 1. §. huius, in verbo, affir-
mat. ff. vti poſſide. & ſcribunt Innoc. in c. 2. col. 2.
in fi. de reſt. in integr. Bald. in l. ordinarij, nu. 12.
C. de rei vend. & in l. non abs te. col. 1. C. vnde vi,
Afflictus. d. deciſ. 394. nume. 7. Alex. conſi. 88. nu.
32. lib. 5. Soc. Sen. conſi. 59. ad finem. lib. 4. Ruin.
conſi. 53. num. 2. lib. 4. Iaſ. in l. ſi priuſquam. num.
25. de oper. noui nunc. Goz. conſi. 86. nu. 2. Pariſ.
conſi. 26. num. 5. lib. 4. Bellonus conſ. 11. nu. 11.
& Marcus Angellelus Peruſinus, & inter conſilia
crimi. diuerſorum conſi. 47. nu. 7. & conſ. 48. nu.
7. lib. 2. Quocirca intelligimus erraſſe Bal. in c. li-
cèt cauſam. nu. 31. de proba. qui aliter ſenſit.
472 Declaratur ſecundò, ut nō procedat cū † reus,
reſpondendo libello actoris, ſolùm negat narrata
ut narrantur: nam ex hac negatione turbatio non
cenſetur illata. ita declarauit Ang. Aret. in §. æquè
nu. 10. inſt. de actio. & ibi Iaſ. nu. 35. idem affirma
uit. etſi idem Iaſ. in l. ſi priuſquam, nu. 13. de ope.
noui nuncia. diſſentiat.
473 Declaratur tertiò, ut hoc procedat † cùm ciui-
liter agitur; nam tunc illa rei conuenti negatio,
actorem poſſidere, & illa aſſertio, ſe poſſidere:
ſecus cùm criminaliter agitur: tunc non ſufficit
ſola negatio, cū ea aſſertione, quod ipſe ſolus poſ-
ſidet: ita Corneus in l. ſi priuſquam, nu. 9. de ope.
noui nuncia. atq; ita conſuluit Collegium Floren
tinum, teſte Bertach. in ſuo reperto. in uerbo, tur-
bare. & ſequitur Rebuff. præcitato loco, num. 6.
Declaratur quartò, non procedere cùm quis iu
dicialiter proteſtatur ſine cauſa tamen iuſta cōtra
poſſeſſorem, tunc illa turbationē non infert. Bald.
conſi. 447. in puncto, col. 2. lib. 3.
474 Secundò iudicialiter † turbat, qui alterius poſ-
ſeſſionem ingreditur ex decreto iudicis inualido,
cùm is ingrediens ſcit, uel ratione naturali ſcire po
teſt, decretum eſſe inualidum, ut quia conceſſum
fuit parte non citata: ita ſcriptum reliquit Bald.
in ſua diſputa. Accuſatus de vi turbatiua. col. an-
tepen. verſ. tertiò quærit. ſenſit Bero. conſ. 43. nu.
6. lib. 3. Cùm verò ingrediens ignorat decreti in-
ualiditatem: ut quia ciuilis ratio inualidum red-
dit, uel alia extat probabilis ignorantiæ cauſa: tunc
is turbare non dicitur, maximè in minoribus, ru-
ſticis, & mulieribus: ita præcitato loco Bald. qui
ob id ait, hunc excuſari à pœna ſtatuti punien-
dis turbantem aliquem in ſua poſſeſſione. quod

declarabimus infra. Et hoc annotandũ eſt ad de-
clarationẽ ſtatuti Papiæ 51. in criminal. ſub rubr.
De pœna illius, qui violentiam alicui fecerit in
eius poſſeſſ. & alia ſtatuta illi ſimilia.

475 Tertiò iudicialiter † turbat, qui à iudice ſe-
queſtrũ obtinet, quo alterius poſſeſſio ſub illo ſe
queſtro finita docuit Feli. i c. licèt cãm. nu. 11. de
proba. & reſpõderũt Riminal. cõſ. 341. n. 1. lib. 2.
& Pariſ. cõſ. 126. nu. 5. lib. 4. ex ſnia Ancha. conſ.
248. Ad pdicta, qui reſpõdit ſpoliationẽ (qđ for-
tius eſt) inferri ex ſequeſtro iudicis incõpetentis.

476 Quartò turbare † dicitur colonus (vt de ex-
traiudiciali turbatione dicamus) dominum, cùm
alteri tradit fructus, uel penſionem, uel quando
alteri tradere hæc promittit contra ipſius domini
uoluntatem. l. quamuis. §. 1. ff. de acq. poſſ. Bal. in
l. cùm nemo. col. 2. nu. 5. C. de acq. poſſ. Feli. in c. li
cèt cauſam, nu. 11. de proba. idem affirmãs quan-
do non vult reſtituere poſſeſſionem. quod etiam
ſcripſit Rebuff. in d. commentariis ad conſtit. Re
gias Galliæ, tomo tertio, tit. De materiis poſſeſſo-
riis, art. 1. glo. 2. nu. 7. Illud tamen quod dixi, illũ
turbare, qui negat penſionem ſoluere veram eſſe
credo. Nam Io. Fabri in §. retinendæ, nu. 18. verſi.
477 quid dicendum. inſti. de interdict. inquit, † ceſſa
tionẽ non inducere turbationẽ, ita vt locus huic
interdicto ſit ſiue modò ſimpliciter is penſiona-
rius ceſſet ſoluere, ſiue neget ſoluere. Ego Io. Fab.
ſequor. Quod aũt ſola ceſſatio turbationem non
inferat, multis a Fabro egregiè perpẽſis probatur;
ac primò. Hoc interdictum vim inquietatiuã re-
quirit. l. 1. in prin. ibi, vim fieri veto. ff. vti poſſide.
ſed vis non fit ſine contradictione facti, vel verbi,
vt hoc caſu, cùm ſola ceſſatio contradictionẽ non
inferat. nõ ergo interdictũ hoc redditur. Præterea
& ſecundò, hoc interdictũ deſcendit ex delicto. l.
478 vlt. ff. de interdict. at † actiones, quæ ex delicto
deſcendunt & factum requirunt, non conceduntur ex eo quod nõ fit quod fieri debuit. l. ſi cuius.
§. denique. ff. de vſufructu. nõ ergo hoc interdictũ
conceditur ex ceſſatione, quæ nullum in ſe factũ
479 habet. Tertiò accedit hæc ratio, † ceſſatio ſim-
plex moram nõ cauſat, niſi adſit interpellatio, vel
quid aliud, quod interpellationis vim obtineat. l.
mora. ff. de vſur. ergo multò minus ceſſatio vim,
quæ requirit factum, inducit, cauſatq;. cũ præſer-
tim euenire poſſit, quod ob iuſtam cauſam & im
pedimẽtũ, uel ob inopiam ceſſauerit: atq; ita vim
nõ cõmittit. l. ueteres, cũ ſeq. ff. de itin. actuq; pri-
ua. cætera quæ a Fabro adſeruntur de induſtria præ
tereo. Quod aũt ſcribit Io. Fabr. turbationẽ inquie
tatiuam non inferri ex ceſſatione cũ negatione ſo
lutionis, ita ꝙ locus eſſe poſſit huic interdicto,
ſed potius inferri vim expulſiuã, cuius cauſa red-
ditur interdictum, vnde vi, rectè dictum opinor.
Quod equidem confirmatur auctoritate, atq; do
ctrina Specul. tit. De reſt. ſpol. §. 1. nu. 7. dum ſcri-
480 ptum reliquit, illũ † ſpoliatũ, non aũt turbatum
cenſeri, qui dum petit ſibi ſolui pẽſionẽ caponũ,
quos ruſticus ſoluere cõſueuit, is negat uelle ſol-
uere. Et inquit huic eſſe ſimile, quod dicit: ſi ha-
beo ciuilẽ poſſeſſionem, quã animo retineo, & ve-
niens non admittor, ſtatim per cõtradictionẽ co-
loni amitto illã poſſeſſionẽ ciuilẽ. & ſcripſi i trac.
De recuper. poſſ. Remedio. nu. 548. illũ ſpoliari,
cùm veniens ad poſſeſſionem nõ admittitur. Hæc
vera eſſe intelligit Io. Fabr. d. §. retinẽ. nu. 18. verſ.
ſed ſi tertius. procedere, cum is, qui negat ſoluere
eſſet ipſe principalis debitor, qui ius ſibi eſſe aſſe-
reret; ſecus cùm tertius aſſerit ſibi penſionem de-
beri: nam tunc is tertius turbare dicitur, & ob id
contra hoc interdictum redderetur. ita ſcribit is
Io. Fabr. Quod ſenſit & Spec. d. §. 2. nu. 6. ad finẽ.

481 Quintò is poſſeſſorẽ turbat, † qui illius fun-
dum alteri locauit: ita reſpõdit Pariſ. cõſ. 126. nu.
5. lib. 4. ita etiam cùm iã exiſtens in poſſeſſione, vt
colonus alicuius ab altero conducit. Nam & tũc
turbare dicitur, ſi modò poſſeſſor impeditur vti
re ſua. ita Alex. conſ. 80. nu. 9. lib. & ſuperiore caſu
vno verbo admonui. Et ſi criminaliter hoc caſu
ageretur, duplici pœna hic turbator puniretur, pœ
na ſcilicet legis Iuliæ de vi, & pœna criminis ſtel-
lionatus. cuius memini in tract. De arbitr. iud. lib.
2. caſu. 381. nu. 10. ita Papiæ puniretur pœna ſta-
tuti. 31. in criminal. ſub rubr. De pœna illius, qui
violentiam, &c. & ſtatuto 33. ſub rubr. De pœna
coloni inquilini conductoris &c.

482 Sextò recipiens † fructus rei meæ, ẽt p vim, me
abſente, turbare dr̃, & nõ ſpoliare: ita Bal. in l. poſt
ſnĩam, nu. 7. C. de ſent. & iterlocut. om. iud. Guid.
Pap. q. 6. nu. 1. Feli. i d. c. licèt cãm, nu. 11. de prob.
Riminal. cõſ. 340. nu. 1. lib. 2. & Rebuff. i d. cõmẽ
tarijs ad Regias cõſtit. Galliæ, tomo tertio, tit. De
materijs poſſeſſorijs, art. 1. glo. 2. nu. 8. Quo circà
reſpondit Bero. in conſ. 130. nu. 67. lib. 2. interdi-
ctum hoc reddi contra heredes uſufructuarij per-
cipientes fructus ipſo uſufructuario defuncto.
Idem Beroius in conſ. 141. nu. 6. in fine eo lib. 2.

483 Septimò † auferens de re mea, me turbare di
citur. l. ſi duo §. item videamus ſi actor. ff. uti poſ-
ſid. Inno. in d. c. licèt cauſam, col. 3. nu. 12. de pro-
ba. Rebuff. in præcitata glo. 2. nu. 9.

484 Octauò aſſerens, † ſe habere ius, vel ſeruitu-
tem in re mea, me turbare dicitur: ita Bar. i l. Me-
uius. §. fundo. nu. 6. de legat. 2. & Rebuffus. d. gl.
2. nu. 10. Ratio eſt, quia res nõ eſt mihi libera. 1. §.
hoc interdictũ, ubi Bar. & l. ſi duo. §. ſi uicinus. ff.
uti poſſid. & l. ſicuti. §. Ariſt. vbi gl. ff. ſi ſeru. uend.

485 Nonò impediens † me uti ſeruitute fundi, tur
bare me dicitur in illa fundi poſſeſſione. d. l. ſicu-
ti. §. Ariſto. ff. ſi ſeruit. vend. Bart. in d. l. 1. §. hoc in-
terdictum, col. 2. ff. uti poſſid. & gl. i l. vnica. C. eo.
Quod intelligit Rebuf. in d. gl. 2. nu. 12. procede-
re, cum ſeruitus hẽt cãm continuã, alioqui cõtra.

486 Decimò impediens † arare, vel colere fundũ,
vel fructus è fundo percipere, turbare dicitur. l.
vim facit. §. 1. ff. de vi & ui arma. l. ſi duo. §. itẽ vi-
deamus, i fi. ff. vti poſſide. glo. i d. l. vnica. C. eo. Bal.
cõſ. 446. Sciẽdũ, col. 1. lib. 3. qđ placuit & Rebuffo
d. gl. 2. nu. 13. His addo Corn. cõſ. 110. nu. 2. lib. 2.
& Lafrancũ Orianũ in rub. de cauſ. poſſ. & propr.
col. 2. verſ. unde cũ poſſeſſio. eſt glo. in l. 3. C. fi. re-
gund. vbi Bar. Pract. Papien. in forma libelli pro
poſſeſſione turbata in verbo præſentialiter, nu. 3.

487 Vndecimò † turbare is dicit, qui prohibet me
re mea uti d. l. ſi duo. ubi gl. ff. uti poſſid. & gl. l.

ſicuti

ſicuti.§.Ariſto.ff.ſi ſeruit.vend.& Barto. in l.1.§. hoc interdictum.col.2.ff.vti poſſid.Quare turbatur is, cui per literas etiam iudiciarias impeditur,ne ſua poſſeſſione vtatur: ita Inno.in cap. licèt,colum.3.nume.13. de proba. Rebuffus in d. glo.2.nume.14.

488 Duodecimò† is turbat,qui minas colonis infert, & illi metu territi non audeant colere fundũ;ita Bal.in diſpu. Accuſatus de vi turbatiua.col. 1.verſ.ſed mināſ.Io.Pract.Papien. vbi ſupra nu. 3.

489 Tertio decimò† turbat is, qui ſepem facit vel murum, vel ſi foſſam fodit, ne per fundum iter faciam:ita ſcriptum reliquit Guid.Pap.in ſtatuto,ſi quis per literas.in verbo,vel quaſi,verſ.vlterius etiam quæro.& tradit Franc. de March. q. 199.nu.1.parte 1.& q.661.parte 2.His autẽ caſibus licèt ſepem frangere,vel foſſam replere, atq; operire ad tuendam quaſi poſſeſſionẽ. quod annotarunt Ion.& alij in c.1. de immuni. eccleſ. & in l.ſi alius.§.belliſſimè,& l.vlt.§.ſi ad ianuam. ff. quod vi aut clam.Bar.in d.l.1.§.interdictum.col. 2.nu.ff.vti poſſid.& Rebuff.d.glo. 2. nu. 15. 16.

490 Decimo quartò, ſi† intrat poſſeſſionem rei meæ tanquam in rem ſuam,me inuito.l.diuus.ff. de ſeruit.ruſt.prædio.ita reſponderunt Bar.d.cõſ. 112.Quidam,nu.2.Bal.cõſ. 446. Sciẽdũ eſt quòd quis.in prin.lib.3.& Corn.conſ.94.num.8.lib.3. quos ſecutus eſt Rebuff.in præcitata glo.2.nu.19. quibus accedũt Coro.conſ.91.nu.16.& cõſ.280. nu.2.lib.4.Riminal.conſ.340.nu.1. lib. 2.Addit etiam Rebuff.hoc procedere etiam ſi dominus eſſet extra rem illam,l.1.vbi gl.& Bal.C.vbi de poſſ. agi opor. Alex. ad Bar. in l.ſi de fundo.ff. de vi & vi arma.confert.l.ſeruus. C. quod cum eo. Quod intelligit ipſe Rebuffus hoc maximè procedere, ſi poſt prohibitionem domini quis ingrediatur: nã tũc etiam iniuriarum tenetur. l.iniuriarum. in fi. ff.de iniurijs.gl.d.l. diuus. Niſi ingrediens proteſtaretur,ſe non ingredi animo occupandi eam de nouo,ſed animo ſuã confirmandi.Floria.in l.quid quid.ff. comm. prædi. Quæ quidem proteſtatio magnam habet vtilitatem ait Rebuffus.

491 Decimo quintò, † turbare is dicitur,qui rem alterius vendit & alteri tradit.ita glo. 2.& ibi Bar. in l.ſi duo.ff.uti poſſid.& glo. pen. l. malè agitur. C.de præſcrip.30.uel 40.anno. & ſcribit Rebuff. vbi ſuprà in gl.2.nu.21.

492 Decimo ſextò, ſiquis † prohibet me in meo ædificare,me turbare dicitur.d.l.ſi duo. §. hoc interdictũ.ff. vti poſſid.& Rebuff.in d.glo.2.nu.12.

493 Decimoſeptimò,turbare † is me dicitur, qui in meo fundo me ibidẽ exiſtente aut ferit, aut colit.l.vim facit.ff.de vi & vi arma.glo.vlt.§. quotũ. inſt.de interdict.Alex.conſ.135.nu.7.lib.1.& Rebuff.in d.gl.2.nu.23.quibus addo Soci.Iun.conſ. 146.num.20.lib.1.& Plotum in l.ſi quando, nu. 825.C.vnde vi.Cæterùm ab hac ſententia diſſentire videtur Guliel.Peruſinus inter conſilia criminal.diuerſ.conſ.37.nu.4.lib.4.dum reſpondit colere fundũ,vites putare,& his ſimilia,non eſſe de genere prohibitorum,& ob id ex eis non inferri turbationem.idẽ reſpondit Cataldin. in eiſdẽ cõſilijs,conſ.58.in fin.lib.1.ubi ait ita etiam ſenſiſſe Bal. Credo horum doctrinã procedere cùm hic, qui vites putauit,vel fundũ coluit,ignorauit poſſeſſorem fundi, & alia non extat coniectura,qua conijci poſſit hunc non habuiſſe animũ turbãdi.

494 Decimo octauò, is † turbat poſſeſſorem fundi, qui eo inconſulto in fundo illo arbores plantat. Cæpol. conſ. 3.col.1. verſ. de ſecundo.in criminal.ita econtrà dicere de eo poſſumus, qui è fundo arbores euellit.

495 Decimo nonò,is turbat † fundi poſſeſſorem, qui arbores in fundo ĩcidit; vel colonum meum ne incidat impedit. l. nam etſi ramos. ff. quod vi aut clam.Bal. conſ.446.Sciendum eſt, quòd quis, col.1.verſ.item quia & arbores.lib. 3.Rebuff. in d.glo.2.nume.24.qui ſubijcit ex Bal.in l.cum nemo.C.de acq. poſſ. illum turbare qui penſionem alteri ſoluit.quod ſupra retulimus.

496 Vigeſimò,turbare† is me dicitur in quaſi poſſeſſione eligendi, vel præſentandi,qui me inconſulto eligit,vel præſentat: vt docuit Inno.in c. audita,col.1.de reſt. ſpol.Idem ſi recipere voluit inſtitutum ab altero: ita idem Inno.in c.cùm eccleſia Vulterana,de electio. Verùm Rebuffus præcitato loco, nu.27.ſcribit in Gallia non eſſe viu receptum, vt agatur contra præſentantem, eligentem, vel conferentem, aut inſtituentem; ſed contra inſtitutum & prouiſum ab alio.

497 Vigeſimo primò,in † incorporalibus turbare is dicitur,quando prohibet cenſum, vel vectigal, vel reditus mihi pẽdi prohibet, vel ſi curat muliones alio tranſire,ne pedagium mihi pro more ſoluant:ita Docto.in c.querelam, de electio. Guid. Pap.in d.ſtatuto.ſi quis per literas,in verbo,quaſi,verſ.qualiter fiat turbatio.Io. Fabri in §.retinẽdæ,nu.14.inſt.de interdict. Maſſuer.in ſua praxi titu.De interdict.§. item ſi domus, nu. 64. quos ſecutus eſt Rebuffus in d.gl.2.nu.28. quib. accedit Spe.in tit.De teſti.ſpol.§.2.nu. 9. qui ſubijcit, idem eſſe,cũ aliter impedit me mea iuriſdĩone vti.

498 Vigeſimo ſecundò,† me turbat, qui ſe mihi opponit:ita Io.Fabri in l. vnica. colum.3.verſ.ſed quæritur.C.vti poſſid. Aufrer. in ſtylo parlamenti,parte 1.titulo, De cauſa nouitatis. §. item vbi commiſſarius.Rebuff.in d.gl.1. nu. 29. nam qui contra me eſt, me turbare dicitur.

499 Vigeſimo tertiò,is † me turbat, qui agricolas in poſſeſſionem rei meę tanquam rei ſuę inducit. Alex.ad Bar.in l.in rem §.tignum.ff.de rei vend. vbi etiam glo.& Rebuff.in d.glo. 2.nu.30.

500 Vigeſimo quartò, qui † me ignorante & abſente ſciens ingreditur rei meæ poſſeſſionem, turbare me dicitur; quia in mea ciuili poſſeſſione, quam animo retineo,me impedit.l. clam poſſidere.§.qui ad nundinas.de acq.poſſ. atq; ita ſenſuit Rebuffus in d.glo.2.nu.31.

501 Vigeſimo quintò, ſi quibuſdam † ſpecialiter data eſt facultas vendendi, vinum, carnes, coquẽdi panem, vel quid aliud agendi,ſi alius vendit in eius damnũ, hos turbare dicitur: ita Doct.in c.ſignificãte,de app.Rip.in c.cum eccle.Sutrina, nu. 46.de cau.poſ.& proprie.Rebuff.in d.gl.2. n.32. ſed præter Ripam ad rem magis cõfert quod ſcribit Iaſ.conſ.161.colum.2.lib.ſecundo.conceſſio-

ne fieri poſſe, vt quis victualia ſolus in loco vendat, & ſimile de piſcatione reſponderunt Dec. conſi. 271. nume. 11. & Ruin. conſ. 28. 29. 30. lib. 1. Rola. conſ. 5. nume. 70. lib. 1. Qui ergo & ipſe vendit, illum turbat.

502 Vigeſimo ſextò, ſiquis† delet arma, vel inſignia alterius, eum turbare dicitur. Felin. in c. tertio loco. col. 1. de prob. Rebuff. in d. gl. 2. nu. 33. & puniuntur ij delentes, quemadmodum ſcripſi in cõmẽtarijs, De arbitrarijs iudicum. lib. 2. caſu. 281.

503 Vigeſimo ſeptimò, † turbatio fieri dicitur per quamcunq; moleſtiam & impedimentum. §. retinendæ. inſt. de interdict. Bar. in d. conſ. 112. nu. 2. Pract. Papien. in forma libelli pro turbata poſſ. in verbo, ac præſentialiter turbat. Guido Pap. conſi. 61. primo dubio. Rebuff. in d. gl. 2. nu. 36.

504 Vigeſimo octauò, ac † nunc vltimò, turbare is dicitur, qui reſiſtit poſſeſſori. Bal. in l. 1. in prin. C. de teſtib. Alex. ad Barto. in l. amplius, in verbo quæſtionem. ff. rem ratam habet. & Rebuffus in d. glo. 2. nu. 36. Alia paſſim pro varietate factorum obſeruabit diligens lector. ſunt obſeruandi

505 hi turbationis modi ad † interpretationẽ ſtatuti Papien. 31. ſub rub. De pœna illius qui violentiam alicui fecerit in eius poſſeſſione, vbi punit turbationem qualitercunque factam, intelligitur turbatio relatis modis, dummodò fuerit doloſa, ut infrà q. 69. dicemus.

QVAERO ſexageſimo tertiò, an ſit opus

506 actorẽ in libello † exprimere, & clarè petere modum deſiſtendi a turbatione? Et opus non eſſe docuit Bar. in l. 1. §. interdictum, nu. 9. ff. vti poſſide. illum ſecuti ſunt Hormonocius Detus ĩ l. naturaliter. §. nihil cõmune, nu. 70. de acq. poſſ. & ibidẽ Fabius nu. 90. qui declarat. & cum eo dicemus infrà q. vltima. Ea eſt ratio, quòd ad iudicẽ hoc ſpectat, non autem ad ipſum actorẽ, qui ob id neceſſe non habet declarare, iuxtà l. vbi autem. §. qui illud. de verb. oblig. Non negat tamen Barto. quin actor poſſit, ſi vult declarare: quemadmodũ eo in caſu, cùm quis ciuilem poſſeſſionẽ obtinet, & per naturalem turbatur in ea ciuili, petere poterit, vt deſiſtat aduerſarius ab ea moleſtia, & naturalem reſtituat. Hoc enim modo iudicium hoc, ut mixtum, vtrunque continet: nempè reſtitutionem quò ad naturalem, & deſiſti à turbatione quò ad ciuilem. qua de re fuſius diximus ſuprà q. 1. & ſtatim aliqua ſubijciam.

507 QVAERO ſexageſimo quartò, an † hoc interdictum cumulari poſſit cum interdicto, vnde vi, vel alio remedio recuperandæ poſſeſſionis? Duo caſus conſtituendi ſunt. Primus eſt, cùm agitur de vna ſola poſſeſſione, atq; ita ſolo reſpectu vnius poſſeſſionis: tunc non admittitur cumulatio: ita ſenſit Bal. in l. incerti q. 11. nu. 17. C. de interdict. & clarius Rom. in l. naturaliter. §. nihil cõmune. nu. 14. verſ. aliquando cumulatur. de acq. poſſ. Bero. conſ. 51. nu. 1. lib. 3. Ea eſt ratio, quòd hoc interdictum præſupponit agentẽ poſſidere: illud verò recuperandæ, poſſeſſione carere. Secundus eſt caſus, cum agitur reſpectu diuerſæ poſſeſſionis: tunc cumulari poſſe affirmarunt Caſtren. in conſ. 234. In cauſa appellationis. col. 2. verſ. ſed ſuſtinendo. lib. 2. & Tiraq. in tract. le mort à ſaiſit le vif, parte 6. declara. 3. Quibus accedunt Calca. conſ. 76. nu. 3. & Pariſ. conſ. 126. nu. 13. lib. 4. & idem Pariſ. in c. veniens, nu. 19. de præſcr. qui loquitur cùm à diuerſis perſonis hæc remedia mouentur. ego intelligo à diuerſis perſonis ob diuerſas poſſeſſiones. ſenſit & Grat. conſ. 50. nu. 14. lib. 1. Quorum vera ſententia, vel ex eo probatur, quòd duæ ſunt poſſeſſiones, vna naturalis, altera ciuilis, quæ quidem apud diuerſos eſſe poſſunt. l. ſi duo, in prin. ff. uti poſſid. qui ergo naturali ſpoliatus fuit, cùm ciuilem retinuerit, agere interdicto, vnde vi, vel alio ſimili poteſt, nomine naturalis amiſſæ. & vti poſſidetis, pro ciuili retenta: ita è cõtrà. Hinc concludit Bald. in diſputa. Accuſatus de vi turbatiua, col. 6. verſ. veniamus igitur ad ſolu-

508 tionem, † accuſatum de vi turbatiua potuiſſe cõueniri interdicto, vnde vi, cùm lite pendente ſuper accuſatione turbationis ipſe accuſator, vel eius procurator ad continuandum poſſeſſionem

509 conſtit vtus expulſus fuit. an autem hoc † interdictum cumulari poſſit cum illo adipiſcendæ diximus ſupra remedio. 1. q. 23. Qua autem forma pronunciãdũ ſit, cũ vel per modum reconuentionis, vel per modum exceptionis oppoſitum fuit remediũ recuperãdæ, dicemus infra. q. 84. & 85.

510 QVAERO ſexageſimo quintò, † quid ſi interdictum hoc in iudicium deductũ fuit, & pendẽte lite ſuper eo is actor ſpoliatus ſit: & ſpoliatione facta agere cœpit iudicio recuperandæ, quomodò cauſa tractabitur atq; diffinietur? Bald. in l. ſi de proprietate, nu. 15. C. ſi à nõ compe. iud. docuit, nõ eſſe locũ alicui interdicto recuperãdę: ſed ſolũ cõcedi officium iudicis pro reſtitutione poſſeſſionis. idq; auctoritate Arch. in c. ĩ primis. 2. q. 1. atq; ita deciſum fuiſſe in conſilio Neapolitano auctor eſt Afflic. deciſ. 155. nu. 2. & deciſ. 156. idẽ reſpondit Pariſ. conſ. 126. nu. 13. lib. 4. & dicemus infra ultimo remedio. Huc, quod reſpondit Guid. Papæ. cõſ. 149. nu. 2. ver. primò, quòd ſi princeps delegat cauſã retinendę poſſeſſionis, non cenſetur delegaſſe cauſam recuperandæ, cum ad diuerſum tẽdant. conferunt quæ dicemus in ſeq. q. num. 515.

511 QVAERO ſexageſimo ſextò, an hoc † iudicium poſſeſſorium cum petitorio in vno eodemq́ue libello poſſit cumulari? Alta eſt & perdifficilis, ac etiam perplexa iuris quæſtio, quæ omnium ingenia exercuit, ego, quò res clarius eluceſcat, aliquos caſus ex ordine diſtinguam atque conſtituam: prætermittamq́ue generalem illam diſputationem, an abſolutè petitorium iudicium cum poſſeſſorio cumulari poſſit. Ad rem ergo noſtram veniamus.

512 Primus itaq; eſt caſus, cùm de poſſeſſione † rei corporalis agitur, & actor primò petitorium, poſt modum poſſeſſoriũ proponit: hoc caſu non cõceditur vtriuſq; iudicij cumulatio; ita docuerũt Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõmune, nu. 19. Alex. nu. 72. Ripa. nu. 153. Coraſius in 2. parte nu. 90. Fernandus c. 3. nu. 16. ff. de acq. poſſ. & Rub. nu. 285. His Accedũt Afflictus deciſ. 155. nu. 5. & Bero. in c. in literis, nu. 39. de reſt. ſpol. Quam ſane ſenten-

513 tiã iure ac rõne probari ſcribũt. iure ex † l. exitus

ff. de

ff.de acq.poſſ.quam ibi Ang.ita redigit in cōpendium.poſſeſſorium retinēdæ prius terminari debet,ad hoc ut petitorium intentari poſſit: & uideri quis partibus actoris fungatur.Angelū probat Afflictus d.deciſ.155.nume.5.Et uerè Vlpianus eo loci de interdicto,uti poſſidetis,loquitur, quod illa uerba,uter poſſideat,oſtendūt. Verùm, quod hoc caſu potius loquatur Vlpianus, quàm cùm eodem tempore, & ab eodem utrunque iudicium eſt propoſitum,non mediocriter diuinat. Ratione autem uerius probatur hæc ſententia, ſiquidem hanc cumulationem impedit repugnantia iudiciorum: Nam qui hoc poſſeſſorio iudicio experitur,affirmat,ſe poſſeſſorem eſſe.l.1.§.eſt igitur.ff.uti poſſide. & dicemus fuſius infra qō.65. cùm uerò petitorio agit,atque ita rei uendicatione aduerſarium poſſeſſorem aſſerit, atque facit.l.1.C.de aliena.iud.mot. cauſ.fact. c.examinata.de iudiciis.actor ergo iſte,ut is qui contraria proponit,audiēdus nō eſt.l.ſi procuratorio.§.ſed alius. ff.quando appell.ſit.l.1.C.de furtis.& c. ſolicitudinem. de appella. & dum petitorium proponit poſſeſſioni renunciare, & in aduerſarium transferre uidetur.quod docuit & Orianus in rubr.de cauſa poſſeſ.& propr.colum.14. uerſicu.ſeptima cōcluſio.Hanc rationem, quam probant omnes, ſolus Beroius in d.cap.in literis.nume.39.improbaſſe uidetur.Nam licèt (ait ille) agens hoc interdicto aſſerat ſe poſſidere,cum ſoli poſſidenti hoc interdictum reddatur.§.retinendæ.in iti.de interdict.attamen ex parte illius,contra quem agitur, neceſſariò non præſupponitur illum poſſidere, cùm detur etiam cōtra eum,qui nec poſſidet nec detinet:ſed ſolùm poſſeſſorem turbat,& impedit l.uim facit. de ui & ui arma. & diximus ſuprà q.

514 38.Eſt leuis hæc Beroij † conſideratio: & ſi rectè perpenditur Doctorum rationem confirmat. Cùm nil aliud aſſerant Doctores, quàm quòd ubi hoc interdicto experitur actor, aſſerit ſe poſſidere, & aduerſarium nō poſſidere,ſed turbare.Quocirca idem Bero.d.nume.39.uerſic.præterea,alia conſideratione uſus eſt. Inquit enim, quòd licèt agens hoc interdicto aſſerat ſe poſſidere, attamē contra eun[d]em mouendo petitorium neceſſariò non præſupponit eum poſſeſſorem, ſed ſimplici[ter] detinere, quemadmodum petitorium conce[di]tur contra ſimpliciter detinentem.l.officium. [ff].de rei uend.Verùm Doctorum ratio defendi poteſt,quandoquidem conſiderant, apud ipſum actorem petitorij nōn adeſſe ipſam poſſeſſionem, hoc eſt inſiſtentiam ipſam: ſiue modò naturalis & ciuilis poſſeſſio,ſiue uerius detentio illa dicatur. Credit tamen Beroius hanc ſententiam eſſe uerā, & ea ratione iuuari, quòd ratio ordinis cumulationem hanc impediat.iuxta l.ordinarij. C. de rei uendi. Quæ ſanè ratio, non concludit, quia ſi ob repugnantiam poſſeſſorio cenſetur renūciatum, atque ita ſublatum, 510 ordine de eo ante petitorium non eſt cognoſcendum, ſed eo poſthabito petitorij cauſa tractanda eſt. a recepta itaque ratione Doctorum recedendum non eſt.

515 Extenditur nunc primò hæc † iuris ſententia,ut procedat etiam in ſuo reſcripto uellet Princeps ſuper utroque cognoſci;nec enim poteſt. ita Beroius in dicto capitulo in literis. numero 39. verſicu.Quod procedit,de reſtit. ſpolia. ea eſt ratio,quod nec Princeps ipſe poteſt efficere, ut duo

516 † contraria ſimul eſſe poſſint: Cùm nec id efficere ipſa natura poſſit l.ſi ancillam, & ibi Bart.ff. pro ſuo.l.contra maiores. C.de inofficioſo teſtamento.Quinimò ſcribit Decius in l.ubi repugnātia.numero tertio.de regu.iuris, ex ſententia An-

517 geli conſilio 187. ad finem, legiſlatorem † & Deum ipſum non poſſe actum in ſe repugnantem in eſſe producere.& idem reſpondit ipſe Decius conſilio 664. numero duodecimo. & Iaſon conſi.148.nume.5.ad finem.libro quarto.Confirmatur hæc extēſio ex his quæ dixi ſuperiore quæſtione in fine.

518 Extenditur ſecundò, ut † procedat etiam ſi ipſe partes conſentirent: ita ſenſit Beroius in dicto capitulo in literis.nume.39.verſicu.& ſi diceretur.de reſtit.ſpolia. ratio, quam mox retuli, & huc pertinet.

519 Extenditur tertiò, ut † procedat etiam in poſſeſſorio retinendæ, quod annexam proprietatis cauſam habet. Nam & tunc iudicium hoc poſſeſſorium cum petitorio cumulari non poteſt. ita Bart.in d.§.nihil commune,num.10.& ibi Iaſ.nume.54.& nume.129.Ripa.num.155. Fabius nume.131.Claudius Mermerius num.160.Hornono.Decius.nume.96.Rubeus.numero 291.Coraſius in 2.parte.nume.97.& Fernandus.c.3. num. 28.Ea eſt ratio,quia obſtat regula, quòd ſententia lata in una parit exceptionem rei iudicatæ in altera.l.2.§.quædam.ff.de interdict.quod procedere intelligunt relati Doctores ſiue prius poſſeſſorium, ſiue prius petitorium iudicium agitetur. Verùm ab hac ſententia diſſentiunt Calder.& Butrius in cap.cùm dilectus,de cauſa poſſeſ. & proprie.Ea ratione mouētùr, quòd licèt ubi prius iudicium petitorium agitatur, lata ſentētia in eo exceptionem pariat in poſſeſſorio habente mixtam cauſam proprietatis, ut in caſu hoc noſtro, nō tamen hoc contingit in caſu contrario, cùm prius poſſeſſorium mouetur, (ut ſuo loco dicemus) nā tunc lata ſententia in poſſeſſorio non parit exceptionem in petitorio, cùm cauſa dominij incidenter tantùm fuerit tractata. argumento l.ſed ſi ante.ff.de exceptio.non ergo impeditur cumulatio.

520 Hæc † Butrij conſideratio, quam & Alexan. & Bolog.probarunt in d.§.nihil commune. ille nu. 74.iſte num.81.ad finem, uera non uidetur, quēadmodum ſcripſerunt Fabius & Coraſius in d.§. nihil commune.ille num. 131.iſte in 2.parte.nume.97.& ante eos Iaſon ibi.num.129.uerſicu.Tu autem. Iacobinus a Sancto Georgio. in l.ſi de vi. nume.9.ff.de iudiciis.aiunt iſti, quòd ſiue primò petitorium, ſiue primò poſſeſſorium cauſam ꝓprietatis annexam habens intentetur, ſemper parit exceptionem iudicati in altero. quēadmodum eſt interdictum de itinere actuque priuato reficiendo, ut etiam in interdicto de aqua quotidiana & æſtiua, in quo ſanè iudicio mixto lata ſententia, tota cauſa finitur.l.1.§.ult.ff.de aqua quotid.&

521 æſti.Sed uerius † cōciliari poſſunt hæ opiniones

ut

vt illa Butrij & ſequaciũ locum ſibi uſurpet, cùm
cauſa proprietatis eſt incidẽter annexa poſſeſſio-
ni, quoniam tunc lata ſententia in poſſeſſorio nõ
præiudicat in petitorio. ea eſt ratio, quia de cauſa
ipſa dominij non eſt plenè cognitum: ita ut dici
poſſit rem ita eſſe. Aliorum uerò ſententia proce
dit, cùm cauſa dominij eſt principaliter poſſeſſio-
ni annexa: quoniam tunc plenè ſuper eo cogno-
ſcitur: nimirum ſi petitorio præiudicium adfert.
Hinc fit, ut in interdicto de liberis exhibendis, in
quo cauſa dominij incidenter agitatur, lata ſen-
tentia præiudicium non adferat in iudicio petito
rio & principali. Ita pariter in poſſeſſoriis benefi-
cialibus, in quibus ſolum ad colorandum poſſeſ-
ſorium titulus deducitur, ut docuit Abbas in c. in
literis. de reſti. ſpolia. & ſcripſi in Tract. De recup.
poſſeſ. remedio 15. q. 36. in his inquam lata ſentẽ
tia præiudicium non ſit cauſæ dominij: ita Ripa
in d. §. nihil commune. nume. 155.

522 Declaratur primò hæc iuris & Doctorũ † ſen-
tentia, ut procedat reſpectu eiuſdem poſſeſſionis,
ſecus reſpectu diuerſarum: nam tunc utriuſque
iudicij cumulatione proceditur: ut puta, egi rei uen
dicatione cauſa naturalis poſſeſſionis, quæ eſt
apud te: deinde ago hoc interdicto, uti poſſidetis,
ratione ciuilis turbatæ, quæ eſt apud me; uel è cõ-
uerſo, egi rei uendicatione ratione detentationis,
quæ eſt apud te; deinde ago uti poſſidetis, ratione
naturalis & ciuilis turbatæ, quæ eſt apud me: hoc
inquã caſu admittitur cumulatio: ita docuit Bar-
tolus in d. §. nihil commune. nume. 19. ex ſenten-
tia gloſſæ ibidem in quinta lectura, ac glo. l. clam
poſſidere. §. qui ad nundinas, de acquir. poſſ. idem
docuerunt Baldus & Caſtren. in l. ordinarii. C. de
rei vend. ille num. 5. iſte in fine. Ripa in d. §. nihil
commune. nume. 153. uerſi. declara primò, & Co
raſius in 2. parte nume. 92. Soc. iun. nume. 312.
Iacobinus a Sancto Georgio in l. ſi de vi, num. 16.
de iudiciis. Riminal. conſi. 101. nume. 4. lib. 1. &
Beroins in d. c. in literis. nume. 39. propè medium
de reſt. ſpolia. Ea eſt ratio, quòd regula contrarie-
523 taris, qua (vt dixi) cumulatio † impeditur, hic nõ
aduerſatur. cùm petitorium & poſſeſſorium cir-
ca idem non concurrant.

524 Declaratur ſecundò, ut procedat † relata ſen-
tentia, ſi ſecundò proponatur poſſeſſorium reſpe
ctu eiuſdem poſſeſſionis poſtea quæſitæ: ita gloſ-
ſa d. §. nihil commune. in 4. lectura. & ibi Bartol.
num. 19. verſi. ſi uerò iſta iudicia. Alex. nume. 72.
ad finem. verſi. ſed iſta. Ripa. num. 153. uerſi. ſecũ-
dò declara. & ibidem Coraſius in 2. parte. nu. 93.
Ea eſt ratio, quòd ratione diuerſitatis temporis
admittitur concurſus.

525 Declaratur tertiò, ut procedat † relata doctri-
na, cùm actor ſciebat ſe poſſidere tempore inten-
tati petitorij, & poſſidebat per ſe ipſum; ſecus ſi
ignorabat, uel poſſidebat per alium: nam tunc
non impeditur cumulatio quantum ad propoſi-
tionem & proſecutionem poſſeſſorij, licèt peti-
torium ſuſpendatur: ita docent Bartolus in d. §.
nihil commune. nume. 19. uerſi. Aut poſſidebam.
Alexan. nume. 72. ad finem. Ripa. nume. 153. uer-
ſicu. tertia declaratio. & Coraſius in dict. ſecunda
parte, numero 95. quamquam eo loci Fernandus
capitulo tertio. numero decimoſeptimo. ambige-
re uideatur.

526 Secundus eſt caſus a præcedenti † diuerſus,
cùm ſcilicet actor primò proponit poſſeſſorium,
deinde petitorium rei corporalis. Hoc ſanè in ca-
ſu idem eſt dicendum, quod in præcedenti dixi-
mus; nempe cumulationem non admitti: ita ſcri-
ptum reliquit Bart. in d. §. nihil commune. nu. 21.
* verſi. Aut reſpectu. Bartolo conſentiunt * omnes,
quod ſcripſit Fernandus d. c. 3. nume. 23. Nam &
hoc in caſu cõtrarietatis ratio militat. Verùm Io.
Bolognetus in d. §. nihil commune. par. 2. nume.
326. conſtituit regulam affirmatiuam aduerſus
omnes, quas ego nunc ſequor.

527 Declaratur primò † hæc iuris & Doctorũ ſen
tentia, ut procedat cùm agitur de una ac eadem
poſſeſſione: ſecus ſi de diuerſis: nam tunc & hoc
in caſu admittitur cumulatio, ut in præcedenti in
declaratione prima dictum fuit: ita Bartolus in
d. §. nihil commune. nume. 21. verſi. aut reſpectu.
a Bartolo non eſt qui diſſentiat. excipio Fabium,
qui in d. §. nihil commune. num. 145. ſcribit, quod ſi
intentando petitorium poſt poſſeſſorium recupe
randæ. cenſetur illi petitorio renuntiatum, ut tra
dunt omnes in d. §. nihil commune, & ſcripſi in
Tract. De recuperanda poſſeſſ. remedio 15. q. 30.
fortius & hoc in caſu idem eſt dicendum. cũ hoc
poſſeſſorium ſit minus priuilegiatum illo poſſeſ-
528 ſorio recuperandæ. leuis † ratio, quæ ad hanc
declarationem non concludit, ſed propoſitum ca
ſum confirmat. Nam quod aiunt Doctores, utrũ-
que iudicium non procedere ob repugnantiam,
idem eſt ac ſi dicatur unum ſilere debere. ſilet au-
tem poſſeſſorium, cui renũtiatum cenſetur. quod
probat ipſe Bartolus d. nume. 21. uerſic. aut ago.
At in ſpecie huius declarationis ceſſat contrarie-
tas, & per conſequens renunciatio poſſeſſorij.
Quod etiam ſubiicit Fabius, multiplicem poſ-
ſeſſionem conſiderari non poſſe, receptæ Do-
ctorum opinioni cum repugnet, parui facien-
dum eſt.

529 Declaratur ſecundò, ut non procedat † relata
doctrina, cùm poſſeſſorium proponitur reſpectu
eiuſdem poſſeſſionis, quam actor tempore litis
conteſtatæ habebat, & aſſerit poſt motum poſ-
ſeſſorium, ante litem conteſtatam tamen per-
diſſe: nam tunc cumulatio non admittitur, ſed
uerius cauſa petitorij tractabitur, cum poſſeſſo-
rio renunciatum cenſeatur: ita Barto. in d. §. nihil
commune. num. 21. uerſi. primo caſu. Fernandus
ibidem cap. 3. num. 23. uerſic. fallit ſecundo. Qui
ſubiicit hoc procedere, niſi probationis onus in
aduerſarium transferatur. His accedunt Orianus
in Rubr. de cauſa poſſeſ. & propr. col. 13. verſi.
ſexta concluſio. & Bolognetus in d. §. nihil com-
mune. num. 326.

530 Declaratur tertiò, ut non procedat † cùm poſ
ſeſſorium proponitur reſpectu eiuſdem poſſeſ-
ſionis, quam actor tempore litis conteſtatæ habe-
bat, & aſſerit ſe eam poſt litem conteſtatam per-
didiſſe: nam hoc caſu utrunque iudicium proce-
dit: ita Bartolus in d. §. nihil commune. num. 21.

verſi.

uerſicu. aut poſt litem. Ea eſt ratio, quia hoc poſſeſſorium retinendæ datur ei, qui tempore litis conteſtatæ poſſidebat. §. ſed hodie. inſt. de interdict.

Declaratur quartò, ut non procedat, cùm hoc poſſeſſorium proponitur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis, quam actor aſſerit perdidiſſe ante inteniatum poſſeſſorium; tunc proponendo petitorium dicitur poſſeſſorio renuntiatum: ita Bartolus in d.§.nihil commune num. 21. ad finem, verſi. ſecundo caſu.

Declaratur quintò, ut non procedat cùm actor rem contentioſam per alterum poſſidebat: nam cum poſſeſſionem animo amittere non poſſit. l. peregrè.§.ult.de acq.poſſeſſ.tacitè ille renuntiare uidebitur: ita Fernandus in d.§. nihil commune. c.3.nume.23.uerſi.fallit tertiò.

531 Tertius eſt caſus, cùm † ab eodem actore unà ſimul proponitur petitorium & poſſeſſoriũ. hoc in caſu diſtinguit Bartolus in d.§. nihil commune nume.22.uerſi.aut petitorium, plures caſus, ut fecit in capite præcedenti. quæ ergo duobus relatis in caſibus comprehenſa ſunt, referri hic commodè poſſunt. Bartolo ſubſcribunt cæteri omnes, & inter cæteros Fernandus d. c. 3. nume.24. ait, nihil Bartoli traditioni eſſe addendum, ſecundum cuius ſententiam interrogatus reſpondit Crotus conſil.105.nume. 1. 2. ſcribunt etiam Fabius in d.§.nihil commune nume.136.& Io. Bolognetus in 2.parte num.329.Bero.conſi:48.nume.4.& conſil.51.nume.5.lib. 3. ad hunc caſum pertinere, l.ordinarij.C.de rei uend.& l.incerti.C. de interdict. eo etiam loci ambigit Fabius, & poſt eum Fernandus.d.num.24.quomodo in his iudicijs, in quibus cumulatio reijcitur, procedere iudex debeat. ſcribunt ij, actorem interrogari debere, quo iudicio maluerit experiri: & cogetur unum ex duobus eligere, iuxtà l. quod in hæredem.§.eligere.ff.de tributo. ſi quidem eligẽdo petitorium, poteſt deinde ab eo ſuperſedere, & poſſeſſorio uti. Nec nocebit, quòd electa una uia ab ea non recedatur. quoniam illud obtinet, cùm magnum detrimẽtum uariatio allatura eſt, quod leue hic eſſe uidemus in poſſeſſorio momẽtaneo. Subiungit etiam Fernandus, quòd ſi hic actor in poſſeſſorio ſuccũbit, illa uariatio nocere poteſt, nec fortè erit locus. l.& an eandam.§.ult. ff.de excep.rei iud.arg.l. ſi quis ius iurandum. C. de reb. cred. Iudex tamen arbitrari poterit, ex qualitate actoris, ſuique iuris, an ea uariatio impediat petitorium proponi. Quod ſi dicas actorem primum elegiſſe poſſeſſorium, ſi in eo obtinet, non eget ulteriori remedio, ſi ſuccũbit, ad petitorium facilè redibit. d.l.& an eandem.§. ult. Si uerò uellet à poſſeſſorio iam electo ſuperſedere, regulariter nõ erit audiendus. cùm renuntiaſſe credatur. niſi cũ per alium poſſideti quemadmodum ſuprà declaratum fuit. Declaratur hic caſus, ut non procedat cùm actor nec expreſsè, nec tacitè fatetur aduerſarium poſſidere. ut puta dico me dominũ & poſſeſſorem prædij: item quod tu me turbas; quare peto me declarari dominum eiuſdem fundi, & tibi inhiberi ne me turbes. hoc caſu admittitur hæc cumulatio: ita Caſtren. in l. ſi de ui. in prima lectura colum.4.uerſi. Mihi uidetur hoc. de iud. & ibi Iacobinus nume.16.ait diſputando poſſe defendi, ſed non iudicando: quia à Caſtrenſi diſſentiunt Card. & Imola in cap. examinata. de iud. dum ibi Imola. nume. 11. in fine inquit, quòd ille, qui eſt in actuali poſſeſſione, non poteſt petere ſe declarari dominum, ita declarando glo. l. ſi à te. §. 1. ff. de exc. rei iud. Verùm quod ſcribit Imola procedit cum principaliter agitur, ut poſſidens declaretur dominus, hic uerò incidenter. Rurſus procedit quod dixit Imola, cùm ius actoris & poſſeſſoris non redditur obſcurum, ut hic redditur ex turbatione, & hoc ſenſit Caſtren. dum citat. l. ſi contendat. ff. de fideiuſſ. & l. diffamari. C. de ingen. & manumiſſ à ſententia ergo Caſtrẽ. non recedo. Alias declarationes recenſet Bolognetus, ubi ſuprà.

532 Quartus eſt caſus, cùm † de poſſeſſione rei corporalis agitur, & unus contendentium primò petitorium, alter ſecundò poſſeſſorium proponit, & agitur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis: ut quia reus hoc interdicto experitur pro ea poſſeſſione, pro qua conuenitur; & actor aſſerit, ſe nunc etiã poſſidere ea poſſeſſione, quam ante motum petitorium poſſidebat. nam hoc ĩ caſu ſuſpenſo iudicio petitorio, ſolùm ſuper poſſeſſorio proceditur: ita docuit Bartolus in d.§.nihil commune. nume. 26. uerſi aut agit. quem cæteri ſecuti ſunt. & cum eis Orianus in rubr. de cauſa poſſeſſ.& propr. col. 15. uerſi. decima ſexta concluſio. his rationibus. primò, quòd actor pugnantia proponit. Secundò ratione ordinis. Tertiò quia petitorio renuntiatum uidetur. Nec hoc loco Bartolus pugnantia ſcribit, quemadmodum inquit Fabius, num. 149. cui ſatisfacere conatur Fernandus ibidem cap. 3. nume. 38. ego perpendo Bartolum non ſcripſiſſe abſolutè cenſeri renuntiatum petitorio, ſed uideri tantùm. cùm enim ſuſpendatur impropriè, renuntiatum creditur.

533 Declaratur primò, ut non procedat † relata doctrina cùm diuerſis reſpectibus duo hæc iudicia proponuntur: nã tunc cumulatio admittitur: ita docuerunt Bartolus d.§.nihil commune. num. 26.& Ripa, poſt alios nu. 164. qui ob id ſcribit, facilius cumulationem admitti ob perſonarum diuerſitatem. quod reſpondit & Crotus conſil. 105. numer. 3. idem docuit Orianus in rubr. de cauſa poſſeſſ.& propr. col. 15. uerſi. decima quinta concluſio. Verùm diſſentit Fabius in d. §. nihil commune. num. 147. dum ait, diuerſas poſſeſſiones non conſiderari, cùm una tantum ſit, quod cum receptæ Doctorum opinioni repugnet, reiiciendum eſt. & declarat Bolognetus ibidem in 2. parte, nume. 359.

534 Declaratur ſecundò, ut non habeat † locum iam relata doctrina, cùm actor agit hoc interdicto, quia reus eũ turbat, & actor nõ dicit ſe poſſidere; tunc utrumque iudicium procedit: ita Bartolus in d.§.nihil commun. e nume. 26. quem alij ferè omnes probant, ut Rubeus, nume. 521. & Fernandus c. 3. nume. 38.& Bolognetus. 2. parte. nume. 359. Diſſentit Fabius in d.§.nihil commu-

ne

ne nume.148.ea ratione, quod imò ex hoc ſolo, quòd actor intentat petitorium, non uidetur quòd reus hoc interdicto experiri poſſit. Nam ut huic interdicto locus ſit, opus eſt, quòd ille qui uult illud intentare, moleſtetur, & prohibeatur actualiter in ſua pacifica poſſeſſione, licèt perturbans non poſſideat: ita procedit (inquit Fabius) tex. l. ſi duo. §. item uideamus, ff. uti poſſid. At in caſu noſtro nõ prohibet actor eum aliquid facere, nec uti ſua poſſeſſione. Verùm, ſi rectè perpendatur Bartoli verba non inquit, actorem turbare reum poſſeſſorem ex eo ſolo quòd petitorio agit, ſed turbare potius turbatione extraiudiciali. Nec aduerſatur quod ſubijcit Fabius, quòd tunc ageretur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis; nam hoc nihil eſt, cum & actor agendo petitorio, non aſſerat ſe poſſidere, ſed reum ipſum, atq; ita non implicatur contrarietas.

Declaratur tertiò, ut non procedat, cum reus hoc interdicto experitur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis, pro qua conuenitur, & actor aſſerit, ſe nunc etiam poſſidere, poſſeſſione ſibi poſteà quæſita; nam tunc utrumque iudicium procedere poteſt; ita Bartolus in d. §. nihil commune, nume. 26. ad finem, & Orianus ubi ſuprà uerſicu. decima ſexta concluſio. Verùm Fernandus ibidem cap. 3. numer. 40. à Bartoli ſententia, ea ratione, recedit, quòd actor repugnantia adhuc proponit, dum iudicium petitorium proſequitur, & adhuc ſe poſſeſſorem aſſerit: ſed temporis diuerſitas hoc efficit, ne contraria propoſita uideantur: ut Bartolus admonuit in d. §. nihil commune, in 4. lectura nume. 9, quod ibidem declarant Rubeus. nume. 155. & alij.

535 Quintus eſt caſus, cùm † unus primò proponit poſſeſſorium, alter ſecundò petitorium, & eodem reſpectu agitur; tunc prius ſuper poſſeſſorio cognoſcitur, ita ſcriptum reliquit Bartolus in d. §. nihil commune nume. 27, uerſi. aut eodem. cum eo ✱ cæteri ſenſerunt, quemadmodum ſcripſit ibidem Fernandus d. cap. 3. numer. 45. uerſi. Altera. Orianus in d. rubr. de cauſa poſſeſ. & propr. colum. 15. uerſi. uigeſima concluſio, & Bolognetus in d. §. nihil commune 2. parte nume. 370. duæ enim rationes cumulationem hanc impediunt, una contrarietatis atque repugnantiæ, altera ordinis: ita Bartolus intelligit. l. incerti, C. de interdict. Subiungit tamen Bartolus, facilem eſſe poſſeſſorij iudicij deciſionem; quia agens poſſeſſorio ſuã intentionem ex eo probare uidetur, quòd petitorio agens uidetur ſuæ poſſeſſioni renunciare. quocircà iudex poſſeſſorio agenti poſſeſſionem adiudicabit, niſi ui, vel clam, uel precario. Verùm à Bartolo diſſentit Aret. in d. §. nihil commune nume. 23, & ibidem Fabius nume. 151. uerſicu. ſed Aretinus. ait ille, quòd imò iudex adiudicare non poteſt poſſeſſionem agenti poſſeſſorio, ſed ſententiam abſolutoriam ferre debere, inſtructa cauſa, Bartolum tamen tueri conatur ipſe Aretinus, qui plus quàm par eſt hac de re diſſerit. Et dum contendit Aretinus agentem petitorio cenſeri renunciaſſe poſſeſſorio ad rei fauorem, à Bolognino ibidem nume. 92. & Claudio Mermerio nnme. 176. reprehenditur. In recenſendis horum altercationibus tempus non conteram.

536 Declaratur primò, ut locum † non habeat, cùm proponens petitorium proponit diuerſis reſpectibus; nam tunc utrumque iudicium procedit: ita Bartolus in d. §. nihil commune nu. 27. Ripa nume. 166. Fabius nu. 151. uerſi. circa tertium. Rubeus nume. 325. & Fernandus, d. cap. 3. nume. 45. & ibidem Bolognetus nume. 370. idem cenſuit Afflictus deciſ. 155. nume. 5. in fine. Orianus in rubr. de cauſa poſſeſſ. & proprie. colum. 15. uerſ. uigeſima concluſio.

Declaratur ſecundò, ut nõ procedat, cùm reus proponit petitorium ante litem conteſtatam in poſſeſſorio; ita Ripa & Rubeus in d. §. nihil commune. ille nume. 166, uerſi. fallit ſecundò, iſte nu. 325. uerſi. declara ſecundò. Ea eſt ratio, quia tunc ceſſat ratio contrarietatis cùm nondum reus cœperit contendere ſe poſſidere, ut dixit Bartolus in d. §. nihil commune nume. 26.

Declaratur tertiò, ut locum ſibi non uendicet relata doctrina, cùm proponitur petitorium ratione poſſeſſionis amiſſæ poſt litem conteſtatam in poſſeſſorio: ita Ripa in d. §. nihil commune. nume. 166. in fine, & Rubeus. nume. 325. uerſi. tertiò declara; nam hoc in caſu ceſſat contrarietatis ratio, qua hæc iudicia ſolent impediri.

537 Sextus eſt caſus, cùm † ſimul eodem tempore unus proponit petitorium, alter poſſeſſorium, reſpectu eiuſdem poſſeſſionis, tũc impeditur cumulatio ratione repugnantiæ & ordinis; ita Bartolus in d. §. nihil commune nume. 28. uerſi. item in interdicto. & ibidem Bolog. nume. 93. & Fernandus c. 3. n. 46. & Bolognetus. n. 361. & Orianus ĩ d. rub. de cauſa poſſeſſ. & prop. col. 15. uerſ. vigeſimaprima concluſio. Quamquam Fabius ibidem. num. 152. uerſi. tamen aduerte, ſcribat ratione ordinis tantùm, non autem contrarietatis cumulationem impediri. quod uerum non eſſe puto. uerius enim utramque regulam impedire cumulationem opinor.

548 Septimus eſt caſus, cùm † uterque proponit petitorium & poſſeſſorium, quoniam uterq; aſſerit ſe poſſeſſorem & dominum: Nam hoc in caſu non admittitur cumulatio, tum ratione ordinis, tum etiam ratione repugnantiæ. quod probarunt Bartolus in d. §. nihil commune num. 29. Ripa nume. 168. Rubeus. num. 109. Bolognetus. num. 378. qui poſt Iaſonem tuetur Bartolum ab impugnantibus Caſtren. & Fabius nu. 155. alijque omnes ex. l. 1. §. hoc interdictum. ff. uti poſſide. l. inter litigatores. ff. de iudicijs & l. mater. C. de rei uend. Orianus ubi ſuprà, colum. 16. uerſi. uigeſima ſecunda concluſio.

Declaratur hæc iuris ſententia, ut locum non habeat, cùm uterq; nult aſſumere in ſe onus probandi: ita Ripa & Rubeus præcitatis locis, qui pluribus hoc explicant.

539 Octauus eſt caſus, cùm † iudicium petitorium & poſſeſſoriũ agitatur ſuper re incorporali, tunc enim ferè ſemper cumulatio petitorij & poſſeſſorij admittitur. eo præſertim caſu cùm is

qui

qui primo propoſuit petitorium & deinde poſſeſſorium, nult ſubire onus probationis in quolibet iudicio: ita Bartolus in d. §. nihil commune nume. 18. Alex. nume. 72. Iaſ. num. 126. qui multa obijcit & ſoluit. Ripa nume. 150. Rubeus numer. 784. Fabius nume. 125. Claudius nume. 156. Decius num. 93. Fernandus cap. 3. nume. 11. & Coraſius in 2. parte, nume. 91, & lo. Bolognetus in 2. parte, nume. 307. Idem docuerunt Baldus & Caſtren. in l. ordinarij. C. de rei uend. ille nume. 4. iſte in fine. idem reſpondit ipſemet Baldus conſil. 161. Proponitur. libr. 3. & Caſtren. conſil. 259. In cauſa quæ uertitur. libr. 2. Otianus in rubr. de cauſa poſſeſſ. & proprie. colum. 13. uerſi. quarta concluſio. Iacob. à Sancto Georgio in l. ſi de ui. nume. 15. de iud. Pract. Papien. in forma libelli pro turbata poſſeſſione, in uerbo, ad ceſſandum, nume. 7. Ripa libr. 1. reſponſ. cap. 7. nume. 2. Io. Fabri in §. æque, nu. 12. inſt. de actio. & in §. retinendæ, col. ult. uerſi. omiſſis. inſt. de interdictis. atque ita deciſum fuiſſe in Cõſilio Neapolitano auctor eſt Afflictus deciſ. 155. numer. 4. ad finem. & reſpondit Ripa. lib. 2. reſpon. cap. 7. nume. 3. Ea eſt ratio, quòd regula illa contrarietatis & repugnantiæ, qua impeditur actionum cumulatio, hic ceſſat. non enim huic iudicio actio

540 † conceſſoria, qua incorporalia uendicantur. §. æquè, in Inſt. de actio. poſſeſſori aduerſatur, cùm etiã ei concedatur. l. ſi forte. §. ſciendum. ff. ſi ſeruit. uend. l. uti frui. §. ult. ff. ſi uſusfruct. peta. & l. ſi preſens. ff. de oper. noui nuntia. Atque ita hoc in caſu intelligunt Doctores loqui c. paſtoralis, de cauſa poſſeſſ. & propr. cùm uerò actor, qui propoſuit primò petitorium, recuſat ſubire probandi munus in petitorio, ſed ob poſſeſſionis commodum ab eo releuari cupit, iuxtà l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur. ff. ſi ſer. uend. prius diffiniri debet poſſeſſorium ratione ordinis, iuxta. l. ordinarij. C. de rei uend. ita Bartolus in d. §. nihil commune, nume. 18. uerſi. ſed ſi actor. Verùm eo loci Fabius nume. 125. uerſi. arbitror, ambigit ex generalitate d. l. ordinarij. C. de rei uend. & l. incerti. C. de interdict. & alia obijcit Bolognetus ubi ſupra nu. 307. qui deinde non ineleganter ſatisfacit.

541 Ita pariter † in his incorporalibus admittitur hęc cumulatio, ſi ẽ contrà actor primò propoſuit poſſeſſorium, deinde petitorium. hic Bartolus in d. §. nihil commune, num. 21. verſi. ſi uerò fuerit poſſeſſorium retinendæ. & ibidem Fernandus d. c. 3. nume. 22. Ita etiam in his incorporalibus recipitur cumulatio, cùm uterque actor ſcilicèt & reus proponit petitorium & poſſeſſorium, quia uterque aſſerit ſe poſſeſſorem & dominum. quod

* affirmarunt * omnes ferè in d. §. nihil commune. ibi Aret. num. 20. Bolog. num. 95. Claudius num. 178. Rubeus num. 110. & Fernandus. d. cap. 3. nume. 47. & ibidem Bolognetus nume. 370. Natta conſil. 627. nume. 15. libr. 3. Quocircà infert Ripa. in d. §. nihil commune num. 152. in beneficia-

542 libus † hanc cumulationem admitti, cùm in eis ſolùm de quaſi poſſeſſione beneficiorum agatur. Qui ſane caſus declaratur ab Afflicto d. deciſ. 155. nume. 3. non procedere, cùm cumulatio hæc fit in inſtantia appellationis, quod infra remedio 5. q. 15. referam.

543 Nonus eſt caſus cùm † iudicium petitorium eiuſmodi eſt, ut iudicio poſſeſſorio fomentum adferat, nam tunc cumulari poteſt: ita Baldus in l. ordinarij. nume. 6. & ibi Caſtren. in fine poſt Cynum. C. de rei uend. Adferunt exemplum in iudicijs familiæ erciſcundæ, & communi diuidundo, quæ cùm petitorium reſpiciant. l. incerti. C. de interdict. ubi glo. nihilominus cum hoc interdicto cumulari poſſunt: Nam agi poteſt ad diuidendum & ſuper turbatione ſilentium imponi. arg. l. 1. ff. famil. erciſ. Quod tamen declarat Baldus in d. l. in certi. nume. 16. procedere cùm ante litem conteſtatam in iudicio communi diuidundo ſit huius poſſeſſorij cumulatio.

544 QVAERO ſexageſimo ſeptimò, an † ille qui impetrauit reſcriptum, ut cognoſcatur ſuper petitorio, ad poſſeſſorium tranſire poſſit? Baldus in l. ſi de proprietate. nume. 4. C. ſi à non compe. iud. ſcriptum reliquit, tranſire non poſſe, idque duplici ratione. Prima, quia ſuper poſſeſſorio nullum reſcriptum impetrauit. Secunda, quia ſibi cõtrarius eſt. Nam impetrando ſuper petitorio aſſerere uidetur, ſe non poſſidere. l. clam. poſſidere. §. ult. ff. de acq. poſſeſſ. & contra preces oblatas non auditur. l. cùm precum. C. de liberali cauſa. Scribit tamen Baldus, iudicem poſſe & de cauſa poſſeſſorij incidenter cognoſcere. quod pluribus explicat.

545 QVAERO ſexageſimo octauò, quid ſi reus contendens ſuper hoc poſſeſſorio proponit petitorium, an cenſeatur poſſeſſorio renuntiare, ut ſine alijs probationibus ferri debeat contra eum ſententia abſolutoria? Hęc litis quæſtio paulò inferius explananda erat, ſed alia me mouit ratio, ut

* eam hoc loco collocarem. Recepta * magis Doctorum ſententia eſt, poſſeſſorio renũtiatum cenſeri; & ob id abſolutoriam ferri poſſe: ita docuit Bartolus in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 27. in fine. de acquir. poſſeſ. quẽ ſecuti ſunt Alex. nume. 35. Iaſon nume. 45. Ripa nume. 167. Verùm obijcit Aretinus ibidem nume. 17. ex hac

546 † poſſeſſorij renuntiatione ſolùm cenſeri renũciatum liti & inſtantiæ, ut docuit Bartolus in d. §. nihil commune nume. 28. at perempta inſtantia, nulla ferri poteſt ſententia condemnatoria. l. 1. C. quando prouo. non eſt neceſſe. Ferenda ergo erit ſententia abſolutoria ab ordine iudicij, cauſa adiecta, quia reus renunciauit liti & inſtãtiæ. Duplici reſponſione ſatisfacere conatur Aretinus, quas quidem conſiderationes euertit Ripa. Ait Aretinus primò, renunciationem hãc litis prodeſſe nõ poſſe ipſi renuntianti, niſi fuerit ab aduerſario accepta, ex Bar. & aliorum ſententia in l. poſtquam lit. C. de pactis. Verùm inquit Ripa, non ſatisfacit hæc reſponſio, cùm in caſu hoc noſtro nõ præſupponatur, aduerſarium impugnaſſe renuntiationem. quare dicendum eſt, eam acceptaſſe, cum

547 † in iudicialibus tacens conſentire cenſeatur, l. cùm oſtendimus. §. ult. ff. de fideiuſſ. tuto. & cap. 2. de accuſ. in 6. quod, ſi rectè perpẽdatur atte

te

te Ripam ipſemet Aretinus uiſus eſt conſiderare.
Secundo reſpondet Aretinus, quod non obſtan-
548 te litis renuntiatione, ferenda † eſt ſententia
diffinitiua, ſi ad aduerſarium ſpectat, quod ſe-
tatur, ut docuit Baldus in d. l. poſtquam liti. nu-
me. 5. C. de pactis. hic autem poteſt intereſſe ra-
tione præteritæ turbationis. l. ſi duo. §. vlt. ff. uti
poſſide. Verùm opinatur Ripa. d. nume. 167.
uerſi. Secundò &c. & ante eum Claud. Aquenſis
ibi, ut recenſet Rubeus num. 326. in fine, non eſ-
ſe obiectioni ſatisfactum. ſi quidem, aut aduerſa-
rius renuntiationem acceptauit; & tunc non eſt
ulterius procedendum. aut impugnauit; tunc re-
nuntiatio renuntianti non præiudicat. ea ſenten-
tia gloſſæ in cap. cùm ueniſſent, de eo qui mittit.
in poſſeſſio. Niſi (inquit Ripa) dixeris, quòd acce-
ptans renuntiationem poteſt inſtare, quòd ulte-
rius procedatur, ſi per renuntiationem illam non
ſit plenè ſatisfactum, iuxtà ea quæ ſcribit Barto-
lus in l. ſi reus paratus. ff. de procura. qua de re di-
buat Rubeus. d. §. nihil commune, nume. 326. ad
finem. Hæc itaque Bartoli ſententia ſatis ab Are-
tini conſiderationibus defenditur, Nihilominus
contra Bartolum ſenſerunt Ludouicus Bolog. in
d. §. nihil commune nume. 92. & Fabius. nume.
151. uerſi. circa tertium. ea adducti ratione, quòd
ex propoſitione iudicij petitorij non cenſetur re-
nuntiatum poſſeſſorio, ex tex. d. §. nihil com-
mune, ſecundum tertiam lecturam. Secundò, in-
quit Bologninus, qui agit rei uendicatione aſſe-
rit aduerſarium tenere & poſſidere iniuſtè; un-
de non eſt uerum, quòd renuntiare uideatur poſ-
ſeſſioni ſuæ. nec ob id iudex pronuntiare debet,
agentem hoc interdicto, uti poſſidetis, potiorem
eſſe in cauſa: imò ille, qui melius probabit in pe-
titorio obtinebit & in poſſeſſorio. Verùm re-
ſponderi facile poteſt, imò agentem, petitorio
cenſeri poſſeſſorio renuntiare, cùm ſcit ſe poſſi-
dere, ut declarat Bartolus in d. §. nihil commu-
* ne nume. 8. dum diſtinguit: & eum cæteri *cre-
brius ſunt ſecuti. Illud etiam aduertendum eſt,
quòd licèt is agens rei uendicatione dicat ad-
uerſarium iniuſtè tenere & poſſidere, attamen
poſſidere affirmat. id quod ad pronuntiandum
ſuper poſſeſſorio ſufficit, cùm de iuſtitia uel in iu-
ſtitia tituli in petitorium diſcutiendum ſit.
549 QVAERO ſexageſimo nonò, an † crimi-
nalis accuſatio unà ſimul cum hac ciuili cumu-
lari poſſit? Quo hæc iuris quæſtio facilius à no-
bis explicetur, duo ſunt tractanda. Primò an pro
poſſeſſione turbata criminaliter agi poſſit. Secun
dò, conceſſo poſſe, an utrumque iudicium cu-
mulare liceat. Primæ propoſitioni reſpondeo
unà cum Baldo in cap. licèt cauſam de probatio,
poſſe agi actione iniuriarum etiam criminaliter.
idem Baldus conſil. 493. Quoniam data. libr. 2.
& in diſputa. Accuſatus de ui turbatiua colum.
3. uerſic. In contrarium uidetur. idem Bal. conſil.
82. Viſis duobus. & conſil. 261. Viſo dicto, colum.
1. uerſicu. ſed mihi. libr. 5. ex. l. ſeruus la j. ff. de
actio. & obliga. & ex glo. l. ſi duo. in glo. 1. ff. uti
poſſide. idem reſpondit Corneus conſil. 100. nu-
me. 2. ad finem. libr. 2. conſi. 172. nume. 3. libr.
3. & conſil. 280. nume. 4. libr. 4. & Angellelus de
Peruſio inter conſilia criminalia diuerſorum cōſ.
47. nume. 3. libr. 2. & Boſſius Tract. cauſarum
criminalium, tit. De pluribus uiolentijs. nume.
48. qui falsò ſcribit Bartolum aliter ſenſiſſe in l.
iniuriam. §. ſi quis. ff. de iniurijs. cum uerè Bar-
tolus in l. lex cornelia. §. ſi quis libellum, de in-
iurijs, iunctis his quæ idem ſcribit in l. item
apud. §. ſi quis. ff. eo. ſentiat agi criminaliter. Nam
in d. §. ſi quis libellum, exponit, actione. i. accuſa-
tione. Scribũt ergo ij omnes nullam aliam actio-
550 nem † criminalem, præter hanc iniuriarum da-
ri contra turbatorem. Hæc autem uera eſſe intel-
lexit Petrus Rebuffus in commentarijs ad regias
conſtit. Galliæ tomo tertio, titulo De materijs
poſſeſſorijs, art. 1. glo. 2. numer. 45. cùm agitur
actione iniuriarum ob turbationem ſecutam poſt
ſilentium iam impoſitum à iudice: non ſi dum
contendunt, & ambo dicunt, ſe eſſe poſſeſſores.
quod ait ſenſiſſe Baldum in d. diſputa. Accuſa-
tus de ui turbatiua. colum. 1. uerſi. Soluo, quan-
do, Scribit tamen Rebuffus in Gallia non ſer-
uari, ut criminaliter de iniuria agatur, ſed ſo-
lùm pro damnis, expenſis, & intereſſe. Subijcit
551 tamen † iudicis officium implorari poſſe, ex
ſententia Anto. Capicij deciſ. 96. & ſi uis publica
fieret, criminaliter is puniri poſſet ex lege Iulia
de ui publica.
552 Secundæ propoſitioni, an † ſcilicèt utrumq;
iudiciũ poſſit actor cumulare. Baldus in d. diſpu-
ta Accuſatus de ui turbatiua, col. 2. uerſ. item cer-
tũ eſt. reſpondet, cumulari poſſe. Quã quidẽ ſen-
tentiam uerã eſſe opinor, & ſi Baldi rationes non
multũ urgeant. Ego exiſtimo ob id cumulationẽ
admitti, quòd nulla regula cumulationum impe-
ditiua aduerſatur. ſi præſertim, (vt ſenſit Baldus)
criminale iudicium in conſequentiã ciuilis dedu
citur, iuxta. l. interdum. §. qui furem. ff. de furtis.
& i c. cùm oporteat, ubi Inno. de accuſa. ob id iu-
dex unius eſt & alterius, cum incidẽter tractatur,
ut ſenſit Bartolus in d. §. qui furem. idem in. 4. §.
ſi dicatur. ff. finium regund. & ĩ ſpecie noſtra iu-
553 dicem maleficiorum † poſſe etiam incidenter
cognoſcere de turbatione ciuiliter, reſpondit Si-
mon Peruſinus inter conſilia criminalia diuerſo.
conſi. 49. nume. 12. libr. 2. Nec aduerſatur. l. 1. C.
quando ciuilis actio crim. præiud. quia illa proce-
dit cùm tractatur principaliter; ſecus ſi inciden-
ter, ut hic. ita reſpondet Baldus loco iã citato. Erit
554 maximè utile † cumulare hæc iudicia, quia pro-
bationes unius cauſæ alteram adiuuabit: alioqui
probationes factę in cauſa ciuili non ſufficient ad
condemnationem in cauſa ciuili: ita pulchre ad
rem hanc docuit Salycetus in l. ſi quis ad ſe fun-
dum. col. pen. uerſi. Aut ad condemnationem. C.
ad l. Iul. de ui publica. & conferunt quæ ſcripſi in-
frà remedio ultimo. q. 10. ad finem. Et idem quod
Salicetus ſenſit Bartolus in l. 2. §. 1. nu. 5. ff. ui bo-
no. rap. Soc. Tract. fallen. reg. 311.
555 QVAERO ſeptuageſimò, an † in hoc indi-
cio lis conteſtari debeat? Hæc iuris quæſtio hoc
in loco poſt quæſtiones de libellorum conceptio-
ne collocanda fuit. Qua ſanè in re dicendum eſt,

con-

teſtandam eſſe.l.1.§.annuum.ubi Bartolus in fine. ff.uti poſſide.Baldus in l.1. C. ſi per vim, uel alio modo.& in l.incerti.q.13.C.de interdictis,& clarius idem Baldus in diſputa.Accuſatus de vi turbatiua.colum.octaua.uerſicu. & nota ad euidentiam.Marianus Soc.Sen.in cap.quoniam frequenter.colum.23.uerſi.62.fallit,ut lite non conteſta, ſenſit Roma. in l. naturaliter. §. nihil commune, nume.24.de acquir.poſſ.& ibi latè diſputat Bolognetus,nume.410.Ruinus conſi.38. num.6. lib. 4.& Petrus Rebuffus in commentariis ad Regias conſtitut.Galliæ,tomo tertio, titulo, De materiis poſſeſſoriis,art.3,glo.1.num.10.qui abſolutè ſcribit,in quouis poſſeſſorio litem eſſe conteſtandā. ex §.quorum.inſtit.de interdict.cap.2,ut lite non conteſta.Idem reſpondit Neuiz.conſi.80.num.8. His accedit Ioan.Bapiſta Ferretus conſ.95. nu.1, qui idem eſſe reſpondit,cùm hoc remedio agitur in beneficialibus.

556 QVAERO ſeptuageſimo primò, † quid ꝓbare habeat actor,uti hoc iudicio obtineat? Et duo probare debere vno ore omnes concludunt.

Primum probare debet,ſe poſſediſſe turbationis tempore: ita docuit Bart.in l.1.§.vlt.nu.18. ff. uti poſſide.& in l. unica.§.1. num.3. C.eod.Alex. conſil.92.num.4.lib.1.& conſi.136. nu.7.lib.2. Rebuffus in commentariis ad Regias conſtit.Galliæ,tomo tertio,titu.De materiis poſſeſſoriis, art. 2.glo.3.nume.14.Ripa in l.naturaliter.§.nihil cōmune,nume.156.de acquiren. poſſeſſ. Bellonus conſil.11.nume.3.Rimin.al.conſil.219. nume.5. lib.2.Io.Fabri in §.retinendæ, nume.19.inſtit.de interdict.quod ſine cōtrouerſia ſufficit,cùm reus non probat,ſe medio tempore poſſediſſe: nā tunc

557 præſumitur continuata poſſeſſio etiam † tempore litis cōteſtatæ. at ſecus ſi aduerſarius ille ꝓbat,ſe medio tempore poſſediſſe: tunc actor debet probare,ſe etiam poſſediſſe tempore litis conteſtatæ: ita egregiè fuiſſe deciſum in Conſilio Neapolitano,auctor eſt Afflictus deci.394. num. primo, & ſecūdo.atque ita intelligitur opinio & doctrina Hoſtien.in cap.cum ad ſedem, de reſtit. ſpolia.quam examinat Ioan.Fabri in d.§.retinendæ,nu.19.& Grat.conſi.50.nu.34.lib.1. & Afflictum ſequitur Rebuffus d.tit. De materiis poſſeſſoriis.art.8.gloſſ.1. nume.8. & ante hos idem docuit Oria.in rub.de cauſa poſſeſſ. & proprieta. columna 8.uerſicu.ſecunda concluſio declaratoria &c.& Pract.Papi.in forma libelli pro poſſeſſ. turbata in uerbo,hodie tenet,nume.2. Pariſius in cap.ueniens,nume.17.de præſcrip. & idem probauit doctiſſimus Oſaſcus deciſ.43.in fine.& reſpondit Pariſius conſi.136,nume.4,lib.4. Et hoc in caſu animaduertendum eſt, quod ſi reus iſte conuentus probat,ſe poſſidere, tunc actor probare debet poſſeſſionem illam eſſe clandeſtinam reſpectu ſuæ: ita Barto.in dicta l.1.§.vlti. num.18. ff.uti poſſidet. quem probarunt Barba.conſi.25. colum.1.lib.4.Soc.Sen.conſi.54.nume.15. lib.4. & Iaſ.conſil.6. ad finem. lib.1.illa autem clandeſtinitas probatur eo ipſo, quòd aduerſarius iſte non probat antiquiorem poſſeſſionem, uel ab alio eam aſſecutum eſſe.quod latius declarat Bar. d.§.vlt,num.18.Procedunt etiam iam relata illis in caſibus, quibus lis non conteſtatur: nam &

558 tunc probanda eſt † poſſeſſio illius temporis, quo lis fuiſſet conteſtanda; ita declarat Bald. in diſput. Accuſatus de vi turbatiua, col.pen.verſic. primo caſu,quem ſecutus eſt Alex.conſi.88. nume,3.lib.5.Soc.in l.ait prætor.§.ſi iudex.in fin.de re iudi.Hinc modò fit, quòd remedium hoc ſpoliato nō redditur,ut iam diximus ſuprà, cùm poſſeſſione illa careat. atque ita reſponderunt Caſtren.conſi.234.In cauſa appellationis, columna ſecunda.lib.2.Bertrandus conſi.51.num.quarto. prima parte lib.2.& idem placuit Fabro in dicto §.retinendæ,nume.16.inſtit.de interdict.Roberto Aurelia.lib.3.ſentē.iuris c.21.& Iacobo Cuiacio in commentariis ad receptas ſententias Iulij Pauli lib.1.tit.11.

559 Secundū, quod ab actore iſto † probari oportet,eſt ipſa turbatio; ita glo. in l.ſi duo.§.2. ff. uti poſſide.& in c.licèt cauſam, de proba.Alex.conſi. 88.nu.3.verſi.ſecundò quia, lib.5. Corneus cōſi. 113.nume,2.lib.1. Pract.Pap.loco iam citato,& Ioan.Fabri.in.§.retinendæ.nume.12. inſtit.de interdictis.qui ſcriptum reliquit, optimum eſſe allegare,atque proponere turbationem de præſenti,quamuis neceſſe non ſit probare,cùm ſufficiat probare iam factam turbationem, quod reſpōdit & Soc.iun.conſi.146,nume,6.lib.1. Quinimò docuit Baldus in cap.licèt cauſam, num.31. de probatio.iudicium ſuſtineri, ſi turbatio lite pendente ſuperuenit; & ſi tempore litis cōteſtatæ actor experiri non potuerit,cum uerè turbatus non eſſet. quia turbatio ſuperueniens fundat paſſiuè iudicium.Illud etiam addit Bald.in dicta diſput.Accuſatus de vi turbatiua,col.pen.uerſi. nū ergo actorem hunc iuſtificare debere poſſeſſionem ſuam ex titulo,qua de re infra q.73.

560 QVAERO ſeptuageſimo ſecundò, † quoniam ſuperiore quæſtione firmauimus, agentem hoc interdicto probare debere ſuam poſſeſſionē; dubitari & quæri ſimul nunc contingit, quomodo,& quibus probationibus poſſeſſio hæc probetur? Practicus Papienſis in forma libelli pro turbata poſſeſſione,in uerbo hodie,num.6.7.in ſpecie recenſet aliquos modos probandi hanc poſſeſſionem,quod & alij, quos infra recenſebo, non ineleganter faciunt. Quò res reddatur clarior, dicam ego prius,quomodo probetur poſſeſſio rerū corporalium immobilium: deinde agam de probationibus rerum corporalium mobilium: & tandem explicabo, quibus probationibus probetur poſſeſſio,ſeu quaſi,incorporalium.

561 Poſſeſſio † igitur rerum corporalium immobilium probatur primò ſola ipſa inſiſtentia poſſeſſionis: ita cēſent omnes in l.ſtipulatio iſta. §.hæc quoque, de verborum obligatio. ibi Barto. nume.tertio,Iaſon numero quarto. idem reſpondit Baldus conſi.decimo. In quæſtione quæ vertitur,ad finem,libro 5. Angel.Aretin. in §.ſic itaque, nume.7. inſtitut. de actio. Sociu.Sen.conſi. 131.col.2. verſicu.ex qua detentione,lib.1.Corn. conſi.282.nume.4.uerſ.tertiò, quia domum.lib. 1.Dec.conſ.56.nu.3.qui ex Alexandri ſententia &

illud affirmat, ex inhabitatione domus probari
562 †poſſeſſionem domus. idem Decius conſi. 400. num. 3. 4. Alba conſi. 64. nume. 18. Balbus in rep. l. Celſus. num. 135. ff. de vſucap. ubi nu. 134. ait ex Baldo ſolam deambulationem probare poſſeſſionem cùm inſiſtentia illa ſit. ſola enim inſiſtentia acquiritur poſſeſſio. l. 1. in princ. & l. 3. in prin. ff. de acquir. poſſeſſ. cum ſimilibus. qui ergo inſiſtit, in poſſeſſione eſſe dicitur. Vt autẽ per ingreſſum & inſiſtentiam acquiratur poſſeſſio, quinque fore neceſſaria ſcribit Rebuffus in commentariis ad Regias conſtit. Galliæ, tomo tertio, titu. De materiis poſſeſſoriis, in præfatio. nume. 29. quæ nunc non proſequar.

563 Secundò probatur † poſſeſſio per ſolam culturam agrorum: ita Ange. Aret. in d. §. ſic itaque, nume. 7. inſti. de actio. ex glo. in l. tertia. in uerbo, finiatur. C. finium regundo. & ibi Bald. Angel. & Sal. Bal. in l. arboribus. §. nam etſi. ff. de uſufructu. ubi eleganter ſcribit ex illo textu, quòd ſi unus probat ſe araſſe & coluiſſe, & alter probet ſe fructus collegiſſe, uterque dicitur æqualiter probaſſe poſſeſſionem in hoc interdicto. & ob id erit deferendum illi, qui melioribus probationibus, & teſtibus actum ſuæ poſſeſſionis probauit, ut infra dicemus. Baldum eſt ſecutus Balbus in reper. l. Celſus, numero 131. ff. de uſucapio. Riminaldus Senior conſil. 341. numero quarto. libro ſecundo. & alios ibi in annotationibus recenſet eruditiſſimus Hippolytus Riminaldus. Paris. conſi. 107. nume. 19. libro primo. qui extendit procedere etiam cùm quis manu aliena, ſuo tamen nomine coli fecit.

564 Tertio probatur † poſſeſſio ex fructuum perceptione: ita probat. l. Titia. ff. de ſolutio. & l. 2. C. de acquiren. poſſ. l. litibus. C. de agric. & cenſ. lib. 11. & ſcribentes omnes ita aſſerunt, ut Pract. Papien. in d. forma libelli pro turbata poſſeſſione. in verbo hodie, nume. 7. Baldus in l. inditia. C. de rei vend. Barba. conſi. 24. colum. quarta. lib. 4. Ange. Aret. in d. §. ſic itaque. num. 7. inſti. de actio. Lafrancus Orianus in repe. cap. quoniam contra, in verbo, depoſitiones teſtium, num. 108. de probatio. Comenſ. conſi. 104. Quæritur, in princ. Fulgo. conſi. 161. in cauſa Iacobi, in princip. Alex. conſi. 161. in fine. libro 6. Corneus. conſi. 251. in princ. lib. 1. conſi. 103. num. 6. lib. 2. conſi. 185. nume. 4. lib. 3. Decius conſi. 400. nume. 3. verſi. ſecundò ex. & conſi. 663. nume. 3. Craue. conſi. 107. nume. 2. Pariſ. conſil. 107. nu. 22. lib. 1. Afflictus deciſ. 167. num. 3. & in cap. 1. §. ſi quis de manſo. de controverſ. inueſtitu. Balbus in rep. l. Celſus, nume. 130. ff. de vſucap. & Rip. in l. 1. nu. 109. ff. ſol. matr. Natta conſi. 292. nu. 2. lib. 2. & eruditiſſimus Præſes Oſaſcus deciſ. 43. num. 2. ac etiam nouiſſimè Ioſeph Ludo. deciſ. 29. num. 14.

565 Extenditur, ut procedat, † etiam cum alter nomine tamen huius actoris, uel ſuo mandato, fructus percepit: nam ſufficit quòd nomine abſentis poſſeſſoris fructus colligantur. c. ad audientiam, de præſcrip. ita Ripa in d. l. 1. nu. 109. ſoluto matr.

566 Declaratur primò, ut locum † non habeat cũ fructus percepti fuerunt iure quodam familiaritatis, atque ita alterius nomine: ita ſcribunt omnes in l. qui iure familiaritatis. ff. de acquir. poſſeſ. Corn. conſi. 95. nu. 7. & conſi. 315. num. 3. lib. 4. & in ſpecie hac Decius cõſi. 400. nu. 5. Soci. Sen. conſi. 131. col. 1. lib. 1. & Alcia. reſpon. 400. in fi. & plures retuli in commentariis. De arbitrariis iudicum. lib. 2. caſu 160. nu. 11. vſque ad finem. ubi declarauit Ioſeph Ludo. d. deciſ. 29. nu. 15.

Declaratur ſecundò, non procedere, quando re ipſa conſtat alterum poſſidere: ita Francus in c. bonæ, col. 2. in princ. de appel. Balbus in repe. l. Celſus. nu. 134. de uſucap. & infra dicam.

Declaratur tertiò non procedere cùm fructus non ſpectabant ad eum. Ioan. Iacobus de Leonardis inter conſilia Bruni conſi. 114. nu. 50.

567 Quartò probatur † poſſeſſio ex perceptione penſionis, cùm loco fructuum ſit, imò fructus eius eſt, ut ergo alia fructuum perceptio poſſeſſionem arguit, ita & penſio: ita Bartolus in l. qui uniuerſas. §. quod per colonum. de acqui. poſſeſſ. Baldus conſi. 299. Allegationes ſapienter. col. 2. uerſicu. modo eſt. lib. 1. Calcaneus conſil. 42. numero quarto. Balbus in reper. l. Celſus. num. 130. de uſucapio. & Pariſius conſilio 104. numero 88. libro primo.

Declaratur non procedere, cùm conſtat, quòd re ipſa alter poſſidet: ita declarant Bartolus in d. §. quod per colonum. idem in l. quamuis. §. ſi conductor, de acquirenda poſſeſſione. & ibi Alex. in ulti. nota. qui Balbus. d. l. Celſus, numero 120. de uſucap. Corne. conſi. 24. num. 18. & 315. num. 3. libro quarto. Francus in d. cap. bonæ, colum. 2. in princ. de appella. Gratus conſi. 50. nu. 3. lib. 1. & num. 51. Ioan. Baptiſta Ferretus conſi. 2. nume. 8. Afflictus deciſ. 325. nu. 1. 2. qui alios recenſet, & ille num. 3. ſubiicit, hoc non procedere cum penſionarius mortuo locatore, alterum recognouit, & ei cœpit ſoluere penſionem: nam tunc is de nouo recognitus poſſidere dicitur, nõ autem hæres mortui locatoris. idem ſenſit Zuch. l. vlti. nume. 114. C. de edi. diui Adria. toll.

568 Quintò † poſſeſſionem probat ſolutio collectæ: ita Bal. conſi. 251. Sententia quam. col. 3. verſicu. non eſt dubium. lib. 5.

569 Sextò probatur † poſſeſſio ex clauium traditione. l. clauibus. ubi Bar. ff. de contrahẽ. emp. Bal. in l. 2. C. de uerb. ſig. Soci. Sen. conſi. 13. nume. 14. libro quarto. ubi ita ait de clauium retẽtione. Guido Papæ conſi. 71. numero quinto. Grammat. deciſ. 71. numero ſexto, & Decius conſ. 56. numero ſecundo. quod intelligitur, quando is, qui claues poſſidebat: ita latè Tiraquellus de iure conſtitu. parte tertia, limit. 1. & Didacus lib. 3. varia. reſol. cap. 16. nu. 11. Qui idem ſcribunt ex traditione anuli & bireti. quod latè etiam explicat Afflictus deciſ. 199.

570 Septimò probatur † poſſeſſio ex deſcriptione facta in libro æſtimi & cataſtri, ſi modò (ut mox latius dicam) de contrario non conſtat: ita Paulus Caſtren. in l. ſi pater, nume. ſecundo. in fi. C. de actio. emp. quem ſecutus eſt Soc. Sen. conſi. 89. colum. ſexta. in princ. & colum. penult. verſi. confirmatur quia. libro primo. & quãquam hæc

plena

plena probatio non ſit, ſed potius præſumptiua, ut ibidem Socinus columna quinta, uerſic. tertiò ponderandum, ſcribit. quod firmauit & Baldus ab eo relatus. & idem Baldus conſil. 57. Quidam Nerius accuſauit. ad finem, libro quinto. attamen ſufficit, quia illa transfert onus probandi in aduerſarium, iuxta l. generaliter. §. ſi petitum. in fine. ff. de fideicommiſſaria libertate. idem ſenſerunt alij, quos nunc referam. Cùm verò factum eſt antiquum, probatur poſſeſſio ex ſolo æſtimi libro, ut latè declarat Socinus Senior conſi. 205. columna tertia, uerſicu. ex quibus negari. libro ſecundo.

Declaratur primò, ut non procedat, cùm conſtat re ipſa alterum poſſidere: ita Caſtren. & Socinus locis iam citatis. idem ſenſit Alexand. conſilio 147. in fine libro quinto. ſi enim alter poſſidere reperitur; ceſſat hæc præſumptio, quæ illi tertio poſſidenti non nocet. ſiquidem liber æſtimi regulariter probat tantummodo inter deſcriptũ & deſcribentem, non autem contra tertium: ita poſt multos Iaſon in l. decem, numero trigeſimoterno. de verborum obligat. & alios retuli in commentariis. De arbitratus iudicum. libro ſecundo, caſu. 91. in fine. illis addo Crauet. tractat. de antiquit. tempor. ſexta particula primæ partis principalis. num. 71.

571 Octauò probatur † poſſeſſio, inueſtitura, uel locationis inſtrumento. quod intelligitur inter ipſum locatorem & conductorem, inter concedentem & ſuſcipiẽtem inueſtituram: ita ad rem noſtram in ſpecie Pract. Papien. in d. forma libelli pro turbata poſſeſſione, in uerbo. Hodie, numero ſexto. qui ſcribit, quòd, ſi iſte conductor turbaret locatorem in poſſeſſione hac, ſatis probatur poſſeſſio hæc contra ipſum turbatorem conuẽtum, ſecus ſi vni eſſet facta locatio, & alter turbaret; nec enim contra turbatorem probari poteſt poſſeſſio ex ſola hac locatione. ita etiam multi aſſerunt poſſeſſionem non probari cõtra tertium ex ſola locatione, ut ita probant. l. conductor. C. locati. c. inter dilectos. §. vltim. de fide inſtru. ſcripſit Baldus conſilio 330. Statuto cauetur, quòd conductor. columna prima. libro primo. Socin. Sen. conſi. 89. columna penultima. in princ. libro primo. poſt Butrium in d. cap. inter dilectos. in fine. idem Socinus conſilio vndecimo colum. ſecũda. verſic. præterea. lib. 3. Afflictus in cap. 1. §. ſi quis de manſo. nu. 74. de contro. inueſt. Alc. reſp. 294. nu. 5. Alba. conſi. 9. nu. 12. & conſi. 64. nume. 17. Boer. q. 105. nu. 15. Gabrielius lib. 4. concluſionũ, concluſ. 4. nu. 5. & Rebuffus in commentariis ad Regias conſtitut. Galliæ, tomo tertio, tit. De materiis poſſeſſoriis, in præfatione, num. 100. Bero. conſi. 45. num. 8. lib. 3. Quod præſertim procedit quando ageretur de probãda continuatione poſſeſſionis: ita Soc. Sen. conſi. 205. col. ult. uerſic. & ita concludi. lib. 2.

572 Declaratur primò non procedere † quando unà cum inſtrumento locationis factæ tertio concurrit ſolutio mercedis atque penſionis; nam tunc contra hunc turbatorem probatur ex illis poſſeſſio: ita relati ſunt omnes, Idem quando conductor aſſeruit ſe colere nomine locatoris. Soci. Sen. conſi. 11. colum. 2. uerſic. inſero & ſecundò. lib. 3. Boer. d. quæſt. 105. num. 14. Gratus cõſi. 50. nu. 2. lib. 1. & Anto. Gabrielius lib. 4. concluſionum, concluſ. 4. nume. 2. & numero ſeptimo. ubi declarat.

573 Declaratur ſecundò non procedere, † cùm plura extant locationum inſtrumenta: ita Soci. Sen. conſi. 187. columna ſexta. Confirmantur præmiſſa. libro ſecundo.

574 Declaratur tertiò, ut nõ procedat † in inſtrumento locationis antiquo: nam illo probatur poſſeſſio tam contra alium, quàm contra ipſum conductorem. ita Craue. conſi. 54. num. 11. qui ſubijcit ex ſententia Oldradi conſ. 199. col. 2. etiam ex inſtrumẽto probari poſſeſſionem, prout facti eſt. Verùm idem Craue. in tracta. De antiq. tempo. in 11. particula primæ partis principalis, nu. 21. diſſentit ab hac opinione. ſed in praxi eſſet difficile recedere ab ea, quam is firmauit in d. conſil. 54. nu. 11. cùm permulti id aſſeruerint. Accedit Soci. Sen. conſi. 187. col. 5. verſic. tertiò probatur. lib. 2. qui & alios eiuſdem opinionis recenſet. idem reſpondit Alba. conſi. 64. nu. 16. 17.

Declaratur quartò, ut non procedat cùm ille tertius non poſſidet. nam & tunc contra eum locationis inſtrumentum probat. ita Bald. in l. Pomponius. ff. quemad. vſusfr. peta. Alex. conſi. 9. col. 1. lib. 4. alios recenſet Gabrielius. d. concluſ. 4. nu. 3. cætera nunc prætereo.

575 Nonò probatur poſſeſſio † inſtrumento ipſius miſſionis in poſſeſſionem factæ auctoritate iudicis: ita docuit Abbas in c. cùm nobis, col. 2. de præſcrip. quem ita intellexit Craue. d. tract. de antiquit. temp. d. 11. particula. num. 23. & præter eum Zucbardus in l. vltim. num. 433. C. de edict. diui Adria. tollen. qui eiuſdem ſententiæ recenſet Soci. Sen. conſil. 205. colum. fina. libro ſecundo. Quod explicaui in tract. De adipiſcenda poſſ. remedio 4. q. 104.

576 Decimò probatur poſſeſſio † ex ſolo uſu ipſius rei, ut eſt in prædiis ſterilibus: ita Ange. in l. Celſus, & ibi Baldus, nu. 133. de vſucap. Ita etiam ex paſculis, Rimin. conſi. 219. nu. 5. lib. 2.

577 Poſſeſſio † autem corporalium mobilium probatur ex traditione, atque retentione clauiũ, ſub quarum cuſtodia mobilia ſunt: ita Ange. in l. qui vniuerſas, in princ. ff. de acquir. poſſeſſ. & Sal. in l. ob maritorum. C. ne uxor pro marito. Decius conſi. 56. num. 2. & attigi ſuprà, latè Rebuffus in commentariis ad Regias conſtit. Galliæ, tomo tertio, tit. De materiis poſſeſſoriis, in præfatione, nu. 57. Cæterùm ab hac opinione diſſentit Soc. Sen. cõſi. 231. col. 3. uerſi. Nec obſtat quòd claues. lib. 1. ex doctrina Innoc. in cap. ex parte, nume. 3. de arbitris. qui inquit non ob id Prælatum poſſidere quia rei habet cuſtodiam. Hoc tamen ego intelligerẽ procedere cùm ex qualitate perſonæ, uel rei cõijcitur cuſtodientem non eſſe poſſeſſorem: at in dubio cùm res apud aliquem eſt, præſumitur illum poſſidere. Quæ ſententia procedit quando claues traditæ fuerunt in rei præſentiam: nam tunc earum traditione, poſſeſſio acquiritur,

ita Bar.in l.1.nume.18.de acquiren. poſſeſſ.& ibi
Iaſ.nume.91.Ripa,num.57.& hanc communem
teſtatur Didacus lib.3.uaria.reſol.cap.16.nu.11.
etſi diſſentiant Alex.in l.3.§.Neratius.& ibi recẽ-
tiores,de acq.poſſ. & Rebuffus in d.commenta-
riis ad conſtit.Regias Galliæ,tomo tertio, tit.De
materiis poſſeſſoriis,in præfatione,num.60.Quo
578 loci reſpondet † ad d.l.clanibus. de contrahen.
emp.quæ aduerſari uidebatur. Verùm à communi
ni recedere non eſt tutum in foro.Declarationes,
quæ adferri hic poſſent,apud relatos interpretes
legi poſſunt.

579 Poſſeſſio† verò ſeu quaſi,incorporalium pro-
batur multis modis,ac primò,inſtrumento iura-
ti fidelitatis probatur quaſi poſſeſſio iuriſdictio-
nis:ita Io.Andr.Hoſt.& Butr.in c.ſi diligenti, de
præſcrip.Abbas in cap.cum nobis,eo. quos ſecu-
tus eſt Soc.Sen.conſi.187.col.4.uerſi.primò pro-
batur.lib.2.Alba conſi.64.num.13.14. Rebuffus
in d.commentariis ad Regias conſtit. Galliæ,to-
mo 3.tit.De materiis poſſeſſoriis ĩ præfatione.nu
me.101.102.ubi declarat tertio non præiudicare.
Quod intelligitur cùm illi, qui fidelitatem iura-
runt,poſſunt trãsferre poteſtatem & iuriſdictio-
nem,ita docuit Bald.in l.2.num.50.C.de ſeruitu.
& aqua.& reſpondit Brun.conſi.10.num.21.ubi
nume.23.intelligit etiam ſolùm quò ad eos, qui
fidelitatem iurarunt, & ibi nume.20. reſpondit,
inſtrumento confecto non transferri, etiam ſi in
conſpectu rei fiat.

580 Secundò † probatur hæc quaſi poſſeſſio in-
ſtrumento liberationis a fidelitate,ita Bal.in l.mo
ueor.C.de ſeruis exporta. & Oldra. conſi.296. ad
finem.Soc.Sen.ubi ſupra.

581 Tertiò probatur † quaſi poſſeſſio iuriſdictio-
nis ex præſtatione onerum:ita Baldus in l.3.C.de
natura.liberis.Soc.Sen.d.conſi.187.col.5. uerſic.
ſecundò & maximè.

582 Quartò probatur quaſi† poſſeſſio iuriſdictio-
nis per exactionem gabellarum.cap.licèt cauſam,
ubi omnes,de probatio.Soc.Sen.d.conſi.187.co-
lum.5.verſi.confirmantur præmiſſa,lib.1.Gabel-
læ reditus ſunt fructus iuriſdictionis, & quem-
admodum is,qui percipit fructus corporaliũ,cor-
poralia ipſa poſſidere dicitur:ita qui percipit hos
reditus iuriſdictionis, eam quaſi poſſidere cre-
ditur. ita reſpondit Baldus conſil.161. Proponi-
tur,quòd per commune Terronæ.colum.ſecũda.
uerſi.ſed ita eſt,lib.3. Quod comprobatur ex glo.
cap.commiſſa,in uerbo pacificam, de elect. in 6.
iuncto ibi in textu illo in §.pen.quæ ait, illum pa
cificam poſſeſſionem, ſeu quaſi, habere, qui fru-
ctus maioris partis bonorum percipit.gloſſam il-
lam notarunt Gemin.conſi.78.col.ult.conſi. 101.
col.ult.Caſſiodo.deciſ.9.col.1. de cauſa poſſeſ.&
propr.& Io.Bap.Ferre.conſi.1.num.3.

583 Quintò probatur† quaſi poſſeſſio iuriſdictio-
nis per famam in antiquis: ita Soci.Sen. d.conſi.
187.col.6.uerſi.poſtremò præmiſſa. lib.2.

584 Sextò quaſi poſſeſſio† iurium eccleſiæ proba-
tur ex clauium eccleſiæ traditione: nam illæ trãſ-
ferunt quaſi poſſeſſionem illorum iurium: ita
Butrius in c.ult.de cauſa poſſ.& propr. Nicolaus
de Milis in uerbo,poſſeſſio.q.34.quos ſecutus eſt
Rebuffus d.præfatione.nu.69.

585 Septimò probatur † quaſi poſſeſſio iuriſdi-
ctionis ex actibus iuriſdictionalibus, utputà, cùm
in cauſis iudicatum fuit, & delinquentes cõdem-
nati,innocentes verò abſoluti: ita reſpondit Ro-
ma.conſi.70.nu.13.& Soc.Sen.d.conſi.187. col.
7.uerſi.Iam ergo tempus. lib.2. poſt Bartolum in
l.1.§.hoc interdicto. ff. de itinere actuque priua.
& Doct.in c.cùm Eccleſia Sutrina,de cauſa poſ.&
proprie.Brun.conſi.34.nu.15. ita etiam ex ſtatu-
tis & edictis promulgatis.Roma. dicto conſi.70.
nume.12.& Decius conſi.694.num.duodecimo.
ut tradit Alba conſi.64.nu.9.10.15.Ita etiam ca-
586 ptura † delinquentium, & erectio furcarum
hanc quaſi poſſeſſionem probant: Bald.in l.data
opera,num.28.C.de ijs qui accuſ.non poſſ. Alex.
conſi.43.in fi.lib.1.& Brun.d.conſi.34.in fine.&
vnicus actus iuriſdictionalis ſufficit,Rom. conſi.
411.in fi.Alex.74.nume.16.lib.4.ita etiam in ec-
cleſia cum probatur exercitium curiæ animarũ.
Io.Baptiſta Ferretus conſi. 2.num.7.

587 Octauò probatur quaſi † poſſeſſio iuriſdi-
ctionis ex nominatione: ita Alba conſi.64.nume
ro quinto.poſt Soc.Sen.d.conſi.187.colum.3. in
prin.& col.6.verſic.pro certo abſurdum. lib.2.&
ibidem ait probari etiam quaſi poſſeſſionem ex
inſtrumentis locationum,& uenditionũ, de qui-
bus egimus ſuprà.

588 QVAERO ſeptuageſimo tertiò, an † neceſſe
ſit huic agenti hoc interdicto probare, atq; ita iu
ſtificare poſſeſſionem ex titulo? Et verè dicẽdum
eſt regulariter neceſſe non eſſe probare titulum:
ſiquidem ſufficit hunc poſſidere, cum eum Præ-
tor tueatur.§.retinendæ. inſti.de interd.atque ita
ſcribunt oẽs in c.licèt cauſam.de proba. ibi Bald.
nu.30.& Bero.nu.63.reiecta falſa Barbatiæ decla
ratione ibidem.nu.50. idem Bero. q.71.& idem
ſcribit Coſmus Gumyer in Pragma.ſanctio.in tit.
De pacificis poſſeſſoribus in uerbo inquirãt. pag.
vlt.verſi.ſed hæc opinio.

Declaratur hæc iuris ſententia,ut procedat,cũ
589 poſſeſſor † ſine titulo poſſidere poteſt; at ſecus
cùm non poteſt:utputà,ſi laicus aſſerit ſe poſſide
re decimas,uel ſi Abb.cõtendit habere quaſi poſ-
ſeſſionem iuriũ epiſcopalium: uel ſi aliquis dicit
590 ſe † iuriſdictionis quaſi poſſesſionẽ habere in-
tra fines territorij Baronis,uel Principis: ſi enim
aduerſus eum, qui dominus eſt, agit, titulũ proba
re debet: ita declarat Io.Fabri in §.retinẽdæ. nu.4.
verſ.& ideo non uidetur.& fuſius,nu.31.uerſ.itẽ
nota.Capicius deciſ.109.nu.4.5.Atq; ita declara
tur,quod ſcribit Petrus Rebuff.in cõment.ad Re
gias conſtit.Galliæ,tomo 3.titu.De materiis poſ-
591 ſeſsoriis,art.8.glo.1.nu.5. dũ ſimpliciter † ſcri-
ptum reliquit,laico nõ reddi hoc remedium pro
quaſi poſseſsione decimarum.hoc enim intelligi-
tur,niſi illa poſseſsio ex titulo iuſtificetur.ita vide
mus in remedio recuperandæ, quod ſpoliato
592 † quaſi poſseſsione rei ſpiritualis, ut decima-
rum & ſimilium non redditur: niſi illa quaſi poſ-
ſeſsio ex titulo iuſtificetur.c.ad decimas. de reſti.
ſpo.in 6.Quæ de re ſcripſi in tract. De recup. poſ.

Re mo-

593 Remedio 15. quæſtio. 36. Idem eſt in † quaſi
poſſeſſione beneficij: quam quis ſine titulo retinere non poteſt, cap. dudum, nume. 1. de electio.
Debet ergo agens hoc remedio poſſeſſionem ſeu
quaſi, quam obtinet colorare, atque ita iuſtificare. quemadmodum in ſpecie ſcriptum reliquit
Coſmus Gumyer in Pragma. ſanctio. titu. De pacificis poſſeſſoribus, in uerbo, inquirant. pag. vlti.
verſicu. ſed hæc opinio. Oſaſcus deciſ. 55. num. 6.
Hoc intelligitur cùm poſſeſſio eſt recens & contentio de ea eſt: ſecus quando iſte actor diu poſſedit pacificè, tunc neceſſe non habet probare titulum, ita declaraui in tracta. De recuperanda
poſſeſſione, Remedio 15. numero 461. Idem ſcribunt Anto. Capicius deciſio. ſexta, & Rebuffus in
commen. ad Regias conſtit. Galliæ, tomo tertio.
titu. De cauſis benef. poſſeſſ. artic. 9. glo. unica, nu-
594 mero vigeſimoſeptimo. colorari † poſſeſſio ſatis dicitur, cùm titulus, qui ſua prima facie appareat legitimus & iuſtus, exhibetur: & quando aliqua cauſa prætenditur, qua is iuſtè poſſidere poteſt. ita poſt Doctor. in cap. cum noſtris. de conceſſio. præben. declarat Coſmus Gumyer in Pragma. ſanctio. tit. De pacificis poſſeſſo. in verbo, co-
595 loratum, ubi explicat quis dicatur † titulus omnino diſcoloratus, quaſi coloratus, & uerè coloratus, quòd facit Gomeſ. in regula cancellariæ.
De triennali poſſeſſo. quæſtio. vigeſimaſeptima.
Præterea poſſeſſionem iuſtificat atque colorat ſignatura collationis: ut latè ſcripſi in tracta. De
recuperanda poſſeſſione, Remedio decimoquin-
596 to, numero 465. Rurſus † coloratur, atque iuſtificatur poſſeſſio confeſſione aduerſarij. Nam
etſi confeſſio aduerſarij titulum non tribuat, quo
beneficium aſſequatur iſte, qui pro ſe confeſſionem habuit, ut tradunt omnes, quos nunc referam: attamen ſufficit ad poſſeſſionem ipſam iuſtificandam. ita Rota deciſio. decimaſeptima. &
& deciſ. decimanona. de reſtitu. ſpoliato. in nouis.
quam probarunt Felinus in capitu. olim, colum.
vltima. verſicu. limita ſecundò. de reſcript. Franc.
de Marchis quæſtio. 148. numero octauo. in fin.
parte prima. & Petrus Rebuffus in tracta. De pacificis poſſeſſoribus, nume. 194. & Boerius quæſtio. 193. numero tertio, qui in ſpecie poſſeſſorij
retinendæ loquitur. Et verè quò ad ipſum confitentem dubium non eſt, confeſſionem iuſtificare
poſſeſſionem ad eum excludendum: quandoquidem & ſua confeſſio ei nocet in iudicio proprietatis, ut excludatur. ita Felinus in dicto cap.
olim, colum. vltim. verſic. limita quintò. Hæc tamen confeſſio non impedit (ut dixi) ſuperiorem,
quin ualeat inquirere de titulo; ut relati ſcribũt,
& Coſmus Gumyer in Pragma. ſanct. titu. De pacificis poſſeſſoribus. in uerbo, triennio. uerſiculo
597 ſimiliter. Præterea † coloratur, atque iuſtificatur poſſeſſio ex ſententia lata ſuper cauſa petitorij. ita Bellamera deciſ. 577. ſpoliatus. quem ſecuti
ſunt Felinus in capitu. cum venerabilis, numero
vigeſimonono. in fine. de excep. Marſilius in rubrica. C. de probatio. numero 167. Rebuffus in
commentarijs ad Regias conſtitutio. Galliæ, tomo tertio. titulo De cauſis beneficia. poſſeſſo. articulo nono. glo. vnica. nume. vigeſimoſexto. etſi
idem Rebuffus in tracta. De pacificis poſſeſſoribus, numero 193. dubitaſſe uideatur. Rurſus co-
598 lorari, atque ita † iuſtificari poteſt poſſeſſio probando titulum antiquum deperditum per iuramentum huius poſſeſſoris antiqui. Nam uerè
titulus iuramẽto probari poteſt. ita in ſpecie Coſmus dicto tract. De pacificis poſſeſſoribus in verbo inquirant. colum. penulti. quo loci declarat,
599 relinqui † iudicis arbitrio, quod tempus in his
dicatur antiquum: & præſertim cùm allegatur
titulus diſpenſationis, qua duo incompatibilia
poſſidentur. Præterea coloratur atque iuſtificatur poſſeſſio ex lata ſententia etiam in alio poſſeſſorio iudicio, plenario tamen. ita Rebuff. in dicto
tomo tertio, titu. De cauſis benefic. poſſeſſ. art. 9.
glo. vnica, in fine.
600 QVAERO ſeptuageſimo quartò, an † agẽs
hoc interdicto probare debeat, quod non vi, non
clam, non precario poſſidet? Et neceſſe non eſſe,
ſcriptum reliquit Ioan. Fabri in §. retinendæ, numero 23. inſtitu. de interdict. poſt Dynum & Butrig. in l. prima. §. hoc interdicto. ff. uti poſſidetis.
Nam ſufficit (aiunt iſti) probare poſſeſſionem,
quia illa poſtmodum ab onere probandi releuat.
§. commodum. inſtitu. de interdictis. l. circa. ff. de
probatio. Quæ ſanè ratio leuis eſt, quoniam tunc
poſſeſſio releuat a probandi munere, cùm iuſta
poſſeſſio eſt: quod non præſupponitur in caſu
iſto, cum de hoc ſit diſputatio. Secunda ratione
utitur Ioan. Fabri, nempè hanc eſſe negatiuam,
quæ ab actore neceſſario probãda non eſt. l. actor.
C. de probationibus. Verùm, ſi rectè perpendatur hæc ratio, ad rem non confert, quandoquidem non negatiua, ſed affirmatiua ab ipſo actore probanda eſt, quippe qui aſſerit, ſe bonafide
poſſidere: qua bonafide probata, ſequitur, quòd
nec vi, nec clam, nec precario poſſidet, quod in
ſpecie viſus eſt ſentire Baldus in capitu. licèt cauſam, numero trigeſimoſexto. de probatio. Verior
itaque eſt ratio, quòd probans ſe poſſidere, intel-
601 ligitur bonafide poſſidere, cùm † malafides
non præſumatur. l. penulti. C. de euictio. & ſcripſi
in tracta. de recuperanda poſſeſſione. Remedio
13. numero 61. eò quia nemo delinquere præſumitur. l. meritò. ff. pro ſocio. atque ita ſequitur, quòd
nec vi, nec clam, nec precario poſſidet. Hinc ſcribit Innocen. in cap. cùm veniſſent. colum. quarta.
verſi. item nota quòd licèt de reſtit. in integr. agentem ex hoc interdicto neceſſe non habere probare, ſe bonafide poſſidere. quam ſanè ſententiam
probauit, aliiſque confirmauit Antonius Capicius deciſ. 209. numero decimo. Nec aduerſantur
rationes eorum, qui diſſentiunt a Fabro, affirmãtes, opus eſſe probare, quòd nec vi, nec clam, nec
precario poſſidet. quandoquidem dilui facilè
poſſunt; ut illa prima, quòd uerba interdicti
requirunt, hunc ſine dolo poſſidere debere: atq;
ita nec vi, nec clam, nec precario. l. prima. §. perpetuo. ff. uti poſſide. Reſpõdetur, poſſeſſionem quidem uitio carere debere: at quòd uitioſa ſit, uel
non, qui poſſidet, non probat; ſed is, qui uitium
arguit. Secundò ij mouentur, quia is, qui agit.

interdicto de itinere actuq; priuato, probare debet, ſe non vi, non clam, non precario poſſidere. l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itinere actuque priua. ubi gloſſ. in uerbo, iure ſeruitutis. ex tex. l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruitus uend. ergo idem hoc in caſu. Verùm reſpondetur, hoc procedere cùm illi quaſi poſſeſſioni, quæ titulo caret, ius. reſiſtit, quemadmodum latius declarabimus infra Remedio quinto. quæſtio. 1. in 4. requiſito. & in eodem remedio quæſtio. 3. explicabimus d. l. ſi quis diuturno. qua quidem declaratione hic locus illuſtrabitur.

601 QVAERO ſeptuageſimo quintò, quid probare † debet reus hoc interdicto conuentus, ut obtineat? Bar. in l. 1. §. ult. nu. 19. ff. uti poſſid. docuit, reum hunc probare debere actorem nó poſſidere: uel minùs poſſidere, utpotè quòd vi vel clam à ſe poſſideret: ita Pract. Papien. in forma libelli pro poſſeſſione turbata. in glo. hodie, nume. 4. uel quòd ipſemet reus iuſtam habet detinendi cauſam, licèt nullo modo poſſideat. l. colonus. ff. de vi & vi arma. Verùm dubitari ſolet, quomodo probatur actorem non poſſidere. Reſpondet Bartolus eò ipſo probari, cùm actor ipſe non probat, ſe poſſidere: uel cùm reus probat alium naturaliter & ciuiliter poſſidere: nam poteſt reus opponere de iure tertij, quod eſt excluſiuum intentionis agentis. l. cùm ſeruum. C. de ſer. fugi. l. vltim. C. de rei vendi. & declarant Bartolus in l. ille a quo. §. ſi teſtamento. ad Trebelliã. & Ancha. in conſi. 297. columna quarta. Soc. & cæteri in l. ſecunda. ff. de except. rei iudic. In beneficialibus obſeruari illud ſolet, quod ſi conſtat de non iure actoris, reus poſſeſſor in ea poſſeſſione conſeruatur, etiam ſi & ipſe iure careat: cum melius ſit conſeruare poſſeſſorem iniuſtum, quàm iniuſtum admittere de nouo. ita Felinus in cap. olim, columna vltima. uerſicu. limita tertiò. de reſcriptis. poſt Rotam deciſ. quarta. de re iudica. in nouis. Non enim detentor eiiciendus eſt à ſua poſſeſſione, niſi per eum qui ius fouet. idem decidit Franc. de Marchis. quæſt. 1148. nomẽ. 8. parte prima. Qua de re dicemus etiam infra q. 81. ad finem.

603 QVAERO ſeptuageſimo ſextò, an † actor iſte neceſſe habeat probare turbationem hanc factam fuiſſe dolo, uel culpa turbantis? Hæc iuris quæſtio à me paulò fuſius, quàm à cæteris explicabitur, quòd ſciam in vſu quotidiano plura, quę hic adferã, poſita eſſe. Duos caſus itaq; ante omnia diſtinguo.

604 Primus eſt, cùm actor † ciuiliter agit, hoc eſt, ex hoc remedio atque interdicto, ut is turbator a turbatione & moleſtia deſiſtat: tunc opinor neceſſe minimè fore probare dolum, imò nec aliquam illius turbatoris culpam. ſiquidem redditur hoc interdictum & aduerſus illum, qui in ſtatione poſſidere credit, licèt deinde conſter in cauſæ exitu titulum illum non eſſe ita iuſtum, & poſſeſſionem non eſſe ita antiquam, ut eſt illa actoris; iuxta ea quæ dicemus infrà. quæſtio. 81. Hoc enim caſu ſola turbatio ſufficit ſine aliqua culpa, ut locus ſit huic interdicto ad compellendum turbatorem illum, ut à turbatione deſi-

ſtat: ita in ſpecie & clarè ſenſit Pract. Papien. in forma libelli pro poſſeſſione turbata, in verbo, & in eo nititur, ad finem.

Declarantur hic caſus, ut non nendicet ſibi lo-

605 cum † cùm agitur hoc interdicto, ut is turbator non ſolùm ceſſet à turbatione, ſed etiã ut condemnetur pro damnis & intereſſe turbationis factæ: tunc opus eſt probare culpam illius. ea ratione, quia ſi is iam poſſeſſor eſſet, licèt altero iunior, uel aliam cauſam iuſtam haberet turbandi, excuſaretur a temeritate, & per conſequens ab intereſſe & damnis, iuxta. l. eum, quem temerè. ff. de iudic. & tradit gloſſ. in l. tertia. §. in hac. ff. de trit. actio. quæ ait cauſam iuſtã excuſare ab intereſſe. & illam probarunt Bald. in capitulo primo, qui ſucceſſ. feud. confir. uerſicu. pone quod hæres. Et Gomeſ. in §. ex maleficiis, numero vigeſimoquinto. inſtitu. de actio. Conferunt etiam quæ infrà dicemus, cauſam iuſtam excuſare à dolo & a pœna turbationis.

606 Secundus eſt caſus, cùm hic † in ſua poſſeſſione turbatus criminaliter experitur contra turbatorem: tunc aliquando dolus, uel culpa probari debet. Citius quidem rei declarandæ gratia ſciendum eſt, aduerſus turbatorem altero de duplici iure criminaliter agi. Vno ex diſpoſitione iuris communis, altero ex locorum ſtatutis. Iure communi agitur criminaliter aduerſus turbatorem actione iniuriarum: nec enim aliud remedium criminale eſt a iure proditum contra hunc turbatorem, quàm hoc iniuriarum: ita ſcribunt Iacobus de Arena in l. unica, numero quinto. C. uti poſſide. Bartolus in l. extat, numero quarto. ff. quòd metus cauſa. & Angelus in l. cum filius. §. primo. de verborum obligati. alios plures huius ſententiæ retuli ſuprà, quæſtio. 63. Ex ſtatutorum conſtitutionibus ſæpiſſimè quoque agitur criminaliter, quemadmodum extat ſtatutum Papiæ 31. in criminalib. ſub rubrica. De. pœna illius, qui uiolentiam fecerit alicui in eius poſſeſſione. Ita extat ſtatutum Brixiæ 152. in criminalibus ſub rubric. De vi moleſtatiua, turbatiua, uel inquietatiua poſſeſſionis. Quæ quidem

607 ſtatuta † ſubrogarunt pœnas à ſe ſancitas loco pœnarum, quæ ſunt à iure communi indictæ. ita in ſpecie docuit Baldus in capitu. licèt cauſam, in fine. de proba tio. Quocirca quemadmodum cauſa hæc, ratione pœnarum iuris communis, dici-

608 tur † criminalis, ita pariter cenſetur criminalis ex diſpoſitione ſtatutorum. quod in his terminis affirmarunt Pract. Papien. in forma libelli pro poſſeſſione turbata, in principio. numero quarto. Alexan. conſilio octuageſimoſecundo. numero ſeptimo. libro primo. & Afflictus deciſ. 84. idem ſenſit in ſpecie hac Boſſius in tract. cauſarũ criminalium, titu. De pluribus uiolentiis, nu. 48. Nam (ut illi rectè ſcribunt) ſi diligenter conſiderabimus, hæc ſtatuta principaliter uolucrunt punire delinquentem, licèt in conſequentiam pœnam fiſco & turbato deferant. Accedit quod ſemper ferè hæc ſtatuta (ut duo iam relata) inter criminalia repoſita ſunt: ut hinc intelligamus criminaliter poſſe agi, ut ipſe titulus oſtendit, iuxta l. Im-

l. Imperatores. ff. de in diem adiectio. Quocirca
609 his conſtat minus rectè ſcripſiſſe † Ripam in ſubr. extrà, de iudicijs, nume. 101. dum hac in re ita diſtinguit, Aut diſponit ſtatutum, quòd turbans condemnetur in pœnam centum librarum, quarum dimidia fiſco, & altera turbato deſeratur; tunc cauſam eſſe criminalem ait Ripa, atque ita procedere ſententiam Alex. d. conſil. 82. num. 7. ea ratione, quia unica eſt condemnatio, & cauſa fiſci trahit ad ſe cauſam poſſeſſionis turbatæ. Aut ſtatutum diſponit, quòd turbans puniatur pœna librarum centum, pro quarum dimidia cõdemnetur erga fiſcum, & pro altera uerſus turbatum, tunc (inquit Ripa) cauſa erit diuidua, & pro parte dicitur ciuilis, & pro parte criminalis, ciuilis inquam quatenus pars pœnæ defertur turbato: criminalis quatenus altera pars pœnæ defertur fiſco, ita is Ripa intellexit Ang. & Alex. in l. eum qui. §. in popularibus. de iure iura. Quam ſanè diſtinctionē ſcribit Ripa, ſe colligere ex doctrina atque diſtinctione Matthæi. notab. 70. Nota quòd. Eam probauit & Blancus in Tract. De compromiſſo, quæſtione quarta principali. numer. 26. Hæc inquam Ripæ diſtinctio uera non eſt, nec ea Matthæſillani doctrina probatur, ſiquidem
610 dem † Matthæus aliter ſenſit, quàm intellexerit Ripa. Nam (inquit ille) aut ſtatutum ita diſponit, quod turbans incidat in pœnam centum, quorum dimidia fiſco, & altera turbato deferatur: tũc cauſa poteſt tractari dupliciter, nempè ciuiliter & criminaliter, & ideo (inquit ille) non poterunt ſimul tractari. In hoc primo capite, ut eſt uidere, ſenſit Matthæi. cauſam eſſe uel ex toto ciuilem, uel criminalem, ut potè quòd duo in ſolidum remedia ſunt prodita: & altero eorum electo, ceſſat alterum. & tamen ſenſit Ripa cauſam eſſe diuiduam: atque ita remedia poſſe cumulari. Aut (inquit Matthæ.) dicit ſtatutum, turbans condemnetur in centum, quorum dimidia fiſco, altera parti applicetur, tunc cauſa eſt tota ciuilis. ſi ergo eſt totùm ciuilis, non erit locus doctrinæ Alex. d. l. eum qui. Et ſi dicatur exactio ſpectat ad fiſcum, ut ait Bartolus l. Senatus. §. item Senatus. ff. de iure fiſci. Reſpondeo, exactionem non mutare cauſæ naturam. & ſi immutat, contra Matthæi. eſt dicendum, cauſam eſſe (ut deinde ait Ripa) ex toto criminalem, ex quo fiſcus totum exigit. Eſt ergo quod abſolutè concedamus cum Pract. Papien. Alex. & Afflicto cauſam eſſe criminalem. Nunc in uiam, è qua aliquantulum, non inutiliter tamē ſumus digreſſi, reuertamur. Cùm itaque communiter agitur ex diſpoſitione iuris communis, hoc eſt accuſatione iniuriarum, tunc
611 requiritur † doli probatio, alioqui ſequi debet abſolutio; ita clarè in ſpecie reſpondit Baldus conſil. 119. Statuto cauetur quòd turbans. colum. penult. prin. lib. 2. adeò Baldus conſil. 289. Quia conſuetudo æquiualet. colum. 2. uerſic. quartò eſt præmittendum. lib. 4. Cataldinus inter conſilia criminalia diuerſorum, conſil. 58. nume. 2. lib. 1.
612 Cum uerò agitur ex diſpoſitione † ſtatuti, tunc ſi pœna indicitur corporalis, dolus eſt neceſſariò probandus, nec ſufficit probare latam culpam;

ita ad rem hanc docuit Bartolus in l. 1. §. 1. nume. 2. ff. ſi quis teſta. liber eſſe iuſſ. fue. & cum eo cæteri, ut per multos relatis Bartolum communiter recipi ſcribit eruditiſſ. Iulius Clarus in praxi criminali. §. finali. q. 84. ea ratione utuntur omnes. quòd pœna corporalis nunquam indicitur, cùm dolus à committente delictum abeſt. Cùm uerò ſtatutum indicit pœnam pecuniariam contra turbatorem, tunc diſtinguntur duo caſus ex ſententia Bar. in d. l. 1. §. 1. nume. 3. ff. ſi quis teſta. liber eſſe iuſſu fue.

613 Primus eſt, quandò † ſtatutum punit turbationem illatã perſonæ, ut putà ſi ita ſtatuit. ſi quis turbauerit aliquem in ſua poſſeſſione, quemadmodum ita loquuntur relata ſtatuta Papiæ & Brixiæ, tunc dolus (inquit Bartolus) requiritur. Ea eſt ratio, quòd iniuria perſonæ non infertur ſine affectu inferentis iniuriam. l. 3. ff. de iniurijs.

614 Secundus eſt caſus, cùm † ſtatutum punit turbationem illatam in rem, ut ſi dicit. Si quis ingreſſus fuerit poſſeſſionē alterius, uel ſi quis turbauerit poſſeſſionem alterius, tunc lata culpa (inquit Bartolus) ſufficit, ex tex. §. quia tamen, inſt. ui bono. rapt. & in l. ſi quis in tantam. C. unde ui. Et hoc in caſu lata culpa dolo æquiparatur, ait Bartolus ex l. 1. §. 1. ff. ſi menſor falſum mo. dixe. Idem Bartolus in his terminis in l. iuſtè poſſidet, in fi. ff. de acquir. poſſeſſ. Hãc Bartoli diſtinctionem probarunt Angelus ibidem. Pract. Papien. in forma libelli pro poſſeſſione turbata, in uerbo. Et in eo oritur. Barba. conſi. pen. colum. 11. in fine. lib. 2. Corneus conſi. 510. nume. 4. conſi. 205. numer. 6. libr. 5. conſil. 94. nume. 10. in fine, conſi. 127. nu. 9. libr. 3. & conſil. 180. numer. 4. libr. 4. & Burſius in Tract. cauſarum criminalium, tit. De pluribus uiolentijs. nume. 49. Quare malè uiſus eſt ſentire idem Bartolus conſil. 91. nume. 6. uerſi. ſed ſtatutum. libr. 1. dum illud ſtatutum ciuitatis Narniæ, quo punitur turbans aliquem in ſua poſſeſſione dolum non requirere, reſpondit. Niſi dicamus
615 † Bartolum loqui eo in caſu, cùm turbans debuit perquirere quis poſſideret, & perquirendo uerisimiliter inuenerit apud quē foret poſſeſſio, & per conſequens turbãdo deinde fuerit in dolo: ita uidetur defendere Bartolum Corneus conſil. 94. num. 1. uerſic. & ſic eo caſu. lib. 5. Ita pariter
616 malè ſenſit † Baldus in l. 3. §. quod Prætor. ff. ne quis eum qui in ius uoca. eſt ui eximat. dum docuit, quòd ſi ſtatutum ita diſponit, ſi quis aliquē percuſſerit, puniatur in centum. ſtatutum hoc nõ requirit dolum: & ideo culpa ſufficit. Præterea malè reſpondit Guliel. Peruſ. inter conſilia criminalia diuerſorum, conſi. 37. numer. 1. in fine. libr. 1. ſtatutum requirere doloſam turbationem, cùm punit eum qui poſſeſſionem alterius ingreditur. Ita pariter haud rectè ſatis à Bartolo diſſentit Io. Bolognetus in d. l. iuſtè poſſidet. numer. 81. de acquir. poſſeſſ.

Dubitari nunc contingit (de his hoc loco agere minimè incongruum uidetur) quis † tenea-
617 tur probare hunc dolum & latam culpam. Qua in re dicendum eſt actorem, accuſatoremq. proba-

te debere, cùm dolus non præſumitur. l. dolom. C.
de dolo. & Bartolus in l. patronus. ff. de prob. Cæ-
terum indicijs & præſumptionibus probari illud
poterit. d. l. dolum, & ſcribunt Soc. Iun. conſ. 129.
numer. 68. libr. 1. Pariſ. conſil. 67. nume. 15. lib. 5.
& pulchrè idem Pariſ. conſi. 83. numer. 47. libr. 3.
latè Craue. conſi. 142. nume. 12. & conſi. 282. col.
6. & 7. cæteros ſciens prætereo.

Plura autem inditia, & plures præſumptiones
doli & latæ culpæ hoc in caſu turbationis poſ-
ſunt conſiderari.

618 Primò † doli eſt iudicium, cùm turbans nul-
lo modo poſſidet, & ſcit alium poſſidere: ita re-
ſpondit Alex. conſil. 23. nume. 2. libr. 6. ſcientia
uerò poſſeſſionis alterius ſatis probatur ex eo
quòd probatur turbatorem non poſſediſſe, nec
poſſidere: quia inde ſequitur, eum ſcire debuiſ-
ſe, quod ſuum non eſt, alterius eſſe, l. vlt. C. unde
ui. & in ſpecie hic reſpondit Baldus conſi. 119.
Statuto cauetur, colum. pen. uerſi. ſed contra hoc.
lib. 2. idem ſenſit Bartolus conſi. 91. nume. 6. libr.
1. Idem eſt cùm ſciuit alterum per procuratorem
poſſidere: ita Lapus allegat. 127. colum. 2. uerſic.
ſed hic occurit. qui ſubijcit in uerſic. item ſi pri-
mus poſſeſſor, idem eſſe cùm is turbatus diu &
notoriè poſſedit. Eſt enim tunc præſumptio, quòd
hic turbator ſciuerit illum poſſidere, iuxta. l. ſi tu-
tor. C. de procura. Ita etiam alijs modis probatur
619 † ſcientia, ut ſi eſt hic turbator uicinus: ita in
ſpecie hac reſpondit Corneus conſi. 94. num. 11.
uerſi. confert, libr. 3. & ſenſit Baldus conſil. 446.
Sciendum eſt, quod quis. colum. 1. uerſicu. facit
quia uicini. libr. 3. Quod declarandum eſt ex his,
quæ ſcripſi in Tract. De recupera. poſſeſſ. remedio
16. nume. 48.

620 Secundò † doli inditium & præſumptio eſt,
ex ſententia Cornei conſi. 94. numer. 12. libr. 3. &
conſi. 280. nume. 5. libr. 4. quando quis in caſu il-
licito occuparet poſſeſſionem alterius, ut ſi turba-
tor iſte, hæres factus, occupare uellet rei poſſeſſio
nem, quæ eſt apud hunc turbatum poſſeſſorem,
ea ratione occupare, quod ſtatutum diſponat poſ
ſeſſionem defuncti continuare debere in ſucceſ-
ſorem. Hoc permiſſum non eſt, cùm (inquit Cor-
neus) uellit ſtatutum, poſſeſſionem ita demum
continuare, ſi ab altero occupata non eſt. quod
fuſius explicat Tiraquellus in Tract. le mort à ſai-
ſit le uiu, parte. 5. declarat. 3.

Dolo hoc ipſo probato, ſi turbator illum eua-
621 dere, atque ita ab eo ſe excuſare uolet, † cauſam
iuſtam ita perturbandi atque agendi quod egit
probare debet. nam cauſa iuſta dolum extinguit
atq; ceſſare facit, & per conſequens pœnam tur-
bationis interimit: ita in ſpecie reſpondit Baldus
conſi. 58. Quidam eſt accuſatus, in fine. libr. 5. &
Corneus conſi. 205. nume. 7. libr. 2. & Boſſius in
Tract. cauſarũ criminalium, tit. De Decreto Me-
diolani. numer. 19. Hanc cauſam excuſabilem
622 conſiderauit † ſtatutum Papiæ. 31. in crimina-
libus, ſub rubr. De pœna illius qui uiolentiam ali-
cui fecerit, in illo uerſic. Et prædicta locum ha-
beant niſi prædictus, qui diceretur offenſor, tale
ius haberet, propter quod potuiſſet licitè facere.

Ita cauſam hanc iuſtam conſiderauit Decretum
antiquorum Mediolani relatum etiam inter De-
creta Papiæ ſub rubr. Decretum, quod ubi deli-
ctum originem habuerit à contractu, ſuper ipſo
non procedatur criminaliter. Ea eſt ratio, quòd
cauſa iuſta à dolo excuſat, quòd cauſa hæc iuſta
bonam fidem, quæ doli eſt excluſiua, oſtendit.
Hinc lex communis excuſauit illum, qui ex teſta-
mento, quod nullum eſſe ignorat, in libertatem
ſe uindicauit. l. igitur. §. poteſt. ff. de liber. cauſa.
alia retuli in Tract. De recup. poſſeſſ. remedio. 5.
623 numer. 49. Quo loci idem eſſe dixi cùm † cau-
ſa eſt iniuſta & leuis, cum & bona fides à cauſa
iniuſta cauſetur. ita Bal. in l. 1. in fi. C. ubi cauſa
ſtat. & in ſpecie hac Tiraq. in tract. de pœnis le-
gum cauſa. 48. nume. 5. Quod procedit, modò is,
qui ea ductus eſt, in bona fide fuerit. & infrà ali-
qua dicemus. Cæterum an cauſa hæc iniuſta excu
ſat etiam à lata culpa, maius eſt dubiũ apud Do-
* ctores. Recepta * magis opinio eſt non excuſa-
re: ita plures huius ſententiæ retuli in d. quinto re-
medio. nume. 61. 62. Quinimmo ex Iaſ. ſententia
624 in d. l. iuſtè poſſidet. ad finé, nec cauſa hæc † in-
iuſta excuſat à pœna legali & ſtaturaria: ita is ſcri-
bit ſenſiſſe Baldum in auth. generaliter. numer. 7.
C. de epiſ. & cler. ſed uerè Baldus ibi nume. 7. ſo-
lùm ait, cauſam iuſtam excuſare à pœna legali, nõ
autem negat iniuſtam non excuſare. atq; ita uerè
loquuntur Archidia. in c. 1. in fine. de elect. in 6. &
ibi Io. Andreæ in nouella, quem retulit Baldus. Et
hanc Iaſonis declarationem ueram non eſſe ſenſit
Gomeſ. in. §. ex maleficij. numer. 30. inſt. de actio.
625 Quibus declarantur relata † ſtatuta Papię & Bri-
xiæ, quæ dum dolum requirunt in hoc perturba-
tore, cauſa iuſta excuſabit à dolo illo, efficietque
ne puniri ille poſſit pœna illius ſtatuti, imò nec
altera. Cauſa uerè iniuſta dum ſolùm excuſat à do
lo, facit ne locus ſit pœnæ ordinariæ ipſorum ſta-
tutorum. cum tamen cauſa hæc iniuſta à lata cul-
pa nõ excuſet, puniri poterit ille perturbator alia
pœna mitiori, & pro iudicis arbitrio inſpecta qua
litate facti & perſonæ.

Cauſæ autem iuſtę excuſantes à dolo perturba-
torem hunc conſiderari permultæ poſſunt.

626 Prima † cauſa eſt, cùm hic accuſatus proba-
biliter credit poſſeſſionem ſuá eſſe & ſe poſſide-
re, iuxtà. l. 1. §. ſi quis ideo. ff. ne uis fiat ei. & atti-
gi ſuprà remedio primo. q. 9. ita in ſpecie reſpon-
dit Baldus conſ. 431. Quia in accuſatione, in fine.
libr. 4. idem Baldus in c. licèt cauſam. ad finem de
probat. Cepolla conſi. 4. colum. 2. in criminal. idé
ſenſit Soc. Sen. conſi. 131. colum. 4. uerſ. amplius
libr. 1. dum reſpondit, hæredem inſiſtentem poſ-
ſeſſioni, quam ſua ſpõte acceperat, excuſari, ſi cre-
didit ſibi, ut hæredi ita licuiſſe. illum ſecuti ſunt
Decius conſ. 565. in fine. & Craue. conſ. 18. num.
9. & clarius in ſpecie hac Craue. conſ. 280. colum.
pen. uerſi. Ex quibus. Quod fortius procedit cum
accuſatus iſte oſtẽdit priorẽ poſſeſſionem: ita Bal-
dus conſ. 58. Quidam eſt accuſatus. uerſ. reſpon-
deo quoties. libr. 5. Quorum quidem ſententia
vel ex eo probari uidetur, quòd is, qui ſe poſſide-
re prætendit, dicitur oſtendere cauſam iuſtam ex

quoddam

627 quoddam contractū: quia † poſſeſſio ſapit naturam contractus: ita de his uerba faciens ſcriptum reliquit Boſſius in Tract. cauſarum Criminal.tit.de pluribus uiolentijs.numer.45.ex Baldo in cap.querelam,de electio.qui tamen in meo codice uix hoc ſcripſit. Rectius itaque opinor dicendum, hunc excuſari, quia id quod agit, agere dicitur ad ius ſuum conſeruandum, uti infrà dicemus. & in his terminis hanc rationem ſenſit Cæpolla d.conſil. 4. col. 2. verſicul. uidetur quilibet.

628 Secunda cauſa eſt iuſta † excuſandi à dolo & à lata culpa, ne de turbata poſſeſſione accuſari poſſit. Cum hic accuſatus probat ſe ex cauſa amicitiæ, vel iure familiaritatis, uel ſolatij poſſeſſionem illam ingreſſum fuiſſe: ita reſponderunt in ſpecie hac Baldus conſil. 431. Quia in accuſatione. col. 2.uerſi.quinta ratio.libr. 4. Corneus conſil. 100. numer.26.in fine lib.2.& conſil.280.num.9.lib. 4.Non enim qui familiaritatis cauſa, uel ſolatij ingreditur, ingredi dicitur eo animo ut poſſeſſorem ſua poſſeſſione priuet: non ergo turbator iure dici poteſt.

629 Tertia iuſta † excuſationis cauſa eſt, cùm quis ingreditur ratione iuris, quod in poſſeſſione illa habet, ut eſt in Socio, qui ingreditur poſſeſſionem rei communis, nec enim is tamquam turbator accuſari poteſt: ita ad rem hãc interrogati reſponderunt Baldus conſi.37.Quidã Neruis, ad finem lib.4.& Alex.conſi.103.nu. 12. uerſi.quod autem, lib.1.& Plotus in l.ſi quando.nume. 313. C.unde ui. poſt Ponzinibium in Tractatu ſuper Decreto, quando res habet originem à contractu. 4.limit.Quæ ſanè cauſa ceſſat, cùm hic ſocius ingrediens excedit terminos, qui ſocietati conueniunt: ut putà, ſi totam rem occuparet: ita Alex. d.conſil.103.nu.12.Plotus in d.l. ſi quando. nu. 314.& Boſſius in Tract. cauſarum criminal. tit. De decreto Mediolani quando res habet originem à contractu.nu.12.

630 Quarta cauſa eſt, cùm quis † ex mandato alterius ingreſſus eſt poſſeſſionem; nõ enim is turbare uoluit: ita Baldus conſi. 144. Præſuppoſito. libr. 1. & conſi.431. Quia in accuſatione. libr.4. Ancha.conſ.126. Pract. Papien. in forma libelli pro turbata poſſeſſione, in uerbo, animo. nume. 2.& numer.4.Barba.conſ.pen.colum.11. in fine. libr.2.& Corneus conſil.205.numer.8.lib. 2.Ripa in c.1.numer.40.de iudicijs.alios retuli ſuprà. q.48. & in commentarijs De arbitrarijs iudicum lib.2.caſu.354.nu.40.

631 Quinta cauſa iuſta † excuſandi à dolo & per cõſequens ab accuſatione turbatæ poſſeſſionis illa eſt, cùm is accuſatus oſtendit ſe uirtute contractus ingreſſum fuiſſe poſſeſſionem illam. Ita in ſpecie reſpondit Corneus conſil. 205. numer. 7. lib. 2.& ſcribit Boſſius in Tract.cauſarum criminalium, tit.De decreto. Mediolani. numer. 1. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quia, qui ita poſſeſſioné ingreditur, non dicitur ingredi animo turbandi, ſed potius utendi iure ſuo, & illud conſeruandi: iuxtà.qui iniuria, in prin. & l.ſi quis uxoris.§.ſed.
632 & ſi rem. ff. de furtis. Ego † aliam quanduque

ratio-

rationem conſiderabam, cur ceſſet hæc criminalis accuſatio: nempè, quia ubi ex contractu ciuiliter agi poteſt, ceſſat criminalis, cùm dolus actione ex contractu purgari poſſit. l. eleganter, in principio ff.de dolo. & egregiè ſcribit Craue. conſi. 6. nume.105.& conſi.280.colum.pen.uerſ. poſtremò. ubi alios plures recenſet. Qua ratione uidemus edita eſſe ſtatuta atque decreta in dominio
633 † Mediolani, ut ſuprà retuli, quòd ubi res habet originem à contractu, non procedatur criminaliter: Contractus enim iuſtam excuſationis cauſam præſtat. Quod tamen intelligi debet, cùm in eo contractu data eſt licentia & facultas ingrediendi poſſeſſionem, alioqui titulus non præſtaret hanc iuſtam cauſam: ita Baldus conſ.119.Statuto cauetur.col.2.in prin.li. 2. & conſi. 395. In cauſa D.Primæ.lib.4.& clarius Corneus. d. conſ. 205.nu.7.lib.2.

Hanc iuſtam cauſam ex multorum ſententia
634 præſtat etiam contractus † inualidus, & reipſa nullus: ita enim cenſuerunt Plotus in l. ſi quando nu. 270.C.unde ui.& alij ab eo relati. Verùm ego ſoleo aliquot caſus diſtinguere.

Primus eſt, cùm contractus eſt inualidus ea inualiditate nullo modo apparẽti; ut putà, ſi eſt initus cõtractus cum minore, qui maior, uidebatur. uel ſi res eſt empta ab eo, qui dominus credebatur: uel alio ſimili ĩ caſu, & deinde factis hinc inde probationibus contrarium apparuit: tunc cõceditur excuſatio ex hac cauſa ab ipſo dolo, imò etiam à lata culpa. ſiquidem error iſte eſt admodum probabilis, & bonam fidem cauſat, ut ſuprà attigi, & ſcribit Barto.in l.Celſus.nume.17. ff.de uſucap.& ibi Balbus.

635 Secundus eſt caſus, cùm † contractus eſt inualidus & nullus nullitate apparenti, ſola iuris præſumptione tunc is contractus excuſat a dolo, imò & a lata culpa, ſi cum ipſo contractu concurrit aliqua præſumptio & coniectura, quæ illã iuris præſumptioné perimat, ut puta, ſi mulier ſit, uel ruſticus, qui cõtraxit cum minori uel eccleſia non ſeruatis iuris ſolénitatibus. Ex quo enim initus eſt contractus minus ſolenniter, præſumptio
636 iuris eſt, quod † malafide contraxerit.c.qui contra. ubi Dynus de reg.iu.in 6.glo.notab. & ibi Bartolus in l.1.in fin.C.de fide inſtr. & iure haſtæ fiſca.lib.10.idem Bartolus in l.quẽadmodum. nu. 5.C.de agricol. & cenſi.lib.11.& tradunt egregiè Calcaneus conſi.25.nu.13.& Neuiz cõſi.85. nu. 14.Attamen illa qualitas perſonæ illam præſumptam malam fidem & dolum extinguit. & ob id ſi ob hunc contractũ ille ruſticus, uel mulier ingreſſi ſunt poſſeſſioné, a dolo & lata culpa excuſantur: ita in terminis his ſenſit Boſſius in Tract. cauſarum Criminalium, in tit.De decreto Mediolani, quando res habet originem a contractu.nu.
637 19.Ita enim uidemus † perſonæ ruſtici qualitaté excuſare a dolo præſumpto, ut ſcripſi in cõmẽtarijs De arbitra.iudicum, lib.2.caſu.194.nu.34. ita ad rem hanc confert.l.ſi adulterium cum inceſtu.§.ſtuprum.ff.ad l.Iul.de adult.quo loci Papinianus ſcribit, mulieré excuſari ſi ſtuprum iuris ciuilis ignorantia admiſit. ita ſubijcit, ætatem ex-

cuſare.

cuſare quemadmodum idem ait ibidem in. §. inceſtum, ſeaum & ætatem excuſare ab inceſtu. ita
etiam ætas & ſexus ab alijs criminibus excuſant,
ut ſaltem mitius puniantur. quod ſcripſi in commenta.. De arbitra. iudicium lib. 2. caſu. 329. Eſt
ergo in caſu noſtro idem dicendum. Ea eſt ratio,
quia error iſte, etſi iniuſtus cauſat bonam fidem,
quemadmodum ſuprà dicebam, adiecta præſertim qualitate perſonæ, quæ oſtendit errorem eſſe
excuſatione dignum. ceſſabit ergo hoc caſu criminale iudicium. & in dominio Mediolani erit locus illi decreto, quando res habet orginem à contractu, quod criminaliter non procedatur. Atque ita opinor hoc caſu procedere opinionem
Ploti in l. ſi quando. nume. 270. cum multis ſubſequentibus. C. unde ui. qui reiecta aliquorum
opinione credidit decretum illud habere locum
etiam in contractu nullo. quod ego intelligo nullitate apparente, ſola iuris præſumptione.
638 Tertius eſt caſus, cùm † contractus eſt nullus, nullitate manifeſta, apparenti, & notoria,
ita quòd nulla cauſa excuſari poteſt: ut puta, ſi vir
prudens & ſagax, ut ſi doctor iuris, uel diligens
& uerſutus mercator emeret à minori, quem ſcit
eſſe minorem: uel ſi contraxit cum Prælato eccleſię non ſeruatis iuris ſolennibus; tunc hic contractus non excuſaret emptorem ſi poſſeſſorem
perturbauerit, ob id quod titulum & licentiam
ingrediendi ex eo titulo conſecutus ſit: nam hic
error & ignorantia inexcuſabilis eſt: Huc ſpectat
quod ait Iuriſconſ. in l. nec ullam. §. item in titulo.
639 ff. de petito. hæred. illum non dici † titulum, qui
apparet inualidus, vt eſt cùm quis habet titulum
à minore. quod ego intelligo cùm ſcit illum eſſe
minorem. & tradit Afflictus decif. 271. numer.
3. imò cùm titulus apparet inualidus, non iuuatur poſſeſſor etiam antiquiſſimus: ita poſt multos reſpondit Craue. conſil. 290. colum. antepen.
uerſi. ſecundò reſpondeo. Hoc enim in caſu dicitur iſte uerſari in dolo, & ob id non excuſatur:
ita ſenſit Alex. conſi. 103. nume. 21. libr. 1. & alij,
quos refert Pintus in d. l. ſi quando. numero 254.
271. inter cæteros recenſet Ponzinibium in eo
Tract. ſuper decreto, quando res habet originem
à contractu, limit. 3. & Cottam in ſuis memorial.
in uerbo. Decretum. qui ſcribunt, illud decretum
non habere locum in contractu nullo; quorum
quidem opinionem ueram eſſe puto hoc in caſu,
cùm contractus eſt nullus nullitate euidenti &
manifeſta.
640 Sexta cauſa iuſta † excuſans à dolo & à pœna turbationis eſt, cùm quis ex licentia legitimè à
iudice conceſſa ingreditur, & occupat: ita Baldus
in ſua diſputat. Accuſatus de ui turbatiua, col. antepe. uerſ. quarto quæritur. & clarius idem conſi.
58. Quidam eſt accuſatus de turbata. verſ. prætereà vbi quis. lib. 5.
Extenditur hic caſus ut procedat, etiam ſi cau-
641 ſa † illius licentiæ & iuſſio eſſet falſa: ita Baldus in d. diſputat. Accuſatus. d. verſ. quartò quæritur. dum inquit, ſufficere, quòd ritè atq; ita ſolenniter ſit facta miſſio: Nam tunc iniuria fit iudici, nec conſideratur ius aduerſarij, arg. l. ſi familia. ff. de iuriſd. om. iud. & l. ſed ſi eximendi. §. ult.
ff. ne quis eum. Idem quod Baldus uerè cenſuit
Bartolus in l. iuſtè poſſidet. nu. 7. de acqui. poſſeſſ.
& ſi eo loci Alex. nu. 12. & Iaſ. nu. 24. ſcribant,
Bartolum a Baldo diſſentire. quod falſum eſt, cũ
uerè conueniant, uti ſcripſit Soc. Sen. conſil. 18.
col. 8. verſ. & de actibus, lib. 1. & conſ. 158. colum.
6. uerſi. primus caſus eſt. lib. 2. & non diſſentit Io.
Bolognetus in d. l. iuſtè poſſidet. nu. 79. Quocircà
ceſſat pœna ſtatuti corporalis, quę non niſi ex doloſo ingreſſu indicitur. quod ſecus in pecuniaria,
ut ſuprà diximus.
Declaratur primò, hanc cauſam non procede-
642 re, cùm licentia † eſt nulla defectu ſolennitatis
iudicij, ut ſi conceſſa fuit parte non citata, uel aliã
ſimilem ob cauſam: ita Bartolus in d. l. iuſtè poſſidet, in fine. de acquire. poſſeſſ. quemadmodum illum declarat Socin. Sen. in d. conſil. 158. colum.
6. uerſicul. primus caſus eſt. libr. 2. Barba. conſil.
4. colum. 2. propè finem libr. 5. Roma. conſi. 330.
nume. 22. Ancha. conſi. 131. in fine. Fely. in cap.
illud. numer. 5. de præſcrip. Goza. conſi. 93. num.
13. & Soc. Iun. conſi. 18. numer. 29. libr. 2. Conferunt quæ ſcripſi in Tract. De recupera. poſſ. remedio. 8. nume. 19. ubi latè explicaui ſpoliatum à iudice, qui minus ſolenniter proceſſit, cenſeri ſpoliatum à priuato, & ob id ante omnia reſtitui debere. Quod intelligunt relati Doctores, ut non
excuſetur a lata culpa, excuſatur tamen à dolo: ita
etiam declarat Bolognetus in d. l. iuſtè. nu. 82. qui
poſt alios ſubijcit alias declarare.
643 Declaratur ſecundò, ut locum † non habeat
hæc cauſa, cùm licentia eſt nulla defectu iuriſdictionis, ut quia iudex eſt omninò incompetens:
ita Baldus in d. diſput. Accuſatus de ui turbatiua.
colum. pen. uerſi. ſextò quæritur. Illum ſecuti ſunt
Alex. in l. iuſtè poſſid. nume. 33. & ibi Bolognetus numer. 80. de acquir. poſſ. & conferunt quæ
ſcripſi in d. Tract. De recup. poſſeſſ. Remedio. 8.
644 numer. 13. Quibus declaratur † decretum illud, quod criminaliter non procedatur in cauſa,
cùm res habet originem à contractu. illud decretum procedit etiam cùm res habet originem à
ſententia iudicis: ſiquidem & illa dicitur quaſi
contractum parere, iuxtà l. 3. §. idem ſcribit. ff. de
peculio. & in ſpecie ita cenſuit Ponzinibus in illo. Tract. ſuper d. decreto. limit. 4. & Boſſius in
Tract. cauſarum criminalium, tit. De decreto Mediolani, numer. 4. Hæc inquam declarantur procedere in ſententia ſolenniter lata; ſecus in nulliter pronuntiata, ex iam dictis. ita etiam declaratur illud decretum Mediolani, quod non procedatur criminaliter cùm res habet originem à præcepto iudicis. cuius decreti meminit Boſſius ubi
ſuprà, & illud extat inter Decreta antiqua Papiæ,
decreto. 12. & noua conſtitutione Mediolani, tit.
In quibus cauſis criminaliter procedi non poteſt,
confirmatum fuit.
645 Septima cauſa iuſta † excuſationis eſt, cùm
ex licentia à teſtatore conceſſa hæres, legatarius,
uel quis alter ingreſſus eſt poſſeſſionem: nam ita
cauſa teſtamenti ut illa cõtractus excuſat; quemadmodum uidemus in cauſa excuſante quando
deli-

delictum habet originem à contractu, quæ & hanc complectitur: ita Boſſius in d. Tract. cauſarum criminalium, tit. De decreto Mediolani. nume. 4. 5. & Ponzinib. in commẽtarijs ad illud decretum. Ex quo enim à contractibus ad ultimas uoluntates argumentari licet. l. quæ de legato, do leg. 1. cum vulgatis ſimilibus. & in ſpecie hac probat textus l. igitur. §. poteſt. ff. de liberali cauſa. dũ cauſam hanc à teſtatoris uoluntate & licẽtia prouenientem ęquiparat ipſi contractui ad doli excuſationem. Eſt enim par ratio excuſationis in utroque caſu: quippe quòd ambo ad ius ſuum, non autem ad alium perturbãdum animum habeant. Hinc uidemus legatarium occupantem legatum ex licentia conceſſa à teſtatore, non committere in edictum, quorum legatorum, quemadmodum diximus in Tracta. De adipiſcenda poſſeſſione, Remedio ſecundo, quęſt. 11. Hęc tamen cauſa locum
646 cum † non habet quando ſtatutum puniens turbatorem prohibet allegationem tituli, & alterius iuris: vti hac de re interrogatus reſpondit Barba. conſi. pen. colum. 11. uerſi. modò ſtat difficultas. lib. 2. ait illę, quòd ſi ſtatutum ita diſponat: turbãtes aliquem in poſſeſſione puniantur pœna centum. & à prædicta pœna in nullo caſu prædictorum nullus excuſetur prætextu alicuius tituli, ſeu iuris, quod in rebus ipſius prætenderet ſe habere, ſaluo quòd ſi quis ingrederetur poſſeſſionem alicuius, qui haberet titulum à poſſeſſore uel detentore, & licentia illa appatet per publicum inſtrumentum. Inquit Barbatia, quòd hoc in caſu titulus non excuſat à pœna turbationiſ, quæ dolum non requirit, ut illi locus ſit. Nam ſufficit, quòd ſit ingreſſus, & ille titulus, illud ius non excuſat.

647 Quibus declarari poteſt † ſtatutum Brixiæ. 152. in criminalibus, ſub rub. Dę ui moleſtatiua, in illis uerſis: Et intelligatur moleſtare, vel turbare aut inquietare, etiam ſi ille, qui denuntiatus, accuſatus, aut querelatus, vel inquiſitus fuerit, dixerit, uel prætenderit rem, uel ius, aut poſſeſſionem, ut ſuprà ad ſe ſpectare, vel pertinere. Hoc ſtatutum non excuſat eum, qui alterum turbat ſub prætextu tituli, uel iuris, quod in poſſeſſione habet. & licèt illa uerba ſtatuti concepta in perſonam oſtendant requiri dolum, attamen non procedit, ſecundum Barbatiam hoc in caſu.

648 Octaua eſt iuſta excuſationis † cauſa, quæ prouenit à publica fama, ut putà, ſi fama extat rẽ & poſſeſſionem eſſe, & ſpectare ad ipſum accuſatum, qui ea fama commotus poſſeſſionem ingreſſus eſt: ita Baldus conſil. 289. Quia conſuetudo. col. 1. uerſi. conſideratis. lib. 4.

649 Nona cauſa excuſationis † conſiderari eo in caſu poteſt, cùm Prælatus occupat bona ſui anteceſſoris; quem ignorabat ſuo proprio nomine poſſediſſe: cùm in dubio eccleſiæ acquiſita præſumantur. id quod in ſpecie hac iam declaraui in Tracta. De recuperan. poſſeſſ. Remedio nono. nume. 131.

650 Decima iuſta excuſationis † cauſa eſt, quæ prouenit à ſententia lata in petitorio ad fauorem huius accuſati, qui ſi eſt ingreſſus uirtute illius ſententiæ latæ in petitorio excuſationem meretur: cùm ſententia illa obijci poſſit huic iudicio poſſeſſorio: ut infrà. q. 80. dicemus.

651 Vndecima iuſta excuſationis † cauſa eſt, cum accuſatus eſt proteſtatus, ſe eam poſſeſſionem ingredi cauſa ſeruandi ius ſuum: nam tunc excuſatur, ex quo ceſſat animus turbandi: ita Pract. Papien. in forma libelli pro turbata poſſeſſione, in uerbo, animo, numer. 1. Quod ego intelligerem verum, ſi modò eam proteſtationem aliquo iure pate facto comprobauerit, ne ficta & commentitia proteſtatio dicatur.

652 Duodecima cauſa iuſta † excuſationis eſt, cùm actus ipſe in poſſeſſione factus non infert occupationem, uel turbationem poſſeſſionis: utputà ſi quis ſimpliciter ſeminaret prædium, ſi uites putaret, & his ſimilia faceret. Non enim actus hi cum de ſe boni & utiles ſint, prædij poſſeſſori & domino, niſi aliud addatur, inferunt turbationem: ita in ſpecie reſponderunt Guliel. Peruſinus inter conſilia criminalia diuerſorum, conſi. 37. lib. 1. & ibidem Catald. conſi. 38.

Illud nunc eſt intelligendum, quod tunc demum hæ cauſæ iuſtæ, vel coloratæ excuſant accuſatum de poſſeſſione turbata, ne puniatur, quan-
653 do ab eo extat † probatum, ſe eam ob cauſam adductum fuiſſe ad ita turbandum: ita reſpondit Corneus conſil. 33. nume. 22. & clarius in conſi. 280. numer. 6. lib. 4. idem ſcriptum reliquit Boſſius in Trac. cauſarum criminalium, tit. de decreto Mediolani, ut non procedatur criminaliter, cum res habet originem à contractu. nume. 9. & nume. 19. & his ſimilia congeſſi in tract. De recup. poſſeſſ. Remedio. 5. numer. 60. Hæc probatio non admodum exacta requiritur cùm cauſa iuxta allegatur: nam etiam ſufficit illa, quæ ex actis colligitur. ita Baldus in auth. generaliter. nume. 9. verſi. adde iuxtà. C. de Epiſ. & clericis. Quãdo uerò ad excuſationem cauſa iniuſta allegatur, diligens & exacta uehemẽſque cõiectura & probatio requiritur: ita in ſpecie hac Corn. d. conſi. 280. numer. 6. Alexander conſi. 103. colum. pen. verſi. & dato quòd comes. lib. 1. ex doct. Barto. in l. inter omnes. §. recte. ff. de ſurtis. quam ſingularem & notabilem aſſerunt Aret. conſ. 80. numer. 2. Tiraquelus Tract. de pœnis legum, cauſa 43. numer. 9. Prætereà relatæ cauſæ excuſant,
654 † niſi turbationis modus ſit uiolentus: ita Alex. conſil. 103. numer. 12. uerſicu. Quod autem. & conſil. 135. numer. 3. uerſicu. & ideo. libr. 1. Ponzinibus in Tract. ſuper decreto, quando res habet originem à contractu. limit. 7. Boſius d. Tracta. cauſarum criminalium. d. tit. de decreto Mediolani. num. 10. & Soc. iun. conſi. 18. nume. 33. lib. 2. Quod ego intelligerem cùm modus uiolentiæ armatæ exceſſus eſt: ſecus ſi armis occupatio eſt facta, ob id quod timerẽt aliquorũ potentiam: idque oſtendatur factum ad iuris ſui cõſeruationẽ. Illud quoque annotandum hic eſt, quòd ad hoc, ut cauſæ hæ iuſtæ vel coloratæ excuſent, is turba-
655 tor debet, cùm primum nouit † cauſam illam eſſe iniuſtã, & ſe ex ea ius non fouere, à turbatione deſiſtere: ita in ſpecie hac reſpondit Bartolus conſi. 91. numer. 7. libr. 1. ex textu. l. ſi adulterium

cum

cum inceſtu. §. idem Pollioni. de adulterijs. Bartolum ſecutus eſt Iaſ. in l. ſi quis id quod. nume. 31. de iuriſd. om. iud. Nam ignorantia & imperitia excuſat, dum perſeuerant; cæterum, ſi ſuperuenit ſcientia, & is adhuc perturbat, doloſè perturbare dicitur; ob id non excuſatur. Hoc idem uiſus eſt ſentire Lapus allegatione 127. colum. 3. verſi. ſi primus. Comprobatur hæc ſententia illa magis receptâ doctorum doctrina, qua affir-
656 mant, litigantem † ob iuſtam cauſam litigandi, quam habet, ab expenſis excuſari, ſi modò ſtatim, quò cognouit ſe cauſam iniuſtam fouere, litem deſerit; ita cenſent omnes in l. qui in alterius. de regulis iuris. ibi Decius. numer. 7. & Cagnol. nume. 19. & nume. 21. citat Bartolum in d. conſi. 91. His adde Matthæſ. notab. 83. Nota practicam. Decium conſi. 241. nume. 3. uerſi. his addendum. Gomeſ. in. §. hic itaque. nume. 36. inſt. de actio. Ruinum conſi. 217. in fine libr. 1. & egregiè reſpondit Craue. conſil. pen. colum. pen. uerſi. ſecundò iſtud. qui bis ſimilia recenſet. Non etiam tacitus illud prætereo, quòd uerè ſenſit Bar-
657 tolus. d. conſil. 91. nume. 7. hunc † turbatorem non puniri ob turbationem præteritam, ſi cognita iniuſtitia ſuæ cauſæ adhuc perſeuerat perturbando. In illo enim caſu Bartoli ille perturbator die 13. Ianuarij cognouit, ſe iniuſtam habuiſſe cauſam perturbandi: & tamen perſeuerauit turbando poſt diem illam 13. inquit Bartolus illum puniri ſolùm pro turbatione facta à die 13. Ianuarij citra. Quæ doctrina, ſi uera eſt, maximi eſt ponderis: ſiquidem excuſaretur & is turbator à damnis & intereſſe, ob illam præteritam turbationem. Hæc Bartoli aſſertio probatur doctrina eiuſdem ac ſequacium, in d. l. qui in alterius. de reg. iuris. dum ſcribunt, litigantem ob iuſtam cau-
658 ſam excuſari ab expenſis factis, antequam cognouit cauſam eſſe iniuſtam, etiam ſi deinde perſeuerauit litigando. Et hanc opinionem tuetur Cagnolus in d. l. qui in alterius. nume. 20. Confert quod reſpondit Craue. conſil. 244. colum. pen. uerſic. quinimmo fortius. nempè detinentem pecunias alienas ſolùm committere furtum à die quo ſciuit eſſe alienas, & cauſam excuſare ab ea die ante. Cæterùm urget admodum illa ratio, qua uſus eſt Decius in d. l. qui in alterius, dum aſſerit, cauſam iuſtam ſuperuenientem non excuſare ab expenſis præteritis, ſi ea cauſa cognita litigare non deſtitit. Nam ita litigare perſeuerans, ſe mali eſſe animi oſtendit, & uerſimilius eſt, quod etiam ſi nouiſſet ab initio ſe malam cauſam fouere, non tamen à lite deſtitiſſet. Qua ratione uſus eſt etiam Romanus ſing. 396. quem recenſet Decius. His accedit Guido Papæ. q. 137. & q. 436. colum. 10. uerſi. quæro 48. & Craue. cõſil. pen. colum. pen. verſi. ſecundò iſtud. qui idem quod Decius in d. l. qui in alterius affirmarunt,
659 Et ea ratione utuntur, quod † præſumitur hunc ita in lite perſeuerantem ſe malam cauſam fouere, iuxta. l. 2. §. circa. ff. de doli except. Vera tamen & probabilis mihi ſemper eſt uiſa illa Bar. ſententia. d. conſi. 91. num. 7. hanc ſcilicèt cauſam excuſare à præterita turbatione. ea ratione utor, qua uiſus eſt & Cagnolus in d. l. qui in alterius, nempè, quia conſtat de fide bona ab eo tempore ante, ex quo enim hic præſupponimus cauſam iniuſtam ab initio extitiſſe, fieri nulla ratione poteſt, quin bona fides adfuerit. Nec aduerſatur ratio Decij & aliorum, quos iam retulimus, ſiquidem procedit illo in caſu, quando ab initio non conſtat de aliqua cauſa legitima litigandi. Sed ſimpliciter ita
660 fuit litigatum. Quod † ut clarius pateat, ita duos caſus ſoleo conſiderare. Primus eſt, cùm ſola ſimplex extat præſumptio, quòd litigans iuſtè litiget; ſed de ipſa iuſta cauſa non conſtat ex aliquo actu extrinſeco, ut puta, aliquis ſucceſſit in locum debitoris, & dum aſſerit ſe ignorare illius factum, negat ſe debere, non tamen oſtendit uel inſtrumentum ſolutionis, uel quid aliud. Hoc in caſu, ſi factis probationibus, quibus de debito conſtet, ille ſucceſſor à lite non deſtitit; præſumptio eſt, quòd ab initio ſciuerit, ſe debere, & ob id iniquam cauſam fouere. Nam ſecunda hæc præſumptio primam perimit. l. diuus. ff. de in integr. reſtit. cum vulgatis ſimilibus. ita procedit opinio † Guidonis Papæ, Decij, & Craue-
661 tæ. Secundus eſt caſus, cùm litigans ultra ſimplicem præſumptionem aliquam iuſtam cauſam oſtendit atque probat. ut putà, ſi ſucceſſor debitoris oſtendit aliquod inſtrumentum ſolutionis, quod tamen alia ratione corruit, vel quid ſimile. tunc etiam ſi factis probationibus conſtat eum ius non fouere, & adhuc perſeueret litigare, ſi condemnatur, attamen excuſatur ab expenſis præteritis & factis antequam detegeretur illam cauſam eſſe iniuſtam. ita procedat doctrina
662 † Bar. Baldi, ac Cagnoli. ſi quidem iam de bona fide ex alio, quàm ex ſimplici iuris præſumptione conſtat.

663 QVAERO ſeptuageſimo primò, quo tẽpore † aduerſus agentem hoc interdicto quis poteſt illa exceptio, quòd ui, uel clam, uel precario, ab alio poſſideat? Subobſcurè atque perplexè rem hanc omnes explicant. Quò ergo hæc eluceſcant, duo expendamus. Primum eſt, an ante litem conteſtatam opponi poſſit. Secundum an ita pariter liceat poſt litem conteſtatam obijci. Quò ad primum, quòd ante litem conteſtatam opponi poſſit, affirmauit Inno. in c. ueniens, de præſcrip. qui uerè aſſerit, quòd imò debet eo tempore obijci. Illum ſecuti ſunt Abbas in c. 2. in primo notab. nume. 2. de ord. cogn. Et idem in d. c. ueniens, nume. 26. uerſic. primum, ut eum. & ibi Imola nume. 10. & Pariſ. num. 25. qui recenſet eiuſdem opinionis Aug. in l. 1. §. perpetuò. ff. quod ui, aut clam. Idem docuit Francus in cap. 1. in ſecundo notab. de reſtit. ſpolia. in 6. Ea ratione, quòd hæc exceptio dilatoria eſt, quæ ante litem conteſtatam opponitur, c. exhibita. de iud. Verùm ab hac ſententia uiſus eſt diſſentire Bartolus i l. 1. §. ult. nu. 4. ff. uti poſſid. quod imò ante litem conteſtatam opponi non poſſit; ita Bartolum interpretatur Imola in d. c. ueniens. nume. 10. & Pariſius nume. 25.
664 Ego animaduerti † Bartolum non aſſerere, hanc exceptionem opponi non poſſe ante litem conteſtatam: ſolùm ait, quòd eo tempore non examinatur,

tur,ſed ad merita cauſæ reſeruatur. vult ergo Bartolus tunc quidem poſſe opponi, ſed examinationem differri: atque ita Bartolum ſenſiſſe ſcribit Abbas in dicto capitulo ueniens, nume. 26. verſi. Bart. autem. & Salice. in l. prima. colum. ſeptima. uerſic. quæro tertiò. C. ſi de momen. poſſeſſ. fuer. appel. Cuius uerba hæc ſunt. Vnde inquit (de Bartolo loquens) & lite conteſtata ad merita cauſæ poteſt opponi. Ecce inquit & lite: & pro etiam, ampliat, ergo alium caſum ante litem conteſtatam. Secundam nunc exponamus dubitationem,

665 an hæc exceptio † opponi poſſit etiam poſt litem conteſtatam in hoc iudicio retinendæ. Innoc. in capit. ueniens. de præſcrip. negat opponi poſſe. Quod ſenſit Angelus in l. ſi de vi. de iudi. ut refert Romanus in l. naturaliter. §. nihil commune. numero decimoſeptimo. in fine de acquirenda poſſeſſione. & idem Ange. in l. 1. §. perpetuò. ff. quod vi, aut clam, vt refert Pariſ. in d. cap. ueniens, nume. 23. Idem viſi ſunt affirmare Archid. Gemina. & Francus in cap. 1. in primo notab. de reſtit. ſpol. in 6. & Pract. Papien. in forma reſponſionis rei conuenti in actione reali, in uerbo, ſaluis aliis exceptio, num. 4. quem ſum ſecutus in commentariis De arbitra. iud. lib. 2. caſu. 240. nume. 6. idem Pract. Papien. in forma libelli pro turbata poſſeſſ. in uerbo hodie, nume. 5. ea ratione omnes adducti, quòd dilatoria hæc ſit exceptio, quæ (ut dixi) ante litem cõteſtatam ſolùm opponi poteſt. Huc ſpectat doctrina Baldi in l. incerti, nume. 16. C. de interdict. dum ſcribit, exceptionem unius iudicii ad aliud eſſe dilatoriam: & ob id exceptionem poſſeſſorij retinendæ obiici poſſe ſolùm in iudicio proprietatis ante litem in eo cõteſtatam. Contrariam ſententiam, quòd imò hæc exceptio obiici etiam poſſit poſt litem conteſtatam, probarunt Bart. in d. l. 1. §. ulti. numero quarto. ff. uti poſſide. Butriua in d. cap. ueniens, nume. 16. ad finem, & ibi Abb. nume. 26. uerſi. ſecundum remedium, & Imola, nume. 10. de præſcrip. & Francus in c. propoſuit, colum. 1. de appell. idem docuerunt Salic. in d. l. unica, colum. 7. q. 3. C. ſi de momen. poſſeſ. fue. appella. & Roma. in d. §. nihil commune, nume. 17. in fine. Ea adducti ratione, quòd hæc exceptio & in vim peremptoriæ opponi ſolet. Ego (vt hac de re dicam paucis quod ſentio) credo fore

666 animaduertendum, quòd hæc † ſpolij exceptio altero de duobus modis poteſt opponi, nempè in vim dilatoriæ, & in vim peremptoriæ, quemadmodum inter cæteros ſcribit Francus in d. c. propoſuit, colum. prima, de appella. quod clarius ita declaro. Dilatoriæ uim tunc obtinet, cùm nõ perimit illud iudicium, contra quod opponi poteſt: vtputà cùm obiicitur in iudicio petitorio; nam tunc hæc exceptio illud iudicium differt, non autem extinguit: cùm ſpoliator rei ſuæ dominiũ ob illam ſpoliationem non perdat, excipio caſum. l. ſi quis in tantam. C. unde vi, ut mox ſubiiciam. Hoc itaque in caſu hæc exceptio opponitur ante litem conteſtatam: ita loquuntur Archidia. Geminia. & Francus in d. cap. primo, de reſtitu. ſpoliato. in ſexto, ita etiam loquitur Abbas in cap. ſecundo. numero ſecundo, & numero quinquageſimo-tertio, de ordi. cognit. & Pract. Papien. loco præcitato. Ij uerè ſcribunt exceptionem ſpolij, quæ petitorium non perimit, hoc tempore opponendam eſſe. In caſu autem noſtro, cùm ante litem conteſtatam in iudicio retinendę obiicit reus hanc ſpolij exceptionem, obiicere eã uoluiſſe uidetur in uim dilatoriæ, ſolùm ad iudicium retinẽdæ poſſeſſionis differendum, id quod facere poteſt, cum unicuique liceat ſuo fauori renuntiare, l. penul. C. de pactis. eſt enim ad fauorem ſpoliati conſtitutum, ut poſſit per exceptionem ſpolij perimere actionem poſſeſſionis retinendæ, ut infra dicemus, poteſt ergo huic fauori renuntiare, & ſolùm ad differendum obiicere. Vel etiam dicere poſſumus, eſſe exceptionem anomalam, quæ poteſt obiici in uim dilatoriæ, & in uim peremptoriæ, quemadmodum declarant Specul. in titu. de exceptio. §. exceptionum, numero ſeptimo, cùm ante litem conteſtatam obiicitur, dilatoriæ nomen habet, cùm poſt, peremptoriæ. Præterea admiſſo quòd ſit peremptoria, attamen adhuc poteſt obiici ante litem conteſtatam, quemadmodum uidemus in exceptione præſcriptionis, quæ ante litem conteſtatam, & poſt opponi poteſt. l. præſcriptionem. C. de except. ita dicimus in exceptione ſolutionis: ita Abbas in cap. exceptionem, numero decimoſexto, uerſic. idem ubicunque, de exceptio. Barto. in l. cum quærebatur. ff. iud. ſolui.

667 Secundo modo ſolet obiici hæc † exceptio ſpolij, nempè in vim peremptoriæ. hoc eſt ad perimendum iudicium, contra quod obiicitur: & tunc ſine controuerſia poſt litem conteſtatam obiici poteſt: quemadmodum Bartolus, Abbas, & cæteri iam relati ſcribunt. In caſu noſtro, hæc exceptio, quæ obiicitur aduerſus agẽtem hoc poſſeſſorio retinendæ, eſt peremptoria, eò quia ea probata, ceſſat actio, quæ reddebatur huic turbato in poſſeſſione. Non enim huic poſſidenti vi uel clam redditur hoc interdictum retinendæ. l. prima. §. ultimo. ff. uti poſſid. quo loci Vlpianus ait, hunc uincere non poſſe: unde intelligimus eum carere iure & actione, quod latius explicabimus infra quæſtio. 83. ubi agemus de vero ſenſu d. §. ultim. & hoc caſu rectè ſenſerunt Bart. & eius ſequaces, dum affirmarunt, hanc exceptionem poſſe obiici lite conteſtata, & per conſequens perpetuam Innocen. & illius comites aſſeruerunt, ſolùm ante litis conteſtationem obiici poſſe.

668 Hinc infertur declaratio ad † l. ſi quis in tantam. C. unde vi, quod ſcilicet quando obiicitur illa uiolenta ſpoliatio in modum exceptionis, uel replicationis, dicitur exceptio peremptoria dominij; cum uerè is dominus ſpoliando dominium ſuum ex illa conſtitutione perdat: ut latius explicauimus, in tract. De recup. poſſ. remedio 9. & ob id obiici illa poteſt ante litem, & poſt litem conteſtatam.

669 QVAERO ſeptuageſimo octauò, † cùm primò proponitur hoc iudicium poſſeſſorium retinendæ, & deinde ſecundò ab aduerſario proponitur iudicium recuperandæ: an illud pri-

mum iudicium ſuſpendatur, donec ſecundum erit diffinitum? Duo caſus conſtitui ſolent.

Primus eſt, cùm ſecũdum proponitur per modum agendi; tunc primum non ſuſpenditur, ſed ambo una ſententia terminantur: ita Roma. in l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 19. uerſic. & in hoc. de acqui. poſſ. ex c. 1. & c. ult. de cauſa poſſeſ. & proprie.

670 Secundus eſt caſus, cùm † ſpolium ſecundo loco propoſitum per modum exceptionis propoſitum fuit. Sunt in hoc opiniones. Innoc. in cap. ult. de ord. cogni. ſcriptum reliquit, ſemper agenti retinendæ obſtare ſpoliationis exceptionem, ut prius de ea cognoſcatur. capitu. cùm dilectus, de cauſa poſſeſſionis & proprie. At contrarium ſenſit Barto. in eo cap. cùm dilectos. ea ratione, quòd ex quo nemo in ſua poſſeſſione turbãdus eſt, ſtudere debet feſtinanter, ne partes ueniant ad arma, iuxta l. æquiſſimum. de uſufructu. Placet mihi cõciliatio, quam attulit Roma. in d. §. nihil commune. nume. 19. uerſic. his non obſtantibus. ait ille. Aut periculum eſt in mora, tunc procedat opinio Butrij. Aut periculum ceſſat & tunc procedat opinio Innocentij.

QVAERO ſeptuageſimo nonò, an exceptio
671 † dominij aliter probanda quàm per ſententiam latam in petitorio, ut putà per teſtes, uel inſtrumẽta aduerſus agentem hoc remedio obiici poſſit? Difficilis eſt iuris quæſtio, de qua uariæ fuerunt Doctorum opiniones. Quo autem facilius explicetur, duos caſus facio.

Primus eſt, cùm probatio non offertur ſtatim
672 † & incontinenti; tunc dominij exceptio hoc iudicium impedire non poteſt: ita Bartolus in l. naturaliter. §. nihil commune. numero ſecundo. de acquirenda poſſeſſione. dum à fortiori ſcribit, nec etiam admitti cùm probatio offertur incontinenti, ut mox ſubiiciam. & in ſpecie hac qui ab ea Bartoli ſententia diſſentiunt, hunc caſum tamen iure procedere exiſtimant, ita ioann. Fabri in §. retinendæ. nume. 31. uerſicu. & per hoc, inſti. de interdicti. Anto. Butrius in cap. in literis. nume. 9. & ibi Beroius, numero 49. de reſtitu. ſpolia. Hanc
★ probant ★ omnes, auctor eſt Ripa in d. §. nihil cõmune, nume. 98. uerſicu. circa hanc, qui Alexandrum & Corneum eiuſdem opinionis recenſet. Non enim ſuo edicto permiſit Prætor domino, ut poſſeſſorem moleſtia afficiat: ſed tantum turbari is poteſt, qui à verò poſſeſſore vi, uel clam, uel precario poſſidet. l. 1. §. ult. ff. uti poſſid. Quã quidem ſententiam intelligunt procedere Corneus conſi. 217. lib. 3. & Rubeus in d. §. nihil commune, nume. 172. etiam cùm dominium, cuius exceptio obiicitur, originem habuit à contractu fœneratitio & iure non permiſſo.

673 Secundus eſt caſus, cùm ſuper † exceptione hac dominij probationes hæ incontinenti offerũtur. Hoc in caſu uariæ ſunt opiniones.

Vna fuit opinio glo. in l. ſi de vi. §. ult. ff. de iud. obiici poſſe. Quam ſanè opinionem probarũt Dynus in c. qui ad agendum. de reg. iur. in 6. Cyn. & Baldus in l. incertu. C. de interdict. & idem Cynus in l. 2. q. ult. C. de edicto diui Adria. toll. Ray. Ang. Imola. & Caſtr. in d. l. ſi de vi. §. ult. Angelus in l. dolo. ff. de excep. doli. Bartolus in l. ſi coloni. C. de agricol. & cenſi. lib. 11. Igneus in repe. l. neceſſario. §. non alius. num. 527. uer. decimo, quemadmodum. Ea ratione adducuntur, quòd maxima eſt uis probationis, quæ incontinenti offertur. Nã ſcribit Bart. in l. 1. in princ. num. 23. ff. de ope. no. nunc. nunciationem noui operis non remitti ab homine, etiam ſatiſdatione præſtita, cùm his nuncians dicit, hodie conſtat, hodie agatur. quam ſen
★ tentiam ★ magis receptã eſſe teſtatur eo loci Crotus. nume. 71. etſi Iaſ. nume. 15. & Ruinus. nume. 126. dubitent. His accedit doctrina eiuſdem Bar. in l. ultim. C. ſi ex fal. inſtr. dum ſcriptum reliquit,
674 † exceptiones obiectæ contra ſententiam, quæ executionem meretur, illam executionem impedire, ſi probationes offeruntur incontinenti. idem tradunt Alex. & cæteri in l. 4. §. cõdemnatum. de re iud. & plura his ſimilia congeſſi in Tracta. De recuperanda poſſeſſ. Remedio primo. num. 140. quo loci. num. 142. ex ſententia atque declaratione Abbatis in cap. 1. num. 5. uerſi. ego reddo aliã, de reſti. ſpolia. ſcripſi, tunc nihil operari oblatio-
675 nem huius probationis, quæ incontinenti † fieri poteſt, cùm lex improbat uiolentiam, ne liceat alicui ſua manu ſibi iuſdicere, quemadmodum mox dicemus.

Secunda itaque fuit opinio negatiua, hanc exceptionem obiici non poſſe. Hanc probauit Bartolus ſibi parum conſtans in d. l. ſi de ui. §. ult. ff. de iud. in l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 2. & in l. ſi de eo. §. fin. ff. de acquirenda poſſeſſione. & conſ. 81. Martinus Forniconis. num. 4. lib. primo. Baldus in l. ſi quis cõductionis. 4. oppo. C. locati. Imola & Aret. in l. ſi de eo. §. ult. de acquiren. poſſeſſione. Salic. in l. ſi quis ad ſe. fundum, columna tertia. uerſi. ſed tunc oppono. C. ad l. Iul. de ui publi. Prac. Papien. in forma libelli pro turbata poſſ. in uerbo ceſſandum. Ange. Aret. in §. quadrupli. nu. 50. inſti. de actio. Guido Papæ. q. 552. in materia. Capicius deciſ. 121. nume. 40. Rebuffus in cõmentariis ad conſtitu. Regias Galliæ, tomo tertio, titulo De materiis poſſeſſoriis. art. 2. glo. 1. nume. 2. & glo. 2. nume. 25. Abbas & Bero. in cap. in literis. de reſtit. ſpolia. ille nume. 50. iſte nume. 54. Ripa in d. §. nihil commune. nu. 99. & ibi Fabius num. 60. magis communẽm hanc eſſe teſtatur & Bologn. num. 34. Rubeus. nume. 174. & nu. 184. Soc. iun. num. 131. Alciatus nu. 14. & Io. Bolognetus in ſecunda parte. nu. 118. & Cotaſius in 2. parte. num. 66. idem reſpondit Natta conſi. 419. nume. 5. lib. ſecundo. Hos ego pariter ſequor. Permultæ ſunt rationes, quibus hæc iuris ſententia defenditur. Primò, quia ſi obiici hæc exceptio poſſet, iam eſſet in facultate domini turbare poſſeſſorem. ſiquidem paratis probationibus poſſet ille ſua manu ſibi iuſdicere, & uim illam, atque audaciam oblatis probationibus tueri quod tamen iure non conceditur. l. ſi quis in tantam. C. unde ui. l. prima. in fine. & leg. ſi duo. in princ. ff. uti poſſidetis. c. eum qui, de præbend. in ſexto. Secundò, daretur cauſa delinquendi, cõtra

l. con-

l.conueniri. ff. de pact. dotal. ſiquidem ſi ob has
probationes ſua auctoritate dominus poſſeſſoré
perturbaret, poſſet ille poſſeſſor etiam armis ſuã
poſſeſſionem defendere.l.1.C.unde ui. quod ta-
men non eſt iure permiſſum.l.æquiſſimum. ff.de
uſufructu.& cap.literas.de reſti.ſpol.Tertiò acce-
dit.l.1.in fin.ff.uti poſſide.qua intelligimus quòd
ſolùm moleſtari poteſt,qui ui,uel clam, uel pre-
cario poſſidet: non ergo qui iuſtè poſſidet a rei
domino perturbari poteſt. Quartò,quia non eſt
ſingulis concedendum, quod a iudice conſequi
poteſt.l.non eſt ſingulis.de regu.iuris. Cùm ergo
dominus uia iuris ordinaria poſſit ius ſuum con
ſequi,non debet poſſe moleſtia afficere poſſeſſo-
rem, & deinde ad has probationes confugere.
Quintò huc ſpectat,quòd ubi poſſeſſor hoc inter
dicto experitur,non tantùm agere dicitur, quàm
ſe defendere & tueri.l.1.§.interdictum. ff.uti poſ
ſide,ob id non debet dominus eum in ſua poſſeſ
ſione turbare: cùm turbando uim facere dicatur
l.uim facit.ff.de ui & ui arma. Quibus intelligi-
mus ueram eſſe hanc opinionem crebriore calcu
lo probatam.Ad has tamen opiniones concilian-
676 das duos caſus diſtinguunt † Alexand.& Soc.in
d.l.naturaliter.§.nihil commune. de acquir. poſ-
ſeſſ.ille nume.8.iſte nume.15. quam ſanè diſtin-
ctionem probarunt.Anto.Butrius in cap. cùm di
lectus.nume.9.de cauſa poſſeſſ.& propriet.& in
cap.literis.nume.11.de reſtitu.ſpolia. & Ruinus
conſi.28.num.4.lib.4.

Primus eſt caſus cùm hoc interdicto agens pro-
ponit, ſe turbari ab aduerſario in poſſeſſione ci-
uili,per occupationem naturalis: tunc (aiunt iſti)
procedere poteſt opinio Dyni & ſequacium affir-
matiua.Ea ratione utuntur, quòd tunc agitur ad
recuperationem naturalis poſſeſſionis: atque in-
terdictum retinendæ ciuilis ſapit naturam recu-
perandæ,ob id obſtare dicitur exceptio hæc domi
nij,cùm probationes ſunt in promptu. Hæc ratio
non eſt uera,cùm falſum ſit obiici poſſe exceptio-
nem dominij incontinenti probandam, cùm re-
cuperandæ remedio agitur, uti explicauimus in
tract.De recuperanda poſſeſſione. Remedio pri-
mo.numero 540. Et quamquam Socinus in d.§.
nihil commune.multa conſideret ad hoc euitan-
dum,attamen leuia ita ſunt, ut referri nõ mereant
tur.Quocirca rectè hunc caſum impugnarunt Ri
pa in d.§.nihil commune, nume. 98. & Rubeus
num.157.Fabius nume.60. & Hormono. Decus
nume.41.idem fecerunt Beroius in cap.in literis.
nume.56.de reſtit.ſpolia. & Natta d.conſil.419.
nume.5.6.libro ſecundo. qui aliis rationibus ad
rem hanc nituntur.

Secundus eſt caſus,cùm actor ſimpliciter pro-
ponit ſe turbari,petendo quòd aduerſarius a tur-
batione & moleſtia deſiſtat:ut tunc procedat opi
nio Bartoli negatiua. Cùm ceſſet regula, dolo fa-
cis,&c.cùm actor nil petat,quod ſit reſtituturus.
Quam rationem improbauit Salicet.in d.l.incer-
ti.columna noua.verſicu.in poſſeſſio.C.de inter-
dict. quia ſatis dat, qui patientiam præſtat. In-
quit tamen Ripa hoc nihil eſſe, cùm hæc patien-
tia non ſit talis datio, quæ retro dari poſſit. Alia

677 diſtinctione † uſus eſt Beroius in dicto capitu.
in literis.nume.61.& 62.de reſtit.ſpolia. & duos
caſus conſtituit. & ſecundus caſus ab eo relatus
eſt idem, qui ſuprà ſecundo loco relatus ex Butrij,
Alexand.& Socini diſtinctione. Primus autem
a Beroio perpenſus eſt, cùm interdictum hoc re-
tinendæ ſapit naturam adipiſcẽdæ, atque ita cùm
mixtam naturam habet: nam (inquit ille) reci-
pit naturam adipiſcendæ. argumen. l. qui patri.
ubi Bartolus & Aret. ff. de acquirenda hæredita-
te.Verùm non placet hæc conſideratio: licèt enim
detur hic caſus mixtus, attamen potius debet ſa-
pere naturam interdicti retinendæ, quàm adi-
piſcendæ. Nam hoc interdictum retinendæ il-
lud eſt, quod intentatur principaliter ad conſer-
uandam, atque retinendam poſſeſſionem, licèt
in conſequentiam eam poſſeſſionem naturalem,
quam adeptus non fuerat, adipiſcatur. Simili
conſideratione uſus eſt idem Beroius in dicto ca-
pitulo in literis.numero quinquageſimoſeptimo
verſicu.tertiò,quando ad improbandum iam re-
latam Butrij diſtinctionem. Accedit ſecundò,
678 quòd ubi † mixtum participat de extremo fa-
uorabiliori, & de alio minus fauorabili, ſemper
præfertur qualitas dignior & fauorabilior. capit.
quod in dubiis.de conſecra.eccle. uel alia. Bero.
ferè ad rem dicto nume.quinquageſimoſeptimo.
uerſicu.Quarto quando.&c.ſed qualitas dignior
& fauorabilior eſt illa retinendi, quàm adipiſcen
679 di, cùm facilius † concedatur retentio, quàm
noua acquiſitio.l.ſi repetendi.C.de condi.ob cau.
& l.patre furioſo.ff.de his, qui ſunt ſui uel alien.
iur.Relata communis ſententia fortius procedit,
cùm opponitur exceptio dominij alicuius tertij:
ita Are.l.ſi de eo.colum.fin.de acqui. poſſ.Claud.
Mermer.in d.§.nihil commune, nume.90.in fin.
poſt Barto.conſi.81.& Anch.conſil.118. Quibus
680 infertur declaratio ad ſtatutum † Brixiæ 152.in
criminalibus ſub rubric.De ui moleſtatiua. dum
in uerſicu. Et intelligatur moleſtare. dum diſpo-
nit turbatorem allegare non poſſe ius dominij,
uel poſſeſſionis, intelligitur etiam ſi offerat pro-
bationes incontinenti, etiam ſi ſtatutum ſimpli-
citer loquatur.
681 Declaratur primò relata † communis Bartoli
& aliorum ſententia,ut non procedat illis in caſi
bus,in quibus exceptio hæc dominij probãda in-
continenti admittitur in remedio recuperãdæ: nã
ſi in eo recipitur,ita fortius in hoc, quẽadmodũ
declarauit Rubeus in d.l.naturaliter. §.nihil cõe.
nu.175.ff.de acq.poſſ.& Ruinus conſi.127.nu.9.
lib.5.exempla adferri poſſunt ex caſibus illis rela
tis in Tract.De recuperanda poſſ. Remedio 1.nu.
245.247.& aliis ſubſequentibus.
682 Declaratur ſecundò, † ut non procedat cùm
aduerſus hunc opponentem dominij exceptionẽ
non replicatur aliquid,ſed actor patitur ut cogno
ſcatur ſuper illa exceptione: ita in ſpecie declarat
Ruin.conſi.127.nu.9.lib.5. Rubeus in d.§.nihil
commune.nume.175.uerſicu.ſecundo declarari,
quod ait ſenſiſſe Bart. in l.ſi duo. §.Iulianus.ff.de
iureiur. Quod egregiè comprobatur ex his, quæ
ſcripſi in tract.De recuperan. poſſeſſ.Remedio 1.

nume. 163. & tradit Ioan. Bolog. in d. §. nihil commune. parte ſecunda. nu. 119. 120.

683 Declaratur tertiò, ut non procedat † in beneficialibus, in quibus exceptio defectus tituli, qui ad colorandum poſſeſſionem exhibetur: obiici poteſt contra agentem hoc remedio retinendæ, ita reſpondit Ripa lib. 2. reſponſ. ult. ex doctrina Abbatis in c. audita querela. primo notab. de reſtit. ſpolia. & conferunt quæ ſcripſi in Tract. De recuperan. poſſeſſ. Remedio decimoquinto. q. 36. quo loci dixi agentem poſſeſſorio, in beneficialibus teneri iuſtificare. atq; ita colorare ipſam poſſeſſionem, ex titulo: cùm ergo ab actore hoc in caſu exhibetur titulus cõtra eum, de eius uitio obiicere poteſt reus: modò uitium appareat ex ipſa ſcriptura tituli: ut in caſu Ripæ d. reſponſo ult. ubi obiiciebatur uitium ſuppreſſi ualoris: idem eſt dicendum de alio ſimili.

684 Declaratur quintò, ut † non procedat illis in caſibus, in quibus hoc interdictum retinendæ haberet uim iuris realis, utpotè cùm hæres, qui habet remedium adipiſcendæ, poſſidet, & petit ſe in ea poſſeſſione confirmari: tunc obiici poteſt hæc dominij exceptio incontinenti probanda: ita nouiſſimè declarat Rubeus in d. §. nihil commune. nu. 184. in fine.

685 QVAERO octuageſimò, an † exceptio dominij, quæ per ſententiam latam in petitorio iudicio probari poteſt, aduerſus hoc interdicto agentem obiici poſſit? Recepta magis Doctorum opinio eſt affirmatiua, obiici poſſe. Hanc probarunt Dyn. in c. qui ad agendum. de regu. iur. in 6. Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 17. de acq. poſſ. & ibidem alij plures, ut Ripa. nume. 97. qui cõmunem eſſe teſtatur. quod facit & Fabius. nume. 37. Hormo. Detus. num. 41. Rubeus nu. 169. & Coraſius in 3. parte. num. 63. & Ioan. Bolognetus parte ſecunda. num. 60. & Ioan. Bapt. Ferretus conſi. 18. nu. 9. Ea ſolida ratione mouentur, quia

686 ſi † ſententia lata in petitorio obſtat agenti interdicto recuperandæ fauorabiliori, quemadmodum recepta eſt apud Doctores ſententia, quam probaui in Tract. De recuperanda poſſeſſione, Remedio primo, q. 20. quantò fortius obiici hoc in caſu poteſt. Huic rationi conatur reſpondere Iaſ. in d. §. nihil commune. nume. 49. quòd facilius impeditur reſtitutio, quàm retentio. l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui, uel alie. iuris. & turpius eiicitur, quàm nõ admittitur hoſpes. cap. quemadmodum. de iureiuran. Verùm non animaduer

687 tit Iaſon, † ſpoliatorem grauius delinquere ipſo turbatore, cùm grauius puniatur. l. ſi quis in tantam. C. unde ui. Nam à grauitate pœnæ arguitur grauitas delicti. l. reſpiciendum, in princ. ff. de pœnis. & cap. non afferamus. 24. quæſtio. 1. at ſpoliator excluditur agentem recuperandæ per exceptionem ſententiæ, ergo etiam excluditur turbator, qui tantùm non deliquit. Ita Iaſoni reſpondet Ripa. d. nume. 97. & Rubeus nume. 170. qui tamen aliquid conſiderat, quod me non multum mouet. Ruſus (ut inquit Hormo. Detus in d. §. nihil commune. numer. 41.) non magis fauemus retentioni, quàm nouæ acquiſitioni. ſed acquiſitioni recuperatoriæ, quæ non conſideratur ut noua acquiſitio, & illi magis fauemus odio ſpoliatoris. Præterea (ut rectè animaduertit Ioan. Bolognetus in d. §. nihil commune. 2. parte. num. 60. uerſ. non obſtat.) quorſum conſiderare retentionem, cum iam lis finita ſit. Eſſet enim ſine iure & cauſa retinere. Quocirca idem Iaſon iterum Alexandri rationi reſpondet, quod hoc interdicto agens, dicitur potius reus, quàm actor, cum à turbatione & moleſtia ſe defendat. l. 1. §. huius autem. ff. uti poſſide. Verùm nec reſponſio hæc (inquit Ripa) diluit Alexandri rationem. Nam licèt agens hoc interdicto excipere uideatur, replicatio tamen aduerſarij tantùm operari debet ad elidendum exceptionem, quantum exceptio ad actionem. inſti. de excep. & docuit Bar. in l. ſi quis ad ſe fundum. ff. ad l. Iul. de ui publi. Non aduerſantur nunc rationes ac iura, quibus opinionem negatiuam alij tuentur. nempè hanc exceptionem obiici nõ poſſe. Quam ſanè opinionem probarunt Bart. in d. §. nihil commune. nu. 15. Bald. in ſua diſput. Accurſatus de vi turbatiua. col. pen. Bolognetus in d. §. nihil commune, nu. 34. & Soc. Iun. nu. 135. Ioan. Baptiſta Ferretus conſi. 7. nu. 3.

688 Primò ſolet perpendi † tex. d. §. nihil commune. quo cumulatio petitorij, ac poſſeſſorij retinendæ admittitur, quæ ſanè cumulatio non admitteretur, ſi ſententia lata in petitorio obſtaret agenti poſſeſſorio, ex regula. l. fundi. & l. fundũ. ff. de excep. rei iud. Verùm reſpondet uno uerbo Ripa. in d. §. nihil commune. nu. 97. dici non poſſe ibi cumulationem huius poſſeſſorij admitti cum petitorio, quandoquidem adeò uariæ ſunt interpretationes illius reſponſi, ut ſolidum inde ſumi nõ poſſit argumẽtum: quemadmodum docuit Bart. in l. in ambiguo. nu. 4. de reb. dub.

689 Secundò adfertur † tex. l. 1. in fin. ff. uti poſſide. iuncta glo. l. ſi de eo. §. ult. ff. de acquir. poſſeſſ. quæ affirmat etiam dominum poſſe rem ſuam clam ab alio poſſidere. ergo melius exceptio dominij, quæ fortior eſt. Verùm reſponderem imò exceptionem clandeſtinitatis eſſe potentiorem ad eliidendam poſſeſſionem, quam ſolam *Prætor* hoc interdicto tuetur.

Tertiò ea ratione utuntur, quia ſi non liceret hanc exceptionem obiicere, conceſſum quodam modo uideretur illi qui obtinuit, eam ſua auctoritate exequi, contra l. meminerint. C. unde ui. Verùm reſpondet & rectè Hormo. Detus in d. §. nihil commune. num. 41. uerſ. ſic. Tu ad hanc, ex hac turbatione non ſequi aliquam ſententiæ executionem: quandoquidem ſi actum eſt petitorio & abſolutus eſt reus, ſequitur eũ iam fuiſſe in poſſeſſionẽ, alioqui nõ daretur petitoriũ. l. 1. in fin. C. de aliena. iud. muta. cau. fact. ſi ergo ſua poſſeſſione utitur, nõ dicitur de nouo exequi, aut aliquid noui agere. c. 1. ut lite pend. Clem. 2. eod. tit. & ibi Card. in 3. oppo. Alia quinque fundamẽta adfert Bolo. in d. §. nihil commune, nu. 34. quæ, cum ad rem non conferant, ſuperuacaneum eſſet referre.

690 Has opiniones nititur † conciliare Rip. in d. §. nihil commune. nu. 97. uerſ. Quid tenendum. & tres caſus diſtinguit.

Primus

Primus eſt, cum actor experitur pro moleſtia
illata poſt ſententiam. hoc caſu procedit (ait ille)
opinio Bartoli: quia potuit actor poſt ſententiam
acquiſiuiſſe dominium: idcircò non debet ei ob-
ſtare exceptio dominij, quemadmodum non ob-
ſtat ſpoliato agenti poſt latam ſententiam, quem-
admodum ſcripſi in Tract. De recup. poſſ. Reme-
dio primo. nume. 236.
Secundus eſt caſus, cùm actor agit pro illata
moleſtia ante ſententiam, & ſentẽtia fertur, quia
actor non probauit. hoc caſu adhuc procedit opi-
nio Bartoli (inquit Ripa) quia lata ſententia nõ
concludit, reum, pro quo lata eſt, dominum eſſe.
l. ſed & ſi poſſeſſori. in prin. ff. de iureiuran. ita pa-
riter interdicto, unde ui, ſcripſit Ripa. d. §. nihil cõ-
mune, nume. 44. etſi ego contra diſputauerim. d.
remedio primo. num. 237.
Tertius eſt caſus, cùm actor agit pro moleſtia
illata ante latam ſententiam, qua abſolutus dein-
de fuit reus, quia ſe dominum eſſe probauit: tunc
procedit opinio Dyni & cõmunis. ita pariter hos
caſus diſtinguit Fabius in d. §. nihil cõmune, nu-
me. 59. & ibidem Ferna. capit. 2. nume. 70. Diſtin-
691 ctionem hanc reprehendit † Coraſius in dict. §.
nihil commune. parte 2. numero. 65. ſiquidem ait
duos illos primos caſus iure non procedere: nam
poſſeſſio illi adiudicanda eſt, qui ius prima fron-
te potentius oſtendit. cap. licèt cauſam. de probat.
non ergo ab eo euelli poſſeſſio poteſt. At reus qui
poſſidet, & pro quo lata ſententia eſt, firmius ius
habet. & ideo ſcribit ille pro turbatione, ſiue an-
te ſententiam, reum quia non probaſſet actor, ſi-
ue poſt ſententiam, quia ſe dominum docuiſſet
reus, rurſus agentem hoc. remedio abſolutoriam
depellere. Nec ob id præiudicium actori fit, qui
ſi dominium poſtea quæſiuit, rei uendicatione ex-
periri poterit, nec rei iudicatæ exceptione repel-
letur, quando non ſit eadem cauſa petendi. l. ſi
mater. §. eandem. & l. & an eandem. ff. de except.
rei iud. Sed mea ſententia fallitur Coraſius, quia
ſententia abſolutoria non reddit firmius ius poſ-
ſeſſoris, quantum attinet ad cauſam dominij, quę
nunc in diſputationem uenit. Poſſeſſio enim fir-
mior redditur ex titulo, qui hic non probatur.
Nec enim præſupponit Ripa titulum fuiſſe pro-
batum, atque ita dominium. & licèt lata ſit ſentẽ-
tia, attamẽ illa nihil plus iuris tribuit, quàm prius
habebat. Quocirca cum ea diſtinctione Ripæ ſen-
tio. Cætera quæ ad huius quæſtionis declaratio-
nem nouiſſ. ſcribit Io. Bolognetus eruditiſſimus
iuriſconſultus in d. §. nihil commune. 2. parte. nu.
62. apud eum legi poſſunt.
692 QVAERO octuageſimo primò. an † exce-
ptio dominij, de quo conſtat per confeſſionem
poſſeſſoris agentis, obiici poſſit ipſi agenti hoc re
medio? Et poſſe obiici opinor. Nam ſi exceptio
hæc obiici poteſt ad impediendum ſpoliatum, ne
ante omnia reſtituatur, quemadmodum multo-
rum auctoritatibus probaui in Tract. De recupe-
randa poſſeſſione. Remedio. 1. q. 16. ita a fortiori
hoc in caſu; cum dixerim ſuperius cũ Alexandro
& aliis, fauorabiliorem eſſe cauſam poſſeſſoris
ſpoliati in his propheanis, altera quauis cauſa poſ-
ſeſſoria. Qua ratione uerè poſſumus affirmare
693 etiam exceptionem dominij, de quo † conſtat
inſtrumentis, actis iudiciariis, hiſque ſimilibus,
quæ nullã patiuntur controuerſiam; agenti hoc
remedio obiici poſſe; ut poſſunt in interdicto re-
cuperandæ, quemadmodum ſcripſi in d. 1. reme-
dio q. 27. & q. 29. Atque ita in ſpecie noſtra ſenſit
Horma. Detus in l. naturaliter. §. nihil commune.
num. 50. de acq. poſſ.
Declaratur, ut non procedat relata iuris con-
694 cluſio in beneficialibus, in quibus † confeſſio
non nocet confitenti ad ſe ipſum excludendum,
ut à poſſeſſione remoueatur, & illa adiudicetur
aduerſario, ſi cõſtat de non iure illius aduerſarij.
ita declarat in ſpecie Fel. in c. olim, col. vlt. verſi. li-
mita tertiò. de reſcr. ex ſententia Rotæ, deciſ. 4. de
695 re iudicata in nouiſſ. quæ cenſuit. † poſſeſſorem,
de cuius non iure conſtat, poſſe dare obiectus cõ-
tra perſonam & iura actoris, ut eum à ſua inten-
tione depellat: cum fauus ſit poſſeſſorem iure bo-
no carentem conſeruari in ea detẽtione & poſſeſ-
ſione, quàm nouum uitioſum poſſeſſorem face-
re. Rotam & Felinum ſecutus eſt Franc. de Mar-
chis. q. 1148. nom. 6. par. 1. Et hoc in caſu fauora-
696 bilius eſt remedium † retinendæ remedio recu
perandæ uel adipiſcendæ: quemadmodum ex re-
latorum traditionibus colligitur.
697 QVAERO octuageſimo ſecundò, † an ex-
ceptio dominij cauſata à renunciatione ipſius do-
minij ab actore facta ad commodum conuenti,
obiici illi actori hoc remedio agenti iure poſſit?
Et poſſe docuit Hormanotius Detus in l. natura-
liter. §. nihil commune. num. 50. de acquir. poſſ.
qui eiuſdem opinionis fuiſſe Bartolum ibidem
recen. ſet. Cæterùm diſſentit in eo. §. nihil commu
ne Rubeus, nume. 174. ex ſententia gloſſæ in cap.
cum uenиſſent. & ibi Henricus Boic. nume. 5. &
Abbas nu. 19. de inſtitutio. Ego aliquot caſus ita
conſtituo atque diſtinguo.
Primus caſus eſt, cũ apertè & clarè conſtat, agẽ-
698 tem † hoc interdicto renũciaſſe dominio rei an-
te tempus, quo aſſerit ſe turbatum. Hoc uerè ſen-
tio, exceptionẽ hanc obiici poſſe. ſiquidẽ & exce-
ptio hæc obiici poteſt agẽti interdicto, vnde vi, ut
probat. c. 3. de reſt. ſpol. & copioſè ſcripſi in tract.
De recup. poſſeſ. Remed. 1. q. 27. Et rationes illæ,
quibus eam comprobaui ſententiam, huc ẽt ſpe-
ctant. Et declarari hic caſus poteſt, ut quæſtionẽ
illam 27. declaraui; non repeto, ne ex ſcriptis ſcri-
pta conficiam. Hoc in caſu procedere poteſt opi-
nio illa Hormanotij Deti d. §. nihil cõmune, nu.
50. poſt Bar. & alios, quos recenſet. Et per conſe-
quens, ſi hoc in caſu loquũtur Abb. Henricus, &
Rubeus iam relati, malè ſentiũt, ut uerè malè hoc
in caſu reſpondit Io. Bapt. Ferret. conſi. 1. nu. 12.
699 Secundus † eſt caſus, cùm manifeſtè con-
ſtat poſt turbationem fuiſſe à turbato renuncia-
tum iuri ſui dominij coram iudice competenti,
uel coram aliquo, ita ut omnis ſuſpicio timoris
& metus ceſſet: Hoc etiam caſu exceptio hæc
obiici poteſt, ſiquidem & in interdicto, uti poſſi-
detis, hoc permiſſum eſt. cap tertio. de reſtitutio.
ſpolia. quod declaraui in d. tract. De recuperanda

poſſeſſ. Remedio primo, nume. 266.
700 Tertius eſt † caſus cum clarè conſtat renun-
ciationem iuris dominij factam fuiſſe metu, ſiue
ante, ſiue poſt turbationem; tunc exceptio hæc
renunciationis obiici non poteſt, argumento à
fortiori ducto à dicto cap. ſecundo. de reſtit. ſpo-
lia. & ab his quæ ſcripſi d. Tract. De recuperanda
poſſeſſione. Remedio primo. quæſtio. 23. & mox
ſubiiciam.
701 Quartus eſt caſus, cùm † conſtat turbatum
renunciaſſe dominio poſt turbationem factam:
ſed adhuc ignoratur, an metu facta fuerit, uel nõ;
quamquam ab actore metus allegetur. Hoc ca-
ſu opinor, exceptionem admittendam non eſſe:
quandoquidem metu potius quàm ſpontè re-
nunciatum præſumitur. iuxtà dicto capitulo ſe-
cundo. de reſtitu. ſpolia. quod ita ſum interpreta-
tus in d. Tract. De recuper. poſſ. remedio primo.
nume. 265. ad finem. Atque ita hoc in caſu intel-
ligi poteſt glo. d. c. cum ueniſſent. in uerbo, abiu-
raſſe. in fin. de Inſtitut.
702 Quintus eſt † caſus, cùm uerſamur in du-
bio, quia non conſtat uel inſtrumento, uel alia
ſcriptura clara & aperta de renũciatione, & quo
tempore facta fuerit; tunc exceptionem hanc
obiici non poſſe ſentio. Et hoc etiam caſu pro-
cedere poteſt opinio gloſſæ. dict. capitu. cum ue-
niſſent, ac etiam Henrici Boic ibi nume. quinto.
poſt Bern. Innoc. & Hoſtien. ex textu. dict. capitu.
cùm ueniſſent. & cum illis Ioan. Baptiſta Ferretus
conſi. primo. numero duodecimo. & ſi idem eſſe
cenſeat, cum notoria eſt renunciatio; & malè, ut
admonui; quem tamen uerius intelligo loqui
cùm actum fuit iudicio actionis confeſſoriæ, uel
negatoriæ, iuxtà ſecundam lecturam, quam ibi
ueriorem eſſe cenſuit Abbas. Et hoc in caſu lo-
qui Henricum Boic, uel ex eo clarè deprehendi-
tur, dum rationem differentiæ inter iudicium adi-
piſcendæ & hoc retinendæ reddit in eo cap. cum
ueniſſent. colum. vlt. verſi. ſed interdicta retinen-
dæ. inquit ille: hoc interdictum non admittere
exceptionem dominii, quòd non habita relatione
ad dominium; ſed ad ſolam poſſeſſionem mo-
uetur: unde hoc caſu poſſeſſio nihil commu-
ne habet cum proprietate. l. naturaliter. §. nihil cõ
mune, de acquirenda poſſeſſione. Poſſeſſor ergo
hoc remedio agens, quamuis aduerſarius domi-
nus ſit, in poſſeſſione ſua tuendus eſt; donec
(inquit Henricus) conſtet & appareat de iure
proprietatis aduerſarij. Quod quidem fit in iu-
dicio petitorio per modum actionis, non in mo-
dum exceptionis in hoc poſſeſſorio. ſenſit ergo
Henricus non recipi hanc exceptionem, quia nõ
conſtat de iure dominij; cum exceptio non ſit
clarè & notoriè probata, ſed probanda ueniat.
Quod quidem intelligo cum eodem Henrico in
c. in literis. columna ſecunda. de reſti. ſpolia. Ru-
beo. d. §. nihil commune. nume. 174. procedere
703 etiam ſi probationes † incontinẽti offerantur.
ſiquidem adhuc non conſtat, an illæ probationes
dubitationem aliquam recipiant, ut quia teſti-
bus obiici poteſt, uel quid ſimile agi, quo pro-
bationes obſcurari poterunt. Hæc comprobari
poſſunt ex his quæ ſcripſi in Tract. De recup. poſ.
Remedio 1. q. 21. & illis in caſibus declarari, ut
quæſtio illa declarata fuit.
704 QVAERO octuageſimo tertiò, an † exce-
ptio ſpoliationis contra hoc remedio agentem
obiici poſſit? Hanc iuris quæſtionem ita in ſpe-
cie propoſuit Spec. in titulo De petitorio & poſ-
ſeſſorio, parte prima, numero 31. poſt Vincent. in
cap. 2. de ordi. cogni. Duos caſus diſtinguit. Pri-
mus eſt, cùm hoc interdicto agitur, de is turba-
tor turbet colonos, uel inquilinos ob perturba-
tionem ipſius poſſeſſionis. tunc exceptio hæc obii
ci non poteſt: ea ratione, quòd iudicis eſt litibus
futuris obuiam ire. cap. finem litibus. de dolo &
contuma. nec debet aliquis ſine iudice alienam
poſſeſſionem turbare. Hunc caſum probauit &
Io. Andr. in additio. ad Specul. loco præallegato,
in uerbo, dixit. qui declarat Inno. in cap. vlt. de or
di. cog. qui uiſus eſt diſſentire. Secundus eſt ca-
ſus, cum hoc interdicto agitur ad pœnam ob vim
inquietatiuam. l. 1. & l. pen. §. vlt. ff. uti poſſid. tũc
exceptio ſpoliationis poteſt obiici. Qua autẽ for-
ma ſit pronunciandum, cùm tam ſuper hoc inter
dicto, quàm illa recuperandæ eſt ſimul proceſ-
ſum, dicemus infra q. 90.
705 QVAERO octuageſimo quartò, an † re-
conuentionis exceptio de remedio recuperandæ
hoc caſu poſſit obiici: hoc eſt, an agens hoc re-
medio poſſit reconueniri poſſeſſorio recuperan-
dæ ſuper eadem re? Et poſſe probat capitu. ue-
niens, de præſcriptio. ubi Abbas numero tertio.
& nume. 24. inquit ita eſſe communem ſenſum
illius capituli.
706 QVAERO octuageſimo quintò, an † exce
ptio præſcriptionis, & quãti temporis obiici poſ-
ſit aduerſus hoc remedio agentem? Duo hic con-
ſiderantur. Primum, an præſcriptionis exceptio
poſſit obiici. Secundum, quanti temporis præ-
ſcriptio hæc eſſe debeat. Quò ad primum res du-
bitatione probabili caret, ſiquidem permultis iu-
ris locis præſcriptione temporis remedium hoc
impediri. l. 1. in princ. ff. uti poſſid. Quò ad ſecun-
dum diſtinguendi ſunt plures caſus. Primus eſt,
cùm ab eo, quod ad ipſum turbatorem peruenit,
agitur; tunc perpetua actio eſt. l. pen. ff. de inter-
dict. confert. l. 3. §. vlt. ff. de tab. exhiben. & l. 1. in
prin. ff. de ui & ui arma. & ſcribit Rebuffus in cõ
mentariis ad Regias conſtit. Galliæ, tomo tertio
titu. De materiis poſſeſſoriis. art. 2. glo. 1. numer.
5. qui ſubiicit, ratò in Gallia rei perſecutionem
hoc iudicio agi, ſed actionibus rei perſecutoriis,
707 uel officio iudicis. Perpetua † hæc actio intelli-
gitur uſque ad triginta, uel quadraginta annos,
iuxta l. ſicut. C. de præſcrip. 30. uel 40. anno. Secun
dus eſt caſus, cùm datur actio, ne in poſterũ tur-
batio fiat. tunc pariter perpetuò agi poteſt; ut. n.
perturbatio durat, ita & actio: quemadmodum
ſcribunt Bartolus & Rebuffus præcitatis in locis.
Et dum ait Rebuffus, ꝙ ratione nouæ turbatio-
nis ſemper agi poteſt, non habita ratione primæ
turbationis, ſatis intelligimus hanc actionẽ tem-
pore aliquo non finiri, ut illa, de qua ſuperiore ca
ſu diximus. uerè. n. ſemper durat, ut etiam quoti-
die

die noua turbatio naſcitur. Tertius eſt caſus,
708 cùm datur † ratione intereſſe præteritæ turba-
tionis, tunc datur intra annum, atque ita anno
actio hæc tollitur.l.1.in prin.ff.vti poſſide. Barto.
in l.Prætor.§.vlt.ff.de operis noui nunci.Ita enim
regula eſt,edicta Prætorum pœnalia, quæ rei per-
ſecutionem non continent, anno finiri. Annus
verò tunc incipit currere, cùm experiundi datur
facultas: ob id annus vtilis dicitur. quod in ſpe-
cie annotauit Baro lib. 6. manual. tit. 17. Atq; ita
non uno in loco annus utilis his uerbis ſignifica-
tur.intra annum, quo primum experiundi pote-
ſtas erit.l.annus.ff.de calum.& l.1.ff.de diuerſ.&
temp.præſcrip.Id quod eſt annotandum ad inter-
709 pretationem † ſtatuti Brixiæ 153. in criminal.
rubr.De modo & forma procedendi in crimine
inquietationis &c.dum diſponit, querelã turba-
tæ poſſeſſionis eſſe à turbato proponendam in-
tra annum à die turbationis, intelligitur de anno
vtili, ex prædictis.

Præterea computatur annus à die adeptæ poſ-
ſeſſionis per aduerſarium: quia ante nec fatigari,
nec turbari dicitur: ita Rebuffus in d.glo. 1.num.
8. Accedit quoque quòd hoc anno finito non cõ-
ceditur aliqua reſtitutio in integrum huic negli-
genti agere, cùm iam aduerſario ius ſit quæſitum:
ita ſcripſit Rebuffus.d.art. 2.glo.1.nu.7. Idem in
concorda.Franciæ. titulo.De mandatis Apoſtoli-
cis.§.declarantes.

710 Quartus caſus conſiderari † poteſt in bene-
ficialibus, in quibus iudex laicus etiam anno fi-
nito audire poteſt de turbatione conquerentem:
ita ſenſit Rebuffus in dictis commẽtatijs ad Re-
gias conſtit. Galliæ, tomo tertio, titulo. De ma-
terijs poſſeſſorijs, art. 2.glo. 3.nume.6. Ea ratione
ductus, quòd etiam ſententia ſuper re ſpirituali
in petitorio non tranſit in iudicatum: ſicut vide-
mus in matrimonio. cap. lator, vbi Fel. numer.
11. de re iud. ergo multò fortius debet audiri an-
te ſententiam. In dubio autem debet potius iu-
dex audire hunc conquerentem, quàm reijcere,
ne vitioſus ingreſſus ſuſtineatur. c. vnico, de eo
qui mittitur in poſſeſſ. in 6. ita reſpondit Gemi-
nia. conſil. 137. Super iſto, col. pen. & teſtatur
Rebuffus, ſe nunquam uidiſſe iudices reijcere
hos conquerentes, niſi magnus adſit fauor poſ-
ſeſſoris.

711 QVAERO octuageſimo ſextò, an † crimi-
nis exceptio contra agentem hoc interdicto poſ-
ſit obijci? Et obijci non poſſe, ſcriptum reliquit
Beroius in c.item cùm quis, nu.8.de reſt.ſpoliat.
712 Quam ſententiam ſcribit eo textu † c.item cùm
quis, probari. Verùm is canon loquitur in reme-
dio recuperandæ, quod in hoc maximè differt ab
iſto retinendæ. ſi quidem in eo conſideratur odiũ
ſpoliatoris, ob quod conſtitutum eſt, ſpoliatum
eſſe ante omnia reſtituendum; quòd hic non vi-
detur contingere. Niſi dicamus, hanc aſſertionem
probari ratione deſumpta ab illo canone, dum
inquit ſpoliatum debere reſtitui, non obſtante
criminis obiectione: quia præſumitur facta à ſpo-
liatore inimico; ita hic præſumitur facta à turba-
tore inimico. Alia ratione viſus eſt etiam idem
Beroius.d.c.itẽ cùm quis, nu.8.verſ.Ratio huius,
quòd ſcilicèt regulariter contra eũ, qui clam alie-
tius poſſeſſionẽ eſt ingreſſus, redditur hoc inter-
dictum, vti poſſideris. & cauſa hæc ante cauſam
713 † criminis eſt diffinienda, atq; executioni man-
danda, ſicuti cauſa interdicti, vnde vi. ex dicto c.
item cùm quis. ac etiam ex l. vnica. C. uti poſſid.
Quę ſanè iura hanc rationẽ, vt deducitur, nõ pro-
bãt; opinor tamen verã eſſe hanc ſententiam, quæ
extẽdi, atq; declarari his modis poteſt, quibus de-
clarauimus regulam interdicti, vnde vi, vt ſcripſi
in trac.De recuper. poſſ. Remedio. 1.q.30. Quę ad
huius quæſtionis explanationem uidenda eſt.

714 QVAERO octuageſimo ſeptimò, quæ † ſit
forma ſententiæ in hoc iudicio, quod idem eſt, ac
ſi diceremus, quorum alterum ex duobus his ſu-
per hoc poſſeſſorio contendentibus obtinere de-
beat? Caſus permultos diſtinguunt Barto. in l. ſi
duo, in prin.nume.4.ff.vti poſſid. Baldus & Sal.in
l.vnica.C.eo.ille nume.10.verſ.ſequitur alia gloſ-
ſa.iſte colum.octaua.uerſi.quęro nunc quintò, &
alij plures, quos infrà referam.

715 Primus caſus eſt, cùm † conſtat, quorum al-
ter iuſtè, & alter iniuſtè poſſidet; tunc is, qui iu-
ſtè poſſidet, obtinet. quod extra omnem contro-
uerſiam eſt poſitum: ita Spec.tit. De petitorio &
poſſeſſ. ad finem. Bal.in l.ordinarij, nu. 10. de rei
vend. Oria.in rubr.De cauſ. poſſeſſ. & propr.col.
10.uerſ.ſecunda concluſio, ſi altera. atque ita re-
ſpondit Ruin.conſi.28.nu. 5. verſi. ſecundus ca-
ſus, lib.4. Et aduerſarius hoc caſu condemnatur,
ne amplius iuſtum illum poſſeſſorem moleſtia
afficiat, quod ſine controuerſia procedit. condem
natur & ad alia relata ſuprà.q.37.

716 Secundus eſt caſus, cùm conſtat † ambo iuſtè
poſſidere, diuerſis tamen ex cauſis: vt putà, quia
vnus eſt proprietarius, alter verò fructuarius.
tunc vterque obtinet, & uterque diuerſis reſpe-
ctib. condemnabitur: hoc eſt, fructuarius ne pro-
prietarium turbet in poſſeſſione ſuę proprietatis,
& econtrà, ne proprietarius turbet fructuarium,
quemadmodum diximus ſuprà q. 8. in fi. & do-
cuit in ſpecie Io.Fabri in §.retinendæ, nume. 26.
inſt.de interdict.& ibi, nume. 28. alia his ſimilia
exempla recenſet & Beroius in c.licèt cauſam, nu
me.53.de proba.

717 Tertius eſt caſus, cùm † vnus iuſtè poſſidet,
& alter iniuſtè ab alio, quàm ab aduerſario: tunc
iuſtè poſſidens obtinebit; & aduerſarius cõdem-
nabitur ad ea, quę ſuprà in primo caſu retulimus.
ita docuit Bar.in d.l.ſi duo, in princ.nu.4.uerſ.idẽ
ſi vnus.ff.uti poſſid.& Bal.idem ſcripſit in ſua di-
ſput.Accuſatus de ui turbatiua, colum. vlt. uerſ.
quarto modo.Io.Fabri in §.retinendæ, nu.26.verſ.
In quo caſu, inſt. de interdict. & reſpondit Rui.
conſ.28.num.5.in fine.lib.4. Diſſentire tamen vi-
detur Beroius conſ.47.nu.4.lib.5.

Quartus eſt caſus, cùm vnus iuſtè poſſidet, &
alter iniuſtè à ſuo aduerſario: tunc iuſtè poſſidens
obtinet, & aduerſarius condemnatur, ut ſuprà di-
cimus: ita Bar.& cęteri relati.& Ruin.d.conſ.18.
nume.6.lib.4.

718 Quintus eſt caſus, cùm † ambo iuſtè & ea-
dem

dem ex cauſa poſſident, & poſſeſſio in omnibus æqualis eſt, eo excepto, quòd unus ſuam poſſeſſionem melioribus atque validioribus probationibus probauit: tunc is, qui melius probauit, obtinet, ita omnes ſcribunt. vt Bar. in d. l. ſi duo, in prin. nume. 4. verſi. quandoque vter. ff. vti poſſid. Orianus in rubr. de cauſa poſſeſſ. & propr. col. 10. verſi. tertia concluſio. Fel. in c. licèt cauſam, nu. 8. & ibi Decius nume. 9. de proba. Ang. Aret. in §. quadrupli, nume. 49. uerſi. ſi verò teſtes, inſt. de act. Curt. Sen. conſil. 73. Magnifice vir, colum. 4. verſic. aduertat. Barba. conſil. 25. colum. 3. lib. 4. Soc. Sen. conſi. 54. nume. 13. lib. 4. Ruin. conſ. 28. nume. 5. & conſi. 91. nume. 7. lib. 4. Afflictus deciſ. 363. nume. 2. 6. Soc. Iun. conſi. 159. nume. 13. lib. 3. Bellonus conſ. 11. nume. 16. & Craue. conſi. 6. num. 50. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quòd vbi cætera paria ſunt, probationes illę meliores & efficaciores ita obſcurant atque debilitant minus efficaces, vt minus verę credantur; vt mirum minimè ſit, ſi is, qui melius probat, obtinet. l. ob carmen. §. vlt. ff. de teſtib. Quod non ſolùm in indicijs poſſeſſorijs, verùm etiam in petitorijs locum habet; vt ibidem annotauit Bartolus. Probatio-
719 nes † autem meliores & efficaciores quæ ſint, longum eſſet recenſere: multum in his iudicis arbitrio tribuitur. d. l. ob carmen. §. vlt. & in ſpecie reſpondit Barba. conſ. 25. col. 3. lib. 4. creditur efficacior illa probatio, quæ fit teſtibus honeſtioribus & dignioribus; ita tradunt Bald. in l. teſtium, nu. 21. verſi. ſecundò dico, C. de teſtib. & in ſpecie noſtra idē Bal. in ſua diſput. Accuſatus de ui turbatiua, colum. vlt. verſ. ſecundo caſu. Curt. Sen. in tract. De teſtibus, concluſ. 16. & idem d. conſi. 73. col. 5. verſic. ad tertium motiuum. Barba. conſ. 25. col. 2. verſ. fiat ergo. lib. 4. Ruin. conſi. 53. num. 6.
720 lib. 4. qui ob id reſpondit, † teſtes non ſubditos ad probandam quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis anteferri teſtibus ſubditis. & Alex. conſi. 88. nu. 6. lib. 5. ac Bald. d. diſputatione, credunt teſtes vici-
721 nos eſſe meliores. Is pariter efficacior † eſt probatio quæ fit teſtibus veriſimiliora teſtificantibus. d. l. ob carmen. §. vlt. & ſcribunt in ſpecie Ancha. conſi. 278. Afflictus deciſ. 363. nume. 6. Bellonus cōſ. 11. in fine. & Bero. in c. licèt cauſam,
722 nu. 50. 57. de proba. Eſt etiam efficacior † probatio illa, cui lex aſſiſtit, quàm ſit illa, cui lex reſiſtit, Bal. d. diſput. Accuſatus de ui turbatiua. col. vlt. verſ. quinto modo, & Iaſ. in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 38. de acq. poſſeſſ. Eſt etiam efficacior probatio, cùm unus habet plures teſtes, quàm alter. Bero. in d. c. licèt cauſam, nu. 56. verſ. quarta concluſio. de proba. Propterea ſcriptum reliquit Bald. in l. arboribus. §. ſi agrum. ff. de vſufr. quòd ſi duo teſtes deponunt, vnum ex contendētibus araſſe & coluiſſe prędium, & duo alij teſtes deponunt, aduerſarium fructus percepiſſe, pręferri teſtes hos de fructuum perceptione deponentes. cum Baldo reſponderunt Barba. conſi. 25. colum. 2. uerſi. facit quod. lib. 4. & Ruinus conſ. 53. nu. 7. lib. 4. quo loci recenſet Baldum alio in loco aliter ſenſiſſe: Et in ſpecie noſtra idem ſenſit Baldus in d. c. licèt cauſam, nume. 30. uerſic. nota tamen, quod ſi duo. de probatio. ubi rationibus hoc egregiè comprobat, & ibidem Barba. nume. 55. qui diſſentit.

723 Sextus eſt caſus, cùm † probationes omnes æquales ſunt, ſed dubitatur de dignitate: tunc teſtes rei conuenti digniores præſumuntur, ob id in dubio is debet obtinere: ita in ſpecie ſcribit Alex. in additionib. ad Bartolū, in l. ſi duo in prin. nu. 4. in additione quæ incipit, ſunt æquales. ff. uti poſſide. quo loci teſtatur, ſe in foro ita obſeruaſſe. Idem Alex. conſ. 99. nu. 14. lib. 5. Confirmatur, quia in dubio pro reo pronunciandum eſt. l. Arianus. ff. de actio. & obliga. & l. fauorabiliores. de reg. iuris. & paulò infrà dicemus. Verùm dubia eſt admodum hac in ſpecie Alexandri traditio,
724 quandoquidem in hoc iudicio ambo † actoris, & ambo rei perſonam ſuſtinent, uterq; enim poſſidere contendit, ut iam ſuprà ſuis locis diximus. Præterea, ſi uera foret hæc doctrina, facili negotio, maxime controuerſa poſſeſſionis quæſtio, quam fortè aliqui, aliqui uerò alia uia terminandam dixerunt, diffiniri poſſet.

725 Septimus eſt caſus, cùm † probationes omnes æquales ſunt, tam numero, quàm dignitate. tunc ſi unus probat ſuam poſſeſſionem eſſe antiquiorem illa aduerſarij obtinebit: ita Baldus in ſua diſputa. Accuſatus de ui turbatiua. colum. ult. uerſ. Secundo modo. Bartolus in l. ſi duo, in prin. nu. 4. uerſi. ſi uerò teſtes. ff. uti poſſide. Idē in cōſil. 151. in quæſtione. D. Cioli, ad finem, libr. 1. Ancha. conſi. 869. & 305. ubi Alex. conſi. 33. in fine. & conſi. 76. colum. 1. lib. 3. & conſil. 88. nu. 9. lib. 5. Barba. conſ. 25. colum. 2. lib. 4. Orianus in rubr. de cauſa poſſeſſ. & proprie. colum. 10. uerſ. quarta concluſio. Cur. Sen. conſi. 73. colum. 4. uerſi. aduertat. Soc. Sen. conſi. 54. nume. 17. lib. 4. Ruinus conſil. 43. numer. 8. libr. 4. Felinus & Decius in cap. licèt cauſam, de probat. ille nume. 8. iſte numer. 9. Afflictus deciſ. 363. num. 3. Gozad. conſi. 86. numer. 7. Curt. Iun. conſil. 358. numer. 32. Ripa lib. 2. reſponſ. vlt. in fine. Pariſ. conſil. 156. numer. 4. libr. 4. Soc. Iun. conſil. 146. numer. 25. libr. 1. Boer. q. 239. numer. 6. Neuiz. conſil. 80. numer. 12. Bero. in d. cap. licèt cauſam. nume. 51. de proba. Marantia in praxi iudiciorum parte. 4. diſtinct. 7. numer. 17. Hieronymus à Monte in Tract. De finib. regund. capit. 67. numero. 1. Riminal. conſil. 101. numer. 9. libr. 1. Craue. conſil. 248. numer. 6. Plotus in l. ſi quando. numer. 99. C. vnde vi. Didacus libro Pract. quæſtio. cap. 17. ad finem. Ea eſt ratio, quòd ex quo duo in ſolidum poſſidere eodem tempore non poſſunt. l. 3. §. ex contrario. ff. de acquir. poſſeſſ. recentior illa
726 † poſſeſſio clandeſtina præſumitur. d. cap. licèt cauſam. de probatio. non ergo ad obtinendum in hoc interdicto prodeſſe poteſt, imò Soc. Sen. conſil. 15. numer. 4. libr. 4. poſt Bartolum in d. l. ſi duo. & Baldum in d. diſputa. Accuſatus de ui turbatiua, reſpondit, idem eſſe, cùm probans antiquiorem poſſeſſionem paucioribus teſtibus probat. Declaratur hic caſus, ut non procedat, cùm primus ille poſſeſſor ſciuit ſecundum poſſidere, & eum poſſidere permiſit: tunc prima

illa

illa poſſeſſio interrupta & deperdita dicitur, ita
quòd ſecunda & iunior poſſeſſio præfertur: ita
ad rem noſtram declarant permulti, uti Alex. ad
Bartolum in d.l.ſi duo, in prin.nu.4.ff. uti poſſid.
in additio.quæ incipit, ſunt ęquales. & clarius Fe-
linus in d.c.licèt cauſam.nume.9.uerſi.limita ta-
men. & ibi Bero.nume.55. verſi. ſecundò limita.
& ibidem aliam ſubiungit declarationem. His
accedit Maranta. d. 7.diſtinct.nume.18.Soc.Iun.
conſi.126.nume.30. lib. 2. Poſſeſſio autem an-
tiquior illa etiam iudicabitur, quæ diutius poſſeſ
ſa eſt per ſe, & ſuos anteceſſores. quæ tempora
ſimul iunguntur. l. Pomponius. §. cum quis de
acquir.poſſ.l.in tempus.ff.de uſucap. Quod tamẽ
in beneficialibus non obtinet, in quibus poſſeſſio
anteceſſoris nõ continuat in ſucceſſorem. ita co-
pioſe Coſma.Gumyer in pragm.ſanctio: tit.de pa
cificis poſſeſſo.in glo.poſſedit.Boer. conſi. 49. &
fuſius Gomes.in reg. cancellariæ de triennali poſ
ſeſſore.q.13.Rebuff.tract.de pacificis poſſeſſo.nu
me.87.ubi declarat in ſubrogato.

717 Octauus eſt caſus, cũ † probationes oẽs æqua-
les in omnibus ſunt: ſed eorũ unus probat poſſeſ-
ſionem ſuam eſſe illa aduerſarij antiquiorẽ, & ad-
uerſarius iuniorem poſſeſſionem habens probat,
ſe antiquiorem titulum habere: nam adhuc dicẽ-
dum eſt hoc in caſu obtinere habentem poſſeſſio-
nem antiquiorẽ: ita egregiè Baldus in l. data ope-
ra.nu.68.C.de ijs qui accuſa.non poſſ.idem in di-
ſput.Accuſatus de ui turbatiua.col. ult. uerſiculo
tertio modo. Alex.conſ.88.num.12.lib.5.Decius
& Beroius in cap.licèt cauſam, ille nu.9.uerſicu-
lo.& iſta concluſio.iſte nu.51.de proba.idem Be-
roius conſi.49.num.3.lib.3.Gozad.conſi.86.nu.
12.Cur.Iun.conſi.168.nu.32. Maranta. d. diſtin.
7.nu.17.& Natta conſ.419.nu.10.lib.2. & Hier.
à Monte in tract.de fin. regund.cap.67.in fine.&
Io.Baptiſta Ferretus conſi.7.nu.4.

718 Nonus eſt caſus, cùm probationes † æquales
omninò ſunt, ſed unus probat antiquiorem poſſeſ
ſionem ſine titulo, alter uerò iuniorem cũ titulo.
hoc in caſu obtinere adhuc debet, qui poſſeſſionẽ
antiquiorẽ probat. ita uiſus eſt ſentire Bart. in l.ſi
de eo.§.ult.in fine.ff.de acq. poſſeſſ. Alex.cõſi.88.
nu.12.ad finem.lib.5.Ruinus conſi. 53. col. ult.
lib.4. Afflictus decis.361.num.4.Cur.Iun.conſil.
168.num.52.Soc.Iun.conſi.146.nu.28.lib.1.Fe-
linus & Bero.in d.cap.licèt cauſã.ille nu.9.uerſi-
culo.aduerte etiam. iſte nume.54.uerſ.amplia.de
prob.idem Bero.in conſ.51. nu. 16. lib. 1. Clau-
dius Mermerius in repe.l.naturaliter. §. nihil cõ-
mune nu.93.ad finem. de acq. poſſeſſ. Nec enim
hoc in caſu prodeſt titulus. Riminal. conſil. 219.
nu.46.lib.2.quod probat d.c.licèt cauſam.de cu-
ius interpretatione & ſenſu non parum dubita-
uit Rubeus in d.§.nihil commune.nu.179.Acce-
dit ratio, quam perpendit Io.Fabri.in §.retinendę.
nu.27.uerſi.ſed fortè.inſt. de actio. quòd ſcilicèt
719 † titulum habens occupare potuit ui, uel clam;
quod ſequenti caſu dicam. Admonent tamen re-
lati ſcribentes, hunc antiquiorem poſſeſſorem al-
legare debere poſſeſſionem ſui aduerſarij eſſe
clandeſtinam reſpectu ſuæ.

730 Declaratur primò hic caſus † ut non proce-
dat in beneficialibus, in quibus antiquior poſſeſ-
ſio ſine titulo non anteferrur illi iuniori titulatæ:
ita deciſum fuit in ampliſ. ſenatu Subalpino, ut
auctor eſt eruditiſſi. Oſaſcus deciſ. 55.nu. 4.poſt
Butrium in c.in cauſa.col.16.de cauſ.poſſ.& pro-
pri.& in c.in literis col.6. uerſ. & idem puto. de
reſt.ſpol. Et idem reſpondit Ioan.Baptiſta Ferret.
conſ.7.nu.3. Ea eſt ratio, quia beneficium ſine ca-
nonica inſtitutione retineri non poteſt. cap. 1. de
eo qui amitt.in poſſeſ.cauſ.rei ſer.in 6. cap. 1. de
731 reg.iur.in 6.& ob id † cauſa beneficiorum poſ-
ſeſſoria dicitur habere annexam cauſam proprie-
tatis. id quod contingente in remedio reintegran
dæ & attentatorum ſcribit Oſaſcus ibi.& à me la-
tè ſatis fuit declaratum in tract. de recuper. poſ-
ſeſſ. Remedio 15.q.16.& remed. ult.q.4.nu. 32.
Declaratur ſecundò, ut nõ procedat, cùm is qui
antiquiorem poſſeſſionẽ allegat, de præſenti non
poſſidet: nam tunc ſua illa antiquior poſſeſſio ni-
hil ei prodeſt: ita reſponderunt Alex. conſil. 23.
ad finem lib.6.& Soc.Iun.conſi.126.nu.30. lib.1.
732 Quibus infertur declaratio † ad ſtatutum Brixiæ
98.in ciuilibus, ſub rubr.de antiquiori poſſeſſio-
ne, quo eſt conſtitutũ antiquiorẽ poſſeſſorẽ præ-
ferri iuniori etiam habenti titulum, intelligi de-
bet ſtatutũ de antiquiori poſſeſſore, qui etiam de
præſenti poſſidet, ſaltem ciuiliter. Nam ſi nullo
modo poſſideret, ut quia eſſet ſpoliatus, alio reme
dio, quam ex illo ſtatuto ageret. Nec aduerſatur
quod ſtatutũ illud loquitur per uerba temporis
præteriti, quæ priuationem de præſenti inferunt.
ibi, ſe poſſediſſe: quia poſſunt uerba hæc referri
ad poſſeſſionem naturalem, ut & illa, & ea petat,
petat ſcilicet naturalem, ſi ergo utraque careret,
non uinceret titulatum poſſeſſorem iuniorem.

733 Decimus eſt caſus, cum † utriuſq; probatio-
nes ęquales ſunt, & uterq; etiam probauit poſſeſ
ſionem æqualis temporis, ſed unus probat titulũ,
alter uerò non: tũc iuſtum titulum oſtẽdens ob-
tinet: ita * uno ore ſcribunt omnes, uti Bar. in d. l.
ſi duo.in prin.nu.4.uerſi. ſed uterque. ff. uti poſ-
ſide. poſt Iacobum de Are. Butrig. & Cynum in l.
vnica.C.eo. Baldus in ſua diſputa. Accuſatus de vi
turbatiua col.ult.uerſ.tertio modo.idem in l. qui
accuſare.in fine.C.de eden. & in l.ordinarij nu. 7.
C.de rei uend.idem conſi.445. Qualiter proben-
tur pertinẽtiæ.ad finem.lib.5.& in cap. licèt cau-
ſam.nu.30.de probat.Ioan.Fabri in §. retinendæ,
nu.37.inſti.de interdict. & ibi Io. à Platea col. 3.
verſ. ad quintũ. Sali.in l.vnica col.9. verſi. & quia
dixi.C.uti poſſide. Oranus in rubr. de cauſa poſ-
ſeſ.& propr.col.10. uerſ. quinta concluſio. Pract.
Papien.in forma libelli pro poſſeſſione turbata in
uerbo, ad ceſſandum.nu.4.Cur.Sen.conſ.73. Ma
gnifice vir.col.4.uerſi.aduertat.& col.5.uerſi. ad
tertium motiuum. Barba. conſ. 25. col. 3. lib. 4.
Ruinus conſi.53.nu.4.& conſi.92. nu. 14.lib. 4.
Iaſ.conſ.148.nu.2.lib.4.Soc.Sen.conſi.15.nu. 4.
lib.4.Feli.& Bero.in cap. licèt cauſam. ille nu. 9.
uerſ.quarta cauſa.iſte nu.51.uerſ.quartum eſt, de
proba.Gozad.conſi.76.nu.6.Cur.Iun.conſi.108.
num.25.Pariſ.conſi.107.nume.80.& conſi.112.
num.78.

nom.78.lib.1.Neniz.conſi.79.num.36.& conſi. 80.num.14.Iaſ.& Robeus in l.naturaliter.§.nihil commune de acquir.poſſ.ille nume.159.iſte num. 178.& ibidem Menocrius. nu.93. Hier. a Monte in tract.de finibus regund.cap.67.nu.4.q.149. col.7.& Craue.conſi.258. nume. 20. Ea eſt ratio

734 quia ille,qui † titulum habet, potiora iura habere dicitur.l.1.C.de edicto diui Adria.tollend.d. cap.licèt cauſam.& ibi Baldus num.30.ſcribit,ex antiquitate tituli præſumi poſſeſſionem antiquiorem,& ex eo titulo poſſeſſionem ſubſecutã. Hinc

735 fit, ut † articuli & depoſitiones de proprietate in hoc iudicio non ſint impertinẽtes.quod in ſpecie annotarunt Baldus in d.diſputa. Accuſatus de ui turbatiua,col.ult.uerſ.tertio modo. & Otianus in d.rubr.de cauſa poſſeſſ.& prop.col. 10.uerſ.ex quo ſequitur,qui eiuſdem ſententię recenſet Bal. in l.ii de ec.§.1.de acquir.poſſ.& Bal.i l. ordinarij C.de rei uend.Soc.Iun.in l.naturaliter.§.nihil cõmune.num.145.de acqui.poſſeſ. Nec hinc relatæ communi ſententiæ aduerſatur illa conſideratio Io.Fabri in §.retinẽdæ.nom.37. in ſti.de interdict. dum ex l.ſi duo.in princ.ff.uti poſſide.ſentit hanc opinionem ueram non uideri;quia qui habuit titulum,occupare potuit vi,vel dolo ab alio, qui rẽ tunc poſſidebat, non inquam obſtat hæc ratio ſi præſupponimus æquales eſſe poſſeſſiones,nec.n. in vno plus quàm in altero dolus præſumitur. & hæc Fabri conſideratio conuenit caſus præcedenti. Ad illud etiam aduertendum eſt, quod ſcribit Bero.in d.cap.licèt cauſam.num.51.verſi. illud vltimum, hoc intelligi cùm veriſimilitudo ex omni parte concurrit,aliàs ſecus.

736 Vndecimus eſt caſus, cùm † ambo titulum & poſſeſſionem probãt, ſed vnus probat titulum antiquiorem; tunc probãs titulum antiquiorem obtinet,atque ita pro eo pronunciandum eſt. ita Baldus in d.diſpu. Accuſatus de vi turbatiua.col. vlt.verſ.tertio caſu. Claud. Menocrius in l.naturaliter.§.nihil commune.num.93.de acqui.poſſ. & Beroius in cap.licèt cauſam.num.55.verſ. ampliã.& num.57.verſi.ſeptima concluſio.Ea ratio. ne primò, quòd in pari cauſa præfertur qui melius titulum, probauit.at probans titulum antiquiorem melius probare dicitur, l.quoties. C.de rei vendi.iuncto d.c.licèt cauſam. Secundò, quia is qui titulum antiquiorem probat, in dubio etiã præſumitur probaſſe poſſeſſionem antiquiorem, cùm eam habuiſſe præſumatur ratione ſui tituli, quem probauit, iuxta l.quædam. ff.de rei vendi. Baldus d.diſput. Accuſatus.col.vlt. & d. c.cap.licèt cauſam.num.30.& Catelia.Cotta doctiſs.iuriſcon.in ſuis memora.in verbo. Poſſeſsio ciuilis.

737 Curt.Iun.conſi.108.col.vlt.Hæc † prioritas tituli vel data inſtrumenti & reſcripti,vel teſtibus cõſtare poteſt,vt ſcripſi lib.2. De arbitrarijs iudicũ. caſu 48.nu.2.3.4. Probari etiam poteſt hæc prioritas confeſſione aduerſarij, ita glo. in cap. duobus.in verſi.ſi non apparet,de reſcrip.in 6. quam ibi omnes probarunt. & in ſpecie noſtra Franc. de Marchis q.1149.in fi.parte prima. Illam quoque ſecuti ſunt Felinus in cap.olim.col.vlt. verſi. limita 4.de reſcrip.Boe.q.193. nu.4. & Rebuffus tract.de pacifi. poſſeſ. nu.194. Hæc enim confeſſio ſolùm hic titulum confirmat, non autem inducit.

738 Duodecimus caſus eſt, cùm † ambo parem poſſeſſionem,& parem titulum probãt,ſed vnus melius probat titulum: nam hic melius probans titulum anteſertur:ita Bero.in d.ca.licèt cauſam. num.57.verſi.ſexta concluſio.& confert textus in cap.ex inſinuatione,vbi docto.de procura. Quo adductus cenſuit Rebuffus i commẽtarijs ad cõſti.Regias Galliæ tomo tertio,titulo de materijs poſſeſſorijs,art.2.glo.5.no.7. iudicem ex duobus de poſſeſſione contendẽtibus eum debere in poſſeſſionem manutenere atque conſeruare, quem meliorem titulum ſuo iudicio habere iudicabit. Quod etiam in beneficialibus procedere intelligit Franc.de Marchis q.149.nu. 2. parte prima. poſt Felinum in cap.capitulum ſanctæ crucis.col.pen. verſi.ſed in contrarium.de reſcrip. qui Cardinalẽ recẽſet in d.cap.licèt cauſam.col.ult.de probatio. Quando unus titulus ſit altero melior declaraui in cõmentarijs De arbitra.iud.lib. 2.caſu. 48.ubi nouiſſime alia addidi ex Rebuffo in tract.de pacificis poſſeſſo.nu.368.& in Praxi beneſ. in ſecunda parte ſignaturæ.n.10.& aliqua ſcripſi in tract. De adipiſcenda poſſeſſionc.remedio.4.q.92.

739 Decimus tertius ac nouiſ † vltimus eſt caſus, cùm omninò pares ſunt utriuſq; probationes, & ambo uel nullum titulum oſtendunt, uel ambo adeò parem oſtendunt, ut probabiliter ignorare poſſit iudex pro quo ſententiam ferre debeat. Hoc in caſu maximè dubitant Doctores.quę ſint iudicis partes.De prophanis eſt dubium, cùm ambo nullum titulum oſtendunt. At in beneficialibus eſt clarum,quia uterq; eſt condemnandus, & ab eis auferri debet beneficium.ita Card.in cap.licèt cauſam.de proba. Felmus in cap. Capitulum ſanctæ crucis,col.pen.ad finem.de reſcrip. De cæteris,ergo uideamus,quæ ſit iudicis officium.

740 Vna fuit opinio eorum, † qui dixerunt iudicem pronunciare debere, ut poſſideris, ita poſſideatis:atque ita neuter uincit,nec uincitur. Quã quidem opinionem probari credunt in l.ſi duo.in prin. ff. uti poſſide. Verùm eo loci diſſentit Bar. nu.4.uerſi.ſed ſi nullos,& ante gloſſa.l.unicæ. C. uti poſſid.in cap.licèt cauſã.de proba.& ibi Imola.nu.13.& Bero.nu.59.uerſi.alia fuit,Ignous in l. 1.§.ſi cùm omnes.nu.31.ad finẽ. ff.ad S.C.Syllania.Boer.d.q.239. in prin. & nouiſſimè Franc.ſamientus lib.1.Selecta. interpreta.cap.13.nu.6.Ea eſt ratio aduerſus primã hãc opinionẽ, quòd ſententia hæc,incerta diceretur.cõtra l. vlt. C. de ſent. quæ ſine certa quant. & §. curare.inſt. de actio. Rurſus ex ea ſẽtẽtia daretur cõtendentibus occaſio venẽdi ad arma,quod iudex ferre nõ debet. l.æquiſſimũ. ff.de vſufruct. Nec aduerſatur.d. l. ſi duo,quia loquitur(vt Bar. Imola. & Beroius ſcribũt)cùm iudex pronũciat vtrunq; poſſidere, diuerſa poſſidendi ſpecie, vt quia vnus poſſidet, vt fructuarius,alter vt proprietarius.nos verò loquimur cùm ambo probant inſolidũ poſſidere eadẽ ſpecie poſſeſſionis:nã iſtud poſſibile non eſt nec iure naturali, nec ciuili. & ob id hoc modo iudex

non

non poteſt pronunciare, quoniam impoſſibilita-
tem ſententia contineret, uel ſaltem aliquod in-
conueniens pararet. Hinc infertur, ueram non eſ-
741 ſe, nec admittendam † cautelam illam, quam
Cæpolla cautela 100. Nota diligenter, attulit ex
Rogerij ſententia, quam probat Specul.tit. De pe-
titorio & poſſeſſo.nume.34. quam bonam etiam
dixit Imola. d. cap. licèt cauſam. nume. 14. & ibi
Barb.nume. 100. quòd poſſeſſorum alter hoc ca-
ſu poſſeſſionem armis bene munitus ingredia-
tur, & in ea ſe tueatur; quam quidem cautelam in
ſpecie reiecit Boer.d.q.259.col.1. uerſic. Alij, ut
Rogerius.poſt Alber. in l. unica. C. uti poſſid. &
eandem improbat Baldus in c.licèt cauſam, num.
35.de proba.quo loci eiectum docet, quo uti de-
beat remedio, ut reſtituatur.

742 Secunda fuit opinio † eorum qui dixerunt,
iudicem debere ſequeſtrari facere poſſeſſionem
apud alium, ne contendentes ad arma deueniant,
iuxtà d.l.æquiſſimum.de uſufructu: quam quidẽ
opinionem probauit Iacobus Buttiga. Illud etiam
addit Iac.de Arena in l.unica.nom.11.C.uti poſſ.
iudicem hoc in caſu non debere ferre aliquã ſen-
tentiam, cùm ei de cauſa nõ liqueat.iuxta.l. diuus
ff.de off.præſid. & l.ſi de meis.§.ult. & l.ſeq.ff. de
arbitr. Quocirca (ait ille) ſolùm poterit præcipere
contẽdentibus, ne alter eorum accedat ad poſſeſ-
ſionem, ſed qui ius ſibi in proprietate credit, expe
riatur in petitorio iudicio. Ab hac Buttigarii opi-
nione non diſſentit Igneus in l.1.§.ſi cum omnes.
nu.35.ff.ad S.C.Syllania. Cæterùm a Buttigario
diſſentit Bar.in d.l.ſi duo.in princ.nu. 4. quẽ ſunt
ſecuti Bero.in d.c.licèt cauſam. nu. 58. de proba.
& Zuchard.in l.ult.num.134.C. de edicto diui
Adr.toll.ea ratione, quòd incognitum adhuc erit
quis poſſideat, & quis non; atque ita ignorabitur
quis in iudico petitorio actoris partes, & quis rei
conuenti ſuſtinere debeat. Quod autem ait Iac.de
Arena, etſi aliquam in ſe æquitatẽ habeat, attamẽ
in maximè ceruicoſis non leue ſcandalum parere
poſſet, ſi quidem eorum nemo (niſi eorum alter
rem apertè claram haberet) actoris partes ſuſci-
pie: & armis res tractabitur. In beneficialibus fa-
cilius ſequeſtro locus eſſe poteſt, ut in ſpecie hu-
ius iudicij ſenſit Franc.de Marchis.q.1149.nu.3.
parte prima, poſt Archid.in capit.quia res, 11.q.1.
Non enim tantum neſcitur periculum ſcãdali in
his, ut in prophanis: cum facilius clericos duræ
ceruicis iudex eccleſiaſticus continere poſſit,
laicus laicos.

743 Tertia fuit opinio, quòd † ſorte hæc quæſtio
dirimi debeat, iuxta l.in tribus.ff. de iudicijs. & l.
ult.in prin.C.commu.de lega. quam ſaõe opinio-
nem in ſpecie probauit gloſſa ĩ cap.licèt cauſam,
in uerbo, uti poſſidetis.de proba. quam ibi com-
munem dixit & probauit Felinus ibi nũ. 44. qui
ſcribit, hoc factum ſolùm fuiſſe, ut ſciamus quis
actoris, & quis rei partes ſuſtinere debeat, eãdem
probauit & Beroius.num.59.poſt Decim. nume.
28. & eſſe frequẽtiorẽ opinionẽ cenſuit Igneus,
in l.1.§.ſi cùm omnes.nu.35.ff. ad S. C. Syll. Ve-
rùm hanc opinionem reiecit glo. l. unicæ. C. uti
poſſid. Bar.in d.l.ſi duo, in prin.num.4.in fi.ff. eo.
Baldus in d.cap.licèt cauſam.nume. 27. & Io. Fa-
bri in §.retinendæ.nume.77.propè medium.inſt.
de interdict. qui teſtatur hanc opinionem com-
muniter à canoniſtis reijci, & permultos recen-
ſet Tiraq.tract.De iure Primigen.q. 17. opinione
prima.nu. 91. & uerè ab hac diſſentit & Igneus
d.§.ſi cum omnes.nume.36.37.& ibidem.nume.
29.30.multa cõſiderat. Ea ratione utuntur, quòd
744 hæc non iuris, ſed facti quæſtio eſt. at † quæſtio-
nes facti ſorte non terminantur l. duo ſunt Titij.
ff.de teſta. tutel. cùm tamen quæſtio iuris dirimi
ualeat.d. l. in tribus. ff. de iud. & l.ult.in prin.C.
commu.de lega. & alia his ſimilia congerunt Feli.
& Tiraq. prætitatis locis. Nec aduerſatur quod
ſcribit Bero.d.nume.59. hanc non eſſe quæſtionẽ
facti, ſed potius iuris, cùm ſit diſputatio poſſeſ-
ſionis, quæ & in acquirendo, & in retinendo plus
iuris, quàm facti habet. l.1. & l. poſſeſſio. ubi glo.
745 & Bar.ff.de acquiren.poſſeſ. Siquidem † uerius
eſt facti & non iuris eſſe, quis ſit in poſſeſſione,
quemadmodum ſcribũt omnes in l.ſtipulatio iſta
§.hæc quoque.ff.de uerb.oblig. Non etiam officit,
quæſtionem facti maximè arduam atque difficilẽ
ſorte dirimi poſſe. ex ſententia gloſſę in capit. non
exemplo 26.q.2. quãdoquidem nec hoc iure pro-
746 batur. Accedit, hoc † iudicium à iudice ita diffi-
niri poſſe, cùm ab eius perſona, ſecus ſi a contẽdẽ-
tibus pendeat: nec enim licet ſorte dirimere, niſi
contendentes ipſi conſentiant. ita ĩ ſpecie hac do-
cuit Io. Andreę in d.cap.licèt cauſam.col.ultim.de
proba. omnes ĩ l.ult.C. commu.de legat. & Tiraq.
747 d.opinione prima.num.94. † In poſſeſſorijs be-
neficiorum, abſolutum eſt, controuerſiam ſorte
dirimendam non eſſe. ita ſenſit Felinus in cap. ca-
pitulum ſanctæ crucis, col.pen.in fine. de reſcrip.
poſt Card.in c.licèt cauſam.col.penul.uerſ.ex his
remanet, de probat. dum relatis caſibus beneficia-
rijs, ſubijcit in prophanis ex opinione aliquorum
locum eſſe ſorti: innuens in beneficiarijs de ſorte
non quærendum.

748 Quarta fuit opinio, quòd † iudex debet in
cauſa ſuperſedere, atque ita partes contendentes
dimittere: ita Specul.in tit.de petitorio & poſſeſ-
ſorio.§.1.num.32.uerſi.& nota. & refert Boerius
q.259.col.1.uerſi. Alij, ut Speculator. Hanc uiſi
ſunt probare Baldus in l.3.C.de ſent. & interlocut.
om.iud. & Imola in cap.licèt cauſam.num.24. de
probat. Quæ ſanè ſententia, uel ex eo confirmari
poteſt, quod reſpondit Vlpianus ĩ l. idem Pompo-
nius.aliàs, ſi de meis.§.ult.ff.de recep.arbitr. Pro-
inde (inquit ille) ſi forte urgeatur a Prætore ad
ſententiam: æquiſſimum erit, ſi iuret ſibi de cauſa
nondum liquere, ſpacium ei ad pronuntiandum
dari. Hic etenim, ob probationum concurſum &
ambiguitatem de cauſa uerè non liquet, uidetur er-
go poſſe ſuperſedere & contendentibus dimiſſis
in tẽpus iudiciũ differre. Accedit in his dubioſis
& inexplicabilib⁹ quæſtionibus (quas Græci An-
tiſtriphontas appellant) ita aliqñ a ſapientiſſimis
Græcorum iudicibus pronuntiatũ fuiſſe ſcio in-
749 ter † Protagoram Sophiſtarum acerrimũ & Eua-
thlum eius diſcipulum. Cuius rei meminit Gel-
lius lib. 5. noct. Attica.cap.10. qui ſcribit, iudices

audita

audita dubia & inexplicabili quæſtione, rem in
iudicatam reliquiſſe, cauſamque in diem longiſ-
750 ſimam diſtuliſſe. Non diſſimile fuit † iudicium
Areopagitarum ſapientiſſimorum aduerſus mu-
lierem, quæ virum & filium, eodem tempore, ve-
nenis clam datis, vita interfecerat, atque id ſe fe-
ciſſe confitebatur; dicebatque habuiſſe ſe facien-
di cauſam, quoniam ille idem maritus, & filius
alterum filium mulieris ex uiro priore genitum,
adoleſcentem optimum & innocentiſſimum, ex
ceptum inſidijs occidiſſent. ad Areopagitas re de
lata, illi cauſa cognita, accuſatorem mulieris, &
ipſã, quæ accuſabatur, centeſimo anno adeſſe iuſ-
ſerunt. auctores ſunt Valerius Max. lib. 8. cap. 1. &
Gellius lib. 12. noct. Attica. c. 7. Huc pertinet quod
751 memoriæ proditum eſt ab eodem † Gellio. lib.
14. noctium Attica. cap. 2. dum ſcribit, ſe de re
maximè dubia pronunciaſſe, ſibi non liquere.
752 Quo ſanè iudicio † iudicandum fore cenſue-
runt Angel. in l. non quemadmodum. ff. de iudic.
quando non ſunt adductæ probationes; & Alcia-
tus in cap. 1. num. 91. de offic. ordina. cum unum
eſt iudici probatum, & alterum ex ſua conſcien-
tia ſibi conſtat, ut enim de re dubia pronunciat
ſibi nondum liquere. Hoc idem iudicem no-
ſtrum facere poſſe ſuadet Specul. nam ita dimit-
tendo, oſtendit ſibi de cauſa non liquere. Cæ-
753 terùm † ab hac opinione in ſpecie diſſentiunt
Lafrancus Orianus in rubric. De cauſa poſſeſſ.
& proprie. colum. 10. verſicu. ſexta concluſio, &
Ioan. Igneus in l. prima, §. ſi cum omnes, numer.
33. ff. ad S. C. Syllania. Quæ ſanè opinio nec mi-
hi probatur, quandoquidem iniudicata cauſa
hæc ſcandalum aliquod inter contendentes pa-
rere poſſet. Accedunt rationes illæ, quibus con-
futaui primam opinionem, à qua hæc verè non
diſtat. Exempla verò ex Vallerio & Gellio reci-
tata, etſi ad rem conferre videantur, attamen il-
lis ita pronunciare placuit, quòd ſecus pronun-
ciari poterat; id quod hic non omninò contin-
754 git. Quod autem † ex d. l. idem Pomponius,
§. ultim. diximus, procedit, cùm probationes ali-
quæ factæ non ſunt. ita ut nec uno, nec altero mo
do de ueritate conſtare poteſt; at ſecus hic. Et il-
lam Angeli & Alciati opinionẽ improbauit Di-
dacus lib. primo varia. reſolu. cap. 1. num. 9. uerſi,
ſeptimò ſunt.
755 Quinta opinio eſt, iudicem † debere eam poſ-
ſeſſionem in medio diuidere, & partẽ uni & par-
tem alteri aſſignare. Quam quidem opinionem
probauit Bar. in d. l. ſi duo. in prin. nu. 5. uerſ. & ſic
mihi, ff. uti poſſide. & cum eo Dynus in l. Titiæ
textores, ex illo tex. ff. de lega. 1. quo loci Alberi-
cus ſcribit, ita Bononiæ ex facto quandoq; fuiſſe
obſeruatum. idem docuit Salic. in l. unica, colum.
7. verſic. nunc reuertor. C. uti poſſide. Ang. Are-
tin. in §. quadrupli, numer. 49. inſtitu. de actio.
Pract. Papien. in forma libelli pro turbata poſ-
ſeſſione, in uerbo, ad ceſſandum, numer. 4. Bal-
dus in cap. in noſtra, nume. 9. de teſtibus. Idem
cenſuerunt Vincen. vt refert Abbas in dicto cap.
licèt cauſam, num. 12. & ibi Aret. nu. 82. Decius
nu. 15. & Beroius, nu. 59. uerſ. quarta fuit. de pro-
ba. & Io. à Platea. in §. retinendæ, col. 3. in fine. in
ſtit. de interdict. Ea ratione uſi ſunt, quia ſi duo
756 † fructuarij ſunt in fundo, quippè quòd cuili-
bet relictus ſit uſusfructus inſolidum, certè ij fa-
cerent ſibi partes per concurſum, & uterque erit
in poſſeſſione pro dimidia. l. ult. in prin. ff. uti
poſſid. Idem dicimus in duobus legatarijs, qui
per concurſum partes ſibi facerent. Hoc idem
& in duobus inſtitutis diffinierunt Impp. l. &
hoc Titius. ff. de hæred. inſti. & §. ultim. inſtit. eo.
latè Tiraquell. tract. De iure Primige. quæſtio. 17.
opinione 4. nume. 9. Quemadmodum ergo in il-
lis caſibus diuiſio hæc ob probabilem dubita-
tionem admittitur, ita etiam in caſu noſtro di-
cendum eſt, cùm duo vel æqualem vel nullum
titulum oſtendunt. Nam ambo titulum à iure
gentium habere videntur, quaſi occupauerint
rem uacantem, & quæ in nullius bonis erat, cum
dominus non appareat. Quocircà pronunciabit
iudex utrunque iſtorum communiter poſſidere,
& pro indiuiſo. & diuident, ſi eis viſum erit. Si
uerò eorum unus, uel ambo petitorio iudicio ex-
periri voluerint, viciſſim vnus cõtra alterum pò-
terit: quemadmodum conceditur in ea l. ſi duo,
quando iudex pronunciat unum poſſidere natu-
raliter, alterum ciuiliter; nam (ut ibi gloſſa decla-
rat) unus contra alterum uiciſſim agit. Verùm
hæc ratio eo caſu procedere poſſet, quo teſtes eſ-
ſent compatibiles: ita quòd effici poſſit, vtrun-
que pro parte poſſidere: ut puta ſi examinati hinc
inde teſtes affirmant, uidiſſe hos contendentes
poſſidere; nec exprimunt, an inſolidum, uel pro
parte. Poſſet equidem hoc caſu procedere hæc
opinio, quia intelligeret facilè poſſet iudex, pro
parte poſſediſſe; tum ex relata ratione, tum etiam
ut teſtes inter ſe conueniant, iuxtà c. cùm tu, de
teſtibus. Procedere etiam poſſet hæc Bartoli &
ſequacium opinio, quando poſſeſſio talis foret,
quæ inſolidum à duobus poſſideri poſſet, ut in
quaſi poſſeſſione caſtri, iuriſdictionis, ac ſimi-
lium: quemadmodum in ſpecie declarat Ioan.
Fabri in §. retinendæ, nume. 27. verſic. ſi verò, in-
ſti. de interdict. qui ſubiungit procedere, niſi de-
ductum atq; capitulatũ fuiſſet, quòd ſolus & in-
ſolidum poſſideret. Sed tota in eo uerſatur diffi-
cultas, cum hinc inde interrogati teſtes affirmant
quod uterq; poſſedit, & inſolidũ, ita quod diſcer-
ni nõ poteſt, quis uerus poſſeſſor fuerit & neceſ-
ſe eſt teſtes unius partis falsũ dixiſſe, ex quo duo
inſolidũ eodẽ tempore rem unam poſſidere non
poſſunt, l. tertia. §. ex contrario & §. ſi pluribus. ff.
de acquirenda poſſeſſione. Hoc inquam caſu
757 minus rectè uiſus eſt ſentire † Bartolus, quem-
admodum, hæc perpendens, illi aduerſatur Bal-
dus in l. tertia, nume. 1. verſic. ſed dubium. C. de
ſenten. & interlocu. om. iud. & conſ. 251. Senten-
tia, col. 3. uerſ. illud conſtat. lib. 5. cum Baldo ſenſe
runt Imola & Felinus in d. cap. licèt cauſam, ille
nume. 15. iſte nu. 44. de proba. Igneus in l. 1. §. ſi
cùm omnes, nu. 33. ff. ad S.C. Syllania. & Oria. in
rubr. de cauſa poſſeſſ. & proprie. colum. 10. uerſi.
ſexta concluſio. In beneficialibus ceſſat diſputa-
tio cum in illis diuiſio hæc nõ admittatur. ita Ge-
minia.

minia. in c. eum qui, col. pen. de eo mittit. in poſſ.
in 6. poſt Hoſtien. & alios Franc. de Marchis. q6.
1149. nu. 3. parte 1.
758 Sexta fuit opinio, quòd † reus abſolui debeat.
Hanc probarũt Baldus in ſua diſputa. Accuſatus
de vi turbatiua, colum. vltim. verſic quarto caſu.
Albericus in l. Titiæ textores. de leg. ſecundo. &
ibidem Lancel. Decius colum. pen. Idem reſpon-
dit Baldus in conſ. 251. Sententia quam tulimus,
lib. 5. quo loci reſpondit pro Papienſibus aduer-
ſus Derthonenſes pro oppido Cagnani. idem fir
marunt Cynus in l. vnica, colum. tertia. C. vti poſ
ſide. & ibidem Ioan. Fabri & Alber. nume. 12. Ho
ſtien. & Butrius in d. cap. licèt cauſam, ibi Imola,
nu. 24. de probat. Orianus in rubr. De cauſ. poſ-
ſeſſ. & propie. colu. 10. verſ. Ego autem, inquit,
hanc opinionem eſſe intrepidè tenendam. Idem
reſpondit Corneus cõſi. 282. lib. 4. Hanc opinio-
nem æquiorem eſſe ſcribit Boërius q. 239. nume.
4. verſic. tamen maior pars. qui teſtatur ita deci-
ſum fuiſſe in eo conſilio Burdegalenſi. Affirmat
quoque Ioan. Fabri in §. qui autem. inſt. de inter-
dict. Galliã ſeruare conſueuiſſe opinionem hanc.
Huic quoq; aſſentire viſus eſt Franc. de Marchis.
quæſtio. 1149. num. 3. parte prima. & Beroius in
dicto cap. licèt cauſam, nume. 59. ad finem. Quæ
ſanè opinio probari videtur in l. inter pares. ff. de
re iud. & in l. Iulia Petronia. ff. de manumiſſ. teſta.
Verùm duo hæc iura fauore libertatis procedere
ſcriptum reliquit Boerius dicta quæſtio. 239. nu-
me. 4. qui etiam ait l. ſi pars. ff. de inoff. teſta. pro-
cedere non ex ſola perſona rei, ſed ex cauſa teſta-
menti, pro quo in dubio iudicandum eſt. Quo-
759 circà melius cõfert quod dicere ſolemus † reos
eſſe in dubio abſoluendos, ex l. Arrianus. ff. de a-
ctio. & obliga. l. fauorabiliores. de regulis iuris
& reſpondit Decius conſi. 564. nume. ſecundo.
quod vbi pares ſunt probationes, reus abſoluen-
dus eſt. & pulchrè his ſimilia ſcribunt Neuiz. lib.
6. Syluæ nup. num. 47. & Marſil. ſingu. 90. Orian.
verò quem ſuprà retuli inquit hanc opinionem
probari ex cap. ex literis, de prob. quo probatur,
quòd exiſtentibus paribus probationibus actoris
& rei cõfuſio fit. Quo ſtãte, ſequitur quòd acto-
re non probante reus abſoluitur. l. qui accuſare.
C. de eden. Verùm diluitur hæc ratio ex his, quæ
nunc ſubiiciam. Hæc ergo opinio verè ſolùm pro-
cedere poteſt, vbi conſtat, quis actoris & quis rei
partes ſuſtinet. At contrà, cum ambo conten-
dunt, quoniam æquè vnus ac alter (vt iam dixi-
mus) actoris partes ſuſtinet. Nec adhibenda eſt
differentia, quod vnus prius ad iudicium prouo-
760 cauerit. Illud enim non facit, vt is † actor, &
aduerſarius reus dicatur, quemadmodum dice-
bat Alex. ad Barto. in d. l. ſi duo, in princ. nu. 4. in
verbo, ſequeſtrari in fine. ff. vti poſſid. Franc. de
Marchis. q. 1148. nu. 3. parte prima. & Neuiz. cõſil.
761 80. nu. 56. ſiquidem † hoc quo ad ordinem iu-
dicij procedit, non autem quo ad ſubſtantiam,
ita in ſpecie noſtra rectè docuit Io. à Platea in §.
retinendæ, col. 1. verſ. ſed dic, q illud. Inſt. de in-
terd. qui ob id ait, q vterq; iurat de calũpnia; vter-
-olum
que ſatiſdat, iudicio ſiſti, vterque probationes in
medium profert. Quod ſenſiſſe Accurſium in l.
iudicium. ff. finium regund. ſcribit; nec non Dynũ
in l. ſi duo. §. interdicto. ff. vti poſſid. & Ang. in l. ſi
duo. ff. de iud. clarius gloſſa & Docto. in l. duo iu
dices. ff. de re iud. ibi Iaſon num. 14. multos recen
ſet affirmantes, ambo eſſe actores & reos, quo ad
cauſæ deciſionem. Idem docuit Io. Igneus. in l.
1. § ſi cùm dominus, nu. 31. ff. ad S. C. Syll. qui hac
ratione à relata opinione recedit.
762 Septima fuit opinio † eorum, qui dixerunt iu
dicis arbitrio relinqui, vt is controuerſiam, vt ſi-
bi æquius viſum fuerit, diffiniat. ita ſenſit Baldus
in cap. licèt cauſam, nu. 28. verſ. item non proce-
dit. de probat. in hanc opinionem adferens gloſ-
ſam in l. duo iudices. in gloſ. 1. ff. de re iudic. dum
illud reſponſum intelligit in interdicto, vti poſſi-
detis, quaſi iudici in re dubia arbitrium tribuat;
quemadmodum Baldum ita voluiſſe eã gloſſam
intelligere tradit Tiraq. in tract. De iure Primi-
gen. quæſt. 17. opinione 2. nu. 5. alia Baldi loca in
id citans; de quibus mox dicemus. Hanc opinio-
nem apertè probauit & Claudius Mermetius in l.
naturaliter. §. nihil commune, n. 92. ff. de acq. poſ.
Quorum quidem opinio, vel ex eo confirmatur,
763 q in maximè dubiis gratificationi † locus eſt; vt
multis oſtendit Tiraq. d. opinione 2. & Igneus d.
l. 1. §. cum omnes, nu. 40. cum multis ſequẽtibus,
ff. ad S. C. Syllania. & Ioan. Baptiſta Aſinius in l.
vlt. ff. de religio. & ſump. fune. Accedit, quod in
764 dubiis iuris quæſtionibus facultatem habet † iu
dex eligẽdi quam mauult ſequi opinionem. quẽ-
admodum ſcripſi lib. 2. De arbitra. iudicum. caſu
177. nume. 6. & caſu 339. nume. 19. Quocircà in
his optimum eſſe habere iudicem amicum & fa-
uorabilem ſcripſit in ſpecie Franc. de Marchis. q.
1148. nu. 1. parte prima. Cæterùm animaduer-
tendum cenſeo, veram non eſſe horum interpre-
tum opinionem; quin & Baldus ipſe diſſentit, ſi rè
ctè eius verba perpendantur, quæ minus diligen-
ter à Tiraquello conſiderata fuerunt. Verè enim
765 † Bal. conſ. 420. Verba Principis col. 2. verſ. ſed
ſi pari modo. lib. 1. repetitum conſ. 468. lib. 3. &
conſ. 445. lib. 5. diſſentit; dum ſcribit in hæc ver-
ba, quæ hic adſcribere placuit. Sed ſi pari modo
fundãt intentionem, poteſt iudex ea diſcretione
motus animi ſui, ſolo Deo inſpecto; & non adhæ
rẽdo per viam alicuius carnalitatis, vel amicitiæ,
vel alterius paſſionis, eligere quã partẽ vult obti-
nere. vt ſingulariter notatur. ff. de re iud. l. duo iu
dices. Sed ſi non vult adhærere; quia animus ſuus
non plicat ſe magis ad vnum quàm ad alium, tũc
habet locũ diſputatio illa de duobus pariter pro-
bantibus in vti poſſidetis; de qua notatur. C. vti
poſſid. l. 1. Hæc Baldus. Cuius quidem verba in-
nuunt in interdicto vti poſſidetis non eſſe locum
iudicis arbitrio, dum vult, quòd, ſi eligere ne-
gat iudex cui gratificetur, in cauſa dubia, eo ar-
bitrio omiſſo, iudicet vt in illo vti poſſidetis, ſe-
quitur Baldum ſenſiſſe, in iudicio vti poſſidetis
non eſſe iudici datum arbitrium. Quocirca idem
Baldus conſi. 481. Veniente quæſtione, colum. 2.

verſic. alij dicunt. lib. 1. dum hanc opinionem de
iudicis arbitrio in hoc iudicio refert, eam poſte-
riore loco recenſet; & alijs tribuit, quaſi eam ipſe
non probet, iuxtà ea quę tradunt omnes in l. ſi idē
cum eodem. §. vlt. ibi Iaſ. nume. 3. in fine. ff. de iu-
riſd. omn. iudicum. & Neuiz. lib. 5. Syluæ nuptia.
nume. 33. verſic. ſecundò limitant. Illud etiam
ex Baldo, dicto conſ. 420. adnotare conuenit, iu-
766 dicem † moueri non oportere vel amicitia, vel
alio animi motu, ſed Deum ſolum ſpectare debe-
re; & in eam partem inclinare, in quam eum ra-
tio aliqua trahit. Et rectè certè, ſiquidem (vt
adnotaui in commentariis, De arbitrariis iudi-
cum libro ſecundo, caſu 339. nume. 22. in ter-
tia editione, quam nunc maiori diligentia quàm
hactenus factum ſit adornamus) apud Deum,
cordium occultiſsimū ſcrutatorē, tutum non eſ-
767 ſe opinor iudicem † illum, qui opinionum
varietati cōfiſus pro amico, volens ei gratificari,
ſententiam fert. Et mecum ſentit eruditiſsimus
Nauarrus in cap. ſi quis autem, nume. 130. de pœ
niten. diſtinct. 7. ſiquidem ſatis conſtat iudicem
hunc aduerſus animi dubietatem pronunciare &
exponere ſe periculo lædendi alterum, ac per
conſequens peccandi mortaliter, quod iuri diui-
no repugnat. Nō enim agere quis debet illud, de
quo dubitat, an ſit peccatum, vel non. Quando-
quidem, inquit D. Paulus ad Romanos cap. 14.
768 omne, quod † non eſt ex fide, peccatum eſt,
cap. quærat aliquis. de pœnit. diſt. 3. Accedit con
ſcientiam etiam erroneam ligare, vel ad ſui depo
ſitionem, vel ad faciendum id quod illa ſuadet,
quemadmodum admonet D. Thomas in prima 2.
q. 13. art. 5. Cætera ſcripſi ad caſum illum 339.
Præterea non eſſe datum arbitrium hoc iudici, vel
769 ex eo conſtat, quod nō poteſt † iudex, qui arbi-
trium amplum habet, vni auferre, vt alteri tra-
dat, vti ſcripſi lib. 1. De arbitra. iudicum, quæſtio.
770 48. latius foret † neutri poſſeſsionem adiudica
re, & ab ea vtrunque exire iubere. Cum & in his
maxime dubiis, quādo de rei proprietate agitur,
interdum fieri conſueuerit, l. ſi ita fuerit legatum.
in prin. ff. de reb. dub. & permulta recēſet Tiraq.
in trac. De iure Primige. q. 17. opinione ſexta. Id
quod obſeruatum aliquando fuiſſe legimus ab
771 † Aymone Comite Sabaudię. is à Venetis & Ge
nuenſibus arbiter factus, cui adiudicāda foret in-
ſula Tenedon, quam Andronicus Genuenſibus,
Emanuel verò Venetjs, qui eā, ædificata arce, mu
nierant, tradiderat. Aymon, cognita inexplicabi-
li controuerſia ita iudicauit, vt dirutis locis, quæ
in inſula Veneti munierant, neutra partium eam
inſulam poſſideret. auctores ſunt Fulgo. lib. 8. c.
3. & Egnatius lib. octauo. cap. 2. At, ſi ſecus fieri
poteſt, hoc non probo. Quæ hactenus ſcripſi in
772 prophanis procedunt, ſed quid † in beneficia-
libus? Et idem dicendum videtur. ſiquidem ſcri-
bunt Geminia. in cap. cum qui, colum. penul. ver-
ſic. quid ſi actor. de eo qui mitt. in poſſeſſ. rei ſer.
& apertius in ſpecie hac Franc. de Marchis quæſt.
773 1149. nume. tertio. † iudicem non poſſe in be-
neficialibus vni partium gratificari. Nam fieri in-
de poſſet, ſi gratificaretur, vt illi cōcederetur vi-
774 tioſus ingreſſus. Accedit, quòd † gratificatio-
ni locus non eſt, niſi in caſibus à iure expreſsis, ita
Baldus in ca. 1. col. pen. de aliena. feudi & Aret.
conſ. 142. col. pen. verſi. præterea dato. quos ſecu
tus eſt Tiraq. d. tract. De iure Primigen. q. 17. opi
nione ſecunda. in fine. Hoc in iudice inferiori,
quid in principe & ſuperiore nunc ſubiiciam.
775 Vltima eſt opinio eorum, † qui ſenſerunt ad
principem & ſuperiorem eſſe recurrendum. Hæc
opinio in beneficialibus probatur à Geminiano,
dicto cap. cum qui. colum. penul. verſic. quid ſi de
eo qui mitt. in poſſ. & Franc. de Marchis, dicta q.
1149. in fine. verſicul. vnde ſecundum Hoſtien.
parte prima, vel ad ordinarium ſecūdum illos, re-
curri poteſt, quod intelligo cùm ordinarius ea
fungitur poteſtate, qua princeps & ſuperior. Idē
quod Geminia. & Franc. de Marchis ſenſit in ſpe
cie Io. Igneus in l. 1. §. ſi cùm omnes, num. 37. 38.
ff. ad Senatuſcon. Syllania. qui ſcribit, principem
& ſuperiorem, vel ab eo delegatum in his gratio
776 ſis & beneficialibus poſſe, cui vult † gratificari.
In cæteris iuriſdictionalibus, vt feudis idem cen-
ſuit in ſpecie Baldus in cap. licèt cauſam, nume.
vigeſimooctauo. verſic. vel ſi adſit copia princi-
pis. de proba. Et rectè ij, mea quidem opinione,
ſenſerunt, quandoquidem gratiæ & beneficia à
principe & ſuperiore pendent, ſuum ergo eſt in-
terpretari & diſcernere quatenus vnus alteri præ-
feratur. Dubium eſt, an idem in prophanis &
temporalibus agendum ſit? Ego certè idem ob-
ſeruarem. Nam etſi princeps & ſuperior domi-
nus non ſit bonorum ſingularis perſonæ, vt ſcri-
bunt, attamen ſuum eſt rixas & controuerſias ſe-
dare & componere. quod ſibi alia via præſtare id
nō poterit, diuiſione facta, partem vni & partem
777 alteri aſsignabit, quemadmodum feciſſe † Ti-
berium Cæſarem ſcriptum eſt in l. & hoc Titius.
ff. de hæredit. inſtitu. Niſi illi Principi placuerit
778 magis ſequi exemplum illud egregium, M. † Syl
uij Othonis, qui poſtea Imperauit. is cùm pri-
uatam adhuc ageret vitam, à duobus de finibus
arbiter electus, agrum, de quo orta erat quæſtio,
ab vno eorum emit, & alteri contendentium do-
no dedit; atque ita inter ipſos litem ſuſtulit. au-
ctor eſt Fulgo. lib. 8. cap. 2. Verùm illud non præ
tereo, vix fieri poſſe, quin benè occulatus, doctus,
& diligens iudex adhibito omni ſtudio & pruden
tia, habito etiam peritiſsimorum conſilio, quin
aliquibus coniecturis & præſumptionibus depre-
hendat quis in poſſeſsione potior ſit. quēadmo-
779 dum in re maximè dubia prudentiſsimum † Sa-
lomonem obſeruaſſe legimus in cap. Afferte gla-
dium, de præſump. Regum 3. cap. 3. & ita facien-
dum eſſe in maximè dubiis conſuluit poſt Vlricū
Io. de Turrecremata in c. iudicem, col. pe. verſ. &
propter eandem 3. q. 7.
780 QVAERO octuageſimooctauò, † ſi reus
naturaliter & ciuiliter poſsidet, actor verò nul-
lo modo, ita quòd reus omninò obtinere de-
bet, an inquam hoc in caſu actor condemnari poſ
ſit, ne in poſterum reum poſſeſſorem perturbet
mole-

moleſtiaque afficiat? Plures caſus diſtinguit Bartolus.in l.1.§. quod ait,nume.quinto. ff. vti poſſidetis. quem ſecuti ſunt Abbas & Pariſius in capit. veniens, de præſcriptio. ille nume. 31. iſte nume.30.

781 Primus caſus eſt, cùm reus † abſoluitur, eo quòd actor nõ poſſidebat: tunc actor reſpectu poſſeſsionis non condemnatur. Quod vtile admodum erit: nam ſi deinde actor reũ moleſtia afficeret in ea poſſeſsione, quæ iam controuerſa fuit, & reus agere inciperet aduerſus hunc olim actorem hoc interdicto, poſſet is reus ſuccumbere, ſi conſtaret eum poſsidere ab aduerſario vi, clam, vel precario: ita præcitato loco Bartolus docuit, nec diſſentit Salicet. in l. vnica, colum. ſeptima. verſic. quæro quartò. C. vti poſsid. Abba. & Pariſius præcitato loco. Illa enim prima ſententia lata pro reo abſolutoria eſt à iudicio, quæ iura non perimit.

782 Secundus eſt caſus, cùm actor † nihil probauit, & èconträ reus probauit, ſe poſsidere: tunc actor condemnari poteſt, & illi ſilentium imponi, ne in poſterum reum poſſeſſorem turbet, atque moleſtia afficiat: ita docuit Barto. in l. 1. §. quod ait, num.5. verſi. ſi verò reus. ff. vti poſsid. & idem ſenſit Baldus in l. vnica, nume. 10. verſ. pone, egi. C. eo. poſt Hoſtien. in cap. ex conqueſtione, de reſt. ſpol. & Pariſius in d. cap. veniens, nume. 31. Quam ſanè opinionem Bartolus probauit ex tex. l. circa. ff. de probat. Præterea inquit Baldus, cùm iudex abſoluit reum, dicendo, abſoluo te ab hoc iudicio, quia conſtat te eſſe dominum. tunc perinde eſt, ac ſi pronũciatum fuiſſet ſuper dominio: ita hic dicendum eſt, cum abſoluitur, quia conſtat poſsidere. & præcitato loco Bal. reſpondet autoritati Inno. in d. c. ex conqueſtione, qui ab Hoſtien. diſſentire videtur.

783 Tertius eſt caſus, cùm † reus ſimpliciter probauit, ſe poſsidere; tunc actor non condemnatur, ad non perturbandum ipſum reum, ſiquidem fieri poteſt, quod ab aduerſario poſsideat vi, clam, vel precario: ita cenſuit Bartol. in dicto §. quod ait, nu.5. verſ. ſed ſi docuit. Verùm à Bartolo diſſentiunt Ang. in d. l. 1. §. vltim. ff. vti poſside. Abbas in dicto cap. veniens, nume. 31. & ibi Pariſius in fine, de præſcriptio. quorum ſententia probabilior & mihi videtur, quandoquidem poſſeſsio iuſta præſumitur: non autem quòd eam reus vi, aut clam ab actore conſecutus ſit.

784 Quartus eſt caſus, cùm nec † actor, nec reus poſsidet, vt eſt in colono, vel in creditore miſſo in poſſeſsionem ex primo decreto: tunc reus ſimpliciter abſoluitur, nec actor ad non perturbandum condemnatur; ita docuit Bar. in d. §. quod ait, nu. 5. verſ. quandoq; contingit, quod nec. ea tex. l. 3. §. creditores. ff. vti poſsid. Quod latius explicaui ſuprà. q. 26.

785 Quintus eſt caſus, cùm vterque † iuſtè poſsidet, vt quia vnus naturalẽ, alter ciuilem obtinet: vel vnus eſt proprietarius, alter fructuarius; tunc vterque vincit, cùm vnus alterum perturbare non debeat: ſed vti poſsident, ita poſsidere debent. l. 1. in prin. ff. vti poſsid. & Bart. d. §. quod ait, nu.5. verſ. quandoque contingit quòd vterque, & declaraui ſuprà quæſtione præcedenti.

786 Sextus eſt caſus, cùm vterque † poſsidet, ſed iuſtè vnus, iniuſtè alter ab alio quàm ab aduerſario. hoc caſu idem eſt, ac quando vterque poſsidet, vt ſuperiore caſu: ita docuit Bartol. in dicto §. quod ait, nume. 5. ad finem. ea l. 1. §. vlt. & l. ſecunda. ff. vti poſside. Quando autem quis dicatur poſsidere ab alio vi, clam, vel precario, ea poſui ſuprà, q. 2. & 4.

787 QVAERO octuageſimonono, quid † ſi reus in hoc iudicio nihil petat ab actore, & iudex videt reum ius fouere, an eum ab actoris petitione abſoluet? Salicetus in l. vnica, col. 7. verſic. quæro quartò. C. vti poſsid. ſcriptum reliquit, abſoluere debere. quod ait affirmari à gloſſ. ibi, ac cæteris omnibus. Ea vtuntur ratione, quòd iudex ex actis coram eo in iure ſupplere poteſt etiã non requiſitus. l. quarta. §. hoc autem iudicium. ibi latiſsimè Ripa. ff. de damno infecto. Sed maius eſt dubium (inquit Salicetus) an iudex iſte, vltra abſolutionem, condemnabit hunc actorem, ne in poſterum poſſeſſorem reum perturbet. Ego opinor hoc diſſolui poſſe ea his, quæ ſuperiore quæſtione explicauimus.

788 QVAERO nonageſimò, ſi pro † poſſeſsione vnius rei vnus agere cœpit hoc interdicto, aduerſarius verò tanquam ſpoliatus agere cœpit interdicto recuperandæ, an erit hoc in iudicio ſuper vtroque pronunciandum? Innoc. in cap. veniens, de præſcriptio. quem recenſet Rota deciſi. 9. tit. De reſtitut. ſpoliato. in antiquioribus, varias eſſe Doctorum opiniones ſcribit, & verè poſt Innoc. ibi Butri. & Abbas hanc perutilem iuris quæſtionem ſatis perplexè tractant. & cum illis Rom. in l. naturaliter. §. nihil commune, nume. decimoſeptimo. de acquirenda poſſeſsione. Ego horum traditiones in multis ſecutus, ita aliquot caſus diſtinguo, atque conſtituo.

789 Primus eſt caſus, cùm † primò conſtat de veritate in hoc interdicto retinendæ, eo quia hic, qui aſſerit ſe poſsidere & indebitè à ſuo aduerſario turbari, prius probauit ſuam intentionem: & èconträ aduerſarius ſuus nihil adhuc ſuper eo iudicio recuperandæ à ſe propoſito probauit. tunc ſolùm eſt pronunciandum pro eo, qui hoc interdictum retinendæ propoſuit, & aduerſario inhibetur ne hunc in ſua poſſeſsione perturbet, donec ſuper illo iudicio recuperandæ à ſe propoſito cognitum & iudicatum fuerit. ita Innoc. in d. cap. veniens, de præſcript. quem ibi ſecuti ſunt Butrius nume. 16. verſ. Etſi primò, Abbas nume. 24. & Roma. in d. §. nihil commune, nume. 17. adducuntur ea ca. 2. & cap. cùm dilectus, de cauſ. poſſ. & proprie. quibus ita in ſimili probatur, quòd vbi ſimul actum fuit poſſeſſorio & petitorio, ſi prius eſt probatum poſſeſſorium, ſuper eo iudicatur, & petitorium differtur, quod ibi declarant omnes. ita etiam probat cap. cùm veniſſent. §. non igitur. de inſtitutio: Accedit ratio, qua vſus eſt Abbas in dicto c. veniens, nume. vigeſimoquarto

in fine, quòd iudex efficere debet, ut ſcandalum
& perturbatio ceſſet, atque euitetur. l. æquiſſimũ
ff. de uſufructu. cum ſimil. Sed id euenire non po-
teſt, niſi prius pronunciet poſſeſſorem turbari nõ
debere, & deinde probationibus ſumptis ſuper
propoſita ſpoliatione iudicet.

790 Secundus eſt caſus, † cùm prius conſtat de
veritate ſuper interdicto recuperandæ, eo quia is
qui ſe ſpoliatum aſſerit, probauit re uera ſpolia-
tum fuiſſe ab aduerſario, tunc ſuper eo pronun-
ciatur: ita Innoc. in dicto cap. veniens, & ibi
Butrius nume. decimoſexto. Abbas nume 26. in
fine. & Pariſius nume. 20. verſi. quinta concluſio.
idem docuit Roma. in dicto §. nihil commune,
nume. 17. verſic. aut primò patuit. Cuius codex
apud me corruptus legitur, ita enim ſcriptus eſt.
Aut primò patuit de veritate poſſeſſorij recupe-
randæ, & tunc iudicabitur in interdicto retinen-
dæ, quod nullius eſſet effectus. Credo deficere
negatiuam, atque ita legendum eſſe: & tunc non
iudicabitur in interdicto retinendæ. Non enim
791 (inquit Roman.) † ſententiæ debent eſſe
eluſoriæ, iuxta l. ſi prætor. §. 1. ff. de iud. at eluſoriæ
forent, ſi pronunciaretur ſuper eo retinendæ iudi
cio, ex quo iam conſtat poſſeſſorem hunc vi poſ
ſidere ab eo, quem ſpoliauit, & ob id ſibi non
concedi interdictum retinendæ, l. 1. §. fi. ff. vti poſ-
ſid. & ſuprà ſuo loco diximus, & ſequenti caſu at-
tingemus.

792 Tertius eſt caſus, cùm † eodem tempore ſi-
mul cõſtat de ueritate utriuſq;, ut quia unus pro
bauit ſe poſſidere, & ab aduerſario turbari: alter
verò probauit, ſe ab aduerſario ſpoliatum fuiſſe.
Hoc in caſu ſunt opiniones. Vera eſt & magis re-
cepta illa antiquorum ſententia, qui dixerunt,
ſolùm eſſe pronunciandum ſuper iudicio recupe-
randæ, omiſſo iudicio retinendæ. Quam quidem
opinionem probarunt Butrius in dicto capit. ve-
niens, nume. 16. & ibidem Abbas nume. 26. in fi-
ne, uerſi. opiniones hinc inde & ibi Pariſius num.
24. Idem docuit Roman. in l. naturaliter. §. ni-
hil commune, num. decimoſeptimo. de acquiren.
poſſeſſio.

793 Primò probat † tex. l. 1. §. vltim. ff. uti poſ-
ſide. quo loci negat Vlpianus reddi hoc interdi-
ctum retinendæ poſſeſſori turbato, cum vi ab ad-
uerſario poſſidet, At hic iam conſtat, hunc turba
tum ſpoliaſſe aduerſarium, atque ita ui ab eo poſ-
ſidere; non ergo pro eo, quem iam actione ca-
rere intelligimus, pronunciandum erit. ſufficit
enim quòd conſtet huncagentem interdicto reti
nendæ eſſe violentum ſpoliatorem (ut dicebat
Abbas in dicto cap. veniens, nume. 26. in fine.)
argũm. cap. ecce. 24. quæſtio, 4. Nam hoc con-
ſtito, apparet eum fore repellendum, quemadmo
dum repelli petit ſpoliatus, dum petit poſſeſſio-
nem ſibi reſtitui. ex non enim dicitur in neceſſa
rium antecedens petere, quòd pro eo turbato
non pronuncietur; quia qui vult conſequens, vult
etiam neceſſarium antecedens, l. illud. ff. de ac-
quiren. hæred. capit. cùm M. de conſtitut. Nec
794 aduerſatur conſideratio, quam ad† dictam l. pri
mam. §. vlt. ff. vti poſſid. attulit Inno. in dicto cap.
veniens, dum dixit, d. §. vlt. intelligi, quòd hic tur-
batus agens eo interdicto, vti poſſidetis, nõ obti
net cum effectu, quia ſententia pro eo lata non
mandabitur executioni contra ipſum ſpoliatum,
qui obtinuit in interdicto recuperandæ, donec il-
la ſententia lata pro ſpoliato fuerit executa, non
tamen negat tex. dicto §. vltim. quin ferri ſenten-
tia poſſit. non inquam aduerſatur hæc conſide-
ratio, quandoquidem verba legis & actus ſunt in-
telligenda cum effectu. l. 3. §. hæc verba. ff. de neg.
geſt. penult. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius vo
can. eſt vi exem. Quorſum ergo Vlpianus permit
teret, poſſe ferri ſententiam pro hoc ipſo poſſeſ-
ſore turbato, ſi deinde illa executionem habere
non poteſt?

Prætereà lex prohibet actus eluſorios. dicta l. ſi
prætor. §. 1. ff. de iudic. hæc autem ſententia eſſet
omnino eluſoria, tum ratione ceſſationis à turba-
tione, tum etiam ratione condemnationis ob præ-
teritam moleſtationem, cùm vtrunque ſit lege
prohibitum. atque ita Innocentij conſiderationẽ
euertit Roma. in d. §. nihil, nume. 17. verſi. Aduer
tendum. Ego intelligo illud verbum, vincere,
poſitum in dicto §. vltim. vt nec ſententia pro eo
ferri debeat. Nam ſi iam conſtat eum actione ca-
rere, quomodo ferri pro eo ſententia poteſt? Rur
ſus ſubiicit Vlpianus, quòd nihil ei proficit, in-
telligo ego hæc verba omnem potentiam negare,
vt ſcilicèt nullo modo proficiat; cùm magna ſit
795 vis † negatiuæ ad negandum. l. hoc genus. de
cond. & demo. ſi ergo pro eo ferri poſſet ſenten-
tia, non poſſet dici nihil proficere, imò profice-
ret; ſiquidem conſtaret, eum calumnioſè non e-
giſſe, atque ita aduerſarius ille ſuus foret in ex-
penſis in condemnandus erga ſe, vt ipſe erga eum
in iudicio illo recuperandæ, & tamen hoc ceſſa-
bit ſi nulla fertur pro eo ſententia, atque ita ni-
hil ei proficiet hoc interdictum retinendæ, vt re-
* ctè Vlpianus ait. Qua * communi & vera ſenten-
tia probata non eſt quod fundamentum aliquod
ſolidum conſtituatur in opinione Innocen. qui in
dicto cap. veniens, docuit, ita eſſe ferendam ſen-
tentiam pro hoc poſſeſſore turbato in hoc indi-
cio retinendæ, vt pro eius aduerſario in illo re-
cuperandæ. Primò mouetur Innoc. ex d. cap. 2. &
cap. cùm dilectus. de cauſ. poſſeſſ. & propr. quæ ve
rè Innocentij opinionem non probant, ſi rectè &
diligenter perpendantur.

Secundò vtitur ea ratione Innocen. aduerſus
receptam opinionem; nam ſi uera illa eſſet (in-
quit ille) ſequeretur abſurdum, quòd ſem-
per liceret ſpoliato turbare ſpoliantem. quod
falſum eſt, quia tutus is eſt in ſua poſſeſſio-
ne, donec ab eo iure euincatur. quinimò ſi is
796 † ſpoliator ab altero ſpolietur recuperandæ
Remedio experiri poteſt. cap. in literis. de reſtitu.
ſpoliat. l. cum à te. ff. de vi & vi arma. & ſcripſi in
tract. De recuperanda poſſeſſione. Remedio pri-
mo, quæſtio. 34. ſi ergo ei daretur actio, multò
magis exceptio debet ei concedi pro retinenda
ipſa poſſeſſione, cui inſiſtit. l. inuitus. §. cui

damus.

ſtamus.de regulis iuris. ſi ergo conceditur exce-
ptio,ſequitur turbari non potuiſſe, & per conſe-
quens etiam pro eo eſſe ferendam ſententiam.
Reſpondet huic conſiderationi Roma.in dicto §.
nihil,nu.17.verſ.& primò non obſtat. & ait non
conferre ad rem noſtram tex.d.l. eum à te, & di-
cto cap.in literis,quoniam illud cõceditur, quia
primum ſpolium fuit purgatum per ſecundum,
quod hic non contingit.

797 Præterea (inquit Romanus) licèt † poſſeſsio
iniuſta atque ita impropria non proſit ſpoliatori
contra ſpoliatum,prodeſt tamen aduerſus tertiũ.
l.verius,vbi gl.ff.de probat.iuncta.l. non vnde.C.
ſi cert.pet.& confert.l.bona fides.ff.depoſiti.qua
de re aliqua ſcripſi in d.Trac.De recuperan.poſſ.
remedio primo.nu.132.

798 Tertiò (inquit Innoc.) ſi † ſpoliato licet ſpo
liatorem turbare, ab identitate orationis eſſet &
dicendum eidem licere eundem ſpoliatorem ſpo
liare,ſed conſequens eſt falſum, quia repugnat.l.
ſi quis in tantam. C. vnde vi, ergo & antecedens
falſum eſt. Cæterum reſpondet Roma. in dicto
§.nihil commune,nume. 17. verſ. Non obſtat ſe-
cunda.& ante eum Butrius in d.cap.veniens. nu.
36. verſ. Non obſtat, de præſcrip. non procede-
re Inno.argumentationem,cùm non adſit (vt il-
le opinatur) eadem ratio. ſiquidem ſpoliatio ma
ius delictũ in ſe habet,quàm turbatio,quod pro-
bat glo.l.etiam.ff.quod met. cauſ. Quocircà licèt
prohibeatur ſpoliatio.d.l.ſi quis in tantam. C.vn
de vi.niſi ſimus in notoriis, vt explicaui in tracta.
De recuperanda poſſeſsione. Remedio primo.
nu. 127. non tamen cenſetur hoc caſu prohibita
turbatio.quemadmodum diximus ſuprà.q.32.
Quartò ea ratione vtitur Inno.certum eſt, ꝙ
799 † turbans,licèt fuerit ſpoliatus, turbando ſpo-
liatorem delinquit,ergo puniri debet. ſed alio re
medio non eſt huic turbato ſuccurſum, q̃ iſto,er
go pronunciari in eo debet. Non concludit hæc
800 ratio, tum quia iam diximus ſpoliato † conce-
di turbare,& ob id pœnam non meretur, iuxtà.
l.Gracchus.C.ad l.Iul.de adulter. atque ita ſatiſ-
facit Romanus.in dicto §.nihil commune, nume.
17. verſic. non obſtat tertiò. Rurſus (vt inquit
Butrius in d.c.veniens num.16.verſ.non obſtat)
licèt ab initio videatur iniuſtè turbare, attamen
facta liquidatione de illata violentia & ſpoliatio-
ne,iuſtè turbaſſe dicitur.& ob id ceſſat omnis pœ
na,& per conſequens neceſſe non eſt,quòd aliqua
ſententia feratur contra ipſum ſpoliatum turban
tem. ſufficit ergo quòd in interdicto recuperãdæ
801 pronuncietur. † Forma aũt ſententiæ hæc erit,
ſecundum Abbatem in dicto cap.veniens, nume.
26. in fine. Quia tu actor probaſti poſſeſsionem
& turbationem, erat pro te pronunciandum: ſed
quoniam agens recuperandæ probauit, quòd tu
ab eo vi poſsides,& petiit poſſeſsionem ſibi reſti
tui:ideo eum reſtituimus & te condemnamus ad
poſſeſsionem liberè relaxandam.

Declaratur hæc recepta opinio, vt locum non
habeat eo caſu cùm iſte turbator, qui ſpoliationẽ
contra turbatum deducit,ſolùm probauit,ipſum
turbatum vi ab alio, quàm à ſe poſsidere.hoc eſt,
tertium ſpoliaſſe:nam tunc nihil penitus huic tur
802 batori † prodeſt hæc exceptio ſpolij, cum alle-
get ius tertij,quod non eſt excluſiuum intẽtionis
illius ſpoliatoris perturbati. Quocircà nulla ha-
bita ratione huius exceptionis deſiſtere à turba-
tione debet,& per conſequens ferri debet ſenten
tia in hoc interdicto retinendæ pro ipſo turbato
contra turbatorem, vt à turbatione in poſterum
deſiſtat,& pœnam præteritæ moleſtiæ perſoluat,
ita declaraſſe videtur Abbas in d.c.veniens,num.
25.in primis verbis.de præſcr.Quo loci infert, ꝙ
etſi ſpoliatus poteſt ſpoliatorem turbare, vt dixi
mus ſuprà.q.32. non tamen poteſt,cùm is ſpolia
tor non ipſum turbatorem,ſed tertium ſpoliauit:
& cum Abbate idem ſenſit Pariſ.ibi nu.21.

803 QVAERO nonageſimoprimò,† cùm aduer
ſus poſſeſſorem turbatum hoc interdicto agentẽ
obiicitur ſpoliationis exceptio, quomodo erit in
cauſa pronunciandum? Duos caſus diſtinguo at-
que conſtituo.

Primus eſt, cùm exceptio ſpolij oppoſita fuit
ante litem conteſtatam ſuper hoc interdicto reti-
nendæ, tunc ſi reus excipiens probat ſpolium &
violentiam,pro ea tantùm pronunciatur;eum ſci
licèt abſoluẽdo à iudicio, quo erat conuentus ab
actore pro turbatione. Non tamen ita pro ipſo
reo fertur ſententia, vt ex ea reus conſequi poſ-
ſit poſſeſsionem, qua ſe ſpoliatũ fuiſſe probauit,
eo quia eam ſibi reſtitui minimè petiit, ita cen-
ſuerunt Butrius & Abbas in cap.veniens.de præ-
ſcript.ille nume. 16. verſic.ſecundus caſus. iſte
nume. 26. verſic.ſed concludendo. Idem docuit
Roma.in l.naturaliter. §. nihil commune, nu.17.
ad finem.verſ.aut agenti.de acqui.poſſ.Quocircà
erit quod reus hic cautè excipiat,aſſerendo ſe ſpo
liatum,& debere reſtitui,ſi de ea conſtabit, atque
ita vim reconuentionis obtinebit.de qua ſuperio
re quæſtione egimus.

804 Secundus eſt caſus,cùm † exceptio ſpolij fuit
oppoſita poſt litem conteſtatam,hoc in caſu ſunt
opiniones. Vna eſt,ꝙ ſemper fertur ſentẽtia pro
actore ſuper hoc interdicto, nulla habita ratione
exceptionis ſpolij,ita cenſuit Inno.in d.c.veniẽs,
de præſcr. & cum eo Ang. in l.ſi de vi.ff.de iud.vt
eum refert Rom.quem non referam, ſed in meo
codice nihil dixit Ange. Ea ratione moti ſunt, ꝙ
hæc exceptio ſpolij dilatoria eſt,& ob id ante litẽ
conteſt.opponi debet.c.vlt.de cauſ.poſ.& propr.
& ſcribũt Arch.Gem.& Francus in c.1. de reſtit.
ſpol. in 6.

Secunda fuit opinio,imò eſſe pronunciandum
ſuper interdicto atque iudicio recuperãdæ, ſi illa
exceptio fuit probata, ita ſenſerunt Butrius in di
cto cap. veniens, nume. 16. in fine. & ibi Abbas
nume.vigeſimoſexto.verſ.ſecundum remedium.
Idem docuit Rom.in d.§.nihil commune,nu.17.
in fine.Ea ratione,quia hæc exceptio opponi po-
teſt etiam peremptoriè,hoc eſt, poſt litem conte
ſtatam,vt contra Innocentium ſcribit Bar. in l.1.
§.vltim.nu.4. ff.vti poſsid. Quæ quidem ſenten-
tia vera eſt & magis recepta, vt diximus ſuprà

quæſt.70. Eſt ergo concludendum ita eſſe hoc in
caſu ſuper interdicto recuperandæ, vt in caſu præ
cedenti.

805 QVAERO nonageſimoſecūdò, an lata † ſen
tentia in hoc iudicio retinendæ exceptionem pa-
riat contra agentem interdicto recuperandæ pro
poſſeſsione eiuſdem rei? Et non parere affirma-
runt Innoc. in cap. veniens. de præſcriptio. & Bu-
trius nume. 17. Abbas nume. 24. Imola nu. 13. &
Pariſius num. 29. & veram eſſe opinor. ſiquidem
duo diuerſa hęc ſunt. fieri enim poteſt, quòd iſte,
qui egit hoc remedio retinendæ pro turbatione
ſibi facta, ſpoliator, atq; ita violētus poſſeſſor ſit,
& tamen is qui turbauit nihil de ſpolio, vel obie-
cerit, vel obiectum non probauerit; lata ergo ſen
tentia pro ipſo poſſeſſore turbato, non parit exce
ptionem in cauſa diuerſa, iuxta. l. cùm quæritur,
806 & ſeq. ff. de excep. rei iud. Prætereà ſententia † la
ta ſuper hoc iudicio retinendæ ſolùm prohibet
moleſtationem facti, non autem iuris, l. 1. §. vltim.
ff. vti poſsid. & diximus ſuprà. non ergo impedi-
tur ſpoliatus ob hanc ſententiam contra ſe latā,
experiri recuperādæ remedio. Quæ rationes pro
babiliores ſunt ea, qua vtitur Pariſius in d. ca. ve-
niens, nu. 29. verſ. ſuadetur etiam concluſio. dum
ait, quòd ſi cumulatio horum interdictorum ad-
mittitur, vtpotè quòd ad diuerſa tendunt, ita lata
ſententia in hoc retinendæ non parit exceptionē
in illo recuperandæ. hæc inquam conſideratio ve
ra non eſt, quandoquidem ex recepta Doctorum
opinione, cum agitur de re vna, vnaq; poſſeſsio-
ne, vt hic, non recipitur horum remediorum cu-
mulatio, vt diximus ſuprà q. 58. Vera hæc Docto
rum opinio confirmatur ex doctrina Baldi in l. in
certi, nu. 12. verſ. ſententia autem C. de interdict.
807 dum dixit † ſententiam latam ſuper vno poſ-
ſeſſoriu non præiudicare alteri poſſeſſorio ex diſ
ſimili cauſa intentato.

808 QVAERO nonageſimotertiò, an † ſenten-
tia lata ſuper hoc interdicto pariat exceptionem
✻ in iudicio petitorio? Et non parere ✻ vno ore tra
dunt Baldus in repet. l. ſi de vi, col. 1. verſ. ſed nun
quid. ff. de iudiciis. Innocentius & Imola in cap.
veniens, nu. 11. & ibi Abbas nu. 26. & ibi Pariſius
nu. 29. verſ. ſecunda concluſio, de præſcript. Oria.
in rubr De cauſa poſ. & propr. col. vlt. verſ. prima
concluſio. Sal. in l. incerti col. 9. verſic. quæro ab
extra. C. de interdict. qui tamen declarat non pro
cedere cùm poſſeſſorium habet admixtā cauſam
proprietatis, & ſuper ea proprietatis cauſa pro-
ceſſum fuit, ex l. cum quæritur, & l. cum de hoc, ff.
de excep. rei iud. Qua de re latius dicemus infrà,
Remedio quinto. quæſt. pen. & vlt.

QVAERO nonageſimoquartò, qua forma
809 † pronunciari debet cùm hoc poſſeſſorio & pe
titorio eſt ſimul actum? Alber. in l. incerti. nu. 3.
C. de interdictis latè diſtinguit. ego eum ſecutus
aliquot caſus ita diſtinguo.

Primus eſt caſus, cùm de vtroque liquet pro
vna parte, vt pro actore, vel pro reo. tunc ſuper
vtroq; fertur ſententia pro illo, l. de qua de re. ff.
de ind. Quod inquit Alb. ſolùm prodeſt, pro con
demnatione expenſarum. ſiquidem neceſſe non
eſt pronunciare ſuper poſſeſſorio, cum pronun-
ciatur ſuper petitorio, ex quo in conſequentiam
executionis petitorij venit reſtitutio poſſeſsio-
nis. l. pen. §. vlt. ff. de publicia. in rem act.

Secundus eſt caſus, cùm de poſſeſſorio pro reo
liquet, & de petitorio pro actore, tunc profertur
ſententia ad fauorem actoris, cui poſſeſsio reſti-
tuenda venit, ex quo ſua res eſt. d. l. pen. §. vlt. de
publicia. atq; ita non pronunciatur ſuper poſſeſ-
ſorio pro reo, niſi ratione expenſarum litis, vt iā
diximus, ita Alber. d. nu. 3. verſ. primo caſu.

Tertius eſt caſus, cùm de poſſeſſorio conſtat
pro actore, & de petitorio pro reo, tunc (inquit
Alber. vbi ſuprà verſ. ſecundò caſu) ratione ex-
penſarum pronunciatur pro actore. iuxtà l. vtiq;
ff. de rei vend. atq; ita hoc caſu defenditur opinio
Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 7. de
acquir. poſſeſſ. quam probant alij multi, & Pract.
Papię. in forma libelli pro turbata poſſeſsione in
810 verbo, ad ceſſandum, nu. 3. Quò verò ad † reſti-
tutionem poſſeſsionis dicendum eſt, quòd ſi lata
eſt ſententia pro reo, quia actor nihil probauit;
tunc nō fit poſſeſsionis reſtitutio ipſi reo. ſi verò
lata eſt ſententia pro reo, qui ſe dominum proba-
uit, ei reſtituenda eſt poſſeſsio, ita Albericus in l.
vnica, nume. 2. verſi. item quæro, ſi egi petitorio.
C. ſi de mom. poſſ. fuer. appell. Nec in hoc adhibe
rem differentiam, quòd vna ſententia pronuncia
ret iudex ſuper vtroque, vel prius ſuper poſſeſſo-
rio, deinde ſuper petitorio, nō autem debet prius
ſuper petitorio, deinde ſuper poſſeſſorio ferre
ſententiam. ita intelligo Beroium conſi. 48. num.
7. lib. tertio.

Quartus eſt caſus, cùm ſolùm adhuc liquet de
poſſeſſorio ad fauorem actoris, pendente iudicio
proprietatis, tunc in eo iudicio poſſeſſorio fertur
ſententia pro actore, proprietatis uerò iudicium
in ſuſpenſo manebit: ita Albe. d. l. incerti, num. 3.
verſ. ſecundò principali. & Abbas in c. cum veniſ
ſent, nu. 21. de inſtit.

Quintus eſt caſus, cùm ſolum liquet de poſſeſ
ſorio ad fauorem rei, tunc pro eo ſentētia fertur;
& cauſa proprietatis pendebit. Alber. vbi ſuprà.

Sextus eſt caſus, cùm de petitorio liquet ad fa
uorem actoris, tunc pro eo pronunciatur, vt ei
poſſeſsio reſtituatur, ſiue conſeruetur, atque tuea
tur. d. l. pen. §. vlt. de publ. Alber. vbi ſuprà verſ. ſi
autem liquet.

Septimus eſt caſus, cùm de petitorio conſtat
pro reo, qui probandi onus in ſe ſuſcepit, tunc
pronunciatur ad eius fauorem. d. l. pen. Albe. vbi
ſuprà. Qui ſcribit hinc oriri maximum commo-
dum ipſi reo, quod ſcilicèt ſi aliquando poſſeſsio ad
actoris manus perueniret, cogi ille poſſet eam re
ſtituere. l. is qui. ff. de rei vend.

Octauus eſt caſus, cùm conſtat pro reo, quia
actor non probauit, tunc reus abſoluitur, & ſen-
tentia ei prodeſt quò ad retentionem, iuxtà §. cō-
modum. inſt. de interdictis.

811 QVAERO nonageſimoquintò, an † reus
qui condemnatus à iudice fuit, ne in poſterū am-

plius

plius actorem, atque ita poſſeſſorem perturbet,
moleſtiaque afficiat, condemnari etiam poſſit ad
præſtandum ſatiſdationem, de non perturbando?
Et cōdemnari poſſe ad ſatiſdandam firmarunt Do
ctores Vltramontani, quos recenſet, & ſequitur
Bar. in l. 1. §. interdictum, nume. 10. ff. vti poſſide.
idem placuit Salicetio in l. vnica, col. 9. verſ. nunc
accedo, C. eo. Lafrāco Oriano in rub. de cau. poſ.
& proprie. colum. 7. verſi. ſecunda concluſio, Re-
buffio in commentariis ad Regias cōſtitu. Galliæ,
tomo tertio, tit. De materiis poſſeſſoriis, artic. 1.
glo. 1. num. 16. etſi ſcribit in Gallia non obſerua-
ri. Huic ſententiæ accedit & Duarenus lib. 1. di-
ſputa. anniuerſ. c. 21. quam ſanè opinionem ſcri-
812 bunt probari ex † l. vnica, C. vt poſſid. in illis ver
bis, Ac ſatisdationis, vel transferendæ poſſeſſio-
nis edicti perpetui forma ſeruata, quibus demon
ſtratur, iudicis officium eſſe, vt iubeat eum, qui
ſuccubuit aduerſario, ſatisdare, ſe nullam ei mole
ſtiam facturum, nec eum impediturum, quomi-
nus ea re liberè utatur, donec de iure ſuo docue-
rit. Et verba illa transferendæ poſſeſſionis, cum
ſenſum habēt, vt ſi poſſeſſor non ſolùm moleſtia
affectus fuit, ſed etiam vi deiectus, ei poſſeſſio re-
ſtituatur, atque ita in eum transferratur. Verùm
hunc ſenſum improbauit Eguinarius Baro lib. 6.
manual. tit. 17. Non enim (inquit ille) conuenit
hæc alternatius. Et ſatiſdationis, vel transferendæ
poſſeſſionis, hoc eſt, ſi non ſatiſdetur. Si quidem
alternatiua hic eius eſt ſignificationis, vt oſtendat
ſufficere alterum ex duobus facere, vel ſatiſdare,
vel poſſeſſionem transferre, at qui fuit condem-
natus poſſeſſionē trāſferre non poteſt, cum non
poſſidest, ergo is erit qui ſatisdationem præſta-
bit. quo circà credunt Baro, Rober. Aurelianus
lib. 3. ſenten. iuris cap. 21. & Cuiacus in commen-
tariis ad receptas ſententias Iulij Pauli lib. 1. titu.
11. & omnium primus Baldus in d. l. vnica, nume.
3. verſi. quæritur quid nobis, C. vt poſſid. Credūt
inquam verba illa, ac ſatisdationis, ſignificare ſa-
tiſdandum eſſe ab eo, qui in poſſeſſorio hoc iudi
cio obtinuit, nihil eum deterius in re facturum:
ſed rem, cuius poſſeſſionem obtinuit, ſi in iudi-
cio petitorio contra ſe iudicatum fuerit, ſaluam
& illæſam reſtituturum. Ita enim huius ſatiſda-
813 tionis meminit † Cicero oratione 3. in Verrem.
Si habuiſſet (inquit) iſte edictum, quod ante iſtū,
& poſteà omnes habuerunt, poſſeſſio Minutiæ gē
ti eſſet data. Si quis teſtamento ſe hæredem eſſe ar
bitraretur, quod tum non extaret, lege ageret in
hæreditatem: aut præde litis vindiciarum, cùm ſa
tis accipiſſet, ſponſionem faceret: ita de hæredita
814 te certaret. Quæ ſanè verba ita exponit † Aſco-
nius, vt qui tenet rem controuerſam, prædem,
idest, fideiuſſorem locupletē det aduerſario, ni-
hil eum deterius in re facturum, de qua iurgium
eſt; ne ille cauſæ diffidens, tecta diſſipet, excidat
arbores, & culta deſerat. Idē clarius probat eiuſ-
dem Aſconij in Verrinas locus, Lis vindiciarum
eſt, inquit, cùm litigatur de ea re, cuius incertū
eſt, quis debeat eſſe poſſeſſor, & ideo qui eam te-
net, ſatiſdat pro præde litis vindiciarum aduer-
ſario ſuo, quòd illi ſatisfaciat is nihil ſe deterius in
poſſeſſione facturum, de qua iurgium eſſet. rur-
ſus ſponſione ipſe prouocatus ab aduerſario cer-
tæ pecuniæ, aut æſtimationis, quam amittat, ni
ſua ſit hæreditas, de qua contendit. Eſt ergo rela-
ta ratione ſatiſdandum, quòd niſi fiat, poſſeſſio-
815 in petitorem transfertur. Id quod Iulius † Pau
lus lib. 1. recept. ſenten. titu. 11. De ſatiſdando,
diſertis his verbis confirmat. Quotiens hæredi-
tas petitur, ſatiſdatio iure deſideratur: etſi ſatiſ-
datio non detur, in petitorem hæreditas trans-
fertur, ſi petitor ſatiſdare noluerit, penès poſſeſ
ſorem poſſeſſio remanet. In pari enim cauſa po-
tior eſt poſſeſſor. Quam Pauli ſententiam opti-
mè cōfirmat, l. de bonis. §. vlt. ff. de carbo. edicto.
& hęc eſt, quę ſolita cautio ab Vlpiano in l. 5. §. 1.
ff. de petito. hæredita. appellatur, & in l. ex libero,
§. vlt. ff. de quæſtio. Nec Bartoli & Duareni opi-
816 nionem probat † l. pe. ff. de aqua quotid. & æſti.
ſiquidem id contingit in ſeruitutibus, in quibus
officium iudicis eſt iubere, vt caueat victus, ne-
que ſe, neq; ſucceſſores prohibituros vti ſeruitu
te, l. harum, & l. egi. ff. ſi ſerui. vēd. & interea, dum
de iure ſuo in petitorio iudicio victus doceat,
præſtatur d. l. pen. Quod ideo fit, quia nulla earū
poſſeſſio momentaria apud victorem eſſe poſſit.
l. pe. ff. de ſeruit. id quod Cuiacio placuit. Rober
tus verò d. c. 21. ad finem credit, ideo ita ſcriptū
fuiſſe à Iurecōſul. in d. l. pe. quòd illic de cautio-
ne tantùm agitur, quæ nudis verbis fit, cum ſatiſ
datio non aliter, quàm fideiuſſoribus datis fiat. l.
ſancimus. C. de verb. ſig. Vel, inquit ille, id conce
ditur in illo interdicto, quòd in eo aliquid victor
retinet, nempè rei corporalis poſſeſſionem. itaq;
ſufficit prætorem vetare vim fieri. At in his nihil
ille retinet, quia de iure non de corpore agitur.
Non ergo vera eſt iam relata Vltramontanorum
opinio, Quamquam illam ſint ſecuti ſtatuentes
817 Brixiæ † vt extat eorum ſtatu. 152. in criminal.
ſub Rubr. de vi moleſtatiua. Quod ſane ſtatutum
ſeruandum eſt, vt æquitati conſentaneum. In eo
quoque animaduertendum cenſeo, dum Diocle-
tianus ait, vel transferendæ poſſeſſionis, in quem
transferri hæc poſſeſſio debeat, poſſeſſore non ſa
tiſdante. omnes intelligunt, in petitorem. Rober-
tus verò. d. cap. 21. ait, transferri in ſequeſtrum,
argum. l. ſi fideiuſſor. §. vltim. ff. qui ſatiſdare co-
gan. & l. ſi cùm dotem. §. ſinautem. ff. ſol. matri. &
l. 1. §. iubet. ff. de collatio. bono. Quod verum an
ſit, nunc non diffinio.

QVAERO nonageſimo ſextò (probata illa
818 Bartoli & Vltramontanorū opinione) an † cau-
tio jam relata de nō turbando atq; moleſtando p
petua eſſe debeat? Bar. in l. 1. §. hoc interdictum.
nume. 11. ff. vti poſſid. docuit, quod ſi ius actoris
perpetui eſt, ita cautio perpetua eſſe debet. ſi ve-
ro eſt ad tempus, vt cum actor fructuarius eſt, vel
eum conductor eſt, vel inquilinus ad modicū tē-
pus, cautio pariter erit temporalis. Qua doctrina
declaratur ſtatutum Brixiæ, quod ſuperiore quę-
ſtione retuli. Verum ſi probamus Baldi, Baronis,
Cuiacij, & Roberti ſententiam, quam ego proba

re,

re ſoleo,& hic dicendum eſt, cautionem illam,la
ta ſententia ſuper petitorio finiri, non antea.

QVAERO nonageſimoſeptimò. quid ſi la
819 ta † ſententia contra turbatorem, præſtitaq; ab
eò cautione, ſe amplius moleſtiam poſſeſſori nõ
exhibiturum,adhuc perturbet,aſſeratq; , ſe noua
ex cauſa poſsidere,atq; ita velle illi poſſeſsioni in
cumbere, an audiendus ſit? Ioan. Fabri in §.reti
nendæ,num.29. inſtitu.de interdict. ſcriptum re
liquit,audiendum non eſſe.ſiquidem pro poſſeſ-
ſore lata ſententia futuram turbationem, ad quã
ſe refert, prohibere dicitur, poſſeſſorem tuetur,
eique vim fieri probibet. ſilentium. quoque per-
petuum aduerſario imponit,cap.licèt cauſam,de
probat.quod falſum foret,vbi noua vis permitte-
retur. Accedit,quod,ſi hæc allegatio concedere-
tur,facilè hæc iudicia eluderentur.contra l.ſi Præ
tor.§.1.ff.de iud.facilè ſiquidem eſſet aduerſario,
cauſam hanc nouam allegare, & iterum poſſeſſo-
rem moleſtiis afficere.Confert(inquit Io.Fabri)
l.ſi quis rem,& l.ſi à te.§.ſi quis fundum.ff.de ex-
cept.rei iud.iuxta verum ſenſum. Eſt ergo dicen
dum,quòd iſte qui ſuccubuit,donec viuet, com-
peſcetur à moleſtia,nec excipiendo audietur.Cre
do tamen hanc Fabri doctrinam declarari poſſe,
non procedere, cum elapſo multo tempore hic,
qui ſuccubuit,aſſereret,ſe ex noua cauſa poſside-
re.& huius cauſæ probationes paratas & in prõ-
ptu haberet, nam tunc ceſſat omnis malitia, quæ
olim in eo conſiderari poterat.

820 QVAERO nonageſimooctauò,ſi actor † agit
ex hoc interdicto,& reus conuentus fatetur eum
poſsidere, an ſententia abſolutoria pro reo feren
da ſit?Hanc iuris quæſtionem explicant interpre-
tes multi in l. naturaliter. §. nihil commune, vt
Bar.nume. 19. Alexan.nume.73.Ripa nume.119.
Fabius nume.75. 84.& Rubeus,nume. 217. Ego
ita ſtatuo cum Bartolo, reum eſſe abſoluendum,
cùm actor habeat quod iam petiit,& verè Barto-
* lo * aſſentiunt cæteri, vt actor eſt Ripa d. nume.
119.Vnus excipitur Iaſon,qui in d. §. nihil com-
mune,n.11.docuit,imò actorem nõ habere quod
petiit,nam qui hoc interdicto experitur, tria pe-
tit: Primò, q aduerſarius à turbatione deſiſtat.
Secundò,quòd ſoluat intereſſe reſpectu præteri-
tæ turbationis.Tertiò,quòd in futurum non tur-
bet,ita ſuprà explicauimus, q. 52. licèt ergo reus
fateatur actorem poſsidere,non tamen,inquit Ia
ſon,fatetur cætera,nempè ſe ſoluturum intereſſe,
& in poſterum moleſtiam non illaturum.quo cir
ca adhuc neceſſaria erit condẽnatoria,quod ſen-
ſiſſe eundem Bartolum d.§.nihil commune,num.
12.ſcribit Iaſon ex l.ſi duo.§.vlt.ff.vti poſsid. At-
que ita Iaſon Bartoli inconſtantiã accuſat. Verùm
821 idem † Iaſon in d.§.nihil commune, in 2.lectu,
nume. 13.mutata opinione Bartolum tuetur, &
ob id inquit,Bartolum d.nume.12.loqui in abſo-
lutoria ab obſeruatione iudicij petitorij, cui ex
poſſeſſorij propoſitione renũciaſſe videtur. Infrà
verò in prima illa combinatione,d.nume.15. lo-
qui de cõdemnatoria reſpectu poſſeſſorij, atque
ita eo caſu, quo reus turbationem fatetur;& hãc
Iaſonis conſiderationem probauit Ripa, d. num.
119.in fine.

822 QVAERO nonageſimonono,an † turba-
tor cõdemnari et hoc interdicto poſsit & debeat
ad intereſſe ratione præteritæ turbationis? Et cõ-
demnari poſſe & debere nemo dubitat.ita probat
l.ſi duo in fi.ff,vti poſsid.& ibi Bar. idẽ reſpondit
Angellelus Peruſi.inter conſilia crim.diuerſ.lib.
2.conſ.47.nu.4.Quæ ſententia non procedit cùm
contra agentem hoc remedio retinendæ conſtat
de ſpoliatione;nam tunc is turbator nõ condem-
natur ad intereſſe.ita Baldus in c.veniens, nume.
3.in fine,& ibi Pariſius,nume.25.de præſcrip. Ea
eſt ratio, quod contra ipſum turbatum agentem
obſtat regula,dolo facis,l.ſi. de vi.ff.de iud.Præte
reà intereſſe ex turpi cauſa non conſideratur, nec
ſolui debet,l.manifeſtiſſimi,in princip.C.de fur-
tis.Et cum violento poſſeſſori non reddatur hoc
interdictum, ceſſant & omnia quæ in conſequen-
tiam ex eo veniunt. Hæc ſunt annotãda ad inter-
pretationem ſtatuti Papien.31.in crimi. ſub rub.
De pœna illius qui violẽtiam fecerit, quo eſt ſan
citum,turbatorem puniri ad ſolutionem damno
rum, & expenſarum factarum à turbato. decla-
ratur ſtatutum non procedere hoc in caſu.quod
confirmatur, quia iuſta cauſa à turbatione & ex-
penſis excuſat,vt dixi ſupra q.69.

823 QVAERO centeſimò,an lata † hæc ſenten-
tia pro actore poſsidente proſit eius hæredibus &
ſucceſſoribus, vt ſcilicèt & ipſi in ea poſſeſsione
defendantur, atque tueantur? Ioan. Fabri in §.
retinendæ,nume.30. verſi. ſed quid è contra, in-
ſtit.de interdict.docuit prodeſſe, ex l. ſi Titius.§.
Celſus.ff. de aqua pluuia. arcen. & l.qui aliter.§.
824 hæc verba.ff.quod vi,aut clam. Nam † ſucceſſor
vtitur ſui auctoris acceſsione, cum res iudicata
rei cohæreat.l.exceptiones.§.rei.ff.de exceptio.&
l.ſi à te.§. vlt. ff. de excep.rei iudic. Nec hic dica-
tur,hanc eſſe nouam poſſeſſoris poſſeſsionem, cu
ius cauſa nulla lata eſt ſententia;quoniam iam di-
xi,imò eſſe antiquam poſſeſsionem defuncti,quã
ita aſſerit eſſe ſucceſſor,cui in hoc adhibenda eſt
fides,cùm in poteſtate ſua poſitum ſit,ex ea cau-
ſa,quæ ſibi magis placet,poſsidere. Hæc doctrina
fortius procedit, cùm de poſſeſsione alicuius rei
825 ratione caſtri agitur: nam tunc † ſententia lata
extendi videtur ad quemlibet ſucceſſorem,l.vlt.
ff.de oper.no.nuntia.Quam ſanè declarationem,
præter Io.Fabri præcitato loco,probarunt Frãc.
de Marchis,q.321.ad finem,in 2.parte,& Ant.Ca
picius,deciſ.1.num. 6. 9. etſi in cæteris diſſentiat
Capicius à Fabro, quemadmodum in ſequenti
quæſtione dicam.Imò ſcribit Capicius, hanc de-
clarationem comprobari ea ratione poſſe, quòd
826 licèt perſona † poſsidentis caſtrum mutetur,nõ
tamen mutatur poſſeſſio,cùm vaſſallo, ſeu feudi
domino defuncto poſſeſſio rerum ſingulariũ ca-
ſtri apud caſtrum, vt potè apud caput exiſtere vi-
deatur. Hinc dicimus, quòd ſi ciuitas habet ca-
ſtrum ſubiectum,vel eccleſia capellam,& quis aſ-
ſequatur ciuitatem illam, vel eccleſiam,acquira-
827 tur ei illa † quaſi poſſeſſio ſubiectionis,abſque
ſingu-

abſque ſingulari apprehenſióne, ita Petrus Perti-
nenſ. in l. ſeruitutes. ff. de ſeruit. quem ſecuti ſunt
Butrius in c. vlt. de cau. poſſ. & propri. & Soc. Se-
nior. conſi. 7. col. 2. verſic. tertiò probatur, lib. 1.
Capicius præcitata deciſ. 1. nu. 10.
828 QVAERO centeſimoprimò, an † lata ſen-
tentia in hoc interdicto exequi poſſit cōtra hære
des, & ſucceſſores condemnati ad non perturban
dum? Et exequi non poſſe ſcriptum reliquit om-
nium primus, Inno. in c. Abbate, col. 2. de verbo.
ſig. quam ibidem ſecuti ſunt Butrius, Io. Andreæ,
Bal. in l. de eo. §. hæres. ff. de exhiben. idem docuit
Io. Fabri in §. æquè, num. 31. verſi. in interdicto ni
hil. Inſtit. de actio. & ſi eo loci Innocentium non
referat. Hanc opinionem nō modò ſemel, ſed bis
terq; probauit conſilium Neapolitanum, quem-
admodum teſtantur Afflict. deciſ. 145. & 345. &
Capicius deciſ. 1. num. 11. Quibus acredit Rebuf
fus in commentarijs ad Regias conſtit. Galliæ to
mo tertio, titul. De cauſis beneficio. poſſeſſorijs,
art. 11. glo. 1. nu. 1. qui eiuſdem ſententiæ recen-
ſet Pariſium in c. veniens, de præſcript. qui tamen
aliter ſcribit, vt mox ſubiiciam. Ea ratione vtun-
829 tur omnes, ꝙ † factum hoc hæredis, nouum fa-
ctum dicitur, & noua turbatio, cùm vna ſit deſun
cti poſſeſſio, altera huius hæredis. l. cum hæredes.
ff. de acquir. poſſeſ. fieri enim poteſt, quòd hæres
iuſtè, cùm tamen defunctus iniuſtè perturbaret,
quippè non vi, non clam, non precario ab aduer-
ſario poſſideat, & huc ſpectat etiam ille text. d. l.
830 de eo. §. hæres. Nec aduerſantur rationes † Ioā.
Fabri. qui in §. retinendę, num. 30. Inſtit. de inter-
dict. vt parum hac in re ſibi conſtans, ab ea ſenten
tia, quam ſemel probauera , receſſit. & idē quod
Ioan. Fabri docuit, (Fabri nomine ſuppreſſo) Pa
riſius in cap. veniens, num. 25. verſic. aduerte in-
ſuper, de præſcrip. ait Faber, eſſe exequendā con-
tra hæredem ſententiam hanc, ob id quod omnia
831 interdicta ſunt † in rem ſcripta, l. 1. §. pen. ff. de
interdict. & propter quod eorum iura quemlibet
ſucceſſorem ſequuntur. Cui quidem rationi re-
ſpondetur, ꝙ illa procederet vbi hæres & ſucceſ-
ſor ex ea poſſeſſione niteretur, quæ apud defun-
ctum fuit, at diuerſum hic eſt, cum non ex deſun
cti perſona, ſed ex propria & noua cauſa ius ſuum
metiatur. Qua conſideratione reſpondetur ſecun
dæ rationi perpenſæ à Fabro, dum inquit, ꝙ ſuc-
ceſſor etiā ſingularis non debet eſſe melioris cō-
ditionis auctore ſuo, l. alienatio. ff. de contrah. em
ptio. l. Pomponius. §. 1. ff. de acquir poſſ. confert
glo. notabil. l. ſi duo, in princi. ff. vti poſſide. quam
explicaui ſuprà, ſed contra actorem ſententia exe
quenda erat, ergo & contra eius ſucceſſorem.
Ceſſat inquam hæc ratio, cùm hæc non ſit illa poſ
ſeſſio ob quam lata fuit ſententia exequenda con
tra defunctum illum. Nec dici poteſt noua hæc
832 poſſeſſio † vitioſa, cum non perſona defuncti,
ſed hæredis conſideretur, quo circa non verſa-
mur in caſu l. an vitium, & l. cùm hæres. ff. de di-
uerſ. & temp. præſcript. & l. vitia. C. de acquir. poſ
ſeſſ. vt malè opinatur Ioan. Fabri. Hæc tamen Fa-
bri opinio eo caſu defendi poſſe videtur, ſi dici-
mus agi actione iudicati. atque ita Fabrum intel-
lexit Rebuffus, vbi ſupra, num. 2. poſt Capicium,
d. deciſ. prima.
Dubitari etiam in hac quæſtione ſolet, an hic
833 † ſucceſſor neceſſe habeat probare, ſe noua ex
cauſa poſſidere, ſufficit enim hoc allegare, imò
opinor opus non eſſe allegatione aliqua, ſiquidē
qui obtinuit non moleſtari à iam defuncto, cùm
videt hæredem poſſeſſioni incumbere debet ab
executione ſuperſedere, & eum hæredem admo-
nere, vt deſiſtat à turbatione, et ſi non deſiſtit, ex-
periri contra eum, producendo iam acta, & latam
ſententiam, & expectare quid agat is hæres, qui
vbi de nouo iure ſuo nihil doceat, facilè condem-
nari poterit ad non perturbandum.
834 Declaratur primò relata iuris † & Doctorum
opinio, ut non vendicet ſibi locum, quò ad dāna
& intereſſe, quorum cauſa lata ſententia aduerſus
defunctum in eius ſucceſſorem exequi poterit,
ita in ſpecie decidit Ant. Capic. d. deciſ. 1. nu. 15.
835 Declaratur ſecundò, vt non procedat † con-
cluſio iam firmata, cum ſententia lata fuit lapſu
triginta annorum confirmata, nam cùm is qui ob-
tinuit tanti temporis præſcriptione, omne ius ac-
quiſiuiſſe in re illa dicitur, ita ſcriptum reliquit
Rebuffus præcitato loco. nu. 5. poſt Afflictum de
ciſ. 245. in fine. & deciſ. 246.
836 QVAERO centeſimoſecundò, an † iudex non
requiſitus poſſit ſilentium perpetuum imponere
reo turbanti, qui ſuccubuit? Baldus in diſputa.
Accuſatus de vi turbatiua, col. 2. verſ. ſolutio etiā
ſi non petatur. ſcriptum reliquit poſſe. contrà ſen
ſerunt atque diſputarunt Ang. & Iacobinus à San
cto Georgio in l. ſolemus, nume. 5. de iud. & Re-
buffus in commentariis ad conſtitu. Regias Gallię
tomo tertio, titulo de materiis poſſeſſoriis, art. 1.
gl. 2. in fine, & ibidem ſcribit in curiis Franciæ pe
ti nō cōſueuiſſe. Ego verè opinor rectius ſenſiſſe
837 Baldum, ſiquidem cùm † iudex aliquid mandat,
diffinitiuè mandare videtur, ꝙ illud debeat perpe
tuò obſeruari. ita probat l. inter Statilianū, ff. de
arbitr. vt eam intellexit ad rem noſtram Bald. in l.
vlt. nu. 1. C. vt lite pend. Quando ergo iudex aper
tè ſilentium perpetuum imponit, declarat quod
tacitè inerat. Quod rectè procedit hoc in caſu, in
quo factum eſt negatiuum, hoc eſt non turbari,
perpetuò ergo id eſſe debet, vt præcitato loco in-
quit Baldus. Quod intelligo niſi noua cauſa ſuper
ueniat, Accedit quod ſentētia lata in poſſeſſorio
dicitur imponere ſilētium perpetuum. Boer. cōſ.
49. nu. 6. confert deciſio Rotæ deciſ. 3. de re iud.
in nouis. Conferunt hæc ad interpretationem
838 † ſtatuti Papien. 31. in crimin. ſub Rub. De pœ
na illius, qui violentiā, quo ſancitum eſt, iudicem
debere condemnare iniuſtum turbatorem ad non
perturbandum in futurum, intelligitur etiam, vt
poſſit ſilentium perpetuum imponere, etſi requiſi
tus non fuerit. Quod procedit (vt dixi) niſi cau-
ſa iuſta ſuperueniat, vt admonui ſuprà q. 90. in fi.
839 QVAERO centeſimotertiò, an † hæc ſen-
tentia, qua perpetuum ſilentium imponitur per-
turbatori, ſit īterlocutoria, uel uerius diffinitiua?

Ber ius

Beroius in d.c.licèt cauſam,nu.68.de probat. varias Doctorum opiniones refert; tandem illam probauit,quam veriorem ſemper exiſtimaui,eum pè diffinitiuam eſſe. Nam ita hac ſententia diffinitur tota contentio poſſeſſoria, vt lata ſententia ſuper petitorio diffinitur cauſa proprietatis, atq; ita hanc eſſe diffinitiuam ſenſerunt Bart.in l. poſt ſententiam,nume.2.& ibi Bal.num.3.C.de ſenté. & interlocu.omn.iud.idem Bar.in l.1.num.4.C. ſi de moment.poſſ.fuer.appella.ibi Alber,num.1. Cuman.in l.Titia num.3.ff.de accuſ.Baldus in l.ſi Præſes in fi.C.de ſent.& interlo.omn.iud. Baldus & Alexand.in l.1.ff.de iuriſd.omn.iud.ille nume.

840.7.iſte nu.17.quo loci ſcribunt etiam† ſententiã de mittendo aliquem in poſſeſſionem bonorum ex ſecundo decreto eſſe diffinitiuam,idem ſenſit Corne.conſ.decimo,lib.4. Verùm diſſentit Ludonic.Bolog.in repe.l.ſi finita.§.Iulianus num.214. ff.de damno infecto.Qua de re nunc nõ diſputo. Ita pariter dicimus ſententiam latam in poſſeſſorio reintegrandæ, vel iudicio attentatorum eſſe diffinitiuam, ita ſcripſi poſt Bellemer. decif. 148.in tract.de recuper.poſſeſſ.Remedio vltimo, quæſt. 18. Ita quoque† ſententia lata in remedio adi-

841 piſcendæ poſſeſsionis,vel ex interdicto, quorum bonorum, vel alio ſimili diffinitiua dicitur,vt ſcripſi in tract. De adipiſcenda poſſeſſ. Remedio 4.q. 97.His accedit Barba.in c. conſultationibus, nu, 3 t.verſ.ſed vide de off. deleg. qui idem docuit in hoc remedio poſt Caſtren. conſi. 3. In cauſa quæ vertitur, lib. 1. quod Caſtrenſis reſponſum infra in vltimo remedio huius tractatus explicabimus.

842 Declaratur relata iuris† ſententia, vt non habeat locum quando cauſa hæc poſſeſſoria incidẽter tractaretur, tunc enim lata ſententia ſuper ea non diffinitiua, ſed interlocutoria diceretur: ita ſenſit gl.in clem.1.de ſequeſtr.poſſ.& fructuum, Bero.in d.c.licèt cauſam,num.68. verſ. quod verum eſt,poſt Doctores in rubr. de re iud. Atque ita etiam intelligo Abbatem in c. cum veniſſent, nu.23.de inſtitut,

QVAERO centeſimoquarto, an appellare

843 † liceat à ſententia lata in hoc interdicto? Et appellari poſſe cenſuit Bar.in l.3.ff.de appella. recipien.vide doctrinam Butr.cap.tuam. num.24.de ord.cog.qui tamen ait, executionem nõ ſuſpẽdi. Hanc opinionem probauit conſilium Neapolitanum, vt ſcribit Afflictus decif.269. ita in Gallia hanc ſeruari teſtatur Rebuffus in Commentarijs ad conſtit.Regias Galliæ,tomo tertio, titulo De materijs poſſeſſorijs,art.7.gl.1.num.18. idem ſenſit Corneus conſ.10.lib.4.Non ero multus in explicatione huius quæſtionis: ſiquidem iam non indiligenter explanaui in commentarijs De Recuperan.poſſeſſ. Remedio nonó q. 49. vbi etiam declaraui an ſaltem deuoluat cognitionem, etſi non ſuſpendat executionem, qua de re ſcribit & Capicius decif.1.nu.33.Illud ſolùm nunc addo, appellari non poſſe illis caſib.quibus res moram & dilationem non patitur,vt in caſu relato à Baldo in l. vnica, nu.6. verſ.quid ſi vnus.C.ſi de mom.poſſ.

844 ſuc.appell.vbi ait† non appellari à ſententia lata contra turbantem ſcholaſticum in habitatione.

845 QVAERO centeſimoquintò,ſi† ſimul poſſeſſorio & petitorio eſt actum, & fertur ſententia pro reo in petitorio,& pro actore in poſſeſſorio,an interim fiet executio ſententiæ latæ in poſſeſſorio? Alber.in l.ordinarij, nume. 6. C. de rei vend.& Antonius Butrius in c.cùm dilectus, nume.15.de cauſ. poſſeſſ. & proprie. rem hanc eruditè ſatis explicant, Ego ſoleo aliquot caſus ita diſtinguere.

Primus eſt caſus, cùm de rebus prophanis agi-

846 tur,& in petitorio † lata eſt ſententia abſolutoria pro reo, quia actor nihil de iure ſuo probauit, tunc ſententia lata in poſſeſſorio executioni mandari poterit.ita Butrius in d.c.cùm dilectus,num. 15.poſt Io.Calderinũ,quem refert. Nec enim aliquid ſubeſſet quod repugnat huic executioni.

Secundus eſt caſus,cum de rebus prophanis a-

847 gitur,& lata eſt† ſententia in petitorio pro reo, qui de iure ſuæ proprietatis probanit,tunc ſententia lata in poſſeſſorio pro actore non erit exequẽda:ita Albe.& Butrius vbi ſuprà, ex ſententia Spec ul.tit.De petitorio & poſſeſſo,§.1. verſic. quid ſi pro vno.& Ioan.Cald. in d.c. cum dilectus. Nam lata hæc ſententia eum potiorem facit. l. vti frui. ff.ſi vſuſfruct. peta. & conferunt quæ ſcripſimus ſupra q.72.Quinimò adeò præſertur hic reus, vt ſua ſententia exequi debeat ſuſpenſa executione poſſeſſorij,quæ verè impeditur.

848 Tertius eſt caſus, cùm † de rebus beneficialibus diſputatur, tũc ſiue lata ſit ſententia pro reo, quia actor nihil probauit, vel quia ius habet reus vel non, atq; ita dato quòd de iure eius probatum non fuerit, tunc executio poſſeſſorij retardatur, quod probant Calderinus, & Butrius vbi ſuprà, ea ratione,quia in his qui ſine canonica inſtitutione poſſidet,iniuſtè poſsidet,c.2.de inſtitu.c.1.de reg.iu.in 6. & ſcripſi in commentarijs De recuperan.poſſeſſ.remedio 15. q. 36. & licèt Calderinus & Butrius loquantur in iudicio reintegratorio poſſeſsionis, eorum tamen doctrina & ratio hic pertinent.

849 QVAERO centeſimoſextò,an lata † ſententia in petitorio pro reo,& in poſſeſſorio pro actore,ſi hic actor appellauit à ſententia petitorij, an illa ſententia poſſeſſorij poterit exequi? Butrius in d.c.cum dilectus ad finem,de cauſa poſſ.& proprie.poſt Spec.Io. Andræ. & Odoffred. quos recenſet,viſus eſt diſtinguere duos caſus.

Primus eſt cùm lata eſt ſententia pro reo in petitorio,quia actor non probauit ſe dominum,tùc

* ſentiunt relati * omnes executionem ſententiæ latæ in poſſeſſorio non impediri,ea ratione à fortiori,quia etiam ſi non fuiſſet appellatum,nihilominus executio illa impediri non potuiſſet.

Secundus eſt caſus, cùm lata eſt ſententia pro reo in petitorio, quia probauit ſe eſſe dominum, hoc in caſu ſunt opiniones.Io. Andreæ,& Odoffredi, vbi ſupra,& cum eis Alber.in l.ordinarij, col.2.verſ.item quærit Odoff.C.de rei vend.ſenſerunt impediri executionem. Ea ratione mouentur, quòd ex quo lis pendet ſuper petitorio.

quæ

quæ vires ſuas extendit ad poſſeſſorium, innouata diceretur, ſi quid interim contra poſſeſſionem attentaretur, quę ſanè attentatio iure prohibetur, cap. 1. vt lite pend. & latè ſcripſi in tract. De recup. poſſeſſ. Remedio vltimo. Verùm ab hac opinione diſſentit Butrius in d. c. cum dilectus, ad finē, & ante eum Iacobus Beluiſius, quem refert Alb. in d. l. ordinarij. Ea ratione, quæ & mihi probabi
850 lior viſa eſt, quòd † petitorij pendentia non impedit poſſeſſorij executionem; niſi quando liquida & clara eſt, quæ hic non eſt, ex quo appellatio pendens quodammodo pronuntiatum extinguit l. 1. §. vul. ff. ad S.C. Turpil. & declarat Alcia. in tract. præſump. reg. 3. præſump. 9. Nec officit, quod attentari nil debeat circa poſſeſsionem pendente lite ſuper petitorio: quia illud (inquit Butrius) verum eſt, cùm de facto non cùm de iure aliquid attentatur, l. per hoc C. de temp. appells. vbi Ang. & reſpondit Neuizanus conſi. 82. nu. 35.

QVAERO centeſimoſeptimò, an aduerſus
851 † ſententiam latā in hoc iudicio poſſit minor in integrum reſtitui? Hanc iuris quæſtionem in ſpecie ꝓpoſuit Albericus in l. vlt. nu. 4. C. qui legit. perſ. hab. ſtan. in iud. qui ex Oldrado recenſet diſputationem hanc ex facto eueniſſe Bononiæ in cauſa hæredum opulentiſsimi Staperonis. Qua
* quidem in re * receptior & verior eſt opinio affirmatiua, minorem hunc reſtitui poſſe. Hanc probarunt Azo & Bagarotus, quos refert, & ibi ſecutus eſt Alber. in d. l. vltima, nu. 4. D. qui leg. perſ. hab. ſtan. in iud. & ibidem Baldus, nume. 6. Idem cenſuit gl. vlt. l. vnicæ. C. ſi de mo. poſſ. fue. appella. & ibi eam probarunt Odofredus, Iacob. Beluiſ. & Alber. nu. 3. Illam gloſſam ſunt pariter ſecuti ſimpliciter Bar. & Baldus ibi, & Sali. col. 3. idem Bar. conſ. 101. Gerardus de Tuderto, num. 5. lib. 1. Decius. l. poſtquàm liti, num. 31. C. de pactis, qui plura ſcribit. Iaſ. in l. 1. num. 10. de iuriſdi. om. iud. Capella Toloſa. q. 106. & Didacus libro Pract. quæſtio. cap. 17. num. 4. verſ. ſextum, & alios nonnullos retuli in Tracta. De adipiſcenda poſſeſſ. remedio. 4. q. 102. quo loci probaui eorū ſententiam, qui rectè cenſuerunt, in iudicio illo admitti reſtitutionem in integrum. Noſtra hæc quæſtio & vera Doctorum opinio ſatis probatur regula generali. l. vlt. C. ſi aduerſ. rem iud. qua cō
852 ſtitutum eſt † minorem ex ſententia læſum in integrum reſtitui poſſe, nec lex illa caſum hunc non excipit. erit ergo illi regulæ inhærendum, donec exceptio hæc probetur, iuxtà quod ſcribunt Bart. in l. 1. nu. 2. ff. ſi quis in ius voca. non ierit, & Decius in l. 1. nu. 7. de reg. iuris. Accedit, quòd
853 ſi † minor læſus in contractu reſtituitur, l. ait prætor, in prin. ff. de minor. ita pariter cùm lædi
854 tur à ſentētia. Confirmatur, quia licèt † nullitatis remedium certis caſibus reiiciatur, non tamen reiicitur hæc reſtitutio. ita poſt multos cēſuit Decius in d. l. poſtquam liti. nu. 31. C. de pactis. Huic ſententiæ non aduerſantur rationes, quibus adducti negatiuam probarunt Iacob de Rau. Balduinus ac Iacob. Bal. quos recenſet Alber. in d. l. vlt. nu. 4. C. qui leg. perſo. & in d. l. vnica, nu. 3. C. ſi de mom. poſſ. fue. appella. Primò ij adducebantur ex. l. Præſes. de minor. quo loci ait Vlpianus iuris conſ. tantùm tribui minori ex reſtitutione, quantum ſi maior eſſet ex appellatione, ſed appellatio in hoc iudicio nō conceditur, ergo nec hæc in integrum reſtitutio. Verum reſpondent gloſ.
855 Odoffred. & Alber. in d. l. vnica. imò † appellationem & reſtitutionem à pari non procedere; ſi quidem faciliori concesſionis eſt reſtitutio ipſa appellatione: nam reſtitutio pluries conceditur. l. & ſi ſine. §. reſtitutus, & l. perfecti. ff. de minor. nō ita appellatio, quę ſemel vel bis ad ſummum permiſſa eſt, vt in illo titulo. C. ne liceat tertiò prouo
856 care. Ego † d. l. Præſes, ita interpretor, vt reſtitutio tantum minori tribuat, quantum maiori appellatio, hoc eſt, quòd illis caſibus, in quibus reſtitutio cōceditur, ita ſuccuratur minori læſo, quia ſcilicet geſta contra eum reſcinduntur, vt ſuccurritur maiori mediante appellatione, quæ iudicatum tollit. non tamen diffinit eo loci Vlpianus, quòd illis caſibus, quibus non conceditur reſtitutio, concedatur & appellatio, vel è contrà. Secundò ita antiqui illi argumentabantur: lex admittit in hoc iudicio minorem, ac ſi maior eſſet, d. l. vlt. C. qui legit. perſo. habe. ſtand. in iud. nō ergo hic poteſt conſequi reſtitutionem: alioqui non maior, ſed minor haberetur, atq; ita lex falleret minoris aduerſarium, contra. l. 1. C. de iis qui ven. æta impetr. Reſpondet glo. d. l. vnicæ. C. ſi de mo. poſſ. idem eſſe cùm minor litigat tutore auctore: nam vt maior habetur, & tamen in integrum reſtituitur l. vlt. C. ſi aduerſ. rem iud. Addo ego ob te
857 nuitatē cauſæ eſſe permiſſum † minori litigare ſine tutore, vel curatore, d. l. vlt. C. qui leg. perſo. non tamen hoc quod ad ſui commodum eſt conceſſum, in odiū retorqueri debet, vt ſcilicet amittat reſtitutionem in integrum, quæ magni ponderis eſt, contra l. quod fauore, C. de legibus. Tertiò ea ratione vſi ſunt: cauſa hæc poſſeſſorij modici detrimenti eſt, d. l. vnica, ſed in modicis reſti
858 tutio † non conceditur. l. ſcio. ff. de in integr. reſt. ergo &c. Reſpondent omnes, imò cauſam poſſeſſorij habere multa commoda. §. commodū. inſti. de interdict. & ſi leuis dici poſſit inſpecta cauſa dominij. Vltimò ita moti ſunt: priuilegium facilius tollitur, quàm ius commune, l. antiquæ, in princ. C. ad Velleia. ſed appellatio, quæ iuris communis eſt, hoc in caſu tollitur, ergo & reſtitutio, quæ continet priuilegium. ſimili argumentatione vſus eſt Alex. in l. 4. §. condemnatum num. 27. in fi. de re iud. ad oſtendendum facilius impe
859 diri † reſtitutionem in integrum, aduerſus res ſententias, quàm appellationem ipſam, confert. l. eius militis. §. militia miſſus, ff. de milita. teſta. quo
860 dicimus, † teſtamentum militis priuilegiatum facilius tolli teſtamento iure communi condito, ita fortior eſt forus communis foro priuilegij. Afflictus decis. 258. nu. 6. 12. ita fortior eſt probatio, quæ iuris communis eſt, quàm quæ eſt priuilegij. Baldus in auth. omnes peregrini, C. communia de ſucceſſ. quem poſt multos ſequitur Neuiza. lib. 6. Syluæ nup. nu. 24. Ita facilius ceſſante

cauſa

cauſa priuilegij ceſſat priuilegium, quàm ius cõ-
mune. Tiraq. in Tract. quod ceſſante cauſa, limit.
11. in h. Ratio huius rei illa eſt, quod priuilegium
lucrum tribuit, ius commune damnum confert,
ita Ripa in l. 2. num. 12. ff. de damno infecto. Ve-
rùm reſpondet Albericus in d. l. vnica, nume. 4.
hoc procedere in priuilegio dato alicui ratione
cauſæ, vt in Velleiano, d. l. antiquæ, vel rõne rei.
§. quia verò, in fi. in auth. de non alie. reb. eccle. ſe-
cus eſt, cùm datur fauore perſonæ ſimpliciter, l. ve
rum. §. vlt. & l. ſeq. ff. de mino. & d. l. vnica. C. ſi de
861 mom. poſſ. ſue. appella. Præterea † multoties eſt
fortius priuilegium ipſo iure communi, vt poſt
Aret. in authen. hoc inter liberos. C. de teſta. ſcri-
bunt Iaſ. in l. Centurio nume. 12. ff. de vulga. &
Decius in l. poſtquã liti. in fi. C. de pactis, & Cro-
tus in l. filiusfam. §. diui de leg. 1. & eum ibi refert
Ripa. nume. 82. etſi ab eo diſſentiat. Declaratur
862 hæc communis ſententia † vt non procedat, cũ
agitur de modico præiudicio; ita Alber. poſt
Odoffr. in d. l. vltima nume. 4. C. qui leg. perſ. po-
teſt adferri exemplum in caſu, de quo infra reme
dio vlt. q. 20.

QVAERO centeſimo octauò quomodo fit
863 miſſio † in poſſeſsionem in hoc iudicio tam ex
primo, quàm ex ſecundo decreto? Barto. & cum
eo cæteri in l. ſi prius, q. vlt. ff. de operis noui nun
tia. hanc iuris quæſtionem in ſpecie tractauit, &
aliquot caſus viſus eſt diſtinguere.

Primus eſt cùm ſolùm agitur pro intereſſe tur
bationis iam factæ, iuxta. l. ſi duo. §. pen. ff. vti poſ
ſide. tunc inquit Bart. proceditur ſicut agitur alia
perſonali actione ad quantitatem, nempè iuxta l.
ſi finita. §. Iulianus, vbi omnes. ff. de dam. infecto.

Secundus eſt caſus, cùm agitur, vt reſtituatur
poſſeſsio naturalis, quã aduerſarius habet, iuxta
l. clam poſſidere. §. qui ad nũdinas, & l. naturali-
ter. §. nihil commune, de acquiren. poſſeſſ. tunc
(inquit Bart.) fit miſſio in poſſeſsionem eo mo-
do, quo ſi actum fuiſſet remedio recuperandæ, ſi
quidem naturalis ipſa poſſeſsio reſtituitur.

864 Tertius eſt caſus, cum ſolùm agitur, ne ab ad-
uerſario turbetur, quippè ꝙ hic actor ſit eo tur-
batore potior in poſſeſsione; tunc primũ decre-
tum fauore actoris contra turbatorem contuma
cem interponitur ad hunc effectum, vt in eum
transferatur onus probationis, ita Bar. d. l. ſi prius
q. vlt. verſi. Aliquando in hoc, ea ſententia gloſſæ
ibi, Azonis in ſumma, C. vti poſſid. in fi. & Cyni
in l. vnica in fine. C. eod. & idem cenſuit Spec. in
titu. De primo decreto. §. reſtat, mittitur autem
hic actor in poſſeſsionem omnium bonorum ad-
uerſarij latitantis, vt non antea inde diſcedat, quã
reus caueat, ſe nõ moleſtaturum actorem ipſum,
ita declarat Baldus in auth. ei qui iurat, num. 23.
C. de bonis aucto. iud. poſſid.

Quartus eſt caſus cum agitur, vt interponatur
ſecundum decretum, vt à turbatione ille aduerſa-
rius deſiſtat; tunc inquit Bart. in d. l. ſi prius, in fi.
proceditur, vt in actione confeſſoria, & negato-
ria. quo autem modo in illis procedatur, abundè
in ea. l. ſi prius, ſcribunt omnes.

865 QVAERO cẽteſimo nonò an reſtõ † poſſeſ-
ſionis, quæ interdum fit in hoc interdicto veniat
iure actionis, vel iudicis officio? Bar. in l. naturali-
ter. §. nihil commune, num. 11. verſ. ſi verò, de ac-
quir. poſſ. ſenſit venire iure actionis, illum ſecuti
ſunt Alex. ibidem nume. 47. & Fabius nume. 90.
Nam interdictum hoc, vti poſſidetis, non eſt à
Prætore ea ſola de cauſa inuentũ, vt declaret poſ-
ſidentem eſſe verum poſſeſſorem, ſed etiam vt
eum in ſua poſſeſsione tueatur, atque ei vim fieri
prohibeat. l. 1. in princ. & §. 1. & §. eſt igitur. ff. vti
poſſide. ſi ergo ex interdicto prohibetur vim fie-
ri, in neceſſariam conſequentiam venit poſſeſsio-
nis reſtitutio, ſi qua reſtitui debet; alioqui vis nõ
ceſſaret, arg. l. ſi duo. §. 1. vti poſſid.

Verùm ab hac ſententia diſſentiunt. Caſtrẽ. hic
Aret. Iaſ. in d. §. nihil commune, quos ibidem ſe
cutus eſt Hormonocius Decius nu. 70. idque ex
866 eiuſdẽ Bartoli doctrina in l. 1. §. interdictũ. nu.
9. ff. vti poſſid. quam ſupra q. 57. probauimus. In-
quit Bartolus, agentem ex hoc remedio non ha-
bere neceſſe in ſuo libello exprimere modũ deſi-
ſtendi à turbatione per aduerſarium turbatorẽ;
quia hoc ad iudicẽ pertinet. quæ verba inferunt,
hanc reſtitutionem officio iudicis fieri. quæ ſa-
nè Bartoli aſſertio in re hac, de qua agimus, non
vrget. quandoquidẽ loquitur Bartolus de modo
deſiſtendi à turbatione, atque ita de reſtitutione,
quæ fit in exequutione, quæ verè fit officio iudi-
cis. l. à diuo Pio in prin. ff. de re iud. Huius diſce-
ptationis maximus eſt effectus ex his quæ ſcribit
Bart. in l. ſi prius. q. 2. de operis noui nuntia. & in
l. 2. §. & harum, de verb. oblig. Hæc ad interdictũ,
vti poſſidetis, quod eò latius explicauimus, quòd
longa obſeruatione intelleximus, aſsiduas & fre-
quentes admodum eſſe de eo apud iudicum ſub-
ſellia diſputationes.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti, de ſuperficiebus, formula.*
2 *Interdictum de ſuperficiebus, exemplo interdicti, uti poßidetis proponi.*
3 *Interdictum de ſuperficiebus, eſſe retinendæ poſſeſſionis.*
4 *Superficies quid.*
5 *Superficiarius contractus quid ſit.*
6 *L. ſuperficiario. ff. de rei uend.*
7 *Superficiei emptor à conductore quomodo diſcernatur.*
8 *Superficiarius contractus cum illo conductionis magnam habet affinitatem.*
9 *Emptio cenſetur cùm dominium conſtituto pretio transfertur.*
10 *Pretii ubi ſit mentio, emptionem eſſe intelligimus.*
11 *Statutum quod de pretio contractus ſoluatur gabella, contractum ibi pro emptione intelligit.*
12 *Emptionis eſt proprium transferre dominium.*
13 *Locatio & conductio dicitur, cùm is qui pecuniam recipit, dominium non tranſmittit, ſed ſolùm aliquid facere debet.*
14 *Locator quando de uitio operis tenetur.*

15 *Emptio*

15 Emptio dicitur cum id, quod datur, principaliter uenit.
16 Locatio dicitur cùm id quod fit principaliter uenit.
17 L. item ſi pretio. §. cum inſulam. ff. loca. intelle-ctus.
18 Emptio in dubio præſumitur cùm pretium æſtima-tioni conuenit.
19 Locatio eſt cum pretium plures ut annuatim ſolui-tur.
20 Locationis iura plura menſtrua mercedis mentio-nem faciunt.
21 Contractus talis præſumitur, qualem uerborum pro prietas demonſtrat.
22 Pretium oſtendit emptionem.
23 Pretium pro mercede accipi.
24 Pretium non conueniens emptioni ab emptionis no-mine recedimus.
25 Locatio dicitur cùm dictum eſt ob belli cauſam, aliamuè ſimilem mercedis remiſſionem fieri de-bere.
26 Locationis natura eſt, ut periculum ſit locatoris.
27 Emphyteuticarius eſt contractus, cum dictum eſt, reſirmamus tibi domum, uidelicet ſolum iure em phyteuticario & ſuperficiem iure proprio.
28 L. obligationem ferè. §. placet. ff. de actio. & obliga. intellectus.
29 Superficiarius contractus finitur finita emphyteuſi.
30 Superficiem conducere an differat ab eo, qui ſolum conducit, ut ei ſuperficiem imponat.
31 Superficiarius an poſſit imponere ſeruitutem ſuper ipſa ſuperficie.
32 Iure datoris reſoluto dicitur reſolutum ius acceſſo-ris.
33 Superficiarius an poſſit redere ius ſuum.
34 Superficiarius recteſſa non transfert ius ſuum in al terum.
35 Interdictum de ſuperficiebus an reddatur ei, qui ad longum tempus ſuperficiem conduxit.
36 Conductor publicus ius in re acquirit.
37 Emptor cur conductorem expellere poſſit.
38 Emptor non expellit conductorem, qui rem condu-ctam hypothecatam habet.
39 Locatio ad longum tempus quando facta dicatur.
40 Interdictum de ſuperficiebus an neceſſario à præto-re ſit inuentum.
41 Poſſidere melius eſt quàm in perſonam agere.
42 Superficiarius quid debeat probare, ut obtineat in remedio de ſuperficiebus.
43 Superficiarius agens contra tertium, cauſam ſuæ poſſeſſionis probare debet.

QVARTVM RETINENDAE poſſeſſioois remediom ex interdicto de Superficiebus.

AIT Prætor, vti ex lege locatio-nis ſiue conductionis ſoperficie qua de agitur, nec vi, nec clã, nec prerario alter ab altero frueminit quo minus ita fruamini, uim fieri veto. Si qua alia actio de ſuperficie poſtulabitur, cauſa cognita dabo. Hanc Vlpianos in l. 1. ff. de ſu
1 perficie. Interdicti † formulã de ſuperficie oobis
retulit, atqoe interpretatos eſt. Eguinarius verſ. Baro lib. 6. manual. tit. 18. ſcriptũ reliquit, edictũ de ſuperfi. fuiſſe his verbis cooceptũ. Qui ſuperf. in alieno ſolo fruetur, quo minus ei ex lege loca-tionis ita frui liceat, vim fieri ab iis interdicam, à qoibus nec clam, nec vi, nec precario fruetur. Si qua alia actio de ſuperficie poſtulabitur, cauſa co gnita dabo. Interdictum verò huiuſmodi (ait il-le) extabat, vti ex lege locationis, ſiuè conductio-nis ſuperficie, qua de agitur, nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero fruimini, quo minus ita fruamioi, vim fieri veto. Si rectè fruenti ius facta paret, quãti ea res erit, G. Aquilius iodicato. Exẽ
2 plo interdicti, vti poſſidetis † proponitur hoc in-terdictum, quod, vt illud, duplex eſt l. 1. §. propo-nitur. ff. de ſuperficiebus. Prętor itaq; tuetur eum
3 qui ſuperficiem petit, & ob id intelligimus † in-terdictum hoc retinendæ poſſeſſionis eſſe, quod ex noſtris apertè affirmarunt glo. in d. l. 1. §. pro-
4 ponitur de ſuperficie. † Superficies autem illa di citor terræ pars ſuperior, facieſq; rei, quæ oculis cernitur, vt inquit Vaconius lib. 2. declara. iuris, & ſcripſi lib. 2. De arbitr. iudicum, caſu. 31.
5 QVAERO primò, quid ſit † contractus ſu-perficiarius? Baldus in rubr. C. de iure emphy. nu. 2. ſcriptum reliquit, contractum ſuperficiarium illum eſſe, cùm quis vendit vel donat, vel locat ſu perficiem fundi, vel domus retenta proprietate, ob cuius recognitionem emptor venditori in ſin gulos annos certum quid præſtare habet, atque vtile dominium ſuperficiarij eſt, directum domi-ni. l. vlt. ff. de ſuperficie. quo loci Bar. in fi. docuit, non ſemper neceſſe fore, quòd pro ſuperficie an-nua penſio præſtetur: vt quando conſtituitur em ptione, legato, vel donatione: atq; ita ait eſſe de-
6 clarandam † l. ſuperficiario. ff. de re venditio. qua conſtitutum eſt, ſuperficiario, qui annuam penſio nem præſtat, dari rei vendicationẽ, ſiquidem noo illi tantùm, ſed & ſuperficiario, qui penſionẽ noo præſtat ex conuentiooe, aliouè iure, eadem actio cõcedi debet, & declarat rectè Iaſ. in l. in prouin ciali. §. ſi ego, numero, ſecundo. ff. de oper. noui noncia. idem in l. 1. nu. 44. C. de iure emphy.
7 QVAERO ſecundò, quomodo emptor † ſu perficiei, à conductore diſcerni poſſit? Grauis eſt & cõtrouerſa iuris qõ, qoã Bart. non in vno loco tractauit, nempè in l. 1. §. 1. num. 3. ff. de ſuperficie-bus in l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publi-ca. & vectigal. & in diſpota. 4. incip. Publicanus; Iaſ. in l. 1. nume. 21. C. de iure emphyt. Soci. Sen. conſ. 88. col. 2. lib. 1. Ripa in Tract. de peſte, titu; De priuilegiis cootractuum, nu. 52. Dubitatio-
8 ni cauſam præſtitit magna quæ † extat affinitas inter hos contractus. l. 2. §. adeò. ff. locati. Ego ſo leo vnà cum Bartolo in d. q. 4. Publicanus. plu-res caſus ita conſtituere, atque diſtinguere.
Primus eſt caſus, cùm agitur, vt in alium tranſ-feratur rei dominium, & vſucapiendi conditio
9 pro certo pretio tunc † emptionis & venditio-nis contractus cenſetur: ita ſcripſit Bar. d. q. 4. in ſolutione nume. 1. & Soc. Sen. d. conſi. 88. col. 2. in princ. lib. 1. Quam quidem ſententiam probat, l.

cònuenit,& l.cum manu ſata.in fine. ff. de cõtra-
hen.emptio.pretium enim præſertim certum, eſt
propriè huius contractus ſubſtantia. §. pretium,
10 inſti.de empt.& vend. Quocirca eũm pretij † fit
mentio, intelligimus eſſe emptionem & vẽditio-
nem:ita cenſuit gloſſa ſingu.in l.cùm dote, C.de
iure dot.& ibi Baldus,& probat.l.vlt.C.de prædi
curia.ſcribunt Iaſ.in l.1.num.23.C.de iure emph.
& conſil.45.nume 3. lib. 3.& Marſil. ſing. 105.
11 Vbicunque, in fine. Qui ob id ſcribunt † ſtatu-
tum, quod de pretio cuiuſcunque contractus ſol
uatur gabella, ibi contractum ſumi pro ſola em-
ptione & venditione, cui ſolùm pretium propriè
12 conuenit. Ita etiam † dominij tranſlatio quid
proprium eſt emptionis & venditionis, nec pa-
ciſci licet abſolutè, quòd dominium nõ tranſeat
in emptorem. d. l. cùm manu ſata.§. vlt. de con-
trahen.emptio.cùm nulla dicatur emptio, in qua
dominium non tranſit, quod annotarunt Baldus
in d.§.vlt.& apertius in rub.C.de contrah. empt.
q.11.num.11. Afflictus deciſ.338.nume.3.Quod
intelligitur niſi dominij tranſlatio ſuſpendatur,
donec pretium ſoluatur, vt permulti declarant,
quos recenſet Tiraq.de retractu conſang.§.1.gl.
2.nume.39.

13 Secundus eſt caſus, cùm agitur † vt is, qui pecu
niam recipit, nullum ius in alium transferat, ſed
ſolùm agitur, vt aliquid faciat & operetur: tunc
locatio & cõductio dicitur:ita cenſent Bart. in d.
q.4.in ſolutione,nume.1. verſ. aliquando agitur.
Soc,Sen.d.conſ.88 col.2.in princ.& ex recentio-
ribus ita ſenſit Gabriel.Mudæus in rub.ff.de cõ
trah.emp. nume. 13. Quam quidem aſſertionem
probant.l.item ſi pretio.§.1.ff.locati.l.conuenit,
l.Sabinus,& l.cum manu ſata.§. vlt. ff.de contra-
hen.emptio.Qui ſanè caſus procedit etiam ſi pre
tium conſtituatur pro toto tempore.vel etiã an-
nuatim:ita Bar.d.q.4.ex l.ea lege.§.locaui.ff.loca
ti.Quem textum annotauit ibi Bartolus vt ſingu
14 larem, † quòd locator ille, qui locauit operas
ſuas ſemel tantùm conſtituta penſione, vel ſemel,
vel in ſingulos dies præſtanda, tenetur de vitio
operis, ſi verò operas in ſingulos dies locat, de ui
tio operis non tenetur; ita etiam textum illum eſ
ſe ſingularem annotarunt Roma.ſing. 38. Si quis
conducat.& Franc.Crem.ſing.80.promiſiſti.

15 Tertius eſt caſus, cum † eſt actum, vt is, qui pe-
cuniam recipit, aliquid faciat, & aliquid det, at-
que ita vtrũque; ſed illud quod datur, venit prin
cipaliter, illud verò quod fit, in conſequentiam;
tunc dicitur emptio; ita Bart.in d.quæſt.4.in ſo-
lutione nume.1.verſi.aliquando conuenit, idem
Bartol. in l. qui ſaxum. ff. de donat. Soci. Sen. d.
conſil.88.colum.2.in princ.& Fabianus in Tract.
de emp.& vendi.q.2.principali,nume.26. ex l.2.
§.1.ff.locati.& §.item quæritur,inſt.eo. quod ibi
clarius exponit Theophilus in ſuis inſtitutioni-
bus,& annotarunt ibidem recentiores, vt Baldui-
nus & Hotomanus, Gabriel Mudæus in rubr.ff.
de contrahen.emptio.nume. 13. Eſt ratio, quia
vbi corpus ipſum non debetur ab eo cui id fit, il-
lud ſaltem in quo operæ præſtantur, locatio eſſe
non poteſt, ſed emptio eſt.l. Sabinus. ff.de con-
trah.emptio.

16 Quartus eſt caſus, cum † eſt conuentum, vt il
le, qui pecuniam recipit, aliquid faciat, & ali-
quid det, atque ita vtrunque. Sed illud quod fit
principaliter venit, & quod datur in conſequen-
tiam, tunc dicitur locatio. ita Barto. Socinus &
17 Fabianus præcitatis in locis. ex † l. item ſi pre-
tio.§.cum inſulam.ff.locati.Ibi enim opera prin-
cipaliter locatur: dare autem venit in conſequen
tiam; cum ſcilicet in alieno ædificet, ſolum erat
conductoris operarum, is verò operarum loca-
tor operas in eo ſolo præſtabat, quod & placuit
Balduino in §.item quæritur, in verbo, placuit,
inſt.locati.

18 Quintus eſt caſus, cùm † in dubijs verſamur,
quia ignoratur, an principaliter veniat factũ, vel
datio: tunc ſi pretium, quod ſemel tantùm præſta
tur, conuenit æſtimationi rei, emptio dicitur, ita
cenſuit in ſpecie quæſtionis noſtræ, gloſſa notab.
l.1.§.1.ff.de ſuperf.in verbo, agendo. quam proba
runt Bar.d.q.4.in ſolutione,num.1.verſ.nam hic
eſt dubium.Soc.Sen.d.conſ.88.colum.2. in prin.
lib.1.& reſpondit Alcia.reſp.513.nume.2. & Ti-
raq.Tract.De retractu conſang.§.1.gl.14.num.
86.qui idem eſſe ait, quando pretium eſt præſtan
dum ſemel tantùm pro multis annis, & ſcribit ita
ſenſiſſe permultos, vt Bart.in d.q.4.in prin. verſ.
quinimò probatur, & alios plures, quibus addo Al-
ciatum reſp.513.num.2.

19 Sextus eſt caſus, cum † ſumus in dubio, & pre
tium quod præſtatur, non ſemel præſtatur, ſed
annuatim: tunc eſt locatio. ita gloſſ.l.ſecunda.C.
de iure emphy. quam ſecuti ſunt Bartol. in d.q.
quarta.in ſolutione, numero primo.verſicu.quid
vult dicere. Fabianus.d.quæſt. ſecunda, numero
26.Soci.Sen.d. conſil.88. colum. ſecunda.verſic.
diſtinguitur, lib. 1.& conſil. 158. libro ſecundo.
Imola in cap.propter ſterilitatem.numero 33.de
locato.Ancha.conſi.402.colũ. ſecunda. Corneus
conſil.duodecimo, colum. prima. libro quarto.
& conſil.38.nume.9. lib. 2. Ripa in Tract.de pe-
ſte, tit. de priuileg.contractuum.num.56. Soci-
nus Iun.conſi.68.nume.2.lib.2.Boerius q. 249.
in fi, Quæ ſanè ſententia multis iuribus & ratione
20 probatur. Nam plura ſunt iura, quæ dum † de lo
catione loquuntur, annuæ vel mẽſtruæ mercedis
mentionem faciunt, vti in l. item quæritur. §. qui
impleto.l.ſi in lege.§.ſi domus, & §.ſeq.ff.locati.l.
vectig.§.vlt.ff.de publica. & vectig.l.ſi à colono,
& l.fideiuſſores.§.pro Aurelio.ff.de fideiuſſ.Hu-
ius verò ſententiæ ratio illa eſſe videtur, quod quan-
do pretium, vel merces ſoluitur annuatim, non
videtur dominus velle transferre aliquod ius ad
hoc, vt ſi ille in ſolutione ceſſat, eũ poſſit de præ-
dio expellere.l.quæro. §. inter locatorẽ. ff.locati,
& d.l.vectigal.§.vlt.ff.de publica. Nec aduerſan-
tur rationes, quibus ſuaderi poſſe videtur cõtra-
ria ſententia, quã probauit gl.l.Põponius quærit.
§.1.in verbo, ammitti.ff.quib.mod. vſusfr. amitt.
& l.fundi partem.ff. de contrah. emp. Primò non
aduerſatur, quòd emptio dici debeat, ex quo vni-
cum

eum pretium ab initio eſt conſtitutum. Nam reſpondet Barto. in 4. q. in ſolutione, nume. 2. verſ. non obſtat, de his cureandum non eſſe, poſteaquã ſolutio eſt in ſingulos annos vel menſes diuiſa. cõſtat enim ex hoc illud vnum, pretium eſſe conſtitutum ex pretio ſingulorum menſium. vel annorum, atq; ita perinde eſt, ac ſi eſſet conſtitutũ pretium in ſingulos annos. l. ædiles. §. vlt. ff. de ædil. edicto. in verbo, vno pretio. Non obſtat ſecũdò, quod verbo emptionis & venditionis vſi ſint contrahentes, quo regulariter verus emptionis con-
21 tractus demonſtratur, cùm talis præſumatur † cõtractus, qualem verborum proprietas demõſtrat. l. intereſt. ff. de ſolut. Ripa. d. Tract. peſtis, titu. de priuilegiis contract. num. 47. Reſpondent Barto. & cæteri, eſſe interpretandum, emit, ideſt conduxit. l. 2. qui. C. locati. l. ea lege. §. locaui. ff. eo. & l. quoties. §. vlt. ff. de public. atque ita etiam reſpondent Imola in cap. propter ſterilitatem. num. 33. verſi, non obſtat quod vſi, extra de locato. Alt[h]ectus deciſ. 72. in fine. Ripa. Tract. peſtis, tit. de priuileg. contractuum. nu. 58. Tiraquellus in tract. De retract. conſang. §. 1. glo. 14. nume. 8. & §. 32. glo. 1. num. 36. Soci. Iun. conſi. 68. num. 1. lib. 2. & Neuiz. conſ. 92. num. 44.

22 Non obſtat tertiò, quòd † pretij mentio in contractu habita ſit: quod quidem nomen emptioni ſolùm conuenit. l. vlt. C. de prædiis curia. & glo. l. ſi cum dotem, C. de iure dot. & ſcribunt egregie Iaſ. in l. 1. nume. 23. C. de iure emphy. & alij quos nunc refero, infinitos propè congeſſit pro more Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gloſſ. 2. num. 1. Re-
23 ſpondetur † pretium hic pro mercede interpretari l. ea lege. §. locaui. & l. inſulam. §. qui ædem. ff. locati, atque ita reſpondent relati Doctores ſuprà, vt Imola in d. cap. propter ſterilitatem, num. 33. verſ. non obſtat. quod & Ripa d. Tract. peſtis, titu. de priuileg. contract. nume. 59. Natta conſi. 49. num. 10. lib. 1. & Anchara. conſil. 402. colũ. 2.
24 num. Accedit, quod quando † pretium non eſt condignum, atque ita cùm non conuenit contractui emptionis, ab ea denominatione recedimus: ita ex gloſſ. l. prima. §. 1. ff. de ſuperficie. declarant Baldus in l. ea conuentione, C. de pactis. Iaſ. in l. prima, num. 23. in fine. C. de iure emphy. idem conſil. 45. nume. 3. lib. 1. & Marſil. ſign. 105. Vbicunque.

25 Septimus & vltimus nunc † eſt caſus, cùm verſamur in dubio, ſed ex aliquo accidenti cõiicitur qualis ſit natura contractus, vt puta ſi dictum eſt in contractu, quòd ob bellum, vel ſimilem aliam cauſam fiat mercedis remiſſio: nam tunc dicitur locatio: ita rñdit Soci. Sen. d. conſ. 88. col. 2. verſ. quod etiam dignoſcitur. libr. 1. Ea ratione, quia eſt ex
26 † locationis natura, quod periculum ſit locatoris, & ob id fiat remiſſio. l. ex conducto. §. 1. & l. ſi merces. §. vis maior. ff. locati quod in emptione non cõtingit, in qua periculũ eſt emptoris. l. neceſſario, ff. de pericul. & commo. rei venditio.

27 QVAERO tertiò, ſi eccleſia † his verbis concedit domum alicui: Reſirmamus tibi talem domum, videlicèt ſolũ iure emphyteutico, & ſuperficiem iure proprio, quis contractus hic erit, an ſuperficiarius vel emphyteuticus? Bart. in l. 1. §. 1. nume. 1. ff. de ſuperficie. ſcribit, eſſe emphyteuticum in totum, & cum eo Caſtren. in l. 3. ff. de ſeruitu. in fine. Ea ratione vtitur Bartolus, quòd non poteſt alterius eſſe ædificium, quàm eius, cuius eſt
28 ſolum. † l. obligationũ ferè. §. placet. ff. de actio. & obligatio. Et verba illa, & ſuperficiem iure proprio, eum habent ſenſum, quòd ædificium fuerit poſitum atque ædificatum ex pecunia priuati, non ab ipſa eccleſia, quoniam ab initio ſolum fuit conceſſum in emphyteuſim ad ſuperficiem in eo cõſtruendam. Verùm Baldus, qui (vt mox ſubiiciam) à Bartolo diſſentit, inquit, d. §. placet, non probare, quandoquidem ex iuris ſubtilitate procedit, non autem ex æquitate ob conuentionem adhibitam, vt hic. Quæ declaratio nõ placet, quia æquitas tunc moueret, quando conuentio eſſet clara, at in dubio à iuris diſpoſitione recedendũ non eſt. Alia & deteriori interpretatione conatur ſatisfacere Iaſon in l. in prouinciali. §. ſi ego, nume. ſecundo, verſic. tu reſponde. ff. de oper. noui nuntia. ait ille. d. §. placet, loqui reſpectu directi dominj: nam qui habet directum dominiũ ſoli, neceſſariò habet directum dominium ſuperficiei. d. §. placet, & l. vlti. ff. de ſuperficie. ſecus eſt quò ad vtile dominium, quod eſt ipſius ſuperficiarij. d. l. in prouinciali. §. ego. Non equidem ſatisfacit hæc reſponſio: nam ſi ſuperficies hæc apud eum, cui facta eſt conceſſio domus, habetur iure utili, dici non poterit iure proprio conceſſum. Quocirca malè à Bartolo diſſentiunt Baldus in authen. excipitur, nu. 2. verſ. Et nota quòd C. de bonis quæ liberis, & Iaſ. d. §. ſi ego. & idem Iaſ. in l. 1. nu. 46. C. de iure emphy. quorum opinio procedere poteſt, cùm conceſſionis verba ita clara ſunt, vt apertè ex eis intelligamus, iure proprio & abſoluto conceſſam eſſe ſuperficiem, atque ita intelligo Baldum in l. 2. nu. 4. C. de iure emphy. Huius diſputationis non mediocris eſt vtilitas, ſiquidem probata Bartoli veriori ſententia, ſi contingat emphyteuſim aliqua de cauſa fi-
29 niri, vna cum ea & ſuperficies extinguetur, finieturque, ita quòd nullo modo à ſuperficiario, ſeu emphyteuta leuari non poterit, quod in ſpecie probauit idem Bartol. in d. l. 1. §. numero ſecundo, ff. de ſuperficie. & cum Bartolo reſpondit Barba. conſil. 63. columna penulti. in fine, libro primo; ſi verò vera eſſet, quam non probo, illa opinio Baldi & Iaſonis, hæc ſuperficies leuari poſſit: quemadmodum in ſpecie illi annotarũt locis iam citatis.

30 QVAERO quartò, an ſit † differentia, quòd quis conducat ſolum, vt ei imponat ſuperficiem, vel ipſam ſuperficiem conducat? Et non leuem eſſe differentiã affirmauit Barto. in l. vlt. ff. de ſuperf. Nam qñ quis cõducit ſolum, ſuperficie deſtructa, adhuc ſoli conductio ſupereſt. l. quoties, in fine, C. de vſufru. ſed quando ſuperficiem conduxit, tũc illa perempta, ius ſuperficiarij perimitur. Cum Bartolo idem ſenſerunt Baldus, Romanus & Imola, quos recenſet & ſequitur Soc. Sen.

conſ.50.nu.17.lib.4. idem decidit Afflictus de-
ciſ.83.nu.12. qui eiuſdem opinionis retulit Spe-
cul.& Angelum.idem ſenſit Iaſ.in l.1,num.43.
in fine.C de iure emphy.

31 QVAERO quintò,an ſuperficiarius † poſſit
conſtituere ſeruitutem ſuper ipſa ſuperficie? Et
poſſe docuit Bart.in l.1.§.vlt.ff.de ſuperficiebus.
qui & illud affirmat, poſſe & pignori dare. Idem
in emphyteuta,qui ſeruitutem in re ipſa emphy-
teutica cōſtituere poteſt,docuit Bald. in l. 3. nu.
3.C.de ſeruit,& aqua.qui idem eſſe ait in vaſſallo
ſeu feudario , idem decidit Afflictus, deciſ. 308.
nu.3.quod intelligitur relati oēs,quò ad ipſius ſu
perficiarij , emphyteotæ,atque vaſſalli detrimen-
tum:non autem quò ad præiudicium domini di-
recti;ſiquidem extincta ſuperficie,emphyteuſi,&
feudo,ſeruitutis conſtitutio euaneſcit, vt præci-
tati Doctores ſcribunt,quibus accedunt Boer.q.
281.nu.2.3.Soc.Iun.cōſ.60.nu.8.lib.3. & Iulius
Clarus lib.4.ſenten.§.feudum,q.37.Illa eſt ratio,
32 quia † diſſoluto iure datoris, cenſetur & diſſolu
tum ius acceptoris.l.lex vectigali.ff.de pigno. &
ſcribunt Decius in l.aliud eſt vendere.§.vlt.ff.de
reg.iuris.Gozad.conſi.39.nume.5. Ruinus conſ.
17.nume.8.lib.primo. Tiraq.de retract,conſang.
§.36.gloſſ 2.nume.19.& Crauet.conſil.299. nu.
4.cæteros ſciens prætereo , Et pro his ſeruituti-
bus in re ſuperficiaria conſtitutis cōceditur hoc
interdictum.l.1.§.vlt.ff.de ſuperficiebus,

33 QVAERO ſextò,an † ſuperficiarius cedere
poſſit ius ſuum, & per conſequens hoc interdi-
ctum? Bar.in l.1,§.quod autem, il 2.ff.de ſuperſ,
diſtinguit duos caſus.

Primus eſt,cùm ſuperficiarius emit ſuperficiē,
& nullam annuam prɇſtationem ſoluere tenetur:
tunc poterit ille quocunq; titulo cedere:ita Bar,
vbi ſupra Soc.Sen.conſ 27,in fi lib.1,

Secundus eſt caſus.cùm ſuperficiarius pro cō
ducta ſuperficie annuam præſtationem ſoluit,
tunc non poteſt ſuperficiarius cedere ; quia tan-
tum poteſt,quantum emphyteuta, qui irrequiſi-
to dño alienare non poteſt,l. 2. C. de iure emph.
ita Bartolus & Socinus vbi ſupra , idem decidit
Afflictus deciſ.129.nu.8.

34 Extenditur,vt fortius procedat in † ſuperficia-
rio eccleſiæ , qui nullo titulo poteſt ius ſuum in
alium transferre. l. 2. C. ne rei dom. vel templ.
quam in hanc ſententiam dixit ſingularem Bar.in
d.§.quod autem,in fine,

35 QVAERO ſeptimò , an † hoc interdictum
concedatur ſuperficiario, qui ad longum tempus
conduxit? Et non concedi probat,l.1.§.quod au-
tem ait Prætor il 3.ff.de ſuperſ.dū ei tribuit actio
nem in rem,quæ ab hoc interdicto dictat.Illi ve-
rò qui ad modicum tempus conduxit , non actio
in rem, ſed interdictum hoc conceditur. Cuius
ſententiæ rationem eo loci reddidit Bart.num.4.
quia illi,qui conduxit ad non modicum tempus,
ius in re acquiritur,nimirum ſi eam in rem actio-
nem habet. Quæ ſanè ſententia locum non obti-
36 net † in conductore publico, qui etſi ad modi-
cum tempus conducit,attamen ius in re acquiri-
re dicitur.ita præcitato loco Bartolus ex l.1.ff.de
loca.pub.fr.& idem Bart.in l.emptorem num.5.
C.locati,& Baldus in l.1.in princ.C.de iure em-
phy.Hinc infert Bart.in d.§.quod autem ait Præ-
37 tor,nume.5.quare † emptor expellere poſſit co-
lonum,d.l.emptorem , nempè ea ratione , quòd
colonus nullum ius habet in re , ſed ſolùm habet
obligatam perſonam locatoris ; ſi ergo haberet
ius in re,proſequeretur rem ipſam contra quem-
cunque.quocirca ſcribit præcitato loco, aliquan
do ex facto reſpondiſſe,colonum ab emptore ex-
38 pelli non potuiſſe, quia † in locationis inſtrumē
to hypothecata ſibi fuerant locatoris bona pro
obſeruatione contractus. Illa enim operatur,vt
deinde colonus rem ipſam locatam loco pigno-
ris & hypothecæ retinere poſſit. Idem ſcribunt
Bartol,in l.qui fundum.ff.locati. Baldus, Sali. &
cęteri in d.l.emptorem. C,locati. latiſſimè Dida-
cus libro ſecundo. Varia.reſol.cap.15.numero 3.
qui multorum auctoritatibus oſtendit, nullam
extare differentiam in hoc,quod vel generalis uel
ſpecialis ſit hæc hypotheca. Dubitat etiam in hac
iuris quæſtione Bart.in d.§.quod autem ait Præ-
39 tor nume.3. quando dicatur hoc caſu † facta lo-
catio ad longum , vel modicum tempus . Et tan-
dem in eam opinionem deſcendit , quòd hoc iu-
dicis arbitrio relinquitur , cùm iure diſtinctum
non ſit. quam quidem opinionem probaui in cō
mentarijs De arbitrarijs iudicum lib.2. caſu.5.in
fine,quo loci eiuſdem ſententiæ alios plures retu
li . quibus accedit Petrus Rebuffus in Tract. De
aliena.rerum eccleſiæ.num.26.

40 QVAERO octauò,an † neceſſariò hoc inter-
dictum fuerit à Prætore inuentum, vel ſit potius
ſuperuacaneum,cùm extet & actio in rem?Bar.in
l.1.§.1.prima oppo.& ff.de ſuperſ.ſcriptum reli-
quit ex verbis Iuriſcon.in d.§.2.ver,ſed longè.q
ante huius interdicti propoſitionem actio in rem
dabatur,nūc hoc interdictum redditur, cùm vti-
le magis ſit. Nam aliquando euenit , vt incertum
ſit , an de ſuperficie ſubſiſtat vel locatio, vel ven-
ditio , ob id tunc etſi ceſſat actio in rem , hoc ta-
men redditur. Accedit quòd longè melius eſt
41 † poſſidere , quàm in perſonam agere. §. commo-
dum inſtitut. de interdict. Hinc etiam intelligi-
mus , prætorem nihil conſtituere , vel edicere,
quod non ſit vtilius ciuili actione, quod prob[illegible]
l.3.§.ex hoc edicto.ff.nautę caupo.ſtabula.& an-
notauit Baro.d.lib 6.manual,tit.18.

42 QVAERO nonò,quid probare † habet ſuper-
ficiarius vt in hoc iudicio obtineat:an ſcilicèt ꝓ-
bare debet cauſam iuſtæ poſſeſſionis? Bar.in l,1.
§. ꝓponit.ff,de ſuperficie. duos caſus diſtinguit.

Primus eſt cùm ſuperficiarius contra dominū
ſoli agit:tūc cauſam ſuæ iuſtæ poſſeſſionis proba
re debet.l,1.in prin.ff.de ſuperſ.Ex eſt ratio,quia
ſuperficies prɇſumitur eſſe eiuſdem domini ſoli,
ex l,obligationū ferè [illegible] placet.ff.de actio. & ob-
liga.Hæc ergo præſumptio,quę prō domino eſt,
reiicit onus probandi in aduerſarium.l.generali-
ter.§.ſi petitum,in fin.ff.de fidei[illegible].liber. debet
ergo [illegible]s ſuperficiarius cauſam ill[illegible] probar[illegible]

Secun-

43 Secundus eſt caſus, cùm hic † ſuperficiarius contra tertium experitur: tunc neceſſe non habet hanc cauſam ſuæ poſſeſsionis probare. d. l. 1. §. proponitur. Verùm ab hac diſtinctione Baro lib. 6. manual. tit. 18. diſſentire videtur, dum abſolutè ſcribit, ſuperficiarium neceſſe non habere probare cauſam iuſtę poſſeſsionis, cùm incertum ſit, an locatio valeat: ob id ſolum poſſeſsionem probare ſufficit, ſed à Bartoli ſententia non recederem, ea ratione, quam ſuperiore caſu retuli, credo tamen ſufficere oſtendere coloratam cauſam, vt puta inſtrumentum venditionis, vel locationis, quale quale illud ſit. Et de his ſatis.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum de itinere actuque priuato competere pro ſeruitutibus ruſticis.*
2 *Interdicti de itinere actuque priuato caput primum eſſe merè poſſeſſorium.*
3 *Interdicti de itinere actuque priuato caput ſecundum cauſam proprietatis annexam habet.*
4 *Poſſeſsionem probare non ſufficit in interdicto de itinere actuq; priuato ex ſecundo capite.*
5 *Interdicti de itinere actuq; priuato formula.*
6 *Seruitutis itineris actusque priuati quaſi poſſeſſionem ex quibus acquiratur.*
7 *Interdictum de itinere actuque priuato redditur illi, qui intra annum quaſi poſſedit, ſeu uſus eſt ea ſeruitute.*
8 *Interdictum de itinere actuque priuato requirit, quod per 30. dies ille ea ſeruitute ſit uſus.*
9 *Seruitus ſeu quaſi poſſeſſio ſeruitutis aquæ ſolo actu acquiri.*
10 *Seruitutum tres eſſe ſpecies.*
11 *Ire per modum facultatis quaſi poſſeſſio non acquiritur niſi 30. dierum ſpacio.*
12 *Ciuitas admittens aliquem ſemel in conſilio, ei quaſi poſſeſſionem tribuit.*
13 *Interdicto de itinere actuque priuato ut locus ſit, probandum eſt, illum iuiſſe credens ſe iure ſuo uti.*
14 *Iure ſuo aliquem uſum in ſeruitute itineris quomodo probetur.*
15 *Aſſerenti credi de his quæ in animo ſuo ſunt.*
16 *§. ulti. inſt. de actio. declaratur.*
17 *Aſſerenti non credi de his, quæ in animo ſuo ſunt, ſi aduerſatur præſumptio.*
18 *Probari quomodo poſſit aliquem uſum eſſe ſeruitute itineris credens ſuo iure uſum.*
19 *Præſumi uſum iure ſeruitutis cùm non conſtat quo iure itinere uſus quis ſit.*
20 *Bonafides requiritur in acquirenda quaſi poſſeſſione ſeruitutis.*
21 *Bonam fidem in acquirendis ſeruitutibus requiri.*
22 *Bonam fidem adfuiſſe in ſeruitutis acquiſitione quis probet.*
23 *Auctoris opinio de probatione bonæfidei in ſeruitute.*
24 *Bonafides præſumitur ubi adeſt titulus.*
25 *Bona fides præſumitur ſi ius non repugnat.*
26 *Bonam fidem probat qui aſſerit ſeruitutem uſu cæpiſſe.*
27 *Bonafides quomodo probetur.*
28 *Interdictum de itinere actuq; priuato non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis urbanæ.*
29 *Seruitutis itineris quaſi poſſeſſionem non acquirit, qui fundũ non habet iuxta illũ, de quo eſt quæſtio.*
30 *Seruitutis itineris quaſi poſſeſſionem impedit fundus intermedius.*
31 *Turbatio requiritur, ut ſit locus interdicto, de itinere actuq; priuato.*
32 *Remedio de itinere actuque priuato agens, an aduerſarij ſcientiam & patientiam probare debeat.*
33 *Poſſeſſio ſeu quaſi incorporalium eſt ipſa patientia.*
34 *Seruitus tigni immittendi continua.*
35 *Seruitus diſcontinua eſt illa itineris & uia.*
36 *Scientiam domini non requiri in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ſeruitutis itineris.*
37 *Vſus ſolus ſufficit in acquiſitione quaſi poſſeſsionis ſeruitutis itineris.*
38 *Remedio de itinere actuque priuato agens ne turbetur, an titulum probare debeat.*
39 *Confeſſoria & negatoria actio pro ſeruitutibus datur.*
40 *Confeſſoria actione agit, qui ſeruitutem uult conſeruare.*
41 *Confeſſoria agens dominium ipſe non probat, ſed aduerſarius.*
42 *Præſumptio quòd res libera ſit, quid operetur.*
43 *Titulum probare non tenetur, qui longam poſſeſſionem probat in interdicto de itinere actuque priuato.*
44 *Præſumitur ex longo uſu iure impoſitam fuiſſe ſeruitutem.*
45 *L. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruit. uenditio. intellectus.*
46 *Duareni explanatio ad l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſerui. uend. exploſa.*
47 *L. 1. C. de ſeruit. intellectus.*
48 *L. ult. C. de præſcrip. long. temp. ſenſus.*
49 *Seruitutem habere in alterius fundo.*
50 *Longum tempus in acquiſitione ſeruitutis quod.*
51 *Poſſeſſio ſeu quaſi ſeruitutis itineris quam utilitatem tribuat.*
52 *Retinet & conſeruat quaſi poſſeſſionem ſeruitutis, qui illam quaſi poſſeſſionem probat.*
53 *Præſumptio fortior eſt, quę naſcitur ex quaſi poſſeſſione, quàm illa quæ eſt, quòd res omnis ſit libera.*
54 *Vtilitas quæ ex quaſi poſſeſſione naſcitur.*
55 *Confeſſoria uel negatoria agens an caueat de non utendo.*
56 *Turbatus in quaſi poſſeſſione ſeruitutis reſiſtere poteſt.*
57 *Interdictum de itinere &c. pro quaſi poſſeſsione totius prædij detur, cùm ſolùm parte uſus eſt.*
58 *Præſcriptionem ſtrictæ interpretationis eſſe.*
59 *Præſcripſiſſe ius collendi pedagium non dicitur, qui certis de rebus collegit.*
60 *Collectas certis de rebus ſoluens, in cæteris ſibi non præiudicat.*
61 *Præſcripta iuriſdictionis parte ad totam non extenditur.*
62 *Conſuetudo & uſus non extenditur de loco ad locũ.*
63 *Præſcriptio & conſuetudo tantum de potentia habent quantum de uſu.*
64 *Conſuetudo & præſcriptio facti ſunt*

65 Præſcriptio & conſuetudo extẽditur ex æquitate.
66 Remedium de itinere actuque priuato an reddatur illi, cuius colonus uel alter itinere uſus eſt.
67 Interdictum de itinere actuque priuato an reddatur illi, cuius mandato emit fundum, quo iter erat ad fundum alterius.
68 Remedium de itinere actuq; priuato reddi domino, etiam colono ignorante.
69 Interdictum de itinere actuq; priuato non reddi ex perſona fructuarii.
70 Interdictum de itinere actuq; priuato reddi domino Caſtri, non autem colono.
71 Poſſeſſorium ſine petitorio aliquando dari.
72 Interdictum de itinere actuq; priuato non reddi pro quaſi poſſeſſione ſeruitutis urbanæ.
73 Dictio tantummodo omnes caſus excludit.
74 Remedium directum differre ab utili.
75 Interdictum de itinere actuq; priuato an pro ſeruitute ruſtica reddatur.
76 Remedium de itinere actuq; priuato an hæredi reddatur.
77 Interdictum de itinere actuq; priuato an reddatur ei, qui impeditus fuit impedimento facti, ne ea ſeruitute hoc anno uteretur.
78 Repetita die interdictum concedere quid.
79 Anni tempus currere etiam impedito in interdicto de itinere actuq; priuato, datur tamen reſtitutio.
80 Reſtitutionem dari impedito cum agat de damno euitando.
81 Interdicto de itinere actuq; priuato non agit, is cui precario cõceſſus eſt fundus, cui uia debetur, ſi ea uia is ſuo iure cœpit uti.
82 L. 1. §. ſi tibi ff. de itinere, actuq; priua. ſenſus.
83 Interdictum de itinere actuq; priuato reddi ei qui poſt uſum 30. dierum malafide cœpit poſſidere.
84 Præſcriptione perfecta, malafides ſuperueniens non nocet.
85 Remedium de itinere actuque priuato non reddi cum malafides ſuperuenit ante quæſitam quaſi poſſeſſionem.
86 Interdictum de itinere actuq; priuato non reddi illi, qui ab initio cœpit malafide poſſidere, & deinde bonafides ſuperuenit.
87 Præſcriptione ſemel ex malafide interrupta, non reconualeſcit per bonam fidem.
88 Interdictum de itinere actuque priuato an reddatur hæredi illius, à quo quaſi poſſeſſor malafide uſus eſt.
89 Remedium de itinere actuque priuato, an reddatur fructuario uel proprietario, ſi ambo concurrunt.
90 Remedio de itinere actuque priuato agi poteſt ratione intereſſe & dãni dati in turbatione illius quaſi poſſeſſionis.
91 Annus in interdicto de itinere actuq; priuato quando currere incipiat.
92 Petitorium cum poſſeſſorio cumulari poſſe in interdicto de itinere actuque priuato.
93 Poſſeſſorium cum petitorio concurrere in incorporalibus.
94 Cumulatio petitorii & poſſeſſorii in interdicto de itinere actuq; priuato non fit in inſtantia appellationis.
95 Interdicti de itinere actuque priuato in ſecundo capite utilitas.
96 Remedio de itinere actuque reficiendo quis utatur.
97 Statutum Brixiæ 13. in ciuilibus, ſub rubr. in quibus cauſis ius ſummarium reddatur, declaratur.
98 Interdicto de itinere actuq; priuato ut locus ſit, quæ probari debeant.
99 L. loci corpus. §. ſi quis. ff. ſi ſer. uend. intellectus.
100 Interdicto de itinere actuque priuato agens ex ſecundo capite, an caueat de damno infecto.
101 Interdicto de itinere agens, an titulus debeat probare.
102 L. apparet. § ſi quis ſeruitutem. ff. de itinere actuq; priuato, intellectus.
103 Capolle lapſus.
104 Reficere quid ſit in interdicto de itinere actuque priuato.
105 Reficere & facere differunt.
106 Reficere eſſe antiquum reſtaurare.
107 Refectio qualis eſſe debeat in interdicto de itinere actuque priuato.
108 Refectione itineris conceſſa an cenſeantur conceſſa cætera, ſine quibus illa eſſe non poteſt.
109 Refectio itineris utilia aliqua habet, aliqua neceſſaria.
110 Conceſſo uno cenſeri conceſſa ea, ſine quibus illud cõceſſum ſtare non poteſt.
111 Reficiens iter debet uti uia minus damnoſa alteri.
112 Quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, facilè conceditur.
113 Remedium de itinere actuq, priuato ex ſecundo capite reddi & ſucceſſoribus.
114 Interdicto de itinere qui egit, an confeſſoria deinde experiri poſſit.
115 Interdicto de itinere propoſito, ſi reus fuit abſolutus quia actor non probauit, petitorio locus erit.
116 Reus abſolutus præſumitur quòd actor non probauerit ſuam intentionem.
117 Remedio de itinere actuq; priuato qui egit ex primo capite & ſuccubuit, petitorio experiri poteſt.
118 Probatio plena non requiritur in iudicio de itinere ex primo capite.
119 Abſolutoriam in qua incidenter de dominio fuit actum non impedire nouam actionem.
120 Probationes factæ in iudicio ſummario non facere fidem in plenario.
121 Sententia lata in iudicio ſummario non nocere in plenario.
122 Interdicto de itinere qui egit ex ſecundo capite petitorio, experiri amplius non poterit.
123 Interdicto de itinere dum agitur ex ſecundo capite, cauſa dominii plenè diſcutitur.
124 Sententia lata in actione confeſſoria an præiudicet in interdicto de itinere actuque priuato.
125 Confeſſoria qui egit, non experitur interdicto de itinere actuque priuato.
126 Confeſſoria qui egit pro refectione itineris, non poteſt deinde agere interdictu de itinere &c.
127 Confeſſoria qui egit, ut declaretur ſeruitutem ſibi competere, reo abſoluto, non poteſt experiri interdicto, de itinere, ad refectionem.
128 Interdictum de itinere non eſſe acceſſorium confeſſoriæ actionis.
129 Acceſſorium eſſe quid indiuiduum à ſuo principali.

130 Acceſſo-

130 *Acceſſorium ſine ſuo principali ſtare non poſſe.*
131 *Sententia abſolutoria lata ſuper principali nõ præiudicare quò ad fructus.*
132 *Dominii cauſa principaliter tractatur in rei uendicatione.*
133 *Interdicto de itinere experiri an poßit ex ſecundo capite, ſi reus fuit abſolutus in confeſſoria actione, quia actor non probauit.*
134 *Confeſſoria interdum non datur, cum tamen competat interdictum, de itinere actuq; priuato.*

QVINTVM RETINENDAE POSſeſsionis remedium ex interdicto. De itinere actuq; priuato.

PRAETOR ait. QVO ITINERE Actuq; priuato, quo de agitur, vel via, hoc anno, nec vi nec clam, nec precario ab illo vſus es; quominus ita vtaris, vim fieri veto. Hoc
1 interdictum † ſolum redditur pro ruſticis ſeruitutibus; quod non modò verba interdicti ſignificant, De Itinere Actuque priuato, ſolas ruſticorum ſeruitutes exprimentia. l. 1. ff. de ſeruit. ruſt. præd. verùm etiã & Vlpianus apertiſsimè docet, l. 1. §. 1. ff. de itinere actuque priuato dum ait; Hoc interdictum prohibitorium eſt pertinens ad tuẽdas tantummodò ruſticas ſeruitutes. Duo ſunt
2 capita huius interdicti. Primum † mere poſſeſſorium eſt. neque enim qui illud intendit, de iure ſeruitutis probare quidquam neceſſum habet; ſed hoc tãtùm, an itinere, actuque hoc anno vſus ſit, non vi, non clam, non precario. d. l. 1. §. 1. ff. vti poſsid. Ideoq; Vlpia. in l. 3. §. vlt. ff. ſi ſeruit. vẽd. ſcribit in hæc verba. In hoc interdicto non de iure, ſed de facto quæritur. De hoc capite præcipuè nobis dicendum eſt in hoc remedio. Alterũ
3 huius † interdicti caput eſt, quod cauſam proprietatis admixtam habet, l. 2. §. quędam. ff. de interdict. vt cùm proponitur, vt iter reficere liceat. neq; enim ſatis eſt actori probare, ſe anno vſum, niſi & illud quoque doceat, ſe reficiendi ius habere. l. 3. §. hoc autem. ff. de itin. actuq; priua. Quocircà dicitur hoc interdictum ex poſteriore capi
4 te proprietatis cauſam continere. cùm, † vt ex eo obtineatur, non ſufficiat poſſeſsionem, vt in primo, probare, ſed vltrà, ius ipſum ſeruitutis in controuerſiam veniat. d. §. quædam, & d. §. hoc autẽ. quam ſanè duorum capitum declarationem probauit Cæpol. in tract. De ſeruit. ruſt. prædio. cap. 1. nu. 39. Ioã. Bolog. in l. naturaliter. §. nihil commune, parte prima, nu. 45. de acquiren. poſſ. Coraſius, in l. pen. num. 15. ff. de ſeruit. & Eguinarius Baro, etſi ſuboſcurè lib. 6. manual. tit. 18. q vtriuſque capitis edictum ita componi poſſe ſcripſit.
5 † Si quis itinere actuque priuato, ab aduerſario, vel via hoc anno nec vi, nec clã, nec precario vſus eſſe dicetur, quo minùs ita vtatur, vim fieri interdicam. Itẽ quominùs iter, actumve, quo eo anno, nec vi, nec clam, nec precario ab alio vſus erit, vt ſibi ius fuerit, reficiat, vim fieri interdicam.
6 QVAERO primo, quæ † requiratur, vt quis dicatur acquiſiuiſſe quaſi poſſeſsionem huius ſeruitutis, vt ei deinde hoc interdictum concedatur? Plura requiri noſtri ſcribunt. Bartholomæus Cæpolla nõ indiligens ſeruitutum interpres in tract. De ſeruit. ruſtico. præd. cap. 1. nu. 25. ſeptem recenſet requiſita, quæ percurram, & quid de ſingulis ſentio, qua fieri poterit breuitate, dicam; erit enim & ad hanc tractationẽ & his ſimiles non infrugifera explanatio. Requiritur itaque primò, q
7 hac † ſeruitute intra annũ hic quaſi poſſeſſor vſus ſit. l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itinere actuque priua. Annus autem intelligitur, ex d. l. 1. §. annũ, vbi Bar. ex die interdicti retrorſum, quo à die litis cõteſtatę connumeratur, quemadmodum gl. & Bar. ibidem annotarunt.
8 Requiritur ſecundò, quòd per dies † triginta ipſius anni iuerit, ſeruituteq; iſta vſus fuerit. d. l. 1. §. hoc interdicto. & ibi Bart. nu. 1. annotauit, & cum eo Craue. conſ. 124. nu. 7. hanc itineris ſeruitutem à ſeruitute aquæ differre. Nam quaſi poſſeſsio ſeruitutis aquæ (vt ſuo loco fuſius dice-
9 mus) per † ſolum actum acquiritur. l. 1. §. quod autem, ff. de aqua quot. & æſtiua. Differentiæ ratio illa eſt, q per fundum alterius ire quis poteſt iure quodam familiaritatis, vel facultatis: at ſecus in aquæductu, nõ enim ex cõſuetudine aquęductus permittitur, cum ei ſolùm cõcedatur, qui ius ducendi aquam habet. l. aquam. C. de ſeruitu. Alber. in l. ſi priua, nu. 19. de oper. noui nunc. & declarat Bar. in l. ſicuti. §. ſi quæratur, num. 3. ff ſi
10 ſeruit. vend. dum diſtinguit tres eſſe † ſeruitutũ ſpecies. Vna per quam in alienum nihil fit, nihilq; immittitur, ut ſeruitus altius non tollendi; in huius quaſi poſſeſsione nõ dicitur quis eſſe, niſi aduerſarium volentem ædificare prohibeat. l. qui luminibus. ff. de ſer. vrba. præd. Bar. in l. etſi fortè. §. 1. ff. ſi ſer. vend. Altera eſt ſeruitus, per quam aliquid in alienum fit. Quod autem fit, duobus mo
11 dis intelligitur. Aut per modum † facultatis, vt ire per fundum alienum. l. diuus. ff. de ſeruit. ruſt. præd. & tunc quaſi poſſeſsio non acquiritur, niſi per triginta dies iuerit, vt in caſu noſtro. Aut nõ poteſt intelligi factum per modum facultatis, vt cum quis aquam ducit, uel tigna immittit, & tunc ex ſolo actu acquiritur quaſi poſſeſsio. Hinc ſcribit Bar. in d. §. hoc interdicto, nu. 1 verſ. Et iſta te
12 ne menti. quòd ſi ciuitas pateretur † aliquem eſſe in conſilio, ex eo ſolo actu non acquireretur ei quaſi poſſeſsio, ſed opus eſſet quod per dies 30. interueniret. ſed vbi concederet eum eſſe ex Decurionibus & Prioribus, ex eo ſolo actu quaſi poſſeſsio eſſet acquiſita. idem cenſuerunt alij plures quos retuli in commentariis De arbitrariis iudicum lib. 2. caſu 160. num. 1. quibus nunc accedat Cæpolla in tract. de ſer. ruſt. præd. c. 1. nu. 25. Barba. conſ. 68. col. 2. & col. pe. lib. 3. & Didac. in ca. poſſeſſor. parte. 2. & Rebuffus in commẽtariis ad Regias conſtitut. Galliæ, tomo 3. tit. De materiis poſſeſſoriis, in præfatione, nu. 188.
13 Requiritur tertiò, † quod vſus ſit hac via, vel itinere, atque ita iuerit iure ſeruitutis, credens iure ſuo vti. l. 1. §. Iulian. & l. vlt. ff. de itinere actuq; priua.

priuſ.quibus in locis Vlpia.ait ex Iuliani ſenten-
tia, eum qui propter incommoditatem riui, aut
propterea,quia via publica interrupta erat,ꝑ pro
ximi vicini agrum iter fecerit: quamuis id frequē
ter fecit,non videri omninò vſum.Barto.d.l.1.§.
hoc interdicto,n.9.poſt gl.ibi Cæpolla in d.trac.
de ſeruit.ruſt.præd.c.1.nu.26.verſ.tertiò princi-
paliter.Alex.conſ.69.nu.4.lib.5. Quid autem ſit
iure ſuo,iure familiaritatis, vel facultatis facere,
explicaui in commētariis.De arbitriis iudicum,
lib.2.caſu 160.nu.3. & declarat Cæpolla præcita
14 to loco.Magna hic ſuboritur dubitatio,quomo-
do probari poterit,hunc quaſi poſſeſſorem iuiſſe
credens ſuo iure vti? Plures fuerunt opiniones.

Vna eorum fuit, qui dixerunt probari ſacra-
mento huius aſſerentis.Hanc viſus eſt nouiſsimè
probare Rebuffus in commentariis ad Regias cō
ſti.Galliæ,tomo 3.tit. De materiis poſſeſſoriis in
præfatione.186.qui huius opinionis recēſet Ale
xan.& Decium. qui tamen hoc non ſcripſerunt.
Ea videtur huius aſſertionis ratio, quia hoc quid
15 eſt,quod in eius † animo verſatur, iuxtà gloſſ.§.
aliæ inſt.de actio.Bar.in l.gerit,nu.15.ff.de acq.
hæred.latè Ripa in l.admonendi,nu.122.de iure-
iuran.& Tiraq.de retract.conſang.§.4.gl.1.nu.5.
cæteros prætereo. Verùm hanc reiecit Barto.&
cum eo Cæpolla locis iam citatis. ſiquidem quod
16 in † d.§.aliæ & his ſimilibus ſcriptum eſt, proce-
dit,cùm titulus aliquis præcedit,nam tunc, ſi bo-
nam fidem habere aſſerit,creditur. at ſecus vbi ti
tulus non præcedit,vt hic. Accedit quod ſcriptū
reliquit Bar.in l.inter omnes.§.rectè,nu.3.in fin.
ff.de furtis.Decius in c.nouit,nu.29. de iud. latè
Craue.conſ.225.nu.9.& conſ.271.col.vlt. Marſ.
17 conſi.7. nu. 7. non credi † aſſerentis ſacramento
de his,quæ in ſuo animo verſantur, cùm aliqua ei
aduerſatur præſumptio.hic autem magna illa ad-
uerſatur,quod res quælibet libera præſumitur l.
altius.C.de ſer.& aqua.& dicemus in q.ſequenti.

Secunda itaque fuit opinio gloſſæ.in d. §. hoc
interdicto,hoc probari teſtibus, qui teſtimoniū
ferant, ſe vidiſſe ſeruitutem conſtitui ab eo, qui
dominus credebatur, vel legatam fuiſſe ſeruitutē
Titio,& hūc Titium appellari.Quæ ſanè opinio,
vt animaduertit,& rectè Bart.vera non eſt. ſiqui-
dem hoc modo neceſſum foret titulum proba-
re,quòd minimè verum eſſe ſubſequenti quæſtio
ne oſtendemus.

Tertia itaq; eſt opinio Iacobi de Are. & alio-
rum,quos refert Cynus in l.1.q.4. C.de ſeruit.&
aqua.quam verè ſecutus eſt Barto.d.§.hoc inter-
dicto,nume.9.verſic.ego puto.& cum eo Cæpol
la.d. cap.1.nume.27. ſenſit Bartolus fore neceſ-
ſe duo probare.

18 Primum, † quòd iſte aliquo iure, vel ratione
motus fuerit ad credendum ſibi ſeruitutem com
petere.l.1.§.ſed etſi iure.ff.de aqua quotid.& æſti
ua.vtputà, quòd à fide dignis acceperit, ſeruitu-
tem ſibi deberi, vel quòd fama erat in vicinia,vel
quòd ibi erāt aliqua ſigna viæ & itineris,vel quid
ſimile, quibus probabiliter adduci potuit ad ita
credendum.

Secundum, ꝙ virtute illius credulitatis actus
fecerit,qui oſtendunt, ſe ſuo iure vti voluiſſe, vt
ſepem & arbores,quæ itineri impedimento erāt,
præcidere. non enim hos actus iſte faceret, niſi
ſuo iure facere poſſe crederet. quod poſt Innoc.
in cap.bonæ memoriæ. de poſtula. præla. Barto-
lum,& Cæpollam præcitatis locis ſecutus eſt Ale
xand.conſil.vlt.nume.3.lib. 1.& idem reſpondit
ipſe Alexan.conſil.69.num.6.lib.5.qui ait,quòd
19 vbi non conſtat, † quam ob cauſam vſus ſit iti-
nere per fundum alterius, præſumi fuiſſe vſum iu
re ſeruitutis.declarauit Io.Coraſius in l. ſeruitu-
tes,nu.37.ad finem.ff.de ſeruit.
20 Requiritur quartò, † quòd bona fide hoc eſt,
non vi,non clam,nū precario, hac ſeruitute vſus
hic fuerit.l.1.§.2.ff.de itinere actuque priua.Bar.
in d.§.hoc interdicto,nu.12.& Cæpolla.d.c.1.nu.
31.& Ripa in c.cùm eccleſia Sutrina.nu.67.verſ.
ſecundò exigitur.de cauſ.poſſ.& prope.
21 Quod † generale eſt & in acquiſitione ſeruitu
tum,vt bona fides adſit.l.vlt.vbi gl.Bar.& cæteri.
ff.quemad.ſerui.amitta.Cæterùm quæſtionis eſt,
22 quis bonam fidem † hanc probare debet,& qui-
bus probationibus probari poterit. Diſſentiunt
iuris interpretes, nam Guliel. Cuneus exiſtima-
uit,hunc aſſerentem, ſe eſſe in quaſi poſſeſsione,
bonam fidem probare debere. idem ſenſit Alexā.
conſil.vlt.nu.3.verſ.tertiò etiam.lib.1. Dyn. ve-
rò,ſufficere huic aſſerenti probare, ſe intra annū
per triginta dies ea ſeruitute vſum. Vtrunque re-
prehendere viſus eſt Bar.& cum eo Cæpolla.d.c.
23 .1.nume.32.ad finem.Ego † opinor omnes rectè
ſenſiſſe, ſi eorum traditiones rectè explicentur,
quod an faciam neſcio. Sciendum eſt, res omnes
acquiri,vel cum titulo,vel ſine titulo. Cùm titu-
24 lus adeſt,†bona fides præſumitur.l.pe.C.de eui-
ctio.cùm in bona fide ſit,qui ignorat rem alienā.
l.bonæfidei.ff.de verb. ſignifi. & ignorantia in du
bio præſumitur.l.verius. ff. de proba. Qua de re
fuſius ſcripſimus in commentariis, De recuper.
poſſ.remedio.16.num.28. hic caſus non eſt is,de
quo contendimus. Cum verò deficit acquiſitio-
nis titulus,niſi ius aliquod reſiſtat (vt mox dicā)
25 adhuc † bonafides in poſsidente præſumitur.qđ
Bar.adnotauit in l.Celſus nu.17.ff.de vſuca.& cū
eo ſenſerunt Coraſius in l.ſeruitutes, nu.34.ff.de
ſeruit.& alij,quos retuli in tract.De recup. poſſ.
remedio 13.nu.71.vbi declaraui.

Quando verò huic ſine titulo poſsidenti ius
commune reſiſtit,bonafides non præſumitur.ca.
vlt.de reſt.ſpol.in 6. Quapropter qui contendit,
26 ſe vſu cœpiſſe † ſeruitutem, bonam fidem proba
re debet.cap.1.de præſcrip.in 6.cùm vnaquæque
res libera præſumatur.l.altius.C.de ſeru.& aqua.
iſte ergo aſſerens ſe acquiſiuiſſe quaſi poſſeſsio-
nem hanc itineris & viæ, bonam fidem probare
debet, quoniam ei ius commune aduerſatur. ita
27 Gulielmus loquitur. At hæc † bonafides proba-
bitur eo ipſo, quòd conſtat ipſam quaſi poſſeſsio
nem tempore & actibus eſſe confirmatam,ita re-
ctè Dynus. Actus autem hi proſunt cùm probatū
eſt, hunc ſuo iure vti credens feciſſe, in quo illa

probabilis

probabilis credulitas probatur aliqua iuſta cã, vt
ſuprà explicaui. ita rectè cũ Bar. docuit Cæpol.
28 Requiritur quintò, quòd † prædium ſit ruſti-
ſticum, non autem vrbanum: nec enim pro quaſi
poſſeſsione ſeruitutis prædij vrbani hoc interdi-
ctum conceditur, ita Cæpolla. d. c. 1. nu. 11. quod
ſubſequenti quæſtione explicabo.
29 Requiritur ſextò, quod hic † qui aſſerit, ſe eſſe
in hac quaſi poſſeſsione ſeruitutis, habeat & ipſe
fundum iuxta illum, in quo aſſerit acquiſiuiſſe
quaſi poſſeſsionem ſeruitutis. ita Cæpolla. d. c. 1.
nu. 33. verſ. ſextò principaliter. & ſenſit Bar. in d.
l. 1. §. is cuius. ff. de itinere actuq; priua. Quod qui
dem commune eſt & cæteris ſeruitutibus prædia
libus, quæ dum ratione prædij acquirantur. l. 1.
ff. commu. præd. & §. in ruſticorum. verſ. ideo au-
tem, inſt. de ſeruit. neceſſe eſt, vt acquirens præ-
dium habeat, cui ſeruitutem acquirat. & probat
ſeruitutis prædialis diffinitio, quam attulit Bart.
quem cæteri ſunt ſecuti in l. 1. ff. de ſeruit. etſi ab
eo diſſentit Coraſius in rub. illius tituli.
30 Requiritur ſeptimò, quod † inter duo hæc
prædia nullum aliud ſit intermedium, ita poſt
Roffredum ſcriptum reliquit Cæpolla. d. c. 1. nu.
33. verſ. ſeptimò principaliter. Illa eſt ratio, quia
hoc interdictum, cum ſit ad tuendas ſeruitutes ru
ſticas, medium prædium, quod non ſeruit, ſerui-
tutem impedit. l. qui ſella. §. vlt. ff. de ſeruit. ruſt.
præd. l. non ſolum. in prin. de operis noui nuncia.
Quod intelligit Bar. in d. §. vlt. cùm impedit com
moditatem; ſecus ſi aliundè viam habere poteſt,
vt eſt, cùm via publica eſt in medio, per quam poſ
ſum tranſire dum venio ad hauriendum aquam è
fundo tuo. quod & ibidem annotauit Alber.
31 Requiritur octauò, † quòd fuerit prohibitus
atque ita turbatus hic quaſi poſſeſſor, ita Cæpolla
d. c. 1. nu. 33. verſ. octauò. Eſt hic animaduerten-
dum, hoc requiſitum non eſſe neceſſarium in ac-
quiſitione quaſi poſſeſsionis; ſed tunc concurre-
re debet, cùm ea acquiſita, poſſeſſor ſe in ea tueri
vult aduerſus nouam perturbationem.
32 QVAERO ſecundò, an † qui hoc interdi-
cto experitur ad ſuam quaſi poſſeſsionem defen-
dendam, neceſſe habeat probare, quod ſciente &
patiente aduerſario poſſederit? Innoc. in c. bonæ
memoriæ, de elect. in ea opinione viſus eſt eſſe ne
33 ceſſum fore hæc probare, cùm † quaſi poſſeſsio
incorporalium nil aliud ſit, quàm aduerſarij pa-
tientia. l. quoties. ff. de ſeruit. l. 1. §. vlt. ff. de ſeruit.
ruſtic. præd. l. ſi à te. ff. ſi ſer. vend. l. 2. C. de ſer. &
aqua. quam ſanè patiẽtiam is non habet qui igno
rat. l. qui patitur. ff. mand. Verùm Barto. in d. l. 1. §.
hoc interdicto, nu. 10. ff. de itinere actuq; priua.
ſcribit Innocentij & aliorum ſententiam proce-
dere in ſeruitute continuam cauſam habente, vt
eſt ſeruitus aquæductus. aqua enim perennis, quæ
ſola ducitur continuò & ſine aliquo hominis fa-
cto fluit l. 1. §. loquitur. ff. de aq. quor. & æſti. vt &
34 eſt † ſeruitus tigni immittendi. ſtat enim & quie
ſcit perpetuò tignum ſemel immiſſum, nec aliud
factum ad eius ſeruitutis v ſum deſideratur. l. ſer-
uitutes. in prin. ff. de ſeruit. vrb. prędio. in acqui-
ſitione quaſi poſſeſsionis huius ſeruitutis ſciẽtia
aduerſarij requiritur, vt Inno. loquitur. At ſecus
35 in ſeruitute diſcontinua, † qualis eſt hæc viæ &
itineris, in qua hominis factum continuum con-
ſiderari non poteſt: quandoquidem nequit homo,
tam perpetuò, tamq; continenter ire, aut agere iu
mentum, vel vehiculum, vt non aliquo momento,
quieſcat, atque eius opera interpelletur. In hac
36 ergo † acquiſitione quaſi poſſeſsionis diſconti-
nuæ ſeruitutis, ait Bar. non requiritur ſciẽtia ad-
uerſarij; ſed ſufficit ſolus ipſe vſus. Cum Barto-
lo ſenſerunt Caſtren. in l. ſeruitutes la grãde, nu.
8. vbi declarat. ff. de ſeruit. & Ruinus conſil. 191.
num. 4. lib. 1. qui & hoc extendit, & male, ad quaſi
poſſeſsionem aquæductus. idem conſ. 129. nu. 1.
lib. 4 & clarius Ripa in c. cùm eccleſia Sutrina, nu
me. 64. verſ. quartò declara. de cauſ. poſſ. & pro-
prie. & Rebuffus in commẽtariis ad Regias con-
ſtit. Galliæ, tomo 3, tit. De materiis poſſeſſoriis,
nu. 143. Illa eſt ratio, quòd ſolus & ſimplex vſus
37 in hac requiritur, non autem quaſi † poſſeſsio,
cùm dicat Prætor, Quo itinere vſus es, Et ab hac
ſententia verè non diſſentit Didacus in c. poſſeſ-
ſor, in ſecunda parte in initio, num. 8. verſic. vnde
mihi. de reg. iuris in 6.
38 QVAERO tertiò, cùm † quaſi poſſeſſor ex-
peritur, ne in hac ſua quaſi poſſeſsione itineris a-
ctusque turbetur, an neceſſe habeat probare titu
lum ſuæ quaſi poſſeſsionis? Ego ſoleo diſtingue-
re duos caſus.

Primus caſus eſt, cùm iſte quaſi poſſeſſor hoc
interdicto experitur, tunc verè & ſine controuer
ſia neceſſe non habet probare titulum. ſiquidem
ſufficit eo itinere actuque eum vſum fuiſſe: nec
inquirere ſolet Prætor, an iure, vel iniuria poſſe-
derit, ſeu eo itinere vſus fuerit.
39 Secundus eſt caſus, cum iſte † quaſi poſſeſſor
confeſſoria actione experitur, aut contra agentẽ
negatoria ſe tuetur; competunt etenim & duo
hæc remedia pro ſeruitutibus; nam, qui ſeruitu-
tem rebus ſuis ex re alterius ſibi debitam conſer-
40 uare vult, † confeſſoria agit. l. 2. ff. ſi ſeruit. vend.
Negatoria verò illi datur, qui ſuorum prędiorum
libertatem aduerſus eum, quia prædia illa ſeruire
prætendit; negatur enim ea negatoria ſeruitutẽ
deberi. d. l. 2. & explicant omnes in l. ſi prius. ff. de
oper. noui nuncia. & Coraſius in l. ei qui nu. 3. ff.
de ſeruit. Hoc itaque in caſu neceſſum fore opi-
nor aſſerenti, ſe eſſe in hac quaſi poſſeſsione, pro
bare quo iure & cauſa eam quaſi poſſeſsionem ac
quiſierit, nec ipſa quaſi poſſeſsio ſufficit. quod
ſenſit Barto. in d. l. 1. §. hoc interdicto, nume. . ff.
de itin. actuque priua. Iaſ. in l. ſi prius, nu. 34. ff. de
operis noui nuncia. Cæpolla tract. de ſeruit. ruſt.
prædio. cap. 1. ad fin. vbi & Duare. lib. 1. diſput. an-
niuerſ. cap. 34. quam ſanè ſententiam probat tex.
d. l. 2. ff. ſi ſer. vend.
41 Eſt ratio, quia vbi iſte quaſi poſſeſſor † confeſ
ſoria agit, aduerſarius dominium probat, quo p-
bato extinguitur omne commodum quaſi poſſeſ
ſionis, ob id actor iſte, vt ſuam ſeruitutem tuea-
tur, eam aliquo titulo ſibi conſtitutam probare
debet.

debet. Quamobrē erit quòd animaduertant cau-
ſarum Patroni, quòd ſi is quaſi poſſeſſor nequi-
ret ſuæ quaſi poſſeſsionis titulum probare; non
erit actio hæc proponenda, ſed potius hoc Inter-
dicto experiendum eſſe iudicabunt. Ita ècontra,
cùm hic poſſeſſor à domino conuenitur actione
negatoria, qua negat ius ei eſſe in ea ſeruitute, is
quaſi poſſeſſor probare debet (vt Bar. & iam rela
ti ſcribunt) ius ſuæ quaſi poſſeſsionis. eo quia a-
ctor agendo negatoria probat dominium, quo
probato ceſſat (vt dixi) illa præſumptio, quæ ex
ea quaſi poſſeſsionis poſſeſſoris orta erat. Quocir
cà infertur, non eſſe multum admiratione dignū,
quod admiratur & ſuſpicit Iaſ. in d. l. ſi prius, nu.
35. verſ. ex iſta concluſione. de oper. noui nunci.
42 plus operari hanc † præſumptionē, quòd quæli
bet res libera prçſumatur, quàm illa prçſumptio,
quæ à quaſi poſſeſsione prouenit. nō inquam eſt
hoc in caſu mirum, quoniam, probato dominio,
ceſſat poſſeſsionis vis & præſumptio, qua ceſſan
te dominium remanet in ſuo libero ſtatu ſiue ali
qua contraria præſumptione.

Declaratur hic caſus, vt locum † ſibi non ven-
43 dicet, cùm hic poſſeſſor, vel quaſi, antiquam & lō-
gæuam poſſeſsionem probat, non enim eſt tūc ne-
ceſſe probare titulum. ſiquidem * recepta magis
* & vera eſt Doctorum ſententia, longo vſu ſerui-
tutem acquiri ſine titulo: cum tituli locum lon-
gæuus uſus obtineat. Quod omnium primus af-
firmarunt glo. Cynus, & alij nonnulli in l. 2. C. de
ſer. & aqua. & in l. ſi quis diuturno. ff. quemad. ſer.
amitta. Cæpolla in tract. De ſeruit. orba. præd. ca.
20. nu. 25. Balbus in tract. præſcrip. ſecūda parti-
cula quartæ partis prin. q. 2. Didacus lib. 1. varia.
reſol. c. 17. nu. 7. Bernard. Gramma. tract. De ſer-
uitutibus. q. vltim. & ex recentioribus ſecuti ſunt
Eguinarius Baro lib. 6. manual. tit. 19. & Rober-
tus Aurelia. lib. 4. ſenten. iuris, c. 8. quam quidem
ſententiam probat. l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſer. vēd.
l. apparet. §. ſi quis. ff. de itinere actuque priua. l.
hoc iure. § ductus aquæ. ff. de aq quot. & æſtiu. &
l. 1. §. Vlt. ff. de aq. plu. arcen. & l. 1. & l. 2. C. de ſer.
44 aq. Lex enim præſumit † ex longo hoc uſu iure
impoſitam eſſe ſeruitutem: ob id neceſſe non eſt
de titulo docere. Verùm ab hac ſententia diſſen-
tiunt Duarenus lib. 1. diſput. anniuerſ. cap. 34. &
Coraſius in l. ſeruitutes. 4. nu. 31. de ſeruit. ff. de
45 ſeruit. aiuntq; aliam eſſe interpretationem † d. l.
ſi quis diuturno. Cùm in hoc tractatu ſumendum
non ſit ius pro titulo, cum plus ſit ius, quàm titu
lus. ſiquidem is ſeruitutem iure acquiſiuiſſe pro-
bat. qui probat titulo, vt legati, donationis, vel vē
ditionis, à rei domino ſibi conſtitutam fuiſſe. l. 5.
ff. de ſeruit. iunct. l. 3. ff. de vſufr. is verò titulum
habere dicitur, qui & à non domino habet. Cùm
ergò dixerit Vlpianus in d. l. ſi quis diuturno, nō
eſſe neceſſe docere de iure, intelligit Duarenus,
neceſſe non eſſe docere à domino conſtitutam,
ſed ſufficit longum uſum, titulo etiam à non do-
mino, bonafide tamen habito probare, cùm lex il
lum pro iure bono habeat, & hunc poſſeſſorem,
utili actione data tuetur. Quæ ſanè interpretatio
vera non eſt, & eā apertè improbauit Eguinarius,
nec non & Robertus, ſuppreſſo tamen, pro more,
46 Duareni nomine. Duo aſſerit † Duarenus, Pri-
mum in iuribus iam relatis ius pro titulo nō ac-
cipi, cùm plus ſit habere ius, quàm titulum. Se-
cundum eſt, eum non habere ſeruitutem iure im-
poſitam etiam lapſo longo tempore, qui à nō do
mino conſecutus eſt. Illud primum falſum eſt, cū
paſsim in hac tractatione ius pro ipſo titulo, vt
donationis, legati, vel venditionis ſumatur. Nam
modi conſtituendarum ſeruitutum ſunt legatū,
pactio, ſtipulatio. d. l. 3. ff. de vſufructu iuncta l.
5. ff. de ſeruit. & his modis conſtitutæ ſeruitutes,
iure conſtitutæ dicuntur. l. 4. ff. de ſeruitut. Illud
verò ſecundum Duareni pronunciatum non eſt
pariter verum, cùm ſeruitus dicatur etiam iure
impoſita ex titulo habito ab eo, qui dominus nō
eſt. quod ſatis probatur in l. nemo. ff. pro legato.
quo loci ſcriptum eſt, ex iure teſtamenti, vel lega-
ti vſucapi poſſeſsionem, etiam ſi teſtator rei, quā
legauit dominus non fuerit. & in l. 1. ff. de iniuſto
rupt. & irr. teſta. habetur, teſtamentum dici iure
factū, etſi teſtator rei, de qua diſpoſuit dominus
non fuerit. & in l. hæredes. §. an ea ſtipulatio. ff. fa-
mil. erciſ. iure ſtipulationis ſeruitutes conſtitutæ
dicuntur, quamuis à non domino conſtitutæ fue-
rint. Atque ita intellexit Vlpia. in d. l. ſi quis diu-
turno; cum de iure docere non oportere, qui lon-
go vſu acquiſiuit, de iure, ideſt, de titulo intelli-
git, quemadmodum deinde ſubiicit, & cum titu-
lus ius ipſum deinde oſtendat, vt in confeſſoria
actor obtineat, vel reus in negatoria, debet vel ti-
tulum à domino habitum oſtendere, vel longo v-
ſu, qui loco tituli eſt, acquiſitam ſeruitutem. Nec
aduerſatur quod ſcribunt Duarenus & Coraſius
47 ex † l. 2. C. de ſeruit. & aqua. quæ inquit, exemplo
rerum immobilium prædiorum ſeruitutes tem-
48 pore quæri. & in † l. vlt. in fi. C. de præſcrip. long.
tempo. diffinitum eſt, idem obſeruari in vſucapio-
ne ſeruitutum, quòd in præſcriptione rerum ſo-
li, at in immobiliū præſcriptione neceſſarius eſt
titulus. l. nullo. C. de rei vend. l. ſeruum. C. famil.
erciſ. l. vlt. C. de vſucap. pro hæred. ergo idem in
his. Non inquam hæc aduerſatur, nam ſimilitu-
do illam quam Imperator facit in d. l. vlt. ad ſolū
tempus refertur. Cuius reſpectu aſsimilatur vſu-
capio ſeruitutis prçſcriptioni rerum immobiliū,
non etiam reſpectu aliorum. Nec eſt abſurda hæc
interpretatio, vel illius cōſtitutionis reſtrictiua,
vt opinatur Coraſius. quandoquidem, ne cæte-
ris pro communi relatis iuribus aduerſetur, intel-
ligenda ita eſt. Non etiam aduerſatur illud ſecun
dum, quo mouetur Coraſius, quod vbi ius com-
mune, vel præſumptio præſcribenti aduerſatur,
titulus neceſſarius eſt, qui poſſeſſori cauſam præ-
ſcribendi tribuat. c. 1. in fin. de præſcrip. in 6. & ca.
vlt. de reſt. ſpolia. in 6. at vſucapienti ſeruitutem
repugnat iuris communis præſumptio, prçſumit
namque ius omnia prædia libera. l. altius. & l. ſi ti-
bi. C. de ſeruit. & aqua. Reſpondetur non eſſe cō-
49 tra ius commune, quod quis † habeat ſeruitutem
in alterius fundo. ſed ſolùm eſt contra quandam
præſum-

præſumptionem naturalis libertatis, ita idem Co
raſius in d.l.ſeruitutes, nu. 35. de ſeruit.& latius
declarat Didacus d.lib.1.varia.reſol.c.17. n.7.in
fi. Prætereà & ſecundò reſpondetur, illã præſum
ptionem, ꝙ quælibet res ſit libera prodeſſe, cũ de
dominio ita conſtat, vt illa quaſi poſſeſſio inanis
reddatur; quemadmodum iam dixi. at cùm de eo
dominio non apparet, præualet hæc quaſi poſſeſ-
ſio. Quocircà in hoc iudicio, cũ agit quaſi poſſeſ-
ſor, vt in ea defendatur, defendendus erit, donec
de contrario iure domini appareat, quoniam tũc
ceſſat poſſeſſorij diſputatio. & de iure ipſius peti
torij experiũdum eſt, quo quidẽ in iudicio quaſi
poſſeſſio non prodeſt, niſi legitimo tẽpore præ-
ſcripta, vt hic, quia tunc præſcriptio vicem tituli
50 obtinet; longum † autem tempus hoc in caſu eſt
tanti temporis, cuius initij memoria apud homi-
nes non ſit, cũ hæc ſeruitus ſit diſcontinua, quẽ-
admodum vno ore omnes affirmant. ex l. hoc iu-
re §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æſtiu. quam ita
intelligunt permulti relati à Baldo. d. tract. præ-
ſcrip. in 2. particula. 4. partis prin. q. 1. Pariſ. conſ.
47. nu. 71. & conſ. 111. nu. 45. lib. 1. latè Didacus.
* lib. 1. varia. reſol, c. 17. nu. 11. qui hanc * commu-
nem eſſe opinionem teſtatur, & Craue. conſil. 4.
nu. 5. qui idem eſſe ainnt in acquiſitione ſeruitu-
tis depaſcendi diſcontinua.

51 QVAERO quartò, quæ ex hac † quaſi poſ-
ſeſſione in hac tractatione reſultat vtilitas? Gloſ
ſa in d.l.1.§. hoc interdicto, in verbo an non. ff. de
itinere actuque priua. plures recenſet. Vna eſt, ꝙ
52 ille qui eſt in hac † quaſi poſſeſſione ſeruitutis, in
ea tueri ſe poteſt, probando hanc quaſi poſſeſſio-
nem, etiam ſine titulo. Non diſſentit ab hac opi-
nione Raphael Comenſ. in l. ſi prius. ff. de operis
noui nunc. nu. 15. qui ſcripſit, hunc poſſeſſorem
ſeu quaſi neceſſe non habere probare ſeruitutem
ſibi competere, cùm confeſſoria experitur, vel cũ
negatoria conuenitur. ea ratione, quia maior eſt
53 vis & † præſumptio quaſi poſſeſſionis, quàm il-
lius præſumptionis, ꝙ quælibet res libera præſu
matur. ſi enim res ſua eſt, quare patitur eam ab al-
tero poſſideri, nec enim præſumitur ſuum iacta
re. l. cùm de indebito. §. 1. ff. de probatio. Verùm
ab hac opinione diſſentit Bar. in d. §. hoc interdi-
cto. nu. 7. quod imò non ſufficit huic quaſi poſſi-
denti probare quaſi poſſeſſionem, vt in ea tuea-
tur; ſed probare debet eam ſeruitutem ſibi com-
petere. l. vti frui. §. 1. ff. ſi vſusfruct. per. l. ſicuti. §.
ſed ſi quæratur. ff. ſi ſeru. vend. Bar. in d. l. ſi prius.
nu. 16. & ibi Iaſ. num. 35. verſ. prima eſt. de oper.
noui nunc. Alex. conſ. vlt. nu. 3. in fin. lib. 1. Cuius
ſententiæ ratio eſt, quia quælibet res libera præſu
mitur. l. altius. C. de ſer. & aqua. nec quaſi poſſeſ-
ſio prodeſt, quia origini rei aduerſatur. vt in d. l.
ſi prius, ſcribit Iaſo. nu. 43. Diſſoluendus eſt no-
dus ex relatis in præcedenti quæſtione, ſi iudicio
poſſeſſorio tantùm agitur, quaſi poſſeſſor tuen-
dus eſt. ita Comenſis ſententia procedat. ſi iudi-
cio petitorio, in quo titulum neceſſe eſt probare,
non ſufficit quaſi poſſeſſio, niſi perfectè præſcri-
pta ſit, quoniam tunc obtinet vim tituli.

54 Secunda vtilitas conſideratur à gl. d. l. 1. §. in
interdicto, in verbo, an non, verſ. Alij dicunt. ꝙ
ſi hic quaſi poſſeſſor impediatur ire, atque ita tur
betur, poterit duplici via ſe tueri in ea. Vna extra
iudiciali, repellendo turbantes, atq; ita ſe defen-
dendo in ea. Secunda iudiciali, quia ſi aduerſarius
negatoria agit, habet ipſe aduerſarius de iure ſuo
docere, ita intelligo gloſſam iſtam ex ſubſequen-
tibus verbis, dum ait, quod ſi hic quaſi poſſidens
agit ex ſecundo capite de itinere, vt l. 3. §. ait Præ-
tor. ff. de itinere actuq; priua. & cum hoc noſtro
caſu ſolùm poſſeſſorio agatur, ſequitur illam qua
ſi poſſeſſionem prodeſſe. Verùm diſſentit Bar. ibi
dem, cuius ſentẽtia ex relatis declarari poteſt. Ter
tiam vtilitatem conſiderauit glo. d. §. hoc interdi
55 cto. in verbo, an non, verſ. Tu dic &c. † ſi poſſi-
det & agit confeſſoria, vel conuenitur negatoria,
non oportet eum cauere de non vtendo, ſed ad-
uerſarius cauet de non impediendo, vſque ad iu-
dicium finitum in negatoria, ſecus ſi non poſſi-
deret & ageret, vel conueniretur pro ſeruitute,
quia tunc caueret de non vtendo vſque ad finem
iudicij. l. penul. ff. de aqua quotid. & æſtiua. Pro-
56 deſt & in eo poſſeſſio, quia ſi deinde † extra iudi
cium turbatur in vtendo, non ſolùm reſiſtere po
teſt, verùm etiam in iudicio hoc interdicto expe-
riri, vt pronuncietur eſſe in poſſeſſione. & cum
hac opinione gloſſæ ſentiunt cæteri. conferunt
quę dicemus infrà, ſequenti Remedio. q. 36. & ibi
quæſtio. 37. explicabimus quandiu cautio hæc
perdurare debeat.

57 QVAERO quintò, an hoc † interdictum cõ-
cedatur pro quaſi poſſeſſione totius prædij, ſi ſo
lũ vſus eſt actu, vel itinere in vna fundi parte? Et
ſolùm pro ea parte, qua vſus eſt, concedi poſſe re
ſpondit Vlpianus ex Iuliani ſententia. in l. 1. §. Iu
lianus ait. ff. de itinere actuq; priua. cuius hæc ſũt
verba. Quoadusq; ingreſſus ad fundum, eouſq;
interdictum ei competere. & annotauit Bar. in d.
l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. Confert l. quod meo.
§. vlt. ff. de acq. poſſ quo loci Celſus ait, per ingreſ
ſum fundi acquiri tantùm eam partem, quam in-
greſſus is eſt. quod ibi intelligit Alex. in fine, cũ
antiquus poſſeſſor totius fundi reperitur. Ratio
58 ſententiæ Iuliani ac Vlpiani illa eſt, quòd † præ-
ſcriptio, vt quid iuri communi repugnans ſtrictã
interpretationem recipit, ob id tãtam præſcriptã
quantam poſſum. Abbas conſ. 101. nume. 7. lib. 1.
Hinc ſcriptum reliquit Bar. in d. l. 1. §. ſi quis hoc
59 interdicto, nu. 1. ꝙ ſi aliquis aſſerit, † ſe præſcri-
pſiſſe ius colligendi pedagium, & ſolùm probat,
vſum eſſe pedagium percipere certis de rebus nõ
dicitur concludenter probare, vt totum acquiſi-
uiſſe dicatur; ſed ſolũ pro ea parte, pro qua exe-
git. quod probauit idem Bar. in l. ſi publicanus. §.
vlt. in fi. ff. de publica. & vectigal. & Pariſ. conſ. 13.
nu. 38. lib. 1. Craue. conſ. 111. nu. 6. qui reſpondit
60 † pro collectis exactis de re aliqua, ſolùm ſibi
præiudicaſſe quò ad ea, non autẽ quò ad reſiduũ.
Hinc quoque ſcribit idem Bar. in d. §. ſi quis hoc
61 interdicto, quod in præſcribends † iuriſdictione,
probato vſu alicuius partis, nõ dicitur in totum
præſcripta.

præſcripta. Quocircà reſpondit Alex.conſi.16.
nu.23.lib.5. quod ille qui iuriſdictionē exercuit
in oppido contra vnam hominum partem, nō di-
citur acquiſiuiſſe iuriſdictionē in omnes, ita pa-
riter qui vnam iuriſdictionis ſpetiē exercuit, nō
dicitur in altera acquiſiuiſſe, vt cōſoluit Soc.Sen.
conſ.111.col.pe.in fi.lib.1.poſt Cynum & Sali.in
l.1.C.de emancip.libero. Ex his pariter dicere ſo
62 lemus, quòd † vſus & conſuetudo, quæ vel iuri
communi repugnat, vel præter ius commune eſt,
non extenditur de loco ad locum, nec de perſona
ad perſonam, ita reſponderunt Aruneonſ.44.nu
me.7.& conſ.133.col.pen.& Alex.conſ.106.nu.
8.lib.2. imò nec de caſu ad caſum, vt reſpondit
Alex.conſ.57.nu.5.lib.3.& cū eo Cagn.in l.om-
nia quęcunq;.in fi.ff.de reg.iur.Paris conſ.21.nu.
63.44.lib.1.& Craue.conſi.30. nu.5. Nam † conſue
tudo & præſcriptio tātum habet de potentia quā
tum de vſu, inquit Baldus in l.vlt. C. communia
vtriuſque iud. & tantum de potentia quātum de
actu, inquit Bal.in c.1.qui feud. dare poſſ. & cum
eo Cagnolus præcitato loco, & Cur.Iun. cōſ.26.
nu.10.& fuſius Craue.in tract. De antiq.temp.4.
parte principali, nu.43.& eo loci, nu.45.poſt Bal
dum conſ.257.Quæſtio vertens.lib.2.ſcribit. ꝙ
64 † conſuetudo & præſcriptio facti ſunt, & quòd
extenſionem non recipiunt, & alia his ſimilia re-
cēſet. Hinc ēt ſcribit Bar. in d.§.ſi quis hoc inter-
dicto, in fine. ſocietatem ex vſu contrahi inter fra
tres, quātum ipſe vſus oſtendit, & non vltrà.idem
Bar.in l.Titium.§.altero.ff.de adminiſ.tut.& in l.
ſi patruus.C.com. vtriuſq; iud. Corſetus ſing. in
verbo, ſocietas.incipit.Inter fratres. Alex.conſil.
78.nu.15.lib.2.conſ.24.ad finem.lib.2. & cōſ.75.
ad fi.lib 6.Barba.conſ.52.col.2.lib.1.& conſ.37.
col.4.lib.2.Pariſ.conſ.85.nu.7. conſ.86.nu.10.
& conſ.87.nu.7. lib.1.

65 Declaratur hoc non procedere † cùm eadem
ſubeſt ratio, vel æquitas, nā tunc conceditur ex-
tenſio vſus & præſcriptionis de caſu ad caſum, de
perſona ad perſonam, & de loco ad locum. Iaſ.l.
de quibus, nu.18.ff.de legib.Pariſ.conſ.13.n 52.
& conſ.21.nu.44.lib.1.& Crau.d.tract.de antiq.
temp.4.Parte prin.nu.45.vbi alias refert declara
tionas.& nu.57.declarat in ſpecie Barto. in d.§.ſi
quis hoc interdicto.

66 QVAERO ſextò, an hoc interdictum † con-
cedatur illi, cuius colonus, vel eius nomine alter
itinere actuq; vſus eſt? Et concedi affirmat Vlpia
nus in l.1.§.is cuius.ff.de actuq; priua.& ibidē ex-
plicat Bar.& cū eo Cæpo.in tract.De ſeruit.ruſt.
præd.c.1.nu.28.& prob.l.3.§.vti videmur. ff. eo.
67 Idem eſt cùm † quis mādato alterius emit fundū,
cuius cauſa per vicini fundum iuit, nam & tunc
quaſi poſſeſsio mandanti acquiſita dicitur. d.l.3.
§.ſi quis mandato.ff.eo. de itinere actuq; priua.
68. Extenditur vt procedat † etiam ignorante ip-
ſo colono, vel hoſpite domino, cuius eſſet fundus
per quem ire conſueuit, ex d.l.1.§. is cuius, ibi,
etiam ſi ignorauit cuius fundus eſſet per quē iret.
Nec.n. ignorantia hæc præſcriptioni impedimen
to eſt, ſiquidem ſufficit ei ſciuiſſe fundum alie-
num eſſe, & eo itinere ſe vti, vt hanc quaſi poſſeſ-
ſionem ſeruitutis.

69 Declaratur primò, non procedere † in fru-
ctuario d.l.3. vti videmur. ibi, ſed enim per fru-
ctuarium quidem ſeruitus retinetur; per fructua
rium autem interdictum hoc domino non com-
petere Iulianus ait. Cuius ſententiæ ratio eſt, ꝙ
fructuarius ſibi & nō proprietatis domino acqui
rit. Quocirca ſcribit Bar.in d.§. vti videmur, ꝙ
70 concedente † caſtrum cum iuriſdictione, ſi conceſ
ſit, vt colono, & is turbetur, interdictū caſtri do-
mino datur aduerſus turbatores, ſi verò facta eſt
conceſsio vt fructuario. interdictum illi, non aūt
domino conceditur. & explicaui ſuprà in tertio
remedio ex interdicto, vti poſsidetis.q.8.dū ſcri-
pſi, concedi illud interdictum vſuario & fructua-
71 rio. Hinc intelligimus aliquando dari † poſſeſ-
ſorium ſiue petitorio, nam vſufructuarius pro-
prietatem nō habet, & tamen ex ipſo vſu itineris
poſſeſſorium acquirit. quod in ſpecie annotandū
eſſe cenſuit Caſtren.in l.1.ff.commū.præd.& in l.
2.§.Pomponius.ff.ſi ſeruit.vend.& illum ſecutus
eſt Rubeus in l.naturaliter.§.nihil commune, nu.
127.ff.de acquir.poſſ.

72 QVAERO ſeptimò, an hoc † remedium cō
cedatur pro ſeruitute vrbana? Gloſſa.l.1. §.1.ff.
de itinere actuq; priua.affirmauit, directum in-
terdictum non concedi, vtile verò concedi. Quod
in vrbana ſeruitute cauſam diſcontinuam haben
te ait admitti Bar.ibi, nam cùm tām habet conti-
nuam conceditur interdictum vti poſsidetis vti-
le, vt diximus ſuprà remedio tertio.q. 9. Bartolo
aſſentitur Cæpolla tract.de ſeruit.ruſt.præd. c.1.
nu.33. Verùm ab hac ſnīa diſſentit Coraſius in l.
pe.nu. 7.ff.de ſeruit.ait ille, nullo caſu pro ſerui
tute vrbana dari interdictum de itinere, nec qui-
73 dem vtile ex tex.d.l.1.§. 1. expenſa maximè † di-
ctione, tantūmodò, qua ille Vlpianus vtitur: cuius
natura eſt, vt omnes caſus excludat, qui nomina-
tim incluſi nō reperiuntur.l.Lucius. §. quæ habe
bat.ff.ad Trebell.latè ipſemet Coraſius in l.hære
ditatē, nu.17.C.de impub.& aliis ſubſt. poſt Bal.
in l.nullus.C.ad l.Iul.maieſt. Atqui nō excluderē
tur ſeruitutes vrbanæ, ſi ad eas tuēdas vtile inter-
dictum daretur. Cum res ipſa eiuſdem poteſtatis
ſit cum directo.l.actio negotiorū.ff. de neg. geſt.
74 Præterea (ait Coraſius) † remediū directum ab
vtile differt. quod directum ex verbis & mente le
gis fluat & naſcatur, vtile verò non, ſed per ſolā
interpretationem.l.2.§.itē Varus. ff.de aq. pluui.
arcen.§.1.inſt.de legit.patro. tutel. Nulla aūt lex
interpretata eſt, interdictum vtile ad ſeruitutē vr
banam tuendam cōpetere; non ergo conceditur.
75 QVAERO octauò, an hoc † interdictum cō-
cedatur pro omni ſeruitute ruſtica? Et non dari
pro aquæductu reſpondet glo.quam Bar.ſecutus
eſt.in l.1.§.1 ff.de itin.actuq; priua.ex l.1.§.quod
autem. ff.de aqua quot. & æſti. Eſt enim proditū
illud ſpeciale interdictum pro ipſo aquæductu, vt
infrà ſuo loco dicemus.
76 QVAERO nonò, an heredi, † alteriue ſucceſ
ſori illius, qui itinere & actu vſus eſt, cōcedatur?

Et

Et concedi probat. l. 3. §. hoc interdictum, cum
duobus ſubſequentibus. ff. de itin. actuque priua.
& l. 1. §. ait prætor inter hæredes. ff. de aq. quot. &
æſtiua. Quod tamen vtile erit, non autem dire-
ctum, l. 2. §. Pompo. ff. ſi ſeruit. vend. & declarat
Coraſius in d. l. pen. nu. 17. ad fi. ff. de ſeruit. ſiue
ergo donationis iure, ſiue legati, dotis, venditio-
nis, aliove ſimili cõſecutus quis ſit poſſeſsionem,
hoc interdicto experiri poterit, cùm ſemper ſui
anteceſſoris locum obtineat. Idem etiã eſt in in-
terdicto, de aqua quotidiana & æſtiua, vt dice-
mus in remedio ſequenti q. 29.

77 QVAERO decimò, an concedatur hoc † in-
terdictum ei, qui impeditus fuit impedimento fa
cti, ne ſeruitute itineris hoc anno vteretur, cũ ſu-
periore anno vſus fuerit? Vlp. in l. 1. §. ſi quis pro
pter inundationem. ff. de itin. actuq; priua. dixit,
cõcedi, prius tamen petita in integrum reſtitutio
78 ne, ex iuſta hac cauſa. † Repetita itaq; die, (hoc
eſt, retrorſum petita, vt in ſimili ait Iuriſcon. in l.
repeti. ff. de fide inſtr. ibi, repetita die, cautionem
interponere. & in l. Iulianus. ff. ad exhiben.) cõce-
ditur hoc interdictum. Hinc intelligimus, hoc in
caſu non cõcedi hoc interdictum ipſo iure, ſiqui
79 dem anni † tempus currit etiam de facto impedi
to: cui tamen reſtitutio in integrum iuſtã ob cau
ſam cõceditur. quod annotauit Bar. in d. §. ſi quis
propter. qui ſcribit, reſtitutionem concedi impe
dito impedimento facti, non autem impedimen-
to iuris. Qua de re (quia hic locus non eſt) vi-
dendi erunt Doc. in c. vigilanti, & in c. auditis, de
præſcrip. Balbus tract. de præſcr. quarta particu-
la, quartæ partis principalis. q. 28. 29. Didacus in
c. poſſeſſor, parte 3. §. 3. de reg. iuris in 6. Ruin. cõ
ſi. 48. nu. 9. & conſ. 143. nu. 16. lib. 4. Afflict. de-
ciſ. 33. nu. 1. & Capicius deciſ. 4. nu. 24. Et in ſpe-
cie noſtra reſtitutionem cõcedi ſcribit poſt alios
Iaſ. in l. 3. §. Labeo. nu. 22. ff. de acq. poſſ. vbi ait, id
80 euenire, quia † agitur de damno euitando.

81 QVAERO vndecimò, † quid ſi precario ti
bi conceſsi fundum, cui via debeatur, & tu preca
rio ea via vti cœpiſti; an hoc interdicto experiri
poſsis? Vlp. in l. 1. §. ſi tibi fundũ. ff. de itin. actuq;
priua. reſpondit, non poſſe, ea ratione, quia rogã
do precario, eam facultatem amiſiſti, quam dum
fundum conceſsi, habebas: deſiiſti enim poſside-
re eo iure, quod tibi conceſſeram. quam ſenten-
tiam ait Vlpianus, colligi ex Iuliani verbis, quæ
deinde ſubiicit, & in quorum interpretatione hæ
82 ret Accurſius in † d. §. ſi tibi, in verbo, interdictũ.
opinor Iuliani verba illa eſſe perpendenda, dum
ait; Quæ ratio (inquit) efficit, vt ſi ego viam pre-
cario rogauero, & tibi fundum precario dedero,
quamuis hac mente ieris, quaſi fundo meo debe-
retur, inutile interdictum eſſet, & precario eo iti
nere vſus eſſe videar; non immeritò, non enim opi
nio tua, ſed mea quærenda eſt.

83 QVAERO duodecimò, quid † ſi quis poſſe-
dit per annum, atq; ita per dies triginta bonafide
itinere vel actũ vſus fuit, & deinde malafide poſ-
ſidere cœpit, hoc eſt, vi, vel clã, an ei dabitur hoc
interdictum? Et dari probat Vlpianus in l. 1. §.
vltim. ff. de itinere actuque priua. Ea eſt ratio,
quam ſtatim in l. 2. eo. ſubiicit Paulus, dum ait.
non poſſe commutari quæ rectè tranſacta fuerũt
ex ſuperuenieñte delicto. Quinimò adeò perfecta
84 eſt † præſcriptio, vt nec in foro animæ ſuperue-
niens hæc malafides nocere poſsit. quod affirma
runt gl. Abbas, & cæteri in c. vigilanti de præſcr.
vbi Felinus nu. 11. ratione à textu hoc. d. l. 2. de-
* ſumpta vtitur. & hanc eſſe opinionem * magis re
ceptam atteſtati ſunt Balbus in tract. præſcr. in 2.
parte 3. partis principalis. q. 9. & Didacus in cap.
poſſeſſor, in 3. parte. §. 2. nu. 1. de reg. iur. in 6.

85 Declaratur primò non procedere, † cùm ad-
huc præſcriptione anni, & 30. dierum non acqui
ſita poſſeſsione, malafides ſuperuenit, nam tunc
non dabitur hoc interdictum. ſiquidem interru-
pta præſcriptio ita dicitur, vt illud initium nullo
modo prodeſſe poſsit, atque ita non erit ſpectan
dum, ex doctrina omnium in cap. vlt. de præſcr.
& ſcribit Didac. in cap. poſſeſſor. 2. parte. §. 12. nu
me. 2. de reg. iur. in 6.

86 QVAERO decimòtertiò, † quid ſi ab initio
cœpit malafide poſsidere, & deinde bonafides ſu
peruenit, an ei concedatur hoc interdictum? Et
non concedi ſenſit gl. d. l. 1. §. vlt. in gl. 1. ff. de itin.
actuque priua. & ibidem annotauit Bar. Ea eſt ra-
tio, quia initium ſpectatur. Quod procedit etiam
ſi nouo principio præſcriptionis poſt illam inter
ruptionem poſsideret. ex his, quæ ſcribunt gl. &
omnes in c. illud, vbi Abbas nu. 20. de præſcript.
87 quod vbi † ob malam fidem præſcriptio ſemel inter
rupta extitit, an poſsit iterũ ceſſante interruptio
* ne procedere ex nouo initio. & aiunt, ex * magis
recepta ſententia, non procedere. quod decla-
rat Didacus in cap. poſſeſſor, parte 2. §. 12. nu. 7.
de reg. iuris in 6.

88 QVAERO decimoquartò, an † hoc interdi-
ctum concedatur hęredi illius, à quo quaſi poſſeſ
ſor iſte malafide, hoc eſt, vi, vel clã, vel precario
vſus eſt ſeruitute itineris? Et concedi ſcribit Vl-
pianus in l. 3. §. ſi quis ab auctore. ff. de itinere a-
ctuq; priua. dum ait hæredem hunc rectè prohi-
bere, ne ea ſeruitute ille vtatur. eam attulit ratio-
nem Vlpianus, quod ab hęrede poſsidere dicitur, qui
à defuncto auctore poſsidet. Et ideo (vt Pædius,
referente Vlpiano ſcribit) iniquum eſt hærędi no-
cere, quod non nocuit illi, cui hæres ſucceſsit. &
extat iuris regula in l. inuitus. §. cùm quis, de reg.
iur. Decius & cæteri in l. quod ipſis. de reg. iuris.
Soc. tract. fallen. reg. 389.

89 QVAERO decimoquintò, quid ſi † vnus ha-
bet fundi vſumfructum, & alter proprietatem, &
vterq; eorum per fundum iuerit, cui hoc interdi-
ctum dabitur? Et vtriq; dari reſpondit Vlpianus
in l. 3. §. idem Iulianus. ff. de itinere actuq; priua.
quod ſanè interdictum non directũ, ſed vtile eſt.
Competit etiam hoc interdictum vni aduerſus al
terum, ſi inuicẽ ſe impediant atq; perturbent pro
prietarius & fructuarius. Confert quod ſcribit
Bart. in l. vlt. ff. vti poſsi. & in l. vnica. §. 1. nu. 9. C.
eo. & declaraui ſ. in tertio remedio q. 7. in fi.

90 QVAERO decimoſexto, an † in hoc iudicio

cognoſci poſsit de intereſſe pturbatæ huius poſ
ſeſsionis? Et cognoſci poſſe affirmat Vlp. in l.3.
§.in hoc.ff.de itin. actuq; priua. q ſanè quō decla-
randa eſt ex his,quæ ſcripſi ſ. remedio 1.q.14.
91 QVAERO decimoſeptimò,†cùm dicitur da
ri hoc interdictū ei,qui anno poſſedit; dubitatur
à qua die incipiat annus? Vlpianus in l.1.§.annū.
ff.de itinere actuq; priua. inquit à die interdicti:
qđ interpretatur Bar.poſt gl.ibi,à die litis cōteſt.
92 QVAERO decimooctauò,an†in hoc reme-
dio liceat petitorium iudicium cū poſſeſſorio cu
mulare? Et licere affirmauit in ſpecie Afflict. de-
ciſ.155.nu.2.qui ex ſententia Bar.in l.naturaliter
§.nihil commune,nu.19.ff.de acq.poſſ.ſcribit,ꝙ
quando agitur ſuperioribus incorporalibus,con
93 currit † poſſeſſorium retinendæ cum petitorio.
idem affirmarunt Bald.in l.incerti.nu.2.C.de in-
terd.& Abbas in c.paſtoralis, nu.15.de cauſ.poſſ.
& propr.Rip.in d.§.nihil commune,nu.159. Fa-
bius nu.38. & Claud.nu. 55. & diximus ſuprà in
tertio remedio,nu.339.
94 Declaratur procedere † cùm in prima iudicij
inſtantia fit hæc cumulatio;ſecus ſi in inſtantia ap
pellationis;nam tunc non admittitur, vt nec pen-
dente cauſa reuiſionis,ita Afflict. deciſ.155. nu.
3.poſt Bal,in auth.& cōſequenter,n.7.C.de ſent.
& interlo.om.iud.Ea etiam ratione vtitur Afflic.
ꝙ iudex cauſæ appellationis habet iuriſdictionē
per deuolutionem circa ea, quæ in prima inſtan-
tia tractabantur,non autem ſuper aliis, vt docuit
Bal.in l.per hanc,nu.18.C.de temp.appel,Præte-
rea non admittitur in hoc iudicio retinendæ re-
conuentio,vt inquit Bald,in d.l. incerti nu.13.&
ſcripſi ſuprà in 3.remedio.q.60.
95 QVAERO decimononò,de † ſecundo huius
interdicti capite, hoc eſt de itineris refectione.
Cuius vtilitas,ſecundum Vlpianum in l.3.§.vtili
tas. ff. de itin.actuq; priua.illa eſt, ꝙ conſequens
erat,ei,qui itinere vtitur, interdictum propone-
re,vt refici iter poſſet. Quemadmodū enim aliàs
vti poteſt itinere, vel actu commodè,quàm ſi refi
ceritur,corrupto enim itinere, minus commodè
frui,aut agi poteſt.ita dicimus in refectione riui,
quæ ob id cōceditur,ne is qui in quaſi poſſeſsio-
ne eſt aquæductus impediatur aquā ducere.l.re-
fectionis.§.vlt.ff.cōm.præd.vrb.& l.1.§.1.ff.de ri
uis, & dicemus ſ. remedio 7. in præludiis. Hinc
intelligimus hoc eſſe vnicum interdictum, duo
capita tamen habens, vt fuſius explicat Cæpolla
in trac.De ſeruit.ruſt.præd.c.1.nu.39. Hoc enim
caput ſecundum gratia primi editum eſt,
96 QVAERO vigeſimò, quis † hoc interdicto
de itinere reficiendo vtitur?Reſpondet Vlp. in d.
l.3.§.ait Prætor.ff.de itin.actuq; priua. eum frui,
qui non vi,non clā, non precario ab alio vſus èſt,
& ius ei eſt reficiēdi. Nec enim ſufficit habere iua
eundi,niſi etiam adſit ius reficiendi,d.l.3.§.fieri
autem.dum Vlpianus ait, fieri poſſe, vt quis iuà
eundi habeat & agendi,reficiendi verò ius nō ha-
beat,quia in ſeruitute conſtituenda cautū ſit, nè
ei ius reficiendi ſit.aut ſic,vt ſi velit reficere, vſq;
ad certum modū reficiendi ius ſit,meritò ergo ad
refectionem ſe Prætor retulit.Hęc pars interdicti
oſtēdit hoc iudiciū non eſſe merè poſſeſſoriū,ſed
ſapere naturam petitorij. Quocircà in hoc nō ha
berent locum ſtatuta, quæ de mero ipſo poſſeſſo
97 rio diſponerēt,vt illud † ſtatutū Brixię 13.in ciui
lib,ſub rub.In quib.cau.ius ſummariū reddatur.
98 QVAERO vigeſimoprimò,quæ † neceſſariò
probanda ſint,vt huic iudicio locus ſit?Et duo eſ
ſe probanda cenſet Vlp.in d.l.3.§. hoc aūt à ſupe
riore.ff.de itin. actuq; priua. Primū, ſe hoc anno
vſum,cùm Prætoris edictū ita cōceptum ſit. Quo
itinere actuq; hoc anno vſus es. Illius ergo anni
vſus probandus eſt. Qui quidem vſus dierum tri
ginta eſſe debet, cum hic agatur de eo itinere vſu
quæſito. Hinc fit fruſtra diſputari à Roffredo in
ſuis libellis & à Cępol.in trac.De ſeru.ruſt.pręd.
c.1.nu.38.verſ.in primis,an hoc in caſu requira-
tur vſus 30.dierum,vt in ſuperiore interdicto,nā
præſupponimus poſſeſsionem iam vſu quæſitā;
qualis is eſſe debeat ſuprà declaratum fuit, Secun
dum, ſeruitutem cōpetere,hoc eſt,ius ſibi eſſe re
ficiēdi.Quocircà hæc interdicti pars(vt Vlp. ſcri
bit)à ſuperiore differt. quoniam illo quidem in-
terdicto vti omnes poſsūt,qui hoc anno vſi ſunt;
hoc aūt interdicto,hoc eſt,hac 2.parte,is vti pōt,
qui hoc anno vſus eſt,& ius ſibi eſſe reficiēdi do-
cet.Differentiæ rationem idem Vlp. recēſet. d.§.
hoc aūt ibi,Quid.n.perdit,qui patitur eū hoc fa-
cere,quod hoc anno fecit? enimuerò qui vult re
ficere aliquid noui facit. Verùm Vlpiano aduerſa
99 ri videtur, quod ab eodē ſcriptum eſt in † l. loci
corpus.§.ſi quis.ff.ſi ſerui.vend. nempe ſufficere,
ſi probetur ſeruitutē competere.ſatisfacit glo. in
d.l.3.§.hoc autem.in verbo,cōpetere, de itinere
actuq; priua.duplici reſponſione.Primò duo ſo-
re neceſſariò probanda,ſi à primo initium ſuma-
tur,hoc eſt,ſi a probatione vſus,nam tūc & vſus,
& ſeruitutis ius probandus eſt. ſi verò à ſecundo
incohetur, hoc eſt à probatione iuris ſeruitutis,
illud probare ſufficit. Quam quidem interpreta-
tionē ab omnibus probari ſcribit Bar.in d.§. hoc
autem.& eam ſecutus eſt Cæpolla in tract.De ſer
uit.ruſt.præd.c.1.nu.41. qui ſimilibus compro-
bauit.Ego diſſentio,ſiquidē fieri poteſt,vt ſerui-
tutem quis iure conſtitutam habeat,& ea vſus nō
ſit eo anno,ſed in illius quaſi poſſeſsiōe alter ſit.
Prætor ergo illius anni poſſeſsionem, cuius præci
pua cauſa reddit interdictum,conſiderauit. nō er
go ſufficit ius ſeruitutis probare,niſi etiam ipſius
anni vſus doceatur. Alia itaq; reſponſione ſatisfa
cit gl.in d.§.hoc autem,& in d.§.ſi quis.nempè in
caſu.d.§. ſi quis, ſufficere probare iua ſeruitutis,
ꝙ actione confeſſoria agitur. Nec enim tunc de
poſſeſsione,ſed de iure,& proprietate quæritur,
vt omnes ſcribunt in l.ſi prius,de oper. noui nun
cia.& probat textus apertus in l.4.§. Pōponius.
ff.ſi ſer.vend. Hanc diſſolutionem probauit Bar.
in d.§.hoc autem. Quocircà intelligimus quantū
ab actione confeſſoria hoc interdictum differat.
quod tamen fuſius explicat Cæpol. in tracta. De
ſeruit.ruſt.præd.c.1.nu.40.
100 QVAERO vigeſimoſecūdò,cū† agens hoc
interdicto,

interdicto, vt pronuncietur ſibi ius reficiendi iter
eſſe, an cautio de damno infecto præſtare debet?
Et præſtare oportere reſpõdit Vlp. in d.l.3.§.qui
hoc interdicto.ff.de itinere actuq; priua.& in l.ap
paret.§.vlt.eo.& confert.l.Seruius.§.ſi quia riuũ,
ff.de riuis.& annotauit Cæpolla in tract. De ſeru.
ruſt.præd.c.1.nu.38.verſ.quintum requiritur.
101 QVAERO vigeſimotertiò, cũ hoc † inter-
dicto agens neceſſe habet de iure ſuo docere, an
ſufficiat loco tituli, longam poſſeſſionis præſcri-
102 ptionem oſtendere? Et ſufficere ait Vlp. in † l.
apparet §.ſi quis ſeruitutem.ff.de itinere actuque
priua. cuius quidẽ reſpõſi vera litera eſt illa, quã
probauit eruditiſſimus Ant. Auguſt, lib.1.emen
da.iuris c.3.& illum ſecutus eſt Eguinarius Baro.
li.9.manual.tit.18.ſi quis ſeruitutem iure impoſi
tam non habeat. etſi Gregorius Holoander legit,
negatiua circumſcripta, & malè. Eſt huius ſenten
tiæ ratio, quòd Vlpianus oſtendere voluerit, tan-
tùm longi temporis præſcriptionem huic poſſeſ-
ſori prodeſſe, quantum titulus ipſe prodeſſet. qđ
ſuprà hoc remedio.3. fuſius explicauimus. Hinc
103 intelligimus erraſſe † Cæpollam in tract. De ſer
uit.ruſt.præd.c.1.nu.38.verſ.item verò, dum ſcri
pſit, vſum huius itineris, vt refici poſſit, acquiri
ſolũ tempore immemoriali, eſt hoc falſum; quia
ſi titulo acquiſita eſt, tempore opus non eſt, ut lo
co tituli ſit. ſi titulus nõ adeſt longa poſſeſſio ſuf-
ficit. quæ ſanè longa poſſeſſio decem annorũ in-
ter pſentes, & viginti inter abſentes ſufficit, vt ĩ.
q.3.in fi. Nec aduerſatur quod ſcribit Cępol. ſer-
uitutes habẽtes cauſas diſcontinuas nõ præſcribi
niſi longiſſimo tẽpore ex l.1.in fi.& l.2.ff.de aq.
plu. arcen. & l. hoc iure.§. ductus aquæ.ff. de aq.
quo.& æſti. quia reſpondi d.q.3. in fin. & alia ſe-
quenti remedio.q.28. attingemus.
QVAERO vigeſimoquartò, cũ huic poſſeſ-
ſori conceditur iter & actum reficere; dubitari cõ-
104 uenit, quid † eſt in hoc interdicto reficere, q̃dq;
ſub ea ſignificatione continetur? Vlpia. in d.l.3.§.
reficere.ff.de itin. actuque priua. inquit, duo hæc
105 inter ſe maximè differre, facere, & reficere. † fa-
cere enim is dicitur, qui de nouo facit. Quocircà
is qui iter aut dilatat, aut deprimit, aut producit,
aut exagerat, facere dicitur. qui facit, antiquam fa
106 ciem immutat. Reficere † verò eſt antiquum
reſtaurare, & aliquo remedio adhibito ſuſtinere,
l.1.§.ſi quis ædificium, vbi Bar.& cæteri omnes.
ff.de oper. noui nunc. & reficiẽdo priſtina forma
nõ immutatur. d.§. reficere. quod repetit idem Vl
pian. in l.1.§. reficere.ff.de riuis. dũ ita ſcribit, Re
ficere eſt, quod corruptum in priſtinum ſtatum
reſtaurare. Quod ita demum procedit, ſi aliqua
adhuc extat forma illius antiqui ſtatus, ſecus ſi ex
toto deſtructa eſt, nam tunc nõ dicitur refici, ſed
de nouo fieri. ſicuti annotarunt relati Doct. in d.
l.1.§.ſi quis ędificium, de oper. noui nunc. ibi Iaſ.
nu.3.verſ.limita iſtam, qui latè comprobat.
107 QVAERO vigeſimoquintò, qualis † eſſe de-
bet hæc refectio? Vlp. in l.3.§.hoc autem. verſ. fie
ri autem poteſt.ff.de itin. actuq; priua. reſpõdet,
vſq; ad modum conſuetum fieri poſſe. quod an-
notauit & Cæpol. in tract. De ſeru. ruſt. præd. c.1.
nu.38. verſ. ſextum, ꝙ &c. Non. n. ſeruitutis mo-
dum excedere conuenit. l. modum.ff.de ſeruit.
108 QVAERO vigeſimoſextò, cũm † itineris re
fectio huic poſſeſſori cõceſſa ſit, an ea cenſeantur
etiam conceſſa, ſine quibus refectio nulla eſſet? Et
conceſſa cenſeri ex Labeonis ſententia reſpon-
det Vlp. in l.3.§.apud Labeonẽ. ff. de itin. actuq;
priua. qui ſcripſit, ꝙ ſi quis pontem nouum velit
facere viæ muniendæ cauſa, ei permittitur. quod
verum eſſe intelligit Vlpia. ſi modò ſine eo pon-
te cõmeari non poteſt, hoc eſt, ſi iter ad refectio-
nem commodè non datur aliundè. quinimò ſub-
iungit Venuleius in l. veteres, ff. eod. ex veterum
ſententia, & ea cenſeri permiſſa, quæ ad refectio-
109 nem vtilia ſunt. Qua de re intelligimus † alia in
itinere reficiendo eſſe neceſſaria, alia eſſe vtilia.
ſunt neceſſaria ligna, terra, lapides, cæmenta ali-
quando & his ſimilia. ſunt vtilia, quę cõmoditatis
ſunt, vt ire via breuiori, vehere neceſſaria vehicu
lo, etſi hominum humeris, vel iumentis ferri poſ-
ſunt. Hinc colligunt noſtri Doctores, ea cenſeri
110 tacitè conceſſa ſine † quibus explicari nõ poteſt,
quod conceſſum fuit. l.2.ff. de iuriſd. om. iud. l. ad
legatum. & l. ad rem mobilem. ff. de procu. quod
intelligunt Doctores nõ ſolùm de neceſſariis om
ninò, ſed & de vtilibus. qua quidẽ in ſententia fuit
Baldus in d.l.2.& ibi Decius nu.6. de iuriſd. om.
iud.& ibidem Cur. Iun. nu.2. Alc. nu.2.& Io. Bo-
logn. nu.19.& nu.50. Idem docuit Dec. in c. prę-
tereà, col.4. verſ. ſecunda concluſio. de officio de
leg.& ibi aliquando ſcripſi.
111 Declaratur tamen hæc, de qua † agimus, iu-
ris quęſtio, non procedere, cum is qui iter vult re
ficere ſine ſuo commodo, & cum detrimento do-
mini fundi, via per fundum vti vult. vt putà, cùm
poſſet vti breui & compendiaria, vult tamen lon-
giori itinere vti, non enim hoc conceditur dicta
l. veteres. §. ſi quis autem. Cæpolla in tract. De ſer
uit. ruſt. præd. c.1. nu.38. verſ. octauum, ꝙ. Eſt. n.
hæc quædam malitia, cui indulgendum non eſt,
quemadmodum in non diſſimili ſpecie reſpõdit
Celſus in l. in fundo. §. vlt. ff. de rei vendic. quocir
cà ſubiungit Vlpia. in l. apparet. §.2. ff. de itinere
actuq; priua. quòd ſi quis, cũ poſſet alia parte agri
ſine incommodo domini fundi impenſam aſpor-
tare, id egit vt alia parte apportaret, impunè ei via
fit. & ſcribit Cæpoll. d.c.1. nu.38. in fine. Confert
illa iuris ſententia, à cõtrario ſenſu ſumpta, quod
112 tibi † non nocet & alteri prodeſt, facilè conce-
ditur. l.2.§. item Varus. ff. de aq. pluu. arcend. ita è
contrà concedi tibi non debet, quod tibi non pro
deſt, & alteri nocet.
113 QVAERO vigeſimooctauò, an † remedium
ex hoc interdicto, de itinere reficiẽdo, etiam ſuc
ceſſoribus concedatur? Et concedi affirmauit Vl-
pia. in d.l. apparet. §. hoc interdictum. ff. de itine-
re actuq; priua. nec adhibetur (vt ille ait) diffe-
rentia, ꝙ ſucceſſor ſingularis, vel vniuerſalis ſit.
ita ècontrà datur contra ſucceſſorem ſingularem,
vel vniuerſalem.
114 QVAERO vigeſimonond, an † is qui hoc re

medio poſſeſſorio egit, impediatur deinde experiri iudicio petitorio pro ſeruitute itineris, an in
quam impediatur experiri actione confeſſoria?
Noſtri iuris interpretes in l. naturaliter. §. nihil
cõe de acq. poſſ. aliquot caſus ita diſtinguunt.
115 Primus caſus eſt, cùm reus† hoc iudicio conuentus abſolutus fuit, ob id q actor ſuam intentionem non probauit, tunc ſiue propoſitum fuerit hoc interdictum ex primo, ſiue ex ſecundo capite, ſemper locus erit iudicio petitorio, cui præiudicium illatum non cenſetur. ita cenſuit Rubeus in d. §. nihil commune, nu. 192. ita intelligẽs Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres, nu. 7. de verbo. oblig. & Abbatem conſ. 50. lib. 1. Claud. num. 51. Fabius nu. 37. Decius nu. 49 27. Ferna. 1. parte, nu. 37. Soc. Iun. nu. 163. & cõſ. 182. n. 19. lib. 2. & Io. Bolog. in d. §. nihil commune, parte 2. nu. 126. Ea ratione vtuntur, q in eo iudicio primo nec plenè nec ſemiplenè cognitum fuit de cauſa dominij: non ergo mirum ſi agi petitorio poteſt. & cum Bartolo & Abbate idem ſenſerũt alij quos infrà, q. ſequenti referam.
116 Hic caſus procedit etiam quando † reus eſſet ſimpliciter abſolutus. ſiquidem præſumeretur abſolutus ob id, quod actor ſuam intentionem non probaſſet. arg. l. ſi quis ad exhibendum. ff. de exceptio. rei iud. ita in ſpecie docuit Claud. de Seyſſello in d. §. nihil commune, nu. 45. Soc. Iu. nu. 163. etſi ibidem diſſentiat Rubeus nu. 196. & Claudij ſententiam probat doctrina elegans Bar. in l. 2. §. 1. nu. 3. verſ. aut dubitatur. ff. vi bon. rapt. & Soc. Sen. conſ. 99. col. 2. verſ. ſed ad hoc, lib. 1.
117 Secundus eſt caſus, cùm actor † egit hoc interdicto ex primo capite: tunc ſi ſuccubuit in eo, non prohibetur experiri confeſſoria actione: atque ita iudicio petitorio. ita poſt alios cẽſuit Rubeus in d. §. nihil commune, nu. 193. & hanc opinionẽ probarunt Alex. ibidem nu. 37. & Fabius nu. 64. poſt Butrium & Calde. in c. cùm dilecta de cauſa poſſ. & propr. Ripa d. §. nihil cõmune, nu. 103. Bolog. in 2. parte. nu. 126. Ea eſt huius ſententiæ
118 rõ; quia hoc in caſu non requiritur plena † probatio & cognitio de dominio ſeruitutis, ſed ſufficit probare ſimplicem quaſi poſſeſsionem ipſius ſeruitutis, vt iam ſuprà diximus. Confirmatur ex doctrina Caſtr. d. l. qui Romæ. §. duo fratres, & ibi
119 clarè Ripa nu. 24. & Alc. nu. 13. dum ſcribit, † abſolutoriam, in qua incidenter actum fuit de dominio, non impedire nouam actionem, qua principaliter dominij cauſa diſcutiatur. Quocirca (ait Ru
120 beus) acta facta in hoc iudicio † ſummario fidem non faciunt in plenario. c. veniẽs, il ij. vbi Feli. de teſtib. Bar. in l. 2. ff. vi bono. rapto. Ita ſen
121 tentia † lata in iudicio ſummario non nocet iudicio plenario. l. pen. vbi gl. ff. de iis quib. vt indig. & ſcribit Bar. in extrau. ad reprimẽ. in verbo, Sũmariè, n. 12. Butr. & Imo. in c. cauſam, ij, de teſtib.
122 Tertius eſt caſus † cùm actor egit hoc interdicto ex ſecundo capite: tunc ſi in eo ſuccubuit, experiri amplius nõ poterit petitorio, hoc eſt actione confeſſoria. ita docuit in ſpecie Rubeus in d. §. nihil commune, nu. 195. poſt Abbatem in c. paſto-

ralis, col. 8. de cauſa poſſ. & propr. Sal. in l. incerti. col. 8. verſ. quæro ab extra. & ibi Ang. in ſin. C. de interdict. & Ripa in d. §. nihil cõmune, n. 104. ita etiam intelligo Soc. Iun. conſ. 182. nu. 6. lib. 2.
123 Ea eſt huius ſententiæ ratio, quòd in hoc † iudicio plenè agitur atq; diſcutitur de dominio ſeruitutis. l. 2. §. quædam. ff. de interd. vbi Bar. Ang. & cæteri, non ergo ſemel diſcuſſum reuocari in dubium debet. Accedit, quòd ſi actor iſte nõ potuit probare ius ſeruitutis in hoc interdicto ex ſolo vſu, quod eſt minus quàm ſit ius ex ipſo titulo, ſequitur non poſſe amplius agere confeſſoria, in quo titulus venit probandus. Nam ſi non habet quod eſt minus, fortius non habet quod eſt plus. Hinc infert Rubeus. d. nu. 195. quod probationes in hoc iudicio receptæ fidem in alio iudicio faciũt, iuxtà tradita à Fel. in c. cauſam, il j. de teſtib. Accedit quod docuit Bal. in l. ſi mater, ad finem, ff. de excep. rei iud. quòd vbi acta in vno iudicio præiudicium afferunt in altero, ita & ſententia.
124 QVAERO trigeſimò, an ſententia † lata in iudicio petitorio hoc eſt in actione, confeſſoria, præiudicium faciat huic iudicio poſſeſſorio? Hãc quæſtionẽ ita in ſpecie excitarunt Bar. d. l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 3. & ibi latè Rub. nu. 126. Claudius Hermer. Hormo. Decius nu. 27. Fernan. c. 2. n. 37. & Fabius nu. 64. de acq. poſſ. & ibidem nouiſsimè doctiſsimus Io. Bologn. 2. parte num. 66. 68. Qua quidem in re diſtinguendi ſunt caſus, vt in præcedenti quæſtione.
125 Primus eſt, cum quis † egit cõfeſſoria, & reus fuit abſolutus, vel quia actor non probauit, vel quia reus probauit nullam ſeruitutẽ competere; ſi deinde is agit hoc interdicto ex primo capite, tunc (inquit Rubeus) obſtabit exceptio iis modis, quibus obſtat ei, qui primò intentauit petitorium & ſuccubuit, & poſteà intẽtat interdictũ, vti poſſidetis. Qua de re ſcripſi ĩ. remedio 3. q. 74. vbi ſecutus Ripã affirmaui, illam tamen abſolutoriam non impedire iudiciũ poſſeſſoriũ. & idẽ ſentit de hoc caſu in ſpecie Bolog. vbi ſuprà, nu. 69.
126. Secundus eſt caſus, † cùm actor egit confeſſoria pro refectione itineris, iuxtà l. loci corpus, §. ſi quis mihi. ff. ſi ſeruit. vend. & non probauit, & ob id reus abſolutus fuit; ſi deinde is actor vult hoc interdicto ex ſecundo capite, quod ad eundẽ finem quo confeſſoria iam propoſita tendit, experiri, dicendũ eſt non poſſe, quandoquidem ei obſtat rei iudicatæ exceptio. ita Rubeus in d. §. nihil commune, nu. 129. Quem quidem caſum probat Rubeus ex doctrina Bar. in l. 2. § 1. nu. 3. ff. vi bon. rapt. & in l. Prętor edixit. §. 1. ff. de iniuriis. dũ ſcribit Bartolus, quod ſi quis intentat actionem, quę tendit ad vindictam, ſi fertur abſolutoria, illa obſtabit eidem agenti criminaliter. Ea eſt ratio, quam alio in caſu Barto. perpendit, quia qñ illud quòd examinatum fuit in primo iudicio, venit examinandum & in ſecundo, tunc abſolutoria lata in primo obſtat & in ſecundo. l. ſi quis cum totum. §. planè. & §. ſi ancillam. ff. de excep. rei iud.
127 Tertius eſt caſus, cũ † actio confeſſoria prius fuit propoſita, vt declaretur ſeruitutem cõpetere

prædio

prædio ipſius actoris.iuxtà l. qui in aliena. §. vlt.
ff.de neg geſt.& reus abſolutus fuit,quia proba-
uit,nullam ſeruitutem competere ipſi actori; vel
quia is qui dicitur ſeruitutem impoſuiſſe,nō erat
dñs;vel quia ipſe actor non habet prædium, cui
ſeruitus debeatur, tunc ſi idem actor vult agere
hoc interdicto ex ſecūdo capite, vt liceat ſibi iter
reficere,non admittitur. ita Rubeus. in d.§.nihil
commune,nu.130.Ea eſt ratio,q hoc iudiciū ex
hoc ſecundo capite interdicti mixtam habet cau-
ſam proprietatis(vt iam diximus)& ob id depen-
dentiam habet ab illo primo.quo fit,vt lata ſentē
tia in illo primo obſtet huic ſecundo,ex tex.l.qui
Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.oblig. vbi Bar.in
5.oppo.& illum annotarunt ibi cæteri, vt Ange-
lus,Caſtren.& Iaſo.Ripa nu.22. Scribūt ij inter-
pretes,q ſi lata ſententia contra actorem acceſſo
rium iudicium & ab altero dependens continet,
impedit ſequens illud iudicium,ea ratione,q de-
ciſum ſemel,in dubiū amplius refricari nō debet.
Verùm opinor hanc rationem veram non eſſe
128 hoc noſtro in caſu,ſiquidem † interdictum hoc
etiam in ſecundo ſuo capite non dicitur acceſſo-
rium actionis confeſſoriæ, & ab ea pendere. id
129 quod vel ex eo probatur;quia† acceſſoriū dici-
tur quid indiuiduum à principali ratione depen-
dentiæ.l.tunc inutile.ff.de pecul.lega.Barto. in l.
130 Græcè.§.illud,nu.4.ff.de fideiuſſo.Non.n.†ac-
ceſſorium ſine principali ſtare poteſt.l. cùm prin
cipalis,vbi Dec.& cæteri.de reg. iur. At interdi-
ctum hoc non pendet ab actione confeſſoria, nec
illius acceſſorium dicitur.quandoquidem vti ſe-
parata vnum ſine altero ſtare poteſt.id quod & di
uerſi tituli & diuerſi effectus demonſtrant. Nam
actio confeſſoria cauſam proprietatis principali-
ter reſpicit, interdictum verò noſtrum cauſam
poſſeſſionis.Et licèt hoc interdictū admixtam ha
beat cauſam proprietatis, illud eſt in conſequen-
tiam quandam.& ſimul ſtat, q quis ius nō habeat
ſeruitutis,atq; ita agere nō valeat confeſſoria, &
tamē experiri poſſit hoc interdicto.cum,vt locus
ſit huic interdicto,ſufficiat lōgi temporis vſus lo
co tituli,vt diximus ſuprà.q.3.& q.23. Nō ergo
hoc interdictum pendet ab actione confeſſoria.ſi
ergo ab ea nō pendet vt acceſſorium, ſequitur la
tā in ea actione abſolutoriam non præiudicare in
hoc interdicto.Hanc noſtram aduerſus Rubeum
conſiderationem cōfirmat quod docuit Soc. Sen.
in l.ſi quis cum totum.§. planè,nu.5.verſ.vnde in
ferendo.ff.de excep.rei iud.qui in hac ferè ſpecie
131 loquens,ait† abſolutoriam latam ſuper princi-
pali(quod fortius eſt)nō præiudicare quò ad fru
ctus,cùm ſint diuerſi à re principali. ſiquidem eſ-
ſe pōt q res reſtitui debeat,& non fructus, ea tra
ditis à Bart. in l.ex diuerſo.§.1. ff.de rei vend.ita
hic fieri pōt,q is actor iure ſeruitutis ita careat,
vt actione confeſſoria experiri minimè poſſit; &
tamen ius habeat quo agere hoc interdicto va-
leat. Ego alia ratione opinor caſum hunc iure
procedere, nam quando in primo iudicio plenè
& principaliter aliquid fuit tractatū, quod dein-
de venit incidenter tractandum in ſecundo, tunc
lata ſententia in primo præiudicium facit in ſe-
132 cundo, vti videmus in rei vendicatione, in qua
principaliter & plenè tractatur cauſa dominij,ob
id lata ſententia in ea præiudicium fit in actione
confeſſoria,in qua non principaliter, ſed inciden
ter agitur de cauſa dominij.ita probat.l.fundum,
vbi omnes. de excepr. & in ſpecie Caſtren. in d.l.
qui Romæ.§.duo fratres.de verb. obliga.& clarè
explicant Ripa nume.24.& Alcia. nume. 12. Ita
hic, cùm confeſſoria prius eſt actum, & cogni-
tum fuit actorem ius nullum ſeruitutis habere,il
la ſententia facit præiudicium in hoc interdicto,
in quo de iure ſeruitutis incidenter agitur. Nec
aduerſatur quod dixi, fieri poſſe, quòd actor ius
nō foueat in confeſſoria,& tamen experiri poſſit
hoc interdicto. Reſpondeo, id poſſe contingere
cùm actor ipſe defecit in probationibus, quippè
qui non probauit illa, quæ in ea confeſſoria pro-
bari neceſſariò erant,ſecus in caſu noſtro, in quo
reus probauit abſolutè actori nullum ius compe
tere.ſi ergo conſtat plenè & principaliter nullum
ius ei eſſe,ſequitur,non amplius licere interdicto
hoc incidenter de eo iure tractare.
133 Quartus eſt caſus,cū † quis egit actione con
feſſoria ad ſeruitutē, & reus fuit abſolutus, quia
actor ipſe non probauit, an illa ſententia impediat
hoc interdictum ex ſecundo capite.Hic caſus(in-
quit Rubeus in dicto §. nihil commune, nume.
132.) difficilis diſſolutionis eſt. Credit tamen
Rubeus illam abſolutoriam præiudicium facere
in hoc interdicto. Ea ratione eſt Rubeus, quòd
in hoc iudicio ſecundo diſcutiēdum venit, quod
iam fuit in illo primo tractatum, hoc eſt, an ſer-
uitus debeatur, quocircà rei iudicatæ exceptio
obſtat.l.ſi quis cum totum.ff.de exceptio. rei iu-
dic. Cæterùm ego contrarium opinor verius eſ-
134 ſe, ſiquidem fieri poteſt, quòd † actor ius non
habeat in confeſſoria, vt quia titulum non pro-
bauit, & tamen ſibi competat hoc interdictum,
cum ſolum vſum probare valeat,quemadmodum
ſuperiore caſu diximus. Nec enim ſequitur, quis
nō probat quod eſt maius, ergo nec quod eſt mi
nus, cum tamen (vt ſuperiore caſu diximus) è
contra dici poſſit,non poteſt quod eſt minus,er-
go nec quod eſt plus. Non etiam verum eſt hoc
iudicium eſſe acceſſorium alterius, vt iam expli-
cauimus. De his ſatis.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum de aqua quotidiana & æſtiua eſſe prohibitorium & reſtitutorium.*
2 *Interdictum de aqua quotidiana & æſtiua eſſe retinendæ poſſeſſionis.*
3 *Interdicti de aqua quotidiana & æſtiua duo eſſe capita.*
4 *Interdictum de aqua quotidiana & æſtiua cauſam proprietatis annexam habet.*
5 *Seruitus aquæductus quid.*
6 *Seruitus omnis in iure conſiſtit.*
7 *Aqua quotidiana quid ſit, & quid æſtiua.*
8 *Aqua æſtiua quæ.*

9 *Aquam æſtiuam duabus de cauſis duci.*
10 *Interdicto de aqua quotidiana & æſtiua, ut locus ſit, quæ requirantur.*
11 *Interdicto de aqua quotidiana ut locus ſit, de titulo conſtare debet.*
12 *L. 1. §. ſed etſi iure. & §. Ariſto. ff. de aqua quotid. et æſtiua intellectus.*
13 *Aquam quotidianam qui certo modo duxit, eo modo ducere ſemper debet.*
14 *Bonafides requiritur in acquiſitione quaſi poſſeſſionis ducendi aquam.*
15 *Aqua ſaltem ſemel debet eſſe ducta, ut eius quaſi poſſeſſio quæſita cenſeatur.*
16 *Aqua quotidiana niſi perennis ſit, duci non poteſt.*
17 *Aqua quotidiana non eſt, quæ duci non poteſt.*
18 *Aqua à capite debet duci.*
19 *Interdictum de aqua quotidiana ſolùm pertinere ad aquam, quæ à capite ducitur.*
20 *L. 1. §. hac interdicta ff. de aq. quot. & æſt. ſenſus.*
21 *Incilia quid.*
22 *Caput aquæ quid.*
23 *Aqua æſtiua quæ.*
24 *Interdictum de aqua quotidiana et æſtiua an reddatur pro ſeruitute reali & perſonali aquæductus.*
25 *Seruitus realis ad ſucceſſorem tranſit.*
26 *Seruitus aquæductus perſonalis eſt.*
27 *Iulij Frontini locus.*
28 *Seruitus aquæductus, quæ realis, & quæ perſonalis.*
29 *Seruitus aquæductus realis eſt, cùm conceſſio ſonat in ius.*
30 *Seruitus aquæductus ut fundus poſſit irrigari, eſt realis, etiam ſi ſit dictum, quòd cum perſona extinguatur.*
31 *Aquæductus ſeruitus pro balneo realis eſt.*
32 *L. pecoris. ff de ſeruit. ruſt. præd. intellectus.*
33 *Balnea antiquitus uſu maximè comprobata.*
34 *Balnea perſonæ, non domus utilitatem reſpicere.*
35 *Aquæductus pro ciſterna uel piſcaria realem ſeruitutem conſtituet.*
36 *Ciſterna, piſcaria, & puteus fundi pars eſt.*
37 *Seruitus aquæductus eſt realis, ut aqua è fundo ad irrigandum hortum meum ducatur.*
38 *Seruitus aquæductus cōceſſa uniuerſitati realis eſt.*
39 *Seruitus aquæductus perſonalis eſt, cùm conceſſio ſonat in factum.*
40 *Seruitus realis relata ad perſonam efficitur perſonalis.*
41 *Seruitus aquæductus indeterminatè conceſſa, eſt perſonalis.*
42 *L. 1. §. præterea Labeo. ff. de aqua quotid. & æſtiua intellectus.*
43 *L. Lucius. ff. de ſeruit. ruſt. præd. intellectus.*
44 *Alciatus lib. 2. diſput. c. 7. notatus.*
45 *Seruitus aquæductus conceſſa non habenti fundum, an ſit realis.*
46 *Ius percipiendi fructus perſonale eſſe.*
47 *Pecora paſcendi, ius perſonale eſſe.*
48 *Interdictum de aqua quotid. & æſtiua, an reddatur pro aqua, quæ cauſa amœnitatis ducitur.*
49 *Seruitus aquæductus urbana & ruſtica eſt.*
50 *L. 2. ff. comm. præd. urb. intellectus.*
51 *Interdictū de aqua quotidiana & æſtiua, an locū habeat pro ea aqua, quæ è flumine publico ducitur.*
52 *Aquæductus olim ad uſus communes fuiſſe.*
53 *Flumina aliqua publica, aliqua priuata.*
54 *Flumina publica quæ.*
55 *Flumina nauigabilia quæ.*
56 *Aquam è publico flumine cōceſſione Principis duci.*
57 *Aquam è Caſtello duci olim conſueuiſſe.*
58 *Caſtellum, è quo aqua ducebatur, quid, ex L. Vitruuio.*
59 *Aqua cur olim è caſtello duceretur.*
60 *L. 1. §. permittitur. ff. de aqua quoti. & æſti. ſenſus.*
61 *Iulij Frontini locus.*
62 *Interdictū de aqua quotid. locus eſt cum priuatus è publico aquam duxit concedente principe.*
63 *Interdictum de aqua quotidiana, locum habet cum priuatus è flumine priuato domino concedente aquam ducit.*
64 *Flumen priuatum quid, multis modis conſiderari.*
65 *Flumen priuatum conceſſum à principe priuatæ perſonæ.*
66 *Interdictum de aqua quotidiana, non reddi pro aquæductu non perenni.*
67 *Aquæductus non conſtituitur de aqua non perenni.*
68 *L. 2. ff. comm. ſer. urb. ſenſus, & intellectus.*
69 *L. ergo in fi. ff. de ſer. ruſt. prædio. intellectus.*
70 *Interdictum de aqua quotidiana, &c. an reddatur pro ſeruitute aquæductus quouis modo conceſſa.*
71 *Interdictum de aqua quotidiana, &c. reddi pro ſeruitute aquæductus conceſſa titulo putatiuo.*
72 *L. 1. §. caput, uerſ. ſed etſi. ff. de aqua quot. & æſtiua, ſenſus & intellectus.*
73 *Remedium de aqua quotidiana & æſtiua, reddi etiam pro aqua calida.*
74 *Aquæ calidæ uſus ad prædiorum irrigationem.*
75 *L. Vitruuij locus de aquis calidis.*
76 *Remedium de aqua quotidiana, &c. non reddi illi, qui modum ducendi aquam exceſſit.*
77 *Aquæductus poſſeſſor riuum mutare non debet.*
78 *Seruitus aquæductus ad futura prædia non extendi.*
79 *Interdictum de aqua quotidiana, &c. redditur illi, qui alternis diebus cœpit ducere, cum olim quotidie duceret.*
80 *Interdictum de aqua quotidiana, &c. reddi etiam cum aquæ qualitas fuit immutata.*
81 *Remedium de aqua quotidiana, & c. non reddi illi, qui prohibetur miſcere aquam nouam antiquæ.*
82 *Aqua noua antiquæ miſceri in ea ducenda non debet.*
83 *Aqua antiqua cum à noua poteſt diuidi, non ceſſat interdictum de aqua quotidiana.*
84 *L. 1. §. Trebatius. ff. de aqua quotidia. & æſtiua declaratur.*
85 *Aqua nata in riuo duci poteſt cum antiqua.*
86 *Interdictum de aqua quotidiana redditur ei, qui uult aquam deriuari facere ad fundum in confinio poſitum.*
87 *Aquam fundum meum ingreſſam deriuari poteſt quouis in loco.*
88 *Aquam ductam ad molendinum, quò uolo ducere poſſum.*
89 *Aquam meam in meo fundum retinere poſſum.*

Interdictum

90 Interdictum de aqua quotidiana non reddi ei, qui malafide duxit.

91 Interdictum an reddatur ei, qui ob prohibitionem de aqua ducenda ius illud amiſit.

92 Interdictum de aqua quotidiana perpetuam habet cauſam pro eo, quod ad alium peruenit.

93 Interdictum de aqua quotidiana reddi ei, qui poſt quæſitam quaſi poſſeſſionem ducendi aquam, fundum, cui ſeruitus erat quæſita, uendidit.

94 Interdictum de aqua quotidiana reddi contra non dominum fundi, à quo aqua ducitur, ſi ducere prohibuit.

95 Interdictum de aqua quotidiana reddi inter duos riuales.

96 L. 1. § ſi inter riuales. ff. de aqua quotid. & æſt. intellectus.

97 Interdictum de aqua quotidiana, an reddatur contra eum, qui aliquod opus fecit in fundo, ut aqua corrumpatur atque inquinetur.

98 Aqua corrupta morbus eſt.

99 Interdictum de aqua quotidiana non reddi ei, qui ceſſit facultatem & ius ducendi aquam.

100 L. quoties ff. de ſeruit. interpretatur.

101 L. ex fundo. ff. de ſeruit. intellectus.

102 Interdictum de aqua æſtiua reddi illi, qui hyberno tempore aquam duxit.

103 Interdictum de aqua æſtiua, reddi illi qui permutauit cum alio, qui alio tempore ducere conſueuit alternatim.

104 L. ſi communem. §. 1. ff. quemad. ſeru. amitta. intellectus.

105 Interdictum de aqua quotidiana an reddatur contra eum, qui impedit ponere fiſtulam in riuo, ita quòd duci aqua non poſſit.

106 L. hoc iure. §. pen. ff. de aqua quotid. & æſtiua, intellectus.

107 Seruitutem ducendi aquam concedens, intelligitur modò non noceat multum concedenti.

108 Interdictum de aqua quotid. & æſtiua, reddatur ei qui ſupra aquam, quam ducit, aliam uult ducere.

109 Aquam ſupra aquam in inferioris damnum quis non poteſt ducere.

110 Statutum, quòd quis poſſit ducere aquam ad ſuum fundum per alterius fundũ, ſoluto pretio, intelligitur, modo fundi domino damnum non adferat.

111 Interdictum de aqua quotidiana, an reddatur duobus, quibus eſt conceſſum aquam ducere.

112 Interdictum de aqua quotidiana concedi duobus, qui ſimul aquam ducunt.

113 Interdictum de aqua quotidiana non redditur ſecundo, cum primus aquam ducens non conſenſit illum poſſe ducere.

114 Aqua à pluribus duci poteſt cum omnibus aqua ſufficit.

115 Franciſcanorum & Dominicanorum de uſu aquæ controuerſia.

116 Aqua molendini ab alio duci poteſt, cùm ambobus ſufficit.

117 Interdictum de aqua quotidiana an reddatur illi, cui facta eſt conceſſio ducendi aquam, ab eo, qui primò illud ius eſt conſecutus.

118 Moderator quilibet rei propria.

119 Interdictũ de aqua quotidiana an reddatur ei, qui per quãcunque fundi partem aquam uult ducere.

120 L. ult. ff. de aqua quotid. & æſtiua, intellectus.

121 Interdictum de aqua quoti. an reddatur pro aqua, quæ dicitur, ut pecora ad eam appulſum habeant.

122 Interdictum de aqua quotidiana an reddatur contra eum, qui poſtquã permiſit aquam duci per locum publicum, uult ducentem prohibere.

123 Aquam duci è publico cõcedens impedire non debet ducentem.

124 Interdictum de aqua quotidiana, reddi ei, qui præſcripſit ius ducendi aquam.

125 Auctoris diſtinctio in interdicto de aqua quotidiana.

126 Seruitus aquæductus ut quæratur præſcrip. plura requiri.

127 Aquæductum è publico quanto tpe præſcribatur.

128 Aqua cum per locum publicum ducitur, tempus immemoriale ad acquirendam ſeruitutem requiri.

129 Tempus immemoriale quod.

130 Seruitutis ducendi aquam ſine quaſi poſſeſſione nõ acquiritur.

131 Seruitus aquam ducẽdi acquiritur, modo ſeruitutis iure ducta fuerit.

132 Bonafides requiritur in acquiſitione ſeruitutis ducendi aquam per præſcriptionem.

133 Scientia & patientia aduerſarij requiritur in acquiſitione ſeruitutis ducendi aquam.

134 Tituli allegatio an ſit neceſſaria in acquiſitione ſeruitutis ducendi aquam.

135 Interdictum de aqua quotidiana an reddatur hæredibus, & contra hæredes.

136 Realis conceſſio ducendi aquam ad hæredes tranſit.

137 Interdictum de aqua quotidiana reddatur illi, qui acquiſiuit ius ducẽdi aquã, & illa alueũ mutauit.

138 Flumen cum alueum mutauit, ex toto per nouum alueum aqua duci non poteſt.

139 Aqua per medium fundum alueo mutato non poteſt duci.

140 Seruitus ducendi aquam non dicitur amiſſa, cùm flumen per alluuionem alueum mutauit.

141 Seruitus ducendi aquam non dicitur amiſſa cùm flumen fundo propius per alluuionem acceſſit.

142 Seruitus ducendi aquam dicitur extincta, cùm fundus ſeruiens alteri uno impetu acceſſit.

143 Seruitus aquæductus impeditur, ſi iam flumen fundo circumfluere cœpit.

144 Seruitus aquæductus an impediatur, cùm flumen cœpit circumfluere, & locus medius non impedit.

145 Seruitute aquæductus amiſſa per aliquã mutationem, an reſtitutio in integrum concedatur.

146 L. Seruitutes. §. ſi ſublatum. ff. de ſeruit. urba. præd. intellectus.

147 Reſtitutio an concedatur, cùm flumen, è quo aqua ducebatur, ad alueum antiquum redit.

148 Alexandri ab Alexandro locus.

159 L. unus § ult. ff. de ſer. ruſt. prædio. intellectus.

150 Molendino deſtructo, quanto tempore aqua amittatur.

151 Interdictum de aqua quotidiana, ceſſare amiſſo iure ducendi aquam.

152 Aqua ducendæ ius curſu temporis amitti.

153 Seruitus ducendi aquam perditur, ſi permitto aliò aquam ducere.

145 Seruitus

154 *Seruitus aquæductus amittitur, ſi fons exaruit.*
155 *Seruitus ducendi aquam perditur per fluminis receſſum.*
156 *Seruitutem ducendi aquam perditur, cùm aqua aliter ducitur, quàm fuit conceſſum.*
157 *Seruitus ducendi aquam fundi diuiſione perditur.*
158 *Libellus quomodo concipiatur in interdicto pro aqua quotidiana & æſtiua.*
159 *Capitula & poſitiones quomodo formari debeāt in interdicto de aqua quotidiana & æſtiua.*
160 *Cautio aliqua an præſtetur in interdicto de aqua quotidiana & æſtiua.*
161 *Cautionem præſtat reus de non utendo ſeruitute aquæ quotidianæ, cùm dominus aquæ eſt in quaſi poſſeſſione libertatis.*
162 *Cautionem de non utendo ſeruitute lite pendente præſtat, qui experitur interdicto de aqua quotidiana.*
163 *Cautio de aqua non ducenda quandiu habeat durare.*
164 *Appellare an liceat in interdicto de aqua quotidiana.*
165 *Proprietatis cauſa ad ſe trahi cauſam poſſeſſionis.*
166 *Statuta de poſſeſſorio loquentia, non comprehendūt poſſeſſorium aquæ ducendæ.*
167 *Statutum Brixiæ.13.in ciuilibus ſub rub. In quibus cauſis ius ſummarium reddatur, declaratur.*
168 *Sentētia lata in iudicio poſſeſſorio de aqua quotidiana & æſtiua, an præiudicium faciat in petitorio.*

SEXTVM RETINENDAE poſſeſsionis remedium ex interdicto de aqua quotidiana & æſtiua.

AIT Prætor, vti hoc anno aquam,
qua de agitur, non vi, non clam,
non precario ab illo duxiſti: quo
minus ita ducas, vim fieri veto.
1 Hoc interdictum (inquit Vlpianus in l.1.§.1.ff.de aqua quotid.& æſtiua) prohibitorium eſt, & interdum reſtitutorium. Quæ ſa-
2 nè Vlpiani verba apertè ſignificant, hoc eſſe † retinendæ poſſeſsionis remedium: quod & nonnullis ex noſtris placuit; ita enim antiqui aliqui cenſuerunt, quemadmodum ſcripſit Bar. in l.2.§.inter riuales.ff.de aqua quotid. & æſtiua, qui & illud affirmarunt, quod Bartolo & Roffredo non placuit, hoc eſſe interdictum, vti poſſidetis. In ea tamen eſt ſententia Bartolus cum Roffredo, hāc eſſe ſpeciem per ſe atq; à cæteris diſtinctā. Quod verum eſſe opinor; ſub edicto tamen generali retinendæ poſſeſsionis contineri credo, & ob id eſt retinendæ. Non diſſentit Cæpolla Veronenſis in Tract. De ſerui. ruſt. prædio. c.4. De aquæductu, nu.99. Io. Bolognetus in l. naturaliter. §. nihil commune. prima parte, nu.46. de acq. poſſ. Huius
3 † interdicti duo ſunt capita, quæ inter ſe diſtincta ſunt. Vnum de aqua quotidiana, Alterum de aqua æſtiua. d.l.1.§. deinde ait, verſ. quia diximus. Quamquam Cæpolla. d. cap.4. num.102. & Baro lib.6. manual. tit.20. tertium caput addant, hoc eſt, de aqua ex caſtello, quod nō ſequor, ea ratione, quam ſuo dicam loco. Quibus verbis hæc interdicta eſſent concepta, eruditè ſcribit Baro. d. tit.20. illius verba nunc referre non placet. Ha-
4 bet hoc † interdictum cauſam proprietatis annexam: nō enim hoc interdictum præparat cauſam, vt interdictū, vti poſſidetis, & illi ſimilia; nec ad poſſeſsionem temporariā pertinet, ſed tota quæſtio aſſignationis, ideſt, proprietatis (vt Accur. interpretatur) & iuris aſſignati à Principe finitur, in eo enim de iure quæritur. l.1.§. vlti. ff. de aqua quotid. & æſtiua. Quocirca permulta cōuenit hic tractare, quæ ad ius, hoc eſt proprietatem ipſius ſeruitutis aquæ quotidianæ & æſtiuæ ſpectant. Hæc ſeruitutis aquæductus appellatur: diſtinguitur ab ea aquæ hauſtus, quæ de fonte dicitur, vti
5 ſuo loco planum faciam. † ſeruitus aquæductus eſt ius ducendi aquā per fundum alienum: ita Vlpianus in l.1.§. aquæductus. ff. de ſeruit. ruſt. præd. ſingula huius diffinitionis verba explicāt Cæpolla in Tract. De ſeruit. ruſt. prædio. cap.4. num.1. & Io. Coraſius in l.1. num.122. ff. de ſeruit. dixit,
6 ius, quia † ſeruitus omnis in iure conſiſtit. l.1. ff. de ſer. vrb. præd. l.2. ff. quemad. ſeru. amitta. eſt. n. ſeruitus quid incorporale, inſt. de reb. corp. & incorpo. in fine. Dixit ducendi, ad differētiam hauſtus aquæ, quæ alia eſt à ſeruitute aquæductus. l. 1. in fi. ff. de ſer. ruſt. præd. vt admonui, & ſuo loco explicabimus. Opinatur tamē præcitato loco Cæpolla, hoc verbum, ducendi, in diffinitione ab Vlpiano poni, vt inſtrumenta, quibus aqua ducitur, vt per fiſtulam, vel quid ſimile, ſed verius eſt diffinitionis verba differentiam aſſignare. Dixit Vlpianus, per fundum alienum, ad differentiam iuris, quod quis in proprio fundo habet aquæ per eum ducendæ: nam hoc ius ſeruitus non eſt, cùm res ſua nemini ſeruiat. l. vti frui. ff. ſi vſusfr. peta. l. in re communi. ff. de ſeruit. vrba. prædio. Illud
7 etiam ſciendum eſt quid ſit aqua † quotidiana, & quid æſtiua. quod docet Vlpianus in l.1.§. quotidiana. ff. de aqua. quotid. & æſt. eſt inquam quotidiana, quæ poteſt quotidie duci, etſi non expediat eam ſemper ducere, vt hyemali tempore. Et dicitur quotidiana, quia aſſiduè duci ſolet vel æſtiuo tempore vel hyberno. Nec quotidiana eſſe deſinit ob id, quod eius ſeruitus intermisſione temporis diuiſa eſt, ſiquidem illa intermiſſio ratione maio-
8 ris utilitatis fundi à domino fieri ſolet. † Aeſtiua verò aqua (inquit idem Vlpianus d.l.1.§. æſtiua.) eſt quæ æſtate ſola vti expedit, etiam ſi aliquando hyberno tempore vtamur: quemadmodum dicimus veſtimenta æſtiua, quibus aliquādo hyeme, ſed vt plurimum æſtate vtimur. Præterea (ait Vlpianus) ex vtentis propoſito aqua quotidiana ab æſtiua diſcernitur, nam ſi ſit ea aqua, quæ perpetuò duci poſſit, & is vtens ſola æſtate ducat, atq; vtatur, æſtiua erit. Eſt etiam æſtiua illa, quæ ſui natura non niſi æſtate duci poteſt: vt etiam æſtiua dicitur, quæ ducitur ad ea loca, quæ ſola æſtate aquam admittunt. Neratius quoq; in l. de interdi
9 cto. ff. de aqua quoti. & æſt. ſcribit, † aquam æſtiuam duabus de cauſis eo nomine appellari, ob naturam ſuam, & ob vtilitatem locorū, in quæ du-

citur

citur:ita vt, ſiue eius natura erit, vt niſi æſtate du-
ci non poſsit, etiam ſi hyeme quoq; deſiderare-
tur, ſiue omni tempore anni duci eam ipſius na-
tura permitteret: ſi vtilitas locorum, in quæ du-
citur æſtate dumtaxat uſum eius exigeret, æſtiua
rectè diceretur.

10 QVAERO primò, quæ † requirantur, vt
huic interdicto locus ſit? Plura requiri ſcriptum
reliquit Cæpolla Tracta. De ſeruit. ruſt. prædio.
cap. 1. De aquæductu. nu. 99. Rem hanc ego pau-
lò fuſius explicabo, exiſtimo enim, quòd hac metho-
do res fiet clarior, & quod hæc iuris quæſtio per-
multis quæ enarraturi ſumus lucem adferret.

11 Primò itaque requiritur, quòd hic † ius habeat
ducendi aquam, atq; ita de titulo conſtare debet.
Quod probatur ex. l. 1. §. vlt. ff. de aqua quotid. &
æſtiua. dum affirmat Vlpianus interdictum hoc
habere annexam cauſam proprietatis, vt inde in-
telligamus non ſufficere ſolam quaſi poſſeſſionē
ducendi aquam, ſed etiam fore neceſſarium ius,
atq; ita titulum, quo oſtendatur duci poſſe. Hoc
idem probat. l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruit. vend.
dum aſſerit idem Vlpianus in præſcribenda ſerui-
tute ducendi aquam non fore neceſſarium titulū,
vbi ergo pſcriptio (quæ perfecta loco tituli eſt)
non extat, neceſſarius erit titulus. Huc pertinet. l.
12 1. §. ſed & ſi iure, † & §. Ariſto. ff. de aqua quoti.
æſtiua. dum idem Vlpianus ſcribit, quòd is qui
ducit aquam, debet cedere ſe ſuo iure, hoc eſt,
ſeruitutis ducere: præſupponit ergo ſeruitutem
conſtitutam. Nec quis obiiciat, illam credulita-
tem oſtendere, non adeſſe ius, ſeu titulū. Reſpon-
detur, imò præſupponere adeſſe ius, quoniam
ſubiicit Vlpianus, quòd illi, qui ſcit ſe nullum ius
habere, non conceditur hoc interdictum; voluit
itaque Vlpianus dicere quòd is qui ius habet du
cendi, debet pbare ſe eo iure vti, nō autem alios
fieri enim poteſt, quòd quis ius habeat, & tamen
ob ius ſuum non duceret. Quo circà errat Ripa
in l. quo minus. nu. 89. ff. de flum. dum docet, ſuf-
ficere aquam duxiſſe ſine aliquo titulo. Ius autē
ducendi altero ex duobus modis quæritur, ex-
preſſa conceſsione, nec non & tacita. Expreſſa, vt
cùm conceditur expreſſa facultas ab eo, qui aquæ
dominus eſt, vel venditione, vel donatione, vel
alio ſimili titulo, quod explicabimus in q. 7. Ta-
cita, vt præſcriptione, longoq; vſu, quod decla-
bimus infra. q. 28.

13 Requiritur ſecūdò vt hic † qui ius ducēdi aquā
habet, eam certo modo duxerit, veluti ſi duxit cer
tam menſuram, vt putà duarum vnciarum, vel per
vnam fiſtulam, nam eo modo, quo eam ſemel du-
xit, in poſterum ducere debet, vt infra. q. 9. dice-
mus, proba. l. 1. §. illud, ff. de aqua quo. & æſti.

14 Requiritur tertiò, quòd † bona fide duxerit,
non autem nec vi, nec clam, nec precario. l. 1. in
prin. ff. de aqua quo. & æſt.

15 Requiritur quartò, quòd † ſaltem ſemel eam
duxerit. d. l. 1. §. quod autem. ff. eo. & attigi ſupe-
riore remedio. q. 1. quibus accedit, quod reſpon-
dit Ruin. conſi. 106. nu. 9. lib. 5. & Craue. cōſi. 124.
nu. 7. qui ea ratione vtitur, quòd in hac ſeruitute
non præſumitur, quòd vtens vſus fuerit iure fa-
miliaritatis vt in aliis ſeruitutibus euenire pōt,
vt, ait Bartol. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itine.
actuq; priua. & diximus ſuperiore remedio. q. 1.

16 Requiritur quintò, quòd † aqua perennis ſit,
d. l. 1. §. loquitur. ff. eo. cū nulla aqua duci poſsit,
niſi perennis. l. 1. & l. 2. ff. de flum. & l. foramen. ff.
de ſer. vrb. præd. eſt enim perennis aqua, quæ cō-
tinuò emergit & fluit.

17 Requiritur ſextò, quòd ſi † aqua eſt quotidia-
na, quotidie duci poſſit. d. l. 1. §. quamquam. ff. de
aqua quotid. & æſt. quo loci Vlpianus ait, hoc
interdictū nō pertinere ad aquas puteales, & his
ſimiles, quæ ita ſubmerſæ ſunt, vt effluere extra
meatus ſuos, & vſui eſſe non poſsint, quamquam
his ſeruitus aquæhauſtus imponi poſsit; quemad
modum ſuo loco dicam, infra q. 6.

18 Requiritur ſeptimò, quòd à † capite aqua du-
catur, aliunde enim duci nō poteſt. l. 1. §. hæc in-
terdicta. ff. de aqua quot. & æſt. Nec aduerſatur. l.
ſeruitus aquæ ducēdæ. ff. de ſeru. ruſt. præd. quo-
niam, (reiecta interpretatione gloſſæ in d. §. hæc
interdicta, quòd is tex. §. hæc interdicta, iure vete
ri inſpecto loquatur, text. vero d. l. ſeruitus, iure
nouo.) Reſpondeo, Vlpianum in d. §. hæc interdi
19 cta, affirmare, hoc § interdictum de aqua quoti-
na ſolùm pertinere ad aquam, quę à capite duci-
tur, & non ad eam, quæ aliunde fluit. Huic tamen
aquæ, quæ aliunde fluit, ſeruitus conſtitui hodie
poteſt, licèt non olim, atque ita interpretor verba
20 illa. d. † §. hæc interdicta, ver. harum, vt referan-
tur ad hanc aquam, quæ aliunde ducitur, vt de ea
ſeruitus poſsit conſtitui, atque ita conuenit cum
reſponſo Pauli in d. l. ſeruitus, qui expreſſim ſcri-
pſit, conſtitui hodie poſſe, vt aliunde duci poſſit,
quàm à capite.

Qui ſanè ſenſus vel ex eo ſuadetur, quòd ma-
gna fuiſſet Vlpiani incuria non recenſere ius anti
quarum, ſi illud retulit Paulus, qui ea ætate vixit,
& qui cum ipſomet Vlpiano Papiniani aſſeſſor
fuit, vt Lāpridius in Adriano ſcribit. Caput aquæ
eſt (inquit Vlpianus d. l. 1. §. caput) vnde aqua na
ſcitur, vt ſi ex fonte fons ipſe, ſi ex flumine vel la-
21 cu, prima † incilia, hoc eſt, primi ductus aquæ. d.
l. 1. §. incile. ff. eo. de aqua quotid. & æſt. Vel prin
cipia foſſarum, quibus aquæ ex flumine, vel ex la-
cu prima incilia in primum riuum compelli ſo-
22 lent. † Caput etiam aquæ eſt locus ille, vnde aqua
primum naſcitur, & emergit, cùm ſudoribus ma-
nando in aliquem primum locum confluit; atque
ita apparere incipit, hanc aquam, quæ ſudori-
bus manat, illam eſſe opinor, quæ vulgò ſcola-
ticia appellantur.

23 Requiritur octauò, vt (ſi æſtiua † aqua eſt,) quòd
ſuperiore ęſtate eam duxerit. d. l. 1. §. quod autem
diximus, & §. qui hac æſtate. ff. de aqua quotid. &
æſt. Aeſtas autem quæ ſit eo loci declarat Vlpia-
nus, & idē in l. 2. §. æſtas, vbi gl. & Bart. ff. ne quid
in loco publ. & ſcribit Cæpolla. d. Tract. de ſerui.
ruſt. præd. cap. 4. de aquæductibus num. 104. quo
loci inquit, animaduertendū eſſe, quòd aqua æſti
ua quotidie debet poſſe duci; nam omnis aqua,
quæ ęſtiuo tempore currere poteſt, quotidiana
eſt; quia omnis aqua, quæ eo tēpore currit, mul-
tò ma-

tò magis currit in hyeme: ſed non conuertitur,
cum multæ aquæ currant hyberno tempore, quæ
tamen æſtiuo fluere deſinunt: cætera quæ ad hanc
explanationem ſpectant, ſuis locis tractabimus.
24 QVAERO ſecundò, an hoc † interdictum
concedatur pro hac aquæductus ſeruitute, ſiue
realis illa ſit, ſiue perſonalis? Et concedi non eſt
dubium; ita enim affirmat Vlpianus in l.1. §.illud
quæritur, ibi ad vſum noſtrum, & §.præterea, &
§.labeo, & §.permittitur.ff.de aqua quot.& æſt.
& clarè ita cenſuit Coraſius in l.vt pomum.num.
12.ff.de ſeruit. Verùm maxima extat differentia,
quòd realis, vel quòd perſonalis ſit hæc aquædu-
ctus ſeruitus: & inde maxima etiam naſcitur vti-
25 litas. Nam ſi realis eſt, tranſit † etiam ad ſucceſſo-
rem vniuerſalem actiuè & paſſiuè, hoc eſt ad hære
dem concedentis, & eius, cui facta eſt conceſſio.
d.l.1.§.permittitur.l.pecoris, vbi gl.& Bar. & ibi
Alber.num.3.& Flori.ff.de ſer.ruſt.præd. tranſit
etiam ad ſingularem ſucceſſorē.l. ſi aquæductus.
ff.de cōtrah.emp.vbi ea eſt ratio, quòd ius prædij
eſt, l.ſi mihi.§.vlt.ff.de ſeru.ruſt.præd. Quocirca
fundus cum ſua cauſa tranſit, l.1.§.ſi fundus.ff.de
ſerui.ruſt. præd. qua ratione vſus eſt, de ſeruitute
reali in genere agens, Cæpolla in Tract. De ſeru.
26 vrba.præd.cap.2.ad finem. Cùm verò † aquædu-
ctus ſeruitutis perſonalis eſt, ad hæredem non
tranſit, vt expreſſim ait Vlpianus in d.l.1.§.per-
mittitur.ff.de aqua quotid.& æſt. cuius hæc ſunt
verba. Et datur interdum prædiis, interdū perſo-
nis; quod prædiis datur, extincta perſona, non ex-
tinguitur; quod datur perſonis, cum perſonis
amittitur, ideoq́ue neq; ad aliud dominum præ
diorum, neque ad hæredem, vel qualemcumque
ſucceſſorem tranſit. Hæc Vlpianus. Quo reſponſo
27 declaratur locus apud Iulium Frontinum De
aquæductu, qui ita ſcriptus eſt. Ius impetratæ
aquæ neque hæredem, neque emptorem, neque
vllum nouum dominum prædiorum ſequitur.
Hic locus eſt (mea quidem ſententia) intelligen-
dus de perſonali conceſſione, non autem de rea-
li, quamquàm & Duare.lib.1.diſput.anniuer.ca.
52.indiſtinctè intellexerit. quod de ſeruitute hac
aquæductus perſonali diximus, idem in cæteris
omnibus procedit. l.corruptionem. C. de vſu-
fruct.& l.apud Iulianum.§.ſi quis alicui, de lega-
tis primo, vbi Doctores, & ſcribit Cæpolla. d.ca.
2.ad finem, quo loci nume.11.12.duas alias vtili-
tates huius differentiæ recenſet, & reſpōdit Rui.
conſ.41.num.33.lib.1.
28 Videamus nunc quæ † realis, & quæ perſo-
nalis dicatur ſeruitus hæc aquæductus, id quod
vt clarius explicem, aliquot caſus conſtituo, atq;
diſtinguo.
Primus itaque eſt, cùm conceditur aquædu-
ctus ex vno prædio ad aliud, & expreſſim in ea cō
ceſſione dicitur, concedi cauſa irrigādi illud præ
dium, hoc caſu dubium non eſt, eſſe ſeruitutem
realē, quod in cæteris ita affirmat Cæpolla d.Tra
cta. De ſeruit, vrba.præd.cap.2.De ſeruitute rea-
li.nu.5.verſi.primò caſu.
29 Secundus eſt caſus, cùm † ſimpliciter facta eſt
conceſſio, quæ tamen habet verba in ius ſonātia;
vt puta, ſi dictum ſuit, quòd ius habeat ducendi
aquam è fundo meo, vel ex flumine illo ad fundū
Sempronianum, atque ita certo fundo deſignato;
tunc ſeruitutis realis eſſe dicitur; ita in ſpecie ſcri
bunt Bart.in l.cum fundo, & in l.Lucius, ff.de ſer
uit, ruſt. prædio. Cæpolla in Tract. De ſeruit.ruſt.
præd.cap.4. De aquæductu, nume. 2. & Tract.de
ſer.vrb.præd.cap.3.num.7. Coraſius in l.1.nume.
123.ff.de ſeru. quam quidem ſentētiam probat
l.ſi quis mihi.l.pecoris.l.cum fundo.ff.de ſeruit.
ruſt.prædio.& l.ſi fundum.ff.de ſerui.leg.& cap.
cùm veniſſent, de iuſt.
30 Tertius eſt caſus, cùm † conceditur ſeruitus
aquæductus cauſa irrigandi prædium vicinum, vt
tamen conceſſio hæc cum perſona finiatur. Hoc
etiam caſu ſeruitus realis dicitur; attamen cum ip
ſa perſona extinguitur, ita in ſpecie tradunt Io.&
Azo.ac Accurſ.in l.Mela.§.vlt. ff. de alime.& ci-
ba. lega. vbi Bartol. idem ſcribit, quod facit &
Cæpol.d.Tract.De ſeru.ruſt.præd.c.4.de aquæ-
duct.num.3.verſ.nec obſtat.l. Mela.& reſpondit
Ruinus conſil.41.num.35, in fi.lib.1. ita inter par
tes conueniri poſſe.
31 Quartus † caſus eſt, cùm † conceditur aquæ-
ductus, vt aquam ducam in domo, qua balneū fa-
ciam; nā tunc realis eſt ſeruitus. ita ſcriptum reli-
quit Cæpol.in Tract. De ſeruit, ruſtico.præd.cap.
32 4.num.4.in hanc ſententiam adductus † ex l.pe-
coris.ff.de ſerui.ruſt, præd. perpenſis verbis illis,
ſi prædij fructus maximè in pecore conſiſtat, præ
dij magis, quàm perſonæ videtur, & ex glo.l.2.in
verbo cloacam eo. ita cum balneū pro ipſius do-
mus vtilitate fit, dicitur magis realis eſſe ſeruitus,
33 quam perſonalis, magna ſiquidem olim † balneo
rum ratio habebatur; quod memoriæ proditum
eſt ab Alexan. ab Ale.lib.4.dierum genial. ca.20.
& de illorum diligenti ædificatione ſcribit L. Vi-
truuius lib.5.architecturæ.cap.10.
34 Nec eſt quòd quis obiiciat, † balnea perſonæ
vtilitatem magis, quàm domus reſpicere, & ob
id eſſe hanc ſeruitutem perſonalem, iuxta, l.ergo
ff.de ſeruitu.ruſt.præd. & gloſſ.l.1.§.in prædiis.ff.
eod. quia reſpondetur, imò verè balnea eſſe ad
commodum ipſius domus, quemadmodum pu-
teus & his ſimilia.
35 Quintus eſt caſus, cùm † conceditur aquædu-
ctus, vt ad fundum ducam, cauſa ibi habendi pi-
ſcariam, vel ciſternam, hoc etiā caſu ſeruitus hæc
realis eſſe dicitur; ita cenſuit Cæpolla in d. Tract.
De ſeruit.ruſt.præd.cap.4.nu.6.ea ratione, quod
36 † piſcaria, & ciſterna, & puteus fundi pars ſit.l.Iu
lianus.§.vlt. cum duabus legibus ſequentibus.ff.
de actio. emp. hic ergo aquæductus principaliter
fundi vtilitatem continet.
37 Sextus eſt caſus, cùm † aquæductus conceditur
ex fundo tuo ad irrigandum hortum meum, hoc
quoque caſu ſeruitus realis eſſe dicitur; ita admo
nuit Cæpolla d.cap.4.num.8.ea ratione, quod pro-
pter neceſſitatem, ſeu vtilitatem fundi dominan-
tis, hoc eſt viridarij, facta eſt conceſſio.l.ergo.ff.
de ſer.ruſt.prædio.

38 Septimus caſus eſt, cùm † aquæductus vniuer-
ſitati vrbis, vel oppidi conceditur, vt aqua duca-
tur in foro, vel alio in loco communi, vt omnes
ipſius vniuerſitatis ea vti poſſint, quemadmodum
obſeruari ſolet Neapoli, Brixiæ, & vidi in regio-
ne Pedemontium in oppido Boniſij, & aliis per-
multis in locis, vbi aqua ad communem omnium
vtilitatē ducitur. Eſt enim & hoc in caſu ſeruitus
hæc realis, quemadmodum ſcripſit Vldaricus Za
ſius lib. 1. ſign. reſpon. cap. 18. nu. 3. qui ea ratione,
hāc eſſe realem ſeruitutem ſcribit, quòd à re rei,
id eſt, à prædio ſeruiente loco vicino, & ratio-
ne loci perſonis illic habitantibus debetur. Et li-
cèt commoditas perſonæ quærātur, prędij tamen
dicitur: vnde potius ius prædij, quàm perſonæ
conſideratur.

39 Octauus eſt caſus, cùm † aquæducti ſeruitus
conceditur verbis ad factum realis: vt putà ſi di-
ctum eſt; Concedo tibi facultatem ducendi aquā,
hoc in caſu ſeruitus hæc pſonalis eſſe dicitur; ita
Bar. & alij in l. Lucius. ff. de ſer. ruſt. præd. & cla-
rius Io. Coraſius in l. 1. num. 123. ff. de ſerui. Nam
40 ob id quod ſeruitus ſui natura † realis ad perſo-
nam refertur, perſonalis efficitur, ex l. apud Iulia-
num. §. ſi quis alicui, de leg. 1. quo loci habetur fa-
cultatem illam cædendi lapidem, quæ ſui natura
realis eſt l. ergo. l. veluti. ff. de ſer. ruſt. præd. pro-
pter relationem facti ad perſonam dicitur perſo-
nalis & non realis: ita ſeruitus aquæ hauſtus, quæ
ſui natura realis eſt. l. 1. ff. de ſer. ruſt. prædio. præ-
dicta tñ ratione perſonalis fit. l. Mela. §. vlti. ff. de
alim. & ciba. lega. confert. l. 2. §. item ſi in facto. ff.
de verb. oblig. & tex. §. ſed cùm factum, inſt. de ſti
pu. ſeruo. quod & in cæteris ſeruitutibus, præter
hanc aquæductus, ſcripſit Cæpolla in Tract. De
ſeruit. vrba. præd. cap. 2. nume. 6. verſ. ſecundo ca
ſu principali. Verùm ego non ſemel dubitaui,
quandoquidem ducere aquam non continet fa-
ctum, quod perſona ipſamet explicare poſſit;
quemadmodum haurire aquam, lapides cædere,
& his ſimilia, q̄ ſua manu quis facere poteſt. Niſi
dicamus ex illis verbis, facti, oſtendi contempla-
tione perſonæ, non autem fundi, per quem vel ad
quem ducitur factam eſſe conceſſionem, quemad-
modum mox ſubiiciam.

41 Nonus eſt caſus, cùm † ſeruitus hæc aquędu-
ctus conceditur indeterminate gratia fundi cer-
tificandi per eum, cui conceſſio fit, hoc caſu per-
ſonalis eſt ſeruitus: ita Bar. in l. Lucius. ff. de ſeru.
ruſt. præd. ex textu illo, quo loci dixit Baldus, q̄
quilibet contrarium diceret, niſi textum illum vi
deret, & ibidem Alber. nume. 5. & Floria. num. 7.
quem etiam ſingularem in hanc ſententiam dixe-
runt Roma. ſingu. 69. Concedo tibi, & Cremen.
ſing. 60. Conſtituta eſt. Idem docuerūt Io. Fabri.
& Iaſ. in §. æquè. inſt. de actio. ille nu. 12. iſte nu.
35. & Io. Coraſius in l. 1. num. 123. ad finem. ff. de
ſeruit. Idem reſpondit Decius conſ. 262. num. 3.
verſ. ſtatò de iſta, & nu. 11. verſ. Non obſtat ſex-
tò. Quæ iuris ſententia ea ratione nititur, quòd
non prædij contēplatione, ſed perſonæ facta eſt.
42 quam rationem ait Coraſius ſumi ex † l. 1. §. præ-
terea Labeo, ff. de aqua quotid. & æſtiua, dum Vl-
pianus ex Labeonis ſententia inquit. Et ſi quidem
ductus aquarum fundi non ſint, quia quocunque
duci poſſint, appellat Vlpianus ductus aquarum
non eſſe fundi, cum quocunque duci poſſunt, etſi
eo loci Accurſius malè interpretetur, ideo non
eſſe ibi fundi, quòd agro non cohęreant, ſed ſit
opus ligneum, vel lapideum manu factum, malè
inquam Accurſius, quandoquidem Vlpianus lo-
quitur de ipſa ſeruitute aquæ, quæ illius fundi tā-
tùm non eſt, cùm & ad alios fundos duci poſſit:
non autem loquitur Vlpianus de ipſo inſtrumen-
to, quo aqua ducitur. Eſt ergo perſonalis ſeruitus
43 hæc, vt probat is tex. d. † l. Lucius, qui ita à Cora-
ſio cōſideratur. Seruitutum natura præſertim ru-
ſticarum illa eſt, vt nō niſi reſpectu fundi vicini,
& eius neceſſitatis eſſe nequeat, hoc eſt, niſi qui
habet ſeruitutem, fundum vicinū habeat, & qua-
tenus ad eum ipſum fundū opus ſit. l. ergo. ff. de
ſeruit. ruſt. præd. Quò fit, vt hæ ſeruitutes nō per-
ſonæ, ſed prędij eſſe dicātur. l. qui in aliena. §. vlt.
ff. de nego. geſt. l. vnus ex ſociis. ff. de ſer. ruſt. prę
dio. Cùm itaque in d. l. Lucius, aquę vſus conceſ-
ſus fuerit fundo non vicino, dici nō poteſt pro-
priè ſeruitus; quod docuit & Barto. poſt gloſſ. in
l. Mela. §. vlt. num. 2. de alim. & cib. lega. erit ergo
conceſſio quędam perſonalis, quę ideo ad hære-
dem non trāſmittitur. l. vſus aquæ, de vſu & hab.
& ſcribit idem Coraſius in l. vt pomum nu. 2. ff.
* de ſeruit. Verùm à * recepta hac opinione diſſen-
44 tit † Alciatus lib. 2. diſpunct. cap. 7. ea ratione,
quòd in d. l. Lucius, facta non fuerit aquæ ducen-
dæ conceſſio tamquam ius, ſed in modum ſimpli-
cis facultatis, & quia verbū, gratificor, perſonam
reſpicit, proinde nihil ad hęredes tranſmittitur.
Quam ſanè rationem rectè cōfutauit Coraſius in
d. l. 1. nu. 124. ff. de ſeruit. quandoquidem ideo cō
ceſſio illic perſonalis eſt, quia vſus aquæ non ad
domū modò, quę in Iſthmo erat, ſed ad quęcunq;
locum concederetur; vt meritò intelligamus cō
ceſſionem non prædij contemplatione, ſed perſo
nę factam eſſe. Qua ratione vſus eſt Vlpianus in
leg. 1 §. pręterea Labeo. ff. de aqua quot. & ęſtiua.

45 Decimus eſt caſus, cū † facta eſt cōceſſio aquæ-
ductus illi, qui nullum fundum habet; hoc in ca-
ſu ſunt opiniones Doctorum. Rogerius & alij
nonnulli antiqui gloſſatores affirmarunt, hanc eſ-
ſe ſeruitutem perſonalem; quemadmodum refert
glo. l. vt pomum. ff. de ſer. vrb. pręd. & in l. Mela. §.
vlt. ff. de alim. & ciba. lega. & idem cenſuerunt Pe-
trus & Cynus in rub. C. de vſufructu, & Bernard.
Gammarus in Tracta. de ſeruitutibus. q. 5.

Altera fuit opinio, quòd hæc non dicatur ſerui-
tus perſonalis, ſed potius ius quoddā perſonale;
quam ſanè ſententiam probarunt Iac. & Azo. in d.
l. vt pomū, & d. l. Mela. §. vlt. vbi Bart. hāc ſecutus
eſt, idem docuit Baldus in l. vlt. nu. 7. C. de cond.
* indebit. & in rub. C. de vſufr. num. 13. & * commu
nem hanc eſſe teſtatur Cępolla d. Tract. De ſeru.
ruſt. prędio. cap. 4. num. 3. verſ. ſecundo caſu prin
cipali. qui in ſpecie noſtra loquitur; communem
etiam eſſe affirmat Gomeſ. in §. æquè, nu. 25. inſt.
de

de ſectio. Idem ſenſit Alex. conſi. 18. num. 3. lib. 5.
46 dum reſpondit, † ius percipiendi tot fructus
quotannis è fundo, eſſe ius quoddam perſonale.
Ita etiam reſponderunt Corneus conſ. 293. num.
15. lib. 3. & Ruinus conſ. 106. nume. 10. lib. 5. ius
47 † depaſcendi pecora, & cædendi ligna non conſti
tuere ſeruitutem, ſed ius quoddam perſonale. Et
hanc eſſe communem teſtatur idem Corneus cō-
ſilio 36. nume. 8. lib. 4. & Pariſius conſil. 84. nu-
mero. 5. lib. 3.

Tertia fuit opinio Fulgoſij in l. pecoris. nu. 5.
ff. de ſeruit. ruſt. prædio. quem ſecutus eſt Corne.
conſ. 188. num. 2. lib. 4. diſtinguit Fulgoſius. Aut
verba executiua referuntur in perſonam debito-
ris, tunc non dicitur conſtituta ſeruitus, ſed ius
quoddam perſonale: ita procedat Barto. opinio,
quam communem diximus. Quæ ſecundum Ful-
goſium, tunc præſertim procedit, cùm id quod
dari promittitur ad certam quantitatem, non ſe-
cundum prędij neceſſitatem, vel vtilitatem for-
matur. Aut verba referuntur ad creditorem per
modū iuris, vt ſi concedo tibi ius depaſcendi pe-
cora; tunc dicitur ſeruitus perſonalis, ita proce-
dat Petri, Cyni, & aliorum opinio. verum conſide
randum eſt, Bar. & alios plures loqui cùm conceſ
ſio facta eſt creditori ſub eo iuris nomine; quare
à communi non eſt in foro recedendum.

48 QVAERO tertiò, an hoc † interdictum con
cedatur pro ea aqua, quæ ducitur pro vtilitate, &
commodo, ac amœnitate prædij vrbani, quomo-
do conceditur pro aqua, quæ ducitur pro præ-
dio ruſtico? Et concedi probat. l. 1. §. illud quæri-
tur, & in §. ſiue autem, & l. 3. in prin. ibi, amœnita-
49 tis, ff. de aqua quotid. & ęſtiua. Eſt enim † aquę-
ductus ſeruitus communis, nempè aliquando ru
ſtica, aliquando vrbana. Nam cùm prędium, cui
ſeruitus debetur, vrbanum eſt, etiam ſeruitus vr-
bana eſt, cùm verò prædium eſt ruſticum, ruſtica
quoq; eſt ſeruitus. ita glo. in l. 1. in verbo aream.
ff. de ſer. vrba. præd. Ange. & cæteri in l. pecoris,
de ſer. ruſt. præd. atq; ita in ſpecie ſcribit Cæpolla
in Tract. De ſeru. præd. d. c. 4. De aquæductibus
50 nume. 9. quam ſanè ſententiam probat † l. 2. ff.
comm. prædi. vrba. dum Vlpianus ſub eo titulo
ſeruitutum communium tam prędiorum vrba-
norum, quàm ruſticorū hanc ſeruitutem aquæ-
ductus collocauit. ex eo enim oſtendit aliquan-
do eſſe vrbanam, aliquando ruſticam. Accedit,
quod & pro aqua, quæ ad molendinum duci con-
ſueuit, conceditur: ita Ripa in l. quominus. nu.
40. ff. de flum.

51 QVAERO quartò, an † hoc interdictū locū
habeat tam pro ſeruitute aquæductus ex flumine
publico, quàm ex priuato? Et locum habere pro-
bat. l. 1. §. ait Prætor, & §. permittitur. ff. de aqua.
quoti. & æſt. Verùm quo facilius hæc intelligan-
tur, eſt ꝙ declaremus, quis concedere valeat ius
ducendi aquā ex flumine publico, & quis ex pri-
uato. Ita olim ſancitū fuit, vt refert Iulius Fronti-
nus De aquæductu, cuius hæc ſunt verba. Apud
52 † antiquos omnis aqua in publicos uſus eroga-
batur. eo cautū ita fuit; ne quis priuatus aliā du
cat, quàm quæ ex lacu ad humū accedit. Hæc. n.
verba ſunt eius legis, ideſt, quæ ex lacu abunda-
uit; eam nos caducam vocamus, & hæc ipſa nō in
alium vſum, quàm in balneū, aut fullonicorū da-
batur, eratq; vectigali ſtatuta mercede, deq; in pu
blico venderetur aliquid, & in domus principū
dabatur, concedentibus reliquis. Hactenus Fron-
tinus. Hodie verò alia adhiberi ſolet de his diſtin
53 ctio; ſiquidem dicimus aliqua eſſe † flumina pu-
blica, aliqua priuata. l. 1. §. fluminum. ff. de flum.
Publica flumina ſunt, quæ perennia ſunt. d. §. flu-
minum. Hæc aliquando ſunt nauigabilia, vt Pa-
dus, Ticinus, Breuia, Atheſis: aliqua nauigabilia
non ſunt, vt ſunt qui continuò è montibus deſcē-
dunt, qualia ſunt Trebia, Ollium, & his ſimilia.
54 Cùm flumina † nauigabilia ſunt, ex eis aqua duci
non poteſt, niſi Princeps concedat l. quominus.
ff. de flum. Ea eſt ratio, quia nauigatio, quæ maxi
mè Reipub. neceſſaria eſt, impeditur: quemadmo
dum noſtri ſcribunt in d. l. quominus. ibi Ripa nu
55 mero 13. 15. Cùm verò † flumina nauigabilia
non ſunt, aqua duci poteſt, niſi expreſsim Prin-
ceps prohibeat. d. l. quominus, ibi, niſi Imperator
aut Senatus vetet. Ea eſt huius conſtitutionis ra-
tio, quam imperfectè tamen ſenſit Ripa. d. l. quo-
minus. numer. 5. quia hoc caſu aquæ vſus com-
munis eſt l. fluminum. ff. de dam. infecto. & §. 1.
inſt. de rer. diuiſ. nec hoc in caſu publica ipſa vti-
litas, ideſt nauigatio impeditur directò ſaltem,
nec in vſu publico eſt, vti illa, quæ ex caſtello du
citur, (ut mox dicemus) l. 1. §. ait Prætor. ff. de
aqua quoti. & æſt. quæ ita conciliantur à Duare-
56 no lib. 1. diſp. anniuer. cap. 52. De hoc † flumine
publico, è quo aqua duci poteſt, niſi vetet Prin-
ceps, loquitur Pōponius in l. 3. §. 1. & §. 2. de aq.
quotidiana & æſt, quam ſic intelligo. Ducitur etiā
57 aliquando † aqua è loco publico, vt à caſtello. l.
1. §. ait Prætor. ff. de aqua quotid. & æſti. l. 3. C. de
aquæduct. libr. 11. ex caſtello dicitur duci aqua,
quod caſtellum erat receptaculum aquarū fluen-
tium per canales; è quo deinde caſtello aquæ du-
cebantur & ad publicos & ad priuatos uſus. De
58 † caſtello ita ſcribit L. Vitruuius lib. 8. de archit.
cap. 5. Ductus autem aquæ fiunt generibus tri-
bus. Riuis, per canales ſtructiles, aut fiſtulis
plumbeis, ſeu tubulis fictilibus. Quorum hæ
rationes ſunt. ſi canalibus, vt ſtructura fiat quàm
ſolidiſsima, ſolumque riui habeant faſtigiata,
ne minus in centenos pedes ſemipede æquæ ſtru
cturæ conſorcentur; vt minime ſolū aqua tan-
gat. Cumque venerit ad mœnia efficiatur caſtel-
lum, & caſtello coniunctum ad recipiendum
aquam triplex immiſſarium; Collocenturque in
caſtello tres fiſtulæ æqualiter diuiſæ inter rece-
ptacula coniuncta, vt cum abundauerit ab extre-
mis in medium receptaculum redundet. ita in
medio ponentur fiſtulæ in omnes lacus & ſalien-
tes in altero. in balneas vectigal quot annis po-
pulo præſtent: ex quibus tertiò in domos pri-
uatas, ne deſit in publico. non enim poterunt
auertere cum habuerint à capitibus proprias du
ctiones. Hęc autem quare diuiſa conſtituerim, hæ
ſunt

ſunt cauſæ, vti qui priuatim ducent in domus ve-
ctigalibus tueantur per publicanos aquarum du-
ctus. Hactenus Vitruuius. Ex cuius uerbis facile
59 & illud colligitur, cur è† caſtello aquam ducere
non licet ſine Principis auctoritate; quia aqua hęc
publico vſui deſtinata primum eſt, deinde vecti-
gal ei penditur à priuatis, qui eá pro ſui vtilitate
60 ducunt. atq; ita interpretor Vlpianum in† d.l. 1. §.
permittitur. ff. de aqua quot. & æſtiua. dū inquit,
ius ducēdi aquā à Principe cōcedi, alij nulli cum-
petit ius aquę dandę. Quáquā Pomponius ſcribit
in l. quominùs. ff. de flum. ius hoc ducēdi aquā è
flumine publico Senatū cōcedere. In huius nodi-
diſſolutione aiunt iuris noſtri interpretes, illa ver
ba, nulli alij, non excludere conceſſionem factam
à Senatu, cui ius cōpetebat cōcedēdi ducere aquā
è publico. Quā quidē auctoritatē & Cenſores, &
61 Aediles habuerūt. qđ his verbis teſtatur† Iulius
Frontinus De aquęductibus. Interdū ius ab Aedi-
libus, interdū à Cenſoribus permiſſum fuit. ſed ap-
paret quoties in Repub. erāt ab illis potiſſimū pe-
titū; cū ij nō erāt, Aedilium poteſtatē fuiſſe. Idem
ſcribit de Cenſoribus Alex. ab Alex. li. 3. dierū ge-
nial. c. 13. alię hodie extāt cōſtitutiones Imperato-
rū de his aquęductibus publicis, vt in integro illo
titulo. C. de aquæduct. lib. 11. Cū ergo) vt ad rem
noſtrā reuertar) priuatis cōceſſa eſt à Principe, vel
ab eo, qui principis poteſtatē obtinet, ius ducendi
aquā è publico: ſi is priuatus turbari contingat,
62 † locus erit huic interdicto. d.l. 1. §. ait Prætor. ff.
de aqua quot. & æſt. Cæpolla d. Tract. De ſeruit.
ruſt. præd. cap. 4. nume. 108.
63 QVAERO quintò, † an hoc interdictū locū
habeat cùm priuatus à priuato flumine, fluminis
domino cōcedēte, aquā ducit? Et locū habere, du-
biū nō eſt. Siquidē cùm flumē priuatū eſt, flumi-
nis dominus cōcedere pōt hanc facultatē ducēdi
aquā, l. 1. §. caput. verſ. qualitercūq; & l. Lucius. ff.
64 de aqua quotid. & æſtiua. Priuatū aūt† flumē mul
tis modis conſideratur, inquit Cæpolla in Tract.
De ſeruit. ruſt. prædio. c. 4. De aquæductib. nu. 28.
Primo, ratione originis fluminis, vt quando ortū
habet in fundo ipſius priuati. l. aquā, & l. ex meo.
ff. de ſeruit. ruſt. prædio. & l. Præſes. C. de ſeruit. &
aqua. qualia ſunt ſtagna & lacus. Hęc enim in fun
do priuati exiſtentia ſunt ipſius. l. 1. §. ſi foſſa. ff. de
flum. l. 1. §. ſtagnum. §. lacus. ff. vt in flum. pub. na-
uig. liceat. & declarat Ripa in l. quominùs. nu. 1.
in fine. ff. de flum. qui & illud ſcribit cū Iuriſcōſul
to in l. 1. §. fluminū. ff. de flum. priuatū dici cū non
perpetuò, ſed aliquando fluit, vt torrens. l. 1. §. tor
65 rens. de flum. Secūdo modo dicitur flumē† priua-
tū ob conceſſionē priuato factā à Principe, arg. l.
2. in prin. ff. ne quid in loco publ. Tertio priuatū
dicitur ex conſuetudine & præſcriptione. arg. l. 1.
§. deniq; & §. vlt. ff. de aq. plu. arcen. & in l. 2. C. de
ſer. & aqua. Qui ergo ab huis aquæ domino con-
ceſſionem habet eam ducēdi, & eam certo modo
duxit, ſi in eo aquæductu turbatur, vel aliqua mo
leſtia afficitur, hoc interdicto experiri poterit.
Quod intelligitur cùm hoc flumen eſt perenne, ſe
cus ſi non eſt perrene, quoniam tunc ſtricto iure
ſeruitus in eo non conſtituitur, vt mox ſubijciá.

66 QVAERO ſextò, an hoc interdictū † redda-
tur pro aquæductu non perenni? Et non reddi, ait
Vlpianus in l. 1. §. loquitur. ff. de aqua quotid. &
ęſtiua. Ea eſſe uidetur ratio, quòd nulla aqua duci
poteſt, niſi quæ perennis eſt. l. foramen. ff. de ſer-
uit. vrb. prædio. & l. via. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. &
l. 1. & l. 2. ff. de flum. Quocircà (vt paulo ante ad-
67 monui) ſtricto iure† ſeruitus aquæductus conſti-
tui non poteſt de ea aqua, quæ perennis non eſt,
& perpetuam cauſam non habet. d. l. via. quam
eruditè explicat Conna. libr. 4. commenta. iuris.
capit. 9. numer. 1. ex æquitate tamen, ſi facta eſt
conceſſio, tuetur. ita Cæpolla in Tract. de ſeruit.
ruſtic. prædio. capit. 4. de aquæductibus. numer.
28. verſicu. ſed quando flumen. ex vna interpre-
68 tatione † l. 2. ff. commu. ſeruit. vrba. prædio.
Quod ſanè Vlpiani reſponſum difficilem atque
perobſcuram interpretationem habet. Accurſius
uarias interpretationes attulit, nunc ſentiens Vl-
pianum de flumine publico, nunc de priuato
agere. Ita Bartolus, & qui poſteum ſcripſerunt
permulta perpenderunt. Ex recentioribus eru-
ditus admodum Iacobus Cuiacius libr. 3. obſer-
ua. iuris. capit. 28. contendit intelligendum eſſe
Vlpianum de flumine priuato, non autem de pu-
blico loqui. Non enim (ait ille) concedi poteſt
è flumine priuato haurire aquam machinis, vt
rota, timpano, vel cochlea; cùm tamen liceat
aquam haurire vrna, ſitulis, vel vrceis. Cuius
quidem ſententię rationem conſiderat Cuiacius,
quis vix eſt, vt prædia aquæ tāta copia indigeant,
vt adhiberi organa oporteat. non poſſunt ſerui-
tutes ipſo iure conſtitui vltra quàm opus ſit ad
prædia. l. ergo in fine. ff. de ſeruit. ruſt. pręd. Verùm
ego diſputo contrà. Nemo enim extare opinor,
ſi agrorum irrigationes obſeruabit diligenter,
qui dicere audeat, eos tantam aquæ copiam fer-
re non poſſe, quantam manchinæ è flumine hau-
rire poſſunt. Cùm prædia ſæpiſſimè ampla ſint
& ſpacioſa: & ex vno in aliud deriuare poſſit,
& ſoleat. Quinimmo vſu compertum eſt, ma-
iorem eſſe copiam aquæ, quæ ducitur, quàm
quæ hauriri poteſt quibusvis machinis. Acce-
dit, quòd machinas ita paruas, vt magnas ædi-
ficare & illis alternis horis, vel diebus vti poſ-
69 ſumus. Et quod ait Iuriſconſultus in † d. l. er-
go, non ex modo ducendi aquam prouenit, ſed
ex ipſamet conſtitutione ducendi, vt ſi quis ma-
iorem copiam ducere vellet, quàm opus habe-
ret. Quocircà ego Iacobum de Rauenna ſequor,
quem probauit & Albertus in d.l. 2. nēpe Vlpia-
num loqui, cùm quis concedit, quòd poſſit per
eius fundum aqua duci, quæ è flumine publi-
co hauritur. Hæc conceſſio mero iure non va-
let, ut potè quòd conceſſerit ei aquam haurire
è publico flumine. quod fieri poſſe negat idem
Vlpianus in l. 3. §. vlt. ff. de ſeruit. ruſt. præd. ſed
ex æquitate tuebitur conceſſio. Quod quidem
Vlpiani reſponſum in d. §. vlt. vt deſumptū ex eiuſ
dē Vlpiani lib. 17. ad edictū, ſi huic noſtro iunga-
tur, rectè, (mea ſententia) Rauennatis interpreta-
tionem confirmabit. Cæterum in re tam ambigua
libera ſunt hominum iudicia. Iuſtiniano parcap

Deus, quòd ſua nimia diligentia in Pandectarum ordinatione, Iuriſconſultorum conſumptis codicibus, nobis tot Cruces poſuerit.

70 QVAERO ſeptimò, an hoc † interdictum concedatur pro ſeruitute aquæductus quocunque modo & titulo conſtituta atque conceſſa? Et concedi reſpondet Vlpianus in l. 1. §. caput, uerſi. Et qualitercumque. ff. de aqua quotid. & æſtiua. & ideo ſiue teſtamento, ſiue pacto, ſiue quouis alio titulo conſtituta ſit, hoc interdictum conceditur, ſi modò aqua is vſus eſt.

71 Extenditur procedere, etiam ſi † titulum putatiuum habuit, vt ſi errore facti deceptus credidit ſe ſuo iure aquam ducere. d. l. 1. §. caput. verſi. ſed & ſi iure. & §. Ariſto. & confert l. vlt. ff. quemad. ſer. ammitt. & l. 1. §. Iulianus. & l. vlt. ff. de itinere actúque priua. Quod tamen intelligitur ſi credulitas hæc iuſta eſt, hoc eſt, ſi bonafides adeſt. Non enim vel vi, vel clam aquam ducens iuſto errore decipitur. eritque hoc in caſu neceſſe probare cauſam, qua error iuſtus appareat: quemadmodum declaraui ſuprà remedio. 3. q. 70. & annotauit Bartolus d. uerſic. ſed & ſi iure. qui ob id ſcripſit, ſupinã ignorantiam non excuſare. Non probo tamen interpretationem gloſſæ in d. verſic. ſed & ſi iure. quę ait, iure ſeruitutis, vel alio iure ex d. l. 1. §. illud, &. §. prętereà. nam alio ſpectant intra il-

72 la, vt ſuo loco dicam. Quòd autem † in d. verſic. ſed etſi, ait Vlpianus, intelligitur de iure, hoc eſt, de titulo. voluit enim dicere, quòd & ſi ſine titulo aquam duxit, modò iuſto errore duxerit, concedi hoc interdictum.

73 QVAERO octauò, Cùm Prætoris † interdictum de aquis frigidis loquatur, an etiã ad calidas pertineat? Et pertinere reſpondit Vlpianus. l. 1. §. idem Labeo ſcribit. ff. de aqua quotid. & æſt. De

74 aquis † calidis permulta ſcribũt Vitruuius li. 8. de archit. c. 3. Plinius li. 35. natura. hiſto. c. 6. & Cælius Rhodig. li. 26. lectio. antiq. c. 15. calidæ hæ aquæ vſum habẽt neceſſariũ ad irrigãdum agros, vt Hierapoli; conſtat enim apud Hierapolitanos in Aſia agrũ aqua calida irrigari. ita recẽſet Vlpia-

75 nus, d. §. idẽ Labeo. cui conuenit quod ſcribit † Vitruuius. d. c. 3. his verbis. Ad eũdem modum Hierapoli Phrigiæ efferuet aquæ calidæ multitudo: ex qua circum hortos & vineas foſſis inductis immittitur. Ego pariter aliquãdo vidi hic Patauij in vico Abani prata calida aqua irrigari.

76 QVAERO nonò, an hoc † interdictũ cõcedatur ei, qui ĩ aqua ducẽda modũ exceſſit, vel aliò duxit quã ducere cõſueuit, ſi eã ducere prohibitus fuit? Et non concedi reſpondit Vlp. in l. 1. §. illud. ff. de aq. quot. & ęſt. dũ ait, aquã eſſe ducendã eo modo, quo ducta eſt hoc anno. Proinde neq; amplioris modi, vel aliàs, hoc eſt, inquit gl. per aliũ modum: vel (vt ſubſequẽtia uerba ſignificãt) per aliã regio-

77 nem. Nõ. n. huic † poſſeſſori licet mutare riuum, vel aquæductũ, vel quãtitatẽ aquę: ſed eo in ſtatu, quo eo anno fuit, ducere dẽt. ſiquidem hic vſus, hęc cõceſſio ducẽdi aquã ſtrictã hẽt interpretationẽ, vt ne quid plus cenſeatur præſcriptum, quàm poſſeſſum: quemadmodum ſuperiore remedio q. 4. admonui. Ita enim in cæteris ſeruitutibus ſolet obſeruari, ne modus excedatur. l. non modus. C. de ſeruit. & ſcribit in ſpecie Cæpolla Tract. De ſerui. ruſt. præd. cap. 4. nu. 47. 48. & ibi nu. 49. & Pract. Papien. in forma libelli in actione confeſſoria in verbo, ſeruitus aquæductus. nu. 5. qui ſcri-

78 bit, † ſeruitutem hanc non extendi ad futura prædia, ſed intelligi pro præſentibus. confert. l. damni. §. is qui vicinas. ff. de damno infecto. Hinc Bart. in l. per agrum. C. de ſer. & aqua, & cum eo Decius conſ. 224. col. 1. verſ. 4. hoc idem & Ruin. conſ. 41. num. 37. lib. 1. qui reſpondit contra illud conſilium Decij. ij itaque ſcribunt, ob id non licere alicui aquam deriuare ad ſecundum molendinum vel alio: quia is datus modus nõ obſeruaretur: ita reſpondit & Pariſius conſ. 126. nume. 23. lib. 1. qui rationem eſſe ait, quòd onerosum ſit ſeruitutem extendere.

79 Declaratur primò, ut † non procedat, cùm is qui vna die ducere conſueuit, alternis diebus ducere incipit, tunc enim interdictum conceditur ſi turbetur. l. 1. §. item quęſitum. ff. eo quod ibi gloſſa explicat.

80 Declaratur ſecundò, vt non procedat † quando ſolùm qualitas prædij ad quod aqua duci cõſueuit, immutata eſt: vt puta ſi ex horto effectum eſt pratum, vel econtrà. nam hoc in caſu credo nõ eſſe exceſſum modum ducendi aquam, & ob id cõtra perturbatorẽ locus erit huic interdicto, quod probatur argumẽto l. apud Trebatiũ. §. ſi vicinus. ff. de aq. pluu. arcen. quo loci ſcribit Imola nu. 7. ꝙ vbi aquæ ſeruitus ſimpliciter debet horto, trahitur ad pratũ, & ibi Caſtrẽ. idẽ cẽſuit Cæpolla. d. c. 4. nu. 82. Nec enim hoc in caſu immutatur ſeruitutis modus ad detrimẽtũ domini eam præſtãtis.

81 QVAERO decimò, an hoc interdictũ † reddatur illi, qui prohibetur miſcere nouam aquam illi aquæ, quam ducere conſueuit? Et non concedi cenſuit Vlpianus in l. 1. §. item quæritur. ff. de aq. quot. & æſt. ex ſentẽtia Offilij, cuius ſanè ſententiæ ea eſt ratio, ꝙ priorẽ modũ & vſum immutare dicitur. Sed quæſtionis eſt, quò loci rectè hic

82 prohibeatur † nouã aquã antiquę immiſcere: an quocunq; in loco, vel potius eo loci, in quo primũ aquã aliã in riuũ admittit, hoc eſt, illo in loco, vbi incipit immixtionẽ facere. Vlpianus rectè cũ Offilio reſpondit, ſolùm prohiberi poſſe eo loci, in quo primum aquam in riuum admittit. Nec refert ꝙ in toto aqua prohibeatur, cùm in noua illa prohibetur, ex quo enim diuidi non poteſt, vis in parte fieri non poteſt, quin etiam in tota fiat, non enim ob id conceditur ei interdictum. Ea eſt ratio, quòd huius prohibentis animus non eſt, ut prohibeat ducentem in toto aquæductu, ſed in ea parte tantùm, quæ de nouo ducitur, & licèt uis & prohibitio in tota contingat, id contingit ob inſeparabilitatem, & ex latere ducentis hæc inſeparabilitas efficit, vt utile, hoc eſt aqua, quæ duci poteſt, per inutile, hoc eſt, per nouam aquam uitietur, iuxta regulam, quam firmant Docto. in l. 1. §. pen. de uerbo. obliga. & in ſpecie noſtra ita ſcribit Cæpolla Tract. de ſeruit. ruſt. præd. c. 4. nu. 68.

83 Declaratur primò, ut nõ procedat † quãdo aqua noua à ueteri diuidi poſſet: ut putà, ſi duo riui,

quibus

quibus aquæ ducuntur, ita diſtincti ſunt, vt facilè vnus impediri poſſit. ita à ceſſante ratione indi-
84 uiduitatis argumētari licet, & probat. † l. 1. §. Trebatius cū ſubſeq. ff. de aq. quot. & æſt. dum Vlpianus ex Marcelli ſententia, illa Trebatij exploſa, reſpondit, non licere vniuerſum pecus prohibere, cùm amplior numerus ad aquam appellitur, non enim eſt ſibi ius prohibendi in omnibus pecoribus, ſed in his tantùm, quæ ſupra conſuetum numerum ſunt, cum pecora ſeparari poſſint, idem de aquis dicendum eſt, ſi ſeparatio fieri poteſt, quòd in ſeruitute pecoris ad aquam appulſis annotarunt Cæpolla de ſeruit. ruſt. præd. cap. 8. & Io. Coraſius in l. 1. nu. 133. ff. de ſeruit.

Declaratur ſecundò, vt non procedat, cùm præ-
85 ter aquam duci ſolitam, altera in eodem riuo natamiſcetur: tunc enim cōtra prohibentē eam ducere conceditur hoc interdictum, ita cenſuit Vlpianus in l. hoc iure. §. aqua. ff. de aqua quot. & æſtiua. Ea eſt ratio, quia aqua, quæ naſcitur in illo riuo lucrifit illi ducenti aquam, quod & in ſpecie noſtra annotauit Cæpolla. d. cap. 4. nu. 68. verſic. Quod intellige, & huius opinionis citat Oldra. & Alber. in l. Rutilia Polla. ff. de contrah. emp.

86 QVAERO vndecimò, an hoc † interdictum concedatur illi, qui poſteaquam aquam duci cōſuetam ad ſuū fundū, prohibetur eā deriuari facere ad fundū in illius cōfinio empti? Et cōcedi reſpōdit Vlpianus in d. l. 1. §. ill ud Labeo. ff. de aqua quot. & æſtiua. Ea ratione viſa eſt Vlpianus, quòd ſe-
87 mel fundum † meū ingreſſa, ad fundū in confinio poſitum à me duci poteſt. & alibi etiam ſi placet, quin & vicinis concedere licet, quemadmodū & eruditiſſimus Conna. annotauit lib. 4. Commētaiuris ciuilis, cap. 9. nu. 2. idem docuit Baldus in l. aquam nu. 1. C. de ſeruit. & aquis. dū ſcripſit, quòd ſi
88 ex flumine publico duco † aquam per prædium meum ad meum molēdinum, poſſum aquā quò volo ducere & diuertere, nec teneor vicino inferiori eam concedere. Huc pertinet quod docuit idem Baldus in cap. cùm omnes, num. 21. de con-
89 ſti. ſi duco † aquam è flumine publico ad prædiū meū, & ex meo prædio fluat ad prædiū mei vicini, poſſū eā aquā in meo prædio retinere: cùm ſemel fuodū meum ingreſſa mea ſit, & de ea ad libitū diſponere poſſim. Quod declarat Bar. in l. quominus, nu. 25. ff. de flum. & ibi Iaſ. nu. 45. & Ripa. nu. 85. procedere cùm ambo, nempè vicinus ſuperior & inferior ſunt in pari conditione quò ad poſſeſſionem, ſecus ſi inferior iam aquæ vſum præoccupauit: nam tunc ſuperiori nō licebit eam diuertere aut ſiccare. qua de re ſcribunt & Ruin. conſi. 96. nu. 6. lib. 4. Calca. conſi. 56. nu. 6. Decius conſi. 373. nu. 1. Afflict. deciſ. 388. & Pauſ. conſi. 114. nu. 5. lib. 1. & Cæpolla Tracta. De ſeruit. ruſt. præd. c. 4. de aquæductibus num. 53. vbi declarationes adfert, quas hic referire ſuperſedeo. Declarat etiam Ruinus conſi. 41. nu. 37. lib. 1. non procedere, cùm modus ducēdi aquam eſt limitatus, qua de re egimus ſupra q. 9.

90 QVAERO duodecimò, an hoc † interdictū concedatur illi, qui malafide aquam duxit, vt ſi vi, vel clam? Et non concedi reſpondit Vlpianus in l. 1. §. 1. ff. de aqua quotidia. & æſtiua. Quod tamen declarat idem Vlpianus in dict. l. 1. §. Ariſto. verſicu. idem, non procedere cùm quis hoc anno aquam duxit, non vi, non clam, non precario, & eodem anno deinde vitioſè vſus eſt. rectè enim tunc hoc interdicto experiri poterit, cùm referatur ad illud tempus, quo ſine vitio vſus eſt, ſiquidem verum eſt eo anno bonafide, hoc eſt, nec vi, nec clam, nec precario vſum eſſe, ſufficit enim quòd vſus perfectus fuerit cum bonafide, quia malafides deinde ſuperueniens nihil immutat: quemadmodum ſuperiore remedio attigimus.

91 QVAERO decimotertiò, an hoc † interdictum concedatur ei, qui ob prohibitionem de aqua ducēda, ius illud amiſit, vt ſcilicet ei omnia reſtituantur? Et concedi ait Vlpianus in l. 1. §. præterea. ff. de aqua quoti. & æſti. Quocircà rectè cenſuit idem Vlpianus in d. l. 1. §. 1. hoc interdictum eſſe aliquando reſtitutorium: quemadmodū hoc in caſu eſſe videmus. Verùm aduerſari illud videtur, quod perpendit glo. in d. §. præterea. nempè, hodie decennio, vel vicennio ſeruitutem amitti l. ſicut. C. de ſeruit. interdictum vero anno finitur. non ergo ex hoc interdicto recuperare poterit. ſatisfacit gloſſa, & clarius Bartol. in d. §. præterea. Diſtinguit Bartolus duos caſus, quorum primus eſt, cùm ſeruitus hæc aquæductus occupata fuit ab hoc ipſo, qui prohibuit, atque ita ſe in liberta-
92 tem vendicauit, contra eum perpetuò hoc † interdictum redditur. ſiquidem perpetuam cauſam habet pro eo, quod ad alium peruenit. l. ſi plures. §. deiectum. ff. de vi & vi arma. & pluribus in locis harum tractatuum ſcripſi. Secundus verò eſt caſus, cùm aquæductus ad tertium, atque ita extraneum, qui non prohibuit, deuenit: tunc alterò ex duobus modis intelligitur hoc interdictum concedi, vel quod prius petatur in integrum reſtitutio aduerſus lapſum temporis, cùm tamen iuſta ſubeſt cauſa: vel intelligitur hoc tempus eſſe vtile: quod quidem non currit, niſi à die quo experiundi facultas datur.

93 QVAERO decimoquartò, an hoc † interdictum concedatur ei, qui poſt acquiſitum ius & quaſi poſſeſſionem ducendi aquam, fundum, cui ſeruitus quæſita erat, vendidit? Vlpianus in l. prima. §. ſi fundum. ff. de aqua quotidiana & æſtiua reſpondit, vtile eſſe interdictum, quod ego intelligo cum gloſſa ibi vtile, id eſt, efficax, & proficuum, non autem vtile ad differentiam directi. Eſt enim vtile ratione intereſſe dāni iam perpeſſi ex præterita prohibitione & impedimento. Nam ſemel prohibitum fuiſſe, & intereſſe ſufficit. d. l. prima. §. præterea, & confert l. inter omnes. ff. de furtis.

94 QVAERO decimoquintò, an † reddatur hoc interdictum contra non dominum fundi, à quo aqua ducitur, ſi is prohibeat aquæductum? Et reddi reſpondit Vlpianus in l. 1. §. competit. ff. de aqua quot. & æſti. quo loci glo. intelligit idem eſſe etiam de eo, qui agit, vt ſcilicet non referat, an dominus fundi ſit, qui ſeruitutem acquiſiuit, vel qui patitur. uerba enim Vlpiani non parū ambigua, ad vtranque referri poſſe uidentur; ita

enim ſcibit? Et nihil intereſt, verum dominium quis fundi habeat, an non.

95 QVAERO decimo ſextò, an hoc † interdictum reddatur inter duos riuales contendentes de aquæ vſu, vtroque aſſerente, ſe eſſe in illius quaſi poſſeſſione? Vlpianus in l. prima §. ſi inter riuales, ff. de aqua quotid. & æſtiua, reſpondit, 96 interdictum duplex reddi. Quod † ibi Accurſius intellexit multis modis. ac primò, duplex. hoc eſt, vti poſſidetis, quod verè duplex eſt. §. æquè. inſt. de actio. ſed verè non eſt hoc interdictum illud poſſidetis, cùm illud merè poſſeſſorium ſit, hoc verò admixtam cauſam proprietatis habeat quemadmodum in præludijs admonui. Quamobrem ſecundo loco rectius idem gloſſator interpretatur, hoc eſſe interdictum, de corriualibus, quod exemplo interdicti vti poſſideris duplex eſt. Nam quilibet aſſerit, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione, quemadmodum & in eo interdicto, vti poſſidetis. Hanc expoſitionem probauit Bart. in d. §. ſi inter riuales, poſt Roffredum, quem citauit. Non diſſentit Eguinarius Baro libr. 6. manual. tit. 20. dum ſcriptum reliquit, hoc caſu reddi interdictum, exemplo interdicti, vti poſſidens. Quam ✱ ſanè* receptam magis interpretationem ſequor, reiecta illa ſecunda gloſſæ, dum ait, duplex, id eſt prohibitorium & reſtitutorium. l. 1. §. 1. ff. eo. ac etiam illa quarta, dum expoſuit, duplex, id eſt, vtile & directum, quod ridiculum, mea quidem ſententia, eſt.

97 QVAERO decimoſeptimò, † an hoc interdictum reddatur contra eum, qui aliquod opus fecit in fundo, è quo ducitur aqua, vt aqua corrumpatur, atque inquinetur? Et reddi ait Vlpianus in d. l. 1. §. Labeo putat. ff. de aqua quotid. & æſti. Nec enim duci, qui minus commodè & vtiliter ducit, iuxta l. nepos Proculo. de verbor. ſignifi. Ac 98 cedit quod † aqua corrupta non aqua, ſed morbus ipſe eſt, quod permultis oſtendit Ripa in Tract. De peſte, titulo de preſeruatiuis remedijs contra peſtem, nu. 6. & ſubſequentibus.

99 QVAERO decimooctauò, an hoc † interdictum cõpetat illi, qui poſtquàm ceſſit omni iuri ducẽdi aquã, ducere cœpit, & fuit prohibitus? Et dicendũ eſt non cõpetere: ſi quidem ceſſio illa valet, & efficit, ne iure aquam ducere poſſit. l. 1. §. ſi quis hoc ceſſerit. ff. de aqua quot. & æſt. Quã ſanè ſententiam veram eſſe intelligit ibi gloſſa, cùm ceſſio hæc vicino vtilis eſt, hoc eſt, cùm ita fit, ne 100 eius fons exſiccetur. † l. quoties. ff. de ſeruit. Quo loci ait Pomponius, valere conceſſionem, qua fundi dominus promittit non quærere aquã in eo. Eſt enim vtilis hæc conceſſio, quæ fit gratia non minuendæ aquæ illius, cui facta eſt conceſſio, alioqui, ſi inutilis foret conceſſio ei, cui conceditur, nulla diceretur ſeruitus conſtituta. d. l. quoties, & probat. l. ſicuti. §. vlt. ff. ſi ſeruit. vend. Qui- 101 bus repugnat. † l. ci fundo. ff. de ſeruit. Quæ loca interpretantur Gouea. libr. 1. lect. varia. cap. 15. & Robert. lib. 3. ſent. cap. 24.

102 QVAERO decimonono, † an interdictum de aqua æſtiua concedatur illi, qui non æſtiuo, ſed hyberno tempore aquam duxit? Vlpianus in l. s. §. ſi quis hyeme. ff. de aqua quotid. & æſtiua, ait concedi, quod tamen interdictum, nõ directum, ſed vtile erit, vt ibidẽ gloſſa annotauit. Erit etiam vtile interdictum, quod dabitur illi, qui non ea æſtate, ſed ſuperiore aquam duxit, d. l. prima. §. qui hac. vbi gloſſa ita demũ procedere intellexit, modò ad minus duxit per triginta dies, ſumpto argumento à l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itinere actuq; prima. quæ expoſitio falſa eſt, quãdoquidem, duo hæc interdicta inter ſe maximè differunt. Quo circa dicendum eſt concedi interdictum vtile ei, qui ſuperiore æſtate duxit, etiam ſi ſemel tantùm duxit, iuxta huius interdicti naturam, quæ eſt, vt ad quærendam quaſi poſſeſſionem ſufficiat duxiſſe ſemel, quemadmodum ſupra. q. 1. in quarto requiſito admonui.

103 QVAERO vigeſimò, an † hoc interdictum detur illi, qui cum alternatim aquam duceret, cum altero, qui alio tempore ducebat, permutauit? Et dari ſenſit Iulianus in l. cum conſtet. §. vlti. ff. de aqua quotid. & æſtiua. Non enim ex ea permutatione ius ſuum amiſiſſe dicitur. Verùm ad- 104 uerſari videtur † tex. l. ſi communem. §. 1. ff. quemad. ſer. amitta. Cui multis modis ſatisfacere nititur Accur. in d. l. cùm conſtet. §. vlt. in gloſſa vlt. Primò ait in d. §. vlt. voluntate domini factam fuiſſe permutationem. Verùm idem eſt in d. l. ſi communem. §. 1. ex illo verbo, conſtitutum. Secundò reſpondet in d. §. vlt. l. ſi conſtet, permutationem domino non nocere: in caſu verò d. l. ſi communem. §. primo. nocere. Sed falſum hoc eſt, cùm vtroque caſu noceat. Tertiò itaque loco reſpondet glo. d. l. ſi conſtet. §. vlt. quod duæ erant perſonæ, & duæ ſeruitutes, & ideo vnus per aliũ vtitur. Sed in d. l. ſi communem. §. 1. vna ſola erat perſona, & vna ſeruitus, & ideo nõ poteſt ibi dici, quòd vnus alterius nomine ſeruitute vtatur, & per conſequens eam non amittat. Quam quidem interpretationem probauit & gloſ. d. l. ſi communem. §. primo. & ibidem tranſeunt cæteri, & ſeuſit Barba. conſil. 9. col. quarta. verſic. præterea facit. libro primo.

105 QVAERO vigeſimo primò, an † hoc interdictum reddatur cõtra eum, qui impedit ponere fiſtulam in riuo, ita quòd duci aqua non poteſt? Et reddi reſpondit Pomponius in l. hoc iure. §. pen. ff. de aqua quotid. & æſtiua, ex ratione, quòd is, qui ius aquæ quotidianæ, vel æſtiuæ ducendæ habet, fiſtulam in riuo ponere, uel aliud agere poteſt, quo eam ducere valeat, & idem Pomponius in l. quintus, ff. de ſer. ruſt. prædio. Scæuola in l. vlt. ff. de aqua quotidiana, & æſtiua, ait, cui per fundum iter aquæ debetur, quacunque vult in eo riuum licet faciat, dum ne aquæductum interuerteret.

Declaratur hæc iuris ſententia, vt non procedat, quando aliquid faceret, quo nullum domino noceret, vel alteri, qui ex eodem riuo aquam duci impediret: quemadmodum apertè probat in 106 † tex. §. pen. ibi, dummodò fundum domino, aut aquarũ riualibus deterius faciat, quod tepe-rit idem Pomponius in d. l. Quintus Mutius, in fine. ff. de ſer. ruſt. præd. & ibi Barto. & Floria. notatur.

rant.Quod præſertim procedit, ſi ex eo maximũ
damnum adferreretur domino fundi, iuxta tex.l.
in ſumma.§.illud.ff.de aqua pluu.arcen.& ſcribit
Cæpolla in Tract.De ſer.ruſt.præd.c.4.nume.76.
107 dum ait, quòd ſi mihi conceſſiſti † ſeruitutem,
ut poſſim opere manu facto aquam fluentem in
meo deriuare ex tuo, etiam ſi tibi nocet i non in-
telligitur ſi ultra modum nocet, ex d.§.illud. quo
loci idem annotauit Caſtren. Idem tamen Cæpol-
la d.nu.79.verſi.ſed circa prædicta, hæc declarat,
& ait, quòd ſi ſimpliciter facta eſt conceſſio, intel
ligitur, ut ex ea non inferatur aliquod detrimen-
tum magnum, ſi uerò eſt dictum vt poſſit duci
aqua etiam ſi concedenti noceat, intelligitur, ut
detrimentum maximum non adferat. Quod &
mihi probatur, Rectè hic eſt à Doctoribus dictũ,
cùm damnum adfertur, at ſecus ſi lucrũ inde au-
ferret: ut putà ſi uicini fundus minores fert fru-
ctus, quàm conſueuit, quemadmodum egregiè
docuit Bar.in l.quo minus.num.24.verſi.Hoc au
tem.ff.de flum. & ibi Ripa nu.82, qui intelligit,
modo faciens vtilitatem ex eo ſentiat.

108 QVAERO vigeſimo ſecundò, an † hoc in-
terdictum reddatur ei, qui ſupra aquam, quæ du-
citur, aliam aquam ducere vult, & ab inferiori ꝓ-
hibetur, atque impeditur? Et reddi reſpondit Põ-
ponius in l.hoc iure.§.vlt.ff.de aqua quot.& æſti.
ait enim, hoc modo aquam duci poſſe. atque, ita
ſcribunt Pract.Papien. in forma libelli pro actio.
cõfeſſoria in uerbo ſeruitus aquæductus, nu.15.
& Cæpolla in Tract.de ſer.ruſti. præd.c.4.nu.85.

Declarat hanc iuris ſententiam Pomponius d.
109 l.hoc iure.§.vlt.non procedere cùm † ex ea du-
ctione damnum inferiori adfertur, confert.l.ſu-
pra.ff.de aq.plu.arcen.& confert quod ſcribit Cæ
110 pol.d.c.4.nume.69.† ſtatutum illud quòd quis
poſſit ducere aquã ad ſuum fundum per fundum
alterius, ſoluto pretio prædij, quod pro foſſa oc-
cupatur, intelligitur, niſi domino prædij adferat
damnum: ut quia aqua, quæ in illo fundo naſci-
tur, uel ducitur, cum aqua hac noua miſceretur,
& inde abduceretur, ex d.§.vlt.& eodem loco idẽ
Cæpolla nu.85.idem ſcribit in eo, qui arcum la-
pideum cauſa ducendi aquam extruxit. idem ſcri
pſit Pract.Papien.ubi ſupra, atque ita etiam reſpõ
dit Barba.conſi.28.col.6.lib.4.

111 QVAERO vigeſimotertiò, † an hoc inter-
dictum competat duobus, quibus conceſſum eſt
aquam ducere? Et competere ſenſit Iulianus in
l. Lucio. ff. de aqua quotid.& æſtiua. Verùm quò
clarius hæc iuris quæſtio intelligatur, declaran-
dum eſt, quando liceat duobus concedere aquã
ex eodem loco ducere. Qua quidem in re ego plu
res caſus ſoleo diſtinguere.

112 Primus eſt caſus, cùm is, † cui priore loco
facta eſt conceſſio aquæductus conſentit, ut & ſe-
cundo concedatur: tunc dubium non eſt, ambo-
bus concedi potuiſſe, cùm conſentienti iniuria,
uel damnum adferri non dicatur, quòd probat in
ſpecie.l. in concedendo. ff. de aq. pluu. arcen. &
ſcribentes omnes, quos nunc referam.

113 Secundus eſt caſus, cùm † is primus, cui fa-
cta conceſſio, non conſentit, eo quòd de eius
damno agitur, ex quo vtrique aqua ſufficere non
poteſt: tunc illo primo inuito concedi alteri non
poteſt, vt apertè probat is tex.d.l. in concedendo,
dum vult eſſe exquirendam voluntatem eorum,
quibus ſeruitus aquę debetur & ſubiungit ratio-
nem, cùm enim minuatur ius eorum, cõſequens
fuit exquiri, an conſentiant, atq; ita hunc caſum
probant ibi gloſ. & Bart. Cæpolla.tract.De ſeruit.
ruſt.prædio.cap.4.numer. 30. & in ſpecie noſtra
probat.l.hoc iure.§.1.ff.de aq.quotid.& æſt.dum
ait, ex flumine aquam omnes ducere poſſe, modò
vicinis non noceat, cùm ergo nocet, ducere nõ li-
cet eo inuito, & ſtatim dicam, & probat l.aquam.
C.de ſerui. & aq.& l. per quem locum. ff. de ſer.
ruſt. prædio. atque ita affirmant omnes, quos
nunc referam.

114 Tertius eſt caſus, cùm † aquam ſufficere po-
teſt tam pro vſu illius primi, cui iam quæſitũ eſt
ius ducendi eam, quàm etiam pro ſecundo: tunc
huic ſecundo concedere licet ius ducẽdi aquam,
etiam inuito, atque reluctante illo primo, quam
ſanè ſententiam probat glo.in d.l.in cõcedendo.
ff.de aq.pluu.arcen. & gl.in l.aquam.C. de ſer. &
aqua. ita intelligentes d.l.hoc iure.§.1.& l.Lucio.
ff.de aqua quotid.& æſt.& ibi Bar. & probat tex.
l.2.§.vlt.ff.de ſer.ruſt.præd. ubi Albe. & Connà-
nus lib.4.Cõmenta.iuris ciuil.cap.9.nu.6.& ſcri-
bit Cæpolla d.cap.4.num.30.verſi.aut per iſtam,
qui affirmat, ita ex facto quandoque fuiſſe iudica
115 tum † Bononiæ controuerſiam illam, quæ olim
fuit inter Franciſcanos & Dominicanos; conceſ-
ſum quippè primum fuerat Franciſcanis, vt aquã
ducere ex flumine publico poſſent, deinde idem
conceſſum fuit Dominicanis, in quos Franciſca-
ni contendebant, poſteriorem conceſſionem ua-
lere negantes. Tandem pro Dominicanis, & meri
tò fuit iudicatum, cùm vtriſque aqua ſufficeret,
quam quidem diſputationem recenſet omnium
primus Alber.in d.l.2.§.vlt.ff.de ſer.ruſt. prædio.
Bar.in l.quo minus, nu.12.ff.de flum.& Io.Cora-
ſius in l.1.nu.131.ff.de ſerui. Huc ſpectat illa ra-
tio.l.2.§.item Varus. ff. de aqua plu. arcen. quod
tibi non nocet.& alteri prodeſt, facilè cõcedi de-
bet. Huc ſpectat quod ſcribit Bart. in d.l.quo mi-
nus.q.5.num.10.11.12.ff.de flum. & ibidem late
Iaſ.nu.56.& Ripa.num.53.ſi vnus è flumine du-
116 xit aquam † ad ſuum molendinum, & alij in in-
feriori parte aliud molendinũ ædificent educen-
tes aquam ex eodem flumine, inquit Bar.& cum
eo cæteri, quòd ſi aqua omnibus ſufficit, hũc ſe-
cundum prohiberi non poſſe, quin & ipſe ducat,
idem ſcripſit Practic. Papien. in forma libelli in
actione confeſſoria pro ſeruitute, in verbo, ſer-
uitus aquæductus.nume.6.Deci.conſil.244.nu-
me.7.Pariſ.conſ.116.nume.19.lib.1. Afflict. de-
ciſ.388.num.11.

117 QVAERO vigeſimoquartò, an † hoc in-
terdictum reddatur illi, cui facta eſt conceſſio
aquæductus ab eo, qui primò illud ius eſt cõſecu-
tus, vt ſcilicet & ipſe ab eodem flumine vel fonte
ac fundo aquam ducat? Et non reddi opinor;
nam conceſſio aquęductus uni facta, non prodeſt
alteri, cui is deinde concedit.l.ex meo.ff.de ſer.

ruſt.quò loci Pomponius probat Proculi ſenten-
tiam aduerſus Labeonē, nempè, ex meo aquędu-
ctu me non poſſe vicino commodare: quia ſerui-
tus, quæ debetur fundo meo, intelligitur ſecun-
dum qualitatē fundi mei, & non alterius. Nec ad-
118 uerſatur illa ratio, quòd de re propria † vnuſ-
quiſque ad libitum ſuum diſponere poteſt, l. in re
mandata. C. mand. quia procedit regula illa in eo,
qui diſponit de re, quæ ſua eſt liberè; at hic non
eſt ſeruitus aquæductus liberè ipſius, cui eſt con-
ceſſum, ſed ſub illa forma, quantū fundi ſui qua-
litas requirit. non ergo eam formam excedere li-
cet, atque ita declarat Floria. in d. l. ex meo. Pract.
Papien. in forma libelli in actione confeſſoria pro
ſeruitute in verbo, ſeruitus aquęductus, num. 17.
Bal. & Sali. in l. aquam, C. de ſeruit. & aqua, & Cę-
polla Tract. De ſeruit. ruſt. præd. cap. 4. nu. 12. &
ibidem nu. 31. explicando hanc quęſtionem qua-
tuor caſus diſtinguit. Quorum primus eſt hic
iam relatus.

Secundus eſt caſus, ſi habens ſeruitutem hanc
vult alteri concedere ut aquam extrahat de fun-
do medio, per quem aqua à canali ducitur, ut ex
eo ad alterius fundum deriuet: tunc idem eſt,
quòd ſuperiore caſu: nempè non poſſe cōcedi ea-
dem ratione, ex d. l. ergo. Et cum fundum illius
non ſit ingreſſa pro eius commodo, aqua illius
non efficitur, ob id alteri eam concedere non po-
teſt. l. 1. §. illud; ff. de aqua quotid. & æſt. & idem
ſenſit Pract. Papien. ubi ſupra, & Cæpolla d. num.
31. verſi. ſecundus.

Tertius eſt caſus, cùm alteri conceditur hæc fa-
cultas ducendi aquam, quæ iam eſt per ingreſſum
fundi effecta illius concedentis: tunc licet conce-
dere, ita Prac. Papien. & Cæpolla præcitatis locis,
& glo. in l. aquam, C. de ſer. & aqua, & ibi Sal. &
Bal. ex d. l. 1. §. illud.

Quartus eſt caſus, cùm aqua exiuit de fundo
meo, & eſt ingreſſa fundum tuum, non poſſum
ego alteri concedere: eo quia, quemadmodū per
ingreſſum mei fundi eſt mihi quæſita, ita & tibi
d. §. illud, non ergo ego poſſum alteri concedere.
ita Cæpolla. d. nu. 31. uer. quartus & ultimus.

Declaratur hic caſus, ut locū non habeat, cùm
ſeruitus a fundi domino conſtituitur, uicino in-
feriori uolente, antęquam aqua ad fundum infe-
riorem perueniat, ut declarat Cæpo. d. nu. 31. uerſi.
ſed iſta regula ex l. aquam. C. de ſeruit. & aqua. qui
quidem tex. uarios habet ſenſus, ut ex traditioni-
bus interpretum eo loci eſt uidere. Quocirca Cæ
polla admonet fundi dominum, qui aquā exeun-
tem proprium fundum poteſt deriuari facere in
fundis plurium uicinorum, ut cum altero eorum
paciſcatur, quòd in illius fundo deriuari faciet, eo
tamē pacto, ut deinde is patiatur, quòd poſſit cō-
cedi alteri pro ſua uoluntate.

119 QVAERO vigeſimoquintò, † an is qui aquæ
ductum habet, eo uti poſſit per quamcūque fun-
di partem vult, ita quòd ſi prohibeatur poſſit ex-
periri hoc interdicto? Qua in re dicendum eſt nō
concedi. Nam ſi ab initio ducendi aquam ſumus,
poteſt quidem ducere qua ex parte vult ducere. l.
vlt. ff. de aqua quotid. & æſti. & ſcribit Cæpolla d.
tract. De ſeruit. ruſt. præd. c. 4. nu. 50. uerſ. Item ha
bens, &c. nō tamē ſi prohibetur, dabitur hoc in-
terdictum, quia adhuc non duxit: atque ita non
eſt in quaſi poſſeſſione eam ducendi, ut requirit
120 hoc interdictum. ſolùm. n. † d. l. ultim. procedit
quò ad ius ducendi aquam, nō quò ad poſſeſſio-
nem, ſeu quaſi, quæ non poteſt dici adhuc quæſi-
ta. Si uerò iam duci cœpit, non licet uariare ducē
di modum & formam. d. l. vlt. ibi, dū ne aquædu-
ctum interuertat. & ibi gloſſa ita intelligit. & cū
ea Bar. & confert. l. ſi cui. ff. de ſeruit. ubi idem de
ſeruitute itineris dicitur. & ibi glo. in uerbo. mu-
tādæ, citat. d. l. vlt. de aqua quot. & æſti. Simile eſt
qđ de mutatione aquæductus cōceſſi à Principe
eſt conſtitutum in l. 4. C. de aquæductu. lib. 11.
121 QVAERO vigeſimo ſextò, an † hoc interdi-
ctum reddatur pro ea aqua, quæ ducitur, ut peco
ra ad eam appulſum habeant? Et reddi probat. l.
3. in prin. ff. de aqua quot. & æſtiua. eſt enim ſerui
tus hæc ruſtica. l. 1. §. pen. ff. de ſer. ruſt. præd. & §.
inter, inſti. de ſeruit. Cæpolla in tract. De ſerui. ru
ſti. præd. c. 8. & Coraſius in l. 1. num. 133. ff. de ſer
uit. qui uerum eſſe intelligunt, cùm pecora in fun
do habētur cauſa ſtercorandi agrum, & in eis de-
paſcentur: tunc enim dicitur ſeruitus ruſtica, &
prædialis. l. 1. §. in prædiis. ff. de ſerui. ruſt. præd. &
§. inter ruſticorum. inſt. de ſerui. Alioqui ſeruitus
perſonę eſt. l. Mela §. quidam libertus. ff. de alim.
& ciba. leg. l. ſi quis binas. ff. de uſufr. Aut eſt ſim-
plex ius perſonale, quod non tranſit ad hæredes,
ut dicemus infrà q. 29.
122 QVAERO vigeſimo ſeptimò, an hoc † in-
terdictum reddatur cōtra eum, qui poſtquā per-
miſit aquam duci per locum publicū, vult ducen
tem prohibere? Ego opinor reddi ſolùm ut ile in-
terdictum; ex ſententia glo. l. 2. ff. commu. prædio.
iuxta unum ſenſum, quem probat & Cæpolla in
tracta. De ſeruit. ruſt. præd. c. 4. num. 93. uerſ. itē ſi
via. licèt enim regulariter permiſſum non ſit du-
cere aquam per loca publica. l. 1. §. pen. & l. hoc iu
re. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſti. attamē
123 ſi unus † mihi conceſſit, ut poſſim ducere aquā
per locum publicum, & deinde me ducentem im
pediat, ſum tuendus contra eum utili ſaltem hoc
interdicto. Ea eſt ratio, quòd quantum ad eum libe-
ras ædes habeo, poſteaquam iuri ſuo renūciauit,
iuxtà. l. loci corpus. §. competit. ff. de ſeruit. ruſtic.
præd. Cæterùm de interpretatione. d. l. 2. ff. com-
mu. præd. uiba. diximus ſuprà. q. 6.
124 QVAERO vigeſimo octauò, an hoc † in-
terdictum concedatur ei, qui præſcripſit iuri du-
cendi aquam? Et concedi dubium non eſt. quod
probat tex. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua
quotid. & æſtiua.

Verùm in eo omnis verſatur dubitatio, quo-
modo præſcriptione quæratur ius ducendi aquā.
125 Duo capita † conſtituenda ſunt. Vnum cùm agi-
tur de acquirenda quaſi poſſeſſione aquęductus:
quæ quidem anno quæritur, vt interdicti huius
verba aperta ſunt.
126 Secundum eſt caput, cùm † agitur de iure ip-
ſius ſeruitutis quærendo. Quo ſanè in capite dicē-
dum eſt plura requiri, ut præſcriptione ſeruitus
quæratur.

quæratur.Primò requiritur curſus téporis, quod
diuerſimodè currit.Nàm quando aqua è flumine
& loco priuato ducitur, ius acquiritur decennio
inter præſentes, & vicennio inter abſentes, quẽ-
admodum tanto tempore immobilia,quibus hęc
ſeruitus quò ad hoc æquiperatur,acquirũtur. qđ
probat.l.2.C.de ſeruit.& aqua.l.ſi quis diuturno.
ff.ſi ſer.vend.l.1.in fi.ff.de aqua pluuia. arcen. at-
que ita affirmant*omnes in d.l.2.Cæpol.tract.De
ſeruit.ruſt.præd.c.4.nu.55.verſi.tertium requiri-
tur.& in tract.De ſer.vrba.pręd.c.19.num.4.Bal-
bus in tract.præſcrip.in 2.particula,quartæ partis
127 princip.q.4.Alba conſ.35.Cum verò aqua†du-
citur è flumine publico,tunc requiritur tantũ té-
pus,cuius initij memoria non ſit in contrariũ:ita
probat.l.hoc iure.§.ductus aquę.ff.de aqua quot.
& ęſt.quam ita intelligunt gloſſ.in l.ſeruitutes.ff.
de ſeruit.Pract.Papien.in forma libelli in actione
confeſſoria,in uerbo ſeruitus aquęductus,nu.19.
uerſ.fallit in ſeruitute.Cæpolla.d.tract. De ſeruit.
ruſt.prædio.c.4.nume.55.Io.à Platea in l.diligen-
ter,nu.2.in fi.C.de aquęduct.lib.11.Conua.lib.4.
commen.iuris.c.12.nu.16.17.Baldus d.tract.De
præſcrip.in ſecunda particula quartę partis prin.
q.4.verſ.ſi verò aqua.vbi ex ſententia Aret. conſi.
128 .30.nu.5.idẽ eſſe ſcribit,cùm aqua ducitur†per
129 locum publicum.Tempus autem,†cuius initij
memoria nõ ſit apud homines,quod ſit, & quo-
modo probetur,explicant Pract.Papiẽ. ubi ſuprà,
nu.29.& Cæpol.in tractat.De ſeruit. vrb. prædio.
cap.19.nu.5.Ioan.à Platea in l.vſum , nu. 1.C.de
aquæduct.lib.11.

130 Requiritur ſecundò,quòd adſit†quaſi poſſeſ
ſio:nã ſine ea nulla currit pręſcriptio. l. ſine poſ-
ſeſſione.ff.de vſucap.c.ſine poſſeſſione. de reg.iu-
ris in 6.ita glo.Bal.& cæteri in l.2.C. de ſeruit. &
aqua.& in ſpecie Cæpolla in tract.De ſeruit.ruſti.
præd.c.4.nu.55.uerſ.quot autem.& hoc requiſi-
tum eſt commune cæteris rebus,quæ præſcriptio
ne vel vſucapione acquiri poſſunt.

131 Requiritur tertiò,quod† iure ſeruitutis aquã
duxerit:ita in ſpecie annotarunt Cæpol.d.trac.De
ſeruit.ruſt.prædio.c.é.4.nume.56.& in tracta.De
ſeruit.vrba.præd.c.20.nume.1.& hoc commune
eſt etiã ſeruituti diſcontinuæ,vt itineris,& actus,
quemadmodum ſcripſi ſuperiore remedio q.1.in
tertio requiſito. & ſcribit Balbus in d. tract. De
præſcri.d. 2. particula quartæ partis princip. q. 1.
verſ.ſecundò requiritur.

132 Requiritur quartò † bonafides , vt probat d.
l.2.C.de ſeruit.& aqua,& l.vlt.ff.quemad.ſeruit.
amitta.& in ſpecie ſcripſit Cæpolla d.trac.De ſer-
uit.ruſt.præd.d.c.4.nu.55.verſ.ſecundum requi-
ritur.Et hoc commune eſt etiam cæteris caſibus,
in quibus præſcriptioni locus eſt,vt ſcripſi ſupe-
riore remedio.q.1.

133 Requiritur quintò † ſcientia & patientia ad
uerſarij,quòd ſcilicèt eo ſciente & patiente tem-
pus hoc decurrat.l.2.vbi omnes.C.de ſer.& aqua.
Bar.in l.1.§.hoc interdicto,nu.10.ff.de itin.actuq;
priua.qui diuerſam eſſe ait in eo interdicto de iti
nere, quod explicaui ſuperiore remedio q. 2. In
hac noſtra præſcriptione domini ſcientiam requi-
ri tradunt etiam Balbus in tract.præſcr.in 2.part.
quartæ partis principalis.q.1.verſi.quartò requi-
ritur.Caſtren.in l.ſeruitutes,la grande, nu.9. vbi
declarat.ff.de ſeruit.

134 Requiritur ſextò † allegatio tituli , & ſi non
probatio.ita Ang.in l.ſeruitutes,la iiij.col.1.verſ.
In gloſſa magna.ff.de ſeruit. atque ita ſenſiſſe glo.
l.ſi quis diuturno.ff.quemad.ſeruit.amitta. ſcriptũ
reliquit.Verùm ab Angelo diſſentit Caſtren. in d.
l.ſeruitutes.4.nu.9.verſ.dic ergo. de ſeruit.quem
viſus eſt ſequi Balbus.d.2.particula.q.2.qui eiuſ-
dem opinionis recenſet Cæpollam, ac alios non-
nullos. Quibus addo Benard. Gramma.tract.De
ſeruitutib.q.vlt.col.2.verſic.ſecundò videtur. Ea
ratione motus eſt Caſtrenſis,quia ſi neceſſaria eſ-
ſet tituli allegatio,nulla eſſet differentia inter ſer-
uitutem continuam & diſcontinuam. ſiquidem
ſeruitus diſcontinua præſcribitur ſpatio longi té-
poris cum allegatione tituli: vt inquit glo.d. l. ſi
quis diuturno.vt ergo extet differẽtia, dicendum
eſt, non eſſe in hoc caſu neceſſariam hanc tituli
allegationem. Alia,quæ de titulo iſto adferri poſ-
ſent,ſcripſi ſuperiore remedio.q.3.

135 QVAERO vigeſimo nonò,an † hoc inter-
dictum reddatur hæredibus & contra hæredes?
Vlpianus in l.1.§. ait prætor inter hæredes. ff. de
aqua quotid. & æſti.reſpondit, reddi. imò etiam
ait, reddi ſingularibus ſucceſſoribus, quemadmo
dum redditur & his omnibus & cõtra eos inter-
dictum de itinere actuque priuato. quod declarat
ibi gloſſa & in ſimilibus contingere. Credo tamẽ
interdictum hoc non eſſe directum,ſed vtile tan-
tùm,ex his,quæ ſcripſi ſuperiore remedio.q.9.Cũ
verò agitur de ipſo iure ſeruitutis,an ſcilicèt & il-
lud tranſeat in ſucceſſores , eſt aduertendum, an
realis ſit illa conceſſio primò facta,an perſonalis:
136 nam cùm realis eſt,tranſit † cũ re ipſa: ſecus cũ
eſt perſonalis.qua de re ſcribũt omnes in l. peco-
ris.ff.de ſeruit.ruſt.præd.Coraſius in l.1. nu. 133.
ff.de ſeruit.& reſpondit Ruinus conſi.41. nume.
33.lib.1.eſſe perſonalem conceſſionem , cum eſt
dictum quod ipſe propriè, cui conceditur, aquã
ducere poſſit. & ob id ad hæredem non tranſire
& aliqua ſcripſimus ſuprà hoc remedio.q.2.

137 QVAERO trigeſimò, † an hoc interdictũ
detur illi,qui ius ducendi aquã quęſiuit,ſed aqua
alueum mutauit?Caſus aliquot ſunt in hac iuris
quæſtione conſiderandi,atque diſtinguendi.

Primus eſt,cùm flumen, è quo aqua ad fundũ
ducebatur,repente alueum mutauit; tunc extin-
ctum dicitur ius ducendi eam: ita probat l.hoc iu
re.§.ſi aquam.ff.de aqua quot.& æſt.vbi gloſſa in-
telligit procedere , ſiue ius ducendi aquam ſit à
Principe, ſiue à priuato. Hoc itaque in caſu non
dabitur ei interdictũ, ſi dum de nouo vult duce-
re, ab aliquo prohibetur. Quod ſenſit & Cæpol-
la in tract.de ſeruit.ruſt.præd.c.4. nu. 55. qui idẽ
eſſe ſcribit,ex mẽte Bart.in l.quominus.q.56.nu.
32.ff.de flum.dum docuit, quòd ſi flumen alueũ
vno impetu mutauit, perditur ius aquæ, cùm
aliud flumen eſſe credatur. & ob id inquit Barto.
quòd is qui habet molendinum in flumine, ſi al-
ueus mutatur,ius ſuum amittit. & cum Bartolo

eo loci idem cenſuit Iaſ.nu.106. Ripa nume.111. qui explicat, quando dicitur flumen alueus mutaſſe, & alia plura hac de re ſcribit.

138 Secundus eſt caſus, cum † flumen vno impetu atque ita repentè è fundo, cui aqua ſeruit, receſſit, reliquitque fundum medium inter alueum & fundum ipſum, cui aqua ſeruiebat. hoc etiā caſu extincta eſt ſeruitus; nec amplius licet è nouo alueo eam ducere: ita expreſſim docuit gl. d. l. hoc iure. §. ſi aquam, in verbo circumfluere. & clarius Cæpolla d.c.4.nu.36.verſ. ſecundus caſus, quod duplici ratione probari ait. Prima, quia nouum eſt flumen, cui ſeruitus nulla impoſita eſt. Secunda, quia locus ille medius, qui alienus eſt, nō ſeruit, propterea ſeruitutem aquæductus impedit. l. qui Sella. §. vlt. ff. de ſeruit. ruſt. præd. & l. in tradendis. §. 1. ff. cōm. prǽd. vrb. atq; ita interpretatur Cæpolla tex. d. §. ſi aquam, verſ. ſed ſi circumfluere. & verè ita etiam ſenſit ibi glo. & Rip. d. l. quominùs nu.112. verſ. Ex quo infertur.

139 Tertius eſt caſus, inquit † Cæpolla. d. cap. 4. nu.36. verſ. tertius. cùm fundus in medio relictus eſt illiuſmet, cui ius eſt ducendi aquam è flumine ipſo: hoc caſu idem eſt dicendum, quod in caſibus iam relatis. quandoquidem non ceſſat hic illa ratio, quòd nouum ſit flumen, cui ſeruitus non eſt impoſita.

140 Quartus eſt caſus, cùm † flumen paulatim alueum mutauit, ita quòd per alluuionem fundo, cui debetur ſeruitus, terram addidit, hoc caſu ſeruitus extincta non eſt: ſi quidem terra illa fundo addita, fundi efficitur, & ob id ſeruire poteſt aquę ductui. ita probat tex. d. §. ſi aquam. verſ. ſed ſi alluuione. ſi ergo hoc in caſu aquæductus impeditur, huic interdicto locus erit. & ſcribit Cæpolla. d. c. 4. nume.36. verſ. quartus. Ripa in d. l. quominus, nume.118.

141 Quintus eſt caſus è contra † quando flumē, quod prius diſtabat à fundo, cui debetur ſeruitus per alluuionem ei acceſſit ita quòd ei coniungitur mediante alluuione relicta verſus fundum vicini. Hoc in caſu, inquit Cæpolla d. c. 4. num. 36. verſ. quintus. & paulò ante, nu.35. verſ. ſed ſi ſeruitus extincta non eſt. idem eſt, quod in caſu precedenti. quoniam idem eſt flumen; nec locus aliquis medius extat, quo ſeruitus impediri valeat. qui ſanè caſus apud me nullā dubitationē habet.

142 Sextus eſt caſus, cùm † flumen diſtabat à fundo, cui aquæductus ſeruiebat mediante fundo vicini, vno impetu receſſit, & cum prædio ipſo coniunctus eſt. hoc in caſu ſcribit Cæpolla d. c. 4. nu. 36. verſ. ſextus caſus, ſeruitutem eſſe extinctam, ob id, quòd aliud flumen eſſe creditur. quod eſt annotandum ad extēſionem d. §. ſi aquam. quam ſanè ſententiam probauit Ripa in dicta l. quominùs, nu. 113. verſi. intelligo ergo. ff. de flum. Cæpollæ nomine ſuppreſſo.

143 Septimus eſt caſus, cùm † flumen fundo, ad quem aqua ducebatur, circumfluere cœpit mutato alueo, id eſt, per diuerſas partes fluere cœpit aliquo loco relicto in medio, inter alueum vnū fluminis & alium; tunc impeditur ſeruitus aquæductus, ex quo locus medius non ſeruit, ſeruitus interrupta dicitur. ita Cæpol. d. c. 4. num. 36. verſ. ſeptimus, ex tex. d. §. ſi aquam, in 3. reſpo. & ea etiā ratione, quòd repentina mutatio nouum alueum eſſe facit.

144 Octauus & vltimus eſt † caſus, cùm flumen cœpit circumfluere, & locus medius non impedit ſeruitutem: tunc diſtinguit Cæpol. d. c. 4. nu. 36. verſ. octauus. Aut flumen receſſit in totum, tunc ſeruitus eſt interrupta. Aut ex toto non receſſit, tunc pro ea parte, quæ adhuc extat, ſeruitus debetur. Aut adeſt fundus medius, tunc inuito domino fundi non debetur.

145 QVAERO trigeſimo primò, an † vbi per mutationem alueі amiſſus eſt aquæductus, cōcedatur reſtitutio ex æquitate, vt ex nouo alueo debeatur? Cæpolla in tract. De ſeruit. ruſt. prædio. c. 4. nu. 37. & poſt eum Ripa in l. quominùs, nu. 115. ff. de flum. ſcriptū reliquit reſtitutionem non dari, cùm ſeruitus amiſſa dicatur. l. hoc iure. § ſi aquam. ff. de aqua quot. & æſti. licèt ibi gloſſa diſtinguat inter flumen publicum & priuatum, ut, quò ad priuatum concedatur reſtitutio, non autē quò ad publicum: quam ſanè diſtinctionem Cæpolla improbauit. Nec (inquit Cæpolla) aduerſa-
146 tur † tex. l. ſeruitutes. §. ſi ſublatum. ff. de ſeruit. vrb. præd. quo loci ſcribit Paulus, ædificio deſtructo & reſtituto ſeruitutem deberi, vt prius. Nam (inquit Cæpolla) eadem eſt ſeruitus, cum locus mutatus non eſt. & verè Paulus affirmat, eandem eſſe ſeruitutem, cum in eadem ſpecie & qualitate, quod ſublatum fuit, repoſitum eſt. atque ita etiam ſenſit Ripa in d. l. quominùs, nu. 115. verſi. prætereà ille, ex l. repeti. §. rei mutatione. ff. quemadmo. vſuſ. amitta. quod non contingit in caſu noſtro. & cum eo. §. ſi ſublatum, conuenit l. cum debere columnam. ff. de ſer. vrb. prædio. & declarat Corneus inter conſilia Soc. Sen. conſi. 138. colum. vlt. lib. 1. & verius is tex. §. ſi ſublatum, cōuenit quæſtioni ſubſequenti. ſi ergo contingat hoc in caſu aquam è nouo alueo duci, impunè prohiberi is poterit; nec huic interdicto locus erit.

147 QVAERO trigeſimo ſecundò, † quid ſi ad antiquum alueum flumen rediit, an reſtitutio cōcedatur, vt duci poſſit, vt anteà ducebatur: ita q; contra prohibētem ſit deinde locus huic interdicto? Et eſſe concedendam reſtitutionem cenſuit gloſſa in d. l. hoc iure. §. ſi aquam, in verbo interrupta. ff. de aq. quot. & æſti. & idem cum illa cenſuit Cæpolla in d. tract. De ſeruit. ruſt. præd. c. 4. num. 38. & Ripa in d. l. quominùs, nu. 116. ff. de flum. Quam quidem ſententiam probat illa ratio, quòd amiſſa nō dicitur hoc caſu ſeruitus, ſed ſolùm interrupta, l. in tradendis, §. vlt. ff. comm. præd. vrb. ſed ad rem hanc melius ſpectat tex. l. vnus. §. vlt. cum l. ſubſequenti. ff. de ſer. ruſt. præd. vbi Papinianus ſcribit in hæc verba. Si fons exaruerit, ex quo ductum aquæ habeo, iſq; poſt ſtatutum tēpus ad ſuas venas redierit an aquæductus amiſſus erit, quæritur? & Attilicinus ait, Cęſarem reſtitutionē conceſſiſſe. Quo reſponſo ſuffultus acerrimè &
148 iuſtiſſimè inuehitur † Alex. ab Alex. lib. 4. dier. genial. c. 5. aduerſus imperitum ignauumq; iudicem illum, qui ſententiam contra eum tulit, qui

aquæ

aquæ hanſtū è fonte,qui per aliquot dies exarue-
rat,ſibi deberi petebat, poſtquam cœpit aqua flue
re.Eſt enim iuſta cauſa illa reſtitutionis.quod an-
notarunt & Bart.ac Alber. in l.Senatus conſulto.
ff.de off.præſid.& Soc.Iun.conſi. 128.nume. 15.
lib. 1.Iaſ.in l.quominus,nu. 105.ff.de flumi. Quã
ſententiam intelligo procedere etiam ſi interru-
pta manſerit ſeruitus per tantum temporis, quo
huic ſeruituti aliàs præſcribi ſolet:adhuc enim re
ſtitutio conceditur, ut mihi probant aperta ver-
149 ba†d.l.vnus.§.vlt.ibi,poſt ſtatutum tempus, &
exponit glo.ad ſeruitutem amittēdam.& mecum
ſenſit Connanus lib.4.Commēta.iuris ciuil. cap.
12.nu. 1.quamquam Cæpolla præcitato loco ali-
ter,& malè ſcriptum reliquerit. Hanc tamen iu-
ris ſententiam ueram eſſe intelligo, niſi quid eſ-
ſet,quod iuſtè poſſet imputari huic ſeruitutis poſ
ſeſſori:nam tunc omnino eam ſeruitutem ami-
ſiſſe diceretur,nec locus foret reſtitutioni, quod
argumento à contrariis ſumpto ex d.l.Et Atilici
nus probari ait Conna.d.c.12.nu.1.& rectè, po-
ſteaquam ceſſat iuſta reſtitutionis cauſa. Adferri
exemplum poteſt in ea quæſtione, quam explicãt
Bar.in l.quominus,nu.26.ff.de flumi.& cum eo
Iaſ.ibi.nu.97.& Rip.Prac.Pap.in forma libelli in
actione confeſſoria pro ſeruitute, in uerbo ſerui-
150 tus aquæductus,nu.10.† ſi molendinum ſupe-
rius,ad quod aqua ducebatur,fuit penitus deſtru
ctum;nec illud intra annum dominus reficit,tūc
amiſiſſe dicitur ius ducendi aquam:nec eum am
plius Prætor ſuo interdicto,quod intra annū dat
huic negligenti reficere concedit.non etiam ei da
tur in integrum reſtitutio, cum culpa aſcribi ei
poſſit,cur non refecerit.ex l.vlt. ff.de vſucap.
151 QVAERO trigeſimo tertiò, † an hoc in-
terdictum ceſſat, cùm tēpore, uel alio modo quo
ius aquæ ducendæ habet,amiſit? Et ceſſare clarè
iuris eſt.Dubium tamē in eo eſt, quomodo amit-
ti hæc ſeruitus dicatur.rem hanc latè explicat Cæ
polla in d.tract.De ſeruit.ruſt.præd.c.4.num. 95.
Ego ita primum duo capita diſtinguo. Primum
eſt ratione quaſi poſſeſſionis. Secundum eſt ra-
tione iuris ſeruitutis.Quò ad primum dicendum
eſt,quaſi poſſeſſionem aquæductus perdi lapſu
vnius anni.atque ita reſpondit Ruinus conſi. 88.
nu. 2.lib. 4.ita intelligens Bartolum in l.quomi-
nus.nu.19.ff.de flum.Prætor enim ſolùm ſuo hoc
Interdicto tuetur eum,qui hoc anno, uel ſuperio
re æſtate aquam duxit,ut iam dictū fuit. elapſo er
go eo tempore,amiſſa eſt hæc quaſi poſſeſſio.
Illud ſecundum maius habet dubium, nempe
quando ius ipſum ducendi hãc aquam amiſſum
dicatur.Cæpolla præcitato loco ſcribit,multis mo
152 dis perdi.Primò,†curſu temporis,cùm ea vti is
deſinit.l.ſeruitutes.ff.de ſerui.& l.aquam. ff.quē-
admod.ſeruit.amitta.& l.2.C.de ſerui.& aqua.&
reſpondit Barba.conſi.9.lib. 1.vbi col. 2.latè diſſe-
rit.& ſcribit Cæpolla d.c.4.num.95.idem in trac.
De ſeruit.vrba.prædio.c.24.nu.4.Practic.Papien.
in forma libelli,in confeſſoria actione. in verbo,
aquæductus,nu.26.quod ſanè tempus eſt decen
nij inter præſentes, & vicennij inter abſentes.l.ſi
ſic.ff.quemad.ſer.amitta.& l.vlt.C.de ſerui.Alex.
conſi.vlt.nu.8.in fin.lib. 1. Verùm Pract.Papi.vbi
ſuprà.nu.27. ſenſit imò perdi duplicato tempo-
re,quo acquiritur.
Secundò amittitur ius ſeruitutis ducendi aquæ
confuſione.l.ſi quis ædes.in princ.& in §.1.ff.de
ſerui.vrb.præd.& l.1.ff.quemad.ſer.amit.l.ſi cō-
muni.&.l.vnus ex ſociis.ff.de ſer.ruſt.prædi. Cæ-
pol.d.c.4.nu.95.verſi.ſecundò.idem in tract. De
ſerui.vrba.prædio.c.24.Conna.lib.4.commen.iu
ris,cap.12.num.1.vt putà,ſi emi fundum, è quo
aquam ducebam,confuſa ſublataque dicitur eſſe
ſeruitus.cùm fundus ille, qui meus effectus fuit,
mihi non ſeruiat.l.vti frui.ff.ſi vſufru.peta. l.pro-
prium.& l.quid.ff.commu.prædio. Qui ſanè mo
dus declaratur nō procedere pluribus in caſibus,
ac primò cùm fundus,è quo aqua ducitur,ſolùm
pro parte acquiritur. argumē.l.vt pomum.§.vlti.
ff.de ſeruit.Nam licèt ſeruitus,quę indiuidua eſt,
pro parte acquiri non poſſit, retineri tamen pro
parte poteſt.d.l.vnus ex ſociis. ff.de ſeruitu. ruſt.
præd.& declarat Bar.in l.ſtipulationes non diui-
duntur,nu.4.de verbo.obliga. & ibidem Lancel-
lo.Galliaul.nu.52.& Alcia.num.15.poſt Alex.Iaſ.
nu.16.& cæteros.& declarat Coraſ. in d. l.ut po-
mum.§.vlt.& Conna.d.cap.12. nu.1. Declaratur
etiam ex l.tria prædia.ff.de ſer.ruſt.præd.quo loci
reſpondit Iulianus, ſeruitutem aquæductus non
cenſeri amiſſam,ſi empto ſummo fundo, medius
adhuc ſupereſt,à quo debetur ſeruitus imo fun-
do vendito.
153 Tertiò amittitur†ſeruitus aquæductus, ut ſi
tibi,qui mihi meove fundo ſeruitutem hanc de-
bes,permittam aquæductum, & riuum claude-
re:vel concedo vt aliò aquam ducas: ità cenſuit
Cæpolla d.tract.De ſerui.ruſt.pręd.c.4.nu.95.ver
ſi.tertiò amittitur. Sumpto argumento à l.ſi do-
mus,& l.ſi ædes meæ.ff.de ſeruit.vrba. præd.& l.
ſi ſtillicidij.ff.quemad.ſerui.amitta. Quod intelli
gitur procedere, niſi precario remiſſio illa ſit fa-
cta.l.ſi precario.ff.commu.prędi.vrba. Nec enim
ex precarij conceſſione videor remiſiſſe ſeruitutē
mihi in eo fundo debitam.
154 Quartò amittitur ſeruitus † aquæductus, ſi
fons exaruerit.l.vnus ex ſociis.§.vlt. ff. de ſeruit.
ruſtic.prædio.Cæpolla.d.cap.4. nume.95. verſic.
quartò amittitur. & ſatis latè explicaui ſuperio-
re quæſtione.
155 Quintò amittitur hæc ſeruitus † aquædu-
ctus receſſu fluminis.quod fuſius explicaui ſuprà
q.30.& declarat Cæpolla d.c.4.nu.95. ad finem,
& ibidem nu.97.ſcriptum reliquit, quaſi poſſeſ-
ſionem aquæductus nō perdi per maiorem inun
dationem: cùm poſſeſſione ille non priuetur,cu
ius fundo addita eſt cruſta.& inquit Cępolla,hoc
eſſe vtile ob prædia apud flumen Padi, quæ qui-
dem intra decennium ſolent inundari, ob id cru-
ſtra illis apportatur. atque ità ſcribit Cæpol. ex l.
3.§.Labeo.ff.de acq.poſſ. & declarat Baldus in l.
vnica,nume.38.39. C.de confeſſis. Nam utilis
videtur potius, quàm damnoſa hæc inundatio,
cùm pinguedinem in fundo adferat.quemadmo-
dum ſcribunt omnes in d.§.Labeo,ibi Iaſ.nume
ro ſeptimo. qui exemplum adferunt, in inunda-
tione,

tione, quam faciunt Nilus, Padus, & Ticinus.

156 Sextò amittitur † hæc ſeruitus, cùm aqua cōceſſa aliter vtitur: ita Cæpolla.d.c.4.nu.97.verſi. ſextò; vt putà, ſi is, qui nocturnam aquā habet, vtitur ſolùm diurna: nam nocturnam amittit, elapſo tanto tempore, quo illa ſolet amitti. l.ſi quis alia. ff.quemad.ſeruit.amitta.idem in eo, qui certis horis aquæductum habens, aliis vſus fuerit. vt in l.ſi communem.§.1.& l.ſicut via, & l.ſi ſic conſtituta.ff.quemad.ſer.amitta.& declarat Conna.lib.4. commenta.iuris.c.12.nu.4.

157 Septimò † fundi diuiſione perditur hæc ſeruitus: ita Cæpolla.d.c.4.num.98.verſ.ſeptimò; vt ſi aquæductus debetur in fundo vicini in loco certo & determinato, & is fundus ſeruientis ducitur per longitudinem, tunc ſolum debetur ſeruitus pro ea parte, per quā aqua ducebatur: cùm perinde eſt, ac ſi duo fundi ab initio eſſēt.l.nam ſatis. §.1.verſi.ſed ſi is.ff.quemad.ſeruitu.amit. Cætera apud Cæpollam videri poſſunt.

158 QVAERO trigeſimo quartò, † quomodo concipi debeat libellus in hoc interdicto. tā pro aqua quotidiana, quàm pro æſtiua? Cæpol.in tracta.De ſeruir.ruſt.præd.c.4.nu.100.& num.106. ex Roffredi ſententia ſcribit, ita concipiendum eſſe. Conqueritur Caius à Sempronio turbari, atque impediri ducere aquam è flumine illo priuato, vel ab illo fonte, per fundum ipſius Sempronij, cùm eam aquam Caius ducat nunc, vt duxit hoc anno, non vi, non clam, non precario. ſi verò agitur pro aqua æſtiua, ita narratur: cùm eam aquā nunc ducat, vt hac æſtate, vel ſuperiore duxit. & deinde ita in vtroque ita concluditur. Quare petit ipſe Caius per actionem ex interdicto de aqua quotidiana & æſtiua, vel per actionem in factum ipſum Sempronium cogi & compelli, vt à perturbatione illa, ac moleſtia deſiſtat. petiturq́; cōdemnari ad intereſſe ob præteritam turbationem.

159 QVAERO trigeſimoquintò, quō † in interdicto tam de aqua quotidiana, quàm de æſtiua poſitiones, & articuli formari debeant? Cæpol.in d.tract.De ſerui.ruſt.præd.c.4.nu.101.& nu.107. formari docet, Illius verba, quæ facilè apud eum legi poſſunt, referre hic ſuperſedeo.

160 QVAERO trigeſimoſextò, † an in hoc iudicio aliquam cautionem præſtare debeat actor, vel reus? Duo caſus ſunt diſtinguendi, quemadmodum etiam duæ ſunt actiones: nempe confeſſoria & negatoria.

Primus ergo eſt caſus, cùm quis eſt in quaſi poſſeſſione huius ſeruitutis ducēdi aquam quotidianam & æſtiuam, & agit confeſſoria, aſſerens ſibi hanc ſeruitutem deberi, & eſſe in illius quaſi poſſeſſione: tunc reus conuentus cautionem præſtat de non impediendo ipſum actorem, quin ea ſeruitute vtatur, donec iudicium diffinitum fuerit. ita intelligit tex. l.pen.ff.de aqua quoti.& æſti. Albericus ibi nu.1.verſi. vel poteſt dici. idem ſenſit Bar.in l.ſi prius.nu.11.verſi.òppono.ff.de ope. noui nuncia.& ibi Cuma.nu.10.Tu verò. vide Alcia.lib.6.parerg.iuris.cap.24.aliter interpretantē caſum.d.l.penult.

161 Secundus eſt caſus, cùm † dominus aquæ eſt in quaſi poſſeſſione libertatis, & agit negatoria, negans aduerſario ius eſſe vtendi aliqua ſeruitute: tunc is reus conuentus cautionem præſtat de non vtendo ſeruitute, donec quæſtio finiatur. vti probat d.l.pen.verſi.quod ſi neget, vt ibi interpretatur Alber.nu.1.verſi.item dicitur. Qui ob id infert ſecundum Dynum. quòd ille, qui eſt in poſſeſſione, vel quaſi, debet vti iure ſuo, donec quæſtio proprietatis finiatur: atque ita illi cauendum eſt, quòd non impediatur. ita etiam ſenſit Bar. hic.

162 Tertius eſt caſus, cùm † is, qui eſt in quaſi poſſeſſione ducendi aquā, experitur hoc interdicto: tunc ſentit Alber.in d.l.pen.nu.1. verſi. & dic caſum. quod ille, qui eſt vſus per triginta dies itinere, atque ita qui videtur eſſe in quaſi poſſeſſione, ſi à domino impeditur, cautionem præſtat de nō vtendo ea ſeruitute, lite pendente: ita etiam dicēdum eſt in hoc ipſo interdicto. Quā Alberici ſententiam veram eſſe intelligo, cum actor tempore cæpti iudicij non eſt in poſſeſſione, etſi paulò ante fuerit. Nam ſi eo tempore eſſet in ea quaſi poſſeſſione, verè eſſet in ea manutenendus, & cautio ab aduerſario exigenda eſſet. Quod & gloſſa ibidem viſa eſt ſentire.

163 QVAERO trigeſimo † ſeptimò, quamdiu hæc cautio perdurare debeat? ex d.l.penult.ff.de aqua quotid.& æſtiua. intelligimus durare donec cauſa principalis ſuper proprietate erit diffinita. atque ita etiam intellexit Bart.in l.ſi prius. nu.12. de ope.noui nūcia. idem etiam eſt in ea cautione, quæ præſtatur in interdicto, de itinere & actu priuato, vt inquit glo.1.l.1.in prin.ff.de itine.actuq́; priua. Hanc tamen ſententiam declarat Bart. non procedere cùm altera partium eſt contumax ante ſententiam: nam tūc intelligitur cautionem perdurare donec is contumax egerit, & de proprietate docuerit, vt apud eum.

164 QVAERO trigeſimo octauò, an à ſenten-
tia lata in hoc interdicto appellare liceat? Et licere
dicendum eſt; cùm interdictum hoc admixtam
habeat cauſam proprietatis.l.1.§.vltim.ff.de aqua
quotidia.& æſti.& admonuimus ſuprà in prælu-
165 diis. Quocirca, cùm cauſa † proprietatis, vt di-
gnior & potentior trahat ad ſe cauſam poſſeſſio-
nis minus dignam & potentem, ob id admittitur
appellatio. quod egregiè docuit Baldus in l.vnica
col.2.verſi.quæro quid ſi.C.ſi de momen. poſſeſſ.
fuer.appella. Idcirco Alber.in l.vlt.nume.5.C.qui
leg.perſo.hab.ſta.in iud. inquit, quod vbi poſſeſ-
ſorium habet admixtam cauſam proprietatis non
dicitur momentaneum, & in eo locum non ha-
bet illa diſpoſitio.d.l.ulti.C.qui leg.perſo.ſub.ſta.
in iud. Quinimò diximus ſuperiore remedio q.
166 .20.ad finem, † ſtatuta diſponentia ſuper mero
poſſeſſorio, non intelligi de poſſeſſorio hoc, quod
admixtam habet cauſam proprietatis. atq; ita de-
167 claratur † ſtatutum Brixiæ 13.in ciuilibus, ſub
Rub. In quibus cauſis ius ſummarium reddatur,
dum ſtatuit, in cauſis meri poſſeſſorij ſummariū
eſſe reddendum. declaratur inquam ius non ha-
bere locum in his poſſeſſoriis & cæteris ſimilib⁹,
quæ cauſam proprietatis continent.

168 QVAERO trigeſimonono, an † ſententia

lata

lata In hoc iudicio poſſeſſorio præindiciū faciat in indicio petitorio? Hanc quæſtionem explicant interpretes in l.naturaliter. §.nihil commune. de acquiren.poſſeſ.præſertim Rubens.nu.192.cum ſubſequentibus.qui idem ſcribit de hoc iudicio, quod de illo ex interdicto, de itinere actuq́ne priua.de quo egimus ſuperiore remedio. & eo loci tres caſus diſtinguit Rubeus. vt retuli ſuperiore remedio.q.pen.ex ibi traditis hæc quæſtio diffiniri poteſt,iam explanata non repeto.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum de riuis utiliſſimum.*
2 *Interdictum de riuis ſeruire interdicto de aqua quotidiana.*
3 *Riuus quid?*
4 *Specus quid.*
5 *Septa quid.*
6 *Incile quid.*
7 *Reficere quid.*
8 *Purgare quid.*
9 *Interdicto de riuis ut locus ſit, quæ requirantur.*
10 *Riuum uti debuit qui uult in illo interdicto de riuis obtinere.*
11 *Bonafides in interdicto de riuis requiritur.*
12 *Refectionis impedimentum probandum in interdicto de riuis.*
13 *Riuum non eſſe immutandum.*
14 *Signum quid.*
15 *L.Seruus.§.Seruius labeo.ff.de riuis, intellectus.*
16 *Riuum apertum operiri non poſſe.*
17 *L.3.in prin.ff.de riuis,intellectus.*
18 *L.1.in fi.ff.de riuis,ſenſus.*
19 *Riuo fiſtulam mutare non licet.*
20 *L.1.§.ſi quis nouum.ff.de riuis, intellectus.*
21 *Aquam qui per canales duxit, per riuum ducere non poteſt.*
22 *Aquam qui per unum riuum duxit,non poteſt deinde per multos.*
23 *Interdictum de riuis, ad quos riuos pertineat.*
24 *Cuniculi qui ſint.*
25 *Interdictū de riuis,quibus & cōtra quos reddatur.*
26 *Riuum reficienti,opus nouum non nunciatur.*
27 *Interdictum de riuis,reddi impedito apportare neceſſaria ad riui refectionem.*
28 *Riuum reficere quis teneatur,cùm aqua ducitur.*
29 *Riuum reficere quis debeat, cùm aqua publica ducitur.*
30 *Princeps aquam ducens,riuum reficit.*
31 *Princeps uias & pontes quando reficere teneatur.*
32 *Aquaductus quando priuati aquam ducentes reficiant.*
33 *Riuos priuatos quis reficiat.*
34 *Aquam è buchello extrahens, riuum non tenetur purgare.*
35 *Arbores plantari non poſſe apud riuum ex quo aqua ducitur.*
36 *Aquaductus Senatuſcon. Aelio Tubero, & Fabio Max.Coſſ.*
37 *Arborum radices nocere riuo per quod ducitur aqua.*
38 *Libelli forma in interdicto de riuis.*

SEPTIMVM RETINENDAE POSſeſſionis remedium ex interdicto De Riuis.

PRætor ait, Riuos, Specus, ſepta reficere purgare, aquæ ducendæ cauſa, quominùs liceat illi, dum ne aliter aquam ducat, quàm uti priore æſtate, non vi, non clam,
1 non precario à te duxit; vim fieri veto. Huc † interdictum (inquit Vlpianus in l.prima. §.primo. ff.eod.de riuis) vtiliſſimum eſt. Nam,niſi permittatur alicui reficere, alia ratione vſus incommodabitur: vel (vt Venuleius ait in l.vlt. ff.de riuis).
2 vſus auferetur. Quocirca intelligimus hoc † interdictum deſeruire ſuperiori interdicto,de aqua quotidiana & æſtiua. Nec multum inconueniens fuiſſet ſub illo titulo comprehendere, quemadmodum vno ſub titulo collocata fuerunt duo illa interdicta,de itinere actuq́ue priuato.l.prima. §.ait Prætor qui itinere.ff.de itinere actuq́ue priua.quorum primum poſſeſſorium eſt,alterum verò,ob ipſam poſſeſſionis cauſam,refectionem itineris & actus continet. Ego autem ſecutus ſum ordinē atq; diſtinctionē ordinatoris Pandectarū.

Huius interdicti ſingula verba exponit Vlpia-
3 nus in d.l.1. de riuis. † Riuus eſt (ait ille) locus per longitudinem depreſſus, quo aqua decurrat, cui nomen eſt Riax, quod eſt interpretatur Alcia. lib.2.prætermiſſ.hoc ipſo titulo à Rein, quod eſt fluere. Feſtus ita ſcribit, Riuus vulgò appellatur tenuis fluor aquæ, non ſpecu, conſiliove factus,
4 verùm naturali ſuo impetu. † Specus autem eſt (inquit Vlpianus) locus ex quo deſpicitur, vnde ſpectacula ſunt dicta. ſcribit Accurſ.in d.l.prima. §.ſpectacula ſunt dicta. ſcribit Accurſ.in d.l.1.§. ſpecus.ff.de riuis.ſpecus variis modis accipi,aitq; eſſe ſpecum locum eminentem ſupra terram, ex quo aqua ducitur.ex l.3.in prin.eod.tit.Ego opinor ſpecum eſſe' locum ſubterraneum, per quē aqua operta ducitur. atque ita contra Accurſium intelligo.d.l.3. cùm ſpecus idem quod ſpelunca ſit,vt apud Virgil.in 4.Georg. Ingens ſpecus in latere exeſi montis. & Cato de re ruſtica. ſpecus oppoſita,quo aqua de via abiret. quod & idem Accurſius præcitato loco in glo.ſpecus, in fine, mutata opinione, ſenſit.

5 Septa † eſt (inquit idem Vlp. in d.l.1. §.ſepta) ea ſunt, quæ ad incile opppoñuntur aquæ deriuandæ, compellendæve ex flumine cauſa. ſiue ea lignea ſint, ſiue lapidea, ſiue ex qualibet alia materia ad continendam, tranſmittendamq́ue aquam excogitata. Cluſias (inquit gloſſa) hanc vulgò appellant, & rectè. ſunt enim ſepta, obices & clauſtra, quibus vtimur ad impetus fluuiorum coer-
6 cendos. † Incile (ait idem Vlpianus in d.l. 1. §.incile.de riuis) eſt locus depreſſus ad latus fluminis, ex eo dictus, quod incidatur. Inciditur enim vel lapis, vel terra vnde primum aqua ex flumine agi poſſit. Sipontinus non contemnēdus author ita ſcribit. item ex quocunque riuo aqua irrigandi cauſa deducatur incile dicitur locus, per quem primum ducitur.

Reficere

7 Reficere † (inquit idem Vlpianus in d. l. 1. §.
reficere. ff. de riuis) eſt, quod corruptũ eſt, in pri-
ſtinum ſtatum reſtaurare. quod fuſius explicaui
8 ſuprà remedio quinto. q. 24. † Purgandi verbum
(vt præcitato loco idem Vlpianus ſcribit) perti-
net & ad riuum, qui integer eſt, & ad eum, qui
refectione indiget. eſt enim purgare, mundare,
quaſi purum agere.

9 QVAERO primò, quæ † neceſſariò adeſſe
debent, ut huic interdicto locus ſit? Quinque fo-
rè neceſſaria ſcriptum reliquit Cæpolla in tract.
De ſeruit. ruſt. præd. c. 4. num. 113.

Requiritur primò, quod riuus factus ſit aquæ
ducendæ cauſa. l. 1. §. aquæ. ff. de riuis. Quocircà
qui aliam ob cauſam riuum fecit, reficere illum
non poteſt.

10 Requiritur ſecũdò, quod eo † riuo vſus ſit, hoc
eſt, quod per illum aquam duxerit hoc anno, vel
ea æſtate, ſuperioreve. d. l. 1. §. hoc interdictũ. quo
loci ait Vlpianus, non adhiberi differentiã, quòd
ius habeat, vel non ducendi aquam, quoniam du
xiſſe ſufficit: atque ita ſufficit eſſe in quaſi poſſeſ-
ſione. & hac ratione, inquit ibidem gloſſa, differt
hoc interdictum ab illo, de itinere actuq; priua.
Nam in hoc neceſſe non eſt docere de iure ducen-
di aquam, atque ita reficiendi riuum, vt in illo ex
l. vlti. ff. de itinere actuque priua. & inquit gloſſa
eſſe ſpeciale in caſu iſto. qua de re latius ſuperio-
re remedio egimus.

11 Requiritur tertiò, † quòd bona fide. i. non vi,
non dolo, nõ clam vſus ſit. d. §. hoc interdictum.
id quod commune eſt, & aliis interdictis, & ex-
plicaui ſuperiore remedio.

12 Requiritur † quartò, quòd probetur impedi-
mentum refectionis. dict. l. prima. in principio.
ff. de riuis. ita dicimus & in aliis interdictis, in
quibus turbatio probari debet, quemadmodum
explicauimus ſuprà remedio tertio. quæſtio. ſexa-
geſimaquinta.

13 Requiritur † quintò, quòd riuum non immu
tet. d. l. prima. §. vltimo. dum ait Vlpianus: quod
ſi quis velit riuum terrenum ſigninum. i. lapi-
deum facere (qualis fortè is riuus Anienis fuit,
quem Claudius Caligulæ ſucceſſor lapideo ope-
re in vrbem perduxit, vt De magnificentia Pon-
tanus ſcribit) non experietur hoc interdicto. Eſt
14 enim † ſigninum opus, quod contuſis atque
contractis teſtis addita calce conficitur. de ſigni-
no ita ſcribit Plinius lib. 35. natural. hiſtor. cap.
12. ad finem. Quid non excogitauit ars? fractis
etiam teſtis utendo ſic, vt firmius durent tuſis
calce addita, quæ vocant Signina. Quo genere
etiam pauimenta excogitauit. Columel. libro pri-
mo. capitulo ſexto. Cuius ſolum terrenum prius
quàm conſternatur per foſſum, & amurca recen
ti non ſalſæ madefactum, velut ſigninum opus,
particulis condenſatur. Idem libro octauo. capit.
17. Verùm huic ſententiæ Vlpiani aduerſari vi-
15 detur quod ſcribit idem Vlpianus † in l. Seruius.
§. Seruius Labeo. ff. eodẽ. de riuis. dum ait, illum
eſſe audiendum, qui vult riuum qui ab initio ter
renus fuit, cæmentitium facere, vel ex ſtructili
terrenum. Accurſius non parum viſus eſt inſuda
re in huius nodi diſſolutione. Ego Bartoli diſtin-
ctionem in d. §. vlt. ſequor. quam probauit Barba.
conſi. 28. col. 7. ad fin. lib. 4. & Cæpolla in Tract.
De ſerui. ruſt. prædio. c. 4. nu. 60. Aut vult quis ex
vrgenti neceſſitate, vel magna vtilitate riuum im
mutare, tunc licet. & hoc in caſu loquitur Vlpia-
nus in d. l. Seruius. § Seruius Labeo. dum ait, poſ-
ſe riuum fieri ex terreno cæmẽtitium, ex quo ter-
renus aquam non continebat. & paulò poſt ait,
mihi videtur verius vrgentem & neceſſariam re-
fectionem eſſe admittẽdam. Aut nulla ſubeſt ne-
ceſſitas, vel magna vtilitas, tunc non conceditur
hæc riui mutatio: ita loquitur Vlpianus in d. l. 1.
§. vlt. Et eodem in loco ſcribit idem Vlpianus, nõ
cõcedi hoc interdictum ei, qui aquam per alium
riuum vult ducere. d. §. vl. verſi. proinde. Non etiã
redditur interdictum ei, qui riuum depreſſit, at-
tollit, aut dilatat, vel extendit.

16 QVAERO ſecundò, an † qui hactenus riuũ
apertum habuit, operire poſſit? Magna fuit hac
de re apud antiquos diſputatio, quemadmodum
recenſet Vlpianus in l. prima. §. vltimo. & l. 3. in
prin. & Paulus in l. 2. ff. de riuis. Hanc diſputatio-
nem diſtinguendo nititur Accurſius præcitatis in
locis dirimere, & Cæpolla in Tract. De ſerui. ruſt.
prædio. cap. 4. num. 61. & vnà cum eis ita ego ali-
quot caſus conſtituo.

Primus eſt cùm ab initio conuentũ inter par-
tes fuit, quòd riuus apertus ſemper maneat: tunc
ſine controuerſia operiri non poteſt. d. l. 2. in fin.
eſt. n. obſeruanda fides & conuentio. l. 1. de pact.

Secundus eſt caſus, cum hic, qui vult operire
nullam ipſe vtilitatem ſentit. & detrimentũ ad-
uerſario adfert. hoc caſu pariter non licet operi-
re. repugnat enim rationi naturali, alteri detrimẽ-
tum ſine aliquo ſui commodo adferre. confert l.
fluminum, in fine. l. Proculus. ff. de damno infec.
Nec hoc in caſu fuit aliqua inter antiquos ipſos
Iuriſconſultos diſſenſio.

Tertius eſt caſus, cùm hic qui vult riuum ope-
rire, cõmodum ex eo actu ſentire poteſt ſine de-
trimento aduerſarij: & tũc opinor licere operire,
ea rõne. quam ſuperiore caſu conſideraui. & hoc
17 in caſu loquitur Vlpia. † in d. l. 3. in prin. dũ vult
riuũ poſſe operiri, vt aquam cõtineat & cõſeruet.

Quartus eſt caſus, cùm is, q vult operire riuũ,
commodum ex eo actu poteſt ſentire: ſed cum
damno ſui aduerſarij: & maius eſt commodum
operientis, quàm detrimẽtum aduerſarij. hoc ca-
ſu licet operire † cùm maior vtilitas huius, cuius
cauſa fuit cõſtituta ſeruitus, præferẽda ſit illi dam
18 no aduerſarij: ita † Vlpianum in d. l. 2. in fi. & d.
l. 3. in prin. intellexit ibidem Accurſius. perpenſis
fortè illis verbis Vlpiani, niſi ſi quam maiorẽ vti-
litatem ſuam aduerſarius oſtendat. Illud. n. com-
paratiuum, maior poſitiuum præſupponit: atque
ita præſupponit ex latere aduerſarij vtilitatẽ adeſ
ſe in non operiendo, ſed non tantam vt illam ope
rientis. Nec aduerſatur quod Paulus ait in d. l. 2.
ex Pomponij ſentẽtia aduerſus Labeonem: quo-
niam locum illud habet (vt Azo interpretatur, &
Accurſius non diſſentit) cùm damnum, quod ad-
fertur, nõ eſt magni momenti, & potius eſt dãnũ

ex

ex occaſione ſublata, quàm quòd ita de iure foret;
quòd enim ad aquam aperti riui appelleret peco-
ra ſoli dominus, id eſt ex occaſione; quia riuus
erat apertus, eſt quocirca ea ſublata non adferri
damnum conſiderabile.
19 QVAERO tertiò, † an liceat mutare fiſtulã
vel canalem, & aquam ducere per riuum vel è cõ
trà, ſi duxit per riuum, nunc vult ducere per fiſtu
lam, an liceat? Duo hi ſunt caſus. Primus eſt, cùm
aqua ducta fuit per riuum, & deinde per canalia
vult ducere: tunc licet ducere, l. Seruius. §. ſi quis
nouum. ff. de riuis. Non enim hoc caſu detrimen
tum domino ſoli adfertur: imò maiorem vtilita-
tem ex prædio, ſublato riuo, ſentiet. Quòd intel-
ligo cum verè ſublato riuo maior vtilitas eſt do
mini fundi: at contra, ſi re ipſa conſtaret, ex nouo
canali damnum adferri. ita intelligo illa verba Vl
20 piani in † d. §. ſi quis nouum, ibi, Nos & hic opi-
namur vtilitatem eius, qui ducit ſine incommo-
ditate eius, cuius ager eſt, ſpectandam. Secundus
21 † eſt caſus cùm aqua per fiſtulas & canales hacte
nus ducta fuit; & nunc vult per riuum ducere.
hoc in caſu non licet; quia damnum adferret do-
mino ſoli, fodiendo eius agrum; ita ſcripſit Cæ
polla d. Tract. De ſeruit. ruſt. prædio. capit. quar-
to, nume. 63. argumento ſumpto à ratione. d. §.
ſi quis nouum.
22 QVAERO quartò, † an qui per vnum riuũ
duxit, ducere nũc poſſit per multos, & è contra?
Dicendum eſt, quòd cùm maior ſit vtilitas domi
ni prædij, aquam per vnum riuum tantùm duci,
quàm per plures, non licebit ducenti aquam per
vnum riuũ plures facere. quemadmodum ſcripſit
Cæpol. in tract. De ſeruit. ruſt. prædio, cap. 4. nu-
me. 82. ex l. apud Trebatium, in princ. ff. de aqua
pluu. arcen. ex vno ſenſu, quem ibi gloſſa attulit,
& Imola probauit. Cùm verò ex pluribus riuis
vnum tantùm facit, hoc ei licebit, cùm fundi do-
minus nõ incommodũ, ſed vtilitatẽ inde ſentiat.
23 QVAERO quintò, ad quos † riuos hoc in-
terdictum pertineat? Vlpianus in l. Seruius. §. hoc
interdictum. ff. de riuis, inquit ad omnes pertine
re ſiue in publico, ſiue in priuato ſint conſtituti,
ſiue aqua ſit calida, ſiue frigida. pertinet & ad reſti
tutionem cuniculi, per quem vapor trahitur in
24 balneariis vaporibus. Sunt † cuniculi hoc loco
canales, per quos exhalat vapor, Plinius libr. no-
no. natural. hiſto. capitu. 38. feruere in plumbo,
ſingulisque aquæ amphoris centenas atq; quin-
quagenas medicaminis libras æquari, ac modi-
co vapore torreri, & ideo longinquæ fornacis
cuniculo.
25 QVAERO ſextò, quibus, † & contra quos
hoc interdictum reddatur? Vlpianus in l. Seruius,
§. eiſdem. ff. de riuis, reſpondit, eiſdem reddi, &
contra eoſdem, quibus, & in quos interdicta de
aqua redduntur. quæ ſanè edicta, inquit gloſ. tria
ſunt. de quotidiana, de æſtiua, & de caſtello. qua
de re ſuperiore remedio abunde egimus.
26 QVAERO ſeptimò, an † reficienti riuum
poſſit nouum opus nunciari. Vlpianus in d. l.
Seruius. §. ſi quis riuũ. ff. de riuis, reſpondit nun-
ciari ea ratione non poſſe, quia ſi Prætor ei vim fie-
ri vetat, abſurdum eſt per operis noui nunciatio-
nem eum impediri. Non etiam (ait idem Vlpia-
nus) cautio de damno infecto præſtanda eſt.
27 QVAERO octauò. an † hoc interdictũ red-
datur contra eum, qui prohibitus fuit, dum ap-
portaret neceſſaria ad riui refectionem? Et reddi
Vlpianus ait ex officij ſententia in l. Seruius. §.
vlt. ff. de riuis. cuius ſententiæ ea eſt ratio, quòd
quando eſt conceſſum aliquid, dicitur etiam con-
ceſſum omne illud, ſine quo conceſſum expediri
non poteſt. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de
procura. ſed ſine apportatione eorum, quæ neceſ
ſaria ſunt ad refectionem. refici riuus non poſſet;
non ergo eſt impedienda refectio. & conferunt
quæ ſequenti quæſtione ſubiiciam.
28 QVAERO nonò, quis † teneatur riuum re-
ficere, cùm aqua ducitur? quò clarè hæc iuris
quæſtio difficilis, maximè tamẽ vtilis explicetur,
duo capita conſtituenda ſunt; vnum de aqua pu-
blica; alterum de priuata.
29 Primum caput eſt, cum aqua † publica duci-
tur; in quo quidem dicendum eſt, quòd aut ex-
tat lex, vel conſuetudo, qua cõſtat quis riuum pu
blicum purgare teneatur, tunc res clara eſt, eum
teneri, quem lex, vel conſuetudo ligauit. eſt
enim illa ſeruanda, l. 1. §. vltim. & l. ſecunda. ff. de
aqua plu. arcen. l. ſemper. §. legem. ff. de iure im-
munita. Cæpolla in tractat. De ſeruitu. ruſt. præd.
cap. 4. nume. 90. ad finem. cùm verò ceſſat & lex &
30 conſuetudo, tunc † ſi Princeps vel Reſpub. exi-
git vectigalia, vel pedagia fluminum, viarum,
ac pontium à nauigantibus, & iter facientibus,
tenentur etiam ex proprio, vel ex publico ri-
uos reficere atque purgare: ita rectè ſcripſit Cæ-
polla vbi ſuprà. argumen. l. prima. C. de Alexand.
prima. lib. 11. vbi Ioan. à Platea. nume. 2. recenſet
hæc à Cæpolla ſcripta. & ibidem Lucas à penna. &
Iacob. Rebuffus. & reſpondit Aemil. Ferretus
conſil. 57. nume. 12 13. Confert (inquit Cæpol-
la præcitato loco nume. 91.) quod ſcriptum reli-
quit Archid. in capit. ſi quis peregrinus. 24. quæ-
31 ſtio. 1. nempè † Principes viarum pedagia & ve-
ctigalia percipientes teneri reddere tutum iter,
alioqui tenentur illata damna viatoribus repende
re. quam ſententiam & alij permulti à Cæpolla
relati ſecuti ſunt. quocircà omni æuo laudabi-
tur Agrippa, qui (vt auctor eſt Dion. Nicænus in
Auguſto) Romæ aquam, quæ defecerat vitio
æquæductuum, ſumptu ſuo reſtituit. Et Claudius
Caligulæ ſucceſſor (vt Pontanus de munificen-
tia ſcribit capitu. 11.) perfecit aquæductum in
omnes vrbis montes eleuatum, in quem fluebant
Curtius & cæruleus fontes. Erogata in id opus
D. I. V. mille ſextertia.
Cùm verò Princeps, vel Reſpub. ex aquædu-
ctibus vectigalia non exigit; ſed commodũ priua
torum eſt, tunc priuati ipſi riuos reficere & pur-
gare tenentur; ita Cæpolla iam citato loco, qui
ſubiicit & ad hanc refectionem eccleſiam teneri.
ex l. ad corpus. C. de oper. publ. l. 1. C. de colla.
fund. patr. & tex. in §. ad hoc ſancimus, in authen.

de eccleſ.rit.conferr.l.2.§.viarum,verſi.refectio.ff.ne quid in loco publico. Et reſpōdit Aemilius Ferretus conſi.57.num.8.& nu.12.declarat.

32 Reficere † atque purgare aquæductus publicos tunc tenentur priuati,cùm Princeps, vel Reſpub.vbi vectigalia exigunt, aliquid illis priuatis ob id quod reficiant,concedunt:vt putà immunitatem à muneribus,vt probat.l.1.C.de aquæduc.lib.11 quam ita omnes ibi intelligunt, vt Ioan.à Platea nu.2.Lucas à Penna,& Rebuffus.& verè non diſſentit Cępolla dicto c.4.nume.90.verſic.ſed contrarium. & ad hanc ſententiam optimè confert.l.ſuo victu.ff.de oper.libe.quo ſancitum eſt, libertos operas patrono præſtare ſuis impenſis debere, cùm eas in adeptæ libertatis præmiũ perſoluant. Quinimmò adiicit illa conſtitutio.l.1.C.de aquæductu, pœnam prædiorum dominis, qui purgationem aquæductus negligunt. pœna autem eſt publicationis fundi, per quem aqua ducitur.

33 Secundũ caput † eſt de iuris priuatis, per quos priuati aquam ducunt. Horum riuorum purgatio ſpectat ad eos,qui ſeruitutem ſibi deberi aſſerunt:atque ita ad eos,qui aquam ducũt:ita in ſpecie ſenſit Cæpol.in d.tract.De ſeruit. ruſt. prędi.c.4.nu.91.verſi.verũ loquimur.Eſt enim regulare in omnibus ſeruitutibus, refectionem ad eum ſpectare,qui ſeruitutem aſſerit.l.& ſi fortè.§.etiã verſ.Nam in omnibus.ff.ſi ſeru.vend.vbi.Floria.l.enim debere columnam.ff.de ſeruit.vrba.præd.& l.1.§.vlt.ff.de aqua pluu. arcen. & & ſcribit idẽ Cæpolla.d.cap.4.num.72.73.vbi egregiam diſputationem diſſoluit.& in ſpecie reſpondit Alciatus reſpon.282.nu.2.quò loci nume.3.ſubiicit, quòd quando quis habet ius faciendi † buchel-
34 lum (vt ille iuxta vulgarem ſermonem ſcribit) & extrahendi aquam vſque ad certam quantitatẽ, quòd ius incipit à loco buchelli, quod quidem ius ſibi competit ex pacto, & conuentione, non quòd ius habeat in riuo principali, quam vulgo appellant rugiam. non tenetur iſte ad impenſam illius rugiæ, atque ita riui principalis, ſed rugiæ dominus, qui aquam dare pro illo buchello tenetur,impenſam ipſius rugiæ facere debet,cùm ſuis impenſis aquam præſtare tenetur; ex d.l.ſuo victu. ff. de oper. liber. & docet Bartolus in l. Neſennius.ff.de nego.geſt.& reſpondit Roma.conſ.346.In hac cauſa.nu.7.quod vbicunque quis aliquid facere tenetur, ob compenſationem conceſſionis ſibi factæ,ſuis impenſis teneri.quod & ſuperiore capite attigimus.

35 QVAERO decimò, an in refectione † riui poſſint in ipſo riuo vel propè plantari arbores, quibus firmior ipſe riuus reddi ſolet? Et regulariter dicendũ eſt non poſſe.ſi quidem & de aquęductibus publicis ita Conſtantini lege Sancitum eſt in l.1.C. de aquæduct. lib. 11. ne quis arborea habeat circum aquęductus per quindecim pedes,
36 † qua de re factum. S. C. Aelio Tuberone & Fabio maximo Coſſ.Iulius Frōtinus libro de aquęductibus his refert.Cùm ad reficiendos riuos ſpecusque,per quæ & opera publica corrumpantur, placere circa fontes & fornices, & muros vtrinq; ex parte vacuos.C.quintos denos pedes patere,& CC.riuos,qui ſub terra eſſent,& ſpecus intra vrbem & extra vrbem continentia ædificia:vtraque ex parte quinos pedes vacuos relinqui ita vt neque conſerere arbores liceret: ſi quæ nunc eſſent arbores intra id ſpacium; præterquam ſi quæ ex villa continentes & incluſę ædificiis eſſent:ſi quis aduerſus eas res commiſerit in ſingulas res in dena milia dãnatus eſſet:ex quibus pars dimidia præmium accuſatori daretur, cuius opera maximè cõuictus eſſet, qui aduerſus hoc. S. C. commiſiſſet. pars autem dimidia in ærarium redigeretur. deque ea re iudicarent,cognoſcerentq́ue curatores aquarum.Cuius quidem conſtitutionis ea eſt ra-
37 tio,quòd † arborũ radices formam fabricæ corrumpunt,vt in d.l.1.ſcriptum eſt,& parietes labefactantur. l. decernimus. §. hoc etiam. C. eo. de aquæduc.lib.11.& l.1.C.de interd.Hinc Caſſiodo,lib.7.in formula comitituę formarũ vrbis ita ſcripſit.Imprimis noxias arbores,quæ inferũt fabricarum ruinas,dum ſunt,ſiquidẽ mœnium importabiles arietes,cenſemus radicitus amputari; quia nulla læſio remouetur,cuius origo non tollitur.Quibus intelligimus,quòd ſi arbores noxię non ſunt aquæductibus, plantari illas poſſe. opinor omnem arborem eſſe noxiam aquæductibus lapideis,terrenis autem non ſemper,id quod longo vſu compertum eſt in agrorũ irrigationibus.

38 QVAERO vndecimò, † quomodò libellus in hoc interdicto debet formari? Cæpolla in tracta.de ſeruit.ruſt.præd.cap.4.nu.115.rectè ſatis docet formam hanc,quam ſtatui non referre,cũ apud eum videri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum de fonte,cui reddatur.*
2 *Interdictum de fonte duplicem ob cauſam reddi.*
3 *Interdicti de fonte formula.*
4 *Seruitutem fontis aliquando eſſe ruſticam.*
5 *Fontis ſeruitutem interdum urbanam.*
6 *Seruitus fontis realis uel perſonalis an ſit.*
7 *Interdictum de fonte reddi pro appulſu pecorum ad aquam.*
8 *Seruitutem appulſus pecoris ad aquam, realem eſſe.*
9 *Remedium de fonte,quibus reddatur.*
10 *Remedium de fonte, an reddatur pro aqua ciſternæ.*
11 *Statutum prohibens mulieribus portare uniones & margaritas, non prohibere fictas & adulterinas.*
12 *Interdictum de fonte, an reddatur prohibito ire ad hauriendum aquam.*
13 *Alexandri ab Alexandro locus egregius.*
14 *Interdictum de fonte, an reddatur contra impedientem reficere fontem.*
15 *Fontis purgatio qualis eſſe debeat.*
16 *Interdictum de fonte an reddatur impedito ire noctis tempore ad hauriendum aquam.*
17 *Seruitus eundi per domum noctis tempore non deberi.*
18 *Seruitus uiæ debitor claues domus tradere non tenetur.*

Interdi-

9 *Interdictum de fonte an reddatur, ſi fons ſemel exa-
ruit, & iterum fluere cœpit.*
10 *Purgationis fontis impenſas quis erogare teneatur.*

OCTAVVM RETINENDAE poſſeſsionis remedium ex interdi- cto, de fonte.

PRAETOR ait, Vti de eo fonte
quo de agitur hoc anno aqua nec
vi, nec clam, nec precario ab illo
vſus es, quominus ita vtaris, vim
fieri veto. De lacu, puteo, piſcina
1 item interdicam. Hoc † interdictum (ait Vlp. in
l. vnica. §. 1. ff. de fonte) proponitur ei, qui fonta-
na aqua vti prohibetur. ſeruitutes enim non tan-
tùm aquæ ducendæ eſſe ſolent; verùm etiam hau-
riendæ. & ſicut diſcretæ ſunt ſeruitutes ductus
aquæ, & hauſtus aquæ: ita interdicta ſeparatim
2 redduntur. Hoc † Interdictum duplicē ob cauſam
reddi ſolet. Primò ne ductus, vel hauſtus aquæ im
pediatur. Secundò, ne fontis refectio atque pur-
gatio retardetur. d. l. vnica. §. hoc autem. & deinde
3 ait. Interdictum † de fonte reficiendo ita conci-
pit Eguinarius Baro lib. 6. manual. tit. 22. Quoni
nus fontē, quo de agitur, purges, reficias, vt aquā
coercere, vtique ea poſsis: dum ne aliter vtaris,
atque vt hoc anno non vi, non clam, nō precario
ab illo vſus es; vim fieri veto. Aquæ hauſtus ſer-
pitus eſt. d. l. vnica. §. 1. de fonte. & l. ſi prius. §. via
4 publica. ff. de aqua pluuia arcenda. Eſtque † ſer-
uitus ruſtica cùm pro agro, vel operariis in fundo
præſtatur. l. 1. §. in prędiis, vbi gl. ff. de ſeruit. ruſt.
præd. † Vrbana verò dicitur cū ē prædio vrbano
debetur, & ad vrbani prædij vſum. qđ ſenſit & Cæ
pol. in trac. De ſeruit. ruſt. præd. c. 7. nu. 1. & nu. 5.
5 Realis, † vel perſonalis an ſit ſeruitus hæc in-
telligi atque declarari poteſt ex his, quæ ſcripſi
ſuprà Remedio ſexto. q. 2. accedit Bernardus Gā-
marus Tract. De ſeruit. quæſtio. quia. verſicu. ter-
siò infero. qui ait ſeruitutem hanc eſſe perſona-
lem, niſi conceſſa foret vicino ob vtilitatem præ-
dij vicini. ex l. ſi mihi, in fi. de ſeruit. ruſt. præd.
Quibus addendum eſt, quod docuit Ioan. Cora-
ſius in l. 1. nume. 123. ff. de ſeruit. hauſtum aquæ
conceſſum à patre filię per domum hæreditariam
eſſe conceſsionem perſonalem, ob perſonæ qua-
litatem, cui facta fuit conceſsio. ex l. pater filiæ.
ff. de ſeruit. lega. Quocirca mortua filia expirat
cōceſsio. Verum Gamma. d. q. 5. verſ. vel quarto,
poſt Bartol. d. l. Mela. in fi. de alim. & ciba. lega. &
alios quos citat, ait ſeruitutem illam eſſe realem,
habere tamen naturam perſonalis; quia dicitur af
fectu paterno relicta, & ideo extinguitur cum
perſona. & alia eo loci ſcribit Gammarus, quæ re
ferre nolo, ne nimius ſim.
6 Hanc † ſeruitutem aquæ hauſtus innominatam
appellant Accurſ. in l. 1. §. in prædiis. ff. de ſer. ru-
ſti. præd. & ibidem Paulus Caſtren. & cæteri.
Verum Io. Coraſius in l. prima, nume. 129. ff.
de ſeruit. ſuppreſſo nomine Bartholomæi Cæ-
pollæ in tract. De ſeruitu. vrba. præd. cap. 6. nu-
me. ſecundo, hanc confutauit opinionem; & re-
ctè, ait enim & hanc ſeruitutem, vti illam aquæ-
ductus eſſe nominatam.
7 QVAERO primò, an hoc interdictum ſolùm
reddatur pro aquæ hauſtu? Vlpianus in l. vnica. §.
hoc autem interdictum. ff. de fonte, ſcribit, conce
di etiam pro appulſu pecoris ad aquam. qui ſanè
appulſus vbi impeditur, hoc interdicto experiri
licet, quemadmodum etiam redditur illud inter-
dictum de aqua quotidiana & æſtiua, vti diximus
ſuprà Remedio ſexto, q. 26. & ſcribunt Cæpol. de
ſeruit. ruſt. præd. c. 8. & Io. Coraſius in l. 1. nume.
8 133. ff. de ſeruit. vbi ait, hanc † ſeruitutem appul
ſus pecoris ad aquam, eſſe realem, cùm pecora in
fundo habentur pro ipſius fundi vtilitate. qua de
re alibi ſcripſimus.
9 QVAERO ſecundò, quibus † perſonis cō-
cedatur hoc interdictum? Vlpianus in d. l. vnica.
§. hoc autē. verſ. Et eadem. ff. de fonte, ſcribit, ea-
dem eſſe in hoc dicenda, quæ ad perſonam atti-
nent, quæcunque in ſuperioribus interdictis di-
cta ſunt. quod gloſſa ibidem interpretatur, eſſe
hic probādum, quod in ſuperioribus interdictis,
nempè, quòd vſus eſt, credens ſe ſuo iure vti: &
his ſimilia, quæ retuli ſuprà Remedio 6. q. 1.
10 QVAERO tertiò, an † reddatur hoc interdi
ctum pro aqua Ciſternæ? Et non reddi reſpon-
dit Vlp. d. l. vnica. §. hoc interdictum de ciſterna.
ff. de fonte. quo loci idem eſſe ait de alia aqua,
quæ viua non eſt. Quocirtà non redditur hoc in-
terdictum, ſi lacus, piſcina, puteus aquam viuā
non habeat. Hoc tamen intelligitur de actione
directa ex hoc interdicto, ſecus de vtili, quæ &
pro aqua non viua redditur: ita ſcribunt Roffre-
dus in ſuis libellis. & Bartolus d. §. hoc interdi-
ctum, quos ſecutus eſt Cæpolla in tract. De ſeru.
ruſt. præd. c. 7. nu 9. ad fi. Ratio autem cur ſolùm
actio vtilis detur pro aqua ciſternæ, ea eſt, quòd
aqua fontis, qui continuò fluit, dici nō poteſt: ſed
ficta, & ibi repoſita aqua dicitur. Quod cōfert in
11 quit Bar. & Cæpol. præcitatis in locis. ſi † ſtatutū
prohibet mulieribus portare Margaritas, & vnio
nes, quas vulgò Perlas appellant, non prohibere
adulterinas & fictitias. qua de re ſcribunt egregiè
Barb. conſ. 29. col. 2. lib. 2. Franc. Cremen. ſingu.
82. Alcia. lib. 2. de verb. ſigu. nu. 17. & Tiraq. trac.
De legib. connubial. lege 3. nu. 16.
12 QVAERO quartò, an † reddatur hoc inter-
dictum illi, qui prohibetur ire ad hauriendum
aquam? Et reddi reſpondit Vlpia. in d. l. vnica. §.
planè. ff. de fonte. Ea eſt ratio, quòd itinere pro-
hibito in neceſſariam conſequentiam hauſtus
prohibitus dicitur. eſt enim iter ad hauriendum
aquam connexum huic ſeruituti hauſtus. ſiquidē
hauſtu conceſſo, & iter conceſſum dicitur. l. 3. §.
vlt. ff. de ſeruit. ruſt. præd. & ſcribit Cæpolla dict.
tract. De ſeruit. ruſt. præd. cap. 7. nu. 6. Hinc ſcri-
13 bit † Alex. ab Alexan. lib. 4. dier. genial. c. 5. per-
peram iudicaſſe ignauum atque imperitum illum
iudicem, qui pronunciauit iter non deberi ad hau
riendum aquam, cùm ſimpliciter aquæ hauſtus le
gatus à teſtatore fuiſſet.
14 QVAERO quintò, an † reddatur hoc inter-

dictum contra impedientem fontem reficere? Et reddi ait Vlpia. in d. l. vnica. §. deinde ait. ff. de fonte. eadem enim eſt hic ratio in reficiendo & purgando fonte, quæ eſt in refectione riui. cùm ſine purgatione & refectione, hauſtus aquæ inutilis
15 reddatur. † Purgatio autem & refectio eſſe debet ad coercendam, hoc eſt cōtinendam ne fluat, & dilabatur; non licet tamen nouas venas quærere, vel aperire; quia reficere & purgare is non dicetur, ſed vſum innouare. debet et ita reficere, vt aqua vtatur, vt eo anno, vel ſuperiore vſus fuit.
16 QVAERO ſextò, an † reddatur hoc interdictum ei, qui noctis tempore impeditur ire ad hauriendum aquam è fonte & puteo vicini? Et non eſſe reddendum ſuadet ratio, ꝙ noctis tempore non licet turbare vicinum pro aquæ hauſtu. l. iter ff. cōm. præd. vbi Bar. Hinc ſcribit Cæpol. in trac. De ſeru. vrb. præd. c. 38. nu. 1. ꝙ ſi conceſſi vici-
17 no † ſeruitutem eundi ad domum per caſtellum meum iter faciendo non teneor dimittere ianuā apertam tempore noctis, cū ſeruitus hæc intelligatur conceſſa, vt interdiu, nō autem tēpore noctis eat. ex d. l. iter. vbi Caſtren. & Floria. quocircà rectè reſpondit Soci. Sen. conſil. 141. in fi. lib. 1. me
18 † nō teneri tradere claues huic vicino; quia poſſet ire & redire tempore noctis, quod non licet. Declaratur tamen hæc ſententia vt non procedat tempore, quo iter fieri conſueuit de nocte, vt in hyeme, vel ob neceſſariam cauſam; ita Socin. d. conſil. 241. in fine.
19 QVAERO ſeptimò † quid ſi fons exaruit, & deinde poſt multum temporis iterum aqua fluere cœpit, an huic interdicto locus ſit, ſi hic, qui primum aquæ hauſtum habebat, nuper impediatur? Et reddi opinor, poſteaquam conceſſa eſt reſtitutio aduerſus temporis lapſum. quod explicaui ſupra Remedio ſexto. quæſt. 32. & in ſpecie probat l. vnica. §. vlt. cum l. ſequen. ff. de ſer. ruſt. prædio. cætera ibi ſcripſi.
20 QVAERO octauò, † quis teneatur ad impēſas purgationis, atque refectionis fontis & putei? Io. de Platea in l. vnica, in fine. C. de Alexand. prima. lib. 11. ſcriptum reliquit, teneri illos omnes, qui aquæ hauſtum habent. quocircà, cùm puteus vicinalis purgandus & reficiendus eſt, vicini omnes ad impenſam contribuere debent.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis officiū pro retinenda poſſeſſionis remedio.*
2 *Iudex quo tempore officium ſuum interponat inter duos de poſſeſſione contendentes.*
3 *Iudicis officium pro retinenda poſſeſſionis remedio eſſe præparatorium principalis iudicii.*
4 *Poſſeſſorium ſummariſſimum quod ſit.*
5 *Recredentia apud Gallos quæ ſit.*
6 *Interim iudiciū poſſeſſorium apud Hiſpanos quod.*
7 *Iudicis officium poſſeſſionis retinendæ quomodo iudicio poſſeſſorio principali conueniat.*
8 *Iudicis officium poſſeſſionis retinendæ eſſe illud, quod poſſeſſorium conſeruandæ aliqui appellant.*
9 *Iudicis officium retinendæ poſſeſſionis eſſe inſtar iudicii principalis retinendæ.*
10 *Vindiciarium iudicium apud antiquos quod.*
11 *Iudicis officium retinendæ poſſeſſionis quomodo differat à principali iudicio retinendæ.*
12 *Iudicis officium pro retinenda poſſeſſione unde originem duxerit.*
13 *Statutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De præcepto faciendo partibus &c. iuri communi conuenit.*
14 *Iudicis officium retinendæ cui reddatur.*
15 *Poſſidenti naturaliter reddi iudicis officium, ut lite pendente in ea tueatur.*
16 *Poſſeſſor ciuiliſſimus lite pendente in ea defenditur iudicis officio.*
17 *Poſſeſſor ciuilis non defenditur iudicis officio contra naturaliter poſſidentem lite pendente.*
18 *Detentori reddi iudicis officium, ut in ea detentione defendatur lite pendente.*
19 *Retentio facilius quàm reſtitutio conceditur.*
20 *Statutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De præcepto faciendo partibus. declaratur.*
21 *Poſſeſſori, cui iuris præſumptio aduerſatur, reddi iudicis officium retinendæ.*
22 *Præſumptio quòd libera res ſit, non præfertur quaſi poſſeſſioni ſeruitutis.*
23 *Iudicis officium reddi pro reſtitutione poſſeſſionis ablatæ lite pēdente; et ſi illi præſumptio repugnet.*
24 *Poſſeſſori, cui uehemens iuris præſumptio aduerſatur, non reddi iudicis officium pro retinenda poſſeſſione.*
25 *Poſſeſſor cui ius aduerſatur, non releuat ab onere probandi.*
26 *Statutum Ferrariæ lib. 2. De præcepto faciendo, &c. declaratur.*
27 *Libellum non offerri in iudicio ex officio iudicis poſſeſſionis retinendæ.*
28 *Libellum non offerri in iudicio ex officio iudicis pro poſſeſſione recuperanda.*
29 *Iudicis officium dum mouetur pro poſſeſſione retinenda, quid in eo narrari debeat.*
30 *Petitorium non cumulari in remedio ex iudicis officio.*
31 *Citari an debeat aduerſarius in iudicis officio retinendæ.*
32 *Litis conteſtationem in iudicis officio retinendæ non requiri.*
33 *Cauſæ cognitio non requiritur in iudicis officio retinendæ.*
34 *Probationes quę neceſſarię in officio iudicis retinendæ poſſeſſionis.*
35 *Statutum Ferrariæ lib. 2. De præcepto faciēdo declaratur.*
36 *Probationes de proprietate non prodeſſe in iudicio poſſeſſorio ſuauiſſimo retinendæ.*
37 *Statutum Ferrariæ lib. 2. De præcepto faciendo, declaratur.*
38 *Probationes factæ in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo, an proſint in iudicio poſſeſſorio plenario.*
39 *Teſtes examinandi in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo iurare an debeant.*
40 *Teſtium publicatio neceſſaria non eſt in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo.*
41 *Teſtium repulſatio non admittitur in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo.*

Statutum

42 *Statutum Ferrariæ lib. 2. De præcepto faciendo, declaratur.*
43. *Falſi accuſatio non admititur in iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo.*
44 *Sententia qualiter ferri debeat in poſſeſſorio iudicio ſummariſſimo.*
45. *Sequeſtrari facit poſſeſſionem iudex cùm dubiũ eſt de lite & controuerſia.*
46. *Sententiam latam in poſſeſſorio ſummariisſimo eſſe interlocutoriam,*
47. *Sententia interlocutoria eſt quæ non adfert damnum irreparabile.*
48 *Appellare non licet à ſententia lata in poſſeſſorio ſummarisſimo.*
49 *Appellare non licet ab interlocutoria,*
50 *Appellare nõ licet à ſententia lata in poſſeſſorio ſummariisſimo etiam quò ad deuolutiuum effectum.*
51 *Statutum Ferrariæ lib. 2, De præcepto faciendo, declaratur.*
52 *Nullitatis querelam proponi non poſſe in iudicio poſſeſſorio ſummariiſsimo.*
53 *Supplicare non licet contra ſententiam latam in poſſeſſorio iudicio ſummariisſimo.*
54 *Reſtitutio in integrum non conceditur aduerſus ſententiam latam in poſſeſſorio ſummariiſſimo,*
55 *Minorem non reſtitui contra interlocutoriam.*
56 *Interlocutoriam latam in poſſeſſorio ſummariiſsimo reuocare iudex non poteſt.*
57 *Interlocutoria lata in poſſeſſorio ſummariisſimo ſecum trahit executionem.*
58 *Sententia lata in poſſeſſorio ſummariisſimo quò uſque durabit.*
59 *Sententiam poſſeſſorii ſummariſsimi non prodeſſe poſt appellationem.*
60 *Appellatio ſuſpendit iudicatum.*

VLTIMVM RETINENDAE poſſesſionis remedium, ex iudicis officio.

1 INTER retinendæ † poſſesſionis remedia & iudicis officium connumerari ſolet. Aliquando enim euenit, vt duo de eadẽ poſſesſione contendentes, affirment ſe poſſidere: & rem non iudicio, ſed armis diffinire cupiant. vterque ſua auctoritate & manu in poſſesſionem ſe tueri conatur: vterque armis bene munitus, bene ſociis & auxilio ſtipulatus aduerſariũ terrere; atq; ne ad poſſeſsionem accedat, repellere ſtudet. Quocirca iudex ſuas interponit partes; ſiue lite nondum in iudicio poſſeſſorio principali inchoata ſit, ſiue ſit lis illa cœpta. Vtroq; enim tempore contingere hæc ſolent: quod ex Baldo in capit. licèt cauſam, nume. 53. & ibidem Barba. nume. 102. de probat. & Beroio conſi. 45. nume. 2. lib. tertio, ac ex Caſtren. conſi. 3. In cauſa, quæ vertitur coram D. Vicario Poteſtatis Pergami. lib. 2. colligere licet. Cùm nulla adhuc cœpta eſt lis, & videt iudex ex duobus contendentibus neminem iudicium velle ingredi, vtrique iubere, atque pœna indicta præcipere ſolet; ne ad eam poſſeſsionem accedere audeant; ſed eam apud ſe ſub ſequeſtro retinere conſueuit. Cùm verò de poſſesſione principali inchoata eſt lis, ſolet diligens iudex exortam tunc controuerſiam, quis in poſſeſsione eſſe debeat, ita tractare. ſummarias ſumit ex officio informationes: & deinde pronunciat illum; qui tempore litis conteſtatæ in poſſeſsione, vel verius detentione erat, poſſidere debere, donec tota poſſeſsionis cauſa & iu-
2 dicium finiatur. Et vtrũque hoc tempore † iudicis officium impetrari poſſe apertè docuit Lafrancus Orianus in rubr. De cauſa poſſeſsio. & proprie. colum. 9. verſicu. prima concluſio. atque ita decisum fuiſſe in conſilio Neapolitano teſtatur Ant. Capicius deciſ. 96. in ſecũdo dubio. & deciſ. 206. nume. 3. & & reſpondit Gramma. conſi. 64.
3 in ciuilibus. Hoc † iudicij genus præparatorium iudicij poſſeſſorij principalis atque plenarij rectè appellat Beroius conſi. vndecimo. nume. primo. lib. primo. Alcia. lib. 8. pererg. ca. 24. in fi. Cuius ſententiam probat textus clarus, ab eo tamen minimè aduerſus, in l. liberis. §. vltim. ff. de libera
4 li cauſa. Alij iudicium † ſummariisſimum poſſeſſorium nominant. ita Neuiz. conſil. 81. nume. ſeptimo. Alciatus reſp. 386. nume. primo. & Cagnolus in l. in pari, nume. ſexto. de reg. iuris. Galli vel
5 † recredentiam, vel caſum nouitatis vocant. ita Maſſue. in ſua Practica in tit. De poſſeſſorio. Guido Papæ. quæſtio. 552. In materia. Tiraquellus in tract. le mort à ſaiſit le viu, parte ſexta. decla. 9. ad finem. Rebuffus in commentariis ad Regias conſtitutio. Galliæ, tomo tertio, titu. De materiis poſſeſſoriis articu. primo. gloſſ. prima. nume. quarto. Idem ſuper concordãtiis Regis Franciæ, titu. De annatis. verſicu. quinta tamen ex le-
6 ge Regni. Hiſpani appellant hoc iudicium † interim. ita Didacus libro Practica. quæſtio. capit. decimoſeptimo.
7 Habet ſe hoc iudicium † ad iudicium principale poſſeſſorium retinendæ, de quo hactenus, vt illud iudicium principale retinendæ ad iudicium de proprietate, quod petitorium appellamus. Nam quemadmodum, antequam proprietatis cauſa tractetur, quis poſſeſſor atque ita reus, & quis petitor atque ita actor ſit (vt ſuo loco diximus) conſtare debet: ita hoc loco, cùm cauſa poſſeſſoria principalis tractatur, tueri conuenit eum, qui poſſesſionem illam detinet. Id quod reſpondit Caſtren. dictu conſ. 3. & apertius Syluanus conſi. 27. nume. 2. poſt Baldum. in l. ſi diſceptatur. ff. vbi pupillus educa. debe. & idem reſpondit Natta conſi. 121. nume. 2. verſicu. in illo lib. 1. Quocircà rectè docuit Ioannes Bolognet. doctiſſ. iuris conſ. in l. naturaliter, §. nihil commu-
8 ne, nume. 442. de acquirend. hoc † iudicium eſſe illud, quod aliqui ex noſtris conſeruandæ poſſeſſionis appellarunt; & de qua ſupra in præludiis
9 huius tractatus. Hinc etiam † iudicium hoc inſtar illius iudicij retinendæ principalis, retinendæ nomen obtinere docuit Baldus in l. ordinarij,
10 num. 9. C. de rei vendic. Et ob id † Vindiciarum nomen, quo antiqui illud iudicium appellabant, ſignificanter & huic iudicio conuenit. Quod ex Budæo diximus ſuprà in præludiis ad tertium

remedium. Cæterum (vt rectè admonuit Dida-
11 cus dicto cap.17.) non parum differt hoc † iudi-
cium ab illo retinendæ. ſi quidem illud principa-
le quandoque principaliter proponitur: quãdoq;
lite pendente ſuper proprietate in iudicium de-
ducitur: ac verè poſſeſſionem reſpicit, de eaque,
& ſuper ea pronunciandum eſt. l. 1. §. hoc inter-
dictum. ff. vti poſſid. & ſuo loco diximus. Non ita
in hoc iudicio, in quo diffinitiuè non pronuncia-
tur, ſed interloquendo declarat iudex, ſine præiu
dicio partis, an actor vel reus in ea poſſeſſione eſ
ſe debeat, donec lis principalis diffiniatur. prohi
betur ob id aduerſario, ne illum in poſſeſſione
12 exiſtentem interim perturbet. Quæ ſanè † pra-
xis (inquit Didacus) originem duxiſſe videtur à
Iuriſconſul. reſponſo in l. æquiſſimum. ff. de vſu-
fruct. quo deciſum extat, iudicis officio incumbe
re ita rem componere inter litigantes, vt ad arma
& contentionem priuatam minimè accedant. His
accedit tex. l. liberis. §. vlt. ff. de liberali cauſa. quo
verè probatur, oportere ſummatim tractari de
poſſeſſione libertatis, vel ſeruitutis, vt conſtet
quis actor ſit, quisvè reus, & quid ſit lite penden-
te agendum. Qua ex re conſtat hoc iudicium
non eſſe à noſtris confictum, vt minus rectè exi-
ſtimauit alioqui benè eruditus Franciſcus Sar-
mientus, lib. 2. ſelecta. interpreta. cap. 13. num. 9.
quo loci & illud ſcribit, hoc remedium nil differ-
re ab ipſo interdicto, vti poſſidetis, cum & hoc re
tinendæ poſſeſſionis ſit. Sed verius eſt, differre nõ
parum, vt ex multis, quæ in hac tractatione dice-
mus conſtabit manifeſtè. Hoc iudicij genus con-
13 firmauit † ſtatutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De
præcepto faciendo partibus, nec accedãt ad poſ-
ſeſſionem, de qua eſt quæſtio.
14 QVAERO primò, cui † concedatur hoc iu
dicis officium? Dicendum eſt primò, concedi il-
li qui naturaliter & ciuiliter poſſidet. nec enim
dubium eſt, & admittunt omnes, hunc in ſua poſ
ſeſſione defendendum eſſe.
15 Secundò † conceditur & ei, qui lite hac ordi-
naria pendente naturaliter poſſidet. ſi quidem in
eo ſtatu, in quo reperitur, cõſeruari atque defen
di debet. id quod in ſpecie ſenſit Bald. conſi. 338.
Præmittendum eſt ad euidentiam, colum. prima,
verſi. ſecundò præmitto. lib. 5. Quod ea ratione à
fortiori confirmatur; quia ſi naturaliter poſſi-
dẽs reſtituitur ad priſtinam, è qua deiectus fuit,
poſſeſſionem: quemadmodum abũdè ſcripſimus
in commentariis, De recuperanda poſſeſſione
Remedio primo. q. 5. quo loci probauimus iuri-
bus atq; doctorum auctoritatibus interdictum,
Vnde vi, reddi fructuariis, vaſallis, & his ſimili-
bus; quantò fortius inquam hic naturaliter poſ-
ſidens in ſua hac poſſeſſione conſeruabitur.
16 Tertiò † conceditur hoc beneficium illi, cui
legis diſpoſitione poſſeſſio ſine apprehenſione
transfertur; quæ ciuilis, vel (vt alij vocant) ciui-
liſsima dicitur: vt cùm ſtatutum vult poſſeſſio-
nem continuare debere è defuncto in hæredem,
ſi modò naturalem nemo adhuc eſt ingreſſus. ita
cenſuerunt Guido Papæ quæſt. 552. col. 2. verſi.
circa primum. Pariſius conſil. 41. nu. 16. verſi. nec
audiendi ſunt. Tiraquellus tractat. le mort à ſaiſit
le viu. parte. 6. declarat. 9. quos ſecutus eſt Dida-
cus libro Practica. quæſtio. cap. 17. nume. 5. verſi.
17 at ſi quis. Qui verò † ciuiliter poſſidet, hoc reme
dio aduerſus eum, qui naturali inſiſtit, vti non
poteſt; quandoquidem non ipſe, ſed naturaliter
poſſidens tuendus eſt. quòd in ſpecie affirmarunt
Guido Papæ. d. quæſt. 552. Ioan. Fabri in §. retinẽ
dæ, colum. 4. inſt. de interdictis. Maſuerius in ſua
Practica in tit. De poſſeſſorio, nume. 42. verſi. itẽ
pro ſola. Rebuffus in commentariis ad conſtitut.
Regias Galliæ, tomo tertio, tit. De materiis poſſeſ
ſoriis. art. 2. gloſſ. 2. & gloſſ. 3. quos ſecutus eſt
18 Didacus. d. cap. 17. nume. 5. † Detentori autem
an reddatur, maius eſt dubium. Didacus d. cap.
17. nu. 5. verſi. ſic ſanè in ea opinione eſt, & deten-
tori reddi, ex ratione Iuriſconſulti in l. Attilius
Regulus. ff. de dona. vbi Caſtren. ſi quidem reme
dium hoc non tam veram & propriam poſſeſſio-
nem reſpicit, quàm ſtatum illum rei, qui erat tẽ-
pore motæ litis, vel paulò ante. Eandem ſenten-
tiam probarunt Neuiza, conſ. 80. nume. tertio. &
Syluanus conſi. 27. nu. 3. Confirmatur à fortiori,
quòd ſi huic detentori conceditur iudicis officiũ,
quo ei reſtituatur ablata poſſeſſio lite penden-
te; quemadmodum ex d. l. Attilius, & multorũ
auctoritatibus ſcripſi in tract. De recuperanda
poſſeſſione. Remedio vltimo, num. 21. & ſcribit
Baldus in cap. licèt cauſam. nume. 35. de proba-
tio. quantò fortius concedi debet officium hoc
iudicis pro conſeruatione poſſeſſionis, cui is lite
19 pendente inſiſtit. facilius enim † retentio quàm
reſtitutio conceditur. l. ſecunda. vbi Bald. C. de fi-
deicom. Soci. Iunior conſi. 1. nu. 20. lib. 1. & egre-
gia aliqua Alciatus reſpõſ. 285. nu. 9. Hæc anno-
20 tanda ſunt ad declarationem ſtatuti † Ferrariæ
lib. 2. ſub rub. De præcepto [illegible] ne
accedant. verſ. vbi verò. dum vult poſſeſſorem eſſe
tuendũ. ibi poſſeſſor relatis iã modis intelligitur.
21 QVAERO ſecundò, an † hoc iudicis officiũ
reddatur illi poſſeſſori, cui iuris communis præ-
ſumptio aduerſatur? Et reddi ſenſit Abbas in ca.
1. nume. 8. vt lite penden. poſt Innoc. in cap. cùm
veniſſent. de reſt. in integ. Hoc clarius affirmauit
Antonius Capicius deciſ. 189. qui teſtatur in con-
ſilio Neapolitano diffinitum fuiſſe, hoc iudicis
officio tuendum fuiſſe illum, qui erat in quaſi
poſſeſſione iuris paſcendi in alieno prædio, quod
iure communi ab hac ſeruitute liberum eſſe præ
ſumitur. Hus ſecutus eſt Didacus dicto libro Pra
ctica. quæſtio. cap. decimo ſeptimo. nume. 6. idem
reſpondit, Ruinus conſ. 28. nume. 12. lib. 4. ſcri-
bitque Didacus dicto num. 6. verſ. tertiò quoties.
rectè à conſilio Neapolitano deciſum ita fuiſſe
in illa quaſi poſſeſſione iuris depaſcendi: quan-
doquidem leuis illa eſt & ſimplex iuris præſum-
ptio, quæ ſufficere non debet ad impediendam
hanc quaſi poſſeſſionem, ne lite pendente pertur
betur. Quocircà vera non videtur illa aſſertio
gloſſæ in l. ſi priuſquam. de operis noui nuncia-
tio. quam ibi Iaſ. nu. 30. multum commendat, dũ
inquit,

22 inquit, maiorem† eſſe vim præſumptionis, quòd
libera res ſit, ea præſumptione, quæ à quaſi poſſeſ
ſione ſeruitutis proficiſcitur. & gloſſam illã mul-
ti eo loci reprehendunt. Hæc Didaci & aliorum
23 ſententia confirmatur, †quia ita videmus iudicis
officium reddi pro reſtitutione poſſeſsionis abla
tæ lite pendente, etiam ei, cui iuris præſumptio
repugnat. quemadmodum copioſè ſcripſi in tra-
ctatu, De recuperanda poſſeſsione, Remedio vl-
timo, nu. 33.

24 Declaratur † hæc iuris ſententia, vt locum ſibi
non vendicet, cùm hæc præſumptio, quæ aduerſa
tur, eſt admodum vehemens: vt illa, quæ publicæ
auctoritati fauet, atq; patrocinari videtur: quẽ-
admodum in exemplis relatis in c. 1. de præſcrip.
in 6. atq; ita declarat Didacus. d. c. 17. nu. 6. verſ.
quartò non ſic. qui & paulò ante, verſ. primùm,
vbi illud, quod huc ſpectat, ſcribit, huic remedio
non eſſe locum, cũ quis vult defendi in quaſi poſ
ſeſsione illius iuris, quod ſoli principi concedi-
tur. ait enim eo in caſu illam quaſi poſſeſsionem
non tribuere hoc remedium, niſi titulus probe-
tur; huius ſententię recenſet quoq; Petrum Re-
buffum in commentariis ad Regias conſtitutio.
Galliæ, tomo tertio. tit. De materiis poſſeſſoriis.
art. 2. gl. 2. nu. 26. ſubiicitq; idem Didacus, titulũ
illum probari ſummatim poſſe, & ob id titulum
præſumptũ ſufficere, ex c. cùm veniſſent, vbi Ab-
bas de inſtitutio. & ſcribit Francus in d. c. cũ per-
ſonæ. §. vlt. col. 1. de priuileg. in 6. Ea eſſe videtur
huius declarationis ratio, ꝙ hæc nõ dicitur quaſi
poſſeſsio; ſed potius iniqua occupatio: quę quidẽ
25 adeo nil huic occupatori prodeſt, vt nec eũ† rele
uare valeat à probandi onere. quemadmodũ poſt
alios docuit Iaſon in l. ſi priuſquam. num. 46. de
operis noui nunc. qui in ſpecie citat. d. c. cùm per
ſonæ. Hæc erit non contemnenda declaratio ad
26 † ſtatutum Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De præcepto
faciendo. Nam dum vult teneri poſſeſſorem, intel-
ligitur, modò hæc vehemens præſumptio ei non
aduerſetur.

27 QVAERO tertiò, an † libellus ſit offerẽdus
ab hoc poſſeſſore, qui hoc iudicis officium requi
rit? Et offerendum neceſſariò non eſſe, reſpõdit
Baldus conſ. 338. Præmittendum eſt ad euiden-
tiam. lib. 5. quem ſecuti ſunt Marſilius in Pract.
criminali. §. opportunè, nu. 70. Zuchardus in l. vlt.
num. 133. C. de edicto diui Adr. tollen. & Neuiz.
conſ. 80. nu. 3. 4. & conſ. 81. n. 3. Idem ſenſit ipſe-
met Neuiz. conſ. 65. nu. 20. His addo Cæpol. cau-
tel. 100. Nota diligenter. nu. 2. Brunum conſ. 98.
nu. 9. Cagnolum. in l. pari. n. 6. de reg. iuris. Frãc.
de Marchis q. 429. nu. 8. parte 1. & Petrum Bene-
intendi concluſ. 79. num. 2. Confert quod docuit
Bald. in l. 2. nu. 10. C. de iure emphyt. dum ſcriptũ
reliquit, in iudicis officio, quod cõceditur con-
tra aduerſarij potentiam, libellum non offerri.
28 Cõprobatur & illa doctrina, qua dicimus, in † eo
iudicio, quod deiecto è poſſeſsione lite pẽdente
redditur, libellum non omninò requiri. quemad
modum nonnullis ex iam relatis Doctorum au-
ctoritatibus, & aliorum quorundam ſcripſi in tra
ctat. De recuperanda poſſeſsione. Remedio vlti-
mo, nu. 35. ſufficit ergo qualis qualis petitio, vt
relati Doctores ſcribunt. Similia recenſui in tra-
ctatu De adipiſcenda poſſeſsione Remedio quar
to. q. 57. & Remedio vlt. nu. 8.

29 QVAERO quartò, † quid narrare debet hic,
qui hoc iudicis officium requirit? Ioan. Fabri in
§. retinendæ, num. 27. inſtitutio. de interdictis. &
cũ eo Zuchardus in l. vlt. n. 133. C. de edicto diui
Adrian. tollen. & Didacus libro Pract. q. d. c. 17.
nu. 3. ſcribunt, narrare debere, ſe eſſe in poſſeſsio
ne, vel quaſi: cauere enim debet, ne aſſerat, ſe poſ
ſeſsione ſpoliatum, quoniam tũc remedium hoc
ei non concederetur. Nam hoc remedium quate
nus eſt ſimile interdicto, vti poſsidetis, poſſeſsio-
nem requirit, nec niſi poſsidenti redditur. l. 1. §.
huius interdicti. ff. vti poſsid. & iam ſ. attigimus.

Narrare etiam debet, ꝙ lite ſuper ordinario
poſſeſſorio pendente moleſtia afficitur, vel quod
timet perturbari, (ſola enim timoris cauſa futuræ
turbationis tribuit & hoc remedium, vt iam dixi
mus, & ſcribit Felinus in rubr. De treuga & pace
ad finem) petendo, ſe iudicis officio in ea poſſeſ-
ſione, vel quaſi, cõſeruari, donec lis ordinaria dif-
finiatur. Requirat etiam hoc iudicis officio ad-
uerſarium compelli, vt ab omni perturbatione li
te pendente, deſiſtat. In hoc iudicio tamen nullo
30 modo † miſceri poterit petitorij cauſa; vt rectè
docuit Io. Bolog. in l. naturaliter. §. nihil commu
ne. parte 2. in fi. de acq. poſſ.

31 QVAERO quintò, an † in hoc remedio ne-
ceſſe habeat iudex citare aduerſarium, cõtra quẽ
hoc beneficium imploratur? Et neceſſe habere
in ſpecie reſpondit Decius conſ. 366. nu. 13. idẽ
placuit Neuiz. conſ. 81. nu. 7. 8. & ante eos Bald.
conſ. 338. Ad euidentiam præmittendum eſt. lib.
5. Ang. conſ. 107. idem affirmarunt Curt. Sen. in l.
vnica. nu. 13. C. de prohib. ſequeſtr. pecu. Brunus
conſ. 98. nu. 8. Zuchardus. in l. vlt. nu. 133. C. de
edicto diui Adr. tollen. Pariſ. conſ. 41. nu. 23. lib.
1. & Io. Anch. Regienſis. q. 25. nu. 3. Huc ſpectat,
quod ſcribunt omnes, iudicem procedendo ad
aſſumendum informationes ex officio teneri cita
re partes. ita reſponderunt Roma. conſ. 248. nu.
1. Curt. Sen. conſ. 23. Ego quoq; in fine. Decius
conſ. 410. nu. 7. in fine. & conſ. 447. nu. 11. qui ta
men declarat, niſi velit iudex ſe informare de ſty
lo notorio curiæ. Quocircà intelligimus lapſum
eſſe Riminaldum ſeniorem iuriſconſultum alio-
qui doctiſsimum in l. ſi ſuper poſſeſsione. C. de
tranſact. dum ſcriptum reliquit, hanc citationem
non fore neceſſariam. Et de Riminaldi traditione
in ſpecie dubitauit Zuchardus in d. l. vlt. nu. 130.
133. C. de edicto diui Adria. tollend. & apertè diſ
ſentit Io. Anch. d. q. 25. ad finem. qui rationibus
atque fundamentis Riminaldi ſatisfacit. Quinimò
ſcribunt Curt. Sen. in l. vnica, nu. 13. C. de prohib.
ſequeſtr. pecu. & Grammat. deciſ. 64. nu. 10. poſt
Aretin. & alios, non credi iudici aſſerenti, ſe eſſe
informatum nõ præmiſſa partium citatione. Qua
de re ſcripſi in tract. De adipiſcenda poſſeſsione.
Remedio vltimo, nu. 14. Hæc tamen iuris ſenten-

ta non procedit cùm periculum eſt in mora. nam tunc iudex procedere poteſt ad harum informationum aſſumptionem parte non citata. ita declarat Zuchardus d.l.vlt.nu.130.& nu.133. quibus in locis idem ſenſit, quando conſtaret, aduerſarium nullum ius in ea poſſeſsione habere.

32 QVAERO ſextò, an † litis conteſtatio in hoc iudicio neceſſaria ſit? Et neceſſariam nõ eſſe reſponderunt Pau.Caſt.conſ.3. In cauſa, quæ vertitur coram D.Vicario Poteſtatis Pergami.colu.2.verſ.igitur.lib.2. Neuiz.conſ.65.nu.30. & cõſ.80.num.7. Cagnolus in l.in pari.nu.6. de reg. iuris.& Petrus Bencinendi concluſ.79.nu.2. quæ ſanè ſententia comprobari poteſt. Nam ita obſeruatur in remedio illo ex officio iudicis, quod ſpoliato lite pendente redditur; quemadmodum annotaui in Tract. De recuperan. poſſeſſ. Remedio vlt.nu.35. quod ſine controuerſia procedit, cùm hoc iudicio officium imploratur ante litem motam ſuper poſſeſſorio ordinario, nam tunc ſolùm habet iudex ex officio requirere, vt contendentes capitula exhibeant, & ſuper illis probationes recipere, quemadmodum relati Doctores ſcribunt. At dubitatio eo in caſu verſatur, cũ lite pendente qui rei inſiſtit ab aduerſario perturbat. Et hoc in caſu dicendum pariter eſt, nõ fore neceſſariam litis conteſtationem, quandoquidem lis hæc, quę ſtatim eſt terminanda, ordinaria efficeretur, oririq; interim ex ea perturbatione ſcandalum poſſet, quod equidem pro viribus euitari debet.

33 QVAERO ſeptimò, an † cauſæ cognitio neceſſaria ſit in hoc iudicio? Et neceſſaria fore, ſummariam atque breuem tamen, reſpondit Caſtr. d. conſ.3.col.2.verſ.item in illa requiritur. lib.2. quam ſententiam probat tex.l.liberis.§.vlt.de libera.cauſ.& tex.c.cùm veniſſent. de inſtit. Et ſcribit Maſſue. in ſua Practica in tit. De poſſeſſorio. nu.24. in hoc iudicio ſummatim eſſe procedendum, breui tempore, & paruo teſtium numero. Teſtatur quoque Didacus libro Pract.q.c.17.nu.4. in Hiſpaniis hunc morem ſeruari. mandat iudex ex officio ex de re examinari quinque teſtes producendos à ſingulis ex collitigantibus: & à cauſæ commiſſario, ſeu à tabellione interrogantur ij, quos cognoſcere is iudex poteſt verius ac plenius dicturos eſſe teſtimonium in ea controuerſia. & cognito quis ſit in poſſeſsione, mandat iudex, potiorem in probationibus poſſeſsionis inſiſtere, & aduerſarium ſuſcipere partes actoris in iudicio poſſeſſorio ordinario, & quòd interim ad eam poſſeſsionem non accedat. ita declarat Neuiza.conſi.80.num.4. poſt alios, quos citat. idem conſil.81.nu.3. verſ.in poſſeſsione. Idem quoq; affirmarunt Cæpol.cautel.100.nu.3.& Natta cõſil.121.nu.2. lib.1. quæ ſanè ſententia procedit, cùm hoc iudicis officium imploratur ante litem motam ſuper poſſeſſorio ordinario, lite verò mota cùm vnus litigantium, qui in poſſeſsione eſt, timet ab aduerſario perturbari, conqueritur apud iudicem, officiumq; eius requirit; iudex verò ex ſuo officio informationes ſumit de huius requitentia poſſeſsione ſeu inſiſtentia; & ſummatim cognito hunc in poſſeſsione eſſe, aduerſario iubebit atque præcipiet, ne ea lite pendente hunc ita poſsidentem perturbet.

34 QVAERO octauò, quæ † probationes in hoc iudicio neceſſariæ ſint? Et leues ſufficere reſpondit Caſtren.d.conſ.3.col.2.verſ.quarto. & cum illo Didacus d.c.17.nu.4. qui ſcribit ſufficere paruum numerum teſtium. imò reſpondit Alex. conſil.103.nu.3. lib.7. ſufficere ſemiplenam probationem; vtputà per famam, vel vnius teſtimonium. Idem affirmarunt Decius conſ.56.col.2. Hormanocius Detus in l.naturaliter.§. nihil commune. nu.85. de acquiren.poſſeſſ. quos in ſpecie noſtra ſecutus eſt Neuiz.conſ.80.nu.12. Et egregiè præter eum declarat Curtius Sen. in l. admonendi.nume.323. verſ.ſecundò moueor.ff.de iure iurand. quem ſecutus ſum in Tract. De recuper. poſſeſſ. Remedio 15.nu.413. Eandem probant ſententiã Cagnolus in l. pari.nu.6.de reg.iur. Crauet.conſil.158.num.12. copioſè Gabriel Saray.in annota.ad Matthæſ.notab.2. Io.Ancha.q.25.nu.8. Plotus in l.ſi quando.nu.106.C.vnde vi.& Natta con-
35 ſil.121.nu.2.lib.1. quibus declaratur † ſtatutum Ferrariæ lib.2.ſub rub. De præcepto faciẽdo partibus, concedit ſtatutum iudicem ex officio ſumere has informationes. intelligo ego ſufficere ſi ſemiplenas probationes ſumat.

36 QVAERO nonò, an † probationes factæ de proprietate proſint in hoc iudicio? Neuiz.in conſil.81.num.27. poſt Caſtren.in l.ſi in poſſeſsione. C.vbi de cauſa ſtatus; reſpondit non prodeſſe. idẽ ſenſit Io.Bologn.in l.naturaliter.§. nihil commune.num.443.de acquirend.poſſeſſ. Hoc tamen intelligit Neuizanus, cùm nullus terminus aſsignatus fuit ad probandum de poſſeſsione, ſecus ſi terminus aſsignatus fuiſſet in cauſa proprietatis ad probandum etiam de poſſeſsione, quoniam tunc probationes de poſſeſsione in eo termino factæ etiam in cauſa hac poſſeſſoria probantẽ iuuabũt. Ego opinor hac in re duo eſſe conſideranda. Primum, an probationes de proprietate, atque ita de dominio factæ proſint in hoc iudicio. Si loquimur de eo, qui iam in poſſeſsione eſt, dicendum eſt, eſſe ſuperuacaneas, quandoquidem ſufficit, q rei inſiſtat. Hinc reſpondit Natta conſ.121.num.5.& num.9.lib.1. in hoc iudicio tituli probationem nihil opitulari, & ob id rectè cum Io.Bologne.in d.§.nihil commune.ad finem, dixi ſuprà, cauſam petitorij nullo modo poſſe cum hac cumulari. Si quoque de eo loquimur, qui detinet, licèt non poſsideat, adhuc ei cauſa proprietatis nõ prodeſt, cũ illi ſola rei inſiſtentis ſufficiat, vt hoc remedio defendatur. Secundum, quod dixi eſſe conſiderandum, illud eſt, an probationes de poſſeſsione factæ in alio iudicio, dum cauſa proprietatis tractabatur, proſint in hoc iudicio; tunc dicendum eſt, q ſi terminus datus etiam fuit ad probandam etiam poſſeſsionem, omninò probent, ex quo iudicij ordine ſeruato, factæ probationes hæ fuerunt, atque ita intelligo Neuiz.d.conſ.81.nu.27. Si verò nullus terminus datus eſt, non videntur probationes hæ in hoc iudicio recipiendæ, ita

ſentit

ſentit Caſtren. in d. l. ſi in poſſeſsione. Ea eſt ratio, quia non potuit aduerſarius obiicere contra teſtes, & ſuas defenſiones in iudicium proferre.

37 Crederem hæc non procedere in caſu relati † ſtatuti Ferrariæ lib. 2. ſub rub. De præcepto faciendo partibus. Nam dum concedit iudici ſumere informationes ex officio, opinor iudicem poſſe ſumere informationes etiam ex quibuſve actis ſuper cauſa proprietatis agitatis: niſi modò ita eſſent inordinata, vt nulla eis prorſus fides adhibenda eſſet.

38 QVAERO decimò, an † probationes factæ in hoc iudicio, probent & in iudicio poſſeſſorio plenario? Duos caſus ego ſoleo ex omnium ſententia ita diſtinguere. Primus eſt, cùm probationes factæ in hoc iudicio ſummario non reproducuntur in plenario iudicio; tunc nil proſunt: ita reſpondit Caſtr. d. conſ. 3. col. 2. verſ. quartò principaliter. lib. 2. Didacus d. c. 17. nu. 4. verſ. quartum ex præmiſsis. & Neuiz. conſ. 80. nu. 7. verſic. Et fatetur. qui ſcribit ita etiam ſenſiſſe Caſtren. in l. ſi ſuper poſſeſsione. C. de tranſact. & in l. ordinarij. C. de rei vend. Ea eſt ratio, quia hæ probationes ſolùm receptæ à iudice fuerunt, vt benè informatus valeret præſentem controuerſiã diffinire. non ergo plus vltrà ſuam intẽtionem operari debent. l. non omnis, ff. ſi certum peta. Hinc ſcribunt Felinus in Rubr. de treuga & pace, in fine. Brunus conſ. 98. nu. 5. 6. & Bero conſ. 18. nu. 3. lib. 1. geſta in hoc iudicio non præiudicare plenario. quod intelligo hoc in caſu. Secundus eſt caſus, cùm probationes in hoc iudicio factę reproducuntur in iudicio poſſeſſorio plenario, tunc probant. ita ſentiunt Caſtren. Neuizanus, & Didacus præcitatis in locis. Ea eſt ratio, ꝙ ſunt probationes factæ inter eaſdem perſonas, & in eadem cauſa, licèt ad diuerſum finem, atq; effectum. & ob id mirum non eſt, ſi in alio principali iudicio probant. l. 2. C. de eden. & l. geſta. C. de re iud. & præcitato loco Caſtrenſis ſcribit. Illum ſecutus eſt Purpur. in d. l. 2. nu. 133. C. de edendo.

Declaratur primò hic ſecundus caſus, vt procedat cùm probationes hæ, aduerſario citato, receptæ fuerunt, ſecus ſi eo abſente. ita Caſtren. loco iam ſæpius citato.

Declaratur ſecundò vt procedat, cum iterum ij teſtes interrogãtur, ſecus ſi non interrogarentur de nouo in iudicio poſſeſſorio plenario. quod ſentit Caſtren. d. loco. & licet id non in neceſsitate, ſed in facultate ponat: ego neceſſariam fore interrogationem omninò puto, quando non exactè, ſed leuiter in hoc iudicio ſummario fuiſſent examinati: Quemadmodum videmus in iudiciis poſſeſſoriis ciuilibus, in quibus teſtes examinati nõ probãt plenè in cauſa Criminali poſſeſsionis turbatæ, vt docuit Salic. in l. ſi quis de ſe fundum, col. pe. verſ. aut condẽnationẽ. C. ad l. Iul. de vi publ. Hæ annotanda ſunt ad declarationem ſtatuti Ferrariæ lib. 2. ſub Rubr. De pręcepto faciendo partibus. dum ſtatuit, ex informationibus à iudice ſumptis non irrogari præiudicium partibus. intelligitur ſtatutum, niſi illę informationes reproducantur, & de nouo teſtes interrogentur; Nam tunc ex reproductione non retinent nomen antiquarum informationum, ſed nouæ probationes dicuntur.

39 QVAERO vndecimò, † an teſtes, qui ſuper hac poſſeſsione hoc in iudicio interrogandi ſunt, iuramentum de rei veritate dicenda præſtare habeant? Et neceſſe non habere niſi ſunt affirmare Baldus in c. 1. §. ſi tres. nu. 5. de pace iura. firma. & Curtius Senior conſ. 61. ſuper eo articulo. ad finem. & in ſpecie clarius ita reſponderunt Neuiz. conſ. 80. nu. 7. verſ. & fortè. Alcia. reſp. 386. nu. 1. & idem docuit Io. Bolognetus in l. naturaliter. §. nihil commune. parte ſecunda. nu. 443. de acqui. poſſeſſ. Ex quo enim hæ probationes recipiuntur à iudice ex officio ad ſui informationem, iuramẽtum non videtur neceſſarium, quemadmodum ſcribit gl. in c. 1. §. ſi duo homines in verbo, teſtimonium. de pace tenen. quam ſingularem dixit doctiſsimus Catelianus Cotta in ſuis memora. in verbo, teſti iurato. Comprobatur hæc ſententia vel ex eo, quòd in hoc iudicio ſufficit leuis & qualis qualis probatio, vt diximus ſuprà. q. 8. At cùm ſufficit qualis qualis probatio, teſtibus non iuratis adhiberi fides poteſt, quemadmodum multorum auctoritatibus probaui in commentariis De arbitrariis iudicum. lib. 1. q. 26. ad finem.

40 QVAERO duodecimò, † an in hoc iudicio neceſſaria ſit teſtium publicatio? Et neceſſariam non eſſe in ſpecie affirmauit, atque ita in iudiciis obſeruari dixit Didacus d. cap. 17. num. 4. verſic. quintum eſt. Quam quidem aſſertionem comprobant, atq; declarant quæ ſcripſi lib. 1. De arbitra. iudicum. q. 33.

41 QVAERO decimotertiò, an † teſtium repulſatio in hoc iudicio admittatur? Et non admitti ſcribit Didacus d. libr. Pract. quæſt. cap. 17. nume. 4. verſic. ſeptimò eſt, poſt Antonium Capicium deciſ. 55. qui quidem Capicius teſtatur ita in conſilio Neapolitano deciſum fuiſſe. Ea eſt ratio, quòd hic non agitur de præiudicio irreparabili, cum per ſententiam diffinitiuam tolli poſsit omne detrimentum. Quocirca teſtium reprobatio reijci debet: quemadmodum ſcribunt Abbas, Felinus, & cæteri in c. veniens. il ij. de teſtib. & cõprobaui in commenta. De arbitr. iudicum libr. 1. q. 32. vbi. num. 11. dixi non admitti teſtium repulſationem in illis iudiciis, quibus damnum nõ adfertur irreparabile per aliud ſubſequens iudiciũ, vt hic. atque ita eo loci declaraui Felinum in c. veniens. il ij. nu. 13. de teſtib. Quod eſt obſeruandũ
42 ad declarationem ſæpius relati ſtatuti † Ferrariæ, De præcepto faciendo partibus, dũ concedit iudicem ſumere informationes. non enim contra illas obiici poterit teſtium repulſatio.

43 QVAERO decimoquartò, an † falſi accuſatio aduerſus probationes in hoc iudicio factas proponi poſsit? Et proponi non poſſe ſcriptum reliquit Maſuerius in ſua Practica in tit. De poſſeſſorio. nu. 25. & cum eo Didacus d. c. 17. num. 4. verſ. nonò vbi. Et idem ſenſit Antonius Capicius deciſio. 55. in fine, qui affirmat in conſilio

Neapolitano

Neapolitano fuiſſe deciſum, non eſſe in hoc iudicio admittendam ſcripturarum impugnationem. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quòd iudicium hoc non admittit exceptiones, quæ altiorem indaginē requirunt. Quocirca ſi (vt illi ſcribunt) accuſatio euidentem probationem haberet, recipi poſſet, quod comprobatur ex his, quæ ſcripſi in Tract. De adipiſcenda poſſeſſ. Remedio 4. q. 84. Ita declaratur relatum ſtatutum Ferrariæ. Credo etiam obiici non poſſe in hoc iudicio exceptionem excommunicationis, nec etiam defectus tituli in beneficialibus; vt videmus non obiici in iudicio illo ex iudicis officio. quod redditur ſpoliato lite pendente. quemadmodū copioſè ſcripſi in tract. De recuper. poſſeſſ. Remedio vlt. nu. 31. 32.

44 QVAERO decimoquintò, quæ † forma erit ſententię in hoc iudicio? opinor iudicem pronūciare oportere, poſſeſſorem, vel detentorem manutenendum atque conſeruandum eſſe in ea ſua poſſeſſione, vel quaſi; quam eo tempore obtinet, citrà tamen præiudicium iurium partis tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio plenario, atque ordinario, præcipereque debet iudex aduerſario, ne illi, pro quo pronunciatum eſt, moleſtiam, turbationemue inferat. quod probarunt Capicius deciſ. 189. nu. 11. & Didacus d. c. 17. num. 2. quæ ſanè doctrina ſiue controuerſia procedit, cùm cōſtat, quis ſit in poſſeſſione, lite ipſa ordinaria pendente. At maius eſt dubium, cum ab initio ambo contendunt, ſe eſſe in poſſeſſione, & verè ignoratur, quis in ea potior ſit. quo in caſu dicendum eſt, vt ſcripſimus ſupra in hoc tractatu, remedio tertio. q. 87. Illud etiam obſeruari conuenit, quod
45 vbi † omninò ignoratur quis ſit in poſſeſſione, iudex poteſt ſequeſtrari facere poſſeſſionē apud ſe, donec in iudicio poſſeſſorio ordinario cōſtet quis verè poſſideat. ita in ſpecie hac docuit Orianus in Rubr. De cauſa poſſeſſ. & proprie. colu. 9. verſ. ſinautem per dictas. poſt Baldum in l. vnica. C. de probib. ſequeſt. pecu. vbi Curtius Sen. num. 15. idem ſcribit. & Iacobinus de Sancto Georgio in l. ſi de vi. nu. 4. de iudiciis.

46 QVAERO decimoſextò, an † ſententia lata in hoc iudicio diffinitiua ſit, an verius interlocutoria? Paulus de Caſtro in ſæpius citato conſ. 3. col. 2. verſ. pronunciato autem. reſpondit, eſſe interlocutoriam. Illum ſecuti ſunt Felinus in rubr. De trenga & pace. in fi. Rim. in l. ſi ſuper poſſeſſione. C. de tranſact. Beroius conſ. 45. col. 1. verſ. ſecundò, de iure. li. 1. Ant. Capic. deciſ. 55. ad finē. Cagnolus l. in pari. nu. 6. de reg. iur, Zuchar. l. vlt. num. 133. C. de edicto diui Adr. tollen. Natta conſil. 121. num. 9. lib. 1. Craue. conſ. 140. nu. 4. Didacus libro Pract. q. c. 17. nu. 2. Neuiz. conſ. 80. nu. 9. Petrus Benintendi concluſ. 79. nu. 3. & nu. 7. & nouiſſimè hanc ſententiam ſecutus eſt Ioſeph Ludouicus deciſ. 20. nu. 8. quam quidem aſſertionem probat tex. in c. vlt. §. de poſſeſſione. 2. q. 6. vbi textus appellat interlocutoriam illam pronūciationem à iudice factam in cauſa poſſeſſionis momentaneæ, qualis hæc eſt. Ea eſt ratio, quod aliam ſententiam in cauſa principali expectat, & damnum irreparabile ex hac ipſa non infertur, quinimò negotium non diffinit, cum ſolùm præparet iudicium principale in cauſa poſſeſſoria, vel proprietatis. Rectè ergo interlocutoria appellatur:
47 Cum illa dicatur † interlocutoria, quæ non adfert præiudicium irreparabile per diffinitiuam: quemadmodum tradunt Aret. conſ. 20. col. 1. & conſ. 106. col. 2. Ruinus conſ. 157. nu. 11. lib. 5. & Crau. conſ. 181. & conſ. 273. col. 4. qui & illud reſpondit, illam dici interlocutoriam, quæ ſine ſolennitate profertur; vti noſtram hanc proferri iam diximus.

48 QVAERO decimoſeptimò, † an à lata ſententia in hoc iudicio appellare liceat? Et non licere in ſpecie reſpondit Neuiz. conſil. 81. nume. 4. poſt Paridem de Puteo in tract. Syndicatus, in verbo, negligentia. & Iaſ. in l. quod iuſſit. nu. 29. de re iud. quibus accedunt Brunus conſ. 98. nu. 9. Boerius in conſuetud. Biturig. §. 4. de iuriſd. om. iud. Rebuffus in commentariis ad Regias Cōſtit. Galliæ tomo tertio. tit. De materiis poſſeſſoriis, art. 1. glo. 1. nu. 23. Alcia. reſp. 386. nu. 2. verſ. tertiò videtur. Ioſeph Ludouicus d. deciſ. 20. nu. 9. & copioſè Petrus Benintendi conclu. 79. primo dubio. qui ad hanc aſſertionem probandam multis rationibus vtitur. Nam (vt ille, & cum eo Rebuffus ſcribit) hæc ſententia non aufert poſſeſſionem ab eo, qui eam habet; ſed potius partium iura conſeruat, Cum ergo detrimentum non adferat irreparabile, appellari nec poteſt. Hanc opinionem clarius probat. l. vnica. C. ſi de mom. poſſeſſ. fuer. appell. quæ relata etiam eſt in c. vlt. §. de poſſeſſione. 2. q. 6. prohibet illa conſtitutio appellationem à ſententia lata in cauſa poſſeſſionis momentaneæ; at dubium non eſt, hanc poſſeſſionem eſſe momentaneam, vti diximus ſuprà in præludiis huius remedij, non ergo licebit appellare a quæ ſanè conſtitutio à fortiori probat, ſi eam intelligimus loqui de quouis iudicio poſſeſſorio, tam retinendæ quàm adipiſcendæ, & recuperandæ, vt eam ità intelligunt gloſſa Archid. & Gemi. in d. §. de poſſeſſione. Præterea in d. §. de poſſeſſione, hæc ſententia nominatur interlocutoria, vt ſuperiore quæſtione dixi, à qua quidem de iure ciui
49 li † non appellatur. l. 2. vbi glo. & omnes, C. quæ appell. non recip. imò nec iure canonico, cùm lata ſit in iudicio extraordinario, vt ſcribit in Benintendi. d. concluſ. 79. nu. 6. in fine. Rurſus, non alia ratione adinuētum eſt hoc remedium, quàm vt ſcandalis obuiam eatur, vt ſuprà dictum fuit, atque ita id factum eſt, quia periculum eſt in mora. Cum ergo celeritatem hoc iudicium deſideret, ſequitur non eſſe recipiendum appellationē, iuxta l. quiſquis. C. quo. appell. non recip. qua ita, eam ob cauſam ſancitum fuit in poſſeſſorio adipiſcendæ. Quod iam explicauimus in Tract. De adipiſcenda poſſeſſione Remedio primo, q. vlti. & Remedio quarto. q. 99. & ſequenti. Accedit tamen, quòd ſi contra hanc ſententiam non licet impetrare reſtitutionem in integrum, vt infrà quæſtione ab hac tertia dicemus; multò minus appellare licebit.

Extenditur

Extenditur relata concluſio, vt procedat non
50 ſolùm † quòad effectum ſuſpenſiuum, verùm
etiam quòad deuolutiuum; nec enim hæc appel
latio à lata ſententia in hoc iudicio operatur ef-
fectum deuolutionis; ita decidit Petrus Benein-
tendi. d. concluſ. 79. in ſecũdo dubio, quibus de-
51 claratur † relatum ſtatutum Ferrariæ, ſub rubr.
De præcepto faciendo partibus. Nam licèt neceſ
ſe non ſit eo in caſu ſententiam ferre, attamen
ille proceſſus ad vlteriora, quæ facit iudex, con-
ſeruando poſſeſſorem, ſententiæ vim obtinet. ita
Bart. in l. à procedente. num. 4. C. de dilatio. & ab
his ſententiis appellari ſolet, vt aliqua ſcripſi lib.
primo, De arbitr. iudicum. q. 33. nu. 3. & ſcribit
Decius in capit. interpoſita. colum. 1. de appella.
Non ergo licet ea relatis ab ea pronũciatione &
ſententia appellare. Hęc fortè doctrina non pro-
cedit cùm iudex ſequeſtrum emiſit contra poſſeſ
ſorem, vt reſpondit Ange. conſil. 107. Iacobellus,
de quo infrà.
52 QVAERO decimo octauò, an † de nullitate
ſententiæ in hoc iudicio latę dici poſſit? Alcia-
tus reſp. 386. num. 6. reſpondit, poſt Angel. con-
ſilio 107. Iacobellus, ad finẽ, de nullitate dici poſ
ſe illius ſententiæ, qua acceſſus ad poſſeſſionem
vtrique partium prohibetur; & poſſeſſio apud iu
dicem ſequeſtratur. quorum reſponſa procedere
poſſunt eo in caſu, vt illi loquuntur, cũ conſtat al
terum ea contendentibus poſſidere, & fit à iudice
contra eum ſequeſtrũ; vel contra vtrumq;, vbi cla
rè conſtat, nullum ſubeſſe timorem ſcandali. non
enim (vt ſuo loco diximus ſuprà q. 15.) licet iudi
ci ſequeſtrare poſſeſſionẽm, in qua quis reperi-
tur: Cæterum, quando ſimpliciter, cognito quis
poſſideat, iudex pronuntiat, quorum alterum ex
contendentibus rei inſiſtere debet: opinor nulli-
tatem opponi non poſſe. quandoquidem nullus
iuris ordo hic obſeruatur, vt eo contempto ſen-
tentia nulla dici poſſit. non etiam contendentibus
præiudicium aliquod adfertur. Quod quidem
præiudicium ſatis conſideratur, cùm poſſeſſio ſe-
queſtratur, vt in caſu Angeli. Nec hic aduerſatur
quod in poſſeſſorio liceat dicere de nullitate, etſi
non poſſit appellari, vt docuit Baldus in l. vnica.
nume. 6. in fine. C. ſi de mom. poſſ. fuer. appell. &
in l. vnica. nu. 3. C. ne liceat tertio prouoca. Alex.
conſil. 2. nume. 12. lib. 3. & Vantius in Tract. De
nullitatibus, titu. quis de nullitate dicere poſſit.
nu. 34. quia Baldum & alios intelligo loqui iudi-
cio poſſeſſorio plenario.
53 QVAERO decimonono, an † à lata ſenten-
tia in hoc iudicio ſupplicare liceat? Didacus li-
bro Pract. quæſtio. capit. 17. nu. 4. verſic. octauò,
ſcribit, in ſuprema Hiſpaniæ curia obſeruari, ꝙ
ſupplicatio non concedatur; quoniam ex tot di
lationibus, quæ ad probandam hanc rei inſiſten-
tiam, cauſa, quæ eſt ſummariiſsimè tractanda, or-
dinaria redderetur. Cęterum huic opinioni repu
gnare videtur quod ſcribit Decius in l. vlt. num.
50. C. de edicto diui Adria. toll. quem ſecuti ſunt
alij permulti à me relati libr. 1. De arbitra. iudi-
cum. q. 70. nu. 25. dum ſentiunt in cauſa poſſeſ-
ſurij ex illa conſtitutione & beneficio, ſupplica-
cationis remedium admitti; & ſcripſi in Trac. De
adipiſ. poſſeſſ. Remedio quarto. nume. 903. Dice
re tamen poſſumus magnam extare differentiam
inter iudicium ex illa cõſtitutione. l. vlt. C. de edi
cto diui Adria. cum in illa certo caſu admittatur
appellatio & nullitas, vt in eo remedio 4. q. 100.
101. explicaui; quæ tamen hic omninò reiiciũtur
exactè enim magis illud iudicium tractari ſolet,
quàm hoc de quo agimus.
54 QVAERO vigeſimò, an † aduerſus latam
ſententiam in hoc iudicio petere liceat reſtitu-
tionem in integrum? Et non licere decidit Anto-
nius Capicius deciſ. 13. vbi teſtatur in regio Nea-
politano Prætorio bis fuiſſe hoc in caſu negatam
reſtitutionem. Idem ſcribit Didacus libro Pract.
quæſtio. d. cap. 17. nu. 4. verſi. ſextum ad hæc. qui
affirmat in Granatenſi auditorio reſtitutionẽ hãc
nec peti, nec concedi. Placuit & hæc opinio Nico
lao Antonio Granatio non vulgaris eruditionis
Iuriſcõſulto in annotata. ad praxim Veſtrij lib. 5.
cap. vlt. num. 36 atque ita decidit Petrus Benein-
tendi concluſ. 79. nume. 8. Ea eſt huius doctrinæ
ratio, quòd hoc damnum, quod adfertur ex hac
ſententia, dicitur eſſe leue; & ob id denegatur re-
ſtitutio. iuxta l. ſcio. ff. de in integrum reſtit. vbi
55 Baldus docuit, † minorem non reſtitui in integrũ
contra interlocutoriam, quæ non lædit ius ſuum,
ſed ſolùm aufert exceptionem declinatoriam. &
permulta his ſimilia congeſſit Capicius d. deciſ.
13. & ſcripſi in Tract. De adipiſcenda poſſeſſio-
ne Remedio quarto. q. 103. Confert doctrina Al
berici poſt Odofredum in l. vlt. nume. 4. verſ. do-
minus autem C. qui leg. hab. per ſo. ſtan. in iud.
quam retuli ſuprà remedio tertio. q. 107. Hæc &
iam relata ſunt annotanda ad declarationem rela
ti ſtatuti Ferrariæ.
56 QVAERO vigeſimo primò, an † iudex, qui
hanc interlocutoriam tulit, reuocare eam poſſit.
Et poſſe dicendum videbatur, poſtea quam inter-
locutoria eſt, quæ ſui natura reuocari poteſt l.
quod iuſsit. ff. de re iud. & vno verbo in ſpecie ita
ſenſit Cagnolus in l. in pari. nu. 6. de reg. iuris. Cæ
terùm ego opinor contrarium eſſe verius, ratio-
nibus, quas ſupra q. 19. retuli; nempè cauſam hãc,
quæ celeritatem deſiderat, nimium differri. Præ
57 terea hæc interlocutoria † ſecum trahit execu-
tionem, cum iubeat alterum ex contendentibus
in poſſeſſione eſſe; alteri verò inhibet, ne ad poſ-
ſeſſionem accedat; quemadmodum in ſimili tra-
dunt Bart. in l. cum procurator. §. ſi dominus. nu.
7. de operis noui nuntia. Aretin. conſi. 26. in fine.
Alex. in l. quod iuſsit. num. 24. & ibi Ripa nume.
34. de re iud. Ruinus conſil. 209. nume. 19. lib. 1.
Tiraq. in l. ſi vnquam in verbo, reuertatur. num.
306. C. de reuo. donat.
58 QVAERO vigeſimo ſecundò, † quo vſque
durabit hæc interlocutoria? Caſtren. d. conſil. 3.
colum. 2. verſi. Secundò quia, reſpondit, durare
ſolùm vſquequo lata erit ſententia diffinitiua ſu
per poſſeſſorio ordinario. Idem ſcribunt Neuiz.
conſil. 30. num. 7. & Petrus Beneintendi concluſ.
79. nume.

79.nume.4. Ea eſt ratio huius doctrinæ; quòd iudicium hoc eſt ſolùm quoddam præparatorium iudicij ordinarij: quemadmodum ſuprà in præludiis ex l.liberis.§.vlt.ff.de liberis.cā diximus.
59 QVAERO vigeſimotertiò ac vltimò,†quid ſi à ſententia ſuper poſſeſſorio ordinario lata cōtra eum, pro quo fuit in hoc iudicio ſummario pronunciatum & interlocutum, fuerit appellatū, vel ſupplicatum, vel in integrum reſtitutio petita; an ei adhuc proderit illa interlocutio, appellatione, vel ſuplicatione, vel reſtitutione pendente? Ego multis abhinc annis ea facto interrogatus reſpondi prodeſſe non poſſe. Siquidem interlocutoria hæc (vt ſuperiore quæſtione admonui) ſolùm durat vſquequò lata erit diffinitiua in poſſeſſorio ordinario: nec differentiam conſtituunt relati interpretes ſuperiore quæſtione, quòd ab ea diffinitiua appellatum, vel ſupplicatum fuerit,
60 & rectè, quoniam etſi regulariter appellatio†iudicatum ſuſpendat, efficiatque ne iudicatum videatur. l.penult.ff. ad Senatuſconſ. Turpillia. attamen in cauſis poſſeſſoriis appellatio ſolùm operatur effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum. quemadmodum copioſè ſcripſi in Trac. De recuperanda poſſeſſione. Remedio nono, nume.322.& in Tract. De adipiſcenda poſſeſſione, Remedio quarto q. 100. Erit erit ergo exequenda ſententia lata in plenario poſſeſſorio, atque ita nil prodeſſe poterit illa interlocutio.

Hæc ſunt quæ ad hanc tractationem ſcribere volui. Qua, dum (Deo ſoſpice) illi extremam manum admoui, ſatis intellexi, me, quæ mea fide aliquando promiſi, perſoluiſſe. Vale lector beneuole atque ſtudioſe, & meos conatus boni ac æqui conſule. Ex Vrbe Patauio Kalend. Augusti. M D LXXI.

Chriſto redemptori laus honor, & gloria.

F I N I S.

Regiſtrum,

abcd ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ, Aa Bb Cc Dd Ee.

Omnes ſunt Terniones, præter d, qui eſt Duernio.

V E N E T I I S.
Apud Ioannem Baptiſtam Somaſchum.
M D L X X V I.